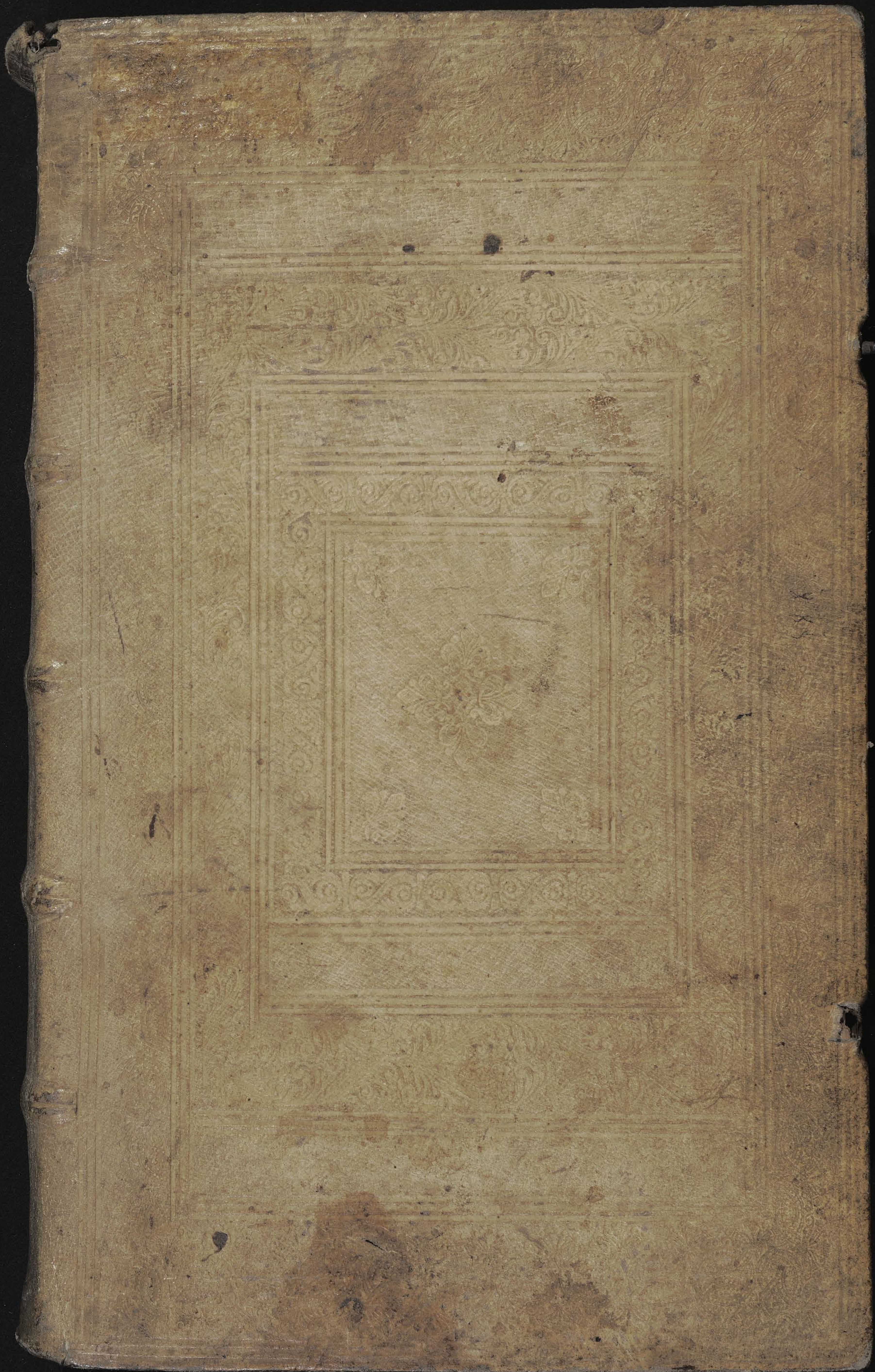
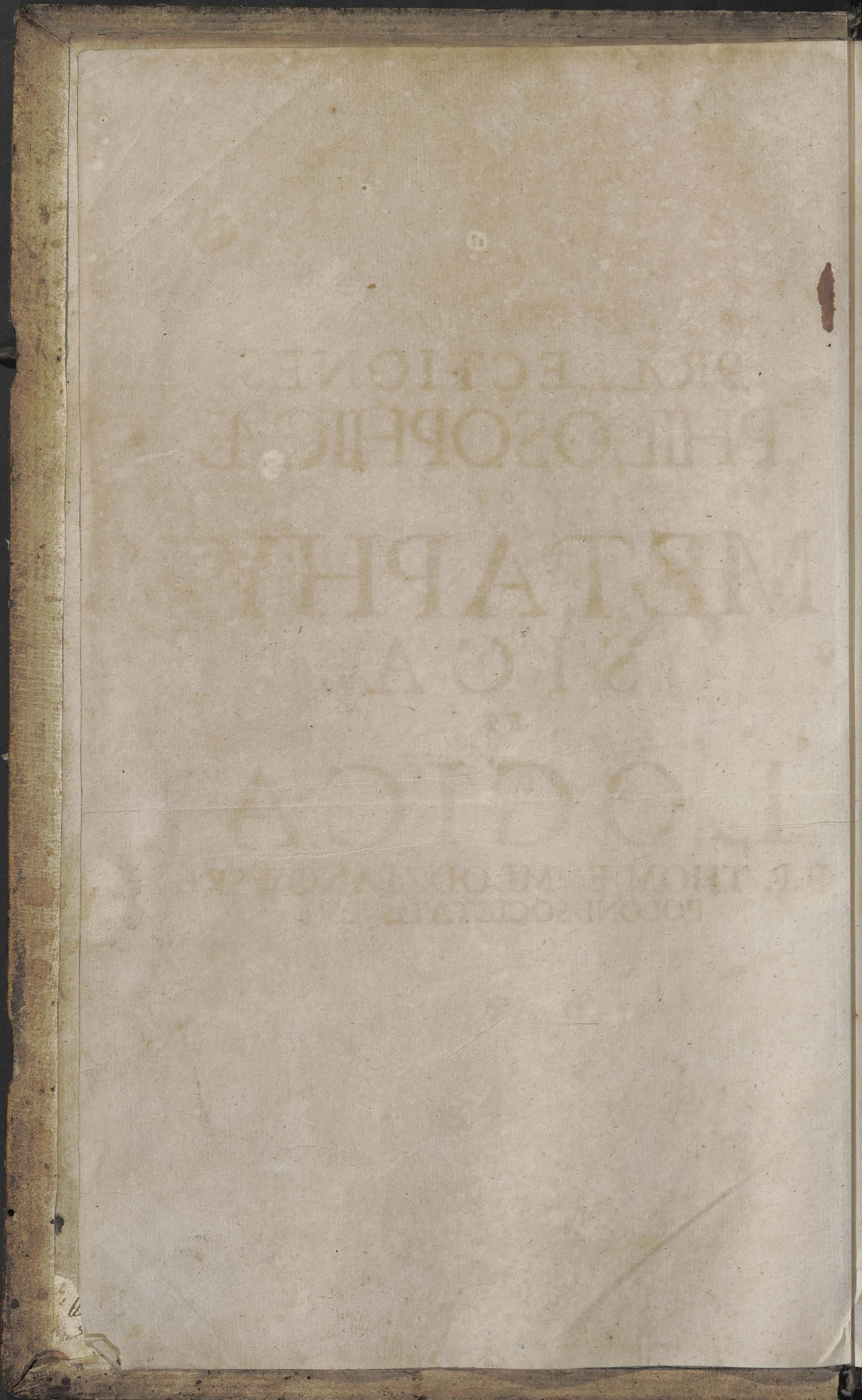

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ

DE

METAPHYSICA

ET

LOGICA

R.P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI, SOCIETATIS JESU.

R. P.

THOMÆ MŁODZIANOWSKI.

POLONI, SOCIETATIS JESU,

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ

SIVE OPERUM

TOMUS QUINTUS

DE

METAPHYSICA, LOGICA, OCTO LIBRIS PHYSICORUM, GENERATIONE, CORRUPTIONE ET ANIMA.

EDITIO SECUNDA

AUCTIOR ET CORRECTIOR.

Cum Gratia & Privilegio S. R. M. Poloniæ speciali ad quindecim annos.

MOGUNTIÆ ET DANTISCI

Apud SIMONES BECKENSTEINIOS.

Anno M DC LXXXII.

SCIENTIAE SCIENTIARUM

Bernard.

DE

METAPHYSICA.

CONCIPIENTI DUO EXTREMA

DEUM ET HOMINEM

DE PRIMA,

MATRI CUJUS PRÆDICATUM VIRGO,

DE SECUNDA,

FORMÆ DEI, *August.*

DE TERTIA OPERATIONE,

DEI LOGICÆ, VERBUM TRACTANTI,

DE

LOGICA,

SPIRITUS SANCTI ORGANO,

DEUM EDENTI,

IN

ORGANUM ARISTOTELIS

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICAS

Dictavit, dicavit

Mancipium suum

T. M. S. J.

APPROBATIO.

EGo infra scriptus libros Prælectionum Metaphysicæ & Logicæ Authore R. P. Thoma Młodzianovvski è Societ. JESU diligenti studio elucubratos, & à viris doctis ejusdem Societ. revisos, dignos censeo ut Typis mandari possint, cum nihil in iisdem sit quod Orthodoxæ fidei aut Legibus de impressione librorum adversetur. Datum Gedani in loco Residentiæ Nostræ Die 12. Mensis Aprilis, Anno 1668.

J. G. M. CIECHOLEWSKI
Abbas Pelplinensis Officialis Gedanensis & per Pomeraniam Generalis.

FACULTAS.

STANISLAUS WAPOWSKI SOCIET. JESU
V. Præpositus Provincialis per Poloniam.

CUm opus quod inscribitur Prælectiones Metaphysicæ & Logicæ à P. Thoma Młodzianovvski nostræ Societatis Sacerdote compositum, aliquot ejusdem Societatis homines recognoverint, & in lucem edi posse probaverint: potestate nobis facta ab Admodum Reverendo Patre Joanne Paulo Oliva præfatæ Societatis Generali Præposito, facultatem concedimus, ut typis mandetur, si iis, ad quos pertinebit, ita videbitur. In cujus rei testimonium has literas manu nostra firmatas, sigilloque munitas dedimus. Cracoviæ 25. Iunii 1667.

STANISLAUS WAPOWSKI.

TRA-

TRACTATUS I. METAPHYSICUS.

DISPUTATIO I.

De Ente in Communi.

PRÆMITTO I. *Explicationem quorundam terminorum*, quos usurpat Metaphysica, & ab ea cæteræ scientiæ eosdem mutuantur.

PRIMO explicandum est quid sit Ratio? Non accipienda hæc est pro potentia intellectiva, secundùm quam homo dici solet ratione præditus. Nec accipienda pro modofaciendi aliquid, ut cùm quærimus: quâ ratione hoc iter conficiendum erit? Major est difficultas, an non accipienda hîc sit Ratio, pro solo actu intellectûs, ut volunt Nominales, seu pro solo conceptu formali?

ASSERO I. *Rationem non debere accipi, prout hîc de illa, pro solo actu intellectus aut denominatione ab illo orta.*

RATIO. Tum quia, Philosophus clarè formam definit, *rationem ipsius quod quid erat esse:* Essentia autem, seu definitio objectivè accepta, non est denominatio extrinseca, aut merus actus nonnisi intellectus; sed est ipsummet rei esse, quod ipsum nemine cogitante est. Tum quia usus communis ly Ratio, non ad solas denominationes extrinsecas, quæ sint secundæ intentionis, sed & ad denominationes primæ intentionis applicat: Unde benè dicimus albedinem esse rationem albi. Tum quia ad ipsam rationem pro actu intellectus acceptam, possum adhibere in definitione tanquam genus, ly Ratio.

ASSERO II. *Non satis exactè rationem describi, quòd sit formaliter omne illud quod solum vel principaliter, tanquam aliquid simplex potest concipi.*

RATIO. Quia etiam explicatio hæc, per ordinem ad nostros conceptus explicat ly *Ratio:* Si autem nihil obsit deberet per alquid prius, & non ita respectivum explicari: nam explicationes debent esse per prima, prima autem (exceptis relationibus) non sunt respectiva, sed absoluta: dixi exceptis relationibus, quia illis primò essentialis est, ratio referendi.

ASSERO III. *Quamvis exacta definitio dari non possit hujus termini Ratio, posse tamen dari hanc; illud quod entis, objectivè acceptum.*

RATIO. Primæ partis Asserti est, quia ly *Ratio*, est ratio suprema, & si non esset ratio suprema, ipsa ratio suprema, non esset ratio suprema, quia non esset ratio. Quod si ly Ratio est ratio suprema, exacta definitione definiri non potest: suprema enim non habent genus proprium; hoc enim ipso suprema non essent, si haberent proprium genus; quia hoc ipso haberent propriè superius se: genus enim, semper est superius. Rursùs suprema, in ordine saltem ad nos, non habent differentiam propriam; quia intra suas differentias cum toto suo esse imbibuntur: hinc non habemus fundamentum advertendi, quam habeant differentiam à reliquis. Etenim verò quia videmus totum esse hominis non imbibi in Leone, multaq; videmus similia homini, ratione animalitatis, quæ tamen intellectu carent, facile nobis est advertere differentiam Leonis & Hominis. Jam autem supremarum rationum cùm non possumus deprehendere differentias proprias, & genera, nec invenire erit rigorosam definitionem.

Quòd autem benè describi possit per *illud quod entis objectivè acceptum.* Ratio est. Tum quia Aristoteles benè circumscribit essentiam *quod quid rei*; Ergò & ly Ratio, benè describitur per illud quod entis objectivè acceptum. Tum quia quando volumus explicare in particulari rationem aliquam, dicimus illam esse: *Illud quod.* Et ita si quæramus, quid est ratio formæ? Respondemus, est Illud quod se habet per modum actus: Si quæramus, quid est ratio cogniti? Respondemus, est Illud quod cognitio attingit, & sic de reliquis rationibus particula-

bus: Ergò & Ratio ut sic, benè definietur per ly *Id quod*. Tum quia descriptio data convenit omni, soli, & semper. Quod ipsum ut probetur, explicandæ particulæ definitionis.

Dicitur Ratio esse *id quod objectivè acceptum*, quia ly *id quod* cùm verbaliter non sumatur, item cùm non sumatur pro nostro conceptu, debet habere rationem suam objectivam quamvis supremam, & ob defectum vocabulorum propriè non nominabilem: per illam ergò rationem objectivam, illius *id quod*, definimus rationem ut sic. Dicimus autem quod sit *illud quod Entis*. Ly Ens abstractissimè sumendo, & prout est quid commune etiam ad negationes, & non entia, quia ly *Ratio* etiam negationibus convenit: Unde quærere solemus in quonam ratio negationis consistat.

Secundo explicandum est; quid sit FORMALITAS?

Assero I. *Formalitatem non rectè describi, quòd sit ratio identificata objecto, adeoque quodlibet intelligibile entitativè cum altero idem, quod solum vel principaliter, tanquam aliquid simplex concipi potest.*

Ratio. Quia datur formalitas etiam ejus, quod simpliciter concipi non potest, nempe illius ipsius, quod simpliciter non potest concipi. Deinde multis applicatur terminus Formalitas, quæ non sunt identificata. Denique etiam ea quæ non principaliter concipi possunt, sunt etiam formalitas, ergò formalitas non rectè definitur per hoc, quod principaliter concipi potest.

Assero II. *Quòd ly Ratio, sit quid superius, & habens se per modum generis, ad formalitatem.*

Probatur. Quia rationes irrestrictæ semper sunt priores: Ly autem *Ratio* est quid irrestrictum, & sicut ens comparatum ad formam, est quid irrestrictum & superius, ita & ly *Ratio* comparatum ad formalitatem. Unde benè dicitur *formalitas, est ratio seu illud quod.*

Assero III. *Quòd pro differentia formalitatis possit accipi, habere se per modum actus, ita ut completa illius definitio sit. Illud quod, vel, Ratio habens se per modum actus, vel quod in idem recidit, est Actualitas secundùm quod ipsa.*

Ratio. Tum quia Forma rectè definitur per hoc, quòd sit actus, ergo & formalitas rectè definietur per hoc, quòd se habeat per modum actus. Tum quia si quæratur quæ sit formalitas quantitatis? Sensus est, per quid constituatur in suo esse & actu quantitas: Et sic de reliquis quæstionibus. Ergò apparet quòd etiam Ratio ut sic habeat se per modum actus. Tum quia si ita non explicetur formalitas, non explicabitur proportionatè ad notiorem nobis rationem formæ, ad cujus tamen proportionem dicitur formalitas.

Tertio. Explicandum est: quid sit *Res & Realitas.*

Sed hæc explicantur in materia de distinctione reali, ubi dico Rem esse concretum quoddam ex Ente & Ratitudine. Ratitudinem autem ipsam explico per firmitudinem quandam; firmata enim dicimus esse rata. Ipsa autem firmitudo illa, stat in independentia ad existendum sine alio saltem miraculosè: Hinc quantitas est res, quia saltem miraculosè, potest existere sine subjecto; non autem modus modalisticus.

Explicat. Duplici aliâ definitione Perez. Disp. 1. de Deo num. 16. Ens reale. Nempe, ens reale est id, quod à parte rei est unum, verum, bonum. Item, ens reale est principium distinctionis, motivum formale potentiæ intentionalis, & est id, à quo incipere possimus numerationem, estque primum fundamentum nominationis contradictoriæ; v. g. Petrus, non Petrus. Hæc explicatio impugnabitur infrà Q. 1.

Quarto. Explicandum est quid sit *Modus*, quid *Modalitas?* De his etiam infrà in materia de modali distinctione: hoc tantùm notari potest, quòd quamvis ly *Modus & Modalitas* pro eodem sumantur ex usu Philosophico, non sunt tamen idem rigorosè loquendo: Quia ly *Modus* importat concretum ex ente & modalitate; *Modalitas* autem ipsam formam constituentem illud concretum: ad eum modum, quo ipsa albedo licèt sit actus & forma, dicit concretum ex ente & albedineitate.

Quinto. Explicandum, quid est QUIDDITAS?

Assero I. Cum Aristotele 7. Metaphys. T. 11. Quòd *Quidditas sit Unumquodque, quod secundùm se dicitur, tanquam id, in quo dicente ipsum, non est ipsum*: hoc est, *Quidditas, est formalitas illa, quæ competit objecto secundùm se spectato, non verò secundùm quod restrictè accipitur & affectè*: Hinc esse Musicum Petro, non est quidditas ejus, non competit enim ei secundùm se. Cæterùm, quia quidditas ex modo nostro concipiendi, est aliquid distinctum ab essentia: nam essentia nullum ordinem dicit ad nostros conceptus, quidditas autem dicit, est enim id per quod respondetur ad interrogationem. *Quid est?* quæ interrogatio spectat ad opus intellectûs: Hinc Aristoteles quidditatem non dicit unumquodque, quod secundùm se est, sed *unumquodque quòd, secundum se dicitur*. Ne tamen coincideret quidditas cum denominationibus extrinsecis, v. g. cogniti, dicit illam quidditatem esse *ipsum esse* (supple quoad rem) quamvis ex vi dicentis, non sit ipsum, sed distinctum.

Assero

ASSERO II. *Quidditatem dupliciter spectari posse, abstractè & concretè. Concretè* accepta est, *quod quid rei*, ut etiam aliàs ab Aristotele definitur. Accepta autem *abstractè* est *formalitas quod rei constituens.* Ad quod respexit S. Thomas 7. Metaphys. Lectione 4. Ubi censet humanitatem posse dici quidditatem hominis, sed non, quod quid erat esse. Debet autem potiùs poni quod quid erat esse, quàm quod quid est, ut sic ostendatur, essentias, cum quibus coincidit quidditas, esse æternas, adeoque absolventes à tempore; sicut etiam per Interpretes absolvit à tempore illud: *In Principio erat Verbum.* Communiori autem phrasi *Quidditas* dicitur, *id, per quod respondetur ad interrogationem Quid est?*

ASSERO III. *Quamvis v. g. esse Musicum non sit quod quid Petri, est tamen quod quid quà Musici.*

RATIO. Quià *Quod quid* coincidit cum essentia; de essentia autem Musici ut Musicus est, est esse Musicum. Quod ulteriùs in hoc fundatur, quia etiam accidentia habent suam essentiam, nec accidit accidentibus esse accidens.

SEXTO. Explicandum quid est POSITIVITAS?

ASSERO I. *Non satis exactè explicari positivitatem, quòd sit affirmabilitas in suo esse non ex solo cognoscendi modo.* Quæ definitio ita solet explicari: imprimis quòd non debeat esse affirmatio ex solo cognoscendi modo, quia multa etiam de negationibus affirmantur, quæ tamen non sunt quid positivum, sed affirmantur ex solo cognoscendi modo. Debet autem esse affirmabilitas in suo esse & non in certo esse, quia Deus est ens positivum, neque tamen restrictum ad certam conditionem entis: Infinitum item syncategorematicum omnium possibilium, est quid positivum, non tamen restringitur ad certum genus. Nihilominus etiam cum hac explicatione non rectè definitur Positivitas.

Ratio, quia affirmabilitas pendet ab affirmatione, affirmatio ab intellectu; Positivitas autem entium est independens à nostro intellectu, illique præsupposita; non ideò enim aliquid est positivum, quia affirmatur: sed ideò affirmatur, quia est positivum.

ASSERO II. *Positivitatem esse Formalitatem secundùm quod ipsum esse est.* Ly *formalitas* est genus: est enim quidpiam non ita universale, ac ratio adeoque vicinius genus. Ly autem *ipsum esse secundùm quod est* erit per modum differentiæ; debet autem hic ly *esse* accipi prout est quid superius ad esse essentiæ & esse existentiæ; nam utrique horum Positivitas convenit. Addidi autem formalitatem illam esse non quocunq; modo, sed secundùm quod ipsum esse est, quia negationibus potest aliquale esse competere. Unde dicitur aliqua entia esse negativa, quibus tamen objectis non competit esse secundùm quod ipsum esse est, sed competit esse negativum, imitativè ad verum esse.

PROBATUR assertum. Tum quià quotiescunque in particulari volumus explicare aliquam positivitatem, toties recurrimus ad ipsum esse secundùm quod esse est. Et ità si quæratur: quid est in re negatio irrationalitatis in homine? dicimus est ipsa formalitas esse rationalis, en recurritur ad esse quod est. Et sic de reliquis. Ergò & positivitas ut sic rectè explicabitur, per ipsum esse, secundùm quod est. Et certè sicut *Non* objectivum constituit negationem, ita Esse illi oppositam, constituit negationi oppositam positivitatem. Tum quia hæc descriptio convenit omni, soli, & semper positivitati, proceditque per prima: neq; enim in positivitate, est aliquid prius, ipso esse. Tum quia esse tollit negationem, seu tollit non esse, ergò esse bis, bis tollet negationem, adeoque commodum quid erit ad significandam positivitatem, quæ importat esse ipsius quandam radicationem; & quod evellit negatio, hoc ponit opposita illi positivitas.

ASSERO III. *Ens positivum concretè acceptum, est ipsum ens quatenus dicit esse secundùm quod ipsum esse est.*

Restaret explicandum quid sit *Entitas* & *Ens*. Sed de hoc infrà.

PRÆMITTO II. Explicationem aliquorum principiorum merè Metaphysicorum; dixi merè Metaphysicorum ad excludenda principia Logica; v. g. *Dici de omni, dici de nullo.*

PRIMUM PRINCIPIUM est, *Quodlibet est vel non est.* Quod principium ut teneat.

ASSERO I. *Ly est vel non est non debere sumi contrariè.*

RATIO. Tum quia omnes contradictoriæ respiciunt hoc principium, & tamen contradictoriæ non sunt inter terminos contrarios. Tum quia falsificaretur hoc principium, nam de Angelo falsa est hæc propositio, *Est albus:* neque tamen vera est hæc contraria, *non est albus, h. e. niger.* Tum quia hic exprimi debet maxima & latissima terminorum distantia, omnia suo ambitu complectens, & ad quam omnia revocentur; maximè autem distant esse & non esse negativè accepta.

ASSERO II. *Ly esse & non esse debere sumi in eadem suppositione.*

RATIO. Quia si non sumatur in eadem suppositione, poterit utrumque convenire vel neutrum, adeoque non inferretur ex eo quod sit falsum, esse, non esse.

ASSERO III. *His tribus terminis clariùs vim dicti principii circumscribi, quòd debeat esse contradictio negando & affirmando idem, & quidem de eodem, & insuper ratione ejusdem.* *Idem*, ad servan-

servandam constantiam suppositionis, *de eodem*, ad servandam constantiam subjecti, *ratione ejusdem*, ad servandam constantiam formalitatis.

SECUNDUM PRINCIPIUM est, *impossibile est idem esse & non esse:* circa quod.

ASSERO I. *Illud esse condistinctum à priori Principio.*

RATIO. Tum quia ita Aristoteles 4. Metaphysicorum à text. 9. ad 28. Tum quia diversa sunt ista, dicere, impossibile est ut idem vivat & non vivat: Et: quodlibet debet vivere aut non vivere. Tum quia particula *Et*, & particula *Vel* non possunt eundem formaliter sensum facere; Sicut alia est hæc propositio, Petrus vel est albus vel non albus; & alia, impossibile est ut quod est album, sit non album.

ASSERO II. *Hoc secundum principium esse universalius priori.*

RATIO. Quia si quis concedat Petrum v. g. vivere & concedat simul etiam non vivere, potest adhuc universaliùs probari. Impossibile est idem esse & non esse.

DICES I. Hoc principium est negativum; ergò non est primum: Omnis enim negatio in affirmatione fundatur: hoc autem principium erit primum. *Necesse est idem esse vel non esse.*

RESPONDETUR. Quantumvis Necesse prius sit præ impossibili tanquam affirmativum præ negativo; quia tamen dari hîc debuit principium probativum per deductionem ad impossibile, quæ deductio non fundatur supra illud principium *Necesse est*, ideò commodiùs ponitur ly illud *impossibile est*.

DICES II. cum Mastrio Disp. 3. n. 55. In præsenti quæritur principium omnium primum; non esset autem omnium primum, si tantùm valeret ad deductionem ad impossibile.

RESPOND. Sicut datur aliquod omnium primum in aliquo genere, & categoria, non excludendo quominùs aliud sit omnium primum in alia Categoria; & sicut ly *Est*, est omnium primum in linea *Est*, & affirmativo objectivo, ly *non est* est omnium primum in linea *non est* & negativo objectivo: ita fieri potest, ut sit omnium primum illud principium in via deductionis ad impossibile, licèt relinquat locum alteri principio.

DICES III. cum eodem. Quia hic quæritur de principio non tantùm ad confirmandas conclusiones, sed etiam ad demonstrandas à priori.

RESPONDETUR. Jam hoc haberi ab alio principio, de quo principio Asserto tertio, & in quo principio includitur illud affirmativum *Necesse est quod est esse, quod non est non esse.* Non ponitur tamen modalis quia omnis propositio modalis est resolubilis in propositionem de *Inesse* tanquam priorem.

ASSERO III. *Hoc ipso principio posse adhu[c] dari identicum quidem, sed altius & notius; v. g[.] Omne ens est ens.* Quod hoc principium si[t] altius.

RATIO est. Quia semper partes priore[s] sunt toto: hoc autem principium est pars prio[r]ris. Quod autem sit notius. Ratio est, quia subjecto prædicatum, prædicato subjectum dat no[]titiam, crescitque quasi gradualiter, & de cætero per se notum est.

DICES I. Si hoc principium *omne Ens e[st] Ens*, est primum; ergò etiam debet illi opposi[]tum dari: *Omne non Ens, est non Ens.*

RESPONDETUR. Concedendo dari: si tamen hæc inter se comparentur priùs illud erit, qui[a] affirmativum.

DICES II. Videtur hoc principium no[n] esse distinctum ab hoc alio: *Quodlibet est v[el] non est*; ergò si illud non est primum, nec ho[c] est primum.

RESPONDETUR. Non coincidere; qui[a] illius principii, *quodlibet est*, pars est ipsum Ens ergò quid prius illo: de qua ipsa parte jam qua[si] rationem totius habente enuntiatur illud ipsum de se Dicendo *Ens est Ens.*

DICES III. cum Mastrio cit. n. 53. Illu[d] quod assumitur non potest habere rationem principii: quia principium completum dicitu[r] tale in ordine ad aliquam veritatem inferen[]dam, aut conclusionem probandam, sed ex pro[]positione identica non potest syllogisticè infer[]ri aliqua conclusio; nam syllogistica dispositi[o] requirit diversos terminos.

RESPONDETUR. Identica propositio no[n] continens veritatem supremam cogitabilem non est apta ad aliquid probandum; Si enim non sit veritas suprema, non potest per se ipsam probari; debet enim esse probatio per notius quia autem supremâ veritate cogitabili, nihi[l] est notius, illa etiam identicè posita, probar[i] poterit, quia illud quod debet probare, est in[]ferius; evadit ergò apta ad illud probandum tanquam quid superius inferiori: sed cùm no[n] detur processus in infinitum in veritatibus, de[]bebit deveniri ad principium se ipsum probans adeoq; etiam identicum, eritq; adhuc tunc di[]versitas terminorum, quia medius terminus eri[t] suprema veritas, alius autem terminus erit e[x] subjecto & prædicato illius propositionis, qua[e] probatur. Negari etiam potest, illam proposi[]tionem esse simpliciter identicam.

DICES IV. cum eodem. Licèt prædicati[o] identica sit certissima & verissima; est tamen prorsus ad scientiam inepta, quia per illam ni[]hil notificatur ignotum.

RESPOND. Si aliquid sit certissimum & verissimum, qui jam erit ad scientiam ineptum; cùm scientia quærat certitudinem, veritatem, evidentiam? Quando autem identica propositio non sit apta ad scientiam immediatè dictum?

DICES

Dices V. cum eodem num. 52. Est valdè hallucinari, nullum ponendo discrimen inter primum principium, primamque propositionem: cùm enim principium complexum semper in aliqua propositione consistat, potest duobus modis considerari, vel quatenùs propositio simpliciter; vel quatenùs principium; si consideretur ut propositio, primitas ejus ex eo petenda, quia est affirmativa, quòd sit simplex, non modalis, quòd terminos habeat irresolubiles: in ratione autem principii primitas est attendenda, ut ita sit certum, ut circa illud non contingat errare, quod sit notissimum absolutè, quòd sit impossibile oppositum in mentem venire alicui.

Respondetur. Etiam his differentiis positis utrumque hoc salvatur in dicto principio; quod cæteroqui si utrumque salvat, & aliunde habeat se per modum superioris ad illud *impossibile est idem esse & non esse* adhuc erit absolutè primum: neque enim etiam circa illud principium contingit errare &c.

QUÆSTIO I.

De Ente secundùm se.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Ens.

Præmitto I. *Rigorosè loquendo aliud est Ens, & aliud Entitas.* *Entitas* enim potest concipi ut forma quædam hoc concretum quod est *Ens* constituens, & ipsum *Ens* erit concretum illud: sed usus invaluit hæc non distinguendi: puto ideò quia de entitate nihil speciale dici potest, quod non dicatur de ipso Ente tractando.

Præmitto II. *Varias esse acceptiones Entis.* I. Ens accipitur pro vero, sicut non Ens pro falso: qui enim dicit hominem esse animal, hoc dicit quod est Ens: qui autem dicit, hominem esse lapidem, dicit non ens: homo enim, est, non ens lapidis. Et hoc sensu ens dici potest etiam de non entibus & negationibus; quia etiam de his verum dici potest; vocaturque hoc ens complexum, ut videre est 4. Metaphys. textu 14. II. Accipi potest Ens incomplexum pro aliquo communi tam entibus positivis quàm negationibus. III. Potest accipi Ens restrictè jam ad esse positivi, accipiturque pro aliquo communi, tàm ad Ens nominaliter, quàm ad Ens participialiter acceptum. IV. Accipi potest Ens nominaliter & participialiter: participialiter acceptum idem est quod existens, ita ut ly *Ens* sit participium Verbi Sum, verbum autem Sum supponit pro existo. Ens autem nominaliter acceptum supponit pro summo prædicato entium positivorum: taliterque accepti entis in præsenti definitio requiritur.

Præmitto III. *Quomodo aliqui definiverint Ens nominaliter* acceptum?

Primo. Definiunt aliqui apud Oviedo *quòd sit omne illud quod Chimæra non est.* Hæc explicatio

Non Satisfacit. Tum quia ignotior est Chimæra, ipso Ente. Tum quia Chimæra est non Ens conceptum per modum Entis: Ergò Ens erit, quod non non est non ens conceptum per modum Entis: Triplico Non, ut faciam veram negativam, excludamque dubiam acceptionem: de hoc autem ipso quæritur, quid est illud ens per modum cujus Chimæra concipitur. Tum quia negatio omnis posterior est affirmatione, adeoque esse prius est non esse, quid enim negaret illud *Non?* Ergò Ens quod est affirmativum quid, debet esse prius aliqua negatione Chimæræ. Tum quia nihil positivum rectè definitur per negatam negationem sui, sed definiri debet per aliquid prius. Tum quia negatio Chimæræ vel fundatur in aliquo positivo, vel non fundatur? si fundatur in aliquo positivo, illud potiùs positivum erit definitio Entis: si autem illa negatio non fundatur in aliquo positivo, ergò illa negatio non est negatio; erit enim negatio negationis, & non negatio positivi; negatio autem negationis non est negatio, sed positivum quid, ulteriusque ex negatione positivi sequetur & inferetur positivum.

Secundo. Aliqui definiunt, *Ens est id quod primò in se formaliter non est nihil.* Hæc etiam Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia contra illam sunt rationes adlatæ contra primam definitionem. Tum quia rationes quæ pro bonitate hujus definitionis possunt adferri non convincunt: nam quamvis per remotionem oppositi, præsertim simplicissima, benè explicari possint; id tamen tunc solùm verificatur, quando oppositum habet aliquam specialitatem per quam notificet sese, ut non adferat solam negationem. Sic v. g. Calor explicari aliquomodo potest quòd sit negatio frigoris; frigus enim aliquam habet specialitatem, ratione cujus notificare se potest. Si quis tamen explicare vellet quid sit Petrus, diceretq; quòd sit non Joannes, quem aliàs non nosco, nihil omninò explicaret. Quia autem *nihil* seu negatio Entis nihil habet specialitatis, per quam sese scientificè magis notificet; nec negatio hujus negationis, seu negatio nihil de ente dicta poterit notificare ipsum Ens. Si tamen negatio nihili aliunde notificetur, cùm nō minus latè pateat ac ipsum Ens, utcunque illud notificaret. Unde etiam salvari posset illa phrasis Antonii Perez, qui volens significare *ipsum rei esse*, appellavit illud *ipsum rei Non non.*

Tertio definiunt Alii cum utroque Suar. Arriaga, Ovied. & aliis: quòd *Ens sit id quod dicit aptitudinem ad existendum.* Hæc Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia existentia est quid posterius & accidens, quoddam Metaphysicum: Ergò per illud tanquam per aliquid primum non rectè explicatur essentia entis; sicut non rectè explicaretur rationalitas per aptitudinem admirativitatis. Tum quia illa aptitudo non solùm est ad aliquid, sed alicujus, & hoc illud aliud quæritur: quid sit? Tum quia hîc quæritur definitio Entis nominaliter accepti; Ergò recurri non debet ad id, quod est de linea entis participialiter accepti.

Quarto. Perez Ens reale sic definit, duplicemque ejus definitionem assignat. Primò. *Ens reale est id quod à parte rei est unum, verum, bonum.* Secundò. *Ens reale est principium distinctionis, motivum formale potentiæ intentionalis.* Dicitur *est principium distinctionis*, quia est primum fundamentum nominationis contradictoriæ, & est id à quo possumus incipere numerationem. Et talis est v. g. Petrus in hac nominatione, Petrus, non Petrus. Est autem *motivum formale* cujus nomine intelligitur, id, propter quod aliquid aut cognoscitur, aut amatur. Est autem, *motivum potentiæ intentionalis*, quæ est duplex noscitiva & appetiva; utraque autem dividitur, prior in intellectum, & sensum; posterior in appetitum rationalem & sensitivum. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit I. Quia supponit aliquid de quo ipso quæritur, supponit enim quòd illud principium debeat esse reale, de quo ipso quæritur quid sit? Quod autem id supponat, probatur: Quia potest dari etiam Ens intentionale reale prout opponitur ficto, esseq; principium intentionale distinctionis, motivum potentiæ intentionalis; Ergò cùm ita non sumatur in dictâ definitione, debet sumi principium reale, de quo ipso quæritur quid sit?

Non Satisfacit II. Quia si eandem definitionem ad clariores terminos reducas, faciet hunc sensum, quòd Ens reale, sit individuum, noscibile, vel appetibile; nihil enim in re est illud à quo incipit numeratio, ut etiam patet ex ipso exemplo allato, nisi individuum, quod solùm potest concipi à parte rei, & appeti: quo posito jam illa definitio non rectè procedit; quia ostendit potiùs subjecta quibus competant esse entia realia, quàm quid definitivè sint entia realia.

Non Satisfacit. III. Quia prius est ratione esse ens reale, quàm movere potentiam intentionalem: nam posteriores conceptus sunt, ad aliud; hoc autem quod est esse Ens reale est in ordine ad se: Ergò hæc definitio non procedit per prima, adeoque bona non est. Tum quia movere istud, spectat ad verum, quod movet intellectum, & ad bonum quod movet voluntatem; verum autem & bonum, utpote attributa, non sunt primò definitiva Entis realis. Tum quia hoc quod est esse principium distinctionis, est esse principium alietatis, vel esse principium negationis identitatis; neutrum horum per primò constituet Ens reale: Non primum, quia priùs est me esse, & posteriùs, me aliud esse; quando autem quæritur quid sit Ens reale, quæritur de illo quod facit me prius esse: Esse etiam principium negationis identitatis, non est quid primum; cùm positiva in positivis, priora sint præ negationibus, adeoque principiis negationum, priora principia realitatum Tum quia esse id à quo incipere possumus numerationes, præsupponit ipsum illud à quo incipit numeratio, adeoque per prius constitutum. Ergò supponit Ens; quid enim aliud? de quo ipso quæritur, licèt ab illo incipiat numeratio, quid sit illud? Et sicut in cumulo militum, priùs est esse militem, postea incipi ab illo computationem; sic & in præsenti. Tum quia Unitas, definitivè est principium numeri, si ergò Ens reale definitur per id à quo incipit numeratio, definitur per unum, adeoque per aliquid posterius, sicut si definiatur homo, per risibile. Tum quia præsens definitio assumit aliqua, quæ non ita sunt dictu facilia: nam imprimis, cùm universaliora sint priora, quî illis non tribuitur, quod sint principium distinctionis, motivum formale potentiæ intentionalis? Rursùs supponatur impossibilitas potentiarum intentionalium, jamne per locum intrinsecum sequetur lapidem non esse ens reale? Tum quia in ipsomet ente, debet esse id quod cognoscitur, quod amatur, adeoque quod est objectum potentiarum intentionalium; neque in ipso hoc, primò cognoscitur quod sit cognoscibile, seu objicibile, sed id cui competit illud, de illo ergò ipso quæritur, quodnam sit illius constitutivum? & sicut definitivum hominis est animal rationale, quod ipsum, est quod primò cognoscitur, ita & in Ente, debet dari aliquid prius, quod primò cognoscatur. Certè illud ipsum quod cognoscitur non est nihil, quæritur ergò, quod sit illius constitutivum?

Dicendum est. *Ens nominaliter acceptum, est; Ens prout est radix, esse primò formaliter.*

Accipitur hîc pro genere *Ens* quia datur aliqua acceptio Entis, superior ente nominaliter accepto; hoc est, ipsum ens commune Enti nominaliter, & commune Enti participialiter accepto. Et sicut quamvis alicui Ly *animal* non esset notum; nihilominùs Ly *animal* benè potest accipi pro genere ad definitionem hominis; Ita quamvis alicui esset ignotum, Ens com-

commune ad ens nominaliter ac Ens participialiter, benè tamen ad ejus definitionem adhiberi potest. Et licèt in definitione hominis non possit pro genere accipi homo, quia ipso homine non datur universalior terminus qui sit homo; quia tamen talis universalitas reperitur in Ente, benè Ens ad definitionem Entis accipi potest. Accipitur item ad definitionem hic terminus *Radix*, quia caremus verbis ad significandum id, cui in ente debetur, ut primò formaliter, habeat esse. Ly autem *esse* accipiendum hîc non pro existere; nam Ens nominaliter non debet definiri per existere, quod spectat ad Ens participiale: sed accipitur esse prout est quid prius ipsâ essentiâ appropriatè dictâ; idque ideò quia essentia appropriatè dicta est quid inferiùs Ente, contrahensque Ens; Essentia enim est, tale in specie Ens. Accipitur itaque illic esse non tam pro infinitivo, quàm potiùs pro quodâ abstracto formam quandam significante, non absimili modo, quo loco hujus *bona est dormitio*, dicimus *bonum est dormire*. Quod si abstractè & pro formâ Entis illud esse accipiatur clarior erit suo definito; quia non rarò concreta definivit Aristoteles per ipsa abstracta; unde etiam ad definitionem formandam tradidit Aristoteles methodum resolutivam. Et sicut notificatur simum per hoc, quod est nasus simus; album item quòd sit habens albedinem, ita & Ens per esse notificari poterit. Dicimus autem Ens esse *radicem primò & formaliter*, quia Ens exigit esse non per identitatem cum alio. Nec exigit esse nonnisi materialiter acceptum, sed exigit esse primò & formaliter, ut esse, nonnisi per identitatem cum illo, competat aliis.

Rejiciuntur hinc à definitione Entis Entia rationis, quia hæc non dicunt radicem ipsius esse primò formaliter, sed esse objectivè. Rejiciuntur negationes, quia hæc non sunt radix esse, sed non esse. Rejiciuntur formaliter connotativæ, quia illis competit esse nonnisi propter identitatem. Non rejiciuntur tamen accidentia realia, quia & hæc dicunt radicem esse primò formaliter, licèt comparata ad substantiam sint Entis potiùs, quàm Entia; dicunt tamen in se spectata radicem esse primò formaliter, quia non propter identitatem cum alio rationem Entis participant, quod proportionaliter ad modos entitativos applicari debet.

Quod si quæras? Quid sit ens *participialiter* acceptum? Definiri poterit, quòd sit *Ens prout habet primò formaliter existentiam.* Ens autem commune ad hoc utrumque est *Ens, cui competit esse indefinitè, & non restrictè illud accipiendo*; Denique Ens commune ad positiva & negativa est *id cui competit quomodocunque esse.* Pro genere ponitur particula *id*, quia Ente communi ad positiva & negativa, non datur aliud Ens, priùs ponibile in definitione.

DIFFICULTAS II.

Cui competat esse Ens formaliter?

NOn est controversia in præsenti, nisi de solis differentiis, an sint formaliter Ens? Huc aliqua spectantia petantur ex dictis in Logica: An differentiæ superiores includantur in inferioribus.

Punctum Difficultatis I.

Deciditur Quæsitum.

DICENDUM est I. *Differentias esse formaliter Ens, accipiendo illud contractè, determinatè &c.*

PROBARI solet I. Si Ens non transcenderet differentias, species Entis per hujusmodi differentias constitutæ, non ex omni parte essent entia, sed partim non Entia; Entia quidem secundùm unam partem nempe secundùm genus, non entia autem secundùm aliam partem, nempe secundùm differentiam: sed hoc est absurdum, quia sicut repugnat non ens, non ex omni parte esse non ens, ita repugnat esse ens, & non ex omni parte ens.

RESPONDERI potest, quòd argumentum probet benè quòd differentiæ etiam ultimæ sint Ens, sed non est quæstio de hoc, an sint ens? sed an sint ens formaliter? benè autem constitui potest aliquid ex ente formaliter, & ente materialiter. Et sicut negatio rugibilitatis in homine, dicit entitatem, propter identificationem cum homine; sic & rationem Entis dicere poterunt differentiæ, propter identitatem cum eo, quod est formaliter ens. Diceret etiam aliquis ex Pontio disp. 69. n. 25. differentiis convenire rationem Entis formaliter, sed non convenire ex ratione formali differentiarum.

PROBARI solet II. Species entis v. g. homo, nõ est alia Physica entitas à genere & differentia sese componentibus: Ergo differentia illius, si non est formaliter ens, nec ipsa species, esset ex omni parte ens.

RESPONDETUR. Ex antecedenti inferri tantùm posse nec ipsam speciem inadæquatè acceptam, esse ex omni parte ens formaliter, & sicut homo ut sit ex omni parte animal, id est, ut nihil sit reale in illo quod entitativè non sit animal, non est necesse ut etiam rationalitas illius sit formaliter animal, sed sufficit ut materialiter & identicè sit animal, ita etiam sufficit ut per identitatem, sint Ens differentiæ.

PROBARI solet III. Si ens non transcendit formaliter differentias, differentiæ essent formaliter non ens, adeoque nihil: hoc autem

tem est absurdum, quia repugnat differentiam essentialiter constitutivam non entis, esse formaliter ens; ergò commutatâ propositione, repugnabit differentiam essentialiter constitutivam entis, esse formaliter non ens.

Responderi potest. Hæc propositio *differentia est formaliter Ens* falsa est, sed etiam hæc altera, *differentia est formaliter non ens*, falsa itidem est. Nec enim sunt contradictoriæ: quia modus *Formaliter* in una propositione affirmatus non negatur in altera. Sed potiùs hæc erit contradictoria. *Differentia non est formaliter Ens*, quæ est vera. Cùm hoc autem stat ut differentiâ materialiter & identicè sit Ens. Si autem formaliter esset non ens, etiam identicam rationem Entis excluderet. Ad illam paritatem quod attinet dici potest. Entis quà entis non posse esse differentiam non ens formaliter: Entis tamen non quà entis, posse esse differentiam, id, quod non formaliter est ens. Disparitas in hoc stat, quia Ens non quà tale, potest per aliud differre & non per id, quod sit Ens formaliter, licèt ens quà tale, debeat differre per Ens formaliter: Si enim per hoc non differet, nullum aliud differentiæ suæ principium haberet; ens autem sine illa reduplicatione acceptum potest differre non per Ens formaliter, sed per Ens materialiter. *Hinc aliter.*

Probatur conclusio. Vel differentia condistincta ab aliis, quæ non sunt ipsa est formaliter id quod est, vel non est formaliter id quod est. Si non est formaliter id quod est: ergò contra principium lumine naturæ notum non quodlibet est quod est: Si autem differentia est formaliter id quod est; ergò habet esse formaliter quod est, ergò ulteriùs habet formaliter entitatem eam, quæ est ipsa; esse enim & entitas nullo modo distinguuntur: ergò ulteriùs est formaliter Ens illud contractum, quia per illud ens contractum non aliud intelligitur, quàm ipsum esse differentiæ ly *esse* nominaliter accipiendo.

Quod autem differentiæ secundùm ultimam rationem acceptæ competat esse ens participialiter, sic probatur. Differentia ultima existit formaliter etiam secundùm ultimam rationem; quia etiam secundùm ultimam differentiam est extra causas formaliter: Ergo si existit formaliter etiam secundùm ultimam rationem, secundùm illam erit formaliter ens participialiter.

Confirmatur I. Accipiamus ultimam differentiam prout condistinguitur à genere & quocunque alio, extrahamusque illam ab identitate cum aliis, ratione cujus identitatis dicitur participare rationem materialem Entis (quod suppono posse fieri ex materiâ de præcisionibus.) Quo posito, quæro, differentia ultima ita depurata, & in se præcisè spectata vel est ens, vel non est ens? Si est ens, vel est ens materialiter vel ens formaliter? Si hoc secundùm habetur intentum: si autem est ens materialiter, vel est ens materialiter ob identitatem cum eo quod est ens formaliter, & hoc non, quia supponitur præcisa omnis identitas cum alio. Si autem ex se est ens materialiter & non ratione alius, inferam nisi velis de voce contendere, esse ens formaliter: quomodo enim est aliquid ens, & tamen ens materialiter, si non est Ens ratione alius? se ipso enim includere entitatem, est per me, esse formaliter ens.

Confirmatur II. Vera est hæc propositio, *differentia ultima prout condistincta à reliquis apportat esse differentiale*: Ergò vera erit & hæc, *apportat esse*, adeoque infert ens, quia à propositione de tertio adjacente, tenet argumentatio, ad propositionem de secundo adjacente, proportionaliter accepto; Dixi proportionaliter accepto, quia non semper *est* supponit pro existit ut nec supponit in propositionibus æternæ Veritatis. Quod etiam fundatur in hoc alio principio, quia scilicet, priùs est esse, quàm tale esse. Ergò præsupponi debet in differentia esse differentiæ, & quidem differentiale esse formaliter; nihil enim est materialiter id quod est. Et cùm per Scotistas nihil possit existere existentiâ alienâ: hinc concedunt nobiscum propriam existentiam materiæ, negant humanitatem Christi existere existentiâ verbi &c. consequenter negare debent esse aliquod ens entitate alienâ.

Confirmatur. III. Differentia prout condistincta ab omnibus quibus identificatur, sumpta in reliquis prout est à parte rei, non est formaliter Ens rationis, sed potiùs formaliter non ens rationis. Quod si differentia formaliter non est ens rationis, ergò formaliter habet esse, & non tantùm objectivè, ergò debet esse ens formaliter.

Neque valet si dicas, differentiam sic sumptam, neque esse formaliter ens rationis, neque esse formaliter ens reale. Contra erit, quia hæc membra inevitabiliter, utpote consequenter contradictoria, debent convenire.

Fundatur. Hæc omnia ulteriùs in hoc discursu. Quæro; an differentia prout condistincta ab iis cum quibus identificatur habeat suam essentiam formaliter, vel non? si non habet, ergò differentia formaliter, non est differentia formaliter: non habet enim suam essentiam formaliter: Si autem differentia, habet formaliter suam essentiam; formaliter est ens; nam quid est essentia formaliter, nisi ens essentiale formaliter. Deinde cùm essentia sit conceptu nostro aliquid posteriùs ente; quod scilicet dividitur in essentiam & existentiam, tanquam in sui species; si differentia participat formaliter rationem essentiæ,

illâ

illâ mediante formaliter participabit rationem Entis.

Dicendum II. *Differentias non esse ens formaliter, accipiendo ens pro ratione communi Entis.*

Probatur I. Falsa est hæc propositio, *Conceptus differentiæ est conceptus Entis in communi*: Ergò vera est hæc contradictoria, *Conceptus differentiæ non est conceptus Entis in communi*, Ergò neque differentia est formaliter Ens in communi: Nam conceptus conformatur objecto; Antecedens probatur. Si conceptus differentiæ est conceptus entis in communi; ergò definitio differentiæ, est definitio Entis in communi; nihil enim intelligitur aliud per conceptum Entis quàm definitio ejusdem; definitio autem differentiæ in communi, non est definitio entis in communi.

Probatur II. Si differentia esset formaliter ens in communi & esset differentia, & non esset: esset, ut supponitur: Non esset autem. Tum quia ratio differendi in communi, non potest esse ratio conveniendi in communi; esset enim quod non est. Tum quia quod est formaliter ratio communis entis, participatur à differentiis. Ergò v. g. si rationalitas, quæ est differentia est ratio communis entis, participabitur à rugibilitate, quia illa est idem cum ratione communi entis. Tum quia si hoc dicatur quòd scilicet ratio communis entis, sit formaliter ratio communis differentiæ, etiam ratio hominis, poterit esse ratio bruti, si enim semel misceri possunt definitiones, ubique & semper misceri possunt.

Probatur III. Quia si differentia esset formaliter ens in communi. esset Ens in communi, vel pro statu reali, vel pro statu intentionali. Non primùm, quia nihil commune à parte rei existit, sed omnia particularia. Non etiam pro statu intentionali, quia pro statu intentionali indissolubiliter illa tantùm sunt unum, quæ se habent sicut definitio & definitum; jam autem ita se non habent differentia & Ens in communi.

Quæres. *Quomodo Ens contrahatur à differentiis?*

Respondetur. Nullam esse veram contractionem, & quæ sit nemine cogitante; quia illa ipsa membra, non sunt distincta nemine cogitante: Quod si quæratur de contractione ex modo concipiendi, illa adhuc subdividi potest: Differentia enim ut sic accepta, contrahit Ens per ipsummet Ens, prout est ratio differendi; per differentiam autem prout est à parte rei, contrahitur Ens per ipsummet Ens, hæcceisatum in quantùm est ratio differentiæ.

***

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur oppositis.

Objiciuntur I. Si differentiæ ultimæ essent ens formaliter, hoc ipso non essent differentiæ ultimæ. Quod probatur, differentiæ ultimæ quà tales excludunt determinabilitatem ulteriorem, adeoque omnem rationem communem: Ratio autem entis est ratio communis.

Respondetur. Conformiter ad conclusiones adlatas, quòd si differentiæ ultimæ, essent formaliter ens illud commune & irrestrictum, hoc ipso non essent ultimæ; secus si sint ens contractum, restrictum, hoc ipso enim, quia restrictum est, commune non est.

Objicit II. Pontius. Differentia contrahens ens præter rationem entis, vel includit aliquid aliud formaliter, vel nihil? Si nihil, ergò non potest esse differentia entis nec ratio distinguendi unum ab alio: Si aliquid includit: de illo ipso quæritur, utrum includat etiam rationem entis formaliter? Si includit, dabitur processus in infinitum: Si non includit, ergò neque prior includebat.

Repsondetur. Hoc ipso medio termino intentum nostrum probari: differentia quà ultima & prout condistincta ab his quibus identificatur vel est nihil: vel non est nihil? Si est nihil, ergò non potest esse differentia entis: Si non est nihil, ergò est ens prout ita condistincta; quia negatio nihili, est ens; duæ enim negationes faciunt unam affirmativam. Conformiter ad dicta in forma Respondetur. Differentiam ultimam ultra rationem contractam entis, nihil plus includere, cumque illa ratio contracta non sit ipsum nihil, poterit esse ratio distinguendi unum ab alio.

Instat I. Idem. Si differentiæ formalitas includeret ens & aliquid aliud formaliter, illud aliud potiùs esset differentia, quàm includens ipsummet ens.

Responsum. Jam, quòd differentia præter ens contractum nihil aliud habeat, quæ ipsa contractio est ex modo concipiendi.

Instat II. Idem. Si differentia includeret rationem entis non esset ultima, quia differentia ultima est illa, quæ facit ita differre, ut ipsa non differat per aliquid aliud; sed si includeret formaliter ens, non esset talis, quia includeret præter rationem entis per quam conveniret, includeret inquam, aliquid aliud, per quod differret à reliquis.

Respondetur. Si differentia esset formaliter ens illud commune, non esset ratio seipsa differendi; sed quia est formaliter ens nonnisi contractum, est ipsa ratio differendi.

Instat III. Si ultimæ differentiæ diverso respectu sunt ratio conveniendi, diverso ratio differendi, nihilo different à speciebus.

Respondetur. Convenient in hoc species & ultima differentia, quia utrumque est diverso respectu ratio differendi, diverso ratio conveniendi; sed in hoc different, imprimis, quia in specie, ratio differendi ab aliis speciebus, non est ipsa ratio conveniendi cum aliis speciebus; Neque enim rationalitate homo convenit cum bruto, quæ formalitas rationalitatis, non est ipsa per ordinem ad nostros conceprus in re fundatos, animalitas, sed aliquod prædicatum ab ipsa animalitate, formaliter distinctum. Jam autem ratio conveniendi & differendi in individuatione non sunt prædicata inter se distincta. Rursùs quia ita est differentia specifica ratio disconveniendi, ut non sit ratio ipsa generica per solam hæcceitatem restricta; neque enim species constituitur, per hanc animalitatem, animalitatem ut sic contrahentem; sed contractivum longè est aliud, nempè rationalitas: Jam autem quando rationalitas specifica contrahitur, contrahitur non additione novi prædicati, extrahentis ultra essentiam rationalitatis; sed additur nonnisi hæc rationalitas, ex quo ipso modo contrahendi differt ultima differentia à specie. Denique species ita est ratio differendi, ut sit ulteriùs contrahibilis per ipsam individuationem; jam autem individuatio non habet ulteriùs quo contrahatur.

Instat. IV. Si differentia includit ens, etiam Perseitas includit; eritque Perseitas ens per se, adeoque Perseitas erit substantia.

Respondetur. Perseitatem esse ens per se non concretum sed abstractum, secùs substantiam, quæ est ens per se concretum. Quod si per perseitatem intelligas subsistentiam, Perseitas erit ens per se per modum termini & complementi, adeoque non per modum substantiæ, quæ est quid complebile & terminabile.

Objicit III. In composito physico devenire est ad talem resolutionem partium, quatum neutra includat aliam: ergò & in composito metaphysico, consequenter in differentiæ resolutione devenire erit ad aliquid, quod non sit jam ens.

Respondetur. Pro accidenti non esse absurdum; Si enim una pars physica non inferat aliam non incipiet esse nihil; si autem in resolutione, differentia non includat ens, erit nihil; ne ergò sit differentia nihil, deveniri non poterit ad hoc, ne involvat ens.

Objicit IV. Pontius. Si differentia includit formaliter rationem entis, vel includit aliam communem entis ab eâ, quam contrahit, vel illam ipsam, quam contrahit: neutrum dici potest. Non potest imprimis includere eandem rationem entis quam contrahit, aliàs non esset contractiva; nihil enim est contractivum illius, quod formaliter includit. Non etiam aliam rationem entis, quia superfluè ponerentur formalitates plures entis in unaquaque re.

Respondetur. Etiam in homine animal est contractum, quæro, idemne quid est, an aliud à se contrahat? itemque dum à genere contrahitur ens. In forma autem dici potest contractionem hanc esse nonnisi ex modo concipiendi; possumus autem concipere ens ut sic, & idem particulare contrahens illud commune, estque hæc contractio ex modo concipiendi. Quod si quæras, quæ illic ratio ex modo concipiendi contrahatur? dico ratio communis per rationem, sed contrahendo illam non includit secum illam superioritatem, ita ut includat superiorem illam & illam inferiorem per quam fiebat contractio, sed tantùm est illamet ipsa: Quamvis autem nihil sit contractivum illius, quod formaliter includit contractione propriâ, reali & transitivâ; potest tamen esse contractivum contractione impropriâ ex modo concipiendi, & intransitiva.

Objicit V. idem. Nulla differentia, est illud, ratione cujus formaliter convenit alicui existere; ergò nulla differentia est formaliter ens. Consequentia probatur quia est à definitione ad definitum. Antecedens probatur. Quia formalitas ratione cujus convenit formaliter rebus omnibus existere, est ejusdem rationis in omnibus illis; sed differentiæ rerum non sunt ejusdem rationis.

Repsondetur negando Antecedens: Licèt autem formalitas ratione cujus convenit formaliter rebus existere, accepta secundùm rationem communem sit ejusdem rationis, non tamen accepta, secundùm rationes particulares.

Objiciuntur VI. Paritates aliquæ.

I. Paritas est. Genera non includuntur in differentiis; ergò neque ens; & tamen ens mediantibus generibus, descendit ad inferiora.

Respondetur. Si agatur de inclusione reali, certè genera includuntur in differentiis, si agatur de inclusione rationum communium, paritas tenet, quia sicut ratio communis generis, non est ratio communis differentiæ, ita nec ratio communis entis, est ratio communis differentiæ. Si autem agatur de hoc, quod differentiæ non sint formaliter genus consequenter nec formaliter erunt Ens. Disparitas erit. Quia nihil vetat Genus non includi in differentiis; vetat autem non includi ens in differentiis; quia aliàs essent nihil.

Quod

Quod autem dicitur ens mediis generibus descendere ad inferiora, hunc tantùm sensum habet, quòd non possit esse à parte rei; v. g. rationale nisi sit substantia; sed non facit hunc sensum, quòd à quibus potest præscindi & distingui ratio generica, ab illis etiam possit præscindi & distingui ratio particularis entis.

II. Paritas est. Ens non includitur in proprietatibus, v. g. uno; ergò nec in differentiis.

Respondetur. Si proprietates sumantur in recto, includunt inclusione ut dixi intransitivâ ens; sunt enim ipsum formaliter ens; sed cum variis connotatis. Secundùm autem id quod dicunt in obliquo, dicunt nonnisi ordinem ad ens; Imò cùm proprietas quæ est unum, dicat aliquam negationem & nihil divisionis, hoc ipso sub illa formalitate non debet dicere ens; differentia autem, non dicit pro formali nihil.

Objicitur VII. Si ens includeretur formaliter in differentiis, ideò includeretur ne differentiæ formaliter acceptæ sint nihil formaliter: Sed hæc ratio nihil probat; quia posset dici differentiam prout præcisam ab omnibus quibus identificatur neque esse ens formaliter, neque non ens formaliter; quod ipsum probatur. Natura in statu solitudinis, neque est divisa formaliter, sed solùm indivisa formaliter, sed solùm indivisa identicè: Substantia item secundùm se ipsam, neque est divisibilis, neque indivisibilis: Relationes item divinæ, neque sunt à se formaliter, neque ab alio, sed identicè sunt ens à se: Ergò idem dici poterit de differentia, ita præcisa, quod neque sit ens formaliter, neque non ens formaliter.

Respondet I. Recentior Suarez disparitatem dat, quia nisi intelligatur differentia pro illo statu esse ens, intelligi deberet sine suâ essentiâ reali: nam ens coincidit cum essentia reali. Si autem eo modo intelligantur, ea, quæ vult objectio, non intelligantur adhuc sine sua essentia reali.

Respondetur II. Quia si intelligeretur differentia pro statu solitudinis indivisa, nunquam divisibilis esse posset, in illo enim statu consideratur secundùm essentialia sua prædicata, quæ rei ubicunque conveniunt. Hinc si in illo statu indivisibilis esset, nunquam jam dividi posset. Et è converso si in illo statu divisibilis esset, jam nunquam posset esse indivisibilis; idemque dicendum de substantia; quod absurdum non sequeretur si sit in illo statu formaliter ens differentia, quia ubique, ex allatis rationibus, est ens, rationesque allatæ ostendunt, debere differentiam esse ens. Quod attinet ad relationes divinas illæ non possunt dicere abalietatem, alioqui DEO convenire non possent: Non etiam dicunt formaliter aseitatem; quia aseitas sequitur Deitatem, quam in sua virtualitate non important relationes. Denique si sumantur relationes formaliter, hoc est, secundùm suas rationes communes, sic nec aseitatem dicent, alioqui relatio non esset communis creaturis; nec dicent abalietatem, alioqui non convenirent DEO. Nullum autem absurdum, si ens, sit formaliter identificatum differentiis. Et rationes adlatæ probant identificationem.

Instabis. Duæ differentiæ vel conveniunt in ente vel non? Si non conveniunt, Ergò non sunt formaliter ens; si conveniunt, ergò non sunt ratio differendi.

Respond. Diverso respectu convenire in quantùm participant ex ratione communi entis; diverso autem non convenire, in quantùm scilicet reduplicativè accipiuntur, quâ scilicèt differentiæ, & quâ, hoc ens sunt: de quo in Logica, ubi de communi conceptu differentiarum.

Punctum Difficultatis 3.

Alia argumenta contra Conclusionem.

P*Ensanda argumenta Mastrii Disp. 2. Metaph. num. 179.*

Objicit I. Mastrius. Contractio & determinatio entis per modos (de quibus illum leges hîc Disp. 2. qu. 6) cùm fiat ad instar compositionis & additionis, sequitur necessariò, quòd ratio contracta sit extra rationem contrahentis. Consequentia patet, quia etiam genus in tantùm censetur esse extra rationem differentiæ, quia contractio generis per differentias fit per modum compositionis & additionis, & si non esset ratio contrahens, extra rationem contractam nulla fieret compositio.

Respondetur. Contractio fit nonnisi rationis communis entis, quæ etiam ratio communis Entis, non includitur formaliter in differentiis, sed ratio contracta entis, quam diximus includi in differentiis, non contrahit seipsam, si non contrahit, nec distinguitur à se; cùm hæc distinctio fuerit ex contractione desumpta, nec differentia est ipsum genus contractum, sed contrahit nonnisi aliam rationem, à qua etiam distinguitur; jam autem differentia est ipsum ens contractè sumptum, & sic sumptum est formaliter ipsa differentia. Per quod etiam respondetur ad Instantiam quæ illic adfertur. Directè ergò negatur, quòd ratio Entis inclusa in differentia, sit quæ contrahitur per differentiam, sed est illamet ipsa, quæ seipsam non contrahit.

Objicit II. Præciso conceptu relationis, res non sunt formaliter relativæ, præciso genere quantitatis, non sunt extensæ; ergò etiam

præcisâ ratione Entis à differentiis, non erunt illæ formaliter Ens.

Respondetur. A differentiis præscindi posse rationem communem entis, nec differentiæ sunt formaliter ratio communis entis, hocque solùm probat ratio adlata; sed à differentiis non potest præscindi ratio contracta entis; cum sit ipsum esse differentiarum, quod esse differentiarum, à differentiis, non præscindit.

Objicit III. De modis dicitur quòd non sint entitas, sed entitatis modus, non esse propriè rem, sed esse modum rei; Ergò & de differentiis ultimis dici potest, quòd non sint ens formaliter, sed entis.

Respondetur. Quando dicitur modum non esse ens, subintelligitur ratum, sed entis rati modus, in quo nullum est absurdum, nec sequetur quod non sit modus, hoc quod est: sed si differentia non esset formaliter ens illud contractum, sequeretur quòd non sit hoc quod est, esse enim illam hoc quod est, est illa contracta ratio entis.

Objicit IV. Si differentia aliquo modo includeret rationem entis essentialiter, tunc ejus conceptus non foret simpliciter simplex.

Respondetur. Si includatur ens nonnisi contractum, adhuc erit conceptus differentiarum simpliciter simplex, quia non aliud illud erit, quàm ipsum esse differentiæ, quæ sibi ipsi, est quid simpliciter simplex.

Instabis. Proportionatè applicando id quod inibi adfert Mastr. si licèt distinguere ens contractum & determinatum, à ratione communi entis, ponereque quòd illa prior ratio entis includatur formaliter in differentiis, non verò hæc posterior, eodem jure dici poterit, genus ut sic non includi in differentiis formaliter, includi tamen rationem generis contractam.

Respondetur. Neg. Sequel. Ratio animalis contracta reperitur quidem in homine, & hæc ratio contracta, ut dictum alibi non potest præscindi ab homine, sed non est necesse ipsam rationem contractam generis, includi in differentiis, quia ratio hæc contracta animalis est hoc animal, hoc autem animal non est necesse esse formaliter per ordinem ad nostros conceptus rationale, quia licèt illud rationale per ordinem ad nostros conceptus non esset animal, adhuc esset quod est, adeoque esset adhuc rationale: Si autem ratio contracta entis non includeretur formaliter in differentiis, differentia non esset hoc quod est, esse enim illam hoc quod est (supple in talibus positivè, dixi positivè, nam non ens esse quod est non Ens, non est esse sed non esse) est esse illam ens formaliter.

Objicit V. Si differentiæ ultimæ includerent eas, cùm non sint omninò idem, erunt propriè differentes; quod si sunt differentes; aliis differentiis different; de quibus rursùs quæritur an includant ens, & ita dabitur processus in infinitum in differentiis, vel devenietur ad aliquas omninò non includentes ens quidditativè.

Respondetur. Cùm differentiæ ultimæ includant ens formaliter, restrictum & contractum, erunt adhuc non differentes aliis differentiis, sed se ipsis; si se ipsis, different adhuc illo ente contractè & determinatè sumpto; cùm illudens contractè sumptum, sit illud se ipsum differentiarum.

Instat. In compositione physica ita fit resolutio in actum ultimum & potentiam ultimam, ut nihil potentiæ includatur in actu, & è contra; Ergò & in compositione Metaphysica ita contingit, ut compositum hoc resolvatur in conceptum determinabilem tantùm, qui est entis, & determinativum tantùm, qui est ultimæ differentiæ.

Respond. Ex ente ut sic, & ex ratione differentiali fit compositio Metaphysica: Vnde & resolutio Metaphysica in hæc duo datur, sed ex ente contractè sumpto quod est ipsum esse differentiæ, & ex differentia non est compositio Metaphysica; quia nihil componitur ex se ipso, consequenter non debet fieri resolutio ut maneat differentia, sine ratione entis contractè sumpti. Disparitas etiam ex dictis assignari potest quia nullum absurdum est, si actus non sit potentia, potestque esse actus in suo esse, non includens potentiam; non potest autem esse differentia, sine esse differentiæ, adeoque sine ratione entis, contractè sumpti.

Objicit VI. Saltem ens non includitur in suis passionibus; quia subjectum quod est ens ex 7. Metaph. tex. 17. & 19. cadit in definitione passionis ut additum, jam autem quod definitur per aliud, tanquam per additamentum, non est de ipsius quidditate.

Respond. Ex eo quidem quia ens ponitur in definitione passionum ut additum, non colligitur, quòd sit de essentiâ illius: ad eũ modũ, quo dicitur accidens esse subjecti, subjectumq; non est de essentia accidentis; ex alio tamen capite sunt adhuc ens, quia etiam passiones sunt quod sunt; & hoc quidem procedit de veritate & bonitate, nam de unitate non sumpta secundùm id quod dicit in recto non potest dici quod sit ens, nisi illud latiori modo, prout se extendens etiam ad negationes explicando unitatem per negationes secundùm communiora principia.

Instat I. Propositiones non convertuntur ita, quòd si prædicatum dicatur de subjecto per se, non tamen è contra subjectum dicetur per se de prædicato; ergò ista est per se, Ens est unum, hæc alia, unum est ens, non poterit esse per se primi modi, sed quasi per accidens.

Re-

Respond. Quod unum non sit ens rigorosum, ut dictum suprà. Sed promovendo argumentum de bonitate & de veritate dici potest, quòd non eodem quidem modo passiones dicuntur de ente, ac ens de passionibus, non sequitur quòd passiones non sint ens, sed quòd alia sit comparatio illarum ad ens, quàm entis ad illas. Quanquam dici potest quòd hæc doctrina procedat de ente secundùm rationem irrestrictam sumpto.

Instabis II. Ens adæquatè dividitur in increatum, & decem prædicamenta, tanquam in ea, de quibus quidditativè prædicatur; passiones autem ejus non sunt ens increatum, nec aliquid ex decem generibus, & cùm æquè pateant sicut ipsum ens, hoc ipso ens, non poterit prædicari de suis passionibus velut de inferiori.

Respond. Id verum esse de ente contractè & determinatè sumpto, quod non est superius respectu passionum. An autem possit abstrahi à passionibus ratio entis ut sic, adeoque evadere illis universalior, alibi dicitur. Multi etiam negabunt, adæquatam esse hanc divisionem.

Instat III. Si passiones Entis ens includunt, utique non includunt ens solùm. Sed etiam aliquid aliud; alioquin idem esse passio sui ipsius, tunc quæritur de illo alio, an rursùs includat ens, & sic in infinitum procedemus, vel sistendum in aliquo non includente ens, & talis erit propriè passio entis.

Respond. Passiones non includunt ens contractè sumptum, sed sunt illud ipsum, nec sunt passiones entis contractè sumpti, quia nec sunt passiones sui ipsius; sed tantùm sunt passiones entis, secundùm se sumpti. Quam ipsam rationem communem cum contrahunt passiones non contrahunt contractione exclusivâ in se aliorum contrahentium, quasi scilicet veritas non sit bonitas, cùm tamen rationalitas non sit irrationalitas, contrahunt tamen per additionem prædicatorum.

Objicit VII. Modi per nos sunt ens entitate alterius; ergò idem dici poterit de differentiis ultimis, quòd sint ens identicè non formaliter.

Respond. Secundùm principia aliàs præjacta Negatur Antecedens.

DIFFICULTAS III.

De Conceptu entis secundùm se.

Quærendum hîc imprimis erit: An possit dari conceptus entis perfectè unus? Deinde, an hic conceptus sit univocus an analogus? Unitatem conceptus entis adstruunt Suar. uterque, Arriaga, Ovied. cum Scotistis. Negat Vasquez Fonseca cum Thomistis. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

An possit dari conceptus Entis perfectè unus?

Dicendum est. *Posse dari conceptum Entis perfectum unum, h. e. ita præcisum à differentiis, ut nullæ in eo ex parte objecti intentionaliter accepti, reluceant differentiæ.*

Probatur I. Potest dari conceptus animalis perfectè unus, ut supponitur ex materia de Præcisionibus: Ergò poterit dari & entis conceptus perfectè unus ut circumscribitur. Disparitas quæ solet peti ex Analogia infrà attingetur.

Probatur II. Quando ego dico, *Deus est ens; Creatura est ens*, quæro, an sub objecto prædicati quod est *Ens* dicti de DEO involvatur creatura vel non? si involvitur; ergò falsa est prædicatio, quia Deus non est ens involvens aliquid creatum, nec subjecto inest prædicatum, cum prædicatum involvat aliquid creatum, subjectum autem nihil involvit creatum. Si autem in ente dicto de Deo non involvitur creatura; Ergò jam ille conceptus præscindit à creaturâ. Simile argumentum formetur ad probandum quòd ens dictum de creaturâ non involvat Deum, habebiturque intentum; nempe quòd ens præscindat à creato & increato. Idem judicium & argumentum formetur de aliis differentiis.

Respondebis I. Ens dictum de Deo non importare nisi entitatem particulariter acceptam, ita ut sensus sit, Deus est aliquod ens.

Contra. Tum quia animal dictum de inferioribus non singularisatur in prædicando ut probatur in Logica; ergò neque ens singularisabitur. Tum quia prædicatio hæc, *Deus est ens*; vel est prædicatio rationis superioris de inferiori, vel non est? Si est. Ergò ut salvetur rationem superiorem prædicari, dicta ppsitio hunc sensum facere non poterit, Deus est aliquod ens. Si autem non est prædicatio superioris de inferiori; Cur non? Tum quia. Ens est superius Deo & creaturis; non esset autem superius, si non diceretur tanquam superius, negatio enim dictionis tanquam alicujus superioris, argueret negationem esse superioris; nam dici, sequens ad omnia esse, ostenditconditionem esse. Quod autem ens sit superius Deo & creaturis, vel ipsa categoria entis ostendit.

Respondebis II. Ex parte objecti respondere illic differentias, sed illas non attingi ab actu formali, nec discerni.

Contra sunt illa omnia quæ in simili dicuntur in universalibus & in materia de præcisionibus. Propositio etiam hæc, Deus est ens, non tantùm est vera ex parte actus formalis, *sed*

ſed etiam eſt vera ex parte objecti: falſa autem eſt ex parte objecti, ſi objectum ex parte ſua importaret differentias, ut vidimus immediatè.

Probatur III. Conclusio. Si conceptus entis importaret differentias impoſſibile eſſet aliquid eſſe ens; hoc autem abſurdum eſt. Sequela probatur. Si animal quantùm eſt de ſe importaret rationale impoſſibile eſſet, Leonem eſſe animal. Quod probatur, impoſſibile eſt Leonem eſſe rationale, ergò & impoſſibile eſſet eſſe id quod importat ſecum, quod eſt rationale. Hæc autem tota ratio probat ſimul, quòd ſi conceptus entis objectivus importat differentias, non poſſet eſſe aliquod ens, quia non poſſet importare omnes illas differentias, adeoq; nec involvere id, quod importat omnes differentias.

Respondebis. Animal ita contrahi, itemq; Ens ad differentias, ut non tota illius ratio contrahatur, ſed tantùm in quantùm importat Rugibile.

Contra. Quia ſi poteſt ita contrahi ens, ut non contrahatur niſi in quantum eſt rugibile. Ergò multò magis præſcindere, poterit ab omnibus aliis differentiis; minùs enim poteſt contractio, quàm præciſio intentionalis. Deinde hoc ipſo concederes diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata phyſica in Creatis: quia diſtinctionem in ordine ad contrahi, & non contrahi.

Confirmatur Concluſio. Poſito quòd ex parte objecti reſpondeant in ente differentiæ, quæro an definitio Entis ſit definitio rationalis v. g. vel non? Si non, ergò ex parte objecti præſcindunt; nihil enim aliud intelligitur per objecta quæ inter ſe præſcindere poſſunt, niſi objecta, quæ definitionibus differunt: Si autem definitio Entis eſt definitio rationalis? Ergò cui competet eſſe ens, eidem competet eſſe rationale, quod falſum eſt.

Objicitur I. Differentiæ non poſſunt ſeparari à ratione Entis. Ergo nec poteſt fieri præciſio ex vi cujus differentiæ maneant ſine ente; Ergò nec præciſio fieri poteſt ex vi cujus ens, non maneat in differentiis; Ergo ulterius ex vi cujus præciſionis, ens, ſit ſeparatum à differentiis: ſi enim eſſet ſeparatum à differentiis, differentiæ eſſent ſine ente, ſine ente autem eſſe non poſſunt propter dicta ſuprà.

Respondetur. Conformiter ad jam dicta. Rationem entis in differentiis dupliciter ſpectari poſſe. 1. Rationem contractam. 2. Rationem communem fundamentaliter ut dicitur in Logicis. Prior illa ratio præſcindi non poteſt, ut dicitur in Logica, cujus inſuper hæc ratio reddi poteſt, quia ratio contracta quà talis, ſi capax eſſet præciſionis quà talis, fieret communis, quà talis; quà talis autem non poteſt fieri communis: ſicut enim rationale non poteſt fieri brutum; ita nec contractum quà tale, fieri poteſt commune. Quod autem fieret tunc illa ratio communis exinde colligitur, quia ſeparata ab aliâ comparte, non eſſet unde jam contraheretur. Quod ſi non poteſt ſeparari ratio contracta entis à differentiis, quantumvis ratio communis entis ſeparetur à differentiis, manebunt illæ ens, ratione entitatis contractæ, inſeparabilis ab iisdem.

Instabis. Definitio univerſalis, eſt definitio particularium; ergò & definitio entis ut ſic, erit definitio differentiarum? ſed nihil per nos poteſt præſcindere ſuâ definitione; ergò nec poteſt præſcindere ab ente & è converſo.

Respond. Certum eſſe quod ratio communis entis, non ſit ratio communis differentiarum; aliàs cui conveniret ratio communis entis, conveniret etiam ratio differentiæ, quod falſum eſt. Si autem ratio communis Entis, non eſt ratio communis differentiarum non poſſunt inter ſe comparari ſicut definitio & definitum. Directè autem ad Argumentum hoc dici poteſt; ſcilicet dupliciter particulari ſub aliqua ratione univerſali ſpectari poſſe. 1. Ut inferiora, ut ita dicam, ejusdem rationis: Sic animal eſt univerſale & definitio illius eſt definitio Petri in quantum eſt animal. 2. Ut inferiora diverſæ rationis, tale inferius eſt Petrus, Bucephalus, quà talis contentus ſub animali. Quo poſito verum eſt definitionem univerſalis, eſſe definitionem particularium ejusdem rationis, ſed non eſſe definitionem particularium diverſæ rationis: Ita etiam definitio entis eſt definitio differentiarum ut ens ſunt, ſed non quà differentiæ ſunt.

Objicitur II. Non poteſt dari ratio communis ſapientiæ creatæ & increatæ, ergò nec ratio communis enti creato & increato. Antecedens probatur. Ratio communis ſapientiæ creatæ & increatæ, vel eſſet diſtincta realiter, vel per rationem à ratione communi juſtitiæ. Si per rationem, ergò non eſt communis etiam creatæ, quia creata ſapientia diſtinguitur realiter à creata juſtitia: Si autem eſt diſtincta realiter, ergò non eſt communis etiam ſapientiæ, itemque juſtitiæ divinæ, quia hæ in increatis diſtinguuntur nonniſi per rationem.

Respondetur. Rationes communes ſpectari poſſe dupliciter, primò accipiendo illas pro ipſa cognitione formali & actu intellectûs noſtri, & ſic acceptæ ſunt diſtinctæ realiter; quia & noſtræ cogitationes ſunt diſtinctæ realiter: & hæc acceptio conceptuum communium, illorumque diſtinctio, nihil confert ad præſens. 2. Poſſunt accipi rationes communes objectivè, prout, ſcilicet ſunt objectum illarum notitiarum. Et ſic neque ſunt diſtinctæ realiter, neque per rationem propriè: Non ſunt diſtinctæ realiter, quia diſtinctio realis vel eſt in ſtatu phyſico, vel nonniſi per ordinem ad illum

illum habetur: Jam autem rationes communes ad statum Metaphysicum spectant. Deinde distinctio realis est distinctio rerum; hinc pro priori debet aliquid prius præsupponi, quòd sit res, & pro posteriori, quòd sit distinctum realiter. Quia ergò rationes communes, non suet res; nam esse rem, est prædicatum physicum, & statûs Physici, pro quo statu non sumuntur tunc rationes communes: Unde etiam rationes communes sunt essentiæ rerum, essentiæ autem rerum, sunt æternæ & tamen nulla res est ab æterno præter Deum: Apparet ergò rationes communes non posse dici res, adeoque nec distinctas realiter. Non etiam pro illo statu rationes communes sunt distinctæ per rationem, quia nemine cogitante ratio communis hujus, non est ratio communis illius; licèt enim ipse status communitatis, non habeatur nisi dependenter à nostris intentionibus depurantibus differentias; illis tamen depuratis, & in illo statu constitutâ ratione communi, sive ego id cogitem, sive non cogitem, distinguentur illæ inter se; in quo etiam sensu dicimus illas distingui ex natura rei, & quidem nomine cogitante, positâ tantùm cognitione, quæ illas res statuat in statu illo intentionali, in quo, ex naturâ rei res spectantur. Ulteriùs quòd illæ rationes communes neque realiter neque ratione propriè distinguantur in hoc principium referri debet; quia rationes illæ communes nihil aliud sunt nisi ipsa prædicata essentialia, quia ergò prædicata essentialia sapientiæ nec exigunt distinctionem solius rationis à justitia, nec etiam nonnisi realem propter rationem in objectione allatam, fit, ut pro illo statu rationes communes, nec sint distinctæ realiter, nec per solam rationem. Licèt autem non teneam distinctionem mediam inter realem & rationis sensu aliàs dato, teneo tamen distinctiones multas, quæ partim sunt revocabiles ad realem, partim ad rationis distinctionem.

Instabis. Ex hoc adhuc non posse dari rationem communem sapientiæ creatæ & increatæ, adeoque nec rationem communem entis communis Deo & creaturis, quia ens dividitur immediatè in creatum & increatum, ergò antequam intelligatur descendere ad sapientiam, intelligetur jam contracta, ad ens creatum vel increatum: Ergò non potest intelligi indifferens ad sapientiam creatam & increatam.

Respondetur. Divisiones entis varias haberi posse, pro multiplici modo concipiendi ens, & ejus identificationem; ita ut in uno genere divisionis, sic, & in alio aliter concipiatur descendere. Hinc in alia divisione poterit concipi sapientia indifferens ad esse creatæ vel increatæ: Eamque sic format Oviedo: Ens aliud est intellectivum aliud, non intellectivum: Rursùs intellectivum aliud est habituale aliud actuale: Rursùs actuale aliud est apprehensio seu non sapientia, aliud est sapientia: Rursùs sapientia alia creara, alia increata. En indifferentem sapientiam in divisione entis, indifferentem, inquam, ad esse creatæ vel increatæ. Dici etiam posset quòd pro statu physico non sit sapientia indifferens ad esse creatæ vel increatæ, non tamen pro statu metaphysico.

Objicitur III. Analoga attributionis v. g sanum non habent conceptum perfectè unum: ergò neque Ens.

Respondetur. De duobus in præsenti quæri posse, an Analoga attributionis possint habere conceptum perfectè unum ad particularia analoga attributionis, v. g. ad sanum, & ad aliud, simile, v. g. calefactivum, dictum de hypocausto, de pellibus, de cibis &c. & sic possunt habere conceptum perfectè unum, hoc est, talem, in quo nec sanum nec calefactivum reluceat. Si autem sit quæstio, an ipsum sanum unà cum suis Analogatis sumptum possit habere conceptum perfectè unum, hoc jam negabitur, importat enim plura. Applica id ad præsens, nempe Ens posse habere conceptum perfectè unum, si sumatur tanquam ratio communis ad inferiora, licèt non habeat conceptum perfectè unum, si sumatur unà cum suis differentiis. Addo ex Mastrio idem sentiente de analogia attributionis Disp. 2. Log. n. 73. non habere quidem conceptum communem, in quo adunentur hæc analoga, habere tamen connexionem rationum particularium secundùm esse objectivum: habent enim inter se habitudinem qualem non dicunt æquivoca, prædicaturque analogum de pluribus non secundùm unam rationem, sed secundùm diversas, habitudinem tamen licèt diversam, habentes. Addo ulteriùs sicut definiuntur relativa quæ habent conceptum perfectè unum respectu particularium relativorum; ita tamen ut ipse conceptus relativi dicat Aliud, est enim ad aliud: ita analoga attributionis ad particularia analoga habent conceptum perfectè unum; licèt ipsum in se non sit unum, si secundùm diversas habitudines spectetur.

Argumenta Reliqua in contra.

Perstringo hic Objectiones, quas colligit Mastrius Disp. 2. Met. à num. 40.

Objicit IV. Pasqualius, Ens non est quid superius ad Deum, & ad creaturam, ergò nec conceptus illius est unus. Antecedens probat. Tota ratio entis reperitur in Deo, ergò nequit esse quid superius Deo, & creaturâ, quia ratio superior, est universalior quocunque inferiori, quare non debet talis ratio reperiri in uno tantùm extremo, sed debet excedere. Quod autem tota ratio entis reperiatur

tur in Deo, probatur, quia Deus est ens per essentiam, nimirum tale ens ut nequeat esse aliquid ens nisi participando de hoc esse per essentiam; cùm ergò Deus sit ens per essentiam, tota ratio entis reperitur in ipso.

Respondetur. Negando Antecedens cum suâ probatione; quamvis autem Deus sit ens per essentiam, tota ratio entis reperitur in ipso causativè, tanquam in causâ primâ reliquorum entium; sed non tota participativè; cur ergò à Deo & creaturis tanquam participativis entibus non poterit ejusdem entis, dari abstractio?

Instat I. Ratio communis ita se habet respectu inferiorum, ut immediatè descendat ad ipsa, at ratio entis non descendit immediatè ad Deum, & creaturas; sed prius est in Deo, ut propria illius, deinde creatura participat esse ab ipso ut Deus est; Ergò nequit esse quid commune Deo & creaturæ.

Respond. Majorem esse veram de ratione communi univoca, non autem analoga; nam in analogis, datur aliquid principale, participativum rationis communis.

Instat II. Ens ponitur contrahi ad Deum, & creaturam per infinitum & finitum, & prius ad Deum, quam ad creaturam; ergò jam tota ratio entis totaliter à Deo absorbebitur; quia infinitas est modus totalitatis, ita ut contrahat totum, & totaliter, aliàs finitum esset, aliquid enim remaneret, quod non contraheret.

Respond. Imprimis ex dictis quòd detur divisio entis non immediatè in finitum & infinitum, ut dictum suprà; sed casu quo dividatur immediatè in finitum & infinitum, non sequitur adhuc intentum argumenti; imprimis quia licèt contrahatur Ens per infinitum, verè tamen dividitur adhuc ens in infinitum & finitum, si dividitur, debet in illo contineri; nullum enim divisum per hæc dividitur, in quibus non continetur. Rursùs quamvis Deus verè physicè sit infinitus, nihil obest quominus adhuc creaturæ verè physicè sint ens, nec per hoc destruitur infinitudo divina, etiamsi præter illud sit aliquod ens finitum, idque realiter & physicè existens, multò magis non destruitur infinitudo divina, pro statu divisionis Metaphysico; quantumvis intelligatur etiam creatura ens. Directè ergò ad argumentum dici potest, per prius, hoc est, tanquam per dignius contrahi ens ab infinito, causalitate & excellentiâ quàm à finito & dependente; quâ contractione positâ excluditur quodcunque aliud ens à ratione causæ primæ omnium, sed non excluditur contentivitas generis divisi in inferioribus; nec esset Deus infinitum quid in genere causæ primæ; si quid præter Deum esset causa prima; erit tamen infinitum in genere entis, quamvis dentur creaturæ, quæ sint entia.

Objicit V. Cùm ratio communis ad inferiora descendit, per oppositas differentias dividitur, quæ se invicem excludunt, & non est una causativa alterius; quia tunc non essent simul naturâ, sed una supponeret rliam: at tota ratio creaturæ continetur in Deo eminenter, & ab ipso causatur; ergo non potest esse ratio divisiva entis, ita ut sit differentia, opposita, cum Deitate, respectu entis ut sic.

Respondetur. Quando ratio communis dividitur per oppositas differentias, debent se illæ excludere quoad modum participandi rationem divisam, sed non excludere quoad participationem rationis divisæ; quæ hîc est ens, adeoque à dividentibus membris participabile. Rursùs si sit divisio in membra altissima, & suprema, pro statu quidem divisionis, non erit unum membrum causativum alterius, quia hîc hæ omnes rationes præscindi possunt; potest tamen esse causativum, pro statu physico: deinde etiam causans & causatum quoad relationem possunt esse simul naturâ, cur ergò sic in præsenti non ponentur? Addo possum benè dividere ignem in genitum & generantem, ex quo sequitur posse unum membrum divisionis, esse causam alterius.

Instat I. Ratio communis enuntiari potest indifferenter de quocunque inferiori, sed non potest enuntiari de Deo & creatura ens, quia aliàs esse participatum prædicaretur de Deo, & esse imparticipatum de creatura.

Respond. Cum illud ens abstrahat à participato & participante, non sequitur, quòd ratio participata, prædicanda sit de Deo.

Instat II. Ratio communis saltem explicitè non dicit differentiam inferiorum, at nihil potest concipi in Deo & creaturâ, quod sit extra esse creatum & increatum; nam creatura, etiam secundùm primam rationem entis, quâ constituitur, est quid participatum à Deo, & non tantùm accipit tale esse, sed etiam esse.

Respond. Creaturam etiam secundùm primam rationem entis physicè spectatam esse quid participatum, physicèque accipit non tantùm tale esse, sed etiam esse. Cæterum creatura, secundùm primam rationem entis metaphysicè spectatam, non est quid participatum, nec ad illud esse ut sic, pro illo signo, terminatur actio divina.

Instat III. ex Scoto. Naturas quoque universales concomitanter produci, cumque ratio participati adæquet totum esse creaturæ, & ratio imparticipati, totum esse Dei, fit ut omnis formalitas in eis reperta, sit talis vel talis.

Respond. Naturas universales ut sunt in singularibus concomitanter produci, sed non spectatas in statu Metaphysico; & præcisas, ratioque participati adæquat totum esse creaturæ physicè spectatæ, sed non spectatæ metaphysicè, quia de illa dici potest, ratio, præscindens ab esse participato.

Objicit

Objicit VI. Deus & creatura non conveniunt in ratione communissima Entis; quia quæ reperitur in creatura est intrinsecè participans; quia etiam esse & non tantùm tale esse, accipit creatura à Deo: ratio autem entis in Deo est participata.

Respond. Rationem communissimam, si physicè spectetur, esse participantem, secùs si spectetur Metaphysicè, & pro statu præcisionis.

Instabis. I. Ratio entis quæ præscindere dicitur à Deo & creaturâ, vel est ab alio vel à se; si à se, est imparticipata; si ab alio participata.

Respond. Rationem illam præcisam, si physicè spectetur, esse vel à se vel ab alio, sed ab his, metaphysicè spectata, præscindit.

Instabis II. Esse ens, est habere esse; implicat autem concipere habere esse, quod neq; sit à se neque ab alio.

Respond. Licèt implicet concipere habere esse, quod physicè neque sit à se, ueque ab alio, sed non repugnat concipere habere esse sumptum pro ratione essendi, quæ metaphysicè neque sit à se, neque ab alio.

Instabis III. Deus secundùm totum suum esse adæquatè sumptum, est simplicissimus; ergò & ipsa formalitas entis ut sic in Deo, erit de se, hæc; & si potest ratio entis à singularibus præscindi, sequitur quod est in Deo, posse non esse Deum: Si enim ratio entis quæ reperitur in Deo non sit hæc, sed indifferens ad Deum & creaturam, in quantùm est de se, poterit esse in creatura, & sic non esset Deus, nisi extrinsecè & per accidens.

Respond. Deum secundùm totum suum esse physicè spectatum esse simplicissimum, sed non metaphysicè & secundùm præcisas rationes spectatum, sequeturque quòd aliquid quod est in Deo metaphysicâ præcisione, possit non esse Deus, non tamen physicè, eritque illa ratio physicè, adeoq; non extrinsecè Deus, sed metaphysicè potest depurari ab esse Dei, quæ depuratio est extrinseca rei physicè spectatæ, & per accidens: oppositum ergò potiùs sequitur quod per se sit Deus, per accidens non Deus.

Objicit VII. Sequuntur ex hac sententia absurda.

I. Sequitur aliquid esse prius & simplicius Deo; realitas enim constituens, est prior & simplicior re constitutâ.

Respond. Esse aliquid prius metaphysicè & simplicius Deo, sed non prius & simplicius realiter & physicè.

II. Absurdum. Sequitur in Deo dari compositionem metaphysicam.

Respond. Cùm illa compositionem non sit futura actu nemine cogitante, sed per opus intellectûs; hinc cum fundamento in re, concedimus in Deo talem compositionem.

III. Absurdum; Sequitur non distare Deum & creatum in infinitum, & non esse primò diversa.

Respond. Distabunt Deus, & creatura infinitè physicè & erunt primò diversa physicè, licèt non primò diversa metaphysicè: hæc enim primò diversa physicè & simul metaphysicè sunt ens & non ens. Jam autem creaturæ non competit ut sit non Ens, sed ut sit Ens ab alio, si competit esse Ens creaturæ, non erit Non-Ens, si non erit Non-Ens, non erit primò diversum quid, à Deo.

IV. Absurdum. Sequitur dari medium inter contradictoria, nempe creatum & increatum; tale enim medium erit illa ratio.

Respond. Creatum & increatum si sumatur Ly increatum negativè sunt contradictoria, sed tunc Ly increatum non supponet pro Deo solo, & ad hoc membrum nempe Ly increatum negativè sumptum, revocabitur ratio communis Entis, consequenter non erit quid medium inter contradictoria: sed si Ly increatum sumatur positivè, erit inter creatum & increatum, medium quid, Ratio communis Entis; non est autem absurdum, dari quid medium inter duo membra positiva contraria. Advertit etiam Mastrius, quòd illa ratio à creato & increato contingenter & necessariò præscindat, & quod sit neutrum formaliter, utrumq; permissivè; & addit: ut passim dicitur de aliis conceptibus communibus, respectu contrahentium.

V. Absurdum. Dari aliquid independentius Deo, nam rationes superiores non dependent ab inferioribus.

Respond. Dari aliquid Metaphysicè independentius Deo; sed non physicè: quanquam nec metaphysicè dabitur aliquid magis independens Deo, nomine independentis intelligendo causam physicam primam, hoc enim soli Deo competit.

Punctum Difficultatis 2.

An Conceptus ille entis sit Analogus?

PRæcipuum fundamentum negandi unitatem conceptus repræsentativi entis ut sic, est istud, quòd scilicet Ens sit analogum, adeoque, unum perfectè conceptum, habere non possit; eò quòd ille conceptus sit ratio conveniendi & differendi, quod autem est ratio conveniendi & differendi, non est perfectè unum. Sed hoc fundamentum duplici ratione invalidari potest. I. Dicendo quòd quamvis ens analogum esset, posset tamen habere conceptum perfectè unum, quia nihil est magis analogum ipsâ analogiâ, & tamen hoc non obstante, analogia habet conceptnm perfectè unum. II. Negando ens, analogum esse cum Scotistis, contra quos sentiunt Thomistæ non pauci. Tentando insuper aliam viam.

Dicen-

Probatur I. Quia si ens pro statu illo esset analogum, esset analogum, vel propter dependentiam, quia scilicet per prius participatur à Deo, per posterius à creatura: vel esset analogum propter transcendentiam: neque enim sunt alii ens analogandi modi: neutro modo pro illo statu præcisionis est analogum. Ergò pro illo statu non est analogum. Quod propter dependentiam non sit analogum. Probatur. Tum quia hæc dependentia solùm est pro statu physico, & reali; nam ens absolutum in statu præcisionis, sola primò essentialia importat, dependentia autem illa, non importatur tanquam quid essentiale, saltem primò, ab Entibus absolutis. Tum quia non est ratio cur genus aliquod divisum, non possit concipi sine membris, in quæ dividitur. Tum quia ut ait Oviedo dependentia secundùm se, non importat analogiam, quia à potentia vitali actus dependet, item forma materialis à materia, & hoc non obstante, univocè de illis ratio materialis dicitur. Quod propter transcendentiam non sit ille conceptus analogus, probat non paucis Arriaga. Quæ refutavit Oviedo Controv. 1. Metaph. L. 7. num. 7. Sed intentum sic probatur. Ens in statu, & pro statu præcisionis, non dicit ullam transcendentiam: ergò in illo, & pro illo statu per transcendentiam analogari non potest. Antecedens probatur. Pro statu præcisionis abstrahit à differentiis, ut probatum suprà, ergò & abstrahit à transcendentia differentiarum: aliàs si non abstraheret à transcendentia differentiarum, & abstraheret à differentiis & non abstraheret.

Probatur II. Posito quòd possit fieri conceptus unus entis, ut dictum suprà, conceptus ille non potest dicere pro illo statu prioritatem & posterioritatem, itemque transcendentiam; consequenter nec dicet analogativum entis. Sequela probatur. Quia si pro illo statu diceret Ens prioritates & transcendentias, essentialis illa esset Enti; nam pro illo statu sola essentialia dicit ens, sed non est enti essentialis illa prioritas & transcendentia; quia quod est essentiale enti, ens ubique illud secum trahit; sed rationem posterioris v. g. non ubique secum defert; quod probatur: quia ratio illa posterioris est ratio creati, hanc non ubique secum defert, quia non defert illam ad, & in Deitatem, aliàs esset aliqua ratio in Deo, quæ ex essentia sua, esset creata.

Probatur III. Antequam ens habeat rationem prioris & posterioris &c. aut illam exigat, vel habet per quid constituitur illud ipsum exigitivum, vel non habet? si non habet quidquam, quomodo est exigitivum illarum rationum? si habet quidquam; quæro illud ipsum, vel dicit rationem prioris & posterioris; vel non dicit? Si dicit, ergò antequam dicat rationem prioris & posterioris, jam illam dicit: si autem pro illo priori antequam dicat exigentiam prioris & posterioris, non dicit rationem prioris & posterioris; ergò pro illo priori non est analogum; quia non habet principia analogativa. Jam autem in statu præcisionis spectatum ens, est illud, quod antecedit differentias prioris & posterioris.

Respondebis. Quòd illud exigitivum habeat antecedenter, rationem exigitivi radicaliter, non formaliter.

Contra. Potest præscindi ab ente ratio exigitivi formaliter, ergò & ratio exigitivi radicaliter, sumpta respectivè.

Objicitur I. Auctoritas Aristotelis, qui ens appellat Analogum 4. Metaph. c. 7.

Respondetur. Problematicum fuisse in hac materia Aristotelem 7. enim Metaphysicorum c. 4. tractans de Ente ait: *Sed hæc*, inquit, *quidem quomodocunque dicere quis velit nihil refert.* Quando verò per prius dicit ens participari à substantia, quàm ab accidenti, agnoscit prioritatem dignitatis, sed hæc non fundat analogiam; nisi illam quam appellavit Cajetanus inæqualis perfectionis, & sicut inæqualiter quoad dignitatem & perfectionem participatur animal à rationali, quàm à grunnibili; nihilominùs animal univocum est; ita & in præsenti, quam etiam solam analogiam admisit S. Thomas, nisi velis absolutè concedere illum fuisse in oppositâ sententiâ.

Objicitur II. Si ens non est Analogum, sequitur respectu Dei & creaturarum dari Genus, nempè Ens vel substantiam

Respondetur. Expressè S. Damas. in Element. c. 8. docet. Substantiam, esse Genus respectu Dei & creaturarum. Posset etiam dici, ut vult Pontius, ens respectu Dei non esse genus in quantùm Genus dicit aliquam limitationem & imperfectionem: vel denique quando negatur dari genus commune Deo, & Creaturis, res est de genere quod sit & Creaturis, & Deo proximum, non autem de generibus remotis.

Objicitur III. Ex nostra sententia sequitur etiam æquivoca habere conceptum univocum: quia quando concipio *Ly risus* nullæ apparent differentiæ.

Respond. De hoc alibi in materia de æquivocis actum, & in materia de conceptu uno individuorum; quamvis autem in conceptu Ly *risus* nullæ apparent differentiæ; quia tamen ratio risus prædicabilis de inferioribus, non est ratio pressè unâ definitione definibilis, nec est ratio risûs abstracta à convenientibus à parte rei in aliquo reali prædicato; ideò risus sic sumptus, est Analogus. Jam autem Ens pro statu præcisionis sumptum, est unâ definitione definibile.

Instabis. Sequi saltem ex hac doctrina nulla dari prædicata transcendentia.

Respondetur. Dari aliqua prædicata tran-

tranſcendentia; quia dantur, quæ etiam de differentiis dici poſſunt in ſenſu formali, quomodo animalitas in ſenſu formali, non dicitur de rationalitate.

Aliter eidem difficultati reſpondet Arriaga, dari prædicata tranſcendentia, quia dantur prædicata univerſaliſſima, quæ continent ſub ſe alia genera; ita ut illud genus quod non continet ſub ſe aliud genus, dicatur non tranſcendens.

Objicitur IV. Ratio entis ut contracta in differentiis eſt diverſa: Ergò ratio entis, non eſt omnium eadem.

Respondet Oviedo diſtinguendo conſequẽs. Ergò ratio entis ſub nomine entis, non eſt eadem, Nego: ſub nomine differentiarum, concedo.

Ex præjactis jam fundamentis dici poteſt; rationem entis pro ſtatu præciſionis præciſè eſſe eandem, non extrà, ſecundùm explicanda.

Objicitur V. Ens eo modo eſt participabile, quo illud differentiæ participare poſſunt, ſed differentiæ illud nonniſi inæqualiter poſſunt participare; ergò & illud eſt nonniſi inæqualiter participabile, adeoque analogicè.

Respond. Imprimis argumentum multũ probare. Probat enim animal eſſe analogum, quia illud non æqualiter participatur à talpâ & homine. Deinde videtur procedere à non ſupponente, ſupponit enim quòd pro ſtatu præciſionis importet participabilitatem actualem, à qua præſcindit in illo ſtatu. Denique dici poteſt in æqualitate entis, ſub ratione entis omnia convenire, ſed non convenire ſub ratione aliûs nominis, eſſetque inæqualitatem ſub nomine differentiarum.

Dicendum eſt II. *Analogiam entis non poſſe deſumi ex ſtatu reali entis.*

Probatur I. Differẽtiæ quas importat animal pro ſtatu reali non deſtruunt ejus univocationẽ, ergò nec differentiæ pro ſtatu reali importatæ ab ente, deſtruunt ejus univocationẽ: vel ſi mavis dicere, animal pro ſtatu reali idẽtificatur differẽtiis, nec ejus univocatio deſumitur à ſtatu reali: ergò nec analogia entis deſumitur à ſtatu reali: ita enim in ſtatu reali identificatur differentiis, ſicut & ens.

Respondebis. diſparitatẽ eſſe. Quia in ſtatu reali, tota differẽtia deſumitur animalis ex differẽtiis.

Contra eſt. Quia etiam tota differentia entis non ex ente, ſed ex tali differentia deſumitur.

Probatur II. Nec univocatio nec analogia debet attendi penes ſtatum realem; ergò quamvis pro ſtatu reali dicat ens differentias, non inde debet argui eſſe analogum. Antecedens probatur. Quia penes illum ſtatum & univocatio & analogia eſt ſpectanda, penes quem ſtatum importat rationem communis; quia tam analogum quàm univocum, definitur per Ly ratio communis, ratio autem communis non habetur in ſtatu reali.

Probatur III. Ex hoc ipſo quia analogia, univocatio, æquivocatio, dicitur importare commune nomen, jam involvitur mentis noſtræ operatio, & non præciſè ſtatus realis; nam nomen commune importat impoſitionem humanam, quæ actum intellectûs, ſecum trahit. Quia tamen ordinariè apprehenditur ens tanquam quid analogum, ut hoc explicetur, *ſit*

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo ſalvari poſſit Analogia Entis?

Dicendum eſt. *Ratio illa quæ fuit abſtracta, ſi comparatè ſumatur ad ea, de quibus prædicatur, eſt ratio analoga.*

Explicatur Concluſio. Ens in triplici ſtatu conſiderari poteſt, I. in ſtatu reali, & pro hoc ſtatu nec rationem univoci, nec rationem Analogi dicit. II. Poteſt conſiderari in ſtatu puræ præciſionis, & in hoc ſtatu cùm nullæ lateant differentiæ, non poteſt illa ratio, pro illo ſtatu, eſſe ratio conveniendi & differendi. III. Poteſt conſiderari ens, in quantùm poſt præciſionem entis ſit comparatio ejus tam ad differentias, quàm ad convenientias. Et in hoc ſtatu, jam non præſcindit à differentiis, ſed illas reſpicit; nam dicet aliquid neceſſariò connexum cum differentiis, quia dicet comparari ad differentias, comparari autem ad differentias importat differentias; *His poſitis*

Probatur I. Concluſio. Ideò ens in ſtatu abſtractionis, quâ tali ſpectatu non eſt analogum; quia pro illo ſtatu quâ tali præſcindit à differentiis, & eas non importat; ergò cùm comparativè ad differentias ſumitur, eaſque importat jam erit analogum.

Confirmatur. Tum quia quod ſub eodẽ nomine importat & aliquid commune & differens, eſt ratio Analoga, ut notum noſcenti naturã Analogiæ. Jam autem ens, ut deſcriptum eſt, acceptum, habet hæc omnia. Ergò. Tum quia, actus comparativus univerſalis præciſi, dejicit illud ad rationem importantis differentias; ergò & actus comparans ens ad differentias, dejicit illud, à ratione univoci. Antecedẽs videatur infra in Logica.

Probatur II. Quòd *rationalitas ſit formaliter animalitas*, falſa eſt propoſitio, vera autem hæc *rationalitas eſt formaliter entitas*, quæ propoſitio vera non eſſet, ſi ens comparativè ſumptũ ad differentias, non eſſet etiam ratio differendi, adeoque ſi non eſſet quid analogum, cùm aliàs ſupponatur ens. eſſe ratio etiam conveniendi.

Probatur III. Per omnem Philoſophiam datur ratio analoga, ſi autem ens comparativè ſumptum ad differentias quibus ineſſe poteſt deque illis prædicari, non eſſet analogum, nulla alia ratio poſſet eſſe analoga; quâ enim ratione tu ductus, dices ens ſic ſumptum non eſſe analogum, eâdem ego dicam ſanum, non eſſe quid analogũ.

Ubi Vides. Sub quâ formalitate ens ſit analogum, eſt enim analogum comparativè ad convenientias & differentias ſumptum.

Objicitur I. Quod non eſt analogum, non poteſt prædicari ut analogum, dici enim ſequitur ad eſſe; & ſicut quod non eſt univocum, non poteſt prædicari ut univocum, ſic nec quod non eſt analogum &c. Sed ens non eſſe analogum, probatur. Quia in ſtatu reali non eſt analogum, dicitur enim analogiam à ſtatu reali non ſumi. Non eſt etiam analogum in ſtatu intentionali, quia pro ſtatu abſtractionis tribuitur illi univocatio, ergò in nullo ſtatuens illud erit analogum.

Respondetur. Eſſe ens analogũ non quomodocunq; ſpectatum in ſtatu intentionali, ſed comparativè ad differentias; ita ut proximè fuerit per abſtractionem communis, comparationeq; primùm ad differentias, acquirat ratione͂ differendi.

Instabis I. Quãdo prædicatur ens vel illud prædicatur ens quod eſt abſtractum à differentiis vel non illud, ſi illud, ergò prædicatur univocum; nam illud abſtractum, eſt univocum: Si non idem prædicatur, ergò non prædicatur ratio entis, quia ratio entis maximè in illo ſtatu apparet.

Respondetur. Imprimis idem quidem ens prædicari, ſed non eodem modo ſumptum, ad eum planè modum, quo prædicatur quidem univerſale in eſſendo, ſed non eodem modo ſumptum; ſed in quantùm habet formalitatem univerſalis in prædicando. Deinde intentum concluſionis eſt, hoc ſolùm dicere, quòd comparativè ad differentias ſumptum ens, non ſit univocum, nec contra hoc ſtat iſta inſtantia. Directiùs tamen ad argumentũ accedendo dici poteſt, dupliciter poſſe ens prædicari de differentiis, primò ſine ullâ comparatione ad inferiora, & ſic prædicatur ut univocum. II. Si ſumatur comparativè ad differentias, & ſic prædicatur ut analogum; ad eum modum quo ipſum animal ſi ſumatur præciſè, nulla importat inferiora; ſi autem ſumatur comparatè ad inferiora, non abſtrahit ab iiſdem; de quo in Logicâ ubi agimus de aptitudine univerſalis & de ejuſdem unitate.

Instabis II. Quando dico, differentia eſt ens, vel in Ly ens importantur differentiæ, vel non importantur? Si non importantur, ergò eſt univocum: Si importantur, ergò falſa eſt illa propoſitio, differentia eſt ens; quia hoc prædicatum dicit aliquid quod non dicit ſubjectum, differentia enim una, non includit alias differentias; quas tamen per te, ens dictum de differentiis includit.

Respond. Diſtinctas has eſſe propoſitiones, Ens quod prædicatur eſſe analogum, & ens quod cõparatur, ad ea de quibus prædicatur, eſt analogũ. Secunda propoſitio vera eſt: Prima autem falſa eſt: Ordinariè enim ens quod prædicatur de differentiis univocum eſt: quia ordinariè prædicatur ut aliquid univerſaliſſimum & abſtractiſſimũ, in ſua autẽ abſtractione, non importat differẽtias.

Instabis III. Ergò aliter ſumitur ens, dum prædicatur de differentiis, & aliter dum accipitur comparativè ad ea de quibus prædicari poteſt.

Respondetur. Quòd aliter, & dum prædicatur, ordinariè prædicatur univerſale; comparativè autem ſumptum ſi prædicetur, particularem nonniſi propoſitionem facit.

Notandum. Inſuper hic eſt quòd illud ens ut ſic acceptum & prædicabile de ſuis inferioribus importet comparabilitatem ſui ad differentias, ſicut & univerſale prædicabilitate͂ de inferioribus. Et ſicut prædicabilitas, ita & comparabilitas dupliciter ſpectari poteſt. Primò tanquam poſitiva aliqua ratio, ſic ſumpta dicit exigentiam ad comparari vel prædicari, ſicque ſumpta prædicabilitas dicit inferiora, deſtruitq; univocationem, quia dicit id quod dicit ordinem cum inferioribus. Secũdò ſpectari poteſt prædicabilitas & comparabilitas negativa, in quãtùm illa ratio utpote communis, patitur ſe comparari ad multa, deq; illis prædicari, ſic ſumpta non importat differentias, habetq; ſe potiùs per modũ neceſſarii prærequiſiti ut prædicari vel comparari poſſit, quia per illam abſtractionem extrahitur à ſtatu reali, in quo non datur ulla ratio communis, quæ ſola comparari poteſt; nec tamen exigit poſitivè illam ſui comparatione͂; quia nihil refert, ut ita dicam, illi enti abſtracto, quòd accedat illi alter ille actus comparativus, vel non accedat.

Objicitur II. Quòd ſemel eſt univocum, ſemper eſt univocum, ergò nec ens unquam jam erit analogum.

Respond. Falſum eſſe antecedẽs. Quia Ly Canis ſi ſumatur per ordinem ad latrabile eſt univocum, & tamen non ſemper eſt quid univocum, caſu ſcilicet quo comparetur etiam ad natativum, quod eſt piſcis. Addo quod ſemel eſt univocum, ſemper eſt univocũ, ſervatâ ratione propter quam eſt univocũ, quæ non ſervatur ſi comparetur Ens ad differentias, non ſervatur inquam ex dictis rationibus; ad eum modum quo & animal habet cõceptum præciſum à differentiis, deſinit tamen eſſe tale & non involvens differentias, ſi comparetur ad differentias. Breviter ergò ens pro ſtatu abſtractionis eſt univocum, quia in hoc ſtatu nec ipſum dicit differentias, nec importat aliquid connexum cum differentiis; ſi autem ſumatur comparativè ad differentias, ipſa comparatio cum differentiis, eſt connexa cum differentiis.

Objicitur III. Licet animal prout eſt à parte rei ſit ratio conveniendi; in quantùm autem idẽtificatur rationali ſit ratio differendi, tamen animalitas eſt quid univocum, ergò etiam ens in quantum cõparatur ad differentias erit univocũ.

Respondetur. Diſparitatem eſſe. Quia ratio analogiæ non ſpectatur penes ſtatum realem, ſtatus autem entis comparativè ad ea de quibus prædicari poteſt, eſt ſtatus intentionalis, quid enim comparativum eſt niſi noſtra intentio? Quod ſi analogia ex ſtatu reali non deſumitur, cùm non niſi in ſtatu reali animal identificetur differentiis, nonniſi in ſtatu reali erit ratio etiam differendi. Nec unquam ſub nomine animalitatis dicitur de differentiis formaliter, ſecus ens. Unde ſub nomine animalis non eſt ratio differendi.

Cæte-

Cæterum posset quis alia via salvare Analogiam Entis, est tamen dicere, quòd Analoga habeant conceptum perfectè unum; nempe quia præscindunt & ab hoc & ab illo particulari analogo, & per hoc salvatur, quòd habeatur conceptum perfectè unum. Quia tamen illa ratio ut sic, est abstracta à rationibus conveniendi & differendi sub eodem nomine ipsa etiam erit, ut sic ratio conveniendi & differendi, adeoque Analoga, cùm Analogum, sit ratio conveniendi & differendi sub eodem nomine.

QUÆSTIO II.

De Ente prout possibile est.

PRÆMITTO I. *Possibile dupliciter spectari potest.* I. ut contraponitur, actu existenti; & sic AntiChristus dicitur possibilis. II. Ut est quid commune, tam actu existenti, quàm ei quod non existit, quamvis ei non repugnet existentia, & in eo sensu quod existit, dicitur esse possibile, ut existat. Prioris generis possibilitas non competit Deo, cujus esse est existere; non competeret item creaturæ, quæ ab æterno existeret, nisi pro priori rationis, in quo concipitur potuisse non esse, cùm liberè producta sit. Secunda autem possibilitas competit Deo, & creaturæ, etiam ab æterno existenti, & omni ei, quod chimæra non est. Prior illa possiblitas vocatur possibilitas physica, posterior possibilitas Logica.

PRÆMITTO II. *Quòd possibilitas physica duo dicat.* 1. Formalitatem possibilitatis sibi communē cum possibili Logico, & per hanc distinguitur ab omni eo quod ens rationis est. 2. Importat convenientiam actualis existentiæ. Sed circa hoc subest aliqua difficultas. Si enim possibilitas dicit carentiam suæ actualis existentiæ, hoc ipso dicet carentiam sui, nam existentia rei non distinguitur à re.

EXPLICARI potest I. Ex Oviedo hîc Puncto 1.n.15. quòd scilicèt aliud sit dicere ens possibile possibilitate physica non esse, seu non existere; & aliud quòd sit illud ens, negatio seu carentia existentiæ. Quod probat. Tùm quia cùm prima sit quæstio de re, an sit; II. Quid sit? cùm possibile ens dicatur non esse, non est ulteriùs procedendum puid sit? adeoq; an sit negatio existentiæ, vel non, illa possibilitas. Tum quia quamvis vera sit hæc propositio: homo non est equus; falsa tamen hæc: quòd homo sit negatio equi; ita etiam vera erit hæc propositio: ens possibile non existit, falsa tamen hæc, ens possibile est negatio existentiæ; licèt verùm sit tunc temporis, cum non existit possibile, dari in rerum naturâ negationem talis existentiæ, quæ negatio distinguitur ab illo, cujus est negatio, consequenter quando possibile reducitur in actum existentiæ, non convertitur negatio existentiæ, in ipsam existentiam, sed tantùm incipit esse, quod antea non erat, absque ullâ conversione negationis in habitum, & absque ullâ mutatione illius rei, quæ producitur, quæ ante sui productionem, nec in se, nec in aliquo sui erat. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia demus, quòd homo non sit negatio equi, tamē necessariò importat & dicit esse ipsius, negationem equi: Sic in præsenti, demus, quòd possibile non sit negatio existentiæ, ad minimum dicit & importat negationem existentiæ; si importat negationem existentiæ ut volebat argumentum, importat negationem sui ipsius, cùm existentia sit illudmet ipsum. Tum quia: an debeat dici ens possibile negatio existentiæ, an verò debeat dici non existere, est quæstio de voce: in re enim quod non existit, dicit negationem existentiæ, reditq; argumentum quod in re possibilitas dicat negationē ipsius. Tum quia cùm non existit possibile, verum est dari negationem talis existentiæ, at quid dicit negationē talis existētiæ? Nōne ipsum possibile? quomodo ergò non dicit negationem sui?

EXLICARI potest II. Quòd scilicet idē possit dicere negationē sui ipsius, sed aliter accepti. Sic v.g. Petrus ventur9, quid est nisi ipse Petrus, prout pro nunc non venit? venturus autē postea; ubi aliter acceptus Petrus, dicit negationem sui ipsius, hîc. Unde etiam possibile, dicit negationem sui aliter accepti; nam in recto dicit conditionatam suam existentiam, quòd scilicet sit id quod si existeret non implicaret contradictionem; in obliquo autem dicit negationē existentiæ actualis pro nunc; Hæc explicatio cæteroqui bona.

NON SATISFACIT plenè. Tum quia infra videbimus quod possibile non dicat conditionatam existentiam primò. Tum quia conditionata existentia ab actuali solo statu differt. Quæro ergò quid hîc negatur? non solus status; quia negatio status est impertinens; Si autem negetur ipsa existentia, redit argumentum: quod possibile dicat negationem sui ipsius.

EXPLICARI potest III. Supponendo imprimis quòd possibile, de quo in præsenti, à parte rei nihil omninò sit actuale, sed totam difficultatem procedere de modo concipiendi; an scilicet debeat concipi possibile tanquam negatio sui. Ut modus concipiendi rectè formetur ostendaturque debitè, quomodo ens possibile non dicat negationem sui ipsius, ita discurrere possemus. Ut videlicet possibile dicat ens nominaliter acceptum in recto, seu acceptum pro radice essendi, ut autem dicat in obliquo negationem entis particulariter seu pro existentiâ accepti. Unde jam possibile non dicet negationem sui in recto accepti, licèt dicat negationem sui h. e. alicujus identificabilis sibi pro statu reali, & dum extra causas ponetur. Quod si non erit negatio ejusdem de eodem, non erit vera contradictio; consequenter nec jam idem) ex modo concipiendi, de quo hîc in dicta difficultate) negabitur de se ipso. Addo signanter; quòd ens possibile importet rationē entis, licèt simul importet quod nihil sit physicè, seu importat negationē suæ existētiæ in

statu physico, consequẽter quãdo possibile physicè ponitur extra clausas non transit formaliter loquendo negatio in habitum, sed ens in recto importatum, dicit formalitatem quam antea negabat, quæ dicta formalitas tollit negationem existentiæ, quam antea ens dicebat.

PRÆMITTO III. *Totam difficultatem in præsenti esse de possibili Logicè spectato*, in quo nimirum illud consistat:

DIFFICULTAS I.

Quis sit Possibilitatis Conceptus per alios?

DICENDUM I. *Possibilitatis conceptum non esse, posse à Deo creari*. Est contra Hurtadum, qui possibilitatem volebat esse, meram denominationem extrinsecam, ab omni potentia Dei, potente creaturam ponere.

PROBATUR I. Si possibilitatis conceptus, stat in posse produci à Deo, vera esset hæc universalis. Omne quod chymæra non est, potest à Deo creari. Quod positâ illâ sententiâ deberet esse vera dicta propositio. Ratio est. Quia non esse chymæram, est necessariò connexum cum quocunq; possibili, si est connexũ; tunc si verum est omne possibile posse creari; verum erit omne quod non est chymæra, posse creari. Sed vera est hæc particularis, aliquod quod chymæra nõ est, non potest à Deo creari, ergò prior illa debet esse falsa, utpote contradictoria veræ. Quòd vero illa particularis sit vera probatur. Deus ipse non est Chymæra, & tamen creabilis non est, ergò aliquid quod Chymæra non est creabile non est.

RESPONDEBIS. Conceptum possibilitatis creatæ esse, posse creari; non verò conceptum possibilitatis increatæ.

CONTRA. Tum quia vel hîc datur conceptus possibilitatis ut sic vel non datur? si non datur nõ respondetur ad quæstionem, quia hîc de possibilitate ut sic quæritur: si datur, & est prædictus; etiam Deo convenire debet & ejus definitio. Tũ quia falsa est hæc propositio, Deus est impossibilis: ergò vera hæc, Deus est possibilis, & tamen non est creabilis; ergò possibile absolutè non est idem quod creabile. Tum quia idem sic aliter proponitur. Hæc propositio Deus est possibilis est vera, ergò & prædicatum illius est verum; si verũ, da illius sensum, & hic erit conceptus possibilitatis ut sic, depurando eum à ratione creati & increati. Et licèt quidem possit dici de Chymæra per aliquorũ sententiam, quòd crearet illã Deus si non implicaret, non potest tamen dici quòd creabilis esset Deus si creari posset, idq; ideò quia sicut ex illo Chymæræ conditionato creari non sequitur absoluta possibilitas sed impossibilitas Chymæræ, ita & ex conditionato creari Dei sequeretur absoluta impossibilitas Dei.

PROBATUR II. Vel est Chymæra ex se possibilis, & impossibilis tantùm ex parte Dei, vel certè est impossibilis tàm ex se quàm ex parte Dei. Si possibilis est ex se, ergò per te est ex se creabilis; nam per te possibilitas stat in posse creari, ergò etiam creabilis erit ex parte Dei, aliàs aliquid creabile ex se, non posset creari à Deo, possibilisque esset perfectior omnipotẽtia, nempe creativa omnium, quæ ex se creari possunt. Quod si dicis Chymæram ex parte Dei esse possibilem & tantùm ex parte sui esse impossibilem. Ergò apparet possibilitatẽ non stare in eo, quod est posse Deum creare, quia etiam impossibilitas non stat in eo, quod est à parte sua Deum aliquid creare non posse, cùm impossibiles Chymæras possit à parte sua creare Deus. Quod si impossibilis est Chymæra tam ex parte sui, quàm ex parte Dei, ergò etiam possibilitas rerum creaturarũ stabit tàm in possibilitate ex parte sui, quàm in possibilitate ex parte Dei, & non tantùm in solo posse creari à Deo.

CONFIRMATUR I. Quia in illo consistit formaliter ratio possibilis, quod pro ultima ratione reddi potest, eaq; à priori, cur aliquid pertineat ad conditionem verè entium, sed posse creari non est talis ratio: Quod probatur; Quia si quæram, quare sit Petrus possibilis? Respondebis, quia illum potest Deus creare, sed de hoc ipso quærere restat cur à parte sua Petrus sit talis, ut possit creari terminareque ut ita dicam, actionem illam Dei, & non possit v.g. Chymæra?

CONFIRMATUR II. Quia possibilia in specie non solùm ab extrinseco sunt talia, sed etiam ab intrinseco: & sic resibile, cognoscibile, amabile, non solùm sunt denominationes extrinsecæ, sed important aliquid etiam intrinsecum in suo genere; cur idem in præsenti dici non poterit?

CONFIRMATUR III. Quia ratio entis, ratio essentiæ, non sunt denominationes merè extrinsecæ; ergò etiam & possibilitas non est denominatio merè extrinseca.

PROBATUR III. Possibile est ut possibilitas præter denominationem extrinsecam importet etiam aliquid intrinsecum: Ostende enim in hoc implicantiam? ergò dicet istud intrinsecum; nam quod est possibile, illud possibile dicet; nam possibilitas possibilitatis hoc ipso quia possibilitas est, fundat ut illud verè sit possibile.

Addo possibilitatem extrinsecam rectè desumi ab omnipotentia: imò hæc possibilitas extrinseca est actu ab æterno, quia possibilitas extrinseca est in aliquo sensu ipsa omnipotentia Dei: Dixi in aliquo sensu, quia sumendo possibilitatem pro formalitate affixa, ut ita dicam ipsi enti, de cujus possibilitate quæritur: & quæ pullulat ex habitudine, quam ad illud dicit omnipotẽtia, in isto sensu non est actu ab æterno physicè, quia cum extra Deũ ab æterno nihil sit, nec actu erit illa formalitas, quæ concipitur pullulare, essetq; forma intrinseca, ipsius possibilis.

OBJICITUR I. Nihil potest intelligi dicens essentialiter ordinem ad aliud sine ordine ad aliud, possibile dicit ordinem ad Dei omnipotentiam, ergò sine illo ordine intelligi non potest.

RESPONDETUR. Ad hoc argumentum infra in Logicis, ubi de primo essentiali conceptu absolutorum,

torum, ubi inter alia dicitur, quòd cùm absoluta adeoque & possibilia dicant nonnisi secundò essentialem ordinem ad aliud, possint sine hoc ordine, intellectu nostro sola primò essentialia pensante, concipi.

Instabis. Possibilitas primò essentialiter dicit ordinem ad aliud, quia primò essentialiter accepta, non est ens à se; ergò ab alio.

Respondetur. Primò essentialiter acceptum possibile, neque esse ens à se, neque ab alio, quia possibile ut sic, est quid superiùs istis speciebus & membris dividentibus: & quamvis quidquid est à parte rei physicè sit, vel ens à se, vel ens ab alio; ratio tamen metaphysicè superior potest ab utroque hoc abstrahere. Alia Methodo alii respondent, quòd possibile adæquatè cognitum dicat ordinem hunc, secùs possibile etiam creatum, inadæquatè tamen cognitum.

Objicitur II. Creaturæ antequam Deus illas possit creare non sunt possibiles, ergò possibilitas illarum sola est denominatio extrinseca.

Respondetur. Quod possibilitas intrinseca: à nobis concessa non debeat re esse prior potentiâ Dei potente illam producere: cùm enim possibilitas ista competat rei ab æterno, omnipotentiaque Dei sit ab æterno, non debet illa possibilitas intrinseca esse prior omnipotentia potente creare illam, quia in æternitate non est unum prius alio, vel tempore vel instanti. Quod si quæstio procedat, an saltem conceptu sit prior possibilitas intrinseca præ possibilitate extrinseca, in eo sensu respondendum affirmativè, adeoque negando antecedens.

Objicitur III. Si possibilitas non petatur ex ipsa omnipotentia divina, possibilitas non erit dependens & subdita Deo.

Respond. Possibilitatem ut sic non debere esse subditam Deo, quia est ratio etiam Deo communis, qui sibi ipsi non est subditus. Et quia subditio spectatur penes statũ realẽ & physicum, in quo, esse possibile, cum eo quod est productum à Deo, identificatur, fit, ut adhuc possibilitas non quidem pro statu metaphysico, & inadæquatè spectata, sed pro statu physico sit Deo subjecta; unde adæquatè considerata possibilitas, dicit in se imbibitam indigentiam Dei ut existat.

Dicendum II. *Possibilitatem non rectè explicari tanquam per aliquid primum, per hoc, quòd sit entitas non involvens contradictionem si existat*; est contra Arriagam, Oviedo & alios.

Probatur I. Quia propositiones æternæ veritatis non habent hunc sensum conditionatum, ut inferiùs explicabitur: ergò nec possibilitas benè explicabitur per dictũ sensum conditionatũ. Et cùm hîc quæratur de possibilitate tali, quæ ex modo cõcipiendi sit prior præsuppositione præ ipsa omnipotentia Dei, hoc ipso non poterit explicari per conditionatam existentiã, quia sicut absoluta existẽtia absolutè operantem omnipotentiam, ita existentia conditionata, conditionatè operantem omnipotentiam supponit; ab iisdem enim principiis effectus absolutus & conditionatus pendere debet.

Probatur II. Ipsa existentia conditionata est possibilis, estque ad illam per modum generis possibilitas ut sic, tam enim de existentia absoluta, quàm de conditionata benè prædicare possum, est possibilis. Ergò possibilitas ut sic per conditionatam existentiam, utpotè tanquam per aliquid inferius, non rectè explicatur.

Probatur III. Possibilitatis vel est passio metaphysica existentia, vel est essentia possibilitatis: si est passio metaphysica, ergò pro primò conceptu possibilitatis poni non potest: Quia passio nõ est de primo essentiali cõceptu radicis suæ. Quod autem illa existentia sit existentia conditionata; non extrahit illam à ratione passionis. Quod si existentia est essentia possibilitatis. Contra erit. Tum quia infrà cõstabit illam esse nonnisi accidens metaphysicum. Tum quia si existentia est essentia possibilitatis, Ergò possibile non erit superiùs essentiâ & existentiâ, sed possibile erit idẽ quod ens participialiter, ergò ulteriùs creaturã reddi à Deo vel causâ secundâ existentem, erit reddi possibilem, hujusq; propositionis existentia est possibile quid, erit sensus hic, existentia est existens; & de quo non potest prædicari existẽtia, de illo etiam non potest prædicari possibile, quod tamen falsum est, quia possibile potest dici de ente nominaliter accepto, non autem potest de illo ente, dici existentia.

Objicies. Si possibile dicatur esse ens quod si existat non involvit contradictionẽ: distinguetur per hoc à chimæra, & erit quid cõmune tàm enti actuali, quàm enti petenti esse actuale. Rursùs potest pro ratione reddi cur Deus possit producere Petrum & non Chimæram, ergò hæc formalitas benè explicat possibilitatem.

Respondetur. Quòd per conditionatam existentiam omnia quidem salventur, quæ assumit objectio, sed non salvantur primò.

Ex hactenus autem dictis facilè aliæ explicationes impugnari possunt.

DIFFICULTAS II.

Quis sit Conceptus Possibilitatis?

Dicendum est, *Quòd possibile sit ens ipsum prout est radix nexus essentialium prædicatorum, ad quem nexum sequitur, non implicare contradictionem.* Quod ipsum

Explicatur. Non dico ens *esse id quod non implicat contradictionem*, quia quamvis ista duo in re idem sint, tamen distinguuntur in ordine ad nostros conceptus: Priùs enim est esse quàm dici, adeoque priùs erit esse connexionem essentialium prædicatorum, quàm non implicare contradictionem. Ex ipsâ apprehensione impossibile, est quid negativum, ergò oppositum illi possibile, debet esse quid positivum in esse, quamvis possit esse negativum in significari. Unde etiam in modalibus possibile sumptũ pro communi ad contingere &

necessarium, affirmativum modum importat; & quia hoc quod est non implicare contradictionem, est quid negativum, ideò est tale, quod entis positivi, quale est possibile, primò essentialem conceptum formare non potest. Denique legitima hæc est consequentia tanquam à posteriori ad prius, non implicat contradictionem, ergò habet radicem nexûs essentialium prædicatorum, omne enim dici, non est de se & ex se, sed ratione aliûs, hoc est ratione ipsius esse.

Quod si quæras: quis sit iste nexus essendi seu essentialium prædicatorum? Hic nexus non aliter explicari potest, quàm per inductionem, nam v. g. manifestè est quid sit possibile homo, dicitque nexum rationalis cum animali, quem nexum non dicit hircus & cervus in Chimæra, quæ est quid manifestè impossibile.

Rursùs connexio debet esse inter duos terminos, quorum unus non sit non esse alterius, & si non sit non esse alterius, illa omnia erunt possibilia: Si autem unum sit, & aliud sit non esse illius aliûs, quod est, hoc ipso impossibile illud erit: Et ita quia animal dicit esse, cujus esse negationem, non dicit rationale, fit ut animal rationale, sit quid possibile. Quia verò hircus est esse, cujus negationem dicit cervus, fit ut hircocervus, sit quid impossibile.

Probatur I. Quia hæc definitio convenit omni, soli, & semper possibili, proceditque per prima reperibilia in hoc genere.

Probatur II. Per nihil aliud commodiùs describi potest ens possibile, de cætero etiam nullo vitio laborat prædicta explicatio. Ergò. Prima pars antecedentis probatur. Si enim per aliquod aliud commodiùs describi posset possibile, maximè describeretur per illam conditionatam existentiam, sed per illam non circumscribitur, ut probatum suprà. Et insuper inde colligitur, quia ens per illos est, quod dicit aptitudinem ad existendum; hinc per illos ens possibile, erit id, quòd cùm dicit aptitudinem ad existendum si existat non implicat contradictionem, quæ explicatio videtur ridicula. Deinde impossibili omni existentia, non hoc ipso formaliter impossibilis esset essentia, ergò essentiæ possibilitas, non rectè explicatur per conditionatam existentiam. Denique accipiamus hanc propositionem; si Petrus existeret non involveret contradictionẽ, rogo quem habeat sensum? imprimis non potest habere hunc; quando existit, vel existet, non involvet contradictionem; quia sic propositio illa non absolveret à tempore, sed alligaretur præsenti vel futuro. Non potest etiam habere hunc sensum: quando existeret non implicaret contradictionem, quia de DEO existente non posset aliàs sine falsificatione dici quòd sit possibilis, quia non potest de illo dici, quòd quando existeret non implicaret contradictionem, quia de facto existit; sensus autem absolutus tollit conditionatum. Quod si dicas proportionatè debere accipi illam existentiam. Contra erit: quia jam non benè explicas possibilitatem, quia hæc explicatio debet esse talis, ut eadem invariata, omni statui conveniat.

Probatur III. Apprehendet intellectus hanc propositionem, Petrus dicit nexum essentialium suorum prædicatorum, ad quem sequitur quod non implicet contradictionem, nihilque cogitet de existentia conditionata, per hoc ipsum sufficienter apprehendit Petrum non esse Chimæram, tanquam per rationem primam, & non petitum prædicatum ab aliquo accidentali, ergò sufficienter per illos terminos apprehendet possibilem, ergò ulteriùs non per illam conditionatam existentiam explicatur possibilitas.

Objicitur I. ex Oviedo. Illa connexio non potest dici æterna, quod si æterna non est, quid habeat lapis non existens, quod sit actu possibilis.

Respondetur. Non esse illam connexionem ab æterno importantem esse existentiale ab æterno; esse tamen æternum fundamentaliter, de quo infrà.

Instari potest. Chimæra etiam dicit connexionem prædicatorum essentialium & tamen non est possibilis, ergò possibilitas per illum nexum non rectè explicatur.

Respondetur. Chimæram non dicere connexionem suorum prædicatorum essentialium, sed potiùs disconnexionem, solumque nexum disconnexionis, consimiliter ac concordes in discordando dicuntur concordes, quomodo enim necti illa inter se possunt, positio esse, cum negatione illius esse.

Objicitur II. Si possibile esset ipsum ens dicens nexum prædicatorum, ad quem nexum consequatur non implicare contradictionem, possibile in recto esset ipsamet entitas, quæ postea actu est vel esset futura: Sed possibile non est ipsamet illa entitas quæ est vel esset actu futura, quia aliàs ens ut sic, non esset superius ente actuali & possibili.

Respondetur. Imprimis per nos possibilitatem non explicari per ordinem ad existentiam, hinc non videtur nos petere argumentum. Sed ex alio etiam principio respondetur objectioni, quòd scilicet Ens in definitione possibilis positum, sit ens commune ad ens nominaliter, & participialiter; hoc autem priùs est, ipso possibili.

Instabis. Ad ens actuale non potest se habere per modum prædicati ens possibile, nec hæc duo possunt esse idem, quod tamen requiritur ad omnem prædicationem; quia illorum unum, non potest prædicari de altero, quibus inter se comparatis, conveniunt contradictoria prædicata; enti autem actuali & possibili conve-

conveniunt prædicata contradictoria; quia ens actuale est ens simpliciter, possibile non est ens simpliciter: II. Ens possibile est ens ab æterno, actuale non est ens ab æterno. III. Possibile identificatur non enti existentialiter, actuale non identificatur non enti existentialiter &c.

RESPONDETUR. Ea de quibus verificantur prædicata contradictoria ratione status, non possunt esse idem ratione status, possunt tamen esse idem ratione communis formalitatis in illo statu intelligibilis. Sic v.g. de Petro Sene & eodem Juvene verificantur duo prædicata contradictoria, sed ratione status ætatis, quo tamen non obstante, eadem formalitas entitatis sub utroque statu intelligi potest, hoc est eadem ratio animalis & rationalis, quodsi eidem ratione diversi status possunt convenire diversa prædicata, poterunt convenire & Enti actuali & possibili. Jam autem diversitates quas adfert objectio, sunt petitæ ex alio & alio statu. In particulari autem ad adlatam diversitatem prædicatorum respondendo dici potest, quòd ens possibile non sit ens simpliciter, nomine entis simpliciter accipiendo ens existens, quod ipsum prædicatum, habetur ratione status. Ad II. si per Ly est, intelligatur existit, falsum est, quod hoc sensu sit ab æterno possibile; si autem per Ly est intelligatur quod importat nexum prædicatorum essentialium vera est propositio. Sed inde petibilis diversitas est ratione status, quòd scilicet status existentiæ non sit æternus. Ad III. Illud merè etiam est petitum ex statu; conveniunt autem omnia in hoc, quòd est dicere radicem nexûs prædicatorum.

OBJICITUR III. Ens prout possibile nunquam potest existere, quia purè possibile importat negationem existentiæ, ergò possibile & existentia non est idem.

RESPONDETUR. Imprimis hoc argumentum non petere conclusionem, sed ad vim etiam ejus attendendo non concludit, quia quamvis ens possibile retentâ purâ possibilitate, nunquam possit existere, potest tamen existere non retentâ possibilitate purâ, neque tunc convertitur negatio existendi in existentiam, sed idem ens, acquirit secundùm diversitatem statûs, alia connotata.

DIFFICULTAS III.

Attinguntur aliqua Possibilitatem concernentia contra Recentiores.

EX modo præjactis de possibilitate.

HABETUR imprimis. *Possibilitatem rerum ab æterno nihil in se actuale esse, quod sit actu nemine cogitante.*

RATIO. Tum quia nec essentiæ rerum sunt actu ab æterno: de quo, ubi de ente prout essentia est. Tum quia illa actualitas non deberet esse physica, aliàs conjungeretur existentiæ, ergò deberet esse actualitas metaphysica. Actualitas autem metaphysica, est actualitas intentionalis, adeoq; actualitas, quæ non est actu nemine cogitante, qualis deberet esse illa actualitas possibilitatis, in se, ab æterno. Tum quia ex nullo fundamento majus jus habet possibilitas ad esse actu ab æterno, quàm habeat universale ad esse actu à parte rei, & tamen hoc per nos non est à parte rei actu, sed fundamentaliter.

HABETUR Deinde, *Possibilitatem hanc esse actu ab æterno quoad suum fundamentum*; idque ex eo. Advertit intellectus creatus ad Omnipotentiam impotentem producere hirocervum, potentem autem producere hominem, advertit ad intellectum divinum non noscentem conjungibilitatem realem hircocervi, noscentem autem conjungibilitatem animalis & rationalis, advertit ad voluntatem divinam impotentem amare hunc nexum hircocervi, potentem autem amare nexum hominis, eruitq; conceptum talis nexûs, qui est possibilitas passiva respondens Omnipotentiæ: possibilitas objectiva omniscitivitati: possibilitas eligibilis vel amabilis respondens voluntati.

HABETUR. Deniq; fundamentum, ut *hæc Possibilitas possit reduci intentionaliter in actum*; hoc ipso enim non esset salvabilis ratio fundamentalis, nihil enim fundaret, hocque reductum intentionaliter in actum erit quoddam actuale esse, eritq; actuale reale prout reale opponitur ficto, non autem prout opponitur intentionali, procedenti cum fundamento in re, ut colligi potest ex dicendis de universalibus in communi, de præcisionibus objectivis &c. Hocque appellari potest possibilitas passiva, objectiva, intrinseca intentionaliter spectata, &c.

Quod autem debeat talis conceptus possibilitatis admitti idq; metaphysicè spectatæ, ostendunt rationes contra Hurtadum adlatæ. Dixi possibilitatis metaphysicè spectatæ, quia illa physicè ab æterno nihil est, Physicumque esse ab æterno non habet nisi in Omnipotentia, sicut etiam physicè spectatum universale, non aliud est, quàm singularia, physicè item spectatæ essentiæ, non aliud sunt quàm res existentes, & physicè spectata relatio, non aliud est quàm duo extrema.

RESPONDEBIS. Sequetur ex dictis, illud esse actuale intrinsecum creaturarum possibilium, distingui solâ ratione ab illo fundamento, nempe ab essentia Dei, Omnipotentia, Scientia, &c. Sic universale formaliter quoad suum esse objectivum acceptum, solâ ratione distinguitur à singularibus, & tamen terminus Omnipotentiæ, non solâ ratione distinguitur ab Omnipotentiâ.

CONTRA est, quia non in omnibus est pro-

portio inter esse possibile creaturarum ab æterno, & inter universale formaliter, sed tantùm in neganda utrique actualitate æterna distincta creaturis possibilibus, non sequetur ab æterno non dari terminum omnipotentiæ, licèt nullam actualitatem ille termins habeat; Sicut nec habet universale actualitatem ante operationem intellectûs præscindentem. Hinc actualitas illius termini, non est nisi per rationem, totaque illius actualitas est nonnisi in omnipotentiâ; sed ratio termini non est per rationem; nam non ratio facit quod omnipotentiæ potenti producere Petrum respondeat Petrus potens produci, licèt ille Petrus ita respondens nullum esse actuale habeat ab æterno. Breviter ergò actualitas æterna termini possibilis, est nonnisi ratione distincta ab omnipotentia, sed ratio terminandi est nemine cogitante distincta.

Noto. Cum omnipotentiæ relatæ ad creaturas possibiles sit relatio transcendentalis, non requirit actualitatem sui termini. Unde etiam hoc quòd terminativè respondetur relationi illi transcendentali, quam dicit omnipotentia ad creaturas possibiles, idem inquam erit id, in quod transcendentale dominium Dei extenditur. Itidem non exigit actuale esse ejus de quo transcendentaliter disponit, licèt actuale prædicamentale, ut ita dicam, Dei dominium exigat esse actuale Creaturæ. Sed de hoc terminativo alibi etiam discurritur.

Defenditur ergò in præsenti quòd metaphysicè spectata ab æterno possibilitas, & merè quoad suum conceptum, non sit ipsa formaliter omnipotentia, sed quid respondens eidem & terminus ejusdem, sicut etiam physicè & à parte rei spectata in tempore non est ipsa omnipotentia, sed ipsa singularia & existentia. Concedimus tamen oppositis quod physicè ab æterno possibilitas nulla sit nisi continentia in omnipotentia.

Ex his habitis.

Assero I. *Est de fide possibilitatem activam creaturarum esse Omnipotentiam.*

Suppono ad hoc & sequens assertum. Bonam esse hanc Categoriam, Possibilitas ut sic, Possibilitas activa, Possibilitas passiva. Quod bona sit hæc Categoria. Ratio est. Quia non repugnat: non repugnantia autem Categoriæ est importatio ejusdem, hocque ipso non esset bona, si illa membra non importaret. Si bona est hæc Categoria debet esse in membra condistincta, nihil enim in se ipsum dividitur: si debet esse in membra condistincta, unum de altero dici non debet. Ratio: quia distincta habent inter se alietatem: Si alietatem, unum non est aliud: si non est unum aliud, nec unum de alio dici potest: nam hæc dictio, deberet esse vera adeoq; significans identitatem, quæ non habetur inter duo distincta. Hoc supposito.

Ratio asserti est, quia nomine possibilitatis activæ intelligitur ens primum & necessarium, causa & principium productionis reliquorum omnium, hoc autem principium de fide est esse omnipotentiam.

Assero II. *Est de fide possibilitatem passivam non esse Omnipotentiam.*

Ratio. Quia hæc possibilitas est terminus omnipotentiæ, adeoque vel ex ipsâ ratione termini distinctum quid ab omnipotentia; est autem de fide terminum omnipotentiæ, non esse omnipotentiam, aliàs omnipotentia esset quid causabile, producibile, &c. quod est contra fidem.

Assero III. *Non esse cautum dicere indiscriminatim possibilitas est Omnipotentia.*

Ratio. Tum quia propositio quæ in uno sensu est de fide, in alio sensu est contra fidem, non debet indiscriminatim proferri, ut in quacunque simili materiâ inductio ostendit. Ergò cùm hæc propositio, Possibilitas est omnipotentia, in uno sensu sit de fide, in alio sit contra fidem, non debet indiscriminatim proferri. Tum quia locutiones ambiguæ ad diversum sensum trahibiles, in materia turpi, sunt reprehensibiles: ergò multò magis in materia fidei, erunt non usurpandæ. Rursùs si nihil obsit, debent assumi majores & principia quæ recedunt quàm maximè ab erroribus impugnantibus fidem. Est propositio Tridentini, Deum non esse æquè causam actionis virtuosæ ac peccaminosæ. Porrò si quis dicat: Possibilitas rerum est ipsa omnipotentia, dicet etiam consequenter possibilitatem peccati esse omnipotentiam, & cum omnipotentia respectu sui æquè se habeat, æquè se habebit Deus ad possibilitatem peccati ac ad possibilitatem actionis virtuosæ: quæ sequela melius est si non admittatur, ut ita ostendatur aliter se habere Deum non tantùm circa existentiam sed etiam circa possibilitatem peccati. In terminisque his loquendo possibilitas peccati est omnipotentia, datur ansa ad admittendas & proferendas propositiones apprimè duras. Tum quia fallacia accidentis non usurpanda, ergò nec indiscriminatim procedens propositio in materia fidei. Quæ omnia in hoc fundantur. Quia locutio ad hoc est à naturâ instituta, ut conformetur menti, & quia mens hoc, de hoc intelligit, & non illud, & eo modo concipit, quo concipit, ideò & locutio conformari illi debet, & eo modo objectum exprimere, quomodo concipitur: hinc si sub termino possibilitatis reluceat restricta possibilitas per formalitatem activam, etiam exprimi debet per possibilitatem activam.

Assero IV. *Possibilitatem non esse meram denominationem extrinsecam.*

Ratio. Tum quia, si possibilitas esset mera denominatio extrinseca, non posset dici possibilitas omnipotentia, & tamen per oppositos possi-

possibilitas est omnipotentia; sequela probatur, visum, est denominatio extrinseca, neque tamen est visum visio: cognitum, est denuntiatio extrinseca, neq; tamen cognitum est cognitio (supple sine addito ut illi possibilitatem sine addito appellant omnipotentiam) Ergò & possibilitas si est denominatio extrinseca non poset appellari omnipotentia. Tum quia omnis denominatio extrinseca, cadere debet super denominabile, ut ostendit inductio: cognitum enim cadit super objectum, visum super colorem. Et Ratio est, quia denominatio non solùm ex extrinsecâ suâ ratione, requirit esse denominativum, sed etiam requirit esse denominabile, cùm sit ordo ad utrumque essentialis. Unde cognitio non tantùm requirit essentialiter ut sit perceptio, sed etiam ut sit perceptio objecti, adeoque requirit denominabile; ergò etiam & denominatio extrinseca, quæ habetur ab omnipotentia, in linea possibilis, requiret hob subjectum; & hoc erit possibilitas passiva; de illa ergò quæro quid sit? Respondebis, Denominatio illa cadit supra essentiam, quæro quid illa sit? Respondebis nihil in se intrinsecè, sed per denominationem extrinsecam. Infero ergò non ostendis subjectum illius denominationis, vel subjectum illius ponis ipsam denominationem extrinsecam. Tum quia denominatio visi ab activâ visione pendet? hoc tamen non obstante, passiva visibilitas, quæ est color, non habetur à forma extrinseca, sed aliunde. Ergò nec passiva possibilitas habetur ab activa possibilitate, quæ est denominativa, ut dicis, extrinsecè, sed aliundè debet haberi. Tum quia omne denominatum extrinsecum proficiscitur à formâ denominante, participante pro primò formaliter, illam rationem, sic visum proficiscitur à visione, quæ per primò formaliter est de linea videndi, paries appellatur dexter à manu dextrâ, cui per primò formaliter, competit esse dextrum. Et ratio est, quia cùm denominatum extrinsecum habeat suam formam constituentem, & omnis forma, formaliset se ipsam primò, ut seipsa formaliset primò denominatum extrinsecum, debet per primò formaliter, & ipsa esse de illa linea. Si autem denominatum extrinsecum proficiscitur à forma denominante, participante per primò formaliter illam rationem, etiam possibilitas passiva, proficiscetur à forma denominante, participante pro primò formaliter, illam rationem passivæ possibilitatis. Est autem de fide possibilitatem passivam, non competere omnipotentiæ, cùm non sit de linea creabilis. Itèm omnis forma denominans, est pars intrinseca constitutiva sui denominati, ut ipsi docent, visum enim tanquam forma constituitur à visione, indubiè autem possibilitatis passivæ sumptæ pro termino, non est pars omnipotentia, quæ tamen per oppositos, est forma denominans. Tum quia inintelligibile est quomodo possibilitas passiva, sit denominatio extrinseca; fumus enim possibilis non est denominatio extrinseca ab igne possibili: Ergò nec possibilitas passiva, erit ista denominatio extrinseca ab omnipotentia. Tum quia in statu existentiæ connexio actualis prædicatorum non est denominatio extrinseca ab omnipotentiâ: ergò nec in statu possibilitatis connexio possibilis prædicatorum erit denominatio extrinseca; cùm illa connexio sit eadem realiter, soloque statu differat, aliàs non ego essem actu, qui eram possibilis, adeoque nec essem, cùm nihil sit, quod possibile non fuerit esse. Tum quia quæcunq; assumatur major ad ostendum quòd definitio denominationis extrinsecæ, competat possibilitati passivæ, ea vel non erit admissibilis, vel potiùs ostendet quòd possibilitas passiva, non sit denominatio extrinseca. Tum quia omne quod denominatur extrinsecè nihil participat formaliter de illa linea in qua denominatur, si consideretur antecedenter. Sic color visionis actualis vel visi actualis nihil habet antecedenter ad visionem: Paries item nihil habet dextri antecedenter ad situm manûs dextræ, intelligibile autem est quòd antecedenter ante denominationem oriundam ab omnipotentiâ, nihil sit nexibilitatis prædicatorum animalis & rationalis. Tum quia etiam posito quòd possibilitas passiva sit denominatio extrinseca, quæro quid importet illa possibilitas passiva? non omnipotentiam, quia hæc est forma illius denominationis; hîc autem quæritur quasi de effectu illius denominantis formæ, & post quascunque responsiones formabiles tandem dici debet esse nexum prædicatorum vel ut alii loquuntur non involvere contradictionem; cur ergò illud potiùs non erit ipsa possibilitas passiva, & non illa denominatio extrinseca?

RESPONDEBIS. Denominationem primam non habere subjectum, supra quod cadat, possibilitas autem est denominatio prima.

CONTRA. Tum quia hoc ipsum est quod negatur, nempe possibilitatem passivam secundùm sua prædicata esse denominationem. Tum quia non est major ratio, cur denominatio secunda supponat subjectum, & non supponat prima: nam utriusque ex eo par est ratio, quia dicit essentialem habitudinem denominatio ad denominabile; non haberet autem denominabile si non haberet subjectum; hæc enim verbis differunt: cumque omnis denominationis etiam primæ, debeat dari effectus formalis primarius, hic autem involvit essentialiter etiam subjectum, hoc ipso prima etiam denominatio, debet hoc subjectum habere. Tum quia quamvis prima denominatio non habeat subjectum physicum reale existens; nego tamen quòd non debeat habere subjectum metaphysicè acceptum, & dicens nexum suorum prædicatorum

rum

rum essentialium. Et ponendo etiam quòd possibilitas sit denominatio prima, erit prima non per exclusionem subjecti supra quod cadat, sed per exclusionem denominationis antecedentis.

ASSERO V. *Possibilitas passiva est aliquid in se intrinsecè, sed metaphysicè.*

RATIO. Tum quia, si eo sensu dicatur nihil esse intrinsecè in se, quia scilicet non existit, nec est à parte rei actu nemine cogitante id omninò est verum, & à nobis supra suppositum, sed si dicatur nihil esse etiam secundùm nexum possibilem prædicatorum, nihil item esse metaphysicè, nihil item esse terminativè, id certè non probabitur. Tum quia datur relatio transcendentalis omnipotentiæ ad possibiles creaturas, quæ nihil sunt physicè ab æterno; neque enim relatio transcendentalis exigit terminum actu existentem, hæc relatio transcendentalis non est ad omnipotentiam; nihil enim ad se ipsum refertur: nec etiam est illa relatio sine termino, quia hoc ipso non esset relatio; ad quid ergò terminatur? quod ipsum ad quod terminatur, cùm sit id ad quod terminatur, debet habere aliqua sua intrinseca; nihil enim est sine suis intrinsecis, cùm rei intrinseca, & quod res est, sint idem. Et sicut non potest esse quidquam sine eo quod est, ita nec potest esse sine suis intrinsecis: & cum possibilitas passiva sit ille terminus, quî possibilitas passiva est nihil in se intrinsecè. Tum quia quæro, cur possibilitas passiva nihil sit in se intrinsecè. Respondent, quia est denominatio extrinseca ab omnipotentia: quæro, quare est denominatio extrinseca? respondetur, quia nihil in se est intrinsecè? en circulum: Quæro simul de utroque cur nihil sit in se intrinsecè possibilitas passiva? & cur sit nonnisi denominativè extrinseca? Tum quia dicitur, per communem sententiam, Verbum procedere ex notitiâ omnium rerum possibilium; procedere item Spiritum Sanctum ex amore omnium possibilium; non procedit tunc ex amore omnipotentiæ, quia hæc condistinguunt Theologi; & quia procedere ex amore possibilium est procedere ex amore ejus, quod est de linea creabilis, hoc autem omnipotentiæ non competit, sed nonnisi prædicatum quòd creet: non procedit etiam ex amore nihili, quia hoc ipso non procederet ex amore possibilium; ex nullo enim seu ex nihilo procederet: Ergo procedendo ex amore possibilium ex aliquo procedet, illud aliquid est aliquid, ergò non est in se nihil intrinsecè, esse enim aliquid includit se & esse suum intrinsecum, ergò falsum est quòd sit in se nihil intrinsecè. Tum quia quæro an sit ista arbitraria imputatio, quòd omnipotentia divina non possit creare hominem, qui sit animal cum differentia Simii locutivi? si est arbitraria, ergo & hircocervum potest creare omnipotentia. Si non est arbitraria imputatio, quæri poterit ex omnipotentia, quare tu non potes producere hominem, qui sit Simius locutivus? Respondebit, quia in me non continetur; quæri poterit, quare non continetur; cur rationabiliter (adeoq; conformiter objecto) non poterit inquiri: si esset possibilis nonne illum contineres? cur rationabiliter non posset respondere Omnipotentia, continerem. Ergò continentiæ resolutorium per ordinem ad nostros conceptus erit possibilitas, & non continentiæ, impossibilitas objecti; ergò illa impossibilitas & possibilitas, est impossibilitas & possibilitas; ergò falsû erit, quòd possibilitas passiva nihil sit in se intrinsecè secundùm datã explicationẽ. Et sicut dú quæro quare Deus non cognoscit Petrum cornutum? legitimè respondetur, quia cornua non habet: ita & in præsenti. Ut tandem finem habeat responsio ponenda est tam in omnipotentia, quàm in omni scientia duplex determinatio continentiæ: Prima formalis intrinseca, & hæc habetur ab & in ipsamet entitate omnipotentiæ, ut contineat omnia possibilia; Secunda determinatio est extrinseca & transitiva, & hæc cur non possit haberi à possibilitate nulla est ratio; & si potest haberi, habetur; nam in necessaris & essentialibus posse haberi, arguit habere: perfectiorque per hoc statuetur omnipotentia, quia multa rejicientur, in objecti conditionen.

RESPONDERI POTEST ex Mauro. Non posse hujus dari rationem distinctam à Deo; quæ sit distincta à Deo; quia est ipse ratio prima omnium rerum; licèt possit dari ratio identificata cum Deo.

CONTRA. Etiam in statu existentiæ Deus est ratio prima omnium rerum, & tamen hoc non obstante dantur rationes ex ipsis objectis à Deo distinctis petibiles. Imò non est philosophicum dicere, ideò ignem calefacere quia Deus noscit illum vel vult calefacere: Ergò & in præsenti idem dicendum. Deinde redit argumentum factum, quòd non repugnet pro causali adferre cur prima ratio omnium rerum quæ est Deus non possit producere hircocervum, quia est impossibilis vel dicens disconnexionem suorum prædicatorum, si non repugnat id pro causali adferre, hoc ipso pro causali adferri debet, nam in necessariis à posse, tenet argumentatio ad actum, eritq; adhuc Deus ratio prima in genere efficientis Ideæ &c. sed non prima & ultima in ratione resolvendi interrogationes.

***

Punctum

Punctum Difficultatis I.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Maurus Quæst. 47. Logicâ: Deus est adæquata potentia producendi creaturas ex nihilo omninò creaturarum; sed si requireret ex parte creaturæ aliquam possibilitatem passivam, Deus non esset adæquatissima potentia producendi creaturas ex nihilo omninò creaturarum, eo pacto, quo quia ignis ad incendendum stupam requirit aliquam incendibilitatem ex parte stupæ non habet potentiam adæquatissimam producendi incensionem stupæ omninò ex nihilo.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Negando item, quòd ignis non habeat adæquatissimam potentiam producendi incensionem, licèt requirat incendibilitatem. Ratio est quia incendibilitas non tribuit vires ullas & causativitatem incendendi igni; nomine autem potentiæ veniunt vires illæ. Hinc distingui potest Minor, si possibilitas passiva requireretur tanquam dans vires & causativitatem Deo, non esset Deus adæquata causa concedo. Si possibilitas requireretur merè per modum termini, & capacitatis ad produci. Nego Minorem. Addo potentiam divinam producere creaturas ex nihilo existentiæ creaturarum; non autem ex nihilo nexus prædicatorum.

INSTAT. Aristoteles dum negavit Deo potentiam creandi ex nihilo solum requisivit ex parte creaturæ aliquam potentiam intrinsecam passivam; ergò etiam adversarii, si requirunt ex parte creaturæ potentiam passivam, negant Deo virtutem creandi ex nihilo.

RESPONDETUR. Id quod requisivit Aristoteles erat potentia intrinseca passiva, sumpta pro materia & subjecto: quæ enim ex nihilo existentiæ producuntur, sed ex præsupposita materia non dicuntur creari: possibilitas autem passiva, quæ à nobis defenditur, non est materia, cùm per nos etiam Angeli dicant possibilitatem passivam ad creari, & tamen Angeli materiam non supponunt.

OBJICITUR II. ab eodem. Vel hæc possibilitas passiva dicit aliquam perfectionem, vel non? si primum, est ens reale necessarium, æternum, distinctum à Deo, quod est absurdum; quia solus Deus est necessarius & æternus: si autem nullam dicit perfectionem, absurdum est, quòd sit necessarium.

RESPONDETUR. Quòd hæc possibilitas passiva dicat perfectionem Metaphysicam & est ens reale prout opponitur ficto, sed non ens reale, hoc est, existens realiter, existens necessarium; hoc enim soli Deo competit: cùm hoc tamen stat ut nexus prædicatorum v. g. hominis cum animali & rationali, non sit contingens, adeoque necessarius: Stat item quod exigentia ut homo non sit nisi animal rationale non sit temporalis, adeoque sit æterna, quod ipsum est illa possibilitas passiva.

INSTAT. Vel possibilitas habet hanc perfectionem à Deo, vel non? non potest dici quòd habeat à Deo, quia Deus nulli communicat necessariò perfectionem finitam: neque illam habet à se, quia omnis perfectio est Deus, vel est à Deo.

RESPONDETUR. Quod habeat hanc perfectionem à Deo secundùm esse possibile & causabile in statu existentiæ in se inclusum, licèt non habeat à Deo secundùm influxum aliquem actualem antecedentem statum existentiæ. Addo hoc quod est esse à se duplex est, unum invehens actualitatem existentiæ, & hoc importat esse Deum, aliud esse à se, quod est merus nexus indispensabilis, & inviolabilis, & non ex placito Dei, prædicatorum rei; dicentium tamen indigentiam Dei ut extrahantur ex nihilo existentiæ, & tale esse à se, non arguit esse Deum, convenitque rei in quantum possibilis est.

OBJICIT III. idem. Dicere quòd necessariò ab æterno detur aliquod esse reale distinctum à Deo, est parum conforme fidei principiis, quæ docent omne ens reale aut esse Deum, aut à Deo factum fuisse.

RESPONDETUR. Neg. sequel. Fides autem dicit omne ens reale existens, esse Deum aut à Deo factum, non autem de ente reali, quod opponitur nonnisi ficto, & necdum habet existentiam, sed solùm nexum prædicatorum dicentium producibilitatem sui à Deo.

OBJICIT IV. idem. Quia fuit hæresis Manichæorum quòd ab æterno necessariò extiterint duo prima principia, alterum bonum quod est Deus, alterum malum, sed sententia ponens possibilitatem passivam actualem, distinctam à Deo ponit ab æterno duo principia rerum, alterum infinitè bonum, alterum non bonum, sed defectuosum, nimirum possibilitatem passivam distinctam à Deo.

RESPONDETUR. Manichæi ponebant duo principia in genere efficientis, quod à nobis non ponitur, sed ponitur unum principium effectivum cui respondet effectibilitas, quæ est ipsissima possibilitas passiva; quæ ipsa possibilitas, non est quid defectuosum, quia essentiali nexui nihil deest, ut sit essentialis nexus, & animali rationali, nihil deest ut sit homo.

INSTAT. Etiam possibilitas passiva prærequiritur ut principium passivum: Deinde illud quod prærequiritur ut res possit esse, prærequiritur ut principium: potentia enim ut res sit, manifestè est principium, sed hæc possibilitas passiva prærequiritur, ut res possit esse, ergò prærequiritur ut principium.

RESPONDETUR. Nego possibilitatem passivam prærequiri ut principium passivum; quia nomine hujus venit ipsa materia, quæ est principium

cipium passivum; jam autem possibilitas non est ista materia. Rursùs, quod prærequiritur per modum activi, prærequiritur ut principium, sed nego possibilitatem passivam requiri ut principium activum.

Objicit V. idem. Quia videtur hæc sententia procedere secundùm principia Ethnicorum qui ab æterno præter summum bonum, qui est ens optimum, posuerunt alios Deos non optimos, nam præter Deum, ponitur etiam possibilitas creaturarum, quæ non est optima.

Respondetur. Posuerunt Ethnici Deos non optimos, existentes tamen. Possibilitas hæc non ponitur existere ab æterno; & in se ipsa secundò essentialiter, involvit indigentiam Dei ad sui in statum existentiæ positionem; adeoque nihil habet de linea Deitatis.

Objicit VI. idem. Quæ magis distant à divina bonitate, magis distant à divina necessitate; Deus enim est necessarius ratione suæ bonitatis infinitæ; sed possibilitates istæ magis distant à divina bonitate, quàm Dii secundarii Gentilium; Ergò magis distant à divina necessitate; Ergò si adhuc istæ possibilitates sunt necessariò, à fortiori poterunt inferre non esse absurdum, ut dentur Dii secundarii, necessariò.

Respondetur. Neg. Minorem: Cùm enim possibilitates istæ, sint nexus essentialium prædicatorum, adeoque nexus non implicantium contradictionem; è contra cùm Dii secundarii implicent contradictionem, fit ut possibilitas passiva minùs distet à divina bonitate; concessa autem hac possibilitate, quæ est dictus nexus, non apparet qui concedi deberet disconnexus qualis est in pluribus Diis, cumque hæc possibilitas non sit existens, Dii autem illi debeant esse existentes; hinc concessa illa possibilitate, non erit necesse concedere Deos secundarios; nihilque est absurdi concedere aliquid necessarium quoad connexionem prædicatorum, modò non concedatur necessarium quoad existentiam; quia hoc soli Deo competit, qui necessariò est unus.

Instat. In hac materia valet argumentum quo Manichæus relatus à S. August. ex eo quòd Catholicus concesserit muscam non esse conditam à Deo, intulit nec hominem: Si enim possibilitas aliqua distincta à Deo est æterna & necessaria, etiam mundus poterit esse æternus & necessarius juxta errorem Gentilium.

Respondetur. Si poneretur possibilitas aliqua distincta à Deo eaque existens, & non nihil existentiæ, posset inferri etiam mundum existere ab æterno; sed si non ponatur illa possibilitas existens, sed capax existere, indigereq; Deo, ut in statum existentiæ reducatur, solùm sequitur poni etiam possibilitatem mundi ab æterno indigentem ut ex nihilo existentiæ extrahatur à Deo.

Objicit VII. idem, in Responsione ad secundum. Opposita sententia procedit secundùm principia quorundam Ethnicorum, qui posuerunt supra Deum, qui est primus intellectus, rationem formalem Rerum, quæ non sit intellectus; tales enim possibilitates distinctæ à Deo, non sunt intellectivæ; Ergo si tales non implicantiæ sunt ratio cur Deus possit facere possibilia, aliquid non intellectivum est ratio potentiæ divinæ intellectivæ, quod est, sicut si diceretur quòd prima ratio supremi intellectus, sit lignum.

Respondetur. Ponentes fatum volebant illud influere in eventus felices, & infelices, tribuebantque illi vim rectivam, & administrativam mundi &c. nihil autem simile per nos tribuitur illi possibilitati, talesque non implicantiæ non sunt ratio omnipotentiæ divinæ, vel tribuentes illi vim agendi vel superaddentes illi vim intelligendi, sed sunt ratio omnipotentiæ hoc est, responsivum per ordinem ad nostras intentiones in re fundatas, quare hoc quidem contineatur in omnipotentia, illud non contineatur.

Instat. Secundùm hæc principia sequitur, quòd prima illa idea sit ideatum ab aliqua priori idea, ratio enim cur Deus cognoscat hominem esse possibilem & animal rationale, est veritas objectiva, necessaria & æterna, per quam homo est animal rationale, & est possibilis, sed cognitio divina est prima idea, ergò prima idea, habet rationem cui conformetur, adeoq; habet aliam priorem ideam, & quia possibilitas passiva non est intellectiva, neque sapiens, sequitur quod prima idea non est intellectiva, nec sapiens, quod est Ethnicismus: Si enim aliquid non intellectivum potest esse necessariò ratio primi intellectûs, à fortiori aliquid non intellectuale poterit esse ratio mundi, sufficitque istam non implicantiam potentialem immistam homini ponere, tanquam rationem à posteriori, per quam cognoscamus, quod Deus possit facere hominem.

Respondetur. Sicut distinguimus activam & passivam possibilitatem, ita distinguimus formalem & objectivam ideam, formalis debet esse intellectiva, secùs objectiva, quæ est illud quod exprimit divina in se idea, hoc est nexus ille prædicatorum, qui interdum est nexus intellectivi, qualis est nexus prædicatorum Angeli, animæ rationalis &c. sed ipse non debet esse intellectivus, Deusq; est formalis idea prima, sed non objectiva. Idea prima formalis debet esse intellectiva, quia hæc debet esse Deus, debet esse ipse Artifex supremus, res ponibiles ideans, ut secundùm hanc ideam, omnipotentia operetur. Hancq; ideam operativam ponere non intelligentem absurdum est; idea autem ipsa objectiva, prior præ formali, potest non esse intellectiva nec omnipotens. Deinde

sequitur

sequitur quidem quòd ex modo nostro concipiendi pro aliqua conceptuum serie, sit prior illa possibilitas passiva, sed non prior re, nec repugnat dari prius ratione aliquid præ omnipotentia, quare hoc omnipotentia contineat, si autem est prior solùm ratione, non potest esse ratio mundi ponendi, quia ratio ponendi mundi, seu effectivum illius, non debet esse aliquid nonnisi Metaphysicum, sed verè existens, verè omnipotens &c. præcipuè quia illi priori per rationem, nulla etiam assignatur vis, se ipsam extrahendi ad statum existentiæ, sed in illa possibilitate passiva, imbibitur indigentia DEI. Erit autem hæc ratio prior, quia ratio cur ipsa omnipotentia hoc producere possit, reddi debet, quia est possibile.

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur recentioribus argumentis.

OBJICIT I. Quidam. Agens quò perfectiùs est, eò minùs indiget ad operandum ullo extrinseco, quod habeat conditionem seu rationem comprincipii, seu conditionis ad agendum determinantis. Vnde perfectior artifex paucioribus indiget instrumentis ad efficiendum opus artis. Hinc etiam potentia creativa est perfectissima, quia non prærequirit quidquam ex parte objecti circa quod operatur. Et ratio est, quia ex S. Thoma agens in tantum agit in quantum est in actu, eoque plus potest agere, quò plùs habet de actu, sed quò plùs habet de actu, eò plùs habet de virtute determinatè, ideoque minùs indiget determinari ab extrinseco ad agendum: ergò agens summè activum & plurimum habens de actu, qualis est Deus, minimè indiget ullo extrinseco determinativo ad operandum, ergò non debet dari ulla possibilitas ex parte creaturarum complens Deum in ratione determinante potentis producere creaturas sed potiùs talis determinatio debet esse intrinsecè & adæquatè identificata cum Deo.

RESPONDETUR imprimis. Concedendo totum, quia etiam ii qui admittunt cum Scotistis possibilitatem creaturarum esse ens quoddam actuale diminutum, volunt quidem illud esse objectum actuale omnipotentiæ, & ab illo actu distinctum, non tamen habere rationem comprincipii, nihil enim per illos saltem primò producere potest se ipsum. Deinde posset responderi cum distinctione, completivum agentis, completivum omnipotentiæ dupliciter cogitari posse; primò activum completivum, & hoc nullum habetur. Secundò completivum per modum objecti, termini, & circa quod, taleque completivum non repugnat habere Deum, sicque sumptum completivum est possibilitas creaturarum. Addo Majorem prout ponitur non concludere: Instantia enim quòd perfectior artifex paucioribus indigeat instrumentis, saltem universaliter non tenet, quia plura requiruntur instrumenta, ad fabricandum minutulum horologium, quàm ad soleam vel clavum. Potentia creativa si comparetur ad potentiam productivam unionis hypostaticæ, si non est inferior, saltem se habent, sicut excedens & excessum; & tamen potentia productiva unionis hypostaticæ indiget naturâ creatâ, tanquam comprincipio in genere causæ, suo modo materialis. Nullo tamen tali comprincio indiget potentia creativa.

INSTAT I. Essentialis perfectio & bonitas Dei est adæquatè identificata Deo, nec constituitur partialiter per aliquid extrinsecum: sed esse communicativum ad extra, pertinet ad perfectionem & bonitatem essentialem Dei; ergò esse communicativum ad extra seu productivum creaturarum, est denominatio adæquatè intrinseca Deo, nec constituitur etiam partialiter per ens diminutum possibilitatis creaturarũ.

RESPONDETUR. Concedo totum, quia nec Scotistæ docent esse productivum creaturarum constitui partialiter per ens diminutum possibilitatis, sed solùm respicere tanquam terminum. Deinde secundùm dicta esse communicativum adæquatè est intrinsecum Deo spectatum secundùm esse activum, non autem spectatum secundùm terminum, objectum, & circa quod. Quod attinet ad Majorem, dici potest: Quòd essentialis perfectio & bonitas Dei quædam absoluta est, & hæc adæquatè indentificatur Deo, hoc ipso enim non esset absoluta, & alia est bonitas respectiva, hæc ex ipso titulo respectivi indiget alio tanquam termino & objecto, sed non tanquam parte, de quo alibi.

INSTAT II. Deus ità per se ipsum est principium liberum effectivum creaturarum, sicut per se ipsum Pater æternus est principium necessarium Verbi divini? Atqui ut Pater æternus generet verbum nihil præsupponitur extrinsecum, nec prærequiritur possibilitas tenens se ex parte Filii distincta à Patre.

RESPONDETUR. Etiam possibilitatem productionis Verbi prærequiri, prærequisitione non physicâ, sed metaphysicâ, si enim esset impossibile VERBUM, non illud produceret Pater: sicut quia præsupponitur esse impossibilis secundus Filius, non illum producit Pater.

INSTAT III. Illud additamentum possibilitatis vel est quid posteriùs objectivè Deo vel concomitans, vel prius objectivè. Si est posteriùs objectivè, aut concomitans, non poterit dari à priori cur possit DEUS producere muscam, & non hircocervum: Si autem est prius DEO, ergò est à se, nec dependet à DEO in ullo genere causæ, origoq; mundi resolvetur in illam entitatulam cæcam, quia non est sapientia; & non volentem, profluetque universum ex fatali necessitate, quæ est positio Gentilium.

RESPONDETUR. In nostris principiis nullam

dari entitatulam hanc, quæ sit actu nemine cogitante ab æterno. Directè ad argumentum dicitur. Possibilitatem secundum esse suum fundamentale spectatam esse ipsummet Deum; adeoque nec prius aliquid nec posterius Deo: Spectata autem secundùm suum esse actuale erutum ex illo fundamento, licèt sit quid metaphysicum, prius est intentionaliter, & præsuppositivè ante omnipotentiam non erit tamen physicè à se, licèt pro illo statu præscindet, ab esse ab alio antecedenter, præscindatque in illo priori à dependentia per prius à Deo, origoque mundi resolvetur in illam possibilitatem non tanquam in causam, sed tanquam præsuppositum, ut causari possit; consequenter non pendebit mundus physicè à fatali necessitate, pendebit tamen à necessitate metaphysica, ut homo v.g. sit nonnisi homo.

Addo illam ipsam metaphysicè spectatam possibilitatem fundare in se, ut non sit à se, sed ab alio, hoc est, ut sit objectum producibile à Deo consequenter fundare in se dependentiam à Deo: pro statu autem suo physico & reali, erit simpliciter ab alio. Et ad hoc esse Metaphysicum puto alludit phrasis Aristotelis, qui *essentias rerum* appellat *æternas, immutabiles*, & ita ut illud non esse à se, esse ab alio, non sit quidem ratione antecedens possibilitatem passivā, sit tamen illi innexa formalitas, eamque comitans pro illo etiam priori, quo possibilitas passiva præsupponitur omnipotentiæ, quia imbibit in se, ut dictum suprà, indigentiam Dei ad existendum actu.

Addit idem, gratis poni hanc possibilitatem passivam, imò tenentes illam, declinant per Maurum ad hæresim Manichæorum ponentiū duo rerum principia, unum summè bonum, alterum malum, cùm etiam nos ponamus unum principium summè bonum, nempè omnipotentiam, alterum non bonum, seu expers omnis bonitatis; & tamen tanquam principium passivum, consequenter ut principium: nam potentia ut res sit manifestè, est principium rei. Sed hoc etiam additum non convincit; nam non gratis ponetur possibilitas passiva ob argumenta suprà allata & infra ponenda. Imò nec arguens inculcat in argumentis possibilitatem passivam: hoc ipso enim solvisset aliqua argumenta. Mauri censura non tenet. Quia Manichæi ponebant duo principia physica, possibilitas autem passiva non est quid physicum æternum. Ponebant illa principia duo activa; Possibilitas autem passiva non agit se ipsam, negoque quòd objectivus nexus prædicatorum, sit expers omnis bonitatis, cùm sit ipsa rei essentia, quæ necessariò est in se etiam bona. Ille terminus principium passivum non usurpatur à nobis. Potentiaque sumpta pro termino, non potest ullo modo sine addito appellari principium.

Objicit II. Idem. Si daretur aliquid in se intrinsecè æternum ac necessarium distinctum à Deo, darentur plures æternitates à parte rei distinctæ, una scilicet competens muscæ, altera Deo, hoc autem repugnat.

Respondetur. Nullam à nobis Physicam actualem æternitatem concedi possibilitati rerum; distinctam ab activa possibilitate, impossibilitas autem plurium æternitatum, est impossibilitas physicarum æternitatum, licèt quòd homo essentietur animali rationali non pendeat id à tempore, sed ab æterno sit fundamentaliter verum.

Instat I. Omne ens æternum ac simpliciter necessarium est realiter summum bonum, summum autem bonum est essentialiter unicum: Ergò hæc æternitas & necessitas non competit possibilitati. Major probatur authoritate Augustini. Et ex eo quia omne æternum ac necessarium nullam dicit imperfectionem; ergò omnem includit perfectionem, consequenter est purum & summum bonum, sicut quod nullas includit tenebras, omnem includit lucem, exclusioque unius contradictorii, est inclusio alterius. Quod argumentum pluribus dilatatur: v. g. Quod nullum habet meritum & capacitatem terminandi prudentem aversionem voluntatis; illud nullam includit imperfectionē. Omnis enim imperfectio potest esse objectum prudentis displicentiæ. Sicut omnis perfectio, objectum est complacentiæ prudentis, & omnis veritas, objectum assensûs, falsitas dissensûs. Atqui nullum æternum ac necessarium, est capax terminare prudentem fugam & displicentiam: Stultum enim est fugere quod evitari non potest: quia fugere quod evitari non potest, est velle ut non sit id quod repugnat non esse, quod est absurdum.

Respondetur. Omne ens æternum ac necessarium physicè est summum bonum; non autem si sit necessarium nonnisi metaphysicè & terminativè. Illa propositio omne æternum ac necessarium nullam dicit imperfectionem, procedit de æterno ac necessario tàm Physicè quàm Metaphysicè; ex ly tamen nullam dicit imperfectionem, non rectè pro omni eventu infertur, omnem includit perfectionem; quia ad salvandum Ly nullam dicit imperfectionem, sufficit non carere sibi debitis; potest autem aliquid non carere sibi debitis, & tamen omnem in quocunque genere, non dicere perfectionem. Ut asinus in ratione asini, nullam dicit carentiam perfectionis sibi debitæ, neque tamen includit omnem perfectionem. Meridianus item aër, nullas dicit tenebras, & tamen falsum est, quòd Lux meridiana, dicat omnem lucem. Exclusio quidem unius contradictorii, est inclusio alterius, sed negationis Lucis, non est contradictorium omnis Lux. Ad reliqua quæ adferuntur, dici potest, quòd possibilitas passiva in aliquo genere prudentem aversio-

nem

nem terminare non possit; neque enim prudenter potest aliquis velle, ne homo sit animal rationale; Possibilitasque passiva nullam includit imperfectionem, hoc est carentiam sibi debiti, adeoque includit omnem debitam sibi perfectionem, sed non omnem simpliciter & absolutè, quia hoc est proprium soli bono summo; Rursùs possibilitas continet formaliter suam perfectionem, eminenter non continet alias; secùs summum bonum, stulteque quis vellet perire passivam possibilitatem, quia implicat illam perire ob nexum cum omnipotentia, vellet enim Omnipotentiam perire, quod est absurdum. Attendendo autem ad hoc, quod possibilitas passiva creaturarum non dicat omnem simpliciter & absolutè perfectionem; ex eoque contemni possit ne in actum reducatur, dici potest quòd nullum æternum ac necessarium physicè sit capax terminare prudentem fugam & displicentiam, quod tamen est æternum ac necessarium metaphysicè potest hanc displicentiam terminare in ordine, V. G. ad suum extra causas educi & poni in statu physico, non potest tamen terminare displicentiam prudentem circa ipsum nexum essentialium prædicatorum, neque enim DEO displicere potest; quòd homo sit animal rationale.

Instat II. DEUS sibi ipsi se solo planè sufficit ut existat, & cùm sit Dominus universorum, omnia à se distincta, habet sub dominio suo; ergò potest omnia à se distincta efficaciter contemnere, & dicere, nolo ut sit aliquid à me distinctum, sufficit mea essentia infinita: quod est principium Theologicum pro unitate DEI; quod apud nos vim non habet, si enim daretur aliquod ens simpliciter necessarium extra DEUM, qualis esset possibilitas creaturæ, non posset illud efficaciter contemnere; neque illud habere sub suo dominio, ut conceditur. Unde etiam illud deberet necessariò amari eâdem necessitate, quâ amat se, deberetque huic enti conferre ubiquitatem, æternitatem &c. Et tamen DEUS ipsam pretiosam humanitatem Filii sui respuere absolutè loquendo potest.

Respondetur. Hæc omnia esse vera de Ente necessario & æterno physicè, & quoad existentiam, non de ente necessario, quoad essentialium prædicatorum nexum quamvis absolventem à tempore. Deinde quæro an hominem possit Deus facere asinum vel non? si potest, ergò potest produci ens rationis: si non potest, quomodo Deus habet hominem sub dominio, cùm de illo disponere non possit ut voluerit: Quod procedit etiam de ipsa possibilitate passiva. Et si Oppositi recurrant, quòd sufficiat ad salvandum Dominium Dei ut possit de existentia, esseque actuali disponere, idem nos dicemus. Potest consequenter dicere Deus, nolo ut existat aliquod à me distinctum, sed non potest dicere, nolo ut aliquid à me distinctum, habeat essentialem nexum suorum prædicatorum. Ex hoc autem principio quia potest Deus dicere, nolo ut sit aliquod à me distinctum, infertur benè, ergò Deus est liber in condendo mundum. Negatur etiam quòd possibilitatem secundùm essentialia spectatam possit contemnere aut efficaciter respuere Deus, cùm non possit dicere; nolo ut homo sit homo, & per Theologos possibilia necessariò amat Deus, necessariò ex illorum amore spirat Spiritum sanctum, adeoque eâdem necessitate, licèt non appretiativè amat illa ac se.

Instat. III. Certum est ex fide nihil distinctum existere ab æterno, sed si essentia creaturæ ab æterno fuit aliquid in se intrinsecè, eo ipso existebat, eò quòd existere aliquid, nihil aliud est, quàm esse aliquid in se intrinsecè & non purè in Causa.

Respondetur. Hoc argumentum probare, quòd essentiis & possibilitati passivæ non sit danda actualitas, & realitas æterna, prout illa coincidit cum esse physico, sed non probat illis non convenire Metaphysicum esse reale, prout opponitur ficto, quod quidem independenter ab operatione sit nonnisi fundamentaliter, possit tamen conceptu nostro actuari, adeoque cum fundamento in re, & ita, ut veritas illius nunquam in tempore aliquo inceperit. Quando autem S. Thomas nullam admittit veritatem æternam nisi primam, loquitur de veritate existente: admittit enim S. Thomas cum Aristotele propositiones æternæ veritatis.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Solutio.

Ponit aliqua idem recentior contra esse distinctum creaturarum, quæ ne contra nos militent, hîc sunt expendenda.

Objicit III. idem. Eo ipso quòd intelligatur cognitio mea exprimere prædicata Lapidis; secluso quovis ente diminuto resultante ex mea cognitione Lapis denominatur formaliter cognosci, ergò lapis in esse cogniti formaliter constituitur per solam cognitionem ipsi extrinsecam præcisè. Et sanè videtur omninò idem dicere, qui dicit dari cognitionem de Lapide, & qui dicit lapidem cognosci, & tamen primum non includit entitatem diminutam.

Respondetur. Quidquid sit de voce, an objectum notitiæ, debeat appellari ens diminutum, positio nostra in hoc stat. Cognitio est partus intellectûs & objecti, nec potest esse sine objecto, & quia dantur propositiones æternæ veritatis, debebant dari & objecta æternæ veritatis; quæ quia ab æterno non erant actu, sed nonnisi fundamentaliter dicimus ex illo fundamento erui objectum illud, quod non sit idolum quoddam, quale in universalibus rejectum

ctum est, sed sit illa ipsa res, cujus fundamentum habebatur, actuali cognitione attactâ. Huic propositioni ne videatur argumentum adlatum nocere, tenendum erit, quòd eo ipso quòd intelligatur cognitio, intelligatur v. g. Lapis formaliter cognosci activè, adeoque haberi id, quod se tenet à parte intellectûs, non tamen intelligitur lapis formaliter cognosci passivè; nam objectum illius cognitionis seu cognitum passivè, non est ipsa cognitio, sed ipse lapis, sine quo cognitio Lapidis esse non potest.

Instat I. Antecedenter ad cognitionem lapidis, lapis denominatur cognoscibilis per solam virtutem cognoscendi: Ergò etiam lapis redditur actu cognitus, per solam cognitionem actu existentem & lapidi extrinsecam.

Respondetur. Activè cognoscibilem denominari lapidem à solâ virtute cognoscendi, passivè tamen cognoscibilis denominatur à suorum prædicatorum talitate, cujus in propositionibus æternæ veritatis nonnisi fundamentum actu habetur.

Instat II. Ens diminutum à quo lapis dicitur cognitus formaliter vel est extrinsecum lapidi, vel intrinsecum? Si primum, ergò tam benè potest denominari lapis cognitus à cognitione, quàm ab ipso ente diminuto; utrumque enim est extrinsecum lapidi. Si secundùm; contra est, quia sæpè contingit objectum non existere dum cognoscitur: Unde tunc objectum sicut nullum habet esse actuale, ità nec potentiam receptivam intrinsecè, alicujus entitatis, quamvis diminutæ. Casuque quo à diversis duo contradictoria de eodem affirmentur, deberet objectum intrinsecè recipere duo esse objectiva utriusque contradictorii.

Respondetur. In nulla sententia ens illud diminutum recipitur in objecto cognito, sed ipsum objectum cognitum vocatur ens diminutum. Directè dici potest quòd illud ens diminutum (rectiùs diceres objectum passivè cognitum) sit sibi ipsi intrinsecum, quoad esse cognoscibile activum, sit quid illi extrinsecum, & tenens se à parte intellectus, si autem esse cognoscibile activum tenet se à parte intellectus non poterit objectum absque illo (ut vocas) Ente diminuto, appellari cognitum.

Instabis III. Etiam posito quod resultaret hujusmodi ens, adhuc in illo non posset consistere possibilitas creaturæ: nam ex Perez possibilitas rei est primus conceptus rei necessariò existens à se: Si enim possibilitas hominis existeret ab alio antecedenter, jam pro illo priori homo haberet posse esse ante suam possibilitatem: Ergò cùm ens istud diminutum sit posterius realiter cognitione ex quâ profluit, non potest esse possibilitas creaturæ.

Respond. Non satis intelligi, quomodo possibilitas passiva sit necessariò existens à se, cùm id soli DEO competat, qui non est primus conceptus possibilitatis passivæ; habetque possibilitas in se imbibitam indigentiam, ut à Deo ponatur, in statu existentiæ.

Instat. Posteà idem arguens, impugnando phrasim hanc. Possibilitas est ens diminutum. Quæ in quantum ostendunt quòd possibilitas non sit quid actuale reale nemine cogitante ab æterno, benè concludunt, in quantùm autem ens diminutum accipiunt grammaticaliter pro patiente defectum debitum perfectionis, non concludunt, quia Auctores non hanc diminutionem exprimere volunt, sed quòd sit illic necessitas, sed diminuta, quia necessitas non inferens existentiam, est æternitas, sed non actualis extra causas, adeoque cum diminutione.

Objicit IV. Objectum propositionis affirmantis aliquam actualitatem debet esse actuale, & non purè potentiale, quia omnis propositio est vera per conformitatem ad suum objectum: sed possibilitas est objectum verificativum istius propositionis affirmantis aliquam actualitatem, quâ Deus ab æterno sibi dicebat, homo est actu possibilis, seu actu non repugnat: Ergò possibilitas hominis non est quid purè potentiale.

Respondetur. Propositionis affirmantis aliquam actualitatem metaphysicam, sufficit ut sit objectum actuale intentionale, sicut & universale fabricatum ab intellectu, est objectum actuale intentionale; non est tamen necesse ut propositionis affirmantis actualitatem metaphysicam, sit objectum actuale physicum; ut ita servetur proportio & conformitas requisita. Et quia quando DEUS affirmat. Homo est actu possibilis, affirmat actualitatem metaphysicam, neque enim est ille homo actualiter physicè; ergò non debet illic quæri objectum actuale physicum, qualis actualitas physica ab æterno, soli DEO competit. Et certè illius propositionis: homo est actu possibilis, non tantùm est sensus, datur actu possibilitas activa hominis, imò rigorosè loquendo non debet esse hic sensus, quia possibilitas activa hominis non est homo, de quo tamen prædicatur Ly actu possibilis, sed debet esse sensus: datur actu passiva possibilitas, scilicet respondens intellectui divino ratione fundamenti, quod habet in suâ omnipotentiâ, quæ potest illum producere animal rationale, & nonnisi animal rationale.

Instabis. Esse quid in potentiâ convenit actu essentiæ hominis quamvis non existentis: non enim hoc illi convenit in potentiâ, ne detur processus in infinitum: Ergò dari debet actualitas aliqua objectiva, ratione cujus verificetur hæc propositio: convenit possibilitas actu essentiæ Antichristi, & si possibilitas Antichristi est quid in se intrinsecè verum & æternum, quomodo non datur actu.

Respondetur. Si dicam, hoc ens actu non actuatur, velitque aliquis ex illo: *actu* infer-

inferre, quòd hoc quod non est actu, actu existat, falsificantem redderet argumentationem suam: ita ex eo, quòd essentia hominis vel Antichristi sit quid actu in potentiâ, seu quod conveniat possibilitas actu essentiæ hominis inferre actualitatem, videtur esse falsificans argumentatio; idque ideò quia vi illius termini convenit possibilitas actu objectivè, significatur Ly non actuatur, sed actuari potest, hoc autem ipsam actualitatem pro futuro, non pro præsenti designat.

Ex præhabitis, Addo: Hanc propositionem *homo est actu possibilis*, si procedere dicatur de possibilitate activa est nemine cogitante ab æterno vera, quia nemine cogitante datur ab æterno omnipotentia quæ est possibilitas activa hominis. Si autem procedat de possibilitate passiva, non est nemine cogitante actu objectivè vera, sed nonnisi fundamentaliter vera secundùm explicata. Consequenter conceditur actualitas aliqua Metaphysica, non tamen Physica verificativa dictæ propositionis. Ad maximum hîc infertur actualitas termini, quæ est competens etiam iis, quæ non sunt actu, quales sunt termini relationis transcendentalis.

Objicitur V. Per nos saltem consecutivè & secundariò possibilitas rerum est non implicare contradictionem, hoc autem dici non potest ens purè negativum, quia non identificaretur cum ente positivo: Sed possibilitas muscæ identificatur cum ente positivo, ergò possibilitas ejus est ens positivum.

Respondetur. Illas solas negationes positivo non identificari, quæ sunt negationes tollentes ipsum positivum, & contradictorium positivi, aliàs idem esset & non esset, idem foret affirmatio & negatio. Possunt tamen negationes identificari non tollentes illud positivum, sicut identificatur homini negatio cervi, quia non tollit positivum hominis, non identificatur autē negatio hominis, quia tollit hominē. Identificatio autem illa negationis, ut suppono ex aliis materiis, est secundùm id quod dicit illa negatio in Recto, ipsummet illud esse in recto enim dicit aliquid positivum. Reliqua argumenta ostendunt potiùs possibilitatem concipi debere per aliquid positivum quod etiam à nobis dicitur.

Punctum Difficultatis 4.

Expenduntur aliquæ propositiones.

I. Propositio arguentis. *Essentia rei in statu possibili nihil est in se intrinsecè, sed est pura denominatio extrinseca desumpta ab omnipotentia.*

Prima pars propositionis hujus est vera in nostris principiis secundùm limitationes adlatas, quòd scilicet nihil sit intrinsecè physicè. Secunda pars limitari deberet, si enim sit sensus nullum esse reale physicum convenire actu essentiis rerum, sed solùm convenire illis continentiam in omnipotentia, & posse contineri, sic propositio sumpta est vera; sed hoc non deberet appellari denominatio extrinseca, contineri enim in aliquo tanquam in causa non est denominatio extrinseca, & hoc quod est contineri in omnipotentiâ habetur ex ipso etiam prædicatorum nexu præsupposito.

II. Propositio. *Antichristus possibilis est quoddam concretum Logicum pro subjecto dicens essentiam, quæ tamen nihil sit in se intrinsecè, pro formali verò in obliquo, idem Antichristus merè possibilis, dicit ipsam omnipotentiam DEI prout virtute continentem Antichristum.*

Quod attinet ad hanc propositionem; accipiendo subjectum illius, quod est essentia Antichristi de qua dicitur quòd nihil sit in se intrinsecè, duo dici possunt: quòd scilicet illa essentia nihil in se intrinsecè physicè in genere existentiæ, actualitatisque quæ sit nemine cogitante, falsum tamen est quòd sit nihil intrinsecè in ratione essentiæ, & Metaphysicè, quæ nihil quidem est actu ab æterno, est tamen fundamentaliter. Rursùs si est essentia, ergò non est nihil seu non esse essentiæ, alioqui non esset hoc, quod est, si autem illic non est non esse essentiæ, quomodo dicitur nihil esse in se intrinsecè in ratione essentiæ. Et certè pro illo priori, in quantùm concipitur ante advenientem denominationem extrinsecam possibilitatis, est jam essentia, per quid ergò constituitur? & illud constitutivum erit quæsitus conceptus possibilitatis passivæ.

III. Propositio. *Possibilitas activa denominat Antichristum possibilem, & sicut cognitum & amatum sunt concreta Logica, & pro materiali dicunt objectum, quod quandoque non est in se intrinsecè, pro formali verò dicunt cognitionem, amorem, à quibus veluti à formis extrinsecis objectum illud extrinsecum dicitur cognitum aut amatum. Ita & in præsenti.*

Quod attinet ad cognitum & amatum. Putarem esse condistinguendas has propositiones: est cognitum, est amatum: à propositionibus: est cognoscibile, est amabile. In prioribus illis tota ratio habetur à formâ extrinsecâ, unde hæc denominata appellantur extrinseca: In posterioribus habetur quidem ratio cognitionis & amoris, quomodo enim esset aliquid cognoscibile si non dabilis esset ejus cognitio, dicit tamen etiam pro sua parte rationem cognoscibilis, rationem boni seu amabilis, quæ ipsa Formalitas antecedit rationem cognitionis & amabilitatis, non enim ideò aliquid amabile est à priori, quia amatur, sed ideò amatur quia amabile est; ita & possibilitas passiva se in præsenti habet; non autem ut merè cognitum: quia possibilitas passiva non desumitur merè ab omnipotentia, quanquam condistinguendo cognitum in cognitum activè & cognitum passivè,

cognitum activè est à cognitione, cognitum autem passivè non est tantùm à cognitione, de quo alàs in materia de Sacramentis, quod ipsum etiam sic declaratur. Possibilitas passiva dupliciter spectari potest. Imprimis in quantùm est effectus, ut ita dicam, possibilitatis activæ, & sic indubiè secundùm limitationes aliàs adlatas, effectus, est posterior causâ. Secundò possumus cogitare possibilitatem passivam, in quantum est ratio cur hoc contineri potest in ipsamet omnipotentia, & possibilitate activa, & in quantùm possibilitas passiva est terminus Relationis transcendentalis, quam dicit omnipotentia. Et sic sumpta possibilitas activa, habet rationem posterioris, illiusque sic sumptus quæritur conceptus metaphysicus.

Dices. Ex eo præcisè Antichristus denominatur possibilis ab æterno, quia ab æterno datur omnipotentia productiva Antichristi; ergò Antichristus in ratione possibilis denominatur adæquatè, à solâ omnipotentiâ. Antecedens probatur. Tum quia nihil dabatur ab æterno in se intrinsecè præter omnipotentiam Dei à qua possit denominari Antichristus possibilis ab æterno. Tum quia causam posse facere effectum, & effectum posse fieri à causa, sunt idem realiter cum sola diversitate modi in apprehendendo.

Respondetur. Antichristus denominatur activè possibilis, nonnisi ab omnipotentia, quæ sola est actu physicè in se intrinsecè, passivè tamen possibilis, denominatur à nexu suorum prædicatorum, qui nexus, licèt nihil sit in se intrinsecè physicè, est tamen aliquid in se intrinsecè metaphysicè. Et licèt causam posse facere effectum, & effectum posse fieri activè à causa, sint idem realiter, causam tamen posse facere effectum, & effectum fieri posse passivè non sunt idem realiter, quia inter effectum qui fieri potest passivè, & inter causam quæ illum potest facere activè est distinctio realis, ut supponitur ex materia de causis.

Instabis. In essentia Dei sicut omnes essentiæ cognoscuntur, ita etiam continentur; ergò divina essentia, quatenus contentiva prædicatorum convenientium creaturæ, quamlibet creaturam adæquatè denominat possibilem.

Respondetur. Sicut essentia creata præter cognitionem sui in essentia Dei habet suam in se cognoscibilitatem, ita potest habere possibilitatem passivam, negatur item creatas essentias, solùm cognosci in essentia Dei, cùm noscantur etiam in seipsis.

IV. Propositio. *Status quidditativus essentiarum, est ipsa Deitas, quæ sola est in se actu & quidditativè, aliæ verò res, nō sunt quidditativè in se ipsis.*

Hæc propositio mollior fuisset si additum fuisset de statu quidditativo essentiarum sed activè sumptarum: arguens enim in oppositum admittit possibilitatem activam & passivam, & tamen in argumentis & propositionibus hos terminos non applicat. Deinde viderentur distinguendi status, quidditativus, & status physicus realis actualis, ille enim status quidditativus est status metaphysicus, aut potiùs Logicus, cujus est ad quidditates attendere, respondereque ad interrogationem. Quid est? & quia quærendo quid est homo? non rectè respondetur est Deus, ideò nec Deitas erit status quidditativus hominis, licet physicè spectata possibilitas hominis ab æterno nulla sit, nisi contineri in omnipotentia.

V. Propositio. *Deitas de quâ solâ verificatur ab æterno propositio de secundo adjacente, sola etiam est prima necessitas, ac veritas objectiva necessaria æternaque verificans omnes hujusmodi propositiones necessarias.*

Respondetur. De solâ Deitate verificatur propositio de secundo adjacente, quia illa non est verificabilis nisi de existentibus physicè, solus autem Deus existit ab æterno physicè. Sed negatur quod sola essentia divina terminativè, verificet omnes propositiones æternæ veritatis: de quo aliàs.

VI. Propositio. *Essentiæ rerum creatarum dicuntur actu æternæ, necessariæ, ingenerabiles, incorruptibiles per denominationem, scilicet extrinsecam, id est, actualitate, æternitate, necessitate, ingenerabilitate divinæ essentiæ.*

Hæc Propositio ut intelligatur: Per nos non datur ulla actualitas essentiarum ab æterno; in principiis ergò nostris activa æternitas essentiarum, est ipsa essentia divina; passiva tamen ingenerabilitas & incorruptibilitas, habetur etiam in objecto, per ordinem ad nostros conceptus, eò quòd non in tempore incipiat esse verum, quòd homo non possit esse nisi animal rationale, quodque hoc corrumpi non possit ne conveniat homini. Et sicut essentiarum creatarum pluralitas non desumitur ab essentia Dei, concipi debent æternæ.

VII. Propositio. *Sicut omnes bonitates essentiales creaturarum priùs sunt in Deo, quàm in creaturis, ita omnis veritas essentialis priùs est in Deo, quàm in creaturis.*

Hæc propositio servit intento nostro: Sicut enim bonitas essentialis creaturarum non est essentialis bonitas divina, nec bonitas illarum est denominatio extrinseca, quia nec entitas illarum est denominatio extrinseca; ita & possibilitas creaturarum dabitur per ordinem ad nostros conceptus, quæ non erit mera denominatio extrinseca. Ea quæ adfert de negationibus alibi expendentur.

Punctum Difficultatis 5.

Restaurantur Argumenta.

Opposuit sibi prædictus recẽtior argumenta, quibus probatur possibilitaté non esse omnipoten-

potentiam aut solam denominationem extrinsecam, illisque respondit, restauranda sunt hæc argumenta:

Primum Argumentum. Quod sibi proposuit prædictus recentior est tale. Deus potest physicè producere rem possibilem, sed non potest producere physicè nihilum, nec etiam suam omnipotentiam: Ergò res possibilis est aliquid reale positivum distinctum ab omnipotentia Dei, ad quod terminatur Omnipotentia Dei, præcipuè quia unicuique potentiæ activæ debet correspondere potentia passiva distincta.

Respondetur. Antichristus purè possibilis non est ipsa omnipotentia Dei quoad respectū & specificativè sumptus, sed tantùm reduplicativè & quoad suam possibilitatem, æternitatem, necessitatem. Unde potentia productiva Antichristi non terminatur ad purum nihil vel ad se ipsam, sed solùm sequitur quòd terminetur ad ens positivum, quod tamen dicitur tale solùm possibiliter, & denominativè à causa, terminaturque ad aliquid ab illa distinctum possibiliter, & denominativè, nec verum est universaliter, quòd unicuique potentiæ activæ debeat correspondere potentia passiva, quæ sit aliquid actu intrinsecè.

Contra. Tum quia Antichristus possibilis in recto non est ipsa omnipotentia; detur ergò conceptus illius possibilitatis Antichristi secundùm id quod dicit illa in recto? & hoc potiùs erit quæsita possibilitas, eaque jam non omnipotentia, quia hæc non est possibilis Antichristus in recto; non essentia æterna Antichristi, quæ sit ipsa essentia Dei, quid ergò erit illud quod dicetur in Recto? Tum quia possum quidem ego reduplicare possibilitatem activam creaturæ, sed possum etiam reduplicare possibilitatem terminativam, de qua quæro quis sit illius conceptus objectivus? Tum quia potentia productiva Antichristi non terminatur ad nihil, nec ad se ipsam, unde dum terminatur ad ens positivum, quod est tale solùm possibiliter & denominativè à causa: quæro an dum non terminatur ad nihil, sit ille terminus in se præter omnipotentiam nihil, vel non; Si præter omnipotentiam est nihil, ergò cum omnipotentia non terminatur ad seipsam, & cùm illa possibilitas præter omnipotentiam sit nihil, ad nihil terminabitur omnipotentia? Si autem præter omnipotentiam non est nihil illa possibilitas, da illius conceptum? Concedo quidem quòd potentiæ activæ non sit necesse respondere potentiam passivam quæ sit aliquid actu, & in se: nam in nostris principiis nihil datur actuale ab æterno; debet tamen respondere terminativum tale; cujus formabilis sit verus conceptus condistinctus ab ipsa omnipotentia; nam hoc ipso vel potentia se ipsam produceret, vel nihil produceret? formetur hic conceptus v. g. hominis possibilis, illiusque terminativi, & hic erit, quæsita possibilitas passiva.

II. Argumentum. Si alter mundus possibilis, item Antichristus possibilis, nihil aliud est nisi denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei: Ergò dum dico alter mundus est possibilis, & Antichristus est possibilis, idem utrobiq; affirmatur.

Respondetur. In his propositionibus idem semper affirmatur in obliquo, & ex parte formæ denominantis, semper tamen aliquid distinctum in recto & ex parte subjecti denominati.

Contra. Quæro quis sit conceptus illius possibilitatis in recto importatæ? cur item forma denominans possibile non potest esse possibilitas illa terminativa.

III. Argumentum. Quod per se ipsum intrinsecè non repugnat, est in se ipso intrinsecè possibile, sed Antichristus intrinsecè per se ipsum non repugnat, quia in suis prædicatis nullam involvit contradictionem; ergò est intrinsecè in se ipso possibilis.

Respondetur. Antichristum in suis prædicatis essentialibus habentibus suum esse intrinsecum in se dicere contradictionem, licèt in suis prædicatis habentibus esse purè denominativum, & extrinsecum seu in sua causa, non dicat contradictionem.

Contra. Tum quia non assignatur hæc contradictio ut colligi potest ex dictis suprà. Tum quia secundùm id quod dicit possibilitas passiva in recto, involvitne contradictionem? Si involvit, nec per denominationem ab omnipotentia reddetur possibilis. Si non involvit? ergò est in se intrinsecè possibilitate, inseitate, & intrinsecitate Metaphysicâ, & acceptâ per ordinem ad formandum conceptum possibilitatis cum fundamento in re; Ratio autem adlata vel exinde robur habet, quia denominatio illa non denominat se ipsam; quis ergò conceptus illius possibilis Petri, illius denominati &c? Tum quia quando dicitur possibile prout in causa spectatum non dicit contradictionem, dum ita spectatur, non est sensus quòd constituatur omnipotentia in omnipotentiâ; ergò illius contenti alius debet formari conceptus, & hic erit quæsitus possibilitatis passivæ conceptus, quod potest appellari possibilitas passiva, commodè etiam diceretur possibilitas absoluta intentionaliter sumpta &c.

IV. Argumentum. Antichristo convenit ab æterno intrinsecè esse animal rationale, ergò debet dari aliquid ab æterno intrinsecum Antichristo distinctum à Deo, ut sit verificativum hujus & similium propositionum. Præcipuè autem, quia hæc propositio, Antichristus est animal rationale, non verificatur per aliquid extrinsecum, siquidem id verificat hanc propositionem quod identificat prædicatum ejus

cum subjecto: nihil autem extrinsecum, potest identificare subjectum cum prædicato, cùm identitas, sit maximè intrinseca identificatis.

Respondetur. Quod Antichristus non sit in se intrinsecè animal rationale, sed tantùm denominativè, quatenus scilicet causa productiva Antichristi, simul est necessariò productiva, animalis rationalis. Addit in propositionibus æternæ veritatis essentiam Dei extrinsecam identificare prædicatum cum subjecto; non quidem actu sed possibiliter, & conditionatè, id est, est causa & necessitas identificationis actualis inter prædicatum & subjectum, ac proinde essentia Dei realiter physicè & ratione sui verificat ejusmodi propositiones. Non negat tamen, quòd ipsa identitas & connexio passiva prædicati cum subjecto in propositione necessaria, sicut est ab æterno solum denominativè & extrinsecè ab Omnipotentiâ Dei, ita solùm denominativè & extrinsecè ac ratione alterius, hoc est, Omnipotentiæ in qua continetur, verificet propositionem.

Contra. Tum quia datur ab æterno Causa productiva Antichristi, quæro cùm productivum non possit esse sine producibili, cumque hoc producibile ab æterno sit id quod est possibile, quæro de illo possibili sic sumpto, quid sit? Tum quia quid est hoc essentiam Dei identificare subjectum cum prædicato in propositionibus æternæ veritatis: non enim identificat efficienter actu, quia nihil efficitur actu ab æterno, non identificat possibiliter, quia de hoc ipso possibiliter quæritur quid sit? nec identificat formaliter subjectum & prædicatum, quia id identificat formaliter, quod est idem realiter cum prædicato & subjecto, essentia autem Dei non est idem formaliter cum animali vel rationali, adeoque cum subjecto & prædicato hujus propositionis, aliquod animal est rationale. Et licèt concedatur essentiam Dei esse causam effectivam identificationis actualis, adeoque esse activam possibilitatem, sed quærere restat de possibilitate passiva identificationeq; formali. Tum quia quod identificat hanc propositionem, homo est animal rationale, est identitas objectiva hominis, & animalis rationalis, seu objectivum *Est*. Objectivum autem *Est* non est essentia Dei. Nam essentia Dei non est homo, nec animal rationale, adeoq; nec identitas horum. Item posito etiam quòd solùm denominativè & extrinsecè habeatur connexio passiva prædicati cum subjecto, cur illud denominativum resultans non potest esse verificativum propositionum æternæ veritatis, cùm inter verificativum illud & propositonem objectivè sumptam debeat esse identitas; non est autem identitas inter animal rationale quod est homo & Deum, sed insuper adstruendo possibilitatem passivam sint.

Rationes pro Possibilitate passiva.

In rationibus suprà formatis à Mauro videre fuit, quòd neget possibilitatem passivam; sed restringit propositionem, quòd non detur passiva actu, sed potentialis; quæ sit ratio à posteriori, cur hoc Deus producere possit.

I. Ratio. Pro possibilitate passiva, eaque actuali suprà explicata ut formetur suppono. In multorum principiis, quòd omnipotentia dicat relationem transcendentalem ad creaturas possibiles: & deinde quod relatio transcendentalis exigat quidem terminum, non tamen actu in statu existentiæ positum, adeoque exercentem actu rationem termini, licèt non habeat rationem actu existentis termini. Hoc supposito, formatur Ratio, Omnipotentiæ potenti producere, vel respondet producibilitas passiva, vel non respondet? Si respondet, ergò respondet & possibilitas passiva, quia hæc non aliud est, quàm producibilitas passiva. Si non respondet, ergò & est potens producere ut supponitur, & non est potens producere, quia quòd producat nihil est; cùm, ut dicis, non respondeat producibilitas passiva; hæc enim producibilitas passiva est illud salvativum, ne dicatur produci nihil: Videantur dicta de Relatione transcendentali Dei ad creaturas. Hoc concesso sic ulteriùs urgetur. Vel respondet actu illa producibilitas passiva, vel non respondet? Si respondet actu, habetur intentum; si non respondet actu, (suppono actualitate terminativa qualem exigit terminus relationis transcendentalis, cæteroqui non indigens positione sui termini extra causas) ergò nec est relatio illic transcendentalis actu: quia hæc non est sine suo actuali termino, sed deberet dici posse esse, sicut & terminus illius potest esse, & sicut si non est terminus, non est relatio, & si sit actu terminus, erit actu relatio; ergò si possit esse actu terminus, poterit etiam esse actu relatio, non verò erit: dicere autem quòd Deus non habeat actu relationem transcendentalem ad possibilitatem creaturarum, est dicere non habere illum relationem transcendentalem: quia relatio transcendentalis est relatio essentialis, essentialia autem Deus actu habet. Rursus si non respondet actu producibilitas passiva, non posset dici Deus ab æterno actu omnipotens. Quod argumentum ut formetur suppono aliquas perfectiones divinas esse dependentes ab actuali existentia, sic v.g. esse Dominum, Creatorem, sumendo pro actuali Creatore &c. similia dependent ab actuali existentia: Quomodo enim Deus potest disponere de aliquo ut libuerit, quod est dominari, si de quo disponatur non sit: & aliæ sunt perfectiones, quas Deus habet independentes à cujuscunq; creati actuali existentia, & sic quamvis nihil creatum fuerit ab æterno, est Deus æternus, putarem etiam esse actu immensum id

salvando

salvando eo modo, quo salvabitur quod sit actu omnipotens: Sicut enim est actu omnipotens, quamvis actu non produxerit omnia quæ potest; ita est actu immensus, licèt non sint actu omnia loca quæ impleret, licèt (quòd dicitur aliàs) non sit Deus quoad exercitium immensus: putarem etiam esse illum actu omnipotentem quia actu omnium habet vim producendi, concurrendi, conservandi, &c. hoc autem est esse actu omnipotentem, hoc supposito formatur ratio. Si non respondet Deo actualis possibilitas passiva non erit actu omnipotens, sed poterit esse actu omnipotens. Sequela probatur, Quia potentiæ activæ debet respondere passiva; ergò vi activæ, quæ actu habetur actu possibilitas passiva actualitate jam suprà præexplicata.

RESPONDEBIS in simili ex Mauro. Potentiæ non creativæ debere respondere potentiam passivam intrinsecam, sed non potentiæ creativæ.

CONTRA. Tum quia etiam potentiæ creativæ debet respondere creabile, quod probant rationes immediatè allatæ. Tum quia si potentiæ creativæ non deberet respondere possibilitas passiva, ut vocat intrinseca, ex eo id esset, quia eo ipso res non crearetur ex nihilo, sed id falsum est: quia ut creetur aliquid ex nihilo, est creari ex subjecto non præsupposito, quod sit materia, vel exerceat rationem causæ materialis, quam rationem materiæ non exerceret per nos illa possibilitas passiva; sed potentiæ creativæ animæ, respondet nexus prædicatorum animæ, qui non est materia prima animæ, nec illam subjectat. Tum quia potentiæ creativæ debet respondere aliquid, quid enim crearet? sed non respondet ante actualem creationem non creabile, quia responderet contradictoriũ ipsi creare, ergò respondet creabile; ergò possibilitas passiva intrinseca, creabile enim, & possibilitas passiva in præsenti, verbis differunt.

II. RATIO. Restauratio aliquorum quæ sibi opposuit Sylvester. Quia potest dari ratio quare Deus possit hominem producere, & non hircocervum, concessoque quòd hæc ratio non sit distincta à Deo, sed ponatur identificata cum Deo, quæro illa ratio identificata cum Deo vel est possibilitas activa, vel possibilitas potentialis? non activa, quia hîc de hac ratione identificata dicitur, quæ possit pro ratione reddi ipsius possibilitatis activæ, cur illa habeatur respectu hominis non hircocervi: non etiam possibilitas potentialis, quia hæc est terminus omnipotentiæ, ipsum ad quod terminatur creatio, tale autem non potest esse identificatum Deo.

III. RATIO. Tum quia datur possibilitas passiva potentialis, vel actu, vel non actu; si non actu non est possibilitas passiva potentialis, sed erit, si actu habetur intentum. Tum quia quando nos dicimus possibilitatem passivam esse actualem, non volumus aliud significare, quàm quod non sit quid fictum possibilitas passiva, quid ergò oberit ne hoc sensu dicatur actualis? Rursùs homo idq; ab æterno non exigit hoc, ut animalitas illius possit esse rationalis, sed exigit ut sit rationalis, ergò non tantùm dabitur possibilitas passiva potentialis, sed actualis, actualitate suprà explicata. Deniq; pro præsenti parùm interest, voca illam possibilitatem passivam potentialem, nega actualem, modò dicas condistinctam esse à Deo, quæ sit terminus relationis transcendentalis divinæ, nec Deo identificata, sufficit pro præsenti. Tum quia quod dicit quando redditur pro ratione possibilitas passiva, cur hominem possit Deus producere, & non hircocervum, quod tunc reddatur ratio à posteriori, id non convincit: Si enim nomine rationis à posteriori, hoc intelligat, quod prius sit necesse penetrari v.g. omnipotentiam item penetrari continentiam, quam habent creaturæ in Dei essentia, repræsentationem in omniscientia, & appetibilitatem in voluntate; & tum primùm reperiendo aliqua in his divinis, inferre hæc esse possibilia, & non reperiendo alia, inferre hæc esse impossibilia, hoc quidem sensu possibilitas indubiè est quid posterius? sed id non obest quominùs responsio per possibilitatem passivam, sit responsio per prius; quia ex collatis inter se & consideratis inferioribus, tum primùm formatur universale, & tamen hoc non obstante universaliora priora sunt singularibus, & sicut inexistentia universalium in singularibus, non facit ut singularia sint priora, ita quod fundamentum affirmandæ possibilitatis habeatur in Deo, non facit ne ipsum fundatum sit prius. Deinde nullum est fundamentum, cur responsio per possibilitatem passivam, sit responsio per posterius in ordine ad nostras intellectiones, nam quod dicitur Deum esse primam rationem, si intelligatur primam esse rationem in ordine producendi, concurrendi &c. vera est propositio? Si dicatur primam esse rationem responsivam, resolutivamque interrogationem, falsa est propositio. Denique quodcunq; signum afferetur quòd aliquid sit responsio per modum prioris & si sit legitima ostendet etiam responsionem per possibilitatem passivam, esse à priori. Item responsio per terminum relationis sit responsio per prius, quia ante relationem præsupponitur terminus, possibilitas autem passiva est terminus relationis transcendentalis divinæ: Rursùs responsio per aliquid quasi formale, est responsio per prius; jam autem quòd non cognoscat Deus hominem nisi animal rationale pro formali adfertur, quia est animal rationale, ergò responsio per possibilitatem passivam est responsio per prius.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De Ente prout est Essentia.

ESsentia definitivè est *ipsum ens prout radix primò & formaliter essendi.* *Rationem essendi* accipiendo appropriatè prout opponitur existentiæ. Alii dicunt quòd essentia sit *radix existendi*, quæ descriptio tolerari posset, quia quamvis existentia sit quid posterius essentiâ, adeoque non de primo essentiali conceptu illius, quia tamen radix existentiæ, non est quid posterius essentiâ, fit ut illa non malè describatur prædicto modo: prior tamen descriptio videtur esse communior, quia radix essendi, quà talis prior est ratione, præ radice existendi, non ratione radicis, sed ratione ejus, cujus est radix.

Accedendo autem ad magis disputabilia pensandum erit, quid sibi velit illud principium, *Essentiæ rerum sunt æternæ*, quæ propositio non facit hunc sensum, quasi essentiæ rerum existant ab æterno. Sed hunc quod essentiæ rerum habeant esse essentiale ab æterno: quod ipsum quo sensu verum sit examinandum venit.

DIFFICULTAS I.

Quale esse non habeant creaturæ ab æterno?

ESse ab æterno quoddam diminutum concedunt essentiis non pauci Scotistæ. Concedunt & alii, aliud esse essentiis æternum, cum Albertino, de quo infrà.

PRÆMITTO I. *Quòd ex nostris Suarez & Vasquez. negent Scotum attribuisse essentiis esse aliquod diminutum*, & Oviedo auctores hujus sententiæ Lichetum & Tartaretum nominat, expressè tamen Pontius hîc Disp. 69. n. 52. concedit istud esse diminutum, sed negat illud fieri ab intellectu divino: ut pleniùs intelligatur status quæstionis.

PRÆMITTO II. *Censere Scotistas cum communi sententia nullam creaturam habuisse esse existentiale ab æterno, tribuunt tamen creatis esse quoddam intelligibile, quod aliqui dicunt produci à divino intellectu*, eò quòd ante actum divini Intellectus nullo modo creatura habeat rationem objecti intelligibilis, cùm non habeat independenter ab intellectu divino, rationem quidditatis productæ, quæ est radix intelligibilitatis. Cæterum hoc esse intelligibile negat ut dixi Pontius à divino produci intellectu. De hoc esse intelligibili affirmant, quòd sit medium inter esse reale, & ens rationis, eò quòd non sit reale simpliciter; nam talis entis nomine, venit Ens existens, cùm tamen nihil ab æterno existat. Non est etiam hoc esse ens rationis, quia non est quid impossibile, aut aliquid fictum, & hoc esse intelligibile appellant Scotistæ ens diminutum.

PRÆMITTO III. *In præsenti posse esse quæstionem de re, & quæstionem de voce.* Quæstio erit de voce, si hoc esse intelligibile creaturarum, non aliud sit, nisi ipsamet essentia Dei, prout est repræsentatio rerum à se cognitarum, quæ in se ipsis nihil omninò actualitatis habeant; & sic quæstionem proponendo, erit quæstio de voce: an hoc sit appellandum esse diminutum creaturarum, quia indubiè omnium rerum conceptum habet Deus. Quæstio autem erit de re, si velis creaturas extra Deum non habere ullum esse, in intellectu tamen divino habere esse quoddam intrinsecum intelligibile distinctum ab ipso Dei esse:

DICENDUM. *Esse illud diminutum prout illud ordinariè explicant Scotistæ esse impossibile.*

PROBATUR I. Esse illud diminutum in mente Dei positum, vel est ipsemet Deus, vel non est ipse Deus? si non est ipse Deus, ergò non est illud esse in mente divina productum, quidquid enim in Deo est, Deus est: Si est ipse Deus, ergò non est quid productum. Tum quia per productum intelligitur quid creatum, id autem quod Deus est implicat creari. Tum quia esse creaturarum non est esse Dei, esse autem illud diminutum est esse Dei. Tum quia in Divinis nihil est productum nisi ipsæ Personæ, ergò cùm illud esse creaturarum, non sint ipsæ Personæ divinæ, nec illud esse erit productum.

CONFIRMATUR. Impossibilis est productio rei sine existentiâ physicâ rei, esse illud intelligibile, ut fide constat, non habet existentiam physicam, ergò neque est quid productum. Major ex eo probatur, quia non haberet ad quid terminaretur illa productio.

PROBATUR II. Quia illud esse diminutum creaturarum, vel producit Deus liberè, vel necessariò? si liberè, ergò illud esse antequam cognovisset præcognovit, quia si est liberè productum, est productum, postquam est volitum, si est productum postquam est volitum, ergò productum ex præcognito, ergò si illud esse cognitum liberè produxit Deus, prius illud præcognovit: non poterat autem præcognovisse, quia præcognitum fuisset antequam esset intelligibile, cùm illud esse intelligibile acquiratur illâ productione divinâ. Rursùs si illud esse intelligibile liberè est à Deo productum, ergò poterat non produci, ergò creaturæ poterant non intelligi à Deo: quod probatur, poterant creaturæ in esse intelligibili non produci, sine quo tamen intelligi non possunt; Ergò sicut poterant non produci in esse intelligibili, ita etiam poterant non intelligi. Quod si in esse intelligibili necessariò producuntur à Deo, ergò aliquid creatum est, quod Deus liberè non producit, cujus oppositum fides docet.

CONFIRMATUR. In priori rationis, in quo intelligebatur Deus, potens producere esse intelligibile creaturarum vel sciebat, quid esset pro-

producturus in secundo signo rationis, vel non sciebat? si hoc secundum, tribuis Deo modum agendi cæcum: Si primum, ergò cognoscebat creaturas ante esse illarum intelligibile.

Probatur III. Ab æterno vel cognoscit Deus non esse creaturarum vel non cognoscit. Si non cognoscit, ergò vel sunt ab æterno, quod falsum est, vel certè non cognoscit Deus quod cognoscibile est. Quod si cognoscit non esse creaturarum ab æterno, quæro, an producat illud esse illarum intelligibile ab æterno, vel non producat? Si non producit, ergò nec producet illud esse diminutum, de quo quæritur: Si autem producit negationum esse intelligibile, ergò illæ & sunt negationes ut supponitur, & non sunt, quia negationes quæ habent esse productum, non sunt negationes, sicut & ipsum esse productum non est negatio.

Objicitur I. à pari. Cognoscendo Deus suam essentiam, non sistit in cognitione illius solâ, sed producit intra se Verbum quod est Deus intrinsecè, ergò etiam cognoscendo creaturas in eadem sua essentia, producit aliquid, quod sit intrinsecè creatura, nec sistit in sola cognitione, puraque illarum repræsentatione.

Respondetur. Disparitas est. Quia in Verbo quod est terminans naturam divinam eandem, & ratione Personæ, est productum, distinctumque realiter ab aliis Personis, salvantur adhuc duo hæc principia quod omne quod est in Deo, Deus sit, & salvatur quomodo inter producens & productum sit distinctio realis: jam autem hæc duo non salverentur, si produceretur esse intelligibile creaturarum : nam si illud identificatur Deo, quomodo est esse creaturarum: Si autem non identificatur Deo, & est productum, ergò & distinguitur realiter, tanquam productum à Deo producente, ergò ut salves distinctionem producentis & producti, asseres aliquid extra Deum ab æterno productum, quod fides negat. Deinde quando Deus non sistit in sola cognitione suæ essentiæ, sed procedit ad productionem Verbi facilè est respondere quid producat, nempe Verbum, productum quidem, sed increatum. Si autem ex cognitione creaturarum producit Verbum non potest responderi quòd sit creatum, quia nemo fidelis admittet Verbum æternum creatum. Quod si ex illa cognitione producit Verbum increatum, vel idem est illud cum secunda Persona vel non idem? si non idem, ergò admittis duo Verba increata. Si idem, ergò non est illud esse, esse intelligibile creaturarum, sed esse Dei. Cæterum si hæc sententia non plus velit quàm dari expressionem creaturarum inclusam in ipso intelligere actuali divino, quòd sit ipse Deus in re verum loquitur hæc sententia, sed hoc esse non debet appellari productum, nec esse creaturarum, sed esse Dei, nisi fortè creaturarum terminativè.

Objicitur II. Intelliguntur à Deo ab æterno creaturæ; ergò habent esse intelligibile ab æterno, quod non potest haberi nisi concesso illo esse diminuto.

Respondetur. Sine ullo esse diminuto quòd imaginantur oppositi, potest esse cognitio de creaturis; quia potest illas Deus noscere in sua essentia, tanquam eminenter continente perfectiones essentiarum creatarum, potest noscere in suis ideis, & quia ipse est actualis notitia, erit ratio ut *Quo* noscendi illas. Denique noscere illas poterit in illismet ipsis.

Objicitur III. Deus per suam essentiam tanquam per speciem, potens est ad producendum quodlibet in suo esse cognito, ergò producit in tali esse cognito etiam creaturas, intelligendo scilicet illas in sua essentia tanquam in exemplari.

Respondetur. Hanc objectionem non esse contra nos, quia non plùs vult quàm dari notitiam creaturarum in mente Dei quod & nos concedimus.

Accedendo autem ad impugnationem alius sententiæ, aliud esse essentiarum æternum ponentis, sit

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur supposita adstruentium statum realem essentiarum ab æterno.

Supponunt I. P. Andreas Chaczel & ejus discipuli. In triplici statu posse spectari naturam. I. In statu essentiæ, in quo illi nihil præter essentialia ejusdem convenit. II. In statu existentiæ, in quo conjungitur cum differentiis, accidentibus &c. III. In statu existentiæ objectivæ, in quantum scilicet objiciuntur intellectui præcipuè divino ab æterno.

Supponunt II. Naturam in statu essentiæ, priorem esse, statu possibilitatis, statu etiam objectivo in mente Dei, independentem item ab utroqe; quia quantumvis per impossibile Deus non cognosceret ab æterno istam propositionem, *homo est animal rationale*, tamen illa propositio objectivè accepta, esset, veraque esset, neq; enim ideò aliquid cognoscibile, verumque est, quia illud Deus cognoscit, verumque dicit, sed ideò verum dicit, cognoscitque, quia verum est, cognoscibileq; est. Est etiam independens essentia in statu essentiæ à possibilitate, quia status possibilitatis completè & adæquatè acceptus necessariò respicit Omnipotentiam divinam, potentem ponere & producere, eaque sublata, saltem quoad suam adæquationem & complementum, tollitur status possibilitatis; jam autem impossibili etiam Omnipotentia divina, verum est dicere, hominem constitui animalitate & rationalitate, adeoq; statum illum essen-

tiæ,

tiæ, distinctum esse à statu possibilitatis, complete accepto, quamvis non possit extra causas existentialiter poni essentia, nisi supposita Omnipotentiâ.

SUPPONUNT III. Naturam in statu essentiæ neque esse actu, neque potentia, quia natura in statu essentiæ absoluta est à prædicatis accidentalibus, sed sola essentialia involvit; esse autem actu accidit naturæ, potest enim non esse actu. Esse item in potentia accidit naturæ, quia potest esse actu. Rursùs quia esse creatum actu, est accidens, nam hæc quæ merè possibilia sunt, non sunt creata, ideo in statu essentiæ natura, non est creata, licèt dicat non repugnantiam ad creari: non est etiam pro statu essentiæ annihilabilis, quia status essentiæ non pendet à voluntate Dei: non enim pendet à voluntate Dei, quòd homo sit animal rationale; Quod si non pendet à voluntate Dei essentia pro statu essentiæ, hoc ipso pro statu essentiæ non erit annihilabilis; nam annihilatio est subtractio mera concursûs ad existendum, pendens à voluntate Dei. Et certè annihilatio pro statu essentiæ, non est alia cogitabilis, nisi secundùm quam desineret esse essentia hominis animal rationale, quæ desitio est impossibilis.

SUPPONUNT IV. Naturam in illo statu non abstrahere à suis prædicatis essentialibus, & quia quod convenit essentiæ ex vi essentiæ in omni statu illi convenit, hinc dicunt, quod ea prædicata, quæ rei in statu essentiæ conveniunt, in omni statu illi convenire, adeoque etiam in statu existentiæ.

SUPPONUNT V. Hæc tria esse condistincta. I. *Essentialiter est ens actu.* II. *Essentialiter est, non ens actu.* III. *Non essentialiter est Ens actu.* I. Convenit Deo, essentialiter enim Deus est ens actu. II. Convenit omnibus chimæris & impossibilibus quæ essentialiter sunt non ens actu. III. Convenit essentiis rerum ab æterno, accidit enim illis esse actu.

SUPPONUNT VI. Aliam esse hanc propositionem. *Essentiæ neque est essentiale prædicatum esse actu neque est essentiale prædicatum esse in potentiâ.* Et aliam hanc: *Essentiæ essentiale est non esse actu, & non esse in potentiâ.* Prior apud illos est vera, posterior falsa, quia sequeretur nunquam essentiam poni posse actu, quia essentiale illi esset, non poni.

SUPPONUNT VII. Abstrahere naturam in statu essentiæ à contradictoriis contingentibus, unde non licebit per illos à negatione unius contradictorii argumentari ad positionem alius contradictorii. Unde hæc propositio *essentia est actu ab æterno*, & *essentia non est actu ab æterno*, neutra afficit per illos statum essentiæ, quia in illo statu abstrahit à contradictoriis contingentibus. Et quia ratio existentiæ est ratio accidentalis, ab illa abstrahit ille status, quod etiam fecit Aristoteles. II. Poster. Tex. 2. Ubi inquit: *Quid autem est homo, & esse hominem, aliud est.* Et III. de anima C. 2. *Aliud est magnitudo aliud magnitudinis esse.*

Infundantur autem hæc omnia illi principio, quòd præter æternum verum, quod est Deus, datur insuper aliud verum æternum propter quod appellantur propositiones æternæ veritatis necessariæ &c. Vide Aristotelem 9. Metaph. Tex. 21. Nomine cujus veri æterni non est accipienda veritas formalis; hæc enim non est sine intellectione, cùm sit conformitas cognitionis cum objecto; sed est accipienda veritas objectiva, seu innexa ipsi rei essentiæ, quam acceptionem veritatis, docuit ipse Aristoteles, quando illam non condistinguit ab ipso esse, dicens, *ex eo quod res est, vel non est, propositio vera vel falsa est.* *Ex hoc*

INFEREBANT I. Dari universale à parte rei, quia quod convenit essentiæ in statu essentiæ, in omni statu illi convenit, sed humanæ naturæ v. g. in statu essentiæ, convenit non esse idem cum hæcceitatibus, Ergò in omni statu illi conveniet, adeoq; etiam in statu existentiæ. Quod si non est idem cum hæcceitatibus, retinet secum indivisionem formalem, adeoq; unitatem.

II. Gradus Metaphysicos esse nemine cogitante formaliter ex natura rei distinctos: animal enim ex vi essentiæ suæ non est rationale, ergò & à parte rei non erit rationale, ergò distinctum à rationali, sed non distinctum realiter, ergò formaliter ex natura rei.

III. Etiam existentiam & cætera similia, esse formaliter ex naturâ rei distinctam ab essentiâ, quia cum prædicato existentiæ, pro statu essentiæ, non erat conjuncta essentia.

IV. Distingui item attributa, quia ex vi essentiæ suæ Misericordia non est Justitia, multaque alia consequenter ad hoc principium in Philosophicis Theologicisq; materiis inferebant.

Punctum Difficultatis 2.

Impugnatur hæc Sententia.

PROBARI SOLET I. Quia Vicleffus hæreticus teste Valdensi Lib. 1. Doctr. Christ. C. 8. damnatus est ob hanc propositionem quòd asseruerit creaturas habere ab æterno aliquod esse reale actuale distinctum ab esse Dei.

RESPONDETUR. Damnatum fuisse, quia concedebat creaturis esse existentiale ab æterno, quod non asserit hæc sententia.

PROBARI SOLET II. à Suarez utroque, Oviedo & aliis communiter. Nihil est extra Deum, quod à Deo non sit productum, creaturæ ab æterno non sunt productæ, ergò neque sunt ab æterno extra Deum.

RESPONDETUR. Nihil esse extra Deum in statu existentiæ, quod non sit productum, potest tamen aliquid esse extra Deum in statu essentiæ,

ſentiæ, quod neque ſit productum neque improductum &c. &c. Hinc aliter.

Probari poteſt III. Eſsentia hominis v. g. pro ſtatu eſsentiæ ſpectata vel eſt Deus, vel non eſt Deus; falſum eſt quod homo pro ſtatu eſsentiæ ſit Deus, ergò pro ſtatu eſsentiæ non eſt Deus: Si non eſt Deus, ergò eſt aliquid productum, ergò creatura, ſed creatura nulla actu realiter eſt ab æterno. Ergò nec eſsentia hominis eſt actu realiter ab æterno.

Respondebis I. Hominem pro ſtatu eſsentiæ neq; eſse Deum neque non Deum.

Contra. Tum quia natura hominis pro illo ſtatu non abſtrahit à non eſse Leonis & eſse Leonis, ſed pro illo ſtatu determinatè natura humana non eſt Leo, nec ergò erit Deus; Si autem non eſt Deus pro illo ſtatu, redibit argumentum jam factum. Tum quia natura hominis in ſtatu eſsentiæ non tantùm dicit ſe, ſed & negationem eorum quæ non ſunt, ipſa ergò etiam pro illo ſtatu erit connexa cum negatione Dei. Tum quia nihil abſtrahit ab eo quod eſt, ſed infert illud quod eſt, ergò & negat hoc quod non eſt, aliàs eſset & non eſset, Ergò etiam creatura pro ſtatu eſsentiæ negabit hoc quod non eſt, adeoque negabit eſse Dei.

Respondebis II. In illo ſtatu eſsentiæ verificari de homine quòd non ſit Deus, ſed non verificari quòd ſit productum, quia hominem non eſse Deum eſt prædicatnm conveniens ſecundùm quodcunque eſse illius actuale, eſse autem productum non eſt prædicatum niſi ſecundùm eſse exiſtentiale.

Contra. Tum quia hæc reſponſio enervat dicta Patrum. Juſtini, Cyrilli, & Auguſtini Lib. I. de Trinitate C. 6. dicentium, *quidquid à Deo factum non eſt vel non eſſe vel Deum eſſe*, quæ dicta, ſi nihil obſit, ſimpliciter ſunt accipienda; Si autem ſimpliciter accipienda, clarè infertur, ſi illæ eſsentiæ ſint actu, productas eſse. Tum quia in quo ſtatu ens verè non eſt Deus, & tamen eſt in illo ſtatu, eſt in illo ſtatu verè creatura, ſed in quo ſtatu eſt aliquid creatum, in illo ſtatu eſt verè productum, his enim verbis differunt, ergò in quo ſtatu ens verè non eſt Deus, & tamen eſt in illo ſtatu, eſt quid productum. Major probatur. Quia impoſſibile eſt nemine cogitante aliquid eſse & non eſse Deum, & tamen non eſse creaturam; & ſicut non accidit rebus creatis non eſse Deum, ita nec accidet illis eſse creaturas; & ſicut non eſt reperire eſsentias in aliquo ſtatu reali in quo non dicant negationem Dei; ita nec erit reperire eſſentias in aliquo ſtatu reali in quo non dicant eſſe creaturæ.

Respondebis III. Eſſentias rerum duplices ſpectari poſſe, quaſdam in objectivis formalitatibus Deo & Creaturis communibus, hæ formalitates pro ſtatu eſſentiæ abſtrahunt ab eſſe creati & increati, ut dictũ ſupra, & aliæ ſunt formalitates reſtrictæ jam, & tales ſunt eſſe hominis, eſſe Leonis, &c. Tales formalitates dicunt ab æterno in ſtatu eſſentiæ rationem creabilium, ſed non creaturarum.

Contra. Eſſe poſſibile quoad eſſentiam, eſt eſſe creabile quoad eſſentiam, ergò & eſſe quoad eſſentiam, eſt eſſe actu creatum quoad eſſentiam: Ergò & illæ eſſentiæ ſi ſunt actu quoad eſſentiam, ſunt actu creatæ ab æterno, quod falſum eſt. Et ſicut non convenit illis eſſentiis, eſſe ut ita dicam eſſentiabile, ſeu eſſe eſſentiæ in potentia, ſed eſſe actuale quoad eſſentiam, ita & deberet illis convenire non eſſe creabile quoad eſſentiam, ſed eſſe creatum quoad actum eſſentiæ, eſſe autem creatum quoad actum eſſentiæ, eſt eſſe productum, quod eſſe productum illi negant eſſentiis convenire ab æterno.

Probari poteſt IV. Aſſumendo principium quod ſupponunt oppoſiti & ſæpè obtrudunt, nempè in ſtatu exiſtentiæ nihil eſſe, quin ſit productum, quo principio poſito, ſic formatur argumentum. Si eſſentia hominis antecedenter ad exiſtentiam daretur, in ſtatu illo eſſentiæ à parte rei poſtea poſita, & eſſet producta, & non eſſet producta: Eſſet producta ut probo, quia quotieſcunque in creatis unum producitur, hoc ipſo producitur & aliud identificatum illi realiter, ſed pro ſtatu exiſtentiæ producitur exiſtentia, quæ eſt idem realiter cum eſſentia; ergò & ipſa eſſentia producetur. Non etiam pro ſtatu exiſtentiæ producetur eſſentia, quia nullam actualitatem acquireret quam non præhaberet, ſed tota actualitas acquireretur ab exiſtentia. Sic ſi per impoſſibile antecedenter ante rationalitatem non eſſet in potentia animalitas, ſed haberet actualitatem, productâ rationalitate ſecum identificatâ, non diceretur produci animalitas: non enim acquireret deſitionem eſſendi in potentiâ; ergò etiam cùm eſsentia non acquirat deſitionem eſsendi in potentia, habet enim actum eſsentiæ ab æterno, hoc ipſo non dicetur eſsentia produci, adeoque eſsentiæ creatæ, erunt improductæ à parte rei.

Confirmatur. Tum quia actus ille eſsentiæ, quem pro ſtatu eſsentiæ habet eſsentialis, ut excepto ſolo nomine exiſtentis, non videatur quidquam à parte rei acquirere; nam res exiſtens non eſt in potentia cauſarum in ordine ad exiſtentiam: eſsentia autem pro ſtatu eſsentiæ, non eſt in potentia cauſarum ad ponendum eſse ſuum actuale eſsentiæ: jam enim pro ſtatu eſsentiæ, habet actu ſtatum eſsentiæ. Rurſus res in ſtatu exiſtentiæ, eſt actu pro ſtatu exiſtentiæ, eſsentia etiam pro ſtatu eſsentiæ, eſt in actu eſsentiæ, quid ergò plus acquiret, per quod ſimul ſalves non ſolùm exiſtentiam, ſed etiam eſsentiam eſse quid productum. Tum quia ſi eſsentia pro ſtatu eſsentiæ habet actum eſsentiæ, ſed non actum exiſtentiæ, licètque hi duo actus diſtingui poſsunt, diſtinguam & ego duplicem productionem, dicamq; unam eſse productionẽ

quoad esentiam, & hanc ese æternam, & aliam productionem existentiæ, quam dicam fieri in tempore. Et sicut quando dicunt Patres nihil fuisse ab æterno actu præter Deum, id oppositi interpretantur de actu existentiæ non de actu essentiæ, dicam & ego, quando Patres dicunt nihil esse actu productum quòd id dicant de esse actu producti quoad existentiam; non de esse actu producti quoad essentiam. Quod si dicas nihil acquirere pro statu existentiæ essentiam quà talem; jam illa quà talis producta non erit. Tum quia si creaturæ haberent aliquod esse actuale ab æterno condistinctum ab existentiâ, & existerent ab æterno, & non existerent, non existerent, ut est de fide; existerent autem ut probatur, hoc est actuale quoad essentiam, est existere ab æterno, sed essentiæ habent esse actuale ab æterno quoad essentiam, ergò existunt. Major probatur. Habere esse actuale essentiæ seu esse & non in potentiâ causarum in tempore, est existere essentiam in tempore, ergò & habere esse actuale esentiæ, seu habere esentiam, & non in potentiâ causarum ab æterno, est esentiam existere ab æterno, imò quia habebit actum esendi, & non à causâ habebit existentiam similem Deo cujus esentia est in actu, & non producta.

Probatur V. communi in hac materiâ argumento. Si creaturæ haberent aliquod ese actuale quoad esentiam, creaturæ non producerentur ex nihilo esentiæ, sed producentur ex nihilo esentiæ, quod probatur. Tum quia si non omnia producta sunt ex nihilo esentiæ sequitur, quòd Deus non produxerit omnia simpliciter ex nihilo, sed unumquodque producetet inquit Suarez tanquam ex potentiâ reali receptivâ improductâ, scilicet existentiam, ex esentiâ reali, quæ dicitur ese potentia receptiva, ipsius ese, & improducta. Tum quia si Deus non produxit omne ex nihilo esentiæ, sequitur creaturam pro statu esentiæ gloriari pose, quasi non omnia acceperit. Tum quia esentia hominis secundùm totum suum conceptum pro statu aliquo, qui non sit abstractio, est ens ab alio, derogaretq; Dominio Dei si homo secũdùm suũ principale, hoc est, esentiam non sit à Deo.

Confirmatur. Tum quia esentia existentiæ non est ab æterno actu, quia si esentia existentiæ eset ab æterno actu, hoc ipso existentia eset ab æterno actu, & sicut ubicunque est actu esentia hominis, est homo; ita ubicunque erit actu esentia existentiæ, illic erit existentia; hoc autem dici non potest: Nulla enim existentia, sicut nec existens, est æternum, excepto Deo. Tum quia hoc ipsum sic proponi potest. Falsa est hæc universalis, omnis possibilis esẽtia est ab æterno actu, quia non est esentia existentiæ ab æterno actu: ergò vera erit hæc particularis, aliqua esentia non est ab æterno actu, in statu esentiæ: redibitque argumentum à pari.

Hæc essentia non est actu ab æterno in statu essentiæ, ergò neque aliæ. Tum quia quod in hac materia benè urgeri potest, urgeturque in simili in materiâ de distinctione Scotisticâ quamvis possit substantia v.g. præscindere à non esse creati & increati, imò & ipsa essentia hominis, nihilominus ut id sit nemine cogitante videtur esse confusio statûs intentionalis cum statu reali. Concedimus quidem rationibus communibus non competere creari, negamus tamen rationes ipsas communes. esse nemine cogitante.

Respondet nihilominus Albertinus argumento petito ab essentia existentiæ, datque disparitatem quia nisi ponatur essentia hominis esse ab æterno, non est ratio propter quam non repugnet existentia hominis; repugnat autem existentia Chimæræ, non posita autem existentiæ essentiâ, dabitur sufficiens radix possibilitatis existentiæ, nempe ipsa essentia, cui illa existentia competit.

Contra. Tum quia per oppositos essentia essentiæ, non est essentia existentiæ: Ergò & possibilitas essentiæ non est possibilitas existentiæ, ergò non redderetur possibilis existentia, possibilitate essentiæ. Tum quia licèt ponatur per possibile vel impossibile essentia existentiæ ab æterno, redderetur ex consequenti possibilis ipsa essentia, cujus illa esset existentia; hoc tamen non obstante, ponitur ab æterno esse actuale essentiæ, ergò quamvis vi essentiæ possibilis reddatur existentia, ex consequenti adhuc debebit dari essentia existentiæ ab æterno. Tum quia & daretur essentia existentiæ ab æterno, & non daretur; non daretur quidem ut sup ponitur, daretur autem quia etiam de essentia existentiæ possunt formari propositiones æternæ veritatis, quæ si fundant actualitatem essentiæ v. g. in homine, fundabunt & in existẽtiæ essentia.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur argumenta in oppositum.

Objicitur I. Dantur propositiones æternæ veritatis, v.g. quòd homo sit animal rationale &c. in quibus prædicatum necessariò connectitur cum subjecto; Ergò datur & veritas objectiva talium propositionum; atqui talium propositionum veritas objectiva est ipsa essentia, de quâ hæc propositio verificatur, ergò & essentia dabitur ab æterno.

Respondetur. Quis sit sensus harum propositionum æternæ veritatis, de hoc infrà agetur. Directè ad objectionem dici potest, dari propositiones æternæ veritatis pro statu intentionali, non tamen dantur extra statum intentionalem; quod ipsum subdistinguitur, non dantur extra statum intentionalẽ formaliter actu, dari tamen extra statum intentionalem fundamentaliter. Et certè propositio æternæ veritatis

ritatis, propositio est, si propositio est, extra statum intentionalem non est: si extra statum intentionalem non est, extra statum intentionalem vera non est: quomodo autem sit vera fundamentaliter, infrà explicabitur. Addo propositiones æternæ veritatis, non hoc sensu esse æternæ veritatis, quasi sint nemine cogitante actu, sed quia dicunt tale prædicatum de subjecto, talemque enuntiant connexionem, quæ non dependet à tempore, eò quòd enuntient prædicatum necessarium simpliciter, vel necessarium ex suppositione. Denique quid rogo est æternitas, v. g. ante, præter ipsam existentiam DEI principio carentem, nihilq; est reale, sed concipitur à nobis conceptu in re fundato, tanquam fluxus quidam durationis extrinsecæ principio carens, quòd si non est reale illa æternitas, quam realitatem inferet æternitas propositionum æternæ veritatis?

Objicitur II. Quòd homo sit animal, id non pendet à cognitione divinâ, ideò enim cognoscit divinus intellectus hominem esse animal quia est animal; non autem ideò homo est animal, quia Deus cognoscit esse hominem animal &c. Ergò quòd homo sit animal, habet hoc ex vi essentiæ suæ.

Respondetur. Concedo totum; non enim negamus proficisci ex vi essentiæ hominis quòd ille sit animal, sed negamus vim illam essentiæ vel potius ipsam essentiam esse actu nemine cogitante ab æterno, ita ut per nos illa ipsa essentia non sit nemine cogitante, actu, in statu aliquo reali, sed ut sit nonnisi fundamentaliter.

Objicitur III. Essentiæ rerum distinguebantur à mero non ente ab æterno; Ergò habuerunt esse aliquod positivum & reale ab æterno: non enim potest aliquid distingui à nihilo, nisi per aliquid positivum, & reale:

Respondetur. Essentias rerum distinctas fuisse ab æterno, secundùm esse spectatum in omnipotentia & in omniscientia, adeoque per esse suum fundamentale, fuisse item distinctas pro statu intentionali, nulli tempori adstricto.

Instabis. Per nos falsum erat dicere ab æterno, *essentiæ rerum secundùm se sunt ab æterno aliquid*, ergò verum erat ab æterno dicere, *essentiæ rerum secundùm se ab æterno non sunt aliquid*; Ergò ulteriùs verum erat dicere, *illas non distinctas fuisse à nihilo*, distingui enim à nihilo non possunt, si secundùm se sunt nihil.

Respondetur. Quòd scilicet essentiæ rerum sint distinctæ à nihilo, si spectentur in causâ, non tamẽ si spectentur in se ipsis, quod ipsum subdistinguitur, non distinguuntur à nihilo in se ipsis actu positis spectatæ, licèt distinguantur se ipsis fundamentaliter spectatis, de quo infrà.

Objicitur IV. Res in se possibili amantur à Deo necessariò, hinc ex amore illarum dicitur spirari Spiritus S. Ergò tales essentiæ sunt aliquid positivum; amor enim non potest terminari ad nihil.

Respondetur. Distinguendo consequens ex dictis: Ergò tales essentiæ sunt aliquid positivum positivè in seipsis positum negatur, sunt aliquid positivum intentionaliter existens, independenter autem ab existentiâ intentionali, sunt aliquid in omnipotentiâ positum. Conced. Consequentiam.

Instabis. Non potest dici Petrus beatus per beatitudinem possibilem; Ergò neque potest dici animal propter possibilem conjunctionem.

Respondetur. Non posse dici Petrum actu beatum per possibilem beatitudinem, posse tamen dici possibiliter beatum: ita etiam neque potest dici homo actu animal per possibilem cum animali conjunctionem rationalis, licèt per ipsam possit dici possibiliter animal, sed inde non sequitur ulla actualitas essentiæ hominis ab æterno.

Objicitur V. Divina Omnipotentia habet necessariam connexionem cum possibilibus, & tamen non potest habere necessariam connexionem cum nihilo, ergò possibilia, sunt aliquid positivum ab æterno.

Respondetur. Possibilia esse quidem aliquid positivum ab æterno, positivitate intra ipsam omnipotentiam contentâ, licèt non positivitate aliquâ actuali extra omnipotentiam; inde autem non sequetur divinam Omnipotentiam non posse ad possibilia referri, quia ut dicitur in Logicis transcendentales relationes, non exigunt actualitatem termini existentis.

Objicitur VI. Commune axioma *Essentiæ rerum sunt æternæ & improducibiles*, quæ æternitas & improducibilitas non potest aliter explicari, nisi per statum essentiarum actualis ab æterno.

Respondetur. Essentias rerum secundùm rationes suas communes spectatas, & secundùm sola sua essentialia prædicata produci non posse, & à certo tempore non pendere. Sed negatur id esse aliquid reale ab æterno. Et certè de æternitate essentiarum & improducibilitate censeo ita discurrendum esse, sicut de universalibus, quæ etiam æterna & improducibilia dicuntur, non quòd habeant statum suum aliquem realem, qualem ideis tribuebat Plato; sed ratione statûs alicujus intentionalis.

Objicitur VII. Si non datur status aliquis realis actualis essentiarum ab æterno, non posset reddi ratio, cur Chimæra sit impossibilis, possibilis homo.

Respondetur. Quia homo habet connexionem suorum essentialium prædicatorum, non habet hircocervus. Quod si dicas de hoc ipso quæri, cur hircocervus non habeat connexionem essentialium prædicatorum suorum? ad hoc responderi potest per eãdẽ rationẽ quam red-

redderent oppositi, cur in statu Essentiæ non sit natura hircocervi; vel si est, cur non fundet possibilitatem hircocervi. Inter alia sic etiam responderi potest, quare Chimæra sit impossibilis? quia implicat contradictionem: si autem quæras cur implicat contradictionem? nolisque esse contentus inductione manifestante, quid sit implicare contradictionem, redibo ego ad priorem responsionem, quia scilicet est impossibilis: ad eum modum quo si quæras quare Petrus sit homo; benè respondeo, quia est animal rationale; Si autem de hoc ipso quæras, benè dicam quia est homo. Imò universaliter scientifica responsio ad quæsitum de definitione non potest haberi nisi per definitum, & ad quæstionem de definito, nisi per definitionem; suppositâ, ut dixi, inductione, terminorumque explicatione vocabulari.

OBJICITUR VIII. Possibilitas rerum habebat suam actualitatem ab æterno siquidem quocunque instanti dixeris, *res nunc est possibilis*, dicere idem potuisses in Ante & dicendo in Ante, dicere potuisses priori adhuc in Ante.

RESPONSUM. Supra possibilitatem rerum habere suam actualitatē in causâ non in seipsâ, hoc ipsum subdistinguendo quòd scilicet non habeat in se ipsa actualitatem actu, licet in se ipsa habeat actualitatem fundamentaliter. *Ex dictis*

COLLIGES. Quomodo sit solvendum argumentum ex statu essentiarum depromptum ad probandum dari unitatem universalium à parte rei.

OBJICIUNT illi. Indivisio formalis convenit naturæ à parte rei, indivisio formalis est unitas formalis, ergò unitas formalis convenit à parte rei. Major probatur. Indivisio formalis convenit naturæ ex vi status essentiæ; quòd autem convenit ex vi statûs essentiæ, in omni statu convenit: Ergò & indivisio formalis conveniet naturæ à parte rei. Quod autem indivisio formalis competat naturæ ex vi statûs essentiæ sic probant. Cui convenit carere rationibus divisivis formaliter seu essentialiter, ei cōvenit carere divisione formali, sed naturæ ex vi statûs essentiæ convenit carere rationibus divisivis formaliter, quod ipsum probant, quia rationes divisivæ formaliter sunt differentiæ essentiales, quibus natura pro statu essentiæ caret: aliàs. Si v. g. animal pro statu essentiæ non careret divisione, v. g. per rationale, ubicunque esset animal, illic esset rationale.

RESPONDETUR. Disting. Illam propositionem. Indivisio formalis convenit naturæ ex vi statûs essentiæ tanquam status intentionalis, conced. tanquam statûs in suâ actualitate independentis ab ullâ intentione, negatur. Solumque agnoscimus dari nemine cogitante indivisionem fundamentalem de qua in Logica.

INSTANT. Essentia hominis est distincta ab essentia Leonis, ergò est per aliquam unitatem distincta, in qua unitate non est idem quid, sed aliud ab essentia Leonis; atqui hominis essentia non est distincta per unitatem numericam; quia hæc est accidentalis; ergò per formalem.

RESPONDETUR. Ex dictis essentiam hominis in statu essentiæ tanquam statu intentionali esse distinctam ab essentiâ Leonis.

DIFFICULTAS II.

Qualenam esse habeant Essentiæ ab æterno?

DIxi jam suprà quòd essentiæ habeant esse actuale in causis, h. e. in omnipotentiâ potente illas producere in statu actualitatis, habent item esse objectivum in mente Dei, esseque amatarum à Deo. Quod ipsum esse objectivum in mente Dei competit illis. Ex usu etiam Philosophi qui 7. Metaph. Tex. 33. *Speciem intentionalem domûs, domum* appellat *sine materiâ.* Et 3. de animâ T. 14. & 15. *intellectum propter speciem intelligibilem* vocat *intelligibilia*: Sed præter hoc nullum habent esse nisi fundamentale, de quo infrà. Sed priùs venit expendendum, quis sit sensus propositionum æternæ veritatis, quæ indicant esse illud æternum essentiarum, quale hîc discutitur.

Punctum Difficultatis I.

De sensu propositionum æternæ veritatis.

PRÆMITTO I. *Propositionem æternæ veritatis nemine cogitante neque esse veram nec falsam*; cùm nemine cogitante non sit etiam ulla propositio, & quia ratio æternitatis quæ importatur in propositionibus æternæ veritatis nullam habeat realem actualitatem, ut suprà dictum.

PRÆMITTO II. *Supposito quòd nulla sit actualitas nemine cogitante propositionum æternæ veritatis, quomodo accipiendum sit dictum illud commune scilicet, Propositiones æternæ veritatis absolvere à tempore?*

Potest I. in hoc sensu accipi, quia scilicet nullum est tempus in quo non sit verificabilis, unde non est alligata in suâ certitudine ad ullum tempus, ut ita soluta certitudo possit per omne tempus vagari; sed non ita absolvit à tempore, quasi non sit verificabilis de tempore, aliàs de præterito, præsenti, & futuro falsa esset, quod dici non potest. Porrò tempus respectu cujus verificabilis est illa propositio, est omne tempus possibile, & imaginarium; adeoq; etiam tempus ab æterno, si daretur; quod si alligata est hæc certitudo ad omne tēpus, fit ut sit alligata ad differentias præsentis, præteriti & futuri, adeoq; in omni hoc tem-

tempore verificari possit. Cum hoc tamen stat, ut cum sua certitudine alligetur ad tempus possibile & imaginabile, quia si ad illud non alligaretur non esset propositio, quia omnis propositio ut sit propositio, nec est sola pluralitas terminorum, debet importare particulam *Est*, si importat particulam, debet *est* importare Verbum, si importat Verbum, debet importare significans cum tempore, ergò si non importat tempus determinatum; debet importare omne tempus possibile & imaginabile, quale etiam est tempus ab æterno.

Secundus Sensus est, in quo potest dici propositiones æternæ veritatis absolvere à tempore, quia scilicet ejus sunt energiæ, ut quamvis illis tollas particulam *est*, quæ nota est præsentis temporis, æquè tamen benè natæ sunt ingerere sui notitiam, & veritatem. Quod ipsum sic explicatur. Sunt aliquæ propositiones quæ si tempore importato in se careant, non solùm dejiciantur à ratione propositionis formalis, in rationem potiùs termini & propositionis materialiter, sed simul etiam veritatem deperdant. Et quidem, in propositionibus de secundo adjacente clarissimum hoc est: nam in ista v. g. propositione *Petrus est*, si tollas particulam *Est* manebit solùm Petrus, qui terminus se solo nec eundem sensum, nec sensui infundata evidentiam, nec eandem energiam retinet. Rursùs in hac propositione *Petrus est sedens* sensus est, *Petrus existit & existit sedens*, tolle particulam *est* nec eundem sensum, nec eandem energiam obtinet: nam potest trahi in oppositum dicendo *Petrus sedens non existit*, vel *Petrus sedens olim erit*, &c. Econtrà propositiones æternæ veritatis, quamvis illis tollas particulam *Est* quæ notat tempus, & quamvis hac oblatione sint dejiciendæ à conditione propositionis formalis, ad conditionem propositionis nonnisi materialiter, nihilominùs eandem evidentiam sensûs (modò nullam restrictionem mentalem adhibeas) obtinent. Sic v. g. hæc propositio. *Homo est animal rationale* est propositio æternæ veritatis, tolle illi particulam *Est* non decidet per hoc à sua evidentia. Sed transibit tantùm in rationem termini definitivi: Si autem dicas *homo animal*, auferasque *est* transibit quidem propositio in rationem termini complexi, sed non deficiet à sua veritate & evidentia. Si autem sit propositio divisiva v. g. animal vel est rationale, vel irrationale, tolle particulam *Est*, deficiet quidem tunc formalitas propositionis, sed evidentia non deficiet, eritque evidentia divisionis. Quod ipsum cæteris paribus est accipiendum, quia si ipsum Ly *Est* non rationem copulæ, sed rationem termini habebit, qui si vel subjectum vel prædicatum, ut in hac propositione *quodlibet est vel non est*, ablatio illius totam verificationem destruit, quia habet se per modum prædicati vel subjecti, adeoq; ut ita dicam, partium per se, hinc non est mirum ablatâ parte, per se, etiam sensum totius non esse.

Præmitto III. *Ad significandum quòd propositiones æternæ veritatis non sint alligatæ certæ differentiæ temporis non haberi ullum vocabulum quod vicem copulæ subeat*: nam rigorosè loquendo sicut cum dico *Petrus fuit sedens* propositio alligatur tempori præterito, sic & cùm dico *Petrus est animal* Ly *Est* rigorosè loquendo alligatur præsenti tempori. Usus tamen communis particulam *est* non secundùm quod sonat, sed secundùm quod supponitur accipiendo, extrahit illam extra rationem præsentis, eò quòd particula *est* vulgò ad omnia tempora significanda adhibeatur. Unde dicitur est præteritum, est futurum, multoque ipsum quod præsens est, verè est, cujus ulterior hæc est Ratio, quia conditiones aliæ & differentiæ temporis, semper respiciunt ipsum præsens, & sic si aliquid præsens non fuisset, non fuisset præteritum: Rursùs futurum non esset si præsens habere non posset, cùm ergò conditiones omnes temporis respiciant præsens, illudque se variè ad has diversitates extendit, fit ut particula est, hujus præsentis significativa, usu accedente, extendere se possit ad significandum quodcunque imaginabile tempus, adeoque non alligando se certæ differentiæ temporis.

Addo propositiones æternæ veritatis habere se per modum generis, & sub hoc genere sunt imprimis propositiones æternæ veritatis de objecto existentiæ necessariæ, hoc est, DEO, & de objecto contingentis existentiæ, quales sunt creaturæ. Sub hoc genere continentur aliæ, nam quædam sunt propositiones contingentis existentiæ, quæ nihilominùs important prædicata essentialia, & aliæ important prædicata accidentalia: priores illæ dividuntur in propositiones æternæ veritatis importantes prædicata primò essentialia, & in importantes prædicata secundò nonnisi essentialia. Quædam autem propositiones æternæ veritatis important prædicata accidentalia, ex suppositione tamen necessaria, ut *sedentem sedere*, est propositio æternæ veritatis; aliæ autem non attendunt ad suppositionem, sed important prædicata, quæ huic quidem cui insunt, sunt essentialia, licet comparatè ad aliud sint accidentalia, & ita essentiale est albo esse album, licèt ipsa albedo, accidat subjecto.

Dicendum I. *Sensum propositionum æternæ veritatis non esse hypotheticum*: est contra Suar. & alios: nam illi imaginantur hujus propositionis *homo est animal rationale* sensum hunc esse, *homo si sit, erit animal rationale*.

Probatur I. Quia & esset sensus hujus propositionis conditionatus, & non esset: esset, ut supponitur: non esset autem, quia particulæ absolutæ, si ut sonat accipiatur, accipiq; possit, ut sonat, non potest esse sensus cõditionatus:

nullum enim absolutum rectè explicatur per conditionatum, tanquam inclusum in absoluto; aliàs unum contrariorum includeretur in altero contrario, hocque ipso jam illa non essent contraria. Sed in propositione æternæ veritatis, ponitur particula absoluta *Est*: Ergò per ipsum *esset* non rectè explicabitur.

Confirmatur. Tum quia nullum est fundamentum recedendi à sensu absoluto particulæ *est*, nullaque necessitas; quia si esset aliqua necessitas ponendi sensum conditionatum illarum propositionum hæc maxima esset, ne ponantur objecta illarum propositionum habere actualitatem ab æterno; sed ad hoc adstruendum non est necesse ponere sensum conditionatum illarum propositionum, quia sufficeret dicere quòd in illis propositionibus ly *est* non supponat pro *existit*, neque pro aliquo actuali, de quo infrà dicetur, quid sit. Tum quia sicut *Est* non semper significat existere ita & particula *est* non est necesse ut explicetur vel per absolutam, vel per conditionatam existentiam. Tum quia possibilitas non rectè explicatur per conditionatam existentiam; Ergò neque propositiones æternæ veritatis rectè per illam explicabuntur. Tum quia scientia simplicis intelligentiæ in Deo, scientia conditionata non est; esset autem, si objectum haberet conditionatum; haberet autem, si propositiones æternæ veritatis essentiam, possibilitatem &c. indicantes, essent conditionati objecti.

Probatur II. Si istius propositionis *homo est animal rationale*, sensus iste foret, *homo si existat existet rationalis*, tunc impossibili omni existentia falsum est dicere *homo si existat esset rationalis*, & tamen verum erit dicere *homo est animal rationale*. Ergò illa propositio non habet hunc sensum conditionatam existentiam importantem. Quod autem illo casu, verum sit futurum dicere, *homo est animal rationale*. Probatur. Quia sublato eo quod pendet à Dei voluntate, non est necesse auferri id, quod non pendet à Dei voluntate, conditionata autem existentia pendet à Dei voluntate, cùm pendeat ab illa, etiam absoluta existentia; eadem autem sunt principia effectus absoluti & conditionati, non pendet autem à Dei voluntate, ut homo sit animal rationale, ergò impossibili existentia conditionata, utpote pendente à Dei voluntate, adhuc erit verum dicere: Homo est animal rationale.

Quam ipsam rationem ad robur prioris sic accomodare possumus, quòd scilicet independens à DEI decreto non debeat explicari per aliquid pendens à Dei decreto, objecta propositionum æternæ veritatis nō dependēt à Dei voluntate; pendet autem existentia conditionata. Imò etiam posito quòd Deus non posset unquā decernere existentiam Petri, adhuc Petrus definiri non posset nisi per animal rationale, ex quo apparet ad veritatē hujus propositionis, impertinentem esse etiam possibilitatem decreti divini, decernentis existentiam.

Respondebis. I. Impossibili existentia hominis, illius propositionis. *Homo est animal rationale* sensus iste foret, *si per impossibile existeret homo, existeret rationale animal*, ad eum modum, quo hæc propositio *Hircocervus est ens rationis*, reddit hunc sensum, *hircocervus si existeret, existeret ens rationis.*

Contra. Tum quia nego illius propositionis de hircocervo esse sensum quem vult responsio. Tum quia sub hac conditionata, si per impossibile existeret homo existeret animal rationale, posito decreto de non existentiâ hominis subsumi non posset nisi hæc minor, sed impossibile est ut existat homo; ergò impossibile est, ut existat animal rationale; nihilominus posito decreto de non existentiâ hominis, sub illâ conditionatâ non posset subsumi, sed impossibili decreto de existentiâ hominis, impossibilis est essentia hominis, cùm hæc duo essentia & existentia sint distincta, existentiaque est accidens Metaphysicum essentiæ, existentia item pendet à DEI liberò decreto, non pendet essentia, ergò apparet hæc duo non esse æquivalentia; si enim essent æquivalentia subsumi cum eadem veritate possent. Tum quia illud quod est possibile non debet explicari per suppositionem impossibilis, reducendi in statum possibilem, si nihil obstet; Ergò nec illa propositio *Homo est animal rationale* casu quo impossibilis redderetur existentia hominis, explicari debet per suppositionem impossibilis, reducendi in statum possibilitatis.

Respondebis II. Casu quo Deus faceret decretum de non ponendâ absolutè existentiâ Petri, eo casu implicaret existentia per principia extrinseca, non intrinseca; atque adeò propositio æternæ veritatis, adhuc per existentiam conditionatam explicari posset.

Contra. Quia per principia intrinseca non implicare existentiam, est non implicare essentiam existentiæ: quia causa intrinseca existentiæ, est ipsamet essentia, hinc dicere casu quo Deus faceret decretum de non ponenda absolutè existentia Petri, adhuc existentiam illam non implicaturam per principia intrinseca, est dicere non implicaturam essentiam propter essentiam, sub quibus terminis, nihil exprimitur de essentia conditionata.

Probatur III. Tum quia etiam conditionata existentia, est effectus, passio, & quid subsequens essentiam tanquam radicem; ergò id quod est prius, non rectè explicabitur per id, quod est posterius. Tum quia de Deo possunt formari propositiones æternæ veritatis, quæ tamen explicabiles non sunt per conditionatam existentiam; quod ipsum probatur. Hæc propositio *Deus est ens à se*, est propositio æternæ veritatis, & tamen non potest explicari sic. *Si Deus esset, esset ens à se*. Et licèt quidem à statu absoluto possit

possit dari consequentia ad conditionatum tanquam ad aliquid priùs etiam præ statu absoluto, non tamen absolutum, potest habere sensum conditionatum. Tum quia propositio æternæ veritatis est radix, & ultimum resolutorium veritatum de essentia, hæc autem radix non est existentia conditionata: quia si dicas. Hujus propositionis *homo est animal rationale* sensum esse *si existat erit rationalis*, quærendum restat, quare si existat erit rationalis? tandemque desini debet in aliquo absoluto, hocque potiùs ostendet sensum illius propositionis.

Dicendum II. Sensum hujus propositionis *Homo est animal rationale esse*, *homo identificat sibi animalitatem & rationalitatem*: idemq; si dicas *homo est risibilis*, sensus erit, *homo identificat sibi risibile*. Universaliterque loquendo, Ly *Est* in propositione æternæ veritatis accipitur pro Ly *identificatur* pro Ly *essentiat* &c. Unde etiam hujus propositionis *necesse est sedentem sedere*, sensus est, *sedens essentiatur sessione* &c.

Explicatur conclusio. Ly *Est* diversas habet acceptiones, & sic Ly *Est* interdum supponit pro *indicat*, ut si dicam *pulsus est sanus*, sensus erit *indicat sanitatem*. Item si dicam *Medicina est sana*, Ly *Est* supponit pro *causa*, & sic de reliquis: Si ergo tanta est varietas acceptionis particulæ *est*, potest etiam accipi pro Ly *identificat*, vel pro Ly *essentiat*, cum aliàs certum sit quod Ly *est* possit supponere, pro *esse* prout condistincto ab existentia: unde etiam dicitur *esse essentiarum* per hoc *esse* non intelligendo existentiam sed essentiam.

Probatur. Bonitas hujus explicationis. Quia in adferendo sensu dictarum propositionum servanda sunt hæc, ut scilicet detur sensus, qui aliàs est in similibus usitatus: Deinde ut non sequatur exinde aliqua existentia creaturarum æterna, eaque actualis: Deniq; ut non sit explicatio propositionis per aliquid posterius, ut reflectenti patebit, ex difficultatibus, suprà in similibus allatis: Hoc autem totum in præsenti servatur: Nam imprimis non est usitatum absoluta per conditionata explicare. Nos etiam illius propositionis Homo est animal rationale, quæ habet Ly *Est* absolutum, non Ly *Esset* conditionatum, ponimus sensum absolutum. Posito etiam quod essentietur homo animalitate & rationalitate, non sequitur aliud, nisi essentiam hominis esse æternam, sensu mox dicendo quin sit existentia æterna. Et cùm identificatio & essentiatio non sit quid posterius essentiâ, fit, ut illa particula *Est* non adferat in explicatione essentiæ quidquam posterius essentia.

Confirmatur. Quia dictæ propositiones debent habere aliquem sensum; sed non habent sensum conditionatum; ergo debent habere sensum absolutum; sed non alium præter adlatum: Ergo.

Punctum Difficultatis 2.

Deciditur de Esse competente Essentiis ab æterno.

Præmitto I. *Esse reale dupliciter accipi posse*, I. prout opponitur ficto, sic v. g. animal præcisum à suis differentiis est aliquid oppositum enti ficto, & Chimæræ, diciturq; quid reale. II. Ens reale potest accipi tam pro illo quod opponitur enti ficto, quàm pro eo quod opponitur enti intentionali.

Præmitto II. *Aliud esse: quærere: an aliquid sit reale, & aliud, an status illius sit realis, vel an sit realiter.* Et ita finis est causa realis, non tamen causat realiter, sed intentionaliter: animal etiam in statu præcisionis est aliquid reale; est enim objectum quod est à parte rei, & tamen prout præcisum non est realiter.

Dicendum est. *Essentias ab æterno habere esse aliquod reale condistinctum ab esse objectivo in mente Dei, & esse contento in omni potentia, sed non habere id esse realiter, sed tantùm intentionaliter, & extra intentiones non habere esse nisi fundamentaliter.*

Hæc conclusio in quantum hoc esse dicit esse reale coincidit cum Albertino, in quantum hoc esse dicit non haberi realiter, coincidit cum sententia communi. Videturque hanc sententiam licèt non ita clarè docuisse Suar. Disp. 31. Metaphys. S. 1. N. 10. Et Sect. 12 à N. 38.

Probatur I. Auctoritate S. Thomæ Quæst. 5. de Potentia Art. 9. ad 16. qui tribuit essentiis *statum essentiæ*, quæ ejus auctoritas commodè per conclusionem explicari potest.

Probatur II. Particulatim. Quoad I. nempe quòd illud esse sit *reale*: Quod homo essentietur animalitate & rationalitate non est hoc quid fictum; ergo aliquid reale, prout reale opponitur ficto.

Quod autem illud esse sit *ab esse objectivo in mente Dei, & ab esse in omnipotentia distinctum*. Probatur: Quia non ideò est homo animal rationale, quia illum Deus non potest facere nisi animal rationale, sed ideò non potest facere hominem nisi animal rationale, quia exigit esse animal rationale, nec ideò non potest homo esse nisi animal rationale, quia noscit illud Scientia divina rationale animal; Ergo datur exigentia alia, unde homo sit animal rationale, vel cognoscatur ut tale. Ergo illa exigentia est quid distinctum à continentia in omnipotentia & Scientia. Deinde sunt propositiones æternæ veritatis, quæ nullo modo continentur in omnipotentia Divina, v. g. si dicas *Lapis per impossibile si esset Leo, sentiret*. Ergo apparet objectum propositionis æternæ veritatis, esse aliud, quàm contineri in omnipotentia. Vel si nolis suppositiones impossibiles, certè de Deo formantur

Propositiones æternæ veritatis, & tamen objecta illarum non continenter in omnipotentiâ Divinâ, nam hæc ad sola creata extenditur. Similia possunt dici de scientia Dei, quia si supponeretur per impossibile, vel errare Deus in notitia enuntiareq; *homo non est animal rationale*, vel non cognoscere omnia, hæc propositio *homo est animal rationale*, vel erit falsa, vel vera? si falsa, cur? si vera, ergo & objectum illius ita se habens ut enuntiat. Ergo apparet dari illius esse, & non solùm in omnipotentia. Quæ omnia rursùs sic enodantur. Antequam dicatur essentia contineri in omnipotentiâ Divinâ, prius est ratione nostra posse illam velle Deum, quia omnipotentia est, ut ita dicum, executiva voluntatis Divinæ. Rursùs prius est ratione nostra, creaturas esse in mente Dei, quàm esse objectum voluntatis Divinæ, prius enim est esse cognitum quàm esse volitum: Rursùs ante esse cognitum, cùm illa cognitio non sit practica, sed primum speculativa, debet esse prius tanquam exigitivum, ut sic, & non aliter noscatur: Ergo apparet dari esse creaturarum condistinctum, ab esse contento in mente sola Dei, & esse contento in omnipotentia.

Respondebis. Non potest Deus efficacaciter & rationabiliter aliquid velle nisi præsupponat quod id Deus facere possit, posse autem Deum facere aliquid, est illius essentiam contineri in omnipotentia.

Contra est. Considerando omnipotentiam in quantum est vis executiva, prius est Deum velle, quàm applicare illam suam executivam. Rursùs cum intelligere & velle, sint priores perfectiones, præ posse facere ad extra, tanquam perficientes in ordine ad se, cum posse facere perficiat in ordine ad aliud, etiam sub hac formalitate, erit prius velle quàm omnipotentem esse. Ne autem dicatur imprudenter velle, sufficit pro priori præintellectio, quòd id fieri possit ratione passivæ possibilitatis. An autem sub aliqua alia formalitate prior sit continentia in omnipotentia quam in voluntate, de hoc in præsenti non disputo.

Quòd autem illud *esse* sit *esse intentionale* probatur. Tum quia non est fictum, non enim hoc fictum est, quòd omnipotentia non possit hominem, v. g. facere nisi animal rationale. Non etiam hoc esse est reale prout opponitur intentionali, propter rationes suprà adlata difficultate. 1. p. 2. Ergo illud esse debet esse intentionale. Tum quia objectum quod fit vi abstractionis nō est nisi objectum intentionale, jam autem illa exigentia est objectum nostrarum intentionū.

Quod autem *ante omnem nostram intentionem sit illud esse nonnisi fundamentale* sic explicatur. Videt Intellectus noster omniscientiam Dei non apprehendere hominem cum rugibilitate nec posse apprehendere; Videt item omnipotentiam non posse creare hominem cum rugibilitate videt non posse amari à Deo rugibilitatem conjungendam homini. Hinc habet fundamentum in ipsa omnipotentia, & omniscientia, omnivolibilitateque, concipiendi exigentiam quandam in essentiâ, ad nonnisi, ita cognosci, ad nonnisi, ita produci; quæ exigentia independenter à nostro conceptu, cùm non sit actualis, ut suprà probatum, & tamen sit aliqua, debet esse nonnisi fundamentaliter.

Probatur III. Quia si nihil obsit, ita discurrere debemus de hoc esse essentiarum, sicut de ipsis universalibus, rationibusque communibus; sed universalia extra nostras intentiones non dantur nisi fundamentaliter; ergo idem dicendum de esse essentiarum ab æterno.

Colliges I. Omnia creari ex nihilo essentiæ, quia esse à nobis concessum essentiis, est esse intentionale. II. Esse hoc creaturarum posse appellari esse diminutum, est enim minus reali, majus autem ficto esse, quòd benè dici potest esse intelligibile creaturarum, ut docebat Scotus. III. Esse hoc creaturarum, nullam ponere in illis existentiam.

Punctum Difficultatis 3.

Quod verificativum propositionum æternæ veritatis?

Propositionum æternæ veritatis verificativum Perez, & Esparza ponunt divinam Essentiam seu Omnipotentiam.

Dicendum est. *Verificativum propositionum æternæ veritatis non esse Deitatem.* Est Conclusio ad mentem Antiquitatis.

Probatur I. Verificativum hujus propositionis, *Ego existo actu*, non est existentia Dei vel Deitas, Ergò neque verificativum hujus propositionis, quæ est æternæ veritatis v. g. *quod existit est actu*, erit Deitas. Antecedens dant Oppositi, probarique poterit ex infrà dicendis. Consequentia probatut. Inter possibilitatem passivam existentiæ ab æterno sumptam, de qua dicitur *quod existit est actu*, & inter actualem existentiam non est distinctio realis, sed solùm in statibus? Ergo si Ly *ego existo actu*, non habet verificativum sui existentiam Dei, nec Ly *quod existit est actu*, habebit verificativum sui Deitatem: quæ enim sunt idem realiter, quod est unius verificativum, hoc erit & alterius verificativum; alietas enim verificationis in talibus induceret distinctionem realem; esse enim unius non esset esse alterius; siquidem nec verificativum sequens esse, esset idem. Et sicut quia paries niger non habet sui verificativum idem, quod paries albus nempe non habet verificativum sui disgregativum visus, sequitur Ly *niger* & Ly *albus* esse distincta realiter, ita & in præsenti idem sequeretur.

Probatur II. Si propositionum æternæ veritatis verificativum esset Deitas, ideò esset, quia essentiæ,

essentiæ, cùm nihil sint ab æterno, nec possunt verificare, cùm verificatio sequatur ens: Sed hæc ratio non convincit, quia quamvis essentiæ rerum ab æterno sint nihil physicè, non tamen sunt nihil metaphysicè secundùm possibilitatem passivam; cumque de illis non enuntietur esse physicum, nec verificativum illarum debet esse physicum, immò physicum quid, esse non potest, quia nec physicum esse, de illis enuntiatur. Rursùs cum ipsæ propositiones æternæ veritatis per nos, non sint actu veræ, nec verificativum illarum debet esse actu; & sicut illæ propositiones pertinent ad statum intentionalem, procedunt tamen ex supposito fundamento; ita & verificativum illarum sufficit ut sit intentionale, nempe pro statu illo intentionali repræsentata connexio, & identitas prædicati cum subjecto.

Probatur III. Verificativum propositionis cujuscunq; si sit affirmativa est identitas prædicati cum subjecto, si sit negativa, est alietas subjecti & prædicati: Ostenditque hoc inductio: nam cur vera hæc propositio? *Homo est animal rationale*, quia est identitas prædicati cum subjecto: Si enim dicas *animal rugibile est homo*, non erit jam propositio vera, quia non est jam identitas hominis & rugibilis. Ostendit hoc antiquum proloquium regulativum: *Prædicatum debet esse idem aliquomodo cum subjecto*, aliquomodo inquam idem, ad salvandam identitatem prædicati cum subjecto, aliquomodo diversum, ne sit propositio identica. Item ostendit hoc explicatio, quid sit copula, quod sit scilicet indicativum, insitne, an non insit prædicativum subjecto; quod dictum supponit attendi in veritate ad identitatem subjecti cum prædicato. Ostendit hoc principium regulativum Sillogismorũ, *quæ sunt eadem uni tertio* &c. quod principium ex identitate extremorũ cum medio infert identitatem, adeoque & veritatem propositionum. Quæ omnia ulteriùs in hoc fundantur, inprimis quia esse & veritas objectiva indistinguuntur; distincta autem essent si verificativum propositionis non esset identitas. Deinde *Est* propositionis formalis, verificatur per *Est* objectivum, sicut Ly *formaliter animal* per animal objectivũ, *Est* autem objectivum non aliud est, quam identitas, hæc enim coincidunt. Quæ omnia probant hanc Majorem verificativam propositionis affirmativæ, est identitas prædicati cum subjecto. Sed inter possibilitatem passivam indicatam per propositionem æternæ veritatis, & inter Deitatem, non est identitas, quia possibilitas passiva, trahit lineam creati: quod autem est de lineâ creati, non potest identificari increato, aliàs increatum hoc ipso esset idem cum creato, adeoque nec increatum. Ergò illarum propositionum verificativum non est Deitas.

Quæres. Quod ergò erit verificativum propositionum æternæ veritatis?

Respondetur. Erit *connexio seu identitas prædicati cum subjecto*; licet istius connexionis ut dixi habeatur fundamentum, in Omnipotentia, Voluntate, & Scientia divina.

De Motivo Notitiarum & Volitionum divinarum.

Quæres. *An posito quod verificativum Propositionum æternæ veritatis, non sit Essentia divina, saltem illa sit unicum Motivum cognitionum & volitionum divinarum.* Consequenter ad dicta.

Infertur. Non esse solam Essentiam divinam unicum motivum notitiarum & Volitionum Dei. Ratio. Tum quia Intellectus divinus est Infinitum noscitivum. Ergò illi competere debet omnis possibilis & non involvens imperfectionem noscitivitas, aliàs determinata, nonnisi noscitivitatis perfectio illi competeret, jam autem possibile est, ut Deus pro Motivo suæ notitiæ & volitionis, assumat aliquid creatum, nec potest ostendi, quod id involvat aliquam imperfectionem. Tum quia indubiè creatus Intellectus assumit pro Motivo suæ notitiæ aliquid creatum. Quæro, vel noscit illam notitiam Deus vel non noscit? Si non noscit omniscius non est, si noscit habet speciem expressam illius notitiæ, quæ, inexplicabile est, si exprimit pro motivo notitiæ creatæ, aliquid creatum, quod etiam expressivum increatum notitiæ illius creatæ non habent motivum illud creatum, & hoc ipso si aliud motivum haberet notitia increata, non esset expressio, ut supponitur notitiæ creatæ, quæ omnia prædicata notitiæ creatæ in se includit, exceptis iis, quæ sunt de linea creati. Tum quia nomine motivi notitiæ ut sic, venit responsivum ad Quare ponatur assensus vel dissensus, & loquendo in materia volibilium est responsivum ad Quare appetitus, vel quare, fugæ, hoc est quod sit reddibile pro ratione, sive ab intelligente sive ab appetente: quo posito. Quæro, interrogatus Deus an sit Sol pulcher? nonne responderet pulcher. Quærere restaret ex Deo, quare assentiatur illum esse pulchrum, nunquidne pro ratione reddere hoc solum debet, quia Essentia mea est pulchra, an non poterit pro ratione reddere etiam entitativum decorum sideris, imò de facto docemur esse prædestinati ex meritis Christi, quæ non sunt ipsamet Essentia divina. Format Deus Decretum contra Impœnitentes finaliter, nunquidne istius Decreti motivum non sunt peccata, quæ non sunt essentia divina, videturq; esse quædam incongrua restrictio omniscitivitatis divinæ, quod Deus possit dicere, ego produxi creaturam, & non possit dicere creatura producta est à me.

Dices I. cum quodam. Omne objectum motivum Intellectionis importat rationem à quo est Intellectio. Atqui nihil est præter ipsam essentiam à quo sit intellectio divina. Sicut enim Essentia divina est à se ipso, & à nullo alio, ita & cognitio

cognitio divina. Unde hoc ipsum quando dicitur Essentiam divinam esse Motivum Intellectionis divinæ, intelligendum est negativè, simili modo ac intelligimus negativè id, quod Deitas sit à se.

Respondetur. Imprimis etiam posita hac explicatione, quo sensu motivum Intellectionis divinæ sit ipsa Essentia divina, adhuc Argumentum multum probat. Quia probat motivum intellectionis divinæ, non esse ipsam Essentiam divinam, sed intellectionis divinæ motivum esse ipsammet intellectionem divinam, cujus tamen oppositum videtur hîc debere intendi. Directè ad Argumentum hoc dici potest. Ly à quo Intellectiones divinæ dupliciter sumi potest. Primò Ly à quo sumendo pro Principio, & tanquam Actu primo ex modo nostro concipiendi, vi cujus proditur ad actum secundum intellectionis, seu quòd se habet per modum Principii elicientis, & hoc à quo, est indubiè sola Essentia divina. Secundò Ly à Quo sumi potest, pro responsivo, ad interrogationem, quare sit assensus exhibitus, & hoc à Quo, competit ex rationibus adlatis, etiam rebus creatis, & licèt cognitio divina non sit in genere Principii elicientis ab alio quàm ab essentia divina, poterit esse ab alio, in genere responsivi. In idem fermè recidet si dicas Ly à Quo tanquam à specificativo extrinseco haberi posse in Intellectione divina etiam ab aliquo creato, licèt à quo specificationis intrinsecæ, habeatur ab ipsamet Essentia divina.

Instat. Objectum motivum illud dico ex quo & ex Potentia paritur notitia à quo specificatur, atque accipit suam perfectionem cognitio.

Respondetur. Quî notitia ex objecto & Potentia gignatur alibi explicatum. Specificationem autem extrinsecam jam dixi haberi posse ab aliquo creato, licèt specificatio intrinseca, non possit esse aliud intellectionis divinæ, nisi Essentia divina. In idem recidit, si dicas ab essentia tanquam à Principio elicitivo habere specificationem suam Intellectionem divinam, licèt habeat specificationem ab aliquo extrinseco, sumptam pro eo, quod est reddibile pro ratione assensus divini, seu quod est responsivum ad Quare assensus.

Dices II. cum eodem. Per hoc solum prædicatum, differt objectum motivum à purè terminativo, quòd hoc posterius solum modò repræsentetur per cognitionem, & non est id, à quo est cognitio.

Respondetur. Non per hoc, hæc duo distingui, cum etiam in creatis motivum cognitionis, non sit id à quo tanquam Principio elicitivo sit notitia. Per hoc ergò potius hæc duo differunt: quòd objectum terminativum, habeat rationem ejus circa quod notitia, objectum autem motivum, est Responsivum, ad, Quare assensûs.

Dices III. Unius cognitionis nonnisi unum est objectum adæquatum. Si enim est multiplex, tunc ex illis coalesceret unum adæquatum. Atqui in Deo nonnisi est una cognitio. Ergò.

Respondetur. Hoc argumentum videtur probare multum, quia probaret, etiam Terminum cognitionis Divinæ, non esse, nisi solam Essentiam Divinam. Ille enim Terminus, est objectum indubiè notitiæ; unius autem notitiæ, debet esse unum objectum adæquatum, aliàs coalesceret ex pluribus. Directè dici potest unius cognitionis, quæ etiam in modo noscitivitatis, est infinita non esse unum objectum adæquatum, stans in aliquo increato, sed debet esse objectum illius unum adæquatum stans in creato & increato. Quia ergò notitia Divina est ita una, ut simul sit infinita, etiam in modo noscitivitatis, ideò extendere se poterit ad assumendum pro motivo, etiam objecta creata.

Noto. Dictum est in primâ parte seclusis imperfectionibus competere Essentiæ Divinæ etiam rationem Speciei impressæ, hinc omnia objecta motiva creata repræsentantur ab Essentia Divina tanquam habente vim Speciei impressæ respectu omnium Motivorum creatorum, hocque sensu dici potest solam Divinam Essentiam habere rationem Motivi, cum hoc tamen stat, ut non sola Essentia, sit pro ratione reddibilis, ad Interrogationem factam, quare Deus assentiatur objecto?

QUÆSTIO IV.

De Ente prout Existentia est.

Ex dictis suprà de ente participialiter accepto colligi potest ens prout est existens esse ipsum ens prout est extra causas; jam autem existentia abstractè sumpta, est ratio existendi extra causas. Conformiter autem ad dicta de possibilitate posset distingui duplex existentia, quædam extrinseca, & hæc definitur per esse extra causas, nec competit Deo cujus nulla est causa. Deinde alia distingui posset existentia intrinseca, quæ stat in esse actu, & hæc Deo etiam competit.

DIFFICULTAS I.

An sit distincta realiter essentia ab existentia?

Dicendum *Quòd non.* Est Conclusio Scotistarum & ex nostris reliquorum contra Thomistas, quibus accessit noster Maurus, & Fonseca modaliter eam distinguens.

Probatur I. Si essentia distingueretur realiter ab existentiâ Petri, etiam essentia existentiæ distingueretur realiter ab ipsâ existentiâ: sed non distinguitur realiter; ut probatur; si essentia existentiæ distingueretur realiter ab ipsâ existentiâ, quæro existentiæ illius distinctæ, ab essentiâ

essentia existentiæ, adhuc ne essentia distingueretur realiter vel non? Si distinguitur realiter, quæram de illa tertia, & sic in infinitum. Quod si non distinguitur, nec illa essentia existentiæ de qua primò procedebat quæstio, erit distincta realiter. Sequela autem probatur principalis argumenti. Quia non est major ratio, cur essentia Petri sit distincta realiter ab existentia, & non sit distincta realiter essentia existentiæ, ab ipsa essentia.

RESPONDEBIS. Id quod est ratio formalis existendi non requirit aliam existentiam à se distinctam realiter; quia quo aliquid est tale & ipsum est tale, sic unio non indiget uniri alia unione, nec actio indiget agi alia actione; sunt enim formales rationes, quæ se ipsis & non per aliud sunt tales: cùm ergò existentia, sit ratio formalis existendi, se ipsâ, & non per aliam distinctam realiter existentiam existet: E contrà essentia Petri, cùm non sit formalis ratio existendi, existere per distinctam realiter existentiam poterit.

CONTRA. Tum quia quæcunque ratio probat essentiam à parte rei positam, non esse rationem formalem existendi, eadem probat essentiam existentiæ, non esse rationem formalem existendi: Sicut enim essentia Petri potest existere & non existere, ità etiam essentia existentiæ, potest existere & non existere, per quod probatur distinctam esse existentiam essentiæ ab existentiâ licèt existentia sit ratio formalis existendi. Tum quia etiam de conceptu essentiæ quem dicit existentia quà talis, non est esse rationem formalem existendi, quia formalitas existendi & formalitas essentiæ secundùm se non sunt eædem, ergò neque essentiæ quam dicit existentia, competet formalitas, esse rationem existendi, eodemque fundamento utriusque essentiæ distinctio invehetur.

PROBATUR II. Quia nulla est necessitas distinguendi essentiam ab existentiâ, ut patebit solutione argumentorum.

CONFIRMATUR. Ex Arriaga hîc Sect. 3. à n. 58. Quia nullum est signum distinctionis realis essentiæ ab existentiâ, si enim aliquod esset, esset separabilitas, hæc non datur, ut ibidem probat. Deinde ut assumit Suar. & Ovied. Nihil potest fieri ens per alienã entitatem, ergò nec existens per alienam existentiam. Antecedens probatur. Quidquid distinguitur ab alio distinguitur tanquam ens ab ente, ergò utrumq; extremum, ut condistinctum ab alio, est ens, ergò non constituitur per aliud, in ratione entis. Quod ipsum sic ulteriùs proponi posset. Antecedenter antequam constituatur aliquid ens per alienam entitatem, jam est ens, ergò in ratione entis, non constituitur per alienam entitatem. Antecedens probatur. Jam enim antecedenter ad alienam entitatem est distinctum, quomodo enim unum constitueretur per aliud, si utrumq; indistinctum est, & unum idemq; distingueretur à seipso, nempe constitutum, ut supponitur realiter, à constituente, ut supponitur realiter. Consequentia autem principalis probatur, quia existentia nihil aliud est, quàm ens in actu, ergò si nihil potest constitui ens per alienam entitatem, adeoque neque existens per alienam existentiam; non enim posset constitui ens per alienam existentiam, nisi constituatur ens in actu, per alienam entitatem.

PROBATUR III. Essentia quæ est à parte rei prout condistincta existentiæ, vel est nihil, seu non ens in actu, vel non est nihil, seu non est non ens in actu: Neutrum dici potest, quod probatur; Si essentia prout condistincta ab existentia est nihil etiam in ratione entis, constitueretur per alienam entitatem, idq; constitutione reali, & tamen nihil potest constitui ens per alienam entitatem, ut probatum immediatè. Rursùs si essentia prout condistincta existentiæ, esset nihil, ergò non sunt illic duo condistincta, quorum utrumq; sit res, sed se habent ita, sicut Petrus & Tenebræ. Deniq; si essentia prout condistincta existentiæ esset nihil, & posset existere aliquid per existentiam alienam & non posset; posset existere, ut supponitur; non posset existere, quia quod est nihil; non potest existere per existentiam alienam; aliàs & existeret, & non existeret, existeret quidem, ut supponitur, non existeret autem, quia nihil nõ existit. Et si essentia prout condistincta existentiæ est nihil, quomodo est à parte rei? Si autem essentia prout condistincta existentiæ non est nihil, sed est à parte rei, ergò existit: hæc enim duo verbis differunt, ad quid ergò illi superaddita existentia?

RESPONDEBIS I. Inter illos terminos ens actu & non ens actu dari posse medium ens non actu; ita ut essentia prout condistincta ab existentia sit ens non actu, & ita ut quasi medium illud detur non per abnegationem utriusque extremi, sed per participationem ex utroque.

CONTRA. Tum quia impossibile est esse ens à parte rei & non esse ens actu, ergò si essentia prout condistincta ab existentia est à parte rei, prout condistincta, est ens actu. Antecedens probatur, quia quacunq; formalitate constituetur ens, à parte rei hoc ipso constituetur actu, nisi facias de sola voce quæstionem. Tum quia de eo quod est ens non actu, vel est verum dicere; est nihil actu, vel non est verum dicere; si non est verum dicere, nihil actu, ergò verum erit dicere est ens actu, quod tu negas: quid enim medium inter ens, & nihil? Quod si de illo quod est ens non actu, verum est dicere, est nihil actu, ergò verum erit dicere, quòd sit non ens: non ens enim, & nihil quo differunt?

RESPONDEBIS II. Condistinguenda esse illa duo, unum actuale esse essendi, & aliud esse actuale existendi; essentia ergò prout condistincta existentiæ habet actum illum essendi.

CONTRA.

Contra. De hoc ipso quæritur cur non habeat actum existendi, si est actu à parte rei; cùm actuale esse essendi, nulla in re differat, ab actuali esse existendi. Deinde cui non competit actuale esse existendi hominis ut bruto, illi non competit esse actuale essendi hominem; ergò & cui non competit esse actuale existendi non competet etiam esse actuale essendi; Sicut se enim habet tale ad tale, ita simpliciter ad simpliciter.

Respondebis III. Retorquendo argumentum Essentia prout ratione condistincta ab existentia, est ne actu vel non? redibitque argumentum contra Thomistas factum.

Contra. Quia in sententia per rationem nonnisi ratiocinantem distinguente essentiam ab existentia, dicetur illam, neque esse actu, neque esse non actu, sed præscindere jam ab utroque, non potest autem dici quod essentia à parte rei posita præscindat ab esse actu, vel esse non actu.

Confirmatur Conclusio. Quæ confirmatio simul ostendit extrinsecam etiam existentiam competere essentiæ à parte rei positæ. Essentia quæ est physicè, prout condistincta existentiæ, vel est actu extra causas, vel non est? Si non est extra causas prout condistincta existentiæ, contra erit, quia prout condistincta existentiæ est quid productum, non enim est Deus, neque ens à se, neque nihil &c. Si autem essentia prout condistincta ab existentia, est extra causas aliquid, ergò prout condistincta ab existentia, existit: hæc enim duo vix verbis differunt. Denique si distinguitur essentia ab existentia à parte rei, vera est hæc propositio, *essentia est distincta ab existentia*, ergò ulteriùs vera erit hæc *essentia est*, nam de quo à parte rei verificatur propositio de tertio adjacente, de eodem verificari potest de secundo adjacente, ut notum ex Dialecticis, & inductione, Ergò essentia prout condistincta ab existentia, existit, quia de illa verificatur particula *Est*, quæ supponit à parte rei, in communi sententia, pro existit.

DIFFICULTAS II.

Quomodo distinguatur existentia ab essentiâ?

Præmitto I. *Non esse distinctam existentiam ab essentiâ, distinctione Scotistica, ex natura rei*, de quo alibi: ubi universaliter hæc distinctio rejecta. Quod si essentia ab existentia non est distincta realiter, nec ex natura rei, restat ut distinguatur, per rationem nonnisi.

Præmitto II. *Existentiam posse comparari dupliciter ad essentiam.* I. Ad essentiam actualem. II. Ad essentiam quæ sit in statu possibilitatis: existentia actualis comparata ad essentiam possibilem distinguitur, sicut ens à se ipso, dum est nihil, seu non ens. Et conformiter loquendo ad aliàs præjacta principia, distinguuntur hæc duo inter se, non ratione recti, & intrinseci, sed ratione obliqui, connotatorum, & status; nam idem ens, in quantùm dicit esse acceptum à causis, vocatur existentia, & in quantum dicitur habere adhuc esse in causis, dicitur esse, nonnisi in statu possibilitatis: tota autem est difficultas, de essentia actuali.

Præmitto III. *Existentiam posse comparari tam ad essentiam actualem quà actualis est, seu reduplicativè acceptam, quàm ad essentiam actualem specificativè acceptam*: si comparetur ad essentiam actualem reduplicativè acceptam, seu ad illam rationem formalem, quæ reduplicatur, essentia sic spectata ab existentia differt, sicut definitum & definitio: reduplicativè enim spectata essentia erit essentia, prout est in actu; esse autem in actu, & existentia, differunt sicut definitio & definitum. Tota ergò difficultas devolvetur ad essentiam quidem actu spectatam, sed tamen non reduplicativè acceptam. *Circa quod*

Dicendum est. *Existentiam ab essentia actuali specificativè accepta, distingui connotativè, ita ut in recto idem sint, in obliquo autem distinguantur.*

Probatur. Quia existentia quà talis, importat esse extra causas, seu esse actu, essentia etiam actualis, importat solùm connexionem exercitam prædicatorum actualium; ergò in recto non differunt: ubiq; enim idem respondet esse, ergò nonnisi connotativè, quomodo enim aliter? Sed hîc adhuc.

Quærendum restat. *An ita possit substare nostris conceptibus existentia, comparata ad essentiam, ut inter se præscindere possint?*

Respondendum *Affirmativè*. Ratio. Tum quia considerando particulares essentias prout essentiæ sunt, possum formare conceptum communem particularibus essentiis. Possum item considerando particulares existentias formare conceptum communem existentiæ; quæ tamen duæ rationes communes, præscindunt inter se objectivè; conceptus enim communis accidentis, quantumvis Metaphysici, non potest esse conceptus communis, ejus, cujus est accidens; hoc ipso enim non esset ejus accidens: jam autem existentia, est accidens Metaphysicum essentiæ. Tum quia universaliter quæ definitionibus differunt, præscindere inter se possunt; jam autem essentia & existentia, differunt definitionibus. Tum quia si essentia non præscindit objectivè ab existentia, etiam in statu essentiæ importaretur existentia; sed non importatur, quia de essentia essentiæ ut sic, non est existentia: si enim ab his differentiis creatum & increatum, benè possit præscindi Ens, non apparet cur etiam sic non possit præscindi essentia ab existentia.

Objicitur I. Si dantur præcisiones objectivæ inter essentiam & existentiam dabitur processus in infinitum in istis formalitatibus objectivis. Quod ipsum probatur, quia illa objectiva formalitas existentiæ, quæ correspondet ut condistincta à formalitate essentiæ, est apta ad non existendum, & potest habere duos status puræ possibilitatis, & actualitatis; ergò in illa rursùs duæ formalitates distinguentur, una quæ sit essentia, & alia quæ sit existentia; de quibus ipsis ulteriùs redibit argumentum.

Respondetur. Duplicem cogitari posse essentiam, nempe essentiam ipsius essentiæ, & essentiam ipsius existentiæ inter quas duas hoc discrimen est, quia existentia respectu essentiæ quà essentia est, habet se ut accidens metaphysicum, existentia autem, respectu essentiæ ipsius existentiæ, non est existentia accidens; posita itaque abstractione essentiæ ut sic, ab existentiâ, intelligitur manere sola ratio differentialis existentiæ, quæ in re quidem essentiam continet, tamen prout objicitur nostris conceptibus, intelligitur quasi spoliata ex essentia secundùm rationes communes spectata; licèt non spolietur essentiâ secundùm rationes particulares spectata, ut dictũ de Ente; à quâ existentiâ prout ità conceptâ, prout jã dicente, quòd à se extracta jã sit ratio cõmunis essentiæ, jam non potest ab illâ, quà tali, abstrahi ratio communis, nec unquam abstrahi potest existentia ab essentia ipsiusmet existentiæ, nec è converso accipiendo essentiam sensu explicato.

Objicitur II. Essentiâ actualis quantumcunque præcisa objectivè ab existentiâ, eo ipso, quòd actualis concipiatur, concipitur existens: Ergò nec essentia ab existentiâ nec è contra præscindi possunt.

Respondetur. Essentiam actualem dum præscinditur non concipi actualem, sed depurari ab actualitate, hinc argumentum est, à non supponente. Neque valet si dicas, essentiam possibilem dicere existentiam possibilem, & essentiam actualem, dicere existentiam actualem; non inquam valet si dicas; quia potest concipi ipsa essentia secundùm se, adeoq; prior ex modo concipiendi, ipsâ existentiâ possibili & actuali, cumq; illa ratio abstractissima essentiæ, nullam dicat actualitatem, nullam etiam dicet existentiam: Et sicut animal quod est in homine depuratum à rationali, est à parte rei adhuc rationale; licèt ab illo prout depurato à rationali, non possit ulteriùs rationalitas abstrahi; sic in præsenti.

Ojicitur III. cum Oviedo. Nulla formalitas est actu existens, quæ non sit possibilis: ergò nulla formalitas est actu existens, quæ non includatur in eadem, ut possibili. Rursùs nulla formalitas accipitur in ente possibili, quæ non concipiatur existens: Ergò neque ens possibile dicit aliquam formalitatẽ, quã non dicat existẽs; Ergò ens ut existens, & ut possibile, non distinguitur per formalitatem aliquam, quæ cognoscatur in uno, & non cognoscatur in alio:

Respondetur. Licèt in animali posito in Leone, & animali posito in Petro, quà animal est, nulla sit formalitas in uno, quæ non sit in alio; nihilominus hoc non obstante, potest dari ratio communis utrique, ut docent qui tenent præcisiones objectivas: ita quamvis non detur formalitas in ente possibili, quæ non sit in actuali, & è converso; nihilominùs dari poterit ratio communis utrique, adeoque ex vi rationis communis, præscindens à possibilitate & actualitate. Addo distinctas esse has propositiones: An dicat formalitatem aliquam existentiã possibilis, quam non dicat actualis, & an depurari possit conceptus essentiæ, à prædicato suo metaphysico, quod est existentia. De priori non est quæstio; sed de solo posteriori: præcipuè cum ex dictis suprà constet, possibilitatem non rectè explicari, per existentiam conditionatam. Denique cùm importentur alia connotata ab ente possibili quà tali, alia ab existente, poterit ratio communis desumpta ex his potiùs connotatis fabricari, constituereque objectum præcisum unum ab alio.

Instabis. Quando Deus cognoscit creaturam possibilem, indifferentem ut producatur, vel non producatur, cognoscit omnes formalitates, quæ sunt in illa, jam producta, vel non cognoscit? si cognoscit omnes, ergò in statu possibilitatis ex parte objecti, includit omnes formalitates, quas includit existens; ergò existens nullam addit formalitatem, supra possibilem: Quod si non omnes cognoscit formalitates in creatura possibili, quæ reperiuntur in existente, sequitur aliquam formalitatem esse productam, quin cognitio illius formalitatis productionem ejus præcesserit.

Respondetur. Possibile & existens, si ratione recti sumantur, non præscindunt à se; idem enim est existens, quod erat possibile; idem autem, à se ipso ut tali, non præscindit; ratione tamen connotatorum, sunt diversa objecta, possibile & existens, connotataque unius, non conveniunt alteri: nam in statu possibilitatis non importatur actualis ratio existendi extra causas, sed attenditur ad solum nexum prædicatorum, & tantùm pro statu existentiæ, ad rationem illam actualem, existendi extra causas; cur ergò ratione diversorum connotatorum, non poterit depurari, conceptus ut sic essentiæ, à conceptu existentiæ, fundamento habito in connotatis diversis.

* * *

DIFFICULTAS III.

Solvuntur rationes pro distinctione reali essentiæ ab existentiâ.

PLuribus argumentis quæ deducunt ex diversis principiis probant suum intentũ Thomistæ. Antecedunt & argumenta recentiorum.

Punctum Difficultatis I.

Rationes Thomistarum.

OBjicitur I. Auctoritas Aristotelis 2. Poster. c.2. *Hominem*, inquit *& esse hominem aliud est & inferius, esse verò nullius est substantia.* Et 3. de Animâ C.4.ait: *aliud est magnitudo, aliud magnitudinis esse.*

Respondetur. Hæc omnia sufficienter explicari per alietatem oriundam à diversis connotatis: quia nec etiam eædem auctoritates probant, quòd essentia ipsius existentiæ distinguatur realiter ab existentiâ; aliàs idem non esset idem, utque esse nullius sit substantia, sufficit quòd existentia sit accidens Metaphysicum.

Objiciuntur II. Quædam Principia Philosophica.

I. Principium. Separabilia realiter sunt distincta realiter. Existentia & essentia sunt separabilia realiter. Ergò.

Respondetur. Imprimis retorquendo argumentum per subsumptionem hujus Minoris, Essentia posita extra causas, & essentia eadem, non posita extra causas, sunt separabilia realiter, ergò essentia à se ipsâ erit distincta realiter: Imò idem subsumi potest de ipsamet existentiâ in statu physico dum est, & dum aliàs, non est. Directè autem ad argumentum dici potest. Separabilia, realiter separabilitate ab ipso statu petibili, vel ratione diversorum connotatorum sunt distincta realiter in se. Nego Majorem: quidquid sit quòd status ipse & connotata distinguuntur realiter suo modo. Separabilia realiter, ratione entitatis & intrinsecorum, idq; pro eodem statu physico, sunt distincta realiter. Concedo Majorem: Essentia autem ab existentiâ non pro statu physico actuali, nec ratione entitatis, separari potest. Addo ex Oviedo: Essentiam Petri, ab æterno nec fuisse eandem, cum sepositâ in tempore, nec distinctam: non fuisse distinctam, quia idem quod erat possibile existit; nec fuisse eandem, quia id quod est, & quod non est, non possunt esse idem. Unde ad illud argumentum, Essentia eadem fuit ab æterno Petri, quæ est in tẽpore, sed existentia Petri distinguitur realiter ab Essentia Petri ab æterno, ergò distinguitur realiter ab essentia Petri in tempore; ex vi hujus additi respondendo dicitur, quòd in hoc argumento & minor & major falsa sit. Sed hoc idem argumentum distingui aliter potest, quod scilicèt illæ essentiæ, ratione connotatorum & statuum habeant distinctionem.

II. Principium. Potentia & actus, participans, & participatum, recipiens & receptum sunt distincta realiter: Sed essentia est potentia participans actualitatem recipiendam, jam autem existentia est actus, participatum, receptum &c. Ergò.

Respondetur. Potentiam Metaphysicam & actum Metaphysicum non esse distincta realiter, aliàs homo qui est per modum potentiæ receptivæ formæ, quæ est risibilitas, distingueretur realiter à risibili; licèt potentia physica & actus physicus, distinguantur inter se realiter. Unde idem ad se ipsum, potest diverso respectu habere rationem potentiæ Metaphysicæ. Concesso autem, quòd essentia non sit potentia physica ad existentiam tanquam ad actum, non sequitur existentiam non fore aliquid limitatũ; quia limitationem potest habere, & non ex prædicato potentiæ physicæ, sed ex suâ naturâ, conditioneque prædicatorum. Dici etiam ex dictis potest, quòd ratione nonnisi diversorum connotatorum, rationem potentiæ, habeat essentia, & existentia, rationem actûs.

III. Principium. Mutabile & immutabile sunt distincta realiter, essentia est immutabilis, existentia autem mutabilis. Ergò.

Respondetur. Hanc diversitatem prædicatorum, esse ortam ex alietate statuum & connotatorum, sed non ratione intrinsecorum. Hinc etiam ipsa existentia hominis, secundùm id quod dicit in recto, est immutabilis, quia est ipsemet homo.

IV. Principium. Impossibile est idem esse & non esse, ergò non potest quidquam esse, & tamen concipi sub negatione ejus, cui identificatur realiter; sed essentia potest concipi sub negatione existentiæ; Ergò hæc non identificantur formaliter.

Respondetur. Existentiam de essentia negari, non ratione recti, nec ratione statûs physici ejusdem, sed ratione connotatorum, & diversi statûs, quia si concipiatur essentia non extra causas, adeoque non in statu physico, benè de illa negari potest, existentia.

Colliges, quid respondendum sit ad illud, quòd nihil sit indifferens ad seipsum: Id enim verum est, quòd nihil physicè sit ad se ipsum indifferens; sit tamen ex modo concipiendi, ratione diversi statûs, connotatorum &c. Et licèt quidem accidens physicum debeat esse distinctum realiter ab eo, cujus est accidens, secùs sentiendum de accidenti Metaphysico, qualis est existentia; quæ etiam ratione recti, intrinseci, & entitatis non est accidens, sed ratione statûs & connotatorum: hoc est causarum, extra quas, vel intra quas sit essentia. Unde quamvis prædica-

dicatio existentiæ de essentiâ, sit prædicatio accidentis, est tamen accidentis Metaphysici.

Colliges, quid sit respondendum ad illam instantiam, quod convenit nonnisi dependēter à causa efficiente, distinguitur ab eo, quod convenit necessariò; existentia autem convenit cōtingenter & dependenter à causa efficiente; cōsequenter enim ad dicta negari debet, quòd existentia secundùm id quod dicit in recto, non sit æquè necessaria ac essentia. Et licèt id quod convenit pro statu physico nonnisi dependenter à causis, distinguatur realiter, ab eo, quod cōvenit pro eodem statu physico, independenter à causis, potest tamen idem pro statu Metaphysico esse independens à causis & pro statu Physico dependens.

V. Principium. Relationes diversæ, debent habere diversos terminos. Et ita ratio similis, non terminatur ad passum vel æquale; cùm ergò relatio transcendētalis & prædicamentalis, sint relationes diversæ, diversos etiam debent habere terminos: sed si non distinguātur existētia ab essētia, relatio transcendētalis & prædicamētalis non haberēt distinctum terminum; quia relatio transcendentalis est ad ipsam essentiam, prædicamentalis est ad existentiam; & tamen per nos non distinguūtur realiter essentia & existentia.

Respond. Principium istud paribus cæteris accipiendum esse: Si enim esset verum universaliter, probaret quòd albedo, quæ est terminus relationis similitudinis, non possit esse terminus relationis dissimilitudinis ad nigrum: sufficit itaque si distinctæ relationis terminus sit vel diversus realiter, vel diversus formaliter; præcipuè cùm illa relatio transcendentalis Dei ad essentiam creaturæ, nihil aliud sit, quàm ipsa omnipotentia petens producere, & ipsa creatura petens produci; quod totum salvari potest, quamvis essentia non distinguatur realiter ab existentia.

Arguunt aliqui ex eo distingui realiter existentiam ab essentia, quia operatio creata distinguitur realiter ab essentia, consequenter & modus essendi, hoc est, existentia debebit distingui: Sed illud proloquium non plùs vult, quàm quòd intrinsecam perfectionem entitativam actus, accipiat à modo essendi.

Objiciuntur III. Quædam Principia Theologica.

I. Principium. Solus Deus est suum esse, sed si non distingueretur realiter existentia creaturæ ab essentia, creatura esset suum esse.

Respondetur. Effatum illud ita esse intelligendum; quòd scilicet solus Deus sit à se, sibiq; principium essendi; reliqua autem omnia sunt ab illo. Alius etiam sensus illius dicti dari potest: Solus Deus est suum esse, id est, quidquid est in Deo, Deus est; atq; ita est in Deo sapientia, esse sapientiæ in Deo, Deus est, &c. & sic de reliquis: quod non convenit creaturis.

II. Principium. Solus Deus est actus purus, sed si existentia creata identificaretur etiam creatæ essentiæ, hoc non esset verum; quia sola compositio, destruit rationem actus puri, quæ compositio non esset, si identificaretur essentiæ cum existentia.

Respondetur. Majorem illam, solà compositio destruit rationem actûs puri, posse duplicem habere sensum. Omne id quod compositionem non habet ex distinctis realiter, est actus purus, & hîc sensus falsus est, quia ab existentia saltem essentia ipsius existentiæ non distinguitur realiter, & tamen existentia non est actus purus. Deinde potest facere hunc sensum, quòd compositio si detur, destruat rationem actûs puri, sed ita ut illa etiam non posita possit destrui ratio actûs puri, non quidem per compositionem ex essentia, sed aliunde.

Explicari etiam dictum principium sic potest. *Solus Deus est actus purus*. quia non transit à potentia ad actum, sed semper est actus non mistus antecedentia potentiæ: solus autem Deus est talis, nos autem & in esse & in operari, transimus à potentia ad actum. Rursùs quod est actus purus nō potest habere rationem subjecti; in omni autem creatura subjectantur illius accidentia.

III. Principium. Scientia simplicis intelligentiæ à scientia visionis sunt distinctæ; Ergò debent terminari ad diversa objecta; sed nisi daretur distinctio realis inter existentiam & essentiam non possent distingui istæ scientiæ. Ergò.

Respondetur. Cùm circa idem realiter objectum, possint versari etiam creatæ duæ scientiæ realissimè distinctæ, multò magis versari poterunt scientiæ divinæ realiter indistinctæ; Sufficeret ergò distinctio objectorum, ratione diversorum realiter statutum.

Distingui rursùs poterunt illæ scientiæ ratione objecti attributionis, seu rationis formalis ultimatæ, quia scilicet ratio intenta à scientia simplicis intelligentiæ, quà tali, est ratio possibilis; ratio autem intenta à scientia visionis, quà tali, est ratio existentis. Et sicut non obest quominus dicatur distingui Logica à Physica, quia Logica rationem hujus quod est operatio intellectualis considerat, quam etiam considerat Physica; ita nec sequetur confusio scientiæ visionis, quamvis utraque, idem objectum habeat, modò distinguatur ratione objecti attributionis.

Distingui item poterunt illæ scientiæ ratione medii in quo, & ratione cujus cognoscūtur; quod ita explicatur. Possunt benè notitiæ circa idē in re objectum distingui præcisè ratione medii in quo; & ratione cujus cognoscuntur: Et sic notitia Dei in illomet ipso & notitia Dei per attactā speciē expressam, quam habet Gabriel de Deo, sunt notitiæ distinctæ. Rursùs eadem Conclusio diversa erit si per diversa motiva procedat,

revocabiturque ad diversas scientias: Visio item horti in se, & imagine vel speculo, longè est alia, & sic de reliquis : ex quibus stabilitur hæc Major, quòd notitiæ ratione medii in quo, & ratione cujus cognoscuntur, sint diversæ. Quia verò medium in quo, & ratione cujus cognoscuntur possibilia, est diversum à medio in quo, & ratione cujus cognoscuntur existentia, fit ut scientiæ etiam ad illa objecta attendentes sint adhuc diversæ. Porrò medium in quo noscuntur possibilia est, v. g. omnipotentia, ipsa Dei essentia: &c. Medium autem in quo noscuntur existentia, est illorum præsentialitas ad æternitatem, quæ ipsa ratione decreti alicujus divini liberi proportionati, attinguntur, cum tamen possibilia, independenter à quocunque decreto libero, noscantur.

Rationes Recentiorum.

Objicit I. Sylvest. Maurus q. 6. Phys. Universim actus distinguuntur ab iis quæ habent tales actus. Aliud enim est quod movetur, aliud moveri, aliud quod intelligit, & aliud intelligere: Sed aliud realiter est intelligere aliud quod intelligit, ergò & aliud quod existit aliud existentia.

Respondetur. Aliud esse actum physicum formæ physicæ, & aliud quod habet talem actum, sed actus formæ Metaphysicæ, ab eo quod habet talem actum, distingui non debent; aliàs unitas quæ est actus unius entis, risibilitas quæ est actus metaphysicus unius Risibilis, deberent esse distincti realiter; quod si hæc ipsa dicas distingui realiter, saltem entitas & ens, non distinguentur realiter, quamvis entitas sit actus entis, jam autem existentia est actus metaphysicus essentiæ.

Instat I. Si quis sincerè reflectat super se ipsum, advertit quòd sicut ipse intelligit non per hoc, quòd sit intelligere, seu actus intelligendi; sed per hoc quod habeat actum intelligendi; ita etiam est non per hoc quod sit esse, sed per hoc, quod habeat esse; absurdum autem est ut ens habeat id quod est; v. g. dicitur absurdè quòd homo habeat animal rationale.

Respondetur. Imprimis reflexio nostra qualis, non potest in præsenti pro argumento accipi: potest enim dici ex modo nostro concipiendi imperfecto, totum illud oriri: planè ac cum sub formis materialibus, concipimus Deum. Sed posito etiam quòd nos reflectamus super nostras cogitationes, nemo nisi præoccupatus, experitur quid sit essentia, supra quam ponens se existentia, quod faciat illam esse, extra causas. Transeat item quòd absurdè dicatur hominem habere animal rationale, quia hæc duo cōparantur ut definitū & definitio; quæ tamen ita non comparantur, etiamsi sint idē realiter, modò unum cum fundamento in re concipiatur per modum accidentis Metaphysici, advenientis, secundarii, aliud per modum essenti &c. benè horum unum haberi, aliud habere, dici poterit; & ita dicitur unumquodque ens, habere suam unitatem, quæ ab illo non distinguitur realiter.

Instat II. Quòd potest habere ac non habere aliquem actum, non est talis actus; & ita quod potest sedere, & non sedere, non est actus sedendi: sed omnis creatura potest habere & non habere actum essendi; Ergò nulla creatura est actus essendi.

Responsum suprà. Quòd potest habere & non habere pro statu physico aliquem actum non est talis actus. Concedo. Si hoc illic contingat non pro statu physico, sed pro aliquo potentiali vel intentionali. Nego. Non eritque distinctio in recto in hoc, quod est actus; & in hoc quod est posse actus, sed erit distinctio ratione obliqui, connotatorum, & statûs diversi.

Instat III. Ex eodem fermè principio. Certum est inquit me posse esse ac non esse; quo posito, quærit, vel posse esse ac non esse, est ipsum actu esse, vel non est ipsum actu esse; si primùm, contra erit, quia ipsum posse moveri, & non moveri, non est ipsum actu moveri; Ergò & in præsenti idem dicendum. Quod ipsum in hoc fundatur, quia sicut esse, est ipsum esse; ita posse esse & non esse, non est ipsum esse actu; sed est potentia essendi, ac non essendi: Si autem posse ac non esse, non est ipsum actu esse, habetur intentum: Neque enim potest dici, quòd ipsamet possibilitas, sit quid mihi extrinsecum, identificatum cum Deo; hoc enim idem esset ac dicere, quòd posse meum moveri & non moveri, non sit aliquid intrinsecum mihi, sed merè extrinsecum.

Respondetur. Posse esse & non esse, cum ipso actu esse, sint idem quoad rectum, licèt non sint idem in obliquo. Paritas adlata de motu, non convincit; quia argumentum à distinctione formarum physicarum, non valet ad formas Metaphysicas, qualis forma Metaphysica, est existentia. Secunda etiam pars argumenti non convincit. Quia sufficit ut esse actu, non sit idem in obliquo, cum posse esse actu & non esse; licèt sit idem in recto; Quando autem videtur admittere possibilitatem intrinsecam rerum, id secundùm dicta superius pro nobis facit.

Objicitur II. Ex imperfectione creaturæ oritur, quòd non identificetur cum aliis actibus; sed actus essendi, est primus & præstantissimus actus; in quo omnes fundantur. Ergò.

Respond. Ex imperfectione creaturæ oritur quòd non identificetur cum actibus Physicis, sed nego, quòd etiam debeat non identificari cum actibus Metaphysicis, qualis est existentia.

Objicitur III. Creaturæ undique debent differre à modo essendi Divino, in ratione causati & incausati. sed modus essendi divinus consistit in hoc, ut sit ens à se, in se, per se, & propter se, & hoc est esse, undique incausatam in quocūque

que genere. Est autem Deus à se, quia non accipit esse ab ulla causâ efficiente: est in se, quia esse Dei non recipitur in ullo subjecto vel potentiâ; est per se, quia non est per esse distinctum: est propter se, quia non est propter finem diversum, sed ipse est supremus finis omnium: Ergò creaturæ debent habere esse undique causatum, per proportionatam oppositionem, defectum involventem.

Respondetur. Hæc nos omnia prædicata salvare, licèt non cum explicatione qualem ponit objectio. Et quidem quòd sit à se, concordamus in explicatione. Quando autem esse in se explicat, quia esse Dei non recipitur in ullo subjecto & potentiâ, id imprimis in principio arguentis difficultatem habet; quomodo enim aliquid est in se, si non distinguitur id quod est, & id in quo est? sicut nemo dicit in animali rationali esse hominem. Sed retinendo etiam explicationem quam ponit objectio, adhuc illa salvari potest in nostris principiis, quia scilicet non recipitur esse Dei, in ulla potentia quæ physicè præcesserit, vel præcedere potuerit, sicut à posse esse hominis, antecedit ur esse hominis. Sensus autem illius dicti Deus est in se duplex legitimus & receptus dari potest, quod Deus sit sibi locus, nulloque extrinseco indigeat loco. Vnde communi Theologorum phrasi dicitur, fuisse in se ipso, ab æterno. Rursùs Dei esse est in se, quia scilicet in se ipso, complectitur omnia, pro suo esse, nec indiget principiis effectivus &c. similia. Quod attinet ad explicationem illius: est per se, quia non est per esse distinctum supple realiter. Hoc ex dictis immediatè refutari debet, videturque esse omninò arbitraria, & petens principium. Commodiùs dicetur, hoc sensu Deus est per se, quia non ex accidenti habet existentiā sed necessariò & per se.

Instat I. idem. Adverti debet quo sensu Deus sit ens per essentiam, creaturæ per participationem; Sicut enim ignis est ignis per essentiam, quia non participat ignem, nec habet ignem in se, sed est ignis. Ferrum verò ignitum non est ignis per essentiam, sed solùm per participationem, quia non est ignis, sed habet ignem sibi intimè unitum. Ergò cum Deus ita sit ens per essentiam, quia non habet esse sed est ipsum esse, ita creaturæ erunt entia per participationem, quia non sunt esse sed habent esse.

Respondetur. Non esse proportionem si comparetur ignis ad ferrum ignitum, & Deus ad creaturam existentem, nam ignis habet formam substantialem suæ materiæ unitam, quæ est actus Physicus ignis, ideoque constituens cum materia essentiam ignis. Jam autem ferrum ignitum, non habet sibi substantialiter unitam formam ignis, hinc non potest dici nisi ignis per participationem, Jam verò tam Deus quàm creatura, habent actum existentiæ, unde ad salvandum quod Deus sit ens per essentiam, sufficerit hoc, quòd sit necessarium in existendo; quamvis Deus & creatura, habeant æquè identificatam pro statu reali existentiam: ad eum modū quo Deus est unus per essentiam, & tamē etiam unitas à nobis, non distinguitur realiter.

Instat II. Deus ita est sapiens ut sit ipsa sapientia, ergò etiam ita est esse, ut sit ipsum esse, ergò creaturæ quæ habent sapientiam & non sunt sapientia, etiam habebunt existere ita, ut non sint ipsum existere.

Respondetur. Concedo propositiones assumptas de Deo. Quod attinet ad creaturas, non est par ratio, quia possunt esse extra causas creaturæ & non esse sapientes, non potest autem esse extra causas essentia & non esse sapientes, non potest autem esse extra causas essentia & non habere existentiam, nec videtur tenere argumentum à formis Physicis ad Metaphysicam.

Instat III. Ex eodem fermè medio termino; hoc est comparatæ perfectionis increatæ, ad creatam, sicq; urget. Esse quod non est receptū in alio, sed est in se subsistens, est infinitum, esse enim quod non est acceptum ab alio, sed est à se, est infinitum, ita etiam non receptum in alio, debet esse infinitum. Videnturq; se mutuò ista consequi, non habet esse ab alio; ergò non habet esse in alio. Unde hæ etiam affirmativæ se consequuntur, habet esse ab alio, ergò habet esse in alio. Sed si substantiæ creatæ essent suum esse, ipsarum esse non esset receptum in alio, neque enim quidquam recipitur in eo, quod est.

Respondetur. Esse quod non est receptum in alio per exclusionem actualis vel potentialis negationis existendi, est ens infinitum, debebit enim hoc ipso esse à se. Cæterum esse non receptum in alio, si actu non existit, vel si saltem poterat non existere, nō est necesse, ut sit à se, adeoq; infinitū. Hoc enim ipso quod sit à se, caret principio suarum perfectionum limitatio, non repugnat autem, esse non receptum in alio subjecto esse adhuc finitum, ex sua natura, ut patet in unitate comparata ad ens. Imò & in animalitate & rationalitate comparata ad hominem. Et licèt non esse ab alio: sequatur non recipi in alio, quia si ex esse à se, sequitur infinitudo perfectionis, sequitur etiam hæc perfectio, nō recipi in alio, sed ex esse ab alio, non sequitur carentia omnis perfectionis, adeoq; carentia hujus perfectionis, quæ est, non recipi in alio.

Quando autem in solutione argumentorum frequenter recurrit ad hoc quod sit extra causas essentia quoad posse esse & non esse, quoad esse autem actu, est extra causas, ratione existentiæ; id non convincit, quia sequitur illud posse esse & non esse prout condistinctum ab existentia & existere & non existere, non existere ut supponitur, existere autem, quia illud posse esse & non esse est extra causas, esse autem extra causas & existere nullo differunt; & si inter hæc ponatur differentia, non jam de re manet status quæstionis; quia hic procedit ex suppositione, quòd hæ duæ voces habeant se pro eodem; imò quod se habeant sicut definitio & definitum.

DISPUTATIO II.

De attributis Entis.

Attributa entis tria communiter numerantur. Unum, Verum, Bonum, quæ in particulari ut melius intelligantur. Sit

QUÆSTIO I.

De attributis in communi.

QUÆRES I. *Quid sint attributa?* Rigorosè loquendo, aliud esse passiones, aliud attributa, quia respectu DEI dantur propriè attributa, non tamen assignantur aliquæ propriæ passiones Dei. Imò passiones ut plurimùm supponunt pro proprietatibus physicis, quas subjectum patitur, pro quo ut plurimùm, non supponunt attributa; quamvis ista, interdum in idem incidant. Hinc indifferenter dicimus: unitatem esse passionem Entis, vel attributum Entis. Si qui accipere vellet rationem communem ad passiones & attributum, diceret, quòd sit perfectio emanans ab essentia in suo esse constituta, & si sit perfectio physica, erit emanata & recepta physicè, adeoque passio sine addito. Si autem emanata sit ex modo concipiendi, si sit perfectio entis, quod nemine cogitante potest habere rationem subjecti, dicetur passio Metaphysica. Si autem sit entis cui esse subjectum (à parte rei) nemine cogitante non convenit, qualis est solus Deus, dicetur potius esse attributum. Ratio autem communis Logicè attributi, est, quòd sit ratio prædicabilis, in secundo modo dicendi per se.

QUÆRES II. *An dentur attributa entis?* Dantur. Tum quia dantur prædicata quæ intelliguntur emanata ab omni ente. Tum quia ita expressè Aristoteles 4. Metap. t. 2. 5. 6. ubi præcipuè ait de unitate, & 1. Poster. c. 1. Ea autem quæ in oppositum objiciuntur probant nonnisi, quod attributa non sint passiones physicæ: quamvis autem includens & inclusum, in ordine physico, dici de se non possint ad convertentiam; secùs includens & inclusum Metaphysicum, sufficietque ut habeat rationem proprietatis, distinctio per rationem, & ratione connotatorum.

QUÆRES III. *Quænam sint attributa entis?* Asseritur communiter tria esse, Unū, Verum, Bonum, & ad Unum quidem revocatur esse idem, & tanquam oppositū, revocatur, esse differens. Ad Verum autem revocatur esse immutabile, cognoscibile &c. Ad Bonum revocatur esse appetibile. Porrò existentia non tam est passio, quàm potius præsuppositum quid passionibus, quæ ex ente existenti emanant, duratio autem & ubi, cum sint variabilia, non merentur rationem passionis & attributi. Nec esse rem & esse aliquid merentur rationem passionis, sed coincidunt cum ipso ente. Plura de his, sed nō multum disputabilia, vide apud alios.

QUÆSTIO II.

De attributis in particulari.

Inter attributa non datur ullus ordo realis, cùm enim identificentur enti, sicut ens se ipso non potest esse prius nec posterius, ita nec attributa inter se priora erunt realiter; nec est inter illa ordo aliquis causalitatis; hinc ad invicem ad se dicunt subsistendi consequentiam, est tamen inter attributa ordo aliquis rationis, secundùm quem per prius ex communi sententia, dicitur aliquid esse unum; quàm verum, & per prius verum, quàm bonum, cujus prioritatis hæc est ratio. Prius est esse indivisum quàm esse objectum intellectûs, quia esse indivisum, dicit perfectionem in ordine ad se, prius autem est aliquid esse in se, quàm in ordine ad aliud. Si autem esse indivisum est prior perfectio, præesse objectum intellectûs, prius etiam erit unum quàm verum; quia unum dicit esse indivisum, verum autem, dicit objectum intellectûs, quod ipsum, quia est prius præ objecto voluntatis, quia & ipse intellectûs prior est voluntate, fit ut verum, quod est objectum intellectûs, sit prius, præ bono, quod est objectum voluntatis. An autem veritas secundùm aliquam consideratio-nem prior sit etiam Unitate alibi dicitur.

DIS-

DIFFICULTAS I.

De Vnitate.

PRÆMITTO I. *Vnitatem non esse quid distinctum ab ente realiter.* Ratio. Tum quia ita Arist. 4. Metaph. t. 3. Tum quia nullum est signum distinctionis realis, & nulla necessitas. Tum quia ens prout distinguitur ab uno vel est multa vel non est multa. Si est multa, ergò per additam sibi unitatem non potest fieri unum, quia nihil, per superadditum, fit id, cujus est oppositum, natura sua; sicut nigredo, per superadditam albedinem non albescit, ergò ulterius ens, quod prout distinctum ab unitate est multa, prout condistinctum ab unitate, est unum, quia multa, nihil aliud sunt, nisi unum & unum. Si autem ens prout condistinctum ab unitate, idque à parte rei non est multa, ergò est unum, hæc enim per nos, verbis differunt. Et si unum se ipso unum est, ne detur processus infinitus, ita & illud ens, se ipso est unum, ob paritatem rationis.

PRÆMITTO II. *Vnitatem non esse quid formaliter ex natura rei Scotistica distinctione distinctam;* Hæc enim distinctio aliàs rejecta.

PRÆMITTO III. *Ordinariè admitti quòd cùm unitas non superaddat enti aliquid realiter distinctum, vel ex natura rei, quod superaddat aliquid negativum* infra explicabile; licèt ipsum illud negativum identificetur enti, ad eum modum, quo negatio equi, identificatur animali rationali, & essentiæ Divinæ, identificatur independentia, immortalitas, quæ sunt prædicata negativa. Porrò negativum illud, quod superaddit unitas enti, ordinariè dicitur esse negatio divisionis. Ipsa autem negatio divisionis in ente tripliciter concipi potest. I. Pro negatione divisionis à se, secundùm quam concipitur ens, non posse dividi in plura talia, quale ipsum: v. g. Petrus, in alium à se Petrum. II. Divisio concipi potest ab alio, secundùm quam habet ens ut ab omni eo, quod non est ipsum, dividatur; v.g. secundùm quam Petrus dividitur à Joanne, Andrea &c. III. Divisio concipi potest in se, adeoque negatio divisionis in primo accusativè & sic coincidit cum negatione divisionis à se, quia scilicet non potest dividi in seipsum. Rursus Ly in se accipi potest ablativè hoc est dividi non potest in sua entitate. Et sic Angelus dividi non potest in sua entitate; quia partes non habet, homo autem physicè acceptus, dividi potest in sua entitate, quia constat corpore & anima.

Punctum Difficultatis 2.

Qualem Divisionem neget Vnitas?

DICENDUM est. *Negationem divisionis in se accusativè seu à se, esse negationem primò importatam ab unitate;* ita Suar. Hurt. & post illos Ovied. quamvis ille dicat æque importari etiam divisionem ab alio. Quoad primam partem.

PROBATUR I. Auctoritate Aristotelis 5. Metaphys. t. 11. & S. Thomæ præsertim q. 3. de potentia Art. 16. ad 3.

PROBATUR II. Si ab Uno non importaretur negatio divisionis à se, posset stare unitas cum divisione à se, hîc enim quæritur de talis divisionis negatione, quæ divisio stare non possit cum unitate, sed non potest stare unitas cum divisione à se; quia aliàs illud unum, & esset unum & non esset, esset quidem ut supponitur, non esset autem, quia unum & unum seu pluries unum, non est unum sed multa, quia multa non est aliquid aliud, nisi pluries unum, item divisibile à se, est pluries unum, scilicet pluralitate in se ipso inclusa, ergò illud unum, esset multa, adeoque non unum.

PROBATUR III. Ponamus aliquid esse unum, posse tamen dividi à se, posita divisione, possunt ne adhuc dividi partes à se vel in se accusativè vel non possunt? Si possunt, quæro de illis divisis an adhuc possunt dividi, si id concedis, concedis processum infinitum in divisionibus, quod repugnat. Quod si devenire est ad aliquid, quod ulterius non sit divisibile, quæram de illo indivisibili, estne multa vel unum? Si multa, ergò multa illud erit, quod non est multa, quia nec multiplicabile. Si unum ergò aliquid unum non est divisibile in multa se, nec potest stare cum illo dividi in se, ergò apparet etiam unitatem ut sic, non stare cum divisione in se. Sicut si unus homo non potest stare cum rugibilitate nec homo ut sic stabit.

QUOAD II. PARTEM, nempe quod negatio divisionis à se, seu in se accusativè, sit negatio primò importata.

PROBATUR I. Rationes & formalitates respicientes illud ipsum cujus sunt, sunt rationes priores, rationibus & formalitatibus, respicientibus aliud ab eo, cujus sunt. Quia prius est esse in se, quàm esse ad aliud; consequenter & negatio divisionis, sequens esse in se, est prior negatione divisionis, sequente esse ad aliud, sed indivisio in se, respicit se ipsam, non posse autem dividi in aliud à se, est ratio respectiva; Ergò indivisio in se seu à se, est prior, indivisione in aliud.

PROBATUR II. Etiamsi per impossibile posset aliquid dividi in plura alia à se, si tamen non posset dividi in seipsum, adhuc esset unum; si autem non posset dividi in alia, posset autem dividi in se ipsum, jam hoc ipso non esset unum, ergò intimior & prior est ratio indivisi in se in uno, quam indivisi in aliud. Antecedens probatur. Quia illa indivisio in se, adhuc esset negatio multiplicitatis in se, adeoq; unitas & indivisio in se, sine multiplicitate in aliud, adhuc esset multiplicitas in se adeoque non unitas. Consequentia principalis probatur. Quia illa est ratio

prior, quæ si mutetur, manentibus iisdem reliquis, jam non manet idem, & si non mutetur, mutato altero per possibile vel impossibile, tamen manet idem, hocque probat inductio, quia mutata extreitate in ordine ad locum, & non mutata extreitate in ordine ad se, manet eadem quantitas, mutata rationalitate & non mutata per impossibile risibilitate, non manet homo & sic de cæteris. Ergò etiam si mutata negatione divisionis in aliâ, positâq; divisione in alia, & relictâ negatione divisionis in se, manet unitas, hoc ipso unitas, per prius, dicet negationem divisionis in se, quàm negationem divisionis in alia.

Probatur III. Quia si de primo essentiali conceptu unius, esset, esse divisum ab aliis, vel esset de primo essentiali conceptu, esse actu divisum ab aliis, vel potentia; neutro ex his modo divisio ab aliis, est primò essentialis. Non primò, quia Deus ab æterno erat unus, & tamen ab æterno non erat actu divisus ab aliis, cum illa ipsa alia, actu non fuerint ab æterno. Quod etiam potentialis divisio ab aliis, non sit de primo essentiali conceptu, sic probatur. Quia etiamsi impossibiles essent creaturæ, à quibus Deus dividi posset, sicut sunt impossibiles plures Dij, adhuc Deus esset unus, ergò apparet, quod ab ista possibili & potentiali divisione, non desumatur unitas.

Confirmatur. Si ratio unius stat in ratione divisi ab alio, ante illam rationem divisi ab alio, non posset intelligi ratio unius, nam ante constitutiva, non intelligitur res constituta; jam autem pro priori ante divisionem ab alio, res intelligitur jam una: quod ipsum probatur; prius est ratione intelligi unum, quàm multa, ergò & per prius est ratione unum, quàm id, quod, necessariò multa involvit. Sed divisio ab aliis, necessariò multa involvit. Ergò prius est unum, quàm esse divisum ab aliis. Quod autem prius sit ratione unum, quàm multa, probatur. Quia prius sunt partes, quàm totum, pars autem multorum, est unum.

Quod ipsum sic proponitur. Si unum formalissimè esset, non divisum in plura, per prius intelligeretur esse unum, quàm esset unum. Pone enim nondum esse constitutum in ratione sua unum; nam primùm constitueretur unum quando adveniret illa ratio, non divisi in plura. Quæro per quid constituerentur illa plura, in quæ plura, indivisio facit unum. Certè inimaginabile est, esse plura & non per positionem unius & unius, Ergo posito quod unum nondum esset constitutum in ratione unius ipsa plura, essent plura, ante unum, adeoq; unum esset, prius ante unum, quia plura sunt hoc & hoc unum. Quod tamen unum nondum intelligitur esse constitutum in esse unius. Per hoc tamen non nego quod in re, divisio ab alio, sit de ratione unius, non enim minus est in re de ratione Petri, ut non dividatur in Andream & Jacobum, ac ne dividatur in plures Petros.

Objicit I. Oviedo, probans quod divisio ab alio, sit primo essentialis conceptus unius, æquè ac indivisio in se. Indivisionem in se transcendit esse divisum ab alio, quod ipsum probatur. Quod est divisum, non est, & sic post divisionem materiæ & formæ non est homo, post divisionem continui non manet idem continuum, ergò esse uniuscujusque rei, dicit divisionem.

Respondetur. Concedendo totum. Non enim est de hoc quæstio: an dicat unum divisionem ab alio, sed an dicat, divisionem hanc, primò; nec obest quod indivisionem in se, transcendat divisio ab alio, quia transcensionem, hoc est, identificationem risibilis in homine, similem habet rationale, & tamen hoc non obest, quominus rationalitas, sit prior risibilitate.

Instat Idem. Non divisio entis compositi, dicit illius unionem, & non divisio entis simpliciter, dicit illius simplicitatem, sive identitatem prædicatorum, sed unio est constitutivum cujusq; entis compositi & identitas in ente simplici, ergò non divisio, est de ratione constitutiva cujusvis entis.

Respondetur. Concedendo totum. Nihil enim est contra nos, quia non probat negationem divisionis ab alio, esse primò constitutivam unius. Quando autem addit Petrum, non esse non Petrum, formaliter idem esse cum Petro, negativè significato, Petrum autem esse Petrum, est ratio formalis constitutiva & transcendens Petri, consequenter non esse non ens, est constitutivum entis, negativè accepti; quando inquam hoc addit, non convincit; quia non probat intentum, nempe æquè primo enti convenire, divisionem ab alio, quàm indivisionem in se. Deinde dico Petrum esse prius negatione non Petri, quia positiva prædicata, priora sunt negativis, non potest autem ostendi, quare non sit prior negatio indivisionis in se, quæ est quid absolutum, negatione divisionis ab alio, quæ est quid respectivum.

Addo, licet in Petro negatio non Petri, esset ratio primò constitutiva Petri, non sequitur negationem Joannis, esse æquè primò constitutivam, nam in Petro ad negationem non Petri, tum primum sequitur in Petro, negatio Joannis. Habeturq; tanquam sub generali illa negatione, *NON. Petri*, subsumpta negatio Joannis, quia sub *negatione non Petri* continetur *negatio Joannis*, qui etiam est non Petrus, universaliora autem sunt priora. Si ergò in Petro, prior est negatio non Petri, præ negatione Joannis, quæ negatio Joannis, est quasi ad aliud; ita negatio divisionis in se, erit prior, negatione divisionis in aliud, quæ est ad aliud.

Objicit II. Exercitus, acervus tritici, & alia entia per accidens, non sunt unum & tamen dicunt negationem divisionis in se, exercitus enim non potest dividi in alium exercitum, ergò non est ratio primo & definitivè constitutiva

unius indivisio in se, siquidem competit entibus, quæ non sunt unum.

RESPONDETUR. Sicut decas est verè una decas, licèt plura in se contineat; ita & unus exercitus est verè unus, hoc est una tantùm collectio, licèt in se plures milites contineat, eaq; ratione, qua unus est, dicit negationem divisionis in se.

OBJICITUR III. Tale debet esse constitutivum unitatis, quod competat enti quà tali, sed si adderet unitas enti negationem divisionis, non competeret enti quà tali, quod ipsum probatur. Quod competit enti quà tali, non competit non enti, sed negatio divisionis competit non enti, quia etiam non ens, dicit indivisionem in alia non entia.

RESPONDETUR. Duplex formalitas potest spectari in Unitate. I. Secundùm id quod dicit in recto, quæ non aliud est, nisi ipsum ens, & secundùm hanc formalitatem, nullo modo convenit non enti; quia non ens, hoc ipso, quia est non ens, importat negationem hujus recti, quod dicit unum, unum enim in recto, dicit ens, quod negat non ens. II. In unitate post spectari formalitas connotati, quæ est negatio divisionis, & hæc negatio divisionis, suo modo competit non enti, quia hoc etiam, dicit negationem divisionis in se, nec repugnat ut ens & non ens idem respiciat connotatum; quia forma & privatio, habent se sicut ens & non ens, & tamen utrumq; respicit subjectum, tenebræ etiam non sunt non ens, radius ens, & tamen utrumque connotat, luminosum. Addo rigorosè loquendo negationi non tam competit negatio divisionis in se, quam negatio divisionis, in NON se.

INSTABIS. Entis divisio in se est impossibilis, ergò hanc indivisionem non dicit unitas, aliàs diceret negationem negationis, quia diceret negationem impossibilis.

RESPONDETUR. Hoc argumentum solvendum est objicienti, quia ille tenet quod unitas unitas dicat negationem divisionis in alia, & tamen æquè uni, negatio divisionis in alia, est impossibilis, ac impossibilis & negatio divisionis in se. Item tenebræ sunt non ens, & tamen dicunt negationem aseitatis, immutabilitatis, quæ omnia, sunt prædicata negativa.

Addo hoc quod sit impossibile Enti dividi in se, habet hoc ex ipsamet unitate, quam si per impossibile non haberet, per impossibile divideretur in se, si autem ratione unitatis, non potest dividi in se, cum ipsam negationem hanc divisionis in se, dicat, non dicet negationem negationis, quia illa in terminis præcisis definitionis unius non importatur. Et sicut Petrus dicit negationem Joannis, ex eo tamen non infertur quod dicat negationem negationis, cum illi sit impossibile est Joannem, ita nec in præsenti unitas dicet negationem negationis.

Punctum Difficultatis 2.

Esse unum, estne quid positivum ad negativum?

VNum positivitatem quandam adferre adstruit Vasq. Hurt. Ovied. Negat. Suar. Arri. & alii.

DICENDUM. *Vnum non est quid positivum simpliciter & absolutè.* Procedit conclusio de uno non secundùm id quod dicit in recto, ita enim, est quid positivum cum sit ipsum ens; sed de uno, formaliter spectato. Hanc puto fuisse mentem Aristotelis 5. Metaph. t. 11.

PROBATUR I. Unum, primò formaliter, dicit indivisionem in se, ut supra probatum; indivisio in se, est quid primò formaliter negativum, quod probatur. Divisio à se est quid positivum, est enim ens & ens, quod est quid positivum, ergò indivisio à se, quæ est negatio divisionis erit quid negativum.

PROBATUR II. Pluralitas per se vel est quid positivum vel negativum; si est quid positivum, ergò unum quod est negatio pluralitatis, erit quid negativum; si autem esse plura, est quid negativum, quodcunque fundamentum adfers probandi plura, esse negativum quid, idem afferemus de Unitate.

PROBATUR III. Istud positivum unitatis, vel est quid ratione nostra superadditum ipsi positivo entitatis vel non est, si non est, quare alia definitio convenit Uni & alia Enti? si autem est aliquid ratione nostra superadditum, quæcunq; ratio probat illud ipsum superadditum, non indigere ullo alio superaddito positivo ad esse unius, eadem ratio probabit, etiam ens, non indigere ullo tali superaddito positivo, contentariq; negatione, ab aliquo connotato oriunda.

CONFIRMATUR hoc totum. Quia nulla est est necessitas & fundamentum, illius superadditi positivi, non sunt autem multiplicanda entia, sine necessitate.

OBJICIT I. OVIEDO. Divisio in se, dicit negationem; quia dividi ens compositum, nihil aliud ust, quàm destrui unionem, quæ est inter extrema, ergò carentia hujus divisionis, dicet habitum positivum, qui opponitur cum hac negatione; hoc autem oppositum, est unum.

RESPONDETUR. Divisio entis in se dicit negationem simpliciter nego, dicit negationem negationis concedo, dicit enim negationem unitatis, negoq; consequentiam; vel si mavis dicere, divisio ut quo, dicit negationem unionis sed dividi ut quod, est quid positivum, quia hoc dividi ut quod, est ipsa entia, jam autem unitas, respicit ipsum divisionis ut quod, negat enim entia, quæ resultarent, ex divisione entis in se, vel à se.

INSTAT I. Angelus indivisibilis & punctum indivisibile quantitativam per suammet entitatem; sunt indivisibilia, ergò per suammet entitatem

tatem habent carentiam divisionis, ergò per suasmet entitates, habent proprias unitates.

RESPONDETUR. Hanc instantiam potiùs esse pro nobis, quia dicimus nihil positivum superaddi enti: cujus oppositum sentit Oviedo, directè autem dici potest, quod Angelus & punctum, per suammet entitatem sint indivisibilia, secundùm id quod dicit indivisibile in recto, non autem secundùm id, quod dicit indivisibile, in obliquo. Ita & unum in recto, dicit aliquid positivum, in obliquo negativum.

INSTAT II. Divisum & non unitum sunt formaliter idem, ergò necessariò habent eandem formam, contradictoriè oppositam, sed non unito, forma contradictoriè opposita est unitum, ergò forma contradictoriè opposita diviso, est unitum, sed unitum est quid positivum, ergò forma contradictoriè opposita non unito seu diviso, est quid positivum.

RESPONDETUR. Concesso quod idem in re sit non unitum & divisum, falsum erit, quod idem sint, ex modo concipiendi; quæ autem non sunt idem ex modo concipiendi, diversa habent contradictoria, ab his, cum quibus sunt idem realiter, & ita V. G. sunt idem realiter in homine sensitivum & rationale & tamen diversa habent contradictoria; sic & in præsenti, diviso formaliter opponetur non divisum non unito unitum, quod unitum in recto, sufficit, ut sit quid positivum; licèt in obliquo, dicat quid negativum: nempe negationem pluralitatis, quæ pluralitas, non probatur esse quid negativum. Deniq; dici posset, quod unitum & non unitum prout hic de illis, sint contradictoria, sed non unitum est pars affirmativa, unitum est pars negativa, ad eum planè modum, quo non tenebræ est quid positivum, licèt ex modo significandi, sit quid negativum, & tenebræ est quid negativum, licèt sit quid in modo significandi positivum, hoc est particula Non carens.

Addo Objectionem hanc desumptam ex unito, exindè non concludere, quia aliter est necesse discurrere de Unione, aliter de Unitate. Unio enim est quid positivum. Hinc esse divisa Materiam & Formam, erit quid negativum, quia erit carentia illius positivi, quod est Unio. Et certè Unio definitivè est nexus & adstrictio duorum Entium, quid autem hîc non positivum? Jam autem Unitas de quâ hîc, est exclusivum plurium, seu negatio ductionis in plura. Hinc quamvis unitum sit quid positivum, non sequitur unum, esse quid absolutè positivum.

OBJICITUR II. Si unum est quid formaliter negativum, in explicatione illius committetur circulus vitiosus, quia unum est quid, quod non est multa, & multa, essent id, quod non est unum.

RESPONDETUR. Non committi circulum vitiosum, quia non explicatur ignotum per ignotum, sed notum per notum. Nam cui non esset notum, quid sit multa, non deberet illi dici, quod non sint unum. Sed dici deberet ut ait Arriaga hoc & hoc, & illud, sunt plura.

INSTABIS. Si unum esset negatio pluralitatis, essent prius plura uno, quod falsum est, quia prius est esse ens, quàm entia Sequela probatur, quia forma negata, est prius negatione, sed forma negata ab uno est pluralitas, ergò pluralitas est prior unitate.

RESPONDET Aristoteles 1. Metaphys. t. 9. Quoad nos, est prius multa, quàm unum. Deinde universaliter probatio sequelæ non concludit quia immortalitas Dei negat materiam quæ tamen prior Deo non est. Vide Suar. Disp. 4. Metaph. S. 7. n. 3. Deinde quamvis forma negata desumibilis extra id, cui competit negare, esset prior negatione, non tamen esset prior negatione forma negata, desumibilis ex eo ipso, cui competit negare, idem enim se ipso, non potest esse prius, jam autem rigorosè loquendo ut supra probatum, unitas dicit negationem sui in se, unde forma negata, est ipsum illud sui esse, adeoque esse, non desumibile extra negantem.

OBJICITUR III. Unum per nos, est ipsum ens, prout dicit negationem divisionis, hoc non potest dici; quia aliàs unum, esset concretum ex ente, & negatione entis. Rursùs multitudo opposita uni, esset concretum ex se & negatione sui, quia multitudo constituitur ex unitatibus, ergò si negatio multitudinis pertinet ad rationem unius, multitudo constitueretur ex negatione sui.

RESPONDETUR. Unum esse concretum ex ente & negatione entis, non ejus ex quo concrescit, sed alius, in quo nullum est absurdum. Sic homo constituitur positione suæ entitatis & negatione entitatis, Leonis, Bovis, &c. Nec ulterius sequetur multa constitui ex negatione sui, quamvis constituantur ex unitatibus, vel enim res de multitudine non secundùm quod multitudo est, sed singillatim accepta, & sic accepta non aliud est, quàm unum & unum, & sic accepta multitudo, non dicit negationem sui, quia non dicit multitudinem, si autem accipiatur multitudo secundùm quod multitudo est, sic non dicet negationem sui, quia non dicet unitatem, quæ est negatio multitudinis, vel ad summum dicet negationem sui aliter sumpti, quia negabit multitudinem aliam à se, in quam aliam à se multitudinem, divisibilis non est.

OBJICITUR IV. Connotata quæ à formalitatibus extraessentialibus importantur, non censentur, se habere tanquam differentiæ earundem formalitatum, sed differentiæ sunt ipsa formalisata, non sine connotatis, & sic Paternitas, non dicitur esse differentialiter filius, sed entitas Patris, non sine filio, ubicatio item non dicitur differentialiter locus extrinsecus, sed ubicatum non sine loco extrinseco. Atqui unitas, est entis extraessentialis formalitas, & indivisio à se, est conno-

connotatum ab unitate, pro formali importatum, ergò pro differentia unitatis nō debet concipi indivisio à se, sed ipsum formalisativum, puta ipsum ens, non sine divisione à se, ergò unitas erit aliquid positivum, non sine negativo.

RESPONDETUR. Concedo interdum connotata ipsa, non adferri tanquam differentias formalitatum, unde paternitas non dicitur esse filius, licèt connotet filium Paternitas; tamen interdum ipsa connotata, adferuntur tanquam differentiæ formalitatum, & ita terminus dicitur esse negatio ulterioris extensionis, quamvis negatio illa, sit potiùs connotatum termini.

Rigorosè tamen loquendo & accommodando se ad formalitates positivas, non deberet connotatum ipsum adferri in explicanda unitate, h. e. negatio divisionis, sed potius pullulans formalitas quæ appellatur indivisio, sed ut adferantur ipsa connotata loco formalitatum pullulantium in entibus negativis non rarò contingit, unde ut dixi, terminus non tantùm explicatur per ipsum ens, prout dicit negationē ulterioris extensionis, sed & dicitur esse terminus ipsum connotatum, h. e. negatio ulterioris extensionis, ubi etiam explicatur per Corpus, prout dicit negationem indistantiæ, & tamen dicitur ipsa indistantia, quod puto ideò, & in his entibus fieri, in quibus pullulans formalitas, nihil speciale & significantius addit, super ipsam connotatam negationem, quia ergò ipsa indivisio, nihil speciale adfert, præ connotata negatione divisionis, ideò in explicanda unitate, adhibetur ipsum connotatum, & non tantùm ipsa pullulans differentia, seu formalitas quæ est Indivisio.

INSTABIS. Omnipotentia connotans omne possibile, pro suo differentiali, non dicit omne possibile, tempus connotans prius & posterius, non dicit pro suo differentiali prius & posterius; sed omnipotentia, est ipsa Deitas, prout dicit omne possibile, & tempus, est ipse motus cœlorum secundùm prius & posterius. Ergò & unitas erit ipsum ens, prout connotat negationem divisionis, non autem indivisio.

RESPONDETUR. In his objectionibus benè recurri posse ad usum vocum, stantem pro hac potius, quàm pro illa usurpatione vocis. Insuper hæc ratio assignari potest quia sunt aliqua connotativa, quæ simul sunt relativa in re, si sunt relativa in re, necessariò debet involvi distinctio realis unius extremi ab alio, & si sit relatio in actione, debet unum esse per modum causæ, & aliud per modum effectus; & tunc ipsum quod connotatur, non potest dici, quòd sit differentiale connotantis, quia connotans ante suum effectum, debet totum suum esse habere. Et quia omnipotentia est ita connotativa ut simul sit relativa, & quidem relatione actionis, fit ut pro differentiali connotatum suum quod sunt possibilia, non dicat; quasi illud differentiale, sit constitutivum omnipotentiæ. Quia verò ens non dicit talem relationem ad negationem divisionis, fit ut hæc negatio, possit constituere differentialiter ens, in ratione unius. Unde etiam differentialiter quantitas, in ratione termini constituitur per suum connotatum, nempe negationem ulterioris extensionis, & ubi per negationem distantiæ.

OBJICITUR V. Definitiva formalitas unitatis, debet esse convertibilis cum ente, non est autem talis indivisio à se, quia competit etiam non entibus.

RESPONDETUR. Quod abusivè, & per accommodationem, competat non entibus, & unitas & indivisio.

Solvuntur aliæ Objectiones.

Promovet oppositam sententiam Mastrilus Disp. 5. Metaph. à num. 44. &c.

OBJICIT I. Illa negatio per quam solemus unitatem entis explicare, deberet habere causam positivam, per quam insit Enti, nulla enim negatio inest per se & primò alicui, sed semper ratione alicujus positivi, præsertim si talis negatio, convenit subjecto necessariò, cùm ergò negatio divisionis necessariò insit subjecto, planè immediatè ad ipsam, consequi non potest.

RESPONDETUR. Etiam per nos illa unitas habet causam sui positivam, h. e. emanativam Metaphysicè, exigitivamq; illius unitatis, inestque ratione alicujus positivi emanativi & exigitivi, licèt non ratione alicujus positivi superadditi, quia hujus positivi superadditi, nulla necessitas.

INSTAT I. Præcisa ratio entis, est tantùm ratio essendi absolutè, non autem essendi unum vel plura, ergò talis negatio convenit enti, per aliam rationem proximiorem, quæ erit unitas, prius enim est esse aliquid in se non repugnans, quàm esse unum.

RESPONDETUR. Præcisa ratio entis, prout est radix suarum passionum, est tantùm ratio absolutè essendi, nego Antec. præcisa ratio entis, sine hac radice, est tantùm ratio essendi absolutè, concedo Antec. jam verò entis non quomodocunq; spectati, sed prout est dicta radix, proprietas, est unitas; consequenter convenit hæc unitas Enti, per aliquam rationem proximiorem ex modo concipiendi, quæ est ipsa radix dicta.

INSTAT II. Negatio illa divisionis, oritur immediatè ex tali positivo, quod sit formaliter exclusivū divisionis, talis autem non est ratio entis; quia ratio essendi, reperitur tam in uno, quàm in multitudine, cum æquè multa existant, ac unum: ergò ratio entis præcisè sumpta, non potest esse proximum fundamentum divisionis.

RESPONDETUR imprimis ex dictis, Rationem entis præcisam utcunque spectatam, non posse esse proximum fundamentum indivisionis, posse esse, prout est radix, exigitivum, & emanativum suarum passionum. Rursùs major est falsa, sufficit enim oriri illam negationem ex positivo,

positivo, licèt illud positivum, non sit formaliter exclusivum divisionis, sed radicaliter, fundamentaliter & emanativè. Deniq; quamvis ratio essendi reperiatur tam in uno quàm in multis, aliter tamen in multis, & in uno; quia in multis per sui multiplicationem, quanquam licèt ratio essendi conveniat multis, quia tamen ipsa multa sunt & hoc & hoc unum, adhuc ubiq; retinendo se ens, retinet suam passionem, potestque secundùm se, exigere ubique unitatem.

Instat III. Illa ratio est positiva, ad quam proximè & immediatè, sequitur negatio divisionis, quæ immediatè opponitur multitudini, talis autem non est ratio præcisa entis, sed alia ratio positiva, quia ens non habet immediatam oppositionem cum multitudine vel divisione sed cum non ente.

Respondetur. Ens non habere immediatam oppositionem cum multitudine si spectetur præcisè, secus si spectetur, prout est radix suarum proprietatum & emanativum.

Instat IV. Equinitas est tantùm equinitas & nec una nec plures, Ergò si quælibet natura, præcisè considerata ut natura, non est una, nec plures, idem quoque dicendum de ente.

Respondetur. Etiam equinitas, prout est radix & emanativum suarum passionum, est una.

Instat V. Quando dicitur ens ex vi suæ rationis formalis esse unum, vel est unum formaliter vel causaliter. Si formaliter, ergò unitas, non erit passio entis, non enim consequitur ad ens, sed in illo includitur; imò nec erit necessaria aliqua negatio consequens, quia ex vi suæ entitatis, & rationis formalis, præcisè Ens, ponitur unum: si causaliter, cùm ratio entis nequeat immediatè causare negationem divisionis, causabit aliquam formalitatem positivam, ad quam immediatè, talis negatio consequatur.

Respondetur. Ens ex vi suæ rationis (concedamus interim) formalis, est unum causaliter, hoc est, exigitivè & emanativè, ratioque entis præcisè simpliciter sumpta, non causat immediatè negationem divisionis, causat sumpta exigitivè & radicativè suarum passionum, ad quam exigentiam positivam, licèt non superadditam consequitur negatio.

Instat VI. Etiam in communi modo loquendi, proprietates subjectis tribuimus, ex vi rationis & quidditatis eorum, sic albedinem dicimus ex sua ratione, esse visus disgregativam, hominem ex sua ratione discursivum, per hunc autem loquendi modum, minimè significare intendimus, hominem per rationalitatem formaliter esse discursivum, quasi rationalitas, sit ipsa discursitivitas, vel albedinis ratio, sit ipsa disgregativitas; sed solùm intendimus, has proprietates, à ratione formali ac essentia subjectorum illorum, dimanare. Ergò etiam, dum dicitur ens ex vi suæ entitatis, & rationis formalis, esse unum, id causaliter tantùm debet intelligi, non formaliter.

Respondetur. Concedo totum, ita tamen ut dum redditur formaliter Unum, id sit ratione negationis divisionis, non autem alicujus positivi superadditi, hocque solo sensu, supra permissum, quòd ens ex ratione sua formali, sit unum. Quanquam de antecedente est difficultas; indubiè enim albedo non per aliquid à se emanatum vel superadditum est disgregativa visus formaliter, homoq; non per aliquid superadditum, est discursivus formaliter, licèt discurrens actu reddatur per actum superadditum.

Instat VII. Ens ut ens, formaliter loquendo, non dicit ordinem nisi ad existentiam possibilem, non autem ad negationem divisionis; ergò ratio entis, non est illa ratio positiva, ad quam sequitur negatio divisionis: & sicut quamvis corpus naturale, ex sua ratione formali sit mobile, tamen negatio immobilitatis, non sequitur immediatè ad naturalitatem sed ad mobilitatem, ergò & in præsentia idem dicendū, utriusq; autem est hæc ratio: quia fundamentum ad quod immediatè sequitur aliqua negatio, opposito se modo habere debet, respectu illius, quod per negationem tollitur; naturalitas autē, non se habet opposito modo formaliter, ad immobilitatē, sed tantùm ipsamet mobilitas, jam autem etiam entitas, non se habet opposito modo, ad divisionē.

Respondetur. Ens prout est radix & emanativum suarum passionum, non dicit ordinem tantùm ad existentiam possibilem. Negatio autem immobilitatis, debita corpori naturali, fundatur in aliquo positivo, non quidem superaddito positivè & entitativè: nam corpus naturale esse mobile, non est quid distinctum realiter ab ipso corpore naturali, est tamen aliquid superadditum ratione, positivum tamen, quia debet esse principium actûs positivi, qui est ipse motus; positivi autem principium, non potest esse nisi positivum, quia autem nulla similis actio, proficiscitur ab unitate, ex præcisâ proportione ad mobile, in quo fundatur negatio immobilitatis, nihil colligi potest; & aliunde, obsunt rationes adlatæ. Denique entitas non quocunq; modo, sed prout est radix suarum passionum, habet se opposito modo ad multitudinem, quam oppositionem formaliter exercet, per pullulantem ratione nostra, negationem divisionis.

Objicit II. Quòd secundùm suam rationem formalem importat perfectionem simpliciter, & suscipit majus & minus, illud de formali, dicit aliquid positivum, sed unitas est hujusmodi. Major probatur, quia omnis perfectio ut sic, in aliquo positivo fundatur, privatio namq; & negatio ut sic, nullam dicit perfectionem, nec magis & minus suscipit, nisi ratione formæ negatæ, datur autem major & minor unitas, major est enim per simplicitatem, quàm per compositionem.

Respondetur. Posito quod aseitas non sit de primo essentiali conceptu Dei, erit certè hoc ipso nonnisi perfectio Dei indubiè simpliciter

simplex,

simplex, & tamen negativum quid formaliter, ut alibi dictum: idem dicendum de illimitatione & infinitudine divina, secundùm quod infinitudo est & illimitatio, videntur enim hæ perfectiones esse negativæ, & tamen sunt perfectiones simpliciter simplices, licèt non negent suam positivitatem, competere etiam infinitudini, secundùm id, quod dicit illa in recto. Sed quidquid sit de hoc: an perfectio simpliciter simplex, sit quid positivum, sufficit ut sit quid positivum secundùm id quod dicit in recto; in recto autem dicit aliquid positivum unitas, nempe ipsum ens. Quòd attinet ad illud: suscipere magis & minus; dici posset, quòd non in unitate prout unitas est detur magis & minùs, æquè enim Deus ac Petrus, dicit negationem divisionis in se, nec potest eadem indivisio remitti & intendi, sicut eadem albedo potest remitti & intendi, sed suscipit magis & minus ratione suorum imitativorum & per proportionem ad se dicibilium, per qualem proportionem dicitur unum per compositionem, ad unum indivisum; quòd si in se spectata unitas, non potest suscipere magis & minus, non inferetur jam positivitas unitatis, quæ inferri debuit ex isto susceptivo. Potest etiam retineri Suarii responsio, quod unitas suscipiat magis & minus præcisè non ratione sui, sed ratione ejus, quod in recto importat ens.

Instat I. Anton. And. Vel unum est passio entis ratione fundamenti vel ratione alicujus additi supra ens: non primum, quia idem foret passio sui ipsius; non secundùm, quia illud additum, vel est positivum, & sic habetur intentum, vel negativum, contraque erit; quia nulla negatio vel privatio, est idem realiter cum positivo.

Respondetur. Esse unitatem passionem entis ratione alicujus superadditi, quod potest esse negativum, identificatum tamen alicui positivo, secundùm id, quod dicit in recto ens.

Instat II. Negatio est realiter & formaliter nihil, ergò nihil erit passio entis.

Respondetur. Negatio fundata in aliquo positivo, nego quod sit realiter, nihil, fundatur autem unitas in ente, dicitque in recto ens.

Instat III. Mastrius. Aliud est dicere: hoc esse magis ens illo; & hoc esse magis unum illo, & aliud est dicere: Deum esse summum ens, & aliud esse summè unum, nam prima prædicatio est essentialis primi modi, alia quasi accidentalis secundi modi per se.

Respondetur. Concedo has esse distinctas propositiones, sed nego quod ratione positivi, non ut utcunque, sed restricti ipsum illud restrictivum, intendi non possit denominatione intensionis cadente principaliter in restrictivum, v. g. unum, licèt rationem intensionis fundante & salvante aliquo positivo, quod dicit in recto unitas, nempe Ens, cui convenit intendi vel remitti.

Instat IV. Alia est perfectio summa unitas, alia summa entitas: ergò suscipere magis & minùs, nedum conveniunt unitati ratione fundamenti, sed etiam ratione propriæ formalitatis.

Respondetur. Neg. Conseq. Quia ad salvandum quod aliud sit summa unitas, aliud summa entitas, non est necesse intensionem salvari in formalitate, sed in fundamento; licèt ratione fundamenti, etiam formalitati, competat illa denominatio, orianda ex intensione.

Instat. V. Major aut minor unitas, non habetur ratione fundamenti, sed ratione formalitatis ipsius unitatis.

Respondetur. Major aut minor unitas, secundùm id cui principalius competit illa majoritas vel minoritas, non habetur ratione fundamenti, illi enim ipsi formalitati, competit esse magis vel minus unum, sed major & minor unitas, spectata secundùm id quod salvat intensionem, non habetur nisi ratione fundamenti, ad eum modum, id quod salvat intensionem albedinis, sunt gradus albedinis, cui tamen competit esse magis album, non est ipsa albedo, vel illi gradus, sed ipsum subjectum.

Instat VI. Unitas in Deo importat perfectionem simpliciter simplicem.

Respondetur. Concedo quòd unitas in Deo, sit perfectio simpliciter simplex, sed inde ut dixi supra, non sequitur esse unitatem perfectionem positivam.

Instat VII. Negatio & privatio ex suo genere dicit imperfectionem. ergò nec unitas esset perfectio, si esset negatio.

Respondetur. Negatio & privatio boni & perfecti est imperfectio, non tamen negatio & privatio imperfecti, aliàs homini esset imperfectio, dicere negationem bovis.

Continuatur solutio.

Objicit III. Unitas est proxima ratio fundandi relationes reales, ergò aliquam positivam formalitatem importare debet, quia nequit relatio fundata, majus esse habere, quàm suum fundamentum, seu ratio fundandi.

Respondetur. Cum relationes reales non sint per nos distinctæ à fundamento in circumstantiâ termini, non erit necesse etiam ponere rationes fundandi distinctas entitativè & positivè superadditas. Rursùs sufficiet, ut ponatur unitas, esse quid reale h.e. non fictum, ut fundet relationes reales, quæ ultra fundamentum non habeant propriam realitatem, nisi hanc, quòd est non esse fictas. Deinde quando unitas dicitur fundare relationes reales, sub conceptu quidē unitatis est aliquid illic negativū, sed quia illic est unitas cum multitudine, aut enim est unitas identitatis & sic erunt duo substantialiter & in natura similia, vel erit unitas similitudinis & sic erunt duo similia ejusdē rationis in qualitate, &c. si autē erit unitas cū multitud. erit unitas sed

eum poſitivitate, multa enim per nos, ſunt quid poſitivum. Denique retineri poteſt communis reſponſio quòd ad hoc ut unitas fundet relationem realem, ſufficit illam eſſe poſitivum quid, ſecundùm id quod dicit in recto. Contra quam communem doctrinam.

INSTAT I. Unitas ponitur proxima ratio fundandi prædictas relationes, ſecundùm ſuam rationem formalem, non autem ſecundùm entitatem naturæ, quia ſi conſideretur præcisè ratio ipſa entis, hæc non eſt principium proximum relationum.

RESPONDETUR. Neg. Quòd unitas ſecundùm ſuam rationem formalem, non dicat etiam ipſum ens in recto; & licèt ratio ipſa proxima entis, ſub conſideratione præciſa entis, non ſit principium proximum relationum, eſt tamen tale principium ſub ratione entis, prout dicentis negationem diviſionis.

INSTAT II. Ergò adhuc relatio eſſet aliquid magis ratum, quàm ſuum proximum fundamentum.

RESPONDETUR. Cum ipſa relatio in ſuâ ratitudine quam habet, dicat ipſum fundamentum in recto, non erit magis rata quàm ſuum fundamentum.

INSTAT III. Ergò ens conſtituitur fundamentum illarum relationum, per nihil.

RESPONDETUR. Cum fundamentum relationis ingrediatur ipſam relationem eamq; conſtituat, etiam Ens non conſtituetur fundamentum relationum per nihil, ſed per ſeipſum. Rurſùs quando ipſum Ens conſtituitur fundamentum relationum ratione unitatis, nego quòd conſtituatur fundamentum relationis per nihil, ſed per negationem diviſionis, quæ non eſt nihil ſimpliciter, ſed nihil diviſionis, nego autem quod nihil diviſionis in plura, fundare relationem non poſſit.

OBJICIT IV. Ens prædicatur de unitate nedum in concreto, dicendo unum eſt ens, ſed etiam in abſtracto, unitas eſt ens, ergò unitas pro formali, nequit eſſe mera negatio.

RESPONDETUR. Negando conſequentiam, nego enim quòd de negatione identifica poſitivo, non poſſit dici Ens, ut dicitur, negatio Joannis in Petro, eſſe Petrus.

INSTAT I. Nec identicè vera eſſet illa propoſitio, quia nulla negatio, nec eſt idem realiter alicui poſitivo, & ens, de nihilo, nullo modo prædicari poteſt.

RESPONDETUR. Poteſt negatio eſſe idem realiter alicui poſitivo, ſecundùm id quod dicit illa negatio in recto, Ens de nihilo ſimpliciter dici non poteſt, ſed de nihilo diviſionis, dicente in recto aliquid poſitivum, cur dici non poterit?

INSTAT II. Si unitas diceret negationem, ex vi ſuæ formalitatis eſſet aliquid contradiſtinctum ab ente, atque ipſi contradictoriè oppoſitum, ergò nullo pacto eſſet idem cum illo.

RESPONDETUR. Cùm ex vi ſuæ formalitatis dicat rectum illa negatio, quod eſt ens, ex vi ſuæ formalitatis, ſecundùm rectum, non eſt quid contradiſtinctum ab ente; cumq; contradictio debeat eſſe ejuſdem, de eodem, & cum negatio diviſionis non neget ipſum illud ens quod dicit, ſed alia entia, in quæ hoc dividi deberet, hoc ipſo non erit contradictio inter ens, & illam negationem.

INSTAT III. Negatio ut ſic contradictoriè opponitur enti, ergò cùm includat negatio diviſionis negationem ut ſic, etiam opponetur enti.

RESPONDETUR. Negatio diviſionis includit negationem ut ſic, non quoad latitudinem negandi hæc omnia, quæ negat negatio ut ſic, ſed includit negationem ut ſic, quòd ſit ſpecies, determinatum aliquid negans, incluſum ſub negatione ut ſic; & ſicut animal includi in rationali, non eſt extendi rationale, ad omnia ad quæ ſe extendit animal, ſed tantùm eſſe certam ſpeciem animalis, contenti ſub animali ut ſic, ita & in præſenti; negatio diviſionis, non negat omne Ens, conſequenter non negat Ens quod dicit in recto. Si unitas non negat Ens quod dicit in recto, prædicari poterit de unitate Ens.

OBJICIT V. Dicit Ariſt. 10. Metaph. t. 9. *Unum & multa contrariè opponi*, contraria autem ſunt ambo extrema poſitiva.

RESPONDETUR. Illo loco poſſe intelligi, quòd per Ariſt. multa & unum privativè opponantur. Conformiter ad dicta ſuperiùs contrariè opponentur unum & multa, quia multa ſunt quid poſitivum, unum autem licèt dicat negationem, ſecundùm tamen id quod dicit in recto, eſt etiam aliquid poſitivum.

INSTAT I. Diviſio & multitudo formaliter conſiſtit in negatione: ergò oppoſita illi Unitas, non conſiſtet in negatione. Antecedens probatur auctoritate S. Th. & Scoti, & addit, aliquod compoſitum vel continuum dividi, aliud formaliter non eſt, quàm deſtrui unionem, quæ erat inter illa extrema.

RESPONDETUR. Quòd diviſio & multitudo ut ſic, conſiſtat in negatione non ſimpliciter, ſed in negatione negationis, adeoque in aliquo poſitivo. Quod attinet ad auctoritatem S. Th. illa procedit de unito, quod eſſe unitum, ſit quid poſitivum, ſed non de unione, ſeu uno, ut dictum etiam ſupra; unio enim, eſt nexus plurium, unitas, eſt indiviſio in plura.

INSTAT II. Alii modi unitatis in ſpecie ſunt quid poſitivum, ut unitas compoſitionis, unitas generica & ſpecifica, unitas item continuationis, continuitas enim non eſt negatio ſed poſitivum quid, cum in eo conſiſtat, quòd partes quantitatis, habeant terminum communem.

RESPOND. Quantùm ad præſens, triplex poteſt accipi unum I. unum per convenientiam, & tale eſt unum genere & ſpecie. II. Eſt

unum

unum aliquid ratione nexus & adstrictionis plurium; quale unum est in composito substantiali, personali, accidentali, & huc etiam revocari potest unio (si detur) continuationis. III. Cùm accipitur unum transcendentale pro passione necessaria Entis, Unum per convenientiam debet esse quid positivum: ratio; quia nihil aliud est, quàm v. g. animal & animal, homo & homo, & formaliter est dualitas, v. g. hominum, quæ omnia, sunt quid, secundùm formalitatem objectivam, positivum; quia in quacunq; formalitate importabili, relucet entitas & entitas. Unum etiam sumptum pro nexu, importat aliquid positivum, quia importat aliquid modale & entitativum. Continuatio etiam est aliquid positivum, quia est ad maximum negatio negationis, quia est negatio terminorum, termini autem sunt negatio ulterioris extensionis. Unum tamen transcendentale debet esse negativum quid, quia licèt secundùm rectum, positivum sit, pro connotato tamen dicit indivisionem in se, quæ indivisio, secundùm objectivam in se spectatam formalitatem, quòd non debeat esse quid positivum, ostendunt rationes adlatæ, & quòd ne quidquam positivum adeoqùe entitativum involvat, ut involvunt, aliæ species unius.

Instat III. Etiam ipsa plura dicunt entitates, sed cum negatione unitatis, & tamen plura, sunt quid positivum, ergò etiam & ens dicens negationem divisionis in se, erit aliquid positivum.

Respondetuur. Si sumantur plura, in quantùm negantia unitatem, sumptam pro nexu illo, sic sunt quid negativum. Sed si sumantur prout negant unitatem illam transcendentalem, sic sunt quid positivum, sunt enim mera dualitas, v. g. entium, & negatio negationis, quia illius indivisionis negatio.

Punctum Difficultatis 3.

An Unitas possit præscindi ab Ente?

Assero I. *Unum ut sic, posse præscindi ab hoc & hoc in particulari uno.* Quia paritas est in uno comparato ad sua inferiora, ut animali comparato ad sua.

Assero II. *Ratio unius non potest præscindi ab illis pluribus, in quæ divisionem, negat unitas.*

Ratio. Tum quia respectivum ut sic, non potest à suo termino præscindi. Ergò neq; negatio; divisionis in plura, ab illis terminis, hoc est pluribus. Tum quia negatio divisionis, & negatio pluralitatis, à se præscindere non possunt, habent enim se sicut Synonima, sed negatio etiam pluralitatis, non potest præscindere à pluribus, quomodo enim esset negatio pluralitatis sine pluribus, ergò neq; etiam negatio divisionis præscindet à pluribus, cum synonimè differat à negatione pluralitatis. Tum quia quæcunque ratio ostendet aliqua duo inter se præscindere non posse, eadem ostendet, neque unitatem, præscindere ab illis pluribus, in quæ divisionem negat.

Assero II. *Unitatem secundùm id quod subest nostris conceptibus, posse præscindere ab ente,* dixi se-secundùm quod subest nostris conceptibus, quia secundùm id quod in re est, est ipsum ens, ens autem à seipso non præscindit.

Ratio Asserti. Tum quia ea omnia quæ non habent easdem definitiones præscindunt objectivè, ut ex alibi dictis, constat. Jam autem entis definitio ut sic, non est definitio unitatis, ut formaliter acceptæ. Tum quia positivum & negativum præscindere à se possunt, ens autem & unitas prout subsunt nostris conceptibus, habent se sicut positivum & negativum. Tum quia conceptus ejus, ad quod aliquid attribuitur, non est conceptus attributi, aliàs utrumque ad invicem esset attributum, sicut ad invicem idem sunt, ensis & framea, framea & ensis, jam autem unitas, est attributum entis.

Dices I. Cum Oviedo. Ratio illa præcisa, esset formalissimè ens, secundùm conceptum objectivum, ergo ab ente non præscinderet. Antecedens probatur. Illa ratio præcisa, haberet adhuc prædicata sua essentialia propria ex vi quorum constitueretur, ergò ratione sui haberet essentiam condistinctam ab essentia entis rationis, Ergò adhuc haberet aptitudinem ad existendum, in qua consistit ratio entis.

Respondetur. Posito quòd conceptus unius, sit formalissimè negativus, falsum est Antecedens: & licèt haberet prædicata sui constitutiva, essent tamen non positiva, sed negativa. Neque tamen inde sequeretur, illam rationem futuram esse ens rationis, non enim illa prædicata rationis illius negativæ, importarent disconnexionem, qualem important prædicata entis rationis. Supponit etiam hoc argumentum quòd ratio entis primò explicetur per aptitudines ad existendum, quod falsum est. Sed posito etiam quòd conceptus unitatis, stet in aliquo positivo, sequetur hoc solùm. quòd à ratione particulari entis, unitas præscindere non possit, sed non sequetur quòd præscindere non possit, à ratione communi, entis ut sic. Et licèt unitas prout comparata ad statum realem, dicat aptitudinem ad existendum, quia tamen ab hoc ordine præscindere potest, sicut & ab ipsa existentia, ideò posset etiam præscindere ab Ente unum, quamvis unitas esset aliquid positivum.

Dices II. Cum eodem. Conceptus cujusvis entis, v. g. conceptus essentialis hominis, ab omni alio præcisus, dicit entitatem hominis, qui per se est animal rationale, & per suam entitatem, habet non esse equum, sicut per suam entitatem habet esse hominem, ergò non per aliud ab ipso.

Respondetur. Unitas si comparetur ad ens, non ita se habet ac animal rationale ad hominem, quia unitas, non est definitio entis, sicut

animal rationale, est definitio hominis. Quando autem concipio hominē, licèt in re ipse dicat non esse equiequum, tamē possum præscindere formalitatem hominis, non attingendo in illo pro illo statu intentionali negationem equi, adeoque præscindendo ab illa. Ergò etiam possum præscindere, negationē divisionis ab Ente.

Instat I. idem. Ratio formalis unius & ratio formalis entis, sunt reales & formaliter distinctæ, ergò sunt entia formaliter, seu per rationem distincta, in ratione talium entium, non verò in ratione entium, cum utrumque sit ens; ergò neutrum illorum, est ens ut sic.

Respondetur imprimis. Hoc argumentum non inferre intentum, quòd scilicet unum non præscindat ab ente. Deinde immeritò supponit, quòd unitas talitatem entis importet, cum potiùs sit quid negativum, ut supra probatum. Sed posito etiam quòd unitas importet talitatem entis, hoc ipso quòd neutrum illorum ut concedit arguens sit ens ut sic, utrumque illorum præscindit ab ente ut sic, quod sufficit ad verificandum assertum.

Instat II. Quod est attributum entis, debet esse attributum cujuscunque entis, sed illa ratio præcisa unius, non est attributum sui ipsius, ergò alicujus entis, ergò ab illo non præscindet.

Respondetur. Multa supponit instantia quæ non convincunt. Supponit unitatem præcisam esse ens, cùm sit formaliter quid negativum. Supponit quòd ipsa ratio attributi, non possit præscindi ab uno, si autem præscindatur sic sumpta ratio, non est necesse ut sic sumpta sit attributum, vel alicujus, vel suiipsius. Rursùs quod est attributum entis pro statu physico & reali, debet esse attributum cujuscunque entis, non autem debet esse attributum pro omni statu intentionali & Metaphysico. Denique alia est quæstio: an ratio unius ut sic, sit attributum, deque hac loquitur objectio, & alia est quæstio; an à ratione communi entis, possit præscindi ratio communis unius, de quo solo procedit assertum, nec tangitur ab objectione.

Dices III. cum Arria. Quicquid est in Petro, distinguitur à Paulo & Deo, quod pluribus probat, sed si ratio entis objectivè præcisa, non est per se una, & distincta à quolibet alio, quamtumvis identificetur cum unitate, non posset reddi distincta & una in Petro, quia unitas, subjecto non potest provenire, à forma, ergò se ipsa objectivè est una, nec potest præscindi ab entitate.

Respondetur. Concedo totam primam propositionem, quia non agit de formalitatibus prout subsunt nostris intentionibus. Ad secundam dico, quòd ratio præcisa entis objectivè spectata, pro illo statu intentionali, neque importet negationem divisionis, nec illam neget. Dico rursùs rationem præcisam entis, distinctam esse à quolibet alio, non per formaliter importatam negationem divisionis, adeoque non per formalitatem unitatis, à qua tunc præscindit, sed ex non respondentia diversarum à se formalitatum, distinguetur q; à Paulo & Deo, quia illæ formalitates non respondent, cum concipitur ratio præcisa entis ut sic. Post hæc autem omnia, nego illam propositionem: non posse scilicet præscindi rationem unius ab entitate, licèt autem unitas non possit provenire à forma realiter vel modaliter distinctâ, cur non poterit provenire à formâ, per rationem distinctâ.

Instat. Natura divina ex se est una quamvis per identitatem uniatur personalitatibus realiter distinctis, nec per hoc redditur natura multiplex, nec personæ redduntur una persona. Ergò unitas non potest provenire à forma realiter identificata, objectivè tamen distincta. Ergò si ens habet unitatem, non habet illam per aliquid saltem objectivè à se distinctum. Ergò ens non potest objectivè ab unitate præscindi.

Respondetur. Non inferri exinde, si possit præscindi objectivè ens ab uno, hoc ipso jam identificatam naturam personis tribus, fore trinam, vel personas tres identificatas naturæ, fore unam personam. Quod autem natura non fiat trina vel personæ tres, non sequantur in unitate conditionem naturæ quæ est una, referri id debet in intercedentem illic distinctionem virtualem in ordine ad prædicata primò intentionalia, vi cujus nec plurificabitur natura, plurificatis personis, nec Personæ reddentur una Persona, ab unitate naturæ. Concesso itaque Antecedente nego Consequentiam.

Dices IV. cum eodem. Albedo licèt possit denominare subjectum album, non potest tamen subjectum facere albedinem, est enim album concretum, quod significat duo, formam & subjectum. Jam autem subjectum, esse distinctum ab alio, seu non esse aliud, non est conceptus compositus, nec quid concretum. Ergò non potest reddi subjectum distinctum, per formam illi unitam; ergò unitas non potest competere ab aliquo distincto; ergò id ens habebit à se ipso formaliter, ergò ens non distinguetur objectivè ab uno.

Respondetur. Album est concretum physicum, quod semper importat duo physica, licèt unita, si importat duo physica, unum non identificatur alteri, nec facit illud tale formaliter, quale est ipsum, & ita albedo non facit parietem albedinem; jam autem unum & distinctum, est concretum metaphysicum, quod importare potest identitatem cum subjecto, esseq; distinctum ab illo, per rationem fundantem præcisionem objectivam. Quo posito nego ultimam consequentiam, quod ens objectivè non distinguatur ab uno.

Dices V. Animal etiam prout præcisum à differentiis non est lapis, ergò & ens prout præcisum

ciſum ab unitate, non eſt aliud à ſe nec eſt multiplex, ergò adhuc unum.

Respondetur. Si inquiratur Antecedentis ratio, cur animal prout præciſum à differentiis non ſit lapis, hæc erit, quia definitio animalis, non eſt definitio lapidis, cùm ergò etiam definitio entis ut ſic, non ſit definitio unitatis, ut ſic, fit ut adhuc iſta præſcindi debeant; ens autem ipſum præciſum, præſcindit, prout ſubeſt noſtris conceptibus, ab hoc ipſo: non eſt aliud, licèt in re, non ſit aliud, præſcindit etiam ab hoc, quod eſt multiplex eſſe, conſequenter cùm præſcindat prout ſubeſt noſtris conceptibus, ab hoc: non eſt aliud, prout ſubeſt noſtris conceptibus, non eſt unum Formaliter.

Punctum Difficultatis 4.

Quotuplex ſit unitas, in particulari? quid hæcceitas?

De unitate univerſali, formali, convenientiæ, egi in Logicis, de tranſcendentali hic immediatè. De unitate per ſe, & unitate per accidens, innui aliquid in Phyſicis & nunc dico. Illud eſt unum per accidens, quod in re eſt multiplex, moralem autem vel artificialem habet unitatem. Moralem unitatem habet exercitus unus, artificialem domus. Unum autem per ſe, eſt unum ſimpliciter, vel ratione idẽtitatis, ut ſunt unum ſimpliciter ſubſtantiæ ſpirituales & entia ſimplicia, vel ratione ordinis eſſentialis proportionalis, qualis eſt unitas in compoſito ratione materiæ & formæ ſubſtantialis, inter quæ reperitur ordo eſſentialis; quia autem utrumque eſt ſubſtantia; eſt ordo ille proportionalis, vel ratione ordinis eſſentialis ſimpliciter; nam etiam inter materiam & albedinem eſt unũ per ſe, licèt accidentale, ordinariè tamen unum per ſe, ſupponit pro illis inter ſe ordinatis proportionalibus. Vel certè unum per ſe, eſt ratione continuationis, & ſic unum per ſe eſt ignis, aqua, aliaq; homogenea ſubſtantialia, dixi ſubſtantialia, quia non dicitur albedo eſſe unum per ſe, quamvis partes illius, ſint homogeneæ. De unitate individuali ſeu hæcceitate.

Assero I. *Non eſſe idem formaliter, unitatem hæcceitatis, & unitatem tranſcendentalem.* Tum quia Unitas hæcceitatis, eſt inferior unitate ſpecifica, illamq; ultimo contrahens, cùm tamen etiam abſtractiſſimæ rationes, dicant unitatem tranſcendentalem. Tum quia Unitas tranſcendentalis, eſt attributum entis ut ſic, unitas individualis, non eſt attributum ut ſic, cum multa participent de ente ut ſic, ſintq; ens formaliter & unũ formaliter, ſine eo, quod ſint unũ individualiter, qualia ſunt genera & differentiæ genericæ ſpecieſq; quà tales. Tũ quia unitas illa hæcceitatis, coincidens cum unitate tranſcendentali, vel eſt quid poſterius ſpecie quàm ultimo contrahit, vel prius, ſi poſterius, ergò non eſt tranſcendentalis, quia hæc ſequitur conditionem entis, quod eſt prius ſpecie, ſi prius ſpecie, ergò non eſt unitas hæcceitatis, quia individua, adeoque rationes illorum conſtitutivæ, ſunt poſteriora ſpeciebus, cùm ſint inferiora ſpecierum.

Assero II. *Principium formale & rationem conſtitutivam hæcceitatis non eſſe collectionem accidentium.* Ratio. Quia ſecretis omnibus accidentibus, & annihilatis, poteſt manere ſubſtantia eadem, de quâ quæro: an ſit hæc quæ fuit vel non? ſi eſt hæc quæ fuit, ergò ſecretis omnibus accidentibus, convenit illi hæcceitas. Si non eſt hæc, ergò non manet eadem quæ fuit, quia eſſe eandem & hanc, verbis differunt, & tamen manere eandem ponit ſuppoſitio. Deinde niſi des proceſſum in infinitum, ipſa accidentia in particulari non ſunt individua per collectionem accidentium, ergò & in præſenti idem dicendum.

Assero III. *Principium individuationis, non eſſe materiam ſignatam.* Nomine materiæ ſignatæ, intelligunt Thomiſtæ materiam primam quantitate affectam. Ratio. Tum quia vel cujuſcunque individuationis eſt principium materia ſignata, vel talis in particulari; ſi primum. Ergò cum Deo; Angelis, animæ rationali, non competat ratio materiæ quantitate affectæ, nec competet illis hæcceitas; ſi dicatur ſecundum. Ergò non reſpondetur ad ſtatũ quæſtionis; quia hìc quæritur de principio individuationis ut ſic. Tum quia collectio accidentium non eſt principium individuationis, ergò nec materia ſignata; nam pro utraque parte eædem rationes applicari poſſunt. Tum quia ſi materia ſignata eſt principium individuationis, vel eſt principium tunc cum eſt unita, vel cùm non eſt unita? ſi tunc non niſi cum eſt unita, ergò animæ ſeparatæ non ſunt individuæ; ſi autem etiam, cum eſt non unita, ergò formæ ordinatæ ad eandem materiam ſignatam, omnes eædem erunt numero, idemq; erit numero, calor, color, ſiccitas humiditas & quæ recipi poſſunt in eadem parte materiæ ſignatæ. Et certè de ipsâ materiâ, & de ipſo ſignante, hoc eſt quantitate, quærere reſtat, undenam individuentur?

Aristoteles & S. Thom. Qui in oppoſitum citantur loquuntur de materia ſignata, tanquam ſigno manifeſtiori individuationis, quoad nos, vel loquuntur de materiâ metaphyſicâ h. e. ipſo toto, quod recipit ex modo concipiendi individuationem, tot enim ſunt individua, quot tota, quæ ipſa tota exigunt individuationem, ſuntque radix hæcceitatis adeoque principium illius. Quamvis autem non individuentur accidentia à materia ſignata, nondum ſequitur duo accidentia ſolo numero diſtincta, poſſe eſſe in eodem ſubjecto, quia otioſitas alterius, depoſcit unitatem accidentis.

Assero IV. *Hæcceitatem & unitatem indivi-*

dualem aliquo modo distingui posse ratione diversarum conceptibilitatum: Nam hæcceitas quà talis, numerum non importat, importat eum unitas individualis. Hæcceitas de se significat id, quod demonstrabile est tanquam hoc aliquid: Unitas autem non importat aliud, præter negationem aliquam divisionis. Hæc tamen duo ordinariè confundi solent, nam & sine se reperibilia non sunt, & in ordine ad scientias, parvam aut nullam habent differentiam.

Assero V. *Hæcceitatem & unitatem individualem condistinguendo adhuc illæ ipsæ dupliciter spectari possunt.* Imprimis secundùm quod in re sunt, deinde prout subsunt nostris conceptibus. Hæcceitas prout in re est, est ipsum est, tanquam hoc aliquid demonstrabile, vel ipsum ens, prout determinatum ad esse hujus. Jam autem eadem hæcceitas, prout subest nostris conceptibus, est formalitas determinativa entis, ad esse hujus. Porrò ipsa unitas individualis in re spectata, est ipsa natura negans divisionem in se, tanquam hoc aliquid demonstrabile: prout autem subest nostris conceptibus, erit formalitas, quæ est negatio divisionis in se, tanquam hoc aliquid demonstrabile. Addo Ly tanquam hoc aliquid &c. ad distinguendum melius unitatem individualem ab unitate ut sic, quæ dicit negationem divisionis in se, non restringendo qualiter.

Bonitas autem hujus explicationis probari debet, quia scilicet sic explicari hæcceitatem nihil vetat: ex aliâ parte illa nec realiter, quia hoc esset multiplicare entia sine necessitate, nec formaliter ex natura rei Scotistè distinguitur: quia hæc distinctio aliàs est impugnata; ergò distinguetur & explicabitur, nonnisi per rationem.

Quod autem hæc ipsa unitas non sit aliquid essentiale. Ratio est. Tum quia concipitur per modum accidentis Metaphysici. Tum quia essentialiter differre coincidit cum eo, quod est specie differre. Tum quia diversa est ratio, cur differentia specifica adferat essentialem perfectionem; quia si illam non adferret non distinguerentur essentialiter & specie Bos & Leo. Sed de hoc ubi de anima rationali, & ejus ab alterâ anima rationali, distinctione.

Punctum Difficultatis 5.

De reliquis individualem unitatem concernentibus.

Restat difficultas, quodnam sit principium individuationis modalitatum. Et quidem non est difficultas de principio individuationis intrinseco, quod non aliud est quàm ipsa entitas modalis tanquam hoc aliquod demonstrabile &c. Sed est difficultas de individuatione quasi extrinseca: An scilicet per principium à quo procedunt, an per terminum, an per utrumque individuentur; in idem recidit si quæras:

Assero I. *Actionem secundùm quod importat modalitatem requirere essentialiter Principium hoc.* Ratio. Quià ille modus est essentialis determinatio, vi cujus, principium, à non esse agentis, ad esse agentis transit; si autem ab alio principio pendere posset, non esset essentialis determinatio, hujus agentis. Rursùs si actio posset variare principium, posset in rerum natura esse actio, v. g. qua Adam genetavit Abelem, & non esse posita ab Adamo, hoc autem non potest dici; quia aliàs illa actio, adnexaque illi modalitas, non esset sufficiens determinativum, per quod transeat Adam à non esse generantis ad esse generantis. Quare autem potest esse diversorum principiorum idem effectus, & non potest esse actio qua agit unus, actio aliûs in quantum importat modalitatem, hoc oritur ex definitione modi, quod sit entitativa determinatio.

Assero II. *Unum eundemque numero effectum, potuisse produci diversis actionibus numero.* Ratio. Tum quia intra eandem speciem continentur plures numero effectus, ergò & respectu ejusdem termini, plures numero actiones. Tum quia cùm individuatio effectuum, illorumque quoad hoc esse determinatio, pendeat à Deo, ergò apparet pluribus actionibus & principiis eosdem subesse. Tum quia id non implicat.

Assero III. *Unionem secundùm quod non est sine modo, per alios autem modus, posse unam, per diversas numero actiones produci.* Ratio. Tum quia unus idemque Abel, potuisset produci diversis actionibus, non esset autem idem, si eadem unio per diversas actiones non produceretur; quia unio essentialiter in sententia modalium ingreditur compositum. Tum quia si quis asserat quòd unio à diversis principiis producatur, nihil asseret, quod sit contra naturam modorum, quia unio vel illi annexa modalitas, non est essentialis determinatio agentis, sed materiæ & formæ. Tum quia id non repugnat. Cæterum unio est essentialis determinatio hujus materiæ & hujus formæ, ita ut hujus materiæ unio A. non possit esse unio materiæ. B. aliàs illa non esset sufficiens ratio transitûs ad esse uniti.

Dices I. Principium non respicit essentialiter actionem; ergò neque actio principium.

Respondetur. Si sensus sit antecedentis, potest esse principium & non esse actio, verum est antecedens, sed falsa consequentia. Ratio: quia ipsum principium, non est essentialiter determinatum ad esse agentis formaliter, secùs ipsa actio. Si autem antecedentis sit iste sensus: principium potest agere & non actione quæ sit illius: nego antecedens.

Dices II. Actio in specie potest variare principi-

cipium in specie, v. g. calefactio potest proficisci ab igne, potest à spirituosis sumptis, ergò actio, potest etiam in individuo, variare principium.

Respondetur. Duplici sensu actio in specie potest variare suum principium, imprimis hoc sensu: quòd eundem effectum præstare possit actio profecta à diversis specie principiis; & hæc propositio est vera sed consequentia negatur, I. quia præstare eundem effectum, est id, quod sequitur rationem entis rati, v. g. calorem, qui suâ natura, non est essentialis determinatio seu modus. II. Sensus Antecedentis potest esse hic, quòd hæc actio in specie, cum suis omnibus identificatis prædicatis, possit ab alio principio proficisci; & hæc propositio est falsa; quia inter hæc prædicata, est etiam individuatio actionis, quæ ipsa hæc individua, non convenit alteri principio. Et quamvis per nos una eademque actione, agant diversa principia, eadem enim est actio creaturæ & Dei, specierum (si agunt) & potentiæ, habitus item & potentiæ &c. Cum hoc tamen stat, quòd actiones respiciunt essentialiter principium; idque ideò, quia hæ ipsæ in individuo non erunt nisi ab utroque hoc principio; aliàs illæ actiones non essent sufficiens determinativum, à non esse agentis v. g. duorum, ad esse agentis duorum.

Dices III. Quidquid Deus cum causa secunda potest, potest solus, concurrit autem Deus ad productionem modi illius cum creatura, ergò & solus illum producere potest.

Respondetur. Majorem indigere hac limitatione: si non implicet. Unde nec actionem vitalem quà talem, producere potest, implicat autem ut essentialis determinatio activi principii, ab alio, quàm ab hoc principio pendeat.

Dices IV. Non implicat contradictionem ut una actio producatur ab alia, licèt implicet produci per aliam. Sic implicat quidem ut actio reddatur agens per aliam actionem, sed non implicat ut actio productiva ignis, sit productiva gratiæ, ergò apparet non implicare ut una actio producat aliam, ergò ulterius actio, non respicit essentialiter principium.

Respondetur. Hanc ultimam consequentiam nec probari nec inferri ex antecedentibus, quia adhuc non ostenditur, quòd illa actio etiam elevata, mutet principium. Quod autem attinet ad veritatem Antecedentis & suæ probationis; si illius sensus sit; quòd possit esse actio, productiva ignis & non producere ignem sed gratiam, falsa est: quomodo enim esset jam productiva ignis; si autem sensus sit; actionem productivam ignis, producentem ignem, simul elevari ad productionem gratiæ, propositio vera est, sed ad præsens non facit.

Dices V. In oppositum esse paritates aliquas.

I. Paritas. Una relatio potest fundare aliam; ergò & actio agi per aliam actionem; ergò non est connexa cum principio.

Respondetur. Negando secundam consequentiam. Quia quamvis ageretur actio per aliam actionem, posset adhuc stare nexus illius cum principio, agente scilicet eodem principio, eandem actionem, per aliam actionem. Negatur etiam prima consequentia. Disparitas est, quia si una relatio fundet aliam, non sequitur unam relationem per aliam referri, sed unaquæque in suo genere, essentialiter determinaret, ad esse relatæ, ad quod faciendum est nata; si autem actio posset agi per aliam actionem, hoc ipso actio non esset essentialis determinatio ad agendum, sed indigens agi.

II. Paritas est. Uniones partiales possunt uniri per unionem totalem, cognitio item cognosci per aliam cognitionem, ergò & actio potest agi, per aliam actionem.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia unio totalis faciens uniri, uniones partiales inter se (si est possibilis talis unio totalis) non facit illas habere formalitatem unionem, sed supponit, adeoq; unit illas, salvo hoc, quòd sint essentialis determinatio ad uniri; si autem actio per aliam actionem ageretur, sensu in quo disputamus, illi ipsi actioni tribueret vim, ut sit essentialis determinatio ad agendum, unde non supponeret in illa hanc vim ut ex vi modi supponere deberet, sed primùm conferret illam, quod absurdum est, & contra naturam modorum. Addo quamvis illa actio ageretur ab alia actione, si tamen ageretur ab hoc principio, deberet actione illius agi, aliàs illa actio, non esset sufficiens determinativum.

DIFFICULTAS II.

De Veritate.

Veritas duplex est. Formalis & Objectiva, de priori actum in Logicis, unde desumenda sunt aliqua pro præsenti loco, ut quòd veritas objectiva non sit relatio, quòd non sit ens rationis &c. ut autem reliqua de veritate Objectiva attingantur.

Assero I. *Veritatem objectivam non esse primò constitutivè negationem falsi*, quamvis negatio falsi profluat ex primo constitutivo, veritatis objectivæ. Defendi id debet & probari, conformiter ad ea, quibus probatum, ens primò formaliter, non esse negationem nihili.

Assero II. *Veritatem objectivam relativè spectatam, esse conformitatem ad intellectum cognoscentem objectum, sicuti est.* Tum quia ita expressè Arist. 5. Metaph. T. 34. S. Thomas 1. p. q. 16. a. 5. & Imo contra Gen. c. 66. Tum quia si intellectus ille cognoscendo, non errat, hoc ipso res, ita se habet, ac illam esse, dicit intellectus, si enim non ita se haberet, erraret ille intellectus in noscendo. Tum quia si veritas formalis rectè explicatur per conformitatem & objectum prout est, ergò & veritas objectiva relativè spectata,

rectè explicabitur per conformitatem ad intellectum, objectum ſicuti eſt, cognoſcentem. Quia conditio eſt correlativorum, explicatio mutua; & ita nemo explicat Paternitatem niſi per Filiationem, neque Filiationem niſi per Paternitatem. Porrò hæc conformitas non tantùm eſt ad intellectum Divinum, ſed ad intellectum quemcunque verè cognoſcentem; quia enim veritas, eſt paſſio univerſaliſſimi entis, ſi nihil obſit, per aliquid univerſaliſſimum explicari debet. Et certè, pone per impoſſibile Deum eſſe, errare tamen in cognitione creaturæ, non errare autem intellectum aliquem creaturæ, circa noſcendam illam creaturam, diceret tunc veritas illa relativa conformitatem, non ad intellectum Divinum, ſed ad illum creatum. Idem ſimiliter propone de creatura falſo cognoſcente, cùm Deus verè cognoſcat inferq; ex utroque quòd conformitas quæ importatur à veritate objectiva, non ſit ad intellectū Divinum quà talem, nec creatum quà talem. Licèt in re, ſolus intellectus divinus, per eſſentiā, verè cognoſcat.

ASSERO III. *Veritatem objectivam abſolutè ſpectatam nihil aliud eſſe, quàm radicem conformitatis relativæ ſeu ipſum eſſe ſicuti eſſe debet.* Quod ipſum explicatur ſic. Unumquodque quod eſt, habet eſſe, hoc ipſo enim non eſſet, ſi non haberet eſſe; quia tamen hoc quod habet eſſe, poteſt habere, & eſſe, quod debet habere; & poteſt non habere eſſe, quod deberet habere, fit ut ad iſtas duas differentias, attendi debeat. Sic v. g. ſtatua hominis hoc ipſo quia eſt, eſſe habet, ſed non habet eſſe debitum hominis, cum eſſe hominis ſit corpus humanum & anima rationalis, illiſque careat illa ſtatua, ex quo fit ut illa ſtatua, non ſit verè homo. E contra ſtatua hominis, eſt ne vera ſtatua? ita planè; quia habet eſſe debitum ſtatuæ humanæ, cum habeat repræſentationem artificioſam corporis & ſtatuæ humanæ, qualis eſt debita ſtatuæ, hinc illa ſtatua evadit vera ſtatua, idque probant inſtantiæ in alia omni materia, ex quibus ulterius *hæc ponitur Major.*

Omne quod eſt, & habet eſſe, ſicuti eſſe debet, eſt verum objectivè. Ratio. Tum quia de omni quod eſt verum, verificatur; habet eſſe, ſicuti eſſe habere debet. Tum quia non habere ſe ita, ſicut ſe res deberet habere, pertinet ad falſum v. g. habere colorem auri, ſine perfectionibus auri, eſt eſſe falſum aurum, habere autem prædicata requiſita ad falſificandum aurum, eſt eſſe verè falſum aurum. Ergò è converſio habere ſe ita ſicut res debet habere, pertinet ad verum objective illudque conſtituit.

Quod autem hæc ratio ſit prior conformitate ad intellectum verè cognoſcentem. Ratio eſt. Tum quia eſſe, ſemper eſt priùs quàm intelligi, ex alia patte pro ratione adferri poteſt, quare hoc vel illud, verè intelligatur: quia intelligitur ſicuti eſt, ergò apparet priorem eſſe hanc rationem, præ ipſa conformitate ad intellectum, verè cognoſcentem. Tum quia extrinſeca ſemper ſunt poſteriora, jam autem cognoſci cognitione vera, eſt quid extrinſecum. Eſſe autem ſicuti eſſe debet, eſt aliquid intrinſecum. Imò hac explicatione poſita, vitatur circulus quem committunt oppoſiti, quia veritatem formalem per conformitatem ad veritatem objectivam, & veritatem objectivam explicant per veritatem & conformitatem formalem, nos autem veritatem formalem explicamus per veritatem objectivam, & veritatem objectivam per eſſe, quale debet eſſe. Tum quia impoſſibili omni intellectu, qui cognoſcat hominem, adhuc Petrus non erit brutum, ſed verè homo: ergò apparet veritatem non rectè explicari per conformitatem ad intellectum, tanquam per rationem primò eſſentialiter conſtitutivam veri.

Ex his autem inferes. Verum nihil aliud eſſe niſi ipſum ens prout dicit eſſe, quale eſſe debet, involvendo, quaſi rationem menſuræ, ut ita eſſe habitum ſit commenſuratum, eſſe, quale debet haberi ab illo ente, conſequenter ut ipſum ens, in quantum habet prædicata debita ſub formalitate conſtituentium ſit eſſentia, in quantùm dicis excellentiam ortam ex excluſione radicali defectus, ſit perfectio, & in quantùm præciſè dicit eſſe, quale debet eſſe commenſuratumque eſſe quod habet ad id quale debet habere, ſit verum.

DIFFICULTAS III.

De Bonitate.

ASSERO I. *Bonitatem multipliciter accipi poſſe.* I. Aliud eſt bonum in ſe aliud bonum alteri. Bonum alteri, eſt conveniens & reſpiciens aliud à ſe, quod rursùs ſi ſit conveniens ad appetitum rationalem erit honeſtum. Si conveniat ad appetitum ſenſibilem erit jucundum, quod ſi habeat convenientiam cum fine intento licèt latiùs ſumpto erit bonum utile. Bonum autem in ſe eſt idem, quod perfectum in ſe. Rursùs aliud eſt bonum abſolutè & in omni genere & hoc eſt ſolus Deus, & aliud bonum reſtrictè, & hoc eſt creatum.

ASSERO II. *Bonum alteri ſeu eſſe conveniens, non eſſe rationem primò conſtitutivam boni*, quod eſt paſſio entis. Ratio. Quia ſicut ens eſt ratio abſoluta, ita & paſſiones ejus, ſi nihil obſit, debent eſſe abſolutæ, ut ita magis proportionentur inter ſe attributa, & id cui attribuitur, jam autem eſſe conveniens alteri, eſt ratio reſpectiva. Deinde ſi bonum debet explicari per convenientiam alteri; hæc convenientia vel eſſet poſſibilis vel actualis, non actualis, quia Deus ab æterno erat bonus, & tamen actu non conveniebat alteri, quia nullus erat alter præ Deo ab æterno; non etiam debet eſſe poſſibilis convenientia alteri, quia impoſſibili omni alio præter ipſum Deum, adhuc intelligetur Deus eſſe bonus. Bonum tamen reſpectivè acceptum, eſt ipſum ens prout eſt quantùm ex illo appetibile, hæc enim eſt formaliter ratio reſpectiva nullaque ratio reſpectiva ſub formalitate reſpectivæ poteſt dari prior, ex altera parte convenit omni, ſoli & ſemper.

ASSERO III. *Bonum abſolutè acceptum eſt ipſum ens prout eſt radix ex qua fluit appetibilitas*, amabilitas, convenientiaque quantum ex illo alteri. Ratio. Quia hic conceptus procedit per prima, convenitque omni ſoli & ſemper, ut verumtamen fatear, ipſa illa radix non habet nomen aliquod proprium.

Quomodo autem formandus ſit conceptus veritatis & bonitatis prout formalitates ſunt, colligatur ex dictis de veritate. *Formali in Logica.*

DISPU-

DISPUTATIO III.

De Distinctionibus.

Magna pars Philosophiæ lucem accipit ex hoc Tractatu, imò & multæ Quæstiones Theologicæ, ponetur ergò sub unâ facie totâ materiæ de Distinctionibus tractatio. Minoribus fermè ad alias materias relegatis. Hîc solæ Majores tractabuntur. Commodè autem post Disputationem de Attributis, annectitur Disputatio de Distinctionibus, nam attributa dicunt habitudinem Entis in ordine ad se, perficiuntque in se Ens. Distinctio autem dicit habitudinem ad aliud. Hinc post consideratas perfectiones Entis in ordine ad se, considerandæ veniunt habitudines in ordine ad aliud, adeoque & distinctiones.

QUÆSTIO I.

De Distinctionibus in communi.

PRæmittemus in primis acceptionem terminorum, decisionem item de, An, & quid sit distinctio? &c.

DIFFICULTAS I.

Explicantur quidam Termini huc concernentes.

PRÆMITTO I. *Aliud esse distinctionem, aliud divisionem, aliud diversitatem, aliud differentiam.*

DIFFERENTIA est inter ea, quorum genus proximum idem est, formæ autem specificæ diversæ, Petrus & Bucephalus sunt differentes, cum ex eodem genere, hoc est ex animali participent; sed per formas specie distinctas contracto, alia enim est species hominis, alia equi.

DIVERSITAS est inter ea, quæ & formas specie differentes habent, & non participant in eodem genere proximo, sic v. g. lapis & homo sunt diversi, genus enim proximum hominis, est animal, quod non est genus lapidis; non est tamen necesse, quòd diversa non conveniant in aliquo genere communi remoto, hinc lapis & homo sunt diversi, & tamen conveniunt in ratione communi corporis, substantiæ, &c.

DIVISIO est separatio unius ab alio, ut cum separatur Paulus ab Andrea, vel una gutta, ab alia gutta. Divisio latius patet uno respectu, quàm differentia singillatim, & diversitas singillatim accepta, quia Divisio & differentibus & diversis convenit, cum tamen differentia, nonnisi differentibus competat, hinc non solum Petrus à Bucephalo dividitur loco, existentiâ, duratione, à quo differt specie, sed etiam dividitur à lapide, stella &c. à quibus est diversus. Alio respectu minus latè patet divisio, quàm differentia, quia differentia est tam inter unita, quàm inter non unita, differrent enim anima hominis, & anima bovis, si eandem materiam informarent, & tamen non essent inter se disunitæ. Divisio è contra nunquam est inter unita, unioq; ipsa, est divisionis exclusio, cùm divisio, sit deunio.

DISTINCTIO denique est alietas, carentia identitatis &c. competitque tam differentibus, quàm diversis, quàm divisis, quàm non divisis, nam in Petro est indivisio animalitatis & rationalitatis, & tamen est distinctio.

PRÆMITTO II. *Quæ sit ratio istius totius partitionis terminorum.* Nulla sunt entia quæ in aliquo non sint indistincta, hoc ipso enim non essent entia, si distinctionem in ratione entis, ut sic dicerent, essent enim jam negatio potius entis, & non ens. Quia tamen hoc ipso, quia sunt entia, adeoque pluralitatem dicentia, debent habere distinctionem, si enim distinctionem non haberent, nec pluralitatem haberent, adeoq; nec essent entia, sed ens; hinc cùm plures sunt modi statuendi res in ratione entium plurium, debebat dari ratio communis his omnibus, & hoc est distinctio, quia autem poterant res plurificari etiam excludendo se ab eodem loco, & excludendo secum unionem, hæc exclusio appellatur divisio, quæ ipsa plura, si sint plura in genere proximo appellabuntur diversa, si plura in ratione specifica appellabuntur differentia.

PRÆMITTO III. *De ipsamet distinctione*, im primis quod distinctio non sit idem quod alteritas, quia

quia inter multa est distinctio inter quæ non est alteritas, nam in divinis est distinctio inter Patrem & Filium, non est tamen alteritas, quia hæc supponit distinctionem in naturis. Rursùs dici potest, quod distinctio cum alietate, sano modo sumpta sit idem.

Quod sic Explicatur. Alietas dupliciter accipi potest. I. Pro eo quod est ratio formalis ejus, quod vocatur aliud, seu alietas derivata à neutro, & sic alietas & distinctio non est idem, nam Pater in divinis est distinctus à Filio, non aliud à Filio; ly enim aliud, substantivum est, non est autem Pater à Filio, aliud substantivè. II. Accipi potest alietas derivando illam ab Alius, & prout est ratio formalis ipsius Aliûs, & sic non est dubium, quòd distinctio & alietas, sit idem, ubicunque enim est distinctio, illic est & prædicta alietas, imò & in divinis reperitur, dicit enim Athanasius; Alia est Persona Patris, alia Filii; si alia, ergò hujus concreti, alia ratio formalis debet haberi, hæc autem ratio formalis hujus concreti Alia, est ipsamet alietas.

Dices I. Alietas quocunque modo sumatur denotat alium esse conceptum formalem unius, à conceptu formali alterius, sed distinctio ut sic, non requirit extrema distinctionis distingui conceptu formali. Ergò distinctio non est alietas.

Respondetur. Ad distinctionem requiri alium Conceptum formalem, non quidem petibilem à diversis specie differentiis physicis, licèt requirat alium conceptum formalem, petibilem saltem à diversis formis Metaphysicis, alietatibus, per rationes formabilibus; habito fundamento in re, ut vocant, vel circa rem: quæ alietas ubiq; reperitur, ubi reperitur distinctio; licèt non reperiatur alietas, petibilis, à diversis formis physicis.

Dices II. Alietas tenet se formaliter & propriè penes extremum à quo fit distinctio, non penes extremum, cujus est distinctio, sed distinctio tenet se penes extremum cujus est dinstinctio. Ergò distinctio non est alietas.

Respondetur. Alietatem sumptam pro eo quod dicit in recto & subjectivè, esse penes extremum illud, cujus est distinctio; licèt sumpta pro eo, quod dicit alietas pro formali & connotato, non dicat extremum cujus est distinctio, quod illi commune est cum distinctione; unde distinctio & alietas in recto & pro subjecto, dicit extremum illud, cujus est distinctio, vel quod est aliud, pro obliquo autem dicit illud à quo distinguitur, à quo dicit alietatem.

Dices III. Hoc ipsum dubium esse, quandonam alietas derivari debeat ab aliud substantivè, quando ab alio adjectivè.

Respondetur. Ipsas Circumstantias esse notificativas, an alietas sit forma substantivi, an non.

DIFFICULTAS II.

An detur & quid sit Distinctio?

Dicendum I. *Dari Distinctionem.*

Probatur I. Auctoritate Philosophi qui 6. Metaphysicorum c. 9. agnoscit distinctionem, quamvis eam appellet nomine diversitatis, ubi post medium inquit: *omninò diversum, dicitur oppositè ad id, quod idem dicitur.* Similia habet 10. Metaphysicorum c. 10.

Probatur II. Ratione. Datur ens & entia. Ergò datur unum, & præter hoc unum & unum, ita ut ly unum, correspondeat Enti, entibus autem correspondeat, unum & unum. Ergò dantur distincta, si enim non dantur distincta, quomodo sunt unum & unum. Unde enim hæc duplicatio unitatis nisi ex distinctione, si autem dantur distincta, datur & distinctio tanquam forma distincti.

Probatur III. Vel omnia quæ sunt in mundo, unum sunt, vel non omnia: si omnia sunt unum; ergò mille & unitas, est unum, quod est absurdum; si non omnia sunt unum. Ergò reperitur ratio aliûs & aliûs, alius enim & alius, sunt negatio unius, & destructio; si reperitur alius & alius. Ergò reperitur & alietas tanquam ipsius aliûs ratio formalis. Ergò reperietur & distinctio, quam diximus idem esse, cum alietate.

Quoad Definitionem distinctionis.

Recentior quidam ita definit distinctionem, est exclusio entis vel modi ab eo esse vel essendi modo, non quo ens vel modus entis est. *De hac Definitione*

Docebat I. Quod plus significet exclusio quàm non inclusio, hinc duo aurei non includunt alios duos aureos, & tamen illos non excludunt ab eodem marsupio; unde non inclusio, stat cum non repugnantiâ, exclusio autem dicit repugnantiam unius ad aliud.

Docebat II. Se addidisse: ideò ly entis vel modi, quia omne quod est, aut est ens, aut modus, sive ille modus sit entitativus sive modus rationis.

Docebat III. Ideò se addidisse quòd sit ab eo esse vel essendi modo exclusio alius entis, ut ostenderet duo extrema esse in distinctione, unum quod distinguitur, & aliud à quo fit distinctio. *Hæc definitio*

Non Satisfacit. Tum quia est obscura, facilius enim movet sui sensum hic terminus distinctio, quàm adlati in definitione termini. Tum quia videtur superfluere ly modus vel ly modo essendi; hæc enim omnia importantur à termino Ens, unde videtur definitio methodo divisivâ procedere. Tum quia prior est exclusio entis, non quo ens est, præ distinctione. Quod ipsum probatur. Quia distinctio est

est in ordine ad aliud, exclusio prædicta non est ad aliud, quando enim primò intelligitur constitui res in ordine ad se, præcedereq; distinctionem, constitutio illa in ordine ad se non est intelligibilis, quin simul sit exclusio negationis sui, adeoque exclusio entis non quo ens est; siq; per impossibile non essent alia, etiam imaginariè, non esset distinctio, & tamen esset ens, adhuc illud deberet intelligi excludens, negationem sui. Ergò cum sit quid prius exclusio, & quid posterius distinctio, alia erit formalitas exclusionis, alia distinctionis, consequenter non poterit distinctio per exclusionem definiri, sicut non definitur risibile per admirativum, cum risibile sit quid posterius, admirativum est quid prius.

Dicendum II. *Definitivè distinctionem per positivos terminos, esse alietatem unius ab alio, per terminos autem negativos, esse carentiam identitatis inter duo extrema.*

Probatur. Quia hæc definitio procedit secundùm regulas bonæ definitionis.

Dicendum est III. *Distinctionem in re nihil aliud esse, nisi ipsam entitatem extremi vel quasi entitatem, ita ut pro subjecto ipsam entitatem extremi distinguibilis dicat: pro connotato autem dicit carentiam identitatis* seu alietatem ab alio, quod importet distinctio ipsam entitatem extremi distinguibilis.

Probatur. Quia distinctio non est quid superadditum entitativè, illoque ablato nihil deesset quominus hoc sit aliud & hoc aliud, adeoque distinctum, & sicut unitas non est quid superadditum, ita nec distinctio: quod verò importetur pro obliquo illa alietas vel carentia identitatis. Probatur. Quia per nihil aliud potest transiri à non esse distinctionis ad esse distinctionis; nam ipsa præcisè entitas, est quid commune etiam non distinctis; nam etiam identitas, est ipsamet entitas.

DIFFICULTAS III.

De Divisione Distinctionis & Natura extremorum ejusdem.

Dicendum I. *Distinctionem in communi rectè dividi in distinctionem realem & rationis.*

Probatur. Ens in communi rectè dividitur in ens reale & rationis. Ergo & distinctio, rectè dividetur, in distinctionem realem & rationis: quia distinctio sequitur ipsum esse, ipsumq; ens, importat semper aut identitatem, aut carentiam identitatis.

Dicendum II. *Inter distinctionem realem & rationis, nullam dari mediam*, quæ neque sit ad hoc, neque ad illud membrum revocabilis. Ita Suarez. Disp. 7. Sect. 1.

Probatur I. Quia non potest ostendi ista distinctio, media inter realem & rationis, quæ non revocetur, ad aliquod ex his membris.

Probatur II. Non datur medium inter ens reale & rationis. Ergò neque datur medium inter distinctionem realem & rationis. Quod ipsum sic proponitur: unum & multa sequuntur ens, sed si non essent tot genera distinctionum, quot sunt entium, unum & multa non sequerentur ens, jam enim per te non daretur medium inter ens reale & rationis, daretur autem medium inter distinctionem realem & rationis. Quod autem unum & multa consequantur ens supponitur ex dictis supra, & ex intellectione terminorum.

Probatur III. Quia nomine distinctionis realis, venit distinctio, quæ est nemine cogitante, nomine distinctionis rationis, venit distinctio, quæ non est nemine cogitante, inter hoc autem: quod est & non est nemine cogitante, non potest dari medium; sicut nec datur inter duo contradictoria.

Dices I. Datur distinctio ex natura rei Scotistica, & tamen ista neque est realis, non enim est inter membra distincta realiter, nec est distinctio rationis, cum sit nemine cogitante.

Respondetur. An detur hæc distinctio de hoc infra, si daretur, revocaretur ad distinctionem realem, prout illa sumitur pro ea distinctione, quæ non est per solam rationem.

Dices II. Datur distinctio modalis, & tamen hæc neq; est distinctio realis, quia non est inter extrema separabilia, nec est distinctio rationis, quia est nemine cogitante.

Respondetur. Revocari illam ad distinctionem realem, in quantùm illa supponit pro distinctione nemine cogitante.

Dices III. Non constare unde nam distinctio realis sumatur pro distinctione nemine cogitante.

Respondetur. Id constare ex suppositione in qua hîc & nunc discurritur.

Dicendum est III. *Inter distinctionem realem & rationis, dari in hoc sensu distinctionem mediam*, quòd detur aliqua, quæ neque est rigorosè distincta realiter, neque rigorosè distincta, solâ ratione. Probatur, quia dantur modi, qui neque sunt res rigorosè, sed rei, deficiuntque à ratione rei, neque tamen sola ratione distinguuntur à modificatis.

Distinctio realis subdividi solet in virtualem, potentialem, formalem ex natura rei. Rursus realis distinctio alia est inter terminos positivos ut inter Petrum & Paulum. alia inter terminos negativos, ut inter ens & non ens, lucem & tenebras, alia est actualis, quæ est inter existentes actu terminos, alia potentialis, qualis est inter terminos potentiâ, ut inter partes continui, alia est adæquata, inter ea scilicet quorum unum non includit aliud, ut Petrus templum.

Alia

Alia inadæquata, quorum unum eſt includens aliud incluſum. Denique diſtinctio modalis de qua infra.

Distinctio rationis ſubdividi poteſt, in diſtinctionem rationis ratiocinantis, quæ non habet fundamentum in re, & diſtinctionem rationis ratiocinatæ, quæ habet hoc fundamentum.

An hircocervus & Leomus ſint inter ſe realiter diſtincti nemine cogitate, quæſtio erit de voce: ſi enim intelligas nomine diſtinctionis realis diſtinctionem, quæ ſit inter res, quæ ſunt nemine cogitante, non erunt hæc entia rationis diſtincta realiter hoc ſenſu; quia non ſunt entia realiter, hoc autem ſenſu erunt diſtincta, quia prædicata v. g. hirci, reperibilia in hircocervo, & prædicata Leonis, reperibilia in Leomure, ſunt nemine cogitante diſtincta. Suppoſito quod accipiant illa entia eſſe jam ab intellectu.

Quod attinet ad naturam extremorum diſtinctionis.

Dicendum eſt. Si *per diſtinctionem actualem intelligas diſtinctionem nemine cogitante illa non requirit exiſtens utrumque extremum.*

Ratio. Quia antequam creaturæ exiſtebant, dicebat Deus alietatem ab illis; ſeu carentiam identitatis realis cum illis, adeoque dicebat & diſtinctionem, & tamen creaturæ, non exiſtebant. Indubiè tamen non erit diſtinctio actualis inter Deum & creaturas ab interno, ſi nomine actualis diſtinctionis, accipias diſtinctionem inter extrema actualia reperibilem.

QUÆSTIO II.

De Diſtinctione reali rigoroſa inter rem & rem.

Quæſtio hæc imprimis inquiret: quid ſit hæc diſtinctio, deinde, de ſignis ejuſdem diſcurret, *& ſit*

DIFFICULTAS I.

Quid ſit Diſtinctio realis rigoroſa.

Sciri non poterit quid ſit diſtinctio realis, ſi non pernoſcatur quid ſit res, hinc

Præmitto. *Quid nomine rei apud Altos veniat.*

I. Averroes rem pro opinabili ſumit, deducendo rem à reor, ipſum autem reor, ſignificat idem quod ſentio, opinor. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia non entia non ſunt res, & tamen etiam de non entibus opinari poſſumus. Deinde quando dicitur, opinor hanc rem, non eſt ſenſus opinor opinionem, ſed opinor de objecto opinionis, quod eſt res, de qua re, quæritur quid ſit?

II. Nomine rei venire ſolet prædicatum tranſcendentale etiam differentiis entis competens, primumque locum obtinet in voce illa Reubau. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Quia quæro de hoc ipſo, quid eſt hoc prædicatum res, quod cæteroqui ſumitur pro prædicato tranſcendente.

III. Nomine rei venire ſolet id, quod habet eſſe independens ab intellectu. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Quia multa ſunt quæ eſſentialiter ſunt verum, nec vocantur res, & tamen ſunt independentes ab intellectu ut modi entitativi, relationes ſunt independentes ab intellectu, & tamen non ſunt res.

IV. Nomine rei venire ſolet ex Hurtado Diſp. 10. Metaphyſicâ Sect. 2. ipſa ſubſtantia rei, quæ ſit ejus naturæ, ut ſtante illa & mutatis reliquis, maneat idem ens, illâ verò mutatâ, ſtantibus aliis, non ſit idem ens, ſic v. g. ſubſtantia panis eſt res, nam ex vi formæ conſecrativæ ſublata illa, jam non eſt res panis, quamvis reliqua maneant accidentia. Dæmon autem aſſumens figuram & accidentia ſuis, non eſt ſus, quia non accipit ejus ſubſtantiam. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Quia multa ſunt res quæ non ſunt ſubſtantia, nam & ipſa accidentia ſunt res, & tamen non ſunt ſubſtantia.

V. Nomine rei venit apud Scotiſtas Formalitas, quæ conjuncta cum altera ratione, extrahit illam ad alterum entis gradum, ſic v. g. rationalitas apud ipſos eſt res, quia extrahit animalitatem, ad eſſe hominis, gradus autem caloris additus alteri gradui, non eſt res, quia ad aliam ſpeciem non extrahit calorem. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Tum quia ex communi acceptione, etiã qualitas & gradus caloris, eſt res, tum quia ponamus ad unum caloris gradum apponi miraculosè alium ſpecie diſtinctum, tunc jam calidum ad aliam ſpeciem calidi extraheretur. Ergò poteſt qualitas nomen rei mereri quod univerſaliter negabat Scotus. Tum quia alicui ſubſtantiali rationi, addita alia ratio, quando extrahit illam ad aliam ſpeciem, eſt verè res. Ergò & ratio accidentis talis, addita alteri rationi, quando extrahit illam ad aliam ſpeciem accidentis, erit verè res. Et ſic quia qualitas extrahit rationem accidentis ad rationem qualitatis, item quantitas ad rationem quanti, verè & quantitas & qualitas erit res.

Præmitto II. *Quid nomine rei ſit accipiendum*, idque tali diſcurſu explicatur. Omnia inferiora, ſunt per modum concretorum quorundam rationem ſuperiorem contrahentium; & ita v. g. ratio entis completa, quæ eſt ratio inferior, contenta ſub ratione abſtractiſſima entis, eſt quoddam concretum ex ente abſtractiſſimo & completione, vivens item contentum ſub ratione ſuperiori, quæ eſt ſubſtantia, eſt concretum

tum

tum ex substantia, & ratione vitæ, & sic de reliquis. Et ratio est, quia si inferiora, non essent concreta quædam, rationem superiorem contrahentia per aliquam formalitatem, & essent inferiora & non essent, essent est supponimus, non essent autem inferiora, quia non haberent quo limitarentur ad rationem inferioris, adstringerenturq; ne ad generis sui latitudinem extendantur, nisi illâ formalitate superadditâ, saltem per rationem. Cùm autem res sit quid inferius ente abstractissimo, res erit concretum quoddã ex ente & realitate.

Porrò hæc realitas quæ est forma, à quâ denominatur ens ratum seu res, non aliud est nisi aptitudo existendi sine alio, ad quam aptitudinem, sequitur negativa formalitas, independentia ad existendum sine alio vel miraculosè vel naturaliter, ita ut posito in ente, hoc tali jure & capacitate, ad existendum sine alio, saltem miraculosè hoc ipso illud ens res erit, & ita quantitas est res, quia potest ut suppono divinitus sine subjecto manere, modus verò non est res, quia nec divinitus potest esse sine modificato.

Dices I. Creatura est verè res, etiam comparata ad Deũ, & tamen independenter à Deo, existere non potest, estq; ab illo inseparabilis.

Respondetur. Inseparabilitatem interdum oriri ex ratione identitatis in entitate, & sic ensis & gladius, animal & rationale in homine, sunt inseparabilia: quia habent identitatem entitatis. Alia verò sunt inseparabilia ratione influxûs, dependentiæ, connotationis &c. Prior illa inseparabilitas, & incapacitas, separatim existendi, arguit negationem distinctionis realis; nihil enim à se ipso, distinguitur realiter. Posterior inseparabilitas, stat cum distinctione reali; nihil enim est, quod fundet identitatem realem, cum ergò Deus & creatura benè separari possint ratione entitatis, entitas enim creata non est entitas increata, quantumvis ratione dependentiæ & ubiquitatis divinæ, à Deo creatura, separari non possit; adhuc stabit illic distinctio realis, nã etiam Pater & Filius, stante ratione relationis, independenter à se existere non possunt, & tamen habent inter se distinctionem realem, nihil enim generat se ipsum.

Instabis. Ergò etiam modi erunt res, nam & illi rationem entitatis non habent eandem cum modificatis, quantumvis ratione dependentiæ ab illis, separari non possint.

Respondetur. Multos docere etiam modos esse res, negari tamen potest illos esse res ex duplici Principio; & quia non habent etiam in illa distincta entitate, capacitatem existendi sine modificatis, & quia nomen rei impositum est ab Auctoribus ad significandas non aliquas entitates imperfectas, & quæ se habent per modum essentialis determinationis, actualitatis, quales sunt modi.

Dices IV. Quamvis independenter à Filio & Spiritu sancto Pater existere non possit, est tamen verè res. Ergò & creatura licèt independenter ab alia existere non possit, verè erit res.

Respondetur. Quòd Pater sine Filio & Spiritu Sancto existere non possit, habetur id totum ex identificatione in eadem natura, per ordinẽ ad quam naturam, non est Pater, res distincta in natura, à Filio, & Spiritu sancto, est autem verè res in Persona, comparata ad aliam personam; quia non est identitas in persona, simile autem nihil habetur in creatis, nec tenet argumentatio ab increatis ad creata, in iis præcipuè, quæ Trinitatis mysterium involvunt, quà tale. Unde res illæ quæ sunt Personæ, cùm non sint res distinctæ, in quantùm identificantur eidem naturæ, ex eo ipso, quia non sunt hoc sensu res distinctæ, non debent participare rationem allatam, imò potius debent non participare.

Dices V. Efficax Dei decretum de futuritione mundi, vel mea salute, item omnipotentia, aliaq; similia, sunt verè res; & tamen non decretum illud sine mundo, nec omnipotentia, existere potest sine possibilitate creaturarum.

Respondetur. Decretum illud non potest existere sine mundo v.g. non ob identitatem entitatis, sed quia respondet tanquam connotatum, quæ respondentia per modum connotati, stat cum distinctione reali ex dictis supra.

Præmitto III. *Realitatem accipiendo illam pro ratione abstracta à concreto termino quod est res, prædicari posse de re transcendentaliter & abstractè accepta, quantumvis de re substantivè & concretè accepta prædicari non possit.* Ratio primæ partis est, quia potest prædicari ratio entitatis de ente. Ergò & realitas de re. Quod verò realitas prædicari non possit de re sumpta concretè & completè. Ratio est. Quia res sumpta pro ente concreto, est quid completum positivè, realitas autem, est quid incompletum, de completo autem positivè, incompletum positivè, non prædicatur. His circa prænotionem ipsius ly res præmissis.

Dicendum est. *Distinctionem realem esse alietatem realem unius extremi ab alio*, ita ut ly alietas sit genus, reliqua differentiæ loco: quod ipsum negativis terminis sic concipitur, quod distinctio scilicet realis: sit carentia identitatis realis duorum extremorum.

Probatur. Bonitas definitionis. Quia procedit per leges definitionis ut reflectens advertit.

DIFFICULTAS II.

De Signis Distinctionis realis per alios.

Tria communiter numerantur, Separatio mutua, oppositio producentis & producti, diversitas suppositorum, & secundùm aliquos diversæ existentiæ, tractandum de illis.

Punctum Difficultatis 1.

De Signo Distinctionis, quod est Separabilitas.

DOCET Communis Sententia, *quod separabilitas ad utriusque permanentiam sit signum distinctionis realis.*

PROBATUR I. Si ad distinctionem realem non requireretur separabilitas ab utraque parte, modus esset rigorosè res, quia modificatum potest sine illo existere, quod autem separabilitas ipsa requiratur ad distinctionem realem ostendit Auctoritas Aristotelis 7. Topicorum cap. 1. tex. 15.

PROBATUR II. Impossibile est idem à se ipso separari, esset enim idem & non esset, quod implicat. Ergò quæ sunt separabilia realiter, non sunt idem realiter.

PROBATUR III. Impossibile est dividi quod indivisibile est. Ergò & à se ipso separari, quod idem est. Ergò è converso, quæ sunt separabilia, non sunt idem.

DICES I. Terminus & fundamentum, stante relatione non possunt à se separari, & tamen terminus & fundamentum, stante relatione sunt distincta realiter. Ergò possunt esse aliqua distincta realiter, & tamen non esse separabilia realiter; quod terminus & fundamentum stante relatione à se separari non possint, probatur, quia si stante relatione possent terminus & fundamentum separari, & esset relatio tunc & non esset, non esset, quia relatio requirit necessariò cum sit ad aliud, & esset relatio, quia dicis illam stare sine termino.

RESPONDERI potest. Fundamentum & terminus stante relatione non possunt à se separari, ratione identitatis in entitate. Nego Antecedens, non possunt separari ratione dependentiæ, relationis &c. Concedo Antecedens. Ergò fundamentum & terminus non sunt distincta realiter. Nego Consequentiam.

DICES II. Posita explicatione corporis Christi, vel alicujus accidentis in pluribus subjectis positi, erit illic separatio quoad locum, nam Christi Corpus est in Cœlo & in Eucharistia, quæ loca sunt separata, & tamen Corpus Christi ità replicatum, non habet distinctionem realem. Ergò ex separabilitate, malè arguitur distinctio realis.

RESPOND. Corpus Christi replicatum, non est distinctum realiter à se ipso; quia in alterutro loco, non esset jam Corpus Christi sed alicujus alterius à Christo. Unde negatur esse illic separabilitatem propriam & quæ arguere possit distinctionem realem, separabilitas enim propria facit & divisionem & supponit, ut hoc, non sit hoc, cùm tamen idem sit in pluribus locis corpus Christi, consequenter à se ipso non divisum, nec separatum propriè.

DICES III. Essentia divina est in re conjuncta Paternitati, & eadem numero natura, est separabilis à Paternitate, quatenus est conjuncta Filiationi, & tamen realiter Paternitas & natura non distinguuntur. Ergò separabilitas, non arguit distinctionem realem.

RESPOND. Negando illic esse separationem, quia licèt communicetur natura Filio, non communicatâ Paternitate, non tamen separatur à Paternitate, cum revera Paternitas seu Pater, sit in Filio per circumcisionem, circuminsessio autem, excludit separationem.

DICES IV. Animal quod est in homine, potest separari ab homine cùm sit commune bovi, & tamen animal ab homine non est distinctum realiter. Ergò.

RESPOND. Animal quod est in homine, non idem in individuo est cõmune realiter bovi, adeoque non idem in individuo separari potest ab homine, consequenter nec idem realiter, distinguitur ab homine. *Hæc tamen communis doctrina*

NON SATISFACIT in hoc. Quia assumit non omnia distincta realiter in creatis esse separabilia realiter, quod doceri quantùm potest non deberet, nam si datur, quæri tale debet signum modalis distinctionis, quod conveniat omnibus omninò modis; ità & signum distinctionis realis quæri debet, quod conveniat omnibus omninò, distinctis realiter. Quod ipsum exinde etiam stabilitur, quia, si nihil plus communi huic explicationi addatur, possent esse aliqua distincta realiter, quæ nullum haberent signum distinctionis realis, idque ex communi sententia, prout proponitur, accepta. Intentum probatur; Possibile est tale ens, quod necessariò ad sui positionem dicat & exigat positionem alius entis, cum eoque unionem talem, ut sine ea, ne divinitus quidem manere possint, ut contingeret, si esset materia essentialiter determinata, & ad unionem & ad formam nonnisi unum: itemque si itidem forma, ità esset determinata: possibile item est ut eadem entia, non habeant ullam oppositionem producentis & producti. Denique ut nullam habeant propriam subsistentiam sed nonnisi communem, in tali casu illa entia essent distincta realiter, ut ipsa suppositio vult, entitas enim unius non esset entitas alterius, & tamen nullum signum distinctionis realis tunc haberetur, quod est absurdum. Indigebit ergò hæc communis sententia modificatione, de qua infra.

* * *

Punctum

Punctum Difficultatis 2.

De Signo Distinctionis, quod est Oppositio producentis & producti, suppositorumq; diversitas.

DOcet communis sententia. *Oppositionem producentis & producti esse signum distinctionis realis.*

Probat. Tum quia sancti Patres ex tali oppositione, arguunt in divinis distinctionem realem. Tum quia existens ante existentiam alterius, non habet idem esse cum non existente, producens autem, est ante existentiam producti. Nec refert quòd possit producens, nonnisi prius esse ratione; quia productum physicè, non potest esse prius ratione se ipso; esset autem prius ratione se ipso, in quantum idem esset physicè seu indistinctum realiter, à producente. Tum quia si producens & productum possent non esse distincta realiter, posset idem producere se ipsum, si autem posset producere se ipsum, posset agere aliquid priusquam sit, quia non esset productum antequam esset productum, & tamen ageret, quia se produceret, hoc autem concedi non debet, quia esset actio nihili.

Dices I. Non implicat contradictionem ut idem reproducat se ipsum secundò, hancq; virtutem productivam sui concedit Suarez humanitati Christi, docetq; quod Christus se in Eucharistia reproducat. Ergò oppositio producentis & producti non arguit distinctionem realem.

Respondetur. Communis sententia ex oppositione producentis & producti primò, arguit distinctionem realem, non autem si id fiat secundò.

Dices II. Actio respectu agentis habet oppositionem producentis & producti, & tamen actio ab agente, non distinguitur realiter.

Respondetur. Ut oppositio producentis & producti arguat distinctionem realem, attendendum est ad naturam producti, an excedat rationem modi, habeatq; constitutiva entis rati, quæ constitutiva non habet id, quod se habet per modum actualis cujusdam determinationis: Actio autem se habet per modum talis determinationis. Deinde hæc sententia ponit pro signo distinctionis realis oppositionem producentis & producti, non autem oppositionem productionis & producentis, jam autem actio, non est productum, nisi fortè ut Quo, hoc est productio.

Dices III. Emanatio proprietatum v. g. risibilitatis à rationalitate, est quædam producentis & producti ratio, & tamen risibilitas & rationabilitas, non sunt quid distinctum realiter.

Respondetur. Agere communem sententiam de productione verâ, non verò de productionibus ex modo concipiendi, ex modo autem concipiendi rationabilitas producit risibilitatem.

Cæterùm *hæc communis doctrina*

Non Satisfacit. Quia deberet assignare, si fieri possit, signum distinctionis realis universale, ut dictum supra; prædicta autem oppositio, non est signum universale, quia lapis v.g. distinguitur à gemma idque realiter, & tamen non habent oppositionem producentis & producti.

Docet Rursùs communis sententia. *Distinctionis realis signum esse diversitatem suppositorum,* ita ut illa censeantur esse distincta realiter, quæ sunt supposita distincta realiter, & ita inter Petrum & Paulum diversitas suppositorum, arguit distinctionem realem.

Hæc doctrina communis

Non Satisfacit. Tum quia diversitas illa suppositorum vel in Naturis arguit distinctionem realem, vel in ipsis suppositis; non primum, quia aliàs darentur tres naturæ divinæ, cui tres personæ conveniunt; non secundum, aliàs nunquam distinguerentur realiter naturæ, sed nonnisi ipsa supposita, v.g. tum quia in Christo jam non duæ essent naturæ, cum in illo sit unum suppositum. Tum quia suppositi unitas, non arguit identitatem realem, quia possunt distinctæ realiter naturæ, uno supposito terminari, si enim potest una persona verbi terminare naturam divinam, & unam numero naturam humanam, quam assumpsit, cur non & plures realiter humanitates: Tum quia non est hoc universale distinctionis signum etiam in creatis.

Punctum Difficultatis 3.

De signo distinctionis realis, quod est posse habere propriam existentiam.

POnitur pro Signo distinctionis realis ab aliquibus, posse habere existentiam propriam: hinc Petrus v. g. futurus, licèt non habeat existentiam propriam, quia tamen potest illam habere, ideò Petrus futurus à Paulo existente, distinguitur realiter.

Dicendum est. *Posse habere primam existentiam non est Signum universale distinctionis realis rigorosæ.* Ita Suar. Disp. 7. Sect. 2. n. 13.

Probatur I. In divinis tres personæ sunt distinctæ realiter, & tamen non habent existentias proprias, nec habere possunt. Ergò posse habere existentiam propriam non est signum distinctionis realis.

Respondetur I. Tres personæ habent tres existentias relativas identificatas uni existentiæ absolutæ, sicut dantur tres subsistentiæ identificatæ, uni absolutæ.

Contra. Si darentur tres existentiæ relativæ, darentur tres Dii relativi, sed non dantur ut docet fides. Ergò neque dantur tres existentiæ relativæ. Sequela probatur. Ubi dantur tres essentiæ divinæ relativæ, illic dantur tres Dii relativi, sed ubi dantur tres existentiæ relativæ, dantur tres essentiæ relativæ. Ergò ubi dantur tres existentiæ relativæ, ibi dantur tres Dii relativi. Major probatur, quia ubi datur essentia hominis datur homo, sic etiam ubi dabuntur tres essentiæ divinæ relativæ, dabuntur tres Dii relativi. Minor autem probatur ex indistinctione essentiæ & existentiæ. Concessi quidem 1. Par. D. 9. N. 94. relationes divinas esse perfectiones, adeoque competere illis essentiam pro quidditate seu definibilitate sumptam, sed non essentiam prout illa supponit antonomasticon; ut cum dicimus, una est in divinis essentia.

Respondetur. II. Quòd ab entitate & actualitate divina, non sit argumentandum ad hæc creata, cum divina entitas ut inquit respondens, curas nostrarum distinctionũ transcendat.

Contra. Ergò jam agnoscit hoc signum non esse universale, cùm non competat divinis, quod inter alia vult ostendere Conclusio, Deinde ab increatis ad creata non tenet sequela, quando infertur aliquid excedens captum intellectûs & divinitatem arguens, quod in præsenti non fit.

Probatur II. Hæc explicatio nihil explicat de distinctione reali. Ergò non est bona. Antecedens probatur. Quia dicere ista distincta esse realiter, quæ habent distinctas existentias proprias, est non ostendere, quare aliqua sint distincta realiter. Quod ipsum probatur, dicere esse distincta realiter, quæ habent distinctas entitates est non ostendere quare aliqua sint distincta realiter, quia de hoc ipso quæritur, quid est habere illas distinctas entitates, sed dicere ideò aliqua esse distincta realiter, quia habent existentias proprias, est dicere quod habeant distinctas entitates proprias: existentia enim & esse actuale entitatis, non distinguuntur apud oppositos, esse autem distinctum entitatis, indistinguitur etiam ab esse actuali entitatis propriæ. Ergò sicut ille terminus rem non benè explicat ita & hic.

Probatur. III. Modi habent existentiam propriam, condistinctam ab existentii s modificatorum, esto dependentem ab existentiis modificatorum, & tamen modi non sunt distincti realiter. Ergò habere existentiam propriam & realem, non est esse distinctum realiter. Antecedens alibi ostenditur, tenentq; oppositi existentiam ab esse actuali non distingui, & tamen esse actuale habent modi.

Respondebis. Modum habere existentiam suam propriam, non realem sed modalem.

Contra. Ergò per te illa sunt distincta realiter quæ habent existentiam realem, illa verò distincta modaliter, quæ habent existentiam modalem. Explica ergò hoc ipsum, quid est hoc habere existentiam realem, & quodnam signum existentiæ realis; non ipsa existentia realis, quia hujus ipsius signum quæritur.

DIFFICULTAS III.

Adfertur Signum universale Distinctionis realis.

Dicendum I. *In creatis signum universale distinctionis esse solam separabilitatem entitativam.*

Probatur I. Quæcunque sunt separabilia, sunt distincta realiter, quod probant argumenta in puncto difficultatis primo adlata, quæcũq; item non sunt separabilia realiter, non sunt distincta realiter. Ergò separabilitas est Signum universale distinctionis realis. Secunda pars quam nõ tenet ut vidimus supra communis Sententia ita probatur, si essent aliqua inseparabilia realiter, & tamen realiter distincta, maximè essent creaturæ respectu Dei, sed etiam creaturæ à Deo sunt separabiles. Quod ipsum probatur, quia ad distinctionem realem sufficit separabilitas ratione entitatis, licèt non sit separabilitas ratione influxûs, dependentiæ, coexistentiæ &c. similia.

Probatur II. Inductione quia inter entia connotativa, relativa &c. etiam stante relatione, connotatione est distinctio realis, & tamen non est separabilitas, nisi ratione entitatis ut dictum supra. Ergò hæc separabilitas sufficit.

Probatur III. Quia si hæc separabilitas ratione entitatis ad distinctionem realem non sufficit, daretur eventus ut dixi supra, in quo aliqua distinguerentur realiter, sine signo distinctionis realis, quod est absurdum.

Quare autem modus quamvis sine illo possit existere modificatum non sit res, dictum supra.

Dicendum II. *In divinis illa esse distincta realiter & sola, quæ habent oppositionem producentis & producti.*

Probatur I. Testimoniis Patrum, qui ex ista oppositione arguunt in divinis realem distinctionem.

Probatur II. Illa sunt signa distinctionis realis in divinis, quæ sunt signa & simul principia alietatis extremorum, ad distinctionem requisitorum, sed alietatis extremorum, ad distinctionem requisitorum in divinis, signa & principia, sunt ratio producentis & producti. Ergò eadem oppositio, erit & signum distinctionis realis.

Probatur III. In divinis reperitur ratio quæ est realissimè unum, reperitur & ratio, quæ est realissimè plura, prior illa est natura divina, posterior est, ratio trium realium personarum. Quæro hæ tres reales personæ, vel sunt per com-

communicationem vel per productionem. Non primum, quia illa communicatio fit per ejusdem identitatis imbitionem. Ergò debet fieri per productionem. Ergò ipsa productio si est principium oppositionis illius realis, erit etiam signum, quia in præsenti pro eodem sumuntur.

Dicendum III. *Si novitas phraseos non esset vituperabilis, posset signum distinctionis in divinis poni, separabilitas personalis.* Licèt hæc phrasis non sit usurpanda, quia ea non utuntur Patres, & quia videtur convellere prædicatum circuminsessionis, si tamen debito modo intelligatur separabilitas illa personalis, non convellit circuminsessionem, nam non hoc vult, quasi possit esse alicubi Pater, ubi non sit Filius, hoc enim vetat perfectio circuminsessionis, sed hoc sensu, quia est separata, hoc est alia persona Patris v.g. à Filio, ita ut sicut in separatis unum non est confusum cum alio, nec eidem conveniunt, ita nec est confusio in personis, sed alietas actualis, & cui personæ convenit esse Patrem, eidem non convenit esse Filium.

Probatur Conclusio. Quia excepta novitate phraseos, & si intelligatur ut explicata est, continet sanam doctrinam, imò & articulum Fidei, nam in dicto sensu, separata est Persona Patris, separata Filii, licèt non sit separatio in essentia. Nomine separationis non intelligendo incoëxistentiam localem, sed alietatem nemine cogitante, pluralitati conjunctam. Hocque videtur voluisse Nanz. Orat. 37. quæ est 5. de Theologia. Ubi personas dividuas appellans, videtur admittere separabilitatem personarum, prout à nobis sumitur.

Objicitur I. Etiam per nos non esse datum signum distinctionis realis universale, siquidem aliud est in divinis, aliud in creatis.

Respondetur. Si teneat Conclusio tertia, datum est à nobis signum universale, nempe separabilitas accommodata, vel ratione entitatis ut in creatis, vel ratione personæ ut in divinis. Deinde intentum principale fuit defendere, quòd in creatis signum universale distinctionis realis, sit separabilitas.

Objicitur II. Saltem nullo distinguetur hæc doctrina à communi sententiâ quæ tamen à nobis in hac materia videtur rejici.

Resondetur. In hoc nonnisi à nobis aliquorum sententiam impugnari, in quantùm docent, quod dentur in creatis aliqua distincta realiter, non separabilia realiter, cùm tamen defensum sit à nobis. Ubicunque reperitur distinctio realis, reperiri etiam separabilitatem.

Objicitur III. Scotum docere quod esset Spiritus sanctus distinctus realiter à Filio, quantumvis non procederet à Filio. Ergò oppositio producentis & producti, non arguit distinctionem realem.

Respondetur. Doctrinam Scoti nonnisi cum certis limitationibus veram esse, de quibus in prima Parte adeoque non esse contra nos, & etiam in casu ab illo proposito distinctio realis inter se Patris & Filii non oriretur quidem ex oppositione producentis & producti in se, oriretur tamen per multos ex productione alia, adeoque distincta licèt pendente ab eodem principio, quod solum sufficit ut stet doctrina, quod oppositio producentis & producti seu petibilis à productione, fundet distinctionem realem. Denique signum hoc distinctionis ponitur idque universale secundùm suppositiones quæ sint possibiles, non autem secundùm suppositiones impossibiles, impossibile autem est à Filio non procedere Spiritum sanctum.

Ad alia in hac materia solvenda.

Suppono I. Ethnicam Philosophiam nullibi agnovisse distinctionem realem, nisi inter ea, quæ separari de facto videbat. Ratio, quia independenter à miraculo Eucharistiæ, non habebatur fundamentum, sciendi quid ferat natura alicujus entis, in ordine ad separabilitatem.

Suppono II. Ex Suario in istis quæ sunt miraculosè separata sicut supponimus, separatam esse quantitatem vel albedinem panis, à substantia panis in Eucharistia, in his inquam considerandum est, an illud, quod sine alio conservatur, sit tale, ut sit imperfectiùs, adhærens, rationem potiùs determinationis seu modi præferens, sit tamen conservatum; si enim hoc imperfectiùs, sit conversatum, benè arguimus illud non esse modum, nam modus sine modificato conservari non potest; Sic v.g. quantitas habet rationem imperfectioris præ substantia, sed dubitari poterat, an non haberet rationem modi, quia verò videmus illam conservari sine substantia, arguimus, illam esse distinctam realiter. Quod si in separatione miraculosa id potius maneat quod habet rationem perfectioris, nondum est intellectus certus an non, quod remansit, sit modus, vel res; sicut quando mansit natura humana in Christo, & non mansit Persona, non certificatur hoc miraculo intellectus, an sit persona, modus vel realitas.

Suppono III. ex eodem: In istis quæ nunquam sunt miraculosè separata, ita esse philosophandum: an rationes, inter quas quæritur distinctio, excedant rationem modi, sufficiatq; utraque, ad constituendam entitatem, supple ratam. Considerandum deinde: an inter illas rationes, inter quas distinctio quæritur, si tanta diversitas, ut in re finita, requiratur pluralitas principiorum, quæ principient illam diversitatem, & tunc ex istis arguendum erit de separabilitate, adeoque distinctione reali.

Suppono IV. à negatione distinctionis realis, aut positivæ, non valere Consequentiam ad illationem realis identitatis aut positivæ. Sic v.g.

 non

non valet hæc Consequentia: calvitium & cæcitas non sunt distincta positivè. Ergò sunt idem positivè. Ratio inconsequentiæ est, quia ad negationem distinctionis realis, non requiritur ut extrema sint positiva & realia, requiritur autem ad identitatem positivam & realem cum alio, esse positivum & reale, prius enim est esse tale, postea esse tale cum alio.

Suppono V. Non valere etiam consequentiam à negatione identitatis realis, v. g. non valet hæc Consequentia, lux & tenebræ non sunt idem positivè. Ergò sunt distincta positivè. Ratio, quia ad negationem identitatis realis, non est requisita entitas realis & positiva, ad distinctionem verò realem, requiruntur entia realia, positiva, saltem in communiori sensu.

Suppono VI. Malè inferri ex negatione identitatis realis actuali, existentiam realem actualem, nam non valet hæc Consequentia: Dies hodiernus cum crastino non est idem realiter actu. Ergò dies hesternus est actu.

Suppono VII. Malè inferri quod ea quæ sunt negativè distincta, habeant negationem distinctionis. Ratio, quia privatio est negativè à subjecto suo distincta; falsum tamen est, quod non sit distincta.

QUÆSTIO III.

De distinctione per connotata.

Serviet hæc Tractatio ad multas materias quæ principaliter à recentioribus sunt tractatæ in materia de relationibus, in materia de actu Dei libero, &c.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam de Connotatis.

Præmitto I. Alia hæc esse: *Connotans, connotatum, connotatio, connotativum. Connotans* est Subjectivum illud fundamentum cui tribuitur Connotatio, seu est id quod connotat. *Connotatum* est ille terminus, & illud objectum Connotationis, seu id quod connotatur. *Connotativum* autem est illud, quod hæc omnia complectitur, nec enim stare potest connotativum, sine connotante, aut connotato, aut ratione connotandi; si tamen connotativum potentialiter sumatur & remotè, poterit importare quasi potentiam connotandi. Addo in communi sermone accipitur interdum connotatum, non pro objecto connotationis adeoq; non accipitur participialiter, sed accipi solet nominaliter tanquam substantivū, significatq; ipsam distinctionem: unde idem est dicere, tenet in Philosophia connotata, ac tenet distinctionem connotativam.

Præmitto II. *Genus ad relativum & connotativum videtur esse ly respectivum.* Ratio quia & de connotativo & de relativo dicitur quod sit respectivum. Relativum autem ipsum & connotativum rigorosè loquendo sunt etiam quid distinctum, hoc enim concretum quod dicitur relativum est ipsum fundamentum in circumstantiâ termini subque denominatione termini: hoc autem concretum quod dicitur connotativum, dicit entitatem subjecti, sortientis denominationem novam, propter positionem alterius, non sub denominatione termini, sed tanquam circumstantiæ, effectus &c. seu propter positionem connotati, videturque ratio relativi, posterior esse ipsomet connotativo; nam prior est explicatio omnipotentiæ, per bonnotata: dicendo, quod omnipotentia sit ipsemet Deus, prout est principium rerum possibilium, tuncq; primum intelligitur resultare relatio ad illas, explicante quodāmodo connotatione ipsum esse, relatione autem importante tunc primum respectum. Addit Mastrius Disput. 8. Logia. N. 33. hanc distinctionem. Connotatio pertinet ad modum significandi, relatio ad rem ipsam Unde etiam connotatio reperitur in nominibus, quæ ex eorum impositione unum significant, & ex modo significandi principalis significati, dant aliud intelligere secundariò, ut patet in nomine Cæna: relatio autem pertinet ad res ipsas, ut esse simile, esse hoc nigrum & terminū nigredinis.

Præmitto III. *Quando est subjectum connotans, & quando est id quod connotatur, tunc solet oriri nova denominatio,* quæ antea non fuit seu novum connotatum substantivè acceptum, sic v. g. quando est comestio cibi, & advenit tempus vespertinum, oritur nova denominatio in illo cibo, & novum connotatum ut comestio illa, vocetur cæna. Hæc denominatio connotatum &c. duo dicit, unum in recto, & aliud in obliquo, de hoc recto & obliquo.

Assero I. *Rectum quod dicit Connotatio, est subjectum, quod denominationem sortitur novam,* vocaturque ideò rectum ex eo, quòd quærenti quid sit denominatio nova, seu quid novum illud connotatum, fiet tunc responsio per subjectum in recto casu positum, si enim quæratur quid est Cæna, respondebitur, est sumptio cibi ubi sumptio cibi, est rectum, obliquum autem vocatur, quod in eadem responsione, ponitur in obliquis casibus. Unde ubi quæsieris, quid sit Cæna non sistetur in hoc solo, quod sit: sumptio cibi; sed addi debebit obliquum: in tempore vespertino. De eodem recto & obliquo.

Assero II. *Illud quod dicit connotatum in recto, tanquam subjectum, habet se per modum cujusdam materialis, & illud quod dicit in obliquo, habet se per modum formalis.* Sicut enim materia in physicis, est potentia capax & hujus & illius formæ,

formæ, ita & illud subjectum quod dicit in recto Connotatio, est potentia, capax ad has & illas denominationes, connotationes &c. & ita sumptio cibi, est capax denominationis cœnæ, merendæ, prandii, jentaculi. Illud autem quod dicit connotatum in obliquo, est per modum formalis; quia sicut forma actuat, determinat, facitq; pulchrum substantiale, ita posito obliquo, formatur subjectum, determinaturque, ad novam denominationem, & ita v. g. accessus temporis vespertini, format rationem Cœnæ.

ASSERO III. *Istud obliquum quamvis se habeat per modum formalis, non esse quid principale & primarium in connotato.* Ratio, quia istud formale est tanquam quid extrinsecum, quantumvis necessariò requisitum, illud verò quod dicitur in recto, non est quid extrinsecum, sic v. g. intrinsecū est cœnæ sumptio cibi, extrinsecum quid, tempus vespertinum. Quod si istud obliquum est quid extrinsecum, non est quid primarium & principale. Unde illa formalia pro principalibus seu primariis se habent, quæ sunt formalia intrinseca, non verò quæ sunt formalia extrinseca, & ita v. g. albedo, quia est intrinseca albo subjecto, principalius est albedo quam subjectum in denominatione albi, in denominatione autem Patris, quæ habetur ex eo quod est habere Filium, quia esse Filii, est quid extrinsecum Patri, ideò fit ut in denominatione Patris, rationē principalis obtineat ipsis entitas Patris.

PRÆMITTO IV. *Illud quod est obliquum in connotatione, interdum est quid positivum reale,* & ita v. g. Pater connotat entitatem Filii quæ est quid positivum reale, *interdum est aliquid modale,* ut si ponatur in Unione pro connotato nonnisi modalitas, *interdum hoc obliquum, est negativum,* ut si quærenti quid sit me esse hic, respondeatur: quòd sim ipse ego, cum negatione distantiæ ab hoc spatio, quæ negatio distantiæ, est quid negativum.

Unde etiam in connotatis variatio erit ex variatione recti in obliquum, obliqui in rectum, & ita si dicatur Paternitas, est entitas Patris in circumstantia Filii, Filiatio, est entitas Filii in circumstantia Patris; significabuntur diversæ connotationes, secundùm diversitatem ex recto in obliquum, & obliquo in rectum transeuntes.

PRÆMITTO V. *Quid sit status quæstionis inter affirmantes & negantes connotata.* Affirmantes connotata dicant respectu connotationis & relationis tàm rectum quàm obliquum esse tale, ut sine illis nec esse nec concipi possit, tam connotatio quàm relatio, in hocque consentiunt cum negantibus connotata, sed in hoc dissentiunt, quia affirmantes connotata, dicunt obliquum illud requisitum ad connotationem & relationem non esse partem componentem connotationem vel relationem. Unde dicunt, quod ratio Paternitatis, non componatur tanquam aliquo intrinseco, & tanquam parte entitate Filii. Oppositum autem docent negantes connotata.

PRÆMITTO VI. *In quo ab aliorum sensu aut phrasi dissentiendum sit, quantumvis & illi teneant connotata.*

ASSERO I. *Quod obliquum illud quod importat relatio, connotatio &c. non solum sit extrinsecum fundamento connotanti, subjecto &c. sed etiam esse intrinsecum ipsi relationi, connotationi &c.* Ratio, tum quia ipsa relatio definitur, quod sit id, cujus totum esse, est ad aliud se habere. Ergò illi terminus, est aliud. Ergò extrinsecum, hæc enim verbis differunt. Tum quia ii qui hoc docent, docent simul, relationem, adæquatè quoad rationem formalem relationis, identificari intrinsecè fundamento ipsi, in circumstantia termini: quod si intrinsecè relatio identificatur soli fundamento, Ergò terminus non est de intrinseca ratione relationis. Tum quia quæ sunt idem realiter, si uni illorum est aliquid intrinsecum, etiam alteri illorum erit intrinsecum, & quia relatio, cum fundamento in circumstantia termini, sunt idem realiter, si fundamento in circumstantia termini posito, non est intrinsecus terminus, etiam relationi non erit intrinsecus.

ASSERO II. *Quòd illud obliquum quod importat Connotatio, relatio &c. sit quid extrinsecum connotationi, relationi &c. sed tamen sit intrinsecè requisitum,* quod ita explicatur.

Sunt aliqua intrinsecè requisita, & simul intrinseca sic v. g. compositum requirit intrinsecè partes, & simul petit illas esse quid intrinsecum, nec enim intelligibile est compositum sine partibus intrinsecis v. g. materia & forma, album etiam requirit intrinsecè albedinem, quid enim dealbatur extrinseca & in alio subjecto posita albedine? Sunt item aliqua intrinsecè requisita, & sunt extrinseca, intrinsecè quidem requisita, quia ingrediuntur definitivum rei conceptum, nihil autem est magis intrinsecum rei, quàm definitio rei, extrinsecum tamen est, quia, vel est aliud formaliter, vel est species ejusdem aliud. Illustratur hoc instantiis, quas ordinariè etiam oppositi admittunt, nam per illos terminus relationis transcendentalis, est quid extrinsecum relationi, & tamen debet esse quid intrinsecè requisitum, hoc sensu, quia terminus transcendentalis relationis ingreditur definitionem ejusdem, & sine illo termino, nec esse nec concipi posset relatio transcendentalis; Et ita effectus est quid extrinsecum causæ, causa tamen quà causa formaliter est, nec esse nec concipi potest sine effectu: Omnipotentia item nec esse nec concipi potest sine possibilitate creaturarum, & tamen creaturæ sunt quid extrinsecum omnipotentiæ. In idem videtur recidere doctrina Martinon de Sacra: D. 1. N. 162. ubi ponit esse aliquid terminum extrinsecum, essen-

tialiter requisitum. Quod si putes non cohærentes esse hos terminos, esse aliquid extrinsecum, intrinsecè tamen requiri, dic ergò necessario requiri.

ASSERO III. *Sublato obliquo non dico manere Connotationem quoad entitatem.* Sublato item termino non dico manere entitatem relationis, sed tantùm dico sublato termino manere fundamentum relationis, sublato obliquo manere subjectum connotationis, denominationis, formalitatis. Quod autem non dicamus, tunc manere relationem aut connotationem quoad entitatem, dicta variatione positâ. Ratio est, quia quando dicitur manere relatio quoad entitatem, vel connotatio, notatur hac phrasi, manere totum id, quod requiritur ut habeatur completa ratio connotationis, relationis, &c. cùm autem compleatur ratio relationis termino, & ratio connotationis obliquo ut dictum, ideò quando tollitur terminus, vel obliquum, non rectè dicetur, manere relatio aut connotatio quoad entitatem. Deinde tenent aliqui ex Connotatistis, personam humanam, esse ipsam naturam humanam, prout non unitam perfectiori. Casu verò quo uniatur perfectiori v. g. Verbo, destructoque hoc obliquo *ly prout non unitam perfectiori*, deberet dici, manere adhuc quoad entitatem personam humanam, quia manet natura humana, quæ phrasis videtur esse dura, nec conformis locutionibus Patrum in hac materiâ, non erit autem durum dicere, manere in Christo subjectum, quod potest sortiri & habere aliàs, rationem personæ humanæ.

PRÆMITTO VII. *Ad præsentem etiam quæstionem revocari; quid sit habere rationem partis*, sed id translatum hinc est ad materiam de Relatione, de Pœnitentia; ubi actum an peccatum sit pars intrinseca Pœnitentiæ, & ad Materiam de Sacramentis, videantur dicta ibidem.

Hoc tantùm addo si nomine partis non intelligatur quidquam aliud, quam id, sine quo res nec esse nec concipi potest, indubiè sine obliquo connotatio & sine termino relatio, nec esse nec concipi poterit. Sed cum ille terminus expresè dicatur ab Aristotele esse aliud, obliquumque illud, etiam respectu connotationis, est obliquum, adeoque non connotatio, sed aliud quid, quomodo jam & terminus & obliquum pars erunt, si tamen concedas revera illum terminum esse aliud; adeoque quid extrinsecum, itemque obliquum esse speciem ipsius aliud, hoc tamen non obstare, quominus sit pars, vera erit in re doctrina, sed videtur phrasis non esse bona, nam pars intrinsecitatem vult, non alietatem.

DIFFICULTAS II.

An dentur & quid sint connotata.

DICENDUM est I. *Dari Connotata.* Ita Schola nominalium, quorum pars Connotatistæ & ex antiquis Occam, Gregorius. Heruæus, Suarez Disput. 47. Metaphysica Sect. 2. n. 20. & omnes ii qui per connotata actus Dei liberos explicant. Est autem contra Arriaga Disp. 12. Logica, & contra Oviedo.

PROBATUR I. Conclusio auctoritate.

I. AUCTORITAS est ex Cap. ad aliquid. Ubi dicit: *Omnia autem quæ sunt ad aliquid, ad convertentiam dicuntur ut Servus Domini Servus, & Dominus Servi Dominus*, I. etiam Politicorum cap. 3. *quapropter Dominus Servi est Dominus solum, sed illius non est, Servus autem non solùm Domini Servus, sed omninò illius.* Ex quo ita formatur Argumentum, si non darentur Connotata, non darentur tales entitates, quæ dicerent in recto fundamentum vel subjectum, in obliquo aliquid aliud, non tanquam partem componentem, sed dantur tales entitates per Aristotelem. Ergò dantur connotata. Major est ex statu quæstionis petita. Minor probatur, quia Aristoteles Servum dicit Domini Servum, & Dominum dicit esse Servi Dominum, & si utrumque hoc esset tanquam pars componens, dixisset Servum, esse Servum & Dominum, Dominum autem, dixisset Dominum & Servum. Neque valet si dicas phrases Aristotelicas non esse exactas, debuisseque dicere Aristotelem quod esse Servum sit esse Dominum & Servum, non inquam valet; quia nulla est ratio, quòd hic Aristoteles impropriè loquatur, improprietatemque probare deberent oppositi, præcipuè autem cum aliàs Aristoteles explicans v.g. compositum, quod partibus stat intrinsecè, æqualiter & materiæ & formæ meminit, appellans illud esse materiam & formam, Unum appellans illud esse ex actu & potentia, æquali significatione utrumque ponendo. In denominatione autem servi, non æqualiter ponitur Dominus & Servus.

II. AUCTORITAS est ex Cap. IV. Metaphys. text. II. Ex quo sic arguitur si non darentur connotata, non de uno diceretur Musicus & homo, sed de uno dicitur inquit ille. Ergò dantur connotata. Sequela probatur. Si non darentur connotata, Musicum, v. g. de Petro dictum, esset Petrus & Musica, Homo autem dictum de eodem Petro, non esset Petrus & Musica, sed Petrus & animal rationale. Ergò Musicum non de eodem diceretur, de quo diceretur animal rationale. In connotantium autem sententia dicitur Musicum & homo de eodem, quia scilicet Musicum est ipse Petrus prout est principium soni artificiosi, homo autem dictum de Petro est ipse Petrus, prout est animal rationale.

nale. Quamvis autem cùm dico Petrus & Musica: Petrus & animal rationale: utrobique etiam apud oppositos recurrat Petrus, in secundâ tamen illa considerabilitate nihil occurrit de Musico, non enim recurrit Musica: in nostris autem principiis recurrit de Musico, cùm ipsum Musicum per nos dicat in recto ipsummet Petrum. Hi modi loquendi Aristotelis, saltem significant mentem illius.

III. Auctoritas. Divi Thomæ ex Opusculo 48. cap. 2. Ubi ille tractans quid sit similitudo sortis cum Platone *solùm inquit est ipsa albedo, ut se habet ad albedinem Platonis, ut ad terminum*, citat pro eadem sententia Suarez, Anselmum in Monologio cap. 24. Augustinum lib. 5. de Civitate cap. 16. Damascenum in sua Dialectica cap. 50.

Respondebis. Cum Arriaga per hæc S. Thomæ verba non reduplicari solam albedinem Sortis, sed & albedinem Platonis idq; tanquam partem intrinsecam similis, ad eum modum, quo cum dico paries albus est disgregativus visus, super albedinem fit reduplicatio, tanquam super partem intrinsecam.

Contra. Quia cum in similitudine Sortis, in recto, ponatur nonnisi albedo Sortis & non ponitur in recto albedo Platonis, ponitur ipsissima phrasis & mens Connotantium. Deinde quod reduplicetur albedo in ratione disgregativi visus, hoc inde est, quia non potest salvari aliter ratio disgregativi. S. autem Thomas expressè salvat similitudinem Sortis cum Platone per albedinem nonnisi solius Sortis in recto positam.

Probatur II. Conclusio rationibus Suarii.

I. Ratio est. Secundùm quod eam sibi opponit Arriaga Disp. 12. Sect. 8. n. 30. terminus connotationis, relationis &c. debet esse extra ipsam relationem, connotationem, &c. connotatio enim, relatio &c. non respicit se ipsam sed obliquum illius connotationis, terminum relationis &c. Ergò est extra ipsam connotationem, relationem &c.

Respondet Arriaga. Quod terminus relationis prædicamentalis non debeat esse extra ipsam relationem, licèt extra relationem transcendentalem debeat esse terminus relationis transcendentalis, & ne paritate urgeatur docet relationem prædicamentalem non esse veram relationem.

Contra. Quia hujus ipsius nulla adfertur ratio, & sicut non est major ratio cur terminus relationis transcendentalis debeat extra relationem transcendentalem, non verò terminus relationis prædicamentalis, ita nec est ratio, cur transcendentalis relatio sit vera relatio, non autem prædicamentalis. Deinde ex eo debet terminus relationis transcendentalis esse extra relationem transcendentalem, quia ex definitione relationis debet esse ad aliud. Ergò ubicunque non est aliud, nec erit relatio, consequenter fugis à statu quæstionis, si dicas in relatione terminum esse partem intrinsecam, & tamen hoc ipsum dicis non esse veram relationem, per quod etiam obviari debet aliis ejus in simili dictis.

Quod autem recurrit ad hoc Arriaga ex eo simile nullum dicere respectum seu relationem, quia nec numerus binarius dum constituit par, ullam dicit relationem. Id etiam non convincit, nego enim quod etiam binarius non involvat partes dicentes ad se ordinem compartium, respectum diversitatis &c. vide alia in simili supra dicta de internoscentia intrinseci, & si simile, non est relatum, convellitur tota doctrina de fundamentis relationum realium, de quibus aliàs.

II. Ratio. Suarii est, verè dicitur Petrus Joanni similis, quod dici non posset, si similitudo Petri includeret Joannem, aliàs esset similis sibi ipsi.

Respondet Arriaga. Petrus est similis Joanni secundùm se concedo, est similis secundùm quid nego, nam secundùm quod similis est Joanni includit Joannem. Cum autem Petrus secundùm se non includat Joannem, verè dicitur non esse similis sibi ipsi.

Contra. Quia si secundùm se est: similis Joanni Petrus, debet in illo secundùm se simili, includere ipsummet Joannem, quia debet includere similitudinem, quæ similitudo includit Joannem & Petrum, cum definitivè sit, utrumque hoc extremum. Ergò adhuc ut voluit Suarez Petrus similis Joanni, erit similis sibi ipsi.

Hoc ipsum sic aliter proponitur; Si Petrus est similis in albedine Joanni secundùm se, vel est similis secundùm quod commune illi est cum Joanne habere albedinem; Ergò secundùm quod est similis cum Joanne, & tamen hæc similitudo utrumque claudit; Quod si dicas secundùm aliquam aliam rationem Petrum similem esse Joanni, inferam non esse similem, similitudo enim non potest esse, nisi ex eo, quòd sua albedo, non sit solitaria. Tota vis hujus medii termini in hoc stat, quia simile esse, debet esse ratione similitudinis; similitudo autem utrumque claudit, tanquam partem. Ergò esse simile alteri, est esse simile sibi ipsi.

III. Ratio ejusdem est, relatio Filii in divinis nec inadæquatè constituit Paternitatem, sed tantum est terminus illius. Ergò & in Creatis.

Respondet Arriaga. Si relatio Filii in divinis est transcendentalis, non constituit etiam inadæquatè Paternitatem Filius. Cæterum si hæc relatio sit prædicamentalis (quod ego, inquit, probabiliter judico) conflabitur ex ipsa Paternitate & Filiatione.

Contra. Tum quia docet Arriaga relationem prædicamentalem, ut vidimus supra non

esse veram relationem. Ergò nec inter Patrem æternum & Filium, erit vera relatio. Ergò nec vera distinctio, cum hæc ex sensu Patrum, petatur à relatione, unde illud est effatum, sola relatio multiplicat Trinitatem. Quod argumentum etiam contra aliam ejusdem phrasin urgeri potest, in quantùm relationem prædicamentalem, docet, esse, secundùm dici. Tum quia ut urgebatur supra, non est major ratio de relatione transcendentali quàm prædicamentali: tum quia illa relatio, non est quid distinctum à producente & producto, si ergò relatio v. g. Paternitatis, conflatur ex Paternitate & Filiatione, etiam in sensu reali, esse producentis in Patre, conflabitur ex esse producti. Consequenter productum, producet se ipsum saltem inadæquatè.

PROBATUR III. Tum quia relatio non est fundamentum & terminus. Ergò neque reliqua Connotativa, erunt utrumque quod importatur extremum. Tenet enim Paritas. Antecedens probatur. Relatio est, cujus totum esse est ad aliud se habere, hæc enim est ejus definitio. Fundamentum & terminus simul sumpti non sunt id cujus totum esse, est ad aliud se habere, illud enim aliud est ipsemet terminus, qui inclusus in fundamento & termino, non est sibi aliud. Ergò fundamentum & terminus simul sumpta non sunt relatio. Modum defendendi hoc argumentum & restaurandi contra hactenus datas responsiones vide citato loco in materia de Pœnitentiâ.

Idem sic proponitur: terminus in relatione vel est aliud relationi, vel non est aliud relationi; si est aliud relationi, Ergò illam non componit intrinsecè, quia nullum aliud, est intrinsecum ei, cui est intrinsecum, aliàs ipsum esse, ipsimet esse, aliud esset; si autem terminus relationi non est aliud, ergò ille terminus non est aliud, quia in præsenti ly aliud & terminus coincidunt, idem enim est dicere; relatio est, cujus totum esse, est ad aliud se quodammodo habere, ac dicere: relationis est totum, est ad terminum quodammodo se habere, & probat hoc ipse status quæstionis in quo disputamus. Tum quia si relationem prædicamentalem constitueret terminus intrinsecè, non verò transcendentalem, non posset dari conceptus communis utrique, qui tamen exprimat lineam referendi, quis enim ille? Paritasque sic urgetur. Posito toto esse intrinseco Relationis transcendentalis in ipsomet fundamento, sumpto cum ratione fundandi, tamen non potest haberi relatio, non posito termino tanquam aliquo intrinseco extrinsecè requisito. Ergò idem dicendum de Relatione prædicamentali. In idem recidit si dicas: Terminus non est pars Relationis transcendentalis. Ergò neque prædicamentalis. Hoc ipsum sic proponitur: Major est intrinsecitas relationis transcendentalis quàm prædicamentalis. Illa enim prior est essentialis, si major intrinsecitas, debet esse minor involventia extrinseci, major enim intrinsecitas, magis est exclusiva extrinsecitatis, & tamen hoc non obstante positaq; intrinsecitate relationis transcendentalis, impossibile est illam esse sine aliquo extrinseco, quod est terminus.

RESPONDETUR I. Fundamentum Relationis transcendentalis, nunquam potest amittere relationem transcendentalem: & si per impossibile periret terminus, maneret adhuc relatio. Unde si viso albi, per impossibile maneret pereunte albo, adhuc visio albi, dominaret album.

CONTRA. Tum quia fundamentum relationis prædicamentalis, sumptæ, unà cum relatione fundandi v. g. cum actione, cum unitate &c. nunquam potest amittere relationem, & si per impossibile periret terminus, & maneret fundamentum in circumstantia termini adhuc referret, quia referret per respondentem, etiam relatio transcendentalis. Tum quia si per impossibile maneret relatio sine termino, poneretur suppositio tollens seipsam, quia & esset ad aliud, per locum intrinsecum ut supponitur, quia esset relatio, & per locum intrinseum non esset ad aliud, quia tolleretur terminus. Si est suppositio impossibilis tollens seipsam, nihil ex illa sequitur, inferreturque etiam sublatâ possibilitate creaturarum, posse esse omnipotentiam creaturarum. Exemplum de visione albi non est valdè aptum, quia ex probabili sententia potest esse divinitus perceptio visiva albi, non posito albo. Tum quia redit argumentum factum: quantumvis fundamentum relationis transcendentalis nunquam possit amittere relationem suam, hoc non obstante non est possibilis relatio hæc, sine termino, pendetque in suo esse ab illo extrinseco quod est terminus, & præter habita sua intrinseca, essentialiter deposcit terminum. Ergo idem potest contingere in relatione prædicamentali; si enim hoc, quod nunquam potest amitti, pendet essentialiter ab aliquo extrinseco tanquam termino, multò magis pendere potest id, quod potest amitti.

RESPONDETUR II. Aliud est de Relatione prædicamentali, quia hæc est ad terminum existentem adeoque potentem componere.

CONTRA. Cur sua possibilitate non componet illam? si suâ possibilitate potest illam terminare; ratioque oppositorum probat, quòd illa possibilitas quantumvis non existens, deberet componere relationem transcendentalem, nam non posita possibilitate illius termini non ponetur relatio, posita illa cum reliquis, ponetur.

DICENDUM est II. *Triplicem nos posse formare Conceptum de connotatis.*

I. CONCEPTUS est. *Secundùm quod illa in re sunt*, & sic non aliud in re sunt, nisi duo absoluta, vel extrema, & ita in re cæna, est sumptio cibi & vespe-

& vespera. Ratio. Quia si hæc in re non essent connotata, deberent in re esse unum in recto & aliud v. g. in obliquo. Jam autem in re rectum & obliquum nullum est, ipsumque illud obliquum v. g. in re spectatum, nihil aliud est, nisi ipsum illud extremum ; ipsum illud absolutum &c.

II. Conceptus est. *Secundùm quod connotatum indiget concipi*, & sic non aliud est nisi ipsum subjectum, aliàs & alias denominationes sortiens, ortas ab aliquo extrinseco intrinsecè tamen requisito, sic v. g. denominatio Domini in Petro dicit pro subjecto ipsum Petrum prout de hac re liberè disponere possit. Ratio hujus modi concipiendi connotata desumitur ex dictis, quia scilicet cum aliud extremum non possit esse intrinsecum, debet esse quid extrinsecum, quia tamen ingreditur conceptum definitivum debet esse quid intrinsecè requisitum.

III. Conceptus de connotatis formari potest. *Secundùm quod per modum formalitatum concipiuntur*, & sic v. g. dum consideratur Petrus prout est principium actuū ratiocinandi intelligitur tunc pullulare formalitas rationalitatis, & in quantùm Petrus est principium actuum sensandi, intelligitur pullulare formalitas animalitatis. Ratio hujus concipiendi modi est, quia ex una parte nihil vetat concipi connotata per modum formalitatum; ex alia parte, nisi ita ut dictum est concipiantur, non concipientur per modum formalitatum seu formarum Metaphysicarum, hocque ipso quia Metaphysicarum ex modo concipiendi pullulantium.

Dicendum III. *Si connotatio accipiatur secundùm id quod dicit in obliquo, poterit interdum esse distinctio realis actualis.*

Probatur. Quia si accipiatur animalitas Petri secundùm id quod dicit in recto est ipsemet Petrus, secundùm autem quod dicit in obliquo, dicit principiatos actus sensandi. Rursùs si accipiatur, rationalitas Petri, est ipsemet Petrus prout dicit principiatos actus ratiocinandi: ubi in recto nulla erit distinctio, erit autem & quidem realis in ipsismet connotatis, nempe actibus sensandi, & actibus ratiocinandi.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

Objicit I. Arriaga. Ablato termino non perit aliquid intrinsecum nec quod pertineat formaliter etiam inadæquatè ad rationem & essentiam similitudinis. Ergò etiam ablato v. g. termino manet denominatio similitudinis. Consequentia probatur. Quia paries habet in se formaliter & intrinsecè totum illud propter quod dicitur similis. Ergò etiam modo debet dici similis.

Respondetur. Retorquendo argumentum de relatione transcendentali. Retorquendo item si quis terminos quantitatis explicet per ipsam quantitatem & circumstantiam negationis ulterioris extensionis, destructâ enim illa negatione per extensionem ulteriorem, manebit etiam entitas quanti, quæ ante erat, & tamen non manebit ipse terminus.

Directè autem dici potest, parietem habere in se formaliter & intrinsecè illud totum quod requiritur tanquam intrinsecum ut habeat rationem similis, sed non haberet totum id quod requiritur tanquam extrinsecum, intrinsecè requisitum. Alii dicunt manere tunc relationem secundùm rectum, quia etiam solùm rectum remanet, licèt non remaneat aliquid in obliquo.

Instat I. Quando perit denominatio similis, vel perit sola vox, vel perit aliquid distinctū à voce, si perit sola vox, verè erit denominatio illa in re, quamvis ita vocari non possit; si non perit sola vox ; ergò non manet tota entitas, significata per vocem similis. Ergò neque manet tota entitas, constituens formaliter simile.

Respondetur. Non perire solam vocem. Illam verò Propositionem. Ergò non manet tota entitas significata per vocem similis distinguo, non manet tota entitas intrinsecè requisita per modum subjecti Nego ; non manet tota entitas significata tanquam quid extrinsecum, licèt intrinsecè requisitum. Concedo Majorem.

Instat II. Illa entitas est constituens simile quæ significatur per vocem simile. Atqui non solum subjectum significatur per vocem simile. Ergò non solum est subjectum entitas, constituens simile. Ergò & terminus constituet simile.

Respondetur. Negando Majorem, quia alterutrum eorum quæ significantur per vocem simile, potest imò debet esse per modum extrinseci, quamvis intrinsecè requisiti, si autem est per modum extrinseci, non est per modum componentis. Secundùm autem usitatam phrasim illa est entitas constituens simile, quæ significatur in recto per vocem simile, concedo Majorem, quæ significatur nonnisi in obliquo, nego Majorem.

Instari potest III. Quare non deberet dici perire tunc aliud extremum, in quo stat simile, cum in re per nos simile sint duo illa extrema.

Respondetur. Revera tunc perire aliud extremum, sed in hoc est dissidium cum oppositis. Quia illud extremum non est pars, nec concipi debet per modum intrinseci secundùm limitationes aliàs datas.

Objicit II. Idem. Nova denominatio realis, non potest advenire sine novâ entitate reali. Ergò & nova denominatio intrinseca sine novâ entitate intrinseca. Ergò etiam repugnabit deperdi

deperdi denominationem similis, sine deperdita entitate intrinseca similis. Ergò cum deperdatur denominatio similis, propter deperditionem termini, apparet terminum esse entitatem intrinsecam in similitudine.

Respondetur negando Antecedens, de quo infra. Consequentia etiam teneret nonnisi de denominationibus intrinsecis, quæ non sunt ad extrinsecum. Si enim sunt ad extrinsecum, sufficiet mutatio proportionata, adeoque in extrinseco.

Instat I. Denominatio ut est quoddam totum in esse denominationis intrinsecè completum, vel dicit aliquid præter entitatem subjecti, vel non: si non. Ergò manente entitate, & omnibus aliis ablatis, manebit denominatio; si dicis includi aliquid præter entitatem, ergò cum nihil sit præter connotatum, sequitur ipsum connotatum esse aliquid intrinsecum.

Respondetur. Supponi aliquid ab argumento, quod non deberet supponi, nempè quod denominationis totum esse stet in solis intrinsecè complentibus, cum debeat compleri per aliqua extrinseca, licèt intrinsecè requisita. Falsum ergò est Antecedens, quia est de subjecto non supponente.

Instat II. Si potest salvari denominatio similis Petri cum Joanne per ipsam Petri albedinem in circumstantia albedinis Joannis. Ergò etiam potest salvari denominatio hominis per ipsam animam rationalem, in circumstantia unionis cum materia.

Respondetur. Retorquendo argumentum secundùm dicta. Deinde disparitas est, tum quia, quæ dicunt inter se unionem realem & compositionem physicam, non possunt non omnia esse intrinseca, hoc enim ipso, quia uniuntur intrinsecè, intrinsecantur sibi: in connotatione autem non est ista unio realis, & compositio physica, adeoq; alterutrum, potest benè se habere per modum extrinseci, quia deest ratio intrinsecandi, ipsa unio physica: Tum quia nullum est absurdum si dicatur v. g. Paternitas non importare entitatem Filii, tanquam quid intrinsecum ut dictum supra, est autem absurdum dicere, quod id quod est compositivum alicujus, sit composito ut supponitur reali & vero, extrinsecum: Tum quia ipsa definitio quod v. g. terminus sit aliud, ostendit extrinsecitatem termini, quæ extrinsecitas, ex nullo definitivo termino colligitur, in partibus, verum compositum constituentibus. An autem partes intrinsecæ, semper debeant dici in recto, consule Lugo de Sacramentis disp. 2. a. n. 55. Dici tamen posset omnes illas partes dici in recto quæ faciunt totum per se substantiale ejusdem ordinis. Dixi substantiale, quia album est totum, & componitur subjecto & albedine intrinsecè, non tamen dicitur in recto albedo, dixi item totum substantiale ejusdem ordinis quia in prædicatione hac, Deus est homo, partes compositivæ ly ipsius homo, non dicuntur in recto, aliàs dictæ Propositionis hic foret sensus; Deus est humanitas & subsistentia Verbi, quæ Propositio est falsa. Horum autem omnium principium resolutivum, est usus & placitum hominum. Illa autem regula quam tradit Amicus disp. 2. de Sacramentis n. 15. ea in recto dici quæ dicuntur per modum per se stantis, fallit, nam rationale dicitur per modum adjacentis, & in quale quid, adeoq; non per modum per se stantis, & tamen dici potest in recto &c. Sed de isto Recto & obliquo, plura in Materia de Sacramentis disp. 1.

Instat III. Binarium hominum dicit formaliter utrumque hominem & æquè primò. Ergò & Paternitas, dicet æquè primò tàm Patrem quàm Filium.

Respondetur. Disparitatem esse, quia in casu Antecedentis, ex nulla parte particula definitiva deduci potest, quòd illic sit aliud adeoq; ratio extrinseci, quod in casu consequentis deducitur, ex ipsa formalitate termini qui per ly aliud significatur apud Aristotelem. Unde etiam Aristoteles, in explicatione quid sit Dominus, nunquam in Recto ponis, quòd sit, Servus, adeoque in re & in modo loquendi concordat nobiscum, cùm tamen Ariaga in explicatione quid sit: Paternitas, velit æquè primo dici Patrem & Filium.

Objicit III. Partes non distinguuntur à toto. Ergò manente toto manent partes, sed partes omnes hujus totius quod est simile, per nos salvantur in albedine seu in fundamento. Ergò hoc manente, manet tota entitas similis.

Responsum, simile salvari in fundamento, secundùm quod simile dicit subjectum in recto, ita circumstantionatum, quod ablato termino non manet ita circumstantionatum.

DIFFICULTAS IV.

Solvuntur aliæ Objectiones.

Objicit IV. Oviedo. Subjectum non constituitur relatum per terminum, sed per relationem formaliter ut afficientem subjectum. Ergò deficiente termino manebit relatio.

Responsum. Deficiente termino non manere relationem, quia perit aliquid extrinsecum intrinsecè requisitum, deficitque fundamentum, ita circumstantionatum.

Instat I. Ratio formalis referendi est relatio, relatio identificatur cum fundamento. Ergò ratio formalis referendi, identificabitur cum fundamento, sed fundamentum manet deficiente termino. Ergò & ratio formalis referendi, manebit, hoc est relatio.

Respondetur. Relationem identificari cum fundamento, secundùm id quod aliquid dicit pro subjecto, in recto & tanquam aliquid intrinsecum intrinsecè requisitum, non autem

secundùm quod dicit aliquid in obliquo, & tanquam extrinsecum intrinsecè requisitum, sine quo extrinseco intrinsecè requisito manet solùm relatio quoad subjectum, ratioque referendi identificatur cum fundamento, ita circumstantionato, quod non manet, ita circumstantionatum, ablato termino.

INSTAT II. Illud obliquum vel formaliter denominat subjectum relatum saltem inadæquatè & in obliquo, vel non denominat, si denominat, ergò ratio formalis relationis, non est identificata adæquatè subjecto, sed includit terminum, & si in obliquo importatum, consequenter relatio ut relatio, dicet fundamentum & terminum quod negant connotantes: si verò terminus nec inadæquatè denominat relatum. Ergò pereunte termino, remanet tota forma denominationis.

RESPONDETUR. Quod à termino non denominetur relatum tanquam ab aliqua intrinseca parte, licèt ab eodem denominetur tanquam ab extrinseco intrinsecè requisito, dicetque relatio fundamentum & terminum, fundamentum quidem tanquam intrinsecum intrinsecè requisitum, terminum autem dicet tanquam aliquid extrinsecum, nec hoc negatur à connotantibus.

INSTAT III. Relatio quoad formalitatem vel est identificata cum fundamento, vel non est. si non est identificata cum fundamento, ergò est ab illo distincta nemine cogitante, quod negatur; si est identificata cum fundamento. Ergò permanente fundamento, permanet relatio quoad formalitatem, implicat enim ex duobus identificatis unum deficere & aliud permanere.

RESPONSUM jam. Quòd relatio sumpta quoad formalitatem completam non tantùm dicat identificationem cum fundamento, sed cum eo identificationem importat in quantum relatio dicit subjectum, licèt insuper quoad formalitatem completam deposcat aliquid non identificatum fundamento, nec identificatum sibi in quantum supponit pro fundamento, estque idẽtificata cum fundamento ita circumstantionato, quod fundamentum ita circumstantionatum non est ablato termino.

Ut hic medius terminus de identificatione relationis cum fundamento commodiùs discutiatur, ponendum est, quòd relatio dicat unum in recto & aliud in obliquo. Neque concipi potest quoad formalitatem completam, nisi utrũque concipiatur. Porrò secundùm id quod dicit in recto relatio, dicit identificationem cum fundamento, sed hoc solo contenta non est, nec habet suam completam formalitatem, quia indiget obliquo, quod ipsum etiam in obliquo idẽtificatur ipsi termino, ipsi aliud, ipsi extrinseco, tota autem imaginatio medii termini per has instantias repetiti, solùm attendit ad identificationem recti cum fundamento, & non ad identificationem obliqui cum termino, arguitq; ex eo, quia remanet rectum identificatum fundamento, manere totum, cum relatio requirat etiam obliquum, identificatum extrinseco, quod supponitur deesse, hinc videtur hìc committi fallacia accidentis, arguendo àb uno ad aliud, in quo non unum, sed aliud sunt. Quando autem idem urget relationem, quoad formalitatem & quoad entitatem non distingui physicè, id verum est si accipiatur relatio secundùm formalitatem cõpletam, secundùm quam importat etiã obliquũ.

OBJICIT V. idem. Implicat esse albedinem in subjecto apto, ad componendum hoc concretum, & illud de facto non componere, non facereq; album. Ergò implicat in subjecto esse relationem, cum omni informatione requisita, & non facere relatum.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Sed nego deficiente termino, esse in subjecto relationem, cum omni informatione requisita, cum id illi competat nonnisi in circumstantia termini seu connotati.

INSTAT I. idem. In concretis respectivis, effectus formalis, non distinguitur à toto composito, toto videlicet relato, quod tantùm dicit subjectum, relationem, informationem Ergò hisce præcisè positis, sive ponatur terminus, sive non ponenda, erit relatio.

RESPONDETUR. Negando Antecedens; quia relatio requirit ad suum formale etiam aliquid extrinsecum, quamvis intrinsecè requisitum.

INSTAT II. idem. Si connotatio prout identificatur fundamento, non præstat effectum suum formalem, nisi in circumstantia termini. Ergò etiam dicam intellectionem posse identificari cum anima, sed non præstare suum effectum, quoad veniat connotatum.

RESPONDETUR. Ex dicendis de actione colligetur, quod nullum tale possit ostendi connotatum. Deinde sequeretur creaturam in intelligendo esse actum purum & immutabilem, qui titulus non convenit creaturæ.

INSTABIS III. Vi hujus doctrinæ sequi formalem effectum distingui à forma in subjecto capaci posita, nam ponetur fundamento identificata relatio, non tribuens effectum formalem relati.

RESPONDETUR. In relatione esse duos effectus formales, unus petibilis à fundamento, habeturque effectus tunc formalis, quia ex identificatione recti relationis cum fundamento, habetur effectus formalis, scilicet fundamenti relationis, sed non habetur alius effectus formalis, petibilis ab identificatione obliqui cum termino, cùm tamen ex utroque hoc, consurgat ratio completa, formalitatis relationis.

Quod autem vitio vertitur tenentibus Connotata recursus ad actus Dei liberos, id iisdem non officit, quia non officit quod in difficillimis & facillimis communem rationem habentibus, eâdem methodo utantur.

DIFFICULTAS V.

Notantur alia de Connotatis.

NOto I. Quod videatur sequi datis entibus connotativis non danda entia absoluta, quia ipsa absoluta respiciunt ipsamet connotativa, adeoque non sunt absoluta, sed id non sequetur, quod sic illustratur. Sunt aliqua prædicata, in quibus prædicatum destruit subjectum, & alia prædicata, quæ non destruunt subjectum: posteriorum exemplum est, homo est animal, Petrus est indivinum, priorum autem exemplum, si de termino non significativo dicas, significat hoc, quod nihil significet, ubi ly significat est subjectum, quod destruitur prædicato, cum dico quod nihil significet, item si dicas, concordes sunt in hoc quod sint discordes, ly discordes destruit subjectum concordes, unde etiam si dicas, connotant hoc absoluta, quòd nihil connotent, vel connotant quod opponantur connotatis, prædicatum hoc quod nihil connotent, item quod opponantur connotatis destruit illud subjectum, quod scilicet absoluta connotent, adeoque præter connotativa entia, dabuntur & entia absoluta.

Noto II. Aliud est dicere Petrus & Paulus sunt similes, & aliud rigorosè loquendo Petrus est similis Paulo, si dicas Petrum & Paulum esse similes, hoc ipso utriusque relationem, adeoque utrumque fundamentum colliges, si utrumque fundamentum colliges & Petrus & Paulus in recto importabuntur. Si autem dicas, Petrus est similis Paulo, non significant nisi unum fundamẽtum, propterea que nonnisi illud unum in recto ponetur, cum hoc tamen stat, ut nunquam similitudo dicat utrumque extremum hoc sensu, quasi similitudo duobus illis, tanquam parte componantur.

Noto III. Dari aliqua talia connotata, quibus mutatis, mutatur & ipsa entitas connotantis, tunc autem temporis extrinsecis mutatis, non manet entitas connotantis, quando id quod connotabatur, fundat relationem transcendentalem, mutato autem connotato seu termino, mutatur relatio transcendentalis, mutatâ autem relatione transcendentali, mutatur aliquid essentiale, transcendentalis enim relatio, est essentialis. Unde quando sublato Filio, manet ut alii loquuntur entitas Paternitatis, per nos autem subjectum illud, quod vocatur Pater, etiamsi non maneat formaliter Pater, tamen sublatâ possibilitate v.g. creaturarum, non potest dici manere omnipotentia. Quod ipsum exinde est, quia duplicis generis sunt denominationes formales connotativæ, aliæ enim sunt tales, ut etiamsi ratio formalis denominativa deesset subjecto, non censeretur defectus aliqvis essentialis in subjecto intervenire, v.g. etiamsi non sit homo formaliter Pater, nõ censetur defectus aliquis essentialis intervenire. Aliæ autem relationes, Connotationes, denominationes, sunt tales, eæque transcendentales, quæ si cessent, cessabit in fundamento denominatio talis formaliter si cesset, censetur defectus aliquis essentialis intervenire; & sic v. g. censetur intervenire defectus essentialis, si homo non sit formaliter rationalis, censetur item defectus essentialis intervenire, si Deus non sit formaliter omnipotens. In istis ergò posterioris generis connotatis & ipsa entitas tollitur, si formalis ratio connotationis tollatur.

Noto IV. Cum dicamus ad connotata & relationem, intrinsecè requiri ipsum terminum, adhuc nos distingui à negantibus connotata, quia illud ipsum intrinsecè requisitum, dicimus esse quid extrinsecum. Rursus per nos clarè illud extrinsecum non est pars, per illos est pars. Denique distinguimur ab illis, sicut illi condistinguuntur à se ipsis, dum dicunt relationem prædicamentalem componi termino, transcendentalem autem, connotare nonnisi terminum.

Noto V. Probabilem satis debere esse sententiam connotata tenentium vel exinde, quia recentiores ad illa impugnanda assumere debuerunt Propositiones paulò duriores, nempe: relationem prædicamentalem non esse veram relationem, Paternitatem item divinam in quantùm dicit relationem prædicamentalem componi Filio, ut videre est apud Arriaga n. 42. Item formari debuit hæc Propositio; idem esse in re, Petrum similem Joanni, quod Joannem esse similem Petro, quodq; hæc modis solis concipiendi distinguantur. Quod si verum est, dicam in re idem esse quod Petrus sit Pater Joannis, & quod Joannes sit Filius Petri, solumq; hoc distingui modo concipiendi, dicam ulterius producens & productum esse idem in re, & solis modis concipiendi distingui.

QUÆSTIO IV.

De Distinctione modali.

PRæmitto I. *Quid nomine modi intelligatur?* Nomine modi I. intelligitur Moderatio & Mensura v. g. habet modum in ira, id est temperatè irascitur. II. Intelligitur modus quidam operandi, v.g. hic Concionator, habet modum specialem concionandi, exemplum utriusque modi accipe ex Augustino. *Modus diligendi DEUM* (en prima acceptio) *est sine modo* (en secunda acceptio modi pro mensura) *diligere.* III. Grammatici modum sumunt, aut pro adverbio quo respondetur ad interrogationem quomodo, v.g. quomodo vales, benè, mediocriter &c. quæ adverbia ostendunt modum sanitatis, aut iidem sumunt modũ pro illis conjugationes partientibus v.g. pro modo Indicativo, Infini-

Infinitivo &c. IV. S. Thomas sumit modum pro ipsa essentia rei. Unde crevit illud, modus essendi hominis, est rationalitas, cujus propositionis est sensus de essentia hominis est rationalitas, quanquam S. Thomas I. II. p. 49. art. 2. etiam accidentia realia modos appellat, quorum etiam meminit Fonseca lib. 5. Metaphysicæ cap. 6. q. 5. sect. 2. V. Nomine modi intelligunt Philosophi determinationes, affectiones, actualitates entium, *de quibus*

PRÆMITTO II. *Quod recentiores in Polonia Professores condistinguant modos, in modos essendi & modos entitativos*, nomine modi essendi intelligunt formalitates ex natura rei nemine cogitante distinctas, quamvis nullam entitatem à subjecto condistinctam importantes: nomine modi entitativi, intelligunt modos qui suam entitatem adferunt, quamvis non separabilem ad existentiam extra modificatum.

PRÆMITTO III. *Possibiles esse modos entitativos*, Ratio, quia nulla in illis ostendi potest implicantia, videturque Aristoteles agnovisse naturam modorum, quia censuit accidentia ejus esse naturæ, ut non possint esse sine subjecto, licèt subjectum possit esse sine illis, imò videtur hoc docuisse etiam de formis substantialibus, materialibus II. Physicorum tex. 19.

DICES I. Non datur prædeterminatio physica. Ergò nec modi. Consequentia probatur, ideò prædeterminatio illa non datur, quia tollit libertatem, sed eam etiam modus tollit, jam autem ideò prædeterminatio tollit libertatem, quia eâ positâ non potest non esse actio, sed etiam posito modo non potest non esse actio, cum ipse modus sit actio. Ergò & modus tollit libertatem.

RESPONDETUR. Prædeterminatio quia se habet per modum suppositionis antecedentis tollit libertatem, modus autem se habet per modum suppositionis consequentis, quia scilicet iste qui agit, non potest non agere, suppositio autem Consequens non tollit libertatem.

DICES II. Si modus esset possibilis, tunc non posset Deus creare modum quin crearet & aliud ens seu ejus subjectum, sed hoc est absurdum, quia hoc læderet libertatem Dei, ad quam spectat ut unum independenter ab alio, producere vel conservare possit.

RESPONDETUR. Libertas Dei per hoc solùm tollitur, si non possit facere id, quod posset fieri, non potest autem modus sine modificato esse, neq; enim hujus das implicantiam, consequenter non tollet libertatem Dei; sicut nec tollit ejus libertatem, quòd non possit facere ut homo, sit cervus.

DICES III. Non est possibilis talis duratio Creaturæ, quæ petat ut illam Deus necessariò conservet. Ergò nec est possibilis talis entitas, quæ petat, necessariò aliud produci simul vel ante. Ergò nec est possibilis modus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia otiosa esset illa conservatio Creaturæ si ex intrinsecis suis principiis peteret semper durare, consequẽter in illa conservatione sui, esset independens à Deo quod absurdum est, esset autem dependens à Deo & ille modus & illud subjectum, sed de antecedenti vide materiam de Angelis, circa incorruptibilitatem Angelorum.

DIFFICULTAS I.

Proponitur primum Fundamentum Modorum.

PRIMUM Modorũ fundamentum est tale; Impossibile est dari transitũ à contradictorio ad cõtradictoriũ sine sufficienti mutatione, hoc est facta in entibus vel non entibus, facta in ipso transeunte, vel quopiam altero nexo, facta ante, vel postea, vel nunc, modo sit talis mutatio, ut eâ positâ, necessario transeatur à contradictorio ad contradictorium, & quâ non positâ, vel aliâ, quæ illi æquivaleat, non transeatur. Sed nisi dentur modi non transibitur sæpè à contradictorio ad contradictorium, nec habebitur sufficiens mutatio. Ergò dantur modi. Minor probabitur in materiâ de Unione, actione &c. *Major per partes probatur.*

Non debet esse mutatio in ipsis entibus, sed sufficit ut sit mutatio in non entibus, ut ostendunt transitus à non esse hîc ad esse hîc, transitus à non esse termini ad esse termini, &c.

RESPONDEBIS. In enumeratis negationibus factam esse mutationem in entibus, quia factus est motus aliquis localis.

CONTRA. Quia motus localis, non est ad hoc necessaria mutatio, cùm potuerim habere negationem distantiæ, ab hoc loco, non per motum localem, sed per mei v.g. in hoc loco, productionem.

SUFFICIT item mutatio in aliquo extrinseco. Quia Paulus à non esse patris ad esse Patris, transit extrinseco, hoc est, positione Filii, à non esse dextri ad esse dextri transitur per solam mutationem, factam in Petro, aliter se situante, & eadem sumptio cibi, ad esse cœnæ, transit per tempus extrinsecum vespertinum.

SUFFICIT item mutatio, ut fiat postea. Idque in aliquibus casibus. Ratio, quia Rex Ezechias, cui Propheta dixit, morieris tu & non vives, cum supplicâsset Deo, & revelatum esset illi, quod victurus esset sexdecem annis, tunc inquam iste Rex à contradictorio, seu à non esse victuri sexdecem annis, transiit per sexdecem annos postea ponendos. Deinde quia docetur per effectum conditionatè futurum, gratiam transire ab uno contradictorio ad aliud. Deus item ipse, à non esse decernentis mundum, ad

esse decernentis mundum, transit ipsâ mundi futuritione. Quorum omnium hæc ratio est, quia est aliqua mutatio quæ est non ex futuro ad futurum, sed hæc mutatio non potest fieri, si ly postea non esset sufficiens ratio mutandi: quod probatur, quia nō potest aliquid dici futurum ex eo quod præteriit, non enim jam erit futurum, neque ex eo quod est, quia & hoc, jam non est futurum. Ergò tantùm ex eo, quod erit super postea, imò si non *ex ly postea* desumeretur ratio futuri, hoc ipso & esset futurum ut dicitur, & non esset futurum, nam futurum dicitur respectu eorum, quæ sunt postea. Hoc tantùm sensu non potest fieri à contradictorio ad contradictorium transitus per postea, quando sine illo postea, haberetur jam completa ratio denominationis.

Respondebis. I. Ezechiam transiisse per Dei revelationem, ad esse illud victuri.

Contra. Hæc ipsa revelatio, designans sexdecem annos, à non esse designantis sex decem annos, ad esse designantis, transit per aliquid, postea ponendum. Ergò apparet istud postea, salvare sufficientem mutationem.

Respondebis II. Deum non transiisse à contradictorio ad contradictorium, quia ab æterno voluit mundum.

Contra. Quia non transiit quidem à contradictorio ad contradictorium, ita ut terminus à quo, duratione præcesserit contradictorium ad quod; transiit tamen ab uno contradictorio, quod sit prius ratione, cumq; ab æterno potuerit Deus sortiri rationem nolentis mundum, per quid ergò transiit ad rationem volentis, si non ratione futuritionis mundi?

Respondebis III. Non esse fundamentum, cur mutatio ex ly *postea* desumibilis sit sufficiens ad transitum, interdum non sufficiens.

Contra. Ratio jam est assignata, quando transitur à non futuro ad futurum.

Dices I. Si ratione ejus quod postea futurum est, posset quis in præsenti transire, à contradictorio ad contradictorium, quæro? vel posset Deus mutare illud futurum ne sit, vel non posset, si non posset, Ergò adstringis divinam libertatem; si autem potest mutare, Ergò illa mutatio, non erit sufficiens.

Respondetur. Si res est futura ex suppositione consequenti, non est non futura, ex qua etiam suppositione consequenti, adstringere divinam libertatem, non est novum, præcipuè cùm ipsa futuritio, includat in se volitionem Dei liberam, tanquam causam, quæ ipsa volitio, se ipsam, ex suppositione consequenti, stringere potest.

Dices II. Tam aliquid non est nunc in instanti A. quod nec fuit nec erit, quàm verè non est nunc, quod est futurum tantùm. Ergò si id quod absolutè non est, non potest facere mutationem, nec illud quod erit, & nunc non est, poterit facere mutationem.

Respondetur. Etiam à non esse futuri ullo modo, transitur per ipsum non esse futurum ullo modo, falsum ergò est subjectum Consequentis.

Dices III. Prius est esse, postea mutare. Ergò si postea nondum est, nec mutabit.

Respondetur. Prius est esse, quàm mutare intrinsecè, sed potest esse mutatio extrinseca, per id quod non est. Unde etiam sola negatio distantiæ, quæ est quid negativum mutare potest, dicique potest, intelligi illic prius esse futuri, seu esse accommodatum & postea mutare.

Sufficit mutatio quæ sit in ante. Ratio, tum quia homo à non esse mortui ad esse mortui, transit separatione animæ, quæ prior est naturâ, ipsâ morte. Tum quia à non esse conservati, quod non esse conservati, habetur in prima productione, transitur ad esse conservati, mutatione factâ in ante, nempe ratione productionis primæ. Ponamus item in toto orbe parietem esse unum album, ponatur deinde alter, ille prior à non esse similis, ad esse similis, transit pariete postea posito, & iste postea positus, à non esse similis, ad esse similis, transit pariete, antea posito. Ergò apparet sufficere mutationem antea vel postea positam. Tum quia datur transitus à contradictorio non succedentis, ad contradictorium succedentis, sed hic transitus non potest esse, nisi mutatione factâ in ante, si enim ratio succedentis non esset ex mutatione facta in ante & esset illud succedens ut supponitur, & non esset succedens, omne enim succedens supponit præcedens, & ratione ejus, dicitur succedere.

Dices I. Si sufficit mutatio facta in ante cur id quod transit ad contradictorium non citius & citius transivit.

Respondetur. Inter alia ideò citius non transivit, quia v. g. ipsius transituri, non erat posita adhuc entitas.

Dices II. Illa mutatio est sufficiens quâ positâ non potest non poni transitus, sed si antecedat mutatio, potest non poni transitus. Ergò mutatio facta in ante, non est sufficiens.

Respondetur. Si antecedat mutatio & desint reliqua prærequisita, qualis est ipsa entitas transituri, non potest poni transitus, sufficitque si ponatur positis prærequisitis.

Dices III. Aliquæ mutationes non sunt sufficientes, si ponantur ante. Ergò & omnes.

Respondetur. Non esse novum, ut quod semel non sufficit: aliàs sufficiat, tuncque sufficiet, quando posito eo quod poni ante, requiritur, adest jam entitas rei, transituræ, ad contradictorium &c.

* * *

DIFFI-

DIFFICULTAS II.

Probatur Bonitas allati Principii & reliqua Principia referuntur.

PROBATUR I. Si ſine ulla mutatione poſſet aliquid tranſire à contradictorio ad contradictorium, & eſſet idem & non eſſet idem, eſſet idem; quia ſupponitur nulla mutatio facta, & non eſſet idem; quia mutatum cum non mutato, non eſt idem. Illud autem quod tranſit ad contradictorium cenſetur mutatum ex non tranſeunte ad tranſiens. Hæc ratio accipit robur ex probatione tertia.

PROBATUR II. Ordinario argumento Theologico: Deus cùm in priori ſigno rationis fuerit indifferens ad volendum vel nolendum mundum, tranſiit ad contradictorium volentis, mutatione factâ in exterioribus, hoc eſt ex poſita mundi futuritione, ſi enim non per poſitam mũdi futuritionem tranſit Deus ad eſſe volentis mundum, poſſet aliquid Deus velle fore, quod tamen poſteaquam volitum eſt ut foret, non foret. Ergò multò magis creatura, non poteſt ad alteram partem contradictionis tranſire, ſine illa mutatione ſufficienti.

PROBATUR III. Ex illo principio; idem manens idem facit ſemper idem, ſi ſine ulla mutatione poſſet aliquid tranſire à contradictorio ad contradictorium, & tranſiret ad contradictorium ut ſupponitur & non tranſiret, quia idem manens idem ſemper facit idem. Deinde ſi quod tu dicis tranſiſſe ad contradictorium, ita ſe habet in intrinſecis & extrinſecis, ſicut ſe habuit antequam tranſiiſſet. Ergò cum antequam tranſiiſſet non tranſierat, etiam cum tranſit ut dicis, non tranſit. Rurſùs tranſitus hic eſt quaſi effectus vel effectus. Ergò ſui cauſam habere debet, nullam autem haberet ſui cauſam vel quaſi cauſam, ſi adhoc ſufficiens mutatio, nulla requireretur. Deniq; etiam v.g. ſex à non ſex non tranſit ſine ſufficienti mutatione, nec poteſt oſtendi quod tranſeat ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione. Ergò apparet illam ſemper requiri.

II. FUNDAMENTUM modorum eſt. Quando aliqua duo ſunt, quorum unum poteſt ſeparari ab alio, evidens eſt non eſſe illa idem, quia nihil poteſt à ſe ipſo ſeparari, ſed poſſunt eſſe aliqua v.g. materia & forma in rerum natura, & non eſſe inter ſe unita. Ergò eſſe unitas, eſt aliquid à materia & forma diſtinctum.

HOC ARGUMENTUM Rem non convincit, niſi aliter ponatur, nam multa ſunt, quæ poſſunt eſſe in rerum natura, & non ſortiuntur denominationem certam, quæ tamen non ſit modalitas, ſic poteſt eſſe Petrus & turris, non tamen eſſe Petrus, in turri, & tamen Petrum eſſe in turri, non eſt aliquid modale ut alibi dicitur. Probaret item hoc argumentum etiam negationes eſſe diſtinctas entitativè, quia interdum ſunt, interdum non ſunt.

PROPONITUR Itaque aliter hoc argumentum; Poteſt eſſe entitas aliquorum duorum, nec ſortiri denominationem certam, niſi ponatur modus, & hoc probabunt argumenta aliarum materiarum. Ergò dantur Modi. Eſt autem hic modus diſtinctus à priori, quia in priori videtur ad omnem hanc mutationem requiri modalitatem, quod non fit in hoc ſecundo modo. Ut autem hoc argumentum promoveatur advertendum erit, quod v.g. in unione ſi non ponatur entitas modalis vel non aſſignabitur ſufficiens mutatio vel petetur principium.

III. FUNDAMENTUM eſt. quod poſuit Suarez Diſp. 7. Metaphyſicâ Sect. 1. 11. 18. Creaturæ ſunt imperfectæ, compoſitæ, mutabiles; Ergò & indigebant per quod in iſtis complentur; cõplementum autem hoc, ſæpè non poteſt eſſe, niſi ſolus modus. Idem aliter proponi poteſt. Dantur potentialitates & indifferentiæ Phyſicæ, quæ non aliter niſi per modos tolli poſſunt, ut aliàs probabitur, ergò dantur modi.

Circa hæc fundamenta in praxi hoc eſt habendum, ut ſemper negativâ viâ proponantur, ſcilicet quod interdum non poſſit poni ſufficiens mutatio ſine modo quod primùm fundamentum eſt, item quod denominatio non poſſit haberi interdum ſine modo, ut voluit ſecundùm fundamentum. Denique quod ſine modo non poſſit interdum tolli indifferentia, ut voluit tertium fundamentum.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Argumenta Philoſophica contra Principia Modorum.

OBJICITUR I. Probando mutationem debere eſſe ſemper in entibus; Non poteſt aliquis tranſitus explicari niſi per novas entitates & modos. Ergò & omnes. Antecedens probatur, in tranſitu à non exiſtentia ad exiſtentiam in unione item & actione.

RESPONDETUR Negando Conſequentiam. Quia ſi non poſſit inveniri ullum negativum, quo poſito poſſit eſſe ſufficiens mutatio ad tranſitum, jam debebit quæri illa mutatio in entibus ſive realibus ſive modalibus, quia autem in tranſitu à non eſſe exiſtentis ad eſſe exiſtentis, non poteſt inveniri ullum tale negativum, quia debet ſalvari exiſtentia, quæ eſt non aliquod non eſſe, ſed eſſe extra cauſas, ideò in tranſitu ad exiſtere requiretur entitas, poteſt autem verè inveniri in multis denominationibus aliquid negativum, quod ſufficiat ad tranſitum pro hac parte contradictionis.

Addo ſicut poteſt ſalvari tranſitus à contradictorio ad contradictoriũ non ſemper per poſitionem

tionem novæ entitatis ratæ, sed interdum sufficit modalis, ita poterit interdum sufficere, aliqua negatio.

Instabis. Verè esse, & verè non esse, non potest explicari sine esse & non esse. Ergò etiam noviter esse, aut noviter non esse, non potest explicari, sine aliquo novo esse, aut novo non esse.

Respondetur. Noviter esse non potest explicari sine novo esse aut entitativè distincto aut formaliter, sed non est necesse istud semper esse entitativum, & ita negatio distantiæ, est novum esse, sed formaliter tantum distinctum, esse autem existentis, uniti, requirit entitatem novam &c. & ita potuit Joannes habere denominationem Poloni, quam non habet, sine ulla entitate nova sibi addita. Item si Petrum Deus annihilet, & postea retrò producat, esset idem Petrus, & tamen novam entitatem non haberet, hoc ipso enim si novam entitatem haberet, non esset Petrus, sed alius à Petro, licèt habeat novam denominationem. Item si replicetur entitas Petri manebit eadem entitas, hoc ipso enim replicatum, non esset Petrus & tamen novam denominationem pluries replicati habebit. Loquor autem hic, ex suppositione quod actiones reproductivæ & replicativæ sint indistinctæ, utpote creativæ, sed si sunt distinctæ, loquor de reproducto, &c. non sub formalitate reproducti, sed sub formalitate habentis idem esse: Item à non esse similis specificè ad esse similis specificè, item à non esse coexistentis ad esse coexistentis, si sumatur secundùm intrinsecam durationem, transitur sine ullo esse superaddito.

Respondebis. Actus Dei liber, qui Petrum reproduceret, replicaret, faceret alibi nasci &c. causaret istam novam denominationem, actus autem Dei liber est ens.

Contra: Quia quando à non esse actus Dei liberi, de replicatione, transitur ad esse actus Dei liberi de replicatione, nulla variatio facta est in Deo, nulla item variatio in entitate. Ergò saltem actus ipse Dei liber, transit ab uno contradictorio ad aliud, sine nova entitate.

Cæterùm non nego etiam actus Dei liberos requirere interdum mutationem in entibus, atque ita Deus, à non esse volentis mundum efficaciter pro nunc, ad esse volentis efficaciter pro nunc, transit ipsâ existentiâ & entitate mundi.

Objicitur II. Potest aliquid transire à contradictorio ad contradictorium solâ mutatione factâ in tempore, ut voluit Vadingus, tract. de Incarnatione Disp. Proêmiali de Modis.

Respond. Ad aliquas denominationes sufficit mutatio in tempore, sed nego quod ad omnes, tunc autem sufficit mutatio in tempore, quando ipsa denominatio desumitur vel pendet à tempore vel est species illius, & sic denominatio crastini, hesterni, præsentis, habetur non-nisi mutatione factâ in tempore: item à non esse obligati reddere hîc & nunc debitum, ad esse obligati, transitur solâ mutatione, factâ in tempore. Cæterum sunt aliæ denominationes, ad quas non est sufficiens mutatio in ipso tempore, quia ex indocto doctus nemo fit solo tempore, aliàs vel omnes essent indocti, vel omnes docti. Deinde tempus semper mutatur, semper incipit ratione ejus partis quæ nunc est, & desinit ratione ejus partis quæ immediatè ante fuit, consequenter omnia & inciperent & desinerent. Denique ut urgeri solet per oppositos, tempus est motus cœlorum entitativè, motus autem cœlorum est ipsum cœlum per illos, cœli autem non mutantur. Ergò à primo ad ultimum nulla hîc mutatio, cùm tempus per oppositos non mutetur. Ergò nec erit transitus à contradictorio ad contradictorium, nam hic requirit per oppositos, mutationem in tempore.

Instat Valentia. Cur non benè potest tribui transitus à contradictorio ad contradictorium, mutationi temporis, non quomodocunq; sumpti, sed prout ei Deus voluntariè suum alligavit concursum, ita v. g. ut ideò materia ex non unita ad esse unitæ transeat, quia venit tempus, in quo Deus decrevit concurrere cum materia v. g. ut uniatur.

Respond. In concursum Dei alligatum certæ differentiæ temporis non posse referri mutationem illam, quia de ipso concursu quærere restat: per quid transeat à non esse concurrentis, ad esse concurrentis, item cùm ille concursus sit efficax, nec sit quid nonnisi imaginarium, quidnam ille ipse efficiat, & si in aliis transitibus non sufficit mutatio in tempore ut dictum supra, detur regula universalis, quandonam sufficiat mutatio in tempore, ex quo postea inferretur, etiam in præsenti hanc mutationem non esse sufficientem.

Objicitur III. Benè salvari potest transitus à contradictorio ad contradictorium solâ novæ formalitatis acquisitione aut novi connotati.

Respond. Posse quidem salvari transitum à contradictorio ad contradictorium solâ novæ formalitatis vel connotati acquisitione, sed nego novam formalitatem posse haberi, sine nova mutatione in entibus vel non entibus ut supra probatum. Deinde si potest fieri transitus à contradictorio ad contradictorium solâ novâ formalitate positâ & nullâ aliâ mutatione, tunc & fieret ille transitus & non fieret, fieret ut supponitur, non fieret autem, quia ante illum transitum erat hæc entitas, quæ & modo, & nihil circa illam mutatum. Ergò si ante transitum non erat transitus, nec modo est, quia idem manens idem, semper facit idem. Sed hæc quæ dicta sunt de mutatione in tempore, vel de accessu vel ex accessu novæ formalitatis, alibi plenius refutantur.

DIFFI-

DIFFICULTAS IV.

Solvuntur Instantiæ Theologicæ.

PRIMA INSTANTIA est. Creatura à non esse causæ obedientialis, ad esse causæ obedientialis, transit sine ulla mutatione. Ergò potest haberi nova denominatio sine nova mutatione.

RESPONDETUR. Nomine causæ obedientialis venit ipsa entitas creaturæ, quam potest Deus assumere pro sua libertate ad aliquos effectus præstandos supra vires naturæ, ut cum assumitur aqua, ad producendam gratiam baptismalem, hæc causa obedientialis aliquando transit à non esse obedientialis in actu primo, ad esse obedientialis in actu primo, & sic transitus fit per ipsam entitatem creaturæ, supposito quod hæc potentia obedientialis non requirat indispensabiliter compleri per aliquid permanens elevativum. Interdum hæc causa obedientialis transit à non esse causæ obedientialis in actu secundo, ad esse causæ obedientialis in actu secundo, & tunc fit mutatio ratione actionis, quâ producitur effectus, sive hæc actio fit modus, sive non sine modo.

Difficilius est salvare transitum à non esse causæ obedientialis proximè causaturæ ad esse causæ obedientialis proximè causaturæ.

EXPLICANT I. Aliqui quod transeatur per qualitatem superadditam.

CONTRA. Quia imprimis non implicat potentiam elevari, non per aliquid superadditum, redibit ergò difficultas, per quid eo casu transiretur. Deinde illud elevativum permanens, constituit quidem completum principium, sed hîc quæritur de completo principio, prout induit rationem proximè operaturi, per quid inquam ad hanc rationem veniatur.

EXPLICARI solet II. Quod tunc transeatur ad esse causæ obedientialis proximè causaturæ, ipso effectu futuro.

CONTRA. Quia effectus cum sit posterior naturâ, prior autem sit causa in actu primo, & causa in actu primo supponatur completa ante effectum, ideò ab effectu, non potest desumi hic transitus. Quod autem alii dicunt effectum non debere sumi quatenus existens est, & actu dependens à tali causa, sed debere sumi prout futurus est, eò quòd sic acceptus, non sit quid posterius ipsâ causâ, id non satisfacit; quia etiam effectus futurus, est adhuc verè effectus, adeoque posterior natura præ causa, anteq; futuritionem illius, debet præsupponi completio causæ, proximè operaturæ, per quid ergò complebitur in esse causæ, proximè operaturæ. Posset quidem dici, quòd à non esse causæ proximè operaturæ, transeatur ad esse causæ proximæ idq; obedientialiter operaturæ, ipsamet operatione effectus excedentis, quæ operatio est prior ipsomet effectu, hinc si effectus quocunque modo sumptus posset id salvare, per prius id salvabit ipsamet actio. Quia tamen adhuc inquiri pot est per quid transeatur à non esse proximè obedientialiter ipsam hanc actionem posituri ad esse proximè obedientialiter illam actionem posituri, hinc

EXPLICATUR III. Sicut proximitas potest esse in corporalibus Major & Minor, ita & in ratione proximè operaturæ causæ obedientialis potest esse proximitas Major & Minor, & quidem imprimis proximè completur causa obedientialis ipso concursu Dei indebito, proximè parato, secundo ipsamet actione agente, quæ est ipsemet concursus in actu secundo, quæ est quidem posterior ipso principio proximè illam ipsam operaturo, habet tamen rationem prioris & proximioris ad causam, præ ipso effectu.

II. INSTANTIA est. Potest aliquis transire ab esse peccatoris ad non esse peccatoris sine ulla sua mutatione.

RESPONDETUR. Quod tunc possit ille peccator dici non peccator hoc sensu, quia quantumvis nullum ille actum elicuerit, nec sit in illo posita ulla mutatio, dicetur tamen conversus hoc sensu, quia se ad illum Deus convertit, hoc ipsum quia se Deus ad illum convertit, explicando ex communi sententia, ratione mutationis in aliquibus extrinsecis. Cæterum si ille peccator evadat non peccator denomineturq; conversus conversione qua dicatur, etiam ille converti ad Deum, nô poterit id fieri, sine mutatione, sed erit mutatio ob novum actum retractationis vel doloris positum, de quo in materia de Pœnitentia.

III. INSTANTIA est. Si non in omnibus, saltem in aliquibus, potest explicari actus Dei liber per aliquam æquivalentiam ad actum novum, præstando id sine novitate, quod præstaret novitas actus, quo casu, erit nova denominatio ratione illius actûs, & tamen non ostendetur ulla nova mutatio.

RESPONDETUR. Sicut illic est novus nonnisi æquivalenter actus, faciens id sine novitate actûs, quod faceret novitas actûs, ita etiam est illic proportionata illi actui per æquivalentiam explicabilis mutatio, scilicet æquivalenter præstans id, quod præstaret in creatis mutatio, sed hoc fusius tractatur tum in materia de Pœnitentia an sine infusione gratiæ remitti possit peccatum, tum in materia de actu Dei libero in prima Parte.

IV. INSTANTIA est. Angeli habent concreatas futurorum species, quæ à non esse completarum, ad esse completarum, transeunt sine ulla mutatione.

RESPONDETUR. Esse illic mutationem, quam adfert ipsa existentia objecti, ipsaque oblatio concursus divini ad noscendum, erit sufficiens mutatio, de quo in materia de Angelis.

V. INSTANTIA est. Angelus à non esse

loquentis ad esse loquentis transit sine ulla mutatione.

RESPONDETUR. Esse illic mutationem ratione novi actus voluntatis quo dirigit mentem suam ad alium, vel ratione signorum aliquorum spiritualium, vel ratione verbi mentis, ex sua speciali ratione, vergentis ad alium, de quo in materia de Angelis.

DIFFICULTAS V.

De Definitione & Essentia Modorum apud Alios.

PRIMO definit modum Hurtadus disput. 2. Metaphysica Sect. 5.

Modus est qui per suammet essentiam est actualis determinatio rei indifferentis.

IMPUGNATUR I. ab Arriaga. Ubicatio & Duratio sunt modi, & tamen non sunt actualis determinatio subjecti ad aliquid, si enim ad aliquid determinarent, maximè determinarent ad locum, & hoc tempus, sed ad hæc non determinant; nam locus & tempus prout sunt ab ista Ubicatione & Duratione cōdistincta, nihil sunt. Ergò ad hæc modus non determinat, nec potest modus determinare ad se ipsum, aliàs ita definiri deberet; Modus est, qui est actualis determinatio ad se ipsum; si autem ita definiretur malè definiretur, explicaret enim definitum in ordine ad se ipsum, æquivaleretq; huic definitioni; Modus est qui reddit subjectum actualiter habens modum, quod videtur ridiculum. Addit deniq; omnem formam physicam determinare ad se ipsam, Anima enim rationalis non determinat ad formam leonis &c. & tamen forma physica determinans ad se ipsam, nō est modus.

Hac ratione formata ab Arriaga non est contentus Oviedo controv. 4. Metaphysica pars 5. Pensanda mens illius.

I. ARGUMENTUM. Oviedo est, sufficit ut modus ad se ipsum determinet, quia possibilis est calor, qui non media actione, sed per se ipsum dependeat à principio activo & uniatur, non per distinctam unionem subjecto, iste calor erit modus, & tamen ad nihil distinctum à se ipso determinabit. Quod verò possit non media actione calor, sed per se ipsum dependere à principio activo, probat instantia desumpta ex iis quæ creantur, supposito quod creatio non sit modus.

RESPONDERI potest. Non probari, quòd ille calor sit modus, quia non repugnat etiam rem se ipsa pendere, & ad nihil distinctum à se ipsa determinare.

II. ARGUMENTUM. Oviedo est, benè fieri possunt definitiones per definitum materialiter sumptum, quia substantia definitur, quod sit ens per se, causa quod sit principium per se influens &c. Ergò & modus definiri poterit per ordinem ad se ipsum.

RESPONDERI potest. Quod cæteris paribus præstet acceptare istam definitionem, in qua definitum nec materialiter ponitur in definitione, hoc ipso enim clarior erit definitio, suo definito.

ADDO. Aliud est quærere an se ipsis uniantur formæ, & aliud an se ipsis determinent subjectum: fieri enim potest ut aliquid se ipso non uniatur, & tamen se ipso ubi unitum fuerit, ad aliquid determinet, sicut per multos verbum mentis per se ipsum non unitur potentiæ, & tamen se ipso determinat cognoscitivam, ad hoc cognoscendum, non aliud. Arriaga autem dicit solum determinare omnem formam ad se ipsam, non verò uniri se ipsa. Deniq; determinare ad se ipsum saltem secundùm conceptum negativum, est, auferre negationem sui, omnis autem forma aufert negationem sui. Cæterum aliter.

CONTRA I. est. Quod immeritò velit Arriaga, omne determinativum subjecti, debere esse determinativum ad aliquid à se distinctum. Certè enim subsistentia seu Persona, est terminus, & in multorum sententia modus, & tamen ad nihil distinctum, à se ipsa determinat, termini item quantitatis, sunt per aliquos modi, & tamen ad nihil distinctum à se ipsis determinant. Non nego tamen aliquos modos, ad aliquid à se distinctum determinare. Deinde cùm modi interdum determinent ad aliquid à se distinctum, interdum non determinent ad aliquid distinctum, hinc fit, ut modi ut sic, definitio, non supponat pro determinatione ad seipsum.

CONTRA II. Quia definitio ab Hurtado data potest extendi etiam ad formalitates Scotisticas si dentur, & ad formalitates connotativas, verè enim etiam illæ formalitates determinant indifferentias.

CONTRA III. Quia videtur superfluere particula actualis, si enim determinatio est, actualis est, hoc ipsoque non esset determinatio, si actualis non esset.

II. DEFINIT modum Arriaga Disp. 1. Metaphysica Sect. 1. *Modus est informatio actualis subjecti.* Porrò hanc informationem duplicem esse, dicit unam intrinsecam quomodo unio per illum subjecto in quo recipitur, est intrinseca. Aliam informationem dicit esse intrinsecam, quo pacto Actio, informat extrinsecè agentem, neque enim potest esse divinitus actio, ut non denominet causam causantem.

NON SATISFACIT I. hæc definitio. Quia informatio ista extrinseca, non potest ullo modo dici informatio, aliàs posset dici, quòd si materia sit in uno loco ultimo disposita, & forma in alio loco, quòd tunc extrinsecè informetur materia, etsi non potest formis physicis realibus tribui informatio extrinseca. Ergò nec tribuetur modis.

NON SATISFACIT II. In principiis admittentium

tium denominationes, formalitates &c. nam etiam illis competit esse informationes actuales subjecti.

Non Satisfacit III. Quia anima dum est actu unita Corpori, illudque informat, non est modus, & tamen possit dici, quòd sit actus informativus subjecti, adeoq; & actualis informatio subjecti, formis enim competere potest, non tantùm esse informativum ut Quod, sed etiam informativum ut Quo. Quidquid sit an tunc intercedat vel non intercedat intermedia Unio. Cæterum si distinguuntur informativum, & informatio non tenebit argumentum adstringendo scilicet informativum, ad prædicatum ratitudinis.

III. Definit modum quidam recentior *quod sit actualis actuatio subjecti*, hæc explicatio

Non Satisfacit I. Quia ly actualis superfluit, si enim actuatio est, actualis est.

Non Satisfacit II. Quia non repugnant modi non tantum actuantes, sed etiam actuabiles, ut si ponatur modalitas intermedia, receptiva, cum aliqua substantia alicujus formæ supernaturalis receptiva.

Non Satisfacit III. Possibilis est talis materia, quæ sit essentialiter ordinata ad unam formam, & forma quæ sit ordinata essentialiter ad unam materiam, & quam materiam impossibile sit sine illa forma existere, & illam formam sine hac materia, quæ enim in hoc implicantia quo Casu materia huic formæ uniretur non per superadditum modum.

Ratio, quia illic nulla esset indifferentia ad quam tollendam necessarii sunt modi. Et tamen illa forma, non esset modus, ita enim suppositio est argumenti, & non repugnat duobus entibus ita ordinatis, ratio realitatis, & tamen illi formæ competeret esse actualem actuationem subjecti. Quod ipsum probatur, quia esset actualis informatio ipsiusmet materiæ, impleretq; illius capacitatem, ergò esset actualis actuatio subjecti, utpote reddens illud subjectum non actuabile sed actuatum. Quod si illi formæ quæ censetur non esse modus, convenit definitio modi de qua disceptatur, rectè inferretur, illam definitionem non esse legitimam.

DIFFICULTAS VI.

Proponitur Definitio Modorum & Mens Suarii.

Dicendum est. *Modum ita benè definiri; Est determinatio physica indifferentis rei, vel si vis dicere, Entis.* Dictum debere esse determinationem non verò informationem aut actuationem, quia modalitates non rarò sunt quid extrinsecum rebus quas determinant, non vetat autem quidquam determinari ab extrinseco, est autem saltem quoad phrasin durum dicere, quod informetur vel actuetur aliquid, ab extrinseco. Dictum modum esse physicam determinationem seu entitativam, ut excludantur formalitates & denominationes. Dictum debere esse determinationem rei indifferentis, ut ostendatur illam formam quæ essentialiter nonnisi ad unam meteriam esset ordinata, se ipsa uniendam. Addidi si vis dicere Entis, nam si quis teneret intellectionem esse modum, & se ipsa non uniri intellectui, modus ille unitivus, non rem sed Ens indifferens determinaret.

Quæres. *An modos de quibus hîc, tenuerit Suarez?* Tenuit.

Ratio I. Ille qui suis modalitatibus condistinctam existentiam, esse actuale extra suas causas, ab alio ente etiam actuali condistinctum, tribuit, tenet modos de quibus in præsenti; si enim habent esse actuale & existentiam distinctam, sunt revera quid entitativum Suarez autem iis quos agnovit modis id concessit disp. 31. Metaphysica Sect. 1. n. 30. *Dum*, inquit, *subsistentia, suum proprium esse existentiæ habet, condistinctum etiam modaliter, ab existentia naturæ substantialis.* Et rationem adfert, quia ille modus, Verba sunt Suarii, *qui est subsistentia, distinguitur in re ipsa à natura, tanquam aliquid actuale, extra suas causas positum, ab alio ente, etiam actuali.*

Respondebis. Quod etiam formalitates Scotisticæ habeant existentiam non entitativè sed formaliter ex natura rei distinctam & quod hanc tribuerit nonnisi Suarez suis modis.

Contra. Ostendatur hoc ipsum esse mentem Suarii, ostendatur ex mente Suarii hæc duplex existentia, præcipuè cum ipse Suarez ipsam existentiam non condistinxerit ab ipsa entitate rei extra causas posita, hinc si cui tribuit existentiam, tribuit entitatem, ostendatur tenuisse Suarium Formalitates Scotisticas.

Ratio II. Ille qui de suis modis asserit quod sit spiritualis, non materialis, tenet modum de quo in præsenti non formalitatem, Suarez autem dicit unionem esse modum spiritualem.

Ratio III. est. Ille qui de suis modis asserit, quòd sint aliquid positivum & afficiant ipsas entitates, per se ipsos, dando illis aliquid, quod est extra essentiam totam ut individuam, & existentem in rerum natura, ille tenet non esse purum nihil modos, hoc autem asserit Suarez Disp. 7. Sect. 1. n. 17. Deinde Suarez dicit modum quem tenet non esse rem, non esse puram formalitatem, dicit non esse omninò nihil, sed modum quendam realem ut habetur n. 18. & n. 28. de Distinctionibus, *Atque ita*, inquit, *concedendum est quatenus modus est ens, eatenus ipsum, & rem quam modificat, esse duo entia & distingui in re ipsa, & realiter latè loquendo.*

Dices I. Suarez Disp. 7. Sect. 1. n. 17. dicit novam entitatem non adferre modum.

Respondetur. Quod ibidem se explicat Suarez, quòd modus non adferat entitatem ratam,

ratam, quantumvis positivum esse adferat. Et certè illam entitatem modis negavit. Suarez quam si haberet v. g. unio quantitatis, tunc deberet per aliam unionem uniri subjecto & quantitati, ut expresè loquitur n.17. sed nonnisi tunc cum illa unio esset entitas rata, tunc primum per aliam unionem uniri deberet. Ergò solam entitatem ratam negavit Modis Suarez.

Dices II. Suarez tribuit Modis n. 19. Modum identitatis cum modificato.

Respondetur. Quod tribuerit modum identitatis, id est inseparationis ad permanentiam utriusque, quod solis entibus ratis convenit, sed nego quod tribuerit suis modis identitatem, quæ importet negationem entitatis positivæ, in modis.

Dices III. Hoc ipsum esse suspectum quod Suarez ita locutus fuerit de modis præcipuè in priori tomo Metaphysicæ ut indigeat explicari.

Respondetur. Videbat Suarez promptum esse ut ab Auctoribus noviter ex vetustate eruta de modis sententia, impugnaretur per hoc; quod si modus, non esset, formalitas esset res, ut ergò eos dejiceret ab hac opinione, negat modum esse rem, negat modum esse entitatem qualem illi imaginari possent, hoc est, ratam. Unde etiam Suarez non expresè dicit modum habere identitatis cum modificato, sed restrictè quendam modum. Et quando negat modum esse rem aut entitatem, hoc ipsum restrictè facit, addendo propriè, propriè autem entitas secundùm usurpationem, quæ tunc invaluerant, supponebat pro re.

DIFFICULTAS VII.

De Proprietatibus Modorum Signo Divisione.

Quod attinet ad proprietates Modorum.

I. Proprietas. Modorum est indeterminabilitas, per alias determinationes in eodem genere; sic v. g. unio, non potest alia unione uniri, motus alio motu moveri &c. sive hæc sint modus, sive non sine modo. Ratio. Quia si posset modus determinari in eo genere per alias modalitates, & esset modus ut supponitur, & non esset, quia definitio modi illi non conveniret, non enim jam esset determinatio, sed determinatum physicè, hocque ipsum etiam ratio à posteriori suadet, quia si v. g. unio, alia unione unitur, illa secunda vel se ipsa unitur vel per aliam, si se ipsa, redibit paritas de priori unione, si per aliam, dabis processum in infinitum.

II. Proprietas. Modorum est, habitudo essentialis ad hoc modificatum. Ratio. Quia si hanc habitudinem non haberet, sed esset indifferens ad hoc vel illud subjectum, hoc ipso indigeret alio novo modo modificari, in eodem genere, cujus oppositum vidimus.

III. Proprietas. Repugnantia ad existendum extra suum subjectum. Ratio. Quia modus est determinatio, si autem existeret extra suum subjectum, non esset determinatio, quid enim determinaret.

Quod attinet ad signum distinctionis modalis.

Signum Distinctionis modalis est separabilitas unius extremi, quantumvis aliud extremum ab illo separari non possit ad permanentiam. Habito autem respectu ad illam fomam, quæ essentialiter nonnisi in subjecto exigeret esse, correctius signum hoc explicaretur ut dicantur illa esse distincta modaliter, quorum unum habet se per modum indifferentis physicè, & aliud per modum determinationis physicæ, non dico determinantis physicè sed determinationis physicæ, nomine determinationis physicæ, intelligendo viam, determinantem formã; nam etiam albedo determinat physicè subjectum & non est modus, cumque possit existere tanquam Ens ratum sine subjecto, habet rationem determinativi non determinationis.

Quod attinet ad divisionem modorum.

Dividuntur imprimis ut dictum supra in modos entitativos & modos essendi, modi entitativi alii sunt substantiales alii accidentales. substantiales sunt per Suarium unio & subsistentia eò quòd tribuant denominationes substantiales, modi autem accidentales sunt, qui tribuunt denominationem accidentalem, qualis est apud Suarium inhærentia qualitatis & quantitatis. Alii sunt modi tenentes se ex parte potentiæ activæ, hoc est, qui denominant agentem. Alii sunt modi potentiæ passivæ, qualis censetur modus esse materialisatio respectu materiæ. Alii sunt modi purè terminativi, quales aliqui putant esse terminos quantitatis.

Quæritur I. *Quare non possit esse talis habitudo modi ad modificatum, ut dicat essentialem ordinem ad subjectum, sed non determinatè ad hoc*, sed vel ad hoc, vel ad hoc.

Respondetur. Ideò, quia hoc ipso illi modo accideret esse in hoc subjecto, cum posset esse in alio. Quod si accidit illi esse in hoc subjecto, per aliud debebit determinari, de quo ipso determinativo quæretur: an sit indifferens? si indifferens, dabis processum in infinitum, si non indifferens, non erit major ratio unius, quàm alius modi.

Quæres II. *An modus qui est essentialiter determinatus ad hoc subjectum possit habere rationem rei*, respectu alterius subjecti v. g. utrum fieri possit ut modus qui unit materiam Petri cum anima Petri, possit uniri materiæ & formæ Pauli. Potest. Ratio. Quia nulla in hoc implicantia, sed debebunt simul uniri materia & forma Petri, quia aliàs ad sui permanentiam existeret modus sine proprio suo subjecto. Cæterum illa

v. g.

v.g. unio Petri, quæ per ordinem ad Paulum habet rationem rei, non potest eidem Paulo tribuere effectum suum formalem. Ratio. Tum quia nulla forma potest tribuere effectum suum formalem subjecto, non sibi proprio seu incapaci sui. Jam autem Paulus, respectu unionis Petri, non est subjectum capax, cùm illa unio, sit nonnisi determinata ad Petrum. Tum quia, si Paulus uniretur cum Petro, actus vitales Petri, nón facerent v.g intelligentem Paulum. Ergò nec unio Petri, denominaret Paulum unitum. Consequentia probatur, quia non est major nexus actus vitalis cum potentia ab intrinseco se movente, quàm sit nexus modi, cum suo subjecto. Tum quia illi potest tribuere rationem formalem uniti v. g. unio, respectu cujus est unio, cum forma & effectus formalis primarius, tam intimè conjungantur, sed respectu alterius subjecti non habet unio rationem unionis ut clarè dicit Arriaga disp. 1. Metaphysica Sect. 1. n. 10. licet censeat illum modum, qui uniretur subjecto, per accidens tribuere effectum suum formalem. Et sicut actio qua producitur Petrus, non potest esse productiva Pauli, ita nec unio Petri, erit unio respectu Pauli. Major autem principalis probatur. Quia illa unio tribuens rationem formalem uniti, si illam tribueret respectu ejus, cujus non est unio & esset unio & non esset unio, non esset unio ut supponitur, esset unio, quia illi subjecto tribueret effectum suum formalem.

Dices. Subsistentia divina potest tribuere humanitati rationem subsistentis. Ergò & unio illa Petri, poterit tribuere Paulo rationem uniti.

Respondetur. Disparitatem imprimis esse, quia Personalitas Verbi est res, adeoq; non adstricta ad terminandum nonnisi unum subjectum. Deinde quia illa subsistentia secundùm vim suam intrinsecam, est terminativa non tantùm increatæ, sed etiam creatæ naturæ, quòd à posteriori ex mysterio incarnationis colligitur. Hinc si eandem terminet non extrahetur extra suam sphæram, sed faciet quod facere nata est. Jam autem ex dictis, modus, est essentialiter determinatus, nonnisi ad hoc subjectum.

Instabis. Magis est alligatum Verbum ad naturam divinam utpote identificatum, quàm modus cum subjecto, cui non identificatur, & tamen Verbum tribuit rationem subsistentis, naturæ humanæ. Ergò & modus poterit, tribuere alteri subjecto, rationem suam formalem.

Respondetur. Magis esse alligatum Verbum naturæ divinæ, quoad identitatem physicam, sed non magis quoad ordinem terminativi, perfectivi, tributivi sui effectus formalis, cùm habeat vim terminandi, etiam creatam naturam.

Quæritur III. *An modi debeant dici inseparabiles à subjecto, an verò quod illis repugnet existere extra subjectum.* Posterior iste modus videtur esse castigatoris phraseos, quia non habet tantam ambiguitatem atque terminus inseparabilitas, quia inseparabilitas potest supponere pro identitate reali, quæ tamen non competit modis.

Quæritur IV. *Quare creaturæ respectu Dei non sint modi, quare item personæ divinæ respectu naturæ divinæ.*

Quoad I. Vide responsionem Oviedo contr. 4. Metaphys. punct. 5. quæ illius responsio non est universalis, multi enim negant creationem esse modum, si non est creatio modus, benè jam dicetur, constitui Deum in actu secundo formaliter efficientis, à creaturâ, adeoq; modum esse respectu Dei. Commodius dicetur creaturam comparatam ad Deum non esse modum, quia non competunt illi ita comparatæ proprietates modi, nam creatura comparata ad Deum habet suam ratitudinem, nec essentialiter indiget actuali positione, in alio à se subjecto, quo indiget modus.

Quod attinet ad II. Personæ comparatæ ad naturam divinam non habent ratione modi, quia habent identitatem entitativam cum natura divina, quæ non est modus, nec comparatæ inter se habent rationem modi, quia una respectu alterius, non habet se per modum dedeterminativi, & cujus sit indifferentia sublata, ab alia persona.

Quæritur V. *Quomodo modi inter se distinguantur.*

Respondetur. Non distingui inter se modos realiter, quia utrumque extremum non se habet per modum entis rati &c. nec distinguuntur, modaliter, quia utrumque extremum potest sine alio existere, posset dici quod distinguantur impropriè realiter, quia comparati inter se sunt res impropriè, cum sine se existere possint, distinguuntur etiam impropriè modaliter, quia licèt sine se existere possint, adhuc tamen habent entitatem modorum.

An autem major sit distinctio inter rem & rem, quàm inter rem & modum, vide Comptonum.

QUÆSTIO V.

De Distinctione virtuali.

Actum de hac Distinctione in prima parte, sed & hìc de illa tractandum, ut de illa informetur Lector uberius.

DIFFI-

DIFFICULTAS I.

Quid Distinctio virtualis.

PRÆMITTO I. *Quis fuerit ortus & occasio adstruendæ Distinctionis virtualis.*

Docet fides naturam divinam communicari, paternitatem identificatam realiter naturæ divinæ non communicari. Reflexit sese intellectus humanus, quòd hæc contradictoria communicatur non communicatur non possint de uno verificari, aliàs Mysterium Trinitatis implicaret, utpote involvens verificationem duorum contradictoriorum, & quia hoc de quo verificatur communicatur, non communicatur, non potest esse distinctum realiter, nam Natura Divina & Paternitas sunt idem realiter, nec id de quo hæc verificantur potest esse distinctũ formaliter ex natura rei distinctione Scotistica, ob rationem mox adferendam, nec deniq; id de quo hæc contradictoria verificantur; potest esse quidquam distinctum actuale, hoc ipso enim Deus non esset infinitè simplex; hinc saltem debet verificari de alio virtualiter, consequenter admissa est in divinis distinctio virtualis.

PRÆMITTO II. *Quid Nomine Distinctionis virtualis non debeat venire.*

Non debet venire distinctio aliqua in potentia, quæ exeat in actum, per aliquam intellectus operationem; Ratio, quia ista distinctio potentialis, non est actu, sed erit accedente v. g. opere intellectus, & tamen ante omne opus intellectus, datur illic objectivum *communicatur & non communicatur*, quod tamen de uno verificari non potest. Nec item hoc nomine venire debet distinctio vi cujus contradictoria prædicata conveniant, Ratio. Tum quia convenientia prædicatorum contradictoriorum non facit distinctionem sed supponit, priusque est esse, quàm dici. Tum quia hæc Explicatio videtur committere circulum, si enim quæratur quare contradictoria prædicata convenire possunt huic vel illi; Respondebis, quia sunt distincta virtualiter, si quæratur, quare sunt distincta virtualiter, Respondebis, quia illis competunt prædicata contradictoria, cui tamen quæstioni aliter satisfieri potest. Tum quia multa sunt quibus conveniunt prædicata contradictoria, quæ non distinguuntur virtualiter: nam definitio est clarior definito, quod non competit definito. Neque tamen distinguuntur virtualiter.

PRÆMITTO III. *Quid veniat nomine distinctionis virtualis.*

Nomine distinctionis virtualis intelligi æquivalentiam unius ejusdemq; indivisæ Entitatis, ad plura seorsim reperibilia, quod ipsum sic explicatur: Contineri vel esse virtualiter aliquid, dupliciter contingit, I. Quando continetur aliquid in alio tanquam in Causa, sic continetur effectus in suo principio, arbor in glande, Conclusio in præmissis, Scientiæ in principiis. II. Continentur aliqua virtualiter in alio, eo sensu, quod aliquid æquivaleat pluribus seorsim reperibilibus sic v. g. aureus est virtualiter duo imperiales, æquivalet enim duobus, seorsim extra aureum, reperibilibus. Item, quod terrestres nuntii in Comitiis publicis acceptant, censetur virtualiter acceptare Nobilitas, quia concordia totius nobilitatis, & assensus per plures dispersus, adunatur in legatis uniuscujusque Palatinatus. Porrò distinctio virtualis non est desumenda per potentialitatem aliquam, ita ut contineatur in aliquo tanquam in Causa, sitque ipsa in potentia, jam enim id supra rejectum. Desumenda ergò erit per æquivalentiam ad plura, ita ut una eademque Entitas accepta cum personalitate v. g. Patris æquivaleat seorsim reperibilibus, nempe communicabili & non communicabili, quæ alibi seorsim reperibilia, in eandem Entitatem Divinam coëunt.

PRÆMITTO IV. *Duplicem posse virtualem Distinctionem cogitari.*

Unam in ordine ad secundas intentiones & prædicata Logica, qualia sunt cognosci & non cognosci, præscindi & non præscindi. Et alia est Distinctio virtualis in ordine ad primas intentiones & ad prædicata physica qualia sunt produci & non produci, communicari & non communicari, hæcque secunda vocatur antonomasticè, distinctio virtualis.

PRÆMITTO V. *Quæ fuerit necessitas adstruendi istam posterioris ordinis distinctionem virtualem in Divinis.*

Debebant imprimis Theologi salvare in Deo summam identitatem, quæ nullam in Deo compositionem actualem admitteret, sentiebant enim Divinam essentiam, esse in omni genere perfectionis illimitatam simpliciter, quod si est illimitata simpliciter, non debet adstringi, ut sit formaliter hæc perfectio & non sit formaliter hæc perfectio.

Deinde volebant salvare prædicata hæc; communicatur non communicatur, producitur non producitur, quæ tamen de uno eodemque non verificantur, nisi invehendo in objectum implicantiam, ut ergò salvent simplicitatem Dei non ponunt ullam distinctionem actualem, ut salvent prædicata contradictoria, ponunt istam distinctionem virtualem seu æquivalentiam ad plura, quæ aliàs solet appellari eminentialis continentia distinctionis, vi cujus habetur, ut cum summa identitate, possit idem communicari & non communicari, non qua idem est, sed qua æquivalet pluribus.

PRÆMITTO VI. *Quod sit Signum distinctionis virtualis ut sic.*

Signum ejus est reperibilitas unius perfectionis sine alia in aliis Entibus, quæ tamen in hoc v. g. Ente adunantur.

SUPPONO

Supposo. *Unde dignosci possit quòd aliquid habeat distinctionem virtualem in ordine ad prædicata physica & primò Intentionalia; vel in ordine ad prædicata Logica, seu secundò Intentionalia.* Imprimis quia distinctio virtualis in creatis nullo modo reperiri potest in ordine ad prædicata physica, qualia sunt produci non produci, communicari non communicari, quia magnum absurdũ sequeretur per locum Theologicum, nempe posse dari in creatis mysterium Trinitatis, quod absurdum non sequetur, si ponatur distinctio virtualis in ordine ad prædicata, secundò Intentionalia, mysterium enim Trinitatis, est de linea primò Intentionalium. Ex hoc ergò ipso dignoscetur si aliquid increatum non sit, illi non posse competere distinctionem virtualem in ordine ad prædicata primò Intentionalia.

Deinde de ipsis divinis discurrendo Ea quæ æquivalent in divinis iis, quæ aliàs seorsim sunt reperibilia, ita ut quod uni formalitati convenit, ne in sensu quidem reali competat alteri, signum erit haberi illic distinctionem virtualem ad prædicata primò intentionalia: & ita ne in sensu quidem reali & identicè communicatur Paternitas Filio, aliàs Filius esset in sensu reali, & identicè Pater, licèt non esset formaliter Pater, sicut est realiter & formaliter Deus, eo quòd illi communicetur realiter & formaliter natura divina. Post hæc Scripta reperitur eadem Sententia apud Arriaga de Trinitate disp. 47. num. 20. Et apud recentiorem Suarez tract. 2. Metaphysic. disp. 2. ubi num. 156. expressè docet: Paternitatem identicè Filio non communicari. Si autem quod uni competit formaliter competat alteri in sensu reali, erit tunc distinctio virtualis, non nisi in ordine ad prædicata Logica, & ita in divinis, quia in sensu reali misericordia punit; ideò non distinguitur virtualiter, virtualitate in ordine ad prædicata Physica & primò intentionalia.

Item quia animalitas in sensu reali ratiocinatur, licèt non ratiocinetur formaliter, ideò non distinguitur virtualitate illa prima. Tunc autem quod competit uniformalitati, competit in sensu reali alteri, quæ cum illa identificatur quando nulla est, ejus adstruendæ necessitas, sicut enim non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec virtualitates. Porrò ab Auctoribus agnoscitur vel maximè necessitas ponendæ distinctionis virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia, quando ipse articulus fidei id exposcit, ut exposcit v. g. in natura comparata ad Paternitatem, non exposcit in justitia comparata ad Misericordiam.

* * *

Punctum Difficultatis I.

An Distinctio virtualis, sit Distinctio realis in tertio, & de aliis distinctionem virtualem in divinis concernentibus.

Aliqui videntur nolle penetrare, quid sit distinctionem virtualem tenere in divinis explicando eam, per distinctionem realem in tertio, nam hoc solùm ponunt, quod sit duorum identificatorum v.g. Filiationis & naturæ alietas in tertio, hoc est in Paternitate, quæ est distincta realiter à Filiatione, quod nos concedimus, dicimusq; posse fieri conjugationem naturæ & filiationis comparatæ ad tertium, quod est Paternitas, eritque tunc distinctio realis in tertio. At potest etiam fieri conjugatio duarum personarum, comparatè ad naturam, & tunc erit duorum distinctorum realiter, identitas in tertio. Sed remanet tota difficultas, an verificatio prædicatorum contradictoriorum v. g. producti, non producti habeatur formalissimè ratione verificativi, quod sit præcisè distinctio realis in tertio, & hoc intendunt recentiores aliqui, ut Perez & Esparza.

Dixi I. Parte D. 2. n. 131. Quòd non rectè explicetur distinctio virtualis per distinctionem in tertio. Argumenta aliqua inibi proposita opposuit sibi quidam, dignatusq; est illis respondere, subjiciam argumenta prout illa sibi idem opposuit.

I. Ratio, quam sibi opposuit est. Natura divina ut est prior ratione nostra, ut distincta à Paternitate est improducta: nec enim ideò Deitas produci non potest, quia non potest produci Paternitas, cum improducibilitatem Deitatis demonstret Metaphysica non demonstrans Paternitatem. Ergò Deitas non à Paternitate dicit rationem improducibilis.

Respondet idem. Naturam divinam pro illo statu præcisionis à Paternitate, esse improductam radicaliter, quatenus adhuc est id quod exigit identificari cum persona improducta. Hanc porrò personam divinam improductam sub hoc conceptu certè demonstrat Metaphysica, quia demonstrat dari naturæ intellectualis individuam substantiam quæ sit à se, licèt eam non demonstret sub conceptu expresso Patris generantis Filium.

Contra I. Posito quod natura divina de se, adeoque pro illo priori sit improducta nonnisi radicaliter, improductio tamen illa non habetur à persona improducta; quæ in re, imò formalissimè est Paternitas, seu verificativum hujus propositionis natura non est producta, non habetur à Persona illa improducta, quæ in re & ratione nostra est ipsa Paternitas. Ergò Deitas non à

Paternitate, dicit rationem improducibilis radicaliter. Antec. prob. Tum quia si quæratur ex omni retro antiquitate Catholica, quare divina natura communis omnibus tribus personis sit improducta, nemo respondebit, quia Paternitas est improducta, & tamen omnis retro Theologica Antiquitas agnovit in DEO radicalem illam ut explicata est improducibilitatem, hoc est, exigentiam ut identificetur natura, improductæ personæ. Quod autem retroantiquitas non dederit pro causali, natura divina est improducta, quia Paternitas est improducta, probat Auctoritas S. Anselmi de Incarnatione Cap. 3. *Quæcunque enim illis sunt communia, ut omnipotens, æternus, in hoc solo intelliguntur.* Ergò cum esse improductum quoad essentiam, sit commune omnibus tribus personis, istud esse improductum, intelligetur in aliquo communi, adeoque non in Paternitate. Ergò recurrere ad personalitatem erit novitas circa tantum Mysterium. Tum quia ex hac responsione inferent Ariani. Si competit improducibilitas Deitatis, nonnisi ratione Paternitatis seu personæ improductæ, cum reliquis personis, non competat personalitas improducta seu Paternitas, nec competet improducibilitas in natura: cui enim non competit dicere in se verificativum naturæ improductæ, nec competet habere in se naturam improductam: Verificativum enim cum objecto propositionis sunt idem; cùm ipsa veritas sit conformitas cum objecto. Tum quia rationem improducti in Mysterio Trinitatis, duplicem est necesse contra Arianos ponere, unam in ratione naturæ, vi cujus competat aseitas & Filio & Spiritui S. & aliam in ratione personæ quæ competit soli Patri; & tamen præsens responsio unam nonnisi ponit, cùm verificativum aseitatis competentis naturæ Divinæ non sit ipsa Natura Divina sed Paternitas, & si unum est verificativum utriusque improducibilitatis, una erit improducibilitas. Tum quia tenet hic Syllogismus. Ratio improducti in natura est communis omnibus tribus personis, Paternitas non est communis omnibus tribus personis. Ergò Paternitas non est ratio improducti in natura.

Tum quia cum sit de fide improducibilitatem in natura esse communem tribus personis, non esse autem communem tribus personis illam personam improductam, quæ in re est Paternitas, quomodo ratio improductæ naturæ, dic si vis improductæ radicaliter, habebitur ab eo, quod non est commune omnibus tribus personis: sicut prædicata reliqua Innascibilis, Fontalis Originis in personalitate inclusa in Paternitate, non sunt quid commune omnibus tribus personis. Cumq; ratio improducibilis in Paternitate non sit condistincta à ratione fontalis originis processionum Divinarum, sicut reliquis personis hæc fontalis ratio nō competit, ita nec cōpetet indistincta virtualiter ratio improducibilis: si non cōpetet, nec cōpetet natura improducta: Ergò apparet improducibilitatē naturæ non ratione Paternitatis haberi. Tum quia ponatur hæc demonstratio. Cui competit esse improductum, sed cui competit esse naturam Divinam, illi competit esse ens à se. Ergò cui competit esse naturam Divinam, competit esse improductum. Numquidne sub ly Ens à se subintelligitur præcisè Paternitas? Si subintelligitur, non erit hoc argumentum demonstrativum, sed error; habebit enim Minorem contra fidem: erit enim ejus hic sensus. Cui competit esse Deum, competit esse Patrem: Si autem sub ly Ens à se non subintelligitur Paternitas: Ergò aseitatis verificativum non est Paternitas: nam verificativum propositionis subintelligitur in propositione. Qui ipse medius terminus sic proponitur aliter. Doctrina quæ falsificat formam non est admittenda, sed si ponatur, quòd verificativum naturæ divinæ improductæ, voca si vis radicaliter, sit Paternitas improducta, falsificaretur forma. Ergò. Minor prob. quia dictus Sylogismus est revera in Barbara, prædicta autem assumptio respondentis ponit illud argumentū non esse in Barbara. Quod ipsum prob. Nam illius Majoris veræ, sensus universalis est. Omne & solum quod est ens à se est improductum; per oppositos autem esset iste sensus. Aliquod & solum quod est Paternitas, est improductum, quæ propositio & particularis est, adeoque destructiva Modi Barbara, & falsa: nam non solùm quod est Paternitas, est quid improductum: nam Filio nō competit Paternitas, & tamen competit esse improductam naturam. Hinc ulterius si quæritur. Sub termino omne & solum quod est Ens à se est improductum, vel respondet verificativum omne & solum quod est Paternitas, vel non respondet; si non respondet. Ergò Paternitas non est illud verificativum: nam verificativum respondet sub propositione vera: Si respondet Paternitas, ergò & est illa Paternitas verificativum dicti termini ut supponitur, & non est verificativum, quia facit propositionem falsam: nam non sola Paternitas, quæ non respondet in Filio Dei, sed & ejus natura, est improducta. Quod autem vel falsificat formam, vel verum, hoc ipso non est verum: nam verum non falsificat verū, sed nonnisi falsum falsificat, sicut lucem lux non aufert, sed tenebræ. Tum quia mala est hæc interpolatio, quam aliquando disputans mecum fecit Arianus olim, nunc Catholicus per Dei gratiam Magnificus ac Generosus D. Elias à Bukovviec Schlitnig, Burgravius in Palatinatu Posnaniensi, cujus argumenta mihi proposita habes I. Parte disp. ult. à n. 292. ad n. 361. mala inquam est hæc interpolatio, credo in unum Deum Patrem omnipotentem, sed debet esse talis, credo in unum Deum. Patrem omnipotentem, ut scil. ly unum Deum, non conjungatur cum solo Patre omnipotente. Ergò & improducibilitas non

tas non debet conjungi cum sola Paternitate, nec sola Paternitas esse ejus verificativum, & si Deus non dicitur unus unitate desumibili à Patre. Ergò nec debet dici improductus improducibilitate desumibili à solo Patre.

Tum quia tentet si placet Respondens ex improducto personali, probare improductum commune omnibus tribus personis: si autem ex improducto personali non potest legitimè inferri improductum commune, apparet quòd Paternitas, quæ est improductum personale, non sit verificativum hujus termini natura divina est improducta, nec apparet, quî id probari posset nisi assumendo hanc Majorem: Identificatum improducto personali, & ipsum est improductum; quæ propositio est falsa; quia si causalis hæc. Ideò natura divina est producta, quia identificatur productæ personalitati, est falsa; etiam hæc erit falsa, ideò est improducta natura, quia est identificata improductæ Paternitati. Si autem non potest probari, ex improducto personali, improductum commune omnibus tribus personis, apparet quòd hujus termini natura divina est improducta, quæ per fidem est communis omnibus tribus personis, non sit verificativum Personalitas improducta. Tum quia vera est causalis. Ideò natura divina est improducta quia est à se, falsa autem hæc causalis, in sensu ut suppono formali. Ideò natura divina est improducta quia est Pater: nam sicut nullum datur prædicatum verificabile de Paternitate verificabilitate orta ex Filiatione: quia de Filiatione, quâ tali non participat Pater, adeoq; nec de prædicatis inclusis in filiatione quâ tali; consequenter nec participat de verificativis inclusis in filiatione quâ tali, simili jure nec filiatio participabit de verificativis inclusis in Paternitate, & tamen participat de prædicatis improducti: Ergò verificativum hujus prædicati improductum non habetur à Paternitate; seu non est vera hæc causalis: Ideò natura est improducta, quia Paternitas improducta. Et certè cui nihil sit de participatione paternitatis quâ talis, illi nihil erit participationis, de verificativis inclusis in Paternitate quâ tali: nam hæc duo idem sunt formaliter. Ergò cùm Filiationi, nihil sit de participatione Paternitatis quâ talis, nihil erit de participatione verificativi inclusi in Paternitate, adeoque nihil erit de participatione improducti: nam cui non competit verificativum improducti participare, nec competet improductum participare: inter prædicatum enim, & verificativum prædicati quâ tale debet esse idẽtitas: aliàs posset esse aliquid verè album non participando de albedine, quæ albedo cum aliis, est verificativum prædicati album.

Tum quia posito prædicto principio videtur tenere Syllogismus cujus conclusio est falsa, nempe hic. Aseitas est essentia divina sed sola Paternitas est aseitas. Ergò sola Paternitas est essentia divina. Major prob nam definitivè & de primò essentiali conceptu essentiæ divinæ per oppositos est Aseitas. Minor prob. quia sola Paternitas, est improducta: reliquæ enim personæ divinæ, sunt productæ: & si non sola Paternitas est improducta, nec sola erit verificativa prædicati improductum competentis divinis: quod si sola Paternitas est improducta sola erit aseitas: nam hæc duo idem sunt realiter & virtualiter; & tamen post hanc concessam Majorem & Minorem sequitur conclusio falsa. Ergò sola Paternitas, est essentia divina. Tum quia datur identificatum, (vel si vis expressius dicere concretum) ex improducto & producto nempe Filius cujus natura improducta, Filiatio producta. Ergò datur & verificativum improducti, & verificativum producti identificata inter se: ipsum enim esse improductum verificat prædicatũ improducti, & ipsũ productũ verificat prædicatum producti, Ergò si productum & improductum identificantur inter se, etiam verificativum improducti & producti identificabuntur inter se; & tamen Paternitas quæ est verificativum prædicati improductum, non identificatur Filiationi, sed distinguitur realiter ab eodem. Loquendo item de identificato ex naturâ & Paternitate quæro virtualitati illi quæ est natura, vel competit ratio improducti indistincta virtualiter à naturâ, distincta autem virtualiter ab improductione inclusa in Paternitate, vel non; si competit. Ergò non ratione Paternitatis est improducta; si non competit, contra erit, quia æquè natura non terminat productionem ac Paternitas. Ergò etiam illa virtualitas, erit improducta. Et si soli Paternitati competit ratio improducti, sola Paternitas erit Deitas, quæ est à se & improductum quid, jam enim aliis personis non competet improductio, cùm eis non competat Paternitas, adeoque nec competet eis Deitas. *His allatis*

Reassumitur prædicta Ratio. Natura divina ut est prior ratione nostra & distincta à Paternitate, est improducta radicaliter ut ratio demonstrat, & hæc improducibilitas radicalis & antecedens non verificatur ratione improductæ Paternitatis ut probatur. Ergò Deitas non à Paternitate dicet rationem improductæ.

Dices. Non ratione Paternitatis sub expresso conceptu Patris generantis filium verificari prædicatum improducti, sed à persona improducta, quam sub hoc conceptu demonstrat Metaphysica.

Respondetur. An sub hoc conceptu demonstret id Metaphysica, de hoc infra. Quantùm ad præsens dici potest, quòd sicut nemine cogitãte est verũ dicere natura divina est improducta, ita & verificativũ illius propositionis debet esse nemine cogitate; hoc autem non est aliqua personalitas abstracta, sed nonnisi ipsa Paternitas

nitas: Ergò si Paternitas ut probatum est non verificat hoc prædicatum, nec verificabit dicta Personalitas. Et certè illam propositionem Natura est improducta, verificat personalitas non producta, sed hæc non est alia nisi Paternitas. Ergò id verificat Paternitas; sed non verificat Paternitas ut probatum est. Ergò nec verificabit illa personalitas.

Contra II. Tum quia illud quod assumit in suâ responsione, non est certum, nempe demonstrari à Metaphysicâ naturam divinam sub formalitate personæ improductæ: Quæro enim, vel demonstrat naturam divinam sub formalitate personæ improductæ, distinctæ à naturâ vel indistinctæ: si distinctæ, ubinam habetur hæc demonstratio quæ demonstrat ipsam personam distinctam à naturâ sive divina sive creata? si demonstrat sub formalitate indistinctæ, aut abstrahendo an illa sit distincta vel indistincta, quî jam prædicatum hoc natura divina est improducta, verificabitur non ratione naturæ quod intendit Respondens? Tum quia si quæratur ex illo Metaphysico demonstrante improducibilitatem naturæ divinæ, tantumné agnoscit Personam in Deitate improductam, an etiam naturam? Responderet tanquam scientificus, naturam: nam non demonstratur Personalitas: si autem Metaphysicus scientificè, agnoscit naturam improductam divinam, cur recurritur ad Personam improductam? Tum quia hæc quæ dicitur demonstrari persona improducta, non est subsistentia absoluta; quia non datur; nec illa subsistētia est persona apud illos, qui illam concedunt: non Persona Patris sub expresso conceptu Patris ut conceditur, quid ergò est? & quidem de quo habeatur scientia, seu notitia certa & evidens. Tum quia videtur hæc Responsio recedere à propria sententia: ante enim argumentum propositum dicebatur, quod verificativum hujus propositionis natura est improducta, sit Paternitas improducta; modo autem jam non respondetur per Paternitatem, sed per nescio quam personam improductam. Tum quia etiam posito quòd demonstret Metaphysica Personam Divinam improductam, licèt non sub conceptu expresso Paternitatis, redit Argumentum: an natura divina, prout prior ratione, præ illa persona improducta, ab illa habeat rationem improductæ formaliter. Quod argumentum vide loco citato in 1. Parte num. 138.

Contra III. Tum quia Nego naturam divinam pro illo priori tantùm esse radicaliter improductam, nam pro illo priori natura divina est formaliter natura divina: est enim formaliter quod est & supponitur: Ergò & formaliter est à se, adeoque formaliter improducta. Tum quia natura divina rationem naturæ divinæ formaliter, non accipit à Paternitate, vel si vis à formalitate personæ improductæ, sed hæc ratio Naturæ divinæ, ante illam personalitatem præsupponitur. Ergò nec accipit rationem formaliter improductæ. Ergò antecedenter est jam formaliter improducta, & non tantùm radicaliter. Tum quia in quonam stet hæc radicalis improducibilitas explicari non potest: non enim potest dici ideò esse radicaliter improductam, quia exigit identificari cum persona improducta: Dicam enim etiam esse radicaliter productam; quia exigit identificari cū persona producta Verbi & Spiritus S. Tum quia nihil deest illi improducibilitati radicali, quominus sit improducibilitas formalis: certè enim antecedenter ad Paternitatem non intelligitur terminasse ullam productionem sui. Tum quia redit tota difficultas. Competit naturæ improducibilitas radicalis, Personalitati Verbi non competit: Ergò non recurrendo ad distinctum quid realiter, potest illa improducibilitas verificari de natura ipsâ, consequenter etiam addito hoc termino, manet in integro argumentum. Proinde iteratò sic proponitur in terminis respondentis. Natura divina ut est prior ratione nostrâ, & distincta à Paternitate est improducta radicaliter: Ergò Deitas non à Paternitate dicit rationem improducibilitatis radicaliter.

Addo, Respondentem attendisse quidem ad hoc, an divina natura sit improducibilis antecedenter ad Paternitatem, sed non attendisse, quomodo possit à Paternitate sumere rationem improducibilis; quod tamen tanquam primarium illa ratio involvebat. Quod si Respondens nomine improducibilitatis formalis intelligat improducibilitatem personalem, hæc autē soli Paternitati competit; sed non deberet sola appellari improducibilitas formalis: cùm tam persona Patris, quàm natura nullam formaliter terminet productionem sui.

Confirm. Hæc omnia. Improductio radicalis competit naturæ divinæ, non competit filiationi realiter identificatæ, ostende quid tertium distinctum realiter, ratione cujus competat improductio radicalis. Nam à Paternitate habetur sola improductio formalis.

Punctum Difficultatis 2.

Restituuntur duæ Rationes pro eadem Conclusione.

II. Ratio est. Si Natura divina ratione identitatis cum Patre est improducibilis. Ergò pariter ratione identitatis cum Filio erit producibilis.

Respondet Idem. Disparitatem esse, quia cùm denominatio Producti necessariò dicat oppositionem relativam, ideoq; distinctionem realem immediatā producti à producente, à quâ oppositione præscindit denominatio improducti, ut patet; hinc est, quòd natura divina, cùm

sit quid idem immediatè cum producente & producto, capax est, ut à Paternitate denominetur improducta, non autem à Filiatione denominetur producta; sicut nec denominatur producens: ut enim denominetur aliquid tale vel tale, requiritur capacitas subjecti.

CONTRA est. Tum quia respondetur per hoc quod ipsum sequitur vi doctrinæ respondentis: Redit enim Argumentum: ideò natura divina est improducta quia identificatur realiter cum improducto. Ergò etiam ideò est relata, quia identificatur cum relato. Tum quia si aliunde non ostenditur impediri, natura, ne denominetur producta, ex eo non ostendetur, quia non est relata; nam facilè assumi potest etiam esse relatam cùm sit producta; est autem producta, quia identificatur producto distincto realiter in tertio, sicut est improducta, quia identificatur realiter improducto, distincto realiter in tertio. Et sicut si quis probaret simium esse rationalem; Respondens per hoc solùm, quia non est risibilis, non commodè responderet: facilè enim esset urgere hoc ipso quia est rationalis est risibilis, nec tu respondes cur non sit rationalis: ita & in præsenti, cùm probetur sequi etiam naturam divinam esse producibilem cùm identificetur producto, idque ideò quia ex eo est improducta quod identificetur improducto, recursus ad hoc quòd non sit relata natura divina non tenebit. Hinc si non solves aliunde cur non sit ex paritate rationis producta, per hoc non solves, quia est non relata: nam relatum sequitur necessariò ad productum. Tum quia quamvis improductum secundùm rationes communes spectatum, non dicat relationem, improductum tamen quod est Paternitas, est quid relatum, utpote identificatum virtualiter Paternitati, quæ est quid relatum: si autem illud improductum est relatum & ratione illius verificatur natura divina est improducta, non autem ratione alicujus communis rationis improducti, immeritò recurritur ad illam rationem improducti, de se non relatam: imò sequitur ex hoc principio etiam naturam divinam esse improductam relatè, quod est absurdum. Nego ergò patere, quòd ratio improducti à quâ denominatur per respondentem natura, non sit relativa. Tum quia non videtur esse recta hæc causalis, quam ponit Respondens. Cùm natura inquit divina, sit idem immediatè cum producente & producto, capax est, ut à Paternitate denominetur improducta: quid enim ad hoc facit identitas immediata cum producente & producto ut denominetur improducta? cùm potiùs ad id faciat identitas immediata cum improducto. Tum quia concedo ut aliquid denominetur tale requiri capacitatem subjecti, sed dico vi principiorum respondentis sequi; quòd natura divina sit capax relationis: nam identificari capaci relationis est esse capax relationis, & si per respondentem rectè colligitur capacem esse naturam divinam, ut sit improducta, quia est idem realiter cum improducta Paternitate, dicam etiam naturam divinam ex vi principiorum respondentis esse capacem ad referri cùm identificetur relato, esse capacem ad produci cùm identificetur producto.

RESPICIT hæc ratio id principium, quòd scil. causales tales sint adferendæ, quæ non inducant in errorem, inducunt autem in errorem, quando mutata materia, & retenta causali, falsum sequitur. Sic si quis interrogatus, quare calor dissolvat? Responderet, quia est qualitas unita: causalis illius in errorem induceret, quia mutatâ materiâ hoc est si procedat non de calore, sed de frigore, sequitur quod frigus dissolvat; idque ideò, quia etiam frigus positum in subjecto, est qualitas unita. Applicà ad præsens, quæro quare natura divina est improducta, causalis est ab identificatione, quia identificatur improducto. Muto materiam improducti, in materiam producti, assumoque eandem causalem: Ergò etiam natura divina est producta: quia identificatur producto. En falsum, ex quo falso colligo priorem etiam causalem legitimam non esse.

III. RATIO est. Si distinctio virtualis reperitur inter ea, quæ in tertio realiter distinguuntur, cur non etiam inter ea, quæ realiter distincta inter se identificantur realiter in tertio, ut identificantur realiter Paternitas & Filiatio in natura.

RESPONDET Idem. Hoc ideò esse, quia distinctio virtualis intrinseca, est unius indivisibilis entitatis æquivalentia pluribus distinctis realiter: quæ autem in tertio distinguuntur sunt adhuc indivisibilis entitas: Paternitas autem & Filiatio quæ identificantur realiter in tertio, sunt plures relativæ entitates.

CONTRA. Tum quia illo loco solùm hoc intendimus. Sicut reperitur distinctio illa inter distincta realiter in tertio, ita reperiri etiam inter identificata in tertio. Et sicut dicunt oppositi fide sancitum esse dari ibi duas formalitates v. g. Paternitatem & essentiam realiter inter se identificatas, & dari tertiam formalitatem v. g. Filiationem identificatam realiter cum essentia, distinctam realiter à Paternitate, quæ est tertia formalitas; ita Fide sancitum est dari ibi duas formalitates distinctas realiter Paternitatem & Filiationem, identificatas cum tertio, quod est essentia Divina: nec hoc negari potest, illudq; solùm inibi intenditur. Videturque sive assumatur quod tuetur Respondens, sive assumatur quod importat ratio adlata, solùm ostēdi subjectum, cui competit dicere distinctionem virtualem; non autem ostenditur universaliter, quare illa prædicata sine contradictione verificari possint. Tum quia redit argumentum etiam posita identificatione in tertio, salvabitur, quòd distinctio virtualis intrinseca, si unius indivisibilis entitatis æquivalentia pluribus distinctis

realiter: nam unumquodque eorum tertio identificatum, est indivisibilis entitatis, & tamen pluribus æquivalens. Tum quia virtualis distinctio, non tam est alietas quàm æquivalentia ad alietatem: Ergò ad exclusionem illius actualis alietatis, potest illa in Divinis peti ex identificatione in tertio.

IV. Ratio. Si per impossibile animal hominis ne quidem in sensu reali ratiocinaretur, sed tantùm rationale, tunc daretur inter istas formalitates distinctio virtualis in ordine ad prædicata physica, sine ullâ distinctione reali in tertio.

Respondet Idem. In tali casu ficto, non futuram distinctionem virtualem inter animal hominis & rationale, perinde ac non datur distinctio eadem inter Hircum & Cercum in HircoCervo, alioquin casus qui ab arguente supponitur esse chimarìricus, siquidem non esset chimæra de eodem verificari contradictoria physica.

Contra. Tum quia si quis ponat, si Leo per impossibile esset homo, ratiocinaretur, non rectè quis ei responderet, non ratiocinaretur, quia aliàs casus hic non esset chimærius, ratiocinari enim non est chimæra: Ergò nec præsens responsio rectè procedit. Tum quia casu objectionis posito, non daretur tunc quidem actu & absolutè distinctio virtualis, daretur tamen in suppositione illa impossibili, & conditionatè, nec dandam eo sensu, probatur ulla ratione. Tum quia etiam in Hirco & Cervo, si per impossibile daretur, & si per impossibile, ne in sensu quidem reali operatio hirci penderet ab esse Cervi, nego quòd tunc in suppositione hac, non sequeretur dandam conditionatè in illo hirco cervo distinctionem virtualem; licèt si tantùm supponatur hircocervus, nihil tunc sequatur de conditionatè ponenda in illo distinctione virtuali, quia suppositio impossibilis de hoc non formatur?

V. Ratio. Procedit quærendo ratione cujus tertii natura divina distinguatur virtualiter intrinsecè, à tribus personis simul sumptis, & ratione cujus tertii natura sit communis & non Paternitas.

Respondet Idem. Naturam à tribus personis simul sumptis distingui realiter in tertio prædicato, nempe tùm in una Persona seorsim sumpta, tum in duabus. Addit tertium ratione cujus natura est communis non debet esse commune: Nam profecto etiam in Creatis Natura humana est communis ratione Petreitatis, Pauleitatis, quæ non sunt quid commune.

Contra. Tum quia Argumentum procedit de natura comparata non ad unam personam, à qua distinguantur realiter duæ, nec procedit de natura comparata ad duas personas, à quibus distinguatur realiter una persona; sed procedit de natura, comparata ad omnes simul tres personas: non ergò fit satis intento argumenti: Redit enim sic. Dātur contradictoria quæ verificantur in divinis, & nō ratione alicujus tertii distincti realiter. quod ipsum prob. Nā natura est cōmune seu participabile quid per identitatem, personæ simul sumptæ, non sunt quid commune seu participabile per identitatem: Rogo ratione cujus tertii distincti realiter, verificatur illud prædicatum Natura est communis. Tum quia. Quod dicitur: Ideo esse naturam communem, quia identificatur non soli Patri sed etiam & Filio & Spiritui S. redit argumentum ratione cujus distincti realiter, verificatur hoc prædicatum: Natura potest identificari non tantùm sibi sed & Patri & Filio & Spiritui S. personalitates non possunt identificari, nisi unaquæque sibi: Addo si non est necesse hoc prædicatum producti quod est Filius, comparatum ad naturam improductam verificari ratione alicujus tertii, sed verificatur ratione identificati realiter, cur non & prædicatum improducti, verificari poterit ratione naturæ, non recurrendo ad quidquam distinctum? Tum quia immeritò dicitur naturam humanam esse communem ratione Petreitatis, Pauleitatis, quæ nō sunt quid commune: Nam sicut si quis dicat album non esse album imperceptibile dicit; ita si quod est cōmune, esse dicatur non commune imperceptibile est. Deinde nego naturam humanam esse communem ratione Petreitatis, Pauleitatis: est enim id cui est cōmune, id autem cui aliquid est commune non debet esse cōmune, sed id quod est commune, cum sit id quod est, debet esse commune: Hinc natura humana ratione sui est communis per multiplicationem. Imò concedamus, quod tertium ratione cujus natura est communis non debeat esse commune, ostendatur tamen distinctum realiter in tribus personis, quod verificet hoc contradictorium Natura est communis, ut teneat doctrina assumpta de contradictoriis non verificabilibus nisi ratione distinctionis realis saltem in tertio.

Redit ergò argumentum natura est communis, Personalitates simul etiam sumptæ non sunt communes. Natura est non relata, personalitates omnes sunt relatæ. Essentia divina non distinguitur virtualiter à natura, essentia divina distinguitur virtualiter à personis. Ostendatur ratione cujus distincti realiter in tertio, essentia habet, ne distinguatur virtualiter à natura.

Rursùs natura divina est improducta radicaliter, Personalitas Verbi non est improducta radicaliter, ostendatur quid sit distinctum realiter, ratione cujus competat illud prædicatum naturæ. Nec est hîc recurrere ad Paternitatem, quia loquimur de improductione radicali, quam non accipit à Paternitate, sed quæ præsupponitur Paternitati. Concedo quidem quòd commune per identitatem non debeat haberi ratione distincti realiter sed in Tuis principiis deberet haberi, quia in Tuis principiis commune & non

non commune non possunt verificari nisi ratione distincti realiter, vel jam non erit Universale, contradictoria non verificari nisi de distinctis realiter saltem in tertio.

Confirmatur. Quærendo ratione cujus tertii Natura identificetur cum Filio & Spiritu S. non autem Paternitas.

Respondet idem. Hæc contradictoria esse formalissimè ipsam in tertio distinctionem realem Naturæ à Paternitate, ac proinde frustra requiri tertium ratione cujus hæc contradictoria verificentur de Natura & Paternitate, nequit enim distinctio realis in tertio dari sine tertio.

Contra. T. q. Accipio hoc ipsum. Nequit dari distinctio realis in tertio sine tertio; ostende ergo istud tertium distinctum realiter, quod dicitur identificari, etsi identificatur, hoc ipso non est distinctum realiter. Unde nego hæc contradictoria esse formalissimè ipsam in tertio distinctionem realem, cùm non ostendas istud tertium realiter distinctum. Tum quia magis adhuc urgebit Argumentum, quærendo ratione cujus tertii distincti realiter Natura identificetur, tres personæ, (tres pono non solùm Paternitatem) non identificentur. Tum quia salvo, salvo meliori, non debet unquam, & ullo modo dici, quod detur distinctio realis Naturæ à Paternitate; vel enim sequeretur multiplicitas Deitatis, quod est Politheismus, vel negatio Deitatis de Paternitate: Distincta enim realiter negantur de se. Et certè illa Deitas distincta realiter à Paternitate in tertio vel est eadem cum illa quæ identificatur cum Paternitate, vel non eadem: si eadem, quî identificatum realiter, idem alicubi distinguitur realiter: si non eadem, Ergo dantur plures Deitates, una non identificata, altera identificata, altera identificata Paternitati.

VI. Ratio. In opposita sententia sequitur, quod nullum prædicatum conveniat Naturæ Divinæ ratione sui, sed tantùm ratione Personarum.

Respondet idem. Esse omnipotentem, Sapientem &c. similia prædicata, quæ tam de Natura Divina dicuntur, quàm de omnibus Personis conveniunt Naturæ formaliter ratione sui, solumq; illa desumuntur ab aliqua Persona, vel Personis, quæ contradictoriè dicuntur de Natura, & de Persona vel de Personis, ut esse improductum, esse commune &c.

Contra. Tum quia. Si prædicata quæ tam de Natura quàm de omnibus Personis dicuntur conveniunt Naturæ ratione sui, Ergo & verificatio prædicatorum in illa materia contradictoriarum, conveniet Naturæ ratione sui, adeoque non ratione distincti realiter in tertio: cujus oppositum intendit respondens, adeoque si dicatur omnipotentia non est identificata virtualiter Personis (absoluta enim à relativis in Deo distinguuntur virtualiter) hæc contradictoria verificabitur ratione sui, seu Naturæ à qua est indistincta virtualiter Omnipotentia, adeoque non ratione alicujus distincti realiter. Et si esse omnipotentem non desumitur à Persona, etiam esse improductum in Natura non desumetur à Persona. Tum quia, illa solum prædicata desumuntur ab aliqua Persona, vel Personis, quæ contradictoriè dicuntur de Natura & de Persona vel Personis. Ergò improducibilitas in Natura. cùm tam competat Naturæ, quàm Personis ratione Naturæ, non desumetur ab improducta personalitate Patris. Tum quia, Redit sic Argumentum factum. Et imprimis suppono, etiam de absolutis prædicatis posse formari contradictorias propositiones, respectivè ad formalitates relativas, idque ex eo, quia ipsi ly *Est* potest contradictoriè opponi *Non*: Ergò & quibuscunque particularibus *Est* inclusis sub *Est* universali, potest opponi *Non*. Rursùs quia de facto duæ propositiones tales formari possunt, v.g. omnipotentia sequitur virtualitatem Naturæ, Omnipotentia non sequitur Virtualitatem Personæ, seu quod idem est indistinguitur Virtualiter Omnipotentia à Natura, distinguitur à Personalitatibus. Suppono deinde contradictoria non posse verificari in Divinis, nisi ratione distinctionis reales in tertio. Suppono 3. Hoc tertium distinctum esse Personalitates. His suppositis: Reassumitur Argumentum, nullum contradictorium prædicatum convenit Naturæ Divinæ salvabile ratione sui, cum illa non sit quid distinctum realiter in Divinis. Ergo salvabitur contradictio ratione personarum, quæ in Divinis sunt & quidem solæ, distinctè realiter. Rursùs ipsa ratio Naturæ Divinæ quæ est aseitas seu improducibilitas non salvatur ratione sui sed ratione Personæ Patris improductæ: Ergo & inclusa in Natura cum identificatione Virtuali non salvabuntur ratione sui, sed ratione personæ vel personarum.

Antequam hæc & alia argumenta proposuissem in prima parte consului viros doctos, erat enim hæc sententia primùm à me impugnanda, inter quos, Patrem Danielem Pavvlovvski, Collegam meum olim, & nunc Theologiæ Cracoviæ Professorem, Virum in humanioribus ingeniosissimum, & in speculativis acutissimum, & quia censuit ille; cum aliis, argumenta à me proposita, benè urgere, hinc etiam in præsenti fidenter ea restauravi.

Punctum Difficultatis 3.

Adduntur aliqua & notantur.

ADdenda hîc sunt aliqua pensando mentem Cujusdam.

Ponit I. Quòd distinctio Virtualis intrinseca consistat in eo, ut Ens aliquod in se unum

realiter ſit nihilominus potens verificare prædicata contradictoria. *Hoc poſitum*

Non Satisfacit. Quia ſupponit ille dari in Divinis diſtinctionem iſtam Virtualem intrinſecam, & tamen & illic non datur verificatio, formaliter contradictoriorum, quæ appellatur in I. Parte proportionata affirmatio & negatio: Hinc etiam in Divinis non poteſt verificari hæc formalis contradictoria, Natura communicatur, natura non communicatur, Paternitas non communicatur Paternitas communicatur. Et Ratio eſt, quia ſi vel ſemel verificaretur contradictoria formalis, falſificaretur principium lumine naturæ notum: Quodlibet eſt aut non eſt: Imò ulterius ſi verificarentur duo contradictoria formaliter non quodlibet eſſet aut non eſſet, ſed eſſet & non eſſet, eſſet quia affirmaretur, non eſſet quia negaretur. Unde quando dicitur, Natura communicatur, Paternitas non communicatur, ly quidem communicatur & non communicatur ſunt contradictoria formaliter, ſed Natura communicatur, Paternitas non communicatur, non ſunt contradictoria formaliter, quia non procedunt ratione ejuſdem, idque ſuppoſita aliunde diſtinctione virtuali. Si tamen hæc duo natura communicatur, Paternitas non communicatur dicerentur de objecto creato, eſſent formaliter contradictoria? quia ſuppoſito quod illic non ſit diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata phyſica, & primò intentionalia, ratione ejuſdem diceretur communicatur, & non communicatur, adeoq; jam foret formalis contradictio. Quod ſi etiam in Divinis non datur verificatio contradictoriorum formaliter, immeritò ſine ullo addito explicatur diſtinctio virtualis per iſtam convenientiam prædicatorum contradictoriorum.

Ponit II. Quòd aſſeratur hæc diſtinctio virtualis intrinſeca in Divinis à pleriſque: idq; eo, quia Perſonalitas Patris æterni identificatur realiter cum NaturâDivinâ, nihilominus de hac Natura affirmabilis eſt à parte rei Perſonalitas Verbi, quæ eadem perſonalitas Verbi, negatur de Perſonalitate Patris. *Hoc poſitum*

Non Satisfacit. Quia quamvis in hoc Myſterio difficultates ſint connexæ, ut dum conſiderando Patrem enuncio Natura communicatur, Paternitas identificata naturæ non communicatur. Item Perſonalitas Filii eſt idem cum Natura Patris, Perſonalitas Filii non eſt eadem cum Perſonalitate Patris, id tamen ad quod inventa eſt diſtinctio virtualis (voca illam nunc intrinſecam) non eſt, ad ſalvandum, cur negari de ſe poſſint ipſæ Perſonæ: hoc enim oritur ex diſtinctione non virtuali, ſed reali earundem inter ſe: ſed quod diſtinctione virtuali ſalvari debet, eſt circa formalitates inter ſe non diſtinctas realiter, qualis eſt Natura & Perſonalitates. Unde ſi quæratur cur Paternitas & Filiatio diſtinguantur in Natura; non eſt neceſſe recurrere ad diſtinctionem virtualem: ſed ſatisfit dicendo quia Paternitas & Filiatio diſtinguantur inter ſe realiter, non diſtinguuntur autem realiter à natura. Si autem quæratur, quare Natura eſt communis Paternitas non eſt communis, ſiatque quæſtio inter terminos non diſtinctos realiter, tum primum recurri debet ad diſtinctionem virtualem. Fundaturque ulteriùs in hoc iſtud aſſumptum: Quia de diſtinctione virtuali diſcurrendum eſt inter terminos, ſecundùm quod identificatos realiter: Jam autem Natura quidem & Perſonalitas ſunt termini identificati realiter, in illiſque recurritur ad diſtinctionem virtualem; non autem inter terminos non identificatos realiter qualis eſt Paternitas & Filiatio. Si tamen de perſonis diſtinctis realiter inſtituatur quæſtio reducta ad terminos identificationis, tum primùm recurretur ad diſtinctionem virtualem: quia illa procedit, ſemper inter terminos identificatos realiter. Unde ſi quæratur, quare Paternitas identificatur cum Natura, non identificatur autem cum Filiatione? Reſponderi poteſt; quia ſunt unum in natura, ideoque identificantur in Natura, perſonis autem diſtinguuntur realiter, adeoque in illis non identificantur realiter. Ubi ut vides, quia quæſtio inſtituta de terminis non identificatis inter ſe, ideò nec reſponſio datur per recurſum ad diſtinctionem virtualem: Si autem redigas quæſtionem ad terminos identitatem realem importantes v.g. cur poteſt natura eſſe communis, & non Paternitas, cùm ſint inter ſe idem, redigitur jam quæſtio ad terminos identitatem importantes, ideò & reſponſio fiet per diſtinctionem virtualem; quia ſcilicet inter ſe diſtinguuntur virtualiter Natura & Paternitas. Jam autem præſens Poſitum, non videtur clarè hæc duo diſtinguere.

Ponit III. Ex mente Oviedi, quod ſint ſeverè reprehendendi, qui hanc diſtinctionem divina humanis confundentes tranſtulêre ad creata, tandemque addit. Diſtinctionem virtualem extrinſecam dari in in Creatis. *Hoc Poſitum*

Non Satisfacit. Quia non recitantur Auctores, qui ſimilem diſtinctionem in Creatis poſuerint, ut datur inter Naturam & Perſonalitatem divinam, adeoque qui agnoverint Myſterium Trinitatis in Creatis. Quod autem admittit indiſcriminatim diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata extrinſeca, indiget limitatione. Certè enim dextrum & ſiniſtrum ſunt prædicata extrinſeca, numquidne idem ratione ejuſdem poteſt eſſe dextrum & non dextrum. Relatio Paternitatis creatæ v. g. agnoſcitur à Scotiſtis extrinſecùs adveniens, numquidne idem poteſt eſſe Pater & non Pater?

Notantur Quædam.

Noto I. Circa reſponſionem ad ſecundum: (eo enim loco poſitum eſt hoc argumentum

tum à respondente) Agnosci à respondente præter improductum personale, improductum commune omnibus tribus; quæ tamen divisio, cùm pernecessaria fuerit, nullibi attacta est. Cum autem nunc agnoscatur, & agnosci debeat tanquam articulus fidei, quærere restat, id quod erat hujus argumenti intentum: Ratione cujus distincti realiter in tertio, verificetur hoc de natura? sic enim formo propositionem: Improductio Naturæ est improductum commune omnibus tribus personis. Improductio Paternitatis, non est improductum commune omnibus tribus personis. Quærereque restat, hoc, quod tot argumentis quæsitum: Ratione cujus distincti realiter in tertio, verificetur hoc prædicatum, Natura Divina est improductum commune omnibus tribus personis?

Rursus. Si datur improductum commune omnibus tribus personis, quod appellat respondens Improductum Radicale, qualis erit illa causalis (nam abstineo à censura) ideo naturam esse improductam, quia persona Patris est improducta. Nam si illa vera esset, solus Pater esset Deus, quia ille solus verificaret rationem improducti, rationem Entis à se, adeoque rationem Naturæ Divinæ.

Addo. Licèt antecessio illa, quâ Natura, ratione quædam cogitatur antecedere Paternitatem, sit quid secundo-intentionale; cæterum quòd Natura sit improductum commune omnibus tribus personis, & quòd sit improductum Radicale, non est prædicatum secundo-intentionale, sed primo-intentionale, & independenter à nostris conceptibus verum: & de hoc iterato quæritur: Ratione cujus tertii distincti realiter verificetur? Quanquam dum nostrum argumentum evincebat: Dari antecessionem Naturæ ante Paternitatem, hoc solùm intendebat: Si antecedit Natura per rationem Paternitatem, proque illo priori convenit illi formalitas improductæ, ergò non à Paternitate habet rationem improducta. Falsa ergo est illa causalis: ideo natura Divina est improducta, quia Paternitas est improducta. Deinde non satis intelligitur, nec Catholicè intelligi potest illa propositio: Oppositum contradictoriè prædicatum dicit de Filio, nempe non esse improductum radicaliter; si enim de Filio dicitur, quòd sit Natura Divina, dici debet, quod sit improductum radicaliter. Explicari ergo debet hæc propositio. Quodsi intelligat respondens sub dicta phrasi Virtualitatem improducti radicalis, non esse virtualiter Virtualitatem productæ Filiationis, vera erit doctrina; sed restat ostendendum: Ratione cujus distincti realiter, verificetur de natura ly improductum radicaliter; cum hoc ipsum non verificetur, de Filiationis virtualitate. Denique quod dicit respondens improductum quod datur in Filio per identitatem esse commune, de quo improducto non agitur, quod inquam dicit, hoc ipsum planè est in quæstione, de hocq; ipso agitur; nempe ratione cujus distincti realiter in tertio conveniat hoc prædicatum Naturæ, esse improductum commune omnibus tribus.

Sed quid de illa phrasi sentiendum, Natura ut existens in Filio, habet existentiam in Patre; ideo adhuc in Filio constituitur in ratione improducti, quasi ex obliquo per Paternitatem, quamvis hæc non sit per identitatem in Filio? certè cum jam agnoverit respondens improductum commune omnibus tribus, condistinctum ab improducto personali; poterat, & debebat, in hac ratione improducti communis salvando, recurrere, non ad obliquum Paternitatis, quæ est improductum personale, sed ad improductum commune, quod improductum commune, est per identitatem in Filio. Videtur ergo quoad vocem concedi improductum commune, non quoad rem, cum in illo salvando, recurratur iteratò ad Paternitatem.

Manet ergo insolutum argumentum: nempe dari improductum commune omnibus tribus personis, cujus verificativum non potest esse aliquid distinctum realiter in tertio, quod sit commune omnibus tribus personis; adeoq; falsam esse celebrem illam causalem: Ideo natura Divina est improducta, & quidem nemine cogitante, quia Paternitas est improducta. Consequenter poterat respondens non dicere, quod argumenta non premant.

Noto II. Circa responsionem ad tertium argumentum, Concedo, quod productum ex suo conceptu sit relativum; sed quærere restat; Cur conceptus hic relativus, non competet Naturæ Divinæ ratione Filiationis productæ? Concedo, quod esse improductum non sit relativum, sed quære restat: Cur sicut ex identificatione Naturæ cum Paternitate, habeatur in Natura ratio improducti, quæ non est Relativa, cur inquam, non habeatur etiam ratio producti in Filio, quæ est producta. Quærere item restat est ideo capax Deitas, per te, improductionis, quia identificatur cum Paternitate, etsi aliunde habet hanc capacitatem improductionis. Falsa erit prædicta Causalis. Ergò, quod non concedes, debebit etiam esse capax distinctionis realis à producente, ratione productæ Filiationis: ideo enim, per te, est capax Natura Divina improductionis formalis, quia identificatur Paternitati. Ergò etiam erit capax productionis formalis, quia est identificata productæ Filiationi.

Quod autem dicitur hoc totum negari; Omnes Catholici debemus fateri, Deitatem identificari alicui prædicato, v. g. Generat, non tamen esse capacem, ut ab illo prædicato formaliter denominetur Generans. Concedo enim, quod omnes Catholici negemus Naturam denominari Generantem, quia identificatur Generanti, eò quod supponamus hanc majorem:

Prædicata competentia personalitatibus, non competere Naturæ, salvâ identitate reali. Sed hanc majorem destruxit respondens, dum docuit, Prædicatum improducti competere Naturæ, ratione nempè Paternitatis. Concedo, quòd postulet Conditio Deitatis, ut identificetur tribus omnibus personis. Sed ex responsione sequitur: posse illam, idque in istis principiis, denominari productam: redit enim paritas: potest denominari improducta, esseque improductionis capax, quia identificatur Paternitati. Ergo etiam erit capax, ut denominetur producta, jam enim respondens destruxit illam majorem: Prædicata à Relativis oriunda, non competunt Naturæ, cæteroqui identificatæ.

Rursus. Concedo, quòd v. g. Gratia habitualis denominet Christum Sanctum, non denominet Filium Dei Adoptivum, cum utroque hoc modo denominet hominem: quia nulla assumpta est major, vi cujus sequatur, hanc denominationem debere competere etiam Christo, etsi assumeretur, etiam de Christo verum foret, quòd esset etiam filius adoptivus; hinc si aliquis hanc causalem poneret: ideo aliquis est filius adoptivus, quia habet gratiam creatam, sequeretur, sed falsò, quòd sit etiam Christus Filius Adoptivus. Ergo cùm assumpserit respondens hanc causalem: ideo Naturam Divinam esse improductam, quia identificatur Paternitati improductæ, sequetur Naturam Divinam esse productam, cum identificetur Filiationi productæ; causales enim mutato subjecto semper tenent. Deinde concedo, quod improductum ex principiis fidei, possit identificari immediatè tàm producenti quàm producto; sed quærere restat: cur sicut habetur improductum, identificatum cum producente ratione identificationis cum improducto, ita non habetur ratio producti, ob identificationem cum producto? Denique quòd dicit respondens, immeritò sibi objici, quòd data sit ab illo causalis quæ inducat in errorem: non enim inquit, ideo præcisè diximus Deitatem esse improductam, quia identificatur Patri improducto, sed quia etiam est capax hujus denominationis; ex hac autem causali non sequitur hic error. Sed certè revolvantur scripta auctoris primitus edita, an non hæc sola causalis sit ab illo data: ideo Naturam Divinam esse improductam, quia Paternitas est improducta, ex qua causali sine illo addito, cùm sequatur error, meritò dictum est, quod illa causalis inducat in errorem: de illa etiam subjecti capacitate, dicetur infra.

Manet ergo insolutum argumentum, quòd scilicet ex prædicta causali sequatur: etiam Naturam Divinam esse improductam.

Continuantur Notata.

Noto III. Circa responsionem ad quartum quærit scilicet, argumentum nostrum: Ratione cujus tertii Natura in sensu reali (supponit indubiè respondens, etiam in sensu formalissimo) sit communis? quod enim dicit ratione cujuslibet personæ seorsim esse communem, certè id maxima moderatione indiget; nam est de fide, quamlibet personam seorsim nec una duas, nec una tres, esse quid commune; quomodo ergo ratio communis, habebitur ab illis? Deinde quod dicit respondens, tertium illud, non esse quid commune; quia potest sumi denominatio ab aliquo non participante similem denominationem; sic enim homo dicitur mortalis ab unione, quæ ipsa non est mortalis, & filius Dei à gratia, quæ ipsa non est filia Dei; id etiam non convincit. Quia quæcunq; regula detur, quod interdum possit sumi denominatio ab aliquo non participante similem denominationem, interdum etiam debeat sumi à participante; ut v. g. non potest aliquid denominari album, nisi ab albedine, & non à nigredine, nec rationale, nisi à rationali; eadem probabit rationem communis in Natura, debere desumi ab aliquo, quod ipsum sit commune. Est autem de fide, non dari commune ullum in Trinitate, quod sit realiter distinctum. Deinde quæro directè: Daturne in Divinis aliquid commune de se vel non datur? si non datur; ut quid tota retro antiquitas docuit sine addito: Naturam Divinam esse communem? si datur, ut quid recurritur in salvando hoc prædicato, ad id quod non est in se commune, videtur ergo quoad vocem concedi istam communitatem, in re negari, cùm in illa salvanda, recurratur ad aliquid non commune. Et si non datur aliquid commune, ratione cujus salvetur hæc contradictoria: Natura est communis, Persona non est communis, Ergo falsa positio respondentis est; Contradictoria primo intentionalia, salvari in divinis, ratione alicujus distincti realiter in tertio. Illud autem additum: denominatio communis in creatis physicè loquendo sumitur non ab aliquo communi, sed à singularibus, nullo pacto hic salva fide applicari potest. Quia communitas physica, est per plurificationem realem, communitas autem Naturæ Divinæ, est communitas per identitatem. Quærere ergo restabit: Natura Divina est communis per identitatem, nulla persona Divina est communis per identitatem, ratione ergo cujus distincti realiter in tertio, habetur illa communitas: & sicut ratio improducti competens Naturæ, habetur ratione alicujus distincti realiter in tertio improducti, ita ratio communis debebit etiam dari ex aliquo communi distincto realiter in tertio, quod de fide est, non dari. Deinde mortalitas in re est separabilitas formæ & materiæ unitarum. Detur ergo aliqud, quod in re sit commune omnibus.

Rursus. Quòd dicit si accipiatur Deitas seorsim, & seorsim tres simul personæ, Deitatem sic sumptam, à tribus personis distingui in tertio,

non formaliter sed exigitivè, quatenus adhuc in illo statu præcisionis exigit identificari realiter cum qualibet seorsim persona, atq; in hac tanquam in tertio distingui realiter à Trinitate personarum, quod inquam dicit, explicare ulterius deberet respondens. Quia cum in Trinitate nihil sit nisi Deitas, & tres personæ; quomodo assumptis simul tribus personis distinguetur in tertio etiam exigitivè cum de fide sit, præter Deitatem exigitivam, & tres personas simul sumptas, nihil ultra esse, de fideque sit, istam Deitatem, non esse distinctam realiter à personis. Concedo, quod natura exigat identificari realiter cum qualibet persona seorsim sumpta; sed de fide est, præter naturam ita exigitivam, & præter personas simul sumptas nihil ultra haberi, nec istam Deitatem esse distinctam realiter. Non ergo habetur distinctum quid realiter tertium verificativum; cumque argumentum assumat unà omnes tres personas, non licebit ad unam vel duas personas recurrere, cùm de illis ipsis jam inclusis, procedat argumentum.

Addo. Quid sentiendum est de illa propositione respondentis. Quamvis, inquit, oppositum competat tribus personis simul sumptis à natura prævisis, quæ scilicet non exigunt non distingui in tertio à Trinitate, hæc tamen opposita prædicata salvari possunt per distinctionem rationis, ita, sicut salvantur hæc prædicata opposita: Animal hominis secundùm se non exigit esse in homine, rationale exigit, quid inquam, sentiendum sit? & dico desiderari, ut explicitè nominentur contradictoria, quæ admittit respondens, non exigere, ut distinguantur in tertio à Trinitate. Si enim sint prædicata, quæ non opposuit argumentum, superfluet dicta responsio; sed si sint prædicata de quibus hic agitur, v. g. Natura est communis, Personæ simul sumptæ non sunt quid commune, si inquam dicitur habebitur intentum: Nam & Natura, & simultas trium personarum est nemine cogitante: hinc, si non ostenditur, in quo tertio Natura sit communis, & cæteroqui prædicta prædicata conveniunt nemine cogitante Deitati, hoc ipso evincitur non ratione alicujus tertii, illa verificari. Ut autem jam supra dixi, antecessio Naturæ ad personalitates, hæc est per præcisionem, sed quòd Natura sit communis, personæ omnes non sunt communes, id non habetur ex statu præcisionis. Exemplum allatum non habet verificationem contradictoriorum, nisi contineat falsificantes propositiones: Certè enim animal hominis, secundùm quod est animal hominis, æque exigit esse hominis, ac exigit rationale; falsa ergo est negativa. Dixi: nisi contineat terminos se falsificantes; nam si animal hominis in una propositione accipiatur secundum se, seu in suppositione simplici, & in alia propositione sumatur in suppositione personali. Sic quidem verificabuntur dictæ propositiones sed per terminos falsificantes. Sine ulla autem falsificatione verum est: Natura Divina est communis, personalitates non sunt communes.

Manet ergo solvendum hoc argumentum: Tres personæ simul sumptæ non sunt quid commune; Natura est quid commune, ratione cujus tertii distincti realiter verificetur, quòd natura sit quid commune?

Noto IV. Circa responsionem ad instantias. Quod scilicet, si sumatur Natura ex una parte, & tres personæ simul sumptæ ex altera, tertium prædicatum non sit una persona vel duæ, nam hæc una persona vel duæ, sunt aliud istud extremum, positum in altera parte contradictionis; & sicut, quando verificatur quod filiatio sit producta, Natura non sit producta, recurritur ad tertium non inclusum in comparatione; ita & quando dicitur: quòd tres personæ non sint quid commune, Natura verò communis, recurri debet ad tertium non inclusum in personis; & si salvâ fide illud tertium ostendi non potest, hoc ipso falsum est, prædicta verificari à ratione distincti in tertio: recursusq; ad unam vel duas personas non satisfacit intento argumenti. Et certè, quando competit Naturæ compositæ ex corpore & anima rationali esse corruptibile, habetur id ratione corruptibilis Unionis; ita deberet ostendi aliquid commune tertium distinctum realiter, cui competat esse quid commune.

Quod inibi discurrit respondens de communitate Naturæ, de hoc nolo discurrere; hîc enim ea tantùm examino, in quibus agitur de articulo fidei; est autem Articulus Fidei: non esse ita communem Naturam tribus personis, ut est commune v. g. Animal homini & bovi.

Rursus Quæsivit argumentum Ratione cujus tertii Natura identificetur filio, non autem Paternitas? responsum est: Ratione Filii & Spiritûs Sancti, in quibus videlicet, tanquam in tertio natura discrepat tum à Paternitate tum à Trinitate. Sed hîc ego quæro, de identificatione, quomodo scilicet jus identificandi habeatur ratione Filii & Spiritûs Sancti, cum hæc non identificentur cum Paternitate; non autem de Discrepantia Personarum. De distinctione Naturæ Divinæ ratione Paternitatis à Filiatione, eaque reali mediata. Infra videbit sermo, quam distinctionem, hîc admittit respondens.

Manet ergo insolutum argumentum. Natura potest identificari: nec potest ostendi ratione cujus tertii distincti realiter, verificetur illa identificabilitas.

Restaurantur alia argumenta.

Noto V. Circa responsionem ad quintum: Ly omnipotentem, inquit, non dici contradictoriè de Natura & personis; secus autem ly esse distin-

distinctum virtualiter à personis, quod dicitur de Natura & negatur de Personis, hæc sunt verba respondentis. Redit enim argumentum: Ratione sui competit Naturæ esse omnipotentem, ergo & esse improducibilem: quod si conceditur totum, ergo non erit recurrere necesse ad improductam personalitatem, quæ sit distinctum realiter tertium, adeoque falsa erit respondentis assumptio: Ideo verum est, Naturam esse improductam, quia personalitas est improducta. Nec video cur ita irrestrictè negetur: Omnipotentiam non dici contradictorie de Natura & personis, revera enim dicitur contradictorie, sic: Omnipotentia est communis Paternitas non est quid commune, ergo per respondentem debet esse falsum quod omnipotentia non dicitur contradictorie de personis. Immò cum omnipotentia indistinguatur virtualiter à Natura, sicut Natura dicitur contradictorie de Paternitate, ita identificata illi etiam virtualiter omnipotentia contradictorie dicitur.

Noto VI. Circa responsionem ad sextum. Ad illud, quod dicitur: quod in istis propositionibus: Essentia non generat filius non generat, si alietas significans distinctionem mediatam inter essentiam & filium, ad illud, inquam, quod dicitur opponere restabit; quod argumentum non quærat de distinctione mediata, sed de hoc; quòd scilicet, aliud sit: Filium non generare, & aliud, essentiam non generare: quærereque restabit, à quo distincto realiter habeatur essentia non generat; quod enim filius non generet sequitur illius personam; sicut quod Spiritus Sanctus non generet, sequitur ipsius personam, quod autem essentia non generet sequitur Naturam; adeoque, est non generare quoddam, sequens duas personas, aliud non generare sequens Naturam, & de hoc quæritur, à quonam distincto realiter tertio habeatur?

Rursus. Si verum est, Naturam prout est in filio non distingui realiter à Natura prout est in Patre. Ergo falsum est distingui eam realiter in tertio, hoc est in Patre, quod contra responsionem & intentum arguentis directe procedit.

Noto VII. Circa responsionem ad septimum: Assumere nos ex una parte, quamvis foret per impossibile, una persona, posse illam uniri non unita Natura immediatè; hoc enim non implicat: ex alia parte petitur à respondente principium, ex eo immediatè uniendam etiam Naturam, quia tunc non includeretur ulla distinctio realis, nego enim includi illam debere.

Rursus. Casu quo tres personæ unirentur immediatè, non autem Natura, non posset dici Natura non unita ratione cujuslibet seorsim personæ, defacto enim omnes essent unitæ, quod ergo esset tertium, ratione cujus diceretur non unita? sicut si omnes essent Albi, ratione cujus diceretur illa Collectio non Alborum?

Noto VIII. Non explicuisse respondentem: Cur, si aliter distinguitur Natura à Filio, & Pater à Filio, & cum hæc distinctio Naturæ à Filio habeatur ratione Paternitatis, cur inquam, non habeatur, quod non æqualiter distinguantur virtualiter Deitas & Paternitas. An autem æqualiter distinguantur Res & Modus, de hoc in Philosophia; hîc autem premuntur principia fidei. Est quidem verum, quod eadem sit via Thebas Athenis, & Athenas Thebis; quia hæc distinctio in nullo ostendi potest in ipsamet via; hîc autem ostenditur alietas modi distinctionis cur non inferet, quod non æqualiter distinguantur virtualiter Deitas & Paternitas.

Noto IX. Circa responsionem ad nonum. Argumentum quæsivisse non de phrasi, sed quæsivisse de ipsa re.

Rursus. Si respondens dicit se non abjicere phrases à Theologis receptas; commodiùs fecisset, si illam non formasset propositionem sine ulla restrictione: ideo Natura Divina non producitur, quia Paternitas non producitur; item si illam propositionem non formásset: Natura divina ratione Paternitatis distinguitur realiter à Filiatione. In Materia de distinctione Distinctionis Virtualis negatum est definitive illam esse æquivalentiam salvativam prædicatorum contradictoriorum. Assumpserat etiam argumentum, quod si per impossibile, ne in sensu quidem reali, discurreret Animal in homine, esset tunc Distinctio Virtualis, qualis in Divinis, & tamen sine ulla distinctione reali in tertio. Ad quod respondetur: fore tunc distinctionem intrinsecam ob verificationem contradictoriorum; ex alia parte non fore; quia alioqui tale animal esset possibile; siquidem possibile est verificari contradictoria physica de distincto virtualiter intrinsecè. Hanc responsionem censerem enucleandam esse; si, enim Distinctio Virtualis potest haberi, ob verificationem contradictoriorum, non ostenso ullo distinctio realiter in tertio, quamvis in suppositione impossibili, sed non tollente se ipsam. Ergo falsa est illa major: ideo verificari duo contradictoria, quia est distinctio realis in tertio. Sed quid sibi vult illa positio: fore jam tale Animal possibile, siquidem, inquit, possibile est, verificari contradictoria physica de distinctis virtualiter intrinsecè; quæro enim quomodo ex suppositione impossibili potest inferri rei possibilitas.

Denique si distinctio virtualis est æquivalentia pluribus in ordine ad verificanda contradictoria primo-intentionalia, concedo hoc ipsum esse, suo modo in re distingui realiter in tertio, sed ita, ut in re sit identitas in tertio distinctorũ realiter, & ita ut non sit salvativa prædicatorum contradictoriorum illa alietas in tertio.

Argu-

Argumenta ex Articulis Fidei colliguntur.

IUvat in compendium redigere argumenta, quorum, tanquam ex articulis fidei desumptorum, quærebatur solutio, quæ non est allata, immò nec intento argumenti responsum.

Primum ARGUMENTUM ex hoc principio fidei deducitur: Præter improductum personale, de fide est, dari improductum commune omnibus tribus personis. Ergò non ideo natura divina est improducta, quia Paternitas divina est improducta. Recursus ad hoc quod natura divina sit exigitivè improducta, non solvit argumentum; redit enim sic: Præter improductum personale, datur improductum commune omnibus tribus personis exigitivè improductum. Ergò non ideo natura divina est improducta exigitiva, quia Paternitas est improducta; nec potest ostendi, quid sit istud distinctum realiter tertium, ratione cujus competat naturæ esse improductum commune & exigitivum. Recolantur dicta, & pensiculate ad singula respondeatur. Ille etiam recursus, quod natura sit capax subjectum ut sit improducta, nullo modo hìc tenet.

Secundum ARGUMENTUM ex alio principio fidei. Natura non est distincta realiter, sed commune quid per identitatem Tribus Personis. Ergò non ratione alicujus distincti realiter natura est communis omnibus tribus Personis. Personæ non sunt commune quid, seu quod idem est. Natura est quid commune per identitatem Personæ simul sumptæ, non sunt quid commune per identitatem, nec potest ostendi aliquid tertium distinctum realiter, ratione cujus competat illi esse commune omnibus tribus Personis? quod enim? Ergò falsum est, hoc prædicatum: Natura est communis, contradictoriè oppositum per Respondentem, huic prædicato personalitates non sunt quid commune, salvari ratione alicujus distincti realiter in tertio. Item est de fide: quòd sola Relatio multiplicet Trinitatem, & quòd solæ Personæ distinctionem realem in Trinitate imbibant in se, ergò cum non detur aut relativum, aut persona communis omnibus tribus Personis distincta realiter, falsum erit naturam divinam esse communem omnibus tribus Personis, ratione alicujus distincti realiter. Ergò falsum est: Omnem contradictoriam veram, nemine cogitante (ut est prædicta vera) salvari in divinis, ratione distinctionis realis in tertio. Recursus ad duas Personas vel unam non tenet; quia illæ ipsæ sunt alterum extremum, de quo prædicatum contradictorium formatum; non ergò licebit ex altero illo extremo, tertium commune connumerare; cùm illud tertium contineatur in altero extremo: & sicut quis male ex duobus numeraret tria, iterato repetendo numerum aliàs positum; ita & male assignabitur una vel duæ personæ, cum una vel duæ personæ, sint inclusæ in altero extremo.

Eò revoca & illud argumentum, quod inquirit, ratione cujus distincti realiter in tertio habeatur hoc, quod natura sit identificabilis, personæ non identificabiles.

Tertium ARGUMENTUM ex hoc principio fidei: Natura non est producta, filiatio est producta, & tamen deberet esse producta, quia si Paternitas habet jus, ut transfundat in naturam rationem improducti, cur filiatio non habebit jus transfundendi rationem productæ. Concedo, quod inter producens & productum debeat esse distinctio realis, non autem inter improductum & aliud improductum; sed quærere restat, si ex identificatione cum improducto, imbibit natura divina rationem formaliter improducti; cur non imbibet etiam rationem producti; ità ut in filiatione jam non maneat improducta, cùm filiatio ipsa sit producta: Cur item si ex identificatione cum improducto salvatur ejus improductio, capacitasque hujus prædicati. Ergò & capacitas hujus prædicati productum, salvabitur per filiationem productam. Præcipuè cum natura causalium sit, ut mutato subjecto, seu materia de quocunque teneant; sic v. g. Hæc duo ligna sunt æqualia, quia huic sunt commensurabilia. Ergò & duo sericea vela sunt æqualia, quia huic sunt commensurabilia. Applica ad præsens. Ergò etiam si verum est: Ideo natura est improducta, quia identificatur Paternitati improductæ, verum etiam erit commutatis terminis: Ideo naturam esse productam, quia identificatur productæ filiationi.

Quartùm ARGUMENTUM est de fide, Deum esse Unum in essentia, Trinum in Personis. Ergò non datur distinctio realis mediata naturæ ratione Personarum. Est de fide, non esse tres Deos, sed Unum; ex quo principio fidei sic restauratur argumentum: Si natura divina distingueretur realiter immediatè, darentur tres Dii immediatè. Ergò & cùm detur mediata distinctio, ejusdem naturæ realis in tertio, dabuntur tres Dii mediatè, ratione tertii. Sed de hoc infrà.

Quintum ARGUMENTUM Est de fide. Naturam divinam non generare. Ergò non potest dici, quod mediatè ratione filiationis generet.

Quid sentiendum de illa propositione?

NOn solùm ideo natura divina est improducta, quia identificatur Paternitati, quæ est improducta, sed quia etiam de se est capax istius prædicati: Improducta.

Contra I. Ex argumentis, quæ & in prima parte, & hîc posita sunt, & ex confessione ipsius respondentis habitum est, falsam esse sub his terminis & erroneam illam causalem: Ideo naturam Divinam esse improductam, quia Paternitas est improducta; Cum ergò respondens in his terminis talem causalem in suis principiis primò posuerit, falsa illa & erronea erit.

Secundò. Si natura de se est capax prædicati *Improductum*, ita ut id non habeat præcise ratione Paternitatis. Ergò etiam de se erit verificativa istius prædicati: Improductum, & non habebit hoc præcisè ratione Paternitatis, seu distinctionis realis in tertio.

Tertiò. Cùm per respondentem, nulla sit immediata alietas inter naturam & filiationem productam, inferet bene Ethnicus immediatè illam esse productam, quidquid sit, an mediatè dicatur improducta.

Quartò. Vel admittit Respondens hanc Majorem: Identificata realiter in divinis, quorum unum est absolutum, aliud relativum, possunt sibi non communicare prædicata ad invicem, vel non admittit? Si admittit? Ad quid erit recursus faciendus ad distinctionem realem in tertio. Si non admittit? Ergò poterit non solum identificata Paternitas communicare naturæ prædicatum improductæ, sed etiam poterit & filiatio communicare naturæ prædicatum productæ.

Quintò. Formentur hæ contradictoriæ: Natura est capax de se identificari producto & improducto. Personalitas non est capax identificari producto & improducto. Prior illa pars vel verificabitur ratione distinctionis realis in tertio? Si ratione distinctionis realis in tertio, Ergò & est capax de se, ut supponitur, & non est de se capax, quia illud non est de se capax; quod de se non verificat, quòd de se sit capax. Quærereque restabit, quòd sit istud distinctum realiter tertium, ratione cujus habet natura, ut de se sit capax identificationis producto & improducto? Si autem id habetur non ratione distinctionis realis in tertio, etiam aliæ verificationes in simili non habebuntur à distinctione reali in tertio.

Sextò. Rursùs posset dicere Filiatio; quare ego sum infelix ita identificor naturæ, sicut & Paternitas; Omnia mihi dedit Pater exceptâ Paternitate; & tamen Paternitas communicat sibi proprium prædicatum improducibilitatis, ego non communico, nec vim hanc habeo producibilitatis communicandæ, etsi natura, in tertio prædicato, quod est filiatio, distinguitur ratione illius realiter à Paternitate, cur ratione tertii prædicati, quod est Filiatio, non participabit natura rationem productæ.

Septimò. Accipio istum terminum: Natura de se est capax prædicati: Improductum; quæro, quis dicti termini sensus est? certè non iste: Natura est de se capax identificari Improducto; verè enim, secundùm fidem, est capax identificari etiam producto, verbi gratia Filiationi; debet ergò dicti termini iste esse sensus: Natura Divina ex se, independenter ab identificatione alteri virtualitati, involvit in se, prædicatum: Improducti. Ergò involvit ex se, independenter ab identificatione, etiam verificativum; nam esse, seu ens, & verum seu verificativum (addo etiam terminum respondentis) verificativum terminativum, non distinguentur inter se, nisi fortè nobis cogitantibus. Ergò ulterius hujus propositionis: Natura Divina est improducta, filiatio non est producta, non erit verificativum, quia paternitas est improducta: Et sicut natura divina ex eo non est producta in filiatione producta, quia de se non est capax ut sit producta, ita non ex eo erit improducta, quia Paternitas est improducta, sed quia de se est capax, ut sit improducta.

Addo. Positio est Respondentis: Nulla prædicata contradictoria intrinseca verificari in divinis, nisi ratione distinctionis realis saltem in tertio, format nostra sententia has propositiones contradictorias per respondentem: Natura divina de se, exigitivè, non producitur, & est quid commune per identitatem omnibus tribus personis, Filiatio divina de se, exigitivè producitur, & non est quid commune per identitatem omnibus tribus personis; adstipulatur nobis fides, nihil dari in Trinitate commune per identitatem omnibus tribus personis distinctum realiter ab iisdem; adstipulatur & Metaphysica demonstrans: Nullum commune per identitatem, distingui realiter, identitas enim est negatio distinctionis realis: quomodo ergò tenebit illa propositio respondentis? Nulla prædicata contradictoria intrinseca verificari in divinis, nisi ratione distinctionis realis saltem in tertio.

In has omnes tam difficiles sequelas induxit Respondentem hoc principium: quòd putet has duas propositiones: Natura v. g. non producitur, Filiatio producitur, natura non generat, paternitas generat, esse contradictorias. Nonne faciliùs est, cum pristina antiquitate negare, quòd sint hæ propositiones contradictoriæ; eò quòd non ratione ejusdem virtualitatis procedant, quàm tot difficiles sequelas amplecti.

Quid

Quid ſentiendum de hac Propoſitione ?

N*Atura divina ratione Paternitatis diſtinguitur realiter à Filiatione mediatè.*

Contra erit. Tum quia inſeruimus in hoc tanquam articulo fidei, idque cum catechiſmis didicimus : Nullam eſſe diſtinctionem perſonarum in natura, modificandus erit hic articulus : Nullam ſcilicet diſtinctionem perſonarum eſſe in natura immediatè ; eſſe mediatè, modificationes autem articulorum fidei, malè in Theologia audiunt. Tum quia pro eo quali quali uſu ; quem habui ſcripto & voce diſputandi cum Arianis (viderique poteſt in illorum libris) ſatis percepi, illos arguere diſtinctionem in natura, quia eſt diſtinctio in perſonis ; en jam recens hæc Theologia, dabit hoc illis, quod à tota retrò antiquitate Theologica extorquere non potuerunt, oſtendaturque, quid minus evicturi ſint Ariani, ſi illis concedatur ratione perſonarum eſſe mediatam diſtinctionem realem in natura.

Tum quia inter fontes impugnandi Hæreticos, habet Eccleſia Catholica : Non eſt hoc doctum à Patribus, non eſt auditum in Eccleſiâ : & ubi unquam auditum, non eſſe ſummam identitatem perſonarum in natura divina ? quomodo autem erit ſumma, ſi eſt mediata diſtinctio realis in natura ; ubi unquam auditum, diſtingui perſonas in natura, diſtinguuntur autem mediatè. Ubi auditum, diſtingui realiter naturam divinam à Filiatione ratione Paternitatis :

Tum quia Aſſumebant Ethnici & Ariani hanc Majorem : Quando aliqua ſunt idem realiter, quod competit uni competit & alteri ; dicebantque : Cum natura divina ſit idem cum perſonis, ſi eſt diſtinctio realis in perſonis, erit diſtinctio realis in natura, & è converſo ; jam autem Catholici aſſumebant hunc articulum fidei : Poteſt eſſe in divinis diſtinctio in perſonis, cum identitate in natura ; porrò hæc poſitio : Ratione verbi gratia Paternitatis diſtinguitur natura divina realiter à Filiatione, ſeu medietate, innititur illi Majori, cui tanquam in errorem inducenti, ſi accipiatur ut ſonat, oppoſuerunt prædictum articulum Patres : Reſpondens autem ſic de novo diſtingueret : Poteſt eſſe in divinis diſtinctio, in Perſonis, ſed ita, ut ſit mediata diſtinctio, etiam in natura.

Tum quia, ſi quis teneret hoc principium : quod poteſt diſtingui poteſt negari ; ſtante fide, poſſet negari hæc propoſitio : Perſonæ diſtinguuntur inter ſe, non in natura, diſtinguuntur enim mediatè realiter, etiam in natura.

Tum quia hæc propoſitio : Natura divina diſtinguitur verbi gratia ratione paternitatis à Filiatione realiter mediate, ſi faciat hunc ſenſum : Paternitas, cui identificatur realiter natura divina, diſtinguitur realiter à Filiatione, certè propoſitio continebit ſanam doctrinam ; phraſis tamen erit dura. Si autem dicta propoſitio faciat hunc ſenſum : Ratione Paternitatis, etiam in naturam divinam refunditur diſtinctio realis, erunt jam contra hanc doctrinam adferenda argumenta immediatè poſita, & infra ponenda. Porrò hunc ſecundùm ſenſum debere eſſe in principiis reſpondentis dictæ propoſitionis, evincit illa Major : Quando aliqua ſunt identificata realiter, quod competit uni, ſaltem mediatè, debet competere & alteri ; unde & ad verificationem prædicatorum contradictoriorum in divinis, quæritur à Reſpondente diſtinctio realis in tertio.

Tum quia, quæcunque ratio probat non diſtingui realiter immediatè naturam divinam à Filiatione, ea proportionaliter probabit, nec diſtingui mediatè.

Tum quia, ſi verbi gratia ratione Paternitatis diſtingueretur realiter natura divina à Filiatione, ſequeretur mediatè eſſe tres Deos in Trinitate ; idque ex eo, primò quia cum tres ſint diſtinctæ realiter perſonæ, ſi ex identificatione verbi gratia cum Paternitate ſequitur diſtinctio realis naturæ divinæ à Filiatione, ergò ex identificatione cum tribus perſonis, ſequetur diſtinctio realis triplex, in ipſa natura divina, licèt mediata.

Secundò. Si eſſet diſtinctio realis in natura immediata, connumerata perſonis, eſſent tres Dii realiter diſtincti immediatè. Ergò cum detur diſtinctio realis in natura mediata, connumerata perſonis, dabuntur tres dii mediatè diſtincti.

Tertiò. Natura divina ratione Paternitatis, diſtinguitur mediatè realiter à filiatione, en unum Deum, diſtinctum realiter mediatè. Natura divina ratione filiationis, diſtinguitur realiter à Paternitate, en unum Deum diſtinctum realiter mediatè. Natura divina ratione Spiritus ſancti perſonæ, diſtinguitur realiter mediatè à Paternitate & Filiatione, en unum Deum diſtinctum realiter mediatè. Ex uno autem ter repetito, & quidem ſemper diſtincto realiter mediatè, non poſſunt conſurgere, niſi tria realiter mediatè diſtincta, adeoque tres Dii diſtincti realiter mediatè.

Est quidem verum, quamvis dicam: Pater est DEUS, Filius est DEUS, Spiritus sanctus est DEUS, non sequi tres Deos dari, quia ly DEUS ter positum, supponit pro indistincta realiter Deitate; sed in distinctis realiter mediatè tribus Deitatibus, non potest consurgere, nisi distinctio realis mediata in Deitatibus.

Quartò. Cur verbi gratia à Filiatione, distinguatur realiter mediatè, natura divina, est ejus identificatio cum Paternitate; quando autem aliqua sunt idem realiter, quod competit uni identificatorum competit & alteri saltem mediatè. Ergò cum tribus distinctis realiter identificatur natura, quod competit tribus illis distinctis realiter competet & naturæ; competit autem illis tribus distinctis realiter, esse tres personas distinctas realiter. Ergò etiam competet naturæ divinæ, esse tres distinctas realiter mediatè naturas.

Quintò. Cùm identificatio Paternitati non sit identificatio Filiationi, utpote distinctæ realiter immediatè, & è converso; Cumque insuper identificatio spirationi passivæ, non sit idem realiter cum identificatione illis duabus Personis, à quibus spiratio passiva ex distincta realiter immediatè. Ergò sicut ex identificatione cum Paternitate, sequitur una distinctio realis mediata naturæ divinæ à Filiatione, ita ex identificatione cum tribus personis distinctis realiter, erit mediatè triplex natura divina distincta realiter mediatà.

Sextò. Tenebit illatio Ariana: cum dico: Pater est persona, Filius est persona, Spiritus sanctus est persona, sequitur esse tres personas distinctas realiter immediatè. Ergò etiam cum dico: Pater est DEUS Deitate distincta ratione sui mediatè realiter à Filiatione, Filius est DEUS Deitate distincta ratione sui, mediatè realiter à Paternitate, idem dic de spiratione passiva, erunt tres naturæ divinæ, distinctæ realiter mediatè.

Est quidem verum tenuisse Arriaga posse admitti in Trinitate tres Deos relativos; sed nego ex dictis alibi, admitti id posse; tolerabiliorque est hæc positio Arriaga; quia conceditur in suppositione quod ly Deus supponat non pro natura sed pro persona; sed distinctionem in divina natura realem mediatam non admisit.

Septimò. Accipiamus hos duos terminos: Natura divina ratione identificationis cum Paternitate, distinguitur realiter à Filiatione; & natura divina ratione identificationis cum filiatione distinguitur realiter à Paternitate; quæro: an illæ naturæ sic sumptæ, identificentur inter se, vel non identificentur. Si identificantur:

Contra erit Primò. Ergò non sunt distinctæ realiter mediatè; distinctio enim realis, importat inidentificabilitatem adeoq; immediata inidentificabilitatem mediatam.

Secundò. Quòd hæc sententia non tantùm (ut intendebat) non facilitabit mysterium Trinitatis, sed obscurabit, ponendo aliquid, non tantùm præter lumen rationis, sed & contra lumen rationis; nempe quòd distincta, mediatè quidem, sed tamen realiter, identificari inter se possint, in eo, in quo sunt distincta realiter, nempe in ratione naturæ.

Tertiò. Hæc distinctio mediata & stabit in hoc, ut identificari possint illi termini, ut supponitur, & non stabit, quia distincta realiter, in eo, in quo sunt distincta realiter, sunt identificabilia; cum distinctio realis & identificabilitas realis, verbis differant.

Quartò. Si identificantur illi termini, non poterit ostendi, quomodo in ipsam naturam divinam ratione personalitatum refundatur distinctio realis, quam debere refundi, ex principiis oppositorum supra illatum est.

Quintò. Ratione distinctionis immediatæ realis personarum inter se, sequitur, immediatè illas esse inidentificabiles inter se. Ergò cum ratione identificationis quod competit uni immediatè, debet & alteri competere mediatè, competit & ratio mediatè distinctæ realiter naturæ triplicis; cum ipsa distincta realiter, immediatè sunt tria, nempe tres personæ; adeoque competet & prædicatum inidentificabilitatis mediatæ, aliàs non quidquid competit immediatè distinctis realiter, competeret mediatè, ei quod identificatur sic distinctis realiter, mirabiturque orbis Catholicus se factum esse politheistam.

Si autem illi termini: Natura Divina ratione Paternitatis distinguitur realiter à filiatione, &c. Natura divina ratione filiationis distinguitur realiter à Paternitate, non identificatur inter se, sequitur, ex personis refundi in ipsam naturam distinctionem realem mediatam, evincitque hoc major ab oppositis assumpta; quod competit personis, competit naturæ, mediatè, ob identificationem realem cum personis, quibus competit esse plures.

Tum

Tum quia natura Divina vel distinguitur secundùm se spectata, realiter in Patre à Paternitate, vel non distinguitur? Si distinguitur, contradicetur articulo fidei de identificatione personarum cum natura; Si non distinguitur realiter natura Divina secundùm se spectata in Patre à paternitate. Ergò non est eadem cum natura filii; quia hæc ratione filiationis distinguitur realiter à Paternitate, eruntque illæ naturæ distinctæ realiter, quia impossibile est, unam eandemque entitatem, diverso respectu, hoc est, secundùm se sumptam, esse identificatam, & eandem realissimè sub alia formalitate non esse identificatam, sed distinctam realiter.

In communi & recepta Theologia hoc argumentum non habet difficultatem; quia dicere: Ratione filiationis distingui realiter naturam divinam à Paternitate, est dictio de termino non supponendo: Nam licèt personæ distinguantur inter se realiter; non tamen illo modo transfundunt sua prædicata in naturam, adeoque nec transfundent pluralitatem aut distinctionem realem, quam transfusionem prædicatorum mediatam assumit Respondens. In nostris principiis, beneficio distinctionis virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia Physica, vi cujus sine ulla pluralitate & distinctione reali præstatur hoc, quod præstaret distinctio realis; quæ, si intercederet, non esset necesse prædicata paternitatis, transfundi in naturam.

Tum quia præter naturam, quæ, verbi gratia, ratione paternitatis distinguitur à filiatione, & sic de aliis combinationibus personarum, vel datur natura nemine cogitante, verè absolvens, ab ista mediata distinctione reali à personis, vel non datur? Si datur; ergò datur natura divina nemine cogitante, verè non identificata personis; si enim identificaretur, traheret à personis distinctis realiter, distinctionem mediatam realem; eritque alia, divina natura, nemine cogitante absolvens à distinctione reali mediata, & alia, non absoleens; si autem non datur natura divina, nemine cogitante absolvens à distinctione reali mediata, modificandus erit articulus hic fidei: Deus est Trinus in personis, unus in essentia; quomodo enim erit unus in essentia, si hæc essentia imbibit distinctionem realem mediatam à Personis?

Concedo quidem posuisse Respondentem aliquas phrases conformes communi Theologiæ, sed non concordasse easdem cum suis positionibus. Talis est illa phrasis, Notato sexto. Natura prout est in filio, non distinguitur realiter à natura prout est in Patre; sed concordari hoc debet cum hac alia ejus propositione: Natura divina ratione filiationis, distinguitur realiter à Paternitate. Talis item est phrasis Notato octavo. Aliter distinguitur natura à Filio, & Pater à Filio; quæ propositio est vera, sed concordari debuit cum hac alia: Natura ratione, verbi gratia, Paternitatis distinguitur realiter mediatè à Filiatione, salvando sine modificatione articulum fidei: In divinis est distinctio in personis realis, non in natura.

Responsionibus satisfit.

RESPONDETUR Primò. In divinis esse summam identitatem in natura præcisè secundùm se spectata, licèt natura sumpta cum Paternitate, distinguatur realiter inadæquatè à Filiatione mediatè, extensivè.

CONTRA est. Tum quia tota retrò Theologia agnovit summam esse Personarum Divinarum in natura Divina Identitatem, en jam articulus fidei distinguetur: summam scilicet esse identitatem in natura præcisè spectata, non autem summam Personarum Divinarum in natura identitatem si sumatur natura prout conjuncta Personalitati & comparata ad aliam personalitatem.

Tum quia est articulus fidei, quòd sit Filius consubstantialis Patri, nec tunc sumitur natura præcisè secundùm se, sed natura prout conjuncta filiationi, Filius enim dicitur esse consubstantialis Patri. Ergò hic articulus, agnoscit, non esse identitatem in Divinis in natura, tantùm secundùm se præcisè spectata, sed etiam in natura prout conjuncta Filio, & comparata ad Patrem. Item est articulus Fidei quòd in Trinitate sit summa identitas in natura salvis suis prædicatis, si est summa identitas Trinitatis in natura, ergò non tantùm est identitas in natura præcisè spectata, sed etiam in natura prout conjuncta personalitatibus, seu in Trinitate, ergò non dabitur locus distin-

ctioni naturæ divinæ conjunctæ Paternitati, à Filiatione.

Tum quia. Si nefas est dicere, quòd prædicata notionaria sua virtualitates, denominationes, formalitates communicent; vel derivent in naturam mediatè, extensivè, inadæquatè, cum distingui realiter, sit prædicatum rationale, illud nec mediatè nec extensivè derivabitur in naturam. Tum quia Pristina Societatis schola putabat eliminandam esse è scholis distinctionem formalem ex natura rei, quæ ponebatur à Scotistis in divinis, & tanquam pro absurdo inferebat: quòd hæc distinctio sit distinctio realis: modò autem hoc absurdum conceditur, & pro veritate defenditur, & ne quidem schola Scotistica concedebat usquam hanc sequelam, dicebatque ibi non esse distinctionem realem à Re, qualem isti concedunt mediatè & extensivè; sed realem à realiter, hoc est prout opponitur distinctioni fictæ vel intentionali merè.

Tum quia Natura illa divina præcisè secundùm se spectata, & seclusis Personalitatibus, cum quibus est idem realiter nemine cogitante, non est aliud, quàm natura ita sumpta ac sumitur natura, verbi gratia, humana præcisis suis Personalitatibus & hæcceitatibus; & tamen majorem personarum in natura identitatem agnoscit fides quàm sit identitas Pauli & Petri in natura humana præcisè sumpta, illa enim identitas debet esse Physica, hæc autem est identitas intentionalis.

Tum quia Hæc natura præcisè sumpta, si detur nemine cogitante vel est eadem realiter cum natura conjuncta, verbi gratia, Paternitati vel non eadem; si non est eadem realiter & nemine cogitante, hoc ipso multiplicabuntur naturæ divinæ; si autem est eadem realiter & nemine cogitante, sicut in illa præcisè sumpta non datur distinctio, ita nec in illa comparata ad Filiationem, conjuncta autem Paternitati, dabitur ulla distinctio supple realis inadæquata, extensiva, mediata.

Respondetur. II. Posse hanc distinctionem admitti ratione personarum, cùm etiam admittatur in Hymnis Ecclesiasticis Trina Deitas.

Contra est. Tum quia imprimis ex Sedulii Hymno de communi Martyr. ubi habebatur: Te Trina Deitas unàque poscimus, expunxerunt id Correctores Hymnorum, substitueruntque vocem: Te summa Deitas, quod etiam antefecerat Hincmarus, ut videre est libro de non trina Deitate consequenter ille terminus Trina Deitas secundùm hanc correctionem etiam alibi sumi debet, positusque est ratione nonnisi metri, & non tam significando quam ex aliis aliàs notis præsupponendo quòd Trina pro Personis nonnisi supponat, non autem pro natura.

Tum quia si ratione istius distinctionis realis inadæquatæ naturæ conjuncta uni Personalitati, ab alia Personalitate concedi potest Trina Deitas, concedi etiam poterunt tres Deitates, imò & tres Dii, nam inter Deitatem & Deum distinguere error est Gilberti.

Tum quia dicatur clarè, an Ly Trina extendatur etiam ad naturam? si non extenditur cui bono responsio hæc ponetur? si extendetur etiam ad naturam hoc erit contra articulum de una eademque in Divinis natura Divina.

Respondetur III. Quòd pristina sit distinctio dari in Divinis distinctionem realem inadæquatam.

Contra est. Sicut quando dicitur pars distingui realiter inadæquatè à toto datur illic distinctio realis adæquata inter partes, ita tamen ut pars à se ipsa in toto, ne quidem realiter mediatè distinguatur: ita in Divinis datur distinctio realis adæquata inter Paternitatem & Filiationem, licèt in natura, nulla sit omnino distinctio realis etiam inadæquata, & mediata.

Et sicut hoc totum quod est homo, est ratione dissolubilis unionis mortale, quantumvis anima & materia, nequidem mediatè & inadæquatè, sit mortalis: Ita hoc concretum quod est Pater, distinguetur realiter à Filiatione, ita, ut tamen natura Panis, ne quidem inadæquatè & mediatè, distinguatur realiter, à Filiatione.

Respondetur. IV. Non esse tantam identitatem naturæ Divinæ cum Paternitate, quanta est identitas illiusmet ipsius ad se ipsam.

Contra. Concedo non esse tantam identitatem, nam in principiis nostris, ita identificatur realiter natura Divina Personalitati Patris, ut ab illa distinguatur virtualiter, cùm tamen à se ipsa, sit indistincta virtualiter; sed nego exinde sequi, quòd quantumvis natura Divina magis sibi identificetur intensivè quàm Paternitati, quòd in illam realiter inadæquatè, extensivè mediate derivetur realis distinctio.

Respondetur V. Quod concretum hoc Pater plus dicat quàm solam naturam Divinam, sed dicit etiam Paternitatem adeoque aliquid distinctum realiter.

Contra est. Tum quia concretum hoc Pater dicit quidem & naturam & Paternitatem, sed quia hoc

quia hoc concretum, est concretum ex indistinguibili realiter secundùm articulum Fidei, & ex distincto realiter, hoc ipso in illo concreto, non distinguetur realiter Natura, à Filiatione.

T. Q. Distingui realiter est Prædicatum vel notionale adeoque nec in concreto illo, in Naturam derivabile.

T. Q. Concretum hoc homo, ut dixi, dicit aliquid plus præter animam & materiam nempe unionem dissolubilem & tamen ex eo non derivatur in animam mediatè mortalitas, ergo nec ex paternitate derivabitur in Naturam Divinam distinctio realis mediata.

Punctum Difficultatis 4.

Demonstraturne, non posse dari Distinctionem virtualem in Creatis.

COnsentimus non posse dari Distinctionem virtualem in creatis talem, qualis datur in Divinis inter Naturam & paternitatem v. g. quia etiam consentimus, non posse dari Mysterium Trinitatis in creatis. Tota Difficultas in eo versatur, an id possit demonstrari. Cumque virtualis distinctio sine addito supponat pro ea, quam alii appellant intrinsecam, Nos appellamus distinctionem in ordine ad prædicata, primò intentionalia, de illa sic sumpta, tanquam de principali, veniente sub nomine distinctionis virtualis, procedet Difficultas.

Ad solutionem rationum infrà ponendarum hoc assumitur: Nempe has rationes non debere peti ex impossibilitate distinctionis virtualis, sed ex impossibilitate hujusmodi distinctionis in creatis. Ratio est imprimis à simili. Quia si quis velit demonstrare esse impossibilem substantiam creatam infinitam, non debet id probare argumentis inferentibus impossibilitatem ut sic substantiæ infinitæ; qui item vellet probare creaturam, non posse esse immensam, non deberet id probare ex rationibus, impossibilitatem ut sic immensitatis inferentibus: & sic de reliquis. Ergò etiam in præsenti impossibilitas distinctionis virtualis in creatis non debet desumi ex impossibilitate ut sic distinctionis virtualis. Quod ipsum ulteriùs in hoc fundatur: quia quæ prædicata semel innexibilia sunt, semper innexibilia sunt, impossibileq; additione subjecti, cui illa prædicata competunt, possibilisari non potest: jam enim non esset quod esset; siquidem ex impossibili redderetur possibile, jungerenturque secum esse & non esse idem: consequenter, si quis aliquorum prædicatorum impossibilitatem ostendet, illa nec in Deo possibilia erunt; sicut si quis ostendat impossibilitatem substantiæ infinitæ, illa nec in Deo salvabitur; & in præsenti si quis ostendat impossibilitatem distinctionis virtualis, hoc ipso illa nec in Deo reperiri poterit.

Hoc præjacto, delabamur ad examinandas rationes.

I. Ratio P. Pauli Modzelovvski. Si aliquæ formalitates distinguerentur virtualiter, eo ipso non identificaretur realiter. Quod ipsum probat: quibus formalitatibus competunt prædicata contradictoria, illæ non identificantur realiter; sed formalitatibus virtualiter distinctis competunt prædicata contradictoria, ut conceditur: Ergò non identificantur realiter. Major probatur. Tum quia omnia prædicata contradictoria sibi realiter actualiter repugnant, lumenque rationis ostendit falsas esse has propositiones. Lux, est realiter actualiter non lux. Tum quia quando unus de rationalitate affirmat illam esse à parte rei, principium sensationum, & alter sub iisdem terminis negat, quæro an hi duo, dicant idem realiter: si idem, ergò sibi non contradicunt: si non dicunt idem realiter, ergò esse à parte rei principium sensationum, & non esse à parte rei principium sensationum non est idem realiter: ergò & alia omnia prædicata distinguuntur realiter. Tum quia oppositio relationis realis distinguit inter se realiter extrema inter quæ intercedit: ergò etiam oppositio contradictionis, sua extrema distinguet realiter.

Respondetur. Imprimis transeat hoc totum: quia non probatur intentum: nam argumenta procedere debebant de distinctione virtuali intrinseca in creatis. Hinc rursus dici potest, Argumentum probare multum: nam probat distinctionem virtualem non dari in Divinis: nam etiam in Divinis impossibile est ut esse & non esse sint idem. Quod si dicas aliud esse in Divinis, quia illic intercedit distinctio virtualis: nam etiã dicent oppositi, etiã in creatis intercedere illam, & quòd non intercedat probari debuisset. Unde jam directè quæri potest, vel in Divinis supposita distinctione virtuali identificantur inter se, est & non est, vel non identificantur: si identificantur, quid probabunt rationes adlatæ? restabitque probandum, cur in creatis identificari non possint; si non identificantur in Divinis nec in creatis identificabuntur.

In nostris Principiis dici potest. Cum contradictio non tantùm debeat esse ejusdem & de eodem, sed ratione ejusdem, sive, ut alibi dicitur, proportionata: cumq; supposita distinctione virtuali communicatur & non communicatur, cæteroqui prædicata secundùm hos terminos contradictoria, cùm inquam non sint verificanda ratione ejusdem, supple virtualitatis, evadent hoc ipso non contradictoria; adeoque etiam in creatis evaderent, si alioqui daretur in illis distinctio virtualis, quam non demonstras, dari non posse.

Ratio II. ejusdem est. Posita distinctione virtuali intrinseca inter aliqua duo prædicata, sequitur, posse affirmari contradictoria non solùm de illis inter quæ est ista distinctio, sed etiam de illis quæ à se virtualiter non distinguuntur. Sequela probatur; supponamus inter animal & rationale esse distinctionem virtualem intrinsecam, atq; vi istius distinctionis animalitatem verificare hoc prædicatum, est repræsentata realiter ex parte objecti cognitione A. rationalitatem autem verificare contradictorium ejusdem prædicati, nempe non est repræsentata realiter ex parte objecti cognitione A. per cognitionem A. illam significando, quæ objectivè præscindit rationale ab animali: Hoc supposito. Sic argumentor, inter animalitatem & inter hoc prædicatum esse repræsentatum ex parte objecti cognitione A. non intercedit distinctio virtualis intrinseca; sed de his formalitatibus possunt verificari contradictoria. Ergò. Major probatur, quia repræsentatum ex parte objecti cognitione A. est formalissimè animalitas ac proinde prædicatum & subjectum istius propositionis non distinguuntur virtualiter intrinsecè. Min. principalis probatur; Animalitas est verè affirmabilis de rationalitate: cum enim inter se identificentur realiter, vera est ista propositio, animalitas est realiter rationalitas. Jam verò ly repræsentata ex parte objecti cognitione A. non est verè affirmabilis de rationalitate: Falsa enim est ista propositio, rationalitas est realiter repræsentata ex parte objecti cognitione A. scil. illa quæ præscindit objectivè animal à rationali. Ergò animalitati, & formalitati repræsentatæ ex parte objecti, cognitione A. competunt contradictoria.

Respondetur Imprimis, quod Argumentum multum probet: probaret enim competere in divinis prædicata contradictoria iis formalitatibus, quæ inter se non distinguuntur virtualiter, nempe essentiæ, & illi prout repræsentatæ cognitione A. reflectensque videbit multùm hoc argumento probari: quia probatio non petitur ex conditione præcisa objecti quà creati.

Deinde negari potest Sequela. Negatur item quòd de rationalitate non possit dici rationalitas est realiter repræsentata ex parte objecti prout est à parte rei physicè, licèt non sit repræsentata ex parte objecti prout considerata in statu intentionali. Si autem realiter repræsentatur rationalitas prout est à parte rei physicè, non conveniunt tunc prædicata contradictoria intrinseca seu physica, sed tantùm prædicata contradictoria (secundùm explicationem jam datam) intentionalia: Si autem conveniunt tantùm prædicata contradictoria intentionalia, non erit verum dicere quod sint futura distincta virtualiter, ea quæ non sunt distincta virtualiter.

Quod autem attinet ad istud objectum, an animalitas & esse repræsentatum præscindant inter se objectivè, dici potest in nostris principiis, omne illud præscindere objectivè, cujus ratio communis, non est aliûs ratio communis, seu definitivè; & quia nec animal definitur per esse præcisum, nec è converso: ideò hæc inter se præscindunt beneficio distinctionis virtualis in ordine ad prædicata secundo intentionalia; licèt realiter sumptum repræsentatum, hoc est ipsum animal, non sit præscindibile à seipso animali, sed etiam sic sumptum repræsentatum animal, est idem realiter cum rationalitate.

In suppositione autem præsenti loquendo, si animalitas & rationalitas distinguerentur virtualiter intrinsecè, sicut dum repræsentatur essentia Divina, non repræsentatur realiter virtualitas v. g. Paternitatis, ita nec repræsentaretur realiter virtualitas rationalitatis repræsentata animalitate. Quod autem cognitio A. repræsentat Essentiam (in præsenti animalitatem) & non repræsentat Paternitatem (in præsenti rationalitatem) parum refert: quia cùm cognitio sit distincta realiter ab ipsamet essentia, potest illa referre seu repræsentare Essentiam, non repræsentata Paternitate. Jam autem distincta virtualiter intrinsecè debent quidem habere identitatem realem in istis, quæ aliunde non supponuntur distincta realiter, ut cognitio A. repræsentans essentiam, distinguitur realiter ab essentia. Hinc jam in hoc quod est comparari essentiam ad se ipsam repræsentatam duo considerari possunt, ratio scilicet essentiæ, quæ repræsentatur, & hæc indubiè identificatur sibi, sed & identificatur Personalitati salva sua virtualitate; Deinde spectari potest ratio repræsentationis, quæ importatur in hoc, denominato repræsentata essentia, & hæc repræsentatio, distinguitur realiter ab essentia, mirumque non erit, illam non convenire ipsi v.g. personalitati, cùm convenire debeant in prædicatis identificationis realis. Quæ autem dicta sunt de divinis aut dicentur legitimè ab arguente de natura cognita, v. g. & comparata ad Paternitatem idem applica in præsenti.

Ratio III. ejusdem est. Ens creatum cui competit distinctio virtualis intrinseca est ens chimæricum: omne enim illud est ens chimæricum, quod has duas formalitates in se includit verificabilitatem duorum contradictoriorum & identitatem realem: hæ enim solæ duæ formalitates ita sunt constitutivæ entis chimærici in esse talis, ut nihil tertium requiratur: ponamus enim aliquod ens de quo verum sit dicere: est, & non est, & in quo hæc duo, scilicet esse & non esse realiter identificantur, eo ipso habebit totam essentiam entis chimærici.

Respond. Antecedens primum, planè intendit hoc probare quod hîc quæritur, sed ejus probatio

probatio multum probat: quia procedit ut sic, adeoq; probat etiam in Divinis non dari distinctionem virtualem: quia illic esset chimæra: esset enim convenientia prædicatorum contradictoriorum cum identitate. Directè autem dici potest, quòd sicut in Divinis non est convenientia prædicatorum contradictoriorum formalis, quia ratione alius virtualitatis affirmatur Est, ratione alius Non est: ita & in præsenti fieret, solumque staret hæc distinctio virtualis in hoc, quia quod convenit uni virtualitati, non competeret alteri, etiam in sensu reali; salvo Physico eodem esse, sicut in sensu reali non communicatur Paternitas, quamvis sit idem Physicè cum natura, quæ communicatur.

Alia quæ adfert de forma syllogistica infringenda, alibi soluta. Quod item dicit ponendum fore tunc in creatis Mysterium Trinitatis id verum est: sed quæritur demonstratio, quòd Mysterium Trinitatis implicet in creatis.

Punctum Difficultatis 5.

Continuatur hoc Examen.

Ratio I. est Perez Disp. 1. sub initium Tract. de Deo, num. 77. Impossibile est duas formalitates creatas carere identitate virtuali intrinseca inter se, & habere inter se identitatem realem perfectam: sint enim entitates creatæ A. B. quia utraque est creata, utraque dicit in sua ratione defectum, consequenter B erit idem virtualiter cum sua entitate, dicente imperfectionem. Hæc identitas virtualis est defectus evidenter & hunc defectum habet A (supple scilicet quod sit A) hanc identitatem non habet B cum A ut supponitur, sed potiùs habet perfectionem simpliciter simplicem oppositam scil. entitatem propriam, identificatam secum virtualiter intrinsecè, non involventem in sua ratione defectum A hanc perfectionem non potest B communicare ipsi A ut est manifestum: fieri enim nulla ratione potest ut A non involvat in sua ratione id, quod est de ratione ipsius A. Quia ergo ad identitatem realem perfectam requiritur communicare perfectionibus simpliciter simplicibus quæ identificantur ex natura rei, patet impossibile esse, ut A sit idem perfectè cum B sit ut supponitur non sit idem virtualiter intrinsecè. Ne verò prædicta Ratio probaret etiam in Divinis implicare Mysterium Trinitatis dicit n. 79. assumi à se hanc propositionem pro Majori. Nullæ formalitates dicentes in sua ratione imperfectionem propriam, & non identificatæ virtualiter intrinsecè; possunt inter se communicare in omni gradu perfectionis simpliciter simplicis, ac proinde neque possunt esse idem inter se identitate reali perfecta: omnes creatæ formalitates non identificatæ virtualiter intrinsecè inter se sunt tales, quales Major proponit. Ergo. Quodsi idem velles applicare ad Divina, deberes Negativam Minorem adferre, essetque Argumentum constans omnibus Negativis.

Respondetur. Negando. Antec. Primum. Quod attinet ad hanc propositionem, sint entitates creatæ A. B. quia utraq; esset creata, utraq; diceret in sua ratione defectum conceditur hæc propositio modò per entitates intelligantur virtualitates diversæ, non autem distincta simpliciter entia: distincta enim simpliciter entia identificari non possunt: sicut non possunt identificari lignum & aqua: diversæ tamen entitates pro virtualitatibus acceptæ, identificari possunt. Concedo quòd entitas B sit idem virtualiter cum sua entitate dicente imperfectionem. Concedo quòd major sit identitas virtualitatis B. cum sua defectuositate quàm virtualitatis B. cum virtualitate A idq; ideo quia B à sua defectuositate non est distinctum virtualiter, est autem ut supponitur distinctum ab A. Et licet casu quo daretur distinctio virtualis in creatis, non haberet A & B identitatem virtualem nec defectuositas virtualitatis hujus esset defectuositas virtualitatis illius: Nego tamen quod secum realiter, sicut & virtualitates, ita & defectuositates, identificari non possent. Et licèt identitas illarum physica, & quoad realitatem esset perfectio simpliciter simplex, esset tamen perfectio creata, adeoque compariens identificationem illarum defectuositatum, in virtualitatibus inclusarum. Unde ulteriùs dici potest quod Nullæ formalitates dicentes in sua ratione imperfectionem propriam possint inter se communicare in omni gradu perfectionis simpliciter simplicis: Si enim in omni gradu est perfectio, quomodo erit imperfectio? sed quærere restat, cur creatæ virtualitates, dicentes suas defectuositates, identificari non possint in aliquo gradu perfectionis simpliciter simplicis; competentis enti creato, adeoq; cur repugnet in creatis distinctio virtualis intrinseca. Unde ulterius negatur illa Major Assumpta in ultimo argumento, nempe illa, nullæ Virtualitates dicentes imperfectionem &c. identificari possunt.

Ratio II. ejusdem I. P. Disp. 1. de Scientia Dei num. 131. Essentia Divina ob infinitam suam perfectionem, vim habet se communicandi infinitè, alteri formalitati virtualiter distinctæ, illamq; reddendi Deum, ac proinde infinitè in omni genere perfectam, est ergò ea communicatio summa in omni genere. At hæc est identitas summa; quæ ratio non potest in creatis formari: est enim quævis formalitas creata finita in perfectione, adeoq; non potest reddere aliam formalitatem, sibi virtualiter intrinsecè non identificatam, perfectam infinitè, sed finitè. Præterea quamvis illam alteram redderet in proprio genere perfectam, sequitur reddere minus perfectam quàm seipsam: licèt enim cætera

sint

sint paria, sibi ipsi ita communicatur ut sit secum virtualiter intrinsecè idem, nec ponantur prædicata contradictoria inter se & seipsa: at omne finitum si ei addas aliquid perfectionis crescit, ut ajunt, intensivè: crescit ergò illa communicatio, qua sibi se communicat illa formalitas, & est major quàm altera communicatio, quâ alteri formalitati communicatur. Quæ ratio nullo modo valet in infinita communicatione in omni genere: infinitum enim in omni genere nulla additione intensivè crescit. Quare quamvis essentia Divina sibi se communicet virtualiter, non verò Paternitati, hic accessus erit quasi extensivus, nec intensivè communicatio erit major.

Respondetur. Infinitatem materialiter non nisi habere se ad distinctionem virtualem: Pone enim Divinam essentiam infinitam, & pone implicare in Divinis distinctionem virtualem: jam non poterit communicari Natura, & non communicari Paternitas: Ergò apparet quod id non ex infinitate præcisè oriatur. Deinde ex responsione & sequitur non tolli identitatem realem vi distinctionis virtualis in divinis & tolli: non tolli quidem, quia est communicatio infinita, & non excrescit intensivè, tolleretur autem identitas realis, quia ita natura identificatur sibi, ut ne virtualiter quidem à se distinguatur, secus identificatur Paternitati. Deniq; quare implicat contradictionem perfectionem creatam esse identificatam alteri realiter, & reddere aliam finito modo, ut ipsa est, talem; & cur cum summa identitate reali, formalitatum, virtualis alietatis, non possit fieri, ut magis sibi se communicet aliquid creatum, quàm se communicet identificato sibi, ut in simili fit in divinis.

Addo, quòd infinitum additione finiti non crescat in ratione formali, crescit tamen in ratione materiali: quo supposito, non video quid proficiat illa infinitas ad præsentem difficultatem. Et certè vera est hæc propositio in Divinis: Natura non dicit negationem alietatis virtualis à Paternitate, Paternitas dicit negationem alietatis virtualis à seipsa. Rursùs magis est idem quod dicit omnem negationem alietatis, quam illud quod non dicit omnem negationem alietatis, nec istud videtur extingui posse per titulum infinitatis. Quod si dicas majorem esse non intensivè identitatem sed extensivè; dicam & ego majorem esse identitatem in ordine virtuali, sed non in reali.

In quantum autem hæc Ratio respicit, quòd illa solum inter se identificari possint realiter & non virtualiter, quæ sunt perfectio simpliciter simplex, nomine ipsius perfectionis simpliciter simplicis accipiendo perfectionem includentem in se omnem aliam perfectionem, etiam hæc Ratio non convincet. Nam imprimis negamus hunc conceptum esse perfectionis simpliciter simplicis. Rursùs quamvis hic foret conceptus illius, sequeretur quidem perfectionem simpliciter simplicem nulli competere nisi soli Deo, quærere tamen restaret, cur ea quæ non dicunt istam perfectionem simpliciter simplicem ita acceptam, identificari inter se non possint realiter, stante alietate virtuali.

Ratio III. Ejusdem de Trinit. d. 1. c. 2. quia scilicet si daretur in creatis Mysterium Trinitatis tum si duæ formalitates creatæ reciperent prædicata contradictoria, perfecta identitate carerent. Quod ipsum probatur, quia fieri non poterit ut sit perfecta unitas & communicatio inter ejusmodi formalitates, quas v. g. A. B. appellemus: nam formalitas A non potest magis communicari formalitati B majoremque cum illa unionem habere, quam est una sibi, & suæ definitioni: hoc enim est lumine naturæ perspicuum. Sed formalitas A præter unitatem quam habet cum formalitate B habet aliam peculiarem suam, ratione cujus non potest in se suscipere prædicata contradictoria: præterea formalitas A, ita sibi se habet conjunctam, ut nihil de ipsa dici possit, quod de ipsa negare possimus; quam conjunctionem ex hypothesi, non habet cum formalitate B. Ergò suam habet quasi duplicatam unitatem, & cum formalitate B quasi simplicem: habet enim cum formalitate B unitatem communicationis, & non aliam; secum verò habet & unitatem communicationis non minorem, & præterea unitatem repugnantiæ ad prædicata contradictoria. Major igitur est unitas & perfectio qua secum est una, quàm unitas quâ cum alia est una. Quæ consequentia probatur, nam unitas quâ habet cum altera est finita: impossibile enim est formalitatem finitam infinitè communicari, & unitas & communicatio finita qualibet additione unitatis & indivisionis fit major: cum igitur unitas quâ formalitas A secum est una addat aliquem gradum unitatis unitati finitæ, quâ est cum formalitate B major erit & perfectior.

Respondetur. Huic Argumento quod dato Mysterio Trinitatis in creatis formalitates creatæ, non carerent perfecta identitate Physica & reali, carerent tamen perfecta identitate, exclusiva etiam virtualis alietatis, dicique posset quòd non implicet contradictionem in creatis aliqua habere perfectam identitatem Physicam & realem, quamvis non haberent identitatem perfectam exclusivam virtualis alietatis: quod ipsum fuisset probandum. Deinde dici potest, majorem esse unitatem virtualitatis A secum, quàm cum B. sed quærere restat tali virtualitatum majori vel minori unitate positâ, cur implicet illarum identificatio realis: sicut major est identitas Paternitatis secum, quàm cum Natura: nam à se non distinguitur virtualiter, distinguitur à natura, & tamen hoc non obstante identificantur secum realiter: ita & in præsenti.

Ratio

Ratio IV. potest esse. Virtualitas A. habet suam perfectionem, quam non habet virtualitas B. & casu quo secum identificentur, tunc unaquæq; esset seipsa perfectior: quia ex identificatione haberet etiam perfectionem virtualitatis alius, quam non habet secundùm se spectata: Ergo unaquæq; esset perfectior seipsâ; quod implicat.

Respondetur. Si quis non ponat personalitates dicere perfectiones, diceret etiam quòd in Creatis, eo ipso, illæ virtualitates creatæ, non dicant perfectionem, & quia Nos etiam in personalitatibus Divinis ponimus perfectiones, debemus consequenter dicere, quòd etiam illæ virtualitates essent perfectiones, neque tamen ratione identificationis cū altera redderetur unaquæq; virtualitas perfectior seipsâ: quia identificatio illa non auferret virtualitates, vi cujus virtualitas hujus, non est virtualitas alius: ita nec perfectio hujus, esset perfectio aliûs, adeoque titulo identificationis non perficeretur virtualiter ab alia virtualitate, adeoque nec evaderet perfectior seipsâ. Deinde retorquendum est argumentum in materia de divinis identificationibus, nam etiam in divinis, Natura Divina formaliter seipsa, non continet perfectionem trium personarum ex identificatione cum illis, redditurné formaliter perfectior seipsa.

Instabis I. Si ponantur virtualitates hæ distinctæ inter se realiter, ut personalitates Divinæ, & identificatæ in aliquo tertio, benè concipi potest, quomodo una perfectionē suam non tribuat alteri, adeoque nec evadat perfectior seipsâ. Sed qui non erit perfectior seipsâ, si identificentur illæ virtualitates, nec tamen inter se essent distinctæ realiter.

Respondetur. Eo casu videri implicari contradictionem illarum virtualitatum identificationem: hoc enim ipso evaderet unaquæq; perfectior seipsâ, & non evaderet: non evaderet quidem ut supponitur; evaderet autem, quia accessu illius virtualitatis secum identificatæ, perficeretur, & tamen illa, ut tu dicis, in seipsa spectata non diceret illam perfectionem aliûs virtualitatis. Absolutè tamen loquendo ex proportione ad Mysterium Trinitatis quod etiamsi non poneretur identificatio in aliquo tertio adhuc illæ virtualitates possent inter se identificari, nec evadere perfectior seipsa: nam non comparando Paternitatem divinam ad Filiationem; sed ad Naturam, sunt duæ virtualitates, unaquæque habet suam perfectionem, identificantur secum, nunquid ne vel Persona, vel Natura ex eo evadet perfectior seipsa.

Instabis II. Quòd non evadat perfectior Personalitas & Natura, ex eo est, quia illic est infinita perfectio: unum autem infinitum non est majus altero adeoque nec ab altero infinito perficitur.

Respondetur. Verùm quidem est, quòd unum infinitum non sit majus altero in eo quod est carere terminis; quod tamen non perficiatur unum infinitum ab altero hoc non demonstratur: cur enim infinitum novem, non perficietur accessu infinitarum unitatum, adeoque evadendo decem. Deinde quamvis ex eo supponatur Natura Divina ex identificatione cum Paternitate non perfici, sed cur non perficietur ipsa Paternitas, quæ secundùm se, non dicit perfectionem infinitam: & tamen non potest dici, quòd perficiatur: quia evaderet dignior seipsâ, & perfectior.

Instabis III. Licet Paternitas ex titulo Personalitatis, non dicat perfectionem infinitam, dicit tamen titulo Paternitatis Divinæ condistinctæ ab ipsa virtualitate Naturæ, adeoque dicit rationem non perfectibilis ulterius: talem autem infinitatem non salvat virtualitas illa creata. Ergo ex identificatione cum altera virtualitate evadet seipsa perfectior.

Respondetur. Posito quòd Paternitas Divina secundùm quod Divina, dicat infinitatem, non eximetur per hoc præcisè à ratione perfectibilis: nam ut dictum, infinitum, licèt non sit majus altero, nunquid tamen non perficitur accessu aliûs infiniti. Quod si dicas perfici materialiter; redibit difficultas, cur etiam materialiter non perficiatur Paternitas, adeoq; nec evadat materialiter dignior seipsâ. Recurri ergo potius ad hoc debet, quia stante identificatione ut dictum retinentur adhuc virtualitates distinctæ, adeoque retinet unaquæq; perfectionem distinctam, consequenter stante identificatione reali, non communicatâ alteri suâ virtualitate, adeoque nec perficiente illam: Si autem una virtualitas non perficit alteram, non sequetur illas evadere perfectiores seipsis. Est quidem verum, quòd hoc superet captum humanum sicut superat captum humanum etiam Mysterium Trinitatis; sed jam si illud concedatur in creatis etiam hæc superantia captum concederentur in creatis. Quærere tamen restat, An hæc superantia captum forent contradictoria, sicut prædicta superant captum in Divinis, nec tamen sunt contradictoria.

Est & alius Modus toti huic difficultati satisfaciendi. Quod scil. una virtualitas alteri identificata non esset perfectior seipsa & virtualiter & realiter simpliciter spectata; esset tamen perfectior seipsa virtualiter v. g. nonnisi spectata, & non spectata simul Physicè.

Ratio V. est. Si daretur distinctio virtualis in creatis daretur infinita essentia creata, hæc implicat. Sequela probatur, quia quòd detur distinctio virtualis in Divinis, id ex eo arguitur, quia Deus cùm sit infinitus in essentia, debet illi competere omnis possibilis perfectio; possibilis autem est perfectio distinctionis virtualis in Divinis: quia nulla est in illa contradictio in Divinis.

Respon-

RESPONDETUR. Distinctæ sunt hæ propositiones. Ex eo quòd Deus sit infinitus in essentia, sequitur debere etiam dari in illo distinctionem virtualem. Alia autem est hæc propositio, ex asserta distinctione virtuali sequitur infinitudo essentiæ, & hoc ipsum est, cujus demonstratio, hîc petitur. Unde primo concesso, quod solùm vult argumentum, negatur hoc posterius.

Putarem ergò potiùs nullam hujus adferri posse demonstrativam rationem: quia si hoc demonstraretur cur in creatis, idq; titulo creati, non possit dari Trinitas, demonstraretur titulo increati non repugnare eandem: adeoque & dari; quia in Divinis quoad intrinseca à posse ad esse, valet argumentatio, & tamen supponitur non posse demonstrari Mysterium Trinitatis. Quod ipsum ulterius sic declaratur. Sit enim perfectio A. ex cujus defectu in creatis, oritur ne sit Mysterium Trinitatis, demonstrat Metaphysica omnem possibilem perfectionem haberi in Deo, inferes ergò tu, hanc perfectionē esse in Deo, adeoq; inferes idq; demonstrativè, dari Mysterium Trinitatis, & tamen vel tu ipse negas, quòd hoc Mysterium in Divinis demonstrari possit. Et sicut si quis demonstraret, qualitatem aliquam non competere huic substantiæ quia corporea est, hoc ipso demonstraret, competere illam spirituali substantiæ, nam demonstrabile est, omnem qualitatem competere aut substantiæ corporeæ aut spirituali, ita si quis demonstrat non competere Mysterium Trinitatis. Creatis quia creata sunt, demonstrat illud competere Divinis, quia omnis perfectio, aut creato aut increato enti competit, & tamen supponimus quòd Mysterium Trinitatis demonstrari non possit.

DIFFICULTAS II.

De Præcisionibus objectivis in Divinis.

PRæcisio secundùm Auctores Alia est ex parte actus seu formalis, alia ex parte objecti seu objectiva: *Objectiva præcisio dicitur*, ex vi cujus intellectus attingit formalitatem aliquam, quin eadem cognitione, attingat aliam formalitatem, illi identificatam realiter. Verbi gratia, quando intellectus attingit formalitatem animalis, & non attingit ullo modo formalitatem rationalis identificatam realiter in homine, tunc censebitur esse præcisio objectiva, ubi ut vides, non in hoc stat præcisio, quòd unum cognoscatur sine alio, potest enim cognosci Petrus & non cognosci lutum neq; tamen dicetur fieri præcisio Petri, à luto. *Formalis percisio ex parte actus est*, vi cujus attinguntur immediatè & per se omnes formalitates, quæ identificantur sibi, dicitur tamen cognosci verbi gratia animal in homine & non rationale, quia illic rationale, nonnisi confusè attingitur. Confusè autem tunc cognoscitur objectum, quando ex vi illius cognitionis, non potest unum secerni ab alio, quod per eandem cognitionem attingitur. Verbi gratia. Cognosco hominem & equum per connotata communia, hoc est sensationes, tunc cognosco animal confundoq; equum & hominem: quæ confusio in hoc stat, quia ex vi illius cognitionis non valeo hominem ab equo, equum ab homine discernere, ita explicat Oviedo Controversia Logica Tertia punct. 5. Illustratq; tali instantia. Præcisio ex parte actus circa formalitates identificatas realiter, ita se habet, ac se haberet sensus circa alia objecta omnino similia, omnino æqualia, & quidem penetrata, in quibus non discerneret sensus unum ab alio, & eodem modo se haberet ad objecta distinguenda ac si unum tantum videret objectū, licèt in re duo distincta realiter attingantur.

Posset & alia acceptio haberi præcisionis formalis & objectivæ, ita ut nomine præcisionis formalis, veniat ipse actus præscindendi, nomine autem præcisionis objectivæ, veniat ipsa, ut ita dicam passio, vi cujus objectum se præscindi patitur, estque in re ipsum objectum, ita jam præcisum.

Cæterum in priori illo sensu agitabitur quæstio; an dentur præcisiones objectivæ consulanturque dicta in Logicis de actu confuso fabricativo universalis.

Punctum Difficultatis I.

Deciditur de Difficultate.

DICENDUM est *Dari.* Ita illi etiam, qui negant eas dari in creatis, ut Arriaga Disp. Quarta Logica Sectione Quarta. Ita Schola Thomistica, & Scotistica, & Nostri, contra aliquos ex Nominalibus, & contra aliquos recentiores, inter quos Oviedo Controversia Quarta Metaphys. punct. 8. Sed S. Thomas Opusc. 49. Et II. contra Gentes cap. 52. & Opusculo 43. cap. 6. nostram etiam sententiam innuit.

PROBARI solet I. Argumento ducto ab uno Attributo ad aliud. V. G. Deus per misericordiam parcit, per justitiam punit. Ergo ista attributa præscindunt inter se.

RESPONDERI posset. Eundem hîc Deum in recto utrobique concipi, quia quando concipitur misericordia, concipitur Deitas prout est principium actuum misericordiæ; quando concipitur Justitia, concipitur Deitas prout est principium actuum puniendi. Si autem utrobique respondet Deitas, hoc ipso non est jam præcisio objectiva.

PROBARI

PROBARI solet II. Propositionibus ductis ab uno principio processionis in Divinis, ad aliud idem principium. v. g. Intellectus generat, voluntas non generat.

RESPONDERI posset etiam ad idem argumentum ea via quâ ad illud respondetur prima parte in eadem materia.

PROBATUR III. Propositionibus quæ instituuntur de Natura Divina comparata ad personas. Ut formetur argumentum. Supponitur veram esse hanc Propositionem. Essentia Divina communicatur, Paternitas non communicatur. Supponitur item Naturam & personam Patris esse unam eandemque indivisibilem Entitatem. Hinc formatur argumentū. Quando dico communicari naturam, & non communicari Paternitatem, vel dico de uno eodemq; objecto, quod communicetur & non communicetur vel non de uno; si non de uno. Ergò intra unam eandemq; entitatem indivisibilem, est præcisio objectiva, quia intra unam eandemq; Entitatem, verificatur, de uno communicatur, de alio non communicatur. Si de uno verificantur duo contradictoria. Ergo non verificatur, cōmunicatur & non communicatur; quia nec duo contradictoria verificātur. Et ulterius tam verè dici potest ex parte objecti de eo quod communicatur non communicari, quàm de eo quod non communicatur, cōmunicari, non præscindunt enim hæc ex parte objecti, & sunt una eademq; ut dicis indivisa ratio. Sed non potest dici de eo quod non communicatur, illud communicari; quod probatur, quia non potest dici de natura Divina quod non communicetur, hoc enim est contra fidem, possetq; dici Filium non esse verè Deum, cùm sit Deus, ratione naturæ Divinæ communicatæ, de quo tamen per te potest dici, quod non communicetur. Item non potest dici de Paternitate, quæ nō communicatur illam communicari, aliàs verum esset dicere Filium esse Patrem, idq; ideo quia sicut dicitur Deus ob communicatam sibi naturā Divinam, ita verè dicitur Pater ob communicatam sibi Paternitatem, de qua tu dicis, posse affirmari, quòd communicetur.

Idem medius Terminus sic proponitur: Et suppono veras has esse Propositiones: Pater non est filius. Spiritus S. non est Filius. Suppono item Patrē & reliquas personas esse identificatas Naturæ Divinæ. His positis ita formatur argumentum. Quando dico Pater non est Filius vel respondet mihi ex parte objecti natura Divina, vel non respondet, si non respondet, Ergo intra unū eandemq; Entitatem indivisibilem dantur præcisiones; objectivæ, si correspondet, quæro in Conceptu illo Patris, in quo simul correspondet natura Divina, vel non correspondent personæ quæ sunt identificatæ naturæ Divinæ, vel correspondent, si non correspondent, Ergo intra unā eandemq; indivisibilem entitatem dantur præcisiones objectivæ, sic correspondent in conceptu Patris natura & Filius. Ergo cum dico Pater non est Filius, etiam dico natura Divina non est Filius, sub termino enim Pater respondet natura Divina. Et ulterius dico Filius non est filius, quia filius per te respondet sub Ly Pater, cum scilicet dico. Pater non est Filius.

Idem medius Terminus sic proponitur ex Arriaga. Si correspondent in conceptu Patris tam natura Divina quàm reliquæ personæ. Ergò sicut falsa est ista propositio, tota Trinitas non est Trinitas. Ita falsa erit hæc, Pater non est Filius & Spiritus S. non plus enim in conceptu Trinitatis per te respondet ex parte objecti, quàm in conceptu Patris.

CONFIRMATUR. Datur in Divinis Distinctio virtualis. Ergò & dantur Præcisiones objectivæ. Antecedens colligi potest ex dictis de hac Distinctione, & certè de Fide est Naturam divinam communicari, Paternitatem non communicari, tunc quæro vel de eodem hæ verificantur vel non de eodem; si de eodem, Ergò non verificantur, quia impossibile est contradictoria verificari. Si non de eodem, Ergò de distincto, non de distincto realiter, quia id negat fides, nō de distincto Scotisticè ut infra dicetur, non de distincto per Rationem, quia id non sufficere colligetur infra, Ergò de distincto virtualiter. Consequentia principalis probatur. Tum quia non est major Ratio unius, quàm alterius. Tum quia concesso majori in eodē genere, debet dari & minus, major autem est virtualis Antonomasticon distinctio. Tum quia difformiter objecto noscerctur res, si datâ distinctione virtuali, non darentur Præcisiones objectivæ; nam vi distinctionis illius communicaretur natura, non communicaretur Paternitas, & tamen si nō dantur Præcisiones objectivæ, una attingeretur, & communicari & non communicari.

Responsiones variæ in Oppositum.

RESPONDETUR I. Ut aliquid de aliquo verificetur, subjectum illud debet esse formaliter cognitum tam ex parte actûs quàm ex parte objecti. Porrò cum dico natura Divina communicatur, quamvis ex parte objecti correspondeat etiam Paternitas, nec tamen verificatur de illa quod communicetur, quia ex parte actus non est cognita.

CONTRA. Tum quia quæro de ipsamet verificatione objectiva, ad quam non requiritur esse cognitum ex parte actus, cùm præcedat ipsummet actum. Si autem secundùm verificationem objectivam intra eandem entitatem Natura communicatur, Paternitas non communicatur, poterit etiam ex parte actus attingi; jamq; tunc nihil deerit, ad præcisionem objectivam. Tum quia si ex parte actus, non respondet in natura divina Paternitas, ex parte actus falsum erit communicari Paternitatem. Ergò quia ex parte objecti, respondet Paternitas, verum erit ex parte objecti, cōmunicari Paternitatem. Tum quia quod est fundamentum, quòd si desit cognitio

Paternitatis ex parte actus, tunc cùm concipio naturam, dicoque de illa quod communicetur, quod inquam si desit Cognito Paternitatis ex parte actus, hoc ipso jam Paternitas non communicabitur, præcipue cum cognitio & hoc Ly ex parte actus, ipsi objecto non tribuat rationem communicabilis vel nõ communicabilis; Si autem independenter à cognitione nostra habet vim natura divina ut communicetur, & vim Paternitas, ne communicetur, quare hæc prædicata verificari non poterunt, quamvis illud Objectum nõ sit formaliter ex parte actûs cognitũ.

Respondetur II. Inadæquatè naturam Divinam communicari, non quod non tota communicetur, tota enim communicatur, sed non communicatur adæquatè, hoc est non secundùm omnia quæ ipsi identificantur, adeoq; non secundùm Paternitatem.

Contra. Ergò ex parte objecti inadæquatè spectati est, ut Paternitas non communicetur. Ergò una eademque indivisibilis Entitas inadæquatè sumpta, ex parte objecti non communicabitur. Ergò cum dico natura communicatur, ex parte objecti non respondebit Paternitas. Consequenter dabuntur Præcisiones objectivæ. Totus succus medii termini in hoc est; cur inadæquata idq; ex parte objecti communicatio, non possit fundare præcisionem objectivam.

Responderi posset III. In conceptu Patris correspondere ex parte objecti & naturam divinam & totam Trinitatem, ex parte tamen actus non correspondere. Paternitas enim concipitur per modum Paternitatis creatæ, Trinitas autem non concipitur per modum Paternitatis creatæ. Hinc fit ut verè affirmari possit Patrem, non esse Trinitatem.

Contra. Quando dicis ex parte objecti in conceptu Patris respondere naturam divinam, vel ex parte objecti non communicatur natura divina vel communicatur, si non communicatur ex parte objecti. Ergò dicis contra fidem; si communicatur ex parte objecti, quomodo ex parte objecti respondet, in eo quod non communicatur, si non dantur præcisiones objectivæ, jam enim per te contradictorium responderet in eodem objecto. Rursùs si ex parte objecti in conceptu Patris respondet natura divina, ergò ex parte objecti, dicis esse verum, quòd Filius sit Pater, quòd Pater sit Trinitas, dicis enim ex parte objecti in conceptu Patris respondere & naturam divinam & totam Trinitatem, tantùmq; dicis, quòd ex parte actus hoc non sit verum. Deniq; saltem Pater æternus, suam Paternitatẽ non concipit per speciem Patris creati, & tamen nec ille dicit: Paternitas mea communicatur.

Respondet IV. Oviedo. Controversia 4. Metaph. punct. 8. sub hoc conceptu natura divina communicatur, respondere Paternitatem ex parte objecti, nihilominus de Paternitate non potest dici quòd communicetur: quia per diversa media cognoscitur Paternitas & natura, & sicut positâ præcisione objectiva, inter naturã divinam & Paternitatem, ita de illis loquimur, ac si essent à parte rei distincta, ita posito diverso modo noscendi Paternitatem & Naturam, poterimus de illis loqui, ac de distinctis realiter.

Contra. Diversus iste modus concipiendi vel facit, ut su conceptu naturæ, non correspondeat objectivè Paternitas vel non facit. Si non facit, Ergò ex parte objecti communicabitur Paternitas, cujus oppositum docet fides; si facit. Ergò admittis præcisiones objectivas: parum enim refert, an hoc velis appellare præcisionem objectivam, modò dicas sub affirmatione prædicati: Communicatur, non respondere objectum identificatum, quod est Paternitas. Deinde diversus modus concipiendi præcisè spectatus, non potest facere, ut id quod est identificatum alteri realiter, non afficiatur eo prædicato, quo afficitur, aliud illi identificatum realiter. Sic v.g. licèt in homine diverso modo, concipiamus animal, diverso rationale, tamen quidquid affirmatur realiter de animali, affirmatur realiter de rationali. Cumq; diversus modus cognoscendi, teneat se ex parte cognitionis, quid conferret objecto, ut secundùm unam formalitatem communicetur, secundùm aliam non communicetur. Longè autem est alia ratio, quare positis præcisionibus, objectivis, non possit dici de Paternitate quòd communicetur, quantumvis id dicatur de natura; idq; ideò, quia positis præcisionibus objectivis ex parte objecti, non respondet in conceptu Naturæ, Paternitas, adeoque prædicatum: Communicari, non dicetur de Paternitate, cùm illa non sit subjectum ex parte objecti hujus propositionis, quando dico: Natura communicatur.

Responderi posset V. ex eodem. Aliud esse subjectum Prædicationis, aliud verificationis, cùm enim dico Petro currente, aliquis homo currit, cursus verificatur de Petro, indifferenter tamen prædicatur de Petro, Joanne &c. adeoq; jam aliud est subjectum prædicationis; ita etiam inquit in Divinis cum dico Natura communicatur, subjectum prædicationis est Paternitas, & Natura, sed subjectum verificationis non est nisi sola natura.

Contra. Si subjectum verificationis quando dico Natura communicatur, non est Paternitas quamvis unam eandemq; indivisibilem Entitatem constituant natura & Paternitas, non apparet cur jam non possint dari, præcisiones objectivæ attingendo ex parte Objecti Subjectum verificationis, & non attingendo Subjectum non verificationis, licèt Subjectum verificationis & non verificationis, eandem Entitatem indivisibilem constituant. Deinde paritas adlata non tenet, quia quando dico: aliquis homo currit, Subjectum illud aliquis homo non sumitur determinatè, si non sumitur, de illo determinatum

tum quid, hoc est cursus, verificari non poterit; jam autem cum dico: Natura communicatur est Subjectum determinatum, consequenter illud solum debebit esse Subjectum prædicationis & verificationis.

Principale fundamentum Oppositorum.

Dices. Istæ in Deo præcisiones objectivæ sunt inutiles & non salvant Difficultates Theologicas. Ergò nõ dantur. Probatur Antecedens. In ista propositione Natura Divina communicatur, licèt sub conceptu naturæ Divinæ non respondeat formaliter Paternitas, falsum tamẽ est non respondere Paternitatem identicè, & realiter ad eum modum, quo concipiendo animalitatem hominis, quamvis non concipiã rationalitatem formaliter, falsum tamen est in re illam animalitatem non esse hominem, quia illa animalitas realiter ab homine non distinguitur, ita & in præsenti. Hoc posito ita ulterius urgetur. Quando dico Natura communicatur, respondet sub conceptu naturæ realiter Paternitas quamvis non respondeat formaliter. Ergò etiam realiter communicabitur Paternitas Filio, quamvis non formaliter, adeoq; Filius erit realiter Pater, quamvis non sit formaliter Pater, erit autem Filius realiter & formaliter Deus, quia illi & realiter & formaliter communicatur Natura.

Respondetur ad objectionem. Quando dico Natura Divina communicatur, respondet quidẽ hoc sensu Paternitas identicè & realiter, quia non distinguitur physicè à natura, quia tamen habet distinctionem realem virtualẽ, ideò tunc nec realiter nec identicè respondet hoc sensu. Quasi realiter & identicè communicetur Paternitas, idq; beneficio distinctionis virtualis, quæ distinctio hoc facit, quia sicut si distinguerentur realiter Natura & Paternitas, quando responderet Natura, non esset necesse respondere Paternitatem, ita cum distinguatur realiter virtualiter, non erit necesse respondere Paternitatem, faciente hoc distinctione reali virtuali, sine ulla alietate reali, quod faceret alietas realis: In hoc enim stat ista distinctio realis virtualis. Non nego tamen in re æquè difficile manere hoc mysterium positâ etiam distinctione virtuali & præcisione objectiva, quamvis non maneat æquè difficile in ordine ad nostros conceptus, jam enim ostendetur, quomodo non de uno prædicentur prædicata Contradictoria.

Instabis. Ergò etiam & Deus & beati in Patria præscindere debebunt Objectivè, nam etiam Deus & beati cum dicunt: Natura communicatur, non dicunt Paternitatem communicari.

Respondetur. Non præscindere Deum & beatos objectivè formaliter, præscindere tamen illos objectivè æquivalenter, quia uno actu hoc attingunt, quod nos pluribus. Plura de hoc vide primâ Parte.

Punctum Difficultatis 2.

Veranè hæc Propositio? Nulla est perfectio realis, & prædicatum in Paternitate, quod negetur in sensu reali de Deitate.

POst hactenus dicta de Distinctione virtuali, accipio excerpta quædam ex manuscriptis alicujus Recentioris, qui negavit distinctionem virtualem in Divinis, formavitque prædictam propositionem, quam expedit hic examinare.

Præmitto I. *Idem esse negari aliquid, vel affirmari in sensu reali, quod affirmari vel negari realiter* supposita alioqui eorundem Identitate reali. Probat id Inductio. Quia quando dicimus Animalitatem Petri in sensu reali ratiocinari, hoc ipso dicimus, Animalitatem identificatam Rationalitati esse realiter principium Actuum ratiocinandi. Item quando dicimus Rationalitatem in sensu reali sentire, dicimus quòd realiter Rationalitas, sit Principium Actuum sensandi. Idem Præmissum negativo principio stabilitur, quia scilicet non differunt secundùm objectivam formalitatem dictum de aliquo Ly: in sensu reali, & dictum Ly: realiter, nec potest harum duarum phrasium ostendi objectiva diversitas, sicut nec ostendetur in hac dictione, cantat voce suavi, & cantat suaviter.

Applica Præmissum, si in sensu reali convenit naturæ Divinæ generare, realiter conveniet generare.

Præmitto II. *Intercessisse inter Petrum Lombardum, & Ioachimum Abbatem quæstionem*, an verum esset, Naturam non generare cùm generet Paternitas. Affirmabat Lombardus negabat Abbas, dicebatque si à primâ Persona, procedunt aliæ duæ Personæ, si Filio convenit generari, Spiritui Sancto spirari, & tamen nec à Natura producuntur illæ duæ Personæ, nec Natura generatur, nec spiratur inquiebat Abbas, non fore jam Trinitatem, sed Quaternitatem, cùm præter illa prædicata relativa, reperiatur Natura, de qua prædicta prædicata negantur. Res devoluta ad Concilium Lateranense, quod decrevit has propositiones Essentia non generat. Paternitas generat.

Præmitto III. *Errorem Ioachimi, duplicem fuisse*, imprimis, quòd voluerit Essentiam generare, ut ita salvaret, in Divinis Trinitatem esse, non Quaternitatem; deinde quia voluit Trinitatem Personarum salvare per Unionem quandam in voluntate & consensione. Rem ita habere ostendit cap. Firmiter de summa Trinitate. Legatur & glossa capitis.

Dicendum est. *Essentiam v. g. non generare in sensu reali, adeoque convenire aliquod prædicatum Paternitati, quod negetur in sensu reali de Natura.*

Probatur I. Auctoritate. Tum quia

Propositiones quæ sunt de fide, debent accipi ut sonant. Ergò cum absolutè definierit Lateranense: Essentiam non generare, non debet dici quòd in sensu reali, adeoq; realiter generet, hæc enim distinctio, quod in sensu reali, seu realiter generet Natura, non accipit Verba dogmatica ut sonant. Tum quia quando affirmabat Joachim Essentiam generare, quia generat Paternitas videtur voluisse indicare, quòd Essentia realiter generet, & hoc ex duobus colligi potest. Imprimis quia asserebat debere ex Identitate reali Paternitatis & Naturæ sequi, ut sicut Paternitas generat, etiam Natura generet, adeoque quod in sensu reali, seu realiter generet, idq; ob Identitatem realem. Deinde, quia non erat ita depositi ingenii Joachim, ut non admitteret formaliter, seu per rationem, distingui Naturam & Paternitatem. Si ergò distinguuntur formaliter, sequitur ut quod convenit uni in sensu formali, non conveniat alteri itidem in sensu formali. Ergò debuit solùm velle, quòd in sensu reali, Natura generet; & Concilium universaliter enuntiavit; Essentia non generat. Hinc opposita sententia deberet clariùs refellere mentem Joachimi. Tum quia dicendo quod in sensu reali communicetur v. g. Paternitas sicut communicatur Natura, non tantùm non facilitatur Mysterium Trinitatis, quod intendebat prædictus Recentior, sed magis obscuratur; si enim communicatur Filio Paternitas in sensu reali, quomodo Filius in sensu reali & realiter non est Pater, cùm tamen fide constet, non esse eum idem realiter cum Patre, in ratione Patris.

Probatur II. Ratione. Tum quia si in sensu reali communicatur v. g. Paternitas. Ergò ante omnem operationem Intellectûs, nullum datur verificativum hujus Propositionis, Pater non est Filius; si enim esset ante omnem operationem Intellectûs, aliquod verificativum hujus Propositionis, quòd Pater non sit Filius, deberet convenire, prædicatum aliquod ante omnem operationem intellectûs, Paternitati, quod nõ conveniat Filio, solùm enim tale prædicatum posset esse verificativum prædictæ Propositionis. Ergò cùm nullũ sit prædicatum conveniens Paternitati, quod in sensu reali nõ conveniat Filiationi, ratione naturæ, cum qua Paternitas in sensu reali communicatur, nullum etiam erit nemine cogitante verificativum hujus Propositionis; Pater non est Filius & tamen verificativum hoc debet ostendi, cum sit de fide Patrem & Filium, distingui realiter. Tum quia distinctum realiter, non communicatur in sensu reali. Sed Paternitas est distincta à Filiatione, ut fides docet. Ergò Paternitas non communicatur in sensu reali Filiationi. Major probatur. Non idem realiter, non potest esse idem realiter, ratione ejusdem, ut lumen rationis docet. Sed si distinctum realiter communicaretur in sensu reali, non idem realiter, esset idem realiter ratione ejusdem, in quantùm enim Paternitas in sensu reali communicaretur Filio, esset idem, hoc enim communicari idem est, ac identificari, & tamen in quantùm distingueretur à Filio, non esset idem, idque ratione ejusdem Paternitatis. Ergò idem realiter non esset idem realiter, ratione ejusdem. Tum quia falsa est hæc Propositio: Alia est realiter Natura Patris, alia Filii, idque ideò, quia ante omnem operationem Intellectûs realiter seu in sensu reali, communicatur Natura. Ergò etiam falsa erit hæc Propositio: Alia est realiter Persona Patris, alia Filii, quia realiter ante omnem operationem Intellectûs, communicatur Paternitas Filio. Tum quia si in sensu reali sumpta Paternitas communicatur, quia communicatur Natura, cum qua est idem realiter Paternitas, dicam etiam Naturam in sensu reali sumptam, seu realiter non communicari, quia ipsa Paternitas sumpta pro termino naturæ, seu pro distinctivò reali, ipsa inquam Paternitas non communicatur, cum quà tamen est idem realiter Natura Divina, dicam item esse tres Deos distinctos realiter, seu in sensu reali, quia sunt distinctæ realiter tres Personæ, cum quibus est idem realiter Deitas: quod erit omnes phrases sacras in hoc Mysterio subnervare. Tum quia ostendi possunt prædicata, quæ negantur in sensu reali de Natura, affirmantur de Paternitate, v. g. Paternitas est distincta realiter, falsum autem est, Deitatem esse distinctam realiter, falsa item: Paternitas est realiter communis omnibus Personis, vera autem hæc: Natura est communis realiter omnibus personis.

Probatur III. Quia posito quòd non detur distinctio virtualis, nec formalis ex natura rei. Item quod ad salvandum Mysterium Trinitatis non sufficiat distinctio Rationis, positoq; quod in sensu reali generet v. g. Natura Divina, non aderit modus salvandi hæc contradictoria: Natura non generat, Paternitas generat, & tamen est Theologici Instituti hæc salvare. Hæc ratio pondus accipit, ab impugnatione responsionũ.

Responsiones ad Argumenta.

Ad secundum Argumentum.

Respondetur I. Duplicem esse communicationem Paternitatis, alia est communicatio Paternitatis propter Identitatem realem Paternitatis, cum Deitate, vi cujus, fit unus idemque Deus Pater & Filius, & hæc communicatio datur. Nam Pater in sensu reali loquendo, communicat Filio suam Paternitatem, communicatione faciente utrumque, unum Deum. Alia est communicatio Paternitatis in sensu proprio & formali, vi cujus, fieri debeat Patris & Filii una Persona indivisibilis in plures personas, & hoc sensu non communicat Pater suam Paternitatẽ Filio, adeoq; solùm communicat Paternitatem suã accipiendo Paternitatẽ pro realitate Patris.

Contra. Tum quia quando Pater in sensu reali, communicat Filio Paternitatem, vi cujus

uterque est unus Deus, quæro: an ita in sensu reali communicat Paternitatem, ne in sensu reali communicat naturam, vel non ita? Si ita, ergò sicut titulo communicatæ in sensu reali naturæ, Filius & Pater sunt unum in natura, ita titulo communicatæ in sensu reali Paternitatis, erit in sensu reali una persona; quodsi non ita communicatur in sensu reali Paternitas, sicut communicatur natura, falsa erit propositio: Nullum prædicatur ut perfectio realis dicitur de Paternitate, quæ negetur in sensu reali, de Deitate.

Tum quia, tota hac doctrinâ pressius accepta, quando ponitur communicari realitatem Patris, & non communicari illam in sensu proprio, nihil plus exprimitur quàm communicari naturam, quæ est idem realiter cum Paternitate, cum quo tamen stet Paternitatem non communicari, in quocunque tandem sensu, qui tamen sit nemine cogitante, quem sensum ille appellat proprium. Quorsum ergò ad has phrases recurritur: Paternitas in sensu reali communicatur, natura generat in sensu reali, quæ phrases, non accipiunt Lateranensis verba, ut sonant. Sed hac doctrinâ positâ, quomodo salvabitur nullum esse prædicatum, quod nemine cogitante conveniat naturæ, & nemine cogitante non conveniat Paternitati, nam nemine cogitante convenit naturæ in sensu proprio communicari, & non convenit Paternitati, nemine cogitante in sensu proprio communicari. Hoc ipsum sic aliter proponitur, quæro: an in sensu reali communicetur Paternitas communicatione, vi cujus si esset in sensu formali, fieret verè & propriè persona Patris & Filii una Persona, vel non communicatur in sensu reali, si communicatur, ergò realiter licèt non formaliter, hoc est, non in ordine ad nostros conceptus, eadem est persona Filii & Patris, sicut enim esset formaliter persona Filii persona Patris, si in sensu formali communicaret Filio Pater Paternitatem, ita realiter persona Filii, erit persona Patris, si in sensu reali communicat Pater suam Paternitatem, si autem circumscripta superiùs Paternitas non communicatur, ergò aliquod prædicatum convenit Deitati, quod non convenit Paternitati, nempe communicatio formalis. Itemque communicatio vi cujus fiat unus Deus, Pater & Filius, & non communicatio, vi cujus fiat una persona. Cùm tamen Deitas & persona sint idem. Tum quia cùm sint idē realiter Paternitas & natura, conveniatq; communicatio naturæ, vi cujus fiat Filius unus Deus cum Patre, & non conveniat Paternitati communicatio vi cujus fiat persona Filii, una & eadē cum persona Patris, hoc ipso natura & Paternitas, cum illis prædicata contradictoria conveniant, debent distingui, non realiter, ut docet fides, non formaliter ex natura rei, quia hanc distinctionem negat hic Recentior, non per rationem, quia id non sufficit. Ergò virtualiter. Si enim nec virtualiter distinguuntur non salvabūtur contradictoria, sed de eodem, & ratione ejusdem verificabuntur, quia ratione extremorum indistinctorum, quod certè non esset defendere mysterium Trinitatis.

Hic ipse medius terminus expeditus adhuc urgetur sic. Non communicari in sensu proprio sunt duo contradictoria, ergo inverificabilia de eodem, ratione ejusdem, ut docet lumen rationis, per te essent verificabilia de eodem & ratione ejusdem, quia nullam ponis distinctionem, quæ sit nemine cogitante inter naturam & Paternitatem, hinc quod de Paternitate verificabitur, verificabitur & de natura, utpote indistinctis nemine cogitante. Tum quia cum per te in sensu proprio non communicetur Paternitas, nec communicabitur in sensu proprio natura, utpote indistincta à Paternitate, & tamen aliud contradictionis membrum, verificari de natura docet Fides. Recurrere autem ad distinctionem eminentialem, seu distinctionem non puram realem, est recurrere aliis verbis, ad distinctionem virtualem, quæ tamen negatur, aut si ad illam non recurritur, non ostendetur verificativum allatorum contradictoriorum, quòd sit nemine cogitante, debet autem verificativum horum prædicatorum communicatur, nō communicatur in sensu proprio esse nemine cogitante, cum & illa prædicata sint nemine cogitante, prædicata inquam objectivè sumpta. Tum quia communicatio in sensu reali Paternitatis Filii, est cōmunicatio, qua sit Filius, eadem persona cum Patre. Nam etiam communicatio Paternitatis, quæ fit per identitatem ipsi Personæ primæ, facit primā personam Patrem. Ergò faciet & secundā, quod autem dicitur, non cōmunicari in sensu proprio & formali Paternitatem Filio, quærere restabit, iste sensus formalis & proprius, vel est nemine cogitante, vel non; si nō est nemine cogitante, non salvat mysteriū Trinitatis, quod est in suo esse independēs à nostris cogitationibus; si autem iste sensus proprius & formalis est nemine cogitante, qui non invehet distinctionem inter hos terminos, quorum unus in sensu proprio & formali cōmunicatur, alter nō, quæ distinctio si non est actualis, erit certè virtualis. Tum quia quæro. An præter communicationem naturæ divinæ, sit etiam communicatio in sensu reali ipsius Paternitatis, hoc est primi termini substantialis naturæ divinæ & non tantùm realitatis illius termini, quæ realitas sit ipsa natura, si non est, quomodo verum erit in sensu reali illā communicari, quomodo item non cōpetet unū prædicatum naturæ, quod nec in sensu reali competit Personæ; si autem ipse terminus naturæ communicatur, quomodo illa communicatione, non fit una Persona utriusque sicut communicatione naturæ fit una natura, & sicut communicatio albedinis facit album, cur communicatio termini naturæ, non faciet, ut sit eadem Persona, cum illa, quæ communicatur.

Respondet II. Licet se totum Pater communicaverit Filio, non ideò communicavit se totaliter, hoc est, non communicavit se per Identitatem, puram, sed per identitatem, qua sit uterque unus Deus, & non per identitatem, qua sint uterque una Persona.

Contra. Tum quia communicatur totaliter natura, in ratione naturæ & non communicatur totaliter Paternitas in ratione Personæ, quæ duo sunt contradictoria, quomodo illa salvari possunt, nisi admittatur, si non realis actualis, saltem realis virtualis distinctio, quomodo itē non conveniet unum prædicatum naturæ, quod non conveniat etiam in sensu reali Paternitati, cùm illi non conveniat ut conceditur totaliter, & quidē nemine cogitante cōmunicari. Quod adfertur de illa identitate non pura, redit quæstio cùm inter Personam, & inter Deitatem nulla sit distinctio, cur fieri potest, ut evadat utraq; Persona unus DEUS, & non una Persona, cum & natura & Persona communicentur. Tum quia videtur quod Pater, non se communicârit totum Filio, quia habet prædicatum Pater, vi cujus est unus DEUS cum Filio, habet & prædicatum vi cujus est una Persona, & tamē est de fide, hoc secundùm prædicatum non communicasse Patrem Filio. Ergò falsum est, quod se totum communicarit; hocq; innuunt locutiones Patrum, qui docent, Patrem omnia dedisse Filio, excepta Paternitate. Tum quia si Pater communicavit se totum Filio, sed non totaliter, debet dari objectum ratione cujus verificetur illud ly non totaliter. Porrò hoc objectum ratione cujus verificabitur illud ly non totaliter, vel communicatur in sensu reali, vel non communicatur. Si communicatur. Ergò falsum est realiter loquendo, non totaliter illam communicari. Si non communicatur; Ergò aliquod prædicatum convenit naturæ, quod non convenit Paternitati, nam natura totaliter communicatur in ratione naturæ; non communicatur totaliter Persona in ratione Personæ.

Respondet III. Quando dicitur naturam in ratione naturæ. Ut natura est &c. communicari; tunc sumitur natura in sensu præcisivo; præcisio autem est post operationem intellectus, unde concedi hoc sensu potest, quod natura, ut natura est non generet, licèt alio sensu debeat dici illam generare.

Contra. Concedo sumi posse naturam divinam præcisivè, & prout subest nostris intentionibus, tamen verum est nemine cogitante naturam non generare, Paternitatem generare, quî ergò hic non verificatur unum prædicatum nemine cogitante de natura, quod non verificetur de Persona, & cùm dicis in sensu reali naturam generare, hoc solùm significas, quod Paternitas generet, nos autem disceptamus non de natura, prout significat & supponit Personam, sed de natura, prout illam sumpsit Lateranense, dum dixit naturam non generare; cui sic sumptæ jam competet prædicatum non generare, quod non competit Paternitati.

Ad tertium Argumentum.

Respondere I. potest. Non esse necesse, salvare istud contradictorium v. g. non communicatur Paternitas cum in sensu reali communicetur.

Contra. Concedis in sensu reali communicari Paternitatem sumptam scilicet pro natura, da obsecro secundum modum, quo modo sumpta non communicetur, debet autem aliquo modo sumpta non communicari ut salvetur decretum Lateranensis, & distinctio realis Personarum. Si autem aliquo modo sumpta Paternitas nemine cogitante non communicatur, quî id explicabis, si inter naturam, de qua verificatur ly communicatur, & inter Paternitatem, de qua verificatur ly non communicatur, non intercedit distinctio saltem virtualis, & si distinctionem hanc aut aliam non ostendis, concedis absurdum verificari duo contradictoria de eodem, & ratione ejusdem, quia ratione naturæ & Paternitatis, quæ per te indistinctæ sunt. Salva item hoc: Si in sensu reali etiam Paternitas communicatur Filio, cur in sensu reali Filius non erit Pater.

Respondebis II. Reperiri illic eminentialem identitatem distinctarum & oppositarum Personarum.

Contra. Concedo reperiri hanc eminentialem identitatem, sed quærere restat cur detur identitas eminentialis Patris & Filii in natura, & detur distinctio realis in Personis, cùm tamen per te, illa natura communis, & Persona, non distinguantur etiam virtualiter.

Respondebis III. Etiamsi distincto realis, sit negatio realis identitatis, non tamen contradictoriè opponitur huic negationi realis identificatio.

Contra. Concedo quod negatio identitatis, & realis identificatio non opponantur contradictoriè, si de alio extremo, formalitate, virtualitate, &c. verificetur negatio identitatis, de alio identitas, sed si non detur distinctio ulla inter hæc etiam virtualis, quî non verificabuntur duo contradictoria de eodem, & ratione ejusdem, quod tamen Lumini naturæ repugnat. Concedo, quòd quando aliqua forma, in ratione sua formali, abstracta non consistit in divisibili, sed est divisibilis in plures gradus, sine ulla contradictione, eadem res indivisibilis, per se ipsam habet v.g. unum gradum, & excludit alios. Eà propter autem id concedo, quia ratione aliûs verificabitur habere gradum, ratione alius, non habere gradū. Sed si non detur distinctio saltem virtualis inter naturam & Paternitatem, quî ostendes ratione unius Extremi verificari identitatem Patris cum Filio, ratione aliûs, negationem identitatis.

Concedo, quòd eadem cognitio possit esse obscu-

obscura & clara. Concedo unam differentiam posse esse & rationem differendi, & rationem conveniendi, sed id habetur ratione diversorum connotatorum, sufficitque id salvare per connotata diversa, sed si non datur distinctio saltem virtualis, quî non ratione unius verificabuntur hæc duo contradictoria, Negatio Identitatis, & Identitas Naturæ v. g. & Paternitatis, quarum distinctionem non sufficit per sola connotata explicare, ut colligi potest ex dictis, de hac distinctione.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

QUædam Objectiones istius Recentioris probant non dari distinctionem virtualem in divinis, quædam probant Paternitatem suo modo communicari.

Quoad Primum.

OBJICIT I. idem. Per sententiam admittentium distinctionem virtualem, ideò Pater communicando Essentiam Filio, non communicat Paternitatem, realiter identificatam cum Essentia, quia Essentia Divina, habet capacitatem realem ut illa communicata, non communicetur Paternitas, quantumvis sit Naturæ identificata realiter, quod est idem dicere, quia scilicet potest communicari Essentia, non communicata Paternitate, quod est respondere per idem ad idem.

RESPONDETUR. Per nos distinctionem virtualem non esse definitivè capacitatem ad verificanda contradictoria, seu ad distincta realiter, consequenter per nos, non ideò potest communicari Natura, non communicata Paternitate, quia habet capacitatem Natura ut communicetur non communicata Paternitate, sed quia habet æquivalentiam ad plura, seorsim reperibilia, consequenter ad idem non per idem formaliter respondebitur: sed quantumvis distinctio virtualis foret definitivè capacitas verificandorum prædicatorum contradictoriorum, nec dum sequeretur ad idem, per idem formaliter responderi, quamvis responderetur ad idem per idem realiter, sicut non est respondere ad idem per idem, si quærenti, quare homo ratiocinetur respondeatur quia habet Potentiam intellectivam, quam suppono aliunde notam, sicut suppono aliunde hoc est ex fide notum, quod communicetur Natura, non communicetur Paternitas, & universaliter respondere ad quæstionem de actu per Potentiam seu capacitatem, non est respondere ad idem per idem. Hinc nec ad quæstionem, quare communicetur v. g. Natura respondere per Potentiam, capacitatem, virtualitatem communicationis, non erit respondere per idem formaliter, licèt respondeatur per idem realiter, eò quòd illa capacitas ad communicari non sit distincta realiter ab eo, cui communicatur; & sicut si respondeatur ideò Petrum esse hominem, quia est animal rationale, respondebitur ad idem per idem realiter, respondebitur tamen benè, ita & in præsenti.

OBJICIT II. Lumine Naturæ, seclusa Revelatione notum est, quod non possit eadem indivisibilis entitas, simul produci realiter, secundùm unam formalitatem, & non produci secundùm aliam formalitatem, quin simpliciter eadem res realiter producatur, & realiter non producatur, quia lumine Naturæ certum est impossibile esse aliquid simul esse & non esse. Atqui per tenentes distinctionem virtualem non componitur hoc Mysterium cum hoc Principio, quia negare Principium lumine Naturæ notum, non est componere illud cum Mysterio; hoc autem faciunt tenentes distinctionem virtualem, admittunt enim capacitatem ad verificanda contradictoria, de una indivisibili Entitate. Ergò admittunt idem posse esse, & non esse, consequenter negant illud Principium Lumine Naturæ notum.

RESPONDETUR. Major videtur supponere, quòd aliquid possit esse lumine Naturæ notum, & tamen oppositum revelatio ostendere, indubiè autem quod semel Lumine Naturæ notum est, illi oppositum non potest revelari. Consequenter nego, Lumine Naturæ esse notum, quòd si sit aliquid distinctum virtualiter in ordine ad prædicata primò intentionalia & physica, non possit illud, secundùm unam Virtualitatem produci, secundùm aliam non produci, licèt ad istam doctrinam de Virtualite non pertingatur independenter à Revelatione, consequenter per nos non negatur ullum principium Lumine Naturæ notum, ut salvetur Mysterium Trinitatis.

INSTAT. Vel beneficio distinctionis virtualis datur simul res & negatio ejusdem rei, vel non; si primum tollitur principium Lumine naturæ notum; si secundùm, Ergò nulla datur capacitas, in re simplici ad verificanda duo contradictoria.

RESPONDETUR. Beneficio distinctionis virtualis datur eadem res, sub una virtualitate, & negatio ejusdem rei, sub alia Virtualitate, si non secundùm eandem Virtualitatem, datur res & negatur, non jam tolletur principium Lumine naturæ notum. Nam contradictoria ut sint, debent verificari de eodem; ratione ejusdem, & licèt non detur in re simplici nec distincta virtualiter, capacitas ad verificanda contradictoria, datur tamen in re physicè simplici, multiplici virtualiter.

OBJICIT III. Admissa distinctione virtuali, sequitur nugatorias esse omnes veritates revelatas. Concedis verificari: Naturam communicari,

nicari, Paternitatem non communicari: quæro cur verificari non poterit hæc Propositio. Deitas communicatur, Deitas non communicatur: Si enim habet Deus capacitatem verificandi duo contradictoria, de se contradictoria sine contradictione. Ergò etiam habebit capacitatem ut verificetur de illo; Deitas communicatur, & Deitas non communicatur.

Respondetur. Quod possit verificari, Deitas communicatur, Paternitas non communicatur, id exinde salvatur, quia ista non sint contradictoria vera, seu ut in prima parte dictum, proportionata, quia scilicet non affirmatur & negatur idem, ratione ejusdem, cùm illic reperiatur alietas virtualis; quia autem hæc duo: Deitas communicatur, Deitas non communicatur, sunt contradictoria proportionata, seu ratione ejusdem, ideò dicta prædicata, verificari non possunt. Ob quam rationem nec verificari possunt hæc prædicata, est immensus, non est immensus. Nego item in Deo dari capacitatem verificandi duo de se contradictoria, sed tantùm datur capacitas verificandi ea, quæ essent contradictoria, nisi interveniret æquivalentia ad duo distincta, seu virtualitas extremorum.

Instat. Etiam posita distinctione virtuali, non potest ostendi quonam pacto, per veram Identitatem, communicetur Essentiæ Paternitas realiter, & non communicetur generare, ut sicut vera est hæc: Essentia est Pater: ita sit vera hæc: Essentia generat. Nam inter esse Patrem & generare nulla est distinctio.

Respondetur. Quòd sit vera hæc Essentia est Pater, fides docet quod autem non sit vera hæc, Essentia generat, fides item docet per Lateranense explicata. Hinc objectio utriq; parti est solvenda. Directè dici potest: Communicatur Essentiæ generare, hoc sensu, quia generare non distinguitur realiter ab Essentia, sed non hoc sensu, quasi realiter generet Essentia, idq; ideò, quia ita communicatur Naturæ realiter Paternitas, itemque ita communicatur Naturæ realiter generare, ut simul sit & Paternitas & generare, distincta virtualiter, ratione cujus distinctionis virtualis competat Paternitati generare, non Essentiæ, & licèt si generare realiter negetur de Essentia, hoc sensu, quod generare non sit idem cum Essentia, certè tunc aliquod prædicatum relativum, distingueretur realiter ab Essentia, sed si generare realiter, negetur de Essentia, quòd scilicet Virtualitas generare, non sit Virtualitas Essentiæ, eo casu, non erit necesse, prædicatum relativum distingui realiter ab Essentia.

Quoad secundum.

Ojicit I. Nulla est perfectio realis, & prædicatum in Paternitate, quòd negetur in sensu reali de Deitate, aliàs distinguerentur realiter. Et certè vel communicat Paternitas omnia sua prædicata realiter Essentiæ, cum qua est idem realiter, vel non; si non communicat, ergò non est idem cum Essentia; si communicat. Ergò sicut Paternitas in sensu reali generat, ita Essentia generabit.

Respondetur. Nullum dari prædicatum in Paternitate, quod negetur in sensu reali de Deitate, hoc est, quòd inferat Alietatem illorum realem absolutè, dari tamen prædicatum Paternitati conveniens, quod negetur in sensu reali de Deitate, inferendo alietatem realem virtualem, & quæ sit nemine cogitante, & eo modo Paternitas communicat omnia sua prædicata realia Essentiæ, ut tamen Virtualitas Paternitatis non sit Virtualitas Essentiæ, adeoque communicat se, salva sua Virtualitate, ratione cujus Virtualitatis conveniet Paternitati generare, & non conveniet Naturæ.

Objicit II. idem. Joannis 10. dicitur. Ego & Pater unum sumus. Ergò Filius & Pater absolutè & simpliciter sunt unum & idem.

Respondetur. Concedendo totum, secundùm acceptionem consequentis, quam fides docet, nempe Patrem & Filium esse unum & idem simpliciter in Natura, sed non esse unum in Persona, consequenter non erit necesse Filio communicari Personam Patris, etiam in sensu reali.

Objicit III. Quælibet Persona est in altera. Ergò quælibet communicatur alteri, non per Unionem, ergò per Identitatem.

Respondetur. Videri phrasim hanc modificandam, nam si una Persona, cum altera Persona est idem per Identitatem, sequitur eandem esse Personam Patris & Filii. Directè ad Argumentum dici potest, quòd una Persona sit in alia per circuminsessionem, aliàs explicatam, non autem per Unionem, nec per Identitatem personarum. Retineri etiam potest distinctio procedens per Articulum fidei, nempe unam Personam identificari cum aliâ, sed in Deitate.

Instat. Identificari in Deitate, nihil est distinctum realiter ab extremis identificatis Patre & Filio. Ergò identificari in Deitate, est identificari Patrem cum Filio, & quidem absolutè, ac sine ulla restrictione, quia in sensu reali, sine omni restrictione, Deitas est idem realiter cum Patre & Filio. Ergò datur in Deo realis Identitas distinctorum & oppositorum realiter.

Responsum. Absolutè ac sine ulla restrictione identificari Patrem cum Filio in Natura, hocque solùm secundùm Principia fidei, debet intendere objectio, non autem quòd sit absolutè ac sine ulla restrictione Identitas, etiam in Persona; non enim tantùm est necesse attendere, ut attendit arguens ad Identitatem in Naturâ, sed etiam ad alietatem in Personâ, consequenter non erit necesse unam Personam communicari alteri, in sensu reali. Unde directè ad Argu-

Argumentum dici potest, distinguo Consequens. Ergo identificari in Deitate, est identificari absolutè, ac sine ulla restrictione in Deitate. Concedo, sine ulla restrictione, ita ut detur identificatio, seu communicatio in Persona. Nego Consequentiam, & tamen Vi argumenti quod posuit, quamlibet Personam esse in alia per Identitatem, videtur adstrui Identitas in Persona, dabiturq; in Deo realis Identitas, distinctorum & oppositorum realiter, hoc est, Identitas in Naturâ, ita tamen, ut stet oppositio in Personis, cùm tamen Argumentum velit invehere Identitatem in Persona, dicit enim utramq; Personam, esse in alia per Identitatem. Identificari item in Deitate à parte rei, nihil est realiter distinctum ab ipsis extremis, est tamen aliquid virtualiter distinctum, consequenter non erit identificatio sine ulla restrictione aut vi cujus identificatio invehatur alia, præter identificationem in Virtualitate Naturæ.

Objicit IV. Pater quà Deus, realiter identificatur Filio, sed Pater se toto realiter est Deus. Ergò Pater se toto realiter identificatur Filio, ut enim quod se toto Deus est, absolutè & sine restrictione Deus est ita, cui absolutè identificatur Deus, etiam id ei identificatur absolutè, quod Deus est.

Respondetur. Si Ly se toto, identificatur, sumatur etiam pro Persona Conclusionem negat fides, realiter enim distincta Persona Patris, non identificatur realiter Personæ, Filii, si autem Ly se toto non involvat Personam, propositio erit vera, sed non infert intentum arguentis, non infert enim Personam in sensu reali communicari, non infert nullum esse prædicatum conveniens Naturæ, quod in sensu reali non conveniat Personæ. Dici etiam potest argumentum hoc non esse Categoricum, nam imprimis in minori, non ponitur hoc quod subjiciebatur in Majori, debuisset enim sic formari Propositio. Sed Pater se toto, est Pater quà Deus, sicq; formato Argumento, falsa esset Minor, quia Pater præter formalitatem quam habet, quà Deus, quæ importat Virtualitatem Naturæ, habet etiam Virtualitatem Personæ. Deinde, videtur in hoc Syllogismo non distribui medius Terminus. Neque enim Majoris sensus est. Omne quod dicit Pater realiter identificatur Filio, & si hunc sensum faciat, falsa erit Major. Denique stando in Principiis de Distinctione virtuali. Distinguitur Major. Pater quà Deus realiter identificatur Filio, etiam secundùm Virtualitatem Paternitatis nego Majorem, sine identificatione hujus Virtualitatis. Concedo Majorem. Et licèt quod se toto Deus est, absolutè & sine restrictione Deus est, quia in ratione Deitatis, seu in Virtualitate Essentiæ, non datur Distinctio virtualis, tamen cui absolutè identificatur Deus, hoc est, Deitas, non erit necesse identificari absolutè ei, quod Deus est, quia illud quod identificatur, potest virtualiter distingui à natura, adeoque v. g. habere titulum, ne communicetur, quantumvis illi identificatam, communicetur.

Instat. Pater quà Pater distinguitur à Filio, & ideò absolutè distinguitur. Ergò etiam quia Pater quà Deus identificatur Filio absolutè identificatur. Consequentia probatur, quia cùm denominatio, quæ competit Patri quà Deus est, sit essentialis, & substantialis ut dicunt Patres, & illa quæ convenit Patri, quà Pater est, saltem aliquomodo non sit essentialis, quia relativa, debet prævalere Denominatio essentialis, non essentiali, & consequenter, potius absolutè dicendus est Pater, esse idem, quàm distinctus à Filio & hoc Argumentum procedit in sensu reali non formali, post operationem intellectûs.

Respondetur. Sy Ly absolutè distinguitur, supponat pro Ly distinguitur secundùm omnia quæ dicit Pater, distinguitur inquam à Filio, negabit antecedens Fides. Consequenter negabitur Patrem quà Deum, secundùm omnia quæ dicit, absolutè identificari, cum non identificetur secundùm Paternitatem. Si autem Ly absolutè identificatur, & absolutè distinguitur supponat illud pro identificari in Natura, hoc autem pro distingui in Persona veræ sunt propositiones, sed contra nos non faciunt. Posito quod Relationes in Divinis sint transcendentales, falsum erit Relationes aliquomodo non esse essentiales. Quod attinet ad Regulam illam, de denominationibus traditam illa non tenet, etiam posito, quòd denominatio Patris non sit essentialis; idque ideò, quia esse idem, est denominatio, quæ debet esse ex integra causa, non esset autem ex integra causa, si absolutè dicatur Patrem esse idem cum Filio, licèt distinguantur realiter in ratione Personæ. Hoc autem, quod est esse distinctum, est prædicatum negativum quod verificatur, etiamsi nonnisi sub aliquo conceptu, aliqua non sint idem. Rursùs magis est quid principale in homine Anima quàm Corpus, & tamen ab hoc principali non denominatur homo spiritualis. Ergò etiam quamvis sit denominatio à Deitate, tanquam à principali & essentiali, non sequetur ob identificationem Filii & Patris in Deitate, debere dici absolutè illos identificari. Deniq; in Principiis tenentium distinctionem virtualem dici potest, quòd Filius à Patre distinguatur secundùm Virtualitatem Personalitatis identificatam Naturæ, secundùm autem Virtualitatem Deitatis identificari; adeoq; nec absolutè distingui, nec absolutè identificari, sed absolutè identificari, secundùm Virtualitatem Deitatis, & absolutè distingui secundùm Virtualitatem Paternitatis. Deinde quando sumitur Pater quà Pater, sumitur secundùm id quod distinguitur realiter à Filio, si sumitur secundùm id quod distinguitur realiter, sumitur secundùm id, quod absolutè

solutè distinguitur, sed quādo sumitur Pater quà Deus, sumitur & secundum id quod distinguitur per ly Pater & secundum id quod non distinguitur hoc est per ly Deus, Ergo non debet dici absolutè identificari, nam absoluta identificatio, aufert distinctionem personarum.

Auctoritates in Oppositum.

Objicit V. idem. Varias Auctoritates.

I. Auctoritas est August. lib. 15. de Trinitate, cap. 14. ubi ait *Filium esse Essentiam, de Essentia, hoc omninò quòd Pater, non tamen Pater*, & libro de Fide & Symbolo cap. 3. ait: *Deus cum Verbum genuit, id quod est ipse genuit*; & in fine capitis, *Hoc*, inquit, *genuit, quod est ipse qui genuit.*

Respondetur. Has & similes Auctoritates debere ab ipsomet objiciente solvi ob decretoriam auctoritatem Lateranensis, dicitq; Ruiz de Trinitate Disp. 80. Sect. 7. n. 9. quod Patres, qui hoc dicunt congruentes & sanas expositiones exigant & admittant. In particulari, id dici potest Filium esse Essentiam de Essentia, hoc est genitum ex fœcunditate naturæ, estque Pater, id quod ipse genuit secundùm Deitatem, licèt non sit idem secundùm Personam, quod significat illud Ly nō tamen Pater. Si autem non est idem secundùm Personam, non erit necesse Paternitatem etiam in sensu reali communicari Filio. Posset etiam citari August. ex lib. 7. de Trinitate cap. 1. ubi dicitur quòd Pater genuerit Essentiam suam, sed illo loco, id sibi proponit Augustinus nonnisi per modum Objectionis de quo vide dicta 1. parte Disp. ult. n. 344. aliis autem quæ recitari possent locis solùm innuit, quòd Filius habeat Essentiam, sed viâ generationis sibi communicatam, hoc est, quia generatur Persona, quæ est idem cum Essentia. Auctoritates autem Augustini in Oppositum infra adferentur.

II. Auctoritas ex Richardi lib. 5. de Trinitate cap. 22. ubi damnat tanquam parùm tutam, & aberrantem à sententiis antiquorum Patrum doctrinam eorum Theologorū, qui nullo modo concedunt, quod substantia gignat substantiam, vel sapientia sapientiam, &c. *Adferant si possunt auctoritatem, non dico*, inquit, *plures, sed saltem unam, quæ neget substantiam generare substantiam.*

Respondetur. Imprimis ex Ruiz quod corrigenda sit hæc doctrina Richardi, qui etiam dicit supra Sect. 4. num. 6. ex obliquo sequi aliquid contra ejusdem sententiam, post damnatam doctrinam Joachimi. Quod attinet ad testimonia sacra pro nostra sententia.

Primum Testimonium est Lateranensis Concilii & Innocentii tertii cap. Damnamus.

Secundum Testimonium est Joannis Theologi in Concilio Florentino Sess. 19. col. 3. §. ut exemplum. *Communi*, inquit, *Doctorum sententia, divina substantia nequaquam generat. Ubi loquitur* Joannes ex communi sensu, quem tamen pro se dixerat esse Richardus.

Tertium Testimonium est Justini in Confutatione dogmatum Aristotelis de naturali auscultatione. *De Deo*, inquit, *cum dicitur ingenitus, negatur secundùm Essentiam Generatio.* Euthymius in part. 1. Panop. tit. 7. *Cigni non est Naturæ, sed Hypostasis, nam si esset Naturæ, neutiquam in eadem Natura genitum consideraretur & ingenitum.*

Quartum Testimonium Athanasii lib. 2. de Trin. contra Anomæum. Pater, Filius & Spiritus Sanctus ingenita sunt Essentiâ, similia habet & Ephrem Sermone de Pœnitentia, ubi inquit, *unam consubstantialis Trinitatis Naturam ingenitam.* Vide eundem de reprehensione suiipsius.

Quintum est, August. lib. 7. de Trinit. cap. 2. *Nata Sapientia, in uno eorum, quod nata est, & Verbum, & Imaginem, & Filium intelligi, & in his omnibus nominibus non ostendi Essentiam, quia relativè dicuntur.* Infer natum intelligi Verbum, Imaginem, Filium, non intelligi Essentiam natam, ob textum Augustini. *Et in his omnibus, nominibus*, inquit, *non ostendi Essentiam.* Favet & sermone 64. de Verbis Domini, secundùm Joan. c. 6. *Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio habere vitam in semetipso, non participando, sed in semetipso.* Infer quomodo non participando habet Essentiam & vitam, si illius Essentia & Vita est genita. Lib. etiam de Fide & Symbolo c. 4. ait *de ipsa Patris Substantia natus est, idem existens, quod Pater.* Infer non existeret idem quod Pater, si Essentiam haberet genitam, cum Patris Essentia sit ingenita, nec tenebit illud, quod voluit prædictus Recentior, absolutè distingui Patrem à Filio, quomodo enim absolutè distinguitur, si idem existit quod Pater.

Possent & alia plura testimonia adferri. Explicando autem Auctoritates in oppositum, tenendum est quòd via generationis habeat Substantiam sibi communicatam, secundùm explicationem supra allatam, tenendum & hoc erit, quod frequenter sub nomine substantiæ acceperint Hypostasim Patres. Vera autem est Propositio, quod divina Hypostasis Hypostasim generet.

III. Auctoritas est Basilii apud S. Thomam de erroribus Græcorum. *Ipse Filius*, inquit, *quem dat nobis Pater, est Deus, de Deo essentialiter genitus, habens in se totam essentiam Patris genitam.*

Respondetur. Filium habere totam Essentiam Patris genitam, hoc est viâ generationis communicatam. In oppositum est idem lib. 5. contra Eunomium Ingeniti appellatio significat, quomodo se habeat substantia Dei, & quod nata non sit.

IV. Auctoritas est Hilarii lib. 4. de Trinitate, *Nihil nisi natum habet Filius.*

Respondetur. Ideò id dici, quia Esse habet viâ generationis communicatum.

V. Auctoritas est Florentini ubi fusè defenditur idem esse dicere Filium esse natum, ex Patre vel à Persona Patris, atq; dicere ex substantia Patris.

Patris. Ergò si ante omnem præcisionem est verum quòd Filius sit ex Persona Patris, verũ etiam erit quod sit ex Essentia, vel ab Essentia Patris.

RESPONDETUR. Hoc solo sensu id verum esse, quem etiam inibi intendit Concilium, quod Filius sit natus, ex fœcunditate Naturæ divinæ. hoc autem sensu Filius est ab Essentia Patris.

INSTAT. Veræ sunt hæ Propositiones in sensu reali, sumendo Essentiam pro Persona. Essentia generat. Essentia generatur. Essentia procedit, sicut etiam hæ. Essentia non generat, Essentia non generatur. Essentia non procedit, sine ulla contradictione, nam licèt Essentia sit singularis, quatenus est realiter indivisibilis, in plures Essentias, quia tamen habet multiplicitatem realem Personalem, potest supponi indefinitè & particulariter, imò hæ Propositiones Essentia generat, Essentia non generat, non sunt contradictoriæ, sed subcontrariæ, sicut non sint contradictoriæ. Persona generat, Persona non generat.

RESPONDETUR. Sumendo Essentiam pro Persona, vera est Propositio Essentia generat. Sed nego ita illam sumi debere, ob phrasim Lateranensis, quod definit. Essentia non generat. Concedo has, Persona non producit, Persona producit non esse contradictorias, sed subcontrarias, quia pro alia Persona supponit affirmatio, pro alia Negatio. Non est autem alia Essentia generans seu genita, alia non generans seu non genita, consequenter hæ non sunt subcontrariæ sed contradictoriæ.

Colliguntur quædam.

COLLIGES I. Quis sit Processus totius hujus difficultatis, asserit communis sententia, si non detur distinctio formalis ex natura rei in Divinis, dari saltem Distinctionem virtualem, negavit utrumque hic recentior. Instat communis sententia per fidem, Essentia non generat, Paternitas generat si Ly Natura & Ly Paternitas non distinguuntur. Ergò implicabit Mysterium Trinitatis, quia de indistinctis, hæc duo verificari non possunt.

RESPONDET. Recentior, etiam Essentiam generare.

INSTAT. Communis sententia. Lateranense Concilium definivit, quod Essentia nõ generet.

CONTRA hoc inculcabatur. Debere aliquo sensu sumptam Essentiam non generare, & quidem nemine cogitante, ut ita salvetur & Mysterium Trinitatis, quod est nemine cogitante, & Decretum Lateranensis, casu autem quo ostendatur, in quo sensu sumpta Natura non generet, cùm Paternitas generet, sequenter duo. Imprimis inter Naturam sic sumptam & Paternitatem debere poni distinctionem, ne de eodem indistincto verificetur; generat, non generat, deinde sequitur unum prædicatum convenire Naturæ nemine cogitante, quod non conveniat Paternitati, nemine, inquam, cogitante, quia nemine cogitante, datur Mysterium Trinitatis, in quo est Natura Divina, de qua enuntiavit Lateranense non generat, & Paternitas, de quâ enuntiatur quòd generet.

COLLIGES II. Si quis cum Joachimo diceret, non esse in Trinitate unitatem veram, sed per consensionem &c. manifestè esset Hæreticus. Cæterùm ita enuntiat Ruiz, loco citato Sect. 4. n. 3. Si quis expressè profiteretur Essentiam divinam esse realiter unam, propriè ac verè &c. Si tamen assereret propriè loquendo, ac de rigore sermonis esse, veras hujusmodi Propositiones Essentia generat, Essentia non generat, &c. foret ejus sententia non modò temeraria, sed etiam periculosa, & errori proxima, casu autem, quo affirmaret eum modum loquendi non esse proprium, ac de rigore sermonis, in hoc eventu, Propositiones illæ, licet meritò censerentur inconsideratæ, impropriæ, ac temerariæ, non tamen essent erroneæ, nec periculosæ. Hæc ille.

COLLIGES III. S. Thomam in Joachimo, reprehendere in prima parte q 39. art. 5. in (.). quòd dixerit Essentiam generare. Verba Textûs sunt: *Respondeo dicendum, quod circa hoc erravit Abbas Ioachim, asserens, quòd sicut dicitur, Deus genuit Deum, ita potest dici, quod Essentia genuit Essentiã, considerans, quòd propter divinam simplicitatem, non est aliud Deus quàm divina Essentia.* Inferriq; clarè potest mens hæc Joachimi ex illo quòd ajebat Joachim. Si essentia non generat quaternitatem fore, non Trinitatem, alii autem Auctores reprehendunt potius in illo, quòd posuerit essentias tres distinctas, inter quas sola sit consensio. Unde etiam dicunt per directum hoc solum esse damnatum in Joachimo, cùm etiam non sit damnatus Richardus, qui docuit ante Joachimum Essentiã generare. Videntur tamen posse complanari hi Auctores si attendatur ad duplicem in hac Materia errorem Joachimi Primum errorem magis impugnandum accipit S. Thomas, posteriorem errorem alii Auctores.

DIFFICULTAS III.

Vtrum dentur in Creatis Præcisiones Objectivæ.

DICENDUM est. *Dari Præcisiones objectivas in Creatis.* Videtur hæc sententia esse etiam Aristotelis, qui primo posteriorem text. 39. ait: Dari naturam talem quæ præter particulares & singulares naturas, & trianguli naturam, præter quosdam particulares triangulos, & tamen per oppositos trianguli natura, sunt ipsi trianguli particulares.

PROBATUR I. Quia nihil vetat illas dari. Si autem nihil vetat illas dari hoc ipso dabuntur, quia ea quæ sunt necessaria, si nihil vetat ut sint, hoc ipso erunt. Ut autem aliquid possit præscindi objectivè, est quid necessarium. Quod autẽ nihil vetet dari præcisiones objectivas exinde colligetur, quod ad solvendas objectiones adhibebitur, respiciendo autem ordinarium fundamentum Adversariorum illud non convincit. Si enim non darentur præcisiones objectivæ in

Creatis,

Creatis, ideò non darentur, quia deberet dari diſtinctio virtualis in Creatis, quam aſſerunt illi non poſſe dari. Sed hoc non vetat ne adhuc dentur Præciſiones objectivæ, quia adhuc nil vetat dari ipſam diſtinctionem virtualem in Creatis in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia illaq; data non ſequetur adhuc myſterium Trinitatis in Creatis ut ſupra dictum. Nec ſequetur ulla infinitudo in Creatura, nec enim eſt fundamentum id aſſerendi, & ſicut ex præciſione formali non ſequetur ulla infinitudo, ita nec ſequetur ex præciſione objectiva, imò potius ſequetur limitatio deſumibilis ex ipsâ alietate virtuali, faciente & limitante hanc Virtualitatem, ut non ſit alia Virtualitas.

Probatur II. A pari, Datur in Divinis præciſio objectiva. Ergò & in Creatis.

Respondet Arriaga. Plura poſſe Deo convenire propter ejus infinitatem, quàm Creaturæ, nec licitum eſſe, ab eo quod Deo competit, ut pari argumentari quod etiam Creaturæ competat: ita v. g. non eſt licitum dicere Deus intelligit per ſuam ſubſtantiam. Ergò & Creatura. Poteſt communicari Natura divina non communicata Perſonalitate, Ergo & Creata poterit. Si ergò hæ Conſequentiæ non valent, nec valebit ex eo inferre, quia dantur præciſiones in Divinis dari etiam illas in Creatis.

Contra I. eſt. Dantur præciſiones objectivæ in Divinis nec hoc arguit infinitatem. Ergò & dabuntur in Creatis, non repugnat enim prædicatum hoc præciſionis objectivæ conjungi finitudini, non poteſt quidem Natura Creata communicari non communicatâ perſonalitate creata, ſi ſit illi identificata realiter, quia hoc argueret Myſterium Trinitatis, ſed hoc non contingeret ut dictum ſupra, poſitis præciſionibus objectivis. Deinde putatur communiter ab utraque parte implicare Creaturam per ſuam ſubſtantiam intelligentem actu, quia hoc ipſo eſſet actus purus in intelligendo, ratio autem actus puri intelligendi arguit apud utramque partem Deitatem, datis autem Præciſionibus objectivis in Creatis, nō apparet quod ſequatur fore Creaturam actum purum, vel participantem prædicatum nonniſi Deitati innexum.

Contra II. Infinitas Dei eſt impertinens ad has præciſiones, quod probatur. Infinitas Dei vel tribuit vires intellectui præſcindendi unum ab alio, vel non? ſi tribuit, Ergò ex perfectione objecti creſcit perfectio intellectus intrinſeca, & vis cognoſcitiva, quod falſum eſt, aliàs etiam altiſſimum Objectum, quale eſt Deus, redderetur etiam quidditativè noſcibile, idq; naturaliter ab intellectu Creato, ſiquidem perfectio objecti, auget vim intrinſecam cognoſcitivæ potentiæ, ſi autem infinitas illa Dei, non tribuit Vires intellectui ipſi, Ergò hoc, quòd intellectus cognoſcat naturam divinam, non cognitis perſonalitatibus, non proficiſcitur id ex infinitate Dei eſſentiæ, ſed ex ipſius intellectûs efficacia, poſiti in circumſtantia objecti virtualiter multiplicis, quod virtualiter multiplex objectum non poſſe in creatis reperiri, tu non oſtendis aliunde.

Contra III. eſt. Circa objectum infinitum, ex eo, quia multiplex eſt virtualiter pro ſua parte, & pro ſua parte intellectus, qui habet vim unam eandemq; Entitatem partiendi per plures Conceptus inadæquatos, ſequitur dari præciſiones objectivas. Ergò etiam circa objectum finitum, ſi ſit multiplex virtualiter in ordine ad noſtras intentiones, accedens intellectus, cum ſua vi præciſiva, poterit unam formalitatem cognoſcere, non cognita alia ex parte objecti. Et certè, pone per impoſſibile Deum eſſe infinitum, & non habere diſtinctionem virtualem, non dabitur jam in Deo præciſio objectiva. Ergò apparet id ex infinitate non oriri. Et ſi per impoſſibile in Creatis ſecluſa infinitudine, daretur Myſterium Trinitatis, hoc ipſo darentur & præciſiones objectivæ, cur non enim enuntiari poſſet, producitur perſonalitas creata ex parte objecti, non producitur ex parte Objecti natura, & tamen tunc ut ponit ſuppoſitio non foret ulla infinitudo. Ergò apparet præciſiones non arguere formaliter infinitudinem, & ſicut non rectè quis reſponderet ex eo non dari præciſiones objectivas in Creatis, licèt dentur in Divinis, quia Creatura non eſt Omnipotens, eo quod immenſitatis Formalitas non ſpectet ad præciſiones objectivas, ita nec per infinitudinem rectè reſpondetur, cùm etiam illa non habeat nexum formalem cum præciſionibus objectivis.

Probatur III. ex principiis Oppoſitorum. Poteſt in Principiis Oppoſitorum unum idemq; realiter cognoſci clarè, & non cognoſci clarè. Poteſt item reſpondere intra eandem Entitatem denominatum ab intellectu, quod eſt animal, & non reſpondere denominatum ab intellectu, quod eſt animal, ſed reſpondere rationale. Poteſt concipi una eademque Entitas in ordine ad hæc Connotata, & non concipi in ordine ad alia connotata. Ergò poterit idem cognoſci ex parte objecti & non cognoſci, adeoque haberi præciſio objectiva, & ſi per Oppoſitos in Caſu Antecedentis qui continet doctrinam Oppoſitorum, non ſequitur de una eademq; re verificari duo contradictoria, ita nec ſequetur in noſtris principiis, qui etiam oſtendimus non ratione ejuſdem hoc eſſe v. g. formaliter animal & hoc formaliter rationale.

Addo, ſi quis attendat quo in ſenſu admittantur præciſiones objectivæ à nobis, vix ſupereſſe niſi quæſtionem de voce, non enim hoc ſenſu admittuntur, quaſi dum attingo animal, illud comparatè ad ſtatum realem non ſit rationale, ſed quia animal in ſtatu intentionali, & prout repræſentatur, eſt objectum tale, ut in illo prout repræſentato non reſpondeat rationale; ita ut tantùm illa cognitio animalis non repræſentet nobis rationale, ſed ut & ipſum objectum prout repræ-

repræſentatum, qvod eſt animal, non repræſentet rationale, & per hoc qvia concedimus non tantùm cognitionem v.g. repræſentantem Animalitatem, non repræſentare rationalitatem, ſed etiam qvod in ipſo objecto prout reſpondente repræſentationi, non reſpondere Rationalitatē, differimus à Negantibus Præciſiones objectivas. Hinc per nos nec Cognitio ipſa animalis repræſentat rationale, nec ipſum animal, quod eſt repræſentatum, ſeu objectum repræſentationis repræſentat illud. Quod autem illud objectum, quod eſt animal, ſi ſumatur prout repræſentatur, non repræſentet in ſe rationale, vel exinde habetur, quia experitur anima, ita ſibi tunc non præſentari objectum, quod eſt rationale, ſicut experitur ſub eodem objecto quod eſt animal, non ſibi repræſentari lapidem. Ergò apparet ex parte objecti, non eſſe illud repræſentatum.

Confirmatur Concluſio. Contra particulares aliquorum in hac materia modos loquendi, præcipuè eorum qui dicunt, ex parte objecti, quando cognoſcitur animalitas, cognoſci rationalitatem, licèt tunc non cognoſcatur rationalitas ex parte actus, certè enim inintelligibile eſt, aliquid eſſe denominatum à cognitione, & non eſſe actum cognitionis circa illud, ſicut non poteſt dici album aliquid, ſi illud albedo non dealbet, nec eſt quidquam viſum ex parte objecti oculariter, quod non ſit viſum ex parte actus. Quæ omnia in hoc reſolvuntur, quia illud cognitum, illud dealbatum, illud viſum eſſet denominatum ſine ratione ſua formali, quod eſt Cognitio, Albedo, Viſio. Unde jam ulterius urgetur hæc ratio. Id quod eſt cognitum ex parte objecti, debet habere rationem formalem conſtitutivam ſui in eſſe cognito ex parte objecti, hæc autem conſtitutiva formalis ratio, non eſt niſi ipſa cognitio ex parte objecti, quæ enim alia eſſet & tamen tunc habetur negatio cognitionis ex parte Objecti ſecundùm dicta ſupra quomodo ergò habetur cognitum ex parte Objecti.

Punctum Difficultatis I.

Reſpondetur oppoſitis Fundamentis.

Objicitur I. Implicat idem produci & non produci. Ergò etiam implicabit idem cognoſci & non cognoſci.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ex priori ſequitur diſtinctio virtualis, in ordine ad prædicata phyſica, idq; in Creatis quod abſurdum eſt. Non ſequitur autem id ex Conſequenti.

Objicitur. II. Per Cognitionem intuitivam non poteſt fieri præciſio objectiva. Ergò nec per abſtractivam.

Respondetur Negando Antecedens in prima parte. Diſparitas etiam eſt, quia quando intellectus concipit res intuitivè, concipit eas prout ſpectantur à parte rei & in eſſe phyſico, in quo nulla præciſio & inadæquatio, quæ inadæquatio poteſt eſſe in ſtatu Logico & repræſentationis.

Objicitur III. Non datur diſtinctio virtualis in Creatis, alioqui res creatæ per myſterium Incarnationis eſſent explicandæ. Ergo nec præciſio.

Respondetur. Si daretur in Creatis Virtualis diſtinctio in ordine ad prædicata Phyſica verum tum non niſi fore Antecedens.

Instabis. Si detur quæcunq; virtualis diſtinctio in Creatis, ſequitur nunquam nos poſſe procedere tutò in forma Syllogiſtica, antequam nobis cognitum ſit, quæ membra ſint diſtincta virtualiter & ita poſito hoc Syllogiſmo: Omne riſibile eſt animal, omne rationale eſt riſibile. Ergo omne rationale eſt animal, poterit huic Syllogiſmo negari Conſequentia, eo quod fieri poſſit, ut aliqua à medio termino non diſtinguantur virtualiter diſtinguantur autem inter ſe: ſicut v. g. hic Syllogiſmus: hæc Eſſentia Divina eſt Paternitas. Filiatio eſt eſſentia Divina, Ergò filiatio eſt paternitas, hic inquam Syllogiſmus non tenet in ſententia diſtinctionem virtualem in Divinis tenente. Ergo nec in Creatis tenebit.

Respondetur. Syllogiſmum illum in Creatis non æquè ſe habere ac in Divinis, quia Conſequentia illa in Divinis non tenet ob diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata Phyſica, quæ non habetur in Creatis, Rurſus vi hujus argumenti, ſequitur etiam diſtinctionem rationis ratiocinatæ, deſtruere formam Syllogiſticam; quia fieri poteſt ut aliqua à medio termino non diſtinguantur ratione ratiocinata diſtinguantur inter ſe. Denique concedi poſſet quòd inter præcognita de ſubjecto & prædicato debeat eſſe, an ſint diſtincta virtualiter, & ſicut alia præcognita non officiunt formæ Syllogiſticæ ita nec hoc. Addo num. 6. dicit Oviedo hoc argumento utens, diſtinctione virtuali non deſtrui formam Syllogiſticam, & tamen numero 15. dicit: Negari poſſe Conſequentiam ob diſtinctionem virtualem.

Objicitur IV. Cognitio ſenſuum non præſcindit. Ergo nec Cognitio intellectiva.

Respondetur. Diſparitatem eſſe quia ſenſus non attingit niſi ſenſibile. Rationes autem illæ ad quas attendit præciſio objectiva, non ſunt ſenſibiles. Deinde quia ſub intellectione ut ſic, continetur præciſiva cognitio. Si ergo ſenſus non participat rationem communem præciſionis objectivæ, quæ eſt intellectio, nec poterit ſenſatio eſſe præciſio.

Objicitur V. Ita ſe habet cognitio animalis ad rationale, ſicut ſe habet iſtius termini homo cognitio comparati ad rationale, & tamen rationale & homo non præſcindunt objectivè.

Respondetur Communiter, diſparitatem eſſe, quia inter hominem & animal rationale, non datur diſtinctio virtualis, quæ datur inter animal & rationale. Hinc quamvis rudis aliquis putaret Petrum eſſe hominem, ſed non eſſe animal rationale, non præſcinderet objectivè defectu ejusdem diſtinctionis. In noſtris principiis diſparitas eſt quia ratio communis animalis, non eſt ratio communis rationalis, jam autem ratio communis hominis eſt ratio communis animalis rationalis, præciſiones

.ce n objectivæ ſupple in creatis, dantur nonniſi in er rationes communes.

Instabis I. Illa cognitio animalis ejusdem præciſiva à rationali, vel eſt præciſio realiter hominis, vel non eſt præciſio realiter hominis; non primum quia hoc ipſum non eſſet præciſum objective à rationali quod importat homo; non ſecundum, quia illud animal eſt realiter homo.

Respondetur. Cognitionem illam animalis, eſſe cognitionem realiter hominis ſed inadæquatè ſpectati, homo autem inadæquatè ſpectatus non dicit rationale. Deinde illa cognitio eſt cognitio realiter hominis pro ſtatu phyſico, illa enim animalitas pro ſtatu phyſico, eſt realiter homo; ſed non eſt realiter hominis, quaſi pro ſtatu Metaphyſico, totum hominem importet.

Instabis II. Ex Oviedo. Implicat ex duabus formalitatibus creatis unam identificari cum alia tertia, & non identificari alteram cum eadem. Ergo implicat animal identificari cum termino formali hujus cognitionis, quæ cognoſcit animal & rationale identificatum cum animali, non identificari cum eodem termino. Ergo implicat animal eſſe terminum cognitionis & rationale non eſſe terminum cognitionis.

Respondetur. Negando ſecundam illationem. Ratio, quia Concedo ipſum animal quod eſt terminus cognitionis identificari rationali pro ſtatu phyſico, ſicut identificatur homini, ſed ſi non cognoſcatur objectum adæquatè, nego quod omnia realiter identificata inibi cognoſci debeant, identificariq; ſibi realiter pro ſtatu Metaphyſico.

Instabis III. Si cognito animali hominis, non cognoſceretur rationale, hoc ipſo non cognoſceretur hæc animalitas, quia verus eſt iſte Expoſitorius: hæc Entitas eſt rationalis, at rationale eſt non cognitum. Ergo hæc Entitas eſt non cognita. Ergo ulterius hæc Entitas non eſt cognita; nam à ſenſu infinitante licitum eſt arguere ad Negativum in ſimili: Homo eſt non lapis, Ergo non eſt lapis.

Respondetur. Diſtinguendo Majorem hæc Entitas eſt rationalis ſumpta adæquatè, Concedo Majorem. Sûmpta Inadæquatè, Nego Majorem. Diſtinctoque Conſequenti, Nego Conſequentiam. Inadæquatè enim accepta hæc Entitas, dicit animalitatem cujus eſſentia non eſt eſſe rationale.

Objicitur VI. Impoſſibile eſt objectum unum & Indiviſibile ſecundùm aliquid ſui attingi & ſecundùm aliquid ſui non attingi. Si autem darentur præciſiones Objectivæ fieret hoc, nam Indiviſibilis Entitas hominis, poſſet in duos inadæquatos Conceptus hominis dividi.

Respondetur. Invertendo argumentum in quantum Oppoſiti dicunt ex parte actus idem indiviſibile objectum attingi clare, non attingi clare. Rurſus vera eſt Major, ſi objectum ita ſit indiviſibile ut excludat virtualem multiplicitatem & diverſa connotata.

Instabis. Non poteſt punctum indiviſibile ſecundùm aliquid tangi, & ſecundùm aliud non tangi. Ergò & in præſenti idem dicendum.

Respondetur. Diſparitas eſt, quia in Caſu Antecedentis ſequeretur dari partem tactam & non tactam realiter, adeoque non eſſet jam illud indiviſibile realiter, utpote involvens partes: cognitio autem noſtra non poneret in objecto indiviſibili partes aliquas diſtinctas realiter, adeoque præciſio ſtaret cum reali indiviſibilitate objecti, non ſtaret contactus ille. Deinde quia in Caſu Antecedentis ſaltem deberet admitti in creatis diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata phyſica quod repugnat; non autem ſequetur illam admitti, poſitis præciſionibus objectivis.

Punctum Difficultatis 2

Reſpondetur reliquis objectionibus.

Objicitur VII. Si animal ſine differentia conciperetur, eſſet Ens rationis, ſed hoc eſt falſum. Ergo:

Respondetur. Quod non fieret tunc Ens rationis proprium, neque enim animal erit quid impoſſibile, per modum poſſibilis apprehenſum. Conjunctio item horum prædicatorum vivens ſenſitivum non eſt conjunctio impoſſibilium, fieret tamen Ens rationis quoad modum illud facendi, quia ſicut Ens rationis, non fit niſi ab intellectu, ita nec fit præciſio objectiva.

Objicitur VIII. Diſtinctio debet eſſe in intellectu. Ergo nullæ dabuntur præciſiones objectivæ.

Respondetur. Diſtinctionem debere eſſe ſubjective in intellectu, terminativè in objecto, ex eo autem non ſequetur, nullas dari præciſiones objectivas.

Instat Quidam. Eſſe cognitum, eſſe viſum, eſſe amatum, ſunt denominationes extrinſecæ objectis, nec ſe tenent ex parte objecti, ſed tantum ex parte actus. Ergo ſimiliter hæc denominatio, eſſe præciſum ſeu eſſe diſtinctum per rationem animal à rationali, non ſe tenet ex parte objecti ſed ex parte actus; ſicut enim cognitio non eſt in objecto, ſed in intellectu, ita & præciſio cum ſit actus intellectûs, non eſt in objecto ſed in intellectu.

Respondetur. Indubie ſicut eſſe cognitum eſt quid extrinſecum objecto, ita & eſſe præciſum eſt quid extrinſecum rei, à parte rei & Phyſicè ſpectatæ, ſed illud quod additur nec ſe tenet ex parte objecti explicari debuit; ſi enim facit hunc ſenſum: quòd non ex objecto cognitio oriatur quæ denominat cognitum, vera eſt propoſitio, ſed ſi ſit ſenſus nullum dari cognitum objectivum, amatum objectivum, falſa eſt propoſitio nec probatur, conſequenter dabitur etiam præciſum objectivum, adeoque & præciſiones objectivæ.

Objicitur IX. Si darentur præcisiones objectivæ deberent esse veræ seu non difformes objectis; sed essent difformes objectis, ut probatur. Quia conciperetur animal, sine differentia rationalis V.G. in homine, quod in homine est cum differentia rationalis. Ergo conciperetur falsò & difformiter objecto.

Respondetur. Præcisiones objectivas, hoc ipso quia sunt notiæ inadæquatæ, debere esse conformes, non objectis adæquatè sumptis, sed objectis inadæquatè sumptis, jam autem animal inadæquatè acceptum, dicit nonnisi vivens sensitivum, cui objecto est conformis notitia præscindens objectivè animal. Addi potest ex mente S. Thomę, quòd falsò conciperetur animalitas hominis sine rationalitate, si de illa negaretur rationale, sed non falsò, si solũ tunc nõ attingatur.

Instabis I. Quando ratio communis abstracta conformatur objecto Metaphysicè seu inadæquatè spectato, conformaturne cum Petro V.G. vel homine, secundo intentionaliter spectato, vel cum eodem primo intentionaliter spectato, si conformatur cum illo, secundo intentionaliter spectato, ergo secũda intẽtio seu præcisio objectiva cõformatur non objecto prout est; ideoq; non erit jam vera, quia veritas dicit conformitatẽ cum objecto prout est; eritq; conformatio alteri secũdæ intentioni, de qua ipsa quærendũ restabit: cui cõformetur, dabiturq; processus in infinitũ; si autẽ præcisio objectiva cõformatur Petro primo intentionaliter spectato, ergò aliqua inadæquatio, erit nemine cogitante, aut aliqua distinctio inter animalitatẽ v.g. & rationalitatẽ.

Respond. Rationem communẽ v.g. animalis conformari Petro v.g. primo intentionaliter spectato, sed inadæquatè, quæ ipsa inadæquatio non est quidem nemine cogitante formalis, est tamen fundamentaliter & in potentia, sicut & universale, quæ ipsa fundamentalitas, salvat ne illic sit distinctio, nemine cogitante.

Dici etiam posset rationẽ cõmunem animalis conformari v.g. Petro secũdo intẽtionaliter spectato, in quantùm jam importat, ex vi intellect9 distinctionẽ, inter animalitatem, & rationalitatẽ. Ipsa verò distinctio non importabit secundã intentionem, sed importabit conformitatem cum fundamẽto, ut scil. illud dicatur esse actu distinctũ per opus intellectus, quod fundamentaliter, & potentialiter, & in radice erat distinguibile.

Instabis II. Non inest Petro communis ratio præcisa. Ergò illi conformis non est præcisio objectiva, ergò nec vera erit.

Respondetur. Non inest quidem Petro, ratio communis præcisa actu, tamen inest fundamentum præscindendi rationem communem, cui in fundatur præcisio.

Instat quidam III. In Camestres. Animal Petri actu nemine cogitante est capax cognosci in sensu Virtuali per præcisivam cognitionem expressivam solius animalis: Rationale Petri actu nemine cogitante non est capax cognosci in sensu virtuali per præcisivam cognitionem expressivam solius Animalis. Ergo Animal Petri actu nemine cogitante non est Rationale Petri.

Respondetur. Imprimis hoc Argumentum solvi debet ab ipsomet Arguente nè probet aliquid contra Mysterium Trinitatis adeoq; multum, sic enim retorquetur Argumentum: Paternitas actu nemine cogitante est capax cognosci in sensu virtuali per præcisivam cognitionẽ expressivã solius Paternitatis. Natura Divina actu nemine cogitante, non ex capax cognosci in sensu virtuali per præcisivam cognitionem expressivam solius Paternitatis. Ergò Paternitas actu nemine cogitante non est Natura Divina, aut potius directè inferendo, ponatur subjectum Majoris, pro prædicato Conclusionis: Ergo Natura Divina actu nemine cogitante non est Paternitas. Ubi ut vides infertur Conclusio falsa etiam in Principiis arguentis, falsùm enim est in illius principiis, imò & fidei, Naturam Divinam actu nemine cogitante (intellige realiter) non esse Paternitatem. Et si sine distinctione ulla admittendæ essent illæ præmissæ, negaret sibi ipsi Arguens consequentiam, quam nè neget distinguendæ essent præmissæ, & per proportionem consimili distinctione utentur illi, qui admittunt præcisiones objectivas. Concedo quidem non debere tribui Creatis, quod conceditur in creatis, sed nec nos similem admittimus distinctionem virtualem in Creatis; at tamen, etiam ab Arguente non debent assumi propositiones tales tanquam veræ, ex quibus servata forma & mutata sola materia, infertur falsum. Directè posset sic distingui Major. Animal Petri actu nemine cogitante est capax cognosci in sensu virtuali per præcisivam cognitionem expressivam solius Animalis, ita ut non competat in sensu reali hæc capacitas etiam alteri virtualitati. Nego Majorem ita ut hæc capacitas competat in sensu reali alteri virtualitati concedo Majorem. Sed Rationale Petri nemine cogitante non est capax cognosci in sensu virtuali per præcisivam cognitionem expressivam solius animalis, ita ut tamen in sensu reali, sit capax ita cognosci Concedo Minorem. Ita ut nè in sensu quidẽ reali sit capax nego Minorem. Ergo animal Petri actu nemine cogitante non est Rationale Petri, nego consequentiam.

Utraque hæc præmissa, vel si mavis dicere Enthymena bipartitum in sua partitione imitans Camestres, supponit hanc Majorem: Quando virtualitas est capax cognosci in sensu virtuali per præcisivam cognitionem ex pressivam sui, hoc ipso, altera virtualitas non est capax cognosci in sensu reali, vel non dicit identitatem physicam cum altera virtualitate, sed hæc Major negatur, ut videre fuit in aliàs dictis.

Objicitur X. Si darentur præcisiones objectivæ, tunc in conceptu animalitatis Petri & in conceptu rationalitatis Petri aliud ex parte objecti conciperetur. Sed non concipitur aliud,

Ergo. Minor probatur, quando concipio animalitatem Petri, cum non detur per connotantes distinctio ex Natura rei nemine cogitante, fit ut debeam tunc concipere ipsum Petrum, prout est prinipium actuum sensandi. Et quando concipio rationale concipio ipsum Petrum prout est principium actuum ratiotinandi. Ergo non aliud concipio ex parte objecti in animalitate, aliud in rationalitate cũ utrobiq; ex parte objecti, etiã prout repræsentati, respondeat Petrus.

Respondetur. Animalitas Petri dupliciter spectari potest, inprimis spectari potest animalitas Petri, quæ est à parte rei, prout est à parte rei. Secundò spectari potest animalitas Petri, quæ est à parte rei (nam etiam à parte rei est Petrus vivens sensitivum, hoc autem est à parte rei esse animalitatem) non prout est à parte rei, sed prout subest nostris conceptibus. Animalitas ergò Petri, quæ est à parte rei, prout est à parte rei, non potest præscindere à rationalitate, quia utrobique ut probat objectio, respondet illi, idem Petrus ex parte objecti. Cæterum animalitas Petri, quæ est à parte rei, si spectetur non prout est à parte rei, sed prout substat nostris secundis Intentionibus fundamentum in re habentibus, jam tunc animalitas Petri præscindet objectivè à rationalitate, spectabiturque animalitas secundùm rationes communes & Metaphysicas, quo casu non respondebit sub conceptu animalitatis rationalitas, quia nec respondebit ipse Petrus, à quo ipso tunc jam præscindetur.

Objicitur XI. Si darentur præcisiones objectivæ, non esset ratio cur inter aliquas potius rationes dentur & non inter omnes.

Respondet cõmunis sententia, illic dari præcisiones objectivas, ubi datur illarum fundamentum, illic autem datur fundamentum, ubi datur distinctio virtualis, illic autem est distinctio virtualis, ubi æquivalentia ad plura, ubi reperibilitas unius formalitatis sine alia.

Universalius adhuc dici potest illic esse præcisionem unius formalitatis ab alia, eamque objectivam, ubi ratio communis unius, non est ratio communis alterius.

Probatur, quia ex dictis præcisio objectiva datur inter rationes communes, & ubi est diversitas rationum communium, erit etiam & præcisio objectiva.

Instabis. Vel risibile præscindit à rationali vel non præscindit, si non præscindit, non erit hujus ratio, si præscindit. Ergò & reliqua omnia præscindent objectivè.

Respondet communis sententia non dari illic præcisionem objectivam, quia non datur reperibilitas risibilitatis sine rationalitate. In nostris principiis dici potest, etiam risibilitatem præscindere objectivè à rationabilitate. Ratio quia definitio resibilitatis, non est definitio rationalitatis, consequenter ratio cõmunis unius, non est ratio communis alterius. Admittimus autem præcisiones objectivas in rationibus cõmunibus. Et certè ratio effectus Metaphysici, non est ratio communis causæ Metaphysicæ, risibilitas autem est effectus, imò & accidens Metaphysicum: rationalitas autem est causa & essentialis differentia. Universaliter ergò hæc præscindunt objectivè, quæ non comparantur ad se sicut definitio & definitum, quomodo comparantur inter se, v.g. ratio communis hominis, & ratio communis animalis rationalis.

Noto. Fieri posse ut quædam rationes sub unâ formalitate non præscindant, & sub alia præscindant, & ita fundamentũ in circumstãtia termini positũ à relatione non præscindit objectivè, quia esse ad aliud est ratio communis & definitiva utriusque illius objecti, licèt fundamentũ sub formalitate absoluti spectatum, à relatione quæ importat esse respectivum, præscindi possit.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

Objicit I. P. Modzelevvski, vir boni & applicati ingenii. Non est possibilis in rebus creatis distinctio virtualis intrinseca in ordine ad prædicata intentionalia. Ergò neque dantur præcisiones objectivæ.

Resp. Hos terminos secundùm quod hic sumũtur non stare secũ, quia non junguntur secum ly intrinsecum & ly intentionale: sicut non jungũtur secum ly intrinsecum & ly extrinsecũ: sicut enim si quid sit intrinsecum, extrinsecum nõ est ita si intrinsecum sit, intentionale non est. Potest quidẽ dari aliquid extrinsecũ intrinsecè requisiquia ly intrinsecè non excludit nisi modum extrinsecè, non autem ipsum extrinsecum, nec ratione ejusdem verificabitur extrinsecũ & intrinsecum: hic autem ratione ejusdẽ verificaretur. Immò ex hac ipsa instantia roboratur intentũ, tum quia non datur aliquid intrinsecè & extrinsecè simul ratione ejusd. requisitũ; ita & in præsenti non potest dari virtualis intrinseca seu ad prædicata intrinseca distinctio; & tamen ad prædicata sola intentionalia adeoq; extrinseca ordinata. Unde jã conc. Ant. & nego Conseq. Quod si intẽdat objiciens. Si non daretur talis distinctio in creatis, qualis habetur inter naturã divinã & Paternitatẽ, hoc ipso nec dandas in creatis præcisiones objectivas. Negabitur hæc sequela.

Instat I. Idem contradictoria intentionalia nequeunt identificari realiter. Ergò etiam formalitates, in quibus includuntur hæc contradictoria intentionalia, nequeunt identificari realiter: aliàs eo ipso & prædicata in illis inclusa, deberent identificari realiter: Atqui in formalitatibus distinctis virtualiter intrinsecè in ordine ad prædicata intentionalia includuntur prædicata contradictoria intentionalia: quia in una includitur cognitum in alia non cognitum per eandẽ cognitionem. Atqui propter hujusmodi contradictoria verificãda statuitur inter illas distinctio virtualis intrinseca: Ergò formalitates distinctæ virtualiter in ordine ad prædicata intentionalia nequeunt identificari realiter: aliunde verò

debent

debent esse realiter identificatæ ut conceditur: Ergò & sunt realiter identificatæ, & non sunt.

Respondetur. Non admitti per Nos distinctionem virtualem intrinsecam, & tamen ad prædicata intentionalia: Si enim esset Virtualitas ut hîc accipitur intrinseca, esset ad prædicata intrinseca non extrinseca, ordoque non ad intentionalia tantùm. Rursùs secundùm dicta superius in simili, immeritò imaginatur arguens, quod prædicata cogniti adæquatè identificentur, v. g. essentiæ, cùm prædicatum cogniti, importet cognitionem quæ distinguitur realiter ab essentia, quæ cognoscitur, sicut ergò illa cognitio non identificatur essentiæ; ita nec identificari debet iis quæ sunt idem physicè cum essentia, tantumq; essentia cognita secundùm essentiæ rationem, identificabitur sibi, secundùm quam rationem identificabitur etiam aliis, cum quibus est idem physicè.

Directè ad Argumentum dici potest Conc. Ant. sed nego formalitates quibus illa prædicata intentionalia competunt identificari secum non posse: Dico quibus illa prædicata intentionalia competunt, non autem in quibus includuntur; Nego enim in essentia, quæ cognoscitur includi seu identificari cognitionem. Nego ulteriùs casu, quo formalitates identificantur: quibus competunt prædicata contradictoria intentionalia, hoc ipso contradictoria intentionalia inter se identificanda. Concedo quòd uni formalitati competat esse cognitam, alteri competat non esse cognitam, sed non probatur quod hæ formalitates, quarum uni competit esse cognitam alteri non cognitam identificari non possint, quod debebat probare. Unde concedo hanc primam Propositionem, uni formalitati competit esse cognitam, alteri non cognitam. Concedo & hanc secundam, quod propter prædicata contradictoria verificanda concedatur hæc distinctio. Sed nego Conseq. hanc, Ergò formalitates distinctæ virtualiter in ordine ad prædicata intentionalia nequeunt identificari: Nego inquam Conseq. quia in antecedentibus his duabus propositionibus nihil actum de identificatione. Alia paulò methodo ex dictis satisfit huic objectioni, quod intentionalia contradictoria, si sint ratione ejusdem Formalitatis intra eandem entitatem realem identificari non possint, secus si non sint ratione ejusdem formalitatis, nec enim jam tunc contradictoria erunt, consequenter & formalitates quibus competent, poterunt identificari præcisivè, quia dum competit uni Formalitati esse cognitum, competet & alteri in sensu reali, & identico loquendo de creatis. Si autem quod competet uni Formalitati competet & alteri in sensu reali quomodo & illæ non identificabuntur inter se. Addo, argumentum probare quod nec in Divinis dentur Præcisiones objectivæ.

Sed quidquid sit de modo prædictam difficultatem proponendi, attendi adhuc potest ad objectum difficultatis in hoc stantis. Cognitum & non cognitum non possunt identificari. Ergò nec formalitates seu Virtualitates, quibus competunt illa contradictoria identificari possunt. Sed retorqueo imprimis Argumentum. Album & non album identificari secum non possunt, numquidné paries nunc albus, postea non albus non potest esse idem realiter. Sicut autem albedo accidit ei quod denominatur album, & est distincta realiter à subjecto; ita & cognitio accidit ei quod noscitur, estq; distincta realiter ab essentia. Directè autem ex dictis in simili dici potest, quod cognitum, & non cognitum secundùm rationem materialem acceptum & secundùm id, supra quod cadit cognitio & non cognitio identificari possint: quia tam cognitum, quàm id quod non cognoscitur possunt esse quid positivum, adeoq; non comparari inter se sicut ens & non ens, quæ inidentificabilia: Et si potest unum idemq; exclusivum etiam virtualitatis nunc esse cognitum, nunc non cognitum, esseq; hoc non obstante, illa duo, sibi identificatur: cur ergò etiam identificari non poterit cognitum, quod est una Virtualitas, cum non cognito, quod est alia Virtualitas. Si autem accipiatur cognitum & nō cognitum formaliter, ratione scil. cognitionis & non cognitionis, cùm hæc inter se comparentur, sicut esse & non esse, & unum sit positivum alterum negativum, nec unquam competet ut idem sit cognitio & non cognitio, etiā successivè; ideo hæc duo identificari secum non poterunt: licèt cognitum materialiter sumptū seu pro eo quod cognoscitur, possit identificari cum eo quod non est formaliter cognitum. Et sicut ratione diversorum connotatorū, potest attingi una eademq; entitas, nunc clarè nunc non clarè, potestque ipsum illud, cujus illa sunt connotata, unū idemque esse, licèt ipsa connotata inter se, identificari non possint; ita & in præsenti. Quæ omnia ulteriùs in hoc resolvuntur, quia implicat cognitionem & non cognitionē identificari inter se, non repugnat autem, idem ratione unius Virtualitatis habentis diversa connotata nosci, non nosci aliam Virtualitatem, idq; ob disparitatem aliam.

Ne autem arguenti præscindatur filium, & redeundo ad principium aliàs usurpatum dici potest, quod cognitum & non cognitum non sint vera contradictoria, quia nec est illorum Verificatio ratione ejusdem Virtualitatis. *Hinc jam urgens*:

Instat II. Saltem animalitas quatenus est virtualiter condistincta rationalitati, est secum omninò idem etiam virtualiter. Ergò erunt verè hæc contradictoria, est idem virtualiter in ordine ad prædicata intentionalia, non est virtualiter idem in ordine ad prædicata primò intentionalia. Ergò hæc prædicata nequeunt inter se identificari. Ergò illæ formalitates in quibus includuntur, nequeunt identificari realiter.

Respondetur. Jam supra hæc phrasis de inclusione rejecta. Si autem ponatur ly formalitates, quibus illa prædicata competunt, sic correcto argumento conceditur totum. Neque enim per nos verificari hæc duo possunt, virtualitas animalitatis est cognita, virtualitas animalitatis non est cognita. Verificari autem potest hæc virtualitas rationalitatis non est cognita.

Instat II. Non possunt inter se identificari virtualitas animalitatis cognita, & virtualitas animalitatis non cognita. Ergò neque identificari possunt inter se animalitas cognita, rationalitas non cognita.

Respondetur. Imprimis retorquendo argum. in Divinis, ubi Paternitas quoad suam virtualitatem cognita, Paternitas quoad suam virtualitatem non cognita identificari non possunt, & tamen hoc non obstante Paternitas & natura identificantur, quarum uni potest competere esse cognitum, alteri non esse cognitum. Unde argumentum si quid probat, multum probat, quia urget etiam contra divina. Rursùs repugnat animalitatem cognosci quoad hæc connotata, nec hæc duo identificari possunt, & tamen potest cognosci animalitas quoad hæc connotata, non cognosci rationalitas, quoad hæc connotata, possuntque hæc duo inter se identificari. Ita & in præsenti idem dicendum. Nam etiam præcisiones objectivæ attendunt ad diversa connotata. Directè autem dici potest, quia cum virtualitas animalitatis cognita, & eadem non cognita, comparentur inter se sicut esse & non esse, idque ratione ejusdem, adeoque contradictoriè, identificari secum non possunt. Jam autem rationalitas non cognita, animalitas cognita, non comparantur inter se sicut esse & non esse, sed sicut esse & esse, sunt enim hæ propositiones nonnisi contrariæ, ideò adhuc inter se identificari possunt.

Objicit II. idem. Supponitur dari præcisiones objectivas, inter formalitates pro statu intentionali & objectivo: hoc autem non potest dici. Quia animalitas Petri pro statu intentionali est concretum ex entitate Petri, quæ est à parte rei, & cognitione præcisiva respondente huic voci, animal: similiter rationalitas pro statu intentionali est alterum concretum ex eadẽ omninò entitate Petri, quæ est à parte rei, & cognitione præcisiva, respondente huic voci rationale: quæ duo concreta, sunt à se realiter distincta inadæquatè, ratione scilicet cognitionum præcisivarum. Ergo dum dicis dari præcisiones objectivas inter animalitatem & rationalitatem pro statu intentionali, non verò reali, sensus est, quòd inter concreta distincta realiter inadæquatè dentur, præcisiones objectivæ; non verò inter aliquas formalitates realiter adæquatè identificatas. Ergò conceditur quod intendunt objicientes, non inter formalitates adæquatè identificatas, adstruendo has præcisiones: nemo enim negat de concretis realiter inadæquatè identificatis, posse verificari contradictoria non tantùm intentionalia, sed etiam physica.

Respondetur. Quando conceditur pro statu intentionali dari præcisiones objectivas, negatur quod per statum intentionalem intelligatur animalitas & cognitio, sed intelligitur objectum, quod est à parte rei non ita respondens adæquatè, ut est à parte rei, sed inadæquatè, aut secundùm unam formalitatem, quæ si comparetur ad se prout est à parte rei, est idem realiter cum illa altera formalitate. Unde per animal in statu intentionali spectatum non intelligitur per nos concretum ex vivente sensitivo & cognitione: sed intelligitur potius objectum respondens & relucens illi notitiæ, illi præcisioni, licèt non ita prout est à parte rei. Deinde alia est hæc quæstio, quid est status intentionalis, & alia de eo quod respondet pro statu intentionali, indubiè status intentionalis realiter loquendi, est objectum & cognitio, hoc autem quod respondet pro illo statu, est solùm objectum, quod quia à se non distinguitur realiter etiam inadæquatè, fit ut concessis præcisionibus objectivis pro statu intentionali, non concedantur illæ inter formalitates inadæquatè realiter distinctas.

Continuatur Solutio.

Instat I. Animalitas & rationalitas pro statu intentionali, nihil aliud sunt, quàm animalitas & rationalitas in statu reali sumptæ! hoc est, ipsa entitas Petri quæ est à parte rei: Ergò præcisiones objectivæ, & verificatio prædicatorum contradictoriorum intentionalium, competunt juxta te animalitati & rationalitati sumptis in statu reali; quod ipsum negatur ab oppositis.

Respondetur. Animalitas & rationalitas, si comparentur ad se prout sunt à parte rei, & adæquatè spectentur, sunt ipsa entitas Petri, sed secundùm se, prout sunt in statu intentionali, non sunt entitas Petri adæquatè, sed inadæquatè: & quia res in statu reali, est nonnisi adæquatè, prout est; si dantur præcisiones objectivæ rei inadæquatè spectatæ, hoc ipso non dantur pro statu reali. Unde alia est hæc propositio. Objectum quod est pro statu intentionali si comparetur ad se prout est à parte rei est, v. g. rationalitas & hæc propositio est vera; alia hæc, objectum quod est pro statu intentionali, si sumatur prout est pro statu intentionali, prout relucet cognitioni, propositioni &c. est rationalitas, & hæc propositio est falsa; si falsa, hoc ipso sequetur præcisiones objectivas pro statu intentionali, non pro reali dari.

Instat II. Animalitas præscindens objectivè pro statu intentionali, est quidem illa animalitas quæ est in statu reali, attamen non prout est in statu reali, sed prout est objectivè in intellectu.

Atqui

Atqui animalitas prout est objectivè in intellectu, est concretum ex animalitate, quæ est à parte rei & cognitione: quia animalitas prout est objectivè in intellectu, nihil aliud est, quàm animalitas prout cognita. Ergò ulterius Verificatio contradictoriorum intentionalium, & præcisiones objectivæ non competunt formalitatibus realiter adæquatè identificatis, sed solùm concretis distinctis realiter.

RESPONDETUR. Cùm verbis utamur sicut nummis, ly animalitas prout est objectivè in intellectu dupliciter sumi potest. Imprimis pro animalitate cognita, adeoque sumendo ut volunt oppositi cognitionem pro parte illius concreti. Secundò sumi potest animalitas, prout est terminus, & objectum cognitionum, quod objectum & terminus, non est pars cognitionis; si sumatur animalitas primo modo, non dabuntur nisi præcisiones formales, tota diversitate oriunda, à parte cognitionis; si sumatur secundo modo, dabitur locus præcisionibus objectivis; erit enim objectum notitiæ una formalitas, & non erit objectum alia formalitas illi identificata; licèt una, si comparetur ad se prout est à parte rei, sit idem realiter cum illo alio objecto.

INSTAT III. Etiam objecta illarum notitiarum non distinguuntur à parte rei nisi per rationem. Ergò in illis nequeunt includi (ob dicta superius, pone non possent illis competere) prædicata intentionalia, scil. cognosci non cognosci: quia hæc contradictoria distinguuntur magis quàm per rationem: non enim sibi per rationem opponuntur cognosci cognitione A, non cognosci cognitione A.

RESPONDETUR. Quando dicitur quòd creatis aliquibus formalitatibus, competat distinctio virtualis in ordine ad prædicata intentionalia, non hoc ipso significatur, quod illa prædicata inter se nonnisi ratione debeant differre: indubiè enim cognosci & non cognosci, differunt nemine cogitante, sed quod sint prædicata de linea intentionalium: hinc licèt cognosci & non cognosci nemine cogitante differunt; ipsum tamen cognosci, est prædicatum de linea intentionali. Addo quamvis illa objecta distinguantur à parte rei nonnisi per rationem, Nego tamen, quòd pro statu intentionali distinguantur per solam rationem, scilicet ratio communis, v.g. Animalitatis, à ratione communis Rationalitatis, & tamen pro statu intentionali, conceduntur à nobis in creatis Præcisiones objectivæ.

INSTAT IV. Animalitas & rationalitas distinctæ per rationem, sunt animalitas & rationalitas prout præcisæ. Ergò prout sic distinctæ & præcisæ, includunt intrinsecè præcisiones tanquam formas, eritque præcisio ratione formarum realiter distinctarum, adeoque non præcisio objectiva, sed formalis.

RESPONDETUR imprimis. Distinctionam rationis ut vocant, ratiocinatæ non esse ipsem præcisionem, sed supponi ante præcisionem, illaque ad alietatem attendit, hæc ad depurationem ab iis, quibus identificatur, & non sunt de ratione ejus definitiva. Et sicut in divinis distinctio virtualis non est ipsa præcisio objectiva, sed supponitur ante illam: ita & in præsenti. Sed quidquid sit de hoc principio adhuc Argumentum non concludit: nam animalitas & rationalitas prout præcisæ, in nostris principiis, sumuntur prout sunt objectum præcisionum, prout autem sunt objectum præcisionum, non componuntur tanquam partibus præcisione; Consequenter non ratione alicujus distincti realiter, competet unum attingi non attacto altero, sed ratione ipsiusmet objecti, & formalitatis, identificatæ realiter alteri objecto, & formalitati.

INSTAT V. In nostris principiis dici potest, quòd licet præcisio activa non sit pars & forma denominans animalitatem præcisam, erit tamen forma & pars præcisio passiva: Contra autem est, quia præcisiones activæ distinguuntur realiter ab animalitate præcisa: Ergò & præcisiones passivæ: Præcisio enim passiva est identificata realiter, præcisioni activæ: actio enim & passio sunt identificata realiter, consequenter & contradictoria intentionalia, quæ verificantur de formalitatibus quatenus præcisis passivè, solummodo verificarentur de formalitatibus realiter inadæquatè distinctis.

RESPONDETUR. Præcisio passiva dupliciter sumitur. Imprimis prout est ipsa actio, quæ prout recipitur, vocatur passio, adeoque passiva præcisio, & hæc indubiè non distinguitur realiter ab actione, estque in intellectu; & si intuitu hujus darentur præcisiones objectivæ, non essent objectivæ, sed essent formales. Deinde sumi potest præcisio passiva, pro objecto & termino præciso, respondente, & hic, non est actio ipsa, sed objectum illius; quod objectum v.g. animalitas, quia non est distinctum realiter, ab altero objecto, quod est rationalitas, ideò illud cognosci & non cognosci, competet ratione prædicatorum identificatorum realiter; adeoque adhuc salvabitur ratio præcisionis objectivæ, quæ est inter formalitates identificatas realiter.

OBJICIT III. idem. Etiamsi prædicata extrinsecè denominantia, secundùm id quod important in obliquo, sint extrinseca subjecto, tamen secundùm id quod important in recto, sunt intrinseca eidem: Ly enim cognitum in obliquo, importat cognitionem, in recto verò importat subjectum, quod subjectum est ipsum v. g. rationale, ac proindè maximè sibi intrinsecum. Ergò neque hæc duo, cognosci & non cognosci, competent formalitati identificatæ realiter, cum alia formalitate.

Respondetur. Quod in Ly cognitum, subjectum scilicet ipsum, sit sibi intrinsecum & quia in creatis non datur distinctio virtualis ut tu vocas intrinseca, ideò nunquam cognoscetur animalitas, quin in sensu reali, & comparatè ad se prout est physicè à parte rei, dicatur cognosci rationalitas, licèt non cognoscatur prout subest nostris intentionibus, sumiturque inadæquatè. Si autem dum cognoscitur formaliter animalitas, in sensu reali cognoscitur rationalitas, hoc ipso non datur adhuc in creatis Distinctio intrinseca, & tamen poterunt dari præcisiones objectivæ.

Instat I. idem. Axioma est Dialecticorum quod in omni prædicatione vera. Rectum subjecti cum recto prædicati debeat identificari. Atqui rectum hujus subjecti v. g. rationale, est idem realiter cum animali. Ergò etiam rectum hujus prædicati cognitum, est idem realiter cum animali. Ergò ly cognitum poterit verificari de animali sumpto ex parte objecti; cum rectum animalis & rectum illius, sint idem realiter.

Respondetur. Concedo Axioma, si adhuc sit axioma. Concedo Subsumptum. Nego illam illationem quod ly cognitum dictum de rationali inadæquatè sumpto, verificetur de animali quod est idem realiter; quia negatur non posse verificari cognitum de uno identificato realiter, & non verificari de altero: nec id probat Axioma, sed tunc probaret, si ita se haberet; rectum subjecti ita est idem cum recto prædicati & ita identificantur, ut nihil competat etiam intentionale huic subjecto, quod non competat illius identificatis. Quanquam concedi potest quòd ly cognitum verificetur etiam de animali sumpto prout est à parte rei, licèt non verificetur de eo sumpto pro statu intentionali, pro quo dantur præcisiones objectivæ.

Instat II. Æquè sibi repugnant contradictoria extrinseca atque intrinseca: tam enim uniri excludit id, quod est non uniri quàm cognosci, excludit id, quod est non cognosci. Ergò æquè hæc, atque illa, nequeunt verificari de eodem à parte rei subjecto.

Respondetur. Æquè contradictoria extrinseca, si sint contradictoria formaliter, & respectu ejusdem formalitatis, sibi repugnant, ac contradictoria intrinseca, sed non æquè hoc sensu, quasi sicut non sunt reperibiles formalitates in creatis, capaces unius prædicati primo intentionalis, quin & alteri formalitati idem in re competat; ita nec sunt reperibiles formalitates, quarum uni competat prædicatum aliquod secundò intentionale, quod non competat alteri: hoc enim negatur. Quare autem possit dari distinctio virtualis in ordine ad cognosci, & non ad uniri, jam alibi dictum.

Instat III. Etiam cognosci & non cognosci nequit eidem rationalitati convenire. Ergò quod aliqua denominatio desumatur à Forma extrinseca, hoc nihil impedit quominus opponatur æquè negationi sibi contradictoriæ, atque denominatio extrinseca opponitur suæ negationi.

Respondetur. Non impediri quidem ut æquè sibi opponantur cognosci & non cognosci supposito quod dicantur de eadem formalitate, tamen licèt sit impedimentum, ne in creatis detur formalitas unita, non unitâ altera identificatâ illi realiter, sed non est impedimentum ut una noscatur, non noscatur altera: quia priori concessa distinctione, sequeretur Mysterium Trinitatis in creatis, non sequitur concessa posteriori, ut alibi dictum.

Instat IV. idem. Vi præcisionis objectivæ immutantur intrinseca objecti. Ergò non dantur præcisiones objectivæ. Antecedens probatur, quia cognitio præscindens prædicata intrinseca objecti, quæ realiter & intrinsecè sunt unum aliquid, distinguit in plura intrinsecè adeoque immutat intrinseca objecti.

Respondetur. Ex eo prædicata intrinseca, quæ intrinsecè sunt unum aliquid non distinguet præcisio objectiva in plura intrinsecè, quia si formalitas cognita, comparetur ad seipsam, prout est à parte rei, non illa sola, sed & alia formalitas, dicetur cognosci, licèt non cognoscatur pro statu intentionali. Ex alio etiam capite non mutat intrinseca objecti, quia non facit rem in se physicè aliter se habere, numquidne quia inadæquatè cognoscitur Petrus v. g. secundùm animalitatem existit jam inadæquatè vel Petrus, vel animalitas; mutatio autem intrinseca prout hîc de illa, est mutatio quoad esse physicum & reale.

Instat V. Quantumvis intellectus subtilissimè operetur, tamen non potest suâ subtilitate præstare id, ut contradictoria intentionalia identificentur realiter.

Respondetur. Concedo Totum. Sed modus præscindendi, non facit identificari contradictoria, sed facit ut una contradictionis pars de uno verificetur, altera pars de altera formalitate, consequenter ne sit vera contradictio.

Instat VI. idem. In objecto realiter simplici, nullæ sunt partes ipsi intrinsecæ. Ergò nec potest per partes objectum præsentari, seu inadæquatè.

Respondetur. In objecto realiter simplici, nullæ sunt partes reales & physicæ ipsi intrinsecæ Conciliæ nullæ sunt partes Metaphysicæ. Neg. Ant.

Instat VII. Quando dicitur objectum aliquod simplex, repræsentari inadæquatè, non est sensus: quod inadæquatio, seu partialitas sit in ipso objecto, sed quod cognitio non habeat omnem illam claritatem, cum qua postulat objectum repræsentari.

Respon-

RESPONDETUR. Non esse quidem in objecto partialitatem prout spectato à parte rei, esse tamen in objecto metaphysicè, & prout subest nostris intentionibus spectato, hæcque partialitas objectiva pro statu intentionali, non probatur quod repugnet.

NOTO I. Quæ sit distinctio inter præcisiones objectivas, quas concessimus in Divinis à Præcisionibus, quas concessimus in creatis. *Prima* est ratione fundamenti quia Fundamentum Præcisionum objectivarum in Divinis est Distinctio virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia (supple inter extrema quorum unum est absolutum v. g. natura, aliud Relativum v. g. Paternitas.) In creatis autem Fundamentum Præcisionum objectivarum, est Distinctio virtualis nonnisi ad Prædicata secundò intentionalia. Unde etiam fabricat potius intellectus Objectum quod præscindit, in Divinis autem, reperit Virtualitatem absolutam, non esse Virtualitatem Relativam. *Secunda* Distinctio est, quia quando noscitur v. g. Natura communicari, tunc ne in sensu quidem reali, noscitur Paternitas communicari, quando autem noscitur v. g. Animalitas Petri esse vivens sensitivum, tum in sensu reali noscitur etiam Rationalitas esse vivens sensitivum. Conveniunt autem in hoc tam Præcisio objectiva Formalitatis absolutæ & Relativæ in Divinis quam Præcisio objectiva in creatis, quod in objecto prout attacto, & pro statu intentionali, prout respondente præcisioni formali &c. non respondeat Formalitas altera, illi identificata realiter. Cæterum inter Præcisiones objectivas in creatis & inter Præcisiones objectivas in Divinis inter Prædicata absoluta, inter se comparata, vel inter Prædicata & Relativa itidē inter se comparata, nulla est diversitas.

NOTO II. Quæ sit distinctio nostræ sententiæ, à sententia præscindentium nonnisi ex parte actûs. Convenit utraq; sententia in hoc, quòd ex parte cognitionis, & verbi mentis, sit inibi diversitas: item, quòd status intentionalis, sit status oriundus à parte actûs: item, quòd actus, & status intentionalis infundetur entitati, habenti sua diversa connotata. Differunt in hoc, quia nostra sententia, in ipso objecto prout repræsentato, prout respondente, prout terminante cognitionē, admittit alietatem unius formalitatis ab alia, stantem in hoc; quia v. g. Animalitas, ita tunc repræsentatur, respondet, terminat cognitionem ac si in verum natura non esset Rationalitas: licèt si compararetur Animalitas ad seipsam prout est à parte rei, re vera in sensu reali cognoscatur tunc etiam Rationalitas.

NOTO III. Quomodo distinguantur inter se Virtualitates, quæ admittuntur in Naturam & Personalitates, & Virtualitates quæ admittuntur in creatis. Distinguuntur imprimis: quia Virtualitates in Divinis sunt ad prædicata primo intentionalia: in creatis, ad prædicata secundo intentionalia. Deinde, quia alia est virtualiter nemine cogitante Virtualitas naturæ, alia Virtualitas Paternitatis, virtualiter nemine cogitante; idque ex eo, quia prædicatum *communicari* nemine cogitante competit naturæ, prædicatum autem *non communicari* nemine cogitante convenit Paternitati. Jam autem in creatis virtualiter quidem distinguuntur Animalitas & Rationalitas, in Petro; Virtualitas tamen unius in sensu reali est virtualitas alterius, idq; ex eo; quia quod competit in sensu reali & formali animalitati, in sensu etiam reali competit Rationalitati; ad eum plane modum, quo datur à parte rei Animal, sed non distinctum nemine cogitante.

QUÆSTIO IV.

De Distinctione Formali ex Natura rei.

PRÆMITTO I. *Non quæri hic: an Formaliter ex Natura rei distinguantur Individua vel Species*, non est enim dubium, quod Bucephalus & Alexander, non solum realiter, sed etiam essentialiter seu ex natura rei sint distincti; aliàs non differrent specie, sed se haberent sicut Petrus & Joannes.

Quæritur ergò hic, An ea distinctio ex Natura rei reperiatur inter formalitates, intra unam eandemq; indivisam Entitatem reperibiles, v. g. An formalitas rationalitatis, non sit nemine cogitante actu formalitas animalitatis in eodem v. g. Petro.

PRÆMITTO II. *Quando quæritur: an sint in uno eodemq; Petro plures formalitates, non quæritur an sint formæ distinctæ*, inter formas enim est distinctio realis, qualis est inter albedinem & nigredinem; sed quæritur: an sint plures formalitates, quæ stent cum identitate reali, habeant tamen quidditatem, essentiam, conceptibilitatem objectivam nemine cogitante distinctam.

PRÆMITTO III. *In hoc esse Statum quæstiones*: Aliqui Auctores Scotum ut putant secuti, tenent distinctionem quandam, quæ non sit realis propriè, qualis est inter albedinem & dulcedinem; quæ item non sit distinctio rationis, qualis est inter definitivum & definitionē; quæ deniq; non sit modalis, eò quòd illæ formalitates non adferant ullam propriam Entitatem. Volunt tamen isti Auctores dictam distinctionem esse plus quam Rationis; quia est nemine cogitante, volunt esse minorem reali; quia non est inter Res & res; sed intra unam eandemq; rem non realiter sed formaliter diversam. Volunt esse Minorem distinctione modali, quia modus condistinctam Entitatem physicam importat, formalitates autem sunt intra eandem physicam Entitatem. De tali ergò distinctione quæritur an detur?

PRÆMITTO IV. *Quæ sit istius Distinctionis definitio,*

definitio. Est enim alietas duarum rationum & formalitatum objectivarum, intra unam eandem realitatem v. g. quia alius est Conceptus objectivus animalis in Petro, alius Conceptus rationalis objectivus in eodem, ideò inter se ista distinguuntur formaliter ex natura rei.

PRÆMITTO V. *Signum hujus distinctionis ex natura rei communiter statui, aliam & aliam definibilitatem*, ita ut illa sint distincta formaliter ex natura rei, quorum unum, alia, & aliud alia definitione, definibile est. Mastrius id hac phrasi exprimit: quod signum Distinctionis formalis sit Separabilitas duorum secundùm conceptibilitatem ex natura rei exigitam, in ordine ad intellectum propriè & adæquatè concipientem.

PRÆMITTO VI. *Sensum Doctorum de Mente Scoti.* Aliqui cum Hurtado disp. 6. Metaph. Sec. 3. n. 27. docent Scotum admisisse nonnisi distinctionem virtualem qualis à nobis supra tradita. Colligitur id ex Verbis Scoti in primum distinct. 2. quæst. 7. sub finem numeri 43. Sed nunquid inquit hæc distinctio dicetur realis. *Respondeo*, inquit, *non est propriè realis, actualis &c. quia in una persona non est aliqua differentia rerum, propter Simplicitatem divinam, & sicut non est realis actualis, ita non est realis potentialis, quia nihil est ibi in potentia, quod non est in actu. Potest autem vocari differentia rationis, sicut dicit Doctor quidam, non quod ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate rei, secundùm quod quidditas est objectum intellectus, vel alio modo potest vocari differentia virtualis: quia illud quod habet talem distinctionem in se non habet rem & rem, sed est una res, habens virtualiter sive eminenter, quasi duas realitates:* Rursus quia ibidem num. 44. ponit hæc Verba Scotus. *Nunquid igitur debet concedi aliqua distinctio? Respondeo*, inquit, *Melius est uti ista negativa: hoc non est formaliter idem, quàm quod est sic & sic distinctum*, quæ verba cur posuisset, si requisivisset distinctionem actualem? Et inferius: *Breviter igitur dico omittendo illa Verba de Distinctione Rationis, & de Distinctione virtuali, non quia sint malè dicta, sed quia non oportet eis uti.* Si autem voluisset ipse invehere distinctionem actualem, debuisset dicere quod illa de distinctione rationis sint dicta malè, quia contradictoriè ad suam doctrinam. Non actualis enim distinctio actuali distinctioni contradictoriè opponitur. Denique per ipsum sufficit ibide, mquod v. g. intellectus paternus considerans A. v. g. Paternitatem suam, & considerans B. supple essentiam suam habet ex natura rei, unde ista Compositio sit vera, A. non est formaliter B. non autem præcisè ex aliquo actu intellectus circa A. & B. quæ Verba & doctrina Scoti, salvabitur etiamsi illa distinctio non sit actualis, sed cum fundamento in re, nam etiam verificabitur tunc propositio, quod non præcisè ex aliquo actu intellectus circa A. & B. sit distinctio, sed ratione fundamenti in re.

Vide Raynaudum in Theolog. naturali distinct. 6. quæstione 2. art. 1. num. 66. qui recitat multos Scotistas idem sentientes. Nempe Rubionium in 1. D. 8. in fine Tartaretum Quod 1. A. 2. circa Concl. 3. & in 1. D. 2. p. 2. Q. 7. Oyta apud Gabr. in 1. D. 2. Q. 11. Phil. Fabrum cap. 8. Formalit. Picum Concl. 7. ex propriis Valesf. Physic. cap. 3. Javellum 12. Metaph. Q. 19. licet Mastr. D. 6. Metaph. num. 206. soli id Herreræ tribuat.

Sed quod posuerit distinctionem hanc actualem, docet Vasquez, fatenturque passim alii Scotistæ. Fundamentum inter alia ex Vasquez est, quia si nonnisi distinctionem virtualem admisisset, quorsum diceret tam formidanter loco citato num. 41. quia scilicet id sine assertione, & præjudicio sententiæ melioris dicit. Ad quod ipsum respondet Hurtado illum cum formidine ideò locutum, quia se opposuit Thomistis & admisit præcisiones objectivas, seu formalitates correspondentes ex parte objecti ut colligitur ex Greg. in primum quæst. 8. art. 2. quæ acceptio formalitatis erat tunc nova adeoque examini posterorum subjicienda.

Citat Mastrius textum Scoti desumptum in 1. Dist. 8. q. 4. §. ad quæstionem respondeo. *Dico quod inter perfectiones essentiales non est tantum differentia rationis h. e. diversorum modorum concipiendi idem objectum formale, sic nec est ibi tantùm distinctio objectorum formalium in intellectu, quia ut argutum est prius, illa nunquam est in cognitione intuitiva, nisi sit in objecto intuitivè cognito, est ergò ibi Distinctio tertia* præcedens intellectum omni modo.

Sed etiam huic textui responderi possit, quòd præcedat actu ac quoad suũ esse fundamentale, quo etiam modo intelligi debent illa Verba Scoti. *Intelligo inquit sic quod intellectus componens ista: Sapientia non est bonitas: formaliter non causat actu suo collativo Veritatem istius compositionis, sed in objecto invenit extrema, ex quorum compositione fit actus verus.* Circa quem textum ut dixi, potest responderi, quod inveniatur Veritas istius compositionis, quoad suum fundamentum, adeoq; ut ipsum fundamentum, sit ex natura rei, non autem, quòd in Objecto inveniantur extrema actu distincta, importantiaq; actualium formalitatum multiplicitatem: Vel retinendo phrasim Scoti reperit illic actu distinctionem virtualem. Cæterum de mente Scoti, puto deferendum esse auctoritati Scholæ, constanter hanc sententiam statim à temporibus Scoti defendit, ipsaque traditione mentem Magistri didicit.

PRÆMITTO VII. *Divisionem formalitatum.* Dividuntur formalitates in formales seu Essentiales proprias & Accidentales. Formales, sunt Gradus Metaphysici, ita dicti quia sicut per

gradus

gradus ascenditur & descenditur, ita ab inferioribus prædicatis v. g. à rationabilitate ad sensitivitatem tanquam ad superius prædicatum. Et è Converso à superioribus ad inferiora transitur. Formalitates autem propriæ, sunt proprietates Entis Metaphysici, ut Risibilitas. Relationes transcendentales & secundarii conceptus. Accidentales autem formalitates, sunt accidentia Metaphysica, ad quintum prædicabile pertinentia.

Rursùs dividuntur Formalitates in negativas ut Asseitas, & Positivas ut Abalietas. Dividuntur item in Formalitates ad intrinsecum ut similitas, & ad extrinsecum ut cœna. Dividuntur item formalitates Scotisticæ in quidditativas & modales. Formalitates quidditativæ, sunt rationes tales, quæ extrahunt naturam, cui adveniunt, extra suum gradum: ita rationalitas extrahit gradum animalis ad esse hominis. Formalitates autem modales non extrahunt, & ita Existentia addita Essentiæ non extrahit essentiam ultra gradum essentiæ.

Dividuntur ulterius Formalitates Scotisticæ in Formalitates extrinsecus advenientes, & intrinsecus advenientes. Extrinsecùs advenientes sunt per Scotum 6. posteriora prædicamenta: *His præmissis*

Dicendum est. *Distinctionem Formalem ex natura rei præcisè & secundum se spectatam, quæ tamen sit actu nemine cogitante, non dari.* Est Conclusio Thomistarum & Nostrorum excepto in oppositum ex antiquioribus inclinante Fonseca & ex recentioribus Mauro. Est autem contra non paucos Scotistas, & illorum sequaces.

Punctum Difficultatis I.

Examinantur Rationes.

Quod non detur Distinctio ex natura rei.

Probat I. Hurtado Disp. 5. Metaph. Sec. 3. Si à parte rei ante actum intellectus animalitas Petri distingueretur à rationalitate Petri, esset quid reale independenter à rationalitate, quia definitio Entis realis est, quod possit existere ante intellectum à parte rei. Sed hoc est absurdum. Ergo.

Responderi potest huic argumento, Animalitatem esse quid reale nemine cogitante, id est independens à nostris Conceptibus, sed non esse reale, hoc est separabile, & ratum. Consequenter nec prædicta definitio illi conveniet. Idem alii ita solvunt. Animalitatem non esse quid realiter à re denominatum reale, sed esse quid reale denominatum à Ly realiter, hoc est nemine cogitante.

Instat I. Oviedo, si animalitas & rationalitas nemine cogitante distinguuntur actu in homine. Ergo erunt duæ formalitates. Ergo & duæ entitates. Ergo ita distinguentur sicut Materia & forma. Ergo realiter.

Responderi potest. Esse illic duas entitates hoc est aliqua duo independentia à nostris conceptibus. Sed non esse duas entitates, hoc est duo habentia jus existendi sine se, quocunque modo à parte rei; consequenter non erunt sicut Materia & Forma. Ex phrasi etiam quam attigit Oviedo, non erunt illic duæ entitates, hoc est duo entia realia & separabilia, sed tantùm illic fore duas entitates, hoc est quidditates, objicibilitates, definibilitatesque diversas.

Instat II. Animalitas & rationalitas si distinguuntur nemine cogitante actu in homine, nihil deerit quominus dicantur esse distincta realiter rigorosè.

Responderi potest. Deesse ipsam separabilitatem realem.

Instat III. Idem. Separatio unius entitatis non constituit distinctionem sed solum supponit. Ideò enim hæc Entitas potest ab alia separari, quia ab illa distinguitur. Ergo dicendum non est, entitatem animalitatis non distingui realiter ab entitate rationalitatis, quia non possunt separari à se.

Responderi potest. Quod prior sit distinctio quam separabilitas in ordine ad objectum, non verò in ordine ad nos. Separabilitas enim est signum distinctionis necessarium, unde si signum necessarium distinctionis realis, animal & rationale non habent in homine, neque distinctionem habebunt per ordinem ad nos.

Restitui tamen hoc argumentum posset via negativa, scilicet nihil illis formalitatibus deesse, ut denominentur reales à re, nihil deesse, ut sint separabiles si nemine cogitante una, non est formaliter alia.

Probari solet II. Ex Suarez, si daretur hæc distinctio actualis inter animal & rationale in homine, daretur etiam, inter essentiam existentem & ejus singularitatem. Hoc dici non potest, quia essentia existens, etiam ut distincta à singularitate, adhuc est singularis, omne enim quod est à parte rei, singulare est.

Responderi posset. In istis principiis quod essentia existens prout scilicet condistincta à singularitate non sit singularis formaliter, sicut nec animal prout condistinctum à rationali, est homo. Et licèt omne quod existit, debeat esse singulare realiter, hoc est singularitate sibi identificata realiter, non est tamen necesse, ut sit singulare formaliter seu ex natura rei, definibilitas enim unius & quidditas, non est ex natura rei quidditas alterius. Breviter ergo essentia existens etiam prout distincta formaliter ex natura rei, est realitas singularis, sed non est singularis ex natura rei.

Probari posset III. Ex Arriaga. Quia si una ratio distingueretur nemine cogitante actu

ab alia,

ab alia, tunc nemine cogitante gradus ſuperior, deberet eſſe per modum indifferentis ad hanc vel illam ſpecificam differentiam. Hoc non-poteſt dici, quia aliàs ratio Entis & ſubſtantiæ, quæ eſt in Angelo vel anima rationali, poſſet eſſe in lapide quod falſum eſt; aliàs neque Angelus, neque anima rationalis, omnino eſſent ſpirituales, ſiquidem continerent hanc rationem, quæ poſſet eſſe in lapide, quæ nullo modo eſt ſpiritualis.

Responderi poteſt. Eſſe aliquid in Angelo, quod ex natura rei poteſt non eſſe Angelus, ſed & poteſt eſſe ex natura rei in lapide, idque ideo: quia ex natura rei, ſubſtantia, non eſt determinata, ut ſit nonniſi Angelus, aliàs lapis non eſſet ſubſtantia. Continebit ergò rationem ſubſtantiæ Angelus, quæ ex natura rei poſſet eſſe, in lapide licèt propter identitatem realem, prædicatum Angeli, non poſſit eſſe phyſicè in lapide, quia phyſicè illa Subſtantia eſt Angelus, phyſicè ſpiritualis, lapis autem non eſt phyſicè Angelus, nec phyſicè ſpiritualis.

Plures in hac Materia probationes refutatas, vide in prima parte.

Punctum Difficultatis 2.

Probatur Concluſio.

Probatur I. Ratione mei in Philoſophia Profeſſoris, P. Pauli Kuhn, Viri in ſpeculativis ſolidè docti, in humanioribus acutiſſimi. Iſta diſtinctio & eſſet nemine cogitante actu ut ſupponitur, & non eſſet ut probatur, quia hi duo Termini ex natura rei & tamen nemine cogitante. Item, ut ſic, & tamen præciſo opere intellectus, repugnant ſibi & falſificantes propoſitiones conſtituunt, quia particula *Ex natura rei* importat ſemper ſuppoſitionem ſimplicem Terminorum ſeu prædicatorum eſſentialium ut fatetur Fonſeca lib. 1. Metaph. cap. 6. quæſt. 6. Hinc Hurtadus objicit Fonſecæ inconſequentiam, quòd gradus ſumat in ſuppoſitione ſimplici, & tamen dicat eos præciſo opere intellectus diſtingui.

Hic ipſe medius Terminus ſic aliter proponitur: quia & eſſet hæc diſtinctio actu nemine cogitante, & non eſſet nemine cogitante. Eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem, quia nec objectum illius eſt nemine cogitante. Quod ipſum

Probatur. Objectum quod fit vi abſtractionis non eſt nemine cogitante, quia nec ipſa abſtractio utpote ſpecies intellectionis, eſt nemine cogitante: Sed objectum quod deberet diſtingui illa diſtinctione, fit per noſtras abſtractiones. Quod ipſum

Probatur. Tum quia ſi reſpiciantur Oppoſitum ſentientium Summulæ, videaturq; exemplum Termini abſtracti Metaphyſici, illud erit: Animal ut ſic, animalitas ſecundùm ſe ſpectata &c. Tum quia ſi comparentur inter ſe objectum quod fit vi abſtractionis, & objectum illius diſtinctionis, quæ tamen debet eſſe actu nemine cogitante, nullo modo illa objecta diſtinguentur inter ſe. Ergò ſi objectum ipſius abſtractionis, non eſt nemine cogitante, ita nec objectum illius diſtinctionis, erit nemine cogitante. Tum quia ſi prædictum objectum eſt nemine cogitante tolletur ſententia tam de præciſionibus formalibus, quàm objectivis, de præciſionibus quidem formalibus, in quantum illæ habent jus, ut illis reſpondeant præciſiones objectivæ; quia non poſſent habere jam objectum à ſe præſcindendum, tollerentur item præciſiones objectivæ, quia illæ reſpondent non niſi noſtris cogitationibus, haberentur autem jam tunc ſine noſtris cogitationibus.

Respondebis I. Non fore tunc adhuc abſtractum, quia ad abſtractionem adhuc requiritur ut id quod eſt diſtinctum nemine cogitante, cognoſcatur.

Contra est, quia ſtat adhuc impoſſibilem eſſe præciſionem formalem, cum jure, ut illi reſpondeat præciſum objectivè. quod probatur, quia cujus effectus eſt impoſſibilis, & ipſum ſi ſe habeat per modum cauſæ eſt impoſſibile, ut aliunde ſcitur. Præciſio autem formalis, cum jure præſcindendi objectivè, habet ſe per modum cauſæ ut oſtendit ipſa ſuppoſitio, in qua hîc agimus, effectus autem illius eſſet impoſſibilis; quia illa præciſio, non præſcinderet ſeipſam, nec præſcinderet objectum, cum jam inveniat præciſum. Et certè arguendo à manifeſtioribus ad ignotiora, ita ſe habet præciſio formalis in Intentionalibus, ſicut ſe habet ſciſſio phyſica in eſſe phyſico; ſed ſi omnia eſſent ſciſſa phyſicè, & impoſſibile eſſet ſciſſibile de novo, impoſſibilis eſſet ſciſſio phyſica de novo. Ergo etiam impoſſibili ſciſſione objectiva de novo, cùm jam omnia præciſa inveniantur, impoſſibilis erit in Intentionalibus, præciſio formalis nova.

Rurſus vi ipſius reſponſionis non in alio ſtaret præciſio, abſtractio &c. quàm in eo quod eſt jam præciſum & abſtractum antecedenter, cognoſcere præciſum & abſtractum, hoc autem non eſt præſcindere nec abſtrahere, ſed præciſum & abſtractum attingere.

Respondebis II. Abſtractionem præciſionemque objectivam, dari nemine cogitante actu.

Contra. Quia contra hoc redibunt argumenta tertio loco ponenda. Deinde quia hæc reſponſio ſine ullo fundamento aufert intellectui poteſtatem, novas & non præciſas rationes, ponendi, cum fundamento in re.

Re-

Respondebis III. Naturam secundùm se spectatam non arguere rationem abstractam, nam essentia Divina in sententia Scoti potest cognosci cognitione intuitiva, præcisa à personis.

Contra est, quia hæc responsio solùm ostendit, quod etiam ratio abstracta aliqua, supposita abstractione, possit notitia intuitiva etiam attingi, de quo hîc non quæritur. Deinde Virtualitas ipsa, conveniens Naturæ Divinæ, comparatæ ad Personas, facit ut una virtualitas non sit alia, idque cum identitate reali, quæ ipsa etiam specialiter facit, ut intuitivè videri possit, etiam non interveniente abstractione; similis autem virtualitas non habetur in creatis secundùm dicta supra. Quod autem per præcisionem maneat Natura depurata à differentiis dicit esse communem Scotistarum Mastrius D. 4. Logica num. 18. & num. 20. agens de universali Logico.

Probatur II. Ab Inconvenienti. Imprimis vi hujus distinctionis positæ in creatis, sequitur posse atiam in creatis, esse Mysterium Trinitatis. Quod ipsum

Probatur. Pone non esse in Deo distinctionem formalem ex Naturâ rei, tunc non posset salvari, quod communicetur Natura Divina non communicata Paternitate, per hanc enim Distinctionem prædictam difficultatem salvant. Ergò cum per illos detur distinctio hæc in creatis, poterit etiam in creatis salvare ut communicetur Natura creata, & non communicetur identificata illi realiter v. g. subsistentia.

Responderi Posset I. Non dari Naturam creatam, quæ sit Capax communicari alteri non communicata personalitate.

Contra. Ideò non daretur cum tali capacitate Natura creata, quia & communicaretur & non communicaretur; si autem id formalis ex natura rei distinctio salvat in Divinis, cur non salvabit in creatis.

Respondetur. II. Non erit adhuc Trinitas in creatis, quia non erit à se.

Contra. Data distinctione hac in creatis, sicut datur in Divinis, quæro quare implicabit Trinitas creata seu ab alio.

Respondetur. III. Ideò in Divinis communicari Naturam non communicata personalitate, quia Natura Divina est infinita quæcunque autem Natura & Substantia creata debet esse finita.

Contra. Non ex infinitate habet hoc Natura Divina, quod sine contradictione possit communicari non communicata personalitate, sed beneficio distinctionis formalis ex Natura rei. Tum quia ipsi Scotistæ non per infinitudinem salvant ista contradictoria, sed per Distinctionem ex Natura rei. Tum quia concedimus nos in Deo infinitatem, & negamus Distinctionem actualem ex Natura rei nemine cogitante, & tamen Scotistæ objiciunt nobis quod non salvemus, quomodo Natura communicetur non communicata personalitate. Apparet ergò infinitudinem, non esse salvativam horum contradictoriorum. Tum quia si infinitudo est medium salvandi ista contradictoria prædicata, frustra jam poneretur Distinctio ex Natura rei in Divinis. Ex quibus ulterius infertur. Ergo cum contineat Natura finita distinctionem istam ex Natura rei, salvativam contradictoriorum poterit beneficio ejusdem communicari natura creata, non communicata personalitate, quæ illi identificatur.

Hoc in præsenti inculcatur; cur implicat Natura finita, potens communicari, non communicata personalitate identificata, modo sit, cæteroqui capax ejus distinctionis, quæ id salvat infinita.

Respondebis IV. Non posse communicari Naturam creatam, non communicata personalitate, quia in Deo est distinctio ex Natura rei conjuncta distinctioni virtuali, in creatis autem illi non conjungitur.

Contra. Quia posita sola distinctione virtuali in Divinis, & non posita distinctione scotistica, vel salvantur illa duo communicari & non communicari, vel non salvantur. Si salvantur, superfluet distinctio Scotistica; si non salvantur, hoc ipso non erit distinctio illa virtualis, aut si illa datur, superfluet distinctio ex Natura rei.

Respondebis V. Sunt aliqua prædicata quæ conveniunt essentiæ ex vi essentiæ, qualia sunt quod ex vi essentiæ suæ, animalitas sit principium sentiendi & non rationalitas: alia autem sunt prædicata, quæ conveniunt ex vi existentiæ, qualia sunt produci & non produci, communicari & non communicari. Datur ergo distinctio ex Natura rei in creatis, salvans prædicata contradictoria respectu eorum, quæ conveniunt essentiæ ex vi essentiæ, non verò quæ conveniunt naturæ creatæ, ex vi Existentiæ.

Contra. Quia ex vi essentiæ convenit Naturæ Divinæ communicari, quia ex vi Naturæ, quæ est communicabilis. Ergo cum detur in creatis distinctio ex Natura rei, ad prædicata convenientia ex vi essentiæ, quantumvis contradictoria, etiam ad communicari dabitur. Rursùs. Existentia vel distinguitur ex natura rei, vel non distinguitur; si non distinguitur, Ergo si convenit creaturæ habere distinctionem ex natura rei ad prædicata contradictoria ex vi essentiæ, habebit etiam ad convenientia ex vi existentiæ; si autem distinguitur Essentia ab Existentia ex Natura rei, stabit quærere. Cur in ordine ad hæc habeatur distinctio ex Natura rei, non in ordine ad illa? Denique quærere restat. Cur nonnisi ex vi Existentiæ conveniant in creatis communicari & non communicari, jam verò in Divinis, ex vi essentiæ? Cur item si

datur hæc distinctio formalis ex Natura rei in creatis salvans contradictoria ex vi essentiæ, non dabitur salvans contradictoria ex vi existentiæ.

II. Inconveniens est, quia si daretur nemine cogitante ista distinctio, daretur aliquid quod actu & nemine cogitante à parte rei neq; esset Creatum neque Increatum, cujus oppositum docent Patres; dum ajunt universaliter: quidquid est à parte rei, vel est Creatum vel Increatum. Neque damnandi sunt Patres quasi non attenderint ad Essentias rerum, quæ certè tunc non erant illis incognitæ, tanquam iis qui disputabant etiam cum Philosophis Ethnicis.

III. Inconveniens est, quia per aliquos datur hæc Distinctio in creatis non datur in Divinis, quod videtur in consequenter dici; posset enim adferri DEUM esse simplicem Physicè sed non Metaphysicè adhucque etiam ipsius essentiam ex vi essentiæ secundùm se spectatæ non esse existentiam, probarique poterit implicare in illo simplicitatem etiam Metaphysicam, rationum communium.

Confirmatur. Quia videtur doceri aliquid ab hac Sententia impossibile. Erat v. g. ubi identificatum realiter locato, ita ut verum esset dicere: ubi est nemine cogitante hoc locatum, manet idem entitativè; mutat locum, veraque evadet Propositio: Illud ubi, non est nemine cogitante hoc locatum, & sic de reliquis Formalitatibus. Docet ergò hæc Sententia: Quod possit aliquid identificari alteri adæquatè, manente tamen illo nemine cogitante, non manere. Et tamen hoc nimium ferit imaginationem. Durum item videtur dicere, quod dum perit formalitas maneat in re, & tamen de illa manente in re verum est dicere: Non est nemine cogitante. Videtur enim per hoc auferri tota doctrina de rerum identificatione & prædicatione identificationem sequenti.

Probatur III. *Principiis Negativis.*

I. Principium est, quia esset actu nemine cogitante ista distinctio ut supponitur & non esset, quia non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergo nec unitates, quæ sequuntur Ens, discerpendæ. Totum autem hoc quod illi volunt salvare, benè salvari potest, quòd non sit à parte rei actu, sed nonnisi fundamentaliter, & quòd totum id habeatur in solo statu intentionali, vel nobis cum fundamento in re, cogitantibus. Idem sic aliter proponitur. Non implicat Contradictionem talis identitas inter animal & rationale Petri, ut nulla sit eorum actualis alietas, sed tantū fundamētalis & alietas actualis pro statu nonnisi intentionali, nec est ullum fundamētum, quo probetur talem identitatem de facto non dari. Ergo nulla est necessitas istius distinctionis ex Natura rei tanquam multiplicantis formalitates sine necessitate.

II. Principium est, quia nullum fundamentum est hujus distinctionis, quod ipsum sic proponitur. Quia & esset fundamentum hujus distinctionis actualis, & ipsum actuale, aliàs sine fundamento adeoque fictitia esset, & non esset fundamentum illius actuale, quia ostendi non posset.

Respondebis I. Diversam definibilitatem esse signum distinctionis dictæ.

Contra. Tum quia nego, quod animalitas Petri, habeat à parte rei, diversam actu definibilitatem à rationalitate Petri, sed nonnisi fundamentaliter, & prout subest nostris Intentionibus secundis Tum quia, aliter Acclive, aliter Declivè definiuntur, & tamē non distinguuntur ex Natura rei. Tum quia distinctio Rationis Ratiocinanti, non est nemine cogitante & tamen est inter extrema diversimodè definibilia. Nam definitio est clarior suo definito, aliter autem est definibilis definitio, aliter definitum, aut ad minimum, claritas competens definitioni, aliter definitur, à non claritate definiti, neq; tamen definitio & definitum distinguuntur ex Natura rei.

Respondebis II. Signum distinctionis ex Natura rei esse convenientiam prædicatorum Contradictoriorum.

Contra. Quia inter Acclive & Declive datur hæc convenientia contradictoriorū nempe sursum & non sursum, & tamen hæc non distinguuntur ex Natura rei, imò id urgeri potest de quocunq;, quod tu ipse sentis non distingui ex Natura rei. Convenit item definitioni Ly: Est clarior suo definito, quod prædicatum non convenit definito, neque tamen in hoc duo distinguuntur ex Natura rei.

Respondebis III. Signum distinctionis hujus, esse separabilitatem unius ab alio secundùm conceptibilitatem ex Natura rei exigitam.

Contra. Quia de hoc ipso quæritur, quid sit actu illa separabilitas conceptibilitatis ex Natura rei exigitæ. Præcipuè autem, quia per multos ex Scotistis, risibilitas distinguitur ex Natura rei à rationalitate, nec tamen separabilia sunt. Idemque in aliis reperire est. Rursùs; Cur hæc separabilitas unius ab alio, secundùm conceptibilitatem, ex Natura rei exigitam, non potest fundare solam distinctionem rationis ratiocinatæ, quæ tamen non est actualis. Denique ipsa hæc separabilitas animalitatis in Petro v. g. non est actualis, sed fundamentalis, in quantùm scilicet reperitur animalitas in alio individuo, sed alia, sine rationalitate. Sed de hac separatione vide infra.

III. Principium est: Quia non habetur Principium per quod aliquid distingui ex Natura rei

ra rei actu possit. Quod ipsum sic proponitur.

Si daretur Distinctio formalis ex Natura rei nemine cogitante actu, tunc distinctum nemine cogitante actu, non esset distinctum nemine cogitante actu, quia non haberet principium distinctionis ex Natura rei actu, quia ipsum illud distinguendum ex Natura rei actu, distinguitur ab ipsamet distinctione ex Natura rei actu, cum alia sit ejus definibilitas, alia conceptibilitas &c. alia convenientia contradictoriorum, ipsimet distinctioni ex Natura rei, & alia conveniant ipsismet extremis. Ergo jam distinguentur illa extrema, ab ipsomet principio distinguendi, nempe distinctione ex Natura rei. Ergo cum illud Principium non habeant in se, eò quod illa extrema distinguantur, ab illo, non poterunt distingui: Sicut quia rationale non est principium per illos nemine cogitante sensandi, ideò non est nemine cogitante sensitivum: nec sensitivum formaliter ex Natura rei: Ita quia Distinctio ex Natura rei, est distincta ab eo, quod distinguitur, ideò illud quod distinguitur, non erit distinctum ex Natura rei nemine cogitante.

Vide Logica, ubi probatur non dari nemine cogitante actu universale à parte rei.

Punctum Difficultatis 3.

Respondetur Objectionibus.

OBJICITUR I. Animalitas in Petro & Rationalitas distinguuntur ante omnem operationem. Sed non realiter aut modaliter. Ergo formaliter ex Natura rei. Antecedens probatur, quia conveniunt illis prædicata contradictoria, animalitas enim v. g. Petri, habet convenientiam cum bruto, non habet rationalitas &c. Jam autem uni eidemque indivisibili entitati, nullam habenti in se distinctionem, convenire non possunt, aliàs idem esset & non esset.

RESPONDET I. Communis Sententia. Uni eidemque indivisibili realiter entitati multiplici tamen virtualiter, posse convenire duo contradictoria etiam prædicata.

RESPONDETUR II. Uni eidemque indivisibili Entitati, habenti diversa connotata non posse ratione eorundem connotatorum diversa prædicata contradictoria convenire, posse ratione diversorum connotatorum. Et sic Petrus in quantum connotat operationes sentiendi convenit cum bruto, ratione cujus connotati non dicit disconvenientiam cum bruto, sed ratione alius connotati, nempe in quantùm est principium actuum ratiocinandi, unde etiam, non erit tunc contradictio ratione ejusdem.

RESPONDETUR III. Animalitas Petri, habet convenientiam cum bruto, secundùm quod illa convenientia importat aliquod in recto. Negatur propositio; quia in recto illa animalitas est ipse Petrus, qui certè non est ratio conveniendi cum Bucephalo, unde est illic convenientia ratione connotatorum; Finge Petrum non exercere actus sensandi, imò impossibiles illi esse, non convenient Petrus & Bucephalus, sed se habebunt sicut Angelus & Bucephalus. Ergo apparet totam convenientiam esse ratione connotatorum actuum, & connotati principii, actuum sensandi. Accipiendo illud præcisè sub nomine principii actuum sensandi, non sub formalitat, equæ est à parte rei, talis scilicet principii.

OBJICITUR II. Quod ex natura sua ante omnem Operationem intellectus separari potest à differentiis specificis, distinguitur ab eis ex Natura rei, sed gradus superiores ab inferioribus v. g. animal secundùm se spectatum, ex Natura rei ante omnem Operationem intellectus separari potest à rationali, contingens enim illi est identificari rationali, aliàs ubicunque esset animal illic esset rationale. Ergo sic sumpta animalitas distinguetur ex Natura rei à rationali in Petro.

RESPONDETUR I. Hanc totam probationem esse de subjecto non supponente, contineteque terminos destruentes seipsos, hi enim termini, animalitas ut sic, animalitas ex Natura rei, & tamen ante omnem operationem intellectus, tollunt se.

RESPONDETUR II. Negando, quod animal quod est in homine, secundùm id quod dicit in recto possit esse sine rationali.

RESPONDETUR III. Contingens esse animali prout subest nostris conceptibus, prout sumitur in suppositione simplici, prout sumitur Metaphysicè, ut sit rationale, sed id non habetur nemine cogitante. Consequenter nec distinctio erit nemine cogitante, præterquam fundamentalis. Sed nego id esse contingens animali, prout independet à nostris Intentionibus, prout accipitur in suppositione personali, & prout est in statu Physico, quæ tamen nonnisi sunt nemine cogitante, nam nemine cogitante non est nisi Petrus, Paulus, Bucephalus &c. Petro autem non est contingens esse Petrum, nec Bucephalo Bucephalum, si sumantur prout existunt.

INSTAT I. Mastr. Log. D. 1. §. 73. proponendo eundem medium terminum, non jam de separatione, sed de continentia harum perfectionum. Multoties plures perfectiones in inferioribus dispersæ, reperiuntur in aliqua re superiori ob ejus eminentiam, unitæ realiter, ubi in inferioribus erant realiter distinctæ; & quia secundùm se sunt perfectiones simpliciter, adhuc in ea re manent secundùm suas pro-

prias Formalitates, unde continentur in eis formaliter & non virtualiter. Hæc perfectiones sic contentę non distinguuntur realiter, non virtualiter, quia non existunt ibi virtute tantùm. Ergò formaliter ex Natura rei actu.

RESPONDETUR. Alia est hæc Propositio eademque entitas, est formaliter plura (subintellige ratione diversorum connotatorum) & alia una eademque entitas, continet plures formalitates; prior propositio est vera, nam indivisibilis entitas v. gr. Divina est formaliter justitia, & formaliter misericordia, quæ alias à se distinguuntur realiter. Posterior est falsa, quia invehens multiplicitatem actualem adeoque & distinctionem actualem, unde nec continentur formaliter illæ perfectiones sed indivisibilis entitas, est formaliter illæ perfectiones. Hinc formatur Distinctio, remanent secundùm suas proprietates, hoc est una entitas est formaliter illud, quod aliàs solet importare plures formalitates, concedo Prop. remanent secundùm suas proprias formalitates retenta aliqua pluralitate actuali. Negatur. Rursùs nego quod illæ formalitates non contineantur virtute tantùm, ne autem dicatur v.g. virtute tantum Deus, & non formaliter justus, hoc exinde est: quia virtus illa æquivalet formali illi multiplicitati formalitatum adeoq; idem formaliter præstat virtute, quod formaliter faceret in se distincta actu formalitas. Conformiter ad materiam de Connotatis remanent illæ perfectiones, ita ut idem dicant omnes in Recto, & diversa tantùm in Obliquo conceditur. Non dicentes idem in Recto. Negatur. Si autem dicunt idem in Recto, cùm *Idem* à se distinctionem sui non habeat, nec habebunt illæ perfectiones, erunt ergò ratione connotatorum distinctum quid. Unde in istis Principiis. Quid est formaliter Justitia divina idq; nemine cogitante? Est Deitas, quæ est principium activum puniendi, quid misericordia formaliter? Est Deitas, quæ est principium actuum miserendi. Si ergò utrobique respondet Deitas, non respondet alietas, si non respondet alietas, nec distinctio. Addo in nostris Principiis formaliter nemine cogitante esse tale, est realiter esse tale.

INSTAT II. Distinctio formalitatum, fundatur in modo, quo ibi sunt. Ergò si ibi sunt ex Natura rei actualiter, eodem modo distinctæ erunt actualiter.

RESPONDETUR. Nego esse illas ex Natura rei actualiter plures. Rursus cum distinctio formalitatum fundetur in modo quo ibi est res, cum secundùm rectum, modus essendi illarum formalitatum sit idem, secundùm rectum non distinguentur, sed nonnisi secundùm obliquum.

INSTAT III. Formalitates Justitiæ & misericordiæ in Deo, vel sunt formalissimè una perfectio, & sic non existunt ibi, secundùm rationem formalem propriam vel sunt plures, & tunc necessariò infertur actualis distinctio inter illas.

RESPONDETUR. Secundùm id quod dicunt formalitates illæ in recto & nemine cogitante, sunt una perfectio in eodem recto, nec existunt in Deo, secundùm rationem formalem, actu condistinctam. Licèt existant secundùm virtutem faciendi id formaliter, quod faceret distincta formalitas.

OBJICITUR III. Quæ habent diversos conceptus essentiales à differentiis, idque ante omnem operationem intellectus, ea distinguuntur à differentiis, idq; ante omnem operationem intellectûs, ex Natura rei formaliter. Sed in creatis, gradus non transcendentes, seu animalitas ut sic, habent diversos ante omnem operationem intellectus essentiales conceptus, à differentiis specificis. Ergò in creatis gradus non transcendentes, distinguuntur à parte rei formaliter à differentiis specificis. Major inquiunt, est definitio distinctionis ex Natura rei. Minor probatur. In creatis gradus non transcendentes, non includunt in suo essentiali differentias specificas, animal v. g. in suo conceptu non includit rationale.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Negando item ut sic dari animal, & tamen nemine cogitante, negando animal prout est à parte rei, prout est in suppositione personali non includere in suo conceptu rationale, & tamen hæc solùm dicunt non dependentiam ab opere intellectus. Concedendo tamen id convenire animali prout subest nostris intentionibus &c. de quibus jam dictum.

INSTABIS I. Si animal à parte rei includeret rationale, non posset ab illo abstrahi, sed potest abstrahi. Ergò. Sequela probatur. Nihil potest abstrahi ab aliquo sibi essentiali.

RESPONDETUR. Negando sequelam cum sua probatione, quæ ulterius non probatur. Unde hæc propositio. Nihil potest abstrahi à sibi essentiali, nonnisi sano sensu permitti potest, quia nil potest abstrahi à sibi essentiali essentialitate accepta, prout subest nostris conceptibus, licèt possit abstrahi ab eo, quod est sibi essentiale, nōnisi pro statu Physico, & in suppositione personali.

INSTABIS II. Deus vel videt Petrum & Leonem convenire & differre, vel non videt, si non videt, Ergo videt alterutrum non esse animal, ex eo; quia non videt eos convenire in animalitate; Si videt. Ergò concipit gradus ex Natura rei distinctos, quorum unus est ratio conveniendi, alter differendi.

Respondetur. Non videre DEUM convenientiam in Petro & Leone ; quòd dicit uterque in rectò, sed videt convenientiam importatam ratione obliquorum & similium connotatorum. Deinde potest salvari hæc convenientia sine ulla distinctione actuali ; ex dictis.

Instabis III. Si animal à parte rei non esset distinctum ex Natura rei à suis inferioribus, tunc animal identificatum homini & equo, non convenirent univocè ; sed conveniunt ; animal enim est terminus univocus. Ergo. Sequela probatur. Animal quod est in homine, per suam essentiam ; esset determinatum, ad esse cum rationali ; & animal identificatum hinnibili ; per suam propriam essentiam, determinaretur ad esse cum hinnibili. Ergo.

Respondetur. Si animal non esset distinctum ex natura rei, &c. tunc animal identificatum homini & equo non conveniret univocè quoad id quod dicit in rectò istud animal, & præcisè ratione suæ entitatis. Conveniret tamen univocè, quoad id quod dicit animal utriusque in obliquo & ratione importatæ denominationis propter similia connotata ; hoc est actus sentiendi. Quanquam rationes etiam univocæ non dantur actu à parte rei, sed nonnisi fundamentaliter, idque ideò quia univocum debet esse ratio communis, rationes autem communes per nos ; non dantur nemine cogitante.

Objicitur IV. Ex Amico. Inter quæ est ordo ex natura rei, inter illa est distinctio ex natura rei, ordo enim requirit distinctionem, cùm nihil ad seipsum ordinetur. Sed in Creatis inter gradus transcendentes & differentias specificata, est ordo ex natura rei, idque ex eo, quia inter eos est essentialis subordinatio, rationem enim viventis, supponit sensitivum, & rationem sensitivi, hinnibile.

Respondetur. Inter vivens & sensitivum nullam esse subordinationem si spectentur, prout sunt à parte rei ; licèt sit subordinatio, prout subsunt nostris conceptibus, seu Metaphysicè, sed sic sumptos gradus, nego dari nemine cogitante, sed datur illic ordo, nonnisi fundamentalis.

Instabis I. Inter Gradus Metaphysicos subsistendi consequentia ab inferiori ad superiorem gradum ; non valet autem à superiori ; ad inferiorem. Ergo apparet inter hos gradus dari dictum ordinem. Antecedens probatur, quia rectè dico : est hinnibile. Ergo sensivitum, non rectè autem dico : est sensitivum. Ergo hinnibile.

Respondetur. Illam subsistendi Consequentiam non dari actu nemine cogitante, sed nonnisi fundamentaliter. Consequenter ex illa non arguetur rectè distinctio actualis.

Instabis II. Inter Gradus superiores & inferiores, non sunt eædem definibilitates ; sed diversæ, nam animal quod est in homine, non est definibile per rationale. Ergo & ordo, & distinctio, dabitur inter hos gradus.

Responsum est supra, quòd animal, quod est in homine, prout est à parte rei, sit definibile per rationale ; licèt animal quòd est in homine, prout subest nostris conceptibus non sit definibile per rationale ; sed nego sic sumptum animal, esse nemine cogitante.

Instabis III. Gradus superior comparatus ad inferiorem, itemque rationale comparatum ad risibile ; habet se sicut causa ad effectum. Ergò dabitur ordo inter dicta, & distinctio ex Natura rei.

Respondetur. Rationalitatem v. gr. esse causam ex modo concipiendi risibilitatis, adeoque arguere distinctionem non nisi ex modo concipiendi.

Objicitur V. Non potest esse idem æquale & inæquale alteri. Ergo nec potest esse idem simile & dissimile alteri. Ergo istud quòd est simile, ab eo quod est dissimile distinguentur saltem ex Natura rei, jam autem homo est similis leoni secundùm animalitatem, dissimilis secundùm rationalitatem.

Responsum supra pluribus viis, ostensumque hoc salvari posse ratione diversorum conotatorum. Addit Arriaga, quòd æqualitas consistat in indivisibili, significat enim habere tantùm, quantum alterum & non plus ; similitudo autem hoc non dicit, sed tantùm dicit, esse instar aliûs ; quod esse instar aliûs ; potest suscipere majus & minus.

Punctum Difficultatis 4.

Continuatur Solutio Objectionum.

Objicit VI. Pater Chacrel. Ratione ante omnem operationem intellectus non est intra essentiam animalis. Ergo à parte rei est distinctum ex Natura rei. Probatur ; quia hoc enim ipso, quia unum non est intra essentiam alterius, est extra essentiam alterius ; aliàs & esset intra essentiam & non esset, quod autem est extra essentiam alterius, hoc ipso habet formalem negationem unitatis cum alio, quod autem habet negationem formalis unitatis, hoc ipso habet distinctionem formalem. Ergo à primo ad ultimum, quorum unum non est intra essentiam aliûs, est distinctum ab illo formaliter. Antecedens probatur. Illud est intra essentiam animalitatis quod in statu essentiæ tanquam præ-

dic atum essentiale convenit animalitati. Sed rationalitas ante omnem operationem intellectus, tanquam prædicatum essentiale non convenit animalitati. Ergo rationalitas ante omnem operationem intellectus, non est intra essentiam animalis.

Respondetur. Negando Antecedens. Probationi ejus minorem, quæ supponit ipsum statum essentiæ, dari nemine cogitante, cùm tamen non detur nisi illius fundamentum, nemine cogitante ut dictum supra. Deinde animal spectatum in statu essentiæ, non tamen secundùm rationes communes, sed secundùm rationes determinatas, dicit rationalitatem. Si autem spectetur animalitas in statu essentiæ, sed secundùm rationes communes, sic sumpta, non includit quidem rationale; sed id non est actu nemine cogitante, idque duplici titulo. Imprimis quia spectatur in statu essentiæ: Deinde quia secundùm rationes communes, utrumque autem hoc, est Intentionale. Dici etiam posset ex dictis, quod rationalitas ante omnem operationem intellectus, fundamentaliter & ratione diversorum connotatorum non sit intra essentiam animalis, licèt si spectetur secundùm id quod dicit in recto & secundùm quod est à parte rei, sit intra essentiam animalis.

Instat I. Mastr. cit. n. 75. Multa realiter identificantur, quæ tamen variis definitionibus exprimuntur. Definitio autem cum traditur per conceptus adæquatos, explicat esse formale, quod habet definitum à parte rei; licet non explicet esse reale, quod veluti materialiter se habet.

Respondetur. Realiter identificata variis definitionibus exprimuntur, non in quantùm res est à parte rei & nemine cogitante, sed prout res subest nostris conceptibus & intentionibus, qualis intentio, est & ipsa definitio. Addo rem quæ est à parte rei, semper definiri, hujus enim investigatur definitio, sed hoc quod est à parte rei potest dupliciter definiri. I. Prout est à parte rei & sic omnium identificatorum definitio, erit eadem ratione recti, ratione subjecti &c. sed non eadem ratione differentiæ, & connotatorum. II. Potest definiri res, quæ est à parte rei, non prout est à parte rei, sed prout subest nostris conceptibus; & sic diversa erit definitio diversarum Formalitatum, sed inde non sequetur distinctio actualis illarum Formalitatum.

Instat II. Res diversimodè definiuntur, quia diversas habent Naturas in se ipsis, & non quia diversimodè ab intellectu concipiuntur; & per definitionem, exprimitur esse rei quidditativum, non autem esse, quod accipit per apprehensionem intellectus.

Respondetur. Interdum definiri res non prout ab intellectu concipiuntur, & tunc in definitione identificatorum, non erit diversitas, nisi ratione connotatorum, sed nego interdum non definiri res, prout subsunt nostris conceptibus, adeòque prout apprehenduntur cum fundamento in re. Unde ad diversas definitiones, sufficit ut definibilia diversas naturas non actu, sed fundamentaliter, non ratione Recti, sed ratione obliqui habeant, & per definitionem exprimitur quidditativum esse rei, quod est à parte rei, sed vel ita, prout est à parte rei, vel ita, prout subest nostris conceptibus cum fundamento in re.

Instat III. Licèt definitio fiat per actum intellectus, non propterea sequitur, quod explicet formaliter aliquid intentionale, sed verè explicet aliquid à parte rei. Sicut hæc propositio: Sol est lucidus, licèt fiat per intellectum enuntiantem, tamen exprimit rem, sicut se habet à parte rei actualiter.

Respondetur. Interdum quidem explicat definitio id quod est à parte rei, & prout est à parte rei, sed interdum explicat quidem id quod est à parte rei, sed non prout est à parte rei, sed prout subest nostris conceptibus. Instantia de Sole probat dari definitionem rei, quæ est à parte rei, etiam prout est à parte rei.

Objicit VII. P. Chacrel. Alietas actualis unius rationis ab alia independens omninò ab intellectu est distinctio formalis, ut patet ex earum definitione; sed datur à parte rei alietas actualis unius rationis ab alia independens ab omni intellectu. Ergo datur & formalis distinctio. Minor probatur. Unam rationem actu non esse de essentia seu quidditate alterius independenter ab intellectu, est esse actualem alietatem, unius rationis ab alia independenter ab intellectu. Ergo datur à parte rei alietas actualis unius rationis ab alia independenter omninò ab intellectu. Minor probatur. Quod existentia vel Singularitas Petri actu non sit de Essentia naturæ Petri, hoc ab intellectu nullo modo dependet, cùm non intellectus, sed ipsa rerum natura faciat, quòd Deo sit essentialis Singularitas, & Existentia; Creaturis accidentalis.

Respondetur. Existentiam in creatis esse accidens Metaphysicum seu ex modo concipiendi, non esse tamen accidens actu, sed tantùm fundamentaliter ex eo, quia potest concipere essentiam intellectus, sine actuali existentia. Deo autem non est accidentalis existentia, cùm enim DEUS sit perfectionis illimitatæ, æquè formaliter debet illi convenire Essentia atque Existentia. Conformiter ad superius dicta respondėri potest, Existentiam Petri secundùm id quod dicit in recto esse essentialem Petro, est enim

enim ipsa essentia Petri, licèt non sit essentialis secundùm id quod dicit in obliquo, quia existentia creata Petri connotat causas se liberè producentes, in quibus, tanquam effectus liber, continetur; Existentia autem Dei non dicit consimiles, pro obliquo causas.

Objicit VIII. idem. Si animal non esset distinctum formaliter ex natura rei à rationali, non posset explicari sufficiens distinctio in Analoga & Univoca. Sed hoc est absurdum. Sequela probatur. Quia non majorem haberent Univoca unitatem quam Analoga: Quod ipsum probatur, quia si haberent perfectiorem unitatem univoca præ Analogis, illa unitas vel esset ex vi conceptus nostri vel ex ipsa unitate à parte rei majori. Non ex vi conceptus nostri, quia tam perfectè est unus conceptus animalis, quàm perfectè est unus conceptus entis. Non item ex vi unitatis, quæ major in univocis à parte rei reperiatur, quia animal quod est in Petro supponiturque esse univocum, est ratio simul & conveniendi ut clarum est, & ratio differendi, ratione omnimodæ identitatis actualis, cum rationali, quod est ratio differendi. Ergo non est major unitas in univocis, quàm in Analogis, propter similem enim rationem, quia ens importat omnimodam identitatem cum differentiis dicitur esse Analogum, hoc est, ratio conveniendi & differendi.

Respondebis I. Analoga includi in differentiis formaliter, nam ens quod est Analogum includitur in differentia, certè enim differentia non est non ens, animal autem quod est univocum non includitur in differentiis. *Hæc Ratio*

Non Satisfacit. Tum quia si animal non includitur in differentiis à parte rei, hoc ipso admittes distinctionem Scotisticam, per quid enim ab illâ recedes. Tum quia si animal non includitur in differentiis vel non includitur, nonnisi in statu intentionali, & hoc non tenebit, quia per nos etiam in ente, in statu intentionali non includuntur differentiæ; si autem animal non includitur in differentiis à parte rei, ergo hoc ipso dicet ab illis distinctionem à parte rei. Tum quia si nemine cogitante animal non est rationale. Ergo nemine cogitante animal non dicet rationem identitatis cum rationali. Ergo distinctionem & non merè ratione connotatorum extrinsecorum.

Respondebis II. Non dari rationem communem à parte rei univocam nec rationem communem Analogam, adeòque cùm non dentur istæ rationes à parte rei, nec ostendenda erit à parte rei major unitas univocorum præ Analogis. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Quia debet dari major convenientia univocorum præ Analogis, hanc autem non salvas, ut habet responsio, pro statu physico & à parte rei. Non salvas etiam in statu intentionali, casu quo dicas dari conceptum Analogorum perfectè unum, nihil enim plus habebit univocum præ Analogis.

Respondetur. III. In hoc stare majorem unitatem univocorum præ Analogis, quia ea quæ univocè conveniunt, nullo modo sunt ratio differendi à parte rei sub eodem nomine, ea verò quæ sunt Analoga, sunt ratio conveniendi & differendi sub eodem nomine; & ita animal, sub nomine animalis non est ratio disconveniendi viventibus sensitivis, Ly autem sanum, quod est Analogum etiam sub nomine sani, est ratio conveniendi & differendi; nam Ly sanum dictum de medicina, pulsu &c. erit ratio conveniendi & differendi sub eodem nomine, universaliterque Analogia non debet pensari, an una eademque indivisibilis entitas sit ratio conveniendi & differendi saltem ratione connotatorum, sed an sit ratio conveniendi & differendi sub eodem nomine quod exigit ipsa definitiva phrasis Analogorum.

Objicitur IX. Non desunt formalitates quarum una negetur de alia, non desunt formalitates, quarum una postulet aliter definiri quàm alia. Ergo datur distinctio formalis ex Natura rei.

Responsum. Ad hoc argumentum.

In cumulum colliguntur omnes distinctiones, in hac materia applicabiles. Non desunt formalitates, quarum una prout est à parte rei potest negari de alia. Nego Antecedens. Non desunt formalitates, quarum una prout subest nostris conceptibus, & secundis intentionibus negari potest de alia. Concedo Antecedens. Item non desunt formalitates quarum una negetur actu de alia. Negatur Antecedens; ut negetur fundamentaliter. Concedo Antecedens. Non desunt formalitates quarum una negetur de alia ratione extrinsecorum connotatorum. Concedo Antecedens. Non desunt formalitates quarum una negetur de alia, ratione ejus quod dicit in recto & pro intrinseco. Nego Antecedens. Non desunt formalitates quarum una sumpta in suppositione simplici negetur de alia. Concedo Antecedens. Non desunt formalitates quarum una sumpta in suppositione personali negetur nemine cogitante de alia. Nego Antecedens. Ergo datur distinctio ex Natura rei. Nego Consequentiam; nam hæc deberet esse independenter à nostris secundis intentionibus, deberet non esse tantùm fundamentalis, aut ratione solùm extrinsecorum connotatorum: cumque debeat esse nemine cogitante, deberet esse non in suppositione simplici, quæ suppositio simplex non est nemine cogitante.

Instabis. Quidquid negatur formaliter de altero semper negatur. Ergo nunquam est in potentia ad negari. Ergo non fundamentaliter distinguuntur animal & rationale sed actu. Sed non actu realiter aut modaliter. Ergo actu ex Natura rei.

Responsum jam, quidquid negatur de altero formaliter, idque de eo sumpto in suppositione simplici, illud semper negatur de eodem in suppositione simplici, sed non erit necesse negari in suppositione personali. Item, quidquid negatur de alio prout subest nostris secundis intentionibus, debet negari de eodem prout subest nostris secundis intentionibus; sed non debet negari de eo prout est à parte rei. Et ita negatur animal quod est in homine de rationali, prout animal subest nostris secundis intentionibus, sed non prout est à parte rei; quod ipsum à parte rei apud me non aliud est, quàm rem independenter à nostris conceptibus seu physicè sumere.

Colliges ex dictis. Gradus Metaphysicos non distingui actu intrinsecè ratione ejus quod dicunt in recto, distingui tamen actu à parte rei ratione ejus quod dicunt in obliquo & extrinsecè, quod est idem ac dicere distingui ipsa connotata & extrinseca, ad eum modum quando dicitur. Paries prout albus disgregat visum; sensus est: quòd albedo disgregat visum.

Punctum Difficultatis 5.

Argumenta Recentiorum.

Objicit I. Sylvester Maurus q. 32. Rationes quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, distinguuntur ex Natura rei, sed dantur multæ rationes genericæ ac differentiales; quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, & ita animalitas non includitur in definitione rationalitatis adæquata.

Respondetur. Cùm in argumento non ponatur; quòd hæc distinguantur ex Natura rei, & quidem actu idque nemine cogitante, videtur argumentum principia nostra non petere. Ex dictis responderi aliter potest quod rationes; quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, prout illæ subsunt nostris conceptibus distinguantur ex Natura rei. Neg. Major: Sic enim distincta debent distingui independenter à nostris conceptibus & intentionibus. Rationes quarum neutra, includitur in definitione adæquata alterius, independenter à nostris conceptibus distinguuntur ex Natura rei. Concedo Majorem. Distinctaque minori neg. Conseq.

Instat idem. Rationes cognitæ conceptu quidditativo & adæquato, quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, distinguuntur ex Natura rei; sed tales sunt rationes genericæ & individuales alioquin nulla quidditas sensibilis & materialis esset, à nobis cognoscibilis quidditativè. Ergo.

Respondetur. Rationem hanc positam, post duo supposita, esse eandem cum priori, & ei fit satis eadem responsione. Ut autem salvetur quidditatem sensibilem esse cognoscibilem quidditativè, sufficit quod si detur definitio animalitatis & rationalitatis; prout est à parte rei, debebit definitio utrique competere, sicut & definitum homo utrique in re competit.

Objicit II. Comparando rationes genericas & differentiales quidditativè cognitas v. g. animalitatem & rationalitatem, non innotescit quod animalitas sit rationalitas; sed potius innotescit oppositum, eo pacto, quo comparando colorem & sonum, innotescit quod color non est sonus. Ergo.

Respondetur. Non innotescit animalitas ex rationalitate, prout subsunt nostris conceptibus, innotescit autem animalitas ex rationalitate, prout hæc est à parte rei, nihil enim est quidditas hæc à parte rei nisi in re, homo; hic autem homo, est hoc corpus ita organisatum, & anima hæc, ita se prodens, quod utrumque dicit animal, neque enim animal est solum corpus; utrumque etiam horum dicit rationale, neque enim rationale est sola anima; unde fit ut eadem quidditas in re sit animalis, & eadem rationalis; adeoque ex quidditate animalis, prout est à parte rei, innotescit quidditas rationalis, prout est à parte rei, nec se ista habent sicut sonus & color à parte rei, quia horum utrumque distinctam entitatem dicit; non alia autem est entitas animalis à parte rei, ab entitate rationalis; consequenter quidditas animalis, à quidditate rationalis differet, prout hæc subsunt nostris conceptibus; si prout subsunt nostris conceptibus; ergo non ex Natura rei, nemine cogitante actu differunt.

Instat I. Intellectus non magis penetrat rationem entis & cæteras rationes transcendentes, quàm rationem animalis, sed de ratione entis certificatur; quòd includatur à parte rei in differentiis; ergo etiam de ratione animalis certificaretur, quòd includatur à parte rei in quidditate suarum differentiarum; si verò includeretur non certificaretur, ergo ideò quia non includitur.

Respondetur. Rationem animalis includi in differentiis, certificatur intellectus cùm considerat animal prout est à parte rei, & sicut certificatur includi ens in diversis differentiis ita certificatur includi animal, & in rationali & in irrationali; si sumatur animal prout est à parte rei; licet non includatur, si sumatur prout subest nostris conceptibus.

INSTAT II. Noster intellectus minus penetrat differentiam Dei quàm differentiam creaturarum, sed de differentia Divina certificatur, quòd includat in sua quidditate omnes rationes absolutè prædicabiles. Ergo si differentiæ includerent rationes genericas in sua quidditate, certificaretur de tali inclusione.

RESPONDETUR. Cum non detur animal ut sic nemine cogitante, sed nonnisi hoc & hoc animal, & tamen hoc & hoc habent suam quidditatem, certificatur intellectus quod hoc animal à parte rei, sit hoc rationale, & quidditas animalis hujus à parte rei, sit ut dixi quidditas rationalis à parte rei.

INSTAT III. Conceptus quidditativus adæquatus rationum, est perfectè repræsentativus ipsarum; Ergo cùm conceptus quidditativus non exprimat inclusionem; nec rationes se includunt à parte rei.

RESPONDETUR. Neg. quòd conceptus quidditativus animalis, prout est à parte non exprimat inclusionem rationalis prout est à parte rei, hic enim conceptus est hoc corpus & hæc anima, hic autem conceptus idem est cum conceptu rationalitatis, prout illa est à parte rei revolvensque se intellectus dicit, aliud est animal prout subest nostris conceptibus à rationali, non autem à parte rei nemine cogitante.

OBJICIT III. Principia in quæ resolvitur, & ex quibus oritur cognitio quidditativa, debent cognosci quidditativè, eo pacto quo principia cognitionis evidentis, debent esse evidentia. Hæc autem cognitio, nonnisi in hac sententia salvatur: dum quæritur quid est homo? quæritur cognitio quidditativa hominis? & respondetur, animal rationale; quæritur quid quidditativè animal? & respondetur, vivens sensitivum: quæritur quid vivens? respondetur, corpus vegetabile, hoc in sententia opposita non potest salvari, nam rationes genericæ & differentiales minus quidditativè cognoscuntur, quàm res definitæ.

RESPONDETUR. Si quæratur, quid est homo, ut sic; interrogationes & responsiones adlatæ sunt bonæ, & à nobis etiam adhibentur; sed negamus dari hominem ut sic nemine cogitante; sed nemine cogitante datur Petrus, Paulus &c. quorum quidditativa cognitio, resolvitur in principia evidentia & sub sensum cadentia, & ea quæ sunt & prout sunt à parte rei, & ex iis quæ sub sensum cadunt præsternitur via ad ea, quæ in sensum non cadunt, in se, ut rationalitas, anima &c. Quod si cognitio illa resolvitur in principia evidentia sensuum; magis adhuc est quidditativa, quia pauciores gradus habebit ad evidens per se, minus autem distans à noto per se, evidentius est: unde si quæras quid est hic homo? est hoc corpus ita organisatum, & anima prodens se per illud; si quæras quid est illud esse organisatum & quid prodere se animam, jam tantùm per ista quæ sub sensum cadunt, respondebitur.

OBJICIT IV. Intellectus debet esse dispositus ad cognoscendum suum proprium & proportionatum objectum, sed proprium & proportionatum objectum intellectûs nostri est quidditas materialis, Ergo intellectus debet esse dispositus ad cognoscendum quidditatem rei materialis prout est, sed intellectus cognoscit quidditatem rei materialis ut compositam ex rationibus genericis & differentialibus, Ergo verè quidditas materialis, componitur ex rationibus genericis & differentialibus, distinctis ex Natura rei.

RESPONDETUR. Quidquid sit, an objectum intellectus nostri sit quidditas materialis, quod negari posset, quia sequeretur quod ad id, quod materiale non est vitaliter videndum, elevari non posset, sicut quia objectum adæquatum oculi est visibile, non potest, elevari, ad audiendum vitaliter. Directè dici potest quòd objectum intellectus nostri sit quidditas materialis non utcunque, sed quidditas, vel prout est à parte rei, vel prout subest nostris conceptibus: & prout subest nostris conceptibus accipiendo scilicet hominem ut sic, cognoscit illum compositum ex rationibus genericis & differentialibus, distinctis actu ex Natura rei, sed hæ rationes actu nemine cogitante, secundùm se spectatæ, non dantur.

OBJICIT V. Quia secundùm hanc sententiam, traditur ratio universalis de distinctione vel identitate rerum ac rationum, hæc ratio est finitas & infinitas: Infinitas est ratio, cur DEO identificentur omnes perfectiones, è converso limitatio essendi in creaturis, est ratio distinctionis.

RESPONDETUR. Etiam hæc sententia non tradit regulam universalem, idque in duplici materia: Imprimis quia etiam sapientia quà talis, & justitia quà talis in Deo, diversa definitione definiuntur & tamen negat hæc in Deo distingui ex Natura rei objiciens, de quo aliàs actum. Deinde quia etiam in creatis finitudo non est ratio plurificandi omnia in creatis, sunt enim etiam in creatis rationes indistinctæ ex Natura rei. Addo quod hæc ratio videatur probare, ita in nobis distingui animalitatem à rationalitate, sicut distinguuntur in nobis justitia à misericordia.

OBJICIT VI. Mastrius Disp. 6. Metaph. a. num. 212. In homine ultra res physicas, quæ sunt ejus physicæ partes, reperiuntur etiam realitates Metaphysicæ, v. g. realitas animalis rationalis &c. quæ quidem rationes; non plurificantur per solas præcisiones formales, quia intellectus non producit per animam suam

has rationes in homine, sed illas jam formatas & plurificatas reperit, alioqui homo non esset animal rationale à parte rei, sed tantùm per opus intellectus, neque hujusmodi rationes plurificantur vel distinguuntur in homine per solas præcisiones objectivas, id est, per conceptus objectivos inadæquatos, quia aliàs si actu inadæquato intelligeretur, unica tantum ratio conceptibilis in ipso apprehenderetur; hoc autem falsum est; quia nulla creatura est simplex aliqua entitas à parte rei, est enim etiam ex variis gradibus essendi Metaphysicis composita, ideò quantumcunque inadæquatè concipiatur, concipi nequit nisi variis & distinctis rationibus.

Respondetur. Concedo in homine reperiri realitates Metaphysicas, sed non distinctas, distinctione illarum actuali, pendente à præcisionibus imprimis formalibus, sed cum fundamento in re præcedentibus, cumque harum formalitatum distinguendarum, detur fundamentum nemine cogitante, hoc ipso sequitur, quòd has rationes non producat per actionem suam intellectus, sed præscindit; quæ præcisæ jam se ipsis distinguuntur actu, ut alibi dicitur, rationeque ejus fundamenti quod actu habetur, est à parte rei animal rationale, sed non distinctum v. g. à suis hæcceitatibus actu, nec distinctum actu animal, à rationali.

In sententia nostrâ tenente præcisiones objectivas, referri etiam id debet in præcisiones objectivas, casuque quo actu adæquato intelligeretur homo unica quidem re, & nemine cogitante, intelligeretur ratio, multiplex tamen fundamentaliter, æquivalenter &c. estque simplex entitas actu v. g. homo, multiplex æquivalenter, & est ex variis gradibus essendi Metaphysicis, non actu, sed fundamentaliter distinctis.

Objicit VII. idem. Multa realiter identificantur, quæ tamen variis definitionibus explicantur ut docet Aristoteles cum igitur definitio explicet esse formale & quidditativum, quod habent res à parte rei, antecedenter ad quodcunque opus intellectus, concedenda est inter plura illa, aliqua distinctio actualis.

Respondetur. Hoc quod est definiri, quod est, vel est definiri prout est, vel definiri quidem quod est, sed prout illud subest nostris conceptibus, non utcunque, sed fundamentum in re habentibus; unde quando variis definitionibus realiter idenficata explicantur, explicantur prout subsunt nostris conceptibus, explicaturque definitum esse quidditativum, quod habetur à parte rei, sed non prout habetur, sed fundamentaliter acceptum, & prout subest nostris conceptibus; talis autem definitio rei prout habetur fundamentaliter, & subest nostris conceptibus non arguit alietatem actualem & nemine cogitante, si autem definiretur id quod est & prout est, deberet una quidditate definiri.

Instat I. Separabilitas realis arguit distinctionem realem; ergo & separabilitas secundùm conceptibilitatem, exigita actu ex natura rei, arguit actualem distinctionem ex natura rei, majorem distinctione rationis, minorem reali.

Respondetur. Negando dari actu ex natura rei, nemine cogitante, illam separabilitatem secundùm conceptibilitatem; si enim est secundùm conceptibilitatem, non est independenter à nostris intentionibus. Deinde datur etiam per nos supposita distinctione virtuali & fundamento in re, aliûs & aliûs conceptibilitatis major distinctio, quàm sit in istis, quæ sola ratione differunt, indubiè enim etiam per nos magis distinguuntur animal præcisum & rationale, quàm definitio & definitum, sed negamus hanc distinctionem esse nemine cogitante. Denique ex conditione separabilitatis arguenda est conditio distinctionis, & ita ex ratione separabilitatis tam ratorum, quam modorum, major arguitur esse distinctio realis quàm modalis, quia autem hæc separabilitas est intentionalis, arguit etiam majorem distinctionem intentionalem, sed si illa separabilitas non esset intentionalis, argueret distinctionem non intentionalem, hinc non habetur in nostris principiis rigorosè actualis illa separabilitas, sed solum fundamentum separabilitatis.

Quæ arguit ex verificatione contradictoriorum tam in divinis quàm in creatis alibi solvuntur.

Instat II. Deus non cognoscit res nisi adæquatè & distinctè, sed Deus cognoscit differentiam & convenientiam inter hominem & brutum. Ergo concipere debet gradus adæquatè, ex natura rei distinctos.

Respondetur. Si Deus res nonnisi adæquatè cognoscit, non cognoscit gradus ipsos distinctos, quia res secundùm gradum accepta, semper est inadæquatè accepta, adæquatioque illius, stat in omnibus simul, unà cum individuatione. Admisimus item aliàs etiam in DEO præcisiones objectivas æquivalenter, quibus mediis, potest Deus illas convenientias & differentias salvare. Denique dici potest, quòd Deus cognoscat differentiam & convenientiam entium ratione extrinsecorum connotatorum, & quæ postea ducunt ad formandum conceptum in rectis ipsis conveniendi & differendi.

Instat III. Saltem distinguuntur passiones à subjecto distinctione hac ex Natura rei, quia scientia realis est cognitio rei per causam propter quam res est, & quoniam illius causa est, ergo necesse est quod affectiones ex Natura rei à subjecto pullulent, adeoq; & distinguantur,

& si

& si homo & risibile per solam habitudinem extrinsecam distinguuntur, cùm demonstramus risibilitatem de homine, per animal rationale, demonstramus hominem, potiùs sic concipi, puta, sub risibilitate, quia concipitur hoc alio modo, puta sub Conceptu rationalitatis.

RESPONDETUR. Scientia adde ut vis realis, est cognitio vel per causam physicam, vel per causam Metaphysicam, adeoque intentionalem, cum fundamento in re procedentem, hoc autem non arguit ullam distinctionem actualem, distinguuntur autem homo & risibile actu nemine cogitante, per sola connotata extrinseca, sed hæc connotata fundant distinctionem principii Mataphysici, & passionis Metaphysicæ, cumque dandi huic quidem rationem principii, huic rationem passionis, detur fundamentum nemine cogitante, non demonstramus concipi tantummodo arbitrariè, hoc esse passionem, illud principium, sed ratione fundamenti habiti; licèt non sit principium actu distinctum nemine cogitante, à suâ passione.

Pensendæ hîc veniunt auctoritates Arist. quas adducit Mastrius.

I. Locus. 4. Top. c. 1. dicit Aristoteles. Ens & unum distingui ratione quidditativa.

RESPONDETUR. Concedo, quia distinguuntur ratione diversæ definibilitatis, sed nego id esse nemine cogitante, quo etiam modo explicari debet locus ex 5. Rhet.

II. Locus, 3. Metaph. t. 10. dicit genus esse extra rationem differentiarum.

RESPONDETUR. Etiam hic locus intelligendus, quòd definitio entis, non sit propria definitio differentiarum.

III. Locus ex 3. Physic. t. 21. ubi ait passionem & actionem ratione distingui.

RESPONDETUR. Illa duo definitionibus distingui.

IV. Locus est ex 3. Ani. t. 3. quòd aliud est magnitudo, aliud magnitudinis esse.

RESPONDETUR. Illic loqui Arist. de distinctione essentiæ & existentiæ, quòd illa sit æterna, hæc temporalis, ex quo non arguitur distinctio actu ex natura rei, secundùm aliàs præexplicata.

V. Locus est ex 7. Metaph. t. 20. 21. & 41. ubi docet, quod in abstractis à Materia, id est, quod quid est, cum eo cujus est, in conceptu autem cum materia, non esse idem.

RESPONDETUR. Per quod quid, intelligitur forma, quæ in abstractis à materiâ non distinguitur realiter, secus in materialibus.

* *
*

QUÆSTIO VII.

De Distinctione rationis ratiocinatæ & ratiocinantis.

ASSERO I. *Nomine distinctionis Ratiocinatæ non esse intelligendam distinctionem*, ut ait Suarez disp. 7. Sectione 1. num. 4. *quæ præexistat antequam intellectus ratiocinetur*, & quæ sit quasi ex se ratiocinata, utque solum requiratur ad illam cognoscendam intellectus, non verò faciendam, hæc enim jam esset distinctio Scotistica, sed distinctio Rationis Ratiocinatæ, est distinctio cum fundamento in re, seu quæ sit ab intellectu præscindente objectivè.

ASSERO II. *Distinctionem rationis ratiocinantis esse distinctionem, quæ sit sine ullo fundamento in re, sed ex solo nostro concipiendi modo*, aliter & aliter rem concipiente. Explicat hoc idem Suarez. Illa censentur esse distincta ratione ratiocinante, quando in duobus conceptibus semper adæquatè idem concipitur, estque tantum quædam repetitio & comparatio apprehensionis de objecto, ad aliam apprehensionem. Et ita distinguuntur Petrus pro prædicato positus, à seipso posito pro subjecto: Quod si in duobus conceptibus eadem Entitas; sed per inadæquatos conceptus objectivos attingetur, ista distinguentur distinctione rationis ratiocinatæ. Et ita quando concipio animal quod est in Petro, non concepto rationali, conceptus iste est inadæquatus, nec secundùm totum esse Petri, qui præter animal, importat etiam rationale, hincque fiet, ut animal & rationale, distinguantur ratione ratiocinata.

Quod si quæras, quæ sit regula cognoscendi, quæ non distinguantur distinctione rationis ratiocinatæ? quæ distinctione rationis ratiocinantis? idem dicendum erit quod dictum de iis, quænam objectivè præscindere possint quæ non.

ASSERO III. *Distinctionem Rationis ratiocinatæ & rationis ratiocinantis bene posse salvari per sola Connotata*; ita ut res ipsa prout connotat fundamentum in re, suæ alietatis, censeatur esse distincta ratione ratiocinata, & res prout connotat alietatem ortam ex alio & alio modo concipiendi, censeatur esse distincta Ratione ratiocinante.

COLLIGES. Admitti posse, distinctionem ex Natura rei actualem inter rationes communes, jam in statu præcisionis & abstractionis spectatas. Rursùs admitti posse distinctionem ex Natura rei, eamque nemine cogitante, sed non actu inter animalitatem & rationalitatem Petri, idque

idque ideò, quia datur nemine cogitante fundamentum hæc distinguendi ex Natura rei, hoc est, ipsa re, fundamentum hujus distinctionis dante. Sed quia fundamentum quidem est actu, sed fundata distinctio non est actualis, ideò non est illic distinctio est Natura rei nemine cogitante actu, adeòque nec distinctio qualem adstruunt Scotistæ.

DISPUTATIO IV.

De Speciebus Entis.

IN hanc Disputationem inseri deberent ea, quæ sparsim in aliis materiis dicta de Prædicamentis. Restat nihilominus ut aliqua dicantur de Substantia & accidente.

QUÆSTIO I.

De Substantia.

AGetur de Substantia, prout illa condistinguitur accidentibus; nam sub aliis formalitatibus jam est alibi expensa.

QUÆRES I. *Quis sit Conceptus Substantiæ?* Non moror explicationem secundùm quam dicetur illud esse substantia, quod substare natum est accidentibus; cujus conceptûs illegitimitas ostenditur per substantiam, quæ est Deus, qui est substantia, nullis tamen subest accidentibus; quamvis enim per aliquos dicatur Deus non reponi in prædicamento substantiæ, eò quod in prædicamentis nonnisi entia finita ponantur, sine tamen inclusione in prædicamento substantiæ dicitur Deus verè substantia prout illa opponitur Accidentibus. Deinde in probabili sententia quantitas est subjectum accidentium, neque tamen per hos est substantia, hicque conceptus qui est receptio accidentium cùm sit respectivus, hoc ipso non erit enti absoluto, qualis est substantia primò essentialis. *Hinc aliter*

EXPLICAT I. Arriaga. Quòd scilicet substantia sit illud, quod primò constituit primam rem, prima autem res est, quod primò & per se existit, vel quod per se intenditur à natura, & quod est radix cæterorum. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia si quæras, quare Deus sit substantia, non potest reddi ratio, quod sit radix cæterorum, quia per explicantem radix cæterorum intelligitur id, quod est causa physica efficiens vel emanans suas proprietates & accidentia, quod Deo respectu suarum proprietatum non competit. Non etiam Deus ideò est substantia, quia primò intenditur à natura, quia hic terminus ex communi acceptione accommodatur vel ad solum compositum physicum, vel ad maximum, ad formam, neutrum autem horum Deus. Et si primò intenditur à natura Deus, quid ergò secundò per ordinem ad Deum? Si creaturæ, hoc ipso illæ omnes erunt accidentia. Non etiam Deus ideò est substantia quia per se existit, quia de hoc, ipso quæritur, quid est hoc per se existere; quod si per se existere describas per non existere in alio, explicabis substantiam per negationem accidentis. Tum quia vi hujus explicationis non posset inferri, quòd unio entitativa si detur, sit substantialis? item subsistentia quæ etiam est aliquid substantiale in sententia modalium. Tum quia aliqua etiam accidentia sunt radix cæterorum ut in extreitate partium in ordine ad se, radicatur extreitas in ordine ad locum &c. & tamen quantitas non est substantia; nec apparet ratio, cur non possit accidens esse radix & exigitivum aliûs, sine hoc, quòd sit substantia.

EXPLICAT II. Oviedo, & cum eo recentior Suar. Quòd substantia sit id quod primò & propter se intenditur à natura, vel id quod non intenditur propter aliud adæquatè ab ipso distinctum: Si enim intendatur, cum quo saltem inadæquatè identificatur, propter se intendi dicitur, ut cùm materia & forma intenduntur, propter compositum, à quo inadæquatè distinguuntur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non apparet, quî hic terminus ad auctorem naturæ accommodari possit, quòd primò intendatur à natura. Tum quia creaturæ sunt propter Deum intendique possunt à Deo, propter semetipsum adæquatè ab illis distinctum, & tamen sunt substantiæ, ergo substantia per illud non intendi, non rectè explicatur. Ex probabili phrasi materia intenditur etiam propter formam, ad quam substantialiter ordinatur, & tamen materia est substantia. Quod si dicas creaturas esse propter Deum tanquam propter finem, sed non intendi eo modo quo intenduntur accidentia, redibit quæstio de illo ipso intendi, quid sit? Tum quia nutritio non per se intenditur à natura, sed

ra, sed ex accidenti restaurandi corruptionem, estque quid adæquatè distinctum, à præcedenti compositi integritate, & tamen est quid substantiale. Tum quia in generatione calidi, quà calidum est, primò & per se intenditur calidum, & tamen calidum, non est quid substantiale, nec refert quod ipsum calidum ordinetur ad ignem: nam formæ etiam partiales substantiales ordinantur ad totalem, & tamen substantiales sunt. Gratia etiam aut visio beata nescio propter quid aliud intendatur, & tamen non est quid substantiale. Quod autem dicit Oviedo calorem non intendi propter calidum, sed propter subjectum, dicam etiam formam substantialem rugibilitatis, non intendi propter se, sed propter subjectum seu materiam, vel ad maximum materiam propter formam, vel dicam etiam calidum ut calidum, intendi propter se, licèt sub alia formalitate intendatur propter subjectum, ad eum modum, quo prima operatio diverso respectu est primò propter se appetibilis, licèt sub formalitate partis, appetibilis sit propter Syllogismum, & si intendi propter subjectum, dejicit formam à ratione substantialis, cur intendi propter compositum, quod illa forma ingreditur, sed cum compositum, quod illa forma ingreditur, sed cum comparte distincta realiter, non dejiciet à conditione formæ substantialis.

EXPLICAT II. Perez. de Incarnatione, ponitque duplicem definitionem: *Prima definitio Substantiæ est Logica* desumpta ex Post. t. 9. Ens substantiale seu per se dicitur quod non de subjecto alio dicitur ullo, quod ut explicet.

PONIT. I. Quod videatur definitio hæc esse falsa, nam anima equi est substantia, & tamen dicitur de subjecto, quod est materia equi, benè enim dico: id quod animat materiam equi, est anima equi. Quod ut solvat.

PONIT. II. Nullam esse intelligibilitatem, quam non possimus pro arbitrio in recto vel in obliquo nominibus exprimere, esse tamen quasdam res, quæ in prima naturali & optima intelligendi ratione, intelliguntur ab omnibus, recto aspectu, alia obliquo: hac ita se habere clarum est, nemo enim primò sentiens & intelligens dulcedinem primò dicit dulcedo, sed dulce, id est, habens dulcedinem. Postea verò possumus pro nostro arbitrio illud concretum dissolvere, & formare nomen dulcedo, quam definientes dicemus, dulcedo, est qua aliquid est dulce. Hæc est notissima definitio dulcedinis, si autem non conciperemus prius dulce quam dulcedinem, ineptè definiretur dulcedo per dulce, res enim definire solemus per ea quæ notiora sunt, & priùs concipiuntur. Si quis autem velit formare concretum, in quo velit dulcedinem in recto collocare, & in obliquo subjectum, ut si dicatur dulcedo pomata, violentiâ quadam id fit, & quasi ordinem naturalem invertendo, multoq; melius oppositum sit, tanquam magis imitans naturam rerum, unde etiam demonstratio à priori præfertur demonstrationi à posteriori, quia illa magis imitatur naturam rei, & modus cognoscendi ipsius, sequitur modum essendi, cùm progrediatur à causis ad effectus concludendos, & incipiat à causis cognitionem; ut esse, natura incipit à causis.

PONIT. III. Quando Aristoteles dicit, est per se, vel substantiam, esse id, quod de nullo alio dicitur subjecto, intelligendum esse de subjecto prædicationum & denominationum intrinsecarum, quod est tale secundùm primam naturalem & optimam intelligendi rationem, tale autem est id, quod naturaliter & primò est rectum. Itaque accidens, est id, quod ne partialiter quidem, est rectum, secundùm naturalem intelligendi rationem, sed obliquum vel modus obliqui. Hinc accidens respectu nostri intellectûs, est Ens interminatum, in quo non potest firmari noster intellectus, & est simile diaphano seu perspicuo interminato; in quo nunquam figitur visio oculorum, sed ulterius progreditur, usque ad superficiem opaci, lucentem & coloratam. *Hæc illius explicatio.*

NON SATISFACIT I. Attendendo ad ea quæ habentur posito II. Tum quia hujus ipsius primi & naturalis modi cognoscendi danda esset ratio, cur in illo semper prius attingatur substantia & non accidens. Tum quia id quod est de linea dulcis, primò in nobis movet sui intellectionem, quod primò movet sui sensationem, prius enim est esse in sensu postea in intellectu; casu autem quo primo esset in intellectu substantia, quàm accidens, quod primò movet sui sensationem falsum hoc redderetur principium. Quod autem primò moveat sui sensationem dulcedo, & non substantia dulcis, hoc exinde probatur, quia mediis accidentibus in ipsas notitias & differentias substantiarum devenimus, & in particulari per sensationem gustûs, quæ appellatur dulcefactio, vel dulcis perceptio, devenitur in notitiam dulcis, hoc autem quod illic sensu percipitur, non est substantia sed dulcedo. Unde primò gustans dulcedinem, nego quod dicat dulce, sed dicit dulcefactivum, hoc autem non est substantia sed dulcedo proximè, consequenter primò gustans, dicit: dulcedo æquivalenter. Tum quia sicut possumus dicere dulcedo, est qua aliquid est dulce, ita possumus dicere est dulcedo subjectum & Unio. Ergò non prius erit rectum ipsa substantia quàm accidens. Deinde cum res definiatur per ea quæ notiora sunt & prima, cum ipsum dulce definiamus per habens dulcedinem, substantia & erit primum rectum & non erit, erit quidem ut supponitur, non erit autem, quia definitur per dulcedinem, quæ hoc ipso erit prior & notior utpote definitiva dulcis, cum tamen definitiones fiant per priora & notiora. Denique cum prima operatio sit simplex qualitas, illaque repræsentet ly dulce, hoc est dulce fa-

ctum, aut habens dulcedinem, quomodo dulcedo habebit verè & realiter rationem prioris. Tota ergò imaginatio Auctoris eſt. Ex eo, quòd in lingua Hiſpanica hic ordo paſſim ſervetur, transferturq; ab Auctore ad conceptus, quod non eſſe univerſale, oſtendit vel ipſe ordo grammaticus, qui ſolet à Magiſtris fieri in lingua Latina.

Non Satisfacit II. Quoad ea quæ habes poſito Tertio. Tum quia non apparet quando dicitur, anima equi de materia ejuſdem, cur inquam non dicatur de aliis ſubjectis denominationum intrinſecarum, ergò quantùm ſaltem ex vi hujus termini Ly ſubſtantia, non dicitur de alio ſubjecto denominationum intrinſecarum, inferri deberet animam equi non eſſe ſubſtantiam, cùm de facto de alio denominationum ſubjecto dicatur, hoc eſt Materia. Tum quia rectum & obliquum ſunt revera ſecundæ intentiones, quid ergò in re illud eſt rectum. Tum quia omne noſcibile ex eo ipſo quia noſcibile eſt, poteſt terminare cognitionem, cùm tamen lucidum interminatum, non terminet viſionem, ſi poteſt terminare cognitionem, poteſt firmare cognitionem; hæc enim verbis differunt, conſequenter competit id etiam accidenti, jamque per Perez accidens tranſibit in naturam ſubſtantiæ, firmabit enim notitiam.

Non Satisfacit III. Quia hæc tota doctrina non exhaurit difficultatem, quæro quid eſt ſubſtantia ſub terminis Perez. Eſt id quod in naturali cognoſcendi ratione primo ponitur in recto: de hoc ipſo quæro, non quidem quid ſit poni in recto, ſed quid illud eſt quod ponitur in recto, ſeu quæ res illa eſt.

Secundam definitionem ſubſtantiæ dat Metaphyſicam, dicitq; ex Ariſtotele, quod ſubſtantia ſit primo ens, vel primum ſubjectum. Dicit autem ſubſtantiam eſſe primum ens naturaliter, permanenter, & intimè eſſe primum. Naturaliter quidem, id eſt ex propria & naturali virtute, & non per ſolam potentiam obedientialem; omnes enim conſentiunt albedinem miraculosè ſeparatam à ſubſtantia & ſubjecto, non eſſe ſubſtantiam, quamvis tunc acquirat eſſe ens primum. Dicit ſubſtantiam eſſe ens primum permanenter, quia conſtat apud omnes, ſubſtantiam eſſe ens primum per modum fundamenti: Unde Ariſtoteles inter alias proprietates, tribuit ſubſtantiæ prioritatem rationis & naturæ. Dicit debere eſſe intimè primum, quia ſi definitio intelligeretur de ente omnino primo, non habente ullam ſui cauſam, ſolus DEUS eſſet ſubſtantia. Nomine primi intelligendo, id, quod non habet aliud ſibi unitum & intimum alicui poſteriori, virtute ipſius exiſtente. Primum etiam eſt dupliciter, ut *quo* & ut *quod*. Primum ut *quo*, appello ipſam primitatem actualem: ut *quod* autem, eſt primitatis cauſa formalis, quæ informando ſubjectum infert efficaciter primitatem ſibi & ſubjecto unitam. *Hæc explicatio.*

Non Satisfacit I. Quia nec ex mente Ariſtotelis, nec ſecundùm limitationes adlatas recta adhuc ſtatuitur definitio. Non ſecundùm mentem Ariſtotelis, quia verba ejuſdem limitat Perez ad placitum quæ nec æquivalenter ſaltem omnia habentur in hac materia in Ariſtotele: præcipuè autem quia illic erat mens Ariſtotelis ſolùm definire, quòd ſubſtantiæ, adveniant accidentia. Limitatio non convincit, nam ſicut id quod eſt res, non eſt neceſſe ut non niſi naturaliter poſſit exiſtere ſine alio; ſufficitq; quòd poſſit exiſtere divinitus & miraculosè. Ergò etiam & ad ſubſtantiam, ſufficit quod poteſt exiſtere ſaltē miraculosè, tanquàm primum. Rurſus non ſatis intelligitur qui evadat ens primum accidens, miraculosè exiſtens ſeparatum. Limitatio Secunda non convincit quia non apparet implicantia, cur, ſi non ſubſtantia, ſaltem aliquid ſubſtantiale, non poſſit eſſe tranſiens quid, Ariſtoteleſq; ſubſtantiæ tribuit prioritatem rationis & naturæ, in quantum ſubſtantia habet rationem cauſæ, ſed hoc planè ad formalitatem cauſæ ſpectat, non autem ad Naturam ſubſtantiæ. Limitatio Tertia non convincit. Quia quæro quid ſit hoc eſſe intimè primum, cum intimitas ſpectet vel ad identificationem vel ad coëxiſtentiam localem, per quæ duo prædicata utpote alterius Categoriæ, non apparet quomodo definiri poſſit prædicamentum ſubſtantiæ. Deinde in unione ſub formalitate unionis ſpectata, non habetur ratio prioris vel poſterioris, ſed ſimultaneè ſe in unione habent, & in quantùm non ſimultaneè ſunt, jam eſt excluſio unionis, & tamen ſupponit Perez prius & poſterius in intima unione, illud ſcilicet poſterius, quod virtute illius prioris exiſtit. Deniq; non apparet, quid ille terminus primitas actualis, velit; qui item diſtinguatur à primitatis cauſa formali, cùm videatur primitatis cauſa formalis eſſe primitas actualis, ſicut formalis albedinis cauſa, eſt forma albedinis ſeu actualis albedo.

Non Satisfacit II. Quia vi hujus doctrinæ, ſequitur, formam materialem non eſſe ſubſtantiam etiam incompletam, certè enim illa non eſt ſubjectum primum, nec ens primum, cum ſupponat materiam, tanquam ſui in ſuo genere cauſam, tanquam prius ſubjectum adeoq; primum, uniturq; illi tanquam quid poſterius, virtute materialiſationis exiſtens; & ſicut accidens, ita nec illa, habet jus naturaliter exiſtendi ſine ſubjecto, quod tamen requiritur ad ſubſtantiam ex limitatione prima.

Non Satisfacit III. Quia reſtitui poſſunt quæ ſibi in contra objicit Perez.

I. Ratio Est. Vi hujus doctrinæ ſequitur perſonalitatem Angeli, quæ eſt ſubſtantialis, non eſſe ſubſtantialem, quia illi non convenit hæc definitio, ſupponit enim naturam Angeli ut ſe priorem, & quia dependet tanquā à cauſa materiali ab ipſa.

Respondetur. Naturam Angeli ſecundum ſe, non eſſe actu ens intimè primum, potuit enim uniri Perſonæ divinæ.

Contra. Quia vi hujus doctrinæ, ſequitur, ut

ut salvetur, quod personalitas Angeli, sit substantialis, ipsam naturam Angeli non esse substantiam, quia vi hujus quòd uniri possit Personæ divinæ, evadit ne sit ens primum intimè.

II. Ratio est. Præviæ dispositiones ad formam cadavericam, sunt quid intimè primum, ut quo; quia sunt causæ formæ cadavericæ & suppositalitatis consequentis.

Respondetur. Dispositiones illas habere præcedentiam momentaneam, quæ subitò præit, ac proindè non sufficit ad præcedentiam substantialem.

Contra. Præter jam dicta quia immeritò supponit dispositiones illas esse momentaneas, revera enim saltem illæ remotiores & quæ non sunt ultimæ, non habent præcedentiam momentaneam. Rursus cùm contingere possit; quòd aliquæ dispositiones tam diu durent ac formæ materiales, cur ergò non erunt substantiales, cùm ex eo dicantur dejici à conditione substantialium, quia habent momentaneam præcedentiam. Rursus hæc præcedentia momentanea est de linea durationis, quid conferet ad rationem substantialis, nec videtur posse inferri distinctionem genericam substantialis & accidentalis, quòd diu vel non diu duret.

III. Ratio Est. Creatio activa materiæ v. g. primæ est accidens, & tamen est ens primum, cum præcedat suum terminum vel certè non subsequatur.

Respondet Perez. Missis aliorum principiis, concedendo creationem esse modum accidentalem, & non esse primum intime, quia eadem primitas, id est, suppositalitas manere potest, etiam variata creatione materiæ.

Contra. Posito quod eadem suppositalitas materiæ manere possit, etiam variata creatione materiæ, nego adhuc creationem non habere rationem prioris, adeoque adhuc habebit rationem substantialis.

Explicatur IV. Substantia, fundamento habito in Hurtado. Substantia vel substantiale, est id, quod existit per se, per se autem illud existit, quo relicto & circumscriptis aliis, rejectisq; ab illo distinctis, non censetur ens quidquam essentiale, sibi amisisse. Et ita in DEO Misericordia est substantia, quia si eam auferas à DEO, non est DEUS, censeturq; aliquid essentiale sibi amisisse. Materia prima est substantia, forma item, quia si ad invicem à se circumscribantur & separentur, nihil essentiale materia, formaque amittit. Si autem circumscribas à composito formam, aliquid essentiale amittet compositum. Rursus accipe aliquod artificiale opus, cujus forma est non aliud, nisi quantitas, aliaq; accidentia sic vel ita terminata, circumscribe hæc accidentia à subjecto, nihil essentiale perdet subjectum. Per Ly autem essentiale, simpliciter excluduntur accidentia, quæ nonnisi cum certis reduplicationibus sunt essentialia, & ita calido quà calidum est, essentialis est calor, sed hæc essentialitas non est essentialitas simpliciter, sed cum addito reduplicationis vel intentionis nostræ.

Quæres II. *Quotuplex est Substantia?* Dividitur substantia in completam quæ est totum per se non ordinatum ad aliud, qualis est DEUS, Angelus, compositum substantiale. Et in substantiam incompletam, quæ est aliquid per se, sed essentialiter ordinatum ad aliud, quales sunt formæ substantiales. Substantia rursus completa dividitur in creatam & increatam, &c. Inter alias autem divisiones, est etiam divisio substantiæ in substantiam primam & secundam, nomine substantiæ primæ venit substantia individua, de hac sentit Aristoteles, quòd de subjecto non dicatur, intellige tanquam aliquid superius. Dicit rursus, quòd in subjecto non sit, quia individuum non recipitur in alio individuo. Substantia autem secunda est substantia universalis, de hac dicit Aristoteles, quòd non insit subjecto, hoc sensu quia quidquid existit, singulare est. Secundò quòd dicitur de aliquo subjecto, quia illi convenit habere inferiora & prædicari de illis. Sed circa substantiam nulla principalius agitari potest quæstio, quàm de termino substantiæ, qui est subsistentia, à cujus intellectione, multæ etiam fidei quæstiones pendent.

DIFFICULTAS I.

De Subsistentia secundùm se.

Præmitto I. *Explicationem terminorum in hac materia usitatorum.*

Substantia Est Ens Per Se Existens, & in præsenti non condistinguitur à natura & essentia, quorum terminorum differentia ex aliis locis supponitur, eadem enim entitas prout est ratio per se essendi vocatur substantia, prout est principium omnium perfectionum, vocatur natura. Unde etiam materia & forma dicuntur naturæ, quia illis competit ratio principii, & eadem entitas quatenus per eam responderi potest ad interrogationem quid est; vocatur quidditas, neque enim quando quæritur quid est hoc? licitum est respondere, per prædicamentum quantitatis; quod sit longum, vel qualitatis quod sit dulce, sed respondemus per ipsum rei esse, quòd sit homo, Leo &c. Nomen etiam græcum ὐσια appropriavit usus, ad secundam substantiam.

Subsistentia Variam Acceptionem Habet; I. enim sumitur pro quocunq; verò & non deceptorio, &, quia veritas alia est in rebus seu objectiva; alia in conceptu seu formalis, ita & subsistentia alia est rerum, alia conceptuum. De subsistentia rerum loquitur Aristoteles lib. de mundo ad Alexandrum, *quædam dicuntur in aëre habere hypostasin seu subsistentiam ut nubes, quædam verò non habere, ut Irides.* Subsistentiam con-

conceptuum exprimit illa usitata phrasis : hæc conclusio , probatio &c. non subsistit , seu non est vera. II. sumitur subsistentia pro carentia motus. III. pro eo quod fundamenti loco est, cui reliqua supponuntur. Et ita basis, est id, supra quod columna subsistit. IV. pro eo quod existit & excludit actualem inhærentiam. Et sic accidentia Eucharistica, dicuntur subsistere sine subjecto. V. sumitur etiam subsistentia pro quocunque in rerum natura existente. Cæterum subsistentia (prout hic de illa) accipitur potissimum pro complemento ultimo substantiæ mox explicando : sic subsistentiam sumptam, appellat usus hypostasim.

ADDO tamen in rigore Philosophico loquendo malam esse hanc locutionem : Subsistentia Petri, subsistentia Pauli, sed dici deberet: subsistentia Petrus, subsistentia Paulus, Ly enim v. g. subsistentia Petri ex modo loquendi, significat subsistentiam, esse quasi partem aliquam Petri, esseq; illam in Petro haberiq; ab illo, cujus oppositum sentiendum est de subsistentia ut infra dicetur. Colligere id est ex S. Thoma 3. par. q. 2. ar. 3. in Th. Et in quodlibeticis quæst. q. 9. ar. 2.

PERSONA. INTERDUM SUMITUR PRO CONCRETO, INTERDUM PRO ABSTRACTO. Sumpta pro concreto dicit naturam & subsistentiam. Sumpta autem pro abstracto, dicit idem quod subsistentia, cum hoc tamen discrimine, quia ratio subsistentiæ est quid commune ad suppositum rationale & irrationale, nomen autem Personæ, denotat nonnisi substantiam rationalē. Hinc Personam definit Boëtius, rationalis naturæ individuam substantiam.

SUPPOSITUM. MULTIPLICEM HABET SUI ACCEPTIONEM. Interdum enim suppositum sumitur physicè, quomodo se habet materia ad formam, interdum sumitur Logicè, quomodo particulare dicitur esse sub universali, seu suppositum universali, concretum sub abstracto &c. Sumitur deniq; metaphysicè & prout hic de illo h. e. pro concreto ex natura & subsistentia. Interdum etiam sumitur pro ipsa subsistentia. Cæterum qui admittunt subsistentiam absolutam in Divinis, non concedent idem esse subsistentiam & personam. Suppositum sic sumptum plures habet sui denominationes, vocatur enim res naturæ, quia cum hypostasis non conveniat nisi primis substantiis seu individuis, quæ sola realiter & non per intentionem existunt, hinc benè suppositum vocatur res naturæ, quia scilicet non convenit nisi realiter existentibus. Rursus idem suppositum vocatur hoc aliquid, ad significandum triplicem determinationem entis subsistentis. I. quæ excludat universalitatem substantiarum secundarum. II. quæ excludat rationem individui vagi. III. quæ excludat rationem partis, adeoq; indicet vel constituat hoc vel illud totum.

PRÆMITTO II. *Aristoteles si non agnoscit dari alietatem inter substantiam & subsistentiam, saltem fundamentum dedit in sua purè naturali Philosophia, disceptandi: annon esset distincta,* nam in Logicis I. Post. t. 9. inter 4. modos, quibus aliquid de alio per se dicitur, numerat hunc tertium: cùm aliquid non dicitur de subjecto aliquo, estque substantia, & hoc aliquid significat quod propriissime in subsistentiam cadit de quo infra. In Physicis I. de anima t. 64. *Humanitas inquit non stat nec ambulat sed homo.* In Metaphysicis 5. Metaph. t. 16. duobus modis asserit substantiam dici in quantum est *Quod quid*, qualis est forma & species, & in quantum est ipsum ultimum subjectum, quod de alio non dicitur. Jam verò per nos esse ultimum subjectum, est ens per se, esse autem ens per se, est solum ac separatum ab omni alio existere, ita autem existere, est esse substantiam individuam per quam definitur subsistentia à Boëtio.

PRÆMITTO III. *Quænam fuerunt controversiæ in Ecclesia de ista materia, I. Controversia fuit excitata ab Arianis*, quæ impugnabat naturam potius ipsam & Deitatem, quàm Personam, dum aliqui secundam Personam creaturam ab æterno conditam, alii nonnisi ex generatione materna productam, alii minorem DEUM dicebant. *Opposita illi controversia* fuit Sabellianorum quæ magis circa subsistentias & personas versabatur, tollebat enim distinctionem Personarum, quibus accesserunt Patropassiani, qui dicebant Patrem pro nobis passum esse. &c. *II. Controversia fuit excitata à Nestorio*, qui non solùm duas naturas sed & duas Personas in Christo ponebat, quanquam non tam id docebat quam id potius sequebatur ex doctrina Nestoris, pernegabat enim se admittere duas Personas in Christo, quod expressit Cyrillus Epist. 8. ad Clerum Constantin. &c. *Quandoquidem inquit scopum habent duos prædicare Christos ac duos Filios ac hominem seorsim & DEUM, seorsim constituere, eoq; stabilito solarum personarum unitionem asserunt, ideò versutè agunt & excusationes in peccatis fingunt.* Vide Petavium de Incarn. lib. 5. c. 9. Cui oppositus fuit error Eutichetis, duas personas cum Ecclesia negabat, sed contra Ecclesiam & contra Nestorium, etiam duas naturas Christo auferebat, quæ secta divisa fuit, alii enim dicebant ex duabus naturis factam esse unam, utebanturque similitudine Athanasii, qui adfert similitudinem unionis corporis & animæ ad explicandam unionem hypostaticam, alii dicebant non mutatas esse duas naturas, in tertiam, sed humanam integram, non mansisse. de sensu Eutichetis prolixè discurrit Lugo de Incarn. tota Disp. 9. *III. Controversia erat intra terminos Catholicæ fidei*, eratq; non de re, sed de sola voce quid scilicet hæc vox οὐσία quid hypostasis significaret. Hieron. Epist. ad Damas. 57. renuebat admittere tres hypostases in DEO, ne videretur tres naturas admittere.

Gregor. Nazianz. Orat. 12. & Damasc. lib. 1. a. 8. etiam nomen οὐσία à DEO secernebat, eo quod nomen substantiæ importet rationem subjectantem accidentia; DEUS autem accidentium capax non est. Vide August. l. 7. de Tr. c. 5. Rursus Athanas. Epist. ad Afric. *Hypostasis ait est una.* Similia habet Orat. 5. contra Arrian. Cyrillus Hierос. Cat. 6. ait *DEUM esse multinominem & omnipotentem & unius modi hypostasis.* Concilia tamen Constantinopol. I. Chalcedon. II. distinxerunt illas voces & ante illa Dionis: Areopag. c. 2. de Ecclesiast. hyerarchia, ubi de baptismo loquens, *ter inquit ipsum mergit Antistes, ad tres ejus qui initiatur demersiones, & emersiones trinam Divinæ felicitatis invocans hypostasim.* Gregor. Nazianz. Orat. 72. dicit de Deo, unum esse Usia, trinum hypostasibus. Quia ipsa in re duplex fuit controversia, prima merè græca, an idem sit Usia & hypostasis, alia autem controversia fuit de latina traductione an idem esset Usia & latinum substantia, an idem hypostasis & persona seu subsistentia. De hac secunda citatus Hieronymus discurrebat. *Interrogamus, inquit, quid tres hypostases, esse arbitrentur, intellige tres Personas subsistentes, ajunt, respondemus nos ita credere.* Et subdit, nihilominus taceantur tres hypostases si placet, & una teneatur.

Punctum Difficultatis I.

Quid definitivè Subsistentia?

PRÆMITTO I. *Quid sit esse individuum seu substantiam primam?* revocoq; breviter aliud esse individuum primò intentionaliter de quo egi de Unitate, aliud individuum, secundò intentionaliter de quo in Logicis, utroq; modo sumptum concipi potest & tanquam aliquid positivum, & tanquam aliquid negativum. Individuum primò intentionaliter positivè tamen acceptum, est ipsa entitas, radix indivisionis in aliud se, negativè autem acceptum, est ipsa negatio divisionis in aliud se. Individuum secundò intentionaliter positivè acceptum, est id quod subest speciei & prædicatur de uno. Negativè autem acceptum, est id quod non prædicatur de multis. Ex hoc autem collige individuum involvere incommunicabilitatem: nam nec plura esse, nec de pluribus prædicari potest. Et quia incommunicabilitas opponitur communicabilitati quot modis dicitur communicabile, tot modis dicetur incommunicabile individuum: jam autem communicabile aut communicatum, aliud est communicabile alteri, ut subjecto inhæsionis, & sic est accidens. Individuum autem quod est Petrus, non potest esse accidens, aut est communicabile alteri ut inferiori, & sic individuum incommunicabile est, quia nil habet se inferius, aut denique est communicabile ut toti, & hoc repugnat individuo, si per se stet. Porrò individuum spectare ad rationem Personæ, colligitur ex proportione & habitudinibus utriusque, sicut individuum, non potest prædicari de pluribus, sic nec Persona, individuum dicit incommunicabilitatem, dicit & Persona. Hinc S. Thom. 3. q. 3. art. 1. ad 2. Personam dicit appellari incommunicabile, quia non potest prædicari de pluribus. Rursus individuum coincidit cum particulari, rationem autem Personæ coincidere cum particulari infra videbimus. Deniq; individuum infert incommunicabilitatem, infert & subsistentia, quæ neque potest communicari alteri ut subjecto per modum accidentis, neque ut inferiori, cum non sit universalium, neque communicari potest toti ut pars, quia est rei totalitas ut dicetur.

PRÆMITTO II. *Quid sit habere rationem totius;* Explicatur hoc inprimis in sententia Aristotelis, qui 5. Metaph. ait: *Totum est à quo nulla pars abest, eorum ex quibus totum naturâ dicitur.* Rursus quid sit habere rationem totius benè explicatur per negationem partis, seu per non habere imperfectiones partis, quæ omnia explicat Philosophus ibid. t. 30. *Partes esse ex quibus totum componitur aut in quas aliquid dividi potest, sive hoc sit quantum ut duo respectu trium, sive non quantum, quomodo genus, est pars speciei,* unde ulterius inferebat infinitum quod appellabat, accipere extra; habere potius rationem partis, sicut enim pars, est id propter quod in toto est aliquid accipere extra. Numerat Aristot. imperfectiones partis has; I. perfectione & entitate minorem esse toto. II. habere se ad totum ut materiam ad formam ex 2 Phys. t. 31. III. quod se habet ad totum sicut habitum ad habens ex 5. Metaph. tex. 29. & quod inde sequitur pars non est sua sed totius, habeturq; non habet. Unde etiam dicit 1. Polit. c. 3. *Pars, inquit, non solum est alterius, sed etiam omninò alterius, ut servus non solum est ad dominum, sed omninò Domini.* IV. quod esse potius toti competat quàm parti ex 2. Metaph. t. 46. & quia partes sunt potius inchoatio entis quàm ens, totumq; respectu illarum, habet rationem completi & integri. V. Quòd illam esse unitam melius sit ipsi, hinc etiam communicabilis est, perficiturq; in toto. Denique partis non est agere sed totius ex 1. de Anima t. 64. Porrò rationem substantiæ non habere rationem partis, ex antiquioribus docet Theodorus Abucara Opusc. 29. Hinc inter notas hypostaseos censet, quòd hypostasis inquit, non sit pars, & subdit, *non sufficit naturam componi ex propriis notis ad constituendam hypostasim, sed ad hoc concurrere insuper oportet ut non sit pars.* S. Thom. Opus 2. contra Græcos c. 6. rationem reddit cur manus in homine non habeat rationem subsistentis, quia habetur à toto. Sed de hoc loco infra. Similia habet in 3. d. 5. q. 1. ar. 3. ad 3. & q. 2. a. 2. ad 2. ubi rationem reddens cur anima separata non sit Persona, quia potentia est pars. Et Leonti Bizantius lib. adversus Nestorium & Eutich. similia habet.

PRÆMITTO III. *Quid sit habere rationem perfecti*, quod explicat Aristoteles 5. Metaph. c. 16. perfectum est illud, extra quod, non potest ulla accipi particula, velut tempus, uniuscujusq; perfectum hoc dicitur extra quod non potest ullum tempus accipi, quod pars sit istius temporis, & subdit infra. *Vnumquodq; enim tum est perfectum, & omnis substantia tunc est perfecta, cùm secundum propriæ virtutis speciem, nulla deest pars ejus magnitudinis, quam natura sua requirit.* Ly autem magnitudo sumitur hic non pro quantitate, sed pro tali vel tali connexione prædicatorum. In idem recidit doctrina Aug. qui tr. 102. in Joan. *Plenum, inquit, tantum est, ut aliquid ei jam non sit addendum*, unde colligis rationem perfecti coincidere cum ratione totius, licèt sint aliquomodo distincta. Notat autem Petavius lib. 5. de Incarn. c. 8. n. 6. Perfectum in triplici differentia sumi ab Aristotele; I. perfectum in quantitate hocq; descripsit. Perfectum inquit est extra quod nulla est pars illius. II. Perfectum in qualitate, quo nihil est in aliquo genere præstantius, quomodo dicitur perfectus medicus. III. sumitur perfectum per ordinem ad finem. Ea enim quæ finem suum obtinent, perfecta dicuntur terminataque. Jam autem ad hypostasim pertinere ut sit ratio perfecta, docet expresse S. Thom. loco citato contra Græcos: *Humana, inquit, natura in Christo non est accidens sed substantia, non universalis sed particularis, nec tamen hypostasis dicitur, quia assumitur à principaliori.* Idem habet 3. p. 9. a. 2. ad 3. Ubi pro ratione reddit cur manus non sit Persona, quia non per se existit, sed in quodã perfectiori, scilicet in toto; his præmissis.

DICENDUM EST. *Subsistentiam esse substantiam primam seu ipsum individuum puout dicit rationem totius & perfecti.*

PROBATUR I. Methodo resolutiva. Subsistentia non est nihil, subsistentiis enim differre, non est nihilo differre. Si autem subsistentia est ens, ergò est vel accidens, vel substantia, non est accidens, quia aliàs non esset completivum substantiæ in esse per se stantis, si ipsa non potest stare, nisi in alio sicut accidens. Si autem est subsistentia substantia, ergò vel est substantia prima vel secunda, sed non est substantia secunda, quia hæc est universalis, communicabilis, prædicabilis de multis, quæ omnia subsistentiæ non conveniunt. Rursus cui competit esse substantiam, vel est pars, vel totum, subsistentia non est pars, quia illi non competunt imperfectiones & prædicata partis supra recensita, ergò est subsistentia dicens rationem totius, adeoque & perfecta atque adeò colligendo in unum divisiones. Erit substantia prima, prout dicet rationem totius.

PROBATUR II. Quia enumerata prædicata conveniunt subsistentiæ quà tali, omni, soli & semper proceditque definitio per talia prædicata, quibus ex modo concipiendi non dantur priora.

PROBATUR III. Quia omnia alia prædicata, per quæ ab aliis definiri solet subsistentia, revocantur ad prædicta, quod signum est illam procedere per prima, includereq; radicem reliquorum. Et ita definitio illa subsistentiæ est terminus seu complementum naturæ, coincidit cum datâ definitione, quia sicut totum per Aristotelem, est id, cujus nihil est extra, ita idem terminum definiens, dicit esse ultimum cujuscunq;. Revocatur item definitio Boëtii per substantiam individuam, intelligendo incommunicabilem alteri per modum partis. Revocatur definitio illorum qui subsistentiam definiunt per negationem unionis ad perfectius, si enim natura habet rationem totius, pars non est, si pars non est, nihil est in illo subsistente, quod sit perfectius cui illa uniri deberet. Non utor tamen hac definitione, quia procedit per prædicata negativa quæ in ente positivo non sunt prima.

ADDENDÆ HIC SUNT auctoritates PP. subsistentias Trinitatis per esse totius & perfecti explicantium. Talis est locus Nazianz. de fide Orat. 49. Col. 3. inter medium & finem ubi dicens Filium esse de Patre inquit *totum de toto, integrum de integro, perfectum de perfecto*. Hilar. lit. 3. de Trinit. Column. antepenult. *Patrem in Filio & Filium in Patre esse, plenitudo Divinitatis in utroq; perfecta est.* Athanas. Orat. contra Gregal. Sabel. *Vniversa plenitudo & integritas Deitatis, est Pater ut Pater, universa item plenitudo Deitatis, est Filius ut Filius.* Et tamen hæ reduplicationes de personis indubiè procedunt. Damasc. lib. 1. de fide c. 10. *Non ex tribus imperfectis unã perfectam naturam compositam intelligamus, sed in tribus perfectis Personis unam simplicem substantiam, super perfectam, & ante perfectam.* Quem locum pulchrè commentatur Ruiz. Disp. 30. Se. 7 Substantia non dicitur ante perfecta quasi sit perfecta prius quàm adveniant subsistentiæ, sicut non dicetur superperfecta, quia perfectione superat subsistentias, sed illud ante & super dic tur comparatione cujuscunque perfectionis creatæ. Theorianus tom. 11. bibl. Patrum ut cum citat Petav. lib. 2. de Incarnat. c. 3. n. 9. *Quid inquit est per se subsistens? quod per se est, non propter aliud, neq; in altero habet esse, hoc est, quod non indiget aliquo alio extra se, ut existat.* Planè quasi phrasi nostra diceret, quòd non habeat rationem partis in alio, sed rationem totius.

OBJICITUR I. Si subsistentia, est substantia individua, ergò quot sunt personæ, tot erunt substantiæ individuæ. Ergo in Divinis dabuntur tres substantiæ Divinæ, ergò & tres Dii individui.

RESPONDET I. S. Thom. q. 7. de potentia. Substantiam dupliciter sumi pro essentia, & hæc una in Divinis; secundò pro hypostasi, & hæ tres in Divinis, propter æquivocationem tamen, non debent dici tres substantiæ individuæ.

RESPONDETUR II. Neg. sequelam, quia ea quæ

ea quæ per connotata explicantur multiplicatis suis connotatis, non est necesse multiplicari secundùm id quod dicunt in recto. Sic v.g. multiplicatis Paternitatibus non est necesse multiplicari secundùm id quod dicunt in recto. Sic v.g. multiplicatis Paternitatibus non est necesse multiplicari entitates Patris, in relatione item transcendentali multiplicatis connotatis terminorum, v.g. effectuum & causabilium, non est necesse multiplicari ipsam entitatem causæ, & sic de reliquis connotatis, cum ergò à subsistentia, ratio substantiæ primæ, importetur nonnisi in recto, ratio autem totius pro obliquo, multiplicatis habentibus tribus rationem totius, non erit necesse multiplicari ipsas substantias, verè autem in Divinis dici potest, quod habeant tres rationem totius, neque enim ad se comparantur ut partes, quòd si non sunt tres substantiæ individuæ, non erunt tres Dii individui.

Instabis. Natura divina prout condistincta à subsistentia non est universalis, ergò est individua & tamen non Persona. Ergò ratio Personæ non consistit in ratione substantiæ individuæ.

Respondetur. Nomine naturæ individuæ duo venire. Primò ratio incommunicabilis alteri ullo modo, & hæc non competit naturæ Divinæ quæ communicatur tribus Divinis suppositis, & tamen ratio incommunicabilis, est ratio constitutiva subsistentiæ. II. Ratio individui supponit pro non divisibili in aliam entitatem; hæc ratio competit naturæ Divinæ, sed non constituit differentialiter Personam.

Objicitur II. Hæc definitio coincidit cum definitione Boëtii quæ admitti non debet. Nam humanitas Christi est substantia individua naturæ rationalis, & tamen non habet Christus Personam humanam.

Respondetur. Prædictam definitionem si rectè intelligatur admitti posse, nempe si nomine individui intelligatur natura, non illa quæ est indivisibilis in aliam entitatem, sed quæ nullo modo est communicata alteri.

Instabis. Formalitas illa quæ constituit subsistentiam, vel est totalitas prædicatorum essentialium, vel est aliqua alia totalitas, si est totalitas prædicatorum essentialium, Ergò natura humana Christi erat inassumibilis, quia implicat ut substantia prædicatis suis essentialibus careat. Quod si subsistentia importet aliquid aliud & non totalitatem prædicatorum essentialium, quæ illa totalitas est?

Respondetur. Totalitatem hîc accipi prout est radix negationis esse partem, esse in alio &c. similia.

Objicitur III. Patres ordinariè explicant subsistentiam per naturam, una cum accidentibus sumptam.

Respondetur ad explicandam subsistentiam, assumi accidentia, tanquam aliquid notius, non tanquam quidditativum quid, ad eum modum quoad explicandam individuationem accipit S. Thom. materiam signatam, nonnisi tanquam aliquid notius.

Objicitur IV. Si persona esset substantia individua prout habet rationem totius. Ergò quoties mutatur ratio totius ut mutatur in omni nutritione, toties mutabitur Persona.

Respondetur. Probaturum hoc argumentum quod toties mutetur relatio paternitatis, quoties mutatur entitas Patris qui est Pater. Directè autem dici potest quod quoties mutatur ratio substantiæ individuæ, secundùm quod individua est h. e. quoties ex incommunicata, communicata, ex tota in rationem partis transit, toties mutatur Persona, licèt non mutetur mutatione alia posita.

Addo Hic ad non pauca solvenda, quod aliud sit habere naturam totam & aliud habere se illam per modum totius. Nam humanitas Christi est tota, non tamen habet rationem totius, hoc autem quod habet rationem totius, illud est subsistens. Et sicut quando gutta A & gutta B. uniuntur utraque est tota, nec habet rationem totius, ita & in præsenti.

Punctum Difficultatis 2.

De Distinctione Subsistentiæ à Naturâ.

Durandus & Henricus *distinguunt subsistentiam à natura, sola ratione*, ita sicut distinguitur ens & entitas. *Scotistæ distinguunt illam ex natura rei*, & per certas quasdam negationes quas duas ponunt. Primam negationem aptitudinis ad dependendum ab alio, tanquam à supposito, quam negationem quia non dicit anima separata, non est Persona. Secundò negatio quam dicit substantia, est negatio actualis dependentiæ, ab alio supposito, quam negationem, quia non dicit humanitas Christi, fit, ut non habeat propriam Personam. *Modaliter subsistentiam distinguunt* ex nostris Suar. uterq; Vasq. Lugo. Realiter simpliciter distinguunt Hurtadus & Arriaga.

I. Sententia in hoc habet difficultatem, quia si subsistentia & natura ante actum nostri intellectus non distinguantur. Ergò nemine cogitante, quidquid competit uni, competit & alteri, aliàs si non competeret, ergò ratione illius non competentis, idq; nemine cogitante, alietatem habent adeoq; distinctionem. Porrò nemine cogitante competit naturæ assumi à verbo, ergò & personæ competit assumi, cujus oppositum fides docet.

II. Sententia in quantùm recurrit ad distinctionem ex natura rei, alias jam refutata manet, in quantum autem recurrit ad negationes non satisfacit. Tum quia hujus negationis talis, debet ostendi aliquod positivum fundamentum, & hoc potius salvabit rationem Personæ. Si enim illi negationem divisionis in plura, dicunt fundari in aliquo positivo, consequenter etiam hic idem

idem dicere debent. Procedit ergò ratio a pari in illorum principiis. Tum quia si negationes illæ, faciendo subsistentiam differre tantùm ex natura rei, à naturâ, nihilominus hoc præstant ut communicetur natura humana non communicata subsistentia humana, salvat hæc sententia in creatis contradictoria communicari & non communicari, quod est invehere mysterium Trinitatis in creata, de quo argumento aliàs. Tum quia hæ negationes supponunt id de quo quæritur: supponunt enim negationem aptitudinis uniri alteri tanquã supposito, de quo ipso formalissimè quæritur, quid tandem & quomodo distinctũ sit?

III. SENTENTIA impugnari ordinariè solet quod non sint multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas modalis vel realis distinctionis inter naturam & subsistentiam. Inter has sententias mediam viam ineundo.

DICENDUM I. *Subsistentiam secundùm id quod dicit in recto non distingui nemine cogitante à natura.*

PROBATUR I. Variis auctoritatibus quas lege apud Tiphanum opusc. de subsist. & apud Petav. tom. II. dogm. Theolog. lib. 2. &c.

I. AUCTORITAS est negativa, quia Patres disputantes cum Nestorianis & Eutychianis, nunquam leguntur meminisse superadditæ entitative Personæ. Et licèt ordinariè auctoritates negativæ, parùm convincunt, tunc tamen convincunt, quando aliquid non est dictum à Patribus, & tamen locus erat proprius dicendi, & quando procedunt dogmatisando in illo genere. In his enim defuisset illis specialis illuminatio, si hoc non tetigissent: quod præsumi de DEO non debet. Hæc autem concurrunt in præsenti.

II. AUCTORITAS. Quia nunquam fuit negata à PP. hæc propositio. Persona est individua & completæ naturæ rationalis substantia cum proprietatibus, falsa autem est hæc propositio apud oppositos, cum subsistentia non sit ipsa substantia, sed superadditum substantiæ. Quod autem propositionem illam non negarint PP. inde colligitur, quia Acephalus quærebat ex Rustico Diacono ut habetur Tom. 6. Bibl. novæ PP. quid haberet minus natura Christi præ Personis humanis? non respondit Rusticus non habet entitatem superadditam, sed respondit nihil habet minus, sed tantùm ex hoc quod sit unita, ex hoc quod habeat rationem partis in Christo, non esse perfectam.

III. AUCTORITAS. Hypostasis præ Hypostatico dicit aliquam entitatem, nomine autem hypostatici, venit natura, & tamen per PP. hypostasis præ hypostatico non dicit aliquam entitatem. Ita B. Theodor. Tom. novæ Bibl. 9. *Est aliquid, inquit, quod dicitur hypostaticum, & aliquid quod dicitur hypostasis, & est commune utriq; componi ex natura & proprietatibus, differunt tamen, quia hypostati cum est pars alicujus, hypostasis autem, non est pars.* Similia habet S. Maximus in Epist. ad Georgium.

IV. AUCTORITAS. Falsa est per oppositos hæc propositio, quòd nemine cogitante non sit distincta Persona à substantia, vera autem per PP. Unde Maxim. Martyr. in Dial. X. contra Anomæos ut scribit Demetrius Cydonis in libro de processione Spiritus S. concessit dictam propositionem. Cum enim Anomæus dixisset inquit Demetrius aliud est substantia, aliud hypostasis, S. Maximus respondit, aliud & aliud, sed non ut res, illo verò objiciente, igitur fiet compositio. Sanctus occurrit, aliud & aliud dixi non ut rem, sed ita ut aliud significet substantia aliud hypostasis, sicut granum frumenti dicitur & est semen & fructus.

V. AUCTORITAS EST. Hypostasis ad naturam per oppositos non habet se per modum particularis ad commune & per modum speciei ad Genus, hæc enim non distinguuntur, realiter nemine cogitante, sed per Patres ita se habet hypostasis ad naturam quod probatur. Basil. Ep. ad Greg. Niss. & Epist. 149. *qua est, inquit, ratio communis ad proprium, eandem habet Usia ad hypostasim.* Et infra Epist. 191. idem repetit. Idem habet Cyrill. Alexand. dial. 1. de Trinit. Theodor. dial. 1. contra hæreticos. *Secundum, inquit, doctrinam Patrum quam habet differentiam à proprio commune, vel genus à specie & individuo, eam habet Usia ab hypostasi.* Author libri de definitionibus qui adscribi solet Athanasio eadem repetit: *Usia, inquit, genus, natura, forma, una res est, persona verò, character, hypostasis, individuum, proprium, etiam ipsa sunt unum.* S. Damasc. lib. 3. c. 6. *Commune est substantia, ut species, particulare verò hypostasis: particulare verò dicitur, non quod aliquam partem habeat naturæ, aliam non habeat, sed particulare numero, tanquam individuum.*

Quod attinet auctoritates S. Thomæ.

I. EST. Falsa est hæc propositio apud oppositos, quod deesse Personam Christo, non sit deesse perfectionem aliquam naturæ, unde enim excogitabiliter argui potest, quòd aliquid sit perfectio, inde inferetur, etiam subsistere, esse perfectionem. Per S. autem Thomam vera est hæc propositio, ergò apparet S. Thom. non esse pro illis. Minor probatur ex 3. parte q. 4. Artic. 2. ad 2. *Dicendum, inquit, quod naturæ assumptæ non desit propria personalitas, ob defectum alicujus quod ad perfectionem naturæ humanæ pertineat, sed per additionem alicujus, quod est super naturam humanã, quod est unio, ad Divinam Personam.*

RESPONDEBIS non deesse quidquam perfectionis naturæ qua natura est, deesse tamen perfectionem, qua subsistens est.

CONTRA. Quia si sensisset aliquid reale abesse, dum abest Persona, non dixisset quod hoc fiat per additionem alicujus, sed dixisset, quod fiat deperditione alicujus, quia non habere personam per oppositos formaliter, fit per negationem alicujus entitatis.

II. AUCTORITAS EST. Falsa est per oppositos

positos hæc propositio ; quod si dimitteretur humanitas à Verbo, hoc ipso fore personatum, vera autem est per S. Thomam, ergò apparet oppositos non idem cum S. Thoma sentire. Minor probatur ex quæstion. de Unione VERBI, & in compend. Theolog. c. 211.

Probatur II. Ratione Theologica. Quia si concederetur subsistentia distincta à natura, non posset commodè & ad mentem Patrum explicari mysterium Incarnationis. Quod ipsum probatur. Quia carentia Personæ humanæ in Christo vel poterat non esse, vel non poterat non esse, si primum. Ergò contra Nestorium non procedent efficaciter argumenta Patrum, quæ supponunt ordinariè, non posse assumi Personam humanam cum natura, si secundum contra erit, quia sequeretur repugnare DEO aliquid creatum contra August. lib. 12. de Civit. c. 2. lib. de fide & Symb. c. 4. Contra Maximum opusc. ad Marinum discip *Nihil enim naturalium, inquit, sicut & ipsa prorsus natura, auctori naturæ unquam repugnat*, etsi aliquid creatum dicit positivam contrarietatem ad assumi, dicent Monotelitæ, non potuisse assumi voluntatem humanam, locosq; Scripturæ, dicent non posse simpliciter accipi, quia repugnat voluntatem assumi.

Probatur III. Argumento negativo, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas ponendæ subsistentiæ, quæ secundùm id quod dicit in recto distinguatur à substantia. Si enim esset aliqua necessitas hæc esset, quia Christus assumpsit naturam humanam & non assumpsit subsistentiam, sed hoc totum salvari potest, sine distinctione entitativa subsistentiæ à naturâ, secundùm id quod dicit in recto, salvandoq; subsistentiam per hoc, quòd sit natura, habens se per modum totius. Quod ipsum probatur. Una gutta sola, additione ad aliam guttam, & sine productione ullius entitatis positivæ, amittit rationem totius, triangulus desinit esse triangulus sola additione novi anguli, litera desinit esse litera & incipit esse Syllaba sola additione literæ sine deperditione ullius positivi. Formæ totales, ossis, nervi, &c. desinunt esse totales, sola additione formæ viventis in sententia, tenentium formas partiales, ratio uniûs, exclusiva alterius, amittitur additione alterius, sine ulla deperditione. Quod ipsum in hoc universaliter resolvitur. Quia potest abesse ratio totius sine ulla deperditione alicujus entitativi.

Confirmatur. Contra eos qui eam distinguunt modaliter, effectumq; illius formalem, ponunt ex stere per se, non in alio. Non producat DEUS entitatem superadditam Personæ v. g. humanæ, & non uniat illam cum ullo alio, hoc enim non repugnat, quæro vel erit in alio vel non erit, si erit in alio, ergò supponetur unita, cum supponatur non unita, si non erit in alio. Ergò habebit effectum formalem non essendi in alio, qui est effectus formalis subsistentiæ sine subsistentia.

Dicendum II. *Ratione connotati nemine cogitante distinctam esse subsistentiam à natura non subsistente.*

Probatur. Quia subsistens nemine cogitante, importat connotatum : habentis se per modum totius, & natura non subsistens, dicit negationem hujus connotati, ergò ratione hujus connotati, nemine cogitante distinguuntur. Consequenter & ipsa subsistentia distinguetur nemine cogitante ratione connotati à natura, quia subsistentia ut probatur, importat rationem totius, non importat præcisè natura, subsistentia fundat esse nonnisi in se & non in alio, quod non fundat se sola natura.

Dicendum III. *Quoniam vis ex phrasibus PP. non colligatur distinctio entitativa subsistentiæ ut videre erit in solutione objectionum, planior tamen est modus defendendi illam esse distinctam entitativè.*

Probatur I. Quia planius cognoscitur separatio entis ab ente quàm separatio nonnisi connotativa.

Probatur II. Quia posita distinctione entitativa subsistentiæ à natura, planius salvatur hoc principium, quomodo sint actiones suppositorum.

Probatur III. Quia planius salvatur, quomodo à Persona VERBI infinitantur & dignificantur, actiones, constituanturq; unum per se fundativum communicationis Idiomatum; Quia tamen maxima est difficultas de prima & secunda conclusione, illa præmunienda erit solutione objectorum.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicit I. Lugo. Christus assumpsit naturam humanam, & non assumpsit Personam. Ergò persona addit aliquid positivum supra naturam humanam.

Respondetur. dist. conseq. Ergò Persona addit aliquid positivum ratione connotati Conced. ratione ejus quod dicit pro subjecto & in recto. Nego Conseq.

Instat I. Hujus propositionis definitæ à Conciliis; Verbum non assumpsit Personam humanam sed naturam, hujus inquam propositionis sensus esset, natura humana assumpta à Verbo, non mansit per se existens sine unione ad Verbum, quòd adeò clarum est, ut esset ridiculum & indignum omninò, quod ab Ecclesia universali ut fidei dogma definiretur.

Respondetur. Retorquendo argumentum quòd per Lugo reddantur ridiculæ definitiones Patrum, quia per illum dictæ propositionis hic foret sensus. Verbum assumpsit solam naturam humanã, & non assumpsit entitatem superadditam naturæ seu quæ non est natura humana, quod si ridiculum non est, nec prius ridicu-

lum

lum erit. Rursus dictæ propositionis hic foret sensus. Verbum assumpsit naturam, quæ non mansit per se existens. Quis autem dubitat quod si assumpta unitaq; est, non manserit per se in se & independenter ab existendo in alio.

CATEGORICE AD ARGUMENTUM. Duplex potest cogitari unio inter naturam humanam & Verbum, una merè accidentaria, quæ sita sit in excellentia quadam gratiæ, cum quadam communicatione dignitatis, potestatis, retenta tamen tota ratione essendi in se ut explicat S. Th. 3. p. q. 2. ar. 6. Et talem admittebat Nestorius ut habetur in Concil. 5. Anthematismo 4. Ubi dicit Concilium: Unitionem naturarum duarum in sententiâ Nestoris, fuisse secundùm gratiam vel secundùm operationem, vel secundùm dignitatem, vel secundùm æqualitatem honoris, vel secundùm auctoritatem vel relationem, aut affectum, aut virtutem, vel secundùm bonam voluntatem. Quando autem volebat Nestor, secundùm relationem factam esse unitionem in Christo, per relationem non intelligit dialecticam relationem, sed intelligit rejectionem in alium ut ad auctorem vel participem, ad eum modum, quo Moyses populo murmuranti dixit: non contra nos est murmur vestrum sed contra Dominum. Hunc fuisse sensum Nestorii testatur, Cyrill. dial. de uno Christo. Quando item dicit factam esse unitionem secundùm operationem, hoc solùm vult, quòd Christus fuerit instrumentum Divinitatis, quæ conjunctio, nullam substantialem unionem importat. Colligitur hic sensus Nestorii ex Gregor. Nazianz. Orat. 1. ad Cledonium. Immò docuit factam esse unitionem in Christo etiam secundùm Personam ut habetur apud Cyrill. lib. de recta fide, ubi ex sententia Nestorii dicit Christum hominem fuisse communem, ex muliere natum, qui per incrementum perq; propriam & humanam entitatem, honore se dignum præstitit personali cum divino Verbo consociatione. Idem docet de Nestorianis Cyrillus Epist. 2. ad Nestor. Joan. Damascen. 3. de fide quæ illius doctrina ita intelligenda est, quod voluerit unitionem factam duarum personarum, vel quod dixerit Personam Christi substituerit pro se DEUS, ut in Dialogo, sustinet aliquis personam Regis, ita Christus habebat personam DEI vide Petav. de Incarn. l. 3. c. 7. n. 15. Ex quibus dictis in illa propositione Verbum assumpsit non Personam humanam sed naturam nihil erit superabundans, nec facit sensum ridiculum. Sed hunc quod ita assumpserit naturam humanam, ut nulla intercesserit Personarum unio, qualem adstruebat Nestorius. Item, ita assumpsit naturam humanam, ut non fuerit assumptio illa accidentalis, sed per exclusionem Personæ, cujus retentio facit semper unionem accidentalem. Et hæc de prima unione. Ad secundam quod attinet alia est unio substantialis, quam sequitur, ut per se non existat natura humana. Et hanc unionem ut declararet Concilium, præter assumptionem naturæ, exprimit etiam non assumptionem Personæ. Quia verò dicta objectio, non tam nostram sententiam tangit, quam explicantium subsistentiam per negationem unionis, requirenti sensum dicti axiomatis ex nostris principiis hoc responderi potest. Natura humana assumpta non habet rationem totius in Verbo, quia illi substantialiter unitur.

INSTAT II. IDEM. Quia si præcisè ex eo natura humana amittit propriam Personalitatem, quia unitur Verbo, ergò etiam Verbum eo ipso quod uniatur humanitati amittet propriam Personalitatem.

RESPONDETUR. I. à Pontio. Sicut si uniretur Persona humana, hoc ipso deberet manere Persona humana, sic quia humanitati unitur Persona divina, hoc ipso debet manere Persona divina. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT, quia reducit ad impossibile argumentum, nempe & mansuram Personam divinam utpote quæ uniretur, & non mansuram quia modus perdendæ subsistentiæ, est unio, qua etiam gaudet Verbum. *Hinc aliter.*

RESPONDETUR. II. Hanc ipsam objectionem opposuisse sibi Maxentium Dial. 2. contra Nestorianos tom. 4. Bibl. PP. Col. 4. 7. 8. ut est apud Petavium lib. 3. de Incarn. c. 15. n. 7. *Omne compositum, inquiunt Nestoriani, partibus constare, partem autem minus esse, quàm totum. Ac proinde si DEUS Verbum pars est Christi, quem ex humanitate & divinitate compositum, asserebant Catholici, DEUM Verbum partem esse Christi & minorem Christo. quod si pars Christi DEUS est, quomodo DEUS, si imperfectus est?* Respondet Maxentius & cum eo nos, *non esse imperfectum DEUM quia non ut perficeretur assumptione actus indiguit. sed ut caro perficeretur:* quasi diceret, non ex eo præcisè quia res unitur, amittit personalitatem, aliàs sequeretur intentum, scilicet etiam Verbum unitum humanitati, amisisse propriam personam, sed amittitur persona ex vi unionis in certis prærequisitis positæ, inter quæ requisita est, perfici per unionem, quod ipsum supponit, non esse infinitum in perfectione. Hinc quia DEUS illimitatus in perfectione est, habetq; se sicut circulus, cui nihil addi, nihil demi potest, fit ut unione cum natura humana, suam totalitatem non amittat & æquè immutatus persistat. Creatura autem quia finitæ perfectionis est, habetq; se sicut linea, quæ augmentum vel decrementum admittit, hinc fit ut perfici possit, & non habere rationem totius. Imò hæc objectio probat sententiam nostram esse sententiam PP. Siquidem contra eam id objicitur quod etiam contra sententiam PP. objiciebatur, & aliud responderi non debet quam quod responderunt PP. Duo hic addo. Inprimis imaginare circulum cuicunq; ille uniatur semper est totus & habet rationem totius, hoc ipso enim, si illi aliquid addas sive demas circulus non erit, sed aliquid circuli, quia figura rotunda perfectissima est, nec aliquid illi demi vel addi potest,

potest, cum ergò DEUS sit ens perfectissimum, cui nihil demi nihil addi possit, fit ut unione illa, nec mutari nec perfici possit. Si autem imagineris lineam alicui lineæ addi, quia non est perfecta figura, demi ei & addi potest. Ita & creaturæ si uniatur alteri. Deinde id quod est immutabile & simul habet rationem totius, semper habet rationem totius. DEUS autem est immutabilis, unde ex quo principio colliges DEUM unione hypostatica non mutari, ex eodem colliges, illum habere rationem totius.

Addunt, Alii. Ideò natura humana per unionem cum Verbo, amittit potius rationem totius & Personæ, quia Persona est sui juris & ut loquitur Hugo de S. Victore, Richardus Bonav. dicit eminentiam dignitatis, quam quia habet potius Verbum præ natura humana, ideò potius natura humana amittit Personam. Idem habet Gregor. Naz. Orat. 22. Cyrill. Alexand. dial. de Incarn. Illustrat hoc. S. Thom. in Comp. Theol. *Subjectum, inquit, & accidens non sic uniuntur, ut ex his aliquod tertium constituatur. Unde subjectum in unione, non se habet ut pars, sed est integrũ quoddam.* Rursus S. Thom. Opusc. contra Græcos & Armen. c. 6. *Principalius, inquit, id semper habere dicitur, quod autem minus principale, haberi*, ut innuit Aristot. 4. Metaph. c. 23. Ex quibus omnibus colligitur verbum in unione non amittit propriam personalitatem, quia non habet rationem partis, non habet autem rationem partis, quia pars semper unione perficitur, Verbum autem unione illa non perficitur. Rursus semper pars haberi dicitur, Verbum autem non habetur sed habet: est enim principalius. Rursus quia etiam in Divinis non essentia habet Patrem, sed essentiam Pater, quia Pater habet se per modum termini, cùm ergò Persona Divina habeat se per modum termini in unione hypostatica, non dicetur haberi, consequenter nec erit pars. Vide Petav. de Incarn. Lib. 3. C. 14. Et quanquam Maximus Martyr apud Euth. Partes, inquit, Christi, sunt Deitas, ipsius, & humanitas ut citat Petav. citatus c. 15. disertè tamen id negat August. lib. 3. contra Maximum Arrian.

Instat III. Idem. Inter duo entia omninò in actu completa, quoad totam suam entitatem positivam, non potest intercedere aliqua unio positiva præsertim substantialis. Ergò ut inter Verbũ & Naturam humanam intercedat unio substantialis, debet fieri incompletio in natura humana, ergò debuit naturæ deesse aliquid substantiale.

Respondetur. Dist. secundùm consequens. Ergò debuit deesse aliquid substantiale entitativè distinctum nego. Saltem ratione connotati distinctum concedo, & ita naturæ humanæ unitæ cum Personâ Verbi deest ratio totius. Hanc instantiam aliter proponit Arriag. & dicit quòd nulla entitas positiva, relicta sit non assumpta à Verbo, ergò assumpta est natura omninò completa. Ad quod ex dictis responderi potest esse assumptam naturam omninò completam completione totam naturam importante, quoad prædicata essentialia, licèt non sit assumpta natura completa prout dicit rationem totius.

Objicit II. Arriag. In natura humana Christi vel mansit verè & realiter ejus subsistentia vel non mansit. Si mansit, ergò absolutè in Christo sunt duæ Personæ si non mansit, ergò subsistentia realiter separatur à natura.

Respondetur. Communiter separari subsistentiam à natura non separatione propria sed impropria, qualis est separatio existentis hodiè, à se existente cras. Conformiter autem ad dicta de connotatis aliter formatur responsio, quod separetur subsistentia à natura non ratione recti, & ejus quod dicit pro subjecto, sed ratione obliqui, & ratione connotati, quod ipsum connotatum, non est merum nomen, sed modus habendi sese, seu ipsa totalitas quam dixisset illa natura, si unita non fuisset, & sicut non est perditio solius nominis cum gutta amittit unione ad aliam guttam, rationem totius, sic & in præsenti.

Instat Idem. Vox illa totalitas significatne ex parte objecti aliquid distinctum à materiâ & forma unitis an non? Si non, ergò habuit Christus totalitatem humanam, adeoq; per nos Personam hoc autem est Nestorianum. Si verò totalitas significat aliud ex parte objecti, distinctum à materia formaq; unitis; illud dicas esse subsistentiam.

Responsum Jam vocem illam: totalitas, secundùm id quod dicit in recto & pro subjecto, nihil distinctum importare à materiâ & formâ, sed importare aliquid distinctum ratione obliqui de quo actum Conclusione secunda.

Instat Oviedo. Hoc quod superaddit subsistentia naturæ, non potest sola ratione distingui, non etiam consistit in sola negatione, ergò debet distingui positivè.

Respondi, intercedere illic distinctionem positivam, ratione connotatorum.

Objicit III. recentior Suar. Hæretici idcircò errarunt in mysterio Incarnationis, quia inter naturam & Personam non distinxerunt ut testatur Vigilius Papa & alii.

Respondetur. Nos admittere distinctionem & quidem nemine cogitante ratione connotatorum, per terminos autem PP. distinguendo. Errarunt hæretici quia non distinxerunt inter naturam & Personam tanquam inter cōmune & particulare, totum & partem concedo, quia non distinxerunt distinctione entitativa. Nego.

Instat I. Idem. Hæc propositio. DEUS est Deitas in sensu identico vera est. Hæc verò altera: humanitas est homo, falsa est in sensu identico, ergò distinguuntur à parte rei.

Respondetur. Quia nunquam Deitas potest habere rationem partis, hinc fit ut semper sit hæc propositio vera. DEUS est Deitas, quia verò humanitas potest habere rationem partis, fit,

fit, ut non fit identicè vera hæc propositio ; humanitas est homo. Quanquam etiam in Divinis non ubique pro eodem DEUS & Deitas sumitur. Hinc verè dicetur DEUS generat, & tamen falsum est Deitatem generare.

INSTAT II. IDEM. Quod non possit intelligi quomodo natura humana dependeat à Verbo, per solam additionem unionis hypostaticæ.

RESPONDETUR. Sicut in quacunque sententia explicabitur hæc dependentia, ita & in præsenti idem dicetur, illa enim unio trahet secum personalitatem Verbi, virtualiter distinctam à natura Divina. Addi in hac materia solet, quòd totalitas & integritas dupliciter & amitti & acquiri possit: potest amitti totalitas additione, ut fit dum una gutta additur alteri, potest etiam amitti deperditione, ut totalitas decadis deperditione v. g. unitatis, priori modo amittitur persona humana.

OBJICITUR IV. Quando aliqua sunt idem realiter, si unum illorum assumatur necessariò debet assumi & aliud; sed subsistentia & natura sunt idem realiter. Ergò si natura assumatur, & Persona assumetur.

RESPONDETUR. Conformiter ad dicta de relatione: distinguo minorem. Sed subsistentia & natura sunt idem realiter in circumstantiis in quibus natura habet rationem totius, completi, perfecti &c. conced. extra has circumstantias neg. In idem recidit si dicas, subsistentiam secundùm id quod dicit pro subjecto & in recto esse idem cum natura, indubiè; subjectum subsistentiæ humanæ assumptum est, sed secundùm id quod dicit in obliquo, non est idē cum natura, connotat enim & imbibit in se rationem totius, quam non imbibit natura.

INSTARI POTEST I. Hoc quod pro obliquo dicit ratio totius, connotata à Persona, illamq; in esse formali constituens, est ne distinctum realiter à natura, vel per rationem? si realiter, habetur intentum, quia hoc erit entitas illa superaddita Personæ, si formaliter, ergò receditur à principiis aliàs datis, si per rationem, ergò nemine cogitante etiam illud obliquum, & illud formale Personæ, erit assumptum.

RESPONDETUR. Illud obliquum cum sit connotativum ex duobus coalescit nempe ex subjecto & illo quod connotat: Prius illud non est distinctum realiter à natura, posterius autē non est quidē distinctum realiter simpliciter ratione entitatis, sed distinctum realiter ratione connotati. Neq; enim ex opere intellectus, vel importatur à natura ratio totius, vel non importatur.

INSTABIS II. Hoc quod est dicere aliquid in recto & hoc quod est dicere in obliquo non est nisi opus intellectus, quid enim rectum, quid obliquum nemine cogitante? ergò ostendere distinctionem naturæ à Persona ratione recti & obliqui non est ostendere distinctionem nemine cogitante.

RESPONDETUR. In hoc quod est rectum & obliquum duo reperiuntur. Ipsum dicere in recto & in obliquo, hocq; non est nemine cogitante. Deinde est objectum illius recti & obliqui, & hoc est nemine cogitante, & ita ratio totius, quæ in obliquo importatur, habetur nemine cogitante estque sufficienter distinctiva nemine cogitante.

Punctum Difficultatis 4.

Continuatur Solutio

OBJICITUR V. Ex doctrina hac sequitur duas esse in Christo Personas quoad entitatem, licèt non sint duæ, quoad esse formale Personæ, erit quidem Persona Divina & quoad entitatem, & quoad esse formale. Persona autem humana, non est quidem in Christo quoad esse formale, quia natura humana in Christo non habet rationem totius, erit tamen in Christo persona humana quoad entitatem. Quod ipsum probatur. Entitativè Persona humana, est ipsa natura humana. Tum quia actus DEI liber est idem quoad entitatem ab æterno cum cum actu necessario v. g. actus condonationis cum amore possibilium licèt non sit formaliter ab æterno, sed nonnisi posito requisito dolore v. g. Tum quia etiam relatio pereunte termino dicitur manere quoad entitatem, quod si dicas esse in Christo Personam humanam quoad entitatem videberis concedere Nestorio, quod intendebat, qui certè ad istas formalitates Scholasticas non attendebat.

RESPONDETUR. Hanc objectionem pendere ab explicatione connotatorum & relationis, dixi autem aliàs, falsam esse hanc propositionem, ablato termino manere relationem quoad entitatem, sed manere secundùm id quod dicebat pro subjecto, quod etiam in præsenti repeti debet, quod scilicet in Christo sit subjectum Personæ humanæ, sicut duabus guttis unitis, manet subjectum, quod habebat rationem totius, sublatis item terminis lineæ, additione quantitatis manet subjectum terminorum, sic etiam in præsenti. Videantur dicta de connotatis & relatione. Quorum omnium hæc ulterius ratio est, quia ea quæ duo ad sui esse requirunt, si unum absit, hoc ipso illa non sunt duo, nec habetur id, quod natum est pullulare ex illis duobus. Quia autem ratio Personæ pullulat ex duobus, ex natura, & ex habere rationem totius, cum hoc secundum desit naturæ humanæ in Christo, fit ut in illo non habeatur ratio Personæ humanæ.

INSTABIS. Formale Personæ humanæ & prout condistinguitur à natura, & quod supplet Persona Divina, vel est aliquid in se substantiale vel non? si prout condistinctum à natura est aliquid substantiale, ergò prout condistinctum à natura, est aliquid entitativum adeoque entitas. Quod si illud quod formaliter supplet Persona Divina non est aliquid substantiale. Ergò unio

inter Naturam & Personam Verbi non est substantialis, in tantùm n. unio illa est substantialis, in quantùm id quod supplet, est substantiale.

RESPONDETUR. Falli imaginationem instantiæ, speculatur enim suppletionem quandam propriè dictam, qua ratione unus Magister supplet locum alius, quæ suppletio rigorosa, non habet in præsenti locum, quia suppletio rigorosa requirit præcedentiam actualem illius, cujus vices supplentur, & requirit entitatem, in cujus locum succedat, sic primogenitus non dicitur, supplere locum alius filii, qui potuisset nasci, sicut è converso moraliter loquendo secundo genitus dicitur supplere locum primogeniti, si fortè ille moriatur, cum ergò Persona creata non præcesserit increatam, supplere locum illius rigorosè non debet dici. Alia est suppletio non rigorosa, sed latius sumpta, sic v. g. negationem ulterioris extensionis quam dicere potuisset semiulna, si cum ulna continuata non fuisset, supplet negatio ulterioris extensionis, quam dicit ulna, suppletio item totalitatis illius, quam una gutta habuisset, si cum altera gutta conjuncta non fuisset, suppletur per totalitatem, ex unione duarum guttarum resultantem, prior illa requirit distinctionem inter se entitatum; Posterior suppletio, non requirit. Cum ergò posterioris generis suppletio, reperiatur in unione hypostatica, non erit necesse ipsam Personam quæ suppletur, ipsamque illam rationem totalitatis naturæ humanæ, quæ deest, est in se entitatem condistinctam. Ex quo etiam colliges, esse quidem consumptam Personam humanam à Persona Verbi, sed non consumptione propria, qualis reperitur, dum lignum ab igne consumitur, & quæ consumptio requirit distinctionem entitativam, sed consumpta est consumptione impropria, qualiter cõsumitur ratio totius unius guttæ ab alia gutta, cui unitur. Ulteriusq; inferes, quid sit ad hoc dicendum, dum quæritur; habetne aliquid minus natura humana unita verbo, quàm habuisset, si non fuisset unita? Dico enim non habere aliquid minùs propriè, quàm istud proprium minus habere requirit distinctionem entitativam, habere tamen aliquid minus impropriè, ut deest uni guttæ ratio totius, posita unione ad aliam guttam. Esse autem hanc responsionem ad mentem PP. colligitur ex Hugone de S. Victore in Apolog. de Verbi Incarnat. *Sicut in nocte lucerna est lumen Ecclesiæ; accedente autem Sole lumen Ecclesiæ est Sol, sic accessu Personæ Divinæ ratio totius à Persona confertur.* Et tamen indubiè, nec suppletur, nec minoratur Lumen candelæ accessu luminis solaris.

OBJICITUR VI. Variæ instantiæ & paritates ex Suar. & aliis.

PRIMA PARITAS est. Non potest aliquid esse in loco, per ubi indistinctum entitativè, ergò nec subsistens per subsistentiam indistinctam entitativè.

RESPONDETUR. Antecedens esse falsum in nostris principiis. Disparitas etiam est, quia scilicet supponitur à non esse in loco, ad esse in loco, sufficienter transiri non posse, sine aliquo superaddito, potest autem per rationem habendi se per modum totius, sufficienter transiri, à non esse subsistentis ad esse subsistentis.

II. PARITAS. Impossibile est corpus, quòd sit sua figura. Ergò.

RESPONDETUR. Impossibile esse corpus substantiale, quod sit sua figura, retenta ratione accidentis, esset enim substantia ut supponitur & non esset, quia idem esset cum accidenti. Sed non implicat corpus seipso extensum sicut tenuit Arriaga. Disparitas etiam est in nostris principiis. Quia corpus substantiale esse sibi figurã, est substantię identificari accidens, quod non sequitur, si subsistentia non distinguatur entitativè à Natura.

III. PARITAS. Implicat effectum per actionem indistinctam produci.

RESPONDETUR. Falsum esse antecedens universaliter: Verbum enim mentis non producitur per actionem distinctam. Cur autem alii effectus non possint produci nisi distincta saltem secundùm connotatum actione, petatur ex alibi dictis. Disparitas autem eadem redditur, quæ primæ paritati, mutatis terminis.

IV. PARITAS. Implicat qualitas gradus intensionis identificans sibi. Ergò.

RESPONDETUR. Intensio ejusdem speciei cum nostrate, implicat nisi per gradus distinctos, quia definitur per additionem gradûs ad gradum, non definitur autem per esse condistinctum subsistentia, alia tamen specie intensio, potest esse, sine graduum distinctione.

V. PARITAS. Implicat substantia, operans, actione à se indistincta. Ergò.

RESPONDETUR. Anima producit Verbum actione à se indistincta. Quod si procedat de operationibus quibuscunq; indistinctis, recurri debet vel ad transitũ à non esse operantis ad esse operantis, qui nõ potest salvari sine actione distincta; transitus autem à non esse subsistentis ad esse subsistentis, sine superaddita Entitate, ob rationes allatas haberi potest, vel recurri debet ad hoc quod si daretur substantia operans actione à se indistincta, tunc substantia illa in genere agendi esset actus purus, cum tamen hoc prædicatum sit convertibile cum Deitate, hoc autem non sequitur, si habeat subsistentiam indistinctam entitativè humana Natura.

VI. PARITAS. Amici Disp. I. de Incarn. Sect. 2. ubi dicit, inhærentia quæ est positivum complementum accidentis, distingitur modaliter. Ergò & subsistentia.

RESPOND. Si nomine inhærentiæ unio actualis accidentis, cum subjecto intelligatur, verum est Antecedens, sed nõ tenet consequentia, quia à nõ esse uniti ad esse uniti, non potest transiri sine mutatione, quæ sit aliquid superad-

ditum entitativè, à non esse autem subsistentis ad esse subsistentis, sufficienter transitur, solâ importatione totius. Si autem nomine inhærentiæ intelligatur inhærentia aptitudinalis & constitutiva accidentis, quæ reperitur etiam in quantitate Eucharistica, hæc non est superaddita, unde per nos argumentatio exinde sumitur ad non superaddendam subsistentiam. Si enim inhærentia innexa Accidenti, non est quid superadditum, entitativè, nec subsistentia erit superaddita entitativè.

VII. Paritas. Persona increata consistit in aliquo positivo superaddito naturæ, ergò & creata, cum personalitates creatæ, sint imitationes increatarum.

Respondetur. Hoc argumentum est pro nobis, quia sicut personalitates increatæ, sunt quidem quid positivum, non tamen entitativè superadditum, sic nec nostræ erunt. Quod autem non sint nostræ subsistentiæ virtualiter intrinsecè condistinctæ, peti debet ex eo: quia non datur virtualis distinctio in creatis. Aliàs etiam idem argumentum non concludit, quia ex præciso titulo imitationis entis increati, nihil determinatè concludi potest. Ratio, quia illa imitatio stabit in solâ participatione perfectionum divinarum, suo modo, quæ participatio cum non sit determinata, & aliter aliterque haberi possit, nihil ex ea infertur. Et certè non implicabit contradictionem personalitas creata participans de increata, sed secluso prædicato ratitudinis, sic enim imitabitur Divinam in formalitate inseparabilitatis saltem ad permanentiam; cum subsistentia Divina gaudeat inseparabilitate omnimoda, & sicut res ipsæ sunt imitationes Deitatis, itemque modalitates & similia; ita salva imitatione, potest esse etiam subsistentia modalitas. Posset etiam dari subsistentia creata, imitans divinam in Ratitudine; Subsistentiæ enim divinæ distinguuntur inter se realiter: En jam secundam imitationem subsistentiæ divinæ. Erit autem tertia imitatio, si ponamus indistinctam entitativè à naturâ, cum etiam personæ divinæ sint eadem, cum natura divina realitas. Idem alia instantia illustrari potest. Noscitivitas creata est participatio noscitivitatis increatæ, neque tamen inde determinatè inferri potest, quod sit noscitivitas non nisi spiritualis & intellectualis, cùm noscitivitas etiam sensitiva, suo modo sit imitatio noscitivitatis Divinæ. Ergò nec ex imitatione subsistentiæ divinæ, inferri determinatè potest, quod illam nonnisi rata subsistentia imitetur, cum adhuc etiam modalis illam imitaretur, imitaturq; indistincta entitativè.

Objicit VII. Amicus. Implicat formam quæ est eadem cum subjecto, non conferre illi suum effectum formalem, sed in nostra sententia creata personalitas est idem cum natura. Ergò.

Respondetur. Inprimis retorquendo argumentum de continuatione duarum guttarum. In forma itidem jam supra respondi, Personam & Naturam in circumstantiis, in quibus dicit rationem totius, esse idem cum Persona, tribuereque hunc suum effectum formalem; non esse tamen idem extra has circumstantias, consequenter nec extra illas, tribuere hunc effectum formalem.

Instat Idem. In nostra sententia non potest salvari, quomodo B. Virgo genuerit Deum, quod ipsum probat, quia in nostra sententia prius natura genuit humanitatem, quàm fuerit unita Verbo; Ergò non potuit in illo priori gignere Deum, quod ipsum probat. Quia in eo signo, humanitas fuit unita Verbo; in quo apta erat personari propriâ personalitate, sed non fuit in nostra sententia apta personari propriâ personalitate, nisi post naturalem unionem partium inter se, atque adeò post causalitatem, qua humanitas fuit à beatâ Virgine genita, cum tamen in sententiis aliis prius natura fuerit unio cum Verbo, quam partium inter se.

Respondetur. Generationem non secundùm prioritatem naturæ & rationis spectandam esse, sed secundùm physicum esse, sicut & ipsa est quid physicum, independens à nostris conceptibus. Unde sufficiet, quod pro eodem instanti reali, pro quo partes humanitatis uniebantur, terminaretur jam illa humanitas Verbo, pro illo instanti physico, ratione cujus, pro illo instanti physico, verum erat dicere: terminari humanitatem, Verbo, adeoque hoc quod generatur, terminatum est à Verbo, adeoque Deum generari. Imò in nostra sententiâ melius salvatur, quomodo Deum genuerit; siquidem in ipso instanti unionis, quo generabat, illud genitum fiebat Deus, non verò supponebatur Deus. Addo dubitare Arriag. an prius unita fuerit persona Verbi animæ & corpori quàm fuerint unita inter se, quod si id factum est, dicit Deum invertisse in hoc naturæ ordinem, præcipuè cùm ad Personam Verbi tam non habuerint proportionem illæ unitæ partes quàm non unitæ, quamvis quia verbum voluit utramque partem etiam in triduo mortis terminare, ideò immediatè utramque terminavit. Sed de hoc recense dicta in Materia de Incarn.

Objicitur VIII. Supponamus, Positam esse unionem Verbi v. g. cum sola anima, & non cum corpore, informato ab illa anima, eo casu subsisteret anima duplici subsistentia, nempe verbi cui unitur, & subsistentia totius compositi creata. Si enim non subsisteret subsistentia totius quod componit, ergò neque corpus habebit tunc ullam subsistentiam.

Respondetur. Cum per nos subsistentia sit ipsa natura habens rationem totius, eo casu anima non terminabitur persona creata, quia totum illud quod constituit anima cum corpore

pore non habebit rationem totius, quia ad hoc ut habeat rationem totius, nulla sui parte debet uniri alteri, quod ipsum probatur, quia cùm totum non aliud sit nisi ipsæ partes, si aliqua sui pars non sit in se, sed in alio, hoc ipso totum illud ratione partis alteri unitæ, non habebit rationem totius, consequenter nec rationem personæ.

Punctum Difficultatis 5.

Respondetur ad rationes Recentiorum.

OBJICITUR I. à Martinon auctoritas S. Th. quia S. Th. 1. parte q. 75. ar. 2. docet, animam rationalem dum est in corpore, subsistere, & tamen est tunc pars.

RESPONDETUR. Per auctoritatem ipsius S. Th. ead. quæst. & 4. ad 2. ubi dicit, non quælibet substantia particularis est hypostasis vel persona, sed quæ habet completam naturam speciei. Unde manus vel pes non potest dici hypostasis vel Persona & similiter nec anima, cùm sit pars speciei humanæ. Loco autem quem Martinon citat, non aliud vult, quàm quod subsistat subsistentia totius, quod nos admittimus, seu sit pars subsistentis.

OBJICITUR II. Quia hæc sententia non plus dicit quam Scotistica, quia deperditio totalitatis, non est deperditio alicujus positivi, sed tantum negativi, quia esse totum dicit habere omnia, & nihil amplius habere quorum primum, remanet in humanitate.

RESPONDETUR. Distingui nostram sententiam à Scotistica, quia non recurrimus ad duplicem negationem, quia negationem unionis dicimus esse, quid posterius ipsa ratione totius, adeoque hanc negationem infundari illi positivo, & licèt deperditio totalitatis, non sit deperditio alicujus positivi, h. e. positivè, entitativè distincti, est tamen deperditio alicujus positivi, h. e. ejus connotati, quod non primo per se dicit negationem, dicitque illud Nihil amplius habere, tanquam rationem subsequentem & infundatam negationem subsequentem & infundatam negationem illi positivo, quod est habere rationem totius, quæ secundùm objectivum esse, est aliquid positivum, & sequentium negationum fundamentum, licèt tanquam per aliquod notius, per illas negationes explicetur.

OBJICITUR III. Quia in nostris principii sequitur in Christo, non esse Personam Divinam. Quia in Christo Verbum non est totum id, quod est Christus, item manifestum est, quidquid componit aliquid cum altero per modum entitatis realiter ab illo distinctæ, esse partem compositi. Jam autem à PP. dicitur componere Verbum cum humanitate Christum.

RESPONDETUR, Verum quidem est Verbum non esse totum id quod est Christus, sed nego ratione VERBI non haberi rationem totius in Christo, adeoque personæ; quas duas propositiones esse distinguendas alibi diximus. Et quamvis intercedat unio seu compositio, inter humanitatem & Verbum; non sequitur esse Verbum partem, ut dictum supra, sed ad salvandam formalitatem compositionis, sequitur non nisi unum esse partem & aliud terminum, quod si non habet rationem partis, hoc ipso non amittit rationem personæ. Quando autem PP. dicunt, quod Verbum cum humanitate componat Christum; non volunt significare ut supra dictum, quod Verbum habeat rationem partis; sed solum sentiunt intervenire illic unionem, quæ non est necesse, ut sit inter partes & partes formaliter; sed potest esse inter partem & terminum.

OBJICITUR IV. Ex vi hujus explicationis, sequitur in DEO non esse tres Personas, sed unam, nam essentia Divina est infinita simpliciter, nec fit perfectior additione proprietatum personalium; nam infinitum in perfectione accessu cujusque perfectionis, non crescit. Et sicut Filius & Spiritus S. non sunt quid perfectius quàm Pater, ita nec illorum proprietates ut docet Th. 1. par. q. 42. ar. 4. ad 3. ergò illæ perfectiones nihil addunt perfectionis essentiæ, ergò essentia est tota, & retinet suam totalitatem, non obstante adventu proprietatum; præcipuè verò, quia nos supponimus, Personam Verbi non esse partem, quia non acquisivit perfectionem in Christo.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Et licet essentia Divina sit infinita simpliciter in perfectionibus absolutis; se ipsa tamen, non habet perfectiones relativas, illarumque accessu non perficitur in ratione absoluta, perficitur in relativis. Per hoc tamen non crescit propriè; quia incrementum fit ratione ejus additæ perfectionis, quæ eminenter non continetur; Continentur autem eminenter, perfectiones relativæ in essentia, quæ ex sui fœcunditate, communicabilis est interventu processionum. Et licèt Divina essentia sit se ipsa tota, retinetque suam totalitatem se ipsa, tamen non habet rationem totius, cum dicat adhuc rationem terminabilis ab originibus, adeoque nec dicit se ipsa rationem subsistentis, cumque sit terminabilis à tribus subsistentiis, iisque de facto terminetur; fit ut non sit una, sed tres personæ, quia sunt tres, habentes rationem totius. Et licèt natura Divina, comparata ad subsistentiam Patris v. g. non habeat rationem partis, hoc enim imperfectionem importat, nihilominus licèt sit tota, non habet rationem totius, quia habet rationem ulterius communicabilis tribus personis.

OBJICITUR V. In Divinis nomina concreta substantiva non multiplicantur, nec efferuntur in numero plurali, nisi multiplicetur

forma per illa directè significata; ergò, si persona directè significat totalitatem, & totalitas illa, re & ratione est ipsa prima substantia tota, adhuc, ut nomen Personæ multiplicetur in Divinis, necesse erit in DEO plures esse substantias totas & primas. Et cum nomine substantiæ intelligatur ipsa essentia; necesse erit esse in DEO tres essentias.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum & inquirendo cur multiplicatis relationibus Paternitatis, quæ sunt ipsamet entitas v. g. Petri, non multiplicetur entitas Petri. Quod si hic recurras ad connotata, idem & nos faciemus. Deinde Persona directè significat totalitatem, h. e. rationem totius, & quia hæc in tribus multiplicatur, omnes enim tres pro sua parte habent rationem totius, fit ut sint tres Personæ, sed Persona non significat totalitatem simpliciter. Nego ulterius, quod ratio totius, secundùm connotata spectata, sit ipsa prima substantia tota, ut explicatum supra reperies, consequenter nec erit necesse multiplicari istam totam essentiam Divinam, sed solum multiplicabuntur rationes habendi se per modum totius, & perfecti.

OBJICITUR VI. In hac sententia, explicari non potest, quomodo faciunt unum per se, natura Divina & humana, magis quàm duo liquores permixti, & quomodo possint natura Divina & humana prædicari de se invicem in concreto substantivo, imò quod Persona Divina retineat suam totalitatem, impedit potiùs, ne prædicari possit de natura humana in concreto substantivo, cum totum de parte prædicari nequeat.

RESPONDETUR. Unum per se tripliciter contingit, primùm cum unum se habet per modum materiæ, & aliud per modum formæ substantialis; item cum duo sunt ejusdem rationis, continuanturque inter se quod contingit in homogeneis. Denique cum unum se habet per modum terminabilis substantialiter, & aliud per modum terminantis, quo tertio modo, facit unum per se, natura humana & Persona Verbi; nec se habent sicut duo liquores diversæ rationis, quia inter illos non fit unio per se, quia nec continuatio, sed sola permixtio, imò nec se habent sicut duo liquores ejusdem rationis, quia non habet ordinem perfectivi & perfectibilis. Prædicatio ad invicem fundatur in comunicatione idiomatum, quæ etiam in præsenti materia tota subsistit; & licèt physicum totum, de parte physica prædicari nequeat, secus totum Metaphysicum, vel habens rationem totius substantialis. Addo, quando de concreto Naturæ humanæ, quod est Homo, prædicatur DEUS, Ly Homo non supponit pro Natura humana, utcunque, sed pro terminata. Cum autem persona terminans, & DEUS, habeant identitatem, ideò dici poterit, Homo est DEUS.

OBJICITUR VII. Ex vi nostrorum principiorum sequitur, non implicare, ut naturæ Divina imediatè uniatur natura humana, & non alicui personalitati. Sequel. videtur inconveniens.

RESPONDETUR. Si res sit de unione per quam non constituatur unum per se, vera est sequela. Si autem res sit de unione per quam constituatur unum per se, falsa est propter hanc rationem, quia & constitueretur tunc unum per se ut supponitur, & non constitueretur, quia unum per se, ad hæc tria revocatur, ad unum per se compositi physici ex actu substantiali & materia, talique perfectione unitum illud non gauderet, nam nec natura humana, est materia, nec forma, Deitas. Aliud est unum per se continuabilium, quæ unitas stat in hoc, ut extrema duorum sint idem. Natura autem Divina non habet extrema, & si haberet, non essent idem cum creatura. Tertium est unum per se terminabilis & terminativi, suppositabilis & suppositi, quia ergò natura Divina seclusis personalitatibus, non habet rationem suppositi, nec uniri per se potest. Fundatur hoc ulterius in hoc principio, quia sine incompletione substantiali, non potest salvari unitas per se substantialis, quia ergò natura humana, & natura divina in ratione naturæ sunt completæ, fit ut ex illis non possit resultare unum per se.

DIFFICULTAS II.

De Subjecto, Causativitate, & Effectu formali Subsistentiæ.

QUÆRES I. *Quid sit sentiendum de Subjecto Subsistentiæ?*

ASSERO I. *Non dari partiales Subsistentias.* De hoc latè Lugo de Incarn. Disp. 12. S. 4. Arriag. hîc Disp. 4. S. 9. Ovied. Cont. 8. p. 4. Ratio. Tum quia S. Thom. in 3. Dist. 5. q 34. ad 3. & alibi dicit, rationem partis contrariari Personæ, idemque clarè docet in prima parte loco citato. Tum quia cum parti quà tali, non competat habere rationem totius, hoc ipso quà tali non competet esse Personam. Tum quia præter has partiales subsistentias, esset necesse comminisci aliquam tertiam totalem, per modum unius se habentem, quod est multiplicare entia sine necessitate.

DICES I. Verbum unitum fuit animæ in statu separationis, itemque corpori, nam quod semel verbum assumpsit, nunquam dimisit, ergò apparet utrumque separatum, esse capax subsistentiæ: nam ei tantùm uniri potuit Verbum, quod erat capax subsistentiæ propriæ.

RESPONDETUR. Certum esse in omni sententia, Verbum unitum corpori non tribuisse illi rationem Personæ; quia ex communi phrasi, ratio personæ, non nisi substantiæ rationali convenit,

venit, hoc tamen non impedit quominus Verbum fuerit unitum corpori post separationem. Unde etiam Amic. Disp. 2. de Incarn. Sect. 3. n. 33. quamvis teneat partiales subsistentias, negat sanguinem dici potuisse DEUM in triduo mortis nec animam rationalem. Hoc posito in variis sententiis solvitur hoc argumentum, Admisso enim quod detur forma cadaverea, aut formæ partiales substantiales, quæ tunc habeant rationem totalium, poterit tunc habere corpus rationem totius, adeoque rationem subsistentis. De anima etiam rationali dici possit, quod in statu separationis, sicut acquirit novum statum, novum operandi modum, ita etiam acquirat, quod ita sit totum quoddam hîc & nunc capax subsistentiæ. Casu autem quo materia omni forma careret, adhuc in illo statu depurationis, posset habere subsistentiam, quia adhuc tunc acquireret novum modum essendi, adeoque rationem integri. Esset & alius modus occurrendi huic difficultati, disting. Consequens. Ergo apparet utrumque separatum esse capax subsistentiæ, hoc est, unionis ad subsistentiam. Conced. capax denominationis subsistentiæ, & extractionis ab esse incompleti. Nego. Quod ut intelligatur; dico aliud esse formam uniri, & aliud formam, extrahere id, cui unitur, ad suum modum essendi; sic v. g. uniri potest divinitus albedo, vel anima sensitiva Angelo, non potest tamen extrahere Angelum ad rationem sensitivi, eodemque planè modo, partes illæ separatæ, sunt capaces supernaturaliter unionis ad subsistentiam, non sunt tamen capaces, ut per Personam Divinam, stante separatione extrahantur ad esse completi, stantis per se &c. cùm essentialiter dicant rationem incompleti substantialiter, ordinati ad illud, tanquam compartem, potentisque stare in alio h. e. in composito. Quod si per unionem illam cum persona, non potest v. g. anima extrahi ad rationem, completi, totiûs, integri, nec poterit dici esse Persona, eò quòd hæc denominatio fundetur supra esse totale & non supra partem, hinc parti, unitur quidem Persona Divina, sed non tribuit rationem totius; & licèt uniatur Persona & subsistentia Divina ad supplendum specialem & propriam subsistentiam creatam, non est tamen necesse, ut substituatur speciali subsistentiæ, pro semper habendæ, sed sufficit ut substituatur subsistentiæ, tunc cùm ens est substantialiter completum in ratione substantiæ, præcipuè cùm in ipso statu separationis animæ Petri, nulla sit, in sententia probabili S. Thomæ supra citati, subsistentia partialis naturalis.

Instabis. Saltem erunt partes separatæ capaces subsistentiæ, quæ illis non tribuat rationem totius & completi.

Respondetur. Attendendo ad secundam responsionem, partes separatæ, non erunt naturaliter capaces partialium subsistentiarum, quia earum naturaliter ens capax est formarum, quæ subjectum cui uniuntur, extrahere possunt ad modum suum essendi, & sicut naturaliter Angelus, non est capax albedinis, quia non extrahitur ad esse Albi, ita & præsenti, quia partes etiam separatæ, non possunt extrahi ad rationem totius, nec erunt capaces naturaliter subsistentiæ. Quòd si hæc illis capacitas tribuatur, erit capacitas non ad denominare, sed ad uniri.

Dices 2. Partes creantur, quæ creantur subsistunt. Ergo.

Respondetur. Hoc argumentum in omni sententia solvendum esse, si enim subsistentia sit modalitas, vel realitas distincta, potest aliquid DEUS creare, quin subsistat, si autem subsistentia sit indistincta entitativè, secunda propositio hunc nonnisi sensum faciet, quòd quæ creantur subsistunt, latius loquendo, h. e. ponantur pro statu existendi.

Dices 3. Materia & forma etiam in statu seperationis sunt substantiæ, ergò per se stantes.

Respondetur. Sunt per se stantes per se stantiâ exclusiva inhærentiæ, sed non perse stantes perse stantiâ ultimi complementi, quod accipe cum limitatione supra allata.

Assero 2. *Non esse possibilem substantiam completam, non tamen subsistentem.*

Ratio. Quia & subsisteret & non subsisteret, non subsisteret quidem ut supponitur, subsisteret autem, quia non haberet rationem partis, utpote completa, ergò haberet rationem totius, adeoque subsistentis.

Assero 3. *Accidens non potest esse subjectum subsistentiæ.*

Ratio. Quia per nos subsistentia est in recto ipsamet natura substantialis, accidens autem non est natura substantialis, cumque per locum intrinsecum, substantia sit complementum substantiale, adeoque substantiæ, quomodo competet accidenti. Potest nihilominus hîc esse quæstio de voce, si comminiscaris aliquam subsistentiam accidentalem.

Dices. Potest compleri natura creata per subsistentiam increatam, ergò compleri potest & accidens, quia magis distat natura creata à Persona increata, quàm accidens à subsistentia.

Respondetur. Majorem hanc distantiam esse in ratione entis, non in ratione terminabilis. Quando autem dicuntur accidentia in Eucharistia per se existere, Ly per se, significat, quòd dicant rationem non subsistentis in subjecto, quod ad subsistentiam impertinens est, nam materialis forma existit in subjecto, nihilominus subsistit subsistentia totius, sed non existunt per se, quia non existunt tanquam quid completum substantialiter, hoc enim ex dictis repugnat accidenti.

QUÆRES 2. *Quid sentiendum de Causativitate Subsistentiæ?*

ASSERO 1 *Non esse principium effectivum operationum, Subsistentiam.* Ita recentior Suar. Lugo & alii.

RATIO. Tum quia ex probabili prætacta responsione, anima separata, non habet propriam substantiam, & tamen non operativa. Tum quia in Verbo incarnato, natura humana est operativa, & tamen non habet propriam subsistentiam, nec debet dici, quòd subsistentiæ creatæ in ordine ad agendum, suppleat vices subsistentia increata, quia operationes ad extra sunt communes toti Trinitati, non ergò hoc suppleret sola ut supponitur subsistentia Verbi, quando autem infinitus valor tribuitur operibus Christi, non inde hoc sequitur, quasi suppleat Verbum, concursum effectivum subsistentiæ creatæ, sed inde quia proficiscebantur à natura, quæ terminabatur Persona Divina. Tum quia si subsistentia sit distincta, spolieturque natura omni subsistentia, numquid hoc ipso deberet cogitari, v. g. Angelus nihil operans, nihil intelligens, nihilque volens, adeoque mortuus quodammodo spiritualiter, quia sine ullo motu existens. Quando autem dixi, actiones ad extra, esse communes toti Trinitati, nô est ita supponendum, quòd ab ipsis formaliter Personis egrediantur, egrediuntur enim formaliter ab Omnipotentia communi; sed hoc, eo sensu dicitur; quia nulla est actio, quæ sit ad extra, quæ tribuatur alteri. De actionibus Divinis ad intra, posset esse aliqua difficultas, quia cùm detur in Divinis ratio producentis & producti, adeoq; distinctio realis, quæ in Divinis est ratione Personarum, etiam Personis ratio producentis & producti tribui debebit, quæ ratio non urget pro naturis creatis, quæ in se ipsis produci possunt & producere. Quanquam reflectendo ad ea quæ dicuntur in Materia de Trinitate, ubi docetur, Personas non relationibus sed originibus constitui, originibus etiam tribui poterit ratio producentis & producti ab intra. Personis autem tribuetur productio in sensu nonnisi reali & identico tanquam non distinctis à Virtualitate originis activæ.

Restat discutiendum; an substantia requiratur ad operandum saltem per modum conditionis? Porrò conditiones ad operandum requisitæ, aliæ sunt per se, ut approximatio ad utendum, aliæ per accidens, quæ scilicet quamvis non essent, adhuc agens operaretur. Subsistentiam esse conditionem per se requisitam, tenet Suar. & Lugo. Esse verò requisitam nonnisi per accidens, tenet Vasq. & rec. Suar. Hoc ut expediatur.

ASSERO 2. *Respectu principii operativi, tanquam conditionem per se, requiri subsistentiam.*

RATIO, quia prius est esse in se completum, quàm agere, cùm ergò subsistentia compleat principium, fit ut ex parte principii, per se requiratur. Ex quo ulterius colligendum est; quis sit sensus illius axiomatis; Actiones sunt suppositorum. Si enim faciat hunc nonnisi sensum, actiones sunt naturarum singularium, quomodo in actiones Christi, derivabitur infinitudo à Persona Verbi? si autem faciat hunc sensum, actiones denominant suppositum, restat quærere, quod sit fundamentum hujus denominationis, quod sit tractivum, in operationes ejus dignitatis, quam dignitatem dicit ipsum suppositum, ita ut illa dignitas, non sit mera imputatio. Est ergò tertius sensus isque legitimus, Actiones sunt suppositorum, quia subsistentiæ adferunt naturis complementum substantiale, quo non nisi posito, procedetur ad agendum, ita ut illa subsistentia, requiratur tanquam substantiale complementum, complens principium activum in ordine ad se, ut postea exire possit, ad operandum.

ASSERO 3. *Respectu ipsius operationis præcisè non esse conditionem per se requisitam, substantiam.*

RATIO. Quia entia sicut non sunt multiplicanda sine necessitate, ita nec conditiones per se requisitæ. Erit autem subsistentia ad operationem conditio per accidens requisita, quia requirit principium prius perfici in se, quàm agere.

QUÆRES 3. *Quis sit effectus formalis subsistentiæ?*

ASSERO 1. *Effectus formalis primarius subsistentiæ, est reddere naturam stantem per modum totius.*

RATIO. Quia effectus formalis primarius, est ipsa forma sive Metaphysica sive Physica. unio ejusdem, subjectum capax. Cùm ergò ipsa forma metaphysica, quæ est subsistentia, sit forma, quæ est persestantia per modum totius, fit ut effectus illius formalis primarius, sit reddere per se stans, per modum totius. *Sed quis effectus formalis secundarius subsistentiæ.* Sunt proponendæ aliorum explicationes.

EXPLICAT I. Suar. Disp. 34. Metaph. T. 5. n. 40. quod effectus secundarius subsistentiæ ut sic, sit naturam reddere independentem ab alio sustentante, seu constituere ipsam in ea incommunicabilitate, quæ opponitur inhærentiæ. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia independenter ab omni subsistentia, substantia est substantia, neque enim esse accipit à subsistentia, ergò independenter à subsistentia, non est substantia accidens, adeoque opponitur inhærentiæ, quæ propria est accidentis. Tum quia ut benè advertit Oviedo, Materia & ipsa est subjectum primum, adeoque independens ab alio subjecto sustentante, Anima item rationalis, eò ipso quia creatur, independens est à subjecto sustentante.

Idem

Idem dic de Angelo. Ergo apparet exclusionem inhærentiæ, non haberi à subsistentia, & sicut prædicta non negativè, sed positivè sunt substantia, ita positivè excludunt inhærentiam. Tum quia nulla est necessitas, nullumque fundamentum ab alio, quàm ab ipsa substantia, præcisè, desumendi independentiam ab alio sustentante.

EXPLICANT 2. Aliqui per incommunicabilitatem, quòd scil. effectus formalis secundarius subsistentiæ, sit reddere naturam incomunicabilem alteri ut supposito. Est explicatio Suar. utriusque. *Sed*

NON SATISFACIT 1. Quia persona Patris in Divinis, est vera persona, & tamen non reddit naturam ulterius incommunicabilem. Neque valet si dicas cum recent. Suar. quod subsistentia solùm impediat, ne ipsa ab alia subsistentia terminetur, & mediante illa non terminetur natura, non inquam valet, quia immeritò diceretur naturam incommunicabilem reddi, sed potius debuisset dici, ipsam Personam reddi, vel potius esse incommunicabilem. Sic v.g. albedo denigrari non potest, immeritò tamen dicitur, ab illa reddi in denigrabilem parietem. Impenetrabilitas item, est effectus quantitatis, si tamen stante quantitate, aliunde æquè bene penetrari posset, immeritò diceretur, impenetrabile, à quantitate, reddi corpus, quamvis ipsa impenetrabilitas non possit penetrari; sic & in præsenti, si substantia stante conjunctione cum subsistentia, est communicabilis, licèt ipsa subsistentia non communicetur, non debebit dici, quòd ab illa subsistentia, reddatur incommunicabilis natura divina. Et certè id, quod dicitur mediante subsistentia non posse communicari naturam, vel habet hunc sensum, quod dum est conjuncta cum una subsistentia, non possit conjungi cum alia, & hoc falsum est, quia de facto natura divina pluribus subsistentis terminatur, vel dicta propositio habet hunc sensum, quia ipsa subsistentia terminari non potest, & hoc non valet ad intentum, quia quærimus de effectu secundario, communicato ipsi naturæ.

NON SATISFACIT 2. In principiis Suar. quia ipse admittit subsistentiam absolutam in DIVINIS, quæ non reddit naturam divinam ulterius incommunicabilem, ergo apparet, non esse hunc effectum subsistentiæ ut sic.

NON SATISFACIT 3. Quia incommunicabilitate datur prior conceptus, qui tamen non importat effectum formalem primarium, ergo apparet illam incommunicabilitatem esse non secundarium, sed alium formalem effectum.

EXPLICATUR itaque aliter effectus formalis subsistentiæ, dicoque esse habere negationem partis, seu dicere negationem essendi in alio tanquam in toto, quod illustratur tali discursu. Nomine effectûs secundarii non intelligitur quidquam aliud in formis metaphysicis, nisi id quod cum fundamento in re intelligi potest, tanquam emanans, & consequens rem, jam in suo esse constitutam; qui effectus secundarii interdum nomine attributorum, interdum nomine effectuum veniunt, vocanturque attributa, quia ad ipsum principale, tanquam fontem, radicem, & originem attribuuntur. Vocantur passiones, quia illas subjectat adeoq; patitur in se illud esse. Vocantur denique effectus, quia ab ipso esse, tanquam à causa Metaphysica profluunt. Porrò inter ipsos effectus secundarios, alii sunt, ut ita dicam primò secundarii, alii secundò secundarii, primò secundarii effectus sunt, qui censentur profluere ab aliquo esse, illique advenire, quamvis respectu aliarum formalitatum advenientium præsupponantur, adeoque habent rationem priorum. Sic v. g. admirativitas, est secundarius effectus rationalitatis, prior tamen & præsuppositus ante risibilitatem, prius enim est mirari postea ridere, & inter attributa entis secundariosque ejus conceptus, prior est ratio veri, quàm ratio boni. Jam verò inter effectus secundarios, illa formalitas est primò secundaria, quæ est negatio oppositi esse, ei, quod ipsum illud esse, importat effectus primarius. Sic v.g. primò importatur rationalitas ab homine, negatio autem irrationalitatis, est quid secundarium, tanquam negatio oppositi rationalitati, primò importatæ, quæ negatio, est negatio irrationalitatis. Rursùs illud est effectus primò secundarius, qui non est quidem primus, non tamen ex reliquis, habet aliquem priorem se. Ex quibus regulis concluditur effectum primò secundarium subsistentiæ esse negationem partis: nam imprimis, non est quidem hic effectus formalis primarius, quia negativis semper sunt priora positiva in entibus positivis, qualis est subsistentia, est tamen effectus primò secundarius, quia nullus alius, illo prior est. Deinde nihil est aliud negatio partis, quàm negatio non totius, quæ tamen negatio non totius, seu negatio partis, est negatio oppositi illi esse, quod importat subsistentia, & cum esse, quod importat subsistentia, sit esse totius, negatio non totius, seu negatio partis, erit negatio opposita illi esse, quod dicit subsistentia. Si autem est negatio partis, est negatio opposita illi esse, quod importat subsistentia, hoc ipso est primo secundarius conceptus illius. Nec tantum habet subsistentia ipsa in se, ut non habeat rationem partis, sed etiam, ut ipsa natura unita illi subsistentiæ, non habeat rationem partis, hinc natura divina nec in Patre, nec in Filio, nec in Spiritu S. habet rationem partis. Ad quod postea consequitur, ut non communicetur alteri, supple simul cum subsistentia, tam in creatis, in quibus non datur distinctio virtualis inter communicabile & non communicabile intra eandem entitatem physicam, quàm in increatis.

DIFFICULTAS III.

De variis subsistendi modis.

DUplex subsistendi modus, alius per subsistentias creatas, alius per increatas, de utroque hîc agendum.

Punctum Difficultatis 1.

De modis subsistendi subsistentia creata.

ASSERO I. *Quod in sententia nostra, non possit subsistentia creata, terminare naturam increatam.*

RATIO. Quia si subsistentia creata posset terminare naturam increatam, natura increata & non haberet rationem partis, & haberet, haberet quidem, quia se haberet ita, sicut natura humana in Christo non terminans, sed terminata, terminatum autem non habet rationem totius. Rursus supposita illa unione, natura divina non diceret rationem totius se sola, idque ob interventum unionis cum natura creata, ergo habet rationem partis: non haberet etiam natura divina unita naturæ humanæ, & terminata per personalitatem humanam rationem partis, quia illi non competerent imperfectiones partis ut perfectibilitas, ratio imperfectioris &c. similia; hocq; ipso videretur natura divina perfici à creato, si ab aliquo creato, acquireret rationem totius.

ASSERO 2. *Quod in sententia distinguente entitativè subsistentiam à natura, non sit possibile à subsistentia creata, terminari naturam increatam.* Examinandæ hîc sunt communes implicantiæ.

1. IMPLICANTIA. Quia natura dependet à subsistentia; à nullo autem creato potest dependere natura increata.

RESPONDERI potest. Hoc argumentum multùm probare, probaret enim etiam à subsistentia increata, non posse terminari naturam divinam, quia illa, à nullo increato etiam, dependere potest. Deinde dici potest, dependentiam quandam esse rigorosam, qualis est dependentia creaturarum à Deo, alia autem est dependentia largiori modo seu dependentia termini, quia ergo dependentia à subsistentia, est dependentia à termino, bene Deo tribui potest.

2. IMPLICANTIA est, ex recentiori Suar. &c. quia id repugnat; & ex parte personæ creatæ, quia nulla subsistentia creata potest terminare naturam alienam. Repugnat etiam ex parte naturæ divinæ, quia illam repugnat mutari, mutaretur autem, quia deberet in se recipere unionem cum illa persona. Quod ipsum probat. Quia unio hypostatica recipitur in natura assumpta non in termino, omnisque unio recipitur in extremo, non in termino.

RESPONDERI potest. Hoc ipsum erat probandum, quòd implicet subsistentiam creatam, terminare naturam alienam, & sicut unũ idemque lumen gloriæ, & respicit intellectum tanquam subjectum in quo recipitur & respicit Deum, ad cujus solius repræsentationem concurrere primariò potest, ita cur non erit possibilis persona creata supernaturalis, quæ tanquam subjectum respiciat naturam creatam, & tanquam terminabile intrinsecum, naturam increatam?

Non etiam repugnat talis terminatio ex parte naturæ increatæ, quia in sententia plurium, unio materialis recipitur in materia, terminatur autem ad ipsam animam rationalem, cur ergo idem dici non potest de subsistentia creata terminante naturam increatam, quod scilicet reciperetur in natura vel persona creata, terminaretur ad increatam, & ad eum modum quò unio hypostatica recipitur in natura humana terminatur ad personam Verbi, & sicut non mutatur per hoc persona Verbi, ita nec mutaretur natura divina.

3. IMPLICANTIA est. Quia si natura divina terminaretur subsistentia creata, destrueretur simplicitas Dei, idcircò enim non admittuntur subsistentiæ divinæ distinctæ realiter, quia destrueretur Dei simplicitas.

RESPONDERI potest. Ideò non admittitur subsistentia divina distincta realiter, quia ipsa etiam deberet esse Deus, & tamen distingueretur realiter à natura divina, sed hoc non eveniret, si subsistentia creata terminaret naturam increatam. Deinde quia illæ subsistentiæ divinæ distinctæ realiter à Deitate, deberent esse quid intrinsecum Deo, pertinensque per se ad Deum, adeoque ratione suæ intrinsecitatis, destruerent simplicitatem Dei, non destruitur autem simplicitas Dei per hoc, quod est extrinsecum Deo, & quod ita se haberet posita hac terminatione, ut nunc natura humana, in unione hypostatica Verbi, cujus simplicitatem non destruit.

4. IMPLICANTIA. Natura divina est infinita, ergo non potest terminari per terminum finitum.

RESPONDETUR. Quod non sit materialiter imaginanda ratio termini in persona, quasi sit per aliquam coëxtensionem, in qua facilè convincitur, quod res infinita à finito non possit terminari; sed terminatio quæ habetur à subsistentia, non aliud vult quàm quòd faciat naturam per se stare communicata à se per se stantia, quàm quid implicat communicari ab aliquo creato?

In idem recidit illa implicantia, quia ad personalitatem spectat sustentare, natura autem divina non potest sustentari, quia nullo fulcimento indiget, sed nunquid re ipsa subsisten-

sistentia increata, est fulcimentum naturæ Divinæ, præcipuè cum hoc sustentare, nihil aliud faciat, quàm quod reddat naturam per se stantem. *Sit itaque*

V. Implicantia. Quia & posset personare naturam Divinam subsistentia creata, & non posset: posset quidem ut supponitur, non posset autem, quia omne Personativum, debet adferre ultimam perfectionem & completionem substantialem, nihil autem creatum potest esse ultimo completivum Divinæ naturæ, de se completissimæ.

Assero III. *Non posse subsistentiam creatam terminare aliam à se naturam creatam.*

Ratio. Quia & esset tunc una utriusque subsistentia, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia altera Natura non acquireret rationem totius, ratione alius, quod ipsum probatur. Utraque tunc amitteret rationem totius, quod probatur. Quia ex eo solùm in unione hypostatica Verbum non amittit rationem totius, quia non perficitur, nec acquirit tunc ullam perfectionem, jam autem habens duas naturas creatas, perficitur per hoc.

Dices. Si non potest una subsistentia terminare aliam naturam, dæmones videntes naturam humanam Christi, bene intellexissent terminari illam subsistentia Divina.

Respondetur. In Principiis nostris ponentibus subsistentiam esse in Recto Naturam, non poterant videre Dæmones, Christum caruisse propriâ subsistentiâ.

Assero IV. *Per nos non posse naturam unam creatam terminari pluribus subsistentiis propriis.*

Ratio. Quia & terminaretur pluribus subsistentiis propriis, & non terminaretur, terminaretur ut supponitur, nõ terminaretur autem, quia non est intelligibile, quomodo haberet pluries rationem totius, nihil enim plus haberet, quam si uniter haberet rationem totius. Aliud est de natura Divina, quæ tribus propriis subsistentiis terminatur, quæ distinguuntur realiter virtualiter adeoque *sunt non mera formalitas*, ratione suarum virtualitatum adferunt plus, quam foret, si uniter subsisteret natura Divina. Et sicut sive plures, sive duæ guttæ uniantur inter se, non est illis nisi semel ratio totius, ita & in præsenti, non nisi semel subsisteretur.

Assero V. *In sententia condistinguente modaliter subsistentias posset una natura pluribus subsistentiis subsistere*, quia nulla videtur esse in hoc implicantia, arbitrarium tamen est, non nisi tribus illam subsistere, sicut subsistit natura Divina, ad eum modum quo paries albus, si insuper alia albedine potest dealbare, non est ratio, cur non etiam tertia possit dealbari, nec tunc una subsistentia terminaret aliam, sicut nec in Divinis terminat.

Punctum Difficultatis 2.

De variis Modis subsistendi Subsistentiâ increatâ.

NOn est hujus loci agere de subsistentiis increatis, in quantum terminant naturam increatam, hoc enim spectat ad materiam de Trinitate. Quanquam multa de illis prænosci possunt ex istis, quæ dicta de distinctione virtuali. Sed agendum hic de illis in quantum terminare possunt naturam creatam. Discutiendum imprimis est, an eandem naturam creatam, plures Personæ Divinæ terminare possint? Affirmat Suar. uterque & alii ex nostris, contra Lugo loco citato n. 80. & contra Amicum, qui dicit, si adæquatè terminaretur natura creata à subsistentia increata, jam non poterit terminari ab alterâ, secus si inadæquatè terminaretur.

Dicendum I. *inadæquatam terminationem à Persona Divina impossibilem esse.*

Probatur I. Quia & esset inadæquata illa terminatio ut supponitur & non esset, quia adæquatè terminare, nihil aliud est, quàm adæquatè dare esse per se, adæquatè autem dare esse per se, nihil aliud est, quàm ita dare esse per se, ut nihil sit naturæ, cui non sit data ratio essendi per se. Hoc autem in omni unione hypostatica contingit, quod probatur. Vel enim hæc unio erit cum substantia spirituali completa, & hæc cum sit indivisibilis, non apparet quomodo inadæquatè terminari possit, sicut non apparet, qui punctum inadæquatè terminetur. Si autem hæc unio erit, cùm substantia completa, sed composita habenteque partes etiam hæc divisibiliter quidem in indivisibili tamen consistet, ita ut si dicatur terminari anima & non terminari corpus non debeat dici assumptus homo, ergò in talibus non habet locum inadæquata assumptio.

Probatur II. Quia inadæquata terminatio vel hoc sensu est inadæquata, quia non totum terminat, v. g. unam partem & non aliam, & de hoc in præsenti non est difficultas, quia illæ partes habent se in hoc genere sicut disparata unibilia, indubiè autem unito Petro, non repugnat uniri Paulum, eritque adhuc responsio non secundùm statum quæstionis; non enim idem terminabitur pluribus subsistentiis, sed plures subsistentiæ, plures partes vel tota; vel in isto sensu erit inadæquata illa terminatio, quia subsistentiæ illæ attemperabunt suum concursum, suamque terminationem, ut locus detur alteri terminationi: & hoc dici non potest, quia terminatio illa nihil aliud est, nisi unio Personarum, quæ utpote indivisibiles inadæquatè se dare non possunt, sicut anima rationalis indivisibilis,

visibilis, pro sua parte inadæquatè informare non potest.

PROBATUR III. Persona Verbi unita naturæ humanæ, non potest ejusdem actiones inadæquatè inæqualiterque dignificare, sed se tota tenetur, dignificare. Ergò nec potest eadem inadæquatè terminare.

OBJICITUR I. cum Amico. Concursus sustentativus attemperari potest, adeoque facere inadæquatè sustentari naturam, quod ipsum probat, quia ille concursus consistit in quodam nisu, quo natura humana in hypostasi Divina, media unione innititur & sustentatur.

RESPONDETUR. Neg. Antecedens cum sua probatione, & iste nisus personæ in sustentando, non est rationabiliter imaginabilis.

OBJICITUR II. Accidens, licèt non possit unitum pluribus subjectis, totum suum effectum formalem tribuere; potest tamen ab unoquoque non totaliter sustentari, ergò idem in præsenti dicendum. Antecedens probatur. Quia unio ab una tantùm parte sustentatur, & tamen utrique extremo confert suum effectum formalem, ergò etiam licèt non possit Divina Persona non totum effectum suum formalem communicare naturæ creatæ, potest tamen natura assumpta non totaliter, sed tantum partialiter ab una sustentari.

RESPONDETUR. Imprimis indistincta hæc duo esse, totum suum effectum communicare subsistentiam, & eandem non partialiter, sed totaliter & adæquatè sustentare naturam, proindeque si concedatur primum, concedi debet & aliud. Deinde Antecedens cum sua probatione hoc tantùm sensu verum esset: quòd scilicet accidens, vel unio, nonnisi ab una parte possit recipi, & non recipi ab alia, quod etiam verum est de Persona Divina. Hinc distingui potest consequens. Ergò potest natura creata partialiter sustentari h. e. cum una tantum naturæ (si sit compositum) parte uniri. Conceditur, potest partialiter sustentari, h. e. non habere totum id, quod ad esse per se stantis spectat. Negatur, hoc enim est quid indivisibile. *Hinc*

ADDO. Distinguendæ sunt hæ duæ propositiones. Potest Persona Divina uniri non adæquatè, sed uni non nisi parti. Et alia hæc est, potest ei cui unitur, nonnisi inadæquatam perseſtantiam tribuere, & hæc Propositio est falsa, prior vera.

DICENDUM II. *Posse terminari adæquatè unam creatam naturam, à pluribus Personis Divinis.* Antequam probetur Conclusio.

SUPPONO I. Quod Ly adæquatum interdum sumatur pro Ly solum, & ita adæquatum fidei objectum est v. g. suprema veritas, quia sola ipsa, est motivum fidei. Interdum Ly adæquatum, non importat Ly solum, sed importat exclusionem partialitatis, & sic v. g. duæ causæ totales ejusdem generis, dum miraculosè eundem effectum causant, utraque causa est adæquata, non importando solitudinem, sed importando exclusionem partialitatis, totus enim effectus & non pars illius, pendet à singulis. Secundoque sensu accipitur in præsenti Ly adæquatum.

SUPPONO II. Quamvis ratio formalis subsistentiæ, sit per se subsistere, hoc tamen potest dare æquivocationis causam, nam si subsistere per se pro eodem sumatur, ac non subsistere in alio à se, hoc sensu non jam subsisteret natura humana Christi, quia illius subsistentia, est in alio, h. e. in Verbo. Hinc ita intelligendum est illud per se stare, ut & illis quæ subsistunt in alio, seu per subsistentiam alienam, quadrare possit, & iis quæ subsistunt per subsistentiam propriam, quos modos subsistendi Lugo dicit univocè non convenire, ut autem salvetur istud per se subsistere, est necesse intervenire unionem substantialem ad Personam cæteroqui non propriam, *his positis*

PROBATUR I. Conclusio. Quia id non implicat contradictionem, ut probabit solutio objectionum.

PROBATUR. II. Una eademque natura increata, potest terminari pluribus subsistentiis increatis, ergò & creata poterit eisdem terminari.

RESPONDET I. Lugo. Quia natura Divina subsistit per tres subsistentias proprias, subsistere autem per propriam subsistentiam, non est naturam sistere in tali supposito, sed sistere in se ipsa, quare cum non repugnet, ut natura sistat in se ipsa per triplicem subsistentiam, nec repugnat etiam, tres subsistentias proprias, eandem habere. At verò quando natura subsistit per subsistentiam alienam, non sistit in se, sed in ultimo supposito, quare cùm repugnet naturam sistere in tali supposito ultimo, & adhuc progredi ulterius ad sistendum in alieno supposito, consequens est ut repugnet, quòd natura humana, quæ semel subsistit in supposito Verbi, subsistat ulterius in supposito Patris & Spiritus Sancti.

CONTRA est. Tum quia potest natura sistens in supposito uno sibi identificato, sistere postea in alio supposito, distincto realiter à priore, licèt sibi identificato, nec repugnat, ut sistat in hoc supposito sibi identificato, & progrediatur ulterius ad sistendum secundò in alio supposito, quantumvis sibi identificato, distincto tamen realiter ab altero supposito. Ergò etiam semel non sistens in proprio supposito, poterit & secundò non sistere tantùm in se, sed in alio supposito, adeoque pluribus Personis terminari. Tum quia inter subsistentias divinas inter se comparatas distinctio & alietas realis non impedit, quo minus natura pluribus subsistentiis terminetur, veraque hæc est propositio; Quod natura Divina in alio supposito subsistat subsistens

ſtens ſubſiſtentia Verbi, & in alio dum ſubſiſtit, ſubſiſtentia Patris, & tamen hoc non impedit, ut pluribus ſubſiſtentiis terminetur natura Divina, ergò non impediet ut terminetur natura creata, iisdem. Tum quia adhuc tunc verum eſſet dicere : natura creata per ſe ſubſiſtit. Ergò pluribus illis terminari poterit, ex hoc enim ſolo, non poſſet terminari natura creata pluribiis ſubſiſtentiis Divinis, quia non per ſe ſubſiſteret. Antecedens probatur de natura Divina ſiſtente per plures ſubſiſtentias increatas ſemper verum eſt dicere, ſiſtit in ſe & per ſe quamvis ſiſtat in ſubſiſtentiis, quarum una non eſt alia, ergò etiam ſi ſubſiſtat natura creata, ſubſiſtentiis increatis, ſemper verum erit dicere : ſiſtit in ſe & per ſe, quærereq; reſtabit, quare natura ſiſtens in ſeipſa, poſſit tamen ſubſiſtere per triplicem ſubſiſtentiam & id non poſſit habere ſiſtens in alio.

Respondet II. Amicus Diſp. 14. de Incarn. Sect. 6. Quòd natura Divina non exigat ſuas perſonalitates ad ſiſtendum purè, ſed per modum principii fœcundi ad intra, utque ſit fœcunditas ad intra per principium intellectivum & volitivum requiritur perſonalitas Patris qua fiat fœcunda ut principium intellectivum Filii, utque Perſona Filii una cùm Patre fiat completa in ratione principii volitivi, & ſimul terminetur intrinſecè Verbo ſubſtantiali producto, & Spiritu S. tanquam amore notionali ſpirato, ea propter requirit, & perſonam Filii & perſonam Spiritus Sancti: Natura verò creata, non indiget perſonalitate niſi ad purè ſubſiſtendum, cùm alias ex ſe, tota ad intra quàm ad extra, ſupponatur fœcunda.

Contra eſt. Tum quia quamvis natura creata non exigat ſubſiſtentiam increatam, tanquam principium fœcunditativum, tamen hoc non obſtante, poteſt terminari ſubſiſtentia increata una. Ergò poterit terminari & pluribus, idque non ex indigentia fœcunditatis. Tum quia ſi ſubſiſtentiæ increatæ non poſſent ſecum conſiſtere abſolutè, non poſſent exigi à natura Divina tanquam principia fœcunditativa. Ergo prius eſt illas poſſe ſecum conſiſtere, quàm exigi ad fœcunditatem ; cur ergo non conveniet illis hæc ſecum conſiſtentia & compatibilitas, in una etiam natura creata. Tum quia quamvis natura creata indigeat non niſi una ſubſiſtentia, cur non titulo indigentiæ, ſed divinitus & ex placito aſſumentium naturam creatam perſonarum, pluribus etiam Divinis ſubſiſtentiis terminari non poterit?

Respondet III. Idem. Perſonalitas v.g. Patris, quamvis ſit ſufficiens ad terminandam naturam Divinam in ratione exiſtentiæ relativæ Paternitatis, non eſt tamen ſufficiens, ad terminandam illam in ratione exiſtentiæ relativæ Filiationis.

Contra eſt. Terminans Perſona Verbi, naturam humanam, ſufficit non niſi ad terminandam illam, ut natura illa dicatur Verbum Caro factum, & non eſt ſufficiens ut natura illa dicatur Pater. Caro factus ergo adhuc dabit locum ſubſiſtentiæ Patris ſicut dat in Divinis.

Respondet IV. Idem. Rem ſemel ſubſtantialiter completam, non poſſe ulterius ſubſtantialiter compleri ; jam enm illud aliud complementum ſubſtantiale, adveniret poſt ultimum complementum ſubſtantiale ; ſicut materia non manet incompleta ſubſtantialiter, ſi ſit adæquatè completa per formam, & è converſo forma unita materiæ non manet incompleta, aliàs anima rationalis completa, per materiam hominis, poſſet compleri per materiam equi, & materia hominis completa per formam hominis, compleri poſſet per formam equi, ſicque natura integra hominis, poterit compleri ſubſtantialiter per naturam integram equi, & è converſo.

Contra eſt. Tum quia poteſt uni eidemq; materiæ, uniri divinitùs duplex forma ſubſtantialis, ut probatum in Phyſicis, cujus oppoſitum videtur ſupponere præſens reſponſio, ergo & duplex poterit uniri ſubſiſtentia Divina. Tum quia una forma ſubſtantialis adveniens ſubjecto, altera forma præinformato, ut ibidem dicitur, conſtituet unum per ſe cum eadem, ergo & in præſenti idem dici poterit. Tum quia Natura divina ſemel completa ſubſtantialiter per perſonam Patris, eſt adhuc complebilis per perſonam Verbi, & Spiritus Sancti. Ergo erit ita complebilis etiam Natura creata.

Respondebis V. Quod hoc ſit proprium ſolius naturæ Divinæ, ſubſiſtere pluribus ſubſiſtentiis.

Contra eſt. Tum quia concedo ſolius eſſe naturæ Divinæ connaturaliter & indiſpenſabiliter, non niſi tribus ſubſiſtentiis ſubſiſtere, ſed nego divinitus id non poſſe etiam naturæ creatæ competere. Tum quia proprium eſt ſolius naturæ increatæ ſubſiſtentia Verbi ſubſiſtere, & tamen divinitùs, humanitas Chriſti, ſubſiſtit per eandem, ergo idem dicendum de aliis, ſimul naturam creatam terminantibus. Tum quia recentiores negabunt, proprium eſſe ſoli naturæ Divinæ pluribus ſubſiſtentiis ſubſiſtere, licèt ſit proprium ſoli naturæ Divinæ ſubſiſtere ſubſiſtentiis identificatis naturæ realiter, inter ſe autem diſtinctis realiter.

Probatur III. Conclusio. Paritatibus quas etiam proponit ſibi Amicus.

I. Paritas eſt. Materia adæquatè informata una forma, eſt adhuc adæquatè informabilis alia forma. Ergo & natura adæquatè terminata una Perſona Divina, eſt terminabilis ab alia.

Respondet Amicus. Diſparitatem eſſe

quia

quia materia est substantialiter perfectibilis. Contra est. Ergo & natura creata, perfecta perfectione terminationis, acceptibilis à Verbo, manet adhuc perfectibilis perfectione terminationis, acceptibilis ab alia Persona.

II. PARITAS est. Potest idem effectus bis accipere esse, à duplici totali causa & adæquata; ergo & terminari bis substantialiter à pluribus Personis Divinis.

RESPONDET. Negando Antecedens, sed hoc est impugnatum in Physicis materiis.

III. PARITAS. Potest Persona Divina faciens unum substantiale cum hac natura creata, componere aliud unum substantiale cum alia natura creata, ergo & è converso natura componens unum substantiale cum persona Verbi, poterit componere unum substantiale cum Persona v. g. Patris.

RESPONDETUR. Disp. esse quia Persona Divina faciens unum cum illis naturis semper illas inveniet incompletas, adeoque substantialiter perfectibiles, si autem accedat Persona Patris terminatæ naturæ à Verbo, nihil inveniet complebile & perfectibile substantialiter.

CONTRA est. Quia quamvis inveniat Paternitas naturam completam, non tamen completam à se, cur ergo implicabit ut illam compleat sua personabilitate, & certè quæ est capacitas materiæ ad plures formas substantiales, quamvis altera inveniat materiam ab alia forma completam, ea est ad plures subsistentias, sed priorem illam reduci in actum non implicabit, ergo nec implicabit posterius: & sicut terminans Naturam divinam Persona Verbi, invenit illam ut ita dicam completam prius origine à Persona Patris, & tamen Persona Verbi terminat Naturam divinam, ergo & terminabit, quamvis invenerit præterminatam à Persona Patris.

OBJICIT I. Lugo. Subsistentia v g. Verbi, ita terminat naturam humanam, ut non faciat illam quidem per se subsistentem, faciat tamen illam in supposito subsistentem h. e. in verbo, ergo illa natura, non potest jam terminari alio supposito. Consequentia probatur quia sicut repugnat terminari in se & terminari in alio sic etiam repugnat terminari in supposito Verbi, & terminari in supposito Spiritus S. quia terminari in supposito verbi adfert virtualem contradictionem, ad non terminari in supposito Spiritus Sancti.

RESPONDETUR. I. Retorquendo argumentum: cur scilicet terminatio per Verbum non adferat virtualem contradictionem ad non terminari (idque in natura Divina) à Persona Spiritus S. Directè autem nego consequentiam; nego item quod terminari in supposito Verbi, dicat virtualem negationem negantem posse terminari, à Persona Spiritus Sancti.

OBJICIT II. Amicus. Non potest ex duobus entibus ultimò completis substantialiter fieri unum substantiale per se: quia in compositione substantiali, saltem unum extremum debet esse incompletum.

RESPONSUM. Huic argumento in Physicis ubi actum: an una materia possit pluribus formis substantialibus informari, agendo etiam de causis, hinc dici potest, quòd non ex indigentia ulterioris perfectionis, terminanda sit illa natura altera subsistentia Divina; sed ut ita dicam per excessum, & ut idem habeatur, pluribus titulis. Deinde potest dici quod natura creata subsistentia Verbi non indigeat eâdem, cum supponatur jam illam habere, indigeat tamen altera (indigentiam largius accipiendo) cum supponatur illa altera subsistentia carere, erit que respectu illius secundæ subsistentiæ incompleta, cum nec dum habeat illam.

INSTAT IDEM. Ideo natura adæquatè completa in ratione naturæ, nequit componere unum substantiale cum alia pariter completa natura, quia nullam habet exigentiam, nec indigentiam, ulterioris perfectionis substantialis, spectantis ad complementum naturæ. Ergo nec una substantia completa per unam subsistentiam, habebit indigentiam alius subsistentiæ.

RESPONSUM. Supra, non ex indigentia hoc futurum, quanquam & indigentia sit ostensa. Probat etiam argumentum multum, quia probat etiam Naturam divinam, non posse à pluribus subsistentiis terminari. Negari etiam potest argumento Paritas, qui cum natura non habeat obedientialem capacitatem, ut cum altera natura uniatur substantialiter, non est mirum, quod non possit cum altera natura componere unum totum substantiale. Jam verò quia habet natura capacitatem obedientialem, ut possit cum Persona divina uniri substantialiter, non erit ratio, ut si uniatur cum una persona divina, non jam simul uniri possit, cum altera.

OBJICITUR III. Si naturam assumptam à verbo posset terminare persona Patris, una persona posset per communicationem idiomatum prædicari de alia, adeoque habere identitatem cum alia, quod ipsum probatur. Verum esset hoc argumentum: Hic homo est Pater. Hic homo est Filius. Ergo Pater est Filius.

RESPONDETUR. Hoc argumentum non habet difficultatem contra nos specialem, sed idem solvi deberet ab omnibus in materia de Trinitate, simile enim faciam argumentum; Hic DEUS est Pater. Hic DEUS est Filius. Ergo Filius est Pater, & quidem magis in materia de Trinitate valeret, si valeret quia in Trinitate, Persona dicit identitatem realem cum Natura, quam non dicit Persona in creata, respectu naturæ creatæ, vi unionis cum eadem. Directè tum

tum dico, omnem communicationem idiomatum fundari in unione substantiali; unionem autem substantialem dico fundari in incompletione perfectibilitateque substantiali, completivitateque ac perfectivitate substantiali: Quia autem natura creata est complebilis in ratione personæ & persona Divina completiva ejusdem, fit, ut cõmunicatio idiomatum, inter hæc duo, positâ unione, sequi possit: Quia verò una persona respectu aliûs non est complebilis & alia completiva, fit ut inter illas nec unio substantialis, nec communicatio idiomatum intervenire possit. Ex istis etiam quæ dicta sunt in materia controversa Trinitatis, negatur illi expositorio, consequentia.

Punctum Difficultatis 3.

Potestné Persona Divina, solam Personam creatam assumere?

DICENDUM I. *Non est id possibile in nostris principiis.*

PROBATUR. Quia & assumeret solam personam creatam & non assumeret, assumeret, & quidem solam ut supponitur, non assumeret autem, quia illa Persona in recto est ipsamet natura, hinc si assumitur Persona, deberet assumi natura; aliàs intra eandem entitatem physicam, esset unum idemque quod assumeretur, & idem physicè quod non assumeretur, hoc autem est distinctionem virtualem physicam invehere in creata.

DICENDUM II. *Etiam in principiis distinguentium entitativè subsistentiam, implicat assumi à Persona Divina, solam Personam creatam.*

PROBATUR I. Quia Persona est ultimus terminus, ergo ulterius terminari non potest.

PROBATUR II. à pari. Anima non potest animari ab alia anima, nec albedo dealbari ab alia albedine, nec quantitas quantisari ab alia quantitate, ergo nec subsistentia terminari ab alia subsistentia, ergo nec à Divina, non est enim major ratio unius quàm alterius. Quod si comminisceretur aliquis subsistentiam absolutam creatam, consimilem ei, qualem Suar. attribuit Deitati, illa ulterius posset dici terminabilis.

PROBATUR III. ex Amico, quia aliqua incommunicabilitas est de essentia Personæ, sed nulla altera, nisi incommunicabilitas alteri ut supposito, quæ enim alia? & tamen hæc incommunicabilitas tolleretur si assumeretur Persona à Persona, quia assumi nihil aliud est, quàm assumi, ad communicandum cum alio supposito, &c. similia.

OBJICITUR I. Unio quæ est inter corpus & animam Christi, unitur unioni hypostaticæ ad Verbum aliâ unione. Ergo & subsistentia potest subsistere alia subsistentia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse in nostris principiis, quia tunc in casu antecedentis non sequeretur idem uniri & non uniri, quod tamen sequeretur casu quo sola Persona assumeretur. In Principiis aliorum dat disparitatem recentior Suar. quia unio compositi non se ipsa est unio ad Verbum, potest ergo uniri per alteram unionem; sed ultimus terminus se ipso est ultimus terminus. Deinde quando unio unitur alia unione in casu Antecedentis benè adhuc salvari potest, quomodo retineat conditionem unionis, non enim facit illam per se unitam, unire extrema, sed si subsistentia creata, terminetur aliâ subsistentiâ v. g. Divinâ, non retinebit conditionem ultimi termini substantialis, cum ulterius terminetur, & sicut non manent termini prioris quantitatis appositis novis, ita nec prior subsistentia erit terminus, si ab alia subsistentia terminetur: Supponit autem hæc disparitas, quod sit de ratione subsistentiæ, esse ultimum Terminum.

OBJICITUR II. Una relatio refertur per aliam relationem, & ita relatio transcendentalis fundat prædicamentalem. Ergo & subsistentia, potest subsistere per aliam subsistentiam.

RESPONDETUR. Posito quod una relatio fundet aliam (de quo in Logica) adhuc una relatio seipsa referetur; sed hîc una subsistentia, non per se ipsam subsisteret, sed per aliam subsistentiam.

OBJICITUR III. Possibile est ut Persona increata, assumat naturam creatam cum sua personalitate. Ergo & ipsam Personam solitariè assumere potest.

RESPONDETUR. Quod attinet ad Antecedens. Duplex unio inter naturam creatam subsistentem cogitari posset. I. Unio merè accidentalis, ita ut ex illa unione, nulla communicatio idiomatum, nulla in naturam creatam derivatio complementi, perfectionis, excellentiæ personalis derivetur, & quæ unio ita se habeat, sicut se habuit unio corporis Christi, & januæ clausæ in instanti penetrationis, quam etiam finge poni permanentem, ita ut nec janua sine corpore Christi, nec corpus Christi sine janua movere se possit, ita tamen ut hæc conjunctio naturæ creatæ subsistentis cum Persona Divina sit condistincta ab intima præsentia, quam creaturæ habent ad Trinitatem, sed proveniat ab unione aliqua accidentali, ratione cujus fiat specialis determinatio & alligatio. Talis unio naturæ creatæ subsistentis ad Personam Divinam, videtur esse possibilis. Tum quia sic descripta alligatio non implicat. Tum quia difficilior est conjunctio naturæ creatæ, quæ fundat communicationem idiomatum, præ non fundante illâ, Ergo si illa prior est possibilis, possibilis erit & hæc secunda: quæ non apparet quî perfici possit, nisi solâ alligativa illa unione. Tum quia quamvis talem unionẽ admiserit Nestorius, non ideò est

damnatus, quia illam admisit possibilem, sed quia eam de facto admisit, cùm tamen unionem cum communicatione idiomatum, proponat credendam, fides.

Ex quo ulterius colliges, etiam naturam creatam, habituram tunc rationem totius, sicut & corpus Christi & januæ clausæ in instanti penetrationis; vel si invicem localiter alligarentur rationem totius haberent, unaquæque singillatim. Secunda unio inter naturam creatam subsistentem, & inter Personam cogitari potest, quæ sit substantialis, fundans communicationem idiomatum, perficiensque naturam creatam in ratione totius, talis unio implicat retenta propria subsistentia. Ratio illa natura creata subsistens propriâ subsistentiâ, & haberet rationem totius & non haberet, haberet quidem, quia per nos subsistentia coincidit cum formalitate, habentis se per modum totius, non haberet autem rationem totius. Tum quia perfectibilitas, completio &c. quæ convenit parti, conveniret tunc ei naturæ. Tum quia si haberet rationem totius in se spectata, quomodo subsisteret subsistentia Divina. Tum quia si haberet una natura propriam subsistentiam, quomodo non foret tunc nonnisi illa prior, h. e. merè accidentalis unio, & tamen supponitur, debere esse substantialem. Et hæc distinctio applicanda Antecedenti, sed sine ulla distinctione negant universaliter Suar. Vasq. Lug. Amic. licèt oppositum sentiat Hurtad. Arriag. Ovied. recentior Suar.

I. Ratio. Lugonis & Valent. probantium non posse Naturam creatam subsistentem assumi à Persona divina, est hæc. Concilia ex eo solùm colligunt non esse in Christo propriam personalitatem, quia ejus humanitas fuit assumpta à Verbo, ergo sentiunt non posse illam assumi, retenta propria personalitate.

Responderi potest. Quod Concil. definiverit id, quod de facto est, non quod possibile est. Sicut definivit transsubstantiationem Tridentinum, licèt possibilis fuerit impanatio. Quod autem de facto non fuerit talis unio, collegit Ecclesia ex Doctoribus, traditione, Scriptura, quæ meminit etiam communicationis idiomatum, quæ si intervenire debeat, non erit jam connaturale, imò erit impossibile manere; in Christo personam humanam.

II. Ratio. Suar. Vasq. Lug. Effectus formalis primarius subsistentiæ, non est alius, quàm reddere naturam per se existentem, & in ipsa terminatam, ergo implicat naturam tunc habere propriam subsistentiam & non esse actu per se; quod si haberet alienam subsistentiam & suam, tunc & esset per se & esset in alio, qui sunt virtualiter contradictorii termini.

Respondetur. Sicut ratio formalis albedinis, est subjectum capax, cui unitur dealbare, adeoque tollere negationem albedinis consequenter nigredinem, cum hoc tamen stat, ut in eodem subjecto concurrere possint divinitus, nigredo & albedo, diversoque respectu illud subjectum erit album, diverso nigrum, sic & in præsenti diverso respectu natura esset in se, diverso esset in alio.

III. Ratio est. Quia subsistentia est ultimum complementum substantiale, idque modale, concursus autem modalis, ne divinitus quidem modificari potest.

Responderi potest. Quòd subsistentia sit ultimum complementum, fit ut alia subsistentia ipsamet, subsistere non possit; sed non facit ne simul uniatur cum natura, idemque solùm exigit Ratio modi, & sicut non dicitur modus modificari quando natura humana unita, unitur ulterius subsistentiæ Verbi, sic nec modificaretur modus, si natura cum subsistentia uniretur. Addo non esse certum quòd subsistentia sit modus.

QUÆSTIO II.

De Accidenti.

Quæres I. *Quis sit primo essentialis conceptus accidentis.*

Assero I. *Actualem inhærentiam non esse de primo essentiali conceptu accidentis, imò nec de essentia.* Ratio, quia quod est de essentia accidentis, ubicunque accidens est, convenit accidenti; jam autem in Eucharistia sunt accidentia panis, sine actuali inhærentia. Quod si dicas inhærere illa in quantitate, redibit difficultas de ipsa quantitate, quæ non inhæret actu in Eucharistia & tamen est accidens.

Assero II. *Aptitudinalem inhærentiam si sumatur simpliciter pro quacunque inalietate non esse de essentia accidentis quà accidens est.* Ratio, quia quod convenit accidenti qua accidens est, idque tanquam aliquid ejusdem essentiale, non potest convenire ei, quod non est accidens, inalietas autem aptitudinalis, potest convenire ei quod non est accidens, nam formæ materiali, convenit esse in alio, nempe in materia, & utrique convenit suo modo, esse in toto. Natura item humana dicitur esse in alio h. e. in Verbo &c.

Assero III. *Aptitudinalem inhærentiam mox explicandam per inalietatem rigorosam esse de essentia accidentis.* Quia convenit omni, soli, & semper ut inductione patebit. Quando autem dicimus esse de ratione accidentis, esse in alio, sufficit ut respectu cujuscunque sit in alio, & sic actio, quamvis non sit nec possit esse in agente, salvatur tamen ejus inalietas, quia est in passo, actio enim est actio agentis denominativè, non subjectivè. Sufficit rursus ut quale est accidens, talis

lis sit & ejus inalietas, & sic si sit accidens impropriè seu per solam denominationem extrinsecam, sufficit ut in subjecto denominationis sit extrinsecè. Et ita vestis est accidens vestiti, estque accidens nonnisi denominationis, quia vestis in re, substantia est, hinc & in vestito, est tanquam in subjecto denominationis.

Addo. Hanc ipsam aptitudinalem inhærentiam, debere sumi radicaliter, nam formaliter sumpta, non esset de primo essentiali conceptu accidentis. Ratio. Tum quia prior est aptitudinali inhærentia, sumpta ipsa radix illius aptitudinis. Hinc valet argumentatio: accidens, est aptum inhærere, ergo habet radicem, ex quâ fluit hæc aptitudo. Tum quia in substantia, aptitudine subsistendi formaliter sumpta, datur prior conceptus, nempe ipsum illud esse, cui debetur ipsa illa aptitudo, ergo & aptitudinalis inhærentia formaliter sumpta, non est primo essentialis conceptus. Tum quia conceptus absolutus prior est respectivo, sed radix illa est quid absolutum, aptitudo autem inhærentiæ, est quid respectivum, ergo radix illa, ex qua fluit formalis illa aptitudinalis inhærentia prior erit.

Hinc bene sic conciperetur primo essentialis conceptus accidentis quod sit radix, ex qua fluit aptitudinalis inhærentia.

Quæres II. *Quomodo formandus sit conceptus inhærentiæ debitæ accidenti?*

Explicat I. Pontius Disp. 13. n. 5. Quod est in alio tanquam in subjecto informationis, est tale, ut cum eo in quo est, faciat unum per se, quod autem est in alio tanquam in subjecto inhæsionis, quod propriissimum accidenti est, est in alio, cum quo non facit unum per se, sed unum per accidens, tunc autem facit unum per se, quando ratione ejus, toti conflato ex illa forma & subjecto, conveniunt, aut saltem naturaliter convenirent (nisi ponatur impedimentum extrinsecum) qualitates deservientes, ad constitutionem istius formæ, in subjecto illo. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia idem per idem explicat. Si enim quæram quid est, forma accidentalis? Dicitur quæ componit esse accidentale; si quæram quid est componere totum accidentale? Respondetur, quòd sit componere totum ratione formæ non exigentis determinatas qualitates; quòd si ulterius quæram, sintné istæ qualitates accidentia? Respondebitur affirmativè, consequenter à primo ad ultimum forma accidentalis est quæ, non exigit alia accidentia, de quo ipso quæritur, quid ejus accidentia? Tum quia per Pontium Disp. 12. n. 9. Non est primò essentialis conceptus substantiæ substare accidentibus, quia si per impossibile daretur aliquod ens finitum, quod non posset substare accidentibus, nec tamen inhæreret, adhuc esset substantia. Sic & in præsenti dici posset, si daretur substantia nulla accidentia requirens, adhuc esset substantia, ergo ratio substantiæ, non rectè explicatur per exigentiam determinatarum qualitatum, quod tamen ipse in hac explicatione supponit. Ergo ulterius, si potest esse substantia non requirens determinata accidentia, etiam accidens, non per hoc constituetur, in ratione accidentis, quia non requirit determinata accidentia, cum illa possit non requirere, etiam substantia. Tum quia non repugnat ut accidens requirat alia accidentia ut dictum supra. Tum quia Corpus simplex est totum per se, & tamen non exigit ad sui conservationem certa accidentia; ex alia parte calor, est forma accidentalis, nihilominus ad sui conservationem, exigit siccitatem, ergo apparet, quod exigere qualitates, non sit quid condistinctivum formæ substantialis ab accidentali.

Explicat II. Lugo. Disp. 12. de Incarn. Sect. 3. Accidens est idem, quod ens in alio, est autem ens in alio, quod advenit alicui constituto in suo esse completo. Nam licèt forma materialis adveniat materiæ, & unio, utrique, non tamen Forma materialis est in alio, quia materia absque forma, nondum est aliud, nec hoc aliquid, sed entitas partialis & incompleta, at verò albedo v. g. advenit homini, qui est aliud, & ens totale completum. Subjungit, omnis inquit forma, sive substantialis, sive accidentalis videtur indigere aliquo sustentaculo, hoc tamen discrimine, quòd forma accidentalis exigat sustentari & fulciri ab alio, natura verò substantialis propter suam perfectionem non indiget hoc, sed sustentat se ipsam, quia à se ipsa habet per emanationem, sustentaculum illud. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia etiam forma substantialis divinitus potest advenire enti completo, nec tamen desinere per hoc esse substantialis, Ergo ratio constitutiva accidentis, non est advenire enti completo, præcipuè quia hîc quæritur de tali constitutivo, quod etiam per potentiam obedientialem, non possit convenire alteri, sicut nec per obedientialem potentiam convenit homini, ut sit rugibile; & sicut non esset constitutivum hominis animal rationale, licèt hoc saltem divinitus competeret alteri. Ita & in præsenti, cùm divinitus possit advenire Enti completo Forma substantialis, hoc quod est advenire Enti completo, non constituet accidens, in ratione accidentis. Tum quia sunt accidentia, quæ exigunt advenire enti ante completionem, hocque verificatur in omnibus dispositionibus ad formas substantiales; imò si materia fuisset creata, & tamen spoliata omni forma substantiali, prius illi advenire debuissent accidentia. Ergo non convenit unicè accidenti advenire Enti completo,

cum advenire possint enti incompleto, imò nata sint advenire. Tum quia redit totum argumentum, quia in fulciri & sustentari æquè se habent forma materialis & accidentia, illarumque priorum prius ostendi debet substantialitas, quàm quòd possunt emanare subsistentiam. Ergo & in præsenti prius debet ostendi quid sit Accidens quam quòd natum sit advenire.

Explicatur aliter forma accidentalis ejusque inalietas, proportionatè ad ea quæ dicta de substantia, quòd scilicet ita sit in alio, ut licèt absit nihil essentiale subjecto censeatur abesse, hocque respicit tota illa definitio accidentis, quòd possit adesse & abesse sine subjecti corruptione.

Addo. Posita entitate accidentis cum sola radicali inalietate, sine ulla actuali inhærentia, non est necesse superaddi modalitatem vel entitatem aliquam quæ sit inhærentia. Ratio, quia nulla hujus necessitas. Hinc nos nec subsistentiam dicimus esse quid superadditum entitativè ipsi substantiæ, licèt unio non possit esse sine aliquo superaddito, propter rationes alibi adlatas.

DISPUTATIO V.

De Oppositis Enti reali.

Enti reali oppositum I. est nihil, seu non esse entis. II. Opponitur enti quæcunque negatio, quæ si sit cùm capacitate subjecti ad oppositum erit privatio, sine autem capacitate subjecti, mera negatio. III. Quod opponitur enti, est ens rationis.

Nihil autem & negatio hîc pro eodem sumuntur, condistinguuntur tamen eo, quod imprimis nihil spectat ad non esse, negatio autem spectat ad non dici, vel dici cùm negatione; hinc nihil, opponitur esse, negatio autem opponitur affirmationi. Unde nihil est quasi quid prius, considerationisque metaphysicæ, negari autem & negatio, est posterius quid, spectansque ad dici. Rursùs rigorosè loquendo, nihil non requirit fundari in positivo sicut nihil creatum erat ab æterno, in nullo autem positivo fundatum. Negatio autem fundatur in aliquo positivo, ne detur negatio negationis.

Quod attinet ad ens rationis, illud etiam duplex est. Quoddam ens rationis Logicum & de hoc egimus in procemialibus Logicis. II. Ens rationis antonomasticè dictum, seu ens rationis Metaphysicum, & de hoc in præsenti tractandum erit.

* * *

QUÆSTIO I.

De Natura Entis rationis.

Sicut de aliis entibus ordinariè quæritur, ita & de entibus rationis quæretur, quid sint? & an sint?

DIFFICULTAS I.

Explicatur: quid sit ens Rationis.

Multas explicationes entis rationis refutatas vide apud alios, hîc specialiores perstringentur.

Punctum Difficultatis I.

Quid per alios ens Rationis?

Explicat I. Pontius. *Ens rationis est id, quod nequit aliquid efficere, nec inexistere alicui potenti efficere, nisi per considerationem potentiæ potentis aliquid considerare. Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia datur in ente rationis aliquid prius, ex quo fluit, quòd non possit quidquam efficere, neque inexistere potenti efficere, hæc enim prædicata, sunt quasi relativa, quæ fundari debent in absoluto. Tum quia per Pontium duo entia rationis, quando à duobus

duobus distinctis cogitantur, habent similitudinem inter se, non minùs quàm quæcunque entia realia, quantumvis ut ille loquitur, nemo cogitet de illa similitudine. Et quia in principiis Scotistarum relatio similitudinis, est quid distinctũ realiter à similibus, non erit ratio cur illã similitudinem, entia rationis non efficiant, ita ut non tantùm ipsæ fabricationes entium rationis, sint similes, productivæque illius similitudinis, sed & ipsa fabricata, quæ relatio, ut ipse dicit, debet esse nemine cogitante, ergo jam entia rationis, contra quam voluit Pontius, aliquid efficient. Tum quia negatio potentiæ ad efficere, nequit aliquid efficere, nec inexistere potenti efficere, & tamen illa negatio non est ens rationis. Tum quia ut urget Mastrius ab eodem adductus. Ens reale, non rectè per hoc describitur, quia potest aliquid facere aut inexistere potenti efficere, ergo nec ens rationis est id, quod nihil potest efficere, nec potest inexistere, potenti efficere. Neque valet quod dicit Pontius. Potuisse aliter adeoque dicto modo explicari ens reale: nam definitiones explicationesque rerum debitæ, sunt tales, ut aliter fieri non possint, sicut & ipsæ naturæ rerum, aliter fieri non possunt.

Explicat II. Alarcon apud rec. Suar. Tr. 2. Log. Disp. 1. Ens rationis esse ens fictum, repræsentans entitatem rerum, ad eum modum, quo Tragædus repræsentat Hectorem, qui non est fictus, sed verus. Et ita format aliquis conceptum veli, quo vult significare tenebras, Ens rationis consistit in hoc velo, repræsentante tenebras. Et sicut pictor pingens noctem, delineat nubes nigras, quæ delineatio repræsentat noctem; sic fictio rationis, consistit in hoc, quòd velum nigrum tenebras exprimat. Et sicut nubes in imagine depictæ, sunt signum ex instituto rei. Et sicut omne signum ad placitum fit per actum judicii, sic & omne ens rationis. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia quamvis certum sit, interdum per entia rationis, repræsentari res veras, falsum tamen est, quod nullum ens rationis sit, nisi quod verũ repræsentat cum fictione, nam qui dicit Deus, non est, vel non est Trinus, per multos, facit ens rationis, & tamen non repræsentat sibi verum. Tum quia ut infra videbitur, falsum est ens rationis nonnisi per secundam operationem fieri. Tum quia aliàs etiam ars fabricare posset entia rationis. Tum quia ex generico suo prædicato ens rationis, debet esse aliquid impossibile. Porrò fictio illic, non est aliquid impossibile, verum enim illud repræsentatum erit aliquid possibile, in quo ergo stabit impossibilitas entis rationis? & quodcunque assignaveris impossibile, repræsentatum ut verum, in illo potius stabit natura entis rationis.

Explicat III. Suar. Illud esse ens rationis, quòd cùm nullam entitatem habeat, cogitatur tamen ut ens. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia non explicatur cur ens rationis fieri non possit cogitando illud ut non ens, cùm tamen habeat entitatem, quod si ens rationis sic etiam formari possit, dari debet superior ratio entis rationis, cujus hæc sunt membra; Cogitari ut ens, cogitari ut non ens.

Explicant IV. alii, quod ad rationem entis rationis sufficiat v. g. negationem realem apprehendere per species entis positivi, v. g. tenebras, per speciem nigri coloris, sparsi per aërem. *Hæc explicatio* sic ut sonat accipiatur.

Non Satisfacit. Tum quia non apparet, cur usus præcisè specierum indebitarum, faciat ens rationis, imò quando fingitur hircocervus, fingitur ens rationis, & tamen utimur specie hirci debitè, quia ad repræsentandum hircum, & specie cervi ad repræsentandum cervum, quod si dicas, uti nos adhuc indebitè illis speciebus, scilicet tanquam repræsentativis identitatis, hoc ipsum est dubitabile, illæné solæ species ad hoc concurrant, & non species identitate, quæ certè non negationem realem, sed identitatem realem, licèt impossibilem repræsentabit. Tum quia cùm possit formari ens rationis per speciem entis negativi, apprehendendo positivitatem realem, debebit dari alius communis conceptus entis rationis, superior utraque hac specie. Tum quia licet enti rationis innectatur semper cognitio essentialiter falsa, tamen aliud est, ens Rationis, aliud cognitio essentialiter falsa, quæ duo, non apparet quî distinguenda sint, si ens Rationis nihil aliud sit, quam negatio realis apprehensa, per species entis positivi.

Addo. Explicari debere quid sit ista negatio realis, si enim intelligitur nomine negationis realis, vera negatio; certè veram negationem apprehendere per species entis positivi, non est facere ens Rationis, quando enim concipio tenebras esse, est tunc negatio realis, hoc est vera, & tamen concipio eam per speciem lucis, nam tenebræ sunt negatio lucis. Quod si per negationem realem intelligas debere scilicet fabricando ens Rationis concipi id quod non est, esse, hoc habet difficultatem, de qua infra, & insuper non rectè dicto termino prædictum objectum explicatur. Cæterum hæc explicatio habet aliquid veri; dupliciter enim negationem illam possumus concipere. I. non utendo tantùm illis speciebus tanquam medio cognoscendi, sed insuper affirmando vel apprehendendo tenebras, esse colorem nigrum, & tunc revera fieret ens rationis; nam erit simile objectum, quo compono & identifico albedinem DEO, dicendo: DEUS est albedo. II. Possum concipere tenebras, utendo speciebus coloris nigri, tanquam medio seu instrumento cognoscen-

gnoſcendi: nam cum nihil ſit in intellectu niſi prius ſit aliquo modo in ſenſu, cùm tenebræ ſenſum ſeipſis non moveant, utimur colore nigro & ſpeciebus ipſius, ad percipiendam notitiam tenebrarum. Et tunc ſubdividi debet formalitas objecti cogniti, & formalitas modi noſcendi, objectumque cognitum non erit ens rationis, ſed privatio, modus tamen cognoſcendi involvet ens rationis.

Difficilius eſt decernere: an quando ſedente Petro dico Petrus currit, faciamné tunc ens rationis? In quo caſu cogitans multipliciter ſe habere poteſt. Imprimis ſi curſum identificet ſeſſioni, facitque indubiè ens rationis. Deinde ſi per errorem de ſedente prædicet curſum, ſed tunc falſum quidem dicit, ſed non facit ens rationis, aliàs omnis falſitas eſſet Ens rationis, & hæc in particulari, non habet per quod extrahatur ad conditionem entis rationis. Denique poteſt intellectus conſiderare curſum Petri cum ſeſſione, tantùm ſibi objiciendo curſum, cùm non eſt exiſtens, & tunc docet Oviedo cum recent. Suar. contra Hurtad. & Arriag. non fieri ens rationis, Ratio, quia meræ conſiderationes prædicatorum non ſunt ens rationis.

Dubitari hîc etiam poſſet an cum dico: Chimæra non exiſtit faciam ens rationis, dicique poteſt illic ſecundùm rationem inadæquatam fieri ens rationis, in quantum ſcilicet concipio Chimæram, quam niſi conciperem, non poſſem de illa dicere: Non exiſtit, ita ut illa propoſitio, ſecundùm inadæquatam rationem reſpondentem, ſubjecto, det eſſe, enti rationis, licèt auferat illi eſſe, ſecundùm aliam rationem inadæquatam, reſpondentem prædicato: Non exiſtit. Et licèt Chimæræ negatio, detur à parte rei, quam negationem illa propoſitio importat, quia tamen ſecundùm rationem inadæquatam, dat eſſe objectivum Chimæræ, illa propoſitio; fit ut ſecundùm inadæquatam rationem, fiat tunc ens rationis; & ſicut eadem propoſitio vel terminus, ſecundùm inadæquatam rationem non eſſe; ita poteſt ſecundùm inadæquatam rationem repræſentare Chimæram, & ejuſdem negationem, ſeu non exiſtentiam.

Explicant V. Alii communiter, quod ens rationis ſit id quod habet eſſe tantùm objectivè in intellectu. Hæc explicatio cæteris eſt præferenda, imprimis enim convenit, omni, ſoli, & ſemper, deinde quia prædicata, per quæ ab aliis explicatur ens rationis, huc, commodè revocari poſſunt. Si enim non habet eſſe niſi objectivè in intellectu, ergo non poteſt aliquid efficere, nec inexiſtere potenti efficere, ergo debet habere rationem ejus, quod habet eſſe tantùm objectivè in intellectu &c.

Cæterum etiam hæc explicatio non ſatisfacit. Tum quia hoc quod habere eſſe nonniſi objectivè in intellectu, eſt quid reſpectivum ad intellectum adeòque non primum, ſi poſſit aſſignari fundamentum illius talis reſpectus ad intellectum. Tum quia in ente reali, ratio cognoſcibilis non eſt primò eſſentialis, daturque prior radix illius cognoſcibilitatis, ergo idem inquirendum in explicanda natura entis rationis. Ut ergo tandem explicetur natura entis rationis, *ſit*

Punctum Difficultatis 2.

Præmittuntur quædam ad explicandam Naturam Entis rationis.

Præmitto I. *Non eſſe idem formaliter & abſolutè, ens impoſſibile & ens rationis.* Quamvis poſſint ſub aliqua formalitate in idem recidere. Sicut non eſt idem formaliter animal & rationale, licèt in idem recidant in homine.

Ratio eſt. Tum quia diverſis formaliter opponuntur. Impoſſibile enim opponitur poſſibili, ens autem rationis enti reali, ſicut ergo ea quibus opponuntur, ita & illa inter ſe diſtinguentur, oppoſitorum enim eadem eſt ratio. Tum quia Ly impoſſibile poteſt accipi pro genere ad ens rationis, & tanquam ratio ſuperior. Impoſſibile item ſi non ſumatur pro modo Logico, eſt oppoſitum ly *Poſſe* ſive Poſſe ſpectetur in cauſis ſive in ſe ipſo, in ſe ipſo enim etiam, dicit impoſſibile, quòd non poſſit eſſe. Jam autem ens rationis, dicit referibile ad ly: noſci. Tum quia retineri debet communis apprehenſio, licèt ſit illi aliquid addendum, quod ens rationis ſit, quod habet eſſe nonniſi objectivè in intellectu, ratio autem impoſſibilis non eſt objectivè tantùm in intellectu, ratio autem impoſſibilis non eſt objectivè tantùm in intellectu. Cum hoc tamen ſtat, ut impoſſibile in partem venire poſſit deſcriptionis, Entis rationis.

Præmitto II. *Non eſſe formaliter idem ens rationis & negationem.*

Ratio. Tum quia nemine cogitante dantur negationes, v. g. tenebræ, non extendi ulterius &c. Entia autem rationis non dantur nemine cogitante, unde exiſtentiâ negationum licèt abuſiva, eſt, non eſſe; exiſtentia autem entis rationis, licèt abuſiva, non eſt non eſſe, ſed fingi. Tum quia negatio bis dicta de ſubjecto, extrahetur à ratione negationis fietque affirmatio, imò id habet etiam impoſſibile, quod eſt ſpecies negationis: ſi enim dicam, impoſſibile eſt quod hoc ſit impoſſibile, reſultat hæc veritas; eſt hoc poſſibile. Item ſi dicam: Petrus non eſt non homo, reſultat conceptus: Petrus eſt homo. Dixi autem illas repetitiones debere

debere fieri circa aliquod subjectum, quia si negatio vel impossibile prædicetur de se ipso, sine extractione ad aliam veritatem, fiet nonnisi prædicatio identica. Jam autem bis dictum ens rationis, non extrahit unquam à formalitate entis rationis. Tum quia ex communi proloquio, omne ens positivum fundat in se negationes, includitq; quodammodo; & ita v. g. esse hominis, includit negationem in se Leonis, cum tamen nullum positivum includat ens rationis in se.

Præmitto III. *Omne ens rationis est, quid compositum per rationem, compositione non quidem formali semper, semper tamen saltem æquivalenti.*

Ratio. Quia nullum est ens rationis, quod non sit impossibile, si impossibile involvit duo membra, nempe esse & non esse, si enim impossibile involveret solum esse, impossibile non esset, si item involveret solùm non esse, impossibile non esset, quia reincideret in negationes, quæ se ipsis non sunt impossibiles, aut saltem non sunt formaliter quid impossibile. Probat hoc inductio in omni ente rationis, ut in hircocervo & aliis. Ly autem Chimæra est nomen universale impositum ad significandum ut sic, Ens rationis, quod ut sic, non debet importare compositionem, sicut animal non importat compositionem, licèt quæcunque species animalis importet compositionem. Quanquam Chimæra ex primæva institutione supponebat pro Lemuribus, hoc est Diis compositis cum corpore marino, ut quidam dicunt. Sed Calepinus dicit significasse fabulosè bestiam, caput Leonis, ventrem Lupæ & caudam Draconis habentem. Ex quo inferes quod salvari hoc sensu possit dictum illud Alarcon, quod ens rationis sit quid fictum, exprimens aliquid verum.

Noto. Ens Rationis, secundùm quamcunque partem singillatim acceptum, non esse impossibile, sed simpliciter possibile, componiq; ex possibilibus, & ita in Hircocervo partes componentes Hircus & Cervus sunt possibiles, sed identitas illorum impossibilis. Casu autem quo fiat ens Rationis, impossibilitatem possibilitati identificans adhuc partes Entis rationis compositivæ, saltem mediatè sunt possibiles; quia ipsum impossibile, componitur ex Esse & non esse. Singillatim autem hæ partes sumptæ, sunt possibiles. Nam non tantùm verificativum sui habet Ly Deus, sed etiam ly non Deus, omnes enim Creaturæ sunt non Deus. Et tamen impossibile quoddam est, Deus non Deus. Item, Casu, quo duo entia rationis componatur ut Hircocervus & Leocornix, partium ipsarum partes singillatim acceptæ possibilitatem importabunt.

Cæterum. De illo ente rationis, quod potest fabricari in hac propositione: Non est Deus, notandum id venit. Dupliciter posse intellectum habere circa dictam propositionem. I. Non faciendo ens rationis ullum, ut si dicat; creatura non est Deus, quæ propositio non potest esse ens rationis, cum sit propositio de ente reali, cum prædicato æternæ veritatis, possibilitatem & veritatem illius negationis importante. II. Possum pronunciare, non est Deus faciendo ens rationis, stans in simplici apprehensione, virtualiter composita non existentiæ cum Deitate, hæc enim sola formalisabit rationem entis rationis.

Præmitto IV. *Quod in fabricatione entis rationis duo spectari possint.* I. Conceptus formalis entis rationis, qui est ipsa mentis actio, & hæc est quid reale. II. Ipsum objectum hujus conceptus, quod ipsum rursus dupliciter spectari potest. I. pro ipsa expressione pro ipso verbo mentis, quod verbum mentis, ab actione mentis in nostris principiis re non differt, & hoc verbum mentis adhuc est reale, in ente rationis. II. potest spectari illud ipsum expressum illo verbo mentis, adeoque ut alibi dico, objectum objectivi conceptus, de hocque solo verificatur, quòd habeat esse nonnisi objectivè in intellectu, conceptus enim formalis & Verbum mentis, etiam subjectivè, habent esse, cum vera & physica efficientia, ab intellectu.

Præmitto V. *Sicut in entibus realibus condistinximus supra triplicem statum, statum possibilitatis, statum essentiæ, & statum existentiæ, ita in præsenti cum quadam proportione improportionatissima facere possumus* de quo toto ut discurratur distinctius.

Assero I. *Possibilitatem entis rationis extrinsecam stantem in posse fingi, omnino esse realem.*

Ratio. Quia posse fingi accipitur hìc pro potentia fingendi, quæ est quid reale cùm sit ipsemet intellectus, potens fingere, inde tamen non sequitur quod aliqua realitas conveniat enti rationis, æquivocus enim effectus, non est necesse ut participet eandem rationem cum causa, & sicut posse intelligi spiritualiter, non tribuit objecto esse spirituale, sic nec posse fingi, tribuit objecto aliquod esse reale, præcipuè verò, quia causa causat effectum, eo modo, quo ipse est causabilis; nam taxa conditionis existentiæ effectus, non est causa, sed ipsa conditio effectus, non enim ideo effectus est talis, quia causa non potest illum producere nisi talem, sed potius ideo causa non potest effectum producere nisi talem, quia ipse effectus, non est nisi talis producibilis; cùm ergo conditio entis rationis sit talis, ut non nisi objectivum esse possit habere, fit ut nec potentia intellectiva, possit illi dare aliud esse. Et licèt omnis causa realis, tam

quoad entitatem, quàm quoad modum causandi, producat nonnisi effectum realem, causa tamen realis quoad entitatem, intentionalis & fictiva quoad modum, non debet semper producere effectum realem, poteritq; fingere ens rationis, solumq; causa realis in nominativo & genitivo debet producere effectum realem, non autem causa realis, nonnisi in nominativo.

Assero II. *Necessariò dari proportionatam intrinsecam possibilitatem, licet æquivocè dictam entis rationis.*

Ratio. Tum quia pone quòd nihil possit concipi tale, quod nonnisi in conceptu objectivo potest habere esse, non erit possibile ens rationis, ergo posse habere esse nonnisi objectivum in intellectu, erit illa possibilitas intrinseca, æquivocè accipiendo possibilitatem. Tum quia possibilitas rei intrinseca, est connexio prædicatorum essentialium, quod competit etiam enti rationis; est enim illi essentiale, ut habeat disconnexa prædicata, habentia nonnisi esse objectivum. Tum quia datur possibilitas extrinseca entis rationis. Ergò respondere illi debet possibilitas proportionata intrinseca, quomodo enim intellectus dare potest esse nonnisi objectivum in intellectu, si nihil potest habere esse nonnisi objectivum intellectu, hocq; solùm appellatur nomine possibilitas intrinsecæ entis rationis. Hæc tamen possibilitas non confert ullum esse reale enti rationis, quia est possibilitas æquivoca ad eum modum, quo dicimus de dissidentibus, concordes sunt in hoc ut dissideant. Item impossibilitas in hoc consistit non esse possibile, universaliterq; affirmari potest; possibile est, aliquid esse impossibile, alioqui nullum esset impossibile.

Assero III. *Etiam essentiam suo modo competere enti rationis.*

Ratio. Tum quia habet suam definitionem. Tum quia quærimus de hoc vel illo, an illud sit ens rationis, quæ quæstio institui non posset, si nullam haberet essentiam ens rationis. Tum quia dantur etiam de ente rationis propositiones æternæ veritatis, habentesq; veritatem non fictam, benè enim dico & sine fictione, quod habet esse nonnisi fictum, est ens rationis. In idem recedit doctrina illorum qui docent in hac propositione: Chimæra est impossibilis duo contineri Chimæram & ejus impossibilitatem, ejus impossibilitas non est quid fictum, esse autem Chimæram est quid fictum. Vide Arriag. Sect. 4. de ente Rat. n. 47.

Assero IV. *Existentiam entis rationis dupliciter spectari posse* proportionaliter ad dicta superius de existentiâ. I. Intrinsecè secundùm quod dicit in esse actu. II. Extrinsecè, secundùm quod dicit esse extra causas, secundùm quod dicit esse actu. Ens rationis sic sumptum, nihil aliud erit, nisi ipsum illud esse, tantùm objectivum actu habitum, secundùm quod autem dicet ipsum illud esse extra causas, sic sumptum Ens rationis, est, quod habet esse tantùm objectivum, h. e. in quantùm jam est extra potentiam fingentem, objicientem &c.

Assero V. *Ante actuale esse existentiale ut ita dicam entis rationis, præcedit esse existentiale, potentiale*, ut ita dicam.

Ratio. Supponamus Petrum primò fingere ens rationis, quo posito sic urgetur. Vel erat id ens rationis antequam primò fingeretur vel non erat, si erat, ergò primò fictum non est, deberetque esse æternum, quia non esset ratio, cur non esset prius semper, se primò ut supponiturficto; si autem non erat, quæro vel supponebatur posse fingi vel non, si non supponebatur ante fictionem posse fingi, ergò fingi actu non potuit, quia quod non potest fingi actu, non fingitur actu, si supponebatur posse fingi, habetur intentum, hoc enim solum hîc intelligitur.

Dices. Cum Ovied. Quamvis unio possit intelligi ut potens esse seu ut possibilis, ex eo tamen nemo dicit, non esse de essentia unionis actu unire. Ergo nec ex eo quòd possit intelligi ens rationis potens cognosci, sequitur essentiam illius non esse, actu cognosci.

Respondetur. Esse essentiam unionis actu unire si existat, sed non esse essentiam illius actu unire, quasi non sit in statu possibilitatis ad uniri, & quasi semper exercere debeat actum uniendi, ergo idem in præsenti etiam dicendum. His præmissis sit.

Punctum Difficultatis 3.

Deciditur de Difficultate.

Dicendum est. *Quod ens rationis sit ens dicens disconnexionem prædicatorum in quantum illa est radix essendi tantùm objectivè in intellectu.* Dicitur *ens rationis, ens*, quia aliàs diximus posse ens, in tam lata significatione accipi, ut extendatur etiam ad entia rationis. *Est autem ens dicens disconnexionem prædicatorum* ut ostendatur, quòd pro generica ratione dicat rationem impossibilis, ipsum autem Ly Impossibile non ponitur pro Genere Entis Rationis, quia erat necesse, potius Ly ens pro Genere ponere, ob expresse, rationem Entis, in his ipsis terminis Ens Rationis positam, & sicut rectè definitur Ly Homo aliquis per Hominem individuum quia ipsum Ly: Homo aliquis importat Hominem, ita & Ens rationis debuit definiri per Ens, quia Ens rationis, in ipso suo nomine importat Ens. *Est autem illa disconnexio radix*, ut ponatur, pro illius differen-

differentiali aliquid absolutum, nam præcisa, ut dixi supra, ratio habentis noñisi esse objectivum, est ratio respectiva. *Est autem radix essendi* & non existendi, quia essentia prior est existentia, conceptus autem definitivus debet procedere per prima. *Est autem radix essendi tantum objectivè in intellectu*, ut condistinguatur ab impossibilibus, quæ dantur etiam extra intellectum. *Ut id melius explanetur*

Noto hîc aliquas distinctiones propositionum v. g. I. Ens habet esse in intellectu tantùm objectivum, hæc propositio non explicat naturam entis rationis, quia de facto lapis cognitus, non habet aliud esse in intellectu, quàm objectivum, neque tamen lapis cognitus, est ens rationis. II. Ens habet esse objectivum tantùm in intellectu, hæc etiam propositio non explicat naturam entis rationis, quia convenit etiam entibus realibus, nam res spirituales, non habent esse objectivum nisi in intellectu, hic enim solus res spirituales agnoscit, & tamen res spirituales qua tales, non sunt Ens rationis. III. Ens rationis est id, quod habet esse tantùm objectivum in intellectu: Ly tantùm potiùs cum esse construendo, quod scilicet sit talis natura, ut nullum illi esse competat, nisi quod est objectivum in intellectu.

Quæres, an saltem similitudo duorum entium rationis sit realis, hoc ex alibi dictis solvi debet, physicè enim spectata illa ratio non est realis, cùm sic spectata, sit ipsa extrema, quæ non sunt realia, sed entia rationis. Metaphysicè autem spectata illa relatio, est formalitas, sed ex illa nihil ad realitatem, argui potest.

DIFFICULTAS II.

An detur Ens Rationis?

NOn est quæstio de hoc an dari possit à parte rei ens rationis, sed an possit fabricare intellectus noster ens rationis, quale jam descriptum est. Negat Durand. Valesius, Mirandulanus. Communis sententia affirmat.

Dicendum est. *Fabricari posse Ens rationis.*

Probatur I. Qui negat ens rationis vel cognoscit id quod negat, posse ab intellectu fabricari, vel non cognoscit, si cognoscit ergò illud fabricat, quia illi dat tantùm esse objectivum in intellectu, si autem illud non cognoscit, quid negat?

Respondebis. In probabili sententia Deus cognoscit entia rationis, nec tamen facit, ergò probabile est cognoscentes entia rationis, non hoc ipso ipsa facere. Deinde cum dico ne quidem concipi potest, quod unio eodemq; actu idem affirmetur, & simul sit negatio affirmationis, numquidne sequetur cognosci jam id, quod est affirmatio, esse negationem affirmationis, ita etiam negare quod possit formari ens rationis, non est formare ens rationis.

Contra est. Tum quia nego, hoc ipso, non facere Deum ens rationis. Tum quia quando nego posse concipi ut affirmatio sit negatio, nego id posse concipi, conceptibilitate debita entibus realibus, sed non nego, posse id concipi conceptibilitate indebita.

Respondebis II. Quando dico incognoscibile non potest cognosci, vel cognoscitur, quod negatur vel non? si cognoscitur inconceptibile non est. Si non cognoscitur, quomodo de illo negatur, quod nosci non possit.

Contra. Incognoscibile etiam nunc cognosco, sed quod illic non cognosco, est ipsum materiale, & quod latet sub illo incognoscibili, cognoscibile autē, noñisi in ipso incognoscibili.

Respondetur III. Quando dicitur: Nego impossibile cognosci, ly nego impossibile cognosci duplicem habet sensum: I. ut propositio hæc mea, negās impossibile cognosci, sit reflexa supra aliquod judicium falsum de rebus possibilibus, & hæc propositio hoc sensu est vera. Deinde potest habere sensum, quòd propositio negans, sit actus directus, habent pro objecto aliquid implicatorum, & hæc propositio hoc sensu est falsa, adeoq; falsum erit, quòd possit concipi impossibile per modum possibilis. Quod ipsum alia distinctione exprimitur. Nego impossibile cognosci, ita ut mea hæc propositio negans, faciat sensum *primò* intentionalem, licet faciat sensum *secundò* intentionalem, hoc est, quod tunc habeatur pro objecto, ipsum illud judicium.

Contra. Tum quia quando nego impossibile cognosci, licet possim pro objecto habere ipsum meum judicium, cur non possum habere pro objecto objectum ipsum implicatorium? cur item illa propositio non habebit sensum primò intentionalem? Tum quia non tantùm experior me dicere habeo judicium falsum, sed etiam experior me apprehendere ipsum impossibile seu involvens contradictoria. Tum quia illius judicii (de quo infra) essentialiter falsi debet haberi objectum, quod jam non erit reale quia esset verum, ergò illius judicii objectum debet esse non reale, seu impossibile quod intenditur.

Probatur II. Ens rationis est illud quod habet esse tantùm objectivè in intellectu. Sed multa sunt talia ut hircocervus, Leomus &c. similia.

Respondebis. Hoc argumentum procedere à definitione ad definitum, sed qui negat definitum, negabit & definitionem, ad eum modum quo dum aliquis negat Angelum corporeum, negabit & definitionem Angeli corporei.

Contra. Falsum est quod qui negaret Angelum corporeum, negaturus sit definitionem Angeli corporei hypotheticam, sub conditione impos-

impossibili, ad eum modum quo qui negat infinitum, non negat definitionem hypotheticam infiniti, imò ex ea arguitur impossibilitas infiniti. Et certè is qui negat Angelum corporeum debet scire quid negea, prius saltem natura noscendo quid sit negaturus priusquam neget, quod si scit quid sit negaturus, debet illius conceptum legitimum sibi formare. Quod si formet sibi conceptum legitimum entis rationis, hoc ipso illud formabit.

Probatur III. argumento negativo. Non implicat contradictionem posse formari ens rationis. Quod si non implicat illud formari, poterit ab intellectu formari.

Respondebis. Non implicare quidem contradictionem ut formetur ens rationis sed nesciri modum ejus formandi, consequenter nesciri, quòd de facto concipiatur, ad eum planè modum quo asserit aliquis posse Angelum transire ab extremo ad extremum sine medio, licèt non intelligatur modus hujus transitus, idemq; contingit in aliis materiis, præcipuè verò in mysterio Trinitatis & Incarnationis.

Contra. Tum quia qui novit definitionem entis rationis, hoc ipso novit modum ejus formandi, nempe ut sibi objiciat objectum, quod habet esse, tantùm objectivum in intellectu. Tum quia simili jure dicerem præcisiones formales vel objectivas esse possibiles, nesciri tamen modum earundum formandarum. Tum quia quando modus faciendi non innectitur ipsi deliberationi de modo faciendi, tunc nescitur faciendi modus, hic autem deliberationi de modo faciendi, id quod esse habet tantùm objectivum in intellectu innectitur hic modus, nempe præsentatio objecti, quòd habet esse, tantùm objectivum in intellectu.

Objicitur I. Hircocervus ut sit ens rationis debet apprehendi per modum unius, vel simplici apprehensione, vel via enunciativa, quod neutrum fieri potest, quia vel sciet impossibile hoc esse vel non sciet, si nesciet, non plus faciet quàm is, qui enuntiat aliquid, quod non est verum, si sciet hoc esse impossibile, extrinsecus quidem dicet hircum esse cervum, sed interius nunquam id dicere poterit, intellectus enim qui est potentia necessaria, nunquam potest assentiri falso.

Respondetur ad hoc, ut fiat ens rationis ex objecto, sufficit concipi id, quod habet esse tantùm objectivum in intellectu, ut autem etiam ex parte subjecti fiat ens rationis, debet judicare, esse illud objectum Impossibile, sed non impossibile, ut habeat esse tantùm, objectivum in intellectu, licèt impossibile judicet, ut illud objectum habeat esse aliud; hinc identitati illi hirci & cervi assentietur tanquam habeat esse tantùm objectivum in intellectu. Sed non assentietur tanquam alicui objecto reali.

Objicitur II. Quando dico homo est lapis, vel dico tantùm homo, identitas lapis, vel affirmo hominem esse identificatum lapidi, Si primum, ergò sensus illius dicti erit, homo homo identitas identitas, lapis lapis consequenter nihil erit in illa propositione quod chimæricum sit, nec erit affirmatio ulla, sed mera terminorum congeries. Quod si dictæ propositiónis sensus sit: homo dicit identitatem cum lapide Contra est. Quia nihil hîc erit impossibile non homo, non lapis, non etiam identitas, quia hæc identitas est conjunctio facta per intellectum quæ non est impossibilis, sed de facto datur.

Respondetur. Identitatem prædictam duplicem esse, I. acceptam pro actu intellectûs conjungente illa duo & hæc est possibilis, eamq solam evincit objectio. II. Identitas est objectiva, & hæc est chimærica.

Instabis. Si huic propositioni homo est lapis respondet objectiva identitas ficta, illa affirmatio esset vera, consequenter nec faceret ens rationis. Sequel. probatur. Quia affirmaretur dari unio & identitas ficta inter hominem & lapidem, verum autem est esse illic identitatem fictam.

Respondetur. Negand. Sequel. cum sua probatione, quia illius propositionis homo est lapis, non est sensus, homo dicit identitatem fictam cum lapide, sed sensus est quod dicat identitatem simpliciter, quæ tamen non est, nisi ficta per intellectum in hocq; stat formalitas entis rationis.

Objicitur III. Impossibile est intellectum determinari ad duo contradictoria. Sed si intellectus concipiat homo est lapis determinabitur ad duo contradictoria.

Respondetur. Non posse intellectum determinari ad duo contradictoria per assensum utrique, sed posse per apprehensionem utriusque. Hunc qui scit hominem non esse lapidem, non potest affirmare hominem esse lapidem, per secundam operationem, potest tamen apprehendere per primam. Quanquam dici etiam potest quòd sicut datur locus duobus fictis contradictoriis quasi vera essent, sic potest dari etiam locus fictæ determinationis ad duo contradictoria, licèt non detur locus determinationi veræ.

Objicitur IV. Nihil est intelligibile nisi sit reale, ens rationis non est reale aliquid, ergò nec est intelligibile, nec dari poterit. Major probatur. Quia omne intelligibile prius est quàm intelligatur.

Respondetur. Id quod assumitur, verum est de intelligibili speculativo, non de practico, vel ad maximum verum est de intelligibili reali, non autem ficto, seu de intelligibili quod ipsum fit per rationem. Quanquam radix ipsa esse tantùm objectivi in intellectu, ex dictis, reperibilis in ente rationis, potest dici prior præesse ipsius actuali.

Objici-

Objicitur V. Assumendo hoc principium, quia concurrentia ad ens rationis non sunt ens rationis. *Ex quibus*

Primum est Principium, quod fit à causa reali; Ens rationis fit à causa reali. Ergò.

Respondetur. Missis aliorum variis responsionibus, quòd ens rationis secundùm id quod importat cognitionem se repræsentantem sit quid reale, non autem secundùm id quod repræsentatur. Ne autem id quod sit reale, quamvis illam repræsentationem faciat causa realis, hoc obest, quia tunc causa realis, ponit effectum realem, quando operatur modo suæ realitati proportionato, secus si non tali modo operetur. Et sicut dum aliquid facit causa spiritualis non est necesse, ut sit semper spirituale, ita nec erit necesse reale esse semper, quod faciet causa realis, præcipuè causa quæ est principium intentionum, quæ se possunt extendere etiam ad non realia. Hoc quod facit reale illa causa realis, est ipsa repræsentatio, seu verbum mentis, hæcq; sola repræsentatio, propriè fit.

II. Principium. Ordo realis arguit extrema realia, est autem ordo realis inter cognitionem & ens rationis.

Respondetur. Est ordo realis, & habitudo, privationis ad subjectum capax, nec tamen privatio, est quid reale. Quod si dicas importationem alicujus realis, per modum connotati, non arguere utriusque extremi realitatem, idem in præsenti dicam. Item, est ordo realis cognitionis noscentis nihil ad nihil, & tamen nihil, non est quid reale. Quod si dicas hunc ordinem esse de linea intentionali, qui potest haberi realis etiam ad non Est; idem in præsenti dici poterit. Dici etiam potest ordinem ad maximum realem prædicamentalem, exigere extrema realia, non autem ordinem transcendentalem, qualis est Notitiæ entis rationis, ad ens rationis.

III. Principium. Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu, ens autem rationis non fuit in sensu.

Respondetur. Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu vel in se vel in aliquo sui, hoc est, specie deservitura ad ejusdem repræsentationem, deserviunt autem sub sensum cadentia ad entis rationis repræsentationem, fabricationem &c. Concedo tantùm esse in ente rationis, quantum in eo cognoscitur, vel quantum directè vel reflexè cognosci potest; ratio autem ficti saltem reflexè potest illic nosci, & quando componitur ens rationis, partes quidem illius secundùm se spectatæ sunt reales, sed non sunt reales, prout componentes, importantesq; unionem seu identitatem.

Objicitur VI. Non potest concipi ex parte objecti tam impossibile positivum v. g. identitas hominis & cervi, quàm impossibile negativum v. g. negatio Dei. Ergò nec potest formari ens rationis. Antecedens probatur, quia cum tu concipis identitatem inter equum & hominem, vel concipis aliquid distinctum ab equo & homine, & sic non concipis identitatem, quia hæc nihil addit supra id cujus est identitas, vel concipis ut nihil distinctum, & sic non concipis identitatem, sed potius distinctionem, siquidem distinctio nihil aliud est, quàm ipsæ duæ entitates distinctæ.

Respondetur. Neg. Antecedens, concipiendoq; illam identitatem non concipio quid distinctum ab equo & homine simul sumptis, licèt concipiam quid distinctum ab homine singillatim. & equo singillatim sumpto.

Objicitur VII. Omne intelligibile objectum est ens reale, ens rationis non est ens reale. Ergò. Major probatur. Illud est ens reale, quod habet aliquod esse independenter à cognitione. Sed omne intelligibile, habet aliquod esse independenter à cognitione. Ergò. Major probatur, quia id quod est independenter, à cognitione jam non habet, esse tantùm objectivè. Minor autem probatur, quia omne intelligibile antecedit cognitionem suam, sicut omne producibile antecedit productionem. Et ratio est, quia prius est posse cognosci, quod significat intelligibile, quàm actu cognosci.

Respondetur. Omne intelligibile antecedit cognitionem suam, non quoad esse suum actuale, sed antecedit vel quoad esse actuale, vel quod suum originativum & quod aliud imitatur; Ens autem rationis imitatur Entia realia. Unde si non esset intelligibile hircus & non esset intelligibile cervus, non esset hircocervus, quæ duo simul imitatur hircocervus, importando realem identitatem ipsius hirci & cervi. Comoda est & illa responsio quòd scilicet intelligibile cognitione speculativâ antecedat cognitionem, non autem intelligibile cognitione practica.

Instat I. Quod est intelligibile cognitione practica, est tale ab æterno, & tamen non est ab æterno ejus cognitio practica, ergò etiam intelligibile cognitione practica, præcedit suam cognitionem practicam.

Respondetur. Sicut illud intelligibile practicum ab æterno est, ita & cognitio practica possibilis ab æterno est, habetq; talem suam essentiam, ut dicat se non antecedere sui cognitionem, adeoq; in sua essentia involvendo fieri ab illa; ita etiam & ens rationis, in sua essentia, ab æterno, involvit habere non nisi esse objectivum in intellectu, adeoq; involvit fictionem sui.

Instat II. Debet per nos concedi quod ens rationis, habeat essentiam & quidem necessariam, immutabilem, æternam, ergò ens rationis habet essentiam realem, quandoquidem esse æternum, & necessarium est reale, utpote habens suum esse independenter à cognitione fingente, quæ est in tempore, habebitq; existentiam suam

realem, siquidem essentia & existentia, non distinguuntur realiter.

Respondetur. Ens rationis habere suam essentiam, sed tantùm in disconnexione prædicatorum, quibus connexio, non possit, nisi ab intellectu, dari, convenitq; hoc illi, non ex libertate sed necessariò, non contingenter sed immutabiliter; immutabile est enim, quòd non possit habere esse nisi objectivè, incipitq; hæc existentia non in tempore suo ab æterno, sed quia dicit disconnexionem prædicatorum, non erit hæc illius essentia realis, cum in suo esse involvat cognitionem possibilem fingentem; nec habebit existentiam suam realem, quia nec habet essentiam realem; sed sicut in sua essentia exigit fingi, ita & in sua existentia, pendebit à fictione.

Instat III. Omnis notitia causatur realiter ab objecto tanquam à causa, nulla autem Chimæra potest esse causa vera.

Respondetur. In communibus principiis: Objectum causat realiter notitiam, ratione specierum impressarum, si objectum in notitiam per se ipsum non influat. Species autem inveniuntur etiam in fabricatione entis rationis, terminativus autem concursus, cum non involvat efficientiam realem, potest competere etiam iis, quæ non sunt ens reale. Quanquam si non admittatur concursus effectivus specierum in notitias, ipsum Antecedens indigeret explicari.

QUÆSTIO II.

De Causis entis rationis.

Universalissima divisione duplex causa entis rationis cogitari potest creata & increata. De utraque inquirendum est.

DIFFICULTAS I.

De Causa Creata Entis Rationis.

Assero I. *Sensus externos non facere ens rationis.* Est conclusio plurium contra Arriag.

Ratio. Tum quia sensus non attingunt nisi sensibile, sicut intellectus intelligibile. Ens rationis autem, non est quid sensibile, sensibile enim debet esse aliquid reale, puta color, sonus &c. Tum quia quomodo faciant sensus Ens rationis explicari non potest, nullaq; necessitas & fundamentum tribuendi illis hanc virtutem. Tum quia quæcunque ratio probat, quòd universale non fiat per sensus, eadem probabit quòd nec ens rationis fiat per sensus.

Dices I. Cum Arriag. Casu quo uni loco alligatum unum colorem, per species alias, alibi intuerer, ut fit in speculo & tamen impossibilis esset visio illius objecti in illo loco, verè tunc faceret sensus ens rationis. Quia videret objectum non reale, & quod nullum habet esse, præter objectivum in potentia vitiva.

Respondet Oviedo. Colorem qui sit ejusdem speciei, & tamen alligatum certo loco, non posse à Deo creari, ex se enim est indifferens, ad esse in hoc vel illo spatio. Quod si tamen decreto Dei alligaretur uni loco, non esset simpliciter impossibilis, hinc oculus illum videns, non haberet objectum simpliciter impossibile. Quod si Deus crearet colorem distinctum specie & non ejusdem rationis cum coloribus, qui nunc dantur, non spectaret ad potentiam hujus ordinis, adeoq; ab illa videri non posset. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Cur enim colorem etiam distinctum specie, à præsentibus, non posset præsens videre oculus. Deinde sicut ponibilis est color distinctus specie, alligaturq; uni loco, ita ponibilis est potentia perceptiva illius coloris, & de hoc quæro, cum possit videre illum colorem per alias species ut fit in speculo, cur tunc non videat ens rationis.

Respondet aliter recent. Suar. quòd colorem essentialiter alligatum uni loco, non possit videre in alio loco oculus. Rationem dat, quia illum nec per proprias, nec per alienas species videre potest. Non per alienas, quia oculus abstractivè non cognoscit, non etiam per species proprias, quia illæ cum objecto, sunt alligatæ nonnisi uni loco. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia non implicat species transferri in alium locum.

Respondetur aliter. Oculum non facturum tunc ens rationis; sed quæ est ratio cur apparens nonnisi objectum videri possit, eadem tunc reddi poterit, & sicut, dum nonnisi apparens aliquid videtur, referri id debet in species, medium, potentiæ affectionem, ita in eadem principia referri debet, quare color alligatus uni loco, videri possit alibi. Addo hoc argumentum non esse evolutum, si enim impossibile est objectum in alio loco videri, qui supponi potest quod videatur, ad eum modum, quo si impossibile est concipere Intellectum, id quod habet esse, tantùm objectivum in intellectu, qui supponi posset, nosci illud.

Dices II. Impossibile potest intelligi per species alienas, ergò & videri v. g. tenebræ per species nigredinis.

Respondetur. Casu quo intellectus intelligat per species alienas, non extrahēdum illum extra suam speciem, secùs si oculus videret tenebras. Et certè intellectus habet vim naturalem noscendi per species alienas, oculus autem non habet vim noscendi non coloratum, verè autem illæ tenebræ non essent coloratæ, quod si non essent coloratæ, non illæ viderentur, si non illæ viderentur,

derentur, non videretur quidquam quod esset impossibile.

Assero 2. *Etiam Phantasiam, non posse facere ens rationis.* Est assertum contra Suar. & Arriag.

Ratio. Quia etiam illa non percipit plus, quàm percipiant sensus externi, nec ad aliud se extendit, quàm ad sensibilia. Ens autem rationis non est sensibile. Quod ipsum sic aliter proponitur. Si sensus communis, phantasia, &c. faceret ens rationis, & haberet objectum idem collectim quod sensus particulares & non haberet, haberet quidem ut supponitur, non haberet autem, quia extenderetur etiam ad id, quod non percipitur sensu, nempe ad ens rationis.

Dices 1. Sensus internus habet vim comparandi objecta specie distincta, apprehendereq; potest hircum tanquam cervum. Ergo potest facere tam benè ens rationis, quàm intellectus, dum componit hircum cum cervo.

Respondetur. Sensum internum habere vim noscendi speciem externam hirci & cervi, compositio autem ejus externa non facit ens rationis, sed est possibilis.

Dices 2. cum Arriag. Demus aliquod objectum, quod nec divinitus potest esse nisi in hoc loco, nihilominus phantasia potest illud imaginari in alio loco.

Respondetur. Imaginationem solum efformaturam sibi speciem externam illius rei, conjunctam cum sensibilibus illius loci; jam autem ad rationem entis rationis, non sufficit unio externorum speciei, aliàs pingeretur etiam ens rationis, inveniretur que in monstris. Consulatur Pontius hanc objectionem solvens.

Dices 3. Fallitur canis, umbrâ hominis, & si tunc percutiatur occultè ab altero, putabit se percussum ab illa umbra hominis, hinc umbram illam allatrabit & refugiet. Ergo conjungit ille canis duo impossibilia.

Respondetur. Eo casu non imaginari canem quòd sit illic umbra, sed quod sit homo, nec imaginatur identificationem illorum duorum, quod tamen requiritur ad rationem entis rationis. An autem negationes cognoscat sensus, de hoc aliàs actum.

Assero 3. *Per secundam & tertiam operationem non posse ens rationis fieri ab illis, qui tenent oppositum.*

Ratio. Quia impossibile est fieri secundã & tertiã operationem, sine proportionato assensu & dissensu, nullo enim distingueretur à prima operatione, consequenter nec potest fieri per illas ens rationis, sine assensu vel dissensu. Sed si oppositum constat, non potest fieri assensus vel dissensus, intellectus enim est potentia necessaria, ergo nec fieri eo casu, per illas operationes ens rationis.

Assero 4. *Per primam operationem posse fieri ens rationis, etiam ab illis qui oppositum sciunt.*

Ratio. Quia ex una parte habetur in intellectu vis apprehendendi oppositum ei quod scitur, ex alia parte non repugnat etiam identitatem horum concipi, ut dictum supra, Ergo verè tunc fiet ens rationis.

Assero 5. *Quamvis voluntas possit ferri in impossibile conditionatè, hoc tamen ferri ipsius, non est propria & rigorosa datio esse, enti rationis.* Prima pars asserti aliunde supponitur, statque pro illa experientia, aliàs nunquam possemus dicere: vellem non peccasse, vellem amare Deum amore infinito &c. Secunda pars asserti sic

Probatur. Si fieret ens rationis à voluntate, fieret ex eo, quia aliquid impossibile, haberet in voluntate, esse tantùm voliti. Sed per hoc non fieret ens rationis, quod ipsum probatur, quia si esse nonnisi voliti, daret voluntas, vel daret esse nonnisi voliti in actu primo, seu potius volibilis, & hoc non, quia hoc habet ex sua entitate ficta, prout proposita ab intellectu, sicut & alia, rationem volibilis in actu primo, desumunt ab ipsamet entitate. Non dat etiam esse voliti in actu secundo, quia in hoc esse voliti, est actus volitionis, qui est quid reale, est etiam objectum, circa quod versatur volitio, cui Esse, non dat voluntas, sed supponit datum ab intellectu, ergo non dat volitio, esse voliti Chimæræ.

Quod ipsum ulterius in hoc principium resolvitur, quia voluntas dat esse objecto, sed trahitur ab objecto, cùm tamen esse, possit tribuere enti rationis, intellectus; quia voluntas ex suo modo tendendi trahitur, non dat esse; & sicut esse visi, dextri, nullum dant esse, sed supponunt circa quod versantur vel illud circumstantionant, ita & esse voliti, non dat esse.

DIFFICULTAS II.

De Causa increata Entis Rationis.

Sensus tituli est: An Deus faciat ens rationis, qua in re divisi sunt auctores, aliqui dicunt Deum nec cognoscere, nec facere etiam indirectè ens rationis. Ita Vasq. & Alarcon. Alii censent Deum cognoscere entia rationis, sed non facere. Ita Herize, Ruiz & alii: Alii docent Deum & cognoscere & facere directè entia rationis. Ita Fonseca Molin. & Ovied. Nomine indirectè facti entis rationis, intelligunt cognitionem, cognitionis, facientis ens rationis; nomine autem directè facti entis rationis, intelligitur, si illi detur esse, independenter ab omni intellectu creato. Si quis assumeret non posse

fieri ens rationis nisi per judicium falsum, indubiè sequeretur à Deo illud non posse fieri, quia implicat eum facere judicium falsum, sed nego aliter illud non posse fieri. Ut tota difficultas perstringatur.

ASSERO I. *Deum cognoscere entia rationis à nobis facta.*

RATIO I. Quia vel scit Deus omnem cognitionem, quam habeo, vel non scit; si non scit, omniscius non est; si non scit, & est omniscius, deberet nescire, ex eo, quia objectum scibile non est, est autem scibile ens rationis, quia aliàs nec ab intellectu creato sciri posset: si autem scit me facere ens rationis, ergo debet cognoscere & ipsum ens rationis, quia ad illud, cognitio, dicit ordinem transcendentalem.

RATIO 2. Ex Pontio. Quia si non cognosceret Deus ens rationis, non posset de aliqua propositione judicare, quòd esset vera, quia non posset judicare, an sit conformis objecto: Si objectum ipsum non noscit, consequenter nec posset judicare; an sit verum, Chimæram esse impossibilem, si non noscit chimæram.

RATIO 3. Ex absurdis. Quia Deus interrogatus, de quo cogitet homo, casu quo cogitet ens rationis, deberet respondere nescio. Cùm item in multis occasionibus blasphemiæ committantur cum entibus rationis, puniens pro illis Deus, puniret pro eo, quod nesciret. Unde cùm Deus cognoscat meam cognitionem, quæ repræsentat non solùm extrema realia componentia ens rationis, sed & ipsam identitatem illorum, etiam hanc omniscius intellectus noscere debet. *Ad solvendas objectiones*

NOTO. Deum cognoscentem entia rationis à nobis facta, non daturum extremis componentibus identitatem veram, sed tantùm pro statu fictionis, cognosceret illa extrema, sibi identificari fictè. Unde Deus non fingeret tunc propriè, quia fingere, propriè est dicere aliter, quàm in mente habeas, sed fingeret abusivè, in quantùm fingere, supponit pro dare esse tantùm objectivum; ita tamen ut in Deum non cadat fingere entia rationis ex necessitate, quàm importat imperfectus modus noster cognoscendi, nec ex deceptione erronea; sed ex titulo noscendi, quæ à creatura noscuntur.

ASSERO 2. *Quando cognoscit Deus cognitiones nostras, quæ faciunt ens rationis, & ex consequenti quando cognoscit ipsa entia rationis à nobis facta, & ipse facit ens rationis indirectè, ut vocant.*

RATIO I. Asserti est. Quia cognoscens entia rationis à nobis facta, vel dat illis esse objectivum tantùm, vel non dat. Si dat illis esse tantùm objectivum, ergo illa facit, quia facere entia rationis, est dare illis esse tantùm objectivum, quòd solùm illis convenit; si autem non dat illis esse objectivum, ergo illa non cognoscit, quia cognoscere tantum esse objectivum, nihil aliud est, quàm dare objecto, esse tantùm objectivum.

RATIO 2. Quia si Deus cognoscens entia rationis à nobis facta, non faceret ens rationis indirectè ut dicunt, hoc ideò esset, quia daret illi non esse, judicando scilicet eodem actu rem non ita se habere, ut à nostro intellectu concipitur. Sed hoc non obstat, quia adhuc illis dat Deus esse tantùm objectivum, quod ipsum probatur. Quia non potest negare quòd aliquid se ita, vel ita habeat, quin illi det esse, quod negat. Hinc, si sit esse tantùm objectivum, etiam hoc dare debet, negareque quòd illud esse, sit esse verum, simileque quid contingit, cum dat Deus esse cogniti negationibus, quas attingit.

RATIO 3. Desumitur ex dictis supra. Quando ego dico me non posse facere ens rationis, do esse tantùm objectivum enti rationis, ergo etiam cùm Deus negat esse, entibus rationis à nobis factis, hoc ipso debet illis dare, esse tantùm objectivum. Et certè priùs est ratione noscere, quid sis negaturus, vel cui sis esse negaturus, quàm negare, aliàs nescires cui aliquid negares, ergo & Deus debet scire, dareque esse illi in suo intellectu, cui debet negare esse verum. Hoc autem esse entis rationis, est esse tantùm objectivum. Et sicut, dum ego dico, chimæra non est possibilis, non do esse chimæræ, facio tamen ens rationis, ita faceret & Deus.

Est quidem verum, quòd quando ego dico: non cognosco Paulum, non sequitur, quod hoc ipso illum cognoscam, ut suppono cognitione clara & germana, quia ad hoc non sufficit habere qualem qualem conceptum objectivum Pauli, sed est necesse, esse reale Pauli, habere cognitum, ad hoc autem ut fiat ens rationis, non est plus necessarium, quàm dare illi esse objectivum, extra quod esse objectivum, nullum habet nec habere potest esse. Denique cognoscendo Deus meam cognitionem, tribuit esse illi cognitioni in suo intellectu, ergo & ei, quod repræsentat, idque propter essentialem cum objecto connexionem, jam autem id quod repræsentat, est quod habet esse tantùm objectivè in intellectu.

DICES. Sequitur positâ veritate asserti, non posse à nobis fieri entia rationis, quia impossibile est à nobis fieri ens rationis, quod jam factum manet, nihil enim fit, quod jam factum est. Sed si Deus agnoscendo entia rationis à nobis facta, facit ens rationis, omne ens rationis, antequam fiat à nobis, jam factum maneret ab æternitate à Deo, ab æterno noscente cogitationes nostras, factivas entis rationis.

RESPONDETUR. Imprimis argumentum multum probare, quia probaret etiam cognitionem nullam, posse nos habere, essent enim jam factæ, utpote præcognitæ à Deo. Deinde

de cùm Deus faciat ens rationis, nonnisi ex suppositione nostræ factionis, hoc ipso debet supponi, factio illius à nobis. Denique nego sequel. probatio illius distinguitur. Impossibile est fieri ens rationis à nobis, quod manet factum à nobis. Conced. Impossibile est fieri à nobis ens rationis, quod factum est ab alio. Subdistinguo: Impossibile est fieri idem omninò, & eadem cognitione qua factum est ab alio conced. diverso modo, diversa cognitione, nego. Diversa autem cognitione nos fabricamus Ens rationis, à cognitione, quâ Deus cognoscit Ens rationis.

Noto. Quod Deus sua cognitione neget esse reale entibus rationis, sed non negat esse tantùm objectivum; & licet cognoscens amorem vitiosum, non hoc ipso amet, quia amare non est dare objectivum amori, sed facere ens rationis, non aliud est quam dare illi esse objectivum, quod re, est tantùm objectivè in intellectu.

Assero 3. *Deum directè & independenter à nostris conceptibus facere aliqua entia rationis.*

Ratio 1. Asserti est. Independenter ab omni nostra cogitatione, vel scit Pater æternus Personam suam non esse Personam Filii vel non, si nescit, ergò intrinseca sua non novit, si scit non esse identitatem inter suam Personam, & Personam Filii, quæro, an sciat quid esset illa identitas, vel non sciat? si non scit, ergo non scit quid neget negando identitatem, si autem scit, ergo cognoscit illam identitatem, sed illa identitas non est nisi ens rationis, ergo cognoscit illud ens rationis, ergo tribuit illi esse objectivum, sed illud esse, est esse tantùm objectivè, ergo tribuit illi esse requisitum ad ens rationis, adeoque facit ens rationis.

Ratio 2. Est communis, quia Deus videt repugnantiam hircocervi independenter à nostro intellectu, non potest autem cognoscere repugnantiam, seu negationem hircocervi, quin cognoscat hircocervum.

Ratio 3. Omnis possibilis noscendi modus, non involvens imperfectionem, Deo est tribuendus. Nulla autem imperfectio est, si Deus faciat ens rationis affirmativum, dicendo, Chimæram potest concipere intellectus humanus; vel si faciat ens rationis negativum v.g. Chimæra non est possibilis. *Ad solvenda quæ in contra possent objici.*

Noto 1. Si Pater potest dicere, mea Persona est diversa, à Persona Filii, poterit etiam indubiè negativè dicere: mea Persona non habet identitatem cum Persona Filii, consequenter (ut dictum) noscit, quid sit illa identitas, facit autem dictum ens rationis, non virtualiter tantùm sed & formaliter, quia negationem identitatis, noscit in illa ipsa.

Noto 2. Quòd concedamus negationem Leonis rationalis, cognosci à Deo in omnipotentia, in qua videt non contineri Leonem rationalem, sed cur non poterit dicere absolutè, hircocervus est impossibilis, adeoque noscere impossibilitatem illius, non virtualiter, sed formaliter.

Noto 3. Quòd non possit quidquam cognoscere Divinus intellectus, quin cognoscat, consequenter quin det esse objectivum prædicatis cognitis, consequenter etiam prædicatis entis rationis, quæ prædicata Entis rationis, non tantùm neganter cognoscit Deus, quod ipsum sufficeret, ut dixi ad ens rationis, sed etiam affirmanter, ut cùm dicit: Chimæra est ab intellectu humano fingibilis. Addo falsam esse hanc causalem: ideo nos facere entia rationis, quia cognoscimus res per alienas species: nam licet hoc in aliquibus entibus rationis fiat, qualia concedimus Deum non facere, sed id non evenit in omnibus entibus rationis. Imò Pater æternus non per alienas species cognoscit negationem identitatis inter suam & Filii Personam, & tamen facit ens rationis, attingendo illam identitatem.

DIFFICULTAS III.

Potestné cognosci objectum distinctum ab omni Ente reali?

Contra hactenus de ente rationis dicta assumitur hoc principium: Non potest ab intellectu cognosci, aliquod objectum, distinctum ab omni ente reali.

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

Dicendum est. *Posse.* Ita antiquitas contra Recentiores.

Probatur 1. Quia id non excedit vim noscitivam creatam, estque secundùm exigentiam Entis definiri post Aristotelem, & à sententia communi, Entis inquam, quod habet, esse tantùm objectivum in intellectu. Vis hujus probationis stat in solutione argumentorum.

Probatur 2. Si intellectus objectum non posset esse quidquam ab omni ente distinctum, id ideò esset, quia in illa cognitione, quæ dicitur esse statuitiva entis rationis, iidem sunt termini, qui habentur dum attingitur objectum reale. Sed hæc ratio non convincit. Tum quia iidem sunt termini in propositione affirmativa, qui in negativa opposita, si demas copulam, & tamen hoc non obstante, hæc propositio est affirmativa, illa negativa, Ergo etiam quantumvis utrobiq; sit objectũ reale, si mutetur copula, poterit

ferit importari duorum realium, non realis identitas, esseque illa non realis identitas, objectum intellectûs. Tum quia licet eadem sit via Athenis Thebas & Thebis Athenas, hoc non obstante, dum itur Athenas, non itur Thebas, ergo etiam quantumvis in cognitione statuitiva entis rationis, idem sit objectum subjecti & prædicati, quæ sunt realia, itio illa per affirmationem vel negationem tanquam motus intellectus, potest versari circa aliquod non reale, cum altera versetur circa reale. Tum quia nihil sibi suum contradictorium identificat, nec idem identificat sibi oppositum, hoc ipso enim non esset idem, quo posito sic urgetur. In una propositione, quæ sibi non contradicit, sunt iidem termini, cum ea quæ contradicit, excepto v.g. negatione, & tamen hoc non obstante, hæc est contradictoria illius, cùm illa sibi non contradicat, Ergo quantumvis utrobique sint termini reales, poterit esse alterum, dicens, non reale aliquid. Quæ omnia hoc respiciunt, quod alietas modi habendi se eorundem terminorum, possit varietatem adferre, adeoque & alietatem, ita ut cùm fuerit attactum reale, non attingatur reale.

Probatur 3. Tum quia cùm omnis propositio, non tantùm dicat subjectum & prædicatum, sed etiam enunciet per copulam identitatem, vel neget eandem, consequenter non erit jam idem objectum alietate orta à copula: illud enim non esse idem, potest oriri ab ipsamet objectivè sumpta copula: Hoc supposito sic urgetur. Dum dico homo est cervus, quod idem est: Esse identitatis hominis, est esse identitatis cervi, illa identitas vel est realis vel non est realis; si est realis, ergo vera non falsa erit propositio, nam identitas realis est identitas vera; si est illa identitas non realis, vel est objicibilis vel non est objicibilis, si non est objicibilis: ergo nec illic est Ly *identitas* cùm non attingatur, nec attingibilis sit, si enim attingibilis esset, attingeretur à notitia; si est objicibilis, ergo potest esse objectum intellectus aliquid non reale, ergo distinctum ab omni ente reali, non reale enim, est distinctum ab omni reali.

Quod ipsum sic proponitur. Vel potest intellectus apprehendere identitatem Entium, quæ non possunt esse idem realiter, seu non dualitatem, dualitatum realium, vel non potest apprehendere; si potest, habetur intentum, nempe posse habere intellectum pro objecto, aliquid, distinctum ab omni ente reali; si non potest apprehendere, detur hujus implicantia. Rursus si non potest apprehendere identitatem realem Entium, quæ non possunt esse idem, ergo dum enuntiat dualitas realium, est identitas duorum seu non dualitas, dum inquam enuntiat non enuntiat, quia non enuntiat, quod non apprehendit. Tum quia illi cognitioni quam appellant oppositum sentientes necessariò falsam, vel respondet objectum necessariò falsum vel non respondet, si non respondet, ergo nec est cognitio necessariò falsa, nulla enim cognitio sine objecto, si respondet objectum necessariò falsum, Ergo distinctum ab omni ente reali, nullum enim ens reale est necessariò falsum: hoc ipso enim non esset ens reale, reale enim identificat sibi verum. Tum quia habere esse tantùm objectivum in intellectu, importat objectum distinctum ab omni ente reali, nullum enim ens reale est, quod habeat, esse tantùm objectivum in intellectu, Tunc quæro vel potest aliquid habere esse tantùm objectivum in intellectu, vel non potest? si non potest, cur non? quæ in hoc implicantia? cur identitas cervi & hirci non dicetur habere esse tantùm objectivum in intellectu, totaque suppositio post Aristotelem totius communis Philosophiæ, nulla erit; si potest, ergo aliquod distinctum ab omni enti reali, potest esse objectum intellectûs, nullum enim ens reale est, quod habeat esse tantùm objectivum in intellectu.

Punctum Difficultatis 2.

Impugnantur Responsiones.

Respondebis 1. Illam identitatem realem duorum realium, esse nonnisi necessariò falsam.

Contra. Quæro, illa identitas duorum realium necessariò falsa, vel est realis vel non realis, si non realis, ergo distinctum ab omni ente reali, quare illud, non reale, erit objectum intellectûs; si est realis, quomodo necessariò falsa, vera enim erit, quia Enti reali convenit Veritas.

Respondebis 2. Identitas hominis secum, est identitas realis, identitas etiam cervi secum; est realis, & talis enuntiatur inter hominem & cervum, Erit ergo identitas realis, adeoque objectum illud non erit distinctum ab omni ente reali.

Contra. Conced. quòd identitas cervi secum sit realis; hominis item secum; sed quæro: an identitas illorum inter se, sit realis? si realis, ergo est vera & non ficta. Si non realis, & tamen illa est objectum, ergo intellectus attingit objecta distincta ab omni ente reali. Deinde distinguenda est una identitas realis, h. e. Entitatis realis, seu in genitivo, alia identitas realis nominativè ut ita dicam, est ergo concessibile illam identitatem hirci & cervi esse entis & entis realis, quia ex similitudine ad entia realia, ponitur inter hæc, quæ non possunt esse realia; sed quomodo realis est illa identitatis h.e. non ficta, h.e. non habens, esse tantùm objectivum in intellectu? Denique conced. quòd identitas hominis & cervi simul sumptorum sit

sit realis hoc sensu, quia est desumpta ex similitudine & penetratione, quid sit hominem esse secum idem, translata ad illam impossibilem identitatem, sed quæro hominem & cervum esse idem, sic, sicut homo est sibi idem, vel est quid reale, vel non est quid reale? si non est quid reale, ergo aliquod objectum distinctum ab omni ente reali, potest esse objectum intellectus. Si autem illa identitas est realis, ergo vera, & si identitas realis, quæ est necessariò vera, translata ad hircum & cervum simul sumptos, evadit essentialiter falsa, quare identitas realis, translata ad hircum & cervum simul sumptos, non evadit essentialiter non realis, in ipsis ut dico objectis spectata, & in istis ad quæ transfertur, licèt in istis, à quibus transfertur, sit realis. Et sicut esse aurum verum, est quid reale, translatioque illius ad aurichalcum, est translatio realis auri, neque tamen reddit aurichalcum aurum realiter, ita identitas realis hominis, quæ transfertur ad hominem cervum, est identitas realis, non faciet tamen hominem & cervum esse realiter idem, & tamen apprehenduntur esse realiter idem, illaque illorum ficta identitas realis, est distincta ab omni ente reali, sicut aurichalcum est distinctum ab omni auro vero.

Respondebis 3. Illa identitas realis non eorundem realiter, est quid extrinsecum, estque denominatio extrinseca à cognitione essentialiter falsa.

Sed Contra. Quod attinet ad cognitionem falsam essentialiter, de illa actum supra, nunc discutienda est ista denominatio extrinseca, ad quam fit à respondente non rarus recursus, ut videre est dum dicit etiam possibilitatem creaturarum esse denominationem extrinsecam: Sic ergo urgetur. Tum quia denominationi extrinsecæ, debet respondere necessariò denominatum extrinsecum, ut videre est in aliis, nam cognitioni respondet cognitum, visioni visum, &c. Præter inductionem ostendit id paritas, quia denominationi intrinsecæ respondet denominatum intrinsecum, quod ulterius in hoc fundatur, quia denominatio, cui non responderet denominatum, & esset denominatio ut supponitur, & non esset, nihil enim denominaret, *si autem respondet* denominationi extrinsecæ denominatum extrinsecum, quæro illud denominatum extrinsecum, vel est inter entia realia tale esse, quale est solus homo, solus bos, solus Deus &c. vel non est, tale esse. Si est, ergo est æque possibile illud denominatum extrinsecum ac dicta entia, consequenter non erit impossibilis homo cervus. Si non est inter entia realia, ergo objectum distinctum ab omni ente reali, potest esse objectum intellectus, nempe illud denominatum extrinsecum. comparatum v.g. ad hominem & cervum, sit illis extrinsecum seorsim sumptis, neque enim illa impossibilitas, reddit hominem, in se, vel cervum impossibilem, sed illa impossibilitas illorum possibilitati, illa non realitas, illorum realitati, est quid extrinsecum, ipsum tamen denominatum extrinsecum, non est sibi extrinsecum, esse enim cognitum, sibi cognito, non est extrinsecum, quod ipsum fundatur in hoc, quia nihil sibi ipsi est extrinsecum, adeoque extrinsecum, sibi non extrinsecatur, quo posito quæro: illud denominatum extrinsecum, proveniens ex cognitione essentialiter falsa, vel est quid in se reale, adeoque non distinctum ab omni ente reali, cùm sit indistinctum à se, vel est quid in se reale, vel non est quid in se reale. Si est in se quid reale, ergo & est possibile, adeoque illius possibilitas erit Deus, habebitque se quoad suam possibilitatem hircocervus ita ac homo, ab æterno utrumque considerando; si non reale, ergo potest aliquid distinctum ab omni ente reali, esse objectum intellectus, nempe illud denominatum extrinsecum. Tum quia denominatum illud extrinsecum, vel pullulat ex cognitione essentialiter falsa attingente objectum reale, quod est cervus, vel non pullulat; si non pullulat, ergo illa cognitio non est essentialiter falsa: nam objectum illius homo & cervus singillatim spectati est objectum verum, cognitionis autem essentialiter falsæ, objectum, debet esse essentialiter falsum. Cùmque in omni denominatione alia extrinseca, pullulet ratione nostra denominatum extrinsecum, etiam hîc pullulare debet, sicut pullulat cognitum ex cognitione & objecto; si pullulat, estne illud objectum distinctum ab omni ente reali vel non? si non distinctum, ergo ex cognitione essentialiter falsa pullulat objectum verum, quia reale; quomodo ergo illa ipsa notitia erit essentialiter falsa: si pullulat ex cognitione essentialiter falsa objectum non reale, ergo habetur intentum, nempe posse intellectum attingere objectum distinctum ab omni ente reali. *Totum hoc sic aliter proponitur.*

Identitas hominis & cervi, talis, qualis est inter hominem ad se & cervum ad se, denominatum item extrinsecum hominis & cervi à cognitione essentialiter falsa, objectum item cognitionis essentialiter falsæ & cætera similia, ad quæ alternatim recurritur, vel est reale, spectatum penes illud conflatum & totum, non autem penes illius extrema, (quæ sunt indubiè realia) vel non est reale, si non est reale, ergo potest intellectus attingere objectum distinctum ab omni ente reali; si est reale, quî est impossibile? Concedo ut dixi hominem esse objectum reale, concedo cervum esse objectum reale, concedo identitatem realem hominis transferri à cognitione essentialiter falsa, ad hominē cervum, sed quærere restat, conflatum illud ex

homine cervo, factum, ratione translationis identitatis realis, quam translationem facit cognitio essentialiter falsa, vel est reale vel distinctum, ab omni ente reali, si distinctum, cùm illud objiciatur intellectui, ergo intellectus est attactivus objecti, distincti ab omni ente reali, si est reale, ergo erit verum, ergo possibile, ergo ab æterno Deus quoad possibilitatem, quod inferebatur supra. Insuper si illud objectum est reale, ergo indistinctum in ratione realis ab homine & cervo, sejunctim sumptis, & tamen non dicuntur illa seorsim sumi, sed per modum unius, ergo non accipitur illud objectum contra suppositionem, tanquam idem, cùm non sint idem, ergo non accipitur ut conflatum. Denique dum dico: homo est cervus, ponoque cognitionem essentialiter falsam, illi formali, debet respondere objectivum, adeoque identitas eorum, quæ non idem realiter; quomodo, cùm verum sit & reale, non esse illa idem realiter, reale erit esse idem realiter, id certè esset difficilius mysterio Trinitatis, quia esset duorum contradictoriorum formalium, identificatio, & verificatio, si autem non erit reale, esse idem realiter, ergo intellectus potest attingere objectum distinctum ab omni ente reali, nempe attingendo objectivum illud Est, propositionis essentialiter falsæ, quæ dicit: homo est cervus.

Quæ adferri solent ex S. Thoma hoc tantùm volunt, quòd nullus rectè dispositus intellectus, possit assentiri duobus contradictoriis, & formare verbum assensivum illis, sed inde nihil sequitur contra nos.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Sicut objectum adæquatum potentiæ visivæ, est color, & circumscribit & comprehendit omnes actus illius; ita objectũ adæquatum intellectûs, est verum, ita ut objectum formale motivum sit id, quod participat rationem veri. Porrò objectum, quod per adversarios est distinctum ab omni ente reali, nec est verum, nec participat quidquam de veritate, constat enim juxta ipsos, ex terminis repugnantibus, ac mutuò se falsificantibus, & destruentibus intentionaliter, puta, hircocervus constat ex esse hirci, & ex esse cervi, qui cervus est, non esse hirci, ex qua mutua destructione intentionaliter horum terminorum, uterque remanet destructus intentionaliter, ac proinde neutrum remanet verum; scilicet, nec esse cervi, nec esse hirci, non secus ac ex mutua physica destructione duorum, utrumque remanet physicè destructum.

Respondetur. Sicut in divisione latissima entis, datur ens commune & entibus rationis & negationibus, ita dabitur & verum commune illis, taleque verum, est objectum adæquatum intellectus, sicut color visivæ, cumque non ostendatur non inesse vim intellectui statuitivam ita communis rationis entis, quæ extendatur etiam ad entia rationis & negationes, hoc ipso non ostenditur, quod sub eadem latitudine verum, non sit objectum intellectus. Deinde per nos, ex habitis aliàs objectum intellectus est intelligibile, quod non posse extendi ad ens, quod non est reale, necdum ostensum. Rursus objectum adæquatum intellectus est verum cum omnibus ad se revocabilibus; & sicut datur in scientiis revocabilitas imbibita objecto attributionis, quæ deposcit attingentiam etiam oppositorum objecti, ita & intellectus objectum, est verum, sed una cum revocabilibus ad illud, non est autem ratio, cur inter revocabilia tanquam oppositum, non sit objectum distinctum ab omni ente reali. Unde jam aliter se habet sensus, aliter intellectus: sensus enim attingit quidem species coloris, sed ex sua essentiali determinatione, orta fortassis ex materialitate, deposcit non attingere opposita colori, nec novit oculus, quid sit illius objecto oppositum, & sicut id, quod non est attingibile ab oculo, remittit (si sit sensibile) natura, ad noscitivitatem debitam sensui communi, ita quod non attingit, etiam sensus communis, remittit ad potentiam immaterialem universalissimam, hoc est, intellectum, ut etiam oppositum enti reali attingat, nec est ratio cur attingere non possit. Et sicut quamvis noscendo colorem, non noscat gustabile oculus, non licèt argumentari, quod id non noscat intellectus, quia est universalior potentia; ita ex eo quod opposita colori vel ad illud revocabilia non noscit oculus, argumentari non licebit, quod opposita enti reali, non noscat intellectus. Addo, arguentem immeritò supponere, quod per nos in fabricatione entis rationis ponatur destructio intentionalis terminorum hirci & cervi, cum potiùs ponatur identitas eorundem, licèt in re sit destructio illorum terminorum, in re non identitas. Denique objectum intellectus est verum non utcunque, sed vel verum simplex, vel verum ut ita dicam compositum ex veris, & sicut in Physicis, aliqua sunt simplicia aliqua composita, & quidem aliqua composita debite, aliqua indebite ut monstra, vel adulterina in artificiatis; ita quædam sunt simplicia vera, alia ex veris composita, sed si sint debite composita, erunt vera realia, si autem non sint debite composita, non erunt realia vera, veritatemque in hoc participabunt, quia non erunt realia vera.

Objicitur 2. Illud objectum implicatorium, vel resultat quasi effectus ex cognitione fingen-

gente, vel constituitur per cognitionem fingentem tanquam per formam extrinsecam. Non primum. Quia esse objectum seu esse cognitum, est denominatio extrinseca, à cognitione, absque ullo ente diminuto resultante ex cognitione, ut docetur contra Scotistas, & si cognitio confusa non efficit quidquam, vel quasi efficit ex parte objecti, sed solùm seipsam addendo, objectum extrinsecum denominat confusum, idemque est de cognitione conditionata aut disjunctiva respectu sui objecti, cur etiam cognitio fingens nihil efficiendo, vel quasi efficiendo ex parte objecti, non poterit suum objectum extrinsecè denominare fictum. Si autem dicatur extrinsecè constitui per cognitionem fingentem. Contra est. Quia objectum implicatorium non solùm dicitur fictum præcisè, sed etiam dicitur tale fictum, atqui per cognitionem fingentem objectum non constituitur tale, licèt cognoscatur ut tale, cognitio enim non facit tale, sed solum termino tali, superaddit se ipsam præcisè, & sic terminum aliunde talem, facit extrinsecè cognitum, consequenter illa denominatio extrinseca, nullum dicit subjectum denominationis, quod habeat actu vel possit habere esse, præter id quod recipit à forma extrinseca, adeoque forma extrinseca nihil denominabit nisi se ipsam.

Respondetur. Illud objectum implicatorium resultat quasi effectivè ex cognitione, non quidem quoad terminos, quorum identitas fingitur, qualis est cervus & hircus, sed quoad identitatem eorundem, non inquam quoad terminos illius, quia illi ante omne opus intellectus, habent suum esse reale, secus illa identitas. Esse quidem objectum & esse cognitum, si formaliter sumantur, est denominatio extrinseca, non tamen esse objectum, si sumatur secundùm id quod objicitur, vel secundùm id quod resultat, est denominatio extrinseca, sicut denominatio visi est denominatio extrinseca, sub ratione visi formaliter, non autem sub ratione ejus, quod videtur. Et licet negetur ens diminutum contra Scotistas, de quo supra, ubi de essentiis rerum; non negatur tamen per nos objectum aliquod resultans, præsuppositis nostris intentionibus. Sicut nec negatur universale respondens præcisionibus objectivis, quæ non dantur actu nemine cogitante, per nosque actui (qui non est confusus ut alibi dictum) sed deputativus objecti à differentiis, respondet objectum, quod non est nemine cogitante actu, cùmque per nos, cognitio fabricativa entis rationis, sit cognitio practica, nec repugnat illam esse practicam, consequenter licet in aliis notitiis, non respondeat quidquam, quasi productum à nostra cognitione, respondere poterit in hac notitia practica. Addo immeritò supponere arguentem, quod Ens rationis fiat absolutè per secundam operationem. Formabuntur tamen responsiones, quasi hoc illi concedendo, ne alio avocetur difficultas.

Instabis. Identitas hirci cum cervo vel concipitur ut quid superadditum objecto hircocervo, vel non ut superadditum. Si secundum, ergo objectivè concipitur solùm dualitas realis; si primum, ergo tunc nulla concipitur identitas inter hircum & cervum, quia de ratione identitatis est, ut non concipiatur tanquam quid objectivè superadditum, extremis, quorum est identitas.

Respondetur. Identitatem illam hirco & cervo divisim & non uniter sumptis, concipi ut quid superadditum, vel potius ut quid illis extrinsecum, à ratione importatum, hirco tamen & cervo unitim sumptis, seu prout sunt jam chimærisati, non est quid extrinsecum illa identitas, cum Chimæræ esse Chimæram, non sit extrinsecum, chimærisatur autem, per illam identitatem concipieturque dualitas realis, si non identificati hircus & cervus concipiantur, sed non concipietur dualitas realis, si concipiantur identificati.

Objicitur 3. Propositiones contradictoriæ v.g. Homo est Leo: Homo non est Leo, sunt de eodem objecto terminativo, atqui secunda vera est de objecto reali, nempe de homine & Leone realibus, ergo & prima fingens, Ergo & propositio fingens non attingit quidquam impossibile ex parte objecti, nec differt à non fingente, ex parte objecti terminativi, sed ex modo tendendi quatenus una procedit modo compositivo, secunda modo divisivo.

Respondetur. Propositiones illas contradictorias, esse quidem de objecto eodem, sed non eodem modo se habent, de eodem inquam objecto, quia tam in affirmativa sunt duo termini: Homo & Leo, quàm in negativa, sed non eodem modo se habent, habitudine diversa, orta, ex ipsamet particula *Est*. Cùm enim identitas & non identitas seu alietas non sint idem, identitatemque importet *est*; non identitatem, *non est*, ideò faciunt illos duos terminos: Hominem & Leonem non eodem modo se habere, si faciunt non eodem modo se habere, ergo possunt facere, ut cùm non habeant identitatem, habeant identitatem, quæ in illis non est realis, potestque una esse de objecto reali, alia non reali, oriunda illa non realitate, ex modo aliter se habendi objecti, quàm se habeant realiter. Et si cum dico Pater est Filii, Filius est Patris eorundem terminorum diversa positio, fundat distinctionem realem; cur affirmatio & negatio, non poterit fundare, esse hoc objectum reale, & hoc, non esse objectum reale.

Instat 1. Non potest esse aliud objectum propositionis, nisi quod importatur per subjectum & prædicatum, cùm omnis propositio nihil aliud faciat, nisi componat aut dividat inten-

tionaliter, seipsa, objectum significatum ex parte subjecti, cum objecto significato ex parte prædicati.

Respondetur. Objectum propositionis, non solum est subjectum & prædicatum, nam subjectum & prædicatum sunt præcisè termini, adeoque ad primam operationem quid spectans, sed objectum propositionis, est subjectum, copula & prædicatum objectivè sumpta, consequenter si copula non importet realitatem, quantumvis eam importet subjectum & prædicatum adhuc tota propositio non importabit realitatem: nam in propositione vel maximè attendendum ad rationem copulæ, objectivè autem sumpta copula, seu secundùm identitatem, quæ affirmatur Leonis & hominis, non dicit reale quid.

Instabis 2. Quando dico: Homo non est Leo, attingo negationem identitatis objecti, per Ly: *Non est*, significatam, quæro vel illam affirmo vel nego? si primum, ergo est propositio affirmativa nec contradictoria huic: Homo est Leo: si secundum. Ergo est falsa, utpote negans negationem identitatis inter hominem & Leonem.

Respondetur. Affirmat, sed abusivè negationem identitatis, hoc est, suo modo affirmando negationem identitatis, hoc est affirmando quod neget. Et quia illam affirmationem specificat, negatio, transit in conditionem negativam adeoque est negativa, affirmatioque negationis erit ipsa negatio, adeoque contradictoriè opposita. Sed hæc difficultas est communis omnibus propositionibus negativis veris, dicam enim vel affirmat illa negativa illam negationem vel negat, si affirmat negativa non est, si negat vera non est.

Colliguntur quædam.

Collìgo, quid sit sentiendum de hac propositione: quòd ens rationis nihil sit aliud, quàm ens reale vel entia realia, quatenus substantia cognitioni necessario falsæ, ita ut ens rationis sit denominatio extrinseca pro materiali, & in recto dicens entia realia, pro formali & in obliquo, cognitionem necessariò falsam, tanquam formam extrinsecam, à qua id, quod secundùm se intrinscè & objectivè est reale, denominatur extrinsecè non reale. Et si hoc objectum confusum, Animal ut sic, sunt entia realia extrinsecè denominata à cognitione confusa, nihil producente ex parte objecti, ita & hoc objectum: hircocervus, sunt entia realia, præcisè denominata extrinsecè à cognitione fingente.

Quod attinet ad has propositiones, quod ens rationis nihil aliud sit, quàm ens reale vel entia realia, id universaliter non procedit. Si enim dicas quòd tenebræ sint lux, vel quòd privatio sit negatio, poterit fieri ens rationis, & tamen non erit tunc objectum ens reale, (ut supponitur simpliciter) sed aliquid negativum. Deinde quamvis saltem ut plurimum Ens rationis conflетur ex entibus realibus, non sequitur pullulans ex illis ens rationis, esse quid reale, in quo tamen pullulante, stat illud habere esse tantùm objectivè in intellectu. Est quidem verum, quòd ens rationis involvat cognitionem etiam necessariò falsam: nam si non esset per nos etiam illa notitia necessario falsa, deberet habere objectum reale, quod negamus. Sed quærere restat; cur illa notitia necessario falsa, non possit habere pro objecto identitatem realium entium, quæ tamen identitas non sit realis? Concedo quod entibus illis realibus duobus, extrinseca sit illa identitas, hoc etiam demus, quod dicat pro formali cognitionem necessario falsam, sed quid repugnat, ut posita cognitione essentialiter falsa, versante circa duo entia v.g. realia, quid inquam repugnat ut versetur circa illorum duorum realium identitatem ipsam, quæ certè in illis non est realis, adeoque habet, esse tantum objectivum in intellectu. Quid item repugnat, ut cognitio essentialiter falsa, attingat v. g. identitatem cervi & hirci, quæ entibus realibus, sit quid extrinsecum, sed non sibi ipsi, & tamen illorum duorum, extrinseca Entibus realibus, intrinseca sibi ipsi identitas, sit distincta ab omni Ente reali. Quid item repugnat ut illud extrinsecum non reale, apprehendatur tanquam reale, adeoque ut habeatur tunc objectum non reale, quid item desit illi extrinseco non reali, ne salvet, quod possit cognosci objectum distinctum ab omni ente reali, cùm certè extrinsecum illud non reale, sit distinctum ab omni ente reali.

Qui ipse medius terminus sic proponitur. Illa denominatio extrinseca non realis vel objicitur intellectui vel non objicitur, si non objicitur, ergo tantum manet attactio intentionalis, stans præcisè in attactione duorum entium realium, nihilque habetur, quod salvet illud extrinsecum non reale, adeoque nec erit extrinsecum, non reale ut supponebatur. Imò si non objicitur intellectui illa denominatio extrinseca non realis, quomodo si sibi non est objecta in intellectu, potuit de illa in argumento loqui objiciens, si autem objicitur illud extrinsecum non reale, vel est illud distinctum extrinsecè ab omni ente reali, vel non est, si non est distinctum, ergo non est non reale extrinsecum, sed reale quid, adeoque non est, quod est, non enim est non reale extrinsecum, cùm non sit distinctum à reali, si autem illud non reale extrinsecum, est distinctum ab omni ente reali, & sit ut probatum, objectum intellectui, ergo intellectûs objectum, poterit esse distinctum ab omni ente reali.

Quod attinet ad instantiam de cognitione con-

confusa, imprimis in nostris principiis præscindentibus objectivè respondet natura, quæ non fit sed supponitur à parte rei, sed respondet præcisa & depurata à differentiis, quæ depuratio non est à parte rei, ergo etiam in ente rationis, respondentibus duobus v.g. entibus realibus, potest respondere duorum entium non dualitas, quæ non est realis, adeoque poterit esse objectum intellectûs distinctum ab omni ente reali. In sententia autem admittente actum nonnisi confusum, disparitas est, quia cum universale non sit quod habeat tantùm esse objectivum in intellectu, non est necesse, ut quidquam producat tunc intellectus, quia autem ens rationis habet esse tantùm objectivum in intellectu, debet aliquid producere, aliàs etiam extra intellectum, haberet esse objectivum.

QUÆSTIO III.

De Opposito Enti non Ente.

FOrmatur ab aliquibus hæc Thesis. Nullæ negationes distinguuntur à parte rei ab omni ente positivo. Circa hanc Thesin *sit*

DIFFICVLTAS I.

Quid tenendum.

DIcendum est 1. *Nullam negationem distinctam esse à parte rei, ab omni ente positivo & in particulari ab Ente à se negato, seu quod negat negatio.*

Probatur 1. Nulla res distinguitur à parte rei, ab omni eo quod est, sed omnis negatio à parte rei, est ens positivum negatum, seu quod negatur, ergo nulla negatio distinguitur à parte rei ab omni ente positivo negato. Major innititur illi principio: Quodlibet est quod est, si quodlibet est quod est; ergo non distinguitur à parte rei ab eo, quod est, in quantùm enim distinguitur, in tantùm illud non est. Minor principalis seu subsumptum probatur; inquisitione quid aliud sit? est enim positivi dejectio ad non positivum, reductio esse ad non esse &c. similia. Hæc autem omnia idem sunt ac quod negatio semper positivum neget, & si neget negativum jam non est negatio, sic v.g. tenebræ sunt privatio lucis, negantque lucem, si negant lucem; & lux est quid positivum, non dicunt distinctionem, ab illa luce negata, cum per illam definiantur.

Probatur 2. inductione. Quia nulla potest ostendi negatio, quæ non neget aliqui positivum, ergo nulla est negatio distincta à parte rei, ab omni Ente positivo negato, & ita tenebræ, sunt privatio lucis, termini, sunt negatio extensionis &c.

Probatur 3. Omnis negatio debet negare aliquid, hoc ipso enim non esset negatio, tunc quæro illa negatio vel negat negationem, vel negat aliquid positivum, præter enim negationem, vel negat aliquid positivum, præter enim negationem & positionem; seu præter negativum & positivum, nihil datur; sicut præter esse & non esse, nihil datur, ergo illa negatio vel negat negationem, vel negat aliquid positivum. Sed negatio non negat negationem, quia non datur negatio negationis, & si daretur, esset illa aliquid positivum, nam ut alibi dictum cum negationis sit destruere, si negat negationem; destruit negationem, si destruit, destruit non esse, non esse autem, non destruitur, nisi per esse, adeoque per positivum, eamque positivitatem infert negatio, negationem negans. Quod si negatio non negat negationem, debet; ut dixi negare aliquid positivum, ergo essentia illius stabit in negare positivum; stat enim essentia negationis in negando, sed non in negando negationem, ergo in negando positivum; ergo non distinguitur negatio, ab eo, quod negat positivo, cùm non distinguatur à sua essentia, essentia autem illius est, negare positivum.

Dicendum 2. *Dari aliquas negationes inexistentes subjecto, quæ non sunt distinctæ ab omni ente positivo.* Prior conclusio procedebat de negatione indistincta ab ente positivo quod negatur. Præsens procedit de positivo, cui à parte rei inexistit negatio. Sic explicata conclusio.

Probatur 1. Negationes inexistentes subjecto, dicunt semper in recto aliquid positivum, & ita negatio Leonis in homine est ipse homo, prout dicit incompossibilitatem rugibilitatis secum. Idem dic de aliis similibus negationibus, ergo secundùm id, quod dicunt in recto; non sunt distinctæ ab omni ente positivo, cùm illud dicant in recto.

Probatur 2. Quia v.g. homo vel dicit se ipso negationem Leonis vel non dicit seipso, si dicit se ipso, ergo illa negatio non est distincta ab illo ente positivo, quod seipso, dicit illam negationem, seipsum enim, non distinguitur à seipso. Ut quia albedo se ipsa est albedo, albedinem esse albedinem, non est quid distinctum ab albedine; si autem homo seipso non dicit negationem Leonis, ergo non se ipso affirmat se, consequenter nec erit quod est, id quod est. Sequel. autem probatur; quia seipso affirmare se, est se ipso negare negationem sui, adeoque negare ea, quæ sunt negatio sui, esse autem Leonis, est negatio quædam hominis.

Probatur 3. Quia si negatio Leonis in homine esset distincta ab omni ente positivo cui inexistit, adeoque si esset distincta ab homine, vel esset distincta realiter seu entitativè, vel distincta formaliter ex natura rei actu, vel ratione.

Si est distincta realiter seu entitativè, ergo posset separari ab homine negatio Leonis, consequenter posset esse verè homo, & non negare Leonem, ergo posset esse verè homo & affirmare Leonem, cùm contradictoriorum alterutrum debeat illi competere. Non etiam distinguitur distinctione ex natura rei actu formaliter, quia hæc distinctio alibi negata. Quod si distinguitur distinctione rationis, illa negatio, hoc ipso non erit illa negatio distincta ab omni ente positivo, & in particulari ab eo cui inexistit; quia sic distincta, in re, sunt illud ipsum cum certis connotationibus & certis *prout*. Et hoc ostendit inductio: sic enim etiam rationale, distinctum ratione, ab animali hominis, est idem realiter cum illo. Quod ipsum in hoc fundatur, quia distinctum ratione sola, hoc ipso non esset sola ratione distinctum, si entitas illius, esset alia à positivo, à quo distinguitur ratione sola.

Dicendum 3. *Præter negationes inexistentes subjecto positivo, dari nemine cogitante negationes distinctas ab omni ente positivo* (subintellige distinctas non ab omni ente positivo, quod negent, sed ab omni ente positivo cui inexistunt.)

Probatur 1. Quia si non darentur negationes distinctæ ab omni ente positivo, falsum esset illud principium divisivum. Quodlibet est aut non est, solum enim esset Est, esset enim nonnisi positivum, quia indistinctum à positivo, si positivum, ergo tantùm esset *Est* nullumque daretur membrum de Linea *Non est*, sed tantùm de Linea *Est*.

Probatur 2. Dantur vera contradictoria, ergo datur negatio distincta ab omni ente positivo, nam contradictoria debent esse distincta ab omni ente positivo, positivo enim, contradictoriè, non opponitur positivum, sed sola negatio.

Probatur 3. Tum quia ab æterno falsa erat objectivè hæc propositio. Est lux, ergo vera erat hæc, non est lux, contradictorium enim alterum, debet esse verum. Procedit autem illatio non de veritate formali creata, hæc enim non dabatur, cum nec datus fuerit ab æterno intellectus creatus enuntiativus hujus propositionis: Non est lux, sed procedit de veritate objectiva; si autem vera erat objectivè ab æterno hæc propositio: Non est lux, ergo & verificativum illius, quod est negatio lucis, eaque passiva, debebat esse ab æterno, sensu aliàs adlato, hoc verificativum est distinctum ab omni ente positivo, ergo & negatio lucis est distincta ab æterno ab omni ente positivo. Subsumpti antecedens probatur, quia ab æterno non erat quidquam positivum nisi ipse Deus, qui non est verificativum illius propositionis: Non est lux. Ergo si dabatur verificativum illius propositionis ab æterno; Non est lux, dabatur condistinctum ab omni ente positivo. Antecedens, quoad primam partem, quod ab æterno non erat quidquam positivum, nisi ipse Deus est de fide, quod Deus non sit verificativum illius propositionis non est lux præter dicta alibi de verificationibus propositionum sic urgetur. Verificativum illius propositionis: Non est lux, est negatio lucis passiva, loquimur enim de non luce, quæ est objectum & terminus decreti divini volentis non esse lucem ab æterno, nec intelligimus activam non lucem, seu id quod facit ne produceretur lux, sed intelligimus non lucem passivam. Sed negatio lucis passiva, non est ipse Deus, ergo nec verificativum illius propositionis non est lux; est ipse Deus. Quod negatio lucis passiva non sit ipse Deus probari potest, quia passiva etiam possibilitas non est ipse Deus; quia terminus ut dictum debet non esse ipsum decretum; quia negatio lucis activa & passiva non sunt idem, ergo cùm negatio lucis activa sit ipse Deus, negatio lucis passiva non erit Deus, casuque quo darentur entia positiva ab æterno, verificativum illorum esset ipsum illorum positivum, ergo cum detur ab æterno Ly: non est lux, verificativum hujus erit negatio lucis, non autem Deus sicut non esset verificativum in casu priori. Tum quia si verificativum ab æterno hujus propositionis; Non est lux, non esset, quid distinctum ac omni ente positivo, ideo non esset, quia non esset distinctum à Dei decreto decernente ne sit lux ab æterno, tunc quæro vel potuit Deus dicere, non tantùm hoc; decrevi ne sit lux, sed etiam hoc; non est lux? si potuit dicere etiam hoc; non est lux, idque verè, debuit dari verificativum hujus propositionis, quod jam non est decretum Dei, quia hæc propositio est alia, non est lux; ab hac: decrevi ne sit lux ergo & verificativum prioris debebit esse distinctum à verificativo posterioris, ergo non erit jam decretum verificativum illius propositionis, ergo aliquid distinctum à Deo, ergo distinctum ab omni ente positivo, cùm solus Deus ab æterno sit ens positivum. Si autem non potuit Deus dicere non est lux, ergo non respondebit activæ negationi lucis, passiva negatio lucis.

Hoc ipsum sic aliter proponitur. Deus non tantum cognoscit creaturas ex se & in se, sed & in illis ipsis, ergo & negationes non tantùm Deus cognoscit activas seu in decreto &c. sed etiam in illismet ipsis. Ergo & verificationem habent in seipsis, ergo distinctè ab omni ente positivo, quia hoc ipso, jam in ente positivo, & non in seipsis, haberent verificationem.

Rursus hoc ipsum proponitur. Ex hoc, quia Deus decrevit, ut sit negatio lucis ab æterno, rectè infert intellectus creatus, ergo datur negatio lucis ab æterno, ergo etiam ex hoc, quia Deus

perfectionem, ergo dantur frustra, & sunt omnino superfluæ; quid enim magis superfluum, quàm quod nullam perfectionem ponit in universo. Deus decrevit, ut sit negatio lucis ab æterno, rectè Deus inferet, ergo datur negatio lucis ab æterno: nam virtualis discursus Deo non repugnat. Si autem dicit Deus non est lux ab æterno; hujus dicti debuit dari verificativum, quod jam non est decretum Dei, quia decretum est, ex quo inferebat non esse lucis, hîc autem quæritur de ipso illato virtualiter, ex illo decreto, nempe negatione lucis; quæroque quis sit, sensus illius illati virtualiter: Non est lux. Ne ergo dicatur, nullum esse sensum illius dicti divini, debebit dari verificativum distinctum à decreto Dei, adeoque distinctum ab omni ente positivo, cum ab æterno nihil detur nisi Deus. Neque valet si dicas quod respondeat verificativum lux negata, non inquam valet, quia lux negata est quid distinctum ab omni ente positivo, est enim in re negatio lucis, quæ quia est contradictoriè opposita, debet esse distincta ab omni ente positivo. Deinde ipsa lux negata, est quid distinctum à Decreto, vis enim dare verificativum distinctum à Decreto, est etiam distinctum à luce positiva, quia non esset lux negata, ergo lux negata est distincta ab omni ente positivo, quod ipsum intenditur. Denique lux negata quantumvis quoad vocem, sit quid positivum, tamen quoad formalitatem, nullo discernitur à negatione lucis, negatio autem ejusdem, est distincta ab omni positivo, quod ipsum negat, hoc ipso enim illud non negaret. Deinde ponamus per impossibile non dari Deum vel erit verum dicere, non est lux vel non? si non verum, ergo erit lux: nam non lux, falsificari non potest nisi per esse lucis; si verum, ergo verificativum illius tunc haberetur jam, non Deus. Idem proponi potest sic. Vera hæc est propositio, negatio Dei, negat Asseitatem. Hæc propositio non potest habere verificativum sui Deum, quia nihil per suum contradictorium verificatur, habebatque veritatem ab æterno, & tamen ab æterno, non erat ullum positivum præter Deum qui jam supponitur non esse verificativus illius propositionis. Si autem illa propositio, negatio Dei negat asseitatem, non habet verificativum sui ab æterno Deum, habebit seipsam, & tamen negatio Dei, non est quid positivum.

DIFFICULTAS II.

Argumenta in Oppositum.

OBJICIT I. Maurus q. 49. Log. vel istæ negationes ponunt aliquam perfectionem, & conducunt ad pulchritudinem universi vel non, si ponunt, jam sunt participationes divinæ bonitatis, adeoque entia: si nullam ponunt perfectionem, ergo dantur frustra, & sunt omnino superfluæ; quid enim magis superfluum, quàm quod nullam perfectionem ponit in universo.

RESPONDETUR. Quod nullam ponunt perfectionem, & cum illarum esse, sit, non esse illarum, etiam dari, erit non dari, ergo illa illatio, dantur frustra, falsificantem constituit propositionem. Rursùs dici potest sicut datur ens commune ad entia & negationes, ita dabitur & pulchritudo, quæ est quid sequens bonum, adferentque illæ negationes pulchritudinem negativam, talisque est pulchritudo negatio in homine, alterius capitis.

OBJICIT 2. Negationes impossibilium dantur necessariò v.g. necessariò datur negatio alterius Dei; sed nihil positivum & abusivum, contra distinctum à Deo necessario datur, ergo negationes necessariæ rerum impossibilium, non sunt quidquam distinctum à Deo, sed identificantur cum Deo; qui est unica necessitas omnis necessarii, possibilitas possibilis, impossibilitas impossibilis.

RESPONDETUR. Immeritò ponere argumentum quod negationes dicantur per nos, esse aliquid positivum; quod tamen supponit minor. Rursùs dici potest cùm negationem dari, sit non dari, & non existere, quamvis nihil detur quod extra Deum necessario existat, potest dari extra Deum, quod necessariò non existat. Assumit etiam rerum impossibilitatem, identificari cum Deo, & hoc alibi refutatum.

OBJICIT 3. Si darentur negationes abusivæ contingentium, Deus haberet necessitatem ponendi extra se aliquid abusivum, eo enim ipso, quòd non ponit aliquod ens, ponit ejus negationem, sed habet necessitatem non ponendi omnia entia, cum sint multa invicem incompossibilia, ergo habet necessitatem ponendi multas negationes abusivas, sed talis necessitas repugnat Deo, quia Deus est ens sufficientissimum, tunc autem aliquid sufficit cum non necesse est aliud esse, præter illud, ergo non necesse est dari negationes abusivas.

RESPONDETUR. Cum ponere significet influxum physicum, positivum, & eductivum extra causas & cum talis influxus Dei, non detur in negationes, nec illas ponit. Deinde illarum negationum poni, est non poni, si illarum poni, est non poni, adhuc erit Deus ens sufficientissimum, siquidem negationum esse, est non esse, nec erit necesse aliud quid esse præter Deum, sed erit necesse, quia est ens sufficientissimum, non esse, quod ipsum non esse, est ratio formalis negationum.

INSTAT I. Deus videns se continere omnem perfectionem, potest dicere; sufficit mihi mea infinita perfectio; nolo ut sit quidquam extra me imperfectum ac defectuosum, sed non posset hoc dicere, si necessitaretur ad ponendas distinctas negationes à se.

RESPON-

Respondetur. Negando Deum necessitari ad ponendas illas negationes, illarum enim poni est non poni, quod autem non ponitur, ad illud ponendum, non necessitatur Deus.

Instat 2. Deus est ita primus fons ex quo fluit omne ens, ut possit liberè claudere talem fontem, sed ex opposita sententia sequitur, non posse hoc Deum, cum eo ipso quod velit, nihil producere, effluant infinitæ negationes abusivæ.

Respondetur. Neg. minorem, & cum effluere infinitarum negationum, sit non effluere, nihil absurdi sequitur. Influxus positivus in creata, debet subjacere Deo ut si velit, utatur illo, secus si nolit; sed negationes sunt independentes à divino influxu, utpote quarum esse, sit non esse.

Instat 3. Aristoteles dicens primam causam necessario posuisse mundum; posset arguere: Vos non putatis inconveniens quod prima causa necessitetur ad ponendas ab æterno infinitas negationes abusivas, ergo multo minus debetis putare inconveniens, quod necessitetur ad ponendum aliquem mundum. Valebitque argumentum Manichæi ex concesso, quod Deus non condiderit muscam; inferentis ergo neque mundum: Si enim Deus necessitatur ad ponendas vilissimas negationes, cur non ad ponendum mundum.

Respondetur. Negando suppositum; quod ponantur negationes, & quod ad illas ponendas, necessitetur Deus. Quod autem independenter à Dei positione sint necessario negationes, & non necessario mundus, id ex eo est, quia ex necessariis negationibus adhuc stabilitur hæc propositio: Nullum est ens, quod non sit à Deo, liberè operante, quod esse à Deo, & liberè operante, exaltat Dei omnipotentiam; non exaltaretur autem, si aliquid faceret, ex necessitate.

Objicit 4. Probando, quod negationes æternæ & necessariæ impossibilium identificentur cum divina essentia. Divina essentia est prima & necessaria necessitas, ut non detur alter Deus & omnes Chimæræ, sed prima & necessaria necessitas, ut non detur alter Deus & omnes Chimæræ, est ipsum non esse alterius Dei & Chimærarum. Ergo. Minor probatur nam non esse alterius Dei & chimærarum, est ipsa formalis exclusio alterius Dei & chimærarum, & est formale verificativum propositionis dicentis: non datur alter Deus nec ulla chimæra; sed necessitas ut non detur alter Deus & ulla chimæra per se ipsam excludit alterum Deum & chimæras ac verificat propositionem negativam, ergo.

Respondetur. Usurpando terminos ipsius Mauri: alias esse negationes & impossibilitates activas, & hæ sunt ipse Deus, alias impossibilitates passivas, quæ non sunt ipse Deus sed objectum & termini activæ impossibilitatis; quæ impossibilitates passivæ dantur & non sunt ipse Deus nec est ratio, cur non sint verificativæ propositionum æternæ veritatis. Ex vi cujus doctrinæ dist. assumptum; negationes æternæ veritatis. Ex vi cujus doctrinæ dist. assumptum; negationes æternæ activæ identificantur cum Deo, conced. assumptum; passivæ nego assumptum.

Objicit 5. Probando quòd negationes contingentium æternæ, sed non necessariæ, identificentur cum decretis divinis exclusivis contingentium. Negatio æterna mundi nihil est aliud, quàm exclusivum mundi, verificans ab æterno quod mundus non est; sed exclusivum æternum mundi, nihil est aliud, quàm id, quod formaliter impedit ne mundus effluat ex Deo tanquam ex fonte, hoc autem est decretum, quo Deus dicit. Nolo mundum.

Respondetur. Negatio activa æterna mundi & exclusivum activum, est istud decretum, sed non exclusivum passivum, hoc enim est ipsum illud objectum, illius decreti; quod objectum, non est ratio, cur non sit verificativum illatum propositionum. Et certè vel datur objectum illius decreti vel non datur, si non datur, ergo non est decretum, quia non est de quo decernat; si est objectum decreti, illud, vel est ipsum decretum, vel non, si est ipsum decretum, ergo decretum se decernit, aut non habet sui objectum; si objectum decreti, non est ipsum decretum, cur non erit illud objectum, ille terminus decreti, verificativumque propositionum distinctum ab ipso decreto, & saltem ponendo, quòd indirectè voluerit non existentiam mundi, adhuc illa indirecta non existentia mundi volita, non erit Deus, cur ergo illa indirecta, non erit verificativa hujus propositionis: non est mundus.

DIFFICULTAS III.

Argumenta Recentiorum.

Objicit 1. P. Joannes Morawski, qui suo excellenti opere Philosophico, Provinciam hanc nostram primus post Smigletium illustravit, & pluribus sententiis ingeniosè adductis, scenam aperuit rimandi verum. Negationibus exclusivis sive creaturarum sive chimærarum (sola enim negatio Dei dari nequit) quæ dantur à parte rei, conveniunt à parte rei, in se ipsis intrinsecè prædicata reipsa convertibilia cum ente reali positivo, nempe esse unum, quia negatio objectiva, exclusiva v.g. Antichristi nemine cogitante, & pro priori ante omnem nostram cognitionem, est indivisa à se & divisa v.g. à negatione alterius solis, quod est definitivè esse unum, eadem negatio habet, quod sit cognoscibilis, adeoque quod sit verum, sunt item prudenter appetibiles, excepta sola negatione, constituente malitiam moralem peccati.

Re-

Respondetur. Quòd detur ens, ita modo lato sumptum, ut etiam extendatur ad negationes & non entia, cumque detur ens ita lato modo sumptum, etiam debitur veritas, bonitas & unitas, ita lato modo sumpta, utpote attributa proportionata conditioni entis, adeoq; sequentia ejus vel rigorem vel latitudinem. Quod autem detur Ens ita lato modo sumptum, ut extendatur etiam ad negationes, & quidem non æquivocè, docuit Aristoteles 4. Metaph. Tex: 2. *Ens autem multipliciter quidem dicitur, verum ad unum, unamque quandam naturam, & non æquivocè.* Et infra; *Et ens multipliciter quidem dicitur, sed totum ad unum principium.* Asseritq; infra illud extendi ad non entia; *quædam, inquam,* (supple dicuntur ens) *quoniam via ad substantiam, aut corruptiones, aut privationes.* En privationes per Aristotelem entia; Subdit infra, *quare & ipsum non ens, esse non ens dicimus.* Inter si Aristoteles esse tribuit non enti, tribuere etiam ei rationem entis: esse enim & ens indistinguuntur. Attendendo ad negationes inexistentes entibus positivis, ex dictis etiam immediatè responderi potest, quod hæc attributa conveniant à parte rei negationibus, in quantùm dicunt in recto aliquid positivum & ens. Attendendo autem ad negationes non inexistentes entibus positivis, conveniunt hæc attributa imitativè & secundùm esse positivum, quod negant ut dictum. Si enim negationes non negarent positivum, nec negationes essent, consequenter, nec illis conveniret esse veram negationem, habent ergò esse verum negationes, ratione positivi quod negant, sed inde non sequetur, quòd non dentur negationes, nisi inexistentes rebus positivis, licèt non dentur nisi negationes, negantes positiva.

Supponit hæc responsio, aliquas negationes esse quæ non sunt à parte rei adeoque esse aliquas vel fictas vel intentionales. *Negatio ficta* est Negatio v. g. lucis, sparsa per modum veli, vel fumi, vel coloris nigri. *Intentionalis* negatio cùm pono suppositionem, si per impossibile Deus non existeret, vel cum de Petro existente dico, Non existit Petrus, porrò *illæ negationes sunt intentionales*, quarum contrarium est verum nemine cogitante, quale est v. g. Deus existit, Petrus existit. Si enim contradictorium est verum, adeoq; positum, negatio illius, est ablata; adeoq; positio negationis, non potest esse, nisi intentionalis. *Aliæ autem sunt negationes quæ non sunt fictæ nec intentionales.* Sic negatio bovis dicta de Petro non est intentionalis sed independenter habetur ab omni nostra cogitatione, ex sua enim essentia homo, non est bos. Circa has negationes quæ non sunt intentionales, hoc ipso quod illæ negationes non sint fictæ & intentionales, debent esse negationes actuales suoq; modo reales. Hoc enim residuum est membrum, quod opponitur ficto & intentionali.

Porrò alia est actualitas & realitas negationum inexistentium subjecto, alia realitas & actualitas negationum in se, *Actualitas & realitas negationum inexistentium subjecto* petitur imprimis ex actuali reali positivo & Physico esse, quod dicunt illæ negationes in recto, mera autem negatio seu non existentia, non dicit jam illud subjectum in recto, ut cùm dicitur ab æterno non existit creatura, illius non existentiæ passivè sumptæ, non potest ostendi actuale reale physicum esse importatum, *Petitur rursus actualitas & realitas negationum* inexistentium subjecto, ex eo, quòd ad illas, non in illis, sed in subjecto, detur motus actionis physicæ. Cùm enim negatio v. g. Leonis inclusa in Petro, sit indistincta realiter ab ipso Petro, sicut datur motus actionis physicæ ad ipsum Petrum, ita datur motus ad indistinctam realiter, identificatamq; illi esse positivo, negationem Leonis.

Quod autem attinet ad actualitatem & realitatem negationum non inexistentium subjecto, illa imprimis peti potest ex amplitudine acceptibilitatis hujus termini actualitas & realitas. Sicut enim potest accipiens, ita lato modo, ut sit commune ad negationes etiam, cur non etiam accipi potest Ly actu & realiter ut sit commune, etiam ad negationes, quæ non sunt fictæ & intentionales. *Peti item potest hæc realitas* & actualitas ex eo, quia etiam negationes tales, dicunt positivum negatum, neque enim negatio potest esse ut dixi Concl. 1. nisi positivi, ratione ergò illius positivi, participant de realitate & actualitate, ita ut sicut lux, & odor non sunt idem nemine cogitante, ita & negatio lucis, à negatione odoris, sit alia nemine cogitante, per imitationem ut ita dicam positivorum quæ negantur. *Peti denique potest* ex eo, quia datur objectivum, *Non est*, præsuppositum omni possibili negativæ enunciationi, & sic ab æterno negatio existentiæ hominis, erat illud *Non est* objectivum præsuppositum. Ex his

Inferes. Quomodo se habeant comparatæ inter se negationes inexistentes subjecto, & non inexistentes quoad suum esse actuale, conveniunt enim in hoc quia utraque negatio, est nemine cogitante, differunt autem subjecto, imputatione recti, terminatione actionis physicæ, saltem in alio, quæ competunt inexistentibus negationibus. Differunt denique, quia inexistentes, possunt dici habere esse physicum & positivum, non inexistentes autem non habent esse physicum & positivum, nisi illud esse, latius sumptum.

Objicit II. Sequitur in sententia opposita dari nunc de facto simul infinitam cathegorematicè multitudinem negativam, siquidem tot

nunc actu & simul dantur nemine cogitante, quot sunt possibiles res creatæ, quæ de facto nunc non existunt. Unde cum hæ sint Syncathegorematicè infinitæ, negationes illarum, quæ nunc simul omnes dantur, dabuntur cathegorematicè infinitæ, infinitum autem negationum iisdem argumentis impugnatur, quibus & infinitum entium. Et ratio est, quia illæ implicantiæ desumuntur, ex solo præcisè numero, non ex materia positiva.

Respondetur. Non fore illas negationes, inexistentes enti positivo infinitas cathegorematicè, secundùm id quod dicunt in recto, cum ipsa entia positiva, quibus infundantur non sunt infinita actu, secundùm autem id, quod dicunt terminativè & tanquam objectum sunt infinitæ, sed non cathegorematicè, quia negant esse positivum, quod ipsum, quia non est infinitum cathegorematicè, nec negationes illæ accommodantes se negatis positivis, erunt infinitæ. Præcipuè autem, quia esse talium negationum, est ipsum non esse, actualitasque illarum, est non esse actu. Et per hoc ostenditur, quòd etiam negationum non inexistentium subjecto, nulla sit actualis infinitudo, cum illarum actualitas, sit, non esse actu. Retorqueri etiam idem argumentum posset, an relatio diversitatis, quam dicit Petrus ab omni alio ente possibili, claudat sub se infinitum relationum cathegorematicè, an infinitum relationum syncathegorematicè. Quæ adferuntur ex august. & S. Thoma, non plus volunt, quàm quòd in recto negationes, dicant aliquid positivum, illique infundentur, vel quòd positivum negent, & nunquam sint summum malum. Quanquam aliqua loca, quæ adferuntur non inferunt thesin. Concedo enim loco illum de Natura Boni c. 14. quòd Deus quarundam rerum privationes decenter faciat, sed nego inde inferri, ergò non dantur negationes distinctæ, ab omni ente positivo.

Objici III. sic potest. Per nos non dantur propositiones æternæ veritatis actu veræ, sed nonnisi fundamentaliter, ergò idem dicendum de negationibus.

Respondetur. Si revolvat se mens in se ipsam, advertet se negationes non concipere, nisi præconcepto positivo, experirique hoc, quisque in se potest, circa negationes, quarum nunquam in ante, formavit conceptum. Quo pacto si daretur intellectus creatus ab æterno, elevatus ad videndum Deum, non haberet fundamendum concipiendæ negationis lucis nisi in Deo, cujus essentia, non potest identificari luci, ergò jam in essentia divina, cognita, non identificante sibi lucem, haberet fundamentum intellectus noscendæ negationis lucis, haberet idem fundamentum in intellectu, non noscēte actualitatem lucis, fundamentum in voluntate nō decernente productionem lucis, in omnipotentia non concurrente ad productionem lucis; sel hoc fundamento posito, diceret etiam intell ctus: non est lux ab æterno, idque ideò: qui licèt illam actualitatem negationis lucis, funda mento nonnisi habito, in positivis, enuntiar posset, quia tamen de facto independenter nostris notitiis, est negatio lucis ab æterno, si ut illa aliæque omnes negationes, præter funda mentale illud esse ab æterno, habeat non ess suum actuale, nihil autem simile est nemine co gitante actu circa essentias rerum. Et cert nemine cogitante, vel est ab æterno negatio lu cis, vel non est, si est, habetur intentum, si non est ergò est lux: nam non esse non potest tolli, nis per esse, tale autem quid non potest proponi d essentiis actu.

De negationibus temporalibus sic discurri idem. Quod sint temporale positivum impe dimentum rei negatæ.

I. Argumentum est inductio. Privatio formæ ignis in ligno, v.g. activè sumpta, est rea liter ipsa forma ligni, impediens in omni eventu naturali, formam ignis. Passivè autem sumpta, est ipsa forma impedita, tenebræ seu privatio lucis activæ sumpta, est interpositio corporis opaci, inter illuminabile & corpus luminosum passivè autem sumpta, est ipsa lux quatenus impedita per talem interpositionem.

Respondetur. Concedo quod tenebræ requirant lucem impeditam. Sed quærere restat; posita luce impedita vel sequitur necessariò, negatio lucis vel non? si non? ergo nec sequuntur tenebræ, quæ supponuntur sequi, in sensuque composito cum impeditione lucis, ne sit, erit adhuc lux, quia non erunt tenebræ; Si sequitur necessariò negatio lucis, quæro: an negatio lucis sit distincta ab omni ente positivo lucis vel non? si est distincta habetur contrarium intento arguentis: si non distincta ergò non lux quæ est aliquid contradictoriè oppositum luci, non erit distinctum à positivo lucis, quanquam rigosè loquendo, malus videtur formari conceptus tenebrarum lux negata, quia de re contradictoria luci nullus formatur conceptus, non contradictorius rigorosè, luci autem lux negata opponitur rigorosè seu quoad vocem contradictoriè. Rursus quia jam tenebræ dicerent in recto lucem, sed lucem in recto tenebræ dicere non possunt, quia quod dicit in recto lucem, dicit in recto illuminativum, de tenebris illuminativum dici non potest. Jam autem rectum, etiam sine addito, dici solet de illis, quorum est rectum, ita in recto animalitas Petri dicit Petrum, diciturq; sine addito Petrus, & sic de reliquis. In re tamen, est hæc oppositio contradictoria, quia sicut enti opponitur non ens, & si facias meram vocalem transpositionem, Ens non erit adhuc contradictio, ita & in præsenti. Deinde quia negatio cui jungitur, subdit illud sibi & malignat illud

illud debellatque quamvis vocaliter ipsa subdatur, verè ergo illa lux negata, non erit quid positivum, sed negatio lucis.

II. Argumentum ejusdem est. Nullus purus defectus, distinctus realiter ab omni bonitate, & consequenter ab entitate, potest incipere esse à parte rei de novo. Ergo cum negationes temporales, incipiant esse à parte, non sunt puri defectus, distincti ab omni bonitate & entitate, sed potiùs identificantur realiter in aliqua entitate, incipiente esse à parte rei. Consequentia patet. Antecedens probatur. Quia omne quod incipit esse à parte rei, incipit esse ex vi principii alicujus, ex quo resultat, & à quo determinatur, ut incipiat esse, nihil enim se ipsum determinat ut incipiat esse in tempore, quod autem resultat, quomodocunque ex aliquo principio, à quo determinatur ut sit, debet in illo principio aliqualiter contineri, illique assimilari, licèt defectuosè. Cum ergo nullus purus defectus, distinctus ab omni ente, contineatur ullatenus in ullo principio, nullique principio etiam defectuoso, assimiletur; non enim Deo qui est purum bonum, non etiam ulli causæ secundæ, quæ itidem est bona, ergo nullus defectus distinctus realiter ab omni entitate, potest incipere esse à parte rei.

Respondetur. Concedo totum, quòd ordinariè temporales negationes non adveniant, quin simul veniat aliquod positivum naturaliter, quia nulli creaturæ inest vis annihilativa, sed inde non sequitur, non dari ullas negationes, quæ sint nemine cogitante distinctæ ab omni ente positivo; Nec sequitur casu quo fieret annihilatio, id non eventurum. Denique cum etiam negationes sint latiori modo ens, habebunt adhuc suam bonitatem, contineri que in causis, latiori modo poterunt.

III. Argumentum. Omne contingens quod datur à parte rei, est ex amore innato vel elicito sui principii erga se, omne enim agens intendens ad bonum operatur, ita ut omnis effectus causæ sit, vel bonum finaliter intentum ab agente, vel saltem medium utile ad bonum finale. Cùm igitur tenebræ, peccatum, & similes negationes contingentes, habeant causam & quidem bonam ut probat S. Th. oportet ut habeant aliquam bonitatem saltem in ratione medii, vi cujus sint amabiles à sua causa. Idem probatur inductione, quod nullum ita sit defectuosum, quin competat illi aliqua perfectio.

Respondetur. Duplices sunt effectus, aliqui effectus proprii, & hi requirunt causam perfectivè agentem, ponitur que tunc aliqua in se entitas, ad quam terminatur actio propria. Alii effectus sunt improprii, talis improprius effectus, sunt tenebræ, silentium &c. Supponuntque ut ita dicam causam defectivè agentem, hoc est non operantem. Hi defectus non est necesse ut in se terminent actionem, possuntque non proficisci ex actione, amore; sed proficisci ex eo, quia non amantur, quia nihil agitur. Rursùs, etiam illis, conceditur à nobis, sicut entitas, ita & bonitas latiori modo sumpta. Addo hoc argumentum tractat de negationibus inexistentibus subjecto, de quibus supra dictum, quod non sint distinctæ ab omni ente positivo, ejusque bonitate in recto.

Denique Addo hanc categoriam, negationum. Est negatio ut sic, sub illa ponitur negatio nemine cogitante & aliquo cogitante, sub negatione nemine cogitante ponitur negatio quodammodo physica actualis, & tales sunt negationes inexistentes subjecto, & aliæ actiones actuales non physicæ, talesque sunt negationes æternæ in se spectatæ.

Post disceptationem de Negationibus succedit negatio tractandi Metaphysica. Utinam hîc de Ente Tractatus cedat ad honorem Entis Entium.

Ad M. D. G. Bq; V. H. b.M.

216

INDEX I.
IN METAPHYSICA CONTENTORUM.

TRACTATUS I.
DISPUTATIO I.

DISPUTATIO II.

DISPUTATIO III.

QUÆ-

DISPUTATIO IV.

DISPUTATIO V.

INDEX II.

CONCLUSIONUM IN METAPHYSICA.

DISPUTATIONE I.

De Ente in Communi.

PRæmittuntur notiones Terminorum. Ly Ratio non debet accipi prout hîc de illa, pro solo actu Intellectûs, aut denominatione ab illo orta. Nec est formaliter, omne illud quod solum vel principaliter tanquam aliquid simplex potest concipi. Et quamvis exacta definitione definiri non possit, potest sic circumscribi quod sit illud, quod Entis, objectivè acceptum. Formalitas non rectè describitur per hoc, quod sit ratio identificata objecto, adeoque quodlibet intelligibile entitativè cum altero idem, quod solum vel principaliter tanquam aliquid simplex concipi potest. Sed est ratio habens se per modum actûs.

Res est concretum quoddam ex ente & ratitudine. Sicut & modus est concretum ex ente & modalitate.

Nomine Quidditatis venit formalitas quæ competit objecto secundùm se spectato. Spectaturque abstractè & concretè. Esse Musicum v.g. non est quidditas Petri, est tamen quidditas quà Musici.

Positivitas non rectè explicatur per hoc quòd sit affirmabilitas in suo Esse, non ex solo cognoscendi modo, sed est formalitas secundùm Quod ipsum esse est.

Præmittitur explicatio Principiorum merè Metaphysicorum.

Primum Principium est quodlibet est vel non est. Sed Ly est vel non est, non debet sumi contrariè nec in diversa suppositione. Unde vis dicti. Principii stat in hoc, quod debeat esse contradictio ngando & affirmando idem de eodem, ratione ejusdem.

Secundum Principium est Impossibile, est idem esse & non esse, & hoc secundum principium, est universalius priori. Et utroque est universalius licèt identicum Principium omne Ens est Ens.

Discurrendo de Ente secundum se, distinguenda sunt Ens & Entitas. Quod ipsum Ens variè accipitur. Cæterum Ens nominaliter acceptum non rectè definitur, quòd sit omne illud quod chimæra non est Ibid. Nec est id, quod primo in se formaliter non est nihil. Nec est id quod, dicit aptitudinem ad existendum. Nec est id, quod à parte rei est Unum, verum, Bonum; Nec est Principium distinctionis motivum formale Potentiæ intentionalis, vel unde incipit numeratio contradictoria. Sed nominaliter acceptum Ens, est Ens prout est radix Esse primo formaliter. Ens autem participialiter est Ens prout habet, primò formaliter existentiam. Ens autem commune ad utrumque est Ens, cui competit esse indefinitè & non restrictè illud accipiendo.

Differentiæ sunt formaliter Ens, accipiendo illud contractè determinatè &c. Non sunt tamen formaliter Ens accipiendo illud pro ratione communi Entis. Ens tamen contrahitur à differentiis, sed non vera contractione.

Potest dari conceptus Entis perfectè unus. Hoc

Hoc ipsum Ens prout consideratum in statu Præcisionis non est Analogum. Nec item Analogia ejusdem desumi potest ex statu reali Entis, Salvabitur tamen illius Analogia, si ratio illa quæ fuit abstracta, comparatè sumatur ad Differentias.

De Ente prout possibile est.

Possibilitas sumi dupliciter potest, primò prout contra ponitur existenti, & hæc appellatur possibilitas Physica. Secundò prout est quid commune tum actu existenti, quàm ei quod non existit, est tamen aptum existere, & hæc appellatur possibilitas Logica. Hæc possibilitas Physica præter formalitatem possibilitatis sibi communem cum possibili Logico, etiam dicit carentiam actualis existentiæ. Non tamen dicit carentiam sui.

Possibilitatis Conceptus non est definitivè posse à Deo creari.

Nec item rectè explicatur possibilitas tanquam per aliquid primum quòd sit entitas non involvens contradictionem si existat. Sed potius possibile, est Ens ipsum prout est radix nexus essentialium prædicatorum, ad quem nexum sequitur non implicare contradictionem.

Inferes possibilitatem rerum ab æterno nihil in se actuale esse, quod sit actu, nemine cogitante. Sed tantum est actu ab æterno quoad suum fundamentum. Quod fundamentum potest reduci intentionaliter.

De fide est possibilitatem activam creaturarum esse omnipotentiam. De fide item est possibilitatem passivam non esse omnipotentiam. Hinc non est cautum dicere indiscriminatim possibilitas est Omnipotentia.

Possibilitas non est mera denominatio extrinseca. Sed est in aliquid se intrinsecè, sed Metaphysicè. Expenduntur propositiones Recentiorum de hac materia. Præter possibilitatem activam dari etiam debet possibilitas passiva.

De Ente prout Essentia est.

Essentia definitivè est ipsum Ens, prout est radix primò & formaliter essendi.

Essentiæ non habent ab æterno esse diminutum, prout illud explicant Scotistæ. Nec datur status essentiæ ab æterno.

Propositiones æternæ Veritatis, quo sensu absolvunt à tempore. Sensus illarum non est Hypotheticus. Sensus earundem ostenditur. Habent Essentiæ ab æterno, esse aliquod reale, condistinctum ab Esse objectivo in mente Dei, & Esse contento in omnipotentia, licet illud esse, non habeant realiter.

Verificativum Propositionum æternæ veritatis non est sola Deitas. Consequenter nec illa est unicum Divinarum, cognitionum & volitionum motivum.

De Ente prout Existentia est.

Ens prout existens, est ipsum Ens, prout est extra causas. Non est existentia distincta realiter ab essentia. Sed connotativè. Potest præscindi ab essentia.

DISPUTATIONE SECUNDA.

de Attributis Entis.

Q*Vid sint Attributa.* Dantur, sunt tria. Nullus datur inter illa ordo realis, datur rationis.

Unitas non est quid distinctum ab Ente realiter, neque formaliter ex natura rei actu. Negatio divisionis in se accusativè, seu à se, est negatio importata ab Unitate. Hinc unum non est quid positivum simpliciter, & absolutè.

Unum ut sic potest præscindi ab hoc & illo uno; licèt non possit præscindere, ab illis pluribus in quæ divisionem negat unitas, potest autem præscindere ab Ente.

Explicantur varii modi unitatis. Non est idem formaliter unitas Hæcceitatis, & unitas transscendentalis. Principium constitutivum Hæcceitatis non est collectio accidentium. Nec materia signata. Distinguuntur aliquo-

modo Hæcceitas & unitas individualis, & accipiendo illas ut ita distinctas, adhuc dupliciter spectari possunt.

Actio secundùm quod importat modalitatem, requirit essentialiter principium hoc. Licèt idem effectus possit produci, à diversis numero actionibus, sicut & Unio secundum quod non est sine modo, potest unà per diversas numero actiones produci.

Veritas est duplex objectiva & formalis, objectivè sumpta non constituitur primò negatione falsi, relativè spectata, est conformitas ad intellectum cognoscentem objectum sicuti est. Absolutè autem spectata est ipsum esse, sicut esse debet.

Bonitas multipliciter accipi potest. Per rationem convenientis non constituitur primò Bonitas. Sed potius per radicem, ex qua fluit appetibilitas.

DISPVTATIONE III.

De Distinctionibus.

QUid Differentia, Diversitas, Divisio, Distinctio. Quæ ratio hujus partitionis. Distinctio & alteritas, non sunt idem, & ab alietate, differt suo modo & cum eadem convenit.

Datur distinctio. Ea definitivè, non est exclusio Entis, vel modi, ab eo esse, vel essendi modo, non quo Ens, vel modus entis est. Sed definitivè est Alietas unius ab alio, vel carentia identitatis. In re autem distinctio, est ipsum subjectum distinguibile.

Dividitur distinctio in Realem & Rationis. Non datur inter illas media, nisi hoc sensu quòd sit aliqua distinctio, quæ neque est rigorosè realis, neque rigorosè rationis. Variè dividitur distinctio realis ibid. Sicut & distinctio rationis. Duo Entia rationis distinguuntur ne nemine cogitante realiter? Universaliter si nomine distinctionis actualis, intelligas distinctionem nemine cogitante, illa non requirit existens utrumq; extremum.

Species nobilissima distinctionis, est distinctio realis, ejus natura pernosci non potest, nisi sciatur quid sit res. Quæ non rectè explicatur per opinabile, aut per rationem prædicati transcendentalis, aut ejus, quod habet esse independens ab intellectu. Nec est id formaliter, quo stante, mutatis reliquis manet idem Ens. Nec est formaliter id, quod conjunctum cum altera ratione, extrahit illam, ad aliam Entis speciem. Res est quid côncretum ex Ente & realitate, realitas autem, est aptitudo existendi sine alio. Quæ realitas potest prædicari de Re abstractè accepta, non autem concretè.

Distinctio Realis, est Alietas realis unius extremi ab alio. Signum hujus distinctionis in communi sententia, est separabilitas, ad utriusque extremi permanentiam. Oppositio producentis & producti. Diversitas item suppositorum. Sed hæc signa non sunt universalia, nec item est universale signum ejusdem distinctionis, posse habere propriam existentiam. Sed in creatis signum universale ejusdem est, separabilitas entitativa. In Divinis oppositio producentis & producti, vel si novitas phraseos non est vituperabilis, posset signum distinctionis in Divinis poni separabilitas personalis. Ex separatione quomodo arguitur distinctio realis. Tenetné consequentia à negatione distinctionis realis, ad identitatem realem, vel à negatione identitatis realis, ad realem distinctionem.

Loquendo de distinctione per connotata, quid connotans, connotatum, connotatis, connotativum? Relativum & connotativum distinguuntur, & Genus ad illa, est ly respectivum. Quando est subjectum connotans, & id quod connotatur, solet oriri nova denominatio. Rectum quod dicit connotatio est subjectum sortiens denominationem. Habetque se per modum materialis. Id autem quod dicit in obliquo, habet se per modum formalis. Licèt non sit quid principale & primarium in connotato. Obliquum quod connotatur, interdum est quid reale, interdum modale, interdum negativum. Quis status quæstionis, inter affirmantes, & negantes connotata. Obliquum importatum à connotatione, vel relatione, non solum subjecto Relato, aut connotanti, sed & ipsi relationi, & connotationi, est extrinsecum. Est tamen intrinsecè requisitum. Non dico tamen, subla-

to

to obliquo, manere connotationem, quoad entitatem.

Dantur Connotata. Triplex de illis formari potest conceptus. Si connotatio accipiatur secundum obliquum, interdum inferet distinctionem realem actualem. Datis entibus Connotativis, non auferentur entia absoluta. In hac sententia aliud est rigorosè Petrus & Paulus similes, & aliud Petrus est similis Paulo. Dantur aliqua connotata, quibus mutatis, mutatur est ipsa Entitas connotantis.

De Distinctione modali loquendo, nomine modi multa veniunt. Alii sunt modi essendi, alii Entitativi. Quod fundamentum principale modorum? Plures definitiones modi non tenent. Sed benè definitur. Quod sit determinatio Physica indifferentis rei. Modos tenuit Suarez. Quæ proprietates modorum? Quod signum. Dicit essentialem ordinem ad hoc modificatum. Potest habere rationem rei. Creaturæ respectu Dei nec Personæ Divinæ inter se sunt modi. Quomodo Modi inter se distinguuntur.

Quod attinet ad Distinctionem Virtualem quis illius ortus. Quid nomine distinctionis virtualis non debeat venire. Quid debeat. Duplex est distinctio virtualis. Quod illius signum. Distinctio Virtualis in Divinis non est distinctio realis in tertio. Non posse dari distinctionem Virtualem ut vocant intrinsecam increatis demonstraturne?

Quid Præcisiones objectivæ. Dantur in Divinis, Defenditur essentiam v.g. non generare in sensu reali. Dantur Præcisiones objectivæ etiam in creatis.

Quid venit nomine Distinctionis formalis ex natura rei actu. Quis status quæstionis in præsenti. Quæ illius definitio, signum. Tenuitné illam Scotus. Quomodo dividantur formalitates. Cæterum tamen distinctio formalis ex natura rei præcisè & secundùm se spectata, quæ tamen sit nemine cogitante non datur. Ostenditur sensus, quo admitti posset. Nomine Distinctionis Ratiocinatæ non est intelligenda distinctio, quæ præexistat antequam Intellectus ratiocinatur. Sed est distinctio, quæ est cum fundamento in re, sicut distinctio, quæ est ex solo concipiendi modo, est distinctio rationis ratiocinantis. Utraque bene salvari potest, per sola connotata.

* * *

DISPUTATIONE IV.

De speciebus Entis, Substantia, & Accidente.

Quis conceptus substantiæ. Explicantur Termini materiam de subsistentia concernentes. Agnovitne Aristoteles distinctionem subsistentiæ. Quæ controversiæ in Ecclesia fuerunt in hac materia.

Quid est esse Individuum, seu substantiam primam. Quid habere rationem Totius. Quid habere rationem perfecti.

Definitivè subsistentia, est substantia prima seu ipsum Individuum, prout dicit rationem totius. Non distinguitur subsistentia sola ratione. Nec ex natura rei Scotisticè, nec modaliter. Subsistentia secundum, id quod dicit in recto, non distinguitur nemine cogitante à Natura. Distinguitur tamen nemine cogitante ratione connotati. Quantumvis tamen ex Phrasibus Patrum, non colligatur distinctio Entitativa subsistentiæ, planior tamen est modus defendendi, illam esse distinctam entitativè.

Non dantur partiales subsistentiæ. Non est possibilis substantia completa non tamen subsistens, Accidens non potest esse subjectum subsistentiæ. Subsistentia non est principium effectivum operationum. Requiritur tamen, tanquam Conditio per se ad operandum.

Effectus formalis Subsistentiæ, est reddere naturam stantem, per modum totius. Formalis autem effectus secundarius ejusdem, non est constituere naturam in ea incummunicabilitate, quæ opponatur inhærentiæ. Nec reddere Naturam incommunicabilem alteri ut supposito. Sed effectus formalis secundarius subsistentiæ est, reddere naturam substantialem: non hebentem rationem partis. In nostris Principiis Substantia creata, non potest terminare, Naturam increatam, imò nec in aliorum. Imò nec potest subsistentia creata, terminare naturam creatam, nec in nostris Principiis, eandem naturam plures Subsistentiæ propriæ. Secus Subsistentiæ distinctæ.

Inadæquata terminatio à Persona Divina impossibilis est. Potest terminari adæquatè Natura creata à pluribus Personis Divinis. Cæterum non est possibile, & in nostris, & in aliorum Principiis, ut Persona Divina, solam Personam creatam assumat.

Primo essentialis conceptus Accidentis, non est actualis inhærentia. Imò nec aptitudinalis, sumpta pro quacunque inalietate.

Formatur conceptus debitus Accidentis. Non rectè per plures explicatur conceptus inhærentiæ. Affertur hic conceptus.

DISPV-

DISPUTATIONE V.

De oppositis Enti Reali.

QUænam opponantur Enti Reali. Nihil & negatio opposita Enti, quomodo inter se distinguantur.

Enti Reali opponitur etiam Ens Rationis. Quid per alios Ens rationis. Non est idem formaliter & absolutè ens impossibile & ens rationis. Nec est idem formaliter ens rationis & negatio. Ens rationis est quid compositum per rationem compositione saltem æquivalenti. Quid in fabricatione entis rationis spectari possit.

Convenit enti rationis possibilitas extrinseca, stans in posse fingi, & hæc est realis. Convenit illi quædam licèt æquivoca intrinseca possibilitas.

Essentia idem. Et suo modo etiam existentia. Antequam præcedit, esse existentiale potentiale suo modo.

Ens rationis, est ens, dicens disconnexionem prædicatorum inquantùm illa est radix essendi tantùm objectivè intellectu. Potest fabricari ens rationis. Sed non à sensu externo. Nec à phantasia. Impossibile est fieri Ens rationis, per secundam & tertiam operationem ab illis, qui tenent impossibile esse illud ita fieri. Licet per primam operationem fieri possit ab his, qui oppositum tenent. Voluntas autem licèt ferri possit in impossibile conditionatè, non tamen fabricat rigorosè ens rationis. Deus cognoscit entia rationis à nobis facta. Facitque tunc ens rationis indirectè. Facit tamen aliqua entia rationis, etiam directè. Potest cognosci objectum distinctum ab omni ente reali. Estné ens rationis, non aliud, quàm Ens reale, vel entia realia substantia cognitioni necessariò falsæ.

Aliud enti oppositum sunt Negationes. Nulla negatio distincta, est à parte rei ab omni ente positivo, quod negat. Dantur aliquæ negationes inexistentes subjecto, quæ non sunt distinctæ ab omni Ente positivo, cui inexistunt. Præter negationes inexistentes subjecto positivo, dantur nemine cogitante negationes distinctæ, ab omni ente positivo, licèt indistinctæ ab omni ente positivo quod negant. Quæ doctrina etiam supponit quasdam esse negationes fictas, quasdam intentionales, quasdam nec fictas, nec intentionales, adeoque suo modo actuales, quarum actualitas est, non esse actu.

* * *

TRACTATUS II. LOGICUS.

De Procemialibus & de prima Operatione Intellectûs.

Præsens Disceptatio erit bipartita. Primùm disceptabimus de Proëmialibus Logicæ. Deinde de prima Operatione Intellectus tanquam Objecto partiali Logicæ; Et quidem tractatio de Proëmialibus extendet se ad omnes alias scientias & ad habitum etiam Theologiæ. Et quia opuscula mea ita vellem edita, ut ex illis unusquisque discere posit ea, quæ paßim ea tempestate tractantur in Scholis, cumque discenda speculativè incipiant à Logica, ita difficultates temperandæ erunt, ne sub initium obruant ingenia, huic labori se accingentium. Sit

DISPUTATIO I.

De Natura Scientiæ & Objecti in Communi.

LIcèt quidem in Speculativis præsupponatur Objectum Scientiæ, quia tamen Objectum habet rationem differentiæ: Ipsa autem Scientia, ponitur pro genere in definitione habituum scientificorum, hinc prius de Scientiâ tanquam universaliori, quàm de Objecto tractabitur.

QUÆSTIO I.

De Natura Scientiæ.

NAtura rei definitione innotescit. Definitio constat Genere & Differentia, ut ergò innotescat, quid sit Scientia, quærendum hîc erit de Genere in Definitione ejus ponendo, accedemus postea ad differentiam. Ne tamen sit quæstio de subjecto non supponente. *Sit*

DIFFICULTAS I.

An sit Scientia?

PRÆMITTO I. *Aliquos veteres Academicos non agnovisse ullas novas Scientias.* Sed dicebant, esse aliquem intellectum omnium unum, qui quando unitur alicui, facit illum intelligentem, quando recedit ab illo, facit illum ignorantem.

CONTRA est I. Quia vel habebant unitum hunc sibi intellectum hi Auctores, quando asserebant, per conjunctionem illiûs intellectus nos fieri Scientes, & per separationem ab eodem fieri ignorantes, vel non habebant tunc sibi unitum hunc intellectum; si non habebant unitum sibi tunc, hunc intellectum. Ergò non sciebant, se scientes fieri, unione illius intellectus, si verò habebant unitum, quæro: cur non potius habebant sibi hunc intellectum unitum, illi, qui negabant nos fieri scientes per unionem cum isto intellectu: Quod si huic potius parti erat unitus, sequetur ab hac parte veritatem stare, nosq; non reddi scientes per unionem cum isto intellectu.

RESPONDEBIS. Illi parti uniri hunc intellectum, quæ habet phantasmata melius disposita.

CONTRA. Rediret quæstio; an hæc ipsa responsio supponat in respondentibus potius, & non in oppositum sentientibus, meliora phantasmata, adeoq; & scientiam.

CONTRA est II. Iste intellectus vel est unus, vel multiplex, si multiplex? non erit ratio cur non erunt tot intellectus, quot intelligentes; non etiam potest dici unus intellectus; quia sequeretur duos dissitos, non posse unum idemque intelligere & scire, quomodo enim unus intellectus, in pluribus foret locis, imò sequeretur uno sciente omnes debere esse ignorantes, quia cum uno tantùm, unus intellectus, potest conjungi.

Ex quo ulterius ſequitur, duos diſſitos non poſſe ſcire, quòd ſcientes reddantur per unionem iſtius intellectus, duobus enim diſſitis non poteſt unum idemq; uniri.

RESPONDEBIS. Hunc Intellectum eſſe toto orbe fuſum.

CONTRA. Tum quia, hujus aſſerendi nullum eſt fundamentum. Tum quia ſi intellectus eſt toto orbe fuſus. Ergò & ignorantia eſt toto orbe fuſa, præſertim cum longè plures ſint ignorantes, reddiq; debebit ratio, cur non ductu ignorantiæ aſſeruerint, hoc ſentientes dum dixerunt: nos fieri ſcientes per unionem cum iſto intellectu. Tum quia ſi intellectus eſt toto orbe fuſus qui reddit per illos ſcientes, jam erunt omnes ſcientes, & ſi toto orbe eſt fuſus, quomodo ſeparari à nobis poterit, vi cujus ſeparationis, dicis homines reddi ignorantes.

CONTRA III. Quia cognoſcere eſt aliquid intrinſecum & vitale. Ergò principium cognoſcendi, quod eſt intellectus, non poteſt eſſe aliquod extrinſecum.

PRÆMITTO II. *Pyrrhum & Heraclitum Philoſophos, dociſſe: non dari ullas Scientias, ex eo quod omnia in univerſo fluxa ſunt* & labilia, hinc iidem nutu ſolo reſpondebant, ne antequam rem verbis exprimerent, res illa diffluere ac mutaretur.

CONTRA hoc eſt I. Dantur multa immutabilia, quales ſunt eſſentiæ rerum, nec enim mutatur, quòd homo, ſit animal rationale.

CONTRA II. Vel dantur aliqua principia ſeu propoſitiones neceſſariæ, vel non dantur, ſi non dantur, Ergò iſta propoſitio: Totum eſt majus ſua parte, non eſt neceſſaria, poteritq; pars, major eſſe toto. Item hæc propoſitio: Quodlibet eſt aut non eſt, ſi non eſt neceſſaria, poterit aliquid eſſe & non eſſe, quod ſi dantur aliqua principia neceſſaria, Ergò poterunt ſub illis ſubſumi Minores, v. g. ſed Petrus eſt. Ergò falſum eſt quod non ſit. Quod ſi ſub illis principiis neceſſariis, poſſunt ſubſumi certæ minores. Ergò & dari Scientia, ſciretur enim jam, Petrum dum eſt, falſum eſſe, quod non ſit.

CONTRA III. Quia ſi nihil certò ſciri poteſt. Ergò nec hoc ſcitur, quod nihil certò ſciri poſſit. Ergò nec ſcitur nihil nos ſcire poſſe.

PRÆMITTO III. *Platonem negaſſe dari Scientias ullas de Novo*, ſed dicebat, ante unionem animæ cum corpore, dari in anima Scientias rerum omnium, ſed quando jam uniuntur corpori obfuſcari hanc Scientiam. Unde per illum aliquid ſcire, non plus erat, quàm habere reminiſcentiam eorum, quæ in ante cognoverat.

CONTRA eſt I. Quia animæ illæ, ſi præexiſtunt ante unionem in corpore, deberent eſſe ab æterno productæ, ut etiam ſupponit hæc ſententia, non ſunt autem ab æterno productæ, quia oppoſitum docet fides, & ratio, quia animæ ſunt eſſentialiter ordinatæ ad corpus; corpus etiam ſeu Materia eſſentialiter ordinatur ad forman quamvis ſub disjunctione; debebat ergò da exigitivum aliquod, per quod illi ordines con plerentur: hoc autem exigitivum non aliu eſt, quàm ipſæ diſpoſitiones, quæ quia non erar ab æterno, nec productio animarum connatur liter poterat eſſe ab æterno, quia ſi non erat a æterno corpus diſpoſitum ut de facto non era (ſolæ enim animæ dicuntur præfuiſſe ab æte no.) hoc ipſo fuiſſent illæ animæ productæ, no ad exigentiam Cauſarum ſecundarum, innatu raliſq; fuiſſet iſta animarum productio. Iden medius Terminus negativa via proponi poſſe Licet non repugnaret animas præexiſtere co pori, nullum tamen eſt fundamentum illas pra extitiſſe.

CONTRA eſt II. Iſta Scientia animabus præ exiſtentibus, vel eſt naturalis vel acquiſita, ſi na turalis. Ergò ſicut natura etiam poſt unioner animarum non mutatur, alias non præexiſtente animæ, ſed aliæ hoc eſt mutatæ unirentur, ita & naturalia earum mutari non debent, ſi autem ill ſcientia erat acquiſita. Ergò in ante illam anim non habuit. Ergò ex ignorante facta eſt in ill ſtatu ſciens: cur ergò etiam non poterit Scien tiam acquirere de novo, poſitâ unione a corpus.

CONTRA III. Si Scientiæ de novo non daren tur, ſed ſola reminiſcentia, poſſet cœcus judica re, de coloribus, quod falſum. Sequela proba tur: quia ſi ante unionem ad corpus præcogno vit v. g. lac eſſe dulce & album, percipiendo dul cedinem lactis occurrentem hîc & nunc, per re miniſcentiam, poſſet judicare de albedine, ut potè jam in ante præcognita.

His præmiſſis

DICENDUM eſt I. *Dari Scientias de novo.*

PROBATUR I. Auctoritate Ariſtotelis 1. enim Metaph. cap. 1. *Omnes inquit homines naturaliter ſcire deſiderant*, hic verò appetitus fruſtra eſſet, ſi non darentur de novo Scientiæ, expleri enim non poſſet, aut jam remaneret expletus, ſolumq; homo deſideraret eſſe reminiſcens, non verò ſciens; ſimilia habet 4. Metaph. tex. 22. & S. Thomas 1. parte q. 84. art. 4. & Auguſt. lib. 3. contra Academicos cap. 4.

PROBATUR II. Dantur principia lumine naturæ nota, ex quibus poſſunt deduci infallibiles Concluſiones ut dictum ſupra. Ergò poterunt dari & Scientiæ de novo, ipſaq; experientia oſtendit de novo dari Scientiam.

PROBATUR III. Nullum eſt fundamentum negandi, quod ſcientiæ de novo dentur, ut viſum eſt in præmiſſis. Ex alia parte ſicut quia videmus nunc accendi ignem, qui antea non erat incenſus, inferimuſq; illum de novo incendi, ita inferetur ex allata experientia, de novo dari Scientiam.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Plato. Illud quod de novo ſcire volumus, vel ſcivimus, vel non ſcivimus: ſi ſcivimus. Ergò de novo nihil ſcitur; ſi non ſcivimus. Ergò fruſtra illud ſcire volumus, & nunquam agnoſceremus, etiamſi fortè occurreret, quia neſciretur illud, quod ſcire deſideratur: ſicut qui nunquam vidit Regem, etiamſi illi occurrat Rex, non ſcit eſſe illum Regem.

RESPONDETUR. Hoc argumentum probare, quòd etiam ſenſus noſtri nihil de novo percipiant, directè autem dici poteſt ipſum Objectum determinare ad ſui notitiam. Deinde dici poteſt, illud quod de novo ſcire volumus, ſi ſcivimus clarè, nihil nos de novo cognoſcere, ſecus ſi ſcivimus confuſè & in principiis; & ſic qui non vidit Regem, habet tamen in ante ejus deſcriptionem, & occurrat illi Rex, noſcet eundem, quod multo magis procedit circa Scientias, quæ infundantur principiis lumine naturæ notis, ipſa autem principia, ſe manifeſtant ſi occurrant, ſicut lux, manifeſtat ſe videnti.

OBJICIT II. Idem. Si darentur de novo Scientiæ; vel acquirentur per ſenſus, vel ope Magiſtri, non per ſenſus, quia hi ad multa ſe non extendunt, & in multis errant. Non ope Magiſtri, quia Magiſter infundere ſpecies ſcibilium non poteſt, quæ tamen ad Scientiam ſunt neceſſariæ.

RESPONDETUR. Utroque modo acquiri Scientias, ſenſu quidem, quia ad quæ ſe ille objecta non extendit, tamen illa vel ratione effectuum procedentium ab illis objectis, quos attingit ſenſus, vel in aliquo ſimili noſcit; nec erat in ſentiendo, ſi auſerantur impedimenta, quorum ablationem dictabit intellectus, præ informatus aliis ſenſationibus, rectè procedentibus. Addo quamvis cognitio intellectiva dependeat à cognitione ſenſuum, nihil enim eſt in intellectu, quod non præfuerit in ſenſu; non eſt tamen neceſſarium, ut cognitio intellectiva ſit conformis cognitioni ſenſuum, quod ſi poteſt eſſe illi difformis, poterit illo errante, non errare intellectus. Ope etiam Magiſtri poſſunt Scientiæ acquiri, quia licèt ille per ſe ipſum non fabricet Species; exhibitione tamen doctrinæ, determinat extrinſecè phantaſiam & intellectum agentem, ad fabricandas debitas Species.

OBJICITUR III. Intellectus noſter frequenter errat. Ergò non poteſt eſſe principium actuum ſcientificorum.

RESPONDETUR. Frequenter etiam non errare intellectum, & ut non erret, poſſe informari propoſitionibus ſcientificis, ſibi innoteſcentibus.

OBJICITUR IV. Saltem nulla dabitur habitualis nova Scientia, quæ ſit facilitas nova ad eliciendos actus ſcientificos conſimiles antea factis; quod

PROBATUR à pari. Viſus qui eſt potentia naturalis non indiget habitu ad videndum. Ergò non indigebit etiam intellectus habitu ad ſciendum.

RESPONDERI poteſt I. Quia poteſt intellectus eidem propoſitioni nunc aſſentiri, nunc diſſentiri, indigebit habitu, viſus autem, objectum, ſemper videt, nec poteſt non videre. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Quia poteſt eadem ſtatua apparere, nunc rotunda ſi à longè aſpiciatur, nunc non rotunda, ſi de propinquo, nihilominus ad hoc tollendum, non datur ullus habitus viſivæ. Ergò nec dabitur ullus habitus intellectivæ. Immeritò etiam ſupponitur, quòd intellectus poſſit eidem propoſitioni nunc aſſentiri nunc diſſentiri: id enim fallit in principiis lumine naturæ notis, ſi penetrentur.

RESPONDET II. Quidam. Non dari habitum ullum ad aſſentiendum Concluſioni demonſtrativè deductæ: ſed tantùm ad ſcientificam propoſitionem objecti, nam in hac ſola propoſitione, ſentimus difficultatem, poſita verò jam iſta propoſitione objecti, neceſſariò intellectus objecto aſſentitur & ſine difficultate. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut viſus attingat ſuum objectum, non datur ullus habitus in viſiva. Ergò nec dabitur ad ſcientificam propoſitionem objecti. Tum quia hæc reſponſio tollit habitum concluſionum, & ponit ſolos habitus præmiſſarum: quia ſcientifica propoſitio objecti, fit v. g. per præmiſſas; Et tamen reſpondens, ad ſolam ſcientificam propoſitionem objecti, adeoq; ad ſolas præmiſſas, & non ad concluſiones admittit habitum, cujus oppoſitum doceri ſolet. Tum quia ſi non admittitur habitus concluſionum, nec admitti debet aſſenſus principiorum & præmiſſarum, quia horum aſſenſus, à longè evidentiori objecto cauſatur. *Hinc aliter*

RESPONDETUR III. Diſparitatem eſſe quia viſus non tantum eſt potentia neceſſaria, ſed etiam determinata ad eundem operandi modum. Conſequenter nulla ſupererit difficultas, tollenda ab habitu, nam determinatio ipſa facilitatem infert, cumq; nihil aliud ſit in actu niſi ſubſtantia actus, & modus actûs, ſi ad hæc ſit determinatio, adeoq; facilitas, nulla erit, quæ ſuperetur ab habitu, difficultas; & ita quia determinatus eſt ignis ad eundem operandi modum, non indiget habitu ut urat, nec indigebit aqua habitu, ut humectet. Intellectus autem, licèt ſit potentia neceſſaria, quia tamen non eſt determinata ad eundem operandi modum, ideò relinquit adhuc difficultatem ſuperabilem ab habitu, eiq; locum facit. Quod verò eadem ſtatua nunc rotunda nunc non rotunda appareat, id non arguit in viſu diverſitatem operandi; ſed id referri poteſt in malam diſpoſitionem vel organi, vel medii, vel in applicationem indebitam. Quando autem intellectus non neceſſariò aſſentitur objecto con-

conclusionis ex probabili medio deductæ, vel quia assentitur tali objecto cum difficultate, hoc non potest referri in dispositionem malam potentiæ, quia Deus, qui ut ita dicam dispositissimus est ad veritates penetrandas, judicat tamen ex medio probabili, non nosci certò objectum. Et ad has difficultates ex diversitate modi operandi ortas, quas difficultates dari etiam experientia docet, concedendi erant habitus.

Objicitur V. Aristoteles 2. Metaph. tex. 1. Ubi ille vult intellectum nostrum ita se habere ad ea, quæ sunt manifestissima sicut vespertilionum oculi ad lumen diei. Ergò sicut hi nil possunt videre, ita & intellectus nil potest scire.

Respondetur explicando Aristotelem. Comparat illic Aristoteles nostrum intellectum cum triplici differentia objectorum. I. Si objecta sint *maximæ intelligibilitatis*, ut v. g. Deus, Angeli &c. ad talia objecta hebescit intellectus, sicut oculus nimia luce perstrictus. II. Si objecta sint *minimæ intelligibilitatis*, uti sunt influentiæ occultæ. Circa hæc etiam objecta fatiscit intellectus, sicut & oculus in videndis pulmonibus formicæ. III. Si objecta sint *mediæ intelligibilitatis*, quale est objectum si æqualibus æqualia demas, quæ remanent sunt æqualia &c. respectu horum non dicit quod se habeat intellectus sicut oculus vespertilionum, imò sicut oculus objectum debitè approximatum & illuminatum optimè aspicit; ita & intellectus objecta mediæ intelligibilitatis optimè agnoscit.

DIFFICULTAS III.

Quid sit Scientia & cujus Objecti.

IN quæstione quid sit aliquid, semper veniunt duo explicanda: 1. quid nominis? 2. quid rei?

Quoad quid nominis. Triplex potissimum est acceptio Scientiæ I. pro Cognitione quacunque intellectuali, præsertim certa, sive illa evidens sit, sive inevidens; quo sensu dicit August. lib. 1. de libero arbitrio, *id nos scire quod certò cognoscimus*; & in hoc sensu fides & humana & divina, potest dici Scientia. Unde etiam August. lib. 5. de Doctrina Christiana. *Non est inquit verendum dicere, quod idoneis testibus novimus nos scire.* II. Accipitur Nomen Scientiæ pro cognitione certa & evidenti sive illa per discursum habeatur, sive non. III. Pro cognitione certa & evidenti per discursum habita.

Quoad quid rei definit tertio hoc modo sumptam scientiam Aristoteles primi posteriorum tex. 5. *Scire arbitramur unumquodque simpliciter, sed non sophistico modo, qui est secundùm accidens, cùm causam extstimamus cognoscere propter quam res est, quod illius causa est, & non contingit hoc aliter se habere.*

Explicatur Definitio. Loco generis ponitur Ly *Cognitio*, quia hæc est genus, & competit illis etiam acceptionibus Scientiæ, quæ numeratæ superius. Dicitur *Cognitio rei per Causam*, ut denotetur progressus à cognitione causæ ad effectum, per hocque condistinguetur à scientia Dei & Angelorum qui formaliter non discurrunt. Item dicitur esse cognitio rei per causam ut denotetur, in scientia, de qua hîc, reperiri causam, propter quam connectitur prædicatum cum subjecto, connexione quadam ostendente evidentiam, per hocque distinguitur à fide, quæ non ostendit causam connexionis prædicati cum subjecto; cùm enim revelatur quòd Deus sit Trinus, non aliud relucet nobis, nisi nexus cum hoc extrinseco, quia est revelatum. Dicitur, quòd debeat esse per causam, *ut cujus non contingit rem aliter se habere*, ut excludatur error, qui contingeret, si aliquis cognosceret rem per causam, quæ revera non esset causa; & ita erraret aliquis qui pro causa pluviæ diceret baculum, stantem in angulo. Denique dicitur quod non contingat hoc aliter se habere, quia objectum scientiæ debet esse necessarium & immutabile.

Si tamen cui videretur quòd non definierit hic Scientiam Aristoteles nisi particulariter, eo quod definierit illam procedere per causam, cum possit etiam procedere per effectum, posset sic clarius dicere, *Scientia est Cognitio certa & evidens per discursum habita.* Definiendo autem Scientiam, in quantùm ad Deum & Angelos extendi potest, imò & ad prima principia est *Cognitio certa & evidens.*

Quæres I. *An causa quæ si sumatur cum suis requisitis, est adæquata ad aliquid operandum estque de se determinata ad producendum illum effectum, sit causa sufficiens ad scientiam habendam, quamvis hæc causa à Deo impediri possit ne producat effectum*, v. g. sint duo equi, qui sunt causa determinata & adæquata tractionis alicujus stipulæ, cum tamen Deus possit facere, ne illi duo equi, summo etiam connisu adhibito, moveant illam stipulam, eritne sufficiens causa ad scientiam de motu stipulæ, robur illud equorum, quod causare potest tractionem stipulæ. Indubiè *erit sufficiens talis causa ad scientiam.*

Ratio. Quia nulla esset scientia physica, quæ procedit per causas à Deo impedibiles. Deinde quia quod illas possit impedire Deus; non impeditur per hoc, naturalis connexio causæ cum effectu & tamen hæc connexio est fundativa scientiæ. Est enim ipsa connexio non mutabilis, utpote fundata in transcendentali respectu causæ ad effectum. Denique quia dantur scientiæ etiam sub conditione, adeoque dabuntur & per illam causam, sub hypothesi, nisi Deus impedierit, unde erit illa notitia absoluta, si aliunde constet, non esse facta impeditio.

Quæres II. *An Scientia possit esse de contingentibus?* De cõtingenti specificativè seu materialiter hoc est pro ipsa Entitate contingentis sumpto,

pto, non potest dari Scientia. Ratio, quia Scientia, ut dictum, exigit rem non aliter se habere, contingens autem entitativè, potest aliter se habere. Si autem sumatur reduplicativè, reduplicationem sic accipiendo, ut vi illius contingens transeat in essentiale, de sic sumpto contingenti sub reduplicatione, ita explicata, potest dari Scientia. Ratio, quia contingens, quà contingens habet necessitatem, invariabilitatem, immutabilitatem suæ contingentiæ. Ergò de ista invariabilitate contingentis, in sua contingentia potest benè dari Scientia. Tum quia omnis reduplicatio ex hoc ipso qua reduplicatio est, fundat titulum immutabilitatis, suaq; reduplicatione, extrahit rem ad alium modum. Ergò si contingens simpliciter non est scibile, extractio illius ad alium modum, reddit illud scibile; & ita si formæ accidentales spectentur specificativè, accidentales sunt subjecto, v.g. albedo albo parieti; si autem sumatur paries albus quà albus, est illi essentialis albedo. Consequenter & contingenti, quà contingens erit essentialis contingentia, habebitq; jam illud objectum immutabilitatem, requisitam ad scientiam. Tum quia vel scitur de contingenti posse dari Scientiam vel non scitur, si scitur. Ergò de contingenti datur scientia; Si non scitur. Ergò frustra negatur de illo non posse dari scientiam.

DICES I. Esse communem Sententiam, quòd contingentium nulla sit Scientia.

RESPONDETUR. Communem sensum procedere, in quantùm per aliquem modum contingentia non extrahitur ad rationem immutabilis & essentialis.

DICES II. Vi allatæ responsionis sequi quòd etiam de specificativè sumpto contingenti possit dari Scientia.

RESPONDETUR. Eo casu dabitur Scientia de contingenti specificativè sumpto, in quantùm jam in illo ipsa specificatio reduplicabitur, vel sumendo rationem specificativi ut sic.

DICES III. Si potest dari de contingentibus scientia, deberet potius dari de illis specificativè acceptis & materialiter.

RESPONDETUR. Posse dari explicationem termini Ly specificativè sumptum contingens, quæ ostendat transire contingentiam in essentiale, & hoc casu, de sic explicato specificativè accepto contingenti dabitur potius scientia, sed non ita sumitur in præsenti. Et sicut non specificativè sumpto albo essentialis est albedo; ita & in præsenti non specificativè sumpto contingenti, est essentialis contingentia, sed sumpto reduplicativè, si autem contingenti sumpto reduplicativè est essentialis contingentia, hoc ipso tantùm reduplicativè sumpta, erit scibilis. Consequenter hæc propositio: contingens est contingens, si faciat hunc sensum, impossibile est, ut id quod contingens est, sit necessarium, erit objectum scientiæ nonnisi negativæ. Ratio, quia & ipsa modalis, est negativa, faciendo autem hunc sensum: necesse est ut contingens sit contingens, erit illa propositio Objectum scientiæ affirmativæ. Ratio, quia & ipsa illa modalis est affirmativa.

QUÆRES III. *An de singularibus possit dari Scientia?* De singularibus secundùm rationem communem singularitatis spectatis dari potest scientia. Ratio, quia de universali dari potest scientia, ergò & de ratione communi singularium. Rursus si spectentur singularia secundùm rationem singularitatis, vel spectari possunt secundùm rationem specificativè acceptam vel reduplicativè, & sic idem tenendum ac de contingentibus. Cæterum etiam de specificativè sumpto singulari, si sit illi essentialis singularitas, ut Deo, & Angelis in multorum sententia, potest dari scientia. Ratio, quia ita essentialis singularitas, habet sufficientem immutabilitatem & necessitatem.

ADDO. Per hoc non negari, quòd de singulari etiam mutabili, possit dari scientia experimentalis. Ratio, quia potest quis scire & experiri, se dum actum habet, habere actum, qui tamen actus contingens est. Bonus item est iste Syllogismus in Darii, & scientificus, sed fundatus in scientia experimentali, quoad minorem: Quidquid existit à parte rei est singulare & individuum. istum Syllogismum formans existit à parte rei. Ergò istum Syllogismum formans, est singulare & individuum.

DICES I. Artis nonnisi est, & non scientiæ, attendere ad singularia.

RESPONDETUR. Artem quà ars est, non procedere de singularibus secundùm rationem communem vel reduplicativè spectatis, sic autem procedit scientia.

DICES II. Objectum ad scientiam requisitum debet esse tale secundùm naturam, sed singularia & contingentia non sunt tale quid secundùm naturam, accidit enim illis contingentia. Ergò non possunt esse objectum scientiæ.

RESPONDETUR. Non accidere singularibus secundùm rationem communem vel reduplicativè spectatis contingentiam, contingens enim sic sumptum, semper contingens est. Consequenter de talibus, dari poterit scientia.

DICES III. De Ente per accidens non potest dari scientia. Ergò nec de prædictis.

RESPONDETUR. Etiam de Ente per accidens, secundùm rationem communem spectato, vel reduplicativè, posse dari scientiam, hoc enim probant rationes supra adlatæ. Deinde nomine Entis per accidens potest intelligi Ens fortuitum & sine ullo ordine de tali Ente ex 6. Metaph. 4 non potest dari scientia, quia non habet Causam sui necessariam; si autem nomine Entis per accidens intelligas ea, quæ habent Causam suam certam, licèt ex pluribus coalescant, de talibus potest dari scientia. Unde etiam

multa Medici demonstrant de Pharmacis, de temperamento humorum &c.

DIFFICULTAS IV.

Quid sit Evidentia quid Certitudo Scientiæ.

Difficiliora de hac Materia, videnda erunt & inferius, ubi de præmissis Demonstrationis, & in Materia de fide. Tractabimusq; hîc de Evidentia & certitudine tenente se à parte actus, quia à parte scientiæ, quæ ipsa scientia, actus est.

Nomine Evidentiæ venit Claritas & Perspicuitas, qua cognoscitur objectum, quæ definitio convenit soli, omni, & semper: Et sicut Evidentia corporalis, est claritas & perspicuitas visionis, ita eandem claritatem dicet, Evidentia intellectualis.

Quæres I. *Quod sit entitativè Evidentia actus?*

Respondetur. Esse ipsummet actum intellectûs, prout clarè & perspicuè repræsentat objectum, cognoscenti. Ratio, tum quia secluso omni superaddito, & positâ sola prædicta connotatione, salvatur sufficienter tota Evidentia. Nec potest ostendi quid plus requirat. Tum quia etiam visio corporalis, per suam entitatem est evidens. Ergò & Evidentia intellectualis; nulla enim est necessitas cujuscunque superadditi. Tum quia si Evidentia non est ipsa entitas actûs, Ergò per aliud redditur evidens, quod ipsum illud aliud, debet esse per se evidens, ne detur processus in infinitum. Jam autem quæcunque ratio fundabit in illa Evidentia Evidentiam indistinctam, fundabit etiam in actu prædicto, indistinctam evidentiam.

Explicari posset. Formalis ratio Evidentiæ tali discursu. Hoc quod in Corpore oculus, est in rationali substantia intellectus. Unde etiam vocatur oculus mentis. Porrò corporalis oculus indiget perspicuò, quod fit à lumine; unde & visio ab Aristotele vocatur: actus perspicui. Intellectus etiam ex propositione indiget suo lumine, hinc & ad visionem beatificam requiritur lumen gloriæ, ad fidem lumen fidei, ad assensum conclusionis requiruntur præmissæ, quæ dicuntur lumine naturæ notæ. Hoc autem lumen non solum vocatur Claritas illuminativa objecti, potentiæ visivæ, & medii, sed etiam vocari solet lumen & ipsa potentia. Unde dicitur: habet lumina clausa, id est oculos clausos, ita etiam & lumen intellectûs non solum denotat claritatem, hoc est propositionem evidentem objecti, & ejus ad intellectum applicationem; sed notat & ipsam potentiam intellectivam; ideoq; dicimus; dictat hoc illi lumen naturale, lumen rationis. Hoc autem ipsum perspicuè, clarè, evidenter propositum, optimè inter alia intelligitur ex Analogia clari, perspicui, evidentis, oculari visioni debiti, v.g. per expulsionem oppositi, hoc est, tenebrarum & obscuri, ita ut ea, quæ videntur sine obscuritate & tenebris, clarè dicantur videri. Proportionaliter ergò dicentur clarè intelligi quæ intelliguntur sine nube & tenebris; obscurum autem nubes & tenebræ intellectûs sunt, cum objectum nec in se videtur, nec in principiis lumine naturæ notis, sed vel in nube attestationis ut contingit in fide, vel simpliciter non videtur, ut contingit in errore. Evidentia ergò objecti erit Cognitio objecti in se, aut in principiis suis intrinsecis.

Quæres II. *Quotuplex sit Evidentia.*

Respondetur. triplicem esse. *I. est Moralis*, quæ est Claritas objecti juxta regulas prudentiæ, expellens omnem formidinem in genere moris, talis est evidentia ex tot testimoniis, quod sit Roma. *II. Evidentia est* Physica, quæ est Claritas objecti, juxta exigentiam naturæ, fundatur hæc claritas in connexione naturali unius cum alio, quantumvis impedibili à Deo. Talis est evidentia, quòd ignis applicatus urat. Casu autem quo non urat, in tali suppositione non jungetur falsum cum evidentia, sed tantùm inferetur quòd evidentia causet proportionatam sibi certitudinem, non majorem se, proportionata autem certitudo physicæ evidentiæ, est certitudo naturalis, certum est autem naturaliter, quòd ignis applicatus urat. *III. Evidentia est* Metaphysica, quæ est claritas omnem formidinem expellens, fundaturq; in connexione extremorum adeò necessaria, ut nec divinitus impediri possit, & sic non potest impediri à Deo, ne bis duo, sint quatuor.

Quæres III. *An Evidentia Certitudinem, an Certitudo Evidentiam præsupponat.*

Si sensus quæsiti sit: an possit aliquid esse certum & tamen inevidens in hoc sensu certum est posse aliquid esse certum, & non esse illud ipsum in se evidens, qualis est actus fidei. Si autem sensus quæsiti sit, quod habeat rationem prioris Evidentia nè an Certitudo?

Assero. *Quod Evidentia habeat rationem prioris.* Ratio, tum quia scientia, de qua hîc, est in ipsamet conclusione demonstrativa, & tamen conclusio præsupponit ante se, sicut præmissas, ita & Evidentiam illarum. Tum quia non ideò aliquid est evidens, quia est certum, sed ideò aliquid est certum, quia est evidens; Supple vel in se vel in aliquo antecedente. Tum quia, si certitudo non supponeret evidentiam, maximè actus fidei non supponeret eam, & tamen etiam is, præsupponit evidentiam motivorum credibilitatis ut alibi docetur, quæ Evidentia, in hoc discrepabit ab Evidentia Physica, quia evidentia motivorum credibilitatis, est nonnisi moralis; Evidentia autem scientiæ, est Physica aut Metaphysica. Item Evidentia, quam supponit fides, est in alio assensu, nec refunditur in actum fidei. Evidentia autem in actu scientifico, ingreditur ipsummet actum. Regula autem universalis, per quam dignosci debeat; an in ipso actu certo includatur evidentia, hæc est, si res certò in se, vel per sua principia intrinseca cognoscatur.

Dices.

Dices. Poteſt Objectum fidei eſſe certum, quantumvis nulla ſit evidentia motivorum credibilitatis. Ergò non omnis certitudo ſupponit evidentiam. Antecedens probatur, quia infallibilitas illius, quæ eſt plus quàm Metaphyſica, non debet ab ullo fallibili ex ſuo genere pendere; Jam autem evidentia motivorum credibilitatis, eſt fallibilis ex ſuo genere.

Respondetur. Poſſe eſſe objectum fidei certum in ſe, ſine evidentia motivorum credibilitatis, ſed non per ordinem ad nos, ad quod tamen reſpicit præſens doctrina. Rurſùs præter evidentiam Motivorum credibilitatis datur illic, vel neceſſaria, vel ex ſuppoſitione antecedens certitudinem, evidentia objectiva, & per ordinem ad objectum, quæ evidentia ſtat in ipſo nexu prædicatorum intrinſecorum objecti fidei, qui nexus adeoq; & evidentia præ certitudine prior eſt, licèt nobis ſit ignota. Quod autem dicitur actum fidei utpotè infallibilem non poſſe pendere ab aliquo fallibili, qualis fallibilitas eſt in motivis credibilitatis, ad hoc dici poteſt. Licèt actus fidei non poſſit pendere ab aliquo fallibili, tanquam à ratione formali aſſentiendi, à qua ſola habet infallibilitatem, poteſt tamen pendere ab aliquo fallibili, tanquam à ſuppoſito prærequiſito, id enim non repugnat, & de facto actus fidei pendet ab intellectu, qui de ſe eſt fallibilis.

Quoad Certitudinem.

Certitudo cogitari poteſt duplex, quædam objectiva, & de hac agitur in materia de certitudine fidei. Alia eſt certitudo formalis, quæ definitivè eſt adhæſio firma intellectûs ad objectum, ejusq; Veritatem attingens. Dixi debere eſſe adhæſionem firmam, quia quantumvis ſit objectum certum, ſi illud non firmè ſed cum formidine apprehenderetur, erit probabilitas, non ſcientia. Dixi item iſtam adhæſionem, rem ut eſt debere attingere, quia interdum error trahit firmam adhæſionem (ut patet in aliquibus Hæreticis) adhæſio tamen hæc, eſt error; quia eſt difformitas cum objecto revelato.

Non rectè hæc certitudo explicatur per Cognitionem reflexam, qua quis judicet ſe non potuiſſe decipi, in primo actu directo, quia etiam actus iſte reflexus, poteſt eſſe falſus ut patet in Hæreticis, reflectentibus ſe, & putantibus, quod non fallantur. Unde conſequenter dico reflexionem eſſe neceſſariam, per quam formaliter reflectat hanc non ſe intellectus, ad iltud ſuum ſcire.

Addo firmam iſtam adhæſionem, vel oriri ex principiis intrinſecis, hoc eſt ex Evidentia & neceſſitate objecti, vel ex principiis extrinſecis, hoc eſt, ex teſtimonio alterius, ita ut ſi teſtis ſit ſummè infallibilis, qualis eſt ipſe Deus, hoc ipſo & illud quod dicit Deus, eſt ſummè certum; quod ſi ſit teſtis cui valdè competat, ut non fallatur, erit etiam illud objectum, quod teſtatur, certum moraliter.

Quæritur I. *Quod ſit in re Certitudo actus?* Certitudo actus eſt ipſemet actus intellectus firmus, rem ut eſt attingens. Ratio ex dictis in ſimili, quia nulla eſt neceſſitas ſuperaddendæ, certitudinis, diſtinctæ realiter.

Quæres II. *Quotuplex ſit Certitudo?* Multiplex eſt Certitudo. Moralis, Phyſica, Metaphyſica. Fidei Divinæ & viſionis beatæ, ſed has poſtremas ex parte objecti eſſe æquales, dicetur in Materia de fide.

Quæres III. *An unus actus poſſit eſſe certior alio?*

Indubiè certitudo formalis datur una major præ alia, quia illam etiam experimur in nobis; ſi res ſit de certitudine ex parte objecti, poteſt etiam eſſe major una præ alia, nam certo morali, certius eſt certum phyſicum, & præ hoc, certum Metaphyſicum. An autem & quomodo fides ſit certior certitudine Metaphyſica, tractatur in Materia de fide.

Addo. Certitudinem latius patere quàm Evidentiam Antonomaſticon dictam quia certitudo conjungitur & Evidentiæ in ſcientia, & inevidentiæ in fide.

DIFFICULTAS V.

De ſpecificativo Scientiæ.

NOn quæremus hîc de Specificatione Actuum ut ſic, ſed maximè attendemus ad id, per quidnam differt una ſcientia ab alia. *ſit*

Punctum Difficultatis I.

Rejiciuntur modi quidam explicandi ſpecificativum Scientiarum.

Explicari ſolet I. Specificatio ſcientiarum per objectum formale, ita ut illæ ſcientiæ ſint ſpecie diſtinctæ, quæ habent aliud objectum formale. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit I. Quia ratio formalis unius ſcientiæ, v.g. ratio formalis, *quæ* poteſt eſſe ratio materialis alius ſcientiæ. Ergò non ſufficienter ſcientia per ſolam rationem formalem diſtinguetur. Conſequentia probatur. Quia quod poteſt tranſire à ſcibilitate unius ſcientiæ, ad ſcibilitatem aliûs ſcientiæ, non poteſt eſſe ſufficienter unius ſcientiæ ab alia diſtinctivum, aliàs per aliquod utrique ſcientiæ commune, diſtinguerentur illæ ſcientiæ, quod repugnat. Antecedens principale probatur. Quia ſuppoſito, quòd rectificabilitas Operationum intellectus, ſit objectum formale Logicæ, adhuc hæc poterit conſiderari à Phyſica ſub formalitate motus animæ; à Metaphyſica ſub ratione Entis. Ergò ratio formalis, Quæ, unius ſcientiæ, poteſt eſſe ratio materialis alius ſcientiæ.

Non satisfacit II. Quia hæc explicatio, non oſtendit cur multitudo actuum ſcientificorum, quos conſtat eſſe phyſicos, & multitudo

actuum scientificorum quos constat esse Metaphysicos, non referatur ad aliquod aliud formale commune utrique, ita ut ex utraque quasi partiali scientia, conficetur una totalis.

Non satisfacit III. Quia Ratio formalis Objecti triplex ordinariè numerari solet. Prima Ratio formalis, *Quæ*, & hæc rationem materialis suo modo restringit, & per hoc formalisat. Alia Ratio formalis *propter quam* & est ratio motiva assensuum scientificorum. Alia Ratio formalis *sub qua*, & hæc est Ratio, sub qua, scientia objectum suum attingit, nulla harum rationum est sufficienter specificativa scientiarum. Non *Ratio quæ*, quia ratio formalis Quæ; sub ratione formalis Quæ; non habet rationem ultimi, sed se habet sicut risibile, quod non est ratio formalis Quæ hominis, sed est aliquid ejusdem, cum revocetur ad rationale, radicaliter sumptum. Non etiam hoc specificativum est ratio formalis *propter quam*, quia in unaquaque scientia, dantur plura motiva distincta specie, aliud enim motivum est in physica, quod detur materia prima, & aliud quod non detur vacuum. Neque valet si recurras quod reliqua omnia motiva revocentur ad unum, quod enim istud unum est motivum in physica. Imò sequetur omnes scientias esse ejusdem speciei, omnes itidem actus, quia omnium horum assensus, resolvitur in principium: Impossibile est idem esse & non esse, aut aliud simile. Non etiam hoc specificativum est *Ratio sub Qua*, quia ratio *sub qua* ordinariè dicitur esse diversa abstractio, quæ non est specificativa ut dicetur infra. Deinde Ratio *sub Qua* est ratio sub qua ipsa jam, scientia, tendit in objectum. Ergò debet dari aliud specificativum ejus, quod ipsum sub illa ratione tendit, cum præsupponatur ipsum tendens, esse, ipsi rationi *sub qua* tenditur.

Dices I. Constituitur per rationem formalem Quæ objectum. Ergò & differt per rationem quæ.

Respondetur. Argumentum multum probare, quia probaret specificari scientiam per objectum pluribus conveniens materiale, cum objectum totale ingrediatur & constituat, ipsa etiam ratio materialis. Directè autem dici potest per rationem formalem Quæ, ultimatè, non constitui objectum.

Dices II. Non considerari v.g. rectitudinem Logicam à Metaphysica & sic de reliquis. Ergò ipsum formale illius Scientiæ seu Ratio formalis Quæ, non potest esse ratio, ab alia Scientia attingibilis.

Respondetur. Negando Antecedens, quia rectitudo v.g. illa adhuc est Ens adeoq; considerabilis à Metaphysica.

Dices III. Specificari Scientias per Rationem formalem propter quam considerationis, hoc est per rationem ad quam, cætera in cognoscendo, attribuuntur: quamvis non specificentur per rationem propter quam illationis, hoc est, non per principia motiva assensuum.

Respondetur. In re rationem illam propter quam considerationis esse rationem propter quam Illationis, utraque ergò specificativa erit saltem in re. Deinde quænam talis est v.g. in Physica ratio. Denique ut dixi, sequetur omnes actus, esse eosdem Specie, ponendo quod principium: Quodlibet est vel non est, sit principium considerationis.

Explicant II. Thomistæ. Specificationem Scientiarum per diversas abstractiones. Triplex autem per illos fieri potest Abstractio *I. à Materia singulari non tamen sensibili*, hoc est, ab hæcceitatibus, non tamen à ratione materialis, sensibilis, & hæc abstractio convenit Physicæ, nam illa non speculatur hoc Corpus, consequenter non speculatur hæcceitates, speculatur tamen Corpus materiale, sensibile, hoc est capax, sensibilium, capax v.g. frigoris, caloris, albedinis, quæ omnia sunt sensibilia. *II. Abstractio est quæ abstrahit à singulari & sensibili*, non tamen ab imaginabili seu intelligibili materia, & talis abstractio per illos convenit Mathematicæ, quæ non considerat hunc circulum, nec considerat, an sit niger vel calidus; considerat tamen aliquid materiale, certè enim circulus non est spiritus. *III. Abstractio est à Materia singulari, sensibili & imaginabili*, & hæc convenit per illos Metaphysicæ, quæ res à materia depuratas considerat.

Impugnat I. hanc Explicationem Arriaga & Oviedo, quando abstractio fit à materia singulari, hoc ipso fit à Materia sensibili, nihil enim sentiri potest, nisi sit singulare. Ergò nulla est abstractio à Materia singulari, quæ non sit à Materia sensibili, cujus oppositum docent Thomistæ.

Respondetur. Negando Antecedens. Ratio, quia hæc abstractio, fit per actus intellectus, nec est neganda intellectui vis, per quam abstrahat & depuret rationem singularis à Materia, non depurando eandem à Materia sensibili. Deinde nomine sensibilis, venit, non solum id, quod actu afficitur qualitatibus sensibilibus; sed etiam id, cui natura sua convenit affici istis qualitatibus, quantumvis actu non afficiatur, actuq; non sentiatur: hinc habetur fundamentum, ut positâ abstractione à ratione singularis, possit adhuc non fieri abstractio à ratione sensibilis.

Impugnat II. Oviedo. Si per abstractiones essent Scientiæ adæquatè specificandæ, tunc Metaphysica tres adæquatas Species haberet, haberet enim tres adæquatas abstractiones. I. Est abstractio rerum communium, quæ licèt à materiâ abstrahant præcisivè, non tamen abstrahunt negativè, hoc est non repugnat illis componi cum materia, hinc ratio entis, licèt præscindat à materiali, non enim ubicunq; est ens illic est esse materiale. Sed tamen non negat ens materiam; aliàs nunquam posset esse, materia, ens. II. Abstractio est intelligentiarum quæ & præscindunt à materia, & negant materiam. Angeli enim

enim non possunt esse corpora, quamvis non abstrahant à compositione Metaphysica ex substantia & accidentibus. III. Abstractio est, quæ & præscindit à materia, & negat materiam, insuper non admittit ullam compositionem & talis, est Deus. Has omnes abstractiones & illarum objecta, considerat Metaphysica, nec tamen triplex est.

Respondetur. Negando Sequelam & ejus probationem. Ratio, quia abstractio adæquata specificativa Scientiarum, non est quæcunque reperibilis in objecto abstractio, sed talis, quam & consideret illa Scientia per se & ad quam reliqua omnia referat. Porrò abstractionem, quæ circa Deum est, refert Metaphysica ad universalem ab omni materia abstractionem, ad abstractionem verò, quæ circa Deum fit, alios actus circa alia objecta non refert Metaphysica. Unde istæ diversæ abstrahibilitates, quas argumentum attulit, sunt abstrahibilitates exigitæ à ratione entitativa objecti, non verò à ratione scibilis Metaphysici; aliàs ubicunque scibilitatem suam inveniret Metaphysica, illic deberet v.g. abstrahibilitatem ab omni materia, & incomponibilitatem etiam cum accidentibus, invenire, quod tamen soli Deo competere, & fides & ratio docet.

Impugnat III. idem. Sed hæ impugnationes solvi possunt si hæc teneantur. I. quod abstractio à materia corruptibili non possit dare speciem condistinctam scientiæ ex eo: quia incorruptibilitas revocari potest ad Physicam, quæ, cùm consideret Corruptionem, oppositam etiam incorruptionem potest considerare, vel incorruptibilitas revocabitur ad Metaphysicam, quæ hoc ipso, quia à quacunque materialitate abstrahit, censebitur etiam incorruptibilitatem considerare. II. Teneri hoc potest quod fieri possit, ut aliqua, ratione suæ entitatis eodem modo à materia abstrahant, & tamen non eandem in ratione scibilis abstractionem habeant, & ita operatio nostri intellectûs, æquè est spiritualis cum consideratur à Logica, quam cùm consideratur à Metaphysica vel Physica, secundùm tamen diversas abstractiones in ratione scibilis ad diversas pertinet Scientias. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit I. Dantur Specie distinctæ Scientiæ, quæ non diversificantur abstractionibus. Ergò in abstractiones à Materia specificativum Scientiarum reduci non potest. Antecedens probatur. Logica est specie distincta à Metaphysica, & tamen non habet distinctam Specie abstractionem ab abstractione Metaphysica, quod ipsum probatur. Non habet Logica speciem ab abstractione, quæ sit à Materia singulari non tamen sensibili, quia aliàs Logica esset Physica, utpotè eandem cum illa habens abstractionem. Item non specificatur Logica ab abstractione à materia singulari & sensibili, non tamen imaginabili aliàs idem esset quod Mathematica. Ergò specificari debet ab abstractione à Materia tam singulari quàm sensibili, quàm imaginabili, quæ tamen abstractio seu specificativum convenit Metaphysicæ.

Non Satisfacit II. Quia quæcunque assignata fuerit abstractio debita Logicæ, ea vel non distinguet Logicam ab Ethica, vel certè intra eundem v. g. physicæ habitum, diversificabit specie adæquata, etiam ea objecta, quæ non debent diversificari.

Respondebis. Logicam abstrahere à materia etiam intelligibili, non tamen à Materia operabili.

Contra. Sequetur jam Ethicam quæ non abstrahit ab operabili esse Logicam. Sequeturque contra sensum Thomistarum, plures jam esse species abstractionum præ illis tribus.

Non satisfacit III. Quia etiam res materiales sunt scibiles. Ergò abstractio à materia non est necessaria ad scienda objecta. Ergò abstractio à materia non specificat scientias. Antecedens probatur, quia de facto demonstrantur aliqua de materialibus, & si res materiales non essent scibiles, vel ideò non essent scibiles, quia sunt singulares, & hoc non concludit; quia etiam res spirituales sunt singulares, & tamen sunt scibiles; præsertim cum ratio communis, etiam materialium, ab intellectu, cum fundamento in re formari possit, vel ideò non essent scibiles res materiales, quia de re materiali enuntiari possunt propositiones contingentes, & hoc non convincit; quia etiam de spiritualibus formari possunt propositiones contingentes, v.g. Angelus cogitat, & tamen spiritualia sciri possunt: præcipuè autem cum enunciatio unius propositionis contingentis, facere non possit ne enuntientur propositiones de eodem objecto necessariæ; vel ideò res materiales non essent scibiles, quia intellectus materialia non per modum materialium, hoc est non per species materiales, sed immateriales apprehendere debet: & per hoc Scientiæ specificari non possunt, quia in unaquaque scientia, species objectorum, ab intellectu, per modum æquè immaterialium formantur, & sic æquè est spiritualis species, quæ repræsentat mihi Angelum tanquam juvenem alatum, atque est species immaterialis, quæ repræsentat lapidem. Ergò à sic sumpta materialitate, non possunt specificari scientiæ.

Dices I. Aristoteles 6. Metaph. Tex. 2. & 3. ex ista diversa abstractione distinguit Physicam, Mathematicam, Metaphysicam.

Respondetur. Aristotelem solùm hoc velle, quod dictæ abstractiones in dictis scientiis reperiantur, non autem quòd specificent.

Dices. II. Actus specificantur non ab objecto materiali. Ergò à formali, sed objectum formale dicit abstractionem. Ergò ab abstractione specificantur.

Re-

Respondetur, quòd formale objectum, dicat abstractionem tanquam conditionem sub qua, non autem tanquam aliquod prædicatum specificativum: conditio autem sub qua, non specificat; sicut nec ustio specificatur ab approximatione ignis.

Dices III. Materialitas objecti officit scientiæ. Ergò ut cognoscatur objectum debet abstrahi.

Respondetur. Etiam posito quòd debeat abstrahi objectum, non sequitur abstractionem illam specificaturam. Arriaga etiam advertit materialitatem non officere scientiæ, nam nihil nos cognoscimus nisi dependenter à sensibus. Imò si materialitas obest scientiæ, sequitur, quòd Physica & Mathematica non sint scientiæ; verè enim dicunt aliquam materiam, jam autem aliqua materia, est verè materia.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

Explicat IV. Arriaga hic disp. 1. sec. 11. num. 17. quòd Scientiæ specificentur ab objecto, tam Attributionis quam Attributo. Ratio, scientia non solum respicit objectum Attributionis, sed etiam objecta Attributa. Ergò etiam per illa specificatur. Additq; etiam ab objecto materiali proximo, specificari scientias: quia actus respiciunt etiam objectum proximum materiale, ita, ut saltem numero mutetur actus, pro mutatione objecti materialis proximi. Sed tamen ait ab objecto materiali remoto non specificari scientias, quia in se, nullo modo attingitur, perinde ac visio albedinis, non specificatur à pariete, eritq; eadem numero, sive albedo sit in papyro sive in homine, paries enim est objectum remotum ad visionem. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Quia nomine specificativi, venit hîc formalitas, quæ ulterius non revocetur in illo genere: jam autem objectum Attributionis solum, non revocatur ulterius in scientia: si ergò specificabit, solum specificabit, adeoq; non specificabit scientias objectum Attributum. Præcipuè cum cognitio objecti Attributi, referatur ad objectum Attributionis, nec sistitur in Attributo.

Deinde hic quæritur de specificativo, quod sit solum, ratio differendi, jam autem materiale objectum, nisi ulterius quid addatur, est ratio etiam conveniendi.

Explicat V. Oviedo. Specificationem scientiarum per subjectum formale, ita ut illæ sint distinctæ scientiæ, quæ distincta habent subjecta formalia, de quibus sub tali ratione demonstrat scientia passiones, causas, proprietates &c. Si autem quæras, per quid hoc ipsum subjectum, sit distinctum, ab alio subjecto scibili, dicit desumendum id esse ex ipsa rei natura, juxta quam instituitur scientia adæquata, hinc incongruum est Conclusiones Logicas & Mathematicas in unum confundere, quæ ex natura sua adeò sunt diversæ, non tamen hæc Unitas scientiarum ita est constituta, ut aliter inquit ille, non potuerit à Scientiarum Principibus taxari, attenta etiam ipsa rerum convenientia & disconvenientia. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit I. Quia ipsum subjectum formale ut dictum supra potest habere rationem materialis, adeoq; non distinctivi à reliquis scientiis.

Non satisfacit II. Quia ex una parte dicit quòd debeat desumi species scientiæ ex ipsa rei natura, ex altera parte, dicit, potuisse aliter speciem suam habere scientias, si alia taxa Doctorum accessisset; cum tamen quæ ex rei natura sunt talia, placitis humanis mutari non possint.

Non satisfacit III. Logica v. g. non potest habere actus Metaphysicos aut Ethicos, si enim definitio non potest esse Syllogismus, nec Syllogismus definitio. Ergò actus Logici v. g. non possunt esse actus Metaphysici & è converso. Ergò non stat jam in placito Philosophorum, ut hæc scientia, habeat hanc speciem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur specificativum Scientiæ.

Dicendum est. *Specificari Scientias per naturam objecti attributionis*, ita ut illæ scientiæ dicantur specie distingui, quæ habent objecta attributionis distincta. Videtur hanc sententiam docuisse Suarez. disp. 44. Sec. 11. num. 63. & 68. Ut explicetur Conclusio.

Præmitto I. *Quod objectum formale attributionis non desumatur à placito Philosophorum*, idq; tali discursu proponitur. Objectum non ideò est tale, quia cognoscitur, sed ideò tale cognoscitur, quia tale est, cùm enim objecti cognoscibilitas sit ipsa rei entitas, prout objicibilis actibus intellectus, si nostra cognitio, rei entitatem non facit nec faciet scibilitatem objecti. Consequenter nec faciet objectum esse tale, quia cognoscitur ab intellectu, cum potius ideò tale cognoscatur, quia tale est.

Quod si talitatem suam objectum in communi, non sumit à cognitione, certè neque hoc ab intellectu desumet objectum aliquod, quia exigit has species, has proprietates, hæc principia, non est enim major ratio unius, quàm aliûs, semperq; cognoscibilitas objecti, antecedit notitiam scientiæ. Consequenter non pendebit hoc à nostris conceptibus, quòd corpus habeat partes compositi-

positivas materiam & formam, nec pendebit hoc à nostro placito, quòd Elementa, Cœli &c. sint species corporis, quod item Quantitas sit ejusdem proprietas. Porrò si non pendet à nostris conceptibus, quod hoc objectum has causas, has proprietates, hæc opposita habeat &c. Consequenter non pendebit ab arbitrario placito, quod hoc & non aliud, sit objectum attributionis, esse enim objectum attributionis, est esse tale, ad quod omnia, dictis ut numeravi modis in scientia revocantur.

Præmitto II. *Pendere id à Natura ipsa Objecti.*

Ratio. Si enim non pendet ab arbitrario nostro placito, quod hoc sit objectum attributionis. Ergò hoc debet proficisci ab ipsa rei natura, quidquid enim est, est aut per rationem nostram, aut realiter, hoc est, non per rationem nostram. Si ergò rationem objecti attributionis, res non habeat beneficio conceptuum nostrorum, habebit id necessariò, adeoque ex natura, realitate, essentia sua. Jam verò si pendet hoc ab ipsa rei natura, quòd hoc sit objectum attributionis, pendebit etiam ab ipsa rei natura, quod hoc objectum sit in hac vel illa specie: cùm enim res non per aliud à se, sint res, nec per aliud à se, sint in hac specie, esse enim illam, & esse in hac specie, est idem entitativè & realiter; hinc si se ipsa, & non beneficio conceptuum nostrorum, est hæc res, objectum attributionis, se ipsâ & non beneficio conceptuum nostrorum, hoc objectum, habebit speciem suam condistinctam, à specie, quam habet objectum aliûs scientiæ, & sicut homo habet hoc ex exigentia suæ naturæ, quòd homo sit, quodq; sit in hac specie animalis rationalis, habet hoc itidem ex essentia & natura hominis; ita & in præsenti, si objectum attributionis, quòd sit objectum Attributionis habet hoc ex essentia & natura sua, consequenter & quòd species illius sit differens specie, ab objecto aliûs scientiæ, habebit hoc ex essentia & natura sua.

Præmitto III. *Quòd esse hoc objectum Attributionis, non sit quid distinctum re, ab ipsomet objecto materiali & formali, simul sumptis.* Hujus enim nulla necessitas, imò nec ostendi potest quid sit illud; tamen hæc ratio distinguitur ratione ab objecto materiali & formali; nam formale revocatur adhuc ad objectum Attributionis, habetq; formalitatem contenti, habet formalitatem inadæquati &c. hæc autem præstant fundamentum, hæc duo inter se distinguendi. Formalitasq; constituens objectum in esse objecti Attributionis, est referibilitas ad illud omnium, in illa scientia contentorum. Quam referibilitatem ad se, non dicunt objectum materiale & formale sub ratione materialis & formalis, quamvis illa ipsa referibilitas nihil sit in re, præter ipsum materiale & formale simul sumpta. *His præmissis*

Probatur I. Conclusio argumento negativo, quia scientiæ debe... per aliquid specificari, non specificantur autem per aliquid commodius, quàm per objectum Attributionis, per quid enim?

Probatur II. Quia secundùm persuasionem Doctorum, quæ attendit ad nexum, quem habent scientiæ cum objectis tanquam cum terminis suarum relationum, debent scientiæ distingui per objecta, sed non per aliud, quàm per objectum attributionis ut colligi potest ex impugnationibus allatis. Ergò.

Probatur III. Ex proportione ad alia specificativa, quia in aliis ea specificant, quæ sunt radix reliquorum, ad quæ, omnia reliqua, tanquam ad ultimum revocantur, & quæ faciunt alteri illud non convenire. Sed solum objectum Attributionis est tale, hoc enim deposcit ipsa natura & formalitas attributionis.

Objicitur I. Si scientiæ sumerent suam speciem ab objecto attributionis natura sua tali, sequeretur scientiarum inventores nihil invenisse, cum scientiis objecta non invenerint, sed hoc est falsum. Ergò.

Respondetur. Nihil quidem inventores scientiarum objectis contulisse à priori, non enim fecerunt, quòd hoc objectum tales causas, talia principia, tales species, exigat: contulerunt tamen aliquid à posteriori, quia sua speculatione adverterunt ad hoc objectum &c. ad eum modum quo venatici canes feram in sylvis non ponunt, sed investigant.

Objicitur II. Si objectum attributionis daret speciem scientiæ, non essent plures objectorum species intra eandem scientiam, sicut non sunt plura objecta attributionis, sed sunt plures species.

Respondetur. Esse plures species inadæquatas objectorum in scientia; unam tamen adæquatam & ultimam, desumibilem ab objecto attributionis; multoq; magis erunt plures species objecti, secundùm rationem entitativam.

Instabis I. Si possent esse plures species objecti etiam in ratione Entis, hoc ipso non revocarentur ad unum specie objectum attributionis, quia species non revocantur ad species, sed ad genera.

Respondetur. Veram esse propositionem de speciebus adæquatis adeoque non subordinatis; non autem de speciebus inadæquatis seu subordinatis ad eum modum quo ex pluribus speciebus medicis, conficitur una specie medicina.

Instabis II. Si possent revocari plures species objectorum ad objectum attributionis, etiam objectum attributionis, posset alio revocari & sic in infinitum.

Respondetur. Disparitatem esse: quia & esset illud objectum attributionis ut supponitur, & non esset attributionis, quia de essentia objecti attributionis est, aliò non revocari.

Instabis III. Saltem non adesse causam: cur objecta scientiarum non possint revocari ad unam scientiam, & unum objectum, quod sit Ens specu-

ſpeculabile ut ſpeculabile, & hoc docuit Mirandulanus. Probabileque putat Oviedo.

Respondetur. Negando Sequelam, quia non debet eſſe idem objectum ſcientiarum, quod & ipſius intellectus: quia intellectus latiùs ſe extendit, quàm ſcientiæ; hinc extendit ſe intellectus, & ad opiniones & ad ſophiſmata, ad quæ ſe per ſe, non extendit ſcientia. Jam verò ſi ſcientia, ad quam tu vis revocari alias ſcientias, haberet objectum Ens ſpeculabile, illa ſcientia ſe tam latè per ſe extenderet, atque ipſe intellectus. Deinde hoc ipſo, ſequeretur jam in ſcientiis particularibus, non dari rigoroſum objectum attributionis, ſed nonniſi in illa ſcientia, ad quam reliquæ omnes revocarentur, quæ ſaltem ipſa, adhuc per objectum attributionis ſpecificaretur ex dictis, quod ſufficeret ad verificandam Concluſionem de ſpecificatione ſcientiæ. Deniq; cum dentur ſcientiæ etiam practicæ, ſaltem illæ, non referent ſuum objectum, ad Ens ſpeculabile.

Objicitur III. Objectum attributionis eſt ſcientiæ extrinſecum. Ergò illam ſpecificare non poteſt.

Respondetur. Si quid ipſum ſit ad extrinſecum, ab extrinſeco tanquam ſibi proportionato, ſpecificari poterit. Cùm ergò ſcientia ſit ad aliud, nempe ad objectum, ultimatò autem ad objectum attributionis, bene ab illo ſpecificari poterit. Deinde etiam ſpecificatio in ſcientia alia eſt extrinſeca, & hæc habetur ab objecto, alia intrinſeca, & hæc habetur ab ipſa entitate ſcientiæ, fundante talem habitudinem ad objectum.

Objicitur IV. Si ſcientia haberet unum objectum attributionis natura ſua tale in ſpecie, ſequitur ſcientiam eſſe ſimplicem qualitatem, ſed non eſt ſimplex. Ergò.

Respondetur. Ipſum objectum attributionis, non eſſe ſimplicem qualitatem, nam dicit cognitionem cauſarum, effectuum, ſpecierum &c. quæ nec in ratione entis, nec in ratione ſcibilis ſunt idem. Cæterum ſi objectum attributionis præciſivè ſumatur, nondum ſcientia erit ſimplex qualitas, quia ratio ſimplicis qualitatis, non eſt penſanda ex præciſionibus & intentionibus noſtris, ſed ex eo quod eſt à parte rei, cum & ipſa ratio qualitatis ſimplicis, ſit quid phyſicum. Jam autem à parte rei objectum attributionis ſpectatum, importat plura.

Objicitur V. Hanc ſententiam non condiſtingui à ſententia per rationem formalem *Quæ* diſtinguente ſcientias.

Respondetur. In re quidem rationem objecti attributionis, non diſtingui realiter ab objecto formali; diſtingui tamen ratione; quia competunt aliqua prædicata rationi attributionis, quæ non competunt rationi formali quæ, & hæc ipſa prædicata ſunt proportionata iis, quæ competunt manifeſtè ſpecificativis rationibus. Nam v. g. ratio ſpecificativa ultimo, non refertur ad aliud, in eo, quod ſpecificatur, ut videre eſt in rationalitate, quæ in homine ad nihil aliud refertur, cùm tamen ad illam viſibilitas v. g. referatur. Jam autem ratio formalis quæ, præciſè ſpectata, id non importat, imò depoſcit ut referatur ad objectum attributionis quà tale. Ratio item ſpecificativa ultimo petit ut ad ſe alia referantur, hoc autem non dicit ratio formalis Quæ, quà talis, cum id tamen dicat ratio attributionis. Non nego tamen etiam in objecto attributionis poſſe aliquod commune aliis ſcientiis reperiri: neq; hoc obſtabit quominus per objectum attributionis ſpecificentur ſcientiæ; ſicut non obeſt ut rationalitas ſpecificet hominem quantumvis in ea aliquid commune involvatur; nempe ratio Entis.

Objicitur VI. Unus intellectus ſufficit ad omnia cognoſcibilia, unus ſenſus communis ad omnia ſenſibilia. Ergò & una ſcientia ſufficiet ad omnia ſcibilia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia abſurdum eſt idem eſſe objectum ſcientiarum & intellectus, ut dictum ſupra, quod abſurdum non ſequitur, ſi intellectus ſufficiat ad omnia cognoſcibilia, & ſenſus unus communis, ad omnia ſenſibilia. Deinde, quia potentia hoc ipſo, quia potentia eſt, cenſetur communiter ad omnia illius lineæ objecta, ſe extendere, eſſetq; illa multiplicatio potentiarum ſine neceſſitate, hinc unus v. g. intellectus, extendit ſe ad omnia intelligibilia. Jam autem eſt neceſſitas multiplicandi ſcientias, nec ſcientia, ex eo, quia ſcientia eſt, extendere ſe debet ad quodvis ſcibile.

Objicitur VII. Si ſpecificarentur ſcientiæ ab objecto, deberent illa objecta quocunq; modo ſumpta, habere unitatem phyſicam.

Respondetur. Negando Sequelam. Ratio, quia hujus unionis phyſicæ nulla neceſſitas, præcipuè quia hæc pertinentia objectorum ad unam ſcibilitatem, nihil aliud eſt, quàm revocabilitas eorundem ad unum attributionis objectum; & ex parte objecti exigentia, ut ſi cognoſci perfectè debeat, debeant etiam cognoſci illius ſpecies, cauſæ, proprietates, &c.

Instabis. Arbitraria eſt diviſio mundi in 4. plagas, ergò & arbitraria Diviſio ſcientiarum.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia iſtius quaternarii, nullum fundamentnm eſt in natura, quod autem materia & forma ſint principia corporis naturalis, quod Quantitas ſit illius paſſio &c. fundatum eſt hoc in natura, & quia objectum attributionis in hoc ſtat, quòd ad illud revocetur, hoc quidem tanquam principium, illud tanquam paſſio &c. ideò objectum Attributionis, non erit ex placito.

DIFFICULTAS VI.

De Unitate Scientiæ.

MAximè hic attendemus ad hoc; an Scientia ſit ſimplex qualitas, *de quo ſit*

PUN-

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur quædam de eo: an Scientia sit simplex qualitas.

PRÆMITTO 1. *Quod hic procedat quæstio non de uno actu scientifico*, qui habetur per unam numero operationē intellectûs, hæc enim, quia est unus adeoq; indivisibilis actus, hoc ipso simplex qualitas est. Sed procedit quæstio de facilitate, quæ oritur ex frequentatis actibus, proceditq; circa plura objecta, & vocari solet scientia habitualis, est item quæstio de scientia totali, abstrahendo ab hoc, quòd habitualis sit vel non, an scilicet illa sit impartibilis, indivisibilis &c.

PRÆMITTO 2. *Quando quæritur: an scientia sit simplex qualitas non quæritur: An habeat scientia partes entitativas materiales:* scientia enim est spiritualis & intellectualis perfectio, sed quęritur, an sit coalescens ex pluribus entitatibus spiritualibus.

PRÆMITTO 3. *Aliud est quærere:* an scientia sit simplex qualitas quoad intensionem, scilicet an excludat gradus, majorem & majorem facilitatem adferentes, & de hoc in præsenti non est lis. *Et aliud est quærere:* an scientia sit simplex qualitas, hoc est, an una eademque indivisibilis, extendat se ad plura specie objecta, ad eum modum, quo unus & indivisibilis intellectus, extendit se ad quodcunque noscibile.

DICENDUM est 1. *Nullam esse unitatem scientiæ, quæ oriatur ex compositione physica illius scientiæ.*

PROBATUR. Quia compositio physica, est ex actu & potentia, hoc est ex forma & materia, aut consimilis, ei, quæ est inter partes continui. Tantùm enim hi sunt modi compositionis physicæ, neutra compositio est in scientia totali. Ergo nec ulla. Minor probatur quoad primam partem. Quia actus scientiæ, non comparantur inter se sicut materia & forma physica: quia nullus actus recipitur in alio ut in subjecto, neq; actuat illum, sed uterque actus, est perfectio scientis. Tum quia, non est ratio: cur hic potius actus habeat rationem materiæ & alter formæ physicæ; hocque ipso alteruter actus non esset physicè actus, si alteruter esset materia. Tum quia, si unus actus comparatur, respectu alterius ut materia, quæro: an iste actus sit unus, an multiplex? si multiplex quæro; cur non sit unus? sicut materia in physicis est una; quòd si ille actus habens se per modum materiæ, est unus. Ergo plures actus scientiæ in una totali scientia, non sunt possibiles naturaliter, sicut non essent plures homines, si non esset possibilis, nisi unius hominis materia. Secunda Minoris Pars probatur. Si habent inter se actus scientifici continuationem, talem, qualem partes continui, continuatio illorum esset, aut destructio tantùm terminorum, sicut continuatio unius guttæ cum alia, per multos, est sola destructio terminorum utriusq; guttæ, aut esset modus aliquis entitativus superadditus qui uniat guttas; neutro modo est continuatio in scientia totali. Non per destructionem terminorum, quia res spirituales, quales sunt actus sciendi, nullos habent terminos, non item per Entitatem modalem unitivam, quia hujus ponendæ inter actus scientificos, nulla est necessitas.

DIC_NDUM 2. *Necesse est in anima dari aliquos habitus & scientias, qui sint simplices qualitates.* Ita Suarez disp. 44. sec. 11. n. 23.

PROBATUR. Quia scientia totalis, vel est simplex qualitas, vel aggregata ex pluribus, si est simplex qualitas, Ergo vera conclusio; si est aggregata ex pluribus, quæro: illa ipsa plura vel sunt aggregata ex pluribus, vel simplex qualitas, si simplex qualitas. Ergo dantur habitus, qui sunt simplices qualitates; si verò sunt aggregatæ ex pluribus, de illis ipsis redibit quæstio, deveniriq; debebit ad aliquid simplex: quia omne compositum, in aliquid simplex, & omnis numerus, in unitatem resolvitur.

RESPONDEBIS. Dantur qualitates constantes ex multis, quę tamen non resolvuntur in simplices qualitates. Sic v. g. sanitas constat ex recto habere ventriculi, cordis, capitis &c. & tamen hæc sanitas, non resolvitur in unam qualitatem simplicem, in quam enim?

CONTRA. Etiam sanitas resolvitur in unum aliquod simplex non quidem tale quod seipso & sua entitate, sit totum id, quod dicit illud aggregatum ex pluribus, sed resolvitur in aliquid simplex, quod tamen est sanitas inadæquata, & sic calor naturalis non est sanitas completa & adæquata, est tamen sanitas inadæquata & simplex quid, in ratione sanitatis oriundæ ex calore naturali.

DICENDUM est 3. *Scientia totalis quæ haberet unum idemque objectum formale immediatum, esset simplex qualitas.*

PROBATUR 1. Auctoritate Aristotelis 1. posteriorum tex. 7. ubi ait scientias esse diversas, quarum principia non ex eisdem sunt. Ergo scientiæ illæ, quarum principia ex eisdem sunt, seu quarum unum motivum formale est, sunt eædem, habetq; id etiam S. Th. 1. 2. 2ᵃ q. 54. art. 4.

PROBATUR 2. Tum quia scientiæ quæ habent unum idemq; formale motivum, neq; multiplicantur ratione formalium objectorum, est enim idem formale ut supponitur, nec ratione materialium objectorum, quia hæc ut suppono non multiplicant scientias, ergo absolutè non multiplicantur. Tum quia fides, est simplex qualitas, idque non ex eo, quòd habitus fidei sit per modum potentię, nam etiam intellectus noster est potentia, & tamen indiget pluribus habitibus scientificis, ex eo quia procedit ex diversis motivis specie, hinc & fides si haberet motiva specie distincta, indigeret pluribus habitibus fidei. Ergò quòd sit fides simplex qualitas, peti id debet ex eo, quòd unum idemque formale motivum immediatum habeat. Ergo idem dicendum

dum de ſcientia, quæ idem formale motivum haberet. Tum quia unica demonſtratio ſecundùm concluſionem eſt ſimplex qualitas. Ergo & ſcientia habens unum formale erit ſimplex qualitas.

PROBATUR 3. Quia ſi ponatur ſcientia habens nonniſi unum motivum formale, nullum erit principium illam plurificandi, quod enim? & certè ſi ſe habeat cognitio hujus, ita, ſicut alterius v. g. ſi cognitio effectus aut paſſionis, ita ſe habet ſicut cauſæ, ſicut ſcientia eſt ſimplex qualitas reſpectu hujus cauſæ, ita erit ſimplex qualitas etiam reſpectu v. g. effectus & paſſionis, cum ita ſe habeat reſpectu aliorum objectorum, ſicut reſpectu unius cauſæ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Si ſcientia totalis habens unum motivum formale, eſſet ſimplex qualitas, tunc aucto habitu, reſpectu unius objecti materialiter diverſi, augeretur etiam reſpectu alterius; ſicut habitus fidei, æquè intenditur reſpectu unius objecti, atq; aliûs, hoc autem ſcientiæ, ſine fundamento tribueretur.

RESPONDETUR. Poſito quòd illa ſcientia uni motivo inniteretur, ſi ſemel ponatur intenſio reſpectu illius motivi, non poterit non eſſe intenſio, cuicunq; tandem materiali applicetur illud motivum, fundamentumq; eſſet id aſſerendi, ipſa unitas motivi.

INSTABIS 1. Intellectus quamvis ſit indiviſibilis potentia, tamen uno habitu non perficitur reſpectu omnium objectorum. Ergo etiam & habitus, licèt ſit ſimplex qualitas poteſt intendi reſpectu unius objecti, & non intendi reſpectu alius.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe quia in caſu antecedentis habetur, unde deſumatur pluralitas, nempe ex diverſis formalibus motivis, quæ in præſenti non haberetur.

INSTABIS 2. Habitus charitatis eſt ſimplex qualitas, & tamen inclinat ad magis amandum Deum quàm proximum. Ergo ſimplex qualitas, poteſt intendi magis reſpectu unius, quàm alius objecti.

RESPONDETUR. Habitum charitatis reſpectu Dei inclinare ad amandum Deum magis appretiativè, quàm proximum, ſed non inclinat quaſi totam ſuam intenſionem etiam ad amandum propter Deum proximum, impendere non poſſit.

INSTABIS 3. Experimur magis pueros faciles eſſe ex habitu temperantiæ ut non comedant carnes feria ſexta, quàm ut ex eadem virtute temperent ſibi à dulciariis &c. quamvis habitus temperantiæ, ſit ſimplex qualitas. Ergo ſimplex qualitas, poteſt eſſe reſpectu unius objecti, magis intenſa, quàm reſpectu aliûs.

RESPONDETUR. Fieri poteſt ut qualitas ſimplex, reſpectu aliquorum objectorum magis facilitet ex accidenti v. g. quia præſentatur aliquid minus difficile, & minus moleſtum; licèt facilitas quantum eſt ex illa, æqualiter ſe ad utrumq; extendat. Sic calor facilius calefacit lignum ſiccum, quàm humidum, quantumvis æquali intenſione, in utrumq; agat. Defectus ergo ille facilitatis quæ non ſentitur tunc, oritur ratione materiæ, non autem ex eo, quòd alia qualitas ad hoc, alia ad illud inclinet, ut communius in hac materia dici ſolet.

OBJICITUR 2. Si habitus ille qui habet unum formale motivum, eſſet ſimplex qualitas, habitus principiorum & ſcientiæ, eſſet unus idemque habitus.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Diſtinguentur autem habitus principiorum & ſcientiæ, quia principia in ſeipſis habent rationem aſſentiendi, ſcientiæ autem ob principia non ergo habetur idem motivum formale in utroque habitu.

OBJICITUR 3. Quæ referuntur ad idem objectum attributionis, non eſt neceſſe eſſe ſimplicem qualitatem. Ergo nec ea, quæ eidem immediatè motivo innituntur.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia ea quæ ad idem objectum attributionis referuntur, non habent connexionem eandem, nec habent eadem motiva immediata, huic enim objecto fit aſſenſus; quia eſt cauſa, huic: quia eſt effectus. Jam autem in iſtis quæ habent idem formale, hæc diverſitas non reperitur.

INSTABIS. Ergo ſaltem non univerſaliter ſcientiæ per objectum attributionis diſtinguentur, ſed etiam aliquæ diſtinguentur per objectum formale, in omnibus actibus idem.

RESPONDETUR. Cum illud formale qua tale, ad nullam aliam ſcientiam ſit revocandum, conveniet ei jam una formalitas objecti attributionis. Ex alia parte erit illic attributio omniũ ad idem ſed intranſitivi, nihil enim melius attribuitur, quam idem ad ſeipſum. Attributio enim eſt de linea unius, cùm etiam ad ſalvandam unitatem adhibeatur, nihil autem eſt magis unum, quàm idem ſibi. Quodſi illi motivo ſic deſcripto, conveniet ratio objecti attributionis, non erit mirum, quòd illud motivum, ſit ſpecificaturum ſcientiam illam.

OBJICITUR 4. Si ſimplicitas ſcientiæ arguitur ex identitate motivi formalis, ſequitur omnes ſcientias eſſe ſimplices qualitates, quia omnium idem tantum motivum eſt, quodlibet eſt aut non eſt.

RESPONDETUR. Concluſionem procedere de eodem immediato motivo, omnium actuum, dictum autem principium, non eſt niſi motivum mediatum, res autem non ſpecificantur à mediatis & communibus, ſicut nec ab ente communi, ſpecificatur homo.

OBJI-

Objicitur 5. Si scientia quæcunque posset esse simplex qualitas, intendi non posset, sed potest intendi. Ergo. Sequela probatur. Quia si simplex qualitas intenderetur, hoc ipso non esset simplex, sicut si unitati additur alia unitas, hoc ipso non est unitas.

Respondetur. Negando Sequelam. Non enim dicimus illam scientiam fore simplicem qualitatem per exclusionem graduum, sed per exclusionem impotentiæ, ad extendendum se, ad quæcunque illâ scientiâ attingibilia.

Addo. Quod non asseramus dari talem scientiam, sed quod si esset, simplex qualitas esset, idq; titulo unitatis motivi formalis. Porrò esset adhuc illa scientia simplex qualitas quantumvis respiceret diversam materialiter connexionem. Sic v. g. eadem simplex qualitas, inclinare potest ad assentiendũ quod cauda gliris non sit major glire, & quod digitus non sit tantus, quantũ totum corpus, nam utrobiq; idem est immediatum. Formale; nempe: Totum est majus sua parte. Sufficiet item simplex qualitas ut acquisito habitu hujus Conclusionis: homo est risibilis, expositoriè inferas: Petrus est risibilis, Paulus est risibilis, quia ad has singulares idem erit motivum, nempe quia est rationalis. Identitas autem motivi formalis præter alia spectanda est penes immediatam formalem connexionem, hinc v. g. alius habitus debet inclinare ad assensum huic conclusioni: quòd rationale sit homo & alia, quòd risibile sit homo. Quia ly homo, immediatè connectitur cum rationali, cum risibili, mediante rationalitate. Ideò enim homo est risibilis, quia est mirativus, ideò mirativus, quia est rationalis. Sed si & unum sit motivum & connexio formalis eadem, tunc certè habitus utens illo motivo, simplex erit qualitas.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Scientiæ Simplicitate.

Dicendum est. *Nullam Scientiam totalem, ex iis quæ dantur, esse simplicem qualitatem,* ita Scotistæ Suar. Hurtad. Arriaga. Citari enim solet S. Thom. 1. 2. q. 52. art. 1. & art. 2.

Probat 1. Hurtadus, si posset esse habitus simplex qualitas, tunc possent esse duo habitus contrarii æquè intensi sed hoc falsũm est. Ergò. Sequela probatur posset esse in aliquo habitus, quod materia sit incorruptibilis, potest item esse habitus circa hanc conclusionẽ quod Cœli sint corruptibiles, qui habitus erunt contrarii, motiva enim illorum formalia, hoc est corruptibilitas & Incorruptibilitas sunt contraria. Ergo possent dari duo habitus contrarii & quidem simul, nam simplex qualitas tota simul acquiritur, poteruntque hi habitus esse æquè intensi, quia simplex qualitas non recipit majorem respectu unius, & minorem respectu alterius objecti intensionem.

Responderi posset, quòd ille habitus esset adhuc simplex qualitas, virtute tamen sua potens extendi ad cognitionem tam hujus quàm illius objecti, sicut unus idemque intellectus, qui est simplex qualitas, id facit.

Probatur 2. Quia nulla de facto scientia utitur motivo nonnisi uno, non ergo sumet ab unitate motivi, rationem simplicis qualitatis. Nulla item scientia quæ de facto datur, habet se per modum potentiæ, ut se habet habitus fidei, qui supponitur esse simplex qualitas. Ergo non est fundamentum dicendi, quòd de facto detur scientia, quæ sit simplex qualitas.

Probatur 3. Experientia. Experimur nos difficultatem subire in eliciendis aliquibus actibus intra scientiam, quantumvis jam ad alios eliciendos simus faciles. Ergo apparet habitum non contrahi, frequentatione unius actus, neq; illum esse simplicem qualitatem.

Responderi posset. Hanc difficultatem esse ex difficultate materiæ, specierum diversitate, sed hæc aliàs refutabuntur.

Confirmatur. Si scientia totalis esset simplex qualitas, daretur effectus ante suam causam, sed non potest dari effectus ante suam causam. Ergo. Sequela probatur. Esse habitum ante actus elicitos, est esse effectũ ante causam, quia ab actibus suo modo, de quo aliàs, causantur habitus. Sed si scientia esset simplex qualitas, daretur habitus ante actus elicitos. Quod ipsum probatur. Ponamus elici unum actum Logicum, hoc ipso acquireretur habitus Logicę totus, quia simplex qualitas, per partes acquiri non potest, & tamen quando elicitur unus actus ut supponitur, nondum sunt alii actus Logici. Ergo dabitur habitus, ante actus elicitos.

Respondetur 1. Habitum qui producitur uno actu, non inclinare ad diversos actus, ab eo, à quo est productus, nisi ei addatur novus quidam modus, quo posito tum primum diversos actus à primo eliciet. Quod si novus tantum modus producitur, non producitur jam novus habitus, sed tantùm perficitur.

Contra. Ergo saltem ex illa qualitate, & illo novo modo, non constituetur simplex qualitas, erit enim divisibilitas, etiam existentiarum. Quod si admittis non esse simplicem qualitatem, conjunctum illud ex habitu, & modo illo de novo acquisito, consequenter admittere debes etiam illam scientiam non fore simplicem qualitatem; quia ille novus modus, nullo distinguetur ab ipsomet habitu, quo enim? Hinc si conflatum ex habitu & illo modo, non est simplex qualitas, nec erit simplex qualitas habitus ille.

Respondebis 2. Posita acquisitione habitus per unum actum, non reddimur faciles ad alios actus diversos: quia desunt habitus in aliis potentiis, qui facilitent ad apprehensionem Terminorum.

Contra. Tum quia primam difficultatem, quam experimur in noscendis scientificè objectis, non rejici merè in defectum v. g. apprehensionum. Ergo & posteriores difficultates, non debes rejicere. Tum quia potest haberi facilitas in apprehensionibus terminorum, & esse difficultas in ipsis assensibus. Tum quia dicam elicito uno actu scientifico, omnes scientias acquiri, & solum esse difficultatem, in apprehensione terminorum.

Respondebis 3. Posse referri facilitatem novam, idque ad diversos actus, in intensionem ejusdem habitus.

Contra. Quia intelligibile quidem est, elicito uno actu, alium similem, fieri postea intensioré, idque ratione intensionis in habitu reperibilis, non est tamen intelligibile, quòd conferat intensio, ad eliciendum actum specie distinctũ.

Objicitur 1. Logica est una scientia. Ergo unus habitus, est una qualitas, una qualitas, est simplex qualitas. Ergo à primo ad ultimum, Logica, est simplex qualitas. Consequenter & aliæ scientiæ.

Respondetur. Logicam esse unam scientiam per attributionem ad unum objectum, non per indivisionem ejusdem qualitatis.

Objicitur 2. Una potentia sufficit ad actus plures specie. Ergo & unus habitus, cum debeat proportionari potentiæ.

Respondetur. Disparitatem esse, quia potentia non nascitur ex suppositione actuum, sicut scientia habitualis, ex quarum jam suppositione non nasceretur, si posito uno actu, acquireretur tota. Ut autem proportionentur inter se scientiæ, & intellectus: sufficit proportio in ratione Entis spiritualis, proportio in ratione attingentiæ talis objecti, proportio in modo attingendi &c.

Instabis. Una est justitia, & tamen est complexio omnium virtutum. Ergo & una simplex qualitas scientiæ, poterit idem facere.

Respondetur. Negando Antecedens. Nam justitia sumpta pro complexione virtutum, sunt plures distinctæ omnino virtutes.

Objicitur 3. Scientia totalis si esset quid aggregatum ex pluribus partialibus habitibus specie distinctis, vel fieret hoc augmentum extensivum per actus solo numero distinctos, & sic habitus nunquã posset inclinare ad actus specie distinctos, noñ etiam per actus specie distinctos, quia actus specie distinctus, nõ potest intendere habitum, inclinantẽ ad actum, specie distinctũ.

Respondetur. Quod partes extensivæ habitûs, producantur ab actibus specie distinctis. Gradus verò intensionis ab actibus numero distinctis.

Instabis. Aqua extenditur nonnisi additione alius guttæ numero distinctæ, quantitas item extenditur, mole solo numero distincta. Ergo & habitus extendi potest, ab actibus, solo numero distinctis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia sunt aliqua augmenta, quæ nata sunt idem in specie facere, quod faciunt ea, quæ præcesserunt, aut saltẽ nata sunt intendere vires ad producendum simile omninò. Sic v. g. secundus gradus caloris, additus primo, natus est ad id faciendum, quod facit primus hoc est ad calefaciendum, cum hoc solo discrimine, quòd junctus gradus primus secundo, habeat jam vires majores ad calefaciendum; & talia augmenta dico fieri per gradus eosdem specie, & solo numero distinctos; alia augmenta sunt talia, quæ non sunt nata ad id producendum, quod producunt præcedentia, ut v. g. piper additum croco non est natum ad id faciendum quod faceret solus crocus, & tale augmentum dico fieri per specie distincta, quia autem in scientiis, una pars habitûs, non potest facere id, quod facit alia pars habitus, ideò augmentum scientiarum debet fieri per habitus partiales, distinctos specie.

Objicitur 4. Si scientia totalis non esset simplex qualitas, possent dari duæ formæ oppositæ, simul in eodem subjecto, æquè intensæ. Hoc non potest dici, aliàs posset esse etiam idem ferrum calidum in summo, & frigidum in summo. Ergo. Probatur Major. Posset dari habitus de objecto, & posset dari habitus de ejus opposito, idque æquè intensus. Ergo possent dari duæ formæ oppositæ &c.

Respondetur. Negando Majorem & Probationis ejus Consequentiam. Ratio negandi est, quia habitus de objecto, & habitus de opposito objecti, non sunt formæ oppositæ, cum ad idem objectum attributionis revocentur, adeoq; ad idem suo modo specificativum, quantumvis ipsa objecta materialiter accepta, sint revera opposita, sed forma opposita v. g. scientiæ de objecto, est error de objecto. Si ergo daretur æquè intensus habitus scientiæ de objecto, & æquè intensus habitus erroris de eodem, tunc primum darentur duæ formæ oppositæ, quod nos non asserimus.

Objicitur 5. Scientia est qualitas, qualitas est simplex. Ergo & scientia est simplex.

Respondetur. Quod scientia partialiter accepta sit qualitas, jam autem totaliter accepta, est aggregatum ex qualitatibus.

Noto. Si Deus infunderet habitum scientiæ, consimilem speciebus universalibus, quales in perfectiorum Angelorum intellectibus admittuntur, in tali casu illa scientia, quantumvis ex diversis motivis formalibus procederet, posset esse simplex qualitas. Ratio quia nec in suo produci, præsupponeret diversos specie actus, nec repugnat simplicem qualitatem, vel si mavis potentiam, procedere ex diversis motivis.

DIFFICULTAS VII.

Notantur quædam de Scientia in Communi.

NOTO 1. *Quomodo comparari possit Scientia cum aliis habitibus intellectualibus.* Indubiè si comparetur cum errore opposito, comparabitur tanquam perfectio, cum defectu, malū cum bono, si comparetur cum opinione, comparabitur tanquam perfectū cum imperfectiori, cum imperfectiori inquam, quia melior est scientia quàm opinio magisque perfectiva intellectûs, quia est consecutio finis, ad quem ordinatur intellectus, nempe perceptionem veri, quā perceptionem formalem veri, non habet opinio, quia tamen melius est opinari quàm errare, quia errare, est simpliciter recedere à vero, secus opinari. Hinc comparatio scientiæ ad opinionem, est comparatio perfectioris ad imperfectius. Comparatio autem scientiæ ad errorem erit comparatio ad oppositum. Non nego tamen imperfectionem in opinione ita imbibitam esse. Ut ab ea separari non possit; hinc in Deo nunquam à Theologis ponitur opinio, utpote aliquid essentialiter imperfectum.

NOTO 2. *Quæ sit comparatio inter intellectum & scientiam.* Si comparetur scientia ad intellectum, comparabitur tanquam aliquid perfectū ad perfectius, perfectior enim est intellectus. Nam objectum illius est intelligibile, vel verum ut sic, jam autem objectum scientiæ, est tale intelligibile, tale verum, adeoq; reliquæ scientiæ, habent participatum bonum, bonum autem quod spectat ad intellectum, est bonum quod participatur. Meliùs autem quia universalius est bonum participatum quàm bonū participans, (supple inadæquatè.) Deinde potentia melior est suis actibus, jam autē scientiæ actuales, comparantur ad intellectum, sicut actus ad potentiā. Scientiæ autem habituales, comparantur ad intellectum, sicut perfectiones exigitæ & principiatæ à sua radice, quas sibi comparat ipsa radix, radix autem in talibus est melior, quemadmodum melior est ignis, quàm calor. Non nego tamen, quòd præcisè in prædicato actûs melior sit actus, præ potentia.

NOTO 3. *Quæ sit comparatio scientiæ ad fidem divinam.* Si comparetur scientia cum fide divina, comparabitur tanquam imperfectius ad perfectius, licèt enim careat fides evidentia, quę est quædam perfectio lineæ intelligendi, carentia tamen hujus perfectionis, non dejicit fidem à gradu excedendi scientiam, tam ex eo, quia id supplet alio prædicato, nempe tanto excessu certitudinis, quàm ex eo, quia evidentia ordinatur ad certitudinem, ut supposuimus in ante, si ergo habeatur aliunde hæc certitudo, non erit jam necessaria illa evidentia, defectusque illius, non arguet imperfectionem.

NOTO 4. *Quæ sit comparatio scientiæ ad fidem humanam.* Si comparetur scientia cum fide humana, comparabitur tanquam perfectius ad longè imperfectius, quia evidentia & certitudo, sunt perfectiones lineæ noscendi, & quidem nullam dicentes imperfectionem, hinc & in Deo reperiuntur, fit ut defectus harum perfectionum, in fide humana, isque nulla perfectione alia suppletus, arguit imperfectionem.

NOTO 5. *Quæ sit comparatio scientiæ ad sapientiam.* Si comparetur scientia ad sapientiam, comparabitur tanquā particulare ad universalius, nam scientia non debet procedere, per causas altissimas & universalissimas: secus sapientia.

NOTO 6. *Quæ sit comparatio scientiæ ad visionem beatam.* Si comparetur scientia cum visione beata, comparabitur tanquam perfectum ad perfectissimum, nam evidentia & certitudo visionis beatæ, sunt longè majores, quàm certitudo & evidentia Demonstrationis, quòd Deus sit. Universaliter autem, quando aliqua perfecta sunt, ex convenientia talium prædicatorum, si aliud, dicta prædicata perfectius habeat, hoc ipso perfectius erit, idque ostendit inductio, & ita, quia homo ex eo habet perfectionem, quod intellectivus sit, cùm Deus sit supremum & perfectissimum intellectivum, perfectissimè excedet hominem, hocq; ipso non ex illis prædicatis sumeretur perfectio, si dato excessu in illis prædicatis, non daretur excessus perfectionis. Et quia ex eo est perfecta scientia, quia est notitia certa & evidens, cum certitudinem & evidentiam longè perfectius participet, visio Dei, hoc ipso perfectior erit.

NOTO 7. *Quæ sit comparatio scientiæ creatæ ad increatam.* Sed hanc adumbratam habebis, ubi in Animasticis tractatur de distinctione Verbi mentis creati à Verbo mentis increato.

QUÆSTIO II.

De Divisione Scientiæ.

ATtingemus imprimis divisiones communes.

DIFFICULTAS I.

Divisio in communi Scientiarum.

MItto divisionem scientiarum quas solemus Deo attribuere, quia hæc explicantur in prima parte, attingemus divisiones alias.

DIVIDITUR imprimis scientia in Actualem & Habitualem. Actualis est ipse actus scientificus. Habitualis est facilitas & inclinatio ad similes actus scientificos, iis à quibus hæc facilitas producta.

DIVIDITUR utraque in Mediatam & Immediatam. Immediata est, quæ sine discursu habetur, saltem formali. Mediata cum discursu.

Dividitur rursùs utraque in Intuitivam, quæ ita noſcit objectum ſicuti eſt, & abſtractivam, vi cujus attingitur unum, non attacto alio.

Dividitur item in Totalem & Partialem. Totalis eſt quæ attingit omnem ſcibilitatem talis objecti, cùm Partialis attingat nonniſi partiale objectum.

Dividitur item ſcientia. In ſcientiam Comprehenſivam, qua cognoſcitur res quantũ cognoſcibilis eſt. Et quidditativam, quæ proprium conceptum de Deo v. g. format, coinciditque cum ſcientia, Intuitiva, per multos.

Dividuntur ſcientiæ diviſione celebri in ſcientiam Practicam & Speculativam. Subalternantem & ſubalternatam. Hæ diviſiones penſiculatius hîc examinandæ.

DIFFICULTAS II.

De Diviſione Scientiæ in Practicam & Speculativam.

IN harum ſcientiarum explicatione diviſi ſunt Authores. Ut Status quæſtionis penetretur, tenendum eſt, quòd nomine Practici veniat actus vel habitus opus reſpiciens, objectum verò iſtius actûs vel habitûs vocatur Praxis, quod objectum debet eſſe operatio aliqua. Praxis enim ſignificat actionem. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Rejiciuntur modi quidam explicandi Praxim & Practicum.

EXplicant I. Scotiſtæ Praxim: quod ſit actus alterius potentiæ ab intellectu naturaliter poſterior intellectione, natus elici conformiter rectæ rationi ad hoc ut ſit rectus. Conſequenter negant Scotiſtæ quod operationes intellectus poſſint eſſe praxes, licet id affirment de actibus voluntatis. Eandem doctrinam modificat Maſtrius diſp. 12. Log. part. 5. art. 5. & docet nullum actum intellectus, imò nec ullum alium eſſe praxim, ſi præcedat voluntatis imperium, quantumvis poſito imperio poſſit eſſe praxis. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit I. ex Suarez diſp. 44. Metaph. ſec. 13. Actus intellectus dirigens actus voluntatis, ut rectè fiant in ſuo ordine, eſt practicus. Ergo & actus intellectus dirigens alium actum intellectus eſt practicus. Quod ipſum in hoc reſolvitur, quia actus intellectus dirigens alium actum intellectus, non comparatur ad illum tanquã ad aliquod ſpeculativum, non enim ſiſtit in ſola veritatis ſpeculatione. Ergo comparabitur ad illum, ut actus practicus ad praxim.

Non satisfacit 2. Operatio quatenus dirigibilis moraliter, hoc eſt, quatenus dirigibilis per regulas prudentiæ, poteſt eſſe praxis, prudentia enim eſt virtus practica, eſtque virtus intellectus. Ergo & operatio intellectus, quatenus dirigibilis artificioſè, poteſt eſſe praxis, poteſt autem dirigi artificioſè v. g. à Logica.

Non satisfacit 3. Actus intellectus, poſt imperium voluntatis poteſt eſſe practicus, ſed non quocunque modo poſt actum voluntatis poſiti, neque enim omnis ſequela actus intellectus poſt actum voluntatis arguit rationem practici, cum poſſit voluntas imperare etiam ſpeculationem, ſed tunc intellectus induit cum illa ſequela rationem practici, quando præſcribit certum ordinem & methodum operandi. Hæc autem methodus præſcribi poteſt, ante actum voluntatis. Et certè detur quæcunque forma conſtitutiva Praxeos & Practici, illa quadrabit actibus intellectus aliquibus, etiamſi non ſequantur imperium voluntatis.

Dices I. In oppoſitum eſſe auctoritatem.

I. Auctoritas eſt Ariſtotelis. Tertio de Anima cap. 10. tex. 50. Intellectus extenſione fit Practicus.

Respondetur. Tot Capita illo libro non reperiri, ſed retinendo auctoritatem hujus dicti quod uſurpatur tanquam axioma. Explicari ſic poſſet. Intellectus extenſione fit practicus, non quidem extenſione ad actum alius à ſe potentiæ, ſed extenſione ejuſmodi. Quia ſcilicet actus ille qui dirigit non eſt praxis, ſed extendi debet ad alium, à ſe entitativè actum, quem dirigit. Deinde tunc res aliqua extendi dicitur, quando limites ſuos & terminos quos poteſt, attingit, arctatur enim, ſi illos non attingat. Limites autem intellectus ſunt veritas, ſeu intelligibilitas objectorum, & quidem proximior, ſi ſolum ſpeculetur veritatem, remotior ſi etiam ſe ipſum dirigat, ſi ergo intellectus non coarctet ſe ad hoc, ut ſolum ſpeculetur verìtatem, ſed procedat uſque ad directionem ſuæ vel aliûs operationis, hoc ipſo extendet ſeſe.

2. Auctoritas S. Thomæ I. 2. q. 57. art. I. ad I. Practicum dicit ſumi ab operatione exteriori, cum tamen actus intellectus nunquã poſſit eſſe niſi immanens, adeoq; non poteſt eſſe quid exterius, adeoq; nec poteſt eſſe practicus.

Respondetur. Si verba S. Thom. ſumantur ut ſonant, probabunt etiam actum voluntatis non poſſe eſſe praxim, nam neque hîc eſt quid exterius. Solum ergo S. Doctor intellexit Practicum, debere eſſe quid externum, hoc eſt condiſtinctum ab actu, à quo dirigitur.

Dices 2. Cum Capreolo. Operatio quævis in tantùm eſt praxis, in quantùm ſubeſt electioni voluntatis ut innuit Ariſtotel. 6. Metaph. cap. I. At nihil ſubeſt electioni voluntatis, niſi in quantùm eſt moraliter dirigibile. Ergo omnis praxis, debet eſſe moraliter dirigibilis unde etiam ipſe Ariſtoteles 6. Eth. cap. 3. & 6. Scientiam practicam nonniſi in ordine ad voluntatem explicat.

Respon-

Respondetur. Praxim ita ex Aristotele & aliis explicari tanquam per aliquid notius, non autem quasi in hoc solo stet.

Dices 3. Si actus intellectus potest esse praxis, sequitur quamcunque speculationem, esse praxim.

Respondetur. Negando sequelam, si enim sistatur in sola veritatis attactione, non potest esse talis Actus practicus, si tamen aliquis actus intellectus fiat ex regulatione aliûs actus, ille actus poterit esse praxis.

Dices 4. cum Mastrio. Cognitio quæ potiùs vera vel falsa est, non bona vel mala dicitur, non potest esse praxis. Sed omnis operatio intellectus ante imperium voluntatis elicita, dicitur potius vera vel falsa, & non bona vel mala. Ergo talis Operatio nō potest esse praxis. Major probatur. Quod potius verum vel falsum est, & non bonum vel malum, illud potiùs est speculabile: ad speculationem enim veritas vel falsitas pertinet. Sed nullum speculabile est praxis. Ergo & nullum est praxis, quod potius verum vel falsum dicitur, & non bonum vel malum. Minor principalis probatur. Ad voluntatem spectat bonum vel malum. Ergo ante voluntatis imperium, nihil est bonum vel malum.

Respondetur imprimis negando Majorem. Ad speculationem enim veritas vel falsitas pertinent, in quantùm hæc ipsa non ordinantur nec regulantur ab alio actu, secus si regulentur. Minor etiam non concludit, quia rectitudo orta ex regulis ad agendum præscriptis, quæ est aliqua bonitas, spectat etiam ad intellectum, licèt bonitas moralis, imputabilis ad laudem vel vituperium, potiùs spectet ad voluntatem.

Dices 5. cum eodem. Cognitio directa prout cognitio est, spectat ad genus speculationis, intendit enim attingere veritatem objecti. Ergo etiam ut directa, non spectat ad praxim.

Respondetur. Quòd attingentia veritatis ut sic, non dicat sistentiam in illa veritate, adeoq; speculationem, sed dicit aliquid commune ad speculationem & praxim. Et licet cognitio quæ simpliciter attingit veritatem objecti, ad praxim non spectet, spectat tamen ad praxim notitia, quæ attingit veritatem objecti, præscribendo regulas illam attingendi, & modum versandi circa objectum. Deinde videtur hic committi fallacia accidentis, quia quamvis dicatur non convenire id cognitioni, quà cognitio est, non sequitur, quod ei non conveniat quà directæ, & tamen arguens ab eo quod non convenit cognitioni, quà cognitio est, arguit non convenire ei quà directæ.

Explicant 2. Alii praxim per hoc, quod debeat esse opus liberum. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit ex iis quæ immediatè sunt allata, contra priorem

Confirmatur ex Arriaga, quia hæc sententia supponit, quòd praxis involvat ut circa illud objectum errare possit voluntas, hoc autem non convincit: nam Angelus non potest errare in motu cœlorum, & tamen ille motus, est paxis, habetq; de illo Angelus cognitionem practicam, cognitio boni in communi potest esse practica, itemque visio beatifica; & tamen & cognitionem boni in communi, & Visionem beatam, sequitur actus amoris necessarius &c. sed de hoc etiam infra.

Dices. Si ad rationem praxis non requiritur esse liberam. Ergo & Operationes brutorum poterunt esse praxes.

Respondetur. Negando sequelam, quia id quod est propriè praxis, debet esse factum ex directione intellectus, & cum præscriptione regularum agendi, hoc autem non convenit brutis.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

Explicant 3. Thomistæ. Quòd praxis importet compositionem cum materia & forma. Speculatio verò resolvit conclusiones in principia. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Quia nomine hujus compositionis cum materia & forma, vel intelligitur materia & forma physica vel intentionalis, si intelligitur materia & forma physica: Ergo nulla jam dabitur scientia practica, quia nulla componit materiam & formam physicam, sed solum est cognitio compositionis materiæ & formæ physicæ, quæ ipsa cognitio compositionis, non est compositio. Et si importare compositionem cum materia & forma physica: per te, sit cognoscere hanc compositionem, per te etiam Metaphysica erit practica, quia hanc compositionem, modo suæ scibilitati debito, attingit. Quod si ad rationem praxis sufficit compositio cum materia & forma intentionali, omnes scientiæ erunt practicæ, quia omnes habent pro objecto, compositionem cum materia intentionali, hoc est, cum objecto materiali, ordinato ad formale, tanquam ad formam.

Non satisfacit 2. Quia scientia simplicis intelligentiæ de possibilitate Angelica, est practica, & tamen pro objecto non habet compositionem materiæ cum forma, hanc enim excludit spiritualitas Angeli. E contra etiam practica scientia resolvitur in sua principia, & tamen adhuc est practica. Imò & omnis cognitio mechanica resolvitur in principia artis, quæ resolutio facta ab ipsamet arte, non arguit in illa ipsa speculationem.

Non satisfacit 3. Quia non repugnat importari à notitia speculativa compositionem cum materia & forma, & aliquid practicum resolvere conclusionem practicam, in principia

practica. Ergo nec praxis per compositionem, nec speculatio per resolutionem rectè definitur, & certè resolutio illa deberet esse conclusionis non practicæ sed speculativæ, de quo ipso quæritur per quid constituatur illa conclusio in ratione speculativæ.

EXPLICAT 4. Arriaga Cognitio practica est, quæ natura sua ordinatur ad sui objecti effectionem, ordinari autem ad sui objecti effectionem, est, habere objectum factibile à cognoscente, ut tali, idque nondum existens. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Sumo hæc omnia, & quæro: quid sit habere objectum factibile à cognoscente ut tali.

NON SATISFACIT 2. Accipio hanc demonstrationem metaphysicam, qua advertitur quod amoris sit nexus cum bono & sic habet. Omne bonum est amabile. Deus est bonus. Ergo Deus est amabilis. Et quæro, quare hæc demonstratio in Metaphysica sit speculativa, & eadem materialiter demonstratio, in quantum est ab Ethico sit practica, & movens ad amandum Deum.

NON SATISFACIT 3. Quia tota hæc explicatio aut non explicat in quo est difficultas, ut non explicat; quid sit iste cognoscens ut talis? aut diminutam tradit doctrinam; nam quærere restat quid implicet ut versetur cognitio cæteroqui practica, circa objectum jam existens: nam licèt circa jam existens non detur deliberatio, tamen potest existens esse objectum, ex quo procedatur de deliberatione circa futurum; ita, licèt jam existens, non possit esse objectum cognitionis practicæ, ut illud faciat existere, potest tamen esse objectum cognitionis practicæ hoc sensu; quia scilicet non sistetur in sola illius objecti veritate: sed ordinabitur illa cognitio, ad similis objecti v. g. argumenti effectionem.

EXPLICAT 5. Oviedo. Cognitio practica est, quæ ex se ordinatur ad praxim, ordinari autem ad praxim est esse cognitionem, quæ proponit objectum non quomodocunque, sed ita, ut ex vi illius, possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, potentiæ huic, cui incumbit talis objecti productio. Et ita cognitio quâ noscit artifex ligna vel lapides, sic vel sic esse collocandos; proponit operationi, eo modo objectum, ut ex vi ipsius cognitionis, possit artifex elicere actum voluntatis, qui imperet potentiæ executrici, talem vel talem lignorum constructionem. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia sumptis his omnibus, quærere restat, quod signum sit istius; quando scil. ex vi cognitionis potest imperari vel non, executio.

NON SATISFACIT 2. Quia quærere restat: cur demonstratio de Dei amabilitate supra relata, Metaphysico non proponat objectum, ita, ut ex vi illius cognitionis, possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, possit autem Ethico.

NON SATISFACIT 3. Quia non implicat aliquid esse praxim, quamvis ad illud voluntas non se extendat, nam ratio praxis in voluntate non stat, ut dictum, potestque unus actus intellectûs regulare alium, & independenter à voluntate ponere illum, qui tamen verè adhuc possit esse practicus; Et ex altera parte potest esse aliquid speculatio, quamvis ita proponatur objectum, ut ex vi illius possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, & tamen ille actus non esse praxis. Certè enim præmissæ conclusionis, respectu inferendæ consequentiæ, ita proponunt objectum, ut ex vi illarum, potentia intellectiva progrediatur ad conclusionem inferendam, voluntasque illam imperare possit, & tamen præmissæ respectu conclusionis, non sunt practicæ, aliàs etiam Metaphysica esset practica, habet enim præmissas respicientes conclusionem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur ratio Practici & Praxis.

ARistoteles 1. Metaph. cap. 1. docet speculationem esse quæ sistit in gratia sui seu gratia objecti. *Ex quo jam*

EXPLICATUR speculativum, idque etiam attendendo ad 2. Metaph. tex. 3. ubi dicit: *Speculativæ etenim finis veritas. Practica autem opus.* Speculativum illud est: quod sistit in sola contemplatione objecti, considerando ejus causas, effectus, proprietates, solùm in veritate contemplanda sistendo. Practicum autem illud est, quod respicit opus, quà operabile, adeoque non sistit in sola contemplatione objecti. Et sic demonstratio illa de Dei amabilitate si consideretur à Metaphysico erit speculativa, quia sistet in sola contemplatione objecti. Practica autem in Ethico; quia non sistit in sola veritatis illius contemplatione, sed ulterius imperat opus seu operationem, hoc est amorem. Quòd autem aliqua in particulari scientia sistat in ipsa speculatione objecti, hoc inde colligendum est, si enim reliquis in objecto circumscriptis & impossibilibus redditis, solaque speculatione veritatis in illo objecto contentæ relicta, tamen maneat invariata ratio, primo & per se intenta, in versando circa illud objectum, ab illo habitu seu scientia, jam hoc ipso illa scientia, censebitur esse speculativa; illa verò in particulari scientia censebitur esse practica, quæ relicta tota speculatione objecti, variabitur ex hoc solo, si illi non sit integrum procedere ad opus, jam illa scientia, & erit & dicetur practica. Atque ita cognitio illa Metaphysica de Dei amabilitate est spe-

est speculativa, quia impossibili amore adhuc in illa demonstratione habebit à se intentum finem Metaphysica hoc est veritatem. Impossibili verò amore non haberet Ethica finem intentum in illa demonstratione; quia intendit regulationem amoris. Porrò finis intentus à scientia ex duobus pensari debet: scilicet ex necessitate talis habitûs ad perficiendum intellectum: si enim illo habitu indigeat intellectus, ut possit præscribere modum rectè attingendi objecta, censebitur ille habitus, non sistere in speculatione sui objecti. Pensari item debet, an aliquis habitus sit practicus ex principio negativo, si enim potest aliquid sistere non in speculatione, sed ordinari ad opus, tenendum erit illud ordinari, quia aliàs dignificarentur Entia sine necessitate, ponerenturque omnes habitus in digniori serie, nempe speculatione, sine necessitate.

NOTO hîc, quænam sint Conditiones practici habitus, sunt enim hæ 1. ut respiciat objectum agibile. Ratio, quia practicum debet aliquid ponere in actu, quod autem agibile non est, non potest poni in actu. 2. Debet esse operabile ex vi notitiæ, non verò tantum ex vi principiorum naturalium. Ratio quia aliàs: Cognitio nutritionis, esset cognitio practica, quantumvis nutritio non ex vi illius notitiæ ponatur. 3. Debet versari circa illud objectum notitia practica, operabili modo: operabili autem modo versari ex Suarez disp. 54. sec. 13. est, vel elicere ipsum actum, qui est praxis, sicut temperantia elicit abstinentiam, vel certè actum dirigendo & regulando, quod ipsum dirigere vel regulare opus, fit dupliciter vel formaliter, ut cum dictat Architectonica: tale vel tale fundamentum ponito, ut sit bonum ædificium, vel dirigere æquivalenter, ut cum dicit Architectonica: Omne firmum ædificium tali vel tali debet niti fundamento, quod dictum æquivalet huic: Pone tale fundamentum.

Cæterùm notitia practica, quamvis versetur circa Agibile, est contenta, quòd constet prædicato practicabili seu agibili quamvis non subjecto. Ratio, quia sicut propositio est contingens, quæ prædicatū habet contingens, quamvis subjectum non sit contingens, qualis hæc est propositio: homo est albus, homo enim non est quid contingens licèt albedo fit contingens. Ergo & notitia erit practica, quæ habebit prædicatum practicum, qualis est v.g. hæc Deus est amandus, ubi Ly amandus est quid agibile. Deus verò ipse, non est agibilis. Quanquam quantumvis practicæ cognitionis debeat esse objectum operabile seu praxis, ipsius tamen praxeos non est necesse objectum esse operabile sic v.g. objectum practicæ cognitionis imperantis amorem Dei, est objectum operabile, hoc est amor Dei, sed objectum ipsius amoris, hoc est Deus, non est quid operabile. *Ex dictis*

INFERES 1. *Quare cognitio Dei de peccato commisso non sit practica.* Licèt enim quodam modo Deus dirigatur illâ, ad infligendam pœnam, quia tamen ex accidenti est, quòd dirigatur Deus ad infligendam pœnam, nam etiamsi Deus non decrevisset punire peccata (cùm illa Deo liberum sit punire) mansisset tamen in Deo cognitio de peccatis, quia æquè esset Omniscius. Quod si mansisset eadem cognitio Dei etiam si non direxisset Deum ad puniendum peccatum, apparet per accidens esse illi cognitioni, dictam directionem; si autem per accidens est huic cognitioni ista directio, certè jam per se non erit practica, ea enim quæ sunt per accidens, non immutant naturam Actus, quæ importat esse per se.

INFERES 2. *Præmissas respectu Conclusionis non esse quid practicum.*

RATIO. Quia conclusio respectu præmissarum, neque est objectum agibile physicè, unus enim actus non producit alium physicè, nec etiam conclusio respectu præmissarum est objectum agibile moraliter, nam imprimis moralitatis ea censentur capacia, quæ sunt libera, quod non competit conclusioni. Deinde quia potiùs intendunt præmissæ determinare ipsum intellectum ut formet conclusionem, non autē immediatè respiciunt ipsum opus, quod est conclusio. Addo ex principio hoc, quia practicum debet habere pro objecto aliquod agibile, sequi, quod præmissæ per ordinem ad conclusionem non sint practicæ, quia conclusio non est objectum præmissarum, sed illud, de quo illæ præmissæ procedunt.

INFERES 4. *Quod Cognitio præcedens actum amoris necessarium, non sit practica,* quia nihil refert illi cognitioni, quod sequatur ex illa amor, totaque illius essentia & finis intentus, salvari potest, quantumvis non sequatur amor; econtra cognitio Dei de creaturis effectibilibus, est practica, non enim ex accidenti illi est dirigere Deum in effectione creaturarum, hinc si impossibiles essent creaturæ, neq; Deus scientiam de producibilitate illarum habuisset.

INFERES 5. *Quod Cognitio quam habet Petrus v.g. de Angelo producendo, quantumvis Deus illi communicaret vim producendi Angelum adhuc per se esse, speculativa,* & nonnisi per accidens practica.

RATIO. Quia quamvis Petrus hac cognitione dirigeretur in illa productione; adhuc tamen illa cognitio posset esse in illo salva, quamvis non haberet vim producendi Angelum. Ergo apparet hanc directionem, per accidens esse illi cognitioni. E contra cognitio in Medico, quà Medicus est, licèt intentio illius non referat cognitionem aliquam ad praxim, adhuc est practica; quia ex accidenti est, quòd non referat ad opus illam cognitionem: cum cognitio in Medico, quà Medicus est, natura sua petat

tat referri ad opus, hocq; inde eſt ex dictis, quia relictis omnibus ſpeculationibus de objecto medicinæ, & ſublata illius ad opus, hoc eſt ad ſanativitatem, intentione, hoc ipſo non erit hęc, ſed alia ſpecie medicina. Dixi hanc cognitionem in Medico qua Medicus eſt eſſe practicam, quia fieri poteſt, ut habeat cognitionem de ſanitate, non ex habitu medicinæ, ſed ex habitu Phyſicæ, quæ eſt ſpeculativa.

Punctum Difficultatis 4.

Satis ſit quæſitis aliquibus.

QUÆRITUR I. *An Diviſio in Practicum & Speculativum ſit in membra contradictoriè oppoſita, ſaltem illativè.*

CONFIRMATUR. Quia ſiſtere in ſola ſpeculatione objecti, quod eſt ſpeculativi; & non ſiſtere in ſola ſpeculatione objecti, quod ſaltem illativè competit, practico, ſunt membra contradictoriè oppoſita.

QUÆRES 2. *An poſſit idem habitus eſſe practicus & ſpeculativus?*

POTEST. Ratio, quia ſi idem indiviſibilis intellectus poteſt eſſe principium actuum ſpeculativorum & practicorum: cur non idem poterit eſſe in ſcientia totali, quæ ſupponitur eſſe aggregatum ex pluribus partialibus habitibus.

QUÆRES 3. *An poſſit eſſe idem actus practicus & ſpeculativus?*

POTEST. Ratio, quia una eademque cognitio, qua Deus ſe & creaturas cognoſcit reſpectu Dei eſt ſpeculativa, reſpectu creaturarum practica, nec ulla in hoc eſt implicantia habent ſe enim ſpeculativum & practicum, ſicut ſenſitivum & intellectuale. Porrò ſicut ſenſitivum tantùm, non poteſt ſimul reperiri cum intellectuali tantùm, cùm unum dicat vel inferat negationem alius; licèt ſenſitivum & intellectuale ſimpliciter, poſſint ſecum conjungi, ut conjunguntur in homine, ſic & ſpeculativum tantùm, nunquam poteſt eſſe practicum tantùm, ſecus ſine hac reſtrictione.

QUÆRITUR 4. *Vnde deſumenda ſit differentia inter Practicum & ſpeculativum.*

EXPLICANT I. Aliqui. Quòd practicum habeat pro objecto opus. Speculativum autem procedit de re non operabili à nobis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia poteſt rei operabilis, ſolum veritas inveſtigari, ita ut in illa ſola ſiſtatur. Ergo falſum eſt quod operabile, non poſſit eſſe objectum ſpeculativi. Et ſicut de probabili poteſt dari ſcientia, quia demonſtrabile eſt ex medio probabili, non poſſe ſequi ſcientificum aſſenſum, ita & de operabili, poteſt eſſe ſpeculatio.

EXPLICAT 2. Soncinas Javellus Vaſq. I. parte diſp. 8. cap. 5. Practicum deſumi non ſolùm ab operabili objecto, ſed etiam ab intentione diſcentis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia intentio, quæ ordinat phyſicam ad diſcendam medicinam, & poſtea practicandam, non facit phyſicam practicam. Ergo neque etiam intentio non practicandi habitum, qui eſt practicus, faciet illum ſpeculativum.

NON SATISFACIT 2. Quia ſequeretur nullam ſcientiam eſſe determinatè de ſe practicam, nullam determinatè ſpeculativam. Siquidem determinatio practici vel ſpeculativi, pendet ab intentione diſcentis.

NON SATISFACIT 3. Quia hæc intentio videtur jam accedere & præſupponere objectum, modum item verſandi circa objectum, nexumque cum objecto. Ergo ſupponit jam & non adfert rationem practici vel ſpeculativi. Et ſicut Sacramenta non ſunt practica ex intentione ſuſcipientis vel conficientis illa, nam non eſt neceſſe ut Sacerdos dum v. g. abſolvit, intendat producere gratiam ſanctificantem, ſed hęc ratio practici ſigni, ſupponitur in Sacramentis; ita ſupponetur ſpeculatio vel praxis intentioni diſcentis, illamq; præcedet. Unde quando Philoſophi communiter docent, quod ratio practici vel ſpeculativi deſumatur ex fine, accipiendum eſt dictum illorum, de fine intrinſeco non extrinſeco, hoc eſt intentione diſcentis.

EXPLICAT 3. Arriaga, quòd hæc differant ex ſubjecto ſpecie diſtincto, ita ut ſi unum ſubjectum poſſit ex ſpecie & natura ſua facere aliquid, & aliud non poſſit, hoc ipſo cognitiones illæ diſtinguantur. Sic v. g. cognitio, quam habet Deus de Angelo, quem poteſt facere, eſt practica, ſpeculativa verò, quam ego habeo, de eodem objecto. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Scientia in communi. Ergo nec ſcientiæ tales, ſument ſpeciem ex tali ſpecie ſubjecto.

NON SATISFACIT 2. Quia eadem ſpecie qualitas poteſt eſſe in diverſis ſpecie ſubjectis, nec diverſificatur ex ſubjecto. Ergo idem dicendum de ſcientiis.

NON SATISFACIT 3. Quia nomine hujus ſubjecti, vel intelligitur id, quod recipit illam ſcientiam, & hoc non videtur, unde habeat vim diverſificandi, cum in ſcientiis reſpectus eſſentialis & ſpecificativus, ſit penes objectum; vel nomine ſubjecti venit, quòd ſi res non ſit operabilis, nec ſub modo operabili attingatur, hoc ipſo illud ſubjectum ſit futurum ſpeculabile, ſi autem res ſit operabilis & modo operabili attingatur, jam illa res erit ſubjectum practicum: certè hæc differentia eſt bona, ſed eſt potius appellanda ex objecto. *Hinc*

EXPLICATUR cum Suarez, quòd practicum & ſpeculativum fine intrinſeco diſcernantur

tur & distinguantur, ita ut finis speculativæ, sit veritas seu esse gratia sui, finis autem practicæ, opus. In idem recidit si conformiter ad dicta supra, differentiam practici & speculativi sumas, ex ipsa natura illorum, contenta in ipsismet prędicatis definitivis. Quod ipsum sic proponitur. Omne quod differt, differentiâ differt, cum differentia, sit ratio formalis & unica differendi, sicut convenientia, est ratio unica, & formalis, conveniendi, & si aliquid differret non differentiâ, illud faciens differre, & non esset differentia, per te enim differentia non facit differre, & esset differentia, quia faceret differre. Hæ tamen differentiæ aliquæ sunt ultimæ, aliquæ non ultimæ, nam differentia hominis est etiam sensitivum, licèt non sit differentia ultima, sed determinabilis ulteriùs & ultimò à rationali. Hinc ut aliquid dicatur simpliciter differre, accipienda erit ultima differentia, quæ ipsa ultima differentia, tanquam à posteriori colligitur, si ponatur in definitione alicujus, quæ enim est recta definitio, constat ex genere proximo & differentia ultima. Porrò cum in definitione scientiæ speculativæ, ponatur, quòd sistat in speculatione sui objecti: Item, cum in definitione practici ponatur, quod procedat ulterius ad opus, bene per procedere ad opus practicum, & persistere in veritate, differet speculativum. Quod si differentiis in definitione positis differunt, seipsis differunt, nam definitio objectivè accepta, hoc est prædicata definitiva & definitum, hoc est natura, sunt idem. Bonitas hujus explicationis pendet ab ipsa defensione datæ definitionis.

Dices. Si differentia practici & speculativi desumeretur ex ipsa natura, sequeretur non posse eundem actum esse practicum & speculativum, quomodo enim tam diversa eidem Entitati convenirent.

Respondetur. Sicut una Entitas potest habere diversas habitudines, ita & idem actus, poterit similiter habere diversas habitudines, cumque ratio speculativi sit habitudo ad objectum, sistendo in sola illius veritate, & ratio practici sit habitudo ad opus qua operabile, ideò ratio practici & speculativi, poterunt in eandem entitatem coire, quæ entitas erit idem realiter, sed cum ista habitudine diversa.

Quæres 5. *An Practicum debeat definiri per opus quod respicit; An per id, quòd non sistat in speculatione sui objecti.* Definiri debet priori modo. Ratio, quia cum esse practicum, sit quid positivum, per prædicata positiva definiri debet, non autem per prædicata negativa. Hinc jam praxis definitivè erit objectum notitiæ practicæ, ab ipsa natum dirigi aut operari, juxta dictamen rectæ rationis. Scientia autem practica, erit notitia certa & evidens nata respicere opus, qua operabile. E contra speculativa scientia, est notitia certa & evidens, sistens in sola speculatione sui objecti, vel procedens gratia sui.

Punctum Difficultatis 5.

An detur aliqua Scientia Practica.

Dicendum est: *Dari aliquam Scientiam practicam.* Est contra Joan. Sanchez. & contra P. Adrianum Pikarski, Regium Ecclesiastem, Virum in omni literatura incomparabilem.

Probatur 1. Auctoritate Aristotelis 6. Metaph. tex. 2. *Speculativæ*, inquit, *aliis scientiis præferendæ sunt, hæc verò* (intellige Metaphysica) *speculativis.* Ergo datur aliqua scientia practica, scilicet cui practicæ speculativa præponenda. Et ibidem textu 1. probat, Physicam esse scientiam nec activam nec factivam. Ergo supponit aliquam esse activam scientiam, præcipuè cum ulterius dicat intellectum esse activorum. Idem 2. Metaph. tex. 3. *Rectè autem se habet*, inquit, *Philosophiam veritatis scientiam contemplatricem appellasse. Speculativæ enim finis Veritas, Practicæ autem* (subaudi commune substantivum scilicet scientiæ) *opus, etenim si* (intellige practici) *quomodo se habeant considerent, non causam per se* (id est, non sistant in sola speculatione) *sed ad aliud* (hoc est propter opus considerant) *& eo in tempore practici speculantur*; (intellige noscunt scientificè, noscere enim scientificè, est cognoscere rem per causam, speculari autem apud illum hîc, est noscere per causam, unde & addit) *non scimus enim verum absque causa.* Quæ auctoritas hoc habet argumentum. Cognoscere verum per Causam, est scire. Sed practici cognoscunt verum per Causam. Ergo Practici sciunt. Idem habet 7. Metaph. tex. 23. & ibidem indicat tex. 1. & 2. Tertio item de Anima tex. 49. 6. Ethicorum cap. 6. cum negâsset primorum principiorum dari scientiam, negat etiam: prudentiam esse primorum principiorum, ideò autem negat primorum principiorum esse scientiam, eo quod scientia sit demonstrativa, principia autem non demonstrantur. Supponit ergo, quòd etiam Prudentia, quæ est quid practicum, possit habere suas demonstrationes.

Quod si alicubi videatur negare practicos habitus, esse scientias, intelligendus est quòd negaverit illas esse perfectissimas seu universalissimas scientias, non est enim dubium speculativas scientias universalius de suo objecto procedere.

Probatur 2. ex S. Th. quem vide 1. parte q. 1. art. 1. & ibidem art. 50. & prima parte q. 10. art. 160. Supponit hoc Thomistica Schola, quæ

Theo-

Theologiam ita appellat speculativam scientiam, ut dicat etiam esse practicam saltem eminenter. Supponunt & nostri, quia per nos scientia simplicis intelligentiæ est scientia practica. Sed datur scientia simplicis intelligentiæ. Ergo datur aliqua scientia practica, & si id quod est, eminenter scientia, potest esse practicum, cur & non aliqua alia formalis scientia, erit practica.

PROBATUR 3. Argumento negativo, quia nulla est implicantia, quominus possit dari scientia practica. Ergo possibilis est, & quæcunque dabitur nota scientiæ practicæ, ea jam reperietur in aliquibus, qui de facto dantur habitibus.

CONFIRMATUR. Si daretur habitus non sistens in sola demonstrationum speculatione, sed ulterius ordinaret illas ad praxim ille habitus esset scientia practica, hoc enim nomine scientiæ practicæ hîc intelligitur. Sed datur habitur aliquis non sistens in sola speculatione suarum demonstrationum, sed ulterius ordinans illas ad praxim quod probatur. Formetur hæc demonstratio. Honesta actio est usurpanda refrænatio passionum irrationabilium est honesta actio. Ergo refrænatio passionum irrationabilium est usurpanda. Ethica v.g. formata hac demonstratione, non sistit in sola speculatione illius, sed illam ordinat ad praxim. Ergo datur habitus non sistens in sola speculatione suarum demonstrationum. Antecedens probatur. Habitus qui procedit vel per modum imperii formalis scilicet jubendo ut fiat illud quod est illatum in conclusione vel procedens per modum imperii virtualis, æquivalenter id dicendo; si deberes refrænare passiones, faceres actionem honestam taliter inquam procedens habitus, non sistit in sola speculatione objecti, nam etiam artes mechanicæ, ratione talis imperii formalis vel virtualis, exercent rationem practici. Sed Ethica procedit per modum imperii formalis vel virtualis ex dicta demonstratione. Ergo non sistit in sola speculatione. Minor probatur. Si ex dicta demonstratione non procederet Ethica ad imperium formale vel virtuale, non consequeretur finem suum, quod est rectificare operationes, quomodo enim eas rectificaret sine directione, sine imperio formali vel virtuali &c.

OBJICITUR 1. Omnis demonstratio qua demonstratio ordinatur solum & præcisè ad scire. Ergo nulla est practica demonstratio. Antecedens probatur. Præmissæ demonstrationis nihil aliud intendunt, quam assensum præbendum conclusioni imperturbabiliter. Ergo omnis demonstratio ordinatur ad scire tantùm.

RESPONDETUR. Id verum esse de præmissis demonstrationis speculativæ, non de præmissis demonstrationis practicæ, quas nihil vetat dari. Deinde fieri potest ut præmissæ sin[t] speculativæ, quæ possunt esse conclusiones Metaphysicæ, ad quam spectat probare principi[a] reliquarum scientiarum, & tamen adhuc poterit esse conclusio practica.

OBJICITUR 2. Per demonstrationem, qu[æ] dicitur practica, vel possunt investigari prædicata intrinseca rei, vel non possunt, si possun[t] Ergo per accidens est illam esse practicam; [si] non possunt per illam investigari prædicata intrinseca, quomodo erit demonstratio.

RESPONDETUR. Per demonstrationem practicam, investigari etiam prædicata intrin[-] seca rei, sed ita, ut illa investigatio per se ordina[-] tur ad opus: si autem per se ordinabitur ad o[-] pus, hoc ipso non per accidens erit practica.

OBJICITUR 3. Prius est verum, quam sit o[-] perabile, illud enim est passio intrinseca; ope[-] rabilitas autem est quid extrinsecum. Ergo & quælibet cognitio rei, ut res est, primariò ten[-] dit ad speculationem, quàm ad praxim. Erg[o] similiter omnis demonstratio.

RESPONDETUR. Concesso, quod per or[-] dinem ad nostros conceptus prior sit verita[s] quam operabilitas, non sequetur, quòd per ac[-] cidens sit alicui habitui circa operabile versa[ri] quia potest per se ordinari notitia veri ad ope[-] rabile. Et sicut datur prioritas inter passione[s] & prædicata, neque tamen ex eo sequitur illa[s] passiones & prædicata per accidens convenir[e] ita nec per accidens erit alicui habitui, esse pra[-] cticum, licèt ex modo concipiedni, ab operabi[-] li præsupponatur verum.

OBJICITUR 4. Nulla demonstratio ex na[-] tura sua est ista directiva, ut nisi esset directiv[a] alicujus operis, eo ipso non esset demonstratio[.] Ergo nulla scientia per se primo & formalite[r] est practica. Si enim non habet formaliter pra[-] cticas demonstrationes, quo ex principio er[it] formaliter practica scientia? Antecedens pro[-] batur. Demonstratio, quæ haberi potest pe[r] principia ædificandæ domus, non exigitur à do[-] mo facienda ut domus ab eadem demonstra[-] tione dirigatur, aliàs omnis ædificator, debere[t] esse Logicus.

RESPONDETUR. Demonstratio secundùm suam naturam dupliciter spectari potest: vel se[-] cundùm quod abstrahit ab hac vel illa specie ab esse v.g. practici & speculativi, & sic acce[-] pta demonstratio, quamvis non sit practica, potest esse demonstratio speculativa. Dein[-] de potest demonstratio accipi secundùm na[-] turam, sed contractè ad certum genus scien[-] di spectatam, & tunc si Demonstratio contra[-] cta ad esse practici, non esset Demonstratio in[-] tendens opus, hoc ipso non esset Demonstratio practica, non enim per illam finem suum in[-] trinsecum hoc est operari scientia illa conseque[-] retur. Addo quamvis domus non exigat, ut a

Demon-

)emonstratione dirigatur, potest tamen ipsa emonstratio exigere, ut mediante imperio forıali vel virtuali, dirigat opus, nulla enim in hoc epugnantia. Domus autem quæ est indifferens t arte vel scientia ædificetur, non exigit à scintia dirigi, nisi fortè domus scientificè ædificailis.

Objicitur V. De ratione scientiæ est ex . Ethic. cap. 3. ut sit de iis quæ sunt talia seundùm naturam non ex nobis, seu quæ non in obis, sed in sua natura principium habent. Scintiæ autem practicæ habent talia objecta, quæ abent in nobis principium, hoc est, à nobis eri possunt.

Respondetur. Loqui Aristotelem de cientia perfectissima & abstractissimè speculatia. Deinde etiam in objecto scientificè operabili, quod sic non nisi rectè fiat, habetur id ex atura ipsius operabilis, de quo, ubi: an Logica it scientia. Denique qui tenent Logicam esse peculativam quamvis sit circa Syllogismum, qui abet principium in nobis, non possunt contra os, hac auctoritate uti.

Instabis. Scientia abstrahit ab existenia objecti, quod non potest convenire practico.

Respondetur. Etiam practica suo molo abstrahit ab existentia objecti, sufficit enim uod sit causativa, ut existat objectum.

Cæterum in scientia practica cum Suarez disp. . sec. 5. partiendæ sunt duæ formalitates: Fornalitas Notitiæ & Formalitas Causæ: Formaitas Notitiæ importat repræsentationem intenionalem objecti. Formalitas Causæ dicit vim roducendi efficiendo Ideam, exhibendo em &c.

DIFFICULTAS III.

De Divisione Scientiæ in subalternantem & subalternatam.

Scientia Subalternans est *Scientia quæ alteram sub se ponit.*

Subalternata autem *dicitur quæ est sub altera posita.* Et hæc explicatio est quoad quid Nominis.

Scientia Subalternans Et Subalternata. Tripliciter considerari potest. *I.* Potest una scientia esse subalternata alteri quoad finem extrinsecum, & sic potest Logica & Metaphysica subordinari Medicinæ, ut scilicet Medicus, benè de rebus Medicinæ discurrat. *II.* Potest una scientia esse subalternata alteri, ratione principiorum quia videlicet ea, suas conclusiones probat, rationibus ab altera desumptis, ut dum probat, Chyrurgica, circulare vulnus difficile curari, ex illo Geometrico principio; quia latera circuli, difficile coeunt, & hæc subalternatio, dicitur ratione principiorum. *III.* Potest una scientia esse subordinata alteri, quia utraque habet idem objectum formale, nisi quod subalternata conditionem aliquam accidentalem superaddat, & sic Physicæ subalternata dicitur esse Medicina, quia utraque corpus considerat, qua corpus, superaddita conditione accidentali sanabilitatis.

Dicendum Est. *Ad subalternationem rigorosam requiri, ut subalternata habeat idem objectum formale cum subalternante, & nonnisi conditionem accidentalem addat.*

Probatur. I. Auctoritate Aristotelis 1. Posteriorum tex. 23. & 30.

Probatur II. Inductione in omnibus manifestè Subalternatis v.g. Perspectiva & Geometria. Perspectiva enim addit conditionem accidentalem, quia scilicet considerat lineam visualem. Musica numeris superaddit conditionem accidentalem, hoc est sonum, & habet idem formale cum Arithmetica, quæ etiam numerum considerat.

Probatur III. Ex una parte si subalternata non haberet idem formale cum subalternante, non esset unde subalternatio desumeretur, non enim ex eodem materiali, cum multæ scientiæ idem materiale habeant, nec sint sibi subalternæ. Ergò ex eodem formali: Ex altera parte, debent habere aliquod sui distinctivum, quod quia non est in formali & essentialibus, aliàs simpliciter essent disparatæ scientiæ. Ergò debet id haberi ratione accidentalis superadditæ conditionis.

Objicitur I. Ex vi allatorum sequi, quòd subalternans & subalternata scientia non sint specie distinctæ. Hoc autem dici non potest, quia alias habitus adæquatè practicus qualis est Medicina, & adæquatè speculativus qualis est Physica differrent specie.

Respondetur. Scientiam subalternatam & subalternantem non distingui quidem specie substantiali, petibili ex vi objecti substantialiter ejusdem, seu ejusdem in specie objecti Attributionis, distingui tamen ratione practici & speculativi, quæ rationes non sunt petibiles ab objecto Attributionis, sed ex sistentia in sola veritate illius vel non. Nec oberit quod aliqua sint in eadem specie sub certo respectu, & sub alio respectu sint distincta specie, nam forma ossis & forma carnis ex probabili scientia distinguuntur specie, in ratione partialium formarum, & tamen habent communem speciem, quæ est constituere corpus humanum, quod vel maximè procedit de specificatione oriunda ex diversis habitudinibus, quæ indubiè plures esse possunt, qualis est habitudo fundativa speculationis & fundativa praxeos.

Objicitur II. Si scientiæ subalternatæ objectum à subalternante sola tantum aliqua accidentali conditione differret, sequeretur scientiam de colore, & scientiam de colore albo, de colore nigro, esse scientias subalternatas, sed hoc falsum est, quia eadem Physica & de colore ut sic, & de colore albo, scire potest.

RESPONDETUR. Cum commune non aliud sit, quàm ipsamet particularia, in re loquendo, quæ scientia considerat commune hoc ipso nata est se extendere etiam ad particulare, quod ex illo communi participat. Sicut visiva, quia attingit coloratum, attingit & hoc coloratum, quod est album, consequenter quæ scientia considerat colorem, eadem etiam considerat talem colorem. Quia autem objectum scientiæ subalternantis & subalternatæ, non comparantur inter se, sicut commune & particulare, sed sicut non involvens accidentales rationes, ad involvens, rationes accidentales, ideò objectum subalternantis dat locum objecto subalternatæ, quod involvit rationes aliquas accidentales, ad quas, non se extendit subalternans.

OBJICITUR III. Ex dictis sequi quod habitus Fidei & habitus Theologiæ non sint specie distincti.

RESPONDETUR. Negando Sequelam, nam objecto fidei non additur aliqua accidentalis conditio, ad quam attendat Theologia, sed aliquod essentialiter specificativum, nempe scientifica notificatio veri, ad quam scientificam notificationem veri attendit Theologia.

OBJICITUR IV. Posito quòd subalternata addat rationem aliquam accidentalem, formali subalternantis, inexplicabile erit, quod sit istud accidentale, si enim sufficit quod accidens consideretur, sequitur quod Mathematica sit subalternata Physicę, nam considerat quantitatem quę est accidens; si autem aliter sumatur illa ratio accidentis, hoc ipso reddet illam scientiam considerantem objectum simpliciter distinctum specie, non enim minus specie differt album à nigro, quàm homo & brutum.

RESPONDETUR. Illud accidens non debere desumi à ratione entis, nec etiam debet concipi, quasi ingrediens rationem formalem objecti, sic enim faceret verè differre specie, sed debere concipi per modum conditionis tantùm. Conditiones autem sub formalitate conditionum non specificant. Et quamvis de illo accidenti dentur demonstrationes aliquæ, dantur tamen de illo non ut de objecto formali, sed ut de conditione.

OBJICITUR V. Cum & subalternatæ & subalternantis sint eadem principia non erit ratio, cur dicatur accipere principia subalternata à subalternante esseque illi subalternata, quàm è converso.

RESPONDETUR. Ideò potiùs dicitur accipere subalternata principia à subalternante, quia potius universalia dicuntur sub se habere singularia, non dicuntur autem singularia, habere sub se universalia, quia verò subalternans scientia, est scientia universalior, plura enim scit Physica quam Medicina, ideò à subalternantibus potius dicuntur accipi principia quam è converso à subalternatis.

QVÆSTIO III.

De objecto & ejus Divisionibus.

Sola hic adferetur fermè Explicatio Terminorum.

DIFFICULTAS I.

Explicatur quid sit Objectum.

Objectum interdum significat idem quod Oppositum. Unde dicere communiter solemus, Objectum est hoc contra Conclusionem, sensusque est, opposita est Conclusioni hæc Difficultas. Pressius tamen objecti nomine venit illud, quod alicui potentiæ, vel principio, habitui, vel actui, respondet tanquam Scopus & Terminus, habetque rationem ut ita dicam, sistendi actum vel potentiam, ut ultra se non exeat, sed circa se occupetur. *Vt sic autem objectum definiri posset: quod sit ratio ejus circa quod.* De quo in Materia de fide sub initium.

NOTO HIC I. Ex Arriaga *rigorosè loquendo subjectum & objectum aliud significat.* Subjectum enim est id, de quo cognoscitur. Objectum verò est illud, quod de illo cognoscitur, dicique solet alias Prædicatum; quia tamen debet subjecto inesse, illud quod prædicatur affirmativè, ideò ratione istius connexionis, confundi solet nomen subjecti & objecti.

NOTO II. *Quæ sit ratio quod idem sit objectum actuum & potentiæ.* Quia scilicet potentia non aliter versatur circa objectum nisi actibus; Ergò idem debet esse objectum actuum & potentiæ. E converso idem etiam debet esse objectum actuum scientificorum, quia si aliud esset objectum actuum & habitus, non haberet jam quo circa objectum versaretur potentia.

NOTO III. *Nullum in specie objectum determinatè acceptum esse æquale potentiæ intellectivæ.* Æquale enim illud est, cujus Termini nec excedunt terminos aliûs, nec ab aliûs terminis exceduntur, nullum autem in specie objectum tam diductos habet terminos, atque est potentia intellectiva. Termini enim intellectus sunt quodcunque cognoscibile: unaquæque autem species determinatè accepta, non est quodcunque cognoscibile. Consequenter nec est quid æquale & commensurabile potentiæ intellectivæ ad eum modum quo viridis v. g. color non est objectum adæquatum visivæ.

DIFFICULTAS II.

Explicantur aliquæ Divisiones Objecti.

Dividitur objectum in Complexum & Incomplexum. Incomplexum Objectum est illud, de

de quo aliquid scitur poniturque pro subjecto conclusionis scientificæ, deque tali objecto inquiritur præcipuè in scientiis, quando de objecto inquiritur. Vocatur autem hoc objectum incomplexum, quia non intelligitur esse conjunctum, per unionem seu copulationem cum prædicato. Complexum autem objectum, est totum complectens in se & adunans prædicatum cum subjecto

Dividitur tam Incomplexum quam Complexum Objectum. In Materiale & Formale. Materiale objectum est objectum considerabile à pluribus scientiis. Formale autem est ratio circumscribens illam rationem materialem, ad certam scibilitatis speciem.

EXPLICATUR. *Ratio Materialis & formalis objecti.* Nomina etiam in Philosophia alia sunt Derivativa, alia Primitiva. Primitiva nomina in Philosophia usurpabilia, conveniunt primò rebus, ad quas significandas sunt imposita; vocarique possunt hæc Nomina Grammaticæ acceptionis, & sic in Philosophia æquè ac Grammatica, nomen Homo non bovem, sed animal rationale significat totaque hujus nominis impositi ratio, est placitum imponentium. Cæterum nomina Derivativa Philosophica, usurpantur ex proportione ad res, ad quas significandas sunt imposita. Et ita v. g. Ly Conclusio, est nomen derivatum ex proportione ejus, quod significatur Grammaticè per Ly Conclusio, sicut enim Conclusio Grammaticè sumpta includit aliquid, ita Conclusio scientifica includit & complectitur assensum scientificum ex præmissis, & sicut Conclusio terminat res, ita ultima illa propositio, terminat discursum. Nomen etiam v. g. Subjecti est nomen derivatum ex proportione ad res, ad quas significandas primitus est impositum nomen subjecti, sicut enim subjectum est illud, quod alteri subjicitur, ita Subjectum vocatur ille terminus, cui superponitur Prædicatum. Dico ergò nomen hoc objecti materialis & formalis esse etiam nomen Derivatum ex proportione ad eam rem, quæ vocatur Materia, & ex proportione ad eam rem, quæ primitus vocatur Forma.

Porrò proportio inter Objectum Materiale & Materiam est talis, quia sicut Materia nunc his nunc illis subjicitur formis v. g. nunc est sub una forma ligni, postea sub forma ignis, postea sub forma cineris, &c. ita Objectum Materiale nunc hujus nunc illius potest esse scientiæ Objectum, & sicut Materia (excepta forma rationali) dicitur in se præcontinere formas materiales, ita objectum materiale, præcontinet in se varias scibilitates, quas educunt scientes, quasi formas è potentia Materiæ, & suis actibus, circa illam scibilitatem versantur. Jam verò propositio quæ est inter formam & formale potest esse talis, quia sicut determinat forma Materiam, ita determinat Formale Objectum rationem materialem. Sicut forma suæ Materiæ, ut ita dicam superimponitur, ita & Formale Objectum substratam sub se habet rationem Objecti materialis, & denique sicut forma facit materiam pulchram, ita & Objectum Formale facit & tribuit scibilitatem objecto, talem vel talem.

Explicat paulò aliter Arriaga rationem Objecti Materialis & Formalis, & dicit Objectum materiale, est illud in cujus amorem vel cognitionem ducimur ab objecto formali, sic v, g. præmissæ, quæ sunt objectum formale, ducunt nos in amorem seu illationem conclusionis. Est quidem hæc Explicatio bona, sed quia rem Metaphoricam, quale est Objectum materiale & formale per alias Metaphoras, hoc est per amorem & tractionem explicat, ideò illa non utor.

NOTO HIC I. *De objecto materiali, quod aliud sit Proximum & Immediatum*, illud scilicet, quod immediatè attingitur actibus scientiæ. *Et aliud Mediatum* seu Remotum, quod cum non attingatur immediatè, quia tamen est connexum cum eo, quod immediatè attingitur, ideò dicitur mediatè attingi & ita in Logica Operationes intellectus res attingentes, sunt objectum immediatum, res verò ipsæ sunt quid mediatum.

NOTO II. *Materiale complexum Objectum est ipsa Conclusio quæ cognoscitur*, & cui assentimur. Formale verò Objectum complexum, est medium seu Ratio propter quam assentimur.

NOTO III. *In Objecto formali tres communiter rationes statui*, unam quæ vocatur Ratio formalis *Quæ*, aliam quæ vocatur Ratio formalis *Propter Quam*, & tertiam quæ vocatur Ratio formalis *Sub Qua. Nomine rationis formalis Quæ, venit illa ratio quæ aliquod Materiale ad certam scibilitatem determinat.* Sic v. g. Entitas, Naturalitas, Sanitas &c. sunt rationes formales Quæ, determinativæ Objecti materialis quod est Corpus, & sic Corpus sub ratione Entis, est considerationis Metaphysicæ, sub ratione naturalis, est considerationis Physicæ, sub ratione sanabilis est considerationis Medicinæ. S. Thomas hanc rationem Quæ, respectu aliarum dicit esse quasi materialem 2. 2. q. 1. articulo 1. *Ratio formalis Propter Quam dicitur Medium seu Motivum assensus*, & hoc motivum secundùm diversitatem assensuum diversum est, hinc fieri potest, ut uni eidemque propositioni ex diversis motivis quis assentiatur, v. g. huic propositioni: Deus est, possum assentiri ex eo quia id dicit Deus, & erit assensus fidei, possum assentiri eidem propositioni, & ex eo, quia hoc est demonstrabile, & erit assensus scientificus, possum assentiri ex eo, quia id mihi dixit puero adhuc, vir probus Parens meus, & erit assensus fidei humanæ.

Ratio Formalis sub Qua variè à variis explicatur. Thomistæ eam explicant, quod sit diversa objecti scibilis abstractio, de quo egi superius, potestque hæc explicatio admitti, modo, non tanquam specificativa scientiarum. Rursus ratio

formalis ſub Qua deſcribi poteſt, quòd ſit conditio ſine qua non, ſub qua ſcilicet à potentia objectum eſt cognoſcibile, & ſub qua notitia cognoſcit objectum tali vel tali modo. Illuſtrari hoc poteſt Inſtantia deſumpta ab igne. Sicut e. g. approximatio ignis non eſt ratio formalis ignitionis, hæc enim procedit ab ipſa ratione formali ignis, hoc eſt vi igniendi, tanquam à ratione Quæ. Non eſt item approximatio, ratio formalis Propter Quam, quia ratio formalis Propter Quam ignitionis eſt actio igniendi, cum tamen approximatio non ſit actio, ſed eſt tantum ratio formalis ſub qua & conditio ſine qua non agendi.

In Logica Ratio formalis Quæ, erit rectitudo Operationum. Ratio propter Quam, erunt principia, ratio ſub Qua, erit ut communiter dicitur abſtractio ab omni materia, non tamen à ratione operabilis. Signanter dico quod non abſtrahat à ratione operabilis, & non dico quod non abſtahat à materia operabili, cum nullam materiam operabilem Logica habeat, ſed Entitates ſpirituales, hoc eſt operationes intellectus. Aliquis dicit rationem formalem ſub qua Logicæ eſſe abſtractionem ab omni materia & omni Ente reali prout contradiſtinguitur intentionali, conſiderat enim Intentiones Logica, ſeu actus intellectus noſtri.

Dividitur item Objectum in Adæquatum & Inadæquatum. Nomine adæquati objecti venit illud objectum, quod includit in ſe totalitatem omnium ſcibilium, & eſt æquè primò de omnibus in illa ſcientia contentis prædicabile. Et tale objectum poteſt eſſe in Logica Ens denominabile Logicè, nam & tres Operationes ſunt Entia denominabilia Logicè, & æquipollentia aut converſio &c. ſunt Ens denominabile Logicè. Hinc per tale ſuum prædicari diſtinguitur inter alia objectum adæquatum ab objecto attributionis. Nam corpus naturale v. g. in Phyſica ſuppoſito, quod ſit objectum attributionis, nunquam prædicatur de paſſionibus, proprietatibus, & aliis ſcibilibus in Phyſica. Hoc objectum ſolet etiam appellari objectum adæquatum ſimpliciter. Item objectum Conſiderationis.

Cæterum ſi detur habitus, in quo ſingula conſiderabilia poſſunt tranſire in ſpeciem per ſe objecti, in tali habitu objectum adæquatum ſeu conſiderationis non erit diſtinctum ab objecto Attributionis. Objectum autem inadæquatum eſt objectum partiale non adæquans latitudinem ſcientiæ.

Hanc Diviſionem ultimam advertit Arriaga non eſſe rigoroſam, quia una pats diviſionis nempe objectum inadæquatum continetur in altera parte diviſionis, hoc eſt inobjecto adæquato.

Inadæquati Objecti ſpecies eſt objectum primarium ſeu Principale, nomine cujus prout illud condiſtinguitur ab objecto Attributionis, venit nobiliſſima ſpecies Entis, conſiderabilis in illa ſcientia, quale objectum in Phyſica eſt homo, in Metaphyſica DEUS.

DIFFICULTAS III.

Explicatur Ratio Objecti, Attributionis & Attributi.

OBjectum Attributionis eſt illud, ad quod omnia, quæ tractantur in aliqua ſcientia referuntur. *Objectum autem Attributum eſt illud quod refertur ad Objectum aliud.* Porrò ea quæ referuntur ad objectum Attributionis. *I.* Sunt Principia eaque duplicia aut complexa, hoc eſt propoſitiones lumine naturæ notæ, aut incomplexa, hoc eſt cauſæ conſtitutivæ objecti, ſive illæ conſtituant Phyſicè, ut corpus conſtituitur ex materia & forma, ſive conſtituant Metaphyſicè, quo modo animal & rationale conſtituunt hominem. *II.* Revocantur ſpecies, ſuntque id, de quibus ſolis objectum Attributionis dicitur in recto. *III.* Revocantur proprietates. *IV.* Effectus. *V.* Oppoſita objecto, nam oppoſitorum eadem eſt ſcientia. Hoc objectum appellatur ab Ocham objectum continentiæ, quia ſcibilia in ſe continent. A S. Bonavent. appellatur objectum integrale, quia omnes ſcientiæ partes integrè complectitur. A D. Thoma appellatur objectum commune. Al aliis univerſale.

Explicatur I. *Tali diſcurſu Natura Objecti Attributionis,* quam fundo in Ariſtotele 1. Eth. c. 1. *Omnis,* inquit, *ars & doctrina bonum quoddam appetit,* ſi ſcientia appetit bonum, certè habitus ſcientificus, erit quoddam appetitivum, appropriàns ſibi certa objecta, ad quæ habeat innatum appetitum ad eum modum, quo v. g. levitas eſt appetitus innatus loci ſurſum. Quod ſi habitus quicunque eſt quoddam appetitivum, neceſſariò reſpondere illi debet, appetibile, appetibile enim & appetitivum ſunt correlativa: adeoque poſito uno correlativo, poni debet & aliud. Porrò hoc appetibile habitûs vocatur communiter Objectum, quia verò in appetibilibus alia appetuntur per ſe, alia appetuntur propter aliud, & ita per ſe appetitur ſanitas, propter illam verò pharmacum, eodem modo in habitibus ſcientificis, quædam appetuntur & conſiderantur propter ſe, quædam appetuntur & conſiderantur propter aliud. Dico ergò illud quod conſideratur propter ſe, ita, ut reliqua ad conſiderationem illius ordinentur, illud inquam taliter appetibile, eſt, & vocatur objectum Attributionis, reliqua verò quæ non appetuntur propter ſe conſiderari, ſed referuntur ad illud, primò & per ſe appetibile, vocantur & ſunt objecta Attributa.

Explicatur II. Tali diſcurſu ratio objecti attributionis. Sunt aliquæ perfectiones divinæ ſecundariæ, quæ meliores ſunt ipſæ, quàm earum oppoſitæ. Sic v. g. melius eſt eſſe immen-

mensum DEO quàm esse loco adstrictum, melius est esse omniscium, quàm aliquiscium, talesq; perfectiones vocantur simpliciter simplices. Hæ perfectiones simpliciter simplices quantumvis intelligantur ex modo concipiendi advenire naturæ divinæ in suo esse constitutæ, correspondereque passionibus & proprietatibus, ex natura creata profluentibus, nihilominus non appellantur passiones Dei, quia passio notat imperfectionem, dependentiam &c. Quæ nomina non usurpat fides circa Divina, sortiuntur tamen hæ perfectiones, ex modo nostro concipiendi, advenientes essentiæ divinæ in suo esse constitutæ, sortiuntur inquam nomen Attributi, eo quod exigantur ab essentia divina eique attribuantur. Essentia verò, est ipsum illud, cui hæc attributa attribuuntur. Sic & in præsenti materia, est objectum quoddam, quod est quasi essentia scientiæ, natura illius, specificativum illius, estque hoc tale objectum, objectum attributionis, scibilitasque illius exigit & deposcit tanquam aliquid sibi debitum, tanquam conveniens attributum, cognitionem reliquorum objectorum, quæ vocantur secundaria, partialia, attributa.

Explicatur III. Natura Objecti Attributionis per proportionem, & Analogiam, quam habet objectum Attributionis, cum Analogia attributionis. Porrò sicut in Analogia attributionis est aliquod principale, ad quod aliqua referantur, & alia sunt minus principalia seu relata. Sic v. g. sanitas est Analogum attributionis, ad quam attribuitur pharmacum tanquam causa, pulsus arteriarum tanquam index, econtra verò ad pulsum arteriarum non refertur sanitas animalis, nec attribuitur, ad pharmacum. Sic & in præsenti objectum attributionis est, ad quod omnia referuntur objecta minus principalia, & ipsum non refertur ad minus principalia, idque in ratione scibilis, quia fieri potest ut in ratione Entis, referatur ad aliud ita Rectitudo in ratione Entis refertur ad Metaphysicam, sed non in ratione scibilis Logicè.

Noto I. *Quæ sint conditiones objecti attributionis. I.* Ut sit aliquomodo unum saltem Analogicè vel per rationem ordinis, sumitur id ex Aristotele 1. posteriorum c. 21. Et ratio est, quia scientia sumit unitatem ab objecto attributionis, quomodo autem una erit, si objectum unum non erit. *II. Conditio est, ut cætera in scientia considerentur per ordinem ad aliud. III. Ut per illud scientia distinguatur à reliquis scientiis*, quod nescio quam consequenter docere possint, qui scientias non per Objectum attributionis specificant.

Noto II. *Objectum attributionis non debere esse primarium in ratione Entis*, quantumvis sit primarium, in ratione scibilis. Sic communiter Deus non censetur esse objectum Metaphysicæ, quantumvis sit primarium in ratione scibilis Entis. Neque dicas res eo modo scibiles sunt quo sunt, proinde si primario sunt, primario esse scibiles, hinc enim tantumodo sequitur, Rem, quæ primariò est, scibilem esse, quod primariò sit, non autem scibilem esse, quod primariò scibilis sit.

Noto III. *Non rectè explicari à quibusdam rationem objecti attributionis, quod objectum attributionis sit tale, quo sublato tollatur scientia.* Multa enim sunt in scientiis, quibus sublatis tollitur scientia, quæ tamen non sunt objectum attributionis, sic v. g. sublata Materia tollitur Physica, & tamen Materia, non est objectum attributionis Physicæ. Certum tamen est, quòd de ratione objecti attributionis sit, quod eo manente impossibile sit, non manere alia objecta partialia, quæ revocantur ad ipsum objectum attributionis, manere enim objectum Attributionis, est manere Causas, Species &c. Scientia autem nihil præter hæc complectitur.

Noto IV. *Rationem objecti Attributionis cadere immediatè supra rationem formalem*, non supra rationem materialem. Ratio est, quia Attributio ratione scibilitatis, non convenit objecto materiali, sed ratio attributionis in scientia, est attributio ratione scibilitatis. Ergò attributio in scientia non convenit objecto materiali. Major probatur, quia absolutè & ipsa scibilitas determinata non convenit objecto materiali, sed habet hoc à formali. Minor probatur Consensu Doctorum, & Nomenclatura nominis attributionis, quod est impositum ad significandam referibilitatem reliquorum ad unum, in scientiis.

Noto V. *Objectum attributionis supra materiale & formale non addere quidquam realiter distinctum*, sed tantùm connotare exigentiam, ut ad se reliqua referantur, estque hæc exigentia non realiter sed formaliter condistincta, de quo actum supra.

Noto VI. *Dari de facto aliquod objectum attributionis, quod sit individuum*, Quia Theologia est scientia, & tamen habet pro Objecto DEUM, qui est quid individuum, nec implicat contradictionem, quominus & alia sit possibilis scientia, circa objectum individuum attributionis.

Noto VII. *Dari aliqua objecta partialia & attributa, ad quæ alia attribuantur*, sic v. g. ad mistum attribuitur consideratio elementorum. Censerem tamen hæc non esse appellanda objecta attributionis. Ratio est, quia nomen attributionis est impositũ ad significandum non quamcunque referibilitatem, unius ad aliud in esse scibilis, sed ad referibilitatem omnium in illa scientia scibilium, restringereq; hoc nomen attributio per ly partialis, est idem facere ac terminum universale, restringere per terminum singulare.

Dices. Esse istos terminos implicatorios: Objectum adæquatum attributionis.

Respondetur. Prædictos terminos non esse implicatorios. Tum quia nulla implicantia ostendi potest, modo id teneatur quod aliud sit ob-

objectum adæquatum simpliciter, illud scilicet, quod nec excedit scientiam, nec exceditur ab eadem scientia, & insuper est prædicabile de omnibus in illa scientia contentis objectis, in recto; & aliud objectum adæquatum attributionis, quod nihil aliud sit, nisi id, ad quod omnia referuntur, ita, ut & nihil sit quod non referatur ad illud, & ipsum illud objectum non sit majus, quàm ipsa illa objecta, quæ ad illud referuntur. Tum quia rogo, quomodo appellatur mistum, in quantùm est id, ad quod elementa tanquam partes & causæ referuntur; quæro estne istud mistum objectum attributionis, ad quod referuntur hæc elementa? Negari non potest, quod referantur elementa ad mistum. Ergò nec negari potest, quod attribuantur ad mistum, attribuuntur ad mistum. Ergò Objectum attributionis est mistum. De hoc ipso misto quæro rursus, estne istud Objectum adæquatum an non? dices est inadæquatum, quæro Cur? certè propterea quod non omnia ad illud referantur, quæ sciuntur in Physica. Hoc ergò, ad quod omnia referuntur, cur non potest benè appellari adæquatum attributionis objectum. Ego quidem non usurpo hunc terminum: Objectum attributionis inadæquatum vel partiale, quia Phrasis id communis non fert, dico tamen debere usurpari hunc terminum, Objectum adæquatum Attributionis, quia est consuetus in Scholis loquendi modus.

DISPUTATIO II.

De Natura Logicæ & ejus Objecto

PRæexplicatis Majoribus de Scientia & objecto ut sic, subsumenda erit Minor de Logica.

QVÆSTIO I.

De Genere in Definitione Logicæ ponendo.

GEnus hoc à quibusdam ponitur scientia tantum, à quibusdam scientia & ars & facultas, sit.

DIFFICULTAS I.

An Logica sit Scientia.

DICENDUM EST. *Logicam esse scientiam*, ita S. Thomas in 4. Metaph. cap. 4. Suarez, Hurtadus, Oviedo, Arriaga contra Vallium & Smiglecium qui videntur sese opponere Aristoteli 1. priorum cap. 1.

PROBATUR I. Logica habet prædicata requisita ad rationem scientiæ quæ ex 6. Eth. cap. 3. & 4. sunt necessitas objecti & demonstrationes veræ. Quod habeat objectum necessarium Logica. Probari solet. Objectum quod non est agibile simpliciter, & cujus principium non est in nobis, sed in natura, est objectum necessarium, sed objectum Logicæ est tale. Minor probatur. Objectum universale seu ratio communis abstracta à singularibus, non est agibile simpliciter, neque ejus principium est in nobis, actiones enim sunt singularium, nihilque omninò fieri potest, nisi quod potest non esse, corrumpi &c. singularia autem sola corrumpi possunt, sed objectũ Logicæ est universale, seu ratio communis abstracta à singularibus. Ergò Logicæ objectum non est agibile simpliciter neque illius principium est in nobis. Quod autem Logica habeat veras demonstrationes, probatur ipsa illarum exhibitione v. g. Syllogismus qui nititur dicto de omni est bonus; Syllogismus in Barbara nititur dicto de omni. Ergò est bonus. Item: medius terminus positus pro subjecto in Majori universali affirmativa, & positus in Minori universali affirmativa pro prædicato, exigit conclusionem affirmativam. Syllogismus in Barbara est talis. Ergò &c. Quod autem hæ demonstrationes sint Logicæ, vel exinde deducitur, quia procedunt, de subjecto Logico, attendunt ad præcepta Logica, nihilque habent quod non sit de linea Logicæ.

RESPONDEBIS I. Logicæ Objectum est inventum nostrum, si est inventum nostrum non habet tantam necessitatem, quantam habent objecta aliarum scientiarum. Nam objecta aliarum scientiarũ, non sunt inventum nostrum. Quod si non habet tantam necessitatem, quantam alia objecta. Ergò neque potest habere rationem scientiæ.

CONTRA EST. Tum quia concesso, quòd non habeat tantam necessitatem objectum Logicæ, quantam objectum aliarum scientiarum nego adhuc illud objectum, modo habeat suam necessitatem, non posse esse objectum scientiæ. Certè enim major est necessitas in objecto Theologiæ, vel in objecto Metaphysicæ, quam in objecto Physicæ, & tamen hoc non obstante, Physica est scientia. Unde etiam dicitur, certitudines Physicas non esse tantas, atque sunt Theologicæ vel Metaphysicæ, & tamen certitudines Physicæ, sunt certitudines. Ergò etiam quamvis objectum Logicæ, non sit ita necessarium, ac aliarum scientiarum, poterit esse obje-

ctum sufficiens, ad scientiam salvandam, modo sit necessarium. Esse autem necessarium. Esse autem necessarium supra ostensum. Tum quia nego inventum nostrum esse objectum Logicæ, ex ipsa enim natura rei, Syllogismus constat tribus terminis, & Conclusio v. g. sequitur debiliorem partem. Tum quia quamvis actus intellectus habeant principium in nobis, possunt esse objectũ Physicæ, cur non ergò etiam possunt esse objectum Logicæ. Quando verò Aristoteles id quod habet principium in nobis, negat posse esse objectum scientiæ, intellexit hoc de artificiatis rigorosè, quæ circa singularia versantur, & per nullas veras demonstrationes ab ipsis probantur.

Respondebis II. Etiam artes ex Aristotele 2. posteriorum c. 1. & 1. Metaph. c. 1. circa universalia versantur, & tamen non sunt scientiæ.

Contra. Quia dictum illud Aristotelis procedit de arte, in quantùm conjunctam habet rationem scientiæ practicæ.

Respondebis III. Objectum Logicæ habere necessitatem complexam, non verò incomplexam, quod si habet complexam non habet requisitam ad objectum scientiæ.

Contra. Tum quia nihil vetat ut quod habet necessitatem complexam, possit esse objectum scientiæ, nec apparet cur non competat objecto Logicæ, etiam necessitas incomplexa, spectata penes prædicata essentialia & necessaria. Tum quia vel potest DEUS facere, ut Syllogismus constans tribus negativis benè concludat, vel non potest facere, si non potest facere? Ergò Syllogismus habet necessitatem immutabilitatemque sufficientem ad scientiam, quia talem, cui oppositum nec DEUS facere possit; si autem hoc potest facere DEUS. Ergò Deus potest facere, ut hoc quod est demonstratum, verè non sit demonstratum, sed falsum. Demonstratio enim est, Syllogismum tribus negativis constantem, non concludere. Tum quia vel poterant invenisse hoc Philosophi, ut Syllogismus constans omnibus negativis esset bonus, vel non poterant, si non poterant. Ergò non ab inventione illorum pendet hoc; si poterant; Ergò Demonstratio, quòd ex negativis nihil sequatur, non est demonstratio, sed quod nihil sequatur, est sola, eaque destruibilis conventio. Ostendat ergò oppositum sentiens, posse probari, quòd Syllogismus constans tribus negativis, bene concludat. Unde ulterius negabitur quod objectum Logicæ, licèt haberet necessitatem ex suppositione finis, non habeat necessitatem sufficientem ad conditionem scientiæ. Materia enim in Physica habet necessitatem ex suppositione finis, quod debeat constituere compositum, & tamen habet necessitatem sufficientem ad rationem scientiæ.

Probatur. II. Conclusio. Si Logica non esset scientia, non scirent homines se scire bonitatem consequentiæ, quam si non scirent, nihil omninò discursivè scirent, immò nec hoc scirent, quod nesciant bonitatem consequentiæ, quia id scire deberent ex discursu, qui requirit si sit scientificus, scientiam bonitatis consequentiæ. Sequela probatur, quia si scirent homines, scirent vel per Logicam naturalem, vel per acquisitam, nam bonitas consequentiæ ad Logicam spectat: Si sciunt hoc per acquisitam; Ergò contra te concedis Logicam, de qua est quæstio esse scientiam; si dicis hoc sciri per naturalem Logicam. Ergò Logica naturalis est scientia, nonnisi enim scientiâ, aliquid scitur. Si Logica naturalis est scientia. Ergò & acquisita, ad eum modum, quò Physica naturalis est scientia, ita & acquisita.

Probatur III. Objectum Logicæ non habet essentiam suam dependenter à nostra fictione & operatione. Ergò habet necessitatem sufficientem ad scientiam, in qua tamen neganda fundant se oppositi. Antecedens probatur, quod habet essentiam suam, debet habere independenter ab intellectu & nostra fictione, quia eo ipso non haberet essentiam, nec de illo verificarentur propositiones æternæ veritatis, quæ enuntiant aliquod independens à nostris fictionibus. Sed Objectum Logicæ habet essentiam suam, nam & definiri potest & non implicat contradictionem, adeoque non habet essentiam ex essentiis disconnexis, qualis habetur in Ente rationis.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Auctoritas Aristotelis.

I. Locus Est ex 6. Metaph. cap. 1. & 2. ubi enumerans scientias nullam facit mentionem Logicæ.

Respondet. Arriaga, authoritatem hanc esse negativam, proinde non convincere, præcipuè cum de mente Aristotelis aliunde constet. Deinde dici potest Aristotelem ibi dividere scientias, quæ sunt circa res, non verò circa nostros Conceptus. Quod verò scientiam Logicam dixerit, quamvis versetur circa nostros Conceptus, Colligere est ex 1. Topicorum c. 2. & 2. de genere animalium c. 6. ubi dividit quæstionem in naturalem Moralem & Logicam, & tamen tot sunt scientiæ, quot quæstiones, imò 2. de Demonstratione c. 1. docet, & de Topico Syllogismo sciri posse, quia est Topicus.

II. Locus Est ex 5. Metaph. cap. 1. Ubi problemata instrumentalia dicit pertinere ad Logicam, esseque eam instrumentum. Ergò non est scientia.

Respondetur. Hoc quod est instrumentum, & quidem adhuc secundariò, posse esse diverso respectu scientiam.

III. Locus Est ex Metaph. cap. ultimo ubi ait: *Absurdum esse quærere scientiam & modum sciendi.* Per Logicam autem intelligit modum sciendi.

Respondet Arriaga. Absurdum esse quærere scientiam distinctam à modo sciendi, & simul quærere modum sciendi pro ipsa scientia: sed non dicit absurdum esse quærere scientiam & modum sciendi, qui in ipsa scientia imbibitur, ante quem modum sciendi, non est necesse præcedere alium modum sciendi, sed illum, vi sua intellectus principiabit.

IV. Locus Est ex 1. Rhetor. c. 2. *Si quis Dialecticam & Rhetoricam & Scientias & non facultates pertractat imprudenter earum naturam subvertit.* Habet similia 1. Top. c. 12.

Respondetur. Nomine Dialecticæ intellexisse Philosophum illas partes, quæ tractant de Topico Syllogismo: ubi non negat Aristoteles habitum, qui de Syllogismo Topico scientificè disputat, esse scientiam, sed solum dicit, non esse hoc habitus, modo scientifico docendos, hoc est non debere doceri, quòd Syllogismus Topicus requirat præmissas necessarias, sed quod procedat ex motivis probabilibus, apparenter veris.

V. Locus Est ex 4. Metaph. tex. 5. *Circa idem Genus Sophistica & Dialectica versatur cum Philosophia, verum Philosophia ab hac quidem modo potestatis, ab illa verò electione vitæ differt.*

Respondetur. Hic Locus est potius pro nobis, si enim circà idem genus versatur Logica & Philosophia. Ergò si respectu Philosophiæ habet objectum in se sufficientem necessitatem, cur non habebit respectu Logicæ. Vel ad maximum agit de Logica, in quantùm est tentativa ut inquit ipse inferius, quæ in quantùm tentativa, docet pro utraque parte disceptare probabiliter, disceptare autem probabiliter, non est actus scientiæ. Non ergò hîc agit de Logica, in quantùm habet demonstrationes de suo objecto, sed in quantùm probabiliter de objectis discurrit, & sicut non obest Physicæ, quamvis circa aliqua probabiliter objecta discurrat, sic nec oberit Logicæ. Quod autem Logica possit habere demonstrationes, dictum supra.

Objicitur II. Illa scientia, quæ est circa Entia simpliciter, est scientia simpliciter. Ergò scientia, quæ est de Ente, secundum quid, est scientia secundùm quid. Sed Logica est scientia circa Ens secundùm quid, hoc est circa conceptus nostros, Ergò est scientia secundùm quid.

Respondetur. Ratio scientiæ non se accommodat debilitati & infirmitati Entis: hinç de re materiali, potest esse scientia immaterialis; quòd si non accommodat sese debilitati entis scientia, benefieri potest, ut de Ente secundùm quid, sit scientia simpliciter, si versetur circa illud, modo requisito, ad rationem scientiæ simpliciter, hoc est, modo demonstrativè procedat.

Objicitur III. De Essentia Scientiæ est: Certitudo objectiva, quæ est in ipso objecto inclusa, & Certitudo formalis, hoc est Certitudo, qua sciat cognoscens, se scire. Logica nullam talem habet certitudinem. Ergò non est scientia. Minor probatur. Logicæ objectum habet principium in nobis. Ergò non habet certitudinem objectivam intrinsecam, non habet item certitudinem formalem, quia hæc est ex conformitate ad præcepta Logica, quæ sunt merum placitum hominum.

Respondetur I. Negando Minorem. Nego item, quòd objectum Logicæ cum sit universale, habeat principium in nobis. Nego item regulas Logicas esse placitum humanum, cum dixerim nec Deum illas mutare posse, nec potuisse aliter invenire Doctores.

Respondetur. II. Distinquendo. Objectum Logicæ habet principium in nobis tam quoad elici, quam quoad suam essentiam. Nego Majorem. Habet principium in nobis, quoad elici tantum. Concedo Majorem, distinctaque Minori, Nego Consequentiam. Explico distinctionem, & dico aliqua habere principium in nobis, tam quoad suum elici, hoc est produci, & à parte rei poni, quam quoad suam essentiam, & ita v. g. essentia calcei qua calceus est, habet principium in nobis, placitoque & inventis nostris, aliqua verò nonnisi quoad suum elici dependent à nobis, & ita pendent operationes intellectus, neque hoc enim pendet à nobis quod Syllogismus non possit, constare quatuor terminis, quod rectè concludat in Barbara &c.

Objicitur IV. Quod non ex se sed ex nobis principium habet, illud non est simpliciter necessarium. Logicæ res seu objectum, non habent principium ex se, sed ex nobis. Ergò non sunt necessarium simpliciter. Minor probatur. Res Logicæ sunt figmenta intellectus nostri cum iidem termini, quantumvis nihil illis accedat, possint nunc esse Syllogismus, nunc Propositio, nunc simpliciter terminus.

Respondetur I. Negando Minorem & ejus probationem, dicoque quod iidem termini non possint esse Syllogismus, nisi accedat judiciũ, quo judicetur prędicatum conclusionis inesse vel non inesse subjecto, ad propositionem item requiritur affirmatio vel negatio, præter ipsos terminos.

Respondetur II. Distinguendo sicut supra. Quod non ex se sed ex nobis habet principium tam quoad elici, quàm quoad essentiam, illud non habet principium ex se. Concedo Majorem, si habeat principium tantum quoad elici non habet ex se principium. Nego Minorem.

Instabis I. Non habere majorem necessitatem objectum Logicæ quàm habeat objectum Grammaticæ, quia tam ex lumine naturali petitur adjectivum debere cum substantivo concordare in Genere, quàm lumine naturali constat definitionem debere esse clariorem definito.

Re-

Respondetur. Negando Antecedens certè enim sicut ex placito verba significant res, ita etiam ex placito habent istam concordiam, æquè enim benè exprimi possent Conceptus: si diceremus & conveniremus in hoc quod templum sit firmus, non possumus autem convenire sine errore, ut Syllogismus constans quatuor terminis, benè concludat.

Respondetur. II. Transito Antecedente nego consequentiam, deficit enim Grammatica à ratione scientiæ, quia non habet demonstrationes.

Instabis II. Logicæ objectum vel esset necessarium necessitate complexa, hoc est quoad connexionem prædicati cum subjecto, vel haberet necessitatem incomplexam, hoc est quod habeat causam necessariam, & non possit aliter se habere. Neutrum fundat in Logica rationem scientiæ. Ergò &c. Minor probatur. Si necessitas complexa fundaret necessitatem scientiæ, fundaret etiam in artibus, certè enim lateres vel lapides, sunt quid necessarium ad faciendam domum, si ergò necessitas hæc complexa, non fundat rationem scientiæ in artibus, nec fundabit in Logica. Non habet item objectum Logicæ necessitatem incomplexam, hæc enim ostendi non potest.

Respondetur. Dicendo utramque haberi necessitatem à Logica, sed in artibus necessitatem complexam, non fundare rationem scientiæ, quia artes qua tales, non procedunt demonstrativè, habet item objectum Logicæ necessitatem incomplexam, quia est quid universale, immutabile &c.

Instabis III. Syllogismus qui est objectum Logicæ, est Oratio, Propositio item est Oratio, hæc habent principium in nobis. Ergò & Logicæ objectum.

Respondi supra, Syllogismus si sumatur secundùm rationes communes non habet principium in nobis, item quod habeat principium in nobis, quoad elici tantum.

Objicitur V. In Logica ex modo operandi Logico, nihil est simpliciter necessarium. Ergò Logica non est scientia. Antecedens probatur. Si quid esset simpliciter & scientificè necessarium, vel maximè esset necessaria forma syllogistica. Hæc non est necessaria ut probo: Datur Syllogismus probabilis, qui non est necessarius etiamsi habeat formam. Ergò forma in Syllogismo, non est necessaria.

Respondetur. Negando Antecedens. Probationem ejus distinguo. Datur Syllogismus probabilis ratione materiæ & causæ conclusionis in præmissis expressæ. Concedo Majorem. Datur Syllogismus probabilis ratione formæ. Nego Majorem. Explico. In Syllogismo probabili duo sunt, Materia & Forma. Materia ejus dico quòd non sit necessaria, formam tamen syllogisticam dico esse necessariam, æquè enim respectu demonstrationis habet se forma syllogistica, ac respectu probabilis Syllogismi, nam in utraque innititur illi principio infallibili. Quæ sunt eadem uni tertio &c. It. Dici de omni &c. nec est novum Syllogismum ratione materiæ esse probabilem, necessarium autem ratione formæ, nam Syllogismos format Aristoteles etiam in Materia erronea.

Objicitur VI. Nullus discursus Logicæ, qua talis, est certus & evidens. Ergò Logica non est scientia. Antecedens probatur. Si esset aliquis discursus Logicus, qua talis certus & evidens, maximè esset certus & evidens factus in prima figura. Sed etiam in hac figura contingit error, unde erroneus est iste Syllogismus. Omne quod movetur currit, cadaver cum effertur movetur. Ergò cadaver currit.

Respondetur. In prima figura posse contingere errores ratione materiæ, vel ob non benè ponderatam vim præmissarum. Concedo Majorem. In prima figura possunt contingere errores formæ & servatis regulis. Nego Majorem. Nec obest ut aliquid sit vera scientia, quantumvis ratione non benè ponderatarum præmissarum possit contingere error, est enim hoc evidens principium. Omne totum est majus sua parte & tamen si non rectè intelligatur, potest quis induci in errorem, quod cauda gliris sit totum, est enim major reliquis partibus.

Objicitur VII. Si Logica esset scientia, etiam artes essent scientiæ. Hoc falsum est. Ergò. Sequela probatur. Etiam artifices habent aliqua universalia principia v.g. in sutoria principium hoc: crassiora non ita citò possunt deteri. Ergo pro inferiori parte calceorum, ponendum crassius corium.

Respondetur. Negando Sequelam asseroque ad artifices, qua tales, non pertinere universalia principia, sed solum modum operandi præscribere; hinc & pueris ut inquit Arriaga dum discunt sutoriam, non dicitur ideò corio utaris pro solea, quia fortius est, sed præcisè ostenso corio, dicitur, hoc utaris pro solea, hoc pro superiori parte.

Objicitur VIII. Si Logica esset scientia, vel esset scientia, quà docens, & hoc non, quia multi, sunt habitus doctivi, qui non sunt scientiæ, vel quà utens, & hoc non, quia quà utens, dicit tantùm respectum ad dirigibile non tamen ad scibile, cum tamen scientia, dicat respectum ad scibile. Non item Logica est scientia, quà speculativa, quia absolutè non est speculativa, & multa sunt speculativa, v. g. error, quæ non sunt scientia. Non item Logica est scientia quà practica, quia quà practica dicit nonnisi operis effectionem, multa item sunt practica, quæ non sunt scientia. Ergò Logica qua practica non est scientia. Ergò absolutè non est scientia.

Respondetur. Neutro ex his modo Logicam esse scientiam, sed est scientia, quâ est

no-

notitia certa & evidens, cui connectitur, quod in hac notitia non sistat, sed eam referat ad objecti productionem.

INSTABIS cum Mastrio quæst. Proœmi. n. 42. Logica utens propriè loquendo est habitus, quo instructi facilè agnoscimus definitiones, enunciationes &c. juxta præcepta docentis Logicæ, cum ergò circa singularia versetur, & res à nobis operabiles, non erit scientia sed ars.

RESPONDETUR. Sicut dum habet Logica pro objecto tres operationes, hoc non obstante, considerat illas per modum unius objecti, ad quod cætera revocantur, ita & utens Logica dirigit singulares operationes, prout habent rationem unius in hoc genere objecti, adeoque adhuc erit scientia.

OBJICITUR IX. Objectum Logicæ potest benè vel malè fieri. Ergò non habet ex se determinata prædicata, de indeterminatis autem non datur scientia.

RESPONDETUR. Objectum Logicæ seu operationes intellectus, antecedenter antequam sint objectum, posse benè vel malè fieri, prout tamen jam fiunt secundùm regulas Logicæ non nisi benè fieri, acquiruntque jam tum prædicata determinata.

INSTABIS Cognitiones scientificæ habent objectum æternæ veritatis, hoc autem, quod in tempore fit, qualiter fiunt operationes intellectûs, quomodo est objectum æternæ veritatis.

RESPONDETUR. Quando dicitur objectum scientiarum, esse veritatis æternæ non significatur, quòd tale objectum debeat esse existens ab æterno; sed tantùm significatur, quòd habeant objectum scientiæ sive illud sit contingens sive necessarium quoad existentiam, tale nihilominus, quod sit necessarium, quoad essentialia sua prædicata; ita ut in æternitate, nullum sit instans, in quo de illo, essentialia illius prædicata non verificentur, ex eoque sint æternæ veritatis. Jam autem & Logica, habet de objecto suo propositiones æternæ veritatis, nam æternaliter est verum Syllogismum constare tribus terminis, definitionem esse Orationem constantem genere & differentiâ.

DIFFICULTAS III.

An Logica sit Scientia Practica an Speculativa.

TRes sunt hac in re sententiæ. *I.* Dicit Logicam esse speculativam, ita Scotus, Durand. & alii. *II.* Sententia dicit Logicam esse practicam & est S. Th. Opusc 10. in Boet. Fons. Molina, Arriaga. *III.* Sententia dicit Logicam esse partim practicam, partim speculativam ita Suar. disp. 44. sec. 58. num. 54. Vasq. Rubio & alii.

DICENDUM EST. *Logicam esse practicam Scientiam.*

PROBATUR I. Si Logica non esset scienti practica, nulla scientia esset practica, sed est ali qua scientia practica, nam ex una parte nihi vetat ut scientia sit practica, ex altera, quodcunq signum practicæ scientiæ inveniri posset, hoc o stendet de facto Logica esse talem. Major pro batur, quia quæcunque ratio probaret Logican non esse scientiam practicam, probaret etian quamcunq; aliam scientiam non esse practicam

PROBATUR II. ex Arriaga. Logica deserui ad omnia sua objecta efficienda. Ergò est pra ctica. Antecedens probatur, quia omne obje ctum Logicæ aut est Terminus aut propositi aut argumentatio, & tamen hæc omnia fiunt e directione Logicæ.

PROBATUR III. Habitus qui versatur sci entificè circa opus operabile & modo operabil est scientia practica, hoc enim definitivè intel ligitur nomine scientiæ practicæ. Sed Logic est talis, quod enim versetur scientificè proba tum supra. Quod versetur circa operabile mo do operabili. Probatur. Quia ad tale versar duo requiruntur. *I.* Efficiendo rem ipsam & si facit v. g. scriptor, dum manum pueri characte res formantis ducit. *II.* Præscribendo regula faciendi, ut cum Magister dicit, si hoc vel illu feceris erit bona constructio. Utrumque horum competit Logicæ. Ergò Logica versatur circ operabile modo operabili.

OBJICITUR I. Illa scientia cujus finis es veritas ad nullum opus relata, non est practica Sed Logicæ finis est talis, quia idem finis est in strumenti & principalis agentis. Sed Logica es instrumentum scientiarum speculativarum, quarum finis veritas ad nullum opus relata. Ergò & Logicæ idem erit finis.

RESPONDETUR. Habitum, qui nonnisi es instrumentum scientiarum speculativarum, estque natus esse non nisi subordinatus per se speculativus, & ipse debet esse speculativus. Logica autem est nonnisi permissivè instrumentum, nec per se subordinatur, quia impossibilibus aliis scientiis benè stare posset Logica.

OBJICITUR II. Habitus sistens in cognitione, est habitus sistens in vero ut verum est. Sed Logica est habitus sistens in cognitione. Ergò.

RESPONDETUR. Quod habitus sistens in cognitione, sed directiva operis, non sit sistens in vero ut verum est. Talis autem Logica.

OBJICITUR III. Potest solius veritatis gratia inquiri de Syllogismo quare ita rectè concludat, quæ inquisitio est speculativa, & tamen spectat nonnisi ad Logicam.

RESPONDETUR. Hoc argumento multum probari, quia probatur nullam scientiam esse practicam. Directè autem dici potest, quod in quantùm hoc faceret. Logica, inveniretur illic æquivalenter ratio non sistendi in objecto, veritatis gratia, licèt à Metaphysico fieret id, veritatis nonnisi gratia.

OBJI-

Objicitur IV. Si Logica esset practica respiceret operabile, operabile respicere non potest, quia respiceret singulare, singulare autem respicere non potest, respicit enim rationem communem & universalem.

Respondetur. Quod Logica non respiciat singulare quoad præceptionem, licèt respiciat singulare, quoad executionem, hocque est operabile. Deinde dici posset quod Logica, qua scientia, respiciat rationem communem, & per hoc salvatur ex sensu communi ratio scientiæ, sed non respicit, qua practica, quia qua practica, respicit singulare, sed etiam qua practica non importat formalitatem scientiæ.

Objicitur V. Logica in Angelo non est practica. Ergò nec in homine est practica.

Respondetur. Etiam in Angelo Logicam, in quantùm illa utitur in directione suarum operationum, præcipuè circa objecta, quæ intuitivè non videt, esse etiam practicam. Cæterum in quantùm Angelus noscit Logicam nostratem, nonnisi sic sumpta in illo notitia Logicæ, non est practica, quamvis in nobis sit Logica practica. Ratio, quia objecto cognito non debet se accommodare cognitio nec sequi conditionem illius, sed tantum illam repræsentare; & ita de objecto materiali potest esse cognitio immaterialis & circa stupiditatem alicujus, potest ingeniosissima Angeli versari cognitio. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia hoc ipsû esset extra sphæram cognitionis, cum ejus sphæra sit repræsentare objectum, quale sit: non autem æquare suæ entitatis conditione conditionem entis seu objecti circa quod versatur. Quia verò in Angelo Logica, quam ille cognoscit nobis inesse, & ejus regulæ, habent se per modum objecti cogniti, quantumvis illæ sint practicæ, non erit necesse, ut cognitio Angeli circa illas sit practica. Logica verò in homine non se habet pręcisè per modum objecti cogniti, sed quando modo Logico procedit, procedit per modum dirigentis, regulantis, præcipientis, adeoque per modum practici.

DIFFICULTAS IV.

An Logica sit purè Practica.

Dicendum Est. *Logicam esse purè practicam.*

Probatur. I. Quia ut patebit solutione objectionum, nulli actus speculativi in Logica ostendi possunt.

Probatur II. Quia si Logica esset scientia aliquo modo speculativa, sequeretur absurdum, quod etiam artes mechanicæ sint ex parte, scientiæ speculativæ, ut videre erit retorquendo argumenta oppositorum.

Probatur III. Quia ex una parte nihil repugnat dari aliquam scientiam purè practicam, repugnantiaque quæ id ostenderet, potiùs probaret nullam scientiam posse esse practicam, ex altera parte quidquid pro nota purè scientiæ practicæ adferri potest, illa serviet pro Logica.

Objicitur I. Actus qui non versantur circa objectum operabile, non sunt practici. Sed dantur aliqui actus Logici qui non versantur circa objectum operabile Ergò illi non sunt practici. Ergò speculativi. Minor probatur. Actus, qui versantur circa objectum jam factum, non versantur circa objectum operabile, sed dantur actus, qui versantur circa objectum jam factum Ergò &c.

Respondetur. I. Retorquendo argumentum de calceo jam facto quem considerat sutor, quæ consideratio in sutore per objicientem esset speculativa.

Respondetur II. Negando minorem. Probationis ejus distinguitur Major. Actus qui versantur circa objectum jam factum, non dirigendo hanc cognitionem ulterius ad alius objecti effectionem, non versatur circa operabile. Concedo Majorem. Dirigendo hanc cognitionem ad alius objecti effectionem. Nego Majorem, distinctaque Minori. Nego consequentiam.

Responderi Potest Aliter ad imaginationem Arriaga hic disp. 3. sec. 3. num. 25. distinguendo Majorem. Sed dantur aliqui actus Logicæ, qua Logica est, qui versantur circa jam factum objectum. Nego Minorem; sed dantur aliqui actus Logicæ prout illa est conjuncta cuidam experimentali scientiæ, qui versentur circa jam factum objectum. Concedo Minorem, Distinctoq; consequenti, Nego consequentiam.

Explico Distinctionem. Interdum pro se sola accipitur Logica, interdum prout conjungitur scientiæ experimentali, quę noscit, rem jam existentem, quà existens est. Logica ergò quà Logica est, nego quòd cognoscat jam factum; sed prout experimentali scientiæ jungitur Logica, dico quod ex accidenti & ratione alterius cognoscat jam factum. Res ut clarior fiat accipiamus sub exemplum definitionem bonam, quæ prout jam facta est cognoscatur, & exprimamus hanc cognitionem his verbis: *Hæc definitio est bona*, intercedet hic talis discursus: Definitio quæ explicat rei naturam est bona, & hæc cognitio est Logica. Sed hæc definitio explicat rei naturam, hæcque cognitio non est Logica, sed est scientiæ experimentalis inferturque conclusio. Ergò hæc definitio est bona. Porrò hanc Minorem non esse Logicam, ita probo: Similis est hæc Minor, Minori hujus Syllogismi. Fundamenta supra petram sunt fundamenta solida, quæ cognitio est architectonica. Sed hæc fundamenta sunt supra lapidem, & hæc Minor ad visum pertinet, qui nihil scit de architectonica. Ergò hæc fundamenta sunt bona. Quod si hæc Minor, ut videre est, non est architectonica. Ergò neque illa Logica.

Instabis I. Illa objecta jam facta ex motivo Logico considerantur. Ergò considerantur à Logica, quà Logica est.

Re-

Respondetur. Negando Antecedens, ſicut enim ex motivo architectonico non conſideratur fundamentum ſupra petram poſitum, ita nec ex motivo Logicæ, conſiderabitur objectum, jam factum.

Instabis II. Fieri poteſt ut conſideratio v. g. definitionis jam factæ, nullo modo ordinetur ad ſimilis definitionis effectionem. Ergò cognitio illa verè erit ſpeculativa.

Respondeo I. Invertendo argumentum de calceo jam jacto, de quo jam ſpeculatio per ſe poterit eſſe in ſutore.

Respondetur II. Fieri poteſt ut conſideratio definitionis jam factæ non ordinetur formaliter ad alius objecti effectionem. Concedo Antecedens. Fieri poteſt, ut non ordinetur vel formaliter vel æquivalenter & virtualiter. Nego Antecedens & conſequentiam. Dicoque dupliciter poſſe ordinari cognitionem objecti jam facti ad effectionem ſimilis. Primò formaliter hoc eſt per modum imperii, dicendo ſi volueris facere definitionem, fac talem qualem factam vides. *II.* Poteſt ordinari ad opus cognitio definitionis factæ æquivalenter & virtualiter; quia ſcilicet illa cognitio objecti jam facti eſt talis, vi cujus & virtute, moveri poteſt cognoſcens, ad imperium illud formale imperans effectionem ſimilis operis.

Quod ſi quæras quid repugnet dicere ſutoriam eſſe ſpeculativam in re. Reſpondeo repugnare, dici ſutoriam eſſe ſpeculativam, quia quicunque illius actus, eſt aut formalis aut virtualis aut æquivalens directio operis, & ſi quæ illis intercedit ſpeculatio, illa non ſpectat ad ſutoriam, ſed ad Phyſicam naturalem aut alium aliquem habitum.

Instabis III. Si cognitio illa de objecto jam facto, eſt æquivalenter practica, dicam omnem cognitionem eſſe practicam quod eſt abſurdum.

Respondeo. Negando fore omnes actus practicos, quantumvis æquivalenter ſit practicus actus Logicæ definitionem jam factam conſiderantis, quia multi actus ſunt, qui nullo modo poſſunt eſſe practici, ut quod DEUS ſit DEUS, quod album ſit album. Tradidi ſupra, ubi explicui rationem practici regulam univerſalem dignoſcendi, qui actus eſſentialiter ſit practicus, quòd hoc ſit internoſcendum ex eo; an circumſcripta omni ſpeculatione, & retenta ſola ratione practici habeat adhuc ſcientia finem per ſe intentum in verſando circa illud objectum. Conſulantur dicta ſuperius, ubi de ratione communi practici & ſpeculativi agebamus.

Objicitur II. Actus qui verſantur circa proprietates neceſſariò ex ſubjecto dimanantes, non ſunt circa objectum operabile, ſed dantur actus Logici, qui verſantur circa proprietates neceſſariò ex ſubjecto dimanantes. Ergò dantur actus, qui non ſunt circa operabile. Ergò ſunt ſpeculativi. Major probatur. Illud, quod neceſſariò eſt, non eſt objectum operabile. Ergò actus, qui verſantur circa proprietates neceſſariò ex ſubjecto dimanantes, non ſunt circa operabile. Minor probatur. Actus Logici, qui demonſtrant definitionem clariorem eſſe definito; Item, quòd ſcientiam generet demonſtratio, ſunt actus circa proprietates neceſſariò fluentes. Ergò &c.

Respondetur diſtinguendo Majorem: Actus, qui verſantur circa paſſiones neceſſariò dimanantes non ordinando hanc cognitionem ad ſimilis objecti, ex quo ſimiles fluant paſſiones effectionem, illi actus non verſantur circa operabile. Concedo Majorem. Si ordinetur hæc cognitio ad ſimilis objecti effectionem, ex quo fluant ſimiles paſſiones. Nego Majorem, Diſtinctaque minori nego conſequentiam. Vel ſecundò diſtinguo Minorem: Dantur actus Logici quà Logici, circa paſſiones neceſſariò dimanantes. Nego Minorem. Dantur actus Logici prout conjuncti ſcientiæ experimentali. Concedo Minorem, Diſtinctoque conſequenti, Nego conſequentiam.

Objicitur III. Actus, qui appellantur æquivalenter practici, vel ſunt ita æquivalenter practici, ut ſint formaliter practici, vel tantum ut ſint virtualiter practici, ſi actus illi Logici æquivalenter practici, ſunt formaliter practici. Ergò & principium hoc Phyſicum: Ignis approximatus calefacit, utpote æquivalens huic Si vis calefieri aliquid, approxima igni, erit itaquam hoc principium formaliter practicum. Si autem actus ille Logicæ æquivalenter practicus, eſt virtualiter practicus. Ergò eſt formaliter ſpeculativus, nam quod non eſt formaliter practicum, eſt formaliter ſpeculativum.

Respondeo. Illos actus æquivalenter practicos, non eſſe formaliter practicos, ſed virtualiter, non ſequitur tamen eſſe illos formaliter ſpeculativos, Ratio eſt, quia ex Termino negativo (excepto infinitante) non poteſt inferri terminus poſitivus, & ita v. g. quia de aliquo dicitur non eſt album, non rectè infertur eſſe illud nigrum, hinc dicitur viride non eſſe album & tamen rectè non infertur. Ergò eſt nigrum. Cum ergò de virtualiter practico dicitur, tanquam terminus negativus, quòd non ſit formaliter practicum, non rectè infertur: eſſe formaliter ſpeculativum. Ad illum actum quod attinet: ignis approximatus urit, dico hunc actum in Phyſica eſſe ſpeculativum, ille enim non attendit effectionem operum, quantumvis in aliquo alio habitu ſubordinato, poſſit hoc eſſe Principium practicum.

Quæres. *An domus v. g. quæ eſt objectum demonſtrationis architectonicæ, exigat pro ſua parte dirigi à demonſtratione*, ita, ſicut demonſtratio architectonica de domo, exigit eſſe directiva architecti.

Re

Respondeo. Domum scientificè ædificabilem, exigere scientificè ædificari, & dirigi ab illa vel simili demonstratione, quantumvis domus, simpliciter non exigat fieri, & dirigi in sui positione, aliqua demonstratione; neque enim implicat ut fiat domus à fabro, non scientificè operante. Addo posse plura exigere demonstrationem de domo facienda, quàm exigat ipsa domus, hinc demonstratio exigit esse spiritualis, non verò domus, Syllogismus item non exigit fieri à Logica artificiali, cum possit fieri ab ipso intellectu, licèt ægre & cum difficultate, & tamen Logica artificialis, de Syllogismo, necessario & essentialiter respicit Syllogismum.

Cæterum quando nego Logicam esse speculativam, non ago hic de Logica, prout à Professoribus traditur, nam ita accepta habet multas materias metaphysicas, adeoq; speculativas, sed ago de Logica, in quantùm agit de terminis, propositionibus, argumentatione &c.

DIFFICULTAS V.

An Logica sit ars, an facultas.

Suppono I. Aristotelem 6. Metaph. cap. 4. Artem ita definivisse. *Est habitus cum recta ratione effectivus, circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit non in eo quod efficitur.*

Suppono II. *Quid sit actio quid factio*, & dico inprimis has duas voculas condistinctas esse ab Aristotele 9. Metaph. ut eum citat Suarez. disp. 44. Sec. 13. num. 28. *I.* Per actionem significatur actus moraliter dirigibilis, per factionem verò significatur actus artificiosè dirigibilis. Hunc sensum Aristoteles innuit 6. Metaph. cap. 1. ubi dicit: *Idem esse agibile & eligibile. II.* Per actionem sumit Aristoteles, actus immanentes, per factionem autem actus transeuntes, sumitur hæc acceptio ex 9. Metaph. cap. 9. *III.* Per actionem significatur actio quæ non relinquit post se opus. Factio autem significat actionem quæ relinquit post se opus externum, ita innuit Aristoteles lib. 1. Magnorum Moralium cap. ultimo.

Suppono III. Aristotelem divisisse artes in serviles seu Mechanicas, qualis est sutoria, sartoria &c. & in liberales qualis Rethorica, Poetica &c. & in medias qualis architectonica, militaris, nautica &c. His suppositis.

Dicendum Est I. Logicam prout dirigit operationes sine demonstratione esse propriè artem. Ita Suarez initio disp. 36. Vasquez. Rubio contra Vallium.

Probatur I. Ratione fundata in divisione habituum facta ab Aristotele. Logica prout dirigit operationes sine demonstratione neque est prudentia, cum non dirigat actus prout sunt moraliter honesti, neque est scientia practica, cum supponatur procedere non demonstrativè. Neque est habitus principiorum, cum attendat etiam ad Conclusiones neque est tunc cum dirigit scientia speculativa, cum directio sit Praxis. Ergò est Ars.

Respondebis. Sufficit quod revocetur ad scientiam, sed

Contra Est. Non potest revocari ad scientiam, quod nullo modo est scientia, sed quod demonstrativè non procedit ut hic supponitur Logica non procedere demonstrativè. Ergò non potest revocari ad scientiam. Per hoc tamen non nego diverso respectu, prout scilicet demonstrativè procedit Logica, illam esse scientiam.

Probatur II. Habitus cum recta ratione factivus, est Ars. Sed Logica est habitus cum recta ratione factivus. Ergò est Ars. Major est Aristotelis. Minor probatur. Habitus qui habet pro objecto actiones artificiosè dirigibiles, est habitus factivus. Sed Logica habet pro Objecto operationes artificiosè dirigibiles. Ergò &c. Minor inferius probabitur. Major autem probatur authoritate Aristotelis, qui 6. Metaph. cap. 1. factionem appellat artificiosam directionem.

Probatur III. Omne practicum est aut factivum aut activum. Ergò & Logica aut est factiva aut activa. Sed non est activa, non enim est circa voluntatis actus. Ergò est factiva. Omne factivum est ars. Ergò & Logica est ars. Confirmatur. Ob quamcunque rationem habitus versans circa materiam externam est Ars, ob eandem benè potest dici esse Ars etiam habitus, quia habet pro materia operationes immanentes, circa quas non demonstrativè versatur.

Objicitur I. Ars est circa factibilia quæ relinquunt post se opus. Logica non est circa factibilia, quæ relinquunt post se opus. Ergò Logica non est Ars.

Respondetur. Negango Majorem, non enim hoc exigebat Aristoteles, ut vidimus supposito primo.

Objicitur II. Si Logica esset Ars non esset scientia. Sed est scientia. Ergò non est Ars.

Respondetur. Diverso respectu habitum practicum, posse esse scientiam, & posse esse artem, erit scientia in quantùm demonstrativè procedit; erit Ars quatenus inducit formam quandam artificiatam per sua dictamina & regulas, quando verò negat Aristoteles, Artes esse scientias, negat hoc de artibus vel mechanicis, vel de artibus reduplicativè acceptis.

Objicitur III. Si Logica esset Ars, & simul scientia. Ergo omnis Ars potest esse scientia.

Respondeo. Nullam esse consequentiam, quia est à particulari ad universalem, & sicut mala est hæc consequentia. Petrus sedet. Ergo omnis homo sedet. Mala item ista. Metaphysica est sapientia. Ergo & omnes alii habitus. Ita &c

& iſta Conſequentia eſt nulla, Logica, ita eſt Ars, ut ſimul ſit ſcientia. Ergò & omnis Ars, poteſt eſſe ſcientia. Porrò non convenit (ut dixi ſupra) aliis artibus procedere modo ſcientifico, & demonſtrativè, quod quia competit Logicæ, hinc Logica ita eſt Ars, ut ſimul ſit ſcientia.

Instabis. Bona eſt hæc conſequentia. Petrus eſt homo rationalis. Ergò & omnis homo eſt rationalis. Ergò etiam bona eſt hæc conſequentia. Logica, quæ eſt Ars, poteſt eſſe ſcientia. Ergò & reliquæ poſſunt eſſe ſcientiæ.

Respondetur. Negando conſequentiam, & dico bonam eſſe conſequentiam à particulari ad univerſale, quando prædicatum convenit ſubjecto reduplicativè accepto v.g. Bucephalus qua Bucephalus, eſt hinnibilis. Ergò & omnis equus eſt hinnibilis. Mala autem hæc conſequentia. Pegaſus currit Ergò omnis equus currit, quia currere non competit ſubjecto reduplicativè accepto. Cum ergò Logicæ, qua Ars eſt, non competat hoc prædicatum: Scientia, ideò quantumvis illa ſit ſcientia, malè infertur alias artes eſſe ſcientias.

Objicitur IV. Si Logica eſt Ars. Ergò & Phyſica & Metaphyſica eſt Ars. Sequela probatur. Ideo Logica eſt Ars, quia efficit operationes rectas. Sed etiam Phyſica & Metaphyſica efficit operationes rectas. Ergo &c.

Respondetur. Negando Sequelam. Logica enim non ideo eſt Ars, quia operationes rectas efficit elicitivè, ſed quia efficit operationes rectas directivè & regulativè, quod nulli competit, præter Logicam.

Instabis. Ethica non eſt Ars. Ergo neque Logica.

Respondetur. Negari poſſe quod in re, Ethica non ſit Ars, inducit enim formam quandam bonitatis, in voluntatis actus, per ſua dictamina.

Objicitur V. Si Logica eſſet Ars, deberet habere pro objecto ea quæ eſſe, & non eſſe poſſunt, & quorum principium in nobis eſt. Sed Logica non habet objectum tale, verſatur enim circa univerſale, cujus principium non habetur in nobis.

Respondetur. Logicam qua ſcientia eſt, verſari circa univerſale, ſecus qua Ars.

Dicendum Est II. *Dari ſuppoſitiones in quibus Logica non poteſt appellari facultas.*

Probatur. Concluſio, quia ſi per facultatem, intelligas potentiam naturalem dantem ſimpliciter poſſe, hoc ſenſu Logica artificialis, non eſt facultas. Ratio, quia Logica artificialis eſt ſolum facilitans, & ſolum præſupponens, non dans poſſe, ſi per facultatem, intelligas diſpoſitionem indifferentem, ad bonum & malum, verum & falſum, hoc ſenſu Logica, non eſt facultas. Ratio, quia Logica eſt virtus intellectus, ſi virtus intellectus, debet eſſe diſpoſitio perfecti ad optimum; ſi per facultatem, intelligas habitum probabiliter non niſi circa utramque partem diſcurſivum, hoc ſenſu Logica non eſt facultas; Ratio, quia artificium formæ non eſt probabile, ſed demonſtrativum & neceſſario concludens poſito aſſenſu præmiſſarum.

Dicendum Est III. *Poſſe ſuo modo Logicam appellari facultatem.*

Probatur. Quia nomine facultatis venit etiam facilitatio potentiæ ad actum perfectum, ut videre eſt in facultate Oratoria, Poetica &c. Jam autem facilitat Logica potentiam in definiendo, dividendo, &c.

QVÆSTIO II.

De Differentia Logicæ.

Differentia Logicæ petenda ex objecto, hoc autem aliud eſt Materiale, aliud Formale.

DIFFICULTAS I.

De Objecto materiali Logicæ.

Materia Phyſica habet rationem prioris reſpectu formarum materialium, quæ educuntur è potentia Materiæ, habet etiam rationem prioris reſpectu animæ rationalis, quia quamvis anima rationalis creetur, creatur tamen ad exigentiam diſpoſitionum in Materia receptarum, ratione quarum exigentiarum Materia etiam reſpectu animæ rationalis, habet rationem prioris. Ex hac proportione objectum materiale, præ formali, habet rationem prioris. Hinc etiam de objecto materiali, præcedet tractatio, tractationem de objecto formali.

Punctum Difficultatis I.

An Operationibus Intellectus competat eſſe materiale Objectum Logicæ.

Dicendum Est. *Operationes intellectus eſſe objectum Logicæ*, ita Schola Thomiſtica & Nominales cum illis Suar. diſp. 19. Metaphyſica.

Probatur I. Concluſio autoritate Ariſtotelis, qui Logicæ ſuæ partialis quam elaboravit objectum, ponit operationem intellectus, hoc eſt argumentationem, totusque eſt de reliquo in præſcribendis regulis definitionis, diviſionis, adeoq; dirigendis operationibus intellectus. &c. Idem ſentit D. Th. 1. poſter. lect. 1. *Sicut ex hoc quod Ratio de actu manus ratiocinatur, adinventa eſt ars ædificatoria vel fabrilis, per quam homo ordinatè & faciliter hujus actus exercere poteſt. Eadem ratione Ars quædam neceſſaria eſt, quæ ſit directiva ipſius actus rationis, per quam ſcilicet homo in ipſo actu rationis ordinatè & faciliter & ſine errore procedat, & hæc eſt Ars Logica, id eſt rationalis ſcientia, quæ non ſolum rationalis eſt, ex hoc quod*

est secundùm rationem (quod est omnibus artibus commune) *sed etiam ex hoc, quod est circa ipsum actum rationis, sicut circa propriam materiam.*

Probatur II. In quod primò & per se inducitur ratio formalis principaliter & per se intenta à Logica, illud est objectum materiale Logicæ, hoc enim venit nomine materialis, sed in operatione intellectus primò & per se inducitur ratio formalis, principaliter intenta à Logica, hoc est rectitudo operationum, de quo infra. Ergò

Probatur III. Si Objectum materiale Logicæ non sunt operationes, vel fiunt omnes bonæ, & sic impossibile erit ponere Syllogismum non in forma, vel omnes malæ, & sic non erit possibile ponere argumentum in forma, vel fiunt interdum bonæ, interdum malæ. Ergò sequitur illas esse objectum materiale. Quod ipsum probatur. Operationes quæ se habent per modum materiæ physicæ, sunt objectum alicujus scientiæ, quæ autem possunt habere nunc hanc formam bonæ operationis, nunc hanc formam malæ, habent se per modum materiæ physicæ. Ergò erunt objectum alicujus scientiæ, non alius autem, quàm Logicæ. Cujus enim?

Respondebis I. Operationes considerari ab Animastica.

Contra Est. Tum quia concedo illas considerari ab Animastica, secundùm quod sunt motus animæ, sed non qua rectas vel non rectas. Tum quia Animastica est scientia speculativa, hic autem agitur de considerativo practico. Tum quia ex eo, quòd considerentur ab Animastica, non rectè infertur eas non considerari à Logica, cum materiale objectum, ad plures scientias referatur.

Respondebis II. Intellectus non est capax erroris positivi, sed solum negativi, quia tunc solum censetur intellectus positivè errare circa objectum, quando aliter illud concipit, quàm illud sibi sit unitum. Errare autem negativè dicitur, quando intellectus non omninò pertingit ad medullam rei.

Contra Est. Quidquid sit an positivè errare possimus, cur ad hunc errorem negativum tollendum, non objicientur Operationes, ipsi Logicæ, tanquam abolitivæ illius erroris.

Respondebis III. Posito errore intellectus sufficit quod intellectus dirigat seipsum. Consequenter huic directioni tanquam materiale, non erit necesse objici operationes intellectus.

Contra. Concedo sufficere intellectum ad posse simpliciter se dirigere, sed nego, quòd sufficiat ad facile posse; & sicut sufficit intellectus ad simpliciter posse demonstrationum Metaphysicarum, & tamen ad facile posse earundem requiritur scientia Metaphysica, ita requiretur Logica ad facile posse dirigere Operationes.

Objicitur I. Operationes Logicæ non sunt objectum Logicæ. Sed operationes intellectus sunt operationes Logicæ. Ergò non sunt objectum Logicæ. Major probatur. Illud quod non potest esse specificativum Logicæ, non est objectum Logicæ. Objectum enim specificativum debet esse. Sed operationes Logicæ non sunt specificativum Logicæ. Ergò non possunt esse objectum Logicæ. Minor immediata probatur. Quod est specificativum Logicæ debet esse, prius Logica, nam specificativum, est per modum causæ formalis, causa autem est prior suo effectu cum tamen operationes Logicæ non sint prius Logica, utpote effectus & productum à Logica. Quod autem operationes intellectus sint operationes Logicæ exinde probatur. Quia simplex Apprehensio, Compositio & Divisio, Illatio item, sunt operationes intellectûs, & tamen eædem sunt Operationes Logicæ.

Respondetur. Argumentum non petere conclusionem directè, cum procedat de specificativo scientiæ, quod non competit per se loquendo & ordinariè materiali objecto. Ipse etiam medius terminus non concludit, quia licet operationes Logicæ elicitivè & in genere efficientis, sint posteriores Logica, præsuppositivè tamen & in genere causæ finalis sunt priores Logica, imò contingit universaliter in omnibus habitibus practicis, ut ponant & efficiant suum objectum, adeoque ut in genere causæ efficientis, sit objectum, posterius illis.

Instabis. Operationes artis non sunt objectum artis. Ergò nec operationes intellectus & Logicæ, erunt objectum Logicæ.

Respondetur. Antecedens esse verum de artibus, quæ mediis operationibus relinquunt post se opus, ut v. g. Sartoria vestem, in qua illa ultimo conquiescit, sed si sit ars non relinquens post se opus, ea habebit pro objecto operationes, ut ars saltandi operationes saltus. Idq; ex eo, quia cum non sint natæ relinquere post se opus, poterunt tanquam in fine adeoq; tanquam in objecto quiescere in illis operationibus. Jam autem Logica non relinquit post se opus ullum.

Objicitur II. Materiale objectum Logicæ sunt præcepta Logica. Ergò non operationes intellectus. Antecedens probatur. Instrumenta Logicæ debent esse objectum Logicæ. Præcepta Logicæ sunt instrumentum Logicæ. Ergò debent esse objectum Logicæ. Major probatur. Artis instrumentariæ objectum, debent esse instrumenta. Logica autem est ars instrumentaria.

Respondetur. Id ad maximum procedere de arte per se instrumentaria, quod non competit Logicæ, quia quamvis deessent aliæ scientiæ, posset adhuc esse Logica. Deinde etiam ars instrumentaria, debet habere pro objecto instrumenta quæ facit, non per quæ facit; jam autem præcepta sunt instrumenta, per quæ operatur Logica, & sicut artis instrumeutariæ,

quæ ſit procuſiva malleorum, malleus cudendus eſt objectum, non quo cudit, ſed qui cuditur, ita & in præſenti non id quo facit Logica, erit objectum; Sed quod facit: præcepta autem ſunt id quo facit, ſeu dirigit operationes.

Objicitur III. Frænifactoriæ objectum v. g. eſt frænum, fræni autem objectum eſt equus regendus, qui nullo modo ſpectat ad frænifactoriam, niſi remotè, Ergò & ipſæ operationes intellectûs, non ſpectabunt ad Logicam, niſi remotè, licèt ipſa præcepta ordinentur ad operationes.

Respondetur. Cum Logica per ſe non ſit ars inſtrumentaria, non debet ſubeſſe omnibus proprietatibus artis inſtrumentariæ. Deinde artes inſtrumentariæ ſunt quædam, quæ pro ultimo fine habent nonniſi inſtrumenta, ut adducta frænifactoria & aliæ inſtrumentariæ ſunt quæ per ſe expetunt tanquam finem & bonum ſuum, objecta ipſorum inſtrumentorum. Sic fabri inſtrumenta ſunt mallei, forcipes &c. quorum inſtrumentorum objecta, ſunt etiam alii mallei, forcipes &c. Logica ergò ita habet pro objecto inſtrumenta, hoc eſt præcepta, ut ſimul etiam habeat pro objecto, & ipſum illud ad quod tendunt illa inſtrumenta, hoc eſt operationes intellectus. Tunc autem inſtrumentaria Ars habet pro objecto objectum inſtrumenti, quando ipſum illud objectum, eſt ſimile ipſi inſtrumento, poteſtque etiam in illo conſequi finem, quem intendit.

Objicitur IV. Objectum ſenſuum non eſt ſenſatio ſed ſenſibile, & auditus objectum non eſt auditio ſed ſonus. Ergò & objectum Logicæ non eſt operatio, ſed operatum potius aliquod.

Respondetur. Hoc operatum eſſe ipſam operationem, quo autem operatur eſſe præcepta, ſicut quo auditur eſt auditio, ſonus autem eſt id, quod auditur. Deinde cum præter operationes nihil poſſit oſtendi in Logica ad quod attendat, non erit neceſſe recurrere ad opus aliquod in Logica; in auditione autem præter auditionem ipſam, eſt oſtendere ſonum, ſeu quod auditur. Denique diſparitas eſt, quia objecta ſenſuum debent eſſe quid extrinſecum ſenſibus & ſenſationibus, proindeque ſenſationes hoc objectum eſſe non poſſunt, non eſt autem neceſſe ponere objectum Logicæ aliquod extrinſecum.

Objicitur V. Operationes artis à nullo alio fiunt quam ab arte, ut cantatio artificioſa non fit niſi à Muſica, & tamen operationes intellectûs, fiunt ab aliis ſcientiis v. g. Metaphyſica.

Respondetur. Operationes artis cum ſuo formali ſpectatas, non fieri niſi ab arte, ſecus ſi ſint ſine formali ſuo. Jam autem cum formali Logicæ, qua tali, nulla ſcientia producit operationes intellectus, ſed id ſpectat ad Logicam.

Punctum Difficultatis :

An prima operatio ſit Objectum materiale Logicæ.

Præmitto I. *Quid ſit prima Operatio*, quod ſcilicet ſit ſimplex apprehenſio objecti.

Præmitto II. Ex Arriaga hic diſp. 2. num. 36. *Eſſe aliquas apprehenſiones neceſſario recta.* Ratio, quia etiam ſunt aliqua judicia omnino & neceſſariò recta, v. g. Judicium de notitia, quam in me experior.

Præmitto III. Ex Oviedo hic Contro. 2. num. 25. *duplices eſſe apprehenſiones*, alias ſimplices, alias compoſitas. Simplices ſunt, quæ rem apprehendunt per modum unius, ſive in se unum ſit quale eſt, Ens ut ſic, ſive ſit per modum nonniſi unius, quale eſt rationale continens in ſe plures formalitates; Compoſitæ autem apprehenſiones ſunt, quæ objectum instar duorum apprehendunt, ut cum apprehenditur animal rationale per modum condiſtinctorum, etiamſi hæc realiter identificata ſint.

Præmitto IV. *Veritatem eſſe conformitatem cum objecto*, falſitatem verò eſſe difformitatem cum eodem, quæ conformitas ſi ſit per modum affirmationis aut negationis, erit veritas complexa, ſi verò non ſit per modum affirmationis aut negationis, erit veritas incomplexa.

Præmitto V. *Dari in prima apprehenſione veritatem incomplexam.* Ratio. Tum quia ita Ariſtoteles lib. 3. de Anima, tex. 26. ubi expreſsè ait: *Intellectum, qui eſt intellectus ipſius Quid eſt*, ſeu eſſentiæ, *verum eſſe & non aliquid de aliquo enuntiare.* Ergò habet veritatem prima apprehenſio, non complexam, quia hæc eſt ſecundum affirmationem & negationem. Ergò incomplexam. Tum quia non apparet ex quo fundamento connectantur tantùm inter ſe conformitas cum objecto & enunciatio aut illatio. Ergò poterit connecti etiam cum apprehenſione. Tum quia veritas eſt conformitas cognitionis cum objecto. Sed poteſt eſſe conformitas cognitionis cum objecto, ſine omni affirmatione & negatione. Ergò illo etiam in prima operatione dabitur. Ex hoc explicabitur Ariſtoteles, qui 9. Met. tex. ultimo videtur ſentire, quod in ſimplicibus non ſit verum & falſum, intelligendus enim eſt de vero vel falſo complexo.

Dices cum Mauro, qu. 58. Veritas non eſt quæcunque ſimilitudo, ſed ſimilitudo perfecta, per quam res dicitur eſſe ſicuti eſt, ſimplex autem apprehenſio non dicit rem eſſe ſicuti eſt, quia cum nihil affirmet, nihil dicit.

Respondetur. Neg. Major. Veritas enim non definitur per perfectam conformitatem ſed per conformitatem. Probaret etiam hoc argumentum, quod nec in ſecunda operatione ſit veritas, quia rem ita ſe habere perfectius dicit

cit tertia operatio, quia nunquam negabiliter. Hinc sufficiet similitudo perfecta, non per inclusionem similitudinis alicui alteri debitam, sed similitudinis, cui nihil desit debiti, ad talem modum similitudinis, hoc autem competet etiam primæ operationi.

Respondebis. Cum Vasqv. esse in prima operatione veritatem, ita sicut in Medicina sanitatem, causando illam: ita prima operatio causat veritatem assumpta ad rationem secundæ operationis.

Contra. Tum quia non est ratio, cur in se ipsa prima operatio non sit vera. Tum quia illi etiam in se ipsa spectatæ competit conformitas cum objecto. Tum quia prima operatio non solum est similitudo intentionalis causaliter sed & formaliter. Ergò & conformis erit objecto non solum causaliter, sed & formaliter.

Præmitto VI. *Non dari per se falsitatem in prima operatione.* Ratio ex 9. Metaphysicorum tex. 22. Quando intellectus apprehendit aliquod objectum vel apprehendit illud, quod apprehendit, vel non apprehendit, non potest dici quod non apprehendit, cum supponatur apprehendere. Ergò apprehendit illud. Ergò verè apprehendit, aliàs non illud apprehenderet quod apprehendit. Idem sic proponitur. Nulla prima apprehensio, potest esse difformis objecto apprehenso. Ergò nulla potest esse falsa. Antecedens probatur. Si aliqua apprehensio esset per se difformis objecto, & esset apprehensio objecti illius & non esset, esset ut supponitur, & non esset, quia hoc ipso non illud objectum apprehenderet, cui tu dicis illam difformari apprehensionem, sed apprehenderet objectum longè aliud.

Præmitto VII. *Primam Operationem esse per accidens falsam.* Ratio, quia si comparetur illa apprehensio cum alio objecto condistincto ab illo, quod apprehendit, vel quod apprehendere deberet, erit illi difformis. Sic v. g. repræsentatio assæ columbæ in esse volantis, est repræsentatio vera assæ columbæ volantis, si tamen comparetur cum columba, quæ assa non volat, erit illi difformis. Jam autem comparatio operationis intellectus, ad objectum, circa quod illa non versatur, est comparatio per Accidens.

Dices I. Potest prima apprehensio repræsentare rem non sicut est in se, videlicet repræsentare aurum pro aurichalco. Ergò potest esse per se falsa.

Respondetur. Potest prima apprehensio repræsentare rem comparata ad objectum non apprehensum, non ita sicuti est. Concedo Antecedens, potest comparata ad objectum apprehensum. Nego Antecedens & Consequentiam. Vide præmissum 7.

Dices II. Si in prima operatione non esset per se falsitas. Ergò neque erit in secunda.

Respondetur. Disparitatem esse, quia difformitas, quæ deberet esse in prima operatione, quæ est apprehensio objecti, non debet comparari ad rem prout est à parte rei, sed ad rem, prout est quid apprehensum, apprehensio namque & apprehensum sunt correlativa, se necessario & non aliud quid respicientia, ad eum modum, quo ratio Patris, non aliud respicit quam rationem Filii. Quia autem difformitas, quæ deberet esse per se in prima operatione, quæ definitivè est apprehensio objecti, est impossibilis respectu apprehensi, necessario enim apprehensum apprehendit, impossibilis etiam erit illi operationi & falsitas. Jam autem difformitas secundæ operationis, non debet spectari, secundum ordinem apprehensionis ad apprehensum, sed secundùm rem prout est à parte rei, hinc dicere solemus cum falsum aliquid asseritur; Tibi ita videtur, sed res aliter se habet. Et hoc deposcit vel ipsa natura secundæ operationis, quæ est per modum compositionis vel divisionis rerum ipsarum prout sunt, non nostrarum apprehensionum, proceditque per modum Judicii, judicium autem non debet esse ex apprehensione de re quam Judex habet, sed de re, prout de facto se habet. Ita debet etiam procedere ipsa secunda Operatio. Et quia potest esse difformis per se, rei, prout est à parte rei secunda operatio, ideò potest esse, per se falsa, cum tamen non possit esse difformis apprehensio, apprehenso per se, licèt possit esse difformis, comparatè ad aliud objectum, quæ comparatio est illi per Accidens.

Dices III. Potest esse veritas incomplexa per se in prima operatione. Ergò & falsitas, quia cui unum contrariorum competit; rectè potest competere & aliud.

Respondetur. Disparitatem esse, quia habetur unde desumatur veritas incomplexa primæ operationis: nempe ab ipsomet objecto, non secundùm se spectato, sed prout repræsentatur prima apprehensione apprehendendum, cui objecto sic spectato quia est conformis, repræsentatio, hinc habetur fundamentum, unde inferatur: haberi veritatem incomplexam in prima apprehensione. Non potest enim ostendi, unde desumi possit falsitas primæ operationis; cum illa sic apprehendens prout objectum repræsentatur, prima apprehensione apprehendendum, semper sit conformis objecto sic sumpto; & ita cum v. g. aurichalcum præsentatur ut aurum, apprehenditurque ut aurum, hæc apprehensio, non erit falsa sed vera, quia conformis aurichalco, præsentanti se ut aurum, cumque impossibile sit ut aurichalcum, quod se repræsentat ut aurum apprehensioni, aliter apprehendatur quàm ut aurum, quomodo enim aliter apprehenderetur, quàm ut se apprehendendum præsentat? hinc non est fundamentum ut aliquando difformis sit apprehenso objecto, prout apprehendendum repræsentatur; si non est fundamentum ut

ut aliquando apprehensio difformis sit objecto, prout apprehendendum repræsentatur, nec erit fundamentum ut aliquando apprehensio sit falsa, comparatè ad objectum, prout apprehendendum præsentatur.

Dices IV. Imago Cæsaris dicitur per se non vera, quando illa objectum difformiter repræsentat. Ergò idem dicendum de apprehensione, quæ est prima operatio.

Respondetur. Etiam Imago Cæsaris comparata ad ideam quam habuit pictor, est vera, licèt comparata ad ipsum Cæsarem sit difformis.

Instabis. Illa imago est repræsentatio per se difformis Cæsari. Ergò per se est imago Cæsaris falsa.

Respondetur. Quod per se etiam illa imago nihil aliud velit exprimere, nisi talem vultum, qualem illa repræsentat, sed per accidens dat occasionem cogitandi de Cæsare, exprimitque eum occasionaliter; sed Cæsari illam esse difformem per accidens est, eo ferè modo, quo imago alicujus aliûs, non dicitur imago falsa Cæsaris, quia Cæsari est difformis, cum illa imago, non sit ad hoc facta, ut Cæsarem repræsentaret. Casu etiam, quo intentio pictoris fuerit Cæsarem pingere, si imago ad illum non accedat, non debet dici per se falsa imago Cæsaris, nam sicut qui intendit ferire scopum, & ab eo aberrat, non dicitur scopum tetigisse falsò, sed dicitur tetigisse aliquid vicinum scopo, ita & hîc, si Philosophicè loqui velimus, non dicetur hæc Imago Cæsaris esse falsa. Imaginare in speculo repræsentari vultum Petri, similis Cæsari, imago illa in speculo resplendens, sicuti est per se imago Petri, ita est per se conformis Petro, quamvis sit per accidens imago Cæsaris, quod det occasionem cogitandi de Cæsare, estq; per accidens nonnisi falsa imago Cæsaris. Idem dic de apprehensione in prima Operatione.

Dices V. Visio potest esse falsa. Ergò & prima Operatio. Antecedens probatur. Quia fallitur oculus, dum videt colores in collo columbæ, qui nulli illic sunt.

Respondetur. Veritatem non spectare ad sensus, sed hoc misso. Dici potest visionem illam esse posse falsam, si comparetur ad objectum, prout in se est, supponitur enim varietatem colorum esse illic ex sola refractione lucis, non esse tamen falsitatem, comparatè ab objectum, prout est repræsentatum.

Instabis. Quare non potest dici, quòd etiam Judicium secundæ Operationi debitum, sit Judicium conforme objecto non nisi prout apprehenso, & non objecto prout est in se.

Respondetur. Hujus rationem adlatam esse ad objectionem secundam, deposcitque hoc vel ipsa natura providens perfectiorem modum operationis, adeoque veritatis intimius attactivum, & ex præsupposita conformitate apprehensionis ad repræsentatum, procedens ad conformitatem cum objecto, per modum Judicii.

Dicendum Est. *Primam operationem esse etiam objectum materiale Logicæ.*

Probatur I. Auctoritate S. Th. opusculo 9. in libro post Anal. lect. 1.

Probatur II. Etiam posito quod prima operatio non possit esse per se falsa, potest adhuc esse per se recta & procedere secundùm regulas Logicæ. Ergò & esse objectum materiale ejusdem.

Probatur III. Quia quamvis non possit esse per se falsa prima operatio, comparata ad apprehensum, indiget tamen rectificari ut rectè procedat per ordinem ad ipsum objectum ut est in se, cum enim illa prima operatio debeat esse definitiva verè, & verè divisiva, verè debet esse conformis rebus. Ergò adhuc dabit in se locum directioni Logicæ.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Quod non potest esse per se falsum, non potest per se dirigi. Prima operatio non potest esse per se falsa. Ergò non potest per se dirigi.

Respondetur. Negando Majorem propter dicenda inferius, & quamvis non possit esse per se falsa, sufficit quod dirigatur ut possit esse per se conformis vel difformis præceptis Logicis intendentibus, non tantùm ut apprehensio sit conformis rei, prout repræsentata, sed etiam rei, prout est in se.

Instabis. Independenter ab omnibus præceptis Logicis definitio habet hoc quod sit bona.

Respondetur. Independenter à præceptis Logicis absolutè, potest esse definitio bona non tamen ut dictum supra cum facilitate potest esse bona, independenter à præceptis Logicis.

Objicitur II. Phantasia & sensus non indigent directione. Ergò neque prima operatio.

Respondetur. Disparitatem esse quia nec apparent præcepta, quibus phantasia & sensus dirigantur, dantur autem præcepta Logica. Deinde, quia potentia determinata etiam ad modum operandi, non potest non uniformem habere semper operandi modum; jam autem intellectus circa primas apprehensiones, non habet eundem determinatum agendi modum, nunc enim definit, nunc dividit, potestque conformiter vel difformiter operari objecto ipsi, adeoque dat locum directioni.

Objicitur III. Dialectica nulla tradit præcepta ad apprehensiones simplices eliciendas.

Respondetur. Cum Oviedo. Nulla dari præcepta ad simplices apprehensiones prout sunt nonnisi cognitio, licet dentur regulæ ad easdem, prout sunt definitivæ, divisivæ, universalis conceptivæ &c.

INSTABIS. Corrigere apprehensiones pertinet ad alias scientias.

RESPONDETUR. Sicut ipsa definitio & divisio qua talis, non spectat ad alias scientias, ita nec correctio talium apprehensionum.

Punctum Difficultatis 3.

An secunda Operatio & non solus Syllogismus sit materiale Logicæ.

DICENDUM EST. *Etiam secundam Operationem, & non solum Syllogismum, esse objectum materiale Logicæ.*

PROBATUR I. Quia etiam secunda operatio potest benè vel malè fieri, fitque tam variè. Ergò est capax directionis.

PROBATUR II. Si secunda operatio non esset objectum Logicæ, remanente secundâ operatione & impossibili tertia operatione syllogisativa, non esset possibilis Logica saltem partialis, nam est nexus essentialis, scientiæ, ad objectum. Hinc manere scientiam sine objecto, esset manere essentiam sine essentiali; sed manente secunda operatione & impossibili syllogisativa, maneret adhuc partialis Logica, quia adhuc manerent regulæ rectificativæ Æquipollentiarum, adeoque possent esse æquipollentes regulæ, item de Oppositione, Conversione &c. Ergò

RESPONDEBIS I. Actus illos seu præcepta, quæ informarent intellectum, de Æquipollentia, Conversione, Oppositione propositionum, & operationes secundùm illas factas, non fore actus Logicæ.

CONTRA. Quia actus, qui essent circa elementa, secundùm quòd sunt corpora naturalia, impossibili etiam reddito misto, adhuc essent Actus Physicæ, reperiret enim adhuc in illis Physica, suam scibilitatem, cur non enim? Ergò etiam Definitiones & Divisiones in dicto casu, essent actus Logicæ. Tum quia nec Physica nec Metaphysica tunc practicè dictaret, quomodo illi actus essent faciendi. Ergò dictaret Logica. Ergò adhuc illi actus forent Logicæ. Tum quia nulla esset disparitas inter præsentem Æquipollentiam & illam quæ nunc fieret. Ergò utraq; spectaret ad Logicam.

RESPONDEBIS II. Cum Conimbricensibus. Logicam quæ modo est, esse inventam ad id emandandum, quo deficimus ab Angelis, deficimus autem ab Angelis in hoc, quia ex uno inferimus aliud, cum illi omnia simul cognoscant, cum ergò Enunciatio non syllogiset, nec eam dirigere, nata erit Logica.

CONTRA. Quia deficimus ab Angelis etiam in hoc, quod malas contradictorias formemus, quod ad secundam spectat Operationem. Ergò etiam in hoc corrigi debemus.

RESPONDEBIS III. Mansuram illam Logicam in dicta suppositione, non ejusdem speciei, quæ modo est.

CONTRA. Quia si hoc sensu non manebit Logica ejusdem speciei, hoc est, quia non habebit eandem totalitatem, vera est responsio, sed non est contra nos. Si autem hoc sensu non erit ejusdem speciei, quia nihil manebit de formali intento Logicæ, hoc ipsum probandum fuit; & si, ut dictum supra non posset disparitas tunc in æquipollentiis assignari, siquidem illi actus iisdem præceptis inniterentur, consequenter nec esset ulla specifica diversitas.

PROBATUR III. Tum quia independenter à tertia operatione, secunda Operatio est Operatio intellectus. Ergò independenter ab illa, erit etiam materiale Logicæ. Tum quia non est ulla specialis operatio voluntatis, quæ sit materiale Ethicæ, exclusis reliquis. Ergò nec excludi debet ab objecto materiali Logicæ secunda operatio. Tum quia ponamus DEUM nolle concurrere ad ullum actum tertiæ operationis vel producere creaturam non potentem argumentari, potentem tamen affirmare & negare, æquipollentias & conversiones facere &c. Tunc quæro, vel poterit homo elicere actus malos Conversionis vel Oppositionis Propositionum vel non poterit? si non poterit, cur non? cum possit cum tali defectibilitate, stare suppositio allata, si poterit etiam malos elicere. Ergò dabitur Locus directioni secundæ Operationis. Ergò illa est objectum materiale Logicæ.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis 1. priorum cap. 1. ubi dicit investigandum esse. Quid & cujus sit consideratio, respondetque quod sit consideratio Demonstrationis, & postea inquit, quid est propositio & quid Terminus.

RESPONDETUR. Hoc ipso, quia saltem posterius Propositio & Terminus ab Aristotele considerantur in Logica, ostenditur illa esse materiale Logicæ. Syllogismusque est objectum Logicæ, in quantùm perfectæ & illustratæ ab Aristotele, non autem Logicæ simpliciter. Est autem Logicæ, ab Aristotele illustratæ, solus Syllogismus objectum, quia artificium syllogisandi, primus ille enucleavit. Jam enim definitionem perfecerat Socrates. Divisionem Plato, restabat illi, perficiendus Syllogismus.

OBJICITUR II. Secunda operatio non facit formaliter scire, sed id competit non nisi tertiæ operationi. Ergò secunda operatio, non potest esse materiale Logicæ.

RESPONDETUR. Secundam operationem sicut & primam, non facere formaliter scire per discursum, & modo maximè hominibus proprio, facere tamen formaliter scire sine discursu, & modo non obvio hominibus nec proprio. Est enim quidam modus cognoscendi merè & obviè humanus, qui in duobus consistit, primò in

usu phantasmatum materialium, eo quòd nostræ scientiæ dependeant à sensibus. *II.* In modo rerum cognoscendarum, qui est ex uno noto, devenire in cognitionem ignoti, & hæc cognitio vocatur discursus. Alter verò cognoscendi modus, est quædam imitatio modi cujusdam Divini & Angelici cognoscendi, qui modus cognoscendi in hoc est dissimilis Angelico, quia dependet à phantasmatibus materialibus & sensibus, in hoc autem est similis, quia sicut uno actu & intuitu plura noscunt, ita & nos unico actu indivisibili, plura etiam interdum cognoscimus, idq; conformiter ad objectum, & sine ullo discursu & illationibus formalibus, quas etiam non faciunt Angeli, & hoc maxime apparet in definitione, quæ licèt in ante prærequirat ordinariè cognitionem v. g. animalis & rationalis, in ipso tamen actu definiendi utrumque hoc uno intuitu cognoscit. Nec officit, quod non discurrat, quia & DEUS Angelique non discurrunt, & tamen salvatur in illis ratio scientiæ, ipsæq; propositiones possunt esse certæ & evidentes, unde propositionibus tribuitur, quod sint æternæ veritatis, adeoque scientificæ, licèt usus communis, nomen scientiæ potissimum discursui applicet, tanquam magis obvio modo. Definitiones enim v. g. non sunt obviæ, & paucissimæ habentur. Ex quo deduces licèt secunda operatio non faciat formaliter scire discursive & modo hominibus proprio antonomasticon, facit tamen formaliter scire, modo ut ita dicam Angelico & divino.

Instabis I. Propositio non est Ratiocinium, quantumvis sit certa & evidens, neque est cognitio per causam. Ergò secunda operatio non facit formaliter scire.

Respondetur. Negando solùm Ratiocinium facere scire. Debetque scientia esse per causam, ea, quæ est magis obvia in humanis, sed non scientia absolutè.

Instabis II. Per secundam operationem tanquam per instrumentum sciendi, non deveniunt scientiæ ad cognitionem conclusionum de suis objectis.

Respondetur. Tam per definitiones in suis materiis, quam per enunciationes, consequi finem suum scientias; nec est necesse omnem modum scientiæ deservire ad cognitionem conclusionum, cum non sola cognitio conclusionum sit modus sciendi. Et si istud deservire conclusionibus, sit unicè ad scientiam necessarium, sufficiet deservire aptitudinale & in potentia, licèt non deserviat actu, quod deservire aptitudinale, competit enuntiationi comparatè ad syllogismum.

Instabis III. Nec divisio & enunciatio divisiva, facit formaliter scire, habet enim se per modum interrogationis nihil determinatè adstruentis, nihil autem determinatè adstruere, est utique nescire, perinde, ut nescitur, qualis est hic vel ille, dum dicitur est aut ruber aut niger.

Respondetur. Falsum esse quod nihil determinati adstruat divisio aut enunciatio divisiva, quia si conclusio per discursum illata, quæ infert animal aut esse rationale aut irrationale, facit rem determinatè scire, etiam divisio id habebit. Determinatione illa non orta quidem quasi unum non plura notificentur, sed ex eo, quod de illis pluribus determinatè notitia certa & evidens habeatur, qualis determinatio non habetur, dum nescio an Petrus sit ruber, cum possit esse albus, determinatè autem scitur animal esse aut rationale aut irrationale.

Quanquam formaliter scire, in quo se fundat medius terminus, non est formale, Logicæ, cum id potius spectet ad scientiam in communi.

Objicitur III. Ita se habet argumentatio in Logica, sicut Oratio in Rhetorica, sed objectum attributionis Rhetoricæ est Oratio. Ergò & hic argumentatio. Secunda autem operatio non est argumentatio.

Respondetur. Etiam Orationem in Rhetorica sumptam pro illo opere Rhetorica, quod constat Exordio, Confirmatione &c. non esse objectum attributionis, sed potius Orationem sumptam, pro quacunque locutione copiosa & ornata, ex quo sequetur operationem intellectus non tantùm sumptam pro tertia operatione, sed & aliàs esse objectum Logicæ.

Punctum Difficultatis 4.

An tertia Operatio, & non sola demonstratio sit Objectum materiale Logicæ.

Dicendum Est. *Materiale Objectum Logicæ esse, tertiam etiam Operationem, & non solùm demonstrationem.*

Probatur. Conclusio iisdem argumentis, quibus & superior.

Confirmatur. Conclusio ex Oviedo. Objectum attributionis debet esse tale, ad quod omnia in scientia revocentur. In Logica, non omnia revocantur ad demonstrationem. Ergò non est Objectum attributionis. Minorem probat. De syllogismo probabili agit Logica, qui non revocatur ad Demonstrationem, neque enim syllogismus probabilis est pars Demonstrationis, neque præsupponitur ad Demonstrationem, imò est species essentialiter opposita & dividens syllogismum in communi. Partes autem essentialiter oppositæ, non ordinantur ad se.

Respondebis. Syllogismum probabilem non ordinari ad Demonstrationem, cognitionem tamen syllogismi probabilis ordinari ad cognitionem demonstrationis. Cognitio enim contrarii ducit ad cognitionem alterius.

Contra Est. Ergò etiam & cognitio demonstrationis referretur ad cognitionem Syllogismi

gismi probabilis, quia æquè demonstratio est opposita syllogismo probabili, atque illa demonstrationi. Consequenter non sola demonstratio, sed & syllogismus probabilis, erit Objectum Logicæ. Deinde ex vi hujus responsionis innuitur, quòd cognitio Demonstrationis, sit potius objectum Attributionis, ad quam ipsa cognitio syllogismi probabilis referatur. Denique si cognitio syllogismi probabilis referretur ad Demonstrationem, vel referretur ratione dispositionis terminorum, quam habet probabilis syllogismus; vel ratione materiæ. Non ratione dispositionis terminorum, quia hæc utrobiq; scientifica & demonstrativa est: non ratione cognitionis materiæ, quia hoc ipso non referretur cognitio Syllogismi probabilis ad cognitionem Demonstrationis, cognitio enim materiæ syllogismi probabilis, non est cognitio syllogismi probabilis. Addo (quod in hac Materia pro fundamento repeti debet) quamvis concederetur posse revocari syllogismum probabilem ad Demonstrationem, quia tamen independenter ab hac revocabilitate potest informari syllogismus probabilis formali Logicæ, fiet ut syllogismus probabilis sit per se considerabilis in Logica.

RESPONDEBIS II. Non ordinari cognitionem Demonstrationis ad cognitionem probabilis syllogismi, quia Demonstratio est quid principalius.

CONTRA EST. Ex eodem Oviedo. Tum cognitio speciei imperfectioris v.g. muscæ non ordinatur ad cognitionem speciei perfectioris, hoc est hominis. Ergò & in præsenti idem dicendum. Tum quia æquè conducit cognitio syllogismi probabilis, ad cognitionem demonstrationis, quàm cognitio demonstrationis, ad cognitionem syllogismi probabilis, cum sit cognitio objecti, quod est commune, & demonstrationi, & topico syllogismo, nempe Artificium Logicum, seu bonitas consequentiæ. Ergò quamvis Demonstratio sit quid nobilius; cognitio tamen illius nobilioris, in hac consideratione, non excedet cognitionem illius ignobilioris. Tum quia syllogismus probabilis, comparatus ad demonstrationem non habet se ita, sicut Ens rationis comparatum ad Ens, aut sicut oppositum comparatum ad objectum attributionis in quibuscunque scientiis. Ens enim rationis vel non Ens, non est verè Ens, syllogismus autem probabilis, est verè syllogismus, sed habent se isti duo syllogismi, ita sicut calor & frigus, quæ quantumvis sint opposita, quia tamen utrumque est qualitas, ideò utrumque per se consideratur à Physica. Ergò etiam & syllogismus topicus, per se considerabitur à Logica.

Cæterum si nomine objecti attributionis veniat, ut apud aliquos venire solet principalis species objecti, & nobilissima. Hoc sensu demonstratio esset objectum attributionis, sed non debet eo sensu accipi LY objectum attributionis.

OBJICITUR I. Sola demonstratio est finis ultimus Logicæ. Ergò & sola objectum. Antecedens probatur. Illud est finis ultimus Logicæ, in quo continetur adæquata perfectio intellectus, sola autem demonstratio supponit, aut includit, omnes tres operationes.

RESPONDETUR. Negando illas supponi aut includi in sola demonstratione, cum hoc competat etiam syllogismo cuilibet. Deinde tam in syllogismo quam in demonstratione includuntur omnes tres Operationes sub aliqua scibilitare, sed non sub omni, possunt enim considerari tanquam tota quædam; sicut in Physica considerantur elementa, non tantum tanquam partes misti.

INSTABIS. I. Per solam demonstrationem exhauritur cognoscibilitas objecti, quod ipsum probatur. Quia per illam solam cognoscimus partes, essentiam, passiones, effectus objecti. Ergò sola demonstratio est finis ultimus Logicæ.

RESPONDETUR, Negando Antecedens cum sua probatione. Et qnamvis concedam per demonstrationem potissimè & principaliter exhauriri cognoscibilitatem objecti, dico tamen etiam per definitionem qua totum quoddam est artificiale, exhauriri scibilitatem definibilitatis objecti.

INSTABIS. II. Exercitium intellectuale ultimæ differentiæ hominis, est ultima perfectio intellectus humani, sola demonstratio est hoc exercitium. Ergò & sola est ultima perfectio intellectus humani. Sed perfectio ultima intellectus humani est objectum Logicæ. Ergò & demonstratio.

RESPONDETUR, Quod ad maximum exercitium adæquatum intellectuale, sit ultima perfectio, non autem inadæquatum, quale est demonstratio. Dixi etiam supra, quod quædam sit in nobis participatio modi cognoscendi Angelici, quæ elucet in definitione, quæ indubiè non est demonstratio, & tamen in suo genere, ultima perfectio.

INSTABIS III. Si non ponatur demonstratio, non quiescit intellectus, sed nititur ad illam habendam. Ergò illa sola complet perfectionem intellectus humani.

RESPONDETUR. Etiam, si non ponatur definitio, non quiescit intellectus, sed nititur ad illam habendam. Hinc falsa est hæc Major. Omne illud & solum, quo non posito non quietatur intellectus, sed nititur ad illud habendum, est ultima perfectio intellectus humani.

OBJICITUR II. Definitio & Divisio natura sua sunt partes demonstrationis. Ergò in ordine ad illam considerantur. Cognitio enim partis, refertur ad cognitionem totiûs, jam autem definitioni, non accidit esse partem demonstrationis.

RESPONDETUR. Cognitionem partis ordinari ad cognitionem totius, ita tamen ut sub diversa considerabilitate possit illa pars, habere ratio-

rationem totius, adeoq; habere rationem conſiderabilitatis, non tantùm per modum partis. Nego autem quod definitioni non competat ratio conſiderabilis à Logica, in quantùm totum quoddam eſt, rei naturam explicans, independenter ab hoc, quòd ingrediatur demonſtrationem.

Instabis. Definitio natura ſua eſt illativa concluſionis demonſtrativæ, eſt enim illativa cognitionis de proprietate illius naturæ, cujus eſt definitio.

Respondetur. Non ſub omni conſiderabilitate, definitionem eſſe illativam concluſionis, ſed nonniſi ſub aliqua.

Objicitur III. Habitus inſtrumentarii objectum eſt illud, quo habitus principales, quales ſunt, Phyſica & Metaphyſica finem ſuum conſequuntur. Atqui hi habitus per ſolam demonſtrationem finem ſuum conſequuntur. Ergò hæc ſola eſt objectum.

Respondetur. Negando, quod Logica rigorosè ſit habitus inſtrumentarius. Negando item quod Metaphyſica non habeat pro fine etiam cognitionem, quæ in ſuo genere eſt perfecta cognitio, qualis eſt cognitio definitiva.

Punctum Difficultatis 5.

Colligitur Objectum materiale Logicæ, ubi & de Conceptibus objectivis.

Colliges. Ex hactenus allatis omnes tres operationes eſſe objectum materiale Logicæ. Præter jam ſoluta opponuntur adhuc quædam.

Dices. I. Cum præ Adriano Picarski, Nomina iſta numeralia, prima, ſecunda, & tertia Operatio, non exprimunt id, quod eſt in re hæc, aut illa in ſpecie Operatio intellectus, ſed ſolum ordinem unius ad aliam; & ſicut non rectè aſſignaretur in Phyſicis Objectum, Materia prima & ſecunda, eſſe enim primam, aut eſſe ſecundam, non exprimit rationem corporis ut ſic. Ergò neque benè tres operationes aſſignantur Objectum Logicæ.

Respondetur. An aliqua nomina rem aliquam exprimant vel non exprimant, penſandum eſt ex acceptatione humana. Cum enim voces ſint ſigna ad placitum, ſi placitum acceſſerit has vel illas res, his vel illis nominibus deſignare, hoc ipſo deſignant bene. Tres ergò dictæ Operationes, ſi ſumantur ſecundùm id, quod dicunt etiam implicitè, & ſecundùm acceptationem uſu jam tritam, benè exprimunt id quod eſt in re, hoc eſt, actus ſimpliciter apprehendendi, qui pertinent ad primam operationem, actus enuntiandi, qui ad ſecundam operationem, & actus inferendi, quod officium tertiæ operationis, licet explicitè non importent id illa nomina numeralia. Porrò objectum Phyſicæ, nomine materiæ primæ & ſecundæ, non rectè exprimeretur, quia quamvis non ſit corpus niſi Materia prima & ſecunda, uſus tamen communis & acceptio ad ſignificandam rem corporis, non determinavit voces illas, primam & ſecundam materiam. Illuſtratur hoc Inſtantia. Forma baptiſmi eſt. Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen hæc forma: Ego te baptizo in nomine DEI, invalida eſt. Quia licèt in re DEUS, ſit Pater, Filius & Spiritus Sanctus, uſus tamen communis pro diſtincta omnium perſonarum compellatione, nomen hoc DEUS non acceptavit. Ita & hic uſus, non acceptavit nomen materiæ primæ & ſecundæ, ad ſignificandum corpus, acceptavit autem nomen trium operationum, ad rem apprehendendi, enuntiandi, inferendi ſignificandam. Jam verò acceptaſſe uſum communem nomen hoc trium operationum, ad rem operationum ſignificandam, vel inde colligitur, quia ſi quæratur ex oppoſitis independenter à diſputatione, an teneant pro objecto tres operationes intellectus? non ſunt quæſituri, quid ſignificant tres operationes ſed tantùm ſunt dicturi non tenemus.

Dices II. Cum eodem non conſtat inter Animaſticos, an tantum tres ſint operationes intellectus. Ergò falsò ſupponitur tres operationes eſſe objectum Logicæ.

Respondetur. A Claſſicis tres tantum teneri, concluſioque procedit ex ſuppoſitione, quod non niſi tres ſint.

Instat. Datur in quolibet ſyllogiſmo judicium de bonitate conſequentiæ, quod ſit ſpecie diverſum à judicio purè enuntiativo & purè illativo. Ergò dantur plures operationes quam tres.

Respondetur. Etiamſi illud Judicium foret ſpecie diſtinctum à purè enuntiativo, nego quod revocari non poſſit ad judicium illativum, ut ſicut judicium negativum, ſpecie differt à judicio affirmativo, & tamen utrumque continetur ſub ſpecie judicii. Ita & illud judicium de bonitate conſequentiæ, revocabitur ad judicium illativum ut ſic. Parum etiam referret, ſi velles ita circumſcriptum judicium revocatum ad judicium enunciativum, ſi teneas illo judicio nihil inferri.

Dices III. Cum eodem poſſibilis eſt intellectus, qui ſolis prima & ſecunda operatione polleat, non indigens unum inferre ex alio, componendo tamen ac dividendo judicaret, contra quam de facto fiat in Angelico intellectu. Ergò immeritò aſſignantur pro objecto tres operationes.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Logica enim inventa eſt, ut perficiat intellectum humanum hunc qui eſt, qui autem eſt, habet tres operationes intellectus, & reſpectu illius poſſibilis intellectus, Logica nonniſi inadæquatum objectum haberet.

Dices IV. Cum eodem etiam volitio potest dici operatio intellectus, quia ex probabili sententia, docetur, efficienter causari ab intellectione volitionem. Ergò operatio intellectus, est nomen ambiguum.

Respondetur. Non esse hoc nomen ambiguum spectata acceptatione communi, quæ significationem Ly : operationi intellectûs, applicuit ad significandos actus nonnisi intellectus, quamvis posset hoc nomen esse ambiguum non spectata acceptatione communi.

Dices V. Cum eodem si objectum materiale Logicæ essent operationes, haberent se per modum specierum objecti. Sic se non habent, quia species objecti, debent esse oppositæ, ut rationalitas brutalitati, prima autem operatio includitur in secunda, secunda in tertia: Opposita autem se non includunt.

Respondetur. Sufficere ut species objecti opponantur sibi formaliter, secundum quod tota quædam sunt, quamvis in quantum partes diverso respectu sunt, non sibi opponantur. Sic v. g. species numeri scilicet binarius, ternarius, &c. opponuntur sibi, si formaliter sumantur, materialiter tamen accepti, includunt se.

Quæres. *An soli Conceptus formales, an objectivi etiam, vel utrique sint objectum materiale Logicæ.*

Nomine Conceptus formalis in quantum hic de illo decidetur, venit operatio faciens & formans cognitum in cognoscente, seu producens verbum mentis, possetque vocari Intellefactio, & formalis repræsentatio ut Quo. Nomine autem conceptus objectivi duo venire possunt, inprimis ipsa repræsentatio ut Quod, eaque intentionalis, ipsum verbum Mentis, & hoc, cujus repræsentationem intentionalem, intendit conceptus formalis; sic sumptus conceptus objectivus, in sententia negante verbum mentis per distinctam actionem produci, idem est in re cum formali conceptu. Consequenter jam sic sumptus conceptus objectivus, cum sit ipsum verbum mentis, producitur ab intellectu. Deinde nomine conceptus objectivi, venire potest ipsum objectum reale, & objectum ut ita dicam ipsius illius supra definiti objectivi conceptus. De conceptu objectivo, in hac secunda acceptione sumpto, agetur inferius, ubi tractabitur: an res sint objectum Logicæ. Comparando autem conceptum formalem cum objectivo in priori acceptione sumpto, videntur immediatius objectum esse formales conceptus, quia immediatius illius præscribitur modus operandi, immediatiusq; in illos inducitur rectitudo Logica.

DIFFICULTAS II.

De Objecto formali Logicæ & de Objecto attributionis.

NOn quæretur hic de objecto formali motivo, sed de objecto formali terminativo materialis, & restrictivo ad rationem hujus vel illius scientiæ.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam de rectitudine Logicæ.

PRæmitto I. *Quid sit rectitudo Logica ex modo nostro concipiendi:* Rectitudo concipitur à nobis tanquam ratio formalis recti. Rectum verò in communi dupliciter accipitur. *I.* Participialiter, hoc est, derivatum à verbo Rego, ut dicitur: recta est hæc Provincia ab hoc Duce. *II.* Accipitur rectum pro eo, quod non est inflexum, curvum, flexuosum. Utraq; hac acceptione possunt dici operationes rectæ, nam etiam operationes, quas direxerunt regulæ Logicæ, possunt vocari rectæ, sed & secundo modo possunt vocari rectæ, per negationem declinationis & abscessus ab eo, à quo debent non abscedere. Hoc ipsum, ut proportionaliter ad rectitudinem materialem explicetur, attendendum erit quid doceant Mathematici de linea recta.

LINEAM RECTAM APPELLANT MATHEMATICI EAM, quæ ex æquo sua interjacet puncta, quod idem est, ac dicere, quod æqualiter inter sua puncta extendatur, hoc est, in qua nullum punctum ab extremis sursum aut deorsum deflectit, & ita si assurgat aliquid sursum, non erit linea recta, quia neque erit æqualitas, cui æqualitati contrariatur excessus, quem importat sursum. Si etiam minuatur aliquid deorsum de cursu interjectorum lineæ, non erit linea recta, quia nec æqualis, cui æqualitati opponitur defectus. Eam rectitudinem ut imaginentur Mathematici fingunt indivisibile aliquod punctum fluere, ita ut nec in hanc nec in illam deflectat partem, sed æquabilem quendam motum ac incessum teneat. Dicuntque tunc describendam lineam, quæ perfectissimè recta foret, de qua etiam enuntiant, quod scilicet per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum sit iter. Et hac rectitudine lineæ ut sic constituta, ea quæ cum hac linea concordabunt recta dicentur, quæ non concordabunt, flexuosa & non recta erunt.

Applicantur Hæc ad præsens. Datur rectitudo objectiva operationum v. g. Definitionis, scilicet, quæ nec per excessum nec per defectum deflectit, attendit ad hanc rectitudinem præceptum Logicæ, præscribitque regulas excessus abjiciendo, & defectus subrogando, si enim ponatur genus supremum, erit excessus sursum, si non ponatur ultima differentia, erit defectus. Adeoque conficitur jam regula, cui quidquid circa definitionem conforme erit, rectum Logicè in definiendo erit. Unde horum pręceptorum rectitudo, est quasi fluxus æquabilis ad

ad veritatem objecti, ad quam indagandam sunt inventa; & sicut recessus à linea recta facit flexuram, curvitatem & irrectitudinem; ita recessus à præceptis, facit irrectitudinem operationum. Rursus sicut per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum est iter: ita ad indagandam veritatem & faciendos actus artificiosos, brevissimum est iter, conformitas cum præceptis. Breviter ergò Rectitudo operationum in eo erit: ut sit conformitas operationum cum præceptis, & non sit recessus ab ista regula, à quâ recessus, irrectitudo est.

Præmitto II. *Quid sit in re rectitudo Operationum*, & dico rectitudinem hanc non esse Ens rationis, quia nec rectitudo moralis est Ens rationis, quia aliàs facere operationes rectas moraliter, esset facere Ens rationis, & DEUS præmiando istas operationes, Ens rationis præmiaret. Ex modo tamen nostro concipiendi in ista conformitate involvitur Ens rationis. In re autem hæc rectitudo, nihil aliud est nisi Entitas actûs continens ea, quæ continenda dictant præcepta Logica. Hinc hæc rectitudo, indicat ipsam Entitatem actus esse, quid intrinsecum actui, quid enim magis intrinsecum actui, quàm ipsa Entitas, importat tamen etiam aliquod connotatum, nempe ipsa præcepta quibus conformatur.

Præmitto III. *Rectitudinem operationum in quantùm sunt considerationis Logicæ duplicem esse.* Quandam rectitudinem activam, quandam passivam. Rectitudo activa ex Oviedo est, Dictamen illud vel præceptum vi cujus præscribitur modus, quo faciendum est Opus. Et sic præceptum illud: Definitio debet constare genere & differentia, est directio activa; directio autem passiva vel formalis, est illa, quæ respondet ipsi dictamini vel præcepto, adeoque ipse actus noster formaliter.

Præmitto IV. *Rectitudinem activam, quæ oritur ex præceptis duplicem esse.* Sicut & ipsa præcepta duplicia sunt. Quædam enim sunt affirmativa, ut cum dicitur definitio debet constare genere & differentia, quædam negativa: ut cum dicitur: syllogismus non debet constare quatuor terminis, hæc præcepta positiva respiciunt immediatè rectitudinem, negativa autem primo & per se intendunt vitationem irrectitudinis, mediante autem hac vitatione, ipsam rectitudinem.

Præmitto V. *Quomodo ipsum dirigi & rectificari operationum perficiatur.* Fit id dupliciter: *I.* Remotè, quando intellectui præscribuntur regulæ faciendi v. g. si Definitio facienda sit, fiat per genus infimum & differentiam ultimam. *II.* Fit proximè directio per influxum immediatum in ipsammet formalem operationem. Hic influxus aliter fit in habente habitum Logicæ, aliter in illo qui non habet habitum Logicæ. Iste qui non habet habitum Logicæ, quamvis sit præceptis Logicis instructus, in ipso actu eliciendi, facit actualem reflexionem circa præceptum, & mediante hac reflexione, dirigunt illum præcepta ad faciendas operationes rectas, & si illum non dirigerent, dicerem illum nunquam v. g. posse argumentari, ante cognitionem enim præceptorum, nesciebat argumentari, præcepta etiam quæ scit nihil illum juvant, quia non est intelligibile qui illum juvent, nisi mediante illa operosa reflexione, aut saltem directa sui penetratione, quâ si non habeatur, æque ut ante, nesciet argumentari. Imò si illum in ipso actu argumentandi non dirigunt præcepta, unde fit ut interrogatus, cur ita faciat? citet præceptum Logicum. Ille verò qui habet habitum Logicæ, licet sine reflexionibus, dirigitur tamen ipsis præceptis, quamvis se ad hæc non reflectat, & sicut conferens Sacramenta Sacerdos, dicitur virtualiter dirigi, in collatione Sacramentorum, per intentionem virtualem, seu habere intentionem virtualem, quando interrogatus, quid faciat ex vi præsentis dispositionis, est expeditus dicere: Confero Sacramentum. Ita ex facilitate operans, dirigetur adhuc præceptis, nam interrogatus, quare ita operetur? dictamina Logica, tanquam regulam faciendi citabit. Contingit hoc in Logicis ad eum modum ut in pictoribus, qui nondum perfecti, imagines ante se ponunt, ad easque frequenter oculis & mentem se reflectunt, qui verò ex ipsa eaque propria idea operantur, tales reflexiones non faciunt, nec istas imagines ante se habere curant. Sic & habituales Logici non curant actuales reflexiones ad dictamina Logica, sine quibus incipientes nihil operantur. Quomodo fiat hæc directio; ut concipias melius, imaginare sagittarium, qui discipulum suum dirigit in sagittando primò remotè, dando illi præcepta tenendi arcus, sagittæ locandæ, pedum figendorum; secundò proximè, quando ipse, secundùm illa præcepta arcum tendit, sagittam collocat. Neque dicendum est, quod tunc in ipso actu tendendi arcûs, non dirigatur illis præceptis, aliàs æquè semper malè tendet arcum, ante enim præcepta non sciebat illum tendere, nunc etiam illum præcepta non juvant, Ergò & nunc illum malè tendet. Applica idem ad præcepta Logica.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur Objectum Formale Logicæ.

Dicendum Est. *Objectum formale Logicæ esse rectitudinem Logicam.* Ita Suarez, Arriaga, Oviedo &c.

Probatur Conclusio I. Quia in habitibus practicis illud est objectum formale, quod est forma, quæ fit vel inducitur ab illa scien-

cientia practica. Sed Logica est habitus practicus, ut supra probavi, forma etiam quam inducit est dicta rectitudo. Ergò dicta rectitudo, st objectum formale Logicæ. Major probatur nductione. Domifactoriæ objectum formale, st, forma domus, Musicæ formatio vocis, Sutoriæ forma calcei. Hæc ipsa Major probatur. ratione. Finis intrinsecus scientiæ practicæ, est bjectum illud formale; unde specificantur practicæ scientiæ fine ex mente Aristotelis. Sed orma inducenda ab habitu practico, est finis ilus intrinsecus, sicut enim fine habito res ulteius non procedit, ita forma illa quam intendit racticus habitus inducta, non procedit ulterius abitus. Ergò forma quam inducit habitus practicus, est objectum illius. Minor verò principalis scilicet nihil aliud inducitur à Logica nisi licta rectitudo. Probatur. Tum quia Logica nducit aliquam Formam, non potest autem otendi quam aliam inducat, nisi rectitudinem lictam. Tum quia illud est forma, quam inducit Logica, quo habito conquiescit Logica & icut motus Physicus, ad inductionem Formæ rdinatus, dum conquiescit, signum est à posteriori, illud esse formam intentam, ita illud rit Forma Logicæ, qua habitâ, conquiescit Logica. Hæc autem forma est Rectitudo. Tum uia media ostendunt intentionem finis, media utem quibus utitur Logica, sunt præcepta, quæ mnia nihil aliud intendunt, nisi rectitudinem perationum, Ergò & Logica, quæ illis præceptis tanquam mediis agit, nihil aliud intendit, isi rectitudinem operationum.

Probatur II. Conclusio. Si rectitudo Logica non esset objectum formale. Logicæ, deò non esset, quia operationes non possunt habere rectitudinem dictam à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergò &c. Major est ppositorum. Minor probatur. Quæcunque atio probat habere rectitudinem operationes ntellectus ab intellectu, eadem probat posse illam non simpliciter, sed facilius haberi à dictaminibus Logicis.

Respondebis I. Ideò non possunt operationes rectitudinem habere à Logica, quia otiosa esset rectitudo, cum haberi possit ab intellectu.

Contra Est. Habitus dantur tantum ad facile posse. Ergò & Logica erit tantum ad facile dirigere. Dico ergò simpliciter posse haberi rectitudinem ab intellectu, sed faciliùs haberi illam per præcepta Logica; & sicut nemo dicit habitus esse otiosos, eò quòd dent tantùm facile posse, ita nemo dicet esse otiosam directionem Logicam.

Respondebis II. Non possunt operationes habere rectitudinem à Logica, quia non sunt indifferentes ad benè vel malè fieri, & intellectio elicita, non potest emendari in meliorem.

Contra Est. Assumo hoc. Ergò neque ab intellectu dirigi possunt, nam etiam ab illo, non possunt mutari in meliores.

Respondebis III. Cum Patre Adriano Pikarski, cujus etiam argumenta infra ponentur. Ideò operationes non posse habere rectitudinem à Logica, quia non possunt mutari in meliores manente sua Entitate, intellectio enim vel ea futura erat, quæ jam est elicita hîc & nunc, vel alia, si primum, tunc sicut elicita non poterat mutari in meliorem, ita nec elicienda, si posterius. Ergò emendari vel dirigi intellectionem idem erit, quod pro mala, bonam substituere, nemo autem emendare dicitur vestem laceram, si pro lacera, bonam substituat.

Contra Est. Assumo hoc & nego ab intellectu dirigi operationes, quæram enim an ea futura erat quæ nunc est, an alia intellectio elicienda; & ex utroque inferam, non posse eam ab intellectu dirigi, solutio hujus argumenti infra patebit.

Respondebis IV. Ideò non potest dirigi operatio à Logica, quia consistit bonitas illius intrinseca in indivisibili.

Contra Est. Assumo quod datur. Ergò neque ab intellectu dirigi possunt, quia bonitas illorum consistit in indivisibili.

Respondebis V. Disparitatem esse, quia primum actum rectum ante omnem Logicam elicuit intellectus sine ullo dictamine Logico. Ergò & reliquos elicere potest.

Contra Est I. Concedo quod reliquos actus sine Logica elicere possit, sed nego facilè id fieri posse sine Logica, in quo solo, est quæstio.

Contra Est II. Concedo primum actum aliquem rectum elicitum esse ante omnem Logicam: idque ideò, quia causa debet præsupponi effectui, cum ergò primus actus cum reliquis sit causa Logicæ inventæ, & in præcepta reductæ, necessariò à Logica dirigi non poterit; sed si nunc jam operationes dirigat Logica, non sequetur, effectum præsupponi, ante causam.

Probatur III. Conclusio urgendo Minorem eandem syllogismi secundi, quæ est talis. Si rectitudo Logica non posset esse objectum formale Logicæ, ideò non esset, quia rectitudinem operationes non possunt habere dependenter à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergò. Si non possent habere rectitudinem dependenter à præceptis Logicis operationes, ideò illam non possent habere, quia non sunt indifferentes ad illam habendam vel non habendam, sed id non obstat. Tum quia sufficit, quod in priori naturæ antequam fiant, & in suis causis spectatæ, potuerint non fieri tales, quamvis in suppositione sui ad se, seu in se à parte rei spectatæ, non possint esse jam indifferentes. Ad eum modum, quo sufficit ad libertatem actionis, in ipso fieri, quod in priori naturæ, spectata in sua

cauſa operatio, potuerit fieri vel non fieri, quamvis ſpectata in ſe, prout eſt à parte rei, non poſſit non eſſe. Tum quia poteſt ars ſagittandi dirigere ictum tactivum metæ, quamvis ictus tactivus metæ, non poſſit non eſſe illius tactivus, quia hoc ipſo, non eſſet tactivus metæ? Tum quia in uno eodemque indiviſibili inſtanti temporis, quo fit definitio v. g. poſſunt cogitari duo inſtantia naturæ, aliud inſtans prioritatis naturæ, aliud poſterioritatis naturæ: cenſetur res in inſtanti prioritatis naturæ conſiderari, quando conſideratur in ipſo ſuo fieri; tunc autem in ſigno poſterioritatis naturæ conſideratur, quando conſideratur in ipſo facto eſſe, licèt in inſtantaneis, qualis eſt v. g. Definitio idem ſit fieri phyſicè, & factum eſſe. Quamvis conſiderabilitate differant. Pro illo ergò priori ſigno conſiderabilitatis, præcipuè ſi fieri ſpectetur in ipſiſmet cauſis, eſt operatio indifferens ut poſſit benè vel malè fieri, licet in poſteriori ſigno, ſit jam determinata.

Secundùm ergò conſiderationem phyſicam, ſi ſpectetur in ſuis cauſis operatio, eſt indifferens; ſecundùm autem conſiderationem metaphyſicam, eſt indifferens, etiam pro priori illo naturæ & in fieri ſpectata, partiendo unum inſtans phyſicum, in duo inſtantia rationis.

Punctum Difficultatis 3.

Reſpondetur Objectionibus.

OBjicitur I. præ Adriano, Intellectiones non poſſunt eſſe indifferentes ad benè vel malè fieri, nec manens in ſua Entitate poteſt mutari intellectio. Ergò neque dirigi.

Respondetur. Quod intellectiones ſpectatæ in ſuis cauſis ſint indifferentes poſſintque mutari, licèt id illis non competat ſpectatis in ſe.

Instabis. Intellectio elicita non poteſt mutari & emendari. Ergò & elicienda, cum eadem ſit.

Respondetur. Etiam intellectiones elicitas ſpectatas in ſua cauſa potuiſſe emendari, licèt non ſub formalitate elicitarum, ſed eliciendarum.

Objicitur II. Ab eodem ſi rectitudinem induceret Logica, ita induceret, quod ſubſtitueret unà cum intellectu pro operatione, quæ poterat eſſe mala, bonam. Sed hoc non eſt emendare operationem, aliàs pro lacera veſte, dare bonam, eſſet emendare veſtem.

Respondetur. Negando Minorem. Ad illud de veſte dico, quod pro lacera veſte bonam ſubſtituere, non ſit emendare veſtem, quia ad talem ſubſtitutionem vox emendationis non uſurpatur. Licet aliæ ſubſtitutiones, gaudere etiam ſoleant nomine emendationis, ut cum Magiſter ſubſtituit pro erronea bonam conſtructionem, & propoſitione fracta, non fractam, dicitur emendare compoſitionem. Sic & in præſenti. Præcipuè autem hoc tenet de operationibus, quæ cum non ſint materia permanens, ſicut veſtes, hoc ipſo emendationi non ſubſunt, ſed integrè de novo poni poſcunt.

Objicitur III. Quando dirigit Logica argumentantem, aut novit argumentans rectitudinem ſyllogiſmi, aut non novit, ſi novit? Ergò ſufficiens eſt facere ſyllogiſmum ſi non novit, ergò etiamſi illi præcipiatur talis ſyllogiſmus, poterit adhuc hærere an rectus ſit. Ergò p[er] Logicam non ſatis dirigitur.

Respondetur. Argumentantem eſſe ſufficientem ſimpliciter, ut ſine præceptis faci[at] ſyllogiſmum rectum, ſed non eſſe ſufficienter, ut id facilè præſtet ſine præceptis Logicis, ſi[ne] quibus novit remote, ſed cum iis novit proxim[è], & de faciliori, rectitudinem ſyllogiſmi.

Objicitur IV. Ab eodem hæc operatio etiam ſpectata in ſua cauſa, non poterat fieri niſi hæc, ſi enim hæc non fuiſſet facta, ho[c] ipſo non fuiſſet hæc.

Respondetur. Hanc objectionem involvere ſe, quia ex una parte vult ſpectari operationem in cauſa, ex altera parte non vult ſpectari operationem in ſua cauſa, quia vult ſpectari operationem, prout eſt in ſe, quia ſpectari operationem, prout eſt hæc, eſt illam ſpectar[e] prout eſt in ſe. Revolvatur mens ad inſtantia[s] adlatas de libertate, tactione metæ &c. Add[o] quod facere ut hæc potius quàm illa operatio fiat, idque mediis dictaminibus, & præſcribendo regulas operandi, non tantum ſit determinare intellectum, ut eliciat bonam operationem non malam, ſed etiam dirigere eundem ad cum modum quo determinatio, quam facit per certas regulas ars cytharìſandi, ad bonos potius quam malos pulſus cytharæ, vocatur directio facta ab arte. *Quicquid ſit de iſtis Principiis.* Dico operationem hanc ſpectatam in ſuis cauſis non poſſe eſſe niſi hanc, ſed non debent ſum[i] cauſæ inadæquatè, ſed omnes ad eſſe hujus concurrentes, hinc ad operationem hanc rectam concurrit aut Logica ſola naturalis, dans ſimpliciter poſſe eſſe operationi rectæ, aut concurrit Logica artificialis, dans eſſe rectæ, ſed requiſita non ad poſſe eſſe ſimpliciter, ſed ad facilius poſſe. Unde hæc operatio non fuiſſet bona, ſi ad illam concurriſſet intellectus utcunque, & non qua habet rationem Logicæ naturalis, & ſi defectum concurſus exhibendi à Logica naturali, non ſuppleſſet Logica artificialis; ſi autem alterutra concurrat, non eſt mirum, quod hæc operatio non potuerit eſſe niſi hæc bona. Quod ſi ad operationem v. g. hanc, quæ non poteſt eſſe niſi bona, requiritur Logica aut naturalis aut artificialis, datur adhuc directioni locus, ut ex vi directionis, bona vel mala fiat.

Instat. Si operationes intellectus ſolum in

causa diriguntur. Ergò potiùs intellectus prout operans, est objectum Logicæ.

Respondetur. Operationes intellectus, solùm quidem in causa spectatæ indifferentes sunt ad benè vel malè fieri, non tamen solum in causa diriguntur, sed etiam in seipsis, modo supra prætacto; imò cum dirigatur intellectus non nisi prout Definitivus, Enuntiativus, Illativus; necessariò & ipsæ Definitiones, Enunciationes, Illationes dirigi debent, & sicut cum dico: mel qua dulce dulcorat, dico dulcedinem dulcorare ut Quo; ita cum dico, intellectus, quà definitivus dirigitur, datur intelligi, quòd definitiones dirigantur. Unde ulterius si quæras: An in rectas an in pravas operationes inducatur hæc rectitudo, non pones adæquata divisionis membra, inducitur enim rectitudo non in rectas, nec in pravas, utrasque jam factas operationes, sed in operationes, quæ fiunt, cumque ipsæ operationes rectæ, habeant quidem rectitudinem, sed dependenter à præceptis Logicæ, hoc ipso dici debet, ex directione Logicâ, haberi illam rectitudinem.

Objicit V. Item. Quo impossibili adhuc possibilis est Logica, illud est non formale Logicæ. Sed impossibili dirigibilitate vel rectitudine adhuc possibilis est Logica. Ergò dirigibilitas vel rectitudo non est formale Logicæ. Minor probatur. Impossibili communi errore intellectus possibilis est Logica. Sed impossibili omni errore intellectus, impossibilis est dirigibilitas vel rectitudo. Ergò impossibili dirigibilitate possibilis est Logica. Quod autem possibilis sit Logica impossibili errore, vel hoc probat, quia in intellectu Christi non erat possibilis error intellectus, & tamen Christo inerat Logica.

Respondetur negando Minorem. Probatur illius, (quidquid sit de forma illius expressè loquendo, de quo in Ethicis actum) adhuc habet minorem falsam. Ratio negandi, quia possunt dari aliquæ formæ, licèt earum oppositæ ab illis expellendæ, sint impossibiles. Illustratur hoc Instantiis. Instantia est Theologica, possibilis est gratia impossibili peccato expellendo, possibilis in DEO scientia, in quo impossibilis est error ab illa expellendus. Ergò etiam possibilis erit Logica, impossibili omni difformitate intellectus, seu errore expellendo. Instantia Metaphysica est, quòd possit dari scientia, impossibili ignorantia expellenda. Instantia physica est, quòd possibilis sit calor, impossibili frigore expellendo. Ergò & rectitudo Logica possibilis erit, impossibili omni difformitate expellenda. Et Ratio est, quia per prius forma confert eam pulchritudinem & bonum, quod in se continet, quam opponatur malo posito, sufficitq; ut quantum est ex se, sit illius depulsiva, licèt ex accidenti aliquo non expellat illud.

Instat I. Impossibili uno correlativo, redditur impossibile aliud correlativum. Ergò etiam impossibili errore intellectus, impossibilis est rectitudo.

Respondetur. Errorem intellectus & rectitudinem esse sibi opposita & non correlativa, potest autem unum oppositorum, possibile esse, altero impossibili.

Instabis II. DEUS dirigitur intransitivè, non enim dirigitur ab aliquo quod non sit ipse.

Respondetur. Concesso hoc, redibit paritas, potest DEUS erroris incapax dirigi tamen, licèt intransitivè, & cur non possit dirigi subjectum transitivè à scientia, licèt sit incapax erroris.

Instat III. Si esset possibile subjectum capax directionis Logicæ, quod sit incapax difformitatis. Ergò etiam possibile erit subjectum capax erroris, quod sit incapax rectitudinis. Atqui hoc falsum est. Omne enim defectibile, potest corrigi saltem à primâ causâ, & quia sequitur dari aliquam naturam ab intrinseco erroneam, seu physicè ac metaphysicè malam, siquidem nulla vi rectificabilis esset.

Respondetur. De facto in omni errore reperitur id, ut ipse qua talis, & in se non sit capax rectitudinis, cumque error non per accidens, sed per essentiam sit defectibilis, non poterit corrigi à prima causa, quæ essentias rerum non mutat. Deinde Disparitas etiam est, quia in casu antecedentis nulla est imperfectio, quæ habetur in casu Consequentis. Et sicut quamvis sit possibilis scientia, quæ procedat per Conclusiones, demonstrativas, neque tamen possibilis est error, qui per easdem procedat, quia scientia est quid perfectum, imperfectus error, ita quamvis possit DEUS aliquid perfectum producere, non hoc ipso per se poterit producere etiam aliquid imperfectum, quod DEUM dedeceat.

Objicitur VI. Præ Thoma Rostoga. Si operationes intellectus essent objectum Logicæ, vel essent eæ, quæ jam sunt rectæ, & hæ non sunt capaces dirigibilitatis, jam enim illam habent. Non etiam hæ quæ nondum sunt, quia hæ dirigi non possunt. Non item operationes in fieri, quia fiunt instantaneè, in instantaneis autem idem est fieri, quod & factum esse, sed factum esse non potest dirigi. Ergò nec fieri ipsum.

Respondetur. Logicæ in actu primo dirigentis esse objectum operationes in actu primo dirigibiles, Logicæ verò in actu secundo dirigentis, esse objectum operationes in ipso fieri rectificabiles, modo jam præscripto. Axioma illud in Instantaneis idem est fieri quod & factum esse, hoc sensu solum est verum; quòd scilicet totum simul producatur, quòd instantaneè producitur, sed non sequitur illud ita producibile in eodem instanti dirigi non posse, non autem habet hunc sensum, quasi quæ prædicata

conveniunt facto eſſe , debeant convenire ipſi fieri , quòd ſi poſſunt diverſa prædicata convenire, illi fieri, & illi facto eſſe, poterit dirigi operatio ſub formalitate fieri, licèt non dirigatur ſub formalitate, facti eſſe.

Objicitur VII. Quia ſi tres Operationes ſint Objectum Logicæ, non ſalvabitur conditio objecti attributionis, quod eſt dare unitatem ſcientiæ; operationes autem non dant hanc unitatem, nam & ſunt Ens per accidens, & non nomine ſingulari exprimuntur.

Respondetur etiam poſito, quod operationes ſint Ens per accidens, & quod nomine plurali exprimantur ad dandam unitatem ſcientiæ, ſufficit quod conveniant in una ratione ſcibilitatis, qualis hic eſt rectificabilitas operationum ſcientifica, in quantùm illa habet rationem objecti attributionis.

Instabis. Saltem non poſſent prædicari de ſpeciebus objecti operationes, nam de ſyllogiſmo non poteſt dici, quod ſint operationes rectæ, & tamen objectum attributionis debet prædicari de ſpeciebus objecti.

Respondetur. Sufficere quòd objectum attributionis, vel in numero plurali vel ſingulari prædicari poſſit de ſpeciebus objecti poteſt autem dici, quòd ſyllogiſmus ſit operatio recta.

DIFFICULTAS III.

Reſpondetur quibuſdam quæſtionibus de Objecto Logicæ.

Quæres I. *Qualiternam ſumpta Rectitudo ſit objectum formale Logicæ.* Sumi debet rectitudo in fieri. Ratio, tum quia Logica eſt habitus practicus, habitus autem practici objectum debet eſſe factibile vel dirigibile, ut in ſimili vult Ariſtot. 6. Eth. c. 2. Tum quia illa & taliter ſumpta rectitudo eſt objectum formale Logicæ, quæ eſt radix & origo totius amplitudinis Logicæ. Jam autem rectitudo operationum in fieri eſt talis radix, & origo; Sicut libertas in actu, eſt, in qua apparet amplitudo libertatis. Et certè ſublata rectitudine in fieri, non eſſet jam ulla rectitudo præterita, præteritum enim ſumit ratio præteriti, à præſenti, quod fuit, ſublata item rectitudine in fieri, nulla eſſet rectitudo futura, futurum enim dicitur ratione præſentis ponendi. Ergò rectitudo in fieri, eſt radix & origo amplitudinis totius, debitæ conſiderabilitati Logicæ. Tum quia per ſolam rectitudinem in fieri, ſalvatur ratio practici in Logica, imò quantumvis nunquam ſe reflecteret Logica, ſupra operationes jam factas, poſſet benè uti præceptis apprehendendi, enuntiandi, argumentandi; conſideratque Logica operationes jam factas, ſed non niſi propter operationes in fieri.

Dices I. Operationes rectæ, prout abſtrahunt ab omni tempore, ſunt quid univerſalius, ſunt per modum generis, operationes autem in fieri, ſunt, quaſi ſpecies illius rectitudinis. Ergò illa potiùs abſtracta rectitudo eſt objectum Logicæ, non enim genus debet revocari ad ſpecies, ſed ſpecies ad genus.

Respondetur. Negando in ratione ſcibilis Logicè; hoc eſt practicè, operationes abſtractas habere ſe per modum generis nam habitus practici objectum, aſſignatur agibile, non abſtrahens ab agibili quamvis in aliqua alia conſideratione, poſſit ſortiri rationem generis operatio recta.

Dices II. Rectitudo operationum in ultimo inſtanti ante fieri, vel eſt objectum Logicæ, vel non eſt, ſi non eſt, Ergò Logica habitualiter ſumpta non habet objectum, ſi eſt. Ergò Rectitudo eſt objectum non in fieri, ſed ante fieri accepta.

Respondetur. Operationes ante fieri præcedentes immediatè, eſſe objectum Logicæ, immediate poſt operaturæ; & ſicut dum operatur Logica, habet operationes in fieri pro objecto; ita proximè operatura, habet operationes pro objecto in proximo fieri, adeoq; utrobique operationes in fieri erunt objectum, ſed aliter & aliter ſumptæ. Per hoc tamen non negatur, quòd operationes rectæ jam in facto eſſe, ſint objectum experimentalis ſcientiæ; licèt operationes rectæ in fieri ſint finis intrinſecus, adeoque objectam Logicæ formale.

Dices III. Operationes rectæ in fieri ordinantur ad rectas. Ergò rectæ, ſunt objectum attributionis.

Respondetur. Ordinari operationes rectas in fieri ad ſimpliciter rectas, non tanquam ad objectum ſcibile per ſe, licèt ordinentur tanquam ad aliquid ſe poſterius & effectum.

Quæres II. *Quo præſtet nomine hanc rationem formalem exprimere.*

Assero I. *Non benè illam exprimi ſub nomine operationum rectarum.* Ratio, quia cæteris paribus, ſi nihil obſtet, præſtat ſub eo nomine aſſignare objectum habitus practici, quod nomen ex modo ſignificandi, magis exprimat tempus futurum, quam præteritum. Nam & Ariſtoteles factibile & agibile, non verò factum aut actum aſſignat pro objecto practico habitui. Et ſi ſcientiæ, quæ etiam circa ſcita actibus reflexis verſantur, tamen non ſcitum ſed ſcibile habent pro objecto, ita & nomine, ſignificante rectitudinem futuram quodammodo, exprimi debet objectum Logicæ.

Assero II. *Non benè illam exprimi ſub nomine Operationum dirigibilium.*

Ratio, quia dirigibilitas ex modo ſignificandi, exprimit conditionem tenentem ſe ex parte operationum, earumq; tractabilitatem, & ad præcepta Logica inflexibilitatem deſignat, ad eum modum, quo ſciſſibilitas ligni, eſt conditio tenens ſe ex parte ligni, dicitque ejus apti-

tudinem

tudinem ad scindi. Deinde ratio formalis objecti Logicæ, debet significare illud, quod inducit Logica in operationes, non inducit autem dirigibilitatem, quia cum hæc sit aptitudo ad dirigi, præsupponitur in ante, sed potius dirigibilitas, est ratio sub Qua hujus scientiæ.

ASSERO III. *Commodè exprimi Rationem formalem objecti Logicæ, per Ly Rectificabilitas*, ita ut operationes rectificabiles, sint objectum Logicæ.

RATIO, quia operationes in fieri sunt objectum Logicæ. Sed operationes rectificabiles sunt operationes in fieri. Ergò &c.

QUÆRES III. *An operatio aliqua in communi abstrahens à prima, secunda & tertia sit Objectum Logicæ.*

ASSERO, *quod non.*

RATIO. Tum quia, si nihil obstet, assignandum est objectum habitus practici, circa quod & executivè & præceptivè versetur Logica. Sed operationes tres sunt tales, nam executivè circa singularia, versabitur, & præceptivè, circa tres illas operationes, sed circa unamquamque in communi acceptam. Tum quia si nihil obstet potius est assignandum objectum Logicæ tale, quod ex modo suæ significationis, ostendat Logicam non esse speculativam, quod non hâberetur, si operatio in communi, assignetur pro objecto Logicæ. Tum quia in assignando objecto Logicæ concordanda sunt duo, quòd Logica sit practica, & quòd sit scientia: utrumque hoc concordatur, nam ut salvetur ratio scientiæ, & unitatis scientiæ, assumitur ratio communis, jam autem quælibet illarum in suo genere est una, hoc est, tres operationes. Ostenditur etiam ratio practici, particularius ipsas operationes assignando pro objecto. Quòd autem debeant operationes secundùm rationem communem spectari, Ratio est. Quia objectum uniuscujusq; scientiæ, non debet esse simpliciter quid aggregatum, sed debet uniri in ratione aliqua una. Unde & Aristot. 1. posteriorum tex. 43. unam scientiam dicit esse, quæ est circa unum genus.

QUÆRES IV. *An intellectus ut dirigibilis Logicè in operando, sit objectum Logicæ.*

ASSERO. *Intellectum esse objectum Logicæ, sed non esse objectum Attributionis.* Quòd sit objectum. Ratio est, quia causæ objecti, sunt etiam objectum scientiæ, revocanturque ad objectum attributionis. Quòd autem non sit ita sumptus intellectus objectum attributionis. Ratio est. Quia intellectus in tantùm esset objectum Logicæ, prout esset dirigibilis in operando, hoc autem significat, ipsas operationes esse hoc objectum, ut in simili supra dictum. Deinde objectum Logicæ tanquam habitus practici, debet esse agibile à Logica. Intellectus autem non est agibilis à Logica. Denique etiam in aliis habitibus, principium effectivum specierum objecti, non est objectum proximum habitûs, sic non est objectum cytharisandi cythara, sed pulsus aut sonus artificiosus, objectum sutoriæ non est manus sed calceus, nec saltatoriæ pes, sed saltus. Quod ulteriùs in hoc fundatur, quia non est necesse confundere causam objecti, cum objecto.

DICES I. Logica dirigit Operationes intellectus in ordine ad perfectionem intellectus. Ergò intellectus erit objectum primarium.

RESPONDETUR. Quòd dirigat illas ad perfectionem intellectus non merè subjectivam & receptivam illarum operationum, sed ad perfectionem intellectus, prout operativi, quod ostendit potius operationes esse hoc objectum.

DICES II. Objectum habitus practici non debet esse operativum, sed operabile, jam autem intellectus, est potius operativus.

RESPONDETUR. Quòd operativum possit esse in scientia practica, objectum attributum, licèt non attributionis.

DICES III. Subjectum habitus non est objectum habitus, intellectus autem est subjectum habitus Logici. Ergò non est objectum illius.

RESPONDETUR. Subjectum habitus, quod est simul tanquam causa objecti considerabilis, potest esse objectum habitus, consideratio enim, causarum objecti, spectat ad scientiam, licèt subjectum habitus, acceptum merè pro receptivo habitus, non sit objectum habitus.

QUÆRES V. *Quodnam tandem sit objectum Attributionis adæquatum Logicæ.*

ASSERO esse *Operationes intellectus rectificabiles*, seu ut vulgò dicitur dirigibiles. Ratio asserti petenda ex dictis hactenus.

QUÆSTIO III.

De iis quæ non sunt definitiva Logicæ.

SUb hoc titulo agemus de iis, quæ non sunt objectum Logicæ, *sit*

DIFFICULTAS I.

An Ens rationis sit objectum Logicæ.

PRÆMITTO I. *Ens rationis, quantùm ad præsens, duplex cogitari potest.* Primum Ens rationis, quod habet tantum esse objectivum in intellectu, v. g. Hircocervus; secundum Ens rationis Logicum, estque aliquid sortiens denominationem extrinsecam à Logica, seu secunda nostra intentio.

PRÆMITTO II. *Quid sit intentio? Quid secunda Intentio, Quid Denominatio?* Intentio alia spectat ad voluntatem, alia ad intellectum. Intentio spectans ad voluntatem est Ordo, Motus, Progressus, Tendentia voluntatis in objectum.

jectum. Et proportionaliter, Intentio ſpectans ad intellectum eſt tendentia intellectualis. Porrò ſicut in motu quod movetur, habet finem ſui motus, ſeu terminum & rationem formalem movendi, ita etiam in intellectu, cujus motus ſunt cognitiones, ſunt aliquæ Intentiones formales, quæ ſunt ipſe actus tendens in objectum, vocaturq; hic actus: Intentio formalis, & præter hoc, eſt terminus iſtius motus, qui terminus vocatur Intentio objectiva, nihilq; aliud eſt, niſi ipſum illud, quod cognoſcitur.

Rurſus Intentio tam formalis quam objectiva, Alia eſt Intentio prima, alia Intentio ſecunda. Intentio prima formalis eſt cognitio cognoſcens objectum, directè, ſecundùm prædicata, quæ in ſe habet. Prima autem Intentio objectiva, eſt ipſum illud objectum. Deinde verò Intentio ſecunda formalis, eſt cognitio objecti ab intellectu ſortiens aliquam denominationem. Intentio verò ſecunda objectiva, eſt ipſum illud objectum ſortiens ab intellectu illam denominationem, vocaturq; hæc Intentio ſecunda, quia ſicut id quod ſecundùm eſt, ſupponitur alteri ſe priori, eſtq; geminatio, unitatis; ita ſecunda intentio præſupponit primam, prius enim eſt eſſe v. g. hominem, poſtea poſſe prædicari.

Quod ad denominationem attinet, illa eſt forma nominis cuipiam inditi. Sic denominatur pannus ruber, qui obtinet nomen à rubedine, quæ eſt forma rubri. Hæ denominationes aliæ ſunt Extrinſecæ, aliæ Intrinſecæ: Intrinſecæ proveniunt à forma denominato unita. Sic v. g. denominatur ruber pileus à rubedine unita pileo. Denominatio autem extrinſeca, eſt appellatio proveniens à forma extrinſeca, referibili tamen ad denominatum. Sic v. g. viſum denominatum à viſione, quæ eſt in vidente, quæ nihilominus viſio, refertur ad viſum, tanquam ad objectum. Ulterius, denominationes extrinſecæ aliæ ſunt Logicæ, aliæ non Logicæ. Denominationes non Logicæ ſunt, quæ proficiſcuntur, aut ab aliis potentiis, quam ab intellectu, aut ab intellectu, ſed præſcindente à præceptis Logicis v. g. ſimpliciter cognitum; Logicæ autem Denominationes extrinſecæ, ſunt actus intellectus, importantes ordinem ad præcepta Logica.

Præmitto III. *Quæ ſint placita aſſerentium, Ens Rationis Logicum eſſe objectum Logicæ.*

Docent I. Objectum ſortiri denominationem extrinſecam ab intellectu v. g. prædicati, ſubjecti, Definitionis, hocque dicunt eſſe Ens rationis.

Docent II. Ipſum iſtud Ens rationis, rectitudinem ſuam habere, ſi ſit conforme rebus, ita ut prædicatum ſit ſuperius, ſubjectum autem inferius.

Docent III. Iſta Entia Rationis, in tantùm ſpectare ad Logicam, in quantùm ſunt directiva Operationum intellectus. Dirigunt autem iſtas operationes, inprimis ut refert Amicus tract. 1. Logicæ quæſt. 5. d. 3. c. 4. per modum ideæ & objectivè, quia ſcilicet ut rectè definiamus, debemus nobis proponere definitionem, quæ eſt Ens rationis Logicum, ut videamus quid in illo, pro genere, quid pro differentia, ſumatur, ut definitionem formando, accomodemus nos illi Ideæ. Deinde Ens rationis Logicum dirigit operationes à poſteriori, per modum ſigni, ut vult Vallius p. 2. prolog. 93. c. 2. eò quòd ſequatur ad operationes, quas facimus, eaſq; vel rectas, vel non rectas. Sic v. g. quando in communi apprehenditur hic terminus Homo, ſi in hac apprehenſione ſequitur & conſurgit Ens rationis Logicum, quod eſt ſpecies, ſignum eſt rectam fuiſſe apprehenſionem; ſi verò ſequitur ut illius apprehenſionis, Ens rationis Logicum; quod eſt genus; Sequitur illam apprehenſionem fuiſſe malam, nam Ens rationis malum eſt ſecutum.

Dicendum Est I. *Ens rationis Chimæricum non eſſe objectum Logicæ.*

Probatur. Quia illud potius ad Metaphyſicam ſpectat, quæ ſicut Ens reale conſiderat; ita & oppoſitum illi Ens fictum, conſiderare debet, & quæ rationes probant operationes intellectus eſſe objectum Logicæ; eædē evincunt, quod Ens chimæricum non ſit tale objectum.

Dicendum Est II. *Ens rationis Logicum, tam illud directivum, quam illud per modum ſigni acceptum, non éſſe objectum Logicæ.*

Quoad primam Partem.

Probari Potest Conclusio I. Illa Idea quæ dirigeret operationes, non dirigeret primam operationem. Ergò & reliquas. Antecedens probatur. Hoc ipſo enim illa non eſſet prima, cum ſupponeret aliam priorem ſe, quæ illi eſſet, per modum Ideæ.

Responderi poſſet huic argumento. Retorquendo illud, quod primus actus Logicæ non poſſet fieri à Logica artificiali. Ergò & reliqui non dirigentur à Logicâ artificiali.

Probari II. Posset. Illa ipſa Idea non habet rectitudinem ab alia idea, alias iretur in infinitum. Ergò hæ ideæ non ſunt tale objectum.

Respondetur. Sicut primus actus Logicæ poteſt habere rectitudinem non à Logica artificiali, ſed à naturali, nec erit neceſſe in hoc ponere proceſſum in infinitum. Ita & in præſenti. *Hinc aliter*

Probatur III. Conclusio. Quia non experimur nos neceſſariò & ſemper iſtas Ideas inſpicere. Et deinde, quia ſufficiens eſt intellectus independenter ab iſtis Ideis unà cum Logicâ, facere iſtam rectitudinem. Ergò eſt ſuperflua inſpectio illarum Idearum tanquam objecti. Et ſi reliqui habitus Practici ideas tales non habent pro objecto, ſed potius opera, ita & in præſenti.

Quod verò Entia Rationis per modum ſigni accepta non ſint objectum.

Probatur. Entia rationis directiva per modum

modum signi habent rectitudinem ab operationibus rectis, vel pravitatem à pravis: illud quippe Ens rationis est rectum, quod consequitur ad operationem rectam, illud verò Ens rationis est pravum, quod ad operationem pravam consequitur. Ergò non operationes ab Entibus rationis Logicis, sed Logica Entia rationis, ab illis operationibus, debent habere rectitudinem.

Deinde pro illo priori, quo illud signum antecedunt operationes, competit illis rectitudo. Ergò illa non rectè desumetur à dictis signis.

Dicendum Est III. *Ens rationis Logicum si ad mentem S. Thomæ sumatur, est objectum Logicæ.* Supponit Conclusio quod nomine Entis rationis venire possint etiam ea, quæ efficiuntur ab intellectu immanenter, & sic operationes & conceptus nostri erunt entia rationis. Hoc supposito.

Probatur Conclusio. Operationes intellectus rectificabiles, sunt objectum Logicæ. Sed istæ ad mentem S. Thomæ sunt Ens rationis, ut videre est 1. 2. q. 90. art. 1. ad 2. Et primo poster. lect. 1. dicit Logicam esse de operationibus Rationis, seu Intentionibus rationis. Et in primum dist. 33. quæst. 1. art. 1. ad 3. *Ens rationis*, inquit, *seu Ratio dupliciter sumitur, quandoque enim Ratio est ratiocinante scilicet ipse actus rationis, vel potentia, quæ est ratio, quandoque ratio est nomen Intentionis, sive secundùm quod significat definitionem rei, prout Ratio est Definitio, sive prout Ratio dicitur Argumentatio.* Item S. Th. apud Sanchez. citatus 9. proœmiali l. 7. titulo Decisio quæstionis expressè ait: *Quemadmodum ratio artem fabrilem invenit, ut actus, qui per manum exercentur, secundùm rationem dirigantur, eodem pacto ratio ipsa invenit artem Logicæ, quæ directiva esset ipsius rationis actuum, per quam homo in actibus Rationis ordinatè, & faciliter & sine errore procederet.* Hinc quando 4. Metaph. lect. 4. & opusculo de natura Generis c. 4. assignat pro objecto Ens rationis Logicum, hoc ipso intelligere est, quod operationes intellectus, cum illæ cum Entibus rationis Logicis apud illum sint idem. Cæterum sub nomine Entis Rationis Logici etiam ad mentem S. Thomæ sumpti, non debet statui objectum Logicæ. Ratio, quia hoc nomen est æquivocum.

Objicitur I. ab Auctoritate.

I. Auctoritas Est Arist. 4. Metaph. tex. 4. Ubi ait Dialecticam & Metaphysicam tractare de omni Ente. Atqui Dialectica non tractat de omni Ente reali. Ergò de Ente Rationis.

Respondetur. Sicut dum Metaphysica tractat de omni Ente, non debet intelligi non nisi Ens Rationis, hoc ipso enim non tractaret de omni Ente, ita nec Dialectica æquiparata ab Aristotele Metaphysicæ, de eodem tractabit. Dici etiam potest quod tractet Dialectica de omni Ente reali, præscribendo regulas illud attingendi.

II. Auctoritas est S. Thomæ, sed ea explicari debet secundùm Conclusionem tertiam.

III. Auctoritas axioma commune. Quod contrariorum sit eadem disciplina.

Respondetur. Argumentum multum probare, quia probaret Physicam de Cœlis etiam fictis discurrere. Deinde quamvis contrariorum eadem sit disciplina, sequetur quidem, quod contraria ad idem objectum attributionis revocentur, non autem quod sint ipsum objectum attributionis.

Objicitur II. Definitio est ordo Generis ad differentiam, ejusque rectificabilitas in hoc ordine stat, hic autem ordo est Ens rationis, & sic de reliquis. Ergò Ens Rationis erit objectum.

Respondetur. Dirigibilitatem ex modo nostro concipiendi esse ordinem quendam, sed non in re. Dirigibilitas autem in re, est ipsa operatio intellectûs, conformis præceptis.

Objicitur III. Logica considerat Prædicamenta & prædicabilia. Et prædicamenta, secundùm quod considerantur à Logica, non sunt Entia realia, aliàs considerarentur sub eadem ratione, sub qua considerantur à Metaphysica. Ergò considerantur à Logica prædicamenta, ut sunt Entia rationis. Prædicabilia etiam sunt entia rationis, ergò Logica considerat entia rationis.

Respondetur. Prædicabilia esse Universalia, adeoque non Entia Rationis. Et licèt Logica consideret prædicamenta, secundùm quod sunt entia realia, differret à Metaphysica, quia considerabit ea, secundùm quod subsunt Definibilitati, Divisibilitati &c.

Objicitur IV. Logica accipit speciem ab Ente Rationis, unde & vocatur Rationalis scientia.

Respondetur. Sicut voces non sunt objectum Logicæ, licèt à vocibus Logica denominetur Logica; ita, quamvis Logica sit scientia rationalis, non erit necesse ut pro objecto dicat entia rationis. Præcipuè cum etiam denominetur rationalis scientia Logica à Ratione, hoc est, Operationibus intellectus, non ab Entibus Rationis Logicis.

Objicitur V. Si Logica tractans de Definitione, Divisione &c. tractaret de Ente reali. Definitio & Divisio, vel esset Substantia vel Quantitas, vel Qualitas.

Respondetur. Esse Qualitatem.

Instabis. I. Ergò non distinguetur Logica à scientiis realibus.

Respondetur. In quantum conceptus mentis, non sint quid fictum, in tantum possunt dici res, & hoc sensu erit etiam Logica realis; licèt sit rationalis, in quantùm Ratio sumitur pro Intentione.

Instabis II. Si objectum Logicæ est quid reale, vel abstrahit ab omni materiâ, vel non, si abstrahit, Ergò est Metaphysica; si non abstrahit, Ergò coincidit cum Physica.

Respondetur. Quamvis abſtraheret ab omni materia, non eſſet Metaphyſica, quia ſcientiæ, ut probavi ante, non per abſtractionem ſpecificantur, quæ verò abſtractio competat Logicæ, ſuperius habetur.

Instabis III. Si objectum Logicæ eſt quid reale, ſequitur illam nobiliorem eſſe Mathematicâ & Ethicâ. Mathematicâ quidem, quia nobilior eſt quantitate, operatio intellectus: Erit etiam præ Ethica nobilior, quia nobiliores ſunt actus intellectus, actibus voluntatis.

Respondetur. Diverſo reſpectu nobiliorem eſſe præ his Logicam. Vincitur tamen à Mathematica in hoc; quia illa non niſi demonſtrativè procedit. Ab Ethica etiam vincitur, quia præſtantius eſt habere & rectitudinem naturæ, & rectitudinem artis, & rectitudinem moralem, quæ rectitudines competunt actui Ethico; Actui verò Logico, competit rectitudo, non niſi naturæ & artis.

Objicitur VI. Definitio & Diviſio, ſcripta, vel vocalis, ſpectat ad Logicam, non ſpectaret autem, ſi Ens rationis non eſſet objectum, quid enim commune eſſet ſcripto, voci, &c. cum operatione intellectus.

Respondetur. Revocari hæc tanquam ſigna manifeſtativa conceptuum.

DIFFICULTAS II.

An Voces ſint Objectum Logicæ.

Præmitto I. *Nomine Vocum venire poſſe vel voces Internas, vel Externas.* Vox interna eſt: Verbum mentis & locutio, per quam manifeſtat ſibi ipſi intellectus objectum: ut fuſius in Animaſtica, & aliquid DEO volente innuetur in materia de Univerſalibus. Vox autem externa eſt ſermo, qui conceptus noſtros internos manifeſtare natus eſt alicui.

Nominales cenſentur voces internas pro objecto Logicæ ſtatuiſſe. Nam Occham Princeps nominalium conceptus mentis dicit eſſe objectum Logicæ. Voces autem externas, cenſentur pro objecto ſtatuiſſe, Aureolus & Aphrodiſæus;

Præmitto II. *Voces externas quæ ſint ſonus articulatus, ſpectare ad Animaſticam*, in quantùm tractat de ſenſibus. Quà verò ſunt certo modo pronuntiabiles, conſtruibiles, ſpectant ad Grammaticam: quà faciunt ornatam locutionem, ad Rhetoricam, quà poſcunt habere numerum & concentum, ſpectant ad Muſicam & Poeticam, quà ſunt Entia, ad Metaphyſicam, quà ſunt quid corporeum, ſpectant ad Phyſicam.

Præmitto III. *Reſtare ut quæratur, an voces manifeſtativæ conceptuum ſpectent ad Logicam.*

Dicendum Est. *Voces non eſſe objectum Attributionis Logicæ per ſe & adæquatum.*

Probari Solet I. Sublatis & impoſſibilibus vocibus, poteſt eſſe Logica, nam ſublatis vocibus, poteſt fieri apprehenſio, enuntiatio, ſyllogiſatio. Ergò non ſunt per ſe objectum Logicæ. Objectum enim per ſe & Attributionis Logicæ, eſt tale, ut illo ſublato, tolli debeat Logica.

Probari Solet II. Paſſiones quas demonſtrat Logica de ſuo objecto, non conveniunt per ſe vocibus, nam generare ſcientiam, eſt proprietas objecti Logici, & non eſt proprietas vocum. Veritas item & falſitas non eſt propria in vocibus, unde & mendacium non eſt contra vocem, ſed contra mentem: quod ſi definitiones primò & per ſe convenientes objecto Logicæ, non demonſtrantur de vocibus, jam voces non ſunt per ſe objectum, nam de eo, quod eſt per ſe objectum, per ſe debent demonſtrari paſſiones.

Confirmatur. Quia multa ſunt conſiderationis Logicæ, quæ non ſunt voces, ut operationes internæ Logicæ. Deinde Logica naturalis poteſt eſſe ſine vocibus, ut in mutis, qui utique diſcurſus naturales faciunt. Ergò & Logica artificialis, nam Logica artificialis & naturalis, habent ſe, ſicut Perfectum & Imperfectum, porrò perfecti idem eſt objectum, quod & imperfecti ut v. g. Oratoris perfecti objectum eſt Oratio, ita etiam imperfecti objectum eſt Oratio. Quod ſi imperfecti habitus, hoc eſt naturalis, objectum non ſunt voces, nec etiam erunt objectum perfecti habitus, hoc eſt, artificialis Logicæ.

Probatur III. Concluſio. Datur actus aliquis Logicæ, qui non habet pro objecto voces. Ergò &c. Antecedens probatur. Primus actus Logicus, antequam exprimatur vocibus, eſt verè Logicus, & tamen non habet pro objecto voces. Quod actus Logicus antequam vocibus exprimatur, ſit verè Logicus. Probo. Antequam exprimatur actus Logicus, illa vox expreſſiva actus Logici, vel eſt expreſſiva actus Logici, vel actus non Logici; non poteſt dici quòd ſit expreſſiva actus non Logici, quia ejus actus eſt expreſſiva, antequam eum exprimat, quem poſtea de facto exprimit: ſed exprimit Logicum. Ergò de facto antequam exprimat, ille actus eſt Logicus. Quòd verò actus Logicus antequam vocibus exprimatur, non habeat pro objecto voces. Probatur. Illud eſt objectum primi actus Logici, v. g. hujus Definitionis: Homo eſt animal rationale, circa quod verſatur ille actus. Sed non verſatur circa voces, objectum enim iſtius Definitionis eſt eſſentia hominis: Quod ſi actuum Logicæ objectum non ſunt voces, nec habitus Logici objectum erunt voces. Idem enim debet eſſe objectum habitus quod & actuum.

Non Nego tamen pertinere voces ad objectum Logicæ reductivè, quia nulla ars v. g. docet medium terminum in prima Figura ſubjici debere in Majori.

Unde Logica ordinando conceptus internos ordinat ſimul voces illorum conceptuum expreſſivas

pressivas; non spectant tamen illæ voces ad objectum Logicæ, nisi per accidens, quia impossibilibus illis ut dixi, posset adhuc Logica esse in se, ut ante integra.

OBJICITUR I. Si quis immemor definitionis mentalis, eliciat cognitionem definitionis vocalis, qua dicat: Definitio vocalis est Oratio vocalis, vocaliter manifestans naturam rei per genus & differentiam: hæc cognitio habet pro objecto voces, nec potest pertinere ad aliam scientiam, nisi ad Logicam. Ergò Logica pro objecto habet voces.

RESPONDENT aliqui apud Arriagam non omnes cognitiones, quæ dantur, debent esse cognitiones, quæ habeant propriam scientiam. Vide illum disp. 2. Sec. 3. num. 21.

RESPONDETUR. aliter distinguendo subsumptum. Sed hæc cognitio non potest ad aliam scientiam pertinerere nisi ad Logicam saltem reductivè, Concedo. per se & primario Nego. Distinctoq; Consequenti, nego Consequentiam.

OBJICITUR II. Quidquid considerat Logica, est aut Terminus, aut Propositio, aut Syllogismus. Hæc omnia sunt voces. Unde Terminus definitur: esse vox terminans propositionem. Propositio est Oratio verum aut falsum enuntians. Ergò voces sunt objectum Logicæ.

RESPONDERI SOLET I. Distinguendo. Hæc omnia sunt voces propriè, & rigorosè, Nego. Figuratè concedo. Assumuntur enim voces ad significandos conceptus internos, & eorum ordinationem; ad eum modum, quo signum pictum in Sphæra, vocatur Gemini Cancer, Leo, quantumvis hæc signa in Cœlo sint, & in ejus zodiaco.

RESPONDETUR II. Hæc omnia esse voces internas, quæ voces internæ idem sunt cum operationibus intellectus nostri. Hinc & Logica vocatur sermocinalis scientia, à nomine Græco Logos, quod significat verbum internum.

OBJICITUR III. Habitus Progymnasmaticus seu Præexercitatorius debet versari circa materiam fictam consimilem veræ. Ita habitus gladiatorii præexercitatorii objectum sunt gladii lignei, cum postea ipsa gladiatoria, utatur ferro. Sed Logica est habitus Præexercitatorius. Ergò objectum illius debet esse aliquid fictum, non commodius quam voces externæ; nam hæ consimilitudinem habent cum internis vocibus seu conceptibus. Ergò voces externæ, sunt objectum.

RESPONDETUR. Logicam impropriè esse habitum præexercitatorium. Nam habitus propriè præexercitatorius, essentialiter habet idem objectum, cum eo habitu, ad quem præexercitat; essentialiter autem aliud est objectum Logicæ ab aliis scientiis. Est tamen Logica habitus progymnasmaticus impropriè, quia scilicet ad perfectius acquirendas scientias, præsupponitur.

OBJICITUR IV. Ethica, & instrumentum ejus Prudentia, non solum dirigit actiones internas, sed etiam externas. Ergò & Logica non solum dirigit voces internas sed etiam externas.

RESPONDETUR. Nec Ethica primo & per se dirigit actiones externas, sed tantùm reductivè spectant ad Ethicam actiones externæ: sicut & voces ad Logicam.

INSTABIS I. Voces si non considerantur per se, nec reductivè spectabunt jam ad Logicam, quod probatur. Ad Grammaticam tanquam ad instrumentum generale omnium scientiarum spectat directio vocum.

RESPONDETUR. Directio Grammatica spectat ad Grammaticam, non verò Logica.

INSTABIS II. Nulla directio vocum est Logica, quia constructio vocum externa correspondens interiori conceptuum coordinationi, spectat ad solam Grammaticam.

RESPONDETUR. Coordinationem prædictam vocum externarum, prout secundùm leges Grammaticæ fiunt, spectare ad Grammaticam; non verò prout secundùm leges Logicas, quæ enim rogo æquivalens est regula in syntaxi, huic: Prima prius subjicit, ad quam solam spectat dicere, subjectum substantivum concordat cum adjectivo prædicato, in Genere, Numero & Casu. Et sicut bona coordinatio vocum, prout connotat numerum & pedes, propriè est ex legibus Poeticæ; ita coordinatio vocum, prout secundùm leges Grammaticas spectat ad Grammaticam, prout verò fit secundùm leges Logicas, spectabit ad Logicam. Ita sphæra, prout fit secundùm leges architectonicæ spectat ad Architectonicam, prout verò repræsentat sydera, spectat ad Mathematicam. Unde & voces secundùm constructionem Grammaticam ad Grammaticã spectabunt, prout verò secundùm leges Logicas fiunt, pertinebunt ad Logicam.

INSTABIS III. Si aliquomodo spectat ad Logicam vocum coordinatio, surdus & mutus esset imperfectus Logicus, nam hanc notitiam vocum non habet, per quam aliquem actum Logicum exercere possit.

RESPONDETUR. Cum perfectio sit spectanda non secundùm ea, quæ accidunt. Diximusque supra, per accidens spectare ad Logicam directionem vocum, benè salvabitur perfectio Logicæ sine vocibus: & sicut esse capronatum, non est imperfectio hominis, quia esse capronatum accidit illi, ita nec erit imperfectus Logicus mutus, quia per Accidens spectant voces ad Logicam.

OBJICITUR V. Omne manifestativum ignoti ex noto, est modus sciendi. Voces sunt manifestativæ. Ergò sunt modus sciendi: Modus sciendi est objectum Logicæ. Ergò & voces.

RESPONDERI SOLET I. Falsa est Major, nam frons & vultus manifestant ignotum, nec tamen sunt modus sciendi, saltem non sunt sciendi modus, pertinens ad Logicam.

RESPONDERI SOLET II. Per accidens voces esse manifestativas ignoti, quia scilicet conceptus

ceptus nostros non in illismet ipsis manifestamus aliis, ut faciunt Angeli, & beati, sine corpore in cælo existentes.

Respondetur III. Transito toto argumento. Nego subsumpti Antecedens. Nego enim omnem modum sciendi, esse objectum per se Logicæ.

Noto. Non posse cognosci cognitionem vocum, quin cognoscantur voces, quia cognitio vocum est repræsentatio vocum, si est repræsentatio vocum, necessario voces cognosci debebunt, tanquam repræsentatum, tanquam terminus, ad quem dicit ordinem essentialem, repræsentatio. Sed nego illas hoc ipso fore objectum immediatum, & per se, ad eum planè modum, quo definitio cœli spectat ad Logicam; consequenter, necessariò tunc cœli cognoscuntur, cœli tamen, non nisi remotè, sunt objectum Logicæ.

DIFFICULTAS III.

An res sint Objectum Logicæ.

Dicendum Est. *Res non esse objectum Logicæ proximum & immediatum, esse tamen remotum.* Ita Arriaga, Oviedo & cæteri Est contra Jandunum.

Quod non sint Objectum immediatum.

Probatur I. Si Logicæ objectum immediatum essent Res; essent objectum ut cognitæ. Sed ut cognitæ non sunt objectum immediatum. Ergò &c. Major constat confessione adversariorum, & probatur. Quia habitus cognoscitivi objectum, debent esse res ut cognitæ, sicut objecti visivæ potentiæ, sunt res ut visibiles. Sed Logica est habitus cognoscitivus. Ergò objectum illius debent esse res ut cognitæ. Minor principalis probatur. Quia immediatum objectum Logicæ ut dictum supra, sunt operationes, intellectus, Res autem non nisi in tantùm, in quantùm præsentantur ab illis operationibus. Ergò non sunt immediatum objectum. Objectum enim immediatum, non est quod attingitur ratione alterius. Res autem attinguntur à Logica ratione operationum.

Probatur II. Quia circa illud practicè versatur & immediatè Logica, in quod immediatè inducit rectitudinem suam, sed immediatè inducit rectitudinem suam, in operationes intellectus, non in Res. Ergò &c. Minor probatur. Inintelligibile enim est, quomodo res dirigantur immediatè.

Probatur III. Logica est habitus reflexivus, si est habitus reflexivus, jam immediatum ejus objectum non erunt res, non enim in res, sed in nostras operationes fit reflexio.

Quod verò sint objectum remotum. Hoc inde, Probo. Quia impossibile est cognitionem attingi ab aliqua scientia, & ulterius illa mediante, objectum cognitionis illius non attingi. Ergò cùm cognitiones nostræ attingantur à Logica, illis mediantibus attinguntur & ipsæ res cognitæ.

Addo tamen res quidem cognitas esse objectum Logicæ remotum, sed non illas tantùm quia Logica considerat remotè etiam modos & formalitates rerum, item Entia rationis, quæ non sunt res.

Addo item. Res esse quidem remotum de facto objectum Logicæ, quia de facto cognitiones ejus, sunt de rebus; sed non sunt necessariò de rebus, quia possunt operationes Logicæ versari circa cognitiones nostras. Hinc & Aristoteles ut ostenderet non necessariò versari circa res Logicam, syllogismorum exempla, aut in falsis materiis, aut in alphabeto ostendit.

Objicitur I. Auctoritas Aristotelis qui 4. Metaph. tex. 4. docet Dialecticam de omni re, seu Ente agere. Ergò res sunt objectum Logicæ.

Respondetur. Me non negare res esse objectum Logicæ, sed tantum nego illud esse immediatum.

Objicitur II. Auctoritas D. Thomæ & doctrina communis Theologorum. Ex visione DEI, & ipso viso DEO, conflatur unus finis totalis. Ergò etiam ex cognitionibus, & rebus cognitis, conflabitur unus finis Logicæ, finis verò Logicæ est objectum Logicæ. Ergò objectum Logicæ, sunt res & cognitiones.

Respondetur. Ex illo Antecedenti si valeret universaliter Consequentia multa absurda sequerentur. Sequeretur enim de asino cognitionem in Physica, & asinum esse finem Physicæ, sicut cognitio de DEO, & DEUS est finis noster. Disparitas ita in forma assignari posset, quia scilicet si DEUS non esset finis noster, hoc ipso beatitudo non esset finis ultimus, nullus enim ut demonstrant Ethici, est finis ultimus, nisi DEUS. Falsum autem est nisi res sint finis Logicæ, Logicam finem suum non habituram. Deinde aliud est quærere: An cognitionis repræsentantis DEUM, intrinsecus finis, sit DEUS, & indubiè est, dicit enim Visio DEI essentialem ordinem ad DEUM, ex qua proportione, finis etiam intrinsecus, seu dic si placet terminus intrinsecus, hoc est essentialis cognitionis, rem repræsentantis, res erit. Quia tamen hæc repræsentatio dicit illum finem essentialem, non qua dirigitur à Logica, sed non nisi qua repræsentatio rei est, ideò adhuc res, non erunt immediatum objectum Logicæ.

Objicitur III. Potest ex objecto materiali & formali, conflari una ratio objecti, æquè immediata. Ergò ex cognitione & re cognita, potest conflari ratio una objecti Logicæ.

Respondetur Disparitas est, quia quandò ex objecto materiali & formali fit unum objectum, non apparet quid mediet inter materiale & formale objectum. Quid enim illud? inter res autem ut cognitas mediat ipsa cognitio ut dixi ante.

Obji-

Objicitur IV. Idem est objectum artis, quod & operationum artis, sed operationum artis v. g. Logicæ, objectum, sunt Res. Ergò & Logicæ objectum sunt Res.

Respondetur. Duplices esse operationes artis. Alias elicitas, hoc est: dictamina & præcepta. Et alias imperatas, hoc est, quæ diriguntur ab illis præceptis & dictaminibus. Dico ergò idem esse objectum artis, quod & operationum elicitarum seu præceptorum, & quia præceptorum objecta, in Logica, sunt ipsæ operationes, dico ipsas operationes esse objectum Logicæ. Sed nego idem esse objectum Artis, quod operationum directarum & imperatarum, quarum objecta, non nego esse Res. Non est autem idem objectum artis, quod & operationum imperatarum ab arte, quis enim dicat plumbum vel lignum esse objectum fabri ferrarii, quia est objectum securis, illud secantis.

Instabis. Hoc complexum ex cognitione & re, est ab aliquo habitu considerabile, & non ab alio, quàm à Logica. Ergò Logicæ objectum sunt res & cognitiones.

Respondetur. Non esse necesse ut hoc complexum ex re & operatione æquè primò sit in aliqua scientia, quæ de facto datur considerabile, sed sufficere quod immediatè considerentur cognitiones à Logica, mediantibus autem cognitionibus, Res.

Objicitur V. Instrumenti & utentis instrumento, idem est objectum, & ita v. g. aurifabri, & ejus mallei, idem est objectum, hoc est aurum. Item; est idem objectum fabri lignarii, hoc est lignum, quod & objectum instrumenti ejus, hoc est securis, sed Logica est instrumentum scientiarum, quarum objecta sunt Res. Ergò & ipsius Logicæ objectum sunt Res.

Respondetur negando Minorem. Negavi enim supra Logicam esse essentialiter instrumentum.

Respondetur. II. Distinguendo Majorem. Idem est objectum instrumenti, quod dirigitur ab utente & utentis instrumento. Concedo. Idem est objectum instrumenti quod dirigit utentem & utentis instrumento. Nego Majorem. Distinctaque Minori. Nego Consequentiam. Quod idem sit objectum instrumenti, quod dirigitur ab operante, & ipsius utentis instrumento, benè probant allata exempla; quòd verò instrumenta, quæ dirigunt operationem, non habeant pro objecto Res, sed operationes agentis; patet in perpendiculo, linea &c. cujus objectum, non est nisi operatio architecti, non autem illud lignum cui applicatur perpendiculum. Logica est instrumentum dirigens operationes, hinc operationes erunt objectum illius, & non Res, circa quas versantur illæ operationes.

Objicitur VI. Finis Logicæ est veritas, Veritas est in rebus. Ergò finis Logicæ & consequenter objectum erit in rebus.

Respondetur negando Majorem. Finis enim Logicæ non est veritas, quæ est conformitas cum rebus, nam hæc pertinet ad illam scientiam, in cujus materia, fit aliquis actus, rectus Logice; sed est veritas, quæ est conformitas cum præceptis Logicis. Aliis Terminis idem dices. Finem Logicæ non esse veritatem in essendo, nam hæc est in rebus, sed veritatem ex modo cognoscendi quam præscribunt dictamina Logica. Et licet habitus cognoscitivi objectum, ex genere suo sit veritas, habitus tamen determinati, certam etiam speciem veritatis sibi determinant, & ita Logica determinat sibi certam veritatem, hoc est, veritatem, quæ sit conformitas cum præceptis Logicis.

Objicitur VII. Ethica habet pro objecto partiali Attributionis Res. Ergò & Logica. Antecedens probatur. Quia actus aliqui Ethici, habent pro objecto Res. Syllogismus enim iste: Bonum sine admixtione mali est melius, quam bonum cum admixtione mali, sed omne creatum bonum est cum admixtione mali, increatum est sine hac. Ergò bonum increatum, est melius quam creatum. Syllogismus inquam iste habet pro objecto Res.

Respondetur negando Antecedens. Probatio ejus secundùm id quod dicit explicitè, habet pro objecto rem. Hoc est bonum increatum, non secundùm id quod dicit implicitè. Implicitè enim dicit operationem voluntatis, talem esse eliciendam, quæ præferat bonum increatum, creato. Quòd verò implicitè ille actus importet operationem voluntatis, hoc inde est, quia in isto actu debet rationem suam formalem invenire Ethica, hoc est conformitatem cum recta ratione à se inducibilem, & cum hæc conformitas, non sit inducibilis in res, seu in bonum increatum, sed potiùs est inducibilis in operationem voluntatis, ideò illam respicere debet, saltem implicitè. Non nego tamen quòd directio, fieri possit, tam per hoc dictamen: præfer bonum increatum creato, quam per hanc propositionem; Bonum increatum melius est creato. Hæc enim secunda propositio, est imperium æquivalens, ut ostendi supra, habens tamen pro objecto operationem voluntatis, implicitè ut dixi.

QVÆSTIO IV.

De Divisione Logicæ.

Ex communi consensu dividitur Logica, in Artificialem & Naturalem. Naturalis Logica est ipse intellectus, qui lumine suo adjutus, sine alio superaddito principio artificiali, potest facere rectas apprehensiones, rectas enuncitationes, rectas illationes. Logica autem artificialis est, quæ præter intellectum & lumen naturale, importat regulas quasdam & dictamina

dictamina practica, quibus informatus intellectus, longè quàm ante, faciliùs, operationes rectas facere potest Rursus Logica Artificialis dividitur, in Actualem & Habitualem. Actualis est ipsa apprehensio, enunciatio, illatio. Habitualis autem Logica est Qualitas ex actibus Logicæ nata, inclinans ad similium actuum productionem.

Actualis deinde & habitualis dividuntur in Totalem & Partialem. Denique tam actualis quam habitualis Logica. Alia est Docens. Alia Utens. Docentem Græci Philosophi appellant Logicam avulsam ab omni materia; Utentem autem volunt esse immersam materiæ. Porrò in re. Logica Docens, est quæ tradit præcepta de rectificatione operationum intellectus. Utens autem Logica, quid sit? variè varii explicant. Sit

DIFFICULTAS I.

Quid nomine Logicæ utentis veniat apud alios.

EXPLICANT I. ALIQUI. *Quòd Logica utens, sit habitus Logicæ, inclinans intellectum, ad usum præceptorum Logicorum, in sola materia propria Logicæ.* Unde docent quod hæc Definitio Physica: Homo est compositum ex materia & forma, nullo modo pertineat ad Logicam utentem. Idem cum his sentiunt qui docent Logicam, nullo modo elicitivè concurrere, ad actus aliarum scientiarum, sed tantùm directivè: Directivè autem concurrere, est concurrere dando præcepta faciendi, sicut facit Magister, quando dicit, sic & sic formandos characteres. Elicitivè autem concurrere, est concurrere coefficiendo, quod faceret Magister, una cum puero formando illos

Hæc Explicatio.

NON SATISFACIT I. Rogo enim quando sentimus facilitatem ab initio, circa objectum physicæ, definiendo, dividendo, enunciando &c. unde hæc facilitas oriatur? hæc facilitas non potest referri in habitum physicæ, quia supponimus eum nondum nos habere. Ergò in Logicam utentem. Neque potest facilitare Physica, non enim ipse esset Logica, quia in modo facilitandi, cum Logica conveniret.

CONFIRMATUR. In materia Logica, id quod facilitaret ad usum præceptorum, est Logica utens. Ergò & in materia aliena, idem quod facilitabit, erit Logica utens.

RESPONDEBIS. I. Disparitas est, quia neque Definitiones facit, neque Divisiones in materia aliena, Logica.

CONTRA EST. Hoc est petere principium, de hoc enim quæritur. Deinde unde illa facilitas in usu præceptorum Logicæ etiam in materia aliena?

RESPONDEBIS II. Facilitatem referri i ipsam directionem & in præcepta, in quibus no frequenter exercemus.

CONTRA EST. Non potest hæc facilita referri in Logica, circa usum præceptorum, i ipsam Logicam docentem, alias tolleretur di stinctio inter illas, contra quam docebimus. Er gò neque potest referri in materiis aliarum sci entiarum.

RESPONDEBIS III. Disparitatem esse, qui si Logica utens, in materia aliena, inclinaret in tellectum ad usum præceptorum Logicorum tunc & esset Logica, & non esset, esset ut dici mus, non esset, quia circa alienum objectum ultra suam abstractionem versaretur.

CONTRA EST. Concedo, quòd circa alie num objectum versaretur tunc Logica utens sed nego, quòd non sub abstractione sibi debi ta, nego quòd non sub ratione formali sibi com petente, id est sub ratione rectificabilis opera tionis in usu.

NON SATISFACIT. II. Hæc explicatio Quia potest Logica utens rationem formalem circa quam versatur, reperire in materiis aliarum scientiarum, quod ita probo. Ratio formalis Lo gicæ utentis est rectitudo, in quantum est in usu sed potest esse in usu rectitudo operationum i materiis aliarum scientiarum. Ergò potest i materiis aliarum scientiarum, esse ratio forma lis, utentis Logicæ.

DICES I. Logica est Ars. Ars non effici suum objectum, sed ad illius effectionem tantùm potentiam dirigit. Ergò & Logica. Mino probatur, quia certè actus intellectus architecti domum physicè non facit.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probat. Probaret enim quòd etiam in materia propria, his præceptis non utatur Logica, nam etiam tunc est Ars.

RESPONDETUR II. Negando Minorem. Probatio ejus est vera de effectis, quorum positio, pendet à potentia condistincta, intellectus enim non ædificat sed manus. Falsum tamen id est in illis, quorum executio & directio, ab eadem potentia pendet, nec oppositum probatur, intellectus autem dirigit & ponit suas operationes.

DICES II. Prudentia in actus aliarum virtutum, nonnisi directive influit. Ergò & Logica utens.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam Quia in actibus virtutum qua tales sunt, non invenit rationem suam formalem prudentia, quid enim commune est prudentiæ & paupertati? Rationem autem suam formalem in materiis aliarum scientiarum, invenit Logica.

RESPONDETUR II. Negando Antecedens & dicendo, quod actum v.g. fortitudinis, eliciat, & habitus fortitudinis, in quantùm ille actus est erectio animi, & simul eliciat habitus pru-

prudentiæ, in quantùm actus fortitudinis, est conformis rectæ rationi, sed quia raro fit ut fortitudinis actus, etiam sub formali ratione prudentiæ, procedat in suo elici, ideò negari etiam potest Consequentia.

DICES III. Habitus Logicæ utentis non producitur usquam ab actibus aliarum scientiarum. Ergò nec facilitat ad illos.

RESPONDETUR. negando Antecedens. In quantùm enim actus scientifici v.g. physici, sunt per rationem formalem debitam objecto Physicæ, in tantùm augent habitum physicum, in quantùm verò sunt conformes dictaminibus Logicis, augent habitum Logicum. Logica etiam utens, non censetur dissimiles sibi producere actus, quando ad actus aliarum scientiarum concurrit, quia elicit illos, in quantùm sunt similes in rectitudine. Per hoc tamen non assero, quòd actus utentis, producant actus aliarum scientiarum, Actus enim non producunt physicè alios actus, sed hoc pertinet ad potentiam & ad habitum. Unde etiam nonnisi ipse habitus utentis, concurrit ad actus aliarum scientiarum.

EXPLICANT II. Aliqui. *Logicam utentem, & cum his Oviedo. Quòd sint omnes aliæ scientiæ, quæ utunter præceptis Logicis*, ita ut Physica & Metaphysica, & Mathematica, in quantùm in suis actibus, utuntur directione Logica, sint non tantum in ablativo casu utentes Logicâ, sed etiam in Nominativo, sint Logica utens. Probantq; Quia nihil obstat.

Hæc Explicatio

NON SATISFACIT I. Quia non potest dici utens Logica, quod non est Logica, sed alii habitus v.g. Physica, Metaphysica, non sunt Logica. Ergo neq; sunt utens Logica. Major Probatur à Pari. Non potest dici animal rationale, quod non est animal. Ergo etiam non potest dici utens Logica, quod non est Logica. Ratio hujus à priori est, quia membra dividentia totum aliquod potestativum, debent in recto participare divisum; cum ergo Logica dividatur in Utentem & Docentem, hæc membra dividentia, debent participare rationem hujus divisi, quod est Logica. Hic discursus est ex Arriaga.

RESPONDEBIS I. Quod divisum, si sit univocum, debeat participari à membris dividentibus, ut cum à rationali & irrationali participatur ratio animalis; sed si divisum sit Analogum, nihil officiet, etiamsi non participetur à membris dividentibus, sic v.g. sanum, dividitur rectè in animal quod est sanum & in medicinam; quæ causat sanitatem, & in pulsum, qui est index sanitatis &c. Et ita inquiunt divisio Logicæ in Docentem & Utentem, est divisio totius potestativi Analogi.

CONTRA est, hujus Analogi divisio ita dividitur à suis membris, ut semper prædicari possit sine addito de suis dividentibus membris, quamvis cum alia & alia explicabilitate, & ita v.g. & medicina dicitur sana, id est causa sanitatis; & pulsus dicitur sanus, id est index sanitatis. Ergo etiam & de dividentibus suis membris, hoc est de Physica & Metaphysica, prædicari poterit sine addito, Logica.

RESPONDEBIS II. Quod Physica & Metaphysica secundùm substantiam non sit Logica, sunt tamen secundùm formam artificialem Logicam.

CONTRA. Quia substantia Logicæ, est forma artificialis Logica. Ergò si physica & Metaphysica sunt Logica, secundùm formam artificialem Logicam, erunt in substantia Logica: & sicut si aliquid entitatem alicujus haberet, rectè diceretur esse illud Ens, id enim deposcit identificatio; ita si physica & Metaphysica, habent substantiam Logicæ, hoc ipso sunt substantialiter Logica. Quòd autem substantia Logicæ, sit forma artificialis Logica, colligitur ex eo, quia quid aliud est substantia illius? cùm ipsas operationes per formam Logicam sibi determinet.

RESPONDEBIS. III. Quod Logica ut sic contineat sub se Metaphysicam & Physicam, & est genus ad illas, nihil enim aliud est, nisi artificium logicum.

CONTRA. Tum quia si Logica est genus ad alias scientias, tunc jam non erit universalissima scientia Metaphysica, utpote, contenta sub Logica, nec jam scientiæ abscindent sibi particulam Entis, quod est objectum Metaphysicæ, sed abscindent sibi particulam Logicæ. Tum quia videtur esse hæc responsio, contra communem Philosophiæ sensum, contra quem nulla evidenti ratione probatur, & in nostris principiis falsum est, quod ad illas scientias spectet illo artificio uti, sed utuntur aliæ scientiæ, ipsa Logicâ influente in aliarum scientiarum actus. Tum quia multa hic explicari deberent. Imprimis, ista Logica ut sic spectata, estne practica an speculativa? si practica, ergò & aliæ scientiæ ex hoc suo genere erunt practicæ, si speculativa, quomodo illa ipsa erit practica simpliciter? Explicari rursus deberet illa Logica, quæ est genus ad Metaphysicam, Physicam &c. vel est genus ad se ipsam, vel non est genus ad se ipsam: si est genus ad se ipsam, non erit jam hæc Logica, de qua quæritur: an illa dici possit in recto de Metaphysica, quia hæc non est sibi genus, sed in se, certus modus sciendi: si non est genus ad se ipsam, cur cum sit conspecies generis hujus, quod est scientia, evadit postea genus, suarum conspecierum. Quod autem de Deo, qui est quid universalissimum, possit prædicari Ens reale, exinde habetur, quia ens reale non est conspecies Dei, sed semper genus, jam autem Logica, est conspecies Metaphysicæ.

NON SATISFACIT II. Non potest dici, quod utens securi, sit in recto utens securis, utens gladio, sit in recto utens gladius, neq; id excusari potest per ullam Analogiam. Ergo & aliæ scien-

tiæ utentes Logicâ, non possunt dici utens Logica.

Respondebis. Dispar esse, quia securis non potest esse ratio analoga, respectu instrumenti ferri, & respectu manus utentis instrumento, sicut Logica ut sic, potest esse ratio analoga, respectu artis docentis, & respectu habitus definientis: stabit autem Analogia in similitudine artificii Logici & in dissimilitudine, quia in Logica forma illa invenitur activè, passivè in aliis scientiis.

Contra. Securis, non est Analogum quid ad manum utentem, ergo nec Logica est quid Analogum ad alias scientias, quæ ea utuntur. Hocq; ipsum negatur, formam Logicam inveniri in aliis scientiis passivè, quasi non Logica ad illos actus secundùm artificium concurrat, qua aliæ scientiæ utuntur.

Non Satisfacit III. Neq; enim potest dici, quòd Logica, sit Physica, qua utens Logica. Ergò etiam non potest dici quod Physica sit utens Logica, quia sicut confunderetur ratio Logicæ, si de illa quomodocunque diceretur Physica, ita confunderetur ratio Physicæ, si de illa diceretur, quod sit utens Logica, non confunditur autem ratio Physicæ, quando de illa dicitur, quod utatur Logicâ, nam non confunditur ratio Logicæ, si dicatur esse instrumentum scientiarum, si dicatur esse Organum, quod idem est, ac quod Logicâ, utantur scientiæ.

Dices I. Actus externus humilitatis vocatur humilitas. actus externus prudentiæ vocatur prudentia, idq; ideò, quia actus externi sunt Consummationes internarum virtutum. Ergò & scientiæ vocari possunt utentes Logicæ, quia sunt consummationes.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia argumentum multum probat, si enim ex eo quia actus externus humilitatis vocatur humilitas, sequitur scientias utentes Logica, esse utentes Logicas; sequeretur etiam Dominum utentem servo, posse vocari servum utentem, scriptorem calamo scribentem, posse vocari calamum scribentem. Disparitas ergo in forma est, quia usus obtinuit, ut ea quæ habent honestatem derivatam ab actu interno, habentq; eandem formalitatem bonitatis, & sunt velut indicia eorum & signa, eandem honestatem participant, sicut participant & nomen; jam verò non habent eandem formalitatem Logica docens & utens. Et insuper, ea, quæ ad aliud per modum instrumenti comparantur, non solent vocari eodem nomine, ut patet in adlatis de servo, quem instrumentum animatum appellat Aristoteles, de sera, calamo & cæteris instantiis. Logica autem respectu aliarum scientiarum, habet se per modum instrumenti.

Dices IV. Quod recipit formam Logicam veluti quoddam sigillum, potest dici Logica passivè, adeoq; Logica utens, sed omnis definitio v.g. in materia aliarum scientiarum, est quod recipit formam Logicam, seu est usus principiorum Logicorum. Ergò. Major probatur, nam quod fit juxta regulas statuæ, seu quod recipit formam statuæ, vocatur statua, & sic de similibus.

Respondetur. Argumentum multum probare, quia probat alias scientias & actus illarum esse Logicam docentem, recipiunt enim formam Logicæ docentis, ita vel ita argumentandum esse. Vi ergò hujus, negatur minor. Deinde diximus aliàs, quòd ad omnem actum scientificum, procedentem secundùm regulas, influit ipsa Logica per se, qua utuntur scientiæ; unde quòd recipit formam Logicam ex influxu ipsius Logicæ proprio, est actus Logicæ utentis; sed nego hanc receptionem formæ Logicæ, haberi ab ipsismet aliis scientiis, consequenter nec illæ erunt, utens Logica. Addo etiam posito influxu proprio Logicæ utentis, prout condistinctæ ab omnibus aliis scientiis, actus illius non dicentur Logica utens, sed actus Logicæ utentis, cujus oppositum ponit objectio.

Ex occasione hujus argumenti, confirmatur conclusio imprimis, ut scientia à non esse Logicæ utentis transeat ad esse Logicæ utentis, debet dari sufficiens mutatio, usus autem principiorum, facit quidem ut dicantur illæ scientiæ utentes Logicâ, sed per quid transibunt ut dicantur Logica utens. Deinde videtur hæc quæstio esse de voce, & cùm alia quæ utuntur, non dicantur ipsum illud, quo utuntur, nec hîc id eliciendum. Instantia de statua pro nobis servit, nam etiam statua, non dicitur utens statuaria.

Dices V. Quamvis marmor secundùm substantiam non sit statua Cæsaris, secundùm talem figuram, est statua Cæsaris. Ergò & aliæ scientiæ, secundùm talem usum Logicæ, erunt Logica utens.

Respondetur. Marmor appellari statuam, usus habet, non habet autem usus, quod utens, dicatur illud quo utitur. Deinde quia marmor recipit in se formam statuæ, jam autem nulla scientia recipit in se formam Logicam, nec ullus actus; & sicut statua Cæsaris, non appellatur utens statuaria, ita nec scientiæ utentes Logica, possunt appellari, utens Logica.

Explicant Alii III. Quòd Logica utens sit habitus ex sequenti reflexione supra præcepta Logica genitus. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Aliud est reflexio, aliud usus, hic ergo habitus erit inclinativus ad reflexionem Logicam, non verò ad usum. Deinde potest esse usus Logicæ præceptorum sine ulla prævisa reflexione. Ergo reflexio, non est utens Logica. Probatur Antecedens. Potest aliquis descendere in usum præceptorum sine reflexione ad præcepta, sed per solum dictamen, informans intellectum, ut sic vel ita operetur.

DIFFICULTAS II.

Quid nomine Logicæ utentis venire debeat.

Explicatur tandem ratio utentis logicæ. *Quòd sit habitus Logicæ inclinans intellectum, ad*

ad usum præceptorum Logicorum, sive in propria, sive in aliena materia. Est hæc Explicatio communis.

PROBATUR. Quia datur Logica utens, datur enim usus præceptorum Logicorum, & hæc Logica utens non sunt scientiæ distinctæ à Logica ut probavi, nec etiam est Logica prout præceptis suis utitur, in sola sua propria materia. Ergo Logica utens, est Logica prout utitur suis præceptis sive in propria sive in aliena Materia.

QUÆRITUR I. *An Logica utens utatur suis præceptis in Materiis aliarum scientiarum*, non solum circa probabiles, syllogismos, sed etiam circa demonstrationes aliarum scientiarum. Alii hanc quæstionem ita proponunt: An rectè dividatur Logica in Utentem & Docentem, quoad partem Analyticam seu demonstrativam, quàm quoad partem Topicam & Sophisticam. Respondetur, quòd Logica utatur suis præceptis circa Syllogismos etiam demonstrativos aliarum scientiarum? Est contra Fonsecam, Conimbricenses, & alios apud Oviedo. Ratio est quia utitur Logica suis præceptis in syllogismis probabilibus aliarum scientiarum. Ergo etiam in demonstrationibus. Ratio Consequentiæ est. Quia ideo utitur præceptis in syllogismis probabilibus Logica, quia præcepta sua circa Syllogismi formam in materia probabili exercet, sed idem facit circa demonstrationes. Ergo etiam circa demonstrationes utitur suis præceptis. Quod ipsum Probatur. Quia non alia est forma argumentandi in probabili, quàm in demonstrativo syllogismo.

DICES I. Si Logica utitur suis præceptis in materiis aliarum scientiarum tam circa demonstrationes quam circa probabiles syllogismos, sequeretur illum esse habitum differendi de omnibus quæ in Theologia, Metaphysica, & cæteris scientiis continentur.

RESPONDETUR. Quod Logicus quà talis, habet habitum in omnibus materiis differendi, in quantùm discursus requirit rationem formæ syllogisticæ, quæ nonnisi ad solam Logicam spectat.

INSTABIS. Si Logica uteretur suis præceptis in materia aliarum Scientiarum, circa demonstrationes illarum, sequeretur, quod Logica omnes demonstrationes efficeret, illaq; sola scientia esset, sed hoc falsum est. Ergo & illud ex quo sequitur.

RESPONDETUR. Concedo, quòd Logica demonstrationes omnes conficiat, sed non ipsa sola, totaliter efficit, quia licèt ipsa sola ad dispositionem terminorum concurrat, concurrit tamen v.g. Physica in demonstratione de objecto Physico, tales propositiones, rationes, motiva ad inveniendo ex suis principiis, & ex iisdem principiis deducendo id, quod sub tali præcisè ratione nonnisi à Physica attingibile est. Sic v.g. in hac demonstratione, compositum sensibile debet constare materia & forma. Lignum est compositum sensibile. Ergò debet constare materia & forma. In hac inquam demonstratione dispositio terminorum pertinet ad Logicam, sed medius terminus ordinatur ad objectum physicum, hoc est ad corpus naturale vel Ens mobile. Unde ulterius negatur, quod tota substantia demonstrationis in Metaphysica, pertinet ad Metaphysicam, ratione enim usus formæ syllogisticæ, illa demonstratio spectat ad Logicam utentem.

DICES II. Nulla est necessitas affirmandi quod in materiis aliarum scientiarum utatur suis præceptis Logica, & cur id non potest tribui ipsis scientiis, in quantùm informantur dictaminibus Logicæ docentis.

RESPONDETUR. Hanc esse necessitatem, quia illi actus sunt tribuendi Logicæ utenti, in quibus reperitur ratio formalis usus Logici actus, quod habet Logica utens, in materiis aliarum scientiarum. Quare autem non sufficiat hæc referre in solam docentem, dixi difficultate præcedenti.

DICES III. Logica non utitur in materia propria demonstrativa, suis præceptis. Ergò nec in aliena. Antecedens probatur. Si Logica circa syllogismum in sua materia demonstrativum, uteretur suis præceptis, deberet usus hic condistingui à doctrina Logicæ. Sed non potest condistingui ut probo. Quia demonstrationes, quæ sunt in materia propria Logicæ, non distinguuntur à doctrina Logicæ, quia omnes actus Logicæ, sunt præcepta, quibus docemur conficere instrumenta sciendi.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Probationem etiam ejus utramque nego. Propositionem verò illam, omnes actus Logicæ sunt præcepta, distinguo. Omnes actus Logicæ dirigentis seu docentis, sunt præcepta concedo. Omnes actus Logicæ etiam utentis, sunt præcepta, nego.

QUÆRITUR II. *Cur propriissime competat uti præceptis Logicis.*

RESPONDETUR. Propriissimè competit ipsi intellectui. Ratio est, quia illi propriissimè competit uti præceptis Logicis, cui competit ab iisdem institui, informari, præceptis imbui: Præceptis autem imbui, competit intellectui non Logicæ. Deinde Logica est qualitas inanimata, non cognoscitiva, quomodo ergò utetur propriè præceptis, quæ non cognoscit, ad eum modum quo non posset uti Caji præceptis Personius, si præcepta à Cajo tradita, non cognosceret. Logica tamen vocatur Logica utens, quia causa Logicæ utentis, hoc est intellectus, cognoscit illa præcepta, & utitur illis, ex quo usu nascitur qualitas ad usum similem inclinans. Vocaturq; hæc qualitas Logica utens. Ad eum modum, quo habitus virtutis, dicitur inclinare ad actus honestos moraliter, quantumvis illos non cognoscit, utpote inanimatum quid.

DIFFICULTAS II.

Quomodo Logica docens ab utente distinguatur.

PRÆMITTO I. *Certum esse apud omnes actus Logicæ utentis à Docente distingui connotatis extrinsecis.* Nam actus Docentis dicit dictamen seu præceptum actuale, de opere faciendo, non connotando ipsius operis effectionem. Actus autem Logicæ utentis, connotat ipsius operis effectionem, directam, à docentis Logicæ, dictaminibus.

PRÆMITTO II. *Certum esse apud omnes actum Logicæ Docentis de Definitione, ab actu Logicè utentis de Demonstratione, esse alium realiter.* Ratio est, quia fieri potest, ut aliquis habeat habitum de definitione & non habeat illum habitum de demonstratione. Consequenter nec habitum utentis Logicæ.

PRÆMITTO III. *Habitum Logicæ utentis, qui est productus non ex directione profecta à Logica docente, sed merè ex dictaminibus luminis naturalis, habitum inquam talem Logicæ utentis ab habitu docentis Logicæ, esse distinctum realiter.* Ut clarescat præmissum. Dico aliquam in usu facilitatem oriri ex directione facta per dictamina Logicæ docentis seu præcepta ejus. Deinde aliqua in usu facilitas oriri potest per dictamina luminis naturalis. Quod aliqua facilitas oriri possit in usu, quæ fiat directione facta, per sola dictamina luminis naturalis. Ratio est, quia devenire tandem erit ad talem directionem, quæ à solo intellectu & lumine illius fiat, ne sit processus in infinitum, unde deveniri debebit ad ultimum resolutorium directionis, quod est lumen naturale. Et cur exercitium frequens ex illis & ita directis actibus, facilitatem seu habitum non pariat? Quantumvis non negem facilitatem illam, quæ sic acquiritur ex actibus, per solum lumen rationis directis, longè gravius molestiusq; obtineri, si quis enim non studens Dialecticæ, solo lumine naturali vellet pervenire ad cognitionem eorum, quæ Dialectica docet, insignem difficultatem pateretur. Ad eum modum quo si quis vellet aliquam artem, sine præceptis discere, acquireretq; habitum per solum suum ingenium, inveniendo id, quod Ars docet, magnam certè difficultatem pateretur. Hunc habitum Logicæ utentis directum à solis dictaminibus rationis, distinctum esse realiter ab habitu Logicæ docentis artificialis. Probatur, quia isti habitus sunt separabiles realiter, inveniri enim potest, ut quis ex solis dictaminibus naturalibus, facilitatem habeat in usu, quamvis non habeat ullam docentem Logicam artificialem, cum tamē alius Logica artificiali informatus, talem facilitatem acquisiverit, consequenter reperitur inter hos habitus separabilitas, adeoq; & distinctio.

PRÆMITTO IV. *Habitum Logicæ utentis, non esse distinctum realiter adæquatè, ab habitu Logicæ totalis.*

Ratio est. Quia nulla pars est adæquatè distincta à suo toto. Sed Logica utens, est pars totalis Logicæ, conflatæ ex utente & docente. Ergo non sunt distinctæ realiter adæquatè.

PRÆMITTO V. *In hoc esse difficultatem*; An Logica docens & Logica utens superius explicata, quæ sunt quasi species Logicæ totalis, sint inter se distinctæ realiter.

DICENDUM est. *Esse distinctas.*

Probari hæc Conclusio solet variis argumentis, sed inefficacibus, quæ refutata apud impressos videbis.

PROBARI tamen solet & potest I. Alia est realiter difficultas quam tollit Logica utens, & alia realiter quam tollit Logica Docens. Ergo habitus Logicæ utentis & docentis, sunt distincti realiter. Consequentia probatur, nam ex distinctione reali difficultatum distinguuntur realiter habitus, neq; est major ratio, cur tollendæ uni difficultati, opponatur unus habitus, & non opponatur, alteri difficultati tollendæ, alter habitus. Antecedens probatur. Alia est realiter difficultas quam experimur in cognoscendis præceptis syllogismi, & alia difficultas quam experimur in actibus syllogisandi. Hinc potest aliquis scire regulas illas: prima prius subjicit &c. & tamen in prima figura non conficere cum facilitate argumentum, imò experimur eundem medium terminum facilius poni in prima figura, quam in tertia, eo quod major sit usus argumentandi in illa quam in hac figura.

RESPONDEBIS I. Huic argumento cum Oviedo hic num. 14 quod duplex sit difficultas in actu Logicæ utentis, alia ex parte materiæ, & alia ex parte artificii, difficultas verò, quæ est ex parte artificii, hæc tollitur sufficienter per sola præcepta, difficultas verò, quæ est ex parte materiæ hæc tolli debet per alios habitus.

CONTRA est. Potest aliquis scire hanc regulam: tertia bis subjicit &c. potest item habere materiam facilem, hoc est A. B. C. & tamen sentiet difficultatem in applicatione hujus regulæ, & positione argumenti hujus in tertia figura. Ergò sola Logica docens, etiam in materia facili, non adfert facilitatem in exercitio actuum Logicorum. Deinde ad tollendas difficultates ratione materiæ ortas, concedi debet distinctus habitus à Logica docente, & cur non dabitur etiam in habitu Logicæ, distinctus realiter habitus à Logica docente, qui superet difficultates ratione materiæ Logicæ, & ratione usûs, sitq; Logica utens.

RESPONDEBIS II. Non sentiri ullam unquam difficultatem in usu præceptorum Logicorum, quando jam sunt cognita præcepta.

CONTRA est. Rogo, an aliquando sentiant homines in aliquo difficultatem? si sentiunt? nego ego, & quod tu pones argumentum ad probandum sentiri in his difficultatem, eodem ego probabo, sentiri in usu præceptorum, & non in sola illorum cognitione difficultatem.

PROBATUR II. Conclusio. Docens causat saltem

tem directivè utentem. Sed non causat seipsam. Ergò docens ab utente distinguitur realiter. Confirmatur, intellectus frequenter se exercendo in dictaminibus docentis, potest acquirere habitum docentis Logicæ. Ergò & frequenter se exercendo in usu Logicæ, potest acquirere habitum utentis.

Probatur II. Et supponitur aliquem esse facilem in cognoscendis præceptis Dialecticis, v. g. in cognoscendo illo præcepto: tertia bis subjicit, vel certè supponamus Deum fecisse decretum, de concurrendo cum homine ad actus solos cognoscitivos præceptorum, non verò ad actus, qui sint usus præceptorum. His suppositis. Ita argumentor. Ille qui se exercuit & facilitavit in solis cognitionibus præceptorum, jamq; habet habitum Logicæ docentis, vel se facilitavit in usu præceptorum vel non facilitavit, habetq; jam eo ipso Logicam utentem vel non habet; si non habet, Ergò docens & utens sunt sine se reperibiles. Ergò & distinctæ realiter; si verò habet hoc ipso Logicam utentem, qui se exercuit in solis cognitionibus præceptorum, & nunquam habuit illorum usum; tunc quæro? Ille habitus, qui est productus sola cognitione præceptorum, nunquam in usu reductorum, vel esset ad similium actuum, à quibus productus est productionem inclinativus, vel non esset inclinativus; si non esset inclinativus ad similes actus? jam non haberet naturam habitus; si esset inclinativus ad similes actus, à quibus productus est? Ergò esset inclinativus ad solam præceptorum cognitionem, cum à sola præceptorum cognitione sit productus. Ergò non inclinabit ad usum præceptorum, quia supponitur non fuisse usus illorum. Ergò consequenter nec erit illic facilitas in usu. Ergò nec habitus utentis. Quod eo magis robur habet; quia præcisè usus præceptorum, potest esse & non esse scientificus; ut si quis ex usu argumentaretur, quomodo ergò habitus scientificus, qualis est docentis Logicæ, inclinabit ad actus, qui de se possunt non esse scientifici?

Respondebis. In Casu illo suppositionis fore habitum docentis Logicæ formaliter, utentis autem habitum fore virtualiter seu æquivalenter.

Contra est. Posito habitu Logicæ docentis nato ex solis cognitionibus præceptorum, rogo, in quo sensu intelligis, illum habitum esse Logicam utentem virtualiter seu æquivalenter? si enim ille habitus ideò est æquivalenter & virtualiter utens, quia potest causare utentem, libens concedo, quod si causare utentem possit, potest & esse sine causanda utente, nec plura volo ad arguendam distinctionem realem istorum habituum, quàm quòd docens, sit causans, utens autem Logica, sit causatus habitus.

Dices. Hic actus: Definitio est clarior suo definito, quantumvis ut docui de practicitate Logicæ, tantùm sit æquivalenter practicus, verè tamen est practicus. Ergò & habitus ille Logicæ docentis, quamvis sit æquivalenter & virtualiter utens, verè erit utens.

Respondetur. Quando asseruimus actum æquivalenter practicum, esse verè practicum, asseruimus illum esse causaliter practicum, & ordinari ad opus, non tamen asseruimus, quod cum eo ad quod ordinatur, sit idem realiter. Ita etiam quando tu dicis, nec ego dissentio, actum Logicæ docentis esse æquivalenter seu virtualiter utentem, id est causare utentem, debes dicere distinctos esse hos habitus, hocq; causari à docente, utentem, arguit distinctionem.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Nulla est necessitas distinguendi realiter docentem & utentem. Ergo non distinguuntur realiter.

Respondetur. Ostendi necessitatem propter diversarum difficultatum superationem, & quia aliàs habitus non ad similes actus inclinaret à quibus productus est, ut probavi probatione tertia. Dicoq; tunc, quando materia est facilis, & cognitum artificium Logicum, licèt jam non sit difficultas ex parte materiæ & ex parte formæ; superest tamen difficultas, ex parte modi applicandi, & reducendi in praxim formam, & præcepta de illa, quod videre est in puero sciente Grammaticæ regulam, & habente verba in promptu, & tamen in compositione errante.

Instabis. Habitus inclinans & facilitans ad faciendum v.g. syllogismum, est Logica utens habitualis, sed Logica docens habitualis, est habitus inclinans & facilitans ad faciendum v.g. syllogismum. Ergo Logica docens habitualis, est Logica utens habitualis.

Respondetur. Distinguendo Majorem. Habitus inclinans & facilitans præceptivè ad faciendum v.g. syllogismum est Logica utens. Nego Majorem. Habitus facilitans per modum principii executivi, est Logica utens. Concedo Majorem, distinctaq; Minori, Nego Consequentiam.

Objicitur II. Quantumvis ut probavit probatio secunda, possit reperiri docens sine utente, utens tamen non potest reperiri sine docente. Ergo saltem realiter inadæquatè distinguuntur.

Respondetur. Ad realem distinctionem sufficit per multos separabilitas ex una parte, modo aliud extremum non sit modus ut dictum in Materia in Distinctionibus. Quod verò utens sine docente reperiri non possit, id est, non propter identitatem Entitatis, sed propter connexionem, quod non officere distinctioni reali, ibidem dictum. Esse autem connexionem inter utentem & docentem certum est, quia inter dirigibile & directivum est connexio, dirigibile autem est utens, docens directivum.

Instabis I. Si Logica utens est distincta adæquatè realiter à docente, annihilet Deus habitum

bitum Logicæ docentis, jam tunc manebit habitus utentis: sicut si intellectus & voluntas sint potentiæ distinctæ realiter, posset annihilato intellectu, manere voluntas, quamvis intellectus sit directivus voluntatis, quemadmodum docens, est directiva utentis. Posito autem quòd non annihiletur Logica utens, vel ille habitus utentis Logicæ erit vel non erit; si non erit. Ergò apparet nec ante annihilationem docentis fuisse habitum utentem; si erit, Ergò independenter erit inclinativus à docente ad actus Logicos. Sed hoc falsum est, nam actus Logicæ non potest esse, qui non sit ex directione Logica, ex directione autem Logica non erit, quia supponitur annihilari Logica docens.

Respondetur. In tali casu remanentem habitum utentis fore inclinativum, non proximè, sed remotè, & quantùm est de se ad actus Logicæ, non fore tamen inclinativum pro tunc, ratione defectus ejus rei, quam necessario requirit ad actus suos, requirit enim necessariò ad actus Logicæ, directionem Logicam, quæ fit à docente, quæ supponitur annihilata. Ita planè, sicut posito quòd intellectus & voluntas sint potentiæ distinctæ realiter, si sola maneret voluntas, tunc temporis quantùm de se, remotè esset principium actuum volendi, proximè tamen non esset principium volendi, propter defectum prærequisiti ad agendum voluntati, Prærequisiti inquam luminis, quod lumen est ipsa ratio.

Instabis II. Concessimus habitum Logicæ docentis, esse virtualiter habitum Logicæ utentis, vicissim habitum utentis concedere debemus esse habitum docentis virtualiter, quia ex usu præcepti, potest erui quale sit præceptum. Ergo utens & docens non sunt Logicæ distinctæ realiter.

Respondetur. Negando consequentiam. Sit v.g. glans est virtualiter arbor, causat enim arborem, arbor item est virtualiter glans, generat enim glandem, tamen glans & arbor distinguuntur realiter, ita quamvis docens causet utentem, & vicissim utens, possit etiam dare fundamentum intellectui, ut formet dictamen Logicæ docentis, non sequetur Logicam utentem & docentem, non esse distinctas realiter.

Objicitur III. Quorum habituum actus non sunt distincti realiter, illi habitus non sunt distincti realiter. Sed actus utentis ab actibus docentis, non sunt distincti realiter. Ergò nec habitus erunt distincti. Major probatur. Quorum principiorum actus non sunt distincti realiter, illorum actuum principia, non sunt distincta realiter, & sic, quia potentiæ intellectivæ & intellectus, potentiæ volitivæ & voluntatis, hominis & animalis rationalis, actus, non sunt distincti realiter, ideò & principia horum actuum, non sunt distincta realiter. Ergò & quorum habituum actus, non sunt distincti realiter, illi etiam habitus, non sunt distincti realiter. Minor principalis probatur. Illatio syllogismi in Barbara, est & actus utentis, in quantùm proficiscitur ab utente Logica, & simul est actus docentis, in quantum proficiscitur à Logica docente, directivè enim non pertinet ad utentem sed ad docentem. Ergò istorum habituum Actus non sunt distincti realiter.

Respondetur. Negando Majorem. Probationis item Antecedens, multum enim probat, probaret enim Deum & Creaturam non esse distincta realiter principia, quia unum eundemq; actum habent, ut quando v.g. eadem illuminatio, pendet à sole & Deo, eadem animatio ab anima & Deo. Quod attinet ad exempla adducta. Respondeo tunc illa principia non sunt distincta realiter, quæ habent eosdem actus, quando hæc principia solis nominibus distinguuntur: ut solis nominibus distinguuntur potentia intellectiva & intellectus, & reliqua supra adducta: utens autem à docente non distinguitur solis nominibus. Rursus si ex mera identitate Actuum argueretur identitas principiorum, sequeretur inter Deum & Creaturam non esse distinctionem realem, nulla enim est actio creaturæ, ad quam non concurrat Deus. Quòd si dicas aliud esse de principiis subordinatis ut subordinantur Deo creaturæ, sed id pro nobis est, quia etiam Logica utens subordinatur docenti, & sicut Deus habet aliquam propriam actionem, in quam non influit creatura, nempe creationem; ita formatio præceptorum spectat ad Logicam docentem, nec in illam influit utens. Deinde nego etiam Minorem. Neque enim actus, qui dirigitur à docente, est propriè actus docentis, nam proprius & elicitus actus docentis, sunt ipsa præcepta.

QUÆSTIO V.

De necessitate Logicæ.

Præmitto. *Quædam esse necessaria simpliciter: quædam necessaria secundùm quid.* Necessaria simpliciter sunt, quæ suppleri nullo modo possunt, & sine quibus res absolutè poni non potest, & sic existentia est necessaria simpliciter, ad simpliciter operandum, intellectus ad intelligendum. Quædam sunt necessaria secundùm quid, seu ad melius, perfectius, facilius esse. Et sic equus est necessarius ad iter faciendum, cibi delicati ad nutritionem.

Dicendum est I. *Logicam naturalem, esse necessariam simpliciter ad omnes scientias.*

Probatur. Quia Logica naturalis est ipse intellectus informatus principiis lumine naturæ notis, vel certè sunt ipsi actus intellectus, innitentes principiis lumine naturæ notis. Sed intellectus informatus principiis lumine naturæ notis, est simpliciter necessarius ad scientias. Ergò & Logica naturalis.

Dicen-

DICENDUM II. *Logica artificialis tam habitualis quàm actualis, non est simpliciter necessaria ad alias scientias.* Quod habitualis non sit necessaria:

PROBATUR. Quia habitualis Logica sequitur naturam reliquorum habituum, habitus autem reliqui exceptis infusis, dant tantum facile posse, si autem esset necessaria simpliciter, jam non solum facile posse, sed simpliciter posse daret.

Quod Actualis non sit simpliciter necessaria hoc inde probatur. Ad scientiam sufficit cognitio præmissarum evidentium & necessariarum, & illarum cum conclusione connexio. Sed hoc potest haberi sine Logica artificiali, ut probo. Quia multi rudes faciunt actus scientificos, sine illa actuali Logica artificiali, ut cum dicunt: vivit adhuc percussus serpens, quia se movet, ubi est talis involutus syllogismus. Omne quod se movet vivit, serpens percussus se movet. Ergò adhuc vivit. Item cum dicunt pueri: Redde mihi Alvarum tuus non est? ubi involvitur talis syllogismus: Alienum est restituendum. Iste Alvarus est alienus. Ergò est restituendus.

OBJICITUR. Plurimi sunt syllogismi demonstrativi, in quibus ex ipsis terminis non appareret bonitas Consequentiæ. Ergò saltem requiretur Logica artificialis, quæ ostendat bonitatem Consequentiæ.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Bonitatem enim Consequentiæ possumus penetrare per solum lumen naturale sine Logica artificiali de Consequentia, ut penetravit Aristoteles. Benèq; possunt scire homines, se scire, sine Logica artificiali, ut scivit Aristoteles, cum demonstravit artificium syllogismi. Et certè ut aliquis dicatur per Logicam artificialem scire, quod sciat, debet præsupponere regulas artis, ante illam cognitionem factas & præscriptas, quibus conformetur, quod non est omninò necessarium ut aliquis sciat se scire, ut ante præscriptas regulas de illatione scivit illas fore bonas Aristoteles, dum illas præscribebat.

DICENDUM III. *Logicam artificialem esse necessariam secundùm quid, seu ad facilius discendas scientias.*

PROBARI solet. Imbecillitate intellectus nostri ad faciendos discursus non erroneos, & difficultate ipsius objecti, quam sentiremus, si ipsi per nos, artificium syllogismi invenire vellemus. Cæterum neque ad facilitatem in scientiis omninò requiritur Logica, quia hæc facilitas haberi posset ex actibus, non per Logicam artificialem, sed per naturalem directis, modo hi actus frequenter usurpentur, ut dixi supra.

OBJICITUR I. Patres sæpè Logicam ut inutilem damnant.

RESPONDETUR. Damnant abusum qui erat dum ex Dialectica fides oppugnabatur. Laudat eam Hieronymus supra Ezechielem. *Verè quidquid per versorum dogmatum est, & putatur esse robustum, in terrena sapientia, hoc Dialecticæ arte subvertitur.*

OBJICITUR II. Si Logica esset necessaria ad alias scientias, esset necessaria & ad se, cur enim non? Sed hoc est absurdum, aliàs prærequireretur ante seipsam.

RESPONDETUR. Est Logica necessaria ad seipsam, partialis ad totalem, imperfecta ante se perfectam. Hinc dantur summulæ ante Logicam, & ante summulas prærequiritur naturalis Logica.

OBJICITUR III. Ante Logicam utentem requiritur docens artificialis, ante artificialem docens naturalis. Ergò dabitur processus in infinitum in istis Logicis.

RESPONDETUR. Non fore processum in infinitum, quia sistetur in principiis lumine naturæ notis & in ipsa Logica naturali.

COLLIGES *Hinc Definitionem Logicæ, Quod sit scientia practica, quæ versatur circa operationes intellectus rectificabiles.*

DE PRIMA OPERATIONE.

Aristotelis hìc Logicam, seu Organum explicamus, qui ad dirigendam primam Operationem scripsit librum de Prædicamentis, continetq; terminorum explicationem. Ad dirigendam secundam Operationem, scripsit libros de Interpretatione duos seu Perihermenias. Ad tertiam Operationem dirigendam scripsit tres libros Analyticos, seu priorum resolutoriorum, in quibus agit, de Syllogismo in communi, & duos posteriorum resolutoriorum, in quibus agit de Demonstratione, insuper octo Topicorum, in quibus agit de Syllogismo probabili, & Elenchorum duos, in quibus agit de Syllogismo sophistico. Hoc tractatu dabitur etiam explicatio Terminorum, sed una cum resolutione quæstionum circa illos; Morabimur autem præcipuè, circa explicationem Universalis, Relationem, &c. sit

DISPUTATIO III.

De Natura Universalis in Communi.

INprimis disputabitur de Universalibus in communi, accedemus postea ad Universalia in Particulari.

PRÆMITTO I. *Debere admitti Universalia.*

RATIO. Quia dantur Individua, datur enim Petrus & Paulus, non essent autem Individua, si non haberent rationem communem, adeoq; si non daretur Universale. Et licèt, quidquid à parte rei in se existit, sit singulare, non tamen quod existit in alio, est singulare. Jam autem Universalia, existunt in particularibus.

PRÆMITTO II. *Quod ly Universale, sit terminus concretus, adeoq; dicens aliquid pro Materiali, aliquid pro Formali.*

RATIO materialis est hìc Natura, cui Universalitas, tanquam Forma quædam ex modo nostro concipiendi advenit, eamque universalisat. Porrò hæc universalitas duo dicit: Unitatem, & Aptitudinem ad multa. Aptitudinem requisivit Aristoteles 7. Metaphys. tex. 45. & primo Periherm c. 5. Unitatem autem requisivit. 1. Posterior. 62. Et hæc acceptio universalis pro natura una apta inesse multis, est materia hujus tractationis.

PRÆMITTO III. *Quænam sit Divisio universalis?* Si spectetur natura una apta inesse multis, idq; secundùm ipsum esse, erit Universale in Essendo, seu Universale Metaphysicum, Metaphysicæ enim est considerare Essentias, si autem spectetur eadem natura, secundùm quod est prædicabilis, erit Universale Logicum, seu universale in prædicando, ad Logicam enim spectat prædicationes. Accipi etiam potest, nomine Universalis, non tantùm natura, apta inesse multis, vel de illis prædicari, sed quodcunque unum commune multis, quod ipsum sic commune, aliud est Complexum, aliud Incomplexum; Complexum est propositio universalis, v.g. Omne totum est majus sua parte. Aliud Incomplexum, & hoc si Logicè sumatur, erit subjectum, vel prædicatum propositionis universalis. Ipsum Incomplexum largius spectando, si sit commune causaliter, erit Universale in Causando, sic Sol, & Deus sunt universale in causando, Deus qui est causa communis omnibus, Sol quia plura causat, quod si sit commune repræsentando, erit Universale in Repræsentando, quæ ipsa repræsentatio, si fiat per imaginem sensibilem, erit repræsentatio sensibilis; quomodo unus Arabs pictus repræsentat reliquos, si fiat per imaginem intelligibilem, erit repræsentatio intellectualis, qualis est species expressa, & impressa plurium objectorum notificativa. Quod si plura significet, ut vox Homo, erit Universale in Significando, si verò sit natura una complectens omnes perfectiones inferiorum, erit Universale in Perfectione, alii appellant universale in Essendo.

INFERES I. *Quare natura divina realiter identificata, tribus Personis, non sit universale*, de quo hìc, quia non multiplicatur in Personis, tanquam in inferioribus, sed illis communicatur, per identitatem.

INFERES II. *Quare Anima rationalis existens in pluribus partibus subjecti, non sit universalis*, quia in

n illis eſt, ſine ſui multiplicatione imò etiamſi poneretur in pluribus ſubjectis, eo modo, quo ponitur Eſſentia divina in Perſonis, id eſt cum identificatione, nec dum eſſet Univerſale. Ratio, quia nec Deitas eſt Univerſale.

Inferes III. *Quare Aqua v.g. una, in ſe habens plures partes, in quibus ſalvatur ratio aquæ, reſpectu illarum merè partium, non ſit univerſale.* Quia ſcilicet non multiplicatur illud totum, in illis partibus, ſed ex illis tantum conſtituitur.

Præmitto IV. *Nullum univerſale dari ſeparatum à ſingularibus ſeu non dari Ideas Platonicas.* Ratio. Quia quidquid in ſe eſt, ſingulare eſt, omne enim Ens, aut eſt productum, aut improductum, ſi improductum, ergò ſingulare, hoc eſt Deus, ſi productum, ergò etiam ſingulare, quia reſpondet determinatæ actioni. Deinde, quia ſi univerſale eſſent Ideæ, ex eo eſſent, quia deberent eſſe utiles ad prædicandum de ſingularibus, & ad cauſandum ſingularia, ſed ad hoc non ſunt utiles. Non ad primum, quia cum ſint extra ſingularia, non affirmari de illis, ſed negari deberent, diſtincta enim, de ſe affirmari non poſſunt; non ad ſecundum ſunt utiles, quia deberent eſſe unitæ agentibus, adeoq; toto mundo, & extra mundum ſparſæ, ubicunque agentia eſſe poſſunt. Nec ſufficit, quod uniantur Intellectui agentis quia jam non eſſet opus, exiſtere illa extra ſingularia, ſed tantùm uniri intellectui, conceſſo autem, quòd uniantur intellectui per modum Ideæ, quomodo Ideæ cauſabunt generationem, cùm generans in ſimilitudinem naturæ, non Ideæ gignat. Quomodo item cauſabunt effectus, procedentes à principiis intellectum non habentibus, adeoque Ideatum non attractivis. Rurſus univerſalia ſunt eſſentiæ rerum, ſi eſſentiæ rerum, ergò ab illis inſeparabiles. Deinque ſi univerſalia ſunt ideæ, ergò idea v.g. hominis ſunt Petrus, Paulus, hoc non poteſt dici, quia ſi idea, ſunt Petrus & Paulus, tunc identificantur ſibi Petrus & Paulus, vel non identificantur? ſi identificantur, ergò non ſunt Petrus & Paulus, ſicut idem Petrus ſibi identificatus, non eſt plura; ſi non identificantur, ergò ſunt ſingularia, ergò illud univerſale, & eſt univerſale ut ſupponitur, & non univerſale, quia ſingularia.

Dices I. Univerſalia debent eſſe incorruptibilia ac immutabilia, ergò in ſingularibus eſſe non poſſunt, quia in illis quidquid eſt mutabile eſt.

Respondetur. Quidquid eſt in ſingularibus, eſt mutabile quoad exiſtentiam, non tamen quoad eſſentiam.

Dices II. Genita debent eſſe ſimilia generanti, ergò extra illa debet dari ſimilitudo, vel idealis cauſa, cui ſint ſimilia, & ita plures imagines, quando ſunt ſimiles, debet dari extra illas, ſaltem idea, cui aſſimilentur.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Nam genita debent eſſe ſimilia generanti in natura, quæ natura non eſt extra generantem; ſecus imagines materiales, quæ non debent eſſe ſimiles in natura.

Dices III. Plures viſiones & intellectiones ſimiles, requirunt Objectum extra ſe exiſtens, cui aſſimilentur, ergò & plures naturæ ſimiles, requirunt objectum extra ſe exiſtens.

Respondetur. Quod ad intellectiones attinet de illis falſum eſt Antecedens, quia intellectio poteſt ſe ipſam intelligere, & tamen non poteſt eſſe extra ſe ipſam. Viſio, non titulo ut ſit ſimilis requirit objectum, extra ſe exiſtens, ſed ex conditione ſui modi agendi, à poſteriori nobis cogniti, hinc quamvis viſio qualis modo datur, per impoſſibile una nonniſi poſſet eſſe, adhuc viſio præſens requireret objectum diſtans, quod ſi id non depoſcit titulo ſimilitudinis viſio, poterunt eſſe individua ſimilia ſine ideis.

Præmitto V. *Naturas univerſales, non eſſe ſolas voces, aut conceptus.*

Ratio, quia quando fiunt prædicationes, non ipſæ voces aut conceptus prædicantur, quomodo enim verificaretur particula, *eſt*, ſed potius verificaretur particula *dico*, & particula *concipio*.

Præmitto. VI. *Naturas univerſales eſſe realiter diviſas in particularibus.*

Ratio. Tum quia, ſi non divideretur realiter natura humana in ſingularibus, ſequeretur unum tantùm eſſe hominem, quia & Deus eſt unus, ex eo quod non multiplicetur Deitas in perſonis. Tum quia daretur in humanis myſterium Trinitatis, ſcilicet natura una realiter, in diſtinctis realiter perſonis. Tum quia Natura humana Petri, eſt idem realiter, cum hæcceitate Petri, ſed natura humana Pauli, non eſt idem realiter, cum hæcceitate Petri, ergò natura humana Pauli, non eſt idem realiter, cum natura humana Petri.

Præmitto VII. *Quod naturæ diviſæ realiter, habeant aliqua prædicata propria, & alteri non convenientia, aliqua convenientia,* illa prior ratio vocatur differentia numerica, hæcceitas, poſterior ratio vocatur gradus Metaphyſicus, ratio communis, prædicatum univerſale. His præmiſſis, *ſit*

QUÆSTIO I.

De Vnitate Vniverſalis.

Vnitas eſt idem quod Indiviſio, quæ ipſa Unitas, alia eſt quæ appellatur hæcceitas, unitas numeralis, individuatio, &c. vi cujus habetur, ut res non poſſit dividi, in aliam realiter. Alia Unitas appellatio Formalis (licèt hæc diverſimodè ſumi poſſit) minor numerali, ratio per quam unum individuum cum alio individuo, aut una ſpecies cum alia, convenit, vocatur minor numerali, quia trahit ſecum aliquam multiplicitatem, nempe convenientiam plurium,

rium, quod non convenit unitati numerali, de hac in præsenti disputabitur, in quantum illa debita est universali.

DIFFICULTAS I.

An habeat natura à parte rei actu Unitatem ortam ex Indivisione Unitatis Formalis?

Dicunt aliqui Scotistæ, quòd Natura humana, dividatur à parte rei Individuis, unitatem tamen formalem, seu unitatem, speciei humanæ competentem, non dividi.

Dicendum est. *Unitatem formalem Naturæ dividi à parte rei.* Ita Suar. d. 6. Metaphys. s. 1.

Probari potest I. Natura Petri est idem simpliciter, cum hæcceitate Petri, Atqui natura Pauli non est idem simpliciter, cum hæcceitate Petri. Ergo natura humana Pauli, non est idem simpliciter cum Natura Petri.

Responderi posset. Naturam Petri non esse idem simpliciter cum natura Pauli, id est non esse idem realiter, sed est adhuc unum formaliter.

Probari potest II. Natura humana ut sit Universalis, debet ita existere in suis singularibus, ut per hanc sui in illis existentiam, constituatur homo, & homo, sed nisi esset diversa simpliciter, non constitueretur homo & homo, ad eum modum, quo natura divina, non constituit Deum, & Deum, quia non dividitur in personis.

Responderi posset. Constituendum hominem, & hominem, quia natura dividitur realiter, sed non est necesse, dividi Unitatem formalem, unde in divinis natura non constituit Deum & Deum, quia non dividitur realiter.

Probari posset III. Quidquid à parte rei existit singulare est, illa Unitas formalis existit à parte rei, ergò est singularis adeoque divisa.

Responderi potest. Quicquid in se existit singulare est, non verò quod existit in alio, unitas autem formalis, existit in singularibus.

Probari potest IV. Quia nisi illa unitas formalis esset divisa, quomodo unus homo sine alio viveret, siquidem uterque naturam formaliter indivisam haberet, imò Antichristus, jam esset in cœlo, quia natura ejus est una formaliter, cum natura S. Petri, qui est in cœlo, & S. Petrus esset in inferno, quia est ibi Judas, uterque verò habet unam naturam formaliter. Eundem medium terminum sic proponit Maurus Q. 28. si dicatur natura humana secundum se, esse indistincta in Petro & Paulo. Ergo ponitur in creatis mysterium Trinitatis, quia etiam una natura divina datur in pluribus divinis personis. Immò asseritur aliquid mirabilius, nam una natura divina est in tribus personis quæ non sunt separatæ loco, cùm tamen homines sint ita separati.

Respondetur. Si diceretur illa natura esse indistincta realiter & non divisa realiter, sequeretur mysterium Trinitatis, aut aliquid illo mirabilius, secus si dicatur divisa & distincta realiter, una tamen formaliter, & si distinguantur ipsæ naturæ, quamvis sint idem formaliter.

Hæ Probationes evincunt Naturam Humanam, esse divisam realiter in Individuis, quod dictum in Præm. 7. Quod attinet ad unitatem formalem.

Probatur hæc conclusio. Natura humana in Petro est divisa realiter, ergò & unitas formalis naturæ humanæ, est divisa realiter; Consequentia probatur. Quando aliqua sunt idem realiter, si unum illorum dividatur realiter, & ipsum debet dividi, hoc ipso enim non essent idem realiter, sed natura humana, & unitas illius formalis, sunt idem realiter, ad eum modum quo unum transcendentale, est idem realiter cum Ente, neque est ulla necessitas, hæc distinguendi realiter. Ergò si natura est multiplicata realiter, multiplicabitur realiter etiam unitas formalis. Neque est recurrere ad divina, ubi multiplicata persona, non multiplicatur realiter natura, quia in divinis est distinctio virtualis in ordine ad prædicata Physica, quæ non datur in Creatis.

Confirmatur. Si unitas formalis non esset divisa in Petro & Paulo, Petrus & Paulus, non essent unum formaliter, & tamen hanc unitatem adstruunt Scotistæ. Sequela probatur, quia si natura humana non esset in illis divisa realiter, non essent illi homines. Ergò etiam, si non esset in illis divisa realiter unitas formalis, non essent unum formaliter.

Objicitur I. Natura humana in Petro & Paulo est solum divisa individualiter, non autem formaliter. Ergò datur à Parte rei unitas universalis, stans in indivisione unitatis formalis.

Respondetur. Naturam humanam, hoc sensu non esse in Individuis divisam formaliter, quia individua, non differunt secundùm prædicata specifica, sed non hoc sensu, quasi ipsa prædicata specifica, non sint in individuis divisa ac multiplicata realiter.

Objicitur II. Natura humana in pluribus existens, de se, ac positivè est Ens, ergò de se & positivè, est una; Sed non est una unitate individuali, aliàs non esset communicabilis inferioribus, individua enim non communicantur inferioribus. Ergò est una unitate formali.

Respondetur. Naturam humanam in pluribus existentem, non esse Ens, sed entia, neque naturam, sed naturas individuales, consequenter & unitas illius multiplicata est.

Objicitur III. Natura humana, & equina v. g. ex se, seclusis omnibus individuantibus principiis, sunt distincta realiter, & essentialiter. Ergò unaquæque earum, est una formaliter.

Respondetur. Unamquamque earum, esse unam formaliter, sed unitate in se multiplicata.

Obji-

Objicitur IV. Natura humana v. g. est communis, ergò & unitas illius est communis, ergò non est necesse illam multiplicari.

Respondetur. Sicut natura humana, quamvis sit communis, multiplicatur realiter, ita multiplicari debet & unitas formalis, cum ipsa illa communitas, perficiatur ipsa multiplicatione unitatis formalis.

Objicitur V. Si unitas formalis divideretur, & multiplicaretur, aut multiplicaretur in plures unitates formales, & hoc non, quia de ratione ejus est, ut sit formaliter indivisa, & in hoc consistit ejus unitas, aut multiplicaretur in plures unitates individuales, & sic non dividitur unitas formalis ut sic, sed potius communicatur multis.

Respondetur. Multiplicari unitatem formalem, in plures unitates formales, naturæ autem v. g. humanæ, competit, ut in inferioribus sit formaliter indivisa, in hoc tantum sensu, quod illius inferiora, non sint specie distincta, non autem ut excludat sui multiplicationem realem. Quanquam potest etiam dici multiplicari unitatem formalem, in plures unitates formales, communicariq; illam, titulo multiplicationis realis, unde natura illa est communis, non ita sicut est commune hypocaustum, quod non multiplicatur respectu eorum, quibus est commune, sed est commune multis, sicut habitus religiosus, communis omnibus, multiplicatur in singulis.

Instabis. Quod est unum multiplicari non potest, unitas formalis est una, ergò multiplicari non potest. Item, unitas non includit plura, ergò nec potest dividi in plura.

Respondetur. Unum per convenientiam, posse multiplicari, includereq; plura; licèt unum per divisionem, seu unum individuale, multiplicari non possit.

Objicitur VI. Si unitas formalis multiplicaretur, non esset condistincta ab unitatibus individualibus.

Respondetur. Has duas unitates non esse realiter distinctas, adeoq; unâ multiplicatâ, multiplicari & aliam; sed distinguuntur conceptu, quia unitas formalis, ex proprio conceptu, dicit divisionem in prædicatis specificis. Individualis dicit indivisionem in ipsa realitate hæcceitatis.

Objicitur VII. Natura de se indivisa, & una formaliter, est ubique indivisa, sed natura universalis de se est indivisa & una formaliter, ergò natura universalis est ubique indivisa. Ergò & in individuis. Minor probatur. Natura humana de se, non habet divisionem, aliàs ubique illam haberet. Ergò de se est indivisa.

Respondetur. Naturam de se, hoc est Metaphysicè spectatam; adeoque prout illud de se, abest nostris conceptibus, esse indivisam, & unam formaliter; non autem de se, prout est à parte rei, & prout illud de se; spectatur independenter à nostris conceptibus.

Instabis. Ex propositione negativa, de prædicato finito, benè potest inferri propositio affirmativa, de prædicato infinito, ut homo non est albus, ergò homo est non albus, ergò etiam ex ista propositione, unitas formalis de se, non est indivisibilis, benè inferretur, ergò de se est non divisibilis, ergò dividi realiter non poterit.

Respondetur. Bonam esse illationem, si termini eodem modo in Antecedenti & consequenti sumantur, hic autem, non eodem modo sumuntur, quia Ly de se, in Antecedenti importat solam non exigentiam divisionis, adeoque importando indifferentiam ad dividi realiter, in consequenti autem importatur exigentia, ut nullo modo dividi possit.

DIFFICULTAS II.

An habeatur à parte rei Unitas, orta ex statu Præcisionis?

Auctores aliqui ex Fonseca 5. Metaphys. c. 28. q. 3. §. 2. ut ponant universalem unitatem à parte rei, recurrunt ad statum Essentiæ, quem appellant, statum solitudinis, indifferentiæ, antecessionis, secundùm quem natura, præcedit sui contractionem, multiplicationemq; in individuis, & ratione hujusmodi antecessionis, volunt illi convenire, unitatem universalem, quæ tamen unitas non descendat cum ea, ad statum contractionis, vocatur hic idem status & unitas orta ex illo, unitas præcisionis, quia convenit naturæ præcisæ à singularibus.

Dicendum est. *Naturam non habere unitatem, Universalem, ortam ex statu præcisionis, quæ sit nemine cogitante.*

Probatur I. Præcisiones à singularibus naturæ, quæ spectetur secundùm sola essentialia, non dantur nemine cogitante actu, sunt enim præcisiones illæ actus nostri intellectus, ergò nec unitas orta ex illo statu præcisionis, datur nemine cogitante actu.

Probatur. II. Quia hæc unitas præcisionis, vel est realis, vel intentionalis, si realis, ergò multiplicatur & dividitur, unà cum hæcceitatibus: si intentionalis, ergò non est nemine cogitante sicut & ipsæ intentiones nostræ.

Probatur III. Illa unitas vel ita sequitur naturam humanam v. g. sicut rationalitas, vel alio modo, si sequitur ut rationalitas, ergò non est necesse illam quærere, ex statu præcisionis sicut nec ex præcisione habetur, quòd homo sit rationalis, si alio modo, ostende quo, ita ut appareat, quòd ille status & unitas, non sit ex opere intellectus, cùm non sit modus distinguendi illam ab intentionalibus.

Objicitur I. Natura humana, non solum quatenus abstracta, sed etiam quatenus præscindit à dif-

à differentiis individualibus,estq; naturæ ordine, prior illis, habet unitatem quandam, non est enim plures, sed una natura. Ergò datur in statu præcisionis universalis naturæ Unitas.

Respondetur. Negando hoc ipsum quod est esse naturam, quatenus præcisam, haberi nemine cogitante.

Objicitur II Natura in statu præcisionis est Ens,& una definitione definibilis,ergò est una.

Respondetur. Naturam in statu præcisionis esse Ens,sed non esse ens nemine cogitante.

Objicitur III. Natura non potest esse una per denominationem extrinsecam, scilicet quia per unum numero conceptum repræsentatur, conceptus enim potius habet unitatem ab objecto, quam è converso, & sicut natura, multiplici conceptu repræsentata, pro multiplicitate conceptuum non multiplicatur, ita nec unitate conceptus una reddetur. Ergò talis unitas,conveniet naturæ ex se, non per intellectum.

Respondetur. Naturam non posse esse unam,ratione unius numero conceptus, tanquam propter formam,unitatem tribuentem, posse tamen acquirere unitatem, ratione unius conceptus, tanquam alicujus prærequisiti ad eandem, de quo infra. Quod attinet ad propositionem illam, conceptus potius habet unitatem ab objecto,de illa sic posset discurri, quod sint aliqua objecta, quæ intellectus præsupponit, ut dum cognoscit Deum, alia objecta non præsupponit sed facit, in priori eventu objecta possunt tribuere, unitatem notitiæ, sed in posteriori eventu, sicut esse,ita & unitatem accipiunt actu Objecta à conceptu, licet Unitatem fundamentalem de se habeant.

DIFFICULTAS III.

An habeatur à parte rei Unitas negativa universalis?

DIstinguebat Cajet. Unitatem universalis in positivam, & negativam. Nomine positivæ, accipiebat unitatem, quæ competat naturæ,ita ut sit indeterminata ad plura individua per separationem, & abstractionem, à differentiis individualibus, involvendo proximam potentiam ad prædicari de illis, nomine autem unitatis negativæ,intelligebat unitatem,quam habet natura ex eo præcisè, quod non sit singularis. Dicit ergò Cajet. quod non habeatur in natura,unitas positiva universalis, quæ sit à parte rei, haberi tamen unitatem negativam.

Dicendum est. *Non dari unitatem negativam universalis à parte rei.*

Probatur I. ex Arr. & Ovied. Hæc unitas negativa, non convenit realiter hæcceitati. Ergò non datur nemine cogitante. Antecedens probatur, quia unitas hæc negativa,dicit non esse singularis, hæcceitas autem, dicit esse singularis. Consequentia probatur. Quod convenit realiter hæcceitati, quæ est nemine cogitante, debet etiam convenire realiter iis, quæ sunt idem realiter cum hæcceitate.

Probatur II. Quia si unitas illa negativa,non est apta prædicari de multis,quomodo erit unitas universalis.

Probatur III. Quia hæc sententia coincidit cum Scotistica, admittit enim formalitates, nemine cogitante condistinctas, intra unam eandemq; Physicam Entitatem, condistinguit enim illam nemine cogitante à singularitate, admittit enim nemine cogitante singularitatem, quia admittit individuationes, & admittit nemine cogitante, intra eandem entitatem realem non singularitatem, idq; nemine cogitante, quia admittit, unitatem negativam, nemine cogitante, quæ non est singularis.

Objicitur I. De conceptu quidditativo naturæ,non est singularitas, ergò ante operationem intellectus, convenit naturæ unitas negativa, scilicet non esse singularem.

Respondetur. De conceptu naturæ,spectatæ prout substat nostris intentionibus & metaphysicè, non est singularitas; est tamen de conceptu naturæ, prout est à parte rei, à parte enim rei nihil sunt nisi singularia.

Objicitur II. Natura quæ est in Petro quatenus est ex se, non est incommunicabilis, aliàs non posset, sine incommunicabilitate cognosci, ergò de se non est singularis, ergò habet unitatem negativam.

Respondetur. Natura, quæ est in Petro quatenus ex se metaphysicè spectata, non est incommunicabilis, secus si spectetur prout est à parte rei, hinc natura Petri, in quantùm acquirit statum intentionalem, non est ex se incommunicabilis, quamvis independenter ab hoc statu, sit incommunicabilis, consequenter si spectetur natura,quæ est in Petro adæquatè, non potest sine incommunicabilitate cognosci.

Objicitur III. Creatura debet habere prædicata opposita Creatori, Creatoris autem natura,dicit prædicatum singularis,ergò Creatura debet dicere negationem singularis. Ergò habet unitatem negativam.

Respondetur. Non omnia prædicata opposita, prædicatis Creatoris, debet dicere Creatura, aliàs non deberet esse Ens; sed id verificatur de solis prædicatis divinis differentialibus, qualis non est singularitas, aut si est, est talis, quæ fundamentum non præbeat, quòd multiplicari illi conveniat, per sibi simile, singularitas enim divina, non dat fundamentum, quod multiplicari possit in similibus numero Diis, convenit autem multiplicari naturæ creatæ.

DIFFICULTAS IV.

De Unitate universali, & Convenientiæ.

NOmine unitatis convenientiæ intelligitur similitudo, in eadem natura sive specifica

qua

[q]ualis est inter Petrum & Paulum, sive generi[c]a, ut cum in ratione Animalis conveniunt Petrus & Bucephalus; Nomine autem Unitatis [f]ormalis, venit unitas, vi cujus v.g. Petrus non [h]oc tantum habet, ne possit dividi in Paulum, [q]uod formaliter habetur ab hæcceitate, sed et[i]am, quod non possit dividi in aliam essentiam, [v].g. quod Petrus non possit dividi in essentiam [L]eonis, & hæc appellatur unitas formalis. De [h]is Unitatibus duo quærenda veniunt. 1. an [i]llæ dentur à parte rei. 2. an sufficiant ad universale constituendum.

Punctum Difficultatis I.

Danturne à parte rei, Unitas Convenientiæ, & Unitas formalis?

DICENDUM est 1. *Dari actu nemine cogitante unitatem convenientiæ.*

PROBATUR 1. Vel nemine cogitante actu [d]ifferunt specie Petrus & Paulus, vel actu nemine cogitante non differunt specie, si nemine [c]ogitante actu Petrus & Paulus differunt specie, [e]rgo nemine cogitante, vel alteruter, vel uterque non est homo; si enim uterq; eandem speciem haberent, non differrent specie, ergo nemine cogitante conveniunt specie, hæc enim [p]ro præsenti idem valent.

PROBARI 2. solet. Fundamentum Relationum realium, debet esse nemine cogitante, [s]icut & ipsæ relationes reales debent esse nemine cogitante, hoc ipso enim non essent reales; [s]ed unitas convenientiæ, similitudinis, communicationisq; in natura, est fundamentum Relationum realium: Ergo est nemine cogitante dicta unitas. Major probatur. Fundamentum Relationum realium in ratione v.g. Hominis, non potest esse Unitas individualis, secundùm quod individualis est, ergò fundamentum hoc debet esse Unitas convenientiæ. Antecedens probatur. Id quod facit ultimo differre, & non facit plura convenire, non potest esse fundamentum Relationum realium in natura v.g. ideò enim aliqua dicuntur eadem, quia conveniunt, non quia differunt; sed Unitas individualis, qua individualis, facit ultimò differre, hoc ipso non esset differentia ultima, ergò non potest esse fundamentum dictarum relationum.

PROBATUR 3. Nemine cogitante verum est, quòd Petrus sit individuum humanum, quia nemine cogitante est, quod est, esse enim, est independens à conceptibus, quod ipsum verificatur etiam de Paulo, ergo illi dicunt inter se unitatem convenientiæ, quia sicut similia & convenientia in albedine sunt, quia hoc album, & illud album est; ita convenientia in natura humana non aliud est, quàm quia hoc individuum Hominis, & illud individuum ejusdem est.

OBJICITUR 1. Inexplicabile est quid sit ista Unio convenientiæ.

RESPONDETUR. In re nihil aliud esse, nisi individua plura, ex modo autem concipiendi, Convenientia, est, quasi forma, faciens illa convenire, seu similia esse in natura.

OBJICITUR 2. Ista unitas convenientiæ, nihil dicit ultra unitatem individualem. Ergo si unitas individualis non est fundamentum relationum realium, nec Unitas individualis erit.

RESPONDETUR. In re à duabus unitatibus v.g. individualibus, non distingui unitatem convenientiæ, eorundem individuorum. Cæterum Unitas individuationis, non qua individualis est, est formaliter unitas convenientiæ, quâ enim individualis est, dicit solam rationem differendi, sed unitas individualis, in quantum est talis ac alia unitas individualis, est unitas convenientiæ.

OBJICITUR 3. Unitas fundatur in Ente, ergo & unitas convenientiæ fundabitur in Ente.

RESPONDETUR. Fundari unitatem convenientiæ in hoc Ente, quod individua dicant similia prædicata essentialia, vel in genere, vel in specie.

DICENDUM 2. *Dari nemine cogitante in unoquoq; individuo Unitatem formalem.*

PROBATUR 1. Ubi est negatio divisionis formalis, ibi est unitas formalis, sed in unoquoque individuo datur negatio divisionis formalis, ergo in unoquoq; individuo datur unitas formalis. Major constat definitione unius, unum enim idem est, quod & indivisum, ergo indivisum formaliter, erit unum formaliter. Minor probatur. In quo non dantur rationes & principia divisa, essentialiter, in eo est negatio divisionis essentialiter, aliàs sine suis principiis daretur divisio. Sed in unoquoque individuo non dantur rationes & principia divisiva essentialiter; quia principia divisiva essentialiter, sunt differentiæ essentiales & specificæ, quæ in nullo individuo, plures dantur.

PROBATUR 2. Datur in unoquoq; individuo hominis natura generica, & natura specifica, v.g. datur ratio animalis & ratio hominis, ergò datur etiam in unoquoq; individuo unitas formalis animalis, & unitas formalis hominis, quia unitas formalis animalis, & unitas formalis hominis, non sunt quid distinctum re.

PROBATUR 3. Quot sunt negationes divisibilitatis in individuo, tot sunt unitates in individuo, sed præter negationem divisibilitatis in plura entitativè, est etiam negatio divisibilitatis in plura essentialiter, ergo etiam est in individuis unitas essentialis, ergo & unitas formalis.

COLLIGES. Tres admitti debere unitates nemine cogitante. Unam individualem, vi cujus non potest dividi natura in aliud individuum simile in specie, admitti item debere unitatem

formalem, quæ eſt indiviſio prædicatorum eſſentialium, vi cujus non poteſt dividi v.g. Petrus in individuum Leonis; Denique tertiam unitatem admitti debere relativam, quæ eſt unitas convenientiæ.

Punctum Difficultatis 2.

An Prædictæ Unitates ſint ſufficientes ad univerſale formaliter?

DICENDUM eſt 1. *Non eſſe ſufficientem Unitatem Formalem explicatam, ad conſtituendum univerſale.*

PROBATUR 1. ex Suar. d. 6. Metaph. ſect. 3. Unitas univerſalis ut univerſalis eſt, debet eſſe talis, ut ſit illi propria, & rei ſingulari, qua ſingularis eſt, convenire non poſſit, ſed unitas formalis, eſt unitas, quæ rei ſingulari ut ſingularis eſt convenire poteſt, ergo unitas formalis non eſt unitas univerſalis. Major probatur. Ratio conſtitutiva differentialiter univerſalis, ut univerſale eſt, convenire non poteſt rei ſingulari, ut eſt ſingularis, hoc ipſo enim non eſſet ratio differentialiter conſtitutiva, jam autem ratio univerſalis, formaliter conſtituitur unitate. Minor principalis probatur. Quia etiam rei ſingulari, ut ſingularis eſt, convenit, non poſſe dividi in alia eſſentialiter prædicata, convenit enim Petro non tantum non dividi in Paulum, ſed nec poſſe dividi in Leonem.

PROBATUR 2. Unitas formalis multiplicatur in individuis pro illorum multiplicatione, ut probatur ſupra. Unitas univerſalis non multiplicatur in individuis. Ergo unitas formalis, non eſt unitas univerſalis. Minor probatur. Quia ſi unitas univerſalis quà univerſalis, multiplicarentur in individuis ipſa univerſalia, multiplicatis enim rationibus rem aliquam conſtituentibus, & ipſa res multiplicatur, jam autem, ab unitate univerſali, conſtituitur univerſale, & qui concedit hanc unitatem à parte rei, concedit etiam aptitudinem univerſalem.

PROBATUR 3. Poteſt alicui enti competere, unitas formalis, & tamen illa unitas formalis, exigit non eſſe univerſalis: Ergo unitas formalis, & unitas univerſalis non ſunt idem. Antecedens probatur. Deus habet unitatem formalem. Angelus item, ſi eſt inmultiplicabilis numero, nam convenit illis negatio diviſibilitatis, ſecundùm prædicata Eſſentialia, & tamen non eſt univerſalis illa unitas, ſiquidem in plura inferiora non multiplicabilis.

RESPONDERI poſſet 1. Quod dicta unitas ſit inſufficiens, ad univerſale Logicum, licèt ſit ſufficiens, ad univerſale Metaphyſicum.

CONTRA. Quia argumenta allata probant, etiam ad univerſale Metaphyſicum, non ſufficere dictam unitatem.

RESPONDERI poteſt 2. Unitatem formalem, non quamcunque requiri, ſed conjunctam aptitudini ad eſſendum in multis, hæc autem non convenit ſingulari, quà ſingulare, &c.

CONTRA 1. eſt. Quæro, habetné aliquod prædicatum iſta unitas formalis, per quod univerſaliſetur, idque independenter ab ipſa aptitudine ad ineſſendum multis, vel non habet? ſi non habet, ergo ſola aptitudo, eſt ratio univerſaliſans formaliter, quod eſſe non poteſt, cum univerſale definiatur, non ſolum per aptum in eſſe multis, ſed etiam per unum. Quod ſi habet aliquem ſuum conceptum, ipſa unitas, independenter ab aptitudine, tunc quæro: conceptus iſte independens ab aptitudine, vel poteſt convenire ſingularibus, vel non poteſt? ſi poteſt, redeunt argumenta facta, ſi non poteſt oſtende quiſnam ille ſit? indubieque poterit inferri, quod ille non detur à parte rei, ergo ulterius immeritò recurriſti in reſponſione ad aptitudinem, tanquam ad univerſaliſativum unitatis. Ergo ulterius duas unitates formales in Petro aſſignas, quod & novum eſt, & ſequitur duas eſſe eſſentias in homine, quia duas unitates formales, quæ erunt duæ negationes diviſionis in prædicata eſſentialia, quæ negationes idem ſunt cum duabus eſſentiis.

CONTRA 2. Si unitas formalis, eſſet unitas univerſalis, & eſſet univerſalis ut ſupponitur, & non eſſet, quia unitas formalis univerſalis, debet eſſe conjuncta aptitudini ad ineſſendum multis, ſed unitas formalis non eſt talis, indiſtinguitur enim ab hæcceitate Petri, quæ non dicit aptitudinem ad eſſe in multis.

CONTRA 3. Unitas iſta formalis, non eſt diſtincta nemine cogitante actu, ab unitate individuali, ut ſuppono ex materia de diſtinctionibus. Subſumo. Sed unitas individualis non eſt unitas univerſalis, ergo nec unitas formalis, erit unitas univerſalis. Et certè, ſi unitas formalis condiſtincta eſſet actu nemine cogitante ab unitate individuali, individuum illud prout condiſtinctum ab unitate formali, vel eſſet individuum hominis, vel non eſſet, ſi non eſt individuum hominis, ergo nec eſt hæcceitas hominis, adeoque non eſt, quod eſt, nam hîc quæritur de hæcceitate hominis; ſi autem unitas individualis, prout condiſtincta unitati formali, eſt individuum hominis, ergo prout condiſtincta, dicit eſſentialia prædicata: Ergo & negationem non eſſe hominis, ergo & negationem diviſionis in id, quod non eſt homo, adeoque adhuc prout condiſtincta individualis unitas, dicit unitatem formalem.

DICENDUM eſt 2. *Unitatem convenientiæ, non eſſe unitatem univerſalis formaliter.* Ita Suar. &c.

PRO-

PROBATUR 1. Singularia convenientia & similia in natura, non constituunt universale formaliter, ergo nec unitas convenientiæ, nam hæc re & nemine cogitante, non sunt actu distincta, præcipuè apud illos, qui unum non distinguunt actu, à re una. Antecedens probatur. Universale debet esse unum, aptum inesse multis, sed singularia convenientia & similia in natura, non sunt unum aptum inesse multis; ergo singularia, non sunt universale formaliter. Minor probatur. Quia quod debet esse unum aptum inesse multis, debet esse ratio, quam participent multa, non verò ipsa participantia, jam autem singularia, non sunt ratio quæ participatur.

Idem medius terminus sic proponitur. Si nomine universalis intelligas non aliud, quam plura convenientia in natura, indubiè sic sumptum universale datur à parte rei. Sed quæro, vel vis retinere definitionem communem universalis, vel non vis? si non vis; extra statum quæstionis disputas; si vis, ergo universale non debet esse formaliter plura similia in natura, nam unum aptum inesse multa & plura similia in natura, non sunt idem formaliter, nam negatio divisionis, cum esse divisionis, non sunt idem, plura autem sunt esse divisionis, & unum negatio divisionis. Et certè plura adeoque apta esse multa, & unum aptum inesse multis, non sunt idem formaliter, vel ex oppositione ipsius Ly plura cum Ly unum. Jam autem plura convenientia, seu habentia unitatem convenientiæ, sunt plura adeoq; apta esse multa. Ergo plura dicentia unitatem convenientię, non sunt unum formaliter.

PROBARI 2. solet. Unitas universalis non debet esse passio pluralitatis, Unitas convenientiæ est passio pluralitatis, ergo unitas convenientiæ, non est unitas universalis. Minor probatur. Unitas sequens multiplicitatem, est unitas, quæ est passio pluralitatis, unitas convenientiæ, est unitas sequens multiplicitatem, quia est unitas relativa, seu ad aliud, adeoq; necessariò involvens plura. Major principalis probatur. Tum quia unitas universalis, debet esse unitas naturæ non naturarum, & in definitione universalis, ponitur pro genere natura, non naturæ. Tum quia unitas universalis, debet esse unitas sine addito, sine addito enim ponitur in definitione, jam autem unitas, quæ est passio pluralitatis, est unitas cum addito. Tum quia si unitas universalis, esset passio pluralitatem sequens, esset unitas vel universalis Metaphysici tantùm, vel Logici etiam; neutrum dici potest: Non primum; Quia si alia esset unitas universalis Metaphysici, nempe unitas involvens pluralitatem, alia unitas universalis Logici, erunt & ipsa universalia, distincta nemine cogitante actu, adeoq; non idem erit Universale in Prædicando, quod est universale Metaphysicum, cùm diversa habeant constitutiva, consequenter non id prædicabitur quod est; non potest dici secundum, quia universale Logicum, excludit pluralitatem, de quo infra.

PROBATUR 3. Si unitas convenientiæ, esset unitas universalis formaliter, universale illud esset aggregatum ex pluribus, naturam similem participantibus, sed universale formaliter non est aggregatum ex pluribus similem naturam participantibus. Tum quia non est ita definitum ab Aristotele. Tum quia si nihil obsit, debet poni universale, cum sua passione, quod est prædicabilitas de singulis, sicut ponitur & aptitudo ad inessendum singulis, ut ita esse & dici, proportionentur. Jam autem si unitas convenientiæ, esset unitas universalis formaliter, non esset universale cum passione prædicabilitatis, siquidem plura, quæ involvit unitas convenientiæ, non possent dici de uno, sine falsificatione propositionum; & si esse aptum inesse multis, spectat ad universale formaliter, spectabit etiam, dici de multis. Tum quia, si universale est aggregatum, ex pluribus similem naturam participantibus, hoc ipso debet dari illis omnibus ratio communis, quæ participetur ab illis, quæ ratio cum non sit singularis formaliter, debebit esse illa communis multis, quæsita ratio formalis, universalis formaliter.

Addo, sicut formatur à nobis conceptus animalis rationalis, qui est conceptus, Metaphysicè definitivus hominis, de quo ipso si quæratur, quid in re & Physicè sit, respondeturq; quod sit corpus v.g. & hoc & illud, hæc & illa anima rationalis, ita ratio illa participata in pluribus similem naturam habentibus, quæ est ratio quædam Metaphysica, si quæratur, quid in re & Physicè sit, non aliud erit, quàm & hoc & illud individuum. Universaliterq; quæcunq; rationes communes, & Metaphysicæ, in re & Physicæ sunt id, quod præbet fundamentum conceptus illius Metaphysici, & ratio communis.

DICENDUM est 3. *Unitatem ad universale sufficientem, esse indivisionem, in plura, sive numero, sive specie distincta, cum aptitudine ad inessendum multis.*

PROBATUR 1. Quia debet esse Unitas aliqua universalis, aliàs nec universale daretur: quæ unitas, cum non sit unitas præcisionis, unitas negativa, unitas formalis, aut convenientiæ, ergo debet esse unitas in conclusione expressa, nulla enim alia.

PROBATUR 2. Quia hæc sola indivisio, constituit universale, cum passione sua necessaria, hoc est prædicabilitate, si enim ita unum & indivisum prædicabitur, non prædicabitur aliquid, quod non insit subjecto.

PROBATUR 3. Quia sic definitæ unitati, nihil deest, ad rationem unitatis universalis formalis.

Hæc Conclusio totam suam probationem sumit, ex refutatione alienarum sententiarum, &

iis, quæ infra dicentur. Hisq; verbis docetur à S. Thom. 1. Metaph. L. 1. *Non enim in diversis singularibus est aliqua natura una numero, sed intellectus apprehendit, ut unum id, in quo omnia inferiora conveniunt, & sic in apprehensione intellectûs, species fit indivisibilis, quæ realiter est diversa in diversis individuis.*

INFERES. Hanc unitatem non esse à parte rei.

RATIO. Quia omnia quæ sunt à parte rei, sunt aut solo numero, aut specie divisa, ergo non dicunt indivisionem in plura. Porrò unitas hæc universalis, in eo est dissimilis unitati individuali, quia hæc non solum dicit indivisionem, sed & ineptitudinem ad divisionem in plura; differet autem ab unitate formali, quia hæc reperitur in subjectis, quæ non exigunt, imò nec possunt multiplicari, ut vidimus supra.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta Oppositorum.

OBJICITUR 1. Nulla unitas præter formalem, est unitas universalis, ergo ista est sufficiens ad constituendum universale. Antecedens probatur, quia nulla alia facit universale unum in multis, si enim aliqua alia id faceret, faceret vel illa, quæ solum est objectivè in intellectu, vel illa, quæ solum est subjectivè in intellectu, Neutra: non illa quæ est tantum objectivè in intellectu, quia hæc est ens rationis, neque illa quæ est subjectivè in intellectu, quia unitas hæc, est in actu intellectus, repræsentans plura per modum unius, consequenter sicut ipse actus non est in multis, ita nec unitas ipsius, est in multis.

RESPONDETUR. Etiam permisso quòd illa unitas, quæ est subjectivè in intellectu, sit unitas formalis universalis, negabitur, quod hæc unitas, sit unitas in actu intellectus, repræsentantis plura per modum unius, non enim tunc repræsentantur per nos, etiam confusè plura. Deinde negatur, quod unitatis universalis nomine, veniat per nos unitas actus intellectûs.

Hinc jam conformiter ad dicenda infra, negatur Antecedens cum suis probationibus. Neque enim unitas, quæ sit tantum objectivè in intellectu, neque unitas, quæ sit subjectivè in eodem facit naturam universalem unam, sed unitas & indivisio inclusa in ipsa natura, licèt non extra circumstantias nostræ abstractionis, quæ abstractio facit, ut unitas illa, quæ fundamentalis tantùm, postea in actum, pro statu Metaphysico, deducatur.

INSTABIS. Si ista unitas est unitas ipsius naturæ, debet esse illi intrinseca, intrinseca esse non potest, quia abstractio non potest ullam rationem intrinsecam naturæ addere, nisi fictitiè.

RESPONDETUR. De intrinsecitate ipsius unitatis, infra agetur. Quantùm ad præsens dici potest, abstractionem, quæ est cum fundamento in re, posse facere, ut natura aliquam rationem intrinsecam fundamentaliter, actu habeat vi abstractionis, quod fieri potest, sine ulla fictione; neque enim status Metaphysicus ut intentionalis, si procedat cum fundamento in re, est status fictitius, licèt fictitia esset hæc unitas, si haberetur sine fundamento in re. Quamvis autem nihil conceptus meus tribuere possit rebus, extra intentionalem statum habentibus, potest tamen aliquid tribuere rebus in intentionali statu. Et sicut oppositi unitatem universalis Logici, quam dicunt abstractione fieri, non dicunt esse fictitiam, ita & in præsenti idem dicendum.

OBJICITUR 2. Illa sola unitas est sufficiens ad universale formaliter, per quam natura habet, ut sit actu in multis, sed per nullam aliam habet natura, quòd sit una actu in multis, præter unitatem formalem vel convenientiæ. Ergo illæ sunt sufficientes ad universale formaliter. Major probatur, quia arbitrariè dicitur naturam debere esse in multis, solâ aptitudine, præcipuè cum à parte rei per Aristotelem, debeat esse universale, nolebat enim ille formas rerum, esse extra multa, ut patet 1. Poster. tex. 26. & 7. Metaph. tex. 51. Minor etiam probatur, quia natura in statu abstractionis, est una extra multa.

RESPONDETUR. Sufficere ad universale, ut sit natura una, non actu in multis, sed apta inesse multis, quia hoc ipso non esset una, si esset actu in multis; & si deberet esse actu in multis, esset universale non aliud quàm plura eandem naturam participantia, cujus oppositum probant argumenta. Aristoteles non plus voluit, quam quod non dentur universalia actu & realiter extra singularium existentia, quod voluit Plato, & à nobis non asseritur. Cæterùm unitas illa universalis per nos, debet esse præter multa, non in hoc sensu quasi debeat esse unitas, cum exclusione capacitatis ad multa, sed in hoc sensu debet esse præter multa, id est non cum differentiis & hæcceitatibus.

OBJICITUR 3. Si natura universalis non deberet esse una in multis actu, sed una in multis aptitudine, non potest enim quidquam aptitudine esse tale, quale nequit esse actu. Atqui natura universalis, non potest esse una, cum multiplicitate actuali: Ergo nec aptitudine, esse una in multis.

RESPONDETUR. Diversas esse propositiones: Natura quæ est una, habet aptitudinem ad esse in multis, & alia est hæc propositio; Natura unà cum unitate retinenda, habet aptitudinem ad inessendum multis, prior est vera, posterior falsa, unde quando dicitur universale est

unum

num aptum inesse multis, in priori sensu est ac-ipiendum, consequenter ly una componi de-et cum natura, non cum ly apta inesse multis, eque enim retenta unitate, est apta, poni in multis.

INSTABIS. Si unitas universalis esset unitas n multis aptitudine, ly in multis, construxisset Arist. cum ly aptum inesse, non verò cum ly u-num, sed construxit cum ly unum, ut habetur 1. oster.tex.25.

RESPONDETUR. Etiam sub illo ly unum in multis, subaudiri aptum inesse.

ADDO. Si quis non aliam unitatem require-et ad universale, nisi eam, quæ etiam rei singu-ari, qua singularis est conveniret; Si item nul-am aliam nisi unitatem convenientiæ, cum isto us est de solo nomine: an scilicet hoc sit vocan-dum universale? nam in re idem dicimus: dari cil. hanc unitatem convenientiæ. Et solùm ta-e universale admisit Mastrius Scotista D. 4. N. 3. *Per universale in essendo &c. non intelligitur uni-versale in Actu, sed Natura communis, quæ possit es-e fundamentum intentionis universalitatis, & ob uam communitatem præbeat occasionem intellectui, ut ipsam concipiat verè & positivè unam in multis.* Quid si id dixisset Mastrius, de distinctione Scotistica.

DIFFICULTAS V.

Proponitur tenenda sententia de Uni-versali.

POst Conclusionem, superius Punct. Diff. 2do traditam, constitit, quòd hæc unitas u-niversalis non habeatur, nisi per Intellectum, discutiendum tamen, & in particulari impu-gnandum venit. Quod non detur universale, hoc est natura communis, nemine cogitante condistincta à differentiis, & quidem, quod non detur universale Logicum nemine cogitante, consentiunt omnes, cùm ad illud requirant vel actum intellectus confusum, vel comparativum vel abstrahentem objectivè. Imò Scotista Ma-strius Disputatione 4. n. 18. hîc, docet, solum u-niversale in prædicando, esse propriè universa-le, consequenter inferri potest, nullum univer-sale verum & proprium, haberi nemine cogi-tante. Tota Difficultas est, de universali Me-taphysico, de quo

DICENDUM est. *Non dari actu à parte rei u-niversale formaliter Metaphysicum, seu non dari Naturam communem, nemine cogitante condistin-ctam à differentiis*, dixi non dari actu à parte rei universale formaliter, quia indubiè, datur à par-te rei nemine cogitante actu, fundamentaliter acceptum universale, datur enim fundamen-tum sufficiens, concipiendi Naturam unam, a-ptam inesse multis; intellectus enim videndo sensatione nos convenire cum brutis, differre ab iisdem rationalitate, habet sufficiens funda-mentum, concipiendi naturam secundùm so-lam convenientiam, seu secundùm solam ani-malitatem, adeoq; faciendi universale generis, habet item fundamentum concipiendi natu-ram, secundùm solam rationem, quâ differt à brutis, adeoque faciendi universale differentiæ. Tota ergo quæstio erit, de universali forma-liter.

PROBARI solet 1. Conclusio ex 1. de Ani-ma tex. 8. *Universale autem aut nihil, aut posterius, Anima*, ad quem locum commentatur Avicen-na quòd Intellectus faciat in rebus universalita-tem. Et 12. Metaph. conc. 8. idem inquit: *Uni-versalia esse collecta ex particularibus, in intellectu, qui facit ea unam intentionem.* Responderi pos-set, Aristotelem loqui de universali Logico, quod non est nemine cogitante, addit enim A-rist. *Similiter autem* (intellige posterius est ani-ma) *si quid commune aliquid prædicetur.* Restau-rari posset hoc argumentum, quia in eo solo sta-tu natura est universalis formaliter, in quo est etiam prædicabilis, prædicabilitas enim est pas-sio necessaria universalis; consequenter uni-versalis actu, debet esse passio, prædicabilitas actu, sed secundùm respondentem natura non-nisi in statu abstractionis habet prædicabilita-tem actu, ergo nonnisi in eodem statu, habebit & universalitatem actu.

PROBAT 2. Arriaga. Implicat naturam ali-quam à parte rei esse unam in se unitate rigoro-sa, & eandem esse multiplicem & divisam, in ea-dem ratione, sed hæc requiritur ad universale, ergo illud implicat à parte rei. Major inquit est evidens. Minor ab omnibus conceditur. Con-sequentia legitima.

RESPONDETUR. Minorem à multis negari, ut ab iis qui dicunt unitatem convenientiæ suffi-cere ad universale. Item ab iis, qui dicunt suffi-cere unitatem formalem, quam appellant Mi-norem numerali.

PROBATUR 3. Conclusio. Non datur à par-te rei in individuis nemine cogitante actu natu-ra, ab individuis & differentiis distincta, quæ sit per modum unius indivisi formaliter, ergo non datur universale à parte rei, hoc enim quod con-tinet Antecedens venit nomine universalis, a-pud oppositos. Antecedens probatur. Quia & esset nemine cogitante actu, ista natura ab in-dividuationibus & differentiis distincta, ut sup-ponitur, & non esset nemine cogitante distin-cta, quia id quod correspondet objecto, vi ab-stractionis actualis, non est nemine cogitante, Natura autem sic distincta, est illud, quod re-spondet abstractioni actuali, quod totum pro-batum est, ubi actum de distinctione ex natura rei.

CONFIRMATUR Probatio. Quia si daretur natura dicto modo distincta, sequeretur aliquid implicatorium, implicat enim, quando aliqua sunt idem realiter in creatis, & si quid formali-ter uni formalitati competat, ut non competat

in sensu reali, etiam alteri formalitati, sibi identificatæ, & ita realiter animalitas Petri, est rationalitas, sed si esset natura animalis condistincta nemine cogitante ab hæcceitatibus, conveniret aliquid uni formalitati, quod in sensu reali, non conveniret alteri sibi identificatæ, ergo si daretur natura universalis à parte rei, sequeretur aliquid implicatorium. Minor immediata probatur. Conveniret naturæ esse commune formaliter, & ne in sensu quidem reali conveniret id hæcceitati, non enim illa potest esse realiter communis, hoc ipso enim, non esset hæcceitas, ergo conveniret aliquid uni formalitati, quòd non conveniret alteri, etiam in sensu reali.

Item per oppositos non datur à parte rei universale Logicum, ergo nec dabitur universale Metaphysicum, quia utrumque importat naturam unam, distinctā à differentiis, & individuationibus, ergo si implicat natura talis in ordine ad universale Logicum absque mentis operatione, implicat & in ordine ad universale Metaphysicum.

Probatur 4. ex Suar. Si esse universalem convenit naturæ realiter, aut convenit per se, aut per accidens, si per se, ergo hoc conveniet etiam omnibus individuis, quod enim convenit per se superiori, convenit & inferioribus ejusdem, consequenter, unicuique individuo, conveniet esse universale; si autem id convenit per accidens, cum hoc accidens non sit futurum reale, debet esse accidens rationis, adeoque non nemine cogitante.

Probatur 5. Non datur nemine cogitante actu natura è parte rei distincta à differentiis, ergo nec dabitur actu à parte rei universale Metaphysicum. Antecedens probatur, quia aliàs daretur etiam natura præscindens ab esse rationali, & irrationali, idque nemine cogitante, quod non potest dici, quia non datur natura, nemine cogitante actu pręscindens ab esse creati & increati, ergo nec præscindens, ab esse rationalis, & irrationalis. Consequentia probatur, quia natura, vel præscindit ab omnibus differentiis. Ergo præscindet etiam ab esse creati & increati, vel non præscindit ab omnibus, da ergo rationem, cur potius ab his, quam ab illis abstrahat. Deinde doctrina oppositorum probat, naturam actu distingui ab esse creato & increato, de facto enim reperitur in Deo natura, & non cum differentia creati, quando autem una est formalitas apud illos sine altera reperibilis, aliaq; definitione definibilis, hoc ipso est nemine cogitante actu distincta, parumque refert, quod illa formalitas sit Analoga, quia allata fundamenta ostendunt, etiam in talibus, reperiri debere distinctionem actualem, si autem concesseris, dari actu à parte rei, naturam, quæ neque sit creata, neque increata, in contra erunt, phrases Patrum, universaliter asserentium, quidquid est, aut est Deus, aut creatura. Rursùs hoc ipso non dabuntur per opposito analoga actu nemine cogitante, quia actu nemine cogitante distinguentur à ratione conveniendi, & disconveniendi, sicut distinguentur & ipsæ inter se convenientiæ, & disconvenientiæ. Ergo ulterius dabitur natura, de qua nemine cogitante actu verum sit dicere: est nemine cogitante, & tamen non est Deus nemine cogitante, nec est creatura nemine cogitante.

Respondebis 1. Sufficeret quòd sit realiter creatura.

Contra est, hoc ipsum videtur esse durum, ut id quod est realiter creatura, non sit nemine cogitante creatura, meliusq; subderentur creaturæ Deo in esse dependentis, si de eo quod est realiter creatura, non possit nemine cogitante verificari independentia, quæ verificatur, in quo dicitur; nemine cogitante non est creatura, imò sequetur verificatio duorum contradictoriorum, est nemine cogitante actu creatura, quæ propositio verificabitur, ratione sensus realis; non est nemine cogitante actu creatura, quæ altera pars verificabitur titulo formalitatis ex natura rei, vi cujus, natura distinguitur ab esse creati.

Respondebis 2. Quod esse creati, transcendat rationes, & formalitates creaturarum, ideoque ab illis nemine cogitante non præscindat.

Contrá est. Concesso quòd esse creati transcendat entitatem creatam, ex principiis tamen oppositorum, falsum est, quod transcendat rationem communem naturæ, si enim esset transcendens rationem cōmunem naturæ, impossibile esset reperiri naturam, sine esse creati, cujus oppositum est in Deo; quod si non transcendit naturam communem, ergo ab illa distinguetur, cum ex sola transcendentia, deberet non distingui.

Respondebis 3. Non dari conceptum unum naturæ nemine cogitante.

Contra. Quia probat ratio allata deberet distingui in principiis respondentis, naturam à differentiis creati & increati, si distinguetur idq; nemine cogitante, hoc ipso dabitur conceptus unus essentiæ nemine cogitante. Deinde principia oppositorum probant, dari debere conceptum unum naturæ, quia datur definibilitas, ejusdem una, eaq; distincta, à definibilitate creati vel increati.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Arist. 5. Met. tex. 8. & 12. Inter modos unius, quatenus aliquomodo unitatem speciei, & generis, quatenus aliquomodo unitates reales sunt, nam ibi, non erat sermo de intentionibus nostris, unde etiam, 7. Met. tex. 5. dicit, eandem esse rationem animalis, in omnibus speciebus.

Respon-

Respondetur. Arist. voluisse significare, quòd omnia sensitiva in ratione animalis habeant unitatem convenientiæ, sed non dicit illam esse sufficientem ad universale formaliter, nec loquitur de genere, & specie, formaliter sumptis.

Instabis. Aristoteles 1. poster. c. 5. divisit res in universales & singulares, quæ divisio esset mala, si universale non daretur à parte rei, esset enim divisio in membra, quæ non sunt actu distincta, cum non sit eorum alterum scilicet universale actu, prius est autem esse, postea distingui.

Respondetur. Posse bonam fieri divisionem in membra, quorum unum sit actu, & aliud non sit actu ante opus intellectûs, ut dividi potest unum, in unum reale, & in unum intentionale, & ut dividitur Ens, in ens reale, & in ens rationis. Deinde dici potest, quòd sufficiat, ut unum membrum divisionis sit actu, & aliud conditionatum, ita sicut dividitur Quantitas in finitam & infinitam, quia si esset possibilis Quantitas infinita, esset membrum dividens Quantitatem.

Objicitur 2. Ex S. Th. Natura Petri & Pauli potest definiri propriâ definitione, Ergo habet unitatem aliquam. Nam ex 4. Met. tex. 10. nihil definitur, nisi quatenus unum, sed unitatem, hanc non habet ab intellectu, quia nec definibilitatem, ex qua unitas hæc oritur, habet ab intellectu.

Respondetur. Naturam Petri & Pauli, prout est à parte rei, non posse una definitione definiri, sed sicut duo sunt, ita duabus definitionibus debent definiri; possunt tamen definiri una definitione, prout substant nostris intentionibus, quæ possunt divisiones illas depurare, unde nemine cogitante, fundamentaliter tantum, sunt unâ definitione definibiles, non verò formaliter, & proximè.

Objicitur 3. Natura Petri & Pauli, non differunt essentialiter, non differunt enim ita sicut Petrus, & Bucephalus, ergo sunt unum specie.

Respondetur Disting. Consequens. Ergo sunt unum specie, id est conveniunt specie. Conced. Conseq. Sunt unum specie, rigorosè, & nemine cogitante, & unitate sufficienti ad universale. Nego Conseq.

Responderi aliter solet. Neg. Conseq. ex hoc principio, eo quod similis sit huic: Gabriel & Michael, non sunt differentes Quantitativè, ergo sunt unum quantitativè, quæ consequentia etiam per te non tenet, ita nec tenebit consequentia adlati argumenti; sicut enim non potest alicui tribui unitas Entis alicujus, sine illo ente, cujus est unitas, unde quia in Angelo non reperitur entitas quantitatis, nec tribui ei potest unitas quantitativa; cum ergo in Petro non sit entitas essentiæ Pauli, nec potest ei tribui unitas essentiæ Pauli.

Objicitur 4. Natura humana, ex se habet formalem indivisionem, ergo habet unitatem formalem, quia in indivisibilitate unitas consistit. Antecedens probatur. Non habet ex se formalem divisionem, aliàs ubique eam haberet, & sine illa concipi non posset, ergo ex se habet formalem indivisionem.

Respondetur. Naturam ex se, prout subest nostris conceptibus, habere indivisionem formalem, non autem prout est à parte rei, à parte enim rei, sunt ex se nonnisi singularia, formaliter divisa.

Objicitur 5. Universale fundamentaliter acceptum, non est formaliter singulare. Ergo est formaliter universale, quia omne, quod non est singulare, est formaliter non singulare, adeoque formaliter universale.

Respondetur. Neg. Conseq. Ratio, quia non licèt argumentari à termino negativo ad positivum, v. g. non est album, ergo est nigrum, nam viride est non album, & tamen non est nigrum, consequenter, nec ex eo, quia concederetur universale fundamentaliter acceptum, non esse formaliter singulare, rectè arguetur, quod sit formaliter universale. Hæc Consequentia tenet: universale fundamentaliter acceptum, est formaliter singulare. Ergo universale fundamentaliter acceptum, non est formaliter singulare, tenet in quam consequentia, quia est à contradictorio ad contradictorium. Porrò ut vera sit hæc propositio, universale fundamentaliter acceptum non est formaliter singulare, non est necesse, ut jam sit formaliter universale, sed sufficit ut sit plura formaliter singularia. Unde secundùm superiùs dicta, debet negari, quod universale fundamentaliter acceptum, non sit formaliter singulare, supple, conveniens cum alio singulari.

Objicitur 6. Identitas realis materiæ respectu ejusdem materiæ ad formas non impedit, quominus essentia actu possit abstrahere, à respectu ad formas actuales, ergo & identitas realis essentiæ cum individuis, non impedit, quo minus essentia actu possit abstrahere, ab actualibus individuis.

Respondetur. Neg. Antecedens. Nemine enim cogitante datur non nisi fundamentum hujus abstractionis, sed actu non abstrahit ab illo respectu.

Instabis. Si non abstrahit nemine cogitante actu entitas materiæ, ab esse respectivo, ergo æquè intimus & intrinsecus, est respectus ille, tam ad formas possibiles, quàm ad formas actuales vel accidentales.

Respondetur. In re, æquè intimos esse illos respectus, neq; enim alia sui entitate respicit materia possibilia, & alia sui entitate actualia, tota ergo diversitas erit, nonnisi in ipsis terminis extrinsecis. Consequenter dicitur respectum ad illas formas duo dicere: Unum in recto, aliud in ob-

in obliquo; in recto dicit entitatem materiæ, & in hoc recto, tam reſpectus ſecundò eſſentiales, quos dicit materia ad formas poſſibiles, quàm reſpectus accidentales ad formas accidentales convenirent, nec ab hoc reſpectu abſtrahit nemine cogitante materia, quia nec abſtrahit nemine cogitante, à ſua entitate. Aliud autem ille reſpectus dicit in obliquo, nempe ipſos terminos, nempe formas poſſibiles, vel actuales, ita ut diverſitas reſpiciendi, ſit penes terminos, & ab iſtis terminis dicit materia diſtinctionem nemine cogitante.

Objicitur 7. Quod non eſt eſſentiale alicui nemine cogitante, non eſt illi eſſentiale, ſed ipſi v. g. eſſe hominis, non eſt eſſentiale eſſe Petrum, ergo nemine cogitante, non eſt hoc illi eſſentiale, conſequenter nemine cogitante, diſtinguetur à Petreitate.

Respondetur. Quod à parte rei, homini alicui, ſit eſſentiale eſſe Petrum, adeoq; indiſtinctum ab illo, ita ut ly homo independenter à conceptibus noſtris acceptum dicat, tanquam quid eſſentiale, in Petro Petreitatem, in Paulo Pauleitatem, totaque collectio illorum individuorum, erit homo independenter à noſtris conceptibus acceptus.

Instabis. Datur nemine cogitante ſingulare, quod eſt relativum ad univerſale. Ergo debebit dari, & ipſum univerſale, ergo non erit neceſſe, ut ſit homini eſſentialis Petreitas, quia hoc ipſo non eſſet nemine cogitante univerſale, ſed ſola ſingularia.

Respondetur. Hoc nonniſi ſenſu ſingulare eſt correlativum univerſalis, quia eſt illi oppoſitum ſuo modo, ſed inde non ſequitur, dari etiam debere à parte rei univerſale, quia datur ſingulare, nam finitæ quantitati eſt oppoſita infinita quantitas, & tamen data à parte rei quantitate finita, non eſt neceſſe dari quantitatem infinitam.

QUÆSTIO II.

De Actu Intellectus, per quem fit Natura univerſalis una.

Tota hæc quæſtio manca erit niſi legantur in Metaphyſica, dicta de Præciſionibus objectivis. Auctores, qui non tenent dari univerſale à parte rei, abeunt in hac quæſt. in partes, cum quibus diſceptandum erit.

DIFFICULTAS I.

An univerſale fiat, per actum confusè ſingularia cognoſcentem?

Hurtadus, & eum ſecuti Arr. & Ov. docent, ita imbibi ſingularitates in natura humana, ut ſine illis non poſſit cognoſci, quamvis non ſit neceſſe, dum cognoſcitur natura humana, clar etiam ſingularitatem cognoſci, licèt ſit neceſ cognoſci eandem confuſè & implicitè.

Punctum Difficultatis I

Quid tenendum.

Dicendum eſt. *Naturam univerſalem, no fieri unam, per actum confusè ſingularia co gnoſcentem.*

Probatur 1. Iis rationibus, quibus ſuaden tur in diſtinctionibus Præciſiones objectivæ.

Probari ſolet 2. Si natura univerſalis no aliud eſſet, quam ſingularia confusè cognita ſequeretur iſtius propoſitionis univerſalis, Pe trus eſt animal, hunc eſſe ſenſum, Petrus eſt & Bos, & Homo, & Aſinus, quia prædicatum uni verſale generis non aliud eſſet, quàm ſpecie confusè cognitæ, quod eſt abſurdum. Deinde ſi ſingularitates, & differentiæ cognoſcuntu confusè in univerſali, ſequitur bis cognoſci dif ferentias, quando concipio Animal-Rationale ſemel in animali, & poſtea in ſe ipſa, quod ta men eſt contra experientiam; Deniq; ſequere tur, quod quando concipio animal, concipian totum hominem confusè, quia ſcilicet confus concipio rationalitatem, non dabiturq; ex part objecti aliud univerſale generis, ab univerſal ſpeciei, ſed erit tantum univerſale ſpeciei. Ne que eſt recurrere ad actum confusè cognoſcen tem, quia confuſa cognitio non facit, quominu ex parte objecti, non reſpondeat differenti conjuncta generi, ergo nec faciet, quominus ex parte objecti univerſale generis, non ſit univer ſale ſpeciei.

Probatur 3. Tum quia ſi non fieret univerſale, niſi per actum confuſum, vel id ideò eſſet, quia non habet vim intellectus præſcindendi objectivè, & hoc non, quia nec divina poſſet præſcindere, quod eſt contra Arr. vel quia creatum objectum, non poſſet præſcindi, & hoc non, quia creatum objectum præſcindi objectivè, nullam involvit implicantiam. Tum quia titulo diverſorum connotatorum poteſt apprehendi & denominari entitas per modum animalis, & titulo diverſorum connotatorum, poteſt apprehendi & denominari rationalis. Ergo etiam titulo eodem, reſpondere poteſt ex parte objecti animalitas, & non reſpondere, ex parte objecti rationalitas; & ſicut tu recurres ad diverſa connotata, in ſalvando hoc, quod eſt clarè, & non clarè noſci; ita & in præſenti, recurretur ad diverſa connotata, formalitatesq; ex illis pullulantes. Tum quia ſi ſe ex parte objecti, prout repræſentati, ita ſe haberet animalitas & rationalitas, ſicut ſe habet ex parte objecti, prout repræſentati lignum & Angelus, fieret tunc præciſio objectiva objecti, prout repræſentati, ſed de

facto

acto ex parte objecti prout repræsentati, ita se habent. Nam æquè non experior sub termino gnum, respondere mihi, confusè Angelum, ut ib termino Animal, prout repræsentato non xperior respondere mihi terminum Bucephatas, videturq; quod hoc sibi sit imponere, diendo: quòd hoc confusè cognoscam, licèt exeriar, nullo modo illud mihi repræsentari, idq; on tantùm quoad vocem, sed & quoad essenialia prout repræsentata.

OBJICITUR 1. Si non præsentantur in natua universali singularia confusè, sed sola ratio ommunis præcisa, ergo poterit à Deo produci, æc ratio præcisa, sine singularitatibus.

RESPONDETUR. Non omnia quæ sepaantur intentionaliter, posse separari, & seorsim sse realiter.

OBJICITUR 2. Non minus contradictoriè pponuntur cognosci, & non cognosci, quàm roduci & non produci, existere & non existee, sed repugnat existere animalitatem Petri, & on existere rationalitatem Petri. Ergo etiam epugnabit, cognosci animalitatem Petri, & on cognosci rationalitatem Petri. Major proatur, quia particula non, quæ facit contraditiones, posita est in utroque exemplo supra id uod affirmabatur prius.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo rgumentum, non minus contradictoriè, repunat cognosci distinctè, & non cognosci distinte, quam produci, & non produci, & tamen per ppositos, potest cognosci distinctè animalitas non cognosci distinctè rationalitas.

Deinde argumentum multum probat, quia ationem substantiæ, probat ab oculo corporeo ideri, dicerem enim, impossibile est produci Petrum & non produci, secundùm rationem ntis, & substantiæ, ergo impossibile est videri Petrum coloratum, & non videri secundùm raionem entis & substantiæ, non minus enim ontradictoriè hæc opponuntur.

Directè autem dici potest, quod non minus ontradictorie opponantur, cognosci, & non ognosci, respectu ejusdem formalitatis, quam roduci, & non produci, secus si sumatur illud ognosci, & non cognosci respectu diversæ foralitatis, & disparitas est: quia si sumantur, conosci, & non cognosci, respectu diversæ formaitatis, hoc ipso non erit vera contradictio proter alietatem, diversarum formalitatum; jam utem non potest in creatis idem produci, & on produci, quia non haberetur principium, er quod eximi posset à contradictione, ne de odem verificentur illa contradictoria. Hoc nim principium, non possent esse diversæ Meaphysicæ formalitates, quia sunt ordinis Metahysici, produci autem, & non produci, est orlinis physici, non etiam illud produci, & non roduci, eximeretur à contradictione, ratione liversarum virtualitatum in ordine ad prædicata Physica, seu primo intentionalia: quia in creatis, talis distinctio non datur, aliàs daretur in creatis mysterium Trinitatis.

Ad illa contradictoria, existit, non existit, ne in divinis quidem datur virtualitas, quia existit, & non existit, est purum: *est* & *non est*, si est purum *est*, & *non est*, non poterit de uno verificari *est*, de alio *non est*. Si de alio verificari hæc non poterunt, verè contradictoria hæc erunt, adeoque implicabunt.

OBJICITUR 3. Nulla contradictoria possunt verificari de creatis, si autem, non per actum confusè cognoscentem singularia, universalia fierent, verificarentur contradictoria.

RESPONDETUR. Si nulla contradictoria possunt verificari de creatis, quomodo verificantur, clarè cognosci, non cognosci clarè, quomodo verificantur de eodem, acclive, non acclive, sed declive, quomodo verificantur, clarius se, quod dicitur de definitione, non clarius se, quod dicitur de definito, &c.

Deinde si rigorosè loqui velimus, non tantum in creatis, non possunt verificari duo contradictoria, sed nec in divinis, maximè enim inter alia verificarentur in his prædicatis: communicatur, non communicatur, producitur, non producitur, distinguit realiter, non distinguit realiter, quæ omnia non sunt contradictoria, nam non dicitur, natura non communicatur, natura communicatur, sed Paternitas v. g. non communicatur, nec dicitur natura non distinguit, natura distinguit, sed Paternitas v. g. distinguit, quod si affirmationis illius, & negationis, alia sunt verificativa, hoc ipso affirmatio illa & negatio, eximitur à conditione veræ contradictionis.

Denique si concedi deberet quod in creatis, non possent verificari duo contradictoria, id verum esset eo sensu, quia scilicet non potest v. g. verificari affirmatio de uno, quin in sensu reali verificetur de altero, identificato realiter.

Punctum Difficultatis 2.

An de eodem realiter possint verificari duo contradictoria?

AD defendendam hanc sententiam, examinanda sunt aliqua à recentioribus objecta, quæ in hoc fermè fundantur principio: De eodem realiter non possunt verificari duo contradictoria. Circa quam difficultatem.

ASSERO I. *In omni sententia verificari duo contradictoria, si præcisè contradictio spectetur penes terminos oppositos.*

RATIO. Quia sententiæ in hac materia dividi possunt in sententiam tenentem præcisiones objectivas, & negantem præcisiones objectivas: sententia admittens præcisiones objectivas adhuc

huc est duplex; una Scotistarum tenentium formalitates ex natura rei actu distinctas, alia eorum qui admittunt distinctionem nonnisi ratione connotatorum, solumq; ponunt fundamentum, actu hæc distinguendi. Omnes hæ admittunt contradictoria penes terminos præcisè oppositos. Nam in primis admittitur verificari hæc duo in divinis: produci, non produci: in sententia Scotistica admittitur hoc contradictorium, est formaliter animalitas, non est formaliter animalitas: quod etiam contradictorium pro statu intentionali admittitur à Connotatistis. In sententia negante præcisiones objectivas & admittente nonnisi formales, admittuntur hi termini, cognoscitur clarè, non cognoscitur clarè sed confusè, cognoscitur in ordine ad hæc connotata, non cognoscitur in ordine ad hæc connotata: Potest item totus Petrus concipi in ordine ad hæc connotata, & totus concipi non in ordine ad hæc connotata: possum item cognoscere eundem Petrum clarè claritate discernente eum ab omnibus brutis dum cognosco rationale, & claritate non discernente eum ab omnibus brutis, dum cognosco animal.

ASSERO 2. *In nulla sententia verificantur duo contradictoria formaliter & simpliciter talia.*

RATIO. Tum quia impossibile est idem esse & non esse. Tum quia nullum argumentum probat id teneri ab aliqua Schola. Tum quia quando verificatur de divinis produci & non produci, non verificatur ratione ejusdem virtualitatis, quando verificatur de creatis respondet animalitas, non respondet rationalitas, idq; ex parte objecti, verificatio illa est ratione diversorum connotatorum, ad quæ attendendo, formatur à ratione, nunc quidem formalitas animalitatis, nunc formalitas rationalitatis, ut alibi dicitur. Ergo in nulla sententia verificantur duo contradictoria formaliter & simpliciter talia.

ASSERO 3. *Tum primum verificarentur duo contradictoria simpliciter & præcisè, quando non tantum verificarentur termini contradictoriè oppositi, sed etiam verificarentur de eodem, quod ipsum adhuc non sufficit, sed est necesse verificari ratione ejusdem, unde debet verificari idem, de eodem, ratione ejusdem.*

RATIO. Quia illud ly impossibile est idem esse & non esse, nonnisi tenet, si dicto modo circumscribatur contradictio, unde v. g. produci & non produci est contradictorium in creatis, quia idem nempe produci, & non produci, de eodem v. g. homine, ratione ejusdem nempe realitatis, cum non habeat distinctionem virtualem, in ordine ad prædicata primò intentionalia, ratione inquam ejusdem realitatis verificabuntur, quod est impossibile; quæ virtualitas, quia intercedit in divinis, non sunt hæc simpliciter contradictoria. Sed hæc virtualitas non debet esse ratione distinctionis realis in terti[...] ut dictum in prima Parte contra Perez, & Espa[...]sa, quibus aliqui adnumerant Lugo & Arriag[...] sed nullo fundamento, nam Arriaga ut const[a]bit legenti nostram nonnisi sententiam tueb[a]tur, nullusq; locus pro hoc citatur Lugonis.

DICES I. Quibus conveniunt duo prædic[a]ta contradictoria iis necessariò convenit disti[n]ctio realis. Ergo impossibile est ut eidem rei re[a]liter conveniant duo prædicata contradictori[a]. Antecedens probatur. Cui convenit aliqu[od] prædicatum, convenit etiam id, quod est esse[n]tialiter inclusum in illo prædicato, v. g. cui co[n]venit substantia, & in substantia includitur en[s], eo ipso illi convenit esse ens, sed in prædicat[is] contradictoriis essentialiter includitur disti[n]ctio realis: quòd ipsum probatur, quia in ist[is] prædicatis invenitur est & non est, in hoc aute[m] complexo est & non est, invenitur distinct[io] realis: quid enim patentius potest esse, qua[m] quòd esse, distinguatur realiter à suo non esse.

RESPONDETUR. Habito imprimis respectu ad divina, negatur Major, nam Natura divin[a] & Paternitas præcisè inter se comparata, h[a]bent prædicata contradictoria, nempe est co[m]munis, non est communis &c. neq; tamen inte[r] hæc est distinctio realis: & licèt est & non est, re[s]pectu ejusdem virtualiter, arguat distinctio[n]nem realem, impossibile enim est idem esse & non esse, non tamen eam arguit, in diversis vi[r]tualitatibus, hocque significat ille terminus a[r]guentis; esse distinguitur realiter, à ly, suo no[n] esse. Si enim non sit suum non esse, hoc est r[a]tione ejusdem, non erit necesse ponere distin[c]ctionem realem.

Habito rursus respectu ad creata. Distingu[i] potest Major, quibus conveniunt duo prædic[a]ta contradictoria ratione diversorum connot[a]torum convenit distinctio realis, ratione etia[m] connotatorum distinctorum. Concedo M[a]jorem: quibus conveniunt duo prædicata co[n]tradictoria ratione diversorum connotatoru[m], convenit illis distinctio realis, quoad id, quo[d] dicit in recto illud connotatum. Neg. Majo[r]. Et ita convenit esse indivisibili entitati Petri, formaliter animal, ratione connotatorum op[e]rationum sentiendi, convenit item non form[a]liter animal, ratione operationum intelligend[i], quæ duo connotata sunt distincta realiter: n[i]hilominus ipsum rectum quod est Petrus, no[n] admittit distinctionem realem, nec ex eo a[d]mittere debet.

Habito respectu ad divina & creata, item[que] ad assertum præjactum distinguitur iterat[o] Major. Quibus conveniunt duo prædicata co[n]tradictoria ratione ejusdem. Conced. Majo[r]. si non competunt ratione ejusdem. Neg. Ma[jor]. Quia nec tunc erunt jam contradictori[a]. Vel si vis distingue: quibus conveniunt duo præ[-]

dicat[a]

dicata contradictoria præcisè sumpta contradictione, ex oppositione terminorum, illa distinguuntur realiter. Neg. Major: quibus conveniunt duo prædicata contradictoria simpliciter & formaliter talia. Conced. Major. Idem est quod dicitur in prima parte duo contradictoria proportionata arguere distinctionem realem, secus improportionata.

INSTAT I. Cum duo homines dicunt, unus, Petrum esse in foro, alter, Petrum non esse in foro, non idem realiter dicunt, non alia de causa, nisi quia sibi contradicunt. Ergo signum est, quod in duobus contradictoriis, inveniatur distinctio realiter.

RESPONDETUR. Distinguendo consequens distinctionibus præjactis.

De antecedente cum limitationibus sentiendum, nam si Petrus replicetur, & sit in foro, simulq; templo, qui illum videt in templo, potest dicere non est in foro, sed verificatio hæc, arguet quidem connotatam locorum distinctionem realem, non tamen distinctionem realem ipsius Petri.

INSTAT 2. Cur produci & non produci includat distinctionem realem, ratio est, quia in illis est aliquid esse, & simul negatio ejusdem esse, ergo verificatio contradictoriorum arguit distinctionem realem.

RESPONDETUR. Negando universaliter produci & non produci arguere distinctionem realem, nam reperitur in Natura & Filiatione, non tamen distinctis realiter, sed includere distinctionem realem si non detur virtualis distinctio, in ordine ad prædicata primò intentionalia, jam enim esset verificatio ratione ejusdem, unde quia hæc virtualitas non habetur in creatis, ideò in creatis productum & non productum distinguuntur realiter.

INSTAT 3. Posito quod affirmetur aliquid identificari realiter, & tamen convenire ei duo prædicata contradictoria, hoc ipso dum dicitur non de eodem verificari duo contradictoria, dicitur de eodem verificari duo contradictoria, quia affirmantur de subjecto involvente, duo contradictoria.

RESPONDETUR. Ad formalem, & simpliciter contradictoriam, non tantùm requiritur ut affirmentur de subjecto eodem, sed etiam si sint prædicata primò intentionalia, necesse est illa verificari ratione ejusdem virtualitatis, si autem sint prædicata secundò intentionalia, ut verificentur ratione ejusdem formalitatis, vel ratione ejusdem connotati. Quando autem de Petro non potest dici produci eum ratione Petreitatis, non produci ratione humanitatis, id oritur ex eo, quia illi non convenit virtualis distinctio in ordine ad prædicata primò intentionalia, quæ illi convenire potest in ordine ad prædicata secundò intentionalia. Argumentum quod petitur ex eo, quia destrueretur tota forma syllogistica alibi solvitur.

DICES 2. Etiam duo contradictoria secundò intentionalia non possunt verificari de formalitatibus realiter identificatis. Quod probatur. Non minus sunt repugnantia sibi cognosci & non cognosci, ac sunt mutuò sui destructiva currere & non currere, quia utrumq; includit esse & negationem ejusdem esse, quæ negatio cum sit malignantis naturæ, destruit illud oppositum sibi esse, unde quælibet contradictoria, est maxima, nec suscipit minus, ergo si currere & non currere de eodem verificari non possunt, nec de eodem verificari poterit cognosci & non cognosci. Quod ipsum in hoc fundatur, quia tota vis contradictionis non consistit in ratione intrinseci & extrinseci, sicut non consistit in ratione spiritualis vel materialis, sed consistit in conjunctione & negatione conjunctionis ejusdem prædicati cum subjecto.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum. Cum arguens admittit cognosci clarè animalitatem ratione diversi connotati, & non cognosci clarè sed confusè dum cognoscitur rationalitas per ordinem ad diversum connotatum, nos etiam admittimus diversa hæc connotata, cur ergo contradictoria illa, salvantur in principiis arguentis, & non salvabuntur in nostris, & si ad hoc confert diversitas connotatorum, cur non conferet virtualitas in ordine ad prædicata vel primò intentionalia, vel secundò intentionalia.

Ex dictis distingui debet major: quòd procedat de cognosci & non cognosci ratione ejusdem virtualitatis, formalitatis, connotationis, datur tamen virtualitas in creatis ad cognosci & non cognosci, quia hæc sunt secundò intentionalia; non tamen ad currere & non currere non replicati. Quia non datur in creatis virtualitas in ordine ad prædicata primò intentionalia. Dixi non replicati, quia alibi dicitur, replicatum, posse in uno loco currere, in alio non currere. Et licèt negatio sit malignantis naturæ, malignat tamen nonnisi supra quod cadit, cadit autem non supra unam virtualitatem, quia cadit non supra id, quod affirmabatur, affirmabatur autem una virtualitas, supra aliam autem virtualitatem cadit negatio, & licèt præcisè consistat contradictio in conjunctione, & negatione conjunctionis ejusdem prædicati de subjecto, debet tamen id esse ratione ejusdem virtualitatis, formalitatis, connotationis.

INSTAT I. Non potest Petrus respectu ejusdem esse dexter & sinister, quantumvis hæc sint contradictoria extrinseca, quod sit à me visus & non visus, & tamen hæc sunt contradictoria extrinseca, & si agatur de prædicatis contradictoriis intentionalibus, non potest dici quod Petrus aliquo modo cognoscatur, & quod nullo modo cognoscatur, ergo nec possunt verificari secundò intentionalia contradictoria.

RESPON-

RESPONDETUR. Defendendo terminos eorum qui admittunt distinctionem virtualem in ordine ad prædicata extrinseca, negabitur Antecedens, nam potest replicatus Petrus in uno loco esse dexter, in alio sinister, secundùm aliam & aliam collocationem, si illi in illo loco conveniat sed replicato. Sed attendendo ad terminos quos in hac materia tanquam proprios usurpamus, cùm esse dextrum & sinistrum non sint contradictoria secundò intentionalia, h. e. petita per ordinem ad intellectum & voluntatem, falsum erit in nostris principiis Antecedens, imò in nostris principiis, si posset Petrus non replicatus esse dexter & sinister simul, hoc ipso haberet virtualem distinctionem in ordine ad prædicata physica & primò intentionalia. Potest tamen per nos hoc convenire ut Petrus aliquo modo cognoscatur secundùm unam formalitatem, & non cognoscatur secundùm aliam ullo modo. Concessa nihilominus hac distinctione virtuali in ordine ad prædicata secundò intentionalia, non erit necesse concedere eam, ad hæc duo salvanda: aliquo modo cognosci nullo modo cognosci, quia hæc sunt formalia contradictoria, Ly enim nullo modo cognosci, excludit, cognosci ratione cujuscunque formalitatis cognosci: non cognosci autem ratione Animalitatis, non excludit cognosci ratione rationalitatis. Et sicut data in divinis distinctione virtuali in ordine ad hæc prædicata: Natura communicatur, Paternitas non communicatur, non est necesse concedere distinctionem virtualem, in ordine ad hæc prædicata: Natura communicatur, Natura non communicatur; hæc enim essent formalia contradictoria; ita neq; est necesse admittere hæc contradictoria: aliquo modo cognosci, nullo modo cognosci, quamvis ut dictum à nobis concedatur distinctio virtualis in ordine ad hæc prædicata secundò intentionalia salvanda: Animalitas noscitur, non noscitur Rationalitas.

INSTAT 2. Tam non potest idem subjectum indivisibile, subjici per partes prædicatis intrinsecis, quam non potest subjici per partes, prædicatis extrinsecis seu secundo intentionalibus. Ergo neutra horum contradictoriorum verificari possunt.

RESPONDETUR. Si aliquid sit indivisibile etiam per ordinem ad prædicata secundo intentionalia, nec habet in ordine ad hoc virtualem distinctionem, nego quod secundùm unam partem subjici, secundùm aliam possit non subjici prædicatis secundò intentionalibus, secus si habeat in ordine ad hoc distinctionem virtualem.

INSTAT 3. Produci & non produci sunt contradictoria sive comparentur cum animalitate sola, sive cum animalitate & rationalitate: itemque sunt contradictoria produci & non produci inadæquatè. Ergo & cognosci & non cognosci, æquè ac illa, erunt contradictoria adeoque inverificabilia.

RESPONDETUR. Cùm non detur virtualitas in ordine ad prædicata physica & primò intentionalia, fit ut supra idem, & ratione ejusdem cadat illud produci, & non produci; sed quia datur distinctio virtualis in ordine ad prædicata secundò intentionalia, poterit supra unam virtualitatem cadere cognosci, supra aliam non cognosci, adeoq; hoc fieri poterit, sine ulla contradictione, nisi spectando contradictionem, per ipsos præcisè terminos oppositos.

INSTAT 4. Tam sunt idem realiter omnes formalitates, cum omnibus formalitatibus in eodem objecto indivisibili, quàm sunt idem realiter, una formalitas cum altera formalitate in eodem objecto. Ergo sicut repugnat cognosci omnes formalitates sine omnibus formalitatibus ejusdem objecti, repugnabit etiam cognosci unam formalitatem sine alia.

RESPONDETUR. Tam formalitas cum re, cujus est formalitas, quàm formalitates inter se sunt idem realiter, sed ita sunt realiter idem ut in ordine ad cognosci vel non cognosci dicunt distinctionem virtualem adeoque attingibilitatem in ordine objecti, non attingendo aliam; quam distinctionem virtualem in ordine ad prædicata physica non dicunt in re indivisibili. Est quidem verum quod repugnat cognosci omnes formalitates non cognitis omnibus formalitatibus, vel aliqua non cognita, quia jam accipiunt cognosci & non cognosci ratione ejusdem, secus si cognoscatur una formalitas non cognita alia, jam enim cognosci & non cognosci, non erit ratione ejusdem virtualitatis. Ut etiam supra dictum.

INSTAT 5. Negatio cadens supra modum tam facit contradictoriam modalem propositionem, quàm faceret si esset simplex contradictio. Ergo si non possunt verificari hæc duo contradictoria cognosci & non cognosci nec verificabuntur hæc adæquatè cognosci non adæquatè cognosci.

RESPONDETUR. Æquè quidem sunt ista contradictoria quoad terminos præcisè oppositos, sed neutrum horum erit contradictorium imposita distinctione virtuali in ordine ad prædicata secundo intentionalia, cadat supra unum cognosci, supra aliud non cognosci, si item cadat adæquatè supra unam virtualitatem unius realitatis, & non adæquatè supra aliam virtualitatem. Addo ista prædicata adæquatè cognosci non adæquatè cognosci, quoad omnes virtualitates, sunt contradictoria inverificabilia. Quia procedunt ratione ejusdem, adeoque non præcisè secundùm terminos oppositos, sed involvunt insuper formalem & simpliciter contradictionem: estque similis contradictio huic: ratione virtualitatis, A. cognoscitur, ratione virtualitatis, A. non cognoscitur.

Con

Continuatur Solutio.

DICES 3. Impossibile est verificari duo contradictoria extrinseca & intentionalia, quin simul verificentur de eadem re contradictoria, physica & intrinseca. Ergo si hoc repugnat, repugnabit & illud. Antecedens probatur, nam supposito quod cognoscatur animalitas Petri per hanc meam cognitionem expressivam hîc & nunc solius animalitatis, & non cognoscatur rationalitas Petri, sequitur quòd animalitas Petri sit capax cognosci per hanc meam cognitionem expressivam solius animalitatis, & è contra rationalitas Petri, non sit capax cognosci, per hanc meam cognitionem expressivam solius animalitatis. Atqui esse aliquam rem capacem cognosci, & simul non esse capacem cognosci per eandem cognitionem, sunt prædicata physica & realia, omnis enim aptitudo & capacitas ad aliqua, est essentialis, & intrinseca rei. Ergo si eidem rei conveniunt prædicata intentionalia, conveniunt physica.

RESPONDETUR. Hoc argumentum ursit primus contra nostra principia, meus in Philosophia & Theologia condiscipulus, perillustris & admodum R. D. Mośzynski, solutio illius data 1. parte disp. 2. n. 84. quæ hîc repetitur. Neg. Antecedens. Major illius vera est, si cognita formaliter animalitate, non esset hoc cognitum in sensu reali rationalitas, secus si sit in sensu reali hoc cognitum rationalitas, consequenter & capacitas animalitatis ad cognosci, est in sensu reali capacitas rationalitatis ad cognosci, cum enim careant distinctione virtuali in ordine ad prædicata physica, & primò intentionalia, fit ut in sensu reali, capacitas unius, sit capacitas alterius. Jam autem in divinis capacitas distinctionis realis à Filio competit quidem virtualitati Paternitatis, sed ne in sensu quidem reali competit virtualitati Naturæ.

Aliâ methodo eidem difficultati ibidem satisfactum, quòd capacitas physica ad aliquid physicum invehat distinctionem virtualem, in ordine ad prædicata primo intentionalia physica, qualis est capacitas ad cōmunicari non communicari, produci non produci; sed capacitas physica ad aliquid intentionale, v. g. cognosci non cognosci, non invehit nisi distinctionem in ordine ad prædicata secundò intentionalia, quia capacitas specificatur ab eo, cujus est capacitas, ergo si sit capacitas intentionalium, fundabit distinctionem in ordine ad intentionalia. Rursùs capacitas proportionatum aliquid debet invehere, hinc si sit capacitas intentionalium, non invehet distinctionem nisi circa intentionalia, hęc enim sola, sunt illi capacitati proportionata.

INSTABIS. Saltem sequerentur duo contradictoria intrinseca in ipsa cognitione, quæ solum terminaretur ad animalitatem & non rationalitatem Petri. Quod ipsum probatur: ista cognitio est expressiva intrinsecè & essentialiter animalitatis, & non esset expressiva rationalitatis Petri, quæ est idem realiter cum animalitate. Ergo huic cognitioni convenirent duo contradictoria intrinseca respectu ejusdem termini.

RESPONDETUR. Imprimis non ostenduntur hîc duo contradictoria, quia ostenduntur ratione quidem ejusdem realiter Petri, sed non ostenduntur ratione ejusdem formalitatis & objecti, qua repræsentati, consequenter non jam verificabuntur duo contradictoria, præcisè & simpliciter.

Sed etiam posito, quòd essent hæc duo contradictoria præcisè & simpliciter, nondum sequetur intentum, quia ad hoc ut sequatur in ipsa cognitione virtualitas intrinseca ut dictum etiam immediatè, hoc quod competit uni realiter & formaliter, non debet competere, alteri etiam in sensu reali, quamvis sit idem cum illo realiter: ita enim habet in simili virtualitas divina, quæ sola est norma virtualitatis in ordine ad prædicata physica. Quia autem notitia expressiva animalitatis, in sensu reali est notitia rationalitatis, in sensu enim reali animalitas illa, est rationalitas; ideò adhuc in ipsa etiam cognitione, non erit virtualitas, in ordine ad prædicata primò intentionalia.

Hoc idem ex alio capite defenditur, si esset virtualitas in ordine ad prædicata physica & primò intentionalia in illa expressione, tunc deberet esse illa cognitio & animalitatis & non animalitatis seu rationalitatis, idque ita, ut in sensu reali, illa eadem physicè cognitio, non attingat rationale, deberet enim illa notitia habere proportionem cum virtualitate divina, in qua eadem physicè, includitur produci & non produci, non produci v. g. naturæ, produci Filiationis; quia autem non ponitur illa notitia talis, ideò nec in illa ponetur distinctio virtualis, in ordine ad prædicata primo intentionalia. Et sicut in animalitate hominis identificante sibi negationem lapidis, non est distinctio virtualis, ita nec erit in notitia attingente animalitatem, negante autem attingentiam rationalitatis.

Addo pressius secundùm nostra principia loquendo, animalitas Petri secundùm rationem contractam spectata non potest præscindi objectivè, indubièq; in sensu reali notitia illius animalitatis, est notitia rationalitatis, est enim illa animalitas contractè spectata, ipse Petrus, qui etiam est rationalitas. Quod autem præscindit objectivè, est animalitas ut sic, quæ nec realiter ut sic spectata, est rationalitas, habentque se ista, sicut realiter distincta, sed pro statu Metaphysico, & æquè ad se comparantur ut signum & Angelus pro illo, ut dixi statu, si autem pro illo statu non sunt idem realiter tunc cognitio non poterit jam dici habens virtualem distinctionem intrinsecam, hæc enim deberet esse respectu objecti indistincti realiter.

Colliges. Quid ſit ſentiendum, de doctrina illorum, qui dicunt propoſitiones quidem contradictorias, debere eſſe de eodem ſubjecto, non tamen prædicata contradictoria, & ulterius inferunt ſi in creatis verificarentur, ſimilia prædicata contradictoria, concedendum eſſe in creatis Myſterium Trinitatis. Siquidem concederetur verificatio prædicatorum contradictoriorum, licèt non de eodem ſubjecto.

Quod attinet ad hanc propoſitionem illorum, non poterit eſſe lis inter nos, & illos niſi de voce. Nam quod contradictoria vera, debeant procedere de eodem ſubjecto, hæc doctrina id ſolum dicit, quod id debeat affirmari & totum, quod negabatur in altero, & hoc verificatur in veris contradictoriis, ſive illa contradictoria ſint propoſitiones contradictoriæ, ſive prædicata contradictoria, adeoq; etiam in prædicatis contradictoriis, ut ſalvetur contradictio, debent illa procedere de eodem ſubjecto, accipiendo ſubjectum, ut à nobis immediatè acceptum eſt.

Rurſùs quando dico, Ens & non Ens, non ſunt per oppoſitos propoſitiones contradictoriæ, ſed tamen ſunt termini contradictorii, tamen de eodem ſubjecto implicito, & æquivalenti procedit illa contradictio, quia ſubjectum implicitum, eſt ipſum Ens, ſupra quod, ſi non caderet negatio, non eſſent illa prædicata contradictoria, & ita ſi quis diceret: Ens & non album, non eſſent prædicata contradictoria, quia ſubjectum ſupra quod cadit *Non*, non eſt idem cum eo, quod altera contradictiones pars inferebat. Porrò tam Propoſitiones contradictoriæ, quàm prædicata contradictoria, ut ſint vera contradictoria, debet totum negari in altero membro, quod ponebatur in priori, quia autem ſive ſit ſubjectum formale, ſive virtuale & implicitum, aliud & aliud, non totum, imò non hoc negabitur, quod inferebat alterum membrum, ideò nec foret vera tunc contradictio.

Dando autem rationem communem in qua conveniant, tam propoſitiones contradictoriæ, quàm prædicata contradictoria, ea quantum ad præſens, hæc dari poteſt, quia ſcilicet ſupra id, debet cadere negatio, quod affirmabatur. Unde in prædicatis contradictoriis, ſupra id cadit negatio, quod affirmabatur, v. g. in hoc contradictorio prædicato, Ens & non Ens, cadit negatio ſupra Ens, quod affirmabatur. Quia autem ſi de alio ſubjecto verificetur v. g. noſcitur, de alio verificetur non noſcitur, non ſupra idem cadet negatio, ideò ſicut ſi in prædicatis contradictoriis, non ſupra id caderet *Non* quod affirmabatur, ſeu importabatur, non eſſent vera contradictoria, ita ſi non de eodem ſubjecto verificentur, non erunt etiam vera contradictoria prædicata.

Neque valet ſi dicas, ſi in contradictoriis, ad identitatem ſubjecti attendi debet, ſequi exinde, quod poſſibilis ſit Hircocervus, dici enim poterit, quod ſub alia formalitate ſit Hircus, ſub alia Cervus. Non inquam valet, nam imprimis Hircus & Cervus, non ſe habent ut formalit[ates] contradictoria prædicata. Rurſùs ſi ex identi[fi]catione Ly communicatur, cum Ly non com[]municatur, non ſequitur in divinis ſimilis ide[n]tificatio ac eſt Hirci & Cervi, in Ente ration[is], nec ſequetur in creatis, datis præciſionibus o[b]jectivis in iiſdem, & diſtinctione virtuali, in o[r]dine ad prædicata ſecundò intentionalia. In[o] cum careant creata, diſtinctione virtuali, in o[r]dine ad primò intentionalia prædicata, quali[a] ſunt Hircus & Cervus; ideò in creatis non p[o]terit dari ſimilis identificatio, identificatio[ni] Hircocervi in Ente rationis.

In divinis autem, data identificatione Ly communicatur, & Ly non communicatur, ſi d[i]cas non dari identificationem ſimilem Hirco[]cervo, ideò quia conceptus objectivus Hirc[i], non eſt conceptus objectivus Cervi, adeoque quod nec conceptus ipſius *Communicatur*, [] conceptus objectivus ipſius Ly *Non Communica[]tur*, idem & nos dicemus, in noſtris principi[is]. Quia etiam conceptus objectivus in creatis [u]nius formalitatis, non eſt conceptus objectivu[s] aliûs formalitatis. Si item dicas, ideò in divin[is], data identificatione ipſius Ly communicatu[r], & ipſius Ly non communicatur, non dari ide[n]tificationem ſimilem Hircocervo, quia Ly com[]municabile non eſt per modum ſpeciei compl[e]tæ, ſed ſe habet per modum complebilis, ab ipſ[o], quod non communicatur: Ita & nos ſimilem complebilitatem, inter formalitates præſcind[i]biles oſtendemus.

Punctum Difficultatis

Alia Argumenta pro actu confuſo.

Objicitur 1. Natura univerſalis formal[i]ter eſt prædicabilis de ſingulis ſuis indiv[i]duis, ſiquidem proprietas inſeparabilis unive[r]ſalis eſt prædicabilitas de multis. Atqui natu[ra] humana, una objectivè ſeu abſtracta ex par[te] objecti à ſuis differentiis individualibus, non e[ſt] prædicabilis de ſingulis individuis: Quod pro[]batur; illa natura abſtracta à ſingulis ſuis indiv[i]duis vel eſſet prædicabilis tota & adequatè ſum[]pta de Petro, & tota de Paulo, vel eſſet prædica[]bilis inadæquatè & ſecundùm aliam partem d[e] Petro, ſecundùm aliam de Paulo: non primum quia natura illa abſtractè & objectivè, eſt natu[]ra omnium hominum, ſed natura omnium ho[]minum, non poteſt dici de Petro tota, & tota d[e] Paulo, aliàs cum Petro identificaretur adæqua[]tè natura omnium, & ſic totum non eſſet maju[s] ſua parte, ergo natura illa abſtracta objectiv[è] non eſt prædicabilis adæquatè de quolibet in[]dividuo: ſi autem dicis eſſe prædicabilem in[]

adæqua

adæquatè & per partes, ergo illa natura abstracta ex parte objecti, constat pluribus partibus, quarum una sit idem adæquatè cum Paulo.

RESPONSIO communis est, totam naturam prædicari de Petro, nempe genus & differentiam, sed non totaliter, consequenter adæquatam prædicari naturam humanam, sed non adæquatè, si non totaliter, nondum sequetur totum, non esse majus sua parte. Rursùs dici potest totam naturam humanam & adæquatè prædicari de Petro, sed totam totalitate Metaphysica, non physica, quia totalitas physica naturæ humanæ importat individua, totalitas autem metaphysica importat solum genus & differentiam, seu definitiva prædicata hominis; quia autem dum prædicatur tota natura humana metaphysicè spectata de Petro, retinet insuper suam universalitatem, adhuc totum, quod est universale, erit majus sua parte singulari Petro. Deniq; ly natura hominis abstractè & objectivè spectata, est natura omnium hominum, si hoc sensu accipiatur: includit in se omnes homines, hoc est singula individua falsa est propositio, si autem hoc sensu accipiatur: est quid commune singulis, vera est propositio: si autem singulis commune, hoc ipso erit majus singulis.

OBJICITUR 2. Unitas hæc naturæ abstractæ à singularibus dependet à cognitione nostra tanquam à causa. Quæro igitur vel hæc unitas dependet à cognitione nostra tanquam à causa efficiente, vel tanquam à causa formali. Non à causa efficiente, quia cognitio nihil efficit in suo objecto, ergo nec efficit unitatem in objecto, & si illam efficeret, certè non efficeret nisi singularem, nihil enim efficitur nisi singulare: si autem fit à cognitione tanquam à causa formali, ergo unitas illa naturæ, non se tenet ex parte objecti, sed ex parte cognitionis, & nihil aliud est, quàm ipsa cognitio una, à cujus unitate natura denominatur extrinsecè una. Quod ipsum probatur: Quia quando effectus aliquis dependet ab alio in genere causæ formalis, ipsa causa formalis, est forma constituens & denominans talem effectum.

RESPONDETUR. Quicquid sit de hoc: an abstractio per ordinem ad constituendum universale, habeat se per modum causæ an per modum solius conditionis, sine qua non, indispensabiliter requisitæ: quantum ad præsens dici potest, quòd universale sit à cognitione præscindente, tanquam à causa efficiente, sed impropriè dicta: habet quidem formalitatem effectionis, quia ipsius opus est, depurare naturam à differentiis, sed non habet formalitatem effectionis propriè, quia non dat esse physicum & reale, sed merè intentionale, & reale nonnisi prout opponitur ficto: & licèt cognitio nihil physicum efficiat vel conferat objecto, efficit tamen & confert aliquid intentionale, & si illam efficeret physicè, indubiè non efficeret nisi singularem, secus si efficiat intentionaliter, licèt enim nihil efficitur physicè nisi singulare, effici tamen intentionaliter potest, id, quod non sit singulare, sed depuratum à singularibus adeoq; universale.

OBJICITUR 3. Universale nihil est aliud nisi unum & multa, in illa ipsa ratione, in qua sunt unum, sed multa individua confusè cognita, sunt unum quid & simul sunt multa in illa ipsa ratione in qua sunt unum. Ergo multa individua confusè cognita, sunt universale. Major est definitio universalis. Minor probatur: Nam imprimis illa individua sunt multa intrinsecè & ex parte objecti, sunt etiam unum quid in ratione hominis, extrinsecè & ex modo concipiendi.

RESPONDETUR. Explicando definitionem, quod unum sine addito, accipi debeat pro uno simpliciter, adeoq; non pro uno per solam denominationem extrinsecam, debet autem illud unum esse multa non actu, sed aptitudine, in conceptu autem confuso, sunt multa actu objectivè. Deinde non apparet, quî si aliqua sunt multa, unâ cognitione reddantur unum, sicut dum cognoscitur decem una cognitione, non evadit decem, unitas.

OBJICITUR 4. Per quam cognitionem aufertur pluralitas in objecto, in ratione hominis, per illam inducitur eo ipso unitas in ratione hominis, per actum autem confusum hoc fit, quia ex modo tendendi illius non apparent Petreitas, Pauleitas.

RESPONDETUR. Apparent confusè, & etiamsi non apparerent, solum non apparere, faceret apparere universale, non autem esse universale.

OBJICITUR 5. Per cognitionem claram multorum v. g. Petri & Pauli fit divisio in Petrum & Paulum. Ergo è contra per cognitionem confusam multorum, fit indivisio.

RESPONDETUR. Fit indivisio confusa, adeoque adhuc est illic divisio, consequenter non est unitas. Deinde non per cognitionem claram fit divisio, sed per multiplicitatem in se, quam advertit intellectus. Ergo & indivisio per negationem multiplicitatis in se, ad quam advertit intellectus. Non est autem indivisio per negationem multiplicitatis in se, si lateant in objecto differentiæ.

DIFFICULTAS II.

Per quem Actum fiat Natura universalis una?

TOta hæc difficultas, nectit secum eorum cognitionem, quæ dicta in Materia de distinctionibus, & in Materia de Attributis in Theologiâ, *sit*.

Punctum Difficultatis 1.

Post Præmissa proponitur defendenda sententia.

PRÆMITTO 1. *Intellectionem produci à potentia intellectiva, indigere tamen compleri.* Ratio, quia intellectus non est seipso completus ad cognoscenda objecta, siquidem ea quorum species non habet, non noscit, debuit ergo aliundè compleri, quæ completio debet referri in ipsummet objectum, unde cognitio dicitur esse partus potentiæ & objecti.

PRÆMITTO 2. *Hanc completionem potentiæ intellectivæ ab objecto, hoc modo* fieri. Cognoscit sensus singularia, quibus cognitis generantur phantasmata materialia, objectis cognitis similia; quod si objectum nunquam sit sensu perceptum, tunc ad similitudinem objecti sensu percepti; cuditur phantasma materiale, ut cum sub specie venerandi & coronati senis concipitur Deus Pater, hoc ipsum phantasma, quia est materiale, non est sufficienter proportionatum & completivum ad faciendam cognitionem spiritualem, hinc complent hæc phantasmata materialia intellectum, ad objecti cognitionem, solum remotè & extrinsecè, quia scilicet posito phantasmate materiali, movetur intellectus ad faciendam qualitatem quandam immaterialem & spiritualem, quæ loco objecti non præsentis, compleat intellectum ad cognitionem objecti, quæ qualitas vocatur species impressa. Hæc ipsa species impressa, vocatur species, non quod sit similitudo, species, & imago formalis objecti, sed quòd causet cum intellectu similitudinem, speciem & imaginem objecti, quæ appellatur species expressa; dicitur item impressa, quia non est quid transiens, sed imprimitur, manetque in intellectu.

PRÆMITTO 3. *Intellectum, qui ad imitationem phantasmatis materialis efficit speciem impressam, vocari intellectum agentem, eò quod efficiat hanc speciem.*

PRÆMITTO 4. *Intellectum, in quantùm præcompletus specie impressâ, producit speciem expressam, seu intellectionem, vocari intellectum patientem,* vel possibilem, non quod revera non sit agens, cum physicè producat intellectionem, sed quia sumitur, pro recipiente speciem impressam, & ipsam à se productam intellectionem, licet hi ipsi intellectus, inter se re non differant, de quo alibi &c.

PRÆMITTO 5. *Quod intellectio nihil aliud sit quàm repræsentatio in intellectu*, eorum prædicatorum, quæ objectum in re continet, adeoque, est intellectualis expressio, & similitudo objecti, tunc enim hominem cognoscimus, quando prædicata illius, nobis in intellectu repræsentantur, quod complexus est Aristoteles, docens, quòd Intellectio, sit cognitum in cognoscente. *Ex quibus*

INFERES. Naturam universalem, non fi[eri] unam proximè per Intellectum agentem. Ratio, quia per illum non fit formaliter objectum unum universale, cum potius compleat, ut po[s]sit fieri unum per Intellectum, consequenter fiet id proximè per intellectum possibilem. Ratio, quia ille producit speciem expressam, universalis naturæ repræsentativam. Ut autem decidatur, per quemnam & qualem actum id fiat.

DICENDUM est. *Naturam universalem fieri unam, per actum abstractivum seu præcisivum, ex parte Objecti.* Ita Suar. d. 6. Met. s. 6.

PROBATUR 1. Auctoritate Arist. 5 Metaph. tex. 11. *Universè*, inquit, *quæcunque divisionem non habent, quà ratione non habent, eatenus una dicuntur, ut si quatenus homo divisionem non habet, unus homo, si quatenus animal, unum animal, si quatenus magnitudo, una magnitudo.* Hinc sic formatur argumentum. Quatenus divisionem non habet natura universalis, eatenus fit una, sed per abstractionem, à quibuscunq; singularitatibus divisionem non habet natura universalis, tota enim divisio est à differentiis, ergo per abstractionem fit una. S. etiam Thomas op. 55. sic habet, *natura, quæ ante erat singularis, fit universalis per actionem Intellectus, separantis eam ab hic & nunc, & cæteris conditionibus individuantibus.*

PROBATUR 2. Suar. Homo fit singularis per differentias individuantes, ergo hoc ipso, qui ab omnibus illis præscindit, per actualem conceptum abstractivum, fiet universale unum formaliter. Et certè, si existeret à parte rei natura ita, sicut objicitur Intellectui, esset universale in essendo tale, quale Plato fingebat, ergo & tunc est universale, licèt in statu intentionali.

PROBATUR 3. Universale cùm non habeat unitatem in statu reali, debet eam habere in statu intentionali, sed non habet illam, per actum confusè cognoscentem singularia, ergo debet habere, per actum præscindentem objectivè, nam inter hæc duo nihil datur in re medium, habent se enim, sicut non præscindere, ex parte objecti, & præscindere ex parte objecti, quæ duo sunt contradictoria.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT 1. Pontius. Natura, quæ per operationem Intellectus concipitur sine differentiis, vel est una in multis, & apta inesse multis, ante operationem Intellectus, vel non: si non, ergo nec per operationem Intellectus, erit una, apta inesse multis, quomodo enim operatio intellectus, facit illam talem, si non est de se talis? si verè est una apta inesse multis, ante operationem intellectus, ergo non fit talis per operationem abstractivam.

RESPON-

Respondetur. Retorquendo argumentum de Universali Logico; Directè dici potest, quòd ante omnem operationem intellectus, sit natura & universalis & una, fundamentaliter, non formaliter.

Instat. Homo non ideò fit equus, quia intelligitur ut equus, ergo & natura non ideò fit una, quia intelligitur ut depurata, sine differentiis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia homo non præhabet in se fundamentum, ob quod concipiatur ut equus, præhabetur autem fundamentum, ob quod concipiatur natura una apta inesse multis, si scilicet concipiatur, secundùm rationem communem conveniendi, depurando eam à differentiis.

Objicitur 2. ex Ovied. Incredibile est, quomodo fieri possit, ut ad positionem actus, quo à me concipitur animal sine differentiis, v. g. hominis & equi, confluant realiter, & intrinsecè, animalitas hominis, & equi, in unam realiter, & intrinsecè animalitatem, quomodo item positâ cognitione, quâ cognoscam rationem communem animæ rationalis, confluant animæ damnatorum cum anima Christi, & Beatorum, in unam massam, & faciant unam animam.

Respondetur. Id esse incredibile, sed non sequi, ut positis præcisionibus objectivis debeat esse conventio realis & intrinseca in eandem massam.

Instat 1. Cognitio singularia cognoscens, nihil producit reale intrinsecum in illis, ergo cognitio cognoscens Petrum & Paulum simul, non potest illis dare unionem realem.

Respondetur. Falsè supponi, quòd in universali cognosci debeant simul Petrus & Paulus, nec sequitur vi actus præcisivi objectivè, debere dari unionem realem Petri & Pauli, sicut nec datur per actum confusum, licèt ab illo habeatur in illorum sententia aliqua unitas.

Instat 2. Si natura v. g. Hominis, universalis fieret per abstractionem, deberet fieri talis, quæ prædicari posset de Petro & Paulo, sed non potest fieri talis, quia nihil est in Petro, quod sit realiter in Paulo, ergo implicat conceptus objectivus, qui secundùm id quod importat, possit prædicari, de Petro & Paulo. Conceptus enim objectivus, potens prædicari de Petro & Paulo, debet inesse Petro & Paulo, sed nihil est in Petro, quod est in Paulo, ergo nullus est conceptus, qui possit dici de Petro & Paulo.

Respondetur. Nihil est in Petro contractè, prout est à parte rei, & physicè spectato, quod idem physicè sit in Paulo. Conced. Minorem. Nihil est in Petro, secundùm rationes communes spectato, quod non insit in Paulo, secundùm easdem rationes communes spectato. Nego Minorem.

Instat 3. Positâ abstractione naturæ humanæ à Petro & Paulo, non resultat aliqua realis identitas in Petro & Paulo, ergo tantùm resultat identitas intentionalis, quæ non potest ad hoc deservire, ut verificentur hæc prædicata de Petro, quæ ei non conveniunt ante abstractionem, quid autem Petrus & Paulus habent commune ante abstractionem.

Respondetur. Identitatem intentionalem, quæ non habet fundamentum in re, non posse deservire ad verificationem prædicatorum; secus eam, quæ est cum tali fundamento. Unde conceditur ulterius, licèt ego fingam Petrum cum equo habere identitatem, non poterit verificari, hominem esse equum, sed nego quod fingatur Petrum & Paulum in ratione hominis esse unum quid, cum hujus habeatur fundamentum; quamvis fictum hoc foret, si dicerem; Petrum & Paulum habere eandem physicè realitatem.

Instat 4. Quando deficit abstractio, totum id habet Paulus & Petrus, quod habebat, quando erat abstractio, & tamen, quando deest abstractio, nihil est commune Petro, & Paulo, ergo nec est quidquam commune, cum est abstractio.

Respondetur. Deficiente abstractione totum id habere Petrum & Paulum physicè, quod habebat, quando erat abstractio, licèt non habeat totum id, quod habebat Logicè, seu Metaphysicè, quando enim abstractio non est, actu ratio communis non est.

Instat 5. De illa natura jam abstracta posset dicere Petrus; est mea Natura, Paulus etiam posset dicere: est mea, rursus non posset dicere Petrus; est mea natura, quia non est meum, quod Paulus habet.

Respondetur. Posset dicere Petrus, naturam illam abstractam, esse suam, secundùm rationes communes, potestq; dicere Petrus, est meum, secundùm rationes communes, quod Paulus habet, licèt physicè natura Petri, non sit physicè natura Pauli.

Objicit 3. Arriaga. Natura sic præcisa objectivè, non potest prædicari intrinsecè, de quolibet individuo, ergo non est universalis. Antecedens probatur. Natura illa universalis, est natura realis omnium hominum, sed natura omnium hominum non potest prædicari intrinsecè de Petro tota, Petrus enim non habet naturas omnium, ergo.

Respondetur. Universale esse naturam realem omnium hominum, non Physicè, sed Logicè, quia scilicet est ratio communis per intellectum depurata, idq; ex præhabito fundamento, propter quod est quid reale illa natura, prout reale opponitur ficto, estque natura realis omnium hominum, hoc est conceptus objectivus, naturæ hominum, communis omnibus individuis; sed non est natura realis, id est, natura conflata ex singularitatibus, & realitatibus plu-

rium naturarum, prioriq; modo sumpta, prædicari potest, de singulis individuis, licèt posteriori modo sumpta, non possit prædicari.

INSTAT I. Illa natura, etiam præcisa, potest intrinsece de Petro prædicari, sed de Petro, & Joanne, non potest prædicari nisi ejus natura, ergo quod correspondet etiam in natura abstracta, erat ipsamet natura Petri, sed per nos, quod correspondebat in natura abstracta, potest intrinsecè de aliis prædicari, ergo ibi correspondet, realiter natura reliquorum.

RESPONDETUR. De Petro & Joanne, non tantùm prædicari potest ejus natura, secundùm esse physicum reale, contractum spectata, sed etiam secundùm esse Logicum, seu rationem communem; in natura autem universali, est esse Petri Logicè spectatum, hoc est esse naturæ communis Petro, & Joanni, adeoque de utroque dicetur.

INSTAT 2. Implicat realiter, idem intrinsecè, prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum non convenire in illo realiter, & identicè; intrinseca enim prædicata realiter identificantur, ergo si idem omninò de Petro & Paulo realiter intrinsecè prædicatur, erunt eadem res, realiterq; identificabuntur.

RESPONDETUR. Implicat idem realiter & intrinsecè, secundùm rationes suas communes spectatum prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum, non convenire realiter & identicè in illa ratione communi; licèt possint non convenire in ratione Physica contracta, & individua, consequenter de Petro & Paulo, idem Logicè prædicatur non Physicè. Repetito hæc dicta.

EXPLICATUR distinctio. Copula propositionis de necessitate indicat prædicatum inesse, aut non inesse subjecto, & ita in propositione, in qua Universale prædicatur de Individuo affirmativè, v. g. Petrus est Homo, indicat subjecto inesse rationem hominis; & in propositione negativa; homo non est lapis, indicatur ratio lapidis, homini non inesse. Cæterum tota indicatio fundatur in ipsa reali connexione vel disconnexione prædicati cum subjecto, neque enim particula Est, potest facere, ut quod non inest subjecto, insit illi, vel particula: Non est, quæ negat aliquid de subjecto, potest facere, ut à subjecto, perfectio illa absit. Porrò prædicata quæ insunt realiter subjecto dupliciter spectari possunt. I. Prout res spectatur secundùm quod est physicè, contractè, à parte rei, &c. Et de re sic spectata, sic spectata prædicata, prædicantur, nonnisi particulariter & singulariter, cum nonnisi singularia, à parte rei existant. II. Prædicata, quæ insunt realiter subjecto, spectari possunt, secundùm rationes suas communes, Metaphysicas, abstractas, & sic erit jam prædicatio universalis. Quod autem illâ prædicatione prædicandum aliquid, sit reale & intrinsecum, exinde desumitur, quia ratio communis seu ratio universalis formaliter, nonnisi solo statu, seu esse objectivo, differt ab universali fundamentaliter, certè enim idem est universale in statu actuali, seu esse objectivo, quod erat in statu fundamentali, seu Physico, utrobique enim est v. g. homo, & quia ratio universalis formaliter, est ratio intrinseca singularibus, ideò rationes communes & universales formaliter, erunt etiam intrinsecæ & reales.

INSTAT 3. Implicat ut ex partibus dividentibus aliquod totum, quælibet earum, sit idem adæquatè cum toto, ita ut dici de illa possit totum, sed si universale esset unum per abstractionem, partes ejus divisivæ, essent v. g. Petrus & Joannes, & quilibet eorum esset idem adæquatè cum toto, siquidem de quolibet eorum posset dici verè: Homo, ergo universale, esse unum per abstractionem, implicat.

RESPONDETUR. Implicare, ut pars integrativa vel aliter constitutiva compositivè, alii dicunt subjectiva, sit adæquata toti, v. g. pars corporis; sed non implicare, ut pars potestativa, sit adæquata toti, nam in parte potestativa, continetur tota essentia divisi, unde etiam tota essentia conceptus hominis, habetur v. g. in Petro, consequenter de illo prædicari poterit.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

OBJICITUR 4. Conceptus abstractivus non potest conferre, ad unitatem universalis formaliter, quia si conferret, sequeretur quod universale Leonis, & universale Hominis, essent duo specie universalia, quod est absurdum, aliàs essent jam plura, quam quinque universalia. Sequela probatur, quia cognitio per quam fit universale specificatum à Leone, differt specie, à cognitione, per quam fit universale, specificatum ab Homine, ergo & ipsa illa universalia differunt.

RESPONDETUR. Neg. à cognitionibus, specificari universalia, cùm specificentur à suis prædicatis, quæ sunt nonnisi quinque, sicut & definitiones universalium sunt nonnisi quinque; licèt depuratio universaliter à differentia, habeatur, nonnisi à cognitione. Ex Ovied. etiam dici posset, quod cognitiones hæ differant specie Physica, quæ multiplex haberi potest, non differant autem specie Logicâ.

INSTABIS I. Abstractio à singularitatibus non potest naturam facere unam, ergo abstractio non confert ad universalitatem. Antecedens probatur. Quia abstractio non attingit naturam, solùm enim illius est præscindere hæcceitates.

RESPONDETUR. Non quomodocunque hæcceitates præscindit abstractio, sed præscindit à natura, adeoque facit illam unam.

INSTA-

INSTABIS 2. Conceptus abstractivus non facit naturam communem, ergo nec universalem, consequenter non confert ad universale. Antecedens probatur. Abstrahit naturam, à singularitate, & pluralitate, ergo & à communitate, quia communitas est, ex pluralitate.

RESPONDETUR. Communitatem physicam esse totam ex pluralitate, est enim non aliud, quàm plura singularia; sed Logica communitas, hoc est universalis, habetur ex ratione, non determinata ad unum, quod in universali v.g. Hominis, habetur nonnisi ex conceptu abstractivo.

INSTABIS 3. Abstractio non confert ad universalem unitatem, quia universalis unitas debet esse positiva, unitas autem, quæ est per abstractionem, est solum negativa, quia est repræsentatio naturæ, sine differentiis.

RESPONDETUR. Non probari, quòd unitas universalis debeat esse unitas aliqua positiva, & si positivitas aliqua illi tribui deberet, sufficit ut quid sit positivum in Recto, scil. quia est ipsamet Natura. Nec tamen sequetur inde naturam divinam, fore universalem, si sine differentiis cognoscatur, quia nec abstrahitur à pluribus, in quibus plurificata fuerit, nec in statu Physico, per plura inferiora multiplicatur.

OBJICITUR 5. Natura secundùm se nec est una, nec multiplex, ut docet S. Th. c. 4. de Ente & Essentia, sed in statu abstractionis est natura secundùm se, ergo in statu abstractionis nec est una nec multiplex.

RESPONDETUR. Naturam secundùm se nec esse unam unitate individuali, nec multiplicem per individuationem, quia in illo statu & ab una, & à pluribus hæcceitatibus præscinditur; falsum tamen est, quod natura secundùm se, non sit una, unitate formali, vi cujus non potest dividi in plures essentias, præscinditq; à differentiis.

OBJICITUR 6. Universale non potest præscindere à differentiis, ergo per abstractionem præcisivam, non fit. Antecedens probatur, vel fit universale v.g. Homo, debet esse alicubi, ergo in aliquo individuo, non in uno, ergo in omnibus.

RESPONDETUR. Objectum istius cognitionis: Homo, secundùm quod cognitio universalis est, habetur nonnisi in statu intentionali, actu & formaliter, licèt objectum illius, fundamentaliter sit pro statu Physico.

INSTABIS 1. Id quod dicit Relationem transcendentalem ad objecta singularia, non potest fieri ab actu abstractivo, universale dicit relationem transcendentalem, ad objecta singularia, definitur enim per aptitudinem ad multa sibi essentialem. Aptitudo autem, est quid relativum ad singularia.

RESPONDETUR. Aptitudinem essendi in multis duplicem spectari posse, imprimis positivam, quæ dicit inclinationem appetentiamque pluralitatum, & hæc necessariò debet esse relativa; alia est aptitudo negativa, quæ est negatio determinationis ad unum, quæ nullam dicit formaliter relationem, sicque sumpta, competit universali, quod vel titulo verificandarum propositionum debet præscindere à multis, adeoque ab ordine ad multa. Deinde dici posset, aptitudinem formaliter acceptam, esse quid relativum, non autem radicaliter acceptam, & pro priori ad formalem aptitudinem, ita ut istud esse Ad, accedat radicali illi aptitudini, ad eum modum, quo rationalis, formaliter accepta, est quid respectivum, secus si sumatur radicaliter. Denique dici posset universale quod est relativum, fieri quidem ab actu abstractivo, sed non cognosci ab actu abstractivo, sed à reflexo; potest autem bene ab uno actu aliquid fieri, ab alio cognosci, fieri scil. ab actu directo, nosci autem à reflexo.

INSTABIS 2. Universale & præscinderet à differentiis, & non præscinderet, quia si præscinderet à differentiis, concipi deberet, non in multis, nam hoc ipso non præscinderet à multis, & tamen concipi debet in multis, vel ipsa definitione universalis id poscente.

RESPONDETUR. Si natura in multis concipiatur, negativè, hoc est non determinata ad unum, non erit tunc necesse importari differentias, cum ab illis intelligatur depurata natura: quod si concipiatur natura, una in multis positivè, non concipietur sine pluralitate, sed nego id fieri, cum fabricatur universale.

INSTABIS 3. Universale prout fit ab actu abstractivo, est totum, ergo habet partes, ejus partes sunt individua, ergo ab illis non potest abstrahere universale.

RESPONDETUR. Quòd universale sit totum non subjectivum, quale est Corpus, quod indubiè sine suis partibus non potest concipi totum, sed est universale totum potestativum, stans in hoc, quòd non sit determinatum ad unum, & quòd de pluribus dici possit, hoc autem in se, non involvit pluralitatem. Ad maximum concedi potest, quòd universale sit totum, habens partes, non individua, ut vult objectio, sed genus & differentiam sui definitivam. Quod si quæras, cur uno individuo impossibili reddito redderetur universalis natura impossibilis, cùm tamen per nos natura universalis non dicat individua, hoc exinde est, quia uno individuo reddito impossibili, redduntur illius prædicata impossibilia, redduntur etiam rationes communes impossibiles, cùm prædicata individui, sint etiam rationes communes. Oritur ergo hoc, non quia universale includit particularia, sed quia ratio communis universalis, est etiam ratio indi-

individuis competens. Hinc æquè utrumque impossibile reddi debet, uno reddito impossibili.

Objicitur 7. Si per abstractionem fieret universale, sequeretur Petrum & Joannem, identificari realiter, identificarentur enim sibi, in aliquo tertio, nempe in illa ratione abstracta.

Respondetur. Identificari illos realiter non physicè, sed realiter prout realiter, opponitur ficto, estq; commune ad aliquid intentionale, non enim fictè habent Petrus & Joannes rationem communem.

Punctum Difficultatis 3.

Inferuntur quædam ex dictis.

Subnectentur aliqua quæsita, quasi Corollaria, Conclusionis prædefensæ.

Quæres 1. *An in Conceptu Formali, an in Objectivo consistat Universale?*

Inferes. *Consistere in Objectivo.* Ita Suar. D.6. S.3. Smigl. D.4. q.4. citans pro se S. Thomam & Scot. Formalis conceptus est ipsa mea cognitio attingens objectum; Conceptus autem objectivus hic sumitur, pro objecto cognitionis illius, seu pro eo, quod attingitur ab illa cognitione.

Ratio. 1. Auctoritas Aristotelis, qui 1. Poster. tex. 25. *Non esse, ait, universale præter multa*, certè verò esset præter multa, si esset conceptus formalis, qui non esset multa, sed conceptivus multorum.

Ratio 2. Tum quia universale est natura una, apta inesse multis, conceptus meus formalis, non est natura una apta inesse multis, non enim conceptus hominis, qui est motus intellectus, est natura hominis. Tum quia natura universalis, est unum aptum dici de multis, conceptus meus formalis, non est unum aptum dici de multis, id enim quod est aptum dici de multis, debet inesse multis, conceptus autem meus, non inest multis, sed concipit id, quod inest multis. Tum quia sequeretur per oppositos propositionis hujus: Homo est animal, hunc esse sensum: Homo est conceptus meus formalis, de vivente sensitivo.

Ratio 3. Illi conceptui formali, concipienti naturam universalem, vel respondet natura universalis, vel non, si non respondet. Ergo ille conceptus formalis, est sine objecto, conceptusque formalis concipiens naturam universalem, non esset conceptus formalis concipiens naturam universalem, cùm objectum ipsum, seu natura universalis illi non respondeat. Si autem resondet natura universalis conceptui illi formali, sic formabitur argumentum. Id quod correspondet conceptui formali, concipienti naturam universalem, est conceptus objectivus, sed universale est id, quod respondet conceptui formali concipienti naturam universalem. Ergo universale est conceptus objectivus.

Dices 1. Conceptus objectivus, non est quid unum in multis, ergo non est universale. Antecedens probatur. Est quid singulare, quidquid enim respondet ex parte objecti, est quid indivisibile.

Respondetur. Quicquid respondet ex parte objecti, sed prout illud est à parte rei, est quid indivisibile, secus si sumatur, prout subest nostris conceptibus, prout repræsentatur, &c.

Dices 2. Si sufficit ad universale, ut tantum repræsentetur aliquid, sine differentiis, sequitur pingi posse universale, quia etiam v.g. Rosa, repræsentat rosam sine differentiis.

Respondetur. Neg. Sequel. quia quod est universale, debet, pro statu physico, physicè multiplicari, illa autem rosa picta, non est multiplicabilis physicè.

Dices 3. Quando Deus dicit: Petrus est Homo, prædicat universale, & tamen non est ibi conceptus prædictus, objectivus, nam Deus non præscindit.

Respondetur. Deum non præscindere formaliter, præscindere virtualiter, de quo alibi.

Addo. Hoc quod in præsenti negatur, non est, quòd universale non fiat per conceptum formalem, sed quòd non sit conceptus formalis.

Quæres 2. *An Unitas universalis sit Unitas intrinseca?*

Inferes. *Unitatem universalem, non esse quid Extrinsecum. sed Intrinsecum universali.*

Ratio. Tum quia in ipso illo conceptu objectivo, respondente conceptui formali, attingenti naturã universalem, vel latent differentiæ vel non; si latent, ergo fiet nonnisi, per conceptum confusum, quod impugnatum est; si autẽ in conceptu illo objectivo, nõ latent jam, ut suppono, intrinsecè differentiæ, ergo est ibi intrinsecè negatio differentiarũ, ergo ulterius est negatio intrinseca divisionis, quæ à differentiis habetur, ergo & est intrinseca unitas. Unitas enim est negatio divisionis, cõsequenter unitas intrinseca, erit negatio divisionis intrinseca. Tum quia vel in solo conceptu formali, est depuratio activa à differentiis, vel etiam in ipso objecto prout repræsentato est passiva depuratio, non potest dici, quòd sit tantùm depuratio activa à differentiis, aliàs esset actio sine passione; non potest etiam dici, quòd sit depuratio passiva differentiarum, quia ista depuratio à differentiis esse non potest, nisi in natura, quid enim depuraretur si non natura, si autem fieret depuratio à differentiis, ergo esset & negatio differentiarum in natura, si esset negatio differentiarum in natura, etiam negatio divisionis esset in natura, nam solæ differentiæ, faciunt divisionem, si autem esset negatio divisionis in natura, ergo esset & unitas in natura, ergo non esset unitas extrinseca,

seca, quæ est, à solo conceptu formali. Tum quia (redigendo prædictos terminos, ad viam negativam, id dici posset) si unitas universalis, esset unitas extrinseca, non intrinseca, nullo differret sententia hæc à negantibus præcisiones objectivas.

Cæterum per hoc non negatur, quod unitas hæc intrinseca, in suo fieri, pendeat à conceptu formali.

DICES I. Non hoc ipso, quia respondet natura sine differentiis, est jam una, sed id debet haberi, à conceptu formali.

RESPONDETUR. Sunt aliqua talia, ut uno illorum concepto necesse sit concipi & aliud, licèt illud non sit relativum formaliter, & sic qui concipit calvum, concipit negationem capillorum, qui concipit animal, concipit vivens sensitivum, quantumvis supra talia, nulla fiat reflexio. Sunt verò alia, quorum uno concepto, non sit necesse concipi & aliud, qualia sunt distincta realiter, & quale per nos est animal, quo concepto, non est necesse concipere rationale. Porrò ea, quarum uno concepto necesse est concipere & aliud, licèt nulla fiat supra hoc reflexio, sunt quæ nunquam præscindunt à se, vel quorum unum, est definitio aliûs, & sic concepto v.g. Homine, sine ulla reflexione concipitur animal rationale; est enim hæc definitio hominis. Quia verò unitas, est negatio divisionis, hinc concipere negationem divisionis, erit concipere unitatem. Et quia quando concipitur natura universalis, concipitur cum negatione divisionis per differentias, hoc ipso concipitur una.

INSTABIS I. Natura universalis cognita, tantùm habet, quantùm in illa concipitur, non concipitur autem in illa unitas.

RESPONDETUR. Concipi illic unitatem, licèt non explicitè.

INSTABIS 2. Non eo ipso quia concipitur animal sine rationali, animal est irrationale, aliàs animal ut sic, diceret negationem rationalitatis, seu irrationalitatem. Ergo etiam, non ex eo, quia natura concipitur sine divisione, concipitur ut una.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia animal præscindens à rationali, non est definitio irrationalis, vel ejus quod negat rationalitatem, jam autem, negatio divisionis, est definitiva unitatis; si definitiva, concepta negatione divisionis, concipietur unitas.

INSTABIS 3. Negationem divisionis esse objectivè in intellectu, est eam concipi ab intellectu, sed unitas est negatio divisionis, ergo eam esse in intellectu, est eam concipi ab intellectu.

RESPONDETUR. Ut sit negatio divisionis in intellectu sufficere, quod id implicitè attingatur, attingendo naturam sine differentiis, si enim quæratur, quid sit cognitum? respondebitur cognitam esse naturam præcisè secundùm se, secundùm rationes communes. Si quæratur ulterius, quid est hoc cognoscere, naturam secundùm se, respondebitur, est naturã cognoscere sine differentiis, adeoq; esse cognitam negationem differentiarum, consequenter & unitatem. Ulterius quòd cognoscatur ibi non esse differentiarum, hoc inde est, quia non habituatus aliquis in construendo conceptu objectivo universalis, si se legitimè reflectere velit, advertet ad istud non esse differentiarum, consequenter id, etiam per actum directum faciet, nam reflexio ostendit, quid factum directo actu sit.

DICES 2. Si unitas esset intrinseca universali, esset illi intrinseca, extra intellectum, vel in intellectu, non extra intellectum, quia intellectus, & mea cognitio, nihil potest intrinsecum in re adferre rei, non etiam unitas ista, est intrinseca universali, in intellectu existenti, quia non attingitur.

RESPONDETUR. Hæc unitas intrinseca fundamentaliter accepta, est extra intellectum, formaliter autem accepta, convenit objecto prout repræsentato, attingiturq; licèt non clarè, hoc est in actu signato, attingitur tamen in actu exercito.

DICES 3. De natura in statu abstractionis solum verum est dicere; quod non habeat divisionem, non autem quod dicat negationem divisionis.

RESPONDETUR. Non habere divisionem, & habere negationem divisionis verbis differunt, sicut ipsum: Non, & Negatio. Si ergo natura abstracta non habet divisionem, habet negationem divisionis; consequenter quando cognoscitur natura non habere differentias, cognoscitur cum negatione divisionis.

DICES 4. Implicat aliquid esse unum intrinsecè, & tamen dividi, in plura intrinsecè, ergo & implicat naturam illam esse intrinsecè unam, & tamen dividi intrinsecè.

RESPONDETUR. Quod implicet esse unum intrinsecè in statu objectivo, & dividi in plura objectivè; licèt non implicet esse unum objectivè, intrinsecè, & dividi physicè in statu reali.

DICES 5. Illa unitas intrinseca debet esse dependens à meo intellectu, si est dependens à meo intellectu, vel dependet in genere causæ efficientis, vel in genere causæ formalis: non primum, quia nihil intrinsecum in cognito, potest ponere mea cognitio; non secundùm, quia ratio formalis cogniti, est ipsa cognitio, quæ se non ex parte cogniti tenet.

RESPONDETUR. Quòd illa unitas intrinseca pendeat à cognitione, in genere causæ efficientis impropriæ, quæ licet nihil intrinsecum physicè in cognito ponere possit, potest ponere intrinsecum intentionale, in objecto intentionaliter spectato, præsertim si ipsum illud fundamentaliter, nemine cogitante præhabeatur.

Potest

Potest etiam dici, quòd dependeat unitas illa, tanquam à causa formali extrinseca à nostro intellectu, cum quo stat intrinseca unitas, resultans ex suppositione abstractionis objectivæ.

DICES 6. Nihil intrinsecum, potest poni in objecto à cognitione, sed illa unitas ponitur à mea cognitione: Ergo non est intrinseca.

RESPONDETUR. Nihil intrinsecum physicè, potest poni à me cognitione, potest autem poni intrinsecum intentionale.

INSTABIS. Quod est intrinsecum alicui, semper est intrinsecum.

RESPONDETUR. Quod est intrinsecum physicum, semper est illi intrinsecum physicè, & intrinsecum intentionale, est illi intrinsecum pro statu itidem intentionali, quod etiam competit unitati universali, quæ pro statu intentionali, in quo natura est depurata à differentiis, semper competit universali.

DICES 7. Negatio divisionis ponitur à mea cognitione. Ergo & unitas.

RESPONDETUR. Conced. totum. Inde tamen non sequitur, hanc unitatem non esse intrinsecam, nam etiam entitas hominis ponitur à Deo, & tamen est intrinseca homini.

Punctum Difficultatis 3.

An requiratur actus comparativus ad universale formaliter?

VOluerunt aliqui naturam abstractam universalem debere referri, tam ad actum quo est abstracta, quàm ad inferiora, quibus est communis, sive hoc fiat per primam operationem, sive per judicium affirmativum.

DICENDUM est. *Natura universalis non fit una per actum comparativum.* Ita Arriag. d.6.S.8.&c.

PROBATUR 1. Actu hoc comparativo, vel refertur ad inferiora, & actum abstractivum, natura jam universalisata, vel nondum universalisata, si universalisata, ergo ad illam universalisandam, non requiritur comparatio; si non universalisata, ergo potest aliquid esse commune & comparabile ad plura, quod non est universale, quod est absurdum, nam ratio singularis, non comparatur ad plura.

RESPONDEBIS. Quòd cognitio reflexa cognoscat universale factum, non verò directa, sufficit autem ad istam cognitionem comparativam, directus actus.

CONTRA. Redit argumentum, quando sufficit ad istam cognitionem comparativam actus directus, vel comparabitur factum universale, vel non; si primum: Ergo ante comparationem, jam est universalitas; si secundum, ergo potest esse comparatio ad multa, ejus, quod non est cum multis.

PROBATUR 2. Nulla est necessitas hujus comparationis, si, quæ enim esset necessitas, esset, ut salvetur aptitudo universalis ad existen[dum] in multis, hæc salvari potest sine comparation[e] dicta, quia mea comparatio non facit illam a[ptam] ptam inesse multis, sed supponit.

PROBATUR 3. Quia comparatio ista, vel de[bet] bet esse in actu exercito, vel in actu signato: [si] in actu exercito, præter rationes allatas in con[tra], id etiam faciet, quod comparatione illa de[jiciendum] jiciendum sit universale ab esse prædicabili[s], quæ tamen prædicabilitas, nectitur cum universali formaliter. Sequela probatur. Qu[ia] facit universale illud, non absque differentii[s], nec absq; multitudine, ergo dejicit abesse prædicabilis, non enim de uno, differentiæ in ali[is] reperibiles, verè prædicantur; quod si agatu[r] de comparatione in actu signato, ostende i[n] quonam Actu posito signetur, ut ita dicam hæ[c] comparatio, duo insuper salvando, ut sit comparatio Naturæ, quæ sit universalis, & insupe[r] quòd sine hac comparatione, non foret objectum hoc universale.

Aliqui abstractivam comparationem, requi[runt] runt ad universale, qui terminus & aliquid in utile requirit, & involvit seipsum, requirit aliquid inutile, quia cum universale per illos, fia[t] per actum confusum, ad quid requiretur ist[a] comparatio ad plura, cùm confusè reperiantu[r] ibi plura, item involvit aliquid implicatorium quia actus ille, & esset unitivus differentiarum cum natura, siquidem esset comparativus, & non esset unitivus differentiarum, quia esse[t] actus abstractivus.

OBJICITUR 1. S.Th. op.55. dicit universal[e] non ex eo est, quòd sit in anima, sed ex eo, quò[d] comparetur ad plura singularia eodem modo se habentia.

RESPONDETUR. S.Th. hoc solum significare, quod ad universale, non sufficiat illius aptitudo ad multa, quæ sit in anima, hoc est fictitiè, sed quòd debeat esse vera aptitudo ad plurificari physicè.

OBJICITUR 2. Sola comparativa habitudo, stat cum aptitudine inessendi multis, ergo sola facit universale. Antecedens probatur, Abstractio illa, quæ non tollit pluralitatem, stat cum aptitudine inessendi multis, sed sola comparativa multitudo, unit pluralitatem. Ergo.

RESPONDETUR. Negando Antecedens probationi ejus Majorem, quia in universali formaliter, non debet esse pluralitas sed abstractio ab illis ut dictum.

OBJICITUR 3. Per quod solum cognoscitur universale unum in multis, per illud fit universale, per solam comparationem, cognoscitur unum in multis. Ergo per solam comparationem fit universale.

RESPONDETUR. Negando per actum comparativum cognosci unum, cum potius dejiciatur unitas & negatio differentiarum, & tamen

hæc

hæc unitas, stans in negatione differentiarum, requiritur ad universale.

OBJICITUR 4. Quando dico: Petrus est homo, ly homo respicit subjectum, & tamen prædicatio hæc est universalis, ergo universale potest dicere comparationem ad inferiora, & tamen manere universale.

RESPONDETUR. Dum prædicatum respicit subjectum, adhuc in illo prædicato non est unio differentiarum, non enim universale singularisatur in prædicato; si non est unio differentiarum, est adhuc in illa natura abstracta, negatio differentiarum, si in illa natura abstracta, est negatio differentiarum, est adhuc unitas. Jam autem quando comparatur universale abstractum ad inferiora, non est jam negatio differentiarum, adeoque nec unitas. Si autem vi actus comparativi non est jam unitas, actus ille comparativus non requiretur ad universale formaliter, sed potiùs destruet universalitatem.

OBJICITUR 5. Si non fieret universale, per notitiam communem comparativam, sciri non posset, quando communem rationem v.g. albedinis concipio; an illa sit universale Accidentis, an speciei.

RESPONDETUR. Sine ulla comparatione fieri id potest, per antecedentem cognitionem, quæ noscit, in quali sint conditione Entis, singularia, à quibus fit abstractio, & quomodo inter se comparentur prædicatum & subjectum.

Punctum Difficultatis 5.

Notantur quædam de Fabricatione universalis, & ejus Unitate.

NOTO 1. *Successionem actionum influentium ad universalis fabricationem.* Omnis cognitio nostra dependet à speciebus impressis nisi sit cognitio objecti intimè naturâ suâ præsentis. Species impressæ à phantasmatibus, phantasmata à sensationibus, ideò primò sensus percipit singularia, hoc singulare Equi, hoc singulare Asini, hoc singulare Hominis, attingitque similitudinem & convenientiam in actionibus, & motibus. Posita hac sensibili cognitione, formatur in phantasia materialis similitudo horum singularium & actionum, motuumque, post formatam similitudinem horum materialem, intellectus agens, format sibi speciem prædictorum, circa quæ discurrendo intellectus, advertit ea singularia in aliquibus convenire, in aliquibus differre, v.g. advertit intellectus, habere unitatem convenientiæ in vita, equum, asinum, hominem &c. quia de singulis verificatur vivens, sicut verificatur, & ratio sensitivi. Rursus advertit intellectus differre hæc singularia, quia v.g. Petrus ratiocinatur, equus non ratiocinatur, & advertendo in his singularibus rationes conveniendi, secernit illos, & depurat à rationibus differendi, formatq; sibi rationem communem, in quâ illa singularia conveniant, & hæc erit ratio universalis pro genere sumpti, vel in quâ differant, & hoc erit universale differentiæ, &c.

NOTO 2. *Quæ sit Natura unitatis requisitæ ad Universale.* Universale, est unum aptum inesse multis, hinc posito quomodo evadat natura una, penetranda venit conditio ipsius unitatis. Natura illa in qua conveniunt v. g. individua hominis & equi, habet quandam indivisionem, essentialem, seu negationem divisionis essentialis; exigit enim non dividi in plures essentias, quæ exigentia non dividi in plures essentias, est unitas formalis, quæ quia non est conjuncta divisioni individuali, hæcceitatibus, aut aliis differentiis, quomodo est conjuncta à parte rei in statu existentiæ physicæ, ideò, non solum est ibi unitas formalis, sed etiam eadem, est universalis formaliter.

NOTO 3. *Qualis debeat esse abstractio naturæ,* an v.g. quando abstraho rationem animalis, debeat fieri abstractio, à rationali, tanquam parte constitutiva speciei, quæ est homo, an verò debeat fieri hæc abstractio ab inferioribus hoc est Petro, Paulo, Andrea: de quo secundùm diversas conditiones universalis decidendum est. Nam ut fiat universale generis, non solum ab individuis, sed etiam à differentiis debet abstrahi, quæ ipsæ sunt, quasi inferiora generis, cum sint constitutiva specierum, quæ sunt inferius genere. Si autem debeat construi universale speciei, sufficit fieri abstractionem ab hæcceitatibus.

Punctum Difficultatis 6.

Quid tenendum de Recursu ad diversa Phantasmata in Præcisionibus Objectivis.

PAter Joannes Hostinski vir non solum claro sed & præclaro ingenio in explicandis præcisionibus Objectivis secutusq; Guierdo, quem in fonte legere non licuit, recurrit ad diversa phantasmata, ita ut apud illum præscindere objectivè v.g. Animal à Rationali, sit, uti phantasmate Animalis, & non uti phantasmate Rationalis. *Circa quam doctrinam illius.*

NOTO 1. Non videri exactam hanc phrasim recurrere ad diversum phantasma Animalis in salvanda præcisione ejusdem à Rationali, potiùs enim debuisset fieri recursus ad speciem impressam Animalis idque ex eo; quia cum illa præcisio objectiva sit Actus intellectûs qui vel tanquam comprincipium, vel tanquam complementum supponit speciem impressam, cùm phantasma sit nonnisi ad imaginationem seu sensum communem spectans, non debuit ad illud recurri immediatè. *Sed quidquid sit de phrasi, Insuper*

NOTO 2. Debere omninò tam tenentes præcisiones objectivas, quàm eos, qui tuentur nonnisi

nisi formales, recurrere ad diversa phantasmata seu diversas species.

Ratio, quia cùm nonnisi Deus intuitivè visus sine specie impressa noscatur, & in hominibus in hac vita nonnisi ipsi experimentaliter noti motus animæ, sine specie impressa noscantur (quicquid sit de eo, quænam objecta Angeli sine speciebus noscant, & nos in altera vita nosciturі sumus) hinc etiam notitiæ, hæc quidem Animal, illa Rationale repræsentans, haberi non poterit, sine specie impressa & quidẽ diversa, quia diversæ sunt notitiæ. Concesso tamen quòd in Præcisionibus objectivis, recurri debeat ad diversas species impressas. *Nihilominus*

Noto 3. Supposito, quòd dentur præcisiones objectivæ, non sufficit recursus ad solas species impressas, nisi recurrendo ad illas, merè tanquam ad Comprincipia vel complementa noscendi.

Ratio. Tum quia quæro vel præscindit homo ab animali & Rationali simul sumpto, vel non præscindit, si præscindit. Ergo tu non tenes præcisiones objectivas, cum hîc ne quidem formales admittantur; si non præscindit objectivè homo ab animali & Rationali simul sumptis: Ergo neq; per diversam speciem impressam cognoscitur homo, per diversam animal Rationali hoc ipso enim præscinderet objectivè, cum per te præscindere objectivè sit nosci per diversas species. Quodsi non noscitur per diversas species, quærere restabit cùr non? quæ item sit ista identitas? exclusiva etiam diversæ speciei impressæ in attingendo prędictum objectum. E diverso debebit dari negatio istius identitatis, quæ fundabit diversitatem specierum impressarum, & hoc fundamentum quodcunq; erit, cur non fundabit etiam in ipso objecto prout repræsentato, & in statu intentionali relucente, diversitatem, adeoque præcisiones objectivas, quales à nobis defenduntur. Recurres ad diversa connotata; quærere restabit, cur hîc diversa annotata non sint sufficiens fundamentum earum, quas communiter defendimus præcisionum. Quodsi adhuc recurreres, ideo dari diversas peci es impressas, quia datur distinctio virtualis, magis adhuc firmabis sententiam defendentem Præcisiones objectivas. Hæc Ratio id intendit, quòd scilicet fundamentum sufficiens ad diversas species impressas, sit etiam sufficiens ad præcisiones objectivas, tales, quales à nobis defenduntur.

Tum quia diversæ speciei impressæ de animali, & distinctæ à specie impressa de Rationali, vel respondet notitia diversum objectum repræsentans, licèt in re idem realiter, vel non respondet; si non respondet diversum objectum: Ergo otiosa illa erit diversa species, cum sicut species ordinatur ad repræsentandum objectum, ita species diversa, debeat ordinari diversum objectum repræsentandum, aut priùs alio modo repræsentandum. Imò si non respondet diversum objectum, nec jam teneis præcisiones objectivas, cum præcisiones objectivæ stent in notitia diversum objectum repræsentante, licèt cæteroqui cum alio objecto sit idem realiter; si autem diversæ speciei impressæ respondet diversum objectum, cæteroqui identificatum à parte rei alteri firmalitati, quærere restat, quid hîc ultra afferatur, quod non sit assertum in defendendis (ut supra) præcisionibus objectivis, cum agendo de fabricatione universalis, longè ante motam litem de recursu ad diversa phantasmata, suppositum à nobis sit, esse diversam speciem impressam Animalis, à specie impressa Rationalis.

Tum quia accipiamus speciem impressam Animalis videtur, quòd illa ipsa in individuo, possit repræsentare animal sive illud comparetur ad rationale, sive comparetur ad lapidem, esset enim hoc multiplicare species sine necessitate, & si esset inter has species aliqua diversitas, esset ea, quia species de Animali, comparatè ad Rationale est species involvens in se identitatem Animalis cum Rationali, hoc autem involvere, destruit totam rationem præcisionum objectivarum, quia in se importabit relucescentiam etiam differentiarum, ex illo ordine, quem dicit identificationis cum illis. Unde etiam infra dicetur, aptitudinem Universalis, non esse aptitudinem Positivam, quia aptitudo Positiva infert Differentias, quæ destruunt rationem Præcisionis objectivæ à differentiis. Hoc supposito quod eadem species quæ repræsentat Animal comparatum ad lignum, quæ repræsentat animal comparatum ad Rationale. Ergo illud cum suavi, cum modo sibi repræsentando proprio repræsentabit illud. Ergo excepto hoc, quòd Lignum & Animal in statu reali non dicant identitatem, cum dicat identitatem Animal in statu reali cum Rationali nulla alia erit diversitas, nam si quæ esset jam non eadem species, illa repræsentaret, alia enim vi & modo repræsentaret, & tamen vis & modus repræsentandi est identificatus speciei impressæ. Quod si pro statu intentionali ita se habet animal comparatum ad lignum ac comparatum ad Rationale pro statu intentionali, dabuntur Præcisiones objectivæ planè eæ, quas defendimus.

Tum quia, sicut potest Deus producere homines solo numero distinctos, & saltem divinitus ponere duas albedines in eodem pariete, ita potest producere in eodem intellectu duas species impressas repræsentativas Animalis, distinctas autem numero & realiter. Producat intellectus informatus illis speciebus, duas notitias ejusdem animalis, illæ notitiæ erunt distinctæ realiter, cum tamen repræsentent idem animal, non erit ibi Præcisio objectiva, sed tantùm duæ diversæ notitiæ, & tamen procedent à diversis & distinctis realiter speciebus: Ergo recursus ad di-

diversas realiter species impressas, non salvat præcisiones objectivas, sed est necesse in ipsis objectis ponere diversas formalitates, virtualitates, Præscindibilitates, quæ est ipsissima Sententia Præcisionum objectivarum prout defenduntur.

Tum quia sicut dantur in intellectu Angelico species impressæ Universaliores, ita possunt dari & in intellectu humano, & si eas neges possibiles in intellectu humano, procedat argumentum de intellectu Angelico, qui potis est præscindere objectivè in aliqua saltem materia; quo posito sic urgetur. Ponatur species impressa virtute continens & speciem impressam Animalis, & speciem impressam Rationalis, cum vi & energia ita præsentandi Animal, & ita præsentandi Rationale, sicut cæteroqui species distinctæ realiter natæ sunt repræsentare; ad eum modum quo faciunt species universaliores Angelicæ vel sensus communis adunans in se perfectionem sensuum particularium, potensq; producere sensationes consimiles illis, quas producunt sensus particulares. Si illa species universalis continet in se perfectionem speciei impressæ animalis & speciei impressæ Rationalis, tunc illa species æquè repræsentabit præcisum objectivè animal & Rationale ac repræsentarent species distinctæ realiter, hoc ipso enim si non posset illas species repræsentare Animal præcisum objectivè non esset species universalior nec virtute continens illas alias. Quodsi illa species quantumvis una realiter, potest repræsentare objectum præcisum objectivè: Ergo in præcisionibus objectivis, non habetur ratio Præcisionis, à phantasmatibus diversis, cum posito uno phantasmate adhuc possit intervenire Præcisio objectiva. Tum quia potest Deus assumere, ut species Animalis, comproducat cum intellectu vel compleat eundem miraculosè in ordine ad ponendam cum intellectu notitiam Rationalis, præcisam objectivè ab Animali, si enim potest divinitus in genere Efficientis assumi ad hoc lignum (supposità potentia obedientiali) multo magis id poterit species prædicta. Quodsi ad notitiam præcisæ objectivè Rationalitatis ponendam, potest assumi species animalis, quæ cæteroqui viribus suis relicta potest comproducere vel complere intellectum in ordine ad ponendam notitiam Animalis præcisi objectivè: Ergo præcisio objectiva, non stat illo solo recursu ad diversa phantasmata, sed est necesse partibilitatem in ipso objecto reperire, quod est ipsissima sententia præscindentium objectivè. Tum quia nulla particula definitiva speciei impressæ deposcit id ut species impressa non supponat sed conferat partibilitatem objecto: Ergo per recursum ad illam immeritò salvatur partibilitas objecti, licèt ad partibile objectum, ut in actum reducatur, sit necesse ponere re aut virtute speciem impressam diversam.

Punctum Difficultatis 7.

Satisfit suppositis in oppositum.

PRædictus sacræ Theologiæ Professor.

SUPPONEBAT primò ex Izquierdo intellectum nostrum pro hoc statu omnia objecta insensata (qualia sunt formalitates secundùm se spectatæ & respondentes pro statu intentionali) concipere ad instar sensibilium, subserviente tunc intellectui vi imaginativâ, ac pro re insensata intelligenda, speciem materialem seu phantasma substituente: in quo tanquam exemplari & imagine, objectum illud intellectus contemplatur, ad eum modum, quo dum cognoscimus Angelum, fingimus illum tanquam juvenem alatum, & per modum aliûs aliter quam est in se, per alienas species cognoscimus. *Hoc suppositum*

NON SATISFACIT plenè. Quia licèt ex modo operandi animæ essentialiter determinatæ ad corpus, sequitur etiam intellectionem illius debere esse dependentem à phantasmatibus, idque etiam circa objecta insensata. Cæterùm hoc contemplari objectum in specie sensata tanquam in exemplari, parit suam difficultatem: nam vel est res de specie sensata impressa, hæc non est exemplar nisi causativè completivè &c. ut scitur ex Animasticis, quomodo ergo in illa, tanquam in exemplari, contemplabitur intellectus objectum insensatum. Si autem sit res de specie sensata expressa, explicandum fuisset, cum intellectus concipiendo v. g. Angelum, sub specie juvenis alati, altius quid rimetur & censeat, interponatque judicium, quod ille sit non aliquis juvenis alatus, illius notitiæ debet dari altior species impressa, quæ coëfficit vel complet intellectum ut formet speciem expressam illius ipsius altioris objecti, cur ergo non dicetur in illa etiam specie tanquam in exemplari noscere objectum insensatum, non sistendo solùm in illo sensato exemplari.

SUPPONEBAT 2. Ut intellect⁹ aliquid per speciem alienam cognoscat, à pluribus ad hoc principiis induci ac determinari potest: quæ principia aut sunt naturalia, quales sunt præviæ species rerum, quas mediis sensibus anima requirit, aut artificialia, quales sunt Scripturæ, Voces, & omnia signa ad placitum. Hinc quoties intellectus intendit rem intelligere, cujus speciem non habet, determinatur ad hoc à speciebus alienis, ex quibus format speciem sensibilem, in qua tanquam imagine objecti illud speculatur.

Hoc suppositum inexplicatum adhuc relinquit id, quod tetigit impugnatio suppositi primi.

Supponebat 3. Objectum in ſtatu intentionali ita multiplicari in plures formalitates realiter diſtinctas, utpote in pluribus realiter ſpeciebus ſenſibilibus repræſentatas, ſicut de facto multiplicatur in vocibus ſive ſcriptura: Voces enim ſunt ſigna conceptuum internorum, unde ſicut diſtincta, realiter eſt vox Animal, & diſtincta Rationale, ita etiam in mente, objectum Animalis, diſtinctum erit ab objecto Rationalis. Cæterum ut hæc multiplicatio ejuſdem objecti in mente per plures formalitates realiter diſtinctas ſit præciſiva, debent prædictæ formalitates non repræſentare totum objectum neq; ſe habere ſicut voces Synonimæ, quæ plures exprimunt idem objectum, cum tamen plus Una non ſignificat quàm alia. *Hoc ſuppoſitum*

Non satisfacit. Quia contra illud faciunt argumenta quæ ſuperiùs ſunt formata Notato tertio, quæ hoc præcipuè intendunt ut inquirant. Unde acquirat intellectus jus per plures diſtinctas ſpecies impreſſas noſcendi idem objectum, ſi illud non habet in ſe tam actualem quam virtualem multiplicitatem, quam tamen negat Izquierdo (ut fertur) non admittendo diſtinctionem virtualem. Deinde cum univerſale fabricandum per ſpecies impreſſas non ſit ipſamet ſpecies expreſſa, ſed illud quod repræſentat illa ſpecies: Ergo & præciſio objectiva, licet inferat conceptus diſtinctos realiter, tamen etiam attendi debet ad ipſum objectum quod illæ repræſentant, quod objectum ſi excludit diſtinctionem virtualem, quomodo partibilitatem illam ſui, per diſtinctos realiter actus ſe repræſentantes patietur, quod item eſt fundamentum, ne diſtinctę realiter ſpecies & phantaſmata ita ſe habeant, ac ſe habeant, cùm plures voces Synonimas repræſentant. Denique ad ſalvandas præciſiones objectivas, ſecundùm ſtatum quæſtionis hujus attendendum eſt non tantùm ad notitias diſtinctas realiter, ſed etiam ad idem realiter objectum: quæ attendentia ad idem realiter objectum, hîc non explicatur cum illi diſtincti realiter actus, non identificentur in aliquo tertio actu realiter, cum tamen pręciſiones objectivæ inferant identitatem realem ſuarum Formalitatum. Quando autem dicit prædictus Profeſſor ſe admittere aptitudinalem quandam diſtinctionem in objecto, ad hoc ut poſſit aliter quàm ſit in ſe repræſentari in mente, poſſeq; illam vocari in latiori ſignificatione virtualem diſtinctionem: quando inquam id dicit, videtur tandem relabi in ſententiam noſtram, licet præexplicârit uſum ſpecierum impreſſarum, deſervientem præciſionibus objectivis, quem etiam nos non negamus.

Dices cum eodem. Etiam ſuppoſitâ virtuali diſtinctione negari non poteſt quod præſcindendo aliquam formalitatem in objecto, ab alia realiter ipſi identificata, non attingatur tunc objectum ut eſt in ſe; hæc autem attin gentia objecti aliter quàm ſit in ſe, non potei commodiùs ſalvari, quàm dicendo, quòd obje ctum in ſe quidem indiviſum, diviſum tamen a multiplex realiter appareat in mente per plur phantaſmata. Virtualis autem diſtinctio, qui relinquit illæſam identitatem ac ſimplicitaten realem, non videtur evadere hanc ſequelam quòd ſcilicet de eodem objecto, verificentu realiter duo contradictoria.

Respondetur. Concedo quod in præci ſione objectiva attingatur objectū aliter quan ſit in ſe actu, licèt non aliter quam ſit in ſe vir tualiter: ſi enim virtualem multiplicitatem noi haberet, nec præſcindi poſſet: etſi præſcinde retur fieret tunc cognitio erronea & falſa, qui difformis objecto. Concedo quidem quod in terveniant tunc temporis diſtincta realite phantaſmata, ſed ex præſuppoſita. Ut dixi No tato tertio multiplicitate virtuali. Et certè objectum illud eſt indiviſum, diviſum tamei realiter apparet, ut aſſerit objiciens, omnis præ ciſiva cognitio, falſa erit & affinget multiplici tatem realem formalitatibus, non habentibu multiplicitatem realem. Neque tamen in noſtris principiis de eodem objecto verificabuntur duo realiter contradictoria, idq; ex eo: quia Animal v. g. pro ſtatu illo intentionali ſpectatum, & præciſum objectivè, in ſenſu reali eſ idem cum Rationali, ſi idem realiter: Ergo noi infert duo contradictoria realia.

QUÆSTIO III.

De Univerſalis Aptitudine, & Prædicabilitate.

Siquidem univerſale, eſt unum aptum ineſſe multis, cùm jam de illius unitate egerimus, tractandum reſtat de ejus aptitudine. Hinc

Præmitto 1. *Duplicem eſſe aptitudinem.* Quandam Poſitivam, quandam Negativam. Negativa aptitudo eſt, negatio repugnantiæ ad aliquid. Poſitiva autem aptitudo eſt inclinatio & appetentia alicujus. Rursùs hæc non repugnantia negativa, ſi concipiatur cum naturali inclinatione ad aliquid, vocatur aptitudo naturalis, qualis eſt aptitudo in igne, ut eat ſurſum; ſi verò conjungatur cum poſſibilitate quidem ad aliquid, ſed contra ſuam inclinationem, vocatur aptitudo inquieta, qualis eſt in lapide non repugnantia ad motum ſurſum, licèt ille potiùs vergat deorſum. Deniq; ſi hæc non repugnantia, conjungatur indifferentiæ, vocabitur aptitudo neutra, & ſic ad albedinem & nigredinem paries, habet aptitudinem neutram, ſeu indifferentiam.

Præmitto 2. *Si rigoroſè loqui vellemus, ad ſignificandum aptitudinem negativam, non ſatis commodus terminus uſurpatur: Negatio repugnantiæ, ſeu non repugnantia.* Ratio eſt, quia repugnan-

a est quid negativum, ex modo communi u-
rpandi, idem enim sonat repugnare hoc ali-
ui, quod non convenire, non aptari, non con-
entire, quod si repugnare, est quid negativum
 præsenti, addita illi negatio, vel ly non, hoc
pso jam non exprimet, negativum aliquid, quia
luæ negationes faciunt unam affirmativam,
deoque non erit quid commodum, ad signifi-
andum aliquid negativum, sed in hac difficul-
ate, quæ est circa phrasim, loquendum cum
nultis.

PRÆMITTO 3. *Communiter auctores non re-
uirunt aptitudinem aliquam Positivam*, sed so-
am Negativam ad universale; certè enim Sol
& Luna aliaque incorruptibilia, non habent po-
itivam inclinationem ad multiplicationem
uorum individuorum, aliàs violentum esset So-
i, quod non sit multiplicatus individualiter, &
amen, Sol & Luna, sunt naturæ universabiles.

PRÆMITTO 4. *Posse adhuc poni aliam Positi-
vam, aliam Negativam aptitudinem.* Negativa
aptitudo erit indeterminatio ad unum. Posi-
iva autem stabit in ordine ad plura, illorumque
ppetentia.

PRÆMITTO 5. *Divisos esse Auctores in deci-
lenda Quæstione præsenti*, aliqui enim licèt di-
ant unitatem formalem universalem non esse
 parte rei, sentiunt tamen aptitudinem univer-
alis, esse à parte rei; aliqui autem & unitatem,
& aptitudinem debitam universali, negant à
parte rei reperiri.

DIFFICULTAS I.

An detur à parte rei aptitudo Naturæ universalis?

DICENDUM I. *Si nomine aptitudinis nihil a-
liud intelligas, nisi in inferioribus carentiam
prædicati, impedientis multiplicabilitatem, talis a-
ptitudo datur à parte rei, nemine cogitante.* Eadem
Conclusio, sic formatur: Si nomine aptitudinis
intelligas, hoc, quod individuum, possit habe-
re sibi simile individuum, item quod unum in-
ferius, possit habere aliud simile inferius, talis
aptitudo datur à parte rei.

POBATUR I. Quia id non à meo intellectu
pendet, quod Paulus sit similis Petro, nec à meo
intellectu hoc pendet, quod careat Petrus præ-
dicato impediente, ne simile sibi in natura indi-
viduum habeat, ergo non à meo intellectu pen-
let descripta aptitudo.

PROBATUR 2. Licitum est argumentari ab
actu ad potentiam, ergo & ab actu ad aptitudi-
nem. Ergo cùm detur actu nemine cogitante
multiplicitas individuorum v. g. dabitur eo-
undem & aptitudo ad multiplicari, nemine co-
gitante.

PROBATUR 3. Independenter à cognitione
creata, vel habet Deus vim multiplicativam
hominis, vel non habet; si non habet, ergo à
cogitatione nostra habet, quòd sit omnipotens;
si habet, ergo illi multiplicativo, respondebit
multiplicabile nemine cogitante, tanquam ter-
minus multiplicativi, quod ipsum multiplica-
bile, est prædescripta aptitudo. Ergo sicut hoc
multiplicabile datur nemine cogitante, ita &
prædicta aptitudo, dabitur nemine cogitante.

DICENDUM 2. *Prædescriptam aptitudinem,
non esse sufficientem ad universale formaliter.*

PROBATUR I. Unitas convenientiæ non est
sufficiens ad universale, ergo nec aptitudo di-
cta, illius enim convenientiæ est quasi radix a-
ptitudo prædescripta: Ergo multò magis illa
ipsa aptitudo, non debet esse sufficiens ad uni-
versale.

PROBATUR 2. Aptitudo proxima ad præ-
dicari, non habetur nemine cogitante, proximè
enim evadit natura prædicabilis, jam deputata
à differentiis: Ergo nec prædicta aptitudo, quæ
habetur nemine cogitante erit sufficiens ad uni-
versale, ut ita proportionentur inter se, (cum ni-
hil obsit) aptum esse, & aptum dici.

PROBATUR 3. Aptitudo universali formali-
ter debita, est illius differentialiter constituti-
va, proindeque nulli alteri debita, jam autem
aptitudo prædicta, convenit & singularibus, ut
habeant simile sibi singulare.

DICENDUM 3. *Si nomine aptitudinis intelligas,
potentiam quandam actuabilem per plures differen-
tias, nemine cogitante condistinctam à singularibus
& differentiis, talis aptitudo non datur nemine co-
gitante.* Ita Suar. d. 6. Met. s. 4. n. 12.

PROBATUR I. ex Suar. Aptitudo illa posi-
ta à parte rei, in uno individuo, vel est existens,
vel non existens; si non existens, ergo nec est
à parte rei; si existens, ergo singularis & indivi-
dua, consequenter non dicit capacitatem ad
plurificari.

PROBATUR 2. Non datur distinctio ex natu-
ra rei. Ergo nec potentia actuabilis nemine co-
gitante condistincta differentiis.

PROBATUR 3. Si daretur aptitudo, quæ es-
set potentia quædam actuabilis per plures diffe-
rentias, illa aptitudo & esset idem realiter cum
natura humana singulari, ut supponitur, & non
esset idem, ut probatur: si enim esset idem rea-
liter, cum natura humana singulari, etiam sin-
gularitas in sensu saltem reali, deberet dicere a-
ptitudinem ad esse in multis; sed non dicit, quia
hoc ipso non esset singularis. Sequela proba-
tur à pari. Quia est idem animalitas cum ratio-
nalitate, verum est in homine, etiam animalita-
tem ratiocinari in sensu reali, ergò etiam si idem
est realiter, singularitas & aptitudo, verum erit
in sensu reali; singularitatem dicere aptitudi-
nem ad plurificari. Quod totum in hoc funda-
tur, quia quando aliqua sunt idem realiter cum
exclusione virtualitatis, in ordine ad prædica-
ta primò intentionalia, tunc quidquid conve-
nit uni formalitati, debet convenire & alteri in
sensu reali saltem.

Respondebis. Ex adjuncto convenire singularitati, ut sit apta inesse multis.

Contra. Ei quod alicui est essentiale, nec ex adjuncto oppositum convenire potest, quia essentialia sunt immutabilia: Ergo, cùm essentiale sit singularitati, esse singulare, nec ex adjuncto poterit reddi non singularis, seu plurificabilis.

Objicitur 1. Quòd plura individua possint sub eadem specie multiplicari, non provenit hoc ab intellectu, sed ab ipsa rei natura: Ergo & aptitudo essendi in multis, non provenit ab intellectu.

Respondetur. Conced. totum, & neg. hanc aptitudinem esse sufficientem ad universale; ùnde etiam consequentia procedit de aptitudine prima Conclusione expressa.

Objicitur 2. Quod est in multis, est aptum inesse multis, natura autem v. g. humana, est de facto in multis.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere de aptitudine admissa à nobis, sed tanquam insufficienti ad universale.

Objicitur 3. Si natura ante omnem operationem, non habet aptitudinem ad plurificari in multis, nec meâ cognitione eam habere potest.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere, de aptitudine, de qua prima Conclusione aptitudinem autem tertio loco positam, potest habere à nostra cognitione natura, quæ à parte rei nemine cogitante, præstat fundamentum intellectui, ut illa natura sic plurificata, cognoscatur, sine determinatione ad unum, adeoq; cum aptitudine.

Inferes. Aptitudinem tertia Conclusione expressam, esse aptitudinem exigitam ab universali formaliter. Ratio, quia universale debet esse aptum inesse multis, & cum hæc aptitudo non sit ea, de qua Conclusione prima, debet esse ea, de qua Conclusione tertia, quæ enim alia?

DIFFICULTAS II.

Deciduntur quædam ad aptitudinem Naturæ universalis spectantia.

Assero 1. *Quod in recto aptitudo, ista sit ipsa natura, in obliquo autem dicit, non determinationem ad unum, ex supposita plurificatione.*

Ratio. Quia ita explicata aptitudine, Entia sine necessitate non multiplicabuntur.

Assero 2. *Non solum aptitudinem, adesse in multis, sed & ad existere in multis, requiri ad rationem aptitudinis debitæ, universali formaliter.*

Ratio. Quia essentia & existentia non distinguuntur, hinc data aptitudine ad esse in multis, debet dari & aptitudo ad existere in multis. Cæterum per prius, dicit aptitudinem ad essendum in multis. Ratio, quia ipsum esse est prius, ipso existere.

Assero 3. *Illam ipsam aptitudinem negativam, à nobis admissam, esse aptitudinem universali debitam.*

Ratio. Quia aptitudo illa debet esse proportionata universali, non est autem proportionata, nisi aptitudo negativa, quia cum universale formaliter, præscindat à differentiis, etiam aptitudo illius, debet præscindere à differentiis, à quibus cùm non præscindat nisi aptitudo negativa, illa nonnisi erit debita universali formaliter.

Assero 4. *Posse hanc ipsam negativam aptitudinem suo modo dici positivam.*

Ratio. Quia ipsa aptitudo negativa, in recto est ipsa natura humana, quæ est quid positivum.

Dices. Affirmationes priores sunt negationibus, & ipsum esse, hoc est, prædicata positiva, priora sunt ipso non esse, hoc est prædicatis negativis. Hoc supposito. Consideretur natura humana universalisata, in eo statu, in quo est prior, ex modo nostro concipiendi omni negatione, certè hæc natura, in quantùm est prior omni negatione, erit distincta à natura divina, in hoc, quòd natura divina, sit multiplicabilis, & non plurificabilis, universale autem & multiplicabile, & plurificabile; quòd si erit distincta tunc natura universalis, à natura divina, ergo distinguetur aptitudine, ad plurificari, supponeturque eam habere, ante omnem negationem.

Respondetur. Pro illo priori, non posse supponi naturam humanam universalisatam, tamen discernetur à natura divina, ipsa connexione prædicatorum. Quia v. g. natura humana etiam sine aptitudine considerata, dicit nexum prædicatorum Animal Rationale, quem nexum non dicit Deus, nihilque vetat in aliquo statu intentionali, considerari naturam, prout non dicentem distinctionem à natura divina, in aliquo prædicato, in quo cæteroqui nata est dicere distinctionem: & ita natura creata, pro illo priori, pro quo prius est esse naturam, tanquam quid universalius, & posterius creatam considerata natura creata, non dicit distinctionem à Deitate, à qua tamen nata est dicere distinctionem pro statu reali.

Assero 5. *Hanc aptitudinem ad essendum in multis debere esse realem.*

Ratio. Tum quia non debet esse fictitia unitas universalis, nec fictitium universale, ergo nec aptitudo ad inessendum multis, debet esse fictitia. Tum quia, si sufficeret aptitudo fictitia, etiam natura divina posset esse universale formaliter. Tum quia, si non requireretur aptitudo realis, sed sufficeret fictitia, sufficeret etiam chimærica; non enim major est ratio unius quàm alterius. Hoc autem dici non potest, quia posset esse universale formaliter, id quod

quod est contradictoriũ universali formaliter, quia posset fieri v. g. ex singulari universale formaliter, quod singulare, est contradictorium universali formaliter, singulareq; dicens ineptitudinem inessendi multis, si universalisaretur, diceret aptitudinem inesse multis.

DIFFICULTAS III.

De Prædicabilitate Universalis?

Duo hic specialiùs inquirerentur; an prædicabilitas sit essentia universalis? & an universale singularisetur in prædicando? Ut utrumque decernatur.

PRÆMITTO I. *Quod prædicabilitas, nihil aliud sit ex modo nostro concipiendi, nisi aptitudo quædam, & capacitas ad prædicari*, sicut è contra prædicatio, est actuatio istius capacitatis & aptitudinis.

PRÆMITTO 2. *Prædicabilitatem quandam tenere se ex parte intellectus* potentis aliquid prædicare, possetq; hæc dici prædicabilitas activa, vel si mavis dicere prædicativitas; & alia prædicabilitas, tenet se ex parte objecti, potentis prædicari; possetque hæc dici prædicabilitas passiva, de qua hîc agetur.

PRÆMITTO 3. *Prædicabilitatem passivam, in re nihil aliud esse, quàm ipsam entitatem Objecti*, potentis assumi ad prædicationem. Hinc eadem prædicabilitas, cum universali natura, in re, est idem; quia in re, est ipsamet natura, quæ prout est unum aptum inesse multis, est universale formaliter, prout autem est apta prædicari de multis, dicit prædicabilitatem, consequenter solis connotatis differunt.

PRÆMITTO 4. *In universalitate rationem prædicabilitatis, non esse rationem primariam.* Ratio, quia id quod fundatur in alio, non est in illo primarium, sicut & risibilitas fundata in rationalitate, non est primarium in homine, quod in hoc resolvitur: quia illud in quo aliquid fundatur, debet esse radix ejusdem, adeoq; continere eminenter perfectionem illius fundati, & insuper continere suam, prædicabilitas autem fundatur in ipso Esse, prius enim est esse, postea dici, consequenter prædicabilitas, non erit quid universale.

PRÆMITTO 5. ex Hurt. d. 3. Log. s. 1. *Actus intellectus dupliciter spectari posse.* 1. Ut respiciunt objectum, illudque denominant, unà cum potentiis, cognitio enim, & cognitum denominat, & cognoscentem. 2. Ut se mutuo respiciunt actus, sicut discursus respicit judicium, judicium autem respicit simplicem apprehensionem. Ex his duobus respectibus duæ consequuntur denominationes, in casu quo formatur universale; ex primo respectu: resultat denominatio universalis, quia actus respicit objectum repræsentans communem rationem pluribus; ex secundo respectu, resultat denominatio prædicabilis, verè enim illud objectum potens est prædicari, & actus prædicativus, respicit actum ponentem objectum, in statu proximè prædicabilis.

Quod attinet ad hoc: an prædicabilitas sit de Essentia universalis.

ASSERO I. *Accepta prædicabilitas pro eo quod dicit in recto, est de Essentia universalis Metaphysici.*

RATIO. Quia nihil est magis de essentia universalis Metaphysici, quàm illius Entitas, prædicabilitas autem pro eo, quod dicit in recto, importat naturam, ut dictum.

ASSERO 2. *Accepta prædicabilitas pro formalitate conceptibili per modum capacitatis ad prædicari, non est de essentia universalis Metaphysici.*

RATIO. Tum quia, quod non est de ratione definitiva alterius, nec est de essentia illius, definitio enim fit per Essentialia; jam autem per prædicabilitatem, non definitur universale Metaphysicum. Tum quia dici, non est de Essentia esse, hoc ipso enim non esset dici, sed esse. Ergo & prædicabilitas non erit de essentia universalis Metaphysici, utpote quæ est de linea dici. Tum quia Essentiâ non datur aliquid prius in universali Metaphysico, nempe ipsum esse; non enim ideò est aliquid, quia dicitur, sed ideò dicitur, quia est.

ASSERO 3. *Prædicabilitatem esse Passionem universalis Metaphysici, si sumatur pro prædicta capacitate.*

RATIO, quia convenit soli, & semper.

ASSERO 4. *Prædicabilitatem esse de essentia universalis Logici.*

RATIO. Tum quia universale Logicum, est unum aptum dici seu prædicari de multis, ut habetur l. Periherm. c. 5. proceditque assertum de sic definito universali Logico; sed prædicabilitas est essentia unius apti dici de multis, est enim ratio definitiva ejusdem, ergo prædicabilitas est essentia universalis Logici. Tum quia nulla esset ratio constitutiva universalis Logici, si essentia illius non esset prædicabilitas. Tum quia, si de essentia universalis Logici, non esset prædicabilitas, ideò non esset, quia est proprietas universalis Metaphysici, sed hoc non obstat, quia etiam risibilitas est proprietas hominis, & tamen risibili quà tali, risibilitas est essentialis, universaliterque formæ, quæcunque etiam accidentariæ sunt essentiales suis concretis, hoc ipso enim jam non esset illud concretum, suntque definitivæ concreti illius, adeoque essentiales.

DICES I. Quando concipitur natura ut communis pluribus, concipitur ut prædicabilis; sed per notitiam abstractivam, quæ est factiva universa-

versalis, concipitur natura communis pluribus, ergo concipitur prædicabilis.

Respondetur. Quòd tunc concipiatur ut prædicabilis natura, hoc est apta prædicari, sed non concipitur prædicabilis, hoc est definita per prædicabilitatem.

Dices 2. Præmissæ per seipsas immediatè determinant intellectum ad prædicandum: Ergo & conceptus concipiens universale, seu naturam convenientem pluribus, determinabit intellectum ad illud universale prædicandum.

Respondetur. Transeat totum, quia non infertur quòd prædicabilitas sit de essentia universalis Metaphysici. Deinde argumentum multum probat, quia probat actualem prædicationem, esse de essentia universalis Metaphysici. Certè enim ita determinant intellectum præmissæ ad conclusionem, ut necessariò moveatur intellectus ad actualem conclusionis assensum.

Dices 3. Per unum eundemq; actum natura fit universalis, & prædicabilis. Ergo prædicabilitas, est de essentia universalis.

Respondetur. Neg. Conseq. quia per eandem actionem producitur hominis risibilitas & rationalitas, & tamen risibilitas, est nonnisi proprietas hominis, sufficitq; dicere, quod prædicabilitas secundùm id quod dicit in recto, sit de essentia universalis Metaphysici.

Assero 5. *Prædicabilitatem, de qua hîc controvertitur, sumi debere, pro prædicabilitate passiva.* supra explicata.

Ratio. Quia prædicabilitas, de qua hic agitur, est prædicabilitas tenens se à parte universalis, jam autem prædicabilitas activa, tenet se potius à parte intellectus.

Quod attinet: An Vniversale singularisetur in prædicando? in hoc divisi sunt auctores, Scotus dicit singularisari universale in prædicando, & cum eo Smigl. d. 4. f. 6. idque docent consequenter ii, qui per actum confusum, docent fieri universale, consequenter per illos propositionis hujus: Petrus est animal, est sensus: Petrus est hoc animal. Alii censent, non singularisari universale in prædicando, suntque divisi, quia propositionis hujus: Petrus est animal; aliqui dicunt esse hunc sensum, Petrus est vel hoc, vel hoc animal. Aliqui hunc ponunt sensum. Petrus est vivens sensitivum. De quo

Assero 1. *Vniversale non prædicari de suo inferiori, ut universale, neque ut singulare.*

Ratio. Ubi in prædicatione non noscitur universale, ut universale, neque singulare ut singulare, in prædicatione, non prædicatur universale ut universale, neque singulare, ut singulare; cognitio enim illa ita reduplicativè noscens objectum, (& non quidquam aliud, quid enim illud?) debet formalisare prædicationem universalis ut universale, & singularis ut singulare; sed in prædicatione universalis de inferiori, neque cognoscitur, universale, ut universale, neq; singulare ut singulare. Ergo. Minor probatur experientiâ. Et certè non ex eo, quia repræsentatur natura præcisa à differentiis, præsentatur ut universalis: unde etiam potest præcisè repræsentari natura divina sine personis, & tamen non præsentabitur tunc natura divina ut universalis, indubieq; de natura sic spectata v.g. humana, potest prædicari universalitas, quod ipsum ostendit, aliam esse formalitatem universalitatis reduplicativè sumptæ, & aliam formalitatem naturæ secundùm se.

Assero 2. *Quando fit prædicatio universalis de suo inferiori, prædicari naturam secundùm se.*

Ratio. Tum quia ita voluit S. Th. op. 5. ubi ait, *Homo secundùm quod particularis, non prædicatur de Sorte, sed ipse terminus Homo, significat naturam humanam, absque omni participatione, in particulari ratione. Ergo sic prædicabit eam, non tamen universaliter*, intellige ut addunt Interpretes, non distributivè.

Assero 3. *Hoc ipso quia prædicatur natura præcisa à differentiis, prædicatur universale.*

Ratio. Quia quando prædicatur unum aptum inesse multis, prædicatur universale; sed quando prædicatur natura secundùm se præcisè à differentiis, prædicatur unum aptum inesse multis, ergo quando sic sumpta prædicatur natura, prædicatur universale.

Respondebis. Sufficit quòd hoc sit prædicatum universale, quoad modum significandi & æquivalenter.

Contra. Quia secundùm dicta supra non solum ex modo significandi, sed revera in illo objecto prout repræsentato, nullæ sunt differentiæ, æquè in prædicatione ac in abstractione, ergo non tantum ex modo significandi est illic universale: & non tantùm æquivalenter sed formaliter non habet differentias, cur ergo non dicemus prædicari universale?

Assero 4. *Quando prædicatur universale, non prædicari illud universaliter.*

Ratio. Quia prædicari universaliter, est prædicari distributivè, & explicabiliter, per descensum, ita ut hæc propositio: Petrus est animal, explicetur: Petrus est, & hoc animal, & illud animal. Indubiè autem dictæ propositionis, non est hic sensus.

Assero 5. *Quamvis non prædicetur universale universaliter, non singularisari tamen illud in prædicando.*

Ratio. Quia licèt, non prædicetur universale universaliter, prædicatur tamen natura secundùm se, ergo non singularisata; non enim esset secundùm se spectabilis, si esset singularisata.

Colliges. Non singularisari universale in prædicando, sed nec prædicari universaliter, aut ut universale, licèt prædicetur natura secundùm se, consequenter hujus propositionis.

Homo

Homo est animal, non erit hic sensus, homo est aliquod animal, neque, quòd sit, & hoc, & illud animal, neque, quòd sit vel hoc vel illud animal, sed quòd sit vivens sensitivum.

Solvuntur Objectiones.

DICES 1. Quando determinatur natura ad particulare, jam non manet natura secundùm se; sed in prædicatione actuali, determinatur natura ad particulare, ergo non manet secundùm se, ergo nec prædicatur secundùm se.

RESPONDETUR. Quando natura determinatur, determinatione primò intentionali ad particulare, non manet natura secundùm se, nam determinatio primò intentionalis, est determinatio ad statum realem, & existentiam, quæ est nonnisi particularium; si autem sit determinatio secundò intentionalis, potest non determinari ad unum, quia secundæ intentiones, possunt versari, etiam circa non determinata ad unum.

INSTABIS 1. Si vera est distinctio, sequitur non esse identitatem prædicati cum subjecto, quia rationis intrinsecè particularis & ad differentiam determinatæ, non potest esse identitas, cum ratione indeterminata, & præcisa à differentiis.

RESPONDETUR. Quòd si ratio determinata, fundamentaliter dicat prædicata præscindibilia à determinatione, poterit de illa verificari ratio indeterminata, conformis illi fundamento: cui enim bono esset illud fundamentum? consequenter erit jam tunc identitas prædicati cum subjecto, cæteroqui non futura, si non adesset dictum fundamentum.

INSTABIS 2. Id debet prædicari quod inest, non inest autem animalitas præcisa. Ergo nec prædicari debet.

RESPONDETUR. Id quidem debet prædicari, quod inest, sed non eo modo quo inest, adeoque non singularisando prædicatum.

INSTABIS 3. Si non prædicatur id quod inest, eo modo quo inest, ergo modus dicendi, non sequitur modum essendi. Modus enim essendi Petri, est particularis.

RESPONDETUR. Sufficere ut modus cognoscendi, sequatur modum essendi, vel Physicum, vel Metaphysicum: sequetur modus prædicandi modum essendi Physicum, quando de Petro particulariter animal dicetur; sequetur modus dicendi, modum essendi Metaphysicum, quando de Petro; prout dante fundamentum præcisionum, prædicabitur ratio præcisa.

INSTABIS 4. In propositione illa, Petrus est Homo, non prædicatur omnis Homo, ergo prædicatur aliquis Homo; sunt enim hæc signa contradictoria.

RESPONDETUR. Natura secundùm se spectata importat sola essentialia sua prædicata, cum ergo omnis & aliquis, sint accidentalia prædicata absolvet ab illis; quamvis in statu Physico, ab illis non absolvat. Dixi quod absolvat à contradictoriis accidentalibus, quia non abstrahit à contradictoriis essentialibus. Hinc falsum est, quod Homo neq; sit animal, neque non animal. Verum autem est hominem in statu abstractionis, neq; esse omnem, neq; aliquem, nisi nomine aliquis, uti velis etiam pro significatione naturæ præcisæ sumptæ. Quanquam immeritò assumitur, Ly Omnis & Aliquis esse contradictoria, cum Ly aliquis, sine apposita negatione possit esse non contradictorium. Hinc huic termino omnis, contradictorium est in præcisa ratione termini, Non Omnis, verumq; est non omnem hominem prædicari de Petro; sed inde non sequetur aliquem hominem prædicari, quia in ista contradictione præcisè terminorum, Aliquis, habet se per modum positivi, consequenter sicut non est licitum argumentari à non esse albi ad esse nigri, ita nec à Ly Non omnis, licitum erit argumentari ad Ly Aliquis. Dixi in ista præcisè contradictione terminorum, non esse contradictoria Omnis & Aliquis, quia in propositionibus cum addito Non, contradictoria sunt Omnis, & Aliquis non.

INSTABIS 5. Si quando dico Petrus est animal, ponitur animal præcisè secundùm se, ergo sensus erit, Petrus est animal præcisè secundùm se.

RESPONDETUR. Quando dicitur animal præcisè secundùm se spectatum prædicari, non dicitur, quòd hoc ipsum debeat prædicari, sed nonnisi modus ostenditur quo debeat prædicari, nempe importando sola essentialia prædicata.

DICES 2. In hac propositione: Petrus est Homo, vel prædicatur sola natura de Petro, vel aliquid illius, si aliquid ergo singularisatur; si autem tota natura prædicatur, falsa erit prædicatio, certè enim Petrus, non est tota natura.

RESPONDETUR. Tota natura humana prædicatur de Petro, secundùm rationem communem spectata seu Metaphysicè, sed non tota Physicè, quia non secundùm omnes rationes individuales, quæ illi in, & pro statu Physico conveniunt.

DICES 3. Si non singularisatur universale in prædicando, ergo unum & idem de realiter distinctis prædicari potest, hoc est una ratio hominis abstracta.

RESPONDETUR. Unum & idem secundùm rationem communem, & Metaphysicam, de realiter distinctis prædicari potest, si enim ratio communis de distinctis realiter dici non posset, hoc ipso non esset ratio communis, licèt unum & idem Physicè de realiter distinctis dici non possit; quia si verificaretur prædicatio unius realiter, de distinctis realiter, auferretur illorum distinctio realis.

DICES 4. Prædicari de alio nihil aliud est, quàm unire prædicatum cum subjecto, atque ita uniendo prædicatum universale, subjecto particulari, unirentur plures naturæ, quod est absurdum.

RESPONDETUR. Cum per nos universale, non sint plures naturæ, uniri illud particulari, non est uniri plures naturas.

DICES 5. Universale nihil aliud est per nos, nisi natura abstracta à differentiis; illic prædicatur talis natura, ergo prædicatur universale.

RESPONDETUR. Concedend. totum, nec nego enim, specificativè acceptum universale prædicari, sed nego prædicari quâ universale reduplicativè acceptum.

INSTABIS. Si universale quâ universale non prædicatur, non esset universale prædicabile, tanquam universale, sed hoc est absurdum, quia passio universalis, non esset prædicabilitas.

RESPONDETUR. Passio, universalis est prædicabilitas, sed non est passio, prædicabilitas, quâ universale est.

DISPUTATIO IV.

De Universalibus in particulari.

Porphyrius Apostata scripsit introductionem in Philosophiam, quæ continet cognitionem Universalium in particulari, de quibus *sit*

QUÆSTIO I.

De Numero Prædicabilium.

NUmerantur ordinariè quinque Universalia, Genus, Species, Differentia, Proprium & Accidens.

DICENDUM I. *Si velis Ly prædicabile, impositum esse nonnisi ad significanda prædicata essentialia & quidditativa, duo tantum sunt prædicabilia*, hoc est genus, & species.

PROBATUR I. Quia nonnisi per genus & speciem respondetur ad interrogationem quid est? prædicata autem quidditativa ista dicuntur quibus satisfit interrogationi, quid est? & ita si quæratur quid est Petrus? & respondeatur est animal, erit responsio per prædicatum quidditativum; hoc est per genus; quod si iterum quæratur, quid est Petrus? & respondeatur homo, erit responsio per prædicatum quidditativum hoc est per speciem.

PROBATUR 2. Quia per ly Quid, intelligitur id cui advenire intelliguntur reliqua: jam autem generi advenit differentia, & speciei, advenit accidens & proprium.

PROBATUR 3. Quia non potest ostendi, cuinam conveniat, Quid, aut cui convenire possit præter Genus & Differentiam?

DICENDUM est 2. *Hoc nomen Prædicabile, non est impositum ad significanda sola prædicata Quidditativa.*

PROBATUR I. Quia in quæstione de voce, cum pluribus loquendum; communis autem sententia ly prædicabile, non ad sola quidditativa prædicata restringit.

PROBATUR 2. Ideò Genus & Species sunt universalia prædicabilia, quia ab inferioribus per actum præscindentem vel confusum abstrahi possunt, sed idem fieri potest cum Differentia, Proprio, Accidente. Ergo & hæc possunt esse universalia Prædicabilia.

PROBATUR 3. Quia nulla necessitas est restringendi nomen hoc Prædicabile, nonnisi ad prædicata quidditativa; sicut nulla est necessitas restringendi nomen Animal nonnisi ad hominem.

DICENDUM est 3. *Hoc nomen Prædicabile, impositum esse ad significanda tam Prædicata quidditativa, quàm ad Prædicata in Quale*, consequenter quinque esse Prædicabilia.

PROBARI solet I. Omne quod dicitur de alio, vel dicitur in Quid, vel in Quale; si in Quid tunc dicitur vel in Quid de pluribus differentibus specie & numero, & sic est Genus; vel de pluribus differentibus numero & sic est Species; si autem dicitur in Quale, vel dicitur in Quale essentiale, & sic est Differentia; vel in Quale convertibile, & sic est Proprium; vel in Quale non convertibile, & sic est Accidens.

PROBAT 2. Suarez. Quidquid est in multis, vel est in illis tanquam aliquid essentiale, vel tanquam aliquid accidentale; si est tanquam essentiale, habetque se per modum partis materialis, & illud erit Genus; si verò se habet tanquam pars determinans, erit Differentia; si autem tanquam totum essentiale erit Species. Porrò quod inest accidentaliter pluribus, vel est

tale

le quod necessariò ab essentia promanat, & e- :Proprium ; vel est quod ab extrinseco pro- enit, estque ipsum extrinsecum, & hoc est Ac- dens. Idem sic proponi potest : quidquid præ- catur de alio vel prædicatur in Quid, vel in uale, si prædicatur in Quid tanquam tota es- ntia, hoc erit species ; si prædicatur in Quid, nquam pars materialis, hoc erit Genus ; quod- prædicetur in Quale, vel prædicabitur in Qua- essentiale, & erit Differentia; vel in Quale ne- essariò fluens ab essentia, & erit Proprium ; vel Quale ab extrinseco, & hoc erit Accidens.

RESPONDEBIS 1. ex Aversa. etiam speciem se partem materialem ; nam ab hæcceitatibus eterminatur ; Ergo non rectè sequitur, Genus specie distingui, quia Genus habet se per mo- um partis materialis.

CONTRA est : quia hîc agitur de Determi- ativo faciente specie differre, quod non fa- unt individuationes. Hinc à posteriori, non sse prædicatum Quidditativum hæcceitates, el exinde colligitur ; si enim quæratur, quid est omo? bene ad interrogationem Quid? respon- etur, per prædicatum quidditativum, est ani- nal : ad interrogationem autem, Quis est hic omo? non respondetur per animal, sed est Pe- rus, Paulus &c. ubi ut vides, per Petrum, non espondetur ad interrogationem Quid est? sed d interrogationem Quis est?

RESPONDEBIS 2. Etiam Differentiam esse artem materialem ; est enim v.g. animatum eterminabile per rationale ; item Differentia Generica, cum Genere subalterno, est eadem ntitativè, si ergo Genus subalternum contra- etur, contrahi debebit & ipsa Differentia.

CONTRA est. Concedo quod Differentia, n quantum est ulterius perfectibilis, transeat in onditionem Generis subalterni, nec sic sumi- ur quando prædicatur ut Differentia, sed sumi- ur, quà facit differre.

RESPONDEBIS 3. cum Arriaga. Proprium & Accidens solum differre materialiter ; quia lifferunt solùm necessitate & contingentia, quę lifferentiæ non spectant ad Logicam.

CONTRA est ; non tantùm esse hic differen- iam, secundùm necessitatem & contingen- iam ; sed etiam esse differentiam ex modo præ- licandi essentialiter, quomodo prędicatur Pro- rium ; & ex modo prædicandi contingenter, cut prædicatur Accidens. Quod autem hi nodi prædicandi differant, colligit ex eo Ovie- lo, quia si essentialiter differunt necessarium & ontingens, different etiam modi prædicandi ; & si ratio partis materialis & formalis, distin- uit prædicabile Generis & Differentiæ, di- tinguere etiam poterit, ratio necessarii & con- ingentis.

PROBATUR 3. Quia ex quinque enumera- is, nullum est quod deficiat in formalitate præ- licabilis, quod enim? ex altera parte nulla osten- di poterit ratio, præter adlatas, cui competat es- se universale prædicabile.

Rationes pro Prædicabilium numero mi- nuendo.

OBJICIT 1. P. Venceslaus Darowski. Tan- tùm sunt duo prædicabilia per modum superio- ris de inferiori. Ergo tantum duo universalia. Antecedens probatur. Quidquid prædicatur per modum superioris, vel de pluribus specie prædicatur, & erit Genus ; vel de pluribus nu- mero, & erit Species.

RESPONDETUR. Neg. Anteced. Probatio ostendit, quod ea quæ prædicantur in Quid, & tanquam aliquid essentiale, sint nonnisi duo : sed non ait de Prædicabilibus in Quale.

OBJICIT 2. Differentiam, non est necesse prædicari de pluribus inferioribus ; nam suppo- sito, quòd Angeli omnes sint immultiplicabiles numero, habebunt differentiam, & tamen illa de pluribus dici non poterit. Risibile item, re- spectu hominis ut sic, est Proprium, & tamen de illo non prædicatur, ut superius ; denique Accidens ut Accidens, non poscit nisi abesse & adesse, prædicari autem, illi non magis conve- nit, quam substantiæ, quæ tamen non ponitur pro sexto prædicabili.

RESPONDETUR. Si Angeli sint immultipli- cabiles numero, differentia uniuscujusque præ- dicabitur de illo, sed non tanquam quid univer- sale. Risibile item quamvis non prædicetur tan- quam quid universale, de homine ut sic, habet tamen alia sua inferiora, de quibus prædicatur tanquam quid universale. Accidens item phy- sicè spectatum, poscit nonnisi abesse vel adesse, sed Logicè spectatum, poscit prædicari.

OBJICIT 3. Tot sunt universalia, quot uni- tates univocæ, unientes plura univocata ; hæ tantum duæ, quia & oppositæ eis pluralitates tantum sunt duæ, nempe pluralitas invehens solam numericam alietatem, vel pluralitas in- vehens etiam specificam differentiam.

RESPONDETUR. Tot sunt universalia quot unitates univocæ, non tantùm essentialiter & in Quid prædicabiles, sed etiam prædicabiles accidentaliter, vel in quale, hæ autem sunt plures.

OBJICIT 4. Potest revocari ad Genus ge- neralissimum, Genus subalternum ; Ergo & species infima, poterit revocari ad speciem sub- alternam ; sed species subalterna constituit i- dem prædicabile cum Genere, Ergo & species infima.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia tam Genus subalternum, respectu Generis ge- neralissimi, quàm Species subalterna, respectu Generis, eundem modum prædicandi habent ; nec mirum est si ad se revocentur : omnia enim hæc dicuntur in Quid, & exprimunt partem materialem : jam verò species infima, non habet eundem modum prædicandi cum Genere ; di- citur

citur enim Species, in Quid totale, non dicitur Genus; si non dicitur Genus in Quid totale, non poterit ad illud revocari Species, quæ dicitur in Quid totale.

INSTABIS. Ergo saltem cùm Genus & Differentia contineantur in Specie, non constituent ab illa diversum Prædicabile.

RESPONDETUR. Genus & Differentia continentur in Specie, non in Genere Prædicabilis, sed tanquam partes in toto, si autem non continentur Genus & Differentiæ in Specie, in ratione seu modo Prædicabilitatis, poterunt adhuc constituere diversum Prædicabile.

OBJICITUR 5. Omne Accidens, vel est Genus, vel Species; Ergo inutiliter ponuntur quinque Prædicabilia.

RESPONDETUR. Accidens esse Genus vel speciem, respectu propriorum inferiorum; & ita Accidens, est Genus ad albedinem, nigredinem; Albedo autem est species; sed si comparentur ad subjecta, v.g. ad lignum, aquam, pomum &c. quibus subjectis insunt accidentia, respectu eorum accidens, non est Genus, neque Species, sed formalissimè Accidens.

OBJICITUR 6. Potest hæc tota divisio ad bimembrem reduci, ut si dicatur Prædicabile, aliud est essentialiter, aliud accidentaliter.

RESPONDETUR. Si tradita fuisset divisio, per solas rationes generales & immediatas, ita universale dividi debuisset ut vult objectio; sed hîc agitur non solum de divisione prædicabilium immediata, sed de divisione absoluta prædicabilium; divisio est mediata nihilominus talis, ut non sint plura, præter hæc Prædicabilia.

OBJICITUR 7. Auctoritas Aristotelis.

1. AUCTORITAS est ex 1. Top. cap. 4. Ubi Aristot. numerat tantùm quatuor Prædicabilia.

RESPONDETUR. Aristotelem ibi numerare hæc prædicabilia, quæ solent adhiberi in Problematis; Hoc est Genus, Proprium, Accidens, & Differentiam, quam ibi nomine Termini intelligit, Speciem omittit, quia illa in Problemate subjecti ut plurimum locum habet.

2. AUCTORITAS est ex cap. 2. de Antepræ-dicamentis. Ubi Ens universale, dicit Prædicabile in Quid, Prædicabile autem in Quid, non est nisi Genus & Species.

RESPONDETUR. Aristoteles ibi accipit ens universale, pro eo quod ponitur in recta linea prædicamentali; hoc autem concedo, non esse nisi, Genus & Speciem, cum Differentiæ ad latera ponantur.

3. AUCTORITAS est ex cap. de Substantia, ubi tria tantum prædicata univoca, adeoq; universalia agnoscit.

RESPONDETUR. Aristot. illic agere de univocis essentialibus, quæ sunt tria Genus, Differentia, Species.

Est & alia quasi negativa Auctoritas. Quia tot sunt Prædicabilia universaliter, quot sunt ea, quæ Aristoteles opposuit idæis Platonicis: autem opposuit nonnisi Genus & Speciem.

RESPONDETUR. Negando quod ea solm sunt universalia, quæ opposuit idæis Platoniis Aristot. nec erat necesse ut opponeret plu; quia frustra fit per plura, quod potest fieri pr pauciora.

Rationes pro pluralitate Prædicabilium.

OBJICITUR 1. Prædicamenta sunt decem, Ergo & Prædicabilia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia aliunde sumitur numerus Prædicabilium, aliu- de Prædicamentorum; numerus enim Prædicamentorum, sumitur ex modo essendi; numerus autem Prædicabilium, sumitur ex modo inessendi. Porrò modus inessendi est, qui explicatur per ipsam copulam, in Propositione. Modus autem essendi, explicatur per ipsum Prædicatum v. g. in hac Propositione: Homo est quantus, significatur per prædicatum, quod est quantitas, significaturque per hoc Prædicatum modus essendi, qui est quantitas, adeoque significatur Prædicamentum. Si autem quæratur, Quomodo homo sit Quantus? respondebitur, Homo est accidentaliter Quantus; significabiturque modus, quo illi inest quantitas, nempe quod illi accidat. Quodsi non ex eodem principio, sumitur numerus Prædicamentorum, & Prædicabilium, quantumvis erunt Prædicamenta decem, non erit necesse Prædicabilia esse decem; supponitur enim, Modos essendi rerum, esse decem; aut enim est substantia aut Quantitas &c. Modi autem sunt quinque inessendi; quia quod inest, vel inest per modum partis materialis, & erit Genus; vel inest per modum formalis determinativi & erit Differentia, &c.

INSTABIS. Non esse rationem, cur numerus Prædicamentorum sumatur ex modis essendi. Prædicabilium autem ex modis inessendi.

RESPONDETUR. Hanc esse rationem, quia Prædicabilia non attendunt ad rem quæ prædicatur, sed solùm ad modum prædicandi, qui est quinarius, tamque verè ut Species prædicatur albedo de hac albedine, quam verè prædicatur homo de Petro, licèt illa sit Accidens, hic substantia. Jam verò Prædicamentum ad ipsas res attendit; unde vocatur series rerum certo ordine dispositarum.

OBJICITUR 2. Videtur hic numerus merè esse factus ex placito Philosophorum, cur ergo augeri non poterit?

RESPONDETUR. Hanc rationem probare, quòd etiam diminui possit. Quod autem non ad placitum sit hic numerus, exinde deducitur; quia non ad placitum est, quod omne quod prædicatur, prædicetur in Quid, aut in Quale, si in Quid &c. reassumatur ratio supra dicta.

OBJI-

Objicitur 3. Multa posse ostendi, quæ [præ]dicantur universaliter, & tamen non revo[ca]ntur ad quinque prædicta.

Respondetur. Omnia revocari posse: [Ho]s enim revocari potest ad Genus, quando di[ci]tur essentialiter incompletè, licet deficiat à [ra]tione generis in univocatione. Unum revo[ca]ri potest ad Proprium. Subsistentia, Perso[na], Unio, si sunt modi, possunt revocari ad Præ[di]cabile Accidentis; nam etiam aliquid substan[tia]le, potest prædicationem habere Accidentis: [ut] cum dico: Animal est homo; prædicatio est [A]ccidentis, licèt homo sit substantia, non Acci[de]ns. Istæ propositiones: Christus est homo, Christus est Deus, prior revocabitur ad præ[di]cationem speciei, de individuo; posterior re[vo]cari solet ad prædicationem Accidentis; na[tu]ræ enim humanæ, non est essentiale terminari [à] persona divina, quanquam alii ponunt pro di[cti]s propositionibus, sextum Prædicabile, quod [vo]cant Assumptivum. Definitio autem dum [pr]ædicatur in quantum dicit Genus, revocabi[tu]r ad Prædicabile Generis; in quantùm autem [di]cit Differentiam, revocabitur ad Prædicabile [D]ifferentiæ, ut vult Arriaga; quanquam posset [di]ci, quod prædicabile Definitionis revocetur [ad] Speciem, à qua vix distinguitur ratione.

QUÆSTIO II.

De Genere.

[I]Nquiremus imprimis de definitione Generis, postea ad alia delabemur.

DIFFICULTAS I.

An & quomodo Genus definiatur?

[L]Y Genus tripliciter sumitur. I. Pro colle[ct]ione plurium ab eadem origine profici[sc]entium, ut Genus v. g. Græcorum. II. Acci[pi]tur Genus, pro Capite, à quo est hæc collectio; [ut] cum dicimus, Casimirus Rex est Jagello ge[ne]re. III. Translatè, pro universali, quod sit ve[lu]ti origo & principium specierum. Unde & [Po]rphyrius dicit, Genus est id in quo species co[ll]ationem habent. De tali sumpto genere.

Dicendum est 1. *Quod definiri possit.*

Probatur 1. Quia nihil vetat.

Probatur 2. Quia de facto definitur, à [fa]cto autem ad potentiam, tenet illatio.

Probatur 3. Quia sic sumpti Generis, da[tu]r Genus & Differentia, Ergo & definibilitas.

Objicitur 1. Si Genus posset definiri, de[fi]niretur per Genus; per Genus non potest de[fi]niri, quia jam daretur generis genus, dareturq; [pr]ocessus in infinitum in generibus.

Respondetur. Istius generis quod hîc definitur, dari genus, nempe universale; cujus ipsius generis quod est universale, non datur jam Genus, in illo ordine superius; si autem agatur de Generibus in alio Ordine, etiam in his non dabitur processus in infinitum, sed devenietur ad Ens latissimè.

Instabis. Si Genus definiretur per Universale tanquam per quid superius, posset dici de illo Universali, quod contineatur sub prima specie Prædicabilium; possetq; de illo dici, Universale est Genus, consequenter & contineretur sub Genere, & contineret Genus.

Respondetur. Concedendo, hanc Prædicationem esse bonam, si dicatur, Universale est Genus; bonam etiam hanc Prædicationem, Genus est Universale. Sed in priori, prædicatur de Universali ratio Generis accidentaliter; accidit enim Universali esse Genus, cùm possit esse Species: in posteriori autem, est prædicatio quidditativa; de essentia enim Generis est, ut sit Universale. Deinde diverso respectu ab Universali continetur Genus, tunc cum Genus, induit rationem speciei, diverso respectu Universale continetur à Genere, in quantum verum est dicere. Universale est Genus.

Objicitur 2. Si Genus posset definiri, esset Species; haberet enim Genus & Differentiam; sed Genus non est species.

Respondetur. Diverso respectu Genus potest esse Genus, respectu suorum inferiorum, si de illis modo sibi debito dicatur; diverso autem respectu erit Species; in quantum habet Genus & Differentiam.

Objicitur 3. Si posset definiri Genus, vel definiretur ut Genus, vel ut Species; si definitur ut Species, hoc ipso non definitur ut Genus; si autem definitur ut Genus, hoc ipso definiri non potest, non posset enim habere Genus & Differentiam, cum hæc ipsa Speciem constituant.

Respondetur. Si quæratur de ratione quæ definitur, illa erit Genus. Si quæratur de ratione sub qua definitur, erit ratio Speciei.

Dicendum est 2. *Rectè ita definiri Genus: Est id quod de pluribus specie vel numero differentibus in eo quod quid prædicatur.* Per particulam Id, intellige ly universale, estq; hoc pro Genere. Reliqua sunt loco differentiæ.

Probatur 1. Bonitas definitionis, auctoritate Aristotelis 1. Top. cap. 4. & 5. Metaph. cap. 28. textu 33.

Probatur 2. Quia hæc definitio convenit omni, soli, & semper.

Probatur 3. Quia possibilis est talis Prædicabilitas; ex altera parte necessario illa erit genus, quia Specie non est quid superius nisi Genus, quod ipsum si quidditativè dicatur de individuo, idque incompletè, non erit nisi Genus; Species enim completè dicitur.

Obji-

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtot. qui 5. Metaph. tex. 26. docet, Genus eſſe partem Speciei 3. item Metaph. tex. 15. docet Genus, eſſe quaſi Materiam. 7. item Metaph. tex. 37. docet. Univerſalia, eſſe quaſi formam; jam verò, neq; pars, neq; forma, poſſunt dicere totum eſſe ſubjecti.

Respondetur. Materiam & formam Metaphyſicam importare totum eſſe, licet illud non importet pars & forma Phyſica.

Objicitur 2. Si Genus in quod quid prædicaretur de ſuis inferioribus, prædicaretur in recto; prædicari in recto non poteſt, nam pars, non poteſt prædicari in recto de toto: hinc non poteſt dici, homo eſt manus, homo eſt digitus; ſed genus eſt pars ſuorum inferiorum: Ergo de illis in recto dici non poteſt.

Respondetur. Verum id eſſe de partibus, quæ deſumuntur à toto Phyſico, non verò de partibus, quæ deſumuntur à toto Metaphyſico, quod ipſum explicatur. Eſſentiæ rerum, ex Ariſtotele ſunt ſicut numeri, quibus nihil addi, nihil demi poteſt; conſequenter conſiſtunt in indiviſibili. Hæ tamen eſſentiæ in indiviſibili conſiſtentes, prout conſiderantur à parte rei, non excludunt partes realiter ſeparabiles Phyſicas, hoc eſt materiam & formam; quæ ita rem componunt, ut nihil ſit in re conſtitutivum illius, quod non ſit materia & forma. Quod verò attinet ad partes Metaphyſicas, hæ etiam nullam realitatem important, condiſtinctam à materia & forma; ſed penitiſſimè illis & realiter identificantur. Porrò hæc identificatio partium Metaphyſicarum cum partibus Phyſicis materia & forma, non eſt talis, quaſi animalitas identificetur materiæ, rationalitas formæ, aliàs ſicut illæ partes ſunt ſeparabiles realiter, ita & animal, à rationali eſſet ſeparabile realiter, quod tamen eſt abſurdum. Et certè de eſſentia animalis eſt, Vivens ſenſitivum; cùm tamen de eſſentia materiæ non ſit Vivens ſenſitivum: rationale item præſupponit Senſitivum, quod Senſitivum non eſt præciſè ipſa Anima; hinc & Rationale non identificabitur ſoli Animæ; quod ſi animal non identificatur ſoli Materiæ, & Rationale ſoli animæ, & tamen identificantur cum re Phyſicè ſpectata, ideò partes Metaphyſicę ipſi toti identificari debent: quod ſi identificatur unaquæque ex ipſis partibus toti, tunc quoties dico de toto animal, dico id quod eſt identificatum toti illi, conſequenter dico id quod exprimit etiam Differentiam, ſaltem conſequenter. Quomodo autem genus importet differentiam conſequenter & implicitè, quamvis à Differentia per nos præſcindat, id ita explanari poteſt. Animal dictum de Homine eſt tale prædicatum, quod deſumitur à tota rei entitate Phyſica, & non uni tantum parti, ſed toti Phyſico eſt identificata; quod ſi deſumetur à tota entitate Phyſica, totam illam entitatem Phyſicam importabit, & quia huic entitati eſt identificata realiter rationalitas, ex conſequenti dicet & ipſam rationalitatem, unde licet genus ipſum, nec confuſe includat differentiam, ſed perfectè ab ea objective præſcindat, quia tamen ipſum ſubjectum Phyſice ſpectatum, à ſua non præſcindit differentia, ſed eam importat, ideò Animal, dicendo illud Phyſicum à quo deſumitur, dicet ex conſequenti omnia illi identificata, conſequenter & Differentiam, & licet quando prædicatur Animal de Homine, prædicetur ut aliquid quod eſt in Homine, non inde ſequetur, quod non poſſit prædicari de Toto, eſt enim pars, ſed deſumibilis à tota Entitate Phyſica.

Instabis. Sequeretur, quod etiam Riſibile importaret totam eſſentiam, quia importat Hominem, qui in quantum eſt ſubjectum propoſitionis, dicit totam eſſentiam.

Respondetur, à riſibili quoad rem importari totam eſſentiam, ſed non quoad modum prædicandi & concipiendi; non enim prædicamus Riſibile in Quid, & concipimus illud per modum accidentis, quamvis in re Riſibile ſit ipſa eſſentia hominis.

Objicitur 3. Quando prædicatur Animal de Homine, prædicatur Animal quod eſt ipſe Homo, Animal autem quod eſt ipſe Homo, non eſt Genus.

Respondetur. Animal quod eſt ipſe Homo, ſub ratione hominis, non eſt Genus, licet ſit Genus acceptum Animal ſecundùm quod eſt quid commune ſpecie & numero differentibus.

Noto ad reliquas Objectiones ſolvendas 1. quod etiam rationalitas dicta de homine, importet totum eſſe hominis; deſumitur enim à tota eſſentia, non prædicatur tamen in Quid, quia non importat totam eſſentiam per modum per ſe ſtantis, ſed facit id per modum advenientis. 2. Quando genus v.g. Corpus, prædicatur de animato & inanimato, quæ ſunt genera, non ſequitur, genus prædicari etiam de differentiis bus genere; non prædicatur enim de illis ut genera ſunt, ſed ut ſpecies ſunt ſubalternæ. 3. Quando prædicatur genus v.g. Animal de Rationali, non prædicatur de Differentia, niſi materialiter & in concreto, ſic autem ſumptum ſupponit pro Homine, conſequenter tunc Genus prædicatur de Specie non de Differentia, nam de Differentia formaliter ſumpta, non prædicatur, nam non poſſum dicere, Rationalis eſt Animal.

Colliges. An genus prædicetur ut totum poteſtativum, an ut pars; Certè enim cum nomine totius poteſtativi, veniat quiddam commune ſuis inferioribus, ad quæ quia ſe extendit, dicitur habere poteſtatem ſupra illa; ex altera parte cùm verum ſit, quod genus ſit quid commune inferioribus, cùm item verum ſit per Genus totam eſſentiam rei importari verum

rerum erit Genus prædicari ut totum potestativum. Non nego tamen, quod etiam genus ut pars prædicetur, v. g. de rationali quod est compars illius, nec repugnabit ut aliquid diverso respectu sit pars, & diverso respectu sit totum; quia Petrus in se spectatus, est totum quoddam, spectatus autem in ordine ad exercitum, est pars illius.

DIFFICULTAS II.

De Nexu Generis cum Speciebus & individuis.

Duo hic attingentur, an genus requirat plures Species? deinde perstringentur aliqua de Individuis.

Quod attinet ad nexum Generis cum Speciebus.

Genus dupliciter spectari potest: vel primo intentionaliter, hoc est, pro ipsa Natura cui competit esse Genus, vel secundo intentionaliter, hoc est, Genus quà Genus est, accipiendo scilicet Naturam, in quantum subest nostris conceptibus, acquiritque vi conceptuum nostrorum, rationem Universalis, rationem Prædicabilis &c.

Dicendum est 1. *Genus prout genus est, seu prout est universale de pluribus dicibile, requirit plures species.* Ita Oviedo & alii.

Probatur 1. Auctoritate Aristotel. 6. Top. loco 29. *Omne*, inquit, *genus iis, quæ è diverso dividuntur differentiis, dividitur; ut animal gressibile, volatile*, &c. & 4. Top. cap. 3. Quoniam inquit omnis generis plures species & 10. Met. tex. 14.

Probatur 2. Ratione, fundata in auctoritate Porphyrii. Genus est, quod debet prædicari de pluribus specie differentibus, sed si impossibiles essent plures species, genus non posset prædicari de pluribus specie differentibus, ergo nec posset esse genus.

Probat 3. Oviedo. Illud genus, & esset genus, & non esset data impossibilitate specierum; esset, ut asseris, & non esset, quia non esset prædicabile in Quid incompletè, per modum partis materialis, quod est de essentia generis, ut genus est. Quod verò non esset jam ita prædicabile, probatur. Quod se non haberet per modum partis contrahibilis, & magis latè patentis, non posset habere se per modum partis materialis; contrahibile enim & materiale in idem recidunt, sed genus in illo casu, non haberet se per modum contrahibilis & magis latè patentis, non enim essent plures species, ad quas contrahi posset; ergo jam tunc non esset prædicabile in Quid incompletè per modum partis materialis. Confirmat idem, in illo casu sensitivum & rationale, ita se haberet, sicut nunc habet se intellectivum & rationale, quorum neutrum est magis latè patens, nec se habet per modum partis materialis ad aliud.

Respondebis. Sicut potest dari materia, quæ sit determinata ad unam formam, & tamen verè sit materia, cur non etiam verè genus poterit esse genus, adeoq; pars materialis, quantumvis erit ad unam tantùm speciem determinatum, cæteris speciebus impossibilibus?

Contra ex Oviedo. Genus vocatur Materia, similitudine ducta non à quacunq; possibili materia, sed à materia, quæ modo est, adeoque à materia per plures formas contrahibili. Disparitas etiam est, quia ex antecedenti, nullum sequitur absurdum, absurdum autem esset, esse genus, & non habere possibiles species plures; quod ipsum probo; quia & esset Genus, & non esset, esset, ut dicis; non esset, quia de pluribus specie distinctis prædicabile non esset. Addo si quis novam aliquam definitionem Generis ut Genus est sibi comminisceretur, fortassis tale Genus posset dari, etiam unica tantùm specie possibili.

Objicitur 1. Etiamsi una tantùm esset species possibilis, adhuc in illius speciei individuis, homo haberet eadem essentialia prædicata; sed nunc unum ex essentialibus prædicatis hominis est animal, quod est genus, ergo & tunc esset genus.

Respondetur. Eadem quidem in homine futura prædicata essentialia, sed non eodem modo se habentia; jam enim universalitate privarentur, ob impossibilitatem specierum, secundùm dicta supra.

Objicitur 2. Nunc quando ab unius speciei individuis abstrahitur animal, prædicari potest ut genus, ergo etiam & in casu quo nonnisi possibilis esset una species, posset prædicari ut genus.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nunc abstractum Animal ab unius speciei individuis, est æquivalenter abstractum à pluribus speciebus, posset enim exiri in actum, quo à pluribus speciebus abstrahi posset, & de pluribus dici; in casu autem, quo reliquæ species essent impossibiles, non posset exiri in actum à pluribus speciebus, rationem genericam abstrahentem.

Objicitur 3. In casu, quo essent impossibiles plures species animalis extra hominem, alia esset hæc prædicatio. Petrus est homo, & alia esset hæc prædicatio: Petrus est animal; hæc autem alietas, non aliunde esset, nisi quia tunc Animal per modum partis diceretur, & Homo per modum totius; consequenter hæc alietas inde esset, quia illud Animal diceretur per modum generis, Homo verò per modum speciei.

Respondetur communiter. Non fore distinctas has prædicationes, quia sicut ubicunque esset homo, illic esset animal, ita ubicunque esset animal, illic esset homo, & neutrum, haberet se per modum partis materialis, & magis latè paten-

patentis; imò tunc animal, non significaret vivens sensitivum solum, sed significaret vivens sensitivum rationale, idque propter non reperibilitatem viventis sensitivi sine rationali; ad eum modum, quo, idem significat homo, & animal rationale, propter irreperibilitatem animalis rationalis, sine ratione hominis.

INSTABIS. Adhuc tunc animal dictum de Petro non diceret rationale, ergo adhuc tunc per modum partis prædicaretur, & certè etiam tunc homo haberet principium & sentiendi & discurrendi, quod tamen discurrendi principium, non exprimeret animal.

RESPONDETUR. Ita acceptum Animal sicut nunc accipitur à nobis & concipitur, non inferre rationale, sed animal quale tunc esset, inferret rationale, quantumvis vi vocis illud non exprimeret; unde dico has prædicationes; Petrus est animal, & Petrus est homo, fore casu distinctas merè vocaliter. Concedo item, tantùm unam partem expressè dicendam tunc à ly animal, sed nego, tunc prædicandum illud ut genus, ex rationibus allatis, sed esset tantùm prædicatio æqualis de æquali, adeoque non universalis; præcipuè cùm tunc Animal, rationem partis materialis non importaret. Et sicut nunc cum dicimus; Homo est intellectivum, Homo est volitivum, sunt propositiones distinctæ, etiamsi volitivum nunquam sit reperibile sine intellectivo, ita & Propositiones, Petrus est Animal, Petrus est Homo, erunt propositiones distinctæ, quantumvis jam Animal sine Rationali, non esset reperibile.

OBJICITUR 4. Natura Gabrielis, est non plurificabilis in plura individua, & tamen est universalis; ergo ad universalitatem plures species possibiles non sunt requisitæ. Antecedens probatur. Adhuc natura Gabrielis potest præscindi à singularitate, jam verò ita præcisa, non esset singularis, quid enim absque singularitate singulare est? Ergo universalis. Respondent alii, non posse naturam Gabrielis abstrahi ab ejus singularitate, supposito, quòd Natura Gabrielis sit seipsa individua. Sed

RESPONDERI potest. Concesso quod abstrahi possit natura Gabrielis ab ejus singularitate, concesso, quod non erit tunc in statu præcisionis natura Gabrielis singularis, sed nego naturam tunc fore universalem; cùm enim per meam præcisionem, id quod est impossibile ut sit in pluribus, non acquirat aptitudinem essendi in multis, nec eam natura Gabrielis præcisa acquiret. Cæterum si natura Gabrielis prædicetur de sua singularitate, non erit prædicatio superioris de inferiori, sed æqualis de æquali.

INSTABIS. Adhuc Gabriel constaret tunc genere & differentia, esset enim species. Ergo esset prædicabilis de pluribus, natura illius.

RESPONDETUR. Negando Conseq. Quia vi compositionis ex genere & Differentia, solum habebit Natura Gabrielis ut sit species subjicibilis, non verò habebit ut sit species prædicabilis, quia ad hoc caret requisito, nempe ut latiùs individuo pateat. Addo tamen signanter, naturam Angelicam pro genere sumptam, fore verè genus, quantumvis Gabrielis & Raphaelis natura non sint plurificabiles in individuis; sicut & animal esset genus, etiamsi non esset possibilis nisi unus homo, unus leo, unus asinus &c. Ratio est, quia nullum est fundamentum idnegandi; & quia verè tunc Animal, haberet se per modum partis materialis determinabilis, per specificas differentias.

DICENDUM 2. *Genus prout natura est, bene potest in unica Specie conservari.*

PROBATUR 1. Auctoritate S. Thomæ, qui ex mente Aristotel. 1. parte, q. 77. art. 1. ad 1. hoc statuit discrimen inter totum integrale, & totum essentiale, quia totum integrale, in unaquaque parte solitariè sumpta non salvatur, salvatur autem totum essentiale.

PROBATUR 2. Impossibilibus reliquis speciebus nisi v. g. humana, quæro ille homo vel esset homo vel non esset? esset homo, supponimus enim esse possibilem hominem, & non esset homo, ut probo; quia ille homo vel esset animal, vel non esset; si non esset animal, ergo neque esset homo, cùm homo sit animal rationale; si esset animal, ergo natura animalis, in una specie conservaretur.

PROBATUR 3. Quia si ipse tantum homo possibilis esset, nullum deesset in homine prædicatum spectans ad definitionem animalis, verè enim diceretur, Homo est substantia corporea, vivens, sensitiva. Ergo in uno individuo Genus prout est natura conservaretur.

RESPONDEBIS. Sublatâ proprietate naturæ genericæ tollitur & ipsa natura generica, sed in tali casu tolleretur potentia ad contrahi per plures species, quæ est proprietas naturæ; Ergo tolleretur & natura generica.

CONTRA est. Potentia ad contrahi per plures species, est prædicatum conveniens naturæ genericæ, non quà natura, sed quà generica est; ergo impossibilibus omnibus speciebus extra unam, adhuc tunc natura generica quà natura est, conservari posset.

ADDO 1. Perfectiones Animalis quasdam esse formales, quasdam materiales: formales perfectiones censentur esse rationes specificæ gradui generico superadditæ: perfectiones autem materiales, sunt ipsæ individuationes, & hæcceitates, quarum officium non est gradum genericum formare, sed solùm ab aliis intra eandem speciem dividere. Supposito ergo quod aliæ sint perfectiones & complementa formalia, alia complementa materialia; Dico genus secundùm quod est complebile per complementa

enta formalia, ad hoc ut censeatur habere a-
u omnia sua complementa formalia, dico in-
nam requirere, ut habeat plures perfectiones
pecificas; & hoc puto voluit S. Thomas in pri-
num Distinctione 19. quæst. 4. & 1. Par. q. 77.
rt. 1. Ratio additi est; quia Differentiæ speci-
cæ sunt complementa formalia; sed in una
pecie, cùm non sint omnes differentiæ specifi-
æ, neque erunt omnia complementa formalia.
um quia in uno Physico, materia Physica non
abet omnia complementa, quæ habere potest,
uia non habet omnes formas; ergo & in uno
omposito Metaphysico, materia Metaphysica,
oc est genus, non habet omnia complementa,
uæ habere potest formalia. Tum quia Genus,
unc est Genus, quando est quid totum ad quod
rat potentia, sed erat potentia, non ad unam
peciem, ergo in una specie non habet omnia
omplementa formalia.

Addo 2. Si Deus non potest ponere omnia
ossibilia etiam in certo genere, non poterit et-
am ponere genus habens omnia sua comple-
menta formalia; quia aliàs deberet ponere o-
nnes possibiles species.

Addo 3. Cur Species in uno individuo con-
ervari possit, quoad omnia sua complementa
ormalia, non possit autem genus: quia Species
st potentia nonnisi ad unum tantùm comple-
mentum formale, ergo illo habito erit comple-
a, potest autem illud habere in uno individuo;
enus autem est potentia ad plura complemen-
a, & quia plura complementa non sunt in una
pecie, ideò nec in illa, actu completum quoad
mnia, manet genus. Cæterùm etiam species,
ecundùm quod est universale, si in uno tantum
contineretur individuo, cæteris impossibilibus
ndividuis, contineri non posset per modum spe-
iei; non enim in illo haberet se per modum
nagis latè patentis.

De Nexu cum Individuis.

Noto 1. ex Oviedo. Aliud esse completum
ndividuum, aliud incompletum; Completum
ndividuum est, quod continet in se rationem
pecificam, & rationes omnes superiores, quæ
possunt contrahere rationem genericam: Ita
Petrus est individuum completum; habet enim
ationem specificam hominis, & habet ratio-
nem viventis, sentientis, &c. Individuum au-
em incompletum est, quod non continet to-
am essentiam speciei, sed rationem genericam
ub eodem nomine contrahit, ad rationem sin-
gularis, v. g. hoc Animal, hæc Substantia, hoc
Ens; ubi ut vides ratio communis, sola additio-
ne termini singularis contrahitur.

Noto 2. Ex Pontio hîc Disp. 6. q. 6. non
posse dari à parte rei, seu in statu existentiæ, in-
dividuum incompletum: v. g. non posse dari
hoc Animal, quod neque sit homo, neque Leo,
neque Sus, &c. Ratio est; quia non possunt
dari à parte rei universalia existentia extra sin-
gularia, ergo neque ista incompleta individua.
Deinde illud individuum genericum, hoc v. g.
animal, vel esset à parte rei ejusdem rationis
cum rationali, vel diversæ rationis; si est ejus-
dem rationis, ergo præter rationem animalis &
hæcceitatis, dicit rationalitatem; se sola enim
animalitas, & se sola hæcceitas, non est rationa-
litas; si autem est diversæ rationis à rationali;
ergo habebit aliquod prædicatum essentiale,
quod non reperiretur in rationali, consequen-
ter habebit aliquam differentiam, præter ani-
malitatem.

Respondetur 1. Illud Animal, fore di-
stinctum à rationali, non per aliquid positivum,
sed per aliquid negativum, hoc est per negatio-
nem rationalitatis, quæ rationalitas est in homi-
ne: ad eum modum, quo paries non albus, à pa-
riete albo, distinguitur per solam negationem.
Sed

Contra est, ex eodem Pontio. Quia omne
negativum, debet fundari in aliquo positivo,
hoc autem negativum quod est non esse ejus-
dem rationis cum rationali, in quo oro fundabi-
tur? non in hæcceitate secundùm se spectata,
quia hæc nonnisi determinationem ad esse indi-
vidui importat; non item in animalitate secun-
dùm se spectata; quia aliàs ubicunque esset ani-
mal, illic esset ista negatio; quod enim rei secun-
dùm se spectatæ convenit, ubique illi convenit.

Respondetur 2. Animal quod est in ho-
mine, fundare identitatem realem cum ratio-
nali, & negationem talis identitatis cum bruta-
litate; quantumvis Animal quod est in bruto,
non fundet istam negationem; Ergo etiam Ani-
mal, quod erit in individuo generico incomple-
to, poterit fundare negationem rationalitatis,
quantumvis eam non fundet in homine, aut alio
individuo.

Contra est. Quia quando Animal, quod
est in homine, fundat negationem identitatis
cum brutalitate, fundat illam, propter identita-
tem realem cum alio, à se & quidem positivo,
quod istam negationem necessariò exigit; istud
autem positivum, est Rationalitas, quæ dicit ne-
cessariò negationem brutalitatis: jam verò tu
non potes ostendere, quòd animal inclusum in
individuo incompleto, fundet istam negatio-
nem rationalitatis.

Noto 3. Ex Arriaga, & novissimè ex Ma-
strio Disp. 8. Log. q. 1. art. 3. Posse dari per in-
tellectum, individua, incompleta, & quidem
immediata. Præmissum duas partes continet.
Primam. Quòd possint dari individua, incom-
pleta per intellectum. Secunda Pars. Quod
possint esse immediata hæc individua. Prima
pars probatur. Quia de facto dantur tales præ-
dicationes, hoc animal est animal; hæc Substan-
tia est Substantia; hoc Ens est Ens. Ergo dan-

tur individua incompleta; Pro secunda parte præmissi ratio est. Quia non denegandum est intellectui, quod possit dividere in communi Animal, in hoc, & hoc animal immediatè, cum experiamur nos talem divisionem facere. Tum quia natura generica, est singularis in individuis, sicut & natura specifica, Ergo si natura specifica, potest immediatè dici de suis individuis, etiam ratio generica, poterit immediatè dici, de hac v. g. animalitate. Consequentia probatur: Ideò dicitur immediatè natura specifica, de individuo specifico, quia nihil mediat inter naturam specificam, & individuum specificum, sed etiam nihil mediat inter animal, & hoc animal, in ratione Animalis, quid enim illud? Ergo. Tum quia, quando quærimus quid est hoc? ly Hoc non supponit pro individuo speciei infimæ, aliàs frustra quæreretur, cum sciretur jam ejus species infima. Ergo ly Quid est hoc? tantùm supponit pro individuo incompleto. Item cum à longè video animal esse quod movetur, & nescio an illud sit rugibile, an rationale, verè tunc concipio individuum incompletum.

Dices 1. ex Suarez Disp. 6. n. 15. Ratio generica præcisè sumpta, est indifferens, & quasi in potentia essentiali, ut per differentiam specificam determinetur. Ergo donec intelligatur determinata per individuationem specificam seu completam, non potest intelligi determinata per individuationem incompletam.

Respondetur. Esse quidem rationem genericam in potentia essentiali, ad determinari à parte rei, nonnisi per solam differentiam specificam, falsum tamen est quòd objectivè, nonnisi per solam differentiam specificam, determinari possit.

Instabis ex eodem. Non potest differentia specifica etiam per intellectum dividi in plures differentias specificas; Ergo neque possumus partiri unam realiter differentiam individualem specificam, in plures individuales, quarum singulæ, singulis gradibus superioribus respondeant.

Respondet Mastrius n. 35. quia non quilibet gradus superior præcisus ab alio, est capax effectûs formalis differentiæ specificæ; quod si gradus superior non est capax differentiæ specificæ, non poterit de gradu superiore dici. v. g. Corpus, non est capax effectûs formalis differentiæ, quæ est rationalitas, unde non possum prædicare rationalitatem de corpore v. g. dicendo corpus rationale, quod si non poterit hoc dici, consequenter nec poterit una differentia specifica dividi in plures, singulis rationibus genericis convenientes: jam verò unus gradus præcisus ab alio, est capax individuationis; unde dicitur, hoc Animal, hoc Corpus, hæc Substantia.

Instabis ex eodem. Non potest contrahi corpus etiam per intellectum per differentiam hominis, nisi mediante animali; ergo nec potest contrahi animal per differentiam incompletam, nisi mediante v. g. rationali.

Respondetur. Adferendo eandem quam supra ex Mastrio disparitatem.

Dices 2. Gradus superiores, ita prædicantur de inferioribus, sicut sunt dispositi in linea prædicamentali; sed in ea linea, inter individua mediant species; Ergo gradus de individuis nonnisi mediante specie dicentur.

Respondetur. Nonnisi respectu individuorum completorum, mediare speciem in linea prædicamentali, inde etiam de illis nonnisi mediante specie prædicabitur. Et licèt verum sit, commune, & individuum incompletum, esse duo extrema, ab uno tamen extremo quod est commune, ad aliud extremum quod est individuum incompletum, transiri potest sine ullo medio; cùm nihil inter illa ut probavi medium, & sicut quia inter contradictoria extrema non datur medium, transiturque ab uno ad aliud sine medio, ita & hic.

Dices 3. Hæc individua incompleta non sunt à specificis distincta; nam cùm dico, Hoc animal, idem est ac si dicam. Petrus est animal, quia ly Hoc designat aliquod singulare existens. Ergo de illis incompletis, individuis, nequit genus prædicari.

Respondetur. Individua incompleta, non esse quidem re distincta à completis, esse tamen objectivè, ut dixi distincta; unde, & cum dico, hoc animal, ly hoc animal, referendo ad statum realem, idem erit dicere, ac, Petrus est animal, sed non erit idem, per ordinem ad nostras intentiones & statum objectivum.

DIFFICULTAS III.

De quibus genus prædicetur ut Genus.

Dicendum est 1. *Genus de incompletis individuis prædicari ut speciem.*

Probatur Conclus. Quod prædicatur de individuis incompletis per modum totius, illud prædicatur per modum speciei, ut constabit ex dicendis de specie, sed ly Animal, dictum de hoc animali, prædicatur per modum totius, ergo prædicatur per modum speciei. Minor probatur; ista prædicatio, Petrus est homo; est prædicatio per modum totius; Ergo & hæc prædicatio, hoc Animal est animal. Tum quia ad prædicationem completam, sufficit explicare totam essentiam, relictâ individuatione) ad individuationes enim & singularitates non attendunt scientiæ, sed ad solas essentias) sed in prædicatione de individuo incompleto, explicatur tota essentia, relictâ individuatione; Ergo.

Respondet 1. Comptonus. Prædicari in Quid incompletè, esse proprietatem generis talem,

...m, quòd scilicet nil ita prædicetur, sed non esse proprietatem talem, quæ inferat genus nonnisi ita prædicari. Sed per illum quotiescunque Animal de specie differentibus dicitur, toties prædicatur ut genus.

CONTRA est. Hoc ipsum probandum esset, quòd scilicet sufficiat ad hoc ut dicatur prædicari genus, quà genus, si prædicetur de specie differentibus, præcipuè quia non ex subjectis, de quibus fit prædicatio, spectanda sit diversitas universalium; aliàs differentia generica, & differentia specifica, constituerent duo diversa Prædicabilia, cùm diversa subjecta, de quibus prædicantur, habeant; sed diversitas hæc spectanda est ex modo prædicandi, Animal autem de hoc animali, prædicatur per modum totius, adeoq; per modum speciei.

RESPONDETUR 2. Hoc animal confusè involvere speciem.

CONTRA est. Quia licèt speciem involvat parte rei hoc animal, falsum tamen est, quòd involvat in statu objectivo.

OBJICITUR 1. Quando video à longè duo individua hominum, & duo Leonum, sed non adverto ea esse individua hominum, & individua leonum, possum abstrahere ab illis omnibus rationem communem animalis, quæ ratio erit generica; quia conveniet specie differentibus, possumque illam de his animalibus prædicare; Ergo de hoc animali, & de hoc animali, potest prædicari Animal tanquam genus.

RESPONDETUR. Illam rationem abstractam, non fore genericam; quia non abstrahitur à specie differentibus cognitis ut talibus, quantumvis illa in statu existentiæ, sint specie distincta.

OBJICITUR 2. Si Ens prædicaretur per modum speciei, de hoc ente; item substantia de hac substantia, prædicaretur species absque genere, quod est absurdum. Sequela probatur. Quia Ens illud esset species, per modum enim speciei prædicaretur, & tamen non haberet genus, quia Ens, genus se superius non habet.

RESPONDET Oviedo. Speciem subjicibilem esse absque genere, absurdum est, sed non est absurdum, esse absque genere speciem prædicabilem; hic verò Ens esset species prædicabilis. Dat rationem responsionis Arriaga, quia species subjicibilis, definitur per ordinem ad genus; dicitur enim est id, quod subest generi. Species autem prædicabilis, non definitur per genus, solumque requirit, ut prædicetur in Quid completè, de solo numero differentibus; quod potest stare, etiamsi proprium genus, illa species non habeat.

OBJICITUR 3. Quando dico hoc animal est animal, nulla facta mutatione, idem potest dici de Sue, Leone &c. adeoque de specie distinctis; ergo apparet rationem illic genericam prædicari.

RESPONDETUR. Idem quidem Animal, sed non eodem modo dicendum de Sue, Leone &c. quia de illis per modum partis materialis dicetur, quod si alio modo dicetur, jam apparet aliam rationem universalis induisse illud, cum ex modo dicendi, ratio universalium diversa desumatur.

OBJICITUR 4. Si de illis individuis incompletis, non prædicatur Genus ut Genus; quorsum hæc individua dicuntur generica? cùm potiùs, illa dici individua specifica.

RESPONDETUR. Hæc individua si spectentur ratione modi quo prædicatur de illis genus, potius appellari debere specifica; sed appellantur generica, ratione modi contrahendi genus, quod scilicet illud non mediante specie contrahant.

OBJICITUR 5. Si in hac Propositione, hoc animal est animal, esset prædicatio speciei, tunc omnia inferiora in quantum conveniunt in ratione hujus animalis, essent solo numero distincta; sed hoc non potest esse; quia aliàs aliquid à parte rei esset in Petro, quod specie differret à Bucephalo, & non esset aliquid, quod differret specie; quæ sunt contradictoria: esset quidem aliquid, quod specie differret, ut supponitur; non esset autem aliquid quod specie differret; quia in Petro non esset nisi hoc animal, hoc autem animal, contentum sub Ly Animal tanquam specie, non differt nisi individualiter, ab alio, hoc animali.

RESPONDETUR. Quamvis à parte rei hoc animal, & hoc animal, sint distincta realiter, & unum, contineat prædicatum, quo caret alterum, pro statu tamen intentionali differunt solo Numero. Unde ulterius dico non esse quidem realiter actu aliquid in homine, quod sit solo numero distinctum à Bucephalo, cùm realiter quidquid est in homine, est realiter rationale; esse tamen fundamentaliter aliquid in homine, quod sit solo numero distinctum à Bucephalo; quia potest præscindi hæcceitas à rationali, solique animali attribui, idque non ita sicut qui attribueret homini hinnibilitatem; quia nullum habet fundamentum ut intellectus attribuat hinnibilitatem homini, habet autem fundamentum conjungendi hæcceitatem cum animalitate.

OBJICITUR 6. Differentia numerica individui equini, etiam incompletè sumpti, est prædicatum notabiliter diversum, à differentia numerica individui humani; illa enim petit realiter identificari cum differentia hinnibilis, quod non petit alia.

RESPONDETUR. Differentias incompletas si sumantur Physicè, vel certè per ordinem ad statum realem, omninò non differre solo numero, si autem sumantur prout substant nostris conceptibus, non sunt plus quàm numero distinctæ.

DICENDUM est 2. *De Speciebus prædicari genus ut genus.*

PROBATUR. Quia prædicatur de illis in Quid essentialiter incompletè partem materialem significando; Ergo de illis prædicatur genus ut genus.

DICENDUM est 3. *Genus prædicari ut genus etiam de individuis completis*, hoc est de Petro v. g. Bucephalo &c.

PROBATUR. Quia in hac prædicatione, Petrus est animal, & in hac prædicatione, Homo est animal, nulla apparet differentia; Ergo utrobique prædicatur genus, ut videbitur solvendo argumenta.

OBJICITUR 1. Aristoteles 4. Top. c. 6. dicit. *De nullo genus quam de speciebus prædicatur.*

RESPONDETUR. De nullo genus prædicari principaliùs quàm de speciebus, nam etiam in individuis id quod principale est, species est; ad eum planè modum quo dicitur Dominus Palatinus est in prandio, cùm & alii cum illo sint in eodem prandio; ita principaliter dicitur genus de speciebus, quantumvis & de aliis dicatur.

OBJICIT 2. Porphyrius, qui dicit. Genus prædicari de pluribus specie differentibus, individua autem non sunt specie differentia.

RESPONDET Oviedo. Non dixisse Porphyrium genus prædicari de speciebus, sed de differentibus specie, rectè autem individua v. g. equina, dici possunt differre specie ab individuis leoninis.

OBJICITUR 3. Si de differentibus numero potest prædicari Genus, ergo est species.

RESPONDETUR. Non esse speciem, quia per modum partis, non per modum totius, de his inferioribus dicitur; Differentia autem Prædicabilium, & supra dixi, non ex terminis de quibus dicuntur, sed ex modo dicendi pensanda.

OBJICITUR 4. Animal dictum de Petro & Paulo non prædicatur ut genus, ergo nec dictum de Petro & Bucephalo, propter rationis paritatem. Anteced. prob. quia ly Animal, nec prædicatur de Petro & Paulo tanquam de pluribus speciebus, neque tanquam de pluribus specie differentibus.

RESPONDETUR. Negando quod Animal dictum de Petro & Paulo non prædicetur ut Genus, prædicabiturque de illis tanquam specie differentibus, non respectu sui, sed respectu aliorum individuorum.

INSTABIS. Ergo Animal non absolutè ut genus prædicatur de Petro & Paulo, cùm illi non sint absolutè specie differentes.

RESPONDETUR. Negando illatum; ut enim dixi, ratio generis non sumenda ex subjecto de quo prædicatur præcisè, sed sumenda ex modo prædicandi.

OBJICITUR 5. Genus tantùm respectu specierum est Genus; quia si non essent possibiles species, non esset genus; ergo de illis tantùm prædicatur genus, ut genus.

RESPONDETUR. Negand. Anteced. & probat. ejus Conseq. Quia etiamsi non essent possibilia individua, non esset etiam genus; ergo etiam de illis prædicabitur ut genus. Deinde, Quando duo sunt ad aliquid requisita, non licet argumentari à positione unius, ad negationem aliûs, v. g. homo est animal, ergo non est rationale; & sic quia ad Genus requisita est possibilitas specierum & individuorum, neque enim species nisi in individuis sunt, non licèt argumentari, à positione specierum, ad negationem individuorum.

INSTABIS. Alia est prædicabilitas de solo numero differentibus, alia prædicabilitas de specie differentibus; ergo si genus & de specie & de numero differentibus dici potest, duplicem prædicabilitatem habebit.

RESPONDETUR supr. Negand. Antec. quia non ex subjecto de quo fit prædicatio, sed ex modo prædicandi pensanda prædicabilium diversitas; Genus autem tam de individuis, quam de speciebus, eodem modo prædicatur.

QUÆRES. *An immediatè prædicetur genus de individuis?*

RESPONDETUR. Posse genus prædicari de individuis mediatè. Quia potest ut medium assumi ad probandum, quòd Petrus sit animal, quia scilicet est homo. Et quia species immediatè subjicitur generi in linea prædicamentali. Sed potest etiam genus prædicari immediatè de ipsis individuis, ita Oviedo. Ratio, tum quia potest intellectus dividere animal, in Petrum & Bucephalum, nihil cogitando, quod homo & equus sint species; quod enim est fundamentum, quare id facere intellectus non possit? Tum quia: hæ prædicationes, Homo est animal, Equus est animal, sunt immediata, quantumvis animal, immediatiùs dividi potuerit, in brutum, hominem. Tum quia. Potest ratio animalis, immediatè abstrahi ab ipsis individuis specie distinctis; possunt enim cognosci in ordine ad operationes omninò similes, ergo & prædicari de illis. Addit idem num. 12. posse mediis individuis genus prædicari de ipsis speciebus; Quia hujus termini; homo est animal, potest fieri explicatio, per descensum distributivum v. g. dicendo. Petrus & Paulus & Joannes &c. sunt animal; Ergo homo est animal, quo casu individua immediatè attingentur, & illis mediantibus, species.

QUÆSTIO II.

De Differentia.

PRÆMITTO I. *Differentiæ nomine, id venire, per quod unum differt ab alio.* Proprietates Differentiæ numerat Porphyrius. I. Quod dividat

vidat Genus. 2. Quod constituat Speciem. 3. Quod discriminet unam speciem ab alia. 4. Quod referatur ad inferiora.

Præmitto 2. *Quod idem Apostata, diviserit Differentiam, in Propriissimam sive Specificam; quale est Rationale: in Propriam, qualis est proprietas quarti modi, v.g. Risibilitas: & in communem, qualis est differentia per accidentia, Albedinem, Nigredinem &c.*

Præmitto 3. *Certum esse respectu unius ejusdemq. gradus, aliam esse differentiam Divisivam, aliam Constitutivam.* Nam Constitutiva differentia respectu Animalis, est Sensitivum. Divisiva autem est Rationale & Irrationale. Certum item, respectu diversorum graduum, eandem differentiam posse habere & rationem Divisivæ, & rationem Constitutivæ; & ita Rationale est divisivum Animalis, & constitutivum Hominis. Certum item est, omnẽ differentiam constitutivã, esse simul divisivam, ut inducenti patebit; sed non omnem divisivam quà talem, esse constitutivam; quia divisivæ differentiæ, possunt etiam esse formaliter negativæ; quale est formaliter sumptum insensitivum, & tamen constituere non possunt res positivas formalitates negativæ. Certum denique est constitutivam differentiam debere esse suo modo radicem.

Præmitto 4. *Fieri posse, ut unum quod est respectu unius Differentia, sit respectu aliûs genus;* & id quod est respectu uniûs genus, sit respectu aliûs differentia; & ita in definitione hominis, Animal rationale, respectu Angelorum Rationale, aut intellectivum potest se habere per modum generis, Animal verò per modum differentiæ.

Præmitto 5. *Divisionem Differentiæ si fieri debuisset immediata, formandam fuisse, in Differentiam Genericam, & Specificam.*

Ratio. Quia hæc divisio, est per membra universalissima.

DIFFICULTAS I.

Quid, & de quo prædicetur Differentia.

Quicquid sit de definitione tradita à Porphyrio, qui fortè differentias rigorosas non agnovit, sed tantùm Combinationes accidentium.

Dicendum est 1. *Differentiam in communi, esse id quod prædicatur de pluribus in Quale quid,* ita, ut si prædicetur de pluribus specie differentibus in quale quid, erit differentia generica, si de pluribus numero, erit differentia specifica.

Probatur. Bonitas definitionis, quia convenit soli, omni, & semper: proceditq; per prima in linea Logica, sive in linea dicendi: Ubi ut vides definitur Differentia, prout est species, per differentiam essentialem, scil. talem prædicandi modum.

Objicies 1. Aristot. 4. Top. c. 1. ubi dicit, cacidens in Quale Quid prædicari.

Respondetur. Arist. loqui de Quali quid accidentali, non autem de Quali quid essentiali, quod competit differentiis, de quibus hîc. Dici etiam posset quod ly Quale quid, sumi potest vel conjunctim, significabitque ista complexio modum prædicandi differentiæ debitum; spectat enim differentia ad Quidditatem. Deinde sumi potest Quale, Quid, etiam disjunctim, ita ut Quale, exprimat id quod dicitur, Quid autem importet nonnisi subjectum illud, de quo fit prædicatio; & in isto sensu, Accidens in Quale, quid prædicatur.

Objicitur 2. Id quod est substantiale, non potest prædicari in quale, sed in quid. Differentiæ autem sunt, saltem infimæ, quid substantiale.

Respondetur. Id quod est substantiale, sed per modum advenientis, posse prædicari in Quale, modo ita adveniat, ut adferat ei cui advenit, rationem aliquam essentialem, licèt non possit prædicari in quale ratio essentialis, quæ non concipitur per modum advenientis.

Objicit 3. Impossibilis est talis modus prædicandi; prædicatio enim in quale, est prædicatio Accidentis. Prædicatio autem in quid, est prædicatio essentialis.

Respondetur. Impossibilis est prædicatio in quale, quod sit quale quoad rem, & tamen in quid: quia quale quoad rem, est Accidens; Quid autem, semper est substantiale: possibilis tamen est prædicatio in quale, si quale sit nonnisi ex modo concipiendi, quid autem seu substantiale quoad rem: jam autem Differentia est, quid adveniens ex modo concipiendi, non re ipsa; nam adveniens re ipsa, non potest prædicari in quid, qualia sunt omnia accidentia physica.

Dicendum est 2. *Quando prædicatur Differentia in genere, non prædicatur ut Differentia; nec quando prædicatur de Specie; sed quando prædicatur de inferioribus speciei, quam constituit,* v.g. de Petro, Paulo.

Probatur 1. Pars. Quia respectu generis, Differentia se habet vel per modum compartis, vel per modum inferioris: Differentia autem quando ut differentia prædicatur, debet dici per modum superioris.

Probatur 2. Pars. Quia respectu speciei Differentia non est quid superius, ergo nec de illa prædicabitur ut universale. E contra quando dicitur, hæc rationalitas est rationalitas, prædicatur quidem ut universale, sed non ut differentia.

Ratio. Quia prædicatur in quid; totum esse subjecti importando, adeoque prædicatur ut species.

Probatur 3. Pars. Quia respectu eorum

differentia, & ut ſuperius, & ut in quale quid dicitur.

Objicitur 1. Genus, cum prædicatur de ſpecie, prædicatur ut Genus: Ergo etiam Differentia cum prædicatur de ſpecie, prædicatur ut Differentia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia genus ad ſpeciem, comparatur ut ſuperius; Differentia autem, non comparatur ad ſpeciem tanquam ſuperius.

Instabis. Species, continet ſub ſe plura & inferiora: Ergo quando differentia prædicabitur de ſpecie, prædicabitur ut ſuperius, quia de pluribus.

Respondetur. Continere quidem ſpeciem ſub ſe plura, & quando prædicabitur de illa differentia, prædicabitur de eo, quod poteſtate continet multa, ſed non prædicabitur tanquam continens quid illam ſpeciem ſub ſe, adeoque non prædicatur tanquam ſuperius ſpecie.

Objicitur 2. de ſpecie, Differentia non dicitur ut ſingulare: Ergo ut univerſale.

Respondetur. Dari medium, nempe prædicari tanquam convertibile & æquale.

Objicitur 3. De illo prædicatur Differentia ut Differentia, de quo immediatè prædicatur, immediatè autem prædicatur de ſpecie.

Respondetur. Immediatè prædicatione univerſali dici differentiam de inferioribus ſpeciei, quamvis prædicatione non univerſali, immediatiùs dicatur de ſpecie.

Dicendum eſt 3. *Quod Differentia generica & ſpecifica non conſtituant duo diverſa prædicabilia.*

Probatur 1. Quia nulla eſt neceſſitas, hocque ipſo eſſent plura prædicabilia, quàm quinque.

Probatur 2. Supremum & infimum genus, ſunt idem prædicabile. Ergo & differentia generica, cum ſpecifica.

Probatur 3. Quia utraque differentia, eundem prædicandi modum habet, quantumvis generica de pluribus prædicetur.

Objicitur 1. Genus & Species, conſtituunt duo diverſa prædicabilia: Ergo & Differentia generica & ſpecifica conſtituent etiam diverſum prædicabile.

Respondetur. Caſum Antec. verum eſſe: quia alius eſt modus prædicandi generis, nempe in Quid, partem materialem importando; jam autem ſpecies prædicatur in Quid totale, jam autem idem modus eſt prædicandi, utriusque differentiæ.

Objicitur 2. Differentia ſpecifica completè prædicatur; quia completè conſtituit individuum, cùm tamen incompletè conſtituat Differentia generica.

Respondetur. In hoc ſenſu completè conſtitui à Differentia ſpecifica individuum; quia ſcilicet nulla alia ratio ſpecifica accedit individuo poſt illam; non tamen in hoc ſenſu completè conſtituit individuum, quaſi illud adæquatè conſtituat, cum etiam genus conſtituat ſpeciem; hocque ſenſu differentia ſpecifica incompletè prædicatur, adeoque retinet eundem modum prædicandum cum differentia generica.

Objicitur 3. Differentia generica, comparatè ad ſpecificam eſt conſtitutiva illius: Ergo ſpecifica differentia reſpectu genericæ, habet rationem totius, illa verò rationem partis: Ergo & diverſum prædicabile conſtituet.

Respondetur. Differentia ſpecifica, ſecundùm quod eſt ſubjicibilis, eſt per modum totius, ſed non ſecundùm quod eſt prædicabilis; quod ſi ſecundùm quod eſt prædicabilis, non eſt per modum totius, hoc ipſo, cum generica differentia eundem prædicandi modum habere poterit.

DIFFICULTAS II.

An una Differentia formaliter includat aliam.

Dicendum eſt 1. *Quod una differentia formaliter accepta prout eſt à parte rei & phyſicè, includat formaliter aliam.* Ita Nominales Thom. & alii.

Probatur 1. Quia nulla datur diſtinctio formalis ex natura rei actu inter formalitates prout ſunt à parte rei ſpectatas; eſſet autem, ſi una differentia formaliter accepta, non includeret aliam formaliter, à parte rei: Ergo. Major probatur alibi.

Probatur 2. Omnis homo formaliter, eſt formaliter animal. Omne formaliter rationale, phyſicè & prout eſt à parte rei ſpectatum, eſt formaliter homo: Ergo omne rationale formaliter, phyſicè prout eſt à parte rei ſpectatum, eſt formaliter animal, adeoque eſt formaliter ſenſitivum; cùm ipſum formaliter animal, ſit formaliter vivens ſenſitivum. Major ex eo probatur, quia aliàs homo formaliter, non eſſet homo formaliter, cum ipſum homo formaliter, ſit formaliter animal rationale; formaliter autem animal rationale, eſt formaliter animal. Minor eadem ratione probari debet.

Probatur 3. Quia in quantùm una differentia formaliter non includeretur in alia actu à parte rei, hoc ipſo multiplicarentur formalitates actu à parte rei; cujus multiplicationis nulla neceſſitas.

Dicendum eſt 2. *Differentia ſuperior formaliter ſumpta, ſpectata tamen Metaphyſicè quatenus ſubeſt noſtris conceptibus fundamentum in re habentibus, non includit differentiam inferiorem.*

Probatur 1. Auct. Genus apud Ariſtot. 4. Top. cap. 2. loco 18. & 6. Top. loco 38. non includit differentias: Ergo nec generica Differentia, Differentias inferiores.

Proba-

PROBATUR 2. Si Differentia superior includeret inferiorem, non posset præscindi ab illa, sed potest, ut dictum in materia de Præcisionibus: Ergo.

PROBATUR 3. Si Differentia superior formaliter sumpta includeret inferiorem, & sumeretur formaliter, (ut suppono) & non sumeretur formaliter; quia sumi formaliter, est sumi condistinctim ab iis; quæ non sunt ipsum; non sumeretur autem tunc condistinctim, quia formalitas unius, per te, esset formalitas alterius: hocque ipso non esset jam illa differentia generica, sed inferior; cum ratio generica formaliter, includeret formaliter rationem non genericæ, hoc est inferioris.

DICENDUM est 3. *Quod inferior Differentia formaliter sumpta, non includat superiorem formaliter.*

PROBARI solet 1. Si Differentia inferior formaliter sumpta, includeret formaliter superiorem, omnis definitio esset vitiosa, quia bis in ea idem repeteretur; nam definitionis hujus. Homo animal rationale, esset iste sensus, Homo est animal, animal rationale. Deinde docet Arist. bonam esse definitionem, si ponatur cum proximo genere Differentia infima, abjectis intermediis; quomodo autem abjici possunt, si formaliter includuntur? Denique bona est definitio quæ fit per omnes differentias à genericis descendendo ad specificam, quæ mala esset si formaliter in infima reliquæ includerentur; Jam enim non esset modus salvandi descensum genericæ differentiæ ad specificam.

RESPONDERI posset his omnibus probationibus quod non evincant; nam ne dicatur bis idem in eadem definitione repeti, sufficit rationem genericam, clarè & distinctè non exprimi, eritq; hujus definitionis, Homo est animal rationale, sensus: Homo est animal, quod etiam includitur in rationali, poneturq; infima differentia in definitione explicitè, abjiciendo intermedias, eritq; genericæ differentiæ ad specificam descensus, secundùm explicitam significationem, licet implicitè in illis involvantur; & sicut quamvis per omnes differentia superior includatur materialiter in inferiori, non sequitur in definitione nugaciter repeti differentias, aut illas abjici non posse, ita & in præsenti.

PROBARI solet 2. Si inferior differentia formaliter includit superiorem, sequitur, inferiorem, à specie, non esse distinctam; jam enim etiam genus, contineret in se differentia inferior.

RESPONDERI posset. Quod in re non distinguerentur, distinguerentur tamen per ordinem ad nostros conceptus, eò quod differentia, quâ differentia, debeat concipi per modum partis; Species per modum totius; item species postulat definiri, ponendo explicitè genus, v.g. Animal, in definitione hominis; differentia autem non postulat definiri per genus explicitè positum.

PROBARI solet 3. Quia differentia, ut differentia est, solùm debet esse principium differendi: Ergo differentia inferior, superiorem non debet includere formaliter; aliàs includeret rationem conveniendi; nam superior differentia, est ratio conveniendi.

RESPONDERI posset, quòd differentia, ut differentia, quoad id quod dicit explicitè, debeat esse ratio differendi, non verò quoad id, quod dicit formaliter quidem, sed implicitè: & sicut non obest, ut differentia sit solum principium differendi, quantumvis materialiter involvat differentiam genericam, licèt illa sit principium conveniendi; ita nec oberit, si illam implicitè dicat. *Hinc aliter*

PROBATUR Conclusio. Tum quia ratio communis sentiendi, non est ratio communis rugiendi, præscinduntque hæc à se: Ergo etiam cùm ratio communis rugiendi, non sit ratio communis sentiendi, differunt enim definitionibus, præscindent etiam à se, neque se includent formaliter. Tum quia ratio rugitus, superaddit ex modo nostro concipiendi, id quod non habet ratio sensationis, aliàs hoc ipso non esset illa differentia inferior: tunc quæro secundùm illam rationem quam superaddit, vel potest concipi vel non potest; si non potest concipi, ergo nec superaddit quicquam; nectuntur enim secum, Ens, & concipi; si potest concipi, ergo non includit jam illud formaliter; cùm non sit formaliter illud ipsum, sed formaliter illi ipsi superadditum. Tum quia superaddita illa formalitas, vel est ipsum formaliter cui superadditur, vel non est ipsum formaliter; si non est ipsum formaliter: Ergo in inferiori non includitur formaliter superius; si est ipsum formaliter, ergo idem sibi ipsi superadditur, adeoque idem sibi ipsi non idem est, cùm inter superadditum, & cui superadditur, debeat esse distinctio. Omnia hæc in hoc fundantur. Quia definitio inferioris differentiæ, non est formaliter definitio superioris Differentiæ.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICITUR 1. Auctor. Aristot. qui 7mo Metaphys. tex. 43. docet. Differentiam infimam bene posse poni in definitione solam, eò quod includat superiores: appellatque illam totam rei substantiam; imò ipse Philosophus facit talem prædicationem, fissio pedum est aliqua pedalitas.

RESPONDETUR. Loqui Aristotelem de inclusione materiali, non autem formali, estque differentia infima tota rei substantia; non totaliter, sed completivè ultimo; prædicatio etiam illa

illa pedalitatis de fiſſione, non habet hunc ſenſum, quod fiſſionis pedum definitio, ut ſic; quod tamen requireretur, ſi differentia inferior, formaliter includeret ſuperiorem, ſed hoc ſolum ſignificatur, quod ſpecies pedalitatis, ſint pedes fiſſi.

Instabis. Differentia ſuperior per Ariſtot. dividitur in inferiorem; Ergo includit illam formaliter, nam diviſum includi debet formaliter in dividentibus membris.

Responderi ſolet communiter, quòd inferior differentia dividat ſuperiorem, materialiter ſumpta, ſeu in quantùm eſt ſpecies quæ formaliter includit genus ſuum: v. g. Animal rationale quod eſt ſpecies, includit formaliter Animal; ſed inferior differentia non dividit ſuperiorem, formaliter ſumpta. Quòd autem nonniſi materialiter ſumpta differentia dividat ſuperiorem, hoc inde eſt, quia ſenſitivum non dividitur in rationalitatem & irrationalitatem, ſed concretè dividitur in rationale & irrationale. Quanquam etiam dici poſſet, quod diviſum non ſit neceſſe ut formaliter includatur in ratione ſuperaddita ipſi diviſo.

Objicitur 2. Rugibile eſt formaliter ſenſitivum: Ergo differentia includit formaliter ſuperiorem. Antec. prob. Rugibile ſeu rugibilitas, eſt formaliter principium ſenſationis, rugitus enim ſenſatio eſt.

Respondetur. Rugibile eſt formaliter ſenſitivum, id eſt rugibile Metaphyſicè ſpectatum, ſeu ratio communis rugibilis, eſt ratio communis ſenſitivi, Nego Antec. rugibile Phyſicè ſpectatum eſt formaliter ſenſitivum, Concedo Antec. & Nego Conſequent. Addo Rugibilitatem non eſſe principium ſenſationis ut ſic, ſed talis; deberet autem Rugibilitas eſſe principium ſenſationis ut ſic, quia eſſet idem formaliter cum ſenſitivo ut ſic, quod ſenſitivum ut ſic, eſt principium ſenſationis ut ſic; Quæ reſponſio ſupponit, quòd quando nos tractamus de differentiis formaliter acceptis, tractemus de rationibus illarum communibus.

Instabis 1. ex Arriaga. Si rugibilitas condiſtincta à ſenſatione per impoſſibile poneretur, eſſet formaliter virtus cujuſdam ſenſationis: Ergo eſſet formaliter virtus ſentiendi, ergo ulterius eſſet formaliter animalitas. Rurſùs rugitus eſt formaliter motus ab intrinſeco: Ergo eſt formaliter vita in actu ſecundo.

Respondetur. Diſting. Conſequens. Ergo eſſet rugibilitas formaliter virtus ſentiendi, ita ut ratio cōmunis rugibilitatis, ſit ratio communis ſentiendi: Nego Conſequent. ita ut rugibilitas ſit formaliter virtus ſentiendi per ſenſationem contractam, determinatam &c. Concedo Conſeq. à qua ut infra dicetur, non diſtinguitur formaliter: eodemq; modo de Vita Philoſophandum.

Instabis 2. Impoſſibile eſt concipere Hominem, quin concipiatur Animal: Ergo etiam impoſſibile eſt concipere rugibilitatem, quin concipiatur ſenſatio.

Respondetur. Id verum eſſe de ſenſatione contractè ſumpta.

Instabis 3. Si præſcinderet differentia rugibilis à ſenſatione, id ideò eſſet, quia ratio communis rugibilis, non eſt ratio communis ſenſationis; ſed hæc ratio non ſuadet differentiam rugibilis præſcindere à ſenſitivo; quia ratio communis Hominis, non eſt ratio communis Animalis, & tamen homo non præſcindit ab animali: Ergo etiam quantumvis ratio communis rugibilis, non ſit ratio communis ſenſationis, non præſcindet tamen rugibile à ſenſitivo.

Respondetur. Negando minorem: & licèt quidem ratio communis hominis, non ſit ratio communis animalis præciſè ſecundùm rationem ſuam communem ſpectati, eſt tamen ratio communis hominis ratio animalis, ſed contractè jam ſpectati, per additum rationale, à quo ſic contractè ſpectato & in definitione poſito non præſcindit; ſic etiam rugibile à ſenſatione contractè ſumpta non præſcinderet, quia nihil à ſe ipſo præſcindit; ſenſatio autem contractè ſumpta, eſt ipſum rugibile; ſed hîc agitur de hoc; an à ſenſatione ut ſic ſumpta, præſcindat rugibile, ſeu inferior differentia à generica differentia.

Instabis 4. Rugibile formaliter, vel eſt ſenſitivum formaliter, vel inſenſitivum formaliter, ergo eſt ſenſitivum formaliter.

Respondetur. Retorquendo argumentum lapis vel eſt formaliter rationalis, vel formaliter irrationalis, non eſt formaliter irrationalis; quia formaliter irrationale per oppoſitum eſt formaliter ſenſitivum, quod non competit lapidi: Ergo eſt formaliter rationalis: & ſicut in hac retorſione non tenet argumentum, quia rationale & irrationale non ſunt contradictoria, hinc poteſt fieri ut neutrum membrum neceſſariò competat, ita etiam nec ſenſitivum & inſenſitivum ſunt contradictoria.

Instabis 5. Rugibile formaliter definitur per ſenſitivum, ergo ab illo abſtrahere non poteſt.

Respondetur. Rugibile formaliter prout eſt ſpecies, definitur per ſenſitivum, & ſic non poteſt abſtrahere à ſenſitivo, ut dixi, ſed non prout eſt differentia formaliter; ſub ratione enim differentiæ nihil definitur, cùm definibile debeat conſtare genere & differentia, omne autem conſtans genere & differentia, eſt ſpecies.

Objicitur 3. Bonus eſt iſte Syllogiſmus in Darapti. Omnis homo formaliter, eſt animal: Omnis homo, eſt formaliter rationalis: Ergo aliquod rationale, formaliter eſt animal.

Respo-

RESPONDETUR. Hunc syllogismum non esse in forma: quia si per reductionem ad Darii revocetur, prodibit talis syllogismus. Omnis homo formaliter est animal, aliquod formaliter rationale est homo, ergo aliquod formaliter rationale est animal; in quo syllogismo formaliter rationale, & in minori, & in conclusione tenet se ex parte ly Rationale, estque omninò in forma. Positus autem iste syllogismus in Darapti conjungitur ly formaliter cum animal, cùm tamen in præmissis non fuerit conjunctum cum ly animal.

OBJICITUR 4. Restaurando quasi argumentum supra positum. Omnis homo formaliter, est animal formaliter, omnis homo formaliter, est rationalis formaliter, ergo aliquod formaliter rationale est animal formaliter.

RESPONDETUR. Missis aliorum placitis. Omnis homo formaliter, est formaliter animal, quasi ratio communis hominis sit ratio communis animalis irrestrictè accepti, Nego Majorem: Omnis homo formaliter, est formaliter animal, restrictè & contractè acceptum, Concedo Majorem; Distinctaque Minori, Nego Consequentiam.

OBJICITUR 5. ab Aversa apud Mastr. hic disp. n. 150. Substantia dividitur in spiritualem & corpoream, & hæ rationes spiritualis & corporei debent dici substantiales, quia si à tali ratione præscinderent, essent etiam dum dividitur, includitur in membris dividentibus.

RESPONDETUR. Licèt rationes spiritualis & corporei debeant dici substantiales, non ita tamen dicuntur, ut ratio communis spiritualis, sit ratio communis substantialis; si ratio communis spiritualis, non est ratio communis substantialis, hoc ipso præscindere à se possunt; idem dic de quantitate. Quamvis autem præscindant ratio spiritualis & corporei à substantiali, non erunt ex eo jam commune quid accidenti, sed tum primùm erunt quid commune accidenti, spirituale & corporeum, si præscindant à substantiali in se incluso.

INSTAT Idem. In tantùm potest aliquod prædicatū præscindi à subjecto, de quo dicitur, in quantùm etiam potest dici de alio; ut animal potest præscindi ab homine, quia potest dici de leone, ergo si datur propria differentia alicujus generis, ita quod nequeat alteri applicari, sanè non poterit ab eo præscindi.

RESPONDETUR. Negando causalem; sed ideo aliquid præscindit, quia non habet eandem definitionem.

OBJICIT 6. Idem. Saltem hæcceitas in communi, in ordine ad hunc & illum nonnisi imperfectè præscindit, quia sine dubio quidquid est in singulis hæcceitatibus, essentialiter involvit talem conceptum.

RESPONDETUR. Cùm per nos hæcceitas & individuum pro eodem sumantur objectivè, cumque admiserimus infra, rationem communem omnibus individuis eamque perfectè præscindentem, idem dicendum de hæcceitate; quia etiam ratio communis hæcceitatis, non est ratio communis hujus hæcceitatis & è converso. Cæterum sumendo hæcceitatem hanc, non pro differentia, sed pro specie, involvit genus secundùm dicta supra.

OBJICITUR 7. Si differentia inferior includeret superiorem, esset actus purus, utpote entitas simplicissima; inferior item differentia esset suprema, quia nullam superiorem haberet quam includeret.

RESPONDETUR. Rationem actus puri esse prædicatum Physicum; non potest autem ostendi, quî differentiæ competat physicè, ratio actûs puri. Dici etiam solet, non esse actus puros differentias infimas; quia licet careant compositione ex his, non carent tamen compositione cum his; hinc præsupponunt tanquam aliquid materiale differentias superiores, imò sine illis, tanquam sine præsuppositis intelligi non possunt; non sunt item differentiæ inferiores genera suprema, quia ad rationem supremi requiritur, sub se potestate habere plura, quod non competit differentiæ infimæ; est item necesse ut suprema differentia, nec materialiter præsupponat ante se priorem, præsupponit autem infima.

QUÆSTIO III.

De Specie.

DE ipsa specie, nihil admodùm disputabile erit, sed de Individuis, restabunt quædam expendenda.

EXPLICATUR I. *Nomen speciei.* Species ex primitiva acceptione, non aliud est, quàm pulchritudo quædam, unde & speciosum vocatur pulchrum: transtulerunt hoc nomen Philosophi, ad significandum concretum ex genere & differentia, appellaruntq; illud speciem: cùm enim genus sit turpe quoddam & informe, utpotè se habens per modum materiæ, decoratur, formatur, speciosum fit, accessu differentiæ, quæ differentia pulchritudo generis dicitur, & species pulchrum. Porrò cùm concretum hoc ex genere & differentia, comparari possit tùm ad genus, tùm ad differentiam, tùm ad individua, hinc & ratio speciei illius seu pulchritudo ad hæc omnia se extendit, & respectu generis dicitur species pulchrum, imò & pulchritudo in abstracto, eò quod in ea genus pulchrum, formatum differentiâ & completum appareat. Rursùs comparatum hoc concretum ad differentiam, est etiam pulchrum, quia ipsa differentia est etiam pulchritudo completiva & perfectiva generis. Deniq; si compareretur idem concretum ad individua, erit pulchritudo illorum absolutè; species enim infima, est tota essentialis perfectio individuorum.

Explicatur 2. *Divisio Speciei.* Dividitur ſpecies in Primointentionalem, ſeu prout ſpecies ſumitur pro natura totali Metaphyſicè completa,& inSecundointentionalem,ſeu prout à Logica ſpecies conſiderabilis eſt. Rurſùs ſecundòintentionalis alia eſt ſpecies ſubjicibilis ſeu pro ſubjecto ponibilis; alia prædicabilis, ſeu pro prædicato ponibilis. Deniq; dividitur in ſpeciem ſubalternam,& infimam. Subalterna eſt, quæ reſpectu ſuperiorum quibus ſubjicitur, ſpecies eſt, reſpectu autem inferiorum, eſt genus; & quia hæc ut genus prædicatur, ideò non poteſt ei convenire ratio ſpeciei, niſi in quantum ſubjicibilis eſt. Species autem infima eſt, quæ tantum ſub ſe individua habet, poteſtque & ſubjici & prædicari.

Explicatur 3. *Definitio Speciei.* Speciem ſubjicibilem definivit Porphyrius. Eſt quę ſubjicitur generi, & de qua genus in eo Quod Quid eſt prædicatur: duæ hîc ſunt definitiones, ſed per modum unius, ab auctoribus ſumuntur. Species autem prædicabilis, eſt id quod de pluribus differentibus numero,in eo Quod Quid eſt prædicatur.

Dices 1. Committitur hic circulus vitioſus; alibi enim genus definivit Porphyrius, eſſe id, quod ſub ſe habet ſpecies, nunc autem definit ſpeciem, quod ſit ſub genere; eſtque hæc ſimilis definitio huic, ſi quis definiret Patrem, & diceret, pater eſt qui habet filium; definiendo autem filium diceret, filius eſt qui habet patrem.

Respondetur communiter. Non committi hîc circulum, quia genus poſitum in definitione ſpeciei, non ponitur ut cognitum per ſpeciem, ſed ut cognitum aliunde; hinc genus Porphyrius etiam aliter notificat, dicendo illud eſſe id, in quo ſpecies cognationem habent, quod eſt aliunde cognoſcere genus, & non ex ſola ſpecie &c. quanquam nihil vetat unum relativorum cognoſci per aliud, vel unà cum alio; relativè autem ſe habent, genus & ſpecies.

Dices 2. Hæc definitio convenit etiam individuis; nam & ea ſubjiciuntur generi: Ergo iſta definitio eſt mala.

Respondet Arriaga, eſſe bonam, ſi ſubintelligatur, quod ſpecies immediatè ſubjiciatur, mediatè individua.

Contra eſt ex Oviedo. Animal de homine dicitur immediatè, & de eodem nonniſi mediatè dicitur corpus, & tamen hoc non obſtante, & corpus prædicatur ut genus, & animal. Ergo etiam quantumvis immediatè ſubjiciatur generi ſpecies, & mediatè individua, non oberit, quominus individua ſint ſpecies ſubjicibilis, cùm illis etiam competat ſubjici generi.

Respondet 2. Oviedo n.5. addendas hîc eſſe ad definitionem has particulas, quod ſpecies ſit natura multiplex phyſicè & intentionaliter una, quæ generi ſubjicitur.

Respondetur 3. ab aliis. In definitione illa ſpeciei ſubjicibilis, ſubintelligi ly Univerſale, ut ita currat definitio, ſpecies ſubjicibilis eſt univerſale, quod ſubjicitur generi; de individuo autem non poteſt dici quod ſit univerſale.

Contra utramque hanc reſponſionem eſt. Imprimis, quia ſpecies ſubjicibilis quà talis, etiam per Oviedo n.10. non eſt univerſale: Ergo fruſtra ad eam definiendam pro genere adderetur ly univerſale. Tum quia ſpecies ſubjicibilis, non habet abſtractionem debitam univerſali; abſtrahitur enim à genere tanquam à parte, univerſale autem ab inferioribus abſtrahi debet; nec poteſt ex eo poni univerſale pro genere in definitione ſpeciei ſubjicibilis, quia ſpecies ſubjicibilis eſt univerſale materialiter; nam & individua ſunt materialiter univerſalia, quando eandem rationem communem participant, & tamen non poſſunt definiri per ly univerſale. Tum quia nullum eſt fundamentum aſſerendi ſpeciem ſubjicibilem eſſe verè univerſalem; quod enim dicitur ly univerſale, dividi per ſpeciem ſubjicibilem & prædicabilem, hoc falſum eſt; ſpecies enim quæ dividitur in ſubjicibilem & prædicabilem, eſt indifferens ut ſit formaliter vel materialiter univerſalis ſpecies illam dividens; imò quantumvis ſpecies ſubjicibilis ſit inferius univerſali, non ſequitur illam eſſe univerſalem; eſt enim inferius etiam ſingulare, reſpectu univerſalis, & tamen ſingulare non eſt univerſale. Nec dubium eſt, quod ſpecies ſubjicibilis & prædicabilis, ad nomen ſpeciei, habent ſe tanquam membra æquivoca; nunquam enim ſpecies ſubjicibilis quà talis, habet ſub ſe inferiora, adeoq; nunquam eſt univerſalis: cùm tamen ſpecies prædicabilis habeat, ſub ſe inferiora: hinc quando ſpecies ſubjicibilis prædicatur, & de hac, & de illa ſpecie ſubjicibili, non prædicatur ut ſubjicibilis eſt formaliter, ſed prout induit rationem prædicabilis.

Respondetur 3. Cum Hurtado, Bonam eſſe prædictam definitionem, ſi per illam priorem partem, quòd ſcil. ſpecies eſt quæ ſubjicitur generi, intelligatur ly ſoli; Certè enim individua non ſoli generi, ſed & ſpeciei ſubjiciuntur.

Dices 3. Nulla eſt ſpecies prædicabilis, ergo mala eſt diviſio in ſubjicibilem & prædicabilem. Antec. prob. Auctoritate Ariſtot. qui dicit in Top. ſpeciem ſemper ſubjici.

Respondeo, & dico: Speciem ſemper ſubjici, quando de ea fiunt problemata & quæſtiones, ſed non ſubjicitur in quantum reſpicit inferiora.

Instabis 1. Ex mente Ariſtotel. ſpecies eſt ſubſtantia completa, ergo non poteſt eſſe in alio, ergo nec dici de alio, ergo & nulla eſt prædicabilis ſpecies.

Respondetur. Speciem non poſſe eſſe in alio tanquam in ſubjecto inhæſionis, licet ſit in alio tanquam in ſubjecto prædicationis.

INSTABIS 2. Ex mente ejusdem, species mpo [illegible] ex genere & differentia: Ergo prædicatur ut genus & differentia, ergo in quale uid, & quale: Ergo ulterius nulla datur species prædicabilis, quæ sit in quid prædicabilis.

RESPONDETUR. Species ita componitur ex enere & differentia, ut constituatur ex illis toum; non enim species est genus & differentia, d totum ex illis compositum; inde quamvis gillatim acceptum genus prædicetur in quid, differentia in quale, quando tamen jam unim accipiuntur, hoc ipso prædicabuntur non in uale quid vel quale, sed poterit prædicari in uid totaliter.

DICES 4. Est in oppositum Auctoritas Theoogica. Docent Theologi, ly Deus dici de Pare, dici de Filio, dici de Spiritu Sancto, & quiem in quid: cum tamen Deus, non sit species.

RESPONDET S. Thom. ly Deus non dici de ersonis tanquam aliquid in illis, de quibus ditur personis multiplicabile; consequenter on dici tanquam universale, hîc autem agimus e Prædicatione Naturæ multiplicabilis.

DICES 5. Species dicta de individuo non dit rationem individui, ergo species non tanuàm totum quid prædicatur.

RESPONDETUR. Disting. Consequens. Non tanquam totum quid prædicatur species, subjectum de quo fit prædicatio Physicè spetatur. Conced. Nam in statu Physico, non soum dicit naturam, sed etiam hæcceitatem; si ubjectum hoc spectetur Metaphysicè, hoc est olum secundùm essentialia prædicata non diet species totum, nego Conseq. Dici etiam otest speciem prædicari tanquam totum, infeendo substantialia prædicata, non autem accilentalia; ratio autem individui, est quid accilentale.

DIFFICULTAS I.

De Individuo primo intentionaliter sumpto.

INdividuum non est idem quod indivisibile; Indivisibile enim accipitur pro eo quod caret omni extensione: Individuum autem vocatur natura singularis non divisa in plures tales. Hoc individuum considerari potest, vel secundùm quod natura singularis est; & ita acceptum est individuum primò intentionaliter; vel considerari potest secundùm quod subjicibile & prædicabile est, & sic acceptum est individuum secundointentionale. Individuum primointentionaliter sumptũ, descripsit Porphyrius; est id cujus omnes simul proprietates alteri convenire non possunt; descripsit inquam, quia saltem divinitùs, duobus individuis simul proprietates eædem convenire possunt, porrò hæc accidentia ad quæ attendit Porphyrius, hoc Versu inclusit Boëtius:

Forma, Figura, Locus, Tempus, cum Nomine Sanguis,
Patria, sunt septem, quæ non habet unus & alter.

Individuum secundointentionaliter acceptum, descripsit idem, qua prædicabile est, est id quod de uno solo prædicatur; quà verò subjicibile, est id quod continetur sub specie. Metaphysica individuum primointentionale correctiùs pro Porphyrio describit: quod sit Ens ex natura specifica & hæcceitate compositum, quid autem illa hæcceitas, alibi dicitur.

An possit dari ratio communis omnibus individuis?

DICENDUM est. *Dari rationem communem omnibus individuis:* est Conclus. Suarii. Disp. 6. sect. 8. n. 14. & 15. Arriaga, Hurtadi, Contra Fonsecam. Tolet. & alios. Oviedo in sententia præscindentium tantùm ex parte actus, dicit, posse dari rationem communem omnibus individuis, non tamen in sententia præscindentium ex parte objecti.

PROBATUR 1. ex Arriaga. Possumus concipere omnia individua, quatenus sunt similia in hoc, quod sint indivisa in se, & divisa à quolibet alio; in hoc enim non distinguuntur, quantumvis disconveniant in ratione talis individui; Ergo potest dari ratio communis omnibus individuis.

PROBATUR 2. Quia quæcunque ratio ostendet dari rationem communem præcisam ex parte objecti in aliquibus prædicatis, eadem ostendet dari rationem communem omnibus individuis.

PROBATUR 3. Tum quia vel omnia individua habent hoc quod sint indivisa in se, & divisa à quolibet alio, vel non omnia habent, si non omnia, ergo non omnia individua; si autem omnia sunt talia: Ergo datur ratio communis omnibus individuis, id enim intelligitur nomine rationis communis. Tum quia quando negas dari rationem communem omnibus individuis, id quod negas, vel negas de omnibus individuis vel de aliquibus; si de aliquibus, ergo tibi non constas; hoc ipso enim non negas dari omnibus communem rationem, sed nonnisi aliquibus; si de omnibus hoc negas, ergo est illis dabilis ratio communis, infirmabunturque argumenta, quæ supponunt, in nulla ratione posse illis dari rationem communem. Tum quia hæ propositiones: Omne individuum est ratio indivisa in se & divisa à quolibet alio; aliquod individuum non est ratio indivisa in se & divisa à quolibet alio, hæ inquam propositiones sunt contradictoriæ, in quibus particularis est falsa, nam poneret definitum, & negaret definitionem: Ergo ve-

ra esset affirmativa universalis: Ergo ulterius dabitur ratio communis omnibus individuis, quia datur propositio universalis de illis verificabilis; ratio autem communis, & propositio universalis affirmabilis, verbis differunt. Tum quia si non daretur ratio communis omnibus individuis, non posset unquam poni argumentum in forma, quod Petrus sit individuum; quia hoc argumentum deberet habere propositionem universalem, ne argumentum constet ex particularibus; propositionem autem universalem non posset habere, quia non potest haberi ratio communis omnibus individuis; quæ duo Verbis differunt. Tum quia, si non daretur ratio communis omnibus individuis, hoc inde esset, quia non esset ratio per quam individuum esset indivisum in se, & divisum à quolibet alio. Sed hæc ratio probat dari rationem communem omnibus individuis; quia adfert definitionem omnium individuorum, definitio autem omnibus individuis competens, est ratio communis eorundem.

Objicitur 1. Si posset ratio communis individuis abstrahi ab individuis, abstracta illa ratione communi, posset adhuc iterato abstrahi ratio communis, & sic in infinitum. Si autem non potest abstrahi iterato ratio communis, ergo dicam illam potius esse differentiam individualem, à qua jam non potest abstrahi ratio communis.

Respondetur. Fundamento sumpto ex Hurtado; abstractâ intentionaliter ratione communi, jam ulterius non posse abstrahi rationem communem, sicut abstractâ ratione animalis à rationali, jam in esse intentionali, ita repræsentato rationali, non potest abstrahi animal. Quod autem abstractâ ratione communi individui nō sit ulterius abstrahibilis ratio communis individui, hoc non inde est, quasi per abstractionem magis illæ differentiæ sint in re & Physicè individuæ, sed quia sunt magis in conceptu & intentionaliter individuæ; cum in illis maneat sola tantum ultima ratio differendi, & nulla jam ratio communis; præcipuè quia apud me, præcisiones objectivæ dantur tantum secundùm rationes communes, non verò secundùm rationes contractas, prout contractæ sunt; cum ergo jam tunc nulla maneat intentionaliter ratio communis individuis, nihil etiam manebit, quod præscindi possit. Cæterum quia in re etiam post meam præcisionem remanet illa ratio communis, ideo poterit iterato ab alio intellectu, imò & ab hoc abstrahi ratio communis, quantumvis non sub hac formalitate, sub qua jam concipitur esse abstracta ratio communis.

Objicitur 2. Quia si individuatio numerica quà talis, esset ratio communis pluribus individuis quà talibus, non esset ratio individuis iisdem differendi à se invicem, sed solum conveniendi; sed individuatio numerica, qua tal est ratio differendi: Ergo individuatio num rica qua talis, non est ratio communis.

Respondetur. Concedendo totum; na ratio individui, non sub formalitate qua talis e sed sub formalitate, sub qua omnia individu eodem modo sunt definibilia, sub qua conv niunt, & similia sunt, potest habere ration communem. Concedo ulterius individuat nem esse rationem ultimam differendi, nec e sub ratione ultimæ, rationem conveniendi, sub alia formalitate ut dixi, in quantum scilic sunt similia in definitione conceptuque co muni.

Instabis. Ergo hæc ratio numerica q talis, contrahet rationem illam communem dividui.

Respondetur. Contrahet contractio materiali, non verò contractione formali; co trahet inquam contractione materiali, quia n adfert illa ratio ultima, ullum prædicatum, quod sit per modum particularis; ad eum m dum, quo unitatem, ut sic, hæc unitas cont hit, bonitatem ut sic, contrahit hæc bonit cæterum ratio illa ultima, non contrahit rat nem communem individui, non contrahit quam formaliter, quia non adfert prædicatu aliquod specificum; hinc rationale compa tum ad animal, non est ratio particularis ad nimal, quia adfert prædicatum specificum, n adfert autem prædicatum specificum hæc in viduatio, rationi communi identificationis.

Instabis 2. Ergo hæc ratio ultimo dif rendi illam rationem communem individuis contrahet, sicut ipsa ratio individui contrah rationem specificam; contrahit enim illam co tractione materiali.

Respondetur. Contractiones dictas e sibi in aliquo similes, dissimilantur tamen hoc, quia ratio illa individui communis, cont hitur per se ipsam reduplicativè acceptam; h est, ratio individui, per individuum, quia in viduum est; contractio autem quæ fit per in viduationem, respectu speciei, non est per id reduplicativè acceptum. Consequenter r ratio individui contracti, est species rigoro quia tunc illud quod est contrahibile per dif rentias individuales, habet rationem speci quando contrahens, non est reduplicatio co tracti, ut supra dixi, sed adfert rationem par cularem, non eodem nomine & conceptu ga dentem; rationem autem communem ut d individuationis, contrahit ratio individuat nis, qua individuatio est, adeoque qua contr hens, est reduplicatio contracti.

Objicitur 3. Hæc ratio communis ind viduis, & esset communis, & non esset comm nis; esset ut dicitur, non esset; quia singula esset, ideò autem singularis esset, quia forma tatem individui haberet; sed absurdum est d

cer

e, idem esse commune, & non esse: Ergo ra-
communis individuis non datur.

Respondetur. Diverso respectu illam ra-
nem communem esse singularem, & diverso
pectu communem; esset communis, in quan-
n in ea ratione omnia assimilantur individua,
esset ratio singularis, in quantùm est idem
liter cum ratione conceptum communem
lividui contrahente.

Objicitur 4. Si daretur ratio individui
mmunis, posset concipi v. g. natura humana
m hac ratione communi individui; compo-
im autem illud ex ratione communi indivi-
i, neq; esset singulare, aliàs illa ratio commu-
individui, non esset ratio communis; neque
et comune quid illud compositum, cùm jam
esset ratio individuationis conjuncta. Quæ
nia sunt absurda.

Respondetur. Illud compositum (quod
nnisi per rationem fieri potest) fore commu-
: tunc autem compositum ex ratione speci-
a & individui non est commune, quando illi
njungitur ratio ultima, qua ultima est diffe-
ndi. Hinc ratio communis individui, inter
eciem, & se, in quantùm est ultima ratio dif-
rendi, habet se per modum medii per ratio-
m facti, licèt in re hæc ratio communis, non
ediet inter speciem & individuum, quà indi-
duum est.

Objicitur 5. ex Oviedo. Differentia indi-
dualis non est resolubilis in duos conceptus,
orum unus sit ultima differentia, alter verò
tio conveniendi cum aliis differentiis: Ergo
on potest dari conceptus communis omnibus
dividuis. Antec. prob. Quia si in Petreitate
g. assignes duos conceptus formaliter inter se
stinctos, unum, ex vi cujus conveniat cum
auleitate, & alterum, ex vi cujus differat; dif-
rentia individualis, constituetur adæquatè in
o ultimo conceptu, quo differt à Pauleitate.

Respondetur. Neg. Antec. Probatio-
em ejus distinguo. Differentia individualis,
sumatur quà individualis, quà ultima, quà re-
uplicativè accepta &c. constituitur illo con-
eptu quo tantum differt. Conc. Antec. Dif-
rentia individualis specificativè accepta &
uà est una definitione definibilis, constituitur
læquatè illo ultimo quo differt, Nego Antec.
Consequentiam.

DIFFICULTAS II.

De Definitione Indi-vidui Secundo-Intentionalis.

Dicendum est. *Bonas esse adlatas superius definitiones individui.* Omni enim, soli, & semper individuo conveniunt.

Objicitur 1. ex Aristot. qui 7. Metaph. ap. 17. dicit non posse individua definiri, sicut ec aliquid de illis sciri.

Respondetur 1. ad hunc locum. Individua non sciri ordinariè, nec definiri, licèt interdum definiri & sciri possint.

Respondetur 2. Consequenter ad dicta. Individua secundùm rationes communes spectata posse definiri, licèt non secundùm rationes contractas; hæ enim nobis ignotæ.

Instabis ex eodem. Qui in Anteprædicam c. 2. docet individuum de nullo subjecto prædicari: Ergo falsum est, individuum de uno solo dici.

Respondet Toletus. Individuum ut sic de individuo hoc prædicari identicè in re, sed non identicè formaliter, hocque voluit Aristoteles. Distinctio sic explicatur, Ratio propositionis identicæ, non ex eo spectanda est, quia habet identitatem realem cum subjecto; aliàs omnes prædicationes verè identicæ essent; omnes enim important identitatem Prædicati cum Subjecto; sed ratio formaliter identicæ propositionis spectanda est, si prædicatum non aliter concipiatur, quàm conceptum sit subjectum; aliter autem concipitur subjectum aliter prædicatum, cum dico v. g. Petrus est individuum: Consequenter hæc prædicatio, non est identica formaliter.

Dici & hoc potest. Individuum in actu signato, quatenus in actu signato est, non de uno solo prædicari. Cæterum individuum in actu signato, non tamen de actu signato, sed pro actu exercito acceptum, de uno solo prædicatur. Explicatur hoc ipsum. Individuum sumitur in actu signato, & pro actu signato, quando sumitur secundùm rationem suam communem, secundùm quam rationem, non de uno solo individuo dicitur, sed & de hoc, & de hoc, &c. imò prædicatur, quodammodo velut quædam species de inferioribus: individuum autem sumptum in actu signato, sed non pro actu signato, sed pro actu exercito, est: quando per rationem communem omnibus definiuntur individua sigillatim; seu clariùs, quando definiuntur singula individua distributivè, distributivè autem accepta singula individua, nonnisi de uno dicuntur; v. g. de hoc homine, nonnisi hoc individuum Petri: & de illo homine, nonnisi illud individuum Pauli dicitur &c. Quoad locum Aristot. attinet, vi hujus distinctionis debet consequenter individuum de nullo subjecto dici universaliter, si accipiatur ratio illa communis, pro actu exercito individui.

Objicitur 2. Quod non est species, non potest definiri, individuum non est species: Ergo.

Respondetur. Quod non est species non potest definiri definitione rigorosa, constante verò genere & vera differentia idque univocis: potest tamen definiri definitione non rigorosa, accipiendo pro genere v. g. particulam Id, Quod, & cætera loco differentiæ apponendo.

Objicitur 3. Hoc genus v.g. Animal prædicatur de pluribus, ſcil. & de hac & de illa ſpecie; ſed hoc genus eſt individuum: Ergo aliquod individuum prædicatur de pluribus.

Respondetur. Hoc genus non quà hoc eſt, prædicatur de pluribus, ſed quà genus.

DIFFICULTAS III.

De Individuo Vago.

INdividuum determinatum eſt v.g. hic homo. Individuum autem vagum eſt, v.g. aliquis homo; vagatur enim & per Petrum, & per Paulum &c. quia & Petrus eſt aliquis homo, & Paulus eſt aliquis homo. De hoc Individuo agemus hîc.

Quæritur 1. *An detur Individuum Vagum?*

Respondetur. *Dari.*

Ratio. Quia comuniter ſupponitur, quod ſubcontrariæ propoſitiones in materia contingenti, poſſint eſſe veræ, veræ autem jam non eſſent, ſi individuum vagum tolleretur: & ſic v.g. in hac propoſitione aliquis homo bibit, aliquis homo non bibit; ſi non ſumatur ly homo pro individuo vago, ſed pro Petro, certè ſi verum eſt de Petro quòd bibat, falſum erit quod non bibat, conſequenter falſum erit ſubcontrarias propoſitiones in materia contingenti ambas poſſe eſſe veras; conſequenter ſi non datur individuum vagum, tollitur tota ſuppoſitio confuſa. Hæc ex communi ſuppoſitione.

Quæritur 2. *Quid ſit individuum vagum?*

Respondetur. Eſt individuum indeterminatè cognitum, aut volitum, explicabile per particulam disjunctivam, Vel, v.g. aliquis homo bibit, vel Petrus, vel Stanislaus.

Quæritur 3. *Quotuplex ſit individuum vagum?*

Respondetur. Duplex eſſe Determinatum, & Indeterminatum. Determinatum individuum vagum eſt, quod explicando per particulam *Vel*, tandem ad aliquod certum devenietur, ut cum dico: aliquis non attendit, vel hic, vel hic, vel hic, ſed non hic, ergo ille. Hæc explicatio vocata eſt in Dialecticis Deſcenſus disjunctivus. Indeterminatum autem individuum vagum eſt, quod explicando per particulam Vel, nuſquam ad determinatum devenitur, v.g. aliquis calamus ad ſcribendum eſt neceſſarius, vel hic, vel hic, vel hic; nullusque futurus talis ut ille ſolus, & non alius ſit neceſſarius. Hæc explicatio in Dialecticis vocatus deſcenſus disjunctus.

Quæritur 4. *An in divino intellectu poſſit eſſe individuum Vagum?*

Respondetur. Determinatum Individuum Vagum, non poteſt eſſe in divino intellectu.

Ratio. Quia illud oritur ex imperfectione intellectûs, quod v.g. Petro occiſo, ſi neſciam Petrus eſſe occiſus, oritur hoc inquam ex imperfectione intellectûs, quod dicatur: aliquis homo eſt occiſus. Indeterminatum autem individuum Vagum, poteſt eſſe in divino intellectu. Ratio eſt: quia ſi in divino intellectu non daretur tale Individuum, divinus intellectus, res cognoſceret non ſecundùm exigentiam illarum; quod abſurdum eſt, Sequel. probatur. Si Deus rem quæ in ſe non habet ullum prædicatum, ratione cujus præferri alteri poteſt, cognoſceret tanquam præferendam, cognoſceret rem non ſecundùm exigentiam ſubjecti; ſed ſi in divino intellectu non daretur individuum Vagum, Deus rem quæ in ſe non habet ullum prædicatum, ratione cujus præferri alteri poteſt, cognoſceret tanquam præferendam: Ergo ſi in divino intellectu non daretur individuum Vagum, Deus non ſecundùm exigentiam ſubjecti cognoſceret. Minor probatur. In hac propoſitione, aliquod ſacrum eſt neceſſarium, ad ſatisfaciendum præcepto, ſi Deus determinatè cognoſceret aliquod Sacrum præ aliis neceſſarium, præferret unum alteri Sacro, cùm tamen unum præ alio, nullum prædicatum ratione cujus alteri præferri debeat, haberet. Deinde poteſt divina voluntas indeterminatè aliquid præcipere, ut v.g. oblationem duorum pullorum columbarum, vel paris turturum: Ergo & intellectus divinus indeterminatè illa cognoſcere, cùm ita prçcipiat voluntas divina, ſicut prælucenti apparet intellectui.

Quæritur 5. *Quomodo prædicetur individuum Vagum?*

Respondetur. Individui Vagi prædicationem, non poſſe propriè reduci ad univerſale; quia hic terminus, aliquis homo, non ſignificat rationem comunem à differentiis abſtractam, ſed ſignificat plures & diſtinctas. Disjunctio enim illa quam adfert ly Aliquis, extremorum diſtinctionem indicat, ſaltem tamẽ impropriè revocari poteſt ad Univerſalia, id quomodo fiat explano. Ly Aliquis vel quidam additum generi, dejicit illud à ratione generica ad ſpeciem: v.g. ly Animal ſignificat genus, ſi addidero illi ly aliquod, hoc ipſo jam rationem ſpecificam deſignabit. Ly Homo eſt ſpecies, ſi illi addatur ly Aliquis, non ſpeciem, ſed individuum ſignificabit. Dico itaque, ſi genus ſubalternum contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio generis Vagi, ſi genus immediatum & proximum contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio ſpeciei Vagæ; ſi ſpecies contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio individui de individuo; & hæc prædicatio procedit quando eſt prædicatum Vagum in materia neceſſaria, nam in materia contingenti, prædicatum Vagum, ſemper eſt individuum Vagum.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De Proprio.

PRoprium Quadruplex est. 1. Quod accidit alicui naturæ soli, sed non omni; ut homi- i esse medicum. 2. Quod convenit omni sed on soli; ut convenit homini esse bipedem. Quod convenit omni soli; sed non semper; t convenit homini canescere propter curas, uamvis interdum aliqui cum curis, non cane- ant. 4. Quod convenit omni, soli & semper; t homini esse risibilem, hocque vocatur pro- rium quarti modi.

Dices 1. Supponantur corrumpi omnia al- a, relinquatur sola nix, eo casu nivi soli, omni, semper, conveniet albedo, & tamen albedo on est proprium nivis: Ergo proprium quarti odi non rectè definitur quod competat omni, oli, & semper.

Respondetur. Solis nivibus ex acciden- i tunc competet albedo, sed non ex intrinsecis rincipiis, quæ nectant albedinem cum nive.

Dices 2. Lux est proprietas Solis quarti mo- i, & tamen convenit non Soli tantùm, sed & andelæ.

Respondetur. Proprietates genericas, on convenire Soli, secùs specificas: jam autem ux est proprietas generica Solis, adeoq; distin- tis à Sole conveniens, quantumvis lux solaris it proprietas illius quarto modo, & nulli alteri ompetens.

Dices 3. Differentia convenit soli, omni, & emper; & tamen non est Proprium: Ergo ma- a est prædicta definitio Proprii.

Respondetur. Cum Differentia non ac- idat speciei, sed illi sit essentialis, accidat au- em Proprium, rectè inferetur, quod distincta it differentia à Proprio.

Præter positas divisiones Proprii, dividitur dhuc Proprium quarti modi, in Proprium Pri- mointentionale, & Proprium Secundointen- tionale, & quidem incipiendo.

De Proprio Primo-Intentionaliter.

Quæritur 1. *Quid sit Proprium primo in- entionaliter?*

Respondetur. Esse accidens quod con- venit omni, soli & semper.

Quæritur 2. *Quotuplex sit Proprium primo intentionaliter acceptum?*

Respondetur. Proprietates aliæ sunt Physicæ, aliæ Metaphysicæ. Proprietates Phy- sicæ distinguuntur realiter ab essentia à qua di- manant, ut frigus ab aqua. Metaphysicæ au- tem proprietates sunt, quæ nonnisi sola ratione ab essentia distinguuntur. Priores illæ proprie- tates semper conveniunt subjecto, si causæ na- turales spectentur, & absit violentia; sicut a- qua semper est frigida, si absit extrinsecum ca- lefactivum.

Quæritur 3. *Quod sit signum Proprii quar- to modo?*

Respondetur. Proprii qualiscunque si- gnum est, si postulet definiri per subjectum: ex 1. Poster. c. 4. & ita simum, est proprietas nasi, cùm definiri per nasum postulet; non est tamen hoc signum Proprii quarto modo; certè enim simitas non omni naso convenit: Signum ita- que Proprii quarto modo est, si conveniat per se subjecto, si sit adæquatum principio, seu es- sentiæ à qua profluit, ita ut de illa conversim & reciprocè dici possit v. g. Omnis homo est risi- bilis, & omne risibile est homo.

Dices. Proprietas quarti modi effluit ex es- sentia: Ergo non convenit semper.

Respondetur. Proprietas Metaphysi- ca quarti modi, sicut ex modo nonnisi conci- piendi effluit, ita & ex modo nonnisi concipien- di est non semper cum essentia, in re autem sem- per est cum illa; quod sufficit ad salvandum, quod Proprium semper conveniat. Proprietas autem Physica effluit ex essentia, sed effluxu qui in re simul fit tempore cum essentia, adeoq; ad- huc conveniet semper, modo causæ naturales non impediantur.

De Proprio Secundo-Intentionaliter.

Quæritur 1. *Quid veniat nomine Proprii Secundo-Intentionaliter?*

Respondetur. Venire Proprium pro uni- versali prædicabili acceptum.

Quæritur 2. *Quæ sit Definitio Proprii se- cundùm quod est Universale quoddam prædica- bile?*

Respondetur. Esse universale, quod prædicatur de pluribus in Quale accidentale, profluens necessariò ab essentia. Non defini- tur Proprium per hoc, quod sit convertibile cum subjecto; quia risibile licèt sit convertibi- le cum essentia hominis, non est tamen conver- tibile cum iis de quibus prædicatur; quia licèt verum sit, Petrum esse risibilem, falsum tamen est risibile, esse Petrum. Idem alia phrasi dici potest, quod scil. Proprium non sit convertibi- le cum subjecto, de quo dicitur, sed tantùm cum essentia subjecti, secundùm se spectata.

Quæritur 3. *De quibus Proprium Univer- saliter prædicetur?*

Respondetur. Non prædicari Proprium de Natura universaliter; quia respectu illius non se habet proprium ut superius quid, sed se habet tantùm ut convertibile, & æque latè pa- tens. Prædicabitur ergo universaliter de infe- rioribus naturæ, v. g. risibilitas de Petro, Pau- lo, &c.

Dices 1. Implicat idem esse Proprium, & Commune; commune enim multa respicit: Pro- prium autem excludit multa: Ergo Proprium non potest esse universale.

RESPONDETUR. Implicat idem eſſe Proprium & Commune, eodem reſpectu, ſecus diverſo. Unde etiam proprium, erit proprium Naturæ; proprium autem prout univerſale, erit reſpectu ſuorum ſubjectorum.

DICES 2. Non poteſt prædicari, de multis ut proprium, quod non eſt multis proprium; Sed Proprium quarto modo, non eſt multis proprium, ſed uni naturæ: Ergo nec poteſt prædicari de illis.

RESPONDETUR. Non poteſt prædicari de multis ut Proprium, quod ita multis non eſt proprium, ut nec ſit eſſentiæ multorum proprium; licèt ita prædicari poſſit, ſi ſit proprium eſſentiæ multorum: & ita riſibile eſt proprium animalis rationalis, quod eſt commune ſuis individuis.

DICES 3. Vi dictorum ſequi, quia & prædicaretur Proprium Univerſale; eſt enim unum ex quinque Univerſalibus, & non prædicaretur Proprium Univerſale; quia nec habet modum prædicandi ſibi debitum, & reſpectu eorum, reſpectu quorum prædicatur univerſaliter, reſpectu inquam eorum, non eſt proprium.

RESPONDETUR. Sufficere, quòd ſit proprium reſpectu naturæ eorum, de quibus univerſaliter dicitur. Habet etiam modum prædicandi ſibi Proprium, quia prædicatur in Quale accidentale, neceſſario ab eſſentia profluens.

QUÆSTIO V.

De Accidente.

SIcut Proprium, ita & Accidens, dupliciter ſumi poteſt; nempe pro Accidenti Primo-Intentionaliter; & pro Accidenti, Secundo-Intentionaliter.

De Accidenti Primo-Intentionaliter.

QUÆRITUR I. *Quid ſit Accidens primo intentionaliter acceptum?* Definit illud Porphyrius. Accidens eſt id, quod poteſt adeſſe & abeſſe ſine ſubjecti corruptione.

QUÆRES 2. *Quomodo intelligenda hæc ſit definitio?* ratio dubitandi; quia dantur Accidentia, quæ non poſſunt ſine ſubjecti corruptione adeſſe, ut morbi, mors, vulnera; ſunt etiam aliqua quæ non poſſunt abeſſe ſine ſubjecti corruptione, ut ſexus ab animali, ſimitas à naſo, albedo à nive. Multis hic agitur ab aliis. Suffecerit dixiſſe, Accidens illud eſſe, quod vel realiter, vel ſaltem intentionaliter poteſt adeſſe & abeſſe; & ita ſi adſit mors, intentionaliter non corrumpitur ille homo, quia manent prædicata eſſentialia hominis, nempe animal rationale, ita ut nec arguitivè corrumpantur, ſicut arguitivè corrumpitur homo, ſi vel per intentionem dicas illum non eſſe riſibile. Videtur hæc explica[tio] ad mentem Porphyrii, qui dividens Accid[ens] in Separabile, & Inſeparabile, cùm ex alt[era] parte docuiſſet, omne accidens poſſe ſepar[ari], mox ſubdit, poteſt enim intelligi corvus alb[us], & Æthiops abjiciens colorem; Ubi vides, [re]currit ille ad intelligibilitatem.

QUÆRITUR 3. *Quotuplex ſit Accidens Prim[o-] Intentionaliter?* Aliud eſt Accidens Phyſicu[m], quod eſt accidens diſtinctum realiter à ſub[je]cto, idque vel ſeparabile, uti eſt frigus reſpe[ctu] aëris; vel inſeparabile, uti putatur reſpectu c[or]vi nigredo. Aliud Accidens eſt Metaphyſicu[m], ſeu accidens ex modo ſignificandi. Hoc ipſu[m] accidens Metaphyſicum; aliud eſt non nec[eſ]ſario fluens ex eſſentia, qualis eſt ratio Patris, [a]liud neceſſariò fluens, & hoc coincidit cum P[ro]prio. Rurſùs Accidens aliud eſt Prædicame[n]tale, aliud Prædicabile; Prædicamentale e[ſt], quod eſt accidens diviſum ab Ariſtot. in reliqua novem prædicamenta diſtincta à Subſtant[ia]; Prędicabile autem accidens, eſt accidens ſecu[n]do-intentionaliter acceptum, de quo mox.

De Accidenti Secundo-Intentionaliter.

QUÆRITUR I. *Quid ſit Accidens Secun[do-] Intentionaliter?*

RESPONDETUR. Eſt univerſale, quod pr[æ]dicatur de pluribus, in Quale Accidentale co[n]tingenter.

QUÆRITUR 2. *Quid eſt hoc prædicari in Qu[a]le contingenter?*

RESPONDETUR. Quale non eſt hîc ſume[n]dum pro Quali ex ſolo prædicamento Qualit[a]tis, ſed debet ſumi liberaliùs pro omni eo cui o[p]ponitur Quidditas rei, & neceſſariò cum il[la] connexa; hæc enim prædicatio: Petrus eſt tri[-] cubitalis, eſt prædicatio in Quale Accident[a]le, quantumvis tricubitalitas ſit Quantitas, n[on] Qualitas.

QUÆRITUR 3. *De quo univerſaliter prædic[a]tur Accidens ut Accidens?*

RESPONDETUR. Indubiè accidens de ruf[o,] albo, nigro, &c. prædicatur ut genus, conſ[e]quenter non prædicatione accidentis; præd[i]catur enim in Quid incompletè partem mat[e]rialem ſignificando. Albedo item, de hoc, [&] de hoc albo, prædicatur ut ſpecies, quia præd[i]catur in Quid tanquam tota rei eſſentia. Præ[-] dicatur ergo Accidens ut Accidens, de concr[e]tis ex ſubjecto, & illo accidente; ut cum dic[o] Papyrus eſt alba, nix alba, linum album. R[a]tio. Quia reſpectu horum ita illud accidens e[ſt] univerſale, ut ſimul de illis in Quale omnin[o] contingenter dicatur; hæc autem prædicati[o] eſt genuina quinti univerſalis.

DISPUTATIO V.

De Antepraedicamentis, Prædicamentis, Postprædicamentis in communi.

TRactaturus Philosophus de Prædicamentis, præmisit explicationem quandam vocum, hoc est quid sit Univocum, Æquivocum, Analogum, quæ Antepraedicamenta appellavit; quibus adjunxit denominativa. Egit postea de Prædicamentis, & demum de Postprædicamentis. Nihil hic disputabile erit, solæ Notiones terminorum, & divisiones ponentur.

QUÆSTIO I.

De Antepraedicamentis.

ID quod hîc facesseret difficultatem, de Analogia Entis, alibi tractatur. Hinc ea quæ hîc afferentur propter incipientes & methodi causa.

DIFFICULTAS I.

De Univocis.

QUÆRITUR I. *Quid sint Univoca?*

RESPONDETUR. Sic ea definit Arist. Univoca sunt, quorum & nomen commune est, & secundùm nomen eadem Substantiæ ratio: Ubi ut vides ad univocationem requiritur unitas nominis, & præter hoc convenientia in eadem essentia seu natura; qualis est convenientia specierum in nomine animal, & in nomine v. g. Homo, convenientia individuorum quæ sunt Petrus, Paulus &c. Quando verò Aristotel. dicit sub genere latere æquivocationes; per æquivocationes intellexit differentias, quæ componunt cum genere speciem, quibus tamen non obstantibus differentiis, seu æquivocationibus, potest dari adhuc ratio communis conveniendi sub uno nomine, adeoque Univoca.

QUÆRITUR 2. *Quæ sit Univocorum divisio?*

RESPONDETUR. Univoca alia sunt Univocata, seu participantia, alia sunt Univoca Univocantia, seu participata. Univoca Univocantia, seu participata, sunt ipsa illa nomina, & secundùm nomina, una Substantiæ ratio: v. g. Animal est univocum univocans, seu participatum; item ly Homo est univocum univocans, seu participatum, quod scilicet ab inferioribus participatur. Univoca autem Univocata seu participantia, sunt ipsa multa participantia idem nomen; & eandem naturam; & ita Petrus & Paulus sunt univoca univocata, seu participantia eandem rationem hominis. Item dividuntur univoca, in univoca substantialia, & univoca accidentalia. Univoca substantialia sunt, quæ conveniunt in una ratione essentiali; ut omnes homines in ratione Animalis sibi essentiali. Alia univoca sunt accidentalia, quæ conveniunt in una ratione accidentali; ut papyrus, nix, lac, in una ratione albi. Sed hæc divisio secunda, non est omnimodè ad mentem Philosophi; nam ille rationem illam communem, quæ participatur, substantiam appellat; ratio autem Substantiæ, accidentibus non convenit.

QUÆRITUR 3. *An univoca excludant disconvenientiam?*

RESPONDETUR. Excludere disconvenientiam univoca ex ratione nominis univoci, & ex ratione Substantiæ illo nomine significatæ; hinc in ratione Animalis, nullam habent disconvenientiam, Homo, Bos, Leo, &c. Cæterum univoca non excludunt disconvenientiam, quæ importetur ex alio nomine, rationeq; illo nomine significata, v. g. Bos, & Leo, disconveniunt in ratione rugibilis, & mugibilis, cùm sint univoca in ratione animalis.

DIFFICULTAS II.

De Æquivocis.

QUÆRITUR I. *Quid sint Æquivoca?*

RESPOND. Arist. Æquivoca dicuntur, quorum solum nomen commune est, secundum nomen verò, ratio Substantiæ diversa, & ita nomen v. g. Canis, dictum de sidere, de latrabili, & de pisce marino, est nomen commune, sed ratio Substantiæ omninò diversa. Ly Nomen, accipiendum hic liberaliùs, sive pro verbo, sive pro quocunque alio termino, modò sive verbum, sive nomen, in quantùm dicitur commune, accipiatur in suppositione materiali, hoc est dictione ex literis composita; non verò accipiatur in suppositione formali; hoc est non accipiatur pro significato: certè enim latrabile significatum nomine Canis, non est commune nomen Sideri.

QUÆRITUR 2. *Quot sint æquivoca?*

RESPONDETUR. Dividuntur imprimis æquivoca in Æquivoca Æquivocantia & Æquivocata, proportionaliter intelligenda sicut ex-

plicui univoca,univocantia & univocata. Rursus æquivoca,alia sunt à casu, alia à Consilio,ex 7. Metaph. tex.31. Æquivocum à casu est,quod sine ulla proportione unius ad aliud plura significat,ut cùm verbum Edo, significat comestionem, & evulgationem; alia sunt æquivoca à Consilio quæ cum proportione unius ad aliud, significant plura ut v. g. quia rabie, nocet & sidus,& latrabile,& piscis, ideò illis tribuitur nomen commune Canis,& hujus generis æquivoca,cum Analogis confunduntur.

QUÆRITUR 3. *An æquivoca excludant omnem convenientiam?*

RESPONDETUR. In ratione Substantiæ quæ nomine æquivoco significatur, excludunt omnem convenientiam; & ita ly Taurus dictum de Monte & Animali excludit omnem convenientiam. Cæterùm sub alio nomine possunt habere convenientiam v. g. sub ratione animalis corporis &c. Non nego tamen, quòd æquivoca conveniat in uno illo nomine, licèt illud nomen sit unum nonnisi in suppositione materiali, accipiendo scilicet dictionem pro ipsis literis; quantumvis non sit unum in suppositione formali; quia suppositio formalis, est ipsa significatio, quam unam, non habent æquivoca. Neque erit necesse ut unum nomen, uno materiali, & uno formali constet; potest enim nullo formali constare, & tamen esse unum nomen; sic Blictri, nihil significat, & tamen est unum nomen: cumque significatio sit forma accidentalis, & ex placito, non verò aliqua essentialis, ideò poterit vox, retenta sua unitate, nunc hoc, nunc illud significare. Quando verò Aristoteles 4. Metaph.cap.2.tex.11.docet, unum nomen unum significare, intelligendus est quòd dicat hoc de uno nomine, quod facit nos aliquid certi & determinati intelligere; aliàs si unum non significaret, nihil determinati significaret, hinc & non suspensè accipiuntur, nec in actu exercito, ut sunt æquivoca, seu exercent æquivocationem, aliàs definiri unâ definitione non possent; sed accipiuntur in actu signato, seu secundùm rationes communes omnibus æquivocis.

DIFFICULTAS II.

De Analogis.

QUÆRITUR 1. *Quid & an sint Analoga?*

RESPONDETUR. Analoga sunt, Quorum nomen commune est, ratio verò nomine significata, nec omninò eadem, nec omnino diversa. Sub qua ipsa definitione pro majori posita, subsumenda minor, sed dantur talia, ut patebit ex dicendis; ergo dantur Analoga. Voluit idem Aristoteles, qui licèt ea hîc intellexerit nonnisi sub nomine æquivocorum à Consilio, alibi tamen clarè illa ponit ut Imi Ethico, c.6.1.Post.tex.23.4. Metaph.tex.2.12. Metaph. tex.22. Ostendit idem vis nominis: nam analogia latinis est proportio & convenientia in aquo; dantur autem ita sibi proportionata, ac convenientia &c. Denique non omnia sunt ita diversa, ut in nullo conveniant; saltim enim convenirent in eo, quod non conveniant; dantur item non ita convenientia, quin etiam differant; aliàs auferetur prædicamentum differentiæ, & tamen possunt eodem nomine significari, cur non enim? ergo dantur analoga.

DICES. Si darentur Analoga, daretur medium inter Univoca & Æquivoca, si daretur medium inter Univoca & Æquivoca, daretur medium inter contradictoria; nam daretur medium inter omninò similia, quæ sunt Univoca, & omninò non similia, quæ sunt Æquivoca. Jam verò Analoga sunt partim similia, partim non similia.

RESPONDETUR. Analoga esse medium inter Univoca & Æquivoca, sed non erunt medium inter contradictoria: quia omninò simile, & omninò non simile, sunt contraria, non contradictoria. Ratio: Quia utrumque extremum positivè significatur; & sicut datur medium inter omninò album, & omninò non album, hoc est nigrum, datur inquam medium, hoc est fuscum, ita in præsenti dari poterit. Contradictoria ergo nonnisi sunt omninò simile, non omninò simile; quo casu analoga non erunt medium, sed spectabunt ad negativum membrum, nempe non omninò simile. Quod si analoga non sunt medium, inter omninò simile & non omninò simile, hoc ipso non erunt medium inter contradictoria.

ADDO 1.° In quo stet ratio Analogiæ, & dico, quod stet in ratione conveniendi & disconveniendi, in ipsa ratione illo nomine significata, non verò in ratione alio nomine significata: hinc Animal non est Analogum, quia ratio differendi v. g. in rationalitate, est ratione formalitatis illi adjunctæ, & non significatæ nomine Animal. Sanum autem, dictum de pulsu, medicina, &c. est Analogum; quia indicatio sanitatis conveniens pulsui; causatio sanitatis, conveniens medicinæ, sani nomine appellatur.

ADDO 2. Quæ sint fundamenta Analogiæ. 1. Est Transcendentia, quia Transcendens in quantùm est transcendens, est commune pluribus, & est ratio conveniendi; in quantùm autem identificatur formaliter differentiis, est ratio differendi. 2. Est Similitudo imperfecta. Ratio: quia ly similitudo, erit ratio communis ly imperfecta, erit ratio differendi. 3. Est Ordo prioris & posterioris, ut voluit Aristoteles 3. Physicor: tex. 70. & 7. Metaph. tex. 14. & 15. & ratio est quia hic ordo, involvit dependentiam ab aliquo communi, quod erit ratio conveniendi; ratio autem prioris & posterioris, erit ratio differendi.

Addo 3. Quæ ſint Signa Analogiæ. 1. Di-rſæ explicabilitas Copulæ; nam ly ſanum,di-um de Animali,ſignificat ſubjectum ſanitatis; ctum de pulſu, ſignificat indicare ſanitatem; ctum de cibo, ſignificat ſervari ſanitatem &c. Signum. Poſſe prædicari in ſenſu formali de uribus differentibus. 3. Signum. De Uno ci propriè, de altero, minùs propriè; ut cum citur ly ridere de homine, & bruto.

Quæritur 2. *Quotuplicia ſint Analoga?*

Respondetur. Dividuntur Analoga in naloga Analogata, & Analoga Analogantia; uæ explicanda proportionaliter ad dicta de Inivocis. Rurſùs. Alia ſunt intrinſecè par-cipantia rationem nomine Analogo ſignifica-m, alia extrinſecè, alia ſunt Analogo nomine Metaphorico ſignificata; ut cùm dicitur Riſus e prato, & homine. Et alia ſunt Analoga, in qui-us nomine proprio ſignificatur ratio Analoga. amoſa diviſio eſt, in Analoga Attributionis, & naloga Proportionis. Analoga attributio-is ſunt; Quorum nomen commune eſt, & ra-io ſecundùm nomen, eſt eadem ſecundùm ter-ninum, diverſa ſecundùm habitudines ad il-im. Sic Sanitas Animalis eſt terminus, ſed ha-itudo ad hanc ſanitatem, eſt diverſa; vel habi-udo Indicii, quam dicit pulſus ſanus, vel habitu-o cauſalitatis, quam dicit medicina &c. Hic erminus ſolet etiam appellari Principale Ana-ogatum de quo illud axioma: Nomen analo-um abſolutè prolatum, ſtat pro principaliori eu famoſiori analogato: Unde audito hoc no-nine ſanum, ſtatim relucet in mente ſanitas ani-nalis. Proportionis autem Analoga ſunt; quo-um Nomen commune eſt, & ſecundùm illud nomen, ratio ſubſtantiæ proportionaliter ea-lem: ſic v. g. ly Principium eſt Analogum, & lictum de linea habente principium, ſignifica-bit extremum à quo incipit linea; ſi dicatur de corde, cor eſt principium, ſignificabit quod ſit principium vitæ. De priori Analogia agit Ariſt. 4. Met. tex. 2. De altera 1. Ethic. c. 6. 2. Poſter. tex. 23. 5. Met. tex. 12. & 12. Met. tex. 22.

Addo 1. Quæ diſtinctio ſit Analogorum Proportionis, ab analogis Attributionis. Eſt in hoc diſtinctio, quia Analoga Attributionis, u-nam rationem reſpiciunt, v. g. ſanitatem anima-lis, reſpiciunt reliqua; de quibus dicitur ſanitas. Proportionis autem Analoga, non reſpiciunt u-nam rationem, ſed habent diverſas rationes, proportionaliter tantum eaſdem; certè enim, alia ratio Principii in fonte, alia in corde, licet proportionaliter eadem. Deinde in Analogis Attributionis, eſt dependentia ab uno reliquo-rum Analogatorum, nulla autem eſt depen-dentia fontis à corde, cordis ab aurora &c.

Addo 2. Non omnem proportionem ar-guere analogiam; nam eſt proportio, cùm dico. Sicut ſe habet homo ad operationes ſenſandi, ita & leo ad operationes ſenſandi; & tamen hæc proportio eſt univoca non Analoga; ſola ergo proportio ſecundùm idem nomen & rationem illo nomine ſignificatam, arguit Analogiam.

Addo 3. Analoga Proportionis, quædam ſunt Propria, quædam Impropria. Principium dictum de corde, & fonte, eſt Analogum Pro-prium; Riſus autem dictus de prato, eſt Analo-gum Metaphoricum.

Quæritur 3. *Quid ſentiendum de Analogis Inæqualitatis?* Hæc excogitavit & definivit Ca-jetan. quod ſint Analoga, quorum nomen com-mune eſt, & ratio ſecundùm illud nomen omni-nò eadem, inæqualiter tamen participata. E-xemplificabat hoc Cajetan. in nomine Animal, quod ſecundùm ſe omnibus animalibus ineſt, ſed pefectiùs homini. Sed hæc Analoga, ſi Me-taphyſicè ſpectentur, ſunt Univoca. ratio eſt; quia ratio illa Animalis præciſè ſpectata, erit jam ſine differentiis, à quibus hæ diverſitates o-riuntur; Unde licèt habeatur Ordo prioris & poſterioris inter hominem v. g. & leonem; Or-do tamen hic, non arguet Analogiam, quia non eſt ordo dependentiæ, ſed ordo dignitatis; Phy-ſicè tamen & materialiter ſi ſpectentur hæc A-naloga inæqualitatis, tranſire poteſt, quòd ſint Analoga; quia ratio generica, eſt idem phyſicè cum ratione differentiali v. g. rationalitatis, ra-tionalitas autem dicit rationem perfectioris comparata v. g. ad rugibilitatem. Sunt & alia anteprædicamenta, quæ denominativa appel-lavit Ariſtot. ſed de his egimus, ubi de ente ra-tionis Logico. Reliqua videantur in Ariſtotele.

QUÆSTIO II.

De Prædicamentis.

Quæritur 1. *Quid ſint?*

Responsum ad hoc adhuc in Dialecti-ca, quod ſint ſeries Prædicatorum, deducta à ſummo genere, & ſpecies intermedias usque ad individua.

Quæritur 2. *Quot ſint?*

Respondetur. Decem: ea in Dialectica numerantur, & eorum definitiones traduntur. Hæc diviſio non eſt omninò exacta; Cæterùm ad finem à Diviſoribus intentum ſufficiens, hoc eſt ut aſſignentur modi eſſendi, quibus ſubſtan-tia vel eſt ipſa, vel alia ſunt in ipſa, & eam affi-ciunt, tribuuntque ei denominationes. Ut tri-buit Qualitas denominationem Qualis ſubſtan-tiæ. Quantitas denominationem quantæ. Ubi denominationem Locatæ &c. Non in-commodè tamen, reliqua revocari poſſunt ad hæc decem prædicamenta; & ita denominatio-nes extrinſecæ, v. g. Viſum Cognitum &c. re-vocari poſſunt ad Actionem vel Paſſionem &c, Cælibatus autem, qui eſt carentia matrimonii, licèt

licèt non comprehendatur in decem his prædicamentis, sustineri tamen hæc divisio potest, quia scilicet hîc dividitur Ens; Carentia autem Matrimonii est non ens, hinc mirum non est, quod ad nullum prædicamentum, Cœlibatus revocetur.

QUÆRITUR 3. *Quænam ponantur in recta linea prædicamentali?*

RESPONDETUR. Hæ Conditiones ad ponendum aliquid in linea prædicamentali numerari solent. I. Ut sint Ens reale. II. Ut sit per modum per se stantis. III. Ut sit Ens per se, & saltem in confuso sui conceptu, non involvat pluralitatem; & sic Exercitus, quia in confuso sui conceptu involvit pluralitatem, ad nullum certum revocatur prædicamentum; Vestitum autem revocatur ad prædicamentum habitus; quia saltem in rudi suo conceptu pluralitatem non involvit. IV. Ut rudi suo conceptu non sit Ens complexum. V. Ut sit ens finitum, id est ens creatum; Certè enim infinitum si crearetur, ad prædicamentum Quantitatis pertineret.

Hîc de Prædicamentis in particulari nihil agendum erit; Substantia enim ad Metaphysicam, Quantitas, Qualitas, &c. ad Physicam spectabunt; sola Relatio, ex communi consuetudine, hîc explicanda erit. De qua infra.

QUÆSTIO III.

De Post-prædicamentis.

QUÆRITUR I. *Quid sint?*

RESPONDETUR. Postprædicamentorum nomine, veniunt voces quædam, quas explicat Aristot. post Tractatum de Prædicamentis.

QUÆRITUR 2. *Quod sint & quæ Postprædicamenta?*

RESPONDEO. Primum Postprædicamentum est; Oppositio, cujus oppositionis nomine non venit oppositio complexa, de qua in secunda Operatione in Dialecticis, sed hîc oppositionis nomine, venit Repugnantia ad se pertinentium; hoc est, quæ se excludunt, ut Nigredo, & Albedo; vel quæ se inferunt, ut est Pater & Filius. Secundum Postprædicamentum est Prius. Quinque autem Modis aliquid est prius ut Versiculi hi exprimunt:

Tempore, natura, prius Ordine, dic & honore
Et causa effectis dicitur esse prior.

Nihil hîc explicandum esset nisi Prioritas naturæ, sed de hac alibi. Tertium Post-prædicamentum est, Simul, atque alia sunt simul tempore, ut duo Coætanei; alia simul naturâ, scilicet ea, quæ ad convertentiam dicuntur, & unum non est causalitas aliûs. Quartum Postprædicamentum est, Motus, de quo in Physicis. Quintum Post-prædicamentum est, Habere, sive illud habere sit Morale, ut habere Opes, Virtutes, &c. sive Physicum, hoc est, accipiendo, habitum pro vestitu; accipitur ergo habere hîc pro quocunque modo se habendi, adeoque non jam ita, ut accipitur pro Prædicamento, de quo consule Mastrium in Summulis.

DISPUTATIO VI.

De Prædicamentis in Particulari, & in Specie, de Relatione.

POst tractationem brevem de Prædicamentis in communi, deberet sequi tractatio de Prædicamentis in particulari, quæ si exacta dari deberet, absumeret quidquid in particulari aliæ scientiæ tractant, nunc de more Logici anni, attingetur Prædicamentum Relationis.

QUÆSTIO I.

De Existentia & Subjecto Relationis.

POno imprimis explicationem, Terminorum in hac materia usurpabilium.

FUNDAMENTUM, prout condistinguitur Subjecto, est causa seu ratio, propter quam, una res ad aliam refertur; & ita, vis productiva effectûs, est fundamentum, ut referatur causa ad effectum.

SUBJECTUM est istud extremum, quod continet istam causam, soletque appellari fundamentum remotum.

RATIO FUNDANDI est istud, quod complet subjectum, ut ad aliud referri possit, qualis est causalitas. Hæc tamen ratio fundandi, in relatione

...atione præcipuè transcendentali, indistin-
...itur à fundamento v. g. in Deo vis creandi est
fundamentum & ratio fundandi relationem
...nscendentalem in Deo ad creaturas.

Relatio est ipsa illa Formalitas, quæ facit
...um referri ad aliud. Ita ut subjectum refera-
...r ut Quod, Relatio ut Quo.

Correlativum, est quodlibet relativum
...utuum.

Terminus est id, quod terminat relatio-
...m, qui non est idem cum correlativo; fieri e-
...m potest, ut Terminus mutuo non referatur.

Quod attinet ad Existentiam & Subjectum
...elationis. Non est dubium dari relationes ra-
...onis seu respectus, quos noster intellectus fa-
...ricat, quasi una res referatur ad aliam. De-
...endendo ad difficiliora.

Dicendum I. *Dari Relationes Reales in ...reatis.*

Probatur I. Si Relationes Reales non da-
...ntur in Creatis, non darentur ex speciali re-
...ugnantia, hæc nulla ostendi potest, quæ enim
...la? & certè si repugnarent Relationes reales
...Creatis, vel repugnarent ex ratione Relatio-
...is, & hoc non; quia nec in divinis darentur,
...ec repugnant ex vi Realis relationis creatæ;
...uia reliqua prædicata in Creaturis possunt
...omponi cum prædicato Realis, ut patet in
...ubstantiis, accidentibus realibus. Ergo com-
...oni poterit cum realitate in Creatis, & Relatio
...ealis.

Probatur 2. Dantur in divinis Relatio-
...es reales, Paternitatis, Filiationis, Spirationis,
...t fides docet; Ergo dabuntur Creatis; nam ex
...na parte referri ad aliud non arguit infinita-
...em perfectionis; ex altera, ideò dantur in di-
...inis relationes reales, quia illic est verè Pater,
...ui verè generat Filium, hoc autem reperitur
...tiam in Creatis.

Respondebis. Relationes in divinis sunt
...ubstantiæ, in Creatis autem deberent esse Ac-
...identia.

Contra. Tum quia non omnes in Creatis
...elationes sunt accidentia, unde non sunt Ac-
...identia Relationes transcendentales; ergo
...altem illæ dabuntur. Tum quia hæ rationes
...uæ sunt in Deo substantiæ, possunt esse Ac-
...identia in Creatis, ut ratio sapientiæ, ratio san-
...titatis. Ergo etiam poterunt in Creatis esse
...ccidentia, quæ in divinis sunt substantiæ.
...Tum quia non repugnat Relationem esse, & ta-
...nen accidens esse.

Probatur 3. Vel nemine cogitante, bi-
...cubitum est æquale alteri bicubito, vel nemine
...cogitante non est æquale; si nemine cogitante
...non est æquale, ergo apparet alterum non esse
...bicubitum, adeoque non stas in suppositione ar-
...gumenti: imò sequitur, bicubitum nunquam
posse esse æquale alteri bicubito; non est enim
æquale nemine cogitante, ut asseris; nec potest
esse æquale aliquo cogitante; quia cogitatio
non addit molem. Si autem bicubitum nemi-
ne cogitante est æquale alteri bicubito, ergo ha-
bet rationem æqualitatis, à qua denominatur
æquale. Ergo ulterius datur aliqua Relatio
æqualis; æqualitatis enim nomine venit ipsa
Relatio realis.

Objicitur I. Entia sine necessitate non
dantur; Relationes reales sunt entia sine neces-
sitate; nam & nullam dicunt perfectionem, & si
Relatio Domini ad Servum potest esse, & non
esse realis, ergo idem dicendum de reliquis.

Respondetur. Cum Fons. quòd relatio
nullam dicat perfectionem, quæ sit principium
aliquid agendi vel patiendi; dicit tamen relatio
perfectionem purè formalem, quia denominat
subjectum, & est ratio referendi, ut Quo, per-
ficitque subjectum, non in se, sed in ordine ut
sit ad aliud, & sicut character manens post mor-
tem, non est quid otiosum, quamvis nec agen-
di, nec patiendi sit principium, ità & in præsenti.
Quod attinet, ad relationem Domini ad ser-
vum. Dominium hîc duplex cogitari poterit,
naturale quoddam, & *est supra eos, quorum* ut in-
quit Aristotel. I. Polit. cap. 2. *est opus in corporis
usum*, tale dominium est in bruta & sapientum
in rudes: aliud est dominium morale seu ex pa-
cto, quo se unus subdit alteri; prius illud domi-
nium est reale, fundatque Relationem realem;
quia & ratio fundandi est Realis; fundatur e-
nim in conditione naturali extremorum. Se-
cundum dominium non est reale; non funda-
tur enim in conditione naturali extremorum,
præterque ipsos Voluntatis actus, nihil ibi reale
ostendi poterit; non est etiam Realis Relatio in-
ter Magistrum & Discipulum, si hic nihil eum
docuerit, hic nihil didicerit; sed non sequitur
relationem non fore realem si hîc revera docue-
rit, iste didicerit.

Objicitur 2. Relatio nullam dicit perfe-
ctionem, ergo non potest esse realis. Antec. pro-
batur. Si diceret Relatio aliquam perfectio-
nem, tunc Pater æternus habens relationem Pa-
ternitatis ad Filium haberet aliquam perfectio-
nem, quam non haberet Filius.

Respondetur. Hanc perfectionem quam
habet Pater, æquivalenter haberi à Filio; par-
tim quia habet perfectionem essentiæ divinæ,
omnes illas perfectiones relativas eminenter
complectentem; partim quia habet Relatio-
nem Filiationis, quæ æquivalet relationi Pater-
nitatis.

Objicitur 3. Comparatio unius ad aliud
est actus intellectûs, & non reale aliquid; sed o-
mnis Relatio est comparatio, ergo omnis Rela-
tio est actus intellectûs;

Respon-

RESPONDETUR. Comparationem formalem esse actum intellectûs, sed non comparationem objectivam.

DICENDUM 2. *Dari in Deo relationes reales ad Creaturas.* Ita Hurt. d. 15. Met. s. 2. n. 19. quoad relativum prædicamentum. Contra non paucos.

PROBATUR 1. Ante omnem operationem Intellectûs, vel Deus est Creatura, vel non creatura, vel neque Creatura, neque non Creatura, non primum; quia aliàs Deus ante omnem operationem esset non Deus, siquidem esset Creatura; non tertium, quia ante omnem operationem Deus abstraheret à ratione Dei, & non Dei; cùm æquè sit intrinseca Deo ratio Deitatis, atque ratio Increati, à qua tamen per te Deus præscinderet; non secundum; quia si Deus ante omnem operationem Intellectûs non est Creatura, ergo est quid diversum, seu dissimile Creaturæ; ergo ulterius dicit Relationem dissimilitudinis ad Creaturam; ergo denique dicit aliquam realem relationem, realiter enim est dissimilis Creaturæ.

PROBATUR 2. Dantur Relationes reales in Creaturis, ergo dabuntur Relationes Dei ad Creaturas, ob paritatem Rationis.

PROBATUR 3. Quia si saltem per impossibile Deus haberet, quicquid requiritur ad relationem realem ad Creaturas, referretur ad Creaturas; sed de facto id habet. Nam si saltem per impossibile referretur ad Creaturas, deberet esse extremum quod referretur, seu subjectum, & hoc habetur nempe esse Dei; deberet haberi ratio fundandi, & hæc de facto habetur, scilicet conservatio, creatio, deberet habere terminum, & hic est esse vel possibilitas Creaturarum.

DICENDUM 3. *Dari etiam Relationes Creaturarum ad Deum.*

PROBATUR iisdem Rationibus proportionaliter aptatis.

RESPONDEBIS 1. Sufficit ad hoc Relatio rationis, aut quod fundamentaliter dicat relationem.

CONTRA. Quia non per meam rationem Deus non est creatura, ergo nec per meam rationem dicet relationem dissimilitudinis à creatura. Item non fundamentaliter est non creatura, sed formaliter; ergo formaliter dicet relationem dissimilitudinis.

RESPONDEBIS 2. Potest Deus aliquid velle, sine ulla sui mutatione, ergo & esse dissimilis sine relatione.

CONTRA. Quia prius illud in Deo argueret imperfectionem, Deus enim mutari non potest; esse autem dissimilem creaturæ non arguit imperfectionem; consequenter nec referri relatione dissimilitudinis, arguet imperfectionem, cùm relatio dissimilitudinis, nihil sit in re, præter dissimile.

RESPONDET 3. Mastrius. Deum non e[sse] Creatorem realiter, & non esse distinctam re[la]tionem Creatoris à Creatura intrinsecè, & su[b]jectivè, sed solum extrinsecè, & terminati[vè] quatenus realiter terminatio passiva termina[tur] in Creatura existenti: docetque ulterius po[sse] fieri, ut relatio Creaturæ, denominet Deum Creatorem, & tamen non sit in Deo subjectivè hæc relatio; ad eum modum quo visio subjecti[-] vè est in oculo, terminativè, est in visibili, & [ta]men visum, denominatur à visione, ad quam nonnisi terminativè se habet. Poterit ergo co[n]sequenter Creatio passiva, Deum, Creatorem, & Creaturam, denominare Creaturam.

CONTRA. Tum quia redit argumentum [fa]ctum; nam negatio Creaturæ Deo competens, nullo modo intrinsecè, & subjectivè est in Creatura. Tum quia in re, relatio est ipsemet Deus Creator, connotans Creaturam; esse autem Deum Creatorem, non recipitur intrinsecè & subjectivè in Creatura. Tum quia Creationi passivæ, vel respondet vis creativa, vel non re[-] spondet, idque ante omnem operationem intel[-] lectûs; si non respondet, ergo datur passio sine actione; si respondet, ergo jam erit relatio Creatoris intrinsecè ad Creaturam; nihil enim volumus plus esse in re hanc relationem, præter vim in Deo creandi subjectivè, & intrinsecè existentem, & passivam Creationem Creaturæ. Tum quia durum est dicere Deum non esse Creatorem realiter, æquè ac dicerè, non esse sapientem realiter. Instantia de visione, non te[-] net; nam cum esse visi, non supponat vim videndi in viso, potest non esse subjectivè & intrinsecè in viso; jam autem relatio Creatoris; supponit vim creandi, intrinsecè, & subjectivè in Deo. Rursùs non nego, quòd visio denominare possit & videntem, & visibile; sed nego, quod visibilitati passivæ, non respondeat visio activa, idque extra visibile; consequenter nego, Creationi passivæ, non respondere in Deo vim creativam, à qua denominetur Creator, licèt Creatoris ratio, terminetur ad Creaturam; consequenter erit intrinsecè, & subjectivè relatio Creatoris in Deo, utpote sequens vim creandi, cui datur illa relatio. Tum quia Creatio activa, non potest denominare Creaturam, nisi terminativè, quia terminatur ad Creaturam, sed tantùm creatio activa, denominat Creatorem: Ergo nec passiva Creatio, denominabit Creatorem, licèt respiciat Creatorem; ita, sicut Filiatio non denominat Patrem, licèt terminetur ad Patrem; & si relatio Paternitatis non est necesse ut ponatur intrinsecè, & subjectivè in Filio, imò nec poni potest, ita nec relatio Creatoris, poterit intrinsecè poni.

OBJICITUR 1. ex Scoto. Deus est perfectè simplex, nihilque est in eo, quod non est ipsum: Ergò relationes Deus novas ad Creaturam dicere non potest.

RESPON

Respondetur. DEUM non posse dice- relationes novas, quæ sint novæ secundùm quod dicunt in recto, licet sint novæ secun- m id quod dicunt in obliquo; de quo actum Connotatis.

Objicitur II. Si daretur in DEO relatio alis ad Creaturas, coexigeret illas, coëxi- re non potest, quia dependeret ab illis.

Respondetur. Quòd non sit imperfe- o dependere ab alio, tanquam à termino, tanquam eo, quod indiget DEO, cujus il- indigentiam explere possit; licèt sit imper- ctio, dependere ab alio, dependentiâ causa- atis, perfectivi, &c.

Instabis. Ex iis quæ opponit Maurus c q. 63. Esse absolutum, est esse non con- xum cum alio esse, & tale ut possit esse, sine olibet alio esse; è converso, esse relativum, t esse connexum, cum alio esse, & quod dari on potest sine alio esse; sed divina essentia & rfectio debet habere esse non connexum m alio ullo esse, adeoq; excludere omnem lationem. Deinde licet divina essentia sit otentia omnis producibilis, scientia omnis ibilis, tamen producibile, & scibile crea- m, non habet necessariò, & ab æterno ul- m producibilitatem, & intelligibilitatem, si per denominationem purè extrinsecam, à vina potentia, & scientia.

Respondetur. Neg. Minorem, An au- m ipsa producibilitas, & intelligibilitas pas- va, habeatur in objectis creatis? actum ubi Possibilitate. Rursus cum detur possibili- s passiva potentialis in Creaturis, cur saltim illam non erit relatio transcendentalis di- na? præcipuè cum relatio transcendentalis on exigat existentiam actualem sui termini, d terminationem solam actualem, quæ ex- ceri possit sine existentia. Ex dictis etiam otari, posset responsio & distinctio, quòd di- na essentia habeat esse connexum cum Cre- turis, tanquam cum termino perfectibili in- igente se, non habet autem connexum cum Creatura, tanquam à qua dependeat, depen- entiâ causalitatis perfectivi &c. in priori au- em nexu non tantum nulla est imperfectio, d potiùs statuitur perfectio DEI.

Objicitur III. Etiamsi omnis Creatura epugnaret, adhuc Deus esset possibilis; ne- essarium enim non coexegit esse contingen- s, ergò DEUS non dicit relationem ad Cre- turam.

Respondetur. Quod necessarium pos- t coexigere esse contingentis, tanquam ter- nini, & ejus quod indiget necessario.

Instabis. Ergò non magis esset necessa- ia existentia DEI, quàm saltim possibilitas Creaturarum; implicat enim aliquid exigere d sui existentiam aliud, & tamen illo, esse magis in existendo necessarium.

Respondetur. Implicare ut aliquid exigat ad sui existentiam, coexistentiam ali- ûs, exigentiâ causæ, & tamen illo esse magis in existendo necessarium, licèt id fieri possit, si sit exigentiâ solius termini, & tanquam se indigentis, dicentisque ordinem effectus ad causam.

Objicitur IV. Mastrius, negans tales Re- lationes, quia relationes istæ, vel darentur, in DEO novæ, vel ab æterno: non novæ, quia enim DEUS perfectè simplex est, nihil est in eo, quod non sit ipsum. Ergò Relatio nova in DEO ad Creaturas, nequit admitti in tempo- re, cum veram compositionem faceret cum eo; non etiam darentur ab æterno, quia per- fecta necessitas esse divini, est ex se esse tale, quod non variabitur ejus esse, quacunque hy- pothesi posita, sive possibili, sive impossibili circa aliud à se, quia alia non sunt necessaria, nisi secundario, ergò nulla potest in eo admitti realitas, neque in tempore, neque ab æ- terno.

Respondetur. Si sumatur argumen- tum ut sonat, Concedo totum; neque enim per nos relatio sive in tempore, sive ab æterno est aliqua realitas, superaddita ei quod refer- tur. Ad Objectionem attendendo, potest in DEO dari nova relatio, novitate alicujus ex- trinseci intrinsecè requisiti, sed non novitate ejus, quod dicit illa relatio pro subjecto, hoc enim est DEUS sibi non novus. Dantur et- iam in DEO relationes ab æterno; necessitas autem esse divini facit quidem, ut quacunque positâ suppositione impossibili, non mutetur physicè DEUS, quia ejus existentia non pen- det à nostris intentionibus; sed non facit ne intelligatur DEUS mutari suppositâ aliquâ suppositione impossibili.

Quod attinet ad ly, Creaturæ sunt neces- sariæ secundario; indubiè est verum, quia il- larum quoad possibilitatem necessitas, non est necessitas conjuncta necessitati absolutè ex- istendi; deinde quia illarum necessitas, dicit intrinsecè in se imbibitam indigentiam DEI, sed non est hoc sensu secundaria necessitas, quasi sit re ipsâ variabilis.

Instat Idem. Si DEUS esset necessario coexigens aliud à se, non esset DEUS, illo coexigito non existente; sed Relatio realis de necessitate coexigit ad suum esse terminum e- jus, ergo in DEO, salva ejus indemnitate, constitui nequit relatio realis ad aliud à se.

Respondetur. Si DEUS coexigeret necessario aliquid coexistens, illo non coexi- stente, non esset DEUS; sed negamus neces- sario coexigere Deum aliquid existens; nam quod attinet ad relationes æternas Dei ad Creaturam, illæ non exigunt existentiam ter- mini utpote Transcendentales; Relationes

autem temporaneæ seu Prædicamentales; non sunt necessariæ, nisi ex suppositione existentiæ.

Objicitur. V. Creatura etiam quoad esse possibile considerata, adhuc non est in eo gradu necessitatis, in quo est DEUS; semper enim ejus necessitas, erit participata. Ergo ad Creaturam etiam in tali statu necessitatis consideratam, admitti non debet Relatio Realis, quia DEUS esset, etiamsi omnis Creatura repugnaret.

Respondetur. Cum necessitas prædicatorum DEI involvat necessitatem existendi, necessitatem item, ut eâ, etiam possibilis Creatura ad existendum indigeat, consurgit exinde major necessitas divina; sed inde non sequitur DEUM non posse referri ad aliquid, secundario necessarium. Negatur item repugnante Creatura, fore DEUM, de quo alibi.

Instabis. Necessarium non coexigit ad suum esse, contingens. Ergo neque magis necessarium, quod est DEUS; pendet in suo esse, à minus necessario, aliàs si concedatur magis necessarium posse deficere, minus necessario deficiente, & è contra, jam illa duo essent æqualis necessitatis.

Respondetur. Antecedens esse falsum; quia à necessario licèt non exigatur contingens, tanquam pars compositiva, tanquam identificabile, tanquam causa, exigitur tamen tanquam terminus & effectus; ut, cum anima quæ est substantialis, exigit actiones, & operationes suas, tanquam terminum & effectum. Pendebitque etiam DEUS à minus necessario, sed pendentia impropriâ id est, tanquam à termino; & licèt deficiente possibilitate deficiat DEUS, non sequitur æque esse necessariam Creaturam, ac DEUM; quia deficere est malum, adeoq; potest haberi ex singulis defectibus; sed esse necessarium est bonum, adeoque ex integra causa; quæ integra causa non competit possibilitati; quia possibilitas Creaturæ, non dicit necessitatem existentiæ sed dicit imbibitam dependentiam à DEO, ejusque indigentiam.

QVÆSTIO II.

De Quidditate Relationis.

Displicuit Aristoteli veterum definitio, quam relativis dabant, eratque talis: Relativa sunt, quæcunque & ipsa quæ sunt alia, esse dicuntur, & quomodo libet aliter ad alterum. Rejicit illam, quia convenit etiam relationibus Rationis, ut patet ex termino, Quomodolibet, & ex termino, Dicitur. Affert propriam Aristoteles de qua sit.

DIFFICULTAS I.

Quid Definitivè Relatio?

Dicendum Est. *Benè definiri Relativa.* Relativa sunt quorum hoc ipsum est esse, ad aliud se habere. ubi ut vides relativa in concreto definiuntur. Relatio in abstracto definitur à Suar. Est accidens reale, cujus totum esse, est ad aliud se habere. Dicitur relatio accidens Reale, non quia est quid realiter distinctum à subjecto, sed quia est ratio extraessentialis, nemine cogitante conveniens subjecto. Cæterum quia relationes transcendentales non sunt Accidentia, utpote secundò esse-ntiales, hinc ut ratio communis definitiva Relationis tradatur, sic poterit formari cum Hurt. Relatio est formalitas, cujus totum esse, est ad aliud se habere.

Probatur I. Auctoritate Aristotelis.

Probatur II. Convenit omni, soli, & semper, proceditq; per prima in hoc genere.

Probatur III. Tota hæc definitio complectitur: quod Relationis Esse est ad aliud, & quod totum illius esse, sit ad aliud. Quoad primam partem probatur: quia si Relationis esse, non esset ad aliud se habere, & esset relatio, ut supponitur, & non esset Relatio; quia cum nihil referatur ad seipsum, non referretur ad aliud, ut dicis, & tamen relatio referre debet, cum sit ipsa referentia, seu ratio referendi. Secunda pars probatur. quia si non totum esse relationis esset ad aliud se habere, nonnisi pars aliqua referret se ad aliud, alia non referret hæc autem, hoc ipso, quia non referret, non esset, ex probatis immediatè, de linea Relationis.

Objicitur I. Relatio definiri in communi non potest. Ergò prædicta definitio est mala. Antecedens probatur: quia definiretur, per esse ad aliud; illud aliud vel esset relativum vel absolutum, si relativum, ergò relativum referretur ad seipsum, cum referatur ad relativum, nihil autem verè & realiter refertur ad seipsum; si autem illud aliud est quid absolutum, ergò supremum genus prædicamenti Relationis non erit, unum, sed duo, unum Relativum & aliud absolutum, ad quod relativum illud in communi, referretur.

Respondetur. Quod ly aliud significet absolutum; nec sequetur esse duo genera prædicamenti relationis, quia non est accipiendum ex una parte, relativum in communi, & ex altera illud aliud ad quod refertur, sed simul hæc debent accipi: quod autem illud aliud ad quod refertur relativum in communi, sit quid absolutum ratio est, quia infra dicetur, relationes terminari ad absolutum

m; eritq; genus unum, sed cum habitudine aliud.

Objicitur II. Illud esse ad aliud, vel est ud realiter, & sic excludentur relationes ionis; vel aliud ratione, & sic excluderen- r relationes reales; Ergò per se relatio ut sic, finiri non potest.

Respondetur. Ly ad aliud sumi pro ra- one communi ad utrumque membrum, si rtè mereatur nomen relationis, relatio, quæ per rationem.

Objicitur III. Si relationis totum esse est aliud se habere, relatio deberet excludere se In, si excludit esse In, ergò excludit rati- iem accidentis, quam excludere saltim rela- prædicamentalis non potest.

Respondetur. Quod relationis totum se differentiale, sit ad aliud se habere, licèt nquam rationem genericam dicat Esse In, ltem relatio prædicamentalis.

Instabis. Ergò relatio partim dicit Esse, partim esse Ad, ergò erit Ens per accidens, m ex duobus, quorum neutrum est actus, utrum potentia, Ens per se, fieri non possit.

Respondetur. Quod relatio meta- ysicè partim dicat In, partim Ad, sed non ysicè, quia hæc in relatione non distinguun- r realiter, Deinde in Metaphysica consider- ione, Esse In, erit per modum potentiæ Me- physicæ, esse Ad, per modum actus; unde er prius se habebit esse In, per posterius esse d, posterius inquam, si comparetur ad esse d; est enim esse In, magis universalis forma- tas, adeoq; prior; sed non posterius aliis for- alitatibus in relatione spectabilibus, nulla im datur in hoc genere prior, consequenter se Ad non se habet ut Risibilitas in homine, uæ supponit quid prius in illo, nempe ratio- alitatem, esse autem Ad, nihil differentiale rius supponit.

Objicitur IV. Illud Esse ad aliud, vel est se ad aliud actu, & hoc non potest dici, nam ullum accidens definitur per actu afficere, d per aptitudinem afficiendi actu subje- um: non etiam definitur per Esse ad aptitu- inale, quia dicerem etiam modos definiri er aptitudinalem determinativitatem.

Respondetur. Definiri relationem per se actu. probatio illius infringitur in modis, ui non aptitudine determinant, in quantita- e, quæ non dicit aptitudinalem extreitatem artium in ordine ad se, sed actualem extrei- atem.

Instabis. Homo non definitur per actum atiocinandi, sed per aptitudinem ratiocina- i, Ergò & relativa, debent definiri per aptitu- linale Esse ad.

Respondetur. Actus ratiocinandi est ffectus, ut ita dicam ipsius rationalitatis, quæ in homine non est aptitudinalis; alias homo non esset actu, sed aptitudine Homo) si autem est effectus rationalitatis, non potest esse definitivus rationalitatis, jam autem esse ad aliud actu, non est effectus alicujus prioris actualitatis. Rursus aliter se habet actus ra- tiocinandi ad potentiam ratiocinandi, & ali- ter se habet Esse ad, ad relationem. Nam imprimis experientia ostendit, esse defectum actualis rationis in pueris amentibus, &c. qui defectus ipsius esse Ad, actualis, non potest ostendi in relatione. Rursus quia potest osten- di per quid transeat potentia ratiocinandi, ad actum ratiocinandi, nempe per Verbum men- tis de novo productum, non potest autem ostendi, per quid transiret relatio ad Esse actus referentis; si enim per aliam relationem transiret, rediret difficultas, de illa secunda, per aptitudinale nè Esse ad, definiretur, an per actuale, si per aptitudinale, ergò deberet per aliam relationem referri, & sic in infini- tum. si per actuale, ergò & prior relatio, per esse Ad actuale definiri poterit. Est quidem verum, quod albedo non definiatur per face- re subjectum actu album, sed in hoc duo sunt partienda; nam ipsa albedo, non est poten- tia, sed actu albedo, & ita relatio etiam non deberet esse potentiâ esse Ad aliud, sed actu. aliud autem, quod partiendum est, nempe i- psum dealbare, quod dealbare, non pendet à sola albedine, sed etiam à subjecto apto; hinc albedo per actu dealbare, non potest definiri, cum non sit actu subjectum illud; jam autem ad esse Ad aliud, quando jam habebitur fun- damentum, subjectum, ratio fundandi, & terminus, nihil aliud requiritur. consequen- ter poterit per esse Ad actu definiri.

Quanquam dici etiam posset, quod cùm possent relativa concipi per modum actu re- latorum, & per modum referibilium poten- tiâ, si cætera desint, posset quis dicere, defini- ri hic relationem per esse Ad, commune ad Esse actuale Ad, & aptitudinale, licèt si jam detur fundamentum Relationis cum ratione fundandi, non possit dicere, nisi esse Ad actuale.

Objicitur V. Potest concipi paternitas Divina, ut constituens primam Personam, pri- usquam concipiatur referens Patrem ad Fi- lium, ergò de ratione relationis, non est actu referre.

Respondetur. In nostris principiis, rela- tiones non constituunt personas, sed origines, unde negatur antecedens. In aliorum princi- piis dicit Suar. posse fieri ut relatio concipia- tur, tanquam forma afficiens subjectum, & non concipiatur distinctè secundùm suum to- tum esse adeoq; secundum esse Ad. Addo non agi hîc de Conceptibilitatibus.

DIFFICULTAS II.

Quid sit in re apud alios Relatio?

RES erit de Relatione prædicamentali, quam Thomistæ, & Scotistæ dicunt rem, alii modum Entitativum, alii formalitatem ex natura rei nemine cogitante distinctam.

Punctum Difficultatis I.

An Relatio sit quid distinctum re?

DICENDUM EST. *Relationem non esse realiter distinctam à Fundamento, cum Ratione fundandi sumpto, & Termino.* Ita Suar. Hurt. Arist. Oviedo.

PROBATUR I. Auctoritate Arist. 5. Metaph. tex. 20. ubi dicit: *Similia verò quorum Qualitas est una.* Ex quo principio sic arguitur; Posito pariete albo Romæ, & alio Cracoviæ, & non positâ relatione, quæ per oppositos, ab his extremis distincta realiter, vel illi duo parietes habebunt eandem Qualitatem, vel non habebunt: si non habebunt, ergò uterque non est albus, quod est contra suppositionem. Et certè Relatio superaddita, non est dealbativa parietis, ergò apparet parietem illum esse album, ante omnem superadditam Relationem: si uterque eandem Qualitatem habet, ergò sunt similes, absque omni superaddito, similia enim sunt ex Aristotele, quorum Qualitas est una. *Idem sic proponitur*: Supponamus quod Cajus genuerit Personium, supponamus annihilari illam relationem Paternitatis superadditam, quæro: annihilato superaddito vel verum est, quod Personius acceperit esse, per veram generationem à Cajo, vel non est verum, quod acceperit ab illo esse: Si est verum; ergò independenter, à superaddita relatione Cajus est Pater, & Personius est Filius; ergò etiam tunc, referentur ad se, cum per relationem paternitatis, nihil intelligatur, nisi quod hic, sit hujus Filii, Pater; si autem sublatâ superadditâ relatione, non est verum, quòd per veram generationem Cajus dederit Esse Personio, Ergò quod tu negas, relatio Paternitatis, erit ipsum Esse Patris, habentis Filium, quod probatur. Quando annihilatâ relatione superadditâ, annihilatur ipsum esse Patris, sequitur relationem super additam esse idem cum Entitate Patris; sicut si annihilato Jacobo, hoc ipso annihilatur Petrus, sequitur Jacobum & Petrum, esse idem entitativè, præcipuè cum annihilatio illa non foret ex connexione aliqua, simili ei, quæ est inter Causam, & Effectum possibilem, sed annihilata relatione, annihilatur esse Patris, quia annihilatur id quod dedit esse per Veram Generationem. Ergò sequitur relationem superadditam esse idem cum entit[...] Patris, quod negabatur.

RESPONDET I. Mastrius. Fore tunc si[...]litudinem nonnisi fundamentalem, ite[...] Paternitatem nonnisi fundamentalem, n[...] autem formalem; sicut passim inquit dicim[...] sublata subsistentia non esse formaliter sub[...]stentem, sed tantùm fundamentaliter, ac[...]tiam humanitatem præcisâ risibilitate, re[...]nere risibilem tantùm fundamentaliter.

CONTRA. Tum quia ut urget Hurt. d[...] similia fundamentaliter, sunt formaliter si[...]lia; illa enim sunt formaliter similia, in qu[...]rum uno, est formaliter qualitas formali[...] talis, qualis est in alio, hoc enim vult defini[...] Arist. suppositio autem ponit, & hunc &[...]lum habere albedinem. Tum quia ut ur[...] Arriaga ponendæ hujus duplicis similitu[...]nis, nullum est fundamentum à priori, qu[...] enim? nullum & à posteriori, quia ad hoc[...]que per experientiam devenimus, nec per [...]fectum, dicamq; quod præter corpus & a[...]mam rationalem, eorumq; unionem, requi[...]tur forma superaddita realis Hominis. T[...] quia in principiis Scotistarum, relatio[...] transcendentales non sunt distinctæ forma[...]ter à fundamento & Termino, nec est in[...]lis, partiri fundamentum & formalem rela[...]onem. Ergò idem dicam in præsenti; in ipsa[...] formali relatione, non est ponere non nisi fu[...]damentalem relationem, Ergò & aliàs non[...]rit ponere fundamentaliter similitudine[...] Quod attinet ad instantiam de subsistent[...] potest ostendi quid obsir, ne dicatur tunc [...]tura formaliter subsistens, nempe per illos p[...]sitio unionis, cum perfectiori; in præse[...] autem non potest ostendi, positâ Qualita[...] duorum eâdem, quid desit ad formalem re[...]tionem; & sicut positâ naturâ, & negatio[...] unionis cum perfectiori non est necesse pon[...]re superadditam realem formam subsistenti[...] nec est necesse ponere quòd positâ naturâ, [...] dictâ negatione, sit solum fundamentalit[...] subsistens natura, ita & in præsenti. Quod a[...]tinet ad risibilitatem præcisam, illâ præci[...] non intelligetur quidem formaliter risibi[...] homo, erit tamen in re formaliter risibil[...] hinc ita arguitur, non datur ulla formalis ri[...]bilitas, quâ præcisa, non sit homo in re form[...]liter risibilis. Ergò neque dabitur formalis [...]militudo, quâ præcisâ, in re non sit adhuc [...]mile formaliter. Addo sunt aliqua, quæ n[...] sunt formaliter talia, nisi ratione superaddi[...] Entitatis, v. g. nihil est formaliter albu[...] sine superadditâ formaliter albedine, realit[...] distincta: Alia sunt formaliter talia, sine s[...]peradditâ entitate, v. g. homo est risibilis, si[...] superaddita realiter risibilitate. aut quo[...]cunque aliud pone exemplum. Quæcun[...]

ergò dabitur taxa dignoſcendi, quod formale poſſit ſalvari, ſine ſuperadditâ tate, idem ſalvabit, non eſſe ſuperaddi- entitativè rationem formalem relati-. Taxa inter alias, hæc poteſt eſſe, quan- nihil minus habet illud fundamentale, m habeat formale ſuperadditum, ſignum non dari illud ſuperadditum, jam enim etur præidentificatum. Hoc autem eſt æſenti; nihil enim minus habet, Funda- talis ſimilitudo, præ Formali, ſuperad-. Hoc enim ipſum quod non minùs ha- t (exceptâ Entitate de qua lis eſt ſuper- enda) fundamentalis relatio præ forma- gnum eſt identitatis; quia habere, hoc d aliud habet, eſt ſignum, hoc eſſe, eſſe, eſſe.

RESPONDET II. Maſtrius: Hunc effe- m qui eſt dicere habitudinem ad aliud, poſſe haberi ab entitate abſoluta, ad- & debere haberi ab entitate relativi;

CONTRA. Nego habitudinem ad ali- non poſſe haberi ab entitate abſoluta, in cumſtantia termini, & rationis fundandi itâ.

RESPONDET IDEM III. Quando Ariſto- es dicit, quod ſimilia ſint, quorum Quali- eadem, (in qua auctoritate argumen- n datum fundatur) definit Relationem fundamentum; quia cum relatio inſe ſit nimæ Entitatis aut intelligibilitatis, faci- is per fundamenta dignoſcitur & definitur.

CONTRA. Tum quia nullum fundamen- m adfertur, quod illic non definiatur, ut relatio, adeoq; quod in re, non ſit relatio g. duæ Qualitates. Tum quia ſi eſt minimæ titatis & intelligibilitatis, intelligiturq; g. ſimilitudo per duas Qualitates, cur non cetur etiam illis Qualitatibus identificata ilitudo. Tum quia definitio indiſtingui- r realiter à re definita. Ergò ſi relatio defi- ur per illa duo, erit illa duo.

PROBATUR II. Auctoritate S. Th. q. 7. poten. a. 8. Item op. 48. tr. 5. c. 2. ait Simi- udo Sortis, non eſt aliqua res in Sorte, alia ipſa albedine, ſed ſolum eſt ipſa albedo, ut habet ad albedinem Platonis. Ejusdem lo- in oppoſitũ explicat Hurt. d. 15. Metaph. ſ. 2.

PROBATUR III. Nulla eſt neceſſitas ſupe- ddendæ realiter diſtinctæ relationis. Con- matur communiter; quia non poſſet o- endi agens quod eſſet productivum ſimili- dinis diſtinctæ.

RESPONDENT I. Aliqui cum Rub. quod ſtantia impediat, ne aliquid producatur bſolutum, non impedit, ut producatur re- tivum; conſequenter, paries albus Craco- iæ, producet ſimilitudinem in pariete albo omæ, cum fundamentum relationem pro- ucat, actione Metaphyſica, non Phyſica.

CONTRA. Diſtantia impedit, ne quid producatur abſolutum in diſtanti; ergò etiam impediet, ne quid relativum producatur, & ſi producitur actione Metaphyſica, relatio à fundamento, hoc ipſo nec erit diſtincta realiter; ſicut quia à rationalitate producitur riſibilitas actione Metaphyſicâ, riſibilitas, nõ eſt à rationali diſtincta realiter.

RESPONDET II. Maſtrius. Produci relationem ab ipſo fundamento, poſito tamen termino, velut conditione neceſſaria, quamvis ille terminus non influat phyſicè, tamen requiretur ad productionem relationis, eo modo, quo requiritur actus Intellectûs, ad producendum actum Voluntatis, licèt in eum non influat phyſicè.

CONTRA. Poſito albo pariete Romæ de novo, quæro quid parietem Cracoviæ exiſtentem determinabit, ut procedat ad effundendam relationem realem? cum fundamentum neſciat, an ſit, vel non, in rerum natura ille paries.

RESPONDERI POSSET III. ex Ovied. Quod ſit in entitate fundamenti exigentia, quia exigit à DEO concurſum ad productionem novæ Relationis, ſi fortè ponatur terminus.

CONTRA. Concedo quidem præſuppoſitâ tali exigentiâ, ſufficientem fore determinationem, per oblationem novi concurſus, ſed hujus ipſius exigentiæ ponendæ, nullum adeſt fundamentum, urgetq; Ovied. ſequi quod DEUS poſſit formalitatem relationis producere ſine termino; poteſt enim DEUS præſtare concurſum, ultra exigentiam fundamenti. Denique recurrere ad DEUM ſine neceſſitate, Philoſophicum non eſt.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta Oppoſitorum.

OBJICITUR I. Poteſt adeſſe, & abeſſe à fundamento relatio. Ergò relatio eſt accidens realiter diſtinctum. Antecedens probatur. Si exiſtat Terminus, erit relatio, ſi tollatur terminus, non erit. Ergò.

RESPONDETUR. Poteſt adeſſe, & abeſſe relatio à fundamonto, in circumſtantia termini poſito, negatur. Extra hanc circumſtantiam. Concedo. Concluſio autem identificat relationem fundamento, in circumſtantia Termini poſito.

OBJICITUR II. Omnis denominatio poſitiva, nova, & realis, debet provenire à forma nova, poſitiva, & reali, ſed denominatio v. g. ſimilis in albedine, eſt denominatio nova, poſitiva, & realis. Ergò. Sed hæc forma, eſt relatio, ergò illa eſt novum quid, poſitivum, & reale.

Respondetur. Denominationem novam, positivam, & realem, si sit realis rigorosè, debere provenire à forma reali rigorosa, si autem sit realis non rigorosè, hoc est supponens nonnisi pro non ficto, potest reqvirere nonnisi formam Metaphysicam, qualis etiam forma, est relatio. Jam autem denominatio relati, est denominatio realis, prout reale opponitur ficto, non autem prout reale, opponitur Metaphysico.

Objicitur III. Impossibile est simul & semel, eandem formam intendi & remitti; intensio enim, & remissio, sunt contrariorum; sed si non esset quid distinctum realiter relatio, esset forma, quæ simul & semel posset intendi & remitti; supposito enim, quod Sortes sit magis albus quàm Plato, suppositoq; quod Sortes quatuor gradus albedinis habeat, Plato verò duos, si remittatur albedo Sortis, Sortes erit magis similis Platoni albo, quem supponimus esse album ut duo; Posito verò, quod intendatur albedo Sortis, fiatq; albus ut 5. fiet minus similis Platoni, qui tamen est albus ut duo. Et tamen intensius albus erit, Ergò ulterius similitudo, non est ipsa albedo.

Respondetur. Impossibile esse simul & semel, eandem formam Physicam intendi & remitti Physicè, licèt possit eadem forma Logica, Logicè intendi, & remitti Physicè, jam enim diverso respectu intensio & remissio verificabitur. Porrò relatio est forma Logica, concipiturq; intendi Physicè quia intenditur albedo, cum qua identificatur Physicè, quamvis concipiatur remitti, non in ordine Logico, sed physico, in quantum albedo remittitur. Tota autem Logica intensio, vel remissio relationis, stat in majori convenientia graduum.

Instabis. Potest esse intensio in relatione, & remissio in fundamento, Ergò relatio & fundamentum, non sunt eadem Entitas. Antecedens probatur, quia, quando album ut octo, comparatur ad album ut 4. si albedo ut 8. remittatur ad gradus tres, erit remissio in fundamento, & Major intensio in relatione, magis enim intensè refertur album ut tria, ad album ut quatuor, quam album ut octo, ad album, ut 4. sunt enim sibi magis similia tria, & quatuor, quam quatuor & 8.

Respondetur. Quando remanebunt tantum gradus tres ex gradibus octo, intendetur similitudo non Physicè, sed Logicè; similitudo enim Physicè, hujus albi, cum hoc albo, est ipsa albedo, quæ ut supponitur non augetur, sed minuitur; intenditur autem logicè, quia magis est simile tria cum quatuor, quàm octo, cum eodem quatuor; non repugnat autem, ut illa, eandem entitatem constituant, quæ augentur Logicè sumpta, remittuntur Physicè sumpta.

Objicitur IV. Quando in DEO & Creatura, aliqua ratio est reperibilis, æquè realis, tunc semper in DEO, est idem realiter cum illo, in Creatura autem est distincta realiter; ut patet in misericordia, sapientia, quæ in DEO sunt idem, distincta verò realiter in nobis. Sed dantur in DEO relationes reales, identificanturq; DEO, Ergo etiam cum dantur in creaturis, debebunt esse distinctæ in Creaturis.

Respondetur, Negando Majorem; est enim in DEO unitas, veritas, bonitas, identificata DEO; quæ etiam non distinguuntur realiter in creaturis; taxa autem colligendi, quod aliqua sint indistincta; est principium Negativum, Non sunt multiplicanda Entia &c. &, si positâ hac entitate sine ullo superaddito salvari potest ratio quæsita, apparebit indistingui illa realiter; potest autem deesse entitas hominis, & non esse in illo misericordia, non potest autem esse fundamentum in circumstantia termini, sine relatione.

Objicitur V. Pr. Laurentius Pillavs. Si paternitas non distingueretur entitativè ac realiter à fundamento, non contradistingueretur adæquatè paternitas à filiatione, sed contradistinguitur, ut exigit oppositio relativa, & probat contradistinctio Æterni Patris à Filio. Sequela probatur. quia si Paternitas non est quid distinctum à Patre, sed est ipsa Patris entitas, cum entitate Filii, & Filiatio est entitas Filii cum entitate Patris, sequitur hæc non magis differre, quàm panem cum vino, & vinum cum pane, hæc autem realiter non distinguuntur inter se.

Respondetur. Quod vinum cum pane, & panis cum vino, si ipsa membra propositionis inter se in eadem propositione comparentur, sint distincta realiter; certè enim vinum cum pane duas res inportat, panem & vinum. Cœterum si aliter comparatio instituatur, non erunt distincta realiter, hoc est, si comparetur unum membrum propositionis in recto positum, ad aliud membrum propositionis positum in obliquo, tunc non erit distinctio realis; panis enim in recto positus, à pane eodem in obliquo posito, non sunt distincta realiter. Sic etiam Entitas Patris in recto posita, habens se ad entitatem Filii, in obliquo positam, sunt membra in eadem propositione distincta realiter, licet paternitas in recto posita, non sit distincta à paternitate in obliquo posita, ad eum modum quo cum assidet Petrus Paulo, etiam Paulus assidet Petro, & tamen Petrus & Paulus sunt distincti realiter, licèt alia & alia combinatio Petri & Pauli, præcisè ratione ejusdem Petri

recto, vel obliquo positi, non adferat distinctionem realem.

Objicitur VI. Si relatio est idem cum ndamento, sequeretur idem physicè, produci primo, & non produci primo, hoc est bsurdum. Sequela probatur Posito termino : fundamento, post accessum rationis fundandi producitur relatio, & non producitur ndamentum.

Respondetur. Produci relationem ogicè, non autem Physicè, productio au- m Logica, non arguit distinctionem rea- m producti.

Objicitur VII. Auctoritas S. Th. q. parte. q. 28. à. 2. docet relationem habere le accidentale in subjecto, & in I. senten. ist. 33. q. 1. a. 1. dicit; relationes inesse subjectis, & facere cum illis compositionem; & . 8. de poten. ait relationem in Creaturis sse accidens, nec posse esse idem, quod substantia.

Respondetur. Omnia hæc eo sensu ccipi posse quòd relatio sit accidens Metaphysicum, faciatq; cum subjectis compositinem Metaphysicam, dicitq; relationem rædicamentalem; non posse esse idem, uod substantiam, quia hoc ipso non esset ccidens Metaphysicum, cum v. g. non sit e substantia hominis esse Patrem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur reliqua Argumenta.

OBjicit. I. Mastrius. hîc d. 8. n. 19. nisi ponatur relatio prædicamentalis esse ccidens ab extremis reipsâ distinctum, tolletur prædicamentum Relationis, & omnes elationes ponentur mutuæ; quod est absurlum.

Respondetur. An sit aliquod distinctum ab aliis prædicamentum, pensari nde non debet, quod sit in se distincta reipsa ntitas, aliàs passio ab actione, situs, ubi, &c. leberent esse Entitates superadditæ, quod nulti negant; sufficit ergo, ut sit ens reale, rout opponitur ficto, & reale, realitate illorum, quibus imbibitur, extrahendo illas psas realitates, ad diversum prædicamenum, per formalitates, connotationesq; alias, uæ per suas series deduci possunt, adeoq; constituere diversum prædicamentū. Quod utem ex his principiis sequatur, tolli relationes mutuas, hoc ipsum probandum fuisset; Addo, in divinis dantur verè relationes reales ad intra, & per nostram sententiam ad extra, neq; tamen est necesse ponere illas relationes realiter superadditas; Ergo apparet realitatem relationum pensari non debere, ex superadditione entitativa relationum, & quamvis rationes identificatæ Deo, in nobis sint distinctæ realiter, id tamen non est verum universaliter, ut dictum est supra, aliàs unitas, existentia, &c. essent distinctæ realiter in nobis, & quod horum indistinctorum classem, sequantur relationes creatæ, probant argumenta.

Objicit II. Idem. Dantur, in Creaturis denominationes purè relativæ, ergo dantur puræ Relationes, quæ sūt Prædicamentales.

Respondetur. Dari purè relationes, sed ita, ut spectentur tunc Metaphysicè, & prout subsunt nostris conceptibus, sicq; sumptas relationes, sequentur purè denominationes relativæ; sed si spectentur relationes prout sunt à parte rei, sic non sunt purè relationes, nec dantur denominationes ab illis oriundæ sic spectatis, quæ sint purè relativæ.

Objicit III. Idem. Quidquid est in duabus albedinibus simul existentibus, totum est in duabus sibi succedentibus invicem, Ergo si similitudo non dicit aliquid reale supra Entitates absolutas illarum, ita similis erit albedo existens alteri futuræ, sicut alteri eodem tempore existenti.

Respondetur. Quidquid est in duabus albedinibus simul existentibus totum est in duabus succedentibus, quoad rationem &c. in linea albi, sed non in ratione denominationum fundatarum, in simul existentia duorum alborum, & quiâ denominatio similis est fundata in existentia duorum alborum, non habebitur jam, si unum sit non nisi album. Addo sicut dantur denominationes fundatæ in singularitate albedinis, ita dantur fundatæ in coexistentia duarum; sicut ergo non data singulari albedine, non dantur denominationes fundatæ in singulari albedine, ita, non datis coexistentibus albis, non dabuntur denominationes exinde oriundæ; talis autem est denominatio similis.

Objicit IV. Idem. Vel relatio habetur in fundamento, ad positionem termini, de novo, vel supponebatur jam in fundamento quoad totum suum esse; si primum, vel erit sola amborum extremorum coëxistentia, aut denominatio inde sumpta, quæ est Nominalium opinio, vel forma aliqua de novo resultans, in fundamento, ad positionem termini, quod vult Mastrius, si verò dicatur secundum, nempe supponi fundamento identificatam, ante adventum termini, tunc præterquam quòd non salvetur, esse verum accidens, sequitur etiam quod semper denominet subjectum actu relativum &c.

Respondetur. Relatio habetur in fundamento ad positionem termini de no-

vo, ita tamen, ut exiſtente uno albo, ſupponeretur illa relatio, ſecundum id, quod dicit pro ſubjecto, in recto; & ſecundùm eſſe ſubjecti, tota quoad ſubjectum ſupponebatur. ſed quia requirit intrinſecè aliquid extrinſecum, nempe terminum, ideo, nec denominat ſubjectum ſinè termino, nec ſubjectum ipſum referri poteſt. Quoad alia quæ tangit objectio, ex dictis habetur, relationem Phyſicè non eſſe niſi duo Extrema, ex quibus pullulat forma de novo, non Phyſica, ut vult Maſtrius, ſed Metaphyſica, quæ eſt formalitas relationis, quam eſſe Phyſicam, & eſſe accidens inidentificabile, probare debuiſſet.

Instabis. Per relationem in eſſe completo, vel intelligitur ſola entitas abſoluta fundamenti, ex qua, poſito termino, nata eſt reſultare relatio; ſed inde non infertur identitas relationis cum fundamento, ſed potius vera à parte rei diſtinctio, vel intelligitur vera forma relativa, ratione ſolum diſtincta; ergo ſecluſo termino habetur tota relationis eſſentia, referturq; ſubjectum, ante exiſtentiam termini, eritq; terminus neceſſarius, non tantùm ad denominationem relativam ſed etiam ad ipſam entitatem relationis, quia ante terminum ponitur inchoata ſolum.

Respondetur. Non aſſeri à nobis identitatem relationis cum fundamento ſimpliciter ſumpto, ſed cum fundamento in circumſtantia termini poſito, adeoq; dum habetur, etiam extrinſecum, intrinſecè requiſitum; pullulat ergo tunc forma Metaphyſica, quæ eſt relatio, ſed non independenter à termino, ſeu ab extrinſeco, intrinſecè requiſito conſequenter illo excluſo, non habetur tota relationis eſſentia, quia nec ordo ad terminum, eritq; ad entitatem relationis neceſſarius terminus, ſed neceſſarius tanquam aliquid extrinſecum, intrinſecè requiſitum, quod ſi in fundamento poſito in circumſtantia termini pullulat relatio, quæ eſt forma Metaphyſica, hoc ipſo non erit neceſſe ponere Relationem diſtinctam realiter.

Objicit V. Idem. Poteſt relatio Prædicamentalis alicui fundamento ſuperaddi, quod prius ſine illa exſtiterat, & etiam ab eo tolli; ergo cum poſſit abeſſe & adeſſe diſtinguetur realiter.

Respondetur Relationem nec poſſe addi, nec poſſe auferri in circumſtantia termini, ratione cujus non habiti, erat defectus alicujus extrinſeci intrinſecè requiſiti, & diſtincti realiter à fundamento.

Instabis. I. Ergo fundamentum denominabitur relatum, per denominationem meram extrinſecam, ex poſitione termini extrinſeci, & tamen denominatio termini relati, eſt nova, realis, intrinſeca.

Respondetur. Cum in re denomin[atio] relationis, dicat aliquid pro intrinſec[o], intrinſecè etiam requiſito, & aliquid extri[nſecum], intrinſecè tamen requiſitum, non c[de]bebit dici ſimpliciter denominatio ſimpli[ci]ter extrinſeca, eſt autem illa denominati[o] nova, & realis Metaphyſicè.

Instabis II. Non deſunt, qui pute[nt] poſſe ſeparari ſimilitudinem à duobus alb[is], ut ita maneant non niſi fundamentaliter [ſi]milia.

Respondetur. Nullam eſſe ratione[m], cur non manebunt tunc illa duo formalit[er] ſimilia, ut alibi urſimus.

Instabis III. Licèt ſeparabilitas argu[at] diſtinctionem realem, non tamen indiſti[n]ctionem, inſeparabilitas; Ergo quamvis [in]ſeparabilis foret relatio, poſſet diſtingui.

Respondetur. ex dictis in Metaph[y]ſica, quod inſeparabilitas entitativa argu[it] identitatem realem. Jam autem relati[o]nem eſſe inſeparabilem Entitativè, ſup[ra] probatum.

Punctum Difficultatis 4.

An Relatio ſit Modus.

Dicendum. *Relationem non eſſe modu[m] entitativè ſuperadditum.*

Probatur I. Quia nulla neceſſitas ev[e]hendi relationem, usq; ad gradum en[tis] Phyſici. Item non ſunt multiplicanda ent[ia] ſine neceſſitate. Nulla autem neceſſitas h[u]jus modalitatis.

Respondet. Maurus qv. 54. Log. Prin[]cipium hoc indigere examine. ſi enim ſit ſen[]ſus, quòd non debeamus multiplicare ent[ia] ſine probabili ratione, principium eſt verum; ſi ſit ſenſus: quòd non debeamus illa multi[]plicare ſine ratione demonſtrativa, eſt prin[]cipium falſum, quia ſi ad alia, ita in hac quæ[]ſtione, ſufficiunt rationes probabiles. ſi ſ[it] ſenſus: quòd DEUS & natura nihil faciu[nt] ſuperfluum h. e. non conducens ad finem in[]tentum, eſt etiam principium veriſſimum. Si ſenſus ſit: quòd natura ſit velut Anus ava[]riſſima, eſt principium falſum & injurioſum divinæ munificentiæ, nonne enim nobis de[]dit duos oculos, cum unus ſufficiat ad viden[]dum.

Contra. Quia ipſe reſpondens qu[i] movit litem, huic principio, debuiſſet adfer[]re ſenſum illius principii proprium; nam re[]curſus ad rationes probabiles in præſen[ti] non eſt explicatio principii, quià eſt nonni[ſi] expreſſio modi verſandi circa objectum no[n] multiplicabile ſine neceſſitate, non auten[ti] expreſ

pressio ipsius objecti. Et cum hæc ratio sit er potissima principia, & quasi quædam nonstrativa ratio, procedens per princi- negativa, debet dari Metaphysica ejus cessitas, posset prædicti principii esse hic sus. Quæ possunt secum identificari, pro ntificatis habenda, & non multiplicanda: od principium est Metaphysicè certum. quia sunt aliqua, quæ sunt distincta reali- v. g. oculus ab aure, alia quoad vim idem estandi indistincta v. g. sensus communis n hic erit illius principii sensus, quasi seligat eus nonnisi identificabilia; aliàs cum sit ssibilis oculus identificans sibi etiam auditi- m, non deberet distingui oculus & auris. d hic erit sensus quando constat aliquid po- am esse, si illi possit aliquid identificari, ex s de quorum esse jam constat, hoc ipso de- re supponi, esse identificatum; hocq; osten- : etiam inductio. Quia autem fundamento circumstantia termini & rationis fundandi test identificari relatio constatq; illam da- censenda est identificari.

Probatur II. Proportionaliter appli- ndo rationes præcedenti puncto forma- s.

Probatur III. Si hoc ipso quia pone- tur Materia & Forma & dispositiones pone- tur Unio, nulla esset necessitas superadden- e Entitatis modalis, ut scitur ex principiis lodalistarum, ergo cum posito fundamento termino rationeq; fundandi, non possit non se relatio, hoc ipso indistinguetur modali- r; Deinde illi ipsi aliqui ad ponendam uni- nem, requirunt novum concursum divi- um, condistinctum à concursu productivo lateriæ, Formæ, & dispositionum quem non quirunt ad productionem relationum, Ergo pparet relationem non esse Entitatem, etiam lodalem novam, deniq; modi sunt inventi d salvandos aliquos transitus à contradicto- o ad contradictorium, potest autem à con- radictorio non relati, transiri ad relatum, si- e modo, vel per positionem solius termi- i, vel per positionem novæ rationis fun- andi.

Objicitur I. Impossibile est transire à ontradictorio ad contradictorium, sine en- tate saltim modali, Ergo etiam impossibile st, à non esse relati, ad esse relati saltim sine ntitate modali transire.

Respondetur Neg. Antecedens secun- ùm dicta de hoc principio in Materia de Di- tinctionibus.

Objicitur II. à pari; unio est modus, aut non sine modo; Ergo & relatio.

Respondetur. Disp. esse, quia nisi u- io ponatur esse modus, aut non sine modo, non ostendetur sufficiens mutatio transitus, à non esse uniti, ad esse uniti, quâ positâ, ne- cesse sit inimpedibiliter, etiam divinitùs illa uniri, potest autem sine ulla superaddita en- titate ostendi, quare duo extrema debeant referri ad se, & quidem inimpedibiliter, e- tiam à DEO; hoc est, vel propter novam rationem fundandi, vel per appositionem termini.

Instabis. Visio non est ipsa potentia in circumstantia objecti visibilis. Ergo nec re- latio, est ipsum fundamentum, in circumstan- tia termini.

Respondetur. Disparitatem esse, quia potest esse potentia visiva, in circum- stantia objecti visibilis, & non esse visio. Ergo circumstantia objecti visibilis, non est sufficiens mutatio, pro transitu ad esse visi; impossibile autem est, ut posito funda- mento in circumstantia termini, & rationis fundandi, non sit relatio, ut probatum supra.

Objicitur III. Magis differt relativum ab absoluto, quàm absolutum, ab absoluto, sed ab solutum ab absoluto, realiter differt, Ergo & relativum ab absoluto, realiter differt, sed non differet realiter absolutè, ergò saltim dif- feret realiter modaliter.

Respondetur. Falsum esse universali- ter, quod absolutum ab absoluto differat rea- liter, nam ratio Entis, Substantiæ, Corporis, sunt rationes absolutæ, identificatæ tamen v. g. in homine. Sed quicquid sit de hoc, po- test id concedi, quod relativum ab absoluto magis differat Metaphysicè, & secundùm ra- tiones definitivas, quàm absolutum ab abso- luto, licèt possint non magis differre Physicè; cum non repugnet identificari rationes diver- sis definitionibus definibiles, ut cum in homi- ne identificatur Animalitas & Rationalitas, quæ diversas habent definitiones, licet non identificentur secum rationes, quæ eadem definitione definiuntur; ut non identifican- tur secum Petrus, & Paulus, licèt eâdem de- finitione definiantur.

Addo. Relationem, non esse quidem modum, interdum tamen pro rationibus fun- dandi exigere modalitates, adeoq; non esse semper sine modo; imò in relatione Similitu- dinis, in Qualitate, vel in relatione Quantita- tis, non sine realitate esse.

Argumenta Recentiora.

Maurus ponit etiam quæst. 54. hìc relati- onem prædicamentalem distinctam modali- ter, & ad propositum.

Objicit IV. Quando Scholastici post Arist. propugnarunt Relationes contra Oc- chamum, qui cum Zenone illas negabat, non est verisimile Zenonem & Occhamum aliud negasse

negaſſe, quam accidentia totaliter intrinſeca fundamentis, & contradiſtincta à fundamento, termino, & ratione fundandi, Ergo Scholaſtici & Ariſt. ponunt talia accidentia. Minor probatur : quia quis credat Zenonem, dum negavit dari relationem coexiſtentiæ, negaſſe coexiſtentiam conſiſtentem in hoc, ut illa plura exiſterent eodem tempore, cum talis coexiſtentia negari nequeat ab homine ſanæ mentis.

Respondetur. Quod attinet ad Ariſtotel. illum voluiſſe quidem relationem eſſe accidens, ſed Metahpyſicum, adeoq; indiſtinctum realiter, dum ait, ſimilia ſunt quorum qualitas eadem eſt. Mens Zenonis non liquet quæ fuerit, ſed forte voluit negare, non duo coëxiſtentia, ſed habitudinem illorum ad ſe, in qua tamen habitudine, ſtat relatio. Occhamus eſt verum quod propugnavit relationes indiſtinctas realiter, idq; contra ſententiam Thomiſt. & Scotiſtarum communem, à quibus inferebatur illum ſuſtuliſſe prædicamentum relationis, ſed hoc ipſum probari deberet; dicimus enim caſu quo non diſtinguatur relatio realiter, adhuc fore relationis prædicamentum.

Instat. Ariſt. 14. Metaph. t. 3. & alibi docet *ad aliud minime omnium prædicamentorum natura quædam eſt*, ac poſterior, tum quanto, tum quali; Ergo putavit habere illam eſſe debiliſſimum, quod verificari non poſſet, niſi relatio prædicamentalis diſtingueretur à reliquis prædicamentis.

Respondetur. Hanc auctoritatem pro nobis eſſe; ſi enim debiliſſimum eſſe habet, non habet eſſe æque inhærens, ac accidentia, haberet autem eſſe æquè inhærens, ſi foret entitas ſuperaddita. Debilitas autem vel exinde arguitur, quia quod debile eſt, indiget fulciri; poſitio autem relationis indiget hoc fulcro, nempe aliquo extrinſeco tanquam termino, Rurſus, quia quamvis etiam accidens Phyſicum indigeat aliquo tanquam ſubjecto, id ſimpliciter ejus debilitatem non arguit, quia nec arguit debilitatem in forma materiali ſubſtantiali, quæ etiam exiſtere non poteſt ſine ſubjecto; quia tamen utrumque habet eſſe ſuum proprium, ideo non poteſt adhuc debiliſſimum appellari. jam autem eſſe relationis, non eſt eſſe diſtinctum. Rurſus reflectendo mentem ad alia prædicamenta etiam illa non ſunt diſtincta entitative, ut ſitus, paſſio, &c. cur ergo erit neceſſe relationem diſtinguere entitative. Rurſus habet etiam præ illis debilius eſſe relatio, quia adferunt ſuum proprium eſſe alia prædicamenta; neq; enim ex præſuppoſito aliquo eſſe, paſſio pullulat, eſſe idem dicendo; relatio autem pullulat ex præſuppoſito eſſe, duorum v. g. qualium, & quidem eſſe idem dicendo; & in his ſtat d[...] litas Eſſe, quod dicit Relatio.

Objicit V. Ut unum objectum refer[...] intentionaliter ad aliud v. g. Petrus ad [...]lum, non ſufficient duæ cogitationes abſ[...]tæ, quibus dicam : Petrus Paulus, ſed requi[...]tur cognitio comparativa indiviſibilis, [...] quam Petrus comparetur cum Paulo; erg[...] duo entia referantur realiter per relatio[...] coexiſtentiæ, non ſufficiunt duæ exiſte[...] abſolutæ, ſed requiritur una coexiſtentia [...] diviſibilis, quæ ſit forma, per quam Pe[...] coexiſtat Paulo, & referatur ad ipſum : c[...] enim intentionalis, & ordo realis, debe[...]ter ſe proportionari.

Respondetur. Etiam conceſſa di[...]cta entitate relationis realis, non videtur c[...]cedenda coexiſtentia diſtincta realiter, [...] tantum ex eo quod ſi exiſtentia (quid[...] ille in oppoſitum dicat) non ſit diſtincta [...]liter, ita nec coexiſtentia; ſed etiam exi[...] quia ſi aliquid eſſe par, non eſt quid di[...]ctum realiter in ratione præciſa paris, cur [...] coexiſtens, ſit diſtinctum realiter à du[...] coexiſtentibus. Rurſus jam unumqu[...] deberet bis exiſtere, ſua exiſtentia ſupera[...]ta, & illi ſuperadditæ alia ſuperaddita co[...]ſtentia, nam non poſſet facere coexiſtere [...] etiam faceret exiſtere : conſequenter qua[...] duo ſunt alba, ut detur ſimilitudo, deb[...] ſuperaddi coalbedo, adeoque deberet e[...] illa dealbare, diſtinctæque dari deberen[...]bedines ſpecie, una albefactiva, altera au[...] eſſentialiter coalbefactiva. Sed quidqui[...] de hoc, directè ad argumentum dici pot[...] cum per nos relatio ſit accidens nonniſi [...]taphyſicum, dabitur forma Metaphyſica [...] quam referantur Petrus & Paulus coexiſt[...]tes. Proportionabuntur autem inter ſe o[...] mere intentionalis (ſupple formalis) cum [...]dine Metaphyſico intentionali quidem, [...] objectivo : quia ſicut ordo intentionalis [...]malis, debet eſſe attactivus habitudinis P[...] ad Paulum, non autem merè attactivus [...]tri & Pauli, ita & ordo Metaphyſicus, di[...] indiviſibilem habitudinem : & per hoc [...]vitur etiam prima confirmatio, quam ibid[...] ponit.

Instat. Ut ego affirmem Petrum & Paulum ſimul exiſtere, non ſufficit ut dica[m] Petrus exiſtit, Paulus exiſtit, ſed debeo a[d]dere copulam *Et* dicens : Petrus & Paulus exiſtit. ergo requiritur & in relatione co[e]xiſtentia ſeu ſimultas correſpondens cop[u]læ *Et*.

Respondetur. Requiri objectivam c[or]reſpondentem ſimultatem, ſed diſtincta[m] Metaphyſice, non autem Phyſice; nam e[ti]am per nos relatio Formaliter, non eſt d[...]

mea

ra absoluta, sed habitudo absoluti ad aliud quo infra.

Objicit VI. Cum plura quæ possunt fa : & non facere unum, faciant unum, non ribus, sed uno faciunt unum, quod non est esse, quin illa faciat unum: & ita unus no fit per unam unionem, continuum fit um per unum indivisibile; sed partes uni- si possent facere unum & non facere un- , ergo faciunt unum aliquo uno, quod non est esse, quin faciat unum universum.

Respondetur. Hoc argumentum pro- bit quod detur inprimis una coexistentia i & Pauli, altera coexistentia Petri & Jo- nis, & simul tertia coexistentia Petri, & uli, & Joannis. Rursus dabitur coexisten- coexistentiæ unius in Paulo, alius in Petro. m debet dari coexistentia omnium univer- s: & quidem si vel unum ens intereat mu- bilis, mutabilis item ad motum singulorum, a locum importat in se, illa relatio coe- entiæ. Directe autem ad argumentum. plura faciant unum sufficit additio unius taphysicè superadditi, si etiam sit unum taphysicum, unum autem relatum, est um Metaphysicum. Compositum quia unum Physicum, requirit unionem Physi- m. Quare autem hic nulla debeat supe- di entitas, cùm superaddatur in composi- , alibi dictum. De continuatione dicetur Physicis.

Objicitur VII. Relatio coexistentiæ nit in rebus pulchritudinem & perfecti- em condistinctam à perfectione & pulchri- dine entitatum absolutarum; sed quod po- : distinctam perfectionem & pulchritudi- m, ponit distinctam entitatem, quia perfe- o & pulchritudo, necessario est entitas.

Respondetur. Quod relatio ponat lchritudinem Metaphysicam, adeoq; nec titatem Physicè distinctam, sed entitatem etaphysice distinctam, hoc est formalita- m. Quod crescente perfectione absoluta n crescat relativa, alibi solvitur: Sed in- per.

Instat. Implicat ut res evadat simpli- ter pulchrior per hoc, quod nihil addatur lchritudinis, sed solum auferatur aliquid lchritudinis; sicut non potest aliquid eva- re magis album, per solam diminutionem bedinis, quam ante non habebat; ergo i- o quia auferendo pulchritudinem absolu- m, additur nova pulchritudo relativa debet liquid addi.

Respondetur. Additionem posse esse : Physicam & Metaphysicam; diminutaq; lchritudine Physica, potest addi pulchritu- o Metaphysica, nempe relatio; aliudque t evadere simpliciter pulchrum, aliud eva- dere comparativè & per habitudinem ad ali- ud; simpliciter pulchrum non evadit majus sine additione entitatis, sed comparativè pul chrum, potest evadere magis pulchrum, sine additione, si scilicet posita diminutione, ma- gis sint similia formaliter, ut alibi dictum. Et Ratio est, quia comparativa pulchritudo sta- bit in non plus & in non minus quàm aliud, ad quod diveniri potest, etiam diminutione.

Punctum Difficultatis 5.

An relatio sit Formalitas.

Dicendum Est. *Relationem non esse for- malitatem, ex natura rei distinctam actu.*

Probatur. Omnibus illis rationibus, quibus probatum est non dari distinctionem ex natura rei actu. Objectiones petuntur ex loco citato. Sed Insuper.

Objicitur I. Alia est ratio intelligibi- lis, seu formalitas relationis, alia fundamenti; alia enim est formalitas absoluti, alia essentia- liter relativi. Ergo Relatio à fundamento distinguitur formaliter ex natura rei; illa e- nim distinguuntur formaliter ex natura rei, quorum Rationes intelligibiles, seu formali- tates sunt distinctæ.

Respondeo. Alia est formalitas relati- onis spectatæ prout est à parte rei, & alia fun- damenti positi in circumstantia termini, & rationis fundandi. Nego antecedens. alia est formalitas relationis Metaphysicè specta- tæ, & prout subest nostris conceptibus. Con- cedo Antecedens. Nego Conseq.

Objicitur II. Quæ se duæ formalitates à parte rei non transcendunt, formaliter di- stinguuntur à parte rei formaliter, sed forma- litas relationis & fundamenti, non se à parte rei transcendunt. Ergo.

Respondetur. Negando Minorem.

Objicitur III. Petrus potest esse à par- te rei formaliter Petrus, & non formaliter Pa- ter. Ergo formaliter Pater, formaliter Pe- trus, distinguuntur formaliter ex natura rei.

Respondetur. Petrum posse esse for- maliter Petrum, & non formaliter Patrem, si non habeat circumstantiam Filii, & rationis fundandi, secus si habeat; Unde in priori ca- su, non erit Petrus formaliter Pater, secus in posteriori.

Objicitur IV. Absolutum, & relati- vum differunt nemine cogitante. sed, funda- mentum & relatio, habent se sicut absolutum & relativum, Ergo.

Respondetur. Nego quòd fundamen- tum in circumstantia termini & rationis fun- dandi

dandi positum, comparatè ad relationem, habeant se sicut absolutum, & relativum. Major etiam est falsa, quia potest aliquid diverso respectu esse absolutum, diverso relativum.

Objicitur V. Illud quod causatur Physicè, ab eo quod causat, debet distingvi Physicè, & realiter; quod verò causatur Metaphysicè, debet distingvi formaliter ex Natura rei; Sed relatio causatur à fundamento in circumstantia termini, & rationis fundandi posito, causatur inquam Metaphysicè, Ergo & distingvitur formaliter ex natura rei actu.

Respondetur. Quòd cum causari Metaphysicè, sit causari ex modo nostro concipiendi, hoc ipso non erit necesse, ut causa talis, & causatum tale, distinguantur nemine cogitante.

DIFFICULTAS III.

Proponitur Quid sit Relatio?

Præmitto I. *Præter sententias allatas, restare duas alias I.* quam innovavit Hurt. Arr. Ov. qui relationem dicunt esse, duo absoluta v. g. Paternitatem esse Patrem, & Filium. similitudinem item, esse duo alba. II. Suar. & aliorum, qui relationem per connotata explicant, hoc est per fundamentum in circumstantia termini positum, ita ut Paternitas sit ipsa Entitas Patris, in circumstantia Filii posita; & Filius in hac sententia, non est pars constitutiva relationis, quæ est Paternitas, sed solum quid extrinsecum, quantumvis ut additur in connotatis, intrinsecè requisitum. Hæ duæ sententiæ ut concordari possint.

Præmitto II. *Unam eandemq; rem dupliciter spectari posse, primò Physicè, & prout est à parte rei; II. Metaphysicè, & prout subest nostris conceptibus.* ita v. g. Homo, si spectetur Physicè, non aliud est, nisi corpus ita dispositum, & anima rationalis, & illorum unio, si autem spectetur Metaphysicè, erit animal rationale.

Præmitto III. *Quòd videatur etiam Aristot. dupliciter spectasse Relationem.* I. Physicè, ut loc. cit. 5. Metaph. tex. 20, ubi dicit, *Similia esse, quorum Qualitas est una.* II. Eandem relationem spectasse videtur Metaphysicè: dum relativa definivit: *Relativa sunt, quorum hoc ipsum esse, ad aliud se habere.* ad quæ attendendo.

Punctum Difficultati[s I.]

Tenenda Sententia.

Dicendum Est. *Si relatio Physicè spe[cte]tur, nihil aliud est in re, quàm ipsa duo [ab]soluta*, aut potius duo Extrema, ut ita ex[pli]cetur relatio universaliter etiam per O[m]nem ad divina, intercedit enim relatio in[ter] personas divinas, quæ non sunt quid ab[so]lutum sed relativum. Usurpabimus ta[men] frequentius quòd Relatio Physicè spec[ta]ta sit duo absoluta, quam duo extrema, [quia] prior illa Phrasis, in Scholis invaluit. [Seu] potius nihil aliud est, Relatio quam fun[da]mentum, supple cum ratione fundandi [con]ceptum, & terminus. Relatio autem Me[ta]physicè spectata, seusecundùm quòd [for]mari ejusdem conceptus debet, est ip[sum] fundamentum, connotans terminum: vel [alia] phrasi: Relatio Metaphysicè spectata, [non] est Compositum ex fundamento & Ter[mi]no, tanquam partibus, sed terminum d[icit] tanquam quid extrinsecum, intrinsecè [re]quisitum.

Prima Pars Conclusionis.

Probatur I. Qualitas in hoc, & Q[ua]litas in hoc, sunt duo absoluta; sed ex A[rist.] similitudo in re, est Qualitas in hoc, [&] Qualitas in hoc; similia enim sunt, Quor[um] Qualitas est eadem. Ergo similitudo in [re] est duo absoluta.

Probatur II. Relatio nihil est re[ale] supra fundamentum, & terminum, ut p[ro]batum supra, ergo Physicè spectata, nihil [est] in re nisi fundamentum & terminus. Co[n]seq: probatur. Quod nihil est reale præ[ter] fundamentum & terminum; illud nihil [est] in re, nisi fundamentum & terminus, sed [re]latio Physicè spectata nihil est reale præ[ter] fundamentum & terminum. Ergo.

Probatur III. Per oppositos relatio [est] fundamentum prout connotat terminum, [id est] fundamentum in recto, terminus in ob[li]quo. Item est fundamentum in circumsta[n]tia termini. Infero. Ergo relatio Physicè sp[e]ctata, non est aliud nisi duo absoluta, q[uia] hoc prout connotat terminum, quid in re e[st] præter fundamentum & terminum? Rurs[us] quid in re est hoc in recto, illud in obliqu[o], nisi ipsum fundamentum, & terminus? [re]ctum enim & obliquum non dantur, nem[i]ne cogitante, sed illorum objecta; o[b]jecta autem illorum, quid aliud in re, nisi fu[n]damentum, & terminus, ipsum fundamentu[m] & terminum non nisi objectivè spectand[o], fundamentum enim formale, & termin[us] formalis, sunt denominationes nostræ, [in] re autem sunt Entitas, quæ genuit v. g. [&]

Entit[as]

E[illegible]itas genita. Item fundamentum in circum-
st[illegible]ntia termini positum, quid aliud in re, & Phy-
si[illegible] est præter fundamentum, & terminum hocq;
q[illegible]od est esse terminum & circumstantiam, quod
al[illegible]d in re est, præter ipsum terminum, præcipuè
c[illegible]n terminus ille sit talis circumstantia, ut sine
il[illegible], nec concipi, nec definiri possit relatio.

Secunda Pars Conclusionis.

PROBATUR I. Omnibus illis rationibus qui-
b[illegible]s actum est pro Connotatis in Met. de Distin-
ct[illegible]onibus, & in particulari, quod relatio Tran-
sc[illegible]ndentalis, non componatur Termino, tan-
quam parte.

CONFIRMATUR. Ex dictis in Materia de Sà-
c[illegible]m. in communi; ubi de Constitutivo Intrin-
seco ut sic, ubi de Institutione, Intentione & in
Materia de Pœnitẽ. An peccata sint pars? Ex qui-
bus colligis terminũ non esse partem Relationis.

PROBATUR II. Tum quia si fundamentum &
terminus essent formaliter relatio, essent for-
maliter id, cujus esse totum, est ad aliud se habere,
[illegible]l fundamenti & termini, non est esse totum se
ad aliud habere; Probatur Minor. Quia ille ter-
minus, vel se habet ad aliud, vel non se habet ad
aliud; si se habet ad aliud, Ergo non est terminus,
quia terminus est, ad quod se habet aliquid? si non
[illegible] habet, ergo non est pars ejus, quod se habet ad
aliud, cùm neget se habere ad aliud, adeoq; ne-
g[illegible]t quod sit relatio, cum ejus esse totum, sit, ad
aliud se habere. Tum quia non identificatur
terminus ipse fundamento, etiam partialiter, ut-
pote distinctus, realiter à fundamento. Ergo
[illegible]ec identificabitur, etiam partialiter relationi;
non enim magis distant inter se, fundamentum
& terminus, quam id, cujus esse est ad aliud se ha-
bere, & id cujus esse, non est ad aliud se habere,
[illegible]d ad quod se habere, debet totum. Tum quia
[illegible]ud est intrinsecè relatio, quod facit concretum
[illegible]ud relatum, tanquam forma; sed concre-
tum hoc quod est relatum, est solum fundamen-
tum in circumstantia termini positum, Ergo re-
latio intrinsecè est solum fundamentum in cir-
cumstantia Termini. Tum quia urgeri potest ar-
gumentum superiùs præc. diff. II. positum: Si re-
latio componeretur intrinsecè, tanquam parte
termino, etiam Paternitas componeretur intrin-
secè, tanquam parte Filio; sed hoc non potest di-
[illegible], quia sequeretur Filium & Patrem non esse di-
stinctos inter se realiter, quia quando aliqua non
[illegible]lus, nec aliud dicunt, sunt idem inter se, jam
autem nihil tunc diceret Paternitas plus, aut ali-
u[illegible]d, si componeretur Filiatione. Tum quia
non definivit Arist. relativa esse, quorum esse,
est cum alio esse, nec definivit formaliter sumpta
relativa, quòd sint aliud & aliud, quod debuisset
dicere, si relatio formaliter essent duo absoluta,
consequenter ponere formaliter relationem,
quod sit formaliter duo absoluta, est ponere de-
finitum, longè aliud, à definitione objectiva.

RESPONDET Quidam. quòd terminus nullo modo referatur ad terminum, est tamen inadæquatè ordo, & constituit inadæquatè ordinem fundamenti ad terminum. Additq; quòd relationis prædicamentalis esse, sit ad aliud à fundamento, sed non ad aliud ab ipsa relatione; esse enim relationis non debet esse adæquatè distinctum à termino, sed terminus debet esse adæquatè distinctus à fundamento.

CONTRA. Tum quia fundamentum debet esse ad aliud; Ergo & ordo illius debet esse ad aliud, & si fundamentum quod refertur non componitur termino, nec ordo componetur. Tum quia non fundamentum definitur, cùm dicitur relatio est cujus esse, est ad aliud se habere, sed definitur relatio seu ordo illius. Ergo & ordini terminus est ad aliud. Tum quia redit Argumentum factum aliàs. Ordo de quo hîc, est cujus esse est, ad aliud se habere: Solum fundamentum est cujus esse est, ad aliud se habere: Ergo solum fundamentum, est ille ordo, si fundamentum refertur ad aliud à se, & ordo refertur. Vel si mavis, dic, Relatio est, cujus esse est ad aliud se habere: Ordo de quo hîc, est relatio: Ergo ordinis hujus esse, est ad aliud se habere: si ad aliud; Ergo non componetur ordo, illo alio: quia compositivum nunquam est aliud illi, quod componit; licèt sit aliud, ab eo, cùm quo componit.

PROBATUR III. Si relatio formaliter esset duo absoluta, tunc prædicamentum unum, & quidem definitione distinctum, constitueretur per prædicamentum aliud, definitione similiter distinctum; nam alia est definitio absoluti prædicamenti, alia definitio relativi, sed non potest, unum prædicamentum constitui formaliter per aliud prædicamentum, quia non potest album formaliter constitui per nigrum; quod ipsum in hoc resolvitur; quia hoc ipso non essent diversa prædicamenta, siquidem unum prædicamentum formaliter, esset aliud prædicamentum formaliter.

Adfero hîc aliqua excerpta ex Isquerdi Tomo I. disp. 9. q. 5. prop. 19. ipsum enim auctorem legere non licuit.

OBJICIT Ille. Impossibile est, Essentiam deficere, quin vel ipsa tota, vel pars illius deficiat, aut enim Essentia est simplex, aut composita; si simplex impossibile est eam beficere, quin tota deficiat; si composita aliqua saltem pars illius deficere debet, ut deficiat ipsa, alioquin habentibus esse omnibus & singulis illius partibus, ipsa non haberet esse, quod est impossibile. Atqui deficiente termino Relationis & cæteris omnibus manentibus deficit Relatio, ut fert Connotatistarum sententia, Ergo terminus vel est Essentia ipsa Relationis, vel pars illius.

RESPONDETUR. Concedo, Impossibile esse Essentiam deficere, quin vel ipsa tota, vel pars illius deficiat, sed nego defectum hunc Essen-

tiæ ſemper oriri debere ex defectu ejus, quòd pars ſit, cum poſſit oriri ex defectu alicujus Extrinſeci, ſed intrinſecè, ſeu neceſſariò requiſiti. Concedo omnem Eſſentiam vel eſſe ſimplicem vel compoſitam, ſed una retinendo rationem Eſſentiæ, aut abſolutæ, aut reſpectivæ, & quidem ſi ſit Eſſentia ſimplex, ſed Relativa, impoſſibile eſt eam deficere, quin tota deficiat, ſed defectu oriundo, ex eo quòd deſinat illud extrinſecum, ſed intrinſecè & neceſſariò requiſitum, ponendo autem, quod relatio ſit compoſitum quoddam ſumptum pro aggregato, ex eo quòd dicit intrinſecè, & tanquam intrinſecum, & ex eo, quod dicit tanquam extrinſecum, licèt intrinſecè ſeu neceſſariò requiſitum, eo caſu ut dicatur deficere relatio, non erit neceſſe deficere partem aliquam intrinſecam, ſed ſufficit deſinere aliquid extrinſecum intrinſecè tamen requiſitum; jam enim tunc non manebit aggregatum illud, quod conflatur ex aliquo intrinſecè requiſito, & ex illo extrinſeco, cum ſupponatur illud extrinſecum perire, conſequenter dum deficiente termino Relationis deficit Eſſentia Relationis, non erit neceſſe ponere, quòd terminus ſit pars Relationis, ſed quod ſit in toto illo aggregato Extrinſecum, ſed neceſſariò requiſitum, quod ſi Extrinſecum, hoc ipſo non Pars, nihil enim componitur per ſibi extrinſecum. Quare autem terminus ſit Extrinſecum, oſtendunt rationes, adlatæ. Et hæc Reſponſio oſtendit quomodo deſinat Relatio ſumpta Metaphyſicè, ſeu ſumpta pro formalitate pullulante in fundamento proximo circumſtantionato per terminum proportionatum. Quod ſi loquamur de Relatione Phyſicè ſpectata, indubiè deficiente termino deficit aliud Extremum Relationem ingrediens, cum ipſa Relatio Phyſicè, ſit illa duo extrema. Licet illud ipſum extremum ingrediens Relationem Phyſicè ſpectatam, non ſit pars, de quo alibi.

Objicit idem. Si Terminus non eſſet, vel Eſſentia ipſa Relationis, vel pars illius, ſed aliquid adæquatè diſtinctum, & nihilominus ſolo termino deficiente deficeret Relatio, fieret ut deficiente ſolo termino, non deficeret ſolus terminus, quod eſt contradictio; deficeret ſolus terminus ut ſupponitur, dicitur enim ſolus deficere; non deficeret ſolus, quia deficeret Eſſentia Relationis adæquatè ab illo diſtincta. Ergo.

Reſpondetur. Retorquendo Argumentum deficiente ſolo Termino, qui ſit pars compoſitiva Relationis, & deficeret ſolus terminus, non enim ſupponitur altera compars deficere; & non deficeret ſolus; quia etiam tunc deſineret Relatio. Quod ſi dicas, hoc ſenſu affirmari, quòd deficiat ſolus Terminus, quia non tantùm deficiente alia comparte, perit Relatio, ita etiam & nos dicimus, deficiente ſolo termino deficere Relationem, quia ſcilicet non tantùm ut ob defectum ſolius fundamenti, illa deſinat.

Collige. Hoc totum quod eſt Relatio, dicere unum & intrinſecè, & tanquam intrinſecu[m] & hoc eſt fundamentum ſeu ſubjectum Relati[o]nis; deinde hoc totum quod eſt Relatio dicit a[li]quid Extrinſecum, ſeu ly ad aliud, hocq; ipſo d[i]cit illud non tanquam partem; caſu ergo q[uo] pereat terminus, perit vel pars termini compo[ſi]tiva, ſi ſit terminus quid compoſitum, vel tota ſimpliciter Entitas termini; conſequenter m[u]tatis illius intrinſecis, mutatur & terminus; ſ[ed] non eſt neceſſe vel perire partem, vel totu[m] quod eſt ipſum fundamentum, quia Eſſentia te[r]mini, non eſt Eſſentia fundamenti. Ubi ut v[i]des, admitti à nobis inconcuſſum hoc prin[ci]pium. Impoſſibile eſſe rem manere, non mane[n]te ejus Eſſentiâ; cum hoc tamen ſtat, ut muta[ti]one in alterutro poſita, non maneat tamen Re[la]tio, quia hæc, eſt totum quoddam, non tantù[m] dicens à ſe intrinſecè requiſita, ſed etiam dicens aliqua Extrinſeca, ſeu ly Ad Aliud, tale tam[en] Ad aliud, quod definitionem Relationis ingr[e]diatur, adeoq; ſit intrinſecè, ſeu neceſſariò requ[i]ſitum.

PUNCTUM DIFFICULTATIS II.

Componiturnè creata Paternitas, creata Filiatione:

Aſſumptum eſt ſupra in argumento, quod relatio formaliter eſt duo abſoluta, hoc ipſo paternitatem & Filiationem non diſtinguenda[s] realiter.

Reſpondet Aliquis huic argumento. [I]n Creatis Paternitatem & Filiationem non diſti[n]gui realiter, ſed ſolùm differre, ex modo conc[i]piendi & ſignificandi, licèt Paternitas Increat[a] à Filiatione increata diſtinguatur realiter, qu[ia] illic interveniunt relationes tranſcendentale[s], vel certè eſt illic relatio prædicamentalis, ſed inſeparabilis, adeoq; cum ratione identificabili[s] ſuo fundamento. Et licèt, quæ opponuntu[r] relativè, diſtinguantur realiter, ſed negatur P[a]ternitatem & Filiationem opponi relativè, ſo[lum] enim ſunt id, quo Pater & Filius opponu[n]tur relativè. Paternitas quidem divina oppon[i]tur relativè Filiationi, quia eſt realiter ipſe Pate[r] qui opponitur ut Quòd Filio; & ſicut malè qu[i] argueret, ex eo opponi relativè actionem, & paſſionem in Creatis, quia in divinis producti[o] activa & paſſiva, opponuntur relativè, ita & i[n] præſenti. Pater ergo, ut eſt formaliter Pater, no[n] diſtinguitur realiter à Filio, Pater tamen mate[ria]liter, quatenus eſt Homo, vel quatenus eſ[t] cauſa generans, diſtinguitur realiter à Filio. E[t] licèt abſtractè ſumpta Paternitas non diſtingua[tur] realiter à Filiatione, concretum tamen, Pate[r] & Filius, diſtinguuntur realiter; ad eum mo[dum], quo ſi una albedo foret in tribus parieti[bus], eſſent tria alba; quanquã etiam Paternitas & Filiatio, non ſunt abſtractum à Patre & Filio di[vi]ſim ſumptis, neque enim Paternitas, eſt abſtractum à ſolo Patre, ſed Paternitas eſt abſtractum à Patre & Filio, conjunctim ſumptis.

Contra

Contra. I. Tum quia propter hoc ipsum non est ponendus terminus, pro parte intrinseca relationis, ne inauditum hoc concedatur, nempe, Paternitas & Filiatio est idem, & si non ex modo significandi, est paternitas, est enim realis Paternitas, ita nec ex modo significandi debent distingui. Tum quia labefactabitur, fundamentum distinctionis realis, inter Paternitatem, & Filiationem divinam, quia hanc rimamur homines, ex distinctione Paternitatis creatæ à sua Filiatione, quæ jam in creatis, non erit distincta per se realiter. Tum quia positâ relatione prædicamentali in divinis, eaq; inseparabili est ratio identificandi illam fundamento, ergo etiam, cùm relatio Creata, sit inseparabilis à fundamento, in circumstantia termini posito, erit ratio illam identificandi, sic posito fundamento, præcipuè, cum denominationes connotativæ, pendeant ab aliquibus extrinsecis.

Contra II. Tum quia si Pater & Filius opponuntur relativè, distinguunturq; realiter, etiam; Paternitas, & Filiatio distinguentur realiter. Item ipsum ut quod relativum distinguitur realiter ut Quod, Ergo & relativum ut Quo, distinguetur realiter Ut Quo. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia illa distinctio realis, non oritur ex Ut Quo, & Ut Quod, sed ex oppositione relativa, Ergo si opponuntur relativè ut Quo, Paternitas, & Filiatio, Ut Quo, distinguetur realiter. Quod autem Paternitas opponatur Ut Quo relativè, Paritas probat: quia Pater opponitur ut Quod relativè, Ergo & Paternitas opponetur Ut Quo relativè. Et certè opponi ut Quo relativè, est esse rationem abstractam, formalem, ipsius ut Quod, oppositi relativè, hæc autem ratio abstracta & formaliter v.g. Patris, est Paternitas. Videtur hîc favere principium: Propter quod unumquodq; tale, & ipsum magis, propter autem Paternitatem, ut propter rationem formalem, pater distinguitur realiter à Filio, & si oppositio relativa inter Patrem, & Filium ideo est; quia Pater seipsum inadæquatè non generat, certè & Paternitas non est ratio Ut Quo generationis sui inadæquata. Tum quia Paternitas divina opponitur relativè Filiationi, quia est realiter ipse Pater, sed etiam in Creatis, Paternitas realiter est ipse Pater, neq; enim entitativè distinguitur Relatio Paternitatis creatæ à Patre. Ergo etiam creata Paternitas opponetur relativè Filiationi. Tum quia quod posita distinctione reali, inter productionem Activam & Passivam in divinis, non rectè arguatur; distinctio inter actionem & passionem creatam, hoc exinde est, quia non datur Actio, quæ non sit realiter & Physicè, Passio in Creatis. Datur autẽ realiter Paternitas, quæ non est realiter Filiatio. Rursus quia productio activa, & passiva in divinis, sumendo illas ut sumi debent pro Originibus, sunt constitutivæ personarum, actio autem & passio in Creatis, non sunt constitutivæ personarum, ideo ab activa & passiva productione in divinis, non rectè arguetur ad actionem & passionem in Creatis; jam autem æquè datur in Divinis ac in Creatis, Paternitas, & Filiatio; ergo bene inferetur, si hæc in divinis sunt distincta realiter, erunt etiam distincta in Creatis. Tunc ergo in divinis ad Creata non tenet argumentum, quando vel involvitur Mysterium Trinitatis, vel infinitudo, vel quando non constat, prædicatum illud haberi in Creatis.

Contra III. Tum quia quod dicitur Patrem, ut Pater est formaliter, non esse adæquatè distinctum à Filio, non convincit, nam inprimis concessum supra, non quidem Paternitatem, Patrem tamen esse oppositum relativè Filio; sed quidquid sit de concesso, sequetur ex responsione, nullam dandam in Creatis, oppositionem relativam Patris; non oppositio Patris quâ Pater est formaliter, ut concedunt; non etiam Patris materialiter sumpti. Ratio. quia Pater materialiter sumptus est Pater, quâ Homo; sumptus autem, quâ Homo, dicit relationem disparitatis, sed non relationem Paternitatis, nec potest aliud quicquam ostendi ratione cujus salvetur oppositio Relativa Patris. Addo si est distinctio adæquata inter generantem, quâ generantem, & genitum in divinis, etiam est distinctio adæquata inter Patrem, seu genitorem, quâ Patrem, seu quâ genitorem, cum duo hæc verbis differant. Ratio est, quia in Deo principium generans, quâ generans, ideo adæquatè realiter distinguitur, quia genitum nec inadæquatè est generans, nihil enim etiam inadæquatè generat seipsum, sed etiam Pater nec inadæquatè est Filius; Ergo par utriusq; ratio. Tum quia. quod positâ unica albedine dicantur tria alba, hoc exinde est, quia illius triarii abstractum formale, non est albedo sed ratio subjecti; hinc poterunt esse tria alba seu tria subjecta, licèt sint una nonnisi albedo. Jam, autem ratio formalis abstracta Patris, est Paternitas: hinc si Pater opponitur relativè Filio, etiam paternitas opponetur relativè Filiationi. Tum quia si paternitas non est abstractum à solo patre, licèt circumstantionato entitate Filii, Ergo pater constitutus paternitate, est Filius inadæquatè, quia ipsa paternitas constituens Patrem includit inadæquatè Filiationem. Ad hæc autem concedenda, nullus articulus fidei premit, imò potius est negandum ut melius salvetur distinctio paternitatis divinæ.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Contra primam partem Conclusionis. Similitudo physicè spectata, est duo absoluta; Ergo & Metaphysicè spectata erit duo absoluta.

Respondetur. Multum probat argumentum, quia probaret etiam Metaphysicè spectatum Hominem, non esse nisi Corpus & Ani-

mam; quòd autem aliter spectari possit relatio, & non tantum Physicè, ostendit Arist. auctoritas, ostendit & alia definitio de facto exhibita. Deniq; id deposcit fundamentum, quod habetur in ipso subjecto & termino, ad sic formandum Relationis conceptum; nam v.g. Pater generat Filium, à se distinctum, qui se ipsum nullo modo generat, daturq; fundamentum concipiendi, quod Paternitatis esse, sit, ad aliud se habere.

Instat I. Mastr. hîc d. 8. n. 21. Similitudo non dicit præcisè conceptus duarum albedinum, sed aliquid ampliùs, scilicet habitudinem illarum, quæ explicatur, per Sicut, unde etiam similitudo dicitur de unoquoq; extremorum sejunctim, duæ autem albedines simul existentes non ita prædicari possunt; non enim dici potest quod hæc albedo, sint duæ albedines, simul existentes, nec simile, idem quod duo alba, simul existentia.

Respondetur. Similitudo (non quidem conceptus duarum albedinum, quia conceptus spectant ad Metaphysicam relationis considerationem) requirit duas albedines, requiritq; habitudinem, quæ Physicè non sit aliud, quàm illa duo, ipsumq; illud Sicut, est in re illa duo; similitudo dicitur de utroq; extremo, sed non ita, ut Physicè similitudo sit unum extremum, unde ita dicitur similitudo, de uno extremo, ut importetur aliud extremum, importatioq; extremi, salvat, ut in re involvantur duo; non dicitur autem de una albedine, duæ albedines, quia una albedo, non est alia albedo, nec albedo est prædicatum importativum, aliùs albedinis. Negatur autem quòd simile Physicè spectatum non sit duo alba simul existentia.

Instat II. Per hanc copulativam Petrus est albus, & Paulus est albus, explicatur coexistentia duorum alborum, non tamen similitudo, sed insuper requiritur quòd Petrus sit albus sicut Paulus.

Respondetur. Requiri comparationem, ita tamen, ut Petrum esse album, sicut Paulum, Physicè non sit aliud, nisi Petrus & Paulus, uterq; albus.

Instabis III. Ex hac copulativa, Petrus est albus, & Paulus est albus, absq; petitione principii, deducitur consequens: Ergo sunt similes; non ergo formaliter similitudo, est illa coexistentia, alborum.

Respondetur. Similitudo est formalitas pullulans ex duobus albis, recta ergo erit ad illam consequentia, ita tamen ut similitudo illa Physicè non sit aliud, quàm copulatum duorum alborum.

Instabis IV. Albedo Pauli, & Albedo Petri coexistentes, secundùm suos conceptus absolutos, non efficiunt plusquàm binarium albedinum; sicut enim una albedo facit unum album, sic duæ albedines faciunt duo alba, quæ denominatio, non est relativa.

Respondetur. Negando quòd duæ albedines faciant tantum duo alba, sed primò quidem faciunt duo alba, consecutivè tamen faciunt duo similia, similia enim sunt, quorum Qualitas eadem: binario itaq; illi, tanquam absoluto infundatur relativum similitudinis, cum albedo primo facit unum album, consecutivè & fundativè, facit, potentiâ simile, altera autem albedine posita, actu simile.

Instabis V. In hac sententia non potest explicari, quare hoc album & illud album extrema dicantur, nisi detur aliquod medium inter ea, cujus extrema dicantur, cur enim hoc extremum dicatur fundamentum, & illud terminus.

Respondetur. Hoc medium potest dici ipsa pullulans formalitas relationis; erit autem adhuc denominatio relativa, denominatio realis, sed realitate extremorum, vel realitate prout realitas supponit pro non ficto, neq; enim formalitas illa est quid fictum, licèt sit Metaphysicum, vel quod idem est in præsenti Intentionale, nam etiam Intentiones ad Metaphysicũ spectant, quia ad eã spectãt rationes abstractissimæ. Potest etiam hoc medium assignari; ratio fundandi. Denique hæc extrema appellantur imitativè, non autem in omnibus id servando, sed in hoc, quòd sicut ante extremum inchoativum nihil est prius, illiq; debet unicè tribui inchoatio, ita referri ut Quod unicè tribuitur fundamento, & sicut ultra extremum terminativum nihil est, ita & ultra extremum, ad quod est relatio: sicut in fundamento aliquid fundatur, ita formalitas relationis fundatur in uno extremo; & sicut ultra terminum res non progreditur, ita nec relatio ultra suum terminum.

Objicitur. II. Quod hanc sententiam nemo doceat.

Respondetur. Docere illam Arist. cumque sit media inter duas sententias, habet pro utraque parte auctores.

Objicitur. III. *Contra Secundam Partem Conclusionis.* Multis ab Arr. & Ov. Sed ad hæc solutio videnda in Materia de Connotatis.

Objicit IV. Contra eandem Partem Mastr. n. 22. quia vi hujus sententiæ sequitur, quod relatio non erit una res relativa, sed duæ absolutæ in recto una, alia in obliquo, imò cùm non magis esse In, quàm esse Ad, sit de conceptu relationis malè ponitur terminus esse connotatum, & fundamentum solum, principale significatum.

Respondetur. Relationem Physicè spectatam, non esse unam rem relativam, sed duas, licèt Metaphysicè spectata sit una res, rem accipiendo pro eo, quod non est fictum; quod autem debeat esse relatio, res una Physicè, probari debuisset; Ut salvetur, quod magis spectat ad relationem Esse ad, sufficit dicere, quod terminus ille, licèt in obliquo ponatur, habeat se nihilominus per modum distinctivi.

Instabis. I. Etiamsi dicamus hoc album esse simile

simile illi, adeoq; quòd unum importetur in recto aliud in obliquo, tamen per hoc nihil aliud significatur, nisi quia hoc album est, & illud est album.

RESPONDETUR. Hoc solum significatur Physicè spectata similitudine, secus Metaphysicè illa spectatâ.

INSTABIS II. Ergo Arist. non debuit definire relativa, quæ hoc ipso quod sunt, ad aliud sunt; potius enim debuit definire: Quorum esse, est cum alio esse.

RESPONDETUR. Priori modo relationem definiri Metaphysicè spectatam, posteriori autem modo, recurrendo ad absolutum, definitur relatio Physicè, ut dictum supra.

INSTABIS III. Cùm non minus sit de conceptu relationis esse Ad, quam esse In, malè docetur, relationem importare entitatem fundamenti, & connotare terminum.

RESPONDETUR. Hoc ipsum probandum esse.

INSTABIS. IV. Aut ista connotatio est idem prorsus cum entitate fundamenti, sicq; etiam destructo termino, stabit denominatio; aut est quid distinctum ab ea, & hoc idem dici poterit de Relatione.

RESPONDETUR supra, quòd relatio Physicè, non sit idem cum entitate fundamenti, sine circumstantia accepta, nec connotatio.

INSTABIS V. Quia si effectus connotativus pendet à termino, idem dicendum, & de relatione, & addit quòd forma relativa, etiam secundùm se sumpta, pendet à termino. Ergo non potest conservari sine suo termino.

RESPONDETUR. Concedendo id totum in nostris Principiis.

INSTAT. VI. Quidam. Terminus non se habet in relatione Prædicamentali ut conditio extrinseca necessariò requisita, nam conditio, est ad aliquid ponendum conditio, sed terminus, v.g. Filius, non est conditio ad ponendum suum fundamentum, nempe Patrem, quia Pater est ante Filium, non est etiam conditio ad ponendam relationem Paternitatis, quia illa per se nihil aliud est, quàm solus Pater, ad quem ponendum non sufficit conditio, nec demum Filius ad ponendum seipsum est conditio; Et ratio à priori est; quia dum est causa formalis unita subjecto capaci, nulla datur amplius conditio extrinseca. Unde quicquid requiritur ad tribuendum effectum formalem in genere Causæ formalis, sive veniat in recto, sive in obliquo, sive sit extrinsecum subjecto, sive intrinsecum, nunquam est conditio, sed forma partialis denominans; unde etiam in hoc concreto: Cognitum, licèt cognitio sit extrinseca objecto, & licèt veniat in obliquo, est pars intrinseca.

RESPONDETUR. Posset quidem Terminus relationis condistingui à conditione, habereq; proprium nomen quòd sit extrinsecum intrinsecè requisitum, sed non relegando terminum, à ratione conditionis, dici potest quòd terminus sit conditio ad ponendam relationem Paternitatis, quæ nihil aliud est, nisi Pater, sed non quomodocunq; spectatus, sed in circumstantia termini, & rationis fundandi positus; sufficitq; illa conditio, si supponatur Entitas Patris, ratioq; fundandi. Illa ratio à priori habet sui retorsionem in relatione Transcendentali, cujus terminus non est pars, & tamen ratio relationis inclusa quoad sua intrinseca, in ipso fundamento, requirit essentialiter terminum, ut sit relatio. Directè autem dicitur; Majorem veram esse de forma absoluta, non autem de respectiva, quæ potest aliquid extrinsecum, quia ad aliud, intrinsecè tamen exigere, scilicet tanquam ingrediens suam definitionem. Quod attinet ad cognitum, illud non est totum quoddam rigorosum, sed aggregatum, cujus potest dici pars, abusivè cognitio, sola enim respondentia passiva ad cognitionem, est pars Metaphysica cogniti. Sed sumendo pro aggregato totum quod spectat ad relationem, sicut illud aggregatum, non est totum rigorosum, ita nec terminus est pars rigorosa, sed erit aliquid aggregati illius, nempe extrinsecum intrinsecè requisitum. Loquendo autem de cognitione, quæ est verè totum quoddam in se, illius pars non est objectum, & tamen nisi ponatur illius objectum, cognitio non erit cognitio.

INSTAT VII. Cognitio est extrinseca objecto cognito, & tamen est pars cogniti, Ergo quamvis ponatur terminus esse quid extrinsecum, poterit esse pars.

RESPONDETUR. Sicut si sumatur generatio pro toto suo aggregato, includit etiam dispositiones, quæ possunt quidem, sed nonnisi abusivè, dici partes, ita & in præsenti. Sed quidquid sit de hoc? Directè dici potest, quod cognitum dupliciter sumi possit, materialiter, & specificativè, sic non est pars illius cognitio, sed pars illius, sunt prædicata partialia objecti, in eodem reperibilia, & ab illa cognitione attacta. Secundò, cognitum sumi potest, formaliter, & reduplicativè, sic sumpto, non est quid extrinsecum cognitio, nulla enim forma est extrinseca, suo formato, sicut nec Accidens, sibi accidens est, sed est sibi essentiale; risibilitas sibi non est proprium, sed essentiale; ita etiã cognito reduplicativè spectato, non est quid extrinsecum cognito, consequenter poterit esse ejus pars. Jam autem relationi Terminus, semper est quid extrinsecum, quia toti illius esse, est ad aliud, relatio enim est, cujus totum esse, est ad aliud se habere. Et hoc dictum esto, secundùm communiores imaginationes, secundùm quas, cognitio dicitur esse pars cogniti, accipiendo cognitum, ut dixi pro quodam conflato, quo sensu totius conflati ex Causa & effectu, pars erit Causa, rigorosè autem dici deberet, quòd cognitio sit nonnisi actus, & cognitum sit nonnisi objectum, nec habent inter se habitudinẽ partiũ. Porrò id quod

est pars cogniti, est respondentia passiva objecti, ad cognitionem actualem, quæ respondentia passiva, est pars Metaphysica cogniti; Salvabitur autem ratio denominationis extrinsecè, quia illa passiva respondentia, indiget actu extrinseco, actus autem appellantur Formæ, ipsaque respondentia passiva, est perfectio quædam extrinseca, ipsismet prædicatis objecti; possunt enim omnia intrinseca salvari v. g. animalis rationalis, sine hoc quod cognoscatur.

Punctum Difficultatis 4.

Solvuntur argumenta Recentiorum.

SOlvendæ restant aliquæ objectiones, petitæ ex definitione Partis. Hîc tamen dicenda, præsupponunt ea, quæ tractata sunt sub initium de Sacramentis in Communi. Attingentur nihilominus & hîc aliqua.

OBJICIT I. Quidam Constitutivum intrinsecum alicujus denominationis, est id, quo solo ablato, & manentibus per possibile vel impossibile aliis omnibus requisitis ad esse rei, eo ipso formaliter & immediatè tollitur denominatio: & quo posito cum aliis ejusdem quoad hoc generis, sublatis verò etiam reliquis per possibile vel impossibile, eo ipso formaliter & immediatè ponitur denominatio v.g. Corpus, anima rationalis, & unio, sunt intrinseca constitutiva hominis, quia istis solis præcisè positis, tametsi per impossibile nihil aliud daretur, etiam voluntas Dei de existentia hominis, eo ipso formaliter & immediatè poneretur homo. Sublata autem v.g. anima sola, aliis manentibus, etiam voluntate creatoris, eo ipso formaliter & immediatè auferretur seu intelligeretur auferri homo. Econtra autem voluntas creatoris de existentia hominis, est extrinsecum connotatum necessario requisitum, quia posita tali voluntate, arguitivè solùm & mediatè ponitur homo, eademque ablata arguitivè aufertur.

RESPONDETUR. Inquirendo imprimis quid significet istud ly formaliter & immediatè: recursusque ad illam instantiam de compositione hominis in præsenti non tenet: quia prius est necesse describere universalem, postea per inductionem eandem probare. Et ita prius est dicere quòd homo sit animal rationale, & posterius, quòd homo sit Petrus, Paulus, Concedo quòd ablata sola anima auferatur totum, quod est homo, quia istæ sunt manifestæ partes, sed quærere restabit, in istis quæ non sunt manifestæ partes quodnam sit taxativum, quæ Regula, investigandi istius Ly formaliter Ly immediatè. Unde quæro universaliter, cur Aliud importatũ in relatione transcendentali, non sit tale, ut illo ablato, non formaliter & immediatè auferatur Relatum transcendentaliter, & in relato Prædicamentaliter ablato Aliud, cur formaliter & immediatè aufertur. In Particulari cur hoc concretum, quod est creatura dependens à Deo, item cognitio cognoscens objectum, aufertur ablatione Dei, ablatione item objecti, materialiter & mediatè. Jam autem Paternitas creata, ablata Entitate filii cur formaliter & immediatè aufertur. Est & alia via satisfaciendi eidem Principio, concedendo illud interim, & tantùm inquirendo, cur solo ablato extrinseco termino, secundum esse suum physicum & reale, non possit postea subsequi desitio constitutivi intrinseci relationis, ita ut desinentia relationis non referatur, in desinentiam termini tanquam partis intrinsecæ, sed potius in desinentiam constitutivi intrinseci relationis subsequentem nemine cogitante, ad desinentiam termini extrinseci. Et tamen per nos desinente termino, desinit ratio fundandi, desinitque fundamentum esse in circũstantia termini idque nemine cogitante quod esse illius in tali circumstantia, est constitutivum intrinsecum relationis. Denique cum per nos physicè relatio sit fundamentum seu intrinsecum. Ratio fundandi, Extrinsecum seu terminus, inimaginabile est, ablato illo solo extrinseco, illo Solo Aliud, manere adhuc conflatum ex illis tribus, & tamen si Extrinsecum, si Aliud est pars Rigorosa non erit.

RESPONDEBIS I. Ex eo colligi relationem transcendentalem non componi termino tanquam parte, quia ablato terminos est necesse auferri aliam entitatem, nempe ipsum Relatum.

CONTRA. Quia quod ablato termino Relationis transcendentalis auferatur Entitas relati transcendentalis, hoc exinde est; quia relatio transcendentalis, est Relatio essentialis, quæ quia aufertur, non poterit manere essentia, sine suo essentiali. Cæterum si per impossibile Relatio transcendentalis non esset essentialis, omnino illa ablata non esset necesse auferri ipsum relatum transcendentale, seu Fundamentum Relationis. Deinde per nos, etiam ablato termino relationis transcendentalis prædicamentalis, aufertur & quidem nemine cogitante Ratio constitutivi intrinseci Relationis: quia aufertur positio fundamenti in circumstantia termini, quæ positio fundamenti in circumstantia termini, est constitutivum intrinsecum Relationis.

RESPONDEBIS II. Ex eo, in Relatione transcendentali terminum non esse partem intrinsecam, quia si per impossibile ablato termino hoc est v.g. objecto maneret cognitio, adhuc nihil desideraretur de constitutivis intrinseci cognitionis.

CONTRA. Eodem Jure dicam, si maneret per impossibile Paternitas, & non maneret filius nihil desiderandum, quòd constituat intrinsecè ipsammet Paternitatem. Deinde quæcunque Regula tradetur ostendens quid sit suppositio impossibilis tollens se ipsam, ea ostendet passim in istis exemplis quæ afferuntur ab oppositis for-

mari suppositionem impossibilem, tollentem se ipsam: & sicut est suppositio impossibilis tollens se ipsam dicere, si per impossibile maneret A B sine B, nihil desideraretur de constitutivis intrinsecis A B, Ita est suppositio compossibilis tollens se ipsam dicere, si per impossibile maneret cognitio Dei ablato per impossibile Deo, nihil desideraretur de constitutivis entrinsecis cognitionis Dei. Nam quantumvis per nos etiam, illud Ly Dei, non sit pars intrinseca cognitionis, est tamen tale, ut ablato illo Ly Dei, sit suppositio impossibilis adhuc ponere quod maneat illud complexum Cognitio Dei, manente Ly Dei, sine Ly Dei.

Respondebis. III. Creaturam v. g. pendere a Deo nonnisi mediante actione, hinc ablato Deo, non nisi mediatè auferretur creatura.

Contra. Inprimis non ita est certum, quòd creatura pendeat à Deo mediante actione: Nam in physicis negatum est, quòd creatio sit modus, aut non sine modo. Deinde saltem ipsa actio non pendet à Deo media alia actione, & tamen concretum hoc ex actione & Deo aufertur immediatè ablato Deo, cum tamen Deus, non sit pars hujus concreti.

Addo. Etiam in Principiis oppositorum non posse dici, quod hoc concretum *Creatura dependens à Deo* dicat Deum tanquam Partem Item hoc concretum *Cognitio noscens objectum*, non dicit pro parte objectum: quia prædicta concreta, sunt formalissime relatio transcendentalis, nulla autem Relatio transcendentalis, componitur termino tanquam parte.

Colliges. His omnib[9] pensatis adhuc desiderari, quid sit istud auferri formaliter & immediatè.

Objicit. II. Omne totum qualecunque sit identificatur adæquatè realiter, cum solis præcisè omnibus suis intrinsecis constitutivis simul sumptis: implicatque poni intrinseca constitutiva, ablatis per possibile vel impossibile aliis, quin eo ipso formaliter & immediatè ponatur totum. Ergo quæ ita se habent, ut illis solis positis formaliter & immediatè ponatur totũ, quidquid sit de aliis, ea necesse est esse omnia, & sola intrinseca constitutiva.

Respondetur. Antecedens esse Verum: indubiè enim quod est intrinsecè constitutivum, illud est pars, impossibileque esse poni intrinseca omnia constitutiva, & non poni totum, cum indistinguatur totum à suis intrinsecis simul sumptis. Unde etiam hoc principium per nos salvatur: nam ablato termino auferuntur constitutiva intrinseca termini, ablato item constitutivo relationis, quod est fundamentum in circumstantia Rationis fundandi & termini positum, aufertur relatio, sed manet tantum fundamentum, certè tamen non sine constitutivis fundamenti. Concesso ergo antecedenti, negatur consequentia: quia licèt definitivè pars possit dici intrinsecum constitutivum, non tamen potest dici pars, quòd ea posita cum reliquis formaliter & immediatè ponatur totum, nisi explicetur istud Ly formaliter & immediatè. Hinc non tenebit consequentia ab antecedente, quod continet definitionem partis, ab consequens, quod non continet definitionem partis. Negatur enim ulterius, quòd formaliter & immediatè non ponatur v. g. cognitio Dei; si cum reliquis omnibus ponatur Deus, v. g. si ponatur Deus, ut terminans expressionem sui vitalem, ponaturque ipsa expressio, & tamen Deus non est pars cognitionis.

Instat. I. Etiam Ens connotativum, non distinguitur realiter ab omnibus & solis suis intrinsecis constitutivis simul sumptis, & hoc assumptum diutius promovet.

Respondetur. Concedendo totum, etenim immeritò imponitur nobis quasi ablato termino, dicamus manere constitutiva intrinseca relationis, & non manere relationem, cùm per nos ablato termino, & intrinseca relationis constitutiva, (supposita desinentia termini) auferantur, & ex sublatis constitutivis relationis, auferatur relatio. Quod constitutivum per nos est ipsummet fundamentum in circumstantia rationis fundandi & termini positum, quod tale poni, fundamenti, nemine cogitante tunc desinit: adeoque desinet relatio, ob ablationem termini tanquam alicujus extrinseci necessario requisiti, ob ablationem autem illius positionis fundamenti in circumstantia termini & rationis fundandi, ob inquam istam ablationem, desinet relatio, tanquam propter defectum constitutivi intrinseci.

Instat. II. Ablato solo extrinseco connotato totius, ea quæ remanent constitutiva intrinseca totius, collectivè sumpta manent in ratione adæquatè identificati cum toto, neque enim aliquid in ratione adæquatè vel inadæquatè identificati cum aliquo, constituitur per aliquid extrinsecum. Ergo ablato solo extrinseco, ea quæ manent omnia constitutiva intrinseca, manent in esse partium.

Respondetur. Immeritò imaginari arguentem, quòd censeamus ablato termino, manere tamen constitutiva intrinseca relationis, vel partes compositivas relationis, non manente relatione; quod nusquam docetur: cum per nos constitutivum intrinsecum relationis, sit positio fundamenti in circumstantia termini & rationis fundandi, quæ positio tunc non habetur.

Instat. III. Deficiente solo extrinseco connotato totius, illa constitutiva totius quæ remanent, vel in esse partium constituuntur per illud quod deficit, tanquam per aliquid quod sit intrinsecum in tali denominatione, & sic hoc ipsum quod deficit, erit intrinsecum; vel constituuntur in esse partium per illud quod deficit, tanquam per aliquid extrinsecum, & jam quæro, quomodo tunc remanentia constitutiva totius non maneant in esse partium.

Respondetur. Negando quod per nos deficiente extrinſeco connotato, maneant conſtitutiva relationis, non enim manet poſito fundamenti in circũſtantia rationis fundandi & termini; Solumque deficit connotatum hoc ſenſu, quia ſola illa Phyſica realiter ſuperaddita entitas perit, ſed non ſolus, quaſi nemine cogitante non deficiat tunc poſitio fundamenti in circumſtantia Rationis fundandi & termini, quæ poſitio ex eo tunc perit, quia eſt *Ad* extrinſecum, quod extrinſecum jam tunc deficit.

Instat IV. Omne extrinſecum requiſitum ad eſſe alicujus totius, (quale ſolet eſſe cauſa efficiens, finis, conditio, terminus & ſimilia ut talia ſunt) requiritur utique ad eſſe totius non ratione ſui præcisè, ſed ratione alterius, à ſe adæquatè diſtincti, quatenus videlicet ſeu producit aliquid ſeu determinat ad producendum aut ad exiſtendum aliquid, quod eſt extra entitatem ipſius requiſiti. Ergo hoc remanente, ratione cujus requiſitum extrinſecum requiritur, etiamſi ipſum requiſitum extrinſecum per poſſibile vel impoſſibile non maneat, non propterea tollitur formaliter & immediatè totum. E contra verò conſtitutiva intrinſeca requiruntur ad eſſe totius, non ratione alterius ab ipſis diſtincti ſed ratione ſui. Ergo remanentibus ſolis entitatibus ipſorum omnibus, quicquid ſit de reliquo, eo ipſo immediatè neceſſe eſt remanere totum.

Respondetur. Imprimis immerito ſupponere arguentem ablato termino requiſito ad relationem, manere adhuc conſtitutiva intrinſeca ejus ad quod terminus requiritur, non ergo manet id, ratione cujus requiſitum extrinſecum requiritur. Deinde ultima illatio continet terminum qui non fuit in antecedentibus: nam nihil fuit ante poſitum de remanentia entitatum: quanquam per nos falſum eſt manere ſublato termino relationem quoad entitatem, nec manet per nos quoad entitatem poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi & termini, quæ poſitio eſt conſtitutivum entitatis relationis. Denique phyſicè ſpectata per nos relatio, eſt fundamentum, eſt ratio fundandi, eſt extrinſecum ſeu aliud hoc eſt terminus: quod aliud à toto illo complexo non eſt diſtinctum realiter adæquatè, ſed ratione ſui requiritur ad illud complexum, & hoc æque contingit in relatione prædicamentali ac tranſcendentali, licet in utraque, terminus quia eſt extrinſecum, quia aliud, hoc ipſo pars non ſit.

Instat V. Proponendo Argumentum in Cameſtres manente ſolo adæquato intrinſeco conſtitutivo Paternitatis, manet à parte rei paternitas: ſed manente ſola entitate Patris, non manet à parte rei Paternitas. Ergo ſola entitas Patris non eſt adæquatum conſtitutivum intrinſecum paternitatis, Major eſt evidens quia poteſt nihil à parte rei manere, ſine ſe ipſo dicereque quòd tunc non maneat paternitas terminativè, & ſecundùm id quod dicit in obliquo, eſt petere principium; de hoc enim eſt quæſtio, an relatio paternitatis dicat intrinſecè id quod dicit terminative, & in obliquo, ſic enim iteratò urgetur in Cameſtres. Per te, entitas filii eſt conditio extrinſeca requiſita ad hoc ut exiſtat tota relatio paternitatis. Sed per ſe etiam entitas filii, non eſt conditio extrinſeca requiſita ad hoc ut exiſtat ſola entitas Patris, Ergo ſola entitas Patris, non eſt tota relatio paternitatis. Major & minor eſt adverſariorum, Conſequentia eſt in Cameſtres.

Respondetur. Concedendo totum. Sola enim Entitas Patris non eſt adæquatum intrinſecum Paternitatis, ſed ſola illa entitas excluſiva quidem eſt ne terminus ſit pars ejuſdem; deposcit tamen ut in circumſtantia rationis fundandi ſumatur, vel ſi placet diſtingue ex dictis minorem. Manente ſola entitate Patris in circumſtantia rationis fundandi & termini non manere à parte rei paternitatem, licet manente ſola entitate Patris extra circumſtantias non maneat à parte rei paternitas, conſequenter ſola entitas Patris extra circumſtantias, non eſt adæquatum conſtitutivum Paternitatis ſecus intra has circumſtantias. Nego ulterius peti principium, ſi quis diceret non manere tunc paternitatem terminativè potius enim ita dicendo ſtaret in principio, probandumq; fuiſſet objicienti, quòd iſtud terminativè, tranſeat in conditionem extrinſecam. Hac tamen diſtinctione non utor, quia alterum illius membrum ſubintelligitur quod tunc maneat paternitas quoad entitatem, quod aliàs eſt à nobis negatum.

Idem argumentum retorqueri ſic poteſt de Relatione tranſcendentali Manente ſolo adæquato intrinſeco conſtitutivo relationis creaturæ ad Deum manet à parte rei relatio, ſed manente ſola entitate creaturæ v.g. Impoſſibili Deo non manet à parte rei creatura. Ergo ſola entitas creaturæ, non eſt adæquatum conſtitutivum intrinſecum relationis. Quod attinet ad ſecundum argumentum, conſequentiam non habet contra nos quia per nos ſola entitas Patris utcunque poſita, non eſt tota relatio Paternitatis ſed ſola entitas Patris, poſita in circumſtantia rationis fundandi & termini, eſt tota relatio Paternitatis. Porrò de conſtitutivis intrinſecis diſcurrendum eſt proportionatè ad ipſamet conſtituta: hinc ſi conſtitutum ſit abſolutum, & in ordine phyſico, conſtitutiva etiam illius debent eſſe abſoluta & in ordine phyſico: adeoq; ex acceſſu vel receſſu entium abſolutorũ pendentia. Quando autem conſtitutum eſt cõnnotativum, reſpectivum, &c. idq; connotatione & reſpicientia nõ ſupperaddita realiter, etiam conſtitutiva intrinſeca non debent eſſe ſuperadditiva realiter. Quia autem omnis relatio, eſt conſtitutum reſpectivum, & in ordine non ſuperadditi realiter, etiam conſtitutiva illius non debent eſſe ſuperaddita realiter, ſi non ſuperaddita realiter, tunc benè poterit eſſe relatio conſtituta, tanquam per ſuam conſti-

conſtitutivum intrinſecum, per ipſam poſitionem fundamenti in circumſtantia rationis fundandi & termini, quæ poſitio talis fundamenti, non eſt poſitio alicujus ſuperadditi realiter, ſed ipſius fundamenti *talis ſe habentia, vel Tale Ad, Tale circumſtantionatum*: Ita tamen ut ipſæ illæ circumſtantiæ, non ſint id quod refertur, ſed ratione cujus fundamentum refertur. Deinde ſecundum hoc Argumentum, cum ſit in Cameſtres, debuit pro prædicato in minori ponere non illud Ly *Sola entitas Patris*, quia iſtud Ly Sola entitas Patris non erat pro prædicato poſitum in Majori; hinc ſi formetur minor ponendo prædicatum, ſecundùm quod fuit poſitum in Majori, prodibit talis propoſitio: Sed per te etiam entitas filii, non eſt conditio extrinſeca requiſita ad hoc ut exiſtat tota relatio Paternitatis, quæ propoſitio non eſt ut ait obijciens noſtra, ſed potiùs negatur à nobis. Rurſus in Cameſtres Prædicatum Majoris, eſt etiam Prædicatum Minoris, ſi prædicatum minoris, non debet ingredi concluſionem, medius enim terminus qui in ſecunda figura bis prædicatur, non debet (ſicut & in aliis ſyllogismis) ingredi concluſionem: & tamen ingreditur Ly enim *ſola entitas Patris* poſitum in minori, poſitum etiam eſt in Concluſione ut legens advertet. Si autem in Forma ponatur hoc argumentum, fiet illi prædicta diſtinctione ſatis, vel continebit Concluſionem quæ non erit contra nos.

Quod autem attinet ad hoc, cur in relatione tranſcendentali, terminus non ſit pars, quamvis ſit pars in relatione prædicamentali hujus, certe non videtur ab illo dari legitima diſparitas. Quod enim dicit in relatione tranſcendentali requiri terminum extrinſecè, ad exiſtentiam ſolius fundamenti de hoc quæritur, cur in relatione prædicamentali non requiratur etiam terminus extrinſecè ad exiſtentiam ſolius fundamenti. Deinde quod dicit ſi per impoſſibile daretur fundamentum relationis tranſcendentalis ſine ſuo termino, puta entitas hominis ſine Deo, adhuc ſolvaretur formaliter tota relatio Abalietatis in ſola entitate hominis, utpote limitatà quod inquam dicit non convincit. Imprimis quia videtur hic formari ſuppoſitio impoſſibilis, tollens ſe ipſam: ſupponere enim, quòd entitas hominis ſit ſine Deo, eſt ſupponere quòd ſit ſine Ab alio, illud enim *Ab* illud *Alius* eſt Deus; Si eſt ſine Ab alio, quomodo ſine ſuppoſitione impoſſibili tollente ſe ipſam, dicet Abalietatem. Nec ex eo illa creatura erit ab alio formaliter; qui erit limitata, alia enim eſt formalitas limitati, & relatio, alia formalitas & relatio Abalietatis: hinc ſi per impoſſibile vel poſſibile daretur infinitum creatum in aliquo genere, eſſet illimitatum in illo genere, & tamen in illo genere Ab alio. Deinde dici poteſt, ſi per impoſſibile eſſet poſitio Fundamenti in circumſtantia rationis fundandi ſine termino, eſſet tunc relatio.

Punctum Difficultatis 5.

Continuatur Solutio.

OBJICIT III. Si prædicta definitio non teneret partes, ſi terminus non ingrederetur relationem tanquam pars &c. ſequeretur in aliqua linea entis, idem à parte rei manere ſine ſe ipſo, nempe manere omnia & ſola conſtitutiva intrinſeca totius, identificata adæquatè toti, nec tamen manere ipſum totum; quod evidenter implicat. Et hæc eſt implicantia quæ toties requiritur cur ablato intrinſeco auferatur totum, non autem ablato extrinſeco.

RESPONDETUR. Negando ſequelam, probatio ſequelæ ſupponit aliquid quod à nobis non docetur: nempe ablato termino, manere omnia & ſola conſtitutiva intrinſeca relationis. Nec videtur cui uſui ſerviat dare implicantiam cur ablato intrinſeco auferatur totum, non auferatur ablato extrinſeco: cum in hac theſi, utraq; pars conveniat; differt autem in hoc quod ſi aliquo ablato immediatè aliquid auferatur, jam hoc ipſo difinitivè argui quod auferatur pars. Differimus item in hoc, cur ex ablato extrinſeco, non poſſet ſequi ablatio conſtitutivorum relationis, adeoq; & relatio.

INSTAT I. Doctrina noſtra involvit combinationem terminorum repugnantiũ, nam illa poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, eſt ens Logicum, quod ens Logicum, ſicut ſuum eſſe ita & diſtingui habet ſolum per rationem: ac proinde nullum accidens Logicum eſt ſeparabile à parte rei à ſuo ſubjecto: aliàs eo ipſo haberet propriam eſſentiam & exiſtentiam, eſſetque accedens phyſicum, quomodo ergo per nos ablato termino non manebunt conſtitutiva intrinſeca relationis? & quomodo poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, nemine cogitante tunc perit.

RESPONDETUR. Duplicia ſunt entia Logica, quædam quorum & eſſe & diſtingui, pendet à ratione, & qualia admittit objiciens: alia autem ſunt entia Logica; quorum quidem eſt eſſe nemine cogitante, diſtingui tamen non eſt nemine cogitante: & ita rationalitas reſpectivè accepta, riſibilitas item, ſunt accidentia, danturque nemine cogitante; & tamen per eos qui non tenent diſtinctionẽ ex natura rei, non ſunt diſtincta nemine cogitante. Dantur idem gradus metaphyſici ſuperiores & inferiores, indubiè enim nemine cogitante pluribus convenit vivere quam ſentire, & tamen gradus ſuperiores & inferiores non diſtinguuntur nemine cogitante. Ita etiam datur poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, idque nemine cogitante, quæ tamen non ſit diſtincta nemine cogitante ab entitate fundamenti & entitate rationis fundandi.

De ablatione autem entium discurrendo, ablatio etiam illorum eſt duplex: quædam enim auferantur nemine cogitante, ita, ut nemine cogitante deſinat phyſica aliqua entitas, & ſic aufertur v. g. anima bovis dum ſeparatur ab ejus corpore. Alia autem auferuntur nemine cogitante, hoc eſt non fictè, hoc eſt non me cogitante, licet non auferantur nemine cogitante,quaſi ablatione alicujus entitatis phyſicæ. Et ita v.g. ſi per impoſſibile maneret homo non manente Deo, ſi item per impoſſibile nemine cogitante non diceret relationem ad Deum, nihilominus ablatio illius relationis, non eſſet ablatio alicujus entis phyſici diſtincti. In ſententia item terminos quãtitatis explicante per ipſam negationem ulterioris extenſionis,poſita continuatione partium nemine cogitante periret terminus, & tamen ille non eſſet quid phyſicum ſuperadditum. Rurſus quando perit unio perit etiam nemine cogitante v.g. in materia denominatio compartis, & quidem nemine cogitante: licèt hæc denominatio Compartis non ſit quid ſuperadditum & diſtinctum phyſicè. Denominatio item coexiſtentis Paulo Petri prout condiſtincta à condurratione Paulo Petri ſi moriatur Paulus perit nemine cogitante, & tamen illa coexiſtentia non eſt quid phyſicè & entitative aut diſtinctum aut ſuperadditum Paulo & Petro. Ita & in præſenti perit nemine cogitante ablato termino poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi: licèt hæc poſitio, non ſit quid phyſicè ſuperadditum, diſtinctum à fundamento & ratione fundandi. Et certè per ponatur argumentum modaliſticum, ſic probans diſtingui modaliter relationem. Quod nemine cogitante perit, nemine cogitante advenit, illud diſtinguitur ſaltem modaliter: ſed relatio v.g. paternitatis, voca illam ſi placet denominationem, perit nemine cogitante & advenit. Ergo paternitas eſt diſtincta modaliter hoc argumentum quocunque modo placuerit ſolvere Objicienti, oſtendetur quod aliud ſit perire & advenire entium phyſicorum, & aliud ſit perire & advenire entium Logicorum, quæ ſunt nemine cogitante hoc ſenſu quòd non ſint ficta, ſed non ſunt nemine cogitante, quaſi trahant ſecum aliquam entitatem phyſicam, ſuperadditam & diſtinctam nemine cogitante. Neque in ſolutione argumenti prædicti modaliſtici, ſufficiet recurrere, quòd tunc pereat terminus:urgebunt enim Modaliſtæ,quòd præter terminum, fundamentum, & rationem fundandi, detur relatio, quæ perit & advenit nemine cogitante. Erit ergo illa modus.

Et hoc eſt quod ſupra diximus quod conſtitutiva debeant eſſe proportionata ſuis conſtitutis. Hinc ſi conſtituta ſint phyſica, etiam conſtitutiva erunt phyſica & ſuperaddita. Si autem conſtituta ſint Logica,etiam conſtitutiva erunt Logica, erunt tamen nemine cogitante, hoc eſt non ficta, licèt non ſint nemine cogitante, quaſi phyſicam ſuper additam entitatem importen.

Instat. II. Iſtud accidens reale Logicum, vel eſt realiter adæquatè identificatum cum ſola entitate Patris extra circumſtantiam filii vel non: Si primum; Ergo manente Sola entitate Patris, & conſtitutiva relationis & relatio manebit. Si autem hoc accidens reale Logicum, non eſt adæquatè realiter identificatum cum Sola entitate Patris, exiſtente extra circumſtantiam filii. Ergo hoc accidens reale Logicum, non ſolum identificatur entitati Patris exiſtenti extra circumſtantiam filii, ſed etiam identificatur alteri, quod certe non erit aliud, niſi ipſa circumſtantia filii uti volumus. Niſi fortè dicatur, hoc accidens, nullo modo ne quidem inadæquatè identificari realiter cum entitate Patris, exiſtente extra circumſtantiam filii,hoc tamen ſi dicatur jam iſtud accidens reale Logicum, erit omnino accidens phyſicum, habens propriam eſſentiam & exiſtentiam.

Respondetur. Poſitionem fundamenti in circumſtantia non tantum termini debere eſſe, ſed etiam in circumſtantia rationis fundandi, & quidem per prius; cujus tamen non meminit arguens. Sed quicquid ſit de hoc. In principiis noſtris relatio adæquatè identificatur cum ſola entitate Patris, exiſtente intra circumſtantiam rationis fundandi & termini: ſed nego hoc ipſo, debere illam identificari illi circumſtantiæ; ſi enim circumſtantia eſt, ſi aliud eſt, jam prædicato indentificationis gaudere non poteſt. Hinc huic argumento negatur conſequentia, quæ ipſiſſima probari debuit, nempe quod implicet ut aliqua denominatio, ſit ipſum illud denominatum, in tali circumſtantia poſitum; in qua tamen probanda conſequentia, vertitur totius difficultatis cardo. Deinde ſi diſcurratur de relatione phyſicè ſpectata, dico illam eſſe conflatum ex fundamento, ratione fundandi,& ex aliquo extrinſeco ſeu termino, ipſoque *Ad aliud*: quòd ſi eſt extrinſecum, ſi aliud, pars rigoroſa non eſt. Sed debet ne dici quod denominatio relati, ſeu relatio inadæquatè identificetur fundamento extra circumſtantiam rationis fundandi, & termini poſito! ad quod antequam reſpondeatur,quæri poteſt,an in denominatione coexiſtentiæ, quam habet Petrus Paulo, ablato Paulo, dicendus ſit inadæquatè illi coexiſtens Petrus.Item ſublata unione, remanens materia amittit denominationem compartis; an tamen debeat dici tunc materia inadequate compars:& ſi has locutiones probarit reſpondens,poterit dici inadæquatè etiam, identificari relationem ſoli præciſe entitati fundamenti: ſi autem improbarit priores locutiones Objiciens; ex quo fundamento illas improbarit, ex eodem fundamento etiam nos dicemus, nec inadæquatè identificari fundamento extra circumſtantias poſito relationẽ.Poſito tamen quod aliquis diceret nequidem inadæquate identificari relationem fundamento

extr

extra circumstantias posito, non sequetur quod relatio sit jam futura accidens physicum, habent propriam essentiam & existentiam neque id probat objiciens: sed tunc relatio evaderet accidens physicum, si ita non identificaretur fundamento etiam inadæquate ut superadderet novam entitatem physicam, secus autem si non identificaretur eo sensu quod nemine cogitante adveniret hoc est non ficte, dum fundamentum ponitur in circumstantia termini.

Ojicit IV. Explicabile esse, quomodo ad ablationem connitati extrinseco auferatur mediatè totum, non quasi debeat mediare tertia entitas, inter connotatum & inter totum, quæ auferri debeat, sed quia præter connotatum, debet aliquid auferri adæquatè distinctum ab ipso, ut auferatur totum: puta ut auferatur ratio creaturæ, debet auferri v.g. homo, distinctus à Deo adæquatè verò præter partem v.g. præter animam, nihil ab ea adæquatè distinctum auferri debet, ut auferatur totum, nempe homo. Unde etiam Ly *Id ratione cujus ponitur immediatè totum* non potest esse genus supremum, in sua categoria, commune parti & connotato.

Respondetur. Videtur hæc circumscriptio ipsius Ly *formaliter & immediate* potiùs ostendere quod in relatione transcendentali terminus sit pars: idq; ex eo: quia esse intrinsecũ, est commune & toti & parti, hinc quod accedit magis ad intrinsecum, illi competit magis esse vel partem vel totum: quid autem est magis intrinsecum, quàm illud, quod si auferatur, hoc ipso debeat tota omnino entitas deperire: & tamen hoc contingit in relatione transcendentali: cujus ablato termino, tota entitas relati perit, magisq; revera illud est extrinsecum, quo ablato, non est necesse totum illud quod dicebat relatio perire, ablato autem termino relationis prædicamentalis, remanet aliquid quod dicebat relatio nempe subjectum relationis. Deinde quod ablato termino relationis transcendentalis, necesse sit auferri totum, hoc nõ ex eo proficiscitur, quia terminus est quid extrinsecum: potius enim quia extrinsecum est, deberet sequi quod non auferatur totum, sed id ex eo evenit quia illa relatio est essentialis, hinc si pereunte termino pereat relatio, peribit aliquid essentiale, nihil autem sine suo essentiali esse potest. Unde si supponeretur relatio paternitatis esse essentialis, ablato filio, necesse etiam esset auferri entitatem Patris. Consequenter non ex eo præcisè anima est pars, quia illa sola ablata jam hoc ipso perit totum. Rursus cum relatio sit ens Logicum vel potius metaphysicum, etiam constitutiva illius, cum sint Logica seu metaphysica, ostendi potest quomodo ablato termino in principiis objicientis, debeat admitti, auferri præterea aliquid, ut tum demum dicatur auferri relatio: ablatio enim termino aufertur constitutivum relationis, nempe positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi, quæ debet intelligi tum auferri, tuncq; primum desinit esse relatio: ita ut si positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi esset entitas physica superaddita, non posset intelligi ablato termino auferri relatio, nisi supponeretur in super ablata illa entitas superaddita quæ est positio fundamenti in circumstantia termini. Unde ulterius colligi potest, quod possit fieri talis categoria; aliud erit tolli proprium esse physico, & tale tolli competit, dum ablato v.g. Deo perit entitas creaturæ: & aliud tolli competens enti metaphysico, ut scilicet debeat intervenire ablato termino ablatio constitutivi metaphysici v.g. positionis fundamenti in circumstantia rationis fundandi: qua categoria formata, sicut terminus relationis transcendentalis non est pars relationis, ita nec terminus relationis prædicamentalis pars erit.

Instat I. Fieri nequit ut propter variationem solius extrinseci aliquid nunc adæquatè realiter identificetur alicui, nunc verò non identificetur realiter adæquatè eidem: cùm identitas rei, sit ipsum esse rei, præscindendo ab omnibus extrinsecis.

Respondetur. Non tantùm propter variationem solius extrinseci, non potest evenire ut aliquid nunc adæquatè identificetur nunc non identificetur. Sed id evenire non potest etiam propter variationem alicujus intrinseci. Certè enim anima est quid intrinsecum, composito illa tamen ablata, impossibile est ut quod erat identificatum materiæ, evadat postea non identificatum. Hinc extrinsecitas vel intrinsecitas non potest ex eo colligi, quod nũc identificetur realiter nunc nõ identificetur. Directè verò ad argumentũ dici potest: propter variationem quamcunque non posse evenire, ut aliquid adæquatè realiter identificetur, hoc est accedendo physicè identificetur, & recedendo, physicè non identificetur? concedoque id esse impossibile: sed nego impossibile id esse, ut propter variationem solius extrinseci, non pereat vel non adveniat denominatio, quæ in re sit ipsum illud, in tali circumstantia positum, implicareque æque talem idẽntificationem, deberet ostendi.

Instat II. Si non manent omnia intrinseca totius ex defectu intrinseci, ergo præter illud extrinsecum, aufertur etiam aliquid intrinsecum: hoc autem est contra suppositionem, quia nos non negamus ablato aliquo intrinseco auferri totum, sed solum contendimus sic non auferri, ablato solo extrinseco.

Respondetur. Ablato termino relationis prædicamentalis auferri per nos etiam constitutiva intrinseca relationis, unde ante etiam dictum, immeritò nobis imponi, quòd ponamus manere constitutiva intrinseca relationis, non manente relatione. Restabit tamen totus difficultatis cardo, an ablato extrinseco, debeat hoc ipso in relatione prædicamentali intelligi subsecuta

cuta indiſpenſabiliter ablatio etiam conſtitutivorum relationis, quod affirmamus nos, negant oppoſiti ex eo inferentes, jam illud extrinſecum debere eſſe partem.

Instat III. Immeritò à nobis ſupponi quod ſit ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam ſi ponatur per impoſſibile v.g. manere cognitionem objecti per impoſſibile ablato objecto: certè enim in hac ſuppoſitione nõ affirmatur & negatur idem ſub eodem conceptu, ſupponitur enim manere repræſentatio objecti, & non manere objectum realiter diſtinctum à repræſentatione.

Respondetur. Nego quod in hac ſuppoſitione non affirmetur & negetur idem ſub eodem conceptu; affirmatur enim Ly objecti in termino Repræſentatio objecti, & negatur Ly objecti, cùm ſupponatur illius impoſſibilitas. Quod ipſum Ly objecti, quod ſupponitur impoſſibile, comparatè acceptum ad ſe incluſum in Ly Repræſentatio objecti, majorem dicit identitatem, quàm rationale cum homine adæquatè ſumptus, dicat etiam animalitatem, quæ magis diſtinguitur à rationali, quàm objectum à ſe ipſo. Concedo quidem quòd objectum & ejus repræſentatio differant etiam realiter, ſed nego quod Ly Objecti incluſum in repræſentatione Objecti, & Ly Objecti, quod ſupponitur eſſe impoſſibile, nego inquam diſtingui hæc realiter cùm nec ratione diſtinguantur magisque identificentur ſecum quàm definitio & definitum, ſed ſe habent potius ſicut homo ad hominem non ad animal rationale: quî homo à ſe homine minus diſtinguitur, quàm ab animali rationali, cùm nec per rationem diſtinguantur homo & homo. Idem dic in præſenti.

Instat. IV. Imperceptibile videtur ut aliquid hodie retonendo ſuum totum eſſe (ſiquidem nihil ſupponitur amiſiſſe niſi aliquid extrinſecum) non retineat identitatem cum quo illam heri habuit, id eſt, non retineat identitatem ſecum.

Respondetur. Immeritò ſupponi quod ablato termino nihil ſupponatur aliud amitti, amittitur enim conſtitutivum intrinſecum relationis, quod jam repetito dictum: concedoque impoſſibile eſſe ut aliquid non retineat identitatem cum eo cum quo illam habuit, ſed identitatem ſecundùm quod ſupponitur illam habuiſſe, adeoque identitatem proportionatam: & quia identificabatur relatio fundamento in circumſtantia rationis fundandi & termini poſito; ſi fundamentum ita ſe non habeat, nec relatio illi identificabitur: cùm identificatio ſecundum quod competit relationi, adeoq; identificatio proportionata, ſit identificatio in circumſtantiis ſuis poſito: ita ut ſit impoſſibile, eſſe fundamentum ita circumſtantionatum, & non eſſe identificatam illi relationem, quæ quia non identificatur fundamento ſimpliciter ſumpto, hinc illo manente ſimpliciter ſumpto, non manet relatio: tuncque identificatum maneret non identificatum, ſi poſito fundamento in ſuis circumſtantiis non maneret rẹlatio. Sic eſſe compartem identificatur realiter materiæ, & tamen ablata forma jam non eſt compars materia coexiſtentia item Petri cum Paulo identificatur Petro & tamen ablato Paulo ut dictum ſupra non manet coexiſtentia Petri.

Instat V. Eſſe partem actu ſeu compartem, non eſt idem realiter adæquatè cum materia: quia eſſe partem actu præter entitatem materiæ, dicit intrinſecè unionem modalem, ac proinde materia per ſe ipſam eſt pars actu, non adæquatè ſed inadæquatè. Exemplum etiam coexiſtentiæ non urget: hæc enim coexiſtentia, cùm ſit relatio prædicamentalis, non identificatur adæquatè meæ ſoli coexiſtentiæ, ſed etiam partialiter identificatur exiſtentiæ Petri, à quo proinde partialiter deſumitur.

Respondetur. Condiſtinguenda hæc eſſe duo; habere rationem uniti, & habere rationem compartis: hinc quantumvis ratio uniti non habeatur independenter ab unione, poterit ratio compartis haberi & non ab unione: imò & debebit, quia ſi conſtitutiva uniti habentur dependenter ab unione, conſtitutiva compartis non debent eſſe eadem, cum diverſarum formalitatum, debeant eſſe diverſa conſtitutiva. Et certè independenter ab unione, competit prædicatum v.g. materiæ, quod ſit conſtitutivum intrinſecum compoſiti, imò hoc prædicatum præſupponitur ab unione ſubſtantiali, nam niſi eſſet materia conſtitutivum intrinſecum, non poſſet uniri in compoſito unione ſubſtantiali: quia autem compars nihil aliud eſt, niſi præter illud conſtitutivum intrinſecum, eſſe etiam hoc conſtitutivũ intrinſecum, cumque illud præter, ſit extrinſecum, per ſuammet entitatem, in circumſtantia illius extrinſeci, habebit rationem compartis ſibi identificatam: licèt hoc prædicatum illi non competat niſi in circumſtantia illius extrinſeci. Et ne vis fiat in unione illa, certè binarii hominum, eſt per arguentem compars unus homo, identificaturque hoc illi, & tamen ablato extrinſeco, hoc eſt alio homine, non eſt jam compars neque tamen identificatur ratio compartis identificatione, quę ſit per acceſſum alicujus entitatis ſed identificatione, quòd ſit denominatio, quæ in re eſt ipſum illud, in tali circumſtantia poſitum. Illud quod dicitur de coexiſtentia non tenet: quia quantumvis detur arguenti, quod coexiſtentia ſecundum quòd relatio eſt, conſtituatur alia exiſtentia tanquam parte, certè tamen hujus exiſtentiæ alia exiſtentia non eſt pars & tamen coexiſtentia nihil aliud eſt, niſi hæc exiſtentia, & hæc exiſtentia, conſequenter coexiſtentia identificatur, hoc eſt, denominatio, quæ eſt ipſum illud exiſtens, in circumſtantia alterius exiſtentis.

Objicit

Obiicit V. Vi harum responsionum sequi, quod possit dari identificatio accidentalis, tamen quid est magis essentiale rei, quàm se id, quod est; cum in hac propositione identica, subjectum à prædicato ne quidem ratione nostra distinguatur.

Respondetur. Non posse esse identitatem accidentalem hoc sensu, quasi aliquid accessu suæ entitatis identificetur, recessu non identificetur: id enim implicat; sed potest esse identificatio accidentalis; hoc sensu, quòd possit dari denominatio, quæ sit illud ipsum in tali circumstantia: & quia illa denominatio identificatur huic in tali circumstantia posito, poneretur non identificata tunc, cum ponitur illud in tali circumstantia, verè identificatio illa esset accidentalis: quod quia in principiis nostris non evenit, hinc nec ponimus hoc sensu identificationem accidentalem.

Noto. Contra obiicientem bonam esse hanc instantiam. Si per impossibile auferretur Deus, & per impossibile maneret homo, immediate desineret in illo relatio creaturæ, quantumvis relationem creaturæ non compleat DEUS per modum partis. Quod enim dicit obiiciens, relationem trânscendentalem creaturæ ad Deum esse primo essentialem rei absolutæ puta homini, id à nobis negatur, sed quantumvis etiam concederetur nihilominus supponere *Si per impossibile maneret homo & non referretur ad Deum relatione creaturæ*, non foret adhuc suppositio impossibilis tollens se ipsam, Quia tunc ablato primo essentiali conceptu alicujus, ponere illudmetipsum, esset suppositio impossibilis tollens se ipsam, quando illudmetipsum secundum quod supponitur esse, definiretur sub illa formalitate per illum primo essentialem conceptum, qui supponitur auferri: nam verè tunc sub qua formalitate affirmaretur, sub eadem nègaretur, Jam autem homo, qui supponitur in hac suppositione impossibili, manere in ratione hominis, non definitur per relationem creaturæ ad DEUM. Et certe in particulari loquendo, tunc est suppositio impossibilis tollens se ipsam, quando idem eodem modo sumptum affirmatur & negitur v. g. si definitum de se ipso definito affirmetur & negetur, Ut si dicas si per impossibile esset homo, & non esset homo. Item si de definito negetur definitio tota, vel si definito negetur pars definitionis verè enim idem affirmaretur & idem negaretur: quia autem homo & creatura, nec sunt sicut definitum & definitum idem, revera enim duplex est hoc definitum. Item cum homo sub formalitate hominis, non sit definibilis per creaturam totaliter vel accipiendo pro parte defintionis creaturam, cum homo pro partibus definitionis dicat animal & rationale: Ideo hoc supponere, quòd maneat homo per impossibile, sine relatione creaturæ ad DEUM, non est suponere suppositione impossibili tollente se ipsam. Illud etiam quod addit. ablato per impossibile solo DEO, & manente homine, non mansuram rationem creaturæ, solum arguitivè & mediate; quia scilicet tunc tolleretur aliquid realiter adæquatè distinctum non quìdem ab homine, benè tamen à Deo, nempe definitio objectiva creaturæ hoc unquã quod dicit non convincit. Nego enim arguitivè & mediate auferendam tunc relationem creaturæ, nec constat quid sit & quid significet ablato DEO, auferri definitionem objectivam creaturæ; & quàmvis hoc explicetur, adhuc ostendetur non arguitivè & mediatè tunc auferendam relationem creaturæ: Nam cum relatio creaturæ non sit in DEO, sed in homine, non in DEO sed in homine ostendendum esset, quod auferatur aliquid præter ablationem termini hoc est DEI: si autem non ostendetur in dicta suppositione auferri aliquam entitatem, cum auferatur relatio, verè non per hoc ablato termino relationis transcendentalis, vere inquam non per hoc eximetur à conditione partis, quòd mediatè tunc auferatur relatio: verè enim nulla alia entitate præter entitatem termini sublata, aufertur, cum tamen mediate auferri per hoc explicetur, quia præter terminum, aufertur alia entitas.

QUÆSTIO II.

De Divisione Relationis.

Dividitur I. Relatio in Realem & Rationis; Realis est cujus fundamentum, subjectum, ratio fundandi, Terminus datur à parte rei nemine cogitante. Relatio rationis, est relatio, quæ verè non est in re, apprehenditur tamen esse, ut cum apprehendimus animalis rationem, respicere inferiora, cum animal istud superius, non sit, nemine cogitante.

Circa hanc divisionem in particulari quæri posset: an relatio prioris & posterioris sit realis; an rationis.

Assero I. *Nulla ex his relationibus est de se prædicamentalis.* Ratio: quia relatio prædicamentalis exigit extrema realia Physica existentia, potest autem esse relatio prioris & posterioris, quin sibi coexistant licèt sibi coexistere possint; ut Pater cum filio convivens.

Assero II. *Potest quis tueri non esse hic relationem sed meram denominationem.* Ratio quia non est relatio prædicamentalis, casu ut dixi quo non existat terminus; nec transcendentalis; quia potest poni subjectum hujus relatio-

nis quod eſt prius, & non habere rationem prioris, ergo ex fundamentis de Relatione tranſcendentali dicendorum, non erit illa relatio tranſcendentalis. Ergo tantum debet poni denominatio.

Assero III. *Poſito quod quis tueretur intervenire hic relationem*, *tunc in linea merè prioris & poſterioris erit relatio tranſcendentalis.* Ratio quia impoſſibile eſt poni prius & non reſpondere illi poſterius; nec ſe iſta habent, in hac linea ſicut entitas Patris, quæ poni poteſt quin poteſt quin ponatur filius. Dixi in linea merè prioris & poſterioris, quia ſpecificativè acceptum prius, poterat eſſe poſterius, in alio enim ordine poterat Adam, eſſe filius Abelis, ut aliàs etiam dictum.

Assero IV. *Poſito quod hic ſit relatio, erit relatio realis*, ratio quia non pendet à noſtris conceptibus quod hoc ſit prius illud poſterius, ergo ſi hic eſt relatio, erit relatio realis.

Assero V. *Poſito quod Relatio poſterioris ad prius ſit realis, etiam relatio prioris ad poſterius erit realis.* Ratio tum quia non eſt major ratio unius quàm alterius. Tum quia vel ſupponitur aliquid realiter eſſe prius, vel non realiter prius, ſi non realiter prius de illo non eſt diſceptatio, ſi realiter prius, quid illi deerit ne habeat relationem realem? Tum quia ſi referretur relatione reali poſterius ad prius, non autem prius ad poſterius, illud poſterius vel non haberet prius reale, ergo nec ipſum eſſet poſterius reale: vel illud poſterius ſi haberet prius reale, quare habitudo illius prioris realis, in ratione prioris realis, vel eſſet realis vel non eſſet: ſi non eſſet habitudo realis, quomodo erit prioritas realis. ſi eſſet habitudo realis, ergo & relatio realis, hæc enim verbis differunt, & certe prius iſtud reale, eſt non ad ſe realiter, nihil enim reſpectu ſui eſt prius, ergo prius realiter ad aliud, ergo prius realiter relativè ipſum enim ad aliud, eſt iſtud relativè.

Dices I. Cum Mauro qu. 54. hic Ordo prioris & poſterioris addit rebus pulchritudinem & perfectionem; ſed quod addit novam pulchritudinem ordinis addit entitatem diſtinctam, ergo ordo prioris & poſterioris addit entitatem diſtinctam. Sed talis ordo & relatio non poteſt dari in re priori, ſed ſolùm in poſteriori; nam res naturaliter loquendo, nullam perfectionem aut pulchritudinem poſſunt acquirere, ab aliquo futuro, quod non eſt, ſed erit, quo pacto non poteſt fecundari terra de præſenti, à pluvia futura, poteſt autem acquirere perfectionem & pulchritudinem à re præterita, quo pacto terra de præſenti eſt fecunda, à pluvia præterita.

Respondetur. Videtur hoc Argumentum ſe ipſum involuere, nam ſi ut aſſeruit in majori, non tantum eſt pulchritudo ex ordine poſterioris, ſed etiam ex ordine prioris, hoc ipſo tueri debet, quod relatio, quia & pulchritudo, debet admitti in ordine prioris. Directè autem dici poteſt, quod ordo præciſus prioris & poſterioris addat rebus pulchritudinem & perfectionem Metaphyſicam, adeoq; ſine ſuperadditione novæ entitatis, quam pulchritudinem Metaphyſicam, nego quòd res accipere non poſſint, ratione alicujus poſterioris ita tamen ut pulchritudinem, ſecundùm quod dicit illa in recto res, habeat ab aliquo præſenti, hoc eſt entitate quæ denominatur prior, in obliquo autem ab aliquo futuro. De fecunditate pluviæ aliud eſt, quia fecunditas illa eſt quid Phyſicum, tamen etiam in Phyſico moralibus futura dignitas, eſt motivum reverentiæ & honeſtioris tractationis, futura fecunditas agrorum, eſt materia contractuum præſentium, & anticipatæ ſolutionis.

Dices II. Si non eſſet relatio realis poſterioritatis, ideo inter alia non eſſet, quia non apparet, quomodo talis relatio v. g. ad Julium Cæſarem propagata fuerit: ſed hoc non obſtat, ſicut enim geſta illius, conſeqvuntur ſui memoriam, quæ eſt quædam relatio intentionalis, ita relinquunt relationem ſui, quæ eſt memoria non intentionalis, totaque hiſtoria rerum, eſt impreſſa in natura, per relationes impreſſas entibus, unde in die judicii, ſicut aperientur libri conſcientiarum, ita aperientur libri relationum.

Respondetur Inprimis hoc argumentum potius probat relationem prioris eſſe perpetuam & deſcendentem uſque ad nos, quia etiam non poſteriorum memoria ſeu relatio, ſed priorum tanquam objectorum, ſicut memoria, ita & relatio eſt. Poſito quod relinquatur relatio poſterioris, dico non eſſe rationem cur non relinquatur relatio priois. Iutem negatur relationes imprimi rebus, de libris autem relationum aperiendis, eſt mea imaginatio.

Dices III. Debere explicari quid ſit fuiſſe: id autem quam facillime explicatur in noſtra ſententia, explicari non poſſet in contraria.

Respondetur. Per nos Fuiſſe, eſt entitas quæ habuit præſentiam, qua modo caret, quod eſt facilius, quàm ponere illos relationum libros, quos nec ratio nec autoritas firmat.

Dividitur II. Relatio. In relationem ſecundum Eſſe, & in relationẽ ſecundum Dici. Relatio ſecundum Eſſe, eſt eadem quæ realis; relatio ſecundum Dici variè explicata videatur ab Oviedo. Poteſt dici quod relatio ſecundum dici, ſit ea, quæ intercedit inter extrema, quæ non poſſunt explicari ſine ordine ad aliud, licet illum ordinem in ſe non dicant primo.

DIVIDITUR. III. Relatio. In Mutuam & non mutuam. Mutua relatio est, quandò utrumque extremum, respectivum est realiter, adinvicem; & ita Pater Filium, Filius Patrem respicit. Non mutua relatio est, quando ex una tantùm parte, correspondet relatio realis. Sic v g. non est mutua relatio inter scientiam, & Ens rationis. Relativa mutua, subdividuntur in Relativa Disquiparantiæ, quæ non habent æqualem comparationem, atque appellationem, ut Pater, Filius. Relativa autem Æquiparantiæ sunt, quæ sunt relativa æqualis comparationis, quali comparatione referuntur duo similia.

DIVIDITUR. IV. Relatio à Scot. in 4. dist. 17. q. 1. in Relationem Extrinsecus advenientem, & Intrinsecus advenientem. Relatio Intrinsecus adveniens, est, quæ posito fundamento & Termino, illico necessariò consurgit, & talis est relatio similitudinis. Relatio extrinsecus adveniens est, quæ non necessariò consurgit, sed desideratur aliquid ut pullulet relatio, & ita v.g. posito agente, & posito passo, nondum est actio, quam ille vult, esse extrinsecus advenientem relationem, sed erit ubi adfuerit debita applicatio passi, & agentis. Posteriora 6. Prædicamenta voluit esse Scotus Relationes extrinsecus advenientes. Relatio autem Intrinsecus adveniens; constituit per Scotum prædicamentum Relationis.

Contra hanc divisionem est, ex Suar. Tum quia sunt aliquæ relationes; extrinsecus advenientes, quæ tamen non sunt ex illorum numero, sex Prædicamentorum, & ita Unio est per illum Relatio extrinsecus adveniens, & tamen non nisi ad formæ prædicamentum revocatur. Tum quia Propinquitatis relatio, inter Petrum & Paulum; est relatio Prædicamentalis, consequenter per Scotum intrinsecè adveniens; & tamen non hoc ipso, quia Petrus & Paulus ponuntur in rerum natura, sunt sibi propinqui. Tum quia ex eodem Suar. & Arr. quando dicit Scotus esse aliquas relationes, quæ posito fundamento & termino non necessario resultant; suntque extrinsecè advenientes, vel loquitur de fundamento remoto, vel de fundamento proximo; si de fundamento remoto; hoc est accepto non cum ratione fundandi, hoc ipso omnes relationes erunt extrinsecus advenientes; omnes enim sine ratione fundandi esse non possunt. Et certè sicut potest esse hic ignis & hic ignis, sine eo, quòd unus causet alium; ita potest esse hic paries, & hic paries sine eo, quòd sint similes, si absit ratio fundandi, si verò loquitur de fundamento proximo, accepto scilicet cum ratione fundandi, nullæ erunt relationes extrinsecùs advenientes, impossibile enim est esse hunc, & hunc ignem, in circumstantia rationis fundandi, quin ignis producens, dicat relationem ad ignem productam.

DIVIDITUR V. Relatio in Transcendentalem, & Prædicamentalem. de qua sit.

DIFFICULTAS I.

Quæ sit Distinctio apud alios inter Relationem Prædicamentalem & Transcendentalem.

EXPLICATUR I. Aliqui apud Suar. d. 47. s. 4. n. 2. distinctionem inter Relationem Prædicamentalem, & Transcendentalem ex parte termini ponunt, *quod scilicet Transcendentalis, non requirat* actu existentem Terminum, sed possit ad possibilem tantum terminari, secus relatio Prædicamentalis.

Hæc explicatio.

NON SATISFACIT. Quia ut ait Suar. dantur aliqui respectus Transcendentales, qui esse non possunt sine termino actuali, & ita Modi, qualis est apud Modalistas Unio, actio, &c. sunt tales, qui sine termino actuali esse non possunt, & tamen dicunt ad Terminum Relationem transcendentalem. Deinde ut ait Ovied, mala erit hæc consequentia; Hæc relatio non potest existere sine termino, Ergo est Prædicamentalis, erit inquam mala, quia dantur relationes Transcendentales, quæ non possunt sine Termino actuali existere. Ex quo colliges, non omni relationi Transcendentali, convenire hoc, quod possit esse sine termino. Bona verò erit hæc consequentia. Hæc relatio existit sine termino. Ergo est Transcendentalis.

RESPONDEBIS. Ex conceptu communi Relatio Transcendentalis non exigit terminum actualem; quantumvis aliqua specialis Relatio Transcendentalis hoc exigat.

CONTRA. Ergo non ostendis regulam unde in particulari dignosci debeat, quod hæc Relatio sit transcendentalis, sicut si posset aliquis Leo in particulari esse hinnitivus, quamvis ratio communis Leonis, non exigat rationem hinnitivi, non ostenderes indicium, unde colligi debeat, quod hoc in particulari animal, sit Leo, & non equus; cum & equo huic in particulari, & huic in particulari Leoni, hinnire conveniret.

EXPLICANT II. Aliqui cum Hurt. Arr. Ovied. Distinctionem inter Transcendentalem & Prædicamentalem Relationem ex parte Fundamenti, *ut illa scilicet Relatio sit Transcendentalis quæ adæquatè & essentialiter identificatur fundamento*; unde etiam provenit, ut sine illa nec esse, nec concipi possit, qualis

est relatio Creaturæ ad DEUM, unionis ad extrema. Prædicamentalis verò est illa, quæ subjecto merè accidit, & ab eo separari potest, ut Paternitas ab Adamo. Idem in re aliis verbis tradit Oviedo, eò, quod relatio Transcendentalis adæquatè identificetur subjecto; Prædicamentalis autem inadæquatè distinguatur, eò, quòd componatur ex termino.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia supponit, quod relatio Prædicamentalis, idque Metaphysicè spectata (nam de tali hic quæritur) componatur Termino, tanquam parte. Tum quia Relatio ista Prædicamentalis, vel accidit accepto fundamento in circumstantia termini, & rationis fundandi posito, & sic falsum est, relationem separari, à fundamento ita sumpto, imò si impossibile est esse relationem & non dicere esse ad, ita impossibile erit accipi ita fundamentum, & non dicere, Esse ad, cum esse Ad, sit ipsum ita acceptum fundamentum, si autem accidit Relatio Prædicamentalis fundamento, extra circumstantias Termini, & Rationis fundandi, posito, Ergo etiam Relatio Transcendentalis, erit Relatio Prædicamentalis, nam etiam Relatio Transcendentalis, si terminum, quem respicit non habeat, & rationem fundandi, certo Relatio Transcendentalis non erit. Tum quia Relatio diversitatis, quam dicit Creator ad actualem Creaturam, est Relatio Prædicamentalis, & tamen essentialiter identificatur fundamento, nec potest unquam abesse à Creatura & DEO, Ergo relatio Transcendentalis, non est sola talis, quæ nunquam possit abesse à fundamento.

Explicant III. Aliqui discrimen, inter Relationem Prædicamentalem, & Transcendentalem, *quod Transcendentalis sit, cujus ratio fundandi, est intrinseca subjecto,* in quo est, in Prædicamentali autem ratio fundandi, est extrinseca subjecto.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia Petrus & Paulus, referuntur ad se in ratione similis actu in natura humana, & quidem referuntur relatione Prædicamentali, & tamen ratio fundandi hanc relationem, est intrinseca subjecto, ipsa scilicet convenientia in ipsa natura humana. Tum quia vel ista ratio fundandi, est extrinseca subjecto, in circumstantia requisitorum posita, vel extra circumstantias requisitorum; si extra circumstantias, etiam erit extrinseca ratio fundandi, in relatione Transcendentali, siquidem etiam hæc, si requisita tollantur, esse non potest; si verò sumatur ratio fundandi in circumstantia requisitorum, non videtur illi fore extrinseca, jam enim hoc ipso subjectum erit simile, simili autem esse simile, non est extrinsecum, sicut nec accidenti esse accidens, est extrinsecum. Tum quia. Si in prædicamentali relatione ratio fundandi, est extrinseca subjecto, ideo videretur esse extrinseca, quia deberet esse distincta entitativè, hoc autem de omnibus relationibus Prædicamentalibus falsum est, quia ex probabili sententia termini quantitatis, non sunt superadditi realiter, & tamen etiam sunt ratio fundandi relationem in quantitate, è contra unio, Materiæ unitæ, est ratio superaddita extrinseca, hoc est entitativè in multorum sententia distincta, & tamen saltem ipsa unio, refertur ad unibilia relatione transcendentali, quantumvis sit quid extrinsecum unibilibus hoc est ab illis distinctum quid.

Explicant IV. Scotistæ; *Quod relatio Prædicamentalis, in solo prædicamento ad aliquid contineatur, vagetur autem per plura prædicamenta, relatio Transcendentalis,*

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia Relatio hæc in particulari hominis ad Deum, est relatio Transcendentalis, & tamen hæc numero relatio, non vagatur per plura prædicamenta. Tum quia non satis explicari potest, quid sit istud vagari Relationem Transcendentalem cum etiam Prædicamentalis, & Substantiæ, & Quantitati, & Qualitati, & aliquis prædicamentis competat. Tum quia ut ait quidam accidens vagatur per novem Prædicamenta, Accidens autem Quarti modi non vagatur, & tamen non dicitur Accidens non esse Transcendentale, aut unum esse Transcendentale, aliud Prædicamentale, ergo etiam & relatio ex eo, quia vagetur per plura Prædicamenta non debet dici Transcendentalis.

Explicant. Alii cum Thomistis præcipuè cum Cajet. in op. de Ente & essent. c. 7. 9. 15. cum Suar. & aliis. *Quod relatio Prædicamentalis respiciat aliud ut purum terminum*, relatio autem Transcendentalis non respiciat ut purum terminum. Idem hac phrasi alii explicant, quod relatio Transcendentalis non importet formalem rationem essendi ad aliud, sicut prædicamentalis, sed rationem formalem essendi ab alio, ex quo aliud &c.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit I. Tum quia vi hujus explicationis sequitur, nullam esse relationem quæ non sit Transcendentalis, quia nulla erit, quæ respiciat purè terminum quod probatur. Quando cognitio respicit suum Objectum non respicit illud ut purum terminum, quia respicit ut cognitum

& ta

tamen respicit Transcendentaliter, ideo [i]tem Unio hypostatica transcendentaliter [r]espicit verbum, non ut purum terminum [q]uia respicit ut unitum. Ergo & relatio con[v]enientiæ in albedine, non respicit, parietem [u]t purè terminum, sed respicit ut habentem [a]liam albedinem. Tum quia si respicere aliud [u]t Subjectum, Objectum, Efficiens, Finem [&]c. facit, non respicere ut purè terminum; [q]uare, respicere ut participans aliam albedi[n]em, non faciet, ut non dicatur respici purè [t]erminus. Tum quia simile non respicit ter[m]inum æqualem, sed tantùm similem, nec [a]equale respicit similem terminum sed æqua[l]em, si autem purum terminum respiceret, & [a]equalitas, & similitudo, non esset ratio, cur [a]equale, non respiceret, eundem terminum, [c]um simili. Tum quia si relationes in parti[c]ulari, respiciunt purum terminum, Ergo o[m]nes eundem terminum habent, sicut quan[d]o parietem hunc qui est in Schola, respiciunt omnes alii parietes, in quantùm habet etiam [v].gr. albedinem, censentur habere omnes illi [p]arietes, eundem terminum. Tum quia si [r]elatio transcendentalis, per doctrinam op[p]ositorum non distinguitur per fundamen[t]um non purum, per rationem fundandi non [p]uram, ergo nec distinguetur, per terminum non purum.

Non Satisfacit. II. Quia non obstat, quominus similitudo, dicatur respicere pu[r]um terminum quamvis respiciat illum ha[b]entem, talem Qualitatem. Ergo etiam non [o]bstabit, quominus Creatura respiciat Deum [u]t purum terminum, licèt eum respiciat ut principium effectivum, præcipuè, cum possit dari Relatio Prædicamentalis, generantis, & geniti, actu producentis, & actu producti, quæ relatio importat respicientiam ad principium effectivum.

Non Satisfacit. III. Ideo Relatio Prædicamentalis, v.g. Relatio similitudinis respicit purè terminum quia non ex eo quod respiciat illum, est similis; sed etiam Creatura, quando respicit Deum ut principium effectivum, non ex eo præcisè, quia illum respicit, est Deus Creaturæ principium effectivum neque enim ex eo quia Deum Creatura respicit, Deus est omnipotens. Ergo Creatura ad Deum refertur ut ad purum terminum.

DIFFICULTAS II.

Assignatur hoc distinctivum.

Relatio Transcendentalis, Per Hoc Condistinguitur à Prædicamentali, quod Relatio Transcendentalis sit rebus essentialis, & ita, innectitur rebus, ut si res conceptu adæquato debeat concipi, non possit unquam concipi sine illa, & ita, si homo conceptu adæquato concipi debet, non potest concipi sine esse Creaturæ; unio item sine ordine ad unibilia & ipsa relatio quâ talis, sine ordine ad terminum; Et quia Essentiæ rerum sunt indivisibiles, nec potest illarum una pars poni, alia non, hinc jam relatio Transcendentalis à Prædicamentali, per hoc distinguetur à posteriori, quia posito subjecto, vel extremo transcendentaliter referibili, hoc ipso quia illud ponitur, inimpedibiliter etiam à DEO, debet habere Terminum, seu aliud extremum, ad quod exigit terminari, debetque eo ipso habere, proportionatam rationem fundandi. Cæterum subjectum relationis Prædicamentalis, non est tale, ut sit illis, essentialis relatio, nec ex eo quia ponitur, subjectum illius relationis hoc ipso, & illius relatio ponitur; certè enim, potest esse paries albus, & non ex eo statim dicere Relationem similitudinis: nec exigitur, ut quia ipsum subjectum ponitur, ponatur & extremum quod terminet Relationem ejusdem subjecti.

Dixi. Non Relationem Transcendentalem, sed illius subjectum esse tale, ut posito illo, necessarium sit respondere, & terminum & rationem fundandi; quia nulla esset condistinctio à relatione Prædicamentali, nam & illa si ponitur, necessario fundandi ratio, & terminus ponitur, quod etiam urgebatur supra contra Explicationem tertiam.

Dixi. Quòd eo ipso, quia ponitur subjectum Relationis Transcendentalis, poni debeat terminus, sed non intelligendo per ly poni, quòd scilicet existere debeat terminus, quia Relatio Transcendentalis, etiam ad terminum possibilem potest referri. Sed per ly poni, intelligitur, quod hoc ipso quia ponitur subjectum Relationis, non careat termino proportionato, & sic v.g. posita Omnipotentia Divina, hoc ipso est relatio ad Creaturas exigens possibilitatem illarum tanquam terminum, positâ scientiâ respondere illi debet scibile, non dico actu existens, sed saltem possibiliter, consequenter etiam agnosco scientiam ad scibile referri relatione Transcendentali, licet sciens referatur ad scibile relatione Prædicamentali eò quòd possit esse subjectum hujus relationis, & non esse sciens.

Dixi. Quod Relatio Transcendentalis à Prædicamentali non penes rationem fundandi intrinsecam distinguatur, sed penes inimpedibilem positionem omnium requisitorum, posito quòd ponatur subjectum relationis Transcendentalis; ita ut si inter duos parietes, similitudo esset relatio transcendentalis, hoc ipso, quia unus paries qui est subjectum relationis ponitur, deberet poni & alius, quod

non est in relatione prædicamentali, hinc quia positâ unâ albedine, nó est necesse poni aliam inimpedibiliter, etiam à Deo, duæ albedines, non est necesse, ut referantur ad se relatione Transcendentali. Est item relatio Convenientiæ, in natura humana, quam habens Petrus & Paulus, actu existentes; quia tamen non est necesse, ut posito subjecto hoc Relationis, quod est Petrus, ponatur etiam Paulus, ideo, nec referuntur ad se, Relatione Transcendentali.

PROBARI potest Bonitas hujus Explicationis; quia id videntur sentire omnes ut plurimum, quantumvis id expressis verbis non doceant, omnes enim Relationem Transcendentalem, volunt esse Essentialem relato, secus de Relatione Prædicamentali sentientes. Tum quia Relatio Transcendentalis, ex vi nominis est relatio imbibita, adeoque innexa essentialibus prædicatis, opponiturque Relationi advenienti, opponetur autem relationi advenienti, si dicatur esse talis, ut posito ejus subjecto, non possit abesse ab illo, sed necessario debeat adesse; necessario autem adest, si posito Relationis Transcendentalis subjecto, seu referibili, hoc ipso poni debeat, totum quod ad illam relationem requiritur. Tum quia convenit hæc explicatio omni, soli, & semper.

DICES positâ Paternitate necessario debet ei respondere Filiatio; & quidem hoc ipso; & tamen Paternitas, & Filiatio, non referuntur ad se relatione transcendentali, ergo non ex eo aliquid est relatio Transcendentalis, quia posito subjecto referibili, hoc ipso ponitur, & ratio fundandi, & terminus quem coexigit illud subjectum.

RESPONDETUR. Cum hoc ipso quia ponitur subjectum, quod est postea Pater, non sit necesse poni Paternitatem & Filiationem, hoc ipso Pater ad Filium, non referetur relatione Transcendentali, licèt Paternitas præcipuè si poneretur formalitas nemine cogitante distincta, referatur ad Filiationem relatione Transcendentali; non minor est enim nexus Filiationis cum Paternitate, quam Unionis cum unibilibus, Omnipotentiæ cum possibilibus. Ergo si hæc dicunt relationem Transcendentalem dicet eam etiam Paternitas ad Filiationem.

DIFFICULTAS III.

An Relationes Transcendentales, sint rebus absolutis primo Essentiales?

SEnsus tituli est: An ratio v. g. Creaturæ, sit Primo essentialis, Homini? Item, an ratio Causæ, sit primo v. g. essentialis Materiæ? Negativam contra torrentem Doctorum probavit Smiglec. & ostendit, Relationes Transcendentales, non esse primo essentiales rebus absolutis. Non est autem quæstio, quòd Relationes Transcendentales, sint rebus absolutis identificatæ realiter, aliàs esset aliquid verè à parte rei in homine, quòd non esset dependens à Deo, scilicet illud, quod distingueretur realiter ab esse Creaturæ in Homine. Sed est quæstio: an Relationes Transcendentales non tantùm sint identificatæ rebus absolutis, sed etiam an sint de primo illarum conceptu. Jam ad controversa accedendo.

DICENDUM I. *Relationes Transcendentales neq; esse primo, neque secundò essentiales rebus absolutis, prout sunt nemine cogitante*, seu prout Physicè spectantur.

PROBATUR I. Non datur ulla distinctio Scotistica inter formalitates; jam autem, si aliquid esset primo, & aliud secundo essentiale, nemine cogitante, daretur hæc distinctio. Revolvantur dicta de hac distinctione.

PROBATUR II. Ratio primò & secundò essentialis, sunt conceptus nostri & Intentiones, quas habito in re fundamento, intellectus sibi fabricat; ergo sicut nostræ Intentiones, non dantur nemine cogitante, ita nec dabitur ratio primò, vel secundò essentialis.

PROBATUR III. Posito quòd relatio Transcendentalis, esset secundò essentialis, primò illud essentiale, vel est in re, & nemine cogitante, illud secundò essentiale, vel non est nemine cogitante; si non est, ergo distinguuntur, vel realiter, vel Scotisticâ distinctione; si autem illud primò essentiale, est realiter secundò essentiale, ergo quod est ipsum illud secundò essentiale, est realiter primò essentiale adeoq; non est dicendum, quod unum sit primò essentiale nemine cogitante, & aliud secundò essentiale; cum hæc nemine cogitante sint idem realiter.

DICENDUM II. *Relationes Transcendentales non esse primo essentiales rebus absolutis, Metaphysicè spectatis.*

PROBATUR I. Auctoritate.

PRIMA AUCTORITAS ARISTOTELIS Qui c. de Qual. ad hanc thesim. An aliqua Qualitas sit ad aliquid? Respondet. *Non decet conturbari, ne quis nos dicat, de Qualitate propositum facientes multa eorum quæ sunt ad aliud connumerasse*, ubi ut vides sentit Arist. de ratione Qualitates rationem Relativi non esse. Idem habitum scientificum qui dicit ordinem ad actus, numerat inter Qualitates, quod non potuisset facere, si sensisset primò essentiale esse habitui referri ad actus, sed potiùs, reposuisset illum, in prædicamento ad aliquid. Ex qua auctoritate, sic formatur argumentum: In eo prædicamento res reponi debet, ad

quod

quod primo essentialiter spectat, sed absolutum, quamvis dicentia relationem aliquam, non ponit Arist. in prædicamento ad aliquid, ergo istud ad aliquid, non est illis primo essentiale.

II. AUCTORITAS est St. Aug. 7. de Prin. 1. & S. Th. 1. part. q. 44. a. 1. ad primum & idem q. 13. a. 7. ad I. ex qua auctoritate St. Aug. sic formatur argumentum: agebat ille contra Arrianos loc. cit. asserentes, essentiater tres personas differre. Id quod advenit essentiæ, jam constitutæ, non est primo constitutivum essentiæ, sed relationes divinæ adveniunt essentiæ jam constitutæ, ergo non sunt primo essentiales illi. Minor probatur quia essentia prior est omni relatione, quælibet enim essentia prius est in ordine ad se, quam in ordine ad aliud.

III. AUCTORITAS est SCOTI. In quartum dist. 12. q. 1. ex quo sic formatur argumentum: Implicat relationem, esse primò de essentia absoluti, quia implicat naturam essentialiter non requirentem terminum, esse essentialiter requirentem terminum; sed si de ratione prima absoluti foret relatio, absolutum, quod non requirit essentialiter terminum; requireret primò essentialiter terminum, jam enim esset primò relativum adeoq; dicens essentialiter, ordinem ad aliud.

PROBAT. II. SMIGL. Quod est primo essentiale rei absolutæ, constituit eam in illo esse absoluto, sed Relatio, non constituit rem in esse absoluto, Ergo. Major probatur. Primo essentiale rei, vel genus est, vel differentia hæc autem sunt constitutiva. Minor probatur. Implicat per respectū constitui absolutum in esse absoluto. Ergo Relatio non constituit rem in esse absoluto. Antecedens probatur cujus effectus formalis est, dare esse requirens terminum, illud non potest dare esse, non requirens terminum, sed respectivi effectus formalis est, dare esse, requirens formaliter terminum; nam est essentialiter ad aliud. Ergo

PROBAT. III. IDEM. Cum aliqua differunt formaliter & definitione, unum non est de essentia alterius primo, distinctæ enim definitiones, distincta primo essentialia indicant; sed absolutum, quà absolutum, & relativum, quà relativum, differunt formaliter & definitione, ergo unum non est de essentia aliûs primo.

CONFIRMATUR. Differentia specifica unius, ultima, non potest esse ultima differentia specifica aliûs, dabitur alioqui Ens rationis & Chimæra, poteritq; differentia Cervi esse differentia Hirci; sed ratio absoluta, est ratio ultimò differentialis absoluti, & ratio respectiva, est ultimò differentialis relativi; ergo primò essentialiter una, non constituit aliam.

RESPONDETUR. P. Paulus Kaczinski qui Ingenium speculativis aptissimum, transtulit ad curas concionatorias, quæ prælo jam destinatæ, æquant plausibiles S. Scripturæ Interpretes: quod purè absolutum, non possit differentialiter constitui respectivo, esseque illi primò essentiale, sed impurè absolutum benè potest constitui, idque primò à relativo.

CONTRA I. est, Tum quia responsio hæc salvaret, quòd differentia Cervi, possit esse differentia Hirci, impurè accepti. Tum quia principium petit, de hoc enim quæritur; an dari possit tale impurè absolutum. Tum quia argumentum S. Augustini nullum esset, nec posset dicere S. August. divinam essentiam, solam esse, purè absolutam; quia argumentum illius non haberet propositionem universalem, adeoq; nihil concluderet.

CONTRA II. Quia de illo impurè absoluto, posset verificari, est respectivum, & non est respectivum; in hoc enim stat ratio illa impurè absoluti, seu misti, ex absoluto, seu non respectivo, & ex respectivo, quo posito, sic quæritur: Vel de eodem verificantur hæc contradictoria, vel non de eodem; si de eodem, ergo istud impurè absolutum implicat; si non de eodem, ergo de diversis; ergo diversa erit ratio absoluti & respectivi; ergo ulterius idem non erit primo de essentia aliûs, nam nihil est diversum, à suo primo essentiali.

CONTRA III. Impurè absolutum, est compositum ex absoluto, & relativo, ergo est resolubile, saltim per præcisionem objectivā in respectivum, & absolutum; si enim non esset resolubile impurè absolutum, in respectivum, & absolutum, quomodo esset compositum, ex absoluto, & respectivo: Posito autem, quod possit resolvi impurè absolutum, in absolutum, & respectivum, sic poterit formari argumentum. Præcisâ ratione relativi, vel manet, intentionaliter in illo absoluto ratio respectivi, vel non manet; si manet intentionaliter, ergo non est præcisa; si nō manet intentionaliter, in illo esse absoluto ratio relativi, ergo non est illi primò essentialis, etiam in præciso conceptu debet manere, ut v. g. Quia Homini est primo essentiale animal rationale, nō præscindit homo, ab animali rationali. Et admissis solis præcisionib⁹ formalibus, restaret quærere, utrum clarè respondeat respectivum, sub termino absolutum, vel non respondeat clarè; si non respondet clarè, ergo non est iste primo definitivus absoluti conceptus, sicut quia non respondent in animali differentiæ vel individua, ideo nec individua sunt de primo essentiali conceptu, si autem clarè respondet in conceptu absoluti respectivum, quî illud dicetur non simpliciter respectivum?

DICENDUM III. *Absolutis quà suo modo Relativa sunt, est primò essentialis relatio.*

Probatur I. Quia omni reduplicato, ratio reduplicata, est primò essentialis, ut parieti albo, quà albo, est essentialis albedo, sed dum absolutum sumitur, qua relativum, reduplicatur esse relativum, ergo istud esse relativum, est primo essentiale absoluto, quà relativum est.

Probatur II. Relationi, quà relatio est, est primo essentialis relatio, nihil enim quidquam prius, se ipso est, nec quidquam prius essentiale, se ipso; ergo & absolutis, quà relativa sunt, erit essentialis.

Probatur III. Quia si absolutis, quà relativa sunt, non esset primò essentiale esse relativum, non esset, per quid constitueretur, primò, in esse quà relativo, non enim constitueretur, primò, per absolutum, ut supra probatum, ergo deberet primò constitui per relativum.

Objicitur I. Dantur absoluta, quæ sine Relationibus Transcendentalibus, nec esse, nec concipi possunt. v. g. Homo non potest esse, nec concipi, sine respectu ad DEUM, ergo de ratione absoluti, sunt relationes Transcendentales.

Respondetur Adæquato conceptu, & non præscindente, non posse concipi hominem, sine ordine ad DEUM, secus conceptu inadæquato, præscindenteque, vel verum id de homine reduplicative, quà Creatura est sumpto, adeoque sumendo absolutum qua relativum est.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur à P. Joanne Moranski. Illud est de primo essentiali conceptu alicujus, sine quo res illa non potest concipi & definiri, siquidem modus definiendi qui est juxta exigentiam rei, sequitur modum essendi: atqui nulla creatura potest concipi nec definiri sine ordine ad Deum, idque postulante natura ipsius creaturæ, & solum per accidens ex nostra ignorantia, ergo ordo creaturæ ad Deum est illi primo essentialis. Probatur minor, tum à posteriori quia de facto sicut Deus definitur per Ens à se, ita creatura definitur, per esse ens ab alio, tum à priori quia omnis creatura est ordinata ad hoc ut ducat in cognitionem Creatoris.

Respondetur Minorem veram esse de creatura, secundùm quod creatura est, de qua acceptione loquebatur conclusio *tertia*, sed non esse veram de creatura, specificativè spectata. Et certè ponamus Atheum, ille negabit ordinem essentialem ad Deum, & tamen non negabit definitionem hominis, Animal rationale, ubi in re quidem latet ordo ad Deum, non tamen in ipsa formaliter sumpta definitione, quod ipsum est signum à posteriori, non definiri res omnes creatas per ordinem ad Deum. Negatur ulterius omnem rem primo essentialiter, esse ad hoc ordinatam, ut ducat in Creatoris notitiam.

Instat. Dum concipis creaturam quam, vel concipis ens illimitatum vel limitatum, vel indifferens ad esse limitatum & illimitatum: si primum exi ex infidelitate; si secundum ergo concipis creaturam, eo ipso est ab alio, nam nihil à se ipso limitatur, aliàs fieret invidum boni alicujus sibi ipsi: si tertium ergo eo ipso concipis ens limitatum & finitum, quia ipsa indifferentia & periculum limitationis, est formaliter limitatio.

Respondetur. Quando concipitur creatura qua creatura est, concipitur quid limitatum, secus si concipiatur creatura specificativè sumpta, tunc enim non concipitur ut indifferens ad limitari; quia non concipitur indifferens ad esse Dei. Animal enim v. gr. non est indifferens ut sit illimitatum, seu DEUS, sed concipitur secundum se, præscindendo ab esse limitati & non limitati. Propositio illa. Nihil à se ipso limitatur, in genere causæ efficientis vera est. præsupponeretur enim sibi ipsi, limitatur tamen unumquodque à se ipso: secundùm exigentiam Metaphysicè spectatam, nam limitatur à se ipsa essentia hominis, ne exigat esse essentia leonis, nec invidebit sibi bonum, cum illum habere essentiam leonis, non sit bonum, sed malum illius. Indifferentia ad esse limitatum & illimitatum, non est periculum tantum limitationis, sed exspectatio determinationis ad illimitatum vel limitatum, quod non est formalis limitatio tantum, sed & capacitas illimitationis, taleque est omne illud quod est indifferens ad Deum & creaturam, ut Substantia. Unde consequenter, nego etiam tali absoluto, si specificativè sumatur esse primo essentialem relationem. Nego item.

Creaturam specificativè acceptam, definiri posse sine ordine, ad Deum, ut cum dicitur homo est animal rationale, sed id est verum de creatura reduplicativè accepta.

Objicitur II. Omnibus à Creatura v. g. præcisis, & relicto esse absoluto, seu specificativa ejus acceptione, adhuc Creatura erit ens ab alio, ergo Creatura, quocunque modo sumpta primo essentialiter dicet relationem.

Respondetur. Præcisis omnibus, in re & Physicè, fore illud Ens ab alio, non autem secundùm quod spectatur Metaphysicè, certè enim communis ratio v. g. animalis, non importat rationem Creaturæ.

Objicitur III. Id quod specificat aliud debet esse illi primo essentiale, sed dantur aliqua absoluta, quæ specificantur per respectum ad aliud, ut Actus specificantur, ab objectis, Potentiæ ab actibus.

Respondetur. Specificativa intrinsecè esse primo essentialia, non autem specificativè extrinseca; actus autem specificantur ab

objectis extrinsecè, intrinsecè autem à sua entitate, licèt nobis ignota. Vel certe sumitur etiam tunc actus, secundum quod relativum quoddam est.

OBJICIT. IV. Maur: hic qu. 53. probando potius non dari Transcendentales relationes aut si dantur debere esse superadditas, quicquid sit de mente illius, pensanda sunt argumenta. Si daretur quocunque sensu relatio Transcendentalis, deberet esse identificata absolutæ substantiæ, sed non potest esse identificata quia Arist. dicit cap. de Relativis quod Substantiæ completæ, non sint relativæ per seipsas. Et 14. Metaph. t. 4. docet etiam partiales substantias, non esse relativas per se ipsas.

RESPONDETUR. Ad hos textus salvandos sufficit dicere, quod ly per seipsas, supponat pro primo essentialiter. Concedimus autem quod substantiæ non sunt primo essentialiter relativæ: quod autem inde non debeat inferri, quòd relativa transcendentaliter referantur relatione distincta, colligi debet ubi actum de distinctione relationis.

OBJICIT. V. Idem. Videtur per se notum, quod sicut esse in alio, est esse proprium accidentis, & fundatur in esse per se, quod est proprium Substantiæ, sic esse Ad aliud quod est proprium relationis, fundatur in esse absoluto: sed si relatio identificaretur cum substantia, esse relativum non fundaretur in illo absoluto, nam esse substantiale est esse primum, & non fundatum in alio esse priori Ergo.

RESPONDETUR. Ad hoc ut salvetur quod esse relationis fundetur in aliquo absoluto sufficit dicere quod relatio transcendentalis supponat primo essentialem conceptum absolutum.

INSTAT. I. Ex debilitate esse *in* sequitur ut non possit cum Substantia identificari: esse autem *ad* est debilius præ esse *in*.

RESPONDETUR. Non apparet qui esse ad sit istud esse debilissimum & in identificabile, cum de facto identificetur Substantiæ divinæ. Etiam posita ista debilitate esse *ad* non ex debilitate hoc habet accidens, quòd non possit identificari Substantiæ sed ex separabilitate entitativa, quæ non potest ostendi circa esse *ad*. Denique etiam esse *in* Metaphysicum, potest identificari cum Substantia, ergo idem dicendum de relatione transcendentali.

INSTAT II. Etiam in DEO esse relativum v. g. Patris fundari debet in esse absoluto Dei, cum quo licèt identificetur realiter, non identificatur omnimodè, ergo multo minus id erit in creatis.

RESPONDETUR. Quod relatio distinguatur virtualiter à Deitate, id oritur præcisè ex eo, quia aliquod prædicatum reale primo intentionale, debet convenire relationi, quod non convenit Deitati v. gr. esse distinctum realiter, & quia nihil simile ostendetur in relatione transcendentali, poterit illa identificari absolutis, licèt non sit de primo essentiali conceptu eorundem.

INSTAT III. Omnis relatio definitur per additamentum, ponendo in definitione terminum, Substantia autem debet definiri sine ullo additamento.

RESPONDETUR. Substantiam primo essentialiter spectatam debere definiri non per terminum, potest tamen ita definiri secundo essentialiter spectata.

QUÆSTIO III.

De Fundamentis Relationum & requisitis.

QUod attinet ad fundamenta, tria numeravit *Arist.* 5. Met. tex. 20.

PRIMA FUNDAMENTUM Relationum est, Unitas & Numerus, hoc est Convenientia & disconvenientia, & quia convenire possumus vel in substantia, vel in Qualitatibus, vel in Quantitate, Unitas, in Substantia fundabit identitatem, Unitas in Qualitate similitudinem, Unitas in Quantitate Æqualitatem.

II. FUNDAMENTUM est Actio & Passio, quorum enim unum agit, & aliud ab illo efficitur, necessario hæc referuntur inter se.

III. FUNDAMENTUM est Mensura, & Mensurabile, & hoc fundat omnes Relationes Potentiarum, Habituum, Scientiarum, Actuum ad Objecta. Nomen enim hoc Mensura, non indicat Quantitatem, sed adæquationem duorum, secum connexorum, unumque per aliud determinatur. Cæterum fundamenta hæc, non sunt verbis accuratis expressa, unitas enim & numerus, non sunt fundamenta, sed potius ratio fundandi; Item nec actio aut passio, quæ quidem sunt ratio fundandi, unde potius potentia activa & passiva, dici deberet fundamentum.

Ad prædicta fundamenta, revocantur quæcunque aliæ Relationes. Unde Propinquitas, cum sit unitas secundum locum, Coætaneitas, seu coexistentia, cum etiam sit unitas secundum tempus, revocabitur ad unitatem; Convenientia item Accidentium revocabitur ad Identitatem, nam quamvis duo alba, ad se referantur unitate similitudinis, quia similia sunt, quorum Qualitas eadem est, duæ tamen albedines, quæ habent in suo genere talem convenientiam, qualem homo, & homo, ideo etiam referuntur ad se relatione identitatis. Distantia item, quæ est discon-

diſconvenientia in loco, antiquitas item comparata ad modernitatem, cum ſit diſconvenientia in tempore, revocabitur ad diſconvenientiam ſeu numerum, Unio & cætera quæ habent ſe, quaſi per modum Cauſæ, revocabuntur ad actionem. Materiæ autem & Formæ relationes, revocabuntur ad Menſuram, Formæ enim & Materia, ſunt ſecum connexa, capacitaſque Materiæ, menſuratur à forma; Vel certè revocantur ad Actionem & Paſſionem, Materia enim & Forma ſunt cauſæ. Relatio etiam dimidii, & duplum, poteſt revocari ad actionem, cauſat enim dimidium, rationem dupli, dando ſe ei in partem, vel certè revocatur ad Menſuram. Denique relationes Tranſcendentales, revocantur vel ad tertium, vel ad ſecundum fundamentum ſeu ordinem.

Quod attinet ad Requiſita, idq; ut ſupponitur, Relationis realis, ea tria potiſſimum numerantur. 1. Ut illius extrema ſint realia, ita quod in ratione fundandi, & terminandi ab intellectu non dependeant, 2. Ut ſint realiter diſtincta, idem enim ad ſe ipſum referri non poteſt. 3. Ut relatio illorum non oriatur, per aliquam Comparationem ab intellectu inſtitutam, ſed ex Natura Extremorum. Et quidem, quod Relatio realis, debeat eſſe inter diſtincta realiter, exigit vel ipſa definitio relationis, nempe ly, ad aliud, nihil autem ſibi ipſi aliud eſt, unde etiam Theologi, ex relatione Patris ad Filium, arguunt diſtinctionem realem in Divinis.

DIFFICULTAS I.

An idem poſſit ad ſe referri Relatione ſaltim Tranſcendentali?

DICENDUM EST. *Quod non poſſit.* Ita Suar. Ovied. contra Ruiz. d. 5. de ſcient. ſ. 2.

PROBATUR I. Quia & eſſet illa Relatio Tranſcendentalis, Relatio realis, de hac enim inſtituitur quæſtio, & non eſſet realis, quia Relatio realis, requirit eſſe ad aliud realiter, ergo & relatio realis Tranſcendentalis requirit eſſe ad aliud realiter Tranſcendentaliter. Et certè non haberet illa relatio, per quid condiſtingueretur à relatione non niſi Rationis, quod quidem procedit magis in ſententia, quæ ſolam adhuc relationem Tranſcendentalem, dicit eſſe relationem realem.

PROBATUR II. Sola diſtinctio Rationis, non ſufficit ad ponendam Relationem Tranſcendentalem, quia implicat ut identitas rigoroſa, ſeu non ad aliud, ſit ad aliud, & tamen rigoroſa identitas, per te, eſſet reſpectiva, ſeu ad aliud.

PROBATUR III. Ovied. Illud per oppoſitos refertur relatione Tranſcendentali, quod non poteſt intelligi ſine alio. Ergo reſpectus Tranſcendentalis, ſemper eſt reſpectu aliûs, ergo non ad ſe ipſum.

OBJICITUR I. Auctoritas S. Thomæ 1. parte, q. 19. a. 3. in θ, ubi docet S. Th. quod divina voluntas, neceſſariam habeat habitudinem, ad bonitatem ſuam, quæ eſt proprium ejus objectum, Ergo aliquid poteſt ad ſe ipſum referri.

RESPONDETUR. In illo loco intentionem fuiſſe S. Th. oſtendere, quòd DEUS aliqua amet, neceſſitate antecedenti, & hoc eſt, ipſamet bonitas illius eſſentialis, & alia amat neceſſitate conſequenti, ut ergo S. Th. ſignificaret DEUM amare ſemet ipſum, neceſſitate antecedenti, dixit divinam voluntatem habere habitudinem ad ſuam bonitatem. Deinde nihil loquitur S. Th. quòd illa habitudo ſit realis.

OBJICITUR II. ex Ruiz: Ratio Tranſcendentalis in eo conſiſtit, ut res abſoluta, non poſſit cognoſci, ſine alio cognito in obliquo, ſed divina cognitio divinam eſſentiam cognoſcens, cognoſci non poteſt, quin cognoſcatur in obliquo, ipſa eſſentia divina. Ergo cognitio divina non poteſt cognoſci ſine relatione ad eſſentiam divinam adeoque ad ſeipſam.

RESPONDETUR. Inprimis, non in hoc conſiſtit relatio Tranſcendentalis, ſed poſito, quòd in hoc conſiſtat, tunc illa erit, ſi res abſoluta non poſſit cognoſci, ſine alio, quod ſit aliud realiter, non autem quod ſit aliud ſola ratione, non autem eſt aliud à ſe, ipſa eſſentia divina, ſe cognoſcens.

OBJICITUR III. A pari.

I. PARITAS. Cognitio cognoſcens objectum à ſe diſtinctum realiter, refertur ad illud objectum, relatione Tranſcendentali ergo, & referetur ſic, etiam cognoſcens objectum à ſe non diſtinctum:

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia in caſu Antecedentis ob diſtinctionem realem ſalvatur eſſe ad aliud reale; adeoque Relatio realis, hoc autem non habetur in caſu conſequentis:

II. PARITAS. Identitas non obſtat quominus divina cognitio denominet eſſentiam divinam cognitam, ergo & relatam.

RESPONDETUR. Quia non eſt de definitiva ratione cognitionis eſſe ad aliud, eſt de definitiva ratione relationis.

III. PARITAS. Cognitio poteſt cognoſcere ſe ipſam, ergo & referri ad ſeipſam.

RESPONDETUR. Per allatam immediatè diſparitatem.

DIF-

DIFFICULTAS II.

An ad realem relationem, diverſa ratio fundandi, ſit neceſſaria?

SEnſus tituli eſt: Ponatur una eademq; numero albedo in Petro & Paulo, quæritur, n illi ſint referendi inter ſe relatione reali? Thomiſtæ negant, affirmant Scotiſtæ.

DICENDUM EST. *Interventuram tunc Relaionem Realem.*

PROBANT I. SCOTISTÆ. In dicto caſu, eperiuntur, omnes tres conditiones ad relaionem requiſitæ, ſcilicet eſſent Extrema rea, Realiter diſtincta, citra item comparatioem Intellectus eſſent Similia. Ergo illic eſſet elatio realis.

RESPONDERI POTEST, deeſſe diverm Rationem fundandi, unde hoc fundaentum, deberet aliter proponi.

PROBARI II. POTEST. Similitudo funatur ſupra unitatem, major autem eſſet unias convenire in una numero, Ratione funandi, quam in una vel genere, vel ſpecie, cur rgo hæc major unitas, non erit ſufficiens ad undandam Relationem realem; & certè major eſt unitas inter Petrum & Paulum, quia atio fundandi, eſt una Specie, minor autem ſt unitas inter Petrum, & Bucephalum, quia atio fundandi, eſt una genere, & utraq; hæc tio unitatis fundat Relationem Realem, cur rgo eam non fundabit albedo eadem numeo, & in hoc & in illo extremo poſita.

RESPONDERI POTEST, ex unitate quiem convenientiæ argui Relationem, hæc nim plurium eſt, non tamen ex unitate, quæ ſt identitas, aliàs quia maxima eſt identitas, juſdem ad ſe, referri quidpiam poſſet realier ad ſe. Solùm ergo admitti poſſet, quòd dentitas cæteris paribus fundet Relationem, uæ hîc non habetur ob defectum diverſæ ationis fundandi.

PROBARI SOLET III. Poſſunt extrema abentia eandem Specie albedinem ad ſe reerri, Relatione reali, ergo & habentia eadem umero Qualitatem poſſunt ad ſe referri.

RESPONDERI POSSET. Extrema habena eandem Specie albedinem ideo ad ſe reerri, quia habent, per quod ſalvent ly ad alid, nempe diverſam albedinem ſeu Ratioem fundandi, quæ non eſſet, ſi eadem nuero albedo poneretur in duobus extremis. otiùs ergo.

PROBANDA EST CONCLUSIO IV. Per rincipium Negativum, quando ſunt Termii realiter diſtincti, & in quolibet termino eſt ffectus formalis albedinis, nempe quod terini denominentur albi, quantumvis ab eaem albedine numero, non eſt inquam fundamentum, quare illi Termini, & denominata, non referentur ad ſe, Relatione reali. Ergo referentur ad ſe, Relatione reali.

PROBATUR V. Quia quantumvis albedo illa in duplici ſubjecto poſita, non ſit & hæc, & illa albedo, adeoq; nec interveniat illius ad ſe Relatio realis, tamen eſt illic & hoc album, & illud album, Ergo & erit illic Relatio realis, ipſorum ſubjectorum, quia Relatio realis in albedine eſt hoc album, & illud album, quod tamen tunc reperitur.

OBJICITUR I. Deeſt illic Ratio fundandi diſtincta, ergo & deerit Relatio vera realis.

RESPONDETUR. Non repugnare, ut ſint diverſæ Relationes, etiam poſitâ eadem ratione fundandi, modo ſint diverſi Termini, eòq; quòd diverſitas hæc non debeat ſpectari penes rationem fundandi, ſed penes ipſa extrema diverſa.

INSTAB. Relatio non poteſt eſſe, ſine Ratione fundandi, ergo & Relatio diverſa, ſine diverſa Ratione fundandi.

RESPONDETUR. Etiam illic ſuo modo oſtendi diverſam fundandi Rationem, non quidem diverſam, quoad entitatem, rationis fundandi, eſt enim eadem numero albedo, ſed eſt diverſa, ratione diverſi modi unionis, unientis illam Rationem fundandi, aut potiùs eſt diverſa, ratione diverſi Subjecti, cui ſe communicat.

OBJICITUR II. Priùs debent ad ſe Rationes fundandi referri & illis mediantibus ipſa Subjecta, ſed Rationes fundandi in caſu in quo in duobus ſubjectis, eadem albedo poneretur, non referentur ad ſe. Ergo neque illa extrema referentur ad ſe.

RESPONDERI poſſet ex doctrina Maſtrii d. 8. Log. q. 7. ad finem. *Subjectum inquit ille, non dicitur ſimile relatione fundata, v. g. in albedine abſtractè accepta, ſed in albedine ut tribuit ſubjecto, effectum ſuum formalem: in caſu autem poſito alium effectum formalem, albedo poſita in pariete A, & alium effectum Formalem in pariete B. præſtaret, ita ut effectus illi ſint inter ſe à parte rei diſtincti, quia destructo, effectu formali, qui eſt in pariete A, poteſt manere effectus formalis, qui eſt in pariete B.*

HÆC RESPONSIO NON SATISFACIT. Tum quia hoc ipſum probandum eſſet contra Thomiſtas, quod extrema non dicantur ſimilia ex præſuppoſita relatione, quam inter ſe albedines abſtractè acceptæ habent. Tum quia malè ex hoc arguitur diſtinctio à parte rei, eaq; realis, quia ſcilicet, deſtructo effectu formali albi, in pariete A, maneret tamen, effectus formalis in pariete B, certè enim, deſtructâ ſacramentali præſentia Chriſti, ſub ſpeciebus Sacramentalibus hîc, non deſtruitur præſentia ejuſdem alibi, non tamen ſequetur inde, Chriſtum hîc exiſtentem, & Chriſtum ibi exiſtentem, eſſe quid à parte rei diſtinctum;

Tum quia negatur eſſe à parte rei diſtinctionem ſimpliciter inter effectum formalem in iſto & illo pariete poſitum. Ratio eſt, quia effectus formalis involvit etiam formam, quæ tamen eſt eadem ibi poſita, quomodo ergo, dicetur effectus formalis, ſimpliciter, & ſine addito diſtinctus.

Respondetur II. Ordinariè debent prius referri ad ſe, ipſæ Rationes fundandi v. g. albedines ipſæ, cum enim ipſæ albedines inter ſe poſſint referri, & in diverſis ſubjectis naturaliter non ponantur niſi diverſæ, hinc prius ordinariè ad ſe referuntur, tanquam priores in linea albi, ſed negatur de eſſentia Relationis realis eſſe, ut priùs inter ſe rationes Fundandi referantur, quia etiam non intelligendo, illas ad ſe referri, adhuc ibi ſunt duo alba, adeoq; adhuc habentia Relationem albi, quæ in re non aliud eſt, quàm duo alba.

Objicit. III. Illa ipſa albedo poſita in pariete A, & in pariete B, non refertur ad ſe, ergo nec illa duo extrema, quæ eandem habent albedinem.

Respondetur. Diſp. eſſe, quia in caſu Antecedentis non poſſet ſalvari ad aliud, nihil enim ſibi ipſi eſt aliud, adeoq; nec ſalvari poſſet Relatio, quia autem duo alba, licèt eadem albedine dealbata, ſunt aliud, & aliud album, ideo etiam ſalvare poſſunt rationem Relationis.

DIFFICULTAS III.

An una Relatio poſſit eſſe fundamentum alius?

Negat S. Th. 1. par. q. 42. a. 1. ad 4. Affirmat Scot. in 2. diſt. 1. q. 4.

Dicendum Est. *Quod una Relatio non fundet aliam.*

Probari Solet I. Non poteſt eſſe idem principium Formale, & Radicale in eodem genere, ſed ſi Relatio una fundaret aliam Relationem, referreturq; per aliam Relationem idem eſſet principium Formale & Radicale, Formale quidem, quia Relatio eſt formalitas, unum ad aliud referens, Radicale autem, quia fundaret aliam Relationem. Major probatur. Subſtantia non poteſt eſſe Subſtantia per aliam Subſtantiam, Quantitas non poteſt dici quanta, per aliam Quantitatem. Unio non poteſt dici unita per aliam Unionem, ergo non poteſt eſſe idem principium Formale & Radicale in eodem genere.

Responderi Posset, Quòd non poteſt eſſe idem principium Formale & Radicale reduplicativè acceptum, ſecus acceptum materialiter & ſpecificativè, jam autem una Relatio fundat aliam, non reduplicativè acцepta, quâ eſt v. g. Relatio ſimilitudinis, ſed fundat illam, ſpecificativè, in quantum ſimilitudo, ſcilicet fundat ſimilitudinem, cum aliis ſimilitudinibus. Subſtantia verò non poteſt eſſe Subſtantia per aliam Subſtantiam, nec Quantitas quanta, per aliam Quantitatem, quia hæ ſunt entia abſoluta, quorum unum non poteſt oſtendi, quod habeat fundamentum, ad fundandum aliud Ens tale ac ipſum: fundare autem poteſt ſimilitudo, ſimilitudinem ipſam ſimilitudinum. Ex Inſtantia de Unione oppoſitum ſequitur, nam unio, quæ ſe habet ut Quo ad unitum, habet ſe ut Quod reſpectu actionis, quam terminat; & ſicut cognitio repræſentativa lapidis habet ſe ut Quo in ordine ad repræſentandum, habet ſe autem ut Quod in quantum noſcitur à reflexu actu, ſic & Relatio poterit ſe habere ut Quo in quantum eſt ratio referendi, & ut Quod in quantum fundabit aliam Relationem.

Probari Solet II. Relationes Divinæ, non fundant alias Relationes, & ita, quamvis Relatio Paternitatis, ſit diverſa à Relatione Filiationis, tamen Relatio Paternitatis, non fundat diſtinctam à ſe Relationem diverſitatis, alias plures eſſent Relationes in Divinis quam eas admittat Theologia, ergo & Creatæ Relationes non fundabunt alias Relationes.

Responderi Posset. Diſp: eſſe, quia ſi una Relatio in Divinis fundaret aliam Relationem, darentur plures Perſonæ in Trinitate quàm tres, cum Relationibus conſtituantur Perſonæ, nihil autem ſimile eveniret in Creatis.

Probatur III. Relatio quæcunq; vel eſt ſimilitudo, vel Identitas, vel æqualitas ſi fundetur in unitate, vel eſt Relatio agentis & paſſi, menſuræ & menſurabilis, ſed nulla ex his fundat aliam Relationem: Minor probatur. Relatio Identitatis nemine cogitante, nihil eſt præter duas ſubſtantias, ſed duæ ſubſtantiæ non fundant alias duas, ergo non fundant Relationes identitatis. Rurſus æqualitas in re, eſt duo quanta, ſed duo quanta non fundant alia duo quanta, ergo nec fundant, relationem diſtinctam Relationis, & ſic de reliquis.

Confirmatur, argumento communi. Si una Relatio fundaret aliam daretur proceſſus in infinitum in Relationibus, ſed hic dari non debet. Ergo. Minor probatur, Tum quia Ariſt. 2. Met. c. 2. probat non poſſe dari proceſſum in Infinitum in cauſis, quia verò una Relatio cauſaretur ab alia, hoc ipſo daretur proceſſus in Infinitum in cauſis, imò daretur Relatio quæ cauſaret infinitas Relationes, & aliqua quæ præſupponeret infinitas & cauſaretur ab illis. Tum quia iſtæ Relationes & eſſent infinitæ ut ſupponitur, & non eſſent infinitæ, quia multitudo infinita, verſus unam

partem

rtem, finita versus aliam, debet & ipsa esse fi-
a, eadē enim est via Athenis Thebas, & The-
Athenas, cum ergò ex una parte sint istæ re-
iones finitæ devenitur enim ad primam, quâ
n datur prior, ergò & versùs aliam partem,
bent esse finitæ. Et certè duo alba sunt sibi
nilia, & quidem duabus similitudinibus reali-
distinctis. Hę rursùs similitudines sunt sibi si-
les, ergò fundabunt, similitudinem similitu-
num. Hæ ulterius similitudines similitudinum
ia conveniunt in ratione similitudinis simili-
dinum fundabunt aliam similitudinem simili-
dinum, & sic in infinitum. Nec se haberent
Relationes ita sicut negationes; nam negatio-
s accommodant se in nostris principiis enti-
s quæ negant, si autem una relatio fundaret
am, non jam illæ relationes accommodarent
ipsis suis Physicis & entitativè sumptis funda-
entis.

RESPONDERI solet 1. istas Relationes esse finitas solum potentia.

CONTRA est. Tum quia una Relatio non est potentia, sed actu talis, ergo & infinitæ illæ Re-
tiones, non sunt potentia sed actu infinitæ. Tū
uia unâ Relatione posita actu, necessario po-
ntur aliæ actu, Ergo si sunt infinitæ, nō erunt
potentia, sed actu infinitæ. Tum quia si partes
ntinui palmaris, quæ sunt infinitæ potentiâ,
onerentur omnes actu, essent infinitæ actu, Er-
o & cum Relationes antequam sint, sunt infi-
tæ in potentia, si omnes ponantur actu, infini-
erunt actu.

RESPONDERI solet 2. Alba esse similia si-
ilitudinibus à se realiter distinctis, similitudi-
es verò ipsæ, sunt se ipsis similes.

CONTRA est. Quia hoc ipso jam non agno-
is Relationes fundari per Relationes, cùm per
similitudo, quæ est Relatio, non fundet simi-
tudinem similitudinum, adoque nec fundabit
na Relatio aliam. Deinde ut urget Smigl. Simi-
a per oppositos, per distinctam similitudinem,
unt similia, ergo similitudines similitudinum
er distinctam similitudinem sunt similes; certè
nim primæ similitudines, sunt similitudines al-
orum, posteriores autem, non sunt similitudi-
es alborum, sed similitudines similitudinum,
on enim fundantur v. g. in essentia albedinis,
ed in essentia similitudinis.

RESPONDET 3. Mastr. d. 8. q. 5. a. 2. Datur
nquit status, seu consistentia, in ea scilicet Rela-
one, cum qua cæteræ, quæ conciperentur cō-
urgere, conveniunt, in Ratione fundandi, & in
atione referendi, v. g. Duæ Paternitates, fun-
ant Relationem similitudinis inter se, si autem
imilitudo hæc conferatur cum alia quæ reperi-
ur inter alias duas Paternitates, se ipsis erunt si-
niles.

CONTRA. Tum quia quæ Relationes habent
istincta Fundamēta & distinctos Terminos, il-
æ Relationes sunt aliæ & multiplicatæ & distin-
tæ, sed duarū paternitatum similitudines, com-
paratæ ad alias similitudines Paternitatū, habēt distinctū Fundamētum, & distinctos Terminos. Ergo duæ paternitatū similitudines, comparatæ ad alias paternitatū similitudines, sunt Relationes aliæ, multiplicatæ, distinctæ. Minor probatur principiis Mastrii, qui ad numericā Terminorum multiplicationem, sentit contra Thomistas multiplicari Relationes. Major probatur. Quia ipsæ paternitates, dum fundant diversam relationem similitudinis, sunt diversum fundamentum, & Terminus, habentq; diversam rationem fundandi, Ergo & ipsæ similitudines paternitatum, erunt fundamentum distinctum, & Terminus distinctus, habebuntq; diversam rationem fundandi, quod ipsum resolvitur in principium negativum. Quæ ratio probat duarum identitatum, intra eandem speciem esse distinctas numero relationes, distinctasque rationes fundandi, eadem probabit, similitudines duarum paternitatum, esse distinctis similitudinibus similes.

CONTRA 2. Quia per Mastr. Potest esse distincta & Realis relatio, etiamsi ratio fundandi sit eadem, ut dictum supra. Ergo quantumvis duæ paternitates eandem numero rationē fundandi haberent, possent esse distinctæ, & reales relationes.

CONTRA 3. Potest esse Relatio similitudinis paternitatum A, & non esse relatio similitudinis paternitatum B. si illæ paternitates v. g. non existant, Ergo alia realiter relatione referuntur inter se similitudines A, & alia referuntur similitudines B, Consequentia probatur. Quia per Oppositos ex eo arguitur distinctio realis relationis à fundamento & Termino, quia potest esse fundamentum & Terminus sine relatione.

OBJICITUR 1. Relatio Similitudinis comparata ad aliam relationem similitudinis, fundat similitudinem similitudinum, ergo una relatio fundat aliam.

RESPONDETUR. Dist. Antecedens. Relatio similitudinis comparata per intellectū ad aliam similitudinem, fundat per rationem similitudinem similitudinum; Conc. Anteced. Relatio similitudinis, secundùm id, quod dicit à parte rei, fundat realiter similitudinem similitudinum. Nego antecedens & Conseq. realiter enim spectata similitudo, sunt ipsa alba, ipsa autem alba non fundant alia alba.

INSTAT. Similitudines similitudinum sunt sibi nemine cogitante similes. Ergo una si militudo seu relatio fundat aliam.

RESPONDETUR. Nego antecedens, similitudines enim similitudinum non sunt nemine cogitante, præter ipsa similia, consequenter, nec sunt nemine cogitante sibi similes. Similitudines enim alborum extra ipsa alba, nihil sunt in re distincti, nec est ulla nemine cogitante similitudo similitudinum, distincta ab illis.

OBJICITUR 2. Relationes ipsæ suscipiunt ve-

ras denominationes relativas, non minus quàm Entia absoluta, nam tam verè sunt sibi duo alba similia, quam verè ipsæ similitudines, sunt sibi similes. Ergo si Entia absoluta fundant relationes reales, fundabunt & ipsæ relationes alias relationes.

RESPONDETUR. Nego anteced. cum sua probatione propter dicta ad primam probationem, & ejus Instantiam.

OBJICITUR 3. Entia absoluta possunt fundare relationem, ergo & ipsæ relationes poterunt.

RESPONDETUR. Nego Conseq. Disparitas est, quia Entia absoluta sunt quid ratum, positivum, nemine cogitante propriam existentiam habens, quod non competit relationibus. Disparitas alia est, quia si absoluta fundent relationem, non sequitur processus in Infinitum, qui sequeretur, si una relatio fundaret aliam. Disparitas denique est, quia fundare absoluta relationem similitudinis, est illa habere qualitatem eandem, quia verò habere qualitatem eandem & esse sibi similia, non fundat habere qualitatem aliam eandem, ideo nec una relatio fundabit aliam.

INSTAT. Binarius hominum, & binarius leonum, sunt numeri diversi, rursùs binarius binariorum non est binarius tantum hominum aut binarius tantum leonum, sed est quid conflatum ex duobus binariis: Ergo est quid ab utroq; distinctum: Ergo ulterius binarius hominum & binarius leonum fundabit binarium binariorum. Ergo ulterius una relatio aliam.

RESPONDETUR. Concedo antecedens quoad utramq; partem. Conseq. autem Dist. primum. Ergo binarius binariorum est quid realiter ab utroq; binario distinctum. Nego Conseq. Est quid ratione distinctum. Conced. Conseq. Certè enim binarius ille binariorum, non est quid reale ultra binarium hominum, & binarium leonum, sed in re binarius binariorum est binarius leonum & binarius hominum.

OBJICITUR 4. Proportionalitatis analogia, est realis, cùm tamen illa sit convenientia convenientiarum, seu fundata convenientia, supra convenientias. Ergo una convenientia potest fundare aliam. Ergo & una relatio aliam.

RESPONDETUR. Proportionalitatis analogia est in hoc realis, quia non est merè ficta, sed non est realis, hoc est nemine cogitante, actu, ultra ipsa proportionalia, imò in re nihil est, præter ipsa proportionalia. v.g. Proportionalitas in ratione Principii conveniens cordi, fonti, auroræ, nihil est, præter fontem, cor, auroram &c. quæ convenire advertendo Intellectus in ratione Principii, potest concipere convenientiam convenientiarum.

OBJICITUR 5. Formalis effectus paternitatis est referre filium ad patrem, & non est effectus illius formalis primarius esse similem, alteri paternitati. Ergo ad illam paternitatem, alia relatione referri, debet. Ergo una relatio fu- dabit aliam.

RESPONDETUR. Formalis effectus pat- nitatis, quæ est forma ex modo nostro conci- endi, est referre filium, ad patrem. Conc. - tecedens formalis effectus paternitatis, quæ i- forma nemine cogitante ultra patrem & fili- distincta. Nego antecedens. Consequens - tem subdistinguo. Ergo ad illam paternitate- aliâ relatione realiter referri debet. Nego Co- alia relatione per rationem. Transeat. E- ulterius una relatio fundabit aliam realiter. N- go. Per rationem. Transeat.

QUÆSTIO IV.

De Termino Relationis.

PRÆMITTO 1. *Quid sit Terminus?* quem - xi supra esse illud aliud, ad quod termina- relatio.

PRÆMITTO 2. *Relationem transcendenta- non requirere Terminos actu Existentes*, hinc re- tio causæ, est ad effectus quantumvis illi a- non existant, imò potest esse relatio transce- dentalis potentiæ cognoscitivæ ad non Ens, - Chimæram, in quantùm illa est cognoscibili-

PRÆMITTO 3. *Relationem prædicamenta- requirere Terminum actu existentem.*

RATIO. Tum quia relatio prædicamen- lis, si spectetur secundùm quod est nemine c- gitante, duo requirit actu, quomodo enim e- pater, qui nunquam genuit? quomodo erit p- ries similis, si nullum habeat alium parietem, - sit similis. Tum quia, si est pater qui non hab- filium, sed tantùm habet possibilem: Ergo - possibilis filius, qui nondum est, habet patre-, hæc enim sunt correlativa, consequenter e- genitus antequam sit. Tum quia si potest e- relatio prædicamentalis etiamsi non existat te- minus: Ergo nullæ sunt de novo relationes pr- dicamentales.

CÆTERUM non existente utroq; Termin- quantumvis sine ulla jam reali Relatione (n- forte ampliativa) possunt tamen aliqua rela- vas denominationes habere, & ita v.g. dicit- Joannes esse filius Petri, etiamsi Petrus sit mo- tuus, & non existat, non quòd nunc verè sit R- latio, sed quòd ratione habitæ Relationis, h- denominatio perseveret, adeoque ampliativ- Aliqua tamen, non existente, utroq; termin- non habent denominationes relativas, & i- non dicitur pupillus habere Patrem, non dicu- tur infantes occisi pro Christo, esse Patres, qua- tumvis potuerint esse Patres, nec dicitur fili- esse pater sui patris, quantumvis possibile fore ut eum quem aliquis habuit pro patre, habere pro filio, si aliter Deus ordinasset. Quare au- tem aliqua sortiantur denominationes relat- vas, non existente utroque extremo, aliqua no- sortiantur, reddit pro ratione Arriaga, consue- tudinem, & usum humanum, qui aliquibus pr-

mer-

nero hominum placito tribuit denominationes relativas, aliquibus negat. Rationem paucò aliam reddit Ovied. Conv. 9. Metaph. par. 3. 11. Rationes fundandi relationes, sunt duplices, quædam sunt per modum actûs, seu actionis, quæ ex se est transiens, qualis est Ratio fundandi ad Relationes, secundi fundamenti, seu secundi, ut vocant Ordinis, quædam sunt Rationes fundandi, quæ sunt per modum habitus, quæ quiete & mortuo ut ita dicam modo, subjectum denominant. Relationes secundi generis, non requirunt actu existentem terminum, ut subjectum denominetur relatum, requiritur tamen ut ratio fundandi, vel existat, vel exstiterit. Unde, quamvis jam cesset, ratio fundandi, adhuc subjectum denominabitur relatum, eò quòd ratio fundandi, censeatur virtualiter durare in genere Moris: ad eum plane modum, sicut dicuntur permanere actus voluntatis, in effectibus, qui ab actu voluntatis, originem trahunt, & sicut censetur durare intentio finis, durante executione mediorum: sic etiam hîc, cessante jam alteratione generativa, Joannes dicitur filius Petri, eò quòd censeatur moraliter durare, quia durat Entitas Joannis, quæ est per veram generationem producta. Rationes autem fundandi, quæ sunt per modum habitûs, & spectant ad relationes primi fundamenti, seu prioris Ordinis, nec durant nec adferunt denominationes relativas, ratione fundandi sublata, & ita non dicitur, subjectum simile in albedine alteri subjecto, si alter paries denigretur, nec dicitur æquale lignum alteri, sublatis aliquibus, in altero partibus. Neque juvat ut dicatur nunc paries similis, quia fuit ante similis, nam ex una parte tam verè id quod fuit, sed nunc non est, tam verè inquam non est, quàm verè non est id, quod nunquam fuit: ex altera parte non est usus hominum tribuendi talibus denominationes Relativas.

Dices. Relatio transcendentalis, potest esse & quidem realis ad terminum non existentem: Ergo & relatio prædicamentalis.

Respondetur. Nego Conseq. Disparitas est in nostris principiis, quia absurdum esset, si Relatio transcendentalis non posset esse ad terminum non existentem, sequeretur enim quod posito subjecto Relationis transcendentalis, non esset hoc ipso Relatio transcendentalis, quod dici non potest, aliàs adveniret relatio hęc subjecto, non essetque illi essentialis, siquidem potest esse subjectum sine illa; nullum autem est absurdum ut Relatio, quæ de se est adveniens, si terminus illius absit, hoc ipso non sit Relatio. His præmissis, *sit*

DIFFICULTAS I.

An Relatio terminetur ad relativum esse, an verò ad absolutum?

Sensus quæsiti est: An Relatio v. g. paternitatis referatur ad Entitatem filii, an verò ad ipsam relationem filiationis? Jam verò cùm dixerim in re relationem non esse quidquam supra Fundamentum & Terminum, seu duo absoluta aut extrema, consequenter dico, nihil esse in Termino relativum, quod non sit absolutum, adeoq; quod ad rationem absolutam relatio terminetur: Procedet ergo quæstio, de solis conceptibus; an scilicet relationem, quam concipimus per modum Formalitatis, referentis unum ad aliud, an inquam hanc Formalitatem concipere debeamus, respicientem aliud ut relativum, an verò ut absolutum.

Dicendum I. *Relationem non mutuam terminari ad Absolutum.*

Probatur I. Ex Arist. 6. Met. tex. 15. ex quo textu sic arguitur. Mensurabile terminat relationem, non sub relativa ratione. Ergo relatio non mutua, ad absolutum terminatur. Antecedens probatur. Si mensurabile terminaret relationem per aliquid relativum referretur ad mensuram, sed non refertur. Ergo. Minorem textus Arist. probat.

Probatur 2. Si relatio non mutua terminaretur ad relativum, daretur in Termino non relato mutuò, daretur inquam ratio relativi, sed non datur in Termino non relato mutuò, ratio relativi. Ergo relatio non mutua non terminatur ad relativum. Minor probatur. Si in Termino non relato mutuò, daretur ratio relativi, hoc ipso non relatum mutuò, esset relatum mutuò, impossibile enim est dari in aliquo rationem relativi, & tamen illud non esse relatum. Major principalis probatur. Daretur in non relato mutuò ratio terminativa relationis. Sed ratio terminativa relationis, est ratio relativa. Ergo daretur in non relato mutuò, ratio relativi. Habendum hîc præ oculis exemplum relationum non mutuarum, quomodo refertur mensura ad mensurabile, scientia ad scibile, non è contra, & in sententia Thomistarum refertur creatura ad Deum, non Deus ad creaturam.

Respondet I. Cajet. Relativa non mutuò invicem referri, quamvis relatio utrique non insit. Unde non ideò appellantur non mutuò relativa, quasi utrumque non referatur extremum, sed ideo appellantur non mutuò relativa, quia non utriq; inest relatio, hinc etiam relativum non mutuò, terminat relationem aliûs extremi, in quantùm vicissim ad illud refertur.

Contra est I. Ergo relativa non mutuò, sunt & relativa, & non sunt relativa, non sunt relativa ut supponitur, & sunt relativa, quia referuntur ad se invicem: neq; dici potest unum extremum relatione in alio recepta referri, quia certè, non potest esse quis albus albedine in alio existente, & sibi non unita, nec potest aliquid esse æquale æqualitate aliûs subjecti: Ergo nec relatum relatione aliena.

Contra eſt 2. ex Hurt. Deus per Cajet. eſt id, ad quod formaliter refertur creatura. Ergo in Deo debet eſſe Ratio formalis terminandi. Conſequens probatur. Quia ſi in Deo, non eſſet Ratio formalis terminandi, hoc ipſo non denominaret Deum formaliter terminantem, ratio enim formalis terminandi, denominat formaliter Terminum. Supponitur enim hæc Relatio creaturæ ad Deum, eſſe ad Deum, quod ſi eſt in Deo ratio formalis terminandi: Ergo & in Deo eſt relatio, cum per Cajet. Relatio terminet Relationem.

Contra 3. Relatio Dei terminans Relationem, A, quam creatura dicit ad Deum, vel eſt eadem, cum relatione, A, creaturæ, vel non eſt eadem, ſi eſt eadem, ergo Relatio A creaturæ refertur ad ſe ipſam, quod repugnat, unde ne hoc abſurdum ſequatur, neceſſarium eſt, ut agnoſcat Cajet. illam Relationem, ad aliquid abſolutum terminari. Si autem Relatio A creaturæ non terminatur ad ſe ipſam, & tamen terminatur ad Relationem. Ergo Deus dicet Relationem qua terminet relationem A creaturæ, quod eſt inconſequenter dicere, cum Cajet. nullam in Deo agnoſcat relationem ad creaturam, cum inquam, non agnoſcat Relationem diſtinctam à Relatione creaturæ. Quando verò Ariſt. 5. Met. tex. 16. ſentit extremum ſcibile dici ad aliquid, non quia ipſum dicatur ad aliquid, ſed quia aliud, dicitur ad ipſum, non ſentit per hoc, quod poſſit aliquid referri ad aliud relatione non ſua, ſeu relatione aliûs extremi, ſed tantùm ſentit, ex eo, quia ad ſcibile refertur ſcientia, ex eo inquam ſcibile referri, hoc eſt revocari, reduci, & pertinere ad Prædicamentum ad aliquid, tanquam Terminum.

Respondent 2. alii. Deum terminare Relationem creaturæ, extremum item non relatum terminare Relationem extremi relati, non ſub ratione abſoluti, ſed ſub ratione relativi, ponuntque in Deo & non in Relatis mutuò, Relationem Rationis, quæ ſubeat vices termini.

Contra eſt, ex Suar. etiamſi nullam intellectus iſtam relationem fingat, aut conſideret, tamen Relatio creaturæ verè terminabitur ad Deum: Ergo non per iſtam relationem Rationis, Deus terminat Relationem creaturæ. Antecedens probatur. Non enim mea fictio facit, quòd à Deo pendeat creatura, illud autem quod urgent: Deum cognoſcere factibilem eſſe Relationem Rationis, hacque ipſa formalitate, terminare Relationem creaturæ, omninò impertinens eſt, nam creatura non reſpicit Deum, ut ſpeculantem poſſibilitatem, fingendæ & concipiendæ Relationis, ſed reſpicit creatura Deum, ut productivum creaturæ: Ergo non ad hanc Relationem Rationis, tanquam ad Terminum tendit.

Respondet 3. Fonſec. l. 5. c. 15. q. 5. ſ. 4. per relationem rationis Deum terminare Relationem creaturæ, quæ etiamſi actu non exiſtat, po[illegible] eſt tamen convenire: actu Creatori: ſicut e[illegible] iamſi Homo non exiſtat, eſt tamen actu anim[illegible] Rationale.

Contra 1. Impoſſibile eſt actu aliquid co[illegible] venire alteri, & non eſſe tamen actu, quia pri[illegible] eſt eſſe actu, poſteriùs eſſe actu conveniens.

Contra 2. ex Suar. Falſum eſt Homini [illegible]ctu non exiſtenti, convenire actu eſſe animal.

Contra 3. ex Hurt. Relatio creaturæ te[illegible] dit realiter in Deum: Ergo Deus eſt termin[illegible] realis ut quod Relationis: Ergo habet forma[illegible] tatem aliquam realem, à qua tanquam à Rati[illegible] ne ut quo denominetur terminans, ſed Relat[illegible] rationis etiam cum eſt actu, non eſt in Deo, er[illegible] neq; denominat Deum.

Dicendum 2. *Relationes etiam Mutuas te[illegible]minari ad abſolutum.*

Probatur 1. Ex Suar. adducente tale [illegible] xioma: Id quod in unoquoq; principio eſt R[illegible] tio fundandi propriam relationem eſt Rat[illegible] eandem in alio extremo terminandi, ſed pri[illegible] cipium propriæ Relationis, fundat illam ſecu[illegible] dùm eſſe Abſolutum. Ergo & terminat illa[illegible] ſecundùm eſſe Abſolutum. Probatur Majo[illegible] Ratio fundandi eſt illa, per quam redditur r[illegible] tio, cur hoc fundamentum referatur ad illu[illegible] terminum, ſed eadem ratio redditur, propt[illegible] quam unum extremum refertur ad alterum, [illegible] propter quam alterum terminat eandem Rel[illegible] tionem. Ergo ratio propter quam unum ex[illegible] tremum fundat Relationem, eſt eadem cum i[illegible] la, propter quam extremum aliud, eandem te[illegible] minat. Minor probatur. Inquirenti cur hic pa[illegible] ries ad alium referatur relatione ſimilitudini[illegible] non reſpondemus, quia in ſe relationem habe[illegible] ſed quia eſt albus. Rurſùs ſi quæramus, cur h[illegible] alter terminat Relationem illius; non reſpo[illegible] demus, quia relationem habet, ſed quia eſt a[illegible] bus, ergo eadem eſt ratio fundandi & ratio te[illegible] minandi, ſed Ratio fundandi relationem eſt a[illegible] ſoluta: Ergo & Ratio terminandi.

Probatur 2. Paternitas terminatur a[illegible] ſubſtantiam filii, non ad filiationem: Ergo Re[illegible] latio mutua, poteſt terminari ad abſolutum[illegible] Antecedens probatur. Paternitas, eſt relati[illegible] cauſæ ad Effectum, in actione enim fundatur, ſe[illegible] effectus cauſæ generantis, eſt ſubſtantia filii ge[illegible] nita, generatio enim tendit in ſubſtantiam ho[illegible] minis geniti. Ergo ſubſtantia filii geniti, eſt ter[illegible] minus paternitatis.

Probatur 3. Communiter Relatio mutu[illegible] dependet à termino in ſuo eſſe. Ergo præſup[illegible] ponit terminum: ſed non præſupponit correla[illegible] tivum, correlativa enim ſunt ſimul natura. Er[illegible] go præſupponit abſolutum. Ergo & illud ab[illegible] ſolutum terminat relationem.

Confirmatur, Ad aliud refertur relatio[illegible] parietis alibi A cui eſt ſimilis paries A, ſed non eſt[illegible] ſimi-

milis relationi parietis albi B, sed ipsi parieti al-o. Ergo ad illud, & non ad ejus relationem, erminatur similitudo. Deinde in relatione non mutua habet terminus sufficientem vim, ut secundum esse absolutum, terminet relationem. Ergo & in relatione mutua terminus habebit sufficientem vim, ut secundum esse absolutum erminet relationem.

Respondent Complut. ex Nazario. Esse absolutum præexigi ad hoc, ut terminet Relationem tanquam fundamentum, sed non exigi esse absolutum tanquam formalem rationem erminandi.

Contra est. Tum quia hoc ipsum negatur quòd esse absolutum, tantum ut fundamentum, non verò tanquam ratio formalis terminandi præexigatur. Tum quia ille terminus formaliter terminat Relationem, quo posito & impossibili alio, posset adhuc esse relatio Paternitatis, ed impossibili Filii relatione, posita verò tantum substantia genita adhuc esset relatio. Ergo. Minor probatur. Impossibili filiatione, quam volunt Complut. esse superadditam realiter, modo ponatur substantia genita, erit verè impossibili filiatione super addita, Relatio Paternitatis. Tum quia in non relativis mutuò, esse absolutum terminare potest Relationem. Ergo idem absolutum poterit & in relativis mutuò terminare.

DIFFICULTAS II.

Rationes Oppositorum.

Objicitur 1. Auctoritas Theologica. Divinæ Relationes, non terminantur ad aliquid absolutum quod est Natura, sed ad relativum v.g. ad filium: Ergo & creaturæ Relationes non terminabuntur, ad aliquid absolutum sunt enim imitationes increatarum.

Respondetur. Dispar. posse assignari, quia si Relatio paternitatis v. g. non terminaretur ad aliquid relativum, non haberet ad quod terminaretur; non enim posset terminari ad naturam, quia terminus hujus relationis deberet esse distinctus realiter, cùm tamen natura non sit distincta realiter in divinis v. g. à filio qui refertur ad Patrem; Similis autem ratio non urget in Creatis si relatio terminetur ad aliquid absolutum. Ad mentem Bonavent. & consequenter ad dicta in prima parte. Negatur Antecedens. Ratio est, quia sentit Bonaventura non Relationibus sed Originibus personas constitui, relationes autem eis advenire, & in eis fundari. Consequenter dicit paternitatis relationem terminari ad passivam Originem filii, Relationem autem filiationis, terminari ad originem activam filii, consequenter non terminari relationem formaliter. Imò posito quod Relationibus personæ constituantur, posset dici terminari relationes paternitatis non ad filiationem formaliter. Videatur Suar. d. Met. 46. s. 6. n. 37.

Objicitur 2. Auctoritas Arist. qui tractans de Relatione dicit, quod circumscriptis omnibus quæ ad servum pertinent, ut esse bipedem, esse scientiæ capacem, & relicto hoc solo quòd sit servus, terminabitur adhuc ad illum Relatio Domini, Ergo sentit relationem terminari ad Relativum.

Respondetur. Quod non dixerit Arist. omnia omninò absoluta circumscribi posse, & tamen adhuc mensuram relationem Domini ad servum, sed sentit circumscribi posse omnia absoluta, non spectantia, nec fundantia rationem servi: aliàs si sentiret circumscriptis omnibus absolutis, posse esse relationem Domini ad servum, non dixisset relinqui debere servum, sed relinqui debere servitutem, servitus enim est relatio; servus autem est concretum involvens absolutum quid, hoc est Entitatem servi quantumvis restrictam formalitate servitutis.

Objicitur 3. Relativa sunt simul naturâ, sed si relatio v.g. paternitatis non referretur ad relationem filii, non essent simul naturâ paternitas & filiatio. Ergo. Minor probatur. Prior esset paternitas terminata ad substantiam genitam, quàm filiatio terminata ad substantiam generantis: Ergo non essent simul.

Respondetur. Neg. Min. & probationis anteced. imò ex hoc principio oppositum in probationibus ostendimus, hæc enim quæ sunt simul natura, unum non debet præsupponi alteri; sed terminus præsupponitur relationi. Ergo non est simul naturâ cum relatione, quòd autem terminus præsupponatur relationi, hoc inde est. Tum quia censetur primùm ex fundamento & termino pullulare relatio: Ergo apparet terminum præsupponi à Relatione. Tum quia habent se terminus & relatio, sicut principium & principiatum, certè enim non intelligitur poni terminus, propter positam Relationem, sed potiùs intelligitur poni relatio, ex posito termino. Ergo relatio est tanquam principiatum, terminus autem tanquam principium illius. Ergo ulteriùs relationi præsupponitur terminus. Benè hic addit Suar. n. 23. Simultatem hanc naturæ, quæ est inter duo correlativa, non fundari in formali habitudine eorum inter se, sed in necessaria connexione, quam habent in Fundamento & Termino; quia scilicet neutra consurgere potest, quin simul consurgat alia, hinc Pater & Filius, sunt simul natura, neque enim filiatio præsupponitur paternitati, tanquam terminus. Pater autem, vel potius paternitas & hæc substantia genita, non sunt simul natura, præsupponitur enim Relationi Paternitatis tanquam terminus substantia genita.

Instat. Substantia genita est prior paternitate, est enim terminus prior ut diximus relatione, sed Filiatio est substantia genita. Ergo Filiatio est prior Paternitate.

Respondetur. Filiatio formaliter accepta est substantia genita. Nego Minorem (formaliter enim accepta dicit ipsam formalitatem relationis.) Filiatio materialiter accepta & realiter, est substantia genita. Concedo Minor. Distinctoque Conseq. Nego Conseq. Et dico Filiationem realiter acceptam seu pro substantia genita esse priorem Paternitate, non tempore sed Naturâ, sicut ipsa Relatio, est posterior termino, non tempore sed Naturâ. Quod autem dicitur. Petrus prius est Natura homo, & prius natura est genitus, quàm sit filiatio. Ergo & Joannes priùs naturâ erit Genitor, quam sit Paternitas, hoc concedo totum. Sicut enim præsupponitur Filiationi substantia genita, ex qua pullulat Filiatio, ita præsupponetur Paternitati substantia generans, tanquam id, ex quo pullulat Paternitas.

Objicitur 4. Commune axioma. Relativa sunt simul cognitione, & definitione, sed si Paternitas v. g. non terminaretur ad Filiationem, hoc est, si non terminaretur Relatio ad Relativum, posset cognosci Paternitas sine Filiatione. Ergo Relativa non essent simul cognitione. Minor prob. Posset cognosci Paternitas, quæ est relatio, cum suo Termino, hoc est esse absoluto, quod terminat Relationem Paternitatis, non attingendo Filiationem, sufficit enim ad cognitionem Paternitatis cognoscere fundamentum in circumstantia termini, qui per nos est quid absolutum: Ergo posset cognosci Paternitas non cognitâ Filiatione.

Respondetur. Dist. Min. si Paternitas non terminetur ad Filiationem posset cognosci sine Filiatione tanquam terminante formaliter Relationem Paternitatis. Concedo Minorem, Posset cognosci Paternitas sine Filiatione, tanquam nec concomitante terminum Formalem nec identificata termino Formali, adeoque materialiter, & identicè non terminante. Nego Min. & Dist. Conseq. nego Conseq. & dico. Quamvis relationem Paternitatis per nos non terminet Filiatio, propter rationes adlatas, sed terminat substantia, tamen concomitanter terminat & filiatio, quia filiatio, est identificata substantiæ genitæ.

Respondent Alii. Quod relativa sint simul naturâ, si unum formaliter & aliud materialiter relativum spectetur, non verò si alterum, tanquam formaliter relationē terminans, spectetur.

Instat 1. Si una Relatio non dicit aliam tanquam Terminum, sequitur non posse dari causam, cur positâ unâ v.g. relatione Paternitatis, necesse habeat resultare alia, v.g. Filiationis, satis enim est, quòd fundamento respondeat terminus.

Respondetur. Hoc inde esse, quia quando respondet Paternitati terminus, respondet per nos substantia genita, hocque ipso pullulare debet filiatio, impossibile enim est esse substantiam genitam, & non esse filiationem.

Instat 2. Si terminus est prior ipsa relatione, sequitur, quòd v. g. effectus prior quâ terminat relationem causæ, ipsâ relatione, sed non est prior. Ergo. Minor probatur, quia effectus non est prior causâ.

Respondetur. Effectus non est prior causâ in ratione effectus. Conc. Non est prior in ratione Terminantis relationem. Nego Propositionem.

Addo, ut salventur hæc duo dictamina: Causa est prior suo effectu; & istud aliud: Correlativa sunt simul natura. Ita scilicet hoc accipiendum. Quando dicuntur esse simul naturâ, utrumque debet accipi ut relativum formaliter, ita ut neutrum respectu aliûs habeat rationem Termini, si enim haberet rationem Termini, hoc ipso non esset simul naturâ, ut dictum. Causa autem in eo sensu, est prior suo effectu, in quantùm effectus accipit esse à causa. Dicere ulterius potes, causam comparatam cum effectu, in quantùm ille accipit esse à causa, esse priorem effectu, in quantùm autem terminat respectum causæ, esse priorem causa, omnis enim Terminus, est prior relatione naturâ.

Quod attinet: an Relativa sint simul definitione. Respondendum erit, quòd scil. concomitantes sint simul definitione, non verò sit utrumq; ut formaliter relativum accipiatur. Certè enim paternitas cùm sit relativum, sine termino definiri non potest, si sine termino definiri non potest, sine substantia genita definiri non potest, ad quam substantiam genitam, quia concomitanter habet se filiatio, ideo sine filiatione concomitanter definiri non potest. Quod verò formaliter accepta Paternitas, si definiatur non exigat definiri per Filiationem, innuit Arist. 6. Top. c. 3. ubi docet tradi debere definitionem per priora, cum filiatio non sit prius paternitate, paternitas per filiationem definiri non debet. Rursùs siquidem paternitas & filiatio sunt opposita, cum idem Arist. doceat oppositum per oppositum definiri non posse, ideo nec per filiationem formaliter, Paternitas formaliter definietur.

Instat 3. Paternitas terminatur ad filium ut filius est, ergo terminatur ad aliquid relativū.

Respondetur. Paternitas terminatur ad filium ut filius est, ita, ut ly ut, reduplicet relationem filii, negatur anteced. ita ut reduplicet substantiam genitam. Conc. Antecedens & Nego Consequentiam.

Obji-

Objicitur 5. Commune axioma. Inter relativa debet esse oppositio: inde Ruvius sic argumentatur. Oppositio Relativa, reperitur inter relativa, ut relativa sunt formaliter. Ergo & mutua relatio includet essentialiter mutuã oppositionem relativam. Sed mutua oppositio relativa, essentialiter includit utramque rationem referendi, & terminandi: Ergo utrumq; officium exercent relativa per relationes, & non per fundamenta absoluta.

Respondetur. Transeat primum Enthymema. Dico Transeat, quia oppositio relativa, debet esse communis omnibus relativis, non ergo debet esse inter relationem, & relationem, aliàs in relationibus non mutuis, non esset oppositio relativa, quia non sunt illic duæ Relationes; Subsumptum Dist. sed mutua oppositio relativa, essentialiter includit utramque rationem referendi & terminandi, sub eadem formalitate. Nego, sub diversa formalitate Conc. Subsum. & Nego Conseq. Unum enim relativum respicit aliud, per rationem formaliter respectivam, sed terminat ut dixi non per rationem respectivam formaliter, sed per absolutum.

Instabis 1. ex eodem. Mutuo relativa sunt, quorum quodlibet respicit aliud, & ab eo respicitur: Ergo si Formaliter respicitur, formaliter terminat Relationem.

Respondetur. Eadem Dist. quòd scilicet mutuo relativa, debeant respicere, & respici, sed sub diversa formalitate.

Instat 2. Nulla est ratio cur sub eadem Formalitate, non se respiciant & terminent mutuo relativa.

Respondetur. Esse rationem, quia Mutuo relativa, debent esse simul Naturâ, non essent autem simul Naturâ, si unum respiceret aliud, tanquam Terminum.

Instat 3. Quod per se primò opponitur relativo, illud per se primò respicitur à Relativo, sed correlativum formaliter opponitur Relativo: Ergo illud primò respicitur.

Respondetur. Illud primò & per se respicitur à relativo, quod per se primò illi opponitur, ut quo. Nego majorem. Quod illi primo & per se opponitur. Ut quod, Conc. Major. Distincta Minori. Nego Conseq.

Respondetur 2. ex fundamento sententiæ; illud hîc primo respicitur, quod per se opponitur, & stat cum hoc, ut correlativa sint simul natura. Concedo Majorem, si non stat cum hoc ut correlativa sint simul natura. Nego Majorem Dist. Minori. Nego Consequentiam. Si autem ipsum formaliter correlativum respiceretur, non essent correlativa simul natura, ut probatum est.

Addit Pont. quòd scilicet ad mutuam oppositionem, non hoc sit requisitum ut respiciat unum, aliud respiciatur, sed ut unum sit realiter distinctum ab alio, & terminetur ad aliquid, ad quod, non terminatur aliud. Quod autem dicitur, si præscindantur Paternitas & Filiatio à Fundamento, opponentur secum & se invicem terminabunt, id non convincit, quia posito illo casu impossibili, erunt relationes illæ oppositæ, mutuæ, coexigentes se adinvicem, sed non erunt terminatæ, sed terminabiles. Unde Paternitas est ad Filiationem, velut ad oppositum, non tanquam ad terminum.

DIFFICULTAS III.

An ad multiplicationem Terminorum multiplicentur Relationes?

Affirmant multiplicari Scotistæ. Negant Thomistæ. Quæstio hæc in nostris principiis locum non habet, quia apud Nos Relatio Paternitatis, nihil aliud, est nisi Entitas Patris in circumstantia Filii. Cùm ergo Entitas Patris ad secundi Filii positionem non multiplicetur, ideo nec relatio Paternitatis, secundùm id quod dicit pro subjecto multiplicabitur, licèt multiplicetur ratione extrinsecorum, intrinsecè ad relationem requisitorum, hoc est ratione aliûs, & aliûs Filii. Breviter ergo ad titulum Responderi potest. Multiplicatis terminis multiplicari relationes secundùm extrinseca intrinsecè ad relationem requisita, non verò secundùm rationem, quam pro subjecto important Relationes. Procedet ergo quæstio; an multiplicatis Terminis, necesse sit ex modo nostro concipiendi fundato in re concipere plures advenientes formalitates, quarum una v. g. referat Patrem ad Stanislaum Filium, alia ad Joannem &c. Ad quam Quæstionem.

Dicendum. *Multiplicatis Terminis, multiplicari Relationes.*

Probatur Auctoritate Arist. qui dicit: Relativa esse simul Natura, quo ex axiomate tale fit argumentum. Si ad multiplicationem Terminorum, non multiplicarentur Relationum Formalitates, relativa non essent simul naturâ, sed sunt. Ergo. Sequela probatur, Posset esse Paternitas, & non esse Filiatio. Ergo. Antecedens probatur. Adam habuit Relationem Paternitatis ad Caim, cùm necdum esset Filiatio Abelis, & tamen habuit Paternitatem Abelis, cùm tu dicas per eandem Paternitatem referri Adamum ad Cain, & Abelem: Ergo potest esse Paternitas & non esse Filiatio.

Idem sic proponi posset. Ante Natum Abelem, & solo existente Caimo, vel habebat relationem Paternitatis ad Abelem Adam, vel non habebat, si habebat, Ergo antequam natus fuisset, Adamus, Pater Abelis jam erat, & Filius

lius Abel non erat: quodsi concesseris, inferam. Ergo Abel antequam natus esset, & erat Filius & non erat, non erat ut supponitur, & erat, quia qui habet Patrem, est Filius. Abel antequam natus esset habuit Patrem: Ergo antequam natus est, erat Filius. Si autem non habebat relationem Paternitatis ad Abelem Adam quantumvis habuerit relationem Paternitatis ad Cainum: Ergo non una Paternitate refertur Adam, ad Cainum & Abelem.

PROBATUR 2. Multiplicatis Rationibus fundandi, & Terminis, multiplicantur relationes: Ergo una relatio non poterit respicere plures Terminos, si adsint novæ rationes fundandi. Antecedens probatur. Multiplicatis causalitatibus multiplicantur effectus, sed rationes fundandi sunt causalitates, & relationes, sunt illarum effectus. Ergo multiplicatis Rationibus fundandi multiplicantur Relationes. Idem sic proponi posset: Accedente nova ratione fundandi, debet fundari novum quid, sed non fundatur præexistens Paternitas. Ergo fundatur nova.

PROBATUR 3. Inexplicabile est, quomodo una numero Relatio tam multos terminos respicere possit. Et à pari probatur. Pro diversitate specifica terminorum multiplicantur relationes specie. Ergo & pro diversitate numerica terminorum, multiplicabuntur Relationes numericè.

RESPONDENT 1. Thomistę. Ad productionē Abelis non resultare novam Relationem, sed tantùm veterem extendi ad Abelem, quæ fuit ad Cain tantùm: ad eum modum, quo idem habitus, circa idem objectum, ad aliam numero demonstrationem solum se extendit, & non multiplicatur ad illam. Item eadem Quantitatis absque ulla additione aliùs Quantitatis in rarefactione, plus spatii occupat, per solam extensionem præexistentis Quantitatis, & sicut baculus fixus in fluvio dicitur de novo coëxistere succedentibus aquis, ex sola novitate partium, & nulla sui multiplicatione, ita & una Paternitas, extendet se ad alium Filium, sine ulla sui multiplicatione.

CONTRA 1. ex Mast. Tum quia ista extensio prioris Relationis, vel est extensio per rationem, vel in re, non potest esse extensio per rationem, quia à parte rei respicit novum filium, si autem hæc extensio est in re: Ergo per novum aliquem respectum: quia extensio ad novum terminum, non potest esse quid absolutum. Ergo debet esse respectus formaliter. Quæ ratio maximè urget in principiis Thomistarum asserentium Relationem esse realiter superadditum quid. Tum quia paternitas fundatur super generationem, vel illam necessario sequitur. Ergo si generatio, non est prioris generationis extensio, neque paternitas erit extensio prioris paternitatis.

CONTRA 2. Quia exempla à Thomistis allata non evincunt, si enim idem habitus non inclinaret ad similem demonstrationem iis demonstrationibus, à quibus est productus, hoc ipso non esset habitus, cum de ratione habitus, sit talis inclinatio; si autem eadem paternitas non referret ad alium filium, nihil erit contra rationem & definitionem paternitatis. Quod attinet ad rarefactionem, illa vel est Qualitas realiter superaddita, vel fit ut alii volunt, per intromissionem corpusculorum. Nego item quod baculus per extensionem ejusdem coexistentiæ, aliam, & aliam præsentiam habeat.

CONTRA 3. Tum quia, quando cognoscimus objecta, solo numero distincta, non est extensio unius cogitationis, ut v. g. cognitio quâ cognosco Petrum, si postea cognoscam Paulum, non est extensio cognitionis Petri: Ergo neque est sola extensio paternitatis præexistentis, ad novum filium. Tum quia hæc extensio, vel fit, per extensionem novæ formalitatis, præter quam præexistens paternitas, quæ refert ad Cainum, denominatur etiam paternitas ad Abelem, vel certè fit per acquisitionem novæ Entitatis, quomodo augetur habitus in sententia non tenentium illum esse simplicem Qualitatem. Neutro modo fit hæc extensio, ut probo. Certè enim non fit per acquisitionem novę formalitatis, quia si fieret hæc extensio paternitatis, per solam acquisitionem novæ formalitatis: Ergo poterit (contra quam velint Thomistæ) fundamentum per acquisitionem novæ formalitatis, & sine superaddita realiter relatione, referri ad aliud. Si autem fit per acquisitionē novæ Entitatis: Ergo jam non est in re extensio prioris paternitatis, sed novum quid, quod ante non fuit, & hoc novum Nos appellamus relationem v. g. ad Abelem; Tu quomodo velis, appelles, idem enim jam sentis.

RESPONDENT 2. Complut. Relationis paternitatis v. g. duplex est terminus. Formalis unus, qui est respicere rationem filii, & alius Materialis, qui est respicere, hunc & hunc, & hunc filium: variatis ergo terminis Materialibus, multiplicatis item, vel diminutis, quia manet vel in uno filio, ratio formalis termini, ad quam tendit paternitas, ideo & invariata formaliter paternitas manet.

CONTRA est. Tum quia sequeretur etiam ad cognoscenda objecta solo numero distincta eandem numero esse formaliter cognitionem licèt alia sit materialiter, ut dixi superius. Tum quia hoc quod est respicere, novum Materialiter terminum, vel est nova formalitas vel nova realitas. Neutrum dici potest. Tum quia hoc, quod est unam esse filiationem formaliter, idem est, ac esse unam specie filiationem & convenientiam in ratione communi filiationis, sed hoc non obstante, debet esse formalis multiplicatio rela-

relationis, quod probo. Etiamsi omnes homines conveniant in una formali ratione Hominis, hoc tamen non obstante, in Individuis multiplicatur ratio formalis, & unusquisque distinctam numericè, habet formalitatem Hominis. Ergo etiamsi conveniant & illi termini in ratione v.g. filii, hoc non obstante, unusquisque habebit formalitatem filii, & unusquisque formaliter, non materialiter terminabit Relationem paternitatis: Ergo unusquisque formalis, non materialis erit terminus Relationis, contra quam voluerunt Complutenses.

Objicitur 1. Aristotelis auctoritas 5. Metaph. tex. 2. ea esse idem numero docentis, quorum una materia est, sed unum subjectum Relationis v.g. Adam, est materia Relationis: Ergo in uno Adamo una est Relatio.

Respondetur. Multum probari. Probatur enim etiam ad specie distinctos terminos eandem esse relationem: quia idem subjectum relationis, est etiam ad distinctos specie terminos. In forma explicandus erit Arist. ex Fonseca, quòd scilicet, velit illas substantias Physicas esse idem numero quæ habent eandem materiam. Quanquam totum hoc argumentum non est contra Nos, qui dicere possumus, eandem esse relationem ad primum & secundum filium, eandem inquam, si relatio spectetur secundùm id, quod dicit pro subjecto, licet alia & alia sit, spectata secundum id, quod dicit pro obliquo, & connotato.

Objicitur 2. Accidentia solo numero distincta, non possunt esse in eodem subjecto, v.g. plures numero albedines, in eadem parte subjecti: Ergo nec Relationes solo numero distinctæ.

Respondetur. Accidentia quæ idem præstare nata sunt, si sint solo numero distincta, non possunt esse in eodem subjecto. Concedo Antecedens: si sint nata diversum quid præstare. Nego Antecedens. Diversum autem quid præstat paternitas Cain, refert enim ad Cainum, & diversum præstat paternitas Abelis, refert enim ad Abelem. In nostris principiis hoc non habet difficultatem, licèt enim accidentia Physica, solo numero distincta, non possint esse in eodem subjecto, præcipuè si idem utrumque præstet, possunt tamen esse plura Accidentia Logica, adeoque & Relationes, quas multiplicari debere ad diversos numero terminos probatum est.

Objicitur 3. Si plures paternitates possent esse in uno subjecto, illud subjectum non esset unus pater, sed plures, quia ad multiplicationem abstracti, debet multiplicari concretum.

Respondetur. Negando sequelam cum probatione, quia ad multiplicationem abstracti, tunc multiplicatur concretum, quando & subjectum, cui inest forma multiplicatur. Cùm ergo non multiplicetur natura humana in Adamo, ad multiplicationem terminorum, nec multiplicabitur concretum hoc, Pater, licèt possit dici, Adam, esse pluries pater, ita, sicut si in uno subjecto ponerentur plures albedines, non diceretur subjectum illud plura alba, sed pluries album. Ubi videre potes, paternitatem Caini habere effectum suum formalem, quòd sit, & denominetur Adam pater Caini, habebit etiam secunda paternitas effectum suum formalem, quia referet, & denominabit Adamum, habentem se ad Abelem.

Instabis 1. Ergo alia relatione referetur filius ad patrem, alia ad matrem?

Respondetur. Concedo totum. Cum enim uterq; ad positionem filii partialiter concurrat, ad utrumque erit Relatio, ad eum modum, quo & ignis & calor concurrit ad productionem aliûs ignis, ignisque productus ad producentem ignem, calor item productus ad calorem producentem refertur.

Instabis 2. Sequitur ex dictis: alium esse numero Patrem Caini, alium Abelis; quia una paternitate, est unus pater: Ergo & aliâ paternitate, erit alter Pater.

Respondetur. Negando id sequi, altera autem paternitate non denominatur alter pater, quia ipsum subjectum, hoc est, natura Adami, non multiplicatur, multiplicata formâ, hoc est paternitate. Committitur etiam hîc fallacia Accidentis, quia id quod uni tribuatur, non inquantùm unum est cum illo, sed inquantum est aliud quid ab illo, atque ita, quia formalis ratio paternitatis, multiplicatur, volunt oppositi, materialem illius rationem, seu subjectum multiplicari.

Instabis 3. In eadem actione fundatur utraque paternitas: Ergo eadem est.

Respondetur. In eadem actione, quoad speciem, fundari & secundam, & primam paternitatem, sed non in eadem numero: consequenter & paternitates secundùm speciem idem erunt, sed non idem numero, quæ responsio procedit in sententia distinguentium Relationem.

Objicitur 4. Una relatione Transcendentali potest fundamentum ad plures terminos referri, unâ relatione causa refertur ad omnes effectus, Habitus & Potentiæ ad actus: Ergo & relatio prædicamentalis una numero, referet ad plures terminos.

Respondetur. Negando Consequentiam. Disp. est, quia relationes Transcendentales sunt secundò essentiales rebus, easq; transcendunt, adeoque etiam earum unitatem induunt, Relationes verò prædicamentales, non sunt tales. Disparitas secunda est, quia ratio fundandi relationem Transcendentalem, est una tan-

na tantùm numero, v. g. vis causandi, rationes verò fundandi relationes prędicamentales, v. g. plures actiones generandi, non sunt idem numero, hinc quando causa respicit effectum actualem, respicit illum relatione prædicamentali, & quia aliud est exercitium actuale, hujus virtutis ad hunc effectum tendentis, & aliud exercitium, hujus virtutis tendentis ad effectum illum, ideo etiam Rationes fundandi erunt distinctæ, consequenter & Relationes. In nostris principiis hæc distinctio numerica relationum, solum debet esse ex modo nostro concipiendi distincta.

Objicitur 5. Si ad multiplicationem Terminorum, multiplicantur Relationes: Ergo sunt infinitæ.

Respondetur. Tot fore relationes, quot terminos, qui quia infiniti non sunt, nec Relationes sunt infinitæ.

QVÆSTIO V.

De affectionibus Relationum.

PRima est habere Contrarium, hoc est oppositionem veram & realem. Secunda suscipere magis & minus. Sed hæc proprietas non omnibus convenit, duplum enim non est magis vel minus duplum, sed in indivisibili consistit; Cæterùm duæ quantitates inæquales possunt majorem vel minorem habere Inæqualitatem. Tertia dici ad Convertentiam, & ita dicitur Flius, Filius Patris, & Pater, Pater Filii. Quarta ut sint simul naturâ, & ut id in duc[illegible]us eluceat. Primò ut valeat ab uno subsistendi consequentia ad aliud, quà formaliter relativa, valet subsistendi Consequentia ad effectum. Secunda Ut unum, non sit causa aliûs, hinc paternitas quà paternitas est, non est causa filiationis, licèt Pater materialiter acceptus sit causa Filii. Quinta Esse simul cognitione & definitione.

TRACTATUS III.

De Secunda & Tertia Operatione.

Secunda Operatio sicut ordine, ita & tractatione, præcedet Tertiam.

DISPUTATIO VII.

De Secunda Operatione.

DE secunda Operatione tractando, multa intermittenda sunt, quæ circa Voces & Enunciationem adferri potiùs deberent, quam expendi. Videantur hæc apud alios. Ad difficiliora accedendo, *sit*

QUÆSTIO I.

De Proprietate Enuntiationis, quæ est Veritas.

MIssis illis quæ magis Dialectica sunt, agetur hîc maximè de proprietate Operationum, quæ est Veritas.

DIFFICULTAS I.

Proponitur quid sit apud alios Veritas cognitionis.

SUnt qui constituant Veritatem in Relatione actus ad objectum; in qua sententia sunt Scotistæ & Vasquez saltem verbo tenus, quia quando ille, docet veritatem esse relationem rationis, intelligendus est quòd velit illam esse denominationem extrinsecam ab objecto; quas denominationes ipse appellat relationes rationis, sed quidquid sit de mente illius.

DICENDUM est 1. *Veritatem seu conformitatem actus cum objecto non esse relationem rationis.*

PROBAT 1. Suarez Disp.8. Metaph. Sect.2. num.8. Relatio hæc rationis non potest consurgere, nisi supposito aliquo per modum fundamenti & termini, sed ex vi ejus quod præsupponitur ad talem relationem, actus est verus; est enim conformis objecto: Ergo Veritas non est sita in isto ente rationis.

PROBAT 2. Hurtadus Disp. 2. de Anima. Sect.3. Actus Dei erant ab æterno sine ulla fictione, quę involvitur in omni ente rationis: Ergo ratio communis Veritatis non est ab ista fictione desumenda; aliàs deberet ista fictitio, & ens rationis competere divinæ veritati.

PROBAT 3. Arriaga Disp.14. Logica num.3. Propositionem esse veram nihil aliud est quam affirmare objectum sicuti ipsum est à parte rei, sed totum hoc datur ante ens rationis & fictionem intellectus: Ergo dabitur & veritas.

CONFIRMATUR. Supponamus in instanti A. quo currit Petrus dicere Paulum Petrus currit: & in instanti B. dicere idem quando jam Petrus non currit: quo posito, ita arguitur. In instanti A, quo currit Petrus, vel poterat resurgere relatio falsi in illa propositione, vel non poterat; (idem dico de relatione veri: an illa scil. resurgere potuerit in propositione quæ dicebat Petrum currere cùm ille non curreret) si poterat relatio falsi resultare in propositione quæ dicebat Petrum currere cum currebat, ergo currente Petro potest falsum esse illum currere, quod est manifestè falsum: si non poterat relatio falsi resultare cùm Petrus curreret & diceretur de illo quod curreret, ergo habebat prædicatũ incompossibile illa propositio, cum falsitate formali, est Veritas formalis, ergo antequam aliqua rationis relatio resultaret, habebat illa propositio veritatem formalem, quia habebat prædicatum incompossibile cum falsitate formali.

DICENDUM 2. *Quod veritas non sit aliqua relatio realis.*

PROBAT 1. Suarez. Tum quia possunt esse cognitiones aliquæ veræ, & non habere relationem realem ad objecta, & ita cognitio cognoscens seipsum, cognitio item Dei cognoscens Deum, est cognitio & quidem formaliter vera, tamen propter summam identitatem, nec cognitio Dei ad Deum, nec cognitio suiipsius ad se,

ad ſe, poteſt dicere relationem realem, Ergo apparet non eſſe veritatem formalem ſitam in relatione reali. Deinde ſupponamus per impoſſibile impediri reſultantiam relationis quæ apud Scotiſtas eſt res, adhuc actus eſſet verus, modo enunciet de objecto, quod importat ipſum objectum, eſſet enim cognitio adhuc Conformis objecto.

PROBAT 2. Hurtado. Tum quia actus divini ſunt veri, ſine ulla relatione per ſolam conformitatem cum objecto. Confirmatur. Iſta relatio utplurimum cenſetur eſſe Prædicamentalis, ſed prædicamentalis eſſe non poteſt; quia relatio prædicamentalis debet eſſe inter terminos realiter exiſtentes, ſæpe autem eſt propoſitio vera formaliter, de objecto realiter non exiſtente, immò & de impoſſibili.

PROBATUR 3. Argumento quod eſt propoſitum quarto Loco contra præcedentem Concluſionem.

RESPONDET Maſtrius. Non dicere Divinam veritatem relationem realem ad objecta cognita, nam quod Deus cognoſcit, eſt vel Deus vel Creatura. Si Deus, relationem ad ſe non dicit; ſi Creatura; non dicet etiam cognitio Divina ad illam relationem, quia nullæ dantur relationes reales Dei ad Creaturam. Dat inſuper duplicem diſparitatem Diſp. 10. Log. q. 2. art. 3. num. 26. oſtendens quare Cognitio Creata in ratione veræ conſtituatur per relationem realem, non dicat autem increata cognitio ſimilem relationem. Quia ſcilicet cognitio Divina eſt infinita, illimitata, noſtra autem cognitio eſt finita, limitata, adeoque etiam ab objecto dependens; ſi dependens ab objecto, relationem hoc ipſo dicet ad objectum. Rurſus cognitio noſtra non eſt ita eſſentialiter vera ex ſui natura, ſicut cognitio Divina, non ergo neceſſe erit Divinam cognitionem dicere Relationem, quàm dicet Creata.

CONTRA 1. eſt. Quia hæc doctrina ſupponit falſum, nullas ſcilicet dari reales relationes ad Creaturas, cujus oppoſitum docuimus; ſupponit item quòd relatio ſit Entitas realiter ſuperaddita, quod etiam falſum eſt.

CONTRA 2. Ergo veritas formalis Divinæ cognitionis, nec Analogicè convenit cum veritate formali Creatæ cognitionis, cùm tamen in hoc Scotiſtæ univocam convenientiam agnoſcant. Illatum probatur, Prædicatum cõſtituens rationem formalem veritatis creatæ, non participat veritas formalis cognitionis Divinæ; non participat enim rationem Relationis, quæ per Maſtrium conſtituit veritatem in ratione formali Veritatis; ergo non conveniunt ſecum etiã analogicè, quia ad analogicam convenientiam, eſt neceſſe participare de eodem prædicato, licet non ſine aliqua ratione differendi.

CONTRA 3. Divina cognitio licèt ſit infinita, debet tamen eſſe vera; ergo Divina cognitio quantumvis ſit infinita debet habere rationem formalem veritatis, quæ per Maſtrium debet eſſe relatio, nec video quid proſit ad hoc infinitudo, ut cognitio dicatur vera ſi non dicit relationem ad objectum, in qua ſtatuitur è Maſtrio veritas.

RESPONDET 2. Idem. Quod ſublata relatione, & poſita ſola affirmatione objecti, illiusq; c affirmatur poſitione, ſolùm erit propoſitio fundamentaliter non formaliter vera. Sed hanc reſponſionem impugnavimus in materia de relatione in ſimili; An Relatio ſit Res.

DICENDUM eſt 3. *Veritatem non eſſe eſſentialem propoſitioni*: Eſt hoc ſpecialiter contra Hurtado, & ejus ſequaces, qui dicunt; veram propoſitionem habere aliquod prædicatum intrinſecum, ſpecificum, & differentiale, per quod condiſtinguitur à propoſitione falſa.

PROBATUR 1. Auctoritate Ariſtotelis, qui in prædicamentis cap. de Subſtantia docet; Veritatem, & falſitatem, eſſe accidentalem propoſitioni.

PROBAT 2. Arriaga. Eo ipſo quia affirmamus Petrum currere, currente Petro, nulla alia poſita intrinſeca & eſſentiali differentia in illa propoſitione, hoc ipſo eſt formaliſſimè vera propoſitio: quia propoſitionem eſſe veram de curſu Petri, eſt propoſitionem affirmare curſum Petri, & ipſum curſum dari à parte rei; Ergo veritas non conſiſtit formaliter in aliquo prædicato eſſentiali propoſitionis.

CONFIRMATUR hoc idem. Quia ſi propoſitio vera includeret aliquod prædicatum eſſentiale, quod non includeret falſa, poſſet Angelus certò cognoſcere omnia futura, quod negant Theologi. Sequela probatur, quia in hac propoſitione. Petrus peccabit, videret aliquod prædicatum intrinſecum conſtituens propoſitionem hanc in ratione veræ, quod non videret in propoſitione quæ diceret; Petrus non peccabit; ergo cognoſceret verum eſſe, quòd Petrus eſſet peccaturus.

RESPONDETUR huic argumento. Angelum ſi deberet comprehendere hanc propoſitionem veram ut veram, debere inquam priùs cognoſcere futuritionem peccati, quam quia non agnoſcit, nec actum illum ut verus eſt cognoſcit.

CONTRA eſt ex Arriaga. Non eſt neceſſe futuritionem ipſam peccati priùs cognoſcere quia ille ipſe actus, informaret de illa futuritione; ad eum planè modum, quo non eſt neceſſe ante cognitionem materiæ, quæ dicit reſpectum eſſentialem ad formam, non eſt inquam neceſſe priùs in ſe præcognoſcere formam, ſed ex ipſa materia cognita, poteſt deveniri in cognitionem formæ: ita ex ipſo actu cognito deveniretur in cognitionem futuritionis peccati.

RESPON-

Respondetur II. Angelo sicut non debe-
r concursus ad cognoscenda futura, ita nec ad
netranda ista objecta, ex quibus certò futura
gnosci possunt.

Contra ex Arriaga. Angelus cognoscit pos-
bilia hæc esse judicia. Petrus peccabit, Petrus
on peccabit, cognoscitq; unam propositionem
trinsecè habere prædicatum, quod ostendat
am esse veram; ergo cognoscit quod sit pec-
turus vel non.

Hac ratione non est contentus Oviedo; eò
iòd dicat, Angelum in judiciis istis possibilibus
on posse verum à falso discernere. Sed omnino
merito. Quæro potestne Angelus cognosce-
& formare istam propositionem: Petrus pec-
bit, & istam propositionem? Petrus non pec-
bit? si non potest, quæ hujus ratio? si potest,
go poterit cognoscere etiam prædicata intrin-
ca hujus propositionis, consequenter etiam
ritatem.

Probat III. eandem Conclusionem Ovie-
. Quia Hurtadus id nec consequenter, nec ve-
docet; non docet consequenter: quia per il-
m similitudo consistit, in utroq; extremo, &
on in uno tantum; ergo & conformitas, sive ve-
as, non in sola cognitione: sed & in objecto,
re debuit; Non docet verè: quia hæc proposi-
, Petrus currit, potest sua omnia intrinseca ha-
re, sive currente, sive non currente Petro, &
jectum cùm sæpe non existat, non potest Phy-
è insluere in actum, nec potest moraliter in-
ere: quia nullum est hujus moralitatis funda-
entum: & quia posset aliàs Deus, hanc propo-
ionem; Petrus currit, producere, cum intrin-
ca perfectione veritatis, etiamsi Petrus non sit
rsurus.

Confirmatur. Supponamus hodie curre-
Petrum, & dici de illo, Petrus currit, suppo-
mus deinde, cras non currere Petrum, & ta-
en dici de illo: Petrus currit; quæ hodierna
opositio, comparata ad crastinam, vel habet
quod intrinsecum prædicatum, quod non ha-
t crastina, vel non habet; si non habet, ergo
opositioni hodiernæ veræ, non est intrinse-
m prædicatum veritas, neq; propositio vera
l falsa intrinseco distinguetur; si habet, rogo
iod illud, & cur eadem in entitate heri, & cras
rare non possit; sicut est eadem entitas homi-
s cras & hodie durantis. Unde etiam urget sic
astrius. Si propositio ex natura sua essentia-
er esset vera vel falsa, sequeretur hanc pro-
sitionem Petrus currit, non currente Petro,
cere ordinem essentialem, ad duo contradi-
oria, quod est falsum. Sequela probatur. Di-
ret enim ordinem essentialem illa propositio
l cursum Petri, affirmat enim quòd currat Pe-
us, & diceret ordinem essentialem ad negatio-
em talis cursus, quod ipsum probatur: ut enim
falsa hæc propositio Petrus currit, debet affir-
are & cursum Petri, & carentiam ipsius. *In
oppositum*

Rationes, quòd Veritas sit Relatio.

Objicitur I. Quod pendet à termino, illud
est relativum, Veritas pendet à termino; quia
sicut mutato termino mutatur relatio, ita muta-
to objecto, mutatur veritas vel falsitas.

Respondetur. Quod pendet à termino in-
quantum pendet à termino, est relativum, secùs
si habeat formalitatem non pendentis: jam au-
tem invenitur quidem relatio quædam, ex con-
formitate actus ad objectum resultans, cæterum
veritas hæc, non in ista relatione consistit, sed in
fundamento præcedente relationem.

Objicitur II. Veritas non est de essentia
actûs, ergo est ejus accidens, sed non est accidens
absolutum, ergo est accidens relativum.

Respondetur. Negando quòd veritas
non sit accidens absolutum; nam etiam funda-
menta relationum dicuntur absoluta, licèt ex
hoc fundamento, quod est veritas, pullulet post-
ea relatio. Alii dicunt quòd veritas, sit acci-
dens Logicum, relativum consequenter, non ve-
rò relativum primariò.

Objicitur III. Veritas nihil aliud est, quàm
conformitas quædam, Conformitas est quid re-
lativum; est enim similitudo & convenientia &c.
ergo & veritas.

Respondetur. Confirmitatem esse quid
relativum, consequenter non primariò, pri-
mariò enim veritas dicit radicem conformitatis,
quæ est quid absolutum.

Instabis. Veritas est assimilatio cum objecto
eaq; realis, assimilatio autem est ordo realis, ad
terminum.

Respondetur. Veritatem esse radicem
illius ordinis & fundamentum, adeoq; non esse
nisi quid consequenter relativum.

*Pro Parte asserentium veritatem esse Prædica-
tum intrinsecum.*

Objicit I. Hurtadus. Iste actus: Petrus est
homo, per suam essentiam est repræsentans Pe-
trum sicuti est, Petrus enim est homo & repræ-
sentatur ut homo; ergo ille actus, per suammet es-
sentiam, est repræsentatio Petri sicuti est, ergo &
per suam essentiam, est formaliter verus.

Respondetur. Iste actus; Petrus est homo,
per suam essentiam positam in circumstantia
Petri ita se habentis, & in obliquo importati,
est repræsentatio Petri sicuti est, Conc. Antec.
Iste actus: Petrus est homo, per suam essentiam,
hoc est non ex vi connotati extrinseci, est repræ-
sentatio Petri sicuti est, Nego Anteced. hoc er-
go solùm sensu, actus ille per suam essentiam re-
præsentat Petrum, quia veritas non est res, aut
aliqua entitas modalis superaddita, sed nō in hoc
sensu dictus actus per suam essentiam repræsen-
tat Petrum sicuti est, quasi habeat id ex aliquo
intrinseco, & non ex mera connotatione. Con-
formiter ad Connotata dici potest, quòd scilicet

actus per suam essentiam sit repræsentatio objecti sicuti est, in quantùm repræsentatio sumitur pro eo, quod dicit pro subjecto, pro intrinseco, & in recto; licèt actus non per suam essentiam sit repræsentatio, in quantùm repræsentatio dicit aliquid pro connotato.

Objicit II. Idem. Actus per suam essentiam vel assimilatur objecto, vel non, si assimilatur, ergo per suam essentiam est formaliter verus, si non assimilatur, ergo per suam essentiam, est formaliter falsus.

Respondetur. Simile esse hoc argumentum. Petrus vel per suam essentiam est albus, & sic albedo non erit accidens, vel per suam essentiam non est albus, adeoq; nunquam poterit dealbari. Directè autem dici potest; quod non assimiletur per suam essentiam actus objecto; inde tamen non est arguendum, quòd per suam essentiam sit falsus, quia non licet à termino negativo argumentari ad positivum, quale positivum, est falsitas; aliàs bona esset hæc illatio: hic paries non est albus per essentiam, ergo est niger per essentiam. Dici etiam potest quòd actus assimiletur objecto per suam essentiam, secundùm id quod dicit assimilatio in Recto.

Instat Idem. Actus in Ratione veri, non dicit majorem dependentiam ab objecto, quam in ratione repræsentantis; sed in ratione repræsentantis constituitur per solam suam essentiam, intrinsecè connotando objectum, ergo & in ratione veri.

Respondetur. Concesso subsumpti Antecedente, negatur consequentia. Actui enim intellectûs esse repræsentativum est intrinsecum prædicatum, si enim Actui Intellectûs seu mentis, non est quid extrinsecum, esse verbum mentis, ita nec erit extrinsecum, esse repræsentationem, ita ut ipsa Naturâ Intellectionis, penetratâ, hoc ipso penetretur, Repræsentatio objecti. Jam autem nullum est tale prædicatum intrinsecum Actui, quo penetrato, sit devenire in cognitionem, quòd ille Actus verus sit.

Objicit III. Idem. Veritas est intrinseca actui, ergo non includit objectum.

Respondeo. Veritatem secundùm id, quod dicit in recto, esse intrinsecam actui, non secundùm id, quod dicit in obliquo. Unde distincto Antecedenti Nego Consequentiam.

Instat primo. Veritas est perfectio actûs, ergo extrinsecum quid actui esse non potest.

Respondet Arriaga, Veritatem esse perfectionem actûs, non secundùm se totam, sed secundùm quod est actus.

Respondet Oviedo Negando Consequentiam, quia multa sunt extrinseca, quæ tamen sunt perfectio alicujus, arguuntq; intrinsecam illus perfectionem.

Responderi deniq; potest, distinguendo consequens, Ergo veritas extrinseca esse actui non potest, id est non debet esse exigens aliquid extrinsecum ad suam denominationem & formalitatem; Nego Consequentiam; ergo extrinsecum esse non potest actui, id est non debet esse quid supra ipsum actum, entitativè superadditum. Concedo Consequentiam. Et certè esse verum, non absimili omnino modo habet sine sua perfectione, sicut esse conservatum, & sicut esse conservatum est perfectio pendens ab aliquo extrinseco, hoc est Deo conservante, quantumvis, conservatio rei conservatæ, non sit entitas superaddita, ita & veritas.

Instat II. Si veritas constitueretur ex Actu & Objecto, veritas hujus propositionis Petrus non currit, consisteret in aggregato ex Actu & Negatione cursûs: Falsitas autem consisteret in aggregato ex Actu, & Cursu Petri: sed perfectius est aggregatum ex cursu Petri, & Actu de cursu Petri, quàm aggregatum ex Actu, & Negatione cursûs. Ergo perfectior esset falsitas quàm veritas.

Respondet Oviedo: Aggregatum illud quod importat ille actus falsus secundùm se est perfectius, tamen in ordine ad Objectum circa quod versatur, & Actum quem denominat est illud aggregatum omnino imperfectius: Falsitas enim est imperfectio actûs.

Objicitur IV. Veritas Divina quâ me Deus cognoscit existentem, est perfectior veritate Creata, qua ego cognosco Deum existere, sed non esset perfectior, si ex actu & objecto constitueretur veritas: quod probatur: utraq; veritas coalesceret ex Deo & me, ergo utraq; esset æqualis, ergo una non esset perfectior aliâ.

Respondet Arriaga, veritatem creatam, quæ cognoscit Deum esse, & veritatem increatam, quæ cognoscit Creaturam esse, non esse veritates æquè perfectas, in ea ratione quantum in Recto important, veritas enim creata importat in Recto actum creatum, veritas autem increata importat cognitionem Divinam increatam licèt quoad id quod dicit utraq; tam in Recto quàm in Obliquo non sit una perfectior alia, utraq; enim importat Deum & Creaturam.

Instabis. Si veritas non esset, intrinseca actui, non esset unde Deo repugnaret falsitas, quia etiam si Deus haberet propositionem falsam, adhuc illa esset tã perfecta intrinsecè, quam est perfecta vera cognitio, quia utraq; dicet cognitionem in Recto Divinam, defectibilitas autem illa, quam adfert falsitas, esset extra Ideum; ergo non esset unde falsitas Deo repugnaret.

Respondet Arriaga. Ex eo tantùm repugnare Deo falsitatem, quia argueret, in Deo imperfectionem, ignorantiam & defectum Cognitionis evidentis.

Responderi potest & aliter quòd scilicet, etiamsi cognitio Divina sit formaliter vera, ab existentia objecti, habet tamen radicalem exigentiam veritatis, cui exigentiæ contrairet falsitas, & quidem contrairet, tanquam

am alicui intrinseco in Deo, hæc enim existentia, est intrinseca perfectio Dei.

Objicitur V. Bonitas Actuum est sita in o Actu, non verò in Objecto. Ergo & veritas, sita in solo Actu.

Respondetur I. quòd scilicet bonitas actu- n Physica, sit sita in ipso actu, non verò boni- s Moralis.

Responderi potest II. Disparitatem esse; ia scilicet bonitas Actuum non pendet ex Ob- to, idq; ex eo, quia circa Objectum bonum, reputetur esse prohibitum, & tamen ametur à luntate, erit actus malus, & circa objectum alum, si reputetur bonum, erit actus bonus. go apparet bonitatem actûs, à bonitate ob- cti, non pendere; jam autem si ita se habeat jectum, & intellectus non judicet ita se habe- hoc ipso, erit actus falsus, Ergo apparet falsi- tem pendere ab objecto.

Instabis. Amor Dei circa Creaturas, non nstituitur in ratione boni formaliter, per ipsas reaturas sed per seipsum; Ergo & actus Dei erus.

Respondetur. Adferendo disparitatem pra adlatam.

Objicitur. VI. Si objectum esset pars ve- tatis, posset ipsum objectum dici verum, quàm test dici verus ipse actus, sed hoc est absurdum, go & illud. Minor probatur; quia actui soli mpetit formaliter esse verum. Major proba- r. Quia quando denominatio ab utroq; extre- o sumitur, tunc illa denominatio æquè primò triq; convenit ut pater in ratione similis, æqua- s, &c.

Respondetur. Negando sequelam, & cer- Relatio Creatoris in Deo, requirit Creatu- m, & tamen Creatura, Creator dici non potest; go & actus verus potest exigere objectum, & men ipsum objectum potest non appellari for- aliter verum. Porrò tunc denominatio sum- ta à duobus extremis, denominat æquè utrum- ue primò extremum, quando ipsa extrema sunt jusdem rationis, in illo genere: diversæ autem tionis extremum est, Actus, & Objectum.

Objicit. VII. Si veritas desumeretur ex tu & objecto, sequeretur quòd si Objectum es- t Ens Rationis, veritas esset partim realis par- m Ens Rationis. Si item objectum sit futurum el præteritum, veritas illius esset partim præte- ta partim præsens.

Respondeo Negando sequelam. Ratio ne- andi est, quia denominatio veri, sumitur prin- palitet ab ipsa entitate actûs, quæ entitas actus, uia non est ens rationis, ideò nec actus verus rit partim ens rationis, partim præteritus. Po- st hic etiam esse quæstio de voce, quia si dixe- s, ideò actum verum esse ens rationis, quia ha- et pro objecto ens rationis benè senties, sed hrasis hæc non consentiet communi sermo- i: Quando verò dicitur objectum esse mensura actus veri, adeoq; quòd inde debeat non esse constitutiva actûs veri? respondendum erit: ex modo nostro significandi, objectum esse mensuram actûs veri, non verò de se, ut superiùs dixi. Addo multas ex his objectiones hoc urgere, quòd Actus verus, non componatur objecto tanquam parte, quod etiam nos asserimus.

DIFFICULTAS II.

Proponitur tenenda Sententia.

Dicendum est I. *In re nihil aliud esse veritatem, nisi hæc duo, Actum & Objectum, ita se habens, ut dicit Actus.* Probandum est, iisdem rationibus, quibus probatum, in re, nihil aliud esse relationem, nisi duo absoluta.

Dicendum II. *Conceptum Veritatis formalis, unum dicere in Recto, hoc est ipsum actum intellectus, & aliud dicere in Obliquo, seu pro Circumstantia, Connotato, hoc est ipsum objectum, ita se habens.* Hanc eandem Conclusionem aliis verbis docet Suarez, disp: 8. Sect. 2. n. 9. Veritas cognitionis, ultra ipsum actum, nihil addit reale, vel intrinsecum, sed connotat solum objectum, ita se habere, sicut per actum repræsentatur.

Probat Suarez. Actum esse verum plus dicit quam esse actum, & tamen non dicit aliquid reale absolutum, vel relativum ultra ipsum actum, ergo esse verum nihil aliud addere potest, nisi connotationem, seu denominationem consurgentem, ex tali conjunctione actûs & objecti.

Confirmat Idem. Mutato objecto, mutatur Veritas cognitionis, & tamen non mutatur Intrinsecum cognitionis, ut supra probatum, sed tollitur tantùm, seu potius mutatur objectum. Ergo veritas, est ipse Actus, importans Objectum.

Objicit. Arriaga, & supponit propositionem hanc naturaliter elicitam: Antichristus erit, esse veram, sicq; argumentatur: Illa denominatio intrinseca, non provenit ab entitate propositionis dictæ, invariata enim illa propositio, poterit esse falsa, si fortè Antichristus non sit futurus, neq; provenit ab Antichristo futuro, quia hic, tam nihil est defacto, quam si non esset futurus.

Respondetur. Illam denominationem veri in Recto, esse ab ipso subjecto veritatis, hoc est ab ipsa propositione; in quantùm autem hæc denominatio, postulat intrinsecè aliquod connotatum, in tantum ab objecto proveniet; benè autem id, quod se habet tantùm per modum termini, & connotati, potest connotare aliquid, quantumvis actu non existat, ut patet in Relatione transcendentali, quæ in omnium sententia potest connotare (saltem aliqua) terminum possibilem. Dici etiam potest, pro hac

differentia temporis, quæ nunc est, nihil esse Antichristum, sed pro differentia temporis, cui ille est coexstiturus, tam verè est Antichristus, quàm si nunc defacto esset, rationeq; hujus coexistentiæ potest denominare propositionem veram.

INSTAT idem. Denominationem veri, objectum non existens, neq; tribuere potest formaliter, neque efficienter; non efficienter, quia quod non est existens, efficere ne quidquam potest, neq; tribuit hanc denominationem objectum non existens formaliter, quia forma, non dat suum effectum, nisi quando existit.

RESPONDETUR. Tribuit denominationem hanc, objectum formaliter, hoc est terminativè, quia scilicet terminat illum actum, secundùm id esse, cui conformatur actus.

DICENDUM est III. *Posse à nobis concipi veritatem, per modum pullulantis formalitatis, ex radicali illa conformitate.*

PROBATUR id, argumentis, quibus in simili actum est de Relatione.

ADDO I. Sunt aliqui actus naturales, ita necessariò veri, ut non possint esse falsi, idq; ex necessitate objecti: hæc enim propositio; homo est animal; est ita vera, ut nec divinitus possit esse falsa, idq; ideo, quia nec Deus facere potest, ut homo non sit animal.

ADDO II. Sunt aliquæ propositiones ita falsæ, ut nunquam veræ esse possint, & ita hæc propositio; homo est hircocervus, est ita falsa, ut nunquam possit transire in veram, hocq; est commune omnibus propositionibus, in materia necessaria, & impossibili, quòd scilicet veritas illarum, vel falsitas, nunquam mutari possit.

ADDO III. Propositiones, quæ significant determinatè aliquod instans, nunquam possunt de veris in falsas, de falsis in veras transire, respectu ejusdem instantis.

RATIO est I. Ex Arriaga. Implicat objectum, quod semel pro aliquo determinato tempore exstitit, aut exstiturum est, pro illo non existere, aliàs, simul existeret, & non existeret, ergo etiam implicabit, propositionem affirmantem, v.g. cursum Petri, pro instanti A, quæ fuit semel vera, mutari in falsam, respectu ejusdem instantis. Probatur consequentia; quia repugnat mutari, de vera in falsam propositionem, sine mutatione objecti.

RATIO II. A propositione potest affirmari tempus tripliciter. 1. Indeterminatè, v.g. dicendo Petrus currit, vel nunc, vel nunc, vel nunc, & sic propositio semper est, vel vera, vel falsa. Si enim quocunq; vel uno instanti currat, verum erit illum currere, quod si nullo instanti ex dictis currat, erit falsa. 2. Potest tempus significari collectivè, dicendo v.g. Petrus currit, & subintelligendo, quòd omni instanti currat, & sic, si vel uno instanti non currat, falsa erit propositio, si omnibus currat, vera erit. 3. Potest tempus v.g. significari determinatè, pro illo pri-mo instanti, quo profertur, & sic respectu hujus instantis, etiam tempore transacto, vera erit, & ita v.g. si dicatur, Petrus currit in instanti A, producaturq; hæc eadem propositio, ad instans B, etiam in instanti B, verum erit dicere, quòd pro instanti A, currit Petrus.

RATIO III. est. Quia in quantùm talis propositio redderetur falsa, intantum non respiceret jam determinatum instans. Ergo. Cæterùm inquirendum restat; an non aliquo modo, possit una propositio, de vera, in falsam transire.

DIFFICULTAS III.

Quomodo una Propositio de vera possit transire in falsam.

DICTUM immediatè supra, quòd propositio, respectu ejus instantis, qũd importat, semper sit & immutabiliter talis, ut nunquam de vera in falsam transire possit, nihilominus, quia potest fieri adhuc comparatio ad diversum instans. *Hinc*

DICENDUM est. *Propositiones quæ significant determinatè aliquod instans si comparentur ad diversum instans, possunt esse* v.g. *falsæ*, quantumvis respectu aliûs instantis, sint veræ, & è contra, & in hoc sensu, possunt dici Propositiones de veris, transire in falsas.

PROBATUR I. Auctoritate Aristotelis in Prædicamen: Cap: de Substantia, & S. Thomæ, prima parte, quæst. 14. ar. 15. ad tertium, asserentium, propositionem de vera, posse transire in falsam; quem locum explicat quidem Arriaga, quòd scilicet possit esse propositio omnino similis falsæ, vel quod erit illa propositio nonnisi externa: quæ explicatio ut impugnetur:

PROBATUR II. Suppono non implicare Contradictionem, ut idem entitativè actus, pluribus instantibus duret, immò hanc durationem ejusdem in entitate Visionis beatæ, nihil vetat admittere, hocq; suppositum Probatur per negativum medium terminum, quia in hoc nulla est contradictio. Supponamus ergo Petrum currere pro instanti A, dicaturq; Petrus currit, vera erit Propositio. Supponamus deinde Petrum non currere, in instanti B. durante tamen eodem actu numero, certè hæc propositio, comparata ad instans A. erit vera, comparata ad instans B. erit falsa, quia erit difformis objecti.

CONFIRMATUR. Ista propositio; Hoc currens, est animal rationale, si comparetur ad Petrum currentem vera erit, si comparetur ad Equum, falsa, ergo etiam respectu diversorum instantium, propositio, quæ comparatè ad unum instans est vera, potest respectu diversi instantis esse falsa.

PROB. III. Argumento, cujus etiam meminerunt Arriaga & Oviedo. Quando ego dico? Homines qui sunt in foro currũt, si Petrus est in foro, illum

um ſignificat, ſi Joannes illum etiam, ſi verò
on fuiſſet Petrus, & Joannes, ſed Paulus, illum
iam ſignificaret; hoc poſito: formatur argu-
entum. Eadem propoſitio eſt indifferens, ad
gnificandum, vel hoc, vel illud objectum, ergo
ad ſignificandum hoc vel illud inſtans, ergo
oterit mutare ſignificationem, ergo ulterius in
o inſtanti, poterit ſignificare inſtans A. in al-
ro inſtans B. eſſeq; vera, reſpectu inſtantis A.
on verò reſpectu inſtantis B.

RESPONDET Arriaga, dictæ propoſitionis
ſe ſenſum conditionatum, æquivalet enim
ic; ſi Petrus eſt in foro currit, ſi Paulus, currit
c. Conſequenter eoſdem ſignificat, & eodem
odo conditionatè, quantumvis determinatè
nniſi de Paulo verificetur, ſi ille ſit in foro,
on verò Petrus.

CONTRA. Tum quia propoſitio illa conditio-
ata, poteſt tranſire ex determinatè ſignificante
etrum, in non ſignificantem determinatè Pe-
um, ſed Paulum; ergo etiam poteſt tranſire, ex
gnificante verè hoc inſtans, in ſignificantem
lſò aliud inſtans. Tum quia hujus conditionalis
nſûs appingendi nullum eſt fundamentum, ali-
, quaſcunq; abſolutas enuntiationes, poſſemus
cere conditiotas; additq; Oviedo: ſi illa pro-
oſitio faceret ſenſum conditionatum, nullo exi-
ente in foro, poſſet eſſe vera, quia conditiona-
, non fit ex eo falſa, quòd conditio illius, non ſit
pleta. Tum quia etiam illius propoſitionis,
uam dicimus comparatè ad unum inſtans eſſe
eram, comparatè ad aliud, falſam; dicam etiam
nſum eſſe conditionatum; ſi comparetur ad il-
d inſtans, poteritq; ſub[illegible]tui unum inſtans pro
io inſtanti ad falſificandam propoſitionem, ſic-
t ſubſtituto Paulo, pro Petro, ut concedit Ar-
aga, falſificabitur propoſitio.

RESPONDET II. Oviedo. Hujus propoſitio-
is: Homines qui ſunt in foro, currunt, ſenſus eſt.
liqui homines ſunt in foro & hi quicunq; illi
nt currunt, quo ſenſu poſito, non ſequitur, pro-
oſitionem non eſſe determinatam, ad hunc,
uàm illum ſignificandum, ſed tantùm eſſe in-
ifferentem, ut de hoc, vel illo, verificetur. Do-
etq; ulterius, quod ſcilicet propoſitio; Aliquis
omo currit, non ſit indifferens, ad diverſas ſigni-
cationes, ſed tantùm ad diverſas verificationes.

CONTRA. Dicta propoſitio, ut conceditur, eſt
differens ad diverſas verificationes, neq; eſt
eterminata ad unam verificationẽ, ergo etiã &
æc propoſitio, Petrus currit, non eſt ita deter-
inata ad inſtans A. quo currit, ut non poſſit re-
erri ad inſtans B. quo Petrus non currit, adeoq;
lſificari. Deinde Propoſitio hæc; Petrus currit,
rolata in inſtanti, A. in quo currit, ſi in illa dure-
ur ad inſtans B. quo non currit, vel ſignificabit
urſum Petri, ergo ſignificabit falſò, adeoq; de
era tranſibit in falſam, vel non ſignificabit: &
oc non poteſt dici, cùm de facto ipſa propoſitio
d habeat.

Deniq; verificatio propoſitionis, & ſignifica-
tio, indiſſolubiliter ſecum junguntur, ergo ſi pro-
poſitio hæc, Aliquis homo currit, eſt indifferens
ad verificationem, erit etiam indifferens ad ſi-
gnificationem. Videantur dicta in materia de
Præciſionibus objectivis in Divinis in ſimili.

RESPONDERI Poteſt III. Propoſitionem
hanc; Petrus currit, prolatam in inſtanti A, quan-
do eſt curſus Petri, ſi proferatur in inſtanti B, quo
non eſt curſus Petri, non eſſe mutandum de vera
in falſam, quia etiam in inſtanti A, ſi compara-
tur ad inſtans B, erit falſa, conſequenter nõ tranſ-
ibit de vera, in falſam, ſed ſicut ab initio erat
reſpectu inſtantis B. falſa, ita, & in inſtanti B, re-
ſpectu ejuſdem inſtantis, eſt falſa.

CONTRA eſt I. Quia hæc Reſponſio eſt præ-
viſa à Concluſione, quia ſcilicet in iſto tantum
ſenſu admittimus propoſitionem, de vera, poſſe
tranſire in falſam, quia ſcilicet hæc propoſitio,
quæ reſpectu certi inſtantis, eſt vera, compa-
rata ad aliud inſtans, poteſt eſſe falſa, quidquid
ſit, quòd non poſſit dici, rigoroſè tranſire de vera
in falſam, idq; ob rationem in reſponſione ad-
latam, poteſt tamen aliquo modo dici tranſiens
tranſitu Logico, & ex modo concipiendi, quia
videlicet, non ſtat in ſola ſua veritate, vel falſita-
te, ſed ratione diſtincti inſtantis, ab extremo, ad
extremum venit.

CONTRA II. Succeſſivè illud objectum quod
eſt curſus Petri, factũ eſt falſum, quia ſucceſſivè
deſiit curſus Petri, qui erat, Ergo & propoſitio,
quæ dicit: Petrus currit, facta eſt falſa ſucceſſivè.

CONTRA III. quia propoſitio, quæ ſignificat
determinatè inſtans A, ſi per impoſſibile ſignifi-
caret inſtans B. redderetur falſa. Ergo etiam ſi
comparetur ad inſtans B, debet dici, quòd ex
vera fiat falſa.

OBJICITUR. Si Propoſitio hæc; Petrus currit,
determinatè ſignificans inſtans A, in quo eſt cur-
ſus Petri, cenſeretur eſſe falſa, ſi comparetur
ad inſtans B. in quo non eſt curſus Petri, ſeque-
retur nullam dari propoſitionem abſolutè ve-
ram, ſed hoc eſt abſurdum, Ergo. Sequela proba-
tur inductione: hæc propoſitio, Petrus dormit,
orat, peccat, comedit, &c. ſunt veræ, ratione
alicujus inſtantis, & reſpectu aliûs inſtantis, ſunt
omnino falſæ. Ergo nulla datur porpoſitio ab-
ſolutè vera.

RESPONDETUR. Negando Sequelam, & pro-
bationis ejus conſequentiam, propter inſuffici-
entem enumerationem, certè enim hæc propo-
ſitio, homo eſt animal rationale, reſpectu nul-
lius inſtantis eſt falſa, in nullo enim inſtanti eſt
homo, in quo non ſit animal rationale.

INSTABIS. Etiam hæc propoſitio, homo eſt
animal rationale, reſpectu bovis eſt falſa, ergo
nulla daretur abſolutè vera.

RESPOND. Hæc propoſitio, homo eſt ani-
mal rationale, reſpectu bovis, neq; eſt falſa, quia
priùs eſt propoſitionẽ eſſe ſignificativam, poſtea

veram vel falsam, priùs est propositionem supponere Objectum, quod importat, & postea verè vel falsò supponere, cùm ergo ista propositio, homo est animal rationale, nec supponat, pro bove, nec illum significet, respectu ejus, falsa non erit. Deinde alia est omninò ratio de hac propositione, Petrus currit, si dicatur in instanti.B.quo ille non currit, cùm tamen curreret, in instanti A, & aliud est, de hac propositione, homo est animal rationale comparata ad bovem; quia hæc Propositio, Petrus curret, in omni instanti, significat, & Petrum & cursum, hæc autem propositio, homo est animal rationale, in nullo instanti, significat bovem.

QUÆSTIO II.

De veritate in particulari Propositionum absolutarum.

MAxima hîc erit Difficultas circa propositiones de futuro, de quo

PRÆMITTO I. *Quid sit futurum.* quod bene definit Hurtado disp.9. Anim. Sect. 6. Subsect.1. idq; ad mentem S. August. Futurum est existentia rei, in instanti sequenti, connotando carentiam sui in instanti præsenti, ly sequenti non accipiendo tantùm pro immediato.

PRÆMITTO II. *Divisionem futuri.* Futurum aliud est Necessarium, aliud Liberum. Futurum Necessarium est, quod proficiscitur, à Causa ad agendum determinata, ubi fuerint posita prærequisita ad agendum, & ita v.g. ignitio stipulæ, ubi ei fuerit approximatus ignis, est Futurum Necessarium. Futurum Liberum, est futurum quod proficiscitur à Causa, quæ positis omnibus ad agendum requisitis, potest agere, & non agere, & ita Petrus cantabit, Petrus peccabit, &c. sunt talia Futura Libera.

PRÆMITTO. III. *Rursus hoc futurum Liberum aliud est Absolutum; aliud Conditionatum* Futurum est absolutum v.g. Petrus peccabit. Futurum Conditionatum est v.g. Petrus, si ingressus fuerit atrium Pontificis, peccabit. Agemus hîc de Veritate hujus utriusq; futuri liberi, Theologis merè Theologica relinquendo.

DICENDUM est, *quod Futura absoluta libera, habeant determinatam veritatem*, est conclusio Catholica Contra Aristo: 1. Perier. C.6. qui dicit, ex his propositionibus, omnis homo curret, aliquis homo non curret, esse determinatam Veritatem vel falsitatem; sed in his propositionibus singularibus. Plato curret, Plato non curret, dicit non esse determinatam veritatem, sed solùm in sensu disjuncto, id est quod sit vel cursurus vel non cursurus. Consequenterq; errabat, negando Deo Scientiam singularium propositionum, de futuro Libero.

PROBAT I. Hurtado. Id quod erit, determinatè erit, ergo futurum est determinatè, ergo & verum est determinatè. Antecedens probatur, quod producetur extra suas causas, est determinatè; Causæ enim nihil indeterminati producunt, sed id quod erit, producetur extra suas Causas, ergo id quod erit, erit determinatè. Conseq; Imi Enthymematis probatur. quod erit determinatè, futurum est determinatè, sed id, quod erit, erit determinatè, ergo id quod erit, futurum est determinatè.

CONFIRMAT I. Hurtadus dialecticè. Supponamus hanc propositionem esse falsam. Omnis homo curret, vera erit per Aristotelem hæc contradictoria, aliquis homo non curret, quo posito ita arguit. Hæc propositio, Aliquis homo non curret, vera erit etiamsi reliqui cucurrerint, & unus forte non curret, ergo si illa propositio, Aliquis homo curret, est vera determinatè ratione Sortis, etiam hæc propositio, Sortes curret, erit determinatè vera, cum utrobiq; idem dicatur, unde dicit Hurtado Aristotelem contra Sumulas, contra Philosophiam, contra Theologiam naturalem, circa hanc materiam errâsse.

PROBAT II. Arriaga. Quantumvis Petrus sit indifferens ad peccandum, vel non peccandum, accedente tamen instanti crastino determinatè faciet unum ex illis, neq; enim datur medium inter hoc, quod est peccare, & non peccare: ergo ulteriùs, Propositio quæ affirmabat eum peccaturum, fuit determinatè vera, quia ita extitit objectum tempore importato per copulam, sicut per ipsam propositionem enuntiatum fuit.

CONFIRMAT idem sic. Vel enim peccatum Petri nunc est determinatè futurum, vel non; si est, ergo etiam verum erit nunc affirmare illud; si verò nunc non est determinatè futurum, ergo propositio affirmans esse futurum erit saltem determinatè falsa.

PROBAT III. Oviedo Communi argumento. Petrus curret, Petrus non curret, sunt Contradictoria; sunt enim affirmatio & negatio ejusdem, de eodem; ergo una debet esse vera, altera falsa.

CONFIRMATUR ex eodem. In instanti quo Petrus currit, verum est dicere; Petrus currit, ergo & heri, respectu hujus instantis, verum erat dicere, Petrus curret: idem enim affirmaretur.

OBJICIT I. Aristot: Si determinatam veritatem haberent singularia futura libera, cognosceret illa Deus: Sed non cognoscit, ut probatur, quia si Deus cognosceret hanc Propositionem, Sortes curret, tolletur libertas Sortis in cursu, sed non debet tolli, Ergo. Sequela probatur, necessario jam curreret Petrus, esset enim determinatè verum illum cursurum, Ergo.

RESPONDETUR. Negando Minorem Probationis. Nego sequelam majoris, cum sua probatione: illam verò propositionem, Esset determinatè verum illum cursurum, Distinguo, Esse verum determinatè, determinatione orta ex sup

posi

ositione antecedenti, Nego Probationem, determinatione orta ex suppositione consequenti, oncedo hanc probationem; consequentia au-em absolutè negatur. Explicui hanc distin-ionem fusè in materia de libertate actuum hu-nanorum in Ethicis, & in Materia de Prædeter-ninatione, in prima parte. Nunc breviter di-o,alia est suppositio & necessitas antecedens, lia consequens. Suppositio Antecedens, est ecessitas orta ex causâ determinante ad effe-tum: qualis est necessitas in igne,ad ponendam gnitionem, si fuerit admota stipula. Alia est ecessitas orta ex suppositione consequenti, quæ st necessitas orta ex ipsa actione, seu effectu: ualis est necessitas, quia currentem impossibile st non currere, sedentem item impossibile est on sedere. Hæc secunda suppositio non tol-t libertatem, reperiturque in futuro libero.

Instabis I. Cujus Antecedens est necessa-ium; ex 1. Poster. tex 17. Sed hoc Antecedens Deus peccaturum Petrum præscivit, est necessa-ium, ergo & consequens est necessarium, nem-e peccatum Petri.

Respondetur. ex S. Thoma 1. parte q. 13. uod cujus Antecedens est necessarium, illius & onsequens sit necessarium, eo modo necessitas uo & antecedens est necessarium; sed non alio nodo necessitatis; hoc autem antecedens quod st cognitio peccati futuri, est necessarium ne-essitate consequenti, seu necessitate orta ex sup-ositione peccati, non verò est necessarium ne-essitate antecedenti; non enim ideo est futuri-io peccati, quia præscitur peccatum, sed ideo ræscitur, quia est illius futuritio.

Instabis. II. Ante omnem positionem effe-tus liberi futuri, antecedit scientia Dei, ergo illa olleret libertatem.

Respondetur. Ante omnem positionem ef-ectus liberè futuri, antecedit Scientia Dei tem-ore seu duratione, ab æterno enim Deus habet lam scientiam; sed non antecedit causalitate, on enim ut dixi ideò peccatum est futurum, uia noscitur futurum.

Instabis III. Ego non possum facere, ut non t scientia DEI de peccato futuro, ergo neque ossum facere, ut positâ illâ scientia non sit pec-atum.

Respondetur. Ex suppositione consequen-i, seu quòd jam me determinârim ad peccan-um; non possum facere, ne id sciat Deus; sicut tiam supposito, quòd determinârim me ad pec-andum, non possum non esse determinatus ad eccandum, licèt secundum suppositionem an-ecedentem, potuerim non exhibere Divinæ cientiæ hoc objectum, quod est meum pecca-um.

Objicit. II. Arist. Quod existit determi-natè, necessariò existit; sed futurum liberum per nos determinatè existit. Ergo necessariò exi-stit.

Respondetur. Quod existit determinatè secundùm suppositionem antecedentem, neces-sariò existit; Secus si existat determinatè ex sup-positione consequenti, seu ex suppositione sui ad se.

Instabis I. Scientia Dei est intrinsecè in-falibilis, ergo non solùm habet connexionem cũ effectu ex suppositione consequenti, quia talis suppositio adhuc stare potest, ut res potuerit non esse.

Respondetur. Res determinata ex suppo-sitione Consequenti, potest adhuc non esse, si spectetur in suis causis, secùs si spectetur in sup-positione sui ad se, secundùm quam suppositio-nem, infallibilisat per modum termini Scien-tiam Divinam.

Instabis II. Si verum est, futurum illud pos-se adhuc non esse, ergo adhuc non habet deter-minatam veritatem; quia nec determinatum esse.

Respondetur. Cum ly posse non esse, veri-ficetur tunc de illo effectu in causis liberis spe-ctato, Concedo, quod in illis effectus liber, non habeat determinatum esse, nec determinatam veritatem.

Instabis III. Accedente tempore futuro, quo Petrus peccaturus, dicitur, rogo utrum Pe-trus possit non peccare pro suo libitu, an verò te-neatur peccare: si tenetur, ergo non est liber; si potest non peccare, ergo propositio affirmans Petrum peccaturum, fuit vera ut sopponitur, & simul falsa; quia non peccabit Petrus, quod est absurdum.

Respondetur. Potest non peccare Petrus, nec tenetur peccare, sed inde non sequitur, quod non sit peccaturus, & cum ex suppositione con-sequenti sit peccaturus, habebit adhuc pecca-tum determinatam Veritatem.

Objicitur III. Veritas conflatur ex actu & ex objecto ipso, ergo antequam illud objectum existat non potest esse Veritas.

Respondetur. Illud connotatum objectum ab actu vero, non est necesse ut existat Physicè, sufficit ut existat intentionaliter; & quantùm ad præsens attinet, sufficit ut futurum illud existat in aliqua certa differentia temporis.

Inferes. Propositiones de futuris esse in se veras, non verò ratione nostri, cùm nos determi-natè futuritiones istas, vel non futuritiones libe-ras, non attingamus.

QUÆSTIO III.

De Veritate Futurorum liberorum Conditionatorum.

Præmitto I. Ex Oviedo Contr. 7. Animast. pun: 6. *Futurum conditionatum dicitur illud,*

quod caſu quò talis Conditio ponatur, eſſet, ſive talis conditio ponenda ſit ſive non; & inde eſt quod dicunt Dialectici; Conditionalem nihil ponere in rebus, non enim importat, quòd res ſit, ſed tantùm importat, quod eſſet, ſi conditio poneretur.

PRÆMITTO II. Ex eodem *Quod dentur propoſitiones non ſolùm de futuro conditionato, ſed etiam de præterito & præſenti conditionato.* v.g. Si ingreſſus fuiſſet Jacobus atrium Pontificis, negaſſet Chriſtum, erit propoſitio conditionata de præterito. Si ingreditur, negat, eſt propoſitio de præſenti conditionato. Si ingredietur vel ingrederetur, negabit, eſt propoſitio de futuro conditionato. Agitatur tamen difficultas potiſſimùm de Futuris, quantumvis, etiam reliquæ propoſitiones habeant ſuas difficultates.

PRÆMITTO III. *Propoſitionem tam de præterito coditionato, quàm de præſenti, quàm de futuro, interdum eſſe purè conditionatam, interdum non eſſe purè conditionatam:* purè conditionata eſt, quæ nihil ponit in eſſe; non purè autem conditionata eſt, quæ affirmat vel futurum eſſe, vel præſens eſſe, vel præteritum eſſe, ſi talis conditio ponatur, & inſuper virtualiter & implicitè importat negationem aut poſitionem eventûs propter defectum Conditionis.

PRÆMITTO IV. ex communi ſententia. *Propoſitiones conditionales quasdam conſtare conditione diſparata, quasdam conditione proportionata*, conditio diſparata eſt v.g. ſi Turca dormit, Papa orat. Conditio autem proportionata erit, ubi dixero. Si Turca petierit, Papa pro illo orabit. Propoſitiones illæ priores, ſeu quæ habent diſparatam conditionem, cognoſcuntur vi ſola coexiſtenti ita ut ſenſus ſit; Si Turca dormiet coexiſtet huic dormitioni illius, Oratio Papæ: poſteriores verò conditionatæ, ſeu quæ habent conditionem proportionatam, habent ſenſum quodammodo illativum, ita ut ex petitione Turcæ, tanquam conditione, inferri quodammodo poſſit, Oratio Papæ; Cæterum ſi etiam Deus faceret decretum, ut ſi ponatur dormitio Turcæ, ponatur Oratio Papæ, tali ſuppoſitione data, vi etiam illationis, vera erit illa conditionalis; benè enim ex hoc decreto alligato illi dormitioni, tanquam conditioni, inferretur Oratio Papæ.

PRÆMITTO V. *Propoſitiones Conditionales, quæ, ſenſum habent quodam modo illativum interdum conſtant Conditione, neceſſaria*; v.g. Si animal erit rationale, riſibile erit: *interdum conſtant Conditione impoſſibili* v.g. ſi equus eſſet rationalis, riſivus eſſet: *interdum conſtant Conditione quæ ſit aliquo modo cauſa & conditio requiſita conſequentis*; quantum eſt ex vi cauſæ, & illius Conditionis, poſſit non ſequi conſequens.

PRÆMITTO. VI. *Quantumvis aliquæ Conditionales ſint veræ in ſenſu illativo, illatio tamē hæc non eſt illatio vi formæ*, & legitimæ deductionis: quia ſi eſſet hoc illatio vi formæ & legitimæ deductionis, ſemper teneret, & in omni ſubjecto; eſt enim regula Dialectica. Conſequentia quæ ſ[emel] eſt bona. Unde ſi vi legitimæ deducti[o]nis teneret hoc conſequens; Petrus ſi ingreſſ[us] fuerit atrium Pontificis, Chriſtum negabit, t[e]neret etiam in hoc ſubjecto, ſi Joannes ingreſſ[us] fuerit atrium Pontificis, Chriſtum negabit quo[d] falſum eſt. Quod ulterius in hoc reſolvitur [o]mnis illatio ſupponit neceſſarium aliquo mo[do] connexionem conſequentis cum antecedent[e], quæ quia hîc non habetur non erit illatio vi fo[r]mæ.

PRÆMITTO VII. *Cenſere omnes quòd ut [in] objecto Conditionato, infallibiliter procedat ſcie[n]tia, tunc ex parte Conditionis, debet poni totum i[d], quod requiritur tanquam principium ad effectu[m] conditionatum requiſitum.*

PRÆMITTO VIII. *In hoc eſſe difficultatem, [an] inter Conditiones prærequiſitas ad cognoſcendu[m] infallibiliter effectum liberum conditionatum, [ſit] etiam decretum DEI neceſſarium, quo dicat v.[g.] DEus, Volo ſi?*

PRÆMITTO IX. *Quòd noſtri Doctores cù[m] ſentiant hoc decretum non eſſe neceſſarium ad cogn[o]ſcendos effectus liberos conditionatè futuros, imm[ò] cenſeant illud eſſe deſtructivum libertatis noſtr[æ], admittunt nihilominus, cognoſci hæc futura in ſ[e] ipſis, ſeu ex ſuppoſita determinatione voluntatis.*

PRÆMITTO X. *Quantumvis noſtri Doct[o]res non agnoſcant formari à Deo ullum decretum [de] ipſo effectu conditionatè futuro, cenſent tamen for[]mari à Deo decretum* de dandis prærequiſitis a[d] agendum, de quibus dixi Præmiſſo 1. ut v.g. d[e] exhibendo concurſu, de danda gratia, ſi ſit effe[]ctus ſupernaturalis; ut poſt alios docet Martino[n] Diſp. 5. n. 160. prima parte citans pro ſe Suare[z]. Dicitq; hanc eſſe communem noſtrorum Do[]ctrinam. Nec tamen eſt hoc decretum abſolu[]tum, quia & tolleret libertatem, & potiùs funda[]ret ſcientiam viſionis, & eſſet improportiona[]tum; quomodo enim de futuro conditionat[o] quod nunquam futurum eſt, poteſt dari decre[]tum abſolutum, quantùm eſt ex parte Actus. Vi[d.] de Fulgen. Suavis Concordiæ Diſp. 4. Sect. 2. n [] *His præmiſſis*

DICENDUM eſt. *Propoſitiones de objecto li[]bero conditionatè futuro eſſe veras determinatè.* It[a] omnes noſtri & primus Fonſeca lib. 6. Metaph[.] poſt eum, Molina lib. 1. de Concordia gratia[e] cum libero arbitrio, Diſp. 14. & 1. parte q. 14. [a.] 13. Adferentur probationes merè ex locis Philoſophicis. Hinc

PROBATUR I. Ex principio Metaphyſico Quodlibet eſt aut non eſt; illæ propoſitiones qua[e] habent determinatum eſſe, habent determinatam veritatem, cum ipſius Eſſe paſſio, ſit veritas; Sed propoſitiones de futura Conditionato Libero, habent determinatum Eſſe, ergo & determinatam veritatem. Minor prob. Petrus ſi vocatus fuerit, ut converteretur, aut non converteretur. Ergo propoſitiones de futuro Conditionato

ato Libero, habent determinatum Esse; habere nim v.g. Esse, vel non Esse conversi Si, est habee esse vel non Esse determinati Si. Antec prob. uodlibet est aut non est. Ergo & Petrus Si vocaus fuerit aut converteretur aut non convertereur.

Probatur II. Ex principio Logico. Ex luabus Contradictoriis alterutra debet esse vea: hæ propositiones : Si vocaretur Petrus conerteretur, &: Si vocaretur Petrus non converteetur, sunt propositiones de futuro contingenti ibero conditionatæ & contradictoriæ ; ergo lterutra illarum necessariò est vera.

Probatur. III. Tum quia in instanti quo Petrus vocatus convertitur, vera est hæc propoitio. Petrus vocatus convertitur, est enim onformis objecto ; ergo etiam antea vera erat ropositio. Petrus si vocatus fuerit converteetur Prob: Conseq: quia propositio conditionaa, totum id, & de eodem objecto enuntiat, quod absoluta, excepto modo enuntiandi; ergo si bsoluta propositio in statu absoluto est vera, etam conditionata in sensu conditionato erit vea, licet alio modo enuntiet.

Idem. Sic proponi potest; Supponamus quod æc propositio sit vera. Petrus convertitur, deebit esse etiam vera hæc, Petrus vocatus conertetur, quia propositio semel vera, semper espectu ejusdem instantis à propositione imortati, est vera; ergo ulterius vera erit etiam hæc ropositio, si vocatus fuerit convertetur, solo eim statu hæc propositiones differunt, seu modo nuntiandi, habent autem idem objectum adeoue; eandem veritatem : consequenter si eaem veritas, licet alio modo enuntietur, erit emper vera propositio, licèt alio modo formeur. Tum quia supponamus poni Conversioem Petri vocati, hoc supposito Vera est deterinatè hæc propositio; Petrus vocatus converus est; ergo falsa fuit determinatè illa, Petrus si ocatus fuerit non convertetur, idem enim determinatè negat, quod prior affirmat, Ergo hæc propositio, si Petrus vocatus fuerit convertetur; determinatè fuit vera antecedenter, siquidem illa altera, determinatè fuit falsa. Tum quia si Deus talia non noscit, deberet dicere Nescio, sed quæ proponibilis est legitimè interrogatio Deo, cui omniscitivitas Divina, non possit satisfacere nisi per Nescio.

Objicitur I. Si vera esset determinatè una propositio Conditionata de effectu futuro libero, vera esset propter bonitatem Consequentiæ, quod tamen nos negamus. Sequela probatur, quia veritas conditionalis apud Dialecticos sumitur ex connexione Antecedentis cum Consequenti.

Respondetur. Id docere Dialecticos de veritate conditionalium in materia necessaria, nam in Liberis, sufficit coexistentia eventus cum conditione Si.

Objicitur II. Objectum propositionis conditionatæ non existit determinatè; Ergo & ipsa propositio, non est determinatè vera.

Respondetur. Objectum conditionatè si spectetur in suis causis non existit determinatè ; sicut si spectetur in suppositione sui ad se.

Objicitur III. Si daretur determinata veritas talium propositionum, tolleretur libertas. Status enim ille conditionatus, antecedens statum absolutum, debet esset talis, ut ex eo inferri possit necessario effectus.

Respondetur. Ex statu conditionato non inferetur necessariò effectus; necessitate orta ex suppositione antecedenti, & habente se per modum causæ, sed esset ille effectus necessarius, ex suppositione consequenti.

Colliges. Quòd noster intellectus, quando idem affirmat de contingenti conditionatè futuro, quod affirmat Deus, veram propositionem faciat, per ordinem ad objectum, licèt non sit vera in ordine ad nos, eò quòd per ordinem ad nos, careat certitudine.

DISPU-

DISPUTATIO VIII.

De Syllogiſmo,

IN quantùm hîc attingemus diſcurſum reſpondebit Tractatio Libr. Priorum ubi tractat Ariſtoteles de Diſcurſu in Communi, ejus forma, ac Materia. Tractatio autem de Demonſtratione, reſpondebit Libris poſteriorum, ubi de hac materia Ariſtoteles.

QUÆSTIO I.

Explicatur natura Diſcursûs & Syllogiſmi.

DIſcurſus eſt Nomen translatum à curſu corporali ad motum quendam intentionalem, ſicut enim per diſcurſum corporalem movet ſe mobile Corporeum, ita & per diſcurſum intentionalem, movet ſe Intellectus; & ſicut in diſcurſu Corporali proceditur à termino A quo, ad terminum Quem ita & in diſcurſu intentionali, proceditur ab una cognitione notiori, tanquam à termino A quo, ad aliam cognitionem objecti minus noti, tanquam ad terminum Ad quem. Hurtadus verò nomine termini A quo, in progreſſu intentionali, intelligit objectum formale, quod per ſe primo attingitur à ſcientia & A quo primum incipit currere intellectus, terminum autem Ad quem, dicit eſſe Objectum materiale quod cognoſcitur à potentia cũ dependentia à potentia cum dependentia à Formali. Nomine verò objecti formalis intelligit, præmiſſas, tanquam objectum formale motivum.

De Diſcurſu.

QUÆRITUR I. *Quid ſit diſcurſus.*

RESPONDET Scotus. Diſcurſum eſſe progreſſionem intellectûs ab uno objecto ad aliud. *Hæc definitio diſcursûs ordinariè admitti non ſolet.*

RATIO eſt. Quia competit etiam diſcurſui virtuali, ſeu æquivalenti & non tantùm formali: hinc allata definitio poteſt quadrare etiam Divinis cognitionibus, unum objectum ex alio, cognoſcentibus, cùm tamen ordinariè dicatur Deus non diſcurrere.

ALITER Diſcurſum definiunt Conimbricenſes, *Quod ſit progreſſio intellectûs ab una cognitione in aliam*; Hæcq; tenenda erit definitio. Cæterum hic progreſſus non debet eſſe merè ſucceſſio unius poſt aliam cognitionem, nec debet eſſe merè per accidens, & caſu, ſed ex antecedentibus debet educi alia. Harum autem definitionum in hoc eſt differentia, quia prior importat alietatem in ipſis objectis, poſterior importat in ipſis Actibus.

QUÆRITUR II. *Quotuplex ſit Diſcurſus.*

RESPONDETUR Communiter. Prima diviſione diſcurſum alium eſſe Formalem, alium Virtualem. Formalis Diſcurſus, eſt Diſcurſus conſtans pluribus cognitionibus diſtinctis realiter, quarum una inferatur ex alia. Diſcurſus autem Virtualis, Diſcurſus æquivalenter, Diſcurſus objectivus &c. (hæc enim idem ſunt) Nihil aliud eſt, quàm progreſſio ex uno objecto in aliud, per eandem numero cognitionem.

QUÆRITUR. III. *An diſcurſus formalis abeat habere partes, hoc eſt plures Enuntiationes.*

RESPONDET. Hurtado Diſ. 7. Anim. Sect. Arriaga, Oviedo hîc debere illum habere partes, hoc eſt tres virtualiter vel formaliter diſtinctas propoſitiones. Formaliter diſtinctæ propoſitiones ſunt tales, ſicut communiter ponuntur in Cathegorico Syllogiſmo. Propoſitiones autem virtualiter diſtinctæ ſunt, quando ſimplex qualitas propoſitionis totum id enuntiat quod tribus aliis diſtinctis enuntiaretur ut ſi v.g. his tribus propoſitionibus. Omnis homo eſt animal. Petrus eſt homo. Ergo Petrus eſt animal, ſi inquam his propoſitionibus unico actu, præbeatur aſſenſus. Ratio communis pro reſponſione eſt. Tum quia Ariſtoteles in definitione Syllogiſmi qui in re à Diſcurſu (ut inferius explicabitur) non differt, requirit pluralitatem actuum, vultque ut in illo nonniſi ex quibuſdam poſitis, aliud ſequatur. Tum quia ubi eſt cauſa & effectus, illic debet eſſe pluralitas, ſed inter præmiſſas & concluſionem eſt ratio cauſæ & effectus. Ergo. Tum quia ut unum ex alio ſequatur per diſcurſum, debet prædicatum & ſubjectum, priùs conjungi cum Medio Termino, juxta Principium. Quæ ſunt eadem uni tertio: conjungi autem prædicatum & ſubjectum Concluſionis non poteſt cum medio termino, niſi ſint duæ propoſitiones, in quarum una ſubjectum cum medio termino, & in altera prædicatum cum eodem medio termino, conjungantur, tertia autem propoſitio erit conjunctio ipſius ſubjecti & prædicati inter ſe, quæ omnia actus vel formaliter vel virtualiter plures requirunt.

Dice

Dices. Bonus est hic Discursus, Omnis homo animal, Ergo Petrus homo, est animal, & ta-en in hoc discursu, unum extremum in una æmissa, aliud autem extremum nō in alia præ-issa, sed in ipsa illa, cum medio termino con-ngitur. Ergo ad discursum non est necessa-a etiam virtualiter duplex præmissa.

Responderi potest: quod illa illatio sit si-ul virtualiter & æquivalenter præmissa, illa im illatio Ergo Petrus homo, est animal, æqui-let his duabus propositionibus, scilicet Petrus t homo, & Petrus est animal.

Respondet II. Oviedo. Negando bonum um esse discursum. Ratio negandi est, quia on innititur illi principio quæ sunt eadem uni rtio. Attendendo etiam ad Illationem, omnis omo currit. Ergo aliquis homo currit, docet rriaga esse hîc duplicem virtualiter præmissam, bintelligitur enim hæc minor sed in omnis omo, includitur aliquis homo.

De Syllogismo.

Quæritur I. *Quid sit Syllogismus.*

Responderi Posset, hîc esse difficultas, an ly: ratio, quod adhibetur ad definitionem tam yllogismi quàm Definitionis, sit genus proxi-um an remotum. Censent aliqui esse hoc ge-us remotum, idque ideo, quia proximus genus d Syllogi mum est argumentatio. Sed hæc ratio on convincit, quia argumentatio & Syllogis-us idem sunt & æquè latè patent, Ergo argu-entatio non est genus ad Syllogismum. Dat iam rationem Arriaga quare ly: Oratio sit ge-us remotum; quia scilicet argumentatio cum Definitione & Divisione conveniūt in hoc, quòd nt modi sciendi, Oratio autem extenditur et-m ad ea, quæ non sunt modus sciendi, hinc pro-ositio simplex, est Oratio, & tamen non est mo-us sciendi. Huic etiam rationi Responderi osset, quòd sicut conveniunt in ratione modi iendi Argumentatio, Definitio, & Divisio, ita tiam in ratione Orationis, cur ergo etiam Ora-o non erit genus proximum. Deinde sit licet uòd Oratio extendatur etiam ad ea quæ non nt modus sciendi, non sequetur Orationem on esse Genus, sicut licet animal extendatur ad a quæ non sunt rationalia & non sunt homo, on sequitur tamen genus proximum hominis on esse animal. Puto itaque quod ly Oratio sit enus proximum ad definiendum Syllogismum tque non aliud quàm operatio intellectûs, quæ t Verbum mentis, quod ipsum verbum men-s, est Oratio animæ &c. Ex quo colliges & re-eres ad dicta superius de objecto: quod in re Oratio Logica sit Objectum Logicæ, quia ut di-i operationes intellectûs sunt objectum Logi-æ, Oratio autem Logica in re sunt ipsæ operatio-es intellectûs: sed non est objectum adæqua-um Logicæ, quia terminus per se est species ob-jecti Logicæ, & tamen illi non convenit esset O-rationem. Nec debet vocari nomine Orationis Logicæ objectum ejusdem, quia Oratio Logica, est æquè ignota ac ipsa Logica: Objectum au-tem scientiæ debet esse quid notius, ut ex illo di-gnosci scientia penitus possit. Et quia an voca-ri debeat Objectum Logicæ Oratio, est quæstio de voce, in qua cum pluribus sentiendum.

Quæres II. *Quid sentiendum sit de Figura Galeni.*

Respondetur. Dari illam imprimis. Eò quòd detur talis positio terminorum, ut id quod fuit in priori propositione prædicatum, fiat in po-steriori subjectum, quod est figura Galeni rectè concludens, quia innititur iisdem principiis communibus Syllogismorum. Imò non igno-ravit istam figuram Aristoteles, ut videre est secundi priorum Cap. ultimò videreque est in multis locis ita argumentantem Aristotelem. Definitur ergo hæc figura, est in qua medium prædicatur in Prima, subjicitur in Secunda Pro-positione. Deinde dico hanc figuram in re idem esse cum prima Aristotelica, sed tantùm habet propositiones transpositas, nam ea propositio quæ secundo loco ponitur est verè Major, con-tinet enim in se Majus extremum, & ista quæ primo loco ponitur est verè Minor, cōtinens Mi-nus extremum: hinc si posita loco secundo pro-positio, ponatur pro prima, eodem omnino mo-do concludet; quo prima figura. Recitat Hur-tado Versiculos qui denotant modos debitos Ga-leni Figuræ, consimiles tamen modis Aristotelis suntque tales.

Barnaba, Calee, Dimati, Firemo, Bamali-pton.

Infer. Non ideò Galenicam figuram non esse essentialiter distinctam ab Atistotelica pri-ma Figura, quia Galenica est reducibilis ad Ari-stotelicam Primam, aliàs Secunda & Tertia Fi-gura non essent distinctæ à Prima, quia sunt re-ducibiles ad Primam: Sed ideò quia illic est di-stincta combinatio medii cum extremis, ista e-nim combinatio, est figura. Sed in Galenica fi-gura, non est diversa combinatio medii cum ex-tremis: quod probatur. Sola transpositio Pro-positionum non est diversa combinatio medii cum extremis, sed in Galenica, est sola transpo-sitio Propositionum, ut dixi, Ergo.

Dices I. In nulla Aristotelica Medium præ-dicatur in Majori subjicitur in Minori. Ergo Ga-lenica etiam diversam combinationem Medii cum extremis importat.

Respondetur. Negando conseq. Pro-pter Minorem quæ hîc subticetur, quòd scilicet in Galenica figura, medium prædicetur in Majo-ri, subjiciatur in Minori, hæc enim Minor est in re Major, quia continet Majus extremum hoc est Prædicatum conclusionis.

Dices II. Fieri poterit ut ita inferatur Con-clusio in Galenica ut habeat pro subjecto id quod poni-

ponitur pro prædicato in Minori, pro prædicato autem habebit id, quod ponitur pro Subjecto in Prima propoſitione.

Respondetur. Tunc non fore Categoricum argumentum, ſalvari tamen poterit, per hoc, quia licitum eſt pro converſa, convertentem ponere.

Dices III. Figura Galeni habet collocationem Propoſitionum diverſam, à collocatione Ariſtotelica; Ergo differt ab Ariſtotelica. Probatur Conſeq. Modi Figurarum differunt eſſentialiter, propter ſolam tranſpoſitionem Propoſitionum. Ergo & ipſæ Figuræ.

Respondetur Diſtinguendo Antecedens & dicendo, quòd figura Galeni habeat aliam materialiter collocationem propoſitionum, non aliam formaliter ut ſupra dicebam. Tranſito etiam Antec. Neg. Conſequen. utramque. Quia ex alio principio ſumitur diſtinctio Modorum ex alio verò principio ſumitur diſtinctio Figurarum; Cum enim Figura ſit combinatio medii cum extremis, ideò Principium ex quo ſumitur diſtinctio Figurarum, eſt diverſa combinatio extremorum cum medio: & quia poſita ſola tranſpoſitione propoſitionum, non fit diverſa combinatio medii cum extremis, ideo nec diverſa erit Figura. Principium autem ex quo ſumitur diſtinctio Modorum eſt diverſa diſpoſitio Propoſitionum, ſecundùm quantitatem & qualitatem: hinc poſita diverſa tranſpoſitione propoſitionum, neceſſe erit poni diſtinctionem Modorum. Porrò cum hæc tranſpoſitio Propoſitionum utilis fiat quatuordecim Modis ideò & modi quatuordecem erunt. Combinatio verò extremorum cum medio, quia tantum eſt ternaria, hinc & figuræ, tantum tres erunt.

Inferes. *Vltra aſſignatas figuras, nullas alias dari benè concludendi ſpecies.* Nam Sorites eſt coacervatio Syllogiſmorum, Dilemma, eſt Syllogiſmus per diviſionem, ſeu conjunctus, Enthymema autem, Inductio, Exemplum, eſt ſyllogiſmus truncatus voce. Reliqui autem Modi concludendi extra hos nulli ſunt recti, & neceſſariò inferentes. *Contra hoc illatum*

Dices I. Iſte Syllogiſmus, Omnis homo eſt animal, Omis lapis eſt non animal. Ergo nullus lapis eſt homo, eſt Syllogiſmus bonus, & tamen nec eſt in Galenica, nec in Ariſtotelis Figura, nulla enim eſt hîc præmiſſa negativa, cum infinita illa, æquivaleat affirmativæ.

Responderi ſolet Minorem quoad rem, etſi non quoad modum ſignificandi, æquivalere huic Negativæ, Nullus lapis eſt animal, conſequenter hoc Argumentum eſſe in Cameſtres.

Dices II. Iſte Syllogiſmus Omnis homo currit, Petrus eſt homo; Ergo Petrus currit, eſt bonus; & tamẽ in nullo eſt modo Ariſtotelico, quod probatur. Quia in nullo modo Ariſtotelico ponitur minor ſingularis, & Concluſio ſingularis, in Darii enim v. g. ponitur minor non ſingularis ſed particularis itemque Concluſio.

Respondetur. Certum eſt aliud eſſe terminum vel propoſitionem particularem, aliud ſi gularem, hinc expoſitorius Syllogiſmus conſ tribus ſingularib⁹, rectèq; concludit, non conc dit ex Particularibus. Diſcrimen autem inter ſi gulare & particulare eſt, quia particulare non h bet ſubjectum determinatum, habet ſingula Cæterum tamen hic Syllogiſmus ut ſentit Hur dus Diſp. 10. Log: Sect: 15. n. 75. revocari pot ad Darii particularem ſumendo propoſitione pro quacunq;, quæ non eſt univerſalis, cum er tam particularis quàm ſingularis Propoſitio, Propoſitio non Univerſalis, ideo cùm particu ris Minor & Concluſio cum tali diſpoſitione m dii termini debeatur Darii, etiam cum ſimili d poſitione medii termini. Minor & Concluſio ſi gularis, revocabitur ad Darii.

Dices III. Bonus eſt iſte Syllogiſmus aliqu animal currit, omnis homo eſt animal; ergo a quis homo currit & tamen hic Syllogiſmus nulla eſt Ariſtotelica Figura.

Respondetur Negando. Bonum eſſe iſtu Syllogiſmum. Ratio eſt quia non neceſſariò co cludit, poteſtq; ei negari conſequentia. Qu non neceſſariò concludat hoc inde eſt, quia n innititur Principio Quæ ſunt eadem Uni terti, neque Principio Dici de omni & Dici de null, quod ipſum probo. Quia non oſtendit identit tem hominis & currentis quam infert in Co cluſione; quòd non oſtendat identitatem hom nis & currentis, hoc inde eſt; quia quando di aliquod animal currit, vera poteſt eſſe propoſit de Bove currente & non Homine. Ergo hic Sy logiſmus, non oſtendit identitatem inter curre tem & hominem. Deinde medius terminus v ſemel diſtribui debet, in dicto autem Syllogiſm non diſtribuitur, Medius enim terminus in dic Syllogiſmo eſt animal, qui neq; in priori Præm ſa diſtribuitur, quia illa præmiſſa eſt particular neq; diſtribuitur in ſecunda præmiſſa, quia illa e affirmativa univerſalis, adeoq; non diſtribue Ly Animal pro prædicato poſitum.

Colliges. Non dari modos indirectos in ſecu da & tertia Figura rigorosè dictos. Quia licèt i ſecunda & tertia Figura, poſſit Convertens loc Converſæ poni, non tamen per hoc fiet modu rigorosè indirectus, quia in ſecunda figura i ſubjicietur quod ſubjicietur in præmiſſa, in tert autem Figura id prædicabitur in Concluſion quod prædicabatur in Præmiſſa; ad Modum au tem rigorosè indirectum, requiritur ut non ſ ſubjectum Concluſionis aut Prædicatum quo erat Subjectum Præmiſſarum aut Prædicatum.

QVÆRES III. *An univerſale ſit illud principiu regulativum Syllogiſmorum affirmativorum. Quæ ſu eadem uni tertio.*

Respondet Vasquez, non eſſe univerſale immò fa libile, eò quòd fallat in Divinis, iſte enim Syllogiſmu expoſitorius Natura divina eſt Paternitas; Filiatio eſt Na tura Divina, Ergo Filiatio eſt Paternitas: iſte inquam Sy logiſmus, innititur principio huic, & tamen negari in ill debet Conſequentia. Unde potiùs ſentit Syllogiſmum in niti illi principio Dici de omni & dici de nullo.

Sec

Sed RESPONDENT Alii ut Hurtado disp. 10. ogica Sect. 16. Oviedo in Dial. Valere istud rincipium universaliter & infallibile esse.

RATIO imprimis ex Hurtado est. Dici de mni & dici de nullo; fundatur in isto Princi- o; Quæ sunt eadem uni tertio, Ergò si fallit rincipium, Quę sunt eadem uni tertio, fallet & ici de omni. Antec. prob. auctoritate Arist. Prior: cap. 1. *In toto autem quopiam esse, & de nni quopiam esse, & de omni quopiam quodpiam ædicari, idem significat, atque tum de omni dici- us prædicari, cum nihil potest subjecti sumi de quo terum non dicatur.* Reflecte te ad verba illa in oto esse & de omni quopiam prædicari idem si- nificat.

CONFIRMATUR idem. Ideo verificatur dici e omni, quia quidquid prædicatur de superiori rædicatur de inferiori quod ipsum inde est: uia inferius identificatur cum superiori. Quod ex identificatione inferioris cum superiori ha- etur, sequitur verificari illud propter princi- ium Quæ sunt eadem uni tertio.

RATIO 2. ejusdem Hurtadi. Si falleret in Di- nis principium illud Quæ sunt eadem &c. fal- ret etiam dici de omni in Divinis quod probat: uia Dici de omni, significat prædicatum unum ci de aliqua re, de omni alia quæ sit idem reali- r cum illa, sed quod dicitur de natura Divina on dicitur de omni, quod est realiter natura ivina, Ergo istud etiam Principium in Divinis lleret. Minor prob. Dicitur enim de Natura uod communicetur & non dicitur de Paterni- te illi identificata realiter, quòd communice- ir. Ergo.

RATIO 3. Oviedi. Dici de omni & dici de ullo non possunt esse strictè loquendo regula- va principia Syllogismorum in Divinis, quod robat. Quia in Divinis non est Omne & Nul- m, quia ly Omne & Nullum sunt Prædicata niversalia, quæ in inferioribus multiplicantur. atura autem Divina, non multiplicatur in Per- nis. *Quomodo autem istud Principium valeat in ivinis:*

EXPLICAT 1. S. Thom. 1. par. q. 28. quòd scil. uæ sunt eadem uni tertio materialiter, & for- aliter, ea sunt idem inter se, non verò quæ sunt dem, uni tertio tantùm materialiter, & ita a- io & passio non sunt idem inter se, licet mate- aliter sint idem cum motu, cùm ergo Paterni- s & Filiatio sint idem materialiter cum natura ivina, non est necesse illa esse idem inter se. *Sed ec explicatio* indiget adhuc ulteriori explana- one. Quia falsum est, quòd ea quæ sunt idem, aterialiter cum tertio, non sint realiter idem ter se, nec id probat exemplum quod adduci- r, quia etiam actio & passio, sunt idem materia- ter cum motu, quantumvis non sint idem For- aliter, tamen sunt idem realiter inter se. Tum uia apud S. Thom. quæ sunt realiter idem inter , in tantùm censentur idem non esse formali- ter, in quantum censentur, non esse idem per ra- tionem, sive hęc sit cum fundamento in re, ut sta- tuat distinctionem Rationis Rationatæ, sive sit cum fundamento circa rem ut statuat distinctio- nem Rationis Ratiocinantis. Alietas autem for- malitatum, quę fit per rationem, non facit, ut ali- qua non sint idem realiter. Ergo alietas forma- lis inter naturam divinam & Paternitatem, item inter eandem naturam Divinam & Filiationem; non faciet quo minus sint idem realiter Paterni- tas & Filiatio. Modus autem S. Thomæ expli- cari poterit per ea, quæ inferiùs subdam. Exem- plum non exactum S. Thomæ doctrinæ non of- ficit, quia in his requiritur Veritas ut ait pro præ- senti Hurtado.

EXPLICAT 2. Scotus. Quomodo hoc princi- pium valeat in Divinis in 1. Dist. 2. q. 4. §. 4. ad primum Principale. Quia scil. quæ sunt eadem ex natura rei Uni tertio, sunt eadem inter se, cùm ergo ex natura rei, non sunt idem Natura & Paternitas, item Naturâ & Filiatio, ideo non erit necesse idem esse Paternitatem & Filiatio- nem. *Hac Explicatio*

NON SATISFACIT. Quæ sunt eadem ex Natura rei uni tertio, sunt eadem inter se ex Na- tura rei, ergo & quæ sunt eadem uni tertio tan- tum Realiter, sunt idem realiter inter se, sed pa- ternitas itemque Filiatio quantumvis non sint idem ex natura rei, cum natura Divina, sunt ta- men idem Realiter cum eadem. Ergo Paterni- tas & Filiatio, quantumvis non sint idem ex na- tura rei, erunt idem realiter. Rursus quamvis animal non sit idem ex natura rei per Scotum cum rationali, quia tamen identificatur cum ho- mine, ideo sunt idem realiter inter se animal & rationale. Ergo non ex eo argui debet aliqua non esse idem realiter, quia non sunt identifica- ta ex natura rei.

EXPLICAT 3. Hurtado loco citato. n. 92. Quæ sunt eadem realiter & virtualiter uni tertio, ea sunt idem inter se, cùm ergo in Divinis licèt sit Paternitas & Filiatio licet inquam idem sit rea- liter cum natura Divina una, quia tamen illa na- tura una, est virtualiter multiplex, ideò licet tam Paternitas quàm Filiatio sint idem cum natura divina, non sequetur ea esse idem inter se. Et quia diximus in materia de distinctionibus non dari distinctionem virtualem in ordine ad prædicata Physica & primo Intentionalia in Creatis, ideo quæ sunt eadem uni tertio realiter in creatis, idem inter se sunt. Idem hoc est quod dixi Summulis scilicet quæ sunt eadem uni tertio incommunicabili, sunt eadem inter se. Et hoc est puto quod voluit S. Thomas superiùs ci- tatus. Sine autem recursu ad virtualem etiam identitatem, tenet prædictum Principium, hoc sensu, Quæ sunt eadem uni tertio, secundùm quod sunt eadem, sunt eadem inter se, & ita in ratione naturæ, sunt idem personæ divinæ: quæ natura Divina, est illud tertium.

QVÆSTIO II.

De Præmiſſis.

OMiſſis facilioribus Duo reſtant quærenda. Primum. Quæ ſit Cauſalitas Præmiſſarum in Concluſionem. Deinde Quàm neceſſaria & inimpedibilis ſit illatio concluſionis, poſt præmiſſas.

DIFFICULTAS I.

Quomodo Præmiſſæ cauſent Concluſionem.

DICENDUM eſt 1. *Præmiſſæ non cauſant Concluſionem propriè Phyſicè, in genere cauſæ efficientis.*

PROBATUR 1. Non eſt minor dependentia reliquorum actuum à potentia intellectiva quàm dependentia primi actus, nullum enim eſt fundamenum id aſſerendi, nec eſt ratio cur actus intellectus, qui eſt decimus, non potuerit eſſe primus &c. Sed primus actus, eſt talis, ut petat nonniſi ab ipſo intellectu elici, ergo & reliqui actus. Minor probatur. Quia ſi primus actus non eliceretur ab ipſa potentia, ſed ab illo actu, hoc ipſo non eſſet primus, ſupponeretur enim ante illum alter, qui ſcilicet eſſet principium eliciti-vum illius.

PROBATUR 2. Unus actus non facit alium actum propriè efficienter, ergo nec præmiſſæ facient proprè concluſionem efficienter. Antec. probatur, quia nullus actus eſt propriè potentia, ergo nec ullus id faciet quod eſt proprium potentiæ, à qua fit productio actûs.

PROBATUR 3. Vel poteſt intellectus ſolus elicere concluſionem ſine concurſu effectivo Præmiſſarum, vel non poteſt; ſi poteſt, ergo tu id fruſtra aſſeris, multiplicaſque entia, quia potentias ſine neceſſitate; ſi non poteſt, cur non? præcipuè cùm intellectus concluſionem hanc, prout ſimpliciter propoſitio eſt, poſſit elicere ſine concurſu effectivo Præmiſſarum, Ergo poterit elicere eandem, etiam ut Concluſio eſt, quia in hoc nulla repugnantia.

OBJICITUR 1. Id præſtant Præmiſſæ reſpectu Concluſionis, quòd præſtant ſpecies impreſſæ reſpectu Præmiſſarum, Species autem impreſſæ non concurrunt tunc ad efficiendam Concluſionem.

RESPONDETUR. Negando quòd ſpecies impreſſæ, non concurrant ad Concluſionem, ſed ſolæ præmiſſæ. Rurſus quamvis non concurrerent ſpecies ad concluſionem, ſed ſolæ præmiſſæ, nondum dandus eſſet concurſus effectivus concluſionis præmiſſis, quia etiam ipſæ ſpecies impreſſæ complent quidem intellectum ad ponendam intellectionem, ſed non coëfficiunt eandem per multos.

OBJICITUR 2. Poteſt Species impreſſa concurrere efficienter ad producendas notitias intellectuales, Ergo & præmiſſæ concurrunt efficienter.

RESPONDETUR. An concurſus ſpecierum, ſit concurſus in genere efficientis dubium eſt, de hoc conſulatur materia de Speciebus. Negatur etiam Conſequentia. Quia ſuppoſito quòd objectum, medio aliquo debeat concurrere efficienter ad actum intellectus, non poterit hoc in aliud referri quàm in ſpecies, quæ ſunt vicariæ objecti: jam autem efficientia actuum intellectus quamvis non tribuatur actibus, ſufficienter referri poterit in ipſam intellectivam

INSTABIS. Non poteſt dici, quod ſpecies impreſſa Concluſionis, concurrat efficienter ad Concluſionem. Supponamus enim aliquem primò cognoviſſe hanc Concluſionem, ergo Petrus eſt riſibilis, ad hunc actum, non poteſt concurrere ſpecies illius Concluſionis impreſſa, nondum enim eſt ſpecies illius, cùm antea non fuerit cognita. Ergo nec ad alias Concluſiones concurret ſpecies impreſſa earundem.

RESPONDETUR. Non dari Species Concluſionis diſtinctas à Speciebus Præmiſſarum, cùm nihil ſit in Concluſione, quod non fuerit in Præmiſſis, conſequenter etiam ſpecies. quæ concurrunt ad Præmiſſas, cõcurrere poterunt ad Concluſionem. Deinde etiam conceſſo quod dentur Species Concluſionis, diſtinctæ à Speciebus Præmiſſarum, adhuc illæ poterunt concurrere ad Concluſionem primò etiam poſitam, quia ad hoc, ut dicatur haberi alicujus Species impreſſa, non eſt neceſſe, ante illud fuiſſe præcognitum, ſed ſufficit vel habuiſſe ejus ſpecies infuſas, vel fabricatas ad ſimilitudinem præcognitarum; & ſicut prima cognitio cenſetur elici dependenter à ſpecie impreſſa, & tamen ante primam cognitionem nihil fuit cognitum, ita & in præſenti.

OBJICITUR 3. Auctoritas Ariſtot. ex 1. poſt. c. 1. & ex 2. Phyſ. textu 21. ubi docet Concluſionem effici à Præmiſſis.

RESPONDETUR. Coëffici Concluſionem à præmiſſis impropriè, hoc eſt complendo intellectum & illuminando ad faciendam Concluſionem.

DICENDUM eſt 2. *Cauſant Præmiſſæ Concluſionem impropriè in genere Cauſæ efficientis complendo & illuminando intellectum ad concluſionis aſſenſum & effectionem.*

PROBATUR 1. Auctoritate Ariſtot. citata. Præmiſſæ non cauſant Concluſionem efficienter propriè, & tamen cauſant efficienter, ergo debent cauſare impropriè efficienter.

PROBATUR. 2. Quia cùm admittant oppoſitorum aliqui, quòd Præmiſſæ non concurrant ad Concluſionem propriè in genere Cauſæ efficientis, & tamẽ volunt illas cõcurrere in genere Cauſæ Formalis extrinſecæ, cum illis non reſt-

sit quæstio nisi de voce; An scilicet Concursus per modum illuminantis, complentis sit in genere Causæ formalis intrinsecæ, & tamen in quæstione de voce cum pluribus est loquendum, nobiscum autem Thomistæ, Aversa, Rubius, Smigletius, & alii loquuntur.

Probatur 3. Ille qui dirigit ad peccatum & instruit, censetur id facere in genere Causæ efficientis impropriè, nec dicitur esse Causa formalis extrinseca peccati, ergo & Præmissæ quæ illuminant ad assensum Conclusionis, hoc in eodem genere præstabunt.

Objicitur. Si quocunque modo causarent Præmissæ Conclusionem deberent existere tunc, cùm fit Conclusio: omnis enim causa, debet existere in instanti productionis sui effectus: sed Præmissæ non existunt tunc cùm fit Conclusio, quia transacta cognitione Præmissarum, non existunt Præmissæ, sed sæpe cùm est Conclusio, est transacta cognitio Pręmissarum. Ergo.

Respondetur. Sæpè dum est Conclusio, est transacta cognitio Præmissarum, prout absolutè propositiones sunt, nunquam tamrn est Conclusio, ut non sit cognitio Pręmissarum tanquam ob quas fit assensus Conclusionis. De quo infra.

Instabis. Voluntas quando eligit Media, non adest tunc Intentio finis. Ergo nec Præmissæ aderunt cùm fiet Conclusio:

Respondetur Negan. Antec. Adest enim tunc Intentio finis in aliquo sui, id est in amore sui, & in cognitione bonitatis finis, quæ cognitio bonitatis, ducit ad Media, atque ita finis in aliquo sui, hoc est in cognitione illius utilitatis, quam habent media ad consequendum finem, existit tunc.

DIFFICULTAS II.

Quomodo necessitent Præmissæ ad Conclusionem.

Præmitto ex Hurtado Disp. 7. Animast. Sect. 4. *Necessitatem duplicem agnosci*: quędam necessitas est quoad speciem actus, quædam necessitas est quoad exercitium actus: tunc est necessitas quoad speciem actûs, quando potentia determinatur ad aliquam speciem actûs, ita ut non possit elicere actum speciei aliûs v. g. quando determinatur potentia volitiva nonnisi ad exercendum actum amoris, est tunc determinatio ad speciem actûs. Alia necessitas quoad exercitium, quæ tunc est: quando potentia determinatur, ut ab Actu, se retrahere, illumq; suspendere, non possit. Necessitati quoad speciem Actus opponitur libertas Contrarietatis, quæ est indifferentia ad actus etiam contrarios, necessitati verò quoad exercitium actûs opponitur libertas Contradictionis, quæ est indifferentia ad exercendum vel non exercendum Actum. *Hoc Præmisso*,

Dicendum est 1. *Intellectum necessitari à Præmissis ad speciem actûs, circa Conclusionem eliciendi.* Sensus est. Qui præbuit assensum Præmissis, non jam potest dissensum præbere Conclusioni. Quod totum procedit de Conclusione rectè illata, proceditq; de isto, qui advertit bonitatem hanc Consequentiæ, nam interdum fit ut temerè negetur Consequentia, si bonitas illationis non penetretur.

Probat 1. Hurtado, Qui præbuit assensum præmissis non potest dissentire Conclusioni. Ergo Præmissæ necessitant ad speciem actus. Antec. probatur. Si is qui præbuit assensum præmissis, posset dissentire Conclusioni, posset idem objectum affirmare & negare simul & semel, sed hoc est falsum, aliàs quis posset dicere, de eodem, est & non est, Ergo. Sequela probatur. Idem est objectum Præmissarum quod & Conclusionis, ut inferiùs probabitur, ergo si is qui præbuit assensum Præmissis, posset dissentire Conclusioni, posset idem objectum affirmare & negare.

Confirmatur ex eodem. Qui semel determinatur ad Præmissas, non potest habere rationem, quæ illum dimoveat à Conclusione, nisi etiam illum dimoveat ab aliqua Præmissa. Ergo posito assensu Pręmissarum, non potest negari Conclusio. Antec. prob. Nulla ratio persuadere potest extrema non esse idem inter se, nisi persuadet extrema non fuisse idem cum medio termino, propter illud Principium, Quæ sunt eadem uni tertio, Ergo qui assensum præbuit Præmissis, non potest habere rationem, quæ illum dimoveat ab assensu Conclusionis.

Probat 2. Arriaga. Intellectus nequit dissentiri vero & assentiri falso ut tali evidenter proposito, sed per præmissas proponitur intellectui, ut evidenter verum objectum Conclusionis, & ejus Contrarium ut evidenter falsum. Ergo stantibus illis Præmissis, non habet intellectus potentiam, ad negandum objectum Conclusionis, & assentiendum opposito. Minor prob. quia per præmissas proponuntur extrema Conclusionis unita cum medio termino, Ergo per illas proponitur intellectui ut evidens connexio extremorum inter se, & separatio ut evidenter falsa. Ergo ulterius per Præmissas proponitur intellectui objectum Conclusionis, ita ut nequeat illi dissentire intellectus.

Probatur 3. Si posito assensu Pręmissarum, posset intellectus dissentire Conclusioni, posset negare Consequent. etiam argumenti in bona forma: dissensus enim Conclusionis quà Conclusio est, est negatio consequentiæ, sed argumento in bona forma non potest negari Consequentia. Ergo.

Objicitur 1. Saltem in Syllogismo probabili, nō necessitatur intellectus ad speciem actûs circa conclusionē eliciendi, Ergo nō universaliter Præmissæ determinant ad speciem actûs circa

Conclusionem Antec. prob. Conclusio Syllogismi probabilis est & obscura; Ergo ad illi assentiendum non necessitabitur intellectus.

Respondetur. In Syllogismo probabili non necessitatur intellectus simpliciter ad speciem actus, Conc. Antec. Non necessitatur vi superioris assensûs præbiti Præmissis, Nego Antec. non necessitatur ideo simpliciter intellectus, quia objectum est obscurum in se, necessitatur autem secundùm quid, quia illi obscuritati, connectitur illud principium, Quæ sunt eadem unitertio &c. cui dissentire intellectus non potest tanquam evidenti.

Objicitur 2. Opiniones mutari possunt; Ergo Opinabili Conclusioni non necessario intellectus assentitur, posito etiam assensu Præmissarum.

Respondet Hurtado. Opiniones ratione Præmissarum, quibus potest non exhiberi assensus possunt mutari, sed non possunt mutari supposito assensu Præmissarum. Deinde dici potest quòd eadem sit necessitas consequentiæ tam in Syllogismo necessario quàm in Syllogismo probabili, quia utraque Conclusio inititur Principio illi Logico, Quæ sunt eadem uni tertio, licèt non sit eadem necessitas Metaphysica Rei & Objecti de quo infertur conclusio; potest enim unum objectum esse necessarium, & immutabile & non aliud, si autem necessitas consequentiæ est par, non potest quis opinionem mutare titulo hoc, quasi non sit æquè necessaria Consequentia.

Objicitur 3. Potest intellectus enuntiare aliquid esse, quod scit non esse verum, Ergo intellectus non necessitatur ad Speciem actus. Anteced. prob. Intellectus enunciat de Hircocervo quòd sit Animal, Ergo potest enuntiare aliquid esse verum, quod scit non esse verum.

Responderi solet. Posse intellectum quod scit non esse verum, enuntiare tanquam verum ex suppositione. Concedo Antec. tanquam verum absolutè, Nego Antec. Dici etiam posset. Quòd intellectus sicut habet vim aliquid fingendi, ita habet & vim illi à se ficto tribuendi aliquid verum, verum enim est passio entis, unde & entis ficti passio, erit veritas ficta. Cæterum non est in intellectu vis ut assensu, qualis præbetur Enti non ficto, dicat Hircocervum esse Animal. Hinc quando etiam committitur mendacium, non est illic assensus internus, sed est significatio externa, quam significationem externam, potest imperare locutivæ, voluntas, est enim locutiva, despoticè subjecta potentiæ volitivæ, & ejus imperio, ut ea etiam enuntiet, quæ intellectus judicat à parte sui non enuntianda. Non est autem hoc despoticum imperium voluntatis, supra intellectum; hinc si voluntas prohibeat ne dicat lingua bis duo facere quatuor, non dicet lingua bis duo facere quatuor, quantumvis autem nescio quo modo prohibeat voluntas, ne judicet intellectus bis duo à se app[...] hensa facere quatuor, necessario tamen id ju[...] cabit intellectus.

Instabis. Potentia loco motiva est pot[...] tia necessaria, & tamen subest imperio volun[...] tis, Ergo & intellectus quamvis sit potentia n[...] cessaria, subest imperio voluntatis.

Respondetur 1. Retorquendo argumentu[...] Potentia visiva est potentia necessaria, & q[...] dem talis, ut positis omnibus ad agendum pr[...] requisitis non possit non agere, nec subest in h[...] imperio voluntatis, Ergo & intellectus.

Responderi potest secundò. Negando co[...] sequentiam, quia nisi accedat imperium volu[...] tatis, non potest ostendi, per quid interdum c[...] terminetur potentia loco motiva ad motu[...] quid enim est illud? ex quo colligimus, inte[...] dum imperium voluntatis, esse inter conditi[...] nes prærequisitas ad agendum potentiæ lo[...] motivæ, dixi interdum, nam tremor ille manu[...] qui in juvenibus ex voluntate nonnisi proven[...] potest invitis provenire senibus: sine autem in[...] perio voluntatis, potest ostendi principiun[...] quod movet intellectum nempè Claritas [...] Certitudo objecti illius: quæ sunt eadem u[...] tertio &c.

Dicendum 2. *Intellectum necessitari à Pr[...] missis ad exercitium actûs circa Conclusionem.* Se[...] sus Conclusionis est. Quando v. g. intellect[...] assensum præbuit Præmissis, item quando pen[...] trato principio: Quæ sunt eadem unitertio[...] eam vim Syllogismo inclusam esse advertit, n[...] potest cohibere se, quin actu moveat se ad a[...] assensum. Ita Hurtado disp. 7. Animast. Se[...] 4. n. 27. Arriaga hîc, Oviedo citantes pro [...] S. Thomam in secundum Distinctionum quæ[...] 1. ar. 2. in 8.

Probatur 1. Authoritate Aristotel. 7. [...] hic: Cap. 3. Ubi Philosophus inquit, *Posita u[...] universali Propositione, & altera particulari, a[...] mam statim agere, necesse est.*

Probat 2. Hurtado. Intellectus est pote[...] tia necessaria, non potestque suspendere actu[...] suum, si habeat omnia ad agendum requisit[...] sed posito assensu Præmissarum habet omnia re[...] quisita ad exercitium assensus circa Conclusio[...] nem, Ergo posito assensu Præmissarum necess[...] tatur intellectus ad exercitium. Minor prob[...] Quia requisita ad agendum assensum Conclu[...] sionis sunt, sufficiens objecti repræsentatio, bo[...] nitas consequentiæ &c. quæ omnia tunc haber[...] tur. Ergo.

Probatur 3. Posito assensu Præmissarum ita est applicatus intellectus ad agendum assen[...] sum Conclusionis, atque erat applicatus ad agẽ[...] dum assensum Præmissarum, sed ad agendu[...] assensum Præmissarum quem elicuit, sufficien[...] ter ante applicatus erat, ergo ad agendum as[...] sensum conclusionis, est sufficienter applicatus Minor probatur. Sufficiẽs applicatio intellectu[...] ac

dandum assensum Præmissis, in hoc erat, quia ıt debita apprehensio terminorum, & apprensio connexionis illorum, cum medio Terıno, sed posito assensu Præmissarum, est debi- apprehensio Terminorum & apprehensio nnexionis illorum inter se. Ergo. Hæcq; tota obatio procedit etiam de assensu Conclusios ex probabilibus Præmissis deductæ, quibus m liberum sit assentiri, posito tamen assensu, cessitatur intellectus ad Conclusionis assenn, propter evidentiam principii illius: Quæ ıt eadem uni tertio &c. Quod si intellectus ad nendum assensum conclusionis, est sufficienr applicatus; indubiè ponere illum debet, ia omnia necessaria, posita sufficienti applitione, indubiè agunt.

Responderi solet. Inter prærequisita ad asısum circa Conclusionem, esse imperium voıtatis.

Contra. Saltem non est universale, esse inter ærequisita ad ponendum assensum conclusio-, Imperium voluntatis. Dantur enim, aliqui ensus in materia necessaria, qui nullo modo pendent ab imperio voluntatis, ad ista enim imperium voluntatis, quæ sunt vestita ratioboni. Sed aliqui assensus non sunt vestiti rane boni. Ergo ad illos non datur imperium luntatis. Major probatur. Imperium volunis, est ad actus voluntatis, actus autem volunis non potest esse nisi circa ipsum bonum, ut cetur communiter. Sicut actus auditûs, non test esse circa visibile, sed circa sonum, quia jectum auditûs sonus est. Minor princip. protur. Quòd bis duo faciant quatuor, istud nulmodo est vestitum ratione boni, item quòd nis approximatus urat, nullã habet rationem ni, si tantùm secundùm Physicam exigentiam ectetur Ergo dantur aliqui assensus necessarii, i non sunt vestiti ratione boni. Tum quia. Dar aliquis actus intellectus præcedens omnem :um voluntatis, Ergo poterit dari & assensus ıellectus, qui præcedat actum voluntatis, Ergo :erius potest dari assensus aliquis, non indigens perio voluntatis. Antec. probatur, quia prius : cognitum quàm volitum, & primus ex omnis actibus Creaturæ rationalis, est actus intelleıs, neque enim voluntas se movet, nisi prælucat intellectus. Consequentia probatur Paritarationis; probato autem quòd detur aliquis tus intellectûs, præcedens imperium volunta-, inferendum erit. Ergo poterit dari etiam ensus Conclusionis, sine imperio voluntatis. ım quia Assensus Conclusionis necessariæ, nõ dependens ab imperio voluntatis, Ergo & assus Conclusionis probabilis. Antec. probar. Supponatur per impossibile, posito assensu æmissarum, posita penetratione circa bonitam illationis, supponatur inquam non accedeimperium voluntatis, vel assentietur tunc inllectus vel non assentietur, si assentietur. Ergo apparet istud imperium non esse ad assensum requisitum; si non assentietur, certum est, quòd positivè non sit dissensurus, nam nullus benè dispositus intellectus, potest negare, quod bis duo faciant quatuor, quòd etiam non posito imperio voluntatis non sit intellectus se suspensurus, ab actu Probatur. Quia primus actus intellectûs non potest suspendi ex imperio voluntatis, aliàs ante istum actum primum intellectûs daretur alius prior, qui scilicet præluceret voluntati, non licentianti intellectum ad dandum assensum. Deinde dum est assensus, non potest suspendi ab imperio voluntatis, ut non sit, aliàs idem erit & non erit. Ergo & dum est assensus præbitus Præmissis, & posita est sufficiens advertentia circa bonitatem Illationis, non potest suspendi assensus Conclusionis. Conseq. probatur, quia tam necessarium est, hoc quod est, esse, quàm necessarium est, ut ea, quæ sunt idem Uni tertio, sint idem inter se. Deniq; revera est merum figmentum & arbitrariè usurpatur, esse hoc imperium inter prærequisita ad agendum intellectui: dicam & ego ignem nunquam urere, nisi accesserit imperium Intelligentiæ, quæ præest elementis, & quicquid contra hoc figmentum dictum fuerit, idem applicari poterit contra eum, qui hoc imperium requirit. Consequentia autem Enthymematis principalis probatur. Vel innititur bonitas Consequentiæ in Syllogismo probabili eidem principio, cui innititur bonitas Consequentiæ in Syllogismo necessario vel non innititur eidem principio: si non innititur; ergo non stas in suppositione, supponit autem id Conclusio & probant Dialectici eidem principio utramque inniti: deinde Conclusio nostra supponit esse illic bonitatem Consequentiæ necessariam, & hac bonitate supposita quærit, an possit circa assensum exhibendum, suspendi potentia: si autem eidem principio innititur tam Consequentia prababilis Syllogismi, quàm Consequentia necessarii: ergo circa utramque æquè necessariò exercetur actus. Ideo enim in materia necessaria, cogimur ad exercitium actûs, quia urget principium: Quæ sunt eadem uni tertio, sed etiam in Syllogismo probabili, urget principium, Quæ sunt eadem uni tertio. Ergo, ubi ut vides dico, Conclusioni in materia probabili, quà simpliciter Propositio est, posse non tribui assensum, seu ipsi objecto præcisè secundùm se spectato posse non præberi assensum: licèt Conclusioni ex Præmissis deductæ, & innitenti illi principio: Quæ sunt eadem, non possit non præberi assensus ex suppositione præbiti assensûs Præmissis.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur I. Intellectus est potentia subordinata imperio voluntatis. Ergo potest ab exercitio assensûs impediri à voluntate. Antec.

probatur. Actus fidei imperatur ab actu voluntatis, quantumvis Actus fidei ſpectet ad intellectum. Hinc Theologi ante omnem actum Fidei, prærequirunt Piam affectionem. Ergo intellectus eſt potentia ſubordinata imperio voluntatis.

Respondetur. Negan. Antec. & diſtinguendo ejus Conſequens. Ergo intellectus, eſt potentia ſubordinata imperio voluntatis, in ordine ad aſſenſus circa objecta certa ſed obſcura; Concedo Conſeq. in ordine ad objecta certa & evidentia; Nego Conſeq. Jam verò ſuppoſito aſſenſu Præmiſſarum certum eſt & evidens, extrema Concluſionis, eſſe connexa, inter ſe, propter principium: Quæ ſunt eadem uni tertio. Quanquam etiam in Syllogiſmo continente articulos fidei, requiritur quidem pia affectio imperans aſſenſum præmiſſis, ſed præbito aſſenſu præmiſſis, neceſſariò jam ſequetur aſſenſus illi Concluſioni, eritque liber denominativè ratione imperii voluntatis, imperantis aſſenſum Præmiſſis illis. An verò aſſenſus ille Concluſionis, ſit futurus Fidei actus, de hoc in Materia de Fide.

Instabis I. Experimur aſſenſu præbito Præmiſſis, poſſe nos pro noſtro arbitrio, ſuſpendere aſſenſum Concluſionis, in quacunque materia, ſed maximè in probabili. Ergo intellectus, eſt potentia ſubordinata, & non in ordine ad ſolos aſſenſus obſcuros.

Respondetur. Experientiam hanc veram eſſe, ſi fuerimus aſſenſi Præmiſſis, quà ſimpliciter Propoſitiones ſunt, non verò ſi fuerit aſſenſus illis præbitus, tanquam cauſis Concluſionis, & attenta connexione inter ſe extremorum ob connexionem inveſtigatam eorundem, cum Medio.

Instabis II. Datur pia affectio ad aſſenſum fidei cujus objectum eſt certum ſed inevidens, Ergo & ad aſſenſum Concluſionis in materia nec certa nec evidenti, dabitur imperium voluntatis.

Respondetur. Nego. Conſeq. Diſparitas eſt. Quia intellectus circa Materiam certam ſed inevidentem, non habet omnia requiſita ad agendum, in Materia autem nec certa nec evidenti, poſito aſſenſu Præmiſſarum habet intellectus omnia requiſita ad agendum, quod ipſum probatur. Quia ratione principii regulativi Syllogiſmi: Quæ ſunt eadem uni tertio habet & certitudinem & evidentiam.

Instabis III. Ergo ſaltem habetur intellectum poſſe aliquando ſuſpendere aſſenſum.

Respondetur. Poteſt intellectus ſuſpendere aſſenſum, quando non habet omnia requiſita ad agendum, hoc ipſo enim non habet rationem Principii neceſſarii, adeoque dare poteſt locum voluntatis imperio, tanquam ſuppletivo illius prærequiri, quod intelligitur non haberi.

Objicitur II. Habitus non dantur ad actus, qui non ſubduntur imperio voluntatis, Ergo ſi aſſenſus Concluſionis non ſubderetur imperio voluntatis, non darentur habitus ad illam eliciendam. Sed dantur, Ergo.

Respondetur. Negando Majorem.

Objicitur III. Nullum eſt bonum creatum, à quo neceſſitetur voluntas, Ergo neq; verum à quo neceſſitetur intellectus.

Respondetur. Negando Conſeq. Diſparitas reddi ſolet. Quia voluntas eſt potentia libera, adeoq; poteſt cohibere ſuum aſſenſum, etiamſi habeat omnia ad agendum requiſita, nam hoc exigit definiti libertatis: intellectus autem, eſt potentia neceſſaria, adeoque poſitis omnibus ad agendum prærequiſitis, ſuum aſſenſum cohibere non poteſt: habet autem ad aſſenſum Concluſioni legitimè deductæ ex Præmiſſis omnia requiſita. Poteſt & alia diſparitas aſſignari. Quia nullum eſt bonum creatum, quod ſit ſine miſtura mali, ſi ergo eſt cum miſtura mali, ſicut movet voluntatem ad ſui amorem, ita & retinebit ab amore; debebat ergo poni in voluntate pondus quoddam, quo potius in hanc quàm in illam partem inclinando, prævaleat voluntas: & hoc eſt libertas illius, quâ ad hanc potiùs, quàm ad illam partem determinat: Jam verò datur verum creatum, ſine miſtura falſi: & talia ſunt principia lumine naturæ nota, propoſitiones æternæ veritatis, & ex illis deductæ Concluſiones. Cùm ergo etiam principium illud: Quæ ſunt eadem uni tertio, tam in Syllogiſmo Probabili ſit, quantùm eſt de ſe, ſine miſtura falſi: ideo neceſſariò illi, & Concluſioni in illo fundatæ, neceſſariò inquam adhibebitur aſſenſus; dixi quantum eſt de ſe, quia ſi objectum Concluſionis probabilis ſpectetur ſecundùm ſe, & ut Propoſitio eſt, non meretur niſi arbitrarium aſſenſum: licèt neceſſitetur intellectus ad aſſenſum in quantùm jam dictum ut ante etiam dixi.

Instabis. Non poteſt eſſe major Connexio extremorum inter ſe, quàm fuerit eorundem Connexio cum Medio in Præmiſſis. Sed Connexio eorum cum Medio in Præmiſſis argumenti Theologici fuit exigens imperium voluntatis. Ergo etiam in Concluſione exiget. Ergo ulteriùs non neceſſitabitur intellectus ad adhibendum aſſenſum.

Respondetur. Diſtin. Major. Non poteſt eſſe major Connexio extremorum inter ſe, vi præciſè ipſius objecti, quàm fuit connexio cum Medio, Concedo Majorem vi aliûs principii Nego Majorem. Conceſſa minori Diſtin. Conſeq. & Neganda Conſequentia. Principium autem illud vi cujus habent majorem Connexionem inter ſe extrema in argumento Theologico, quàm præciſè habeant ratione ſui, eſt illud, Quæ ſunt eadem uni tertio. Unde etiam Concluſioni ex probabilibus deductæ, ut aſſentiamur ſecundùm quod propoſitio eſt, neceſſarium

ſſarium eſt imperium voluntatis, licèt non ſit ›ceſſarium, inquantùm jam deducta eſt, & in-›uantum innitens Principio, Quæ ſunt eadem ›ni tertio.

Objicitur IV. Aſſenſus Præmiſſarum pro-›abilium indiget imperio voluntatis. Ergo & ›ſenſus Concluſionis in materia probabili in-›igebit hoc imperio.

Respondetur. Negando conſequentiam, ›iſparitas eſt. Quia nullum eſt Principium, ›uod neceſſitet ad aſſenſum Præmiſſarum pro-›abilium, eſt autem Principium quod neceſſi-›et ad aſſenſum Concluſionis in materia proba-›ili, nempe Principium, Quæ ſunt eadem uni ›ertio: immò hæc indifferentia, quæ eſt ad aſ-›entiendum propoſitioni probabili, non oritur ›x indifferentia potentiæ, ſed ex mala propoſi-›one objecti, & defectibilitate illius.

Objicitur V. Si voluntas non poſſet impe-›re intellectum ab aſſenſu Concluſionis, ſeque-›etur, quòd ſi Concluſio ſit Practica de aliquo ›bjecto amando, voluntas neceſſariò illud ama-›it, quod eſt abſurdum: aliàs iſte actus, non eſ-›et humanus, quia non eſſet liber, conſequen-›er nec meritorius. Sequela probatur. Ideo ›ppetitus brutorum neceſſariò fertur in obje-›um, quia ſenſus neceſſariò judicat objectum ›lud bonum, Ergo & voluntas neceſſariò fertur ›n objectum, quia intellectus judicat neceſſariò ›lud eſſe bonum.

Responderi Solet. Concedendo ſeque-›m, idque ad mentem Ariſtot. qui I. Ethicor. ›ap. 3. non judicat abſurdum, poſito dictamine ›ractico, neceſſitari voluntatem. Poſſet & Diſ-›aritas aſſignari inter appetitum brutorum & ›oluntatem, non ideò enim adæquatè appeti-›us brutorum neceſſariò agit, quia ſenſus illo-›um utcunqe neceſſariò fertur in objectum, ſed ›la neceſſitatio à duplici Principio provenit: ›empè à cognitione ſenſuum neceſſaria, dein-›e ab ipſa natura appetitûs determinati, ut ſi ›mnia habeat ad agendum requiſita, neceſſariò ›gat: jam verò voluntas creata non eſt poten-›a ita determinata, cùm enim ſit potentia libe-›a, poſitis omnibus prærequiſitis, poteſt agere, ›mmo & Motus primo primi, non ideo ſunt ne-›eſſarii quia prævia cognitio ita judicat, ſed quia ›ræveniunt omnem advertentiam & delibera-›ionem. Deinde dici poteſt aliud eſt neceſſita-›i intellectum ad judicandum ex ſuppoſitis præ-›miſſis, quod hoc ſit bonum, ut aliud eſt judicare ›uod ſit bonum nullam miſturam mali habens, ›altem in apprehenſione, primum illud contin-›it in Syllogiſmo illo practico, non contingit ſe-›cundum, ſi non contingit ſecundum, dat locum ›t adhuc liberè voluntas moveatur.

Objicitur VI. Præmiſſis ſuppoſitis poteſt voluntas imperare Concluſionem directam vel ›ndirectam. Ergo Concluſio non elicitur in de-›endenter ab imperio voluntatis. Antec. probatur. Ex his Præmiſſis; Omnis homo eſt animal, Petrus eſt homo, poteſt intellectus elicere vel hanc Concluſionem directam. Ergo Petrus eſt animal, vel hanc indirectam, Ergo aliquod animal eſt Petrus. Ergo

Respondet Hurtado. Suppoſitis Præmiſſis, ſi æquè utraque proponatur Concluſio inferenda, non poteſt voluntas imperare directam vel indirectam Concluſionem, ſed utramq; intellectus inferet, quod ſi non æquè utraque proponatur intellectui concluſio inferenda, eam inferet cujus ſpeciem efficaciorem habebit, quæ ut plurimùm, ſolet eſſe directa.

Addit Oviedo. Concluſionem vocalem imperari poſſe à voluntate directam vel indirectam, ſed non Concluſionem mentalem, reſpectu enim ejus non habet libertatem intellectûs, ſed utramq; eliciet, quia ad utramq; eliciendam habet omnia requiſita.

Addi poteſt ulterius. Quòd intellectus ſit indifferens ad hanc vel illam Concluſionem, non ſit tamen indifferens ut neutram eliciat, unde ut alterutram eliciat, neceſſitatur, ut autem hanc potiùs quàm illam, pendet hoc à voluntate, ad eum planè modum, quo ſi oculo plura objecta proponerentur, eſſet ille neceſſitatus ad videndum, quod verò ex his videre deberet, poſſet à voluntate determinari.

Objicitur VII. Poſitis his præmiſſis. Omnis homo Mendax, Chriſtus eſt homo, manet ſuſpenſus intellectus ne inferat, Ergo Chriſtus eſt mendax, Ergo apparet non determinari intellectum ad aſſenſum Concluſionis ab objecto Præmiſſarum.

Respondetur. Manere ſuſpenſum intellectum, quia non penetravit ſufficienter vim Præmiſſarum, ſi enim vim illarum apprehendiſſet intellectus, diſtinxiſſet illas; ſi autem ſufficienter vim Præmiſſarum non apprehendit intellectus, hoc ipſo non neceſſitabitur ad aſſenſum Concluſionis: tunc enim ille neceſſitatur ad aſſenſum, quando habet omnia requiſita, inter quæ, eſt ſufficiens penetratio Præmiſſarum; hinc infidelis qui cenſet ſe vim Præmiſſarum benè apprehendere, non ſuſpendit intellectum ad inferendam hanc propoſitionem. Ergo Chriſtus eſt mendax, Chriſtianus autem redit ad penetrandas Præmiſſas.

Responderi Poſſet & paulò aliter. Poſito aſſenſu illarum Præmiſſarum, manere ſuſpenſum intellectum, ad aſſenſum eliciendum illi propoſitioni, Chriſtus eſt Mendax, ſecundùm quòd præciſè propoſitio eſt, non verò ſecundum quòd deducta & illata eſt: & ſicut Ariſtoteles quando in materia falſa formam Syllogiſandi oſtendit, v.g. docendo Omne A. eſt C. omne B. eſt A. ergo omne B eſt C. non erat ſuſpenſus ad inferendam Concluſionem inquantum Concluſio eſt, licet certò Præmiſſas non ita ſe habere judicaret: ita & hîc manet ſuſpenſus

 intel-

intellectus, ad hanc propositionem, Christus est Mendax, prout præcisè propositio est, non verò prout deducta & innitens illi principio, Quæ sunt eadem &c.

Addo. Signantur & per modum Conclusionis. Posse intellectum, impediri à voluntate ab assensu Conclusionis indirectè ut si illum avocet ad aliud cogitandum, vel si nimium sit intentus alteri cogitationi, vel non attendat ad connexionem extremorum quæ sequitur ex connexione cum medio. Ratio horum est ex Oviedo quia inter requisita ad agendum, est, ne intellectus sit nimium intentus; & ut advertat ad istam connexionem, quam esse necessitativam ad assensum exhibendum, dictum.

DIFFICULTAS III.

De habitudine Conclusionis ad Præmissas.

TRactabimus hîc de hac difficultate. An Conclusio respiciat objecta Præmissarum. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam.

PRæmitto I. Ex Arriaga hic Sect. 4. n. 23. *Statum difficultatis in hoc esse.* Quæritur, An quando ego assentior Conclusioni, cognoscatur tunc ratio motiva assentiendi quæ ratio motiva, est ipsum objectum Præmissarum v. g. quando ita dico: Omnis homo est rationalis, Petrus est homo, Ergo Petrus est rationalis, an tunc inquam, ideò huic propositioni assentiar, quia est homo, & omnis homo est rationalis.

Præmitto II. Ex Oviedo. *Dupliciter attingi posse objectum Præmissarum* imprimis tantùm ut Quo, deinde & ut Quo & ut Quod simul. Tantùm ut Quo attinguntur Præmissæ, quando attinguntur tanquam ratio motiva assensûs; ut Quod & Quo attingitur objectum præmissarum quando attinguntur non solum ut ratio Motiva assensus, sed etiam ut de illis ipsis formetur assensus, & aliquid enuntietur vi talis actûs. Præsens quæstio inquirit: An ab actu illativo, attingatur objectum Præmissarum, tantùm ut Quo.

Præmitto III. *Quare quæratur an Conclusio respiciat objecta Præmissarum, non verò quæritur An Conclusio respiciat Præmissas.* Cujus ratio reddi posset. Quia ly Præmissa ex communi phrasi dicit actum mei intellectus affirmantem vel negantem, seu potiùs enuntiantem in ordine ad actum inferendi qui subsequitur: jam autem ratio motiva ad assensum Conclusionis, non est actus mei intellectûs affirmans vel negans, sed ratio motiva, est ipsum illud affirmatum vel negatum, hoc est objectum Præmissarum; v. g. quando dico: Ergo Petrus est rationalis, propter medium terminum, quia est homo, ratio motiva assensus ad hanc Conclusionem est, quia est homo, non verò, quia ego assentior cogito; illum esse hominem, quamvis ego enim id negem & non cogitem, erit tamen Petrus rationalis, ex hac objectiva ratione; quia est homo. Breviter hoc Præmissum indicat, quòd ratio assentiendi Conclusioni sint Præmissæ non formales sed objectivè sumptæ, casu quo illas respicere debeat Conclusio.

Præmitto IV. *Actum Conclusionis debere habere aliquid intrinsecum, sui constitutivum per quod à reliquis assensibus differat.*

Ratio. Tum quia quæcunque alia, habent aliquod intrinsecum sui constitutivum, Ergo idem dicendum de Conclusione. Tum quia ut urget Arriaga, nisi Conclusio intrinsecè differret ab assensibus Præmissarum, multi essent Syllogismi, in quibus non posset ostendi, quis actus defacto esset Conclusio, quod est absurdum. Sequela probatur. Suppono quòd dentur tales Syllogismi in quibus quæcunq; ex Præmissis potest esse Conclusio & ex Conclusione potest esse quæcunque Præmissa, ut videri est in omnibus Expositoriis v. g. Petrus est Rex, Hic homo est Petrus, Ergo hic homo est Rex. Ex hac Conclusione potest esse Præmissa. Hic homo est Rex, Petrus est hic homo, Ergo Petrus est Rex. Quòd si dantur Syllogismi in quibus quæcunque ex Præmissis potest esse Conclusio, & ex Conclusione Præmissa, si Conclusio intrinsecè non differt ab assensibus Præmissarum, hoc ipso non posset dici quis actus defacto est Conclusio. Tum quia si Conclusio non habet aliquod intrinsecum sui constitutivum non habet Conclusio, quòd sit Conclusio; hoc enim Quo Conclusio esset conclusio, hoc inquam, esset illud intrinsecum constitutivum Conclusionis, si autem non haberet Conclusio, quo esset Conclusio, non esset Conclusio, quia nihil est, sine eo Quo est.

Præmitto V. *Difficultatem esse Quodnam sit illud intrinsecum per quod differt Conclusio à Præmissis.*

Explicant I. Aliqui Constitutivum illud esse, quia Conclusio pendet ab aliis probationibus, seu quia Conclusio habet se per modum illuminatæ, Præmissæ per modum illuminantis.

Contra est I. ex Arriaga: Quia quærendum restat cur potiùs illuminare dicatur Præmissa Conclusionem, & non illuminari à Conclusione, tanquam à complemento discursus.

Contra II. Per oppositos Propositio est indifferens ad hoc, ut si vel una ex Præmissis, vel ut sit Conclusio, quòd ergo est hic determinativum ut habeat hæc Propositio rationem

illumi

lluminativæ seu præmissæ, illa illuminatæ seu conclusionis.

Contra 3. Tum quia de hoc ipso quæritur: quid est hoc conclusionem pendere à præmissis. De hoc ipso quæritur, quid est hoc habere se conclusionem per modum illuminatæ, præmissas per modum illuminantis, quærereq; restabit quæ sit nota quòd conclusio à præmissis non præmissæ à conclusione pendeant.

Explicant 2. Alii intrinsecum constitutivum conclusionis. Quia conclusionem præcedunt Præmissæ si non tempore, saltem naturâ.

Contra. Quia quærere restat in quonam ita sit ista præcedentia præmissarum, quomodocunq; hæc precedentia serviat, ut sit intrinsecum constitutivum conclusionis.

Explicant 3. alii. Quòd intrinsecum constitutivum conclusionis, stet in hoc: quia conclusio respicit objecta præmissarum. Ratio, quia nullum aliud ostendi potest intrinsecè constitutivum, & quia nisi hoc dicatur, non poterit salvari particula in definitione Syllogismi posita: *Eo quòd hæc sint*, ut hoc explanetur. *Sit*

Punctum Difficultatis 2.

An Conclusio respiciat Objecta Præmissarum.

Dicendum est. *Quod conclusio respiciat objecta Præmissarum.* Ita S. Thom. de Veritate quæst. 22. ar. 4. ad 3. & 1ma 2dæ quæst. 8. ar. 3. in (.) ubi expressè fatetur per actum conclusionis attingi etiam ipsa principia quæ priùs fuerunt cognita. Sanctum Thomam sequitur Arriaga, Oviedo hîc, & alii apud illos.

Probat 1. Arriaga. Intellectus est potentia omnino necessaria in suis operationibus, efficiens quantùm potest: Ergo si per actus præmissarum semper proponitur illi veritas conclusionis, ut connexa cum veritate præmissarum, semper & necessariò intellectus ita assentietur: Sed proponitur semper veritas conclusionis ut connexa cum veritate præmissarum. Quod ipsum probatur. Quando dico, omnis homo est animal, Petrus est homo, Ergo Petrus est animal, non solùm per illas præmissas proponitur mihi connexio inter Petrum & animal, sed etiam hujus ratio, quia scilicet Petrus & animal sunt idem cum uno tertio, hoc est cum homine.

Responderi posset Hoc ipsum ulteriùs probari debere, quòd semper in assensu conclusionis proponatur ratio prædicta.

Probat 2. Oviedo. Aliqua debet assignari ratio propter quam ex tribus propositionibus duæ sunt præmissæ, & tertia conclusio: sed non potest esse alia, nisi quia assensus conclusionis fertur in objectum præmissarum tanquam in formale motivum, assensus autem præmissarum, non attingit objectum conclusionis.

Responderi posset. Quòd explicari deberet, quare præmissæ non ferantur in objectum conclusionum, cùm præmissæ ferantur in objectum suum, idem autem est objectum conclusionis & præmissarum. Explicari item deberet quomodo etiam conclusio, non sit motivum assensus, casu quo præmissa possit probari per conclusionem, ut cum dico. Dies est, ergo sol est, poterit per conclusionem probari præmissa, Sol est, ergo dies est, ut etiam in simili, arguit Oviedo.

Probatur 3. Si conclusio non respiceret objecta præmissarum, conclusionis assensus non fieret propter præmissas tanquam propter motivum, idem enim est in præsenti conclusionem respicere objecta præmissarum, & conclusionis assensum, fieri propter præmissas, ut dictum supra. Sed conclusionis assensus fit propter præmissas tanquam propter motivum, quod probatur. Si conclusionis assensus non fieret, propter præmissas tanquam propter motivum, syllogismus non inniteretur huic principio quæ sunt eadem uni tertio. Sequel. probatur. Nihil esset, cui assensus præberetur propter connexionem cum aliquo tertio: Ergo syllogismus non inniteretur huic principio. Et certè nihil aliud est conclusionem respicere objecta præmissarum nisi assensum præberi tertiæ propositioni, propter connexionem cum aliquo tertio.

Confirmatur. Quia nisi fiat assensus conclusioni propter præmissas, seu propter respicere objecta præmissarum, non poterit ostendi per quid conclusio extrahatur à mera ratione secundæ operationis. Neque valet si dicas, extrahi per denominationem extrinsecam; Tum quia per quid transitur ad illam ipsam denominationem extrinsecam. Tum quia secunda operatio non est duplicata prima operatio, sed extrahitur ad rationem secundæ, per rationem enuntiativi judicii, non autem per meram denominationem extrinsecam. Ergo & tertia operatio, non erit mera denominatio extrinseca. Tum quia præmissa non sortitur denominationem conclusionis, ergo debet haberi aliquid in tertia propositione, ratione cujus servire illi possit id, quod tu appellas denominationem extrinsecam, hoc autem non aliud est, nisi assensus; *Eo quòd hæc sint*, adeoq; quòd sit assensus ob præmissas, seu ob respicientiam objecti præmissarum, quæ omnia idem sunt.

Addo tamen. Assensum propter præmissas, non debere esse propter præmissas reflexè, iteratò, in conclusione cognitas, distinctoque actu attactas. Ratio: quia hujus nulla necessitas, essetque hoc multiplicare assensus sine necessitate, præcipuè cum id etiam non experiamur.

Respon-

Respondetur 1. Intellectum distractum non reflectere se ad connexionem cum medio, consequenter nec assentiri propter objectum præmissarum.

Contra. Tum quia probandum esset, hanc distractionem semper contingere, si autem non contingit semper, quærere restabit: An non distractus intellectus moveatur objecto præmissarum. Tum quia potest distractus intellectus non necessitari ad conclusionem, neque tamen inde rectè infertur, posse præbito jam assensu, non præberi assensum conclusioni. Ergo nec rectè ex eadem distractione inferetur, quòd intellectus concludens, non respiciat objecta præmissarum. Tum quia intellectus ille distractus, vel adhuc elicit actum conclusionis vel non elicit; si non elicit non procedit de illo conclusio, si elicit, ergo debet ostendi constitutivum illius assensûs in ratione conclusionis, hoc autem non aliud est ex dictis, nisi respicientia sola, objecti præmissarum.

Respondetur 2. ex Ripalda apud Oviedo. Quòd constituatur conclusio, non per respicere objecta præmissarum, sed quia deficientibus aliis propositionibus, deficit conclusio, cùm tamen deficientibus aliis, non deficiat præmissa.

Contra. Quia vel accipitur conclusio ut conclusio est, vel accipitur ut propositio est, si accipitur ut propositio est, certum est, quòd deficientibus præmissis, non deficiat conclusio, est enim jam tunc ita se habens, ac præmissa, quæ tamen tunc non deficit; Si autem accipitur conclusio quà conclusio est, illa verum quidem est, quod deficientibus præmissis deficiat, sed si quæretur quare ita deficiat, bene id referri potest, quia jam non respicit præmissas, quod tamen intenditur in præsenti. Deinde deficiente etiam conclusione deficiunt præmissæ quà præmissæ sunt, ergo si ex mera deficientia arguitur formalitas conclusionis, ea etiam præmissis competet. Quòd autem deficiente conclusione deficiat præmissa quà præmissa est, exinde colligitur. Quia præmissa respectu sui non præmittitur, neque respectu aliûs præmissæ, ergo præmittitur respectu conclusionis, conclusio enim non respectu sui, est clausio cognitionis, sed respectu præmissarum. Denique præmissa quà præmissa, & conclusio quà conclusio, sunt quid correlativum: jam autem uno correlativorum ablato, & aliud aufertur.

Respondebis 3. Respici nonnisi interdum præmissas à conclusione, sed non semper, eò quòd detur in rudibus assensus conclusionis, qui tamen non est propter illud principium, *Quæ sunt eadem.*

Contra. Etiam in rudibus, quando datur assensus conclusionis, datur assensus propter illud principium *Quæ sunt eadem*, non quidem universaliter & abstractè cognitum, sed tamen propter cognitum restrictè & in particula[ri], hinc si quæratur etiam ex rudissimo: istené [est] tuus frater? respondebit, Est, ejusdem sumus p[a]tris filii, quod est assentiri, propter principiu[m]: Quæ sunt eadem.

Respondebis 4. Ex Mastr. hîc disp. 11. n. [..] Ly Ergo, solum significat dependentiam co[n]clusionis à principiis, dependentia autem fo[r]maliter, non est id, à quo aliud dependet.

Contra. Concedo quòd dependentia fo[r]maliter, non sit id, à quo aliud dependet, adeo[]que concedo, quòd conclusio non sit præmiss[a], à quibus dependet, sed si est dependentia co[n]clusionis, à præmissis, hoc ipso conclusio resp[i]ciet objecta præmissarum; nihil enim aliud [in] præsenti intenditur. Quando autem idem M[a]strius dicit: sicut cùm cognoscimus creatura[m] ut dependentem à Deo & universaliter cum c[o]gnoscimus effectum provenientem à causa, n[on] sequitur causam includi in effectu, Deum [in] creatura, ita nec sequetur, quòd conclusio a[t]tingat principia; quando inquam id dicit n[on] convincit. Nam quamvis effectus non includ[at] causam, aliàs idem se ipsum causaret, attinge[n]tia tamen effectus propter causam, non reli[n]quit intactam indirectè saltem causam, aliàs, hoc ipso non esset attingentia propter causa[m] ita quamvis conclusionem non ingrediant[ur] præmissæ, quasi sint conclusio, attinguntur t[a]men, quia conclusio, fit propter præmissas.

Respondebis 5. ex eodem. Per ly Erg[o] non exprimi dependentiam ipsius assensûs, a[d] assensum præmissarum, exprimi tamen depe[n]dentia objecti conclusionis ad objectum præ[]missarum, quia per talem assensum, intellect[us] percipit veritatem conclusionis esse mediata[m], & à veritate præmissarum causatam.

Contra. Quia etiam posito non exprim[i] dependentiam, ipsius assensus ad assensum præ[]missarum, si exprimitur dependentia objec[ti] conclusionis ab objecto præmissarum, habet[ur] jam quod intenditur. Deinde semper in asse[n]su conclusionis ob præmissas, licèt non sit mot[i]vum meus assensus, sed id cui assentior, indub[ie] tamen præsupponitur etiam assensus præmissi[s] si enim illis non assentior, quomodo ob illas a[s]sentior.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Si conclusio respiceret obje[]cta præmissarum etiam habitus conclusio[]nis respiceret objecta præmissarum. Sed no[n] respicit, quia aliàs nemo posset meminisse con[]clusionis, quin hoc ipso meminerit præmissa[]rum, cujus oppositum experientia probat: pos[]sum enim meminisse solius Dei, quem prim[o] cogno[]

cognovi ex creaturis, & non meminisse creaturarum. Sequela principalis probatur. Quia habitus debet esse similis actibus ex quibus est genitus: Ergo si actus respiciunt objecta præmissarum, etiam habitus ex illis geniti, respiciunt objecta præmissarum.

Respondetur. Quod nemo possit meminisse conclusionis, quin hoc ipso meminerit præmissarum per se loquendo, si sint omnia ad agendum & cognoscendum utrumque objectum requisita, secùs si non sunt omnia ad agendum & cognoscendum utrumq; objectum requisita.

Explicatur adlata distinctio. Species, imò & habitus ex actibus respicientibus objecta præmissarum relictus, etiamsi ex parte sua indivisibiliter tam conclusionem quàm motivum illius sive objectum præmissarum repræsentet, potest tamen excitare cognitionem de uno objecto, non verò de alio: sic dantur in Angelis species concreatæ perfectiores in perfectioribus Angelis, quarum perfectio in hoc etiam stat, ut una indivisibilis species, repræsentet plura objecta, non semper tamen omnia, sed nunc hæc, nunc illa. Et sicut species visibilis vel propter suam imperfectionem, vel propter dispositionem subjecti pravam, fieri potest, ut non repræsentet rationem individualem vel specificam coloris: ut cum à longè oculus discernere non potest, quod in individuo hoc sit coloratum, neque potest speciem cognoscere, an hoc sit viride rubrum; ita etiam fieri potest, ut species intellectualis, excitet cognitionem de uno objecto, & non de alio, quantumvis nata sit utriusque objecti cognitionem excitare. Porrò tunc species utriusque objecti cognitionem non excitat, quando talia habet requisita, quæ nonnisi unius objecti cognitionem excitare possunt, tunc autem nonnisi unius objecti cognitionem excitare possunt inter cætera, quando nonnisi unum objectum occurrit, & quando notitia unius objecti, non excitat species ad aliûs etiam objecti repræsentationem. v. g. est in intellectu Pauli una species vel habitus assentiendi huic propositioni; Parentes mei mortui sunt, tamen hoc non obstante, si quis loquatur de morte suæ matris, poterit v. g. Paulus meminisse nonnisi suæ matris, eò quod per sensum auditus, occurrat objectum, nonnisi, mater, nec memoria matris, excitavit speciem de patre, quem aliàs posset excitare ex variis circumstantiis.

Responderi 2. posset. Quod nemo possit meminisse conclusionis quâ conclusio est, quin hoc ipso meminerit præmissarum, licèt possit meminisse conclusionis ut propositio est, quin meminerit præmissarum.

Objicitur 2. Objectum conclusionis habet ex se independenter ab objecto præmissarum vim, ad terminandum assensum. Ergo non est necesse, ut attingatur ab assensu conclusionis, objectum præmissarum.

Respondetur. Quòd objectum conclusionis, independenter à præmissis, habeat vim ad terminandũ assensum de se, secundùm quod propositio est, non autem secundùm quòd conclusio, quæ secundùm quod conclusio est, innititur principio: Quæ sunt eadem, adeoque respicit objecta præmissarum.

Objicitur 3. Si assensus conclusionis respiceret objecta Præmissarum, non indigeret dependere à præmissis formalibus, sed indiget: Ergo. Sequela probatur in tantùm intellectus indiget præmissis formalibus, in quantùm ipsæ, sunt manifestationes objecti, jam autem per nos ipse assensus conclusionis, esset manifestatio objecti, quia ipse ille assensus, diceret connexa extrema, cum aliquo tertio.

Respondetur. Præmissas formales non requiri, ad conclusionem virtualem, tamen requiri ad conclusionem formalem & discursum, qui perficitur; tribus distinctis propositionibus, indigetq; intellectus illis præmissis formalibus, tanquàm clariùs distinctiusque præsentantibus motivum, cui pedetentim nata est assentiri ordinaria tenuitas ingenii humani.

Instabis 1. Assensus præmissarũ non indiget applicari sibi motivũ assentiendi ab aliis præmissis, saltem in demonstratione, quæ fit per prima principia: E. neq; assensus conclusionis indigebit applicari sibi motivũ assentiendi à præmissis.

Respondetur. Quòd assensus conclusionis ut propositio est, non indigeat applicari sibi hoc motivum à præmissis, sed tantùm assensus conclusionis ut conclusio est; quare autem assensus conclusionis ut conclusio est, indigeat applicari sibi Motivum per præmissas, non indigeat autem tali applicatione assensus præmissarum, dat disparitatem Oviedo. Quia facilius est assentiri objecto præmissarum propter seipsum, quàm assentiri objecto conclusionis propter objectum præmissarum, & ita facilior actus non supponit applicationem motivi factam ab alio actu, quam supponit actus difficilior.

Responderi potest aliter transeundo antecedens & negando consequentiam, quare transire debeat antecedens patebit ex disparitate quę talis est. Pręmissæ vel sunt prima principia, & sic ipsa illorum evidentia, est ratio motiva, & applicatio motivi; vel sunt præmissæ deductæ ex primis principiis, & tunc evidentia derivata ab ipsis principiis lumine naturæ notis, est applicatio motivi; vel certè præmissæ, sunt propositiones probabiles, & sic rationem motivam, applicat illis imperium voluntatis. Non potest autem ostendi, quid applicet rationem motivam ad assensum conclusionis ut conclusio est, quia hæc ratio motiva debet esse principium illud: Quæ sunt eadem uni tertio. Quod principium applicari non potest, nisi conclusio respiciat objecta præmissarum.

Instabis 2. Potest eodem actu eligi medium propter bonitatem finis, quantumvis alio actu non sit applicata bonitas finis, seu quantum-

tumvis non præcesserit intentio finis, ab electione distincta: Ergo potest etiam præberi assensus conclusioni, quantumvis non præcesserit applicatio motivi facta à præmissis.

RESPONDET Oviedo: Dando disparitatem. Quia rationem motivam ad electionem mediorum independenter ab intentione finis distincto actu appetiti, potest applicare sufficienter, ipsum judicium applicans utrumque objectum, hoc est bonitatem finis & bonitatem medii ad finem. Tale autem applicativum sufficiens illius principii: Quæ sunt eadem independenter à præmissis ostendi non potest. Deinde concedo, posse præberi assensum conclusioni, quamvis tempore non præcesserit applicatio motivi, vel per actum distinctum realiter, imò hoc contingit in omni discursu virtuali, sed nego, quòd possit præberi assensus conclusioni, si nec virtute præcesserit applicatio motivi, sicut debet præcedere intentio finis, quamvis non distincta realiter ab electione.

CONSIMILEM difficultatem proponit Arriaga. Electio non terminatur intrinsecè ad bonitatem finis: Ergo nec conclusio ad objectum præmissarum: Respondetque negando Antecedens postea Consequentiam, disparitatemq; dat, quia voluntas est potentia libera, & sic potest amare bonitatem medii sibi propositam, & non amare bonitatem finis, intellectus autem est potentia necessaria. Cum ergo in conclusione deducta ex præmissis, clarè proponatur connexio extremorum cum medio, non potest illi connexioni non assentiri intellectus, assentiri autem illi connexioni, est respicere per nos objecta præmissarum. *Utriq; difficultati.*

RESPONDERI potest 2. Concedendo totum, si procedat de discursu in conclusione virtuali, non autem si procedat de discursu conclusioneq; formali ut dictum supra.

INSTABIS 3. Ergo in conclusione semper debent repeti præmissæ.

RESPONDET Arriaga. Debere illas repeti non exteriùs sed internè, pro repetitione autem illarum externa substituitur vox *Ergo*, quæ idem significat ac si dicerem. *Itaque, Propter hoc, Sequitur, Infertur hoc vel illud*: hinc nemo experitur se assentiri conclusioni ut conclusio est, & tamen non propter præmissas, nemo enim est qui assentiatur conclusioni non apponendo illi particulas Ergo, Itaque, proinde &c. hæ autem particulæ indicant fieri assensum propter objecta præmissarum. Quanquam etiamsi non experiretur quis, se ideò assentiri, parvum inde foret argumentum, quia de actibus intellectûs, difficilis est experientia, habemus enim ante quodlibet judicium duas vel tres apprehensiones, aliam apprehensionem subjecti, aliam prædicati, aliam totius propositionis, & tamen posset quis negare, quòd experiamur nos illas habere, non enim hæ cognitiones, movent distinctam sui memoriam.

RESPONDET aliter Oviedo. Non repetet præmissas ut Quod, sed ut Quo, quod non est propriè repeti præmissas, sed respici illas ut motivum.

OBJICIT 4. Possibilis est assensus conclusionis qui non respiciat objecta præmissarum. Ergo non est de ratione conclusionis respicere objecta præmissarum.

RESPONDETUR. Possibilem esse conclusionis assensum ut propositio est, qui non fiat propter præmissas, impossibilis est tamen assensus conclusionis ut conclusio est, qui non fiat propter præmissas.

OBJICIT 5. Si conclusio respiceret objecta præmissarum ex falso nunquam posset sequi verum, sed potest sequi ut fert proloquium Dialecticum. Ergo. Probat: Maj. Quotiescunque præmissæ falsæ sunt, & earum objectum non existens, tunc assensus conclusionis attingens objecta præmissarum, semper attingeret objectum non existens: Ergo esset semper falsus.

RESPONDERI potest ex Arriaga, quòd ex falso nunquam internè possit sequi verum, sed tantùm in externa argumentatione.

CONTRA ex Oviedo, quia conclusio vocalis substituitur loco mentalis, respondetq; conceptui interno: Ergo si vocalis erit falsa conclusio, etiam mentalis erit falsa.

RESPONDERI potest 2. ex Oviedo. Ideò ex falso sequi verum, quia id quod infert per legitimam consequentiam à parte rei existit, sicut infertur. *Sed*

CONTRA est. Quia si inferat aliquis ideò Petrum esse animal, quia est lapis, quomodo à parte rei existit hoc, sicut infertur, cum à parte rei, non ex esse lapidis in Petro, oriatur ratio animalis. Deinde si per legitimam consequentiam à parte rei id, quod infertur existit sicut infertur: Ergo nunquam poterit ex falso sequi falsum, semper enim id quod infertur, existit prout infertur. Cujus tamen oppositum & Dialectica & experientia docet.

RESPONDERI potest 3. ex eodem. Ex eo sequi ex falso verum, quia objecta præmissarum non attinguntur ut Quod, sed ut Quo, Veritas verò non desumitur ex conformatione cum objecto ut Quo, Sed cum objecto ut Quod.

CONTRA est. Si veritas & falsitas non desumitur nisi ex objecto ut Quod, conclusionis autem assensus, non attingit objecta præmissarum ut Quod, quomodo ex falso sequetur verum. Deinde hoc principium dialecticum ex falso sequitur verum procedit de falso quod se habet tanquam ratio motiva seu ut Quo, explicandum ergo restat, quomodo ex falso tanquam motivo, sequi potest verum.

RESPONDETUR ergo aliter. Ex falso sil. posse sequi verum, non absolutè, sed ex suppositione præbiti præmissis assensûs, & ita conclusionis assensus attingit objectum non existens quidem

quidem absolutè, existens tamen ex suppositione, adeoque verus erit ex suppositione.

INSTABIS. Si Conclusio respiceret objecta Præmissarum, sequeretur eundem actum posse esse affirmativum & negativum, certum & incertum &c. Sed hoc est absurdum, E. Sequela probatur. Posset esse una Præmissa affirmativa, alia negativa, una certa & alia probabilis, Ergo unus idemque actus, potest esse affirmativus & negativus, certus & incertus.

RESPONDETUR. Hanc Objectionem in aliis materiis solvendam esse etiam oppositis, qui censent per primam operationem posse totum Syllogismum concipi, quomodo illic non erit idem actus certus & incertus, affirmativus & negativus. Rursus formetur hæc Secunda Operatio. Petrus est, & est lapis; ista propositio per objicientes est simplex qualitas, quomodo igitur idē actus non erit simul certus & incertus. Responderi itaque potest, unam eandemque propositionem, æquivalenter multiplicem, posse esse affirmativam & negativam, ad illud de certitudine & incertitudine dico quòd supposito, supposito inquam quòd objectum Conclusionis sit certum, incertæ autem Præmissæ, tunc illæ Præmissæ quantum est de se, falsæ sunt, ex suppositione tamen præbiti assensûs, assentienti non sunt falsæ. Consequenter poterit idem actus esse certus & incertus, incertus quantùm est de se, certus autem ex suppositione præbiti assensûs.

OBJICIT 6. Mastr. Disp. XI. n. 22. diversis actibus debent attingi Conclusio & Præmissæ, Ergo Conclusio non attingit formaliter Principia.

RESPONDETUR. Si per formaliter attingere Præmissas, intelligatur quasi scilicet in Recto non debeant tunc attingi Præmissæ, & quòd alio modo attingantur dum ponuntur pro Majori & Minori, vera est propositio: si autem per formaliter attingi intelligatur, quod nullo modo tunc intelligantur attingi, falsa est propositio. Quòd enim in Conclusione Præmissæ attingi debeant, probatum est. Quòd autem debeant attingi alio modo Ratio est: Quia quando dico albedo disgregat visum, & quando dico paries albus, alio modo attingo albedinem, nam in priori casu attingo illam directè, in secundo casu attingo in obliquo, ita quando Præmissæ in Majori & Minori attinguntur, attinguntur directè, in conclusione autem indirectè, directè enim attingitur Conclusio cui fit assensus propter Præmissas. Assensus item Præmissis antecedenter exhibitus, est assensus propositionum, assensus autem Conclusionis est assensus propter propositiones, quibus jam supponitur, præconcessus assensus.

INSTAT 1. Ergo idem actus producit & habitum Principiorum & Conclusionum.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Quia habitus Principiorum est habitus assentiendi Principiis ut propositiones sunt, quibus tamen talis assensus non exhibetur, sed tantùm nascitur habitus similis actui, nempe assensus *Ob* assensus *Eò quòd* adeoque assensus Conclusionis, propter Præmissas.

INSTAT 2. Ergo idem actus ut terminatur ad Principia, esset causa sui ipsius ut respicit Conclusionem.

RESPONDETUR. Non esset causa sui ipsius, sed tantùm repræsentaret idem actus, sui motivum: diceret enim in intrinseca sua ratione, se fieri propter Præmissas. Causatio enim actus, aut est elicitiva, & hæc habetur à potentia, aut est motiva seu objectum movens; jam autem ille actus, non esset sibi objectum movens, sed tantùm fieret ob objectum motivum, quod attingit.

INSTAT 3. Ergo idem actus attingeret objecta tam diversa.

RESPONDETUR. Quia ille actus attingeret objecta habentia unitatem mobilis quod est Conclusio, & motivi, quod est fieri propter præmissas; ideo ille actus, non attingeret objecta, simpliciter diversa.

OBJICITUR 7. Medium non includitur in Conclusione, includeretur autem, si assensus Conclusionis, attingeret Præmissas.

RESPONDETUR. Medium non includitur in Conclusione per modum Objecti probati, probaretur enim idem per idem, adeoque nihil: includitur tamen per modum objecti probantis, & ratione cujus probativi, fit ille assensus.

QVÆSTIO III.

De Conclusione.

UT decernatur de Difficultate, præmittenda sunt aliqua.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam ad statum quæstionis intelligendum.

PRÆMITTO I. *Esse in hoc difficultatem*, An postquam aliquis assensum exhibuit Præmissis, ante assensum quòd judicet extrema Conclusionis esse connexa cum medio, prærequiratur cognitio quà cognoscatur, rectè inferri ipsam Conclusionem; & hoc judicium vocari solet à quibusdam Illatio præcedens ipsam Conclusionem, quæ hîc sumitur pro assensu, ultimò completivò discursûs, pro assensu inquam qui fit propter Præmissas.

PRÆMITTO 2. *Posse concedi reflexionem supra bonitatem consequentiæ intercedentem & mediantem inter assensum Præmissarum & assensum Conclusionis*, ut expresſè docet Smigletius disput. 13. quæst. 2. Consentit Arriaga disp. 15. Logica

sect. 3. n. 22. quod maximè admitti decet circa Syllogismos imperfectos. Et rationem dat Arriaga, quia vis Syllogistica, innititur illi Principio: Quæ sunt eadem. Cum ergo in imperfecto Syllogismo, possit non apparere clarè hæc vis, ergo circa illam nova indagine egebit intellectus, qui tunc necessariò & inevitabiliter infert Conclusionem, cùm habet omnia ad concludendum requisita, inter quæ est, clarè videre quòd Syllogismus innitatur huic principio: hinc non infinitum procedet intellectus in istis reflexionibus, sed eò usque, quò non pervenerit, ad claram cognitionem quòd hic Syllogismus illi Principio evidenti innitatur: Quæ sunt eadem.

PRÆMITTO 3. *Cognitionem hanc de bonitate Illationis secundam Operationem fore.* Ita expressè Smigletius loco citato. Rationem dat, quia hoc judicium de bonitate illationis vel infertur ex alio judicio, vel non infertur, si non infertur, Ergo non est judicium tertiæ Operationis, quia tertia Operatio in Illatione judicii, ex judicio consistit, si infertur, ergo erit Conclusio, quia judicium tale, est Conclusio, Ergo non præcedit Conclusionem. Deinde tertia Operatio, in ratione tertiæ, ultimò completur per Illationem, sed illud judicium de bonitate consequentiæ non est Illatio, aliud enim est inferre, & aliud dicere; Inferendum benè: sicut aliud est dicere: aliquid bene faciendum, aliud verò facere. Cùm ergo illud judicium tantùm dicat, benè faciendum, seu benè inferendum, hoc ipso non inferet, consequenter hoc ipso non erit Illatio, adeoq; deficiet à ratione tertię Operationis.

PRÆMITTO 4. *Aliam esse Præmissam formalem, aliam Præmissam objectivam.* Præmissa objectiva, est ipsum objectum assensûs actualis præbiti. Præmissa autem formalis, est ipse actus intellectûs, assentiens illi prævio objecto. Dubitari ergo solet (& hic est secundus status quæstionis) an supposito, quòd Conclusio respiciat objecta Præmissarum, necessaria sit reflexa cognitio, quæ sit vel apprehensio simplex, vel judicium quod attingat & cognoscat objectum Conclusionis, esse connexum cum objecto Præmissarum, ita ut postea huic vel apprehensioni vel judicio succedat, ipse actus Conclusionis. Et hunc statum quæstionis jam definivimus, ubi diximus objectum Conclusionis respicere objecta Præmissarum.

PRÆMITTO 5. *Quod non sit necessaria cognitio reflexa de Præmissis formalibus* seu ipsis actibus intellectus quæ præcedat ante Conclusionem. Ratio est. Quia hæc cognitio otiosa esset, hoc ipsæ enim quia cognoscuntur objecta illarum Præmissarum formalium, cognoscuntur & ipsæ formales Præmissæ, sine ulla reflexione. Idque ideo: quia Præmissæ formales, sunt signa formalia, signa autem formalia sine reflexa cognitione ducunt nos in sui, & ejus quod significant objecti significationem.

PRÆMITTO 6. *Ordinariè sentire Doctor, quòd attento statu quæstionis quem Præmisso priù exposui, de bonitate consequentiæ, non debere esse cognitionem quæ sit judicium.*

RATIO est. Tum quia. Si daretur illic judicium tale, hoc ipso illud judicium esset Conclusio, Ergo si deberet præcedere hoc judicium Conclusionem, Conclusio præcederet Conclusionem. Antecedens probatur quia judicare quòd v. g. ex rationali inferatur benè Petrum esse animal, est formaliter habere assensum Conclusionis. Tum quia daretur processus in infinitum in istis judiciis, in isto enim Syllogismo: Omne rationale est risibile, Omnis homo est rationalis, Ergo omnis homo est risibilis, in isto inquam Syllogismo, ante Conclusionem necessarium esset hîc judicium, judicans hoc benè judicari, & ante hoc ipsum, aliud, & sic in infinitum: cur enim ante unum judicium requiretur aliud & ante hoc aliud, tertium non requiretur. Tum quia nulla est necessitas hujus Judicii, & nullum fundamentum adstruendi illud.

PRÆMITTO 7. *Remanere adhuc difficultatem: An ante Conclusionis assensum seu Judicium, quod fit propter Præmissas, necessaria sit saltem cognitio apprehensiva de bonitate Consequentiæ*, & an ea distincta esse debeat, tam ab ipso Judicio consequentis, quàm ab ipso Judicio Præmissarum. Eapropter *sit*

DIFFICULTAS II

Decernitur de Difficultate.

DICENDUM est I. *Ad Syllogismum necessariò est cognitio de bonitate Consequentiæ.*

PROBATUR I. Quia sciens Syllogisticè, nunquam posset scire quod sciat, scientem autem vult Aristoteles scire quod sciat. Sequela probatur. Ille non potest scire quòd sciat Syllogisticè, qui nescit hanc suam scientiam rectè & regulariter inniti principio illi Quæ sunt eadem: scire enim Syllogisticè, est scire propter hoc Principium. Sed qui non cognoscit bonitatem Consequentiæ, ille nescit hanc suam Scientiam, rectè & regulariter inniti illi Principio, Quæ sunt eadem unitertio. Ergo. Minor probatur. Quia nos per cognitionem de bonitate Consequentiæ, non aliud intelligimus, quam cognitionem, quòd hic actus innitatur illi principio.

PROBATUR 2. Si non daretur Cognitio de bonitate Consequentiæ, ergo Syllogismus non esset aliud quàm tria judicia, duo de Præmissis, unum de Consequenti, seu de ipsis extremis in Conclusione contentis, quod absurdum esse, supra probatum.

PROBATUR 3. Si in Syllogismo non daretur cognitio de bonitate Consequentiæ, sequitur si Tyro neget Aristoteli Consequentiam, temerè ne-

rè negata Consequentiâ, tunc primùm plus sciturum Aristotelem de suo Syllogismo, sciet enim tunc primùm, post negatam Consequentiam, sibi non potuisse negari Consequentiam, suumque Syllogismum inniti illi Principio: Quæ sunt eadem uni tertio, quod antea de suo Syllogismo non cognoverat.

DICENDUM 2. *Cognitio de bonitate Consequentiæ, non debet esse distinctus actus à Judicio Consequentis* seu ab assensu qui exhibetur extremis Conclusionis propter Præmissas, sed ex istis duobus conflari debet Conclusio; Eandem Conclusionem sic proponūt alii. Judicium illativum non debet esse distinctum realiter à Conclusione. Alii sic. Assensus illativus, non est distinctus realiter à judicio enuntiativo, quod est in Conclusione. Alii sic. Non est necessaria Cognitio de bonitate illationis, quæ præcedat ipsū assensum Conclusionis. Alii denique sic: Non est distinctus actus in Syllogismo judicium de bonitate Consequentiæ à judicio Consequentis. Ita Hurtadus dis. 7. Animas: Sect. 5. Arriaga, Oviedo &c.

PROBAT 1. Hurtadus, Nulla est necessitas hos actus multiplicandi, ut patebit solutione objectionum.

PROBAT 2. Quia omnibus expensis, quæ ad Syllogismum ex dictis requiruntur, tandem inferri debet, quòd cùm sit necesse à Conclusione respici objecta Præmissarum, item quòd cùm sit necesse attendere ad bonitatem Consequentię, necesse est formare Conclusionem, quæ sit assensus ob motivum rectè dispositum: non esset autem ullus assensus ob motivum rectè dispositum, si non esset indivisibile judicium illativum, & ob nexum cum Præmissis & ob legitimam collocationem.

PROBATUR 3. Si judicium Consequentiæ & Consequentis esset distinctum, sequeretur tertiam Operationem non esse distinctam essentialiter à secunda, sed hoc est absurdum. Ergo: sequela probatur, non distingueretur tertia Operatio à secunda per Præmissas ut clarum est, non distingueretur per judicium Consequentiæ ut dixi Præmisso 3. non etiam per solum judicium Consequentis, quia hoc se solo, non plus importat, quàm judiciū quo judicetur extrema Conclusionis esse inter se connexa, Ergo.

ADDO. Actum illum qui est cognitio Consequentiæ, & simul judicium Consequentis, esse æquivalenter multiplicem: æquivalet enim pluribus seorsim reperibilibus, ita ut idem judicium inquantum attendit ad dispositionē medii Termini, seu figuram & modum sit cognitio Consequentiæ, inquantum autem attendit ad connexionem extremorum inter se propter pręmissas, est judicium Consequentis ut Consequens est.

DICENDUM est 3. *Ante judicium Consequentis & Consequentiæ præcedere debet simplex apprehensio utriusq. extremi in Conclusione contenti.*

PROBATUR. Ante omne judicium præsupponitur apprehensio, sed hîc est judicium de extremis Conclusionis, Ergo eorum apprehensio præcedere debet, & quidem hæc apprehensio debet esse condistincta à judicio Pręmissarum & apprehensione: ratio est, quia per Præmissas non proponitur clarè identitas extremorum Conclusionis inter se, sed tantùm per Præmissas proponitur identitas extremi unius cum medio termino.

OBJECTIONES
Contra Conclusionem Tertiam.

OBJICITUR I. Non experimur in nobis hanc præviam apprehensionem.

RESPONDETUR. Non experimur, non quòd de facto non sit, sed quia difficilis est experientia actuum intellectûs, propter celeritatem operandi intellectui debitam, & quia hæ apprehensiones non cadunt nobis sub sensum, ea verò nobis sui certiorem & magis reflexam cognitionem movent, quæ sub sensum cadunt.

OBJICITUR 2. Ad apprehensionem non pręrequiritur alia apprehensio, Ergo neque ad judicium Consequentis prærequiritur apprehensio condistincta.

RESPONDET Arriaga dando disparitatem. Quia si ante unam apprehensionem daretur alia apprehensio, daretur processus in infinitum in istis apprehensionibus; si autem detur ante judicium apprehensio, non dabitur processus in infinitum, sed stabitur in illa apprehensione, & sicut in judiciis forensibus ante judicium proponitur causa, ante quam propositionem non requiritur alia propositio, ita & hîc.

DISPARITAS 2. Potest esse. Quia ut intellectûs apprehendat aliquod objectum; sufficienter applicari potest, vel per sensuum cognitiones, v. g. ut videndo Petrum cognoscat Petrum, vel ex similitudine objecti sensibus percepti, deveniendo in apprehensionem similis objecti, quod tunc sensibus non percipit, idq; propter excitationem phantasmatum relictorum ex simili cognitione, vel ad apprehensionem objecti alicujus sufficienter applicatur, à bona ut vocat Aristoteles fortuna, sive à DEO tanquam autore Naturæ si sit apprehensio Naturalis, à gratia autem quæ vocatur In, seu Præveniente si sit apprehensio supernaturalis: quæ vocatur gratia In, ut condistinguatur à gratia cooperante, quæ vocatur gratia Cum. Jam autem non habetur à quo connaturaliter applicari possit intellectus ad formandum judicium, nisi à prævia propositione seu apprehensione objecti, non enim ab ipsa Cognitione sensuum applicari poterit, quia sensus non attingit judicium de identitate extremorū: non etiam à DEO ipso, quia si nihil obstet, potiùs referri hoc de in aliquid aliud, & nō in istam applicationem à DEO factam. Non est enim Philosophicum ad Deum recurrere, si non desint alia remedia respondendi, ut hîc non desunt.

OBJICITUR 3. Per se notum est, esse eadem inter se, quæ sunt idem cum tertio, Ergo ipso eo quòd videat intellectus hæc extrema esse idem uni tertio, videbit illa esse idem secum: sed præcisè ratione Præmissarum noscit extrema identificari Uni tertio, Ergo præcisè ratione præmissarum, determinatur ad judicandum, identificari extrema inter se.

RESPONDETUR. Negando absolutè subsumpti Antecedens, quia ratione Præmissarum noscit solùm intellectus prędicatum & subjectum: non noscit autem idem illa esse inter se, propter identitatem cum tertio, nisi in Conclusione.

Contra secundam Conclusionem

RESPONDETUR 1. Particula illativa *Ergo* non est nota quarti judicii, Ergo judicium Consequentiæ & Consequentis, non est idem. Antecedens probatur. Particula *Ergo* est seorsim & separatim significativa, Ergo debet illi particulare objectum respondere: sed nisi esset quartum judicium nihil esset quod illi responderet.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, Probationi ejus Nego subsumptum. Illud autem quod respondet particulæ Ergo: non aliud est realiter à judicio Consequentis, sed aliud formaliter, in quantum scilicet illud judicium, fit propter Connexionem cum Præmissis rectè dispositis: quantumvis idem judicium, inquantum judicat extrema Conclusionis esse connexa inter se, sit judicium Consequentis.

INSTABIS. Particula *est* posita in Propositione, distinguitur realiter à cognitione versante circa Prædicatum & Subjectum, cognitio enim versans circa Subjectum & Prædicatum, est prima Operatio, per particulam verò *Est* indicatur Judicium, quod est distinctum realiter à prima Operatione. Ergo & Judicium illativum seu Consequentiæ, denotatum per particulam *Ergo* distinguetur realiter à Judicio Consequentis.

RESPONDETUR. Disparitatem assignat Smigletius *in Enuntiatione* inquit *nec Prædicatū nec Subjectum potest esse Judicium*, *Unde judicium Enunciativum necesse est distingui realiter ab utroque. At in Illatione, Conclusio ipsa est* Judicium, *cui si addatur quod causetur ex Præmissis, eò ipso erit* Judicium *illativum seu* Judicium *Consequentiæ*. In Idem recidet si dicas, nisi ponatur Judicium enuntiativum, distinctum à prima operatione, hoc ipso Propositiones seu Præmissæ requisitæ ad Syllogismum, non essent Propositiones; sed nonnisi prima operatio: erit autem Conclusio tertia Operatio, quamvis Judicium de bonitate Consequentiæ, sit idem realiter cum Judicio Consequentis.

OBJICITUR 2. Ex alio Principio seu motivo sumitur Judicium Consequentiæ & ex alio Principio seu motivo Judicium Consequentis, Ergo hæc non sunt idem realiter, actus enim ex motivis diversificantur. Antecedens probatur. Quia motivum Judicii Consequentiæ, sunt principia illa: Dici de omni &: Dici de nullo, motivum autem judicii Consequentis, sumitur ex connexione cum medio Termino, Ergo.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam & Probationem ejus nego universaliter. Certè enim unam eandemque numero eleemosynam, auditionem vel celebrationem sacri, possum facere ex diversis motivis, & tamen illa auditio, in quantùm fit ex uno motivo, non erit à se distincta realiter, in quantùm fit ex alio motivo, sufficitque ut diversi formalitati motivi, respondeat diversa formalitas judicii.

OBJICITUR 3. Quæ sunt separabilia realiter, sunt distincta realiter, sed judicium Consequentis & judicium Consequentiæ sunt separabilia realiter, Ergo sunt distincta realiter. Minor probatur. Potest quis judicare extrema Conclusionis esse connexa inter se, & non judicare, esse connexa ex vi connexionis cum tertio rectè in præmissis collocato. Ergo.

RESPONDERI potest. Negando Minorem, potest autem quis judicare extrema Conclusionis esse connexa inter se, potest inquam judicare judicio debito Conclusioni ut Propositio est, & non judicare extrema esse connexa cum tertio, Concedo Antec. Potest judicare judicio debito Conclusioni, ut Conclusio est. Nego Antecedens & Consequentiam: hîc autem de tali judicio agitur.

OBJICITUR 4. Cognitis iisdem Præmissis, potest aliquis assentiri Conclusioni rectè illatæ, & aliquis non assentiri, quod non potest in aliud referri, nisi quia non habet judicium distinctum realiter de Consequentia, quod habet assentiens.

RESPONDETUR. Non in defectum judicii distincti realiter de Consequentia esse hoc referendum, quando aliquis non assentitur Conclusioni rectè illatæ, sed quia vim præmissarum non penetravit. Vel quia judicium illud Consequentis non habet formalitatem eliciti, etiam propter connexionem cum medio, rectè in Præmissis disposito.

INSTABIS. Inferre & judicare quod rectè inferenda sit Conclusio, sunt distincta realiter, Ergo præter judicium Consequentis, requiritur aliud judicium Consequentiæ.

RESPONDETUR. Inferre & judicare in actu signato, quod rectè inferenda Conclusio, non sunt idem: sed inferre ex præmissis & judicare in actu exercito, quòd rectè inferenda sit Conclusio, sunt idem realiter.

OBJICITUR 5. Si idem esset realiter judicium Consequentis & Consequentiæ, idem judicium posset esse verum & falsum sed non potest idem judicium esse verum & falsum, Ergo. Sequela probatur. Potest esse Consequens verum, & tamen Consequentia falsa, ut si quis infert hominem

hominem esse risibilem, quia est Leo, vel si argumentum non sit in forma, & tamen Conclusio sit in materia necessaria.

Respondetur. Quòd idem judicium, sed habens plures formalitates possit esse sub una formalitate verum, sub alia falsum: Addunt alii, non posse esse supposito assensu Præmissarum consequens falsum formaliter, licèt posset esse falsum materialiter. Unde qui assentiretur: Hominem esse rationalem quia est Leo, assentiri deberet huic universali; Omnis Leo est rationalis: hinc consequens jam esset formaliter verum, falsum materialiter.

Instabis. Ergo saltem non erit locus distinguendi Consequentis non distincta Consequentia: si enim sunt idem realiter, quomodo uno distincto, non distinguetur aliud.

Respondetur. Identificatis realiter possunt diversa secundò intentionalia Prædicata convenire, distinctio autem illa spectat ad secundam intentionem. Deinde judicium Consequentis & Consequentiæ sunt idem realiter per nos, sed falsum est, quòd judicium Consequentis, idem sit realiter cum Consequenti, negandoque ulteriùs quòd istud judicium distinguatur, sed ipsum Consequens distinguitur. Quòd non idem sit judicium Consequentis & Consequens, inde est: quia judicium de Consequenti est actus mei intellectûs, Objectum autē illius judicii est ipsum illud Consequens, quod non est actus mei intellectus, nec fit à me: immo si semel actus aliquis intellectûs & aliquod judicium distingui poterit, nescio cur non & judiciū Consequentiæ distingui poterit. Quòd verò non judicium Consequentis, sed Consequens distinguatur hoc inde est, quia respondens non attendit primariò ad judicium quod habet oppugnans, sed ad objectum quod sibi proponitur & facessit difficultatem, quam ut evadat, sternit sibi viam distinguendo & dividendo objectum, non facessit enim illi judicium oppugnantis difficultatem, sed ipsum objectum. Unde fieri potest, ut oppugnans non præbeat assensum Consequenti, & tamen illud Consequens facesset difficultatem oppugnato, ergo apparet quòd ad objectum attendatur, non ad conceptum oppugnantis.

DIFFICULTAS III.

An Conclusio sequatur debiliorem partem.

Dicendum est *Sequi*. Est enim hæc axioma commune Dialecticum: quod ita intelligendum est. Conclusio non excedit sua perfectione in Certitudine & Evidentia, non excedit inquam Certitudinem & Evidentiam Præmissarum: nec potest inferri major connexio inter extrema, quàm fuerit connexio cum medio termino, & ita si fuit una negativa Præmissa aut Particularis, debet esse & Conclusio Negativa aut Particularis.

Probatur 1. à Summulistis. Quia cùm conjunctio extremorum cum medio termino, sit ratio formalis propter quam conjunguntur extrema inter se, si in Præmissis non fuit perfecta conjunctio extremorum cum medio termino, nec in in Conclusione erit. Sicut si albedo non est alba, quomodo faciet album, ita si non fuit conjunctio perfecta cum medio termino, quæ conjunctio est ratio formalis conjungendi extrema inter se, quomodo extrema inter se conjungentur.

Probatur 2. Non potest ostendi quomodo benè Conclusio Affirmativa inferri possit, si fuit Negativa Præmissa. Item quomodo poterit inferri Conclusio Universalis, si præcessit Particularis: immò in tali Syllogismo ostendi posset error, & ubi negata illi fuerit Cōsequentia, impossibile erit illam probare. Antequam aliam rationem pro Conclusione proponam.

Suppono. Duas concausas tripliciter concurrere posse ad eundem effectum, Primò enim concurrunt ita, ut unum fortius tribuat vires debiliori, ut cum v.g. Lumen gloriæ, concurrit cum intellectu ad producendam visionem beatificam, tunc tribuit intellectui vires ad agendum, item cùm Pædagogus concurrit cum puero ad formandos characteres, tribuit ei quodam modo vires, ad formandos characteres. In tali semper casu effectus sequitur Nobiliorem agentem. Secundò Concausæ concurrere possunt ad eundem effectum ita, ut ambæ propriâ virtute agant, & ut ex activitate utriusque, efficiatur una continuata activitas: & ita fit cum fax v.g. cum parva candela, illuminat tenebrosum locum, item cùm equus fortis unà cum debili trahit currū: & in tali casu, superat effectus utramque causam, plus enim trahere possunt equus robustus & debilis, quàm solus robustus. Tertiò Concurrere possunt Causæ ad effectum ita, ut ambæ quidem propriis viribus agant, sed ita, ut debilior restringat perfectionem nobilioris, & ita tibia recta, restringitur à tibia curva, ad faciendam claudicationem. Itē anima spiritualis concurrens cum organo restringitur ad faciendam sensationem, producendumque effectum materialem. Item Causa Prima concurrens cum causa secunda, producit actum peccaminosum, effectusque sequitur debiliorem partem.

Addi posset quòd tunc, quando concurrunt aliæ concausæ ad eundem effectum, sed ita ut virtus unius agat in virtutem aliûs, tunc producitur effectus utrique aliquo modo dissimilis, ut contingit in generatione muli. Hoc præmisso.

Probatur 3. Conclusio. Præmissæ concurrunt hoc tertio modo ad faciendam Conclusionem, Ergo debiliorem Præmissam Conclusio sequi debet. Antecedens probari potest. Quia non est intelligibile, quomodo perfectior Præ-

missa, influat in imperfectiorem, quomodo item affirmationis & negationis item veri & falsi, &c. quomodo inquam eadem possit esse activitas, Ergo apparet Præmissas nonnisi hoc tertio modo agere, in quo agendi modo, semper effectus debiliorem partem sequitur. Mansit adhuc difficultas de voce. Concesso enim quòd si præcessit Particularis, debeat sequi Conclusio Particularis, concesso quod si præcessit Conclusio Negativa, sequi debeat Conclusio Negativa, negant tamen aliqui hoc esse, sequi debiliorem partem. *Sed*

DICENDUM 2. *Inferri Conclusionem Particularem ex Particulari Præmissa, inferri Conclusionem Negativam ex Negativa Præmissa, est Conclusionem sequi debiliorem partem.*

PROBATUR. Quia hæc tota quæstio est quæstio de voce, cùm ergo tota Peripatetica Schola propositionem Particularem & Negativam appellet debiliorem, & quia ad significandum hæc quòd ex Præmissa particulari sequi debeat Conclusio particularis, quod ex Negativa Præmissa sequi debeat Conclusio Negativa, ad hoc inquam significandum utantur Philosophi his terminis, Conclusio sequitur debiliorem partem. Ergo cum illis similiter loquendum est. Restat explicandum, cur propositio Negativa, itemque Particularis, appelletur pars debilior.

EXPLICAT 1. Quidam, quare Particularis vel Negativa Conclusio debilior pars appelletur, quia esse tam forte, ut per illud alia Propositio totaliter expugnetur est esse fortiùs illo, quod non potest totaliter expugnare aliam propositionem. Sed hæc propositio, Omnis homo est albus, est talis, ut per illam totaliter exponetur hæc propositio Nullus homo est albus, per hanc verò propositionem. Aliquis homo non est albus, non expugnatur hæc propositio Nullus homo est albus, dato enim quòd aliquis homo non sit albus nondum per illud tollitur quominus Petrus vel Paulus sit albus. Hinc Propositio Particularis, non est ita fortis ac Universalis, nec ita debellat Negativam v.g. Universalem. Hæc explicatio.

NON SATISFACIT, quia tam benè hæc universalis: Omnis homo est albus, expugnatur per hanc: Nullus homo est albus, quã benè per illam priorem propositionem hæc posterior expugnatur, Ergo tam fortis erit Affirmativa quàm fortis Negativa. Et tamen Conclusio sequens Universalem Negativam, dicitur sequi debiliorem partem. Particularis hæc; Aliquis homo non est albus falsam absolutè reddit illam propositionem; Omnis homo est albus. Unde dicitur communiter, ad infringendam Universalem, sufficit una Particularis, Ergo illam expugnare potest cur ergo debilior erit?

EXPLICAT 2. Idem. Quia Particularis addita Particulari, Negativa etiam addita Negativæ, non habet vim & robur sufficiens ad inferendam Conclusionem: Addita autem affirmativa Negativæ, addita Universalis Particulari, habet vim ad inferendam Conclusionem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. quia hoc non ex debilitate aliqua proficiscitur quòd Particularis addita Particulari non inferat Conclusionem, sed hoc inde proficiscitur, quia in illo Syllogismo nullibi distribueretur medius terminus. Negativa item addita Negativæ non infert Conclusionem non quòd sit debilis, habet enim robur sufficiens ad destruendam Universalem Affirmativam, sed quia est regula universalis, ex puris negativis nihil sequitur. Et sicut quando in secunda figura, Affirmativæ additur alia Affirmativa, non possunt construere Syllogismum, nec inde sequitur ex illis alterutram esse debilem: ita quia ex Particularibus itemque ex Negativis non potest construi Syllogismus, non sequetur inde aliqua debilitas in illis.

EXPLICARI posset 3. Quare Negativa propositio itemque Particularis sit pars debilior. Affirmatio importat esse, Negatio tollit esse, ergo Affirmatio est perfectior Negatione, cùm esse perfectius sit, quàm non esse, & quamvis negatio importet aliquam perfectionem, ut cùm negatio Creaturæ in DEO, importat in DEO perfectionem, hoc tamen non facit ratione sui; aliàs negatio Creaturæ, quæ est in Chimæra adderet perfectionem Chimæræ: sed negatio Creaturæ in DEO, importat perfectionem, propter esse cui adnectitur illa negatio: & ita non esse Dei in Petro non est perfectio, quia non impletur perfectione Creaturæ, in Deo verò non esse Petri, est perfectio, quia superatur, impletur, & exceditur perfectione Divina. Quod si perfectior est Affirmatio Negatione, debilior erit quia Logici nomine debilitatis intelligunt imperfectionem. Ex eo etiam Negatio potest dici debilior, quia Negatio fundatur in esse seu positivo, adeoq; nõ habet robur, ut sit sine illo, fortius autem erit positivum, quia & in se existit, & portat supra se negationes, illorumque debilitati succurrit sua positivitate.

Quod Particularis sit debilior & fortior Universalis exinde deduci potest. Quia quod habet & hoc, & præter illud aliud, & aliud simile, hoc ipso robustius est: unde etiam ratio robur intensivi, additione gradus ad gradum perficitur, & unum aliquod, non est ita robustum, ac plura similia: quia autem Universale plura Particularia similia continet, ideo Universale robustius erit & Particulare debilius. Potestque idem instantiis firmari. Quia etiam funiculus triplex difficilè rumpitur estque robustior præ uno. Consensus item Comitiorum robustior est præ consensu unius Nobilis. Denique innumerabilia & æterna robustiora sunt mutabilibus & temporaneis. Talia autem sunt Particularia comparatè ad Universalia.

OBJ-

Objicitur 1. *Contra primam conclusionem:* Aristoteles primo prior: C. 9. docet, Ex una propositione de modo necessario, & altera de inesse, hoc est ex propositione contingenti sequi conclusionem necessariam: ut cum dico, omne currens necessariò movetur, Sortes est currens; Ergo sortes necessariò movetur: Ergo tunc conclusio si est necessaria, non sequetur debiliorem partem.

Respondetur. Sicut ipsa Minor est necessaria ex suppositione, sortem enim currentem necesse est currere, ita & conclusio sequitur necessaria ex suppositione: si enim sortes currit, necessariò movetur.

Objicitur 2. Ex una falsa & altera vera potest inferri vera conclusio v. g. cum dico, omnis lapis est substantia, omnis homo est lapis, ergo omnis homo est substantia.

Respondetur. Ex suppositione præbiti assensûs Præmissis, sequi etiam conclusionem ex suppositione veram: deinde dici posset hanc conclusionem secundùm quod conclusio est formaliter, falsam esse, quia falsum est ideò hominem esse substantiam quia est lapis, licèt sit vera materialiter & quà Propositio est. Nos autem hîc loquimur, quòd conclusio quà conclusio, omnibus reliquis bene procedentibus, debeat sequi debiliorem partem.

Objicitur 3. Ex suppositione impossibili, potest sequi conclusio necessaria.

Respondetur. Ita ut præteritæ objectioni, *sed insuper*

Objicit 1. *contra secundam conclusionem* Pater Adrianus Pikarski, etiam in minutiis Dialecticis expendendis, ingeniosè accuratus. Particulare ex se, nec est firmum nec debile, quia particulare, nec est affirmativum nec negativum de se. Rursûs negativum de se non est debile, quia negativum de se non est particulare: Ergo conclusio particularis deducta ex particulari præmissa, non est conclusio sequens debiliorem partem.

Respondetur. Negan. Antec. Probat. Consequen. quia debilitatem negativæ, non ex particularitate, neq; debilitatem particularis, ex negatione deduximus.

Objicit 2. Particulare bonum, non præcisè quà particulare, sed quà particulare, bonum est, est minus perfectum bono universali, Ergo etiam & particulare verum, non quà particulare, sed quà particulare verum, debilius est universali.

Respondetur. Cum in particulari propositione, sit nonnisi particulare verum, hoc ipso erit debiliùs verum, etiam ex mente sic arguentis.

Instat 1. Hoc particulare verum Petrus est rationalis, non est debiliùs verum præ vero universali, Omnis homo est rationalis.

Respondetur. Particulare verum, est debilius Logicè, sed non est debilius alia acceptione, est inquam debilius Logicè, quia ipsa particularitas secundùm explicationem, est debilitas, sed non est hoc sensu debilius verum, quasi non sit æquè verum quod Petrus sit rationalis, quàm quòd omnis homo sit rationalis.

Instat 2. Omnis homo est rationalis & nullus homo est lapis, sunt propositiones æquè fortes.

Respondetur. Non esse æque fortes ob fundamenta superiùs prætacta.

Instat 3. Fortius est venenum medicamento, Ergo etiam fortior est negatio affirmatione.

Respondetur. Posse esse medicamentum fortius veneno, sed quidquid sit de hoc disparitas est. Quia fortitudo physica attenditur penes excessum virium & activitatis, qui potest esse in veneno: fortitudo autem Logica, attenditur penes ea, quæ sunt in explicatione adlata.

Objicit 3. Hæc propositio, omnis homo est albus comparata ad hanc particularem. Hic homo est rationalis, non est magis fortis, imò hæc particularis est fortior, dicit enim insuperabilem necessitatem objecti.

Respondetur. Particularem dici debiliorem, comparatè ad suam universalem, dici etiam posset universalem propositionem etiam in materia contingenti, esse fortiorem Logicè, quamvis non sit fortior quoad materiam & objectum quod infert.

DISPUTATIO IX.

De Demonſtratione.

Attingemus primùm ea, quæ de Demonſtratione nondum præexercitatis noſcenda ſunt, tum demum ad quæſtiones diſputabiliores delabemur.

De eſſentia Demonſtrationis.

QUÆRITUR I. *Quid ſit Demonſtratio.* Duplicem definitionem Demonſtrationis poſuit Ariſt. Primi Poſter. c. 2. Prima eſt. Demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire, & Demonſtratio, eſt Syllogiſmus, ex veris, & primis, & immediatis, & notioribus & prioribus, & cauſis Concluſionis. Bonitas harum Definitionum ex eo ſuaderi ſolet, quia ſufficienter notificant naturam Demonſtrationis, & deinde quia inſtrumenta definiri poſtulant per finem ſuum, ut oſtendit Inductio. Jam autem finis Demonſtrationis eſt, ut faciat ſcire.

QUÆRITUR 2. *Utrum hæ definitiones ſint rigoroſæ.* Quòd prima non ſit rigoroſa, Ratio eſt. Quia definitio rigoroſa debet habere genus & differentiam, quorum unum ſeorſim acceptum, ſit verum illius genus, & aliud ſeorſim acceptum ſit verè differentia: hæc autem definitio: Demonſtratio eſt Syllogiſmus faciens ſcire, non continet, tale genus, & talem differentiam, ly enim ſyllogiſmus eſt quid genericum ad ſyllogiſmum probabilem Sophiſticum & demonſtrativum, conſequenter non eſt illius rigoroſum genus: ly etiam faciens ſcire, non eſt rigoroſa differentia; nam facere ſcire convenit etiam definitioni, & aliis modis ſciendi. Cæterum ſi utraque hæc pars definitionis tota ſimul & collectivè ſumatur, bona erit: Ratio eſt: quia per ly ſyllogiſmus diſtinguetur à definitione, per ly autem faciens ſcire diſtinguetur à ſyllogiſmo probabili & Sophiſtico. Quòd ſecunda definitio non ſit rigoroſa. Ratio eſt: Quia nonniſi per finalem & materialem cauſam traditur, quales definitiones non eſſe rigoroſas, docet Dialectica; præſens autem definitio, procedit per cauſam materialem, quia ipſæ propoſitiones veræ & primę ſeu præmiſſæ tales, componunt tanquam cauſa materialis, demonſtrationem. Procedit etiam per cauſam finalem, quia vult ſyllogiſmum hunc conſtare cauſis concluſionis, nomine autem concluſionis intellexit ſcientiam, quæ eſt finis, ad quem illæ ordinantur.

QUÆRITUR 3. *Quomodo illæ Particulæ intelligendæ, faciens ſcire.* Non ſunt ita intelligendæ quaſi ſolùs ſyllogiſmus faciat ſcire cùm etiam definitio faciat ſcire: ſed intelligendæ ſunt quòd ſolus ſyllogiſmus faciat diſcurſivè ſcire. Non ſunt etiam intelligendæ hæ particulæ, quaſi demonſtratio, faciat efficienter ſcire, quid enim eſt illa cauſata ſcientia à demonſtratione præter illam et ipſam. Facit ergo demonſtratio ſcire formaliter, ſeu per modum formæ habitu, quæ ſeipſa, eſt formaliter faciens ſcire. Ut autem ſalvetur illud, quòd ſcire ſit per cauſam cognoſcere, id ita accipiendum: quòd omnis demonſtratio procedat per cauſam, non quidem in eſſendo, procedat tamen per cauſam in cognoſcendo: quo ſenſu etiam demonſtratio per effectum, erit ſcientia per cauſam: vel certè explicandus erit Ariſtot. quòd dixerit ſcientiam potiſſimam eſſe cognitionem per cauſam, non verò cæteros ſciendi vel demonſtrandi modos.

De Diviſione Demonſtrationis.

QUÆRITUR I. *Quot ſint Demonſtrationis ſpecies:* Philoſophus Imi Poſteri C. 14. dicit aliam eſſe demonſtrationē propter Quid, aliam Quia, ſeu aliam eſſe demonſtrationem à priori, aliam à poſteriori, demonſtratio à priori, eſt demonſtratio per cauſam. Demonſtratio à poſteriori, eſt demonſtratio per effectum.

Sunt qui cenſeant non idem eſſe demonſtrationem à priori, & demonſtrationem propter Quid, eò quòd demonſtratio à priori, ſit per cauſam non tantùm proximā, ſed etiam remotam, ut ſi per exiſtentiam ſolis, demonſtretur exiſtentia caloris, quamvis inter calorem & ſolem mediet lux: cùm tamen demonſtratio propter Quid, ſit per cauſam immediatam. Cæterum cum effectus non ſolum per cauſam proximam, ſed etiam per remotam exiſtere dicatur, non eſt ratio, cur demonſtratio per cauſam remotam, non ſit demonſtratio propter Quid.

Sunt itidem qui cenſent demonſtrationem Quia, & demonſtrationem à poſteriori non eſſe idem, ex eo, quòd demonſtratio Quia, fieri poſſit per cauſam remotam, demonſtratio autem à poſteriori, nonniſi per effectum ſit. Sed diximus demonſtrationem per cauſam remotam eſſe demonſtrationem propter Quid: & deinde quia eſt quæſtio de voce, loquendum ergo erit cum pluribus, qui demonſtrationem Quia non diſtinguunt à demonſtratione à poſteriori.

ADDO Fundamentum, propter quod demonſtratio à priori vocatur demonſtratio propter

pter quid. Quia hæc demonstratio est per causam, causam autem appellat Aristoteles rationem propter quid, sicut ipsam essentiam appellat quod quid rei.

Rursus demonstratio alia est perfecta alia perfectissima, demonstratio perfecta ex Arriaga est, in qua ex Præmissis evidentibus, conclusio evidenter sequitur, sed non demonstratur prima passio de essentia. Demonstratio autem perfectissima est, in qua per definitionem essentiæ, ut per medium, demonstratur prima passio essentiæ.

QUÆRITUR 2. *An Demonstratio propter Quid & Quia sint specie distinctæ* Esse, docetur communiter contra Scotum. Ratio ex Oviedo. Quia habent media diversa, & rationes assentiendi Conclusioni, specie distinctas: & ut addit Arriaga, alias regulas præscribit Logica pro Demonstrationibus propter quid, & alias pro Demonstrationibus quia. Quando verò eadem conclusio nunc à posteriori nunc à priori demonstratur, tamen istæ conclusiones different specie, quia eædem erunt materialiter, non eædem erunt materialiter, non eædem formaliter, ex diversis enim specie motivis procedent, nec eosdem specie assensus generabunt. Imò si quis ignarus, rationalitatem esse causam admirativitatis, probaret tamen admirativitatem per rationalitatem, si verò alter probaret eandem conclusionem, sciens rationalitatem esse causam admirativitatis, illorum Syllogisatio esset eadem materialiter, & vocabulariter, differret tamen specie: aliud enim specie erit motivum in sciente causam admirativitatis esse rationalitatem, à motivo ejus qui id ignorat. Non nego tamen demonstrationem propter quid, & rem esse, & propter quid sit, demonstrat: Demonstratio autem quia, rem demonstrat.

Stat tamen cum hoc, ut hæ demonstrationes sint specie distinctæ, quia distinctis specie motivis, diversisq; regulis à Logica præscriptis, innituntur. Hinc quamvis possit dari demonstratio, quæ ostendat qualis res sit, quia tamen id ostendet aut à priori aut à posteriori, regulabiturq; præceptis datis à Logica pro Demonstratione quia & propter quid, ideo distinctam ab his specie non constituet demonstrationem.

ADDO. Probabile esse, quòd hæ demonstrationes, sint distinctæ specie subalterna, non atomâ, quia adhuc habent sub se inferiores species nempe figuras.

QUÆRITUR. *An divisio dicta, sit adæquata.* Est. Ratio. Quia omnes ad hæc membra revocantur demonstrationes. Deinde membra hæc procedere per causam, non procedere per causam, sunt contradictoria, hæc divisio procedit per talia membra, ut reflectenti patebit: Ergo procedit per membra contradictoria: & quia non datur medium inter duo contradictoria, sed omnia revocantur ad aliquod membrum, ita & reliquæ demonstrationes ad has. Hinc quando Petrus demonstratur esse animal, quia est homo, hæc demonstratio revocatur ad demonstrationem quia, sicut enim ab effectu valet consequentia ad causam, non à causa ad effectum, ita ab homine valet consequentia ad animal, quantumvis ab animali non valeat consequentia ad hominem. Item quando definitio per definitum demonstratur, tunc etiam demonstratio revocatur ad demonstrationem Quia, non quòd fiat per aliquid posterius, sed quia verificatur de illa, aliud membrum contradictionis: nempe non procedere per causam; tam verè autem demonstratio ab effectu non procedit per causam, quàm demonstratio quæ per convertibile vel per definitum procedit, non procedit per causam.

Subnecti deberent aliqua de præcognitis, sed ea, quia nihil specialiter disputabile habent, aliunde petantur.

COLLIGES. Demonstrationem perfectissimam semper debere procedere per causam in essendo, quæ causa non est necesse ut sit actualis, & Physica, realiterque distincta, sed sufficit ut sit causa Metaphysica, & ex modo concipiendi in re fundato; aliàs nullæ Metaphysicæ, nullæ Logicæ demonstrationes essent, quia hæ procedunt per causam frequenter nonnisi Metaphysicam, quam alii appellant causam virtualem. Deinde nescio cur hic Syllogismus, Omne imutabile est æternum, Deus est immutabilis: Ergo est æternus, nescio inquam cur hic Syllogismus, cùm nonnisi causam virtualem seu Metaphysicam contineant, deficiat à ratione cognitionis certę & evidentis consequenter deficiat à ratione demonstrationis. Et certè causa virtualis est vera causa, inquantùm verum opponitur ficto, licèt non sit vera causa inquantùm verum, idem importat, quod realiter distinctum ab effectu: & quia causa virtualis est causa vera, prout verum opponitur ficto, hinc habetur fundamentum in re, concipiendi hoc tanquam causam, & illud tanquam effectum: & quia est fundamentum in re concipiendi hoc tanquam causam quantumvis virtualem, ideo causa virtualis non solum quoad nos, sed etiam quoad se, notior erit, demonstratioq; per illam, erit demonstratio per notiora.

COLLIGES ulterius ex dictis supra. Omnem demonstrationem procedere per causam in cognoscendo, cùm ut dixi etiam effectus sit causa in cognoscendo suam causam. Neque censendum est omnes Syllogismos fore demonstrationes, eò quòd omnes procedant per causam in cognoscendo, quia multi Syllogismi non procedunt per causam in cognoscendo necessariam, hoc enim Syllogismo nonnisi demonstrativo convenit: sicut procedere per causam in cogno-

cognoscendo probabilem, convenit Syllogismo Topico. Restant quædam magis disputabilia, an scilicet præmissæ debeant esse evidentiores, certiores, veriores conclusione. De quo *sit:*

QUÆSTIO I.

An Conclusio sit æqualis in evidentia, ipsis præmissis Demonstrationis.

IN hac Difficultate erit necesse paululum subsistere, eò quòd eam diffusiùs Neotorici rimentur *Sit*

DIFFICULTAS I.

Supponuntur quædam ad Conclusionem.

SUPPONO 1. ex iis, quæ dicta in materia de scientia, quid sit certitudo, quid evidentia.

SUPPONO 2. ex Arriaga, posse esse certitudinem majorem & minorem: quia potest esse magis firma adhæsio uni quàm alteri veritati, imò potest esse major & minor evidentia, potest enim unum clariùs alio cognosci, & ita clariùs cognosco fumum quem video, quàm ignem, quem existere, evidentia physica cognosco, ex fumo.

SUPPONO 3. Ex his quæ immediatè dicta ex Arriaga. Posse nos tam certitudinem quàm evidentiam dividere, in certitudinem & evidentiam formalem, seu tenentem se ex parte actûs, & in certitudinem & evidentiam objectivam. Certitudo formalis, est, ipsa firma adhæsio ad objectum. Certitudo autem objectiva, est ipsa necessitas objecti. Rursùs evidentia formalis, est, claritas & perspicuitas cognoscendi evidentia autem objectiva, est claritas & perspicuitas ipsius agnoscibilis.

SUPPONO 4. Ex Oviedo & dictis de scientia. Quod excessus cujusvis qualitatis, pensari possit vel ex perfectione entitativa, & ut alii appellant essentiali: vel potest pensari ex perfectione graduali, quam etiam intensivam appellant. Perfectio entitativa, stat in excellentia entitatis & essentiæ. Perfectio autem, majoritas, gradualis excessus &c. stat in additione unius gradus ad alium. v.g. sit unus gradus gratiæ, & caloris septem, vel sit unus gradus lucis, & septem albedinis, tunc unus gradus gratiæ & lucis, major erit entitativè, septem gradibus caloris aut albedinis, licèt illi septem gradus, habeant majoritatem, perfectionem gradualem excessum &c. excellentiorem, præ uno gradu gratiæ & uno lucis: Quod dicitur de excessu qualitatis, idem dicendum de excessu in evidentia, vel certitudine. Potest enim v.g. certitudo pensari vel ex perfectione entitativa, vel ex perfectione graduali: sit v.g. actus fide de mysterio Trinitatis intensus ut unum: sit & actus scientiæ de risibilitate hominis intensus ut septem, prior ille actus, erit perfectior in entitate & essentialiter, hic autem perfectior & intensior gradualiter.

SUPPONO 5. In quo conveniant & in quo differant auctores, circa punctum præsentis difficultatis. Conveniunt omnes. Præmissas non esse veriores conclusione neque conclusionem veriorem Præmissis, eò quòd veritas in indivisibili consistat, neq; admittat majus & minus.

De evidentia divisi sunt. Arriaga enim Præmissam unamquamque seorsim acceptam, dicit posse esse evidentiorem & certiorem conclusione, utramque tamen Præmissam simul sumptam, non esse certiorem, quàm sit ipse assensus conclusionis. E contra Oviedo dicit conclusionem, æquè esse evidentem ac evidens est utraque Præmissa. Communis autem sententia censet Præmissas esse certiores & evidentiores quavis conclusione. *His suppositis* Sit

DIFFICULTAS II.

Decernitur quid sit sentiendum.

DICENDUM est *Præmissas esse evidentiores in Demonstratione ipsa conclusione*; ita communis sententia. Quæ

PROBARI potest 1. ex Arriaga. Firmiùs intellectus adhæret uni v.g. Præmissæ seorsim acceptæ, quàm adhæreat conclusioni: Ergo saltem conclusione, una præmissa separatim sumpta, est certior & evidentior. Antecedens probatur firmiùs intellectus adhæret uni veritati quàm illi uni & aliis simul: Ergo etiam firmiùs adhæret uni Præmissæ seorsim sumptæ, quàm illi & conclusioni. Probatur consequentia. Quia adhærendo conclusioni adhæret & Præmissis, & ultra Præmissas conclusioni. Antecedens probatur. Firmiùs creditur Petrum currere quàm Petrum & Joannem & alios currere: quod ipsum probatur: quia ad falsitatem hujus propositionis, Petrus & Joannes currunt, sufficit si Petrus non currat, vel si Petrus currat, sufficit quòd Joannes non currat: ad falsitatem autem illius propositionis Petrus currit, necesse est determinatè, Petrum non currere.

CONFIRMATUR. Plura habet capita, ex quibus falli possit conclusio, quàm una separatim accepta Præmissa: Ergo conclusio minus est certa & evidens. Antecedens probatur. Quia conclusio importat & se, & duas Præmissas, Præmissa autem nonnisi seipsam importat: Ergo conclusio plura habet fallibilitatis capita. Et certè quis dubitet faciliùs posse persuaderi, animal esse sensitivum, item hominem esse animal, item hominem esse sensitivum quàm possint persuaderi hæc omnia simul.

RESPON

RESPONDET huic rationi Oviedo. Quòd verum sit assensum incertum & fallibilem, magis esse fallibilem qui importat plura capita fallibilitatis. Cæterum certitudo & necessitas simpliciter, cùm excludat omnem fallibilitatem, non minùs excludet omnem falsitatem una, quàm altera propositio: consequenter, non minus excludit fallibilitatem una præmissa, quàm aliæ præmissæ & conclusio.

RESPONDERI potest secundo eidem rationi, eam multum probare adeoque nihil. Sequitur enim ex illa, majorem esse certitudinem apprehensionis hujus termini homo quàm certitudinem principii lumine naturæ noti, Definitionis, aut cujuscunque termini complexi; idque ideo; quia plures habet titulos fallibilitatis. Deinde nego absolutè quòd præmissæ & conclusio simul sumpta, habeant plura capita fallibilitatis, supponimus enim & præmissas & conclusionem esse necessariam; & sicut Deus, cujus infinitæ sunt perfectiones, non censetur plures defectibilitatis titulos habere; quantumvis vel una perfectione Dei deficiente, Deus deficeret, ita & conclusio cum se & præmissas importet omnino infallibiles, non censetur plures habere titulos fallibilitatis; imò plures saltem extensivè, titulos infallibilitatis haberet.

RESPONDERI potest 3. Ex iis quæ ipse prævertit Arriaga & solvere conatus est. Quando video duos currentes; tàm certum est unum currere, quàm duos: Ergo etiam tam certa erit una Præmissa quàm duæ præmissæ & conclusio. Nam quod est intuitiva cognitio in potentia visiva, hoc est claritas & p erspicuitas objecti in potentia intellectiva; cùm ergo tam præmissa una simpliciter, quàm duæ præmissæ simul cum conclusione, sint objectum certum & evidens, neque enim per hoc, quia præmissa est certior & evidentior in nostra sententia, sequitur ipsam conclusionem non esse certam & evidentem, nescio cur clarior erit una tantùm præmissa quàm duæ cum conclusione acceptæ.

ADDO. Ex accidenti & capacitate exigua intellectûs malè dispositi, fieri posse, ut clariùs quis uni præmissæ assentiatur, quàm duabus & conclusioni: sed non exiget hoc ipsa objecti natura.

PROBARI solet 2. ex illo axiomate. Propter quod unumquodq; tale & ipsum magis, sed propter præmissa certa & evidens est conclusio, Ergo ipsæ magis sunt certæ & evidentes.

RESPONDERI solet huic argumento, quòd axioma fallat. Nam creatura est propter Deum, Deus tamen non est magis creatura, propter crematum est aliquis ebrius, neque tamen crematum est magis ebrium. Cathedra est propter lignum, & tamen lignum non est magis cathedra.

CONTRA. Fallit quidem hoc principium in reliquis causarum generibus, sed non fallit in genere causæ finalis & motivæ, & ita quia bonitas sanitatis, est motivum medicinæ, magis præ medicina, bona est sanitas: cùm ergò præmissæ, sint causa motiva ad assensum conclusionis, ipsæ magis merebuntur assensum. Deinde per oppositos, non fallit hoc axioma in causa finali, dicuntq; quòd amor finis, moveat ad amorem mediorum: Ergo cum certitudo & evidentia præmissarum moveat me ad assensum conclusionis, sicut præ mediis major est amor finis, ità præ conclusione, major erit certitudo & evidentia præmissarum.

RESPONDET 2. huic argumento Arriaga. Quòd in causa finali, ideo finis magis sit amabilis quàm media, quia medium, non habet bonitatem dignam tanto amore, sicut finis. At verò conclusionis objectum, habet in se capacitatem terminandi tam certum assensum, sicut præmissarum objectum.

CONTRA est. Tum quia etiam conclusionis objectum quà conclusio est, non habet evidentiam dignam tanto assensu, quantum meretur præmissa; sicut enim amabilitas finis, refundit bonitatem in media, ita & claritas præmissarum, refunditur in conclusionem ut conclusio est: imò conclusio ut conclusio est, nullam habet evidentiam, nisi dependenter à præmissis, quantumvis habere possit æqualem evidentiam illa conclusio, quà propositio est. Hinc à pari argumentor. Medium non habet tantam amabilitatem quantam finis; ergo nec conclusio tantam evidentiam, quantam præmissæ. Tum quia supponamus, quòd inclinet cor aliquis ad faciendas justificationes propter retributionem in hoc mundo, & assumat ad hunc finem, servitium & amorem Dei, vel certè ut sui filii bene habeant in hoc mundo, assumat ad hunc finem ut dixi amorem Dei, illa sacra phrasi se movente: Non vidi justum derelictum & semen ejus quærens panem. Cur tunc medium quod est amor Dei, non habebit amabilitatem dignam tanto amore, sicut finis. Quod illi responderint, idem nos ad propositum applicabimus.

RESPONDETUR 3. Etiam in rationibus motivis, falsum est, quòd motivo magis assentiamur quàm ipsi objecto, aliàs sequeretur conclusionem evidenter deductam ex duobus principiis de fide, non esse de fide, non esset enim ità certa, sicut præmissæ: omnia autem quæ sunt de fide sunt æquè certa.

CONTRA est. Tum quia ipse Arriaga dicit quæstionem hanc tractari debere independenter ab assensibus fidei quorsum ergo hæc instantia opponitur. Tum quia non est mirum quòd in eo quod certissimum est non detur locus magis vel minùs certo, qualis summitas certitudinis non competit assensibus fidei: sed cùm hæc summitas certitudinis non competat assensibus naturalibus, cur non dicetur esse præmissa præ conclusione. Tum quia in conclusione de-

ducta evidenter ex duabus de fide duo ſpectari poſſunt 1*mò* formalitas concluſionis, & inniten-tia principio quæ ſunt eadem; ſic ſumpta ter-tia illa propoſitio, non eſt de fide. Deinde pot-eſt ſumi prout propoſitio eſt, ſic non reſpiciet Præmiſſas, erit de fide, adeoque æquè certa ac Præmiſſæ. Ex eo autem quòd illa propoſitio ut concluſio eſt, non ſit de fide, ſequitur inten-tum concluſionis, plus tribuentis præmiſſis, quàm concluſioni. Diffuſè hæc tractata vide, ubi de formali fidei.

Quod verò addit Arriaga Deum, amare ho-minem propter gratiam, & tamen gratiam non magis amat homine, id habet multa difficilia. Imprimis quia cum gratia non ſit capax amoris amicitiæ, utpote incapax redamationis, hoc ipſo homo, qui hujus eſt capax amoris, erit ama-bilior: jam autem comparatæ inter ſe propoſi-tiones, poſſunt habere gradum, magis certæ vel minus certæ. Deinde poſſet quis dicere, quòd Deus non amet hominem propter gra-tiam tanquam propter motivum, ſed quòd hunc amorem exerceat, non independenter à gratia & quòd gratia ſit ſignum amoris. Denique ne-garet alius, quòd gratia in ſuo genere non ma-gis ametur quàm homo: quia gratia eſt in en-titate ſupernaturalis, quia plures gradus bonita-tis participat, & cætera ſimilia.

Probari ſolet 3. Quia Præmiſſæ demon-ſtrationis vel ſunt immediatæ vel mediatæ, ſi ſunt mediatæ, ergo ſunt clariores & evidentio-res concluſione, ſunt enim principia lumine na-turæ nota, & ex hoc exceſſu evidentiæ, vocan-tur lumine naturæ nota. Si autem Præmiſſæ ſunt mediatæ, ergo tamen clariores concluſio-ne, quia propinquiores lumini, hoc eſt princi-piis per ſe evidentibus.

DIFFICULTAS III.

Reſpondetur Objectionibus.

Objicit 1. Arriaga. Si major eſſet evidentia Præmiſſarum & certitudo, quàm conclu-ſionis, hæc majoritas in eo eſſet, quia ſi intelle-ctus negare deberet aut præmiſſas aut conclu-ſionem, potiùs negaret concluſionem, ſed hoc falſum eſt: formetur enim hic ſyllogiſmus Deus eſt ſumma veritas, ſed Deus revelavit ſe eſſe ſummam veritatem; Ergo eſt ſumma veritas: in quo ſyllogiſmo non præeligeret intellectus potiùs negare concluſionem, cùm iidem termi-ni, qui ſunt in præmiſſa, ponantur in conclu-ſione.

Respondetur. Quòd non præeligeret intellectus negare illam concluſionem quàm præmiſſam, accipiendo concluſionem prout propoſitio eſt; præeligeret tamen, prout non-niſi concluſio eſt.

Instat 1. Idem. Quando ex propoſitione univerſali infertur particularis concluſio, non eſt magis diſpoſitus intellectus ad negandam concluſionem quàm negandam univerſalem, & ita ſi ſum certus quatuor currere, & in qua-tuor includi duos, quomodo non ero certus, ea-dem certitudine, duos currere.

Respondetur. Intellectum magis eſſe diſpoſitum ad negandam concluſionem parti-cularem ut concluſio eſt, ſeu ut aſſenſus ex con-nexione cùm tertio eſt, quàm ad negandam u-niverſalem, quamvis non ſit diſpoſitus, ad ab-ſolutè negandam illam particularem, ut illa particularis concluſio, propoſitio eſt. Deinde quia aſſenſus ad quatuor, eſt hoc ipſo formaliter aſſenſus, etiam ad duo, hinc non magis aſſenti-tur quis ad quatuor, quàm etiam ad duo: jam autem, quia non ex hoc ipſo quia aliquis aſſen-titur præmiſſis, aſſentitur in illis etiam conclu-ſioni, ut concluſio eſt, cùm illa requirat aſſen-ſum ſpecie diſtinctum, ideò adhuc relinquitur locus, ut intellectus magis poſſit aſſentiri Præ-miſſis.

Instat 2. Idem. Intellectus evidentiſſimè cognoſcit, duo aliqua eſſe idem uni tertio, ac ſi ſe idem inter ſe: Ergo & æquè evidenter cogno-ſcit Præmiſſas, involventes idem inter ſe, ac concluſionem involventem, idem uni tertio.

Respondetur. Æquè quidem evidenter cognoſcit intellectus idem uni tertio, & idem inter ſe, ſi idem uni tertio ſit objectum quod no-ſcitur, quia utrumq; erit principium, adeoq; lu-men naturæ, ſed ſi cognoſcat propter idem uni tertio, hoc ipſo cognitum propter illud princi-pium, non erit æquè evidens, quia non eſt ipſum illud lumen, ſed participans de illo.

Instari poteſt 3. Deus in probabili ſen-tentia, ex creaturis immediatè cognitis, cogno-ſcit ſeipſum, & tamen falſum eſt quòd Deus per-fectiùs cognoſcat creaturas, quàm cognoſcat ſeipſum; Ergo etiam licèt aſſentiamur conclu-ſioni propter Præmiſſas, tanquam propter me-dium, falſum erit illas evidentiores eſſe.

Respondetur. Creatura capax eſt im-perfectionis in ſuis modis noſcendi, incapax Deus, hinc quamvis tribuamus Deo quòd ſe no-ſcat ex creaturis, noſcit tamen ſecluſis imperfe-ctionibus: imperfectio autem eſſet, ſi eviden-tiùs noſſet Deus creaturas, quàm ſeipſum.

Objicitur 2. ex Tannero (quidquid ſit ſi-ve hæc ſit mens illius ut vult Arriaga, ſive non, ut vult Oviedo) ſaltem quando intellectus ha-bet unam Præmiſſam certam & evidentem, a-liam probabilem, vel certam quidam ſed obſcu-ram, tunc concluſio erit certior probabili Præ-miſſâ & evidentior illâ obſcurâ. Antecedens probatur. Quia intellectus eam quam poteſt certitudinem & evidentiam ſectatur, ergo ſi in una Præmiſſa invenit certitudinem & eviden-tiam, in alia verò non, tunc relicta illâ defecti-bili Præmiſſa, ſectabitur nonniſi illam clariorem & evidentiorem.

Respon-

RESPONDET Arriaga. Tunc intellectus uno otivo relicto sectatur evidentius motivum, ando illa motiva & argumenta sunt diversa: ita quando Samaritani crediderunt in Chri- im, jam non propter dicta Samaritanæ, sed pro- er dicta ipsiusmet Christi relicto illo debiliori gumento, hoc est verbis Samaritanæ, arripue- nt fortiùs hoc est dicta Christi. Cæterum quan- , ex duobus motivis fit unum argumentum, on potest intellectus uno motivo partiali reli- o arripere aliud, jam enim hoc ipso non esset ensus iste Conclusionis ut Conclusio est, siqui- m ex duabus Præmissis non procederet.

OBJICITUR III. Ex Oviedo Objectum Con- usionis identificatur cum objecto utriusque æmissæ, Ergo æquè evidens & necessarium est jectum Conclusionis ac utraq; Præmissa, aliàs eodem objecto possent verificari duo Contra- ctoria, idemq; objectum v.g. & esset evidens octo, & non esset evidens ut octo.

RESPONDETUR. Objectum Conclu- onis est identificatum cum objecto Præmissa- m, ita ut non habeat æquè immediatè conjun- am sibi rationem assentiendi, hoc est eviden- am, Conc: Antec: Objectum Conclusionis est entificatum cum objecto Præmissarum, ita ut què immediatè conjunctam sibi habeat ratio- m assentiendi, Nego Antecedens & Conse- entiam. Vel certe transito antecedente, Di- nguo Consequens. Ergo æquè necessarium est jectum Conclusionis quà Conclusio est Nego onsequentiam, Ergo æquè necessarium obje- um Conclusionis quà propositio est, Transeat.

ADDO Ulterius, Unum idemq; objectum, ex versitate motivorū, nunc evidentius nunc in- identius esse posse; & ita Deum dari, est ine- dens, si id propter revelationem credam, evi- ens autem est, si id demonstrativè sciam.

INSTAT Idem. Eo ipso quòd quis assenti- ur Præmissis, assentiri debet Conclusioni. Ergo idem determinatione, qua assentitur Præmissis, t determinatus ad assentiendum objecto Con- usionis, Ergo eandem ulteriùs Conclusio, uam & Præmissæ, habet evidentiam: nam hæc vidência, est istud determinativum.

RESPONDETUR Distinguendo I. Consequens, rgo eadem determinatione, & ex iisdem Prin- piis, & æquè immediatè orta, qui assentitur ræmissis, assentiri debet Conclusioni, Nego onsequentiam: eadem determinatione, sed ex versis principiis, & non æquè immediatè orta ranseat Consequentia & nego utramq; Con- quentiam ulteriorem.

OBJICITUR IV. Si Conclusio esset ineviden- or Præmissis & incertior, sequitur Syllogismum cundum, qui assumit Conclusionem præce- entis, pro Præmissa, esse priori inevidentiorem: ursus sequitur Syllogismum qui assumit pro ræmissa Conclusionem 2di Syllogismi, esse in- videntiorem, & sic deveniendum tandem erit d Conclusionem, quæ sit omnino incerta.

RESPONDETUR. Conclusionem quò plus re- cedit à Principiis Primis, esse inevidentiorem, nunquam tamen deveniendum est, ad jam o- mninò incertam. Majoritas enim & Minoritas in certitudine sunt accidentia & affectiones quædam, veluti Substantiæ cujusdam, hoc est ip- sius Certitudinis. Sicut ergo mutatis accidenti- bus, non est necesse mutari Substantiam, ita dimi- nuta majoritate certitudinis, non est necesse ipsam Substantiā certitudinis minui, adeoq; de- veniri ad talem, quæ jam non sit certa. Illustrari hoc potest instantia, desumpta ex sententia illo- rum, qui censent intra eandem speciem, posse esse perfectiorem & imperfectiorem animam, sicut enim supposita hac sententia, non est venire ad animam rationalem tam imperfectam, quæ non sit rationalis, ita diminuta certitudine, non est necesse venire ad talem, quæ jam non sit certa. Illustrari item posset in hac sententia, quæ admit- tit specificam distinctionem Angelorum, & alios aliis esse perfectiores vel imperfectiores, sicut enim si Deus procederet in producendis Ange- lis, semper & semper imperfectiorem producen- do, tamen non deveniretur ad talem producen- dum, qui jam non esset Angelus: ita nec devenie- tur ad Conclusionem, quæ jam non sit certa, eti- amsi procedatur per deductas Consequentias semper ad minus certam.

OBJICITUR V. Causa necessaria tribuit effe- ctui, eam omnem perfectionem quam habet. Præmissæ sunt causa Conclusionis, eaq; necessa- ria, Ergo Conclusioni tribuent Præmissæ, ean- dem perfectionem, adeoq; evidentiam.

RESPONDETUR Communiter, causam univo- cam necessariam, tribuere effectui omnem suam perfectionem, sed non causam æquivocam: est autem Præmissa, causa æquivoca per ordinem ad Conclusionem. Causa enim æquivoca est, quæ non producit sibi similem effectum, Præmissa au- tem quæ est principium, cum non producat ali- ud principium, sed Conclusionem, ideò Præ- missæ Causa æquivoca erunt Conclusionis.

OBJICITUR VI. Plures subsunt rationes as- sentiendi Conclusioni quàm Præmissis, Ergò.

RESPONDETUR. Evidentiam non desumi ex pluralitate motivorū, sed ex majori claritate ob- jecti: major autē claritas est in Præmissis, quia illæ vel sunt ipsum lumen vel proximiùs quid lumini.

OBJICITUR VII. Præmissæ sunt tanquam me- dia, Conclusio tanquam finis, Præmissæ sunt tan- quam instrumenta, Conclusio tanquam effectus, Ergo cum præ mediis excellat finis, & præ instru- mentis effectus, evidentior etiam erit Conclu- sio præ præmissis.

RESPONDETUR. In aliquo quidem assimilari Conclusionem cum fine, quia sicut finis termi- nat, ita & Conclusio; sed habent in hoc disparita- tem, de quo est quæstio: nec enim à Conclusione accipit lumen Præmissa nec primò movet, ut pri- mò movet finis. Consequenter poterit esse ine- videntior, tanquam remotior à lumine &c.

QUÆSTIO II.

An Conclusio Demonstrationis sit certior Præmissis.

PRÆMITTO I. *Quid sit apud alios Certitudo?*
EXPLICAT I. Vasquez & sumit certitudinem pro determinatione assentiendi sine formidine objecto, facta per imperium voluntatis. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia nullo etiam præsupposito imperio voluntatis, certè assentitur intellectus, duo non esse unum. Tum quia illi imperio voluntatis prælucere debet actus intellectûs, qui non arbitrariè proponat, ut hoc imperet voluntas; aliàs posset prælucere ut imperet voluntas assensum, quod unum sit duo, & hoc fundamentum potiùs erit certitudo quæsita. Tum quia necessariò debet distingui certitudo evidentis objecti, à certitudine inevidentis objecti, quæ distinctio nulla foret, si utrobiq; ad certitudinem requireretur imperium voluntatis.

EXPLICAT II. Idem. Quòd certitudo idem sit, quod veritas.

NON SATISFACIT Explicatio, quia licèt ista in re & entitativè coincidant, distinguuntur tamen definibilitatibus, aliudque est dicere Cognitio vera & evidens, aliud certa & evidens, ut usus etiam hominum comprobat.

EXPLICAT III. Idem, quod certitudo sit reflexio, quâ quis judicat assensum à se exhibitum certum esse. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non est ratio, quare non possit esse actus etiam directus, certus. Tum quia hujus ipsius quæritur ratio, unde & quid sit, quòd reflexio dicat actum exhibitum certum esse. Tum quia aliud est, actum habere pro objecto scientiam, & aliud esse actum scientificum, hinc de scientia etiam nonnisi probabiliter possumus discurrere: ergo etiam aliud est, actum habere pro objecto certitudinem, & aliud esse certum: cumq; non sit ratio, quare certitudo non possit dividi in certitudinem, Objectivam & Subjectivam, videtur Vasquez immeritò admittere nonnisi certitudinem Subjectivam.

PRÆMITTO II. *Quid sit ista certitudo.* Fusiùs de illa in materia de certitudine Fidei, pro nunc suffecerit dicere. Certitudinem ex parte Actûs esse ipsam firmam adhæsionem ad objectum. Certitudo autem objectiva, est ipsa invariabilitas, necessitas, determinatio, ipsius esse objecti.

PRÆMITTO III. *Certitudinem ex parte actus seu subjectivam, secundum id quod dicit in recto esse idem cum ipso actu entitativè, licèt connotet, objectum.* Ratio quia nulla necessitas distinguendi illam ab actu.

PRÆMITTO IV. *Certitudinem objectivam esse intrinsecam etiam objecto.* Ratio: quia non est ullum fundamentum illius superaddendę & certè hæc certitudo objectiva, est necessitas & invariabilitas objecti, Objecti autem necessitas, est ipsa exigentia prædicatorum Objecti, ipsa autem exigentia, sunt ipsa prædicata Objecti, ipsa autem prædicata Objecti, sunt ipsummet Objectum, ipsum autem Objectum est sibi intrinsecum Ergo à primo ad ultimum, ipsa etiam necessitas est intrinseca. Non nego tamen quòd ipsum certum, objecto creato conveniens, in linea existentis, dependant à Deo. Non nego item quòd certitudo objectiva possit haberi ratione motivi extrinseci v.g. Dei attestantis; sed quia hoc quod est esse certum ratione testimonii Divini, non est in ratione objectiva aliquid realiter superadditum, illi objecto ita formalisato, hinc adhuc, verum erit dicere, certitudinem non esse quid superadditum. Casu autem quo Deus assensum qui ex probabilibus motivis fit, revelaret tamen esse verum, in tali casu actus ille, factus ex probabilibus motivis, non esset certus, quia non esset firma adhæsio animi, esset tamen certus ex motivo quod Deus nihil falsum revelare possit.

PRÆMITTO V. *Maximè attendi ab Auctoribus ad certitudinem ex parte actus*, unde cum quæritur An Conclusione certiores sint Præmissæ, attenditur ad certitudinem ex parte Actus & Subjectivam. *Hinc*

DICENDUM est. *Certiores esse Præmissas Conclusione.*

PROBATUR I. Propter quod unumquodque tale & ipsum magis; Sed Conclusio est certa propter Præmissas, Ergo & ipsæ sunt certiores.

PROBATUR II. Evidentiores sunt Præmissæ præ evidentia Conclusionis, Ergo & certiores.

PROBATUR III. In Conclusione non est æqualis certitudo objectiva, Ergo nec respondebit illi secundùm (ut supponimus) merita objecti, æqualis certitudo subjectiva. Antecedens probatur, quia certius est ipsum principium lumine naturæ notum, quàm id quod nectitur cum illo principio: & cum nulla Conclusio quà talis, sit Principium lumine naturæ notum, nulla etiam Conclusio erit æquè certa ac Præmissæ. Consequentia principalis prob: quia hîc quæritur de certitudine ut dixi, quæ sit secundum merita objecti, non autem esset certitudo secundum merita objecti, si cùm Conclusio non sit æquè certa, æquè certò illi assentiretur intellectus.

CONFIRMATUR. Adhæsio ista fit ex majori Necessitate quam advertit intellectus, majorem autem necessitatem intellectus advertit in Principio lumine naturæ noto, quàm in Conclusione ex illo deducta, aliàs æqualis esset certitudo Principii, cum Conclusione, per mille Consequentias deducta; quod est certè contra communem experientiam & contra rationem, quia aliàs omnes Conclusiones essent Principia, & omnes, essent Lumen intellectus.

Quæ in contra Objiciuntur, petatur illorum solutio ex dictis de Evidentia.

QVA-

QUÆSTIO III.

[An] Conclusio sit verior Præmissis in Demonstratione.

[E]X dictis circa secundam Operationem habitum est, veritatem formalem esse conformitatem cum objecto, de hac quæritur, An possit major esse conformitas in Conclusione quàm Præmissis, vel è converso, *ut id solvatur*

PRÆMITTO I. *Præmissas necessariò debere esse veras*, aliàs Conclusio utpotè sequens debiliorem partem, deberet esse non vera, & tamen in demonstratione debet esse vera: quia Conclusio Demonstrationis debet esse scientia, scientia autem debet esse vera, Ergo tantùm quæritur: [an] possit esse æquè vera ac Præmissa.

PRÆMITTO II. *Aliud est quærere; An una veritas, posset esse magis necessaria præ alia*: & aliud; an una veritas sit major aliâ, priùs illud jam affirmatum est, ubi diximus, majorem esse certitudinem Præmissarum quàm Conclusionis, de posteriori, restat.

PRÆMITTO III. *Aliud est quærere: An una veritas, possit magis & minus intensa esse, & aliud; an una veritas possit esse major alia.* Prius illud affirmandum, de posteriori quæretur: quia licet illud magis sit album quod plures gradus albedinis habet: sed majoritas veritatis non pensatur ex majori intensione graduali, sed ex majori conformitate cum objecto, aliàs recenter conversus hæreticus ad fidem Catholicam, & magis intensè credens articulos quibus nusquam discredidit, magis inquam intensè illos credens, præ [ill]is, quibus discredidit olim, sequeretur quòd magis crederet verè, illos, quàm hos, & tamen Theologi veritatem fidei æqualem ponunt. Ergo apparet quòd majoritas veritatis, non sit pensanda ex intensione graduali. Solet hoc & aliis instantiis illustrari. v. g. Duo parietes albi ut septē non sunt magis similes Logicè, præ duobus parietibus albis ut duo, quantumvis plures gradus similitudinis Physicæ habeant. Sic & duæ veritates, quantumvis plures gradus intensionis habeant, non censendæ sunt magis esse veræ.

PRÆMITTO IV. *Aliud est quærere: An una veritas possit esse specie distincta ab alia, & Aliud: an possit esse magis vera quàm alia.* Certum enim est, unam veritatem ab alia posse esse specie distinctam, cum enim cognitionibus veris identificetur veritas, & hæ sunt inter se specie distinctæ, etiam erunt veritates specie distinctæ, si autem sunt veritates specie distinctæ, sunt etiam perfectiores & perfectiores, nec tamen inde sequetur quod sit una verior alterâ, sicut non sequitur ex eo, quia homo est perfectius animal bove, hominem verius esse animal.

PRÆMITTO V. *Intensio veritatis etiamsi identificaretur realiter cum veritate, non argueretur rectè exinde quòd aliqua sit magis vera propositio.*

RATIO. Quia quamvis essent idem realiter intensio veritatis & veritas nō essent tamē idem formaliter, quod si non essent idem formaliter, quod convenit formaliter intensioni, non esset tribuendum formaliter veritati, aliàs committeretur fallacia accidentis. *His Præmissis*

DICENDUM est. *Conclusionem esse æqualem in veritate Præmissis.*

PROBATUR I. Falsa est hæc propositio Aliqua Propositio vera, non tribuit objecto id quod habet objectum, aliàs hoc ipso non esset vera, Ergo vera est hæc propositio, Omnis propositio vera, tribuit hoc quod habet objectum, Hoc posito sic urgetur. Quando omnis propositio vera, tribuit, hoc, quod habet objectum, tunc nulla est propositio verior aliâ, sed ex dictis omnis hoc habet. Ergo. Major probatur. In hoc est veritas cognitionis, ut hoc tribuat objecto quod habet, Ergo major veritas in eo erit, ut magis tribuat vera propositio hoc, quod habet objectum, sed nulla magis potest tribuere hoc objecto, quod habet objectum. Quod ipsum probatur, Quia ly magis tribuit vel se tenet ex parte actûs, hoc est intensiùs tribuit, & hoc non arguit majoritatem veritatis ut dictum Præmisso 3tio. vel ly magis tribuit tenet se ex parte objecti & hoc non: quia respectu cujuscunque cognitionis homo v. g. non plus habet quàm quòd sit animal rationale & sic de reliquis, ergo nulla cognitio magis hoc tribuit objecto, quod habet objectum. Proponi idem potest via Negativa. Inexplicabile est, quid sit magis tribuere objecto, id quod habet objectum. Ergo nec est explicabile, quòd una propositio, sit verior altera.

PROBATUR II. Supposito quod una cognitio quæ dicit Apostolos esse duodecem sit verior, & alia idem dicens, sit minus vera; illa verior, & esset verior ut supponitur; & non esset; quia id tantùm haberet magis vera, quod haberet minus vera, sed minùs vera non est magis vera, ergo nec magis vera; est magis vera; jam autem magis vera, diceret Apostolos esse duodecem, minus vera diceret etiam Apostolos esse duodecem, Ergo tantùm id haberet magis vera, quod haberet minus vera.

PROBATUR III. Non potest Unum esse magis æquale alteri, hoc ipso enim; si unum minùs æquale esset alteri, non esset æquale, Ergo neque una cognitio conformior objecto præ alia, hoc ipso enim si minùs conformis esset quàm altera, conformior non esset, Ergo neq; potest esse una cognitio verior aliâ, hæc enim conformitas in adæquatione consistit.

Idem sic proponi potest Cognitio vel adæquatur omnino cum objecto vel non adæquatur aliquomodo; si non adæquatur, est hoc ipso jam falsa; si adæquatur omnino, ergo una non potest verior esse præ illa.

CONFIRMATUR. Si daretur sphæra, una aurea, in puncto tangens planum; & alia etiam in puncto tangens, argentea, non magis tangeret illa

 pla-

planum in puncto, quàm hæc. Ergo etiam non magis tanget una cognitio veritatem objecti, quàm alia; nam ſicut punctum in indiviſibili conſiſtit, ita & veritas.

RespondeRI poteſt. Non dari conformitatem majorem inter hunc actum, & hoc objectum, ſed falſum eſt non dari majorem conformitatem, ſi unus actus comparetur ad alios actus, & eorum objecta, & ita v.g. magis eſt conformis objecto hic actus, qui dicit, homo eſt animal rationale: quàm qui dicit, homo eſt animal.

Contra eſt. ex Oviedo, quia conformitas & adæquatio, quam diceret cognitio vera, ſpectari debet penes illud objectum quod importatur à prædicato, ſeu quod affirmatur, non verò ſpectari debet penes illud objectum, quod non affirmatur: cum ergo in hac propoſitione: Homo eſt animal, non affirmetur rationale, ſed tantùm animal, quantumvis in hac homo eſt animal rationale plus dicatur, non debet tamen hæc propoſitio verior dici. Deinde hæc propoſitio Sanctus Petrus eſt in cælo non eſt minus vera quam hæc: Sancti Petrus & Paulus ſunt in cœlo; ergo & hæc propoſitio. Homo eſt animal, non eſt minus vera quam hæc. Homo eſt animal rationale; cum hoc tamen ſtat, ut una propoſitio poſſit eſſe magis neceſſaria quàm alia.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Auctoritas Ariſtotelis Propter quod unumquodq; tale, & ipſum magis, ſed propter Præmiſſas vera eſt Concluſio, ergo Præmiſſæ magis ſunt veræ.

Respondetur. Communiter. Axioma verum eſſe, cæteris paribus, hoc eſt iis, quæ ſuſcipiunt magis & minus; veritas autem non ſuſcipit magis & minus. Deinde quando idem cenſet hanc Propoſitionem. Bonum eſt bonum, eſſe veriorem iſtâ Bonum non eſt malum, intelligendus eſt, quòd per veritatem intellexerit certitudinem & evidentiam.

Objicitur II. Una cognitio datur certior & evidentior alia; Ergo & verior.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Diſparitas eſt, quia eſt abſurdum, ut una cognitio ſit verior alia, non eſt abſurdum ut ſit certior & evidentior: ſi enim eſſet verior; eſſet conformior objecto: nulla autem poteſt eſſe conformior præ alia objecto; quia nulla præ alia poteſt plus tribuere objecto: ut ſupra habitum.

Objicitur III. Una cognitio poteſt eſſe falſa magis præ alia, ergo & vera præ aliâ. Antecedens prob: ex 4. Metaph: C. 4. Ubi ſenſit Ariſtoteles non eodē modo falſum dicere, qui quatuor dicit eſſe quinq;, quàm qui dicit eſſe decem.

Responderi I. ſolet I. Negando conſequentiam Diſparitas datur, quia falſitas eſt receſſus à veritate & deviatio, quæ poteſt eſſe major & minor.

Non satisfacit hæc Diſparitas, eſt enim Metaphorica, contra quam inſtari poſſet: Falſitas eſt receſſus ab objecto, veritas autem eſt acceſſus ad objectum, ſed poteſt acceſſus eſſe major & minor Ergo & veritas.

Respondent alii II. Negando Antecedens, Auctoritatem Ariſtotelis explicant quod illic falſum ſeu mendacium ſumpſerit Ariſtoteles, pro impoſſibili quaſi dixerit, magis impoſſibile eſſe, ut quatuor ſint decem, quam ut ſint quinq;, non accepit verò magis falſum, in ſenſu de quo hîc.

Hæc Responsio indiget adhuc explicatione, quia ſi poteſt unum præ alio eſſe magis falſum hoc eſt impoſſibile, cur non poterit etiam magis eſſe verum.

Responderi Poteſt III. ex Oviedo, qui negat circa objectum indiviſibile poſſe eſſe majorem & minorem falſitatem. Rationem dat; quia objectum indiviſibile eo ipſo quòd diſconformetur cum actu, diſconformatur ſecundum ſe totum, Ergo habet tantam diſconformitatem, quantā poteſt habere, neq; alius minoris, eſt capax. Talis v.g. eſt falſitas ſi quis dicat: Michaelem non exiſtere, hæc falſitas nec augeri nec minui poteſt, quia exiſtentia Michaelis, indiviſibilis eſt. Ulteriùs idem docet, circa objectum diviſibile, poſſe eſſe majorem & minorem falſitatem. Rationem dat: ſi enim dicam: viginti homines currunt, iſte actus poteſt eſſe magis vel minus falſus. Antecedens probatur, ſi enim nullus homo currat, diſconformabitur, ſecundum omnes viginti homines, ſi verò currant decem & novē, ſecundùm unum tantū diſconformabitur.

Contrà tamen eſt. Quia intentum non ſalvat objectionis. Reſtitui enim ſic poteſt argumentū. Circa objecta diviſibilia poteſt eſſe major vel minor falſitas, Ergo major & minor veritas.

Contra II. quia ipſe Oviedo n. 7. loco citato ſentit dictam propoſitionem: Viginti homines currunt, nullo currente, & novem decem currentibus, æquè eſſe falſam in iſto ſenſu, quod utraq; eſſentiam veritatis non habeat: ſed non poſſe eſſe æquè falſam, quaſi illa propoſitio viginti homines currunt, nullo currente, quæ inquam non ſe ad plura objecta diſconformia extendat. Hæc verò doctrina ſolùm admittit extenſionem in falſitate, quàm extenſionem etiam in veritate comminiſci poſſumus: Hæc enim propoſitio Homo eſt animal, ad pauciora ſe objecta extendit, quàm hæc, Homo eſt animal rationale: & tamen non ſequitur hanc ſecundam propoſitionem, præ illa magis eſſe veram, Ergo nec ſequitur magis illam eſſe falſam, quæ ſe ad plura objecta diſconformia extendit.

Contra denique. Quia tam in indiviſibili conſiſtit exiſtentia Michaelis, quàm in indiviſibili conſiſtit curſus viginti: ſi enim aliquid demptum fuerit, non erit etiam curſus viginti; ſi additum, non erit etiam curſus viginti: Ergo ſi circa exiſtentiam Michaelis, non poteſt eſſe minor vel major falſitas, ita nec circa curſum viginti hominum, in dicto ſenſu, poteſt eſſe falſitas.

Re

Respondetur. Itaque Aliter Distinguendo Antecedens. Una cognitio potest esse magis falsa præ alia, id est magis illi vel minus potest competere non esse veri, Negatur Antecedens: potest esse magis vel minus falsa; id esse pluribus titulis vel circa plura objecta falsa, Concedo Antecedens & Nego Consequentiam. Dico itaq; uni propositioni præ alia non potest magis competere, non esse veri. Ratio est, quia verum in indivisibili ut diximus consistit, non potest ergo secundum aliquid sui communicari, secundum aliquid non communicari. Deinde negatio est malignantis naturæ, totum quod invenit corrumpit, ergo cum verum sic indivisibile, superadditum illi Non, totum corrumpit, nec relinquit magis vel minus ex vero, illi Propositioni falsæ, communicabile. Cæterum potest falsum esse aliquid pluribus titulis, vel circa plura objecta, ut probat etiam exemplum immediatè ab Oviedo adlatum: hinc autem etiam sequetur posse aliquid magis esse verum, hoc est pluribus titulis & extensiùs ad objecta. Verùm hoc ipsum ut dixi in Præmissis, non est esse magis verum, quia veritatis majoritas, non ex ista extensione & titulis, sed ex confirmitate majori cum objecto pensari debet, quæ quia non datur, nec dabitur veritas major.

De Circulo Demonstrationis.

Quæritur I. *Quid sit Circulus?* Circulus apud Mathematicos est Linea quæ in se ipsam redit. Ab hac proportione vocatur circulus Logicus, qui tunc fit, quando Antecedens per Consequens, & Consequens per Antecedens probatur v.g. Homo est rationalis quia est risibilis; est risibilis, quia est rationalis.

Quæritur II. *Quotuplex sit Circulus?* Duplex. Quidam enim est circulus Formalis, qui fit quando per Consequens aliunde non cognitum, probatur Antecedens, ut si v.g. aliquis probaret terram esse rotundam, quia est orbicularis figuræ, & esse orbicularis figuræ, quia est rotunda. Alius est circulus Materialis, qui appellatur Regressus demonstrativus. Quando scilicet Antecedens probatur per Consequens aliunde cognitum: ut si quis hominem probat esse risibilem, quia est rationalis, esse verò rationalem probet, per hoc, quia est risibilis, habendo hoc aliunde cognitum v.g. ex actibus ridendi.

Quæritur III. *An Circulus formalis sit vitiosus;* Est. Ratio quia Consequens est ignotius Antecedente. Ergo Consequens quà Consequens pro probatione assumi non debet, nam Demonstratio & Scientia ex notioribus procedere debent. Cæterum Circulus Materialis est utilis, quia procedit argumentatio à notioribus: aliunde scilicet cognitis. Deinde relativa mutuo se inferre possunt; Ergo saltem in aliquo casu, utilis erit hæc argumentatio. Immò ex uno genere Causæ potest fieri argumentatio ad aliud genus, & ità (ut dicitur in materia de fide) rectè per revelationem divinam probamus auctoritatem Ecclesiæ, & per auctoritatem Ecclesiæ, probatur etiam facta fuisse revelatio Divina.

Ne Labor noster circulum faciat vitiosum, redeat ad ejus gloriam, qui vires dedit.

Ad M. D. G. Bq; V. H.
b. M.

INDEX I.

TITULORUM IN LOGICA CONTENTORUM.

Quæstio

)(o)(

INDEX II.

CONCLUSIONUM EX LOGICA.

TRACTATU II. DISPUTATIONE I.

De natura ſcientiæ & objecti in communi.

ALiqui veteres Academici non agnoverant ullas ſcientias de novo, ſed putabant reddi nos ſcientes unione intellectus. Alii negabant omnes ſcientias, eò, quòd omnia ſint in univerſo fluxa. Ex alio autem fundamento negavit Plato; de novo ſcientias dari, ſed indubie dantur ſcientiæ de novo.

Quid nominis ſcientia, & quid Rei. Cauſa adæquata, & determinata eſt ſufficiens, ad ſcientiam habendam, quantumvis poſſit impediri, ne producat effectum. De contingentibus reduplicativè ſumptis & de eodem modo ſumptis ſingularibus poteſt dari ſcientia.

Quid Entitativè evidentia actûs. Quotuplex. Evidentia proportionata præcedit certitudinem, ſemper.

Quid certitudo. Quotuplex ſpecificativum ſcientiarum non eſt ratio formalis. Quæ Nec ſpecificantur à diverſa abſtractione nec ab objecto tam Attributionis, quàm Attributi ſed per naturam objecti Attributionis. Quod ipſum non deſumitur ex placito Philoſophorum Ibidem. Eſſe tamen hoc objectum Attributionis non eſt quid diſtinctum re, ab objecto materiali & formali ſimul ſumptis.

Quid tenendum de Vnitate ſcientiæ. Quis ſtatus difficultatis in præſenti: nulla eſt unitas ſcientiæ, quæ oriatur ex compoſitione Phyſica illius ſcientiæ ibidem, neceſſe tamen eſt dari Habitus & ſcientias, qui ſint ſimplices qualitates; ſcientia Totalis, quæ haberet unum idemq; objectum formale immediatum, eſſet ſimplex qualitas. Nulla ſcientia totalis, ex iis, quæ dantur, eſt ſimplex qualitas, Datur aliqua ſcientia Practica.

De diviſione ſcientiæ.

DIviditur etiam ſcientia in ſubalternantem & ſubalternatam, ad ſubalternationem, rigoroſam requiritur, ut ſubalternata habeat idem objectum formale cum ſubalternante, & nonniſi conditionem accidentalem addat.

DE OBJECTO.

O*Bjectum ut ſic definitive eſt.* Ratio ejus circa quod. Non eſt idem ſubjectum & objectum rigoroſè loquendo. Nullum in Specie objectum, determinate acceptum eſt æqua[le] potentiæ.

DE DIVISIONE OBJECTI.

QUid complexum, quid incomplexum objectum, quid materiale, quid formale, Qui[d] ratio, formalis quæ, propter quam, ſub qua, Qui[d] objectum adæquatum, quid inadæquatum.

Quid primarium objectum: Explicatur rati[o] objecti Attributionis & Attributi. Quæ conditiones objecti Attributionis.

Objectum Attributionis, non debet eſſe primarium; in ratione Entis. Non ſtat in ho[c] objectum Attributionis, quòd eo ſublato tollatu[r] ſcientia. Ratio objecti Attributionis, cadit immediatè ſuprà rationem formalem, Dantur objecta Attributa & partialia.

DISPUTATIONE II.

De natura Logicæ & ejus objecto.

L*Ogica eſt Scientia*, eaq; Practica, & quidem purè. Sed eſtne Logica Ars, an facultas. Qui[d] Actio, quid factio Logica prout dirigit operationes ſine demonſtratione, eſt propriè Ars.

Dantur ſuppoſitiones in quibus Logica no[n] poteſt appellari Facultas. Poteſt tamen ſuo mod[o] appellari Facultas.

Differentia Logicæ deſumenda ex objecto 55. Operationes intellectûs ſunt objectum Logicæ Materiale. Prima Operatio, cui competit eſſe veram[,] Licet non detur per ſe falſitas in illa tamen eſt objectum Materiale Logicæ. Quod etiam competit & ſecundæ Operationi. Et tertiæ, licet non ſola demonſtratio, ſit tale objectum. Colligitu[r] quodnam ſit materiale objectum. Conceptu[s] formales & objectivi ſuntne materiale objectum[.]

Diſcurrendo de formali Objecti Logicæ videndum quid rectitudo Logica ſit ex modo concipiendi. Et quid in re. Quæ ipſa rectitudo dividitur in Activam & Paſſivam. Hoc dirigi & rectificari quomodo perficitur. Ex quibus infer[t] rectitudinem Operationum, eſſe formale Logicæ. Qualiter ſumpta rectitudo eſt objectum formale Logicæ. Non bene illa exprimitur ſub nomine Operationum Rectarum. Nec ſub nomine dirigibilium. Sed potiùs ſub nomine Rectificabilitatis; ità ut operationes Rectificabiles ſint objectum Logicæ. Sed non debe[t]

ſumi

sumi operatio aliqua in communi, abstrahens ab omnibus tribus. Intellectus etiam ut dirigibilis Logicè. Ens rationis duplex est, Metaphysicum & Logicum. Quid Intentio quid Prima & Secunda intentio quid Denominatio Nec ens rationis Metaphysicum seu chimæricum. Nec proprium, est Objectum Logicæ. Cæterum ens rationis Logicum, si ad mentem sancti Thomæ sumatur, est objectum Logicæ.

Nomine vocum quid venire potest. Voces prout manifestativæ conceptum non sunt objectum Attributionis Logicæ per se, & adæquatum sunt reductivè.

Res non sunt Objectum Logicæ proximum & immediatum sunt tamen remotum.

Variæ divisiones Logicæ. Celeberrima hîc in Utentem & Docentem. Nomine Utentis apud alios venit habitus inclinans intellectum ad usum præceptorum Logicorum in sola materia propria Logicæ. Alii nomine Utentis accipiunt omnes alias scientias, quæ utuntur præceptis Logicis. Sed potius nomine Utentis Logicæ venit habitus inclinans intellectum ad usum præceptorum Logicorum in quacunq; materia. Unde illa concurrit ad demonstrationes etiam aliarum scientiarum. Præceptis tamen Logicis uti propriissimè convenit intellectui. Certum est apud omnes. Actus Logicæ Utentis à Docente distingui connotatis extrinsecis esseque distinctos realiter. Habitus Logicæ Utentis acquisitus ex directione Logicæ naturalis, distinguitur realiter ab habitu acquisito ex directione Logicæ Artificialis. Habitus tamen Utentis Logicæ vel Docentis, non sunt realiter adæquatè distincti ab habitu Logicæ totali, distinguuntur tamen realiter adæquatè inter se.

Logica Naturalis est necessaria, simpliciter ad omnes Scientias, sed non Artificialis. Hæc enim est tantum Necessaria secundùm quid.

DISPUTATIONE III.

De Natura Universalis in Communi.

Debent dari Universalia. Ly Universale est terminus concretus. Quæ divisio Universalis Universale tamen non est idea Blatonica.

De Unitate Vniversalis.

Vnitas formalis Naturæ dividitur à parte rei. Non habetur à parte rei Unitas Vniversalis orta ex statu præcisionis. Nec datur à parte rei Vnitas Negativa. Datur tamen Vnitas Convenientiæ. Vnitas item formalis. Neutra est sufficiens ad Vniversale, sed sufficiens ad Vniversale Vnitas, est indivisio in plura cum aptitudine ad inessendum multis.

Non datur actu à parte rei natura Communis, nemine cogitante condistincta à differentiis.

Actus quo natura Vniversalis fit Vna, non est actus confusè cognoscens singularia. In omni sententia, Verificantur duo contradictoria, si præcisè contradictio spectetur penes terminos oppositos. In nulla autem sententia verificantur duo contradictoria formaliter & simpliciter talia. Vnde tum primum verificarentur duo Contradictoria quando non tantum verificarentur termini contradictoriè oppositi sed & de eodem, & idem, & ratione ejusdem.

Discurrendo de actu quo fiat natura universalis una, supponitur intellectionem produci à potentia intellectiva, indigere tamen compleri. Quomodo hæc completio fit. His & aliis præmissis infertur Naturam Vniversalem fieri unam per actum abstractivum seu præcisivum ex parte Objecti. Vniversale consistit in conceptu non formali sed objectivo. Vnitas universalis est illi intrinseca. Ad universale non requiritur actus comparativus. Quomodo fit fabricatio Vniversalis.

De Aptitudine Vniversalis.

Dvplex cogitari potest aptitudo quę est prædicatum Vniversalis. Quo sensu illa datur. Et an sit sufficiens. Quo sensu non datur nemine cogitante. Hæc Aptitudo in recto, est ipsa natura. Ea debet esse non tantum ad esse in multis, sed & ad existendum in multis. Aptitudo Negativa, est aptitudo Vniversali debita, licet & illa sit suo modo positiva.

Quid Prædicabilitas Vniversalis? Illa accepta pro eo quod dicit in recto est de essentia Vniversalis Metaphysici licet suo modo sit tantùm proprietas, Sed est de essentia Vniversalis Logici. Hæc autem Prædicabilitas debet sumi pro Prædicabilitate passiva. Vniversale non prædicatur neque ut universale neque ut singulare. Sed prædicatur Natura secundùm se. Hocque ipso quia prædicatur Natura præcisa à differentiis prædicatur Vniversale. Et quamvis non prædicetur Vniversaliter non tamen singularisatur in prædicatione.

DISPUTATIONE IV.

De Vniversalibus in Particulari.

Quotnam sint Prædicabilia.

DE GENERE.

Genus definiri potest. Definitivè est id quod de pluribus specie vel numero differentibus ineo quod quid prædicatur. Hinc prout est Vniversale, requirit plures species. Non autem prout natura est. Individua Genetica non dantur à parte rei. Dantur per rationem. Et de illis prædicatur Genus. Quo etiam modo prædicatur de Individuis Completis. De quibus interdum immediatè interdum mediatè dicitur.

DE DIFFERENTIA.

Differentia nomine quid venit. Fieri potest ut aliquid quod est respectu Unius Differentia sit respectu alius Genus. Definitivè illa est id quod prædicatur de pluribus in Quale quid. De Genere tamen & de specie non prædicatur ut

ut Differētia sed de inferioribus Speciei Generica tamen Differentia & specifica, non constituunt duo diversa Prædicabilia. Una Differentia formaliter accepta prout est de parte rei includit formaliter aliā: Non includit prout subest nostris conceptib⁹ Ita ut Differentia etiā inferior Metaphysice sumpta nō includat formaliter superiorē.

DE SPECIE.

Quid nomine Speciei venit? Quæ ejus divisio. Species subjicibilis quomodo definiendæ?

Individuum aliud est primo intentionaliter sumptum. Aliud secundo intentionaliter. Potest dari ratio comunis omnibus individuis. Datur individuum Vagum. Quid illud & quotuplex Datur in Divino intellectu suo modo quomodo illud prædicetur.

DE PROPRIO.

Quid Proprium; sive illud primo intentionale sive secundo intentionale. De quo prædicatur Proprium universaliter.

DE ACCIDENTI.

Quid quotuplex Accidens? & de quo Universaliter prædicatur Accidens ut Accidens

DISPUTATIONE V.

De Antepraedicamentis, Prædicamentis & Post prædicamentis.

Quid univoca? Quæ illorum divisio. Excluduntne disconvenientiam. Quid Æquivoca? Quot. Excluduntne omnem convenientiam. Dantur Analoga & quid illa sunt. Quæ fundamenta Analogiæ. Quæ signa.

Quid Prædicamenta? Quot. Quænam ponantur in recta linea prædicamentali.

Quid Postprædicamenta Quot? & quæ?

DISPUTATIONE VI.

De Prædicamentis in particulari & in specie de Relatione.

DE RELATIONE.

Explicantur termini in hac materia usurpabiles. Dantur Relationes in Creatis. Et in Deo ad Creaturas. Et creaturarum ad Deum.

Definitive Relatio Est formalitas cujus totum esse est ad aliud se habere. Non est illa realiter distincta à fundamento cum ratione fundandi sumpto & termino. Nec est modus entitativè superadditus. Aut formalitas ex natura rei distincta, si relatio Physicè spectetur nil aliud est in re quam ipsa duo extrema. Metaphysice autē spectata est ipsum fundamentū prout, connotans terminum.

DE DIVISIONE RELATIONIS.

Varia divisio Relationis. Quid sentiendum de ratione prioris & posterioris. Quæ distinctio per alios inter relationem prædicamentalem & transcendentalem. Per hoc distinguuntur, quod transcendentalis sit rebus essentialis secus prædicamentalis. Transcendentales relationes neq; sunt primo neq; secundo essentiales rebus absolutis prout res absolutæ Physicè spectantur. Non sunt tamen primo essentiales rebus absolutis Methaphysicè spectatis. Licet sunt primò essentiales absolutis quà relativa sunt.

DE FUNDAMENTIS.

Fundamenta relationum sunt tria. Et requisita tria, idem non potest referri ad se etiam relatione transcendentali. Casu quo poneretur una v. g. Albedo in duobus subjectis referrentur illa Subjecta ad se relatione reali. Una relatio non fundat aliam.

DE TERMINO RELATIONIS.

Non omnis Relatio Transcendentalis, requirit Terminum Actu existentem. Requirit prædicamentalis. Possunt tamen manere denominationes aliquę denominativæ, licet non maneat Relatio. Relationes non mutuæ terminantur ad absolutum. Mutuæ item Multiplicatis terminis multiplicantur Relationes.

Quæ affectiones Relationum.

TRACTATU III.

DISPUTATIONE VII.

De Enunciatione.

De Proprietate enuntiationis quæ est veritas Veritas non est Relatio Relationis. Nec Relatio Realis. Nec est Prædicatum aliquot intrinsecum propositioni sed in re. Veritas est Actus & objectum, ita se habent ut dicit Actus, ita tamen ut in recto dicatur Actus, pro connotato Objectū potest tamen concipi per modum pullulantis formalitatis, ex radicali illa Conformitatē. Propositiones quæ significat determinatè aliquot instans, si comparentur ad diversam instantiam possunt esse v. g. falsæ, hocque sensu transire de veris in falsas, Futura absoluta habent determinatam veritatem itemq; Conditionata.

DISPUTATIONE VIII.

DE DISCURSU.

Discursus Philosophici nomen unde translatum. Definitivè discursus est progressio intellectus cognitione in aliam. Discursus alius virtualis alius Formalis, & formalis debet habere partes distinctas.

DE SYLLOGISMO.

In definitione Syllogismi pro genere potest poni Oratio. Figura Galeni est legitima præter Aristotelicas & Galeni, nulla alia datur bene concludendi species. Illud principium, Quæ sunt eadem uni tertio Est universale regulativum Syllogismorum affirmativorum. Quomodo hoc Principium alii accipiunt. Quomodo accipiendum.

Præmissæ non causant conclusionem propriè physicè in genere causæ efficientis sed impropriè in genere causæ efficientis, complendo scilicet & illuminando intellectum. Necessitant ad speciem Actus circa Conclusionem eliciendi & ad exercitium Actus. Conclusio respicit Objecta Præmissarum. Ad Syllogismum necessaria est cognitio de bonitate, consequentiæ sed non debet esse distinctus actus à judicio Consequentis. Licet debeat simplex apprehensio præcedere, utriusq; extremi conclusione contenti. Conclusio sequitur debiliorem partem. Et sequi conclusionem particularem ex Particulari Præmissa Negativam ex Negativa, est sequi debiliorem partem. Explicatur hæc debilitas.

DISPUTATIONE IX.

De Demonstratione.

Quid demonstratio. Ejus ex Aristotele definitio est ne rigorosa. Quæ divisio Demonstrationis. Præmissæ sunt evidentiores Conclusione certiores item. Sed non veriores.

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ

DE

GENERA-TIONE CORRU-PTIONE

ET

ANIMA.

R. P.
THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI, SOCIETATIS JESU,

BIS GENITI FILII
SEMEL
MATRI
DE
GENERATIONE,
VITÆ MUNDI Bonavent. in Psalm.
DE
ANIMA,
PRÆLECTIONES
PHILOSOPHICAS

edebat

Mancipium Ejusdem

T. M. S. J.

FACVLTAS
STANISLAVS BRANICKI, PROVINCIÆ POLONÆ SOCIETATIS JESU PRÆPOSITI PROVINCIALIS.

Libri de Generatione, Corruptione, & Anima à P. Thoma Młodzianovvski conſcripti, à Patribus Societatis Noſtræ lecti, & luce publica digni judicato concedo auctoritate Patris Noſtri Joannis Pauli Propoſiti Generalis, ad id mihi conceſſa, ut typo vulgentur, ſi iis ad quos ſpectat, ita videbitur Cracoviæ die 9. Junii 1677.

STANISLAVS BRANICKI
Præpoſitus Provincialis Societatis IESV per Poloniam.

TRACTA-

TRACTATUS
DE
Generatione & Corruptione.

GEnerationem partiri possumus, in generationem Substantialem, & Accidentalem. In generatione substantiali, consideranda est diversitas ejus à conversione; Et quia Generationem Argumentatio, postea & nutritio sequitur: hinc de iisdem agendum erit. Cum autem augmentationis sit aliqua species, Rarum & Densum, ideo de iis hucusque tractationem remisimus. Porrò considerando generationem accidentalem, agendum erit de Alteratione, Intensione, &c. &c. Quia verò ex his non pauca supponunt Actionem & Reactionem, etiam hæc pensanda erit. Denique tractabitur de Mixtione. Eique opposita corruptione.

DISPUTATIO I.
De Generatione, Conversione, Augmentatione.

INquirendum erit imprimis, de natura generationis, postea de divisione, distinctioneque à reliquis.

QUÆTSIO I.

De Generatione secundùm se, & ejus Divisione.

PRopter difficultates, quas patitur definitio ab Aristotele tradita, quas infra expendemus commenti sunt Recentiores, novas generationis definitiones.

DIFFICULTAS I.

Explicatur Generatio.

EXPLICAT I. Arriaga quid sit Generatio? Nempe quòd sit productio Entis ex subjecto. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia hæc definitio, convenit etiam Generationi Accidentali. Jam autem hîc, inquiritur potius definitio Generationis substantialis. Tum quia potest esse vera Generatio substantialis, sine productione, Entis ex subjecto; nam anima rationalis non producitur ex subjecto, & in multorum sententia unio illius est spiritualis, & tamen homo verè generatur. *Neque valet si dicas*, quod unio sit Materialis. Saltem enim non implicat illam esse spiritualem, quo tamen casu, homo esset verè genitus. *Neque valet si dicas*; eo casu, fore productionem entis ex subjecto, ratione compositi; non inquam valet. Quia compositum in re, non est aliud, nisi ipsæ partes unitæ; vi partes ipsæ ex subjecto non sunt productæ, neque etiam compositum dicetur ex Subjecto produci. Et licèt compositum, sit subjectum denominationis, subjectum tamen denominationis, quâ tale, non potest salvare productionem entis ex subjecto, quia hæc productio, importat actionem Physicam, quam, solum subjectum denominationis, quâ tale, salvare non potest. *Neq; valet ulterius si dicas*, ratione alterationum; antecedentium omnem generationem, salvari, quomodo posita etiam unione spirituali, fiat productio entis ex subjecto. Quia nomine entis accipit, hîc Arriaga, illud quod generatur. Jam autem illud quod generatur in generatione substantiali, non sunt accidentia hominis sed homo.

Tum quia si Deus miraculosè primò produxisset animam equi, quàm materiam, faceretque eidem uniri, unione immediatè adhuc à se producta, vel emanata ex forma equi, non esset tunc productio ex subjecto; hoc est materia, & tamen tunc esset generatio. Nemo enim diceret, esse illud creatum totum. Sicut nec homo dicitur nunc creatus.

EXPLICAT II. Oviedo; quod Generatio sit productio substantiæ, dependens à subjecto tanquam à Causa materiali. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia directè non aliud explicat, quàm eductionem formæ substantialis Materialis, cum tamen non sit idem formaliter. Generatio substantialis, & Eductio formæ substantialis. Tum quia potest fieri vera generatio, sine productione substantiæ, quæ sit dependens à subjecto, tanquam à causa Materiali, casu quo vel forma Materialis creetur, sensu aliàs explicato, vel intercedat tam unio, quàm forma substantialis spiritalis creata creata, vel casu, quo form substantialis creata, nata sit seipsa uniri Materiæ. Tum quia conservatio est vera productio. Dividitur enim productio, in primam productionem, & Continuatam productionem: ita tamen, ut utraque, sit vera productio. Ergo si sit conservatio substantiæ dependentis à subjecto, tanquam à Causa Materiali, erit vera productio, & tamen non erit generatio. Ergo generatio non est productio, qualem requirit Oviedo.

EXPLICAT III. Commnuior Sententia & describit generationem ex Aristotele 8. Physicorum c. 2. tex. 62. & de generatione cap. 4. textu 23. & ex istis locis conficit hanc descriptionem. *Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili manente ut subjecto eodem.* Similia habet G. Physicorum cap. 1. tex. 7. *Ex subjecto sive termino non existente in existentem, secundum contradictionem facta mutatio:* Per Ly *secundum contradictionem*, id vult significare, quod in generatione substantiali, à non esse, ad esse transeatur, adeoque à contradictorio, ad contradictorium, ut cum à non esse ignis, ad esse ignis transitur ignitâ stupâ. Jam verò in generatione accidentali, ab esse tali, transitur ad aliud esse tale. v. gr. à calido, ad frigidum. Ut autem defendatur explicatio, nomine totius sensibilis venire debet sensibile primarium, & principale & cui primo, tanquam subjecto, tribuantur accidentia sensibilia, & hoc, est Compositum, quod idem non manet, posita nova generatione, licèt maneant quædam vetera accidentia. Casu autem quo produceretur ab æterno equus, eo casu, dicit recentior Suarez, non fore veram generationem equi, sed tantam eductionem. Sed de hoc redibit infra sermo. Rursus ut defendatur explicatio, debet accipi hic definitum, quod est generatio ordinaria, à Creatis agentibus profecta; nam communem generationem etiam Divinæ, non agnovit Philosophus. Et sicut potest stare per Oviedo, definitio generationis in hoc, quod sit productio substantiæ, dependenter à subjecto, tanquam Causa Materiali: Ita & in præsenti stare poterit, prædicta definitio Aristotelica. Ut tamen melius generatio explicetur. *Hinc sit*

Punctum Difficultatis I.

Defenditur Communis definitio Generationis, describiturque generatio ut sic.

Perpensis his, quæ hîc adferentur, facilius erit reperire, quomodo non sit definienda Generatio, quàm adferre quomodo sit definienda.

ASSERO I. *Ordinariam, à Causis secundis profectam, experientiâ cognitam generationem, bene circumscriptam esse ex mente Aristotelis.*

RATIO. Quia hæc, quæ possent contra eam adferri, de Toto, cujus Forma Materialis esse ab æterno creata. Item, quæ procedunt de generatione verbi, non procedunt de generationibus ordinariis, per experientiam cognitis.

ASSERO II. *Descriptionem prædictam salvare distinctionem Generationis ab omnibus, quæ non sunt ipsa, adeoque convenire soli ordinariæ generationi.*

RATIO. Quia, distinguetur sufficienter à Creatione. Nam mutatio totius, seu subjecti, supponit totum seu subjectum. Creatio autem fit ex non supposito subjecto, & non est ex toto in totum, sed ex nihilo in totum. Discriminabitur item generatio, ab eductione quamvis hæc à plerisque confundi soleant, & quod non debeant confundi, Ratio est, quia generatio, datur in Divinis, & non datur eductio. Ergo aliud debet esse generatio, aliud eductio. Per hoc ergo distinguetur generatio, ab eductione; quia eductio tandem ultimò ordinatur, ad faciendum compositum ex forma, quæ non habet jus existendi extra subjectum; cum tamen generatio ex se; ad compositum non ordinetur, aliàs etiam Divina Generatio, inferret compositum in verbo. Rursus per hoc Generatio ab eductione condistinguetur, quia eductio propriè, non est mutatio totius in totum, sed potius mutatio in aliquid quod in toto; eductio enim est formæ, quæ est aliquid totius.

ASSERO III. *Prædictam definitionem non communem ad quascunque generationes*, sed generationem ut sic, commodiùs describere possumus quòd Generatio, sit productio totius similis; sive si

t simile per decisionem ejusdem substantiæ, ut um generatur vermis ex putri, sive per similitu- inem in natura, ut cum homo generat homi- em, sive per identitatem in natura, ut cum Pa- er Æternus generat verbum, Generatio autem uâ Sol generat hominem, est generatio quæ su- nitur pro concursu, adeòque abusivè generatio, autem sit productio viventis ei vivente &c. tit Nativitas. Prima pars asserti probatur. Quia si prædicta definitio Generationis esset niversalis, conveniret etiam Nativitati, tan- uam speciei, prædicareturque de iisdem, de uibus & Nativitas; quod non potest dici; quia liàs de Generatione Divina, de qua prædicatur Nativitas, prædicari etiam deberet Ly muta- o. Secunda pars probatur explicatione ter- ninorum. Ly productio adhibetur loco ge- eris; est enim quid commune, & ad Generatio- es, & ad eductiones; Ly totius ponitur loco dif- erentiæ distinctivæ ejusdem. Unde, per hoc Generatio, ab eductione distinguetur, quia edu- tio stare potest sine hoc, quia à priori præintel- gatur poni Unio, adeòque & totum, & tamen ssentialiter ordinatur Generatio, ad ponendum otum, unde & textus Aristotelis meminit mu- ationis totius in totum. Ponitur autem potius y totum, quàm Ly compositum, quia in Divi- is est vera Generatio, neque tamen vi illius po- itur compositum, sed totum: Certè enim in Divinis licèt sit falsum dicere, sunt tria tota, quia y *tria* neutraliter positum, supponit pro natu- a; Verùm tamen est dicere, sunt tres habentes ationem totius: sunt enim tres personæ, in Materia enim de subsistentia dictum, personam nportare rationem totius; ponitur autem in- efinitè Ly totius, ut sumatur vel pro toto Sub- antiali, vel pro toto Accidentali, vel pro toto, uod est persona.

Dices. Formæ dicuntur generari, & ta- nen explicatio adlata Generationis, videtur id egare.

Respondetur. Formas, in quantùm sim- liciter ponuntur extra causas, non generari roprié, sed educi; eductio autem non est pro- riè Generatio; generantur tamen propriè, in uantùm generatione genitum, non est crea- um, quod illi commune est, cum eductione.

Instabis. Vi hujus explicationis sequi- ur: Creationem Angelorum esse generatio- nem, quia illorum Creatio, est productio toti- s similis.

Respondetur. Productionem Angelo- um ponere quidem totum, cùm Angelus non t pars sitque persona; sed non ponitur Angelus roportionali productione cum tamen produ- tio sine addito, pro proportionali supponat roductione. Porrò productio proportionalis n hoc stat, nimirum ut sit processio à vivente, si it vivens modoque debito, hoc est Nativitate; um autem Angeli sint substantiæ viventes ne- que producantur Nativitate à Deo, fit ut illo- rum productio non sit generatio. Deinde in explicatione positi fontes similitudinis: nempe decisio substantiæ, similitudo vel identitas in Natura nihil horum Angelo competit, sed sola imitatio divinæ Naturæ.

Punctum Difficultatis 2.

Quis sit salvandi modus de ratione Generationis esse mutationem.

Primus Modus est. *Quod hæc actio, quæ est generatio, secundùm suam intrinsecam entitatem, connotet privationem formæ præcedentis*; ita ut si hæc privatio non præcedat, non sit futura hæc eadem numero actio, sed alia loco illius, quæ non esset generatio, sed eductio.

Dices I. Cum Oviedo. Est contra rationem bonæ Philosophiæ dicere, quòd Physica entitas actionis, intrinsecè sit connexa cum privatione termini, præexistente. Privatio enim est ens negativum, quod est, non esse ens, & propriè non est. Ergo non potest ab illa pendere entitas positiva & Physica actionis, quæ enim esset connexio inter esse & non esse.

Respondere posset. Quod esse Physicum actionis, possit connecti cum non esse, tanquam cum connotato, licèt non possit connecti cum non esse, tanquam cum ratione constitutiva sui. Aliàs ex proprietate Negationis, quæ est malignantis naturæ, traheretur actio tota ad non esse; quod autem alicujus positivi, possit esse connotatum necessarium aliquid negativum, ratio est. Tum quia nullum in hoc absurdum. Tum quia etiam creatio pro connotato respicit nihil subjecti. Tum quia quando prædicatur Petrus hodie vivens, duravit, est connotatum dies hesterna, quæ non est. Productio item est entitas Physica, & tamen prout condistincta à conservatione, importat negatione potionis esse, in ante.

Dices II. Cum eodem. Entitas Physica actionis, eadem est in primo instanti, in quo dicitur esse productio, & in instanti, in quo dicitur conversatio, sed in instanti, in quo dicitur: Conversatio existit, quin immediatè ante, præcesserit privatio termini. Ergo in instanti in quo dicitur esse prima productio, posset illa existere, etiamsi immediatè ante non præcesserit privatio termini.

Respondetur. Eandem quidem esse productionem & Conservationem, quoad entitatem, sed non quoad formalitatem; hinc quamvis quoad formalitatem exigat conservatio, ne sit in ante, negatio esse, poterit productio prima exigere negationem esse. Deinde posset dicere quispiam productionem non ex vi

productionis, sed ex vi generationis, deposcere negationem esse antecedentem.

DICES III. Cum eodem. Hæc actio Physica, quæ est Generatio, nullam oppositionem habet cum termino ut existente, neque ut præexistente. Ergo nullam connexionem habet cum ejus negatione. Antecedens probatur; quia nullum caput hujus oppositionis assignari potest.

RESPONDETUR. Quod requirat generatio mutationem, quæ connotet privationem formæ præcedentis, haberi ex auctoritate Aristotelis, quæ ipsa sufficiens est fundamentum; præcipuè cùm nulla adferatur convincens ratio, quæ ab ejus auctoritate divellat.

DICES IV. Cum eodem. Etiamsi inter privativum & positivum admittatur connexio, hæc vanè fingitur, respectu termini non existentis, sed qui jam præterierit, quia id quod præteriit in ordine ad id quod modo est, perinde se habet, acsi nunquam fuisset.

RESPONDETUR. Diem hesternam non habere se, atque si nunquam præteriisset, in ordine ad dandum hodierni diei v.g. formalitatem succedentis, licet in ratione non entis, ita se habeat, atque id, quod nunquam fuit.

DICES V. Posset Deus de novo producere materiam, idque spoliatam omni forma; posset item applicare eodem instanti agens ad generandum, quo casu, non præcederet ulla privatio formæ præexistentis. Ergo non est de ratione generationis privatio formæ præcedens.

RESPONDETUR. Hanc imaginationem, & alias similes convincere interitum. Consequenter redeundum esse ad dicta superius; quòd scilicet prædicta mutatio conveniat nonnisi generationibus ordinariis, & in quarum cognitionem, experientia duxit.

SECUNDUS MODUS. (Cujus etiam sicut & prioris meminit Oviedo) defendendi, quod de ratione generationis sit mutatio, est talis; *quod scilicet si privatio formæ non præcesserit, erit quidem eadem numero actio, sed non habebit denominationem generationis.*

DICES cum Oviedo. Per hanc doctrinam ratio formalis, constituens ultimo generationem, sita erit, in ratione quadam extrinseca; actioni superaddita, quæ ab illa potuit deficere; consequenter nulla dabitur actio, quæ sit intrinsecè generatio, cùm omni actioni, ratio mutationis, quam essentialiter dicit generatio, accidentaliter contingat; quod si hæc tantùm ad modum loquendi pertinent, tamen absurdè dicitur, quia totius scholæ consensus, actiones generativas agnoscit, qui per aliquid intrinsecum, in ratione actionum generativarum constituantur.

RESPONDETUR. Quamvis stante fundamento, possit deficere terminus, quia tamen stante relatione non potest deficere, & illo non deficiente, non potest non esse relatio in fundamento, ita quamvis potuerit esse mutatio & non præcessisset privatio, si tamen præcessit, non poterit tunc non esse generatio, & si est generatio, non potest non esse mutatio, quam præcessit privatio, adeòque sicut relatio, ita & generatio, habebit sua intrinseca constitutiva.

Cæterum hujus ipsius modi, posset aliquis requirere rationem, cur scilicet, non potuerit esse generatio instantanea formæ, & sine præcedentia privationis?

TERTIUS MODUS salvandi, quomodo mutatio ingrediatur rationem generationis, ex iis quæ docet Pontius hic num. 3. *accipiendo mutationem non pro mutatione actuali, sed pro mutatione aptitudinali, seu radicali*, quia scilicet generatio est mutatio, quâ ex natura sua intrinseca, potest converti totum in totum; nam quamvis sit separabile à generatione, quod actu convertit, posset tamen convertere, si in materia poneretur alia forma, incompatibilis cum forma, per ipsam acquisita. *Hic modus*

NON SATISFACIT. Quia generatio posset contingere etiamsi daretur Materia determinata nonnisi ad unam formam, & forma determinata nonnisi ad unam materiam; quo tamen casu, generatio illa non esset aptitudine & radicaliter mutatio, quia non est aptum totum, etiam divinitus converti in aliud totum, positione formæ incompossibilis, cum nunquam illa Materia & forma separari possent.

QUARTUS MODUS. Quomodo mutatio à generatione requiratur salvandi, est, *quia scilicet si ponatur aliquid genitum ab æterno, quia poterat non esse genitum ab æterno, habebit mutationem, non quidem actualem, sed aptitudinalem*; & ita etiam sub initium mundi, res sunt genitæ, quia cum hac Materia, poterat uniri alia forma. *Hic etiam modus*

NON SATISFACIT. Quia eadem ratione, omnis actio, & non sola generativa erit mutatio; imò & actio merè Creativa erit mutatio, quia etiam poterat non esse illa creatio. Neque est hic modus universalis; quia sub initium mundi, potuisset esse vera generatio compositi, habentis materiam & formam, abutrinque determinatarum essentialiter, & tamen non esset tunc mutatio aptitudinalis, propter unionem aptitudinalem cum alia materia & forma.

QUINTUS MODUS expeditior est jam prætactus. *Quod scilicet requisierit Aristoteles, mutationem ad generationes ordinarias, à causis secundis procedentes, & in quarum cognitionem experientia adducit.* In omnibus autem generationibus ordinariis intercedit mutatio. Quando autem urget Arriaga; quòd scilicet ex essentia, in primo instanti productionis, pullulent passiones, quo casu verè datur generatio illarum, & tamen essentiæ non mutantur, quia in eodem instanti in quo existunt, habent illas passiones, hoc in

quan

quam non convincit, quia videtur, quod productio passionum, non sit generatio vulgariter, neque enim dicitur, quòd Materia generet quantitatem, sed potius emanat, & aqua calefacta reducens se ad statum pristinum, non dicitur generare frigus, sed emanare.

Punctum Difficultatis 3.

Dispositiones quomodo concurrunt ad Generationem.

POtest procedere quæstio, vel de productione, vel etiam conservatione formarum. *Quod attinet ad productionem:*

ASSERO I. *Respectu formæ Materialis, concurrere dispositiones & dispositivè & effectivè.* Dispositivè quidem; quia materia de se indifferens, ad hanc, vel illam formam recipiendam, & impotens naturaliter illam recipere, nisi compleatur per dispositiones, fit ut complementum illud Materiæ teneat se ex parte Materiæ, eamque disponat. Ergo illæ formæ ita disponentes, censendæ erunt dispositivè concurrere. Quod autem etiam concurrant affectivè; Ratio est, quia substantiæ agunt, nonnisi mediis accidentibus.

ASSERO II. *Etiam respectu formæ Spiritualis substantialis, concurrere accidentia dispositivè.* Quia Materia sine illis dispositionibus, naturaliter non est apta ad recipiendam formam spiritualem; imò etiam concurrunt quodammodo moraliter; quia nonnisi iis positis, movetur quodammodo Deus, ad producendam formam spiritualem, ita, ut si produceret illam, non ad exigentiam dispositionum, censeretur miraculosè agere.

ASSERO III. *Respectu formæ spiritualis, dispositiones non concurrere effective*, quia anima spiritualis nonnisi creatur.

An autem in suo conservari in corpore, pendeat anima à dispositionibus difficultatem instituit Oviedo hîc Controver. 1. punct. 4. ubi censet, quòd illæ dispositiones, quæ *mortaliter* causant productionem formæ spiritualis, non possint postea dependere à forma. Quod certum est, de dependentia per se, jam enim supponuntur existere ante formam; adeòque habere omnes causas ad sui existentiam requisitas: Cùm ergo eo casu non influat forma in illarum esse, non est ratio cur postea influat. Ex accidenti tamen, possunt conservari à forma, quia scilicet forma posita, procurat augmentum, intensionem qualitatum similium illis, quæ ad se disponebant. Illud autem augmentum adfert, vim magis resistitivam contrariis dispositionibus.

An autem in suo conservari, dependeat forma à dispositionibus, difficilius est decidere. Nam imprimis hoc difficultatem habet, cum forma conservet dispositiones, quomodo illæ vicissim conservabunt formam? sed satisfieri posset difficultati, quod dispositiones conserventur à forma nonnisi per accidens; hinc adhuc illæ, poterunt per se concurrere, ad conservationem formæ, sine hoc, quod se mutuò recausent. Est & alia difficultas ex Oviedo. Dispositiones non sunt priores forma in genere causæ efficientis, non etiam in genere causæ Materialis, aptando Materiam, sicut aptat quantitas. Ergo tantùm influunt moraliter, determinando principium productivum illius, ad productionem ejusdem, semel autem jam productâ formâ influxus ille moralis, non est necessarius ad conservationem. Quod ipsum probat, quia forma semel producta per suam entitatem petit conservari à Deo. Ergo movebitur Deus potiùs exigentiâ ipsius formæ ad illam conservandam, quàm exigentiâ dispositionum. Sed & huic difficultati satisfieri potest. Nam falsò supponit, respectu formarum materialium, non habere se dispositiones effectivè; cum mediis nonnisi accidentibus, formæ substantiales Materiales producantur. Immeritò etiam supponit, solam quantitatem esse causam dispositivam: Videndo enim materiam, talibus dispositionibus effectam, esse capacem recipiendi talem formam, non positis autem, non esse capacem, benè inferimus, disponi materiam per illas dispositiones. Quia si bene inferimus ex eo, quia positis his causis, sequitur hic effectus, has causas concurrere effectivè. Ergo etiam ex eo, quia positis his dispositionibus, materia est apta ad recipiendum, non positis, non est apta; benè inferemus disponi materiam per has dispositiones. Et quamvis respectu productionis animæ rationalis nonnisi moraliter concurrant dispositiones, respectu tamen unionis ipsius concurrunt dispositivè Physicè omnino. Quia etiam animam rationalem, non est proximè apta recipere materia sine dispositionibus certis. Quod autem addit; formam semel productam, per suam entitatem petere à Deo ut conservetur, si res sit de anima rationali, vera est doctrina; cum illa petat esse immortalis, secundum suam entitatem. Cæterum si res sit de hoc, cur petat anima conservari unita corporis; id rejici debet potiùs in conditionem dispositionum. Si enim solum sua entitate petit conservari, non esset ratio, cur non peteret pro semper conservari, in corpore; & si dispositiones ad illius uniri concurrunt materialiter, cur non etiam concurrent ad petitionem, ut conservetur in corpore. Quod etiam attinet ad formas Materiales, non videtur, quòd petitio conservationis earundem, referri debeat in entitatem formarum Materialium ipsam; non videtur enim, quòd aliqua entitas substantialis, saltem ex istis quæ defacto dantur, determinata sit, ut non-

nisi

nisi ad certum tempus, sibi velit bene, adeòque se velit conservari ad certum tempus. Potiùs ergo id referendum est, in dispositiones. Ut autem distinctim de hac conservatione loquamur. *Hinc*

Assero I. *Dispositiones non concurrere ad conservationem simpliciter animæ rationalis.*

Ratio est. Tum quia de se est immortalis, adeòque de se habens exigentiam, ad conservari in semper. Tum quia nullis positis dispositionibus, ut pote materialibus, illisque corruptis, defacto durat anima in statu separationis. Tum quia quando anima æternat, vel miraculosè conservatur, vel non. Si miraculosè? Ergo datur in natura principium destructivum animæ. Si non miraculosè. Ergo ad exigentiam Naturalem. Sed hæc non est exigentia dispositionum, nam non possunt meliùs velle dispositiones, alteri à se distincto, v. g. animæ, quàm sibi velint. Ergo si nolunt sibi conservationem æternam, nec illam exigent animæ. Et cum hæc exigentia, non possit in aliquid aliud referri, debebit referri in animam rationalem ipsam.

Assero II. *Conservationem animæ rationalis restrictè acceptam, hoc est per ordinem ad conservationem ejus in corpore, pendere à dispositionibus tam in genere causæ moralis, quam in genere causæ dispositivæ Physicæ.*

In Genere quidem causæ moralis; quia exigunt à Deo, nonnisi eousque unitam illam corpori conservare, quousque illæ durant. Quod autem concurrant in genere causæ dispositivæ Physicæ.

Ratio est. Tum quia, ut dictum supra, ita concurrunt, etiam in primo instanti productionis animæ, Tum quia videmus talibus dispositionibus positis, servari animam rationalem in corpore, & non servari illis corruptis. Unde medici prædicere possunt mortem. Malitia humana invenit modus, itemq; justitia vindicativa, separandi animam à corpore, reddereque materiam inhabilem, ad informari hîc & nunc ab illa. Ergo apparet, dispositiones ad conservationem animæ in corpore, concurrere Physicè dispositivè, & sicut, secundùm dicta immediatè, censemus aliquid concurrere Physicè effectivè, quando eo posito, videmus poni effectum, & non posito illo, vel aliquo locum illius supplente, videmus non poni effectum; cæteraque adsint paria, colligimus inde influxum in genere causæ efficientis. Ergo cùm videmus illis dispositionibus positis, disponi materiam, non positis illis, aut aliquo illarum locum supplente, non disponi, benè inferemus, dispositivè concurrere, illas dispositiones ad conservandam animam in corpore.

Assero III. *Conservationem animæ rationalis in corpore, compleri duabus exigentiis.* In primis exigentiâ, quam habent dispositiones ad conservandam animam in corpore, ut dict[um] im[-]mediatè. Deinde exigentiâ, quâ exigit ip[sa] forma, positis his dispositionibus servari in co[r]pore unita.

Ratio. Quia nulla est ratio negandi han[c] exigentiam animæ. Et sicut non sola anim[a] exigit, dispositiones, sed & dispositiones an[i]mam, ita & in conservari, eodem modo se ha[-]bebunt.

Quæ autem in hoc asserto dicta sunt, cons[e]quenter dici debent de anima Materiali. Cu[-]jus in hoc major est connexio cum disposition[i]bus, quia destructis illis, non habet jam jus ex[-]istendi.

DIFFICULTAS II

De Generatione Substantiali viventium.

TRiplex Generatio viventium ordinariè ass[i]gnatur. Primò. Lato modo prout im[-]portat Generationem viventis, & sic dicuntu[r] nasci etiam vermes ex putri, folia ex ramo. Se[-]cundo modo in quantum vivens generat viven[s] simile, & hoc modo sumpta generatio hic ex[-]plicabitur. Tertio modo, pro generatione quæ fit per cognitionem, de qua 1. par. D. 9. n. 219. Generationi viventium, appropriatum no[-]men est, Nativitas; quam vel activè, vel passiv[è] accipere possumus. Nativitas activè sumpta supponit pro productione faciente nasci, seu pr[o] exercitio generandi. Jam autem Nativita[s] passivè spectata, tenet se ex parte geniti, & e[st] generatio passiva, seu id quod, respondet exer[-]citio generandi.

Dicendum est. *Generationem pro Nati[-]vitate sumptam, bene definiri. Quod sit Orig[o] viventis, à vivente principio conjuncto, in simili[-]tudinem naturæ.* Sunt verba S. Thomæ 1. p. quæst. 21. artic. 2. Coincidunt verba Dama[-]sceni. lib. 15. cap. 5. ex cujus verbis conficitu[r] hæc descriptio. *Quod sit productio Rei alicuju[s] ex alicujus Substantia in similitudinem naturæ.* Hoc idem innuit Aristoteles 2. de Anima. cap. 4. Hoc in viventium (inquit) operibus, maxi[-]me est naturale; nam quidem quæ perfecta sunt, & non mutila, vel quæ non sponte nascun[-]tur, alterum tale facere, quale ipsum, velut ani[-]mal, planta itidem plantam. Qui quidem lo[-]cus probat, generationem debere esse in simili[-]tudinem naturæ; quod verò debeat esse à prin[-]cipio conjuncto, indicat Aristoteles &c. Eth. cap. 12.

Explicatur definitio. Ly *Origo* accipitu[r] pro Genere. Nam est commune quiddam et[-]iam generationi non viventium. Additur *vi[-]ventis* ut excludatur Generatio, qua ignis unus generat ignem alium. Ly *à vivente* indicat imprimis, quod debeat vitaliter se movere ge[-]nerans: particula enim *A*, est nota principii productivi. Indicat rursùs, quòd non sufficiat

ad

generationem viventis à vivente, suppeditare am Materiam, si enim sufficeret sola suppedi-io Materiæ, non deberet dici, quod sit pro-ssio viventis à principio vivente, sed potius od sit processio ex principio viventis. Indi-titem, quòd generatio vermium in cadavere, on sit Nativitas, quia terra non est principi-n vivens. Sed eo casu, fit sola suppeditatio lateriæ. Productio item Evæ, quæ facta est costa Adami, non fuit generatio, eo quod onnisi Materiam & quidem mortuo modo sup-editant. Ly à principio Conjuncto non indi-t solam indistantiam generantis & geniti, uia fieri potest, ut sint distantes quoad substan-am, & solo semine conjungantur; indistantia-ne non est characteristica Nativitatis, cum ompetat etiam aliis actionibus; sed Ly à prin-pio conjuncto significat genitum participare ebere ex substantia generantis, vel per identi-tem ut fit in Divinis, vel saltem per decisio-em partis substantiæ generantis. Et per hanc rticulam sicut & per aliam sequentem, quæ t major declaratio prioris, salvatur, quòd in-ubus, vel succubus, non sit Pater aut Mater ge-iti; neque enim est aut similis illi, aut partici-ans ex substantia ejusdem, sed potius ex sub-antia ejus, cujus illud est semen. Gallinæ em nonnisi incubantes & excludentes pullos, on sunt Matres, quia nullam partem substantiæ ommunicarunt. Angeli non generantur à eo, quia non producuntur in similitudinem aturæ. Nec putre, est Pater & Mater, ver-is.

OBJICIES I. ex Oviedo. Ex vi hujus expli-ationis sequitur, arborem non generare aliam rborem, quia semen unius arboris, non decidi-ur, vitali modo, sed mortuo. Consequenter, el debet dici unam arborem non generari ab lia arbore, vel non est necessarium, ut fiat à vi-ente quâ tali, seu non mortuo modo.

RESPONDET Oviedo ad hanc difficultatem, uod sufficiat semen elaborari vitaliter: *Hæc esponsio*

NON SATISFACIT, quia etiam casu, quo, ex dulto acciperet Deus costam, & elaboraret ho-ninem, ita ut produxit Evam, quamvis multæ llic sint partes vitaliter per nutritionem elabo-atæ, sola elaboratio vitalis, non fundaret, il-ic Nativitatem, nec homo productus ex lla costa, dicendus esset Filius ejus, cujus costa st. *Hinc*

RESPONDETUR. Referri id debere in hoc quòd quamvis arbor mortuo modo decidat emen, quia tamen illud semen est virtus & in-strumentum agendi, ipsius viventis, fit ut adhuc rbor dicatur, generare aliam arborem.

OBJICIES II. Mulus vere generatur & ta-men non est similis in natura. Ergo Nativitas non requirit similitudinem in natura. Tota difficultas est in reddenda ratione cur Muli generatio, sit vera Nativitas.

RESPONDENT I. Aliqui Muli generationem esse veram Nativitatem, quia scilicet similitudo in natura, quamvis genito competat in generationibus ordinariis, non tamen competit in generationibus innaturalibus & inordinatis. Est responsio Conimbricensium. *Sed*

NON SATISFACIT. Tum quia sequitur ex illa, inordinatam generationem non esse Nativitatem, siquidem illi non competit definitio generationis; idque quoad principalem sui partem. Tum quia, si potest in inordinata generatione salvari ratio Nativitatis, sine similitudine in natura, poterit etiam salvari in Nativitate ordinata. Tum quia ex vi hujus responsionis sequitur, non esse bonam prædictam definitionem Nativitatis ut sic, sed debere assignari aliam, quæ sit communis ad generationem ordinatam, & inordinatam.

ADDO. Non explicari per rationem, in quo sita sit, ratio istius inordinatæ generationis, si enim in hoc sensu dicitur inordinata, quia non est similis principio producenti: hoc ipsum est manifestè petere principium, de hoc enim ipso quæritur. Si autem dicatur esse inordinata, quia non intenditur à natura. Certe id ulteriori explicatione indiget. Naturalis enim generatio Muli non est ex Mulo, nec intenditur ut fiat per speciem Muli, cum instrumentis generationi debitis credantur destituti, quidquid sit de veritate aliquarum Historiarum, quæ referunt quòd Muli generent.

RESPONDETUR 2. Quod scilicet Mulus etiam sit similis in natura; non quidem simpliciter, sed similitudine tali, qualis, est capax Mulus. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia sequeretur etiam vermes ex homine genitos, esse veros Filios hominis, non eam participant similitudinem, quam participare possunt. Nec obest, quod ad productionem vermis, homo vitaliter non concurrit, quia etiamsi supponeretur vitaliter concurrere, nec dum sequeretur vermem esse Filium hominis, quia illi non competeret Nativitatis definitio, similitudinem in natura ex gens. Tum quia sequeretur ex hac responsione, etiam Spiritum Sanctum esse Filium, nam habet similitudinem perfectissimam, hoc est, identitatem in natura, adeòque similitudinem, quam habere potest, quamvis non habeat similitudinem requisitam ad generationem.

RESPONDERI potest 3. ex Amico 1. p. disp. 12. sect. 7. similem Mulum esse, non tantum in ratione generica, equo & asinæ, sed etiam in ratione specifica. Mulus enim, etsi non procedat in perfectam similitudinem naturæ specificæ cum equo & asina, cum non potest procedere in specie duplici, procedit tamen similis utrique per differentiam, quæ multum partici-pat,

pat, de proprietatibus utriusque ut conſtat ex extrinſeca figura. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia non determinat Ly aliquomodo ſimile, quando ſufficiat ad fundandam rationem Nativitatis, & denominationis, & quando non ſufficiat. Tum quia hæc ratio ſupponit aliquomodo. Mulum convenire in ſpecie cum equo & aſina; quod dici non poteſt. Nam ſimilitudo in ſpecie externa, eſt ſimilitudo in ſpecie omnino æquivoca, & quæ non eſt hujus loci. Similitudinem autem in ſpecie, quæ ſit ſpecies Metaphyſica, nullo modo habet, ſpecies enim Metaphyſicè acceptæ conſiſtunt in indiviſibili & participare ex ſpecifico prædicato, quocunque modo, eſt participare totam ſpeciem, cumque Mulus ab aſino non differat, ſolo individuo, differet nonniſi ſpecie. Tum quia dicam ſimili modo: Spiritum Sanctum generari, eò quòd participet ſimilitudinem, quæ multum habet de ratione Filii, propter ſimilitudinem in natura Divina, quamvis non participet ſimilitudinem eandem adæquatè.

Respondent 4. alii. In Generatione Muli, per ſe intendi ſimilitudinem in natura cum generante; ſed ex accidenti, nempe quod in ſe ſemina agant, impediri ſimilitudinem. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia caſu quo intendat homo generans generare hominem & naſcatur monſtrum, ita inorganiſatum, ut non ſit capax infuſionis animæ rationalis. Generatio illius monſtri paſſiva, non eſt Nativitas, de qua hîc, nec dicetur talis habere Filium; & tamen ex accidenti continget monſtroſitas. Ergo & de Mulo deberet dici, quòd non ſit natus. Tum quia dato, quòd aliquod genitum ex Petro, ſive ex accidenti, ſive per ſe, non ſit animal rationale, nullo modo eſt homo. Ergo etiam ſive per ſe, ſive ex accidenti Mulus non ſit ſimilis aſinæ, hoc ipſo, non competet ei Nativitas, quia non competit ſimilitudo definitiva Nativitatis. Tum quia ex accidenti ille Mulus non eſt ſimilis in natura. Ergo ex accidenti non eſt natus.

Respondetur 5. De Generatione Muli poteſt eſſe quæſtio de re, & de voce. De re eſt quæſtio, an ſit ſimilis in natura: de voce autem, an ſit vocandus Filius, equi & aſinæ. *Quoad difficultatem* de re:

Certum eſt quod ſit ſimilis in natura generica, eſt enim verè animal, ſed hæc ſimilitudo non ſufficit ad denominationem Filii. Tum quia vermes geniti ex homine, ſunt illi ſimiles in genere proximo, non ſunt tamen Filii hominis. Tum quia eodem jure, monſtrum ita deorganiſatum, ut non poſſit eſſe capax animæ rationalis infundendæ, vivens tamen, poſſet appellari Filius. Tum quia ſimilitudo penes rationes formales ſpectatur, Genus autem quâ tale, habet rationem Materialis.

Certum eſt deinde quod Mulus, ſimilitudinem naturæ ſpecificæ non habeat, cum equo vel aſina. Nam imprimis non habet ſimilitudinem cum utroque ſpecificam, aliàs in duplici ſpecie infima eſſet. Non etiam cum una, quia cum quâ illa? ita ut combinatio accidentium ſit eadem, quæ aliàs urget eandem eſſe formam ſubſtantialem ſpecie. Parum autem refert, quòd ſit magis ſimilis ſpecies Muli, ſpeciei equi & aſini, quàm aliis ſpeciebus, quia hoc non infert ſimilitudinem ſpecificam. Quia magis ſimile eſt nonaginta duo, ad centum, quàm tria ad centum: & tamen hoc non obſtante, verè nonaginta duo non eſt centum, ſimilius item eſt vitrum coloris gemmei gemmis, quam iisdem carbo: & tamen, hoc non obſtante, differunt ſpecie gemma & vitrum.

Certum denique eſt, malè competere ſimilitudinem cum ſuo principio, ſi nomine ſimilitudinis veniat etiam ſimilitudo oriunda ex deciſione ſubſtantiæ ſeminali. Et hæc de re certa ſunt, quòd ſcilicet, in re definitio Nativitatis, Mulo non competat, quia non competit ei ſimilitudo ſpecifica, ſed ſolùm oriunda ex deciſione ſubſtantiæ ſeminali, aut competit illi ſola ſimilitudo generica, quæ non eſt ſufficiens ad ſalvandam generationem viventis, cum formalitate naſcentis.

Quoad difficultatem autem de voce attinet. Poteſt Mulus appellari Filius, cum Ariſtotele, ſaltem æquivocè. Voces enim ſunt ad placitum, præcipuè, quia in danda denominatione Filii, non attendit uſus ad id quod in re eſt: nam tota definitio Nativitatis, convenit ramo, qui pullulat ex trunco, & tamen ramum, uſus communis non appellat, Filium trunci. Quod ſi poteſt uſus abrogare nomen Filii, ei, cui res tota convenit, poterit uſus arrogare denominationem Filii, ei, cui res tota non competit Nativitatis. Adfert pro ratione Oviedo, cur arbor non dicatur Filius arboris aliûs. Quia ordinariè non magis eſt ſimilis arbori, à qua generatur, quàm ſit ſimilis alteri, à qua non generatur, ſed hæc ratio non convincit. Quia poterat uſus applicare id nomen Filius, etiam iis, in quibus ſenſus, majorem ſimilitudinem ad principium generans, non advertit, appellanturque Filii Æthyopum ex Candida nati, appellantur inquam Filii, quantumvis ſint diſſimiles Patri. Idemque eſt in aliis diſſimilitudinibus. Debet ergo hæc denominatio Filii, merè referri in placitum.

Dices. Ergò nunc conceditur, quod ſuprà ad Reſponſionem ſecundam negabatur.

Respondetur. Antea negabatur, quòd vermes ſint Filii hominis, quod illis nunc non conceditur, quia vermibus nõ tantùm non competit tota ratio Nativitatis, quod eſt illis commune cum mulo, ſed nec uſus ſaltem æquivocè appellat illos Filios, nec Ariſtoteles ita illos appellavit, appellavit Mulum.

DIFFI-

DIFFICULTAS III.

Resolvuntur insuper quædam quæsita.

QUÆRES 1. *An Generatio sit distincta ab Alteratione.* Negant Thomistæ, affirmant iqui. Ratio affirmandi. Quia alteratio, ræcedit inductionem formæ. Ergo præcedit enerationem. Ergo alteratio, non est genera-o, quia idem non potest existere, & non exi-ere, aut præcedere seipsum. Fusè hanc quæ-ionem tractat Oviedo contr. 2. Punct. 2.

QUÆRES 2. Supposito quòd unio sit Mo-alis, & quòd in entitate sit Spiritualis, an illam nionem emanet anima, an producat agens?

ASSERO 1. *Posito quod detur unio modalis Spiritualis, non posse illam produci à Parentibus.*

RATIO. Quia sicut non sunt multiplicanda ntia sine necessitate, sic nec modi agendi. Nul-autem necessitas asserendi, posse à principio, operando dependenti à Materialibus, haberi m efficiendi merè spiritualia.

ASSERO 2. *Productionem hujus unionis, non sse referri merè in Deum.*

RATIO. Quia etiam Spiritualium, si nihil bsit, assignandæ sunt causæ secundæ.

ASSERO 3. *Hanc unionem produci ab ipsa ani-a unibili.*

RATIO. Quia potest ex se emanare suas spi-tuales perfectiones. Ergo & unionem. Ex al-ra parte, nullum aliud principium connatura-producendæ unionis illius assignari potest.

DICES 1. ex Arriaga. Quamvis unio illa sit piritualis, cum Mater componatur ex anima piritali & corpore, poterit producere unio-em Spiritualem.

RESPONDETUR. Nullum esse fundamen-m, tribuendi vim animæ, agendi aliquid, actio-transeunti; & si ad illam generationem con-rit anima Matris, mediis accidentibus Ma-rialibus, fiet effectus Materialis qualis est vi-o, quam producit in oculo anima Spiritualis.

DICES 2. Unio Spiritualis nullo modo otest produci ab anima unienda, quia anima, on potest aliquid substantiale in corpus opera-, nisi ut actus illius, ut pote actus, non assistens, d informans, quomodo ergo potest producere iquid substantiale, nisi intelligatur unita.

RESPONDETUR. Anima nihil operari otest in corpus, nisi tanquam illius actus, vel in eri immediato, vel in facto esse. In facto esse, t causa motuum vitalium, in fieri, est causa illi-s unionis.

DICES 3. Si anima esset causa unionis; sequi-r resurrectionem mortuorum fieri naturaliter.

RESPONDETUR, quòd non; quia nullum da-r principium, iteratò restaurativum earum-m dispositionum, & quæ exigant non novam, d veterem restitui formam.

QUÆRES 3. Quis sit terminus formalis in-insecus Generationis. *Est quæstio de voce.*

ASSERO 1. *Terminus totalis Generationis, est compositum.*

RATIO. Quia ex una parte, terminus debet rem finire; composito autem habito, finitur generatio. Est etiam Terminus totalis generationis, quod terminat, & est totum in Generatione; utrumque hoc habet compositum. Terminat quidem; quia illo posito, cessat actio generandi: habetque hoc compositum, ut sit totum, quia nihil plus est in composito, quàm illud ipsum. Ergo compositum, habet rationem termini totalis.

ASSERO 2. *Ejusdem Generationis, sub diversis nominibus acceptæ, diverso respectu, diversi sunt termini formales inadæquati.*

RATIO est. Quia si sumatur generatio, prout est inductio formæ, habet pro termino formam, prout est Materialisatio, habet pro termino formali Materiam; prout actio unitiva Materiæ & formæ, habet pro termino formali Materiam & formam, in circumstantia modalitatis à nobis admissæ. Et quod dixi de Generatione, idem applicari potest in aliis Materiis proportionaliter, ut advertit Lugo. Nam processiones Divinæ sub nomine productionis, habent pro termino personam productam; sub nomine communicationis, naturam communicatam; sub nomine autem Processionis, habent terminum adæquatum, h. e. essentiam tali personalitate, terminatam.

ASSERO 3. Quòd non semper terminus formalis sit forma.

RATIO. Quia actionis conversivæ, terminus totalis, est Corpus Christi sub speciebus panis, & formalis terminus est ipsum Corpus Christi, neque tamen Corpus Christi est ipsa forma. Nec item terminus formalis necessariò debet esse entitas, quæ de novo producatur. Ratio. Quia in æterna Filii Dei Processione, accepta sub nomine communicationis, terminus formalis, est ipsa essentia: & tamen hæc non producitur. Denique non est necesse ut terminus formalis actionis, semper sit condistinctus, à termino totali & adæquato; quod admitti debet, etiam in principiis modalium; inquantum dicunt, possibilem esse aliquam materiam & formam seipsis unibiles: quo casu, idem erit terminus formalis, & totalis. Quid autem sit terminus intrinsecus, dictum in materia de incarnatione; explicando quomodo respectu unionis Hypostaticæ, habeat se persona verbi, tanquam terminus intrinsecus.

ADDO. Generationem Divinam, perfectissimè esse generationem, non tantum ex vi prædicati Deitatis, in qua nihil non summum est: sed etiam ex modo generationis. Imprimis quia in nulla generatione, totum geniti pendet à generante, vel via comunicationis, vel via productionis. Nam quamvis in generationibus materialibus producatur forma; non tamen tribuitur tota

Materia genito, ſed illam paulatim acquirit. In Generatione autem VERBI, & Eſſentia tribuitur via communicationis, & Perſona Productione. Rurſùs, in nulla generatione, eſt tanta conjunctio cum producente, neque tanta ſimilitudo, quia nulla eſt major connexio & ſimilitudo, quàm per identitatem; in Divinis autem, eadem eſt natura Generantis, & Geniti. Quamvis autem caſu quo aliquid generet ſeipſum ſecundo, interceſſura ſit etiam identitas; quia tamen hæc nonniſi obedientialis eſt, & non quoad primum eſſe, fit, ut adhuc excedat in ſimilitudine, Divina Generatio. Imò rigoroſè loquendo, & accipiendo generationem; prout involvit motum vitalem, non poteſt aliquid ſeipſum generare ſecundo, licet producat ſeipſum ſecundo, quia ad Generationem eſt requiſita vitalitas; nihil autem habet ab intrinſeco vim generandi ſeipſum.

QUÆSTIO II.

De Conversione.

DEFINITUR Converſio. *Quòd ſit tranſitus unius rei in aliam.* Quæ definitio, licèt ipſum objectum rectè circumſcribat, nihilominus quoad Phraſim non eſt exacta; quia cum converſio pro Genere proximo, dicat vel activam mutationem, aut actionem, debuit alterutrum poni, ſicut in aliis etiam definitionibus, uſu venit. Ad quod reflectendo, dici poteſt, quòd *converſio ſit actio per quam aliquid, fit, aliud quid.* Accipio pro genere ly *actio* potius quam Ly tranſitus. Quia tranſitus magis ſe tenet ex parte tranſeuntis, quàm ex parte ejus, quod facit tranſire, adeòque non ſe tenet ex parte agentis, vel actionis, ſed potius ex parte paſſi. Converſio autem, importat reſpectum ad agentem, vel ſumi debet converſio pro ſpecie actionis; quamvis in re, coincidat cum paſſione, tenente ſe à parte paſſi. Quod autem importet vi vocis converſio potius actionem, uſus ipſe docet vocis. Dico autem illa actione, fieri *aliud quid*, non verò aliud ſimpliciter, quia per converſionem, non tranſitur ad eſſe ſimpliciter, ſed ad eſſe ſecundùm quid, adeòque non in aliud, ſed in aliud quid, quod eſt, aliud, cum addito.

DIVIDITUR Converſio in naturalem, & ſupernaturalem. In Phyſicam quæ eſt inter terminos Phyſicos: & in Moralem, quæ inter terminos Morales. In ſubſtantialem & accidentalem; quæ etiam diſtinguuntur ratione terminorum. Rurſùs dividitur in converſionem, Materialem, Formalem, Totalem. Converſio Materialis eſt, quando eadem forma permanente, mutatur ſubjectum: quod fit in Nutritione hominis, eadem enim anima, informat partes Materiæ, de novo nutritione ad genitas, quæ informabat deperditas. Formalis verò eſt, quando eadem Materia manente, nova forma advenit ut cum ex frigido, fit calidum. Hæc tamen converſio Materialis, non eſt converſio rigoroſa, quia terminus *A quo*, vi illius, ſimpliciter non deſinit. Totalis autem converſio eſt, quando materia & forma, tota convertitur in aliam materiam & formam; & hoc dicitur propriiſſimè transſubſtantiatio, nec fieri poteſt naturaliter.

DISTINGUITUR Generatio à Converſione. Ratio. Quia Generatio quâ talis, non importat neceſſario, ut ſit à termino poſitivo, ſed poteſt eſſe inter terminum negativum à quo, ad terminum poſitivum ad quem. Jam autem converſio non poteſt eſſe, niſi inter terminos poſitivos, & hoc indicat ille terminus, *aliquid.* Rurſus converſio ſi ſumatur reſpectu totius, involvit non ſolùm terminos poſitivos *à quo, & ad quem*; ſed etiam negativum, qui neget compoſitum, quod ſequitur. Et ita, dum convertitur e.g. Lignum in ignem, præceſſit negatio ignis, quomodo enim lignum, diceretur converti in ignem?

Quod attinet ad conditiones Converſionis.

CERTUM eſt. Quòd converſio debeat verſari inter duos terminos poſitivus.

RATIO. Quia id depoſcunt ipſi termini definitionis, Ly aliquid & ly *aliud quid.* Rurſus ſi converſio, poſſet habere terminum à quo negativum, ſaltem totalis converſio, nullo differet à creatione. Item ſi terminus. Ad quem in converſione, non eſſet quid poſitivum, nihil acquireretur illa converſione, adeòque nec foret converſio, quia nec mutatio in aliud quid. Denique ſi Terminus à Quo non eſſet quid poſitivum, tunc Terminus à Quo non deſineret eſſe in converſione; hoc enim quod propriè, & ſine addito deſinit eſſe, debet aliquid eſſe, ut ſupra illud eſſe cadat negatio. Cum ergo in converſione deſinat terminus à Quo, debet Terminus à Quo eſſe aliquid poſitivum.

CERTUM item eſt. Quòd ad converſionem requiratur, ut maneat aliquid commune ſub utroque Termino.

RATIO. Quia omnis converſio, explicabilis eſt per has particulas. Id quod erat, v. g. id quod erat lignum, nunc eſt ignis, quibus particulis, in omni converſo debet reſpondere aliquod objectum; quomodo enim verè affirmaretur Ly id quod, ſi in converſo nihil maneret commune? Præcipuè verò quia non de aliquo antecedenter, ſed de ipſo formaliter converſo verum eſt dicere, id quod erat v. g. lignum, eſt nunc ignis. Deinde ſi nihil maneret commune, eſſet ſimplex deſitio Termini à Quo, & ſimplex productio Termini ad Quem, adeòque nec converſio. Porrò illud commune, quod ſub utroque termino remanet, debet eſſe proprium à Quo termini, hoc ipſo enim non eſſet commune, non enim ſpectaret ad Terminum à Quo, utpote, tractum nonniſi, cum Termino ad Quem; hinc fit, ut alteratis ſpeciebus, & converſis in ſubſtantiam chili

non d

dicatur in chilum converti Corpus Christi, quia illæ species, non sunt propriæ Corporis Christi.

CERTUM est, quòd ad conversionem requiratur, ut desitio Termini à Quo, & inductio Termini ad Quem, habeant inter se connexionẽ; ut scilicet ex vi desitionis uniûs, sequatur positio aliûs.

RATIO. Missis aliorum probationibus, est, quia si non esset connexio, inter desitionem termini ad Quem, non poterit salvari ratio conversionis. Quod ipsum probatur, quia eo casu, quo desierit simpliciter terminus à quo, non est conversio, aliàs etiam annihilatio diceretur conversio. Eo etiam casu; quo incipit terminus ad Quem, non est conversio; quia aliàs etiam creatio esset conversio, nam etiam vi creationis, incipit terminus ad quem. Ergo debet esse ex connexione utriusq; termini, quæ non potest esse alia, nisi ut sit connexio desitionis Termini à Quo, cum positione Termini ad Quem. Illustrari hoc potest instantiâ ex Logicis petitâ; ubi videmus, quòd cum præmissæ, se solis non sint conclusio: rursus cùm ipsa tertia propositio, materialiter accepta, non formet conclusionem, ideò ibi diximus, debere conclusionem inferri, ex vi cõnexionis cum antecedentibus præmissis: sic & hîc, debet poni positio termini ad Quem, ex vi connexionis, cum desitione termini à Quo.

CERTUM rursùs est, quòd ad conversionem moralem, sufficiat connexio moralis.

RATIO. Quia si sufficiunt termini morales, sufficiet etiam connexio moralis, ut cum ex Canonico, fit Monachus.

Hoc magis dubitabile est, quid fieret, casu quo faciat Deus decretum, de non conservando duos Angelos simul, & ideo de producendo uno, si destruat alium; certè enim inter desitionem unius, & positionem aliûs, foret connexio moralis: Cæterum tamen, illa connexio, non fundaret rationem conversionis: quia nihil remaneret commune utriq; quod tamen ad conversionem requisitum est, & unus non succederet in munus aliûs, intra aliquod compositum. Hinc desitio illius Angeli, vera esset annihilatio; quia esset desitio in nihil, involvereturque sola subtractio concursus conservativi alterius, quæ trahit secum simpliciter non esse Angeli alterius.

Restant alia circa conversionem difficiliora.

DIFFICULTAS I.

An terminus ad Quem conversionis simpliciter debeat produci?

AFfirmat Suarez, Hurtadus & Arriaga hîc S. 3. sub Sect. 1. Negat Vasquez, Lugo de Eucharistia, disputatione 7. Sect. 2. & 6. Amicus & alii.

PRÆMITTO 1. *Conversionem, simul inferentem replicationem, deposcere, ut terminus ad Quem reproducatur.* Quod probari debet ex istis, quæ dicta sunt: An aliquid in pluribus locis poni possit.

RATIO. Insuper est quia per nos, ubi, quod in pluribus locis ponere deberet rem replicandã, non datur distinctum. Hinc cum non possimus recurrere ad pluralitatẽ ubi, recurrere debemus ad productionẽ ejusdem entitatis, quæ est æquivalens pluralitas, cumq; me esse in hoc loco, semper, saltẽ inadæquatè importet meipsum, quod fieri nequit, si ipsummet meipsum, nec ex prima positione, quæ tunc non fit, nec ex reproductione, ipsius meipsum illic reperiatur. Denique non solùm est meum ubi illic, sed etiam meum esse, mea entitas, quæ nisi replicetur quî fit ut illic ponatur? & sicut incogitabile esset, non plurificato ubi, habere me pluries ubi in loco, ita quomodo non multiplicato, ut ita dicam, per reproductionem esse, potero in tot locis habere esse. Hocq; verba videntur Patrum significare, ubi dicitur à Cypriano Christus usque hodie, hoc veracissimum & propriissimum corpus suum creare.

PRÆMITTO 2. *Quamvis conversioni importanti replicationem, conjungi debeat reproductio termini ad Quem, reproductio tamen quà talis, non est ratio formalis conversionis.*

RATIO. Quia quod est ratio formalis alicujus, quoties ponitur illud, toties ponitur & illud, cujus illud, est ratio formalis, sed non ponitur toties conversio, quoties ponitur reproductio: potest enim reproduci aliquid quin aliud desinat, & quin desinat ex vi reproductionis. Conversio etiam non infert semper reproductionem. Ratio est. Quia fieri potest, ut uniter se habeat ille terminus ad Quem, adeòq; non occupet plura loca. Ergo pro sua parte conversio, non exigit formaliter esse reproductio. Quod ipsum pluribus rationibus probat Lugo.

PRÆMITTO 3. *Quòd aliud sit replicatio, aliud conversio.* Restat difficultas an conversio, non quidem reproductionem termini ad quem, sed saltem novam ejus productionem requirat, casu quo terminus ad Quem, nonnisi uniter ponatur.

DICENDUM est, *Ad conversionem, quà talem, non requiri productionem termini ad Quem de novo.* Seu cum titulo multiplicationis ipsius substantiæ.

PROBATUR 1. Argumento Theologico, quo etiam utitur citatus Lugo. Quia conversio Eucharistica, quà talis, non indiget nova productione termini ad Quem. Ergo simpliciter conversio quà talis, non exigit productionem termini ad Quem. Si enim vel semel non conveniat aliquid, rei alicui, apparet quòd non conveniat ei, quà tali. Antecedens probatur. Conversio Eucharistica, id tantùm exigit, quod necessarium est ad salvandam veritatem hujus propositionis. *Hoc est Corpus meum* Nam Ecclesia conversionem Eucharisticam colligit, nonnisi ex sensu formæ consecrationis, quod clarè indicat Trident Sess 13 cap. 4. Sed ad salvandum sensum istorum verborum, non est necessaria nova productio. Quod ipsum Probatur. Ponamus non existere Christum in cœlo, neque sub ullis aliis speciebus, si desinente substantia panis, succederet actione connexa illud Corpus Christi uniter tunc positum, verificaretur tunc forma, & tamen terminus ad Quem, hoc est, Corpus Christi, non produceretur, de novo inferendo titulum multiplicationis ipsius esse Christi, revera enim tantùm uniter esset. Ergo ad verificandum sensum verborum formæ, non est necesse quidquam de novo produci.

RESPONDET 1. Arriaga retorquendo argumentum, & dicit, quòd si substantia panis alibi conservaretur, & non annihilaretur, si tantùm

ſub ſpeciebus panis non eſſet, verba formæ Conſecrationis panis tam propriè eſſent vera, quàm modo ſunt. Ergo univerſaliter non ex proprietate verborum, omnia requiſita ad converſionem, deducenda ſunt.

CONTRA eſt. Aliud eſt: ex ſola proprietate verborum, deducere omnia requiſita ad converſionem, & aliud eſt deducere ex illa; concedo ergo quod ex ſola proprietate verborum formæ non deducatur annihilandam ſubſtantiam v. g. panis, deducitur tamen etiam ex illa. Nam deducitur ex proprietate verborum, non eſſe illic panem, adeòque id requiri ad converſionem, ut aliquomodo deſinat terminus à Quo. Quod autem annihiletur tunc ſubſtantia panis, hoc jam ex alio principio deducetur. Reſtauratur autem prædictum argumentum ſic: Quod non requiritur ad converſionem Euchariſticam, illud non requiritur ad converſionem ſimpliciter ut ſic; productio autem termini ad Quem, non requiritur ad Euchariſticam converſionem, quia converſio Euchariſtica, colligitur ex verbis formæ per Trident. ad verificanda autem verba formæ, non requiritur productio Termini ad Quem de novo.

Quodſi quæras ex quo principio id deducatur, deduci poteſt ex argumento negativo. Quia quando nec ratio, nec experientia urget, ad dandum alicui exiſtentiale eſſe, de cujus exiſtentia controvertitur, inclinandum potius eſt, in hanc partem, quòd non ſit; quia non multiplicanda entia; jam autem nec ratio, nec experientia probat illam ſubſtantiam exiſtere. Rurſùs, in pane eſt materia panis, eſt forma panis; neutro titulo habet jus ſubſtantia panis exiſtendi pulſa ſuis ſpeciebus. Nam non habet jus exiſtendi ipſa forma, independenter à diſpoſitionibus ſibi debitis: eo autem caſu, forma panis non habet diſpoſitiones debitas; hæ enim, ſunt formæ accidentales, quæ cenſentur manere, & ſub eis latere Corpus Chriſti. Deniq; materia etiam non habet jus exiſtendi in rerum natura ſine forma, ex communi Philoſophia, niſi obſtet miraculum. Cum ergo ipſa forma non habeat tunc jus exiſtendi, nec etiam materia ſine forma, inferimus utramq; annihilari, niſi velimus multiplicari miracula, h. e. dare jus formæ exiſtendi independenter à debitis diſpoſitionibus. Dare item jus materiæ exiſtendi, ſine forma & accidentibus.

RESPONDET 2. Arriaga, majus eſſe miraculum deſtrui panis ſubſtantiam, quàm conſervari ſine accidentibus. Ergo ſtantes in noſtris principiis, deberemus dicere illam, non deſinere.

CONTRA, ut ſub ſpeciebus panis, quæ ſunt diſpoſitiones ad panem, non ſit panis, eſt id quidem miraculum, ſed ut annihiletur ſubſtantia panis, ſuppoſito quòd non maneat ſub ſuis accidentibus, id non eſt majus miraculum, ſed ſimpliciter ſecundùm conditionẽ materiæ & formæ. Nam neutrum habet jam jus exiſtendi in rerum natura. Hinc non tantùm non eſt majus miraculum, ſi annihiletur ſubſtantia panis ſeparata à ſuis accidentibus, ſed miraculũ eſſet, ſi non annihiletu[r].

RESPONDET 3. Suarez apud Lugo; quòd E[c]cleſia ſenſum verborum conſecrationis hunc [f]ciat, qui poteſt eſſe cum majore proprietate [&] decentia; cum majori autem proprietate, [ſ]mentur termini. Si ponatur de novo produ[ci] terminum ad Quem.

CONTRA. Quia tota proprietas verboru[m] ſalvatur, quantumvis non ponatur, titulo co[n]verſionis præciſè produci de novo terminum [a]d Quem, ſeu Corpus Chriſti. Quod autem attin[et] ad inſtantiã pro hac reſponſione, quæ ſic habe[t]; Quòd ſcilicèt in Cana Galileæ non eſſe aliun[de] allatum vinum, ſed verè converſam aquam in v[i]num, inferunt fideles, non ex alio principio, ni[ſi] quia ille erat perfectior modus cõverſionis, co[n]ſequenter & in converſione Euchariſtica repr[o]duceretur Chriſtus. Hæc etiam inſtantia n[on] concludit, nam imprimis etiam miracula Chri[ſti] non ſunt dignificanda, niſi fundamentum po[ſi]tivũ iſtius dignificationis habeatur: aliàs excog[i]tata quacunque poſſibili dignificatione alicuj[us] miraculi adſcribendum erit, illud miraculum [di]gnitatem illam habuiſſe, per quod multis imag[i]nationibus daretur locus. Vera ergo hæc prop[o]ſitio: dignificanda illa eſſe, quàm maximè h[a]bito fundamento, quale non oſtenditur, quod [in] converſione Euchariſtica, ex vi converſionis, [ſit] qui debeat reproductio. Habetur autem fund[a]mentũ, quòd illic fuerit converſa aqua in vinu[m]. Imprimis ex verbis Architriclini, qui dicit, vinu[m] aquam factum. Quam locutionem inſperata[m] non cenſurat Evangeliſta S Joannes, & tamen [i]li hoc facere non inſuetum, ut cùm diſſolution[em] templi explicat, &c. Habetur item fundament[um] id aſſerendi, in communi perſuaſione Eccleſiæ & Doctorum. Deniq; ſupervacaneè dixiſſet Chr[i]ſtus *afferte aquam*, ſi, ut advertit Lugo, non volu[i]ſſet ex aqua vinum facere.

PROBATUR II. Ex principiis ipſius Arriaga[e]. Converſio alimenti in ſubſtantiam aliti, eſt ver[a] converſio, & tamen terminus ad Quem, hoc eſt anima rationalis tunc non producitur. Ergo d[e] ratione converſionis non eſt productio Termini ad Quem.

RESPONDEBIS. Converſionem alimenti, no[n] eſſe veram converſionem formæ alimenti, i[n] animam rationalem.

CONTRA. Tum quia ſi eſt quæſtio de voce, a[n] illa mutatio ſit dicenda converſio, pro nobis ſta[t] uſus cõmunis. quid enim pervulgatius eſt, quà[m] dicere alimentum converti in ſubſtantiam aliti. Quodſi ſit quæſtio de re, nihil ab oppoſitis ad ferri poteſt, in quo deficiat illa converſio à ratione veræ converſionis, niſi petendo principium. Et certe, cum Univerſaliter dicatur, alimentu[m] converti in ſubſtantiam aliti, alanturq; & homines & bruta. Cur tam bene ex objecto loquend[o] non dicetur forma panis, converti in formam rationalem, atq; dicitur converti in formam bruti. Si enim vera hæc eſt, alimentum convertitur in ſubſtan-

substantiam aliti, (non significando per hoc accessum solius materiæ) quæ est universalis, verificabitur etiam particularis, quòd convertatur alimentum, in formam rationalem.

PROBATUR III. Quia nullum est fundamentum, & nulla necessitas, ut ex vi conversionis produci debeat forma; sicut autem non sunt multiplicanda etiam sine necessitate; ità nec conditiones actionum.

DIFFCULTAS II.

Solvuntur Argumenta.

OBJICIT I. Arriaga S. Thom. tertia parte q. 2. art. 1. Ideo DEUM non posse converti in ullam rem, quia DEUS est ingenerabilis & inproducibilis, quæ ejus ratio non valeret, si ad conversionem non requireretur de novo produci, vel generari Terminum ad Quem.

RESPONDETUR. Illo loco S. Thom. agere, non de conversione quacunque, sed de conversione ratione commixtionis; qua ratione unum elementum convertitur in aliud; Talis enim conversio, indiget productione formæ.

INSTAT idem. In quæstione de nomine standum esse communi acceptioni.

RESPONDETUR. Negando hanc esse communem acceptionem, cum pro nostra etiam parte, dentur Authores. Quod autem addit, in omnibus conversionibus naturalibus semper produci Terminum ad Quem, id non convincit, in conversione naturali alimenti in substantiam hominis; Quare autem id accidat in aliis conversionibus. Ratio est quia ante conversionem, introducuntur dispositiones, quibus inductis, expelluntur veteres dispositiones, & illis expulsis, jus non habet existendi forma, & retinendi suam Unionem ad materiam. Quia verò materia non potest naturaliter existere sine forma, necessariò tunc nova materialis forma educi debet, sed non sequitur exinde, de essentia conversionis quâ talis, esse novam productionem.

INSTAT II. idem. Ut terminus totalis in alium totalem convertatur, requiritur destructio totalis Termini à Quo, & productio Termini totalis ad Quem. Ergo etiam si ipse Terminus formalis, dicatur conversus in terminum formalem, requiritur destructio illius, & productio hujus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia si non ponatur productio totalis Termini ad Quem, & esset conversio totalis, ut supponitur & non esset, quia deesset productio totalis Termini, sine qua, ne quidem concipi potest, talis conversio. Similis autem implicantia non urget pro consequenti. Quanquam negari potest antecedens, si sub nomine totalis conversionis, veniat Transsubstanciatio; nam in hac requiri productionem novi Termini ad Quem, jam est negatum. Requireretur tamen productio Termini totalis ad Quem, in conversione aliqua totali speciali, cum inter species conversionis sit, ut in ea producatur Terminus ad Quem totalis, sed negatur id esse de ratione conversionis ut sic.

INSTAT III. idem. In conversione intercedere debet desitio termini à Quo. Ergo etiam intercedere debet productio termini ad Quem. Multis solvit hoc argumentum Lugo citatus à n. 150. sed videtur prævidisse solutiones Arriaga. *Hinc aliter*

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia nisi desinat terminus formalis à Quo, non potest salvari secundùm communem Phrasim definita conversio; nempe quod sit transitus unius rei in aliam, si enim non desinit desinentiâ, de qua infra, permanet; si permanet, non transit; si non transit, quomodo salvabitur hic transitus Unius ab alio, qualem assumit definitio: Casu autem quo non producatur terminus formalis ad Quem tota illa definitio salvabitur secundùm id, quod sonat accepta, & certè tam est aliud illa forma de novo succedens, si hîc & nunc producatur, sicut est aliud, si producta ponatur in ante, unde ly transitus salvabitur, quia ille tenet se ex parte termini à Quo, qui supponitur desinere, & ly aliud quid salvabitur, quod se tenet à parte Termini ad Quem; supponitur enim uniri de novo. Secundùm autem phrasim definitionis à nobis probatam disparitas est. Quia nisi desinat (desitione, de qua infra) Terminus à Quo, illa conversio & esset conversio, ut supponitur, & non esset, quia non esset actio, per quam aliquid, fieret aliud quid, nec ostendi poterit, per quid illa actio formetur in ratione conversionis, nisi desinat antecedens forma, quomodo enim convertitur, si non se movet ut ante? Quæ ratio non militat pro consequenti.

OBJICIT 2. Arriaga. Nisi detur productio substantialis termini ad Quem, non potest esse conversio substantialis: sola enim successio localis sub iisdem accidentibus, non est conversio substantialis; nam quòd substantia, jam sit sub his, jam sub aliis accidentibus; non est conversio substantialis: aliàs casu, quo, Deus albedinem Petri, transferret in Paulum, Petrus converteretur in Paulum. Ergo cùm in Eucharistia, juxta definitionem Ecclesiæ, detur conversio substantialis, seu transsubstantiatio, debet necessariò dari productio substantialis Corporis Christi Domini.

RESPONDETUR. Sicut potest dari generatio substantialis, quamvis non generetur forma substantialis, & quantumvis Unio non generetur, casu quo sit spiritualis; sic potest esse productio substantialis, sine terminata productione, noviter, ad terminum ad Quem substantialem. Quæ omnia in hoc fundantur ulterius, quia productio illa termini ad Quem, est productio unitiva, ratione totius ex partibus substantialibus conflati: actio autem unitiva, non exigit aliquid substantiale producere de novo, sed tantùm terminari ad substantiam, qua responsione utitur recentior Suarez hîc n. 48. & Lugo citatus Sect. 8.

Colligitur ex hac occasione non concludere illud argumentum modalium, dari scilicet unionem Substantialem, ex eo, quòd non posset ostendi terminus generationis Substantialis. Si enim potest salvari nova substantialis conversio, sine productione nova substantialis Termini, ita potest salvari generatio substantialis, quamvis pro termino illius, non ponatur Unio substantialis modalis. Rursùs si omnes actiones sunt accidentales, ut censetur voluisse Lugo, etiam Generatio erit actio accidentalis, consequenter non erit necesse ponere Unionem pro termino, quæ sit aliquid substantiale, de novo productum. Hinc vi istius responsionis, verum est dicere, quod hæc conversio sit conversio substantialis, & quod habeat terminum substantialem, sed inde non sequitur, terminum illum debere nova produci actione. Verum rursùs est: Conversionem esse actionem, sed inde non sequitur, eundem esse debere terminum productionis & introductionis, ut inquit Lugo. Anima enim in generatione humana introducitur, Unio producitur; sic etiam in conversione, terminus productionis erit Unio. Conversionis quà talis, inductio formæ, quæ non erat unita. Attendendo autem ad ulteriores Probationes ipsius Arriaga, nego tunc fore solam successionem localem, si non producatur de nova forma.

INSTAT I. Idem, & supponit sententiam probabilem, quòd quantitas sit indistincta à materia prima. Hoc supposito sic argumentatur. Locum occupare inpenetrabiliter, est proprium substantiæ materialis, & non accidentium, quæ non occupant locum, nisi ratione substantiæ. Ergo succedere in ordine ad occupandum locum, est succedere etiam in munere proprio Substantiæ materialis. Ergo ex hoc capite, quando quis succedit in locum realem alterius, licèt non detur conversio, eò quòd non maneat terminus communis, dabitur tamen mutatio substantialis, quia Una, succedit alteri, in munere proprio substantiæ, non secus ac in Eucharistia, substantiæ panis, succedit Corpus CHRISTI.

RESPONDETUR. Succedere nonnisi præcisè in ordine ad occupandum locum, non est succedere in munere proprio substantiæ, quà substantia est, licèt succedere tam in ordine ad occupandum locum, quàm in aliis, quæ ratio substantiæ importat, sit succedere in ratione substantiæ, quà substantia est. Quia verò is, qui succedit alteri in loco, præcisè nonnisi ad occupandum locum succedit, fit ut non succedat ei in munere substantiæ, quà substantia est; præcipuè cum definitivè substantia non sit penetratio loci impenetrabiliter, sed est alia, de quo, ubi de Substantia.

INSTAT II. Falsum esse Christum succedere in munere proprio substantiæ. Impossibilis enim est, causalitas Christi Domini in accidentia, in qua constituitur munus substantiæ, na[m] prior est conservatio accidentium, quàm Chr[i]stum esse sub speciebus, ideo enim Christus e[st] ibi, quia accidentia durantur non è contrari[o]. Ergo accidentia illa non conservantur à Chri[sto] in Sacramento, sed potius ideo Christus est ill[ic] Sacramentaliter, quia accidentia conservantu[r].

RESPONDETUR. An Christus succed[at] in munere proprio substantiæ, de hoc consula[n]tur dicta de Eucharistia. Causalitatem substantiæ panîs, quòd Christus non possit exerc[e]re, in genere causæ efficientis in Accidentia, n[on] ostenditur. Conservatio Sacramentalis accidentium, quòd sit prior quàm esse Chr[i]stum su[b] speciebus non probatur, licèt conservatio ill[o]rum non Sacramentalis, præcedat positione[m] Corporis Chr[i]sti. Illa causalis: Christus est il[lic] quia accidentia durant, non è contrario; resc[o]venda ex dictis. Quomodo dispositiones co[n]currunt ad Generationem.

INSTAT III. idem. Quod Christus effi[ci]enter conservet accidentia, demus, cæterum t[a]men hoc munus non est proprium substanti[æ], imò est contrarium substantiæ, neque enim a[c]cidentia trahunt substantiam, sed potius su[b]stantia movet secum accidentia. Ergo per h[oc] non succedit Christus in munere substantiæ, se[d] potius in munere accidentis, & si dicas qu[od] Christus sit alligatus accidentibus in ordine a[d] motum, hoc non est proprium substantiæ, se[d] contrarium, neque enim accidentia trahunt su[b]stantiam, sed è contra.

RESPONDETUR. Novum hoc esse, quòd co[n]servare accidentia, non sit munus substanti[æ]. Quamvis enim verum sit, quòd sicut substare ac[]cidentibus, ita & illa conservare, non sit unive[r]salis, aut primarius conceptus substantiæ; tame[n] hoc etiam illi competit. Est quidem verum, quò[d] illam causalitatem non suppleat Christus in ge[]nere causæ materialis: sed cur non sufficiat, u[t] suppleat in genere causæ efficientis? Illa propo[]sitio: non accidentia trahunt secũ substantiam, sed substantia movet secum accidentia, ambigu[a] est. Si illius sensus sit, ex vi unionis substanti[æ] cum accidentibus, non verò unionis accidenti[um] cum substantia fit motus, hæc propositio est fa[l]sa; eadem enim est via Athenis Thebas, & The[]bis Athenas, eò quòd eadem sit unio, quæ est ra[]dix illius tractionis. Si autem hic sensus sit, atten[]dendo ad subjectum: cùm substantia sit subje[]ctum accidentium, non autem accidentia subje[]ctum substantiæ, fit ut attento subjecto, potiu[s] substantia moveat accidentia, & trahat, quà[m] substantia accidentia: hæc propositio est vera, sed nihil facit contra nos.

ADDIT Lugo. Non posse disparitatem ullam assignari, in modo movendi, quo Sacerdos mo[]vet Corpus Christi, quod non impellit imme[]diatè: & in modo, quo moveret substantiam pa[]nis si illic daretur. Quoad si in hostia consecrata immediatè moventur accidentia, etiam aliàs

dum

lum est substantia panis, immediatè movebun-
ur. Et sicut immediatè visus attingit albedi-
nem, mediatè parietem album, ita immediatè
noventur accidentia, mediatè substantia.

Instat IV. Arriaga. Eò quod dicatur
Christus contentus sub speciebus panis, & de-
notetur pronomine *Hoc*, non requiritur ullo
prorsus modo, ut Christus exerceat munus sub-
stantiæ, erga illa accidentia; Sicut cum osten-
lo in cista aurum contentum, & dico, hoc est
aurum, non est necesse, ut cista exerceat ullum
nunus substantiæ in aurū. Ergo non potest illa
onversio dici substantialis, ex successione in
nunus substantię. Ergo in hac sententia præcisè
licetur ea conversio substantialis, quia una sub-
tantia, succedit in locum alterius.

Respond. Quando dico demonstrando istam,
Hoc est aurum, est locutio figurata, contentum
ignificans; sed particula Hoc in Consecratio-
is forma, non accipitur figuratè, sed in proprio
ensu, ut significet, Hoc, non est panis, sed Cor-
us Christi, quod verificari non posset per Lu-
o, si Corpus Christi, non succederet in minus
ubstantiæ, quæ successio in munus substantiæ,
alvabit conversionem quantumvis sine nova
roductione Corporis Christi. An autem Ly
Hoc demonstret Christum, petatur ex Materia
e eucharistia.

Instabis V. Si non producitur de novo
ubstantia Corporis Christi, idque præcisè titu-
o conversionis, etiam successio unius in locum
lterius, erit Conversio.

Respondet Lugo, esse quidem illic conver-
onem aliqualem compositi resultantis ex loco
: locato, non esse tamen transubstantionem ut
n Eucharistia, nec rigorosam Conversionem
ubstantialem, ex dictis supra.

Objicitur III. Quantumvis Conversio, non
xigeret, quà talis productionem Termini for-
nalis ad Quem, saltem exiget Conversio Eu-
haristica, quia verba vim habent ponendi &
roducendi Corpus Christi. Hinc quamvis
n cœlo corpus Christi non esset adhuc vi verbo-
um poneretur, præsentia enim Eucharistia, non
endet à naturali. Si autem verba illa, habent
im producendi corpus Christi, producent il-
ud. Nam causa necessaria, quod potest po-
ere, ponit.

Respondetur. Quòd conversioni
ualis defacto datur in Eucharistia, annexa sit
roductio, quando tamen ex vi Verborum con-
ecrationis ponitur corpus Christi ponitur non
x vi exigentiæ & prædicato conversionis, sed
x vi conversionis replicativæ, qualem voluit
sse Christus in Eucharistia.

In instantiis allatis duæ tangebantur difficul-
ates. Prima, An corpus Christi in Eucharistia,
uccedat in locum substantiæ panis, & hæc peta-
ur ex materia de Eucharistia. Secunda. An
i conversionis produci debeat Terminus ad
Quem, hæc difficultas in præsenti resolvitur.

DIFF CULTAS III.

*An Terminus formalis à Quo, desinere debe-
at in Conversione.*

Assero I. *Terminus formalis à Quo tota-
lis simpliciter desinere debet.*

Ratio Quia & foret tunc Conversio, ut
supponitur, & non foret, quia non esset ulla mu-
tatio.

Assero II. *Non esse de ratione Conver-
sionis secundùm quam dicatur totum converti ut de-
sinat simpliciter Terminus à Quo.*

Ratio. Quia quod de ratione, Conversio-
nis est, in omni Conversione reperiri debet, sed
desitio Termini Formalis à Quo, non reperitur in
in omni Conversione; quod ipsum probatur.
Tum quia defacto dicitur homo converti in ca-
daver, vermes, & similia; & tamen forma illius
non desinit simpliciter. Tum quia ut non mul-
tiplicanda sunt entia sine necessitate, sic nec
conditiones agendi; nulla autem necessitas ad-
dendi hanc conditionem Conversioni, ut in illa
desinat simpliciter Terminus formalis à Quo.
Tum quia posita forma, habente jus existendi
in rerum natura, sine unione, si illa expellatur
actione tali, quæ inferat positionem alicujus
formæ, cur non dicetur tunc convert in aliud? &
tamen non erit desitio termini formalis à Quo.

Assero III. *In Conversione, Forma materia-
lis naturaliter desinere debet.*

Ratio Quia non habet jus existendi inde-
pendenter ab unione, secus de forma spirituali.

Assero IV. *Quamvis de ratione Conversionis
non sit, secundum quam dicatur totum converti, ut
desinat simpliciter Terminus formalis à Quo, tamen
est de ratione Conversionis, in qua forma, dicitur
converti in aliam formam*, de ratione inquam
talis conversionis est, ut desinat simpliciter for-
ma prior.

Ratio. Ad hoc ut dicatur converti Ter-
minus totalis à Quo, debet desinere terminus
totalis à Quo. Ergo etiam ad hoc ut dicatur
converti terminus ipse formalis à Quo. Dein-
de, casu quo dicatur converti Terminus forma-
lis à Quo, & tamen non desinere, & erit con-
versio formalis, ut supponitur & non erit, quia
illa forma nullo modo fieret aliud quid, æquè e-
nim manet imutata in sua entitate ut ante. De-
nique non semper quando mutatur Terminus
totalis à Quo, desinit forma, ut patet in Con-
versione hominis in cadaver. Ergo ad hoc ut
dicatur converti ipsa forma debet habere ali-
quod speciale conversionis fundamentum; hoc
autem ostendi non potest, nisi dicatur desinere
ipsum terminum formalem à Quo.

Dices. Terminus formalis à quo totalis,
dicitur converti in aliud totum quamvis non

deſinat forma. Ergo etiam ut dicatur converti terminus formalis à Quo, non debet illa forma deſinere.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, Quia totum formaliter & in re, cùm nihil aliud ſit, niſi ipſæ partes unitæ, ad hoc ut dicatur totum deſinere, ſufficit ut deſinant eſſe unitæ, hoc ipſo enim jam non ſunt totum, adeoque ſufficienter jam oſtenditur, per quid ſalvetur converſio totalis, adeoque mutetur totum, quam mutationem, pro genere aut aſſumit, aut ſupponit Converſio. Ut autem ſalvetur converſio formalis, non poterit oſtendi ſufficiens tranſitus niſi dicatur deſinere ipſe terminus formalis à Quo.

Addo tamen, licèt interdum non dicatur forma converſa in aliam formam, & ita, non dicitur frigus converſum in calorem. Sed frigidum in calidum: bene tamen hoc etiam uſurpatur; bene enim dico, etiam formam ligni converſam in formam ignis, licèt etiam bene dicatur lignum converſum in ignem, quæ locutio magis eſt uſitata, quia denominatio deſumitur à principaliori, rationem autem principalioris, habet totum præ forma.

Assero V. *In Euchariſtia poſitis alterationibus, vi quorum deſinit eſſe corpus Chriſti, ſub ſpeciebus ſacramentalibus, non debet dici corpus Chriſti converti, in illud ſuccedens totum.* Eſt aſſertum contra Lugonem hic Sectione decima qui cùm diſtinctione loquitur, ſi ſumatur corpus Chriſti pro toto illo, ex corpore Chriſti, & accidentibus conflato, converti illud. Verè enim deſinit illud totum, & reliqua ad converſionem ſpectantia ſervantur. Si autem corpus Chriſti ſumatur præcisè, tunc, vel poteſt procedi in ſententia quæ reproductionem admittit, & ſic certum eſt reproductum illud, quâ reproductum eſt, verè deſinere. In ſententia autem reproductionem non admittente, non deſinit. *Sed noſtri aſſerti*

Ratio eſt. Tum quia quamvis concedatur corpus Chriſti, quà reproductum, deſinere, non tamen debet dici converti, quia uſus communis, illi deſitioni, non applicuit nomen converſionis. Tum quia idem Lugo citatus Sectione 9. ægrè fert numer. 155. ab Arriaga corpus Chriſti dici converti ſubſtantialiter in vermes, & quare ipſe non ægrè id fert, dictum de Euchariſtia, quo nomine, venit totum, conflatum ex corpore Chriſti & accidentibus panis. Tum quia, ut ſupra dicebam nihil commune, proprium corpori Chriſti; manet ſub utroque termino & tamen vidimus ſupra, in utroque mutationis termino, manere aliquid utrique commune.

Neque valet ſi dicas, quod illa accidentia quamvis non ſint propria corporis Chriſti, ſint tamen propria illius conflati ex corpore Chriſti & accidentibus; quia illa accidentia dicuntur eſſe propria alicujus, quæ illi debentur ſecundũ eſſe illius, eò, quòd illa vel emanârit, vel produxerit, vel à generante ſint illi proviſa. Sic v.g. ſi albedinem Pauli transferat Deus in Petrum, non dicetur illi eſſe propria, ſic nec illa accidentia dicentur propria Euchariſtiæ.

QUÆSTIO III.

De Augmentatione.

Præmitto I. *In quo ſit in præſenti ſtatus quæſtionis.* Et imprimis non eſt hîc ſtatus Quæſtionis de augmentatione latiſſimè, & per quam quocunque modo fit aliquid majus; qualî augmentatione augetur aqua, ſi cum altera continuetur: Nec hîc eſt Quæſtio de rarefactione tantùm, quia illa eſt ſolùm ſpecies augmentationis, & convenire poteſt tam viventibus, quàm non viventibus. Hîc autem primò per ſe agitur de augmentatione ſolis viventibus. Rursùs agendo de augmentatione ſolis viventibus debita, hæc in triplici ordine ſpectari poſſit. Primò ita, ut addatur aliquid ſubſtantiæ, ſed non æquivalens ei, quæ deperdita ſupponitur, & hæc additio non debet appellari nomine augmentationis, ſed potius nomine diminutionis. Secundò addi poteſt aliquid ſubſtantiæ, æquivalens deperditæ, & hæc appellari poteſt propr[...] ſtatus. Tertiò acquiri poteſt plus ſubſtantiæ, quàm fuerit deperditum, & hoc propriè appellatur augmentatio.

Præmitto II. *Quòd non congruè refratur eſſentia augmentationis in motum unitivum quantitatis majoris.* Ratio præmiſſi; quia dantur partes entitativæ ſubſtantiis materialibus propriæ, exigitivæ quantitatis. Cur ergo non potius motus illi unitivus erit ad illas partes? Rursùs, ponamus quòd materia alimenti ſit ſpoliata quantitate; ponatur, rursùs quod in illam ita ſpoliatam, agat nihilominus potentia augmentativa, idque per miraculum. Verè tunc fiet augmentatio partium entitativarum, & tamen non erit motus unitivus quantitatis majoris. E converſo, ponatur quantitas alimenti, & non ponatur ſubſtantia alimenti, & per potentiam augmentativam addatur hæc quantitas præexiſtenti viventis quantitati, erit motus unitivus quantitatis majoris, & non erit augmentatio. Quod ipſum probatur, quia augmentatio non eſt niſi fiat converſio in ſubſtantiam aliti, jam autem ſola præcisè quantitas, cùm non ſit ſubſtantia, non poteſt dici, converti in ſubſtantiam aliti. Denique ſicut datur augmentatio in quantitate; ita datur augmentatio in ſubſtantia, & cùm hîc agatur primo per ſe de augmentatione ſubſtantiali, non debet illa per augmentationem accidentalem explicari.

Dices In oppoſitum eſſe Ariſtotelem primo de Generatione textu 4. ubi dicit quòd caro, & manus augeantur adveniente aliquo quanto.

Respon

RESPONDETUR. Aristotelem non cognovisse separationem substantiæ ab accidentibus, & ex hac præsuppositione locutum fuisse, cujus oppositum supponit Christiana Philosophia. Vel certè loquitur hîc & de augmentatione substantiali, & de accidentali; nam textu 41. ibidem augmentationem refert in quantam carnem, quanta autem caro, addita præexistenti, infert augmentationem & substantialem, & accidentalem. Quando autem adfertur tex. 34. in quo supponit Aristoteles, ratione quantitatis alimenti manentis, fieri illam augmentationem, id etiam non convincit: quia supponit quidem Aristoteles, quòd maneat quantitas, sed supponit etiam, quòd maneat materia, adeoque substantia alimenti, quam non pertinere, ex sententia Aristotelis, ad augmentationem non ostenditur. Eodem modo debet explicari primi Physicorum tex. 13. 5. Physic. tex. 18. 2. de anima tex. 47. Posita autem distinctione substantialis & accidentalis augmentationis, distinguentur realiter inter se; sunt enim separabiles, licèt id non cognoverit Aristoteles.

PRÆMITTO III. *Non rectò explicari augmentationem, per productionem formæ, aut productionem novæ unionis.*

RATIO prioris partis est. Quia homo augetur in qua augmentatione, non producitur forma rationalis. Ratio posterioris est. Quia hæc nova unio, vel est tantùm inter formam, de novo productam, & inter materiam, & sic non dicit ullam augmentationem, sed solam generationem, vel est inter formam jam ante productam, & materiam de novo additam. Ostende ergo quòd illi ipsi præcisè unioni competat prædicatum augmentationis; ostende per quid extrahatur ad rationem augmentationis; & hæc ratio potius ostendet rationem definitivam augmentationis. Cæterum in augmentatione quamvis debeat addi de novo aliquid materiæ, nam non esset unde deberet dici illa substantialis augmentatio; quamvis item illa materia debeat supponi in formata, vel formâ, jam in ante productâ, vel tunc de novo eductâ, nam hîc agitur de augmentatione viventis, cujus vita nulla est sine forma. Quamvis item supponatur unio nova formæ, nam, ut dixi, augmentatio perfici non potest, sine informatione; informatio autem sine unione, nihilominus.

PRÆMITTO IV. *Quod ratio formalis ultimò constitutiva augmentationis non sit actio terminata ad unitivum unionum.* Est præmissum contra Oviedo hîc puncto 7. num. 6.

RATIO est I. Quia compositum, non consistit formaliter, in ipsa productione unionis. Ergo nec augmentatio compositi, consistet formaliter in actione unitiva unionum, per quod enim constituitur compositum, per hoc constitui debet & augmentatio compositi, cùm nihil sit illa augmentatio nisi compositum additum.

RATIO II. Quia unio non est id quod augmentat; hîc autem agitur, de eo quod augmentat. Assumptum autem probatur. Quia unio, tantùm unit id, quod augmentat. Rursùs, augmentatio accidentalis seu quantitativa, necessariò est quantum quid, unio autem quà talis, non est quid quantum; aliàs si quà talis esset quid quantum, etiam unio spiritualis quæ saltem possibilis est, deberet esse quanta; quod enim enti quà tali convenit, semper, & in omnibus inferioribus, illi convenit.

RATIO III. Quia possibile est compositum, imò in sententia modalium aliquorum, datur, cujus duæ uniones partiales, exigant uniri tertia, & tamen nemo inde infert, unionem illam unionum, esse augmentationem. Ergo ratio augmentationis, non consistit formaliter, in illa unione unionum.

PRÆMITTO V. *Augmentationem accipi posse, vel pro termino, vel pro actione augmentativa.* Accipiendo augmentationem, pro Actione, ratio generica augmentationis, quæ sit communis, ad augmentationem substantialem, & accidentalem. Sic describi potest. Quod sit actio essentialiter ordinata ad faciendum majus. Si autem sumatur pro termino. Est ratio ut Quod constituens majus. Restrictiùs autem loquendo, augmentatio substantialis pro actione sumpta, est motus ad ponendam majorem substantiam. Sicut proportionaliter, augmentatio accidentalis, est motus ad ponendum majus accidentaliter. Pro termino autem accepta augmentatio, si sumatur pro augmentatione substantiali, erit ratio ut Quod constituens majus substantialiter. In augmentatione autem accidentali, accidentaliter. Jam autem ratio communissima augmentationis, complectens tam augmentationem sumptam pro actione, quàm sumptam pro termino. Sic describitur. Est id quo fit majus. Ipsum autem, quo fit majus, duplex est, aut quo fit majus ut *Quo*, & hoc erit augmentatio, sumpta pro Actione, aut quo aliquid fit majus ut *Quod* & sumetur tunc augmentatio pro Termino.

PRÆMITTO VI. *Quid non sit augmentatio.* Primo. Generatio non est augmentatio.

RATIO. Quia nihil dicitur generare seipsum, & tamen omne vivens vegetabile augmentat seipsum. Unde quando generans ponit genitum, non dicitur esse augmentatio. Rursùs, Generatio dicitur esse à privatione ad formam, augmentatio, à minori substantia, ad majorem.

An autem omnis augmentatio sic Generatio divisi sunt auctores. Affirmat Arriaga, negat recentior Suarez. Difficultas est resolvenda in diversis suppositionibus. Primò intelligendo au-

do augmentationem, quæ continuationem solùm importat, nulla tunc est Generatio.

Ratio. Quia nihil hîc producitur, nisi continuatio, quæ continuatio per nos, nihil aliud est, nisi negatio terminorum. Secundò intelligendo augmentationem, quæ non solam continuationem, importat, sed supponit pro augmentatione non viventium, talis augmentatio, semper importat generationem. Ut cum augmentat se ignis, producendo alium similem. Tertiò supponendo pro augmentatione viventis, ea semper in materialibus, importat, productionem Formæ materialis, & in homine, modi materialis.

Ratio. Quia augmentatio non potest perfici sine informatione, quę in materialibus, deposcit etiam productionem formæ: in homine autem, productionem modalitatis.

Dices. Actio illa continuativa debet habere aliquem terminum, qui assignari non potest. Si nihil in continuatione generetur.

Respondet Recentior Suarez, quòd actio illa, tendat in Terminum, non productum, sed continuatum, sicut & conversio quâ talis, tendit in terminum non productum, sed succedentem. Quæ responsio conformis est principiis nostris, sed enervat argumentum illud modalium: ideo dari debere unionem substantialem, quia non assignaretur Terminus Generationis substantialis.

Præmitto VII. *Quotuplex sit augmentatio* Et dico. Aliam esse substantialem, aliam accidentalem, substantialis dividitur in augmentationem materialem, hoc est partium materiæ, & formalem, hoc est partium formæ, si sit divisibilis, & augmentationem modalitatum. Rursùs alia est augmentatio, quæ viventibus; alia, quæ non viventibus competit. Aumentatio connaturalis viventium, vocatur nutritio. Dixi connaturalis, quia si fiat sine ullo motu viventis ab extrinseco, esset tunc verè augmentatio, licèt non connaturalis. Augmentatio autem non viventium, si fiat per productionem novæ partis, vocatur aggeneratio; quomodo ignis se augmentat. Si fiat absque productione novæ partis, vocatur simpliciter augmentatio, ut cùm continuantur duo ignes, duæ guttæ, &c. Augmentatio autem viventium & non viventium, secernitur per hoc, ut scitur ex alibi dictis, quòd viventia augmentent se, per intus sumptionem, non viventia autem, per solam appositionem & accretionem. Jam verò augmentatio accidentalis, dividi potest in quantitativam, & qualitatis.

Ad principale in hac materia punctum descendendo. *Sit*

DIFFICULTAS I

Quomodo fiat augmentatio.

IN hac Materia. *Difficultas prima est.* An augmentatio ita perficiatur, ut fiat per partem aliquotam. Certam, simul in instanti. *Secunda.* An fiat per partem proportionalem, ita ut augmentatio involvat prius & posterius in illa parte. *Tertia.* An hoc utrumque adhuc perficiatur, per inter positas morulas, vel non. Fieri augmentationem per partes proportionales tenent Conimbricenses Rubio, & post illos Oviedo. Fieri autem per partes aliquotas tenet Hurtadus, Arriaga, recentior Suarez, Morulas admittat Arriaga, & ex parte Oviedo: negant alii, & post illos recentior Suarez. *Sit*

Punctum Difficultatis I

Fundamenta utriusque partis.

QUod fiat augmentatio per partes aliquotas. Primum Argumentum est ex Arriaga & Hurtado. Qui supponunt formam non posse induci, nisi in materiam, determinatæ magnitudinis, quo posito, sic argumentatur. Illa materia non fuit tota disposita simul, si non. Ergo prius una pars fuit ultimò disposita ad formam ignîs v. gr. quàm altera; & tamen non prius habuit formam ignîs, siquidem dicis Augmentationem non fieri per partes aliquotas hoc autem manifestè repugnat, quia quando est ultima dispositio ad formam ignîs, necesse est ut ipsa forma inducatur, naturaliter enim petitur ab ejus dispositionibus.

Respondetur. Omissis retorsionibus quas ponit Oviedo, aliam esse difficultatem, an tota materia sit simul disposita, & alia, an tota simul sit ultimò disposita tenendo ergo, quod augmentatio fiat nonnisi, per partes proportionales, dicetur quòd non tota simul disponatur, sed per partes, licèt tota simul disponatur ultimò hoc sensu, quia non dispositio tot partibus quot ad minimum materiæ in viventibus requiruntur, non dicetur ultimò disposita, jam autem nonnisi disposito toto minimo materiæ, dicitur esse capax formæ viventis. Hujus responsionis meminit etiam Oviedo controversia 5. puncto 4. paragrapho 2. qui etiam addit inter dispositiones ultimas, non solum esse tantam intensionem, sed etiam tantam extensionem, quę extensio non datur in eo, quòd est minus minimo requisito.

Secundum Argumentum est, quod proponit Arriaga & recentior Suarez petitum ab experientia. Quia scilicet videmus, sonum æqualiter audiri, in certa aliqua distantia, ab omni-

bus

bus qui in illa sunt, licèt intra illam existant inæqualiter distantes. Ergo signum est, quòd in illa certa distantia, producantur species æquè simul.

Respondet Oviedo, species soni contrario carere, ac proinde in eodem instanti produci in tota sphæra activitatis. Hinc fit, ut contenti intra illam sphæram, eodem tempore sonum audiant. Quod autem à longè citius videatur ictus, quàm sonus, id ideo fit, quia color & lux, majorem habent activitatis sphæram, quàm sonus, & ipse sonus devolvitur ad auditivam, mediante moto aëre, qui non ita citò moveatur, ut pervadit lux suum medium. Deinde dici potest quod etiam intra sphæram activitatis soni, prius audiant sonum, qui sunt viciniores, quàm qui sunt intra eandem sphæram remotiores, quamvis propter distantiam non notabilem, ea sensu percipi non possit. Quæ responsio tali imaginatione firmari potest; sit sphæra activitatis soni, unius v. g. leucæ, collocentur in illa, per lineam rectam homines sonum excepturi; extra illam leucã, sint alii itidem, per lineam rectam dispositi. Inter illum primum qui est extra sphæram plenæ activitatis collocatus, & inter secundum itidem collocatum extra eandem sphæram, non potest intercedere notabilis differentia, quamvis defacto sit aliqua. Ceterum indubiè prius percipit sonum, imediatè assistens sonoroso, quàm is, primus est in secunda leuca, non quidem extra sphæram simpliciter; collocatus tamen extra sphæram plenæ activitatis. Ergo etiam idem dicendum est de illis contentis intra sphæram activitatis, quod qui priores sunt, prius audiant, licèt sensu percipi non possit differentia. Et sicut impulsus aëris, flabello factus, successionem habet, quamvis intra certam sphæram sentiri non posit, ita idem dicendum de sono.

Aliam experientiam adferunt Arriaga & Recentior Suarez, quia lux solis, si descresceret continenter, juxta majorem distantiam ab ipso sole, decrevisset, dum ad nos accedit prope in infinitum, quia sunt prope infinita distantiæ puncta, ad nos, ab illo, cum tamen videamus, maximam lucem produci à sole juxta nos.

Respondetur. Ex illa intercceptione punctorum, prope infinitorum probari multum quia probaretur, non illuminari æquè luminosè digitale spatium, cum etiam in illo intercipiantur prope infinita puncta, referri ergo hoc debet in id principium, quamvis. Successivè minor lux producatur in remotionibus à sole, quia tamen producitur magna intensione, fit, ut juxta nos etiam sit magna lux.

Tertium Argumentum ex Arriaga. Qualitas materialis non potest existere in una superficie indivisibili hinc agens quamvis virtutem habeat citius producendi in viciniore parte, quàm in remotiore; tamen quia non potest ita indivisibiliter existere, sed requirit certam magnitudinem, non potest nisi in certa magnitudine qualitatem producere.

Respondetur. De hoc ipso quæri, cur in ipsa illa certa magnitudine, simul non producatur tota qualitas.

Sunt alia argumenta pro hac sententia, sed illa vel supponunt heterogeneitatem graduum, aut infinitudinem partium.

Quod attinet ad fundamenta Contrariæ partis.

I. Ratio est ex Oviedo hîc controversia 5. puncto 4. numero 46. Quia scilicet nullum est fundamentum quo probetur agens agere uniformiter, difformiter per partes aliquotas.

Responderi posset: non esse etiam fundamentum, quare debeat agere opposito modo. Neque valet si dicas sufficere argumentum negativum, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec modi agendi: Perfectior autem est modus agendi per partes aliquotas, quàm per proportionales. Non inquam valet, non enim apparet, hunc esse perfectiorem modum. Supponamus enim quòd agens nonnisi habeat vim agendi ad duas leucas, quid interest, si per partes aliquotas, vel proportionales agat, ad eum modum quo eleëmosynarius Principis habet jus dispensandi triginta aureos, majorne erit vis, si uni det totum vel si uni det quindecim, alteri quatuordecim, & ultimo unum. Tota ergo perfectio agendi, spectatur penes sphæram ultimam, præcipuè cum totum cumulum accipiendo, tam productorum per partes proportionales, quàm per partes aliquotas, æqualitas habeatur. Rursùs, si taxa perfectionis est pensanda, ex vi agendi in parte potius aliquota, quàm proportionali, sequeretur, quod si luminosum aliquod, posset illuminare per leucas decem, per partes proportionales, minus perfectum licidum esse, eo lucido, quod, nonnisi ad duas leucas per partes aliquotas tamen produceret lumen.

II. Ratio est ex eodem. Et supponit, quòd inter partes aliquotas aliquæ sint magis propinquæ, quædam magis remotæ. Supponit item, pars magis propinqua, magis intendatur, minus propinqua, minus intendatur; ex quo format argumentum. Ideo agens magis agit in hanc aliquotam partem, quàm in illam, quia est illi propinquior, sed similiter quæcunque proportionalis, est propinquior agenti præ alia sibi succedente. Ergo magis agit in illam, quàm in aliam, illi ipsi succedentem.

Respondetur. Disparitatem esse quæ communiter adfertur, quia partes proportionales intra aliquotam A. contentæ, sunt intra sphæram agendi nonnisi uniformiter; Jam autem pars aliquota B. non continetur intra sphæram agendi uni-

di uniformiter, quod ipſum probatur, rejiciendo id in naturam agentis, quæ nobis in poſteriori, per experientiam v. gr. de ſono innoteſcit. Hinc illa cauſalis aliquota pars remotior minus intenditur, quia eſt remotior, non eſt adæquata; ſed quia non continetur intra ſphæram agendi uniformiter, neque eſt hoc immeritò recurrere ad naturam agentium, quia experientiam illam de ſono, non negat Oviedo. Illuſtrari hoc etiam poteſt. Quia etiam in vivente, non prius medietati minimi naturalis conjungitur forma, quàm toti minimo, ita & in præſenti.

III. Ratio eſt. Accretio ſucceſsivè fit; fit; fit enim medio motu locali, eſt enim extenſio ad majorem locum, quòd ſi fit medio motu locali, fit per prius & poſterius, adeoque ſucceſſivè.

Respondetur. Aliud eſſe, an aliquid fiat medio motu locali, & aliud; an fiat majorem locum occupando. Quod accretio, item nutritio fiat medio motu locali, falſum eſt, nam hic ut benè arguitur ſupponit prius & poſterius, adeoque ſucceſionem, quæ, non poteſt in nutritione reſpectu minimi materiæ ſalvari. Alia autem hæc eſt propoſitio, an in accretione, fiat extenſio ad majorem locum, & hæc propoſitio eſt vera, pro ſtatu naturali. Et certè anima rationalis, minimum materiæ non incipit informare per localem motum, nec Angelus totam ſphæram locabilitatis ſuæ, ſimul implendo, facit id per motum localem. Luminoſum item ſpargit ſuam lucem, non per motum localem. Sed hæc omnia id præſtant vi, quam habent ad tantum operandum in tanta ſphæra, licèt his competat extenſio ad majorem locum vel minorem.

Addo. Quando dicitur nutritio eſſe extenſio ad majorem locum, qui occupari debeat per localem motum, ſi id accipiatur de ipſa materia mutationis, hæc, licet ſupponatur in ante mota localiter, pro priori tamen, immediatè antecedenti ipſam unionem formæ viventis, jam ſupponitur immediatè præſens, adeoq; non mota localiter. Si autem extenſio ad majorem locum, ſumatur ratione formæ, extendet ſe in illam materiam approximatam nutritionis forma. Sine ullo motu locali.

Quando autem Ariſtoteles primi. Phyſicorum textu 18. & octavo Phyſicorum textu 55. eam augmentationem dicit motum: vel non loquitur de motu locali, ſed de motu convertente alimentum in ſubſtantiam aliti: vel ſi loquitur de motu locali, accipit augmentationem latius, prout involvit transmisſionem & attractionem materiæ alimenti, quod non fit, ſine motu locali. Quando autem S. Thomas innuit oportere augmentationem fieri ſucceſſivè, nihil concludit, an debeat fieri per partes aliquotas, an per proportionales. Nam etiamſi fieret per partes aliquotas, ſicut illæ ſibi ſuccedunt, ita & augmentatio per illas facienda, poterit ſucceſſionem habere.

Punctum Difficultatis :

Deciduntur Tenenda.

Dicendum eſt I. *Augmentationem fieri p partes aliquotas.*

Probatur I. Si non fieret per partes a quotas, ideo non fieret quia in partibus aliqu tis, ſunt partes proportionales proximiores remotiores, quæ depoſcunt ut fiat augmentat per prius & poſterius, ſed id nequidquam pr bat: quia aër illuminatus habet partes priores poſteriores, locus item diviſibiles, quem occ pat Angelus. Item materiam, quàm primò i format anima rationalis, & tamen iſta omnia unt absque motu locali.

Probatur II. Inductio formæ ſubſta tialis viventis fit per partes aliquotas; hoc ip enim non fieret ſecundùm minimum neceſſar requiſitum. Ergo & augmentatio.

Probatur III. Argumento negativ Cum tanta ſit difficultas partium pro portion lium, quantum fieri poteſt caveri debet, ne qui quam per eas explicetur, & in oppoſitum no urget ratio.

Reſtat aliud decidendũ. An hæc augmentat fiat per interjectas morulas, quæ difficultas c communis, ſive augmentario fiat per partes a quotas, ſive per proportionales, quia de utr que inquiri poteſt, an fiat per morulas interc ptas. Quando autem quæritur, an agens ag per interjectas morulas, non eſt iſte ſenſus: A ſi debeat producere formam ſubſtantialen continuò eam producat, certè enim non cont nuò illam producit, nam prius hæc pars lig ignitur, poſtea remotior ut ſenſus etiam doce Hic item eſt ſenſus. An ſi ſucceſſivè applic tur agens, ſucceſſivè fiat effectus, & hoc eni certum eſt, hinc fit ut non ſimul totum orbe ſol illuminet, quia ſucceſſivè, ad diverſas mu di partes applicatur. Senſus ergo tantùm eſ An conquieſcat aliquando agens neceſſariun quantumvis applicatum ad agendum; ita, ut il quies, poſſit appellari morula interjecta.

Dicendum eſt II. *Agens non agere p interpoſitas morulas.* Eſt concluſio poſt alios R centioris Suarez & Pontii hîc diſputatione numero 10.

Probat I. Pontius, cujus

I. Ratio eſt auctoritas Ariſtotelis quin Phyſicorum textu 39. ubi Philoſophus doce motum propriè dictum eſſe continuum, & t men nullus motus, eſt magis propriè dictu quàm alterationis.

Responderi poteſt. Agere illic Ariſtotelen de motu locali, qui eſt propriiſſimè motus. Im ibide

tidem 8. Phyſicorum textu 20. dicit, quòd aſſerere aliquid continuo alterari, ſit valde manitis adverſari.

II. Ratio ejuſdem eſt. Succeſſio in qualitate oritur ex diviſibilitate ipſius, ac qualitatis ibi oppoſitæ. Sed eſt diviſibilis in infinitum. Ergo non poteſt ulla ipſius pars in inſtanti produci. Illa enim pars quæ produceretur, haberet plures partes, & conſequenter haberet principium ſucceſſionis.

Responderi poteſt. In principiis multorum continuum non componitur ex partibus in infinitum diviſibilibus, ſed ex punctis finitis. Sed quidquid ſit de hoc, aliunde argumentum non convincit, diſtinguendæ enim ſunt hæ duæ propoſitiones. Res diviſibilis habet ſucceſſionem entitativam. Et Res diviſibilis nonniſi diviſibiliter, & ſucceſsivè produci poteſt. Prior propoſitio eſt vera, poſterior autem non probatur ab arguente.

III. Ratio Ejuſdem eſt. Quia ſequitur agens naturale debitè applicatum paſſo, pro aliquo tempore nihil in ipſo producere quod eſt abſurdum.

Respondent aliqui huic argumento, quòd poſitâ illa morulâ intendatur nonniſi effectus. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia fieri poteſt quòd producatur aliquid incapax intēſionis. Videtur item hoc eſſe mera divinatio. Deinde ſi poteſt tunc intendi effectus, cur & non produci.

Respondent alii II. Produci tunc diſpoſitionem. *Sed hæc reſponſio*

Non Satisfacit Quia fieri poteſt, quòd nulla alia prærequiratur diſpoſitio, ut ſi primæ diſpoſitiones producerentur, vel ſi nulla ſit ad effectum requiſita diſpoſitio, v. g. ad ponendum lumen in aëre,

Respondetur III. Poſita debita diſpoſitione agere agens, negabitur autem inter has debitas diſpoſitiones, non eſſe interceptionem morularum. Nihilominus

Probatur II. Argumento negativo, quia ſcilicet ex una parte nulla experientia, & nulla ratio ſuadet requiri, vel tanquam diſpoſitiones, vel tanquam modum agendi iſtas morulas. Ex altera parte neceſſarium agens, niſi ſit impedimentum ſemper agit, quod impedimentum habere illud à morulis, nec ratio, nec experientia probat, per quod reſtauratur etiam ratio Pontii, ad negativum principium illam reducendo.

Probatur III. Iis rationibus, quæ allatæ in materia de Continuo, contra ejus morulas.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicit I. Arriaga. Si ignis applicatus alicui magnæ trabi, continenter omnibus momentis in eam operaretur, eam calefaciendo, in primo, verbi gratia, inſtanti primam ſuperficiem, in ſecundo ſecundam, & ſic de aliis, deberet tota trabs in ictu oculi uſque ad finem calefieri, quia in ictu oculi, ſunt tot inſtantia, quot ſuperficies in una trabe, quia ſol, in ictu oculi conficit unam vel duas leucas ſpatii, & in quolibet inſtanti non poteſt de novo conficere, niſi unicum indiviſibile ſpatii. Ergo ignis ſingulis inſtantibus, unam ſuperficiem de novo calefaceret, & in ictu oculi totam trabem percurrit.

Respondetur. Supponit hoc argumentum aliquid, quod in noſtris principiis eſt falſum, nempe trabem conſtare indiviſibilibus. Sed etiam hoc poſito, nondum convincit argumentum, quia fieri poteſt, ut in primo inſtanti propter reſiſtentiam paſſi, non poſſit formam intentam producere, & propter limitatam agendi ſphæram, non poteſt agere in partem aliam aliquotam, idque ſimul, ſed nonniſi ſucceſſivè ad eam pervadendo, licèt ſine ullis morulis deſiſtentis actionis. Deinde hoc argumentum, dum probat ſuam ſententiam, hoc ipſo illam improbabilem reddit, quia ſi valet calculatio argumenti, ſequitur infinitè pluribus morulis, & inſtantibus otiari ignem, & quodcunque agens neceſſarium, quàm agat. Sequelam alia calculatione probo; demus lignum tripalmare, computetur quoties illud in duabus leucis contineatur; ſi ergo ſol duas leucas cōficit in ictu oculi, ignis calefacere debuiſſet illud lignum, minus ictu oculi, & citius, toties quoties, & quot partibus minus eſt lignum tripalmare, duabus leucis. Ergo ſi non igneſcit illud lignum referendum eſt in morulas. Ergo iſtæ morulæ notabiliter perceptibiles, plures ſunt quàm inſtantia, quibus calefacit ignis. Ergo ulterius ſequitur, quòd plures, verbi gratia, plumas, vel fila tenuia non poſſit comburere ignis in illa duratione ictus oculi, quàm comburere, quia habet plura inſtantia, in quibus non agit quàm agit. Sequitur item, quòd quamvis interdum poſſit tardiùs agere, non tantùm ob morulas, ſed etiam ob reſiſtentiam paſſi, nunquam tamen poterit citius, quia habet præfixas velocitatis metas, per alligationē ad ſtatas morulas. Sequitur item, quòd interdum per plures morulas, quieſcente igne, ſi illi applices intra illas morulas digitum, non ſis illum aduſturus. Neq; valet ſi dicas, propter citiſſimam tranſactionē illarum morularū, reaſſumere actionem ignē, ſemperq;

ſequi uſtionem, quia hoc quidem experimur, ſed ſi dentur morulæ, experiri non deberemus, quia per plures incomparabiliter morulas ſequitur, quòd non peragatur uſtio.

Objicit II. Idem: Sonus producit ſpecies ſui ad certum ſpatium, & quidem in inſtanti, ut patet experientiâ; quia qui proximè adſtant æquè primò vident ictum ac ſonum, in partibus autem remotioribus, citius videtur ictus, quàm ſonus, quod in aliud principium referri non poteſt, niſi quia illæ ſpecies ceſſarunt ab operando: & poſteà operatæ ſunt. Ergo poteſt agens naturale eſſe, quòd non poſſit continenter operari.

Respondetur. Miſſis aliorum reſponſionibus variis; negando ex eo tardiùs audiri ſonum à remotioribus, quòd ſpecies ſoni ceſſarint ab operando. Explicationem autem, unde oriatur illa ſucceſſio, difficilem reddunt hæc. Primò quia ſpecies ſecundæ, ut ita appellem, ſphæræ ſoni, ſunt ejuſdem rationis cum ſpeciebus primæ, Ergo ſi in ſphæra prima inſtantaneè producebantur, etiam in ſphæra ſecunda inſtantaneè producentur. Si autem inſtantaneè producuntur, cur tardius cauſant ſui auditionem? Secundò quia in ſecunda ſphæra audientes, æquè primò audiant, ſive remotiores, ſive propinquiores intra eandem ſphæram contenti. Ergo etiam in illa ſecunda ſphæra tota, inſtantaneè produci debuerunt ſpecies. Tertiò ſi in prima ſphæra per partes aliquotas, & non proportionales productæ ſunt ſpecies ſoni, etiam in ſecunda ſphæra, ita produci debent, unde ergo illa mora.

Suppono I. Dupliciter poſſe diſcurri de productione ſpecierum audibilium; primò dicendo, ſono producto, illum exemplo interire, & ſolas ſpecies, ſe ſe propagare. Secundò, ſonum productum durare, eumque propagare ſpecies.

Suppono II. Poſito quòd dentur ſpecies ſoni, probabilius eſſe, quòd ipſe ſonus producat ſui ſpecies: Quia ſi ipſæ ſpecies producunt alias ſpecies, non eſt ratio, cur alias ſpecies non producant, idque in inſtanti; non enim eſt major ratio de his, quàm de illis; ſi autem illas in inſtanti producunt, cauſare deberet in inſtanti auditionem. Ergo per te falſum erit tardiùs percipi ſonum, quàm ictum in ſecunda verbi gratiâ ſphæra, cùm utrumque æquè in inſtanti producatur, & tamen oppoſitum docet experientiæ. Rursùs, quando oſtendi poteſt cauſa alicujus conſervativa naturalis, ad eam potius recurri debet, quàm ut recurratur ad DEUM; cùm ergo ſpecies ſoni indigeat causâ conſervativa, & hæc referri poſſit in ſonum, dicendum eſt, ſonum ſpecies illas conſervare, quodſi illas poterit conſervare, poterit & cauſare. Deinde quando dubi-tur, quæ ſit cauſa alicujus effectus, ſi illius ca-ſa inveniri poſſit naturalis, potiùs illa aſſigna-da eſt: Si autem in dubium revocetur, an e-ſtat illa cauſa, ſignum à poſteriori, & prob-tio illius exiſtentiæ, erit cauſatio illius effectu. Quodſi inter duas cauſas dubium ſit à qu-nam ille effectus procedat, ab illa cauſa potis ſentiendum eſt, illum effectum produci, à q primò productus eſt, cauſas enim natura, cu poteſt, non multiplicat. Quod totũ ad præſen difficultatem applicando; dico potius in ſ-num revocari debere aliarum ſpecierum pr-ductionem: quia primæ ſpecies ab illo p-mum productæ ſunt, poteſtque eſſe ſignum poſteriori exiſtentiæ illius, ipſa illa efficien ſpecierum, quæ ſi illi tribuatur, non multip-cabuntur cauſæ ſine neceſſitate. Quia nec t-buetur vis ſuccedentes ſpecies cauſandi, niſi -no, qui primò, etiam ſpecies audibiles prod-xit. Quod autem dicitur hîc de productio ſpecierum à ſono, dici proportionaliter deb, quòd lumen non propagetur ab alio lumine, ſ à luminoſo.

Suppono III. Poſito quòd ſonus ſit ca-ſa productiva, non tantùm in prima ſphæra, ſ etiam in ſecunda ſpecierum, non negandu eſt intervenire illic aliquem impulſum. Rat quia quòd ſonus tormenti citiùs audiatu, quàm ſonus, qui ab ictu ſecurîs ligno impac editur, id commodius in aliud, quàm in impu-ſum referri non poteſt. Nam ſi in aliquid ali referretur, referri poſſet in majorem activit-tis ſphæram. Sed ſi quæras hujus ipſius ca-ſam, id comodiſſimè in impulſum referri, eſſe Rursùs, ſi quis apponat auriculam tubo ſuſu-rante alio, ſentiet leviter auriculam ſuam pe-cuti; poſita autem vociferatione ſenſibilius af-cietur, quòd in congregatum nonniſi impu-ſum ſoni referri poteſt. Denique videmus mnibus ſonoris, impulſum adjungi; ſic frago tormentorum adjungitur impulſus, item frago chordarum pulſatarum, &c.

Suppono IV. Cæteris paribus, & quan-tum eſt ex vi impulsûs, in medio deberet eſ ſonus fortior, ſed quantum eſt ex vi ſoni, ab in-tio eſt fortior, quod ipſa experientia à poſteri-ri magiſtra docet, præcipuè quia per nos ſonu non eſt impulſus, licèt ſit aliquid conjunctu impulſui. Et ſicut verbi gratia, ſi calor cu impulſu deferatur, aliundeque augeatur non ſ-quetur, in medio debere eſſe illum vehemen-tiorem, ita & in præſenti.

Suppono V. Fieri poſſe ut agens ali-quod, producat aliquid inſtantaneè, quan-tumvis ex accidenti actioni illius ſit adjunct ſucceſſio, Sicque verbi gratia, Sol inſtantane illumi

uminat, quia tamen successivè per cœlos moetur, non omnia simul illustrat, licèt quod illstrat instantaneè illustret: Sic & sonus, quam-s, cùm producit species, instantaneè illas oducat, fieri potest ut ex accidenti, actioni il-is, sit adjuncta successio. *His suppositis*

Ratio est. Cur non ita, esto in remotiori co audiatur sonus: quia sonus, & ejus species, m impulsu deferuntur, qui nonnisi successi-: operatur. Et sicut sol, quamvis ubi illumi-t, in instanti, ut dictum, illuminat; tamen ild spatium totum, sicut successivè percurri-, ita illuminatur: Sic & sonus & quia con-uatè illud spatium percurrit, continuatè au-tur. Rursùs sicut sol in suo cursu aliquas rtes luminis conservat & alias, de novo pro-ucit sic & sonus aliquas species conservat, ali-uas producit.

Quodsi non admittas ullas species soni, ita ipso sono discurres, sicut de ejus specie-is.

Instat I. Arriaga. Licèt sonus per otum localem deferatur, specierum tamen oductio, non fit per motum localem, sed in in-anti ipsius soni, cur ergo productis speciebus, rdius illæ veniunt ad aures magis dissito-m?

Respondetur. Retorquendo argu-entum: Cùm lux solis producatur in instan-, cur tamen in instanti totus mundus non illu-inatur? Dices quia non habet tantam sphæ-m activitatis, dicam etiam sonum non habe-, tantam sphæram activitatis. Et sicut, quam-s alias nesciremus, solem, movendo se, illu-rare mundum, ex hoc principio, quia non ha-et tantam sphæram activitatis, & ex altero rincipio, quia successivè istam sphæram, quam on impleverat luce sua, occupat, benè inferemus: Ergo sol successivè se movendo & ropagando lucem, illuminat; sic ex simili-us principiis, benè inferemus, successivè so-um ipsum applicatum esse remotioribus par-bus.

Instat II. Idem. Motus localis soni, uit in ordine ad primam productio non specie-um, etsi à motu hæc tota tarditas prove-it, etiam vicini debuissent eum tardè au-ire.

Respondetur. Vicini intra primam, ut ita icant sphæram, sphæram constituti, æquè ci-ò audient; vel si non æquè citò, id non erit no-abile, nec discernibile.

Instari potest III. Supponamus, spa-ium primæ sphæræ, in qua simul soni species, t visibilis objecti pervenerunt, esse tripalma-e, quando digito uno recedit sonus à termino Quo, vel operatur in digito secundæ sphæræ, el non operatur, si non operatur, Ergo concedis morulas in operando interceptas. Ergo ulterius ille audiens, qui respondet illi digito, nihil audiet; quia nihil operatur sonus tunc. Si autem operatur, Ergo non per species aliquotas operatur sonus, quia quantùm recedit à Termino à *Quo*, tantùm operatur in Termino ad Quem. Sed nonnisi successivè recedit, & non per partes aliquotas. Ergo nonnisi successivè; & non per partes aliquotas operatur in Termino *ad Quem*, contra quam toties suppositum est.

Respondetur. Retorquendo argumentum de illuminatione solis, qui etiam per partes aliquotas illuminat, & supponitur moveri, successiveque lucem producere, licet retorsio non teneat, in principiis morulas admittentium. Directè autem dici potest; quando digito uno, recedit somno à termino à *Quo*, operatur in digito Termini *ad Quem*, Cæterum successivè quidem impulsis operatur, sed ipse sonus non accommodat se conditioni impulsûs in hoc, adeoque operari poterit, nonnisi in partibus aliquotis simul, ut dixi de lumine solis, cujus sparsio conjungitur, motui successivo solis, & tamen illuminatio fit in partibus aliquotis simul.

Instabis IV. Si impulsus est annexus sono, sequitur, quòd posteriores illius partes, citius sint audiendæ, quam priores. Posteriores enim partes viciniores sunt, adeoque prius sui species causabunt; consequenter prius finem audiremus quam principium.

Respondetur. Instantiam in omni sententia solvendam esse. In nostris principiis dici potest: Quòd species illæ soni, vel partes ipsius soni, quamvis sint penetratæ, servant tamen inter se ordinem productionis soni proportionatum, ad eum modum, quo etiam species visibiles, quantumvis inter se penetratæ, servant tamen similem ordinem. Quare autem in Echo nonnisi ultimo syllabæ pronuntientur, id non ex eo est, quasi primo nonnisi finis, perveniat ad locum repercussionis. Quia si primo finis pervenit, cùm Ly primo sit quid relativum, deberet posterius advenire principium, adeoque post finem principium audiri deberet. Nec idem in id rejici debet, quod sonus immediatè productus impediat auditionem Echo, quod non auditur nisi post transactum priorem sonum. Quia saltem remotiores non impedirentur ab illo percipiendo, ad eum modum, quo interdum duorum canentium, nonnisi unusquisque se audit, cum remotiores sonum utriusque percipiant. Potius ergo ratio est per quam restauratur doctrina Suarii. Quia scilicet eo ipso tempore, quo reflecti deberet sonus prioris syllabæ supervenit ei alius sonus, qui impedit ne refringatur, ad eũ modum, quo si duæ pilæ allidantur, casu quo

prior refringi deberet superveniat alia; impediret retusionem prioris, ita & posteriores panes impediunt, ne priores refringantur, adeoque ne edant Echo. Sed hæc ratio, habet adhuc has difficultates.

Primam. Sit trisyllaba dictio, prior prius allidatur. Ergo audiri debet. Dici potest, prior prius allidatur. Ergo audiri debet. Dici potest prior alliditur, sed non refringitur ad corpus illud, & tamen refractio facit Echo.

Secundam. Aër sequens syllabam, quæ reflectitur, non impedit quominus refringatur illa syllabas. Ergo nec sequentes primam syllabam, impedient illius refractionem. Dici enim potest majorem esse resistentiam & impressionem à sono sequentium syllabarum primam, quàm ab aëre; quod ipsum, à posteriori, hæc, ipsa experientia docet.

Tertiam. Cur primæ syllabæ sonus, non se potest refringere ad latus pergendo, & causare sonum? dici potest, quòd sonus allisus extemplo esset, nec ad latera pergat.

Instabis V. Quando exploditur bombarda, ii qui plus quam in medio sunt audiunt tardiùs sonum, quàm videant factam explosionem, cujus ratio reddi non potest in nostris principiis.

Respondetur. Falsum esse quòd etiam vicini explosioni, non advertant successionem fragoris ipsi ignitioni. Directè autem ratio est, quia defertur sonus medio impulsu, qui successivè operatur.

Objicit III. Arriaga. Lapis gravis supra asserem gravitans, non statim frangit asserem. Ergo non agit à primo statim instanti continenter in illum.

Respondetur. Quia successivè superantur vires resistitivæ ipsius asseris, ideo ille successivè frangitur, licet non interceptis morulis.

Instat. Si continuò ille lapis impulsum imprimeret ligno, posito v. gr. quòd nonnisi per tres annos frangeretur lignum, deberet ille impulsus esse infinitus.

Respondebunt Peripathetici. Sicut tempus componitur ex partibus finitis in infinitum, ita & partes illius impulsus erunt finitæ in infinitum.

Punctum Difficultatis 4.

Quid sit sentiendum de augmentatione accidentali.

Assero I. *Augmentationem accidentalem non interrumpi morulis.*

Ratio. Quia nec illis interrumpitur augmentatio substantialis.

Assero II. *Augmentationem earum qualitatum quæ habent contrarium, non esse continuam.*

Ratio. Quia obsistentia oppositorum, prohibet continuationem. Cæterum quando producitur qualitas, quæ non habet contrarium ex accidenti fieri posse, ut non sit augmentatio illius continua.

Ratio. Quia fieri potest quod augmentatio successivè, nonnisi applicetur, ut videre est in sole, sono, & aliis.

Assero III. *Universaliter loquendo non esse necessarium quod qualitates quæcunque per partes aliquotas producantur* ex vi præcisè qualitatum.

Ratio. Quia principale fundamentum asserendi aliqua per partes aliquotas produci, est quia determinat sibi certum aliquod minimum naturale, ut dictum est de Inductione formæ substantialis Viventis. Jam autem non est necesse, ut omnes qualitates certum sibi minimum determinent, nisi fortè sit minimum quantitatis; quod ipsum probatur: quia tota illa determinatio oritur ex exigentia certorum organorum, quæ organa non exiguntur à qualitatibus.

Assero IV. *Notam, ex qua colligi debet, an aliqua qualitas producatur per partes aliquotas, pretendam esse non nisi à posteriori*, si scilicet in aliqua certa distantia æque efficiat remotiores ac proximiores partes.

Assero V. *Si nomine partium aliquotarum intelligas, non plura aliqua minima quantitatis, sed nonnisi unum minimum, in isto sensu, quodcunque agens Materiale, agit per partes aliquotas.*

Ratio. Quia non potest agere minus quàm in minimo quantitatis, non enim potest agere in id, quod quantum non est.

Dices I. Augmentatio, prout importat inductionem formæ substantialis, non est continua. Ergo nec ulla productio formarum accidentalium, poterit esse continua, ut supponebatur Asserto secundo.

Respondetur. Disparitatem esse, quia inductio formæ substantialis supponit dispositiones, quæ quia habent contrarium, non statim possunt induci. Jam autem formæ accidentales, non est necesse ut supponant alias dispositiones, & possunt non habere contrarium.

Dices II. Supponamus, calorem produci unicâ hora; quæro, vel singulis illius instantibus productus est calor, vel non. Si singulis instan-

nstantibus, Ergo divisibile produci poterit in nstanti. Rursùs, si singulis instantibus produ-ctus est calor, Ergo erit infinitus, cum instantia n una hora sint infinita. Si autem non est pro-uctus singulis instantibus calor, Ergo in illius roductione interceptæ sunt morulæ, quod ne-atur.

Respondetur. Non debere supponi, quod ora constituatur, ex instantibus infinitis; sed uidquid sit de hoc, potest dici non in singulis nstantibus produci calorem, ob resistentiam assi. Illud etiam, quod divisibile, instantaneo roduci non possit, habet difficultatem, quia ux habet partes, & tamen per omnes instanta-eè producitur.

Dices III. Cum Oviedo hîc, controver-a sexta, puncto 4. numero 22. Posito quòd a-ens per partes aliquotas agat, nullo modo au-mentatio accidentalis potest esse continua, & upponit, quòd agens æqualem intensionem roducens in palmo, non prius agat in dimidia riori parte palmi, quàm in posteriori, hoc e-im ipsum notat ratio agendi per partes ali-uotas. Quo supposito, format argumentum. gens non extendit suam qualitatem per par-es proportionales, sed per aliquotas. Ergo si n singulis partibus proportionalibus infinitis, xtenderet suam æqualitatem, in singulis illam xtenderet per partes aliquotas. Sed partes roportionales sunt infinitæ. Ergo extensio ualitatis fit per partes infinitas aliquotas subje-ti. Ergo infinitè extenditur.

Respondetur. Hoc argumentum in prin-ipiis continuum non ex partibus proportiona-ibus componente est nullum. Quanquam & oc supposito non convincit; distingui enim otest consequens. Ergo si in singulis parti-us proportionalibus, arithmeticè & connu-nerativè extendatur qualitas, sequeretur infi-itudo, transeat; transeat inquam, quia nec psæ partes proportionales, ponuntur infinitæ ctu. Si in singulis partibus proportionalibus, xtendat agens qualitatem, hoc sensu, quod cilicet nihil sit, quòd illa qualitate affectum non sit, sequeretur infinitudo. Nego propo-itionem. Addo, argumentum multum pro-bare; quia probaret nec per partes proportiona-es posse produci qualitatem, cum in illis infini-udinem supponat arguens.

Punctum Difficultatis 5.

Quis terminus magnitudinis & parvita-tis in non viventibus.

ASSERO I. *Magnitudinis nullum esse termi-num in non viventibus.*

Ratio. Quia non est ratio, cur sine ullo interventu miraculi, non possit magis & magis augeri ignis. Cum adstipuletur experientia, magis & magis illum augeri; experimur autem oppositorum in viventibus.

Dices. Ignis aliaque corpora non viven-tia exigunt determinatam intensionem acci-dentium. Ergo & exigunt determinatam ex-tensionem, ultra quam crescere non pos-sint.

Respondetur I. Quia quando cense-tur communiter, stare intensionem in octo gra-dibus per Ly octo, non intelliguntur certæ ali-quæ numerabiles partes, sed intelligitur inten-sio tanta, quanta capax est subjectum. Quod-si nomine intensionis ut octo intelligitur tota intensio, quantæ capax est subjectum, intelli-gitur tanta, quâ major dari non possit; hoc ipso enim non esset tanta, quantam subjectum ha-bere potest. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia datur tamen intensio, quanta major dari non potest, & si daretur major, hoc ipso non esset prior illa tan-ta, quanta dari potest. Ergo etiam dabitur & summa extensio non viventium, quanta major dari non potest.

Respondet II. Arriaga, & recentior Suarez: Quia scilicet intensio recipitur in ea-dem parte subjecti, quæ habet determinatam capacitatem; extensio autem non recipitur in eadem parte, sed fit cum continuatione partium cum partibus, & nulli repugnat ulterius continuari. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia redit argumen-tum. Intensio recepta in eadem parte subje-cti ultra nominatos gradus, non potest esse major, & subjectum non est capax ulteriorum graduum, & ultimus gradus, quamvis conti-nuatur cum antecedentibus, non potest ulte-riùs continuari cum subsequentibus. Ergo et-iam extensio, quæ fit in diversis partibus ultra determinatas partes, non potest esse major, & totum quodcunque non est capax ulteriorum partium; & ultima pars, quantumvis conti-nuetur antecedentibus, non potest ulteriùs continuari, cum subsequentibus.

Nihilominus hæc disparitas, sic defendi pot-est: Materia est ejus naturæ, ut quamvis suc-cessivè in infinitũ, alias & alias recipere formas possit, tamen simul, substantiales quidem præ-sertim totalis, nullas admittit formas: nullas item accidentales, quæ habent idem officium, & illo numero differunt. Quod tamen attinet ad illas, quæ diversum habent officium, quamvis plures admittere possit, tamen illa determinat sibi in certa magnitudine, ut experientia osten-dit.

dit. Jam autem in magnitudine, hæc ratio non militat, quia magnitudinis tota ratio, pendet à quantitate; quantitas rursùs petit materiam, & quia materiæ non habent inter se repugnantiam, quominus uniantur, fit ut magnitudo semper & semper crescere possit. Pro qua fiat parte, etiam experientia.

ASSERO II. *In sententia componente quantitatem ex minimis, determinant sibi etiam non viventia, minimum parvitatis.*

RATIO. Quia illa debent habere formam, quæ supponat quantitatem, quantitas autem per nos in minori, quàm sit minimum haberi non potest.

ASSERO III. *In sententia quæ tenet requiri determinatum minimum materiæ requisitum ad receptionem formæ, tunc si illud minimum sit requisitum ad connaturaliter recipiendam illam formam, illa Forma nec Divinitas quidem potest esse in minori.*

RATIO. Quia tunc quod naturaliter fieri non potest, potest fieri Divinitas, cujus concursus Divinitus suppleri potest. Suppono autem materiæ concursum, in eodem genere, suppleri non posse.

DICES. Hæc sententia de minimis est propè Renonistica.

RESPONDETUR. Sententiam de minimis non esse propè Renonisticam, assensum est in physicis Disput. 10. n. 184. & 212. pridem Impressis.

QUÆRES quid sit sentiendum de termino magnitudinis vel parvitatis viventium.

ASSERO I. *Dari terminum magnitudinis viventium.* Hoc probat experientia. Nullus enim equus crevit in elephantem nec elephas in turrim, calorque ipse naturalis, qui ratione paulatim deficit, facit ne ulterius & ulterius augmentare possit.

ASSERO II. *Dari terminum parvitatis viventium*, qui appellari solet minimum parvitatis, ad compositionem viventis requisitum.

RATIO. Quia vivens ad operationes suas, requirit certam organorum dispositionem, adeoque certam quantitatem.

ASSERO. III. *Minimum illud ad compositionem viventis requisitum, debet habere plura minima quantitatis, auctori naturæ nota.*

RATIO. Quia si requirit vivens plura organa, & unum organum non sit aliud, non possunt illa plura organa, esse uno v. gr. minimo quantitatis contenta.

DIFFICULTAS II.

De Specie augmentationis per Rarefactionem.

SPecies aliqua augmentationis, Rarefact[io] est. *De qua in præsenti.*

PRÆMITTO I. *Quid sit Rarefactio.* A[ri]stoteles 4. Physicorum textu 84. innuit, quod [ra]refactio sit id, quod sub magnis dimensionib[us], parum habet materiæ. Densum verò est i[d], quod sub parvis dimensionibus, multum hab[et] materiæ.

PRÆMITTO II. *In præsenti maximam e[sse] difficultatem de modo, quo fit rarefactio* in q[ua] difficultate, tres sunt potissimum sententiæ: *P[ri]ma* rarefactionem fieri, eò, quòd res accip[iat] majorem quantitatem. Ita Scotus in 4. [di]stinct. 12. quæstione 4. Secunda sententia e[st], quòd rarefactio fiat per intromissionem co[r]pusculorum: hanc sententiam tenet Arriag[a], Oviedo, recentior Suarez. Pontius autem utramque conjungit disputatione 55. nume[ro] 30. Tertia sententia est, quod rarefactio fiat p[er] qualitatem quandam productam, per quam d[e]terminatur corpus Quantùm, idem omnino, [ad] occupationem majoris spatii. Eam sententiam tenet Suarez, Hurtadus & alii.

PRÆMITTO III. *Ad quid debeat attendi [in] præsenti difficultate*, & in quo sit punctus illi[us]. Certum est, quod in rarefactione occupet[ur] majus spatium quàm ante, & in condensatio[ne] minus. Si ergo majus spatium occupatur quà[m] ante, attendendum erit quî fiat, quòd una e[a]demque pars, non fiat pluri locata, & cum an[te] rarefactionem minus spatium occupavit, a[t]tendendum erit, qui fiat, quòd minus spatii o[c]cupando, partes aliquæ non fuerint secum p[e]netratæ, quę tamen penetratio in rebus quanti[s] non datur.

Punctum Difficultatis I.

An Rarefactio perficiatur additione novæ quantitatis.

DICENDUM est. *Rarefactionem non debere referri in quantitatem.*

PROBATUR I. Quia illa quantitas, v[el] eandem materiæ partem, quam jam invenit al[ia] quantitate informatam, extenderet, vel illam partem materiæ extenderet, quæ supponit[ur] nondum extensa. Vel eam partem materiæ quæ tunc produceretur, vel nullam; nihil ho[rum] dici potest. Ergo nec rarefactio referri de[bet] in quantitatem. Minor probatur, quo[ad] primam partem. Quia illæ duæ quantita[tes], vel essent ejusdem, vel diversæ rationis. No[n] eju[s]

jusdem, quia si duæ qualitates ejusdem ratio-is, non habentur connaturaliter in subjecto odem, nec haberi poterunt duæ quantitates. i autem diversæ rationis, ex qua ratione, non etente principium, vel ex qua experientia id onstat? Explica item quî non bilocentur tunc artes materiæ, cùm eadem sit materiæ, & non lures entitativæ ejus partes. Quod argumen-um urget, quantumvis dicatur expelli antiqua uantitas, & induci nova. Et si quantitati, ut ommuniter docetur, nihil est contrarium, uare deberet expelli præterita quantitas, ex ua etiam expulsione, daretur resolutio usque d materiam primam, cum subjectum imme-iatum accidentium sit quantitas. Non etiam ici potest, rarefactionem fieri ratione quanti-atis, quæ extendat partes materiæ ante in ex-ensas, quia alias darentur partes materiæ, idque aturaliter sine quantitate, quod omnes negant. Nec est ratio, cur illæ etiam partes, non emanâ-nt quantitatem. Denique antequam causa arefactiva agat, supponit jam subjectum quan-um, non enim agens materiale in subjectum in-ivisibile & inextensum agere potest. Ergo on dantur partes materiæ, quæ antea suppo-antur non extensæ. Non etiam dici pot-st, rarefactionem fieri ratione quantitatis, quæ nformet eas partes materiæ, quæ tunc produ-untur. Ratio quia vel tunc producerentur il-æ aliæ materiæ partes, vel jam productæ intro-nitterentur: Neutrum dici potest. Non pri-num, quia deberet tunc materia creari, non nim alia ratione produci potest. Non etiam dderentur tunc partes materiæ, jam in ante roductæ, quia hæc sententia coincideret, cum ntromissione corpusculorum, de quibus infra.

PROBATUR 2. Una quantitas non est magis uanta, quàm alia quantitas. Ergo si præce-lens quantitas plus non potest extendere, nec oterit, ad majorem locum partes materiæ, et-am adveniens extendere: Sicut quia forma ubstantialis una, non est magis substantialis uàm alia, non potest fieri, ut magis informet uàm alia.

PROBATUR 3. Quia hæc explicatio, non sa-isfacit principali puncto: Si enim quæram qui arefiat aliquid? respondebitur, quia acquirit ovam quantitatem. Quæro ulterius, qui fiat t illa quantitas, non faciat bilocari aliquas par-es materiæ? vel si non est bilocatio, quî salva-itur quod ante illam rarefactionem, non fuerit enetratio?

OBJICIT 1. Pontius. Nunquam aliquid vidi-nus rarefieri, absque occupatione majoris loci, eque condensari absque occupatione minoris patii, sed evidens est, absque acquisitione ma-oris quantitatis, & extensionis quantitativæ, on posse occupari majorem locum, neque mi-orem, absque deperditione quantitatis. Ergo.

RESPONDETUR. In sententia Pontii, te-nentis quantitatem constare partibus in infini-tum divisibilibus, sequitur unum granum papa-veris, totũ posse tegere cœlorum orbem, & ultra uo casu, licèt v. g. quoad dimensionem profun-di, minus spatii occupet, tamen quoad reliquas assignabiles, longi & lati dimensiones, plures spatii partes occupat, idque absque acquisitione novæ quantitatis; Cur idem in præsenti fieri non poterit? quod enim est in illa divisione ne-gatio profunditatis, hoc in præsenti est negatio spissitudinis &c. Vi cujus instantiæ ad mino-rem responderi posset, quod absque acquisitio-ne quantitatis, non posset occupari major locus, si nulla sit differentia in modo & ratione occu-pandi majorem & minorem locum, concedo mi-norem, si sit aliqua differentia, in ratione occu-pandi, nego minorem. Hæc autem differen-tia in præsenti, in hoc erit, quòd olim spissius oc-cuparit, nunc cum negatione spissitudinis. Ali-ter etiam difficultati satisfit. Evidens est abs-que acquisitione majoris quantitatis, vel modi quantitatem illam efficientis, non posse occu-pari majorem locum, concedo minorem; Sine acquisitione simpliciter nonnisi quantitatis, non posse majorem locum occupari. Nego minorem.

INSTABIS. Extensio in ordine ad locum fit à quantitate, Ergo & extensi ad majorem locum, erit à majori quantitate.

RESPONDETUR. Antecedens est falsum universaliter, quia res spirituales occupant lo-cum, ut illi se coextendunt, & tamen illis non cō-petit quantitas. Quod si dicas competere illis quantitatem virtualem, dicam etiam, compete-re virtualem quantitatem qualitati, quæ habe-tur in Rarefactione, de qua infra. Illatio etiam hoc sensu admittitur, quod major extensio, competat vel à minori simpliciter quantitate vel à majori secundum modum, quo superaddito, plus spacii occupatur, non recurrendo ad quan-titatem nonnisi novam.

OBJICIT 2. idem. Secundùm omnes, in Rarefactione extenditur corpus rarefactum, in ordine ad locum ergo acquirit novam quantita-tem: quia non potest dari effectus formalis no-vus, sine causa formali nova; extensio autem in ordine ad locum, est effectus formalis quanti-tatis.

RESPONDERI potest 1. Quòd, sicut vidimus in Physicis, extensio est duplex. Alia quidem partium in ordine ad se, alia in ordine ad locum. Ita duplex potest cogitari extensio rarefactiva, in ordine ad se, & in ordine ad locum; & quod miraculosè rarefieri posset corpus, sine ulla ad locum extensione; quod certè posita etiam sen-tentię veritate, de Rarefactione quòd fiat per in-tromissionem corpusculorum, adhuc vim ha-bet; quia etiam in ista sententia, posset nondum fieri extensio in ordine ad locum, ut simile quid apparet in Eucharistia; ubi Christi Corpus caret extensione locali. Non ergo ratio formalis ra-

refactionis erit extensio in ordine ad locum, ut supponit objectio, & si nonnisi pro statu connaturali, vi rarefactionis, debet major sequi extensio in ordine ad locum; hoc ipsum probabit majorem hanc extensionem, non esse de ratione constitutiva rarefactionis, quia ubique deberet reperiri, ubi reperitur rarefactio, non etiam potest recurri, ad solam aptitudinem illius majoris occupationis loci, hoc enim in materia de quantitate impugnatur.

RESPONDERI potest 2. Duplicem esse effectum formalem quantitatis. Unum quidem primariũ, qui est extensio in ordine ad se, & alium secundariũ, qui est extensio in ordine ad locum. Quod si extensio in ordine ad locum est secundarius effectus quantitatis, bene ab aliis principiis haberi poterit, tam Divinitus, quia id non repugnat; quàm à principiis naturalibus, non est enim ratio, cur à pluribus principiis naturalibus, idem effectus secundarius proficisci non possit. Sic à pluribus herbis primarias Virtutes habentibus, idem potest promanare effectus secundarius, calefactio item fit à tot diversis principiis &c. Porrò si ab alio principio proficisci posset extensio in ordine ad locum, quam à quantitate, non est infallibile signum ut ex extensione majori ad locum, arguatur major quantitas.

RESPONDERI potest 3. Quòd sufficiat tunc acquiri novum modum Quantitatis, licèt non acquiratur nova Quantitas.

INSTAT 1. Sequitur ex dictis; posse dici quòd corpus valde extensum, non habeat majorem quantitatem, quàm corpus parvum, quia non habetur principium id colligendi, nisi quia magnum corpus, magnam habet extensionem localem.

RESPONDETUR 1. Secundùm instantiam aliàs allatam, potest per non paucos Divinitus spoliari paries omni quantitate, & occupare eundem locum, & tamen stat argumentum quòd ex majori occupatione loci, major arguatur quantitas. Ita dicetur secluso miraculo, vel modo quantitatis noviter superaddito, benè concludi, ex majori occupatione spatii, majorem quantitatem. Rursùs si ex majori occupatione spatii, quali majoritate, rectè colligitur major quantitas, sequitur granum in plures partes divisum, & secundum has dimensiones majus spatium occupans, acquirere secundùm illas dimensiones, novam quantitatem.

RESPONDETUR 2. Distinguendo antecedens. Scilicet, non posse dici, quòd corpus magis extensum, non habeat majorem quantitatem, quàm corpus parum. Si sit extensum tam in ordine ad se, quàm in ordine ad locum, concedo antecedens. Si sit magis extensum nonnisi in ordine ad locum, nego antecedens. Quod si quæras unde ulterius colligi possit major extensio in ordine ad se, responderi potest: Si secludantur miracula, applicatio agentis R- refactivi &c. Similia, rectè id colligi posse, à majori extensione in ordine ad locum.

INSTAT 2. Per nos dicitur esse exten- major quantitatis, post Rarefactionem, quà ante. Ergo etiam cùm quantitas correspo- deat spatio majori, debet dici major.

RESPONDETUR. Illam quantitatem e- majorem non simpliciter, adeòque non ex pr- ductione novæ entitatis, quæ sit quantitas, sed majorem quoad modum, qui modus ab alio h- beri debet, & non à quantitate.

INSTAT 3. Eadem quantitas non potest a- quem habere modum, quo mediante sit in p- ribus locis simul, vi autem modi illius, esset in pluribus locis; nempe in illo, quem ante Ra- factionem occupabat, & in alio, quem occup- post Rarefactionem.

RESPONDETUR. Id solvendum esse per e- plicationem nostræ sententiæ, de qua infra.

OBJICIT 3. Posito quod nova quantit- non acquiratur, & quod non intromittan- corpuscula, sequitur quantitatem esse penet- bilem, quod est absurdum. Sequela probat-, quia si manus affecta quantitate, esset in eod- loco naturaliter, cum alia manu quanta, sine d- bio esset illic penetratio. Idem hîc est; quia m- dietas v. g. Rarefacti lactis, ad duplum spa-, occupabat ante non duplum spatium.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Insta- tia de manibus non tenet, non enim est in i- manibus, in quid referri posset occupatio ej- dem spatii, nisi in penetrationem. Jam autem occupatio, quæ fit in Rarefactione, refertur in condensationem, de qua infra.

OBJICITUR 4. Auctoritas Aristotelis, q- rarum definit quod habet multum quantitat- & parum materiæ. Ergo ab eo formaliter - quendo habetur esse Rari, à quo habetur form- liter multum quantitatis sub parva materia.

RESPONDETUR. Nomine quantitatis acc- ab Aristotele non quantitatem presse, sed ita- & ad modum quendam, & proportionatu- quid cum quantitate, referri possit, quanqua- Aristoteles utitur termino non Ly *multum quan- titatis*, sed sub magis dimensionibus; dimens- autem, potest servire etiam non quantis rigor- sè, nempe iis quibus rigorosè servit, nonnisi ta- tùm non tantùm. Ly autem tantum non ta- tum, potest explicare, etiam locabilitatem A- gelicam, quæ non est quanta propriè.

INSTABIS. Aristoteles cap. de qualita-, negat quòd raritas & densitus sint qualitates.

RESPONDETUR. Aristotelem illo loco e- professo non tractare, quid sit raritas, sed ac- pere eam secundum æstimationem magis v- garem, adeòque secundum majorem extensi- nem localem, quæ vulgariter ad quantitatem - fertur; quamvis ab alio principio, quàm à qua- titate proficisci possit.

OBJIC-

Objicitur 5. In intensione accedit nova qualitas. Ergo & in Rarefactione nova quantitas.

Respondetur. Negando Consequentiam. Disparitas quia nullum est absurdum, ut in eadem parte materiæ plures qualitatis gradus recipiantur, imò hoc est de definitione intensionis, est autem absurdum si in eadem parte materiæ, plures quantitates recipiantur.

Punctum Difficultatis 2.

An Rarefactio fiat per intromissionem Corpusculorum.

Non est difficultas de Rarefactione, aut Condensatione impropria, nam certum est Rarefactionem impropriam, & vulgarem fieri per intromissionem corpusculorum, nam bullæ illæ ferventis aquæ, mistum habent multum ex tenuiori aëre, bullæ enim illæ, non sunt absimiles bullis, quas pueri ex fistulis exsufflant, quæ nihil aliud sunt nisi aër inclusus, quæ Rarefactio est impropria, quia propria, etiam per oppositos, importat dissolutionem partium perceptibilem, earumque divisionem, cùm tamen tunc, non fit dissolutio partium. Ratio autem est, cur interdum Rarefactioni, conjuncta sit intromissio corpusculorum, quia cum rei Rarefaciendæ, indistet aër, illo alterato, fit mistum utriusque. Si item corpus Rarefaciendum, sit plenum exhalationibus, vel vaporibus, illi nonnisi ad præsentiam calidi Rarefactivi emergunt, & rarefacto corpori commisceri possunt. Sed agendo de Rarefactione rigorosa.

Dicendum est. *Rarefactionem rigorosam non fieri per intromissionem corpusculorum; nec condensationem per eorumdem extramissionem.*

Probatur 1. ex definitione. Si formaliter Rarefactio fieret per intromissionem corpusculorum, & esset illa Rarefactio, & non esset: Esset ut supponitur, non esset autem ut probo; quia non esset in illo raro, parum materiæ sub magnis dimensionibus, quod ipsum probatur. Ponatur lebes A, plenus oleo, ponatur alius æqualis lebes B, nonnisi medietatem olei habens, rarefiat lebes B, usque ad orificium, eo casu intrabunt tot corpuscula, quot sunt necessaria ad implendum spatium æquale, quod impletur ab oleo in lebete A. Ergo nec erit illic parum materiæ, sed ratione corpusculorum, erit tantum materiæ in lebete B, quantum est in lebete A.

Respondebis ex Pontio. In Rarefactione ideo dici esse parum materiæ, quia non accedit aliqua pars nova & substantialis, quæ sit substantia corporis rarefacti; nec accedunt eo modo illa corpuscula, quomodo fit augmentatio substantialis, quæ fit per accessum substantiæ, quæ ipsa substantia, ejusdem rationis evadat cum substantia antecedente.

Contra 1. Quia vel ratione ejusdem, dicitur habere corpus rarefactum parum materiæ, & multas dimensiones, vel non ratione ejusdem. Si ratione ejusdem. Ergo nulla tua est responsio, nam tu parvitatem materiæ refers ad corpus rarefactum, & magnas dimensiones, tam ad corpus Rarefactum, quàm ad corpuscula intro recepta. Quod si non ratione ejusdem dicitur corpus Rarefactum habere parum materiæ, & magnas dimensiones. Ergo non corpus Rarefactum debebit dici occupare majus spatium; nam illud corpus ratione sui non plus occupat spatii, quàm ante, ut dicis.

Neque valet si dicas quòd non sola corpuscula, nec solum corpus rarefactum, sed utrumque occupet plus spatii; non inquam valet si dicas, nam sicut cum dicimus Petrus plus bibit quàm ante, hæc propositio verificari non potest rigorosè, si nonnisi bibendo cum alio plus hauriat, ita nec in præsenti, simile quid dicendum.

Neque ulterius valet si dicas. Ex corpusculis & oleo fieri unum quid, hoc enim est falsum, nam revera intervenit illic distinctio realis, revera non habent eandem substantiam, & se habent sicut vas aquâ plenum, quod ratione aquæ non dicitur rarefieri, quod enim aqua non sit corpus tenue, & quod ab igne non introducatur quid obstat, si eundem effectum præstat, quem præstant corpuscula.

Contra 2. Quia ex hac responsione sequitur, nullum corpus Rarefieri; quod probatur. Non rarefit oleum in sua substantia, quia idem spatium occupat, & habendo eandem materiam propriam suam quàm ante, easdem dimensiones habet quas ante, & dimensio quæ fit ratione corpusculorum, non est dimensio olei, sed dimensio corpusculorum. Rursùs non Rarefiunt corpuscula, quia hæc etiam easdem dimensiones habent, & tantundem materiæ ut ante, non etiam utrumque ex conjunctione; quia oleum si infundatur alteri oleo, non dicitur rarefieri, quia neutra medietas illius olei, dicitur parum habere materiæ, sub magnis dimensionibus. Neque valet si dicas, ideo mistionem illam deficere à ratione raritatis, quia non fit à calore, non inquam valet si dicas, quia hîc inquiritur de ratione ultimo differentiali raritatis, quam tu non adfers, sed recurris ad agens, quod non est ratio ultimo differentialis.

Contra 3. Quia hæc responsio, sicut & tota doctrina recedit omnino à definitione, est enim in hoc difficultas: Quî fiat, ut parum materiæ cùm habuerit parvas ante dimensiones, acquirat illudmet ipsum parum materiæ, acquirat inquam magnas dimensiones, & hæc fuit mens Philosophi, qui quarto Physicorum textu 84. *idemmet inquit rarum & densum & una materia utriusque,*

utriusque, non est autem una materia utriusque si parvæ dimensiones & magnæ, in eodem subjecto, in eadem materia non subjectentur. Et certè sub termino *parum materiæ* illud intelligitur, quod etiam intelligitur sub termino *multum materiæ* per quem definitur condensatio; sed sub termino multum materiæ, non intelligitur nisi ipsa materia densati, aliàs si & illic ponis corpuscula, ponis in denso Rarefactionem, in quæ refers tu eandem. Quodsi sub termino multum materiæ, intelligitur ipsum densatum, & non aliquid adveniens densato, etiam sub Ly parum materiæ, sub magnis dimensionibus, intelligitur ipsum corpus, & non aliquid ipsi adveniens.

PROBATUR 2. Applicetur cucurbita invisæ carni, intra illam continetur aër calore Rarefactus, qui postea condensatur, & in locum illius, succedit sanguis, quæ tractio sequi non deberet, si condensatio fit corpusculorum extramissione ab aëre. Quod ipsum probatur, vel possunt occupare illud spatium corpuscula extra missa, quod antea occupabant, dum immissa erant aëri rarefacto, vel non possunt. Si non possunt. Ergo nec aëre rarefacto, illa occupatio tanti spatii referri poterat in aërem & corpuscula, quid enim est plus corpusculorum & aëris in Rarefactione, quod non sit post Rarefactionem. Si ergo post Rarefactionem, utrumque illud tantum spatii non occupat, debuit illa occupatio spatii in aliud principium tertium referri. Si autem possunt occupare tantum spatii, illa corpuscula & aër, transacta Rarefactione, quantum occupabant spatii, in Rarefactione, Ergo non est ratio cur sanguis succedat, succedere enim deberet ad occupandum spatium, quod ab aëre rarefacto occupabatur, & transacta Rarefactione non occupabatur.

RESPONDETUR 1. Exspirare illa corpuscula, & in locum exspirantium succedere sanguinem.

CONTRA. Si enim exspirant, ergo etiam aër per eosdem poros intrare poterit, per quos exeunt corpuscula, adeoque non erit necesse, sanguinem cum violentia trahi.

RESPONDETUR 2. Corpuscula illa carnem intrare.

CONTRA. Si enim corpuscula carnem intrant illis intrantibus, succedunt alia corpuscula, adeoque deberet incipere periculum vacui, à partibus superioribus cucurbitæ, quid autem implet, ne illic sit vacuum. Rursùs experientia ostendit, periculum vacui, incipere ab ea parte cucurbitæ, quæ adhæret carni, & si corpuscula illa intrant cutim, non esset ratio cur ad impediendum vacuum, potius sanguis succedat quàm redeant corpuscula. Denique non est probabile, quòd corpuscula illa introevant cōcisam cutim, quia cum introitum illum consequitur periculum vacui, quod sequi non potest, nisi ex causa violenta, non potest autem ostendi, e[x] qua causa, violenta intrare deberent corpuscul[a] cutim, & cur illa potiùs non retineat natura, n[e] detur periculum vacui, curque illa expelleret, & se in periculum vacui conjiceret.

RESPONDET 3. Arriaga, attolli cutem (idem dic de sanguine attracto) non ob periculum vacui, quia si caro elevaretur ad replendum vacuum, elevaretur in instanti, natura enim nec pe[r] unicum instans patitur vacuum, aut cucurbit[a] frangeretur, & tamen non statim attollitur caro. Itaque nonnisi ideo elevatur caro, quia per calo[rem] aperti sunt pori, & per illos intromittitur aë[r] paulatim, & calor ascendit ad replendum locu[m] relictum ab aëre.

CONTRA. Tum quia si aër ingreditur poro[s] carnis, redeunt argumenta in simili facta. Tu[m] quia dum negat hæc responsio, fieri elevatio[nem] carnis, propter vitandum vacuum, ta[n]dem concludit illam fieri propter vitandum va[]cuum, cum ait carnem ascendere ad replendu[m] locum, relictum ab aëre, quod idem est, ac d[i]cere, attolli carnem, ut succedat in locum aëri[s], ne detur vacuum. Tum quia Ratio quæ pro[]bat, attractionem istam cutis, non fieri propte[r] periculum vacui, non concludit, quod enim d[i]cit, debere illam actim in instanti attolli, no[n] convincit, nam quòd non statim attollatur, rej[i]ci id debet in id, quia aër rarefactus, non statim illam raritatem amittit. Item in duritiem ca[r]nis, defectumque subtilitatis unde prius Spir[i]tus, & alia similia extrahuntur, & non statim a[t]tollitur tota cutis.

CONFIRMATUR conclusio. Si rarefacti[o] perficitur intromissione corpusculorum, sequ[i]tur medietate sui rarefactum lac, hoc est, quo[d] ante mediam ollam occupabat, & nunc occu[]pat totam; non esse æquè dulce ac ante fuit, cùm ei medietas sit admista non dulcium corpusculorum.

PROBATUR 3. Quia ex hac sententia sequi[]tur, esse impossibile naturaliter rarefieri unum corpus, quin densetur aliud, & è contra. Seque[l]la probatur, quia quando rarefit corpus, debent è viciniori corpore exire corpuscula, ad rarefa[]ctibile rarefaciendum. Ergo illud vicinum corpus debet densari. Rursùs densato un[o] corpore deberent ex alio exire corpuscula, & intromitti in corpus vicinum. Ergo illud vici[]num corpus, illo casu deberet rarefieri, quo[d] tamen sensus communis Doctorum negat non poteritque ostendi causa efficiens illius ra[]refactionis. Si autem istud tertium corpus emittit ex se corpuscula, minus occupat spati[]um. Ergo quartum corpus debebit emittere ex se corpuscula, & sic per totum mundum un[o] rarefacto reliqua & densari, & rarefieri debe[]rent, aut aliud quid simile contingere.

RESPONDETUR. Cum Pontio corpuscul[a] rarefa

refactiva non extrahi à viciniori corpore, sed refactione generari.

Contra. Si enim causant rarefactionem, uomodo à rarefactione generantur, cumque on generentur de novo per additionem mate- e novam, quî rarefactura subintrant corpus, in aliud densetur?

Solet idem intentum probari ex eo, quod de- rent in infinitum fieri separatio per illa cor- sicula corporis rarefacti. Sed hoc argumen- m non convincit, quia patitur instantiam, uamvis rarefactio in aliqua qualitate consti- atur.

Solvuntur Objectiones.

Objicit 1. Arriaga. Ex communi appre- hensione. Condensatio videtur dicere ajorem partium unionem.

Respondetur. Concedendo assumptum, d nego id referri debere in expulsionem cor- sculorum; & certè exceptis sectatoribus sen- ntiæ Arriaga, nemo dicet densato oleo exiisse rposcula tenuissima.

Instat 1. ab experientia. Quando enim ua calore bullit, habet quasdam bullas aëre enas, & quo magis bullit, eo sunt majores, illas item bullas sensus manifestè percipit, & illæ in- rius habent aërem. Ergo ea raritas aquæ, fit r intromissionem aëris in aquam.

Responsum supra. Rarefactioni misceri terdum intromissionem corpusculorum, sed go misceri semper, nego item unquam in hoc te formalem rarefactionem.

Instat 2. idem. Caro humana est rara pro- er poros, & vitrum dicitur densum, quia po- s non habet, & ordinariè quicunque auctores m non agunt de raritate, ponunt in omnibus bus poros, etiam in ferro, quando autem veni- r ad præsentem Materiam, negant eosdem. ursùs quis neget pauciores esse poros in aqua ngelata, quàm in fluida, ex quorum diminu- one, occupat glacies minorem locum, quàm ua fluida, & si infundas vinum glaciei, non rmeat, secus si aquæ fluidæ, hoc autem est ex- de, quia in aqua invenit poros.

Respondetur. Examinando adlatas pro- sitiones. Negari potest in poros rejici de- re, quod vinum aquæ fluidæ infusum, facilius isceatur; nam rationes rerum, non debent in incipia dubia rejici, si possint rejici, in princi- a magis manifesta; magis autem est manifesta iditas aquæ, quàm isti pori fluiditatis. Rur- s, certum est istos poros, non esse tota superfi- e aquæ sparsos, ita ut nihil sit in illa superficie, si pori, si enim tota superficies, non sunt nisi ri. Ergo tota aqua, non sunt nisi pori, nam nminus est fluida aqua in superficie, quàm in ndo, & tamen non potest dici, totam aquam n esse nisi poros: aliàs aqua, esset non aqua, quia pori sunt vacuitates aquæ. Quod si isti pori, non sunt tota superficie sparsi, cur tamen tota superficies diluitur? Cæterum non nego, dari poros in aqua, sed nego in illos referri de- bere mistionem vini, sed in fluiditatem ipsam, cedentem superpositis, & facilè insinuabilibus partibus vini. Quod dicit in aliis Materiis ad- mitti, etiam in ferro poros; & in præsenti nega- ri id immeritò dicit: non negamus enim poros, sed negamus raritatem de qua hîc, salvari debe- re per receptionem corpusculorum intra ipsos poros. Deinde cum ipse hoc dicendo, innuat se admittere poros, etiam in ferro, nescio quo pacto clarè enunciet densum dici vitrum, non aliam ob causam, nisi quia poros non habet; di- cere potius debuisset, quia pauciores poros ha- bet, cum per illum etiam vitrum sit porosum, ob universale dictum, quod in omnibus rebus sint pori. Quod addit corpus humanum dici rarum, propter poros quos habet, certè hæc raritas, non est ea, de qua quæritur; & sicut sub- tile est aliud, & aliud rarum, nam subtile non plus importat, quàm quod facile cedat alteri corpo- ri, rarum autem non plus importat, quàm pa- rum materiæ sub magnis dimensionibus; sic et- iam aliud est rarum, de quo in præsenti, & aliud mollities seu teneritudo carnis.

Directè ad Argumentum dici potest, conce- dendo interim dictos poros, & negando inde se- qui, quod rarefactio perficiatur formaliter, in- tromissione illorum corpusculorum.

Instat 3. In aliis sententiis, non potest red- di ratio, cur calor rarefaciat, frigus comprimat, in suis autem principiis calor rarefacit, quia se- jungit inter se partes, & exinde dat locum, ut aër, vel atomi introëant, frigus verò magis unit partes.

Respondetur. Etiam in nostris principiis rationem reddi, quia scilicet sejungit partes, quæ sejunctio est necessaria ad rarefactionem, sed an hoc fiat per intromissionem corpusculo- rum, an alio modo, id controversum est.

Objicit 2. Recentior Suarez auctorita- tem S. Thomæ 4. Physicorum, lectione 10. ubi rationem reddens condensationis aquæ, *id enim*, inquit *fit, per exclusionem aëris intro existentis in aqua.*

Respondetur. Nos non negare, interdum rarefactioni intromissionem, & condensationi pulsionem corpusculorum, conjungi; sed nega- mus id de ratione rarefactionis rigorosæ esse, quod ipse S. Thomas eodem loco attingit, ubi dicit etiam *spongiam densari, & hujusmodi corpo- ra porosa, per exclusionem aëris intus existentis.* Et tamen hæc rarefactio & condensatio est im- propria.

Objicit 3. Oviedo. Per hanc sententiam optimè explicatur, quomodo idem corpus rare- factum, majus spatium occupet; quia rarefactio- ne hoc modo constituta, corpus rarum non oc- cupat

cupat plures, nec majores ſpatii partes, ſed magis diſtantes inter ſe, quarum diſtantia, repletur aliis corpuſculis, ſpatium interjacens occupantibus.

Respondetur. Hanc ſententiam oſtendere quomodo magis diſtans ſpatium occupet, ſed non oſtendere ſecundùm propoſitum & intentum difficultatis, negatur enim ob dictas rationes, eo modo, perfici illam occupationem.

Punctum Difficultatis 3.

Proponitur Modus explicandi Rarefactionem.

Præmitto 1. *Quòd magis nobis nota ſit extenſio in ordine ad occupandum majorem locum,* quæ occupatio connexa eſt rarefactioni, hinc de ea utpote notiori diſcurrendum erit, quâ explicatâ, explicabitur proportionaliter rarefactio, quæ per miraculum poſſet eſſe, ſine extenſione majori ad locum.

Præmitto 2. *Extenſionem in ordine ad locum, eſſe effectum ſecundarium quantitatis*, adeoque talem ut dictum ſupra, qui poteſt haberi ab alio principio, quàm à quantitate.

Præmitto 3. *Sicut quando non in omnes dimenſiones æqualiter occupatur ab aliquo corpore diviſibili ſpatium, poteſt occupari incomparabiliter magis diſtans, quàm ante ut dictum ſupra, ſic poteſt occupari ſpatium magis diſtans, modo ſequatur diſſolutio aliqua, & diſunio partium.* Quod ſic explicatur. Dividamus v. g. in quatuor partes oleum rarefaciendum. Prima pars A, ſurſum aſſurgit, & ſecundùm aliquas partes diſcontinuatur ab aliis, & attenuat ſeſe, ad eum modum, quo quis globulum ceræ manu fricat, & illo calefacto, pyramidulam efficit, qua attenuatione poſita, aſſurgit altius pars A, & majori attenuatione poſita altius, & ſic rurſùs, quia verò illa pars A, altius aſſurgendo, relinquit aliqua ſpatia, hinc ex naturali connexione rerum, quæ eſt ad impediendum vacuum, fit ut poſita diſſolutione partis A, ab aliis partibus immediatis, & poſita illarum dilatatione, orta ex illa diſſolutione, ad illam accurrit pars B, quâ periculum vacui ducit, & ſic ulterius faciunt duæ reſiduæ partes olei.

Præmitto 4. *Hoc potius ſalvari primo poſſe* quî fiat ut parum materiæ, manens ſub eadem parvitate materiæ, occupet magis diſtans ſpatium, adeoque habeat majores dimenſiones; quia ſcilicet diſſoluta conjunctione aliquarum partium, & attenuatione, poteſt fieri magis diſtans ſpatii occupatio, ut fieret, dum papaver divideretur in ſententia Ariſtotelis, & contegeret Sphæram orbis univerſi. *Secundo* ſalvari poteſt, quî fiat id ſine bilocatione ejuſdem partis, quia ſcilicet dum deſerit una pars locum aliquem, & attenuando ſeſe attollit, ut occupet magis diſtans ſpatium, tunc etiam alia pars, il- ſoluta unione immediata, cum aliis partibus ob periculum vacui, illuc accurrit: & prior etiam ita diſpenſat ſuas partes, ut in altum eant, ita n- quam diſpenſat, ut attendat, an diſſolutis partibus aliis, ſpatium quod ante occupabat repleri poſſit, quæ attentio, non alia in re eſt, niſi connexio à natura ordinata, ad implendum vacuum. *Tertio* ſalvari poteſt, qui fiat ut antea partes, quæ nunc magis diſtans ſpatium occupant, ante iſtam occupationem non fuerint penetratæ, quia ſcilicet in rarefactione ita ſe habent, ſicut papaver, quod in diviſione verſus aliquas dimenſiones, plus ſpatii occupat, quàm ante, quantumvis illæ partes, non fuerint penetratæ in ante. Rurſùs per nos, non ideo plus ſpatii à corpore rarefacto occupatur, quia ſingulæ partes proprium locum obtinent, cùm ante rarefactionem plures in eodem loco fuerint, ex hoc enim ſequeretur clarè, penetratas illas partes ante rarefactionem fuiſſe; ſed tantùm dicimus, illo modo illud ſpatium impleri; quæ alietas modi implendi, provenit ex calore diſſolvente, unionem aliquarum partium, adeoque attenuante, quâ attenuatione poſitâ, ſequitur majoris ſpatii occupatio.

Præmitto 5. *Aliam eſſe rigorosè hanc propoſitionem: An rarefactione occupetur majus ſpatium, & aliam: An occupetur magis diſtans.* Hiſum eſt quod in rarefactione occupetur majus ſpatium, cùm enim non plures partes entitativas, eiſque adnexam quantitatem contineat in rarefactione, quàm ante rarefactionem, fit ut rigoroſè loquendo, non occupet majus ſpatium, occupet tamen magis diſtans, quia hoc ipſa experientia oſtendit.

Præmitto 6. *Quod omnes quidem partes ſpatii occupat corpus rarefactum, & plus, quod non occupabat ante rarefactionem, ſed non occupat eodem modo*, non tanta ſpiſſitudine, non ea continuatione, & cætera ſimilia. Et quia non eodem modo occupat, fit ut plus ſpatii ocoupari poſſit. Quod autem in omnes dimenſiones, æqualiter occupet illud ſpatium, corpus rarefactum, non occupat autem papaver, ſi diviſione in partes minores & minores poſita, tegeret ſphæram cœlorum, oritur id ex fluiditate v. g. olei cujus vi, facilius diſpenſare partes ſuas poteſt, in omnem partem, qualem fluiditatem non habet papaver, hinc in aliquam dimenſionem, nonniſi ſe extendit.

Præmitto 7. *Quod ſit iſta attenuatio.* h re non aliud eſt, niſi diſſolutio partium aliquarum, quâ poſitâ ſequitur ut in aliquam dimenſionem, partes ſe porrigant. Imaginare ignem poſitum, applicetur illi globulus parvus ceræ poſitus ſupra planum aliquod, non facile bibulum, ſi paulatim calefiat, incipiet ſe diffundere, adeoque rarefieri, & globulus ille paulatim attenuabitur, ipſaque illa attenuatio, & illa fluiditati

is sequela salvabit illam rarefactionem. *Hinc*

EXPLICARI posset Rarefactio, quòd fiat per illam partium attenuationem, quarum aliquæ im se versus unam dimensionem porrigunt, ita faciunt, ut tot partes in eodem loco maneant, ot sunt necessariæ ad id, quod antea replebant atium replendũ, una cum vicinis partibus itim attenuatis & dissolutis, totam illam & prio- & novi spatii occupationem, in modum occundi referendo, hoc est, quòd non tanta spissidine occupetur idem spatium. *Hæc explicatio* NON SATISFACIT plenè, licet in aliqua maria sustineri possit, non satisfacit inquã plenè, ia evidens est, in oleo rarefacto totũ illud spaim occupari, quod & ante, & simul novũ æquavel majus, hinc in nullas dimensiones est mior occupatio spatii, & si secundũ unam dimennem, occuparet corpus rarefactum, magis dins spatiũ, posset sustineri prædicta explicatio. nde ergo provenit, ut in omnes dimensiones atium majus occupetur? Solùm ergo illa atteatio, salvat aliquid rarefactionis, nempe difentiam partium vel earum secundum aliquã mensionem, ad distantius spatium exporreonem. Hinc ut comodius idem explicetur, *sit*

Punctum Difficultatis 4.

Explicatur Rarefactio.

PRÆMITTO 1. *Quantitatem secundùm effectum suum formalem spectatam, ita cum illo connecti, ille effectus sine quantitate haberi non possit.* RATIO ia effectus formalis primarius, importat, etiam am formam entitatemque ejus, entitas autem rmæ, non potest poni sine entitate formæ. HOC men non obstante, effectus formalis secundais suppleri potest à Deo, & poni sine quantita-, ut dictum supra.

PRÆMITTO 2. *Quod est effectus formalis secunrius alicujus formæ, pro statu connaturali, potest e effectus formalis primarius formæ.* Sic v.g. mos progressivi effectus formalis secundarius est, ere præsens localiter. Jam autem ipsius ubi, sententia modalium prædicta præsentia, est efctus formalis primarius. Rursùs quæ in combitione aliqua qualitatum sunt quid primarium, alia combinatione sunt quid secundarium, ordinarieq; effectus formales secundarii, à pluriis etiam principiis proficisci possunt, ut videre in calefactione. Quæ omnia resolvuntur in incipiũ negativũ non repugnat. Consequent fieri potest, ut extensio in ordine ad locũ quæ nonnisi effectus secundarius quantitatis, sit efctus formalis primarius, alicujus aliûs formæ.

PRÆMITTO 3. *Attendendo ad verba Aristotelis, retinendo sine ulla distinctione definitionẽ ipsius, detur esse de essentia rarefactionis, actualis extenin ordine ad locum, priori majorem.* Jam autem istot. definit raritatem per mensurabilitatem, finit enim illã per majores dimensiones, quàm te, major autem dimensio, est per ordinem ad cum: nam quæ non habent extensionẽ in ordine ad locũ, nec dimensiones habent; hinc actualis extensio in ordine ad locũ, videtur esse definitivè raritas; quę extensio, non est nisi secundarius effectus quantitatis. Quod ut ulterius explicetur.

PRÆMITTO 4. *Quod rationes superiores ab inferioribus restringantur.* Ut videre erit in omnibus Categoriis, consequenter etiam raritas, dimensionem & extensionẽ in ordinę ad locum, quæ est illi communis cum quantitate, restringere ad se aliquomodo debebit, quod restrictivum posset in præsenti poni, quia scilicet Raritas, facit corpus esse in majori loco, quàm facere possit quantitas, seu quod in idem recidit, facit parũ materię esse, sub majoribus dimensionibus, quæ phrasis commodior est, ne positivum quid, qualis est Raritas, per aliquid negativum, h. e. per præstare, quod non præstat Quantitas.

PRÆMITTO 5. *Esse possibilem talem qualitatem, quæ faciat parum materiæ, retenta eadem entitate partium materiæ, occupare plus spatii quàm possit facere quantitas.* Ratio. Tum quia quamvis extendat quantitas corpus quantum, faciatq; ne se illæ partes penetrent, non tamen extendit tantum, quantum extendi possint ab alio principio, à se condistincto, quæ enim in hoc repugnantia? Tũ quia, materia seipsa non habet extensionẽ localẽ, & sublata quantitate, nonnisi ad punctum loci redigeretur. Habet tamen capacitatem ut accessu quantitatis, plus quàm indivisibile spatii occupet. Ergo etiam poterit habere capacitatem, ut quævis parum illius, non possit ex vi quantitatis, esse sub magnis dimensionibus, possit esse ex vi alicujus aliûs principii. Tũ quia in omnibus formis hoc apparet, ut quod una facere non potest, possit alia, sic nigrũ non disgregat visum, disgregat album. Ergo etiam quantumvis quantitas parum materiæ non possit ponere sub magnis dimensionibus, poterit ponere alia forma physica h. e. raritas. Cæterum recedendo à phrasi Arist. potest dici raritas, qualitas, ejus, quod habet parum materiæ, plus extensiva, quia videtur dimẽsio ad extensionem illam sequi. *Hinc*

DICENDUM est. *Raritatem esse qualitatem superadditã natã parum materiæ amplius extendere.*

PROBATUR 1. Quia ex una parte talis qualitas non implicat contradictionẽ, ut colligitur ex præmissis. Ex altera parte, nihil deest quominus dicatur de facto poni illa qualitas, dum perficitur Rarefactio.

PROBATUR 2. Quia impossibile est poni effectum primarium, sine ipsa forma. Ergo cum possibilis sit forma, seu qualitas, cujus effectus formalis, ut suppono primarius, sit esse extensivum plus, quamvis sit parum materiæ, si hic effectus ponatur, hoc ipso ponetur & forma.

PROBATUR 3. Quia per dictam qualitatem commodè salvantur, quæ in præsenti difficultatem habent. *Salvatur primo.* Quomodo parum materiæ, possit admittere magnas dimensiones, quia scilicet materia de se est capax, ut stante sua parvitate, majores, ut inquit Aristot. dimensiones habeat. Ex altera parte, qualitas ista, est ejus naturæ, ut capacitatem hanc materię expleat, fitque, ut retenta parvitate majores dimensio-

mensiones habeat. *Salvatur secundo* quî fit ut materia, sine bilocatione, spatium occupet magis distans, quàm ante, quia tota occupatio spatii, debita est materiæ, non ratione præcisè sui; hinc spoliata omni quantitate nonnisi in puncto existeret. Quod si occupatio spatii, debita sit materię non ratione sui, quantumvis certum jam spatiū occupet ratione quantitatis, potest majus occupare ratione alius principii, quod dicimus esse qualitatem rarefactivam, & sicut posito, quod materiam spoliatam quantitate, adeoq; redactā in punctum, accedens quantitas extendat, & faciat occupare spatium divisibile, non sequitur bilocari materiam, ita nec bilocabitur in præsenti. *Salvatur tertio.* Quî fiat ut ante rarefactionē non fuerint partes penetratæ, quia penetratio vel illis competit, quæ non habent quantitatem, singulę autem partes supponuntur habere suam quantitatem, vel illis, quæ cùm habeant quantitatem, in eodem tamen sunt loco, cum vi illius quantitatis, possint non esse in eodem loco. Quod ex dicta explicatione non sequitur, quia non dicimus ante adventū hujus qualitatis occupasse aliquas partes eundem locum, cum alium occupare potuerint, vi ejus, quam retinent quantitatis, sed tantum non occupasse majorem, quem aliàs, vi superadditæ qualitatis, occupare possent.

Punctum Difficultatis 5.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Illa qualitas, & esset quantitas, quia non haberet quo distingueretur à quantitate, & non esset ut supponitur.

RESPONDETUR. Illam qualitatem distinctam fore à quantitate, quia non est uniusq; formalis idem primarius effectus, & qualitas illa adferet, extensionem localem talem, qualem non potest adferre quantitas.

INSTABIS. In quantitate non admittitur intensio, ergo nec in effectibus illius, sive primariis, sive secundariis, per nos autem adstruitur in extensione intensio, quia scilicet per raritatem redditur parum materiæ, potens plus spatii occupare, quàm possit cum sola quantitate.

RESPONDETUR. In hoc qualitas raritatis comparata ad quantitatem similis est intensioni, quia sicut intensio fit receptione graduum in eadem parte subjecti, sic & illa raritas ibi reciperetur, ubi est quantitas. Sed hoc in raritate non arguet intensionem, quia quæcunq; alia accidentia recipiuntur, ubi recipitur quantitas, & tamen non dicitur hoc ipso jam fieri intensio. In hoc autem qualitas raritatis deficiet ab intensione, quia intensio ad idem ponendum, licèt profectiori modo tendit. Jam autem non ad idem ponendū tendit qualitas & quantitas raritatis, nam quantitas tendit ad ponendam materiam proportionatam quantitati, in loco æquali suæ quantitati: Jam autem qualitas raritatis, tendit ad ponendum parū materiæ, sub majoribus dimensionibus, & sicut non intenditur albū, per positionem lucidi, quia longè diversæ rationis est qualitas lucis, & albedinis; Sic nec intendetur quantitas per raritatē, imò magis inter se opponuntur raritas & quantitas, quàm albedo & lux, quia positio unius, non involvit aliquid oppositum alteri; jam autem positio raritatis, involvit aliquid oppositum quantitati, quia majus, æquali est oppositum. Jam autem quantitas exigit æqualem dimensionē materiæ, raritas autem majorem adferre debet, cùm debeat ponere parū materiæ sub magnis dimensionibus. Unde in eo casu, quo parum materiæ ponatur sub magnis dimensionibus, non supplebitur entitas materiæ, sed eadem manens, ac essu dictæ qualitatis aliter se habebit, in ordine ad occupandum locū, si illi accedat novum principium, h.e. qualitas rarefactiva, & sicut accessus qualitatis ponens materiam in spatio divisibili, non suppler defectum materiæ, ita nec supplebit illa qualitas.

OBJICITUR 2. auctoritas Aristot. Qui quarto Physicorum textu 84. docet raritatem fieri nulla re de novo accedente. Et capite de qualitate, negat raritatem esse qualitatem.

RESPONDETUR. Docet Aristot. raritatem fieri nulla re, h.e. substantiâ, quæ Res est sine addito, adveniente. Non negat autem fieri illam aliquo, quod est rei, h.e. accidente, adveniente. Secundo loco autem considerat raritatē, secundùm quod dicit solam situationem corporis rarefacti, quæ non est qualitas, non consideratur autem secundùm principiū, vi cujus parùm materiæ ponitur sub magnis dimensionibus. Unde etiā 7. Physic. textu 11. & 15. numerat raritatē inter qualitates.

OBJICITUR 3. à recentiori Suar. Ex vi concisionis sequitur, etiam Angelū rarefieri & condensari posse, per qualitatē productivam ejus ubicationis, vicarius in majori vel minori spatio pōatur.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quia definitivè raritas est parū materiæ, sub magnis dimensionib[9]. Materia autē non competit Angelo.

OBJICIT 4. Oviedo. Quando corpus densum rarescit, spatiū quod occupabant omnes partes corporis, dum erat densum, occupatur modo v. g. medietate, earundem partium, sed antea correspondebant omnes partes corporis, partibus spatii, ita ut adæquatè commensurarentur partes corporis, cū partibus spatii. Ergo modo cùm eædē partes corporis paucioribus spatii partibus correspondeant, non poterunt adæquatè commensurari, ita ut cuilibet parti corporis, ab aliis distinctæ, distincta pars spatii, reliquis spatii partibus, correspondeat.

RESPONDETUR. Cum cōmensuratio spatii, proveniat in materia, ut dixi ab aliquo principio superaddito, dico quòd ante rarefactionem erat adæquatio inter partes loci, & partes locabilis ex vi quantitatis. Quando autem non est adæquatio, sed pars locati potest occupare totum locum, fit id ex vi alius principii, nempe qualitatis, quæ est rarefactio. Nec inde sequetur ulla bilocatio, sicut non sequitur, dum materiam in punctum redactam extendit adveniens quantitas, per spatium divisibile.

INSTAT 1. Pauciores partes aliquotæ spatii correspondent partibus aliquotis corporis

n denſi, quàm antea reſpondebant eisdem
mero partibus corporis rari. Ergo vel antea
datur illorum bilocatio, vel modò datur eo-
m penetratio.

Responsum ſupra in argumento 3. pro con-
ſione ad hanc objectionem.

Instat 2. idem. Non poſſunt eſſe partes ma-
es, quin ſint plures, ergo ſi correſpondeant
rpori raro majores partes ſpatii, quàm corpo-
denſo, correſpondebunt etiam plures partes.
ntecedens probatur, quo pars eſt major, eſt
gis diviſibilis, quo magis diviſibilis, continet
e plura membra dividentia, ſed hæc membra
videntia ſunt partes. Ergo quo partes ſunt
ajores, ſunt plures, ſicut plures partes abſolutè,
non ſolum majores, continet totum, quod
mponitur tribus ulnis, quàm totum, quod
mponitur tribus palmis.

Respondetur. Retorquendo argumentum.
uod oſtendit materiam redactam in punctum,
m poſtea per quantitatem partes majores ac-
irit, acquirere plures, & tamen ſupponitur
dem manere materia. Directè autem dici
teſt non poſſunt eſſe partes entitative majo-
, quin ſint plures entitativè; poſſunt tamen
e majores quoad dimenſionem, & non plures
oad entitatem. Unde poſita diviſione cor-
ris rari, non plures reperientur partes en-
ativæ, ſed eædem reperientur, majoris ſpatii
cupativæ.

Objicitur 5. Partes quantitatis ante con-
nſationem non erant penetratæ, ſed una extra
am in loco ſibi adæquato. Sed quantumvis
vum modũ in condenſatione acquirant, non
teſt poni quælibet in loco minori, quia non
teſt eſſe niſi in loco adæquato ſibi, nec poſſunt
æ poni in eodem loco, quin penetrentur.

Respondetur. In condenſatione poni cor-
s in loco adæquato ſibi, adæquatione exigita
quantitate, conſequenter ſine penetratione;
n tamen in condenſatione ponitur corpus in
co adæquato ſibi, ex vi alius principii, hoc eſt,
alitatis rarefactivæ, adeoque ſine bilocatione,
iam evitat qualitas rarefactiva.

Objicit 6. Arriaga. Per noſtram ſententiam
n poteſt ſalvari quomodo fieri poſſit, ut unum
rpus dum rarefit, aliud non denſetur.

Respondetur. Retorquendo argumen-
m contra corpuſcula per quæ ſalvatur raritas,
ud illum; contingit autem id ſine condenſa-
one, quia unum corpus cedit alteri loco, & quia
inet eandem quam in ante extenſionem, non
nſatur de novo.

Objicit 7. idem. In principiis noſtris ſalvari
n poſſe, cur repugnet vacuum; nec item expli-
ri, cur ſcilicet ferrum, lapides & cætera ſimilia
rpora dura, etiamſi ferè ardeant, non tamen
efiant.

Respondetur. Primæ difficultati iisdem ter-
inis ſatisfieri, quibus ſatisfacit Arriaga, quia
licet quælibet pars materiæ, quantitate affe-
ctæ, debet habere ſuum locum adæquatum, &
non poteſt minorem occupare. Si autem materia
non occupat minorem locum, non datur pericu-
lum vacui. Secundæ difficultati ſatisfit, quia pro
diſpoſitione introducendæ qualitatis rarefacti-
væ, requiritur mollities corporis, quæ quia non
habetur in ferro, non rareſit.

DIFFICULTAS III.

De Oppoſita Rarefactioni Denſitate.

Difficultas in hoc eſt: An ſcilicet Conden-
ſatio ſit qualitas realiter ſuperaddita, ſicut
& raritas, an non? Videtur enim ex una parte
non eſſe quid ſuperadditum, ſed nihil aliud eſſe
quàm ipſum corpus extenſum in ordine ad locũ,
extenſione proportionata principio, quod eſt
quantitas. Quodſi interdum occupat minorem
locum, quàm occupant etiam ſine raritate, id re-
jici debet in extramiſſionem, vel intercepti aëris
vel partium ſubtiliorum. Ex altera parte videtur
debere poni aliquid ſuperadditũ, eo quòd con-
trariorum eadem debeat eſſe ratio, & ſi non ſal-
vatur raritas per interceptionem corpuſculo-
rum, nec ſalvabitur denſitas per eorumdem
extramiſſionem. *Circa hanc difficultatem*

Assero 1. *Hac difficultate premi etiam alias ſen-
tentias.*

Ratio. Quia quamvis ponatur non fuiſſe cor-
pus rarefactũ, conſequenter nec intromiſſa cor-
puſcula rarefactiva, nihilominus experimur, rem
interdum minorem locũ occupare quàm ante,
adeoq; eſſe ſub minoribus dimenſionibus, unde
illa minoritas, non ex corpuſculis rarefactivis
extramiſſis, quia ſupponitur corpus non fuiſſe
rarefactum in ante, non ex diminuta ſola quanti-
tate, & non diminuta materia, quia nullũ agens
naturale eſt ſeparativum quantitatis: unde ergo
illa imparitas dimenſionum? Neq; valet ſi dicas,
Non dari corpus, quòd non ſit rarum, adeoque
quod non habeat corpuſcula extramittenda, ſi
enim per corpus rarum intelligatur poroſum, de
hoc in præſenti non agitur, ſed ſi agitur de cor-
pore raro, ſicut hîc ſumitur, ne quidem oppoſiti
id dicent.

Assero 2. *Accipiendo condenſationem nonniſi
pro reductione corporis ad dimenſiones proportiona-
tas*, & quantitati quam habet æquales, ita ut cor-
pus intelligatur nonniſi eum locum occupare,
qui illi debetur, cum eſt in naturali ſua conſiſten-
tia, talis condenſatio conſiſtit, nonniſi in aliquo
negativo, nempe in carentia qualitatis, quæ cor-
pus ſub majoribus dimenſionibus ponat, h. e. in
carentia raritatis, ita ut illa denſitas, non ſit ali-
ud in Recto, niſi ipſa materia quantificata, & oc-
cupans locum ſuæ quantitati proportionatum, &
prout dicit negationem principii ſub majoribus
dimenſionibus eandem materiam ponentis.

Ratio Aſſerti, quia nulla neceſſitas eſt poſi-
tivæ entitatis ſuperaddendæ.

Assero 3. *Accipiendo condenſationem quâ cor-
pus minus ſpatii occupet, quàm illi debeatur in ſtatu*

connaturali, suæ consistentiæ, ea condensatio debet referri in expulsionem partium subtiliorum, compactionem pororum qualitatis rarefactivæ carentiâ, &c. similia. quando autem est singulariter notabilis, magnæ materiæ ad parvas dimensiones contractio, & quæ in causas adlatas sufficienter referri non posset, probabiliter dici posset, dari qualitatem ita condensativam.

Ratio. Quia talis qualitas non videtur repugnare. Est hæc secunda pars asserti ut vides hypothetica.

Dices 1. Illa qualitas nullo modo est necesaria.

Respondetur. Hoc argumento non probari ejusdem impossibilitatem. Supposita autem qualitatis ejus possibilitate, necessitas ejus ponendæ deducitur, ex adlatis sub hypothesi.

Dices 2. Illa qualitas vel faceret, ut m[...] occupet tantum locum corpus, quantum ex[...] quantitas, vel non faceret. Non primùm, q[...] faceret penetrare sese partes. Non secundù[...] quia hoc non esset necessarium.

Respondetur. Cum penetratio cor[...] rum sit impossibilis naturaliter, non faceret quantitas penetrari inter se partes, faceret [...] men sine penetratione minus spatium occup[...] tes, cum non adesset aliud principium occu[...] tionis majoris spatii.

Dices 3. Vi hujus doctrinæ admitti int[...] sionem majorem vel minorem densitatis.

Respondetur. Sicut potest esse magis [...] minus aliquid rarum, ita potest esse magis [...] minus densum.

DISPUTATIO I.

De Alteratione, Intensione, Remissione.

Generationi substantiali succedit, Generatio Accidentalis, quæ Alteratio dicitur. Et quia Alteratio appropriatiùs qualitatibus convenit, pensanda primo est qualitatis natura quæ quidem si exacta habeatur, per definitionem haberi debet, licèt eam non sit ob vium reperire. *Hinc*

Præmitto. *Quid sit Qualitas.* Plures definitiones ponunt Suarez uterque, Arriaga & Oviedo, easque refutant, quos consule. Recentiorum explicationes pensandæ.

Explicat 1. Arriaga. Quod qualitas sit accidens absolutum. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia probabilius est contra Arriaga, quantitatem esse distinctam realiter à substantia, quo casu, illa erit Accidens, absolutum, & tamen non erit qualitas. Ergo qualitas non est accidens absolutum, saltemque non repugnat quantitas distincta realiter, quæ certè erit accidens absolutum, & tamen non erit qualitas. Tum quia per merum genus, non rectè definitur species. Ly autem Accidens absolutum est genus, quia ens absolutum, rectè dividitur in substantiam absolutam, & accidens absolutum. Sub quo tum primum ponitur qualitas, quam esse nonnisi unicam speciem hujus generis, non probatur. Tum quia ut arguit Oviedo, vel nomine accidentis absoluti, intelligitur accidens non dicens relationem ad aliud, & sic definitio non competit actibus vitalibus, qui dicunt ordinem ad principium, à quo producuntur. Si autem nomine accidentis absoluti intelligat, accidens reale, prout enti modali opponitur, & sic non congruet principiis Arriaga, qui dicit præsentiam esse entitatem realem, & tamen præsentia non est qualitas. Casu quo quis concederet, ubi illud, esse qualitatem, non urgeret argumentum.

Explicat 2. Oviedo controversia 8. Metaphysica, punct. 1. Qualitatem dicitque ill[...] esse accidens, quod secundùm rationem su[...] riorem prædicamenti, tantùm sequitur actu[...] tatem perfectam. In idem recidit Recen[...] Suarez. Quod sit accidens intrinsecum, qu[...] tantum sequitur actum substantialem. Nom[...] autem actus intelligunt vel formam in comp[...] to, vel esse substantiale actuale, si non sit com[...] situm, quale est esse Angelicum. *Hæc explic[...]*

Non Satisfacit. Tum quia est obscu[...] non satis enim liquet, quid velit sibi illud Ly[...] cundùm rationem superiorem prædicame[...] continet etiam hæc definitio terminos (super[...] os contra leges bonæ definitionis, quia ratio[...] perior prædicamenti qualitatis, est Accidens[...] quid ergo idem bis ponitur, nempe Ly accid[...] & Ly secundùm rationem superiorem. T[...] quia dispositiones, quà tales, sunt qualitas, de i[...] tanquam de Specie Generis, Qualitas prædic[...] potest: & tamen dispositiones qua tales n[...] sunt, non sequi, sed antecedere actualitatem p[...] fectam. Quod ipsum ulterius proponitur. N[...] implicat qualitas antecedens actualitatem p[...] fectam. Ergo de ratione qualitatis non est se[...] actualitatem perfectam, possibilisq; est mater[...] quæ quà talis exigat aliquam certam qualitat[...] perfectam, ad eum modum, quo præsens ma[...] ria exigit Quantitatem, licèt præsenti mater[...] non competat determinatam qualitatem exig[...] re. Tum quia in istis quæ sunt composita, ta[...] nem actualitatis perfectæ per eosdem, hab[...] nonnisi ipsa forma, qualitatemq; uterque doc[...] sequi formam, possibilis est autem qualitas, q[...] neque solam formam, neq; solam materiam, [...] compositum sequatur. In explicatione eti[...] Suarii desideratur insuper, quid sit qualitat[...] esse accidens intrinsecum, omne enim accide[...] hoc sensu est intrinsecum, quia natum est inh[...] tere substantiæ.

Expli-

Explicat 3. Pontius d. 16. n. 9. Nempe òd qualitas sit accidens absolutum penetrabi- *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia penetratio im- rtat aliquid ad lineam quantitatis spectans, omodo ergo per negationem ejusdem, defi- tur qualitas, & sicut mala est Hurtadi defini- per Pontium, quâ definit qualitatem quod accidens distinctum à quantitate, ita & hæc finitio non erit bona. Tum quia definitio qua- atis debet esse talis, quæ sit ratio formalis, ob am qualitas in ratione qualitatis constituatur. d ratio penetrationis non est talis ratio, quia n ex eo est aliquid qualitas, quia est penatra- e, hinc quantitatem potest Deus facere actu netratam, neque tamen faciet illam actu qua- tem; suppositoq; quod ista impenetrabilitas, n sit de primo essentiali conceptu quantitatis, te non implicat qualitas penetrabilis. Tum ia penetrabilitatis prædicatum, nihil habet incidentiæ cum nomine hoc Qualitas.

Explicant 4. aliqui apud Oviedo. Quòd alitas sit accidens per se intensum. *Hæc ex- catio*

Non Satisfacit. Tum quia possibi- est qualitas non intensibilis. Tum quia ra- definitiva qualitatis, debet esse primus illius nceptus, sed esse intensibile non est primus alitatis conceptus; quia jam supponitur con- tuta esse in suo esse qualitas, quando ei adve- prædicatum posse intendi; quia sicut prius est e, quàm operari, ita prius est esse, quam tali- affici, vel augeri.

Tum quia ratio in oppositum non convincit, amvis enim de ratione quantitatis sit exten- , non sequetur de ratione qualitatis esse inten- nem, quia à modo essentiæ unius, non licèt guere ad modum essentiæ aliûs, nisi positivum beatur fundamentum, quòd hîc non osten- tur.

Concludes inde, non esse nobis notum ullum ædicatum, primo essentiale qualitatis, ad eam men exemplo Aristotelis circumscribendam, endum Methodo divisiva.

Explicari potest 5. Quòd sit accidens hysicum, quod neque est quantitas, neque re- tio, neque ubi, nec quidquam eorum, à quo ns non denominatur tale.

Ratio. Quia ex una parte ponit etiam Ari- oteles tales definitiones, ex altera parte quan- o desunt primo essentiales conceptus, & præ- icata prima, bene utimur Methodo divisiva. er terminos tamen positivos, qui ipsi initi de- ent inductioni, posset dici quòd qualitas sit ac- dens Physicum reddens subjectum tale.

Dices 1. Quod hæc descriptio non osten- at quid sit qualitas, sed quid non sit. Ergo on est bona.

Respondetur. Retorquendo argumen- um, de definitione Materiæ, Methodo simili, b Aristotele definitæ.

Dices 2. Quod illa particula non est quid- quam eorum à quo ens non denominatur tale, sit superflua, & quòd videatur committere circu- lum vitiosum. Nam si quæratur quid sit aliquid, à quo aliquid non dicitur tale. Respondebi- tur, quod sit omne illud, quod non est qualitas, qui est circulus vitiosus.

Respondetur. Non rarò in descriptioni- bus traditis per Methodum divisivam poni solet particula, quasi genericè rejecta membra com- plectens. Quod autem non committatur cir- culus vitiosus. Ratio est. Quia quando quæ- retur, quid sit illud à quo dicimur tales, non erit necesse recurrere ad qualitatem, sed nonnisi ad solam inductionem; ad eum modum, quô si quæratur ab Aristotele, quid sibi velit illud, quòd materia non sit quidquam eorum, à quibus ens determinatur, non erit necesse recurrere ad hoc, & ponere in responsione, quòd sit materia, sed erit facienda inductio, quod etiam fit in præ- senti.

Dices 3. Contra illam positivam quasi de- scriptionem, quòd illa describat qualitatem per ordinem quasi ad seipsam.

Respondetur. Idem describi per ordinem ad seipsum, sed aliter conceptum, quod usu ve- nit in omni definitione. Rursùs sicut qui de- scribit Patrem per Filium, non committit circu- lum vitiosum, quia definit relativum per corre- lativum aliud; & cùm correlativum qualis sit ta- le, bene per tale describetur qualitas. Et quia si quis ignoret qualitatem, ignorabit & tale. Hinc aliunde inductione notificari debet.

Ponit Aristoteles divisionem qualitatis in Habitum & dispositionem, potentiam & impo- tentiam, in passionem & possibilem qualitatem, in formam & figuram, quæ omnia post alios ex- plicat Pontius.

QUÆSTIO I.

De Alteratione.

Quæres 1. Quid sit Alteratio per alios. Alterationem liberalius acceptam descri- bit aliquis, quòd sit mutatio in qualitatibus, per quam subjectum alterum fit, non aliud. Hæc descriptio in re bona est, sed quoad modum lo- quendi non omnino satisfacit, quia continet membra contra opposita; dicit enim ex una par- te non fieri aliud subjectum in mutatione altera- tiva, & nihilominus dicit fieri aliud, quod ipsum Probatur: quia ly alterum sine addito, significat alietatem in substantiali aliquo, hinc in Divinis Filius sicut non dicitur aliud à Patre, ita nec di- citur alter rigorosè, sed alius. Quodsi dicas, te non talem alteritatem supponere, hoc ipsum exprimere debuisses.

Quæres 2. *Quæ definitio alterationis.* Com- modius sic describeretur. *Quod alteratio sit mu- tatio in qualitatibus, per quam subjectum aliter se*

habet, & non fit aliud. Alteratio autem prout de ea in libris de Generatione agitur, ordinariè describitur quod sit mutatio, per quam manens idem subjectum sensibile, mutatur in passionibus contrariis aut mediis, nomine passionum intelligendo qualitates. Nomine contrariarum, quatuor primas, nomine mediarum qualitates pugna restrictas & commistas. Breviori phrasi ex Aristotele 1. de Generatione textu 23. diceret quis, quòd sit mutatio secundum quale.

Quæres 3. *Quomodo fiat alteratio.* In unaquaque alteratione intervenire debet, determinata vis agendi, & simul determinatum spatium, in quod nonnisi agens agat, appellaturque hoc, sphæra activitatis, quam dari ostendit imprimis experientia; omnia enim nonnisi ad determinatum spatium agunt; & sicut sunt determinata in essendo, ita sunt determinata in operando licèt non sit æqualis sphæra activitatis; nam major est sphæra illuminandi in stella quàm in face. Neque valet si dicas, potest una forma substantialis, producere aliam formam substantialem. Ergo & octo gradus lucis, alios octo consequenter, non dabitur ulla determinata sphæra activitatis. Non inquam valet, quia experimur defacto lucem non propagare ita sese, aliàs una candela illuminaret totum orbem, jam autem forma aliqua substantialis univoca, producit perfectam substantialem formam, quia si quid illi deesset, hoc ipso substantialis non foret. Porrò in hac sphæra Activitatis, modus quo agit Agens alterativum, est agere uniformiter difformiter, uniformitas consistit in hoc: quia quam qualitatem producit in vicino, producit etiam in remotiori, difformitas autem in hoc: quia producit qualitatem non æqualiter ubique intensam. Ratio asserti est experientia, & determinatio agentis in agendo. An autem fiat per partes aliquotas, an per proportionales, ex dictis supra decidendum.

QUÆSTIO II.

De Intensione.

Species alterationis est intensio, de qua pluribus disceptandum, supposito hoc, quænam sit definitio intensionis, quæ posset describi. *Quod sit mutatio qua aliquid fit magis tale.* Communis definitio ita habet. Quòd sit augmentum qualitatis, secundum eandem partem subjecti, sed non satis est commoda, quia in ipsismet terminis, supponit, quòd intensio fiat per additionem gradus ad gradum, ponendo terminum augmentum, cùm tamen probabilis sit sententia, quod fiat per aliquid heterogeneum, procederet ergo definitio nonnisi secundum principia particularis sententiæ, licèt verioris. Si autem dices Ly augeri, sumi etiam pro augeri per heterogenea, rectè procedet definitio. *Alterim fit*

DIFFICULTAS I

Quid in sententia aliorum Intensio.

Attingentur magis principalia Auctorum sensa.

Punctum Difficultatis

An intensio fiat sola contrarii expulsione

Dicendum est. *Quod intensio non fiat sola majori contrarii expulsione.* Est conclusio contra aliquos apud Gregorium, qui dicebant tu v. g. lignum reddi magis calidum, quando eo plures v. g. gradus frigoris expelluntur.

Probatur 1. conclusio. Vera est ista propositio. Aliqua intensio non fit ob majorem expulsionem contrarii. Ergo falsa est ista universalis. Omnis intensio fit ob majorem expulsionem contrarii. Ergo ulterius malè definitur, quia definitio competere debet: Omni. Antecedens probatur instantiâ Theologica; quod totum simul expellitur, non potest dici magis vel minus expelli, & tamen forma expelle potest magis & magis intendi, quia gratia potest magis & magis intendi, & tamen quicunque lius gradus expellit, totum simul mortale peccatum. Ostendit id etiam instantia Philosophica quia totum quidquid est tenebrarum simul expellitur, & tamen potest esse magis vel minus lucidum. Species item intentionales; vi &c. admittunt intensionem, & tamen non habent contrarium, quod expellant. Qu omnia in hoc fundantur principio. Possibi est intensio, impossibili omni expellendo co trario. Neque valet si dicas. Intensione stare in expulsione contrarii absoluta, vel co ditionata si detur; quia sequeretur illas qualit tes, quibus respondet nonnisi conditionatè e pulsio, non esse actu intensas, quia conditiona expulsio, seipsa nihil ponit in rebus, & tamen re est illic intensio.

Probatur 2. Supponamus, materiam ante non præextitisse, nec ullâ aliâ formâ info matam fuisse, supponamus rursùs primo educi Deo formam ignis, cui annexus sit calor inte sus ut octo, quo supposito, sic arguitur. Si i tensio per te stat in expulsione contrarii, Erg ille calor & erit intensus ut supponitur & no erit, quia nihil expellet. Si enim expeller aliquid, expelleret frigus, non expelleret frigu quia non supponitur illud præfuisse, sequiturq ex hac sententia, quòd non posset unquam De producere calorem intensum, neque frigus i tensum, adeoque convenire frigori intenso calori intenso impossibilitatem intrinsecam. S quo

cela probatur; si vellet Deus producere calo-
m intensum, deberet prius producere frigus
tensum, quia intensio caloris sistit in expulsio-
frigoris intensi. Rursùs frigus intensum
n posset producere quin prius producat calo-
m intensum, quia intensio frigoris, sistit in ex-
lsione caloris intensi, & sic ulterius. Ergo
nquam esset ponibilis calor intensus, & frigus
tensum, quia quod primò produci deberet,
n deberet supponere prius. Hoc ulterius
ndatur in hoc principio: Necessariò debet
veniri ad aliquid quod primo producatur.
go si nihil potest esse quod primo produca-
r, nihil unquam producetur, in præsenti autem
n posset primò produci calor v. g. intensus, ut
obatur.

PROBATUR 3. Quia vel totum simul con-
rium expellitur, vel per partes, si totum simul.
go non est successiva alteratio, quod est con-
a experientiam. Ergo ulterius non datur in-
ntio, quia in eo quod simpliciter, & totum
nul non est, non potest dici magis vel minus
n esse, hoc enim ipso, non totum simul non
et, consequenter nec potest magis vel minus
pelli. Quod si non detur in expellendo con-
arie magis vel minus expelli. Ergo nec da-
r majus & minus expellere, consequenter nec
tensum stat per te in illo expellere. Quodsi
ntrarium non totum simul expellitur. Ergo
missio fit per partes. Ergo & intensio fiet
r easdem, qua enim ratione unum dimi-
itur eadem & aliud augetur, cum ita debeat
geri, quomodo casu alio sit remittenda, sed
mittit ur per partes. Ergo & augetur per par-
s. Ergo & intenditur per partes. Hæc enim
em sunt in te, cur ergo in illa potius additione
rtium, non stabit intensio?

Per hoc tamen non nego, quòd sequatur tan-
am aliquid secundarium ad intensionem, vel
tualis expulsio contrarii, vel aptitudinalis, ut
quitur ex esse, negatio non esse oppositi, nam
esse hominis, sequitur negatio non esse ho-
inis. Sic & ex frigore, sequitur suo modo
egatio non frigoris positivi, seu calidi, & hoc
oluit Aristoteles 5. Physicorum Textu 11. &
Topicorum cap 19.

Punctum Difficultatis 2.

*n Intensio fiat productione novæ Qualita-
tis corrupta veteri?*

DICENDUM est. *Intensionem non fieri per
corruptionem in ante productæ qualitatis &
roductionem alius novæ.* Et assertum contra Avi-
ennam, Durandum, & alios.

PROBARI solet I. Illa intensio, & esset
ntensio ut supponitur, & non esset, quia non es-
t illic augmentum qualitatum, non enim id
dicitur augeri, cui succedit aliud priori cor-
rupto.

RESPONDERI posset. Augmentationem
in omni intensione debere fieri non numera-
lem, adeoque quamvis antecedens aliquid non
servetur: sed debere esse augmentationem vir-
tutis, quæ fieri potest corrupto priori, & succe-
dente aliquo novo.

PROBAT II. Oviedo; hic contra 4. num.
10. Agens in primo instanti in quo applicatur
potens est producere calorem perfectum, seu
intensum, quem producit postquam alios mi-
nus perfectos producit. Ergo in primo instanti
potuit illum producere, & subjectum illo calo-
re intendere sine ulla intensionis successione.

RESPONDERI posset. Retorquendo Ar-
gumentum, nam in sententia Oviedi, Inten-
sio fit per additionem gradus ad gradum, cur er-
go non statim agens producit octo gradus.
Quod si recurrat Oviedo fieri per resistentiam
manentis contrarii, ergo positâ indefinitè hæc
propositio jam non tenet. Quando agens po-
tens est aliquid agere (supple à parte sua) exem-
plo illud agendum, possentque dicere oppositi,
etiam illic post corruptionem unius contrarii,
productionem alius contrarii sequi, ita, ut nun-
quam maneat materia spoliata contrario, do-
nec producatur tota intensio, & quòd ultimò
hæc, quæ complet intensionē non producatur
qualitas, referri id debet, in resistentiam, qua
stante, hanc tantùm qualitatem potest produce-
re agens.

PROBAT III. Recentior Suarez. Agens
naturale non corrumpit sibi simile, immò illud
conservat. Ergo calor ut octo, non destruet et-
iam præcedentes gradus, ut quator.

RESPONDERI posset. Antecedens, si in-
cludat etiam agens naturale intensivum falsum
esse & videtur petere principium. Licèt fortè
sit verum de aliquibus agentibus. Sed agen-
tia, sicut in esse, ita & in agere non omnia sibi
sunt proportionata; & sicut productio unius
præsentiæ, est corruptio alius præsentiæ, quam-
vis similis, quæ præsentia in sententia arguentis
est quid reale, cur productio sequentis gradus,
non exigat corruptionem alius; quæ instantia
ostendit ex eo præcisè quia aliquid est simile al-
teri, non sequi quòd præcedens corrumpi non
debeat. Deinde immeritò supponit, hocque
ipsum probare debuisset, quod gradus imper-
perfectior sit similis perfectiori.

PROBATUR IV. Ab Arriaga; vide eun-
dem. *Sed ejus argumento*

RESPONDETUR. Posset imprimis dici illos
gradus esse diversæ speciei, & non ex eo deper-
di gradum imperfectiorem, quia deberent ma-
nere in eodem subjecto qualitates diversæ spe-
ciei, sed ex aliis principiis; posito autem quòd
non sit diversæ speciei, posset aliquis intra ean-
dem speciem admittere majorem & minorem

perfectionem, consequenter per perfectiorem qualitatem, non erit subjectum æquè calidum atque per imperfectiorem.

Probat V. Pontius. Quando intendit ignis calorem in aqua, non est ulla causa à qua destruatur præcedens calor, quia non est ignis destructivus caloris, absurdum enim videtur quod ignis habeat virtutem destructivam caloris.

Respondēri potest. Absurdum esse, ignem habere vim destructivam caloris absolutè, licèt habeat vim destructivam caloris imperfecti, nec id impugnat Pontius, in quo tamen in præsenti est difficultas.

Probatur VI. Communiter. Remissio non fit per destructionem intensi, & productionem remissioris. Ergo nec intensio. Antedens probatur, quia ponamus aquam calidam, circumdatam vicino frigido, eo casu remittet se calor in aqua. Ergo per te producetur magis remissus calor, cujus producendi nullum principiũ attendi potest, non enim hoc prinpiũ est aqua, quia hæc non habet vim producendi calorem; non vicinum agens, quia supponitur circumdata corpore frigido non Deus, quia ad illum recurrere non est Philosophicum.

Respondēri potest, quòd non sit Philosophicum recurrere ad Deum, quando subest alia causa naturalis alicujus effectus, quę hic ostendi nõ potest; & sicut Deo tribuitur conservatio caloris in aqua, sic poterit tribui etiam productio remissionis caloris. Si aliunde non probetur Remissionem, non stare in productione remissionis gradus.

Ut aliquæ ex dictis restituantur Rationes:

Probatur VII. Conclusio argumento negativo. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Ergo nec dignificanda; nullum autem fundamentum est ponendi gradum perfectiorem in intensione. Confirmatur; quia ille gradus perfectior vel est specie distinctas ab imperfectiori, vel solo numero, vel minus quàm specie, & plus quàm numero; non potest dici quod sit specie distinctus, quia hujus specificæ distinctionis nulla necessitas & signum; Sicut nec ulla necessitas ponendi in igne vim productivam specie distinctorum calorum. Non etiam potest dici quod sint solo numero distincti illi gradus: quia sequeretur quòd imperfectior possit producere totum id, quod perfectior, aliàs non essent solo numero distincti; hoc autem dici non potest, quia in istis principiis tolleretur intensio. Nam quia facere potest perfectior calor id, quod imperfectior, Perfectior exigit imperfectionis corruptionem, Ergo cùm etiam per te imperfectior gradus, sit solo numero distinctus, exiget ne producatur perfectior, utpote totum id potens præstare, quod perfectior, consequenter per te non dabitur intensio, quia non dabitur productio gradus perfectioris; nec apparet, quî ille gradus esset imperfectior, non enim esset imperfectior specie, utpote ejusdem speciei, non imperfectior numero, nam numerica quâ talis distinctio, non importat imperfectionem; nam unum in his, est æquè perfectum, atque unum in sex. Non etiam dici potest, quod calor perfectius & imperfectus sint distincti plus quàm numero, minùs quàm specie; quia pósito quod talis detur distinctio, nullum est fundamentum in præsenti, & nulla necessitas adstruendæ hujusmodi distinctionis, hac etiã posita distinctione, non sequetur non posse inse, illos duos gradus consistere, quæ enim hujus ratio? immò suppletio imperfectionis à perfectiori, videtur arguere distinctionem specificam, sicut suppletio formæ vegetativæ à forma sensitiva arguit eandem.

Objicitur I. Calor imperfectior est Terminus à Quo, respectu caloris perfectioris, qui & est Terminus ad Quem. Sed in omni mutatione debet terminus à Quo desinere, Ergo & gradus imperfectior.

Respondetur. Calorem imperfectiorem non secundùm entitatem esse terminum à Quo, tam enim hic numero, qui primus ponitur, poterat octavo loco poni, atque octavo loco positus, primo loco; Sed tantum calor imperfectior est terminus à Quo, secundùm quod dicit negationem sequentium graduum, quæ negatio productione illorum graduum aufertur. Addo Terminus à Quo, in quantum importat privationem termini ad Quem, positione termini ad quem tollitur, vel in quantum importat terminum à Quo localem, formaliter acceptum, sed non est necesse simpliciter auferri terminum à Quo, aliàs discessus Romà deposceret destructionem Romæ, quam propter motum localem, necesse sit illam deseri, qui motus localis, quâ non exercetur in alteratione intensiva, non est necesse in illa tolli terminum à Quo. Et ratio est, quia nisi deserantur in motu locali terminus à quo, non esset motus, sed consistentia in eodem loco; quamvis autem non destruatur prior gradus, & addatur illi alius similis, non sequetur eodem modo esse intensum calorem, habebit enim plus ex illis quàm ante.

Objicitur II. Eadem anima potest supplere & gradum sensitivi, & gradum vegetativi, nec est necesse multiplicari animas ad has operationes. Ergo & intensio stabit in uno perfectiore gradu.

Respondetur. Quia ex una parte, cùm constet, defacto dari animam rationalem, benè possumus inferre, ad evitandas multiplicationes entium, unam illam esse; eamque hoc præstare quod aliæ. Cùm autem non constet dari

...ri defacto istum calorem perfectiorem unum, ...on erit multiplicare entia sine necessitate, po...ere plures illos gradus. Non nego tamen, quod ...ssibilis sit calor perfectus, continens in se emi...enter plures gradus.

OBJICITUR III. Sonus & vox intendun...r per productionem novæ partis destructa ...iori. Ergo & qualitas.

RESPONDET Pontius. Illa priora entia ...nt successiva quorum partes non debent simul ...istere, qualitas autem intensa, est quid per...anens, & propterea non debet ad productio...em unius, altera destrui. Deinde in sono duo ...nt, intensio & extensio. Extensio prout ab ...gano percipitur, exigit productionem novæ ...rtis destructa priori, quia quando dico: Pater. ...um sonat *ter*, non sonat *Pa*; intensio tamen ...ebita syllabæ *ter* nullo modo, quantùm ex vi ...tensionis, exigit destructionem syllabæ *Pa*, ...ia cum syllaba *ter* sonat, semper æquè non est ...*Pa*, & tamen non semper est eadem inten...o. Ergo intensio quâ talis, non est ex destru...ione antecedentis syllabæ; consequenter in...nsio, aliundè petenda erit.

INSTAT A pari pro eadem sententia Maurus, ...æst. 27. Quando arcus intenditur, non rema...t eadem curvitas quæ erat ante, sed mutatur ... aliam curvitatem majorem; & è converso ...m arcûs remittitur curvitas, major mutatur in ...inorem. Ergo etiam cum per actionem in...nsivam, subjectum fit magis calidum, non re...anet idem calor, qui fuit ante.

RESPONDETUR. Quòd nullæ partes ar...is, retineant eandem curvitatem in intenso ...cu, quæ erant in remisso, & tamen curvato, ...grè probaretur. Quidquid, sit de hoc, cum ...men indubiè omissa, veteri curvitate, aliquæ ...rtes, novam acquirant, quoad has partes dis...ritas dari potest, quia scilicet cùm illæ par...s, novam acquirentes curvitatem, acqui...nt eam non sine motu locali, & si retinere...r & pristinum ubi, & novum, ratione novæ ...rvitatis, deberet res bilocari. Ideo in nova ...rvitate, amitti debet curvitas pristina; quia ...tem in intensione, quantumvis fieret sine no...equalitatis, destructa priore acquisitione, ...n sequeretur rem bilocari, nec quidquam ali...l, ideo adhuc non significando entia sine ne...ssitate, poterit salvari intensio, sine productio...e novæ qualitatis perfectioris.

Punctum Difficultatis 3.

An Intensio fiat per radicationem ejusdem qualitatis.

...St sententia Thomistarum, docentium, quòd ...Intensio fiat per majorem radicationem, e...sdem qualitatis. Quæ doctrina duplicem potissimum habet explicationem. Primò quod intensio fiat per productionem novæ existentiæ ejusdem qualitatis. Secundò quod fiat per unionem majorem ejusdem qualitatis.

DICENDUM est I. *Intensionem fieri per productionem novæ existentiæ ejusdem qualitatis.*

PROBATUR I. Quia existentia non distinguitur à re ut dictum alibi. Ergo non potest prduci nova existentia ejusdem qualitatis, cum supponitur illa qualitas non produci.

PROBATUR II. Etiam posito quòd existentia caloris sit distincta à calore, sequitur intensionem non fieri per productionem novæ existentiæ caloris. Sequela probatur: Existentia caloris est distincta realiter à calore. Ergo & existentia nova caloris. Quomodo ergo cùm intensio debeat esse à majori calore, poterit illa haberi ab existentia nova caloris, quæ est distincta realiter; & sicut magis album non redditur aliquid, quia redditur magis sapidum, eò quod sapor & albedo sint distincta realiter, sic etiam cùm existentia sit distincta à magis calido, non poterit existentiâ, reddere magis calidum.

RESPONDEBIS. Per nos subjectum redditur magis album, quantumvis ab illo albedo sit distincta realiter. Ergo etiam quamvis existentia sit distincta realiter, poterit adhuc reddere magis calidum.

CONTRA. Quia albedo à se non est distincta realiter, in seque ipsa importat albedinem, hinc si uniatur subjecto, denominabit illud magis album, tu autem in magis calido, non ostendis quid sit plus caloris, non in ipsa existentia, quia hæc distinguitur realiter à calore; non in ipso calore, quia eundem dicis esse qui fuit antè.

PROBATUR III. Quia illa existentiâ perperfectior, non habetur unde sumatur; nam existentia stat in non esse nihil, & esse actu extra causas; in quo non videtur quî possit haberi perfectio major, cùm semper nonnisi verificetur hæc propositio, vi existentiæ non est nihil.

DICENDUM est II. *Intensionem non fieri per ejusdem formæ indivisibilis majorem unionem.*

PROBATUR I. Vel illa perfectior unio, unit aliquem calorem cum subjecto, quem non uniebat imperfectior, vel non unit, si unit, Ergo illa qualitas non est indivisibilis, quia pars illius qualitatis aliqua unitur per perfectiorem, aliqua per imperfectiorem unionem. Quod si illa perfectior unio, non unit quidquam, quod non unierit imperfectior. Contra erit, quia non poterit salvari intensio, quia entitas unionis, non est intensio. Ergo perfectior intensio, non est perfectior Entitas unionis. Antecedens probatur, quia intensio tenet se à parte qualitatis. Unde quod magis calefacit, est magis calidum: & tamen ipsa unio caloris, non

est calor ; cumque unio sit ratio formalis ut Quo. Ergo ostendere debes alium terminum, ut Quod, intensionis, hoc autem non aliud erit, nisi ipsa qualitas.

PROBATUR II. Non implicat contradictionem quod ponatur albedo non unita subjecto, & tamen sit intensa. Ergo intensio non consistit in majori unione, vel productio ne perfectioris unionis in subjecto. Et certè item intensio caloris in subjecto, quod est ignis, vel est ex majori illius unione cum igne, vel ex aliquo alio principio. Si ex majori unione cum igne. Ergo calor ignis separatus ab igne, desineret esse intensus, nam desineret esse unitus subjecto, quod videtur falsum; si autem sublata unione cum subjecto, adhuc manet ille calor intensus, Ergo intensio formaliter, non consistet in unione cum subjecto, nec apparet, quî ipsa exigentia illius unionis, pandet intensionem.

PROBATUR III. Si intensio fieret per majorem unionem cum subjecto, vel id fieret per unionem distinctam à re intensa, vel per indistinctam, si per distinctam. Ergo cum ipsa unio possit esse magis vel minus intensa. Sicut & intensio, potest esse major & minor deberet esse magis illa unio intensa per aliam unionem; absurdum autem est dari unionem Unionis, utpote fundantem progressum in infinitum. Si autem fieri potest hæc major intensio per unionem indistinctam etiam à subjecto, tunc illud subjectum unionis, seu illa qualitas & esset intensa, ut supponitur & non esset intensa, quia eadem est entitativè intensa & non intensa. Ergo si cum non erat intensa, etiam intensa, erit non intensa; erit enim eadem.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis & Sancti Thomæ. Aristotelis quidem 8. Physicorum textu, 84. *ex calido inquit fit magis calidum nullo facto in materia calido* S. Thomas verò 1. 2dæ, quæstione 52. articulo 2. docet augmentum habituum & aliarum formarum, non fieri per additionem formæ ad formam, sed per hoc quòd subjectum magis participet unam & eandem formam.

RESPONDETUR. Aristoteles hoc vult, quod scilicet in intensione calor non debeat recipi in nova parte materiæ, sed in eadem. S. Thomas hoc tantùm vult, quòd unus calor, non informet alium calorem, sed eandem partem subjecti, unde etiam explicando intensionem, recurrit ad subjectum magis participans.

OBJICITUR II. Pars qualitatis, addita parti qualitatis, vel est eadem specie cum antecedente, vel diversa. Si eadem, Ergo per talem additionem intendi non potest subjectum, quia accidentia solo numero diversa, non possunt informare idem subjectum, quod si sunt diversa specie, non possunt uniri & facere Ens unum per se, cum tamen intensio, importet Ens, unum per se.

RESPONDETUR. In eodem subjecto quædam quidem accidentia solo numero distincta possunt dari, quædam non. Quod possint quædam dari probant instantiæ, de visionibus, speciebus, & cætera similia, quæ objectorum solo numero distinctorum, & à principiis iisdem. Sunt solo numero distincta, & tamen dantur. Quod autem quædam accidentia, solo numero distincta, non possint dari in eodem subjecto, probat instantia ducta ex quantitate & aliis. Quo regula inquiratur; quænam accidentia solo numero distincta possint dari in eodem subjecto, & quæ non, à posteriori colligendum. Si enim additio alius non plus facere possit, quam positio unius, talia secum naturaliter in eodem subjecto non stant, quia alterutrum superfluit: quia tam benè extendit una Quantitas, quàm alia, tam benè principiat unus intellectus intellectiones quàm alius, ideo hæc secum stare non possunt in eodem subjecto. Quia verò alia accidentia sunt talia, ut unum, non æquè benè aliquid præstet, ac cum alio; fit ut illa secum stare possint, non enim jam superfluet aliud.

INSTABIS. Accidentia individuantur à subjecto. Ergo plura accidentia solo numero distincta non possunt recipi in eodem subjecto.

RESPONDETUR. Negatum esse antecedens in Metaphysica.

OBJICITUR III. Multa sunt quæ intenduntur, & tamen non habent partes, nam etiam res spirituales intendi possunt. Ergo intensio universaliter non consistit in additione partis ad partem.

RESPONDETUR. Spiritualem entitatem non habere partes molem importantes, divisibiles habere intensivas, seu Graduales. Denique dicent alii antecedens esse verum de substantiis spiritualibus, non de accidentibus.

OBJICITUR. IV. Paritas. Rarefactio fit sine additione partis ad partem, Velocitas item quæ admittit intensionem, non perficitur additione partis ad partem. Ergo nec intensio.

RESPONDETUR. Etiam rarefactionis intensio fit per additionem partis qualitatis rarefactivæ, ad partem qualitatis rarefactivæ, licèt pe nos non fiat additione partis corpusculorum, ad corpus. Quod attinet ad velocitatē, Respondet recentior Suarez, etiam intensionem motûs seu velocitatem, fieri per additionem plurium partium motûs, in tempore, æquali illi, quo motus tardior perficiatur.

OBJICITUR V. Tota ratio partium sumitur à quantitate. Ergo Intensio non debet sumi ab additione partis ad partem, cum non sumatur à quantitate.

RESPONDETUR. Ratio partium extensarum in ordine ad se sumitur à quantitate, non ratio

[..]o partium simpliciter. Unde partes enti-[..]væ in materia præsupponuntur à quantitate, [co]nsequenter etiam poterunt convenire & ipsi [qu]alitati.

DIFFICULTAS II.

Quid per nos Intensio.

DICENDUM est. *Alterationem Intensivam, fieri per additionem unius gradus ad alium.* [Q]uidquid sit de intensione actuum Vitalium, de[..]o infra. Est conclusio utriusque Suarez, Vas[qu]ez, Hurtadi, Pontii.

PROBATUR I. Quia datur intensio, & non [po]test commodius per aliud explicari ut vidi[mu]s in impugnatione sententiarum. Ergo ita fit.

PROBATUR II. Ab Oviedo eo Recentiori [Su]arez. Calidum fit à calore. Ergo & magis cali[du]m à majori calore, sed calidum non fit sine [pro]ductione entitatis caloris. Ergo & magis cali[du]m non fit sine productione majoris entitatis, [Er]go intensio fit per additionem majoris caloris [en]titatis.

PROBATUR III. Quando fit intensio vel [cr]escit & augetur qualitas v. g. caloris, vel non [cr]escit, nec augetur. Si crescit nec augetur. [Er]go fit intensio per additionem partis ad par[te]m, gradus ad gradum; nihil enim plus hac [ph]rasi significatur, quidquid sit quales sint isti [gr]adus. Si autem non crescit & non augetur. [Er]go nec illic est ullo modo intensio. Et certè [fi]ngamus addi gradum qualitatis ad qualita[te]m, & non fieri ullam majorem unionem, ma[jor]em radicationem, &c. quæro, vel erit illud [ma]gis calidum, vel non erit? Si non erit. Ergo [du]o non facient plus quàm unum, & unus calor [qu]i facit calidum si multiplicetur, non reddet [ma]gis calidum, comparativusque gradus non [ve]rificabitur, pluralitate ejusdem positivi. Si [au]tem reddetur magis calidum, Ergo reddetur [in]tensius calidum, hæc enim verbis tantum dif[fe]runt.

NEQUE valet si dicas. Quòd reddetur tunc [ma]gis calidum extensivè, non intensivè, quo[m]odo enim, si de verbis non disceptetur, non [re]ddetur magis calidum intensivè, si calor reci[pi]tur in eodem parte subjecti.

OBJICIT I. Complutensis Thomista [ap]ud Oviedo. Non sunt multiplicanda entia [si]ne necessitate, nulla autem est necessitas in[te]nsionis facienda, per additionem gradus ad [gr]adum, potest enim idem calor, sine novæ par[tis] additione, idem præstare, quia eadem indi[vi]sibilis entitas animæ, potest diversis subjectis, [di]versos tribuere effectus formales. Oculo [ete]nim dat potentiam videndi, auriculæ audien[di] &c. Eadem idem indivisibilis quantitas, ma[gi]s explicat subjectum rarefactum, quàm condensatum. Eadem species impressa, ab objecto sensibili promanans, non reddit aërem in formatum intentionaliter, sed tantum entitativè, oculum autem reddit in formatum & entitativè & intentionaliter. Gratia item habitualis in puro homine posita, constituit illum filium adoptivum, non constituit Christo. Ex quibus sequitur eandem formam posse esse unitam subjecto totam, & non totaliter, nec explicare omnes effectus quos potest, consequenter reperiri poterit calor in subjecto, pauciores in illo effectus explicans, & illud remissè calidum constituens, & per majorem sui explicationem, constituens postea illud subjectum magis calidum.

RESPONDETUR. Negando minorem primam, paritas non tenet. Ratio, quia quod non tribuat anima manui v. gr. potentiam videndi, id referri debet in solam incapacitatem organi, non est autem ostendibilis incapacitas, quæ faciat, ne subjecto, præsertim contraria qualitate non in formato, tribuat totam intensionem unitus calor, quam potest. Immò exinde formatur in oppositos argumentum.

Quamvis, nescio qua ratione, explicet sese anima in manu, non potest illam reddere videntem. Ergo nec major explicatio ejusdem caloris, potest reddere subjectum magis calidum. Quod etiam dici debet ad instantiam de speciebus. Illi paritati de quantitate negatur antecedens. Nam non ad quantitatem spectat rarefacere. Paritas de Gratia ostendit aliquid sequi contra principia arguentis. Ex eo calor, dat subjecto denominationem magis calidi, quia magis se in illo explicat, & non dat ab initio, denominationem magis calidi, quia non ita se in illo explicat. Ergo etiam & gratia in Christo, non fuit ita explicata, ut in creatura; cumque hæc major explicatio fundet intensionem, sequitur in Christo non fuisse ita intensam gratiam, ac in infante in quo est magis explicata, dans scilicet illi denominationem filii. Quodsi dicas gratiam in Christo fuisse maximè explicatam. Ergo cum ex majori explicatione sequantur denominationes ulteriores, ex ut hujus principii Christus Filius adoptivus erit. Quodsi dixeris, ex subjecti incapacitate non posse Christum denominari Filium adoptivum, Ergo jam deseris principium illud de majori explicatione. Ergo paritas non tenet, nam non denominatur Christus Filius adoptivus, quia est subjectum incapax. Ergo cum subjectum calidum, capax sit ut denominetur magis calidum, cur ita non denominabitur.

OBJICIT II. Bannez. Essentia qualitatis consistit in indivisibili. Ergo qualitas non potest habere partes, quæ illi per intensionem addantur.

RESPONDETUR. Essentia materiæ consistit in indivisibili, itemque quantitatis & tamen materia

materia habet partes entitativas, quantitas, extenſas, bicubitum item conſiſtit in indiviſibili, quia ſive illi addas ſive demas non erit bicubitum, & tamen bicubitum habet in ſe plures palmos. Directè autem dicitur eſſentiam qualitatis & aliorum, quoad Metaphyſica prædicata, ſtare in indiviſibili; compati tamen poteſt illa indiviſibilitas diviſibilitatem Phyſicam.

Objicitur III. Purus actus non habet quidquam potentiæ. Qualitas eſt purus actus. Ergo non habet quidquam compoſitionis, conſequenter nec additionis partis ad partem.

Respondetur. Phraſim in hoc argumento non eſſe exactam. Ly enim actus purus ſupponit pro Deo, vera ergo erit propoſitio de actu puro Increato, non creato; dicique poteſt, actum creatum non habere quidquam potentiæ, hoc eſt, materiæ, prout illi appropriatur Ratio potentiæ & ſubjecti: nam forma quâ talis non dicit materiam, falſum tamen eſt, quòd non dicat quidquam potentiæ, in ordine ad aliquod creatum conſtituendum, conſequenter dabitur adhuc locus ad conſtituendum intenſum per additionem partis ad partem.

Agendum hic eſſet de mente Sancti Thomæ, de ea exacte Hurtadus ſectione 5. Inter locos adduci ſolet ille, quo docet, formam ſeparatam à ſubjecto, non poſſe intendi, ſed hanc auctoritatem rectè explicat Cajetanus, quòd ſcilicet ſi daretur forma, quæ non eſſet in ſubjecto, nec ordinem diceret ad illud, talis forma intendi non poſſet, ſiquidem intenſio exigit fieri in eadem parte ſubjecti. Pro nobis eſt S. Thomas 2da 2dæ quæſt. 24. Art. 4. ubi docet, eos propriam vocem ignorare, qui dicunt habitum charitatis per radicationem intendi in ſubjecto, quin ipſa charitas in ſubjecto augeatur.

DIFFICULTAS III.

De Gradibus Intenſionis.

ID quod præcipuè in hac materia quæritur, eſt; An gradus intenſionis ſint homogenei, hoc eſt ejuſdem rationis, ſoloque præcisè numero diſtincti; an verò heterogenei, ſeu diverſæ rationis, & plusquàm numero diſtincti.

Punctum Difficultatis I.

An gradus Intenſionis ſint homogenei?

DOcet eſſe gradus heterogeneos Suarez. Hurtadus. Lugo de Incarnatione Diſputatione 5. Sect. 7. n. 44. Negat Vaſquez. Arriaga. Recentior Suarez.

Dicendum eſt. *Gradus intenſionis eſſe homogeneos*; Miſſis aliorum probationibus, quas confutatas videbis apud Recentiores.

Probatur Concluſio. Ex una parte n implicat contradictionem intenſio, quæ fiat per additionem homogeneam, ſicut etiam n implicat alia quæ fiat per additionem hetero neam. Ex altera parte, nulla eſt neceſſitas nullum fundamentum heterogeneæ plural tis. Ergo ſicut non ſunt multiplicanda En ſine neceſſitate, ita nec hetereogenanda.

Probatur 2. Ponamus unum gradum int ſionis; hic cum ſit Materialis, continet in ſe p res partes & proportionales, & aliquotas, qua an illæ partes unius gradus ſint homogeneæ heterogeneæ? ſi homogeneæ? Ergo & reli gradus poterũt eſſe homogenei, nõ enim m ratio unius, quàm alius. Si heterogeneę, quæ an omnes ſint heterogeneæ? an aliquæ? Si ali tantùm, Ergo dabuntur aliæ homogeneæ, ergo non & gradus, quod ſi omnes partes il unius gradus, ſunt heterogeneæ, quæro an p tes illæ ſint diviſibiles? an indiviſibiles? ſi in viſibiles, redeunt argumenta facta in Mat de Quantitate contra Zenoniſtas. Si autem ſ diviſibiles. Ergo in illa heterogeneitate, ſ ſimiles adeoque homogeneæ, Ergo & gra homogenei eſſe poſſunt.

Probatur III. Communiter à pari. Q cunque ratio probat partes quantitatis e ejuſdem rationis, & poſſe nihilominus fac extenſionem, eadem probabit, eſſe poſſe par ejusdem rationis, & facere intenſionem.

Respondebis. Quantitatem, cùm ſeq tur Materiam, quæ ipſa habet partes homo neas, debere habere itidem partes homoge as, ita paſſio ſequatur naturam ſubjecti.

Contra. Quia ſaltem intenſio Materia ſequitur Materiam, cur ergo ſaltem illa non h bebit partes ejuſdem rationis? reditque arg mentum. Poteſt ſequi extenſio naturam m teriæ, partes homogeneas habentis, & tam nonniſi partibus homogeneis. Ergo & intenſi

Objicitur I. Qualitas magis perficit intenſione quàm extenſione, quæ perfectior ſ vari non poteſt, ſi ſint gradus homogenei, na iidem gradus qui ſunt in extenſione, ſi pona tur in eadem parte ſubjecti, perficient intenſi nem.

Respondetur. Argumentum multu probare, probat enim etiam gradibus heter geneis non poſſe perfici intenſionem, quia gr dus v. g. Quintus poſſet poni in prima extenſi nis parte aliquota. Directè autem dici pot quòd Qualitas magis perficiatur, intenſio quàm extenſione; ſed hoc non obſtante, pot rit adhuc illud eſſe Intenſio, quod aliàs for nonniſi Extenſio, caſu quo in eadem parte ſu jecti, eadem Qualitas ponatur, nec oppoſitu probat Argumentum.

Inſtat Hurtadus. Perfectio extenſiva eſt valde materialis, & per accidens; hinc h complexum Deus & creatum eſt perfectius ex tenſi

tisivè ipso Deo, quamvis intensivè nihil possit e Deo perfectius.

Respondetur. Concedo interim totum, ngo autem inde sequi, quod qualitas non sit intendenda, si id, quod extensivè in pluribus erat positum, in eadem omnino parte subjecti ponatur; quæ intensio non competet Deo addita creatura, quomodo enim reciperetur in eadem parte subjecti, Deus & creatura, quomodo ordinaretur ad eandem rationem, &c.

Objicitur 2. Si intentio efficeretur sola additione graduum homogeneorum, non esset ratio, cur potius primus producatur, quàm secundus. Item cur in remissione hic potius expellatur, quàm alius; & tamen certum est, cum gradu caloris octavo, non posse stare naturaliter vel unum gradum frigoris.

Respondetur. Unumquodq; agens calidum ut octo, habet plures numero inde sua virtute gradus heterogeneos, quos producere potest; unde ergo provenit, quòd hunc potius gradum heterogeneum producat; si id referes in ordinem à Deo præstitutum, referemus & nos. Quod attinet ad remissionem cur hic potius vel ille gradus expellatur, referri etiam debet in determinationem divinam; quod non est novum, cum desunt alicujus indifferentiæ determinatio creata, quodque unus gradus frigoris non sit compossibilis cum gradu octavo, non oritur ex speciali aliqua conditione gradus octavi, sed quia subjectum est incapax, vel quia octo gradus caloris, extemplo debellant unum gradum frigoris. Et sicut referre tu id posses in excellentiam gradus octavi, ita & nos referre possumus in excellentiam omnium simul positorum.

Instabis 1. Non est major virtus requisita in subjecto informato octo gradibus caloris, ad recipiendum unum gradum frigoris, quàm sit in eodem subjecto informato octo gradibus caloris, ad recipiendum octo v.g. gradus lucis: imò plus videtur esse recipere octo gradus lucis; quàm recipere unum frigoris, sed potest v.g. aër calidus ut octo, recipere octo gradus lucis. Ergo poterit recipere & unum frigoris.

Respondetur. Rigorosè & presè loquendo, nec secundùm phrasim communem, non ex incapacitate subjecti oritur, quòd cum octo gradibus caloris non possit stare unus gradus frigoris, si enim ex incapacitate subjecti id oriretur, etiam divinitus id non fieret, quia capacitas subjecti, est ipsa entitas subjecti: si ergo entitate sua repugnat subjectum recipere illos gradus, illam entitatem capacem non potest reddere etiam Deus. Sicut quia entitate sua Rationale repugnat Irrationali, ne divinitus quidem Rationale fieri potest Irrationale. Ordinariè tamen dicitur id proficisci ex incapacitate subjecti latiori modo; quia scil. cùm agens nullum sit, quod subjecto calido ut octo, manenti calido ut octo, inducere possit unum gradum frigoris, fit, ut dicamus incapax esse subjectum: quia capacitas proxima respicit naturale agens. Quod autem non detur tale Agens inductivum, rejici id debet in naturam ipsorum accidentium, & contrarietatẽ à posteriori cognitam, secundùm quam, ignem qui est calidus ut octo, non dicimus unquam frigere. Quia autem calor non habet talem contrarietatem cum luce, stare cum illius, non tantùm uno, sed etiam octo gradibus potest.

Instabis 2. ex Oviedo. Ponamus quòd subjectum habeat gradus quatuor caloris, & quatuor frigiditatis, accedat aliud agens, quod inducat unum gradum caloris, eo casu non est ratio, cur potius cedat aliquis gradus caloris, quàm frigoris, idq; ideo, quia gradus caloris adveniens non opponitur cum gradibus frigoris, imò stare cum illis posset, si non inveniret subjectum octo gradibus informatum. Ergo opponitur cum tota nonnisi illa collectione. Ergo non erit ratio, cur potius cedat unus gradus frigoris quàm caloris.

Respondetur. Attendo ad incompossibilitatem una cum octo gradibus præexistentibus unius insuper gradûs, ex vi hujus tituli, non magis calor deposcet expulsionem unius gradus caloris, quàm expulsionem unius gradus frigoris; idem enim titulus, nempe octo gradus, utrobiq; reperiuntur; nihilominus unus gradus caloris, respectu subjecti quatuor gradibus caloris, & quatuor gradibus frigoris informati, alio titulo determinat sibi potius expulsionem frigoris, nempe ratione oppositionis contrariæ, secundùm quam pugnant inter se; contrariæ inquam, & non tantum dissimilis, quia aliàs accessus caloris, deberet deposcere expulsionem coloris, cui etiam dissimilis est: & cùm gradus præexistentes frigoris non potuerint resistere ut non produceretur ille gradus, nec etiam se poterunt conservare, & defendere omnes, in circumstantia præcipuè aliorum etiam preexistentium graduum caloris.

Instat 3. Maurus quæst. 28. Operationes naturæ sunt ordinatæ per se, & non solum per accidens, sed in alteratione prius inducitur unus gradus, deinde alius. Ergo certus gradus ex sua natura intrinseca postulat introduci post alium. Ergo tales gradus habent aliquam heterogeneitatem ordinis.

Respondetur. Concedo, quòd operationes naturæ, sint ordinatæ per se; ad salvandam tamen hanc ordinationem, non est necesse ponere in ipsis gradibus heterogeneitatem; certè enim quando generatur aqua, aër, ignis, terra, est illic operatio naturæ per se ordinatæ, nec prius generatur multum aquæ, antequam generetur minus aquæ, & tamen ad hoc salvandum, non est necesse ponere partes illas substantiales elementorum heterogeneas, ita nec in præsenti

erit necesse illas ponere; salvaque homogeneitate, erit illa operatio naturæ per se ordinata, quia scil. non potest fieri priùs major intensio, postea minor, licèt per se, non sit ordinata illa operatio hoc sensu, quòd sit ordo per se, inter ipsos gradus adlativos Intensionis.

Objicitur 3. Si gradus sunt homogenei, sequitur non intendi tantùm aliquid, quin possit intendi magis: quia quando aliquid crescit per extensionem, non ita crescit, quin magis & magis semper possit crescere; idque ideo: quia quantitatis partes sunt homogeneæ. Ergo etiam non ita aliquid intendetur, quin magis & magis intendi possit cùm etiam intensionis partes sint homogeneæ.

Respondetur. Quærendo, cur si gradus sint heterogenei non sint ulterius multiplicabiles, adeoque magis intendentes, si id referatur in incapacitatem subjecti, vel defectum agentis productivi; idem & nos dicemus.

Instabis. Transferat Deus homogeneum calorem ignis A, in ignem B, additio illa, vel faciet magis calidum, vel non, si non faciet. Ergo nec prior additio graduum homogeneorum fecit magis calidum, si faciet. Ergo per nos non est ratio, cur magis & magis intendi non possit calor.

Respondetur. Retorquendo argumentum, in casu quo heterogeneus calor unius ignis transferatur in alium; directè dici potest, in intensionibus talium qualitatum haberi terminum supremum, ipsos octo gradus, hinc quidquid ultra poneretur magis intensum? non faceret.

Objicitur 4. Si ad rationem intensionis sufficiunt gradus homogenei, sequitur quod si divinitus duæ quantitates in eadem parte subjecti reciperentur, redderent subjectum intensius quantum, & tamen hoc falsum est.

Respondetur. Disparitatem esse; quia ad intensionem non solum id requiritur, ut aliquid sit in eadem parte subjecti, sed etiam ut sit natura sua de genere qualitatis; quod ipsum non sufficit, quia multæ dantur qualitates quæ non sunt capaces intensionis, & ita potentiæ, si essent distinctæ ab anima, censent omnes quod non essent intensibiles, sed sequerentur conditionem animæ, quæ non intenditur, & licèt quidem perfectiones aliquæ dentur, quæ quamvis consequantur suas essentias, nihilominus intenduntur, id nihilominus verum est de passionibus, quæ ad diversas formas disponere possunt; sic humiditas, frigiditas, aqua, sunt passiones, intensibiles tamen, quia ad diversas formas disponere possunt, jam autem quantitas nec est de genere qualitatis, & quamvis foret non ostenditur, quòd secum traheret prædicatum: Intensivæ ideo quantitas multiplicatò posita, in eadem parte subjecti non intenderet illud.

Noto ex Arriaga & recentiori Suarez. Casu quo octo partes quantitatis penetrarentur, & in singulis partibus quantitatis esset unus gradus caloris, adhuc non intenderetur calor u octo, quia ille gradus esset in diversis partibu subjecti, quantumvis penetratis, & sic v. g. a bedo partium corporis Christi, est penetrata neque tamen Christus in Eucharistia & mag albus, quàm in cœlo, quia illi gradus sunt in diversis partibus subjecti, quantumvis penetrati

Instabis. Tam perfectè quantitas uni digiti est quantitas, quàm quantitas unius pa mi, idq; ideo quia quantitas partibus homog neis constat. Ergo etiam tam perfectus erit u nus gradus qualitatis quàm octo, quia eis con venit homogeneitas partium.

Respondetur. Cùm quantitas non sit qua litas, & recipi etiam non possit in eadem par subjecti, non faciet intensionem. Secus unu gradus qualitatis, qui gradibus octo est æquai quoad prædicata essentialia, non autem num rica & individualia.

Objicitur 5. Si intensionis gradus sun homogenei, sequitur quòd si in Intellectum al cujus plures cognitiones aliorum transferre tur, intensiùs ille cognosceret objectum; nil enim deesset ad intensionem: nam cognitio c sua parte admittit intensionem, ex altera par per nos intensio, multitudine homogenea sta

Respondetur. Eo casu non futuram co gnitionem illam intensiorem, quia ad hoc fiat intensio per additionem gradûs ad gr dum, est necesse ut subjectum possit partic pare rationem, sibi ab illis formis tribue dam; & sic si non posset calor calidum face re, non intenderetur per illum calorem cal dum, cùm ergo cognitio ab uno principio pr ducta, non possit aliud principium reddere i telligens, fit ut multiplicatio illarum cogniti num, non reddat animam, in qua illæ cogniti nes recipiuntur magis intelligentem. Quod in aliis intensionibus est unitas subjecti, qu intenditur, hoc in actu vitali est unitas ipsius ctus. Quia ergo non intra unitatem ipsius act sed cum illorum plurificatione fit illa multipl catio, non fundabit actum intensiorem.

Punctum Difficultatis

Solvitur principale fundamentum.

Objicit Suarez. Si gradus intensionis omn sunt homogenei, sequitur quod agens, p tens producere octo gradus in diversis partibu possit eosdem in eodem subjecto producer quod si verum sit, sequitur agens ut quatuo quod potest in diversis partibus subjecti, prod cere calorem ut tria, fore etiam potens prod cere in eodem subjecto. Ergo poterit produc re majorem intensionem quam habet. Eade difficultas sic aliter proponitur calidum ut qu

tuo

tor potest producere unum gradum caloris in subjecto frigido. Ergo etiam poterit producere unum gradum caloris in subjecto calido ut quatuor, est enim ejusdem rationis cum gradu caloris uno, producendo in frigido. Ergo si potest illum producere in subjecto frigido, poterit etiam producere in subjecto, calido ut quatuor.

Advertit Oviedo circa hæc præsentem difficultatem versari, cur agens non producat in prima parte subjecti totam qualitatem, quam potest in tota sphæra producere? cur saltem non producit talem intensionem? cur nullum gradum in passo sibi simili producere possit? cur in passo sibi dissimili quoad gradum unum, illum item gradum producere non possit? &c.

RESPONDET Oviedo 1. & supponit agens habere sphæram divisibilem & terminum definitum ut probat experientia, supponit itẽ quòd agentia habeant determinatam virtutem agendi cum & ipsum esse illorum sit finitum & determinatum. Quo supposito rationem dat, cur in prima parte non producat agens omnes gradus, quos aliàs in sphæra activitatis producere potest; quia si omnes produceret, nihil ulterius in sphæra posset producere, neq; haberet sphæram divisibilem, quod autem non producat talem intensionem, qualem in se habet, aut majorem rationem reddit, quia habet sphæram finitam & limitatam, quam non haberet, si produceret effectum æquè intensum, quia si calor ut octo, existens in parte A: produceret calorem ut octo, calor ut octo productus in B. parte produceret alium calorem ut octo in parte C, & sic nunquam terminaretur activitatis sphæra; dicit ulterius quod agens in sua virtute contineat certos & determinatos gradus qualitatis, quos semel potest producere, & ex altera parte habens sphæram divisibilem, sic gradus quos producere potest dispensare debet, ut in omnibus partibus ejus, aliquem gradum caloris producat. Cujus ulterior ratio à priori est. Quia omnes gradus quos potest producere insumpsit in determinata sphæra. Quare autem nullum gradum in passo sibi simili producere potest, & in passo sibi dissimili, quoad unum gradum, non possit nihilominus illum gradum producere, rationem dat, quia scil. agens est potius solicitum de conservandis illis gradibus, quàm de producendo novo, neq; illos potest conservare, & alium producere, quia eadẽ virtus requiritur ad conservandum, & ad producendum. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT 1. Quia ut videre est ad ipsum hic puncto 1. n. 19. non debet rejici solutio hujus difficultatis in naturam agentium, quod ipsum tamen facit Oviedo. Quia si quæram cur divisibilem habeat agendi sphæram, nulla alia ratio reddi potest nisi rejiciendo in naturam agentium. Rursùs si quæram, cur agens in sua virtute nonnisi certos gradus contineat, quos simul potest producere, etiamsi in remotioribus possit adhuc aliquid, referri non potest nisi in naturam agentium, si quæram, cur obligatum sit agens ita dispensare actionem, redditur ratio natura agentium. Si quæram, cur agentia potiùs sint solicita de conservandis ab alio agente productis gradibus, quàm de aliquo à se producendo, id etiam nonnisi in naturam agentium referri potest.

NON SATISFACIT 2. Quia immeritò assumit quòd si calor ut octo in parte vicina produceret calorem ut octo, quod inquam non haberet sphæram finitam & limitatam. Quod ipsum probatur. Possibile est agens quod haberet certam & determinatam sphæram, quamvis in singulis partibus æquè intensam producat qualitatem, quo casu adhuc limitatũ esset illud agens. Sic v. g. Angelus habet limitatam suæ locabilitatis sphæram, quam se toto implet, & æquè est in prima parte loci, ac in secunda, & in omni ejus parte æquè agere potest. Neq; tamen ultra sphæram locabilitatis, locare se potest, aut extra illam agere, habetque adhuc & locabilitatis & activitatis sphæram finitam. Ergo ex præciso titulo æqualitatis agendi, in tota sphæra, non debet inferri infinitas agendi, quod ipsum in hoc resolvitur. Quia aliud est æquè agere posse in tota sphæra, & aliud est extensio sphæræ. Poterit ergo quoad sphæram esse determinatum agens, quamvis in tota sphæra, æquè agere possit; sed istis etiam positis, divisibilitas sphæræ agendi salvari posset ex certa parte, in quam agitur divisibili.

NON SATISFACIT 3. In quantum docet solicitum esse agens potius de conservando, quàm de producendo novo gradu. Ratio, quia fieri potest ut ab alio principio conservetur illa qualitas eoq; naturali, cur ergo tunc solicitudinem illam de conservando nõ deponet, & non transfert illam ad producendum, & cur tam multum rationis, ut ille in simili inquit, tribuendum sit agentibus, quæ ita respiciant ad conservationem, & nolint se movere ad productionem. Danda itẽ ratio, cur agentia potius sint solicita, de conservandis quàm de producendis gradib⁹.

RESPONDETUR 2. communiter. Quia scilicet finis agentis est, assimilare sibi passum, quo fine cessante, cessat actio; hinc non aget in sibi simile, non defectu virtutis, sed defectu finis intenti ab agente. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT 1. Quia ex eo quòd agens intendat assimilare sibi passum, nõ respondetur ad prætactas difficultates. Nam inprimis ex eo, quòd agens intendat assimilare sibi passũ, sequitur debere illud assimilare cum potest, sed eo casu quo calidum ut quinq; produxit in prima parte nonnisi tres gradus caloris, potest assimilare sibi possum, producendo eos gradus residuos duos, quos in remotioribus partibus produxit. Ergo eos producere poterit. Deinde prædicta responsio probat, quòd in remotioribus

ribus partibus nihil deberet producere, sed totum se conferre, nonnisi ad primam partem.

NON SATISFACIT 2. Calidum ut quinq;, producens plures gradus quàm quinq;, in remotioribꝰ partibus subjecti, nō censetur agere contra finem agentis, qui est assimilare sibi passum; quod passum, illius est tota sphæra. Ergo etiam non censebitur agere contra finem agentis, cujus est assimilare sibi passum, si producat in parte passi totum id, quod producit in passo antonomasticè, hoc est in tota sphæra activitatis.

NON SATISFACIT 3. Quia posito calido ut quatuor, sequitur ab alio calido ut quatuor, debere produci alios quatuor gradus caloris, quod ipsum probatur. Tunc debet producere calidū ut quatuor, alios gradus ut quatuor, quando potest obtinere finem à natura intentum, qui est assimilare sibi passum. Sed tunc poterit adhuc assimilare sibi passum, quia illi priores gradus non sunt passum illius, sed nonnisi posteriores quos produceret. Ergo nonnisi posteriores producendo assimilaret sibi passum. Et sic hanc assimilationem in eo stare ut nec ab alio principio inveniat simile quid productum, hoc ipsum probari deberet.

Omnes has difficultates, dicunt se clarè solvere, ii, qui gradum heterogeneitatem defendunt, dicuntq; calidum ut quatuor in alio calido ut quatuor non producere unum gradum, quia deberet producere quintum, quem producere non potest, utpote nobiliorem illis gradibus; debilius autem non potest producere effectum fortiorem. *Nihilominus*.

RETORQUETUR 1. argumentum. Quærendo cur in 1. parte subjecti, in qua supponitur calidum produxisse duos gradus heterogeneos, cùm alios duos sequenti tempore producat, cur inquam eodem tempore illos non producit, idq; in eadem parte subjecti, si id referatur in conditionem agentis, etiam nos referemus, cur non producantur illi gradus homogenei; si id referatur in debilitatem principii. Contra erit, æquè est agens potens in prima ac in secunda parte temporis. Deinde cur illas vires quas effudit ad alios gradus producendos, in remotioribus partibus, non colliget ad nobiliores gradus producendos, bene enim dicere possemus etiam nos, quod majores vires requirantur ad producendum in eadem parte plures gradus simul, quàm dispersim, nec adhuc reddunt rationem, cur in passo sibi dissimili quoad gradum unum, non possit poni ille unus gradus.

DICES. Supra contra responsionem Oviedo, dictum esse non debere securri, ad naturam agentium.

RESPONDETUR. Dictum est non debere recurri hìc ad naturam ipsorum agentium; quia concessit Oviedo non esse recurrendum, cui tamen ostensum est, quòd ad naturam agentium recurrat. Hic autem recurritur ad naturam ipsorum agentium, ex concessis.

RETORQUETUR 2. Argumentum, quærendo, quando producit agens calidum ut octo in parte proxima tres gradus, an etiam in partibus remotis producat gradum, qui sit homogeneus, cum aliquo ex illis tribus in parte eadem subjecti producas, vel heterogeneus. Non possunt dici heterogenei, quia per illos primus gradus caloris producit nonnisi gradum primum, & secundus secundum, erit ergo homogeneitas. Quodsi gradus in partibus remotioribus producti sunt homogenei, cum gradibus in parte viciniori productis, quærere restat, cur in eadem parte subjecti non fuerint producti. Ergo ulterius, tota sphæra illa, constat gradibus non solum heterogeneis, sed etiam homogeneis. Ergo idem dici poterit de intensione. Denique si illi gradus sunt homogenei, cum eodem tempore producantur cum gradibus productis in proxima parte, & primum gradum in illa non producit, nisi primus gradus agentis, qui fiat ut unus gradus, vim habeat similes eodem tempore gradus producendi? Unum quidem in propinquiori, & alios in partibus remotioribus; curque illas vires non colligit, vel ad producendos nonnisi heterogeneos, vel ad homogeneos in eadem parte. Neq; valet si dicas. Quòd in eadem parte subjecti, non possent esse plures gradus ejusdem rationis, cur non enim? Sicut possunt esse in eadem sphæra: & si dicatur ex natura agentis oriri, quòd non possint in eadem parte subjecti eos gradus ponere, dicimus & nos, ex natura subjecti oriri, quòd eos gradus simul ponere nō possit, qui ponūtur divisim.

RETORQUETUR 3. argumentum. Quia casu quo sit passum intensum ut quatuor, & accedat agens intensum ut quinque, non est ratio cur in passo ut quatuor, non producat gradum ut quinque, nam habet gradum æquè nobilem, qui, non est ratio cur non principiet illum gradum ut quinque. Neq; valet si dicas, quod antecedentes gradus inveniat ab alio principio productos, quæ enim hujus ratio quod jam tunc agere non possit ulterius, etsi invenisset duos gradus, potuisset addere alios duos, cur non illum quintum gradum? Unde in solutione hujus difficultatis non poterit recurri ad heterogeneitatem, ad quam tamen unicè recurritur. *Hac retorsione posita*

SUPPONO. Imprimis agens agere uniformiter difformiter, hoc est producendo sibi similem qualitatem, non tamen cum intensione tanta, qualem habet, & quidem in parte remotiori producendo qualitatē minus intensam. Quodsi velis dicere servandam esse hanc uniformem difformitatem, quantumvis in viciniore parte producat totum simul quod potest sparsim, modo in parte remotiori, producat aliquid non ita intensum, ac in prima, si inquam id velles dicere, verum erit quòd aget tunc agens uniformiter difformiter; sed jam non satisfacies experientiæ & principio, quod jam

SUPP-

Supponο 2. Unumquodq; agens, habet a-ivitatis suæ sphæram, in qua agit semper, quod habet certam activitatis suæ sphæram, obli-tum est in tota illa agere. Sed si in partibus ciniorib us produceret id, quod deberet pro-cere, in remotioribus partibus, vel adhuc pro-ceret aliquid in iis partibus remotioribus, vel n produceret. Si nihil produceret. Ergo non pleret sphæram activitatis. Si autem produ-ret aliquid. Ergo illa sphæra & esset sphæra tivitatis illius, ut supponitur; & non esset, ia haberet vires sufficientes ad agendum et-m ultra illam, nam conferendo vires ad pro-ucendum in parte viciniori, quod aliàs produ-sset in parte remotiori, & tamen agendo etiam partes remotiores, ostendit sphæram suam a-endi, non claudi vi illa priore agendi conversa l partes viciniores, sed posse illam extendi ad rtes remotiores, adeoq; priorem illam sphæ-m, non esse adæquatam sibi.

Suppono 3. Si ulteriùs quæras, cur unum-uodq; agens habeat determinatam activitatis æ sphæram, reddi potest ratio, quam adfer-nt oppositi; cur etiam in ipsorum sententia, determinatum agens, ad tantam heteroge-eitatem graduum, & in tanta extensione po-endam? Ratio rursus reddi potest, quia con-itio operandi, sequitur conditionem essendi. ergo conditio essendi est limitata, etiam erit mitata conditio operandi. Quodsi quæras, uare tantam & non majorem habeat conditio-em operandi, iterato id in conditionem essen-i, ita vel sic limitatam referri debet. Videmus nim plura Angelos nosse quàm homines, plu-Deum, quàm Angelos; exigente ipsa condi-one essendi, talem conditionem operandi, ad uam etiam in præsenti attendi debet.

Suppono 4. Quando aliqua sunt æquè li-nitata in ratione essendi, sunt etiam æquè li-nitata in ratione operandi, & si unum ex illis on potest aliquid agere, etiam aliud ex illis on potest idem agere, si negatio agendi oriatur x defectu virtutis. Atq; ita si v.g. calidum ut uatuor, non possit agere aliquid, nec produce-e aliquem gradum, idque defectu virtutis, nec liud calidum ut quatuor, poterit quidquam gere, cùm, quæ est ratio non agendi in uno, sit tiam ratio non agendi in alio, nempe defectus irtutis.

Suppono 5. Omnia hactenus dicta, resolvi ltimatè in naturam agentium, à posteriori no-is cognitam. Quod autem non sit absurdum, ltimatè aliquas difficultates in naturam agen-ium refundere, pluribus ostenditur; & ita v.g. alidum opponitur frigido. Cujus ratio reddi on potest ultima, nisi natura à posteriori per xperientiam cognitio. Rursùs, posito quòd entur species visibiles, penetrant se in eadem arte subjecti, nec tamen efficiunt confusam isionem, cujus ratio ultima, est natura specie-um, & sic de reliquis. *His Suppositis*

Respondetur. Primæ difficultai, cur non producantur in prima parte omnes gradus, qui possunt produci in partibus remotioribus; Quia scil. agens habet sphæram activitatis determinatam, quam implere non posset, si eos gradus, quos deberet producere in parte remotiori, produceret in parte proxima, ut dictum est supposito secundo.

Respondetur 2. difficultati. Cur scilicet non producatur tanta intensio, quantam in se habet agens accidentale. Quia obligatum est agere uniformiter difformiter, ut dictum est supposito primo & secundo.

Respondetur tertiæ difficultati. Cur passum illud calidum v.g. ut quatuor, non possit producere in seipso quintum gradum. Cur item aliud agens calidum ut quatuor, in eodem passo nihil producere potest, idque ideo, quia duo agentia similia, ejusdem etiam sunt conditionis in operando, ut dictum supposito quarto.

Respondetur difficultati quartæ. Quia actio, semper debet esse in talibus agentibus uniformis difformis: hinc in calido ut quatuor, non potest calidum ut quinque addere illum unum gradum.

Instabis ad responsionem quartam, quòd passum intendere seipsum non possit, non est ex defectu virtutis, sed ex eo quod nihil agat in seipsum.

Respondetur. Sicut ignis se augmentans non dicitur agere in seipsum, quia illud passum in quod suam formam induit, est ab illo distinctum realiter, quamvis postea ratione partium homogenearum, cum illo continuetur, consequenter si calidum ut quatuor, produceret in se quintum gradum, nondum ageret in seipsum, adeoq; quòd in se non producat illum quintum gradum, non debet rejici in hoc, quòd ageret in seipsum. Quodsi transferas difficultatem & inquiras, cur ipsum passum calidum ut quatuor, non possit in seipso producere quintum gradum, recurri debet ad naturam agentium secundùm suppositum quintum.

Punctum Difficultatis 3.

Satisfit instantiis Theologicis.

Objicitur 1. Si staret intensio gradibus homogeneis, non posset salvari intensio visionis beatificæ. Quod ipsum probatur. Qui intensius videt Deum, visio illius est dissimilis visioni eorum, qui vident Deum remissius; supponamus enim unum sanctum videre Deum visione intensa ut octo, quatuor autem sanctos videre Deum visione intensa, ut duo, quo posito visio illius qui videt Deum visione intensa ut octo debet esse dissimilis visioni illi quatuor Sanctorum, si enim non esset dissimilis, æquè illi viderent Deum ac videt ille perfectius videns.

Respondetur communiter, quòd collectivè ac-

vè accepti illi quatuor ſancti, æquè perfectè videant, ac videt unus ille, licèt diſtributivè accepti, non æquè videant; ſicut ſi decem habeant ſingulos denarios, & unus etiam decem, ſinguli diſtributivè accepti non erunt æquales illi uni divitiis, erunt collectivè accepti. Eſt alius ſatisfaciendi huic argumento modus, quia ſcil. intenſio, ſicut debet recipi in eadem parte ſubjecti, ita debet recipi intenſio actuum in eodem actu, quam unitatem actûs, quia non habent viſiones plurium ſanctorum, habet autem actus illius unius, fit ut adhuc ſit diſſimilis in intenſione, hæc una Viſio, illis aliis pluribus.

OBJICITUR 2. Sequitur ex noſtra ſententia, quemlibet juſtum mereri tantùm gratiæ, quantum in ante præhabuit: nam actus meritorius dignitatem ſumit, à perſona magis digna dignitate gratiæ; quo poſito, demus quod aliquis juſtus habeat decem gradus gratiæ, ipſum dignificantis, ſanè cuilibet gradui dignificanti, debet reſpondere ſaltem unus gradus gratiæ, quia uno gradu gratiæ non datur minus. Sequela autem concedi non poteſt, quia aliàs unusquisque juſtus, mereri deberet ſemper duplum gratiæ, quod vix Beatiſſimæ conceditur. Quæ difficultas locum non habet, ſi gradus ſint heterogenei; facile enim dicetur, actu illo non acquiri gradum gratiæ, ſuperiorem omnibus antecedentibus, ſed acquiri gradum nonniſi gratiæ inferioris ordinis.

RESPONDETUR. Negando ſequelam. Illam propoſitionem, actus meritorius ſumit dignitatem à perſona magis digna, dico eſſe veram, ſi cætera ſint paria, inter quæ eſt, ut totus ille habitus, quantùm poteſt, concurrat ad illum actum. Quia autem non ad unum, quemque actum, concurrit habitus quantùm poteſt; hinc nec per unumquemque actum, meremur tantùm gratiæ, quantùm præhabuimus.

INSTABIS ex Hurtado. Caſu quo idem objectum pluries videatur v.g. in ſe, & in ſpeculo; item audiatur ſonus & echo, ex utraq; viſione & auditione, nõ fit una perfectior viſio aut auditio, ſcil. duplex imperfecta. Ergo major intenſio non fit additione gradus ad gradum.

RESPONDETUR. Præter dicta ex Arriaga, quod ad hoc ut dicatur intenſio fieri, non ſolùm ſit neceſſe repræſentari idem objectum, ſed eodem modo, cum ergo non eodem modo repræſentetur Objectum in ſeipſo, & in ſpeculo, fit, ut ex duabus viſionibus, non conſtituatur una intenſior viſio. Quod attinet ad auditionem ſoni & echo, addit Oviedo, cum corrupto ſono directo, tùm primùm fiat Echo, ideo ex ſono & Echo una intenſior auditio cõſtitui non poteſt, quia illa quæ non exiſtunt eandem intenſionem conſtituere non poſſunt.

Ad ſolutionem hujus Inſtantiæ, & aliorum Argumentorum ſuperius factorum:

QUÆRES. An viſio unius, v.g. ſancti, ſit intenſior non additione gradus ad gradum (idem proportionaliter dicendo de operationibus vitalibus) ſed ita, ut effectivè quidem proficiſcatur illa intenſio viſionis Dei, à lumine gloriæ & in aliis materiis, à potentia fortiore, vel magis applicata: Jam autem formaliter, ab ipſa indiviſibili actus entitate, pluribus aliorum actibus æquivalente. *Ad quod affirmandum*

RATIO 1. haberi poteſt. Si viſio (idem de quacunq; operatione vitali intenſior fieret) additione gradus ad gradum, vel illa additio fieret, ratione gradus claritatis ad gradum claritatis, vel additione unius entitatis cognitionis v.g. ſpiritualis, ad aliam cognitionem homogeneam neutro ex his modo ſalvari poteſt intenſio cognitionis. Non primo, quia claritas & evidentia cognitionis, non eſt quid realiter à cognitione diſtinctum. Ergo per ſolam additionem gradûs claritatis, ad gradum claritatis, non poteſt ſalvari intenſio cognitionis, cùm non ſit diſtincta realiter à verbo mentis ſeu cognitione.

Non etiam ſecundo modo. Quæro enim, an illa cognitio ſit una & indiviſibilis, an plures; ſi eſt una, ergo illius intenſio, non poteſt ſalvari per additionem gradus ad gradum: nihil enim additur ſibimet ipſi. Si autem illa cognitio ſit multiplex. Contra erit, quia nemo dicit Sanctum, videntem intenſè Deum, dicere ſimul plures actus circa Deum ſed unum nonniſi, & ſicut quando aliquis intenſè peccat, non dicitur plura peccata committere, ſed unum, quòd malitia æquivaleat pluribus; ita idem dicendum de cognitione, quæ eſt viſio Dei, & de aliis actionibus Vitalibus.

RATIO 2. Quia dum cognoſco idem objectum quod ante, ex eodem motivo, quo ante, ſed nunc clariùs & evidentiùs, vel habeo cognitionem illammet ipſam, quam habui antea, & hoc non, quia à privatione ad habitum non datur regreſſus. Vel habeo plures ſimiles illi, quam habui ante, & hoc non, quia non experimur nos multas habere cogitationes, ex eodem motivo, circa idem objectum. Cùm tamen diverſitatem noſtrarum cognitionum experiamur in nobis. Et ſi dicas illas non diſcerni, quia ſunt de eodem objecto, & de eodem objecto, & ex eodem motivo, cur illas ponis, cum pro illis nec ratio ſit nec experientia. Ponamus item de aliquo objecto cognitiones inevidentes, coëant illæ ad intenſionem faciendam, vel conſtituent cognitionem magis evidentem, vel magis inevidentem. Si conſtituunt magis evidentem: Ergo qui intenſius opinatur, evidentius noſcit, & evidentius: Ergo habet evidentiam. Opinio autem evidentiam non admittit, conſequenter nec ille jam opinabitur. Quodſi illæ cognitiones conſtituent magis inevidentem cognitionem, ergo & ex pluribus cognitionibus remiſſis, conſtituetur potius magis remiſſa cognitio quàm intenſa, tu autem vis intenſionem ſalvare.

RESPON

RESPONDEBIS. Quod opinans, evidentiùs habiturus quod opinetur,

CONTRA. Quia: cognitiones illæ non ver-ntur circa opinionem, tanquam circa obje-ım penetrando an illud ſit opinio. Hinc evi-ntia, non debet creſcere circa opinionem nquam objectum, ſaltem ſolam; ſed creſcere bet circa objectum opinionis. Reſtat ergo dicas, quod quando ex eodem motivo, & cir-idem objectum, nunc clariùs verſor, referen-ım id eſſe, in conditionem ipſius actus, ſuprà ſcriptam.

RATIO 3. eſt. Quia ſi ex pluribus cognitio-bus remiſſis, conflaretur una intenſior, id eò fieret, quia etiam ex pluribus gradibus ca-ris remiſſis, fit unus intenſior, ſed hæc ratio on evincit, quia non eſt abſurdum dicere, quod aneat unus gradus, & exſpectet ut ita dicam oductionem aliûs gradus; eſt autem abſurdũ cere, quòd una cognitio duret, quouſque ad-niat alia, numero ſolo diſtincta, nulla item eſt tio vel experientia, quæ dicat, fieri ſimul plu-s illas entitates cognitionum, cumque illę co-itiones etiam plures, ſecum conſiſtentes, poſ-ıt facere cognoſcentem, pluribus cognitioni-ıs cognoſcentem, & non intenſius cogno-ntem, quomodo dicetur reddi intenſiùs co-oſcens. Et certè acceſſu unius, tunc inten-tur aliud, quando duo communicare poſſunt bjecto aliquid, quod unum non communicat, ſic duo gradus caloris intendunt ſubjectum, ıia unus non poteſt hoc communicare, quòd mmunicat alius; hinc & ipſum ſubjectum re-piens calorem, ſi experientiæ ſit capax, experi-r de illa additione magis calere. Jam autem æ cognitiones de eodem objecto, ex eodem otivo, pares item in omnibus, non videtur, id communicent ſubjecto, & cur ſe non ha-ant ita, ſicut nonniſi plures poſita cognitio, ne ulla intentione. Denique experimur quod terdum habeamus cognitionem valde debi-n de objecto, repetimus cognitionem, æquè anet debilitas, quamvis ratione habitus ac-uiſiti, facilitemur ad illas habendas. Experi-ur rurſus, interdum de eodem objecto, ex eo-m motivo, immediatè poſtea cognitionem quentem intenſiorem, clariorem, evidentio-m eſſe. Quæro: cur repetitio illa, cognitio-m pro prima parte caſûs non cauſaverit in-nſiorem? Quæro, immediatè poſt ſuccedens, gnitio, quare eſt intenſa? Apparebit autem ıjus cognitionis intenſionem non haberi præ-dentibus, quia in priori parte caſus, ſuppone-ntur eſſe plures cognitiones, & tamen nihil ıs eſſe evidentiæ. Neque valet ſi id referas in quòd poſteriori cognitioni coëxiſtant; unde im de hac coëxiſtentia?

DICES. Intenſio, ex dictis contra Durandum, n fit per productionem excellentioris entita-, corrupta imperfectiori, Ergo nec intenſio cognitionis ſtabit in indiviſibili illius entitate.

RESPONDETUR. Intenſionem eſſe duplicem. Unam formalem, & aliam æquivalentem. Formalis intenſio fit additione gradus ad gradum. Æquivalens autem in indiviſibili aliquo conſiſtet. In intenſione formali, eſt neceſſe ut præſupponantur plures gradus, idq; actu exiſtentes. In intenſione autem æquivalenti, ſupponitur nonniſi una illa entitas. Ratio quia cùm illa formalis intenſio ſtet additione, & addi non dicitur quod non eſt, neceſſariò depoſcetur exiſtentia illorum plurium graduum. Jam autem intenſio æquivalens, cùm ſtet ſolo uno actu, nõ exiget aliorum minus remiſſiorum coexiſtentiam. Directè autem ad argumentum dici poteſt. Durandi ſententiam non tenere, ob rationes contra illum ſupra allatas; quæ non militant pro præſenti.

DIFFICULTAS IV.

De Intenſionis termino.

SIcut duplex eſt terminus, Unus à quo, & alius ad Quem; ita & in inteſinone terminus à Quo eſt parvitas, terminus ad quem eſt magnitudo. *Quod attinet ad Terminum parvitatis in intenſione.*

ASSERO I. *Intenſionem rerum materialium, habere terminos parvitatis, ultra quos naturaliter non poteſt exiſtere.*

RATIO: quia intenſio materialis exigit ſubjectum materiale, ſubjectum materiale quantitatem, quantitas autem determinat ſibi certum minimum, ut explicatum eſt in quantitate, infra quod minimum conſervari non poteſt. Ergo nec naturaliter conſervari poterit intenſio materialis, quæ etiam exigit naturaliter ſubjectum extenſum, & hoc appellari poteſt: terminus parvitatis extrinſecus.

ASSERO 2. *Poſito quòd dari poſſit punctum materiale, dari etiam poteſt punctum qualitatis.*

RATIO, quia non eſt major ratio, pro uno, quàm pro alio.

ASSERO 3. *Quamvis poſſit dari punctum qualitatis, non poteſt dari punctum ſeu indiviſibile intenſionis.*

RATIO. Tum quia illud indiviſibile intenſionis, & eſſet indiviſibile intẽſionis, ut ſupponitur, & nõ eſſet: quia intenſio formalis ut ſupponitur, ſtat pluralitate partium: nulla autem pluralitas in indiviſibili intenſionis. Tum quia illud & eſſet intenſum ut ſupponitur, & non eſſet intenſum. Quia intenſio formalis dicit augmentationem, additionem, & quo non poſito, non eſſe illud Tale, magis Tale; jam autem indiviſibile excludit iſta: imò non apparet, quo tunc illud indiviſibile intenſionis, eſſet diſtinctum ab indiviſibili qualitatis, quidquid enim adferetur deſtruet in indiviſibili intenſionis, rationem indiviſibilis. Tum quia non eſt de ratione qualitatis eſſe intenſam, aliàs non eſſet poſſibilis qua-

litas, non intensa, detur ergo punctum qualitatis; certè per aliud debet constitui in ratione puncti qualitatis, per aliud in ratione puncti intensi qualitatis. Quid autem illud?

Dices 1. Non repugnat existentia intensionis idivisibilis.

Respondetur. Repugnare ex dictis asserto tertio existentiam indivisibilis intensionis formalis.

Dices 2. cum Arriaga. Non magis repugnat existere indivisibile intensionis, quàm indivisibile extensionis.

Respondetur. Hanc objectionem in duplici sensu urgeri posse, nempe quod intensio salvari possit in indivisibili, & in hoc sensu falsum est, posse illam salvari quoad intensionem formalem ob dicta asserto tertio. In secundo sensu hæc difficultas urgeri potest, quia scilicet possibile est punctum, & tamen actu facere extensionem. Ergo etiam possibile est punctum, & tamen intensum. Sed antecedens est falsum in sententia Aristotelis & nostra.

Dices 3. Formæ substantiales existere possunt in indivisibili, & etiam aliquæ accidentales ut quantitas. Ergo etiam reliquæ formæ. Nam quòd sint capaces intensionis non arguit, quòd possent eam aliquando habere, quò differunt à substantialibus, & à quantite, quæ neq; habent, nec habere possunt intensionem.

Respondetur. Si hæc objectio non aliud velit, quàm quòd forma possit salvari in indivisibili, Ergo & qualitas, quæ non sit actu intensa, & intensibilis. Sic nullo modo est contra nos, præcipuè autem si concedatur esse possibile punctum qualitatis.

Dices 4. Continuum componitur ex indivisibilibus, Ergo & intensio.

Respondetur. Etiam posita veritate antecedentis, non evincetur intentum, quia sicut non positis pluribus indivisibilibus non erit continuum, ita & in uno indivisibili non salvabitur intensio.

Dices 5. ex Oviedo contra assertum secundum. Qualitas requirit certam & determinatam intensionem ad operandum, Ergo & ad existendum, Esse enim est propter operari.

Respondetur. Cùm actio semper sit ab excessu, requiretur determinata intensio ad operãdum, quia autem non ostenditur principium, quare non possit dari punctum qualitatis, si impossibile erit sit punctum materiale, ideo adhuc dari poterit punctum qualitatis.

Quod ad Terminum Magnitudinis attinet.

Assero 1. *Quod non omnis qualitas habeat terminum suæ magnitudinis in intensione.* Ratio est, quia non apparet implicantia, quare Divinitus magis & magis augeri non possit lumen gloriæ, v. g. & ex eo profecta Visio beata.

Assero 2. *Qualitates, quæ non sunt dispositiones, etiam intra ordinem, non determinant sibi certam magnitudinem.* Ratio, quia non apparet cur sonus v. g. magis & magis augeri non possit, & cur sonativum majus & majus esse non posset.

Assero 3. *Qualitates, quæ sunt dispositiones, habent terminum suæ magnitudinis intra ordinem naturæ.* Ratio, quia quælibet causa habet determinativam vim agendi, Ergo & intendendi. Rursus omne agens agendo intendit assimilare sibi passum, & cùm ipsum habeat determinatam intensionem, etiam determinatam tribuet.

Utraque hæc ratio videtur multum proba[re] & impetere assertum secundum. Nam etiam sonativum habet determinativum esse. Ergo devenire erit ad sonum quo non sit major.

Commodiùs per hoc probatur assertum, cum formæ exigant dispositiones, debet inter illas & formas esse proportio, coęquatio, & correspondentia, quod ipsa inductio ostendit. Et ita eadem specie siccitas, huic quidem elemento nonnisi in excellenti, & alteri in summo competit; si sunt dispositiones æquo minores, non producitur illa forma, v. g. quæ est aurum, sed producitur æs: si autem sint dispositiones meliores, producitur aurum; quod ostendit à formis determinari sibi dispositiones. Addit Oviedo, quòd quamvis aqua exigat frigus ut octo, & ex accidenti fieri possit, ut contra suam exigentiam, careat ista passione aqua, dum calefit, nihilominus fieri non potest, ut supra exigentiam formæ, intensiores producantur dispositiones. Videmus item ignem, qui validissimus est in calefaciendo, non procedere nisi ad determinatum calefaciendi gradum, hoc est similem sui

DIFFICULTAS V.

De Conditionibus Intensionis.

Conditio omnium agentium: Indistantia est, quam alibi explicuimus: Alia conditio hoc axiomate exprimi solet: Simile non agit in simile; Finis agentis est, agere in similitudinem; Nihil agit in seipsum &c. Ad intelligendam naturam istius conditionis.

Præmitto 1. *Duplicem posse spectari similitudinem inter agens & passum.* *Primò* similitudinem in Forma substantiali, stantem cum similitudine in qualitatibus activis, v. g. aqua calidissima, & aqua frigida, sunt similes in Forma substantiali, & dissimiles, hîc & nunc in formis activis, caloris & frigoris. Secunda similitudo potest esse in formis substantialibus, & simul in formis accidentalibus activis. Qualis est inter ignem A, & ignem B.

Præmitto 2. *Similitudinem in activis qualitatibus duplicem adhuc spectari posse.* *Primò* similitudinem nonnisi in sola essentia qualitatum acti-

ivatum, dissimilitudinem autem in gradu. Sic
.ignis, & aqua tepida, sunt similes in sola es-
tia qualitatis, quæ est calor; dissimiles autem
gradu, quia ignis est calidus ut octo, aqua au-
n calida v. g. ut quatuor. *Secundò* similitu-
in activis qualitatibus, spectari potest etiam
radu qualitatis, qualis est quoad calorem in
obus ignibus, quæ ipsa similitudo in activis
alitatibus, tam secundùm speciem qualitatis,
àm etiam secundùm gradum qualitatis, divi-
ur adhuc in similitudinem, etiam in materia-
us agendi conditionibus, & in dissimilitudi-
n in illis, nomine materialium conditionum,
nit extensio, censitas, & cætera similia, sic v. g.
is receptus in ferro, & ignis accensus in stupa;
n sunt æquales in materialibus agendi condi-
nibus; ignis enim receptus in ferro, est den-
r igne recepto in stupa.

PRÆMITTO 3. *Non esse quæstionem in hoc, an
agentia similia in specie, jam autem dissimilia in
alitatibus activis possint contra se agere.* Cer-
n enim est calidissimam aquam infusam frigi-
, calefacere frigidum; sed est difficultas: An
ilia in specie, & qualitatibus activis, possunt
ntra se agere. An verò quæ sunt similia in
entia qualitatum; dissimilia autem in gradu,
ere contra se possint, duplici sensu discutitur.
imò. Casu quo unum ab alio non excedatur
tabiliter; An scilicet illud nobilius possit age-
in minus nobile v. g. Aqua calida ut quinque
aquam calidam ut quatuor. *Secundò*. An igno-
lius possit agere in nobilibus, quod alia phrasi
primitur: An minus intensum, possit agere in
agis intensum. Denique difficultas est; An
nilia in activis qualitatibus, dissimilia quoad
ateriales agendi conditiones, agere contra se
ssint.

unctum Difficultatis 1.

An simile in omnino Simile agere possit?

DICENDUM est, *simile in omnino simile non posse agere.* Est conclusio Aristotelis 1. de
eneratione textu 48. 54. 61. 78. 2. Physico-
m textu 17. 2. de Anima textu 34. Et de con-
usione quidem non est difficultas, sed ratio
to eadem difficulter assignatur.

1. RATIO est, quâ utitur Suarez & Complu-
enses. Quia agens in tantum agit, in quantum
t in actu, & passum in tantùm patitur, in quan-
m est in potentia, sed duo similia quoad speciē
quoad gradum qualitatis, non sunt in actu, &
otentia respectu sui. Major probatur, quia agēs
tantum agit, in quantum virtute sua continet
ffectū, & passum in tantum patitur, in quantū
xpotentia reducitur in actum. Jam autem si-
ile non est in potentia ut sit tale; quale est, sed
ctu est tale.

RESPONDETUR. Negando minorem, negando item similia respectu sui non esse in actu & in potentia, respectu novi de novo producendi similis, idque probandum fuerat.

2. RATIO est communis. Finis agentis est assimilare sibi passum, quem finem assequi non potest, cùm jam invenit gradus, quos potest producere.

RESPONDERI potest, hoc argumentum non concludere. Supponamus enim assumi à DEO tanquam instrumentum calidum ut quatuor, vel tunc producendo ad duos gradus, producit sibi simile, vel non, si non. Ergo vel non producit calorem, vel non producit talem, qualem produxisset in subjecto, quod nullo calore informatum. Si autem produceret simile, Ergo quamvis naturaliter illos gradus produxisset, non censeretur dissimile sibi produxisse. Rursus hoc principium; simile non potest agere in simile, hîc & nunc non supponitur aliunde cognitum, sed probandum est; unde qui negabit simile non agere in simile, negabit etiam finem agentis esse, assimilare sibi passum, quod ipsum si negetur, manebit nondum probata Conclusio.

3. RATIO, est quâ utitur Oviedo. Quia scilicet calidum ut quatuor, applicatum alteri agenti calido ut quatuor, est potius occupatum in conservandis jam productis gradibus, quàm in aliis producendis. Sed hæc ratio, jam etiam in simili supra ab illo usurpata, à nobis impugnabatur. *Hinc aliter*

PROBATUR 1. Conclusio experientiâ, quia scil. nunquam deprehensa actio similis omnino, in simile omnio. Rursus calidum ut duo, nō redditur magis calidū, deberet enim reddi calidum usq; ad octavum gradum, quia si calidum ut duo potest producere in illos gradus, etiam quatuor gradus, qui ipsi quatuor gradus, cur non possint alios quatuor usque ad octavum. Quod ipsum in hoc fundatur, quia sc. agens non potest id agere, quod ne agat, est conditione, & naturâ suâ determinatū ad hoc, sed ne simile agat in simile, est conditione & natura sua ad hoc determinatum, ut ostendit experientia, & absurdum quod, ut dixi immediatè, sequeretur.

PROBATUR 2. Quando sunt duo aliqua ejus rationis, ut non sit ulla ratio, cur unum potius agat, quàm aliud, neutrum aget. Sed sibi similia sunt talia, ut non sit ratio, cur unum potius agere debeat, quàm aliud, Ergo utrumque non aget. Major probatur instantiis, quia quando non est ratio, cur potius hic lapis confringat illum, quàm ille hunc neuter confringit. Æquales item virtutes magneticæ tractivæ suspendunt trahibile, id quod etiam videre est in bilance. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia actio determinat semper sibi agentē, & passio passum, ita ut sine hoc, nec quidem possit concipi actio. Ergo si actio non possit sibi determinare agens, idque propterea, quia non est ratio cur hoc potius subjectum determinet sibi; nunquam poni

actio

actio poterit. Minor autem principalis probatur, quia ſi eſſet aliquid, quod nonniſi actionem ſibi determinaret, & aliud nonniſi paſſionem, hoc ipſo non eſſent ſimilia, agere enim & pati non ſunt ſimilia, in præſenti autem ſunt illa duo ſimilia.

Respondebis. Spectare ad Deum determinationem.

Contra erit. Simile additum ſimili, cùm non agat ut experimur in ſimile, bene colligimus hanc determinationem non deponi ab illis ſimilibus ponendam à Deo.

Respondebis 2. Ex hoc quòd non ſit ratio, cur unum potius agat quàm aliud, ſequi debere nt utrumque agat.

Contra, quia hoc tum temporis nonniſi contingit, quando paſſum eſt diſtinctum ab utroque agente, ſed non in iis quæ pati deberent & agere eadem omnino.

Respondebis 3. Si calidum ut quatuor, agat in calidum ut quatuor ita, ut conſtituatur calidum ut ſex, non erit ratio cur calidum ut ſex, jam diſſimile non agat in calidum ut quatuor. Contra hoc ipſum negatur quod calidum ut quatuor, poſſit agere in calidum aliud ut quatuor.

Probatur 3. Quando duo ſunt æqualia virtute, ſi unum, aliquid tertium agere non poſſit, nec illud ſecundum agere poterit, & ſi unum non ſupponatur vim habere ad aliud agendum, nec ſecundum ſupponetur habere, ſed calidum ut quatuor non poteſt intendere ſeipſum. Ergo nec aliud calidum ut quatuor poterit intendere.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objectiones hæ petuntur ab experientiis.

1. Experientia eſt. Duo ſpecula æquè intenſa, refundunt in ſe ad invicèm ſpecies objectorum.

Respondetur communiter. Unum ſimile, poſſe agere in ſimile, introducendo formam, in qua non ſunt ſimilia; & ſic duo ſpecula ſimilia, agunt in ſe, quia unum introducit in aliud idipſum, in quo non ſunt ſimilia, nempe ſpeciem. *Hæc reſponſio*

Non satisfacit. Quia eodem iure dicam, quòd calidum ut quatuor, ſimile calido ut quatuor, poſſint in ſe agere, & unum producere in alio calorem ut quinque, quia inducent formam, in qua non ſunt ſimilia, ſimilia enim ſunt gradibus quatuor, non quinque.

Respondetur aliter. Hæc propoſitio: Simile non poteſt agere in ſimile, in hoc ſenſu vera eſt: quòd ſcilicet ſimile non poſſit producere formam, quæ nata ſit præſtare id, quod jam præſupponitur haberi, in illis ſimilibus, ſive ſimilia ſint in homogeneis, ſive in heterogeneis. Quia autē duo ſpecula æquè terſa, ſimilia in terſitudine, lucido, & aliis; has perfectiones jam in ſe non introducunt, ſed nonniſi refrangunt ſpecies, in quibus non ſupponebantur eſſe ſimilia, eodem modo ſolvenda eſt experientia: Cur duo vera ſimilia ſe frangant: cur duo oculi oppoſiti ſpecies ſibi transmittant, & ſimilia.

2. Experientia eſt. Una manus calida ut quatuor, ſentitur ab alia ſimiliter calida ut quatuor. Ergo agit in illam.

Respondet 1. recentior Suarez. Unam manum ſentire aliam, ratione aëris intermedii, qui nunquam eſt calidus æquè. *Hæc reſponſio*

Non satisfacit, quia fieri poteſt ut ſolæ manus, quoad aliquas partes contingant immediatè, non mediante aëre. Deinde experimur nos illo tactu pervenire ad id, quod reſiſt, nempe carnem manus, Ergo calor ille potius debet ſentiri, qui eſt in manu.

Respondet 2. idem. Manum unam, ſumptam ſub potentia tactiva, ſentire aliam ſub objecta tactûs, quod conſiſtit in duritie, aſperitate, &c. Una autem manus penes hæc eſt diſſimilis alteri: una quidem ſumpta ſub potentia ad tangere, altera ad tangi. *Hæc reſponſio*

Non satisfacit, quia ſi poteſt una manus, ſumpta in ratione potentiæ tactivæ, ſentire aliam, acceptam ſub ratione objecti tactûs, dicam etiam ſimile agere in ſimile, ſimile inquam acceptum ſub ratione agentis, in aliud ſimile ſub ratione paſſi. Deinde procedit argumentum de perceptione ipſiuſmet caloris, & urgeri poteſt difficultas, quomodo ſi ſeſe ſentiant ipſæ aſperitates, non agat tunc ſimile in ſimile.

Respondet 3. aliquis produci eo caſu ſpeciem tactilem, quo poſito, agit ſimile in ſimile, non ſecundùm formam, ſecundùm quam ſunt ſimilia. *Hæc reſponſio*

Non satisfacit. Quia dubium eſt quòd dentur iſtæ ſpecies tactiles. *Hinc aliter*

Respondetur experientiæ. Duæ quidem manus calidæ ſentiunt ſe ad invicem, & de hoc habemus experientiam, ſed quod utraque ſit æqualis caloris, de hoc nulla eſt experientia. Caſu autem quo æquales eſſent in calore, poſſent ſe ſentire, quia non in eo, in quo ſunt ſimiles illæ, agerent in ſe; non enim agerent augendo vel inducendo calorem, aut ſecundùm qualitates, in quibus ſunt ſimiles, ſed agerent in ipſo ſentire, unaquaque habente vim ſuam ſentiendi, & prodeunte in actum illius. Et ſicut dum unus intellectus intelligit alium, non agunt illi in ſe, ſic nec duæ manus ſe invicem ſentientes agunt in ſe.

3. Experientia eſt. Quando jam Petrus inducit ſui ſpecies in aëre, poteſt nihilominus Paulus producere ſui ſpecies in aëre. Ergo ſimile poteſt agere in ſimile.

Respondent Aliqui, ſpecies has differre non ſolis individuis, eò quòd Eſſentialiter ſpecis

Petri, non sit nata repræsentare nisi Petrum; quidquid sit de hac doctrina, verũ est impri- quòd una species non intendat aliam, tam e enim si cætera sint paria causat sui visio- Petrus, præsente Paulo ac absente. Rur- uamvis concedatur, quòd una species agat iam; non sequitur quòd simile agat in simile, ad hoc ut dicatur agere simile in simile, est esse ut non solum in specie, sed etiam in dentibus sint similia; secundùm quæ acci- tia agunt. Jam autem alia accidentia habet ies Pauli, & alia species Petri. Denique quia irtutes, secundùm quas agunt illæ species, virtutes producendi visionem, cumque una ies, non causet in alia visionem, quam nata ausare, non censebitur agere secundùm vir- m agendi, quam habet; si non censebitur re, secundùm virtutem agendi quam habet, ipso non censebitur simile, agere in simile.

Addo, quòd sit aliud quærere: An simile pos- gere in simile, & aliud: An subjectum una litate informatum, possit qualitate ejusdem onis iterato informari, si adferat id quod non ert sola illa. Prima propositio est falsa, se- da vera, ostenditurque etiam in ipsa rece- one; similium graduum caloris, in eadẽ parte jecti. quia autẽ hoc ipsum contingit, in rece- one duarum specierum in eadem parte sub- i, consequenter, stare secum illæ poterunt.

Quarta Experientia. Actus ut quatuor, in- dit habitum ut quatuor, Ergo simile agit in si- e.

RESPONDETUR. Actum & habitum non similia; actus enim est quid transiens, habi- quid permanens, nec conveniunt univocè, od tamen requiritur ne simile agat in ile.

Quinta Experientia. Sit candela produ- s lumen ut duo, & alia producens lumen ut , si ponantur in aula intendent lucem, & ta- n sunt similes. Ergo simile agit in si- e.

RESPONDETUR. Non intendetur tunc lu- n, non enim producetur ex illa conjunctione ntus gradus luminis.

Sexta Experientia. Fundum lebetis est mi- s calidum, quàm sit superficies. Ergo fun- m quod est minus calidum, potest intende- uperficiem ut sit magis calida. Ergo multò gis simile poterit intendere simile.

RESPONSUM huic instantiæ, in materia de ione in distans responsionis tota vis in hoc quòd scilicet partes & vapores frigidiores & æ & lebetis, illuc concentrentur, concur- tibus illis ad resistendum, illic ubi datur o contrarii, & deserendo sensim partes re- tiores, in quas ita desertas, facilius se exerit calefactiva, sed inde nihil sequitur contra clusionem.

Punctum Difficultatis 3.

Resolvuntur quæsita.

QUÆRES I. *An agens minus intensum, possit agere in passum magis intensum?*

ASSERO, *quod non.*

RATIO, quia quando aliqua duo agentia sunt ejusdem rationis, & unum fortius illorum, non potest aliquid præstare, neque minùs fortè agens potest idem præstare. Sed magis inten- sum, non potest ulteriorem gradum produce- re in se, Ergo ne producet minùs intensum, præ- cipuè cùm actio sit ab excessu.

DICES. Aër non est ita frigidus ut aqua, & nihilominus hyeme facit congelari aquam.

RESPONDERI potest. Congelationem per accidens provenire ab aëre, relicto sibi in suo nativo frigore, sed causatur à frigore aquæ, ad- ventitio frigore aëris, exhalationibus terreis & siccis in fluxu siderum &c.

QUÆRO 2. *An similis in intensione, dissimilia in materialibus agendi conditionibus, supra explicatis, possint contra se agere?*

ASSERO I. Quòd non.

RATIO. Tum quia ita docet Aristoteles primi Physicorum textu 19. 6. Physicorum tex- tu 9. primi de Generatione textu 50. & 77. Tum quia dissimilitudo illa in materialibus agendi conditionibus, non est vis ulla calefaciendi. Tum quia ponatur ferrum, quòd supponitur esse densum, frigidum ut quatuor, ponatur rur- sus aqua, quæ supponitur esse rara, frigida ut quatuor; immergatur ferrum aquæ, sequitur quod in aqua ferrum illud produceret quintum gradum frigoris, est enim densius, sequitur item quòd aqua in ferro, sit productura quin- tum gradum frigoris, quia docet Aristoteles I. Physicorum textu 45. quando agens & patiens conveniunt in materia, & habent aliquam acti- vitatis & resistentiæ portionem, utrique datur actio, & tamen quòd tunc non producatur fri- gus, experientia ostendit, quàm hîc fallere, nulla ratio ostendit.

ASSERO 2. *Agens magis extensu, habens cum minus extenso gradum intensionis eundem, non pot- est agere in minus extensum.*

RATIO, quia præcisa ratio extensionis, non est ratio agendi.

ASSERO 3. *Densitatem & majorem extensio- nem conferre ut actio sit celerior & per majorẽ sphæ- ram.* Supponit hanc doctrinam Aristoteles primi Physicorum textu 42. & 5. Physicorum textu 80.

RATIO. Virtus unita est fortior sed in denso est magis unita, Ergo erit in illo fortior, Ergo ce- leriùs & efficaciùs aget. Rursus, in agente in- formato qualitatibus activis, eoq; magis extẽso, plures

plures ſunt partes quæ agunt, Ergo celerius agunt, cumque majus ſpatium occupent, per majorem ſphæram poterant actionem ſuam diſpenſare. Denique ſi agens magis extenſum, nec celeriùs, nec ad majorem ſphæram agit, imponere ligna foco, non faciet quidquam ad calefaciendum, nam ignis parvus & magnus, nonniſi extenſione & denſitate differunt.

ASSERO 4. *quod agens tam denſius, quàm extenſius, non plus producit, quàm poſſit producere rarum, eodem gradu qualitatis informatum.*

RATIONEM dat aliquis à ſimili Mathematico, ſit baſis a. b. & ſuper eam fiat triangulus a b c. & ſuper eandem baſim a b. fiat aliud triangulum A b d, includens prius triangulum. Hæc duo triangula ſecundùm baſim ſunt æqualia, in qualibet autem linea, quæ in eadem vicinitate dari poteſt, baſi parallela erunt inæqualia. Ponamus ergo quod baſis a b. ſit ſuperficies agentis luminoſi ut quatuor rari, & ſphæra ejusdem protendatur uſque ad c, fiat deinde idem agens denſius, & portendat ſphæram uſque ad d, quo poſito quælibet pars ſphæræ luminoſi denſioris aut majoris, fit magis extensè luminoſa, quàm fuerit priùs, licèt nulla excedat quartum gradum luminis, quem habuit luminoſum ut quatuor rarum, & ſicut illa triangula ſunt æqualia quoad baſim, inæqualia quoad lineas, æqualiter à baſi diſtantes; ſic & luminoſum ut quatuor, in conditione intenſionis erit æquale, cum luminoſo ut quatuor raro, quamvis ſint inæqualia ſecundùm quaſcunque determinatas partes, à virtute agentis luminoſi diſtantes.

PLANIOR RATIO eſt: Quia tota tam rari quàm denſi luminoſi, æqualiter intenſi activitas petenda eſt ex viribus quas habet, quæ ſunt gradualis intenſio, in iſtis autem viribus ſunt æqualia, Ergo.

DICES 1. in oppoſitum eſſe Ariſtotelem.

Prima ejus AUTHORITAS eſt ex 8. Phyſicorum, textu 89. ubi dicit in majori magnitudine majorem exiſtere virtutem.

RESPONDETUR. Id verum eſſe cæteris paribus, eò quòd in majori extenſione pluries poſſit eſſe intenſio, unde etiam in tripalmari igne, in ſingulis palmis eſt ignis, hinc Ariſtoteles intelligit illic majorem virtutem extenſivè, non intenſivè.

Secunda AUTHORITAS eſt ex ſectione tertia, Problemate 22. ubi dicitur majorem ignem comburere minorem.

RESPONDETUR. Aſſumptionem iſtam vulgariter ſumi, quæ aſſumptio eſt in hoc, quia pabulum illius conſumit, ſine quo pabulo, non poteſt eſſe ignis, occurrentibus duobus ignibus ne ſimile agat in ſimile, reprimitur ulterior actio, ceſſatque incendium.

DICES 2. Experientias eſſe in oppoſitum.

Prima EXPERIENTIA eſt, Ferrum ignitum non eſt calidum in ſummo, cùm non eſt calidum in ſummo, cùm non ſit ignis, & tamen ignit ſtupam, quod non poteſt in aliud referri, niſi in denſitatem ferri.

CIRCA ferrum candens *Triplex circiter invenitur ſententia. Prima*, quæ docet in ferro eſſe formam ignis; & hæc facile impugnatur; quia naturaliter duæ formæ ſubſtantiales, non poſſunt eandem Materiam informare, manebit autem tunc etiam forma ferri, ſiquidem ſe ferrum reducit ad priſtinum frigus. *Secunda ſententia eſt*, quòd ignis nonniſi juxta poros ferri recipiatur; hæc ſententia ex toto non eſt vera, quia quamvis certum ſit recipi ignem juxta poros ferri, probabile tamen quòd non in ſolis recipiatur, quia remanent aliquæ partes, quæ nunquam ſe reducunt ad priſtinam formam ferri. Ergo debet dari principium expellens illam formam, & ſimilem ſibi introducens, nempe formam ignis, quæ poſtea deficientibus diſpoſitionibus, dat locum tertiæ. *Hinc Tertia ſententia* eſt, quòd tam in poris ferri, quàm in aliquibus ejus partibus, contineatur ignis, non erit ergo mirum, quòd ignit ſtupam.

INSTAT Toletus. Si ratione ignis contenti intra poros ferri, ignitur ſtupa, ſequitur quòd facilius igniretur ſtupa à corpore raro, eò quòd plures ſint in eo pori.

RESPONDETUR, quod non, quia iſta denſitas ex dictis, juvat ad citius ſimilem formam producendam.

Secunda Experientia eſt, quia duæ candelæ intendunt lumen aulæ.

RESPONSUM ſupra, eo caſu extendit nonniſi magis ſphæram lucis.

Tertia Experientia eſt, Major lapis gravior eſt quàm minor, quantumvis uterque ſupponatur habere gravitatem æquè intenſam. Ergo apparet magnitudinem per ſe magis eſſe productivam impulſûs.

RESPONDETUR. Iſti qui gravitatem non cudiſtinguunt à materia ſub tali forma, facile negabant, quòd major lapis, non magis gravitet minori. Alii dicunt eſſe lapidem majorem magis ponderoſum, non magis gravem, eò quòd gravitas ſecundùm ſe ſit principium loci acquiſitivum, ex quo inferunt gravitatem terræ, eſſe majorem gravitate aquæ. Jam autem pondus quà tale, ſunt plures partes extenſivè corporis gravis, atque ita terra & lapis cujuscunque ſint quantitatis, ſunt æquè gravia, non enim poſſunt eſſe inferius, quàm ſub aqua. Suppoſita autem diſtinctione gravitatis à re gravi, negari poteſt experientia; quia partibus illis pluribus vel reſpondet gravitas ſingulis, vel non reſpondet, ſi non reſpondet, cùm per ſe materia neque gravitet neque levitet, magnitudo illarum partium, non faciet magis gravitare. Quod ſi ſingulæ habeant gravitatem proportionatam, immeritò ſupponitur eſſe illam æquè intenſam gravitatem, præcipuè verò quia gravitas quâ talis, fortè ſibi non determinat certum gradum ſicut & ſonus.

Quarta experientia est, quod plures ho-
nes plus possint portare simul, quam si idem
ndus in illos postea partiri velis. Responde-
.Experientiam hanc non posse actu probari;
omodo enim ita pond⁹ dividetur in singulos,
commensuretur viribus singulorum, & si id fiat,
od poterant portare collectim, poterunt
tare divisim.

Quinta Experientia est, quia quando plures
mant, sonus illorum intenditur, & auditur,
antea unius vox non audiebatur.

RESPONDETUR in sententia quæ admittit spe-
s distinctas à sono, intensio illa in causam æ-
ivocam, nempe in sonum, species intenden-
n referri potest. Jam autem sive admissis sive
gatis speciebus soni, concedi potest, quòd ac-
irant illæ species vel sonus majorem sphæ-
n, faciliusque permeant aerem, quæ permea-
aeris facilior est, licet non titulo intensionis,
l titulo plurificationis principiorum pene-
ntium aerem.

DICES 3. Si applicetur calidum ut sex produ-
ut quintus gradus caloris, applicentur duo
ida ut sex eidem subjecto, certe debent o-
nia, simul agendo, producere ad minimum
xtum gradum, quia non plura applicantur
entia, magis intensa, intensior producitur ef-
ctus. Quod si illa agentia producant sextum
adum caloris. Ergo dissimile in extensione,
test agere in simile in intensionem, illa enim
sex calida sunt similia in intensione, & dissi-
lia in extensione nonnisi.

RESPONDETUR. Negando sequelam, negan-
item quòd quando plura agentia applicatur,
tensior producatur effectus, sed tantum pro-
citur in majori sphæra, & citius.

INSTABIS. Ubi plus est formæ activæ, illic ma-
r est virtus agendi. Sed in calido denso aut
agno, plus est formæ activæ, quam in calido
ro aut parvo. Ergo.

RESPONDETUR. Ubi plus est formæ quoad vi-
s activas, seu quoad gradus, illic est major vir-
s agendi, sed non ubi plus est formæ, secun-
m pluralitatem in solâ extensione.

QUÆRITUR 3. *An idem possit agere in seipsum.*
Quod agens non possit agere in seipsum produ-
endo seipsum primò, concedunt omnes, licèt
ivinitùs possit agere in seipsum, producendo
ipsum secundò, de quo in Physicis, salvabitur-
ue adhuc illud principium, quod agens non
ossit agere ut acquirat esse, sed quia jam habet
sse, quia enim habet esse primo, potest divini-
s agere, ut habeat esse secũdo, quod dum agit,
on supponitur jam ante habere esse secundo.
Quod item agens non possit agere in seipsum
estructiva actione ad hoc plane directa, oritur
lex appetitu innato suæ conservationis. *Restant
men aliqua particularium discutienda.*

ASSERO I. *Universaliter loquendo non est neces-
e, ut agens & passum distinguantur suppositis.*

RATIO I. est. Auctoritas Aristotelis 3. Physi-
corum, textu 27. ubi docet, quod idem possit
moveri à se, si in se habeat partem moventem &
motam, per ly autem *partes*, non sunt accipien-
dæ partes Physicæ substantiales, alias Angelus
seipsum suis actibus non moveret, sed nomine
partis quæcunque pluralitas est accipienda.

RATIO II. Quia si esset necesse, ut agens &
passum distinguantur suppositis, vel id intelli-
gendum est de mutationibus, quæ fiunt per
actus, vel quæ fiunt per aliquas qualitates ab i-
psis actionibus distinctas, si intelligatur de muta-
tionibus quæ fiunt per actus, sequitur homines
& Angelum non esse intelligentes, quia intelli-
gunt principiata à se, & in se recepta intellectio-
ne, & cum agens & recipiens debeant à se suppo-
sitis distingui, homo autem vel Angelus in se
sumpti, duo supposita non sunt, hoc ipso non
poterunt intelligere. Quod si concedatur, posse
esse agens & patiens idem suppositum, idque re-
spectu mutationum; quæ fiunt per actus, etiam
idem suppositum, poterit esse Subjectum respe-
ctu mutationum, quæ fiunt per qualitates.

RATIO III. Una pars ligni potest calefacere
aliam partem intra idem lignum. Ergo etiam
dari actio & passio intra idem suppositum.

ASSERO 2. *Si sit res Physica, & motus Physicus,
& ipsum agens habeat partes continuas, unaque pars
in aliam agat, debet intercedere distinctio realis.*

RATIO, quia partes continui distinguuntur
realiter quoad entitatem, quoad esse autem for-
male partium, tunc distinguuntur, quando a-
mittunt unitatem terminorum, quæ tunc amit-
titur, quia alii sunt termini agentis, & alii pa-
tientis partis.

ASSERO 3. *Per Accidens fieri potest, ut eadem
pars sit agens & passum in motu Physico*; per par-
tem autem intelligo, etiam partem ex modo
concipiendi.

RATIO, quia intellectus non est distinctus rea-
liter ab anima, est autem pars animæ ex modo
concipiendi, & tamen & producit intellectio-
nem, & eam recipit.

ASSERO 4. *Per se non potest eadem pars agere in
se, actione corruptiva*; Et secundum hoc asser-
tum, intelligendus est Aristoteles, primo de Ge-
neratione textu 44.

RATIO, quia alias natura malum intendisset,
dando vim agendi contra se, licet id per acci-
dens fieri possit, ut cum pars *tabida* inficit sa-
nam.

ASSERO 5. *Per se potest eadem pars agere in se,
actione perfectiva æquivoca.*

RATIO est, quia unaquæque pars Materiæ,
emanat ex se suam quantitatem, & naturæ suas
passiones. Quando autem in oppositum urge-
tur: quod non possit esse idem simul in actu & in
potentia, id verum est, vel de solo actu existendi,
vel quod non possit esse in actu & potentia, re-
spectu eodem.

ASSERO 6. Alia hæc est propositio inter ef-
fectum primo productum, & causam primo

producentem, debet esse relatio realis, & alia inter agens & patiens debet esse distinctio realis. Prima propositio est vera, secunda fallit etiam in principio vitali, quod idem debet agere & recipere.

ASSERO 7. *Non potest idem, secundum eandem partem, agere in se actione univoca.*

RATIO, quia alias idem posset intendere seipsum. Nec obest quòd possit agere in aliud, nam Magnes trahit ferrum, & tamen non trahit seipsum.

DIFFICULTAS VI.

De Speciebus Intensionis.

INtensione superius explicatâ, restant Species; Nempe reflexio, refractio, antiperistasis.

PRÆMITTO I. *Quid sit Reflexio.*

EXPLICAT 1. recentior Suarez, quòd sit directio qualitatis in aliam partem, quàm dirigebatur à producente. *Sed hæc Explicatio*

NON BENE SATISFACIT: Quia posito quod Intensio reflexiva fiat à principali agente, ab eodem dirigitur tam directa quam reflexa qualitas dirigi n. qualitatis quid aliud est, quam produci.

EXPLICAT 2. Ariaga: Quod sit productio qualitatis, quæ ulterius tendere ab interjecto corpore impeditur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT: Quia reflexio secundum punctum reflexionis, in quo coeunt maximè gradus qualitatis, est vera reflexio, & tamen tunc non est prædicta impeditio, quæ ab aliis partibus, & non à puncto reflexionis fit. Deinde pro priori quo nondum intelligitur peragi reflexio, est jam obsistentia, per quam qualitas non permittitur ulterius progredi, estque illa qualitas jam producta, nam ei quod non est, nihil obsistit, & tamen tunc non est reflexio. Ergo reflexio non bene describitur per productionem qualitatis impeditæ, ne ulteriùs progrediatur.

EXPLICATUR 3. & ut tradatur commodior descriptio reflexionis, dico illam sumi posse vel pro actione, vel pro termino, pro actione sumpta, est actio producens qualitatem intensiorem, posita obsistentia corporis apti. Sumpta autem pro termino, est intensior qualitas producta ad obsistentiam corporis apti. Est autem hæc descriptio distincta à priori, quia hæc ostendit & ponit productionem ejus, quod non antecedit illam obsistentiam, sed post illam ponitur.

PRÆMITTO II. Experientia constare *quod detur Reflexio.* Videmus enim quòd si opponatur speculum Soli, major producatur lux, quam quando est lux in aere medio.

PRÆMITTO 3. *In tribus potissimum qualitatibus* fieri reflexionem. *Primo* in lumine, *secundo* in speciebus intentionalibus. *Tertio* in calore. Sed in istis posterioribus, potius concedi deberet refractio; & ita ob refractas species, in aqua, apparet baculus fructus, & dum obsistunt parietes hypocausti, calor refractus concentratur.

PRÆMITTO IV. *Rigorosè loquendo, aliud* [...] *refractionem, aliud reflexionem:* Quia refra[...] qua talis, non dicit ullam intensionem, sed [...] obsistentiam, ne ulterius progrediatur ad la[...] dinem suæ sphæræ, vel qualitas vel species, [...] v.g. echo, fit ex refractione soni vel specier[...] & non importat ullam intensionem, refra[...] specierum ligni in aqua, non importat ullam in[...] tensionem earundem, in vitro item triangu[...] refractio quæ causat varietatem apparenti[...] colorum, non videtur augere species, quam[...] alia sui parte illas augeat. Hinc experim[...] quod appareat nobis oculus aspicientis pe[...] angulum in enormem magnitudinem diduc[...] Coincidunt tamen ut plurimum reflexio & [...] fractio, quando refractio etiam intensionem [...] bet. Secundum autem se spectata refractio [...] scribi potest; Quod sit qualitatis, ratione co[...] ris obsistentis, sinuosa permeatio.

PRÆMITTO V. *In quo sit in præsenti difficu[...]* Ad tria ferme attendi debet. *Primò*, ut osten[...] tur quomodo posita obsistentia corporis, q[...] præsupponit reflexio, simile v. g. corpus [...] stens, informatum luce, non agat in simile, [...] est, in medium, quod supponitur simili luc[...] fectum. *Secundo*, salvari debet quomodo mi[...] intensum non agat in magis intensum, na[...] corpore obsistente, & reflectente, non est t[...] lux, quanta in puncto reflexionis. *Tertio*, sal[...] debet, quomodo actio non fiat in distans, [...] partes viciniores corpori reflectenti, non [...] ita lucidæ, atque sunt lucidæ, in puncto re[...] xionis.

Præmitto sexto notionem aliquorum terminorum.

PRIMUS TERMINUS est, *Corpus densum*, qu[...] hic non sumitur pro corpore affecto densit[...] prout illo opponitur adventitiæ raritati. Nec [...] cipitur hic pro quocunque non fluido, vel n[...] liquido, quia certè aqua est fluida, & tamen [...] flectit radios solares, refrangit species, & simi[...] Accipitur itaque hic densum, pro quocunq[...] corpore, non facile permeabili.

SECUNDUS TERMINUS est, *Corpus opacum.* Nomine corporis opaci venit corpus, quod [...] tale, non est aptum habere speciem, ad id co[...] plentem, ad quod ordinatur, & ita paries est c[...] pus opacum. Neque enim qua talis, potest [...] præsentare Solem vel lucem, eo modo, quo [...] præsentatur in aqua vel in speculo: Huic Opa[...] est oppositum diaphanum.

TERTIUS TERMINUS est *Corpus tersum.* N[...] mine corporis tersi venit corpus, partes imm[...] diatas aliquas non habens sensibiliter emine[...] tiores aliis; Dixi partes immediatas, quia in vit[...] votivo, partes quæ sunt in medio, eminentio[...] aliis sunt, & tamen vitrum ustivum & reflec[...] & refringit. Dixi sensibiliter eminentiores, qu[...] si simpliciter non essent eminentiores, n[...]

posset

[po]sset unquam corpus eo modo protuberare, [qu]o protuberat vitrum votivum.

PRÆMITTO 7. *Nomine Antiperistaseos, venire [in]tensionem unius qualitatis, ad præsentiam contra[ria]e illam circumstantis.* Et quidem circa illam in [ho]c tot difficultas, quomodo fiat, non autem [q]uod fiat: quòd enim fiat experientiæ videntur [ur]gere; nam aqua est calidior tempore hyemis, [q]uam sit tempore æstatis. Calx item viva, inje[ct]a frigidæ, concipit ignem. Nullaque est ratio [ne]gandi has experientias, potiusque ille tepor [in] calorem referri debet, & in alias causas ma[gi]s proportionatas, quam in alia principia.

Assignatur causa Reflexionis & Antiperistaseos.

SUPPONO I. *Quod ipsa obsistentia corporis ju[va]t ut agens principale ponat intensiorem qualita[te]m.* Non permittendo, ut in ulteriores partes [sp]hæræ distribuatur.

RATIO I. est. Quia agens principale intensi[vu]m, non est cognoscitivum, nec scit sibi obsi[ste]re corpus. Ex altera parte cum sit agens ne[ce]ssarium, aget qualitatem, quam agere nata est, [ne]c cessabit à productione qualitatis, quæ occu[pa]sset ulteriores partes sphæræ; si non cessat à [pr]oductione ejus qualitatis, ergo illam produ[ci]t, si illam producit, necessario illa in iisdem [pa]rtibus subjecti recipi debet, in quibus recepta [es]t qualitas prius producta, si recipitur in iisdem [pa]rtibus; Ergo fit intensio, quæ stat, plurium par[tiu]m qualitatis receptione, intra easdem partes [su]bjecti. Ergo ulterius obsistentia corporis qua[ta]lis, conducit ad intensionem. Et per hoc sup[po]situm explicatur, quomodo obsistentia cor[po]ris habeat se per modum conditionis, & quo [pa]cto illa est conditio, non tantum non impe[di]ens, sed etiam conducens ad intensionem. [Ex]plicatur item, quo pacto procedat principale [ag]ens ad intensionem, posita illa obsistentia.

RATIO II. Quia nisi ipsa obsistentia condu[c]eret ab intensionem, & nisi reflecteret illam [qu]alitatem, quæ potuisset poni in ulterioribus [pa]rtibus sphæræ, immeritò vocaretur illa Refle[xi]o, sed deberet potius vocare desitio, vel po[ti]us faciens desinere actionem, & qualitatem; [ad] eum modum, quo, cum pila plumbea allidi[tu]r pavimento, non dicitur illa pila reflecti, quia [de]sinit tantum impulsus ille.

RATIO III. Accendatur thus in cubiculo, fu[m]us ille odoratus, allidit se ad parietes cubiculi, & nihilominus pergit ulterius ignis in produ[ce]ndo fumo odorato, qui ulteriores partes [sp]hæræ activitatis occupasset, si illis parietibus [c]lusus conclusus non fuisset; Cur ergo etiam de [re]flexione universaliter id non dicetur. Quæ [om]nia in hoc ulterius resolvuntur: quia posito [qu]od impediat obsistens, ne ulterius producta [qu]alitas protendatur, non est ratio, cur desinat [ag]ere principale agens, cum nondum assimilarit [si]bi passum totum, in quod agit, & habeat virtutem assimilandi, si non desinit agere agens, producta qualitas, cum sit accidens, necessario in subjecto recipi debet, & quia jam invenit subjectum informatum, ut dictum, non primo illud informabit, sed informatum intendet.

RESPONDEBIS; Si suppositum sit verum, sequitur quod totam sphæram sine obsistentia ulla corporum, possit agens magis & magis intendere: nam semper procedet in agendo, & producta qualitas, inveniet jam consimili qualitate informatum medium.

CONTRA. Quia si agatur de tota sphæra æqualiter intendenda, falsum assumit responsio, aget enim semper agens uniformiter difformiter. Si autem nonnisi agatur de intensione uniformi difformi; in duplici adhuc suppositione procedere potest responsio. Inprimis de intensione qualitatum habentium contrarium: & in isto casu, potest tamen aliquantulum plus quam prius fecerit, intendere, nihilominus propter reactionem mutuam, non potest magis & magis intendere. Si autem sit qualitas non habens contrarium, hæc etiam ex duplici capite intendi non potest. Primo, quia cum qualitas producta, v.g. lux in aëre, perpetuo fluctu & in sequente aëre, nova debet produci lux, & sic luminosum est occupatū in producenda luce nonnisi de novo, si autem medium, constanter retineat productam qualitatem, v.g. lucem, necdum sequeretur illam magis & magis intendi, quia luminosum, statim producit, quidquid potest, usque ad terminos corporis obsistentis, hinc quali intensione primo produxit, tali & conservat, ex altera parte, non est unde saltem per accidens fiat intensior qualitas.

SUPPONO II. Præter obsistentiam corporis, ex alio etiam principio oriri intensionem, v. g. lucis, & ex illa orti caloris, quod jam explicatur. Corpus diaphanum habet hoc, ut incidentes in illud species, compleant illam diaphanitatem, v.g. ut ex perspicua potentia fiat perspicuum actu. Porro, hoc perspicuum actu, fit, cum positis illis speciebus, efformatur luminosi principalis in illo corpore species expressa. Quod vero tunc efformetur species expressa luminosi, vel cujuscunque alius objecti effundentis species visibiles. Ratio est, quia verè id quod est cognitio hominis, est species expressa hominis, pictura item, est species expressa artificialis. Cur ergo non dicetur etiam in diaphano corpore, exprimi speciem expressam luminosi, v. g. referendo id in conditionem & naturam ipsius diaphani, ipsa experientia probatam. Quod autem hæc species expressa principalis luminosi, conferat ad intensionem. Ratio est inprimis experientia, experimur enim, quotiescunque ponitur expressa hæc species, quod intensio sequatur. Deinde species expressa objecti, est quasi repetita illius positio, congruit ergo, ut habeat repetitam quasi vim agendi, illud, quod agit principale.

SUPPONO 3. *Triplicis in præsenti reflectionis habendam esse rationem. Primo* ejus quæ fit in pariete: *Secundo* ejus quæ fit in speculo. *Tertio* ejus quæ fit in vitro ustivo. Harum trium reflexionum in hoc est differentia: quia prior reflectit lucem, sed principale luminosum non repræsentat. Secunda & reflectit, & repræsentat. Tertia & reflectit & repræsentat, & transmittit fortius, quam si immediate egisset agens. Rursus sicut triplex est conditio ipsorum corporum reflectentium, sic & duplex est conditio qualitatum reflexibilium, quales ordinariè in præsenti considerantur: Calor scilicet & Lux. Porro calor reflexus à pariete, non semper est tantus, quantus est in partibus vicinioribus principali calefactivo; Jam autem lux reflexa major est in pariete, quam in partibus, & in medio, inter parietem & luminarum principale interceptum.

SUPPONO IV. *Cur lux sit major in pariete reflectente in debita distantia & minor interdum calor.* Dixi interdum, quia à Sole, magis calefit, v.g. paries, quam aër intermedius. Cujus missis aliis rationibus, hæc posset dari causa, nempe natura qualitatis, & natura principalis agentis. Deinde quia paries est magis densus, quæ densitas resistit calori, & hæc resistentia ægre superatur, licet hac resistentia victa, major possit postea reperiri calor in pariete, etiam semoto principali calefactivo.

SUPPONO V. *Ex jam præsuppositis, salvari ea, quæ diximus supra, in hac materia salvanda fuisse. Salvatur inprimis*; Cur simile non agat in simile, quia intensio illa effectivè proficiscitur ab ipso principali agente, posita obsistentia corporis oppositi. *Salvatur item*, quod minus intensum non agat in magis intensum, quia tota illa actio non debet tribui qualitati receptæ, sed ipsi principali, quod eousque qualitatem intendet, quousque habebit virtutem naturalem illam intendendi. *Deniq; salvatur*, quomodo cum in corpore obsistente, quantumvis producatur intensior qualitas, non agatur tamen in distans, quia toto medio transmittitur qualitas ininterrupta. Quando autem in vitro ustivo opposito Soli, non perficitur nisi incerta parte ustio, rejici debet in transmissionem radiorum, quæ fit pyramidaliter basi, quæ basis quasi inhæret vitro, cujus conus pars ea est, ubi perficitur ustio.

Ex his suppositis

Ratio majoris intensionis ex reflexione est.

Quia qualitas spargenda in partes ulteriores sphæræ, impeditur à corpore obsistente ne ulterius progrediatur, pergit autem principale in producenda quam potest qualitate, quæ qualitas quia est accidens, recipi debet in subjecto. Quod ipsum subjectum, quia jam est simili qualitate informatum, ex adventu similis alius qualitatis, intenditur.

Antiperistaseos autem causa est, inprimis in corpore calido. Quia scilicet illud dum ob[s]idetur à corpore frigido, habet extimas sui partes constrictas, qua constrictione posita, partes [ca]lidiores & tenuiores prohibentur exspirare, [ex]spiratio neque prohibita, totus ille calor intr[or]sum continetur, & tamen dum principale ag[ens] pergit in agendo, id, quod deberet in partes [re]motiores diffundi, in vicinioribus partibus [po]nitur, adeoque intenditur. Hocque significa[t] Aristoteles 1. Meteororum summa 3. capit[e] 41. Meteororum summa 7. capite 2. & Prob[le]mate 23. & 29. Si ulterius velis indagare, [cur] calx oleo superfusa non ardeat, ardeat aut[em] aqua superfusa, id referri debet in hoc prin[ci]pium, quia oleum cum sit subtilioris natu[ræ] quam aqua, hinc ei semper supernatat, non p[o]test ita constringere partes extimas calcis, [e]oque minus prohibet, ne calidæ exhalatio[nes] calcis exspirent. Rursus in corpore frigi[do], quando scilicet circumobsessum frigidum à [ca]lido, intendit suum frigus, hæc ratio intensio[nis] assignari posset. Quia calidum laxat poros fri[gi]di, quibus laxatis, exhalationes calidæ & ten[ues] facilius exeunt, relinquuntque corpus cum [il]la qualitate, aut majori prædominio frigidi. H[æc] omnia cæteris paribus sunt accipienda. Qu[ia] quando tepida aqua exponitur frigori, citi[us] congelatur, quam calida, cum tamen prop[ter] circumpositum frigus intendi deberet adeo[que] diutius resistere. Accipiendum inquam hoc [in] cæteris paribus, nam si sit corpus circumoli[de]dens excedens activitate, intendatque etiam [il]lam, sequetur potius citius expulsio oppositi [ut] contigit in congelatione aquæ tepidæ.

DIFFICULTAS VII.

De Impedimentis Intensionis.

SUb hoc titulo agetur inprimis de Resisten[tia] qualitatum, deinde de reactione & rep[ul]sione.

PRÆMITTO I. *Qualitates contrarias, qua[les] sunt, v.g. calor & frigus, posse esse secum naturali[ter] in gradu remisso.* Est assertum Aristotelis 5. Ph[y]sicorum textu 19. & Metaphysicorum textu [...]. Ratio, quia quando calefit aqua, vel ponitur a[li]quid caloris, vel non! Si non ponitur caloris a[li]quid, ergo non calefit, quod est contra suppo[si]tionem, supponitur enim calefieri, calefieri a[u]tem non potest, nisi calore, sicut nec dealb[a]ri nisi albedine, quod si cum calefit aqua, produ[ci]tur aliquid caloris, vel manet aliquid frigoris, v[el] non, si non manet. Ergo extemplo fit calidum, quod falsum est: Si manet aliquid frigoris. E[r]go cum nec sit maximus calor, nec maximu[m] frigus, manebunt illæ duæ qualitates in eode[m] subjecto, secundum gradus remissos.

RESPONDET Gregorius, producit tunc non qualitatem mediam; ita ut color rubeus, cæruleus, misceatur ex coloribus extre-.

CONTRA. Tum quia; si illa qualitas media, ivisibiliter una, potest esse partim calida, par- frigida. Ergo multo magis subjectum; ra- ne diversarum qualitatum, potest esse partim dum, partim frigidum, & si calor & frigus, n eam habent contrarietatem, quo minus sint eandem indivisibilem entitatem consti- re. Ergo nec habent talem entitatem, ut se gradibus remissis non possint compati; diffi- ius enim est, imo & impossibile, ut eadem sit ma bovis, & asini, licet saltem divinitus se- m stare possint. Tum quia salvari potest re- ssio per amissionem præexistentium gra- um. Ergo sine necessitate ad novas entita- recurretur. Tum quia non implicat istos dus remissos secum stare, nec quidquam ar- it, id de facto, non evenire.

DICES I. In oppositum esse paritates a- uas.

PRIMA PARITAS est. Assensus & dissensus, a- or & odium, non possunt se compati in gra- us remissis. Ergo nec frigus & calor.

RESPONDETUR, *Disparitas est*, quia pro priori lla est experientia, quæ habetur pro posterio- ad eum modum, quo nec ipsi oppositi admit- nt qualitatem neutram odii & amoris. Rursus, ia supponitur à communiore sententia in en- tate positiva assensus, fundari consequenter gatio dissensus, consequenter infertur non sse illos stare secum. Jam autem positio ali- orum graduum, non infert negationem orum graduum, & hoc est remissos gradus se- m stare.

Secunda PARITAS est. Idem non potest esse agis & minus calidum. Ergo neque simul ca- lum & frigidum.

RESPONDETUR. Magis & minus calidum, spe- ari possunt vel ratione diversarum formarum, l ratione ejusdem. Si spectentur ratione di- rsarum formarum, & graduum, falsum est an- cedens, consequenter etiam ratione diversa- m formarum, poterit aliquid esse partim fri- dum, partim calidum. Si autem difficultas ocedat de magis calido & minus calido, re- pectu ejusdem formæ, id non poterit evenire, uia nihil respectu eodem, est magis & minus; on eodem autem respectu, illa aqua esset frigi- a & calida.

Tertia PARITAS est. Non potest idem cale- acere & frigefacere, simul congregare & dis- regare heterogenea. Ergo nec simul esse cali- um & frigidum.

RESPONDETUR, Antecedens esse verum, ra- ione ejusdem formæ, & principii immediati; ego autem ab eadem forma & principio im- mediato, esse illic calidum & frigidum.

DICES II. Calor & frigus, etiam in remissis- simis gradibus accepta, sunt adhuc contra- ria. Ergo esse in eodem subjecto non pos- sunt.

RESPONDETUR. Non ideo calor & frigus intensus non possunt esse simul in eodem sub- jecto, quia sunt simpliciter contraria; sed quia sunt contraria in excellenti; nullumque datur principium; quod utramque æqualitatem in- ducere possit in idem subjectum, quod à poste- riori experientia probat. Jam autem experien- tia probat dari tepidum, scilicet utroque oppo- sito habito, non in gradu excellenti.

DICES 3. Aristoteles videtur negare, quod possit esse aliquid album & nigrum. Re- spondetur. Procedere doctrinam Aristotelis de albo & nigro; sine addito, adeoque sumptis in excellenti.

PRÆMITTO II. Duas qualitates etiam in gra- du excellenti contrarias, posse divinitus in eodem subjecto esse. Ratio, quia id non im- plicat, probaturque in simili de formis substan- tialibus in Physica.

PRÆMITTO III. Tunc dum naturaliter in gradibus remissis; stant secum qualitates con- trariæ, faciunt sibi resistentiam, reagunt & re- patiuntur, quod etiam contingeret, si divinitus in gradibus intensis secum starent, & ab agendo & reagendo non impedirentur à Deo. *Vt hoc totum intelligatur, sit*

Punctum Difficultatis I.

De Resistentia qualitatum.

QUÆRES I. *Quotuplex sit Resi- stentia.*

ASSERO, *duplicem esse Resistentiam.* Unam Po- sitivam, aliam Negativam. Seu quod idem est, unam activam, & aliam nonnisi formalem, vel phrasi Suarii. Unam per immediatam repu- gnantiam, hoc est nihil producendo, & alia est per resistentiam radicalem, sitam in diminutio- ne virtutis alius contrarii, sic v. g. dum calor rea- git contra frigus, dicitur habere resistentiam positivam, seu activam, seu radicalem, seu dimi- nutivam virium sui contrarii. Quando autem nihil agendo, petit una forma, ne altera secum informet idem subjectum, ista dicitur resistentia formalis negativa, seu per immediatam repu- gnantiam. *Sed aliter*

EXPLICANT I. Conimbricenses Resisten- tiam negativam, & eam condistinguunt à pri- vativa. Resistentiam negativam appellant in- capacitatem subjecti ad formam aliquam reci- piendam. Resistentiam autem privativam tri- buunt subjectis formæ capacibus, cum ei tamen ægrè aut neutiquam cedant. Prior resistentia

conveniet Angelo, aut unicuique ſubſtantiæ ſpirituali, reſpectu accidentium materialium, præcipuè quantitatis. Secundam reſiſtentiam habet lapis, ne frangatur, vel ne moveatur ſurſum. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia reſiſtentia illa negativa, eſt potius incapacitas, incapacitas autem, non eſt idem cum reſiſtentia, ſicut homo non dicitur reſiſtere, ne etiam ſupernaturaliter ſit Leo, ſed potius eſt incapax ut ſit, reſiſtentiaque potius importat contendentiam ne vincatur, cum cæteroqui quocunque modo vinci poſſit. Angelusque non dicitur reſiſtere ne illi naturaliter uniatur quantitas; ſed incapax eſt.

EXPLICAT II. Oviedo hic controverſia 6. numero 1. & condiſtinguit reſiſtentiam activam. Unam quidem ſecundùm quam, una qualitas immediate agit in aliam, & hanc dicit eſſe impropriam reſiſtentiam, & aliam ſecundùm quam unum, non agit in aliud, & tamen active illi reſiſtit, eamque reſiſtentiam dicit eſſe propriam. Quod ipſum ita proponit. Ponamus duo agentia contraria, quorum neutrum agit in aliud, idque ideo quia vel Deus illis denegat concurſum, ne in ſe agant, vel ſunt poſita extra ſphæram, ut in ſe agere non poſſint. Ponamus rurſus quod illa duo agentia contraria, agant in tertium paſſum. Ponamus deinde quod calidum ut octo, applicatum illi paſſo, producat gradus quatuor caloris, & frigidum ut octo, quatuor vel tres gradus frigoris; quo caſu, illa duo contraria, impedient ſe, quia calidum ut octo produxiſſet ſeptem gradus caloris, niſi illi reſtitiſſet frigidum ut octo, & tamen hæc reſiſtentia non eſt formalis, quia formalis reſiſtentia conſiſtit in informatione qualitatum. Jam autem antecedenter ad calorem productum, reſiſtebat agens calidum, ne frigidum præoccuparet ſubjectum, frigiditate producta; imò hæc reſiſtentia præcedebat natura productionem qualitatum, adeoque reſiſtentiam formalem, quæ ipſis formis identificatur. Non ergo illa reſiſtentia eſt formalis, non etiam illa reſiſtentia, & reſiſtentia activa, qualem ponit communis ſententia, quia hæc ſtat in deſtructione cõtrarii, vel gradus ipſius, quæ deſtructis tunc non peragitur. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia confundit duo quæ erant diſtinguenda. Alia hæc eſt propoſitio, an præter reſiſtentiam formalem & activam, poſſit ex alio capite fieri repugnantia & impeditio, ne aliquæ formæ ſint in eodem ſubjecto: & alia, an inter ipſas formas quà tales, detur alia repugnantia, quam formalis & activa. Prior propoſitio quam probat Oviedo, eſt vera, unde illa impeditio, poteſt fieri ab incapacitate ſubjecti, & à defectu virium agentis. Poſterior propoſitio eſt falſa, nec eam probat argumentum Oviedo.

NON SATISFACIT II. Quia ſuppoſitio, ſecundùm quam illæ duæ formæ non agunt in ſe, bona eſt. Nam ſuppoſito quod DEUS illis formis ſubtrahat concurſum activum, adhuc illæ habent repugnantiam activam, non quidem actu exercitam, ſed exercibilem. Sic impediente DEO ne quantitas extendat in ordine ad locum, adhuc quantitati convenit extenſio proxima in ordine ad locum. Altera ſuppoſitio, in qua ponuntur illa agentia contraria, extra ſphæram agendi contra ſe, non concludit quod illis non competat adhuc eo caſu reſiſtentia activa. Si ſcilicet conditio hæc, quæ eſt poni agentia, in certa ſphæra, ponatur, quanquam ſi dicatur poni extra ſphæram illa agentia, non debet id rejici in reſiſtentiam aliquam, ut vult Oviedo; hæc enim non habetur, ſi agens extra ſphæram ſit, ſed potius in impotentiam. Ergo oſtenditur potius impotentia, quàm nova aliqua præter dictas reſiſtentia.

NON SATISFACIT III. Quia non probat Oviedo, quod eo caſu non detur reactio & paſſio, adeoque quod tunc non ſit reſiſtentia activa.

QUÆRES II. *Quid ſit Reſiſtentia formarum?*

Repugnantia communis ad Formalem & Activam. Eſt repugnantia ſeu diſconvenientia formarum inter ſe. Hæc ipſa dividitur in eam, quæ eſt per ipſam entitatem formæ, & vocatur formalis. Et in eam, quæ petitur ex productione alicujus qualitatis, & hæc vocatur activa: *Explicanda erit utraq;.*

ASSERO I. *Reſiſtentiam formalem, ſi ſumatur ſecundum quod ſubeſt noſtris conceptibus, non aliud eſt, quam formalitas*, ſecundum quam, una forma incompoſſibilis eſt cum alia, exigitque ſuam ſolitariam conſervationem. Dicit illa formalitas incompoſſibilitatem cum alia forma, ſi enim eſſet compoſſibilis, non interveniret reſiſtentia. Sicut quia albedo & dulcedo ſunt compoſſibiles, non reſiſtunt ſibi, depoſcit item ſolitariam ſui conſervationem, quia ſi illam non exigit, poſita forma contraria non cenſebitur reſiſtere illi, ſed potius cedere. Sic explicata reſiſtentia, convenit radicaliter & remotè etiam non productis formis, proximè autem, jam productis.

ASSERO II. *Reſiſtentiam formarum in Re, non aliud eſſe quam ipſam entitatem formarum* quæ ex ſua ratione ſpecifica depoſcunt, ne ſimul informent idem ſubjectum. Dixi ex ratione ſpecifica, quia gradus duo caloris, non poſſunt informare ſubjectum, quod jam informant gradus octo caloris, neque tamen gradus duo caloris dicunt reſiſtentiam, cum octo gradibus caloris

it

ia ut illa incompossibilitas, non ex oppositione formarum oriatur, sed ex incapacitate subjecti. Contrà gradus frigoris ut tria, cum gradibus caloris ut quinque, dicunt resistentiam formalem, quamvis idem subjectum informare possint, quia habent ex ratione sua specificam resistentiam.

QUÆRES III. *Quotuplex sit Resistentia formalis?*

Condistinguit hîc Oviedo Resistentiam formalem, in resistentiam in actu primo & resistentiam in actu secundo. Resistentiam in actu primo, dicit fieri per ipsam entitatem formalem. Resistentiam autem in actu secundo, dicit constitui per præsentiam contrarii in actu secundo. *hæc difficultas resolvatur.*

ASSERO I. *Resistentiam Formalem in actu secundo, attendendo ad modos nostros concipiendi, non constitui per hoc, quia illi aliquid contrariatur, vel opponitur contrariando, tanquam terminus.*

RATIO, quia Resistentia ex modo nostro concipiendi non est illud contrarium, sed contra contrarium. Ergo contrarium potius erit terminus illius oppositionis, in actu secundo, & non oppositio, adeoque nec ipsa resistentia formaliter sumpta.

ASSERO II. *Resistentiam formalem in actu secundo ex modo nostro concipiendi, esse formalitatem, in actu exercito opponentem sese contrario.*

RATIO, quia si oppositio formalis exerceretur aliquo superaddito, tunc resistentia formalis esset. Actus Physicus secundus, ut Quo opponendi. Ergo si resistentia illa sit aliquid non ratione distinctum, erit mera formalitas, resistentia ut Quo.

ASSERO III. *Spectatam Resistentiam formalem in actu secundo in re ipsa esse ipsammet entitatem circumstantionatam contrario actuali.*

RATIO, quia nulla est necessitas condistinguendæ illius resistentiæ entitativè, ab ipsismet formis.

Punctum Difficultatis 2.

Quid Resistentia formarum sita in appetitu conservationis suæ solitariæ.

ASSERO I. *Quod ex modo nostro concipiendi hic appetitus conservationis, sit quasi actus aliquis elicitus Formæ* qua petit à causa cõservante, ut procedat ulterius in ea actione, qua primo illam qualitatem produxit, vel suppleat illam actionem, pergatve, supplere qua erat primo producta. Dixi quod id sub disjunctione petat forma, quia etiam res non eodem modo omnes conservantur, interdumque aliud est producens, aliud conservans.

RATIO autem asserti est, quia appetitus elicitus, nobis notior, concipitur à nobis, immo & est actus quidam. Ergò ex notiori arguendo ad ignotius, etiam appetitus innatus, ita concipiendus erit.

ASSERO II. *Appetitum illum conservationis in resistentia formali, nihil aliud in re esse, nisi ipsam entitatem.* Secundùm cursum naturæ natam tam diu esse extra causas, esseque in actu.

RATIO, quia etiam appetitus naturæ ad formas, nihil aliud in re est, quàm ipsa materia capax formarum. Ergò & ipse appetitus conservationis, nihil aliud in re erit, nisi ita sicut circumscribitur accepta entitas.

Quod si ulterius quærat, quæ sit mensura ut tantùm vel tantùm duret forma, adeoque petat conservari, hoc determinativum interdum petitur & ex ipsa entitate, & ita anima in æternũ petit durare: interdum hoc determinativum habetur à sola libera voluntate Dei, & ita liberè determinat Deus, ut tantum vel tantum duret visio beatifica; determinari itẽ possunt à negatione cõtrariæ formæ, & hoc modo petunt cœli semper durare: quia formæ calorum, nihil est contrarium; determinantur item si non producatur opposita forma, aut quod adhuc integræ sint dispositiones, &c.

Casu autem quo duæ formæ deposcant conservari, illa potius conservabitur, quæ magis petet, major autem petitio sita est, in naturali conditione formæ, quod si utraque æqualiter petat se conservari, illa potius conservabitur, quam deposcent alia entia conservari in sui bonum. Si autem nulla sit talis illarum formarum, pro hac potius conservanda determinatio, spectabit ad authorem naturæ.

DECIDENDUM *adhuc restat pro quo instanti dicat forma appetitum conservationis.* Quod ita explicat Oviedo & supponit, quòd forma pro conservatione deposcere possit, tam conservationem sui, quam negationem contrariæ qualitatis: dicitque quod forma in instanti A, pro quo supponitur existere, non exigat in actu secundo conservationem sui, sed existens in instanti A, deposcit in instanti A, conservationem sui pro instanti B, quamvis existens in instanti A, deposcat in instanti negationem contrariæ qualitatis pro instanti A.

Quod qualitas existens in instanti A, non deposcat conservationem sui pro instanti A, rationem reddit. Quia forma pro quo instanti resistit, pro eo instanti supponi debet existere, ne-

re, neque enim resistere potest quod non existit, pro eo instanti pro quo resistit, supponitur existere. Ergo supponitur pro illo instanti non posse non existere. Ergo supponitur pro illo instanti non posse corrumpi. Ergo supponitur pro illo instanti non resistere corruptioni faciendæ in eodem instanti. Quia resistentia in actu secundo debet esse respectu rei possibilis, & respectu rei, quæ, ablata resistentia, fieri posset. Jam autem impossibile est id quod conservatur pro instanti A, non conservari pro eodem.

Hæc doctrina Oviedo,

NON SATISFACIT I. Quia libertas maxima est, libertas in actu secundo, & pro instanti, quo fit exercitium actus; quod, pro illo instanti, impossibile est non esse. Ergo etiam maxima resistentia est, resistentia invincibilis, & pro eo instanti quo res supponitur esse in actu secundo, & quam pro illo instanti impossibile est non esse, cum præcipue Oviedo id etiam velit esse resistentiam, quod dicit impossibilitatem & incapacitatem, & sicut actus liber nonnisi ex suppositione habet hoc, quod impossibile est, non esse ipsum; sic & illa resistentia, erit ex suppositione nonnisi conservationis, adeoque appetitus ad illam. Quod si impossibilitas quin sit actus liber, cum est, non destruit libertatem. Ergo & impossibilitas ut non sit, non destruet resistentiam, nec destruet appetitum ad conservari.

ADDO. Quia illa resistentia nihil aliud est in re, quam ipsa entitas habens jus existendi. Sed cum de facto existit, est entitas, & habet jus existendi. Ergo & dicit resistentiam.

NON SATISFACIT II. Quia non condistinguit in uno eodemque instanti temporis, duo instantia rationis: Potest enim prius ratione concipi deposcens DEO à creatura ut existat, intelligique DEUS pro illo priori indifferens ad illam servandam, & in posteriori signo rationis gaudens impetrata conservatione, quamvis toto temporis instanti, supposito quod existat, non possit non existere. Deinde doctrina Oviedi non condistinguit resistentiam vincibilem, & resistentiam invincibilem. Resistentia in instanti A, quo res supponitur existere, est invincibilis pro illo instanti, non enim in eodem instanti potest aliquid existere & non existere. Et alia est resistentia vincibilis, qualis est resistentia Entis in instanti A, ne corrumpatur pro instanti B, quæ ut dixi, est resistentia vincibilis. Ergo etiam in instanti A, per ordinem ad instans A, erit petitio conservationis, sed petitio invincibilis & proportionata ipsi resistentiæ, ut ait Oviedo, invincibili.

NON SATISFACIT III. Quamvis qualitas existens pro instanti A, corrumpi non possit pro instanti A, ut vult Oviedo. Nihilominus resistit contrariæ qualitati; & petit negationem contrariæ qualitatis. Ergo etiam in instanti A, potest resistere negationi suæ conservationis. Quod ipsum ulterius sic proponitur. Resistentia debet esse respectu rei possibilis, ut vult Oviedo. Impossibile autem est; ut pro quo instanti supponitur qualitas existere, eodem instanti supponatur expulsa, & tamen hoc non obstante deposcit qualitas existens, pro instanti A, negationem qualitatis contrariæ. Ergo tunc poterit resistere pro instanti scilicet A, etiam negationi suæ conservationis.

RESPONDET Oviedo. Quod qualitas existens pro instanti A, deposcat, ne corrumpatur ab alia qualitate, deposcat id pro instanti sequenti, non autem pro præsenti, idque dicit sub finem numeri octavi.

CONTRA. Quia sub initium numeri noni expresse dicit, quod Forma existens pro instanti A; resistat introductioni formæ contrariæ, pro instanti in quo est, & pro instanti sequenti; redibit ergo Argumentum hinc.

ASSERO III. *Quod Forma, tam pro instanti quo est, quam pro instanti futuro, supposito quod possit esse, deposcat sui conservationem & negationem contrarii.*

RATIO. Quia si non peteret sui conservationem, pro instanti pro quo est, ideo non peteret, quia pro instanti pro quo est, non potest non esse. Sed id non probat, quod adhuc non petat sui conservationem, ut probatum est. Tum quia pro illo instanti res respectu DEI existit libere, quia ex suppositione nonnisi consequenter, non potest non existere; Si libere existit, Ergo potest à DEO annihilari, licet ex suppositione à DEO non annihiletur. Si potest annihilari. Ergo & exigere, ne annihiletur. Tum quia opposita sententia, diminuit gratiam & beneficium conservationis. Nam in instanti A, dum existo, non possum non existere, quid ergo pro hoc debo DEO, non etiam dum existo in instanti B, quia hoc jam, tunc, habet se ac instans A, non etiam ratione secuturæ conservationis, quia diminuta est obligatio pro beneficio futuro, præcipue, dum illud possideo, ad nihil teneor.

Punctum Difficultatis I.

De Resistentia per Reactionem & Repassionem.

PRÆMITTO I. Explicationem Terminorum hujus Materiæ.

PRIMO. *Quid Agens, quid Passum in hac Materia?* In re, id quod est agens, diverso respectu est passum hic; nam idem agens, quod est calidum, si amittat aliquem gradum caloris, revera est passum, patiens scilicet sui diminutionem, nihilom-

hilominus nomine agentis illud venit, quod est majoris activitatis; & nomine passi illud, quod t minoris activitatis.

SECUNDO. *Quid agens principale, quid agens inus principale.* Agens principale est illud, uod excedit activitate, minus autem principa-, quod non excedit.

TERTIO. *Quid passum magis principale, quid ssum minus principale.* Illud quod est majoris ctivitatis vocatur passum minus principale, in uantum scilicet opposita qualitas, diminuit aliuem gradum in illo, redigitque illud agens, in onditionem patientis illam diminutionem. Quod autem minus habet activitatis, vocatur assum principale; quia plures gradus amittens uam producens.

QUARTO. *Quid sit pars repassa, quid pars non passa, quid pars passa?* Nomine partis repassæ vocatur illa pars principalis agentis, quæ est vinior contrariæ qualitati, & in quam exerit assam principale (quod alias appellavimus agens minus principale) vim suam, similem sibi radum producendo; Partes a. remotiores, & quas vim suam non exeruit minus principale gens, vocantur partes non repassæ. Nomine item partis passæ propriissimè venit pars illa assi, in quam immediate agit principale agens.

QUINTO. *Quid sit Reactio, quid Repassio.* Actio, qua inducit agens minus principale, similem sibi qualitatem, vocatur Reactio, & est ctio passi in suum agens. Repassio autem tunc t, cum agens magis principale, amittit aliuid, ob actionem, minus principalis agentis, ut um calidum ut octo, amittit unum gradum, ditur repati.

Maurus quæstione 24. commune hoc effaum: Quod qualitates magis activæ sint minus esistitivæ, putat implicare in terminis. Ratioem dat, quia qualitates contrariæ sunt calor & rigus, v.g. implicat autem in terminis, quod si alor est magis activus quam frigus, frigus mais sit resistitivum, quam calor. Quod ipsum proat. Qualitas magis activa est, quæ agit vehementius & citius, sed si calor vehementius & citius agit in frigus, illud corrumpendo, quam rigus in calorem, eo ipso, magis calor resistit rigori, quam frigus calori, quod ipsum probat. Quia si calor agit citius in frigus, illud destruenlo, frigus citius patitur destructionem à calore. ed quod citius patitur destructionem ab alteo, minus illi resistit; major enim resistentia est, er quam difficilius & tardius aliquid destruiur. Sed hoc etiam argumento posito effatum ommunis doctrinæ sustineri potest. Hac inrimis via, quod scilicet, si comparentur inter se ctivitas ignis, & ejusdem ignis resistivitas, major appareat in igne activitas, quam resistentia. Inde cum plurima comburat, tamen tam mulis, ut cinere, & aqua, & aliis modis facile restinui potest, licet comparative accepta resistentia rigidi, ad activitatem caloris, non possit dici absolute major, præ resistentia frigoris. Posset alia via idem salvari, ostendendo resistentiam, non quidem majorem simpliciter, quia si major esset simpliciter resistentia, non posset jam effectum habere major activitas, adeoque nec esset major activitas, nisi majoritate aliqua materiali, ostendendo inquam majorem resistentiam in hoc, quod si comparentur gradus resistentiæ, qui non sunt determinati ad gradum nonnisi octavum, nulla enim hujus determinationis necessitas cum gradibus activitatis, plures sint, licet unus gradus activitatis sit potens, ad plures gradus resistentiæ superandos.

PRÆMITTO II. *Resistentiam effectivam, communiter sumi pro Reactione, sed exacte loquendo, non debet appellari resistentia effectiva, nomine Reactionis.*

RATIO. Quia resistentia effectiva, æque primo utrique formæ convenit, etsi deberet alicui principalius convenire, potius conveniret agenti principali, seu magis activo, cum reactio potius passo, seu minus principali agenti tribuatur. Quod autem resistentia effectiva, utrique qualitati æque primo conveniat. Ratio est, nihil est ratione cujus huic potius, quam illi qualitati debeatur, tam enim conatur frigus ut vincat calorem, quam calor ut vincat frigus.

PRÆMITTO III. *Resistentiam effectivam dupliciter posse spectari. Vel in actu primo, vel in actu secundo.* Resistentia effectiva in actu primo, est ipsa illa potentia, quæ potens est principiare actum resistendi. Resistentia autem effectiva in actu secundo duplex est. Primo effectiva ut *Quo*, & hæc non aliud est, quam motus ad qualitatem, quæ agendo produci debet, & alia resistentia effectiva ut *Quod*, & est terminus, qui producitur illo motu, & per quem positive tanquam per entitatem ratam unum expellit aliud. *His præmissis*

QUÆRES I. *An datur Reactio & Repassio.*

Assero dari. Ita Aristoteles 1. de Generatione cap. 7. & 3. Physicorum textu 8.

RATIO est. Tum quia datur mistio, aut generatio nova, ex conflictu duorum. Tum quia ostendit hoc experientia, quod detur actio caloris in frigus ferri, & à ferro expugnetur calor. Tum quia frigus & calor habent vim agendi. Hinc si sint debite applicata, necessario utrumque aget, adeoque sequitur debere dari reactionem & repassionem, si enim unum tantum ageret, daretur nonnisi passio, sed quia & aliud agit, debet in illo quod patitur, dari reactio, & in illo quod principaliter agit, repassio.

DICES I. Si ignis dum agit, v.g. in lignum repatitur, sequitur quòd aliquem gradum amittat. Si aliquem gradum amittit, ergo tantam intensionem in passo non producet, quantam produxisset, si repassus ignis non fuisset. Si autem

tantam

tantam intensionem producere non potest, non assimilabit sibi passum, consequenter nec in ligno producetur, forma ignis.

RESPONDETUR. Ex Vi majori activa caloris, sequitur, ut se reducere possit in pristinum, aut resistere, ne impediatur, ab inductione formæ.

DICES II. Si verum est assertum, inexplicabile est, quomodo agens in eodem instanti, quo agit, possit repati, v. g. quomodo ferrum candens calidum ut sex, admotum nivi frigidæ ut septem, in eodem instanti possit destruere, v.g. duos gradus frigoris in nive, & amittere unum gradum caloris, aut enim in illo instanti, secundum illum gradum frigoris, quem amittit, nix, agit aut non agit. Si agit, contra erit, quia omne agens dum agit, existere debet. Non etiam secundum, quia frigus quo plures habet gradus, eo plus in primo instanti operatur. Ergo omnes in primo illo instanti illud juvant, & non est ratio, cur frigus in priori naturæ non utatur illo suo gradu.

Hanc objectionem proponit recentior Suarez & respondet, quod frigus secundum gradum amissum non agat, ad illam autem propositionem, agens quo plures habet gradus, magis agit, dicit Ly magis cum sit gradus comparativus, comparari potest, vel magis respectu alius agentis, quod appellatum est supra, agens minus principale, & sic ratione graduum remanentium magis adhuc aget. Quod si Ly magis comparetur ad ipsummet agens principale, indubie si nullum gradum caloris amisisset, calidum magis ageret. Quod autem recurritur ad illud prius naturæ, id in præsenti non convincit, quia prioritas illa naturæ, est secundum intentiones nostras, actio autem illa debet esse quid Physicum.

DICES III. Movens quodpiam localiter, non est necesse à moto localiter moveri. Ergo nec est necesse agens à passo repati.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia non ex eo ipso, quia motum movetur localiter, supponitur motum habere vim movendi. Jam autem agens calidum & frigidum, supponitur habere vim agendi, nihilque illis deest, quo minus sequatur actio, quamvis autem illa agentia supponantur inæqualia, non impedientur ab agendo, licet ingrediatur debilius, à vincendo simpliciter.

QUÆRES II. *An pars repassa simul moveatur duobus motibus contrariis?*

Figatur imaginatio. Ponatur calidum ut octo, octopalmare, frigidum etiam ut octo, octopalmare. Ponatur rursus, quod in octavum palmum calidi, reagendo frigidum, induxerit unum gradum frigoris. Quæritur? An in partem octavam illius palmi, agunt & partes septem caloris, non repassæ, & ipsum passum seu frigus? si enim eorumque agat, movebitur illa pars, duobus motibus contrariis caloris & frigoris.

ASSERO. *Partem repassam non moveri duobus motibus contrariis*. Est assertum commune contra Aversa.

RATIO Asserti est. Quia si pars repassa moveretur duobus motibus contrariis, illisque in summo ut supponitur, tunc pars una subjecti esset capax plurium graduum quam octo, haberet enim gradus septem non repassos, in parte autem repassa haberet unum gradum frigoris, qui fundant in illa rationem partis repassæ, haberet etiam rursus in eadem parte gradum unum à partibus non repassis introductum. Ergo illud subjectum novem gradibus informabitur.

RESPONDEBIS. Quod eodem instanti quo producunt partes non repassæ unum gradum, cessurus sit gradus frigoris, consequenter non habebit subjectum plus quam octo gradus.

Contra. Ergo jam non sentis idem moveri duobus motibus contrariis, de quo tamen fuit Difficultas. Quod ipsum sic urgetur. Quia vel eodem instanti, quo inducitur à passo in partem repassam, gradus frigoris expellitur, vel non eodem. Si eodem. Ergo eodem instanti est, & non est ille gradus frigoris, quod est impossibile. Si sequenti. Ergo non stas in proposito, nonenim ostendis, quod simul moveatur duobus motibus contrariis, redibitque insuper Argumentum factum.

QUÆRES III. *Cur reagente passo in partem repassam, partes non repassæ non agant in partem repassam.*

Ratio dubitandi est. Quia partes non repassæ agunt in Passum, quod supponitur esse distantius parte repassa, cur non potius agent in partem repassam, & si habent vim agendi sufficientem, ut agant in passum, cur non habebunt vim sufficientem ut agant in partem repassam?

RESPONDET I. Pontius. Quod si supponitur Passum, tam esse applicatum, ut ad producendum secundum gradum frigoris, quam pars non repatiens ad producendum unum gradum caloris, eo casu, potentius habebit effectum, cum sint æqualis potentiæ, vel neutrum producet quidquam, vel à Deo determinabitur, quodnam producere debeat.

Contra. Quia non respondetur ad intentum, quia non est quæstio de Productione secundi gradus frigoris, sed est quæstio, cur agat pars non repassa in passum, & non agat in partem repassam? & cur producere possit aliquem gradum caloris in passo, & non possit impedire, ne producatur quidquam frigoris, in parte repassa.

RESPONDET II. Quidam. Quia si Passum potuit aliquid corrumpere de qualitate partis repassæ, & contra, si partes non repassæ contra vim passi non potuerunt conservare gradum partis repassæ, multo minus poterit contra eandem vim passi eundem restituere & producere, nec enim minor vis necessaria ad aliquid de novo producendum, quam ad aliquid conservandum.

Contra

Contra. Partes non repassæ contra Activita-
em omnem passi, possunt aliquid producere in
asso, itemq; contra resistentiam tam graduum
assi, antequam passum illos amisisset, quam
ontra resistentiam reliquorum graduum passi,
uos supponitur adhuc habere passum. Ergo
ulto magis contra resistentiam pauciorum
m partium passi, poterit in partem repassam
aducere gradum deperditum.

Deinde suppono, quod sicut partes agentis
gunt uniformiter, difformiter, sic etiam partes
assi agunt uniformiter, difformiter, quo posito
rgumentor. Partes passi integræ, uniformiter
ifformiter agentes, potentius conservabant
radum amissum, quam conservent in parte re-
assa productum, utpote magis remotum, & ta-
nen contra vim conservativam passi, partes
on repassæ, poterant producere in partibus
assi gradum sibi similem. Ergo in parte vicinio-
multo magis id poterunt.

RESPONDET 3. Idem. Quia in quocunque ca-
datur Reactio. Qualitas quæ producitur à
asso, in parte repassa, magis distat ab intensione
assi, quam qualitas, quæ in eadem parte repassa,
roduci deberet, à parte non repassa, distet ab
tensione ejusdem partis non repassæ. Ex quo
, quod plures partes passi concurrāt ad produ-
endam & conservandam, in parte repassa qua-
ta em, quam concurrerent partes partis non
passæ, si pars non repassa deberet agere in par-
m repassam.

Contra, Redit Argumentum jam factum.
artes non repassæ contra omnem nisum par-
um passi, possunt in passo producere suam qua-
atem. Ergo producent in parte repassa. Dein-
, non sola ultima pars passi producit qualita-
m in parte repassa, sed & omnes partes agunt,
uantumvis agant uniformiter, difformiter,
rgo etiam non sola ultima pars non repassa, sed
omnes reliquæ agent, quamvis uniformiter,
fformiter: Negatur item, quod Gradus pro-
ucendus in parte repassa, magis distet ab inten-
one partium non repassarum, quam distet u-
us gradus ab intensione passi, neque enim hæc
ajor distantia est, per Heterogeneitatem, cum
pponantur esse gradus homogenei, imo hete-
ogeneitas hic nihil impediret: nec est major
istantia localis, magis enim est vicina pars re-
assa, partibus non repassis, quam sit pars repassa
icina passo, cum supponatur induxisse suos gra-
dus in partes viciniores passi. *Ad Quæsitum ut respondeatur*

ASSERO I. *Quod eo ipso instanti, quo producitur in partem repassam qualitas passi, non possint partes non repassæ restituere suam qualitatē.* RATIO. Quia alias eodem instanti esset illic frigus, quia supponitur inductum, & non esset, quia supponeretur expulsum à partibus non repassis.

ASSERO II. *In secundo vel aliis posterioribus instantibus, posse partes non repassas agere, in partem repassam.* Ratio, quia experientia ostendit partes repassas redire ad pristinum.

ASSERO III. Ratio, cur agens impediatur, ne producat in parte repassa qualitatem, quamvis tunc in passo producat similem sibi qualitatem, rejicienda est in naturam agentium, qualem si non haberent, tunc ignis v.g. quia activissimus est, omnia depasceretur, tolleretur que omnis mistio. Rursus rejici debet in id, quia agens necessarium tantum agit, quantum potest, hinc si eodem modo se habeat semper, non poterit postea plus. Quia ergo in primo congressu calidum ut octo, cum frigido ut octo, exeruit omnes suas vires contra frigidum ut octo, & tamen eo in tempore simul amisit unum gradum, cum eodem modo se habeat agens calidum, ut habuit ante, non potest simul procedere in illa actione, vel conservatione graduum productorum in passo, & simul concurrere ad producendum gradum in parte repassa. Nam pro illo quod primo agit conservando, & producendo, omnes vires intendit, hinc nisi accedat calido melius aliquid, non potest agere in partem repassam, citius tamen postea à distantiori passo submovebit actionem, ut se in parte repassa tueatur.

Quod attinet ad aerem, intermedium inter agens & passum, conditionem hujus partis sequetur, cujus qualitatem habebit.

QUÆSTIO III.

De Remissione.

DE Remissione nihil speciale dicendum occurrit, quod ex dictis solvi nō possit, si enim sit res de remissione, in quantum illa opponitur intensioni, sicut intensio fit additione gradus ad gradum, ita remissio stabit in ablatione gradus à gradu. Si autem sit res de remissione activa & passiva, quæ perficitur reagendo & repatiendo, de ea sic discurrendum, ac de reactione & de repassione.

DISPUTATIO III.

DE MISTIONE.

ATtenditur in hac disputatione ad elementa, qualitates primas, &c. Exactior tamen orum notitia aliunde peti potest.

QUÆSTIO I.

De Principiis mistionis, & eorum Proprietatibus.

NOmine principiorum mistionis, veniunt elementa. Nomine proprietatum, qualitates primæ, quæ sunt calor, frigus, humiditas, siccitas, *sit*

DIF-

DIFFICULTAS I.

De Elementis tanquam principiis mistionis.

ASSERO I. *Principia mistionis esse Elementa.*

RATIO. Quia, ut videbimus infra, per ordinem ad mistum definiuntur. Quando autem Aristoteles secundo de Generatione textu 21. censet ex igne nihil generari, præcipue cum non appareat quo modo ignis, in fundo maris contineri possit, in quo tamen continentur mista, intelligendus erit, quod negat ex igne intemperato generari quidquam. Virtute autem, etiam in fundo maris potest contineri ignis, quia v.g. continentur exhalationes calidæ.

ASSERO II. *Elementum rectè describi* ex 1. Cœli textu 31. quòd sit corpus, in quod alia corpora dividuntur, quod inest potentia aut actu, ipsum autem est indivisibile in diversa specie; Dicitur corpus sine addito, quia supponit pro principali, hoc est pro corpore completo, per quod à ratione elementi excluditur materia & forma, quæ sunt potius corporis. Dicitur debere inesse actu, ut cum de facto est mistum, vel in potentia, quia elementum dum non est in misto, dicit ordinem & potentiam, ut in illo sit.

Ariaga definit aliter elementa & dicit: Elementum esse corpus substantiale, exigens duas ex primis qualitatibus. Cæterum videtur prior definitio retinenda. Tum quia est Aristotelica, & defendi potest. Tum quia definitio Ariagæ substantiam, per ordinem ad accidentia describit. Tum quia nihil in contra objicitur, quod solvi commodè non possit. Quando autem dicitur inintelligibile esse, quomodo elementum non dividitur in diversa specie; intelligi hoc debet, quòd non dividatur in diversa specie corpora completa, dividitur enim de facto in materiam & formam substantialem, ex secundo de generatione textu 54. & tertii Metaph. textu 17. Et ratio est, cur habeant materiam & formam substantialem elementa, quia alias aqua calefacta, non posset se reducere in pristinum frigus, quia non haberet principium reducendi se ad illam, hoc enim principium non est materia ipsa, quæ est indifferens ad formas. Ergo debet esse forma substantialis, quæ ipsa cum sit materialis, non potest esse sine subjecto, quod est materia. Quamvis autem elementa sint sibi contraria, non sequitur illa debere definiri per ordinem ad accidentia, possunt enim habere contrarietatem radicalem, oriundam ab ipsis formis, licet contradictio formalis & proxima, sit ratione accidentium.

ASSERO III. *Esse quatuor elementa:* RATIO prima adferri solet ex loco elementorum, quia datur elementum quod est levissimum, & altissimum locum occupat, & hoc est ignis, gravissimum, occupativumque loci infimi, & hoc e terra. Ergo debent dari elementa. Prope summum: & hoc erit aer: Prope infimum: & hoc erit aqua.

Hæc ratio non convincit. Cur enim non poterit dari aliud propius propè summo, & propi propè infimo, & sic consequenter.

SECUNDA RATIO est. Quia sunt quatu Combinationes utiles primarum qualitatum.

Hæc ratio non convincit. Quia negatur à combinatione utili qualitatum, numerum elementorum pendere, sed à formis illorum substantialibus. Cur item non posset esse elementu contentum nonnisi una qualitate. Cæteru prior ratio habet fundamentum 7. Cœli: text 34. independenter ab authoritate.

TERTIA RATIO numeri elementorum est psa experientia, quatuor ostendens nobis illa ri. Non implicant tamen plura in alio reru ordine.

DIFFICULTAS II.

De primis Qualitatibus tanquam proprietatibus elementorum in Communi.

ASSERO I. *Proportionaliter ad definitionem principiorum Physicorum bene describi prima qualitates.* Quæ neque ex aliis, neque ex se mutuo fiant, sed ex ipsis oriuntur cæteræ.

RATIO ASSERTI. Quia hæc descriptio convenit omnibus, solis & semper qualitatibus primis. Dicitur, quod qualitates non fiant ex aliis, ut excludantur colores extremi. Albus & niger, à ratione primarum qualitatum, cum illi fiant, ut dicitur, ex certa attemperatione primorum qualitatum. Sub Ly autem ex aliis intelguntur qualitates, seu similia accidentia, indu enim licet non promanent qualitates prima aliis qualitatibus, promanare possunt qualita à substantiis. Aqua v.g. se reducit ad frig. Astra influunt siccitates, humiditates &c. Ditur, quod non fiant ex seipsis, intellige per se quendo. Hinc quando calor causat siccitate, id non fit per se, sed tantum partes humidas solvendo, in quas resolutas, faciliùs intrat sictas. Accipiuntur autem istæ qualitates in suppsita materia, h.e. prout deserviunt generani & transmutationi. Hinc quia qualitas magnetica, non deservit venerationi, prima quitas non nominatur. Addo quod quando ditur, quod ex primis qualitatibus oriantur reli qualitates, non est necesse, ut nonnisi certo bjecto attribuantur; quia sicut ipsa temperamta qualitatum sunt varia, sic & secundæ quatates variæ, variisque subjectis propriæ sunt. Ado denique, appellari istas qualitates primas n absolutè, sed inter qualitates generation & transmutationi servientes. Qua ratione e densitatem & raritatem principiant. Nam ra

tatem

tatem principiat calor vel aer, densitatem sicci-
tas vel frigus.

Assero secundò. *Quatuor esse primas qua-
litates, scilicet frigus, calorem, humiditatem, sicci-
tatem.*

Ratio numeri est, à definitione ad defini-
tum, quia scilicet non possunt ostendi plura, quæ
neque fiant ex se, neque ex aliis, & ex illis
cætera.

Assero tertiò. *Ponendas infra definitiones
primarum qualitatum, non esse quidem exactas,
benè tamen rem explicare.*

Calor, *est qualitas congregans, ea, quæ sunt
ejusdem speciei, disgregans autem ea quæ sunt diver-
sæ speciei.* Certè enim calor duos certos glo-
bulos inter se unit; secernit autem scoriam ab
auro; per hoc tamen non nego, quòd per acci-
dens fieri possit, ut dissipet calor etiam homoge-
nea, findit enim vitrum, temperamentum illius
dissolvendo, & consumendo partes continua-
tioni necessarias; vel quia vult illud rarefacere;
& quia cætera desunt ut majorem locum occu-
pet vitrum, diffindi debet, nomine autem ho-
mogeneorum, non solùm veniunt ea, quæ ha-
bent eandem speciem, sed etiam quæ habent
eandem raritatem, levitatem, adeoque vim
idem præstandi.

Frigus, *est qualitas prima contraria, tam homo-
geneorum quàm heterogeneorum congregativa.* O-
stendit hoc experientia. Videmus enim quòd
in glacie omnia frigore coagmententur. Quam-
vis autem frigus & calor sint contraria, non ob-
est quominus secundarios effectus hoc est con-
gregare, eosdem habeant, diversa tamen id ra-
tione præstat calor, diversa frigus, nam calor per
dissolutionem partium, frigus per constrictio-
nem; per hoc tamen non nego, quòd per acci-
dens disgreget, ut cùm extrudit partes necessa-
rias unioni, compressione, vel depascendo hu-
midiores partes, vel expellendo calorem &c.

Humiditas, *est qualitas prima contraria, per
se reddens subjectum, non facile proprio termino ter-
minabile, facile alieno.* Et hoc patet in aqua, quæ
terminatur figurâ vasis. Per accidens potest ali-
quid humidum, nō facile alieno termino termi-
nari, v.g. glacies quæ est substātialiter aqua, quia
scilicet multum habet exhalationum siccarum.
Porrò hæc terminabilitas facilis, debet accipi
pro activo, ut ita dicam appetitu, illius figuræ
acquirendæ. Nam corpora rara, qualis est
cinis, sequuntur etiam formam continentem il-
lius, quamvis non appetant id, nec quidquam per
se agant, ut se terminent simili termino, ut nihil
per se ad hoc agit cinis, lana &c.

Siccitas, *est qualitas prima contraria, per se
reddens subjectum, facile terminabile termino
proprio, difficile alieno*, ut videri est in lapidi-
bus. Quando autem dicunt aliqui marmora
sudare, adeoque habere liquiditatem, nec facile
terminari alieno termino, id immeritò assumi-
tur, nam marmora intus non sunt liquida, & ali-
unde provenit & sudent.

Quæres. *An hæ qualitates sint positivæ & di-
stinctæ?*

Quòd frigus & calor sit qualitas positiva,
ostendit hoc vel ipsa actio eaque distincta
utriusque; quod enim agit positivum est.
Quando autem Aristoteles describit frigus per
privationem caloris, facit id sua praxi, quâ
contrarium minus nobile, appellat privationem
nobilioris.

Quod attinet ad humiditatem & siccitatem,
negat illas esse positivas Ariaga, contra com-
munem sententiam, quæ retinenda. Ratio,
Tum quia id docet Aristoteles 1. de generatio-
ne textu 7. secundi de Anima textu 65. 2. de
partibus animalium capite 3. secundi de Gene-
ratione textu 24. 25. 27. ubi actionem tribuit
omnibus primis quatuor qualitatibus, adeoque
positivitatem. Tum quia si hæ qualitates non
essent positivæ ac distinctæ, id ideo esset quòd
humiditas non esset aliud, quàm substantia
fluida, & siccitas hujus substantiæ privatio.
Contra erit. Suppono enim quòd cognosca-
mus quid sit humidum, quid siccum, quod-
que id sensu exploremus, quo posito sic urge-
tur. Quando sensu exploro humiditatem
(idem dic de siccitate) vel tunc tango imme-
diatè ipsam substantiam fluidam, vel sentio
nonnisi frigus vel calorem illius, vel certè sen-
tio Accidens ab his distinctum.

Non primum, quia nonnisi accidentia sub
sensus cadunt. Verè autem humiditas cadit
sub sensum, non ergo illa erit ipsa rei sub-
stantia.

Non secundum. Quia revera idem corpus
manens idem, nunc est frigidum & tunc cali-
dum, condistinguitque sensus tunc fluidita-
tem permanentem, quòd si tunc sentitur ali-
quod Accidens, voca illud ut volueris, hoc
ego humiditatem esse volo. Tum quia vino
consecrato manet postea humor vini. Ergo ap-
paret illum non identificari vino Neque di-
cas illic manere fluxibilitatem vini, cur enim
multiplicabis entia, & loco humiditatis fluxibi-
litatem substitues. Et si dicas per miraculum illic
aliquid substitui simile illi fluiditati, certè illud
dices accidens positivum distinctum, & quia
nulla illius differentia potest ostendi ab aliis na-
turalibus humiditatibus, etiam illa (nisi divina-
re velis) accidens erit; & sicut color vini rema-
nens, verè est accidens, ita & fluiditatem illam
dicam, verè esse accidens.

Dices primò cum Ariaga, nullum esse fun-
damentum ponendi ponendi has qualitates esse
positivas.

Respondetur. Negando antecedens ob di-
ctas rationes.

† (G) Instabis

INSTABIS; Humiditas & siccitas non sunt activæ qualitates, quia corpora humida non aliter humectant nisi seipsa applicando, effectivè autem nihil producunt.

RESPONDETUR. Cùm supponatur quodvis elementum posse transmutari in aliud, debent etiam illorum qualitates esse activæ, quomodo enim aër transmutaretur in ignem, cùm utrumque corpus sit calidum, si humiditas & siccitas activa non sunt. quarti item Meter. sum. 2. cap. 3. siccitati coagulatio tribuitur, quod est quoddam agere. Rursus humiditas & siccitas refractæ concurrunt ad alterationem, alteratio autem non fit sine mutua actione. Accedit experientia, quam adducit Oviedo. Quòd scilicet si humectetur terra, etsi ponatur supra illam vitrum, vitroque supponatur corpus humiditatis capax, humectabitur magis versus illam partem viciniorem, agit ergo tunc humiditas. Res etiam siccæ in loco humido si ponantur, putrescunt. Glacies item si imponatur in aquam frigidam, dissolvitur, quamvis tardius, quam dissolutionem non aliud producit, quàm humiditas aquæ. Quamvis autem Aristoteles humiditatem & siccitatem appellat passivas qualitates, hoc dicit Aristoteles ad significandum quòd non sint ita activæ ac calor & frigus. Quando autem Maurus dicit quæstione 37. ex eo humiditatem & siccitatem esse qualitates non activas, quia definiuntur per quoddam pati, nempe facilè terminari proprio termino, vel alieno, id etiam non convincit, nam licèt per ordinem ad terminari habeant se passivè, nego tamen his, quibus competit habere se passivè in ordine ad terminari, non covenire actionem, præcipuè cùm ipsum posse facilè terminari, accipi debeat secundùm dicta, pro activo terminari.

In forma argumento allato negatur antecedens, propter experientiam ex Oviedo. Deinde transito illo negatur consequentia. Quia potest humiditas vel habere debilem sphæram, vel esse alligata in suo modo agendi ad contactum objecti.

ADDO. Quamvis hæ qualitates non essent activæ, posset aliunde probari illorum positivitas; ex ipsa sensuum experientia, discernit enim sensus inter frigus quale habetur in ferro, & aqua, ab humiditate solius aquæ. Et quamvis humiditas non principiet dolorem, nego quòd non moveat sensum; quod autem dicit Ariaga, hominem in se non sentire siccitatem, non probat, quòd illa non sit qualitas positiva, quia calor debitus temperamento non sentitur per multos, & tamen est qualitas positiva.

DICES secundò. Ab aqua non potest separari sua humiditas, incorrupta aqua.

RESPONDETUR. Ipsum hoc, quod ostendit nobis fides, in calice consecrato, docet humiditatem immistæ illic aquæ separari divi- tus ab aqua, adeoque illi non identifica- Rursus quantitas separari non potest à su- jecto naturaliter, & tamen est positiva qua- tas; inseparabilitatem autem illam facit ipsa e- gentia formæ substantialis sibi relictæ.

DICES tertiò. Sicca humidis applicata, humida siccis, nihil longo tempore opera- tur, quod patet in vitro; quia nec humidi- humectat vitrum, nec vitrum exsiccat hu- ditatem.

RESPONDETUR. Procedere id ex debilit- virium, non autem ex impotentia simplici- agendi, nam etiam lux est qualitas positi- quamvis non possit irradiare per opacum, su- citque quòd agat per diaphanum.

DIFFICULTAS I

De primis qualitatibus elementisque in particulari.

DIscurretur hîc de debita combinatio- qualitatum singulis elementis; Sed pr- hoc quæritur: An debeat utraque qualit- convenire in summo, an alterutra nonnisi p- potest? Si attendatur ad experientiam se- suum, certum est, in unoquoque elemento, di- unam qualitatem quam magis experiamur. ita est prædominium in igne caloris, dedu- musque ignem in se, vel in aliquo sui, alicubi, quia res calet, non autem quia sicca Sentimus in terra prædominium siccitatis, & Videturque idem & ratio suadere: quia si p- est consistere ratio elementi, nonnisi cum u- qualitate in summo, & cum altera nonnisi in e- cellenti, asserendum id est. Ratio, quia sic- non sunt multiplicanda entia sine necessita- sic nec gradus qualitatum. Rursus si utraq- qualitas in summo conveniret, non esset ra- cur aër & terra distinguantur. Utrique en- siccitas & humiditas conveniret. Cæteru- nihil in hoc certi posse determinari, idque v- ex eo, quòd absolutè loquendo, possibile sit el- mentum cum qualitate utraque in summo; v- cum qualitate nonnisi una in summo. Quod a- tem illæ qualitates etiam in diversis elemen- sint ejusdem speciei, probat negativum arg- mentum. Non sunt multiplicanda entia, nu- etiam experientia, quæ ostendat diversitate- Sed ad titulum accedendo. *Sit*

Punctum Difficultatis I

Quam combinationem primarum qualitatum habeat ignis.

DIcendum est: Ignem esse calidum & sicc- Quòd ignis sit calidus, experientia oste- di-

quòd autem sit siccus, probandum venit contra Cabæum, qui docet ignem non esse siccum in excellenti, sed humidum. Quod

PROBATUR primò à Recétiori Suarez, si ignis esset humidus, humectaret, sed ignis non humectat, immo exsiccat, quis enim unquam expertus est se ab igne humectari, & pluvia humectatas vestes, ad ignem suspenduntur.

RESPONDERI posset pro Cabæo: Nempe ignem, formaliter non esse siccum, sed formaliter humidum, quantumvis effectivè sit siccus; Sic Sol formaliter non est calidus, licet effectivè calefaciat, quod autem dicit ille, sicut frigus effectivè non potest producere calorem, & è converso, ita nec ab humiditate posse produci siccitatem, id etiam non convincit, certe enim Sol non est calidus in se, & tamen producit calorem, cur ergo simile non continget humiditati respectu siccitatis. Dici etiam potest ex eo à frigore non produci calorem, quia non habet aliam additam virtutem, cui effectivè respondere possit calor, habet autem humiditas ignis additum calorem, cui potest respondere siccitas; quamvis humiditatem sibi determinet tanquam bonum suum, & ignis & aqua.

PROBARI solet secundò. Quia experimur ignem calidum esse & siccum.

RESPONDETUR. Difficile hanc experientiam posse ostendi; nam maximè exploraret illam tactus, sed ille præoccupatur, excessivè movente sensum calore.

PROBATUR Tertiò ex Negativo Principio. Quia scilicet ex una parte experimur ab igne causari siccitatem, ex altera parte nullum est fundamentum, quòd causetur semper nonnisi per accidens à calore, & quòd non habeat ullam causam univocam, præcipuè instrumentalem ut vocant.

Neque valet si dicas; sufficere quòd siccitas in terra posita, sit principium univocum, quia cùm siccitas ordinariè non nisi ab igne causetur, ei potiùs, tanquam ordinario causativo, tribuenda est.

ADDO. Non sufficit in igne ponere solum calorem, qui sit effectivè calor, sed ponitur verè formaliter calor. Ergo si nihil obsit poni etiam debet formaliter siccitas, & sicut calorem ignis benè colligimus ex eo, quia producit calorem, & nihil obest; ita ex eo, quia producit siccitatem, colligetur siccitas, & nihil obest.

Cæterùm si nomine humiditatis veniat liquiditas, ut ita dicam quædam, secundùm quam partes ejus continuantur, sinuantque sese talis liquiditas tribuẽda est igni. Ratio: quia videmus sinuare sese ignem, & hoc, in aliud principium commodiùs referri non potest, quàm in liquiditatem. Deinde: quia ignis quando liquiditatem in aliquo subjecto aliàs jam sibi apto, servare nõ potest, subjectum illud deserit nec in aliud abit. Et ita ignis ex cinere evanescit, quod non in aliud principium commodius referri potest, quàm quia liquiditatem deposcit ignis.

DICES cum Cabæo. Humidum est, quòd proprio Termino difficile, alieno autem se habet ignis.

RESPONDET Recentior Suarez, ignem non esse facilè alienâ figurâ terminabilem, sed contra illam indignari, unde etiam tentat quoscunque cancellos infringere. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. quia idem dici posset de aqua, quia & hæc aggeres subruit.

RESPONDETUR. Esse quidem similem liquiditatem illã ignis, & humiditatẽ in aliquo, sed in hoc dissimilantur: quia ignis natura sua non defluit ad latera continentis, secus humiditas. Ut apparet in manifestè humido, quod est aqua.

INSTAT idem. Illa qualitas est alicui naturæ propria, sine qua qualitate, illa natura, nec produci nec conservari potest. Jam autem ignis, nec produci nec conservari potest sine aliquo humore, hinc cinis non est capax formæ ignis.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc prædictam assertam liquiditatem.

Punctum Difficultatis 2.

Quæ Combinatio Aquæ.

COmmunis sententia tribuit aquæ humiditatem in excellenti, frigiditatem in summo. Arriaga tribuit aquæ humiditatem in summo, frigiditatem in excellenti.

Pro Frigiditate Aquæ nonnisi in excellenti.

Primum Argumentum format Arriaga. Quia si illi conveniret summum, frigus congelaretur.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Quia congelatio illa non tantum in frigus sed & in alia alumini similia, & salnitraria referri debet. Unde etiam artificiosè fieri solet glacies, temporeque æstatis in aliis puteis vel fontibus non congelascit Aqua, quamvis sit longè frigidior præ ea, quæ in hyeme coalescit.

Secundum Argumentum. Glacies est frigidior aqua, Ergo aqua non est in summo frigida.

RESPONDETUR. Glaciem esse magis frigidam, secundùm materiales agendi conditiones, hoc est ratione majoris condensationis, ut etiam magis urit ferrum candens quàm ignis.

Pro frigiditate aquæ in summo.

Prima Ratio est. Quia aqua contraria igni est, & illum extinguit, Ergo debet habere frigus in summo.

RESPONDETUR. Illum extingui non ratione frigoris, sed ratione inepti pabuli ad ignem concipiendum, unde & cineribus bene extinguitur: Aqua item calidissima; extinguit ignem, frigidissimum autem oleum non extinguit, quia est aptum pabulum igni. Ergo non

ex eo, quia aqua extinguit ignem, inferri præcisè potest, quòd aqua sit frigida in summo; non nego tamen quòd etiam juvet ad exstinctionem humiditas.

Secunda RATIO est hæc: Quia nullum aliud elementum recuperat, ita cito suum frigus atq; aqua.

RESPONDETUR. Nullum etiam elementum tamdiu & tam fortiter retinet suam humiditatem ac aqua, cur ergo non dicetur in summo humida, utpote minus vincibilis, & unicè retineri solita, & est magis activa humiditas, nam qui imponit manum extemplo madefit non extemplo frigesit. Quod autem aqua faciliùs præ alio elemento recuperet suum frigus, id fit beneficio humiditatis tantæ, eo enim quia non est sicca, non ita viscosè, peregrina & adventitia retinet eaq; contraria. Unde etiam valde siccum ferrum si igniatur, difficile remittit calorem, ob contrarium principium, siccitatem.

Tertia RATIO. Quia animalia aquatilia sunt fluidiora, & ut plurimum exsanguia, aut valde parum sanguinis habentia, ideo oportuit illis dari ad habitandum elementum omnium frigidissimum.

RESPONDERI posset. Si conditio elementi pensanda sit ex conditione animalium, quæ illud inhabitant, sequeretur, quòd terra deberet esse calida, quia eam inhabitant animalia calida, imò eo ipso quia frigidi sunt pisces, debuit illis ad habitandum dari elementum non maximè frigidum, ne magnus excessus foret nocivus, experimurque maria non esse frigida, imò pluribus exhalationibus calidis scatentia, quæ etiam per multos salsedinem causat.

Quarta RATIO est. Quia tempore æstatis aqua in puteis intendit frigus.

RESPONDERI potest. Si ex conditione puteorum, pensanda esset natura aquæ, dicendum foret illam esse calidam, quia tempore hyemis est calida, quodsi calorem illum referas in adventitias qualitates, idem dic in præsenti. Deinde nego ad istam intensionem non sufficere excellentiam frigoris, nam summa, intensionem non patiuntur, sed solùm excellentia.

Contra frigiditatem aquæ in summo.

Primum Argumentum est: Quia aqua generatur ex calido, pluvia enim fit ex vaporibus calidis, vi caloris levibus effectis, & sursum ascendentibus. Ergo & ipsa aqua calida est.

RESPONDETUR huic objectioni: pluviam fieri per frigus mediæ regionis aëreæ, in qua de vaporibus calidioribus, illuc elatis, ibiq; frigefactis & densatis, concrescunt aquæ pluviales, quod quidem non est propriè & substantialiter generari aquas ex vaporibus calidis, sed est solum vapores calidos, qui sunt substantialiter, aqua, indebitè se habens, recuperare connaturale suum frigus, & suam nativam humiditatem sine quibus, substantiæ aquæ, non tribuitur denominatio aquæ, aut pluviæ, sed vaporum.

Quia verò contra hanc responsionem objici potuisset, quòd scilicet vapores ex illis ascendentes & in opercula impingentes, calore generantur.

RESPONDET idem calore, non verti vapores substantialiter in aquam, sed cum sint substantialiter aqua rarior, solùm conantes sursum evadere comprimuntur ex iisq; confluit aqua.

Referri id posset etiam in hoc principium quod vaporea illi natura suâ redeant ad pristinum frigus & quando derisantur decidunt in terram hocque est ipsum pluere. Quæ responsio non recurrit ad hoc quasi ab aëre frigefiant illi vapores.

Secundum Argumentum. Quia aqua excessu caloris non corrumpitur sed fit vapor, qui adhuc est substantialiter aqua, excessu autem frigoris corrumpitur, vertitur enim in glaciem, ergo apparet non esse illam in summo frigidam.

RESPONDERI potest. Vapores cùm sint substantialiter aqua, hinc non debet dici quod corrupta aqua in illos resolvatur, sed tantum quod secernantur calore, & attenuentur raritate inducta, consequanturque levitatem vi ejus assurgunt; glacies etiam non est corruptio aquæ, nec est acquisitio majoris frigoris, sed spirituum aluminis & salnitrati. *Sed ad difficultatem descendendo,*

ASSERO 1. *Nullam esse rationem à priori, quæ convincat, potius frigiditatem, quàm humiditatem in summo convenire aquæ.*

RATIO Asserti, solutio argumentorum supra relata.

ASSERO 2. *Attendendo ad experientiam sensuum, potiùs tribui debet aquæ humiditas in summo.* Tum quia nullum aliud est elementum ita humidum. Tum quia frigus etiam in aliis experimur, non minus quàm in aqua, nullibi autem experimur tantam humiditatem. Tum quia resistentia humiditatis & activitas major est in aqua, videturq; strictiùs semper illam sibi vincire, quàm frigiditatem: Ergo illa potiùs poni deberet in summo.

ASSERO 3. Ex dictis supra, hoc ipsum adhuc certo non constare, quia posset hoc non ad rationem summitatis gradus, sed in conditionem qualitatis & subjecti referri.

Punctum Difficultatis

Quæ combinatio aeri debita & terræ?

Quo

QUod ad aerem attinet.

Pro frigiditate aeris.

Primum Argumentum eſt ex Hurtado. Quia n eſt alia qualitas, quæ ei tribuatur in ſummo.

RESPONDETUR Negando, ex dicendis infra, ecedens.

Secundum Argumentum. Aer in media regio-, in qua expeditior eſt ab omnibus contra-s, eſt valde frigidus, ut patet, conſcen-nti montes altiſſimos. Unde etiam in illis vari poteſt nix continuò.

RESPONDET huic rationi recentior Suarez. extrinſeco illic frigiditatem provenire, nem-à ſpiritibus frigidiſſimis, ſive illi vapores ſint, e ſpiritus. Contra arguit Ariaga: Aerem ſe-ndæ regionis eſſe ſereniſſimum, conſequen-r illis exhalationibus vacuum, non ergo in s frigus rejici debet. Deinde illæ exhala-nes vel ſunt calidæ vel frigidæ, ſi calidæ, Ergo bent potius augere caloré, non poſſuntq; per tiſperiſtaſim intendi, quia non habent con-rium circum obſiſtens, cùm & illæ ſint cali-, & aer calidus; Si ſunt frigidæ, quo id proba-, non petendo principium.

RESPONDERI poteſt ſecundò. Frigidita-n illam referendam eſſe in vapores, qui quia n ſunt multum terrei, nec multum humidi enitatem non impediunt, & ſicut quando nt frigidiſſimi venti, poteſt eſſe ſerenitas, Ergo de aere idem dicendum, illos autem eſſe fri-dos à poſteriori oſtenditur ex illo frigore ae-, qui cæteroqui probatur ab oppoſitis eſſe ca-liſſimus. Non eſt etiam univerſale, quòd in ciſſimis montibus nives reperiantur, expe-entiaque docet ningere interdum ſub altiſſi-is montibus, ſerenitate ſupra manente, & ſic-cùm pluere debet in æſtate, ab impenden-us nubibus fugiunt calidæ exhalationes, fa-untque aerem magis calidum, ſic viciſſim, m frigidæ fugiunt ſuperficiem terræ calefa-am, faciunt aerem frigidum.

RESPONDERI poteſt tertiò. Non conſta-quanta elevatio ſit neceſſaria ad hoc, ut cen-atur aer eſſe in æqualitate, ſtatu, & conditio-e ſibi proportionata. Hinc quamvis conce-atur altiſſimos montes habere frigidiorem ae-m, non ſequetur jam, quòd eo caſu ſit in ſtatu bi debito; Et certè vel in illis montibus ſunt ives, & venti, vel non: ſi ſunt nives, nec con-a calorem, nec pro frigore aeris, certo urgeri oteſt. Nam defectus caloris in nives, poſitio igoris in eaſdem referri debet. Quod ſi de-nt nives & venti, adſit tamen frigus, dicetur m Conimbricenſibus, mediam regionem ae-s à DEO creatam eſſe frigidam, contra qui-em inclinationem aeris, ſed ita depoſcente or-ne univerſi. Niſi hæc doctrina videatur ad acitum adferri.

Tertium Argumentum eſt quo utitur Ariaga, uia aer ubicunque ab agentibus extrinſecis validis liber eſt, ſtatim frigidus eſt, & ita in no-cte ſemper eſt frigidior. Loca item æſtate clau-ſa, frigidiora ſunt, partes item Septemtrionales, frigidiores Meridionalibus.

RESPONDERI potuiſſet huic difficultati, quia cubicula hyeme ſunt calida, ad quæ venti non permeant. Ergo etiam inferri poterit ex ea-dem inſtantia calor aeris. Ut id ſolvat Ariaga, dicit id referri poſſe, quia agentia frigida mul-tum illic operari non poſſunt. Sed ſimiliter di-ci poſſet calidum eſſe aerem, ſi adſunt repulſiva agentium frigidiorem. Unde dici poſſet noctu aerem frigidum eſſe, quia cum in regione infi-ma non ſit purus, ſed miſtus multis vaporibus, qui ipſi fugiunt activitatem Solis, & illo abſce-dente frigefiunt.

Quartum Argumentum ejuſdẽ eſt. Aer motus flabello refrigerat, Ergo natura ſua eſt frigidus. Nam motus in rebus calidis excitat calorem, frigus verò in frigidis.

RESPONDETUR. Aerem iſtius infimæ re-gionis, frigidis vaporibus eſſe plenum, & hos impactos faciei refrigerationem illam adferre, & ſicut ex follibus, quæ ignito carboni mate-riam ſuppeditant, illumque fomentant, non re-ctè colligitur calor aeris, ita nec rectè colligitur ex flabello frigus.

Quintum Argumentum ejuſdem eſt. Quando homo patitur colicam, aer intus incluſus, na-turali ſua frigiditate hominem vexat, tantum-que rerum calidarum applicatione ei mederi poſſumus.

RESPONDETUR. Negari poſſe quòd aer aliquis corpus intret, quàm is, qui reſpiratione trahitur, hic autem nonniſi calefactus immitti-tur, conceſſo autem quòd etiam alius aer immit-tatur, facilè negari poteſt illum etiã permeando non calefieri, ſed poſito etiam, quòd reverâ aer tunc frigidus noceret, frigiditas ejus in miſturas referri poteſt. Cauſa etiam doloris colici, etiam in calorem rejici poteſt, nempe in ſpirituum ca-lidorum copiam, qui vexant intus quæruntque locum quâ evadant, hinc ei dolori, non aliter mederi poſſumus, quàm laxando poros, quibus laxatis, exeunt illi ſpiritus.

Sextum Argumentum eſt. Quia obſervatum eſt à multis, diabolum in corporibus aereis aſ-ſumptis, non poſſe tantum calorem efficere, quantus eſt hominis, quod falſum eſſet, ſi aer eſ-ſet ſummè calidus.

RESPONDETUR. Hoc argumentum utrum-que probare, nam probat aerem eſſe calidum & frigidum, calidum quidem, quia corpora illa ſentiuntur calida, quamvis non eo temperamen-to quo humana, frigidum autem, quia non acce-dunt ad calorem humanum. Addit recentior Suarez, diabolum eſſe potius ſollicitum de ex-terna figura, non autem de calore, fortè etiam Deus ob ſuæ providentiæ fines ordinavit, ut illa differentia in corporibus appareat.

Septimum ARGUMENTUM eſt. Quia juxta cœlum lunæ, eſt ignis elementaris, Ergo neceſſarium fuit, ut nimius illius calor, temperaretur aëre frigido.

RESPONDETUR. Hoc argumentum potius probare, debuiſſe illic poni elementum calidum, ne poſito frigido, pugnarent inter ſe. Quod ſi dicas illum ignem non eſſe inibi activum, cur ergo poni jam debebit elementum, quod temperet calorem illius, ſua frigiditate.

Pro caliditate Aëris.

Primum ARGUMENTUM Commune eſt. Poſſibilis eſt combinatio humiditatis & caloris. Ergo datur. In nullo autem elemento poni debet niſi in aëre.

RESPONDETUR. Non ſecundùm omnes poſſibiles combinationes, eſt numerus elementorum & conſtitutio; de quo ſuprà.

Secundum ARGUMENTUM eſt ex recentiori Suarez per experientias.

Prima Experientia eſt; quia res calore attenuatæ, in aërem reſolvuntur, ut patet in aqua, quæ in lebete, dum igne calefit, minuitur.

RESPONDETUR; Experientiam non convincere: quia res calore attenuatæ, interdum reſolvuntur etiam in aquam, quæ eſt frigida.

Secunda Experientia eſt, quia ea quæ ſunt magis aërea, ſunt etiam magis calida, ut mel, oleum.

RESPONDETUR; Etiam illum calorem, in alias miſturas & temperamentum referri debere, non in aërem, dici etiam poteſt, oleum & mel, ignea potiùs eſſe, quàm aërea.

Tertium ARGUMENTUM. Levitas eſt comes ſignumque caloris. Sed aër eſt levis. Ergo calidus.

RESPONDETUR. Levitatem hanc penſari vel maximè ex aëre infimæ regionis, qui vel maximè experientiæ noſtræ ſubeſt, quem tamen conſtat multis miſturis plenum. Levitas ergo hæc in aliud principium referri poſſet. Rurſus nec aërem, nec ignem, purum miſturis habemus, & tamen aër ſuperponit ſe igni, ut videri eſt in follibus, à quibus impactus aër, ſuperponit ſe carbonibus ignitis. Denique levitas illa aëris, non in calorem qui major eſt in igne, ſed in conditionem ipſius corporis, referri poſſet.

Quartum ARGUMENTUM eſt. Quia nimio calore, in aërem aqua convertitur, & nuſquam frigiditate convertitur in aerem. Ergo calor & non frigiditas humiditatem aeris comitatur. Nulla enim ſubſtantia gignitur qualitate oppoſita, proprio temperamento.

RESPONDETUR. Liquor glacie conſtrictus, glacie diſſoluta non tantum ſpatium occupat ut ante; cujus ratio reddi poteſt, quòd partes aquæ, frigore in aerem abierint. Quod ſi dicas frigore excludi nonniſi partes aeris, non verò partes aquæ in aerem converti. Idem dicent oppoſiti. Deinde, quamvis nulla ſubſtantia, poſſit à qualitate oppoſita proprio temperamento, per ſe loquendo gigni; tamen per accidens id contingit: ut dum operculum, calido ſuperpoſitum, madefit. Et ratio eſt, quia fieri poteſt ut partes aliquas ita alteret calor, ut quamvis non ſint capaces & gignantur, deſtruatur tamen in illis forma miſti. Jam ergò in elementum id, quod reſolvi debent; & quia fieri poteſt, quod ſit res levis, non poterit habere debitas terræ diſpoſitiones; fieri item poteſt ut non habeat pondus illud requiſitum ad aquam, debebit ne generatio aëris reſultare. Quando autem ad hæc recurritur: Quòd ſi ponatur aër humidus & frigidus, nulla cognatione vicino elemento, ſcilicet igni, aer ſit conjungendus, adeoque turbandum ordinem elementorum, id non convincet; nam negabitur talem ordinem debere poni, diceturque talem eſſe ordinem elementorum, ut ſuperemineat ſummè calidum ignis, infra ſit ſummè frigidum aer, tum ſummè humidum aqua; denique ſummè ſiccum terra.

Quintum ARGUMENTUM eſt. Quia aer in locis humidis & frigidis, puta in terrę cavernis, vertitur in aquam, non aliam ob cauſam, niſi quia frigus ſimul cum humore, eſt diſpoſitio aquæ, non aëri debita. Deinde quia aer & aqua debent habere virtutes, per quas poſſent agere in ſe, & pati, exigente id miſtorum temperie. Hæc autem ex parte aeris non poteſt eſſe alia, quàm calor; & ex parte aquæ frigus.

RESPONDETUR. *Quoad primum*, illô potius probari aerem eſſe frigidum; quia elementa ſymbolas qualitates habentia faciliùs in ſe convertuntur; cùm ergo in illis locis facile aer convertatur in aquam, quæ eſt frigida, & ipſe debet eſſe frigidus. Rurſus dici poteſt, quòd aer in illis locis hauriat multos vapores, levitati ſuæ contrarios, commodos gravitati aquæ, in quam etiam ſolvitur.

Quod attinet ad alterum. Agent adhuc contra ſe aer & aqua, ſecundùm aliam qualitatem, qua aer agnoſcente ipſo Arriaga, eſt ſiccus, humida aqua.

RESTAT adhuc inquirere. An aer ſit humidus, an ſiccus. Pro ſiccitate aeris ſtat Ariaga cum Stoicis. Hoc ut penſetur.

Pro ſiccitate Aeris.

Primum Argumentum eſt ex Ariaga; quod non habeat tantam humiditatem aer; quantam aqua, vel hoc ipſum oſtendis, quia aqua magis humectat.

RESPONDETUR. Poteſt humectare quidem magis aqua, & hoc probat, quò ſit magis humida; ſed non non ſequitur, quòd aer non ſit humidus, licèt non æquè ac aqua.

Secundum Argumentum: Quia aer nimis humidus convertitur in aquam ut conſtat experientia. Ergo humor in ſummo non eſt proprietas aeris; ſed aquę conſequentia probatur: quia nulla forma ejicitur è ſubjecto, & in aliam convertitur per qualitatem propriam formæ ejectæ.

RESPON

RESPONDETUR ex dictis, per se id non fieri
er accidens tamen id contingere, de quo in si-
ili supra actum.

Tertium Argumentum, aqua non est summè fri-
ida. Ergo est humida. Ergo id aëri non com-
etit.

RESPONDETUR. Quod quærendum re-
et, an saltem in excellenti non sit humidus aër,
De antecedenti esse difficultatem supra in-
uimus.

Pro humiditate Aëris.

Primum Argumentum Oviedo est. Humidum
x Aristotele est illud quod non facilè proprio
ermino, sed alieno terminatur. Hæc defini-
o præ omnibus elementis competit aëri, faci-
us enim aër continetur intra telam, valde te-
uem quàm aqua.

RESPONDETUR. Telam duplici modo pos-
: continere aërem. Primo quòd sit valde po-
osa, ita ut exeunte uno aëre, subintret alius, &
c non potest probari quidquam pro humidi-
te aëris. Quodsi tela non sit porosa, adhuc
on probabitur humiditas, ad eum modum,
uo non probatur lanæ vel milii humiditas, li-
èt advolvatur lateribus vasis; quodque faciliùs
ontineatur aër intra telam, illud exinde profi-
scitur, quia non est corpus ita densum aër, atq;
t aqua.

Secundum Argumentum est. Quia aqua est
mme frigida. Ergo tantum aër habet humi-
itatem in summo.

RESPONDETUR negando in aliorum prin-
ipiis antecedens.

Tertium Argumentum est. Quia eo modo con-
uè disponentur elementa, non enim duo con-
aria, videlicet summè calidum, summè frigi-
um immediatè collocabuntur, sed medium
liquod constituetur.

RESPONDETUR. Sicut nihil obest, quòd in
ntentia Oviedi, in excellenti sicco, in summo
umidum, sic nec oberit ut summè calido, sup-
onatur summè humidum. Rursus dicerent
ppositi, quòd ille est optimus ordo elemento-
um, qui est magis proportionatus naturæ eo-
um, unde non debent naturam talem habere,
uia ita collocari debent, sed ideo collocari de-
ent, quia habent talem naturam. Cum ergo
liunde non probetur aërem esse summè humi-
um, ex collocatione elementorum, nihil de-
ernetur. In sententia etiam Ariaga medium
liquod ponetur inter duo opposita, quia ignis
t calidus & siccus; jam autem aër est siccus
: frigidus, ubi ratione qualitatis symbolæ, quæ
t siccitas, non ponentur immediatè, & se to-
s, contraria.

Quartum Argumentum ex Recentiori Suarez.
qua elementaris, non est magis humida, quàm
qua rosacea, vinum, & cætera, & tamen ista
on sunt humida in summo, sunt enim mixta.

RESPONDERI potest retorquendo argumen-
tum. Si ponatur vinum in profundo puteo non
minus erit frigidum, quàm aqua, neque tamen
arguitur quòd summa frigiditas, non competat
aquæ. Ergò nec in præsenti bene arguetur.

Deinde ad objectionem dici potest magis es-
se siccum vinum, quàm aquam puram, est enim
vinum mixtum corpus, licèt illa siccitas, pro-
pter excessum liquiditatis, non appareat.

Quintum Argumentum pro eadem sententia
sumi potest. Quia ea quæ in oppositum addu-
cuntur facile solvi possunt. Nam si dicas aërem
exsiccare, referri id poterit in exhalationes. Si
dicas aërem tempore pluviæ reddi humidio-
rem non redderetur autem si esset in summo hu-
midus dici, poterit reddi tunc aërem magis hu-
midum, hoc est crassius humidum, in quod et-
iam principium referri potest, cur magis hume-
ctet aqua, quàm aër. Quia scil. id densius facit.

Pro hac sententia notat recentior Suarez hu-
miditatem dupliciter spectari posse. Primò a-
ctivam, & hæc humiditas competit potiùs aquæ
secundo passivam, quæ sita est in minore consi-
stentia; in suo proprio termino, & hæc magis
competit aëri, magis enim delabitur & defluit.

Quæ combinatio Aeri debita.

ASSERO I. Attendendo ad mentẽ Aristote-
lis, *aërem esse humidum & calidum*, expressa est il-
lius authoritas secundo de Generatione, textu
vigesimo tertio: *Cùm simpliciter inquit quatuor
sint: quodque unius est, terra, siquidem sicci potius
est quam frigidi, aqua verò frigidi magis quàm hu-
midi, aër humidi magis quam calidi, ignis calidi ma-
gis quam sicci.*

ASSERO 2. *De humiditate aëris, vel ejus sic-
citate, frigiditate item vel caliditate per experien-
tiam nihil concludi potest.*

RATIO est. Quia cum elementa multis sint
peregrinis qualitatibus; apud Nos referta, quid-
quid attuleris, in peregrina rejici poterit prin-
cipia, licèt magis experientia stare videatur, po-
tiùs illum esse siccum quàm humidum, & po-
tiùs, frigidum quàm calidum, idquè probant
experientiæ allatæ, & cùm nulla ratio manife-
sta urgeat, pro illius humiditate, quis unquam
controversiæ ignarus, ex solo judicio sensuum,
dicat se humectari ab aëre.

ASSERO 3. *Si nomine humiditatis non aliud
intelligas quàm id quod facile cedit, eo sensu aer est
magis humidus quam aqua*, faciliùs enim cedit.

De Combinationibus Terræ.

Communior sententia tenet, terram esse sic-
cam in summo, & frigidam in excellenti. Ra-
tio est. Ipsa auctoritas Scripturæ appellantis
terram siccam & aridam, & quia siccum maxi-
mè resistit figuræ alienæ, ex elementis autem
hoc vel maximè competit terræ; condistingue-
turque adhuc sua combinatione ab aëre, quia

ille non est in summo siccus. Ignes autem qui ex terra oriuntur, referuntur in mineralia, quæ sol in visceribus terræ operatur, & materiam, concipiendo igni aptam.

QUÆSTIO II.

De ipsa Mistione.

DUo hîc præcipuè attingentur. Imprimis natura ipsius Mistionis, deinde an Mistum deposcat in se actualem, an virtualem remanentiam Elementorum.

DIFFICULTAS I.

An, Quid, & Quarum Conditionum Mistio?

QUoad Quæstionem, *An detur Mistio*; communis sententia illam admittit. Tum quia experimur ex variis Mistionibus varia generari. Tum quia ut ait recentior Suarez data causa, & non impedito effectu, sequitur effectus; datur autem causa Mistionis, nempe mutua contrariorum actio, & non apparet impedimentum effectus. Tum quia non omnia, quæ in orbe sunt, sunt aut terra, aut aqua, aut ignis, aut aër. Ergo dantur aliqua præter hæc, & hæc vocantur Mista, cum suo modo contineant etiam illa priora.

Quando autem dicitur Mista ideo non dari, quia fierent ab elementis, ab elementis autem fieri non possunt, cum sint nobiliora illis, mobilius autem ab ignobiliori non fit: id non convincit, nam in eo in quo fiunt, non sunt nobiliora Mista elementis, quanquam effectus æquivocus, potest esse nobilior sua causa. Sed quicquid sit de hoc, Mixta excedunt præ elementis ratione formæ, quam tamen non producunt elementa, sed aliud principium.

Quoad quæstionem: Quid sit Mistio?

MIstionem definit Aristoteles. Primo de generatione, textu vigesimo: quòd sit mistibilium alteratorum unio. Videtur hæc descriptio non esse bona. Ratio, quia de hoc ipso quæritur, quid sit hoc ly mistibilium, & qui ignorat mistionem, ignorat mistibile, concedo quidem posse descriptionem procedere per causam, sed tunc quando ipsa causa aliunde est nota, aliunde autem ignoratur causa mistionis.

Quando autem alii ad salvandam definitionem, ad id recurrunt, quod ly *Unio*, positum in definitione, supponat pro generatione substantiali, terminata ad inductionem formæ misti, in materiam, mistibilium, sufficienter præparatam, alteratam, continuatam. Id etiam non convincit, quia quærere restat, quid est non quidem generatio substantialis, hæc enim alibi supponitur definita, sed quid significat generatio substantialis ly *Misti*.

EXPLICATUR 1. Mistio ab aliis apud Oviedo. Quod scil. mistio sit generatio corporis resultantis ex contrariorum congressu. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia ut sonat definitio hæc accepta, supponit potiùs debere fieri congressum elementorum, & pugnam, antequam dicatur fieri mistum; quod est falsum: quia potest bene ab ipsomet Deo imediatè produci, & revera potest esse mistum, quamvis non ex pugna contrariorum. Deinde cùm mistio sit aliqua generatio, sicut generatio non debet dici generatio corporis, sed potius generatio totius, sic & mistio non debet dici generatio corporis, sed generatio totius.

EXPLICAT 2. Ariaga: quòd mistio sit duorum corporum alteratorum unio. *Hæc descriptio*

NON SATISFACIT: quia alteratio videtur debere præcedere mistionem, quæ tamen præcedentia ut dixi ad mistionem non requiritur; mistum item præsens quatuor includit elementa, non ergo debet esse duorum corporum unio. Ut hæc descriptio aliæq; similes, imò & Aristotelica definitio explicari possit, & ab impugnationibus allatis defendi.

SUPPONO 1. *Triplicem in præsenti mistionem cogitare possumus.* Primò corporum notabiliter discretum numerum constituentium, quando intra idem spatium includuntur, & sic v. g. miscetur triticum cum pisis. Secundò mistio est corporum continuatorum fluidorum simultanea permeatio, & hac ratione aqua miscetur vino. Tertio prout hîc de mistione agitur, vi cujus resultat aliquid ex elementis.

SUPPONO 2. *Mistionem ipsam, prout hîc de illa agitur dupliciter spectari posse.* Primo pro actione, ex qua resultat mistum, & hæc adhuc duplex spectari potest; scil. ipsorum elementorum inter se, & de hac idem dicendum, quod de reactione & repassione; vel certè sumi potest actio extrinseci, quæ ipsa actio extrinseci agentis, duplex spectari potest.

Primò, applicativa nonnisi elementorum, & de hac in præsenti nulla est difficultas, vel certè productiva ipsius formæ misti, & de hac ita discurrendum ac de reliquis generationibus.

Secundo sumi potest mistio pro ipsa ratione formali, & ut quo, & hæc non aliud est, quam ipsa unio, de qua proportionaliter loquendum sicuti sumus locuti de unione substantiali.

Tertio sumi potest pro ipso termino seu ratione formali ut quod: de sic sumpta mistione, ita in pluribus discurrendum, sicut de toto composito. Utroque hoc posteriori modo sumpta mistio in præsenti considerari debet.

SUPPONO 3. *Ly mistibilium ly unibilium & alios terminos tripliciter adhuc spectari posse.* Primo pro eo quod alteratum non est v. g. sed alteratur. Secundo pro eo quod jam v.g. non alteratur actu sed alteratum est. Tertio sumi potest pro ratione communi ad hæc membra, quod alteratum est, vel alterabitur. *His suppositis*

EXPL-

Explicatur miſtio. Pro ratione formali, u quo ſumpta, quòd ſit miſtibilium alterato-rum unio. Ita Ariſtoteles: Et deinde, quia f:malis ut quo miſtionis, non eſt aliud, niſi tio per quam miſtum ut quod conſtitui-tr, jam autem miſtum ut quod, non alio u quo conſtituitur niſi unione, & quia hoc od hîc definitur eſt miſtio ut ſic accepta, ando ponitur Ly *miſtibilium*, non ponitur de-itum in definitione, quia hoc definitum in æſenti eſt ratio formalis ut *Quo*, non autem u quod, quale eſt miſtum. Ipſa autem miſtio o termino ad quem, ſeu ipſum miſtum, eſt tum ſubſtantiale ex elementis alteratis con-tutum; Unde ſi quæratur, quid ſit miſtibi-m alteratorum unio, bene iſta miſtibilitas per nſtitutionem ex elementis alteratis deſcri-tur.

Quod attinet ad conditiones Miſtionis.

Prima Conditio eſt. Ut non ſit miſtio ſe-ndùm accidentia in eodem ſubjecto exiſten-,ſed ſecundùm ea, quibus competit eſſe com-etas ſubſtantias. Conditio hæc ſumitur ex 1. Generatione textu 28. propter defectum hu-s conditionis, materia & forma non dicuntur ſceri, neque enim ſunt completæ ſubſtantiæ, bedo item & nigredo.

Secunda Conditio. Ut miſtibilia ſint mutuo a-va & paſſiva alterativè, adeoq; habeant com-unem materiam & accidentia. Unde duo ngeli ſi ſecum unirentur, non eſſent miſtum, ia nec communem materiam nec alterativa cidentia habent. Sumitur id ex textu 87.

Tertia Conditio. Ut propter faciliorem mi-ſonem miſtibilia ſint diviſibilia in partes exi-gas, ſumitur hæc conditio ex textu 84. defectu jus conditionis adamas non miſcetur facile, m aliis corporibus.

Quarta Conditio. Ut ſint proportionata cor-ra ipſa, in ratione agendi, ex textu 88. & 89. fectu hujus conditionis, ſi aquæ guttam rogo fundas, non fit miſtio.

Quinta Conditio. Ut miſtibilia, poſſint ex acunque miſti parte generari, eſt conditio ex xtu 47. Ratio quia ex quacunque parte non nerarentur, jam ſupponeretur illa pars, non e miſtum.

DIFFICULTAS II.

Quomodo elementa maneant in Miſto.

Duplex eſt hac in parte ſententia; alii di-cunt formaliter entitateque ſua retenta, e in miſto. Id docent ordinariè Medici qui-s adhæſit Dandinus lib. 2. de anima digreſſio-8. Alia ſententia docet elementa manere nniſi virtualiter, hoc eſt, ratione qualitatum bitarum elementis, quæ reſtrictæ & tempe-æ inibi ſunt, eſtq; communis reliquorum.

Dicendum eſt. *Elementa manere nonniſi Vir-e in miſto.*

Probatur 1. Auctoritate Ariſtotelis de Generatione textu 84. & 89. & 2. de Generatione textu quadrageſimo ſeptimo & 2. de partibus animalium capite primo. Ratio ejuſdem eſt. Elementa ſunt omnium rerum principia prima, mansereq; debent in re genita, ſi enim non manerent, non eſſent prima principia, compoſitiva omnium, ſi manent, debent manere nonniſi virtute, quia aliàs non daretur vera generatio, ſed ſolum alteratio, ſi enim erit aër, inquit Ariſtoteles 2. de Generatione textu 31. ſiquidem permanet, alteratio erit non generatio.

Probatur 2. Communi argumento. Vel formæ elementorum manent in eadem parte ſubjecti, hoc eſt materiæ, vel in diverſis partibus. Neutrum dici poteſt; non ſecundum. Tum quia ſequeretur quòd nullius miſti materia eſſet continua, nam ita diſtincta continuari non poſſunt, abſurdum etiam eſt dicere, quod aurum purum, heterogeneas partes habeat, ſequereturque contra Ariſtotelem 2. de Generatione textu 47. quod non ex qualibet parte miſti ſegregari poſſent elementa, nec poſſet illud miſtum, niſi ratione totius dici miſtum; non autem ratione partium, haberetq; ſe ratio miſti ſicut decem, quod ſingulis, ſuis partibus non convenit, ſequereturq; ulterius quod illud miſtum, & eſſet arbor v.g. & aqua, quia utriusque haberet formam ſubſtantialem, nec jam pars miſti appellabitur miſtum contra Ariſtotelem 1. de Generatione textu 86. Non poteſt etiam dici primum, quia aliàs duabus formis ſubſtantialibus; una eademque materia informaretur.

Probatur 3. Vel in miſto præter formas ſubſtantiales elementorum datur forma diſtincta realiter à prioribus, quæ ſit forma miſti, vel non datur; neutrum dici poteſt; quod ipſum probatur, ſi enim non datur præter formas ſubſtantiales elementorum, diſtincta realiter forma miſti: Ergo nullæ res ſunt diſtinctæ ſpecie, quia omnes habent eaſdem formas ſpecificas, & nihil inſuper ſubſtantiale ſpecificum eſt in uno miſto, quod non ſit in alio, ſi autem inſuper datur forma miſti: Ergo non dantur formæ elementorum. Quod ipſum probatur; quia vel poteſt præſtare totum id illa forma, quod præſtarent elementa, vel non poteſt, ſi poteſt, ergo otioſa erunt ipſa elementa, ſi non poteſt. Ergo illa forma & eſſet forma miſti, ut ſupponitur, & non eſſet forma miſti: Quia ſicut forma ignis, quæ non poteſt præſtare id quod præſtat forma aquæ, eſt forma nonniſi ſimplex, nec eſt forma miſti, ita nec illa forma miſti, erit forma miſti; Nec apparet undenam transeat in denominationem, & eſſe formæ miſti.

Respondebis, formam miſti, ſe ſolam non poſſe præſtare, quod præſtant formæ ſubſtantiales elementorum; ſed indigere formis illorum, tanquam diſpoſitionibus.

Con-

Contra erit: Quia non eſt ratio, cur non ſit contenta forma miſti, ſolis qualitatibus elementorum, pro diſpoſitione. Tum quia non eſt explicabile, an illæ diſpoſitiones, ſint in tota materia, an tantùm in parte materiæ. Tum quia talis collocatio formarum elementarium, vel eſt in homogeneis. Vel tantum in heterogeneis, ſi tantùm in heterogeneis: Ergo ratio miſti quâ talis, ſalvari poteſt ſine his elementis; cùm ratio miſti ſalvari poſſit in homogeneis. Si etiam in homogeneis. Ergo non erit jam homogeneum, quia involvit tot heterogeneitates formarum.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtotelis.

Prima eſt ex Metaphyſicis ex 5. Metaphyſicorum Textu 4. & 7. Metaphyſicorum Textu 60. ubi definitur elementum eſſe id ex quo quidpiam fit, cum inſit.

Respondetur. Sufficere ut inſit virtualiter, & quoad qualitates, ineritque miſto elementum quoad ſuas virtutes.

Secundus Locus eſt. Quia ſicut docet Ariſtoteles primi Phyſicorum Textu 83. Materiam ineſſe actu iis quorum eſt materia, ita ſecundi Phyſicorum Textu 31. dicitur, elementa eſſe materiam miſti.

Respondetur. Miſtum habere materiam Phyſicam, elementa autem ſunt materia illius inſuper, ſecundùm ſuos qualitates ſpectata.

Tertius Locus eſt. Ex libro de cœlo ubi 3. cœli Textu 63. docet elementa non retinere in miſto propriam figuram.

Respondetur. Inde non ſequi, quòd retineant ſuam Entitatem, quando autem 1. Cœl. Textu 1. & 2. docet, miſta moveri prędominantis elementi motu, ſufficienter ille locus intelligi poteſt, de Prædominio non ſecundùm Entitatem, ſed ſecundùm qualitates.

Quartus Locus eſt. Ex libris de Anima ubi 2. de Anima Textu 39. dicit Ariſtoteles niſi Anima eſſet in corpore, fore ut elementa diſtrahantur, & propria loca capeſſerent; & Textu 62. quæritur: cur elementa in ſenſu exiſtentia, non ſentiunt quæ omnia ſupponunt dari actu elementa in miſto.

Respondetur. Primum Textum procedere contra Empedoclem, qui viventibus animam negabat, & dicebat plantas radicari, quia à terra ad centrum propelluntur, ramos verò ſe attollere quia ab igne ſurſum attolluntur. Secundus autem locus inquirit cur qualitates elementorum non ſentiant; inde autem nihil evincitur contra concluſionem.

Quintus Locus eſt. Ex 1. De Penetratione Textu 34. ubi negat lignum cum igne miſceri, qui lignum dum comburitur, vertitur in formam ignis: Ergo ſupponit ad miſtionem requiri ut miſtibilia retineant formas.

Responderi poteſt; non ideò præciſè [l]ignum non miſceri cum igne, quia corrumpitu[r] ſed quia vertitur in ignem, & non in aliquid te[r]tium commune, ut debet fieri in miſto. Qua[n]do autem textu 84. docet: poſſe elementa ſep[a]rari à miſto, intelligendus eſt, non de ſeparati[o]ne locali, ſed de Generatione, eò quòd in miſ[to] ſint tanquam in medio communi, in quo virtu[a]liter, ratione qualitatum continentur eleme[n]ta. Dicit autem quòd ſeparari poſſint, non a[u]tem generari, ut oſtendat diverſò modo gen[e]rari elementa ex elementis, diverſo ex miſt[o]. Nam univerſaliter quando elementum gener[a]tur ex elemento, non eſt neceſſe ut qualitat[es] generandi, quoad utramque combinatione[m] contineat in ſe elementum, ſicut continet in miſto. Quando autem textu 90. dicitur il[li]dem, quòd miſtio ſit elementorum alterat[o]rum & non corruptorum miſtio id non conv[in]cit; nam hoc ſolum vult Ariſtoteles, ſcil. ip[ſas] illas qualitates alteratas, & refractas eſſe deb[e]re, nec dicit ſimpliciter elementa corrum[pi], cùm quoad virtutes contineantur in miſto.

Objiciuntur 2. aliqua principia.

Primum eſt, quod ex qualitatibus colliga[tur] eſſe alicubi aliqua forma, & ſic ex qualitatib[us] & diſpoſitionibus arboris, colligitur Cedru[m] eſſe arborem. Ergo cum per nos maneant qu[a]litates elementorum in miſto, poterit coll[igi] manere formas.

Secundum Principium eſt, quia forma eo u[ſque] durat, quouſq; habet ſuas diſpoſitiones, eleme[n]ta autem habent ſuas diſpoſitiones in miſto.

Respondetur utriq; principio: quòd qu[a]litates & diſpoſitiones non quomodocunq[ue] ſumptæ arguant formam, aliàs cum acciden[tia] quæ erant in genito, maneant in corrupto, d[e]beremus aſſerere, quòd ſimul ſit corrupta & g[e]nita forma. Tunc ergo qualitates & diſpo[ſi]tiones arguunt formam ſubſtantialem, quan[do] habentur ultimæ diſpoſitiones & in menſu[ra] requiſita, cùm tamen in miſto virtutes eleme[n]torum ſint refractæ.

Objicitur 3. Miſtio eſt elementorum un[io]. Unio autem arguit exiſtentiam unibilium.

Respondetur. Talis arguitur exiſten[tia] unibilium ex unione, qualis ſupponitur eſſe [u]nio. Et quia ſupponitur eſſe unio, nonniſi r[a]tione qualitatum elementarium attempera[to]rum, etiam nonniſi illæ qualitates manere d[e]bebant.

Objicitur 4. Res in quæ reſolvitur, [ex] his & componitur. Miſtum autem reſolvit[ur] in elementa.

Respondetur. Reſolvi hominem in ele[menta] non propriè, ſicut dum fit reſolutio [in] materiam & formam: ſed impropriè; quia tu[m] primum ex miſto generantur. Unde quan[do] ſtillat arbor, non eſt illic aqua elementaris, n[ec] ſpiritus in animali ſunt realiter ignis.

Objicitur 5. Cùm elementa miscentur aut nullum elementum vincit, & tunc non dabitur vera mistio, aut vincit, & tunc non dabitur mistum, sed tantum erit elementum quod vincit. Ergo debent omnia vincere, & sic omnia propriam formam producent in materia misti. Ergo formæ illorum manebunt in misto.

Respondetur. Quòd vincant omnia elementa in misto, ratione qualitatum elementis debitarum, quæ etiam qualitates manent in misto, à forma autem accedente misti vincuntur maximè, quæ etiam manet in misto.

QUÆSTIO III.

De proprietatibus misti.

Nomine proprietatum primarum misti, accipiendæ hîc sunt qualitates, quas principia misti, hoc est elementa, misto adferunt. Nomine autem qualitatum secundarum, veniunt virtutes motivæ elementorum, quæ non ideò secundæ appellantur, eò quòd ex primarũ qualitatum pugna & mistione veniant, sicut veniunt colores, sed quia supponunt primas qualitates, & ad earum variationem variantur. Hæ autem virtutes elementorum, motivæ ad capiendum locum, sunt gravitas & levitas.

Nomine autẽ gravitatis & levitatis, veniunt principia, quorum primũ inclinat sursum, secundum autem inclinat deorsum, vel attenta phrasi Aristotelis ex primo cœli textu 1. & 4. cœli textu 6. Grave est quod ferri natum est ad mediũ, hoc est ad centrum mundi. Leve autem, quod ferri natum est ad extremum, seu sursum, quæ descriptio distinguit dictas qualitates ab impulsu, quia hîc non est determinatus ad motum sursum tantum, vel tantum ad motum deorsum, cùm possit vel circulariter, vel per lineam rectam procedere. Distinguit item à virtute motiva animalium, quia hæc est principium motûs progressivè, subditur appetitui &c. quod non ita se habet in gravitate & levitate.

DIFFICULTAS I.

An gravitas & levitas sint qualitates distinctæ realiter.

Communis sententia tenet esse distinctas realiter, negat Valesius, Ariaga, Pontius.

Dicendum est, *Gravitatem esse qualitatem distinctam realiter à substantia*, adeoq; verum accidens Physicum.

Pensanda sunt argumenta pro hac sententia.

Primum Argumentum commune adferri solet. Quia in Eucharistia, datur gravitas panis, & tamen non datur substantia panis.

Respondet Ariaga, non dari formaliter gravitatem, seu formam gravitatis, sed tantùm effectum poni gravitatis, hoc est impulsum.

Instat 1. recentior Suarez. Eodem jure dicere possemus illic non manere colorem & saporem.

Respondet Ariaga, non debere ponderari quæ sint accidentia, vel substantia rei (his exceptis quæ sensu percipiuntur) ex mysterio Eucharistiæ, sed ex aliis principiis Physicis; cognito autem quæ sint accidentia, debemus universaliter dicere, ea omnia manere in venerabili Sacramento. Addit idem, etiamsi quis diceret albedinem non esse distinctam à luce, consequenter non esse illic albedinem distinctam, sed lucem solam, non posset ex hoc mysterio ullo modo redargui, sed aliunde.

Instat 2. Recentior Suarez. Aut in accidentibus Eucharisticis admittitur vera gravitas, aut non, si primum. Ergo distinguitur realiter à substantia, si secundum multiplicabitur miraculum, de quo non meminere Patres.

Respondet Ariaga, potiùs à communi sententia multiplicari miracula, nam admissa gravitate distincta, illa debet conservari efficienter à substantia rei gravis, non enim est qualitas quæ conservatur in subjecto ante formam substantialem, sed neq; emanat ab illa. Ergo si hæc gravitas conservatur, duplex datur miraculum nempe accidentis sine substantia servati, alterũ quòd sit sine causa efficienti, cum tamen Ariaga nonnisi unum miraculum ponat, nempe suppleti sine causa naturali impulsus.

Commune tamen argumentum hoc, restaurari sic posset. Quia si dicatur, quòd nonnisi effectus gravitatis suppleatur in Eucharistia à Deo, subruitur modus arguendæ distinctionis realis accidentium Physicorum. Quod ipsum probatur, quia non alius est modus arguendæ distinctionis realis, quàm separabilitas aliàs explicata, & tamen ipse fatetur, ex aliis principiis Physicis petendum id esse, cum tamen non habeatur exemplum separabilitatis, accidentis à substantia ad permanentiam accidentis, nisi in Eucharistia. Deinde non rectè per Ariagam ex Eucharistia deducitur distinctio gravitatis, quãtitatis, albedinis. Ergo si ratio consulatur, & non attendatur ad phrases Patrum, nullum accidens esse separatum à substantia panis actu, sed nonnisi effectus illorum suppleri à Deo, & ad salvandas phrases Patrum, dicam quod non doceant manere accidentia, secundùm formas, sed secundùm effectus illorum, dicamq; ipsa accidentia non esse separabilia realiter, nec distincta realiter, eò quòd nullum sit ad hoc fundamentum, & nulla necessitas, sed esse nonnisi necessitatem & fundamentum, distinguendi effectus accidentium à substantia, non autem formas accidentium.

Restaurari item posset idem argumentum; quia quodcunque fundamentum adferet distinguendi Ariaga saporem v.g. vel quodcunq; aliud accidens, idq; ad sui etiam permanentiam, idem adferri potest quod distinguatur gravitas.

Reſtaurari denique poſſet, quia ex dictis illius conſtat, quod bene arguatur diſtinctio realis eorum accidentium, quæ ſenſu percipiuntur, quæ ergo eſt taxa quod legitimè ſenſu percipiatur ſapor in Euchariſtia, idque ſecundùm ipſam formam, non autem effectum illius, & non rectè percipitur forma gravitatis, ſed percipitur ſenſu nonniſi illius effectus.

Secundum Argumentum eſt, quo utitur Oviedo. Gravitas & levitas non identificantur cum materia, eadem enim materia gravitat ſub una forma levitat ſub altera; non item gravitas & levitas ſequuntur formam, quia forma ſpiritualis non gravitat, &tamen corpus humanum gravat. Item gravitas & levitas non ſequitur unionem, ſi forte hæc ſit in homine ſpiritualis, ſecluſaq; unione, in mortuo manet gravitas. Deniq; non identificatur compoſito, quia illud nihil eſt aliud præter illa tria. Ergo gravitas debet eſſe quid diſtinctum à ſubſtantia.

Respondet Ariaga, quòd gravitas poſſet ſequi formam. Anima autem rationalis licèt in ſe ſola non ſit productiva motus deorſum, in his tamen circumſtantiis gravitat, ſicut eadem anima ſola non fameſcit, poſita tamen in corpore, fameſcit, videt poſita in corpore, non videt extra corpus.

Instat. Oviedo ſſe diſparitatem inter viſionem v. g. & inter gravitatem; quia ſcil. potentia viſiva, eſt productiva viſionis, quæ eſt accidens corporum, nec poteſt educi ex ſubjecto ſpirituali, neq; item poteſt produci ſine concurſu ſpecierum, quæ etiam ipſæ in ſubjecto materiali recipi debent, quæ omnia ſunt materialia, deſuntq; animæ ſeparatæ; terminus autem producendus à gravitate, tantum eſt præſentia localis; & actio ejus, eſt motus localis, ex vi cujus producitur hæc præſentia. Jam autem nec præſentia localis, nec actio illius productiva ullo ex capite indiget ſubjecto materiali.

Responderi poteſt, argumentum probare multum etiam in principiis Oviedo, probaret enim gravitatem non eſſe qualitatem materialem, cum nec actio, nec terminus illius, depoſcant ſubjectum materiale.

Reſtaurari tamen poteſt hoc argumentum ſic: Quia in principiis Ariaga, idem corpus nunc majorem, nunc minorem producit v.g. motum deorſum, cujus ratio reddi non poteſt, niſi concedatur gravitatem habere majus & minus, nam ipſæ formæ ſpirituales eædem manent, imò & materiales, ſi ſunt indiviſibiles. Materia etiam de ſe non gravitat.

Tertium Argumentum ſit authoritas Ariſtotelis ex ſecundi de Generatione textu octavo, quinti Metaphyſicorum textu 19. ſecundi de partibus animalium capite 1. ubi gravitas & levitas numerantur inter qualitates tangibiles.

Objicitur 1. cum Valeſio apud Oviedo. Si gravitas & levitas eſſent accidentia diſtincta, convenirent corporibus abſolutè in ordine a ſe, in certa & determinata intenſione, ſicu competit calor & frigiditas, cuicunque corpo ſed gravitas & levitas non ita ſubjecto conv niunt; ſed reſpectivè & in ordine ad aliud; enim abſolutè convenirent, eodem modo r ſpectu cujusvis medii convenirent, non conv nire autē eodem modo, oſtendunt experienti

Respondetur. Quamvis calor ignis A, r ſpectu ferri igniendi, non habeat tantam effic ciam, quantam reſpectu ſtipulæ igniendæ, t men id non probat calorem non eſſe qualit tem reſpectivam, & non abſolutam, ergo n hîc probabit. Quod autem libra hujus corp ris ſupernatet aquæ, libra alius non ſupernat referri debet, vel in poros corporis, in quos inſinuat aqua, & ipſum corpus attollit, vel r ferri debet in aërem in corpore ſupernatan incluſum, qui etiam attollit corpus. Refe item debet in temperamentum.

Objicitur 2. cum Ariaga: Nullum eſſe fu damentum diſtinguendi à ſubſtantia, gravi tem & levitatem.

Respondetur. Quodcunq; Arriaga ſignaverit fundamentum diſtinguendi alia a cidentia, idem in præſenti aſſumemus.

Objicitur 3. Potentia loco motiva in a mali non diſtinguitur realiter ab anima. Er nec gravitas quæ eſt potentia loco motiva d orſum.

Respondetur. Diſparitatem eſſe. Qu non videmus potentiam loco motivam eſſe paratam ab animali: Jam autem gravitat panis, ſentimus in Euchariſtia ſine ſubſtantia p nis, quam illic ſentiri idem fundamentum h betur, quod habetur ſentiri ſaporem panis, ſi ſubſtantia panis.

DIFFICULTAS I

An Gravitas & Levitas ſint qualitates ſpeciales.

Senſus tituli eſt, an gravitas & levitas identificentur primis qualitatibus, earumq́ue te peramento, an verò ſint quid diſtinctum rea ter ab illis. Eſſe has qualitates diſtinctas doc communis ſententia. Negat Oviedo & Rece tior Suarez.

Dicendum eſt, *Gravitatem v.g. eſſe diſtinctam qualitatem à primis qualitatibus.*

Probatur 1. Quia vel gravitas in una ta tùm qualitate conſiſtit, vel in duabus, vel in mnibus. Si in omnibus qualitatibus conſiſ levitas & gravitas. Ergo elementa nulla da tur gravia, nulla levia, quia elementa non h bent combinationem omnium qualitatun hoc ipſo enim miſta foret; ſi autem in duab qualitatibus conſiſtit gravitas & levitas. Qu ro an æqualiter in utraque prima qualitate co ſiſtan

sint, vel non æqualiter. Si non æqualiter, non erit ratio major unius quàm alius, qualitatis. Si æqualiter: Ergo nullum elementum dabitur simpliciter grave, vel simpliciter leve; quia adjunctum habebit principium, quod in alio elemento principiat gravitatem, in alio levitatem; quod proportionaliter applica si gravitas & levitas in una tantum qualitate consistunt. *Hoc ulterius sic explanatur.* Ignis est levissimus; competit illi ex communi sententia siccitas & calor, quæro quid in igne principiet levitatem? si principiat siccitas simul & calor: Ergo terra non est summe gravis, quia competit illi principium levitatis; nempe siccitas; quod si levitatem principiat calor. Quæro quò ex principio levior est aqua, quàm terra, cum illi calor nullo modo competat. Neque valet si recurras ad formam substantialem, sumptam cum certa combinatione, certè enim vapor est substantialiter aqua, & tamen levior est aquâ. E converso si siccitas est principium gravitatis in terra, erit & in igne, adeoq; non dabitur quidpiam summè leve. Quòdsi frigiditas est principium gravitatis, etiam aqua erit summe gravis; est enim frigida. Quòdsi utrumque principiat summam gravitatem nempe & siccitas & calor, redit difficultas, quod etiam siccitas gravitatem in igne principiare deberet. Quæro etiam unde hoc habebit hæc qualitas, ut si cum hac conjungatur qualitate, faciat levitare, si cum alia, faciat gravitare: & si siccitas conjuncta cum alia qualitate non potest facere nisi siccum, cur siccitas quæ est principium levitatis, conjuncta cum alia qualitate, principiare poterit gravitatem.

Probatur 2. Quia magna parte dissoluta combinatione qualitatum remanet eadem gravitas, ut patet in aqua calefacta, ferro ignito & cætera similia: Ergo apparet gravitatem, non sequi conditionem qualitatis.

Probatur 3. Quia in corporibus damnatorum receptus ignis, non facit corpora illa leviora, alias esse illis in centro terræ, esset contra inclinationem physicam, quam tunc haberent ad motum sursum.

Respondet I. recentior Suarez retorquendo argumentum. Ponatur gravitas & levitas, qualitates distinctæ, resultabunt nihilominus à temperamentis primarum qualitatum. Cur ergo fundat in igne levitatem istud tempeamentum, & in terra, vel aëre non fundat.

Contra. Quia in nostris principiis ratio reddi potest ejus quod quæritur, referendo gravitatem in formam substantialem, quæ sit nata principiare illam gravitatem, supposita sui unione cum materia, in qua spectata quantitate, & ejus mole, proportionatam principiat gravitatem; hinc aqua est gravior vaporibus, quî etiam substantialiter sunt aqua, quia materia vaporis non est magna; & licèt quidem etiam per nos gravitas supponat combinationem qualitatum, supponit tamen non præcisè ratione sui, sed ratione formæ, & ratione corporis cui competit; Hinc anima etiam rationalis, propter ordinem essentialem quem dicit ad corpus, potest idem præstare sine imperfectione, quod præstant formæ materiales; posita autem separatione, forma nata succedere, succedit etiam in officio gravitatis causandæ. Quodsi Deus impediret, ne formæ substantiali, alia succedat, si nollet supplere concursum conservativum gravitatis, non esset cadaver grave. Sicut nec alia Accidentia haberet, si in dicto casu, nollet Deus supplere causas conservativas eorundem.

Respondet 2. Idem. Gravitatem & levitatem consistere in temperamento, quod etiam admittit mixturam densitatis, & raritatis, & subtilitatis.

Contra est. Quia quamvis concedamus hæc simul necti cum gravitate, non tamen in illis formaliter consistit gravitas. At quidem de temperamento jam supra dictum. Quod attinet ad densitatem, ita urgetur, nam densitas per illum sunt corpuscula, de quibus ipsis quæritur unde sint gravia, nec posset etiam dari summè grave, quia non daretur principium summæ gravitatis, densitas enim etiam est in aqua, & tamen non principiat summam gravitatem. De raritate idem proportionaliter dicendum.

Respondetur 3. Duplex esse temperamentum. Quoddam quidem, quod appellatur à Chimicis fixum, & hoc cum candet ferrum, cum calefit aqua non dissolvitur, & in isto temperamento consistit gravitas. Aliud temperamentum mobile.

Contra est, quia saltem non admittit iste auctor densitatem fixam, & aliam mobilem; rursùm cum densitas aquæ bullientis, notabiliter attollatur, deberet ex una parte reddi magis levis aqua, nam deficiente principio gravitatis, quale est per illum densitas, deberet densitati succedere levitas; & tamen hoc falsum est; ex altera parte deberet illa aqua reddi gravior, quia in illam intrant corpuscula, quæ etiam habent suam gravitatem. Redit etiam argumentum supra factum. Cur scil. istud temperamentum fixum cùm quoad aliquid sui reperiatur in aliis elementis, non principiet eundem effectum? vel si principiat, non dabitur jam ullum summè grave, vel summè leve.

DIFFICULTAS III.

An Gravitas & Levitas sint una, an duæ qualitates, & de illis prout sunt in elementis.

ASSERO I. *Levitatis non eſt ſola negatio gravitas.*

RATIO. Tum quia Angeli habent negationem gravitatis, non tamen ex eo ipſo ſunt leves, hoc eſt petentes locum ſurſum. Tum quia quodcunque fundamentum haberi poteſt, gravitatem non eſſe negationem levitatis, idem fundamentum haberi poteſt, levitatem non eſſe negationem gravitatis. Tum quia quamvis dentur aliqua accidentia, quæ contrarium non habent, quale accidens eſt lux, ſpecies intentionales, & cætera ſimilia: nihilominùs etiam dantur alia, quæ habent contraria; quale accidens eſt frigus. Quando autem eſt dubium, ad quam ſpeciem accidentium ſpectet aliquod accidens, colligi id debet, cui ſit magis ſimile. Habentiné contrarium, an non habenti; major autem eſt ſimilitudo inter gravitatem & primas qualitates, quàm inter gravitatem v.g. & lucem. Ergo, ſi primæ qualitates habent contrarium, etiam gravitas habebit, præcipuè cum videatur ipſa levitas ſub ſenſum cadere. Dicimus enim hoc eſſe leve, & hoc eſſe grave, non ſecus ac cum dicimus: hoc eſt ſiccum, hoc eſt humidum.

ASSERO 2. *Levitatem & gravitatem non principiari ab eadem qualitate.* Eſt aſſertum contra Cabæum, qui eandem qualitatem, prout eſt principium motûs deorſum, appellat gravitatem, & prout eſt principium motûs ſurſum, appellat levitatem.

RATIO aſſerti; quia ad hoc, ut non multiplicentur entia, non eſt neceſſe fingere otioſa entia, porro qualitas v.g. in igne eſſet otioſa; non enim exigit ignis motum deorſum; debetque hæc qualitas promanare in bonum formæ temperamenti: nullum autem eſt bonum ignis ſi eat deorſum, vel terra ſurſum. Per hoc tamen non nego fieri poſſe, ut per accidens, malum principietur à qualitate, cæteroqui proviſa in bonum elementi; & ſic malum per accidens cauſatur, dum homo gravitate ſua agitur è turri deorſum.

ASSERO 3. *Gravitatem & Levitatem in elementis non eſſe abſolutam ſed reſpectivam.* Senſus aſſerti eſt: quòd aqua v.g. non debeat dici ſimpliciter in ſummo gravis; quæ gravitas intelligitur nomine abſolutæ. Sed eſt gravior aëre, & levior terra, quòd eſt eſſe gravitatem reſpectivam.

RATIO. Tum quia ſi ponatur aqua, & in illam injiciatur terra, terra ſtatuet ſe ſine ullo alio principio in loco infimo. Ergo apparet illam eſſe magis gravem; neque id referas in impulſum: nam utroque elemento æqualiter impulſo, adhuc terra deorſum petet, cum nec ipſe major impulſus, cauſari poſſit ſine majori gravitate. Dixi, quòd terra ſtatuet ſe infra aquam, ſine ulla alia cauſa, quia quando aqua ſtatuit ſe infra terram; id referri poteſt in vacui peri-lum, vel quod etiam tunc reſpectu aliarum p[...]tium terræ, ſit adhuc ſupra illas. Tum c[...]datur, ut appellant extractum quoddam C[...]micum, quatuor elementorum, quod verte[...] volueris ſemper redibit ad eundem locum. [...]go apparet elementa ſemper ſibi determin[...] certum locum diſtinctum; ſicut determin[...] ſibi partes illius extracti. Si autem æqualis[...]ſet gravitas, ſaltem interdum in locum u[...] gravis, ſuccederet aliud grave, &c.

Sed poteſtne dici ignis aliquo modo gravis [...] nonniſi levis?

PROBABILIUS eſt: *Ignem & aërem nullo m[...] gravitare.* Tum quia nec ratio, nec experien[...] id oſtendunt. Tum quia ſi aër eſt gravis, qua[...] cum impetu projicitur lapis, deſertque ſec[...] aliquas partes aëris, non conaretur iterat[...] ſuperimponere aër aquæ, & reſpirante hom[...] in aqua, halitus illius cum bullis ſupra aqu[...] non evaderet. Tum quia, ſi quæ ratio ſuad[...] aërem eſſe gravem, ea eſſet, quia ſi eſſet le[...] impetum non faceret in ignem, quæ ratio [...] convincit: quia etiamſi eſſet gravis non face[...] impetum in aquam, conſequenter deberet [...] nec gravis, nec levis.

Cenſet tamen Maurus quæſtione 48. q[...] aër non habeat poſitivam levitatem: cum [...]

DICES I. Illa corpora non habent poſiti[...] levitatem, quæ nullum habent impetum aſc[...]dendi ſupra gravius in ſpecie. Talis eſt aër: [...] ut enim illa corpora quæ habent innatum im[...]tum deſcendendi, ſubtracto corpore inferi[...] ſuo impetu deſcendunt in locum illius, quo[...]cto aqua, ſubtracta terra, deſcendit in loc[...] terræ; ſic corpora quæ habent naturalem i[...]petum aſcendendi, ſubtracto corpore ſupe[...]ri, quod impediebat aſcenſum, naturali imp[...] aſcendunt in locum illius. Jam autem aër [...] aqua ſubtracto corpore ſuperioni, non natu[...] impetu aſcendunt, ſed violenter trahuntu[...] vacuum ſupplendum.

RESPONDETUR negando, quòd naturali i[...]petu non aſcendat aër ſuper aquam, ut vide[...] eſt in bullis, quæ erumpunt ex aqua, in qu[...] fuit intruſus aër, cum aliquo projecto; id[...]que ſequeretur, ſi quis impetu aërem aquæ [...]gerat. Ariſtoteles qui in oppoſitum cita[...] loquitur: quòd aër non aſcendat ad region[...] ignîs, quia aër eſt jam tunc in ſuo connatu[...] loco, & debito ſuæ levitati minori, tamen [...]tincto igne in foco: ſuapte ſponte locum il[...] occupat aër. Concedo ab Ariſtotele aëri [...]bui levitatem ſecundùm quid, hoc eſt, non [...]tam ac igni; ſed nego levitatem illam, ſec[...]dùm quid, non eſſe levitatem poſitivam.

INSTAT

Instat Idem. Cum uter inflatus demer-
g ur in aqua, magno conatur impetu ascende-
re Si verò illa aqua, in qua est demersus, esset
co glaciata, maneret quietus sub aqua gravio-
re imò potiùs supra glaciem se inferiorem pon-
d aret, & conaretur illam rumpere. Rursùs
e denter apparet aërem inclusum in concavi-
ta ibus lapillorum, & metallorum, nullum ha-
b re impetum ad ascendendum: Ergo etiam &
in petus, quo uter inflatus ascendit ex aqua, im-
p mitur ab aqua extrudente.

Respondetur negando, quòd maneat
q etus uter sub aqua conglaciata; unde si sit
g cies tenuis, perfringeret illam, quòd autem
g ciem inferiorem se conaretur rumpere, id ex
e est; quia uter contentivus aëris, petit esse
su aqua, nisi impediatur; hinc uter includens
a em, duo operari potest, si poneretur sub gla-
c tenui, perfringeret illam, quia operaretur
se undùm vires aëris, conantis superponere se
a æ. Si verò poneretur supra glaciem, per-
fr ngeret tenuem secundùm gravitatem utris,
& psum continens aëris. Aër inclusus in me-
ta is facit illa magis levitare licèt impetum non
fa iat, quia ad impetendum sensibiliter, virtu-
t n sufficientem non habet, & si aqua extrudit
a em, non videtur id aliunde esse, quia uter mi-
n s gravat, & cur non erit hæc minor gravitas,
l evitate positiva.

Dices 2. Cum eodem aër non habet im-
p um ascendendi: Ergo descendendi.

Respondetur negando ex dictis Ante-
c dens.

Dices 3. cum eodem: Cum in terra ape-
r ur fovea, eodem pacto descendit aër ad illam
r plendam, sicut descendit aqua, sed aqua de-
sc ndit per positivam gravitatem. Ergo & aer
m aer inclusus in utribus addit pondus. Er-
g est ponderosus & gravis.

Respondetur. Cum non eodem modo
d scendat aer in foveam, ac descendit aqua,
u m aer descendat cum nisu superponendi se
a uæ, hoc ipso descendet aer, cum sua positiva
l vitate. Ponderatio utris aere impleti rejici
p test in peregrina mista aeri, & in ipsam mate-
ri m utris. Quæ adfert ex Galileo quod qua-
dr ingentis circiter partibus, minus ponderet
a r præ aqua æqualis molis, illa procedunt de
a re itidem peregrinis qualitatibus affecto, si
ta huc vera sit experientia. Quando enim di-
ci ur: Ponderetur phiala plena aqua post egres-
su m aeris, & invenietur minus ponderare,
qu am ante dum erat in phiala plus aeris. Si e-
ni m illud spatium occupat aqua, quî non gra-
vi bit magis, si alius aer, quî crescit pondus,
cum similis aer non possit plus pon-
derare.

DIFFICULTAS IV.

An elementa gravitent & levitent in propriis locis?

Communis sententia est *nec gravitare nec levitare*; consequenter nec aerem impetum facere in ignem ut illi se superimponat, nec una pars terræ gravitat supra aliam, quod totum fundatur in experientiis; & insuper quia gravitas & levitas data sunt & provisa à natura, tanquam principia obtinendi locum debitum. Ergo si sint in loco debito nihil amplius agent, & sicut si ab hac superficie terræ usque ad alteram perforaretur terra, lapis ad centrum veniens non se ultra moveret, eò quod esset in loco sibi debito, sic nec se movebunt elementa, si sint in loco sibi debito. Sed recentior Suarez cum concessisset reliqua elementa nec gravitare nec levitare in propriis locis, docet nihilominus gravitare aquam.

Dices cum eodem Primò. Aqua est gravis, & omnis gravitatis centrum, est infimus locus, quem aqua non obtinet.

Respondetur retorquendo Argumentum. Aer est levis & omnis levitatis centrum est supremus locus, quem aer non obtinet. Ergo in suo loco levitat. Directè autem dici potest, aquam esse gravem sed non summè, consequenter nec centrum ejus est infimus locus, sed propè infimum, quem cum obtinet, plus non petit.

Dices 2. cum eodem: quia aqua super pavimentum cubiculi gravitat: Ergo etiam gravitabit supra terram. Ad respondendum huic argumento præ oculis habendum est quod experiamur aquam non gravitare supra natantes, gravitare autem supra pavimentum. Misso aliorum sensu.

Respondetur. Disparitatem esse, quia dum aqua est supra pavimentum, quod suppono esse elevatum à terra, atque adeo suspensum quasi in aere, est extra proprium locum, si est extra proprium locum, necessariò gravitare debet; cum autem est supra terram est in proprio loco: hinc supra terram non gravitabit, quòd autem gravitet supra pavimentum, & non gravitet supra natantem in eodem v. g. cubiculo. Ratio: quia supra illud gravitat, quod impedit conjunctionem illius cum loco proximo supra infimum, quia verò natans in cubiculo, non impedit quominus tendat ad suum locum aqua, impedit autem pavimentum, fit ut gravitet supra pavimentum, non supra natantem. Unde etiamsi aliquod vas aquæ imponeretur dorso natantis gravitaret supra illum, quia impediret, accessum aquæ ad proprium locum. Casu verò quo, idem cubiculum aqua plenum, imponatur aqua, dupliciter continere poterit

aquam. Primò ut non elevet illam notabiliter supra residuum circumfluentis aquæ, & eo casu non gravitabit notabiliter supra pavimentum aqua. Casu autem quo illud cubiculum faciat aquam notabiliter superiorem aere, eo casu gravitabit, quia eo casu non erit in proprio loco. Quòd autem superior pars aquæ non gravitet, supra inferiores aquæ. Ratio est, quia cum partes illæ sint homogeneæ, non petunt una esse sub alia, cumque habeant continuationem inter se, eam non disrumpunt, nisi accedat causa extrinseca.

DICES 3. Aristotelem 4. Cœli tex. 20. docere elementa igne inferiora gravitare in propriis locis, idq; probat exemplum utris inflati, qui plus in aere gravitat quam vacuus.

RESPONDETUR. Aristotelem non plus velle, quàm quòd reliqua elementa quæ non habent tantam levitatem ac ignis, si aliquo ex motibus moveri debeant, quòd sint potius movenda motu deorsum, comparative ad ignem, quo igne semper sunt inferius.

DIFFICULTAS V.

An Gravia aquè cadant deorsum?

POsito corpore magis gravi, quòd cadat per se loquendo æquè cito deorsum nonnisi experientiâ probat Ariaga, quem secutus Pontius & recentior Suarez, negat antiquitas.

DICENDUM est 1. *Posito quòd detur corpus magis & minus grave, magis gravè celerius cadet deorsum.*

PROBATUR 1. Causa naturalis quæ est potentior, agit potentius, quàm causa minus potens, si agere debeat, cæteris reliquis partibus, v.g. simili dispositione medii, figura, & cætera. Sed magis grave, est causa potentior. Ergo aget potentius. Ergo potentius principiabit motum deorsum; adeoq; celerius perveniet. Major probari potest instantiis, fundaturque in hoc principio; quia causa naturalis necessaria, cum debitis prærequisitis posita, tantum agit, quantum potest; hinc si plus possit, plus aget. Minor principalis probatur; quia grave, est causa motus deorsum. Ergo magis grave, est causa magis potens, sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita majus ad majus. Ergo si esse grave, facit simpliciter motum deorsum, magis grave, faciet potentiorem, hoc est magis activam causam; secunda autem illatio probatur, Hoc quod principiat idq; primario gravitas, est motus. Unde & per ordinem ad hunc, definitur gravitas. Ergo major gravitas, majorem, hoc est, celeriorem causabit motum deorsum. Consequentia autem probatur. Quia si non principiaret major gravitas, majorem, hoc est, celeriorem motum deorsum, causa potentior non ageret potentius.

Quod ipsum, sic aliter proponitur. Unicu que causæ debet respondere aliquis effectu primò & per se, cum dicat ordinem ad illum, gravitas est causa motûs. Ergo debet illi r spondere effectus, qui non est alius, nisi mot deorsum: Quia aliàs si motus deorsum non set effectus, respondens gravitati, daretur eff ctus specialis, cujus nulla esset causa. Q enim alia nisi gravitas, præcipuè cum id r ferri non possit in impulsum, quia hic prin piat motum principio intrinseco soli indebitu Gravi autem, est debitus motus deorsum. Ite impulsus non est determinatus ad motum de sum, est determinata gravitas; jamque non c retur causa determinata illius effectus; hæc nim non est impulsus, utpote indifferens ad m tum deorsum vel sursum.

PROBATUR 2. Quia nulla assignari pot ratio illius experientiæ, in qua se fundant c positi.

Prima RATIO adfertur ab aliquibus, qu scilicet corpus gravius, habeat plus de mater quæ est trahenda deorsum, quàm habeat c pus minus: & hinc fieri compensationem.

CONTRA est. Hinc sequitur, magnum gum æque fore calidum, ac parvum; quia magno rogo plus est materiæ accendend imò ex hac ratione sequitur conclusionis int tum: nam materia non contrariatur motui orsum. Jam autem major gravitas, est prin pium potentiùs, ad illum producendum.

Secunda RATIO est. Quia quælibet pars lius lapidis, seipsam solam trudit deorsum, n verò aliam.

CONTRA est. Etiam posito quòd una tradat aliam, cur omnes non agent simul modum unius, producendo motum deorsu

Tertia RATIO. A majori gravitate, produci majorem motum deorsum, sed ma rem impulsum. Quod ipsum probatur. Q motus exercetur in ipso pondere, & in ord ad seipsum, ita se habet pondus minus, & p dus majus: tantum enim est pondus minus, spectu sui ipsius, ac respectu sui ipsius est, p dus grave. At verò impulsus exercetur in corpore, ad quod diverso se modo habet p dus minus, quàm majus.

CONTRA. Si illa propositio: In ordine seipsum ita se habet pondus minus ac maj sensum hunc habet: ita se habet in ordine a movendum, petitur principium: si autem bet alium sensum, non apparet quis ille sit. Ip que ille major impulsus, proficiscitur à maj gravitate, cur ergo & motus non proficiscet Tum quia non est major ratio: Cur princip ri debeat major impulsus, à majori gravitate non major motus. Quod autem dicit Pont Corpus gravius, habere etiam plus gravita seu plus partium movendarum, plures eti partes medii resistentes: id etiam non conv

b rationes contra Ariaga allatas. Illud, ...istentia aëris non convincit, quia hæc non ...tabilis; immò oppositum hæc ratio vide... onvincere, ideò enim non citius descendit ...s, gravi, quia plures habet partes aëris quæ ...sistunt. Ergo si cætera sint paria citius de...det: quia si cum majoribus impedimentis, ...è citò descendit, certè cum majoribus ad...ntis, citius descendet. Et quia plures par...ecipientes in se qualitatem impulsivam, ...rem faciunt impulsum; etiam plures par... gravitatis majorem facient motum deor..., citiusque perrumpent partes aëris, adeoq; ...tiùs descendent.

Probatur 3. Major gravitas principiat ...orem impulsum. Ergo & principiabit ma...m motum deorsum, præcipuè autem cum ...pse impulsus sit etiam lativus rei gravis de...m.

Respondetur 1. ab Ariaga, corpus grave ...n se movet, fortè non producere in se impul..., sed solùm in corpora quæ occurrunt & re...nt, quod si grave in se novum impulsum ...ducit, ille impulsus non juvabit ad motum ...rsum, quia impulsus ab intrinseco, non vi...r augere motum naturalem, sed violen...m.

Contra est: Tum quia nulla est ratio cur ...ulsus in ipsomet mobili non recipiatur; tum ...a nulla item ratio, cur impulsus ab intrinse... idque mad motum deorsum adferat violen...n ei, quod vadet deorsum. Tum quia si ra... Ariaga convincit, probabit simul impulsum ...jorem, non produci à majori gravi, quia non ...etur impulsus posse proficisci ab intrinseco, ...si proficiscitur, nego quod tunc ex acciden... hoc est, ex vi illius impulsûs, non sit motus ille ...lentus, adeoq; augens motum.

Respondet 2. Ariaga, majus grave non ...ducit velociorem motum, sed fortiorem.

Contra est, quia non apparet, cur fortior ...motus, non sit velocior.

Dicendum 2. *Si non datur major gravitas, ...est intensior, sed sola extensior, non videtur pro...ri posse, quod magis grave, velocius sit moven...m deorsum.*

Probatur 1. quia rationes adlatæ respi...nt, quòd unum præ alio sit intensiùs ...ave.

Probatur 2. quia sola extensior gravitas ...t se haberet, ac gravitas in pluribus partibus ...cepta, & singillatim agens; singillatim au...m positæ actiones, non faciunt unam inten...orem.

Probatur 3. Lumen sparsum per plures ...rtes non ita illuminat, ac collectum & inten...m. Ergo idem dicendum de gravitate.

Contra primam Conclusionem

Objicit 1. Ariaga, Experientiam; quia minus grave & majus grave, æquè citò cadunt deorsum.

Responsio communis est, quod detur quidem excessus, sed qui sensu percipi non possit, præcipuè si ex ordinaria altitudine projiciatur lapis. Hoc ut commodiùs intelligatur.

Suppono 1. Quod nulla experientia contra rationem prævalere possit, sed si aliter ratio, aliter experientia docet, vel neganda est experientia, vel dicendum non esse illam exquisitam. Hinc sufficienti data ratione pro conclusione, experientia contra illam non tenebit, nisi ratio solvatur.

Suppono 2. Nunquam veram experientiam, contra veram rationem procedere posse. Ratio, quia experientia in talibus proficisci debet ex causis necessariis, ad quas etiam vera ratio attendere debet, quia si non attendet, hoc ipso non erit vera, quia nec conformis objecto.

Suppono 3. Quamvis omnis nostra scientia dependeat à sensibus, atque adeò ab experientiis, cum tamen scientia non sit experientia, sed deductum ex experientiis, hinc fit ut experiri solum, non sit scire, sed principium ad scire, quia verò ex diversis principiis & circumstantiis, sensus nostri falli possunt, fit ut scientia à pluribus circumstantiis pendere debeat, petendæque sunt experientiæ ab aliis sensibus, vel similibus effectibus. Ita etiam in præsenti uni experientiæ huic, fidendum non est, sed una experientia, contra quam militat ratio, aliis in simili experientiis, & similibus regulanda. Videmus autem quod à potentiori causa, cæteris paribus, semper potentior fiat effectus. *Hoc posito*

Respondetur. Produci quidem motum velociorem deorsum à magis gravi, sed excessus gravitatem non adverti, ob spatii brevitatem, ut etiam à principio duorum non æquè currentium statim non dignoscitur diversitas. Dici item potest quod excessivum ponderosum, impulsu suo quo propellit aërem, juvet & in minori gravi augeatur motus. Referri etiam id potest in figuræ varietatem, & cætera similia. Quanquam docent etiam impressi, experientiam hanc in prænaltis turribus fallere.

Instat 1. Ariaga. Si valet responsio, dicam inquit tibi: citiùs cadere, corpus minus grave, etiamsi id non percipiatur.

Respondetur. Non posse id dici, quia in oppositum est ratio, quæ ostendit minus potens principium, non ita potenter operari.

Instat 2. Gravitas non solum decuplo, sed etiam centuplo est major in uno, quàm in altero, hinc si quo major est gravitas, eò citiùs cor-

corpus debet moveri, certè ita jam centuplo gravius, centuplo citius deberet moveri.

Respondetur, centuplo gravius, centuplo citius moveri, si moveatur per spatium bene notabile. Jam autem non pauci motus sub initium æquales sunt, quorum postea, nonnisi processu temporis, & spatii, differentia advertitur; sic si duo sagittas arcu excutiant, sub initium videntur æquè cito currere, & tamē postea apparet differentia. Quod autem sagitta, quæ postea superat aliam, etiam sub initium celerius currat. Ratio est, quia supponitur plus habere qualitatis propulsivæ, sibi impressæ.

De opposita Generationi Corruptione.

Corruptio spectari potest vel ratione termini, vel ratione actionis. Spectata ratione actionis, est id ratione cujus, tanquam rationis formalis ut quo, sequitur corruptio termini ut quod. Spectata ratione termini, est id quod corrumpitur. Rursus corruptio termini ut quod, est duplex. Ipsius formæ quæ supponitur esse materialis, adeoque corruptioni subjecta, & alia ipsius compositi. Jam autem corruptio ratione actionis spectata, dividi potest in actionem, quæ desinit, ratione cujus desinentis actionis, dicitur aliquid corrumpi; & in actionem positivam, vi cujus sequitur aliud; & hæc actio est potius eductio, vel creatio formæ, aut generatio compositi. Jam autem corruptio spectata, secundùm actionem, quæ desinere dicitur, sicut duo imprimis non esse actionis. Secundo esse actionis in ante positum: sine his enim duobus non potest concipi.

Quæres 1. *Quid sit corruptio.*

Explicat 1. Recentior Suarez cum Conimbricensibus, quòd sit mutatio totius ex toto. *Hæc responsio*

Non satisfacit. Quia per illam corruptio appropriatur toti, cum possit convenire etiam formæ.

Explicat 2. Oviedo, quòd sit desitio rei in aliam.

Non satisfacit. Quia corruptio est quid prius, quàm mutatio, mutatio enim dicit positionem novi totius. Corruptio autem est prior positione novi totius. Ergo illud quod est prius, non debet explicari per hoc, quod est posterius. Deinde quantumvis Deus impediat, ne sequatur novum totum, verè erit corruptio, & tamen non erit desitio in aliam rem.

Assero 1. *Corruptionem spectatam ratione termini, qui est forma, esse desitionem actûs Physici, in subjecti potentiam*, Ly Desitio est per[…] dum Generis, est enim commune ad annih[…]tionem, Conversionem, & cætera, Ly in sub[…]cti potentiam, est illius differentia, per ho[…]nim discernitur ab annihilatione.

Assero 2. *Corruptionem spectatam rat[…] termini, qui est totum compositum, esse desi[…]nem seu cessationem totius à toto.* Dico à to[…] non in totum. Quia si Deus impediret for[…] positionem, non esset desitio in totum, esse[…] men desitio seu cessatio à toto; adeoque c[…]ruptio.

Quæres 2. *An tota substantia corrupta, […] manentibus accidentibus, dicenda sit res […]rumpi?*

Assero 1. *Si terminus corrumpatur qu[…] forma, & maneat subjectum, ex quo illa educi[…] sit, non erit dicenda res illa annihilari.*

Ratio. Quia alias formæ materiales, [..]cendæ essent semper annihilari. Opposit[…] sentit Durandus & Ocham: sed eorum ar[…]menta supponunt creationem non aliud e[…] quàm non esse rei in ante, & annihila[…]nem, non aliud esse quam non esse rei in p[…]senti.

Assero 2. *Non sufficit ad annihilation[…] etiam desitio subjecti.* Si inter desitionem s[…]jecti & positionem alius, fit connexio. Q[…]tum temporis potius erit conversio ut fit in [..]charistia.

Assero 3. *Quando desinente simpliciter […] quo, tam quoad formam, quàm quoad subject[…] remanent nonnisi accidentia, verè dicetur illa[…] annihilari.*

Ratio. Res spectatur penes sua essen[…]lia; essentialia autem illius rei, verè tunc n[…] sunt: Vide pluribus de hoc Amicum tomo [..] Angelis, disputatione secunda, sectione d[…]ma tertia. Unde etiam in Eucharistia dic[…] annihilari substantia panis, quamvis mane[…] ejus accidentia.

Dices 1. Forma cujus manet materia, n[…] dicitur annihilari: Ergo & res cujus man[…] accidentia.

Respondetur. Disparitatem esse: q[…] adhuc ipsa materia est aliquid essentiale, c[…]sequenter adhuc manet res in aliquo sui, qu[…] non est annihilari; accidentia autem non s[…] de essentia rei.

Dices 2. Etiam manentibus nonnisi accidentibus, est vera propositio, hoc restat ej[…] quod erat. Ergo non est annihilatum.

Respondetur. Cum restet nonnisi [..] quod non est rei essentiale, & nihil sit essenti[…]lis, erit nihil rei, adeoq; annihilatio.

Dic[…]

Dices 3. Ideò in Euchariſtia non dicitur annihilari ſubſtantia panis, quia manent illius accidentia.

Respondetur. Nego in Euchariſtia non annihilari ſubſtantiam panis, annihilata ejus materia & forma, cum hoc tamen ſtat ut ſit illa converſio, quia ut dictum ſupra, non eſt illic ſimpliciter deſitio panis; ſed vertitur in corpus Chriſti, ob connexionem Sacramentalem, inter annihilationem ſubſtantiæ panis, & poſitionem corporis Chriſti; non utcunque ſed ſub ſpeciebus panis.

Quæres 3. An accidens aliquod materiale, ſi poſtea conſervetur concurſu creativo, deſinatque eſſe, an deſitio illius dicenda ſit annihilatio.

Assero. *Si maneat materia eadem, ex qua accidens fuit eductum, & poſtea conſervatum actione creativa, adhuc illius deſitio accidentis erit nonniſi corruptio.*

Ratio. Quia non deſinet in nihilum ſimpliciter, ſed in potentiam ſubjecti, & ſicut concurſus ille creativus, dum eſt præſens, non facit quominus illa materia ſit potentia illius accidentis, quamvis impedita, ita nec faciet, ne dicatur rediiſſe in potentiam ſubjecti, conſequenter nondum annihilari. Quando autem aſſumit Amicus, ſufficere ad annihilationem, ut totus terminus creationis, deſinat in nihilum ſui; id falſum eſt, ſi non deſinat etiam in nihilum ſubjecti. Nam non manet quidem formaliter tunc terminus creationis, manet tamen in aliquo ſui: hoc eſt in ſubjecto.

Ad M. D. G. Bq; V. H.
b.M.

INDEX I.

Titulorum.

INDEX I. TITULORUM.

INDEX II.
Conclusionum.

DISPUTATIONE I.
De Generatione.

Quid per alios Generatio. Per Aristotelem est mutatio totius in totum, nullo sensibili manente ut subjecto eodem. Hæc descriptio convenit ordinariæ, & à causis secundis perfectæ generationis. Sed non generationi [...]ic. Quî salvari possit de ratione generationis mutationem esse.

In generatione, respectu formæ materialis, concurrunt dispositiones, & dispositivè & effectivè, respectu autem formæ spiritualis substantialis dispositivè sed non effectivè. Imò nec concurrunt simpliciter ad conservationem animæ rationalis. Nisi restrictè acceptam. Generatio pro nativitate sumpta, est origo viventis à vivente principio conjuncto, in similitudinem naturæ. Generatio est distincta ab alteratione. Posito quòd detur unio modalis spiritualis, non potest illa produci à parentibus, nec potest referri in Deum. Sed producitur ab anima unibili.

Terminus totalis generationis est compositum. Licèt illius sub diversis nominibus acceptæ, diversi sint termini formales inadæquati. Divina generatio, est perfectissima generatio.

De Conversione.

Definitivè conversio, est actio per quam aliquid fit aliud quid. Varia ejus divisio. Distinguitur à conversione. Debet versari inter duos terminos positivos. In illa manere debet aliquid commune. Debet item in illa esse desitio termini à quo. Conversio simul inferens replicationem deposcit ut terminus Ad quem reproducatur. Quantumvis illa reproductio non sit ratio formalis conversionis. Ad conversionem quà talem, non requiritur productio termini Ad quem de novo.

Terminus formalis A quo totalis. Simpliciter desinere debet in conversione. Non tamen debet desinere ipsa forma spiritualis. Licet naturaliter forma materialis desinere debeat. Deberet tamen desinere etiam forma, si esset conversio in qua forma converteretur in aliam formam. Dum desinit corpus Christi sub speciebus sacramentalibus, non debet dici corpus Christi converti in illud succedens totum.

De Au-

De Augmentatione.

ESsentia augmentationis non stat in motu unitivo quantitatis majoris. Nec fit per productionem formæ aut novæ unionis. Nec per actionem terminatam ad unionem unionum. Quid augmentatio. Quæ ejus divisio.

Augmentatio fit per partes aliquotas. In illa agens non agit per interpositas morulas.

Etiam augmentatio accidentalis, non interrumpitur moralis. Non est continua in qualitatibus habentibus contrarium. Quæ nota, quòd qualitas augeatur per partes aliquotas.

Nullus est terminus magnitudinis in augmentatione non viventium. Quid de termino parvitatis?

Species augmentationis est Rarefactio. Quæ non debet referri in quantitatem. Nec fit per intromissionem corpusculorum. Proponitur primus modus explicandi Rarefactionem. Et alius, per qualitatem superadditam.

Quid sentiendum de densitate.

DISPUTATIONE II.

De Alteratione.

QVid Qualitas. Alteratio definitivè est mutatio in qualitatibus, per quam subjectum, aliter se habet, & non fit aliud. Quomodo perficitur.

De Intensione.

INtensio non fit sola majori contrariæ qualitatis expulsione. Nec per productionem novæ qualitatis. Nec per productionem novæ existentiæ ejusdem qualitatis.

Nec per ejusdem formæ majorem unionem. Sed per additionem unius gradus ad alium. Gradus intensionis sunt homogenei. Intensio rerum materialium, habet terminos parvitatis. Potest dari indivisibile qualitatis, sed non intensionis. Non habet omnis qualitas terminum suæ magnitudinis in intensione.

Simile in omnino simile, non potest agere. Nec minus intensum in passum magis intensum. Nec similia in intensione, dissimilia in materialibus agendi conditionibus. Densitas & major extensio, confert quidem ut actio sit celerior, & per majorem sphæram. Sed non ut plus de qualitate producat. Non est tamen necesse, ut agens & passum, distinguantur suppositis.

Quid reflexio? Quibus qualitatibus convenit? Rigorosè aliud est refractio aliud reflex[illegible] Quæ ratio majoris intensionis ex reflexione.

Datur resistentia qualitatum. Est dupl[illegible] Quid illa. Quid resistentia formarum, si[illegible] in appetitu conservationis.

Ad pernoscendam naturam Reactionis [illegible] Repassionis, explicantur varii termini. Da[illegible] Reactio & Repassio. Pars repassa non mo[illegible]tur duobus motibus contrariis &c.

DISPUTATIONE III.

De Mistione.

PRincipia mistionis sunt elementa. Quid [illegible]la. Quot. Primæ qualitates sunt, quæ n[illegible] ex aliis, nec ex se mutuò fiunt, sed ex ipsis c[illegible]untur cæteræ, sunt quatuor. Quomodo d[illegible]niendæ. Sunt illæ quid positivum realiter [illegible]stinctum.

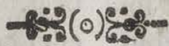
Quæ combinatio debita Igni, Aquæ, A[illegible] Terræ. Datur mistio. Est definitivè mi[illegible]bilium alteratorum unio. Variæ ejusdem c[illegible]ditiones.

Elementa manent nonnisi virtute in mi[illegible] Quid qualitates secundæ. Gravitas est qu[illegible]tas distincta realiter à substantia. Distin[illegible] item à primis qualitatibus.

Levitas non est sola negatio gravitatis. N[illegible] principiatur ab eadem qualitate, à qua prin[illegible]piatur Levitas. Non est absoluta in elemen[illegible] sed respectiva. Probabile est ignem & aer[illegible] nullo modo gravitare. Elementa nec gra[illegible]tant nec levitant in propriis locis. Magis g[illegible]ve celerius cadit deorsum. Si non detur ma[illegible] gravitas, hoc est intensior, sed solùm exten[illegible] non videtur probari posse, quòd majus gra[illegible] velocius sit movendum deorsum.

De Corruptione.

QVid per alios corruptio si illa spectetur [illegible]tione termini qui est forma, est desitio ac[illegible] physici in subjecti potentiam. Corruptio [illegible]tem totius est desitio totius. Corrupta form[illegible] materiali & manente ejus subjecto, non erit [illegible]cenda res illa annihilari. Nec sufficit ad an[illegible]hilationem utcunque desitio subjecti. De[illegible]nente toto, tam quoad formam quàm quo[illegible] subjectum, manentibus tamen accidentibu[illegible] verè adhuc erit annihilatio. Si maneat ma[illegible]ria eadem, ex qua accidens fuit eductum, [illegible] postea conservatum actione creativa, desin[illegible]que accidens esse, non annihilatio tunc, sed corruptio erit.

TRACTATUS DE ANIMA.

Tractatus de Anima est complementum Disputationum Physicarum; De illa, sit

DISPUTATIO I.

De Anima ut sic, & ejus Divisionibus.

DARI ANIMAM iisdem ferme rationibus probari debet ac probatum in Physicis dari formam substantialem. Additis tamen notionibus & characteristicis Animæ, præcipuè à rædicato vitæ petitis.

Quod autem attinet ad ejusdem definitionem m duplicem exhibuit Aristoteles.

Primam, Libro 2. de Anima capite 1. textu 6. uòd sit actus primus corporis naturalis, potenâ vitam habentis, tale autem, quod utique sit strumentale.

Ly Actus, sumitur pro genere, quod tamen enus, simul, differentiale est, in anima, respeu aliarum formarum, quæ non nisi assistentes sent; ad eum modum: quo ly animal, respeu Angelorum & lapidis est in homine quid fferentiale. Neque valet si dicas, quòd non ntur ullæ formæ assistentes; nam non danr quidem ullæ formæ assistentes, hoc sensu, ia omnes ordinantur ad informationem subcti, & si non ordinarentur, hoc ipso, comple essent substantiæ; dantur tamen hoc sen formæ assistentes, quia possint habere, alio casu miraculoso, alligationem aliquam lolem, vel solam (sine miraculo) indistantiam, e ullo jure informandi corpus; quo casu diguerentur ab Anima informante; quia inrmans respectu illius corporis, haberet ratiomactûs quia rationem informantis, secus illa a forma.

Dicitur Ly Actus primus, ut distinguatur ab ibus secundis, quales sunt operationns vita. UndeLy Actus primus diverso respectu, prædicatum genericum, diverso differentiale, in quantùm unaquæque forma differentialis est, actus primus importat prædicatum genericum in quantum autem distinguit ab operationibus v.g. vitalibus, est prædicatum differentiale prædicatum. Sumitur autem Ly Actus primus, pro eodem, ac forma, de cujus ratione non est semper actuare, sed esse aptum actuare. Vocatur etiam forma actus primus materiæ, non quod sit de essentia materiæ quam animat, sed quòd cum sit forma substantialis, & constituat compositum substantiale, non inveniat ante se aliam formam substantialem, nec materiam completam substantialiter. Dicitur corporis Physici, eò quòd hîc agatur non de corpore Metaphysico, hoc est de ratione communi corporis, cujus actus non est, nisi illius Metaphysica differentia nec agitur de corpore artificiali. Dicitur Ly potentiâ vitam habentis: eò quòd vi animæ, de qua hîc agitur, possint ab animato exerceri functiones vitales, & exercitia vitæ in Actu secundo ut colligere est ex Aristotele.

Textus sic habet, *Vitam autem dicimus quæ per ipsum fit, altionem, augmentationem, diminutionem.* En ponit altionem, augmentationem quæ sunt exercitia vitæ. Unde ly potentiâ vitam habentis, supponit pro Ly potentiam habent ad operationes vitales. Et ita explicant, qui negant nomine corporis venire hîc materiam, sed potiùs totum compositum. Qui verò censent nomine corporis hîc venire materiam, dicunt ly potentiâ vitam habentis, intelligendum sic esse: quòd materia ultimo disposita, habeat potentiam proximam, ad habendam animam, quæ est vita illius. Ly autem instrumentale, notat istud corpus, ut dicitur communiter, debere esse organicum: quod tamen

jam erat sufficienter expositum, in ly organicum. Circa hanc definitionem

Quæri solet, *quid hîc veniat nomine corporis materiané an totum compositum.*

Quod veniat nomine corporis totum compositum

Probari solet imprimis. Auctoritate Aristotelis ex secundi de anima, textu 8. ubi docet animam quam definierat esse quod quid erat corporis, quæ tamen non est quod quid materiæ, sed compositi.

Respondet Ariaga: Animam esse de primo conceptu materiæ, non quidem constitutivo sed completivo. Hæc Responsio non satisfacit; Quia etiam forma est quid completum, neque tamen dicenda est esse de primo conceptu formæ materia, non quidem constitutivo, sed completivo. Ergo neq; forma erit de primo completivo conceptu materiæ; quæ ratio fundatur in dictis de primo essentiali conceptu materiæ. Deinde complementa non solent appellari universaliter quod quid completorum, neque enim ultima unitas complens decadem, est quod quid decadis, cur ergo eandem conditionem, non sequetur forma, complens materiam. Deinde vel materia completur à forma in esse materiæ, & hoc falsum est, vel in esse constituentis compositum, & sic compleri, etiam formæ convenit.

Respondetur itaq; aliter quòd scilicet verum sit, quòd anima quam definivit Aristoteles, sit quod quid corporis, sed nego quòd Aristoteles idem corpus acceperit in definitione animæ, quod accepit dum illam definit, quod quid esse corporis. Non enim insuetum Philosopho, terminos variare, præsertim qui variationem patiuntur, & suadetur ex aliis locis, qui ostendunt nomine corporis, venire materiam, de quo infra.

Probari solet secundò. Quia sicut calor potest dici actus calidi, & lumen actus lucidi, sic potest dici anima actus corporis hoc est compositi.

Respondetur. Posse Animam dici actum corporis, hoc est compositi: Sed nego hîc in definitione, ita illud sumi, ad eum planè modum, quo potest dici canis natans, de cane, qui est piscis, & de cane domestico! Non sequitur tamen debere semper accipi pro cane pisci. Sicut ergo attendendum est ad suppositionem termini canis, ita & ad suppositionem termini corpus, quam non ostendis esse hîc, pro composito.

Instari solet. Ex textu ejusdem libri nono, ubi docet Aristoteles oculum mortui hominis, non esse organum, nisi metaphoricè, & æquivocè, adeoq; illum esse compositi.

Respondetur. In hac definitione Animæ, non ponitur ly corporis organici, sed corporis physici seu naturalis. Deinde dicit Aristoteles, istud corpus potentia vitam habere, compositum autem non potentia, sed actu vitam habet, unde non dicit Aristoteles, quod anima sit actus corporis vitam habentis, sed potentiâ vitam habentis: Et sicut alia hæc est propositio lux est actus lucidi, & alia est actus, potentiâ lucem habentis, hæcq; secunda notat lucidum in potentia, ita & distinctæ erunt hæ propositiones: Est actus potentia vitam habentis, & est actus vitam habentis, hoc posterius, competit composito, prius materiæ.

Probari solet tertiò. Lapis non dicitur constare corpore & forma etsi constet materia & forma. Ergo apparet ly corpus, non supponere pro materia.

Respondetur. Usum non esse, ut significando compositionem lapidis dicamus illum constare corpore & forma, in re tamen ita esse & certè si illius materia non est spiritus, debe esse corpus. Enimverò quamvis Polonica lingua Castellanus dicatur Dominus, non sequitu quod alii non sint Domini: ita quamvis dicatu lapidem constare materiâ, non sequitur no constare corpore.

Quamvis autem dicamus in Physicis: Mate riam solam cum diversis accidentibus esse cor pus organicum, non sequetur lapidem esse cor pus organicum, quamvis habeat materiam cun diversis accidentibus. Quia quamvis organun in re, solam dicat materiam cum accidentibu supponit tamen ad significationem salvandar organi, quod illa accidentia habeant se per mo dum instrumenti, ad definitas operationes à na natura, destinati, quas nec habet lapis, nec acc dentia illius sunt talia, quæ ad hoc ordinentu consequenter non dicetur lapis esse corpus or ganicum.

Instabis. Meliùs definitur res, per pro prium finem, & per effectum formalem, quàn per media, jam autem finis ad quem ordinatu forma, est compositum: Ergo per illud debe definiri forma.

Respondetur. Hæc ratio imprimis pro bat contra Aristotelem per actuationem defin formam. Deinde nego finem formæ solum e se compositum, sed illum, etiam esse, inform tionem materiæ. Pone etiam per impossibi illud, quod pro certo supponit schola Scotis ca, compositum scilicet esse tertiam Entitaten numquidne non haberet finem intentum fo ma si informaret materiam quamvis non resu taret tertia illa Entitas finem inquam, saltei proximum & immediatum.

Quod autem nomine Corporis veniat materia.

Prima Ratio est. Quia Aristoteles lib. 2 textu 4to docet: Animam esse in corpore sic in subjecto, non est autem in composito sicut subjecto, aliàs esset inadæquatè in seipsa: Er apparet nomine corporis venire materiam.

Respo-

Respondetur. Animam quidem esse nonnisi in materia, tanquam in subjecto, esseque hanc materiam corpus, sed unde hoc probatur, quòd corpus supponat hîc in definitione pro materia, cum aliàs etiam supponat pro composito.

Ratio Secunda est. Quia ibidẽ textu septimo, supponit ita distingui animam & corpus in definitione positum, sicut distinguuntur figura & cera, hoc est realiter & adæquatè, & tamen forma nonnisi à materia distinguitur realiter adæquatè, non autem à composito. Ergo apparet hîc intelligi solam materiam.

Respondetur. Hoc ipsum arbitrariè dicitur, quòd ubicunque ponit Ly corpus Aristoteles, quòd ponat realiter adæquatè distinctum à materia, cùm certum sit apud eundem, nomine materiæ venire etiam compositum, cur ergo non veniet etiam positum in definitione Animæ. Deinde comparat animam Aristoteles ad corpus sicut figuram ad ceram non in distingui, sed in informare: quia scilicet sicut figura ceram ita informat materiam Anima. Unde etiam quamvis septimo Metaphysicorum corpus vocet Animæ instrumentum, quod instrumentum non est compositum, sed materia; id probat nomine corporis venire materiam, sed cum aliàs etiam compositum veniat nomine materiæ, id probat, Ly corpus, in definitione animæ positum, non supponere pro composito.

Ratio Tertia est. Si nomine corporis Organici veniat compositum, sensus erit: quòd anima sit Actus compositi, habentis animam.

Respondetur, in re, verum assumi ab argumento, sed non quoad modum significandi & sic Homo definitur in re per Hominem, non tamen quoad modum significandi: & sicut bene dicitur lucidum, id, quod habet lucem, universaliterque concreta bene definiunter per abstracta, ita & in præsenti, bene definietur Anima, quòd sit Actus animati.

Ex his colliges pro utraque parte nihil esse certi, quomodo Ly corpus sumpserit Aristoteles in præsenti definitione; propter quam ipsam ambiguitatem, censetur hæc definitio non esse exacta, est tamen sufficienter descriptiva & notificativa. Hinc etiam habet plures terminos, qui idem nonnisi aliter atque aliter explicant, certè enim ly organicum, & potentia vitam habere, pro eodem supponunt, cum corpus organicum nonnisi in viventi habeatur.

Secunda Definitio sumitur Animæ ex c. 24. Anima est id quo vivimus, & sentimus, & movemur, & intelligimus.

Hæc definitio etiam non est exacta, non tam enim definit Animam, quàm definit ea, quæ sunt anima: quia tamen traditur per manifestiora utcunque rem explicat. Porro ly *Et*, toties hîc repetitum, sumendum est partim disjunctivè partim copulativè. Si enim sumeretur tantùm copulativè soli Animæ rationali competeret; debet ergo ratione præcedentium particularum copulativè accipi; nam quod intelligit, & movetur, & sentit, & vivit; ratione autem consequentium particularum, debet disjunctivè accipi, nempe ut vivat tantum, vel etiam sentiat. Prior definitio magis est in usu. Ex verbis illius potest erui hæc rigorosior definitio. Anima est actus primus incompletus vitæ vel forma in actu primo vivificandi.

His de Existentia & Definitione Animæ prætactis, quoniam definitio illius importat quid sit actus corporis potentia vitam habentis. *Sit*

QUÆSTIO I.

De Anima prout est vita.

Est hîc necesse examinare quid sit vivere, tam in actu primo, quàm in actu secundo, & cui subjecto competat.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Vita?

Explicationes varias quid sit vita, videbis apud Arriaga, fusè & Oviedo hîc ad difficultatem totam intelligendam.

Præmitto 1. *Non esse hîc principale intentum ostendere quid vivat, seu subjecta vitæ.* Certum enim est Deum, Animalia, &c. vivere, cæterum etiam de aliquibus subjectis vitæ, erit aliqua difficultas ut an species impressæ, habitus, &c. sint principia vitalia. Maximus punctus in hoc est: quæ sit ratio communis vitæ, omnibus his saltem communis analogicè.

Præmitto 2. *Specialiter attendi in definitione vitæ* ad immanentiam, ad, proficisci ab intrinseco; quos terminos latissimè explicat Oviedo integerrimo Puncto primo. Suffecerit id præ oculis habere; quòd immanentia, quæ requiritur ad vitalitatem, non intelligatur immanentia per identitatem, quia talis immanentia non nisi soli Deo competit identificanti sibi suos actus. Per immanentiam ergo intelligitur potius actio, quæ nata est recipi in eodem principio quod operatur, & quidem non sola ipsa sed etiam terminus, qui vi illius actionis producitur. Ex quo ulterius vides, quòd ly immanentia ut ita dicam sit passivum quid, hoc est ad patiendam actionem & ejus terminum. Jam autem ly ab intrinseco, tenet se ex parte principii, cui scilicet, tanquam Ratio formalis ut quo agendi, debeatur illa actio; & Terminus actionis, tanquam effectus: possetque hoc ly ab intrinseco appellari Immanentia principiativa: vocando aliam immanentiam unionis.

Præmitto 3. *Dupliciter posse spectari vitam.* Primò in Actu primo quæ sita sit in posses-

ſione principii vitaliter operativi, de quo quæritur hîc, in quo ſtatuendum ſit: & aliam vitam in actu ſecundo, quæ ſita ſit in exercitio illius potentiæ.

Præmitto 4. *Vitæ in actu primo, non deberi eſſentialiter immanentiam Vnionis.* Quia potentiæ identificatæ animæ, non dicunt immanentiam Unionis, & tamen ſunt vitales in Actu primo.

Præmitto 5. *Vitalitatem in actu ſecundo ſalvari non poſſe, ſine hoc, quod eſt proficiſci ab intrinſeco*, ſeu ſine immanentia principativa.

Ratio, quia alias omnes operationes eſſent vitales, ſi ſemel dicatur, aliquam operationem vitalem, poſſe non eſſe ab intrinſeco. Tum quia omnia quæ manifeſtè vivunt, operantur ab intrinſeco, & quæ manifeſtè non vivunt, non operantur ab intrinſeco. Ergo apparet vitalitatem in actu ſecundo, non poſſe ſalvari ſine motu ab intrinſeco, imò niſi hoc dicatur, poterit dici: quòd digiti cadaveris ſi moveantur aliqua arte vel impulſu hoc ipſo vivant. Tum quia quæcunque tandem afferetur definitio vitæ, ſemper in illa ponetur vel formaliter vel æquivalenter ly ab intrinſeco. Ergo apparet Ly ab intrinſeco, neceſſariò requiri.

Addit & bene. Amicus, Tomo 3. Diſp. 2. num. 76. vitalitatem non poſſe deſumi ex hoc, quòd ſit actio à principio, quod eſt ſimpliciter vita, aliàs omnes actiones eſſent vitales, utpote profectæ à Deo, tanquam à principio, quod eſt vita; nec etiam deſumitur vitalitas à ſubjecto recipiente quod eſt vita, aliàs nobis receptio gratiæ vitalis eſſet, non etiam deſumitur ab objectis, quia hæc ſæpe vitalia non ſunt. Reſtat ergo, ut deſumatur ab ipſo moveri ab intrinſeco; unde etiam Tridentinum, definiens, quòd in juſtificatione non habeamus nos mortuo modo, explicat id per hoc, quia nos movemus per actus noſtros.

Præmitto 6. *In hoc quod eſt uniri potentiæ producenti* terminum productum ab intrinſeco, ſeu in immanentia per unionem non ſtare eſſentialiter Vitalitatem.

Ratio prima eſt. Tum quia ponamus, quod ab intrinſeco moveat ſe homo ad producendam intellectionem, ſuppoſito quòd intellectio ſeu verbum mentis ſit res, impediat Deus illius unionem, transferatque eam in lapidem. Quæro an tunc dicendus ſit intellectus operatus vitaliter vel non dicendus. Si eſt operatus vitaliter. Ergo facit operationem vitalem, quæ tamen ut ſuppono non dicit immanentiam unionis. Quodſi illa operatio non eſt vitalis, cur non? cum ad illam fuerit motus ab intrinſeco.

Ratio Secunda eſt. Quia in actu vitali ſunt duo. Immanentia unionis & immanentia principiativa ſive motus ab intrinſeco. Quæro an in utraque conſiſtat vitalitas, independenter ab alia. Si in utraque conſiſtit inde pendenter ab alia, Ergo ſi productam ab ali qualitatem faciat mihi Deus uniri, vitale mih illud erit. Quodſi dependenter ab acceptio ne eſſe à principio intrinſeco, vitalitas refun ditur, in hoc, quod eſt habere immanentiar unionis, ſi in ipſa immanentia principiativa, v talitas non ſiſtit, quomodo vitalitatem refur dere poterit, in immanentiam unionis? ad eu modum, quo ſi eſſentialiter non ſtaret libert in actu interno ſolo, non poſſet illam refund re in actum externum. Unde quòd Philoſ phi velint ab eodem principio proficiſci & re pi actionem vitalem, id non ex eo invaluit, qu ſi illa receptio ſit eſſentialiter requiſita ad vit litatem, ſed quia cum illa actio utpote accide recipi debet in aliquo, non habet connatur liùs ſibi ſubjectum, illud principium à quo pr ducitur, ſed nego hanc receptionem forma ſare vitalitatem.

Respondebis. Sufficere ad vitalitat quod ille terminus petat recipi, in eo, à q producitur. Contra, hoc ipſum priùs prob ri debuit, requiri ad vitalitatem. Deinde ſ ut non ſufficit, ut aliqua ſit actio vitalis, qu petat produci ab intrinſeco, caſu quo non pr ducatur ab intrinſeco. Ergo ne ſufficiet e gere recipi in ſubjecto, ſi non recipiatur in ſu jecto, poſſitq; Divinitus non recipi.

Ratio Tertia eſt. Quia id in quo eſſent liter ſtat vitalitas, debet eſſe ejus rationis, ut bicunque ponatur, adferat ſecum prædicat vitalitatis, ſed præciſa immanentia unior, non adfert ſecum vitalitatem, ut conſtat ex nione gratiæ, ſpecierum, habituum. Ergo.

Respiciunt hæ rationes principium gativum, quod non ſint multiplicanda En ſine neceſſitate. Ergo nec multiplicanda f malìſativa vitalitatis, nulla autem eſt nece tas ponendi, quòd præter Immanentiam pri cipativam, requiratur ad vitalitatem imman tia per unionem.

Dices 1. Ea quæ ſunt complexum d rum, ſunt ejus rationis, ut unum ſine alio, n conſtituat illud complexum; & ſic un non conſtituit binarium, nec ſola anima co poſitum.

Respondetur. Quæ plura unum con tuunt, includunt in ſe inadæquatam rationm conſtituti; & ita unitas, eſt inadæquatè bi rius: Jam autem immanentia unionis, nec adæquatè conſtituit vitalitatem. Nihilo nus ſalvari non poteſt ſine immanentia unio nutritio. Si enim in nutritione non pon unio partium, non eſſet nutritio, ſed id de ſcit nutritio, non ex prædicato vitalitatis, ex natura nutritionis. Deinde nego vital tem eſſe complexum ex produci & recipi in dem principio, ſed ſtat ſolo produci ab n trinſeco.

DICES 2. Si non requiritur ad vitalitatem receptio actionis, sequitur, quòd si lapis assumatur ad productionem intellectionis in Petro, erit illi intellectio illa vitalis.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Ratio quia necdum lapis eliceret illam intellectionem ab intrinseco.

DICES 3. Assumatur Petrus ad producendam intellectionem in Paulo, eo casu movebitur ad illam ab intrinseco, & tamen illa productio, non erit illi vitalis, idq; non ex alio capite, quam quia illam intellectionem non recipiet in se. Ergo ratio vitalis Essentialiter stat, in illa immanentia unionis.

RESPONDETUR. Dupliciter posse assumi Petrum ad producendam intellectionem in Paulo. 1. Ut eliciat intellectionem in se, quam postea Deus transferat in Paulum. Et dico, non esse illic assumptionem rigorosam, sed potius impeditionem unionis cum intellectu Petri. Assumptio enim rigorosa in linea efficienti, stat in productione effectus supra naturam, vel quoad Entitatem, vel quoad modum operandi: neutrum autem horum competit illi intellectioni, quam elicitam à Petro, transfert Deus in Paulum: & hæc productio est illi vitalis, atq; si nunquam translata fuisset illa intellectio in Paulum. Quia si non fuisset translata fuisset vitalis. Ergo etiam quamvis transferri debuit, non desiit esse vitalis, quia per hoc quod alicui postea evenire debet, non mutatur res.

2. Potest assumi Petrus ad producendam intellectionem in Paulo, ita, sicut assumeretur etiam lapis, ad eandem producendam, & sic illa intellectio, non erit vitalis Petro, non ex defectu immanentiæ per unionem, sed quia non est ab intrinseco, non enim habet Petrus intrinsecam vim, producendi intellectiones, in anima, quæ non est ipse producens.

PRÆMITTO 7. *Præter jam dicta* in explicatione vitæ, ad hoc attendi debet, ne ratio vitæ conveniat emanationi passionum & potentiarum ab anima, si hæ sunt distinctæ. Item ut salvet in Deo rationem vitæ. Denique ut salvet quomodo ignis dum augetur non vivat, vivat autem planta.

Punctum Difficultatis 1.

Adferuntur aliorum Explicationes.

EXPLICAT 1. post alios, rationem vitæ recentior Suarez, quòd sit principium motus, per se immanentis ab intrinseco. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia de essentia vitalitatis non est immanentia per unionem & receptionem in Subjecto ut probatum supra, & tamen hanc immanentiam per unionem supponit dicta definitio.

NON SATISFACIT 2. Quia anima emanans potentias emanat illas ab intrinseco, & est principium illarum per operationem immanentem, & tamen non vivit illas emanando ut communiter docetur, & aliàs posset dici ignis vitaliter emanare calorem.

RESPONDET recentior Suarez productionem passionum non esse vitalem, quia tribuuntur externo generanti, itemq; motum elementorum v.g. ad sua loca, quia hæc loca, data sunt illis, à generante, ut propria.

CONTRA est 1mo. Quia talis debet dari definitio vitæ, ut illa ipsa contineat prædicata quibus excludantur, ea quibus non competat vivere, hoc autem non facit dicta definitio; quia quando quæro, cur ab intrinseco non proficiscatur emanatio passionum, respondit: quòd tribuantur generanti, de quo tamen nihil loquitur ipsa definitio, saltem distinctè: præcipuè quia proficisci passiones ab intrinseco & tamen tribui generanti, nihil aliud in re est nisi proficisci à principio, quod illas passiones non emanasset, nisi fuisset productum à generante. Quid autem hoc obstat vitalitati, si illa stat præcisè in hoc, quod est esse principium motus per se immanentis ab intrinseco.

CONTRA 2. Ponamus per impossibile, animam rationalem esse à se, emanare tamen ex se potentiam intellectivam distinctam, illa emanatio non esset jam attribuibilis producenti. Numquidné jam deberet esse vitalis? & cum hoc proficisci à generante, non inferat ullum influxum immediatum in ipsam emanationem passionum, sed illa emanatio est totaliter à forma, cur non motus ad illam emanationem, dicendus erit esse ab intrinseco adeoque vitalis.

CONTRA 3. Quia operationes intelligendi productæ ab intellectu, non producuntur, nisi ponatur anima, & tamen operationes illæ non tribuuntur ipsimet generanti. Ergo nec tribui debent emanationes potentiarum, cum utrobiq;, scilicet, tam ad operationes, quàm ad emanationes, ponatur modus ab intrinseco.

Neque valet si dicas, perfici animam potentiis ideoque illarum effectionem tribui generanti. Dicam enim & ego intellectum perfici operationibus. Dices perfici per accidens. Dicam etiam potentias perfectivas esse animæ per accidens. Dices qui dat esse, hoc est generans, vel producens, dat consequentia ad esse. Dicam & ego actus potentiæ, esse actus consequentes ad esse potentiæ. Denique quamcunq; attuleris

diſparitatem, illam ego accepto, & ex eo infero, te non rectè explicaſſe hac definitione actum vitalem, quia non deſumis illam ex ipſis terminis definitionis.

Non satisfacit 3. Quia hæc explicatio non oſtendit cur ignis, cui intrinſeca potentia eſt calefactiva, dum producit calorem, non agat vitaliter itemq; dum ſe augmentat; nam augmentando ſe, movetur, & quidem non ab alio, ſed à ſe, adeoq; ab intrinſeco illa augmentatio immanet illi.

Respondet recentior Suarez. Motum ignis ſe augmentantis non eſſe vitalem, quia motus ille non eſt immanens, nec talis ſuapte natura, ſed ſolum per accidens, augmentatur enim per ſubminiſtrationem pabuli.

Contra eſt. Tum quia augmentatio quæ eſt per ſubminiſtrationem pabuli in nutritione eſt vitalis. Ergo ex hoc principio, quòd ignis ſe augmentet, per ſubminiſtrationem pabuli, ſi cætera adſint, nempe motus ab intrinſeco, non deſinet eſſe vitalis. Tum quia de hoc ipſo quæritur, quid ſit eſſe iſtum motum ſuapte natura talem, ut illa talitas, fundet vitalitatem. Tum quia accrementum illud partis & materiæ, quod accipitur per nutritionem, per Accidens accreſcit, poterat enim primo informari ab Anima. Ergo illud incrementum non ſuapte natura, ſed per Accidens eſt tale, & tamen illud incrementum habetur per actionem vitalem. Unde nova definitione explicandum veniet, quid ſit eſſe motum immanentem, non talem ſuapte natura, ſed ſolùm per Accidens.

Explicat 2. Oviedo. Vivens eſſe illud in actu primo, quod eſt principium actionis, ex ſua eſſentia immanentis, quæ ſupponat præter principium activum & paſſivum, aliud principium illius, reſpectu cujus immanens dicitur. Explicat hanc definitionem ſuam in manifeſtè viventibus, nutritio, præter vivens, reſpectu cujus immanens dicitur, ſupponit materiam alimenti & alterationes, adeoque ſupponit aliud præter vivens; ſenſatio externa, ſupponit ſpeciem impreſſam & præſentiam objecti, ſenſatio item interna, ſupponit ſenſationem externam, volitio intellectionem, intellectio ſpeciem. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Quia ultimo differentialis ratio viventis per hanc definitionem eſſet, ſupponere aliud principium præter paſſivum & activum; nam reliqua conveniunt eſſentiæ unicuique, in emanatione ſuarum paſſionum. Sed in hoc non poteſt ſtare differentialiter ratio vitæ; quod ipſum probatur. Quia vita debet ſtare in aliquo ejusmodi differentiali, quod ipſum differentiale, importet principium operandi, ex ratione ipſa operandi, differens ab aliis principiis. Non enim ratio vitæ, eſt a quid paſſivum vel mortuum, ſed hoc quod e præſupponere aliud præter principium act vum & paſſivum, ſtare poteſt cum hoc, ne inf rat operandi principium, differens à princip mortuis. Neque enim illa præſuppoſitio ali principii, ex vi ſui conceptus & verbis in de nitione poſitis, infert quidquam excluſivu principii mortui, quid enim? Porrò ſicut ma aſſignaretur id pro ratione differentiali hom nis, quod poſſet ſtare cum ratione bruti; ita n rectè aſſignabitur pro ratione differentiali vit quod poteſt ſtare cum principiis mortuis.

Non satisfacit 2. Quia ſenſatio vi lis, poteſt divinitus exerceri, ſine ulla præſen objecti, adeoque non ſupponendo aliud præt principium elicitivum & receptivum. Neq valet ſi dicas quod ſupponeretur tunc conc ſus Dei indebitus; quia ex vi concurſus inc biti, non ſumitur differentialiter ratio vitæ, h autem quæritur de tali ratione, quæ adferat tionem vitæ.

Respondebis, quòd ſupponere aliud pr ter principium activum & paſſivum, ſe ſolo, n fundet rationem vitæ, licèt fundet in circu ſtantia principii operantis ab intrinſeco & re pientis.

Contra eſt, quia ex hac reſponſione ſeq tur nullum dari prædicatum differentiale vi à principiis mortuis diſtinctivum. Quod ipſu probatur; quia hoc quod eſt eſſe principium b intrinſeco, convenit alicui mortuo, neque enn ignis ab extrinſeco movetur ad combuſtione hoc, quod eſt eſſe immanenter receptivu convenit mortuo cæteroque igni, dum ema tum à ſe calorem, in ſe recipit. Hoc etiam qu eſt ſupponere aliud principium activum & p ſivum, ſtat cum ratione principii mortui, qu enim implicat. Ergo non adfers prædicatu differentiale vitæ.

Non satisfacit 3. Quia ſequitur vi lius ignem ſe augmentantem vivere, nam in n tritione præter principium activum & paſſivu præſupponitur aliud nempe alimentum & teratione, ita & in præſenti. Deinde ſeque tur quod notitia, quam aliquis Angelus hab de ſe exiſtente, non ſit vitalis; quia per illum l numero 29. intellectus & voluntas ſi ſint ac dentia ſuperaddita non producuntur vitalit quia ſupponunt nudam animæ entitatem. Er cum etiam cognitio quâ cognoſcit Angelus e exiſtere, ſupponat nudam Angeli entitatem n erit vitalis, neque enim Angelus per ſuperad tam ſpeciem noſcit ſe exiſtere. Denique ex hujus explicationis ſequitur, Deum non vide propriè, notitia ſui, quod enim aliud principiu ſupponit illa notitia.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur Ratio Vitæ.

EXPLICARI potest ratio vitæ, quod scilicet vita in actu primo nihil aliud sit præter principium, per quod subjectum, vel si mavis dicere substantia in suo esse connaturali constituta exercet operationes immanentes per se ab intrinseco; *Addo ly immanentes* propter dicenda ad objectionem primam; *Addo ly per se* propter dicenda de nutritione; *Addo ly ab intrinseco* propter dicta in præmissis. Pono autem loco generis ly principium potius, quàm ly potentia eò quod possunt haberi aliqua per multos principia vitalia, quibus non competit ratio potentiæ, si quis defendat habitus acquisitos esse principia vitalia.

PROBATUR bonitas explicationis, qui convenit omni, soli, & semper proceditque per prima in hoc genere; Ut autem manifestiùs declaretur probatio, resolvendæ sunt difficultates, quas solvi debere, in definitione principii vitalis suprà monui.

Primò, ex vi hujus explicationis emanationes passionum non sunt vitales.

RATIO. Quia emanatio pasionum non supponit subjectum in esse suo connaturali constitutum, sed constituit illud, & sic si calorem non emanaret ignis, non esset in suo esse connaturali, constitutus, emanationeque illa, primùm, in tali statu constituitur.

Secundò. Ex vi hujus explicationis, salvatur ratio vitæ in Deo, quia & ipsæ exercet operationes suas per se ab intrinseco, procesiones etiam divinæ sunt immanentes, nec ab extrinseco Deus illas habet, & per se, non enim ex accidenti est, quòd Pater generet Filium.

Tertiò. Ex vi hujus explicationis salvatur, cur ignis non vivat augmentando se, vivat autem animal nutriendo se. Antequam ratio supponitur.

SUPPONO imprimis, in quo sint paria Nutritio & Argumentatio ignis. Paria sunt imprimis in hoc, quòd & forma Ignis ab intrinseco agat & nutritiva ab intrinseco augmentetur. Paria sunt in hoc, quia nisi applicueris nutritiæ alimentum, non se nutriet: Paria sunt in hoc, quia si applicetur ignis jam productus in stupa alteri igni, non censebitur movere se ab intrinseco ille ignis, ad illam igniendam stupam; sed etiam, si non per aggenerationem, sed per primam unionem, illi Materiæ alimenti; forma unita fuisset, eo casu non se movisset ab intrinseco nutritiva, ad illam partem uniendam. Paria sunt rursus in hoc: quia sicut hæc pars non est essentialiter aggenerata, sed poterat primò informari ab anima; sic nec iste ignis, qui est productus, necessariò producitur ab hoc igne, sed poterat ille priùs & potiùs producere.

Denique in hoc paria sunt: quia si omnem perfectionem augmentationis haberet ignis, non se augmentaret: sic nec nutritiva nutriret, si vivens, quiete posideret omnem suam perfectionem.

SUPPONO secundò, Quid alii præter jam dicta pro ratione adferant, cur ignis non vivat augmentando se. Quia scilicet ignis non per se, sed ex Accidenti se augmentat; quia scilicet non est in statu suo, unde hic qui est supra aërem, non se augmentat; sed hæc ratio non satisfacit. Tum quia ut dicebatur, si anima haberet id totum, per se, quod, per nutritionem habere posset, non se augmentaret, & tamen hoc non obest, quominus nutritiva dicatur vitaliter agere. Ergo etiam ex hoc præcisè, quòd ignis non se augmẽtaret, si esset in loco sibi debito, cùm se de facto augmentat, non dejicitur illud augmentum à ratione vitalis. Tum quia indigeret hoc ipsum probatione, quòd suprà aërem sit ignis, quod illic non combureret stupam &c. similia. Tum quia si ex hoc dejici potest, aliquid à ratione vitalitatis, reddique quasi per accidens agens, quia non habet illam perfectionem, quam requirit illa actione, sequitur etiam nutritionem & intellectionem non esse vitales, quia intellectionem producit intellectus, eò quòd intra se non habeat perfectionem illius, & nutritio ponitur ex suppositione, quòd non habeantur nutritivas neque valet si dicas, quòd data sit & provisa à natura potentia nutritiva, ad hoc, ut nutriat, haberetque id per se; jam autem non habet id ignis per se, ut se augmentet; Non inquam valet si dicas: quia quo fundamento dices à natura datam nutritivam, ut adgeneret partes, eo fundamento dicam, dari à natura igni vim combustivam, ut se propaget: da ergo rationem ulteriorem, cur se non propaget ignis vitaliter. *His suppositis*

RATIO formatur; Cur scilicet ignis augmentando se non vivat; quia scilicet augmentatio facta per ignem non fit actione immanenti, sed transeunti, adeoque actione non fit, in ipso augmentante sed extra. Jam autem augmentatio per adgenerationem fit actione immanenti ab intra. Rursus dici potest, ideo non est vitalis augmentatio facta ab igne: quia non est per se, sed per accidens illa augmentatio. Quod ipsum probatur: quia ex accidenti est, quòd conjungatur ignis genitus generanti, tam enim benè potest generare illum non uniendo illum sibi, quàm uniendo; Jam autem per se nutritia augmentat, quia per se producit unionem, & nisi produceret, non censeretur nutritiva, egisse. Quod ipsum sic ulterius explanatur. Secundùm eandem vim agit ignis, sive uniat sibi alium ignem sive non uniat, nec ulla est differentia in agendo, vel ratione principii, vel ratione termini, aget enim semper, secundùm eandem vim ignitivam seu combustivam. Apparet ergo quod illa augmentatio, non fit per se, sed si nutri-

tiva non adgeneraret quidquam, non cenſeretur egiſſe, nam actio illius, eſt productio unionis vel formæ ſibi additæ, ſi ſit materialis, quæ ferri non poteſt, niſi ſibi uniat & adgeneret partem. Erit ergo per ſe, non per accidens motus in nutritiva ad ſuum augmentum, adeoque motus vitalis, quia hic debet eſſe ut dictum per ſe.

Addo. Ad non pauca in hac materia ſolvenda. Quod immanentia requiſita ad vitalitatem, duplex poſſit ſpectari; quædam immanentia ipſius termini, & hanc diximus ſupra, non eſſe de ratione vitalitatis, poteſt enim produci terminus vitaliter, & non uniri principio producenti; alia eſt immanentia ipſiuſmet actionis, ſive illius terminus uniatur, ſive non, & hanc immanentiam requirimus ad vitalitatem; nec obeſt quòd aliqua actio vitalis exigat immanentiam etiam termini, hoc enim eſt ex accidenti, nec requiſitum ex prædicato vitalitatis, ad eum modum, quo generatio interdum vitalis exigit productionem formæ v. g. materialis, non tamen id exigit ut ſic, omnis generatio vitalis.

Quartò ex vi hujus explicationis ſolvatur; Quare motus gravium deorſum, non ſit vitalis. Qua in materia, duplex eſt ſententia prima, quæ motum gravium rejicit non in aliud, niſi in ipſam gravitatem, medium aptum, & negationem obſtaculi, quam ſententiam defendere quis poſſet, etiam poſito, quòd motus progreſſivus involvat modalitatem, idque ex eo, quia à non eſſe moti, ad eſſe moti progreſſivè, non tranſitur per ipſum medium aptum, & negationem obſtaculi, ſecus hîc. Et in iſta ſententiâ facile eſt ſalvare, cur motus gravium non ſit vitalis: quia non competit ſubjecto, in ſuo eſſe connaturali jam conſtituto: quando enim grave non eſt deorſum, non cenſetur, eſſe, in ſuo eſſe, conſtitutum, connaturali. Secunda ſententia motum gravium cum aliqua modalitate ſalvat, & in hac ſententia, ideo motus ille, quamvis ſit immanens, non eſſet tamen vitalis, quia non eſſet per ſe, ideo enim principiatur, quia ponderoſum eſt in ſtatu violento. Quæ autem fiunt ratione violentiæ, non ſunt per ſe. Non autem propter aliquam violentiam, potentia nutritiva, augmentat vivens.

Quintò ſolvatur, cur motus ille, quem cauſat magnes attrahens ferrum, non ſit vitalis, ſi enim ſit res de ipſa qualitate tractiva, illa non eſt vitalis, quia ſpectat ad eſſe connaturale magnetis, etſi illam non haberet magnes, non cenſeretur eſſe conſtitutus in ſuo eſſe connaturali. Si autem ſit res de ipſa tractatione, hæc etiam non eſt vitalis, quia non eſt immanens actio ſed tranſiens.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Si ad vitalitatem, ut dictum ſuprà, non requiritur immanentia producti termini, ſequitur inexplicabile eſſe, qualem n[os] immanentiam concedamus.

Respondetur. Immanentia à nobis co[n]ceſſa non aliud eſt, quàm quòd actio vitalis, n[on] fiat extra ſubjectum, nec ſit illic ubi non eſt [ſub]jectum. Hinc actio illa qua producitur v.g. int[el]lectio, quia non extenditur extra ſubjectum [vi]talis eſt. Caſu autem quo ſentiret aliquis id[en]tificare actionem termino vitali, adhuc dice[ret] eſſe illic immanentiam, quia ipſe terminus n[on] producitur extra ſubjectum, quidquid ſit qu[od] uniatur intellectui, vel non.

Objicit 2. Oviedo. Demus vivens, cui à p[ri]mo inſtanti productionis ſuæ, debita ſit cog[ni]tio alicujus objecti, ſicut de Angelis multi ſ[en]tiunt. Hæc actio pertinebit ad naturalem co[n]ſtitutionem viventis, & erit vitalis, Ergo non [eſt] de ratione actionis vitalis, eſſe diſtinctam ab il[lis], per quæ vivens, in ſuo eſſe naturali conſtituit[ur]. Quòd ſit illa actio vitalis, ſic probat; Q[ui]a omnes cognitiones cenſentur eſſe vitales, qu[od] etiam illa cognitio ſit permanens ad natural[em] conſtitutionem viventis probat, inquiren[do], quid ſit illud quod pertinet ad conſtitution[em] naturalem viventis.

Respondebis. Id quod pertinet per mod[um] habitus, urget quid eſt hoc aliquid pertinere p[er] motus habitûs, quid pertinere per modũ act[us].

Respondetur; Illam actionem eſſe q[ui]dem vitalem, non eſſe tamen pertinentem [a]d conſtitutionem ipſius Angeli, quia ea quæ co[n]ſtituunt ſubjectum in eſſe naturali, debent [ſe] per modum principiorum & potentiarum, [ſe] agendi ſive patiendi: Actio autem ſeipſa non [eſt] talis. Deinde habetne Angelus totum ſu[um] eſſe completum, antequam agat illam inte[lle]ctionem vel non habet; Si habet, ergo illa act[io] non ſpectabit ad complementum eſſe ipſius, [ſe]d erit effectus illius eſſe; Si autem non habet [to]tum complementum, Ergò illa actio require[tur] ad ſui productionem tanquam ipſius pote[ntiæ] agendi completivum. Illuſtrari hoc poteſt [in]ſtantia ex eſſe ſupernaturali deſumpta, in [quo] non conſtituitur homo per Actionem ſuper[na]turalem, ſed per infuſionem, quæ ſe habeat [per] modum potentiæ; Quod ipſum ulterius in [ho]c fundatur, quia cum eſſe ſit radix ad opera[ri &] pati, id quod conſtituit aliquid in eſſe natur[ali], debet etiam conſtituere in poſſe operari vel [pa]ti, ſive illud operari patique ſit rigoroſum, [ſi]ve minus rigoroſum. Cùm ergo actio quà t[al]is, non conſtituat in poſſe operari ſubjectum, [n]ec conſtituat in poſſe pati, fit ut non requiratu[r a]d conſtituendam rem in ſuo eſſe naturali. Præ[ter] ipſum eſſe, prçter potentias & principia oper[an]di, ad eſſe connaturale rei, ſpectant propri[eta]tes, qualis eſt in materia quantitas, in igne [ca]lor &c. Cùm ergo prima Cognitio Angel[i], neque ſit eſſe Angeli, neque potentia operar[i], neque proprietas emanata, fit ut illa prima [co]-

gn[it]io

gnitio non spectet ad esse connaturale Angeli.

Objicit 3. Idem. Essentia Dei ex communi Theologorum sententia consistit in cognitione, hæc cognitio Dei pertinet ad naturalem constitutionem Dei, & est vitalis. Ergo non est de ratione operationis vitalis esse distinctam ab illis, quæ vivens constituunt in sua naturali dispositione.

Respondetur. Quòd primò essentialis conceptus Dei in ratione essentiæ, non sit intellectio, de quo agitur in prima parte, sed independenter ab hoc principio solvi potest adlata difficultas. Ii qui censent quòd esse intellectivum sit de primo essentiali conceptu Deitatis in duplici sunt sententia. Aliqui enim admittunt intellectionem in actu primo, aliqui negant: In principiis horum, qui admittunt intellectionem in actu primo, facile est ostendere vitalitatem in Deo cognitionis, quia ex modo nostro concipiendi in suo esse constituitur Deus illa intellectione in actu primo, hinc quando intelligitur exercere intellectionem in actu secundo, non censetur aliquid ponere, per quod e modo concipiendi constituatur in esse suo. In principiis autem istorum qui negant reperiri in DEO ullo modo actum primum intelligendi, tandum urget difficultas, quia talem conceptum Dei constituendo, non constituunt in Deo vitam nisi in actu secundo, si non ponunt vitam nisi in actu secundo, debent constitutivum vitæ in actu secundo ponere ipsam scilicet vitam in actu secundo, non obest autem ut vita in actu secundo, per aliquid quod est actio, constituatur, imò ita constitui debet. Ex vi cujus doctrinæ: distinguendum est consequens, Ergo non est de ratione operationis vitalis esse distinctam ab illis, quæ vivens constituunt, si illud vivens sit vivens in Actu secundo nonnisi. Concedo, si sit vivens etiam in Actu primo; Nego. Quod si ulterius quæratur, quare vivens in actu primo non possit constitui vitali cognitione & possit vivens in Actu secundo.

Ratio est; Quia si vivens in actu primo constitueretur vita in actu secundo, & esset vivens in actu primo ut supponitur, & non esset vivens in actu primo, quia non haberet constitutivum in actu primo, sed id, quod est formalissimè, actus secundus. Ex quo etiam inferes vitam in actu secundo, debere constitui aliquo vitali.

Addo, Verum quidem esse, quod quamvis nos ponamus in Deo vitam in actu primo non sequatur illum re ipsa habere vitam in actu primo; Quia tamen hujus cogitationis nostræ datur in Deo fundamentum, ratione hujus fundamenti, salvamus in Deo rationem vitæ in actu primo. Dici etiam posset, quòd Deus, sit vita in actu secundo, eminenter, hoc est, habens hoc totum, quod habet perfectissimus actus vitalis creatus, licèt non habeat conditiones imperfectionem involventes, quales sunt proficisci à principio intrinseco ex suppositione substantiæ in suo esse constitutæ, habendo id, sine tali proficisci, quod in creatis habetur ratione dicti proficisci.

Instabis primò ex eodem, quòd non implicet creatura seipsa intellectiva illa cognitio erit cōstitutiva substantiæ, vitalis tamen erit, Ergo de ratione vitalitatis, non est supponere substantiam, in suo esse connaturali constitutam.

Respondetur. Negari ut plurimum Antecedens, sed illo transito proportionaliter addicta supra distinguitur Consequens, Ergo de ratione vitalitatis non est supponere substantiam in suo esse naturali constitutam supposito, quod sit vivens in actu primo realiter. Nego Consequentiam supposito quòd sit ipse actus secundus. Concedo Consequentiam.

Instabis secundò. Anima est quid vitale, & tamen in suo esse connaturali, non supponit, sed constituit hominem, Ergo non est bona adlata explicatio vitalitatis.

Respondetur. Non negari per nos, quòd id quod est vita, possit esse pars constitutiva alicujus, sed tantum dicimus quòd vitalis operatio, præsupponat principium jam in suo esse constitutiva, quod salvatur, quamvis idem principium sit pars constitutiva; adhuc enim ad operationem vitalem, supponetur substantia in suo esse constituta.

Instabis tertio; Ergo saltem non datur definitio communis illis viventibus, quæ vita ipsa constituuntur, aut componuntur, siquidem ante illam compositionem vel constitutionem, non intelligitur substantia, in suo esse constituta.

Respondetur; Concedo, quòd ante illam constitutionem, quæ fit per ipsam vitam in actu secundo, non intelligatur res realiter constituta, sed imprimis antecedit illam ratione actus primus vivendi, ut dictum. Deinde ipse actus secundus, per prius est constitutivus, posterius autem ratione, habet formalitatem actûs secundi vitæ, in illo quod constituit. Denique ut dixi, quia supposito quòd per vitam in actu secundo aliquid constituatur, adhuc operatio vitalis non supponetur ad substantiam in suo esse constitutam.

Ex his ulterius, Colliges quid sit vitalitas in actu secudo; quòd scilicet sit motus immanens, per se ab intrinseco, profectus à principio, substantiam in suo esse connaturali constitutam proportionaliter supponente.

Dixi proportionaliter, quia intellectio Divina & intellectio creata identificata noscenti si daretur, non præsupponeret realiter actum primum vivendi distinctum ab actu vivendi.

DIF-

DIFFICULTAS II.

De iis quibus competit Vita.

Quia aliquid proficiſcitur ab eo, quod eſt vita, non continuo debet inferri, quod ſit jam vitale, aliàs cùm omnia proficiſcantur à Deo, qui eſt vita, omnia deberent eſſe vitalia, ad quod in dicendis infra attendendum erit.

Punctum Difficultatis I.

Species ſuntné quid vitale?

De duobus hîc inquiri poteſt; Imprimis an Species vitaliter producantur? Secundò, an ſint ipſæ vitales?

Quod ad primum attinet; An ſcilicet vitaliter producantur, penſandæ ſunt rationes utriusque partis?

Quòd pròducantur vitaliter:

RATIO prima adferri poteſt; Quia illa productio ſpeciei eſt immanens natura ſua, neque enim intellectus poteſt connaturaliter producere ſpecies in extraneo ſubjecto.

RESPONDETUR; Precisè talis immanentia, ſe ſola, non arguit utilitatem vitalitatem; hinc tali immanentia etiam ignis in ſeipſo producit calorem.

RATIO ſecunda. quia Actio illa productiva ſpecierum, proficiſcitur à principio intrinſeco per ſe: quia quamvis eo caſu ſuppleat intellectus vicem objecti, facit id tamen nomine proprio ad eum modum, quo Deus ſupplet in generatione ex putri defectum cauſæ univocæ, non tamen tanquam inſtrumentum cauſarum ſecundarum, non enim ab illis accipit vim operandi, ſed id facit nomine proprio.

RESPONDERI poteſt. Ad hoc ut dicatur aliquid agere nomine proprio non tantum requiritur, ut nõ agat virtute, ab alio, cujus nomine agit, communicatâ, ſed etiam ne agat virtute propria in bonum aliûs ordinata; & ita calor in ſe ſpectatus virtute propria agit, eſt tamen inſtrumentum, quia agit in bonum ignis. Jam autem intellectus producens ſpecies, quamvis agat virtute propria, quia tamen illa virtus eſt communicata in bonum objecti, quod ſe ipſo, illas ſpecies producere non poteſt, fit ut in illarum productione, non dicatur intellectus per ſe ab ab intrinſeco agere. De DEO diſparitas eſt; Quia DEUS non ordinatur ab alio & propter aliud, ſed omnia propter ſe facit; imò hic ipſe medius terminus probat oppoſitum: Quia ſupplens vicem cauſæ univocæ non agit vitaliter, Ergo nec intellectus aget vitaliter, ſupplens vicem Objecti.

INSTABIS. Eodem titulo dici poſſe, quòd intellectus producendo intellectionem gerat vices objecti.

RESPONDETUR Negandò ſequelam. Tu[m] quia intellectus habet ex ſe ipſo vim producendi intellectionem, unde eam poteſt producere non exiſtente Objecto, non habet autem vim objectum producendi intellectionem ſine intellectu, Ergo apparet majorem eſſe connexionem intellectionis cum intellectu, quàm cum Objecto, in ratione effectivi: quomodo ergo poterit intellectus dici gerere vices objecti in productione intellectionis. Tum quia Objectum ſine concurſu potentiæ, producit ſibi ſpecies, ut patet in ſpeciebus materialibus: Si ergo habet vim objectum producendi ſpecies, & non habet vim ſe ſolo producendi intellectiones, fit ut intellectionem faciens Intellectus, non cenſeatur agere, vi ſibi tributa in Objecti bonum, ſed in proprium bonum: faciens autem ſpeciem, preſtabit, vi ſibi tributa, in bonum Objecti.

Quòd autem productio ſpecierum non ſit vitalis.

RATIO prima adferri poteſt; Quia ſi ipſum Objectum immediatè produceret illas ſpecies, illa productio non eſſet vitalis, Ergo etiam cum producit illas Intellectus, erit productio non vitalis.

RESPONDETUR. Retorquendo inprimis argumentum, partem nutritione acquiſitam potuiſſet habere vivens in inſtanti generation[e], nec illam tunc vitaliter acquiſiiſſet. Ergo cùm illam etiam nutritione acquirit, vitaliter non acquirit. Deinde quoad modum, quo Objectum producit ſuas ſpecies, non ſe accommodat intellectus objecto, nam objectum agit actione tranſeunti, immanenti autem intellectus agere. Quod ſi non ſequitur modum agendi obje[cti] intellectus agens, fit ut ex vi modi agendi ſ[ui] proprii, poſſit vitaliter agere.

RATIO ſecunda adferri poteſt: Quia concurſus ſpecierum ad cognitionem non eſt vitalis, quia fit nomine objecti, Ergo etiam & concurſus intellectûs agentis, ad productionem ſpeciei, non erit vitalis: fit enim etiam nomine Objecti.

RESPONDETUR. Quomodo ſolvendum ſit Argumentum conſtabit, ubi inferius agetur, [de] Antecedenti, his nihilominus penſatis

DICENDUM eſt: *Etiam productionem ſpecierum eſſe vitalem*: Probatur ex dictis. Quia ex una parte procedũt à principio per ſe, immanente, & ab intrinſeco, ex alia parte nihil obeſt quominus illa productio ſit vitalis, nam quã vis producantur nomine objecti; ſufficit quòd in modo producendi, non accommodent ſeſe objecto, ut ſuprà dictum.

Quod ad ſecundum attinet: An ſcilicet ipſæ ſpecies ſint principium vitale. In hoc puncto divi[ſi] ſunt Authores, negat Arriaga & Oviedo, affirmat recentior Suarez, Penſandæ erunt rationes utriusque partis.

Pro parte negativa RATIO prima eſt ex Arri-

ga

Quia ſpeciès non operantur ut virtus intrin- animæ, ſed ut vicariæ objecti. Ergo cùm llas potentia operatur, non operatur ab in- eco.

ESPONDETUR; Diſtinctas eſſe has duas oſitiones; quod non eſt virtus intrinſeca næ, non poteſt operari vitaliter; & hanc: s intrinſeca animæ, non poteſt eſſe vicaria cti. Prima èſt vera propoſitio, ſecunda eſt , quia certè nomine objecti producit intel- us ſpecies, & tamen intellectus eſt potentia lis. Ergo ex hoc ſolo titulo, quia ſcilicet fit uid vicem ſupplendo objecti, non dejicitur à one vitalis. Nego ergo conſequentiam.

NSTAT Idem. Quia ſi objectum concurrat otitiam non concurrit ab intrinſeco. Ergo ſpecies.

ESPONDETUR. Si objectum producat ſpe- , non producet vitaliter, & tamen hoc non ante producit intellectus vitaliter ſpecies, ſe docet Ariaga. Ergo etiam poterit pro- ere, ſpecies, vitaliter cognitionem, quamvis produceret illam vitaliter objectum. De- ſicut quia non eodem modo, ut dictum ſu- producuntur ſpecies ab objecto, producun- vitaliter; ita quamvis id faciant ſpecies quod ret objectum, quia id faceret ſpecies modo, , fit, ut adhuc eſſent vitales, & alio modo, hoc perantes vitaliter.

ATIO ſecunda ejusdem. Quia ſpecies per ſe exigunt inhærere potentiæ, à qua produ- tur actus. Ergo per ſe non ſunt virtus in- ſeca Animæ. Antecedens probatur à pari- de ſpeciebus materialibus, quæ etiam in lio reperiuntur.

ESPONDETUR, imprimis retorquendo ar- entum. Per ſe ſpecies non exigunt produ- intrinſeco, de facto enim in Angelis con- tæ ſunt à Deo. Ergo & productio ſpecie- non erit vitalis, contra quam æſtimet dici ere Ariaga. Deinde ſi per ſe, idem ſignifi- , quod univerſaliter loquendo, concedo, d non exigant ſpecies in ſola potentia eſſe, à producuntur; Concedo item quòd hoc ſen- on exigant eſſe virtus intrinſeca Animæ. Si m ly per ſe ſignificet, quòd ſpecies, nec ex iali ratione, poſſint inhærere potentiæ, oque, quòd nunquam poſſint eſſe virtus in- ſeca Animæ, in iſto ſenſu falſa eſt propoſitio. itas ducta à ſpeciebus materialibus non te- . Quia non eſt licitum argumentari, à modo ſandi uniûs ad modum cauſandi aliûs; & n conſtet actione tranſeunti produci ſpecies eriales, idque ab objectis etiam non vitali- , benè arguitur illas non eſſe vitales, quæ ra- non militat pro ſpeciebus, actione immanen- roductis.

NSTAT primò idem. Quòd ſpecies ſpiritua- eperiantur in ipſis principiis cognoſcenti- , id eſt, omnino per Accidens, nec fundare poteſt intrinſecitatem ſpecierum. Quod ipſum probatur; Quia id totum eſt ex defectu ſpiri- tualis ſubjecti, in quo recipiantur. Si enim in- ter unum & alterum Angelum interponerētur res ſpirituales, non video, inquit, cur per illud medium ab uno Angelo ad alium non poſſint mitti ſpecies.

RESPONDETUR. Hæc omnia dici arbitra- riè; Nam quamvis id non implicet contradi- ctionem, non ſequitur id eſſe connaturale, quan- tumvis poneretur medium ſpirituale.

INSTAT ſecundò Idem. Species ut concur- rat, non requirit unionem ſui cum potentia, ſed ſufficit ut ſit contigua potentiæ. Sicut enim objectum contiguum v.g. ſapor, poteſt cauſare ſui perceptionem, & univerſaliter in cauſis, ſuf- ficit ad actionem contiguitas, ergo etiam ut ſpe- cies concurrat cum potentia, ſufficit illam eſſe contiguam vel penetratam cum potentia.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo ar- gumentum, quod probat habitum naturalem, quem tenet Ariaga, eſſe principium vitale, poſ- ſe eſſe nonniſi contiguum potentiæ; caſuque quo diſtingueretur intellectus ab anima, poſſet non eſſe principium vitale, quia poſſet eſſe, non- niſi quod contiguum. Deinde directè nego Majorem, quæ poſitivè non probatur. Dein- de diceret aliquis, quòd ut ſalvetur intrinſeci- tas agendi, debeat eſſe principium non ſolum contiguum: hinc ſi ſpecies ſint vitales, non de- bent eſſe tantum contiguæ, tu autem aliunde non probas, ſpecies non eſſe vitales.

INSTAT tertiò. Unus Angelus penetratus cum alio, poſſet immediatè concurrere ad ſui cognitionem in illo Angelo, quem penetravit, Ergo apparet objectum ad concurſum exhi- bendum non exigere unionem cum potentia, nec ergo illam exiget ipſa ſpecies, cùm non ſit neceſſaria major unio ſpeciei, quàm objecti.

RESPONSUM ſuprà, quòd modum agendi Objecti, non debeat in omnibus imitari virtus vicaria Objecti. Et certè cùm illa virtus ob- jecti ſit Accidens, accidentia autem naturaliter ſine ſubjecto exiſtere non poſſunt, hoc ipſo exi- gent uniri potentiæ, tanquam ſubjecto; habere- que intrinſecitatem ſufficientem, cùm tamen objecta noſcenda, ſæpe, non ſint accidens.

RATIO Tertia ex Oviedo eſt. Actus vitales non inhærent, neque ſpeciebus uniuntur, nec alicui cum quo ſpecies unum totum eſſentiale conſtituant, cùm enim ſpecies accidentiæ ſint, cum ſuo ſubjecto, in quo recipiuntur, unum to- tum eſſentiale conſtituere non poſſunt; jam au- tem ad vitalitatem requiritur, vel uniri princi- pio, à quo producitur, vel cum aliquo, quòd ſe habeat per modum compartis, in ordine ad to- tum ſubſtantiale.

RESPONDETUR; Imprimis oſtendendo hoc ar- gumentum ad principia ipſius Oviedo, docet enim ille hîc puncto tertio, numero ſecundo, dato,

dato, quòd potentiæ animæ ſint ſuperadditæ realiter, & non recipiant in ſe actus vitales, nihilominùs dici debere vitales, non quidem vitalitate formali & primo per ſe, ſed ſaltem vitalitate animæ ad quam juvandam producuntur potentiæ, cur ergo eadem vitalitate non gaudebunt ſpecies ipſæ. Deinde nego eſſe neceſſarium ut omni principio vitali, quod habet vim concurrendi, cum alio principio ad actum vitalitatis recipiantur actus vitales, ſed ſufficere ut recipiantur in alio comprincipio, quod rationem principialis habet, qualis eſt intellectus, poteratq; bene provideri à natura ne recipiantur intellectiones in ſpeciebus, quia cum ſpecies non ſint noſcitivæ, non depoſcunt ſpecialiter, ut illis notitiæ uniantur.

Ratio quarta eſt. Si ſola ſpecies per ſe operaretur, illa cognitio non eſſet vitalis. Ergo apparet ſpeciem non eſſe vitale principium.

Respondetur. Nego Antecedens. Nam tum Deus ſuppleret defectum intellectûs, & ex alia parte ad vitalitatem ſufficit, unum eſſe principium vitale. Et ſic viſio beatifica eſt vitalis quamvis lumen gloriæ non ſit vitale. Item quando actus amoris elicitur, cum ſolo auxilio extrinſeco, illo caſu auxilium non eſt vitale, & tamen ſequitur actus vitalis. Deinde ſicut tu diceres intellectionem productam ſine ſpecie impreſſa, Deo defectum ſpeciei ſupplente, eſſe nihilominùs vitalem; ſic & in præſenti, quamvis ſola ſpecies concurreret, & Deus ſuppleret concurſum potentiæ, adhuc poſſet dici ille actus vitalis.

Ratio quinta eſt. Duæ ſunt tantum ſpecies manifeſtæ viventium. Primo viventium per introſuſceptionem alimenti, ad hanc ſpeciem non poſſent revocari ſpecies utpote quæ non vegetantur. Alia ſpecies eſt viventium noſcitivorum, ad hanc etiam ſpeciem non poteſt revocari, quæ etiam nihil noſcit: Ergo apparet ſpeciem impreſſam non eſſe quid vitale.

Respondetur negando Antecedens. Nam etiam voluntas eſt principium vitale, & tamen nec alitur, nec noſcit, utpote cæca. Commodius ergo dividetur vitale in introſuſceptivum alimenti & motivum intentionaliter, tale autem erit motivum, etiam ſpecies.

Pro parte Affirmativa Primum Argumentum eſt. Quia ſpecies ſunt principium agendi. Rurſùs non producunt niſi immanentes operationes, non enim alias quàm quas producit intellectus, producunt item per ſe: quia definitivè ad hoc ordinantur; nec producunt intellectiones ex ſuppoſitione alicujus violentiæ. Producunt etiam ab intrinſeco, quia non aliunde ſed à ſua natura, ſuppoſito, quòd producantur, vim agendi habent.

Respondetur. Argumentum probare multum. Quia etiam ſpecies materiales productæ ab Objectis, & agunt, & actiones immanentes agunt & per ſe &c. & ab intrinſeco, nec tamen ſunt vitales. Quodſi dicas produci illas extrinſeco, id non obeſt: quia anima rationalis producitur etiam ab extrinſeco, Deo creante, tamen non deſinit eſſe quid vitale, & ſi crearet animam in cœlo transmitteret Deus per medium, per hoc ipſum non deſineret eſſe vitalis. Ergo idem dicendum eſſet de ſpecie materiali, quod ſcil. ſit principium vitale. Abſolutè tamen loquendo non poteſt dici ſpecies materialis vitale quid, aliàs ab objecto non vitali, utpote ignobiliori, produci non poſſet.

Secundum Argumentum eſt. Si aliquid vitalitati ſpecierum obſtaret, obſtaret hoc, quòd loco objecti concurrant; Sed hoc non obſtat, quia intellectus agens, loco Objecti producit ſpeciem, & tamen productio illa eſt vitalis: Ergo quòd loco objecti concurrat, non officit quominùs ſit ſpecies principium vitale.

Respondetur. Hanc potiùs eſſe rationem, quia ſcil. nullum eſt fundamentum tribuendi illi vitalitatis.

Tertium Argumentum eſt. Si gratia produceretur à nobis, non haberemus ullum fundamentum illam non eſſe vitalem: Ergo idem dicendum de ſpeciebus, quæ à nobis producuntur.

Responderi poteſt defacto & gratia & ſupernaturales habitus infuſi & acquiſiti, educuntur de potentia animæ obedientiali neq; tamen ſunt quid vitale. Nam quamvis educantur à Deo, non obeſt vitalitati, ſicut nec obeſt quando anima creatur: Ergo idem dicendum eſt de ſpeciebus. *His pro utraque parte penſatis nihilominùs*

Dicendum eſt. *Species impreſſas non eſſe quid vitale.*

Probatur. Quia quod non eſt principium operandi ab intrinſeco, non eſt principium vitale. Species non ſunt principium operandi ab intrinſeco quod ipſum probatur. Quia non coëfficiunt intellectionem ut probabile eſt, de quo infra, ſed nonniſi complent potentiam intellectivam, quæ autem non agunt in aliquo genere, non poſſunt dici in illo genere operari vitaliter.

Punctum Difficultatis

Quid ſentiendum de Habitibus?

POteſt eſſe res de Habitibus naturalibus & ſupernaturalibus.

Quod attinet ad Habitus naturales. Illos eſſe vitas cenſet Ariaga & recentior Suarez, negat Oviedo. *Quod etiam habitus ſupernaturales ſint vitales* inclinat Ariaga, negat recentior Suarez, & quidem non eſt difficultas, an productio habituum naturalium ſit vitalis. Probatur enim eſſe vitalem iiſdem rationibus, quibus probatum eſt productionem ſpecierum eſſe vitalem, ſed eſt difficultas de ipſis habitibus, an illi ſint vitales.

Dice

DICENDUM est primò. *Habitus naturales esse rmaliter vitales* in sententia quæ illis tribuit oncursum effectivum in actus.

PROBATUR I. Si daretur intellectus distin- us ab anima, esset potentia vitalis, Ergo & ha- itus; neque obest quod habitus naturalis, det onnisi facile posse, hoc enim ipsum in argu- entum accipitur, cur scilicet aliquid exigitum onnisi ad facile posse, nō possit esse principium tale, sicut intellectus distinctus realiter. Non uod censeam distinguente realiter potentias Anima, requiri intellectum ad facile tantùm osse. Sed argumentum procedit à pari. Intelle- us distinctus realiter si daretur, quamvis non quireretur tãtum ad facile posse, nihilominus ret vitalis. Ergo & habitus Naturales distincti aliter, quamvis requirerentur tantùm ad fa- e posse, esse possunt vitales. Nec enim est ajor unius quàm alterius ratio.

PROBATUR 2. Quia tota definitio principii alis convenit habitui acquisito, si enim aliqua rticula non conveniret illi, maximè non con- niret illi, ly per se operari, cùm requiratur nnisi ad facile posse; sed etiam hæc particula convenit; qui etiam habitus non ex acciden- ed per se habet, ut facilitet: & sicut non ob- , quamvis una potentia non faciat, quod facit tentia alia, ita nec oberit, quòd habitus det nnisi facile posse, quamvis alibi potentiæ dent pliciter esse.

PROBATUR 3. Quia nihil impedit, ut habitus quisitus sequatur conditionem principii, qod est quid vitale, nempe vel ipsi actus, vel po- tia, quæ in actibus intentionalibus, exercet .

OBJICITUR I. Habitus non operatur per se manenter, quia eandem actionem, posset in- ectus verbi gratia se solo producere, quem ducit cum habitu. Ergo habitus non est ncipium per se agendi.

RESPONDETUR. Habitum non esse princi- m per se agendi, hoc est necessario requisi- ; esse tamen principium per se agendi facili- do; parumq; refert quòd eandem actionem sit ponere intellectus sine habitu, sufficit e- quòd non possit ponere eodem modo, sicut ens posset habere eandem partem materiæ bere acquisitam non vitaliter, & tamen hoc obstat, ne aliàs eam possideat acquiratque li modo.

OBJICITUR 2. Motus lapidis deorsum non est se, quia fit nonnisi ex eo, quòd lapis sit in sta- iolento, Ergo & actio habitûs, non est per se, est supposito nonnisi quòd sentiatur diffi- tas.

RESPONDETUR; retorquendo argumentum; is imperatus nō fit nisi ex suppositione, quòd atur imperans, judicium non formatur nisi ppositione primæ operationis, nec quid- m amatur nisi ex suppositione propositionis ecti, & tamen omnia illa possunt esse vitalia, Ergo idem in præsenti dici poterit, unde in for- ma negatur consequentia, nam non omnis sup- positio facit, nec actio aliqua sit vitalis, vel certè ex dictis distinguitur consequens, Ergo & actio habitus no est per se, hoc est non est simpliciter & necessariò requisita concedo, non est per se in ordine facilitandi. Nego.

OBJICITUR 3. Nulla est necessitas multiplicã- di vitalitatem, sicut autem non multiplicanda entia, ita nec principia vitalia.

RESPONDETUR; esse necessitatem, quia tota definitio vitalis principii competit habitui. Non potest quidem dici habitus vita, quia neque est vita vegetativa, neque sensitiva, neque rationa- lis, cùm ipse habitus non sit anima, potest tamen dici vitalis, quia illi, non quidem vitæ tamen vi- talis competit definitio, ad eum modum quo u- nio vel subsistentia modalis, non est quidem sub- stantia completa, nec incompleta, quia nec est forma v. g. anima, neque materia, est tamen ali- quid substantiale, quia illi substantialis competit definitio.

Quod attinet ad habitus supernaturales.

DICENDUM est; *Habitus supernaturales infu- sos, non esse vitales.*

PROBATUR I. Quia statuenda est aliqua re- gula certa taxans vitalitatem in principiis, hæc autem non est alia, nisi quod aliquid sit vita, vel productum ab ipsamet vita, tanquam aliquid subordinatum & provisum ab eadem, ad agen- dum: hæc enim duo, salvant id, quod est operari ab intrinseco, hoc est quòd sit aliquid vel anima, vel ab anima productum; maximè enim est in- trinsecum, anima, & per quod anima, tanquam per aliquid sui, agit; Jam autem principium per se infusum, nec est anima, nec producitur ab anima.

PROBATUR 2. Quia habitui infuso non competit intrinsecitas, adeoque nec definitio habitûs; non competit inquam intrinsecitas, quia est merè ab intrinseco, habetque se ut spe- cies materialis ab objecto producta, in ratione extrinseci principii.

PROBATUR 3. Quando assumeretur lapis per potentiam obedientialem ad producendam v. g. visionem Dei, potentia illa obedientialis, non operaretur ab intrinseco, & tamen illi potentiæ obedientiali, jam non esset supra naturam, ope- rari supernaturaliter; sicut nec ipsi principio su- pernaturali, est supra naturam, operari superna- turaliter. Ergo sicut in potentia obedientiali quà tali, operari illud, non fundat intrinsecita- tem requisitam ad vitalitatem, ita nec fundabit in habitu supernaturali infuso.

OBJICITUR I. ex Ariaga. Habitus supernatu- rales sunt determinati ad operandum, intra pro- prium subjectum, exigunt item per se esse in illo, quamvis subjectum illos non exigat per se; hoc autem non reperitur, in aliis principiis non vi- ventibus. Ergo apparet, habitus supernaturales infusos, esse quid vivens.

Respondetur. Majorem eſſe ſimilitudinem habituum ſupernaturalium cum vitā, quam cum aliis principiis non viventibus. Non eſſe tamen in illis talem ſimilitudinem, quæ fundet prædicatum vitæ; quia deficiunt in principali, hoc eſt in eſſe ab intrinſeco, & ſicut impulſus magis accedit ad vitalia principia quàm ad mortua, neque tamen impulſus eſt quid vitale, ita & in præſenti.

Objicitur 2. Actus ſupernaturalis eſt vitalis, Ergo & habitus productivus ejusdem.

Respondetur. Actus ſupernaturalis, eſt vitalis, quia habet id prædicatum, cujus carentia in habitu ſupernaturali, facit ne habitus ſupernaturalis ſit vitalis, nempe quia eſt ab intrinſeco, cùm tamen habitus ſupernaturalis, non ſit ab intrinſeco. Deinde quando plures cauſæ concurrunt ad eundem effectum, habentem diverſa prædicata, non eſt neceſſe, ut omnes cauſæ illa prædicata contineant, ſed ſufficit ut contineant aliqua ex illis. Sic v.g. quando intellectus concurrit ad actum ſupernaturalem, ſufficit ut alia tantùm concauſa ſit ſupernaturalis. Rurſus in ſententia concedente concurſum objecto cum potentia ad intelligendum, concurſus objecti non eſt vitalis, ſed ſolus concurſus intellectûs. Deinde quando Deus & Creatura concurrunt ad peccatum, adeoque ad defectuoſum aliquid, ſufficit, ut una cauſa ſit defectuoſa, & ſic in reliquis. Cur ergo etiam non ſufficiet, ut concurſus intellectus ad actum ſupernaturalem ſit vitalis, licèt habitus ſupernaturalis ſimul concurrens, non ſit vitalis.

Objicitur 3. Habitus ſupernaturales educuntur de potentia animæ obedientiali, Ergo ſunt ab intrinſeco.

Respondetur. Hoc ipſum educi, non eſt ſufficiens, ad vitalitatem; quia etiam calor productus ab extrinſeco in vivente, producitur de potentia viventis, nec tamen eſt quid vitale. Sed quid ſentiendum de habitu ſupernaturali acquiſito? ſi producitur ab ipſo principio elevato creato, poterit dici vitalis, non poterit autem eſſe vitalis, ſi à Deo ipſo producitur ad exigentiam actuum, propter paritatem actionis, cum habitu infuſo.

Punctum Difficultatis 3.

Quid ſentiendum de motu.

QUod attinet ad motum localem. Illum negat eſſe vitalem Ariaga & Oviedo. Affirmat uterque Suarez.

Assero 1. *Potentiam loco motivam eſſe vitalem.* Ratio quia noſtra ſententia ut infra videbitur, identificat potentias animę, quę ipſa eſt vita.

Assero 2. *In Modaliſtarum ſententia dicente motum localem eſſe ipſummet exercitium potentiæ loco motivæ ad terminū, motus localis eſt quid vitale.*

Ratio. Quia nihil deeſt ad vitalitatem, cùm ſit ipſum exercitium potentiæ ab intrinſeco.

Assero 3. *Impulſum qui producitur per motum impellentis vitalis produci actione vitali.*

Ratio. Quia tali motui nil deeſt ad vitalitatē.

Assero 4. *Impulſum productum non medio motu, ſed media ſola gravitate vel aliquo alio ſimili non produci actione vitali.*

Ratio. Quia producitur à conſimili cauſa, & conſimili modo, quo illum produceret lapis, qui indubiè illum non produceret vitaliter.

Assero 5. *Impulſum ſpectatum penes objectum recipiens extrinſecum*, non eſſe illi ſubjecto vitalē.

Ratio. Quia ab intrinſeco non ſe movet ad illum, eſtq; illi violentus, de quo ſupra.

Dices 1. cum Oviedo. Eadem præſentia, per eandem indiviſibilem actionem, per quam producitur motu progreſſivo, poteſt produci motu, quo corpus naturaliter deſcendit deorſum, quòd enim anima rationalis moveatur, determinata proprio voluntatis actu, vel quòd moveatur determinata motu naturali corporis gravis, cui eſt unita, non infert, neque inducit diverſitatem actionis.

Respondetur. Supponit imprimis argumentum, quòd ideo vitalis ſit ille motus, quia producit præſentiam, quod falſum eſt, ut ſcitum eſt ex Phyſicis, quæ docent illam præſentiā eſſe meram formalitatem; ſed etiam hoc tranſito falſum eſt, quòd eadem indiviſibili actione uterque motus producatur, progreſſivus enim producitur ab anima activè: Poſterior nonniſi ab impulſu & gravitate. Neque valet quòd principium pertingens ad actionem ſit idem, ſufficit enim quòd non eodem modo ſe exercet. Tranſeat ergo, quod eadem præſentia diverſis actionibus produci poſſit. Sed inde non ſequitur, quòd eodem modo ſemper producatur, unde ſi producatur modo hoc, in quo non habet ſe paſſivè ſed activè anima, erit motus vitalis ille; ſicut eadem pars materiæ, poteſt nutritione, hoc eſt vitali actione acquiri ab anima, & non vitali, dum ſcilicet illi primò unitur anima.

Instabis. Actus voluntatis idē manet ſive ex hac ſive ex illa actione proficiſcatur, Ergo & eadē actione exercebitur ille mot⁹, ſive ad illum determinet voluntas, ſ. determinetur gravitas.

Respondetur. diſparitatem eſſe, quia cognitio, nō eſt principiū Phyſicè & ſufficienter influens, in volitionem; hinc ead. manet entitativè volitio, ſive ſit hæc ſive alia cognitio; unde idem etiam erit motus, ſive ab hoc, ſive ab alio voluntatis actu imperetur, quia hi actus voluntatis ſunt ſolum conditiones, applicativæ ad motum; actio autem non diſtinguitur penes cauſas applicantes; hinc eadem erit ignitio, ſ. applicet ignem Petrus ſive Paulus; ſed non eſt ead. ratio de ipſo principio influente, quia in caſu objectionis illum motum principiat nonniſi gravitas & anima illum nōniſi ſe paſſivè habet, motus ille non poteſt eſſe vitalis, quia non eſt jam ab intrinſeco, ècontra motus qui principiatur elicitivè ab anima, eſt actuale ipſius exercitium, nec ſe ad illum paſſivè habet, hinc poterit eſſe vitalis.

Dices ſecundò cum eodem: Eandem numero

hero præsentiam, quam acquiro motu progresvo, ponere potuisset in me aliud agens, Ergo ctio productiva præsentiæ non habet immaentiam requisitam.

RESPONSUM supra. Vitalitatem motûs, non se pensandam ex termino, qui est presentia, sed x modo illius acquirendæ; non eodem autem modo, acquireretur, si acquireretur impulsu v. quem produceret aliud agens, quia ad hunc nnisi passivè se haberet anima.

DICES tertiò. Actio, quâ manus seipsam movet, non est diversa ab actione, quâ movet alterius manum; sed quâ movet alterius manum, on est vitalis, Ergo nec prior est vitalis. Major obatur; Quia eadem est ubique præsentia, em specie motus, idem specie subjectum, Er & actio eadem specie erit.

RESPONDETUR. Ad diversificandos hos mos, attendendum est ad diversitatẽ modi agen- quia mot⁹, quo se movet manus, est immanẽ ctione productus; motus autem productus in ena manu, est productus actione transeunti.

DIFFICVLTAS III.

Quale sit prædicatum Vitalitas.

ALia phrasi idem proponi solet, an actum vitalem Deus, vel alia potentia, supplere ssit. Plura huc concernentia videnda erunt, ugetur qualenam sit prædicatum libertas.

DICENDUM est primò. *Actum vitalem qua ta-, seu retentâ vitalitate, non posse à Deo suppleri, ab alia potentia distincta.*

PROBATUR primò. Et esset ille actus vitalis, & non esset, esset quidem ut supponitur, non esautem, quia non esset ab intrinseco, sed v.g. à o vel ab alia potentia.

PROBATUR secundò, Hoc quod est me agenon potest suppleri à Deo, quia & ego age- & non ego; agerem ego quia dicis suppleri eo posse, hoc, quod est me agere, & non age- ego, quia ageret nonnisi Deus adeoq; non .Quodsi hoc est me agere non potest suppleDeo, Ergo nec id, quod est agere ab intrinse- potest suppleri à Deo. Quia hoc quod est agere ab intrinseco, solis verbis differunt.

PROBATUR tertiò; Hoc quod est supernaturaon potest suppleri à naturali, ut scil. prædica- naturalis, sit idem quod prædicatum superralis, Ergo nec id quod est esse ab intrinseco est suppleri ab extrinseco, tam enim naturale ernaturali, quam intrinsecum extrinseco opitur; Sed hoc quod est esse actum vitalem, est ab intrinseco, Ergo ab extrinseco suppleri potest.

DICENDUM est secundò. *Actum vitalem non ata vitalitate, seu secundùm solam Entitatem atum, posse à Deo produci, vel ab alia causa, à Deo mpta.* Est conclusio Thomistarum & Suarii Diutatione 48. Sectione secunda num. 9. contra micum tomo 3. Disp. 2. num. 80. & alios.

PROBATUR I. Entia quæ aliqua prædicata conotativa habent, possunt eadem in Entitate manere, sublatis iis, quæ connotant, modo connotatio illa, non inferat respectum secundo essentialem, qualem dicunt creaturæ ad Deum. Sed prædicatum vitalitatis in actu v.g. cognitionis, est connotativum, & non fundat respectum secundo essentialem. Ergo potest manere eadem entitativè cognitio, & non dicere prædicatum vitalitatis. Major probatur inductione in omnibus connotativis entibus; Minor quoad primam partem probatur, quia vitalitas semper in obliquo importat principium intrinsecum, Ergo est prædicatum connotativum, & sicut relatio dicit esse ad, ita vitalitas dicit esse ab, adeoque utraque formalitas est connotativa. Quod autem non sit respectus ille secundo essentialis inclusus in ipsa entitate actus vitalis, inde probatur, quia non est major connexio actus vitalis quoad entitatem cum principio, quam sit connexio fundamenti quoad entitatem spectati, cum suo termino, connexio autem fundamenti non est talis, quin entitativè idem possit manere fundamentum, non posito termino Ergo. Tum quia sicut entia non sunt multiplicanda sine necessitate, sic nec multiplicandæ formalitates ita essentiales, ut ipsis deficientibus stare non possit eadem entitas; nulla autem necessitas & nullum fundamentum ponendæ talis connexionis inter entitatem actûs vitalis & inter suum principium. Tum, quia si perpendatur tota definitio vitalis ex illa non inferretur esse essentialem in ipsa entitate inclusam dependentiam à suo principio.

PROBATUR 2. Quia id non implicat cõtradictionem, ut patebit solutione Argumentorũ.

PROBATUR 3. Restaurando rationes quas sibi opposuit Amicus, easque solvere conatus est.

Prima RATIO. Libertas non est intrinseca actui libero, Ergo nec vitalitas.

RESPONDET Amicus, Libertas nequit salvari nisi in potentia, liberum enim enim est quod potest operari & non operari, hoc autem non competit actui, qui dum est, non potest non esse, vitalitas autem maximè competit actui, est enim ipsum exercitium vitæ ab intrinseco perficiens viventem, ultra perfectionem quam à generatione accepit. *Contra*; Tum quia actus liber est ipsum exercitium libertatis, & tamen potest salvari & poni illius entitas, & non à potentia libera, Ergo & actus vitalis poterit poni quoad entitatem, licèt actus vitalis sit exercitium vitæ. Tum quia posse esse & non esse est connotatum actus liberi, tale, ut esse possit ipsa entitas actûs, sine tali connotato, Ergo & esse ab intrinseco, erit simile connotatum actus vitalis, ut sine eo possit esse, quoad entitatem. T. 2. posse esse & non esse infert extrinsecitatẽ libertatis, Ergo & esse ab intrinseco inferet extrinsecitatem vitalitatis, & sicut exercitium actuale libertatis solvatur per Amicum nõ ratione actûs, sed ratione potentiæ, ita & exercitium vitalitatis, salvabitur ratione ipsius principii, non verò ratione actûs.

Secunda RATIO est. Potest Deus producere actum vitę vegetantis quoad totam suam intrinsecam perfectionem, Ergo & actum vitæ cognoscentis.

RESPONDET Amicus negando Consequentiam, disparitatem dat; Quia in entitate actus vitæ vegetantis, nullus includitur intrinsecus respectus ad principium vegetans, secùs in entitate actus vitæ cognoscentis, idque ex eo, quòd actus vitæ cognoscentis atque appetentis, sit ipse activus, vitalisq; conatus, & attentio potentiæ, ad objectum, non per ipsam productionem formaliter, quæ est sola dependentia actûs à potentia, sed per entitatem ipsam actûs. Actus verò vitæ vegetantis, solùm dicit vel intrinsecum incrementum viventis, vel substantiæ genitæ, quæ nonnisi ratione solius productionis, dicit respectum ad principium vegetans. Unde hi actus dici possunt vitales, tantum extrinsecè ratione productionis. Actus autem vitæ cognoscentis, & appetentis sunt vitales intrinsecè ratione suæ entitatis, ratione enim suæ entitatis sunt vitales tendentiæ. *Contra* est: Tum quia in entitate actûs vitę vegetantis, non includitur intrinsecus respectus ad principium vegetans, nec actus vitę vegetantis est activus & vitalis conatus ad ponendum suum effectum, Ergo nec actus vitæ cognoscentis, consequenter si potest Deus producere quoad entitatem actum vitæ vegetantis, poterit & actũ vitæ noscentis; Tum quia falsum est, quòd actus vitæ vegetantis, dicat solum extrinsecum incrementum viventis, vel substantiæ genitæ, ut patet ex supradictis, etsi in vegetatione substantia producta nonnisi ratione solius productionis dicit respectum ad principium vegetans, inferam etiam cognitionem nonnisi ratione productionis, dicere respectum ad principium vitale. Tum quia actus vitæ vegetantis, nonnisi extrinsecè est vitalis, Ergo & actus vitæ noscentis.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT 1. Amicus Auctoritatem S. Thomæ 1. Parte quæst. 34. art. 1. ad 2. ubi definiens verbũ, quod est actus ipse intelligendi, ait esse aliquid ab alio emanans, idemq; dicit de conceptu mentis, & quæst. 2. de Veritate art. 2. ad 5. Omne intelligere in nobis proprie loquendo est dicere, jam autem dicere importat habitudinem ad dicentem & 2da 2dæ. quæst. 23. art. 2. dicit de actu voluntatis esse, ut à voluntate operantis procedat.

RESPONDETUR. S. Thomam asserere quidem, quòd verbũ procedat ab alio, sed non dicit istud procedere esse insupplebilem rationem, & certè aliud est verbum est ab alio, &, verbum secundùm entitatem suam spectatum, non est nisi ab hoc alio. Primum dicit S. Thomas non secundũ. Quod autem Amicus dicit de ratione amoris esse, ut sit voluntarius; si ly voluntarius significet, quòd amor quoad entitatem nonnisi à voluntate procedat, petit principium. Si autem ly voluntarius est amor, idem significet, ac, quòd amor natus sit procedere à voluntate, vera est propositio; sed nihil contra facit.

INSTAT idem. S. Thomas Activam dependentiam actûs vitalis à potentia vitali, ponit in ipsa definitione actus vitalis, & tamen non ponuntur nisi essentia in definitione.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum, ponitur in definitione veri actus conformitas cum objecto, in definitione actus liberi, ponitur posse esse non esse, in definitione relationis terminus &c. tamen nec veritas actui vero, nec libertas libero, nec terminus relationi est quid intrinsecum, Ergo quamvis actus vitalis per dependentiam ab intrinseco definiatur, non sequitur, ly illud: ab intrinseco esse, importare formalitatem, ipsi etiam entitati actûs innexam. Directè autem ad argumentum dicitur, quod in definitione entium connotativorum, poni soleant, etiam ea, quæ sunt extrinseca illi connotata, licèt in definitione absolutorum id non fiat.

OBJICITUR 2. Si posset entitas actus vitalis quoad omnia intrinseca à solo Deo produci, sequeretur illam si uniatur potentiæ vitali collaturam suum effectum formalem. Sequela probatur; quia si non conferret suum effectum formalem, vel ideo non conferret, quia activa productio potentiæ vitalis, requiritur ut ratio formalis, quâ potentia attingit suum objectum, vel tandem quia est conditio necessario prærequisita, ut potentia per suum actum, possit objectum attingere. Neutrum dici potest. Non primum. Quia potentia per id formaliter attingit objectum, quod est formalis attingentia objecti. Atqui non productio, sed terminus ipse productionis, est formalis attingentia objecti, quę est intentionalis tendentia in objectum; intentionalis autem tendentia, est formalis expressio, vel inclinatio in objectum, qualis non est ipsa productio; cum non sit aliud, nisi ipsa dependentia actûs à potentia producente. Non etiam secundum, quia ipsa tendentia activa non requiritur ut ratio formalis attingendi objectum, non apparet cur requiri debeat, nisi ut uniatur actus cum potentia, quæ unio fieret, quamvis à solo Deo produceretur ille actus.

RESPONDETUR. Distinguendæ sunt hæ propositiones: habere intellectionem & intelligere; habere intellectionem non aliud dicit, nisi unitum sibi esse actum intelligendi, hocq; verificabitur etiam posita intellectione in lapide. Intelligere autem præter capacitatem subjecti, habentis illum actum, notat motum ipsum activum intelligentis, ab intrinseco, per se immanẽtem; hinc in casu, illa intellectione producta, & posita v. g. in intellectu Petri, non esset Petrus intelligens, quia non se moveret ab intrinseco, ad illam productionem, quæ activa productio non est quidem ratio formalis, tendentiæ in objectum, est tamen ratio formalis, salvativa vitalitatis, quæ sola facit intelligentem, quia sola

t moventem se ab intrinseco, tales autem de-
ominationes,non habentur nisi ex formalitate
talitatis.

INSTAT idem primò: Quicunque actus po-
ntiæ cognoscentis, atque appetentis,dicit es-
ntialem respectum, ad intrinsecum princi-
um cognoscens & appetens, tanquam pro-
ius effectus ipsius, Ergo neque secundùm En-
atem à solo Deo producibilis est.

RESPONSUM supra retorquendo argumen-
entum, de veritate, relatione, libertate. Ad
aximum, actus notitię,dicit essentialem respe-
ım ad intrinsecum principium, tanquam ad
nnotatum, salvans suam vitalitatem; sed ex-
ı circumstantiam salvandæ vitalitatis, non di-
t respectum essentialem.

INSTAT secundò. Talis respectus ad poten-
m,non distinguitur ab ipsa Entitate actus,Er-
si sine hac entitate producatur, non idem
oducetur.

RESPONSUM supra. Quòd talis respectus se-
ndùm id quod dicit in recto,non distinguatur
ipsa Entitate actûs, secus secundùm id, quod
et in obliquo; &, quòd ille respectus, ad po-
ıtiam, non distinguatur ab ipsa entitate
ûs, in circumstantia retentæ formalis vitali-
is.

OBJICI potest tertiò. Modi ita sunt deter-
ıati ad hanc potentiam, ut aliud principium
rum non possit esse, nisi hæc potentia, Ergo
ctus vitales, ita sunt determinati ad hanc po-
tiam, ut non possint principiari, nisi ab hac
entia. Probatur consequentia, ideo modi
ı possunt produci nisi ab hac potentia, quia
t essentialis determinatio hujus potentię;sed
m actus vitales, sunt essentialis determina-
hujus potentiæ,ex quo principio,infra etiam
etur, illos non produci per intermediam ali-
m actionem. Ergo si modi non possunt pro-
i nisi ab hac potentia,etiam actio vitalis, non
erit produci,nisi ab hac potentia.

RESPONDETUR. Argumentum hoc mul-
ı probare, probat enim quod eundem Cai-
n non poterit generare Abel, non enim po-
set eandem unionem producere sive hæc sit
dus sive non sine modo; nam hæc modalitas,
nisi sibi unũ principium determinat, ut vult
ciens. Directè autem ad argumentum dici-
quòd modus respectu ejus, cujus est modus,
rminat principium, & ita actione Petri non
st agere Paulus, quia actio respectu Petri,
et rationem modi; nihilominus modus non
rminat sibi principium, & ita actione Pe-
non potest agere Paulus, quia actio respe-
Petri, habet rationem modi, unione etiam
i non potest uniri Petrus, quia unio respe-
Petri habet rationem modi; nihilominus
us non determinat sibi principium, si respe-
lius, habeat potiùs rationem termini vel
us; & ita eadem numero unio, potest di-
actionibus produci, nam respectu illarum
actionum,habet se per modum termini, quam-
vis hæc unio ut dixi, non possit esse nisi hujus
materiæ & hujus formæ, quia respectu istorum
extremorum, exercet rationem modi; sic & in
præsenti, actio vitalis respectu hoc, quo, non ex-
ercet rationem vitalis, non determinat sibi prin-
cipium, licèt in quantum exercet rationem vi-
talis, determinet sibi illud.

INSTABIS primò. Ex vi doctrinæ nostræ, se-
quitur, quòd distinguatur ab actu vitali vitali-
tas, sitque illi aliquid superadditum extrinse-
cum; siquidem potest esse entitas actus vitalis, &
non esse vitalitas, non potest autem dici, quòd
vitalitas, sit quid extrinsecum actui vitali, quia
nihil vivit per aliquid extrinsecum.

RESPONSUM supra; Quod non possit esse
entitas actus in circumstantia productionis ab
intrinseco, & non esse vitalis, & à sic sumpto
actu, non distinguitur vitalitas, licèt extra has
circumstantias, distinguatur à vitalitate; peta-
tur explicatio ex materia de relatione. Quòd
attinet ad illud principium: nihil vivit per su-
peradditum; si simpliciter accipiatur, probabit
corpus non vivere per animam, nec animari,
quia nihil vivit per superadditum: itaque dicta
propositio debet sic restringi: quòd nihil vivat
per extrinsecum & superadditum, si illud su-
peradditum, vel se non habeat per modum par-
tis, ut se habet anima respectu corporis, vel illud
superadditum non se habeat per modum con-
notati extrinseci quidem, intrinsecè tamen re-
quisiti.

INSTABIS secundò. Ergo saltē deberet actio
vitalis per actionem distinctam produci, cùm
possit esse entitas actûs, & non esse vitalis; & sic-
ut quia potest esse entitas effectus, & non produ-
cere ab hac causa; sequitur illam produci debe-
re per intermediam actionem, ita idem dicen-
dum erit de actione vitali; & tamen huic oppo-
situm infra dicetur.

RESPONDETUR. In Physicis diximus in ma-
teria de creatione, quòd possit esse entitas ali-
qua & non esse creata, tamen si creatur, non est
necesse illā creari distincta actione, sic & in præ-
senti, quamvis possit esse entitas actus vitalis, &
non produci ab intrinseco, si producatur ab in-
trinseco, non sequitur produci debere per actio-
nem condistinctam. Cujus ulterior hæc ratio
est; tunc scilicet debere produci effectum per
distinctam actionem, qui aliàs potest esse à parte
rei, & non produci ab hac causa, quando transi-
tûs à nō esse causati ad esse causati, sufficiens dari
mutatio nō potest, nisi ponatur modalis entitas.
Potest autem sufficiens hîc dari mutatio sine en-
titate modali, nempe si proficiscatur actio à
principio debito, quæ mutatio non sufficit ut di-
catur Abel esse filius Adami, quia ejus generatio
de se, non minus est debita Adamo, quàm Abeli.

INSTABIS tertiò. Dictam mutationem non
esse sufficientem, si enim quæratur: quare hæc
entitas actûs cùm potuerit esse & non esse vi-

 talis,

talis, transeat ad esse vitalis, respondebitur; Quia non proficiscitur à principio indebito, si quæratur, potest esse entitas actûs, & non habere hoc quod est non proficisci à principio indebito, respondebitur; Quia proficiscitur ab intrinseco principio, de quo ipso quæritur, quid sit? petiturque principium, quia respondetur ideo esse actum vitalem, quia est vitalis.

RESPONDETUR. Non peti hoc principium, quia respondere per definitionem actus vitalis, non est respondere petendo principium, sed est dare ultimum responsionis. Quod si ulterius quæratur quid sit proficisci ab intrinseco? & per quid transeatur ad esse proficiscentis ab intrinseco? melior responsio formari nō potest, quàm faciendo inductionem, & ostendendo, quid sit proficisci ab intrinseco.

INSTABIS 4. Non potest sufficiens mutatio ostendi ad transitum à non esse causantis ad esse causantis, quòd scilicet nulla alia causa creata se moverit ad hunc effectum producendum. Ergo nec ad vitalitatem sufficiens erit mutatio, quòd non sit producta illa entitas à principio indebito.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia ut dicebam in Physicis fieri potest ut omnes assumantur causa ad eundem effectum Divinitus producendum, quo casu non est sufficiens mutatio, cur hæc causa causabit, quia scilicet aliæ non causarent, cùm posset fieri ut aliæ causent, causet tamen & hæc, nec ejus causatio explicari poterit per negationem causantium aliarum causarum. Jam autem si assumantur omnes aliæ causæ ad actum cognitionis producendum, respectu omnium aliarum, non esset cognitio illa vitalis, nisi respectu principii intrinseci & debiti, hinc negatio perfectionis à principio indebito, erit sufficiens, ut hæc nonnisi causa, causet illum effectum, utque ille sit vitalis.

INSTABIS 5. Hoc quod se ipso dependet ab aliquo principio non potest produci per intermediam actionem, Ergo cùm actus cognitionis per se pendeat à principio vitali, non potest produci per intermediam actionem, quo posito sic ulterius urgetur: Quod non producitur per intermediam actionem, non potest nisi ab hoc principio produci.

RESPONDETUR. Actum illum à principiis indebitis actione condistincta producendum, sed à principio debito sine ulla actione intermedia: quia tamen hoc, quod est dependere seipso, non habet actio vitalis nisi in circumstantia retentæ vitalitatis, fit ut extra hanc circumstantiam, distincta actione produci possit.

QUÆSTIO II.

De Divisione Animarum & Subjectis.

DIviditur communiter anima in negativam, quæ plantis convenit, in sensitivam, quæ animalibus, in rationalem, quæ homini, & circa hanc ultimam

QUÆRI potest: An secundùm gradum intellectui informet corpus Anima Rationalis neg[at] Cajetanus, affirmant communiter reliqu[i]. Commodius sub distinctione respondebitur. [Si] enim intellectuale sumatur, prout est à parte r[ei] identificatū sensitivo & vegetativo in anima, [ita] etiam secundum gradum intellectui informa[t]; quod enim convenit creatæ formalitati, realit[er] debet convenire & alteri cui identificatur. Si a[u]tem intellectivum formaliter, sumatur per ord[i]nem ad nostros conceptus, præcisè; sic sumpt[um], non est informativa anima corporis, secundù[m] gradum intellectualis; ex præcisa enim ratio[ne] intellectualis, absolvit à corpore.

Sed ante infusionem animæ rationalis pr[æ]ceditné distincta realiter anima vegetativa p[er] quam nutriatur fœtus, & quam postea sub[se]quatur sensitiva, ac denique hac expulsa succ[e]dat rationalis. Hæc successio non est adm[it]tenda, multiplicat enim Entia sine necessita[te], poterit enim rationalis anima, in quantùm h[a]bet dispositiones ad vitam nonnisi vegetativa[m], exercere officium vegetativæ in quantum h[a]bet dispositionem nonnisi ad sensationes, exe[r]cere operationes sensitivas. In hac resoluti[o]ne unum difficile est, nam ante quadragin[ta] dies, non infunditur anima fœtui masculo, [&] tamen fœtus post conceptionem brevi, nutrit[ur] sanguine per venam umbilicarem & in abor[ti]vo quatuordecim v. g. dierum, si figatur styl[us] retrahit sese, Ergo vivit & non per animam r[a]tionalem, quæ tum non supponitur adhuc inf[u]sa. Sed neque id evincit, nam nutritio illa r[e]ferri debet in vim materialem, & retractio i[n] in spirituum calidorum copiam; & sicut amp[u]tato capite si extemplo pungatur, solet retr[a]ctio accidere, & non propter animam, sic & i[n] præsenti.

DIFFICULTAS I.

Animaturné Sanguis?

AFfirmat Hurtardus, Ariaga & Ovied[o], negat uterque Suarez, Vasquez, Ponti[us], pensanda sunt fundamenta utriusque partis.

Punctum Difficultatis

Proponuntur argumenta partis negativæ.

P*Rimum Argumentum* est, quo utitur recenti[or] Suarez. Solæ partes componentes & int[e]grantes corpus informantur ab anima, non ve[ro] partes non integrantes. Sed sanguis non est pa[rs] componens & integrans corpus, sed solùm pa[rs] requisita ad operationes, Ergo &c. Minore[m] probat authoritate Innocentii: qui condisti[n]guit partes componentes, & has appellat qu[a]tuor elementa, à partibus non componentibu[s] quales sunt quatuor humores.

RESPON

Respondetur. Argumentum hoc fun-
ari in sola voce. Si enim nomine corporis ve-
iant nonnisi solidæ partes, in ista acceptione
ocis, sanguis non integrat corpus: si autem su-
iatur pro toto, quod est condistinctum for-
næ, sive per modum fluidi, sive per modum so-
di, sive compositivè sive integrativè pertinen-
s, isto sensu, est pars integrans, corpus, sanguis.
)uod attinet ad auctoritatem citatam, illa con-
istinguit quidem sanguinem & alios humores
ɔ elementis, quę dicuntur componere mistum,
d illo loco non negat illos humores condistin-
os ab elementis, spectare ad integritatem cor-
oris, imò ex hoc loco, ut infra videbimus, op-
osita sententia pro se arguit.

Instat Idem authoritate Tridentini Ses-
ɔne 13. cap. 3. Ubi docet Tridentinum ex vi
erborum poni corpus, concomitantem sangui-
em, quod non diceret, si pars integrans corpo-
s, foret sanguis.

Respondetur, accipere Tridentinum ly
orpus, prout est in usu & significatione huma-
o morali, in qua nomine corporis, non venit
nguis, & tamen ex vi verborum consecratio-
is panis, debet hoc nonnisi poni, quod ex usu
umano, significat corpus solidum. Neq; inde
quitur, quod debuisset addi in forma conse-
ationis panis, ly corpus solidum, nam sine hoc
dito, secundùm usum humanum, ly corpus,
pponit pro solido, quamvis enim v. g. aqua li-
t sit fluida, nihilominus appellatur corpus, in-
non sequitur sanguinem etiam nomine cor-
pris venire debere, quia appellatio unius, tali
mine, non inducit appellationem aliûs, eodẽ
mine; consequenter appellari potest fluida
ua, corpus; non appellari autem sanguis.

Addit Ariaga, quando dicitur: Memento
mo quia pulvis es, & in pulverem reverteris,
n est necessarium, ut hoc verificetur de toto
c, quod includit homo, sed nonnisi de carne,
quamvis dicatur vi verborum poni corpus,
ni potest non totum id, quod simpliciter est
rpus, sed verificari poterit, nonnisi de parte
us, hoc est de solido corpore. Ergo ea po-
ntur directè & non concomitanter vi verbo-
n consecrationis panis, quæ subsunt in hu-
na significatione huic voci corpus, quæ vox
solido hîc & nunc supponit. Cumque ipse
ristus contra distinctè à corpore meminerit
guinis, non debebat directè vi verborum
secrationis panis, poni sanguis.

Secundum Argumentum est Pontii: Anima in-
isibilis humana, non potest animare partes
cretas, & non continuas, sed sanguis non con-
uatur cum aliis partibus solidis humanis. Er-
non animatur anima rationali, consequenter
animabitur anima aliorum animalium. Mi-
probatur auctoritate Aristotelis lib. 4. Hist.
malium cap. 14. & 2. de parte Animalium,
.3.

Respondetur. Majorem esse falsam, nam
non nisi homogeneorum est continuatio, & ta-
men multæ sunt partes heterogeneæ in homine,
nihilominùs animatæ, nam non sunt quid ho-
mogeneum ossa est caro, imò caro & forte cutis,
quæ tamen animantur, sufficit itaque ad id sola
contiguitas, totius, habentis unitatem corpo-
ris, intentam per se, à natura. Quod si dicas in-
ter ossa intercedere cartilaginem beneficio cu-
jus totum animatur, nihil evinces; quia illa
ipsa ossa, cartilago, & caro, non sunt homoge-
nea, adeoque nec continuata, & tamen ad ani-
mandum, illa continuatio requiritur per Ob-
jectionem.

Tertium Argumentum est. Sanguis est alimentũ
viventis, absurdum autem videtur, aliquam par-
tem integralem viventis, esse à natura institu-
tam pro alimento ejusdem viventis.

Respondent multis ad hoc argumentis
Hurtadus & Ariaga negat omnem nutritionem
debere esse substantialem conversionem ossaq;
dicit ex medulla nutriri. Deinde dici potest, id,
quod Antonomasticè nomine nutritionis venit,
est alimentum ab extra sumptum, sed inde non
sequitur, quòd sanguis minus principaliter in-
tro jam positus, non possit dici nutrimentum.
Quod autem addit Pontius absurdum videri,
quòd una pars viventis, ordinetur à natura, ut
convertatur totaliter in aliam partem; id po-
tius probabit sanguinem non esse alimentum;
nam si absurdum est partem viventis ordinari à
natura, ut convertatur in aliam partem; sic di-
cam absurdum etiam esse, ut pars non vivens,
quæ tamen integrat ipsum vivens, nutriat aliam
partem. Unde informa negatur id esse ullum
absurdum, quod assumit objectio. Quod au-
tem dicit Mastrius hîc 109. ar. 2. exinde se-
qui, quòd vivens seipsum destrueret; id non
convincit; non enim destrueret sed repararet,
cum sanguinis v. g. temperamento destructo
substitueret aliam partem sanguinis.

Punctum Difficultatis 2.

*Rationes pro animatione sanguinis de-
ciditurq; Difficultas.*

Ratio prima est, qua utitur Ariaga & Ovie-
do ex auctoritate. Quia scil. sanguis, est ve-
ra pars hominis, pertinens ad veram ipsius con-
stitutionem. Ergo verè animatur, quia partes
totius, debent formâ totius informari. Ante-
cedens autẽ probatur ex auctoritate Innocen-
tii supra citati, qui docet, aquam & sanguinem,
fluxisse de latere Christi, ut ostenderetur, Chri-
stum habuisse quatuor humores, qui pertinent
ad veram hominis constitutionem.

Respondetur huic rationi, imprimis ut patet ex textûs verbis à recentiori Suarez citatis, illic non habetur, quòd constituatur corpus à sanguine, sed tantùm quòd sicut sunt quatuor elementa constituentia corpus, sic dentur ad augmentationem consimiles illis humores quatuor, sanguis, cholera, phlegma, & melancholia: & tamen certum est, melancholiam & flavam bilem non vivere. Rursùs transito Antecedente negatur consequentia, quamvis autem partes constitutivæ totius, debeant informari formâ totius, non tamen informari debebunt omnes partes integrantes, etiam non primariæ, qualis est sanguis, nam primariæ qualis est caro, ossa, nervi dicuntur communiter animari, quantumvis sanguis, quia est necessarius ad obeundas functiones animæ, magis ad integritatem corporis spectet, quàm aliæ partes non nisi ad ornatum requisitæ, ut capilli, ungues &c.

Denique posset quispiam dicere, quòd aliud sit quærere, an partes informentur forma totius, & aliud an vivant; nam qui simpliciter omnes formas partiales excludere vellet, dicere posset, quòd omnes illæ partes informentur anima, sed non vivant; quia sicut fieri potest ut anima tribuat primo nonnisi gradum vegetantis, deinde sentientis, idque defectu dispositionum debitarum, sic informare poterit sanguinem, non tribuendo illi gradum viventis.

Dices. Ergò poterit aliquid informari ab Anima, & non vivere.

Respondetur. In sententia quæ negat dari ullas formas partiales, debet dici omnes partes informari ab una eademque forma, & cum doceatur esse aliquas partes in vivente, quæ non vivant, hoc ipso consequenter debet dici quòd informentur aliquæ partes ab anima, & non vivant, si ipsæ non sint capaces, ut vivant.

Secunda Auctoritas est Tridentini. Quod docet per concomitantiam, quâ inter se partes copulantur, sanguinem esse sub speciebus, quod non diceret, si non sentiret corpus & sanguinem esse veras hominis compartes, adeoque animari animâ.

Respondetur. Quod sanguis sit quidem pars integrans, sed non primo integrans Christi, consequenter non debebit esse animatum quid. Addo nec ex vi animati, nec ex vi non animati taxari debet, quid vi verborum directè ponatur. Non ex vi animati, quia si ex vi verborum, non est necesse directè poni animam quare erit necesse ex vi verborum poni aliquid, quia est animatum. Non etiam ex eo debet taxari, non poni aliquid vi verborum, quia est inanimatum, nam directè vi verborum consecrationis panis ponitur quantitas corporis Christi, & tamen illa non anim[a]tur.

Tertia Auctoritas. Est Ephesini conc[i]lii in Epistola ad Nestorium, ubi dicit: Verbu[m] factum esse hominem, assumptione carnis [&] sanguinis, unde sentit concilium partes hom[i]nis esse carnem & sanguinem, & si una cor[poris] pars, hoc est caro vivit, vivet & sanguis, cu[m] eodem modo, de utraque parte loquatur Eph[e]sinum.

Respondetur. Quod verba concilii nil[ ] dicant de vita sanguinis, quamvis autē de utra[que] parte eodem modo loquatur concilium, loc[u]tio illa accipienda est cæteris paribus, non en[im] sequetur, ex eo, quia corpus & sanguis sunt pa[r]tes hominis, eundem jam habere modum [es]sendi partium. Et sicut quando dicitur, h[o]mo in pulverem reversurus, non sequitur etia[m] animam in pulverem reverti, ita quamvis co[n]stet homo corpore & sanguine, non sequitur [si] corpus vivat, debere etiam vivere sangu[i]nem.

Quando autem dictum est, sanguinem e[sse] partem integralem & requisitam ad function[es] animæ, non sequetur etiam aërem esse parte[m] integrantem hominis, eò quòd sit necessari[us] ad operationes vitæ in homine, nam hæc ra[tio] cæteris paribus accipienda est; deficit aute[m] aër à modo partis, ad integritatem viventis r[e]quisitæ, nam si Deus conservaret hominem si[ne] aëre, non diceretur incompletus esse, & exige[ns] aliquid integrum conjunctum, ad sui compl[e]mentum; & tamen sine sanguine conservatu[s] esset incompletus homo. Deinde non ordin[a]tur aër ad conservationem viventis per se, hi[nc] omni vivente sublato, non esset necesse co[r]rumpi aërem. Jam autem corrupto vivent[e] corrumpitur sanguis, propter ordinem que[m] dicit, per se, ad conservationem viventis.

Ratio Secunda est, qua utitur idem Ar[ia]ga, Sanguis est pars hominis ut responsum e[st], non est autem pars essentialis, nam hæc est m[a]teria & forma, utrumque ante unionem inco[m]pletum essentialiter, quam incompletionem [in] se non dicit jam sanguis. Non etiam sanguis [est] pars integralis, quia si esset pars integralis, d[e]beret esse vivens, nam homo in suo concep[tu] essentiali, dicit necessario animam ration[a]lem. Ergo pars integralis hominis, dicit n[e]cessario partem materiæ unitam illi animæ, se[m]per enim pars integralis totiûs, dicit essentia[li]ter id, quod totum ipsum essentialiter i[n]cludit.

Responsum jam supra, qualis pars integr[a]lis hominis sit sanguis, & qualis pars integra[lis] debeat informari formâ totius. Deinde, n[e]go hominem in suo essentiali conceptu dice[re] necessario unitam rationalem animam, sing[u]lis ejus & omnibus partibus. Nego item, quò[d] sangui[s]

nguis sit pars integralis totius viventis quâ vi-
ens est, licèt sit pars totius viventis denomi-
ativè; scilicet in quantùm dicit, totum com-
letum ex partibus, quas continet; sive illæ
nt viventes sive non viventes, desumpta vi-
entis denominatione à nobiliori.

INSTAT 1. Ariaga. Anima rationalis in o-
nium sententia, est totalis & completa for-
na. Ergo non potest unum facere cum sangui-
e, si ille non animatur, sed aliam habet for-
nam. Imò ægrè concipitur, quomodo ani-
a uniatur cum forma sanguinis, tum propter
versitatem, tum ex hoc, quòd cum forma
nguinis deberet facere extensionem, sicut
unctum materiale additum alteri, facit exten-
onem & continuationem. Quodsi anima ra-
onalis non continuatur cum forma sangui-
s, nec materiæ utriusque continuabuntur, ne-
ue poterit esse sanguis pars hominis; nam par-
s, debent esse inter se unitæ.

RESPONDETUR imprimis. Qui admittunt
rmas partiales etiam partium viventium, eo-
em modo discurrent de forma sanguinis ac de
iis formis partialibus; qui autem non admit-
nt formas partiales, partium viventium, di-
nt se ita discurrere de sanguine, ac discurrit
em Ariaga, de lacte, semine, & si quid aliud
on vivit in homine: sicut ergo ille dicit, non
ri unum per se ex anima & forma lactis, sic il-
licent, non fieri unum per se, ex anima & san-
ine, rigorosè loquendo. Nam hoc non con-
t, nisi iis, quæ se habent per modum mate-
æ & formæ, vel quæ continuantur; esse ta-
en unum per se quodam modo, propter sub-
dinationem & ordinem, & bonum totiûs
opter intimitatem, &c. similia. Concesso
am quod illorum materiæ, de quibus hîc,
ntinuentur proportionata continuatione,
n sequitur inde, quod cum forma sanguinis
iat anima extensionem, sicut nec facit ex-
nsionem anima unita materiæ. Negamus
m quod punctum additum puncto, possit
ere extensionem, imò concesso etiam hoc,
n tenebit paritas; quia nonnisi ex acciden-
punctum non faceret extensionem sine alio,
atum sit illam facere in accessu alius puncti;
ima autem rationalis, non est nata facere ex-
sionem, hinc continuata, sive cum mate-
sive cum forr a, habente extensionem vel
rtes, non facit ipsa extensionem. Addo de-
ue illa propositio: Anima rationalis est for-
totalis & completa, si hunc sensum faciat,
od præter illam, nulla alia sit forma, petit
ncipium & apertè falsa est in sententia te-
ntium formas partiales, cum tamen dicat
aga propositionem à se adlatam in omni sen-
tia esse veram.

INSTAT 2. Ariaga. Homo sine sanguine est
tilus; pars autem integralis est illa, sine qua
animal mutilum.

RESPONDETUR à Recentiore Suarez, ne-
gando antecedens cum etiam corpus Christi in
sepulchro exsangue fuerit, neque tamen illud
quispiam appellavit mutilum. Sed pone homi-
nem sine sanguine esse mutilum, non sequitur
jam sanguinem animari, licèt ille spectet ad
complendam suo modo totalitatem hominis,
exigentia autem sanguinis fundatur nonnisi in
eo, quod ob humiditatem & fluiditatem suam,
pervadat omnes partes corporis, & deserviat
ad deferendos spiritus vitales, tanquam vehicu-
lum quoddam, de quo vide etiam citatum Pon-
tium.

RATIO 3. est. Si sanguis non esset animatus
non fuisset assumptus à verbo, & tamen fuisse
assumptum constat ex materia de Incarnatione.
Sequela probatur. Tum quia irrationalem a-
nimam assumere non potest verbum. Tum
quia aliàs assumpsisset naturas plures, quam u-
nam, posset sanguis denominari Deus & Ver-
bum, cum ipso diversum suppositum consti-
tuisset.

RESPONDERI potest negando Sequelam,
negando item irrationalem naturam assumi non
posse, & quamvis Christus assumpserit unam
singularem naturam, quia tamen assumpsit in-
cludentem alias incompletas, potuit etiam as-
sumere & sanguinem. Sanguis tamen ille non
potuit dici Deus, quia Deus prædicatur non-
nisi de eo, quod habet rationem totiûs, ut colli-
gi potest ex materia de subsistentia; quia au-
tem sanguis non habet rationem totius, fit ut
etiam de assumpto sanguine non possit dici,
quòd sit Deus, sed tantùm, quòd sit sanguis di-
vinus. Quod autem dicitur: diversum sup-
positum constituendum fuisse ex sanguine &
verbo præter jam dicta sic solvitur. Quia si su-
matur diversitas, materialis, certum est quia a-
liud est materiale sanguinis, aliud materiale v.g.
carnis, si autem sumatur diversitas formalis,
nulla hîc erit, quia utrobique unitum idem ver-
bum divinum. Quanquam ut jam dixi, ex san-
guine & verbo, non constitueretur unum sup-
positum, quia suppositum habet rationem to-
tius, quod non habet sanguis.

INSTARI potest adhuc. Si non animatur
sanguis vel datur alia forma substantialis infor-
mans sanguinem, vel eadem anima informat
eum, non tribuendo illi gradum animati, si a-
lia. Ergo dantur formæ partiales, si informa-
tur sanguis ab anima. Ergo supervacaneè in-
formatur sanguis ab anima, cum illi non tribuat
gradum animati.

RESPONDETUR. Imprimis argumentum
multum probare, probaret enim lac, semen &c.
esse animatum quid. Quamvis autem non tri-
bueret lacti, anima, rationem animati, non erit
supervacanea; quia tribuet gradum informa-
ti, defectusque non tribuendi gradum anima-
ti, re-

ti, rejici debet in defectum dispositionum, de quo etiam aliàs dictum, & quia ipsa anima, non exigit in sanguine istas dispositiones, non ponetur tamen anima ita in sanguine sicut v. g. in lapide, quia in anima non determinat dispositiones sanguinis. Sed concessa etiam forma speciali sanguinis, possunt negari formæ partiales viventis in partibus viventibus, non verò in iis quæ non vivunt, quia in non viventibus collectio accidentium non potest in aliud principium referri, quàm in illam formam partialem. His consideratis pro utraq; parte.

DICENDUM est: *Sanguinem non animari.* Probatur: Quia ex una parte nullæ rationes convincunt illum animari, nec habetur in illo signum manifestum vitæ, quale ordinariè admittitur augmentari per intus-susceptionem, ex altera parte sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, sic nec gradus excellentiæ, qualis est esse animatum, unde etiam à simili infertur, nec lac nec semen animari, præcipuè cum lac à sanguine, nonnisi accidentibus differat ex 4. de Generatione animalium capite 8vo, nostram Sententiam docet sanctus Thomas Ima parte Quæstione ultima articulo primo.

DIFFICULTAS I.

De aliis quænam animentur.

ASSERO I. *Animari Ossa.* Ratio: Nam si ossa non animarentur partes primò constituentes corpus non animarentur, consequenter primò pars constitutiva animalis non esset animata, sensusque ipse doloris qui est in ossibus, suadet illorum animationem; quodsi in aliquibus ossibus non sentiatur dolor, tamen ob similitudinem cum istis quæ aliàs sentiunt dolorem, animari dicenda sunt. Clarè id docet Aristoteles Primo de Generatione Capite 4.

ASSERO 2. *Dentes animari.* Ratio, quia augmentantur, & illorũ augmentatio non potest rejici nisi in introsusceptionem, nam dum crescunt dentes, lateralibus partibus augmentatis, non apparet, à quo, extra aggesto, augmententur. Neque valet si dicas dentes non habere terminum magnitudinis, eò quòd attriti continuo usu reparent sese, non inquam valet si id dicas, quia quando assumitur viventia habere terminum magnitudinis, non est iste sensus quod se non reparent, ut se in eodem statu servent, sed quod non excedant certam magnitudinem.

ASSERO 3. *Capillos vivere.* Ita Ariaga contra Oviedo.

RATIO. Tum quia ita videtur sensisse Aristoteles libro tertio historiæ animalium cap. 10. & de generatione animalium cap. 3. & 4. Tum quia per intus susceptionem nutriuntur unde cum attonduntur, crescunt in cuspidem, proximè, ad partem attonsam; illaque parte meliores sunt; quod utrumque apparet manifestè, vivente arbuscula, si præscindatur, primò constat per experientiam in barbis promiss[is] partiri sese capillos, qualis partitio per frondes arguit in arboribus vitam. Valesius etiam observavit in radicibus capillorum observari [fi]bras, seu venulas quibus attrahunt nutrimentum. Neque valet quod urget Oviedo, nempe in aliquibus equis ita crescere capillos, [u]t terram verrant, quod notat illos non habere terminum magnitudinis, non inquam vale[t] si dicas, quia hoc bene referri potest in multitudinem materiæ & dispositionum ad capillos c[o]bitarum, & sicut quia homines aliqui sunt [q]ui erant valde proceri non sequitur carentia vitæ in illis corporibus, vel quod non habent terminum magnitudinis sic nec in præsenti sequet[ur] capillos non vivere. Denique cum ordinariè videamus etiam non attonsos capillos ulterius non crescere, ab hac experientia poterimus argumentari quod vivant.

DICES I. Aristoteles 2. de Generatione animalium cap. 4. docet quod capilli gignantur [e]x excrementis per virtutem expulsivam inutilis materiæ, quæ per poros propulsa, cum in exhalationes subito non evanescat frigore duratur & exsiccatur, excrementa autem non animantur.

RESPONDETUR ex secundo de generatio[ne] animalium capite 4to. Excrementum esse duplex, quoddam absolutè, & ex hoc negatur aggeri capillos & excrementum partium primariarum & ex hoc concedo nasci capillos. *[No]bilissima, inquit loco citato quæque pars ex conco[cto] sincerissimo primoque alimento, reliquæ necessari[æ] ac illorum gratia constituendæ ex deteriore & re[li]quis excrementis.* Quod ipsum ulterius illustr[at] instantia petita à Patrefamilias, qui cibum lib[e]ris meliorem, deteriorem servis, vilissimum d[at] sociis animalibus. Unde quamvis nata ex excrementis absolutè, non viverent, possent vivere nata ex illo, ut vocat Aristoteles concoct[o] sincerissimoque.

DICES 2. Constare per experientiam, qu[od] mortuorum capilli crescant. Ergò apparet [il]los non vivere.

RESPONDENT aliqui, quod nonnisi evo[l]vantur, sed hæc responsio non satisfacit. Na[m] hoc est arbitrarium, nam quis credat teneri [il]los prius paratos & plicatos, sub cute nec pr[i]mum tunc eos pullulare cum emicant. Com[]modius dicetur: Non raro contingere ut fia[nt] aliqua opera vitalibus consimilia, quæ nonn[isi] ex modo productionis & agendi diversitatem habeant, unde non sunt illi propriè capilli, se[d] est consimile quid iis, quæ ex putredine arboris nascuntur arboremque obsident, nec sun[t] vel adeò firma radice forteque tonsi in acume[n]

no[n]

on desinerent. Quodsi id referatur in ignolem formam, tamen vegetantem tunc repebilem? Quod autem in confirmationem no riasserti adducit recentior Suarez plicam abissam sanguinem fungere, constat per expe entiam, id non ita se habere.

Assero denique. *Vngues vivere.* Quam sclarius censeantur vivere in sua radice.

Ratio. Quia augentur per introsusceptio :m, quæ introsusceptio non est quidem defi tivè vita, est tamen illius signum in viventi is materialibus.

Dices. Si ungues per introsusceptionem gerentur, tunc omnes partes æque cresce nt, sed non omnes partes æque crescunt, quia signes unguem punctulis, puncta illa æquè à distabunt æquè à radice. Ergo non omnes rtes æquè augentur, quia deberent à se rece re, & cum illæ maculæ tandem in extremita ; deveniant signum est, totum unguem non i per protrusionem augeri.

Respondent aliqui, quod in juvenibus gues distantiam illarum notularum rei ferant , quod plus acquirant quàm deperdant licet unguibus senum non deprehendatur major tantia. Nec urget quod illa signa tandem in remitates desinat, ut ex hoc probetur non, geri illos per intususceptionem poterunt e- n adhuc per fibras bene trahere à radice ali ntum.

Responderi etiam posset. Quod si cætera nt paria etiam illa signa magis à se dista- t, sed quia obest caro ad latera circumposi- hinc fit ut nonnisi illam partem notabilius gant, ubi non est obsistentia carnis tandem- : in extremitates defluant, forteq; ipsa figu- ualem illis natura providit facit ut non pos- diducere situm.

Deniq; ipse modus crescendi unguium scili- latior in extremitatibus ostendit illos vive- quia etiam dilatantur arbores ratione fron- n, & si hic esset nonnisi mera protrusio non t ratio illius dilatationis, deberet enim pro- :ionari foramini, ut ita dicam per quod pro itur. Quod autẽ magis crescant in morbi- non probat illos vivere, sed ostendit in illis reperiri materię ad illorum pullulationem. is tamen quidquid placuerit teneri potest.

QVÆSTIO III.

De Potentiis Materialibus.

De distinctione potentiarum agetur infra ubi de anima rationali potentiisq; immaterialibus. Ipsæ potentiæ Materiales dividuntur in internas & externas. Externæ sunt, quinque sensus. Internæ autem, sensus communis & appetitus sensitivus, seligemus circa hæc quæ sunt magis disputabilia.

DIFFICULTAS I.

Potestné Sensus ferri in Objectum absens.

Dicendum est 1. *Potentias materiales externas non percipere naturaliter objectum absens.* Probatur experientia: Quia nemo experitur se videre rem absentem, nec audire vocem nemine loquente. Neq; valet si dicas per breve tempus durare posse species objecti, nam quamvis hoc foret verum de aliquibus non tamẽ universaliter de omnibus, & ita videmus quod species visibiles imitentur naturam lucis, quæ non durant luminoso ablato, quod autem durent aliquantulum species soni sustinet Ariaga. Quod autem non durent species visus, rejici id debet in naturam specierum à posteriori nobis cognitam.

Dicendum 2. *Divinitus fieri posse ut oculus videat objectum non existens.*

Probatur. Quia non implicat contradictionem, ut Deus per suam omnipotentiam producat speciem objecti non existentis uniatq; illam sensorio. Ergo tunc elicietur visio, nam habebit omnia complementa videndi, nec ad sensorium spectat discernere, unde nam ortæ illæ species.

Non implicat item ut sine positione speciei suppleat Deus concursum speciei ut compleat potentiam ad eliciendam sibi proportionatam sensationem. Ita docet Oviedo Controversia 4ta animastica Puncto 4to. Contra utrumque Suarez & contra Conimbricenses in quantum docent fieri non posse divinitus ut sine specie produci possit sensatio supplente scil. Deo concursum speciei, ut complente potentiam.

Objicit 1. recentior Suarez. Sensus non possunt ferri extra suum Objectum, qualis est sola res sensibilis, res autem sensibilis non est nisi existens & quæ sit præsens saltem apparenter.

Respondetur. Sensum posse ferri extra suum objectum naturale licet non possit ferri extra suum objectum obedientiale; Nego autem quod intra objectum obedientiale oculi non contineatur objectum non existens. Imò cum eodem modo se habeat in ordine ad præsentari sive in se existens diffundat species, sive ex illo absente construeretur species, censendũ erit, quod ad pernoscendum objectum alterutro ex his modo habens ab intrinseco possit moveri potentia, adeoque ad illud noscendum inchoatam ut vocant vim habebit; dico rursus objectum sensus esse sensibile vel in se vel in aliquo locum ejus seu concursum supplente.

Objicitur 2. Impossibilis est visio quæ nihil videat: Ergo visio non existentis objecti est visio quæ nihil videt: Ergo visio non existentis objecti est impossibilis, Major probatur, quia si possibilis esset visio quæ nihil videat, & esset visio & non esset, esset ut supponitur, non

esset

esset autem, quia æquè nihil videret ac cum non erat, sed cum non erat, non erat visio. Ergo etiam cum nihil videt non est visio Minor principalis probatur. Quod videt non existens nihil videt, cum & ipsum non existens sit nihil, sed visio non existentis objecti, videt non existens: Ergo nihil videt.

Respondetur. Committi hîc fallaciam Accidentis ex diversa acceptione termini Nihil, quod sic ostenditur in simili. Impossibilis est intellectio quæ nihil intelligit. Sed Intellectio non existentis objecti est intellectio quæ nihil intelligit: Ergo Intellectio non existentis objecti est impossibilis. Porrò hæc diversitas acceptionis termini Nihil in hoc consistit, quia ly Nihil significat non esse objectum, circa quod versetur illa visio & quod non attingat quidquam, & in hoc sensu vera est Major. Ly autem Nihil in minori positum supponit pro objecto aliquo quod videtur quamvis non existens, seu non positum extra causas.

Addo. Quando dicimus videri objectum non existens non est hic sensus quod negatio videatur, sed tantum sensus est videri objectum etiamsi illud objectum non sit præsens, vel non existat.

Instabis. In visione non videntur species ut infra dicetur, sed ipsum objectum quod tunc neque apparenter est, hoc ipsum sic aliter proponitur. In visione duo ex parte objecti pensari possunt. Primò concursus effectivus. Secundò ipsa terminatio, & quamvis illud prius concedatur posse suppleri à Deo, non videtur quomodo rationē terminativam supplere possit Deus præcipuè cum ratio termini sit in genere causæ formalis. Deus autem concursum in genere causæ formalis supplere non possit.

Respondet Oviedo. Objectum pure ex ratione terminandi non influit. Ergo adhuc ut objectum terminet actum non requiritur illius præsentia. Hæc responsio non satisfacit. Nam ex eo quod terminet colligi potiùs debet, terminationem illam suppleri non posse cum nihil suppleat nisi genus causæ efficientis, & certè si suppleret Deus rationem termini, vel suppleret seipso, & sic non illud objectum non existens, sed Deus videtur illa visione, quod est impossibile, vel suppleret faciendo apparentiam objecti, & sic habet intentum objectio, & licet hoc quod est terminare sub ista formalitate nihil faciat physicè in genere causæ efficientis, facit tamen in genere causæ formalis extrinsecæ. Quod autē addit Oviedo non minus terminat actum quo dico Petrum currere Petrus currens quam visio, qua video parietem album, & tamen ad illud prius nō requiritur præsentialiter Petrus currens. Ergo nec requiretur ad visionem existentia objecti, hoc inquā quod addit non convinceret oppositos, quia ab objecto dicerent, terminatur cognitio nonnisi intentionaliter, hinc etiam naturaliter non potest intelligi non [exi-]stens, jam autem visio non terminat objec[tum] physicè, unde etiam naturaliter non exist[e]ns videri non potest.

Respondetur 2. Aliter eo casu imprimis visionem non esse visuram species sed ipsum objectum, hoc autem quod est illo casu videre objectum nihil aliud erit, quam elicere illam sationē quam elicuisset potentia si præsens fuisset objectum. Quod si quæres quomodo eo casu objectum terminabit visionem, dico [in] sensu, quia illa visio non erit alicujus alius repræsentatio sensibilis, nisi ejus cujus concursum completionem, determinationem per spec[ies] &c. &c. supplet Deus.

Quod si quæras: Quod autem assumit objectio Deum nonnisi in genere causæ efficientis supplere posse concursum formalem, id etiam eo casu verificabitur, quia faciet produci illam visionem, quæ producta fuisset, si præsens fuisset objectum.

Addo. Instantiæ hujus totum hunc cardinem in hoc verti, quia hoc quod est ab objecto absente terminari visionem imaginatur ali[quid] esse aliud, quàm hoc quod sit ipsamet repræsentatione producta à potentia repræsentante [o] & non aliud, & hoc ipso objectum absens terminat illam visionem, quia illa visio hoc & non aliud repræsentat.

Dicitur 3. ex Conimbricensibus. Sunt [ex]terni sensus talis naturę ut tendāt in objecta p[rout] ut se habent hîc & nunc, i. e. prout conditi[oni]bus materialibus situs, distantiæ, quantitati[s af]fecta existunt, adeoq; ut sunt præsentia à p[arte] rei vel saltem ut repræsentantur ut præsent[ia].

Respondetur. Verum id esse secund[um] vires naturæ præcisè. Sed eritné illa visio v[ita]lis? affirmativè responderi potest. Ratio, [quia] erit ab intrinseco parumq; referet potentiæ, [sive] ab existentia objecti compleatur, ut exea[t in] suum actum, sive compleatur à Deo in indeb[itis] circumstantiis offerente concursum.

Continuatur solutio Argumentorum.

Objicit 4. Mastrius Disput. 5. num. 23. Cognitio intuitiva per hoc essentialiter ab [ab]stractiva differt, quia dicit respectum transcendentalem ad objectum in se præsens, cum [ab]stractiva notitia pręscindat ab existentia obje[cti]. Ergo cum cognitio externorum sensuum sit [in]tuitiva, & respectus transendentalis sit reali[ter] identificatus fundamento, non poterit ab int[ui]tivo actu, neq; à Deo separari.

Respondetur. Negando Majorem. De di[f]ferentia autem harum notitiarum dictum in [...] parte Disp. 7. num. 94. & hîc Disp. 4. quęst. in[...] Cognitio quidem ex vi cognitionis dicit respectum transcendentalem ad Objectum. Sed [ne]go quod dicat hunc respectum ad objectum [in] se præsens, nec hoc probatur.

Inst.

Instat Idem. Ad hanc notitiam non poſſet ſpecies objecti concurrere, quia hæc ex ſua ratione eſt productiva cognitionis intuitivæ, cùm it nata repræſentare objectum verè præſens, quare hæc cognitio deberet produci totaliter à Deo.

Respondetur. Negando ſequelam; Conce-lo quòd ſpecies ſenſibilis ex ſua ratione ſit pro-luctiva cognitionis intuitivæ; ſed nego viſio-em objecti non exiſtentis, non fore intuitivam. Concedo quòd illa ſpecies naturaliter ſit nata epræſentare objectum verè præſens, ſed nego uòd obedientialiter non ſit nata repræſentare bjectum abſens.

Objicit quintò Idem Diſput. 6ta num. 328. Notitia identificat ſibi reſpectum tendentiæ in bjectum ut terminũ & quidẽ tanquam reſpe-um, & quidẽ tanquam ſpectũ tranſcendenta-m, talis autem reſpectus identificatur cum fun-amẽto, unde quælibet notitia dicit duos reſpe-us, unum in quantum accidens, quo reſpicit bjectum alium reſpectum ſibi identificat, in uantum notitia quo reſpicit objectum, & iſte ſpectus eſt eſſentialiter primus, quia notitia oteſt ſtare ſine primo, non poteſt ſine hoc ſe-undo. Eſſentialitas tamen hujus reſpectus, uem dicit notitia ad objectum, non eſt ratione oventis & cauſantis, ſed in ratione terminan-, hoc autem Deus ſupplere non poteſt.

Respondetur. Concedo quòd notitia in-itiva identificet ſibi reſpectum tendentiæ in jectum ut in terminum; Sed nego iſtum ter-num debere eſſe præſentem; Concedo quòd ionem terminantis non poſſit Deus ſupplere objecto, ſi enim Deus ſuppleret rationem ter-nãtis in objecto, jam non illud objectum, ſed us cognoſceretur, hoc enim terminat noti-m quod noſcitur, ſed quantumvis Deus ratio-m terminantis ſuppleri non poſſit. Nego od hæc ratio terminantis ab objecto præſen-i non poſſit, quantumvis objectum non ſit ſtens, cùm etiam in abſtractiva notitia obje-m retineat rationem terminantis, & tamen tractiva notitia attingit non exiſtentia.

Instat Idem. Intuitiva notitia per hoc di-guitur ab aſtractiva quòd intuitiva ſit rei ſtentis & præſentis in ſe, habetque in ſe an-am relationem realem & actualem ad um objectum. Unde non poteſt eſſe talis co-tio niſi cognoſcens habeat actualiter ad ob-um talem habitudinem, quæ neceſſario re-rit extrema inter ſe actu & realiter diſtincta. de etiam S. Paulus appellat intuitivam noti-, notitiam facie ad faciem.

Respondetur. Ex dictis in explicatione itiæ intuitivæ & abſtractivæ, conſtat, non hoc quod aſſumit objectio diſtingui has no-s; & quidem licèt intuitiva notitia dicat re-tum realem actualem ad objectum, non erit eſſe objectum illius eſſe actu præſens & exi-ſtens; nam etiam notitia abſtractiva, dicit relationem realem & actualem ad ſuum objectum, hoc enim eſt imbibitum in eſſentia ipſius notitiæ ut ita referatur ad ſuum objectum, & tamen notitia abſtractiva non indiget exiſtentia objecti. Rurſus Omnipotentia dicit relationem realem actualem ad creaturas poſſibiles ab ęterno, nec tamen ab æterno exiſtebant creaturæ realiter. Unde univerſaliter docetur quòd Relatio tranſcendentalis non requirat exiſtentiam termini. Talis autem eſt relatio notitiæ ad objectum. Quomodo autem tunc videnda ſit res facie ad faciem, videatur loco citato in prima parte.

DIFFICULTAS II.

De Potentia viſûs, tactûs, illasque concernentibus.

Assero imprimis *viſionem non fieri per emiſſionem radiorum.*

Ratio. Tum quia aliàs Viſio, non eſſet actio vitalis, utpote non nata eſſe immanens. Quodſi dicas intervenire illic adhuc factionem viſionis in oculo; Non ſtabis jam in tuo ſenſu, qui ponebat viſionem fieri per emiſſionem radiorum, multiplicasque ſine neceſſitate radios viſionis; Tum quia nulla neceſſitas, & nulla experientia probat hanc emiſſionem & ex altera parte, alii ſenſus, operationes ſuas recepta ſpecie in potentia exercent, ſine ulla ſimili emiſſione; neque enim ſunt aliqui radii ex potentia auditiva emiſſi qui capiant ſonum.

Aliter probat idem aſſertum recentior Suarez. Quia vel reverterentur illi radii, & hoc non, quia non eſt credibile, cùm videmus ſtellam, noſtros radios ad illam pertingere in tanta diſtantia, & reverti. Deinde hæc reverſio fieret per reflexionem, & non ſemper oculus impingit in objectum ſufficienter obſiſtens ac reflectens, & talis eſt ſtuppa. Quòd ſi tales radii non revertuntur, emiſſio illorum debilitaret potentiam non juvaret. Sed reſponderi poſſet huic rationi. Sicut enim credibile eſt à poſteriori, nos videre ſtellam in tanta diſtantia, illamque poſſe jaculari ſuas ſpecies uſque ad oculum; ſic & oppoſiti, niſi aliunde convincantur, dicent poſſe oculum radios ſuos jaculari. Quod ait de refractione, dicerent oppoſiti: rem ſubtilem, qualis eſt ipſe radius, à quocunque corpore refringi poſſe; & quamvis non refringerentur illi radii, nec redirent ad oculum, non ſequetur exinde potentiam debilitandam; quia nulla potentia exercens ſuos actus, per ſe debilitatur, niſi ex accidenti, vel ad maximum poſſet fatigatio admitti in oculo, nonniſi tunc, cùm nos etiam illam experientiâ admittimus. Quando autem inquirit ſi viſio ſit per emiſſionem ſpecierum, cur perſpiciliis utamur? ad hoc dici poterit, quòd ſicut in communibus principiis, juvant perſpici-

lia, ad colligendas species, ita juvare ad colligendos radios emittendos. Historiis, quæ dicunt aliquos, vidisse se, ante se ipsos, derogari posset fides, eò quòd id fuerit mera imaginatio.

Assero secundò. *Ad hoc ut videat oculus, sufficit objectum esse illuminatum & non est necesse illuminari medium.*

Ratio à posteriori est, qua aliquis in tenebris constitutus videt objectū à longè illuminatum, & non videt proximum, videret autem si esset lux diffusa per medium, idque videtur sensisse Aristoteles 2. de anima textu 2. & libro de sensu & sensibili capite 2.

Rursus. Oculi e. g. catorum videntur, ligna item putrida, lapidesque aliqui, & tamen hæc medium non illuminant. Sed potestne videri etiam color non illuminato medio videtur negare Aristoteles, qui dicit colorem esse motivum perspicui in actu, perspicuum autem in actu non potest esse sine luce. ex 2. de anima textu 31. Videturq; etiam hoc experientia probare; quia si luminoso apponas coloratum, illud non videbis nisi ex propinquo, & in tali distantia, & lux illumians coloratum, possit etiam illuminare medium; & si coloratum non potest species suas projicere, nisi in illuminatum medium; nec etiam sine illo videri poterit. Quòd si quæras cur possit videri lux, non illuminato medio, non possit color, referri id debet in naturam objecti à posteriori cognitam.

Assero tertio. *Quod color qui videtur non sit lux in extremitate corporis opaci recepta.*

Ratio. Quia mutatio lumine non mutantur colores, sed iidem manent; nec videtur quomodo lux facere possit colorem nigrum. Addo quamvis in Iride, in collo item columbæ, sint nonnisi apparentes, & in lucem referribiles colores, non sequitur idem dicendum de aliis, experimur enim illos colores non esse permanentes, mutarique cum lumine, secus alios.

Quod attinet ad Tactum.

Assero; *Illum sentire qualitatem non tantùm sensui vicinam, sed etiam inhærentem.* Est assertum Oviedi contra recentiorem Suarez. *Quòd tactus sentiat qualitatm vicinam.*

Ratio, experientia; quia manus sentit calorem ignis, qui non est inhærens manui, nam si inhæreret, immediatè post, tantundem ex illo sentiretur. *Quòd autem sentiatur calor inhærens manui.*

Ratio. Tum quia aliàs calor febrilis, sentiri non posset; Tum quia si non sentiretur calor inhærens, deberet sentiri nonnisi à parte vicina. Sed falsum est quòd sentiatur nonnisi à parte vicina; nam fieri potest ut toto corpore sit sparsus calor febrilis. Tum quia ut addit benè Oviedo, incredibile est hominem non sensurum calorem, ea parte, quâ corpus ejus combureretur.

Dices primò cum recentiori Suarez; Ex nostro asserto sequi tactum, semper sentire, quia semper illi qualitates inhærent.

Responderi potest. Sentire semper si sint in excessu aut in indebito temperamento & nō secundùm proportionem debitam licèt non sentiantur si sint in mensura debita. Cujus ratio est ipsa experientia, & natura sensûs & sensibilis.

Reddit aliam rationem Oviedo, quia ut sensatio eliciatur, necesse est ut anima ad illam eliciendam convertatur, & ab aliis operationibus vacet, quibus distrahi posset à sensatione elicienda, quæ conversio licèt in actu secundo fiat per ipsam sensationem, in actu tamen primo, fit per præsentiam intentionabilem objecti apti, sive per se, sive per speciem impressam producentis sensationem, quæ intentionalis præsentia animam revocat, à variis objectis, & illam trahit ad productionem sensationis, quando talis præsentia est quasi nova animo. Cùm verò præsentia objecti est connaturalis & diuturna, & non de novo adveniens, non sufficienter animum vocat in actu primo, ut postea in actu secundo sensationem illius producat.

Hic Discursus & ratio Oviedo in multis

Non satisfacit. Quia licèt ad operationes aliquas valde intensas, necesse sit ita converti animam, ut vacet à reliquis, Falsum tamen est, quòd debeat vacare ab aliis, hinc cogitans aliquid, potest bene comedere, percipereq; quid comedat, cur ergo non poterit sentiri calor, manui inhærens, cogitando simul de aliis. Rursus non est necesse, ut moveatur animus ad eliciendam sensationem tactûs, non est inquam necesse, de novo advenire, aliàs veterem dolorem nemo sentiret. Denique quia hic totus discursus tandem delabitur, in hoc quòd scilicet ille calor non sit de novo, sit connaturalis &c. de quo ipso quæritur: cur non moveat sensum?

Dices secundò cum eodem. Nullus alius sensus sentit sibi inhærentem qualitatem.

Respondetur. Negando, quòd v.g. Sonus & Sapor non sentiatur à sensu, in quo recipitur, supposito præcipuè, quòd istæ qualitates, nō per intermedias species, sed species moveāt sensum.

Dices tertiò cum Eodem. Quia tactus sentit mollitiem & duritiem, quæ non est in ipso tactu.

Respondemus. Non negamus sentire posse à tactu aliquid, nō inhærens tactui, sed insuper dicimus sentire posse aliquid inhærens ipsi.

DIFFICULTAS III.

De Sensibus Materialibus internis.

Assero imprimis *dari sensum internum.* Ratio; Quia nisi daretur sensus internus in brutis, non esset cur repeterent loca, ubi pascuntur, quę non vident hîc & nunc, nec possent dignoscere voces Dominorum & cętera similia. Deinde ut advertit Mastrius hîc Difficultate 5. num. 246. indubiè animalia distinguunt colorem à sapore, hinc canis pictam ad vivum carnem non vorat, & tamen hanc distinctionem coloris à sapore non percipit sensus externus,

uia non poteſt potentia aliqua cognoſcere di-
inctionem inter aliqua duo, niſi utrumque poſ-
apprehendere, unde ſi unus homo cognoſce-
t tantùm album, & alter tantùm nigrum, ne-
ue aliquis illorum ſolus, nec ambo ſimul, perci-
erent differentiam inter album & nigrum, nul-
s autem ſenſus externus ſe ſolo apprehendit
olorem ſimul, & ſaporem, referri ergo id debet
ſenſum communem. Quod autem etiam in
ominibus detur ſenſus cōmunis, ratio eſt, quia
noſcimus nos diverſitatem guſtabilis & ado-
ti, & quidem ſenſibiliter, Ergo cùm intelle-
us ſenſibiliter non noſcat, notitia hæc debebit
aliud principium referri, & hoc principium
t ſenſus communis.

ASSERO ſecundò. *Senſum communem, in quan-
m dicit vim percipiendi Objecta particularium
nſuum eo nomine vocari.* Idemque principium
quantum non dependet à præſentia objecti
terna, vocari ſenſum internum; Item in quan-
m cudit imaginem vocari imaginativam; In
antùm confundit varias ſpecies vocari phan-
ſiam, in quantum autē retinet ſpecies trans-
tarum operationum ſenſibilium, vocatur me-
oria ſenſitiva, & in quantùm proponit objecta
petitui ſenſitivo, ſequenda vel vitanda voca-
æſtimativa.

RATIO aſſerti ex una parte, quia non ſunt
ultiplicanda Entia ſine neceſſitate, ex alia par-
nullum eſt fundamentum ponendę inter iſta,
lis diſtinctionis.

ASSERO tertiò. *In homine hæc identificari
nia animæ.* Ratio eadem quæ & prioris aſſer-
quę infra fuſius proponetur, Ariaga in Diſpu-
ione 5. animaſtica tota Sect. 5. examinando
ſenſus internus percipiat negationes multa
cutit, quæ hic attingenda ſunt.

unctum Difficultatis I.

De variis actionibus Senſus communis.

Ub hoc titulo quærendum imprimis venit,
cur bruta terreantur umbrâ hominis.

RESPONDENT Aliqui, quia per ſpecies ni-
edinis apprehendunt ibi hominem.

Impugnat primò hanc Reſponſionem Aria-
: Quomodo ſcilicet per ſpeciem nigredinis
cipiant bruta hominem; An quia putant il-
n eſſe nigredinem, vel umbram illam, eſſe ni-
edinem, & ſic concipiunt rigoroſa entia ratio-
. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT. Nam non ſequetur ex-
le fieri à brutis rigoroſa entia rationis, nam ea
niſi confunderent, quæ ſenſibus ſubſunt, ta-
autem confundere, non eſt facere ens ratio-
, ut alibi dicitur. Deinde fieri poteſt ut tan-
a ſimultanea apprehenſio umbræ & hominis
ſterreat, quo caſu non fit Ens rationis, quia
ultanea duorum poſſibilium apprehenſio
n facit Ens rationis, nam hæc ſimultanea ap-
henſio, nō identificat umbrā v. g. & hominē.

IMPUGNAT ſecundò. Quomodo ſpecies de
nigredine excitari poſſunt, nam ab ipſa umbra
non poſſunt excitari, quia hæc eſt purum nihil,
purum autem nihil non habet vim quidquam
excitandi, etſi ex eo excitantur illæ ſpecies, quia
immediatè percipiunt umbram, hoc ipſo con-
cedetur virtus cognoſcendi carentias & nega-
tiones ſenſu communi, quod negatur communi-
ter, quamvis id aſſerat Ariaga. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia tota illius Difficul-
tas transferri poteſt ad ipſum ſenſum externum,
quidnam ſcilicet ille tunc percipiat vidente ocu-
lis umbram, ſi enim dicas quòd non videat, con-
tra erit quia non ſe æquè tunc habet oculus, ac
cùm eſt conſtitutus in tenebris; ſi dicas videri
umbram, jam oculi objectum non erit ſolum co-
loratum cum umbra utpote nihil, colorari non
poſſit. Quòd ſi dicas videri tunc lucem ita ter-
minatam, dicent etiam oppoſiti, videri idem à
bruto, per hancq; excitari ſibi ſpeciem hominis.

IMPUGNAT tertiò Ariaga. Si tegatur murus
panno nigro uſque ad ipſam terram, non tenta-
bit canis egredi per illum pannum, quòd ſi repe-
riatur porta aliqua vel foramen, etiamſi poſt fo-
ramen illud, nihil videatur, ſtatim canis rectâ, ac
non caſu, fertur ad foramen, Ergo foramen illud
non concipitur per modum nigri. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia quicquid ſit, an
percipiatur illa umbra per modum nigri, quòd
canis tendat potius ad forâmen, non inde eſt,
quòd ſenſus illius, diſtinguat inter nigrū, & illā
umbram: Sed quia recurrunt illæ ſpecies loco-
rum quibus pertranſiit ſentitque inſtigationem
ut etiam modo pergat, quò pergebat ante; immò
& ipſa aura ducit illum, ad illuc tranſeundum
redibitque & retorſio facta, quidnam ſcilicet
tunc percipiat, ſenſus externus canis, qui tamen
aliquid percipere debet, ne independenter à
ſenſibus dicatur brutum aliquid operari.

Contra hanc ipſam retorſionem hoc adferri
poteſt, quia nullam rationem adfert ſuæ reſpon-
ſionis, nec oſtendit quomodo per ſpecies ni-
gredinis apprehendatur homo.

RESPONDET ſecundò aliquis apud eundem
Ariaga, brutum ſe reflectere per ſenſum inter-
nū ſupra ſuos actus, ideoq; quia videt ibi lucem
& illic non videt, noſcit ibi non eſſe objectum,
& hoc modo percipit negationes.

IMPUGNAT primò hanc reſponſionem Aria-
ga, quia inde ſequitur bruta diſcurrere, non
enim immediatè percipiunt negationes, ſed hoc
quaſi modo, video colorem hîc, & ibi nihil vi-
deo, Ergo ibi nihil eſt. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia quando oculus
videt lucem, & cùm non videt umbram, ſenſus
internus dicit, circa hoc non verſari viſum,
ſeu nullam dari actionem videndi, quod certè
poteſt fieri, ſine ullo diſcurſu, nam illis actibus
poſitis in ſenſu in terno, quorum uno dicit, hoc

† (L) 2 videt

videt oculus, & quo dicit, circa hoc non versatur visus, ulterius non procedit ut inferat, nihil hîc esse, sed in prioribus duobus actibus sistit. Quòd si non procedit ad tertium, non discurrit, quia discurrere est progredi, ex duobus in tertium.

IMPUGNAT secundò Idem. Sequi ex hac responsione, quòd bruta, non tantùm percipiant suos actus, sed etiam suam substantiam, dicunt enim, Ego non video, *Hæc Impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia si per cognoscere suam substantiam, non aliud intelligatur, quàm habere notitiam experimentalem, ut ita dicam, qua percipiat se famescere, se percuti &c. id certè brutis denegandum non videtur. Quòd si per ly suam substantiam cognoscere, non aliud intelligatur, quàm cognoscere, Prædicatum præcisum substantiæ, id falsum est; sed nec sequitur, concedi debere, ex responsione facta.

RESPONDET tertiò ipse Ariaga, quòd quando v. g. bruta cognoscunt murum album, foramina &c. percipiunt per sensus positivum aliquid, jam autem Deus infundit illis species ut forment apprehensiones negativas. Addit Idem in apprehensione formata vi illarum specierum inditarum non agnosci à brutis negationes propriè, brutaque attendere semper ad objectum reale. Item quando faciunt comparationem sui cum brutis majoribus vel minoribus, non cognoscunt propriè negationes, sed cognoscunt objectum positivum, nempe corpus suum & alienum. Addit inferiùs, quòd quando ad foramina recurrit canis, ut per illa evadat, quamvis non videat ultra foramen aliam lucem, format talem apprehensionem, nihil est ibi, eo modo quo illam formant pueri, qui non dicunt non esse ibi nigrum rubrum &c. sed dicunt nihil est. Sic etiam bruta apprehendunt in illo foramine nihil esse, adeoque audacter introeunt. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT; Quia si nihil obsit & tota Difficultas aliter salvari possit, non est recurrendum ad Deum; quid autem ad Difficultatem respondendum sit, ex infra dicendis collige sub hoc titulo.

QUÆRENDUM secundò venit, ut etiam quęrit Ariaga, cur v. g. ursus projiciens lapides, seligit nonnisi minores, hæc enim selectio in urso, cæterisq; animalibus, videtur adstruere cognitionem parvitatis, adeoq; carentiam magnitudinis, consequenter videtur adstruere id negationum cognitionem.

RESPONDET primò aliqui apud Ariaga, quòd eo casu percipiant bruta res parvas, sed non eorum parvitatem.

IMPUGNAT hanc responsionem Ariaga; Quia illi lapides qui sunt parvi, ob parvitatem, formalissimè sunt utiles urso, Ergo non appetit solam positivam eorum lapidum Entitatem, sed sub hac quasi circumstantia, quòd sint exigui. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT. Quia quamvis appetantur lapides ab urso exigui, negari potest quòd appetantur, quia sunt exigui, sed solo impetu & instinctu ad lapidem tantùm, quantus oculis monstratur ferri bruta; Et certè per ipsum Ariaga, potest cognosci tantitas, & talis terminatio luminosi, sine formata apprehensione, de negatione quà tali. Ergo idem fieri potest, cùm appetit ursus parvos lapides. Denique non est negandum quòd oculus videat hunc lapidem esse magnum, & hunc parvum, & tamen non sequitur negationem qua talem, minoritatemque qua talem ab oculo attingi.

CONTRA tamen hanc responsionem est, Quia non explicat, quomodo attingendo parvum lapidem ursus, non attingat parvitatem quâ talem.

RESPONDENT secundò alii apud eundem Ariaga; Quòd bruta cognoscant carentias per sensum internum.

IMPUGNAT hanc responsionem Ariaga, inquirendo unde sensus habeat species illarum carentiarum, cùm externi sensus illas non percipiant. *Hæc impugnatio ex dictis*

NON SATISFACIT, quia licet carentiæ quà tales non percipiantur à sensibus externis, percipitur tamen id, quod in re sunt illæ carentiæ, nempe tantum coloratum.

Punctum Difficultatis 2.

An in Sensu interno dentur Species insensatæ?

SIcut in primo Puncto, ita nec in præsenti, quidquam decernetur, sed pensabitur nonnisi Doctorum sensus.

STATUS difficultatis est; An res quæ sub sensum non cadunt, cognoscat sensus internus v. g. amicitiam convenientiam rerum & cætera similia, quæ per sensus externos non percipiuntur, ita ut etiam ad illas notitias, habeant species, quæ quia non desumuntur à sensibus, sint insensatæ. Admittit has species Ariaga, Disp. 6. animastica Sect. 1. Subsectione 7. Negat illas recentior Suarez Disput. 1. de speciebus numero 74. & Oviedo, Controversia 13. Puncto 2. Negat Pontius Disputatione 49. num. 94. & quidem recentior Suarez negat quidem species insensatas, sed concedit cognosci ea, quæ sub sensus non cadunt. Oviedo autem & negat species, & negat talia objecta cognosci.

Ad negandas Species insensatas.

PRimum ARGUMENTUM Pontii est Ipse et intellectus, non potest absque discursu considerare objectum, sub ulla ratione, sub qua non percipitur à sensibus sibi subordinatis, Ergo neque potentia materialis, quæ non potest discurrere, percipiet illa objecta.

RESPO-

Responderi poteſt. Negando Antecedens.
ine enim ullo diſcurſu, per appetitum ſenſiti-
um, appetit homo v.g. umbram, vel aquam,
el baculum ſibi porrectum, dum in aqua peri-
litatur. Addo ſicut finem poteſt velle bru-
um, & non formaliter propter finem, nec ex
llo diſcurſu, quamvis homo ordinariè finem
ppetat ex diſcurſu, ſic fieri poteſt, ut id quod
rdinariè nonniſi per diſcurſum percipit homo,
ne ullo diſcurſu, percipiat æſtimativa bruti.

Secundum Argumentum ejusdem eſt. Quia ad
ctum illum de Objecto non ſenſato, nihil pot-
ſt determinare potentiam. Non ipſum obje-
tum ſenſu perceptum externo, ſupponitur e-
im, illud objectum, non percipi ſenſu, non et-
m ſpecie ſenſata, quia ſpecies lupi objicitur
teri lupo, nec tamen eum determinat ad odi-
m, ſicut determinat ovem, non etiam ſe deter-
inat ipſa potentia, quia illa eſt indetermina-
, non etiam omnia illa ſimul quia ſi ovis edu-
aretur ſimul cum lupo, non perciperet lupum
b ratione diſconvenientis, aut inimici.

Respondetur. Determinationem illam
iri à ſpecie inſenſata, & ut educata ovis non
meat, habet ſpeciem per quam cognoſcit lu-
um, ita ſecum cohabitantem ferum non fore,
uod nullus ſenſus percipit, diceretque aliquis
um Ariaga has ſpecies à Deo infundi, alius di-
eret formari ab ipſomet ſenſu communi bruti,
ui ſufficienter determinatur, per aliqua ſenſa-
, ut procedat ad alia quæ ſunt inſenſata v. g.
æſtu quem ſentit, determinatur ad capien-
m umbram.

Tertium Argumentum ejusdem eſt. Potentia
terna æſtimativa ovis v.g. non poteſt percipe-
lupum, niſi percipiendo illum vel tanquam
imicum actualem, vel tanquam inimicum a-
itudinalem, utrumque autem percipitur non-
ſi per ſpecies ſenſatas. Quod ipſum proba-
r, non poteſt concipi per modum inimici a-
ualis, niſi percipiat moleſtiam ab illo illatam,
æ non percipitur niſi ſit ſenſibile aliquid;
on etiam illum concipit tanquam inimicum
titudinalem, quia non poteſt apprehendi ali-
uid per modum calefactivi, niſi præceſſerit ex-
rientia quod id calefaciat. Ergo nec poteſt
rcipere ovis lupum aptitudinaliter inimi-
m, niſi præceſſerit notitia, quod nocuerit,
c autem ſpectat ad ſenſum. Addit item, ca-
qui adferuntur à tenentibus notitiam inſen-
am, eſſe tales, in quibus actualis experientia
eceſſit.

Respondetur. Hoc addito, infringi argu-
entum, falſum enim eſt quod canis non iret ad
mbram, niſi fuiſſet expertus illam refrigerati-
m, falſum item quod avis non ſentiret ſuam
lem primo allatam niſi prius fuiſſet ablata,
tamen ablatio illa eſt aliquid inſenſatum.
egatur itaque univerſaliter, quod aptitudina-
lis diſconvenientia, vel convenientia ſentiri non
poſſit, niſi propter præcedentem experientiam.
Quod autem dicit Maſtrius hîc Diſp.5. numero
259. ideo dolere v.g. vaccam ablato vitulo, quia
ſpecies vituli in memoria exiſtens, movet ſen-
ſum vaccæ, ad cognitionem, & appetitum, ad
amorem, & quia non adeſt cognitio viſiva in o-
culo, hinc ſenſus communis cognoſcit vitulum
abſentem. Quod inquam dicit Maſtrius, non
convincit, quia difficultatem proponibilem de
objecto inſenſato, transfert ad negationem co-
gnitam, nempe ad negationem cognitionis vi-
ſivæ, quæri ergo poteſt quomodo ſenſus inter-
nus extendi poſſit ad noſcendam negationem
cognitionis viſivæ, unde item habeat ſpecies ad
noſcendam hanc negationem, quomodo item
noſcitur vitulus abſens, non cognita negatione
illius in illo loco.

Pro ſpeciebus inſenſatis hæ ſunt rationes: vi-
dendum eſt quî ſolvat Pontius in oppoſitum
objecta.

Prima Ratio eſt. Ovis fugit lupum non
propter colorem aut figuram, ſed quia inimicus
eſt ſuæ naturæ; avis etiam congregat feſtucas,
ramuſculos, non quia id delectat ſenſum, ſed
quia eſt utile ad nidificandum. Ergo ovis per-
cipit inimicitiam lupi, & avis utilitatem paleæ,
feſtucarum, & cætera, quæ omnia ſunt inſen-
ſata.

Respondet Pontius, Moleſtiam quam
ſentit ovis viſo lupo, cauſari ab accidentibus ex-
ternis lupi, hanc autem moleſtiam naturali in-
ſtinctu fugit, ſine cognitione ulla, præter cogni-
tionem objecti externi ſic moleſtantis, hinc fit
ut unus lupus, videns alterum lupum, non fu-
giat illum, fugiat autem ovis, quia propter di-
verſitatem illam, complexio ipſa, & acciden-
tia illa lupi, poſſunt bene cauſare moleſtiam o-
vi, non lupo. Aves etiam ſolo inſtinctu natu-
ræ moventur ad nidificandum.

Contra. Tum quia redit inſtantia ſupra
facta, poſito quòd ſimul ſint educati lupus &
ovis, cur non incutiat ille terrorem, hæc non
percipiat timorem. Tum quia illam moleſtiam
vel cauſat ſpecies impreſſa lupi vel ſpecies ex-
preſſa. Non impreſſa, quia hæc non terrefacit
lupum, & tamen eſt eadem quæ in ove. Nec
etiam moleſtat ſpecies expreſſa, quia hæc non
exprimit plusquam poſſit beneficio ſpeciei im-
preſſæ quæ ut dictum , non eſt terrefactiva.
Tum quia illam moleſtiam vel percipit aliquod
principium cognoſcitivum vel non percipit, ſi
non percipit, quomodo imperat fugam appe-
titui ſenſitivo, qui cum ſit cæcus illuminari de-
bet de illa moleſtia cauſanda. Quodſi illam
moleſtiam percipit principium cognoſcitivum.
Ergo percipit ſenſus internus bruti. Ergo ille
percipit aliquid inſenſatum, quo enim ſenſu illa
moleſtia percipitur.

Punctum Difficultatis 3.

Deciditur tota Difficultas.

DICENDUM eſt I. *Senſum internum attingere objecta inſenſata.* Probatur primo, quia datur inſtinctus ad objecta inſenſata. Ergo debet dari & cognitio objectorum inſenſatorum. Antecedens probatur, quia in inſtinctum refertur ovis fuga à lupo tanquam inimico, collectio item palearum in avibus ad nidificandum & ſimilia. Conſequentia probatur, quia ille inſtinctus vel eſt dictamen aliquod tenens ſe ex parte potentiæ æſtimativæ, vel eſt imperium tenens ſe ex parte appetitûs ſenſitivi. Ex utroque autem ſequitur dari cognitionem objectorum inſenſatorum. Quod probatur, quia ſi ille inſtinctus tenet ſe ex parte potentiæ æſtimativæ, cum inſtinctus inſtiget ad inſenſata, & ſit quaſi actus æſtimativæ, fit ut ſicut cognitio non poteſt non tendere in objectum quod noſcit, ita nec poſſit inſtinctus inſenſatum non percipere, ſi circa illud verſatur. Quodſi inſtinctus tenet ſe ex parte ſenſitivi appetitûs, cum appetitus ſenſitivus ſit cæcus, ut fugiat vel proſequatur illud objectum inſenſatum, à pravia cognitione illuminari debet.

PROBATUR II. Si non perciperetur à ſenſu interno objectum inſenſatum, fuga v. g. ovis à lupo viſo, referri ſimpliciter deberet, in ſolam antipathiam, ſed non poteſt referri in ſolam antipathiam. Tum quia antipathia non poteſt pervertere ordinem naturæ in agendo, qui eſt ejuſmodi ut potentiam appetitivam, præcedat cognitio. Tum quia antipathia vel eſt competens nonniſi noſcitivis vel non noſcitivis etiam, ſi competit etiam non noſcitivis. Ergo non potiori titulo refugit ovis lupum, quam humor ligni refugiat ignem, refundendo ſe in partem non accenſam, quod improbabile videtur, nam entia quò ſunt perfectiora eò per actus perfectiores provident ſuæ conſervationi. Quodſi antipathia convenit nonniſi cognoſcitivis, fuga e. g. ovis à lupo, inexplicabilis erit ſine notitia inſenſatorum. Tum quia multa ſunt, quæ nec in antipathiam, nec in Simpathiam referri poſſunt, ut cum canis quærit januam, egreſſurus.

PROBATUR III. Quia ex communi ſententia, ſenſus internus, percipit diverſitatem inter ſenſationes externas, ſed hæc eſt quid inſenſatum, ut probatur. Quia illa diverſitas, ſita eſt in comparatione & negatione unius de alio, ut ita dicam, quid autem ſenſationis habet, comparatio & negatio de alio?

CONFIRMATUR. Quia ſenſus externus non percipit motum, & ſenſus internus percipit illum. Ergo aliquid percipit ſenſus internus, quod nō percipit externus. Antecedens quoad primam partem probatur. Quia ſenſus externus tantum percipit objectum præſens, motus autem includit & præteritam & præſentem præſentiam. Quoad ſecundam partem probatur, Quia ſi motum non perciperet ſenſus internus quomodo percipiet fugam leporis canis venaticus, eumque inſequi appeteret.

RESPONDET Oviedo. Contr. 13. Animaſtica Pun. 2. Senſum internum non percipere negationes.

CONTRA. Hoc ipſum eſt quod negatur, quod autem addit ſenſum internum percipere æquivalenter motum, quia habet memoriam præſentiæ, quæ præterit, & ſimul cogitationem præſentiæ quæ modo eſt; qui duo actus quaſi æquivalent cognitioni motûs & per illos excitatur canis ad proſequendum leporem. Sed neque id convincit. Quia hoc quod eſt præteritum, eſt aliquid inſenſatum. Ergo ſi canis habet memoriam præſentiæ, quæ præterit, cognoſcit aliquid inſenſatum. Memoria enim eſt actus cognitionis, æqualisque videtur eſſe difficultas, concedere cognitionem inſenſati objecti brutis, atque illis concedere memoriam præteriti motûs.

OBJICITUR. Ex vi hujus concluſionis ſequi, quod concedi debeat, etiam diſcurſus bruti[s].

RESPONDETUR. quòd non. Nam diſcurſus in communi ſententia, ex ratione ſua generica, debet eſſe actio ſpiritualis. Jam autem illa ſenſatio interna, non eſt ſpiritualis. Rurſus, diſcurſus ex ratione ſua ſpecifica, debet inferre unum ex alio, & cognoſcere unum tanquam connexam cauſam cum alio, tanquam cum quodam effectu in linea noſcendi, quam connexionem, non attingit ſenſus internus, [de] quo fuſius in materia de actibus humanis, Diſp. 5.

INSTAT. Oviedo. Senſus internus non [eſt] diſcurſivus. Ergo non infert unum ex alio. Ergo per ſpecies unius objecti non poteſt aliud cognoſcere, conſequenter non habet principium ad cognoſcenda objecta quæ prius ſenſata non fuêre, cum etiam homini, non infunduntur ſpecies inſenſatorum objectorum, q[ui] tamen eſt nobilius agens.

RESPONDET Ariaga, à Deo infundi ill[as] ſpecies, præciſa etiam formalitas hæc, qu[od] à DEo aliquid infundatur, nec in Angelis n[ec] in brutis, arguet præciſè perfectionem. Qu[ia] ſicut non habere eſſe niſi ab alio, non argu[it] perfectionem, ſic nec arguet habere ſpeci[es] non niſi ab alio, hoc eſt Deo. Aliunde erg[o] erit penſanda perfectio ſpecierum, hoc eſt [ex] entitativa perfectione, univerſalitate, mo[do] repræſentandi objectum. Sed ad DEum h[ic] recurrere Philoſophicum, non videtur. Hi[nc] aliter

RESPONDETUR. Concedo ſenſum internu[m] non eſſe diſcurſivum, conſequenter per ſpe[-] ci[...]

es unius objecti non potest aliud cognoscere
itivè. Sed nego quod non habeat principium
cognoscendi objecta quæ prius non fuerunt sen-
sa, nempe ipsum sensum internum, qui etiam
ad talia se extendit. An autem, & unde ad talia
insensata species habeat, de hoc mox

DICENDUM secundo. *Quando ovis per
sum oculi advertit v. g. lupum, sensus etiam in-
ternus percipit lupum, qua perceptione posita per
uelam naturalem posset dici quòd exerceat sese
ipathia circa suum objectum*, quo exercitio
posito, sine ulla ulteriori specie disconvenienti-
lupi statim cognoscit ovis, & postea illumi-
t appetitum sensitivum ad fugam ejusdem.
Quod autem dico de antipathia, proportiona-
er, dicendum est de sympathia, quòd scilicet
sita sensatione externa, percipiat objectum
d etiam sensus internus, qua perceptione
sita, sympathia naturalis exercet suum offici-
, quo posito, convenientiam agnoscit sen-
internus & illustrat appetitum sensitivum,
prosecutionem illius.

DICENDUM est III. *Ad præsentiam vel ob-
i sensati vel speciem ejus vicariam producit sen-
agens internus speciem objecti insensati, quan-
objectum insensatum percipiendum est.* Dixi sen-
agens externus, quia sicut datur intellectus
ens cujus officium est species impressas fabri-
e, ita sensum internum fabricativum speciei
terialis, ad percipienda insensata appellare
ssumus sensum agentem.

PROBATUR Conclusio. Quia posito quòd
sus internus sit noscitivus objectorum insen-
orum, debent dari etiam species insensatæ,
um id probant rationes, quæ ostendunt ne-
cessitatem specierum in universum. Tum quia
amvis non appareret tanta necessitas specie-
n, in circumstantia præsentis objecti pro-
rtionati, aliàs sensu, actu percepti; tamen
tra hanc circumstantiam, notitia salvari non
test sine specie, sæpe autem noscunt bruta
v. g. objectum absens. Tum quia tenet paritas,
æ suaderet non dari species impressas ullas.
enim posset argui. Percipi potest objectum
insensatum à sensu communi sine ulla specie.
Ergo etiam ab intellectu objectum intelligibi-
le & ab aliis sensibus objectum sensibile percipi
poterit, sine ullis speciebus.

Posito autem quòd debeant dari, species
insensatæ, debebit dari principium illarum
productivum, hoc non est objectum ipsum in-
sensatum, non objectum aliquod sensatum non
denique DEUS. Ergo illas producet sensus in-
ternus agens. Quid enim aliud quod species
insensatas non producat objectum ipsum, ratio
est, quia illud objectum est non raro non Ens,
Cum autem productio specierum sit Physica,
non Enti, tribui non poterit. Et sicut Ens ma-
teriale, non producit species spirituales, quia
sunt altioris ordinis, ita nec poterit non Ens pro-
ducere Ens, quia plusquam ordine distant in-
ter se Ens & non Ens. Non etiam species insen-
satas producit objectum sensatum. Ratio quia
lignum non producit speciem impressam ada-
mantis. Ergo nec objectum sensatum produ-
cit speciem insensatam; non enim minus diffe-
runt sensatum & non sensatum, quàm lignum
& adamas, quod ipsum in hoc resolvitur. Quia
species est vicaria objecti. Si ergo objectum
est sensatum, effundit etiam sensati speciem ad-
eoque non insensati. Non etiam species
insensatas producit ipse Deus. Tum quia hoc
non est Philosophicum asserere. Tum quia
quòd Deus potest facere per causas secundas
præsentis rerum ordinis, id semper, per illas
facit, sicut enim natura, ita nec Deus, qui est
natura naturans, in necessariis deficiunt. Pot-
est autem Deus id facere per sensum internum
prout agentem. Tum quia species spiritua-
les in anima non producit Deus, sed intellectus
agens. Ergo & species insensatas producet sen-
sus agens.

Dixi in secunda conclusione, quòd quando
oculus ovis aspicit lupum, timetque ovis, quòd
inquam non sit necesse ponere aliquam speci-
em impressam ut excitetur affectus timoris, &
tamen admitto sensum internum agentem, quia
aliàs dicetur infra, ubi de speciebus, quod non
ita clarè appareat necessitas specierum, quan-
do adest præsens objectum, quod actu noscitur
sensu externo. Hìc autem conclusio tertia
loquitur, de specie objecti insensati.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Mastrius Disput. 5. n. 256. contra
conclusionem secundam. Si vera est doctrina
illa de Antipathia & Sympathia, sequeretur,
quòd quando objectum aliquod habet natura-
lem convenientiam cum duabus naturis specie
diversis, ab æstimativis earundem deberet per-
cipi, ut conveniens, quod falsum est, nam
multæ herbæ sunt medicinales & convenientes
nobis & brutis; & tamen nos apprehendendo
speciem unius herbæ ex istis, experimur nos non
percipere, illam convenientiam. Ergo nec
in brutis movebit species illa æstimativa illorum
ad cognoscendam convenientiam, aliàs debe-
remus ponere sensus internos perfectiores in
brutis, quàm in nobis, cujus oppositum faten-
tur omnes, propter propinquitatem cum po-
tentia intellectiva.

RESPONDETUR. Si naturæ specie diversæ ha-
beant æqualem sympathiam v. g. & æquè in-
tensam, circa aliquod particulare objectum,
tunc æqualiter utraque natura percipiet conve-
nientiam, secus si non sit sympathia æquè inten-
sa. Unde inter feras species distinctas, est
æqualis appetentia convenientiarum herba-
rum, quia & æquè intensa, quam intensionem

in hominibus non haberi, ostendit à posteriori experientia. Cumque aliunde natura providerit homini præsidium, nempe per intellectum, & non à Sympathia, concedi potest, quòd per illam vincatur homo à brutis; & sicut vincitur homo à multis feris per externos sensus, licet sub alia formalitate, etiam sensus externi in homine sint nobiliores, ita idem dicendum de sensibus internis brutorum, comparatis ad sensum internum hominis, indubieq; in multis brutis sensatio externa bruti est melior sensatione externâ hominis; ita concedi potest sensus internus in bruto melior.

Objicit 2. Idem accidentia externa lupi non sunt disconvenientia ovi, sed potiùs natura ipsa lupi species autem sensibilis, solum repræsentat accidentia lupi, non naturam. Unde si ovis, mutaretur quoad accidentia externa in lupum, non idcirco esset alteri ovi disconveniens.

Respondetur. Natura quidem lupi, est disconveniens ovi, sed mediis accidentibus, quæ dum sui ingerant speciem, terrent ovem. Et si ovis mutaretur quoad externam speciem in lupum, ipsa quidem mutata ovis, non sentiret se incitari in aliam ovem, verè tamen aspiciens ovis, terreretur illis accidentibus; sicut canes terrentur à puero, lupum vel ursum simulanti, induendo illorum pellem, & per terram reptando.

Objicit 3. Idem Quæst. 4. num. 55. contra conclusionem tertiam. Ideò ponitur intellectus agens, ut transferat objectum de ordine materialium, in ordinem spiritualium; quæ actio à phantasmate fieri non potest, unde non admittitur intellectus agens, respectu objectorum spiritualium. Ergo cùm objectum sensibile, ut percipiatur à sensu, non indiget, ut transferatur de ordine in ordinem, non est multiplicandus sensus agens.

Respondetur. Sicut est distinctus ordo materialium ab immaterialibus, ita est distinctus ordo sensibilium, ab insensatis; & de fabricatione specierum, respectu objectorum insensatorum procedit conclusio. An autem totaliter an partialiter sensus ille agens, producat speciem insensatam, conformiter discurritur ac de intellectu agente. Addo quòd immeritò supponat objiciens, non dari species spirituales intelligibiles, spiritualium objectorum.

DISPUTATIO II.

De Anima rationali secundùm se.

Communia prędicata animæ, vel sumi possunt pro communibus genericè, & in istis convenit cum aliis animabus, petiq; possunt ex dictis supra de Anima, ut quod sit actus corporis, quod sit vita &c. Sumi etiam possunt prędicata communia animæ, pro communibus specificè, vel si mavis dicere, pro prædicatis animæ rationalis, in se spectatæ, ut quòd sit spiritualis, quòd indivisibilis, perfecta &c. similia. *Sit*

QVÆSTIO I.

De spiritualitate Animæ.

Pono hunc titulum, ad servandam potius methodum, quàm ad discurrendum de eodem. Quia in materia de Angelis, discurrendo de incorporeitate Angelorum, manet explicata ratio Entis spiritualis ut sic. Quanquam ut verum fatear, colligiq; potest ex inibi dictis, non potest formari conceptus aliquis Entis spiritualis per exigentiam radicalem maximæ subtilitatis, ipsam subtilitatem, pro aliquo substantiali accipiendo. Hac ergo quæstione in illum locum rejecta. *Sit*

QUÆSTIO II.

De Indivisibilitate Animæ rationalis.

Ita hîc tractabitur de prædicato indivisibilitatis, ut simul etiam attingatur prædicatum divisibilitatis animarum, alicubi reperibilis.

DIFFICULTAS I.

Quid tenendum de Anima rationali?

DICENDUM est 1. *Animam rationalem esse indivisibilem in partes essentiales*; hoc est, non compositam ex materia & forma.

PROBATUR 1. communiter. Si constaret anima materia & forma, esset ens completum, si esset ens completum, non posset facere cum corpore ens per se, adveniret enim tanquam quid completũ parti incompletæ, h. e. corpori.

RESPONDEBIS ex Ariaga. Si anima componeretur ex materia spirituali, & sua Entitate, posset adhuc dicere ordinem ad materiam, ut italicam, materialem. Et sicut anima, in omni sententia, in quantum informat, dicitur actus; in quantum recipit accidentia, dicitur subjectum; sic materia illa spiritualis, respectu materiæ materialis haberet se per modum actûs, respectu verò ipsius animæ, tanquam materia & subjectum.

CONTRA. Tum quia, ut urget Oviedo, si ideo illa forma est incompleta, quia ordinatur cum sua materia, ad aliam materiam, dici etiam poterit, quòd compositum illud, adhuc posset ordinari ad aliam materiam: & hoc compositum constans jam tribus materiis, ad aliud compositum, constans quatuor materiis. Tum quia. Si forma componitur ex materia & sua Entitate, quæro, illa ratio aliûs partis, quam tu appellas actum, an sit composita, vel non? Si non est composita: Ergo neq; prior est composita, cur enim hæc potius exigeret componi, quàm alia? Si autem etiam illa altera pars, adhuc est composita, quæram de illa ipsa adhuc, & sic aut dabis processum in infinitum in istis compositionibus, aut devenietur ad aliquam formam, non compositam, & hæc sola, potiùs erit verè forma. Tum quia, non esset ratio, cur potiùs non fieret tunc aggregatum tantùm ex tribus: illa scil. forma ita composita, & ex materia; non autem fieret unum per se; cùm tamen forma, ordinetur per se, non ad aliquod constituendum aggregatum, sed ad constituendũ unum per se.

PROBATUR 2. Subjectum primum, non est compositum: Ergo nec actus primus, est compositus; sed forma est actus primus, est enim quid correlativè respondens subjecto primo: Ergo forma, non est quid compositum. Antecedens primum probatur, simulq; consequentia. Quia si subjectum primum, & actus primus, supponeret aliud subjectum, & alium actum, utrumq; illud primum, non esset primum.

PROBATUR 3. Forma, vel dicit essentialem ordinem ad subjectum primum, vel non dicit: si non dicit, forma non est; dicere enim talem ordinem, de ratione formæ est, utpote informativę. Si autem dicit essentialem ordinem ad subjectum primum, supponere priorem materiam non potest, hoc ipso enim non diceretur ordo essentialis ad subjectum primum.

RESPONDEBIS. Respici subjectum primum à forma, sed non sub formalitate primi, cum possit forma per prius respicere materiam, ex qua componitur.

CONTRA. Tum quia, non implicat contradictionem forma, respiciens subjectum primũ, sub ratione primi: nec apparet, cur non omnis forma, debeat esse talis. Tum quia immeritò jam appellaretur subjectum primum, materia, cum ante illam detur prius, h. e. materia ipsam formam componens. Tum quia, sicut creatura refertur ad Deum, non tantùm ut causa est, sed ut causa prima est, ita & forma, referetur ad subjectum primum, etiam quà primum est.

DICENDUM 2. *Animam rationalem carere partibus integrantibus.* Plures pro hac conclusione adferibiles rationes examinat Ariaga hîc disp. 1. sect. 4. subsec. 8.

PROBATUR 1. ratione, quæ communiter censetur esse efficacior. Quia si anima rationalis es-

lis esset divisibilis, abscisso brachio, pars correspondens brachio, vel ipsa etiam abscinderetur, vel non. Si non abscinderetur, quomodo esset divisibilis. Si abscinderetur, quæro, vel maneret separata ab aliis partibus, vel non maneret. Si non maneret. Ergo corrumperetur, falsum autem est animam esse corruptibilem. Si maneret? ubinam maneret? possetné una pars damnari, alia adhuc mereri salutem, & cætera similia.

Respondebis ex Ariagâ, quod posset pars animæ abscisso brachio, uniri aliis partibus animæ, non informando tamen, illas partes materiæ, quas præinformatas ab aliis partibus animæ, inveniret.

Contra est. Quia arbitrariè asserit istam unionem partium animæ, cum aliis partibus, & si aliæ divisibiles partes aliarum animarum, post abscissionem, non se sibi uniunt, cur hæ se unient. Imò illæ partes, ut urget Oviedo, essent in statu separationis à corpore, utpote quod non informarent, consequenter possent operari independenter à corpore. Et quamvis diceres, has nonnisi partes, quæ sunt in capite, esse intellectivas, deberes saltem etiam illis, operationem aliquam spiritualem attribuere, concedereque quòd de facto detur aliquid substantiale spirituale, non tamen intellectivum.

Respondebis 2. ex eodem Ariaga. Quòd quantumvis anima sit divisibilis, habeat tamen modum existendi, consimilem corpori Christi, ut scil. sit tota in toto, & tota in qualibet parte, quo casu, etiamsi abscinderetur brachium, nullam adhuc partem animæ, admitteret homo.

Contra est. Quia nulla est necessitas, & nullum fundamentum, tribuendi divisibilitatem animæ, & partes. Deinde modus existendi totius in toto, & totius in qualibet parte, est modus existendi rerum non habentium divisibilitatem, ita ut divisibilia existere eo modo, non nisi divinitus possint; hinc, si concedatur talis modus existendi animæ, isq; connaturalis, hoc ipso negabitur illi divisibilitas partium.

Probatur 2. Illud Ens spirituale, habens partes divisibiles, & existeret connaturaliter totum in toto, & totum in qualibet parte; & non existeret. Non existeret quidem, quia esset divisibile, divisibili autem, ut dixi, connaturaliter non competit talis modus existendi. Haberet autem talem modum existendi, quia esset Ens spirituale, cui non potest competere modus existendi corporum, ut scil. pars parti commensuretur. Respicit hęc ratio illud principium, quod scil. omne Ens determinet sibi modum existendi, quo, aliud, saltem connaturaliter, existere non poterit. Ita *Deitas* determinat sibi ubiquitatem, corpora commensurabilitatem, & spiritus, ubi est, ut sit totus in toto, & totus in singulis partibus, connaturaliter.

Objicitur 1. Si anima non haberet partes, & indivisibilis, posset informare corpus divisibile, etiam divisum & separatum informa[re]
posset. Quia non plus subjecti informare[t]
quàm informet, informando magnum aliqu[od]
corpus.

Respondet Recentior Suarez unam fo[r]mam, ordinari nonnisi ad unam materiam. *H[æc]*
Responsio

Non satisfacit. Cur enim dissitæ mat[e]riæ, non erunt per modum unius, sicut sunt p[er] modum unius plures partes materiæ. *Neq; v[a]let si dicas*, quod una anima constitueret h[æc] duo composita. Cur enim illi hoc tribui n[on] poterit, modo in utroque, non plus sit materi[æ] quàm aliàs in uno. *Neque valet*, si recurras cu[m] Oviedo, ad aliquam organisationem. Quia [in] duplici loco non potest esse Angelus, vel an[i]ma; & tamen organisatio ad hoc non requi[ri]tur. Non ergo impotentia informandi duo co[r]pora separata, rejici debet in defectum orga[ni]sationis præcisè, quærereque restabit, cur org[a]nisationem partium, nonnisi unitarum, requ[i]rat anima.

Respondetur aliter. Quantumvis n[on] plus esset materiæ in separato corpore, quàm [in] partibus unitis, nihilominus duas separatas m[a]terias, non posset informare anima, quia es[set] in pluribus locis adæquatis, quod non pote[st] contingere sine replicatione, quæ ipsa non [est] naturalis. Et sicut si ponamus sphæram loc[a]bilitatis Angeli, A, esse unam leucam, pos[set] præsentem se facere Angelus, toti leucæ sine r[e]plicatione, & tamen solis extremis partibus le[u]cæ, non se posset præsentem facere, sine rep[li]catione; debetque se facere præsentem etia[m] medio; sic & in præsenti; aliàs distaret anim[a] à seipsa, nec esset ratio, cur non plus & plus di[s]unctas posset informare materias. Sicut pos[set] quòd aliquid semel posset operari in distans, n[on] esset ratio, cur non posset in magis & magis d[i]stans operari.

Objicitur 2. Quicquid recipitur, per mo[]dum recipientis recipitur. Sed recipiens an[i]mam est divisibile. Ergo & ipsa anima est div[i]sibilis.

Respondetur. Sicut non sequitur ex e[o] quòd recipiens animam, sit corporeum, etia[m] animam esse corpoream; sic nec sequetur [in] præsenti, esse divisibilem animam; & ad Majo[]rem verificandam, sufficit, quòd recipiatur s[e]cundùm capacitatem subjecti forma, quæ capa[]citas, est quasi mensura recipiendi.

Objicitur 3. Si est indivisibilis anima qu[o]modo salvari poterit, quod eadem duplici mo[]tu contrario non moveatur, nec habeat præsen[]tiam duplicem.

Respondetur. Anima sine ulla sui repli[]catione, ex vi modi existendi spiritualibus debi[]ti, habet quandam virtualem multiplicitatem Vi cujus multiplicitatis virtualis, principiat mo[]tus diversos, moveturque tota in toto, & tota i[n] qualibet parte, licèt ipsos motus contrarios ips[i] non

recipiat, sed recipiuntur in diversis organis, uibus fiunt, existensque tota in toto, & tota ualibet parte, habet etiam ubi (quod est me- rmalitas) totum in toto, & totum in quali- parte; adeoque nec habet præsentiam du- em.

QUÆRES. *Cur materiam majorem & majorem, o unitam, non possit informare eadem forma.*

RESPONDETUR. Quia organisatio, trans- io spirituum, & alia ad vitalitatem requisi- requirunt determinatam magnitudinem, um spatium &c. consequenter anima, in in- natione, ab his dependens, quamcunq; mo- informare non potest.

IFFICULTAS II.

An soli Animæ rationali indivisibilitas competat.

DE viventibus perfectis, qualia sunt bos, leo, &c. & de viventibus imperfectis, quales plantæ, insecta &c. procedere potest quæ- . Et de plantis quidem non est tanta difficul- quia abscissus ramus, colligitur vivere; pro- è enim insertus floret, radicem agit &c. quæ nia animam indicant. Si enim indivisibilis t anima, ramum & truncum informans, modo posita divisione, utrumq; informaret. *ue valet si dicas*; aliam tunc produci animam; d enim agens producit illam; in Deum etiã quam auctorem naturæ, id rejici non pot- Quia Deus agit ut auctor naturæ, ad exi- tiam creaturarum: quæ autem est exigen- n ramo, ad producendam novam animam ci. *Neque valet si dicas.* Idem accidere ra- inserto, quod grano, quod aliam vitam ha- , dum est in spica à se genita, & aliam, dum in spica, à qua primò producebatur. Non uam valet si dicas, quia ramus, si emoriatur, quam virescet. Ergo apparet, quod si inser- crescat, habuerit vitam. Jam autem gra- exsuccidum, mortuum, nonnisi post cor- ionem vivit, consequenter aliâ numero vi- De insectis communius docetur, quod a- am habeant divisibilem. Nam partes ser- tis dissectæ, saliunt, tactæ, retrahunt se. Un- olligitur, illas partes vivere. Sed si id quis- m referre vellet in spiritus remanentes, ægrè vinci posset. Nam etiam circumfertur ex- entia, quod homo recenter decollatus, & ulâ punctus, retrahat sese.

n præsenti de hoc est difficultas, an perfecta nalia, habeant animas divisibiles.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum de Animabus perfecto- rum animalium.

DICENDUM est. *Perfecta animalia habere ani- mas divisibiles.* Ita Scotus, Suarez, Hurta- do Ariaga, Oviedo.

PROBARI solet 1. Forma materialis equi, e- ducta de potentia materiæ, sufficienter depen- det à materia, quam informat in primo instanti generationis. Ergò illa materia est causa adæ- quata illius. Ergo quando equus augetur, non potest habere dependentiam, à materia, acqui- sita per nutritionem. Ergo produci debet nova pars formæ, quæ incipiat dependere à nova ma- teria. Ergo equus jam nutritione adauctus, constat partibus formæ. Nempe una parte for- mæ dependente à materia, quam in generatio- ne habuit, & alia parte formæ, quæ dependet à materia, per nutritionem acquisita.

RESPONDEBIS ex Ariaga. Quia fieri pot- est, ut prior materia accessu aliûs per nutritio- nem acquisitæ, temperet suum concursum, & admittat concursum aliûs materiæ, & ita ab u- traque dependeat partialiter, ita tamen, ut casu quo una deficiat, altera vicem talis causæ, ha- bere possit.

CONTRA. Non apparet, quî possit attem- perari concursus causæ materialis. Nam quod in genere causæ efficientis attemperari possit, inde est, quia agens non applicando, & non ex- ercendo totam vim suam activam, diminuat suum concursum; sed in causalitate materiali, quæ est mera passio, sustentatio &c. non appa- ret quî id fiat. Et sicut non apparet, qui sol a- ctu attemperet suum concursum illuminativũ, in circumstantia lucis alius; sic nec in præsenti.

PROBARI solet 2. Si forma materialis es- set indivisibilis, deberet esse tota in toto, & to- ta in qualibet parte corporis. Hoc autem dici non potest. Quia is modus existendi, est pro- prius rerum spiritualium; & hoc concesso ma- terialibus, elevabitur magnitudo miraculi in Eucharistia, in qua miraculosè corpus Christi existit totum in tota hostia, & totum in quali- bet parte.

RESPONDERI posset; modum existendi to- tius in toto, & totius in qualibet parte, esse de- bitum titulo indivisibilitatis, non spiritualitatis. Quia verò corpus Christi, titulum indivisibili- tatis non habet, fit, ut talis illius existentia sit o- mnino miraculosa.

CONTRA. Si modus existendi totius in to- to, & totius in qualibet parte, sequitur titulum indivisibilitatis, etiam puncta materialia, debe- rent eundem modum existendi participare; quod non concedent oppositi: præcipuè quia arbitrariè dicitur, quod prædictus modus exi- stendi, sequatur titulum indivisibilitatis.

PROBATUR 3. Forma indivisibilis, & ta- men materialis, hoc ipso quia est materialis, edu- citur de potentia materiæ. Si educitur de po- tentia materiæ, vel educitur ex materia divisi- bili, vel ex materia indivisibili. Si educitur ex divisibili materia, quæro, an educatur tota ex tota materia, & tota ex qualibet parte? Si non edu-

educitur tota forma, ex tota materia, & tota, ex qualibet parte: Ergo non ſalvas quòd indiviſibile ex diviſibili educatur. Non enim aliter quàm dicto modo, indiviſibile ex diviſibili educi poteſt. Si autem forma indiviſibilis, educitur ex diviſibili materia, tota ſcil. forma indiviſibilis ex tota materia, & tota ex qualibet parte materiæ. Ergo dabuntur plures cauſæ adæquatæ totales ejuſdem Entitatis. Quia ſcil. unicuique parti materiæ, conveniret totaliter eſſe cauſam adæquatam, ejuſdem formæ indiviſibilis, quod naturaliter repugnat. Quodſi forma indiviſibilis educitur ex indiviſibili materia. Contra erit. quia Thomiſtę non agnoſcunt indiviſibilitatem materiæ. Deinde etiam concurſus cõſervativus deberet eſſe indiviſibilis, ſicut & prima productio, & tamen concurſus conſervativus, dicitur eſſe attemperabilis, adeoque non ſiſtens in indiviſibili.

Objicitur 1. Nullum eſt fundamentum, admittendi formas diviſibiles; præcipuè, cum ſicut poſita abſciſſione pedis humani, nihil planè operatur pes humanus; ſic nec operatur pes equi abſciſſus. Imò quamvis adhuc operaretur, quæri adhuc poſſet, an id, in aliud, quàm in animam, referri non poſſet; ut quæritur, cur interdum truncatum caput, decollati immediatè, poſt ictum pronuntiet: v. g. JESUS.

Respondetur. Fundamentum eſſe ex rationibus adlatis. Quod autem æquè non operetur pars bruti ac hominis abſciſſa, in id referri debet, quia ad operationem requiritur certa organiſatio, diſpoſitio, transmiſſio ſpirituum, & cætera ſimilia, quæ non habentur, ſi bruto præſcindatur pes.

Objicitur 2. Poſſibilis eſt anima indiviſibilis brutorum, dependens à materia diviſibili, nec eſt ratio cur eæ, quę defacto dantur, non ſint indiviſibiles.

Respondetur. Non apparere quidem implicantiam claram, quod tamen defacto non ſint indiviſibiles, probant rationes adlatæ.

Objicitur 3. Si animæ materiales ſunt diviſibiles, tunc pars leoninæ animæ, & erit anima, & non erit. Erit anima, quia ita ſe habebit ſicut gutta aquæ, quæ etiam eſt aqua. Et non erit anima, quia hæc eſt actus corporis organici; pars autem animæ non eſt actus corporis organici, ſed eſt actus ſolius organi.

Respondetur. Animæ partem eſſe animam partialiter, licet ex uſu humano, non appelletur ſimpliciter anima. Nec obeſt quod pars animæ, ſit, nonniſi actus organi. Quia eſſe actum corporis organici, ſpectat ad animam totaliter acceptam, non verò ad animam partialiter, & non integraliter acceptam. Et ſicut in humanis, dicitur interdum , non eſt hîc totum vinum, quamvis id, quod eſt, ſit etiam vinum; ita & abſciſſa parte animæ leoninæ, non erit tota anima leonis, licet remanentes partes, ſint etiã anima.

Objicitur 4. Ex eo, quod anima ratio[...] intenta uni operationi, ceſſet ab aliis, rect[...] fertur illam eſſe indiviſibilem. Ergo cum e[...] animalia perfectiora, intenta uni operi, ce[...] ab aliis, rectè inferetur, animas illorum eſ[...] diviſibiles.

Respondetur. Sicut ex multitudine [...] rationum, quæ ſimul proficiſcuntur ab a[...] rationali, non rectè inferretur ejus diviſibi[...] ſic nec ex illa revocatione ad unam oper[...] nem, rectè inferretur ejus indiviſibilitas; [...] cipuè cum illa revocatio, poſſit referri in [...] piam ſpirituum, comprincipiorum defec[...] conditionem agentis, à poſteriori cognita[...]

Objicitur 5. Percuſſus canis totus ſe [...] vet, ad ſe defendendum. Ergo apparet in[...] ſibilem eſſe animam illius.

Respondetur. Motum illum referri [...] ſe in ſenſum communem, qui illuminat ap[...] tivam ſenſualem, de malo imminente. Ho[...] rò, deſpoticè movet potentias loco motiva[...] alia organa, ad avertendum impendens ma[...]

Objicitur 6. Albedo educta de ſub[...] dulci, non debet eſſe dulcis. Ergo nec fo[...] educta è materia diviſibili, debet eſſe diviſib[...]

Respondetur. Cum ipſa dulcedo, [...] ſit id, ex quo educitur albedo, nec influat i[...] lam, hinc albedo educta è ſubjecto dulci, [...] debet eſſe dulcis. Quia autem forma mat[...] lis, educitur è ſubjecto diviſibili, & ipſa divi[...] lis debet eſſe.

Objicitur 7. Nulla neceſſitas mult[...] candi partes formæ materialis.

Respondetur. Neceſſitatem oſte[...] adlatis rationibus.

Punctum Difficultatis [...]

Solvuntur argumenta Recentiorum.

Maurus quæſt. 27. docet probabilius e[...] quòd animæ perfectorum brutorum, [...] indiviſibiles. Inſectorum autem animas, pu[...] eſſe diviſibiles, ſed in partes potentiales.

Objicit 1. Si anima cognoſcitiva & ap[...] titiva canis, aut ſerpentis, conſtat ex partibu[...] ctualibus vel plures partes ſimul cognoſcun[...] appetunt, vel una tantùm. Si una tantùm, q[...] non conſtet ulteriùs ex partibus actualibus: [...] go anima cognoſcitiva & appetitiva, non co[...] ſtat ex partibus actualibus. Si plures partes c[...] gnoſcunt & appetunt: Ergo ſunt plura form[...] liter cognoſcentia & appetentia; taliter aut[...] plura, per nullam unionem poſſunt conſtitue[...] unum formaliter, cognoſcens: ſicut plures a[...] mæ rationales, quantumcunq; unirentur pen[...] trativè, in eodem corpore, adhuc non poſſe[...] conſtituere animam unam cognoſcentem. [...] verò dicatur, quòd ita omnes partes ſimul c[...] gnoſcant & appetant, ut non ſimpliciter ſeorſ[...] cognoſcant & appetant.

Contra est. Quia ità, nec tota multitudo, gnoscet & appetet; Sicut exercitus ex eo vi- solem, quod singuli milites videant solem.

Respondetur. Quod attinet ad Ob- um difficultatis contentæ, illud in hoc versa- ,an sit concedendum quòd omnes partes mæ bruti, concurrant ad cognitionem v. gr. quo infra. Qui diceret, omnes partes ani- concurrere ad cognitionem, consequenter eret, quod ita concurrant, sicut concur- t omnes partes rogi, ad objectum distans iendum, quantumvis poneret illam cogni- nem, nonnisi in cerebro exerceri. Sicut etiã itio fit, in aliqua determinata parte passi; ntque plura formaliter cognoscentia, hoc plura partialia, ad eandem notitiam fabri- dam concurrentia, sed non plura cogno- ntia, adæquata; & licet plura cognoscentia æquata, non possint inter se uniri, quales t animæ rationales, hoc enim ipso, quia sunt noscentia adæquata, excludunt rationem bilium: plura tamen cognoscentia inadæ- ta, quorum termini sunt idem, hoc ipso termini eorum sunt idem, benè uniri unt, & sicut quamvis lapis & arbor, per nul- unionem constituant unum; tamen plures es, partialiter ad igniendum concurrentes, stituunt unum igniens; ita & constitutivæ es, animæ bruti, ad notitiam concurrentes, m noscens constituent, licèt non possint stituere unum noscens, plures animæ ratio- s. Consequenter ad dicenda infra, defen- ebet, quòd tantùm pars animæ bruti, resi- s in organo notitiæ fabricandæ, producat tiã, licet illa pars, habeat etiã plures partes; modo autem illis partibus competat uniri, dictum est. An autem illæ actu, an poten- distinguantur, proportionaliter discurren- , ac de partibus continui. Hæc autem sequentia non tenet. Si una tantum pars noscit, quæ non constet ulterius ex partibus alibus, Ergo anima cognoscitiva & appeti- ,non constat ex partibus actualibus. Non uam tenet, quia illud productivum notitiæ, ipsum non habeat partes, poterit esse ipsum , comparatum ad residuum animæ bruti ecti; aut habere partes potentiales, licèt non eat partes actuales, adeoque nec esse, indi- ile quid.

Instat Idem. Quia vel duæ partes ani- cognoscunt per duas partes cognitionis, non. Si non per duas partes, Ergo cogni- la, non constat duabus partibus, quarum sit in una parte animę, & altera pars notitiæ, tera parte animæ, nec extenditur cum suo ecto. Ergo multò magis non extenditur anima bruti, sed erit tota in toto, & tota in ibet parte. Si autem dixeris partem ani- bruti, cognoscere per diversam partem co- ionis, apparet magis impossibile, quòd plu- ra cognoscentia, per diversas cognitiones, constituant unum cognoscens.

Respondetur. Cum divisibili, proportionatus effectus divisibilis sit, etiam illa notitia, profecta, à partibus animæ divisibilis, divisibilis erit; poteruntque plura illa cognoscentia inadæquata, constituere unum cognoscens: Sicut plures partes ignientes, constituunt unum igniens, & plures partes cognoscibiles, constituunt unum cognoscibile, præcipuè cùm non sit necessaria major unitas, inter partes cognitionis & cognoscentis, quam inter partes cognoscibiles.

Quæres, cur plura adæquata noscentia, uniri inter se non possint, possint inadæquata.

Respondetur. Plura cognoscentia adæquata, hoc ipso quia adæquata sunt, dicunt rationem totius, adeoque excludunt formalitatem actus & potentiæ, formalitatem item potentium habere eosdem terminos: quod non competit inadæquatis noscentibus.

Objicit II. Idem. Ex operatione propria cujuscunque formæ, innotescit modus essendi talis formæ. Sed animæ brutorum, per operationes cognoscendi & appetendi, secundùm idem intentionaliter, uniuntur, toti objecto cognito. Ergo uniuntur etiam physicè toti formato subjecto, & omnibus partibus subjecti.

Minor probatur. Quia cum anima canis cognoscit & appetit panem, quem videt, eadem pars animæ, quæ cognoscit & appetit totum panem, cognoscit & appetit omnes partes illius; neque enim potest fingi, quòd prima medietas animæ, cognoscat & appetat solùm primam medietatem panis. Immò si nulla pars animæ cognosceret totum panem, neque tota cognosceret totum panem; ad eum modum, quo, si ex duabus intellectibus, neuter cognoscit totum binarium, sed singuli singulas unitates, neque etiam uterque intellectus, cognoscet formaliter binarium. Item si intellectus per quatuor cognitiones, cognoscat seorsim quatuor unitates, & non sit cognitio, qua cognoscat, simul dicendo, quatuor, iste intellectus non cognoscet formaliter quatuor. Ergo à fortiori, si plures partes animæ bruti, diversis cognitionibus cognoscunt plures partes panis, tota anima bruti, non cognoscit totum panem, & tamen canis cognoscit & appetit totum panem. Ergo per eandem partem animæ cognoscit totum panem, & ejus partes, & unitur intentionaliter toti pani, & partibus illius. Sed anima cognoscitiva & appetitiva, habet esse proportionale, ad suam operationem cognoscitivam & appetitivam. Ergo sicut operatio cognoscitiva & appetitiva, tota, afficit totum objectum, & tota, singulas partes objecti, ita anima cognoscitiva, tota est in toto subjecto, & tota in singulis partibus objecti.

Respondetur Imprimis, hæc probatio, nihil

nihil habet de indivisibilitate animæ brutorum perfectorum, & divisibilitate animæ insectorum in partes potentiales: cum tamen id probari debuerit. Hinc jam patebit retorsioni locus, an scilicet animæ insectorum, divisibili cognitione noscant objecta; redibuntque argumenta facta. Si autem animæ insectorum noscunt indivisibili cognitione, & ipsæ debent esse indivisibiles, cum anima, debeat esse proportionata suæ operationi. Retorquetur rursus argumentum. Sit statua v. gr. ænea, quam trahant diversa animalia, non est imaginabile, quòd hoc animal trahat crines effictos, illud dentes, sed idem animal, debet trahere totum, & partes illius: numquidne jam tractio, partes non habebit divisibilisque non erit? Idem dic de illuminatione profecta à pluribus luminosis, quæ non est indivisib.lis. Denique directè dici potest, negando minorem. Nego enim quod animæ brutorum, licèt uniantur intentionaliter toti objecto cognito, uniantur secundùm idem; hoc est, per cognitionem indivisibilem. Nego enim, quod una pars cognitionis materialis, non respondeat uni parti objecti materialis, & tota notitia, toti objecto: licèt fortasse concedi possit, ita illas esse inter se penetratas, stante pluralitate partium, ut sunt penetratæ species impressæ, ab objecto materiali porrectæ: Eadem pars animæ, quæ cognoscit & appetit panem, cognoscit & appetit omnes partes ipsius, eadem quidem anima, sed divisibilis, appetit panem & omnes partes illius, sed notitia divisibili. Et licèt non dicatur, quod prima medietas animæ, cognoscat & appetat, solam primam medietatem panîs, eò quòd tota, saltem hæc pars animæ, quæ residet in organo noscendi, eliciat divisibilem cognitionem illam, licèt dici possit, quod hæc quidem medietas notitiæ, attingat hanc medietatem panîs, illa autem medietas notitiæ, attingit illam medietatem: quia autem & tota cognitio, & partes cognitionis, uniuntur animæ parti, residenti in cerebro, ideo dicitur quòd anima bruti, cognoscat omnes partes panîs, & totum panem. *Concedo* si duo intellectus cognoscant singulas unitates, neutrum intellectũ cogniturum binarium. Quia cum principia illa sint adæquata, notitia unius intellectus, nec illi intellectus uniri nati sunt inter se: uniuntur autem inter se, & uniri natæ sunt, partes divisibiles animæ bruti noscitivi. Uniri autem possunt partes notitiæ divisibilis, adeoque repræsentare & totum panem, & omnes partes illius. Unde quando principia notitiarum non sunt unibilia, qualia sunt principia adæquata, nec notitiæ sunt unibiles; Si autem principia sint inadæquata, & unibilia, etiam notitiæ sunt unibiles; talemque unibilitatem habent partes notitiæ, noscentes partem objecti. Quodsi notitia illa est divisibilis, non erit necesse principium ipsum esse indivisibile.

Instat Eadem proportione, qua cogni[...] quæ est propria operatio formæ, cognoscit[...] elevatur à materia, etiam forma cognoscit[...] elevatur à materia. Et ita si cognitio non [...] digeat objecto sensibili, nec forma, ind[...] ullo objecto sensibili, & talis est Angelus. [...] autem cognitio indiget objecto sensibili, à [...] incipiat, sed potest deinde abstrahere à mat[...] formas, qualis est intellectio nostra, tunc [...] forma indigeat in primo sui esse materiâ, qu[...] informet, potest tamen postea manere [...] materia, & talis est anima rationalis. E[...] etiam si cognitio indigeat objecto sensibili [...] extenso, sed ita, ut tota attingat totum, & [...] ta attingat quamlibet partem objecti, et [...] forma indiget subjecto extenso, sed ita, ut t[...] sit in toto, & tota in qualibet parte [...] jecti.

Respondetur. Imprimis retorquend[...] gumentum. Sicut enim malè arguitur ex [...] quòd species materiales diffusæ ab objecto, [...] tæ sint in medio, & totæ in qualibet parte, [...] iam objectum esse totum in toto, & totum [...] qualibet sui parte; itâ concesso, quòd pa[...] notitiæ divisibiles; sint inter se penetratæ, m[...] arguitur, animam, quæ principiat illam no[...] tiam, esse indivisibilem. Directè autem c[...] cesso Antecedenti, distinguitur consequ[...] Ergo etiamsi cognitio indigeat objecto sens[...] li, sed ita ut tota sit in toto, & tota in quali[...] parte, sui una, retinendo pluralitatem parti[...] etiam anima erit tota in toto, & tota in qu[...] bet parte hoc est indivisibilis, nego Con[...] quentiam. Si notitia non retineat plurali[...] tem partium, erit anima indivisibili, Con[...] do consequentiam. Deinde negatur abso[...] tè, unamquamque partem notitiæ, repræsen[...] re totum objectum.

Punctum Difficultatis [...]

Explicantur variæ Authoritates.

Prima sit Aristotelis l. de Anim. t. 90. *Qu[...] igitur continet animam si partibilis est Na[...] ra*, &c.

Respondetur. Illo loco non plus vult A[...] stoteles, quàm quòd non alia sit anima, quâ i[...] telligimus, quâ sentimus, dicebant enim [...] aliqui, ut videre est ibidem. *Dicunt* inquit *i[...] que quidam, partibilem ipsam, & alia quidem i[...] telligere, alia autem concupiscere.* Negatque h[...] Aristoteles, quod nec nos dicimus, sed cens[...] mus animam sensitivam, non esse distinctam [...] anima vegetativa. Unde etiam verificatur A[...] stotelis textus, *egrediente inquit exspirat & putr[...] sci[...]*

Rursùs expreſsè inibi Ariſtoteles contra-
nguit animam rationalem, & loquens de
, dicit illam eſſe indiviſibilem, neque enim
s animæ, poteſt informare partem corporis,
n enim inquit *partem, aut quomodo intellectum*
inebit, difficilè eſt etiam fingere. Loquens
em de animabus plantarum & inſectorum,
uitur tanquam de diviſibilibus, licèt in partes
nogeneas. Verba ejuſdem ſunt. *Videntur*
m & plantæ vivere diviſæ, & animali-
inſectorum quædam, tanquam eandem habentia
nam, ſpecie. (en homogeneas) *etſi non nume-*
en partes) *utraque enim* (inquit) *partium ſen-*
habet.

SECUNDA authoritas eſt Auguſtini ex lib. de
nt.

RESPONDETUR. Illo loco videtur S. Augu-
us ſolùm voluiſſe, quòd animæ etiam mate-
es, non habeant quantitates de ſe.

ADDO quid ſit ſentiendum de illa explica-
e Mauri, quâ utitur ad 8*vum*. Quomodo
næ inſectorum potentiâ plures partes conti-
nt. Dicit enim, quòd pars à reſiduo abſciſ-
informetur ſubſtantiali aliâ formâ: nimi-
à corpore cœleſti; quod cum non poteſt
ſervare amplius materiam ſub forma, ſub
erat, dat illi proximam formam, ad quam
in potentia; Et ſicuti digitus vivus, eſt in
entia proxima, ad formam digiti mortui:
cauda ſerpentis integri, eſt in potentia pro-
a, ad aliam animam imperfectiorem. Sed
explicatio partium in potentia non tenet;
m quia quando dicitur; continuam compo-
x partibus potentia diſtinctis, per auctores
m oppoſitum ſentientes, ſenſus eſt, quod
ſit continuum quid indiviſibile, ſed habeat
es partes potentiâ, quarum entitatem non
eceſſe de novo produci. Ergo etiam, ſi di-
ur animas inſectorum habere plures partes
entiâ, non eſt dicendum, ipſam animam eſ-
diviſibile quid, nec dicendum carere plu-
s partibus. Tum quia ſi de novo anima
educitur, in cauda ſerpentis abſciſſa, quo-
do illa anima, eſt pars prioris animæ, ſi non
pars, quomodo dicitur illa anima, eſſe divi-
lis, in partes potentiâ? & ſi anima illius ſer-
tis, comparatè ad plures animas ſerpentum
inctorum, non eſt pars animæ; ita nec ani-
tunc producta, erit pars animæ ante produ-
, ſecumque non continuæ. Tum quia.
Quamvis mortuo homine ſuccedat forma ca-
eritatis, non dicitur, quòd anima rationa-
t diviſibilis, in partes formæ etiam dantis
m eſſe formati. Ergo nec anima inſectorum
nda erit diviſibilis in partes potentiâ, ratio-
lius novæ ſuccedentis animæ. Quæ omnia
rius in hoc fundantur. Quia aliud eſt, quæ-
, an caſu amiſſæ formæ, ſuccedere poſſit
ſimilis forma, & hoc conceditur: & aliud
an ſuccedens forma, & non continua, dicenda
ſit pars animæ prioris, & hoc negatur.

DIFFICULTAS III.

Qualesnam partes animarum diviſibilium?

HEterogeneas partes tenuit Suarez lib. 1. de Anim. c. 2. & 4. Hurtadus & alii. Negat Arriaga, Oviedo, recentior Suarez.

DICENDUM eſt. *Partes animarum diviſibilium non eſſe heterogeneas.*

PROBATUR I. Partes animarum diviſibilium vel uniuntur inter ſe, ita ſicut partes ignis, aquæ, Sanguinis, &c, vel non uniuntur ita, ſed ita ſe habent, ſicut ramus, folium, caro, os, &c. Si priori modo uniantur, Ergo non ſunt ſpecie diſtinctæ & heterogeneæ, quia ſpecie diſtincta, ita uniri non poſſunt. Non enim ſpecie diſtinctorum eſt continuatio, continuantur enim ea quorum termini ſunt idem, quorum autem termini ſunt idem, non poſſunt eſſe ſpecie diſtincta, aliàs & eoſdem, & non eoſdem terminos haberent. Eoſdem, ut ſupponitur ex definitione continuationis. Et non eoſdem, quia ſpecie diſtincta non habent eoſdem terminos. Quod ſi partes animæ diviſibiles non continuantur inter ſe. Contra erit. Tum quia non erit jam una anima, ſed plures. Sicut pluralitatem habent, os, & caro. Tum quia ſi non continuātur inter ſe, quæro vel eſt ex illis partibus conflata anima totum quoddam per ſe, vel eſt totum per accidens conflatum. Si eſt ens per ſe, debebit vel una pars reſpectu illius alius habere ſe ut actus & potentia, vel ſe habebunt ita, ſicut continuum aliquod homogeneum; ſi enim tantùm duo modi ſunt unius entis per ſe. Nullo autem ex his modo, poteſt ſalvari ratio unius per ſe in anima, heterogeneas partes habente. Non primo modo. Quia partes animæ ſi una eſſet actus & potentia, hoc ipſo altera pars, quia eſſet potentia, non eſſet forma. Secundò etiam modo non poterit ſalvari in anima ratio unius per ſe, quia ſi partes ſunt heterogeneæ, hoc ipſo non poſſunt facere unum per ſe, per continuationem.

RESPONDET Hurtadus; Ea quæ diſtinguatur ſpecie incompleta, poſſunt uniri per ſe; ita autem diſtinguuntur partes animæ, cum ordinentur ad aliquid conſtituendum unum ſpecie.

CONTRA. Quia, ut advertit Arriaga & Oviedo, ſi ea ſunt ſpecie incompleta diſtincta, quæ ordinantur ad aliquid tertium conſtituendum. Ergo cum caro & ſanguis ordinentur ad cōſtituendum unum vivens ſenſitivum, continuabuntur inter ſe. Deinde etiam ſpecie incompleta diſtincta, ſi non habent ſe ſicut actus & potentia, quomodo facient unum per ſe continuativè,

 nuativè,

nuativè, cum in illa incompletione habeant adhuc heterogeneitatem.

Respondent II. Aliqui; heterogeneitatem convenientem partibus animæ, non eſſe ſpecificam, ſed ſolum numericam.

Contra. Quia ſi ſolam tenes diverſitatem numericam, Ergo tenes talem, qualis eſt inter partes aquæ, quæ diverſitas numerica, non eſt heterogeneitas. Deinde illæ partes & eſſent ſolo numero diſtinctæ, ut dicitur, & non eſſent. Quia diſtinctio numerica, ſtaret cum diverſitate operandi, nam in hac ſententia oculus non poteſt audire, hæc autem diverſitas, eſt diverſitas ſpecifica.

Respondebis III. Ex Arriaga. Non videri implicantiam cur non poſſint ſpecie diſtincta continuari.

Contra. Eſſe implicantiam oſtenditur, quia ſpecie diſtinctorum extrema, non poſſunt eſſe unum, quod requiritur ad continuationem.

Probatur II. Quia nulla eſt neceſſitas, ponendi diverſitatem ſpecificam partium animæ: Sicut autem non debent multiplicari entia ſine neceſſitate, ita nec diverſificari ſpecie. *Neque valet ſi dicas* homogeneitate magis dignificari partes, magis enim accedunt ad unitatem animæ ſpiritualis: Sicut autem non debent multiplicari entia ſine neceſſitate, ita nec dignificari. Non inquam valet, quia in omni forma partiali heterogenea v. g. oculi debes etiam admittere partes homogeneas, neque enim inter ſe diſtinguuntur ſpecie. Ergo admittis heterogeneitatem, quia diſtinctionem ſpecificam à forma aurîs, & iſtam homogeneitatem. Ergo duplici titulo multiplicas entia, ſcilicet & numericè & ſpecificè, adeoque & multiplicas & dignificas.

Probatur III. Ex Oviedo. Si partes animæ diviſibilis eſſent heterogeneæ, id ideo eſſet, quia exercent operationes ſpecie diſtinctas. Sed hoc non arguit heterogeneitatem partium in anima. Quod ipſum probatur. Quia diverſitas hæc, benè referri poſſet, in diverſa temperamenta ut & organa; temperamenta autem & organa diverſa, non notant heterogeneitatem partium. Nam anima rationalis eſt indiviſibilis, & tamen ſupponens, diverſa organa.

Objicitur I. Si partes animæ diviſibilis non ſunt ſpecie diſtinctæ, nec diſtinguentur ſpecie, anima Bovis & Leonis. Sequela probatur. ideo anima Bovis & Leonis debent eſſe diſtinctæ ſpecie, quia exigunt diverſa temperamenta: hoc autem exigere diverſa temperamenta, non arguit diſtinctionem ſpecificam. Nam partes animæ diviſibilis, exigunt diverſa temperamenta, & tamen non ſunt per Te diſtinctæ ſpecie.

Respondetur. Retorquendo argumentum, & inquirendo, cur exigentia div[...] ſarum formarum partialium, aut ſi illæ non a[...] mittuntur, cur exigentia tam diverſorum ac[...] dentium, & temperamentorum, non fundat[...] anima rationali, diverſitatem ſpecificam. I[...] rectè autem, negari poteſt quòd pars anim[...] quæ eſt in oculo bovis, exigat nonniſi temper[...] mentum oculi. Et ſi exigeret temperame[...] tum nonniſi oculi, diſtincta foret ſpecie, ab a[...] parte animæ bovis. Quod autem non exig[...] diverſum temperamentum pars animæ Bov[...] quæ eſt in oculo. Ratio eſt. Quia hæc ip[...] pars, poſſet eſſe in pede; tota tamen anima B[...] vis & partes illius collectivè ſpectatæ, exigu[...] tantam diverſitatem temperamentorum, lic[...] unaquæque diſtributivè accepta, non determ[...] net ſibi hoc nonniſi temperamentum: con[...] quenter tota anima bovis, & partes illius col[...] ctivè ſumptæ, ita diverſum exigentes tempe[...] mentum, diſtinguuntur ſpecie ab alia anima v[...] Leoni, & ejus partibus collectivè ſumptis n[...] exigentibus tale temperamentum, ac exigit [...] nima bovis.

Instat Hurtadus. Hæc exigentia te[...] peramenti, qualem tribuimus partibus anin[...] v. g. Bovis, non poſſet eſſe niſi exigentia appe[...] tus elicit. Nam appetitus innatus, eſt nonn[...] ad bonum proprium: & tamen non eſt bonu[...] proprium, animæ bovis, exiſtentis in ped[...] non eſt inquam bonum proprium, tempe[...] mentum, v. g. oculi. Quis autem dicat par[...] animæ bovis, exigere temperamentum tale p[...] actum elicitum.

Respondetur. Bonum proprium n[...] eſſe bonum huic ſoli adæquatè dandum, ſed b[...] num dandum appetenti adæquatè vel inad[...] quatè ſumpto. Temperamentum ergo ocu[...] non eſt bonum animæ bovis, prout in pede ex[...] ſtentis, adeoque inadæquatè ſumptæ, licèt [...] bonum illius adæquatè, & cum aliis partib[...] ſumptæ. Unde & bonum temperamenti t[...] tius, eſt bonum proprium, adeoque appetibi[...] appetitu innato, licèt non ſit adæquatè da[...] dum, nonniſi unius partis exigentiæ.

Objicitur II. Si partes animæ bovis n[...] ſunt heterogeneæ, ſequitur, abſciſſo pede eq[...] animam illius non eſſe imperfectiorem, anim[...] hinnuli haberet enim tot partes, quot anim[...] hinnuli.

Respondetur. Si perfectio attendatur p[...] nes pluralitatem partium, illa anima erit e[...] tenſivè perfectior, cujus partes plures educt[...] numerari poſſent. Unaquæque autem par[...] poteſt hoc facere, quod facit abſciſſa, licèt e[...] accidenti, propter defectum organi, vel propt[...] defectum tot partium homogenearum anim[...] quot ſunt neceſſariæ ad informandum tantu[...] corpus, præſtare id non poſſit.

Objicitur III. Pars animæ Bovis qu[...]

e

t in oculo, vel poterat esse in aure, vel non poterat. Si non poterat, Ergo est heteroge-ea. Si poterat. Ergo indigebat determina-vo ut esset in oculo; quod autem est hoc de-rminativum; & si recurras ad Deum, non agis hilosophum.

RESPONDETUR. Retorquendo argumen-m. Saltem pars animæ posita in dextro ocu-, poterat esse in sinistro. Per quid ergo de-rminatur, ut sit in dextro? Rursùs accipia-us partem animæ, quæ est in dextro oculo, ec, utpote materialis, habebit plures partes tque v. gr. A. B. C. quærere restabit cur pars non informet, materiam, quam informat rs C. Directè autem responderi potest, deter-inationem hanc haberi ab ipsa eductione hu-s partis formæ, ex hac parte materiæ.

INSTABIS. Si omnes partes animæ sunt ejus-m rationis, non est ratio, ut si aliquo casu in-oducantur dispositiones carnis, non possint troduci dispositiones oculi. Nisi dicas, eo su non haberi illic partem animæ debitam ulo.

RESPONDETUR. In homine introducuntur positiones debitæ carni, & non introducun-r dispositiones debitæ oculo, si forte eruatur; tamen hoc non arguit distinctionem partium animæ. Ergo nec in præsenti arguet. Di-tè ad objectionem dicitur, causare disposi-tiones oculi v. gr. non pertinere immediatè ad animam, licet exigere illas pertineat ad ani-m, & jam præhabitas, posita aggeneratione formare. Et certè pro priori tempore, ante-am infundatur anima, jam invenit omnes positiones, ad quarum exigentiam produci-vel educitur. Hinc quòd non reproducantur positiones oculi, rejici debet, quia jam tunc n laborat, vel virtus formatrix fœtus, vel alia ilia comprincipia.

QUÆSTIO III.

Quomodo animæ Rationales inter se distinguuntur?

PRÆMITTO I. *Perfectionem animæ dupliciter spectari posse.* *Primò* in illa ipsa secun-m se spectata; & hoc stat definitione ani-æ rationalis. *Secundò* spectari potest, compa-ndo illam ad alias extra eandem speciem, vel intra eandem.

PRÆMITTO II. *Accipiendo animam comparatè ad alias animas, de illa duo inquiri pos-sit.* *Primò* animæ rationales intra eandem speciem, possint sese ita excedere, ut una pos-sit aliam perfectione superare. *Secundò* an pos-sint dari duæ animæ rationales, specie distinctæ, & tamen utraque alteri æqualis in perfe-ctione.

PRÆMITTO III. *Perplexam reddi hanc quæstionem*, partim quæstionibus de voce, partim aliquibus obscuris, & pro neutra parte satis explicatis principiis. Quale est principium, quidnam sit specie differre? Si enim dicas specie differre esse notabiliter differre, quærendum restat, quid est hoc notabiliter differre. Si respondens per oppositum, hoc est non differre parum, quærendum restat, quid sit hoc non differre parum. Si recurras ad inductionem, ostendendo quid sit differre notabiliter, vel parum, quomodo resolves, Hoc de quo dubitatur: An differat specie; & ex quonam principio dices, id, de quo dubitatur, spectare ad notabiliter differentia, vel ad differentia parum. Si ultimatò recurras, pensandum id esse ex judicio prudentum; quid agendum erit, si prudentes sint, pro utraque parte; & de eodem judicio prudentum, quærendum restabit, quod illius judicii prudentum, fundamentum habeatur. Nam judicium prudentum, non confert speciem, sed supponit; cumque judicium prudentum sit quid morale, hîc autem quæritur de aliquo Physico, fit ut hæc explicatio, aliquid aliud insuper, adferre debeat.

Intra eandem speciem animæ rationalis admiserunt perfectiora individua Suarez. & Arriaga. Negarunt Fonseca, Hurtadus; & alii.

DIFFICULTAS I.

Decisio Quæstionis.

VT abstineamus quàm fieri potest, à quæstionibus de voce.

ASSERO I. *Si nomine distinctionis specificæ, non intelligas quidquam aliud, nisi reperibilitatem unius prædicati & perfectionis, quæ ipsa æquivalens, non reperitur in alio ente, in isto sensu intra eundem speciem, non possunt dari individua, unum perfectius alio.*

Ut innotescant termini, pono præ oculis hominem & leonem, specie distinctos. Reperitur in homine ratio vitæ, reperitur & in Leone; reperitur in homine ratio sensitivi, reperitur & in leone. Sed reperitur in homine rationalitas, cui prædicatum æquivalens, non habet leo; reperitur in leone rugibilitas cui etiam æquivalens prædicatum, non habet homo. Hinc quia prædicatum ab uno habitum, non habetur æquivalenter ab alio, inferimus illa duo specie differre. *Hac notificatione terminorum præmissa.*

Ratio aſſerti eſt. Quia ſi intra eandem ſpeciem, poſſet dari individuum unum perfectius alio, & eſſet intra eandem ſpeciem, & non eſſet. Eſſet ut ſupponitur, eſſet enim individuum. Et non eſſet intra eandem ſpeciem, quia eſſet diſtinctum ſpecie. Quod ipſum probatur. Quia unum haberet prædicatum, quod prædicatum, aliud non haberet, nec quidquam, æquvialens illi.

Assero II. *Si diſtingui ſpecie, ſit aliquid aliud, tunc intra eandem ſpeciem poterit dari unum individuum perfectius alio.*

Ratio. Quia hujus nulla oſtendi poteſt implicantia, ſuadentque id infra ponenda.

Assero III. *Ad modum loquendi attendendo, probabilius eſt, iſta differre ſpecie, quorum unum habet aliquod prædicatum & perfectionem, cui æquivalentem non habet aliud.*

Ratio. Tum quia ea, quæ manifeſtè differunt ſpecie, ſunt talia, quorum unum habet quodpiam prædicatum, & aliud hoc ipſum, aut illi æquivalens non habet: & ita Petrus & Paulus non differant ſpecie, quia habent æquivalentiam prædicatorum; nam Petreitati quam non habet Paulus, æquivalet Pauleitas. Tum quia, ſi daretur intellectus qui tantum apprehendere poſſet, & non judicare; item, qui eſſet inelevabilis ad videndum Deum, ſpecie differrent tales intellectus à noſtro; quæ diverſitas, nihil vetat cur colligi non poſſit ex eo, quòd ſcilicet unus intellectus, haberet prædicatum aliquod, quod ipſum vel illi æquivalens, non haberet alius.

Ex quibus conficitur quaſi argumentum ab inductione. Ea ſcilicet ſpecie diſtingui, quorum unum aliquod habet prædicatum, quod ipſum aut illi æquivalens, non habet aliud. Tum quia, niſi dicatur hoc eſſe ſpecie diſtingui, non poterit oſtendi, quid ſit diſtinctio ſpecifica.

Quia vel hactenus dicta, hoc etiam reſpiciunt, an non poſſint dari ſpecie diſtincta, quæ tamen ſint æqualis perfectionis, hinc de hoc etiam puncto diſcurrendum erit. Ideo ſit

DIFFICULTAS II.

Poſſuntne dari ſpecie diſtincta, & tamen æqualis perfectionis?

PEnſandæ ſunt imprimis rationes utriuſque partis.

Rationes pro æqualitate ſpecierum.

Prima Ratio eſt Lugonis. Relatione[s] Divinæ ut diſtinctæ virtualiter ab eſſentia, ſu[nt] diſſimiles inter ſe, & quidem notabiliter, ſu[nt] tamen omnino æquales. Quæ æqualis illis pro[...] ut præciſis ab eſſentia, non convenit ob eſſenti[am] ſic enim acceptæ eum non includunt. Hinc a[e]qualitas illa erit ab illismet ipſis. Ergo poſſu[nt] eſſe aliqua notabiliter diſtincta, & tamen ſpe[...]cialia in perfectione.

Respondetur. In utraque ſuppoſitio[...]ne, tam quæ dicit, quòd perfectionem in [...] importent Relationes Divinæ, quàm quæ, n[e]gat illis perfectionem. Et quidem in ſuppoſ[i]tione non tribuente Perſonalitatibus propria[m] perfectionem, dici poſſet, quod eo caſu illæ R[e]lationes, erunt quidem ſpecie diſtinctæ, ſed n[e]que æquales propriè, nec inæquales, pro[ut] concipiuntur condiſtinctæ ab eſſentia. Qu[ia] æqualitas vel inæqualitas, eſt ſecundum me[n]ſuram perfectionis, & ſupponit tanquam g[e]nus perfectionem in ſubjecto; quam, quia rel[a]tiones non dicunt; quamvis etiam non dica[nt] imperfectionem, ſit, ut nec æquales, nec in[æ]quales ſint. Jam autem ſpecies creatæ, in ſ[e] ipſis dicunt perfectionem, adeoque in ſeipſis d[i]cunt genus contrahibile ad æqualitatem, vel i[n]æqualitatem. Cur ergo non erunt inæquale[s] ſi ſunt diſtinctæ ſpecie, fudamentumque h[a]beant, in quo fundetur inæqualitas, hoc e[st] perfectionem; quæ eſt diviſibilis in æqualem [&] inæqualem; quo fundamento carent Relatio[...]nes Divinæ, ſi nullam dicunt in ſe perfectio[...]nem.

In ſententia autem ponente, quod Relatio[...]nes Divinæ in ſeipſis dicunt perfectionem, ha[ud] diſparitas dari poteſt. Paternitas cum Filiatio[...]ne æqualis eſt perfectionis, Filiatio item cu[m] Paternitate, quia cùm Paternitas, ſit quid re[...]lativum, debet ſpecificari ab extrinſeco, quo[d] eſt ipſe filius. Tota ergo dignitas illius & ſpe[...]cificatio, eſt ab extrinſeco acceptibilis, nemp[e] à filio. Cum ergo filius reſpectu ſui, non ſit ma[...]gis & minus dignius, etiam ſpecificatum à F[i]lio, & dignificatum, non erit dignius dignifica[n]te & ſpecificante adeoque æqualis erunt pe[r]fectionis paternitas & Filiatio. Quam ratio[...]nem applica ad probandum, quod etiam Filia[...]tio non ſit dignior paternitate. Quia verò d[i]gnificatio unius ſpeciei, non ſumitur in digni[fi]catione alius ſpeciei, nec ab illa, tanquam à ſpe[...]cificativo extrinſeco dignificatur, ſed à ſua en[...]titate ſimpliciter; hinc ſit ut habeamus funda[...]mentum, dicendi, Perſonalitates Divinas quãtumvis notabiliter diſtinctas, non poſſe eſ[ſe] niſi æquales in perfectione; cujus Tu funda[...]mentum non oſtendis in iſtis quæ creata ſunt, [&] notabiliter differunt.

Secun[da]

SECUNDA RATIO. Duo individua possunt esse æqualia. Ergo etiam & species.

RESPONDETUR negando Consequentiam. Et, quòd si individua non essent æquè perfecta, hoc ipso non essent individua, habeturque fundamentum adstruendæ æqualitatis in individuis. Tu autem non ostendis positivum fundamentum simile, ad ponendam æqualitatem specie distinctorum.

TERTIA RATIO ex Ariaga est. Ex ipsis terminis videtur manifestum, aliud esse diversitatem, aliud inæqualitatem. Hinc in moralibus quamvis videamus res diversas, æquè tamen æstimare solemus unam ac alteram. In Physicis item æqualem voluptatem adferre possunt bona, quamvis specie diversa. Intellectui item, arridere æquè solent, duo conceptus ingeniosi, quamvis specie diversi. Ergo diversitas specifica, non arguit necessariò inæqualitatem.

RESPONDETUR. Quia in ordine morali, nec item in voluptate, attenditur ad speciem; sed assumuntur illa omnia, tanquam solo numero diversa, fit ut æqualiter moveant. Quòd verò in ordine morali, non attendatur ad rationem specificam, quâ talem, hoc inde est. Quia qui indiget tali summa, indigentia circa summam, non circa materiam monetæ versante, illi æquale erit, habere nummum aureum, vel sex florenos; ita ut ad illius indigentiam materialiter se habeat illa diversitas. Idemque proportionaliter ad alias partes instantiæ dici debet. Quia autem hîc loquimur non de speciebus materialiter, nec Tu, aliunde posse esse species æquales in perfectione positivo fundamento ostendis, hinc non probas, ex diversitate specifica, non inferri inæqualitatem. Et quamvis termini hi: *diversitas* & *æqualitas* non sint idem; inde tamen non sequitur, hoc ipso posse esse species æquales, quia illarum inæqualitas, non adstruitur ex phrasi, sed inquiritur, an pro æqualitate stet positiva ratio.

QUARTA RATIO ejusdem est. Videmus ipsis oculis colorem rubrum, & viridem, esse notabiliter diversos, eos autem esse inæquales non videmus. Rursùs, experientia nulla ostendit talem excessum, nec ratio est naturalis ulla quæ id persuadeat. Unde fit, ut nobis sit dubium, quis eorum sit perfectior. Cur ergo debemus dicere, necessariò esse illos inæquales.

RESPONDETUR. Titulum perfectionis non esse quid sensibile, adeoque nec sensibus, subjectum. Diversitas autem est subjecta sensibus, hinc parum refert, quod advertat sensus ad diversitatem, non ad perfectionem. Deinde non videmus illorum accidentium speciem æqualem, nec ulla ratio positiva id evincit; cur ergo illos dicemus esse æquales? Imò, cum videamus multas species inæquales, v. g. hominem & leonem, leonem & murem; de nulla autem scimus, quod sit æqualis alteri: hinc est fundamentum dicendi, quod nulla positiva ratio, probet æqualitatem specierum in perfectione.

QUINTA RATIO est recentioris Suarez. Unio hypostatica, & cognitio terminata ad Patrem sunt notabiliter differentes, & tamen sunt æqualis perfectionis. Hinc autem sequitur quod possint esse aliqua specie distincta, non tamen inæqualia.

RESPONDETUR. Negando hæc duo esse æqualis perfectionis, indubiè enim unio Hypostatica quæ in sententia Modalistarum est substantialis est perfectior præ cognitione quæ est Accidens. Vide in simili dicta, ad Rationem primam.

Rationes contra æqualitatem specierum.

RATIO I. est, quam adfert Suarez. Si darentur duæ species æquales in perfectione, æquè distarent à non ente; æquè autem distare non possunt à non ente, aliàs non essent diversæ.

RESPONDERI potest negando minorem, cum sua probatione; & sicut lineæ aurea & plumbea, possunt æquè distare à centro, sic & duæ species, à non ente.

RATIO II. est, quam adfert Vasquez. Quæ commensurari non possunt, æqualia non sunt: species commensurari non possunt. Quia quæ commensurari possunt, sunt ejusdem rationis, species autem diversæ, necessariò sunt diversæ rationis.

RESPONDETUR. Commensurari, non est idem, quod habere prædicata, quæ habet aliud: Sed sufficit, ut in qua ratione diversa sunt, in illa habeant æquivalentiam; certè enim commensurari possunt libra auri & plumbi, quamvis sint diversæ rationis. Et quamvis duæ quantitates commensurari non possint in magnitudine, si sint inæquales in magnitudine, bene tamen commensurari possunt in aliis rationibus: ita & species, quamvis non possint commensurari in diversitate, poterunt commensurari in æqualitate essentiæ; sicut linea brevior & longior, utraque tamen aurea, non commensurantur in magnitudine, commensurantur in essentia auri.

RATIO III. est, quam sibi objicit Oviedo. Sint Leo & Equus æquales in perfectione, tunc magis differet leo ab homine, quàm ab equo; quia respectu hominis esset imperfectior, æquè autem perfectus cum equo, quod dici non potest, quia aliàs, non omnes differentiæ genus contrahentes, æquè essent oppositæ,

neque quælibet omnimodam haberet oppositionem cum alia, quod est absurdum, & contra omnem Philosophiam.

RESPONDET pluribus Oviedo à num. 43.

DICI breviter potest. Si minus differre leonem ab equo, quàm ab homine, idem sit, quod non habere prædicatum, & rationem univocam conveniendi in ratione differentiali specifica, æquè differret leo ab homine, quàm ab equo. Quia etiam cum equo, in ratione differentiali, nullam convenientiam habet. Si minus differre sit idem, ac commensurari in aliquo, quamvis illud in quo commensurantur sit æquivoca ratio, in isto sensu magis conveniunt leo & equus, quàm leo & homo. Sed hoc asserere, non est quidquam contra Dialecticam, quæ cum docet differentias æquè esse oppositas, non aliud dicit, quàm non haberi in illis rationem univocam conveniendi in eo in quo sunt oppositæ.

Pensatis pro æqualitate specierum, & contra æqualitatem rationibus.

DICENDUM. *Haberi sufficiens fundamentum negativum, quòd dari possint duæ species æquales.*

PROBATUR I. Quia id non implicat contradictionem.

PROBATUR II. Quia si diversæ species hoc ipso essent inæquales, vel hoc sequeretur ex hac universali, quod omne diversum, sit inæquale, & hoc non potest dici; videmus enim auream & plumbeam mensuram, esse diversas, & tamen posse esse æquales. Si autem id oritur ex particulari aliqua conditione in speciebus, hæc ipsa ostendenda est. Quando autem Aristoteles dixit species habere se sicut numeros, non dixit id attendendo ad inæqualitatem numerorum, sed ad indivisibilitatem. Quia scilicet, sicut numero nihil potest addi vel subtrahi, salva ratione ejusdem numeri; ita nec speciebus, salva ratione specifica, quidquam addi vel subtrahi potest.

Sed hîc explicandum restat. Quia si distincta specie possunt esse æqualia in perfectione, & erunt distincta specie, & non erunt. Non erunt quidem ut supponitur. Erunt autem, quia unum continet æquivalenter perfectionem alius, utpote æqualis perfectionis. Sed id non convincit; æqualitas enim perfectionis duplex considerari potest; quædam æqualitas propter inclusionem æquivalentem prædicatorum aliûs; & hæc destruet distinctionem specificam. Secunda æqualitas est, non quidem propter æquivalentem inclusionem aliûs, sed propter simplicem distinctorum prædicatorum inclusionem, talem tamen, quorum perfectio non sit minùs æstimabilis, quàm alia, & hæc æqualitas, stat cum distinctione specifica.

PROBATUR III. Instantia, qua utitur Aristeles. Duæ cognitiones æquè intensæ, quarum una attingat Petrum, alia Paulum, sunt distinctæ specie, & tamen æqualis perfectionis. Ergo & de speciebus aliis idem dicendum.

RESPONDEBIS. Esse distinctas specie, si u[na] proficiscatur ab Angelo, altera ab homine, sec[us] si utraque ab homine, idque ex eo, quia sicut P[e]trus & Paulus non distinguuntur specie, ita n[ec] notitiæ de illis, si proficiscantur ab eodem pr[in]cipio.

CONTRA. Quia quæ dicunt ordinem [es]sentialem alium illa distincta sunt specie, div[er]sitatem enim essentiæ, infert diversitas ordi[nis] essentialis. Jam autem notitia Pauli, ita di[cit] ordinem essentialem ad Paulum, ut non po[test] dicere ordinem essentialem ad Petrum. C[æ]terum qui diceret ordines illos essentiales, e[sse] diversos solo numero, sicut sunt diversi solo n[u]mero Petrus & Paulus, ægrè convinci posset.

DIFFICULTAS II

Solvuntur Objectiones.

SOlvendæ sunt objectiones, contra explicat[io]nem adlatam: Quid sit differre specie.

DICES I. Canis albus, & canis niger, su[nt] individua intra eandem speciem, & nihilo[mi]nus nigredo unius, non est æquivalens numer[o] albedini aliûs. Ergo si aliquid non habet æq[ui]valentiam prædicati, non sequitur illa esse spec[ie] distincta. Ergo intra eandem speciem possu[nt] dari individua, quorum unum, non habeat pe[r]fectionem aliûs, æquivalentem numero.

RESPONDETUR. Illos canes in ratione nig[ri] & albi differre specie accidentali; hinc non d[e]bent sibi in colore æquivalentes esse.

DICES II. ex Ariaga. Petrus & Paulus su[nt] ejusdem speciei, & tamen habent aliquam dis[si]militudinem plusquam numericam, ergo n[on] quæcunque dissimilitudo dicenda est specific[a]. Antecedens probatur. Unio Petri respic[it] Petrum, & unio Pauli essentialiter respicit Pa[u]lum, magisque conveniunt inter se uniones r[e]spicientes una Paulum, alia Petrum. Erg[o] possunt esse dico individua ejusdem speciei i[n]ter se, plusquam numero, minus quàm speci[fica] differentia.

RESPONDET Hurtadus. Recentior Suare[z] & alii. Quod istæ uniones distinguant[ur]

speci

ſpecie inter ſe, nempe unio Petri & Pauli, pro-pter alium & alium ordinem eſſentialem: ne-que tamen facient ſpecie differre Petrum & Paulum, quia differentia attenditur penes condi-tionem ipſius formæ & animæ, quæ utrobique ſupponitur humana. Et ſicut ex diverſitate ſpecifica formarum partialium, non arguitur di-ſtinctio ſine addito ſpecifica, corporis, à ſeipſo, ita nec in præſenti arguetur. Idque ex eo ulte-rius, quia parum refert compoſito de ſpecie en-titatis quam habeat unio. Hinc needum di-ſtingueretur homo, etiamſi unus ſpiritualem, alius unionem materialem habeat. Sicut nec in Patria diſtinguemur à nobis, propter unio-nem indefectibilem, cum præſentem unionem defectibilem habeamus. Compoſitum enim ſortè ad hoc purè & merè attendit in unione, ut uniat, quidquid ſit de conditione entitatis ejus-dem unionis.

Eſt alius modus reſpondendi eidem difficul-tati. Certum eſt imprimis quod ſicut dantur plures uniones, quæ reſpiciunt Petrum, ſic dari plures quæ reſpiciunt Paulum, quæ uniones Pe-tri magis inter ſe conveniunt, quàm ſi compa-rentur ad uniones Pauli. Deinde ſicut Petrus quod non poſſit eſſe Paulus, & è converſo, non extrahuntur per hoc à ratione individuorum; Sic nec uniones, quia hæc eſſentialiter eſt Pauli, illa eſſentialiter Petri extrahentur à ratione indi-vidualiter differentium. Quod ut explicetur. Uniones illæ dupliciter ſpectari poſſunt. Pri-mò ſecundum ſuam entitatem, & ſic non minus individualiter differt unio Petri A, comparata ad unionem Petri ejuſdem B, quam unio Petri A comparata ad unionem Pauli C. Secundò poſſunt ſpectari illæ uniones ſecundum termi-num, & ſic unio B Petri, ab unione A Petri, non differet ratione termini, quia idem eſt ubique terminus, hoc tamen non obſtante differet ab unione Pauli numero, quia & ipſe Paulus & Pe-trus differunt numero. Ex qua ratione, in for-ma negatur Antecedens. Probationis ejus ſe-cunda pars diſtinguitur, magis conveniunt inter ſe uniones Petri, quàm cum unionibus Pauli, ſi ſpectentur ratione terminorum, concedo An-tecedens. Nam uniones Petri, reſpectu ter-mini, non habent numericam diſtinctionem. Eundem enim Petrum unient, qui à ſeipſo non diſtinguitur individualiter. Magis conveni-unt inter ſe uniones Petri, quàm conveniant cum unionibus Pauli, ratione entitatis nego An-tecedens. Poſtea conſequentiam. Et ſicut quamvis identitas Petri ſecum, dicat connexio-nem cum Petro, cum identitas Pauli dicat con-nexionem cum Paulo, neque tamen hoc infert illarum identitatum, ſicut nec individuorum di-ſtinctionem ſpecificam; ita quamvis dicat unio Petri, nexum tantum cum Petro, unio autem Pauli dicat tantum connexionem cum Paulo, non ſequetur illas uniones eſſe diſtinctas ſpecie. Et hæc dicta ſint pro probabilitate ſecundæ re-ſponſionis, ſed prior potius retinenda. Simi-liter etiam reſpondendum eſt dum urget Aria-ga, eſſe magis inter ſe ſimiles cognitiones de Pe-tro, quàm cognitiones de Paulo.

Dices III. cum eodem. Cognitio de Petro ſolo, non differt ſpecie à cognitione de Paulo & Joanne. Et tamen cognitio de Paulo & Jo-anne perfectior eſt, ut pote plurium repræſenta-tiva. Ergo duo individua ejuſdem ſpeciei, poſſunt eſſe inæqualia.

Respondetur Communiter, duo in-dividua, extenſivè & quoad ſpecificationem extrinſecam, poſſe eſſe perfectiora, cum unum habiturum ſit unam ſpecificationem, & aliud duplicem. Hîc autem quæritur de ſpecifica-tione intrinſeca. Sed poſſet etiam defendi, co-gnitionem, quæ nonniſi unum individuum re-præſentat, comparatam ad cognitionem quæ repræſentat duo individua, ſpecie diſtingui. Tum quia, ſi daretur materia, nonniſi ab una forma informabilis, eſſet ſpecie diſtincta à ma-teria plurium formarum capaci. Ergo & illæ notitiæ duæ, diſtinguentur inter ſe; cum non minus notitia cum objecto, quàm materia cum forma, nectatur.

Tum quia diſtingueretur ſpecie intellectus nonniſi pauciorum objectorum noſcitivus, à præſenti intellectu, idemque videre eſt in aliis potentiis, ſi eſſent reſtrictiores quoad objecta à ſe percipienda. Ergo & illæ duæ notitiæ diſtin-guerentur inter ſe. Tum quia unum, & nexum cum uno, non habet æquivalentiam ad duo, & ad nexum eſſentialem cum duobus.

Instat I. Ariaga. Ex hac reſponſione ſe-qui, quod homo minor alio vel puncto materiæ, jam ab illo majori ſpecie diſtinguatur; vel ipſe homo à ſe, dum acquirit, vel deperdit mini-mam partem materiæ. Nam unio eſt indivi-ſibilis, quæ, ſi mutetur materia, mutari debet, aliaque ſpecie diſtincta venire, plurium ſcilicet vel pauciorum partium materiæ informa-tiva.

Respondetur. Quod ex diſtinctione unionis, non ſit deſumenda diverſitas, dictum ſupra. Conſtat etiam ex phyſicis, quod unio illa ſit materialis, aut potius requirit modale connotatum materiale. Si autem illa entitas eſt materialis, caſu quo plus aggeneretur mate-riæ, prior illa non mutatur, nec perit, ſed addi-tur alia pars materialis entitatis, requiſitæ ad unionem. Unde ulterius negatur illam enti-tatem eſſe indiviſibilem, in uno enim non eſt æquivalentia ad duo, duoque non æquivalent, ſed ſuperant unum. Unde etiam negatur il-lam entitatem eſſe indiviſibilem.

Instat

INSTAT II. Cognitio essentialiter ordinata ad cognitionem objecti unius, & cognitio essentialiter ordinata ad cognitionem duorum objectorum, sunt cognitiones specie distinctæ. Ergo etiam unio essentialiter ordinata ad Petrum, & unio essentialiter ordinata ad Paulum erunt specie distinctæ.

RESPONDETUR. Concedet Suarez recentior totum. Qui vellet tueri secundam responsionem, datam ad objectionem secundam, disparitatem daret, quia in cognitione essentialiter ordinata ad unum objectum, nihil respondet æquivalens numero, cognitioni essentialiter ordinatæ ad duo objecta, quæ inibi colliguntur, in uno enim non est æquivalentia ad duo, duoque non æquivalent sed superant unum, vult etiam cognitioni A necessariò ordinatæ ad duo objecta, non est quidquam æquivalens nisi cognitio B ordinata ad duo numero objecta, & sicut unio, essentialiter per impossibile vel possibile ordinata, ad duas formas uniendas, esset distincta specie ab unione, ordinata ad unam nonnisi formam uniendam, totam specificè differendi rationem, accipiendo, non penes terminos, qui sunt numero distincti, sed penes nexum cum illis talem, cui æquivalens nexus, non est sententia nonnisi ad unum objectum. Quia autem tendentia unionis ad Petrum, habet æquivalens quid tendentia unionis ad Paulum, ideo hæ uniones non distinguuntur specie.

DICES IV. Differentia individualis est positivum prædicatum, perinde superaddita naturæ, ac differentia specifica. Ergo sicut differentia specifica addit notabilem diversitatem, sic individualis differentia, afferet numero differentibus inæqualitatem minùs notabilem.

RESPONDETUR. Quicquid sit de Antecedenti, concedo consequentiam, quâ non probatur, posse aliquid plus quàm numero, minus quàm specie differre.

DICES V. Modus dignoscendi diversa specie, est, si illa notabiliter differant. Ergo si differant minùs quàm specie, plusquam numero, dicenda erunt non differre specie.

RESPONDETUR. Quod nulla sit talis differentia; imò nec esse possit, quia modus ille differendi, & non esset modus differendi secundùm speciem, ut supponitur, & esset modus differendi secundùm speciem, quia inveniretur prædicatum in uno, cui æquivalens in alio non reperiretur.

QVÆSTIO IV.

De Potentiis Animæ rationalis.

QUæ hîc dicentur de potentiis comparatas ad animam rationalem, eadem proportionaliter applicanda erant, ad alias potentias comparatas ad suas substantias.

DIFFICULTAS I.

Quomodo distinguantur potentiæ ab anim[a]? & quomodo principient actiones?

DIstingui illas realiter docet Suarez uterq[ue] cum Sancto Thoma. Negat Scotus, n[o]minales, & cum eis Ariaga & Oviedo.

DICENDUM est. *Potentias animæ non esse [di]stinctas realiter ab anima.*

PROBATUR I. Quia nulla est necessi[tas] & nullum fundamentum distinctionis realis, [ut] videre erit ex solutione objectionum.

PROBATUR II. Si potentia v. g. sensiti[va] est quid realiter superadditum animæ, anima ipsa non esset formaliter sensitiva, sed nonnisi [ra]dicaliter. Sicut materia non est formaliter quanta, sed nonnisi radicaliter, quia quantitas ab illa distinguitur realiter, & tamen Anima, [de]bet esse formaliter sensitiva. Quod ipsum [...]aliter proponitur & probatur. Homo deb[et] esse vivens sensitivum formaliter & substantia[li]ter. Sed si potentia sensitiva, esset distincta re[a]liter ab anima, non esset homo formaliter & [sub]stantialiter sensitivus. Quia esset formaliter sensitivus, nonnisi per accidens superadditu[m]. Major autem probatur. Hoc quod est hom[o] debet esse formaliter homo. Ergo homo, [de]bet esse vivens sensitivum, formaliter & [sub]stantialiter; cùm enim homo, stet animali & [ra]tionali, formaliter sumptus homo, debet sta[re] animali formaliter, & rationali formaliter, a[d]eoque vivente formaliter, & sensitivo formal[i]ter, quæ duo definiunt formaliter animal.

PROBATUR III. Principio, quod assumunt Oviedo & Ariaga, quod est ex indispensabi[li] identitate volitivi cum cognoscitivo, quod pri[n]cipium infra ponetur Puncto Diff. 1. sub [fi]nem.

OBJICITUR I. Auctoritas Patrum & Arist[o]telis. Imprimis Dionysii quem refert Sa[n]ctus Augustinus lib. de Trin. c. 6. *An[i]ma humana deficit à simplicitate Divina, pr[o]pter multitudinem operationum & virtutu[m]*

I

Ibidem l. 15. c. 7. *Potentiam hominis non esse hominem, sed aliquid hominis.* Consentit Augustino Anselmus, idque ex mente Aristotelis 2 de Anim. t. 29. & 1. Eth. c. 6. *Quemadmodum in corpore est visus, sic in anima mens, & aliud in alio.*

RESPONDETUR. Ad auctoritatem Augustini (qui nobiscum sentit l. 9. de Trin. c. 4. & l. 10. c. 1.) quod fortè per virtutes, non intelligantur potentiæ animæ, sed principia superaddita vir[illegible]sa. Nec obest quod potentia dicatur non est homo, fortè enim negat non identitatem realem, sed ex modo concipiendi diversitatem ponit. Sicut & risibilitas ex modo concipiendi non est homo, sed hominis. Certè Bernardus Serm. 11. in Cant. expressius pro nobis loquitur. *In anima, inquit, tria intueor Rationem, Memoriam & voluntatem, & hæc tria, eandem esse animam.* Ad auctoritatem Aristotelis quod attinet, illa non convincit. Nam ibidem de Anima t. 19. & 20. appellat potentias animæ partes, & tamen ex altera parte indivisibilem agnovit animam humanam. Ergo debuit sentire, partes illas esse Metaphysicas, adeoque indistinctas realiter. Unde etiam comparat mentem visui, non in genere distinctionis & alietatis, sed quia sicut visus est lumen illustrans corpus, ita mens, est lumen hominis intellectuale.

OBJICIT II. Recentior Suarez. Elementa & mixta non animata, operantur per potentias realiter distinctas. Ergo & anima.

RESPONDETUR negando consequentiam. Disparitas est quia cum elementa & mixta, agere debeant in bonum universi, etiam ubi substantialiter non sunt, debuit illis providere natura principia, connectendi sese cum passo, ne detur actio in distans. Hinc etiam experientia ipsa docet, principia hæc, à substantia mixtorum distincta esse. Quia verò non agunt potentiæ animæ rationalis, ubi non agat ipsa anima; fit ut natura non debuerit providere animæ potentias distinctas. Deinde non tenet argumentatio, à modo agendi unius potentiæ, ad modum agendi alius; nisi commune aliquod fundamentum ostendatur, aliàs cum agat calor separatus ab igne, intelligeret etiam intellectus, annihilatâ animâ, perque transmissam à se potentiam intellectivam, posset intelligere anima, sicut per calorem transmissum, calefacit ignis, cumque non videamus ullam distinctionem inter calorem productum ab igne & emanatum, sicut calor productus est distinctus realiter ab igne, ita emanatum interimus esse distinctum. Nullum autem simile fundamentum habemus distinctionis potentiarum animæ & sicut potentias animæ ita & potentiam productivam caloris ab igne identificamus animæ, unde calor & calefactio habet proportionem cum actu producto à potentia utrobique supponendo distinctionem entitativam potentia autem productam caloris proportionatum cum potentia v. g. intellectiva utrobique supponendo identificationem.

INSTAT idem. Si potentiæ animæ, non distinguuntur realiter ab anima, nulla est ratio, cur visio oculi in homine sit potius corporea quàm intellectio, nam in hac opinione oculus est spiritualis, nimirum ipsa anima.

RESPONDETUR. Nego aliquem oculum esse spiritualem, licet sit potentia visiva spiritualis. Quia nomine oculi venit organum, quod non est spirituale. Quare autem visio non sit spiritualis, ratio est, quia quotiescunque duobus principiis, materiali & spirituali indiget operatio, toties, utpote debiliorem partem, consequitur effectus materialis. Et ita motus cœlorum, quem principiat effectivè Angelus, subjectivè cœli, est materialis; generatio item alicujus corporis, quam facerent Spiritus, applicando activa passivis, esset materialis, & sic de reliquis. Cum ergo ad visionem requiratur anima, & organum tanquam instrumentum, fit, ut sequatur visio materialis. Quia verò ad intellectionem, non concurrit ullum principium materiale, fit, ut intellectio, sit spiritualis. Rursùs si sit agens spirituale, essentialiter ordinatum ad aliquid materiale, debebit habere vim etiam materialiter agendi: Sicut enim esse illius, est ad informandam materiam, ita, est, ad operandum materialiter. Si autem operatur materialiter, etiam effectus sequi debet materialis, adeoque & visio debebit esse materialis; si enim hoc non esset materialis, non esset quidquam ostensibile, quidnam vitale, materiali actione producat anima; quod absurdum non sequetur, si dicatur anima intelligere actione spirituali, adhuc enim alia poterit agere, actione materiali.

OBJICITUR III. Argumentum Sancti Thomæ. Potentiæ specificantur per actus. Substantia verò non potest specificari per actus accidentales, quod enim specificatur ab alio, ad illud ultimo ordinatur; cum verò accidens ultimo ordinetur ad substantiam, hoc ipso substantia, non poterit ultimò ordinari ad accidens.

RESPONDETUR. Retorquendo imprimis argumentum, quomodo scilicet non specificentur animæ ab accidentibus, cùm emanant suas potentias, quæ sunt accidens. Directè autem ad obje-

ad objectionem dicitur, quod potentiæ ſpecificentur extrinſecè per actus, non autem intrinſecè: quod autem ſpecificatur ab alio, tanquam ab aliquo extrinſeco, poteſt eſſe accidentale, licèt illud ipſum ſpecificatur non ſit accidentale. Quod autem recurritur ad illud, quòd emanatio potentiarum accidentalium non tribuatur animæ, ſed externo generanti, id non convincit; quia quamvis hæc emanatio in anima v. g. rationali tribuatur generanti, tanquam diſponenti materiam, quæ ultimò diſpoſita, exigit creationem animæ; Nihilominus ipſa productio formalis potentiarum illarum, fieri debet nonniſi ab ipſa anima: nam agens materiale, quale eſt generans, producere non poteſt ſpirituales potentias.

Objicit IV. quidam. Proprietates ſubſtantiarum diſtinguuntur realiter ab ipſis. Potentiæ autem ſunt animæ proprietates.

Respondetur. Negando, potentias eſſe proprietates phyſicas animæ, licet ſint proprietates ex modo concipiendi. Quamvis autem ſoli Deo competat habere omnes potentias agendi, ſibi identificatas, non ſequitur quod animæ rationali aliquæ identificari non poſſint; licet aliæ non identificentur v. g. ſpecies, habitus, organa, & ſimilia.

Instat idem. Poteſt nemine cogitante, ſeparari potentia viſiva ab anima, quia Chriſtus cæcis reddidit ipſam potentiam viſivam, quod niſi aſſeratur, diminuetur gloria miraculorum Chriſti. Et ſi dicas ſolum uſum iſtius potentiæ defuiſſe cæcis, dicam, quòd ſolus uſus frigiditatis aquæ, ad poſitionem caloris amittatur.

Respondetur negando Antecedens. Priusque debuiſſet probari potentiam viſivam eſſe diſtinctam, & poſtea inferri, illam ipſam reſtitui debere, ut dignificentur Chriſti miracula. Nam hoc principium, debent dignificari miracula Chriſti, non infert entium diſtinctionem, ſufficitque dicere, quòd moraliter loquendo, cæcis reddita ſit potentia videndi, quia moraliter judicatur, pro non habente potentiam videndi, qui caret organo. Miracula etiam Chriſti non indigent attolli, ſi aliquid obſit, ut obſunt rationes pro concluſione adlatæ. Quod autem addebatur de frigore, non convincit, quia potius eſt pro nobis. Quia ſicut aquâ calefactâ, non adimitur potentia frigoris productiva, ſic nec cæcitate adimetur potentia viſûs, præcipuè verò, quia quodcunque eſt ſignum, aliqua eſſe diſtincta realiter, hoc oſtendet, frigus eſſe diſtinctum realiter ab aqua, non ſtabit autem, pro diſtinctione reali potentiarum animæ.

Instat II. idem. In homine anima eſt ſpiritualis. Potentiæ autem ſenſitivæ ac vegetativæ ſunt materiales, ſicut & actus & objecta earundem. Ergo ſaltem hæ potentiæ diſtinguentur.

Respondetur. Anima in entitate ſpiritualis, poteſt tribuere materiæ gradum completi corporis, ipſa anima ſpiritualis eſt, concurrit tamen cum potentiis materialibus, ad actus materiales. Ergo & potentiæ illæ, licèt ſint in entitate ſpirituales, poterunt ratione organorum, producere actus materiales, circa objecta materialia. Et ſi per oppoſitos anima ſpiritualis, poteſt ipſa formaliter ex ſe proferre & emanare potentias materiales, cur non poterit producere actus materiales, potentia ſpiritualis v. g. viſiva, identificata animæ.

Objicit V. Suarez. Quo imperfectior eſt creatura, eò majorem habet compoſitionem. Ergo anima rationalis, ſupra quam ſunt plures creaturæ poſſibiles perfectiores, non debet habere identificatas ſibi potentias.

Respondetur. Retorquendo argumentum quod probaret radicem emanandi ex ſe potentias, non eſſe unam ſed plures. Quod ſi dicas ſufficere multiplicitatem] in ipſis potentiis, dicam & ego ſufficere multiplicitatem in ipſis actibus, dicendo v. g. quod creatura intellectiva quò perfectior eſt, eò plura objecta per pauciores actus attingat, ut ſimile quid dicitur de ſpeciebus Angelicis. Quanquam ſufficiet ad probandam majorem perfectionem, ſola entitatis excellentia, ſicut ſi comparentur ipſæ creaturæ, non ſecundùm potentias, ſed ſecundùm entitates, una adhuc, eſt perfectior præ alia.

Instat I. Suarez per paritates.

I. Paritas. Materia recipit accidentia media quantitate. Ergo & anima producit operationes, mediis potentiis diſtinctis realiter.

Respondetur. Diſparitatem eſſe. Quia ex una parte poteſt tribui Quantitati vis receptiva, ex alia parte, ut tribuatur de facto hæc vis quantitati urget myſterium Euchariſtiæ, ne in illo multiplicentur miracula, tribuaturque vis creandi creaturæ, de quo alio loco egimus. Hic verò, quamvis poſſit eſſe anima agens, per potentias ſuperadditas, quia tamen nullum fundamentum habemus id aſſerendi, cumq; poſſit intelligere v. g. ſine ſuperaddito intellectu, fit ut colligamus illi intellectum identificari, ut non multiplicentur entia ſine neceſſitate.

II. Paritas eſt. Quia anima ipſa, per nos, utitur organis, quæ ſunt diſtincta realiter ab anima. Ergo & ipſæ potentiæ diſtinctæ erunt.

Respondetur. Quod organa ſint diſtincta realiter

aliter experientia docet, cum eruitur oculus, ui est organum visûs, & tamen manet eadem nima, separabilitasque arguit distinctionem: ihil autem simile, est, pro distinctione reali otentiarum ab anima.

Tertia Paritas. In ordine supernatura-, Potentiæ sunt distinctæ realiter v. g. Habitus dei superadditur realiter gratiæ, quæ est ipsum sse supernaturale. Ergo & in ordine natura-, potentiæ erunt distinctæ realiter ab esse natu-li.

Respondetur] Negando Consequentiam. Disparitas. Quia est separabilis gratia, ab habitu fidei, ut contingit in fidelibus peccatoribus; ex quo arguitur distinctio realis, nulla item est similis potentiarum separabilitas ab nima. Quanquam aliqui Recentiores, ensent habitus morales infusos, non distingui charitate, quia nunquam reperiuntur sine haritate.

Instat II. Idem. Anima est indifferens ad operationes diversarum potentiarum. rgo indiget determinari à potentiæ distinis.

Respondet Arriaga & Oviedo, Anima t indifferens ad assensum vel dissensum, nec men indiget potentiâ assentiendi, distincta aliter à potentia dissentiendi. Deinde quod llit in ipsismet potentiis in differentiam endi, si supponantur distinctæ realiter. Quod in potentiis distinctis, potest tolli indifferen- per occurrentiam objectorum, excitatio- m specierum, applicationem liberam, &c. similia, idem in præsenti nos dicemus.

Argumenta Recentiorum.

Maurus hîc Quæst. 30. putat etiam, quòd otentiæ animæ, distinguantur realiter ab ani-a. *Hinc ab illo*

Objicitur I. Auctoritas Aristotelis 2. An. c. 6. ubi definit animam, quòd sit actus rporis organici, & tex. 11. dicit quasdam par-s, seu potentias animæ, esse separabiles à corre, eò quod non sint actus illius corporis. Si tem potentiæ non distinguerentur ab anima, ut anima est actus corporis, ita omnes poten-e, essent actus corporis.

Respondetur. Concedendo quod in re, iam intellectus sit actus corporis, licet ut sub nostris conceptibus, præsentantibus eandem imam per modum potentiæ productivæ a-ium intelligendi, non debeat dici actus corris, cum actuare formæ competat, & non tentiæ. Tex. autem 11. non agit de potentiis imæ rationalis, sed de anima materiali partii, de qua dicit, quòd supposito, quòd partiis sit, sint tamen partes illius aliquæ tales, ut æ demantur, nullum actum habere poterit corpus, de animaque dicit, quod non sit separabilis à corpore ita, ut maneat in corpore motus, ratioque corporis animati. Verba textus sunt: *Quod igitur non sit anima separabilis à corpore*, (supple, ut possit actus suos exercere corpus) *aut partes quædam ipsius si partibilis nata est, non immanifestum*, (supple posito quòd anima habeat partes, etiam talis animæ partes, sunt aliquæ ejusmodi, ut sine illis corpus motus suos habere non possit, exercereque actiones animalis.) *quarundam enim actus partium, est ipsarum.* Quasi dicat ab actuatione aliquarum partium, pendere etiam in illis vitam, & motum, & actus. Unde præciso corde & capite animali perfecto, non vivunt reliquæ partes. Quod autem ea sit mens Aristotelis colligitur ex Antecedentibus. textu 8. habet. Si corpus aliquod esset substantialiter, securis movere se non posset, nisi haberet animam, qua abscedente, jam amplius non esset securis, eò quòd ad actum secandi, illa substantialis securis, indigeret animâ. Verba ejusdem sunt. *Sicut si aliquod instrumentum naturale esset corpus, ut securis, esset enim securi substantia ipsius, anima & hoc, separata autem hac, non utique amplius securis esset, nisi æquivocè*; ubi dicit sine anima non mansuram illam securim in ratione secantis, adeoque securis, sed ad hoc, requirit animam, illius corporis, quod est securis, quòd ita probat. *Non enim hujusmodi corporis ipsum quid erat esse* quasi dicat, non solo corpore constabit in ratione securis) *sed ratio anima*, supple, indiget anima, tanquam principio motus) *sed naturalis hujusmodi habentis in seipso principium motus & status.* Textu 9. idem dicit de oculo, non manere illum in ratione oculi formaliter, si abscedat anima. Textu 10. dicit. *Non est autem quod abjecit animam, potentia existens ut vivat.* Quasi dicat non est potentia motum exercere vitalem, quando anima abscedit, nisi in istis quæ habent semen, quo mediante movent. Hinc & textu 11. illa verba *Quod igitur anima non sit separabilis à corpore*, accipienda erant, quod nec separata anima indivisibili, nec reparata anima divisibili, si non maneant principales partes, erit principium animalis operationis. Quid ergo hîc de potentia intellectiva condistincta & separabili?

Objicitur II. Auctoritates Sacræ. Sed illæ solvendæ ex dictis supra ad objectionem primam, ubi dictum, quid nomine viventis veniat, cur item mens, dicatur oculus & visus. Quando autem S. Anselmus dicit, potentias animæ non esse substantiam ejus, loquitur de Metaphysico constitutivo, non loquitur autem, quòd physicè non sint substantia animæ. Nec item obest quod S. Damascenus in sua dialectica, ponat potentias animæ in prædicamento qualitatis, sunt enim qualitates metaphysicæ,

non physicæ; multa autem ponuntur in prædicamentis, quæ non sunt physicè & realiter distincta.

Objicit III. Actus illi, quos statim, ut experimur, distinguimus, per hoc, quod sint actus diversarum potentiarum, verè debent esse diversarum potentiarum, sicut à contrario, actus illi quos statim reducimus ad unam potentiam, verè debent esse actus ejusdem potentiæ. Sed omnes actus videndi v. gr. licèt de objectis contrariis, reducimus ad visivam, actus audiendi ad auditivam. Ergo & potentiæ ipsæ distinguuntur.

Respondetur. Retorquendo argumentum. Licèt statim ac experimur in nobis apprehensionem etiam contrariorum, reducamus illam ad intellectum, non utcunque tamen, sed ut apprehendentem, & dum experimur actum enuntiandi, vel inferendi, actum enunciandi reducimus ad intellectum non utcunque, sed enuntiativum, actum autem syllogisandi ad intellectum, non utcunque, sed syllogisantem referimus, nihilominus hi intellectus, non sunt in nobis distincti realiter. Ergo & in præsenti idem dicendum. Deinde distinguitur major; actus, quos statim, ut experimur, distinguimus, per hoc quod sint actus diversarum realiter potentiarum deberent esse actus diversarum realiter potentiarum, Concedo. majorem. Actus quos distinguimus per hoc quod sint actus diversarum, ob diversa connotata potentiarum, deberent esse actus diversarum realiter potentiarum, Nego Majorem.

Instat I. Idem. Licèt actus videnti & actus imaginandi, habeant aliquando idem objectum, adhuc distinguimus illos inter se, per hoc, quod sint actus diversarum potentiarum. Ergo potentia visiva & imaginativa sunt diversæ potentiæ.

Respondetur. Eadem methodo ut primo argumento. Negatur item hæc quæ hîc supponitur Major: Qui actus distinguuntur inter se realiter, illi ostendunt distingui realiter potentias. Unde actus distincti realiter, in suo effici, realiter pendent à potentiis, sed non pendent à potentiis, in suo distingui, quasi non essent distincti realiter; nisi quia proficiscuntur à potentiis distinctis realiter. Cum individua v. gr. humana, distinguantur realiter inter se, & in effici, pendent ab Omnipotentia, neque tamen distinctio illorum realis, proficiscitur à distinctione reali Omnipotentiæ producentis Petrum, & omnipotentiæ producentis Paulum.

Instat II. Idem. Primo aspectu non minus videtur absurdum quòd homo per intellectum velit, per voluntatemque intelligat, quàm quod per oculos audiat, per aures videat. Ergo voluntas & Intellectus distinguuntur realiter sicut oculus & auris.

Respondetur. Negando, absurdum est dicere, quod intellectus velit, licet sit absurdum dicere, quod oculus audiat, quia hujus locutionis sensus est, auditio exercetur in organo oculi quod falsum est; cùm manifesta sit diversitas & distinctio realis horum organorum.

Instat III. Horum omnium à priori est ratio, quia ad actus attingentes objectum sub diversa ratione formali, & per modos terminandi diversos, requiruntur diversæ potentiæ, & si tales sint actus materiales, requiri solent diversa organa materialia.

Respondetur. Ex dictis fallere majorem in intellectu enuntiante & inferente, definiente & discurrente, licet alia sit ratio definiendi & diversus operandi modus. Fallit item major in sensu communi, quia ratio visibilis, est ratio formalis alia, modusque tendendi invisibile est alius, ac in audibile; & tamen hæc omnia proficiscuntur ab eodem realiter principio, i[n] sensu communi. Quare autem licèt organa sint realiter distincta, non sit necesse distingui realiter potentias, dictum supra.

Addo, quid sentiendum de illo quod dic[it] Maurus ad sextum, nempe in suis principiis potentiam apprehensivam, judicativam & discursivam, esse unicam potentiam, quia sicut omnes visiones reducimus ad unam potentiam visivam, ita omnes apprehensiones, judicia, ac discursus reducimus ad unam potentiam intellectivam. Memoria tamen inquit aliqualiter distinguitur ab intellectu, quatenus superaddit species objectorum, ante cognitorum. *Sed id etiam*

Non Satisfacit. Quia auditiones & visiones licet reducantur ad potentiam sensitivam, nihilominus reducuntur ad potentias, (ut vult Maurus) distinctas realiter, ita ut reductio ad potentiam sensitivam, sit reductio ad aliquid genericum, ergo etiam reductio apprehensionum, judiciorum, & discursuum, ad intellectum erit reductio ad aliquid genericum, nec impediet, quominus reductio ad Intellectum, apprehendentem. v. gr. Sit reductio ad aliquid distinctum realiter, à potentia judicativa. Aut[em] hîc reductio, non est ad distinctam realiter potentiam, nec hæc erit. Item, si aliqualiter tantùm distinguitur memoria ab Intellectu, ratione specierum, quas superaddit; etiam intellectus indigens speciebus, quibus non indiget voluntas, quâ talis æqualiter tantùm, distinguetur [à] voluntate.

Punctum Difficultatis 1[...]

Influeretné Anima immediate in operationes, si distingueretur à potentiis?

Dicendum est. *Animam immediate eo e[t]iam casu, influxuram in operationes.*

Probat[...]

Probat I. Conclusionem Ariaga & Oviedo. Anima immediate debet concurrere ad actus voluntatis. Ergò immediatè influit in suas operationes. Antecedens probatur. Quia si sola potentia influeret in actus voluntatis, sola potentia & non anima peccaret, anima enim non efficeret peccatum, id autem solùm peccat, quod est causa peccati.

Respondet I. Recentior Suarez, Animam cùm peccat, solùm peccare per suam voluntatem, solum enim peccat in quantum est libera, & solùm est libera, per voluntatem, quomodo autẽ anima possit peccare per solam voluntatem, illustrat hoc instantiis. Omnes homines peccaverunt per solam voluntatem Adæ; si ad hoc peccatum sufficiebat alligatio voluntatum moralis ad voluntatem Adæ, multò magis sufficiet alligatio physica, animæ cum voluntate. Et sicut Principes agunt moraliter per suos plenipotentiarios. Populi per Principes, pupilli per tutores, contrahentes per suos procuratores, propter alligationem moralem, cur non censebitur anima agere per voluntatem, propter alligationem physicam.

Contra. I. est. Tum quia, per quod transitur à non esse peccatoris, ad esse peccatoris, debet esse talis mutatio, ut illâ positâ, impossibile sit non fieri peccatum, ut notum est ex defensione hujus principii aliàs factâ. Sed si anima seipsa non influeret in actionem peccaminosam, non posset ostendi talis mutatio; quod probatur. Quia actio ipsa peccaminosa seipsa non potest inducere peccatum in animam, si enim per impossibile vel possibile, non esset voluntas unita animæ, & exerceret actionem peccaminosam, nullum esset fundamentum peccatram tunc animam, haberet se enim tunc anima, sicut voluntas Christi Humanitatis, & Beatissimæ, non alligata voluntati Adami; sic nec anima esset tunc alligata voluntati peccanti. Conjunctio etiam ipsa cum voluntate, non potest facere, ut peccante voluntate, peccet anima. Quia nihilo aliter habet se anima in ordine ad actionem peccaminosam, conjuncta atque non conjuncta; in quo enim aliter se haberet, quod ad præsens sine petitione principii inducat, quomodo ergo ex conjunctione illa peccabit? Et non alligatio illa ad voluntatem, libera non sit animæ, si anima peccat nonnisi propter alligationem, quomodo liberè peccabit, idque per actum suum proprium, peccatoque actuali. Tum quia id quod meretur, exercetque negotium salutis, non se in illo negotio per Tridentinum merè passivè habet. Ergo & id quod peccat, non se merè passivè habebit. Si autem anima non se movet ad operationes, quomodo non se merè passivè habebit. Tum quia quomodo possit aliquis peccare peccato alieno voluntatis hoc est originali, explicabilius est ut faciunt Theologi in materia de peccatis, sed quòd sine motu proprio & actuali, peccare possit anima actualiter, non est explicabile. Tum quia; peccante voluntate, vel ita transfunditur peccatum in animam, sicut ita transfunditur originale in posteros, vel ita sicut transfunditur in ipsam voluntatem peccantem. Si ita ac in ipsam voluntatem. Ergo ita aget sicut voluntas, illa enim transfusio nihil aliud est, nisi ipsa actio peccaminosa disordinans voluntatem. Quodsi ita transfunditur, sicut transfunditur originale, ostende, quî fieri possit, ut cum dicatur anima illa, non origine, sed actu peccatrix, sit tamen talis, sine ullo actu; quomodo item possit aliquid, per aliud à se, peccare suo physicè peccato. Tum quia. Demus Tutores pupilli occidisse aliquem; non poterit dici, quod occiderint nomine pupilli. Ergo nec in præsenti dici poterit, peccante voluntate peccare animam.

Contra II. Quæro, voluntate peccante, vel potest dicere anima, nolo, volové peccare, vel non potest dicere? Si potest? Contra erit. Tum quia jam prout condistincta à voluntate velle posset, rediretque quæstio, an velit per identificatam, an per distinctam voluntatem. Si per identificatam, Ergo & prior illa erat identificata. Si per distinctam, dabis processum in infinitum. Tum quia si anima potest dicere volo peccare, idque prout condistincta à voluntate. Ergo prout condistincta à voluntate, influet in actum peccaminosam, illud enim influere non aliud est, quàm dicere, volo peccare. Quodsi non potest dicere anima, nolo, voloque peccare, Ergo non est libera, Ergo non peccat. Neque valet, si dicas, liberè illam mediatè, quia facit per voluntatem. Non inquam valet si id dicas, quia de hoc ipso quæritur, quomodo faciat per voluntatem; dicamque posse salvari libertatem totam, licèt Deus determinaret ad peccandum, quia mediatè homines habuerunt libertatem, habentq; potentiam liberam.

Contra III. Ponamus peccatum esse actum positivum, realiter separabilem à peccatore, si ille actus poneretur in anima aliûs, qui illum actum non elicuit, uniretur que unione physica eidem animæ, nihilominus per illum, anima non peccaret. Ergo nec per peccatum suæ voluntatis, sibi physicè unitum peccat, utrobique enim intercedit unio physica, quæ si in uno non facit, ut dicatur peccare per peccatum unitum physicè, quare faciet in alio. Ea certè anima, prout condistincta voluntati, vel peccat liberè, vel necessariò. Si liberè. Ergo proprio motu. Si necessariò. Ergo non peccat. Neque dicas, quòd peccet liberè ratione voluntatis; argumentum enim procedit de illa, prout condistincta à voluntate.

Respondebis II. Quod admiserimus in physicis, mediantibus accidentibus causas prin-

cipales agere, modo causæ principali debito, hoc est, non agendo per se, sed per instrumenta.

Contra. Tum quia instrumenta illa, de quibus inibi actum, sunt talia, quorum vim agendi, quamvis non possint reprimere substantiæ, censentur tamen illa instrumenta, agere nomine substantiarum. Si autem non posset anima reprimere suam voluntatem, hoc ipso non censeretur anima peccare per voluntatem, quomodo enim jam esset illi liberum, non peccare. Ergo apparet aliter comparari debere animam ad voluntatem, & substantias ad sua instrumenta. Tum quia, illa instrumenta sunt ejus naturæ, ut etiam separata à principali agere debeant, salvo hoc, quòd actio illa, tribuatur principali. Hinc modus agendi illarum substantiarum est actio instrumenti. Jam autem voluntatis separatæ ab anima, actio, non tribueretur animæ. Ergo apparet actionem animæ, non esse præcisè actionem voluntatis. Tum quia, à modis agendi causæ necessariæ, non tenet illatio ad modum agendi causæ liberæ, quâ talis.

Probant II. Iidem. Idem debet esse principium volitivum & cognoscitivum. Sed nisi anima immediatè concurreret ad actus cognoscendi, & ad actus volendi, non idem esset principium volitivum & cognoscitivum, sed distinctum realiter. Ergo. Major probatur. Quia si non idem deberet esse principium volitivum & cognoscitivum, voluntas ferretur in incognitum, non enim posset cognoscere. Nec refert, quod aliquid, distinctum ab ea realiter, cognoscat Quia, ut illustrat Arriaga, parũ refert Petro, si Joannes viam sciat, nisi hæc sit notitia, etiam in Petro. Et certè comuni phrasi, voluntas appellatur cæca, quæ cæcitas actu tolli non potest, si alius quis, distinctis à se, videat.

Respondet I. Recentior Suarez voluntatem ferri in incognitum à se, cognitum tamen ab Intellectu.

Contra. Voluntas prout condistincta ab Intellectu, vel cognoscit, vel non cognoscit. Si cognoscit? Ergo identificat sibi intellectum. Si non cognoscit, quæro, an unio voluntatis cum intellectu, faciat voluntatem cognoscitivam, vel non facit? Si faciat, Ergo faciet illam intellectum. Si non facit cognoscitivam. Ergo ita cum unione illa manet cæca, sicut manebat sine unione. Ad eum modum, sicut si lux non illuminaret parietem & non faceret lucidum, ille ut ante, in tenebris esset. Sic etiam, nisi unio illa faciat voluntatem cognoscentem, ut ante, feretur in incognitum. Rursùs, nihil plus habet voluntas illuminata ab Intellectu, si nihil percipit, atq; tunc, cum non illuminatur ab Intellectu. Quia illud illuminari non videtur plus esse, quàm percipere, sed si non illuminaretur esset cæca: Ergo & si non percipit, erit cæca.

Respondebis II. Propter radicationem illarum potentiarum in anima, fit ut ex operatione unius potentiæ, excitetur operatio aliu[s] potentiæ.

Contra. Redit argumentum. Quomod[o] poterit fieri illa exercitatio, ut salvetur volun[ta]tatem non ferri in incognitum, si illa nullo mo[]do percipit objectum. & si non est idem voliti[]vum & cognoscitivum.

Probatur III. Quia si anima no[n] concurreret ad operationes, haberet se sicu[t] aliquid mortuum, nec plus ageret in co[r]pore, quàm forma lapidis unita ejus materiæ. Siquidem nihil jam ageret. Et sicut in mate[]ria de Angelis dicitur, quod si nihil operaretu[r] Angelus, haberet se sicut mortuum quid, sic [] in præsenti, anima esset quid mortuum.

Punctum Difficultatis [...]

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Potest comitti peccatu[m] propter alligationem voluntatis human[æ] ad voluntatem Adami. Potest item fieri a[li]quid nomine populi, vel Principis, propter al[li]gationem cum voluntate Principis, vel locu[m] tenentis. Corpus item punitur propter sola pe[c]cata animæ, cui est alligatum corpus. Ergo [e]iam propter alligationem physicam volunta[tis] cum anima, poterit dici quòd peccante volu[n]tate, peccet anima puniaturque.

Respondetur. Quod attinet ad Ori[gi]nale, Disparitas est. Quia connexio nostraru[m] voluntatum fuit nonnisi moralis, quomodo [e]nim physicè connecti potuissent cum Adam[o], cum necdum fuerint; propter quam moral[em] nonnisi connexionem, fieri etiam potuit, [ut] absolutè nos physicè non peccaremus, pecca[n]te Adamo, siquidem hæc moralis connexio, f[it] nonnisi ex pacto. Jam autem quando volu[n]tas peccat, debet ita peccare, ut hoc ipso, n[on] possit non peccare anima, si enim peccante v[o]luntate potest non peccare anima, non osten[di]tur sufficiens ratio, cur potius peccet. Ut er[go] peccante voluntate dicatur peccare anima, n[on] sufficiant alligatio moralis, non etiam phys[ica] unio, propter rationes adlatas. Ergo appa[ret] recurrendum hîc esse ad aliud, hoc est, ad m[o]tum proprium animæ: licèt in originali non [sit] recurrendum. Hoc ipsum, hac alia metho[do] proponitur. Quia ad peccandum peccato o[ri]ginali (idem dic de faciendo aliquid nom[ine] Principis vel populi) non est necessarius mo[tus] physicus posterorum, hoc ipso enim, illud p[ec]catum non esset originale. Ad peccandum [au]tem actuali peccato, necesse est moveri m[otu] suo physico, quia nec ad mereri, nec ad deme[re]ri, habemus nos merè passivè. Cum ergo ani[ma] sit peccatura tunc peccato actuali, debet eti[am] intervenire, motus physicus ejusdem. Qu[od] ad instantiam de corpore attinet, illa parum [con]vin[cit].

vicit. Quia corpus nullo modo rigorosè peccat, consequenter nec debet moveri motu proprio; rigorosè enim anima peccat. Immò hæc instantia adhuc aliquomodo est pro nobis, quia ad actus sensuales, physicè concurrit corpus; Ergo & ad actiones peccaminosas, Physicè debet concurrere anima.

Objicit II. Recentior Suarez. Quia sine necessitate admittitur hic concursus ipsius animæ.

Respondetur. Necessitatem ejus desumi ex adlatis rationibus.

Instat I. Motus progressivus, sufficit quod imperetur à voluntate, & eliciatur immediatè à potentia progressiva. Ergo non est necessarius concursus immediatus animæ.

Respondetur. Medium terminum esse pro nobis. Nam ipsa voluntas imperat motum, influitque in illum per actum suum. Ergo & anima, idem facere debebit. Rursùs cum voluntas non ambulet, sufficit, ut motus eliciatur immediatè à potentia progressiva: cùm autem anima peccet, debet etiam producere immediatè actum peccaminosum.

Instat II. Non est necessarius immediatus concursus animæ, ad actum peccaminosum, ad hoc, ut dicatur peccare. Quod ipsum probat. Aut enim anima peccat, per solum suum concursum partialem immediatum, aut etiam per concursum partialem voluntatis. Non per solum suum partialem immediatum concursum, quia hic non est liber, adeoque nec peccaminosus. Si per concursum voluntatis, iste non est immediatè ab anima. Ergo anima potest peccare per concursum mediatum, non suum, sed suæ voluntatis.

Respondetur. Hoc argumentum esse pro nobis, quia cum partiales isti concursus non dentur, nec sufficiant ad peccatum, cum tamen constet peccare animam, fit, ut anima per indistinctam voluntatem, debeat concurrere ad illos actus. In sententia autem quæ distingueret potentias, deberet dici, quod peccet anima per suum immediatum concursum, qui etiam est partialiter, immediatè liber.

Instat III. Intellectio & volitio immediatè in potentiis recipiuntur. Ergo & immediatè ab illis causantur.

Respondetur. Negando Antecedens, supposito quòd hæ potentiæ, non distinguantur ab anima. Supposito autem quod distinguantur, Disparitas est, quia hoc quod proprio peccato peccat actualique non potest dici, quod peccet sine motu proprio, consequenter & anima, quæ proprio physicè peccato peccat, debet agendo ad illud moveri. Non est autem necesse, ut aliquid dicatur immediatè peccare, non est inquam necesse recipere in se peccatum, cum quamvis in voluntate non reciperetur, adhuc peccaret voluntas.

Objicitur III. Impugnando rationem conclusionis secundam. Potest excitari habitus qui non sit cognoscitivus, adducique ut agat unà cum potentia, idque propter unionem & radicationem in eadem anima. Ergo etiam & voluntas, quantumvis non sit cognoscitiva, potest ad agendum excitari cognitione, in solo intellectu existente.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia habitus feruntur in incognitum, nec debent se determinare ut ad unam potiùs partem, quàm ad aliam concurrant, quia sunt determinati nonnisi ad similes actus. Jam autem voluntas non potest ferri in incognitum, debetque se determinare ad hanc potius, quàm ad illam partem, quod fieri non posset si non esset, idem principium, volitivum & cognoscitivum.

Instat Pontius. Ignis calefacit, quamvis calefactio ab eo immediatè non procedat, sed à calore ipsi inhærente. Ergo etiam peccare poterit & anima, quamvis actus peccaminosus, v. gr. non procedat ab illa immediatè.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia ad hoc ut dicatur ignis calefacere, sufficit ut se mortuo etiam modo habeat, cum illi tribui possit effectus, etiam non conjuncto cum calore, ut vidimus in physicis. Jam autem quod peccat, mortuo se modo, ad hoc, non debet habere. Si autem sola voluntas ageret, mortuo se modo ad hoc deberet habere anima. Quod autem dicit Pontius, sicut anima non concurrit immediatè ad operationes, sed nonnisi imperativè, sic etiam non punitur immediatè, sed pœna immediatè recipitur in potentiis, mediatè in anima. Id etiam non convincit. Quia phrases Patrum, sine restrictione docent, animam pati, animam damnari. Simpliciter autem dictum, Pati, supponit pro pati immediatè. Deinde argumentum adlatum non in eo se fundabat, quomodo scilicet, & quare puniatur anima, sed in eo, quomodo non est idem principium cognoscitivum & volitivum, & in eo, quomodo peccet anima peccato actuali, sine actuali suo motu.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo influant partes animarum divisibilium, in operationes?

Est hoc punctum Difficultatis, nonnisi complementum materiæ, de concursu potentiarum, & est solutio argumenti, quod ostendit sufficere, quòd intellectus eliciat cognitionem, & non anima. *Est autem*

Argumentum tale. Potentia hoc motiva residens in capite, movetur ex sensatione existente in pede v. gr. si pes percutiatur; & tamen non est idem principium sentiens illam dolorem, & movens. Ergo neque in creatura rationabili idem debet esse principium cognoscitivum & volitivum. Antecedens probatur. Distincta est pars animæ residens in capite, &

residens in pede. Ergo non est idem principium movens & sentiens dolorem. Et titulus, & argumentum propositum, deposcunt universalem resolutionem; An sensatio facta in hac parte, eliciatur à tota anima, divisibili, bruti.

Dicendum est. *Sensationem factam in oculo v. gr. non exerceri ab anima bruti posita in pede.* Et universaliter sensationes animæ divisibilis, non fiunt ab anima tota. Ita Arriaga contra Oviedo.

Probatur I. Quia si abscindatur pes equo, vel auricula, vel alia pars sine qua vivere potest, æquè benè videt ac ante, quòd certè non fieret, si influxisset in visionem etiam pars animæ, quæ est abscissa cum pede. Quia diminutis causis, non ita intensus prodit effectus.

Probatur II. Quia vel illa sensatio tota producitur ab anima residente in oculo, & tota ab anima residente in pede; & hoc non, quia à duabus causis totalibus, naturaliter idem effectus prodire non potest à totalibus inquam, ejusdem rationis. Si autem eliciatur ita, ut quamvis anima quæ est in oculo, sola possit elicere visionem, nihilominus attemperet suum concursum, derque locum agendi, etiam reliquis partibus, hoc dici non poterit, quia nullum fundamentum est asserendi, unde illa agentia moveātur, ad temperandum concursum. Rursùs illæ partes non sunt æqualiter applicatæ; jam autem ex generali regula, quam advertit Arriaga, quando aliquæ causæ, sunt inæqualiter applicatæ, quamvis vim habeant agendi, si tamen absit applicatio æqualis, censendus est produci, à causa, melius applicata.

Confirmatur. Quia expresè dicit Oviedo. Ideo vivens majus corpore, non videre melius, viventi, quod est minus corpore, quia reliquæ partes habent sua munera, quæ exercent in pluribus partibus materiæ. Cur ergo non ita etiam occupat, & alligata ad munera in pede exercenda, ut non concurrat ad sensationes oculo faciendas.

Probatur III. Quia si anima existens in pede, concurrit ad eliciendam visionem, vel sua entitate immediatè informat oculum, cum illoque concurrit: & hoc non, quia aliàs in duplici loco esset; vel certè transfundit virtutem suam per medium, quæ postea sit elicitiva visionis cum oculo, & hoc non, quia tales virtutes nonnisi illis agentibus concedi debent, quorum virtus, etiam separata à suo principio, agere potest, ac egisset unita: & ita conceditur igni calor, qui calefacit, separatus ab igne, quantitas materiæ, separata in Eucharistia, subjectat accidentia; jam autem nulla est virtus, quæ separata ab Entitate animæ, se sola, producat visionem. Non etiam potest elicere actionem, eamque transmittere in oculum; quia impossibile est transmitti actionē, per medium, nihil agentē in medio, hoc enim ipso illa actio, nō esset actio.

Objicit I. Oviedo. Anima bruti secundùm se totam, est capax elicere visionem, constat enim partibus homogeneis. Rursùs secundùm omnes partes, est sufficienter applicata ad visionem eliciendam, nec impeditur quo[...] pede existens, non habeat in pede organisati[...]nem oculi. Quod ipsum probatur. Quia ag[...] divisibile non debet esse, immediatè applicat[...] passo, secundùm omnes sui partes, sed suffi[...] ut habeat applicationem immediatam, ratio[...] alicujus partis, mediatam ratione aliarum. E[...] idem dicendum de anima.

Respondet Arriaga, quod id verum [...] quando experientia adest, qualis experien[...] est, quòd non solùm partes conjunctæ igni[...] gant, sed & remotiores. Nam si remotiores [...] vidantur, non fit tam intensa actio; experien[...] autem nulla est, quòd concurrat pars anim[...] existens in pede ad visionē. Immò est experi[...]tia in oppositū ut vidimus, cum parte animæ [...] scissatū pede, non fiat ulla diminutio in viden[...]

Aliter eidem objectioni satisfit, quòd pro[...] dat de operationibus inorganicis, non autem [...] organicis propter rationes adlatas.

Objicit II. Idem. Non impeditur a[...]ma bruti in pede existens defectu organi vid[...]di. Ergo adhuc potens visionem elicere in o[...]lo. Antecedens probatur. Quia organisati[...] tenet ex parte subjecti, & non requiritur ex p[...]te agentis, neque ratione principii activi, ne[...] in illa parte, à qua fluit actio, sed in illa part[...] qua recipitur, vel cui unitur illius terminus. E[...] visio recipienda in pupilla, etiamsi producen[...] sit à tota anima, non requiret organisatione[...] quoad omnes partes immediatam.

Respondetur. Negando Antecedens, qu[...] scilicet organisatio requiratur ad solam rec[...]endam v.g. visionem, & non requiratur ad ag[...]dum, saltem tanquam necessarium prærequ[...]tum, sine quo procedere non potest ad elici[...]dam actionem; aliàs anima videre posset in[...]pendenter ab organo, & cum antecedenter [...] receptionem sensationis, jam sensatio [...] materialis, debuit dari restrictivum animæ, ut [...]lam materialem eliceret, quod restrictivum n[...] ostendi, nisi concedatur, præter receptionem [...] subjecto materiali, esse aliquid prius, quod antecedenter à parte principii etiam requisitur, restringat animam.

Objicitur III. Argumentum prætactum quomo[...] in bruto, idem sit principium cognoscens, & movens.

Respondetur. Communiter, à parte sentiente tra[...]mitti species ad cerebrum, ubi cognitiva brutorum re[...]det, quæ adjuta speciebus, ut inquit Arriaga, transmi[...] cognoscit objectum, quod prius anima senserat in pe[...] quæ etiam prout appetitius est, elicit actū, quo vult mov[...]re totum corpus, aut partem, proceditq; ad motum n[...]vorum ex cerebro per totum corpus diffusorum, qui[...] motis, etiam anima in pede existens, movet v. g. pedem

DIFFICULTAS I[...]

De Potentiis prout receptivis operationum.

Quæstio procedere potest, vel de operati[...]nibus materialibus, qualis est operat[...] phantasiæ, & sensuum, vel de immaterialib[...] nempe intellectione & volitione.

Dice[...]

Dicendum est I. *Actus immateriales im- ediatè recipi in anima.*

Probatur. Quia v.g. intellectiones, non :cipiuntur in potentia intellectiva, quia hæc ondistincta ab anima non datur; non etiam re- piuntur in corpore, quia ex una parte anima t subjectum, sicut gratiæ ita & operationum nmaterialium capax, salvabiturque ita, quo- ıodo actus vitalis, si nihil obsit, ab eodem prin- pio recipiatur, à quo producitur. Ex alia arte si nihil obsit, debet illis proportionatum bjectum assignari; major autem est proportio perationum spiritualium, cum subjecto spiri- ali. Et licèt quidem materia, sit subjectum onnaturale animæ spiritualis, non sequitur esse bjectum connaturale etiam operationum illi- , quia nisi reciperetur anima spiritualis in ma- ria, non fieret ullum compositum substantia- , nec satisfieret ordini essentiali, quem dicit rma spiritualis, ad materiam. Immo nisi in a reciperetur, nullum aliud esset subjectum peribile, in quo recipi connaturaliter posset. præsenti autem pro actionibus immateriali- ıs recipiendis, in materia, non militant simi- s rationes.

Dicendum est II. *Actus materiales ne quidem inadæquatè recipi in anima.* Est conclu- Oviedi contra Ariaga. Et à fortiori eorum i censent, ne divinitus quidem posse recipi ac- lens materiale, in subjecto spirituali.

Probari I. Posset ex Recentiori Suarez. uia non magis independerent sensationes à teria, quàm intellectiones: Si non recipe- itur in materia ipsa, sensationes, sicut in mate- non recipiuntur intellectiones.

Responderi potest. Actiones materiales pad subjectum, æquè independere à materia, que intellectiones, nam in his principiis sicut ellectiones, ita & sensationes, reciperentur em inadæquatè in anima spirituali, licèt quo- elici, magis pendeant sensationes à materia; a materiales actiones, sine organo elici non sunt, cum sine illo eliciantur intellectiones. *Urget rursus.* Quia non est unde illæ actio- forent materiales, non ex objecto, quia cir- objectum materiale, fieri possunt actiones ituales; Non ex subjecto, quia hoc esset spi- ıale, nempe ipsa anima.

Responderi posset. Actiones illas fore teriales, quia in illis eliciendis, restringitur ma spiritualis per organum. Quod dicit de- endas istas actiones ab anima separata; id non vincit, cum anima ne quidem actiones spiri- les secum deferat. Si autem res sit de spe- bus, dici posset illas non esse deferendas, quia rumpuntur, utpote materiales, ordinatæque leserviendum corpori, quod deletur. Cum- ille status existendi, sit spiritualis, spiritua- nonnisi instrumenta deposcet, fin:toque illo ; ad quem natæ sunt deservire species mate- es, hoc est operationes in corpore, & ipsæ de- nt. Deniq; quod addit inde sequi solam ani- mam videre & non oculum, ambiguum est. Si enim id velit significare, quòd non detur ulla po- tentia visiva condistincta ab anima, id libenter concedetur Si autem significet, oculum pro sola materia acceptum, non esse principium elicitivũ visionis id dare docet Oviedo hic contr. 3. p. 1. n. 17. Si autem velit significare, quod independen- ter ab organo eliciatur illa visio, id omnes nega- bunt. *Sed aliter*

Probat idem Suarez conclusionẽ. Quia ani- ma vel sentit per illam partialem sensationem, in seipsa receptam, aut etiam per illam partialẽ re- ceptam in materia, si sentit etiam per illam parti- alem receptam in materia, ergo quamvis tota re- ciperetur in materia adhuc per illam sentire pos- set anima. Si autem sentit nonnisi per illam in se receptam, ad quid requiritur illa pars, recepta in materia.

Probat Oviedo. Non potest esse anima, sub- jectum adæquatum operationum materialium, ut docent oppositi. Ergo nec poterit esse subje- ctum inadæquatum. Quod probatur. Incapa- citas recipiendi adæquatè formas materiales, nõ oritur in anima ex alio, quàm ex improportione inter rem spiritualem & materialem. Sed eadem improportio manet, respectu subjecti inadæ- quati. Ergo.

Probatur III. conclusio. In linea agendi semper quæritur principium proportionatum. Ergo & in linea recipiendi. Jam autem spirituale subjectum, non est proportionatum, recipiendo alicui materiali.

Objicitur I. Si non reciperetur actio materi- alis v.g. visio in anima, & esset ille actus vitalis, & non esset. Esset ut supponitur. Non esset autem, quia de ratione actus vitalis est, ut actio ab eodem principio eliciatur, & recipiatur.

Respondetur. Si actus vitalis proficiscatur, à solitariè sumpta potentia, in illa recipi debet. Si autem actus vitalis non proficiscatur à poten- tia solitariè sumpta, sufficit ut in alterutro ex istis, quæ ad illum actum requiruntur, recipiatur; hoc est magis proportionato. Quia autem visio ocu- laris non fit ab anima solitariè sumpta, sed in or- gano, fit ut in illo tanquam proportionato, recipi possit, sufficitq; ut vel immediatè vel mediatè, in potentia recipiatur, quando recipitur in organo, cui unita est anima. Et certè tota ratio receptio- nis actûs vitalis, in principio à quo producitur, in hoc sita est, ne maneat accidens sine subjecto, & ne actus immanens extra exeat. Quod totum sal- vatur, quamvis recipiatur sensatio non in anima immediatè, sed in organo.

Potest & alia via teneri ad respondendũ huic argumento. Quod scilicet de ratione actus vitalis sit, non recipi in potentia eliciente, sed uniri illi, quæ duo distincta sunt, nam materia unitur for- mæ, nõ recipitur in forma. Sic etiam & ille actus, non recipietur quidem in anima, utpote spiritu- ali, unietur tamen illi, quia indistabit ab anima unita organo in quo recipitur immediatè. Suffi- cere autem hoc ad rationem actus vitalis.

PROBATUR. Negativo argumento, quia nulla necessitas est, plura ad vitalitatem requirendi. Unde majorem habebunt immanentiam operationes bruti cum bruto, & intellectiones cum anima, quia & recipientur & indistabunt; jam autem operationes materiales hominis, indistabunt quidem ab anima, non recipientur tamen in illa. Quanquam supra etiam dictum, quod de ratione essentiali vitalitatis, non sit, immanentia per receptionem.

INSTABIS. Non potest reddi anima volens, actu voluntatis sibi unito, ergo nec reddi videns, visione in alio recepta.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia ad hoc ut dicatur aliquis velle, non debet se habere mortuo modo, debetque se movere, cæteraque sunt paria, quia est proportio inter animam & volitionem; jam autem etiamsi anima non subjectet visionem materialem, nondum se mortuo modo habebit ad illam anima, movebit enim se ad illam producendam, cæteraque sunt imparia, quia est improportio inter animam spiritualem, & inter materialem actionem.

OBJICIT II. Ariaga locum S. Augustini, ubi de Spiritu & anima, appellat animam sensum, dum sentit.

RESPONDETUR. Concedendo totum, neque enim hîc quidquam agitur de receptione, solumque fortè vult Augustinus dicere, quod potentia sensitiva, indistinguatur realiter ab anima. Denique hoc solum vult fortè Augustinus animam reddi sensum, principiando sensationem. Et quamvis non exprimat Augustinus se agere de productione sensatiois, sufficerit interim, quòd non agat de subjecto receptionis clarè.

OBJICIT III. idem rationes.

PRIMA est. Si anima bruti non reciperet sensationem, non redderetur magis sentiens & appetens, quàm materia. Vita enim æquè primò dicit receptionem & effectionem sensationis.

RESPONDETUR. In brutorum anima, utpote materiali, recipi sensationes, non in spirituali humana; magis tamen sentiet anima humana, quàm materia, quia ut dixi supra, vitalitas potissimum spectatur, penes ipsam actionem.

SECUNDA RATIO. Sensatio non potest facere materiam sentientem, ergo nec in illa recipi; sicut quia Quantitas non potest facere Angelum extensum, in illo non recipitur.

RESPONDETUR. Quòd sensatio faciet materiam sentientem, hoc est, habentem sensationem sibi unitam, ad quam etiam concurrit, non faciet tamen sentientem, quasi se sola percipiat objectum. Quantitas autem ideo non recipitur in Angelo, quia Angelus est subjectum illius improportionatum, quæ improportio non est inter organum, & actionem materialem.

TERTIA RATIO. Si sensatio non reciperetur in anima, non posset reddere hominem sentientem. Quod ipsum probatur. Quia u[t] aliquod totum, propriè ac simpliciter denomi[n]etur tale, debet illa denominatio cadere, supr[a] aliquam illius partem, sed si anima non recip[it] sensationem immediatè, denominatio sentien[-] tis nulla parti tribueretur determinatè; no[n] enim tribueretur materiæ, quia hæc recipie[ns] sensationem, non sentit; non item tribueretu[r] animæ, quia hæc non reciperet sensationen[m]. Ergo. Illustrat hoc instantia. Quia sicut an[i]ma, si reciperet immediatè albedinem, cum an[i]ma sit incapax denominari alba, non potest ho[-] mo dici ratione illius albedinis, albus, sic nec i[n] præsenti dici poterit sentiens.

RESPONDETUR. Negando sequelam, Qu[ia] anima denominatur sentiens elicitivè, quamv[is] non receptivè immediatè, ratione cujus, be[ne] potest denominari totus homo sentiens, præc[i]puè cùm sensatio, ut dictum supra, desumat[ur] unicè ab ipsa actione. Eidem argumento b[e]nam dat solutionem ipse Ariaga; quod scilic[et] denominatio sentientis, ex duplici ratione co[n]stet, ex recipere, & ex elicere; quorum utru[m]que non est necesse, ut eidem conveniat.

Continuatur Solutio,

Et quid de potentia absoluta fieri possit ostenditur.

QUARTA RATIO ejusdem est. Si quis [ef]fectus non possit coalescere ex aggregatio[ne] subjectorum, sed debeat esse in uno, is maxi[mè] erit effectus v. g. videntis; quod ipsum prob[o]. Si forma rationalis interrogetur, videsné obj[e]ctum? diceret: Nihil ego scio, & si interrog[e]tur materia per impossibile, diceret: Nec e[go] scio, quomodo ergo uterque respondebit: sci[o].

RESPONDETUR retorquendo imprimis a[r]gumentum. Si quæram ex semiulna: Esné T[u] ulna? respondebit: Non! & si quæram ex al[te]ra parte: Esné Tu ulna? respondebit: No[n]! cur ergo fieri poterit, ut utrumque simul su[m]ptum dicat: sum ulna. Et sicut ex his duob[us] conflatur ulna, sic ex illis duobus, hoc quide[m] elicitivo, illo receptivo, consurgit denomina[tio] sentientis. Deinde directè respondetur, qu[od] anima, ratione ejus, quòd sit principium elici[ti]vum visionis, dicere possit: Ego video.

QUINTA RATIO ejusdem est. Anima d[e]bet immediatè recipere cognitionem, ut po[s]t excitari ad amandum, quia idem debet e[sse] principium cognoscens & amans, sed etiam [a] sensatione materiali, determinatur anima [ad] appetendum. Ergo etiam anima debet e[sse] cognoscens & recipiens cognitionem materi[a]lem.

RESPONDETUR, Imprimis negando, quod ea[dem] anima, indispensabiliter debeat recipere cog[ni]tionē, & amare; cū sufficiat solùm, ut eadē p[ro]ducat cognitionē & amet. Sed insuper dispari[tas] dari potest, quia si nō idē esset princip. nosciti[vum]

&

volitivum, voluntas ferretur in incognitum, quod absurdum est; & ex alia parte, intellectio- ... st subjectum proportionatum anima; hoc ...em absurdum non sequeretur, nec simile, si ...ma non reciperet in se cognitionem materia- ..., cui etiam ab alia parte est improportiona- ...adhuc enim verè eadem anima erit sentiens, appetens, ratione ejus, quòd idem principi- ...eliciat sensationem, & appetitionem, licèt ...m sensationem non recipiat in se anima. ...de ulteriùs dicitur, quòd ad cognitionem, ...illa reddat cognoscentem) non sit necesse ut ...ormet immediatè, sic sufficit ut eliciatur, & recipiatur si sit proportionata, vel indistet ut ...tum supra. *Sed poteritnè Divinitus recipi ...tatio materialis in anima spirituali?* Hæc quæ- ... decisa manet alibi, ubi diximus, accidens ...teriale, posse Divinitus recipi, in subjecto spi- ...ali, quantumvis improportionato. Et ra- ... est, quia id non implicat contradictionem. ... quia extensionem illius, vel simpliciter potest ...erre Deus, auferendo quantitatem, vel impe- ...e effectum illius secundarium, qui est exten- ...localis.

Dices cum Recentiori Suarez. Accidens ...rituale v. g. intellectio, si est distincta realiter, ...n potest ferri extra suum subjectum, sicut nec ...ra suum objectum. Atqui si poneretur in la- ...e intellectio, ferretur extra suum subjectum, ...o non potest in illo collocari.

Respondetur. Negando paritatem; ... paritas, quia non est tanta connexio acciden- ...spiritualis, quod est intellectio, cum subjecto, ...am cum objecto. Quod ipsum probatur. ...ia impossibile est esse intellectionem, & non ... alicujus objecti, hoc ipso enim non esset in- ...ectio, nihil enim intelligeret, quia si ...elligeret, hoc ipso esset objectum, ...od intelligeretur. Jam autem nullum tale ...surdum sequitur, si non sit intellectio in pro- ...o subjecto, cum possibile sit esse intellectio- ...m, & non esse subjecti intellectionem, cum ...ssibile sit aliquod accidens (ut patet in quan- ...tate Eucharistica) sine ullo subjecto esse. Per ...c tamen non nego, quod accidens spirituale, ...volvat semper & essentialiter, esse aptitudina- ...d poni in subjecto spirituali. Deinde licèt ...il possit extra suum subjectum poni, si illud ...bjectum respectu illius formæ recipiendæ, ne ...quidem habeat rationem subjecti obedientia- ...ter, potest tamen poni extra suum subjectum connaturale. Nego autem quod subjectum ...rituale, non sit subjectum obedientialiter, re- ...ectu accidentis materialis. Obedientialita- ...tem subjecti quantùm ad præsens per hoc expli- ...cando, quòd scilicet nullum detur agens natu- ...re, quod uniat accidens materiale alicui spiri- ...tuali, possit tamen id facere supernaturaliter.

Instat Idem. Potentia productiva non potest ferri in id, quod est non producibile, & objectum adæquatum potentiæ productivæ, est solùm producibile, ergo & subjectum adæquatum intellectivi, erit solum intellectivum.

Respondetur. Verum esse totum, si procedat conclusio de subjecto naturali. Sed si plus intendat argumentum, negatur consequentia; quia si potentia productiva ferretur ad non producibile, hoc ipso non esset potentia productiva; non sequitur autem hoc ipso intellectionem, non fore intellectionem, si poneretur in subjecto improportionato.

DIFFICULTAS III.

De specificatione potentiarum.

Hæc difficultas multis sui partibus resoluta manet, ubi egimus de specificatione scientiarum. Aliqua tamen in particulari hîc addendo.

Quæritur I. per quid specificentur Potentiæ?

Assero I. *Sive distinguantur sive non distinguantur potentiæ ab anima, specificantur intrinsecè à suamet entitate.*

Ratio. Quia specificatio rei intrinseca, est differentia ejus à reliquis, & constitutio ejusdem, sed quicquid constituitur, non alio, à se constituitur, sed sua entitate constituitur. Ergo & sua entitate specificatur intrinsecè. Quia verò entitates rerum, & ipsorum prædicatorum in seipsis spectatorum, sunt nobis ignotæ, recurrere solemus ad aliqua extrinseca, per quæ se prodit illa res. Et ita quamvis indubiè detur ratio prior in homine ipsa rationalitate, ex qua, tanquam ex radice, profluit prædicatum rationalitatis, quia radix est quid absolutum in se, ex quo profluit id, quod est ad aliud, nempe rationalitas, quæ est principium actuum ratiocinandi, adeoque aliquid respectivum, tamen ad ipsam Rationalitatem tanquam ad aliquid notius recurrimus, &c. Sic etiam in præsenti inquirendum est aliquid extrinsecum, per quod prodant se potentiæ, quodque est specificativum extrinsecum, arguitivum, & indicativum ut ita dicam.

Hinc

Assero II. *Specificativum extrinsecum ultimum potentiarum, sive illæ sint distinctæ, sive non distinctæ, est ipsa ratio formalis objecti ultima, ad quam tendit per suos actus potentia.* Talis ratio in intellectu est intelligibilitas objecti, in voluntate volibilitas, in visiva visibilitas. Quia verò visibilitas, intelligibilitas, volibilitas, & similes termini, dupliciter accipi possunt, I. pro conditione sub qua objecti, & sine qua, potentia non posset versari, circa objecta. II. Pro ipso objecto, secundùm quod dicitur, quòd intellectus, possit elevari ad videndum & intelligendum intuitivè, DEUM, quia

Deus

DEUS utpote intelligibilis est intra objectum, quod saltem supernaturaliter nosci possit: & in hac secunda acceptione intelligibile v. g. erit objectum intellectûs.

RATIO asserti est. Quia quæcunque tandem ponatur circumscriptio specificationis, illa ostendet, secundùm objecta, evenire specificationem potentiarum.

ASSERO III. *Etiam per actus specificari potentias extrinsecè.*

RATIO. Quia cum ipsi actus, sint quid distinctum à potentia, specificationem intrinsecam dare non possunt. Immediatius tamen specificabunt quàm specificent objecta, quia potentiæ nonnisi mediantibus actibus, habent jus versandi circa objecta, non specificant tamen ultimato, quia si ipsi actus specificantur ab objectis, apparet quod actus non sint ultima ratio specificandi.

QUÆRITUR II. An potentiæ diversarum specie animarum, sint specie distinctæ?

ASSERO I. *Si potentiæ non sint distinctæ ab animabus, distinctarum specie animarum distinctas fore specie potentias.*

RATIO. Quia ipsæ animæ sunt specie distinctæ inter se, ergo & identificata illis animabus, erunt specie distincta inter se.

ASSERO II. *Si potentiæ sunt realiter disti[...] ab anima, probabile est, esse adhuc illas distin[...] specie intrinseca.*

RATIO. Quia imprimis certum est de [...] quibus: & ita potentia generativa Leonis [...] distincta à potentia generativa Hominis, [...] posset generari, à potentia generativa hom[...] leo. Hæ enim potentiæ, providentur à nat[...] in bonum hujus speciei, cui dantur. De [...] quis etiam potentiis probabile; quia ipsis [...] stantiis specie distinctis, magis sunt propor[...] natæ potentiæ specie distinctæ, hinc & org[...] sunt distincta, ut videre est in ipsamet cons[...]ctione oculi ita variâ, specie distinctorum [...]malium.

ASSERO III. *Sive potentiæ realiter dis[...]guantur ab anima, sive non, certum est illas s[...] extrinseca posse convenire.* Seu, quod idem [...] posse similes actus, & circa idem objectum p[...]ducere.

RATIO. Quia eundem colorem & leo p[...]cipit, secundùm eandem rationem colo[...] adeoque secundùm specificativum extrinsecum.

* * *

DISPUTATIO III.

De intellectu & intellectione in communi?

SIcut est prius esse cognitum quàm volitum, ita prior erit disceptatio de intellectu, & intellectione in communi, quàm de voluntate & volitione. Quia verò prior est ratio, causa intellectionis, quæ est intellectus, & intellectio in communi, præ particularibus, utpote universalia; universalia autem sunt priora: ita & tractatio de intellectu & intellectione ut sic, prior erit, tractatu de intellectionibus in particulari.

QUÆSTIO I.

De intellectu secundùm se.

PRÆMITTO I. *Quid sit intellectus?* Nomine intellectûs venit potentia, quæ res intelligit; quæ responsio, secundùm phrases Aristotelicas est, qui docet concreta explicanda esse, per terminos abstractos: ut si quæras quid sit album? bene responderi potest, est id quod habet albedinem: sic & in præsenti, si quæras quid sit intellectus, responderi bene potest, est virtus, quæ res intelligit. Quod si quæras quid sit intelligere, id palam fiet, ex infra dicendis, ubi examinabitur quid sit intellectio. Hîc addi unum potest, quod si sit impossibilis notitia spiritualis objecti, quæ tamen non sit intellectio, tunc bene describeretur intelligere, per perceptionem objecti spiritualem. Si autem non sit impossibilis notitia, spiritualis objecti, quæ tamen non sit intellectio, describeretur intellectio, per notitiam spiritualem, etiam abstractam à sensibus. Consulatur materia de Angelis, ubi discurritur an implicet substantia spiritualis non intellectiva.

PRÆMITTO II. *Quodnam sit objectum intellectûs?* Ordinariè ponitur esse verum, sed forte commodius diceretur, quod objectum intellectûs sit intelligibile.

RATIO. Tum quia in aliis materiis, objecta, si possit fieri, proportionata etiam quoad nomen ponuntur, aut saltem proportionata quoad significationem; & ita ædificatoris ponitur objectum domus, quæ quoad objectum significatum, idem est quod objectum ædificabile; sutoris objectum est calceus, quod objectum significandi idem est quod suibile. Fremifactoris objectum frenum, & similia. Tum quia sicut scientiæ, per Aristotelem, abscindunt sibi particulas entis, ita & objecta, abscindent sibi particulam entis, adeoque & objectum intellectûs abscindet sibi ens intelligibile. Quia hoc primo per se intendit. Quod ipsum probatur. Quia ens prius dicit prædicatum intelligibilis, quàm veri, habetque se verum tanquam passio intelligibilis, non autem intelligibilitas est passio veri, Ergo per prius tanquam per rationem priorem, attendet intellectus ad intelligibile, quàm ad verum. Tum quia ratio intelligibilis ex eo per prius objicitur intellectui, quia est magis universalis. Quia intelligibile etiam ad falsum extenditur, ad entia item rationis, quibus rigorosè non convenit veritas. Et licèt intelligibile intra eandem entitatem, cum vero & volibili coincidant, sufficit quod ratione formalitatum, reduplicationumque distinguantur, quod in multis etiam materiis evenit.

PRÆMITTO III. *Quotuplex sit intellectus?* Si sub nomine intellectûs quæras de speciebus variis intellectûs, ad hoc responderi potest esse infinitos specie. Quia infinitæ sunt possibiles intelligentiæ, animæque rationales inter se specie distinctæ. Quodsi non de speciebus intellectûs quæras, sed potius de divisione; alius erit intellectus increatus, alius creatus, ut Angelicus & noster. Dividitur etiam intel-

intellectus in intellectum agentem & patientem, ex 3. de Anima t. 18. *Est quidam* inquit *intellectus qui omnia fit*, & sic intellectus appellatur possibilis, patiens, & similia. *Quidam verò qui omnia facit.* Et hic intellectus appellatur agens, quem S. Thomas de Spirit. creat. art. 9. in (-) definit. Quod sit virtus quædam specierum intelligibilium effectrix. Hi tamen duo intellectus, non distinguuntur realiter inter se. Quia nulla est necessitas multiplicandi illos, sed idem intellectus in quantum fabricat species impressas potest dici agens, & in quantum fabricat species impressas potest dici agens, & in quantum fabricat speciem expressam, potest vocari patiens.

PRÆMITTO IV. *Quænam sint munera intellectus?* Tria numerantur; illuminare phantasmata, ex intelligibili potentiâ, facere intelligibile actu, seu quod idem est, reddere objectum intelligibile, denique producere species intelligibiles. Sed hoc ultimum negat intellectui Hurtadus quem refellit Oviedo contr. 5. num. 4.

Quid sit illuminare phantasmata, varii variè explicant. Suffecerit dixisse, quando intellectus agens, ad similitudinem phantasmatis materialis, producit speciem impressam spiritualem, hoc ipso illuminat phantasmata materialia; quia scilicet sicut objectum coloratum, non potest movere oculum, nisi accedat lumen, sic nec phantasma materiale, ex communi sententia potest movere intellectum patientem ut cognoscat, nisi educatur species intelligibilis, quam dum producit, illuminat phantasmata materialia facitque ex objecto quod nonnisi in potentia remotiori erat intelligibile, proximè intelligibile, eò quòd jam intellectus patiens, omnia habeat expedita, ad producendam intellectionem. Ubi ulterius colligere potes, quòd intellectus agens producendo speciem intelligibilem, quod est officium illius tertio loco numeratum, hoc ipso & illuminet phantasmata, & redeat objectum intelligibile.

PRÆMITTO V. *Quod sit officium intellectus patientis*; Duplex numeratur. Primum recipere species, propter quam receptionem specierum, vocatur possibilis vel patiens. Nam recipere quoddam pati est. Secundum officium ejus est producere intellectionem, propter quod officium æquè bene appellari posset, agens, ut prior, intellectus; licèt termini actionis sint diversi; quia prioris, terminus est, species impressa, hujus expressa. Sub triplici tamen formalitate appellari potest hic intellectus passibilis, quia recipit speciem impressam, quia recipit expressam, quia patitur se fieri hoc vel illud intelligibile. Quia intellectus, per Aristotelem, intelligendo, fit omnia, propter quod etiam appellatur hic intellectus possibi[lis.]
Sed

Solvendæ sunt objectiones, quæ probant dis[tin]ctionem realem istorum intellectuum.

DICES I. Dispositiones distinguuntur [rea]liter ab eo quod disponitur. Intellectus aut[em] agens, disponit possibilem ad intelligend[um.] Quia producit speciem intelligibilem, quæ [est] instrumentum intelligendi. Ergo disting[ui]tur agens & patiens intellectus.

RESPONDETUR. Dispositiones quid[em] distinguuntur realiter ab illo quod disponi[tur,] quia sunt aliquid novum de novo product[um,] sed non est necesse ipsum disponens ut quod [ab] eo distingui realiter, quod disponitur. U[t] etiam homo dicitur seipsum disponere ad b[ene] operandum. Cum ergo intellectus agens [ha]beat se sicut id quod disponit, & species [tan]quam dispositiones, posita distinctione spe[cie]rum, non erit necesse distingui ipsum int[elle]ctum agentem, qui disponit ut quod.

DICES II. cum Recentiori Suarez. Int[elle]ctus & voluntas distinguuntur realiter. E[rgo] idem dicendum de intellectu agente & pat[ien]te. Quod probat. Quia sicut intellectu[s &] voluntas habet diversa objecta; ita & int[elle]ctus agens & patiens.

RESPONDETUR. Si diversitas objecto[rum] volibilium, & diversitas objectorum intellig[ibi]lium ab intellectu patiente, non infert disti[ncti]onem realem in voluntate, & ipsis intellect[ibus] patientibus, sic nec in præsenti sequetur; [et] cum intellectus agens & patiens habeant [se] Suarez sicut agens in actu primo, & sicut a[gens] in actu secundo, hoc ipso sequetur indi[stin]ctio. Quia agens in actu primo, & ag[ens] in actu secundo, non distinguuntur re[ali]ter. Non enim idem ageret in actu [se]cundo, si non posset agere in actu primo, [nec] posset agere in actu primo, si non idem ager[et in] actu secundo. Sed Antecedens etiam, e[x] dictis supra, negandum est.

DICES III. cum eodem. Omnis actio [im]mediatè egrediens à potentia cognoscitiva[, est] cognitio, sicut egrediens à potentia appeti[tiva] est appetitio, sed productio speciei non est [co]gnitio, ergo non potest egredi ab intellectu [pa]tiente.

RESPONDETUR. Omnem actionem pr[oce]dentem immediatè à potentia cognoscitiva, [sub] nomine cognoscitivæ, esse cognitionem, [sed] sub alio nomine, à potentia cognoscitiva e[gre]diens, possit non esse cognitio. Ita lectio [Phi]losophiæ, non egreditur ab homine nisi
Ph[...]

hilosophus, licet visio non egrediatur ab illo, si quà sensitivus, est. Quamvis verò nulla potentia constituat se in actu primo, ad primam sui operationem, per operationem ejusdem rationis, quia ante primam operationem daretur prima, nempe per quam se poneret in actu primo; potest tamen se ponere in actu primo, ad primam operationem, sed per operationem diversæ rationis. Sic v. gr. ad primam volitionem, non potest se in actu primo ponere homo, per antecedentem volitionem, potest tamen se ponere in actu primo per antecedentem intellectionem: ita & intellectus ponit se in actu primo ad intelligendum per suum operationem, quæ non est quidem intellectio, est tamen requisitum ad intellectionem, hoc est species impressa.

DIFFICULTAS I.

An sit possibilis intellectus materialis? & an omnis substantia Spiritualis sit intellectiva?

PRior pars tituli hunc sensum habet: An possit dari potentia materialis, distincta specie, à præsentibus potentiis, quæ attingat res spirituales? De hac quæstione ago in prima parte, quærendo an oculus corporeus possit elevari ad videndum DEUM? Secunda etiam pars tituli discutitur in materia de Angelis, ubi inquiritur; An ex esse illorum spirituali, rectè inferatur intellectivitas, illuc remitto legentem, sed pono titulum, methodi nonnisi causa.

DIFFICULTAS II.

An sit possibilis intellectus determinatus nonnisi ad unum cognoscendum?

AFfirmat Arriaga & Oviedo. Negat Recentior Suarez.

ASSERO I. *Non posse dari ullam implicantiam, quæ probet impossibilitatem Intellectûs, ita determinati.* Desumo aliquas ex Recentiori Suarez.

PRIMA IMPLICANTIA est. Quia objectum Intellectûs est verum, omne autem ens est verum, Ergo omne Ens contineri debet intra objectum cujuscunque intellectûs.

RESPONDETUR. Negando Majorem hoc sensu, quod cujuscunque intellectus, quodcunque verum sit objectum, licèt præsentis intellectus objectum sit verũ. Et si ex cõditione supernaturalitatis objecti fit, ut ad verum supernaturale, quà tale, non se extendat intellectus naturalis; cur etiam ex conditione talis intellectus, & conditione talis objecti, non determinabitur ad non noscenda aliqua.

SECUNDA IMPLICANTIA. Non magis distat omne Ens ab Intellectu possibili, quàm distet Deus ab intellectu humano, qui defacto datur, sed Deus continetur intra objectum intellectus humani, qui defacto datur. Ergo & omne Ens, continebitur intra objectum cujuscunque intellectus possibilis.

RESPONDETUR. Quod non ex distantia & perfectione Entium, orietur, ne ad illa noscenda extendat se intellectus ille, sed ex conditione eaque naturali, secundùm quam determinatur, ad hęc Entia cognoscenda, quam conditionem Entis non posse dari, non probatur. Sic v. gr. quòd oculus non possit percipere sonum, non oritur hoc ex distantia perfectionis, quam habeat sonus præ lucido colorato, sed ex naturali conditione oculi, ad hoc determinati.

TERTIA IMPLICANTIA est. Nullum est lucidum & nullum coloratum quod non sit intra objectum potentiæ visivæ, Ergo & omne verum erit intra objectum cujuscunque intellectus possibilis.

RESPONDETUR. Incertum esse, quòd aliquod lucidum, & aliquod coloratum, non possit esse tale, quod excedat aliquam particularem visivam: & sicut clarus intuitus solis, non excedit oculos aquilæ, excedit oculos vespertilionis; sic aliquam potentiam visivam, aliqua ratio colorati excedere poterit. Nec apparet implicantia, cur implicet oculus, qui nonnisi album videat.

QUARTA IMPLICANTIA est: quam solvit Arriaga. Quia si concedatur intellectus determinatus ad unum tantum cognoscendum, nulla esset ratio, propter quam dicamus, nostrum intellectum, qui defacto datur, non esse determinatum ad certa aliqua cognoscenda, & tamen hujus deberet dari aliqua ratio.

RESPONDETUR Cum Arriaga. Vel nosti per experientiam, aut per rationem, quòd intellectus noster, sit capax cognoscendi quæcunque Entia, vel non nosti? Si non nosti, Ergo neque nosti, non posse dari intellectum determinatum ad certa tantùm cognoscenda. Si autem nosti? Scis cur Intellect⁹ noster, nõ sit determinat⁹. Implicantiam autem aliunde non habes, cur Intellectus, determinatus tantùm ad aliqua noscenda, dari non possit. Addit, cum videamus rationes communissimas, nostrum intellectum cognoscere, quibus communiores possibiles non sunt; cum item videamus, quod cognoscat spiritualia & corporea, bene inferimus, non esse determinatum ad certa tantùm cognoscenda.

INSTABIS. Non possumus scire, quod non detur aliquod objectum, quod Intellectus noster percipere non possit. Quia de illo, quod esset extra objectum Intellectus, nulla potest esse notitia. Hinc nec nos dicere possemus, an illud cognoscere possimus, vel non? Illustrat hoc Oviedo, Fingamus per imposibile casum, quod extra objectum cognitionis Petri sint Angeli, tunc Petrus non posset dicere, Angelus est

extra objectum mei intellectus. Ergo etiam forte dari poterit aliquod Ens, de quo homo dicere non possit: hoc Ens, est extra objectum cognitionis meæ, licèt defacto esset extra objectum cognitionis.

Respondetur. Negando quòd præsens intellectus, non possit scire, quòd non detur aliquod objectum, quod intellectus noster percipere non possit. Nam illud quod esset extra objectum cognitionis, vel foret Ens, vel non Ens; Si non Ens, adhuc sub ratione non Entis poterit ab Intellectu nostro concipi, qui concipit rationes communes non Entis. Si erit Ens; Ergo adhuc sub ratione Entis concipi poterit. Quia rationem communem Entis concipit Intellectus. Et hoc demonstrat, nostrum intellectum, secundùm rationes communes, sub quibus quidquid possibile est, necessariò includitur, quodcunq; Ens vel non Ens, concipere posse. Hinc si per impossibile, nullo modo Angelus esset intra objectum intellectûs nostri, deberet non concipi ab Intellectu etiam ratio communis Entis. Sed si de rationibus particularibus res sit, illas defacto nescimus, scire tamen possumus: & ipsæ veritates supernaturales sunt tales, quas nescimus naturaliter, tamen scire possumus elevati. Omnia enim hæc, continentur, sub ratione communis Entis.

Assero II. *Nullum esse fundamentum positivum possibilitatis talis intellectus, qui sit essentialiter determinatus ad unum nonnisi cognoscendum.* Probatio asserti, stat solutione rationum in oppositum.

I. Ratio est Arriaga. Non quælibet potentia materialis, potest cognoscere omnia objecta Materialia ut patet in sensibus. Ergo non quælibet potentia Spiritualis potest cognoscere omnia objecta spiritualia.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia experientia probat hanc determinationem, pro consequenti autem, non est hæc experientia, nec positivum fundamentum. Deinde sicut ab impossibilitate unius, non tenet consequentia ad impossibilitatem aliûs, nisi detur commune aliquid fundamentum, ita nec tenebit, à possibilitate unius, ad possibilitatem aliûs, nisi ponatur commune utrique principium, quod hîc non ponitur.

II. Ratio ejusdem est. Datur res spiritualis cognoscitiva omnium, qualis est Deus, & ponamus etiam nostrum Intellectum. Datur etiam res spiritualis objecti non cognoscitiva, qualis est v. g. character, cur etiam dari non poterit Ens medium, quod scilicet aliqua cognoscere possit, aliqua non possit.

Respondetur. Hoc argumentum non esse secundùm intentum. Quia hæc quæritur aliquod fundamentum positivum, Ly autem cur dari non poterit, est fundamentum negativum.

Quod attinet ad fundamentum Negativum. Illud est & pro parte affirmantium, & pro parte negantium. Dices enim non implicat contradictionem Intellectus, nonnisi ad certa objecta cognoscenda determinatus. Respondebit alter, quod implicet; & dicet; quòd ille intellectus & esset essentialiter determinatus ad certa nonnisi noscenda, ut supponitur, & non esset essentialiter determinatus; quia non implicat, ut id, quod certum aliquid cognoscit intellectualiter, cognoscat & alia: & non implicat, ut sit necessaria connexio cum quocunque cognoscibili, si ponatur in aliquo vel unius Entis cognoscitivitas. Redibis ad tuum argumentum. Quia non implicat ut cognoscitivitas unius Entis, non sit connexa essentialiter cum cognoscitivitate aliorum Entium. Respondebit retorsio. Quia debita illi Enti cognoscitivitas, & non diceret connexionem cum cognoscitivitate aliorum Entium, & diceret. Non diceret ut supponis, diceret autem, quia non implicat contradictionem ille nexus. En fundamentum negativum utrique parti serviens. Quodsi dicas eo modo retorquendo, non relinqui locum argumento huic negativo, non implicat contradictionem, ad hoc dici potest, relinqui quidem, sed ejus libertatem restringi, præcipuè in impugnando communes sententias, & reducendo ab eis, sine urgenti necessitate.

DIFFICVLTAS II.

An omne Intellectivum sit volitivum?

Dicendum est. *Non dari ullum positivum fundamentum, asserendi*, quod ratio intellectivi, necessariò involvat, rationem volitivi. Procedit conclusio non de istis, quibus identificatur ratio intellectivi & volitivi, sed procedit, casu, quo hæ potentiæ essent distinctæ, aut rigorosiùs loquendo, de Natura possibili, identificante sibi, nonnisi vim intelligendi. Probatio Conclusionis stat solutione argumentorum.

Punctum Difficultatis I.

Examinantur implicantiæ.

Prima Implicantia est. Qua utitur Amicus tom. 1. disp. 24. S. 1. Implicat Ens non inclinare ad bonum sibi conveniens, Ergo implicabit & Intellectum sine volitivo. Nam voluntate inclinatur Ens intellectivum, ad bonum apprehensum sibi conveniens. Antecedens ipsum

ſum probat. Quia Ens illud intellectivum, on eſt determinatum ex ſe ad unum bonum, d indifferens ad plura. Quia ſæpe unum lemque bonum, uno tempore, eidem ſuppo- to eſt conveniens, alio diſconveniens. Item hi ſuppoſito bonum, alteri malum, appetitus item innatus, fundatus in natura, eſt deter- inatus ad unum & idem bonum.

Respondetur. Negando impoſſibilem ſe naturam intellectualem, ad unum bonum eterminatam, adeoque appetentem illud bo- um, nonniſi appetitu innato. Rursùs bonum rincipale ſemper quidem appetit determinatè ppetitus innatus, ſed hoc etiam competit ap- etitui elicito. Si v. g. ſpectetur per ordinem l bonum in communi, quod tenetur amare ppetitus elicitus. Nego tamen quod appeti- s innatus, eodem ſemper modo agat, ad con- cutionem boni ſui primarii. Et ita granum ppetitu innato, nunc ſe in terram fodicat fi- ralis, nunc erigit ex terra, nunc potius ſe in icam impendit quàm in culmum; cur ergo iam intellectivum, carens appetitu elicito, on poterit ſimilem varietatem habere appe- ndi, idque per ſolum appetitum inna- m.

Secunda Implicantia eſt, qua utitur ecentior Suarez. Tract. 1. Met. num. 58. In- llectus eſt radix voluntatis. Sed impoſſibi- l eſt radix non exigens proprietatem, Ergo npoſſibile eſt Intellectivum ſine volitivo. Ma- jrem dicit ſe probaſſe tract. 6. de Anima. num. 6. Sed illic tantum ad argumentum reſpon- t, & aſſumit nonniſi, quòd Intellectus non ſit rmaliter, ſed radicaliter liber.

Respondetur. Negando univerſaliter Ma- jrem, & ſicut noſtrum intellectivum fundat ibile in nobis, non tamen in Deo vel Angelis, & præſens intellectivum, fundat volitivum, l non ſequitur, quòd in omni alia ſpecie, ndare debeat. Quanquam intellectus no- r, hoc nonniſi ſenſu poteſt dici radicaliter er, quod indifferenti utriusq; objecti pro- ſitione, cauſare poſſit, ut liberè ſe determi- t voluntas. Sed non in hoc ſenſu radica- er eſt liber, quaſi ſit univerſaliter & ubique dicans, & fundans volitivum; hoc enim ne- tur.

Tertia Implicantia eſt. Ex iſtis quæ oponit ſibi & ſolvit Oviedo; quale illud eſt. tellectus ordinatur ad voluntatem, voluntas intellectum, Ergo non poſſunt ſine ſe dari.

Respondet negando dari inter iſta eſſen- lem ordinem, ſi enim illæ potentiæ identifi- ntur, non poſſunt alium ordinem dicere, àm rationis; Si autem ſunt diſtinctæ realiter, ultò magis poterunt eſſe ſine ſe. Deinde ſic- animalitas Petri, ex ſpecifica ratione, conne- tur eſſentialiter cum rationalitate; neque ta- men ſequitur ut ſimilis animalitas, non conne- ctatur cum rationalitate, ita quamvis præſens in- tellectivum, connectatur cum volitivo, non ſe- quitur, ubique, etiam in alia ſpecie, connecti debere.

Instabis I. Omnis forma debet habere appetitum proportionatum ſibi, creatura ratio- nalis habet actum rationis, Ergo debet habere appetitum elicitum.

Respondetur. Si per proportionatum appetitum, intelligatur appetitus elicitus liber, falſa eſt prima propoſitio, & petens principium; Si per proportionatum appetitum, intelligatur etiam innatus, vera erit prima propoſitio, ſed non faciet contra nos, nego enim implicare con- tradictionem, ut cum principio intellectivo con- jungatur ſolus appetitus innatus.

Instabis II. Principium perfectiſſimum cognoſcens, quod eſt DEUS, & imperfectiſ- ſimum quale eſt brutum, utrumque eſt potens appetere. Ergo de ratione omnis cognoſcitivi eſt appetere.

Respondetur. Perfectiſſimum cogno- ſcitivum intellectuale, hoc eſt Deus, & imper- fectiſſimum quod eſt homo, generat. Ergo de ratione principii cognoſcitivi erit generare, ad- eoque etiam Angelis id conveniet. Sicut ergo generatio, fundatur nonniſi in ſpeciali condi- tione talis Entis, ita & volitivum fundabitur nonniſi in ſpeciali conditione intellectivi.

Instat III. Quia fruſtra Anima videret cibum, ſi non poſſet illum appetere; ita cum fi- nis intellectivi, ſit, proponere objecta amplec- tenda, & fugienda, fruſtra id faceret, ſi non de- tur voluntas.

Respondetur. Ratio nonniſi par- ticularis intellectivi, habet hoc, ut proponat ob- jecta fugienda, & amplectenda, non eſſe autem id, ex ratione, ut ſic intellectivi. Deinde ſicut dantur ſcientiæ ſiſtentes in ſola ſpeculatione veri, ſine ulla relatione ad voluntatem, & pra- xim, cur etiam ſimilis non poterit dari potentia intellectiva.

Quarta Implicantia eſt. Quando po- tentia perfectior reſpicit idem objectum, quod imperfectior; debet circa illud verſari mo- do perfectiori, ſed ſenſus bruti, qui eſt imper- fectior omni intellectu, reſpicit ſuum objectum, cum vi eliciendi appetitum, circa ipſum obje- ctum, Ergò multò magis quodcunque intelle- ctivum, reſpicit illud objectum, cum vi elicien- di appetitum, circa illud objectum.

Respondetur. Veram eſſe propoſitio- nem aſſumptam, de præſentibus intellectivis, non autem de poſſibili, adhuc tamen intelle- ctivum illud ſine volitivo, eſſet perfectius, ſen- ſitivo, habente appetitum elicitum, adhuc in- quam eſſet perfectius, ex ratione Spiritualis, conditioneque ſpecifica ſuorum prædicatorum.

QUINTA IMPLICANTIA est. Ex istis quæ proponit Antonius Perez de voluntate DEI à num. 18.

Prima ejusdem ratio est ex Sancto Thoma. Omne cognoscitivum tendit in suum bonum. Sed nisi haberet voluntatem non tẽderet in bonum. Quia nisi haberet voluntatem, non haberet appetitum, quo tenderet aut perseveraret in bono apprehenso. Et certè qui apprehendit aliquid esse bonum, infert consequentiam practicam, qua judicat esse illud prosequendum, Ergo ratio boni apparentis, in suo conceptu includit saltem implicitè convenientiam ad apprehendentem; alioqui male inferretur illa consequentia; quia consequentia nulla est, cujus antecedens, non includit connexionem cum consequenti. Deinde impossile est intelligere & judicare optimum existere in rerum natura, quin statim ex ipsa ratione optimi apparentis, non judicet is, cui apparet illud bonum, esse illud à se appetendum summè.

RESPONDETUR. Ponamus v. gr. scire nos per revelationem, quod DEUS nolit concurrere ad ullam volitionem, ponamus nos prædeterminatos, ne quidquam velimus, certè tunc per necessariam sequelam, non sequetur appetitus apprehensi boni, imò sequetur ne appetatur. Sicut ergo in illis instantiis in aliquid extrinsecum, rejici poterit negatio sequelæ, ita in præsenti, negatio appetendi, referretur in conditionem intrinsecam Entis, salvo hoc, quòd illud objectum maneat appetibile; & sicut nunc libertas potest impedire, ne ametur etiam summum bonum, sed abstractivè cognitum; cur ergo simile impedimentum dari non poterit ex intrinseca conditione Entis, impotentis velle: Ex visione etiam Dei seu apparentia, benè quidem pronunc infertur beatificatio videntis, etiam per voluntatem, non tamen pro omni eventu; & sicut si Deus per miraculum impediret voluntatem, ne amet posset adhuc bene salvari ratio videntis; cur ergo simile impedimentum non posset referri in intrinseca principia illius naturæ, non potentis velle, ut jam repetito dictum. In forma autem dici debet, verum esse antecedens de appetitu innato, sed concedo quod illud noscitivum, non appetitivum autem appetitu elicito, sit futurum appetitivum appetitu innato; qui potest haberi sine voluntate. Ex apprehensione boni in præsentibus cognoscitivis, infertur consequentia practica, de bono illo prosequendo, sed nego impossibilem esse apprehensionem boni, sine illa practica consequentia.

Quando autem dictum est, notitiæ illi conjungi appetitum innatum, non ita id accipiendum, quasi ex directione apprehensionis, sequatur appetitus ille, hoc enim ipso appetitus ille foret elicitus, sed hoc eo sensu accipiendu[m] quod conjungatur nonnisi appetitus innatus, i[...] notitię, licèt ex notitia non sequatur, sicut in n[o]bis cognoscẽtibus formas, datur appetitus inn[a]tus materię ad easdẽ, conjungiturq; illi notiti[a] licèt ex ea non sequatur, hocq; sensu Omne c[o]gnoscitivum tendit in suum bonum: hoc est, i[n]telligibile vel verum; verum enim est bonu[m] cognoscitivi. Sed non hoc sensu cognoscit[i]vum tendit in suum bonum, quasi omne c[o]gnoscitivum habeat vim appetendi, id eni[m] esset non probare, sed petere principium.

SECUNDA RATIO ejusdem est. Quia[si] esset possibilis talis natura, jam daretur, qu[ia] Deus fecit omnes gradus rerum possibiles, qu[o]rum existentia melior est, ad complementu[m] universi, si non adsit ratio impediens debitu[m] existendi, qualis v. gr. esset ratio processûs [in] infinitum, præcipuè verò quia existentia illiu[s] est melior quàm non existentia, imò est utili[s] ut maneat distinctus in rerum natura ordo, gr[a]dûs intellectivi, à gradu volitivi.

RESPONDETUR. In materia de Angelis, ta[m] de complemento universi, quàm in examina[n]do, an Angelorum Spiritualitas importet e[ss]e intellectivum, negatum est hoc principium, u[t] dictum, completionem universi, non debuis[se] esse scundùm naturam rei, sed secundùm plac[i]tum conditoris, quarum scilicet ipse vellet co[m]pletionem. Et sicut non dantur defacto mu[l]tæ species intermediæ brutorum, sic nec er[at] necesse, dari speciem illam intellectivi, cu[m] quo stat, ut universum hoc non sit imperf[e]ctum positivè, licet sit imperfectum negativ[è] hoc est non habens perfectiones, quas poss[et] habere plures in infinitum. Arbitrariè etia[m] assumit quod creaturæ quæ defacto dantur, si[nt] ultimæ & penultimæ, cum in infinitum impe[r]fectiores dari possint. Illud etiam principiu[m] non est illativum actualis existentiæ, quia scil[i]cet alicujus existentia, melior est quàm ejus no[n] existentia. Nam unio hypostatica, cum so[la] anima & non cum corpore, melior est quà[m] negatio unionis. Melior est etiam multiplic[a]ta per singula individua, quàm negatio illius, n[e]que tamen hæc varietas unionum datur. Alia[,] quæ in hac ratione, assumit, in materia de Ange[]lis, locis citatis, examinata sunt.

TERTIA RATIO ejusdem est. Omne In[]tellectivum potest videre Deum. Ergo & ama[]re, alioqui & esset beatus ut supponitur, possi[]deret enim summum Bonum; non esset autem beatus, quia illud bonum possideret sine ull[a] æstimatione, judicaret enim non posse à se a[]mari, ac proinde non esset dignum su[o] amore.

RESPONDETUR. Antecedens non ita facilè po[]sitivè posse probari, si quis putet, ex speciali [...] cõditione, posse aliquod intellectivũ esse deter[]minatũ nonnisi ad noscẽda creata. Sed quidqui[d] sit d[e]

si de Antecedenti, negatur consequentia, dicitque quod tunc creatura illa esset incomplete beata; quia completio beatitudinis, proficiscitur à voluntate. Quanquam posset dici, quòd per ordinem ad se haberet beatitudinem completam, quia implicaret illi compleri per actum amoris. Et licet possideret bonum sine sua æstimatione, orienda ex appetitu voluntatis, haberet tamen æstimationem intellectualem, ex penetratis illius objecti prædicatis. Et quia voluntas non æstimaret illud objectum, sine voluntatis actu, non attolleret bonum, sed etiam non depretiaret illud, & illa negatio æstimationis, oriretur ex conditione Entis. Et sicut cum ego dico non posse me amare Deum, sicut ille se amat, non sequitur in me contemptus talis amoris, nec judico Deum esse indignum tali amore, sed illud judicium solùm arguit in me perfectionem, & non in objecto, ita in præsenti, si illud noscitivum judicaret non posse illud bonum à se amari, non hoc ipso diceret, esse illud indignum amore.

Punctum Difficultatis 2.

Continuatur Difficultas.

QUARTA RATIO ejusdem est. Tota ratio cur aliquid non ametur, est, quia perfectè non cognoscitur, ut patet inductione, consequenter verum est, quòd adæquata ratio possibilitis, amandi seu appetendi, sit cognitio, consequenter omne cognoscitivum erit appetitivum.

RESPONDERI potest, pro præsenti rerum [illegible] Antecedens. Rursus dici posset, rationem adæquatam tenentem se ex parte objecti, debitè applicabilis voluntati, esse propositionem objecti cogniti; nihilominus negando rationem adæquatam amandi, tenentem se ex parte principii esse propositionem objecti cogniti, sed tale principium esse voluntatem, quam non implicat, non esse in aliqua substantia intellectuali. Deinde alia est hæc propositio, an sit possibile amare non cognoscendo, & hanc propositionem firmat ratio adlata: & alia est hæc propositio, an possit aliquod cognitum non esse amatum, & cognoscens non esse amans; quæ propositio non probatur, licèt de ea sit quæstio. Neque sequetur, illam propositionem objecti amabilis, quam non posset sequi amor, fore frustra. Quia sufficeret habere expressionem intentionem illius boni, quantùm est ex illo, appetibili.

Deinde intellectus, de quo hîc agitur, posset judicare bonum illud esse amabile, non à se, quia hanc vim non habet, sed ab alio; ut fit cum intellectus meus judicat Deum esse amabilem amore increato, quem tamen ego ponere non possum.

QUINTA RATIO est, quâ utitur Esparza de Angelis q. 17. art. 3. Quia Deus cum sit ipsa essentia Bonitatis, quidquid operatur, operatur ex intentione boni, & omnia ordinat ad bonum, quantùm & qualiter unum quodque capax, nec oppositum contingere potest. Ergo eadem necessitate quâ rebus sensu & intellectu carentibus, indit appetitum innatum, indet etiam appetitum sensitivum sentientibus, & rationalem ratione præditis.

RESPONDETUR, negando consequentiam. Quia potest cum hoc stare, ut Deus omnia operetur, ex intentione boni, nec tamen det omnibus intellectualibus substantiis, appetitum elicitum ad bonum, stante bonitate talium substantiarum, in appetitu non elicito sed innato ad bonum. Dico enim non implicare contradictionem, ut Deo operante ex intentione boni, nihilominus sit creatura rationalis non appetitiva. Implicat quidem etiam per arguentem, creatura, non habens appetitum innatum ad bonum, sed hæc implicantia non ostendit implicare creaturam, non habentem appetitum elicitum ad bonum. Et certè appetitus innatus est in materia ut sit potentia formarum, qui ipse appetitus, est exigentia prædicatorum, exigentia autem prædicatorum, est ipsummet illud ens, quod sicut à seipso abesse non potest, ita nec ab illo abesse potest appetitus innatus. Nihil autem simile militat pro appetitu elicito, concedendo materiæ; ita nec sequetur ex eo, quia implicat substantia intellectualis, non appetitiva appetitu innato; implicare substantiam intellectualem non appetitivam appetitu elicito. Unde ulterius conceditur, in tali creatura fore appetitum innatum rationalem, non hoc sensu, quasi sit ex prælucente ratione sequens, sed rationalem, hoc est identificatum enti rationali. Vi cujus, licet in aliquo illa substantia sit superanda, à sensitivis, quæ ordinantur ad suum bonum, per actum elicitum, nihilominus aliis prædicatis, nobilitateque substantiæ rationalis, cui identificatur appetitus ille innatus, superabit sensitiva.

INSTAT idem. Sensus & ratio sunt ad opposita? appetitus autem innatus, est ex suo conceptu determinatus ad unum, Ergo non sufficiet ordinari in bonam illam substantiam rationalem per solum appetitum innatum.

RESPONSUM supra, quòd non semper sit determinatus appetitus innatus, ad eundem modum agendi. Deinde nego impossibilem esse creaturam, cujus appetitus non coæquetur varintati noscendi, ita, ut vis ejus noscitiva, extendatur ad plura; vis autem appetendi appetitu innato, extendatur ad pauciora. Non apparet item, cur appetitus innatus sit ad unum; materia enim tot specie distinctas formas substantiales appetit, & præter formas substantiales, appetit tot accidentales. Lapis item appetit deorsum,

ſum, appetit tale frigus, appetit tale pondus, &c. Cur ergo ſimili varietate, illud noſcitivum non volitivum, non appetet ſibi bona appetitu innato? Denique non implicat noſcitivum, determinatum ad unum appetendum; appetitu innato.

Instat II. Idem. Bonum apparens, eſt quoddam genus bonitatis, diſtinctum realiter à toto genere bonitatis purè Phyſicæ. Unde etiamſi malum ſit in ſe, poteſt illi ſuperaddi peculiaris aliqua ratio bonitatis. Neceſſe igitur eſt, ut detur peculiaris vis appetitiva, in quocunque datur intentionaliter objectorum perceptio, ne detur aliqua ratio bonitatis in aliquo, ad quam ipſum non ſit congruenter ordinatum.

Respondetur. Concedendo bonitatem apparentem, eſſe diſtinctam à vera, Nego tamen contradictionem implicare creaturam, quæ nec apparēs nec verum bonum proſequatur licet illud noſcat. Nego idem implicare contradictionem, eſſeq; hoc eſſentialiter incongruens, ut aliquid ordinetur ad bonum nonniſi cognoſcendum, adeoq; ordinatione cognitionis licet non ordinetur ordinatione apetitionis elicitæ.

VI. Ratio ejuſdem eſt. Intellectivum eſt perceptivum contradictoriorum, complectiturque totam rationem entis univerſaliter, neceſſe igitur eſt, ut illi ſit adjuncta vis appetitiva, ſimiliter uiverſalis, ut flecti ſimiliter poſſit ad oppoſita, alioqui eſſet eſſentialiter fruſtra vis ejusmodi oppoſitorum perceptiva.

Respondetur Negando Conſequentiam, non erit autem illa vis eſſentialiter fruſtra, quia habebit ſuum effectum ad quem ordinatur nempe verbum mentis, & ſicut actum ipſum voluntatis, non eſt neceſſe ad aliquid aliud ordinari intentionale, ſed per illum devenitur ad quietem actus, cur ergo ad ſimile prædicatum, quietis, non poterit perveniri ipſo verbo mentis.

Instat Idem. Modus & quies circa bonum ſuum, debet eſſe magis vel minus perfectum, juxta menſuram perfectionis Entitativæ, convenientis unicuique. Quia bonum, cujus eſt capax aliquid, in ſe perfectius; eſt & ipſum perfectius ac majus. Motus autem ad bonum majus, eſt major, & major quies in eodem: oportet igitur ut detur in Intellectivo tum motus, tum etiam quies circa omnem rationem bonitatis, hoc autem non competit appetitui innato. Quia cum appetitus innatus, inſit uniformiter rebus etiam viliſſimis, ex ſuo conceptu eſt viliſſimus.

Respondetur. Etiam in appetitu innato, eſt quidam Metaphyſicus motus & quies, quem ſolum motum & quietem Metaphyſicam in bono; non implicat contradictionem connecti rationali. Et licet ille ex conceptu ſuo generico, ſit viliſſimus, ex differentiali tamen ratione, poteſt eſſe præſtantiſſimus; identificaretur enim prædicatis creaturæ ratio[...] lis. Et ſicut viliſſimum eſt prædicatum En[...] eſt enim quibuscunque conveniens, nec tam[...] excluditur illud à præſtantiſſimis Entibus, q[...] vilitas illius attollitur, per talitates Entis & di[...] rentias, ſic etiam attolletur & vilitas appeti[...] innati, in creatura rationali.

VII. Ratio ejuſdem eſt. Quia ſubſt[...] tia purè intellectiva & non volitiva, foret in[...] lis univerſo, omnibusque intrinſecè tædi[...] quæ contra obſervaret, atque obſervand[...] ſemper ſtupidè hæreret, ut nulli rei, ne quid[...] ſibi, quidquam unquam provideret.

Respondetur. Sicut creaturæ, nullo m[...] cognoſcitivæ, non ſunt tædioſæ univerſo, et[...] lis exprobretur, quod nec velint, nec cog[...] ſcant, defendere ſe poterunt, ſuam eſſe ta[...] naturam; ita & creatura rationalis non vo[...] va, defenderet ſe ſuâ naturâ, & quod non e[...] otioſa, in univerſo; vindicaret ſe actuali[...] titiâ.

Instat idem. Vis intellectiva eſt vis[...] ductiva omnium indiſcriminatim ad ſe, quia[...] telligens actu, eſt intellectum in actu. Ergo[...] ceſſe eſt ut in Intellectivo, detur appetitus ſ[...] liter univerſalis, & commenſuratus unive[...] litati intellectivæ, alioquin aliquod bonum [...] peram ineſſet alicui. Non enim adhærere [...] ſet modo adhæſionis, qui congrueret modo[...] bitationis.

Respondetur. Ut modo habitati[...] congruat modus adhæſionis, ſufficere vi[...] ſentiendi, vel diſſentiendi intellectualem, [...] enim implicat ut habito per ſpeciem expreſ[...] objecto, non habeatur adhæſio per volition[...] & ut intellectivo univerſali, addatur appe[...] vum univerſale, proficiſcitur id, non ex rati[...] intellectivi ut ſic, ſed talis intellectivi.

Punctum Difficultatis

Quid ſentiendum de fundamentis in oppoſitum?

EXaminanda hîc ſunt fundamenta, an[...] ſcilicet aliqua, quæ poſitivè probent p[...] bilitatem intellectivi ſine volitivo.

Primum fundamentum eſt ex Perez. Poſſ[...] le eſt eſſe intellectionem, quæ non ſit princ[...] um effectus. Ergo ſimiliter poſſibile erit [...] tellectivum ſine volitivo. Antecedens probat[...] Decernat Deus (quod poteſt) nullam pro[...] cere volitionem creatam, reveletque hoc [...] cretum Petro, qui id per actum fidei credat, [...] actus fidei non poteſt eſſe principium voli[...] nis, non enim poteſt eſſe principium actus, qu[...] exiſtat, reddat falſum eundem actum fidei.

Respondet I. Perez, poſtquam re[...] taſſet reſponſiones Heriſe, quòd ſcilicet ca[...] pr[...]

positus impossibilis sit. Et non esset enim ductivus effectus ut supponitur, & esset ut batum. Immò hæc argumentatio petit prin- pium; perinde, atque si quis, ut probaret non pugnare actum fidei, qui non possit habere g. durationem, aut qui non posset à Deo de- ui, assumeret posse existere actum fidei, qui se certissimè affirmet, se nihil horum posse. einde revelare illud prædictum Decretum, rinde est atq; producere actum, qui non pos- producere effectum, hoc autem repugnat ex pria ratione actus fidei. Quid enim est, in- it Augustinus, tam voluntarium atque cre- re. Essentialiter enim omnis actus fidei de- ndet ab imperio voluntatis. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia, non probatum, implicare actum intellectûs, sine uente se volitione; nego item implicare, ut e decretum formet DEUS. Tum quia fal- n est peti principium prædicto arguendi mo- . Recurrit enim ad principium, non impli- ,quod non petit principium. Sicut neganti sibilitatem hominis, bene assumeretur non plicare eundem. Tum quia quamvis defa- fides sit voluntaria, cur imperium illud untatis, per exhibitionem concursûs, aut determinationem, suppleri non possit. De- e, quamvis dicatur, de ratione actus fidei, es- oluntarium, explicari id posset, de volunta- Antecedenti, hoc est imperio voluntatis ventis intellectum, ut assentiatur sed non de untario consequenti, quasi omnis actus fidei, ncipiet actum voluntatis.

RESPONDET II. Esparza citatus ad 2dum, iversaliterque dicit non esse possibilem ali- m intellectionem, quæ non sit inductiva ali- s volitionis, quia quælibet intellectio, perci- & judicat se esse veram, allicit ergo per se- m ad amorem sui, immo hoc faciunt vel ime cogitationes speculativæ, nemo e- est cui speculationes suæ non placeant per- sas, unde etiam arguit, revelationem, de qua argumentum, esse arbitrarium. Quid e- absurdius esse potest, quàm DEUM super- naliter illuminare intellectum alicujus, ita, lacere illi nequaquam possit, talis illustratio evelatio Dei. Addit insuper, licet essent sibiles intellectiones essentialiter steriles af- uum, non sequitur impossibilem esse sub- tiam intellectivam, & non volitivam; quia fectiones accidentales, non participant ad- atè, totam sui generis perfectionem, sed tiplicantur cum inadæquata ejus participa- e, prout interest substantiæ, cui insunt; at tantia existit gratiâ sui, & est quid perfe- n in genere suo, unde si intersit intellecti- potest habere notitias non ordinatas, vel or- atas ad volendum: at fieri nullo pacto pote- rit, ut nullas habere possit intellectiones feraces affectuum. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia illa de- lectatio perceptibilis ex notitia veri, per ali- quos ad intellectum spectat, docetque Perez, ab ipsa manu percipi delectationem, & non ab appetitu solo. Sed posito etiam quòd spectet ad voluntatem, rediret argumentum, quod non implicet contradictionem, ne sequatur illa delectatio. Tum quia, concedo quod unaquæ- que intellectio, alliciat amorem sui, quod sit aptum objectum ut ametur à volitivo rationali, sed nego quod hoc sensu alliciat, quasi imposs- bile sit, eam non amari ab eo, qui eam producit. Nego item impossibile esse, ut Deus illuminet revelatione intellectum, quin ei, cui revelatio facta, placeat revelatio. Tum quia hoc ipsum adhuc improbatum manet, quare intersit sub- stantiæ intellectivæ, idque essentialiter, ut sit si- mul volitiva. *Hinc prædicto argumento*

RESPONDETUR aliter. Conceden- do, quòd sint quædam notitiæ, quæ etiam per se non moveant voluntatem, eò, quòd non propo- nant, nec attingant bonum quà tale; concedo item aliquas esse notitias, quæ per accidens, non adjungunt sibi volitiones, idque, vel quia decretum DEI, aut revelatio in oppositum fa- cta est, vel quia distractio aliqua intercessit, præcipuè quia sunt isti actus realiter distincti, cur ergo unus, non poterit dari, sine alio. Et sicut datur cognitio, quæ non semper ordinatur ad opus, cur etiam non poterit dari cognitio, non ordinata ad volitionem? Et ita posita illa revelatione, ex accidenti non potest sequi actus voluntatis. Ad consequentiam quod attinet, illa etiam non tenet, quia hîc quæritur positi- vum fundamentum, cur sit possibile intellecti- vum sine volitivo; mera autem paritas, non est positivum fundamentum. Quia non adfert commune aliquod principium antecedenti & consequenti, nisi merum repugnat vel non im- plicat; hoc autem non est positivum, quod quæ- ritur fundamentum. Deinde, quòd sal- tem ex accidenti, possit non sequi intellectio- nem volitio, experientia probat, quæ est fun- damentum positivum probandi, posse esse in- tellectionem sine volitione nulla autem talis ex- perientia probat, separationem intellectivi à volitivo.

Secundum Argumentum est. Actus sensuum externorum, non producit affectum, alioquin in oculis & auribus esset appetitus.

RESPONDET I. Perez. Certum sibi esse, quòd sit in organis sensuum externorum appe- titus, non quidem prosecutionis futuri boni, sed præsentis per delectationem aut tristitiam, quando enim dolet manus, dolet manus, &c. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia dicere, quòd insit sensibus externis delectatio, est idem ac dicere; quod in noscitivo sit delectatio & voluptas, quod nostri auctores respuere debent. Tum quia posito quod sensus delectentur, delectatio illa erit, non sequens ipsam perceptionem objecti, sed in ipsa perceptione objecti inclusa. Porrò quando discurritur, an intellectivum inferat volitivum, & delectativum, non discurritur de delectativo incluso in ipsomet actu intellectionis, sed de delectativo consequente Tum quia hoc ipsum quod dicit sibi certum Perez, probare debuisset ratione, quæ non affertur. *Ideo*

Respondetur aliter argumento. Illud imprimis eò quòd à pari sit ut dictum supra, non esse fundamentum positivum quod quæritur; Deinde disparitas etiam hoc dari posset, quia licèt non detur appetentia ulla, singulis sensibus adstricta, benè hoc suppleri posset, per ipsum appetitum sensitivum, cui illæ notitiæ particularium sensuum deserviunt. Si autem esset intellectivum aliquod, non tamen volitivum, defectus ille sequentis volitivi, à nullo posset suppleri.

Inferes. Non doceri à nobis quòd possit dari intellectivum sine volitivo, sed solùm ostendi, quod id non probetur pro utraque parte demonstrativè. Loquendo autem de ipso objecto, sentiendum est: quod non possit dari intellectivum sine volitivo. Ratio quia ex una parte videmus inseparabilem connexionem inter noscens & volitivum & pro opposita parte nullum est fundamentum positivum, mera ergo erit divinatio contra sensum talium Doctorum, asserere quod hæc separabilia sint, in aliquo rerum ordine, etiam possibili.

QUÆSTIO II.

De Intellectione in communi.

Sub hoc titulo hoc discutienda erit natura intellectionis, quod ut fiat:

Præmitto I. *Tria spectari posse in intellectione.* I. Actionem ejus productivam. II. Terminum ejusdem. III. Unionem intellectionis cum intellectu. Et quidem hæc tria varia possunt sortiri nomina; actio enim productiva vocatur motus vitalis, conceptus formalis, intellefactio &c. Terminus autem ejus actionis ab aliis vocatur qualitas, ab aliis conceptus objectivus, prout repræsentatus, species expressa, verbum mentis, intellectio &c. Denique unio illa, ab aliis vocatur receptio, ab aliis passio, & cætera similia.

Præmitto II. *Varias esse sententias in q[uo] tandem consistat natura intellectionis.* Alii eni[m] dicunt illam stare in sola actione, habente suu[m] terminum. In qua sententia est Molina, C[o]nimbricenses, Cajetanus & alii. Et quamv[is] Cajetanus, in sola actione eandem constitue[t] censeat eam nullum habere terminum, sed ej[us] mens ita intelligenda, quòd scilicet nullum h[a]beat distinctum à se effectum, sed quòd eade[m] entitas, diverso respectu sit actio, & diverso r[e]spectu effectus, sicut nos docuimus de creatu[ra] immediatè à solo Deo producta.

III. Sententia est tenentium in utroque co[n]sistere intellectionem. Hanc tenet Cardinal[is] Lugo, Hurtadus, Recentior Suarez.

Præmitto III. Difficultatem esse int[er] auctores, utrum illa qualitas producatur p[er] actionem distinctam, an per actionem identi[fi]catam ipsi termino. Produci per actione[m] identificatam docuit Cardinalis Lugo disp. 1 de Incarn. Oviedo hîc, & alii apud eunde[m]. Negat cum aliis Recentior Suarez & Mastri disp. 51.

DIFFICULTAS I.

An intellectio producatur per actionem distinctam?

Dicendum est. *Intellectionem quæ reda[it] intelligentem, eum, qui eam producit, non pr[o]duci distincta actione.*

Probatur I. Non implicat contradicti[o]nem produci aliquid per actionem identifica[tam] sibi; & ex alia parte, nulla est necessitas asseren[]di, quod intellectio producatur per actione[m] distinctam, ut patebit solutione argument[o]rum.

Probatur II. Effectus essentialiter d[e]terminatus ad unum principium non produc[i]tur, actione condistincta, sed intellectionis qu[a]litas, reddens intelligentem eum, qui eam pro[]ducit, est effectus essentialiter determinatus a[d] unum principium, Ergo non producitur acti[o]ne distincta. Major supponitur ex materia d[e] modis. Minor probatur, Modus est essential[i]ter determinatus non nisi ad hoc principium Ergo & illa qualitas intellectionis, est essentia[]liter determinata, non nisi ad hoc principium, faciat illud intelligens. Consequentia probatu[r]. Ideo modus est essentialiter determinatus no[n] nisi ad hoc principium, quia est ultima ratio tal[is] determinationis, sed etiam qualitas intellectio[]nis, est ultima ratio intellectionis, quod ipsum probatur. Quia positis quibuscunque aliis, ipsa que actione productiva illius qualitatis, in se for[]mali

...ter spectatæ, nondum ponitur determina... d esse intelligentis. Ergo hæc determina... sola illa qualitate habebitur. A quo enim ? Immò quamvis hanc ipsam entitatem in... lectionis, quâ intelligit Petrus, produce... ..g. Paulus, non redderet illa Paulum intel... ..tem, ut probatum in materia de vitalitate.

..ROBATUR III. Creatio non infert aliquam ..alitatem, Ergo nec productio illius qualita... Antecendens probatum in Physicis. Conse... ..ntia autem probatur: Ideo creatio non est ..us, quia impossibile est, esse hunc effectum, ..concursu causæ creatæ productum, & non creatum à Deo, ita actio producens qualita... intellectionis, quæ aliàs redderet Petrum ..ligentem, actio inquam talis profecta à Pau... ..it distincta ab illa qualitate, non tamen pro... à Petro. Unde universaliter quę intellectio ..it producentem intelligẽtem, non fit con... ..ncta actione, quæ autem non reddit eum in... ..gentem, producetur condistinctâ actione. ..o nostra sententia vide Aristotelem, Mata... ..icorum textu 11. & 16. Quod enim Recenti... ..tar. dicit illas authoritates hoc sonare, quòd ..actionibus nihil extrinsecus producatur id ..rtinens est. Quis enim inquã dubitare po... ..visione, speculatione, nihil fieri extrinsecũ.

..BJICIT I. Recentior Suarez. Ex hac do... ..â sequitur, istam qualitatem non fore rem ..modum. Esset enim seipsa essentialiter ..anẽs, ac proinde inseparabilis ab intellectu, ..equenter esset imperfectior frigore & calo... ..iisque qualitatibus, quæ sunt veræ res.

..ESPONDETUR Oviedo, concedendo to... ..foreque illam qualitatem imperfectio... ..liis qualitatibus in aliqua consideratione, ..tione tamen expressionis objecti, spiritua... ..s, fore perfectiorem.

..ESPONDETUR II. Negando illam quali... ..n fore modum. Ratio, Quia de ratione mo... ..n est hoc, per intermediam actionem non ..ere, aliàs unio, quæ producitur, non sine .., modus non esset. Idem quæ creantur, ..reantur per intermediam actionem, & ta... ..modi non sunt. Ergo de ratione modi non ..ñediate pendere à principio effectivo, li... ..erbum sit, quod aliqua species modorum, ..ediate pendeat à principio effectivo, & ita ..non agitur per aliam actionem. Itaque ..oc principipio non convincitur illam qua... ..m esse modum. Ex alia parte non .., cur implicet illam qualitatem poni in la... ..n divinitusq; transferri in aliud subjectum, ..omnia probant, illam qualitatem non esse ..um.

..STAT idem. Non omnia quæ pendent in ..& conservari, dependent se ipsis immedia... ..ita lux dependet in fieri & conservari à ..non tamen immediate, sed mediante actio... ..rgo idem dicendum est de qualitate illa.

..ESPONDETUR. Negando consequentiam, ..aritas. Quia qualitas illa, à quocunque ..em principio produceretur, eundem effe-ctum tribueret, consequenter non est determinata, ad hoc principium. Jam autem intellectio, non à quocunque principio producta intelligente, reddit quemcunque intelligentem, unita etiam illi. Hinc fit, ut determinet sibi principium, tum, cum debet reddere intelligentem determinareque ut intelligat.

OBJICIT II. Arriaga. Intellectio non est vita Physica, sed intentionalis, vita autem intentionalis, cur indentificaret sibi actionem, quam sibi non identificat gratia, calor, &c?

RESPONDETUR. Intellectionem ita esse vitam intentionalem, ut simul sit vitalitas Physica. Est enim motus ab intrinseo. Sed quidquid sit de hoc, negatur consequentia, propter adlatam disparitatem, Quia v. g. gratia à quocunque producatur, reddet subjectum gratum, consequenter non determinat sibi principium, secus intellectio.

OBJICITUR III. Actio est ordo realis ad terminum, ordo autem realis, est, quid distinctum realiter, consequenter & actio productiva illius qualitatis, erit distincta ab illa qualitate.

RESPONDETUR. Negando universaliter Majorem, quæ non nisi in casu perticulari vera est. Ratio autem negandi, quia non implicat contradictionem, actio identifica cum termino.

INSTABIS, ex hac responsione sequitur, Deum prædeterminare voluntatem. Quia actio qua Deus producit volitionẽ, est distincta ab ea, quâ voluntas producit volitionem, & aliunde, est prior illa, quia omnis actio est prior suo effectu. Ergo prædeterminat.

RESPONDETUR. Cum concursus Dei non sit alius, prę actione creaturæ, in quantum illa actio pendet à Deo, fit ut concursus ille, sequatur conditionem actionis creatæ. Quia autem ipsa actio creata identificatur ex dictis suo termino, fit ut eidem & concursus identificetur.

OBJICITUR IV. Non implicat contradictionem Abelem v. g. generari à Caimo. Ergo neq; etiam implicabit. Contradictionem eundẽ actũ intellectionis produci ab alio principio.

RESPONDETUR. Dupliciter in hac materia procedi posse, primum dicendo, quod ne divinitus quidem, intellectio v. g. Petri produci possit à Paulo, ad eũ modum, quo modalis actio Petri ne divinitus quidẽ produci potest à Paulo, eo quod sicut actio ita & intellectio, determinet sibi essentialiter hoc principium, sed non esse necesse hoc defendere, idque propter dicta in simili de vitalitate. 2do, quod divinitus quidem intellecto Petri quoad entitatem produci possit à Paulo, ita tamen, ut non reddat intelligentem Paulum. Quo posito, distinguetur consequens: Ergo etiam non implicabit contradictionem eundem actum intellectionis, produci ab alio, ita tamen, ut non reddat eum intelligentem concedo, ita ut reddat intelligentem Nego. Consequenter cum reddet intelligentem, non producitur ut dixi actione distincta: secus si non reddat intelligentem,

ita

ita ut actio illa sit indistincta ab intellectione, in circumstantia, quòd reddat eum qui eam producit intelligentem; ad eum plane mudum, quo relatio indistincta est à fundamento & termino, non quomodocunque, sed in circumstantia rationis fundandi.

Ad hoc defendendũ dupliciter procedit posset. Imprimis ponendo quòd intellectiones Petri, ad rationem tribuendi, esse intelligentis, requirant nonnisi, à Petro produci, ita ut intellectus Pauli, ad illam productionem eductionemque è sua potentia, nonnisi obedientialẽ potentiam habeat. Deinde concedi posset, quod eadẽ intellectione, qua intelligeret Petrus, posset intelligere Paulus, si illam intellectionẽ produceret, concedi posset quòd itidem, eandem intellectionem & Petrus & Paulus indistincta actione produceret: Quodsi quæratur. Quod ergo erit determinatum ut dicatur potiùs intellectionem illam produxisse Petrus, quam Paulus recurri posset ad hoc: Quia casu quo illam produceret de facto potius Petrus, quàm Paulus diceret illa intellectio connaturalem exigentiam, ut conjungatur nonnisi intellectui Petri, cum omne accidens, petat connaturaliter uniri ei subjecto è quo eductum est. Videtur tamen ille prior modus, esse planior, & superiùs dictis conformis.

Objicitur V. Nulla est causa, quæ determinet sibi individuos effectus. Ergo nec potentia intellectiva. Quodsi non individuat sibi intellectiões, debebit illas distincta actione producere.

Respondetur. Attendendo ad immediatè dicta, quòd hoc sensu individuet sibi effectus, ita, ut alia eosdem, nonnisi obedientialiter producere possit; sed hoc sensu non individuat sibi effectus, quasi ad plures in sua potentia contentos, non indigeat à Deo determinari, ut videre est dum Deus determinat ad hanc individuationem modi, licet hic individuus modus, huic nonnisi principio sit adstrictus. Sed quidquid sit de hoc principio, potest ad huc dici: quòd effectus qui sunt simul essentialis determinatio hujus ad hoc, non indigeat, à causa, distincta actione produci, licèt producat distincta actione effectus causa, quia effectus, non habent simul determinationem, hujus ad hoc.

Argumenta Recentiorum.

Mastrius hîc disp. 6. n. 91. censet, produci verbum mentis, per distinctam actionem, ejus hîc pensanda argumenta.

Objicit I. Auctoritatem Augustini 9. de Trinitate capite 7. Ubi ait conceptum verum, veracem notitiam, tanquam verbum, aqud nos habemus, & dicendo intus gignimus.

Respondetur. Cum Augustinus nihil exprimat, de dictione distincta ab ipsomet verbo, poterit adhuc illud verbum, generari & produci in nobis, productione indistincta entitativè.

Objicit II. Verbum vocale, verè producitur per locutionem, & dicere corporeum, ve[ru]m per actionem distinctam. Ergo & verbum m[en]tale, producitur per locutionem & dictione[m] spiritualem, distinctam.

Respondetur, negando antecedens. C[um] enim verbum vocale, non aliud sit (si sonum e[xi]mas) nisi locutio & dictio corporea, sicut lo[cu]tio & dictio corporea, non est distincta à se i[psa], ita nec erit distincta, à verbo corporeo seu [vo]cali.

Objicitur III. Verbum divinum nequa[quam] seipso immediatè producitur à Patre. sed pe[r] ternam actionem generativam, cujus ipsum [est] Terminus. Ergo idem dicendum, de vo[rbo] creato.

Respondetur. Antecedens, ne indigea[t ul]terius probari, si negetur, indiget ulteriori ex[pli]catione, nam negando, quòd per actionẽ di[sti]ctam, producatur verbum creatũ, nihil dis[si]latur productio verbi creati, productioni v[erbi] Increati, sicut enim, licèt vere generatur ve[r]actio agens, ut ita dicam, adeoq; generativa, n[on] est entitativè quid distinctum à Paternitate, [n]nec virtualiter, sed virtualitas generationis e[st] distincta virtualiter à Paternitate. Ita quar[is] verbum creatum producitur ab intellectu, [is] productio activa, non erit entitative distin[cta], ab ipsomet intellectu dicente.

Instat I. Mastrius. Quamvis actio illa ag[ens], sit identifica Paternitati, id non tollit, qu[in ge]neratio in divinis, sit vera & realis actio, & q[uòd] identificetur paternitati, non provenit ex ra[tio]nibus formalibus actionis, sed accidit ex sum[ma] simplicitate divina.

Respondetur. Concedo, quod identi[fi]catio actionis illius agentis, ut ita dicam, cum [Pa]ternitate, non tallat, quo minus sit vera & re[alis] actio, licet non sit verè & realiter distincta, m[edi]ansq; inter Patrem & filium, ita etiam & di[ctio] creata erit vera & realis Actio, quamvis non [me]diet verè & realiter, inter intellectum & verb[um] creatum. Concedo, quòd identificatio ista ac[tio]nis, non procedat ex rationibus formalibus [a]ctionis, aliàs nulla daretur condistincta entit[ati]ve aut connotans aliquid condistinctũ, sed p[ro]cedit ex connexione verbi mentis cum inte[lle]ctu, cui tribuit rationem intelligentis actu. Et ut simplicitas Divina, exigit, ut non intermed[iet] illa generatio, inter Patrem & Filium, ita ne[xus] verbi creati cum hoc intellectu, cui tribuit ra[tio]nem intelligentis, exigit, ne intermediet dist[in]cta realiter dictio.

Instat II. Verbum nostrum ex limitatio[ne] sua est accidens, ergo ex eadem limitatione, p[ot]est produci, distincta re ipsa, actione.

Respondetur. Concedo quòd ex sua li[mi]tatione, verbum nostrum, sit accidens, si en[im] esset substantia communiter infertur, quòd e[sset] actus purus in ratione intelligendi, adeoq; De[us] sed nego quòd si aliquid producatur per acti-ne

nem indistinctam, quod non possit esse accidens, & aliquid limitatum.

INSTAT III. Etiam in divinis, generationis actio, distinguitur à verbo genito.

RESPONDETUR. Sicut in divinis distinctio illa oritur, non ex ratione intermediæ realitatis, sed ratione indistinctionis à Paternitate, ita & dictio activa creata, distinguetur à verbo creato, ob suam identificationem cum intellectu.

OBJICITUR IV. Quando aliquis effectus, nec ab alia causa, nec alio modo prodire potest, signum evidens est, dependentiam à tali causa, esse illi essentialem, ac realiter idenficatam; jam autem Verbum mentis, idem numero, potest à diversis principiis oriri, cum habitu, vel sine habitu, vel cum specie impressa, cum uno, vel altero Dei auxilio, si sit actus supernaturalis, imò potest totaliter à Deo imprimi.

RESPONDETUR. Non potest ostendi sufficiens mutatio, per quam, à non esse agentis, transeat habitus ad esse agentis (& similia numerata in antecedenti) nisi ponatur modalitas, quia autem non recurrendo ad aliquid intermedium, potest ostendi, per quid transerat intellectus, à non esse agentis illud verbum, ad esse agentis, nempè qua per illud redditur intelligens, ideò non erit necesse, per intermediam actionem; produci illud Verbum. Unde à nulla alia causa potest produci hoc Verbum creatum, reddens intelligens, & exigens uniri, nonnisi cum hoc intellectu, nisi ab hac causa, consequenter cum tali causa, dicit essentialem nexum. Nego item, quòd idem numero verbum, possit à solo Deo produci & imprimi, ut reddat intelligentem, eum, cui imprimitur.

OBJICITUR V. Alii effectus producunt mediâ actione quæ sit modus, vel non sine modo, ergo & Verbum mentis.

RESPONDETUR. Quæ creantur, non producuntur actione intermedia, cur non & Verbum mentis? de aliis dispar est ratio, quia nisi ponatur intermedia actio, saltem non sine modo, non erit ostendere sufficientem mutationem, per quam transeatur à non esse agentis, ad esse agentis, quæ in præsenti, ut dictum, ostendi potest.

DIFFICULTAS II.

In quonam consistat Intellectio?

PLures sententias in hac materia, supra proposui, nunc examinandæ sunt.

Punctum Difficultatis 1.

An intellectio consistat in Actione?

IN duplici suppositione procedere debet resolutio, nempe posito, quòd intellectio actione distincta producatur, & posito, quòd indistincta actione.

DICENDUM est I. *Actionem quantumvis foret distincta à termino seu qualitate producta non fore formaliter intellectionem.*

PROBATUR I. Illa entitas actionis, prout condistincta à suo termino, vel notificat objectum potentiæ vel non notificat: si non notificat. Ergo in illa formaliter non consistit intellectio. Quia illa, est definitivè notificativa objecti, si notificat. Ergo frustra producitur verbum mentis, siquidem quod facere deberet, jam hoc præfacit actio, & sicut productio caloris non calefacit, sed calor, productio etiam gratiæ non gratificat subjectum, sed gratia: ita & productio intellectionis, non faciet intelligere, sed terminus ejusdem.

RESPONDEBIS. Illam actionem requiri ut producatur verbum mentis.

CONTRA. Transeat illam actionem requiri ut producatur verbum mentis, nec de hoc est quæstio; sed inquiritur, in illané actione stet formalitas intellectionis?

Neque valet si dicas: in utraque stare; jam enim superabundaret alterutra, effectusque formalis idem, non potest à diversis principiis pendere, quamvis effectus in genere causæ efficientis, id possit habere: quia effectus formalis non est aliud, nisi forma ipsa unita subjecto capaci: sicut ergo ipsa forma, non est idem cum alia forma, sic nec eundem effectum formalem præstabit. Si autem dicas præstare quidem diversum effectum, utrumque tamen de linea intellectionis, restat quærere, in quo sit sita illa diversitas, ita ut neutra sit forma otiosa.

PROBATUR II. Si in actione consistit formaliter intellectio, illa intellectio vel producit aliquid vel non producit, si non producit, actio non est, ut supponitur in ratione actionis Physicæ, si producit, quid illud est quod producit? non producit aliam intellectionem, quia hæc intellectio deberet etiam in actione consistere; cur enim una in actione consisteret, & non altera. Rursus illa actio si producit intellectionem producit actionem, cum per te intellectio consistat formaliter in actione, dabitur ergo actionis, & sic dabitur processus in infinitum, vel devenire erit ad intellectionem, quæ non sit actio, & sic aliqua intellectio, non in actione consisteret cum illa prior, in actione consistat. Non etiam illa actio quam tu dicis intellectionem, potest producere aliquid aliud, præter intellectionem; quia nullus terminus alius, illius assignari potest, vocaturque actio, intellectionis productiva.

PROBATUR III. ex Oviedo. Si tota ratio intellectionis consistit in actione, terminus illius actionis tantũ esset necessarius, ut subsistat actio, non enim ille terminus constitueret eum intelligentem. Quia si per impossibile actio illa esset sine termino, jam præcise per actionem esset intelligens. Ergo terminus tantum requiritur ut præcise sit actio. Hoc autem dici non potest: Quia jam non terminus esset propter actionem, sed actio propter terminum.

Dicendum est II. *Actio productiva intellectionis, si detur distincta à termino requiretur tanquam prærequisitum necessarium ad intellectionem, in suppositione autem quòd identificetur termino, sub formalitate tendentiæ motusque prior est, & prærequisita, ante formalitatem Termini & quietis ut ita dicam.*

Probatur. I. Conclusio auctoritate Tridentini, quod sessione 6. Canon. 4. respectu justificationis, dicit nos non esse, tanquam inanimatum instrumentum, nihil operans. Ergo supponit, ut non dicamur nos habere tanquam inanimatum instrumentum, debere intercedere actionem, consequenter cum in intellectione, nõ habeamus nos in animato modo, debet illic intercedere actio, sed non tanquam aliquid subsequens: Ergo tanquam prærequisitum necessarium.

Probatur II. Illud quod dicit necessarium & essentialem connexionem cum suo principio, adeoque insupplebilem etiam à Deo, necessario debet involvere rationem, ob quæ dependet à suo principio. Hæc autem non alia est, nisi actio, quæ enim aliam? quod si dicet intellectio actionem, tanquam rationem, ob quam dependet à suo principio, & cum eam non deposcat tanquam aliquid posterius: Actio enim semper prior est effectu, cum etiam actionem non deposcat tanquam rationem formalem intelligendi. Ergo illam deposcet, tanquam necessarium prærequisitum.

Probatur III. Non potest intellectus reddi intelligens per intellectionem ab alio productam. Rursùs illa intellectio, non est improducta, Ergo intellectio involvet actionem, sed non involvet eam, ut rationem formalẽ intelligendi ut probatum. Ergo tanquam aliquid prærequisitum, vel potiùs ut rationem, ut Quo, suæ productionis.

Objicitur I. Intellectio increata non involvit actionem. Ergo neque creata.

Respondetur. Si nomine actionis intelligas rationem formalem Quo, cui correspondet factum, nulla est in divinis actio, quia nihil factum, cum tamen in creatis omnia fiant facta.

Quodsi nomine actionis intelligas productionem, cum distinctione respondendum erit. Si enim nomine intellectionis increatæ, intelligas intellectionem personalem, seu verbum, respectu illius datur vera productio. Si autem nomine intellectionis increatæ intelligas ipsammet naturam divinam, quà natura est, illa cum sit improducta, respectu illius non potest dari productio. Quia autem creata intellectio est producta benè respectu illius, potest dari Actio.

Objicitur II. Arriaga. Vel essentia tota salvatur in qualitates, seu termino Actionis sine actione, vel non salvatur, si non salvatur, Ergo deficit aliqua pars essentiæ intellectionis sine actione, adeoque actio quæ deest, ce[st] tanquam aliquid ad essentiam intellectionis spectans, si autem salvatur sine actione, Ergo n[o] actione dabitur intelligens, hoc enim [ni]hil aliud est, quam tota essentia intelligen[tis] sicut homo non aliud est quam tota essenti[a] hominis.

Respondetur. Posita nostra sententia quòd identificetur actio, intellectioni produ[c]tæ, sicut intellectio sine se ipsa, ita nec [sine] actione, salvari poterit, cum hoc tamen sta[t] [ut] reddatur per illam homo intelligens, no[n] [sub] formalitate actionis, sed sub formalitate termini: si autem distinguatur actio à termino [in] solo termino stabit intellectio, tanquam in ra[tione] formali intelligendi, sed non in solo ter[mino], quasi in se solo, claudat omnia prærequisita.

Objicit III. Oviedo. Actio pro contra[cto] sumpta, vel est additum diminuens vel [de]struens, rationem essentiæ intellectionis [vel] contrahens, si contrahens, ratio intellecti[onis] consistit in actione, & termino, si diminuens intellectionis essentia adæquatè constituet[ur] [in] termino.

Respondetur. Quærendo, an ter[minus] vespertinum, sit ratio diminuens an contra[hens] comestionem, & quam responsionem dec[it] ille, aptari poterit in præsenti. Directè dici[tur] est, rationem actionis esse rationem contr[acti]vam, sed per modum connotati, efficiens [fa]cet, ut illa intellectio sit vitalis, sed non co[ntra]hit illam, tanquam ratio manifestiva form[ali]ter.

Objicitur IV. Vita substantialis non co[n]sistit ullo modo in actione, nec illam importat, sed solum formam substantialem. Ergo & [vi]ta accidentalis, quam habet potentia in actu [se]cundo operans, nullo modo importat ration[em] actionis.

Respondetur. Vita substantialis diva, est formalissime ipse actus 2dus, vita autem [sub]stantialis creata, prærequirit actionem sui pro[du]ctivam, cur ergo idem etiam non dicetur de [vi]ta accidentali quæ est per intellectionem. [S]ed disparitatis ratio etiam adferri potest. Qui[a] hac actione produci, non est essentiale vitæ [sub]stantiali, ut scitum est ex Physicis. Jam autem [es]sentiale est intellectioni, actione vitali produ[ci], quando reddit intelligentem, consequenter [di]cet specialem nexum ad actionem, saltem [tan]quam ad prærequisitum.

Objicitur V. Solus conceptus, est [si]militudo objecti, ergo in solo illo consistet [in]tellectio.

Responsum supra. In solo conce[ptu] consistere intellectionem, tanquam in ratio[ne] form[ali]

ormali intelligendi, sed non consistere in solo onceptu, quasi non requireret alia prærequisia saltem ex modo concipiendi distincta.

Punctum Difficultatis 2.

Sol-vuntur Obejectiones.

PRæter adlatas objectiones contra conclusionem secundam, restant eæ solvendæ quæ nagis impetunt conclusionem primam.

OBJICITUR I. Intellectio divina in sola rocessione consistit. Ergo & intellectio creaa in sola actione. Anteced. probatur. Quia inellectio divina, considerari potest tam notionas quàm essentialis, utraque autem in processioe consistit, ut probatur. Quia intellectio noionalis dicit processionem seu originem actiam, & processionem passivam, seu verbum dinum, quæ intellectio, non consistit in verbo u termino. Quia prius intelligitur Pater, ctu intelligens; quàm producens verbum: ognitio etiam essentialis, consistit in operatioe, & non in termino.

RESPONDETUR: Hanc difficultatem ndere ab illa, quæ examinatur in materia de rinitate, quodnam scilicet sit principium imediatum, formale, ut Quo processionum in vinis. Interim videamus quid sit directe reondendum. *Hinc*

RESPONDET imprimis recentior Suarez. Nendo consequentiam, disparitatem dat, quia ter non intelligit per verbum, imo quando ill producit, jam supponitur esse intelligens, non im illud produxit ex necessitate intelligendi, ut intelligat, sed ex fœcunditate intelligendi; quia intelligit, hinc pater non intelligit per rbum. Creatus autem intellectus intelligit per nceptum seu terminum. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Instauraturque sic argmentum. Pater non per verbum intelligit, sed m illud producit, supponitur jam intelligere. rsus Pater non intelligit per verbum, Ergo ando producit verbum creatura æque etiam pponitur intelligens actione, Ergo ulterius, n ideo illud producit ut intelligat, sed quia elligit actione.

RESPONDET II. Oviedo. Pater non tanm est potens intelligere, quatenus potest perere objectum, quod est illi commune cum s personis, sed potens est intelligere notionaer producendo verbum consubstantiale, habens tamen diversam personalitatem; Quod sistere nequiret, si Pater non haberet verbum tinctum à se, quod sit terminus cognitionis ionalis Patris. In creatis verò nulla est ratio e cogat imò neque permittat verbum aliquod gnari productum per cognitionem formam, quod ad rationem formalem cognitionis n pertineat. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Supponit enim dari notionalem cognitionem, quæ si non aliud est quàm cognitio, communis reliquis personis affecta personalitate non solvitur argumentum quia ipsa ratio personæ Patris quà talis, nihil habet formalitatis, quæ sit cognitio, consequenter ad huc verum erit, rationem cognitionis, stare in ipsomet actu secundo, non autem in termino illius: consequenter etiam creata cognitio, stabit in actione non autem in termino, si autem aliquid aliud per notionalem cognitionem intelligitur, nempe cognitio appropriata Patri non aliis personis, vi cujus aliquid intelligat Pater, quod non intelligant aliæ personæ; talis intellectio notionalis rejicitur à Teologis. Deinde concedo ad solvendas processiones divinas, debere admitti verbum distinctum realiter à Patre, sed inde non sequitur, quod in divinis, non stet cogitatio in processione. Concedo in creatis non dari necessitatem ad producendum verbum subsistens, sed inde non sequitur, quòd sicut in divinis in processione consistit intellectio, sic non consistere in creatis. Concedi item potest, in creatis, non pertinere verbum ad rationem formalem cognitionis, sed tanquam terminum illius intellectionis & partum. Inde autem non sequitur sicut in divinis, ita & in creatis, intellectionem non stare in processione, & in productione verbi. *Hinc aliter*

RESPONDETUR: Intellectio communis omnibus personis, de fide est, quod in processione non consistat: Quia illa, est ipsamet natura divina communis, cui nullo modo competit, habere productionem, cum sit improducta. Distinguendo autem actum primum intelligendi in Deo ab actu 2do, prioritas illius conedi ex modo concipiendi potest, sed non cum prædicato productivi. Quia natura divina etiam ex modo concipiendi, non potest dici producta, tribuimusque actum secundum intelligendi DEO, seclusis imperfectionibus, qualis esset si conciperetur producta. Instantia de intellectione personali stat contra oppositas, idque ideo, quia intellectio personalis, stat in ipsa ratione termini seu verbi producti. Ergo & nostra intellectio, in termino debet stare. Quod autem dictio, stet in processione, aliud est. Quia cum dictio sit ipsa processio Ut Quo sumpta, sicut sine se, ipsamet dictio, esse non potest, ita nec sine processione, sed inde non sequitur, intellectionem in divinis stare in processione, Quia dictio licet sit de linea intellectionis, non aliud tamen importat, quam actuale exercitium locutivitatis paternę, de quo fusius prima parte, estq; ratio Ut Quo, productionis verbi seu intellectionis personalis, quod nos concedimus etiam illi actioni creatæ (si detur) quæ est productiva verbi mentis.

OBJICIUNTUR II. Paritatis aliquæ.

PRIMA PARITAS. Modus localis non in termino, sed in actione consistit, Ergo & intellectio.

Respondetur. Disparitatem esse Quia nisi in ipsa actione staret motus, non posset aliud haberi in quo ille salvetur, non enim posset salvari in termino, hic enim vel est quies, adeoque negatio motus, vel ubi, quod etiam quantum est de se, nullo modo importat motum. Nulla autem talis ratio urget, ut ponatur intellectio in actione, imò, ut dictum rationes in oppositum urgent.

Secunda Paritas. Volitio consistit in actione Ergo & intellectio. Antecedens probatur. Quia volitio est libra, libra autem non esset, si in termino consisteret, quia terminus non potest non sequi actionem, adeoque non est indifferens, ad esse & non esse.

Respondetur. Suppositionem consequentem non esse destructivam libertatis, sed ipsum actuale exercitium ejusdem. Terminus autẽ ille non posset non esse tantũ ex suppositione consequenti, hinc quamvis volitio in termino consisteret adhuc salvaretur volitionis libertas. Deinde in ipsa volitione duo possunt distingui, Actio productiva volitionis, & ipsa volitio producta; nego ergo volitionem stare in actione illa productiva, & sicut supposito quod sit actio, non potest non esse, nec hoc præjudicat libertati, ita nec præjudicabit libertati termini, quod supposita actione non possit non esse.

Objicitur III. Per actionem constituitur principium intellectivum, vivens in actu secundo, vita intellectuali. Ergo de ratione intellectionis est, tantum actio, & non terminus.

Respondetur. Per actionem scilicet constitui principium intellectivum vivens, tanquam per rationem tendendi ad formam vitalem, non autem, tanquam per formam & ultimum complementum vitale, per intellectionem autem constituitur tanquam per formam vitalem. Sic v. g. possessio rei, non est ipsa sententia ad possessionem, sed ipsa res possessione habita, est possessio, cum ergo intellectio, sit possessio objecti vitalis, non tendentia ad illam possessionem, quæ est actio, erit illa possessio, adeoque actio non erit intellectio, sed ipsa res possessione habita, seu terminus qui est possessio intentionalis objecti. Quod ipsum sic ulterius proponitur: In esse actuali vitæ, duo considerari possunt. Primò Ratio reducendi sese in actum secundum. Secundò spectari potest, ipse actus secundus. Ratio reducendi sese in actum secundum, tribui debet actioni; ratio autem ipsius actûs secundi, debet tribui illi termino, qui respondet illi rationi, reducẽti actuum primum, in actum secundum, sic ergo, & intellectio, cum sit actus secundus vitæ intellectualis; non debet tribui rationi, reducendi intellectum in actu primo, ad esse intellectivi in actu secundo, sed debet tribui ipsi actui secundo, qui est terminus illius actionis. Unde ratio reducendi sese in actum secundum ut quo, dupliciter sumi potest, primò pro ipsa forma quę est actus secundus, & in hoc sensu ipsa actio non est hæc forma, sed terminus illius, secundò pro ipsa actione Ut qua, & formali producendi illam ipsam formam, producendi illum ipsum actum 2dum, & hoc sensu actio, & Ratio reducendi in actum secundum.

Punctum Difficultatis

An intellectio consistat in Qualitate producta.

Dicendum est. *Intellectionem creatam consistere in Qualitate producta.* Est conclusio Authorum supra citatorum.

Probatur I. Quia intellectio consistere debet in aliquo, non consistit formaliter in actione ut probatum est, Ergo in termino illius, nihil enim tertium inveniri potest.

Probatur II. Pone quamlibet actionem, & non pone repræsentationem objecti & eorum prædicatorum quæ res continet, non intelliges rem. Ergo intellectio in eo stat, quod est illa repræsentatio, quam dicimus esse terminum. Idem sic aliter proponitur, in eo consistit intellectio, quod negat non intellectio, sed non intellectio, nihil aliud importat, nisi non esse in mente prædicata rei repræsentata. Ergo intellectio repæsentationem importat, sed qualitas illa producta est repræsentatio, non enim actio est reprę́sentativa ut dictum. Ergo in qualitate illa stabit intellectio.

Probatur III. Impossibile est transire a contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, Ergo nec sine illa transibit a non esse intelligentis ad esse intelligentis, sed si ponatur intellectio stare in dicta qualitate, nulla dabitur sufficiens mutatio, Ergo in illa debebit stare intellectio.

Ex quo ulterius Inferes, non esse possibile ut producatur creata intellectio, quæ non habeat rationem verbi producti repræsentationem objecti, &c. Ratio est, quia ratio repræsentationis speciei que expressę, itemque ratio verbi mentis intra intellectionem, vel sunt idem realiter vel nõ sunt; si sunt idem realiter. Ergo unum illorum posito, ponetur & aliud, si autem non sunt idem realiter. Ergo tu multiplicas Entia sine necessitate, attendendoque ad definitionem speciei expressę, & verbi mentis, facile inferetur identitas.

Clarè id docet S. Thomas prima parte quæstione 27. articulo primo in (.) ubi dicit; qui cumque intelligit ex hoc ipso quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum quod est conceptio rei intellectæ.

Objicitur I. Intellectio Divina, quæ est ipsamet natura Divina, non est producta verbi mentis, nec est cum illo idem, Ergo idem erit intellectio creata.

RESPONDETUR. Concedere quidem Marbonem, verbum esse duplex in divinis, essentiale notionale, ut videre est disputatione 24. num. & disputatione 29. numer. 1. id tamen rejeci in ima parte. Hinc disparitas hæc assignari debet. Quia scilicet de ratione verbi imaginisue etiam objecti, est habere formalitatem producti, Hinc in prima parte verbum Divinum on dicitur inesse imago creaturarũ, quia non oducitur à creaturis, Quia autem in divinis, llam datur commune productum, fit ut intellectio divina, nõ sit verbum, nec imago objectom, nisi dicas nomine imaginis & verbi, te on aliud accipere, quàm quòd notificetur obctum, hæc enim notificatio indubie est in Deo, d quia non est producta, non potest dici verbũ imago. Quia autem omnis intellectio creaest ita notificativa, ut sit etiam producta, fit, ut nnis cognitio creata, debeat habere formalitam intellectionis, & formalitatem verbi imanisque.

OBJICITUR II. Sufficit, intellectionem n aliud esse, quàm receptionem specierum.

RESPONDETUR. Quod non. Tum quia ngeli, supposito quod habeant sibi concreatas ecies semper intelligerent omnia illa, suppoo etiam quod eas sibi fabricent, intelligerent nper omnia, quorum habent species. Tum ia intelligere, esset pati, hoc autem esset ntra mentem Tridentini de Justcifiatione. istoteles & S. Thomas explicandi sunt, quod telligere in actu primo, & remotum, sit quodm pati, quod producto illi verbo, competat cipi in anima noscentis.

OBJICITUR III. Cum Amico. Sufficit in sione seu intellectione beatifica DEI, quod sit a vitalis tendentia & intentionalis unio intelctûs creati cum DEO, proxime & immediate elligendi.

RESPONDETUR. Quod non. Ratio est, ia illi tendentia, vel est actio vel Qualitas, si io, debet habere terminum saltem cui identietur, si autem est Qualitas producta, habetur entum.

OBJICIT IV. Idem; de ratione speciei presse est, ut exprimat intentionaliter objectũ, in eo objectum proximè & immediate cerpossit: Consequenter de ratione speciei exessæ est, ut quamvis objectum sit absens & non stens, adhuc aliud repræsentare possit species pressa; Jam autem si non existeret DEUS, absens à beatis esset, Beati DEUM non vient. Ergo apparet non dari illic speciem pressam, rigorosam.

RESPONDETUR. Falsum esse quòd objectum leatur in specie expressa, vel quod verbum ntis, sit medium in quo, videndi objectum. rsùs dictum est alibi, non existentem colon videri uon posse ab oculo connaturaliter, ri tamen posse supernaturaliter, & Deo supente defectum alicujus requisiti, Sed DEI non existẽtis, defectum, nulla creatura supplere posset. Fusior deberet dari huius objectionis solutio, sed ea tractatur in prima parte. Ubi de specie DEI impressa. Videantur etiam aliàs dicta ubi discurrebatur, an sensus ferri possit in objectum absens.

OBJICITUR V. Ex Salmaticensibus. DEUM esse actum purum, adeoque per suam essentiam, esse suum intelligere, & intellectũ esse. Ergo implicat illum, per aliquid aliud esse intellectum.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare, adeoque nihil: Quia probat DEUM, nec per actionem videri, nec ullum lumen gloriæ videnti Deum superaddi posse. Quia DEUS actus est purus, sine ullo lumine & actione, suum intellectum esse. Quodsi saltem creatũ esse intellectũ Dei, potest haberi ratione luminis gloriæ, nõ in Deo sed in creatura reperibilis, idem dicetur, quod intellectum esse creatum, objecti increati, possit esse, per aliquid superadditum, actione illud vitali producente.

DIFFICULTAS III.

Verbum mentis quomodo se habeat ac objecta intelligenda.

CEnsent Thomistæ, intellectum informatum jam speciebus, primùm producere verbum mentis, & in illo prius cognitio cognosci objectũ, & quod illius verbi efformationem, postea subsequatur intellectio objecti, idemque docet cum illis Amicus tomo 1. disputat. 9. Sectione 3.

DICENDUM est I. *Verbum mentis, non esse medium, In Quo noscatur objectum.* Est sententia nostrorum communior.

PROBATUR I. Argumento negativo, Quia scilicet nulla est necessitas multiplicandi hæc entia, quorum aliud sit verbum, aliud cognitio objecti, ut patebit solutione argumentorum. Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur, cognitio illa objecti, vel manifestat objectum noscenti, vel non manifestat, ergo ipsa illa est verbum, nomine enim verbi, id intelligitur: sin autem non manifestat. Ergo non est cognitio.

PROBATUR II. Illud verbum & esset cognitio objecti, & non esset, non esset, quia cognitio objecti subsequitur productionem verbi, & esset cognitio objecti, quia repæsentaret intellectualiter objectum. Quodsi dicas: alio modo repræsentari objectum in verbo & alio modo in se: Contra erit, Quia hoc ipsum non est necessarium, diversitatemque hanc nunquam experimur.

CONFIRMATUR. Quia si verbum quocunque modo esset medium noscendi, In Quo objecta falsificarentur Propositiones, nulla darentur universalia, & his similia. Nam hujus Propositionis, Petrus est Animal: deberet esse sensus. Petrus est meus conceptus de animalitate, prædico enim hoc de Petro, quod cognosco, prædi-

cabile de Petro; per te autem cognosco conceptū & Verbum meum. Deinde nulla esset condistinctio inter notitiam animalis, & inter cognitionem reflexam, quæ noscit ipsam notitiam animalis, quæ tamen duo sunt distincta, nam in notitia notitiæ, directum est objectum: Notitia, in notitia autem animalis, directum est objectum; Animal, & tamen si verbum esset medium In Quo, noscendi objecti, deberet esse ipsa notitia, directum objectum, Quod noscitur.

Probatur III. Non cognoscitur Deus in verbo tanquā in medio In Quo, nec enim essemus beati per aliquid increatum. Rursùs per ipsosmet Thomistas non cognoscitur prius Deus in verbo, postea in se ipso. Ergo neque alia objecta, cognoscuntur prius in verbo, postea in seipsis.

Responderi potest I. ex Amico. Quia S. Thomas 1. parte Quæstione 12. artic. 2. negat omnem similitudinem tenentem se, ex parte rei visæ.

Contra est. Quia præsens locus non plus vult, quam quod non detur actu ulla species impressa Dei. Neq; valet si dicas cum eodem, ex eo non posse dari expressam speciē essentiæ Dei, quia nulla species creata potest exprimere essentiam divinam, secundùm omnem perfectionem quam habet in esse reali. Non inquā, valet si dicas, quia aliàs neq; substantia creata poterit habere sui speciem expressam, eò quòd species expressa, sit imperfectior, utpote in entitate accidens. Quod si dicas sufficere ut habeatur vis repræsentandi, sine ulla continentia objecti, idem in præsenti dici poterit.

Respondebis II. Deum non videri omnino perfectè, adeoq; non videri in verbo creato.

Contra erit. Quia non est major ratio de objecto perfectè quàm imperfectè viso, & rationes oppositorum, utrumque probant.

Dicendum II. *Objectum non cognosci nisi prout repræsentatum à Verbo mentis.*

Probatur I. Quia ita intelligitur objectum sicut intelligitur; sed sicut præsentatur per Verbū mentis, ita intelligitur objectum, in hoc enim verbo mentis, stat formaliter intellectio. Ergo sicut præsentatur verba mentis ita intelligitur.

Probatur II. Quia nisi intelligerentur objecta, prout repræsentata per verbum mentis, nullum posset fieri universale, hoc enim non datur aperte rei, non etiam est ipse meus conceptus. Ergo non debet esse aliud, quàm ipsum objectum, prout sic & ita cognitum.

Probatur III. Rationibus quas oppositi adferunt, ostendentes verbum esse medium, in quo, noscendi, quæ rationes saltem probant, nosci objectum prout repræsentatum. Differt autem hæc sententia à sententia Thomistarum per hoc: quia non distinguit cognitionem objecti à verbo mentis, differt autem: quia non dicit ipsam cognitionem esse quasi speculum, in quo vulgariter dicitur objectum videri, sed dicit ipsum in se attingi, licèt non attingatur, prout in se, sed prout repræsentatur. Differt deniq; quia ponit verbum mentis tanquam rationem formalem intelligendi, non autem tanquam medium In Quo.

Objicit I. Amicus auctoritates S. Thomæ.

Respondetur. Locus quem adfert ex libro 1. contra gentes cap. 53. pro nobis potiùs est. Quia illic appellat S. Thom. verbum, intentionem intellectam, hoc est ratione objecti intellecti resultantē, quæ etiam est similitudo intellecti concepta, ut loquitur 4. contra gentes cap. 11. sed non dicit illam esse medum In Quo. Locus autem ille ex opusculo 13. ubi dicit verbum comparari ad intellectum, non sicut Quo intellectus intelligit, sed sicut In Quo intelligit, non etiam contradicit nobis in re, non enim dicit, quod nonnisi potest verbum mentis, sequatur cognitio objecti, sed tantum ostendit verbum non esse actionem intellectus quā intellectus intelligat, seu producat intellectionem, sed quòd sit id, in quo intelligitur, non q[...] dem tanquam medio noscendi & in Quo, sed quod sit te[...] minus & qualitas producta. Idem alii explicant, quod verbo, non quidem objectivè sed tamen formaliter habe[...] tur objecti expressio. Quomodo etiā intelligi debet loc[...] ex opusculo 14. Ubi dicit, rem non intelligi nisi in verb[...] quanquam dici potest, hoc loco probari, quòd objectu[...] intelligatur prout repræsentatum. Aliæ etiam authorita[...] S. Thomæ non plus volunt, quàm quòd non intelligam[...] sine efformatione verbi mentis.

Objicit II. Amicus auctoritates aliorum Patrum q[...] verbum appellant imaginem objecti.

Respondetur. Non loquuntur Patres, quòd illa im[...] go, distinguatur à cognitione objecti, ut volunt Thomist[...] vel quòd sit medium in quo. Aliunde, etiam nos, appell[...] mus verbum imaginem objecti, quia est ratio exprimen[...] intentionaliter. Quando autem dicit Amicus in verbo i[...] creato Patrem agnoscere omnia. Ergo etiam nos in ver[...] nostro cognoscimus, quæ cognoscimus, aliàs in hoc ver[...] mentis nostræ distingueretur à verbo increato, & tam[...] hujus differentiæ non meminerunt Patres, id non convi[...] cit, ex eo enim, quòd prius supponatur Pater intellige[...] antequam producat Filium, inferri potiùs debet: Ergo[...] verbum est medium noscendi. Quando autem insuper[...] iam in verbo noscit creaturas, est illi verbū, noscendi m[...] dium, non adsimile ei, quo noscit easdem in omni pote[...] tia, quæ est quidem medium noscendi, sed non mediu[...] tale, de quo hîc, sed hoc discutere ad Theologiam spect[...]

Objicit III. Potentia visiva percipit objectum in [...] visione, ut in propria imagine expressum. Ergo & intell[...] ctiva objectum suum percipit in verbo mentis. Antec[...] dens probatur, quando species variantur quoad intensi[...] nem, objectum apparet crassius, & quando species varia[...] tur quoad multiplicationem in conspiciliis v. g. Mu[...] angularibus, objectum apparet multiplex, quando ite[...] species, refranguntur, objectum apparet fractum. Er[...] potentia visiva, percipit suum objectum, in sua visio[...] tanquam in propria specie expressum, si enim visibile ce[...] neretur non in sua imagine, sed in propria natura exister[...] non posset cognosci, nisi cum ea dispositione, quàm in[...] ipsa haberet.

Respondetur. Negando Antecedens. Probatio[...] consequentiam, ad ulteriorem ejus probationem dicitu[...] si visibile cerneretur in sua propria natura, & non qua r[...] præsentatum intervenientibus etiam speciebus, tunc n[...] posset cognosci nisi cum ea dispositione, quam in se ip[...] habet: secus si videatur, prout repræsentatum, & interv[...] nientibus speciebus, ratione medii variabilibus. Hæc et[...] probatio, potentia visiva percipit objectum in sua vision[...] si faciat hunc sensum, non aliter videtur objectum, qua[...] repræsentet illa visio, vera est propositio, si autem faci[...] hunc sensum, quod percipiatur objectum in visione, i[...] ut non attingatur in se objectum, falsa est.

Instat I. Quod non se habet objectivè ad potenti[...] non potest mutare objectivè potentiam, quia nihil pote[...] esse medium mutandi alterum, quod non est medium e[...] ficiendi illud, sub ea ratione, sub qua debet illud mutar[...] Cum ergo visio mutet potentiam, debet esse objectum co[...] gnitum, & non debet esse tantum subjectivè in potenti[...]

Respondetur, negando Antecedens. Negando u[...] teriùs probationem illius, quæ ad maximum hoc evinci[...] quod objectum non quomodocunq; mutet potentiā, se[...] prout repræsentatū. Quamvis autem in conspiciliis mul[...] angularibus, non possit discerni inter verum & apparen[...] objectum, non sequitur jam, quòd in visione tanquam i[...] medio, videatur objectum, sed tantum sequitur interve[...] tio illic multiplicatarum specierum, repræsentativum ob[...] jectum multiplicatum; quod objectum, aliàs non videtur nisi prout repræsentatum.

Instat

INSTAT idem II. Variatâ visione, per solam variationem specierum visibilium, diversum quid apparet, quod antea non apparebat, sed hoc diversum, non est in objecto in se ipso existente. Ergo in objecto per visione expresso.

RESPONDETUR. Hoc diversum est in ipso objecto prout repræsentato per species impressas, quod ipsum non videtur, nisi prout repræsentatum ab illis, de quo in materia de speciebus.

INSTAT III. idem. Conservata tantum visione in oculo ve[illegible] concepto visibili cujus est visio eodem prorsus modo appareret oculo ipsum visibile Ergo apparet oculum non intueri visibile immediate inseipso sed in visione expressum.

RESPONDETUR. Ablato visibili, non posse esse naturaliter visionē, quando autem divinitùs conservaretur visio, sine termino præsente, adhuc tunc terminaretur visio ad terminum non existentem, quia præcisa ratio terminandi, ut dixi aliàs, non est requisitiva existentiæ. Immerito etiã supponit Amicus, quòd lucis species, in tenebris serventur: hoc ipso enim non essent illic tenebræ quia nec privatio lucis. Quando autem transacta luce, adhuc aliquid videretur referri hoc potest in imaginationem, in aliquos etiam spiritus lucidos, ex oculis ut aliqui autumant scintillantes.

OBJICIT IV. idem. Species expressa, est adæquatus effectus speciei impressæ, species verò impressa, est adæquata similitudo objecti. Ergo species expressa, est adæquata similitudo objecti. Ergo in ea sufficienter cernitur objectũ, quia in adæquata imagine, adæquatè cernitur imaginatũ.

RESPODETUR. Quod etiam in adæquata imagine debeat ipsum imaginatum attingi, saltem alia notitia, colores enim externi, qui terminant visionem ocularem, nõ sunt imaginatum. Deinde concedo in adæquata imagine posse adæquate cerni imaginatum, sed difficultatē habet: An species, sive impressa, sive expressa, ex conditione speciei sit adæquata imago. Hoc etiam concesso: dupliciter potest notitiam ingredi imago illa adæquata. Primò ut objectum directũ, eo modo, quô omnes notitiæ ingrediuntur cogitionem reflexam, & hoc sensu negatur semper attingi imaginem adæquatã. Secundò imago adæquata ingredi potest notitiam, tanquã ratio ut Quo noscendi, & sic sumpta imago, semper ingreditur notitiam. Sed inde non sequitur, quòd tunc non attingatur objectum, prout repræsentatum.

INSTAT idem. Species intentionales sunt ejusdem naturæ, & quidditatis in repræsentando, cum objectis quæ repræsentant.

RESPONDETUR. Species intentionales habere in repræsentando eandem vim cum objectis, in ordine ad complēdum potentias, vel in ordine ad efficiendam notitiam, sed non habent eandem vim, in ordine ad terminum.

OBJICIT V. idem. Quia non à nobis non potest ostendi causa, ex qua desumatur hæc visionis objectiva variatio.

RESPONDETUR. Id per non esse causam diversæ visionis objectivæ, quod per Amicum ex causa illius speciei expressæ, vel ita se habentis in qua videtur objectum. Quodsi ille retulerit in species impressas, in medium, etiam nos referemus.

Explicantur varii termini, item quî producatur Intellectio.

Plures in hac materia usurpant terminos scholæ, quos operæ pretium erit, sub aspectum simul ponere.

PRIMO. *Conceptus formalis* duplicem significationem habere solet in scholis in hac materia. I. Supponitur pro illa actione, sive illa sit identificata termino, sive distincta à termino, non quod illa actio, sit forma intelligendi, sed quòd efficit illam formam, estq; appropriate loquendo, intellefactio. II. Est quidem usitatiùs, sumitur pro conceptu rei, prout eum format intellectus de objecto, quo sensu dicitur, quod quando prædico de Petro ly homo, non prædico meum conceptum formalem: hæcq; explicatio, coincidit in re cum conceptu objectivo, mox explicando, per conceptum objectivum, intelligendo hîc & nunc ipsam qualitatem productam, quæ in quantùm procedit ab intellectu, estq; fœtus ipsius, dicitur conceptus formalis. In quantum autē repræsentat objectum, dicitur conceptus objectivus.

SECUNDO. *Conceptus objectivus*, ut olim notari in logica: duplicem sensum facere potest. I. Conceptus sumitur objectivus intentionalis, & hic, non aliud est, nisi cognitio repræsentans objectum. II. Accipi potest conceptus objectivus extraintentionalis, qui est, illa ipsa res, quam repræsentat meus conceptus, quam acceptionē est necesse ponere, aliàs falsæ redderentur omnes prædicationes, neque enim cum dico: Petrus est homo, affirmo meum conceptũ de homine. Rursus qui amaret Deum, non amaret Deum sed conceptum objectivum suum, quem haberet de Deo quæ omnia falsa sunt.

TERTIO. *Species expressa*, imago objecti, similitudo intentionalis, in idē recidunt, in quantùm scilicet prædicatũ, quæ objectum continet, transferuntur in mentē. In particulari autem vocatur similitudo intentionalis, propter identitatē prædicatorum intentionaliter repræsentatorũ, & prædicatorum re ipsa contentorum in objecto, prout præsentato.

QUARTO. *Verbum mentis*, est ipsamet etiã intellectio, prout habet rationem manifestantis, adeoq; loquentis, de ipsomet objecto, ipsimet cognoscenti. Quia enim verbum id, quo alteri loquimur, appellatur verbum externum, ita intellectio, qua intelligens loquitur sibi ipsi, dicitur verbũ mentis. Et quia loquendo alteri, exprimimus ei nostrum conceptũ; sic quia exprimimus nobismet ipsis conceptũ objecti, dicimur nobis ipsis loqui, de conceptu objectivo, supple extra intentionali.

Dictio autem ipsa potest dupliciter spectari, si enim ut dictum supra, non datur actio distincta, realiter productiva Intellectionis, adeoq; verbi mentis, in his principiis creata dictio & verbum idem est, si autem distinguatur actio à termino intellectionis, Actio illa, dictio erit, verbum autem, erit terminus.

Sunt aliquæ conditiones verbi mentis de quibus consule etiam S. Thom. 1. parte quæst 5. artic. 1. Prima est, debet habere esse in mente secundum auctoritatem Augustin. 5. de Trinitate cap. 11. *Per corporalia* inquit *signa, verbum, quod in mente gerimus, innotescit.* Secunda est, debet esse quid productum ab intellectu, & progenitum juxta illud Augustini 9. de Trinitate cap. 8. Conceptum, rerum veracem notitiam, tanquam verbum, apud nos habemus, sed dicendo intus gignitur, nec à nobis nascendo discedit. Tertia, debet esse similitudo objecti, exprimereque illud, sicut enim verbum exterius, exprimit conceptum internum, & est similitudo ad placitum interioris notitiæ, pro ipsa notitia substitutum, sic verbum internum, debet exprimere objectum, assimilarique illi per repræsentationem prædicatorum. Quartam alii conditionem ponunt, ut non maneat, cessante actu cognoscendi.

QUINTO *de verbo increato & creato, inter se comparatis, hæc colliguntur.*

Inter verbum increatum & verbum creatum licèt sit aliqua similitudo, est tamen non pauca differentia, Verbum enim creatum, est accidentale, mutabile, & unum, succedens alteri, verbum autem divinum, est substantia, permanens, mutabile, & idem semper. Rursus verbum creatum reddit formaliter cognoscentem eum in quo, & à quo producitur, increatum autem supponit cognoscentem Patrem, ipse etiam filius qua verbum est, licet sit intellectio passiva, qua Deus tamen est, intelligit cognitione essentiali, communi omnibus tribus personis. In hoc autem verbum increatum est simile verbo externo, quia sicut verbo externo, non nobis, sed alteri loquimur, sic verbo æterno, non sibi loquitur Pater, sed filio,

Ad hactenus explicata refertur intellectio passiva & intellectio activa quæ duo in creatis, sunt idem. Si autem secundum formalitates spectentur, formalitas intellectionis passivæ ; idem erit quod intellectio, verbum mentis, species expressa &c. adeoque etiam idem cum reliquis similibus formalitatibus, intellectio autem activa idem erit, quod Intellefactio, dictio, &c.

Quod attinet ad modum fabricandæ intellectionis, hic traditus est in logicis ubi de fabricatione universalis, attingitur etiam in materia de pœnitentia sub initium, juvat tamen hoc loco, utpote proprio, idem retexere.

Primò objectum ſenſibile producit ſui ſpecies, vel ſi illas non habet, conjungitur ſenſorio. Deinde productæ ſpecies recipiuntur in ſenſu, complentque ſenſum, ut producat ſpeciem expreſſam v.g. viſionem ocularem, ſubinde determinatur etiam ſenſus communis, ut idem objectum noſcat & phantaſietur ex communiorique ſententia ſibi fabricat ſpeciem impreſſam materialem, remanentem naturaliter, etiam amoto objecto, ſpecieque impreſſa habita procedit phantaſia ad ſpeciem expreſſam formandam, ponendamq; phantaſiam viſi objecti repræſentativam. Rurſùs pro ſua parte, intellectus noſciturus objectum illud materiale, format ſibi per intellectum agentem ſpeciem impreſſam ſpiritualem, per hancq; completur ex ſententia multorũ, etiam præſente actuali ſenſatione objecti, ut intellectus patiens ſuo officio fungatur, adeoque formet ſpeciem expreſſam objecti, ſenſu percepti, remanetq; poſtea duplex ſpecies. Pri-ma illa ſpecies impreſſa antecedens ſpeciem ex-preſſam ſpiritualem. Secundò manet illa ſpe-cies impreſſa, quæ oſtendit, habitam ſpe-ciem eſſe expreſſam hujus objecti, ſeu fuiſſe illud cognitum, Prima ſpecie utitur anima ad directas notitias fabricandas, ſecunda autem utitur, quando fabricat ſibi ſimilem noti-tiam, ſed ſimul repræſentantem, quòd hoc etiam in ante cognitum fuerit. Poſitis illis variis ſpeci-bus impreſſis, comparat anima ſimilitudinem & diſſimilitudinem objectorum, ad imitatio-nemq; præhabitarum ſpecierum impreſſarum, quæ erant de rebus ſingularibus & materialibus, procedit ad formandas alias ſpecies impreſſa-rum univerſalium, & ſpiritualium, idq; ex com-tione objectorum, & ad ſimilitudinem aliarum ſpecierum, quo poſito, redditur apta, ad noſcen-da univerſalia, ſpiritualia &c. objecta.

DISPUTATIO IV.

De Intellectionibus in Particulari.

PRimum agendum hîc eſſet de tribus Intellectûs operationibus, ſed de his actum eſt ſufficienter in Logicis.

NOTO I. Copulam in Propoſitione, neceſſariò habere reſpondentem ſibi objectivam identitatem, alia phraſi idem exprimitur quòd ſcilicet objectum judicii, non ſint ſola extrema. Eſt contra Vaſquez 1. parte Diſp. 225. & contra Conimbricenſes in caput 4. Peri hermenias.

RATIO I. Quia ſi non reſponderet quidquam particulæ: Eſt, & eſſet cognitio illa judicativa & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem, quia per nihil, poſſet diſtingui, à prima operatione; & certè ſubjectum & Prædicatum poſſunt eſſe ſimul objectum primæ operationis, & conſtituere terminum complexum.

Ergo per hoc præciſè quod ſimul apprehendatur ſubjectum & prædicatum, non diſtinguetur prima & ſecunda operatio, cum judiciũ per te non ſit aliud, niſi ipſi illi duo termini apprehenſi.

RATIO II. eſt. Impoſſibile eſt eſſe judicium quin ſit verum vel falſum. Sed ſi ſecunda operatio non eſſet niſi duo extrema, poſſibile eſſet judicium neq; verũ neq; falſum. Quod ipſum probatur. Iſti termini, Homo lapis ſi per te habent veritatem Propoſitioni debitam quamvis nihil reſpondeat particulæ Eſt, formabo hanc propoſitionem, Homo eſt lapis, en reddetur falſa, ſi autẽ dicas illos terminos habere falſitatem formabo hanc Homo non eſt lapis, quæ tamẽ eſt vera propoſitio. Ergo apparet propoſitionem quâ talem non ſtare in duobus terminis ſimul apprehenſis.

RATIO III. eſt. Quia tertia oparatio nõ eſt duæ ſecundæ operationes, ergo nec ſecunda operatio ſunt duæ operationes primæ, h. e. prædicatũ & ſubjectum, aliàs non dabuntur etiam tres operationes intellectus, ſed nonniſi prima, quæ im-plicata ſupponat pro ſecunda operatione & im-plicata ſupponat pro tertia operatione.

NOTO II. Judicium illud quo ſtat ſecunda ope-ratio eſſe Qualitatem indiviſibilem idemq; pro-portionaliter dicendum de judicio illativo.

RATIO I. Ex Oviedo eſt. Quia cum dico, Ho-mo eſt rationalis, iſte actus eſt ſimplex, Quod ipſum probat. Quia hic actus dicit hominem & rationale convenire, & hoc ipſo, quia dicit ho-minem & rationale convenire, dicit etiam ratio-nale convenire homini, hæc enim idem ſunt. Ergo quando dico homo convenit cum rationa-li, ſuperfluus erit, iſte alius actus, rationale con-venit cum homine, conſequenter ſecunda ope-ratio erit unus adeoque indiviſibilis actus.

RESPONDERI poſſet huic argumento, retorquendo illud. Probat enim quod quan-do dico, Pater refertur ad filium. Sit actus otioſus, ſi dicam filium referri ad Patrem; Ru-ſùs non inſuetum eſt, ut ea quæ in obliquo po-nuntur, ſi ponantur poſtea in recto diverſum ſenſum faciant. Denique ſicut fieri poteſt, ut unum referatur ad aliud, & viciſſim illud non referatur ad ipſum, ita etiam fieri poteſt ut non eundem identitatis modum dicat ſubje-ctum cum prædicato, quem dicit Prædicatum cumb ſubjecto; & ita rationale dictum de ani-mali, dicit identitatem cum animali, ſed cum modo irreperibilitatis ſine animali, cùm tamen ſubjectum, hoc eſt animal dicat identitatem ſed cum reperibilitate ſine rationali, quâ ſaltem vel ſimili diverſitate interveniente cur non e[...] Locus diverſo Judicio adeoque bino & excl[u-] dente rationem indiviſibilis qualitatis à ſecun[da] operatione.

RATIO secunda est. Quia impossibile est attingere identitatem duorum, vel negationem identitatis eorundem, quin hoc ipso actu concipiam illa duo. Ergo neque possibile est, concipere identitatem vel negationem identitatis Prædicati & subjecti, quin hoc ipso actu attingam Prædicatum & subjectum, quod enim verum est de identitate vel negatione identitatis duorum in communi verum etiam debet esse de identitate vel negatione identitatis prædicati & subjecti tanquam de singularibus in illo communi contentis Antecedens in quo est. Difficultas probatur. Tum quia compossibile est relativum concipi sine suo termino. Ergo etiam impossibile est identitatem duorum concipere sine illis terminis. Tum quia si unum tantum concipiatur non erit identitas duorum, nam unum nō sunt duo. Quod si impossibile est concipere idētitatem duorum vel negationem identitatis duorum quin hoc ipso actu concipiam illa duo. Ergo otiosus erit alius actus & superfluus consequenterque judicium quod illi identitati attendictabit in uno actu, eritque simplex Qualitas?

RATIO tertia. Quia si non esset simplex Qualitas secunda operatio, non posset dari unquam una secunda operatio, utpote semper duplici judicio constans, non potest autem dici quod non possit dari una secunda operatio, cum etiam de illa status Quæstionis procedat, an scilicet una secunda operatio sit simplex Qualitas; Indubiè enim duæ secundæ operationes sunt duæ Qualitates.

DICES I. Id quod constat partibus non est simplex qualitas, cum tamen judicium constet partibus, hoc est, prædicato & subjecto.

RESPONDETUR. Subjectum & Prædicatum non sunt pars judicii, objectum autem in quod cadit judicium, hoc est, identitas vel negatio identitatis objectiva est quid indivisibile.

DICES II. Diversus est actus conclusionis ab actu judicii quod est in secunda operatione. Ergo & actus judicii de connexione subjecti cum Prædicato. Diversus erit ab actu judicii de connexione prædicati cum subjecto.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Disparitas est. Quia nisi judicium tertiæ operationis sit distinctum à judicio secundæ, non habebit per quid cōstituatur tertia operatio quod absurdum non sequetur, etiamsi unico judicio, constet secunda operatio una quæ hoc ipso una non esset, si diversa judicia haberet.

DICES III. Diversa est apprehensio quod Pater sit qui habet Filium & Filius sit qui habet Patrē. Ergo etiam est diversum judicium quo judicatur identitas Subjecti & Prædicati ab Identitate Prædicati & Subjecti.

RESPONDETUR. Diversitatem illam apprehensionū oriri ex diversitate objecti directi hic quidem quod est entitas Patris & illic quod est entitas Filii: quia autem sive judicem identitatem prædicati cum subjecto, sive subjecti cum Prædicato, idem est objectum, nempe identitas affirmata, ideo & judicium idem erit, affirmationes quidem respicientes subjectum sub conditione subjecti, sunt diversæ ab affirmationibus respicientibus prædicatum sub ratione prædicati, affirmatio tamen identitatis utriusque est eadem indivisibilis & objectum indivisibile sicut & ipsum Lȳ *Idem* indivisibile est.

QUÆSTIO I.

Quid Intellectio Intuitiva & Abstractiva.

NOn est necesse hîc omnes notitias percensere, quia aliquæ quidem quantum ad Philosophum pertinet sunt sufficienter traditæ, ubi de divisione scientiæ & in secunda operatione, ubi de veritate contingentium actuum. Aliquæ etiam Intellectiones v. g. Simplicis intelligentiæ, visionis, &c. ex praxi communi in Theologia tractantur. Hîc secernemus eas, quæ commodè hîc explicari possunt, impedirentque longitudine Theologum.

DIFFICULTAS I.

Quid per alios dictæ Intellectiones.

INtuitus propriissimé, aut saltem magis manifestè significat visionem corporalem, à quâ translatum est nomen ad intellectiones, quarum aliquæ intuitivæ appellantur.

EXPLICAT I. Recentior Suarez. Quod cognitio intuitiva sit cognitio rei præsentis, ut præsens est: jam autem abstractiva cognitio rei, non ut præsens est; Idem docet Scotus in 2. distinct. 3. quæst. 6. num. 6. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. DEUS Antichristum cognoscit intuitivè & tamen non cognoscit rem præsentem ut præsens est, ergo cognitio intuitiva non est cognitio rei præsentis, ut præsens est. Antecedens probatur. De quo falsum est dicere est præsens, de illo falsum est dicere quod cognoscatur præsens, prout præsens est. Sed de Antichristo falsum est dicere, quod sit præsens. Ergo falsum est dicere, illum cognosci præsentem prout præsens est. Major Probatur. Quia prius est esse præsentem, postea cognosci præsentem: ideo enim cognoscitur præsens, quia est præsens. Deinde illa cognitio si cognosceret præsens, quod non est præsens, esset cognitio falsa. Jam autem nec Divina cognitio, nec intuitiva creata, falsa est.

RESPONDEBIS. DEUM noscere omnia in sua præsentialitate, quam habent ad æternitatem adeoque ut præsentia.

CONTRA. Quia quando assumitur DEUM noscere omnia in præsentialitate non hoc significatur, quasi dicat illud objectum: DEUS non habere rationem futuri, sed tantum hoc significatur, quòd determinativum, ut hæc potius pars quàm illa noscatur, petatur ex præsentia-

ſentialitate determinata eorundem ad æternitatem, ſignificatur item quod ad Divinam notitiam non comparentur illa ut futura, hoc eſt, poſtea noſcenda, reſtabitque quærere: Quid ſit aliquid noſcere intuitivè in ſua præſentialitate, nec enim repugnat aliquid, in ſua præſentialitate noſcere, & tamen abſtractivè.

Non Satisfacit II. DEUS intuitivè cognoſcit tres differentias temporis, hoc eſt, præſens, præteritum, & futurum, ex quibus excepto præſenti, non poteſt cognoſcere reliqua præſentia ut præſentia, cum eſſentialiter negent præſentia.

Respondebis. Futura à DEO intuitivè cognoſci, prout ſunt præſentia in certa differentia temporis, quæ nondum advenit; præterita item cognoſci in præſentia temporis & differentia quæ jam præteriit.

Contra eſt. Quia cognoſcit DEUS, intuitive, differentiam inter præſens, quod eſt, & inter præſens quod futurum eſt, & enuntiat de illis, illa non eſſe idem, quod enuntiare non poſſet, ſi futurum quâ tale non cognoſceret. Hoc ipſum ſic aliter proponitur. Præſens quod nondum advenit, intuitivè DEUS cognoſcit, & enuntiat de illo: falſum eſt quod jam advenerit; quæro ergo, an cognoſcat hoc Ly quod non advenerit? vel non, ſi non cognoſcit, qui illud enuntiat: ſi cognoſcit, ergo cognoſcit futurum, & quidem non ſub ratione præſentis, ſed ſub ratione ejus, quod nondum advenit. Deinde, vera hæc eſt Propoſitio & intuitivè à Deo cognita, futurum non eſt præſens, tunc quæro. An hæc ſit in Deo identica Propoſitio? Si identica ſenſus illius erit Præſens eſt præſens. Si non eſt identica, quæro, huic termino ly Futurum, reſpondetné aliquid quod formaliter ex modo noſtro concipiendi, non reſpondet termino præſens? Si non reſpondet aliquid formaliter diſtinctum, ergo illa propoſitio erit identica. Si reſpondet, ergo cognoſcit futurum, prout diſtinctum à præſenti; & tamen cognoſcit illud futurum intuitivè. Ergo apparet, de ratione intuitivæ, non eſſe, noſcere præſens ut præſens.

Non Satisfacit III. hæc Explicatio. Quia nos nonniſi abſtractivam cognitionem habemus de Deo, & tamen illam habemus de Deo, prout præſente, qualis eſt hæc ipſa, quæ concipit, reduplicationem Dei præſentis, prout præſens eſt. Sicut cognoſcere parietem affectum, albedine inquit Pontius, eſt cognoſcere ut album. Deinde ut advertit Oviedo. Si cognitio intuitiva debet eſſe objecti ut præſens eſt, eadem cognitio poterit eſſe intuitiva & abſtractiva v. g. caſu, quo video per intelligentiam intuitivam objectum præſens, poteſt Deus annihilare objectum, & eandem cognitionem conſervare in abſentia illius objecti, quæ enim in hoc implicantia? ergo non eſt de ratione intuitivæ cognitionis, eſſe cognitionem rei præſentis, ut præſens eſt.

Respondebis. Cognitionem intuiti
eſſe cognitionem rei præſentis ut præſens e
hoc ſenſu: quia videlicet debet cauſari ab i
met objecto ut exiſtente & præſente ſecun
ſe, & non à ſpeciebus emendicatis ab aliis re

Contra eſt. Quia ſaltem divinitùs p
eſſe notitia intuitiva à ſpeciebus emendicat
circa objectum non exiſtens, nec ab illo cau
ut caſu quo Deus utatur pariete, ad produc
dam ſpeciem germanam Antichriſti, ill
que ponat, in intellectu Petri. Ergo eſſe n
tiam intuitivam non eſt illam cauſari ab obj
ut exiſtente, aut cauſari à ſpeciebus non em
dicatis.

Inferes ex adlatis rationibus, eſſe neceſſe
plicari ſpecialiter, quid ſit iſtud præ
cognoſci objectum, tuncque primum vider
ipſum illud futurum ſit legitimè explicativ
notitiæ intuitivæ.

Explicat II. Pontius hic Diſp. 53. n
108. Illam ſcilicet eſſe cognitionem intu
vam, quæ cognitio terminatur ad ipſum o
ctum ſecundùm eſſe ſuum reale actuale, &
ſecundùm eſſe intentionale. *Hæc expli*

Non Satisfacit. Tum quia
illam ſequitur, futura quâ talia intui
cognoſci non poſſe, non enim habent eſſe r
actuale. Tum quia DEUS non h
eſſe reale actuale ſine attributis, & ta
videri poteſt intuitive ſine attributis de qu
prima parte. Tum quia cognitio q
habemus de DEI exiſtentia eſt abſtractiva
tamen terminatur ad DEUM, ſecun
eſſe illius reale: non enim intentional
DEUS exiſtit. Denique quando d
ſcientiam viſionis non terminari ad object
ſecundum eſſe intentionale, vel intelligit
intentionale fictum, & ſic noſtra cognitio
DEO exiſtente, erit intuitiva, non er
terminatur ad eſſe fictum. Vel intelligit
debere terminari notitiam intuitivam
objectum ſecundum eſſe intentionale, hoc
ſecundum eſſe, prout ſubeſt noſtris ſecu
intentionibus. Nihil explicat, quia
terminari ad eſſe intentionale objecti, erit
terminari, ad eſſe, prout ſubeſt no
intentionibus; terminari autem ad object
non ſecundùm quod ſubeſt no
intentionibus, eſt terminari ad illud
ſecundum quod abſtrahitur; atque ade
primo ad ultimum, cognitio intuitiva,
cognitio non abſtractiva, de quibus utriſ
ſimul ſumptis quæritur, quid ſint?

Explicat III. Suarez, Vaſquez &
cognitionem intuitivam illam eſſe, q
attingit omnes formalitates objecti, n
præciſione factâ inter illas. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit I. Tum quia
dicitur in prima parte, poteſt videri eſſe
ſine attributis. Ergo non eſt de ratio
intuitiva, non eſſe præciſivam.

Dei-

Deinde communicare pôtest Pater naturam Divinam Filio, & non communicare Paternitatem. Ergo multo magis poterit terminare cognitionem natura Divina & non terminare Persona, idque notitiam intuitivam, neque enim adferetur disparitas, nisi per dictam definitionem quæ ipsa negatur.

Non satisfacit 2. Quia si de ratione intuitivæ est attingere omnes formalitates objecti, nullâ præcisione factâ inter illas, etiam visio ocularis, non erit cognitio intuitiva, quia non attingit omnes formalitates objecti, non enim attingit rationem entis, rei, sed solam rationem colorati. Rursus cognitio omnipotentiæ beatifica, est intuitiva, & tamen non discernit omnes formalitates illius, quia nec attingit Terminos omnes creabiles.

Non satisfacit 3. Duplices sunt formalitates objecti adæquatæ & inadæquatæ. Adæquatæ sunt tota Entitas. Inadæquatæ, sunt aliquid illius Entitatis, quo posito sic urgetur: Si attingantur adæquatæ formalitates cognitione aliqua abstractiva, ut attingi illas non repugnat, non erit actus ille Intuitivæ. Ergo apparet in ratione intuitivæ non constitui notitiam, præcisè per rationem attingentis omnes formalitates. Rursus potest dari intuitiva adæquata, Ergo potest dari & intuitiva inadæquata, & sicut inadæquata Formalitas. hoc ipso quia inadæquata est, non amittit esse Formalitatis; ita & cognitio quæ attinget Formalitatem inadæquatam, non desinit esse intuitiva. Quod ipsum sic ulterius proponitur. Quando videtur objectum adæquatè per cognitionem intuitivam, vera est hæc Propositio: Totum videtur intuitivè. Ergo est explicabilis per descensum & hoc videtur intuitivè, & illud videtur intuitivè; Cur ergo fieri non poterit, ut sit possibilis alia cognitio, eodem modo intuitiva formalitatis: A quo modo est intuitiva ea notitia quæ omnes formalitates adæquatè attingit, hoc ipso demto, quia se non extenderet ad omnes alias formalitates.

Respondetur communiter. Quòd ad intuitivam, spectet attingere omnia, quæ attingibilia sunt, cum ergo non sit attingibilis. v. g. Ratio accidentis ab oculo, salvari poterit ratio visibilis quamvis non videatur accidens.

Contra est. Tum quia vel intelligit per L. *debet totum attingi quod potest attingi*, vel in quantum intelligit, attingibilitatem absolutam, ut scilicet si sit visio supernaturalis, attingantur omnia attingibilia visione supernaturali, & si sit visio naturalis, attingantur omnia attingibilia visione naturali, & hoc non potest dici; quia aliàs visio beata nõ esset intuitiva, quia non attingit omnia, quæ supernaturaliter in Deo videri possunt. Rursus visio ocularis non erit intuitiva, quia à longè multa non videntur quæ visibilia sunt, de propinquo. Quod si per Ly *attingere omnia quæ potest* intelligatur restricta attingibilitas, quòd scilicet illa visio, attingat omnia, quæ illa visione attingibilia sunt, modo attingatur objectum, secundùm quod ipsum, restabit inquirere, cur non possit esse visio restricta, ad hanc formalitatem, & cognoscens illam, secundùm quod ipsa est, attingendo objectum non irrestrictè & simpliciter, sed restrictè, modo suæ attingitivitati proportionato. Tum quia hæc responsio supponit, quòd sensus non possit percipere distinctionem, adeoque nec præscindere, quod tamen competit intellectui. Sed conceditur, quod non distinguat oculus, quia ad hoc est necesse, utrumq; membrum distinctionis attingere. Sed cur non potest sine prædicato distinctionis, videre album, & non videre rationem accidentis. v. g. Quod si hoc potest oculus, poterit & intuitio intellectualis. Demus etiam quod non distinguendo id faciat, sed simpliciter non attingendo objectum. Tum quia ut urget Oviedo. Si objectum non attingatur in formalitate non attingibili ab illa visione, non deficiet ratio visionis. Ergo etiamsi non attingatur ex alio capite, adhuc poterit stare ratio cognitionis intuitivæ.

Solutio argumentorum in contra petatur ex prima Parte, & ex Materia de Præcisionibus.

DIFFICULTAS II.

Continuatur eadem Materia.

Explicat 4to. Martinon & non pauci alii, quòd intuitiva cognitio, sit cognitio per proprias species objecti, & abstractiva per species alienas *Hæc explicatio.*

Non satisfacit 1. Quia in multorum sententia, nec videtur Deus per speciem impressam, nec videri potest intuitivè, & tamen intuitivè attingitur. Ergo apparet per Ly noscere per proprias species (ut sonat acceptum) non rectè explicari intuitivam.

Non satisfacit 2. Quia ut advertit Oviedo si Deus mecum concurreret ad visionem coloris existentis, non media specie propriâ, non mediâ etiam alienâ, neq; immediatè ipso objecto concurrente, sed solo Deo determinante ad visionẽ, illa visio esset cognitio intuitiva, non enim fieri illam, talem repugnat, & tamen neq; esset per proprias species, neque immediatè concurrente objecto. Ergo de ratione intuitiva non est, videri, per proprias species.

Non satisfacit 3. Quia nõ implicat contradictionem, assumi à Deo tanquam instrumentum obedientiale, speciem alienam, ad producendam cognitionem intuitivam. Ergo stare potest ratio cognitionis intuitivæ, cum concursu specierum alienarum, ad eum modum, quo assumere potest oculum, ut producat mortuo modo auditionem, & ad eum modum, quo assumere potest aquam, ad producendam etiam physicè gratiam.

Neque valet si dicas per species proprias, te intelligere: non species impressas, sed expressas, Non inquam valet: Quia hoc non esset explicare quid sit cognitio intuitiva. Si enim quæram ex te, quid sit cognitio intuitiva Angeli, respondebis:

debis: Esse cognitionem per speciem expressam propriam objecti, hoc ipsum autem ego quæro quid sit?

Rursus si intelligis per species proprias speciem expressam, Dico nos intuitivè cognoscere Deum, quia conceptus hic, qui latet sub entibus illis rationis, quæ formamus concipiendo Deum, est proprius Dei, hoc sensu, quia nulli alteri, præter Deum conveniens, & quia concipit prædicata, quæ demonstrativè, v.g. conveniunt non nisi Deo.

Responderi potest 1. Quando dicitur cognitionem intuitivam fieri debere per species proprias, sensus est, non debere fieri per alienas.

Contra est. Quia per te cognitio abstractiva est, quæ fit per species alienas, Ergo cognitionem intuitivam fieri non per species alienas, erit illam fieri non per abstractionem. De quo ipso quæritur.

Deinde redit Argumentum factum, quod ostendebat, cognitionem intuitivam etiam per species alienas fieri posse. Denique Quia non ideò dicimus, DEUM intuitivè à beatis videri, quia illum non concipiunt, per modum senis, aut Luminis, sed quia concipiunt eum secundùm quod ipsum est, ad quod consequitur non nosci per species alienas. Ergo istud Ly nosci per species alienas, non est definitivum notitiæ intuitivæ.

Responderi potest 2. Intuitivam cognitionem fieri debere per proprias species, vel aliquid illis æquivalens, v. g. ipso objecto concurrente, Deo vices specierum propriarum supplente &c. ut fieret, si elevaret Deus alienas species ad producendam intuitivam.

Contra est. Quia jam per te cognitio intuitiva erit, sive fiat per proprias species, sive per alienas, vices propriarum supplentes, Ergo abstractiva per te erit illa, quæ producitur per alienas species, non supplentes vicem propriarum. Ergo nihil explicas quid sit abstractiva cognitio, ad eum plane modum, quo si posset dealbare nigredo, non rectè albedinem diceres illam esse, quæ dealbat, nisi aliunde assumatur aliquid tanquam instrumentum dealbationis. Deinde quæritur hic in quo formaliter consistat cognitio intuitiva, non verò à quo causatur. Ergò si fieri potest, non debes respondere per id, quod est causativum talis cognitionis ut sunt causativæ in plurium sententia species. Denique cognitio producta ab intellectu per species proprias est intuitiva, producta per alienas, vices propriarum supplentes, est intuitiva & quæro ergo an cognitiones à tam diversis principiis profectæ, conveniant in ratione intuitivarum vel non? Si non conveniunt. Ergò immeritò dicitur à tam diversis principiis intuitivam posse principiari, si conveniunt, Ergò illud potius erit formaliter constitutivum intuitivæ notitiæ.

Explicat 6. Oviedo Cognitionem intuitivam, quâ non attingitur objectum instar alius objecti, à se distincti. Abstractivam autem illa est, quâ objectum instar alius à se distincti, cognoscitur.

Hæc sententia habet etiam fundamentum in Conimbricensibus qui volunt illam esse scientiam intuitivam, per quam videtur objectum in se. Illam verò abstractivam, per quam videtur objectum in alio. Contra hanc sic propositam explicationem sunt instantiæ.

Quia DEUS noscit, creaturas in sua omnipotentia, & tamen videt illas intuitivè se ipsum item videt intuitivè in creaturis, comprehensio item effectuum in causis & causarum in effectibus, est intuitiva, & tamen in alio, ut sic de reliquis. Has instantias ut vitaret Oviedo alia phrasi definitionem concepit, quæ nihil minus

Non satisfacit 1. Quia est intuitivam cognitionem, non dependet ab alio objecto negato. Ergo male definitur, intuitiva cognitio, quod sit ea, quæ non attingit objectum instar alius. Antecedens probatur Si per impossibile non cognosceret Deus ulla objecta, cognosceret tamen, seipsum ut est interrogatus, an cognoscat se intuitivè, responderet cognosco, & tamen non posset dicere, quod se ipsum cognoscat, non per modum alius. Quod ipsum probatur. Quia nesciret, quid sit cognoscere aliud, Ergo non posset affirmare, quòd seipsum cognoscat, non per modum alius, prius enim concipi debet illud aliud, & postea negari, quòd se non cognoscat per modum alius; Rursus, per imaginatam ut vocant similitudinem arguendo: Si interrogatus oculus respondere posset, quæreretur que ex eo, cognoscisne intuitivè colorem illuminatum, responderet cognosco, si autem ulterius quæratur, cognoscisne non per modum alius. v. g. non per modum soni vel saporis, responderet nescio: Quia non attingo quid sit sonus; Ergo etiam DEUS cognoscens se ut est, & non cognoscens alia à se, respondere posset, se cognoscere intuitivè, & tamen non posset dicere, se eo casu non cognoscere per modum alius.

Non satisfacit 2. Tum quia prædicata negativa posteriora sunt affirmativis, consequenter nec rectè descriptiva affirmativorum: nam definitio debet procedere per prima. Ergo cum non cognoscere per modum alius, sit aliquid negativum, intuitiva autem notitia sit quid affirmativum, non rectè describetur per non cognoscere, ad instar alius. Tum quia esse in se prius est, quam esse ad aliud, Ergo esse cognitionem intuitivam, prius est, quam non esse per modum alius, quia hoc est respectivum, & consequens positionem pr-

ris. Tum quia etiam posito, quòd teneat prædicta definitio, saltem non dictis terminis exprimi debuisset sed potius his: Intuitiva est quæ attingit objectum non instar aliûs objecti à se distincti, cum tamen ponat Oviedo Ly quæ non attingit objectum. Quod autem adlata phrasi potiùs explicari debuerit, ratio est: Quia cognitio est attactus intentionalis, Ergo potius debuit, exprimi & non negari iste attactus, cumque cognitio intuitiva, non sit quid negativum, debuisset exprimi potiùs termino positivo, scilicet adhibendo hunc terminum attactus. Et si sufficit termino negativo, describere cognitionem intuitivam, dicam Lapidem habere cognitionem intuitivam Angeli, quia non attingit Angelum instar alius objecti ab Angelo distincti. Quod si dicas non posse id quadrare Lapidi, quia nullo modo attingit Angelum. Sed ut hoc ad propositum serviat, exprimendus fuisset ille attactus, termino positivo.

Non satisfacit 3. Quia admittit Oviedo possibilem esse cognitionem quæ sit reflexiva supra seipsam, si autem staret prædicta definitio, non esset possibilis notitia reflexiva supra seipsam, quia nunquam posset reflectere supra seipsam quin saltem confusè reflectat se supra alias: & dicat se non esse talem quales aliæ sunt. Unde non esset purè reflexiva supra seipsam sed etiam reflexiva supra alias.

DIFFICULTAS III.

Explicatur quid Intuitiva?

COgnitio Intuitiva *Est cognitio quæ attingit objectum secundùm quod ipsum, seu est cognitio objecti sicuti est.* Ly Est accipiendo pro quo communi ad existentiam & essentiam. Seu est notitia, in qua Ita cognitionis, respondet ad Ita objecti. Ly attingit objectum, Ly cognitio objecti, sunt loco generis, reliqua autem, differentiæ loco. Non dico autem illam cognitionem attingere objectum ipsum, sed secundùm quod ipsum, quia cognitio demonstrativa de existentia Dei, cognitio item fidei credentis Deum, attingit ipsum Deum, sed non secundùm quod ipsum, modus enim essendi Dei alius est, à modo, quo illum cognoscimus; Licet ipsummet cognoscamus. Et quod latet sub illis entibus rationis, quæ fingimus cognoscendo Deum, est idem ipsummet esse Dei, sed non cognitum nobis, secundùm quod est ipsum. Et quidem ut magis notis ad ignotiora procedamus, quando oculus videt album, quod est album, nigrum quod est nigrum, dicitur videre ipsum secundùm quod ipsum, sic intellectus, tunc etiam dicetur noscere intuitivè, quando noscet ipsum objectum, secundùm quod ipsum. Rursus non dico quod cognitio intuitiva attingat objectum secundum quod ipsum est. Quia Ly est, ambiguum faceret sensum, an non supponeret pro existentia. Hinc etiam in secunda explicatione positum quidem Ly est, quia non potuissent sine illo concipi verba explicationis possunt autem concipi in priori illa explicatione. Unde & in priori explicatione omissum Ly est. Ideo autem non debet accipi Ly est, sumptum pro existentia, quia indubiè intuitivè possunt nosci, saltem à Deo, etiam non existentes res.

Explicari potest ulterius hæc definitio à paritate cum visione oculari. Intueor Cæsarem præsentem, attingo ipsum secundùm quod ipsum, si autem obtrudatur mihi alius similis illi in aliquibus, vel is, qui personam ejus gerit: eo casu non viderem Cæsarem secundùm quod ipsum; & si acciperet Cæsar larvam non viderem eum secundùm quod ipsum, non dicerer attingere intuitivè. Fundatur ulterius hoc totum in hoc principio. Objecta quantum est ex vi sui, & ex natura sua, petunt non nisi intuitivam cognitionem. Quia id quod petit cognosci, petit, secundùm quod convenit ei prædicatum intelligibilitatis, & quia hoc prædicatum intelligibilitatis, est ipsamet rei entitas, sicut unaquæque entitas non petit nisi suam entitatem, non petit ipsum esse, nisi secundùm quod ipsum est, sic nec petet intelligi aliter, nisi secundùm quod ipsum. Rursus appetitus ille quem habent, ut ita dicam objecta, non est alius, nisi ut se notificent noscenti quid sint, & quia hæc notificatio rei, non habebitur, si non noscantur secundùm quod ipsa, fit ut appetendo nosci, appetant nosci secundùm quod ipsa. Ly ergo nosci secundùm quod ipsum, reddit hunc sensum; quod si sit intuitiva adæquata, debeat secundum quod ipsum adæquatè noscere, secus si sit intuitiva inadæquata, tumque cognoscetur secundùm quod ipsum, quando ut dixi, Ita & modus noscendi, respondebit ad Ita & modum objecti.

Ratio 1. Bonitas explicationis desumitur ex auctoritate Sancti Pauli, qui visionem beatam explicans phrasi hac utitur. Videmus nunc in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, item videbimus eum sicuti est, quæ verba coincidunt cum nostra explicatione, idemque significant, ac dicere: noscemus Deum, secundùm quod ipsum.

Ratio 2. Quia prædicta explicatio, convenit omni soli, & semper, proceditque per prima.

Ratio 3. Quia reliquæ omnes descriptiones ab aliis adlatæ, supponunt hanc nostram, ad eamque revocari possunt. Imprimis non

cognosci per modum aliûs, revocatur ad cognosci secundùm quod ipsum, tanquam negatio ad prædicatum affirmativum, ad eum modum, quo negatio brutalitatis in Petro, revocatur ad esse hominis. Causari à propriis speciebus, ab ipso objecto, à Deo per se, vel per alium supplente propriarum specierum vel objecti concursum, revocatur tanquam principium elicitivum cognitionis, attingentis objectum, secundùm quod ipsum. Item cognosci non præscindendo, revocatur tanquam species aliqua ad genus. quod ipsum revocari, est signum à posteriori rectæ definitionis, sicut quia omnia revocantur in homine ad animal rationale, signum est, per animal rationale, rectè definiri hominem.

Dices Non omnis veritas est cognitio intuitiva, & tamen omnis veritas, cognoscit objectum secundùm quod ipsum. Ergo cognitio intuitiva non est cognitio attingens objectum secundùm quod ipsum.

Respondetur solvi hanc objectionem etiam in prima parte, nunc suffecerit dicere. Cum omnis cognitio intuitiva sit vera, non est mirum, involvi in illa, etiam prædicata veritatem indicantia; nihilominus distinguetur sufficienter formalitas veritatis, à formalitate intuitivæ, quia veritas dicit radicalem exigentiam conformitatis cum objecto, secundùm quod ipsum, nihil requirendo, de modo illius ipsius conformitatis, repræsentandæ. jam autem intuitiva requirit hunc modum, ut scilicet noscatur objectum secundum quod ipsum, & ut ad Ita objecti, respondeat Ita modi noscendi.

Instabis saltem cognitio quidditativa non est cognitio intuitiva, & tamen cognoscit objectum secundùm quod ipsum.

Respondetur negando, quod cognitio quidditativa, non sit cognitio intuitiva, de quo actum in Ethicis.

Quæri hic solet quid à nobis cognoscatur intuitivè. Imprimis actus nostros, quos de facto experimur nos habere, cognoscimus intuitivè, non quo ad quid sint, sed quod sint. Quod autem non cognoscamus illos, quo ad quid sint ratio est quia sunt spirituales, nos autem in corpore, non cognoscimus spiritualia, quo ad quid sint. Imò putarem, quo ad quod sint illos actus sine ullo phantasmate nosci, seu sine specie impressa, nulla enim illius necessitas. Quod autem actum suum internum noscere possit anima, licèt oculus non possit videre suam visionem referri id debet in hoc, quòd intellectus sit potentia supra seipsam reflexiva, & latioris sphæræ; oculus autem adstrictus, ut nihil videat, nisi coloratum. Quod posita abstractione possit aliquid intuitivè videri petatur ex prima parte, ex quo fundamento dubitari posset, an non etiam rationes communes ipsaque universalia, à perfectiori intellectu, intuitivè nosci possint, si cæteroqui aliæ rationes abstractæ, sunt intelligibiles intuitivè.

QUÆSTIO II.

Quid notitia Comprehensiva?

De hoc discurrere spectat ad primam artem, tamen etiam hic tradenda est ejus aliqua notitia.

Noto 1. breviter ex prima parte, Notitiam comprehensivam, esse notitiam intuitivam profectam, à principio saltem æquè perfecto, atque est objectum noscibile. Hinc nulla creatura erit comprehensiva Dei, quia nulla productiva notitiæ, quæ sit ab illa, tanquam principio æquè perfecto, atque est perfectum objectum, quod est Deus! Bonitatem hujus explicationis suppono inibi probatam.

Noto 2. duplicem comprehensionem nos imaginari posse, unam adæquatam, aliam inadæquatam. Comprehensio adæquata est, per quam attingitur comprehensivè totum objectum. Comprehensio autem inadæquata, per quam attingitur objectum inadæquatè, Comprehensivè tamen quoad illam partem. Quod possit sic dividi comprehensio. Ratio est. Tum quia sicut possibilis est, differentia sibi alterna, quæ diverso respectu non est differentia, sed genus, cur possibilis etiam non erit comprehensio, quæ diverso respectu, non sit comprehensio. in quantum comprehensio hinc præcisam formalitatem habet, quæ est totentia totius objecti. Jam quia in materialibus potest comprehendi, v.g. pars pomi & totum pomum non comprehendi, ut si posita divisione partem pomi ambiat manus, Ergo etiam facta præcisione intentionali, divisioneque poterit una pars comprehendi. Tum quia non implicat contradictionem Lumen gloriæ quod elevet, v.g. ad videndam essentiam, & non personas, & cur repugnabit elevatio, per quam homo comprehendat in Angelo gradum genericum spiritualitatis, non comprehendendo differentiam ejus specificam ita tamen, ut per ordinem etiam ad noscendam, etiam partem objecti, debeat proficisci illa notitia à principio tam perfecto ad minimum atque est perfectum objectum, saltem defectum perfectionis, elevatione supplente.

Noto 3. Tam partialem quam totalem comprehensionem spectari posse, vel secundùm omnimodam perfectionem, vel secundùm non nisi exigitam necessariò; Ad illum planè modum, quo Lumen meridianum, ex Luminibus quæ naturaliter habentur, est Lumen perfe-

erfectissimum, quod illustrare possit objecta, licèt sit & aliud Lumen minus, quale est Lumen crepusculi; ita tamen, ut res, necessariò non nisi Lumine, illustrari possit. Porrò absolutissima perfectio utriusque comprehensionis includit cognitionem imprimis intensissimam. Deinde extensissimam, seu cognitionem omnium eorum, quæ vel formaliter vel eminenter continentur in objecto.

Quod perfectissima comprehensio utrumque illud requirat. Ratio est, Tum quia illud requiritur ad maximam perfectionem alicujus, quo posito perfectior illa res redditur, sicut ex eo principio quòd DEUS est Ens perfectum, omne illud illi tribuitur, per quod perfectior redditur DEUS. Sed comprehensio perfectior redditur intensione & extensione prædicta, Ergo utrumque hoc, ad illam dum perfectissima est, concurrere debet. Tum quia illud, à posteriori, est perfectissimum, per quod acceditur ad requisita, quæ necessaria sunt ad comprehensionem, quam DEUS habet de objectis indubiè perfectissimam, & ea comprehensio quæ magis accedet ad eam quam Deus habet de illo objecto, erit comprehensio perfectissima, sicut illud Ens est perfectius, quòd magis accedit ad Deum. DEUS autem comprehendit omnia & totaliter, & quoad modum, perfectissimè.

Quod autem attinet ad exigitam perfectionem comprehensionis, istam debere dari in omni notitia comprehensiva. Ratio est, Tum quia nulla est res, quæ non habeat suam essentiam, adeoque exigitam perfectionem. Ergo comprehensio similiter habere debebit: tum quia si non habet exigitam suam perfectionem comprehensio, poterit esse unaquæque notitia intuitiva, comprehensio; quia non haberet per quod dejiciatur à ratione comprehensionis, non enim cognitio potest dejici à ratione comprehensivæ cognitionis, nisi negatione prædicatorum exigitorum ad comprehensivam. Si autem nulla sint prædicata essentialiter exigita à comprehensione, quomodo illa cognitio, dicet negationem illorum prædicatorum, per quam dejicienda sit, à ratione comprehensivæ.

Noto 4. Duplicia posse prædicata spectari in re comprehendenda. Quædam quidem primò essentialia, & primò constitutiva, alia autem prædicata secundò essentialia. Quod notitia horum secundò essentialium prædicatorum non sit necessariò requisita ad comprehensionem: probant dicta de inadæquata comprehensione. Quod autem simpliciter sit necessarium ad comprehensionem, cognosci prædicata primò constitutiva. Ratio est, Quia si illa non conciperet comprehendens, & comprehenderet quod comprehendit ut supponitur, & non comprehenderet. Quia res comprehensa, nihil aliud est quàm illa ipsa primò constitutiva prædicata, quæ quia non comprehenderentur, nec res illa comprehenderetur. Imò si comprehendens non deberet de necessitate comprehendere prædicata primò constitutiva, nihil esset, quòd de necessitate comprehensionis comprehendere deberet, non enim est necesse comprehendere prædicata secundò essentialia, ut dictum, non etiam primò essentialia prædicata ut asseritur: Ergo nihil esset quod necessariò comprehendi deberet; Quod dici non potest, quia aliàs non darentur prædicata constitutiva comprehensionis, cujus oppositum probavimus.

Noto 5. Prædicata secundò essentialia interdum de necessitate debere comprehendi. Primò si objectum adæquatè comprehendatur. Et ratio est. Quia & adæquatè comprehenderetur objectum, & non comprehenderetur adæquatè. comprehenderetur adæquatè ut supponitur. non comprehenderetur autem, quia illius aliquid non comprehenderetur, nempe prædicata secundò essentialia. Secundò de necessitate comprehendi debent, prædicata secundò essentialia, si immediatè ad illa, terminetur cognitio. Ratio quia & terminaretur ad illa prædicata cognitio, & non terminaretur, terminaretur quidem ut supponitur, non terminaretur autem, quia non attingerentur ut dicis. Deinde prædicata primò essentialia, necessariò debent tangi, Ergò etiam ex suppositione, quòd tangantur illa prædicata secundò essentialia, comprehensione comprehendi debent, quia secundò essentialis conceptus, rebus quidem potest esse secundò essentialis. Sed non sibi, sicut accidit homini esse album, sed albedini esse albedinem essentiale est. Si autem secundò essentialis conceptus, non est sibi secundò essentialis, comprehendi ergo debet, comprehensione, secundò essentialem conceptum attingente, cum attingi debeat primò essentiale in omni comprehensione, primò autem essentiale est, secundò essentiali, esse secundò essentiale.

Noto 6. Casu quo tangantur prædicata secundò essentialia, dupliciter adhuc tangi possunt, vel perfectissimè, vel non perfectissimè. Perfectissimè tanguntur, quando etiam termini quicunque, clarâ & evidenti cognitione intuitiva attingun-

guntur, & talis comprehensio nulli etiam perfectissimo enti debita est naturaliter, quia aliàs debita esset cognitio intuitiva Dei, omne enim ens, de secundo essentiali conceptu, importat, esse creaturæ: Ratio autem creaturæ respicit Deum, tanquam terminum, qui tamen à nulla pura creatura naturaliter videri potest. Rursus creatura dicit potentiam obedientialem, potentiæ autem obedientialis termini, saltem aliqui, sunt supernaturales quo ad substantiam, nullum autem ens naturale, potest supernaturale quo ad substantiam intuitivè videre. Non perfectissimè autem tunc tanguntur prædicata secundò essentialia, quando comprehenso ipso prædicato secundo essentiali, termini illius non nisi confusè attinguntur. De quo actum in simili in prima parte, ubi actum de visione unius personæ sine alia.

Noto 7. Per hoc, quod est attingere perfectissimè vel non perfectissimè, item per hoc, quod est attingere non nisi primo essentialia prædicata, vel insuper etiam secundo essentialia, non distingui comprehensionem ab intuitiva, quia hoc utrique commune est, sed differentialiter per hoc distinguuntur, quia comprehensiva addit formalitatem notitiæ procedentis saltem ab æquè perfecto principio, atque est objectum quod noscitur.

QUÆSTIO III.

De aliis Notitiis.

SUb hoc titulo non examinabimus definitiones notitiarum ad quas ex aliis Locis petendas relegavimus supra, sed attendemus maximè ad hoc, quænam notitiæ? & quænam illarum motiva possint secum stare?

DIFFICULTAS I.

Quænam Intellectiones possint secum stare?

PRÆMITTO 1. *Unum eundemque intellectum posse simul plures actus elicere.* Quia si potest oculus plures simul visiones elicere plurium objectorum, poterit & intellectus. Deinde si intellectus non potest se exercere pluribus actibus, nihil unquam posset inferre: nam imprimis debet habere actum illationis, cùm sine illatione nihil inferatur, debet etiam habere cognitionem ejus ex quo infert bonitatisque illationis, quem actum experiuntur rudes arguendi in se explicitum, & directum; hinc si nemo possit se exercere unâ pluribus operationibus, nemo poterit syllogisticè inferre. Deinde potest intellectus, simul percipere plura objecta, ergo & simul habere cognitiones plures. non enim est major ratio unius, quàm alterius. Antecedens autem probatur. Quia aliàs nunquam posset concipere v.g. tria, sed semper non nisi unum. Denique videtur hoc probare experientia, pluralitatem cogitationum nobis accidere, in omni distractione in qua duo operamur, v.g. discurrendo, & insuper simul aliud memoriâ versando.

PRÆMITTO 2. *Non esse difficultatem an isti actus secum stare possint, qui nullam secum dicunt oppositionem*, sed an possint stare oppositi actus, quales sunt assensus & dissensus, amor & odium.

PRÆMITTO 3. Incipiendo difficultatem ab assensu & dissensu, certum esse apud omnes, illos actus non posse naturaliter secum stare. Ratio est, vel ab ipsa experientia, quia nemo dum videt Petrum currere, judicatque illum currere, judicat simul illum non currere, sola ergo difficultas restat, an id fieri possit supernaturaliter, & quidem nec supernaturaliter id fieri posse, tenet Suarez, Conimbricenses, Ariaga dicitque istam sententiam esse communiorem hic disputatione 6. Sect. 5. ad oppositum docet Oviedo hic contr. 6. puncto 3.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur fundamenta, Quod assensus & dissensus secum stare non possint.

QUod assensus & dissensus non sit possibile secum stare.

IMPLICANTIA 1. est, quam adfert Ariaga. Intellectus nequit assentiri falso, atqui eo ipso, quòd judicet, v. g. simul Petrum currere, & non currere, assentiretur, evidenter falso, Ergo non potest simul assentiri Petrum currere & non currere. Minor probatur, quia eo ipso, quòd judicet simul Petrum currere, cursus ei proponitur verus, & ejus carentia ut falsa: quia nihil potest esse simul & non esse, Ergo non poterit, eo ipso quòd judicet Petrum currere, dissentiri ipsi cursui, nisi assentiendo falso, dissentiendo vero.

RESPON-

Respondet Oviedo. & dubitat im-mis, an intellectus necessariò feratur non i in verum, quod si necessariò fertur n nisi in verum sufficit, ut feratur in ve-m, saltem apparens, potestque diversis ibus, apparere objectum uni actui verum, alteri ut falsum. Addit, intellectui non nper proponi ut verum cui assentitur, nec falsum cui dissentitur, sæpe enim nulla æcedente apprehensione, dissentitur, vel as-titur. Quod si non est necesse præsentari nper objectum ut verum, in ordine ad as-sum, nec ut falsum in ordine ad dissensum, terunt adhuc illi actus secum stare, cum nen ex vi istius repræsentationis, dican-r illi actus, non posse secum stare. Sed sito etiam quod illæ repræsentationes sint ne-ssariæ, adhuc naturaliter præcedit semper prehensio quâ objectum proponitur ut ve-m, & alia quâ proponitur ut falsum, ante-am scilicet intellectus affirmet vel neget: Er-etiam ex vi illarum repræsentationum, m illæ coexistere sibi possint, quantum ex illarum, etiam naturaliter, sibi coexistere ssent, assensus & dissensus. Quem discur-n ad argumentum, applicando, dici posset, od falso, si appareat verum possit assentiri ellectus, consequenter assentiendo dum Pe-s currit, Petrum currere, posset assentiri so apparenti ut vero, præcipuè cum propo-vero ut vero, possit falsum proponi, tanquam parenter verum.

Respondetur 2. Intellectum n posse assentiri falso, naturaliter & se-um purè determinando, posse tamen as-tiri determinatum ab alio, & non secun-m exigentias connaturales. *Quod ipsum ul ius.*

Explicatur 1. Proponatur intel-tui cursus Petri, deneget DEUS concur-n ad eliciendum assensum, quæ enim est hoc implicantia. Rursus determinet ellectum ad habendum & eliciendum hunc um, Petrus non currit, jam tunc habe-ur dissensus, hoc posito duret adhuc pro-sitio objecti de Petri cursu, & simul EUS offerat, concursum ad actum, em sibi vendicat objectum, necessariò nc elicietur assensus de cursu Petri, quia licet intellectus est potentia necessaria, coque omnino agens, posita proposi-ne objecti, & aliis requisitis ad agen-m.

Neque dicas illum non habere tunc quisita ad agendum. nempe carentiam dis-sûs, qui supponitur adhuc durare, de hoc enim quæritur cur carentia dissensus, v. g. necessariò sit requisita & indispensa-biliter, ad habendum assensum, eritque actus ille adhuc vitalis, quia ex una par-te intellectus est principium capax elicien-di dissensus de cursu Petri, casu quo non currat Petrus, & ad vitalitatem sufficit, sal-tem in aliis circumstantiis, posse elici actum, cujus similes ejusdem Lineæ, alius eliciun-tur, ut videre est *quid simile* in visione be-ata.

Explicatur 2. Videat Petrus currentem Andream, & eliciat hunc actum, currit Andreas, non videat autem Paulus cur-rentem Andream & eliciat hunc actum, non currit Andreas, tunc transferat DEUS dis-sensum Pauli eodem instanti, quo Petrus eli-cit assensum in intellectum ejusdem Petri, sicut illum ex probabili sententia potest po-nere in Lapide. Ostende ergo implican-tiam in conservatione illorum duorum actuum in eodem subjecto, & quæcunque adfere-tur illa ostendet assensum quidem fore vita-lem, non autem illum dissensum, sed hoc in præsenti non quæritur. Sed quæritur im-plicantia, orta ex præcisa ratione assensûs & dissensûs, cur illi secum stare non possint. Vide Oviedo citatum nu. 1.

Explicatur 3. transacto objecto, quod est cursus Petri, determinet Deus, ad habendum actum de cursu, conservando scili-cet illum actum, quid enim in hoc impli-cantiæ? & si potest dari supernaturaliter vi-sio coloris absentis, cur non poterit dari su-pernaturaliter conservatio prædicti actûs. Ex alia parte informet sensus de cursu, & ex dictis explicatione prima, poterit elicere actum as-sensûs. quo posito, stabit dissensus de cursu, ratione conservationis descriptæ, & assensus de cursu, ratione naturaliter exigitæ operatio-nis.

Implicantia 2. est. Si possibilis es-set assensus & dissensus circa idem objectum, possibile erit ut sit quis simul fidelis & hære-ticus. Consequens est falsum, Ergo & antece-dens.

Respondetur. Sequelam esse ab-surdam, non demonstratur. Cur non enim posset Deus determinare hæreticum ad ha-bendum actum fidei, vel conservare in illo actum fidei qui antecesserat v. g. hæresim. Quod attinet ad habitus fidei & hæreseos minor est difficultas, si enim ex dictis alibi peccatum & gratia possunt simul secum stare divinitus, cur non & prædicti habitus.

Implicantia 3. est ex Suarez. As-sensus & dissensus requirunt objecta incompos-

ſibilia. Ergo ſunt & ipſi actus imcompoſſibiles.

RESPONDET Oviedo retorquetque argumentum, quòd gratia dignum beatitudine conſtituat, & peccatum dignum damnatione, & tamen & peccatum & gratia, ſtant ſecum in ſententia Suarii. Bona etiam & illa diſparitas eſt; quia ſcilicet aſſensus & diſſenſus, non opponuntur ſicut eſſe & non eſſe, opponuntur autem ſic, eſſe in cœlo, non eſſe in cœlo.

RESPONDERI POTERIT 2. Intellectus non dat eſſe objecto extra ſe, ſi non dat eſſe objecto extra ſe, ſuppoſito, quod objectum non ſit, non datùr cauſa, quæ ſimul ponat illud eſſe, quia mera cogitatio intellectûs, de objecto, quòd ſit, non dat illi eſſe, ſi in ſe non ſit; & aliunde non eſt reperire cauſam, quæ poſſit principiare illius eſſe. hinc ſuppoſito, quòd non ſit, tantum non erit, non verò ſimul erit. Jam autem *poſito quod ſit aſſenſus & negatio diſſenſus* datur cauſa quæ poſſit principiare diſſenſum & aſſenſum nempe intellectus.

QUOD SI ULTERIUS QUÆRAS, Cur non ſit in poteſtate currentis dum currit non currere, eſt tamen in poteſtate intelligentis, dum aſſentitur, etiam diſſentiri, id inde eſt: quia currere & non currere, ſunt ita oppoſita, ſicut aſſentiri & non aſſentiri. Porrò, quemadmodum in poteſtate currentis, ſuppoſito quòd currat, non eſt, non currere, ſic in poteſtate aſſentientis, non eſt non aſſentiri, ſuppoſito quòd aſſentiatur. Sed inde non ſequitur, non eſſe in poteſtate aſſentientis, dum aſſentitur ponere diſſenſum, quia implicat contradictionem eſſe & non eſſe, cadente negatione aſſensûs, ſupra aſſenſum, jam autem aſſenſus & diſſenſus non ſunt contradictoria, quia contradictoria non poſſunt eſſe poſitiva, quales ſunt aſſenſus & diſſenſus; Rurſus quia vera contradictoria, debent eſſe ejuſdem de eodem, jam autem diſſenſus, negat quidem quod ſit ipſemet diſſenſus conſenſus, ſed non negat alium, à ſe actum, qualis eſt aſſenſus, ad eum planè modum, quo album negat non album, ſed non negat nigrum.

Quod ſi dicas aſſenſum & diſſenſum eſſe conſequenter contradictoria. Contra erit. Quia illa tantum poſſunt agnoſci conſequenter contradictoria, quæ exprimuntur quidem terminis poſitivis, alterutrum tamen importat ex objecto, non niſi formam negativam, ſic tenebræ exprimuntur termino poſitivo, comparatæ tamen ad Lucem, ſunt illi contradictoriè oppoſitæ, quia important ſub termino poſitivo formam non niſi negativam, quæ eſt privatio Lucis, ſub termino autem diſſenſus, ſignificatur aliquid poſitivum, nempe actus ipſe diſsentiendi.

INSTAT 1. Idem Suarez. Cum dico Petrus exiſtit, pono exiſtentiam in Petro, & cum dico Petrus non exiſtit, pono negationem exiſtentiæ Petri, ſed in Petro non poteſt eſse exiſtentia & non exiſtentia ejus negatio exiſtentiæ. Ergo neque judicium de exiſtentia & non exiſtentia.

RESPONDET Imprimis Oviedo retorquendo argumentum, nam gratia ponit dignitatem beatitudinis, peccatum autem negat iſtam dignitatem, & tamen ſecum ſtare poſsunt. Ergo idem dicendum in præſenti.

RESPONDETUR 2. Cum hoc argumentum non ſit categoricum, negatur illi conſequentiam; Supponit enim talem majorem, quarum cognitionum objecta non poſſunt ſecum ſtare, neque cognitiones ſecum ſtare poſsunt, quæ major probanda fuiſset, negaturque in his principiis, & falſitas illius, ad etiam implicantiam oſtenditur.

INSTAT 2. Idem. aſsenſus & diſsenſus ita ſe habent ut unus actus deſtruat objectum formale aliûs. Ergo non poſsunt in eodem ſubjecto poni.

RESPONDET Oviedo negando antecedens, ad eum modum, quo circa unum objectum materiale, poteſt eſse actus & ſcientiæ, & falſi, & opinionis. nec unus deſtruit objectum formale aliûs, Quod ulterius in hoc fundatur, quia actus meus nihil ponit in objecto.

RESPONDETUR 2. Quod ſaltem in alio ſubjecto aſſenſus non deſtruat formale objectum diſſenſus, aut in caſibus ſupra explicatis, transferatur ergo actus diſsenſus ab uno intellectu elicitus in alium intellectum, qui aſsenſum elicuit, habebit uterque ſuum formale, cur ergo non poterunt ſecum conſiſtere. Deinde hæc objectio non ſatis explicat quid ſit hoc, per aſſenſum tolli objectum formale diſſensûs? Si enim idem ſit quod tolli aliquid, quo non poſito, non poſſit judicare intellectus, quod v. g. Petrus currat, ſi Petrus non currit, & tunc erit petitio principii, de hoc enim ipſo quæritur. Si autem per objectum formale intelligas, non poſse præſentari curſum tanquam non curſum, id hoc ſenſu verum erit, quòd ſuppoſito curſu, non poſſit verè repræſentari non curſus, ſed cur non poterit præſentari apparenter, vel ad maximum ita, ut ſine etiam præſentatione antecedenti, determinetur intellectus, ad habendum hunc actum: Petrus non currit.

IMPLICANTIA 4. eſt. Currente Petro, actus ille qui dicit Petrus currit, habet pro obje-

bjecto cursum Petri, actus autem, qui dicit: etrus non currit, non habet pro objecto, ursum, sed non cursum, qui tunc non daur, Ergo est actus sine objecto, vel habet ro objecto non cursum, si autem habet pro bjecto non cursum, non erit respectu ejusem objecti assensus & dissensus, quia objectum quod est cursus, non est objectum uod est non cursus, & tamen ille assenus & dissensus deberet esse respectu ejusem objecti, & si ille actus habet pro objecto on cursum, verus erit, supponitur autem lterutrum horum actuum falsum esse deere.

Respondetur hanc difficultatem non sse respectu assensus & dissensus ponibilis non isi in eodem subjecto, sed æquè impugnare ssensum & dissensum positos etiam in diversis ntellectibus, quæram enim currente Petro, dicat Paulus, non currit Petrus, dicat autem illum currere Andreas, quod objectum habet ille actus, Petrus non currit. Quod si dias esse tunc objectum non cursum apparentem, & in præsenti idem dici poerit.

Impligantia 5ta. est. Non potest idem ccedere & recedere, commensurari & non ommensurari. Ergo neque assentiri & dissentieidem objecto.

Respondetur. Assensum & dissensum a se habere, sicut se habet replicatus homo, ui potest accedere & recedere, non verò sicut omo uniter positus, quare autem homo uniter ositus, non possit accedere & recedere. Ratio st, Quia idem accederet & recederet, ab eodem ermino, jam autem si ponatur assensus, non lem assensus dissentiret, sicut idem homo acedens recederet, sed aliquid aliud, distinctum ealiter, esset dissensus. Deinde commensuari & non commensurari opponuntur sicut esse & non esse, quia important esse tot partium, & on esse tot partium. Jam autem assensus & issensus, ut dictum, non se habent, ut esse & non sse.

Punctum Difficultatis 2.

Deciditur difficultas.

Assero 1. *Non adferri legitimam contradictionem, quod stare secum non possint assensus & dissensus.* Ratio asserti, petenda ex solutione argumentorum, jam facta.

Assero 2. *Non posse esse assensum & non ssensum circa idem objectum.* Ratio quia habent sicut esse & non esse, adeoque sunt contradictoria formaliter, de quorum ratione est, non posse secum stare.

Assero 3. *Non esse ullum positivum fundamentum, quod probet assensum & dissensum posse secum stare.* Ratio asserti petenda est ex solutione fundamentorum positivorum.

Primum Fundamentum est. Assensus & dissensus ita se habent, sicut album & nigrum, sed hæc duo possunt secum stare. Ergo & assensus & dissensus.

Respondetur negando majorem, quia compatibilitatis nigri & albi radix est, quod se in gradibus, remissis compatiantur, jam autem tu concedis, assensum & dissensum neque in gradibus remissis se compati. Ergo sequitur majorem esse repugnantiam, inter assensum & dissensum quàm inter nigrum & album. Quam majorem repugnantiam non pervenire usque ad gradum incompossibilitatis etiam divinitus tu positivo medio non probas.

Neque valet, si dicas, In assensu formidoloso compati se saltem in gradibus remissis illos duos actus, quia in assensu opinionis nego esse duos actus. Sed esse unum imperfectè assentientem, quia quando elicio v. g. de cursu Petri assensum opinativum, elicio hunc actum, Petrus fortè currit, fortè non currit, qui duo actus non sunt distincti. Quod ipsum probo, quia in illo actu, quo dico fortè currit, jam involvitur fortè non currit. Sic enim non involveretur: Ly fortè non currit, ille actus simpliciter esset affirmativus. Ergo in se simpliciter non involveret formidinem. Quod si ille actus est unus, non probas, quod in gradibus remissis possint se ita duo compati. cum simpliciter non sint duo, sicut in tepido, sunt duo calor & frigus. Casu autem quo fiant distincti actus fortè currit, fortè non currit, non sequitur adhuc in gradibus remissis duo aliqua se compati. importantia assensum & dissensum, sed tantum sequitur, duos quidem esse actus, sed nihil habere unum de assensu tantùm, aut de dissensu tantùm.

Secundum Fundamentum Quia non potest ostendi, unde oriatur, incompossibilitas horum actuum, si enim oriatur inde, quia scilicet posito assensu exigit assensus, ne à Deo conservetur dissensus, quamvis adsint quæcunque causæ naturales exigentes & producere illum & conservare, unde enim de hoc quod exigat ita v.g. assensus destructionem dissensus, ut istam exigentiam Deus superare non possit eiq; contravenire. Rursus si dicas, istam repugnantiam venire ex incompossibilitate for-

formali, quia qui præbuit assensum præmissis, quamvis vel per nimiam ad alia objecta attentionem, vel diversionem animæ, possit non exire in actum conclusionis, est tamen impossibile naturaliter, ut exeat in actum dissensus. Nam formalis incompossibilitas, debet esse in præsentia utriusque formæ, jam autem quod fieri non possit dissensus, non fit ex incompossibilitate, cum assensu, quia hic non est exhibitus ut supponebatur. Deinde si dicas incompossibilitatem istorum actuum oriri, ex incompossibilitate principiorum, istud etiam est falsum, quia principium utriusque est eadem anima. Denique non aliunde hæc incompossibilitas oriri potest, quàm ex eo quod objectum intellectui repræsentetur per unum actum, ita ut determinet intellectum, reddatque impotentem tendere in illud objectum, per actum oppositum. Quod ulterius infundatur huic principio; quia intellectus vero sibi proposito dissentiri non potest. Sed id etiam non convincit, quia quærere restat, cur saltem aliunde intellectus determinari non possit, v.g. ad dissensum, cur item, licèt intellectus vero dissentiri non possit, etiam tunc dissentiri non possit quando simul, apparenter, videretur falsum.

Respondetur, Hoc argumentum non tam esse fundamentum positivum, quàm relabi in negativum, scilicet non implicare contradictionem determinari intellectum à DEO contra exigentiam ejusdem, & quod incompossibilitatis hujus nulla sit ratio, hic autem est intentum examinare non nisi positiva fundamenta, cui ipsi negativo fundamento responderi potest, per principium negativum, Non implicare scilicet contradictionem, dari aliquas tales duas formas intentionales, quarum utraque essentialiter exigat non produci simul aliam sibi oppositam, adeoque exigere assensum, ut illo posito, non ponatur dissensus. Immeritò etiam assumit arguens quod ut dicantur aliqua incompossibilia formaliter, sit necesse, ut utrumque existat, & unum tollat aliud, sufficit enim unum esse, & non posse esse nisi unum, per hoc enim sufficienter formalisatur incompossibilitas formalis, ad eum modum, quo species infima animalis rationalis, quæ est homo, excludit aliam speciem infimam hominis hujus, seu talis hominis.

Tertium Fundamentum Ejusdem Oviedo. Ideo non possumus intendere, simul ambulare & non ambulare, quia objecta proponuntur ut impossibilia, & voluntas, in objectum apprehensum ut impossibile, ferri non potest, etiamsi in id ut possibile apprehensum, spontè feratur. Ergo tota ratio propter quam voluntas non potest ferri in deambulationem & negationem ejusdem, est, ex defectu propositionis, attrahentis ad eos actus, & retrahentis. Sed defectus propositionis potest suppleri à Deo, Ergo potest illud impedimentum tolli.

Respondetur quòd defectus, qui facit, ne possit simul intendi deambulatio & non deambulatio, immediatè non refertur in defectum propositionis utriusque partis, sed ultimatè refertur in ipsorum objectorum incompossibilitatem, quæ objecta quia DEUS non potest reddere compossibilia, nec illa vi poterunt simul intendi, adeoque & proponi. DEUS autem potest supplere defectum, determinando ad propositionem objectorum, sed non nisi compossibilium.

Quartum Fundamentum Ejusdem. Incompossibilitas assensûs & dissensûs, oritur ex solo defectu principii determinantis animam ad utrumque habendum, sed hic defectus potest subveniente DEO auferri.

Respondetur Incompossibilitatem illam potius oriri ex oppositione formali assensûs & dissensûs, quas oppositiones formales repugnat à Deo auferri.

Quintum Fundamentum est eius quæ adducit Ariaga. Datur apprehensio cursus & non cursus simul coexistens. Ergo assensus & dissensus de cursu poterunt etiam secum stare.

Respondetur. Disparitatem esse, quia experientia probat, nullam esse formalem incompossibilitatem, in dictis actibus. Probat autem incompossibilitatem eadem experientia, quæ ostendit assensum & dissensum nunquam secum stare. posseque stare non probatur argumento positivo. Quando autem urget à paritate quod si possit dari simplex complacentia in re impossibili, possit etiam inefficax amor, & odium ad hoc etiam prædicta disparitas applicari debebit. Concedimus quidem quòd intellectus possit judicare utrinque partem contradictionis esse probabilem, hoc est, quòd neutra habeat rationes cogentes ad determinatè ferendũ judicium; Sed non potest judicare utrãq; contradictionis partem esse pro-

bi-

bilem hoc sensu, quasi indicet esse proba-
e, utramque partem simul existere, indica-
enim probabile, esse & non esse, simul
ni.

Punctum Difficultatis 3.

Vtrum stare secum possint scientia & opinio.

N*On est difficultas*, an possint secum stare scientia & opinio de diversis objectis. Si enim sta-
ion possunt, aut omnia sciremus, aut omnia
ciremus. Ponamus enim, quod vel unus
us scientiæ habeatur, jam non poterit ha-
i actus opinionis de aliis objectis. Quia
est incompossibilis cum actu scientiæ. Hinc,
e aliis objectis experiamur nos notitias habe-
inferre debebimus, illas esse scientificas non
nativas. Idem proportionaliter dicen-
n, quod non possemus scire, si vel semel o-
emur. *Procedit itaque difficultas.* Non ni-
e scientia & opinione circa idem objectum.
endo autem de scientia & opinione circa
m objectum, agi potest 1. an actus secum
e possent simul eliciti. 2. an possint stare
habitus simul *In hoc puncto sunt divisi Au-
es.* Quòd habitus & actus scientiæ possint
e cum habitu & actu opinionis idque de
em objecto. Negat Scotus, & cum eo Bar-
omæus Amicus. Affirmant Ariaga & Ovi-
cum plerisque nostris, Notat Suarez
entior tractatu Logico numero 165. in o-
ione duplicem formidinem spectari posse,
no extrinsecam, quæ se tenet ex parte
ecti, & est dubietas & vacillatio intel-
ûs, in assentiendo objecto, eò quòd
itet, ne forte objectum aliter se habe-
Jam autem formidinem intrinsecam
t se tenere ex parte cognitionis, & est es-
ialis opinioni. Hac explicatione formi-
s positâ. Censent aliqui scientiam cum o-
one involvente extrinsecam formidinem,
e non posse, inter quos est novissimè re-
tior Suarez Loco citato numero 178. In-
usque docet ne divinitus quidem stare
se scientiam cum opinione extrinsecam
nidinem habente, Licet possit stare,
n habente intrinsecam nonnisi formidi-
n.

Dicendum est *Vniversaliter actum scien-
posse stare cum opinione etiam extrinsecam formi-
m habente.*

Probatur 1. Negativo argumento, a scilicet non implicat contradictionem, ut ebimus solvendo argumenta.

Probatur 2. & supponitur quod unus nque effectus, possit habere causas & necessarias & non necessarias. Quò supposito sic formatur argumentum. Vel potest intellectus etiam naturaliter cognoscere utramque illam causam vel non potest, si non potest, cur non? & si in illatione conclusionis, potest simul relucere utraque præmissa, nexûsque utriusque inter se, & cum medio termino, cur non etiam simul movere poterunt assensum, idque adhuc duplicem, duæ illæ causæ; & si in hac propositione: Ens non est nihil, potest relucere in eodem actu utrumque contradictorium, cur in diversis actibus non poterunt relucere causæ necessariæ & non necessariæ? Ergo opinio & scientia simul secum stare poterunt, quia causæ necessariæ generant scientiam, & non necessariæ, generant opinionem.

Probatur 3. Fieri potest ut simus dubii de aliqua sententia. In processu cogitationis potest naturalis demonstratio occurrere, tunc quæro vel potest dici simul: priores illæ rationes non notificant verum sine formidine, posteriores notificant sine formidine, vel non potest? si non potest, cur non? si autem potest, Ergo scientia ad titulum demonstrativum, & opinio ad titulum priorum rationum simul stare poterit.

Objicitur 1. ex recentiori Suarez. Intellectus per scientiam judicat objectum non posse aliter se habere, per opinionem verò attinguntur rationes dubitandi, quòd possit aliter se habere, intellectus autem non potest sibi persuadere duo contradictoria, qualia sunt posse & non posse, aliter se habere.

Respondetur. Posse ex vi harum rationum, & non posse ex vi earundem rationum, aliter se habere, sunt contradictoria. Non sunt autem contradictoria, si sint secundùm diversas rationes. Quia autem in præsenti procederet illa persuasio secundum diversas rationes, non esset persuasio contradictoriorum. Respicit hæc ratio, quòd in contradictoriis, debeat verificari non tantum idem, sed de eodem, & quidem ratione ejusdem.

Objici potest 2. ex Oviedo hic controver. 5. punct. 3. de objecto de quo certus sum certitudine scientifica, non potest admitti formido, reddit enim intellectum ita certum, ut in nullam suspicionem oppositi cadere valeat.

Respondetur ex vi motivi scientifici, nulla suspicio cadere potest in intellectum nullaque formido, nego tamen quod ex vi alius motivi, cadere non possit; & quod idem objectum per medium scientificum cognoscatur, impertinens est ad adimendam formidinem alteri motivo annexam, quia opinativum medium, semper est opinativum, adeoque nec extrahibile ad gradum scientiæ, & sicut certitudo adhæsiva, non adfert cer-

certitudinem objectivam, ita nec certitudo motivi, adferet motivo formidoloſo certitudinem.

Instari potest 1. ex eodem. Aſſenſui ſcientifico per ſuam entitatem repugnat formido, Ergo etiam ex diverſis motivis non conjungetur ſcientiæ.

Respondetur in ſenſu, in quo hic ponitur: Ly per ſuam entitatem, hoc eſt cum ex eluſione potentiæ ad componenda hæc duo, falſum reddi antecedens, In hoc tantum ſenſu eſt verum, ſed non ad propoſitum, quòd ſcilicet aſſenſus formidoloſus, non per aliquid diſtinctum à ſe, realiter conſtituatur, in ratione formidoloſi.

Inſtabis 2. ex eodem. Quando duo principia concurrunt unum ſpirituale & alterum materiale, effectus ſpiritualis ſecundum ſe totum ſpiritualis eſt, & à nullo principio eſt materialis, poteſt tamen dici non eſſe ſpiritualis, ex principio materiali. Ergo etiam non poteſt dici aſſenſum eſſe formidoloſum, caſu, quo etiam objectum ex motivo ſcientifico cognoſcatur.

Respondetur Antecedens indiguiſſe explicatione, nam concurſus animæ ſpiritualis cum inſtrumento materiali quod eſt organum, non ſpiritualem ſed materialem viſionem producit, & per alios phantaſma materiale, elevatur ab intellectu agente, ad producendam ſpeciem impreſſam ſpiritualem. Hæc de antecedenti. Negatur autem conſequentia, quia quando duo principia concurrunt duabus diverſis actionibus, uno principio non corroborante debilitatem alterius, utrique ſuus terminus reſpondet, ut fit dum robuſtior portat pondus ut decem, & debilior pondus ut tria, quia autem ſcientificum motivum, non tribuit opinativo ullas vires, fit, ut utrumque motivum diſparatum habeat effectum: hoc eſt ſcientiam & opinionem. Secus fit in caſu antecedentis: in quo ſupponitur ſpirituale agens, tribuere vires materiali, ad eundem effectum.

Objicit 3. Pontius qui cenſet non quidem naturaliter, ſupernaturaliter tamen, poſſe duo hæc ſecum ſtare ut videre eſt diſputat. 22. num. 33. Impoſſibile eſt quod quis formidet de oppoſito propoſitionis, quam evidenter & certo ſcit eſſe veram. Sed ſcit omnem propoſitionem circa quam verſatur actus ſcientiæ eſſe certam & veram evidenter. Ergo nequit habere de ulla tali, opinionem, cum formidine de oppoſito.

Respondetur hoc argumentum propter Ly impoſſibile poſitum probare ne divinitus hæc duo ſecum ſtare poſſe. In forma autem dicitur, quod ſit impoſſibile ex vi motivi ſcientifici dubitare, ſecus ex vi alius motivi.

Instat I. Experientiâ conſtat non moveri per motivum incertum, ad aſſentiendum propoſitioni, quando habemus certum & evidens. Ergo nequeunt eſſe ſimul actus opinionis & ſcientiæ de eodem objecto.

Respondetur, quando offertur aurum melius in tanta quantitate, ut non ſit neceſſe ſupplere aliqua ex auro deteriori, experimur ſemper accipi melius, & tamen inde non ſequitur, naturaliter non poſſe accipi etiam deterius. Ergo nec ſequetur ex adlata experientia, non poſſe actu ſcientiæ & opinionis ſimul ſtare. Rurſus falſum eſt Antecedens, quia id quod per rationes demonſtratum eſt, interdum congruentiis probatur, ut fit probando immortalitatem animæ etiam per rationes morales.

Instant 2. aliqui apud eundem. Non poteſt eſſe idem objectum evidens & inevidens, quia hæc ſunt contradictoria vel formaliter vel virtualiter, ſed ita accideret ſi daretur de eodem objecto ſcientia & opinio. Ergo nequeunt eſſe ſimul.

Respondetur. Objecto in ſe inviſo & evidenti, v.g. in ſe, poteſt affingi inevidentia, non illa objectiva, ſed inevidentia ut ita dicam apparendi; evidens autem in ſe, & inevidens apparenter, non ſunt contradictoria.

DIFFICULTAS II.

Quæ motiva in intellectione ſecum ſtare poſſint.

Præmitto I. *Quis ſit in hac materia ſtatus quæſtionis?* Quæritur hîc, an idem actus, poſſit elici ex motivis pluribus, etiam contrariis, v.g. motivo ſcientiæ, opinionis fidei. Quanquam hæc quæſtio tractari etiam poſſet, an ſcilicet idem actus, etiam propter diverſa motiva ſcientifica elici poſſit, ita ut uno actu, ex duplici motivo aſſentiar.

Præmitto 2. *Motiva duo ſcientifica vel motivum unum ſcientificum & aliud, v. g. opinionis dupliciter conſiderari poſſunt.* Quod concurrant ad eundem actum, ut advertit Lugo de fide diſput. 2. Sec. 3. Primo per modum motivorum, partialium, ſine quorum alterutro, intellectus non aſſentiet, & de hoc nulla poteſt eſſe difficultas, quia de facto aſſenſus omni concluſioni non niſi ita elicitur. Cui aſſentimur, non propter unam præmiſſam, ſed propter utramque. 2. Motiva duo conſiderari poſſunt,

ncurrentia totaliter ad eundem actum, qui odus concurrendi totaliter dupliciter adhuc ectari potest. Primo ut quamvis aliud moum desinat, adhuc tamen idem actus elicia-, & talis modus concurrendi est impossibi-, quia sicut impossibile est esse idem & duo, impossibile est esse idem, Actum, ex duobus otivis factum, & Actum, ex uno motivo. cundò potest considerari motivum totale ncurrens ad eundem actum, quia scilicet ita ncurrunt, ut quamvis aliud desineret motivū, men vi illius remanentis motivi, paratus esset cere actum, non quidem eundem, actum taen consensus v.gr. Et de talibus duobus mois procedet hic quæstio: An scilicet unus mque actus assentiendi, possit elici, propter ia duo motiva.

PRÆMITTO III. *Quis sit sensus in hac materia torum.* Unum eundemque actum posse ci ex motivo scientiæ & fidei divinæ, item ex otivo scientiæ & opinionis, negat Suarez, as, Conimbricenses, Pontius disput. 22. num. Affirmat Vasquez ut eum citat & sequitur iedo, Lugo de fide, recentior Suarez. 2. In tentia affirmante est inter cætera in hoc difultas, cur scilicet potius unus tunc eliciatur us intellectus, quando enim proponuntur o motiva, tunc pro sua parte potentia potest ncipiare duos actus. Videtur autem cum inectus sit potentia necessaria, possitque plu- actus elicere, & habeat omnia requisi-, quòd sit plures actus eliciturus. Sed hujus rationis dubitandi, nisi ulterius quid latur, non habebitur intentum, cur non m eliciet unum actum, si possit elicere um unum. Hurtadus apud Lugonem di-, quod si simul utrumque motivum apcetur fiat unus actus, sed æquè difficultas quomodo simul applicentur duo motiva: & plicato etiam quomodo applicentur duo tiva, quærere restabit: posita æquali duorum tivorum applicatione, cur non poterit unus plures actus fieri. Lugo autem dicit, quod amvis Angelus qui habet majorem in suos us reflexionem & potestatem, possit sua vo- tate imperare unum vel plures actus propo-; sibi pluribus motivis, ea tamen potestas, non etur concedenda homini in suos actus, quia amvis homo possit sibi imperare successionē uum, non tamen plures simul, vel unum non i. Neque enim possumus postea cognore an unus ille actus an plures fuerint, quodsi n possumus id cognoscere, nec potestatem sumus attribuere homini id sibi imperandi, n non possit cognoscere an id faciat; quæ trina non respondet ad punctum difficulta- nempe quî fiat ut unus potius eliciatur actus àm duo. Potius ergo id in id referri debet, a scilicet DEUS exhibet concursum ad um non nisi actum, nam in talibus non infreens est ad DEUM recurrere, instante simul appetitu creato, & conatu, ad habendum talem actum.

PRÆMITTO IV. *Posse concurri ad eundem effectum & partialiter & totaliter.*

Partialitas rursus duplex spectari potest, vel partialitas ex vi naturæ vel partialitas per accidens; partialiter per accidens ad eundem effectum concurrunt v. gr. duo ignes simul æquè applicati, ita attemperantes suum concursum, ut uterque conjuncta actione agat, & ab utroque verè & realiter producatur effectus. Partialitas hæc per accidens, est vis sufficiens producendi effectum totum, licèt hîc & nunc, non producatur, partialitas autem effectus ex vi naturæ vis naturæ est, producendi effectū sed nō ita, ut se sola illū producere possit. Talis partialitas cōvenit speciei impressæ, ex vi enim naturæ hoc habet, ut sola non possit producere intellectionē, in sententia etiam, qui tribuit illi vim effectivam intellectionis. Rursus hæc partialitas, vel potest spectari respectu principii, vel respectu effectûs & ita speciei impressæ competit partialitas ex parte principij, sed non partialitas ex parte effectus, quia effectus qui ab illa producitur, est indivisibilis, nempe intellectio. Proportionaliter autem discurrendo de causa totali, alia est causa totalis re ipsa, ut cum solus ignis A. generat ignem B. Et alia totalitas est ratione potestatis causandi, ut cum duo ignes cæteroqui seorsim potentes producere, conjunctim eundem ignem producunt. Rursus totalitas alia est in suo genere & alia sine addito v. gr. totalitas materiæ, est totalitas causandi in genere materiæ: totalitas autem sine addito, excludit omne aliud genus causæ, ut cum DEUS, se solo, creat Angelum.

PRÆMITTO V. *Posse spectari concursum tam causarum partialium, quam totalium, quacunque tandem partialitate vel totalitate, cum aliis tamen concausis concurrentium ferme quadrupliciter.*

PRIMO. Ita ut una causa sit potentior, & alia debilior, vel utraque æquè potens agant tamen unaquæque secundùm suas vires, quòd fit, ex conjunctione utriusque potentiæ, ad effectum, de genere suo, intra vim utriusque principii contentum, ita tamen, ut ratione suæ conditionis, illud objectum superet vim utriusque divisim accepti sic v. gr. equus fortis & debilis possunt trahere rhedam, en tractio est objectum contentum intra rationem formalem tractivæ, quod utrique convenit, si tamen Rheda sit ita ponderosa, ut unus sine consortio alius, non sit potens illam trahere, eo casu excedit tractio vires utriusque tractivæ seorsim sumptę. Hoc posito. Probat universaliter inductio, effectum tunc esse majorem, & superantem vires utriusque principii, divisim accepti.

Secundo poſſunt duo comprincipia ita agere, ut quamvis conjungantur ad agendum, rationetamen ſuæ heterogeneitatis, conjunctæ diverſis diſpoſitionibus inter ſe pugnantibus, unum agat contra aliud, quo caſu, ſequitur ſemper effectus diſſimilis utrique principio, magis tamen accedens ad principium fortius, ut fit quando aſina & equus concurrunt ad productionem muli, vel cum ignis & aër, conveniunt ad productionem, humidi.

Tertio poſſunt duo principia ita agere, ut unum ſit debilius, & aliud infirmius, ſed firmitas unius non tribuit vires ullas debiliori, immò concurſus ignobilioris reſtringit, concurſum principii nobilis, ita concurrunt Tibia recta & curva, neque enim recta influit incurvam, ita concurrit anima ſpiritualis, cum organo materiali, præmiſſa affirmativa cum negativa. Ita etiam concurrit ad conſtituendum hominem corpus & anima, evaditque compoſitum non ſpirituale ſed materiale, præmiſſa item una vera & altera falſa, non faciet niſi ignobiliorem concluſionem, hoc eſt falſam. Ex qua inductione habetur, ita concurrentibus principiis, debiliorem ſemper ſequi effectum, & ignobiliorem.

Quarto duo principia poſſunt eo modo concurrere, ut unum, quod eſt fortius, debiliori vim & robur agendi communicet, & ita evenit cùm diſcipulus dirigitur à tenente manum Inſpectore ad ſcribendum. Item cum Lumen ſupernaturale, confortat intellectum &c. &c. & in talibus inductio oſtendit, quòd effectus ſequatur conditionem nobilioris agentis, hinc tunc diſcipulus meliores formabit characteres, & viſio evadet ſupernaturalis. Porrò quando duæ cauſæ una firmior altera debilior concurrunt ad eundem effectum, non de omnibus pronuntiandum univerſaliter quod firmior cauſa elevet debiliorem, ſed hæc elevatio per experientiam haberi debet, vel per naturam principii nobilioris, & ſic experientia adſtruit, quod in concurſu adſcribendum boni & alius imperfecti ſcriptoris charecter ſequatur principium nobilius, & natura Luminis gloriæ (per Patres explicata) eſt, ut tribuat vires agendi, intellectui naturali illumque elevet.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum Est. *Poſſibile eſſe unum, eundemque actum ex duobus motivis fieri ſcilicet ſcientiæ & opinionis.*

Probatur I. Quia hoc non implicat contradictionem, ut videbitur, in ſolutione argumētorum. Quod autem id etiam naturaliter fieri poſſit, ratio eſt, quia non apparet, unde id excedat vires intellectivæ ſibi relictas.

Probatur II. Tum quia propter duas præmiſſas elicitur concluſio. Ergo & unus actus poteſt elici propter duo motiva. Tum quia poſſunt plura objecta quæ poterant attingi pluribus actibus, eodem actu attingi, Ergo & plura motiva, quæ poterant formaliſare plura actus, poſſunt formaliſare unum actum. Tum quia unum eundemque actum voluntatis possumus elicere ex duobus motivis v. gr. volitionem deambulationis propter recreationem, & visitationem amici; ergo idem dicendum de actibus intellectus.

Respondet Ad hanc ultimam paritatem Pontius, dando diſparitatem. Quia voluntas non eſt cauſa naturaliter agens reſpectu ſui actûs, nec conſequenter, objectum propoſitum ſub uno motivo, determinat ipſam ad actum ſive proponatur ſub illo ſolo motivo, ſive proponatur ſub diverſis motivis; adeoque non eſt inconveniens, quòd voluntas uno actu poſſit tendere in illud objectum. At intellectus, eſt cauſa naturaliter agens, reſpectu actûs ſcientiæ & opinionis v. gr. licèt quantum ad actus opinionis & fidei ſubordinetur voluntati. Unde determinatur ad plures actus poſitis iſtis motivis præcipuè cum non poſſit à voluntate determinari, ut poſſit pro libitu unum actum vel plures elicere.

Contra Est I. Potentia libera, potest unum actum exercere ex pluribus motivis, ergo poterit & neceſſaria, imò ad hoc magis videtur conducere neceſſitas in operando quam libertas intellectus, eò quòd liberum non ſit illi reſiſtere, quin ſimul moveant illa motiva, & ille moveatur ſimul illis motivis, quærereque reſtat, cur moventibus ſimul, duobus ſimul motivis eandem potentiam neceſſariam, non ſit illa, unum tantum actum elicitura.

Contra II. Potentia cujus actum solum ſibi determinat motivum ſive ſit unum ſive plura, poteſt elicere actum, qui ſit propter duo motiva, Ergo & potentia intellectiva, in qua motivum determinat ſibi actum, ſi illi proponantur ſimul duo motiva, poterunt ſibi determinare unum actum.

Contra III. Si concurrat ſimul motivum ſcientiæ & opinionis, poteſt voluntas inclinare ad motivum opinativum amplectendum, Ergo & poterit elici unus actus ex utroque motivo. Antecedens probatur: Poteſt extra circumſtantias concurr

vi scientifici, determinare voluntas intel-
m ad sequendum hoc motivum. Ergo
o magis poterit inclinare in circumstantia
vi scientifici, facilius enim est, inclinari in-
ctum ad id, ad quod aliunde propendet, ut
endet ex motivo scientifico, imò necessita-
d actum.

ROBATUR III. Conclusio. Imprimis pot-
aturaliter habere sibi proposita duo mo-
ntellectus, quorum aliud sit v. gr. scientiæ
opinionis cur non enim ? difficiliusque vi-
r, si diversi simul actus fiant, quam si propo-
ur diversa non nisi motiva, occupante se
lectu, tam circa motiva proponenda, quàm
ponendos actus.

Quod si possunt proponi duo simul motiva,
non sit ratio, cur unum potius moveat
n aliud, idque in suo & sibi debito genere,
erit ratio cur non ex utroque motivo fiat
.

OBJICIT I. Pontius citatus. Licet intel-
ctus possit habere plures actus circa diversas
clusiones ex motivis scientiæ & opinionis,
n de facto nequit habere unum actum, ex
rsis illis motivis circa plures conclusiones,
quamvis de facto possit habere plures a-
ex diversis motivis, scientiæ & opinionis,
unam conclusionem, non tamen poterit
re unū actum, ex diversis illis motivis, circa
lem conclusionem. Consequentia pro-
r. Quia scilicet sicut una conclusio de-
inat sibi unum actum, ita & unum moti-
, determinat sibi unum actum.

RESPONDETUR. Negando consequentiam.
a de essentia Conclusionis est, inferri ex his
tis, seu eo quod hæc sint, quod si de essentia
clusionis est inferri ex his positis, si nulla sit
clusionis connexio, cum præmissis, hoc
ex illis inferri non potest, Conclusio : quæ
us connexio Conclusionis cum præmissis, est
naturæ, ut nihil debeat esse in Conclusione,
d non fuerit in præmissis. Sicut ergo eædem
missæ non sunt plures seipsis, sic nec plures
nclusiones in se continent, nam continentia
nclusionum, sunt ipsæmet illæ præmissæ.
od si non continent plures in se conclusio-
plures conclusiones ex illis inferre, esset in-
eid, quod non sit in præmissis. Cum tamen
egula Dialectica, nihil debeat esse in conclu-
e, quod non sit in præmissis. Jam autem si
s actus fiat ex pluribus motivis, non sequitur
dquam inferri quod non contineant in se illa
tiva. Addo Antecedens ipsum debuisse ex-
cari à prædicto auctore, quia certè per enthi-
mata, ex eodem principio, inferuntur plures
nclusiones.

INSTAT I. Idem. Nequeunt duæ conclusio-
nes cognosci unico actu, ex diversis motivis,
quia unica conclusio, cum uno motivo, est suffi-
ciens causa uniûs actûs, & consequenter quoties
ponitur, sufficienter causabit illum unicum a-
ctum, sed una Conclusio cum unico motivo sci-
entiæ v. gr. est sufficiens causa actûs scientiæ, qui
non sit opinio. Ergo causabit illum actum &
consequenter nō causabit actum, qui sit opinio.

RESPONDETUR. Transeat major, bene
enim unico actu conceptis duabus conclusioni-
bus possum dicere utramque legitimè inferri,
distinguo, interim minorem unica Conclusio cū
unico motivo scientiæ, si nō adsit insuper mo-
tivum formidolosum, est sufficiens causa actus
scientiæ, qui nō sit opinio, concedo minorem est
sufficiens causa illius actûs si ille act⁹ insuper for-
midoloso motivo moveatur, Nego minorē, sub
eademque distinctione consequentiam. Quam
distinctionem ideo adhibeo, quia supponit ar-
gumentum unum actum ex diversis motivis
procedentem non fore diverso respectu scien-
tificum, si procedat ex motivo scientifico, & non
fore opinionem, si idem actus procedat ex moti-
vo opinativo.

INSTAT II. Idem. Quotiescunque appli-
catur causa naturalis adæquata alicujus effectus,
producet illum effectum, nisi ponatur aliquod
impedimentum sed Conclusio scientificè pro-
posita, cum intellectu, est causa adæquata actûs
scientiæ, quæ non est simul actus opinionis Ergo
quoties applicatur, sufficienter absque impedi-
mento, causabit illum actum.

RESPONDETUR. Concedo totum, sed quia
possunt applicari simul plures Conclusiones &
plura motiva, poterunt etiam eundem actum
scientiæ causare.

INSTARI POTEST III. Unus idemque effe-
ctus non potest causari duabus causis adæquatis
Ergo nec formalisari à duobus motivis.

RESPONDETUR. Si antecedens procedat de
causis adæquatis diversi generis est falsum :
nam homo in genere causæ materialis totaliter
constituitur à corpore & in genere causæ forma-
lis totaliter ab anima. Si autem res sit de dua-
bus causis totalibus, ejusdem generis, idque in
ordine ad potentiam naturalem, verum est an-
tecedens. Sed ad consequens, respondet citatus
Lugo ; illa duo motiva non esse singula adæqua-
ta, respectu hujus assensûs. Quia tunc solum
dantur duæ causæ adæquatæ ejusdem effectus,
quando ablatâ unâ illarum ; manet idem effe-
ctus, ex vi concursus, quo dependet ab altera, hic
antem assensus ablato uno ex his motivis, non
posset esse idem ullo modo, cum altero solo
motivo. Dicuntur autem illa motiva, totalia,
quia ita approbantur, ab intellectu, ut ma-
nente altero solùm, fiat alius assensus circa
eandem Conclusionem, propter solum

illud motivum,quod remaneret, ſed aliter inſuper

Respondetur II. Diſparitatem eſſe. Quia ſi cauſæ ejuſdem generis totales concurrunt ad eundem effectum,alterutra eſſet fruſtra , non erunt autem fruſtra,ſi ſint cauſæ totales in diverſo genere , quia verò motivum totale opinativum & totale,quod eſt ſcientificum , non ſunt ejuſdem generis imò & duo ſcientifica , qui à aliam & aliã importabunt rationẽ formalẽ,ſit ut neutrum ex illis ſit otioſum & utrumque præſtet ſuum effectum. Neque valet ſi dicas ſequi ex hac reſponſione duas formas ſubſtantiales, totales poſſe eſſe intra eandem materiam , quia ſunt diverſi generis,& quem effectum præſtaret una, non præſtaret alia non inquam hoc dicas, quia illæ formæ aliunde,ſecum habent repugnãtiam nempe ratione diſpoſitionum contrariarum,temperamentorumque diverſimodorum, quæ quia naturaliter ſecum ſtare non poſſunt, nec formæ etiam illæ ſecum ſtare poterunt, quamvis ſingulæ , alium effectum formalem præſtare ſint notæ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur objectiones.

Objiciuntur ſecundo variæ Paritates.

Prima Paritas eſt, duæ differentiæ ſpecificæ non poſſunt conjungi intra eandem entitatem,ut ſit idem homo & bos, Ergo etiam neque poſſũt conjungi duæ differentiæ ſpecificæ actuũ, qualis eſt differentia ſpecifica,intra ſcientiam & fidem,ſcientiam & opinionem &c.

Respondet I. Oviedo. Non poſſe ex duabus ſpeciebus oppoſitis reſultare unam tertiam,neque id contingere , quando idem actus fit ex plurib⁹ motiivs : quia ille actus nõ reſultat, neque habet illam ſpeciem quam habet actus qui eſt purus actus fidei, neque illam ſpeciem habet, quam habet purus ſcientiæ , ſed habet tantum prædicata fidei & ſcientiæ. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit II. Quia ille actus elicitus v. gr. ex motivo ſcientifico & opinionis,& haberet prædicata non niſi univerſalia ſcientiæ & opinionis ut ille ſupponit, & ſimul etiam haberet prædicata ultimo differentialia ſcientiæ & opinionis,quia prædicatum hoc , eſt ipſummet v. gr. motivum ſcientificum & opinativum, movens in actu,& ſi movet Actu , hoc ipſo tribuit ſuam ſpeciem.

Non Satisfacit III. Quia quod dicit diverſam illic fore ſpeciem,hoc ipſum videtur impoſſibile , ſicut impoſſibile eſt, ut ex homine & Leone, diverſa fiat ſpecies.

Respondetur II. Retorquendo argumentum. Species impreſſa repræſentativa hominis,eſt diverſa à ſpecie repræſentativa bovis, & tamen hæ in univerſalioribus Angelorum ſpeciebus concreſcũt,alia item eſt ſpecie cognitio & hominis,& alia cognitio bovis & in tamen in unã ſimplici qualitate ſecundæ operationis unico actu dicere poſſum , homo non eſt leo, Ergo etiam quid in ſimile præſenti contingere poteſt.

Respondetur. III. Duplicem eſſe ſpecificationem intrinſecam & extrinſecã ſpecificatio intrinſeca habetur ab ipſamet entitate, ſpecificatio autem extrinſeca habetur ratione objectorum, terminorũ &c. implicat autem unam eandemque rem , habere duplicem ſpecificationem intrinſecam, nam deberet eſſe identificatio duarum ſpecierum, quæ identificatio, eſt formaliſſime ens rationis. Poſſibile autem eſt unam eandemque entitatem , habere diverſas ſpecificationes ab objectis,quia nulla ex hoc ſequitur Implicantia. Neque enim duo objecta illa,deberent inter ſe identificari neque ulla alia ſequeretur identificatio, aliam enim , unumquodque ex illis objectis,haberet vim movendi, neque una vis,identificaretur alteri. Qui verò ſpecificatio ratione motivorum diverſorum,eſſet ſpecificatio ratione diverſorum objectorum,adeoque extrinſeca,benè in unam entitatem colligi poterit. Et ita bos & Leo poſſunt circa idem objectum verſari , habereque idem ſpecificativum extrinſecum , licèt quoad ſuam entitatem ſeu ſpecificationem intrinſecam, non poſſint adunari.

Secunda Paritas. Ex apprehenſione & Judicio, affirmatione item & negatione , non poterit conflari tertia ſpecies actus, Ergo neque poteſt eſſe tertia ſpecies actuum, quorum aliquis ſit ſcientia & opinio vel ſcientia & fides.

Respondetur. Diſparitatem eſſe. Quia non apparet, quid tertium conflari poſſit, ex apprehenſione & Judicio, nec apparet quid induceret illud tertium; affirmatio item & negatio, identificari non poſſunt , quia identificaretur duo contradictoria , quæ identificatio non ſequitur ut dictũ, ſi idem actus procedat ex motivo ſcientiæ v. gr. & opinionis inductivumque illis actus oſtenditur, diverſitas motivorum ſimul repræſentatorum. Addo quod identificatio affirmationis & negationis traheret ſecum illorum duorum identificationem quoad intrinſeca, nec enim deſumeretur ſpecificatio ratione objectorum. Si autem idem actus ſit opinionis & ſcientiæ erit non niſi duplex ſpecificativum extrin-

trinsecum ejus actus. Cæterum si dicta paritas hoc velit quasi non possit esse unus idemque actus continens apprehensionem & Judicium, affirmationem & negationem, tunc paritati negandum Antecedens.

Tertia Paritas est ex elephante & gallina non potest generari quidquam tertium, Ergo nec ex scientia & opinione, quia sicut ex elephante & gallina non generatur quidquam propter summam utriusque improportionem, ita propter improportionem non concurrent ad eundem actum. Scientia v.g. & Opinio.

Respondetur ut improportio faciat, ne duo principia, concurrant ad eundem effectum, debent esse cætera paria. Certè enim nulla est proportio inter bacephalum & asinum, inter Cœlos & Angelum, & tamen inter hæc, datur concursus, ad eundem effectum. Imò hæc improportio reperibilis est in omnibus causis æquivocis. Hinc ergo improportio impedit actionem, quando conjungitur negationi virtutis causandi, cujus negationem experientia probat vel ratio. Et ita quod non possit quidquam generari ex elephanto & gallina experientia & ratio ex inæqualitate membrorum petita probat. Jam autem, quamvis opinativum motivum & scientificum, sint sibi improportionata, nec ratio, nec experientia ostendit quod non habeant vim concurrendi ad eundem actum.

Instabis quando generatur mulus, concurrunt duo principia specie distincta, proditque effectus, utrique causæ dissimilis, qui nec est asinus, nec equus; Ergo etiam quando duo motiva scientia v.g. & opinionis, ad eundem actum concurrunt, prodibit actus, utrique principio dissimilis; consequenter non erit actus, qui sit scientia & opinio.

Respondetur. Negando consequentiam, quia ex pugna seminum & qualitatum, mutuaq; actione & repassione, debet prodire mistum, utrique suo modo dissimilis. Jam autem motivum scientificum & opinativum, non habent similes pugnas qualitatum, adeoque poterit prodire actus, qui sit scientia & opinio.

Objicitur III. Ille actus foret evidens & inevidens, clarus & obscurus.

Respondetur. Ratione diversi motivi fore evidentem & inevidentem, certum & incertum; sed non ratione ejusdem. Erit quæstio de voce; an debeat ille actus vocari inevidens & incert9, & secundum communiorem modum loquendi, non debet vocari incertus & inevidens, quia ea prædicata sunt negativa, adeoq; malignantis naturæ, & omnis prædicati sibi oppositi, consumptiva, consequenter sublativa omnis evidentiæ, & omnis certitudinis, quæ tamen diverso respectu conveniunt illi actui.

Instabis. Ille actus nullum haberet sui principium elicitivum, si enim ille actus est opinionis quomodo ad illum causandum concurret scientia, quæ formidinem rejicit.

Respondetur. Habiturum principium intellectum informatum illis duobus motivis.

Objicitur IV. assumitur pro Principio in Dialectica. Conclusio sequitur debiliorem partem, adeoque si concurrant Pręmissa probabilis & scientifica, Conclusio sequetur non nisi probabilis. Ergo etiam in concursu ad eundem actum, tam motivi scientifici quàm opinativi, sequetur actus, qui sit non nisi opinio.

Respondet recentior Suarez, id verum esse, quando scilicet partialiter non nisi concurrunt motiva, secus cum concurrunt totaliter. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit quia quærere restat, cur id contingat si partialiter concurrant causæ, & non contingat, si concurrant totaliter?

Respondetur. Ex dictis Disparitatem esse; quia Præmissæ concurrunt sicut principia, tertio modo concurrentia ut probat Logica. Jam autem duo illa motiva, non repugnat concurrere ita, sicut principia primi generis, vel quarti.

Objicitur V. Si idem actus potest esse fidei & scientiæ, poterit etiam idem esse naturalis & supernaturalis.

Respondetur. De hoc inferius inquirendum esse.

Continuatur solutio.

Mastrius Disp. 6. Animast. oppositum sentit & num. 263. ita

Objicit 6. Non potest dari una species impressa plurium quidditatum disparatatum. Ergo nec poterit dari una species expressa, unusquisque enim actus determinatus & limitatus est, ad quoddam suum adæquatum objectum, à quo sumit unitatem & specificationem. Unitas enim posterioris, pendet ab unitate prioris. Ergo cum actus sit posterius natura objecto, ab unitate objecti pendebit.

Respondetur. Negando antecedens unde etiam in Angelis quò perfectioribus, concessæ sunt eo universaliores species, imò posset concedi, quòd unâ Angelus posset noscere tot objecta, quot sunt repræsentabilia ab una specie universali, sed quamvis non posset noscere simul omnia objecta, quot possunt repræsentari, ab una specie universali, non sequitur illius speciei impossibilitas. Quamvis enim species ordinetur ad actum cognoscendi sibi adæquatum, non sequitur, quod inadæquatum sibi actum elicere non possit, sicut potentia A portativa ponderis B C D. tanquam sibi adæquati, non sequitur, quod non possit portare pondus tantum B sibi inadæquatum. Et sicut pendet à circumstantiis ut tantum B portetur, quia tantum B occurrit portādum, ita fieri potest, ut non omnia objecta noscantur, quæ nosci possunt, habita specie universali: quia scil. occurrit hoc potius objectum,

vel quia potentia, alio actu est occupata, &c. Deinde etiam concesso, quòd non possit dari species una impressa plurium repræsentativa, non sequitur quod unum actum indivisibilem, plures species producere non possint. Quia hic actus Animal est Ens mobile, per Maistrium habet plures species impressas, ad se concurrentes, si enim una species impressa ad illum actum concurrit, hoc ipso sequitur dari unam speciem plurium repræsentativã hoc est Animalis & Entis mobilis. Quod autem ille actus, cum sit secunda operatio, sit operatio indivisibilis, immediatè ante dictum. Concedo quidem unumquemque actum esse determinatum & limitatum ad quoddam suum adæquatum objectum, sed nego illud adæquatum objectum, esse exclusivum, ne plura in se complectatur: Negoque actum ab objecto, plura in se complectente, unitatem sumere non posse proportionatam, ut scilicet sicut objectum plura in se complectitur, ita & unus actus, plura repræsentet. Quando autem dicitur quod ab unitate objecti, tanquam prioris, pendeat actûs unitas, tanquam alicujus posterioris, id eo sensu verum est; quod ab unitate objecti, prout existentis in actu suæ scibilitatis, pendeat unitas actus, non autẽ ab unitate objecti materialiter sumpti. Unde si ab unitate objecti materialiter sumpti, penderet unitas actus, non daretur ullus terminus complexus, qui hoc ipso quia complexus est, plura involvit. Sicut ergo in termino complexo, plura materialiter objecta, ratione objicibilitatis simultaneæ, (quæ non repugnat) evadunt unum quid, in ratione objicibilis; ita & in præsenti, plura objecta, poterunt habere unam rationẽm objicibilis. Si autem plura objecta habere possunt rationem unam objicibilis, etiam unum actum terminare poterunt.

Instat I. Multiplicato priori Essentialiter, opus est ipsum posterius multiplicari, sicut multiplicata unitate, multiplicantur numeri, multiplicata differentia specifica, multiplicantur species, multiplicata causa multiplicantur effectus. Ergo si objecta priora sunt plura, actus illa exprimens nequit esse unus.

Respondetur ex dictis, quòd si objecta sint plura formaliter, hoc est non unà objiciuntur, & actus nequeat esse unus; si autem plura sint materialiter, una autem objiciantur, possint uno actu exprimi. Multiplicata unitate multiplicantur numeri, quia definitivè numerus, est ipsa unitas multiplicata, definitio autem actus, non est objectum, consequenter nec objecti multiplicatio, invehet multiplicitatem actus: Idem dic de multiplicatione differentiæ specificæ. Quod autem dicit multiplicata causa, multiplicari effectus: id limitatione indiget; cùm omnes effectus subsint DEo, & causis universalibus, & tamen multiplicantur causæ particulares. Sed concesso etiam assumpto, disparitas erit: quia multiplicata causa, nisi ponantur multiplicati effectus, non habet unde multiplicetur & causa jam autem multiplicatis objectis, & non multiplicato actu, habebit in quo salvet jam multiplicitatem objectum, nempe in ipsa v[...], ut possit multiplici actu attingi, licet non attingatur multiplicibus actibus, & sicut unum idemque invariatum objectum, potest plures actus terminare, nec id destruit unitatem objecti; ita quamvis objecta plura attingantur uno actu, non destruet id multiplicitatem objectorum.

Instat II. Actus ita specificantur ab objectis extrinsece & causaliter, quod licet ex entitate objecti, non valeat semper inferri unitas actus, unde diversæ potentię, possunt versari circa idem objectum, nihilominus ex distinctione objectorum, si præsertim sint formalia & prima, valet semper inferre, distinctionem actuum.

Respondetur. Concedo ex distinctione objectorum formalium, si in ratione suæ objicibilitatis, multiplicitatem hanc exerceant, afferri multiplicitatem actuum, sed nego quod distincta objecta, non possint carere exercitio hujus multiplicitatis, in ratione objicibilis.

Instat III. Actus, est naturalis similitudo objecti, non videmus autem, quomodo inter se objecta valde diversa, possint per eandem imaginem repræsentari.

Respondetur. Materialitas colorum, termini diversi, faciunt, ne valde diversa, eadem imagine repræsententur, simile autem nihil obstat, ne imago intentionalis, plura repræsentet. Ostende enim quid illud?

Instat IV. Admisso quòd possint plura objecta disparata simul uniri ad eundem actum causandum, tolletur omnino specificatio actuum per objecta.

Respondetur. Specificabuntur & multiplicabuntur actus per objecta, prout exercent rationem objicibilium, ita, ut si unum tantum objiciatur, unus sit futurus actus, si plura, unà tamen se objiciant, possit fieri actus unus, secus si non simul objiciantur.

Instat V. Etiam in scientiis assignatur unum objectum totale præter partialia, si autem plura objecta possint uno actu attingi, ad quid esset necesse desudare in objecto inveniendo.

Respondetur. Quod sit difficultas in inveniendis objectis attributionis, ea non exinde oritur, quod plura, non possint uno actu attingi, sed ex eo, quod sit necesse invenire aliquam rationem communem, quæ quidem de aliquibus prædicatur ut genus, tanquam de speciebus objecti, ita ut omnes species, ad illud revocentur non in ratione noscibilis utcunque, sed sibi scibilitate tali; Rursus ut ad illud revocentur reliqua, vel tanquam passiones, vel tanquam principia, vel tanquam opposita, quæ tota difficultas manet, licet plura uno actu attingi possint

Objicit 7. Immerito à nobis recurri ad aliquas instantias; Prima Instantia de sensu communi, qui unus, attingit objecta particularia

ſuum, non enim dicitur ſenſus communis, od per communiores cognoſcat ſpecies, ſed ia virtutem habet illimitatam ſentiendi o-nia, quæ ſenſus exteriores percipiunt.

RESPONDETUR. Quidquid ſit an ſenſus com-unis, per communiores quia magis ſibi pro-rtionatas ſpecies intelligat ſufficit ad inten-m ſententiæ hæc illatio: Poteſt virtus particu-rium ſenſuum, in uno ſenſu communi colligi, go & virtus ſpecierum in una ſpecie comũni.

SECUNDA INSTANTIA à nobis uſurpatur de tu volantatis, qui unus, vult propter plura mo-a, in quo eſt magna diſparitas. Nam volun-s eſt cauſa totalis ſui actus, nec objectum con-rrit niſi terminativè. Deinde quia actus vo-ntatis, non eſt ſimilitudo ſui objecti, gignitur tem partialiter à ſuo objecto actus intellectus, luntas ſe habet tantum amplectendo vel re-uendo, non repugnat autem plura uno actu ſpui, ſed non ſimul exprimi. Deniq; quia non hoc quæritur, an objecta illa poſſint intelle-us attingere ut partialia.

RESPONDETUR. Imprimis dubium eſt, an non jectum etiam ad actus intellectus, tantum currat terminativè ad maximum etiam com-etivè, ſed poſito etiam, quod objectum non ntum terminative ſed mediante ſpecie effecti-concurrat ad actum, reſtat paritas, cur eodem odo ſe habere non poſſint objecta ac motiva, eoque cur plura ad eundem actum concurre-non poſſint? cur gignentia plura objecta, non ſſint ſe habere ſicut plura motiva? cum uno u, plura complecti poſſit voluntas, cur non & tellectus plura repræſentativè? Denique con-do, non de hoc quæri, an plura objecta partia-, poſſit intellectus attingere, ſed redit paritas: teſt moveri voluntas pluribus totalibus mo-is, ad eundem actum, ergo & intellectus, plu-totaliter objecta, repræſentare.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis hanc Materiam concernentibus.

ASSERO I. *Caſu quo concurrat motivum ſcientificum & motivum fidei, ad producen-m, actum ſupernaturalem, habetur fundamentum cendi, quod motivum ſcientificum, elevari poſſit à otivo fidei.*

RATIO, de facto enim fides elevat ſpecies na-rales, elevat intellectum. Ergo etiam elevare oterit etiam motivum ſcientificum, nec appa-t, caſu quo ille actus eſſet etiam fidei ſuperna-ralis, quomodo poſſit ad illum ſcientia viribus ropriis procedere.

ASSERO II. *Non eſſe fundamentum, quòd natu-liter ſcientia, ſit elevativa opinionis ad actum ientificum una ſecum eliciendum.*

QUIA imprimis ſicut ſunt Inſtantiæ, quæ robant ignobiliorem cauſam corroborari à obiliori, ita etiam ſunt Inſtantiæ, quæ oſten-unt, interdum cauſam nobiliorem, reſtringi ab ignobiliori, cur ergo hanc conditionem non ſe-quitur motivum ſcientificum & opinativum; tum quia quod adfert recentior Suarez, ſemper ſcilicet quando duæ cauſæ totales concurrunt; elevari ignobiliorem cauſam à nobiliori, id uni-verſaliter falſum eſt: quia totalis eſt cauſa in ſuo genere anima, in conſtitutione compoſiti; ſen-ſationis productione, & tamen non elevat mate-riam ut conſtituat compoſitum ſpirituale; nec organum, ut producat notitiam ſpiritualem.

ASSERO III. *Quamvis non tribuatur ulla vis motivo ſcientifico per quam elevet motivum opina-tivum, adhuc tamen poterit elici idem actus ex du-plici motivo.*

RATIO, quia ſufficit intellectum habere vim eliciendi illum actum, præcipuè cum non moti-va illum actum eliciant, ſed intellectus ex motivis.

ASSERO IV. *Duplicia prædicata poſſe ſpecta-ri in actu uno elicito propter duo motiva. Primò* prædicata quædam abſoluta, qualia ſunt eſſe ſupernaturale vel naturale, neque enim ſuper-naturalitas deſumitur à ſolo extrinſeco, hoc eſt principio indebito omni naturæ concurrente ad aliquem actum, ſed etiam ab ipſa entitate ef-fectus, qui etiam ipſe in ſua entitate ſpectatus, excedit vires naturæ, aliàs non actus ipſe deberet dici ſupernaturalis, ſed principium illius; verum-que eſſet, quod mereremur beatitudinem per actus in entitate naturales quod Pelagiani-ſmum ſapit. Tale idem prædicatum abſolutum, eſt ratio ſpiritualis ſimilia, & ad talia abſoluta prædicata tribuenda actui illi elicito ex duobus motivis, ſi intellectus vim non habeat, elevari debet, quomodo enim ſine elevatione, illa prin-cipiaret, conſequenter nec poterit idem actus entitative eſſe naturalis & ſupernaturalis, ſpiri-tualis & materialis, hæc enim non unam ſed du-plicem entitatem important. Secundo alia ſunt prædicata connotativa & reſpectiva tale eſt præ-dicatum veritas, quæ non eſt perfectio aliqua in-trinſeca & entitativa, qua careat actus falſus, pr-dicatum item evidentiæ, non eſt aliquid abſolu-tum, ſed reſpicit objectum, & ad hæc prædicata connotativa tribuenda, non eſt neceſſaria eleva-tio, poſſuntque etiam aliàs contraria, ad eundem entitativè actum movere. Quod non ſit neceſ-ſaria elevatio. Ratio eſt, quia quod eadem pro-poſitio ſit principium reliquarum concluſio-num, & ſimul hujus diſcurſus, concluſio diverſo-que reſpectu etiam propoſitio, non eſt neceſſe, vel à principio propoſitionem, vel à propoſitio-ne concluſionem, vel è converſo elevari. Ergo neque eſt neceſſe, motivum opinativum, à mo-tivo ſcientifico elevari, præcipuè quia elevatio ad hos actus eſt neceſſaria, quando effectus eſt ſupra vires alius, ſed in eo caſu effectus quem præſtat v.g. motivum opinativum, eſt intra vires illius, quia tribuit effectum cum formidine aſ-ſentiendi, quam formidinem tribuere poteſt, intra vires opinionis.

DICES I. Non produceret actum intellectus, habens motuum non nisi scientificum, quem producit concurrente motivo opinativo Ergò non potest producere illum. Sine motivo opinativo Ergo debet elevari illud motivum.

RESPONSUM supra, motivum non producere actum, vel si illum producit, non producit illum tribuendo actui prædicata absoluta, sed connotativa, quæ ut dixi, & consistere secum possunt diuersa, & non indigent elevatione.

DICES II. Hic actus elicitus à duobus motivis, est actus scientiæ, hunc actum producit motivum opinativum Ergo producit actum scientiæ.

RESPONSUM, Jam est à motivis non produci actum, sed etiamsi produceretur non convinceret argumentum, quia hic actus respicit motivum opinativum, non qua scientificus est. Videtur etiam posse inverti argumentum, actus visionis beatificæ est actus productus à potentia vitali; hunc actum producit Lumen gloriæ per modum potentiæ, Ergo lumen gloriæ est potentia vitalis: sicut ergo hoc argumentum non tenet, quia lumen gloriæ non producit vitaliter actum visionis, nec ab illo est formaliter vitalis, ita actus qui simul est scientiæ & opinionis, ab opinione, non est scientificus formaliter.

DICES III. Esse propter motiva est aliquid intrinsecum actui, Ergo non potest duo intrinseca motiva habere.

RESPONDETUR Esse propter motivũ est quidem intrinsecum actui hoc est non aliquid superadditum connotativum tamen, nec repugnat autem uni eidemque rei multiplicitas connotatorum.

ASSERO V. *Ad actum elicitum ex duobus motivis non concurrunt habitus scientiæ & opinionis ita præhabiti.*

RATIO, quia habitus ad illorum [actuum productionem concurrunt, qui similes iis, à quibus illi habitus sunt producti, sed actus ex duobus motivis scientifico v. gr. & opinativo, non est similis iis, quæ generarunt scientiæ & opinionis habitum, certe enim specie distinguuntur actus ex duplici motivo habiti, ab actibus habitis ex uno non nisi motivo, & sicut alius est habitus Conclusionum, & alius præmissarum, quamvis nihil sit in Conclusione, quòd non fuerit in præmissis, ita & alius erit habitus actuum procedentium ex duplici motivo, ab actibus proficiscentibus ex uno motivo. In non paucis tamen præcontenti habitus, hoc est habitus scientiæ tantùm, & habitus opinionis tantùm, deservire poterunt.

DISPUTATIO V

De Voluntate & Volitione in Communi.

EXplicabimus eadem Methodo voluntatem quà intellectum, à Consideratione ut sic, ad divisionem actuum voluntatis descendendo.

QUÆSTIO I.

Quod objectum & quæ natura voluntatis?

EX dictis de intellectu facile conjicere est, voluntatem non esse distinctam ab anima, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate urgentque argumenta aliàs proposita. Solvenda restant aliqua argumenta à recentiori Suarez opposita.

DICES I. Cum eodem. Intellectus & voluntas, feruntur in objecta validè diversa, qualia sunt verum & bonum. Modus item operandi est maximè diversus, nam modus operandi intellectus, est assimilativus. Et attractivus objecti, voluntas autem attrahitur ad objectum, Ergo & principia, hoc est, Intellectus & voluntas sunt distincta.

RESPONDETUR. Si non plus, saltem æquè distincta sunt albedo & nigredo, quàm bonum & verum, & tamen possunt ad eandem speciei potentiam visivam pertinere. Rursus alio modo procedit intellectus informanda simplici apprehensione, alio in formanda enunciatione, alio denique in formanda illatione. Rursus, alio modo se habet ipsa voluntas in amando facit enim prosecutivè & cum suavitate, alio in odiendo, facit enim hoc fugiendo, & cum amarore, & tamen modi hi non arguunt distinctionem formalem. Ergò ex præcisa diversitate objectorum, & modorum tendendi non rectè arguitur distinctio realis, sed illam probat vel experientia separationis vel ratio illa. Ad diversitatem autem illorum modorum agendi salvandam, sufficit potentiæ distinctionem realem, in ipsismet actibus.

DICES II. Intellectus dirigit voluntatem, æc sæpius imperat & resistit intellectui. Er- cum sinthæ potentiæ limitatæ, realiter distin- ntur.

RESPONDETUR. Dirigit seipsum intellectus scribendo sibi regulas operandi, indicat In- ectus seipsum errasse, contradicit proposi- ibus quas affirmârat, & tamen hæc omnia, arguunt distinctionem realem ipsius intel- us à se, sed tota distinctio, est, non nisi penes is. Ergo similis directio intellectus, volun- m dirigentis, itemque imperium, quo vo- as imperat intellectui, non arguet distin- nem realem potentiarum, sed non nisi ium.

INSTAT I. Sicut ejusdem est virtutis amare um & fugere à malo, sic ejusdem est poten- assentiri & dissentiri.

RESPONDETUR. Si assentiri & dissentiri, a- e & odisse possunt ad eandem potentiam tare, ut contrariorum sit eadem potentia, non idem dici potest de amare & intellige- ita ut sit eadem potentia præsentare ample- dum, & amplecti præsentatum.

INSTAT II. Idem. Ideo assensum & dissen- ab eodem principio eliciuntur quia conve- t in ratione repræsentationis. Amor autem ognitio, habent inter se rationes, maximè ositas.

RESPONDETUR. Esse actum spiritualem, ver- em circa objectum, convenit & amori & co- ioni, quæ ratio, ita est illis generica repræ- atio, ad tres operationes, cur ergo sicut tres ratiões ob Convenientiã in dicta ratione ge- ca, ad eandem potentiam spectant, non po- etiam intelligere & velle ad eandem reali- ntitatem potentiæ spectare. Quodque repræsentet quidquam volitio, repræsentet llectio, sufficiet esse distinctionem realem in met actibus.

DICES III. Impossibilis est nasus, qui simul rte rei sit oculus, sin minus, ille nasus videret doraretur quod est supra sphæram nasi.

RESPONDETUR. Si sit quæstio de naso & lo formaliter acceptis, hoc est pro potentia rativa & visiva, per nos, aliæ identificantur, item quæstio procedat de naso materialiter npto, hoc est pro organo ita constructo, licèt ana qualia dantur, repugnet, ut secum iden- entur, non repugnat tamen aliud orga- n unum, licet specie à præsenti distinctum, d & videat & oderetur; ad eum modum, sensus Communis percipit objecta partiali- um sensuum, in organo, aliam longè constru- ctionem, habente.

INSTAT I. Impossibilis est qualitas, quæ ea- dem à parte rei sit cognitio, & appetitio, Ergò et- iam repugnabit potentia, quæ à parte rei sit co- gnoscitiva & appetitiva.

RESPONDETUR. Posse aliquem dubitare de Antecedente, propter Instantias, quas tangit ipse Suarez, nam idem actus in Conclusione negati- va est affirmativus seu approbativus præmissa- rum reprobativus, autem seu negativus ipsius connexionis, inter prædicatum & subjectum Conclusionis, actus item Contritionis, est fuga peccati, & prosecutio DEI; nec inde sequetur de facto etiam dari actum qui sit simul cognitio & appetitio, quia pro illa priori stat experientia non stat pro posteriori. Sed negatur interim argumento Consequentia. Disparitas est, quia plura possunt colligi in potentia, quam possint colligi in ipsismet actibus, & ita poten- tia visiva colligit in se visivam omnium colo- rum, tamen non inde sequitur, visionem unius caloris, esse visionem omnium calorum: Deinde non tenet Consequentia ab im- plicantia unius ad implicantiam alterius, si non ostendatur, commune utriq; principium; quod hîc non ostenditur.

INSTAT II. Impossibilis est entitas, quæ à parte rei sit substantia & accidens physicum, ho- mo & brutum, rationalis & irrationalis, Ergo et- iam impossibile est eandem potentiam esse in- tellectum & voluntatem seu potentiam cæcam & videntem.

RESPONDETUR. Confirmiter ad dicta, quod ab implicantia unius, non sit argumentatio, ad Implicantiam aliûs, nisi ostendatur principium implicandi commune. Rursus retorquetur, ar- gumentum quòd sicut non potest esse eadem entitas quæ sit substantia & accidens, ita non possit esse eadem entitas, quæ sit potentia assen- sus & dissensus: Disparitas etiam assignari po- test, in casu antecedentis esse implicantiam, quia implicat stare in se, quod est substantia, & non stare in se, sed in alio, & sic de reliquis propor- tionatè. Quæ implicantia non est contra po- tentiam elicitivam actuum notificativorum, & elicitivam actuum non notificativorum nisi sit multum probans, adeoque nihil.

INSTAT III. Eadem Entitas non potest constitui diversis oppositis differentiis non sub- alternatis. Ergo neque potest dici, eandem po- tentiam, esse intellectivam volitivam.

RESPONDETUR. Retorquendo argumen- tum, quo probat, non posse esse eandem entita- tem acclivè & declive, non posse eandem spe- ciem

ciem in Angelis esse repræsentativam hominis & plantæ. Hinc Antecedens nisi ulterius explicetur negandum est, aut ad maximum procedit, de differentiis, quæ sint specificativa intrinseca, non autem de differen tiis quæ sint specificativa extrinseca.

DIFFICULTAS I.

An Solum Bonum moveat voluntatem?

DICENDUM EST I. *Posse esse actum fugæ formaliter non nisi propter malitiam, adeoque non solum bonum movere formaliter voluntatem.*

PROBATUR. I. Quia nullum est fundamentum asserendi, non posse nos simpliciter odisse, sine ullo formali amore oppositi, ut patebit solutione objectionum.

PROBATUR II. Possibile est, ut proponatur solum non nisi malum qua tale, & non proponatur ullo modo bonum, possibile item est ut DEUS faciat Decretum concurrendi non nisi ad odium mali, conceptum ex sola malitia intrinseca illius, consequenter decernendo quòd nullo modo esset concursurus ad amorem boni oppositi, sed tunc versabitur voluntas circa malum non versando circa bonum. Ergo, non solum bonum formaliter, movet voluntatem.

Prima Propositio, in qua est difficultas, probatur. Tum quia nullum est fundamentum asserendi, quod prædicta fieri non possint; Tum quia malum in circumstantia consideratæ bonitatis oppositæ, movet ad actus detestationis. Ergo & sine circumstantia illa movere poterit, nam circumstantia illa non tribuit malo quidquam, ratione cujus mereatur actus detestationis, malum enim seipso malum est sicut & oppositio cum calore, non tribuit frigori frigus. Ergo & sine illa circumstantia boni oppositi, malum erit, adeoq; habens meritum, non nisi actus detestationis. Quod si sine ulla circumstantia boni oppositi, potest movere malum ad actus detestationis. Ergo non solum bonum movet voluntatem, tum quia prius est aliquid esse malũ in se, quam esse oppositum bono, priora enim sunt absoluta relativis, esse autẽ oppositum bono, est aliquid relativũ, esse autem malum in se, est aliquid absolutum. Deinde non ideo aliquid est malum, qua est oppositum bono, sed idem est opositum bono, quia est malũ, sicut nõ ideo gelu est frigidũ, quia oppositum est calori, sed ideo oppositum est calori, quia est frigidum. Quod si prius non esse malum, quàm est esse oppositum bono. Ergo per priùs est detestabile quàm quod sit oppositum bono, Ergo pro illo priori, cùm non supponatur habere meritum actuum prosecutionis, poterit pro illo priori, ex merito suo, terminare actus detestationis. Quod ipsum sic proponitur. Voluntas movetur ad detestandum malum, ex eo, quia opponitur bono, Ergo multo magis movebitur ad id detestandũ, propter quod opponitur bono. Ergo multo magis detestabitur, id, quod pro priori, antequam censeatur effluere illa oppositio ad bonum, est radix illius oppositionis; non est oppositio bono, hæc enim est quid consequens, Ergo neque detestabilitas, pro illo priori considerati mali, erit detestabilitas propter oppositionem bono, Ergo illud malum independenter ab oppositione, detestari poterit voluntas. Supponit hoc argumentum quod radix oppositionis ad bonũ sit detestabilis, imò detestabilior ipsa oppositione, quia radix oppositionis & suam malitiã continet absolutã, & simul virtualiter cõtinet oppositionem bono, & sicut in linea rationalis, quod est radix risibilitatis, magis est principale, ita & in linea mali, radix oppositionis bono, magis erit principalis.

PROBATUR III. Tum quia non ideo movet bonum ad sui amorem, quia est oppositum malo, Ergo nec ideo movebit malum ad sui detestationem, quia opponitur bono; Tum quia experimur diverso modo se habere voluntatem dum amat, nam tunc suavitas quædam & oblectamentũ in voluntate capitur, & diverso modo se habet voluntas, dum odit, non ergo semper amamus oppositum cum elicimus actum odii. Tum quia licet, eadem virtus inclinet ad bonum, & ad fugiendum malum, sufficit quòd possit inclinare, sed non est necesse, ut in omni actu formaliter inclinet. Per hoc tamen non negamus, fieri posse, ut interdum detestemur malum ex oppositione cum bono, sed dicimus non semper hoc formaliter propter talem oppositionem fieri.

DICENDUM EST II. *Omnem actum prosecutionis esse virtualiter actum detestationis, & omnem actum detestationis, esse virtualiter actum prosecutionis.*

PROBATUR. Quia qui detestatur malum, eo ipso paratus est amare bonum oppositum. Ergo illa detestatio, est virtus, in qua continetur processus ad actum alium, qui sit amor boni.

Aliam rationem assignat Lugo. Quia inter extrema contradictoriè opposita, accessus ad unum, est recessus ab altero, & è contra, recessus ab uno, est accessus ad alterum, idem ergo erit accedere ad tenebras, per amorem tenebrarum, ac recedere à Luce, quam tenebræ negant. Responderi posset quòd recessus ab uno extremo sit accessus ad aliud extremum in accessu materiali, non autem in accessu intentionali. Disparitas est, quia aliàs non posset esse recessus per odium, quin fiat formaliter per amorem accessus, sicut impossibilis est recessus materialis quin sit formalis accessus, & certe cum eadem entitas sit accessus & recessus in materialibus non potest esse materialis accessus, quin sit recessus materialis, bene tamen poterit esse recessus intentionalis, sine accessu intentionali, quia

duo non sunt formaliter eadem enti-

ICENDUM EST III. *Objectum voluntatis ,est ratio volibilis. Communis ad malum & m.*

ROBATUR I. Quia unaquæque poten- diversa objecta attingens, pro objecto Attri- onis unum aliquid habet, & ita ratio colora- ratio una ad quam attendit visiva Ergo, & ntas, debet habere objectum tale attribu- is, sed hoc non aliud est , quàm volibile, d enim aliud ? Ergo.

ROBATUR II. Quia tam de actibus prose- onis verum est dicere versantur circa volibi- osecutivè , quam de actibus detestationis d versantur circa volibile detestativè. Ergo volibilis , est ratio Communis utrique n rationem cum nulla alia potentia sibi ap- priet , appropriabit voluntas & cũ non pos- ppropriare tanquam aliquid particulare est ificum , appropriabit tanquam rationem mmunem.

ROBATUR III. Actus omnes conveniunt oc, quod sint volitivi ut quo, Ergo & objecta veniunt in hoc quod sint volibilia ut quod, t enim esse, proportio inter actus & obje- Quòd si objecta conveniunt in hoc , quòd volibilia, hinc sic Urgetur inquo conveni- omnia objecta alicujus potẽtiæ, illud ipsum uo conveniunt, est objectum illius poten- quod probat Inductio & requirit unitas po- ç, Ergo cum objecta voluntatis omnia con- ant in ratione volibilis, volibile illud erit ob- m.

Tamen ut volibile dicatur esse objectum ntatis, non debet accipi , prout opponitur bili, aliàs actus nolendi , qui sunt per mo- fugæ excluderentur à voluntate, illorum- objecta , sed debet accipi tanquam quid mune ad utrumque sicut & voluntas sit Commune etiam ad noluntatem. Quo sensu ipsum volibile debeat accipi , ut ndatur, quòd sit objectum voluntatis , di- supra, ubi de objecto Intellectûs.

unctum Difficultatis 2.

Solvuntur objectiones.

Ontra Conclusionem primam.

OBJICITUR I. Inter actus intellectus, ensus , quin sit assensus, Ergo neque potest fuga, quin sit prosecutio, adeoque nec pot- esse odium, quin sit formaliter amor. Mi- probatur, quia negare v. gr. quod Petrus nõ ationalis , est asserere , quòd sit rationalis.

ESPONDETUR. Si omnis propositio nega- est formaliter affirmativa, cujus usus erit, di- in propositionem affirmativam & negati- m. Item poterit ex tribus negativis univer- bus rectè fieri Conclusio, quia etiam rectè in- ur ex tribus affirmativis universalibus. Pro- io hoc solum evincit, dissensum esse virtuali- ter & implicitè assensum, sed non formaliter & explicitè.

INSTABIS I. Ille qui negat hominem esse lapidem, negationem illam non negat sed affir- mat. Ergo ille actus, non est merè dissensus, sed etiam assensus. Ergo & actus detestationis non solum est detestatio, sed etiam prosecutio.

RESPONDETUR. Negationem illam nec affirmari nec negari , quia illa negatio non est objectum, sed ratio versandi circa objectum, sola autem objecta sunt, quæ affirmantur vel negan- tur. Deinde quamvis hoc sensu concedatur, actum negandi, esse actum affirmandi, quòd ne- gatio illa non negetur ; Sed non hoc sensu, quasi circa ipsum objectum, de quo procedit negatio, non possit versari intellectus negando , quin si- mul versetur circa oppositum illi objectum affirmando. Quod autem in actu negativo non negetur negatio, hoc inde est quia si nega- retur negatio , hoc ipso non jam negatio sed affirmatio esset ; duæ enim negativæ faciunt unam affirmativam. Poterit autem saluari quod actus negativus, sit actus negativus, quan- tumvis nihil affirmet de opposito.

INSTABIS II. Actus honestantur ex ob- jecto Ergo ut sit actus bonus, debet habere pro objecto bonum. Ergo etiam ut actus detestatio- nis sit honestus, debet habere pro objecto bonũ.

RESPONDETUR. Si ut sonat accipiatur An- tecedens falsum est, quia probaret odium DEI esse bonum, versatur enim circa DEUM bonũ, ut ergo verum sit Antecedens, hunc sensum fa- cit. Actus honestatur ex objecto, si fiat secun- dum merita objecti , sed hoc etiam de- testationis actus habet, quia versatur circa obje- ctum quod est malum , secundum merita obje- cti, hoc est fugiendo illud. Vel certe actus ho- nestari ex objecto verùm tantum est, de actibus prosecutionis non verò de actibus fugæ.

OBJICIT II. Recẽtior Suarez, Finis est id cu- jus gratia aliquid fit, sed voluntas non fugit à malo amore ipsius, sed amore bõi contrarij , Er- go ab hoc & non à malo finalisatur.

RESPONDETUR. Ly cujus gratia, non debet su- mi pro amore sed pro merito, ita ut sensus sit: Fi- nis est, cujus merito , vel quo movẽte fit aliquid, quo casu, etiam malum, erit id, cujus merito, eli- citur actus detestationis.

Porrò dum malum & bonum movet, conve- niunt in hoc: quia utrumque est ratio motiva, conveniunt in hoc, quia finis, respectu sui in exe- cutione ponendi, non habet effectum distinctũ realiter, non enim distinguitur finis intentione, à seipso in executione. Sed in hoc disconveni- unt: quia dum movet finis, qui est bonum , ad media, media illa producunt aliquid reale, nem- pe illud , quod erat ratio motiva & finalisativa, jam autem media, ad quæ conformiter ad suam conditionem, malum laudabiliter movet, non producunt malum, sed impediunt ne ponatur, & ita detestatio impedit, ne ponatur malum.

INSTA-

INSTABIS. Actiones ſpecificantur à Termino ad quem,ſed in actu fugæ Terminus à quo eſt malum,Terminus ad quem,eſt bonum. Ergo à bono ſpecificabitur fuga.

RESPONDETUR. Imprimis, quòd tantum actiones proſecutionis,ſpecificentur à Termino ad Quem .Deinde actiones ſpecificantur à termino ad quem, ſi ſit & ſupponatur eſſe Terminus ad quem,ſed nego in omni actu fugæ , eſſe Terminum ad quem,ipſum bonum. Dico ulterius,per actus fugæ formaliter recedi à Termino à Quo , non accedi autem formaliter ſed non niſi æquivalenter ad Terminum ad quem,& quamvis non poſſit in progreſſu materiali (ut dictum etiam ſuprà) recedi à termino à quo,niſi accedatur formaliter ad terminum ad quem, poteſt tamen recedi intentionaliter à malo , & non accedi formaliter ad bonum. Ratio quia hoc ipſo quod recedatur materialiter, non poteſt non accedi aliquo & ubicunque ſiſtas , eſt Terminus ad quem , conſequenter ſiſti poterit in actu fugæ,quæ ſiſtentia,non ſit ſiſtentia in bono,tanquam in Termino ad quem.

INSTAT Idem. Diſſenſus intellectus,non eſt propter falſum ſed à falſo,Ergo & fuga voluntatis,non eſt propter malum ſed à malo.

RESPONDETUR. Diſſenſum Intellectus,non ſolum eſſe à falſo,ſed etiam propter falſum,quia ratio motiva diſſenſus,eſt id,quod eſt reddibile, tanquam ratio diſſentiendi ; poteſt autem pro ratione diſſentiendi reddi,quia objectum eſt falſum,adeoque falſitas,eſſe ratio motiva , propter quam diſſentiatur.

OBJICITUR III. ex Amico Tomo Tertio. Diſputatione quarta,ſectione prima.Nequit voluntas deteſtari malum,niſi cognitum,&disconveniens proprio ſuppoſito ; Ergo nequit malum fugere,niſi mota à bono,cui malum adverſatur.

RESPONDETUR. Negando imprimis Antecedens: Nam DEUS dignus eſt amore propter ſe ſolum,& non propter Convenientiam adamantem. Rurſus quantumvis homo nihil cogitet,malum ſibi eſſe,ulceroſum fieri , tamen ex conſpectu ulceris,concipit horrorem. Ergo fieri poteſt,ut exeat in actum fugæ , non attendendo,quòd carere illo ulcere , ſit conveniens ſuppoſito. Deinde non tenet etiam Conſequentia,quia in præſenti non quæritur : an poſſit voluntas deteſtari malum , non attendendo ad bonum,quod habeat rationem finis Cui, ſed de bono,quòd habeat rationem Finis Qui;Jam autem Antecedens, procedit de Fine Cui, Conſequens de Fine Qui.

INSTAT I. Idem. Ab illo objecto movetur principalius potentia, ad quod principalius ordinatur,ſed principalius, ordinatur ad bonum. Ergo principalius ab illo movetur.

RESPONDETUR. Si Ly principalius ſupponat pro nobiliori,cōceditur hæc principalitas bono in ordine ad actus. Si autem Ly princip[...] ſupponat pro adæquato, negatur hæc princ[...]tas bono,& ſicut in Phyſica principale obje[...] hoc eſt digniſſimum,eſt homo , non tam[...] mnes actus Phyſicæ referuntur ad notitian[...] minis,ita nec referentur omnes actus ad bo[...] relatione formali & explicita.

INSTAT II. Idem Nulla potentia op[...] poteſt niſi mota à proprio ſuo ſpecific[...] at proprium ſpecificativum volu[...] eſt bonum , ut commune fert Axi[...] Ratioque eſt quia voluntas eſt qu[...] appetitus,omnis autem appetitus ſpecificat[...] aliquo bono,quod bonum reſpectu volu[...] eſt bonum ſuppoſiti.

RESPONDETUR. Negando minoren[...] dicta ſupra. Quod attinet ad axioma [...] procedit de bono,quod ſemper directè vel i[...] recte attingatur,ſed non de bono quod d[...] ſemper directè attingi in omni actu volun[...]

INSTAT III. Idem Malum cum ſit co[...]rium & deſtructivum boni, non poteſt ſp[...]care potentiam , quia hæc non ſpecificat[...] oppoſitis & ſic viſiva non ſpecificatur,niſi [...]bili,ab eoque ſolo nō niſi mota procedit in [...]

RESPONDETUR. Quia malum eſt de[...]ctivum boni , ſed non eſt deſtruct[...] potentiæ , hinc ſi aliunde non imp[...]tur,poteſt ſpecificare potentiam ; Et lice[...]tentia ab oppoſitis ſpecificari non poſſit [...] non conveniant in ratione Communi ; ob[...] illius potentiæ , ut non conveniunt viſibi[...] non viſibile intra Potentiam viſivam;poſſun[...]men oppoſita ſpecificare potentiam , ſi co[...]niant in eadem ratione objecti communi [...] conveniunt aſſenſus & diſſenſus. Quand[...]tem dicitur omnes actiones eſſe propter fi[...] cumque ſolum bonum ſit finis, propter [...] ipſum omnes actiones voluntatis eſſe pr[...] bonum,id etiam non convincit, nam om[...]ctiones eſſe propter finem,hunc ſenſum f[...] quod ſcilicet nulla media adhibeantur,niſi [...]pter motum,quo finis movet ; hinc etia[...] hunc finem qui eſt fugere malum , adhibe[...] media non niſi amore finis,qui eſt , fuger[...]lum,ſed non habet hunc ſenſum : quaſi nu[...] actio,quæ formaliter non intendat ponere[...] parte rei , à quo movetur. Unde pote[...] actus deteſtationis moveri à malo , nec ta[...] intendere poſitionem illius mali , à parte r[...]

Maſtrius diſputatione ſeptima,numero n[...]geſimo quinto putat eſſe probabile, quò[...]jectum voluntatis, ſint ens in ſua latitudine [...]ptum. *Hinc*

OBJICIT IV. Appetitiva debet adæqua[...] objectis,ſphæra,ſuo cognitivo. Ergo cum [...]jectum intellectus ſit ens , etiam objectum [...]luntatis,erit ens.

RESPONDETUR. Debet appetitiva adæq[...] in objectis, ſphæra , modo ſibi proportio[...] veſtita,ſed non debet adæquari, quaſi forma[...]

non deberet esse distinctum à formali noscitivæ, aliàs neque esset distinctio noscitivæ & appetitivæ.

OBJICIT QUINTO. Idem voluntas est perfectior intellectu, Ergo non debet coarctari ad minorem, sphæram objectivam, eique tribui perfectius objectū, quod fieret, si poneretur objectum adæquatum intellectus, Ens, Entis idem passio, voluntatis esset objectum, nempe bonum.

RESPONDETUR. Imprimis non esse certum, quod voluntas sit perfectior intellectu; hoc enim, negabit communis sententia, ipsum ens. sub ratione entis esse objectum Intellectus sub ratione veri, si autem voluntas est perfectior, dicetur etiam bonum esse perfectius attributum præ vero; & quantumvis diceretur objectum intellectus esse ens, voluntatis bonum, si modo melio[r]i versetur voluntas, quàm intellectus circa suum objectum, ratione modi tendendi melioris, melior erit volitiva. Et sicut visio beata, quæ versatur circa Deum, melior est quam Metaphysica quæ versatur circa ens ut ens. Quia visio, versans circa restrictum objectum, aliunde id supplet, ita & suppleret voluntas. Quod autem dicit Mastrius, sufficere ut Ens objectum voluntatis, sit bonum virtualiter & fundamentaliter, id non convincit; quia formali etiam proprio, distingui debet à formali proprio intellectus, sicut & ipsæ potentiæ habent suum formale aliud.

Punctum Difficultatis 3.

An malum quâ malum, itemque indifferens, possit prosequi voluntas?

DICENDUM EST I. *Malum qua malum, si ulteriori ratione boni vestiatur, posse terminare actum prosecutionis.* Probatur quia potest quis mortem apprehendere tanquam malum, & ideo quia mala est, velle illam inimico. Quod autem illo casu velit malum qua malum, hoc inde probatur. Ille vult malum quâ malū, qui vult malum sub motivo detestationis, sed volens mortem inimico, vult id motivo detestationis, tam terminatæ ad objectum malum, quod nisi detestaretur, sed potius prosequeretur, non vellet inimico, quàm motivo detestationis, terminatæ ad inimicum, quem nisi odisset, hoc illi malum non appetiisset. Ergo debet tunc moveri à malo, quâ malum est. Quod autem ulterius illud malum quâ malum vestiatur ratione boni. Ratio est, Quia nisi apprehenderet tanquam bonum ut inimicus illo malo affligatur, nollet illud optare eidem, prosequique optando. Idem videre est cum ex duobus malis minus eligitur, tum enim minus malum vestitur ratione boni. Item cum aliquis se vult occidere sub prætextu boni v. gr. vitandi tædii, quod habet in vivendo.

DICENDUM II. *Malum quâ malum, non vestitum ulla ratione boni; non posse terminare actus prosecutionis.* Est Conclusio Communis; sed inquirenda ratio illius efficax.

RATIO I. est Oviedi. Quia Intellectus non potest assentiri falso. Ergo nec voluntas prosequi malum.

RESPONDERI POSSET, hanc probationem fore bonam si adserret utrique potentiæ fundamentum commune. Posset etiam negari consequentia, eò quòd malum, possit extrahi ad objectum prosecutionis sub formalitate boni, non enim discernit voluntas, an hoc sit apparens bonum, sed hoc pertinet ad intellectum; cum tamen intellectus non possit sibi ipsi extrahere objectum falsum, ut sciens illud esse apparens verum, nihilominus assentiatur, proponatque illud ut verum, quamvis sciat illud esse falsum. Jam autem voluntas movetur malo, quod tamen scitur apparenter tantum esse bonum, cumque intellectus sit potentia necessaria, voluntas autem potentia libera, restabit quærere, cur hac Libertate sua uti non posset ad volendum malum quâ tale?

RATIO II. Ejusdem est. Quia nemo potest affectu odii prosequi Personam, si in illa indignitatem non reperit, ob quam illam personam oderit.

RESPONDETUR. Quod hæc ratio petat principium, de hoc enim ipso quæritur, cur odisse non possit aliquis, talem personam.

RATIO III. Ex Amico. Voluntas est appetitus naturæ rationalis, ad expetenda ea, quæ sunt naturæ propriæ convenientia, & repudienda ea, quæ sunt disconvenientia. At malum est naturæ propriæ disconveniens. Majorem probat. Quid non potest exigere natura. Potentiam, quæ inclinet ad destructionem sui.

RESPONDETUR. Demus quod malum quâ malum est, non possit appetere voluntas suæ naturæ, sed cur simpliciter, sine respectu ad naturam suam, sed per respectum ad naturam alienam, amare malum non poterit? Rursus is qui se ocidit ex malitia, vult sui occisionem, voluntate, quæ inclinet ad destructionem sui. Ergo ex hoc principio, quia non potest dari voluntas, quæ inclinet ad destructionem sui, urgeri non potest, quòd dari non possit mali quà mali prosecutio.

RATIO IV. Ex Pontio est. Quia voluntas non potest amare indifferens quà indifferens. Ergo multo magis non poterit amare malum quà malum. Nam indifferens non habet per quod impediat amorem, ut impedit malum.

RESPONDERI POTEST. Negando Antecedens ipsumque illud indigere Probatione. *Hinc aliter*

PROBATUR CONCLUSIO. Quia experimur in

in nobis quod malum quà malum ſine palliatione per formalitatem v. gr. ſibi utilis boni, ſi malè alter habeat, ſine hac inquam palliatione nemo amet. Deinde & proſequeretur tunc temporis voluntas malum, & non proſequeretur. Proſequeretur quidem ut ſupponitur, non proſequeretur autem, quia proſecutio definitive eſt appetentia boni, quid enim eſt aliud? Denique quod pro ratione formali actuum proſecutionis ſemel adfertur, illud quoties non reperitur, toties nec reperietur actus proſecutionis, ſicut quod pro ratione formali hominis ſemel adfertur, ubi defuerit, non erit homo. Quod infundatur in hoc, quòd ſcilicet rationes formales, ſint conſtitutivæ rerum, quarum ſunt formalitates, adeoque illarum negatio, erit negatio conſtituti, ſed pro ratione formali proſecutionis, vel ſemel adfertur ratio boni, ut ſi quæratur, quare amemus Deum, reſpondebitur quia eſt bonus. Ergo ubicunque deerit ratio boni, deerit etiam ratio appetentiæ.

Quod attinet ad objectum indifferens quà tale.

ASSERO I. *Si nomine objecti indifferentis veniat objectum, neque bonitatem ullam, neque malitiam ullam continens circa tale indifferens, non poteſt verſari voluntas.*

RATIO. Quia nihil invenit circa quod verſari poteſt. Non enim poteſt alios actus exercere niſi proſecutionis, qui ſunt ad bonũ, vel fugæ, qui ſunt ad malum; jam autem indifferens; neque eſt bonum neque malum. Cæterum ſi indifferens objectum, veſtiatur ratione boni vel mali, poterit illud attingere voluntas.

ASSERO II. *Circa objectum indifferens ut vocant præciſivè ſeu circa objectum, quod poteſt eſſe bonum & malum poteſt verſari voluntas.*

RATIO. Quia adhuc tunc reperiet ſibi proprium objectum, de quo ſupra.

ASSERO III. *Circa bonum quod neque habeat rationem Finis neque medii poteſt verſari voluntas.* Ita Maſtrius diſputatione prima num. 3. contra Cajetanum Medina, Vaſquez, Salaz.

RATIO I. EST. Quia datur ratio Communis boni ad bonum finis & bonum mediorum, nam de utroque dicitur quod ſit bonum. Ergo datur & ratio Communis appetibilis nullum enim eſt appetibile, ſine appetitivo.

RESPONDEBIS I. Illud bonum Commune, cum non propter aliud, ſed propter ſe amatur, hoc ipſo amatur ut finis.

CONTRA. Bonum Commune amatum, participat quidem in hoc ſimilitudinem cum amore finis, quia non propter aliud amatur, ſed non habet in hoc ſimilitudinem, ut moveat ad media, quod tamen formaliſat rationem finis quâ talis.

RESPONDEBIS II. Ex Maſtrio, hanc doctrinam ſupponere, quod bono illi communi competat appetibilitas propter ſe, cum tamen poſſit voluntas amare aliquid objectum præſcinens à rationibus propter ſe, & propter aliud.

CONTRA. In dubio datur ratio Communis boni, ad bonum propter ſe, & bonum propter aliud, quia tamen etiam bonum ita præſcindens dum amatur, non amatur propter aliud, nam ex his Contradictoriis amatur propter aliud, non amatur propter aliud, ſi affirmativa eſt vera, corruet intentum adverſariorum Si negativa, ſtat noſtrum intentum, cum nos per amorem illum boni propter ſe, non plus intelligamus. Unde amari propter ſe negativè ut ita dicam, ſpectat ad rationem illam communem, amari autem poſitive propter ſe, & ſub ratione poſitiva propter ſe, competit bono reſtricto.

RESPONDET III. Vaſquez Negando ... rationem communem, bono honeſto, jucundo ... ut ibi.

CONTRA Quia quidquid ſit an detur ratio illis communis univoca, ſaltem datur ratio communis analoga, & quia rationes analogæ, per nos, habent conceptum perfectum unum, cur ad rationem. Illius boni etiam ita analogam, in quantum habet conceptum perfectum unum, non poterit terminari amor, cum omnibus illis, prædicetur vere quoad rem, ratio boni, neque enim bonum de illis dicitur ac ... canis, de ſidere & animali.

RATIO II. EST. Poteſt Intellectus apprehendere Terminum, non tantum ut eſt pars ... poſitiva propoſitionis, ſed ſtando in illo; poteſt item enunciare propoſitionem, & non verſari circa illam, ut eſt præmiſſa & pars compoſitiva ſyllogiſmi: Ergo & voluntas poterit verſari circa bonum, non tantum ut habet rationem finis vel medii, ſed etiam ſecundùm ſe, volendo illud.

RATIO III. EST Maſtrii. Conjugatus per modum ſimplicis complacentiæ amat bonum caſtitatis, nec movetur ad eligenda media, quibus illud bonum aſſequatur, poteſt item ... bonum caſtitatis amare ſub ratione boni ... ita tamen, ut non eligat illud, tanquam medium ad aliquem finem, Ergo poteſt aliquod bonum amari abſtrahendo à ratione medii & finis.

Proponendæ reſtant objectiones quæ probant malum quà malum poſſe amari.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR I. Si malum qua malum eſt non poteſt amari, non poteſt fieri meritum & demeritum, quia ſi proponatur intellectui occidere malum eſt, vel poteſt illud voluntas velle vel non poteſt; ſi non poteſt: Ergo non poteſt demereri, ſi poteſt, Ergo poteſt amare malum quâ malum.

RESPONDETUR. Ad rationem demeriti ſufficere voluntatem mali apparentis, licèt veſtitum formalitate boni, v. gr. vindictæ apprehenſæ tanquam bonæ.

NSTABIS I. Niſi dicatur oppoſitum ; non erit ſalvari diſtinctio peccati commiſſi ex litia, ab aliis peccatis.

ESPONDETUR. Hanc diſtinctionem deſumi eo, quòd peccetur cum plena advertentia, & ien non inſtigante exceſſivè appetitu ſenſiti-

Rurſus quia in peccato ex malitia intenur ipſamet formalis malitia relucens ſub malitate mali, veſtiti tamen ratione boni, ut eret qui blaſphemaret ex malitia ; eò quòd ſphemia ſit malum extrinſecum Dei, & ipſe etit hoc malum, irrogare Deo.

NSTABIS II. Si non poteſt odio haberi bon qua bonum, & amari malum qua malum, c peccator odiendo Deum, deberet illum ſſe tanquam malum, ſi odit illum tanquam lum, omnis peccans erit Hæreticus, quia die: Deum eſſe malum, eſt hæreſis.

ESPONDETUR. Dicere Deum malum, adindo illi bonitatem eſt hæreticum, ſed diceeſſe malum, hoc eſt eſſe impedientem bon delectabile peccaminoſum, non eſt hæreim, hoc autem ſolum fieret in præſenti.

OBJICITUR II. Libera eſt voluntas no, Ergo poterit amare malum qua malum.

RESPONDETUR. Ad libertatem ſolùm ſpeeelicere vel non elicere vel non elicere am, ſed non ſpectat ad libertatem odium hi.

OBJICITUR III. Poteſt voluntas odiſſe lum per nos, non per reſpectum ad oppoſiiem bono, Ergo etiam poterit inimico maappetere, ſine reſpectu ad bonum, quod ha- ex malo illius.

ESPONDETUR. Nullum abſurdum ſeque- & nulla ratio in oppoſitum, ſi dicatur Antecels, dicta autem contra conſequens, obſtant em.

INSTABIS. Si non poteſt malum qua malum ſquam appetere inimico niſi ſub formalitate ii, quod inde percipitur, ſequitur odium illud n eſſe odium ſed actum concupiſcentiæ.

RESPONDETUR. Spectata malitia, quæ apehenditur in Perſona inimici, nō eſt illic actus ncupiſcentiæ ſed odii, ſpectato autem malo, od apparet tanquam bonum, in vindictam, ncedo ſecundùm hunc terminum, eſſe illic um concupiſcentiæ & proſecutionis.

Attingo rationes quæ oſtendunt bonum amari bere non niſi ſub ratione finis vel ſub ratione me- prout etiam eas ſibi oppoſuit Maſtrius.

OBJICIT I. Cajetanus apud Maſtrium. yando intellectus repræſentat bonum, abahens à ratione finis vel medii, nihilominus illd bonum à parte rei, & in eſſe exercito, aut eſt opter ſe, aut propter aliud. Ergo & volun- in actu exercito, non poteſt habere actum oris, qui neque ſit finis neque medii.

RESPONDETUR. Alia eſt hæc propoſitio bom in actu exercito à parte rei vel eſt finis vel medium, & alia hæc, in actu exercito attingendi; vel attingitur ut medium, vel ut finis, prima propoſitio, conceditur eſſe vera, fortè enim (de quo aliàs) id bonis, non ſemper, ſaltem de ſe, ſed dependenter à prævia notitia ; libertateque aſſumentium competit, ſed ſecunda propoſitio eſt falſa. Hinc dicimus, quòd quando amat voluntas bonum, amat quod à parte rei vel eſt finis vel medium in actu exercito. Falſum tamen eſt, quòd in actu exercito attingendi, attingatur illud, non niſi vel ſub formalitate Finis ; vel ſub formalitate medii.

INSTAT IDEM. Per nos illud bonum præſcindens amabitur non propter aliud negativè, hoc autem ſufficit ad rationem finis.

RESONDETUR Negando ; id ſufficere ad rationem finis ; cum enim ratio finis ſit reſpectiva ; & ratio illa negativa, non ſit reſpectiva, hoc ipſa, non habet rationem finis formaliter, illa ratio amati propter ſe, negativè. Addit Maſtrius, ſicut ad rationem medii non ſufficit amari propter aliud negativè, imò non ſtant ſecũ amari negativè & propter aliud, Ergo etiã & ratio finis amati propter ſe, non erit ratio amati, negativè, ut ita, ſicut proportionantur inter ſe finis & media, ita proportionentur amores.

OBJICITUR. II. Auctoritas Ariſtotelis ex ſecundo Phyſicorum 729. 3. Ethicorum capite primo. Primi Ethicorum capite ſeptimo.

RESPONDETUR. Sed in illis locis, amor boni propter ſe, poteſt ſumi & poſitivè, ſicque competit fini ; & negativè, & ſic competet amari, etiam ei, quod non eſt finis. Conſequenter omne bonum aut amabitur propter ſe aut propter aliud, propter ſe dividendo in poſitivum & negativum ; & hoc amari propter ſe negative competat rationibus illis boni ; præſcindentibus a ratione finis & medii vel propter aliud, & competet mediis.

INSTABIS. Omne bonum aut eſt honeſtum aut jucundum, aut utile; ſi utile, eſt medium, ſi jucundum vel honeſtum, eſt finis.

RESPONDETUR. In re omne bonum eſt aut utile aut honeſtum aut jucundum Concedo, ſed hoc non obſtat ; quominus detur ratio communis boni, ad hæc tria, adeoque ratio appetibilis.

OBJICITUR III. Intellectus aſſentitur objecto vero, vel propter ſe & hoc erit principium, vel propter aliud, & hoc erit Concluſio. Ergo & voluntas pariter amabit objectum, vel propter ſe, vel propter aliud.

RESPONDETUR. Etiam Intellectus interdum verſatur circa objectum propter ſe poſitivè, & hoc eſt principium, & propter ſe negativè, ut cum format ſimplices apprehenſiones veras v. gr. termini hujus Homo : hinc & voluntas poterit amare objectum propter ſe, & poſitive & negative.

INSTAT. Sunt iſta Cõtradictoria appetere propter ſe & propter aliud ; & etiamſi eſſent contraria,eſſet tamen iſta oppoſitio immediata & denotaret hoc, aliquam negationem conſequenter, nempe non relatè ad aliud, appeti aut ſaltem ille amor boni, propter ſe negativè erit actus in individuo indifferents.

RESPONDETUR. Amari propter ſe & propter aliud non ſunt contradictoria, hinc poterit alicui actui, neutra pars convenire. Ex oppoſitione immediata nihil argui poteſt, niſi ulterius illa explicetur, quia immediatè opponuntur frigus & calor, nigredo & albedo. & tamen poteſt aliquid eſſe nec frigus nec calor,nec nigredo, nec albedo.Et licètquidẽ ſupra omnia poſitiva fundentur negationes aliquæ,negativa, tamen non fundent neceſſario alias negationes cum autem propter ſe attingi in præſenti ſit formalitas negativa, non erit neceſſe, ut fundet aliquas negationes, inferentes appeti illud bonum, tanquam finem. Non erit tamen, ille actus, attendens ad rationem boni ſecundùm ſe, actus indifferens in individuo, erit enim de facto bonus,quia debitè verſans circa ſuum objectum.

OBJICITUR IV. Actus ille erit actus humanus, Ergo neceſſario debet eſſe boni ut finis, quia actus humanus,eſt propter aliquem finẽ.

RESPONDETUR. Omnem actum eſſe humamanum propter finem non illum relativum ad media,ſed propter finem, hoc eſt motivum & objectum.

OBJICITUR V. Omne bonum ab intelectum repræſentatur vel ſecundùm propriam bonitatem vel ſecundùm alienam. Si primum, eſt finis, ſi ſecundum, ergo eſt medium.

RESPONDETUR. Actum illum fore propter bonitatem propriam,ſed non relatè ad media, adeoque non erit propter finem rigorosè.

DIFFICULTAS II.

De dependentia volitionis à cognitione.

INveſtigando naturam voluntatis, neceſſe eſt inveſtigare,etiam cauſas ejusdem,circa quam difficultatem, præcipuum eſt, inveſtigare connexionem volitionis cum cognitione.

Punctum Difficultatis I.

An cognitio ſit principium effectivum volitionis, & An imperet voluntati Intellectus? &c.

Q*Voad primum.*

ASSERO I. *Cognitionem non eſſe principium effectivè concurrens ad voluntatis actus.* Eſt aſſertum Suarii utriusque, Vasquez [A]riaga & Oviedo contra Molina,Salas, Fonſeca.

RATIO I. eſt Quia ſicut entia,ita & cauſæ, non ſunt multiplicandæ ſine neceſſitate & fundamento, nullum autem eſt fundamentum, tribuendi concurſum effectivum cognitioni, reſpectu actuum voluntatis.

RATIO II. EST. Quia reliquarum potentiarum actus, non principiantur effectivè ab actu, alius diſtinctæ potentiæ. Ergo nec actus voluntatis, principiabuntur ab actu cognitionis.

RATIO III. Quia actus cognitionis ſi effective produceret actum volitionis, deberet ſe per modum potentiæ habere, nam efficiens omne, habet ſe per modum potentiæ, ad ſuum effectũ.Non poteſt autẽ ille actus,habere ſe, per modum potentiæ ad actum volitionis ; quia vel ſe haberet per modum potentiæ permanentis, vel per modum potentiæ tranſeuntis. Non primum, quia potentiæ permanentes, ſunt aut identificatæ realiter animæ, aut ſi ſunt ab illa diſtinctæ realiter, perpetuant tamen cum anima, actus autem ille, eſt tranſiens ; non etiam ille actus eſt principium tranſiens, quia ne multiplicentur principia etiam tranſeuntia ſine neceſſitate, potiùs illa efficientia, tribui deberet intellectui, & non intellectioni. Deberetque illa intellectio producens volitionem, potius appellari, & eſſe ipſamet voluntas. Quia ſicut quod producit intellectionem per modum potentiæ, ſi non teneat ſe ex parte objecti, intellectus vocatur, ita & ille actus,ſi producit volitionem, debebit appellari voluntas.

DICES. PRIMÒ In oppoſitum eſſe paritates quasdam Theologicas.

PRIMA PARITAS. Verbum Divinum eſt actus intellectus & producit ſpiritum ſanctum, qui eſt actus voluntatis.

RESPONDETUR. Si hoc ſenſu dicatur VERBUM Divinum eſſe actus intellectus, qui eſt terminus reſpondens Intellectioni paternæ, vera eſt propoſitio, ſed ex illa nihil ſequitur Contra Nos. Si autem dicatur verbum Divinum, eſſe actum Intellectus, qui ſit actus ſecundus Intellectionis paternæ, falſa eſt Propoſitio, quia verbum non eſt actus ſecundus Intellectionis patris, ſed terminus eiusdem, præſupponiturque hic actus ſecundus, tanquam principium Quo, variè per Theologos circumſcriptibile.

Deinde non tenet etiam Paritas: quia cum in Divinis, nullæ dentur potentiæ, phyſicè & ra-

liter ab Actu secundo distinctæ, & tamen datur producta, benè illorum productio, actibus ipsis secundis tribui poterit, in req; ipsi actus secundi, erunt potentia, & ita volitio divina actualis, erit ipsamet volitiva seu voluntas divina; Quia autem datur in creatis, distinctio realis volitionis à voluntate, danturq; potentiæ reales, illi etiam tribui debebit actus, cùm autem actus intellectionis, non sit ipsamet potentia volitiva, ut illi, non possit tribui productio volitionis in genere causæ efficientis. Deniq; ita Pater communicat naturam Divinam Verbo, ut etiam illi communicet virtualitatem spirandi, qua communicatione virtualitatis spirandi communicatæ etiam à verbo spiratur Spiritus sanctus, quia autem intellectus, actui intellectionis, non communicat rationem potentiæ, imò respectu volitionis, ne quidem ipse intellectus, habet, formaliter rationem potentiæ, ideo non sequetur, debere ab actu intellectionis creatæ, produci volitionem creatam.

I. Paritas est gratia excitans prout stat in illuminatiõe intellect⁹ concurrit effectivè ad actũ voluntatis. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Respond. Negando Antecedens, sed vel habitus, vel supplens defectũ habitûs auxiliũ supernaturale, concurrit effectivè ad illam volitionẽ.

Dices II. In oppositum esse paritates aliquas philosophicas.

Prima Apprehensio concurrit effectivè ad judicium, præmissæ item ad conclusionem. Ergo intellectio concurret effectivè ad volitionẽ.

Respondetur negando Antecedens, hæc enim omnia causantur ab intellectu effectivè.

I. Paritas est. Electio medii pendet effectivè ab intentione, Ergo & volitio à cognitione.

Respondetur negando Antecedens, prout enim electio pendet potiùs à voluntate intendente, quàm ab ipsa formali intentione.

II. Paritas est, Intellectus est potentia præstantior quàm sit voluntas & nihilominus dependet in cognoscendo à speciebus vel concursu objecti immediato, neq; est intellectus se ipso completus in intelligendo Ergo & voluntas, quæ est potentia ignobilior, compleri debet per principium coeffectivum, quod non aliud, est, nisi intellectio.

Respondet recentior Suarez. Disparitatem esse, quia cognitio est assimilatio objecti, si est assimilatio, concurrere debet aut objectum, aut ejus vicarium semen, species. Voluntas autem per assimilationem non operatur, consequenter non indigebit concursu ejus, quod vices suppleat objecti. Deinde non est certum ipsas species & objectum coeffectivè propriè concurrere ad notitiam principiandam. Sed posito etiam hoc concursu, non tenebit paritas; quia non concesso etiam concursu effectivo intellectionis ad Actum volitionis benè salvari potest incompletio voluntatis per hoc solum, quia nisi ponatur intellectio, non potest, in actum exire voluntas, ratione; illius prærequisiti, incompleta voluntas erit, & hoc ipsum prædicatum, quod sit voluntas cæca, facit illam non æqualem intellectui, quamvis seipsa sit potens, sine distincto comprincipio, ponere suum actum naturalem.

Salvabitur autem concursus objecti etiam ad volitionem, non eo sensu, quod effectivè concurrat ad illam per cognitionem, sed concurrendo terminativè id est terminando volitionem.

Dices III. Omnis causa universalis, ut causet particularẽ effectum, debet determinari ab alio comprincipio effectivo, ut patet in intellectu, qui determinatur à speciebus, quod etiam competit sensibus. Sed voluntas est etiam universalis causa. Ergo etiam & illa indigebit determinari, hæc autem determinatio non tribuitur alicui alteri, quàm intellectioni.

Respondetur. Majorem veram esse de causis necessariis non de liberis, & sic, quia nulla alia causa est libera nisi sola voluntas, fit ut aliæ causæ universales comprincipio indigeant, non tamen illa; quia cum sint indifferentes, & non habeant dominium actionis, necessariò non possunt à se determinari, sed aliunde determinari debent. Jam autem causæ liberæ, quamvis sint indifferentes, habent dominium agendi, hinc à se ipsis ad agendum, in circumstantia requisitorum, determinari possunt. Rursus si causæ sint universales, æquivocæ, indigebunt illo determinativo, & quidem coefficienti, quia non esset ratio, producendi hunc talem effectum; & ita, cum sol & homo, generant hominem, non posita generatione activa ab homine profecta, non esset ratio, cur sol prodiret in actum generandi hominis. Quamvis autem intellectio non concurrat effectivè ad productionem volitionis, sed se habeat nonnisi per modum necessarii prærequisiti, sufficiens erit ratio producendi actum voluntatis, voluntas, actu intellectûs illuminata. Concesso quod per cognitionem specificetur volitio (potiùs enim specificetur per suum objectum) non esset adhuc necesse, illam cognitionem efficaciter concurrere ad volitionem, quia termini specificant relationem, actus item potentiam, nec tamen ista specificativa, concurrunt effectivè ad id quod specificant.

Assero II. *Cognitionem influere in volitionem per modum efficientis impropriè.* Ratio, Quia influit per modum illuminantis, & eo modo, quo præmissæ in conclusionem, quam rationem influxûs, appellavimus in Logicis, efficientiam impropriam.

Quoad II. Supponendum est Thomistas aliquos, ante volitionem, requirere imperium quoddam intellectus, quod imperet voluntati positionem volitionis, quod imperium, sit æquivalens his terminis; fac hoc; & quidem aliqui censent hoc imperium esse distinctum ab apprehensione, judicio & discursu, *ut hoc resolvatur.*

Asser o I. *Si detur imperium, quo imperet intellectus voluntati positionem volitionis, illud imperium necessario debet esse aliqua ex illis tribus operationibus.*

Ratio, Quia nulla est cognitio, quæ non sit aliqua ex illis tribus operatio, ut docet Philosophia, beneq; illud imperium si detur, revocari poterit ad judicium.

Assero 2. *Non dari tale imperium.* Tum quia tolleretur tunc libertas, quia tolleretur judicii ad operationem deservientis indifferens propositio, quod ulterius sic proponitur. Illa judicii determinatione posita, vel potest non operari voluntas, vel non potest non operari, si hoc secundum dicatur, tollitur libertas; Si primum: Ergò non est illic imperium, omnino operare, cùm possit non operari. Tum quia si datur illud imperium significabile his terminis, fac hoc omninò, etiam voluntati debebit proponi, quod hoc debeat facere omnino, nam nisi hoc proponatur voluntati, non sciet de illo imperio, si autem hoc concedatur: Ergo ante volitionem Objecti delectabilis prohibiti, præcedet assensus, quod debeat illud objectum prohibitum omnino amari, istud autem omnino, quomodo erit omnino, si liberum est voluntati non operari, quomodoque peccabit voluntas, si illi proponitur, omnino hoc faciendum esse.

Respondebis 1. Quod illud imperium dependenter à voluntate fiat.

Contra est. Quia si dependenter à voluntate fit illud imperium, illi ipsi volitioni vel prævivit tale imperium ab intellectu factum, vel non prævivit, si prævivit dabitur processus in infinitum, si non prævivit: Ergo nec aliis voluntatis actibus præire debebit. Deinde si dependenter à voluntate illud imperium fit, quæro, illo imperio posito, vel potest non operari voluntas, ad quid ergo ponetur, vel non potest non operari: Ergo per illud tolletur libertas. Deniq; si illud imperium possit non requiri, sed salvari totum, per meram prælucentiam & illuminationem ponibilem ab ipsamet intellectione, de qua prælucentia quod detur constat, ad quid exigitur illud imperium.

Respondebis 2. Ideo illud imperium dependenter fieri à voluntate, quia postquam propositum est voluntati objectum, potest voluntas sinere, ut ab illo objecto moveatur, vel non sinere; quòd si sinat se moveri ab illo objecto proposito, tunc primùm accedit illud efficax imperiũ.

Contra est, quia intellectus non potest scire, quod sinat se voluntas moveri, nisi se moveat voluntas, unde quærendum est quando sinit se moveri voluntas, vel se movet suo actu aliquo, vel non se movet actu aliquo, si non se movet actu aliquo, quomodo illud, quòd sinat se moveri voluntas, cum non se prodiderit, noscet intellectus, si autem illud sinere prodit aliquo suo actu voluntas, restat quærere, ille actus voluntatis vel dependet ab imperio, vel non dependet, si non dependet, nec reliqui dependebunt, si dependet: Ergo concedis processum in infinitum, & ante primum actum voluntatis, concedere debitis alium actum voluntatis, utpote cum concedas etiam ad primum actum voluntatis, imperium intellectus formatum. Rursùs posito illo sinere, vel non potest non moveri voluntas, & sic consequentes actus erunt necessarii, adeoque nec meritorii formaliter, si autem illo sinere posito, potest non agere voluntas, cui usui illud imperium.

Dices, interrogatus aliquis quare amat. Respondet, quia judicio esse amandum: Ergo apparet judicium illud præcedere.

Respondetur. Concedimus quidem, quod illam volitionem præcedat judicium, sed negamus, quòd præcedat per modum imperii efficacis.

Punctum Difficultatis 2.

Qualis notitia sit necessaria ad actum voluntatis rationalis?

Procedet difficultas de eo, an prælucente sola cognitione sensitiva, possit subsequi appetitio spiritualis & rationalis, universaliterq; qualis requiratur cognitio, ad volitionem ponendam.

Assero 1. *Etiam ex simplici apprehensione sequi potest volitio*; *Ratio:* Quia apprehensio sensitiva quâ talis, stat sola apprehensione, & tamen illam apprehensionem, sequitur appetitio sensitiva: Ergo & apprehensionem rationalem, poterit sequi appetitio rationalis; & certè multi motus primò primi: videntur non habere aliud, quàm simplicem apprehensionem, sibi prælucentem.

Assero 2. *Ad hoc ut voluntas modo perfectiori operetur, indiget judicio*, quod decernat de possibilitate finis, mediorum, connexione cum fine.

Ratio; quia hæc omnia ad judicium spectant, & quibus nonnisi positis, prudentes censentur homines, & ex judicio adeoque perfectè egisse; Expresse etiam docet Amicus quoad liberum motum, non sufficiat cognoscere objectum, sed necessarium est cognoscere utramq; partem, compararq; inter se, quæ comparatio ad judicium spectat.

Difficilius est determinare, *an cognitionem solam sensitivam seu phantasiæ, sequi possit volitio*; & quidem non est tantum dubium, an possit sequi volitio meritoria vel demeritoria, eò quòad meritum, non pauci requirant considerationem honestatis vel inhonestatis objecti, quâ talem, cum tamẽ ad honestatem, non pertingat cognitio sensitiva; sed Major est difficultas: An possit quæcunq; alia volitio sequi. Negat uterq; Suarez præcipuè recentior, Tractatu 2. de Causis disp.8. Sect.3. Vasquez, Cajetanus & alii. Affirmat Amicus Tomo 3. disp. 5. sect. 2.

Expendendæ sunt Rationes utriusq; Partis.

Affirmativæ partis

Prima Ratio est, Auctoritas S. Thomæ qui 1ma 2dæ quæst. 10. art. 3. ad 3. docet voluntatem moveri, non solum à bono universali apprehenso per rationem, sed etiam à bono apprehenso per sensum.

Respondetur. Sanctum Thomam hoc solum velle, quòd voluntas non tantũ bonum universale & spirituale amare possit, sed etiã bonum parti-

rticulare, & ſenſibus ſubjectum, nō dicit autē
iod voluntas à ſola notitia ſenſitiva moveatur.

Secunda RATIO eſt, impediat Deus omnem
gnitionem intellectualem de bono ſenſibili,
maneat ſola cognitio ſenſûs, tunc poterit mo-
ri voluntas à bono, ſola cognitione ſenſitiva
prehenſo, nam accedens illi cognitio intelle-
ualis, non variat priorem notitiam ſenſitivam.

RESPONDETUR, acceſſu notitiæ intellectua-
, non variari quidem notitiam ſenſitivam, ſed
go illam ſufficientem eſſe, vel illuminantem
petitum intellectualem; conſequenter nega-
tur, ſola notitia ſenſitiva poſita, moveri vo-
ntatem.

Tertia RATIO eſt, quam urget Amicus loco
ato, Bonū ſenſu apprehenſum, eſt intra ſphæ-
m potentiæ volitivæ, objectum enim volun-
is eſt bonum cognitum: Ergo quacunq; co-
itione fiat cognitum, ponetur intra ſphæram
luntatis, præcipuè quia cognitio eſt tantum
nditio approximans objectum. Ergo quod-
nq; tandem principium cognoſcitivum; il-
d objectum approximet, poteſt circa illud
rſari voluntas.

RESPONDERI poteſt, Bonum cognitione ſen-
va apprehenſum, eſſe intra ſphæram poten-
volitivæ, remotè, quia eſt id, quod poteſt
lle voluntas, ſed non eſt proximè intra ſphæ-
n volitivæ, ob defectum modi proponendi;
a autē propoſitio, quòd voluntatis objectum
bonum cognitum, ſi ſupponat cognitum qua-
nq; cognitione, petetur principium, hocque
um probandum erit. Nec obſtat quod co-
itio ſit tantum conditio approximans obje-
m, neque enim iſta approximatio debet eſſe
terialis, qua ratione, perinde eſt, ſi ignem ap-
ximet Angelus, vel homo, vel brutum, ſed
bet eſſe approximatio formalis, adeoq; pro-
rtionata volitivæ potentiæ, quam propor-
nem ſervari inter cognitionem ſenſitivam &
litionem intellectualem non probat ratio ad-
a, & ſicut notitia ab alio formata ſi in Petro
neretur, non excitaret illum ad appeten-
m, quia non habent inter ſe proportionem
pendentiæ ab eodem principio, ita & notitia
ſitiva, non excitabit volitionem ſpiritualem,
pter improportionem in gradu Entis.

INSTAT Amicus: quod movet voluntatem
operandum non eſt cognitio, ſed bonum co-
itione repræſentatum, eademque eſt bonitas
lectabilis, à ſenſu propoſita, & propoſita à co-
itione intellectuali. Ergo ſub utraq; forma-
ate movere poterit.

RESPONDETUR. Quod movet voluntatem
operandum, eſt bonum cognitum, ſed co-
itione proportionata, qualem proportionem,
n oſtenditur dari inter notitiam ſenſitivam, &
itionem ſpiritualem.

Quarta RATIO eſt. Per hanc doctrinam me-
s ſalvatur continua pugna inter partem ſupe-
rem & inferiorem, de qua ad Rom. 7.

RESPONDETUR. Illorum verborum poteſt
eſſe hic ſenſus, quod bonum delectabile moveat
ſenſum, quem motum prohibet voluntas ſupe-
rior, illuminata intellectiones ſpirituali, habita
de Objecto ſenſibili.

Quinta RATIO eſt. Poteſt phantaſma ma-
teriale concurrere cum intellectu agente licèt
hic ſpiritualis. Ergo etiam poterit cognitio ſen-
ſitiva concurrere, cum voluntate.

RESPONDETUR. Per nos Antecedens eſt
falſum, poſita illius veritate diſparitas difficile
aſſignatur. *Si enim diſparitatem eſſe dicas*, quia
ponitur adhuc proportionatum principium po-
nendæ ſpeciei impreſſæ ſpiritualis, ipſe intelle-
ctus agens, hîc autem non ponitur alia notitia
proportionata volitioni ſpirituali, ſed ſola ſen-
ſitiva.

Urgeri poteſt. Poni ſcil. proportionatum prin-
cipium ipſam voluntatem: *Si dicas* diſparitatem
eſſe, quia habet intellectus vim elevandi phan-
taſma materiale, in his principiis, ad ponendam
ſpeciem impreſſam ſpiritualem. *Sed urgerent op-
poſiti*. Cur non habeat voluntas vim elevandi
notitiam ſenſitivam.

DICES. Diſparitatem eſſe. Quia niſi conce-
datur concurſus hic phantaſmati materiali, ad
fabricandam ſpeciem impreſſam ſpiritualem,
non erit ſufficiens ratio, quare determinetur In-
tellectus agens ad fabricandam hanc potius ſpe-
ciem ſpiritualem impreſſam; poteſt autem o-
ſtendi, per quid compleatur voluntas, ut hoc
potiùs, quàm illud objectum amet, nempe no-
titia; ſed redit difficultas, cur compleri non
poſſit, per cognitionem materialem, cum ſimi-
lis completio concedatur phantaſmati materia-
li, ideo ſtandum potius erit negationi Antece-
dentis.

Partis negativæ

Primum Argumentum eſt, cujus etiam memi-
nit recentior Suarez citatus, Ad cauſam finalem
requiritur cognitio, quæ attingat convenientiā
& proportionē mediorum cum fine, ſed cogni-
tio ſenſitiva, non attingit iſtam habitudinem.
Ergo.

RESPONDETUR. Quod aliquis quidem a-
ctus voluntatis requirat prædictam cognitio-
nem proportionis, ſed non omnis, cur ergo ſal-
tem ille, non erit contentus cognitione ſenſitiva.

Secundum Argumentum ejuſdem eſt: Voluntas
cum ſit eſſentialiter appetitus rationalis, non
poteſt moveri, niſi à cognitione rationali, adeo-
que ab intellectione.

RESPONDETUR. In Antecedente peti prin-
cipium, dicerentq; oppoſiti appetitum hunc ap-
pellari rationalem, nō ratione prælucentis noti-
tiæ rationalis & ſpiritualis, ſed ratione ſuæ En-
titatis ſpiritualis, adeoque Entitatis rationalis,
prout rationale opponitur materiali. *His expenſis*

ASSERO 3. *A cognitione ſenſitiva, non poſſe
connaturaliter moveri voluntatem, poſſe ſupernatu-
raliter.*

Ratio primæ partis asserti est: Quia connaturaliter appetitui rationali, respondet potentia rationalis cognoscitiva, hinc dicunt connexionem naturalem inesse, & ea intentione ab Actore naturæ dantur. Ergò etiam dicent connaturalem connexionem in operando; Rursus repræsentatio sensibilis objecti, est ita improportionata potentiæ spirituali, sicut dulce repræsentatum potentiæ visivæ, non sub ratione colorati; Non minus enim distant gustabile à visivo, sicut sensibiliter propositum, ab appetitivo spirituali & rationali. Denique cum ex una parte videamus objectum sensibile posse intellectualiter proponi voluntati, voluntatemque ipsam appellamus potentiam volitivam intellectualem, & ex altera parte natura quæ paucis contenta est, & non facit per plura, quòd potest facere per pauciora, supponendum est determinasse illam, ut volitiva rationalis, connaturaliter nonnisi à principio intellectivo moveri possit. Et sicut in sententia istorum, qui censent phantasma materiale concurrere ad productionem speciei impressæ, dicunt id fieri per elevationem, qua elevatur illud phantasma ab intellectu agente, sic in consimili hîc, tribui deberet elevatio cognitionis sensitivæ, ut moveat volitivam intellectualem, quàm elevationem à natura intendi, non est probabile, si supersit aliud, quòd non elevatum, ad idem præstandum, concurrere possit.

Ratio secundæ partis asserti est: Quia hoc non implicat contradictionem. Deinde tota ratio, cur id etiam naturaliter fieri non possit nulla alia adferri potest, nisi quia connaturalis est à proportionata cognitione moveri appetitum, cum tamen contra inclinationes naturales, possit procedere Deus.

Dices. Nequit intellectus cognoscere objectum sensibile, media cognitione sensitiva, etiam divinitus. Ergo nec voluntas illud velle.

Respondetur. Negando consequentiam, quia cognitio debet esse actus vitalis, ut supra dictum, consequenter debet proficisci nonnisi à principio, à quo dependet connaturaliter, sensatio autem, non dependet connaturaliter ab intellectu. Quia autem tota vitalitas cognitionis adhuc salvari posset, quamvis ferretur voluntas in objectum cognitione sensitiva propositum, ideo non repugnat divinitus ita operari voluntatem.

Punctum Difficultatis 3.

An voluntas possit ferri in incognitum.

Assero primò. *Non posse connaturaliter.*

Ratio. Tum quia axiomatis loco habetur, nihil volitum nisi cognitum. Tum quia id ordo naturæ postulat, nam ea intentione datur intellectus ab Auctore naturæ, ut illuminet voluntatem, nec esse ratio, cur ex non movere se, ad hoc objectũ, transeat ad se movens ad hoc objectum, si non sit sufficiens mutatio, & hic non apparet quòd alia possit esse, quàm propositio objecti: Tum quia experimur nunquam nos velle aliquid, quòd non cognoscimus, quis enim vult illud pomum, quod crevit hodie in horto Indico, de quo nullam cognitionẽ habet, & sicut quia experimur nunquam frigefacere calorem, inferimus, non posse connaturaliter illum nisi calefacere, ita quia nunquam experimur voluntatem ferri in incognitum, benè inferemus id non posse fieri connaturaliter.

Assero 2dò. *Non adferri ullam positivam contradictionem, quòd non possit voluntas ferri in incognitum.* Conantur eam adferre Vasq. & Amicus Tom. 3. disp. 5. Sat. 1. Ariaga hîc, & recentior Suar. in Physs. tr. 2. disp. 8. sect. 4. Affirmativam autem sententiam nempè quòd possit ferri in incognitum docent Conimbricenses Granado & Oviedo. Examinandæ sunt implicantiæ, harum enim solutio, est Ratio asserti.

Implicantiæ recensentur.

Implicantia I. Est, quam adfert recentior Suarez. Voluntas est potentia cæca. Ergo non potest tendere in incognitum, aliàs se exponeret periculo amplectendi bonum, pro malo.

Respondetur. Consequens esse verum, quòd voluntas non possit tendere in incognitum naturaliter loquendo, licet possit divinitùs. Rursus non apparet implicantia, cur non possit voluntas se exponere periculo errandi. Denique posset aliundè huic periculo occurri, determinante scilicet Deo, ut bonum quamvis incognitum, amet, oderitque malum, quamvis incognitum.

Implicantia II. Est, quam adfert Amicus & supponit imprimis auctoritatem Aristotelis ex 3. de Anima textu 54. Ubi docet appetibile non movere appetitum, nisi ut intellectum vel imaginatum, quod alii exprimunt: Objectum voluntatis esse bonum apparens, quàm etiam doctrinam supponit Augustin. 10. de Trin. c. quo supposito sic format implicantiam. Proprius modus operandi potentiæ appetitivæ, est, ut seipsam ad objectum moveat, ab ipso objecto mota vitaliter, sed hæc motio non potest fieri etiam divinitus, nisi media cognitione, eò quòd nullum objectum moveat vitaliter potentiam, nisi sit intra ipsum appetentem expressum. Ergo etiam divinitùs non potest ferri voluntas nisi in incognitum. Major probatur, quia per hoc essentialiter appetitus vitalis discriminatur à naturali, quòd vitalis non se moveat, nisi motus & illectus ab objecto, naturalis verò movetur, etiam non motus ab objecto.

Respo-

Respondetur. Multa hic esse, quæ non monstrantur, Major dici potest vera, si conturaliter agat voluntas, non verò si agat superturaliter. Rursus non demonstratur, ex alosolùm principio, distingui appetitum natuem à vitali, possunt enim condistingui etiam unde; quia scilicet innatus & naturalis, non poscit præcognitum, etiam in statu connatui, secùs appetitus vitalis. Rursus non deonstratur, esse impossibilis voluntas, quæ non si determinata à DEO agere possit, adeoque æ non indigeat immediatè moveri ab objes, per quod illa voluntas assimilaretur appeti Naturali, dissimilaretur autem eidem appeui, per hoc, quia posset principiare spirituales litiones, tendentesque etiam in insensibilia. ursus non demonstratur antecedenter ad voonem, ab aliquo præexigito, qualis est Propoo objecti debere voluntatem nonnisi vitali moveri, quid enim implicat qualitas, quæ beat hunc effectum in ordine ad complenm voluntatem, quem habet cognitio, certè multos præderminatio est qualitas inanimis amen potest determinare voluntatem. Addo d esse vitaliter moveri potentiam suo actu, & d moveri per aliquid vitale, Concedo quod DEUS per seipsum immediatè vel per qualiem superadditam determinaret voluntan, non moveret per aliquid vitale, sed nego determinatione & completione posita, non se se ab intrinseco movere voluntatem, oque vitaliter. Neque valet quod inferius dit de ratione actus volitionis esse ut sit votarius & spontaneus, certè enim actus amoris tifici, est actus voluntatis, & tamen non fit ntaneè sed necessariò, quod etiam contingit motibus primò primis. Suppositum illud od adfert ex doctrina Aristotelis, procedit nisi de statu connaturali.

Instat Idem Auctor. Intellectus judim ferre non potest de objecto non apprefo, Ergo volitionem eliciet voluntas, de obo incognito.

Respondetur. Imprimis, non demonstra Antecedens, cur scilicet prædictam apprefionem supplere non possit concursus & deninatio ad immediatè eliciendum judicium quæ pro Antecedenti adferatur Implicanea procedet de apprehensione, in quantùm tificata realiter ipsimet judicio, quia verò nitio non identificatur realiter volitioni, t ex hoc titulo, non impediatur, quo minus it esse volitio, sine cognitione.

II. Implicantia est, qua utitur Arriaga t deducta à variis paritatibus.

Prima Paritas est. Non potest amari malũ, oponatur ab intellectu ut malum. Ergo vostas non potest ferri etiam in incognitum.

Respondetur. Quid sit sentiendum de Atecedente, dictum supra. Disparitas etiam adferri potest; Quia non est, quod suppleat rationem formalem quam intendit actus prosecutionis, nempe quod suppleat tunc rationem boni quam nata est prosequi voluntas; Jam autem haberi potest quod suppleat defectum & cognitionis, quæ nata est præcedere volitionẽ, & hoc suppletivũ, erit aliqua determinatio divina

II. Paritas. Non potest appetitus naturalis ferri ad rem non habentem in se bonitatẽ Ergo nec volitio potest ferri ad objectũ, non habens esse per intellectum, id est, quod non est cognitũ.

Respondetur. Disparitatem eandem adferendo, quæ data immediatè.

III. Paritas est, res non existens, nec divinitus operari Ergo nec incognitum amari, quia quod in physicis est existentia physica ad producendum, hoc in objecto voluntatis, est existentia per cognitionem.

Respondetur. Peti principium, negatur enim requiri ad volitionem existentiam objecti per cognitionem. Disparitas adferri potest, quia si causa non existens causaret, hoc ipso existeret, esset enim causans, adeoque non esset nihil, Jam autem non hoc ipso, quia voluntas vellet, cognoscere deberet, cum in ipso velle, non includatur cognoscere, sicut in Ly esse causans, includitur, non esse nihil, adeoque existens.

IV. Paritas Adferri posset. Spiritus Sanctus qui est Amor divinus, non potest procedere sine prævia cognitione Ergo nec volitio creata. Antecedens probatur; quia de facto ita procedit. Ergo impossibile est ut aliter procedat.

Respondetur. Disparitatem esse, imprimis, quia non licet argumentari à modo actuum & professionum divinarum, ad actus creatos, aliàs deberent actus nostri esse substantia, & iidem licet personarum distinctarum realiter &c. similia. Tũ quia, Nostra voluntas, naturaliter non potest agere sine Cognitione, consequenter nec divina agere potest sine Cognitione, & quia respectu nostri datur aliquod elevativũ, & extrinsecum determinativum, ad actionem internam ponendam, fit ut supernaturaliter velle possimus, sine ulla cognitione, quia autem respectu DEI, nullum datur Principium elevativum, aut determinativum extrinsecum ad ponendam processionẽ internam, fit ut processio spiritus sancti, non possit esse sine prævia cognitiõe. Tũ quia, si fieret processio spiritus sancti sine prævia ognitione, hoc ipso deficeret principium spiritus sancti productivum, nempe filius qui intellectione originatur, & est ipse, intellectio passiva & personalis. Cum autem principium volitionis productivum non sit cognitio, habebitur adhuc principium, si cætera adsint productivum illius volitionis poteritque esse volitio sine cognitione.

V. Paritas. Non potest aliquid etiã divinitus videri oculariter sine lumine, Ergo ne potest esse voliti sine cognitione.

Respondetur. Non probari Antecedens demonstrativè, & si probaretur, deberet assumi hoc principium, quod scilicet visio, sit actus perspicui, implicat autẽ esse perspicuum sine lumine, hoc enim se consequuntur, identificanturq; sibi perspicuum & illuminativum, seu habens lumen. Quia autem nõ identificantur sibi cognitio & volitio, fit ut sine se, esse possint, saltẽ divinitus.

Aliæ Implicantiæ.

MAstrius negat voluntatem etiam divinitus posse ferri in incognitum ut videre est hic disp. 7. Num. 120. ex quo desumitur.

IMPLICANTIA IV. Cognitio est necessaria voluntati, ut ea mediante, fiat ei objectum præsens. Cum ergo nulla potentia vitalis, sine Objecto sufficienter præsenti, valeat operari, nec poterit voluntas operari. Facit autem objectum sufficienter præsens voluntati, Cognitio.

RESPONDETUR. Non implicat ut potentia vitalis sine Objecto sufficienter præsenti operetur, sufficitque ut objectum habeat se terminativè ad actum, ad rationem autem actus terminandi, non est necessaria præsentia, quia nec existentia. Quando autem dicit Mastrius, quòd appetitivæ respondeat Cognitiva, & quòd id sit, non ex decreto DEI, sed ex indigentia orta ex Natura rei; id etiam non convincit. Quia concedo quidem juxta legem Naturæ, nõ posse esse volitum sine cognito, idq; ex indigentia orta ex Natura rei, sed nego hanc indigentiam esse insupplebilem & indispensabilem.

IMPLICANTIA V. Ex eodem est. Non potest dari potentia volitiva & non intellectiva, ergo neque potest dari volitio sine cognitione, qui enim est ordo in essendo, debet esse & in operando.

RESPONDETUR. Supposito quòd sit implicantia in antecedenti disparitas hæc inter alia dari potest. Quia si daretur volitiva sive intellectiva, deberet deposcere determinativum sui consimile, ac concedi deberet determinativum, Ut volitio fiat sine cognitione; nisi enim hoc determinativum ponatur, non erit ratio, cur hoc potiùs velit illa volitio, quàm illud, debebit ergo illa volitiva exigere illud determinativum, omne enim principium, exigit necessaria sua ad operandum, si autem illa volitiva, quæ non est intellectiva, deposceret aliud determinativũ, tunc illa volitiva substantia & non intellectiva, & non esset supernaturalis quoad substantiam ut supponitur, & esset supernaturalis quoad substantiam, quia secundum conditionem suæ substantiæ, deposceret illud determinativum, quod tamen determinativum, supponitur esse quid supernaturale, quæ autem substantia deposcit aliquod supernaturale, hoc ipso illa Natura seu substantia supernaturalis est.

INSTAT. Posita volitiva sine præcognito, & posito, quod volitio illa imperet, actiones aliarũ potentiarum, tunc ejusmodi actiones, deterioris essent sortis, quàm brutales: quia fierent & exercerentur modo cæco.

RESPONDETUR pluribus viis. Imprimis si quid evincit Instantia detur illi, quòd illa volitio, non posset imperare actus aliarum potentiarum, nè sint illæ deteriores actionibus brutorum. Rursus negatur, quòd talis operatio, haberet deterior operatione bruti; Nam imprimis licèt illi volitioni non præluceret cognitio, posset fieri, quod ipsi illi operationi imperatæ, præluceret, vel si non requireretur hoc, ex eo adhuc non esset deterior operatione bruti, quia secundum Entitativam suam dignitatem, quam accipit ab ipso principio, illam producente, quod principium est in Entitate ut supponitur nobilius, excederet adhuc operationem bruti, licet in aliquo prædicato, esset inferior. Et sicut Lynceus oculus, perfectius videt, & tamen visio quam operatur v. gr. Petrus, quoad aliqua perfectior est, utpote profecta à potentia nobiliori humana, ita & in præsenti idem dicendum.

Fundamenta Affirmantium.

ASSERO III. *Nullum dari fundamentum positivum, quod demonstrativè probet, posse dari volitionem sine Cognitione.*

RATIO ASSERTI pendet ex solutione argumentorum in oppositum.

PRIMUM ARGUMENTUM est, quo utitur Oviedo, voluntas pendet â cognitione tanquam à Conditione, jam autem Conditionis defectum, supplere potest DEUS.

RESPONDETUR. Non omnem Conditionem posse à DEO suppleri, quia approximatio partium unibilium, est sola conditio, ut ponatur unio & compositum, & tamen hanc conditionem, non potest DEUS supplere, non possunt enim dissita inter se, uniri, extrema compositiva, per multos etiam existentia causæ, est conditio ad operandum, & tamen hæc conditio, suppleri non potest. Non ergo præcisè ex hoc titulo, quia cognitio est conditio, sequetur posse illam suppleri, & sicut, tu dicis esse cognitionem esse conditionem supplebilem, ita & oppositi dicent esse insupplebilem, doceresque positivo argumento firmare, cognitionem esse conditionem insupplebilem.

ARGUMENTUM II. EST, quando concurrit habitus cum voluntate ad actum amoris, non est necesse, ut habitus sit cognoscitivus. Ergo etiam quando voluntas concurret cum omni potentia, non erit etiam necesse ut habitus sit cognoscitivus.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia cùm certum sit aliunde, habitum esse qualitatem inanimem, etiamsi constet illum requiri, benè inferetur, non debere esse cognoscitivum, hinc ab eo quod operatur naturaliter non cognoscendo, non valebit, consequentia a potentiam, quam constat, saltem naturaliter operari non posse sine cognitione, quia autem prævia cognitio, est cognoscitiva ut Quo, aliunde cognoscetur esse requisita naturaliter ad volitionem, adferre deberes positivũ argumentũ, proba

u extraordinario , illam non requiri. Et
rtè minor eſt connexio habitûs , cum actu
ioris, quam cognitionis cum volitione, poteſt
im eſſe amor naturaliter, ſine ullo habitu, non
teſt eſſe volitio ſine cognitione , & tu nec
m probas connexionem hanc cum cognitio-
non eſſe indiſpenſabilem.

ARGUMENTUM III. Eſt ejuſdem Oviedo.
ialitas quæ eſt volitio , poteſt uniri lapidi
go eodem modo poteſt eam DEUS infun-
te voluntati.

RESPONDETUR. Non de hoc quæſtionem
e, an poſſit in aliquo ſubjecto, aliunde trans-
, fieri volitio , non transferendo cognitio-
m, ſed de hoc; An poſſit eſſe volitio , in eo-
n ſubjecto, quam , non præcedat Cognitio,
de quia adhuc illam volitionem, à Petro for-
tam , & divinis poſitam in Paulo, præceſſiſ-
cognitio Petri , adhuc non eſſet volitum in-
gnitum, adeoque adhuc hoc fieri poſſet; Cu-
oppoſitum contingeret , ſi eſſet volitio ſine
gnitione.

Deinde , quia non eſt bona argumentatio à
uſa materiali ſeu ſubjectiva , quæ quia talis,
lam cognitionem requirit, ut inſtantiis pro-
ur, ad Cauſam efficientem qualis eſt volun-
quæ in ſuo efficere , quod non ſit alligata
ntialiter dependentiæ à cognitione, nullum
itivum adfers fundamentum. Rurſus na-
liter poteſt recipi aliquid in voluntate, quin
eptum cognoſcat voluntas , & ſic non co-
ſcit habitus, quos recipit, & ſimilia , è contra
em nihil vult voluntas niſi cognoſcat. Da
o poſitivum fundamentum, quòd non ſit in-
enſabilis ordo , ſecundum quem cognitio,
cedat volitionem.

ARGUMENTUM IV. Eſt. Poteſt Conſer-
volitio ſine cognitione Ergo, & produci.

RESPONDETUR. Retorquendo argumen-
, poteſt conſervari effectus & quidem na-
liter , ſine Cauſa, Ergo & produci ſine exi-
tia Cauſæ. Et certè dantur aliqua Entia,
ad primam productionem exigunt plura,
m ad ſui conſervationem, & ita aqua , non
fit, niſi admoveatur ignis, quo tamen amo-
onſervatur calor. Deinde conſervata vo-
ne, non conſervata cognitione, adhuc ſalva-
r Axioma ; Nihil volitum niſi cognitum ;
d Axioma non ſalvatur, ſi primo produca-
volitio, ſine cognitione.

ARGUMENTUM V. Eſt à Pari.

PRIMA PARITAS eſt. Poteſt DEUS ele-
e voluntatem ad producendam gratiam
prævia cognitione, Ergo & ad producen-
volitionem.

RESPONDETUR ; Quia illo priori poſito, nul-
convellitur principium philoſophicum,
benè admitti poteſt , convellitur autem ſi
atur, volitionem eſſe ſine cognito ; Deinde
n nec vitaliter, nuiloque modo naturaliter
ducatur gratia , non habetur ullum funda-
mentum , nexus inter cognitionem & produ-
ctionem gratiæ; Quia autem vitaliter produci-
tur volitio, danturque nexus naturalis inter vo-
litionem & cognitionem , hinc niſi in oppoſi-
tum adferatur, experientia, auctoritas, vel poſi-
tivum fundamentum, ſtandum eſt, non poſſe fie-
ri oppoſitum, etiam divinitus.

Hæc reſponſio ad omnes fermè alias Obje-
ctiones præ oculis habenda, quæ ſic proponitur.
Scientiæ noſtræ omnes incipiunt à ſenſibus, pau-
latimque devolvuntur ad rationes altiores , &
abſtructas , & quod in externis eſt notitia ſen-
ſuû, hoc in internis, eſt ipſamet experientia ; ſi-
cut ergo in iſtis quæ experimur ſenſibus , quan-
do auctoritas in oppoſitum non accedit
vel ratio convincens , dicimus ; non poſſe
aliquid etiam divinitus fieri, & ita quia experi-
mur radium ſolarem eſſe lucidum, dicimus radi-
um ſolarem nè divinitus quidem poſſe non luci-
dũ quia experimur colorem rubeum talem ha-
bere colorem, inferimus, nè divinitus quidem,
poſſe habere non talem colorem & ſic de reli-
quis, quæ omnia ſtabiliunt hanc Propoſitionem.
Quæ experimur ſenſibus, ſi oppoſitum auctori-
tas vel ratio non probet , accedatque ad hoc
inſuper ſenſus communis Auctorum , illud nè
divinitus quidem fieri poſſe putandum eſt,
Cum autem experientia interna, æquivaleat ex-
perientiæ ſenſuum , experiamurque nos nihil
velle, niſi Cognitum, arguendum erit, etiam di-
vinitus hoc non poſſe fieri, niſi auctoritas , vel
ratio poſitiva oppoſitum ſuadeat , & ſi hæc re-
gula non teneatur, dabitur anſa errandi in omni-
bus Materiis , negandi v. gr. quod figura &
quantitas ſit idem , Ens & Entitas &c. ſimi-
lia.

II. PARITAS Eſt. Poteſt objectum videri,
& non præſens, Ergo & appeti, non præſens per
cognitionem.

RESPONDETUR, Diſparitatem eſſe quia ab-
ſentiam objecti, poteſt ſupplere ſpecies impreſ-
ſa, & ipſamet ſpecies expreſſa, defectum autem
cognitionis, non apparet quid ſupplere poſſit,
ſalvans illud Axioma, Nihil volitum niſi cogni-
tum.

III. PARITAS, eſt, ſuum actum vult volun-
luntas , non prævia cognitione , Ergo & alia
objecta velle poteſt, ſine prævia cognitione.

RESPONDET Amicus, ſicut vult non niſi im-
plicitè ſuum actum voluntas ſic & cognitio illi-
us eſt implicita , quia ſcilicet dum proponitur
objectum appetendum, proponitur implicites
appetitio actûs tanquam via ad Objectum,
Deinde dici poteſt quod antecedenter ad voli-
tionem non velit diſtinctè ſuum actum volun-
tas, ſed non niſi confuſè, hinc fit ut non niſi etiam
confuſè illum cognoſcat, Quando autem dum
illum exercet, actu reflexo eundem vult, inter-
cedit tunc cognitio experimentalis ipſius-
met actus volitionis, fundans illam reflexam
volitionem.

Instabis. Poteſt voluntas delectari de cognitione directa, non cognita per aliam reflexam, Ergo & de quocunque objecto, non cognito.

Respondetur. Antecedens eſſe verum; quia adhuc ſalvatur; quòd non ſit quidqu[am] volitum, niſi cognitum ut experitur, per no[-] titiam experimentalem, ipſe volens, ſuam [vo-] litionem; hoc autem non ſalvaretur, ſi [n]o[n] prævia intellectione, vellet aliquid volunta[rie].

DISPUTATIO VI.

De Actibus voluntatis in particulari.

HÆc Materia multas habet difficultates, quæ hìc non poſſunt expediri, ſed reliqua in Prima Secundæ tractantur, quanquam & hæ ipſæ, quæ hìc adferentur, à non paucis tractantur dicto loco.

QUÆSTIO I.

De Intentione & Electione.

PRÆMITTO I. *Poſt propoſitum objectum voluntati; primus eſt actus inefficax,* ſeu Complacentia, quem poſtea ſubſequitur actus efficax ſeu amor, Hic amor, attingit non reſtrictam aliquam rationem bonitatis, nam reliqui omnes actus proſecutionis ad reſtrictum bonum attendunt v. gr. deſiderium ad bonitatem reſtrictam futuritione, & quia irreſtricta ſunt magis univerſalia, & univerſaliora, ſint cæteris priora, ſit, ut actus ille voluntatis, qui eſt amor, ſit prior reliquis actibus proſecutionis. Et certè ſicut actus reflexi, fundantur in directo, ſic & actus alii proſecutionis, in amore, cum pro ratione reliquorum actuum proſecutionis reddi poſſit ipſe amor. Et ſic deſideramus quia amamus, gaudemus quia amamus &c, ſimilia. Amorem imediatè ſequitur deſideriũ, quod eſt Cauſa, ut potentia, moveatur ad bonum, & eſt inſtrumentũ boni, volentis trahere voluntatem, & hoc quidem deſiderium, in quantùm attingit finem, vocatur Intentio, in quantum attingit media, vocatur Electio.

PRÆMITTO II. *Caſu quo proponatur ſolum bonum ab intellectu, mereaturque amorem à voluntate elicitum, ſi non proponantur ſimul media, dupliciter ſe poſſe habere voluntatem.* I. Ut ex vi illius deſiderii & illius actûs, quem pro tunc habet, parata ſit eligere media, ſi ſibi ab intellectu proponantur & tale deſiderium appellari poteſt, non quidem formalis, virtualis tamen Intentio; vi enim illius actus, paratus eſt volens, exire in ulteriorem actum, qui conſtituat formalem Intentionem, cenſetur enim Intentio in illo actu incluſa, tanquam in Cauſa, adeoque virtualiter.

II. Poteſt ita ſe habere voluntas reſp[ectu] Objecti, ut vi illius deſiderii, quod tunc ha[bet,] non ſit parata procedere ad inquiſitionem [me-] diorum; & tale deſiderium, nec formalis [n]ec virtualis intentio appellari poteſt.

PRÆMITTO III. *Dari poſſe aliquem a[ctum] voluntatis, qui ſit Intentio Objecti obtinendi,* u[t] iam adverit Oviedo, & tamen ſit ſine ulla in[qui-] ſitione mediorum.

RATIO. Quia fieri poteſt, ut aliquis mo[vea-] tur honeſtate actûs eliciendi, circa bonum [ho-] neſtum, quo caſu, finis erit elicere actum il[lum,] ad quem tamen finem obtinendum, non eſt [ne-] ceſſe quærere media, quia ille actus, imme[diate] ſupponitur eſſe in poteſtate elicientis. R[urſus] fieri poteſt ut aliquis pro fine habeat ipſa[m in-] tentionem eliciendam, ſed ad intentionem [eli-] ciendam, non eſt neceſſe habere media, [quia] hæc non antecedunt ſed ſubſequuntur In[ten-] tionem, vocari autem illum actum poſſe in[ten-] tionem, inter alia ex eo docet Oviedo, quia [li-] cet inquireret media, ſi eſſent neceſſaria.

PRÆMITTO IV. *Intentionem in vi intent[io-] nis non conſtitui connotatione mediorum form[a]li[ter].* Hoc præmiſſum, ſupponit poſſibile eſſe, u[t di-] ſtincto actu finis appetatur, diſtincto me[dia,] adeoque quod ſit diſtinctus actus intentio & electio, ſupponit rurſus, poſito illo priori a[ctu] poſſe DEUM denegare concurſum ad elec[tio-] nem. *His duobus poſitis:*

RATIO Præmiſſi formatur. Ille actus p[rior] vel eſt intentio, vel non, ſi non eſt intentio, e[rgo] acceſſu aliûs actûs, erit intentio, quia alio [ac-] accedente, ſimpliciter jam prior ille deſinit [ſi] ergo non fuit intentio antequam deſine[ret,] neque erit intentio poſtquam deſiit; ſi au[tem] intentio, eſt intentio antequam accedat [ele-] ctio, Ergo intentio quà talis, non conſtituitu[r ex] vi formalis electionis, nec ex vi formalis con[no-] tationis mediorum.

RESPONDEBIS I. Ex accidenti hoc [e]e[ſſe,] quòd illic non ſequatur electio, per ſe autem [e]ſ[ſe] qui deberet.

C[ontra]

ONTRA EST. Quia non ſequente ccidens electione, ſi adhuc eſſentia inten- manet, Ergo apparet eſſentialem con- nem, non dici ab intentione cum ele- e formali, ſicut ſi per accidens rationale nis, non comitaretur riſibile, benè infer- , non eſſe riſibile eſſentialiter connexum rationali.

ESPONDEBIS ſecundò. Cum inten- peret electionem nonniſi tanquam con- um, non eſt neceſſe tunc exiſtere conno- nem.

ONTRA EST. Quia falsò aſſumitur, ſi exigatur electio tanquam connota- hoc ipſo jam non ſit neceſſe exiſtere illud tatum, certè enim tempus veſpertinum ur à cœna tanquam connotatum, & ta- non poteſt eſſe cœna, ſine tempore ve- no.

ESPONDEBIS tertiò. Sufficere ut in- quantùm ex illa, ſit apta necti cum ele- e.

ONTRA. Hoc adferendo, nihil dice- ntra præmiſſum, immo hoc vult præmiſ- nam propter illam proximam aptitudi- nexûs, cum electione, ponitur ille actus ione boni, per modum finis amati. Caſu n, quo intendatur finis & advertantur in quenti media ad illum finem eſſe impoſ- ., involvetur tunc ſuo modo non qui- ormalis, materialis tamen, eaque condi- ta electio.

ÆMITTO quintò. *Quid ſentiendum nditionata intentione.* Et quidem poteſt d intendere voluntas ſub conditione, ò non ponendo actus illa conditione ſi- atos, v.g. vellem tibi dare librum ſi pete- uo caſu actus ſub illa conditione ſignifi- , eſt volitio donandi, quæ hinc non eſt, ſet ſi peteret, poteſtque hæc voluntas lari conditionata ex parte actus & ex objecti. Secundò poteſt intendere ali- & quidem efficaciter, ponendo ipſos a- la conditione ſignificatos, ſed nonniſi in- ndo objectum ſub conditione v.g. di- : volo dare tibi librum, ſi petieris, quo vult dare librum abſolutè quoad Entita- ctus, habetque pro objecto dationem, nditionatam, ſunt autem hi duo actus c diſtincti: quia prior ille, pro objecto & volitionẽ dandi ponendam, & ipſam nem libri, poſterior autem habet pro ob- nonniſi dationem libri. Deinde, quia ior poteſt negare, ſe habere volitionem libri, ſed tantùm, quòd habeat volitio- de volitione habenda, dandi libri, ſecun- item actus, importat eſſe volitionis. Ter- erque hic actus, vel poteſt eſſe circa con- em poſſibilem, vel circa conditionem ſibilem, conditio poſſibilis, eſt conditio non repugnans, conditio autem impoſſibilis ſeu repugnans, adhuc eſt multiplex, aut enim eſt impoſſibilis in re, præſentatur tamen ut poſ- ſibilis, & ſic de illa diſcurrendum ac de condi- tione poſſibili, nam ita veſtitum impoſſibile, meretur actus, quos aliâs meretur poſſibile objectum. Aliud autem eſt impoſſibilis con- ditio, etiam repræſentata ut impoſſibilis, quod adhuc dupliciter fieri poteſt; Vel enim eſt im- poſſibilis moraliter, vel impoſſibilis abſolutè, ſi repræſentatur ut impoſſibilis abſolutè, & ſub ratione impoſſibilis, tunc eſt oſtenſio, quod nolit aliquid fieri volens, ut ſi dicat, tunc tibi reconciliabor, quando Chymæra erit medi- cus. Si autem repræſentatur ut impoſſibilis moraliter, tunc oſtenditur, non poni actum, poſſe tamen, licèt difficulter poni, ut ſi dicat aliquis inimico, cæteroqui homini inepto & indigno: Reconciliabor tibi, cum fueris Epi- ſcopus.

Cæterum impoſſibile, vel eſt tale, ut conti- neat in ſe aliquid poſſibilitatis actusq; ipſe eſt ita energicus, ut extendat ſe, ad incluſa poſſi- bilia, vel certè impoſſibile eſt tale, ut nihil contineat in ſe, ad quod, tanquam poſſi- bile, poſſit ſe extendere actus. Prioris actus exemplum eſt: vellem te eſſe immortalem, ubi actus extenditur, ad poſſibiles plures annos, incluſos in immortalitate. Poſterioris actus exemplum eſt, vellem te ſatiari Chymæra, qui actus oſtendit, quòd nihil illum comedere ve- lis ſed ſemper fameſcere. Quomodo autem ad priorem actum revocetur; Vellem non pec- câſſe, actus ille ſolennis pœnitentium, de hoc tractatur in materia de pœnitentia.

PRÆMITTO ſextò. *Intentionem non a- liud eſſe, niſi deſiderium efficax, conſequendi finis* qui actus per efficaciam diſtinguitur à ſimpli- ci complacentia. Non dico autem intentio- nem, debere eſſe volitionem efficacem con- ſequendi finis per media propter adlata ſu- periùs. Electio autem eſt volitio efficax me- diorum propter finem intentum, quæ me- dia, ſi in confuſo nonniſi noſcantur, erit ele- ctio imperfecta, ſi cognoſcantur clarè, erit ele- ctio perfecta.

Porro de amore alicujus boni, dupliciter diſcurrere poſſumus? Primò in quantum eſt amor boni, qui nec formaliter vult media, nec virtualiter, virtualitate ſupra explicata. Hic actus verſatur circa ſolam bonitatem ob- jecti, nullo modo dici debet intentio. Tum quia non habebit jam, per quid conſtituatur in intentione, prout illa condiſtinguitur, for- malitati amoris. Tum quia intentio qua ta- lis, importat amorem boni, ſub formalita- te conſecutionis, ſed in illo actu, nihil eſt, quod bonum qua conſequibile attingat, hoc enim ipſo, non ad præciſam bonitatem at- tenderet. Tum quia intentio, eſt cauſa

electionis, actus autem prædictus, non est causa electionis, stat enim in solo amoroso attactu objecti. Hujus actus exemplum est, quo aliquis dicit Amo DEUM super omnia, hic actus distinguitur à simplici cōplacentia, quia simplex cōplacentia in Dei bonitate stare potest cum peccato, actus autem ille nō potest stare. Per ipsam ergo talē efficaciam, distinguitur rectè à cōplacentia, distinguitur autē idem actus ab intentione, quia non versatur circa bonum, sub formalitate consecutionis, nec ullo modo promovet ad electionem. Per hoc tamen non nego, quòd ille actus, possit habere rationem finis, & intendi, adeoque desiderari, sed aliud est, an actus ille sit intentio & desiderium, & aliud, an actus ille, possit esse objectum desiderii & intentionis, & hoc solum in prædicto actu verificatur. Secundo spectari potest amor, in quantum est intentio finis per media consequendi, & ipsa etiam electio, in quantum est medium utile ad finem, & sic neutrum horum potest dari sine respectu ad invicem, important enim habitudinem ad se.

PRÆMITTO septimò. *Electionem formalem non posse esse sine actuali habitudine ad finem consequendum*, expresè id docet S. Thomas prima secundæ quæst. 8. ad secundam.

RATIO præmissi, quia illud medium, vel amatur amore tendente ad bonitatem quæ habetur in illo, vel amatur propter bonitatem, quam habet ad consequendum finem, si amatur propter bonitatem, quam habet in se, Ergo non amatur tanquam medium, sed tanquam finis, de quo hîc non procedit quæstio. Quod si amatur propter bonitatem, quam habet ad finem, Ergo amatur relatè ad finem, Ergo dicit habitudinem actualem ad finem. Deinde medium debet importare id, quod essentialiter dicit, sed medium quâ medium, essentialiter dicit habitudinem ad finem Ergo. His tanquam facilioribus præmissis sit

DIFFICULTAS I.

An eodem actu possit velle Voluntas Media & finem, æquè directè?

DICENDUM EST *affirmativè*. Est Conclusio utriusque Suares, Amici Tomo 3. disp. 5. sect. 1. Oviedi hic num. 3. contra Vasquez Ruiz & alios.

PROBATUR primò ab Amico. Quotiescunque duo ita se habent, ut unum sit ratio formalis primaria, propter quam cognoscatur vel appetatur aliud, utrumque potest eodem actu cognosci, sed ita se habent finis & media, Ergo. Majorem probat, quia lu quod est primarium, habet se tanquam ratio formalis, & quod est secundarium, tanq ratio materialis, actus autem potest æqu primò in objectum materiale & formal ca dere. Ita visio, æquè primò cadit in colo rem & lucem, visio beatifica, æquè prim fertur in creaturas in DEO visas, ac in DEUM tanquam objectum formale &. & sicut intellectus potest, æquè primò in du objecta tendere, sic & voluntas, cùm non minus circa suum objectum efficax sit & universalis voluntas, æquè ac intelle ctus.

PROBAT. secundò recentior Sures voluntas eodem indivisibili actu amat finem Qui, & finem Cui, Ergo eodem actu, pote rit amare finem propter se, & media propte finem.

Utraque hæc ratio probat, posse ama uno actu finem & media, sed non probat æ què primò posse amari. Paritas adlata ab A mico de sensibus, nihil evincit, quia non e sensuum indirectè attingere objectum, cùm tamen hoc competat intellectualibus, pos setque etiam negari, æquè primò materia le & formale objectum debere attingi. Sim aliter.

PROBATUR tertiò Conclusio. Po test intellectus formare hanc propositionem uno actu, hic finis & hæc media sunt bona Ergo & voluntas eodem actu potest velle ob jectum illius propositionis, quia illud omn potest velle voluntas eodem actu, quod eo dem actu, præsentare potest intellectus cu non enim, sed ille actus intellectus æquè pri mò & æquè directè attinget utrumque Er go & voluntas eo casu, æquè directè appete utrumque. Subsumptum probatur. um quia quodcunque potest adferri fundamen tum, duo aliqua æquè ab intellectu compi illud probabit, etiam objectum hujus pro positionis; hic finis & hæc media sunt bona æquè directè attingi. Tum quia si in ict propositione, non æquè primò attingeren tur finis & media, id ideo esset, quia media seu electio, sunt quid causatum, intentio au tem quid causans, sed id non probat, hæc duo non posse æquè primò attingi, quia Pater & Filius in creatis sunt causa & causatum, & ta men æquè primò utrumque nosci potest ill lo principio, Relativa sunt simul cognitione & certè aliud est, aliqua esse æquè primum e objecto, & aliud æquè primò cognosci nec apparet ratio, cur aliquid æquè prim cognosci non possit, etiamsi non sit æquè pri mum, præcipuè cum illa notitia non sit : fir matura illud objectum, ex parte objecti æ què esse primum. Tum quia illa non atti guntur æquè primò, quando unum attingi tu

onniſi ratione aliûs, ſed hic nihil eſt, attingatur ratione aliûs, finis enim non gitur ut propter media; media etiam attinguntur ut propter finem. Quod probatur. Quia alia hæc eſt propo- hic finis eſt conſequibilis per media, a hæc propoſitio, hic finis & hæc me- nt bona, quarum diverſitas oſtendi non t, niſi quia in priori media indirectè guntur, directè autem in poſteriori, ad modum, quò diſtincta hæc eſt propo- Pater refertur ad filium, & hæc, pa- filius referuntur ad ſe.

DDO; Quando intellectus dicit: Hic eſt acquiſibilis per hæc media, & hæc a ſunt acquiſitiva hujus finis, eo caſu ectus & finem & media bis cognoſcit, e implicitè ſub termino finis, indire- e in Ly: per hæc media explicitè au- in termino; hæc media.

OBJICIUNTUR Primo *Paritates ali-*

RIMA EST. Aſſenſus præmiſſarum, ctus eſt ſemper, & præcedit aſſen- concluſionis, ergo & intentio diſtin- ſt ſemper ab electione.

ESPONDETUR. Antecedens impri- alſum eſſe in diſcurſu virtuali; in quo ſus præmiſſarum, non antecedit aſſenſum luſionis. Deinde dupliciter, quantùm ræſens concipere poſſumus formari aſ- m præmiſſarum & concluſionis. Pri- quòd dicat intellectus: aſſentior con- oni propter præmiſſas, eo caſu præ- e, indirectè attingentur, ſicut etiam dicit intellectus; hic finis eſt aſſequi- per media, media nonniſi indirectè at- intur. Secundò aſſentiri poteſt intel- s præmiſſis & concluſioni, quod fie- ſſe uno actu, probant dicta, & tali aſ- i reſpondet hic alius actus, qui dicit; inis & hæc media ſunt bona, ubi etiam mque æquè primò attingitur. Deni- adferri poteſt diſparitas, quia ſcilicet efinitiva ratione ſyllogiſmi eſt, ut ſit aſ- s uni directo objecto, propter aliud, ſeu, uod hæc ſint, adeoque indirectè atta- . Jam autem non eſt de definitiva ne finis & mediorum, ut non poſſit actus formari: finis & media, ſunt a.

ECUNDA PARITAS eſt. Non po- idem actus eſſe odium & amor, ergo nec ſt eſſe idem actus intentio & ele-

RESPONDETUR, ſi res ſit de diverſis ctis, poteſt idem actus reſpectu diverſi ob- eſſe amor & odium, & ita contritio formaliter odit peccatum, virtualiter amat Deum, circa tamen idem objectum, non poteſt idem actus eſſe amor & odium, quia verificarentur de illo duo contradictoria, nempè quod appetat objectum, & non appetat, nulla autem contradictoria oſtendetur in actu de quo hic. Ex quo principio ſolvi etiam debet, quare non poſſit eſſe idem actus gaudium & triſtitia. Aliam diſparitatem dat amicus, quia ſcilicet odium & amor, gaudium & triſtitia, ſupponunt in objecto, rationes objectivas oppoſitas, ſed hæc diſparitas non eſt plena, quia etiam alia eſt objectiva ratio, quæ eſt finis, & alia objectiva ratio, quæ ſunt media, & tamen dicit amicus, iſta uno eodemque actu attingi poſſe. Deinde quid magis oppoſitum quam ens & non ens, & tamen actu uno dicere poſſumus: falſum eſt, ens, eſſe non ens, ergo in eundem actum convenire poſſunt etiam objecta oppoſita.

Standum ergo prædictæ diſparitati, & certè contritio adfert ſecum triſtitiam de peccato, & tamen etiam adfert gaudium circa bonitatem divinam, quæ tunc virtualiter attingitur, poſſumusque gaudere de triſtitia concepta ob DEum offenſum. Quanquam dubitari poſſet de antecedenti, ſi iſta reſtringatur. An ſcilicet, non poſſit dari unus actus, qui dicat una eademque ſui entitate. Amo ſub hac formalitate hoc objectum, odi ſub hac.

TERTIA PARITAS eſt. Non poteſt idem eſſe cauſa & effectus, ergo nec idem actus eſt intentio & electio, quia intentio cauſat electionem, nec aliud eſt medium, eſſe volitum propter finem, quam volitionem medii, cauſari à volitione finis.

RESPONDETUR. Antecedens eſſe falſum in cauſa, & effectu, ſecundò producto, verum autem circa cauſam & effectum primò productum. Sed etiam Diſparitas erit in præſenti hæc, quia cauſa & effectus primo productus, ut ex dictis alibi conſtat, debent eſſe diſtincta realiter, cum tamen poſſit eſſe diſtinctio nonniſi per rationem, inter formalitatem electionis & formalitatem mediorum, & ſi quæ in hac materia intervenit diſtinctio realis, illa non debet eſſe inter actus intendendi & eligendi, ſed inter media ipſa & ipſum finem, inter hæc enim intercedit ratio verè cauſati, & veræ cauſæ.

OBJICITUR ſecundò. Conſultatio non præcedit intentionem, præcedit autem electionem, ergo non poſſunt eſſe idem, intentio & electio.

RESPONDETUR. Poſſe imprimis fieri

ut conſultatio præcedat finem, ſi ſcilicet plures ſimul fines proponantur. Deinde hoc argumentum ſaltem univerſaliter non concludit, quia fieri poteſt, ut ſi. Unicum ſit tantum medium, conſultatio illud non præcedat, quia hæc ſemper inter plures terminos verſatur, quo ſaltem caſu, poterit intentio & electio, in eundem actum coire. Rurſus demus præceſſiſſe actum intentionis ſucceſſiſſeque conſultationem, cur poſtea ſequi non poſſet actus, qui ſit repetitio intentionis, & ſimul electio.

QUÆRES, *quando non eſt idem actus electionis mediorum & intentionis finis, an tunc permaneat intentio.*

ASSERO primò. *Poſſe ſimul eſſe illos duos actus, durareq; intentionem dum fit electio.*

RATIO ASSERTI, quia plures etiam actus, voluntas ſimul ponere poteſt, cur non ergo, & hos duos habere.

ASSERO ſecundò. *Non eſt neceſſe, in ſe phyſicè exiſtere intentionem finis ſemper*, quando ponitur electio.

RATIO, quia ſi eſſet hoc neceſſarium, eſſet neceſſarium propterea, ut intentio cauſet electionem, ſed ad hoc non eſt neceſſaria exiſtentia formalis intentionis, quia non eſt ullum fundamentum, concedendi vim cauſandi phyſicam, uni actui voluntatis, reſpectu aliûs, ſed hæc tota cauſalitas, poteſt eſſe moralis, ut ſcilicet determinata per intentionem voluntas, procedat ad electionem; ad cauſalitatem autem moralem non eſt neceſſaria exiſtentia phyſica, ſicut merita Chriſti cauſabant gratiam in veteri teſtamento, nec tamen tunc exiſtebant.

ASSERO tertiò. *Virtualiter debere ſemper, dum fit electio, exiſtere intentionem.*

RATIO ASSERTI, quia aliàs non haberet voluntas determinativum ad electionem mediorum, idque ſub formalitate mediorum, cum electio mediorum, quâ talium, ſit ſuo modo relativa ad finem. Hæc autem virtus, poteſt eſſe memoria intentionis factæ, & ipſum exercitium electionis, cujus hic & nunc redderetur ratio: eligo, quia intendi.

DICES. Non ſufficit præmiſſas eſſe in ſui memoria, ad hoc, ut cauſent concluſionem, Ergo etiam ut cauſet intentio electionem, non ſufficit illam exiſtere in ſui memoria.

RESPONDETUR Negando conſequentiam. Diſparitas eſt; Quia ſi ponatur ſola memoria præmiſſarum ſine aſſenſu, non dabitur determinativum ad aſſenſum Concluſionis, hic enim definitivè debet eſſe, eò quòd hæc ſint, per quæ verba intelligitur aſſenſus Concluſionis, propter aſſenſum præmiſſarum; Jam autem non poteſt oſtendi fundamentum, petibile ex ipſamet eſſentia electionis, quod non ſufficiat ſola memoria factæ intentionis, & virtualis jam ſupra explicatus influxus.

INSTABIS. Ex Oviedo hîc num. 1. ſi illa electio immediatè principiatur à ſola voluntate, in circumſtantia conſultationis factæ, & in circumſtantia repræſentationis quam facit intellectus, de præhabita intentione, ſequitur poſſe efficaciter finem intendi, in ipſo inſtanti, in quo eſt executioni mandandus, & non eligi medium ad talem finem neceſſariò requiſitum. Quod ipſum probatur, ſi intentio efficax qua media confuſè cognita amantur, non influit neque determinat voluntatem, ad electionem ſingularis medii, illa permanente, poſſet volutas medium non eligere, eodem modo, ac poſſet ceſſante prima intentione, non elicere aliam identificatam cum electione.

RESPONDETUR hujus difficultatis pleniorem ſolutionem petendam ex dicendis de neceſſitate vel libertate electionis. Suppoſito autem quòd neceſſitetur intentione efficaci voluntas ad electionem, & conceſſo nihilominus, quòd voluntas ſola ſit principium illius electionis, dici poterit; quòd ſpectata electione, penes ſolam voluntatem, quæ eſt potentia libera, poſſet non eſſe electio, ſpectata tamen propoſitione, quam facit intellectus, de intentione præhabita, neceſſitari voluntatem, eò quòd non plus energiæ habeat præſentia illius intentionis in ſua entitate ad determinandam voluntatem, quàm habeat illa cognitio ſeu memoria præhabitæ intentionis, quæ repræſentat intentionem jam factam, quia illius præſentia, in tantùm confert ad determinandam voluntatem, in quantum proponitur potentiæ volitivæ. Cum ergo utrobique ſit repræſentatio intentionis, ita ut non ſit ratio, cur ſicut præſens in ſe & propoſita à cognitione, determinat, determinare etiam non poſſit, ſi ſit præſens per cognitionem memorativam, præcipuè, cum præſens etiam non determinaſſet aliter, niſi media cognitione. Ut autem expendatur hoc punctum de libertate & neceſſitate electionis,

Sit,

DIFFICUL-

DIFFICULTAS II.

An sit libera vel necessaria electio, sequens intentionem efficacem.

NOn est difficultas de inefficaci intentione finis, sed de efficaci, de qua quæritur: An libertatem relinquat voluntati ut ponatur vel non ponatur electio. Non requere libertatem docet communis sententia apud Oviedo hic punct. 3. & recentiores Suarez citatum num. 90. Pro affirmativa sententia Medina suppresso nomine citat aliquos Doctores.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam.

PRÆMITTO primò. *Publicem electionem cogitari posse.* Primam quæ est inter plura media, in quorum electione, dicunt contra oppositi, salvari libertatem. Quia liberum est voluntati, alterutrum ex his eligere, quamvis necesse sit ut eligat, unde admittitur hic, ab oppositis etiam, libertas contrarietatis, licèt non contradictionis. Secundò potest electio cogitari nonnisi circa unum medium, casu, quo finis ille, non sit, alio modo acquisibilis.

PRÆMITTO secundò. *Quod electio formalis, possit versari etiam circa unum medium* docet Oviedo hic punct. 1. num. 9. cum utroque Suarez contra Vasquez. Quod ut explicetur. Advertendum est electionem duplicem dicere, primo unius præ alio acceptionem, & hæc potest dici materialis electio. Secundò potest accipi pro eo, quando aliquid appetitur ob bonitatem, relatam ad acquisitionem aliûs, & hæc posterior ratio, est intrinseca electionis adeoque formalis. Quod ergo acceptio unius etiam medii sit electio.

RATIO est. Illud quod appetitur, & non appetitur propter se, appetitur propter aliud. Ergo habet rationem medii Ergo volitio versans circa illud, erit electio, erit enim appetitio boni propter finem. Quando autem Aristoteles illud appellat eligibile, quod consultabile, loquitur de electione qualis est in primum, in qua unum, præfertur alteri, vel loquitur de consultatione, per quam advertitur discretio illius medii, ab aliis, quæ non sunt hoc medium.

PRÆMITTO tertiò. *Ad pensandam præsentem difficultatem esse determinandum in quonam stat efficax intentio & in quo intentio inefficax.*

EXPLICANT primò aliqui, & dicunt: Nomine intentionis inefficacis venire intentionem non intensam & nomine efficacis intensam.

CONTRA EST. Quia sæpe est aliqua intentio intensa, & tamen inefficax, ut est in ægroto intensissime appetente sanitatem nolente tamen consentire in abscissionem membri, omnino necessariam ab sanitatem.

EXPLICANT secundò alii, & dicunt intentionem efficacem, versari circa objectum absolutum, inefficacem circa conditionatum.

CONTRA EST. Quia actus: vellem non peccasse, est conditionatus, & tamen in pœnitente efficax. Deinde non est ratio, cur circa objectum absolutum simplex complacentia esse non possit.

EXPLICANT tertiò alii & dicunt, intentionem illam esse efficacem, quæ necessario movet ad media.

HÆC EXPLICATIO supponit electionem non esse liberam, quod examinandum est. *Hinc*

EXPLICATUR DENIQUE quod illa potius intentio erit efficax, quæ connotat positionem finis, non dico quæ potest connotare, quia etiam inefficax intentio, potest id connotare & sic defacto inefficax intentio salvandi omnes homines, connotat posse salvari eorundem nec item dico intentionem efficacem, connotare media, quia intentio inefficax salvandi omnes homines, connotat positionem mediorum, hoc est gratiarum sufficientium, quæ sunt media ad hunc finem, qui est salus æterna & tamen illa intentio est inefficax, sed dico quod connotet actualem positionem finis.

RATIO explicationis, quia hæc explicatio convenit omni, soli & semper, intentioni efficaci, proceditque per prima, & sicut gratia efficax explicatur in ratione efficacis, per actualem positionem effectus gratiosi, ita & intentio efficax qua efficax, debet explicari, per actualem connotatam intentionem finis.

NEQUE VALET SI DICAS. Si aliquando non poneretur effectus à gratia efficaci, malè illius efficacia explica-

retur, per connotatum effectum. Ergo cum ſæpe non ponatur finis efficacis intentionis, malè explicabitur, per connotatam poſitionem finis. Non inquam valet ſi dicas. Quia ad poſitionem effectus gratioſi non aliud eſt neceſſarium niſi ipſa gratia & operatio voluntatis, hinc ſicut ipſe effectus eſt efficaci ſativus, ita & gratia efficax, importat eundem, ſed quia ad poſitionem finis, præter intentionem efficacem, etiam alia ſunt requiſita, fit, ut ſufficiat, quod à parte intentionis, non oriatur defectus ponendi finis, licet oriatur aliunde.

Punctum Difficultatis 2.

Expenduntur argumenta affirmantium libertatem electionis.

PRIMUM ARGUMENTUM EST. Quia ſi nulla eſſet libertas in electione, nullum etiam meritum, & ſic qui martyrium ſubiret vi ſuæ electionis, nihil mereretur, ſed ſola intentione. Huic argumento variæ adferuntur reſponſiones.

PRIMA RESPONSIO EST. Scilicet fieri poſſe ut verſetur electio circa plura media in quibus eligendis libertas adhuc erit.

CONTRA EST. Quaſi quis damnatus ad furcam liberè eligeret, ex pluribus unum funem quo ſuſpendi deberet, quid magnæ libertatis haberet, ſi neceſſitaretur ad eligendum aliquem. Deinde fieri poteſt ut ſit nonniſi medium unum, v. g. in articulo mortis unum nonniſi medium contritio numquidnè jam illa cenſenda eſſet neceſſaria?

SECUNDA RESPONSIO EST. Quia ſcilicet electio libertatem habet, eò quòd fieri poſſit, hoc vel illo inſtanti.

CONTRA EST. Quia hæc reſponſio concedit aliquid difficile, nempe ratione ſubſtantiæ actus non eſſe tunc meritum, ſed ſolum ratione circumſtantiæ temporis, unde etiam non dicitur libere mori damnatus ad furcam, ſi detur ei licentia tantiſper orandi, licèt ille pro ſua libertate diminuat ſuam orationem. Eſt hæc reſponſio, refutata in ſimili, de Incarnatione, ubi de libertate Chriſti.

TERTIA RESPONSIO EST Quòd actus electionis licèt non habeat libertatem, addat meritum, quia addit honeſtatem & diſtinctum motivum intrinſecum.

CONTRA EST. Tum quia ſup ponamus quod poſt efficacem intentioner placendi DEO, infundatur prædetermin tio neceſſitans, vel adhuc erit meritu vel non erit? Si non erit, cur non? cu maneat idem morivum electionis, & t ad meritum non requiris libertatem. autem erit ille actus meritorius, conv les communem Patrûm ſententiam, a meritum libertatem requirentium, n ſufficiet quod in ante intentione ipſa e ercuerit libertatem; quia præcedens ctus, non facit actum ſequentem lib rum, deinde per nos poſita phyſica pr determinatione, nonniſi poſt prævisum co ſenſum noſtrum conditionatum, adhuc t leretur libertas ut alibi dicitur, nec an ceſſio libertatis, ſalvaret libertatem, ita in præſenti. Et certè ſi aliquis liberè i xerit: liga me, & tamen volens po religari, non poſſit id efficere, non p tinebit jam ad honeſtatem moralem lum manere in vinculis, ita nec ſpe bit ad honeſtatem moralem, eligere dium, ſi neceſſitor ad illud eligend Tum quia ſi actus externus nullum ha meriti ut ita dicam primitivæ honeſta quia caret libertate, ita nec habebit m tum illa electio, quòd enim illa ele proficiſcatur à principio intrinſeco, potentia libera, parum refert, ſi ipſa tentia, tunc liberè non operetur; & t quamvis externus actus habeat honeſta quadam externam, non auget primiti meritum, quia caret libertate, ita ne lectio habens internum motivum, au meritum utpote carens libertate. quia antecedentia libera, qua volunt ti amorem beatificum, non facit illum ritorium idque ob defectum libertatis go nec antecedentia liberæ intentionis ciet meritoriam electionem, ſi illa eſ ceſſaria. Hoc tamen argumentum, tem univerſaliter non convincit: Hi quo dicunt actu externo nihil nos me libenter concederent, ipſa intentione tyrii, nos mereri.

SECUNDUM ARGUMENTUM EST. Poſita intentione effi medium, circa quod eſt, illa electio oſtenditur tanquam ſumme bonum poteſt adhuc illud voluntas non eligere

ſec

...ter nec neceſſitatur ad electionem. ...autem non appareat tanquam ſum-...bonum vel inde oſtenditur : Quia ...paret tanquam bonum, carens om-...ctu.

...SPONDERI poteſt. Non ſolùm ...m bonum eſſe noſtri neceſſitativum ...tiam præmiſſæ, licet non ſint ſum-...bonum, neceſſitent ad inferendam ...ſionem, & ſicut hic admittitur neceſ-...ſuppoſitione aſſenſus, ita & hic erit ...tas electionis, ex ſuppoſitione inten-...

...RTIUM ARGUMENTUM EST. ...pparet quomodo neceſſitet intentio ...ne, quia ſi ſupponamus eſſe neceſ-... electionem intra annum, quacunque ...anni nondum urget electio, quia po-...fieri poteſt, in ſententia. Ariſtote-...vidende partes continui, in finitum. ...ratio non multum evinceret, quia non ...leret libertatem in ſubſtantiam actio-...l nonniſi in tempus. Quando etiam ...gent, quòd ſi aliquis putaret, ad o-...ndum amorem Dei, liberè utentis crea-...eſſe utile odiſſe, illum „quod inquam ...ario deberet odiſſe DEUM, quia pro-...ex ſuppoſitione deſtruente ſeipſam, ni-...nino concludit.

...unctum Difficultatis 3.

...umenta oppoſitæ partis & deciſio Difficultatis.

...IMA RATIO EST. Probans ...eceſſitari voluntatem ad electionem ...ur ex Oviedo voluntas efficaciter a-... finem, tenetur illum amare, eo mo-...quo poſſibilis eſt. Ergo ſi medium ſit ...um ad finem obtinendum, cum finis ...bilis non ſit, niſi per tale medium, ...tur voluntas velle finem, per tale me-...

...ESPONDETUR Antecedens hoc ... ſatis eſſe explicatum, & quid ſibi ve-...mari finem eo modo quo poſſibilis eſt, ...nim is ſit ſenſus : Amari finem ſub for-...tati poſſibilis falſa erit propoſitio, cum ...m in impoſſibile ſub conditione poſſit ...i voluntas. Si autem faciat hunc ſen-... ; amant finem efficaciter, tenetur il-... amare qua aſſequibilis eſt, ſi per Ly ...etur ſignificatur libertatis, ablatio, etiam ipſa intentio libera non erit, ſiquidem etiam ipſa, & quidem vel maximè, te-netur amare finem tanquam conſequi-bilem, & ſicut, licèt ſuppoſito quòd ve-lit voluntas amare, debeat amorem pone-re, non ſequitur ulla neceſſitas in ipſo-met amore, ſi nec ſequetur in præ-ſenti.

SECUNDA RATIO Ejuſdem eſt. Voluntas efficaciter amans finem, tene-tur velle finem, per aliquod medium, quo poſſit comparari, quia cum finis non poſ-ſit comparari niſi per media aliquod, & hoc determinate in executione ponendum, & voluntas efficaciter intendat finem com-parare tenetur velle in particulari me-dium aliquod exequi, ut finis poſſibilis ſit.

RESPONDETUR præter jam dicta negando teneri voluntatem ad amplecten-dum illud medium, eo modo, qui neceſ-ſitatem inducat. *His expenſis*

ASSERO PRIMO *Actum intentionis de objecto liberè intento, non adferre ullam neceſ-ſitatem, per quam tollatur libertas.* Et aſſertum S. Thomæ, ut videre eſt *prima* part. quæſt. 82. art. primo ad tertium videtur idem ſen-tire Borull. num. 606. & Maſtr. Diſp. 7. num. 166.

RATIO prima eſt quia ſi neceſſitare-tur electio, neceſſitate tollente liberta-tem, vel haberet hoc ex ratione eſſen-tiali intentionis efficacis, vel ex ratione intentionis efficacis creatæ, ſi id habet ex eſſentia ut ſic intentionis Ergo etiam DEUS intendens efficaciter ſalvare præ-deſtinatos, non liberè illos juſtificaret & ſalvaret, & tamen ſentimus, quòd nos li-berè genuerit verbo veritatis ſuæ. Si au-tem id habet ex vi intentionis creatæ, quod illud eſt tale neceſſiativum, neceſſitate li-bertatem tollente, & ex alia parte, par vi-detur eſſe utriusque ratio.

RATIO ſecunda eſt. Non habet ma-jorem neceſſitatem electio comparata ad præcedentem intentionem efficacem, quàm ipſa intentio efficax, habeat neceſſitatem, ut ſit, ſuppoſito quòd ſit. Neque enim major eſt cujusquam neceſſitas in operando, quàm in eſſendo præcipuè cùm in eſſe intentionis, tanquam in cauſam, referri debeat ipſa quæ adſtruitur neceſſitas electionis, ſed neceſſitas ipſius intenrionis, non eſt ne-ceſſittas tollens libertatem, Ergo & ne-ceſſitas electionis, libertatem etiam habe-re poterit.

RATIO tertia est quia necessitas orta ex suppositione, quam ponere vel non ponere est in nostra potestate, vel quæ pendet abeo, quod est in nostra potestate, non tollit libertatem, sed necessitas quæ est in electione, est necessitas ex suppositione, quam ponere vel non ponere, erat in nostra potestate, est enim orta ex intentione, quam facere vel non facere poteramus, ergo. Major à nostris Doctoribus in materia de gratia assumitur, potestque probari per hoc principium, quia exercitium libertatis, non est destructivum libertatis, sed est vel maximè liberum ut quo. Necessitas autem prædicta, est ipsum exercitium libertatis. Deinde confirmatur assertum, quia vel potest mutari illa intentio, vel non potest, si non potest, inferam, ergo æque necessitatem habet ac electio, si potest mutari ergo etiam potest, non fieri illa electio. Neque valet si dicas fieri necessario electionem, supposito quod non mutetur intentio. Quia si ipsa intentio, supposito quod non mutetur, non est necessaria necessitate auferente libertatem, ergo etiam supposito, quod non mutetur intentio, non erit electio necessaria, necessitate auferente libertatem. Deinde si nihil obsit, debemus non solam intentionem efficacem merendi de DEO, dicere, esse meritoriam, ac consequenter liberam, sed etiam & ipsum actum amoris v. g. DEI, alias nunquam illo mereremur.

ASSERO secundo *Casu quo sit efficax intentio finis, sub formalitate per media obtinendi ita ut in intentione efficaci, ratio mediorum eluciat, tanquam aliquid indirectè cognitum, eo casu necessitatur voluntas, ex suppositione, ad electionem virtualem.*

RATIO quia illud, quod est, necesse est, esse sed illa intentio est virtualis volitio mediorum, est enim illic attactio etiam mediorum, ergo necesse est, poni tunc, virtualem electionem.

ASSERO. tertio. *Supposita efficaci intentione, concedi posse generale quandam necessitatem electionis, positam in hoc, quia non potest haberi sine mediis.*

RATIO asserti est, quia in dicto casu, ita se haberet electio, sicut se haberet suppositio exercitii libertatis, sed hæc etiam adfert necessitatem ex suppositione, ergo & illa intentio adferret.

DIFFICULTAS III.

An Electio velit semper majus bonum.

TItulum sic alii proponunt; an ex du-bus bonis, voluntas possit, prosequi mi-nus bonum, an vero debeat semper prosequi majus. Vasquez & Azor affirmant quòd voluntas debeat prosequi semper majus. Negat autem suares uterque Amicus tom. 3. disputat. 10. Ariaga Oviedo & alii.

DICENDUM EST. *Non necessitari voluntatem ad prosequendum nonnisi majus bonum.*

PROBAT primo Recentior suares. Voluntas est potentia libera, nec quisquam amat necessario, quod illi non proponitur ut necessariò amandum. Sed majus bonum non proponitur illi necessario amandum, ergo.

RESPONDERI potest hoc argumento probari, quòd possit non amari majus bonum, hoc autem concedent oppositi, sed non probâri, quòd non sit semper eligendum amandum.

PROBAT secundo Oviedo Irrationabile est, cessare ab omni electione, quia nihil occurrunt duo media quibus consequi possum finem.

RESPONDETUR. Concedo totum. Alia enim est quæstio: An ex duobus inæqualibus, majus semper appetatur, & hoc volunt oppositi, alia est quæstio: An ex æqualibus alterutrum eligi possit, de quo nunc non discurritur: Quia autem etiam hæc quæstio hic deciditur, an ex duobus æqualiter propositis possit alterutrum eligi, dicent oppositi non posse eligi alterutrum, tuebunturque se auctoritate. Aristotelis, qui libr. de Cœlo Text. 9. 3. dicit. Et de esuriente & sitiente vehementer quidem, similiter autem & de esculentis, & poculentis æqualiter distante, etenim hunc quiescere; necessarium est. Non loqui autem Aristotelem de agente etiam libero, negabunt oppositi, nisi aliunde probetur. *Hinc aliter*

PROBATUR tertiò. Conclusio argumento negativo. Quia scilicet nulla est necessitas, & nullum fundamentum, quod potentia libera, libertatem suam non exerceat, eligendo minus bonum, post habendo majus. No

item fundamentum, quod proportiona-
modus sequendi objectum in voluntate;
sequi melius. Ratione etiam positiva sic
batur. Tum quia minus bonum in com-
atione alius vel est bonum vel non est. Si
est bonum, ergo & est minus bonum
upponitur; & non est minus bonum, quia
licis non est bonum, quod autem non
bonum, quomodo potest esse minus bo-
n? Quodsi in comparatione alius majo-
boni, minus bonum, est nihilominus
um, ergo in comparatione alius boni, est
bile, ratio enim amabilis, rationem bo-
ecessario sequitur, quodsi minus in com-
atione alius boni est amabile, ergo & ap-
bile ergo & eligibile. Tum quia minus
um in comparatione majoris mali, est e-
bile, item est magis detestabile illud ma-
ergo & minus bonum, in comparatio-
majoris boni; est eligibile, & minus qui-
, sed tamen amabile. Quodsi dicas
us bonum habere in se mistura mali, di-
etiam in minori bono esse aliquam mi-
am boni. Tum quia si impossibile est
us bonum præeligi majori, frustra in-
ctus proponeret plura media, quorum
dam sunt meliora, quædam non, sicut
ndo intendit voluntas attingere aliquem
m, mens non proponit illi Equo cervum,
uam medium ad finem illum conse-
ndum, quia impossibile est equo cervum
; & post habere illi equum. Ex altera
m parte, deberet proponere minus bo-
; quia nisi proponeretur melioritas alius
ii, taxari non posset, sicut taxari non
st: Petrum esse majorem Paulo, si ne-
r quantus sit Paulus.

Neque valet si dicas: Illa duo bona, pro-
non tanquam sequenda, sed nonnisi ut
lectus cognoscat melioritatem unius præ
non inquam valet, quia sequitur non
oni voluntati minus bonum, sed solum
lectum pensare & post consultationem,
isi id quod judicat melius proponere.
autem tu dicere non potes, quia quæ-
procedit; non de hoc, an voluntas sup-
o, quòd velit eligere teneatur, nonnisi
n eligere, casu, quo nonnisi unum illi
onatur, sed procedit de hoc, an possit
uobus bonis sibi propositis, minus bo-
eligere.

lura de hac materia vide prima parte, u-
medio noscendi futura, quod est ex-
is, quem quidem modum, primus in
incia nostra docuit Magister meorum
istrorum, nempe piæ memoriæ P. Lau-
us Pikarski, vir vasti & acuti ingenii,
s scripta Theologica, æquè ac Philoso-
a, utinam publicum vidissent.

OBJICIT primo Vasques auctoritatem Aristotelis ex tertii de anima capite undecimo ubi concludit voluntatem in consultatione, sequi id quod majus est. Tertii item Ethicorum cap. 3. *quod* inquit cæteris ex præconsultatione prætulimus id eligibile est. Similia habet S. Thomas prima secundæ quæst. 3. art. 6. ad 3. & Damascenus 2. fidei cap. 22.

RESPONDETUR hæc loca nonnisi velle; quod ordinariè in majus bonum inclinet voluntas, sed non probare quod semper inclinet nonnisi ad majus bonum, dicit etiam Oviedo Ly: voluntatem prosequi majus, non aliud dicto loco significare, quàm quòd majus sit objectum voluntatis, præ objectis sensitivæ & imaginativæ, cum quibus potentiis, comparat inibi voluntatem Aristoteles.

OBJICITUR secundo. Electio fit ex judicio consultationis, consultatio autem nequit esse de minori aut æquali bono, quia intellectus non judicat eligendum quod æquale, aut quod minus bonum est, sed quod utilius est. Quodsi dictat intellectus, melius esse id quod est majus bonum, contra hoc ejus judicium, oppositum non potest facere voluntas.

RESPONDETUR. Hoc argumentum supponere quod præcedat actum voluntatis aliquod practicum judicium, quod dicat voluntati: Fac hoc, elige hoc & similia. Hoc autem imperium non datur ut aliàs vidimus. Cæterum quamvis proponat intellectus voluntati, quòd melius sit factura eligendo melius bonum, non negat tamen bene facturam, si minus bonum eligat, cumque voluntas habeat vim se determinandi ad alterutram partem, determinare se poterit voluntas, unde ex consultatione eruitur hæc conclusio, si melius apprehendatur medium, erit melior consecutio finis, per medium autem minus bonum, apprehendetur quidem benè finis, sed non æquè bene, relinqueturque tota optio eligendi voluntati.

OBJICITUR tertio, Minus bonum comparativè est malum, malum autem eligi non potest, ergo nec minus bonum eligi poterit.

RESPONDETUR minus bonum sub formalitate, quia est malum, non potest eligi, sed sub formalitate boni tanti, potest eligi, ad eum modum, sicut formalitas minoris mali, sub formalitate mali, eligi non potest, licèt sub formalitate qualis qualis boni, eligatur.

Per hoc tamen non negatur ordinariè majus bonum, & melius medium, à voluntate arripi. Suadet id enim experientia, &

sicut

ſicut à ſummo bono clarè cognito, ita abripitur voluntas, ut non poſſit denegare illi actum ita cum majus bonum, habeat vim, trahendi & abripiendi voluntatem, majorem, ordinariè illi adhærebitur, & ſicut propoſito intellectui motivo ſcientifico & opinativo, arripit potiùs intellectus motivum ſcientificum, quia in eò reperit plus de veritate, quam proſequitur, ità & voluntas ordinariè adhærebit meliori bono, eò quòd in illo repeariat, id, quod potiſſimum intendit.

QVÆSTIO II.

De Actu Imperante & Imperato.

NOn eſt difficultas an voluntas imperet aliis potentiis, clarum enim eſt voluntatem imperare potentiæ loco motivæ, ut ſe moveat, nec item eſt difficultas an imperet intellectui, certum enim eſt piam affectionem, antecedentem actum fidei, imperare intellectui aſſenſum. Sed eſt

DIFFICULTAS I.

An voluntas, uno ſuo actu, poſſit imperare alium.

DUpliciter poſſet concipi imperare ſibi voluntatem alterum actum. Imprimis per imperium reflexum, cum ex propoſita bonitate alicujus actus, movetur voluntas ad illum ſibi imperandum, Directum autem imperium eſt, ut cum ob connexionem unius actus, cum alio actu, movetur ad illum voluntas, v. g. cum ex amore DEI, movemur ad amorem proximi, & de hoc imperio directo, non eſt difficultas, experimur enim, quod ex connexione unius actus cum alio, devolvamur ad eundem. De imperio reflexo eſt difficultas, negat enim Vaſques, Affirmat uterque Suarez Oviedo & alii.

DICENDUM EST. *Poſſe voluntatem imperare ſibi alium actum.*

PROBARI ſolet primò Concluſio, argumento, cujus fundamentum eſt in Sancto Thoma, Quia quidquid eſt in poteſtate noſtra, ſubjacet imperio ſeu voluntati noſtræ, ſed actus voluntatis ſunt maximè in poteſtate noſtra, ſunt enim maximè voluntarii, Ergo imperari poſſunt.

Hæc ratio niſi ulterius explicetur petit principium. Si enim per Ly ſunt in poteſtate voluntatis intelligatur, quòd ſcilicet ſit voluntas potentia elicitiva actuum, vera eſt propoſitio, ſed nihil probat, poteſt enim actus illos elicere, ſed ſtat cum hoc, ut illi aliunde imperentur, ſi autem per Ly, ſunt in poteſtate voluntatis, intelligatur dominium voluntatis in illos, ex quo ſequatur imperium, erit petitio principii, & ſicut quamvis motus progreſſivus, ſit in poteſtate potentiæ loco motivæ, tanquam in principio elicitivo, inde tamen non ſequitur, eſſe in poteſtate potentiæ loco motivæ, tanquam dominativæ motui, habere vim, uno motu, imperandi alium, ita & in præſenti, non ſequitur ex continentià actuum voluntatis in voluntate, tanquam in potentia elicitiva, continere illos in voluntate, tanquam in potentià dominativà.

PROBAT ſecundò à pari recentiores Suarez. Voluntas habet dominium actuum aliarum potentiarum, Ergo poteſt habere & dominium ſuorum actuum.

RESPONDERI poteſt negando Conſequentiam, quia ex dominio quod ei convenit ſupra alios, non valet argumentatio, ad dominium ſupra ſeipſum, aliàs immeritò DEUS habeat dominium ſupra alios, dicto poterit Dominus ſui, & Rex, cum ſit rex aliorum, poterit eſſe Rex ſui, Ergo ex præſuppoſito dominio, & vi imperandi aliis, non ſequitur dominium & vis, imperandi ſibi.

PROBAT tertiò. Arriaga & Oviedo Actus quo ego dico, volo elicere actum amoris, conducit ad habendum actum amoris, aliàs immeritò à peccatoribus exquireremus propoſita fugiendi peccati, cum dicas iam voluntatem non conducere quidquam, ſi autem conducit prædictus actus, Ergo intervenit & imperium, quia non apparet, quo modo conducere poſſit, niſi imperando. Si enim dicas, quod conducat movendo voluntatem, ut imperet intellectui indagationem motivorum, quibus indagatis ſequatur actus. Contra erit, quia fieri v. g. poteſt ut dicat voluntas: Volo elicere actum amoris DEI, propter ſolam illius bonitatem eo caſu non eſſet neceſſe indagare illa alia motiva, & tamen voluntas amandi conducere ad amorem, Ergo illud conducere, non poteſt ſalvari, per imperatam indagationem mediorum, etſi poteſt imperare intellectui indagationem mediorum, cur non & ſibi actum, poteſtque fieri ut illa voluntas, non reſpiciat indagationem mediorum antequam objectum, ſed immediatè ipſum amorem.

RESPONDERI poſſet huic argumento, conducere illum actum tanquam cauſam diſpoſitivam per ſe, per quam diſponitur voluntas, ut eliciat actum amoris, ſed intellectu (poſita illa diſpoſitione) imperante actum volunta-

ntatis. Posset etiam conducere eo mo-
quo v. g. assensus hic : Omne totum
najus sua parte, disponit ad assensum,
l digitus non sit æqualis manui, vel cer-
nducit ille actus, tanquam objectum
itum, quia scilicet intellectus effingit
peciem expressam illius actûs, eumque
esentat voluntati, ut postea eliciat actum,
c elicuerat illum primum, quo dicebat,
elicere actum amoris Dei. *Hinc*
ROBATUR commodius conclusio ar-
ento negativo, quia scilicet nullum est
amentum denegandi hoc imperium, re-
u actuum propriorum, experimurque
, ita se habere voluntatem, in moven-
lias potentias, à se distinctas, ad a-
, quo etiam se movet ad suum a-
ponendum, si ergo prior ille actus,
nperium, cur non est posterior. Quæ
non ad hoc recurrit, quod voluntas
perat aliis, imperabit & sibi, sed recur-
d experientiam. Deinde datur de fa-
ctus, quo dicat voluntas, volo elicere
n amoris, ponamus postea elici illum
n amoris, quæro vel potest pro ratio-
ddi, illum actum esse elicitum, quia
intimavit eliciendum prior ille actus,
non potest pro ratione reddi, si po-
pro ratione reddi, ideo actum elici-
esse, quia illum intimavit voluntas,
potest pro ratione reddi, quia il-
imperavit, per hoc enim imperium
plus intelligitur, quàm fieri quia inti-
t voluntas, si autem non potest pro ra-
reddi, quòd ideo ille actus sit factus,
l illum intimaverit voluntas, ergo fallit
rientia, quâ experimur intimationes
ntatis, ergo ulterius non experietur vo-
s in se hunc actum intimatum : Volo e-
e actum amoris. Deinde potest intel-
is dicere, intelligo necessarium esse, ut
aliud intelligam, potestque intervenire
nperium, ergo etiam cum ponat volun-
unc actum, volo ut hoc velim, poterit
ntervenire imperium.

BJICIT primò Vasques auctoritatem
homæ, qui prima secundæ quæst. 18. art.
2. docet, quod actus quidem exterior,
etur in finem ab actu interiori, non au-
interior, jam autem si unus actus volun-
imperetur ab alio, ordinabit unus actus
ior, finem, alteri interiori.

ESPONDETUR, S. Thomam non a-
velle, quàm quod actus externus quà
non habeat finem suum intrinsecum ho-
um, & quod honestatem accipiat ab inter-
Sed non negat, quòd actus interior, &
finem ab intrinseco præstitutum habe-
ssit, & ab alio actu præcedente, ordina-

OBJICITUR secundò, si possunt impera-
ri actus etiam interni à voluntatis præceden-
te actu, & non soli externi, nulla erit inter
hos duos actus distinctio, sicut enim exter-
nus ita & internus pendebit à voluntate.
Rursus sicut externus non habet propriam
libertatem, ita nec habebit internus.

RESPONDETUR an actus imperatus
habeat libertatem de hoc inferius, sed sup-
posito etiam, quòd libertatem non haberet,
adhuc distingui posset ab actu externo, im-
primis ratione hac, quia actus interni sunt
immanentes, ex sua ratione & conditione;
non autem actus externi. Rursus actio exter-
na, naturâ suâ, nullam habet primitivam
bonitatem vel malitiam, habet autem inter-
na. Denique per accidens est, quòd actum
internum præcedat imperium voluntatis,
per se autem actio externa depôscit, nonnisi
imperari.

OBJICITUR tertiò. Nihil est sibi ipsi
subditum, ergo nec voluntas sibi tanquam
subditæ imperare potest.

RESPONDETUR, non esse tale qui-
dem hic imperium, quale est dum Domi-
nus imperat servo, ubi est distinctio realis
imperantis & cui imperatur, jam autem vo-
luntas à se ipsa non distinguitur realiter, sed
est distinctio alius & aliûs formalitatis, quan-
tumvis ipse actus imperans ut Quo, & impe-
ratus, sint distincti realiter, cumque inter
hos actus interveniat intimatio, consimilis
ei, quæ intervenire solet inter subjecta di-
stincta realiter, fit ut hæc intimatio dicatur
imperium.

DIFFICULTAS II.

De libertate Actûs Imperati.

PRÆMITTO primò, *Actum imperii dupli-
citer considerari posse. Primò.* Quo dicat vo-
luntas. Volo hic & nunc fieri actum amo-
ris, ita ut illi determinet instans, quo fieri
deberet. Secundo potest fieri imperium sub
disjunctione : Volo fieri hunc actum vel
hoc vel alio instanti, neque enim repugnat a-
ctus voluntatis efficax, & tamen sub disjun-
ctione, eo modo, quo Deus in lege puri-
ficationis voluit efficaciter offerri sibi munus,
licèt sub disjunctione, vel Agnum, vel par
columbarum, aut turturum.

PRÆMITTO secundò. *Quando voluntas
imperat actum sub disjunctione hujus vel illius in-
stantis, dupliciter adhuc illud imperium considerari
potest* : *Primo*, ut duret omnibus illis instan-
tibus. Secundo, ut duret nonnisi primo.
Potissima difficultas est de priori supposi-
tione.

PRÆMITTO tertiò, *quid sentiant
Doctores*

Doctores in hac materia. Concedit libertatem actui imperato universaliter Suaretz libr. 12. de gratia cap. 11. num. 14. Jam autem tunc cum jam transit actus imperans, imperatum esse liberum, consentiunt etiam ij, qui universaliter non concedunt libertatem actui imperato, idque ex hoc fundamento, quia quando jam non est actus imperans, & sequitur imperatus, ita sequitur, ut potuerit non sequi, non enim repugnat, ut voluntas efficaciter velit actum imperatum, & postea nolit, si ergo sequatur ille actus, liberè sequetur.

Casu autem quo existat imperans, negat libertatem actui imperato, Vasques, Salas, Oviedo, & alii, si autem imperium sit sub disjunctione temporis, etiam durante actu imperante, dicunt actum imperatum, non solum esse liberum quoad circumstantias, sed etiam quoad substantiam actûs, ex quo etiam principio in parte salvat Lugo libertatem Christi.

DICENDUM EST. *Actum imperatum esse actum liberum*;

PROBATUR primò argumento negativo, qua scilicet nullum est fundamentum tribuendi actui imperanti vim necessitandi, ut fiat imperatus, necessitate tollente libertatem. Quæ ratio stat solutione argumentorum infra ponenda.

PROBATUR secundò. Posito actu imperante, vel potest voluntas nolle imperantem actum, vel non potest nolle; Si non potest nolle, Ergo non datur unquam retractatio, quod est contra experientiam, si autem posito actu imperante, potest voluntas nolle actum imperantem, ergò etiam potest nolle imperatum, cum necessitatem imperantis te arguat, ex positione imperantis. Quodsi potest nolle imperatum actum, ergo quod illum velit, liberè vult, cum potuerit nolle.

CONFIRMATUR à pari, quia electio supra circumscripta est actus liber, etiamsi comparetur ad intentionem efficacem, ergo & actus imperatus, comparatus ad imperantem, erit liber.

RESPONDEBIS primò supposito, quod non retractetur imperans actus, non potest non sequi imperatus eaque propter non erit actus ille liber.

CONTRA EST. Supposito quòd sit imperans actus, quamvis non possit voluntas facere ne fuerit illius suppositio, potest tamen facere, ut desinat illa suppositio, desinat inquam ne sit, non autem ne fuerit suppositio, si enim fuit, non potest non fuisse. Ergo liberum illi est, quòd sit ille actus imperans, ergo & liberum illi est ut sit imperatus, si enim necessitativum subditur libertati, multò magis subdetur necessitatum. Deinde si prædeterminatio esset talis naturæ, ut eam ponere sit in nostra potestate, ut posita illa posset non procedi ad actum, possetque auferri ipsa prædeterminatio, ex nullo capite argueretur tunc necessitas: ergo & actus qui fit ex imperio, cum imperium ponere sit in nostra potestate, possitque positum auferri, actus sequens illud imperium erit liber; sicut & actus sequentes circumscriptam prædeterminationem essent liberi. Iure ius supposito actu quod sit, esse actus illius est liberum voluntati: Quia poterat illum facere, & illius necessitas, est ex suppositione exercitii libertatis. Ergo etiam cum actus imperatus sit ex suppositione exercitii libertatis, erit liber. Denique si actus imperatus fieret post retractatum imperium, liberè fieret, ergo & cum fit non retractato imperio, libere fit, quia ad libertatem non requiritur retractare sed posse retractare. Deinde præsentia actûs imperantis, in ratione entitatis, nihil confert ad causandum actum imperatum, sed tantum præsentia ejus in esse intentionali, sed præsentia ejus in esse intentionali, casu quo non habeat præsentiam quoad entitatem, non necessitabit voluntatem, per oppositos, ad actum imperatum, ergo nec in præsentia entitativa necessitabit voluntatem, ad ponendum imperatum actum, cum non causet illum, nisi prout est in esse præsentis intentionaliter, si enim non experiretur mens, nec nosceret illum actum, haberet se, atque si non esset. Denique vel potest pro ratione adferri cur fiat actus imperatus, quia scilicet illum voluit voluntas, vel non potest, si non potest id pro ratione adferri, ergo nec ideo fit, quia est imperans, cum idem sit, fieri illum: Quia voluit, voluntas atque fieri, ideo, quia imperavit voluntas. Quod si pro ratione cur ille actus sit factus, adferri potest, quia illum voluit voluntas, ergo liberè fit, tota enim ejus necessitas, est ex suppositione exercitii libertatis.

RESPONDEBIS secundò, distincta hæc esse velle liberè actum, & aliud est velle liberè faciendum, negarique debere, quod velit voluntas illum liberè faciendum.

CONTRA EST, quia rationes allatæ ostendunt, velle voluntatem actum imperatum, liberè faciendum, cum illius necessitas, aliunde argui non possit, quam ex supposito exercitio libertatis.

PROBATUR tertiò argumento, quod communiter in hac materia proponi solet. Si actus imperans adimit imperato libertatem, si quis ex affectu pœnitentiæ in articulo mortis imperaret sibi actum charitatis, quod nunquam talis actus liber non esset, non enim ratio, cur unus actus imperatus sit liber & alii non sint liberi. Quodsi ille actus charitatis non est liber, ergo nec est meritorius, si non est meritorius, non est justificativus.

Hoc Argumentum in principiis Vasquez evita- possset, qui docet quod contritio sit forma ju- ficans sicut & gratia suo modo, & tamen gra- non est quid liberũ & sicut, ut gratia dicatur perè infundi, sufficit præcessisse actum libe- um, ita & hic sufficiet præcessisse, actum pœ- tentiæ liberum. *Sed aliter*

Respondet huic argumento Hurtadus & viedo: nempe quòd Deus acceptet illum a- um imperatum à virtute pœnitentiæ, ut con- rat gratiam habitualem, gratia enim habitua- datur homini peccatori, non ut præmium eriti de condigno, sed de congruo, poterit nq; intuitu majoris vel minoris meriti confer- , ex voluntate Dei.

Contra est. Tum quia ponamus ex virtu- pœnitentiæ imperari actum contritionis in omine justo, hic meretur de condigno au- mentum gratiæ, tunc quæro illi contritioni, el respondet meritum vel non respondet, si re- ondet: Ergo respondet sine libertate, si non spondet: Ergo actui supernaturali, in gratia cito, non respondet meritum quod est ab- rdum. Tum quia hæc responsio ostendit qui- m, quomodo sequatur gratia effectum pœni- ntiæ, qui potest appellari minus meritum, sed n ostendit, qui sequatur actum charitatis im- ratum, quia ille cum non sit liber, non est eritorius per oppositos. Tum quia sequitur ista responsione posse aliquem adultum, sal- ri, sine ullis propriis meritis. Ponamus enim rimo usu rationis peccasse aliquem, & in ar- ulo mortis ex affectu pœnitentiæ imperare i contritionem, ille non habet ulla merita tecedentia imperium illud contritionis, hoc im sensu formatur suppositio, non etiam me- tur per ipsum imperium, quia pro illo instan- upponimus illum nondum fuisse in gratia, n meretur etiam contritione, quia meritum ecit sibi libertatem, quæ per te in illo actu ntritionis non reperitur. Ergo salvabitur si- ullis propriis meritis ille adultus.

Objectiones solvuntur.

Objicitur 1. ex recentiori Suarez hic num. 52. Posito tali imperio, non potest non se- qi actus imperatus.

Respondetur negando Antecedens, od nonnisi in hoc sensu verum est, quòd scili- c non possit non sequi ex suppositione exerci- ti libertatis, non verò ex suppositione alius eris.

Instat Idem 1. Tunc adimitur libertas, m inducitur necessitas antecedens, hoc est cessitas causæ, cui non potest resisti, sed actus perans, inducit actui imperato, necessitatem ecedentem, hoc est necessitatem causæ, cui us imperatus non potest resistere.

Respondetur. Posse illi necessitati resisti, eò quòd ipse actus imperans, auferri possit, ut dictum in probatione secunda, cumque illi resi- sti non possit nonnisi ex suppositione exerci- tii libertatis, erit necessitas stans cum liber- tate.

Instat Idem 2. Actus imperatus externus, sequitur non liberè, quia non potest non sequi.

Respondetur. Actus imperatus sequi- tur liberè, eò quòd possit auferri imperans, etsi non potest non sequi, est hoc, nonnisi ex suppo- sitione exercitii libertatis, ne tamen actus exter- nus dicatur primitivè liber obest inter alia, quia non proficiscitur à potentia interna, cui soli competit libertas primitiva.

Objicitur 2. Ex Oviedo hic controver. 9. pun. 4. Actus imperans ex natura sua efficax, si determinatum respiciat objectum, antecedit actum imperatum, & illius est causa, & non est indifferens ad existentiam actûs imperati & ne- gationem illius, sed determinatus ad existen- tiam imperati. Ergo antequam actus impera- tus sit determinatus in seipso, est determinatus in causa. Ergo hæc necessitas actus imperati, non est subsequens sed antecedens; quia na- scitur ex aliquo antecedenti ipsum actum impe- ratum, & tenente se, ex parte principii, respe- ctu illius.

Respondetur. Aliud esse, quòd actus im- perans quantùm est de se non sit indifferens ad hoc ut imperet, & aliud est, quòd actus impera- tus, non sit indifferens ut vi illius imperii fiat. Primum est certum, est enim de essentia impe- rantis imperare, sed secundum, est falsum, non enim ex eo, quia aliquis non est indifferens ut imperet, jam imperii executio, hoc ipso pone- tur, aliàs nulla unquam daretur inobedien- tia.

Neque valet si dicas, quod hæc imperia sint extrinseca, nam seclusâ immanentiâ, tam est di- stinctus realiter actus imperans ab imperato, ac mandatum ab obedientia.

Directè autem ad Objectionem dici potest quòd necessitas actus imperati sit antecedens, sed non necessitate libertatem principii elicitivi tollente, eò quòd & ipsam causam illius semper auferre possit, & oritur necessitas inibi, ex sola suppositione exercitii libertatis. Unde uni- versaliter causa determinata, quam ponere est in nostra potestate, & positam auferre, & quæ involvit exercitium libertatis, non aufert li- bertatem.

Objici potest 3. ex Ariaga. Totam liber- tatem salvamus nonnisi ex eo, quia potest vo- luntas si velit retractare actum imperandi, ex quo non aliud sequitur, nisi quod mediatam li- bertatem habeat actus. Quod ipsum proba- tur. Illa est mediata libertas, quæ nonnisi ha- beri potest omissione vel positione aliûs, quia

universaliter illud mediatè dicitur haberi, quod nonnisi per aliud, & mediante altero habetur, si autem actus imperatus nonnisi mediatam libertatem habeat, non contradicimus oppositis, nam etiam oppositi non negant mediatam libertatem actui.

Respondetur. Quod duplici titulo per nos ponatur libertas in actu imperato. Primò quidem antecedenter, nempe quod illud imperium retractare vel ab illo cessare possit voluntas, aliam autem libertatem ponimus quasi formalem, quæ est ex influxu potentiæ, à nullo, necessariò determinatæ, ad illum actum ponendum, ex quo secundo colligitur, non tantùm mediatam, sed etiam immediatam libertatem, convenire actui.

Instabis, ad hoc ut dicatur aliquis actus imperatus liber, non sufficit posse omittere, imperium, sed est necesse defacto illud omisisse, quia imperium eo ipso quòd existit, debet habere effectum suum formalem, qui est, voluntatem impedire, ne sit carentia actus imperati.

Respondetur. Negando effectum formalem imperii esse, ponere illud impedimentum; cum enim effectus formalis non aliud sit, nisi unita forma subjecto apto, effectus illius imperii formalis, erit esse imperativum ut quo; & certè si effectus formalis imperii est impedire, ne sit carentia actus imperati, sicut impossibile est etiam Divinitus, ut forma careat effectu suo formali, ita impossibile erit, dari carentiam illius impedimenti, atque adeo dari negationem actus imperati. Sed posito etiam quòd illius imperii sit effectus formalis impedire ne sit carentia actus imperati, sufficit quod non impediat, ne possit non esse, seu quòd non impediat ipsum posse.

DIFFICULTAS III.

De Influxu actus imperantis in imperatum.

Certum est vi actus imperantis sequi imperatum, sed unde hoc oriatur & ex quali influxu explicandum venit.

Explicant primò. Thomistæ & dicunt, quòd actus imperans, impingat imperato modum quendam, ratione cujus, constituitur dependens ab imperante.

Impugnat hanc responsionem Oviedo. Modus iste, est superadditus actui imperato, Ergo supponit substantiam actus imperati, tanquam subjectum, Ergo supponit illam jam productam à suis Causis. *Hæc Impugnatio*

Non satisfacit. Quia sicut in principiis Oviedo Creatio est modus superadditus rei creatæ, nec tamen supponit positionem creaturæ, sed illam ponit. Motus item localis, non supponit mobile quà tale, sed facit, & tamen est quid superadditum mobili. Ita & modus ille, superadditus posset esse actui imperato, non tamen supponens illum in esse; unde dicetur modus ille superadditus non quod adveniat actui imperato in esse imperati jam constituto, sed quia sit aliquid non identificatum realiter, ipsi actui. *Cæterum*

Non satisfacit hæc explicatio, quia de illo modo redit difficultas quid sit ille modus superadditus, & quali influxu influat, ut dicatur ex vi actus imperantis, fieri imperatus. Rursus si nihil obsit, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, quæ autem necessitas illius modi.

Explicat secundo Ripalda apud eundem Oviedo, quòd influxus ille, nihil aliud sit, quam fieri imperatum actum, movente imperante. Quod ipsum nihil aliud est, quàm poni entitatem imperantis, & entitatem imperati, quæ à posita non fuisset, nisi movisset imperans, ita ut conditionalis hæc verificetur, quòd non esset actus imperatus, si non esset imperans.

Impugnat hanc explicationem Oviedo. Quia procedere actum imperatum, verbi gratia, abstinentiæ, est aliquid modo absolutè existens, est absolutè existens, non potest consistere in eventu, qui non existit, sed existeret; sed ille conditionatus eventus non existit cum defacto jam fiat, Ergò in illo conditionato eventu, non potest consistere influxus actus imperantis in imperatum.

Respondetur. Non esse novum res absolutè factas, explicare per aliquid conditionatum, sic in principiis nostris, pro statu jam physico ideoq; absoluto, efficax gratia explicatur per conditionatum eventum, vel per scientiam conditionatam, & omnes effectus & causalitates, explicantur similiter, dum dicitur: Si hoc ponitur, ponitur effectus, si non ponitur, non ponitur etiam effectus. Christum etiam nos redemisse explicare bene possumus, per hoc, quia nisi ille nos redemisset omnes damnati fuissemus. Conceptionem item Immaculatam Beatissimæ Virginis explicamus, per negationem maculæ originalis, quam incurrisset si redempta non fuisset & sic de reliquis. *Nihilominus*

Non satisfacit hæc explicatio, quia de hoc ipso quæritur, quid sit illud, quod nisi poneretur, actus ille imperatus non fieret, quid est ille influxus, & quo sensu dicitur illum actum imperatum, non futurum, vel enim dicitur non futurum simpliciter nisi influeret imperans, & hoc falsum est, quia idem entitativè actus amoris qui imperatur, poterat fieri sine imperio. Quod si dicatur non futurum fuisse vi imperii, de hoc ipso quæritur, quid sit, illum esse vi imperii?

XPLICAT 3. Oviedo, & dicit, hunc influ-
non aliud esse, quàm coëxistentiam actûs
erantis, potentis in actu primo influere in
eratum, & actus imperati, potentis in actu
no ab imperato dependere, & in negatione
endentiæ imperantis ab imperato, eò quòd
i posset, ut hic actus qui modo est imperatus
mperans. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT, Tum quia de hoc ipso
eritur, quid sit in actu primo posse influere
m imperatum in imperantem. Tum quia,
escio quid sit dependentia, nescire possum
ationem dependentiæ. Tum quia potest
entitas utriusque actus & coëxistentia, &
en unus non habere formalitatem imperan-
alter formalitatem imperati, idque cum for-
litate influxûs, quid ergo est ille influxus?
ncedo enim interim actum imperantem &
eratum esse coëxistentes, sed quæro, quid
unum ita se habere, ut causet alium. Dices,
ervenire illic negationem dependentiæ ab
erato: de hac ipsa quæro, in quo stet hæc
endentia.

DICES cum Oviedo posita hac coëxistentia
erantis actus independentis ab imperato, &
libet alio secluso superaddito, rectè intelli-
ur, unum actum ab alio pendere, quia de ra-
ne influxûs, non est entitas superaddita, inter
ncipium influens & effectum.

RESPONDETUR. Non esse in præsenti men-
h evincere quod ille influxus sit entitas su-
addita, sed quærere, quid sit iste influxus &
omodo perficiatur, quid sit item dependen-
, cujus negatio, importatur ab imperante, &
ilia. *Vt id explicetur:*

ASSERO I. *Quod actus imperans in impera-
non influat per modum principii physici eli-
vi.*

RATIO. Quia ex dictis supra repetitò, unus
us, non habet vim, physicè elicitivam seu
ductivam, aliûs actûs.

ASSERO 2. *Influere non posse actum impe-
temin imperatum nisi media cognitione.*

RATIO, quia non esset ullum fundamentum,
pter quod diceretur voluntas agere propter
perium, si non cognoscitur imperium, cum
n feratur in incognitum. Deinde interroga-
voluntas, quare agat actum imperatum, de-
ret respondere, quia volui satisfacere impe-
, quòd non posset respondere, si non noscitur
perium. Deinde vel mortuo modo impe-
m illud concurrit ad actum imperatum vel
ali. Si vitali modo, cum non concurrat ef-
tivè ut probatum concurrere debet nonnisi
ut præsentatum per intellectum, neq; enim
erest alius modus vitalis concurrendi. Si au-
n concurrit nonnisi mortuo modo: Ergo po-
it voluntas alium modum habere sui motûs,
quàm objecti propositionem, quæ fiat à cogni-
tione; consequenter ferri potest in incogni-
tum.

DICES. Habitus concurrit cum voluntate
& species v. g. cum intellectu, neutrum ut co-
gnitum: Ergo & imperium poterit ita con-
currere.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia
hoc utrumque concurrit ex communi suppositi-
one per modum principii effectivi, aut com-
pletivi, reducibilis ad causam formalem, ita ut
formalitates suas ipse actus sufficienter sortiri
possit, à sola potentia, habituque & speciebus.
Jam autem actus imperans, non concurrit effe-
ctivè ad imperatum, formalitatemque imperati
non apparet, quomodo à voluntate sola sortiri
possit, si imperium non est præcognitum. Un-
de ulterius dici potest, posito quòd species non
cognoscatur, ponaturque ab intellectu intelle-
ctio, non extrahitur à modo debito sibi operan-
di potentia intellectiva: si autem voluntas eli-
ceret actum imperatum non præcognoscendo
imperium, extraheretur ultra modum agendi
suum, cum sit determinata, ut feratur nonnisi in
cognitum, adeoq; in imperium cognitum. De-
nique quia nulla est ratio pro antecedenti, mili-
tat autem pro consequenti, actus enim impera-
tus est relativus ad imperantem, hinc si elicitur
à voluntate actus imperatus, elicitur tanquam
relativus ad imperantem, relativus autem ad
imperantem à voluntate elici non potest, quia
cùm non proponatur voluntati ille actus impe-
rans, quomodo ex præcognitione quam semper
voluntas præsupponit, relativum illum actum
imperatum, elicere poterit.

ASSERO 3. *Influxum actus imperantis in im-
peratum hunc esse,* elicit imperium voluntas, illud
elicitum imperium presentat intellectus volun-
tati cum sua bonitate, hæc bonitas movet vo-
luntatem ad faciendum id quòd fieri illa volun-
tas vult, quasi dicendo: velis hoc aliud, i. e. actum
imperatum, siquidem hoc volui, imperando,
non ergo mihi ipsi debeo esse contraria, neque
dicere possum, quòd nolim, cum voluerim jam,
velle. Qua posita repræsentatione actus im-
perantis, iterato repræsentatur & motivum im-
perii, à quo si non resiliat voluntas, sequitur a-
ctus imperatus. Ubi ulterius vides, quando im-
peratus non imperatur, sed imperat, convenient
illi omnia, quæ immediatè de imperante dicta
sunt.

Hæc explicatio melius probari non potest,
nisi rejectione aliarum explicationum. Dein-
de imperium à motivo nullo alio differt nisi so-
la intimatione ut ponatur actus, qui appetitur
ab imperio. Ergo si ratio movendi debita mo-
tivis, rectè salvatur per dictam propositionem
honestatis, rectè etiam imperium explicabitur,
per intimationis propositionem; Denique hic

modus explicandi influxum imperantis actûs, in actum imperatum convenit omni, soli, & semper imperio.

QVÆSTIO III.

De Libertate Voluntatis.

DE libertate voluntatis nihil hîc agendum specialiter occurrit, quod non sit tractatum in aliis materiis; ut in materia de Deo, ubi de prædeterminatione. In materia de Actibus humanis, ubi de eorum proprietate quæ est libertas. Illuc remitto Lectorem: titulus tamen positus est methodi causa.

DISPUTATIO VII.

De Habitibus & Speciebus.

DEfinitivè Habitus ut vult Gabriel in 3. dist. 23. q. 1. est qualitas difficilè mobilis, ex actu vel actibus producta, ad similiumque actuum productionem inclinativa. Dividi autem habitus possunt in naturales & supernaturales, & utriq; in habitus intellectûs & voluntatis &c. Ea quæ dici deberent de habitu supernaturali, peti debent ex materia de supernaturalitate: hic autem in communi de Habitibus discurretur. Connectitur autem tractatus de Habitibus & Speciebus cum tractatione de intellectu & voluntate, quia sicut voluntas & intellectus sunt principia intima agendi provisa animæ, ita habitus & species, sunt principia agendi ut ita dicam quæsita.

QUÆSTIO I.

De Subjecto Habituum.

SIcut cognitum prius est volito, sic & de habitibus intellectus prior debet esse tractatio præ tractatione de habitibus voluntatis. Lugo de Incarn. d. 21. sect. 1. Ariaga hic Hurtadus & Ovied. negant dari habitus in intellectu, qui sint aliquid aliud præter species objectorum intensas perfectiores, vel ut alii loquuntur magis ordinatas & radicatas.

DIFFICULTAS I.

An dentur Habitus in intellectu?

DIcendum est. *Præter species intensas ordinatas & radicatas, dantur habitus in intellectu, qui sunt qualitas superaddita.* Est conclusio utriusq; Suarez, communisq; apud alios.

Probari posset ex Recent. Suar. Perseverantibus iisdem speciebus, potest accrescere facilitas. Demus enim quod quis non acquirat novas species, & nihilominus iteret eandem conclusionem, acquiret facilitatem circa illam, specierumque dispositio in hoc solum consistit, ut minus obliquè, sed magis directè, objectum repræsentent.

Responderi posset quod manentibus iisdem in entitate speciebus, sed sola mutatione quoad ordinem, radicationem intensionemq; potest acquiratur facilitas, negabiturque illam dispositionem & combinationem, non plus facere quàm quòd directè repræsentent objectum: sed accrescit illarum intensio, ex qua oritur facilitas.

Probat 2. Idem. Intellectus proposito medio dubio & inevidenti, manet dubius & indeterminatus, quam indeterminationem, non tollet species, semper enim repræsentant objectum eodem modo, & indeterminatio eadem est, positis illis speciebus, & post illas

Responderi posset. Quòd eodem quidem modo quoad substantiam repræsentetur objectum semper per illas species, sed non eodem modo quoad modum proponendi: Cujus facilitas habetur ratione majoris intensionis, radicationis, coordinationis, &c. *Hinc aliter*

Probatur 3. Conclusio. Diversa est difficultas, quam tollere debent species ordinatæ & intensæ, & diversa, quæ se tenet ex parte ipsius potentiæ intellectivæ. Ergo si nihil obsit, debent dari diversa principia facilitativa, & ablativa illarum difficultatum. Sed hæc facilitas quæ se tenet ex parte potentiæ intellectivæ, non alia erit nisi habitus: Ergo dabuntur intellectuales habitus. Ant. prob. Diversa est difficultas quam sentit Cytharœdus, ut imprimat sibi species cantus, quem in cythara exprimere vult, & diversa est difficultas, quam sentit in ipsis digitis movendis. Ergo etiam difficultas erit diversa, quam sentit intellectus in modo movendi se ad suos actus, à difficultate, quam sentit habendi species intensas & ordinatas, eorum, quibus illo modo assentiri deberet, non enim

minus

mus necessaria est potentia loco motiva resi-
dens in manu, quàm sit necessaria potentia in-
tellectiva. Et sicut tota illis difficultas est, in
modo applicandæ illius potentiæ motivæ digi-
torum: sic & tota difficultas est, in modo as-
sentiendi, per potentiam intellectivam. Et
certè quando experimur in aliquibus potentiis
difficultatem, si illa in remotionem impedimen-
ti alicujus materialis referri non possit, necessa-
riò referri debet in habitum superadditum.
Hinc concederemus etiam in Cytharisando ha-
bitum, tenentem se ex parte potentiæ, si illam
facilitatem, in remotionem impedimentorum
referre non possemus. Ergo cum in intellectu
facilitas quam sentimus, referri non possit in re-
motionem impedimentorum materialium, re-
ferri debet in qualitatem habitûs condistin-
ctam.

Respondebis 1. Hoc ipso quia ordinantur
& radicantur species, facilitatur simul potentia,
nec experimur difficultatem, illis jam radi-
catis.

Contra est, quia non probatur in Respon-
sione, cur illa facilitas in solas species referri de-
beat: quod enim illis jam radicatis non sentia-
tur, difficultas, non ex eo est, quòd præter il-
las, nulla detur alia qualitas, sed ex eo, quia si-
mul ex parte potentiæ, producitur dicta quali-
tas, producique illam debere, probat argumen-
tum; producitur autem propter exercitium
potentiæ. Cæterum si quis non exerceret po-
tentiam actu cognoscendi, sed sola v.g. repeti-
tione memoriæ circa actum quem fecit, posset
sentire difficultatem in modo cognoscendi ut
sentiret Cytharœdus, si solas species cantionis
imprimeret, & non uteretur digitis, ad illam
exprimendam, sentiret difficultatem in modo
Cytharisandi.

Respondebis 2. Hoc argumentum potius
est contra nos, si enim ad Cytharisandum non
datur habitus. Ergo nec ad actus intellectus da-
bitur.

Contra est. Quia ut dicebatur supra, fa-
cilitas illa in actibus, non potest referri in aliud
principium, quàm in habitum: potest autem
facilitas Cytharisandi referri in amotionem im-
pedimentorum, causantem faciliorem nervo-
rum flexuram. Præcipuè cum intentum argu-
menti sit, per hanc instantiam probare, quòd a-
lia sit difficultas quæ se tenet ex parte potentiæ,
& alia ex parte objecti. Ex quo per negativum
principium infertur dari habitum: quia facili-
tas quam experimur dum agit potentia, non
potest in aliud principium referri.

Confirmatur Conclusio 1. Si habitus o-
mnis intellectualis consistent in coordinatione
specierum, falsa esset hæc particularis. Aliquis
habitus intellectualis, non consistit in coordina-
tione specierum ut notum est ex Dialecticis, sed
vera hæc particularis, quod probatur: Quia ha-
bitus scientiæ, non consistit in coordinatione &
radicatione specierum: potest enim habere a-
liquis species scientiæ coordinatas, & non ha-
bere habitum scientiæ: potest enim aliquis iis-
dem speciebus uti frequenter, non nisi opinan-
do, quibus utetur postea ad scientiam. Ergo
habitus scientiæ, non est coordinatio specie-
rum.

Confirmatur 2. Quia species sunt vica-
riæ objecti, si autem objectum se solo concur-
reret, non facilitaret: Ergo nec species facili-
tabunt.

Confirmatur 3. Datur promotivum ob-
jecti in ordine ad actum, tenens se à parte obje-
cti & hoc est species: Ergo dabitur & promo-
tivum tenens se à parte potentiæ, & hoc erit ha-
bitus; & sicut ex communi sententia, si daretur
species impressa Dei, esset illa condistincta à lu-
mine, tenente se à parte potentiæ, quam ele-
vat, ita debet dari habitus intellectualis, distin-
ctus, à speciebus, tenens se à parte intellectus.

Objicit 1. Ariaga. Quamvis alia sit diffi-
cultas tenens se ex parte potentiæ, tamen non
repugnat ut una eademque entitas utramq; vir-
tutem habeat, nec est necessitas eam multipli-
candi. Hinc illæ species & habebunt officium
concurrendi cum potentia, & supplendi vicem
objecti.

Respondetur. Imprimis ex eo, quòd ali-
qua entitas possit duarum vicem supplere, non
est necesse extemplò inferre, talem entitatem,
defacto dari. Nam à possibili ad factum non
tenet. Consequentia licèt ergo fortè non im-
plicet qualitas, & facilitans potentiam & vices
supplens objecti, non sequitur defacto jam dari
ejus naturæ species.

Deinde ostendi potest necessitas multipli-
candi hæc Entia: nam imprimis receptum est
principium in Philosophia, quod, tot sint distin-
cti habitus & qualitates; quot sunt distinctæ dif-
ficultates; distincta autem est difficultas tenens
se ex parte potentiæ, à difficultate tenente se ex
parte objecti. Deinde quia potest reperiri ex-
peditio & facilitas in repræsentando & non re-
periri facilitas in agendo. Ergo apparet distin-
cta esse facilitativa hæc.

Objicit 2. Oviedo. Posita specie suffici-
enti ad apprehensionem objecti necessariò illud
apprehendit potentia, absque ulla indifferen-
tia, sicut potentia visiva necessariò videt obje-
ctum. Ergo in ordine ad apprehensionem non
indiget intellectus habitu.

Respondetur. Verum quidem esse, quod
ad apprehensiones simplices saltem multas non
sit necessarius habitus ut dictum in Logica, est

tamen necessarius ad apprehensiones compositas. Deinde immeritò supponitur, quod facilitas consistat in specie sufficienti ad apprehensionem: in hoc enim non potest consistere facilitas, quod simpliciter & necessariò est requisitum ad operandum, potestque intervenire & debet, etiam tunc, quando cum difficultate operamur: sed sufficiens species est necessaria ad operandum. Ergo in illa non potest consistere facilitas.

Paritas allata de oculo non tenet. Quia quamvis oculus nunc clariorem, nunc minus claram visionem eliciat, tamen ut juvetur ad perfectius operandum sufficit requisita ad agendum meliora & commodiora poni; quis est v. g. vel approximatio objecti, vel luminis intensio, vel defectus humoris in oculo spectantis: & istis positis prærequisitis oculus semper æqualiter operabitur. Hinc quia positis omnibus ad agendum requisitis semper eodem modo operatur, fit ut non indigeat ullo superaddito habitu.

Jam autem intellectus positis iisdem & omnibus ad operandum necessariò prærequisitis, quia interdum expeditius operatur, si v. g. frequenter vel intendatur actus, fit ut illum expeditiorem operandi modum in aliquod aliud principium referre debeamus, & non in ipsa prærequisita ad agendum. Hoc autem principium est qualitas ex actibus acquisita, vulgo habitus.

Instat 1. Oviedo. Objectum vel apprehenditur evidenter ut verum vel tantum probabiliter. Si evidenter ut verum, non potest non assentiri illi intellectus, si probabilis tota indifferentia intellectus ad assentiendum vel non assentiendum tolletur à voluntate. Ergo intellectus non indiget habitu ut se determinet.

Respondetur. Transfert totum. Quia hîc non quæritur, undenam determinatio oriatur, sed unde facilitas.

Deinde quamvis objecto proposito evidenter ut vero non possit non assentiri intellectus, potest tamen expeditius & minus expeditè assentiri. Cur ergo ad hoc non dabitur habitus? Cùm intellectus non sit determinatus ad modum expedite vel difficulter assentiendi: Universaliter etiam ex determinatione voluntatis non potest sequi facilitas assentiendi, quia in hæretico recenter converso datur voluntas imperans actum Fidei, & tamen sentitur difficultas in assentiendo.

Instat idem 2. Proposito objecto ut propositio objecto ut probabili sine imperio voluntatis non assentitur intellectus; posito autem imperio illo voluntatis non potest non assentiri.

Respondetur. Etiam posito imperio voluntatis prædicto posse non assentiri intellectum, cùm intellectui despoticè non imperet voluntas. Sed posito etiam quod posito illo imperio non possit non assentiri voluntas. Quia potest expedite vel difficulter assentiri, datur locus principio facilitativo seu habitui.

Objiciuntur 3. Paritates aliquæ.

Prima Paritas est. Gustus per consuetudinem incipiunt sapere aliqua quæ non sapiebant. Nutritius item per assuefactionem consumit aliqua quæ antea consumere non poterat, & tamen in istis potentiis non dantur habitus. Ergo nec dabuntur in intellectu.

Respondetur. Facilitatem quæ acquiritur in agendo tum primum referri debet in aliquod principium superadditum, si subjectum sit capax diversi modi agendi etiam positis omnibus necessariò prærequisitis sublatisque materialibus impedimentis. Quia autem positis iisdem necessariò prærequisitis, semper eodem modo agit v. g. nutritiva, non eodem autem modo intellectus, fit ut non indigeat nutritiva, principio facilitativo superaddito, indigeat autem intellectus.

Et certè facilitas in digestione refertur in qualitates ad similem digestionem disponentes, in intensionem caloris naturalis, quasi principium præcipuum, referri item potest in remanentia accidentia, ex illo cibo, quem antea nauseabat ventriculus, ratione quorum remanentium & prædominantium accidentium potest oriri appetitus ad cibum, antea cum nausea acceptum. Referri potest in amotionem humorum, qui antea contrariabantur illi gustabili. Quia verò facilitas tenens se ex parte potentiæ intellectivæ in nullum aliud principium referri potest, nisi in qualitatem habitûs, hinc inferimus per negativum principium, dari debere in intellectu habitus.

Secunda Paritas. Angeli præter species nullos habent habitus. Ergo & in nobis non debent dari.

Respondetur. Quia probabiliter putamus quod actus evidentes eodem modo semper operari Angelos pertinereque hoc videtur ad excellentiam naturæ illorum hinc fit, ut non habeamus fundamentum quod in ordine ad tales actus in Angelis detur habitus. Jam autem cum experiamur post frequentatos actus intellectus expeditius nos operari, & cum illam facilitatem in aliud principium referre non possimus, hinc fit, ut asseramus in nobis dari habitus intellectus. Cæterum Suarez uterque, etiam in Angelis, ex eodem principio, ponunt habitus acquisitos, in ordine ad actus inevidentes.

DIFF-

DIFFICULTAS II.

An dentur Habitus in Voluntate.

DICENDUM est. *Dari habitus in Voluntate.* Ita Suarez uterque Ariaga & Hurtadus, quamvis negent habitus in intellectu. Est autem conclusio contra Lugo & Oviedo.

PROBAT 1. Ariaga & recentior Suarez. Habituatus in aliquo peccato, potest in dies agnoscere suam malam consuetudinem, esse offensam Dei, & tamen magis facilitari in mala consuetudine. Ergo hæc facilitas, non proveniet à cognitione, sed ab alio principio.

RESPONDERI potest. Quamvis talis in dies incipiat majoritatem offensæ Dei: quia tamen non movetur illa cognitione, fit, ut in illam cognitionem, facilitas referri non possit: cumq; moveatur Opposita cognitione delectabilis objecti, in hanc propositionem objecti delectabilis referri potest dicta facilitas. Unde etiam quando infert Ariaga: si facilitas in voluntate referri debet in intensiorem cognitionem, sequi datos fuisse habitus peccaminosos intensissimos in Christo. Id etiam non convincet. Tunc enim cognitio respectu voluntatis est habitus, quando actualiter movet, nunquam autem Christus motus est illa notitia ad peccandum. Posset etiam ex Oviedo addi, cognitionem esse facilitativam voluntatis in operando, nonnisi in circumcumstantia negationis appositi moventis voluntatem actu. Reliqua etiam quæ adfert Ariaga bene solvit Oviedo quem consule. *Hinc aliter*

PROBATUR 2. Dantur in intellectu habitus, nec referri possunt, in solas species coordinatas, tenentes se à parte objecti. Ergo & in voluntate dabuntur, nec referri poterunt, in solam propositionem objecti, itidem tenentem à parte objecti.

PROBATUR 3. Argumento negativo. Facilitas illa quam experimur in voluntate, subsequi post difficultatem operandi, non potest in aliud principium referri, quàm in habitum.

RESPONDET Oviedo. Quod hæc facilitas refluci possit, in ipsosmet actus intellectûs, & illius species. Quod sic explicat. Voluntas constituitur potens amare objectum, per cognitionem qua illi repræsentatur ut bonum, & per negationem impedimenti ad talem actum, voluntas enim non potest agere, si sit impedita; hæc cognitio, est attractiva voluntatis, ad amorem talis objecti, & eò magis attrahit, quò objectum apparet magis bonum. Et hæc attractio vel est ex parte objecti, dum major ejus bonitas proponitur, vel ex parte actûs, cum vivacius idem proponitur, magisque tunc trahitur ad amorem, quando magis trahitur per cognitionem bonitatis objecti; quia tota ratio propter quam voluntas liberè fertur & inclinatur ad objectum, est, quia trahitur à bonitate. Ergo quo major apparebit bonitas, faciliùs trahetur. Tota ergo facilitas referri debet in ipsam cognitionem vivaciorem, vel majus bonum propositum.

Rursùs actus quo voluntas fertur in objectum v. g. delectabile, relinquit speciem sui & objecti delectabilis; quo fit, ut postea intellectus, vi specierum quas antea habebat, & specierum quas modo ex actu relictas habet, quæ sunt quasi experimentales species, vivaciùs postea ipsum objectum apprehendat. Addit inferiùs duplicem facilitatem cogitari posse: unam formalem & transeuntem, aliam radicalem: Facilitas formalis consistit in cognitione ex illis speciebus antecedentibus elicita. Radicalis autem, qualem, & difficile mobilem, ad habitum requirit Philosophus, in illis speciebus experimentalibus, stabit. Ex quo ulterius infert: posse aliquem habere facilitatem propter vivacitatem cognitionis sine ullo habitu.

Infert rursùs posse haberi facilitatem radicalem & formalem, ad duo objecta, licèt non in summo gradu; quia potest oppositorum bonorum experimentalem quis speciem habere, & actus ex illis speciebus orti, possunt ad distincta bona inclinare.

Infert rursùs eandem cognitionem sub diverso respectu esse necessariam ad simpliciter posse, & ad facile posse; est simpliciter requisita, in quantùm includit minimum intensionis, requisitum ad hoc, ut voluntas possit moveri, est autem requisita ad facile posse, ratione aliorum graduum intensionis, qui supersunt. Quia tamen illi gradus intensionis sunt ejusdem rationis, omnes tribuunt: facile posse.

CONTRA est 1. Quia hæc responsio ostendit totam facilitatem quę se debet habere à parte objecti, non tamen explicat facilitatem ex parte potentiæ se tenentem, & tamen, etiam à parte sua, potentia, non se merè passivè habet, ad illam facilitatem, per quid ergo ad illam inducitur? Rursus, quid repugnaret manentibus iisdem experimentalibus speciebus objecti delectabilis, magis & magis facilitari voluntatem, in depromendo amore, illius objecti: Ergo apparet facilitatem illam, in meras species, non posse referri. Pone dari species experimentales à parte objecti se tenentes, & nunquam secutam fuisse appetentiam & consen-

ſum, poſt illam experientiam; quomodo hinc erit facilitas, ſine omni omnino actu, & nuſquam ſe movente voluntate. Ergo apparet non rectè referri illam facilitatem in ſpecies. Rurſùs tota ratio libertatis non ſiſtit in ſola attractione, ſed etiam in determinatione voluntatis. Ergo ut faciliùs ſe determinet, pro iſta parte, debet dari principium facilitativum, & hoc erit habitus.

Contra 2. Ex duobus æqualibus bonis' poteſt voluntas etiam præantecedente vivaciori propoſitione objecti melioris, eligere minus bonum, vel minus vivaciter propoſitum. Cur ergo ad talia bona volenda, non poterit dari facilitas, quæ cum non poſſit referri in propoſitionem objecti, debet referri in habitum. *Neque valet ſi dicas*, quòd frequenti uſu electionis minoris boni, ſpecies relictæ, ex uſu minoris boni, facilitent voluntatem ad eligendum minus bonum; non inquam valet, ſi dicas id: Quia vel ſpecies relictæ ex minori bono proponunt illud ut majus, vel ut æquale bonum, & ſic jam non ſtas in propoſito: quia fieri poteſt, ut voluntati ſemper illud proponatur bonum, ranquam minus, & tamen frequentatis actibus, reddatur facilis aliquis, ad illud potiùs bonum volendum, quæ facilitas non poteſt referri in ſpecies, minus bonum, tanquam majus proponentes. Quod ſi dicas illud minus bonum vivaciùs proponendum. Contra erit, quia fieri poteſt ut proponatur majori vivacitate majus bonum, quàm minus, & tamen ex frequenti uſu, faciliteтur voluntas ad minus illud, expeditè arripiendum. Quod totum ſupponit hanc doctrinam. Quòd voluntas poſſit pro ſua voluntate, libertate eligere minus, & ſtante eadem apprehenſione, frequentare ſuos actus, & ex frequentatione, acquirere facilitatem.

Contra 3. Quia de ratione habitus eſt, ut inclinet ad ſimiles actus, à quibus eſt productus; ſed ſpecies intellectus, producuntur ex actibus, vel ex notitiis actuum voluntatis: Ergo inclinabunt tantum ad actus intellectus, & ad notitias actuum voluntatis. Hîc autem non quæritur de inclinatione actuum intellectus, ſed de inclinatione voluntatis, ejusq; facilitativo.

Objicit 1. Oviedo. Voluntas ex repetitione actuum aliquando acquirit majorē difficultatem quam antea habebat in exercitio illorum. Ergo ſicut quando acquirit facilitatem, dicitur reliquiſſe actus præteritos qualitatem quandam ſeu habitum, quo voluntas faciliùs exequitur actus ſuos: ita quando acquirit difficultatem, dicetur præcedentes actus reliquiſſe qualitatem aliam, quâ voluntas, difficiliùs alios ſimiles exercet. Voluntas enim ſecundùm ſe, non habet talem difficultatem.

Respondetur. Non ex hoc principio ſimpliciter arguere nos, dari habitus, quia adeſt facilitas, aliàs etiam in membris, habitus admittendi eſſent; ſed quia hæc facilitas, non poteſt in aliud principium referri, quàm in qualitatem acquiſitam: quia verò illa difficultas, poteſt in aliud principium referri v. g. in conditionem objecti, & ipſi potentiæ inductas diſpoſitiones, quæ augent potius difficultatem quàm minuunt, ideo id non poteſt referri in qualitatem aliquam. Non raro etiam illa difficultas oritur nonniſi ex conſequenti, & ita ſi aliquis habeat facilitatem odiendi Dei, inducto habitu amoris acquiſito, reddetur difficiliùs odium, non propter qualitatem aliquam in ſe difficultativam, ſed propter facilitatem inclinantem ad amorem, & ex conſequenti reddentem difficile odium. Quodſi aliquis poneret facilitatem & expeditum modum, difficile reddendi objectum, referri debere in qualitatem Habitus, de novo acquiſiti talis minus convinceretur hoc argumento.

Objicit 2. Idem. In appetitu brutorum non datur habitus, & tamen bruta, faciliùs appetunt objectum jucundum, quod pluries inſêre. Ergo idem de voluntate dici poteſt.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia appetitus brutorum, eſt potentia neceſſaria & inſuper eodem ſemper modo, poſitis omnibus prærequiſitis, agit; hinc non indiget principio per quod faciliteтur, ut expeditiori modo agat. Voluntas autem iisdem poſitis prærequiſitis, poſſet non eodem modo agere, & ut eo modo agat, poteſt acquirere ex frequentatione facilitatem, ſit ut illi habitus tribui debeat, cum in aliud principium, illa facilitas, rejici non poſſit.

Instat Idem. Voluntas eodem habitu inſtructa, poteſt habere facilitatem ad actus virtutis, in hac materia potiùs, quàm in illa; etiamſi hæc felicitas proveniat ab habitu, & ita fieri poteſt ut aliquis inſtructus habitu pœnitentiæ, faciliùs illam exerceat jejuniis quàm flagellis. Ergo facilitas illa non neceſſario oritur ex habitu.

Respondetur. Non ſemel conceſſum eſt, quòd facilitas aliundè etiam provenire poteſt, quàm ex habitu, ut ad jejunium facilitas provenire poteſt, ex temperie parum digerente, ex humoribus qui abſumuntur loco ciborum; id tum temporis nonniſi facilitas refertur in habitum, quando in aliud principium, referri non poteſt.

Objicitur 3. Voluntas non poteſt ferri in incognitum, ſed ſi darentur habitus, voluntas ferretur in incognitum, ſecundùm illum ſcilicet exceſſum inclinationis, procedentis ab habitu.

Respo-

RESPONDETUR. Excessus ille inclinationis, cedens ab habitu, non inclinat independen- à cognitione, sed nonnisi posita illa, de infra.

IFFICULTAS III.

Danturné in appetitu sensitivo & Phantasia Habitus.

Egat Suarez & Ariaga, affirmat recentior Suarez & Fonseca.

DICENDUM est, *Probabilius esse, non dari in potentiis, ullos habitus.*

ATIO. Quia ex una parte si in iisdẽ prærequi- ponantur illæ potentiæ, eodem modo sem- operabuntur. Ergò non est in illis reperire cultatem, quæ se teneat ex parte potentiæ, quam superandam, dari debent habitus. Ex ra parte, bene id referri potest in species, in otionem impedimentorum, & cætera si- ia.

DICES 1. cum recentiore Suarez tam appe- s quàm phantasia, operantur propter ratio- motivas prius cognitas.

RESPONDETUR. Ad hoc ut dicatur aliquid capax habituum, supponi quidem debet, d moveatur rationibus prius cognitis, sed solum non sufficit; est enim necesse vide- n iis prærequisitis positis, expeditiùs agere it: & quidem expeditione non in aliud m in habitum referibili. Quia autem phan- a & appetitus sensitivus, positis omnibus requisitis, eodem semper modo agunt, fit, on indigeant habitu.

DICES 2. cum eodem. Experientia constat ima animantia, ex frequentatione actuum uirere facilitatem, in saltando, garriendo & era similia, quæ omnia referri non possunt, in habitus phantasiæ.

RESPONDETUR. Posse id referri in semotio- impedimentorum, in compagum, ipso u- lexurum, & similia. Præcipuè in circum- tia specierum acquisitarum.

DICES 3. cum eodem. Licèt appetitus sen- us sit materialis & phantasia non nisi mate- ter cognoscat, hoc non tollit, quominus onatur aliquid magis vel minus bonum, & d inde sequitur, stat cum hoc, quòd per il- cognitiones non determinetur appetitus, ntùm determinabilis est.

RESPONDETUR. Proponi magis vel minus um, tantùm arguit facilitatem oriundam ropositione, consequenter ex speciebus, lis facilitas concedi illis potest, sed non faci- ex habitu.

DICES 4. Illæ potentiæ sunt capaces habi- quæ nunc perfectos, nunc perfectiores a- habere possunt; hoc autem competit et- potentiis sensitivis, imò & vegetativis.

RESPONDETUR. Majorem esse ulterius mo- dificandam ut dictum supra, illas scil. potentias esse capaces habituum, quæ nunc perfectos nunc perfectiores actus habere possunt, si per- fectio illorum, non in species, non in amotio- nem impedimentorum, rejici possit, perfectior autem operatio sensitiva, fit, ratione v. g. impe- dimentorum, quæ sunt ablata &c. vel si impe- dimentis potentia careat, fieri potest, ut inde oriatur difficultas operandi, eò quòd careat spe- ciebus requisitis iisq; bene radicatis, cum cæte- roqui ipsa potentia, sit determinata, ad eundem modum agendi. De quo innui supra.

DICES 5. Potentia indeterminata ad suos actus, est capax habitus, multæ autem potentiæ sensitivæ, non sunt determinatæ ad suos actus, qualis est etiam potentia loco motiva, quæ ad hunc vel illum modum, determinari potest à voluntate, despoticè imperante.

RESPONDETUR. Potentias sensitivas esse determinatas ad unum modum agendi, positis omnibus prærequisitis, quod autem motivæ possit imperare voluntas, nunc hunc, nunc il- lum motum, non argui indifferentiam potentiæ motivæ ad talem motum positis omnibus præ- requisitis; sed solum esse illam potentiam sub- ditam voluntati, & inter prærequisita agendi, habere, voluntatis imperium.

Inter præcipua argumenta quibus probatur non dari habitus, hoc etiam est, quòd non sit explicabilis modus, quo deberet concurrere habitus. *De quo, sit*

QUÆSTIO II.

De concursu Habituum ad actus.

HAbitus concurrere ad actus, nonnisi tan- quam dispositionem, & conditionem quan- dam, docet Hurtadus, concurrere effectivè docet Suarez. Concurrere nonnisi per modum causæ formalis tanquam probabilius docet Pon- tius Disp. 65. num. 26. concurrere & formaliter & efficienter Ariaga.

DIFFICULTAS I.

Explicatur quo modo Habitus possit concurrere formaliter ad actus.

EXPLICAT I. Ariaga formalem istum con- cursum habituum, per inclinationem, ipsam autem inclinationem, per proportionem ad impulsum. Quia sicut impulsûs qualitas, est na- tura sua, manum inclinans v. g. ad motum, & li- cèt actu illa motum non producat, casu v. g. quo resistatur illi impulsui, actu tamen inclinat, sentimusq; illam inclinationem, & illi resisten- do laboramus. Ita habitus est impulsus natura sua inclinans v. g. ad producendum amorem, & dum est ille habitus in voluntate, posita, præ- senti

senti cognitione voluntatem, inclinat ad Amorem. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit. Quia dici potest, quòd cum impulsus sit quid violentum, mirum non est, quòd ut effectum habeat, sentiatur inclinatio illa impulsus, casu, quo impediatur, ne effectum habeat, habitus autem, cum non sit quid violentum, non est ratio, cur casu quo effectum non habeat, inclinatio illius sentiatur, idque vi proportionis cum impulsu. Deinde videtur longè esse dispar horum duorum ratio. Impulsus enim cum non duret diu, debuit illi provideri à natura, & si impediatur, sentiatur ejus inclinatio ordinaturque à natura, ut vel statim producat effectum, qui est motus, vel si non producat motum, depugnet contra impedimentum, resistens sibi, ne producat effectum. Hinc ex illo ordine, facile est illam inclinationem, in impulsu ponere. Quia autem non ordinatur ad hoc habitus, ut dum est in potentia, actu semper inclinet, sed sufficit, ut possit inclinare, quî ergo eodem modo se habebit inclinatio habitûs, quæ quæritur formalis, cum inclinatione, proveniente ab impulsu.

Explicat 2. Pontius. Quia scilicet habitus ita disponit potentiam, ut eo supposito, vel ipsemet actus, sit delectabilior voluntati, vel ab objecto actûs apprehenso, causetur aliqua causalitas, delectans, præviaque ad actionem, propter quam qualitatem delectantem, voluntas agat delectabiliter; vel certè per eam tollitur habitus oppositus, qui reddebat actionem difficilem. *Hæc explicatio*

Non satisfacit 1. Quia hîc debet dari talis explicatio concursus formalis, quæ conveniat omni habitui acquisito, expellere autem habitum oppositum, per hocque formaliter facilitare, non convenit omni habitui: fieri enim potest, ut habitus virtutum acquisitos habeamus, & eorum concursum formalem, sine expulsione habitûs vitiosi v.g. sine expulsione habitus luxuriæ, in istis qui sunt virgines. Deinde ipsa illa entitas habitûs oppositi, debebat concurrere formaliter, sicque facilitare, de hac ipsa quæro, per quid salvetur concursus illius formalis.

Non satisfacit 2. In quantùm dicit, quòd ab objecto, præviè ante actionem, producatur aliqua qualitas delectans. Tum quia facile negabitur talis qualitas, videturque esse nonnisi mera divinatio. Tum quia vel illa qualitas agit aliquid. Ergo tribues concursum, mediante illa qualitate habitus, tribues in quam concursum, etiam in genere causæ efficientis, quem tamen negat Pontius vel illa qualitas nihil agit, & de illa iterato reddit quæstio, quomodo inclinet? Tum quia si totus concursus habitus, sistit in productione illius qualitatis, non assignabitur ratio, cur expeditius substantiam actûs producat voluntas informata habitu. Tum quia interdum delectatur aliquis in productione actus virtuosi v.g. in dissensu objecto prohibito, & tamen sentit difficultatem. Ergo aliud est ista delectatio, aliud facilitas quam tribuit habitus. Tum quia si illa qualitas, producitur ab objecto, non ostendis concursum formalem immediatum habitûs ipsius de quo quæritur, quid sit? Et deinde objectum per receptam sententiam, non aliud potest producere, quàm actum & speciem, qualitas autem illa, neque est actus neque species. Non inquam actus, qui sit v.g. actus intellectus, loquendo, de habitu intellectuali.

Non satisfacit 3. In quantùm explicat illum concursum quod habitu supposito, redatur actus delectabilis voluntati. Non satisfacit inquam, tum quia de hoc ipso quæritur quomodo reddatur ille actus delectabilis delectabilitate habituali? Tum quia etiam posito haberi hanc delectabilitatem habitualem, restat quærere, quomodo id fiat, in genere causæ formalis. Tum quia reddi potest aliquis actus delectabilis voluntati qualis esset Actus primus delectationis sine ullo habitu. Ergo per præcisam delectabilitatem, influxus habitus, in genere causæ formalis, malè explicatur.

Explicat 3. Oviedo. Habitus est qualitas quædam, ex se determinata, ad producendum actum, in quem inclinat, hanc propensionem seu conatum ad talem actum habet dependenter quoad efficaciam, à libertate voluntatis ut subditur, quo fit, ut cum quoad exercitium dependeat illa propensio à libertate voluntatis, inquam, ut salva libertate fiat. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Concedo enim habitum quoad exercitium dependere à libertate, concedo esse natura sua propensionem ad actum, & post hæc omnia, quæro, quomodo in genere causæ formalis fiat ille concursus, quomodo comparatè ad Actum illum suam propensionem exerceat habitus.

Antequam explicetur difficultas.

Præmitto 1. *Definitivè habitum, esse qualitatem inclinativam*, ut vidimus supra & ut impulsus est qualitas motia, species est qualitas vicaria objecti, ita datur etiam qualitas quæ est inclinativa & facilitativa, tenens se à parte potentiæ, hæcq; vocatur habitus.

Præmitto 2. *Hanc qualitatem inclinativam, cum sit in genere causæ formalis, necessario unitam debere esse*, voluntati, aut cuicunque alii principio, quod inclinare dicitur. Neque enim dicitur forma concurrere formaliter, nisi unita.

Præ-

PRÆMITTO 3. *Concursum in quacunque tandem* [...]*atione quem præbet in genere causæ formalis* [...]*us, respectu actuum, non posse esse consimilem* [...]*citer, & in omnibus, ei concursui, quem præbent* [...] *aliæ* v. g. albedo ad constituendum con[...]m quod est album. Quia talis concursus [...]er actualiter exhibetur, nihil enim aliud est [...] nisi forma unita subjecto apto. Sicut ergò [...] est unita, necessario est unita, sic dum est [...], sic dum est unita, necessario in genere cau[...]rmalis concurrit. Jam autem concursus, [...] respectu actuum, in genere causæ forma[...] exhibet habitus, non est semper actu: aliàs [...] non posita cognitione objecti, inclinare[...]oluntas ad actum, ferreturq; in incogni[...]

Cæterum talem exhibet concursum, ut [...]ituat potentiam habituatam, semper enim, [...] est habitus unitus, constituit habituatum. [...]e concursum illius in genere causæ forma[...]uplicem cogitare possumus, unum quasi vi[...], qualem multi concedunt præmissis re[...]u conclusionis, intentione efficaci respectu [...]ionis, & imperio efficaci respectu actûs im[...]i. Alium concursum considerare possu[...] quantumvis procedentem in genere causæ [...]alis, qui fiat modo non vitali, qualem ima[...]i possumus, si detur prædeterminatio, qua[...]nanimis, quæ sua entitate, sine ullo motu [...], potentiam ad opus urget, & qua ratione [...]lus impositum humeris, imprimit gravita[...] *His præmissis*

[...]xplicatur. *Quomodo voluntas inclinetur ab* [...]*u concurrente in genere causæ formalis.* Pro[...]tur imprimis objectum Voluntati, & moti[...], secundùm quòd agere debet Voluntas, [...] enim est Volitum nisi cognitum, & hoc est [...]um extrinsecum principium agendi, & à [...]incipit omnis motus Voluntatis. Posita hac [...]inatione Voluntatis, & principio movendi [...]untatem vitali, accedit aliud principium ex[...]ecum non vitale, nempe habitus, & ad id, [...]d ab intellectu propositum est, anteq; usur[...]im, morto modo inclinat. Sicut enim v. g. [...]hano posito & objecto in debitis prærequi[...], sine ulla diaphani actione, repræsentatur [...]ctum in diaphano, sequiturq; ut officium [...]n & naturam, diaphanam exerceat, ex ipsa [...]ntumvis extrinseci objecti propositione. Sic [...]ta illuminatione debita ad actum, sine ulla [...]one, quæ proficiscatur ab habitu, sequitur ut [...]uræ suæ jus impleat habitus, quæ est, inclina[...]potentiam ad similium actuum positionem, [...] inclinatio cum ut dixi fiat mortuo modo, & [...]ntitate ipsius habitus naturaque, cum defi[...]o illius sit esse inclinationem, fit ut modum [...]m, ipsa sua entitate exerceat. Et sicut pulsatis chordis unius cytharæ, fides aliûs resonant non pulsatæ, propter naturalem Symphatiam, & proportionatam extensionem. Sic cum maxima sit proportio inter illuminationem illam præviam, & inter habitum fit, ut prima illa invitatione Vitali, quæ est per actum intellectus posita, propter naturalem Sympathiam, proportionem, & convenientiam, in prædicato invitandi, ad similes actus, fit inquam ut juri suo satisfaciat habitus, adeoq; inclinet. Porrò sicut fides antequam pulsetur, non respondet sonus proportionatus in altera Cythara, sed solum respondere potest, si ponantur prærequisita, ita & ante propositionem objecti, non respondet, sed tantum respondere potest inclinatio, oriunda ex habitu.

Quod alterius ut explicetur videndum est, quòd ea, quæ in genere causæ formalis concurrunt, in duplici ordine considerari possunt. Primo in quantum ultra constitutionem concreti seu formati, non plus, in unione illius formæ, intendit natura. Et sic quousque unita est subjecto, verbi gratia, albedo, constituit album, nec dependet jam à quoquam, ut hoc genus exerceat causæ formalis. Secundo considerari potest in eo ordine causa formalis, ut præter constitutionem ejus concreti, quod constituere nata est, adhuc procedat alterius, ad aliquid aliud. Sic, verbi gratia, forma, quæ est albedo, in quantum est disgregativa visus, requirit visum, hunc enim solum disgregat: Lucem, nam in tenebris nulla fit disgregatio. Requirit denique debitam distantiam, nam si ponatur supra sensorium non disgregat illud. Data item prædeterminatione voluntatis, ad hoc, ut constituatur ex illa compositum, quod est prædeterminatum esse, ad hoc non plus requiritur, quam ut sit unita subjecto, sed in ordine ad hoc ut aliquid aliud in eodem genere causæ formalis principiet, formaliter determinando, indiget requisito, verbi gratia, cognitionis proportionati concursus &c. Et hic concursus in genere causæ formalis appellari potest concursus ad aliquid extrinsecum, qui fit ipsa entitate, quantùm est de se, inclinante semper in actu Primo, inclinatura in actu secundo, si circumstantiæ ponantur. Sic etiam & habitus ut faciat concretum cum voluntate, quod est, esse habituatum, & ut in hoc genere causę formalis, quod est ad intrinsecum (ut ita dicam) concurrat, nullo alio indiget, nisi unione cum voluntate, tamen ut concurrat ad aliquid extrinsecum in genere causæ formalis, est necesse, ut habeat prærequisita, quale imprimis est illuminatio ex parte intellectus, propter rationes prædictas. Et deinde ex eo quia inter habitus, voluntatis, & inter modum agendi ipsius necessario debet esse proportio, sicut enim non inclinatur voluntas habitibus intellectus, ut-

utpote sibi improportionatis, sic nec inclinaretur habitibus voluntas, si proportionati voluntati non essent, imò hoc ipso à ratione habituum voluntatis deficerent, si interveniret improportio. Cum itaque modus agendi voluntatis, sit agere, ex prævia cognitione, etiam proportionatus voluntati habitus ipsius, inclinare debebit, posita prævia cognitione.

Breviter ergo concurrit habitus in genere causæ formalis ad actus voluntatis, quia inclinat sua entitate mortuo modo per modum comprincipii, si ponantur alia prærequisita. Idem proportionatè dicendum est de habitibus intellectus, tantum quod ante præcognitionem, non sit necessaria alia præcognitio similis, sicut ante cognitionem actum voluntatis, ad quem inclinat habitus voluntatis, est necesse ponere præcognitionem, sed tamen erat necessaria occurrentia, & propositio objecti. *His explicatis*

DICENDUM est. *Quòd habitus concurrat ad actus, etiam formaliter.*

PROBATUR 1. Quia habit⁹ concurrit ad actus, sed non concurrit in genere causæ finalis. Nam finis actuum, est alius longè; non etiam concurrit in genere causæ materialis, quia non ad habitum spectat recipere actus & subjectare, sed ad potentiam, non etiam concurrit in solo genere causæ efficientis. Ergo etiam concurrit in genere causæ formalis. Quod autem non concurrat in solo genere causæ efficientis. Ratio est, quia est impossibile causare in genere causæ efficientis, & non ponere actionem, rursus impossibile est ponere actionem, & non ponere actionum effectum. Sed habitus causat ante positionē effectus, quia habens habitum ebrietatis, sentit se habere inclinationem antequam inebrietur, & sentit se inclinari ut ipsam volitionem inebriationis eliciat. Et sic de reliquis habitibus.

PROBATUR 2. Quia si non causaret etiam in genere causæ formalis habitus, illa inclinatio quam sentimus ad actus, non posset ostendi, quodnam principium habeat.

PROBATUR 3. Quia possibilis est talis causandi modus, & quæcunq; indicia legitima possunt haberi causalitatis in genere causæ formalis, ea ostendi poterunt, etiam in habitibus.

DIFFICULTAS II.

An Habitus concurrat etiam effectivè.

DICENDUM *est affirmativè.*

PROBAT 1. Ariaga. Quia impulsus producit effectivè motum, ergo & habitus quia etiam ille est impulsus ad actum.

RESPONDETUR. Concedi debet impulsui vis productiva effectivè impulsus, quia nisi tribuatur vis agendi ipsi impulsui, sæpe nullum aliud principium effectivum motus poterit ostendi. Non rarò enim moventur impulsu, quæ se ipsis moveri nequeunt; si autem semel impulsus est causa effectiva motûs, cur non erit semper? Jam autem non concessa causalitate effectiva habitui in actus, assignari posset princ[ipium] effectivum? illorum, ipsa potentia.

PROBAT 2. recentior Suarez. Quia h[abitus] est veluti semen actus, semen autem con[currit] effectivè.

RESPONDETUR. Figuratam esse lo[cutio]nem, quòd habitus sit semen, potestque h[abere] similitudinem cum semine nonnisi in hoc [quod] sicut semen deciditur & pullulat ex sub[stantia] viventis, ita habitus ex actibus. Deind[e non] est necesse tribuere habitui vim efficiendi [ac]tus quia efficientia actuum, potest bene tribu[i alte]ri principio; nempe intellectui, multoru[m au]tem viventium efficientia, non potest alte[ri tri]bui quàm semini. Quanquam per multos [etiam] muliebre semen, effectivè ad generatione[m non] concurrit. *Hinc aliter*

PROBATUR 3. Experientia. Quia scil[icet non] tantùm experiri solemus inclinationem [ad] positionem actus, sed etiam in ipsa illius eff[ectio]ne & productione experiri solemus maj[orem] facilitatem, quæ in aliud referri non pote[st, quam] in conversum habitus in genere causæ effi[cien]tis, ipsumq; hoc quod minori conatu agat [ta]men expeditè anima, ostendit, hoc effect[um] aliud, ejusdem actûs.

RESPONDEBIS in principiis Vasquez, [in] eo casu non concurrat ad actum, sed ad mo[dum] quendam actus ille habitus.

CONTRA 1. est. Quia hæc responsio [non] negat, quòd effectivè concurrat habitus, [sed] effectum illius non dicat esse ipsum actum [sed] modum aliquem illius actûs. Quod a[utem] concurrat ad ipsam entitatem actus, non [vero] ad solum modum illius, sic probatur. Ille [mo]dus vel est modus entitativus vel modus e[ssen]di, seu formalitas sola, si concurrit habitu[s ad] modum illum essendi: Ergò concurrit ad [enti]tatem actus, quia hic modus essendi, est id[enti]ficatus realiter ipsi actui, impossibile aute[m est] concurrere ad aliquid realiter, & non co[ncur]rere ad alia, cui illud identificatum est rea[liter.] Quodsi ille modus est modus entitativus. [Con]tra est: Quia non erit ratio, quî fiat, ut sent[iatur] facilitas in producenda ipsamet substan[tia a]ctûs, si ad substantiam actus non concurri[t ille] habitus. Deinde si potest habitus concu[rrere] in genere causæ efficientis ad modum illu[s a]ctus: Ergo apparet, quòd illi talis caus[alitas] non repugnat. Ergo illam etiam in substan[tiam] actus exercere poterit. Denique non sunt [mul]tiplicanda entia sine necessitate, nulla a[utem] necessitas prædicti modi: Ergo si habitus c[on]currit effectivè, potiùs concurret, effectiv[è ad] ipsam entitatem actus.

CONTRA 2. vel producit etiam potenti[a il]lum modum, vel solus habitus, si producit s[olus]

hi-

bitus , Ergo ad aliquid producendum , erit
pliciter neceſſarius habitus naturalis, nempe
illum modum. Rurſus ſi illum modum pro-
cit ſolus habitus, inexplicabile eſt, quomodo
ilitetur tunc potentia , in producenda ipſa
ſtantia actus, ſi autem illum modum produ-
etiam Voluntas, Ergo cum habitu agens,ma-
defatigabitur , producendo ſcilicet & ipſum
um, & modum, ſicut & nos fatigamur ora-
ne v. g. Pſalterii & attentione ad illam.

EQUE VALET ſi dicas, quod currus cum
s magis ponderet quàm ſine rotis, & tamen
tio illius cum rotis, facilior eſt: ita plus effi-
Voluntas efficiendo & modum & actum,
ctio tamen illius modi, facilitat ipſam pro-
tionem actus. Non inquam valet ſi dicas,
ia quando rotæ facilitant tractionem majoris
deris, id inde fit, quia rotæ influunt ſua cir-
volutione, ad ipſum movendum currum,&
liantibus rotis, fit influxus ipſius primum
entis v.g. bigæ alicujus, quam ſimilem acti-
m, ſi tu concedis modo illi, concedis influ-
effectivum, in ipſam ſubſtantiam actûs, ut
cet potentia & habitus, producendo illum
lum , producat & ipſam ſubſtantiam actus.

EQUE VALET ulterius ſi dicas, Quod ſicut
ceſſum eſt à nobis dari inclinationem , quæ
ipſa entitate in genere cauſæ formalis , &
cedat poſitionem actus : ita etiam dari
n entitativam facilitatem , quæ etiam con-
t, nonniſi in genere cauſæ formalis : Nam
t ratio adlata , pro iſto concurſu effectivo.
de quia non tantùm ante poſitionem actus,
rimur inclinationem , ſed etiam ipſam fa-
tem exercitii, quæ in aliud non poteſt re-
quàm in concurſum effectivum.

Ad ea , quæ pro urgenda hac *Reſponſione ad-
poſſunt ſolvenda*, habendum præ oculis eſt.
d conceſſo influxu in entitatem actus ha-
erit adhuc diſtinctus habitus naturalis ac-
us, ab habitu ſupernaturali infuſo : quia
n illum totum quoad entitatem potuiſſet
re Voluntas,quamvis non cum tanta facili-
potentia autem naturalis, ſine habitu in-
aut auxilio locum ejus ſupplente, cauſare
quam potuiſſet actum ſupernaturalem.
de quamvis ad ſubſtantiam actus ſufficiens
tentia , quia tamen non eſt ſufficiens ad
expeditè & cum facilitate eliciendum,
fit, ut agnoſcamus concurſum habitûs, ef-
um actûs. Quando autem urgetur:
d ſi concurrat habitus effective ; deberet
ſpondere aliqua formalitas , quæ non re-
deat ipſi potentiæ, eò quod duabus cauſis
rrentibus , unicuique ſua formalitas re-
dere debeat, eaque condiſtincta, id etiam
onvincit. Videmus enim, quod concur-
cauſa prima & ſecunda ad eundem effe-
, nulla reſpondeat formalitas cauſæ primæ,
quæ non reſpondeat ſecundæ , & è converſo.
Idque videtur univerſaliter non requiri, quando
duæ cauſæ concurrentes ſunt ſibi ſubordinatæ.
Quia autem habitus ſubordinatur potentiæ,hinc
fit ut nulla formalitas reſpondeat potentiæ,quæ
non reſpondeat habitui. Poteſt etiam formali-
tas hæc diſtincta oſtendi, nempe ipſa facilitas,
in ſubſtantia actûs, faciliter prodeunte.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Pontius. Si concurreret in genere
cauſæ efficientis habitus, id ideò eſſet, quia
habitus daret potentiæ faciliùs operari , ſed ab
illo concurſu non poteſt habere potentia, faci-
liùs operari. Quod ipſum probatur, quia ea te-
nus haberet à concurſu habitus, facilius operari,
quatenus à concurſu proprio, haberet,difficilius
operari, ſed hoc eſt falſum, quod probatur, quia
difficultas potentiæ in agendo , eſt difficultas
ſenſibilis, quam experimur in nobis, Ergo pro-
venit ab aliquo quod ſentimus, ſed prorſus non
ſentit potentia concurſum aut influxum ſuum,
Ergò difficultas illius non oritur ab influxu for-
maliter.

RESPONDETUR. Hanc objectionem invol-
vere multa incerta. Nam imprimis ſupponit :
Quod poſito concurſu habitûs, tollatur aliquid
ex proprio concurſu potentiæ, quod falſum eſt.
Eodem enim modo ut ante, pro ſua parte,pot-
eſt Voluntas cum habitu concurrere , imò de-
beret magis, hoc eſt intenſius concurrere,allici-
ente duplici principio ad operationem, hoc eſt,
propoſitione objecti , & inclinatione ab habitu
oriunda. Deinde non apparet,quæ ſit iſta ſenſi-
bilis difficultas,hoc eſt materialis in operatione
ſpirituali, quodſi nomine difficultatis ſenſibilis,
veniat difficultas , quæ ſit per experientiam co-
gnita : hæc quidem non negatur, ſed tale etiam
ſentiri ſeu experiri, datur in actibus intellectus
& Voluntatis cum ipſam facilitatem vel difficul-
tatem experiamur , & ipſum etiam concurſum
potentiæ, qui identificatur ipſis actibus. Deniq;
alia eſt hæc propoſitio: Quod difficultas in ope-
rando ſumatur ex ipſo influxu potentiæ, & ex
concurſu proprio illius , & hæc propoſitio eſt
falſa, quia ſi ea difficultas oritur ex proprio con-
curſu potentiæ , cum concurrat etiam potentia
cum habitu , etiam cum habitu ſentiri deberet,
cum tota ratio difficultatis, ponatur, concurſus
proprius. Et alia eſt hæc propoſitio: Quod ipſe
concurſus potentiæ, non facilitet actum, & iſta
propoſitio eſt vera. Videtur autem arguens iſtas
duas propoſitiones confundere. Deinde nego,
quod potentia non ſentiat in ſuo actu & influxu
difficultatem vel facilitatem , licèt non ſentiat
diſtinctionem inter influxum & actum.

INSTAT I. Idem. Ideò habet potentia diffi-
cultatem ab influxu ſuo, quia totum conatum

intendit, & absq; concursu alterius causæ, ipsamet totaliter, causat actum. Sed ex hoc non deberet sentire difficultatem, quæ superari deberet per habitum, quia potentia visiva exhibet totum conatum suum ad actum visionis, & tamen non sentit difficultatem, per hoc præcisè quòd exhibeat totum conatum quem potest, & quod non adsit concursus supplens partem concursus.

RESPONSUM supra. Quia visiva in iisdem circumstantiis, semper eodem modo operatur, positisque prærequisitis, nunquam facilius videt; fit, ut non sit fundamentum tribuendi illi comprincium facilitativum. Jam autem in iisdem prærequisitis, intellectus, non eodem modo operatur, sed cum sensisset difficultatem postea facilitatur, hinc habetur fundamentum tribuendi illi comprincipium facilitativum. Quod principium, quòd etiam in genere causæ efficientis agere debeat, probatum supra. Deinde argumentum multum probat: probat enim ne quidē concursum in genere causæ formalis tribui debere habitui, cum etiam illo destituatur visiva.

INSTAT II. Idem. Si proponatur bonum delectabile voluntati, ut delectabile præcisè, non sentit ullam difficultatem in ejus prosecutione quoad primum actum, & tamen habet influxum totalem in illum actum, absque concursu habitûs.

RESPONSUM supra. Non ex eo præcisè, quòd sola potentia concurrat, sentiri difficultatem in omnibus actibus; quare autem sentire difficultatem, & illam auferri arguat habitum, & quando, dictum supra.

NOTO I. Difficultatem quæ in agendo sentitur non esse refundendam in hoc solum principium, quia nullum aliud principium concurrit cum potentia. Ratio, quia multa concurrunt se solo, ut principia necessaria, Deus creans, & tamen ex hoc, non oritur ulla difficultas.

NOTO II. Difficultatem hanc provenire interdum à propositione objecti, ut si tanquam arduum proponatur, & hæc difficultas interdum experiendo, interdū radicatis speciebus vincitur.

NOTO III. Difficultatem quam experimur in operando, interdum provenire ab aliquo positivo, ut cum provenit ab habitu in oppositum inclinante, quo casu si sit ita intensus habitus, ut exigat corruptionem oppositi, facilitas quam adferet habitus, erit ex consequenti corruptio alicujus positivi; ita ad facilitatem, corruptio habitus oppositi, habeat se tanquam removens prohibens. De ipsa autem difficultate discurrendo, quam universaliter debet tollere habitus, illa dupliciter à nobis spectari potest. I. ut subest nostris conceptibus, & sic apprehendimus illam tanquam formam impedientem potentiam. II. prout est in re & sic accepta, aliud dicit in recto, aliud in obliquo: in recto, nihil aliud est, nisi ipsa potentia, in obliquo autem connotat negationē expeditionis promptitudinis, quam negationem, dicimus, in ipso exercitio actûs, non videri unde tollatur, nisi concedatur effectivè concurrere habitum. *Hinc consequenter*

INFERES, non ex concursu proprio & solius p[otentiæ] illam oriri difficultatem, sed oriri ex ip[sa] potentia, non expedita, non prompte agent[e].

OBJICIT II. Idem. Per hoc quod p[o]tentia habeat inclinationem ad unum actum [v.] g. intempetantiæ, oppositus actus erit ipsi d[if]ficilis, qui non esset ipsi difficilis, si non habe[ret] illam inclinationem, & ideò aliquis actus [fit] ipsi facilis, quia aliàs erat difficilis, vel quia t[ol]litur inclinatio ad oppositum actum, vel q[uia] additur inclinatio ad actum illum, qui fit faci[lis], unde neq; ratione, neq; experientia, colligi[tur] alia difficultas aut facilitas, in potentia, ad ac[tus] eliciendos. Ergò habitus solum debet po[ni] vel ad dandam inclinationem ad actum, vel [ad] tollendam inclinationem ad oppositum actu[m].

RESPONDETUR. Duplicem nos sent[ire] negationem facilitatis in eliciendo actu [qui] posteaà nobis facile elicitur. I. sentitur à [no]bis negatio facilitatis, quæ antecedit posit[io]nem actus, quia scilicet post proposition[em] objecti, antea non sentiebamus nos inclinar[i ad] actum, postea verò sentimus, & hanc facil[ita]tem dicimus oriri, negationemq; illius tolli p[ræ]cisè ex vi concursus, quam in genere causæ f[or]malis, præbet habitus. II. negatio facilit[atis] sentitur in ipsa positione actus, quòd scil[icet] ponatur actus cum reluctatione interdum, [vel] saltem cum quadam inexpeditione ita ut po[st] sentiamus potentiam expeditè ipsum act[um] ponere, & hoc dicimus non ab alio princi[pio] provenire, nisi ab ipso concursu habitus, in [ge]nere causæ efficientis. Utramque hanc ne[ga]tionem facilitatis, augere potest positio ha[bi]tus oppositi. Sed hæc difficultas non est univ[er]salis ut dictum supra. Directè ergo negatur, [id]eò actum ipsum facilem esse, qui aliàs erat [dif]ficilis, quia tollitur inclinatio ad oppositum, [vel] quia additur inclinatio antecedens actum, po[test] enim dari tertia facilitas, in ipso exercitio ac[tus].

INSTAT I. Idem. Per concursum habi[tus] in genere causæ efficientis, non potest t[olli] inclinatio in oppositum actum, neq; addi in[cli]natio ad ullum actum, quod ipsum probat, q[uia] concursus actualis habitus, solum habet [sup]plere illam partem concursus, quæ non ad[est], & influxus adæquatus potentiæ & habitûs hæ[c] solum effectivè & formaliter tantum fac[it] quantum fecisset concursus adæquatus solius [po]tentiæ, qui sufficeret ad actum, si adfuisset, [at] neq; pars concursus potentiæ, quæ deest, [pr]æsenti concursui habitûs, neq; totus influxus il[lius], tollunt inclinationem potentiæ ad opposit[um], aut si tollunt, jam non esset productio hab[itus] difficilis potentiæ. Ergò neq; partialis influ[xus] potentiæ & habitus, neque totalis influxus ip[sius] potentiæ, tollit inclinationem ad oppositum.

RESPONSUM supra. Immeritò imagi[natur] Pontium, quod tollatur pars concursus pro[pter] accessum habitus, non ergo ex illo princ[ipio] facilitatur potentia, quia diminuitur ille c[on]cursus, sed ex alio principio, jam explicato.

INSTAT

INSTAT 2. Idem. Quando aliquis habitualiter intemperans sentit difficultatem in eliciendo actu temperantiæ. Ergo ab aliquo oritur illa difficultas. Tum sic vel illud à quo oritur illa difficultas, formaliter loquendo, est solus habitus intemperantiæ absque aliqua productione, vel aliqua qualitate producta per ipsum, vel est productio aliqua alicujus alterius qualitatis, aut alia illa qualitas. Si dicatur primum, habetur intentum, quia quidquid habitus facit seipso, absque productione, facit illud non quatenus concurrit effectivè, sed quatenus determinat formaliter in genere causæ formalis, & haberet id facere, quamvis non esset productivus ulla ratione. Si dicatur secundum, præterquam quòd nihil possit produci ab habitu intemperantiæ nisi actus intemperantiæ, etiam de illo producto quæri potest, utrum in genere causæ formalis an in genere causæ efficientis faciat difficilem actum temperantiæ. Si formaliter. Ergo & habitus formaliter tantum facit difficilem actum oppositæ virtutis, si effectivè dabitur processus in infinitũ.

RESPONDETUR. Quod intemperans à duplici principio sentiat difficultatem in exercendo actu temperantiæ. Imprimis ab habitu opposito quæ difficultas est in genere causæ formalis, contingit autem eo modo sentiri difficultatem illam, quia scilicet quando proponitur intemperanti objectum temperantiæ excitatur mens ut advertat, quòd esse temperantem, oppositum sit præhabitis actibus intemperantiæ, propositioneque facta intemperantiæ, in genere causæ formalis, modo supra explicatio, inclinat habitus intemperantiæ. Secunda est difficultas, quam sentit intemperans in eliciendo actu temperantiæ, annexa est, ipsi exercitio actus, & hæc oritur ab aliquo negativo, hoc est ab ipsa potentia non habente facilitatem ad agendum, ad quam secundum modum difficultatis non attendit objectio, neque illum ponit inter modos difficultatis, cum tamen ponere necesse fuerit & hanc postea difficultatem, tollit unitus voluntati habitus temperantiæ, coefficiendo cum voluntate actum temperantiæ. Unde etiam ipse habitus intemperantiæ, ad actus qui facile ab intemperanti fiunt, concurrit in genere causæ efficientis.

INSTABIS 3. Si habitus intemperantiæ, reddit difficilem actum temperantiæ, nonnisi in genere causæ formalis, etiam reddendum facilem actum temperantiæ ab habitu ejusdem, nonnisi in genere causæ formalis.

RESPONDETUR. Illa difficultas, quam facit habitus intemperantiæ, dum exerceri debet actus temperantiæ, est difficultas antecedens actum temperantiæ concedoq; quòd fiat in genere causæ formalis, ab ipsamet intemperantia. Hic etiam facilitas quam ante actus temperantiæ temperans sentit, erit facilitans proveniens ab habitu temperantiæ, in genere causæ formalis. Quia tamen præter difficultatem illam antecedentem, habet intemperans difficultatem, in ipso exercitio actus temperantiæ, quæ potest referri in aliquid negativum, nempe potentiam non exercitatam, hinc datur adhuc locus habitui, qui concursu suo effectivo, illud negativum, quod difficultatem adferebat, tollit. In id etiam principium hæc difficultas resolvi potest quia non apparet quem & qualem influxum physicè & in genere causæ efficientis difficultativũ, exhibeat intemperantia, quando fit actus temperantiæ, cum concursus illius effectivus, nonnisi ad actum intemperantiæ extendatur, utpote, cum nonnisi ad hos actus concurrere possit effectivè, extensioneque suæ efficientiæ moveri à quibus similibus est productus; non est autem productus habitus intemperantiæ. Bene autem intelligi potest, quomodo possit concurrere effectivè habitus temperantiæ, ad ipsum actum temperantiæ.

OBJICIT 3. Idem. Ideo habitus deberet habere concursum effectivum, & non sufficit concursus in genere causæ formaliter determinantis, quia non potest esse absque effectivitate talis determinatio, potest autem fieri determinatio sine concursu in genere causæ efficientis, quod probat, quia intentio determinat ad electionem & tamen effectivè ad illam non concurrit assensus item principiorum, determinat ad conclusionem, nec eam efficit, delectatio itẽ quam ante actum prosecutionis producit objectum in appetitiva potentia, inclinat ad prosecutionem, & tamen illam non causat efficienter. Ergo nec habitus causabit efficienter.

RESPONDETUR. Ex dictis, quòd inclinatio & facilitas antecedens actum, intelligi possit, sine concursu effectivo, & quia tam intentio quàm præmissæ, quam delectatio, habet se antecedenter ad positionem actus, fit ut id principiare possint in genere causæ formalis solius. Sicut etiam nos non negamus, facilitatem quæ antecedit positionem actus, præstari nonnisi in genere causæ formalis. Sed negamus intelligi posse facilitatem annexam ipsi exercitio actus, sine concursu effectivo. Deinde cum intentio, præmissæ, & cætera similia, sint per modum transeuntis, mirum non est, si denegetur illis ratio potentiæ productivæ, seu principiis coeffectivi; Sed habitus, cum sit per modum qualitatis permanentis, habet vel ex hoc ipso, proportionem, ad effectivè concurrendum, habendamque rationem principii coeffectivi. Directè autem ad argumentum respondendo, nego illam causalem, ideo debere dari concursum effectivum habitus, quia illo non dato, non posset intelligi concursus ejusdem habitus in genere causæ formalis, sed quia non esset, in quod principium referretur facilitas, in ipso exercitio actus.

Addo an plus vel minus cum habitu, applicet sese potentia ad agendam, taxam applicationis certam dari non posse. Posita enim etiam debili positione objecti, ex accidenti aliquo, v. g. ex sensualis partis affectione, sequitur intensa actio voluntatis, & contra fieri, potest, ut viro probo, intensissimè proponatur objectum delectabile, quo non movetur, movetur autem improbus. Exercitio item Logico, levis advertentia sufficit, ad rectè syllogisandum, secus tyroni. Interdum etiam intensio voluntatis, præter principium elicitivum, quod est ipsa voluntas, referri debet in ipsam propositionem objecti, quæ clarior & vivacior movet etiam ad actum intensiorem: Rursus fieri etiam posset, quod propter habitum, intensius operetur voluntas, quàm operata fuisset sine habitu, casu quo & objectum intensè proponatur, & intensus sit habitus, quia tunc ex duplici principio invitabitur & inclinabitur ad agendum; contingere autem hoc etiam potest, ut voluntas non ita applicate operetur, ac operata fuisset applicatè, si non facilitasset habitus. Unde Doctores exercitati non tanta applicatione argumenta formant, ac incipiens Logicus. Casu autem quo applicatur voluntas intensè, contingere potest, ut quem actum intensum elicuisset cum habitu, eundem sine habitu eliciat actum, & æquè intensum, majori nonnisi conatu adhibito ut dixi. Quia tamen adhibito illo majori conatu, minus facile fuisset operata potentia, quam operetur cum habitu, ideo adhuc necessarius erit facilitativus habitus. Dici etiam posset adhibita à voluntate majori applicatione, actum illum intensius faciendū, non facilius, ita ut major applicatio excludat remissionem, non conferat facilitatem.

Cæterum si quis sine concursu effectivo, rejiceret illam facilitatem, in ipsam formam habitus, cujus natura sit, sine concursu effectivo, facilitare, parum quidem clarè loqueretur, difficulter tamen convinci posset.

Continuatur Solutio.

Mastrius censet habitum non tantum esse formam inclinantem, sed etiam causam effectivam actus, objicit tamen sibi aliqua, quæ hîc expedit solvere. *Hinc ex illo*

Objicitur I. Unius actionis una est potentia, quia una actio requirit, principium formale per se unum, à quo eliciatur, sed ex habitu & potentia fit unum per accidens. Ergo.

Respondetur. Majorem debuisse alterius probari, indubiè enim Deus ad nostras actiones concurrit effectivè, & tamen ex Deo & creatura, non fit unum per se. Saltem item si non habitui naturali, qui est tantum facilitativus, sed habitui infuso supernaturali, concedi deberet influxus in genere causæ efficientis, hoc enim ipso non se haberet per modum potentiæ, & tamen ex habitu illo infuso, utpote ex accidenti supernaturali, & ex potentia naturali, nō fit unum per se. Deinde dici posset, unum per se duplex cogitari posse, unum per se, aliquorum, quæ sint in eodem gradu entis, hoc est utrumque, substantiale, & eo sensu, ex habitu & potentia non fit unum per se, cum potentia cui unitur habitus, sit substantia animę, aut si potentiæ, non identificatur animæ, tamen potentia erit quid substantiale, quod si ponas etiam potentiam, esse quid accidentale, hoc ipso minus urgebis, quia & potentia & habitus erunt accidentia, adeoque non facientia unum per se. Aliud autem unum per se cogitati potest, quod fit cum ex illis quæ non sunt quidem in eodem entis gradu, ordinantur tamen ad se, vel subordinantur sibi, habentque se sicut perfectivum, & perfectibile, completivum & complebile, & tale unum per se, fit ex potentia & habitu; habet enim se potentia, sicut perfectibile, habitus sicut perfectivum.

Objicit 2. Accidens non est principium agendi in subjectum proprium, actus autem recipiuntur in eodem subjecto, in quo est habitus. Ergo habitus non est principium actuum, potentiæ, in ordine ad actum.

Respondetur. Posita veritate majoris, sequitur posse adhuc efficienter produci actum ab habitu, cum habitus non recipiatur in actu. Deinde argumentum multum probat. Probat enim etiam intellectum, non posse effectivè producere suum actum, quia ille actus recipitur in intellectu, nihil autem agit in seipsum. Quæ autem ic objiciuntur de potentia sensitiva nō urgent, quia nos non concedim⁹ habitus, in potētia sensitiva.

Objicit 3. Nulla specie distincta, sunt sibi invicem causæ æquivocæ. Quia causa æquivoca, eminenter continet effectum, & consequenter est perfectior, sed actus & habitus differunt specie, & actus est causa habitus. Ergo.

Respondetur. Plura tangit hoc argumentum, quæ alibi discussa manent, quod enim tangit, an aliqua possint sibi esse invicem causæ, est hoc alibi actum. In præsenti quamvis habitus producat actum efficienter, non sequetur, inqua dico, esse sibi invicem causas: quia actus productus ab hoc habitu, non producet illum habitum, à quo fuit productus, sed producet intensionem ejusdem, distinctam realiter.

Deinde in nostris principiis, ipse actus, non est principium effectivum habitus. Quomodo ergo duo, erunt sibi adinvicem causa. Rursus tangit hæc objectio difficultatem de causis æquivocis, enunciatq; causas æquivocas, debere continere eminenter effectum, quæ propositio restrictè prolata, patitur instantias. Certè enim sol, est causa æquivoca hominis, nunquid continet eminenter perfectionē hominis, est quid perfectius homine. Ex putri generantur viventia, nunquidne putre perfectius est vivente.

Objicit 4. Duo effectus, quando sunt respectu causæ communis, ordinati inter se, prius secun-

cundum totam speciem, præcedit secundum, actus & habitus, respectu potentiæ sunt effe- ıs ordinati, & actus aliquis præcedit habitum necessitate, non è contra: Ergo habitus, o- nino non præcedit actum, ut causa ejus per se.

Respondetur. Majorem esse falsam ut sonat, rtè enim ab igne A. generante procedit calor, ignis genitus B. natusque est calor, præcedere nem B. Nunquidné etiam calor non poterit e causa ignis B. licèt non possit esse causa ipsius nis. A cum ab eo procedat: ita actus proce- ns efficienter ab habitu, non poterit esse cau- habitus à quo procedit, poterit tamen esse usa intensionis habitus, novæque superaddita cilitatis, quantumvis actus & habitus, nati t procedere ab eadem potentia.

Objicit quintò. Si habitus supplet causalita- n potentiæ. Ergo posset dari habitus aliquis, i totaliter suppleret causalitatem potentiæ, od implicat.

Respondetur. Negando sequelam, cum im habitus suppleat causalitatem potentiæ fa- itativè, hoc ipso supponit principium quod ilitet, adeoque nunquam illud ex eludendo, se solo habitus, nihil potest efficere.

QUÆSTIO III.

Causis habituum, intentione, Corruptione.

DIFFICULTAS I.

De Causis Habituum.

Causari habitus à sola potentia disposita per actus, docet Durandus, à potentia & actibus riaga, à solis actibus Suarez uterque, Vasquez, ntius.

Assero primò. *Probabilius esse quòd habitus ducantur à sola potentia posito actu vel actibus.*

Ratio prima est. Quia sicut non sunt mul- licanda entia sine necessitate, ita nec virtutes endi effectivè, tribuendæ sunt illis entitatibus, as aliunde concurrere in genere causæ effi- ntis non constat. Sed nulla est necessitas tri- endi vim activam actibus, nec eos aliunde nstat vim concurrendi effectivè habere, Ergo.

Ratio secunda à pari est. Actiones intelle- s & voluntatis, non producunt effectivè alias ellectiones & volitiones. Ergo nec produ- nt habitus. Et sicut referri potest productio iva actuum in solam potentiam, sic referri test & productio habituum; & sicut actum peratum quà talem, actum item electionis, à talem, producit ipsa potentia, quamvis po- nonnisi imperio & electione, ita producet & bitum, posito actu vel actibus.

Ratio tertia est. Quo perfectius principium hoc ipso parat ipsum sibi, alia comprincipia, instrumenta agendi, & ita species sensuum, ducuntur ab objectis, species autem intelli- iles producit intellectus agens. Cujus ratio erior est. Quia perfectio est, à quàm paucis- simis principiis in agendo dependere, ut ita in- terveniat similitudo ad perfectissimum agens, quod est Deus à nullo dependens. Cum ergo intellectus & voluntas sint intentionalia agen- tia, creata, perfectissima, producent sibi com- principia agendi, quæ sunt habitus.

Dices primò. Cum recentiore Suarez. Omnis actio potentiæ appetentis, est appetitio, & omnis actus potentiæ cognoscentis, est co- gnitio. Ergo habitus producetur à solis actibus neque enim habitus, v. g. intellectus, est intel- lectio.

Respondetur. Hoc argumentum multum probare, quia probaret quòd intellectus non producat sibi species impressas, cum species im- pressæ non sint cognitio. Distingui etiam an- tecedens potest. Omnis actus potentiæ cogno- scentis, qui est immediatè circa objectum, est cognitio. Concedo antecedens. Omnis actus potentiæ cognoscentis qui est mediatè ad obje- ctum, vel tanquam instrumentum, vel tanquam comprincipium. Nego antecedens, vel certè: Omnis actio potentiæ cognoscentis, quæ est transiens, est cognitio, non verò ea quæ est ad terminum permanentem. Imò idem medius terminus facit pro nobis. Omnis cognitio non aliud est quàm repræsentatio objecti, & omnis volitio est tendentia in volibile. Ergo ab illis non producetur habitus.

Dices secundò cum Oviedo. Experimur ad repetitionem actuum, fieri habitus. Ergo acti- bus tribuenda est virtus activa illorum, sicut virtus activa lucis, soli tribuitur.

Respondetur. Experimur approximato i- gne fieri ustionem & tamen ustio non tribuitur approximationi, tanquā causæ efficienti. Quan- do ergo ad positionem alicujus videmus aliud produci, pensandum est: An in aliud principium, causa ejusdem effectiva reduci non possit. Et si sint duo principia, in quæ reduci posset effectus, pensandum iteratò veniet an sufficienter referri possit in unum principium, quia non sunt sine necessitate multiplicandæ virtutis agendi; Quia autem sufficienter id referri potest, in solam po- tentiam præinformatam actibus, fit ut illi tribui soli debeat, effectio habituum. Quando autem ex eo, quia posito sole emanat lux, referimus lu- cem in solem, tanquam in principium, ejus ratio reddi potest, quia in nullum aliud principium referri potest, & alia, causalitatem hanc solis, suadent.

Dices tertiò. Quod definitivè habitus sit qua- litas, ex actu vel actibus producta. Ergo concur- rere debent effectivè.

Respondetur. Dicuntur aliqua genita ex putri, & tamen putredo effectivè ad illa non concurrit. Aliud itaque est dicere, aliqua esse producta ab actibus, aliud, producta ex actibus.

Dices quartò. Cum Mastrio tenente disp. 3. num. 73. quod actus sint causa totalis habitus.

Si voluntas eſſet cauſa ſive totalis ſive partialis, habitus liberè illum produceret,& tamen liberè illum non producit , quia quamvis voluntas eliciens actus v.g. Juſtitiæ, nollet quod ex iſtis ſequatur habitus juſtitiæ,adhuc tamen iſte habitus produceretur.

Respondetur. Negando ſequelam,non enim voluntas in omnibus ſuis operationibus eſt libera,exercet enim actum neceſſarium amoris boni in communi, & ſummi boni , qua talis repræſentati. Deinde ſufficit ut ſit voluntas libera, in exercendis actionibus ſuis, ut ita dicam principiis, hoc eſt volitionibus, licèt non ſit libera, in actionibus ut ita dicam, ſecundariis, ſeu ordinatis in bonum priorum ut ordinantur habitus, in bonum volitionum , facilius exercendarum. Deinde etiam hoc conceſſo, quòd in omnibus actionibus ſuis,voluntas ſit libera,hæc voluntatis libertas in producendis habitibus per hoc ſalvari poteſt : quia ſcilicet ponit liberè ipſosmet actus, qui ſunt prærequiſiti ad operandum licèt poſitis illis prærequiſitis , non poteſt non ſequi alia ejus operatio , quæ eſt productio habitus. Et certè , non eſt magis neceſſaria voluntati productio habitus, ſuppoſitis actibus , quàm ſit neceſſaria ipſa volitio,ſuppoſito quod ponatur, vel ipſa ſeſſio , ſuppoſito quòd ſedeatur, & ſi in his ſalvatur ratio liberi , ex eo , quòd tota determinatio ſit ex ſuppoſitione conſequenti, quam ponere & non ponere, erat in poteſtate; ita & in præſenti ſalvabitur, nam etiam poſitio illorum actuum, erat libera.

Dices quintò. Habitus corrumpuntur ab actibus contrariis. Ergo & producuntur.

Respondetur. Habitus corrumpuntur ab actibus contrariis tanquam prærequiſitis , quibus poſitis, generatur habitus depulſivus illius prioris, & tanquam prærequiſitis , quæ depoſcunt, ut Deus non conſervet in toto vel in parte contrarios habitus , caſu quo in Deum illa conſervatio,referenda eſſet.

Assero ſecundò, *Poſſe ſuſtineri ſententiam durandi, quòd actus diſpoſitivè concurrant, ad productionem habitus.*

Ratio. Quia nihil obſtat, ad maximum talem ſaltem cauſandi rationem,tribuere actibus.

Deinde intentio ad electionem, præmiſſæ ad concluſionem, per multos diſpoſitivè concurrunt. Ergo eodem modo per illos poſſunt dici,concurrere etiam actus.

Dices cum Pontio. Actus non eſt diſpoſitio requiſita ex parte potentiæ ad conſervationem habitus. Ergo neque ad productionem.

Respondetur. Retorquendo argumentum. Putredo non confert ad conſervationem geniti ex putri,& tamen confert ad illius productionem. Ipſe etiam Pontius cenſet , actus, eſſe productivos habitus,non tamen concurrunt ad conſervationem habitus, durante illa qualitate permanente, quamvis interim nulli ſint actus.

Potior etiam eſt ratio, cur requirantur actus [ad] productionem & non conſervationem,quia v[i]demus illis non poſitis non poni habitum, [&] tamen videmus conſervari habitum illis n[on] poſitis. Imò inde ſtabilitur noſtra ſentent[ia], quia ſi nihil obeſt, idem debet aſſignari prin[ci]pium conſervativum & productivum , ſi er[go] actus non ſunt conſervativi habitus , neq[ue] erunt productivi, quod eſſe contra Pontiu[m].

Assero tertiò. *Poſſe tribui actibus, vim non[ni] prærequiſiti, conditionis, &c. ſimilia, ad product[io]nem habitus.* Quod ita explicari poſſet :

Unumquodque principium in ordine [ad] ponendos ſuos effectus , exigit prærequiſita [&] conditiones, & quia ſunt aliqui effectus , q[ui] nonniſi ſuppoſitis, alterationibus ſucceſſivis p[o]ni poſſunt , ſicut contingit in poſitione firm[o]rum ſubſtantialium, talia prærequiſita diſpo[ſi]tionis , antonomaſticon appellantur. Di[vi]duntur hæ diſpoſitiones in ultimas & non ul[ti]mas. In iſto genere requiſitorum non ce[n]ſentur actus,quia effectus qui producitur à p[o]tentia, hoc eſt habitus, non ejus eſt naturæ, q[ui] nonniſi per alterationes poni depoſcat. A[lia] autem ſunt prærequiſita, quæ ſibi & ultima [&] prima ſunt; tale prærequiſitum eſt, v. g. poſi[tio] objecti, ejusque ſpecierum in ſenſorio recept[io] ad hoc, ut intellectus agens, formet ſibi ſpeci[em] impreſſam &c. ſimilia. Hæcque non tam diſp[o]ſitiones, quam prærequiſita ad agendum voca[n]tur, & in iſtorum prærequiſitorum genere, n[u]merandi veniunt actus in quantùm prærequ[i]runtur, ad ponendum habitum.

Porrò hoc prærequiſitum eſt talis naturæ, [ut] ſi ponatur, reddatur potentia proximè cap[ax] agendi , ſi non ponatur non reddatur capa[x]; quòd autem poſitis actibus reddatur potent[ia] proximè capax producendi habitum , & no[n] poſitis illis, non reddatur proximè capax , pr[o]bari poteſt per ipſam experientiam quæ doce[t], poſitis actibus , non ſentiri difficultatem, cu[m] antea ſentiretur.

Addo poſito vel unico actu diſponi jam p[o]tentiam ad producendum ſibi habitum , qu[ia] non eſt major ratio, cur ſi tribuatur vis diſpoſi[ti]va ad habitus actibus, potius uni actui tribuatu[r] quàm alteri. Et certè ſi ad poſitionem uni[us] actus, non diſponeretur potentia ad produce[n]dum habitum, nunquam proximè ab actibus, [ad] hoc diſponi poſſet; non eſt enim ratio, cur un[us] ſit actus diſpoſitivus , & non alius, & cum act[us] utpote tranſeuntes deſinant ſi non ſunt , nil[] conferunt, quomodo conferent , quando ja[m] non ſunt. Et licèt quidem ad denomination[em] conferre poſſint ea, quæ non ſunt , non tam[en] ad agendum Phyſicè, & ſicut poſitis prærequi[ſi]tis ad illuminandum ſoli, ſemper oritur aliqu[id] ex luce, ut non exemplo perfecta lux, ita poſi[to] unico actu, ponitur aliquid ſaltem imperfectè facilitativum.

DIFFICULTAS II.

De Intensione & Conservatione Habituum.

ASSERO primò. *Posse intendi habitus volitivæ.*

RATIO. Quia possunt intendi ipsi actus, cur non & habitus. Experimur etiam interdum nos facilius aliquid prosequi, quàm antea fuerimus prosecuti. Ergo si facilitas illa refertur in habitum, major facilitas, debet referri in intensionem habituum.

ASSERO secundò. *Etiam habitus intellectivæ intendi posse.*

RATIO. Tum quia experimur intensius nos certificari, majorique facilitate, idque certitudine subjectiva quàm antea certificati fuerimus. Ergo cum hæc certitudo non possit in aliud referri, quàm in intensiorem habitum, dabitur ille. Tum quia non est major ratio de habitibus voluntatis, quàm de habitibus intellectus. Tum quia ex communi Theologorum, intenditur habitus fidei supernaturalis. Ergo non repugnat ex ratione generica habitus, intendi; non apparet autem, cur ex conditione hac, quòd naturales sint habitus, petant non intendi.

DICES cum Salaz. Quod actus intellectus non sint capaces intensionis.

RESPONDET Recentior Suarez, antecedens esse falsum, hinc & visio beata, potest esse capax intensionis.

ASSERO tertiò. *Etiam ab actu remissiori intendi posse habitum.*

RATIO. Tum quia ex dictis supra, non est major ratio de uno actu quàm de alio. Tum quia experimur per frequentatos actus, etiam remissos nos facilitari. Tum quia nisi detrahas multum de meritis, non poteris dicere, quòd actibus etiam remissioribus, non augeatur gratia & habitus. Ergo & habitus naturales intendi poterunt per actus remissiores. Quando autem experimur, acquisita facilitate intra habitum temperantiæ, non ad omnes actus nos facilitari, id referri debet vel in hoc principium: quia intra eandem temperantiam reperiuntur plures species, vel quia est specialis difficultas in materia, vel quia non præcesserunt actus, ex formali motivo, & communi, temperantiæ.

ASSERO quartò. *Habitus conservari à potentia.*

RATIO. Tum quia si nihil obsit conservatio reijci debet in principia naturalia, non verò immediatè in Deum, nihil autem obest rejici conservationem habitus, in potentiam. Tum quia si potest potentia ipsa producere habitus, cur non poterit & conservare. Tum quia deberet Deus specialiter conservare etiam habitus vitiosos, quorum conservatio, non esset à quo exigeretur, & quidem exigentia Physica. Et certè conservatio habituum vitiosorum, non ab actibus exigeretur, quia hi non sunt, non etiam ab ipsis habitibus, quia hoc ipsum probandum esset exigere illos conservationem à Deo, & non à causis secundis.

ASSERO quintò. *Ad conservandum habitum à potentia requiri, ut subinde exerceantur actus.*

RATIO. Quia ita melius ostendetur quomodo sit idem principium productivum & conservativum, & cum non possit primò produci habitus à potentia, nisi ponantur actus, congruum est, ut nec conservetur, nisi subinde illis positis. Deinde experimur, quòd non usu diuturno habituum, depereant habitus: & ex alia parte, conservari illos, etiamsi non perpetuo eliciantur actus. Ergo apparet, ad habitus conservationem, requiri actus, licèt non semper ponantur. Et licèt habitus supernaturales non corrumpantur, non u, sucorrumpuntur tamen naturales; infusi enim sunt per modum potentiarum, potentiæ autem, non usu non corrumpuntur, naturales autem, non sunt per modum potentiarũ.

DICES. Conservatio specierum non pendet ab actibus, ergo nec habitus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia cum ipsæ species antecedant actus, nec pendeant in suo esse ab actibus, mirum non est, quòd serventur independenter ab actibus, hæc tamen disparitas videtur adhuc esse manca, quia saltem species actus præhabiti, non antecedunt actum, & tamen & hæ species, non pendet in conservari ab actu. Potius ergo disparitas ex eo petenda, quia posito non usu speciei, si occurrat occasio noscendi objecti, experimur expeditam esse speciem, si autem non adsit usus habitus, saltem per actus raros experimur abesse facilitatem.

DIFFICULTAS III.

De Corruptione Habituum.

ASSERO. *Non corrumpi formaliter habitus positione actuum contrariorum.*

RATIO, quia per illud formaliter corrumpantur habitus, quod est formaliter illis contrarium. Sed habitui, non est contrarius formaliter actus, quia facilitati non opponitur formaliter nisi difficultas, sed actus oppositus, non est difficultas. Ergo actus oppositus, non opponitur formaliter.

ASSERO secundò. *Duos habitus oppositos quorum unus sit in gradu remisso, alter in summo posse secum stare naturaliter.*

RATIO prima. Quia aliàs qui habet unum habitum, ordinariè non posset alium oppositum habere, quod ipsum probatur, ordinariè non acquirimus habitus, nisi per partes, si acquirimus nonnisi per partes, hoc ipso prius acquirimus remissos, quàm intensos. Remissos autẽ acquirere

non possumus, quia non possent stare in gradu remisso, cum gradu opposito intenso. Quod ipsum sic ulterius proponitur. Quorum inchoatio poni non potest, illa nunquam possunt poni, sed posito habitu intenso, alius contrarii habitus, non potest poni inchoatio, quia inchoatio habitus contrarii, est ipse habitus in gradu remisso, quem tu dicis, stare non posse, cum habitu intenso.

Ratio secunda. Posito uno habitu intenso, non potest alius naturaliter poni æque intensus, qui sit contrarius illi, neque etiam minus intensus, seu remissus, ergo absolutè nunquam poterit poni alius habitus contrarius.

Ratio tertia. Si qualitates contrariæ & pugnantes, possunt secum stare in gradu remisso, ergo & illi habitus.

Respondebis. Ponendum esse habitum alium contrarium, cum prior desierit.

Contra. Quia ille contrarius expelli deberet per aliquam formam, hæc autem forma non est nisi habitus oppositus, qui habitus ut probatum, non apparet quî introduci posset, cum habitus remissus, non possit stare, cum intenso opposito. *Addo* pluralitas præteritorum actuum ad nihil conducet, si cum existit actus, non est productus gradus habitus aliquis, non est autem productus gradus aliquis habitûs oppositi, si intensus habitus, cum remisso stare non potest.

Denique experimur remissam in aliquo facilitatem & postea subsequi majorem, & quidem stante intensa inclinatione in oppositum, quòd ostendit, stare habitum in gradu remisso cum opposito intenso habitu.

Assero tertio. *Casu quo aliquis acquirat habitum vitiosum intensum, posse divinitus oppositum illi habitum virtuosum conservari.* Ratio quia ut dicitur & defenditur in materia de pœnitentia, potest adveniente peccato, divinitus conservari gratia, ergo poterit conservari & habitus virtuosus. Resolvitur etiam ratio hujus asserti in principium negativum, quia id scilicet non implicat contradictionem. Ea quæ in oppositum objici possunt, solvuntur eo loco in dicta materia, & videri in simili possunt quæ dicta sunt de possibilitate coexistentiæ amoris & odii.

Inferes. Quod tota incompossibilitas quæ est inter duos habitus oppositos, inde oriatur; quia scilicet petit unus in præsentia sua, non conservari alium. *Addit* Oviedo, quòd contra communem sententiam, non difficulter defendere quis posset, non opponi oppositos formaliter habitus, etiam naturaliter; ad eum modum, quo secum stant cognitiones intensissimæ & oppositissimæ, ad oppositissimos actus voluntatis prælucentes, & qua ratione, compossibiles sunt species duorum oppositorum actuum intellectus, quodque corrumpantur illi habitus, nonnisi ex defectu exigentiæ diuturnæ durationis, si actibus, duratio illorum non pro[..]veatur. *Reliqua de habitibus sparsim in Theologia.*

QUÆSTIO IV.

De speciebus in communi.

TRactatio de speciebus, non solum in Phi[lo]sophia, sed etiam in Theologia locum [ha]bet, unde in Theologia agitur de specie impr[essa] Dei, de speciebus angelicis, &c. Hic præc[ipue] agitur de speciebus impressis, nam de sp[ecie] expressa, jam alias actum est.

DIFFICULTAS I.

An dentur & quid sint species.

ASsero primò, *dari species.*

Adfero hîc discursum quem videre [po]tes, etiam in prima parte, ubi de Lumine glo[ræ] fundatum in doctrina Aristotelis. Sensio itemque intellectio, est quædam consona[ntia] seu similitudo & proportio, sensus & sensib[ilis] intellectus & intelligibilis, qua sublata non [fit] sensatio. Siquidem ratio ipsius sensationis [est] hæc ipsa consonantia, hinc Philosophus secu[ndo] de anima textu 123. hanc dicit esse caus[am] propter quam excessus seu exsuperantiæ cor[]rumpunt sensoria, & sensationes, quia si fort[ior] sensorio incidat motus, solvitur proportio, q[uæ] erat ratio sensus. Sicut & tollitur consonan[tia] & tonus, percussis fortiter vel nimium exte[nsis] chordis. *Manifestum est*, inquit, *Aristoteles, [ex] co citato propter quod sensibilium exsuperantiæ, co[r]rumpant sensoria; si namque fortior sit tensorio m[o]tus, solvitur ratio, hoc autem erat sensus, sicut [et] consonantia & tonus percussis fortiter fidibus.* In quibus verbis totam rationem sensationis in prædictam attemperationem sensibilis cum sensorio refert. Præterea non aliam ob caus[am] sensibile positum supra sensorium non facit sensum, nisi quia tali suppositione, tollitur consonantia dictæ similitudinis, inter sensibile & sensum; quando enim visibile Es ponitur sup[ra] oculum, non fit visio, idcirco; quia ut fiat, necesse est inter oculum & colorem fieri consonantiam, seu assimilationem visus ad visibile [ut] sibi assimilentur secundùm quòd sunt in act[u], hoc quidem visus, hoc verò visibile in actu, cu[m] enim color non sit in se similis actu potentiæ [vi]sivæ, siquidem hæc est diaphana seu perspicu[a], ille non, fit postea talis actu, mediante aëre, v[el] aqua, vel aliquo simili diaphano, quod illuminatur ad præsentiam coloris, & hoc lumen, fac[it] istam consonantiam. Quod autem dicit de lumine, dicit etiam de speciebus, quæ etia[m]

faciu[nt]

int conſonantiam potentiæ & objecti. Ex
ulterius diſcurſu inferebat idem in Theolo-
quod Deus ſine lumine gloriæ videri non
it, & quod viſio Dei fieri non poſſit, ſine
ſonantia videntis & viſi, quæ fieri non pot-
niſi medio lumine gloriæ.

ESPONDERI poteſt, hunc diſcurſum in plu-
s non ſatisfacere. Quia imprimis videtur
fundere conſonantiam & proportionem in
primò quæ concedo, quòd fiat per lumen
pecies, & inter proportionem & conſonan-
in actu ſecundo quæ fit productione noti-
cum tamen hæ duæ conſonantiæ, diſtingui
eant. Certè enim receptio principii fa-
tis conſonam potentiam, non eſt in intel-
v.g. formalis ſimilitudo objecti, aliàs debe-
n ſola paſſione conſiſtere intellectio, ſicut
onſonantia in actu primo, ſtat in ſola paſſio-
pecierum. Deinde ſi diſtincta eſt conſo-
tia in actu primo, & conſonantia in actu ſe-
do, licet verum ſit, quòd ſine conſonantia
tu ſecundo non poſſit fieri nec intellectio
viſio, cum ipſa viſio & intellectio, ut ſuppo-
r, ſit illa conſonantia in actu ſecundo, intel-
o autem v.g. non poteſt eſſe ſine intellectio-
falſum tamen erit, quod ſine conſonantia in
primo, non poſſit fieri ſenſatio & intellectio,
eſt enim ratio, cur illam proportionem, quæ
venire debet à lumine vel ſpeciebus, ſe ſolo
s ſupplere non poſſit. Denique quamvis
aliqui ſenſus qui connaturaliter ſine pro-
tione in actu primo, non exeant in actum
ndum, id tamen non eſt univerſale, quia ſi
gatur ferrum ignitum, ſequitur quidem læ-
enſus, ſed non ſequitur, objectum non
ſe perceptum; fuiſſe autem illic impropor-
em inter ſenſum & ſenſibile, vel ipſa ſenſus
o oſtendit. *Hinc alia*

RATIO aſſerti eſt. Quia ſæpe objectum eſt
ens, & ſæpe improportionatum, hinc de-
at dari aliud vices objecti ſupplens, & ma-
eidem proportionatum, hoc autem nihil
d eſt, niſi ſpecies. Deinde ex infra dicen-
, colligetur niſi ponantur ſpecies viſibiles,
ltæ experientiæ ſalvari non poterunt, de
bus infra. Denique arguendo à definitio-
ad definitum, dantur qualitates loco objecti
npletivæ potentiarum, in ordine ad agen-
n. Ergo dantur & ſpecies, antecedentis
batio, ex dicendis in particulari de ſpecie-
, colligetur.

ASSERO ſecundò: *Species impreſſas eſſe qualita-
loco objecti complectivas potentiarum in ordine
percipiendum objectum.* Potiùs uſurpo termi-
m ly completivæ, quàm ly determinativæ,
ia determinatio ad actum non poteſt ſalvari,
e actuali exercitio potentiæ, & ita, dum di-
Schola Thomiſtria, prædeterminari nos ad
endum, hoc ipſo ſubintelligit, actum ſecun-
m potentiæ prædeterminatæ, debere poni.
Item dum modi dicuntur eſſe determinativi,
exigunt etiam actuale exercitium illorum, quæ
determinant. Jam autem tot dantur ſpecies,
quæ receptæ in potentiis, non hoc ipſo faciunt
eſſe potentiam in actu ſecundo perceptivam ob-
jecti, alias tot ſemper ſimul haberemus cogita-
tiones, quot ſpecies, nihilque unquam recorda-
remur nos cogitaſſe, quia ſemper idem cogita-
remus, id autem, quod in præſenti aliquis
noſcit, nemo recordatur, ſed id quod præte-
riit. Quodſi poſitis ſpeciebus, non determi-
namur, hoc ipſo ad actum ſecundum, potiùs
dici debent ſpecies, completivæ potentiarum,
quàm determinativæ, quia ly completivæ ex
uſu & acceptione, non ſignificat hoc ipſo eſſe
potentiam in actu, quæ completa dicitur, ſed
tantum pro ſua parte, eſſe paratam, ſi cætera
adſint paria. Et licet quidem dentur aliquæ
potentiæ, quæ hoc ipſo, quòd recipiant ſpecies,
prodeant in actum ſecundum, qualis eſt viſiva,
auditiva &c. Quia tamen hoc univerſaliter non
competit ſpeciebus, & ſaltem divinitùs impedi-
bile eſt, fit ut non poſſint ſpecies definiri rigo-
roſè loquendo, per hoc, quòd determinent
potentiam.

Addidi autem iſtas ſpecies, eſſe qualitates,
completivas loco objecti; quia gratia v.g. eſt
qualitas, completiva voluntatis in ordine ad
agendum ſupernaturaliter, & tamen non eſt ſpe-
cies, quia non ſupplet locum objecti, ſed eſt in-
ſtrumentum Dei, in ordine excedenti. Cæte-
rum in proceſſu diſcurſuum, non raro à nobis
uſurpatur hic etiam terminus, quòd ſpecies de-
terminent, volumus enim loqui cum multis,
præcipuè, quia videtur potentia ſine ſpeciebus,
eſſe quaſi indifferens ad operandum, quia ergo
hanc indifferentiam tollunt ſpecies, ideo etiam
per nos, interdum dicuntur determinare ſpecies
potentiam.

DIFFICULTAS II.

*De aliis naturam concernentibus ſpecierum,
& earum diviſione.*

ASSERO primò; *Speciem impreſſam non eſſe ſimi-
litudinem formalem objecti.*

RATIO prima eſt ex recentiori Suarez. Quia
ſcilicet ut ſint ſpecies impreſſæ ſimilitudo for-
malis, id & ſuperfluum eſt, & ſufficit virtualis re-
præſentatio. Quod ipſum probatur, quia vel
ideo ſpecies impreſſæ eſſent imago formalis,
quia ponuntur loco objecti, & hoc non, quia
non ſemen plantæ, ponitur loco plantæ, & ta-
men non eſt imago formalis plantæ, vel ideo
eſſet ſpecies impreſſa imago formalis, quia v. g.
in intellectu ordinatur ad cognitionem, quæ eſt
imago formalis, & hoc etiam titulo non debet
eſſe imago formalis; quia potentia, habitus,
lumen

lumen ſupernaturale, &c. ordinatur ad cognitionem, & tamen non ſunt imago formalis, vel ideo eſſet imago formalis ſpecies impreſſa, quia producitur ab objecto, & hoc non, quia ſemen producitur à planta, & tamen non eſt formalis ſimilitudo plantæ.

RATIO ſecunda: Quia ſi ſpecies ſunt imago formalis objecti. Ergo antequam intelligatur objectum, intelligitur; Quod ipſum probatur, antequam intelligatur objectum, datur illius ſpecies impreſſa. Ergo cum prior ſpecies ſit impreſſa, quàm intelligantur objecta, dabitur imago formalis objecti, nam per te ſpecies impreſſa, eſt iſta imago: Ergo ulterius antequam detur intellectio, intelligetur objectum, quia intelligere non aliud eſt, quàm habere imaginem formalem objecti, ſed antequam intelligat, habet per ſe formalem ſimilitudinem objecti, nempe ſpeciem. Ergo per te, antequam intelligat, intelligit. Imò ſequitur hominem cogitare de eo, de quo non cogitat, cum non cogitando, habeat ſimilitudines formales iſtorum objectorum, nempe ſpecies impreſſas.

RATIO tertia eſt; quia cum in ordine ad ſpecies impreſſas jam paratas paſſivè nonniſi ſe habeant intellectus, ſequitur, quòd reſpectu objectorum tunc noſcendorum, ex ſuppoſitione ſpecierum, merè ſe nonniſi paſſivè habeat intellectus, non eſſeque intellectiones vitales, conſequenter ſequetur contra Tridentinum, nos etiam in intellectione ſupernaturali, quæ eſt credere merè, nos paſſivè habere, cùm tamẽ credere, ſit negotium ſalutis, negat autem Tridentinum, quod in negotio ſalutis, merè paſſivè non habeamus.

ASSERO ſecundò: Species ſive materiales ſive ſpirituales non eſſe ejuſdem conditionis cum objectis, eſt aſſertum S. Thomæ quæſt. 8. de Verit. artic. 11. ad 3. *conſtat* enim inquit, *quod ſpecies lapidis, in anima eſt longè alius naturæ, à lapide in materia.*

RATIO aſſerti eſt: Quia non pauca objecta, ſunt ſubſtantia, omnes autem ſpecies ſunt accidentia, ſpecies etiam accidentium, licèt conveniant in genere accidentis, diverſæ tamen erunt naturæ; nam ſpecies parietis, non ſunt accidentia talia, qualia accidentia ſunt ipſius parietis v. g. Nam accidentia parietis non ſunt transmiſſibilia per intermedium aërem, nec receptibilia in ipſomet ſenſorio, cum tamen, hæc prædicata & alia, competant ipſis ſpeciebus, denique ſpecies ſunt inventæ, etiam ad proportionanda objecta ſenſibus, quæ naturæ intentio ad ponendam proportionem, nulla eſſet, ſi objecta & ſpecies, eſſent ejuſdem conditionis.

ASSERO tertio: *Dividi ſpeciem* in impreſſam & expreſſam. Species impreſſa immediatè ante eſt definita. Species autem expreſſa, ante eſt formalis ſimilitudo objecti, de qua actum, ubi de verbo mentis. Vocatur autem ſpecies impreſſa, ideo, quia ſicut id quod imprimatur, recipitur in eo cui imprimitur, ſic & ſpecies impreſſa in ſua potentia. Altera autem vocatur expreſſa, quia ſicut id quod exprimitur, eſt imago ejus, quòd exprimitur, & ita ſigillum in cera expreſſum, eſt imago ſigilli, quod imprimit ſic illa ſpecies expreſſa, eſt imago objecti, quod cognoſcitur. Rurſus hæc ſpecies impreſſa, alia eſt materialis, alia ſpiritualis. Rurſus materiales ſpecies dividuntur in eas, quæ nonniſi ad materialia deſerviunt, & in eas quæ ad ſpiritualia, priores illæ dividuntur in ſenſuum ſpecies, poſterioris autem non aliud agnoſcitur membrum, quàm ipſum phantaſma materiale. *Sed contra aſſertum primum*

DICES primo: Pater æternus in priori originis, ad producendum verbum, ſupponitur habere prius formalem ſimilitudinem, quaſi quaſi ſpecies impreſſa in mente Patris. Ergo & antequam Verbum creatum ſupponatur productum ab intellectu, debet præſupponi ſimilitudo formalis.

RESPONDETUR; Diſparitatem eſſe. Quia Filio, non redditur intelligens Pater, non enim illum producit ut intelligat, ſed quia intelligit; ſi ergo illum ideo producit quia intelligit, ſupponi debet ad producendum Filium intelligens, adeoque repræſentans ſibi ſuam eſſentiam &c. Jam autem non ideo producit Verbum creatus intellectus, quia intelligit, ſed ut intelligat ut Quo. Ergo ante productionem illius, non debet intelligi, repræſentans ſibi intentionaliter objectum, adeoque nec habens formalem imaginem objecti.

DICES ſecundo: Species expreſſa, eſt formalis imago objecti. Ergo & ſpecies impreſſa.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia ſi ſupponatur, quòd ſpecies expreſſa ſit ſimilitudo formalis, non erit modus ſalvandi, quomodo intelligat homo, cum intellectio objecti ſit formalis in intentione ſimilitudo objecti, benè autem tota intellectio ſalvari poterit, etiamſi negetur, ſpeciem impreſſam, eſſe ſimilitudinem formalem.

DICES tertio: Species appellantur imagines objecti.

RESPONDETUR. Speciem expreſſam eſſe imaginem formalem objecti, ſed ſufficit ut ſpecies impreſſa, ſit ſimilitudo cauſaliter & remotè, ſicut glans, eſt cauſaliter arbor, & ſemen, eſt cauſaliter id, quod generat.

DIFF-

IFFICULTAS III.

Quomodo concurrant ſpecies impreſſæ.

Uod ſpecies concurrant effectivè, affirmat Suarez uterque, Arriaga, Oviedo, ſed id t Soletus & Martinon cum aliis. Den- ı ſunt argumenta utriuſque partis.

Pro affirmativa.

RIMA RATIO EST, qua utitur Suarez, a cognitio producitur per aſſimilationem objecto, debet ergò procedere à princi- ſſimilativo, hoc autem non eſt niſi ſpe-

ESPONDETUR. Negando quod aſſimi- nem illam objecto, effectivè, non poſſit ucere ipſemet intellectus, licèt indigeat nformari & compleri ſpecie. Et certè ſi llectus ſecundùm vim ſuam ſpectatus, dum urrit ad intellectionem, concurrit etiam uam aſſimilativus, apparet ergo, etiam illi e vim aſſimilandi, licèt in actum hunc ex- on poſſit, ſine ſpecie, cui non eſt quod tri- ur vis effectiva.

ECUNDA RATIO EST, qua etiam uti- Oviedo: Species communicat cognitioni æſentationem, & eam non communicat in re cauſæ materialis, non enim cognitionem it, nec in genere cauſæ formalis, quia cum ies impreſſa non ſit imago formalis objecti, poteſt formaliter illuminare ſubjectum ad operationes, & aliunde ſpecificare cogni- es, ſpectat ad objectum. Ergò nonniſi in re cauſæ efficientis concurrit.

ESPONDERI POTEST. Concurrere ies in genere cauſæ formalis, eò quod re- a ſpecies in intellectu, faciat illum eſſe po- iam completam, ad aſſimilandum cognitio- ı objecto, cujus objecti eſt illa ſpecies.

NSTAT Oviedo. Potentia informata iis- ı ſpecibus, modo producit hanc intellectio- , modo illam. Ergò hæc determinatio, er modum comprincipii concurrentis cum entia.

RESPONDETUR. Ut hæc potiùs quàm ponatur intellectio, determinatio pendet occurrentia objecti, cogitationibus injectis ona, ut dicit Ariſtoteles, fortuna, & ſicut ta pluralitate ſpecierum, ut hæc potiùs m illa ſpecies concurrat, etiam in principiis oſitorum, refertur id in occurrentiam obje- um, ita & in præſenti. Sed id non probat curſum effectivum ſpecierum.

TERTIA RATIO EST ex recentiori Sua- rez. Divina eſſentia prout exercet munus ſpeciei, concurrit effectivè ad viſionem beatam. Ergò & aliæ.

RESPONDETUR. Hanc propoſitionem veram eſſe, nonniſi ex ſuppoſitione, quòd ſpe- cies creatæ concurrant cum potentiis effectivè, licet Divina eſſentia per ſuam omnipotentiam concurrat effectivè. Deinde ſpecialis eſt ratio de eſſentia Divina, hæc enim non ita recipitur in intellectu creato, ſicut ſpecies creatæ, hinc potiori jure, competit illi, ut concurrat in ge- nere cauſæ efficientis, alio modo concurrente ſpecie creata.

QUARTA RATIO ex Arriaga eſt. Ob- jectum quando eſt præſens, non concurrit for- maliter ad cognitionem, Ergò nec ſpecies, ſed utrumque debet concurrere in genere cauſæ efficientis.

RESPONDERI poteſt, dubium eſſe, annon & objectum, concurrat ad cognitionem, per modum cauſæ formalis extrinſecæ, pureque terminativæ. Deinde ſpecialis ratio poteſt eſſe pro ſpeciebus, quia illæ jam unitæ, poſſunt commodiùs dici, quòd compleant potentiam ad agendum.

QUINTA RATIO ejuſdem. Specie exi- ſtente in potentia, datur ejus concurſus in ge- nere cauſæ formalis, & tamen tunc non datur concurſus ſpeciei ad actum, quia tunc non ſit actus: Ergo quando exiſtit actus, alium con- curſum habet ſpecies, præter concurſum, in genere cauſæ formalis.

RESPONDERENT, oppoſiti nullum tunc intervenire alium entitativè concurſum ad a- ctum, ſed tota illius cauſalitas, quam habet re- ſpectu actûs, eſt complere potentiam, ut poſſit illum actum elicere, hinc cum ſit cauſa cauſæ, hoc eſt intellectus, in genere completi, erit & cauſa cauſati, ſed erit tunc concurſus formali- ter diſtinctus, ratione ſcilicet connotati, ſuper- additi, ita ut ſpecies in circumſtantia poſitionis actus dicatur concurrere in genere cauſæ for- malis proximæ, remotè autem in circum- ſtantia negationis actus.

EXPLICARI hic etiam concurſus poteſt per concurſum moralem: tribuit aliquis gla- dium furioſo ad occidendum inimicum, con- curſus illius totus, quem facit ad occaſionem, eſt ſolum traditio gladii jam tranſacta, nec ta- men cùm ſit occiſio, cauſat traditio gladii ſpe- cialiter illam occiſionem, ſed ſolum, quia com- plevit potentiam furioſi, ad occiſionem ponen- dum. Et licèt verum ſit, quòd gladius concur- tat ad occiſionem effectivè, ſed non gladius eſt, qui cauſat occiſionem, nomine tradentis gladium, ſed cauſat ipſa traditio, quæ non con- currit effectivè ad occiſionem illam, ità fiet & in præſenti. Quòd ſi dicas traditionem illam concurrere effectivè in aliquo ſui,

nempe in gladio, idem dici poterit, quòd species concurrat effectivè in aliquo sui, nempe in potentia, quam complet.

Sexta Ratio est ex Mastrio, disp. 4. num. 103. Certum est potentiam non esse principium completum ad eliciendum actum, aliàs posset potentia quodcunq; objectum percipere, quod est falsum. Requiritur ergò concursus objecti, qui debet poni effectivus, quia si concurreret solum disponendo vel determinando, tunc objectum vel species, haberent se ut conditio sine qua non, quod dici non potest, quia tunc à posteriori deprehenditur aliquid esse causa alicujus effectûs, quando in ipso effectu, peculiaris ratio aut formalitas invenitur, tali causæ attribuenda: quia talis formalitas non ponitur in ipso, nisi per talis causæ influxum, similitudo enim semper arguit causalitatem.

Respondetur. Tunc à posteriori deprehenditur aliquid esse causam alicujus effectus, quando in ipso effectu reperitur similitudo: Restringe: quæ non possit referri, in aliquod aliud principium, indubiè concurrens ad illum effectum, si enim ad illud indubitatum principium referri posset, ad illud erit referenda illa similitudo, ut ita, sicut entia, ita nec principia multiplicentur sine necessitate: quia autem illa similitudo ad objectum potest referri, tanquam in principium, in ipsum intellectum, hinc in illum referenda erit. Quod autem in illud principium quod est intellectus, referri possit similitudo illa, ratio est, quia cum ipse intellectus sit definitivè perceptivus objecti, quod alia phrasi exprimitur assimilativus sui actus objecto; habet enim vim producendi notitiam, quæ notitia, est imago objecti, ideò illa similitudo poterit referri in intellectum: & sicut ipsa facies hominis, se ipsa non influit physice in similem pictam imaginem, licèt ipsa picta imago, dicat similitudinem, ita & in præsenti.

Septima Ratio Est. Si non concurrunt species effectivè ad notitiam, omnes causæ partiales, poterunt dici conditiones sine qua non.

Respondetur. Causæ evidenter partiales, non poterunt dici conditiones sine qua non, causæ tantum partiales putatitiæ, poterunt dici conditiones sine qua non, illa autem erit causa partialis putatitia, quæ non est necessaria, cum effectus in aliud principium, totaliter, referri possit.

Pro negativa parte.

Primum Argumentum Est. Species dantur ad hoc, ut determinent intellectum, hoc autem fit nonnisi in genere causæ formalis.

Respondetur. Determinat pes cu[rvus] rectum ad claudicationem, & tamen conc[urrit] ad illam effective. Deinde negatum est [...] quod officium specierum sit, determinare [...] saltem non est hoc solum.

Secundum Argumentum E[st]. Concursus ad cognitionem, est immanens [et] vitalis. Ergò species ad illam concurrere [non] potest.

Respondetur. Negando conseq[uen]tiam, si enim habitus, Deusq; ipse, concur[rere] possunt ad actus vitales, cur non & species[?]

Tertium Argumentum Est. Cog[nitio] ad amorem, non concurrit effectivè, ergò [nec] species ad actum.

Respondetur. Disparitatem esse. [...] si actus produceret effectivè alium actum, [...] ipso jam esset quædam potentia, & non p[rin]cipii, sed principium, nihil autem vetat, u[t] principium, non autem principii, ipsa spe[cies] comparata v. g. ad intellectionem.

Rationibus pro utraque parte pensatis [...] dici potest, quod spectata communiori auc[tori]tate doctorum, possit concedi concursus [effe]ctivus. Unde attendendo ad auctoritat[em] ex eo etiam posset dici, quòd objectum [...] speciem concurrat, productivè ad notiti[am] quia illa notitia, est imago objecti, & tamen [...] rationem imaginis requiritur, ut producatu[r ab] eo, cujus est imago, unde in Divinis Verb[um] Divinum, repræsentat creaturas, & tamen [non] est imago creaturarum, quia non produc[itur] ab illis. Spectata autem ratione, evide[ns] illum non probari, possetque adhuc adhi[beri] fundamentum negativum. Quia scilicet [nul]lum est fundamentum, neque illa necessi[tas] tribuendi alium concursum, præter hunc [...] quo aliàs constat, qui stat in complemento [po]tentiæ. Et licèt quidem dentur completiva [ali]qua potentiarum, quæ simul effectivè conc[ur]rant, quales sunt habitus supernaturales inf[usi,] non tamen id verum est de omnibus compl[eti]vis, quia præsentialitas objecti complet, ut h[...] potius pars à DEO contradictionis noscat[ur] fundamentum item completur à termino, [et] tamen utrique huic non conceditur concur[sus] effectivus. De habitu etiam naturali dispar[itas] ratio, quia facilitas in ipsomet exercitio [...] stantiæ actus, non posset sine tali concursu [...] vari, ut dictum supra, quæ ratio non militat [in] præsenti. Quamvis autem Augustinus dic[at] cognitionem esse partum objecti & potent[iæ,] ad hoc salvandum, sufficiet dicere, quòd [...] partus objecti, per speciem complentis pot[en]tiam, terminantisque notitiam.

QUÆSTI[O]

QUÆSTIO V.

De speciebus in particulari.

Incipiendum erit à speciebus intellectualibus, quibus sit

DIFFICULTAS I.

An dentur species intellectuales & quomodo producantur.

DAri species intellectuales docuit uterque Suarez, Vasquez, Molina, Ariaga, opposi-tum tenent aliqui & ex antiquioribus & ex recentioribus, quibus ex parte consentit Oviedo pun. 3. num. 6.

Dari species intellectual s:

Probari solet primo Auctoritate Aristotelis, qui de anima textu 2. intelligere inquit, est quiddam pati. Similia habet textu 3. & 17. secundo, item de anima textu 37. ait animam intelligendo, omnia fieri.

Respondetur. Salvari hæc posse, ratione speciei expressæ, quæ non solùm petit produci ab intellectu, sed etiam in illo tanquam in naturali subjecto recipi, fitque omnia per illem. Et licèt Augustinus lib. de Trinitate cap. 2. dicat, tardi ingenii esse de speciebus duci, id etiam explicari posset de speciebus intelligibilibus expressis.

Probari solet secundò. Quia intellectus est indifferens, ad hoc vel illud cogitandum. Ergo debet determinari per aliquid, & hoc est species intelli gibilis.

Respondetur. Falsum esse, quod officium specierum sit determinare, cum ipsæ indigeant determinari, diceret aliquis, *etiam ulterius*

Probari solet tertiò. Quia illud quod complet intellectum in ordine ad agendum, debet esse talis naturæ, ut postea cum intellectu effe-ctive concurrere possit ad intelligendum. Jam autem phantasma, utpote materiale, non potest concurrere ad effectionem intellectionis spiri-tualis.

Respondetur. Incertum imprimis esse, an ipsæmet species spirituales concurrent effe-ctive ad cognitionem, posito autem hoc concursu, adhuc dici posset elevari phantasma materiale, sicut per oppositos ad productionem speciei impressæ spiritualis, ita per hos ad producendum immediatè ipsam speciem expressam spiritualem. *Circa hanc difficultatem*

Assero primo. *Dari species impressas intellectuales. licitas ex cognitionibus transactis.*

Ratio est; Quia recordamur nos vel hoc vel illud cogitasse, sed hoc non est ratione præsentis cognitionis de illis objectis, nemo enim præsentium recordatur. Ergo recordatio illa referri debet in speciem impressam, in quid enim aliud? non enim referri potest in phantasma materiale, quia illud hoc solùm attingit, quod præconceptum est sensibus, jam autem intellectio non est præconcepta sensibus.

Assero secundò. *Dari species impressas intellectuales, in ordine ad objecta sensibus non perceptibilia.*

Ratio est; Quia cognitio talium objectorum nullo modo referri potest in phantasmata materialia, hæc enim utpote improportionata, non possunt principiare notitiam spiritualem, sicut phantasma rosæ; non principiat notitiam lilii, non etiam notitia illa potest referri in ipsummet intellectum, quia etiam aliorum objectorum cognitio, non in solum intellectum refertur, & si intellectus respectu objectorum sensu perceptibilium, non est completum principium; non erit etiam completum, respectu spiritualium, quæ saltem ab homine difficilius noscuntur. Experimur etiam in nobis difficultatem noscendi ea, quorum non est præhabita à nobis species saltem materialis, quam difficultatem non sentiremus, si intellectus esset sibi completum principium intelligendi.

Dices: Si essent necessariæ species intellectuales ad cognoscenda objecta sensibus percepta, ideo essent necessariæ, quia intellectus, se solo, non esset completus ad eliciendos illos actus, sed hoc non probat necessarias esse species intellectuales. *Quod ipsum probatur:*

Intellectus agens, se solo non est completa per nos potentia, ad producendam spiritualem speciem impressam, & tamen in ordine ad hoc, non completur alia spirituali specie, sed solum phantasmate materiali. Ergo etiam ad producendam intellectionem spiritualem, compleri potest, solo phantasmate materiali, neque enim minus potest spiritualis illa qualitas, quàm intellectio.

Respondebis primo: Elevari phantasma materiale ad productionem speciei impressæ spiritualis.

Contra. Cur non elevabitur etiam ad producendam cognitionem.

Respondebis secundo: Determinativum ad formandam speciem spiritualem debet esse nonnisi in genere causæ objectivæ & directivæ, ea autē, quæ habent se per modū causæ nonnisi directivæ, possunt esse inferioris ordinis; bono enim artifici, etiam vile exemplar, potest esse directio, & occasio operis longè nobilioris. At vero completio ad formandas intellectiones, cum sit in genere causæ efficientis & tanquam comprincipii, debet esse quid spirituale.

Contra est: Sufficit ut in ordine ad formandam speciem impressam, compleatur intellectus, nonnisi directivè. Ergo complementum

simile sufficiet, ad formandam speciem expressam.

Respondebis tertiò, quod phantasma materiale, non recipiatur immediatè in anima, sed in organo, in quo phantasias cudit anima. *Addit* recentior Suarez, quòd scilicet phantasma, non sit præsens intellectui, sed soli phantasiæ quæ distinguitur realiter ab anima, ergo debent dari aliæ species, per quas objecta, continuantur intimè præsentia.

Contra. Tum quia quamvis distinguatur realiter phantasia ab intellectu agente, & quamvis species materialis, recipiatur in phantasia, nihilominus sufficienter determinat intellectũ agentem, ad productionem speciei impressæ. Ergo determinare poterit vel complere, ad productionem speciei expressæ. Tum quia falsa est doctrina, distingui has potentias realiter, nulla enim potentia animæ, distinguitur realiter ab anima rationali, licèt organum distinguatur. Tum quia, quod addit idem recentior, urgendo quòd sicut voluntas spiritualis non potest determinari à cognitione materiali, ita nec posse determinari à phantasmate materiali intellectum, quod inquam addit, non convincit: Quia sicut non obstante antecedente potest determinare phantasma materiale ad speciem impressam spiritualem, cur non poterit etiam ad expressam. *Hoc tamen etiam argumento perpenso*:

Assero tertio, non posse sine censura & temeritate doceri, quod non dentur ullæ species impressæ intellectuales, tum quia quamvis non appareret illarum tanta necessitas, tunc cum actu percipitur sensibiliter objectum, præsumendum tamen est, etiam tunc, non sine speciebus spiritualibus objectum illud cognosci, idque ex eo, quia aliàs objecta, noscuntur ab intellectu mediis speciebus, natura autem, sicut non deficit in necessariis, ita æquabilem modum agendi retinet, nisi oppositum experientia, vel ratio ostendat positiva, paritas autem adlata, stat in principio negativo, unde & ex eodem fundamento, solvenda erit.

Tum quia si arguens concedat, quòd dum actu sensu percipitur objectum, fabricet tamen sibi sensus internus speciem materialem, tenebit contra arguentem paritas; Non sufficit species sensus externi, sed aliam sibi fabricat sensus internus, ergo & aliam sibi fabricabit Intellectus agens: Tum quia intellectus nescit universalia & absentia, ad quæ species materialis, sufficere non potest, de qua ratione consule Mast. D. 6. Anim. n. 66.

De fabricatione speciei spiritualis.

Quæres: *An phantasma materiale concurrat effectivè ad productionem speciei spiritualis.*

Assero primo, *cum duplex cogitari possit phantasma materiale scilicet impressum & expressum, probabile est quod solum expressum concurrat ad productionem speciei spiritualis.*

Ratio est, quia ex una parte non est ratio cur uni potiùs quàm alteri, tribuatur vis illa concurrendi, & ex altera parte, abundè explet suum officium phantasma impressum, si producat phantasma expressum, ad hoc enim primario ordinatur, cumque ipsum phantasma expressum, sit magis simile objecto, utpote formalius illius similitudo, congruum est, ut objectum, cum etiam suo modo concurrere debet in aliquo, quàm maxime sibi simili, potius concurrat per phantasma expressum.

Assero secundò. *Nullum esse fundamentum tribuendi, quòd phantasma materiale effectivè producat speciem spiritualem.* Ratio est, quia ex una parte nullum est hujus fundamentum, ex altera parte, si nihil obsit, rei materiali, non debet tribui vis efficiendi spiritualia, utpote, gradu se excedentia. Oppositam sententiam tuetur recentior Suarez, cum quo

Dices primo; Phantasma est vicarium objecti, & illius supplet concursum, quem objectum per se, non potest præstare, sed objectum concurrit effectivè ad sui speciem; Ergo & ejus vicarium phantasma, concurret effectivè.

Respondetur. Quod objectum concurrat effectivè ad sui speciem proportionatum. autem res materialis non habet proportionem cum specie spirituali.

Dices secundò, Sensatio externa, effectivè concurrit ad speciem sensus interni. Ergo & sensatio interna, concurrit effectivè ad speciem impressam spiritualem.

Respondetur. Quidquid sit de antecedenti, negando consequentiam, quia si sensatio externa materialis, concurrat ad phantasma materiale, non concurret ad aliquid quod excedet se gradu, & tamen hoc absurdum sequeretur, si materiale phantasma effectivè concurreret ad speciem impressam spiritualem.

Dices tertio, cum eodem. Phantasma communicat repræsentationem speciei intelligibili, & non apparet aliud genus, in quo id præstet, non enim id præstat in genere causæ materialis, quia nec recipit illam qualitatem spiritualem, nec ab illa recipitur; nec in genere causæ formalis extrinsecæ, non enim illam specificat, sed id facit objectum, non etiam in genere causæ finalis, quia species intelligibilis, non habet pro fine, phantasma materiale.

Respondetur. Infra esse adferendum modum, quo communicet phantasma materiale, repræsentationem speciei impressæ.

Assero tertio; *Concursum qui est phantasmatis materialis ad speciem spiritualem, esse in genere causæ formalis extrinsecæ* consimilem ei, quo prototypon respiciens pictor, aut alius artifex, non aliud aliquid postea efformat, sic proposito phantasmate expresso materiali, movetur intellectus ages,

s, ad cudendam speciem impressam, quà ea positâ, intellectus patiens, efformat spe-spiritualem expressam, consimilem phan-ato expresso materiali. Porrò quando exemplariter determinari, à phantasma-ateriali expresso, intellectu agentem, non ecesse ità imaginari, quòd priùs dignosca-llud exemplar, & ex illo ignito, proceda-d formandum illi simile exemplar spiritua-i enim hoc verum esset, sequeretur dari s cognitionem, ante cognitionem, quòd n probatur: Quia ante efformationem iei impressæ similem phantasmari expresso, tur cognitio phantasmatis, quæ ipsa, ex rali conditione cognitionis, exprimentis iòd, cognoscit exprimeret illud phantasma, que daretur cognitio ante cognitionem. o ergo sensu, exemplariter concurrit, quia èt posito illo phantasmate expresso mate-, convertit se anima ad fabricandam spe-spiritualem impressam, & postea expres-; quæ species spiritualis, cum id spiritualiter æsentet, quòd repræsentat species expressa rialis, & cum ex altera parte, producta e expressa materiali, appetat anima, appe-innato, consimilem habere speciem im-am spiritualem, fit ut dicatur species ma-lis, per modum exemplaris, concurrere roductionem speciei spiritualis.

Ratio asserti. Quia species materialis non urrit, ut dictum, effectivè, nec apparet in alio genere concurrere possit, quàm dicto lo, parum autem intererit, sive dicas, quòd currat per modum determinantis, aut per um complentis, modò teneatur, quòd currat per modum causæ formalis extrinse-. Quia autem teneret quòd concurrat non-per modum meræ conditionis, non abs re ret, ægrè enim regula, discernendi hæc , nempè conditionem prærequisitam, & us causæ formalis extrinsecè determinati-tradi potest.

Confirmatur utrumque assertum rationi-quas adducit Suarez & alii quasque solvere tus est Suarez recentior.

Ratio prima. Omnis potentia non cogno-va, est completa in ordine ad suos actus, in-ctus est potentia agens non cognoscitiva. r solus & non cum comprincipio, quòd sit ntasma materiale, producet intellectio-.

Respondet Recentior Suarez. Potentia cognoscitiva, quæ est effectrix imagi-non est completum illarum principium, autem intellectus agens est potentia pro-iva imaginum.

Contra est. Nego quòd potentia etiam ef-ix imaginum, si non est cognoscitiva, non t esse completum principium, cùm non sit or ratio de aliis non cognoscitivis. Deinde species impressa non est imago formaliter sed causaliter, habetque se ita, ac id, quod non est formaliter imago. Ergo & potentia speciei impressæ formatrix non cognoscitiva, habet se, ac ea, quæ non est effectrix imaginum formaliter. Denique voluntatis actus imperans aliquam intellectionem, est causa intellectionis, adeoque imaginis, & tamen respectu illius volitionis, voluntas est principium completum. Ergo & intellectus, qui est causa ejus, quòd est causa imaginis, erit potentia completa.

Ratio secunda. Propter concursum speciei materialis, una cum intellectu spirituali, ad ponendam speciem, sequi deberet speciem non esse spiritualem, eò quòd effectus sequatur debiliorem partem.

Respondet idem. Verum id esse, quando comprincipium ignobilius, non elevatur à digniori.

Contra est. Quia nullum est fundamentum hujus ipsius elevationis, præcipuè ad ponendum à materiali idque viribus naturæ, aliquod ens spirituale, non estque ratio, cur potiùs phantasma materiale sequi debeat conditionem elevabilium naturaliter, & non conditionem inelevabilium naturaliter.

DIFFICULTAS II.

De speciebus sensus interni.

Assero primò. *Dari species in sensu interno relictas, ex actionibus præactis, sensus interni.*

Ratio est. Quia non positis illis speciebus relictis à sensatione interna transacta, non daretur memoria transactæ sensationis, quàm negare, arbitrarium esset, sicut & negare ipsam sensationem internam.

Assero secundò. *Dari in sensu interno species sensuum externorum.*

Ratio est. Quia sensus internus non posito objecto, nec posita ejus externa sensatione, nihilominus percipit objectum; & ita in somnis imaginamur hos manducare, bibere, &c. quæ omnia non apparet qui salvarentur, non positis prædictis speciebus.

Assero tertio. *Non esse ita certum, quòd ut sensus internus cognoscat sensationes externas quæ actu exercentur, quòd inquam in ordine ad hoc indigeat speciebus. Est assertum quod docet Oviedo hic punct. 2. num. 1.*

Ratio. Quia præsentia objecti sensibilis, vinoque illius per speciem impressam & expressam eum noscente non apparet cur non sit

sit sufficiens ad principiandam à sensu interno, sensationem internam.

Assero quartò. *Supposito quod possit sensus internus reflectere se sensatio interna dum actu exercetur, posset cognosci, alia sensatione interna, reflexa, sine ulla specie impressa.*

Ratio. Quia species sunt inventæ & provisæ à natura, nonnisi ad cognoscenda objecta dissita & improportionata, sed sensatio interna, nec est dissita, nec improportionata. Ergo benè nosci poterit, sine ulla specie impressa.

Dices. Saltem divinitùs potest separari sensatio interna, & non esse præsens sensui internō, hoc autem sufficiens est fundamentum, ut cognoscatur, nonnisi media specie.

Respondetur. Tunc id quod est dissitum, licèt etiam possit non esse dissitum, indiget speciebus, quando naturaliter, potest fieri dissitum; & ita angelus A cognoscit angelum B per distinctam speciem, quia angelus B etiam naturaliter, potest esse dissitus. Quia autem sensatio interna, non potest esse naturaliter dissita, fit ut natura, quæ nonnisi naturalia providet, non debuerit providere de specie impressa superaddita. Deinde quamvis Deus possit se non repræsentare creaturæ, nihilominus dum se repræsentare vult, non facit hoc media specie impressa, licèt alias per species saltem abstractivas cognoscatur, ita etiam, licèt dissita sensatio interna, non possit cognosci nisi per speciem, dum tamen non est dissita, sine specie nosci poterit.

Discurri hìc posset: Cur quando est actu sensatio interna, & producit sui speciem, se transacta mansuram, cur inquam illa species, cum sit agens necessarium, non repræsentet illam ut præteritam. De quo vide citatum Oviedo à num. 4. circa quod dici potest speciem non ita esse agens necessarium, ut hoc ipso quia ponatur, elici debeat cognitio, ad quam eliciendam provisa est à natura, aliàs omnia simul cognosceremus, sed hoc sensu agens est necessarium, quia scilicet positis omnibus prærequisitis, non potest non agere, inter quæ prærequisita est, ne sit nimia inhæsio huic potius objecto, ut adsit excitatio speciei &c. &c.

Assero quintò: *Sensationes externas non relinquere in sensibus externis species.*

Ratio. Quia sensus externus non meminit.

DIFFICULTAS III.

De speciebus sensuum externorum.

Assero primò: *Dari species visibiles,* unde & Aristoteles lib. 2. de sensu docet visionem fieri, non extramittendo aliquid ex oculo ad objectum, sed potiùs suscipiendo aliquid intus ab objecto, quod non aliud pote[st] nisi species. *Accedendum est ad ratio[nes] ... serti.*

Ratio prima est: Quæ solet desumi e[x Ari]stotele, qui docet sensum moveri ab ob[jecto,] jam autem movens & motum debent [simul] esse, & quia visum objectum semper est d[istans] à potentia, debet per aliquid aliud à se [obje]ctum uniri potentiæ, hoc autem nihi[l] est, nisi vicarium aliquod objecti, ad[eoque] species.

Neque valet si dicas: Sufficere, quòd obj[ectum] sit intra sphæram potentiæ, quia etian[...] sphæram potentiæ positum objectum, cu[m po]tentiam moveat, debet agere in potentia[m;] igitur aget, in medium vel non, si aget i[n me]dium, agere aliter non poterit, nisi tra[nsmis]sione specierum, si non aget in medium. [Er]go agere potest indistans, non agend[o in] medium.

Responderi posset: Quòd scilicet m[ovens] terminativè & motum, non debeant esse [simul.] Hinc etiam cognitio sensitiva interna, ite[m] intellectiva, ad quamcunque dista[ntiam] percipit objectum, quod non posse[t fie]ri, si movent terminativè, indigeret cert[a] tio.

Ratio secunda est: Quam proponit [Ovie]do. Lux & color in distantia proporti[onata] videntur; Ergo color & lux concurrunt [ad vi]sionem, aliàs in quacunque distantia, [vel] etiamsi non existerent, posset videri obje[ctum,] sed non concurrunt immediatè per se. [Ergo] medio alio effectu, hoc est speciebus.

Responderi potest: Ne ad quamcu[nque] distantiam extendatur visiva, rejici id pos[se in] determinationem ipsiusmet potentiæ; & [sicut] quòd objectum ad tantam distantiam pro[ducat] species, refertur id in determinatam virt[utem] potentiæ, nec inde sequetur, posse objectum [ab]sens videri, ita nec in præsenti sequetur, & [sicut] ex eo, quia objectum producit species, n[on se]quitur, quòd etiam non existente objecto, [pro]ducantur, ita nec sequetur, quòd non exi[stens] videri possit, casu, si videatur sine sp[ecie]bus.

Ratio tertia ejusdem est. Si inter vi[sibile] & oculum, interponatur aliquod opacum, [non] fit visio, quod non in aliam causam referri [potest] est, quàm quia corpus opacum, non est [me]dium apium, per quod diffundatur [spe]cies.

Respondetur. Quæ ratio dabitur, [cur] tunc non transmittantur species, eadem [faci]litabit cur non videatur, & si recu[rra]tur ad hoc, quòd necessarium sit med[ium] aptum, idem in præsenti etiam oppositi [di]cent. *Hinc aliter*

Probatur assertum experientiis. Quia si
n daretur species, nulla potest ostendi causa
: unus flos, multiplex appareat in inspiciliis
ltangularibus, non enim tunc multiplicare-
ipsum objectum. Ergo multiplicari debet
quid illius, hoc est dicta specie, & rursus non
set ratio reddi, cur in speculo res videatur,
ecipuè si à tergo videntis, ponatur visibile.
m cur si duo speculum teneant, sinistrum vi-
bitur dextrum, & dextrum sinistrum. Ex
ta item appressione oculi facta digi-
videntur plures candelæ & quæ omnia
ari non possent, non concessis speciebus.

Noto primo, species visibiles in instanti dif-
di.

Ratio. Ipsamet experientia, diffundi etiam
nnisi per lineam rectam, hinc objectum à
go positum, nemo videt, nisi reflectantur
cies ab aliquo diaphano, quamvis autem per
tam lineam emittantur. emittuntur in sphæ-
n, quia aliàs non ab omni parte videretur ob-
um.

Noto secundo, species visibiles si sint hetero-
neorum objectorum, & ipsas esse hetero-
eas, nec secum continuari.

Ratio. Quia unumquodque objectum, est
ncipium qualitatis vicariæ, adeoque sibi
portionatæ, hinc si objecta sint diversa,
m species erunt diversæ, unde etiam vide-
s, quòd species nigri, non projiciantur ab
o, si autem hæ species sunt diversæ rationis,
tinuari secum non possunt, nam continuo-
n extrema, debent esse unum.

Noto tertio, partes specierum nonnisi par-
objecti, & totam speciem, totum objectum
ræsentare.

Ratio. Quia si pars repræsentaret totum ob-
um, is qui videt partem maris, videret to-
n mare. Deinde si pars speciei repræsenta-
totum objectum, pars speciei, deberet cau-
à toto objecto, denique nulla est necessi-
& fundamentum, tribuendi omnibus parti-
vim causandi, quamcunq; partem speciei.

Dices primò; Si non causantur partes spe-
à toto objecto, non esset ratio, cur ex qua-
que parte, totum objectum videatur.

Respondetur. Id inde fieri; quia illa species.
hæram projiciuntur, & cum non sint quan-
ed de genere qualitatum, penetrant se, &
patiuntur in eodem loco.

Dices secundò. Si unamquamque partem
ciei non producit totum objectum nulla po-
t assignari ratio, cur una arbor à longè vide-
n possit, si autem sint plures & conficiant
am videri possunt, saltem confusè.

Respondetur. Non debere id rejici in hoc,
d speciem unius arboris, tota sylva produ-
aliàs ut bene ostendit Ariaga & Oviedo,
nctius videretur unus homo dissitus, pro-
accessum plurium, eò quòd species illius
plures & fortiores causas habeat, quàm si unus
homo sui speciem producat, sed rejici id debet
in hoc principium, quia deficiente numero plu-
rium specierum, una aliqua, non est sufficiens,
ad immutandam potentiam.

Dices tertio. Totus Sol producit unam-
quamque partem lucis, & totam lucem. Ergo
& objectum totum, producet unamquamque
partem speciei.

Respondetur. Antecedens dubium esse,
cur ad eum modum, quo partem quantitatis,
nonnisi pars materiæ producit, pars etiam Solis,
non producet nisi partem lucis.

Assero secundò. *Dari species auditus.* Ex-
perientias quas adfert Ariaga, solvit bene Ovie-
do, aliquas hîc attingemus.

Ratio prima adferri solet. Echo, & unius
vocis, ab omnibus perceptio, in aliud princi-
pium referri non potest, nisi in species.

Responderi posset: Hæc omnia referri
posse in sonum, qui propagatur, eodem modo,
quo species.

Ratio secunda. Dantur species visibiles.
Ergo dantur & audibiles.

Responderi potest. Disparitatem esse: Quia
coloratum lucidum, non potest produci in aëre,
& tamen videtur coloratum lucidum etiam
distans. Ergo unio illius cum potentia, non
poterit in aliud rejici, quàm in species interme-
dias, jam autem potest in medio produci sonus,
non productis speciebus, & devolvi usque ad
sensorium.

Ratio tertia est, qua utitur recentior Suarez;
Quia scilicet auditus percipit sonum esse distan-
tem, cujus distantiæ perceptio, non potest refer-
ri nisi in speciem, nam sonus proximus & im-
mediatè causatus, non potest repræsentare so-
num remotum, aliàs frigus proximum sentire-
mus ut distans.

Responderi potest: Sicut recentior Suarez
docet, mediis speciebus ideo cognosci sonum
distantem, quia scilicet intensæ, in propinquio-
ri, remissæ, in remotiore parte medii, productæ
sunt species. Ita quià in propinquioribus so-
noro partibus, fortior est productus sonus, re-
missior in remotioribus, fit, ut remotus sonus
sentiatur.

Neque valet, si dicas: Quod si quis proximè
insusuret, leviter sonus tunc producitur, & ta-
men non auditur esse remotus. Ergo rejici
non debet in debilitatem soni, quòd dignosca-
tur in loco dissito, sonus productus, non in-
quam valet; quia quæcunque ratio dabitur, cur
species à susurante productâ, non faciunt audiri
sonum dissitum, idem nos dicemus de sono, sicut
ergo rejicietur id in hoc, quia in anteriori-
bus & anterioribus partibus medii, non
erant productæ illæ species, quæ tamen
contulissent ad principiandam de se sensa-
tionem, ita & nos dicemus, non esse pro-

 ductum

ductum ſonum in anterioribus partibus, quæ &contuliſſent ad principiandam ſenſationem,& ſimul habuiſſent vim, principiandi dignoſcentiam, remoti ſonori. *Hinc aliter*

Probatur aſſertum. Quia univerſaliter Ariſtoteles 2. de Anima textu 67. & infra text. 25. docet, ſentire eſſe quoddam pati, alterarique ab objecto, quod ipſum alterari quod proveniat à ſpeciebus, colligitur ex textu 121. & 138. ubi docetur, ſonum, eſſe ſuſceptivum formarum ſine materia, quo nomine venire ſolent ſpecies intentionales. Deinde duo ſunt principia ex quibus indagatur poſitio ſpecierum.

Primò, diſtantia objecti, ſecundò improportio, & quamvis in guſtu & tactu non poſſit ſenſatio fieri ſine præſentia objecti, nam objectum guſtus ob ſuam craſſitiem, non poteſt immutare ſenſus intentionaliter, niſi immutet & realiter ut inquit recentior Suarez, titulo tamen improportionis, probabiliter in aliis etiam ſenſibus, adeoque principaliter in auditu, dari debebunt ſpecies. Hinc etiam quia odorabile in internas partes olfactivæ, ſe inſinuat, & non in ſolam ſuperficiem, ad quam ſolam pervenire poteſt aër, tribuendæ ſunt etiam olfactui ſpecies. Guſtatio etiam non fit in ſolis extimis partibus, ad quas tamen ſolas, advolvit ſe cibus. Deinde contactus non fit ſecundum ſolas extimas partes, ſed etiam ſecundum intimas, cum etiam in illis ſentiatur dolor.

Dices. Species audibiles, nec poſſunt in inſtanti produci, nec in tempore, non in tempore, quia non habent contrarium, non in inſtanti, quia de facto experimur citiùs ad oculum deferri ſpecies viſus, quam audiatur ſonorum, ſi ſit remotum.

Respondetur. Produci in tempore ſpecies audibiles, non ex eo, quòd habeant contrarium, ſed quia talis eſt illarum natura à poſteriori per experientiam cognita.

Vel certè quia ſonus accedit per motum localem ſucceſſivum, hinc fit, ut ſucceſſivè etiam ſpecies producantur, *Hinc*

Assero tertio: *Probabile eſſe ex dictis de auditu, quod reliqui etiam ſenſus habeant ſpecies*, licèt id præ reliquis ſenſibus de auditu verificetur propter ſenſum Auctorum recentiorum, qui præ reliquis tribuunt ſpecies auditui, quantumvis negando eaſdem guſtui, tactui, odoratui, &c.

Ratio. Quia etiam illorum ſenſuum objecta, ut ſe inſinuent intimis ſenſorii partibus, ſunt improportionata, cum tamen per experientiam ſe inſinuent. Ergo hæc improportio, tollenda per ſpecies.

Quæres: *An ſint objectum ſenſuum ſpecies, an verò ipſummet objectum?*

Assero primò: *Non ſolum objectum ut eſt ſecundùm ſe, ſenſibus externis attingi.*

Ratio. Quia ſi ſolum ſecundùm ſe attingeretur objectum, cum diverſitas tanta appar[...] in cognitione objectorum, ut cum unum [...]jectum, appareat multiplex, deberet objec[...] in ſeipſo, totam illam diverſitatem conti[...]re, ſiquidem tu dicis objectum attingi, ut [...] ſecundùm ſe, ſed ſecundùm ſe non co[...]net tot diverſitates. Ergo non ſolum ſec[...]dùm ſe, ſenſibus externis attingitur.

Assero ſecundò: *Solas ſpecies non eſſe o[...]ctum ſenſuum.*

Ratio. Tum quia ſpecies non ſunt niſi ſi[...]litudines objecti virtuales, in ſpeculo au[...] non videtur id, quòd eſt virtualiter facies, [...] lineamenta formalia ſpeciei. Tum quia [...]cies ſpirituales intellectuales non intelligun[...] ut Quod, quando intelligitur ipſum objectu[...] Ergo nec ſpecies ſenſuum externorum. T[...] quia id ſolum videtur, quod eſt lucidum [...]loratum, ſpecies autem non ſunt lucidæ, co[...]ratæ, ſic lucem lignum non producit, &[...]men producit ſui ſpeciem, nec color co[...]rem; hiſque rationibus pro aſſerto, utitur [...]centior Suarez. Tum quia ut urget Arria[...] ſpecies ſunt ejus naturæ, ut quælibet pars [...] præſentet totum objectum. Ergo ſi ipſæ ſ[...]cies videntur in unaquaque parte, videb[...] totum objectum, quod eſt contra manifeſt[...] experientiam.

Quod ulterius huic fundamento in[...]tur. Quia ſcilicet ſicut objectum in ſe eſt t[...] ut una pars non ſit ibi, ubi eſt alia, ſit ut no[...] qualibet parte totum videatur objectum, [...]tum autem in omni parte videri deberet, ſi[...]dem ſpecies omnes ſe penetrant & tu dici[...]las videri, non verò objectum. Tum qui[...] ipſæ ſpecies videntur, tunc diffuſæ ab obje[...] ſpecies v. g. nigri, & receptæ in aëre, de[...]rent aërem facere nigrum, ſiquidem tu ſpec[...] illas dicis videri, quod autem videtur nigr[...] v. g. eſt. Neque valet ſi dicas ex eo quod [...] magis intentionales non poſſe colorare, ſal[...] enim tantillum colorare deberent, imò c[...] non appareant minus coloratæ, quàm ipſ[...] objectum, non eſt ratio, cur ipſæ colo[...]re non deberent, atque colorat ob[...]ctum.

Assero tertio: *Id quod attingunt ſenſus, [...] objectum, ſpeciebus repræſentatum.*

Ratio aſſerti eſt: Quia non ipſæ ſpecies [...]dentur ut probatum aſſerto ſecundo, [...] etiam ipſum objectum in ſe, ut probatum aſſ[...]to primo. Ergo videri debet objectum ſpe[...]bus repræſentatum; quid enim aliud vi[...]retur?

Dices primò: Pone cubiculum clauſu[...] obſcurum, pone vitrum intromiſſivum ſpec[...]rum, ſubde chartam, tunc exprimentur o[...]jecta foris exiſtentia, ſed tunc non viden[...] objecta, quia in illo clauſo cubiculo non ſu[...] Ergo videntur ſpecies.

RESPONDETUR. Illic esse objecta, non secun-m se, sed prout repræsentata, in aliis etiam antiis, hoc solum ostenditur, quòd corpus re-flectens variet visionem, ad illamque conferat, t non species sed objectum videatur: hinc m in illa charta, est reflexio specierum, quæ exæ, sunt talis naturæ, ut in illo loco repræ-tent objectum, unde reflectuntur.

DICES 2. Species sunt in aëre, nec sunt in alio dio reflectente eadem v.g. in charta, hinc ta charta, immotæ sunt species. Ergo non llic reflexio specierum conducentium ad vi-nem ipsiusmet objecti; consequenter non um objectum sed species videbuntur.

RESPONDETUR. Hanc difficultatem esse mmunem. Certè enim mota charta mo-ur aër, & tamen immotæ manent species, quæ de subjecto in subjectum non possunt transire; Consequenter debet tunc poni nova propagatio specierum, licèt à nobis non discernatur, quod etiam à nobis conceditur; Sed inde non sequetur, objectum repræsentatum non videri.

DICES 3. Reflexio fit per lineam rectam, & tamen tunc à quacunque parte videtur objectum.

RESPONDETUR. Fieri reflexionem etiam per lineam sphæram referendo id in naturam refringendarum specierum, ita ut quædam quidem reflexio, fiat per lineam rectam ut cum reflectitur calor, aliquando autem fit reflexio quæ sequitur meram conditionem specierum, diffundendo se in sphæram, sicut in sphæram diffundunt se species.

Et hæc de Anima aliisq; Materiis, A.M. D.G. dicta sunto.
B.M.

INDEX I.
Titulorum.

TRACTATUS

DI-

QUÆ-

INDEX II.

Conclusionum.

DISPUTATIONE I.

De Anima ut sic & ejus divisionibus subjectis.

DAtur Anima definitivè ex Aristot. est Actus primus corporis naturalis, potentia vitam habentis. Nomine corporis venire potest totum compositum. Item Materia.

In definitione: quid sit vita. Non attenditur principaliter quid vivat, sed ad immanentiam & adproficisci ab intrinseco. Vita in actu primo, non dicit essentialiter immanentiam unionis, dicit tamen immanentiam principiativam.

Quid per alios vita. Per nos vita in actu primo: Est principium, per quod subjectum, vel si mavis dicere substantia, in suo esse connaturali constituta, exercet operationes immanentes, per se, ab intrinseco. Et exinde inferes: Cur ignis non vivat augmentando se, vivat autem animal nutriendo se, & alia similia.

Pensatis rationibus utriusque partis: An scilicet vitaliter producantur species. Defenditur productio specierum esse vitalem. Ipsæ tamen species impressæ, non sunt quid vitale.

Habitus naturales sunt formaliter vitales, in sententia quæ illis tribuit concursum effi-vum in actus, non tamen sunt vitales habitus supernaturales infusi.

Potentia loco motiva est vitalis, motus in in sententia modalistarum. Impulsus autem qui producitur, per motum impellentis vitalis, producitur quidem actione vitali, sed non productus, à sola v.g. gravitate.

Actus vitalis quà talis, seu retenta vitalitate non potest adeo suppleri, vel ab alia potentia distincta. Secus seclusa vitalitate.

De divisione Animarum.

Dividitur Anima in vegetativam, sensitivam, rationalem. Quæ, si sumatur intellectuale, prout est à parte rei, secundùm sic sumptum intellectuale, informat anima rationalis, corpus. Si autem intellectivum, formaliter sumatur secundùm ita sumptum intellectivum, non informat illud. Infusionem animæ rationalis, non præcedit Anima aliqua vegetativa.

De subjectis Animæ.

Propositis argumentis partis, negativæ & affirmativæ. Infertur, sanguinem non animari. Animantur ossa. Dentes. Capilli. Ungues.

De potentiis Materialibus.

Potentiæ materiales externæ, non percipiunt naturaliter objectum absens, percipere possunt divinitus. Visio non fit per emissionem radiorum. Ut videat oculus sufficit objectum esse illuminatum. Tactus sentit qualitatem, etiam inhærentem. Datur sensus internus. Cur ita dictus. Identificatur animæ. Cur bruta per alios tenteantur v. g. umbram. Cur v. g. ursus seligit commodiores lapides.

Pensatis rationibus an dentur species insensatæ. Deciditur, quòd sensus internus, attingat objecta insensata.

DISPUTATIONE II.

De Anima rationali secundum se.

Convenit Animæ rationali spiritualitas. Indivisibilitas item tam in partes essentiales, quàm in integrales. Perfecta animalia habent animas indivisibiles. Divisibiles imperfecta, non tamen in partes Heterogeneas.

Est dabilis sensus, in quo intra eandem speciem, possint dari Animæ rationales, una, perfectior individualiter, præ altera. In alio sensu non possunt dari. Probatur: quòd possint da specie distincta & tamen æqualis perfectionis sed & quod non possint dari, sed pro Affirmativa habetur sufficiens fundamentum, licèt negativum.

De Potentiis Animæ.

Potentiæ Animæ non distinguuntur realiter ab anima. Et quamvis distinguerentur, adhuc anima immediatè influeret in operationes. Sensatio facta in oculo, non exercetur ab anima britti posita in pede.

Actus immateriales immediatè recipiuntur in anima rationali. Materiales ne quidem inadæquatè sive distinguantur sive non distinguantur potentiæ ab anima rationali, specificantur intrinsecè, à sua entitate. Extrinsecè ultimo ab objecto Immediatius per actus. Casu quo potentiæ distinguerentur realiter ab anima, probabile est, fore illas distinctas specie intrinseca, secundùm distinctionem animarum.

DISPUTATIONE III.

De Intellectu & intellectione in Communi.

Quid intellectus. Quod ejus objectum. Quotuplex. Quæ ejus munera.

Non potest dari ulla implicantia, quæ probat impossibilitatem intellectus, determinati, nonnisi ad unum cognoscendum. Sed nec ullum fundamentum positivum, quòd sit possibilis talis intellectus. Circa quæstionem: An omne intellectivum sit volitivum neutra pars habet, positivum fundamentum demonstrativum, non tamen hæc duo separari possunt.

De Intellectione in Communi.

Intellectio quæ reddat intelligentem eum qui eam producit, non fit distincta actione. Et si foret distincta à termino seu qualitate producta, non foret formaliter intellectio. Requiretur tamen tanquam prærequisitum necessarium. Intellectio creata consistit in qualitate producta. Verbum mentis non est medium in quo noscatur objectum. Variæ appellationes intellectionis. Comparantur inter se verbum increatum cum creato. Et quî producatur creatum.

DISPUTATIONE IV.

De intellectionibus in particulari.

Copula, in propositione, necessariò habet respondentem solo objectivam identitatem, adeoq; objectum. Judicii non sunt sola extrema. Judicium secundæ & tertiæ operationis, est qualitas indivisibilis. Quid per alios. Quid per nos intellectio intuitiva & abstractiva.

Omnis notitia comprehensiva est intuitiva. Alia inadæquata comprehensiva, alia adæquata. In objecto comprehensivæ, semper debent nosci primò essentialia prædicata, non semper secundo essentialia. Licèt hæc interdum debeant comprehendi.

Quænam intellectiones stare secum possint.

Quod assensus & dissensus non possint circa idem objectum naturaliter secum stare, certum est. Non demonstratur tamen, quòd non possint secum stare. Demonstratur id de assensu, circa idem objectum. Actus scientiæ potest stare cum opinione, etiam extrinsecam formidinem habente. Possibile est unum eandemq; actum ex duobus motivis fieri v. g. scientiæ & opinionis. Casu quo concurreret motivum scientificum & motivum fidei, habetur fundamentum, quod motivum scientificum elevari possit à motivo fidei ad producendum actum supernaturalem, vis tamen similis, non est tribuenda scientiæ, respectu motivi v. g. opinionis.

DISPUTATIONE V.

De voluntate & volitione in Communi.

Voluntas non est distincta realiter ab intellectu. Potest esse actus fugæ, formaliter, nonnisi propter malitiam. Omnis actus persecutionis, est virtualiter actus fugæ & è converso.

Hinc

Hinc & objectum voluntatis ut sic erit volibile, commune bono & malo. Malum, itemque indifferens si vestiatur ratione boni, potest terminare actum prosecutionis. Secus si non vestiatur. Aliquo sensu non potest circa indifferens objectum versari voluntas, aliquo potest.

De dependentia volitionis à cognitione.

Cognitio non est principium effectivè concurrens ad voluntatis actus. Influit tamen per modum efficientis impropriè. Si daretur imperium quo imperaret intellectus voluntati actum ejusdem, illud imperium, deberet esse aliqua, ex tribus, operatio. Etiam ex simplici apprehensione, sequi potest volitio, licèt voluntas ad perfectius operandum, indigeat judicio. A cognitione sensitiva, non potest connaturaliter moveri voluntas, potest supernaturaliter.

Non potest naturaliter ferri voluntas in incognitum. Sed an id divinitus facere possit, pro neutra parte adfertur fundamentum demonstrativum.

DISPUTATIONE VII.

De Actibus voluntatis in particulari de Intensione.

POst propositum objectum voluntati, primus ejus actus, est inefficax, cum, qui postea sequuntur actus. Potest dari aliquis actus, qui sit intentio, objecti, sine ulla inquisitione mediorum, nec constituitur intentio, connotatione mediorum. Licèt formalis electio non possit esse sine actuali habitudine ad finem consequendum. Potest voluntas eodem actu & æquè directè velle media & finem. Quando est distinctus actus intentionis ab electione, non est necesse in se physicè durare intentionem quando est Electio. Licèt virtualiter durare debeat. Electio duplex cogitari potest. Potest salvari circa unum medium. Quid intentionis efficacia. Circa quæstionem: An posita intentione finis, maneat libertas in electione, expensis argumentis affirmativæ. Et negativæ partis, inferendum erit: quòd intentio efficax non adferat ullam necessitatem, quæ auferat libertatem. Non necessitatur voluntas, ad prosequendum, nonnisi majus bonum.

De actu imperante & imperato.

Potest voluntas imperare sibi alium actum. Actus imperatus, est actus liber. Imperans in imperatum non influit per modum principii Physici elicitivi. Influit tamen nonnisi mediante cognitione.

DISPUTATIONE VIII

De habitibus & speciebus.

QUid habitus. Quæ ejus divisio. Quod subjectum. Præter species intensas ordinatas & radicatas, dantur habitus in intellectu. Dantur & in voluntate. Probabilius est non dari illos in potentia sensitiva & phantasia. Explicatur quomodo habitus possit concurrere formaliter ad actus. Concurrit etiam effectivè.

De causis habituum, &c.

Probabilius est, quòd habitus producantur à potentia, cujus sunt habitus, posito actu vel actibus. Potest sustineri, quòd actus, dispositivè tantùm concurrant ad productionem habituum. Potest Volitivæ & Intellectivæ intendi habitus. Etiam ab actu remissiori. Conservari habitus à sua potentia, indiget ad conservationem sui, exercitio actus. Non corrumpuntur formaliter habitus positione actuum contrariorum. Etiam contrarii habitus, compatiuntur se in gradu remisso.

De Speciebus.

Dantur species, sunt illæ qualitates loco objecti completivæ potentiarum, in ordine ad percipiendum objectum. Species impressa non est similitudo formalis objecti. Hæc materialis, nec spiritualis, est ejusdem conditionis cum objecto. Datur impressa & expressa. Concurruntnè effectivè ad actum species impressæ.

Dantur species impressæ intellectuales relictæ ex cognitionibus transactis. Dantur item in ordine ad objecta à sensibus non perceptibilia. Danturque absolutè. Posito duplici phantasmate materiali hoc est phantasmate impresso & expresso, probabile est, quòd solum expressum, concurrat ad productionem speciei spiritualis impressæ. Nullum est fundamentum tribuendi, quòd phantasma materiale producat speciem spiritualem effectivè. Sufficit ei tribuere concursum in genere causæ formalis extrinsecæ. Dantur in sensu interno species relictæ ex actionibus ejusdem. Et ex actionibus sensuum externorum. Non est tamen ita certum, quòd ut sensus internus cognoscat sensationes externas quæ actu exercentur, quod nunquam in ordine ad hoc indigeat speciebus.

Dantur species visibiles. Auditus &c. Probabiliter reliquorum sensuum. Non solum objectum ut est secundum se. Nec solæ species, sed objectum speciebus repræsentatum attingitur à sensibus.

F I N I S.

PRÆLECTIONES
PHILOSO-
PHICÆ,

IN

OCTO LIBROS

PHYSICORUM,

R.P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI, SOCIETATIS JESU.

INSERTÆ SUNT ET

QUÆSTIONES MAGIS DISPUTABILES,

DE

COELO ET MUNDO.

DEI CARO-FACTI MATRI
DE
CORPORE NATURALI,
VERBUM VERBO CONCIPIENTI,

DE
AUSCULTATIONE,
BEATISSIMÆ UT OCTO
IN
OCTO LIBROS PHYSICORUM
PRÆLECTIONES
PHILOSOPHICAS

Componebat

Mancipium Ejusdem

T·M.S.J.

APPROBATIO
ILLVSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI

DN. Infulati Præpoſiti Laſcenſis, Scholaſtici Vladislavienſis, Archi-Diaconi Poſnanienſis, Gneſnenſis, Lancicienſis, Canonici, Vicarii & Officialis Generalis Poſnanienſis, S.R. Majeſtatis Secretarii.

PRælectiones Philoſophicas, R.P. Thomæ Młodzianovvski, Societatis JESU, SS. Theol. Profeſſoris, authoritate Adm. R.P. ejuſdem Societatis Provincialis, recenſitas & approbatas, uti luce publica digniſſimas, prælo mandandas cenſeo & permitto. In quorum fidem præſentes, manu propria ſubſcribo. Datum Poſnan. d. 8. Menſis Martii, Anno Domini 1670.

ALBERTUS DOBRZELEWSKI,
Præpoſitus Laſcenſ. Archi-Diaconus, & Officialis
Poſnan. Generalis.

FACULTAS.
ALEXANDER LORENCOWIC.

COncedo Facultatem P. Thomæ Młodzianovvski, Societatis JESU Theologo, poteſtate ad id mihi datâ à Reverendo P. Joanne Paulo Oliva, Præpoſito Generali ejuſdem Societatis, ut Commentationes in 8. libros Phyſicorum ab eo conſcriptæ, quoniam ab aliquot Patribus Theologis, ad id Deputatis recognitæ probantur, in lucem editæ, typis mandentur. Cujus rei gratiâ haſce literas manu noſtrâ, & Sigillo officii munitas dedimus. Lublini 4. Januarii 1670.

ALEXANDER LORENCOWIC,
Præpoſitus Provincialis Societatis JESU
per Poloniam.

PROOEMIUM.

Nihil hîc ago de Quæstionibus Proœmialibus Physicis: Quia Majores, quæ in hac materia, assumi debebant, omnes sunt expensæ in Logica, sub quibus Minores facilè subsumi possunt; ita ut de re, nulla sit in præsenti difficultas: aut enim pro objecto statur Ens mobile, aut Corpus quà tale, aut Corpus substantiale, aut Corpus naturale, quæ omnia in re idem sunt. Quia ad prædicta, in Re vocantur omnia, quæ scibilia sunt in Physica, ipsa autem secundùm rem, ad nihil aliud revocantur, de cæteroq; supponuntur esse scibilia. Quoad vocem autem attinet, non commodè appellatur objectum Physicæ, Ens mobile, propter rationes in Logica, simili adlatas, de Objecto, sub nomine Entis, non constituendo. Non rectè etiam appellatur Corpus quà tale: quia si nihil obsit, debet assignari objectum formale, distinctum à materiali: Cùm enim objectum definitivum sit scientiæ & in definitionibus, explicitè, licet breviter, singula sint evolvenda; non evolvuntur autem, si idem, & sub eodem nomine, pro formali ponatur. Unde fit, ut si possit fieri, quærendum sit aliud nomen. Commodiùs ponitur Corpus substantiale, sed quia recedit à phrasi Aristotelica, quæ Libros, præsentis materiæ, à Natura appellat, fit ut commodissimè dicatur objectum Physicæ esse Corpus naturale. Ly naturale, non accipiendo pro eo, quod opponitur supernaturali, sed secundùm præsentem materiam, quæ seipsam explicat. Nempe prout Corpus naturale, sumitur pro Corpore, in quantum est principium motûs, & quietis, in quantum ex Vi Corporis, deposcit quantitatem, & similia.

TRACTATUS I.

DE PRINCIPIIS ET CAUSIS CORPORIS NATURALIS.

Contra Communem cæteroquì praxin, non sejungo Tractationem de Principiis, à Tractatione de Causis. Licet enim ut ex inferiùs dicendis constabit, principium & Causa distinguantur, tamen in Physica, quod habet rationem principii intrinseci compositivi, vel extrinseci, habet rationem Causæ accommodatè acceptæ, & si quid est specialis diversitatis, brevi perstringi potest.

DISPUTATIO I.

De Principiis & Causis in Communi.

EA quæ concernunt formalitatem Principii, inprimis perstringenda sunt.

Præmitto I. *Quæ sit Definitio Principii ut sic.* Plures diversis locis tradit Philosophus. *Prima* est 4.Metaph.t.1. *est primum, unde aliquid aut est, aut fit, aut cognoscitur.* *Secunda* 1.Phys. T.42. *Oportet principium neque ex alterutris esse, neque ex aliis, & ex his omnia.* *Tertia* 5.deGen.Anim.c.7. *Principium est illud, quod ipsum quidem est causa multorum, sed ipsius nulla superior.* In idem fermè recidit, & illa, 5.Poët. *est id, quod post aliud, necessariò non est, post illud autem, aliud natum est esse, vel fieri.* Maximè propria est *Prima* Definitio, licet etiam non sit exacta: quia procedit, per enumerationem; quibus omnibus, quasi rationem, communem tradit, S.Thomas 1. p. q.31. a.1 Principium dicitur esse, à quo aliquid, quomodocunque procedit.

Quomodo autem ratio principii possit salvari, sine nova Inceptione, discitur in aliis materiis, attingeturque ubi de Creatione.

Præmitto II. *Quæ sit definitio Principiorum Corporis Naturalis.* Desumitur illa ex 1.Phys. t. 42. *Principia sunt, quæ neque ex aliis, neque ex alterutris fiunt, & ex his, omnia.* Ut autem ly *ex* toties positum explicetur, sensus erit, dictæ definitionis, ut communiter docetur, Principia Physica, neque Terminativè, neque Compositivè fiunt, in ordine rerum naturalium, ex aliis, aut ex alterutris, ex ipsis autem, vel Compositivè, vel terminativè fiunt omnia materialia.

Præmitto III. *Quòd sint principia Corporis Naturalis.* In fieri tria sunt. Materia, forma, privatio, in facto esse duo, Materia & Forma.

Ratio est. Quia in omni transmutatione, datur terminus à quo, terminus ad quem, & illud ipsum permanens, quod transmutatur. Primum est privatio, secundum forma, tertium ipsamet materia. Argumentum hoc infra redibit tractandum. Procedit autem resolutio, de principiis intrinsecis: quia efficiens, & finis, sunt principia extrinseca. Quod autem in facto esse, sint duo. Ratio est: quia impossibile est, stare privationem cum forma. Imò ratione horum duorum, dicuntur esse prima principia, prima contraria. Hæc summatim tractata, fusiùs ab aliis exposita, fermè ab omnibus eodem tenore leges.

QUÆSTIO I.

De Prædicatis essentialibus Causæ.

INvestigata definitione Causæ, perstringenda erit connexio illius, sitne essentialis cum effectu.

DIFFICULTAS I.

Explicatur Essentia Causæ, ut sic.

IN Definitione Causæ, attendendum est ne conveniat Patri æterno, respectu Verbi, & respectu Spiritûs S. utrique. Ne conveniat conditionibus, privationi; solis tantùm intrinsecis, vel solis extrinsecis Causis. Item ne conveniat Personæ Verbi respectu Humanitatis.

Explicat I. Suar. D.18. Metaph. S.2. n.; est principium per se influens esse, in aliud.

Impugnat I. Hanc definitionem Arriaga: Quia Pater æternus, qui est aliud suppositum à Filio, influit esse in aliud suppositum; & tamen non est causa Filii.

Responderi potest. Quòd ly aliud simpliciter prolatum, ex sensu Patrum, significat aeitatem essentiæ. Hinc absolutè potest dici Filius alius à Patre, sed non aliud. Cùm autem Suar. sine addito aliud posuerit, non potest definitio illius aptari ad probandum Patrem æternum esse causam Filii.

Impugnari potest II. Quia per ly aliud, vel intelligis naturam, vel intelligis quidditatem, si naturam. Ergo subsistentia, posito quod sit entitativè distincta, nullam habet sui causam: quia dùm producitur, non producitur natura, si autem intelligis, quamcunque quidditatem. Ergo Pater, respectu Personæ Verbi, erit Causa: producet enim Personam Verbi, adeoque quodquid Verbi, quà Verbi.

Respon-

RESPONDERI posset. Nisi aliquid addatur, oc Argumentum non concludet, quia quiddi- as sine addito, idem est, quod natura, solisque ormalitatibus differunt. Hinc si non produ- itur natura Filii, neque producitur quidditas ilii. Posset tamen acui hoc Argumentum, ut et infra. *Absolutè tamen loquendo*

NON SATISFACIT Dicta explicatio. Tum uia potest idem producere seipsum, ubi verè rit causans, & causatum, non tamen erit influ- us, esse in aliud. Tum quia secundo loco posi- um argumentum, restitui potest; ly enim aliud, on supponit pro natura, ut probatum supra, on pro definibili quocunque habente aliquam erfectionem, & tamen productam: quia aliàs ersona Verbi, dicens relativam perfectionem, cenda erit causata. Tum quia etiam causæ er accipens, sunt verè causæ, & tamen per se on influunt esse.

EXPLICAT 2. Arriaga. Causa, est id, quod per influendo producit essentiam. *Hæc explicatio dictis*

NON SATISFACIT. Tum quia si nomine es- ntiæ intelligatur id, quod contraponitur sub- entiæ. Sic subsistentia, si est quid distinctum est per Arriaga distinctum, non habebit sui usam. Si autem non sic sumatur essentia, non paret, quî Pater, respectu personæ Verbi, non catur causa. Tum quia dantur causæ per ac- lens, quæ verè sunt causæ, & tamen per se non luunt.

EXPLICAT 3. Fonseca, consentientibus Co- nbr. Quòd causa, sit principium, per se in- ens esse, in aliquid à se dependens.

IMPUGNARI solet. 1. Ly pendere ab alio, vel si- ificat, quòd ille terminus, qui producitur, non sit esse, nisi ab alio, & sic verbum etiam erit usatum: quia illud essentialiter est à Patre. Si em per ly pendere ab alio, significatur indi- ntia, quam habet terminus ad esse à causa, se- etur nec per Divinam potentiam, eundem ectum, posse à pluribus causis totalibus pro- ci, nullâ enim ex his determinatè indiget ef- ctus.

RESPONDERI posset. Sufficit, quòd saltem in- erminatè aliquâ ex iis indigeat.

IMPUGNAT 2. Oviedo: quia si ex Auctoribus us definitionis, quæras rationem, quare Ver- n non sit causatum, respondent: quia scilicet n dependet à Patre. Si autem quæsieris, qua- on dependet à Patre, respondent quia de- dere est habere productam essentiam, quod tè est arbitrarium: nam ex præcisa vi termi- ependet, non significatur produci essentiam. c datur dependentia à conditionibus, passio- us formâ, quæ dependentiæ non arguunt ductionem essentiæ.

RESPONDERI potest. Quòd in communi asi, & sine addito, dependentia supponat aliquo imperfecto; ut cum dicimus, creatura pendet à Deo, servus à nutu Domini. *Absolutè tamen loquendo*

NON SATISFACIT hæc explicatio. Tum quia ex ea, non potest reddi clara ratio, cur Pater æternus, respectu Filii, non sit causa, cum verè non possit esse, nisi à Patre: nam ut supra vidimus, dependentia non arguit productionem essentiæ, non significat etiam semper imperfectionem: nam essentia dependet à suis passionibus, & perfectionibus, relationes transcendentales à suis terminis. Cur ergo dependentia originis argueret imperfectionem. Tum quia esse illud dependens, vel significat quidditatem, vel naturam. Si naturam. Ergo Subsistentia distincta, nullam potest habere sui causam; si quidditatem, vel perfectionem productam. Ergo Verbum, quod in ratione Verbi producitur, dependens, adeoque causatum erit. Tum quia ut dixi supra, etiam causæ per accidens, sunt verè causæ, neque tamen per se influunt.

EXPLICATUR 4. Quid sit causa? Nempe, quòd sit principium, propter quod per se, seu virtute sua influens, sequitur aliquod esse. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia usurpat terminos dubios, & tamen definitio, quæ est ipsissima sciendi claritas, non vult talia dubia, dubium autem est. An ly propter quod, non supponat pro causa finali: Nam motiva exprimuntur per ly propter quod; Rursus non apparet, quî hæc definitio, sine nova explicatione, & distincta ab hac, possit aptari causis intrinsecis? cum illæ non virtute sua, sed seipsis influant, & causent. Tum quia ly illud *esse*, vel supponit pro natura, & sic subsistentia distincta, non posset habere sui causam; Vel ly *esse*, supponit pro quacunque quidditate, & sic etiam Verbum Divinum causari, quantum ex vi hujus termini non repugnaret, præcipuè in sententia, quæ agnoscit relativas existentias. Tum quia si recurras ad hoc, quòd esse Verbi non sequatur, inquirendum erit, quid ly *sequitur* importet? Si enim quamcunque posterioritatem importet, sic sequetur etiam verbum, quòd est posterius origine, præoriginante: Si per ly *sequitur*, intelligatur sequela durationis seu posteritas durationis; Sol non erit causa luminis; quia in eodem instanti reali, emanavit ex se lucem: Si autem ly *sequitur*, supponit pro dependet; redeunt Argumenta superius in simili facta. *Hinc aliter*

EXPLICATUR 5. *Quid sit causa?* Quòd sit principium, vi sua determinans ad existendum. Usurpo potius ly *vi sua*, quàm per se, vel virtute propria, quia causæ per accidens, per se non influunt, & tamen sunt verè causæ. Nec adhibeo hunc terminum; Virtute propria: quia causæ instrumentales, sunt verè causæ, non tamen dicuntur agere virtute, & nomine proprio, sed in Virtute principalis, cum tamen habeant

beant vim ſibi convenientem agendi, per quam vim agendi, excluduntur conditiones, qualis eſt approximatio, quæ non agit, ſed agens, unit localiter. Per ly *determinans*, excluduntur Perſonæ divinæ. Nam determinatio, indifferentiam ſaltẽ in priori naturæ exigit: quid enim determinaret, & auferret? Nulla autem etiam cogitabilis fuit indifferentia in Perſonis Divinis, ut eſſent. Determinatio etiam ſignificat limitationem. Hinc Beſſarion. cap. ult. ad fin. Concil. Florent. negat in iſto ſenſu, in quo cauſa limitationem dicit, appellare Græcos, Patrem æternum, cauſam Filii. Per quem etiam terminum, privationes, imò & conditiones excluduntur à ratione cauſæ: quia poſſunt eſſe, & non determinare ad exiſtentiam, nec habere vim determinandi. Subſiſtentia etiam Verbi non eſt cauſa Humanitatis: quia illud non determinat ad exiſtendum. Denique ſi daretur Creatura ab æterno, Anima item rationalis, quæ exigit eſſe ſemper poſt, ſunt cauſatæ: quia Creatura ab æterno, erat adhuc indifferens ad exiſtendum, indifferentiâ priori per rationem. Anima item, etiam, poſtquam eſt creata, adhuc cauſatur à Deo, quia eſt pendens à concurſu Divino, qui poteſt exhiberi & non exhiberi, habetque eſſe limitatum, & reſtrictum, ideo adhuc debet dici, determinari ad exiſtentiam. Porrò ratio determinantis, cauſalitati, ut Quo, cauſæ, ut Quod, conveniet. Determinare etiam ipſum, non tantùm ad genus cauſæ efficientis, ſed etiam formalis ſpectat. Hinc per multos determinativitas, eſt de primo eſſentiali conceptu formæ, ſpectat etiám ad cauſam materialem; quia hæc determinat ad eſſe corporei, compoſitum. Denique cum aliquid propter diverſos fines fieri poſſit, vel certè fieri, & non fieri; bonitas finis ad utrumque determinat. Sicque ulterius procedendo, in aliis huc revocabilibus ſpeciebus cauſarum, advertetur, omnibus illis convenire vim determinandi.

QUÆRES. *Cur Patres rejecerint nomen cauſæ à Divinis?*

PRÆMITTO 1. *Aliquos Patres veritos eſſe etiam nomen principii dare Patri reſpectu Filii. Proprium,* inquit Nazianzenus *ejus qui principio caret nomen eſt Pater, ejus autem, qui citra ullum principium genitus, eſt Filius.* Imò & Arrius ſcribens ad Euſeb. Nicom. ex eo Filium non eſſe Deum volebat, quia habet principium. *Principium autem*, inquit, *habet Filius.* Deus autem caret principio. Sed Arrius volebat Filium habere principium, h. e. eſſe ex non entibus, ſeu non exſtitiſſe aliquando, hocque illi volebat negare Nazianz. citatus.

PRÆMITTO 2. *Aliquos Patres dixiſſe, quòd Filius pendeat à Patre.* Ita idem Nazianz. V. de Filio Dei. *Nihil erat ante Patrem magnum, nam cuncta coërcet, amplectens & qui pendet de Patre.* Cyrill. Alex. Dial. 3. de Trin. dicit. *Filium pendentem eſſe ſubſtantialiter ab eo, qui genuit.* Sed his locis, ly pendere, ſupponit pro procedere.

PRÆMITTO 3. *Græcos fermè omnes, Patri, nomen cauſæ tribuere, reſpectu Filii*, imò & Aug. l. 83. qq. q. 16. *Deus*, inquit, *omnium quæ ſunt, cauſa eſt, quod autem rerum omnium cauſa eſt, etiam ſapientiæ ſuæ, cauſa eſt: igitur ſempiternæ ſuæ ſapientiæ, cauſa eſt ſempiterna.* Sed ly *cauſa* ſupponit pro producere. *His præmiſſis*

RATIO datur. Cur Pater, reſpectu Filii non ſit cauſa? Quia cauſa & effectus ſunt correlativa, hinc ſi Pater eſſet cauſa, reſpectu Filii, Filius eſſet effectus, contra Nicænum, in quo dicitur, *genitum non factum*, & contra Symb. Athan. *non factus, nec creatus, ſed genitus.* Rurſùs cauſa debet habere prioritatem naturæ, reſpectu cauſati, & tamen S. Thomas. Op. 1. Contra Errores Græcorum, c. 2. ait. *Neque enim*, inquit, *prior eſt Pater tempore, cum Filius ſit æternus. Neque prior naturâ. Cum Patris, & Filii, ſit una natura.*

Aliam Rationem, tali diſcurſu, proponit Oviedo. Ex phraſi ipſa conformem definitioni cauſæ, à nobis adlatæ. Omnis cauſa non poteſt producere effectum perfectiorem ſe, & limitatio determinatioque perfectionis, eſt à cauſa: Nam ſi effectus immediatè à Deo producitur, à Deo limitatur, cujus voluntas, non applicat omnipotentiam, ad effectum perfectiorem, ut poterat, producendum. Quòd ſi à creatura producatur effectus, illa etiam perfectiorem non producet, adeoque determinabit, & limitabit perfectionem illius. Cum autem in Divinis, producens non taxet perfectionem producti, ſed eſt utriusque eadem perfectio: quia & eadem natura. Hinc ſi principium producens, non limitat perfectionem producti, non eſt illius cauſa. Hæc tamen ratio, indigeret ulteriori lumine: quia etiam ſecundùm perſonam v.g. determinat Pater, nonniſi ad eſſe Verbi. Rurſùs, ſi produceretur per impoſſibile infinitum, non eſſet quid limitatum; & tamen cauſatum. Si autem dicas ex eo fore limitatum: quia in certa ſpecie conſtitutum; etiam Verbum in certa ſpecie conſtituitur, eſtque de linea intellectionis, non volitionis; dicitque diſtinctionem, alietatemque realem à Spiritu Sancto, qui eſt de linea volitionis.

DIFFICULTAS I.

De Eſſentia Cauſæ in actu Primo.

PRÆMITTO. *Cauſam in actu Primo, ſumi cauſam, prout potentem operari, cauſam autem in actu Secundo, ſumi cauſam, prout re ipſa operatur.* Sub præſenti autem titulo, decidendum erit per quid conſtituatur cauſa in actu primo. An ci-

licet præter propriam entitatem, includat & portet actionem, saltem ut possibilem. Ne- t Hurt, Arriaga, Oviedo. Affirmant alii ecentiores. Ipsa autem causa in actu primo teſt spectari adæquatè, & inadæquatè, seu se- ndùm præcisam entitatem, cui habere vim oducendi convenit.

DICENDUM est 1. *Causam inadæquatè acceptam constitui actione.*

PROBATUR 1. Causa inadæquatè accepta causa secundùm entitatem spectata, cui ntificatur vis causandi. Hæc non constitui- actione. Ergo Major est definitio, ipsum tum Quæstionis continens. Min. prob. Tum ia nihil constituitur in sua entitate, per ali- id à se distinctum: constitutivum enim in en- ate, identificatur constituto; distincta au- n sibi non identificantur. Tum quia si cau- secundùm entitatem spectata, constitueretur ione, vel constitueretur actione actuali, & c non: quia hæc est posterior ipsa entitate usæ; vel constitueretur actione possibili, & c non potest dici: quia in illo priori in quo ncipitur causa, sine possibili actione, est ncipium, sicut effectus possibilis; ita etiam causalitatis possibilis. Ergo in illo priori, suf- cienter est constituta in esse causæ in actu pri- , aliàs non posset principiare quidquam: is enim est, esse constitutum, in esse causæ, tea causare. Antecedens immediatum batur. Si in illo priori, causa in actu primo, n esset principium causalitatis possibilis, cau- litas possibilis, non produceretur à causa, od ipsum probatur. Non enim producere- à causa in actu secundo, quia hæc est poste- r causalitate possibili. Non etiam à causa in- æquatè accepta, ut conceditur. Non deni- à causa, prout dicit ipsam causalitatem: a aliàs à seipsa esset, & principii *Quo* non da- ur necessariò Principium *Quod*, siquidem hoc ncipium *Quod*, constitueretur ipso *Quo*.

PROBATUR 2. Quia si causa inadæquatè ac- ta constitueretur per causalitatem possibi- , ut assumitur, esset causalitas antequam es- Seq. probatur quia antequam intelligatur causalitas possibilis, intelligitur, esse ad il- , causa in actu primo, tanquam principium dem; & tamen tunc jam esset causalitas pos- is: quia per Te, in actu primo causa, dicit alitatem possibilem; Ergo esset causalitas, equam esset.

PROBATUR 3. Si causa in actu primo diceret alitatem possibilem, idem saltem inadæ- tè, esset causa sui ipsius. Cum enim actus nus causæ, sit causa possibilis actionis, & hic s primus dicat inadæquatè per Te actio- n possibilem, si actus primus causat possibi- actionem, etiam actio possibilis, importata ctu primo causæ, causabit saltem inadæqua- ipsam.

DICENDUM est 2. *Causam in actu primo, adæquatè spectatum, importare actionem possibilem.* Nomine autem causæ in actu primo, adæquatè tamen spectatæ, accipitur causa, & omne illud, quod illa secum poscit cointelligi, ad habendam completam, de se notitiam, quantumvis illud, non habeat rationem principii, ut *Quod*.

PROBATUR 1. Causa in actu primo adæquatè tamen spectata, est quid correlativum ad effectum, prout à se pendentem possibiliter. Ergo si adæquatè accepta dicit effectum à se pendentem, non potest dicere sine causalitate possibili: propter causalitatem enim, fit ipsa dependentia. Ergo dicit & ipsam causalitatem possibilem.

PROBATUR 2. Causa in actu secundò, adæquatè accepta, dicit causalitatem, & effectum actualem, horumque aliquo non habito, neutrum erit, h. e. nec sine causalitate, effectus, nec causalitas, sine effectu; jam autem nulla est causa in actu secundo. Ergo etiam causa in actu primo adæquatè spectata, importabit effectum, & causalitatem possibilem.

PROBATUR 3. Supponamus per impossibile, omnem causalitatem reddi impossibilem, hoc ipso erit impossibilis omnis effectus, impossibili etiam omni effectu, redditur impossibilis causa. Ergo apparet, quod ad intelligendam adæquatam rationem causæ, hæc omnia requirantur. Ne autem ex particularibus principiis, de connexione causæ procedat Argumentum, per impossibilitatem omnis effectûs, accipe etiam conditionatam possibilitatem sublatam.

OBJICITUR 1. Causa in actu primo dicit Decretum, de concurrendo cum causa in actu primo. Hoc autem Decretum, à Deo formari non potest nisi præsuppositâ possibilitate actionis, & effectûs. Ergo causa in actu primo dicit possibilitatem actionis.

RESPONDETUR. Imprimis possibilitatem actionis, duplicem spectari posse; unam activam, & hæc est formalissimè ipsa causa, inadæquatè spectata, & nonnisi ex præsuppositione hujus, Deus format Decretum. Secundò possibilitas actionis spectari potest passiva, ut ita dicam, quæ est formalissimè causalitas, ut Quo, possibilis; hanc non est necesse, ut præsupponat, Decretum Divinum, sed ut eadem, suo modo concurrat cum causa. Vel ad maximum præsupponit Decretum, possibilitatem actionis, non tanquam conferentem vim agendi causæ, adeoque non tanquam aliquod constitutivum causæ, inadæquatè acceptæ, licèt præsupponat possibilitatem actionis, tanquam aliquid requisitum, ad adæquatum conceptum causæ.

OBJICIUR 2. Causa in actu secundo, dicit causalitatem actualem & effectum. Ergo, & causa in actu primo aliàs, non solo statu differrent, sed etiam constitutivis.

RESPON-

Respondetur. Etiam cauſam in actu ſecundo, inadæquatè ſpectatam non conſtitui cauſalitate. Quod ſi dicas, cauſam in actu ſecundo, non poſſe inadæquatè ſpectari, quia inadæquatè ſpectata, diceret tantùm vim agendi, vis autem agendi, non eſt cauſa in actu ſecundo, hinc diſparitas dari poſſet. Quia non habet, per quod aliud diſtinguatur cauſa in actu ſecundo, ab aliis, niſi actuali cauſalitate, per quam tranſit, à non eſſe cauſantis in actu ſecundo, ad eſſe cauſantis in actu ſecundo, ad eſſe cauſantis. Jam autem ſola vi ſua cauſandi, ſufficienter à reliquis diſtinguetur cauſa, in actu primo.

Objicitur 3. Cauſa in actu primo, etiam inadæquatè accepta, vel dicit relationem tranſcendentalem ad effectum, vel non dicit: Si non dicit. Cauſa non eſt: Si dicit, ſine cauſalitate, tanquam ratione fundandi, & effectu tanquam termino, concipi non poteſt.

Respondetur. Cauſam ſi materialter ſpectetur, non dicere relationem tranſcendentalem, ut dictum de relatione, ut cauſa autem eſt formaliter, dicit relationem, conſequenter importat etiam cauſalitatem, non tanquam tribuentem vim agendi, ad quod ſolùm in præſenti attenditur, ſed tanquam circumſtantionans illam vim agendi.

Objicitur 4. Cauſa in actu primo ſpectata, reſpicit effectum, ſi autem reſpiceret eum, & non diceret cauſalitatem poſſibilem, cauſa ſeipſam ſaltem mediatè reſpiceret: reſpiceret enim effectum, & non ratione actionis.

Respondet Arriaga. Concedendo, quod aliquid, mediatè poſſit ſeipſum reſpicere. Sed aliter ſatisfit Argumento, quòd cauſa reſpiciat effectum mediante actione, quæ ſit ratio fundandi; ſed non quaſi conferente vim principio, in quo, vertitur cardo.

Objicitur 5. Principium productivum in Divinis conſtituitur per ipſam productionem activam, ſeu quaſi actionem. Ergo & in creatis idem erit.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Nam in prima Parte traditur, originibus, non actionibus conſtitui perſonas. Deinde negari poteſt Conſ. Diſparitatem dat Arriaga, quia in Divinis, actio eſt improducta, hinc benè poteſt conſtituere principium. In creatis verò actio, procedit ab ipſa cauſa.

Punctum Difficultatis 3.

An connexio Cauſæ cum effectibus poſſibilibus, ſit Cauſæ eſſentialis?

Præmitto 1. *Sub hoc titulo quæri ab Auctoribus communiter.* Imprimis: An cauſa dicat relationem tranſcendentalem ad effectus. Rurſùs: an cauſa reſpiciat ſuos effectus, in univerſali, an in particulari. Denique: an reddito uno effectu, ex poſſibilibus impoſſibili, & ipſa cauſa reddatur impoſſibilis?

Præmitto 2. *Aliquos Auctores, concedere connexionem eſſentialem omnipotentiæ cum effectibus poſſibilibus, non tamen relationem tranſcendentalem.* Talis eſt Suar. Faſſ. quorum rationes ſolvit Oviedo, Cont. 9. Met. p. 6. n. 1. Alii & connexionem, & relationem tranſcendentalem iiſdem cauſis concedunt, quos vide apud Rec. Suar. Tr. 2. de Cauſis d. 5. q. 3. Rurſùs Oviedo negat connexionem eſſentialem cauſæ cum effectu; admittit tamen cauſæ creatæ reſpectum tranſcendentalem ad ſuos effectus, loco citato, n. 3. quamvis neget, reſpectum hunc cauſæ increatæ p. 2. n. 13.

Præmitto 3. *Ex dictis, de relationibus tranſcendentalibus, facilè colligi, quod cauſæ ſpecificativè acceptæ, non ſit primo eſſentialis hic reſpectus* detur, ſed erit difficultas; an ſit eſſentialis, ſaltem ſecundò eſſentialiter.

Præmitto 4. *Quod cauſa creata, dicat relationem, ad effectus poſſibiles, eamque tranſcendentalem.* Prioris eſt Ratio: quia, quod dicit eſſe ad aliud, dicit relationem, cauſæ dicunt eſſe ad aliud, hoc eſt ad effectum. Ergo: Minor probatur. Quia dicere cauſam eſſe ad aliud, hoc eſt ad effectus poſſibiles, nihil aliud eſt: quàm cauſam habere vim producendi, & effectus eſſe producibiles; ut patet ex dictis de relatione, ad quod reſpexit Ariſtoteles: qui admittit relationes fundatas in actione, quæ nullæ eſſent, ſi cauſæ negetur relatio, & ſi actio exercita, fundat relationem. Cur non fundabit actio poſſibilis præcipuè, cum per Philoſophos, detur relatio, etiam ad non exiſtentem terminum, ſi ſit tranſcendentalis. Quod ipſum ut probetur Ratio eſt, Relatio cauſæ, ad effectus poſſibiles, eſt aliqua, ſed non eſt prædicamentalis: quia hæc eſt nonniſi ad terminum exiſtentem. Ergo eſt tranſcendentalis.

Præmitto 5. *Quod etiam cauſa Increata, dicat ad Creaturas poſſibiles, reſpectum tranſcendentalem.* Non repugnat Deo, dicere relationes ad Creaturas, ut probatum in Logica. Ergo etiam non repugnabit cauſam Increatam, quo nomine venit omnipotentia, dicere relationem ad effectus poſſibiles. Sed non poteſt, dicere ad illos, relationem prædicamentalem. Ergo dicet tranſcendentalem. Deinde cauſa creata dicit relationem tranſcendentalem ad effectus; ideo quia eſt Virtus productiva eorundem, & effectus ſunt producibiles. Ergo cum idem competat omnipotentiæ, etiam illa dicet ad effectus poſſibiles, relationem tranſcendentalem.

Responderet Oviedo. Diſparitatem [...] Quia virtus creata certos, & determinatos [...]

us in se continet, quos, & non alios, potest roducere, & ita, speciali modo, se habet ad il-s, quos continet, quo, non se habet ad alios. mnipotentia verò, nullam specialem habitu-nem dicit ad aliquem effectum, sed æquè est tens ad omnes effectus; & non solum se ex-ndit ad omnes possibiles, sed illa se etiam tenderet, ad omnes, qui implicant, si hodie n implicarent.

CONTRA est. Virtus creata, propter specia-m ordinem, ad suos effectus, dicit particula-m, & ut ita dicam, determinatam relationem, suos effectus. Ergo & virtus increata, pro-er etiam suum ordinem, qui est universalis, ad oscunque effectus, dicet, (ut ita dicam,) uni-rsalem relationem ad omnes effectus: Utrius-e enim, eadem est ratio. Deinde per oppo-am sententiam, si hodie, sonus esset colora-, aspiceret illum oculus, & tamen hoc non stante, potentia visiva, dicit ordinem tran-ndentalem, ad sua possibilia objecta. Ergo am potentia increata, quamvis posset hodie oducere hirco-cervum, si non implicaret, ad-c poterit dicere, ad effectus possibiles relatio-m transcendentalem. Quod autem adfert, m Oviedo, sequi ex nostra sententia, quòd us dicat relationem transcendentalem et-n ad chimæras, siquidem etiam illas potest oducere, si non implicarent. Id non convin-. Quia per nos, non respicit Deus sub hac nditione *si res non implicet.*

His præmissis discutiendum venit, quænam connexio causæ cum effectibus possibili-s?

unctum Difficultatis I.

pendantur Rationes probantes nexum es-sentialem Causæ cum possibilibus.

ROBATI. Martinus Olszewski illi. Si non di-ceret causa essentialem ordinem ad effectus ibiles, effectu possibili reddito impossibili, uc esset causa possibilis, quoad entitatem. l hoc est falsum ut probatur. Impossibilis est itas causæ, si non sit possibilis Metaphysica io, entitatis causæ, propter connexio-n, talis passionis, cum entitate. Sic ho- impossibilis esset, si risibilitas impossi-is esset. Sed si transiret effectus possibilis, in ossibilem, entitas causæ non haberet perfe-nem Metaphysicam; esse enim producti-n effectus, est passio Metaphysica entitatis sæ, sed si impossibilis esset omnis effectus, im-sibile esset productivum effectûs ejusdem sæ. Quod ipsum probatur; quia omne pro-tivum, debet esse alicujus possibilis produ-um, aliàs daretur productivum etiam hir-co-cervi, si productivum non debet esse pos-sibilis alicujus productivum, hoc autem est ab-surdum.

RESPONDERI potest. Omne productivum, debet esse productivum alicujus possibilis, ab-solutè nonnisi. Nego. Possibilis sub conditione, si non implicet, Concedo. Consequenter passio Metaphysica, quæ est esse productivum, invaria-ta maneret: quia esse productivum, non quo-modocunque est passio Metaphysica, sed esse productivum, si non implicet. Alio etiam mo-do eidem Argumento satisfieret. Passionem Metaphysicam duo dicere, unum in recto, hoc est suam entitatem, & aliud in obliquo, hoc est effectus possibilitatem, consequenter si passio Metaphysica, secundum id quod dicit in recto esset impossibilis etiam entitas causæ: nam com-munis, & eadem utriusque entitas est. Si autem passio secundum id, quod dicit in obliquo sit impossibilis, non sequitur causam fore impossi-bilem, in obliquo autem dicit effectum; ad eum planè modum, quo si desineret esse relatio Pa-ternitatis in Petro, quoad id, quod dicit Pater-nitas in recto, desineret esse etiam Petrus, non desinet autem, si desinat relatio secundùm id, quod dicit in obliquo.

PROBAT 2. Arriaga. Si sub conditione possi-bilitatis respicerentur effectus, sequeretur o-mnibus possibilibus effectibus redditis impossi-bilibus, adhuc causam fore possibilem.

RESPONDETUR. Concedendo seq. Unde et-iam, impossibili omni intelligibili, possibilis foret intellectus, quantum ex illo intellectivus. Unio item impossibilibus extremis, quantum ex illa, esset unitiva; licet à parte rei existere non possit sine extremis: quia actu existens non deposcit esse tantùm unitiva, quantùm est de se, sed esse actu unitiva; utpote essentialis de-terminatio habendi uniti.

PROBATUR 3. Potentia, quæ non potest au-dire, à potentia, quæ potest audire, distincta est. Ergo etiam omnipotentia quæ non potest pro-ducere omnia, distincta erit. Aliter idem pro-ponitur. Si daretur causa productiva multorum effectuum, & præter hos effectus, cujusdam ef-fectus, qui vocetur A; ex alia parte, daretur alia causa, quæ esset productiva multorum effe-ctuum, non tamen effectus A. Illæ potentiæ es-sent distinctæ. Ergo & omnipotentiæ essent distinctæ, quarum una esset productiva omnium absolutè, & alia non esset productiva.

RESPONDETUR. Si etiam hæc alia potentia es-set, quantum ex illa auditiva, vel quantùm ex illa productiva effectûs A. non forent illæ po-tentiæ, ratione intrinsecæ virtutis producendi, distinctæ. Sed forent distinctæ, ratione alicu-jus in obliquo importati, si illos effectus ponere non possent, quantum ex illis. Unde etiam ea-dem esset omnipotentia, quamvis impossi-bilis redderetur aliquis effectus, modo im-possi-

bilitas oriatur à parte effectus, non à parte causæ.

Probatur 4. Repugnat virtus, quæ in se contineat eminenter Ens rationis. Sed effectus repugnans, est Ens rationis. Ergo illum omnipotentia in se non continet. Major prob. quia eo ipso, quod virtus productiva producat aliquid, producit ens reale, & non ens rationis. Et sicut benè infero à Deo non posse creari alium Deum: quia quidquid crearet, jam non esset Deus. Ita possum dicere, causam non posse producere Ens rationis: quia quidquid producit, hoc ipso est ens reale. Multis hoc Argumentum solvit Oviedo. *Sed*

Respondetur Conformiter ad dicta. Quod repugnet virtus, quæ in se contineat eminenter, idque absolutè ens rationis, non repugnat autem quæ contineat sub conditione, si scil. non implicaret. Quamvis autem non producatur quidquam nisi ens reale, non sequitur causam, quantum est ex illa, non posse producere etiam ea, quæ sunt non realia, si forent realia. Unde principium vitale, est connexum cum possibilitate suorum effectuum, si illi non implicent, essentiale item est Deo, posse elevare, ad actus supernaturales, si illi non implicent.

Probatur 5. Possibilitas effectûs, non est à se, sed ab alio. Ergo ab omnipotentia Divina, quæ illam non liberè sed necessariò producit: neque enim liberum est Deo, possibilem esse hominem, vel non possibilem: Quod si necessariò illam producit, infertur existente omnipotentiâ, necessariò emanare possibilitatem Angeli, & à posteriori benè infertur hominis possibilitas non est. Ergo neque est omnipotentia: nam hæc si esset, dimanaret ipsius possibilitatem.

Responderi posset. Duplicem quodammodo esse possibilitatem creaturæ, unam activam, quæ est ipsamet omnipotentia, potens producere, & possibilitatem passivam; quæ est ipsa entitas potens produci. Hæc possibilitas passiva, dicit in recto, ipsam entitatem creaturæ, in obliquo autem potentiam Dei. Si ergo effectus redderetur impossibilis, secundùm id, quod dicit in recto, redderetur impossibilis ipsa illius entitas, non tamen redderetur impossibilis possibilitas illius, secundùm id, quod dicit in obliquo: quia adhuc, quantum ex Deo, posset illam Deus producere, nisi repugnaret. Hinc impossibili reddito v.g. homine, nego quod possibilitas illius activa, non esset, imò & passiva non quidem secundùm id, quod dicit in recto, sed, secundùm id, quod dicit in obliquo.

Probatur 6. Si repugnaret equus, non posset existere omnipotentia. Ergo equus & omnipotentia sunt essentialiter connexa. Antecedens probatur. Si repugnaret equus, existeret duplex contradictorium, equus non repugnans ad existendum, & equus repugnans, consequenter Deus coexisteret duplici contradictorio; sed omnipotentia non potest coexistere duplici contradictorio. Ergo non existeret impossibili v.g. equo.

Respondetur. Negando Antecedens cum sua probatione. Quia supposita impossibilitate equi, jam non existeret possibilitas illius, in statu dictæ suppositionis. Unde jam non nisi uni contradictorio, coexisteret omnipotentia. Neque obstat, quod alteri contradictorio, inter suppositionem coexstiterit: quia de facto successivis contradictoriis, nos etiam coexistimus, ut cursui, & non cursui Petri. De cætero etiam impossibilitas ex suppositione, & possibilitas Physica, non sunt contradictoria talibusque benè potest coexistere omnipotentia.

Instat 1. Incapacitas coexistendi duplici contradictorio, non solum oritur ex impossibilitate existendi duorum contradictoriorum, sed etiam ex peculiari repugnantia, ut coexistat Deus duplici contradictorio. Quod ita probatur. Si Deus coexisteret Petro, & carentiæ Petri, in hoc instanti verum esset dicere. Hic Deus, in hoc instanti coexistit Petro, sed hic Deus in hoc instanti, non coexistit Petro. Ergo hic Deus non est hic Deus.

Respondetur. Supposita suppositione impossibili, de qua hîc, falsa esset Major. Ad existentiam enim Petri Physicam, & independentem à suppositionibus qualem habet, hîc non attenditur, & si ad illã attenderetur, Minor esset falsa; adeoque argumentum non esset demonstrativè concludens, ut supponit arguens. Retorqueri etiam posset ostendendo, nimium modo arguendi, multum probari. Formo enim Argumentum, ut & ille formavit in Camestres, proboque impossibile esse, ut Petrus qui semel exstitit aliquando, non existat Deus coexistit existentiæ Petri, Deus non coexistit existentiæ Petri. Ergo Deus non est Deus. Negabis Consequentiam quia existentia & non existentia pro alio statu sumuntur: dicam & ego possibilitatem & impossibilitatem pro alio statu sumi: Nam possibilitas esse pro statu Physico: neque enim quod semel est possibile physicè, reddi potest physicè impossibile: impossibilitas autem erit, pro statu solo suppositionis ab intentione formato.

Instat 2. Deus est connexus essentialiter cum sua scientia de possibilitate Petri. Ergo est connexus essentialiter cum Petri possibilitate: quia ipsa illa scientia possibilitatem etiam importat.

Respondet Oviedo. Deum connexum esse cum illa scientia, ex suppositione objecti. Addi posset: esse etiam connexum Deum cum impossibilitate illius rei, si redderetur impossibilis.

Con-

onformiter ad dicta superius aliter satisfit Argumento. Quòd scilicet Deus sit connexus, cum la scientia secundùm id, quod illa dicit in recto, .e. ipsam entitatem Dei; nihil enim magis est onnexum, quàm idem secum, sed non esse connexum essentialiter cum sua scientia, secundùm , quod dicit in obliquo, h.e. possibilitate Petri, si fortè connexione conditionata, h.e. si res on implicet.

Instat III. Deus per suam entitatem distinui debet, & ab hirco-cervo, & ab homine, idne necessariò, in dicta autem suppositione, non stingueretur, jam ab homine, sed tantùm ab rco-cervo seu impossibilibus. Ergo non maeret idem.

Respondetur. Distinctionem illam mansunin Deo eandem, secundùm quod dicitur in cto; dicit enim ipsammet Dei entitatem. Hinc recto, per idem Deus, & ab hirco-cervo, & ab mine distinguitur, quamvis non maneret eam in obliquo, ratione scilicet terminorum natorum.

Probatur VII. Deus potest absolutè procere Petrum, & non hirco-cervum. Ergo ha: potentiam respectu Petri, quam non habet pectu hirco-cervi. Sed si Petrus non esset sibilis, non haberet talem potentiam. Ergo iciente possibilitate Petri, deficeret aliquid insecum Deo.

Respondetur. Deum eandem potentiam undùm id quod dicit in recto, habere tàm rectu Petri, quàm hirco-cervi; sed tota variex obliquo est, videlicet terminis producibis: hinc impossibili reddito Petro, eadem potia maneret secundùm id quod dicit in re, licet non maneret eadem secundùm id d dicit in obliquo.

Itrumque hoc Argumentum ex Ripal. ab edo propositum, est Argumentum Antonii ez.

Continuatur idem Examen.

Rima Ratio ex Perez est Disp. 5. de Intell. Dei n. 17. Deus essentialiter est omnipotens. habet essentialem connexionem cum positate creaturarum. Cons. probatur, quia esse nipotentem, est posse producere omnes creas. At posse producere omnes creaturas, nectitur essentialiter, cum posse produci turas ipsas. Ergo.

Respondetur ex dictis. Deum habere essenm connexionem conditionatam, cum positate creaturarum, quantùm autem est ex absolutam. Et sicut Thomistæ admittunt retum absolutum ex parte actûs, conditiom ex parte objecti; ita v. g. exprimibile. Petrum converti, si illum Jesus intuitus fu. Ita & connexio illa, quantùm ex parte Dei, absoluta, conditionata autem ex parte Creaturæ, ita exprimibilis: Possum illam producere, quantùm ex me, si de se non implicet contradictionem.

Instat I. idem. Si concedatur quod Deus habeat hanc virtutem conditionatam. Ergo necesse est concedere Deum habere essentialiter scientiam, quâ cognoscat, habere se Virtutem hanc quasi conditionatam, & cum illa scientia non sit confusa, cognoscet se habere virtutem producendi ignem, si non implicet. Ex quo ulterius formatur Argumentum. Vel scientia illa videt in igne duo prædicata contradictoria, essentiam ignis constituentia, vel non videt: Si videt, Ergo de facto ignis implicabit contradictionem; Si autem non videt, ergo Deo essentialiter repugnat, affirmare essentiam ignis involvere duo prædicata contradictoria.

Respondetur. Quod sicut non est Deus conditionatè omnipotens, aliàs esset conditionatè Deus; adeoque non Deus, ita nec virtutem habet conditionatam producendi; Virtus enim illa idem est cum omnipotentia, sed ex se absolutè omnipotens, & ex se absolutè habens vim producendi, respicit objecta conditione affecta, si non implicent. Et hæc de phrasi Argumenti. Commoda tamen est hæc phrasis, quòd Deus habeat vim absolutam producendi objecta, conditione affecta, si non implicent. Quod autem attinet, ad robur ipsum argumenti. Dico. Ante Casum suppositionis, non videre Deum in igne, duo prædicata contradictoria, in casu autem factæ jam suppositionis, supponitur etiam nonnisi videre illa contradictoria Deus, sed cum de facto illa contradictoria non sint, nec de facto illa videt esse, sed quia supponuntur nonnisi esse, supponuntur nonnisi videri, cum de facto non videantur; ex suppositione autem, quod supponatur Deus non posse producere ignem, non sequitur ulla mutatio, in omnipotentia: quia Major, in hoc passu, est hæc: Deus potest producere ignem, si non implicet. Sed si supponatur implicare ignis, erit hæc Minor. Sed implicat ignis. Ergo illum non potest producere Deus. Ubi ut vides, tota mutatio, est in Minori, quæ nihil de Deitate importat. Sub eadem Majori. Deus potest producere ignem, si non implicet, extra casum suppositionis. Subsumitur hæc Minor: Sed ignis non implicat; ubi etiam est mutatio in Minori; impotentiaque producendi non infertur à parte Majoris, & quantùm est ex illa, sed à parte Minoris, adeoque non inferetur impotentia producendi quantùm ex parte Dei, qui est in Majori, sed à parte Creaturæ, quæ in Minori ponitur.

Instat II. De essentia Dei est, affirmare, de illo conceptu objectivo, ea omnia, quæ in illo essentialiter includuntur, & negare includi essentialiter ea, quæ ejus essentia non includit, at ille conceptus objectivus ignis, includit formaliter totam essentiam ignis, & nullo modo in-

includit duo prædicata contradictoria. Ergo de essentia Dei est, affirmare illum conceptum ignis esse totam essentiam, & negare includere duo contradictoria. At hoc negare, idem omninò est, atque negare ignem esse impossibilem. Ergo de se essentia Dei est, negare ignem esse impossibilem, ac proinde de ejus essentia est, affirmare ignem esse possibilem.

RESPONDETUR. De essentia Dei esse affirmare ignem esse possibilem, quousque sit possibilis. Sed etiam de essentia Dei est, affirmare ignẽ esse impossibilem, si sit impossibilis; priori illi exigentiæ satisfacit nunc Deus; de facto enim est possibilis, judicatque ignem esse possibilem, posteriori autem parti satisfaceret in casu suppositionis, semper tamen à parte sui, sine mutatione, quia Major in hoc passu hæc est; Noscit Deus, exigente sua essentia, possibilitatem ignis, si detur. Jam quod detur, vel non detur ponetur in Minori, quæ mutationem importat non in Deo, quia nihil in terminis Minoris, est de Deitate, sed in creatura. Et sicut nunc de facto cognoscente Deo, nunc Cursum, nunc non Cursum Petri, tota mutatio est in objecto, ita & in illo casu, foret: adeoque, ut dicebatur suprà, foret mutatio ratione obliqui, importati à scientia, nõ ratione recti. Consulantur superius dicta.

INSTAT III. Idem. Deum esse Omnipotentem, non est posse facere aliquid, si non implicet contradictionem, sed posse facere, quidquid absolutè non implicat contradictionem. Hinc Patres ex eo, quod Deus sit omnipotens, inferunt esse omnia possibilia Deo.

RESPONDETUR. Omnia quidem quæ non implicant contradictionem, absolutè non implicant, adeoque illa Deus potest absolutè producere. Sed est difficultas: An sit formandus conceptus omnipotentiæ absolutus ex parte Dei, conditionatus ex parte objecti, hancque partem affirmantes oppositi, negabunt Assumptum, quod procedit de formatione conceptus. Quãvis autem formetur conditionatus ex parte objecti conceptus omnipotentiæ, benè inferri potest Deo esse omnia possibilia: quia notum est aliunde, hypotheticam transire in absolutam, positâ conditione; & quia nunc de facto, quæ sunt possibilia, sunt possibilia, fit, ut benè inferatur, Deo omnia esse possibilia.

II. RATIO ejusdem est. Deus essentialiter est benignus, misericors, Justus, quibus omnibus careret, si non essent creaturæ.

RESPONDERI posset. Quòd Deus essentialiter sit misericors secundùm id, quod misericordia primò & per se dicit, & in recto, non verò secundùm id, quod dicit in obliquo. In obliquo autem est objectum misericordiæ, quod est miseria nostra.

III. RATIO est. Deus habet essentialem connexionem, cum impossibilitate omnium, quæ de facto sunt chimæræ. Ergo habet essentialem connexionem cum possibilitate rerum, quæ nõ sunt chimæra. Antecedens Probatur. Quia Deus habet essentialem connexionem, cum impossibilitate mendacii à Deo dicendi, vel cum impossibilitate actûs fidei negantis Trinitatem. Quod totum ulterius in hoc fundatur, quia essentiale est Deo non posse facere, quod implicat contradictionem. Quod ulterius in hoc fundatur, quia Omnipotentia est potestas perfecta: Si est potestas perfecta debet efficere ipsa, quod efficaciter vult, adeoque inducere inevitabilem positionem voliti efficaciter, consequenter facere impossibilem positionem oppositi, quod tamen tunc non esset: quia existente v.g. luce volita, existeret oppositum contradictoriè voliti h.e. tenebræ quas posset ponere Deus, ut tu dicis, si dicis, posse ab illo poni contradictoria.

RESPONDETUR. Conformiter ad supradicta, Deum habere essentialem connexionem conditionatam, cum impossibilitate implicantium, vel habere essentialem connexionem, cum impossibilitate, secundùm id, quod dicit illa connexio à parte Dei in recto, quod est ipsa omnipotentia, quæ tunc secundùm suum rectum immutata maneret; ut præexplicatum supra. Et licèt omnipotentia debeat inducere impossibilem positionem oppositi, si illud ponibile non sit, secus si ponibile sit.

IV. RATIO Ejusdem est. Quidquid habet aliquod prædicatum, cujus carentia implicat contradictionem, habet essentialem connexionem cum existentia illius prædicati. Sed Deus, de facto, habet prædicatum scientis; creaturas esse possibiles, & implicat Deum carere hoc prædicato. Ergo Deus habet essentialem connexionem cum existentia talis prædicati, ac proinde cum possibilitate creaturarum.

RESPONSUM suprà. Deum habere prædicatum scientis creaturas esse possibiles, si sint possibiles, durentque in possibilitate, nec posset Deus carere hoc prædicato, supposito quòd sint possibiles.

V. RATIO. Adferri potest ex iis, quæ habet Esparza 1.p.q.16.a.1. Causam posse facere effectum, & effectum posse fieri à causa non solùm sunt convertibilia Logicè, sed etiã idem realiter cum sola diversitate modi in dicendo, & apprehendendo; sicut videre & videri. Ex quo principio inferri potest, ad intentum: Ergo si illos effectus potest, quantùm ex illa causa producere, etiam illi possunt produci, si autem illi non possunt à Deo produci. Ergo nec Deus illos producere, adeoque mutabitur jam Deus.

RESPONDETUR. Causam posse facere effectum, & effectum à parte causæ posse fieri, sit idem realiter, sed causam, posse facere effectum à sua parte, non est idem cum posse fieri effectũ à parte effectus: nam non repugnat ut causa illum, quantùm de se producere posset, tota reliquo repugnantia, ex impossibilitate effectus ci-

riente, præcipuè cùm per nos, non tantùm de-
ur extrinſeca poſſibilitas, ſed & intrinſeca, con-
quenter in caſu ſuppoſitionis, poſſet eſſe poſſi-
ilitas extrinſeca penes cauſam, cùm impoſſibi-
tate intrinſeca, à parte effectûs.

Instabis ex eodem. Repugnante muſca,
pugnat Deus, quod ipſum probatur, quia hoc
hil eſt aliud, quàm repugnare Deum, repu-
nante Deo. Quod ipſum probatur. Poſſibili-
s muſcæ, & exiſtentia Dei, ſunt idem realiter,
proinde repugnantia utriusvis, & utriusque
t eadem à parte rei.

Respondetur. Negando poſſibilitatem mu-
æ intrinſecam, eſſe idem cum exiſtentia Dei,
et ſit idem cum exiſtentia Dei, poſſibilitas ex-
inſeca, ſecundùm id, quod dicit in recto ac-
pta.

Punctum Difficultatis 2.

Expenduntur Rationes negativæ Sententiæ.

Objicit I. Rec. Suar. tr. 2. Phyſ. diſp. 5. §. 4.
Relatum tranſcendentaliter, dependet
ſentialiter à ſuo termino. Omnipotentia non
ndet eſſentialiter à poſſibilibus, Ergo nec ad
a refertur tranſcendentaliter, nec cum illis
nnectitur eſſentialiter. Minor Probatur, quia
detur indecens dicere; quòd omnipotentia
vina, quæ eſt Deus, ſit dependens à poſſibili-
te formicæ.

Responsum eſt aliàs, quòd omnipotentia Di-
na, ſit dependens à formica, non dependentia
uſalitatis, ſed dependentia termini.

Instat. Etiamſi omnia eſſent impoſſibilia, ad-
c Deus potens eſſet producere ea, quæ non
plicant contradictionem. Quod ipſum pro-
tur: quia Immenſitas Divina eadem mane-
, etiamſi de medio tollerentur omnes creatu-
, idque ideo, quia nulla creatura dari poſſet,
i illa non coëxiſteret. Tum quia etiam ſcien-
Divina eadem eſſet, licet ea, quæ de facto
t futura, non eſſent futura. Ergo etiam & o-
nipotentia eadem maneret, ſive ſint, ſive non
t poſſibilia. Et ſicut ille, qui rotat gladium, li-
nihil feriat, ferire tamen aptus eſt; ita omni-
tentia in vacuo impoſſibilium conſtituta, li-
non producat, producere tamen apta eſſet.
bet ſimilem Inſtantiam Oviedo de Poteſtate
cerdotis ad abſolvendum Turcam.

Respondetur. Cum productione actuali
ſibilium, non eſt connexio eſſentialis omni-
tentiæ, quia hæc dependet à Voluntate Dei
era, ita & immenſitas Divina, dicens coëxi-
ntiam actualem cum creaturis & ſcientia
ionis, & futurorum, non dicit eſſentialem
nexionem, idque ideò: quia utraque pendet
oluntate Dei libera; Eſſe autem omnipoten-
n reſpectu poſſibilium, ſeu eſſe connexum
n poſſibilibus, non pendet à Voluntate Dei
libera. Impoſſibili tamen omni loco nego poſ-
ſibilem fore immenſitatem. Nego item illum
actum rotandi gladii, eſſe aptum ferire, ſi impli-
cet, quod feriri poſſit.

Objicit II. Idem. Ut ſit aliquod relatum
tranſcendens, debet ordinari per ſe primò ad a-
liud, ut patet in Actibus & potentiis. Sed omni-
potentia non ordinatur primariò ad creaturas.
Tum quia omnipotentia eſt ipſe Deus: Tum
quia, ſi ſumatur omnipotentia abſolutè, prout
eſt Virtus producendi, & ſic prior eſt omni Crea-
tura poſſibili: Si autem ſumatur reſpectivè, quo-
ad terminationem extrinſecam, ſic prior eſt cre-
aturis, & hic Secundarius conceptus non eſt de
primaria ratione omnipotentiæ. Ergo omnipo-
tentia primariò, non ordinatur ad creaturas.

Respondetur. Qui tenent cum Smiglecio
Relationes Tranſcendentales, non eſſe de pri-
mo eſſentiali conceptu, abſolutorum, negabunt
Majorem. Independenter ab hoc principio ne-
gatur Minor. Hinc dico ulterius, omnipotentiã,
inadæquatè ſecundùm id, quod dicit in recto ac-
ceptam, dicere ipſum Deum. Et ſic accepta non
ordinatur primariò ad creaturas, accepta adæ-
quatè formaliter, dicit ipſum Deum, prout eſt
virtus producendi; & ſic, nego primariò non or-
dinari ad creaturas, tanquam ad terminum: eſt
enim poteſtas, ad ſibi ſubdita poſſibilia.

Addo Deum non poſſe ordinari ad aliud, tan-
quam ad finem ſe perficientem, ordinari tamen
poteſt ad aliud tanquam ad terminum ſe indi-
gentem, à ſe perfectibilem.

Quod addit, eſſe creaturis poſteriorem omni-
potentiam reſpectivè acceptam, explicari debu-
iſſet: quid ſit illam reſpectivè accipi, reſpectivi-
tate de qua hîc. Nec obeſt, quod ſub aliqua for-
malitate concipiatur poſterior creaturis: quia
id, quod in aliqua conſideratione poſterius eſt a-
lio, poteſt ſub diverſo reſpectu eſſe prius, per
multos. Sic in ſententia, tenentium operationes
eſſe objectum Logicæ, in quantum fiunt à Logi-
ca, ſunt poſteriores Logicâ, priores autem, in
quantùm illam ſpecificant. Rurſus effectus, in
quantùm eſt Terminus Relationis Cauſæ, ante-
cedit Relationem Cauſæ, in quantum autem ef-
fectus eſt, poſterior eſt causâ.

Objicit III. Idem. Relatum tranſcendens
non eſt magis neceſſarium, quam ejus terminus,
ſiquidem hoc ſublato tollitur ipſum relatum
tranſcendens. Sed omnipotentia, cùm ſit ipſe
Deus, eſt magis neceſſaria, quàm ens creatum.
Hinc Anſel. in Monil. dicit: Omne quod per a-
liud eſt, minus eſt eo, quod per ſe.

Respondetur. In ratione referibilis, rela-
tum, & terminus, non magis ſunt ad invicem ne-
ceſſaria: quia relationis eſt, tantùm referre, in-
dependenter à majori, vel minori neceſſitate re-
feribilium. In aliis tamen rationibus, relatum
poteſt infinitè ſuperare neceſſitatem eſſendi,
quæ poſſet competere termino.

Objicit IV. Oviedo,& ſupponit, quòd eſſe poſſibile,non ſit eſſe phyſicum,in rerum natura exiſtens, & dum effectus poſſibilis non exiſtit, æquè non eſt,ac chimæra. Quæ ſuppoſitio in hoc ſenſu concedi poſſet, quòd ſcilicet & chimæra, & poſſibile, quà tale, actu non exiſtant. Admiſſa hac ſuppoſitione, ſic procedit Argumentum. Nullo genere dependentiæ, intellectus meus poteſt dependere ab intellectione poſſibili, quam nunquam eliceret, nec eliciturus eſt,ob defectum ſpeciei. Ergo fruſtra hæc connexio inter cauſam & effectum poſſibilem fingitur. Antecedens probatur. Quia ſi eſſet aliquod genus dependentiæ, eſſet dependentia tanquam ab effectu,& termino. Sed hæc dependentia eſt nulla. Quod ipſum probatur, quia ab eo quod neque eſt, neque exſtiturum eſt, quomodo virtus cauſæ phyſica, phyſicè dependere poteſt.

Responderet communis ſententia: Quòd Virtus phyſica,phyſicè in ratione termini,depēdere poſſit à termino,licet in ſtatu ſolius poſſibilitatis ſit Terminus,quod non impugnat,niſi ſola interrogatione Oviedo. Hoc ut explicetur.

Advertendum eſt,quod Cauſa phyſica, ab eo,quod phyſicè non eſt,non poſſit phyſicè dependere dependentia cauſalitatis: Nam prius eſt exiſtere, poſtea cauſare; ab eo tamen,quod non eſt,poteſt cauſa dependere phyſicè,dependentia termini. Illuſtratur hoc inſtantia petita ex doctrina ipſius Oviedo, cenſet ille, quòd reſpectus tranſcendentalis, poſſit eſſe ad terminū non poſſibilem,& ſic potentia cognoſcitiva, habet reſpectum etiam ad chimæras cognoſcibiles,qui reſpectus revera eſt dependens ab hircocervo,tanquam à termino: omnis enim relatio dependet à termino. Ergo ad hoc,ut aliquid dependeat ab aliquo, tanquam à termino, non eſt neceſſarium exiſtere phyſicè; & Ratio eſt, quia dependentia,quæ eſt à termino, non eſt dependentia,quę influat eſſe in rem dependentem,ſed eſt ſola dependentia ordinis,quæ poteſt eſſe, ad rem non exiſtentem. Rurſus cenſet Oviedo omnipotentiā ordinari ad omne poſſibile, & impoſſibile,ſi non implicet. Rogo ſi non ordinaretur ad iſta ſive poſſibilia,ſive impoſſibilia, ſi non implicarent,eſſetné omnipotentia? ſi non eſſet. Ergo ab eo,quod non eſt,poteſt aliquid pendere,ita,ut illo ſublato,non ſit. Si autem eſſet adhuc tunc omnipotentia. *Contrà eſſet*:quia & eſſet ut tu dicis,& non eſſet:quia omnipotentia extenditur ad aliud ponendum extra Deum,non enim pro termino,Omnipotentia importat Deitatem,& tamen tunc non extenderetur ad aliud, extra Deum ponendum: quia nec ſupponuntur poſſibilia,nec impoſſibilia,ſi non implicarent ponenda,ſed ſe haberet tunc omnipotentia,ſicut oculus ad ſonum, ad quid ergo ſe extenderet illa omnipotentia. Denique cenſet Oviedo connexionem eſſe eſſentialem effectuum poſſibiliū cum cauſa,& ſi cauſa eſſet impoſſibilis, etiam effectus foret impoſſibilis; rogo quomodo id,quod non eſt,connecti poteſt cum eo quod eſt? quomodo illud quod non eſt, pendere poteſt ab eo, quod eſt? & quod reſponſum fuerit, probabit ſimul non obeſſe effectui ut quamvis non ſit, pendeat ab illo tanquam à termino omnipotentia.

Quæres. *Quid ſit hoc pendere ab alio tanquam termino?* Dico: Eſt habere tale prædicatum,definitivum ſui,quod prædicatum importet aliud à ſe,non ſiſtendo in ſe,ſed procedendo ad connotationem aliûs à ſe, & illud aliud, dicimus eſſe terminum, effectum, connotatum neceſſarium &c. Quomodo autem hæc dependentia ſit phyſica,infra explicabitur. Quod autem tali dependentia poſſit eſſe etiam ab eo, quod non eſt, illuſtratur inſtantiis.

I. Instantia eſt. Veritas cognitionum pendet ab objecto, quod non eſt. Ergo poteſt eſſe dependentia ab eo,quod non eſt.

Responderet Oviedo. Veritatem componi ex actu, & ex objecto tanquam partibus, & ſic deficiente objecto defecturam veritatem.

Contra eſt. Quia non quærimus, quare deficiente objecto deficiat Veritas: ſed quare deficiente eo,quod cæteroqui non eſt,deficiat veritas;& ſi deficit,deficiente eo,quod non eſt, penè pendere poteſt aliquid ab eo,quod non eſt & ſi id,quod non eſt,poteſt componere aliquid tanquam pars,multò magis ab eo,quod non eſt poteſt aliquid pendere,tanquam termino.

Quod autem dicit Oviedo: Veritatem eſſe totum quoddam morale, adeoque poſſe conſtitui per id,quod non eſt,id etiam non ſatisfacit. Nam licet in ſententia componente veritatem, ex actu & objecto,tanquam partibus, Veritas,ſit totum morale:tamen hęc ſententia non eſt admittenda,ſecundùm dicta in Logica,& etiamſi vera eſſet,reſtat illi ſolvendum: Cur non etiam actus Dei verus componatur ex objecto & cognitione Divina? quod ſi componitur,ſic formabitur argumentum. Actus Dei verus,quamvis in ſua entitate non conſtituatur objecto, quod ſupponitur eſſe creatum, tamen in quantùm eſt totum quoddam morale,componitur,adeoque dependet ab eo,quod non eſt. Ergo & omnipotentia, quamvis in quantum eſt cauſa,non conſtituitur creaturis poſſibilibus,tamen in quantùm eſt totum quoddam morale, componetur ex Omnipotentia,& Creaturis poſſibilibus,adeoque pendebit ab illis: Nam ad conſtituendum totum morale,non requiritur,ut utrumque ſit pars ſed poteſt eſſe,utrumque totum,ut eſt unum morale totum,duo amici, poteſt eſſe unum tanquam terminabile, & aliud, tanquam terminativum. Denique totum iſtud morale, vel dependet ab eo, quod non eſt, vel non dependet: Si non dependet. Ergo illud aliud,non eſt pars illius. Si dependet, Ergo ab eo, quod non eſt, poteſt eſſe dependentia.

Secun-

Secunda Inſtantia. Actus fidei reſpicit plu- a objecta, quæ non ſunt, ſed fuerunt, vel erunt, el eſſent. Ergo poteſt eſſe dependentia ab eo, uod non eſt. Quod autem dicit Oviedo, A- tum fidei, eſſe connexum, cum cognitione Dei ctuali, quam habet de objecto, hoc non ſatis- acit. Tum quia Actus, quo ego credo futurum AntiChriſtum non habet pro termino cogni- ionis, & objecto, Divinæ cognitionis entita- em, ſed entitatem AntiChriſti, quæ non eſt. um quia ipſe actus Dei, quem habet de Anti- Chriſto dependet, non à ſe ipſo, ſed ab ipſa enti- ate AntiChriſti. Tum quia omnis actus fidei, nititur revelationi, quæ jam præteriit, ab ea- ue pendet, licèt jam non exiſtente. Nam quod icit Oviedo eſſe indecens, ut Deus concurrat, anquam Auctor ſupernaturalis, ad actum fidei, ui non ſit intrinſecè verus, hoc difficultatem on attingit: Nam non quærimus de hoc, qua- e actus fidei non poſſit eſſe falſus, ſed quare in- iti poteſt revelationi, quæ de facto non eſt, ſed uit. Commodius dixiſſet, actum fidei pende- e à revelatione, quæ non eſt quidem actu, eſt amen in aliquo ſui: nempe in apprehenſione delis, quam habet de illa revelatione, ſibi ab ccleſia applicata. Sed neque per hoc difficul- atem ſolviſſet. Nam illa ipſa apprehenſio & pplicatio, pendet ab eo, quod non eſt, hoc eſt evelatione præterita.

Objicit V. idem. Cauſa non dependet ab xiſtentia effectus. Ergo nec ab ejus poſſibili- ate: Nam exiſtentia actualis, & poſſibilis, eſt adem.

Respondetur Imprimis: Hoc argumentum ultum probare: quia probaret poſſibilitatem, què pendere à voluntate Dei libera, ac exi- entiam actualem, cùm poſſibilis & actualis xiſtentia, ſint idem. Deinde diſparitas eſt, uia quamvis effectus exiſtens & poſſibilis, hoc nſu ſint idem: quia non aliud exiſtit, quàm uod erat poſſibile, non eodem tamen modo ſe abent: Nam exiſtentia poſſibilis non pendet voluntate Dei libera; non enim Deo eſt libe- um, ut homo ſit animal rationale, pendet exi- entia actualis à libertate Dei, exiſtentia actu- is eſt contingens, non eſt contingens poſſibi- ; hinc à poſſibilitate, ſeu exiſtentia poſſibili, endebit cauſa, non pendebit ab exiſtentia a- uali. Et quamvis effectus, idem ſit realiter exi- ens & poſſibilis, quia tamen exiſtenti compe- contingentia, non competit poſſibili, hinc amvis cauſa, non nectatur neceſſariò, cum ntingenti effectu, nectetur cum poſſibili. De- de cùm Deus neceſſariò ſit omnipotens, & nõ endeat hoc à libertate Dei, ut ſit omnipotens; ex altera parte, cùm prædicatum hoc omni- otentis, ſit relativum, debet etiam habere ter- inum neceſſarium, qui eſt poſſibilis, & non a- ualis exiſtentia. Dixi quod debeat habere ter- inum neceſſarium: aliàs ſi non haberet termi- num neceſſarium, ſicut terminus ſi non eſſet ne- ceſſarius, poſſet eſſe, & non eſſe; ita & relativum illud prædicatum, puta omnipotentia, quod ſine termino nõ poſſet eſſe, ſimiliter ſecundùm con- ditionem termini, poſſet eſſe, & non eſſe. Brevi- ter loquendo: quia hoc prædicatum omnipo- tentia, non eſt tale, quod poſſet adeſſe & abeſſe à Deo, hinc ad id quod poterat eſſe & non eſſe re- ferri non poteſt, ſed debet referri ad poſſibile, quod nonniſi determinatè poſſibile eſt.

Deinde negatur Antecedens, vel diſtingui- tur. Quod cauſa in actu primo ſpectata, non pen- deat ab exiſtentia effectûs, pendeat cauſa in actu ſecundo, cùm enim cauſæ in actu primo ſpecta- tæ, non ſit correſpondens exiſtens effectus, ſed potens exiſtere, hinc ad effectum exiſtentem, non refertur cauſa in actu primo ſpectata, è con- verſo, quia cauſæ, ſecundùm poſſe ſuum cauſa- re, eſt proportionatus effectus poſſibilis, ideò ad illam referetur cauſa. Addo committi hìc fal- laciam accidentis, quia prædicatum quod con- venit exiſtenti effectui, transfertur ad poſſibi- lem effectum, transfertur inquam, non in quan- tùm idem ſunt, ſed in quantum hoc prædica- tum convenit exiſtenti effectui, prout condi- ſtinguitur, à ſe, poſſibili.

Objicit VI. Idem. Non implicat Virtus, quæ impoſſibili exiſtente effectu ſubſiſtat. Ergo ne- ceſſariam connexionem non dicit cum effectu poſſibili.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo etiam infrà.

Objicit VII. Si daretur connexio prædicta, ſublata poſſibilitate unius entis tolleretur omni- potentia; hoc autem eſt abſurdum: quia ſi ſubla- ta poſſibilitate unius entis, tolleretur omnipo- tentia, non eſſet ſummè perfecta, hoc autem eſt abſurdum. Seq. probatur. Si concipiatur in Deo omnipotentia talis naturæ, quæ ſublatis etiam omnibus poſſibilibus duret, adeoque ſit incon- nexa, perfectior erit omnipotentia, quæ eſt con- nexa, & quæ ſublatis poſſibilibus tollitur. Ergo connexa Omnipotentia non eſt ſummè perfe- cta. Antecedens probatur: quia Omnipotentia connexa, & Omnipotentia non connexa, eſſent pares in continentia effectuum, ſeu in virtute cauſandi, & præter hoc, Omnipotentia non con- nexa, ſubſiſteret impoſſibilibus effectibus, non ſubſiſteret connexa. Ergo eſſet perfectior non connexa, præ omnipotentia connexa.

Respondetur. Hoc quod implicat non eſt perfectius, eò quod non implicat. Porrò omni- potentia non connexa implicat, quod ipſum probatur. Implicat relativum, vel ſi vis dicere ordinatum ad aliud, ſine illo alio; aliàs eſſet or- dinatum ad nihil, conſequenterque non ordina- tum, ſed Omnipotentia eſt quid relativum, ut di- ctum ſuprà, vel ſaltem ordinatum ad aliud, non eſt enim cauſativa ſui ipſius, ſed aliùs à ſe. Si au- tem omnipotentia eſt quid relativum, & habens

terminum, terminus ille, non eſſent creaturæ actu exiſtentes, ut ſupponitur. Ergo eſſent creaturæ poſſibiles, quæ enim aliæ.

Respondebis. Omnipotentiam referri ad omne poſſibile, & impoſſibile ſi non implicet.

Contra eſt. Tum quia Inferam. E. illa Omnipotētia, & eſt connexa, & nō eſt connexa; non eſt connexa ut ſupponitur, eſt autem connexa: quia reſpicit omne poſſibile, vel impoſſibile ſi nō implicet. Quod ipſum debes aſſerere, ne concedas relativum ſine termino. Tum quia Purificatio conditionis, deſtruit conditionatum ſtatum, conſequenter valebit hæc argumentatio conditionata Omnipotentia reſpicit poſſibilia & impoſſibilia, ſi non implicent: ſed implicant impoſſibilia. Ergo illa non reſpicit. Tum quia retorqueri poteſt Argumentum quod ſcilicet etiam, non connexa niſi conditionatè omnipotentia non ſit perfectiſſima: quia ſaltem ne ſit relativum ſine termino, deberet auferri, ablato conditionato illo termino.

Instat idem. Omnipotentia connexa, ſi hodie hirco-cervus non implicaret, non poſſet producere hirco-cervum. Omnipotentia non connexa poſſet. Ergo perfectior eſt omnipotentia non connexa, præ connexa.

Respondetur. Nullam dari Omnipotentiam, implicareque non connexam; adeoque & fore perfectiorem, & non fore. Et ſicut ſi non ens poſſet exiſtere, non hoc ipſo exiſtentia, quæ extendi poſſet etiam ad non ens, eſſet perfectiſſima exiſtentia; ſic nec eſſet perfectiſſima omnipotentia extenſa ad chimæras. Ad ſalvandam autem perfectiſſimam formalitatem omnipotentiæ, non eſſe neceſſe ponere actualem potentiam ad objectum, quod eſt chimæra conditione affectum, ſi non implicaret; Sed ſufficit, quod haberet hanc potentiam, ſi non implicaret; conditionem, etiam ipſi potentiæ apponendo.

Punctum Difficultatis 2.

Deciditur de Difficultate.

Præmitto I. *Vt creatura ex poſſibili impoſſibilis, & ex impoſſibili poſſibilis reddatur, implicat contradictionem.*

Ratio. Quia implicat idem eſſe, & non eſſe. Ergo etiam implicabit, idem eſſe poſſibile, & non poſſibile ſeu impoſſibile, & è converſo. Quod ſi implicat, ut ex poſſibili reddatur aliquid impoſſibile. *Hinc*

Præmitto II. *In præſenti Quæſtione, non aliud diſcuti, quàm caſu dato, quem format intentio, ſi ex poſſibili redderetur aliquid impoſſibile, an poſſet adhuc concipi, cauſa cum iiſdem prædicatis; vel non; an verò variato modo, habendi ſe eſſentiæ et effectuum, variaretur modus habendi ſe cauſarum.*

Porrò affirmativa ſententia, quando dicit eſſe connexionem inter cauſam & effectus poſſibiles, adeoque modum habendi ſeſe cauſarum, alligatum eſſe modo eſſentiali, habendi ſeſe effectuum, non agnoſcit aliquam connexionem phyſicam in iſto ſenſu: quaſi ſit connexio illa in ſe præcisè terminans productionem aliquam, vel quaſi ſit quid diſtinctum Phyſicè ab ipſis n-tibus; ſed agnoſcit connexionem Phyſicam, hoc eſt, nemine cogitante.

Præmitto III. *Cum tota quæſtio innix ſit ſuppoſitioni impoſſibili*, ad oſtendendum impoſſibile eſſe, ut cauſa maneat, ſi effectus reddatur impoſſibilis, ad oſtendendum inquam, hoc n-poſſibile, non poteſt aſſumi tanquam una pars contradictionis, quòd ſcil. defacto eſſet poſſibilis, vel cauſa vel effectus, ſed deberet cenſeri ſe falſa; conſequenter aliunde erit deducenda tunc, impoſſibilitas cauſæ.

Dicendum eſt I. *Impoſſibili omni effectu, cauſam tam creatam, quàm increatam ſpecificativè acceptam, non reddi formaliter impoſſibilem.*

Probatur I. Quia cauſa ſpecificativè accepta, non dicit ordinem tranſcendentalem ad effectus, ſed dicit eſſe quoddam abſolutum, et hocque ſtatuitur in eſſe ſpecificativè ſumptæ. Ergo ita accepta nihil perderet, caſu quo effectus impoſſibiles redderentur. Ergo neque iſta illa entitas redderetur formaliter impoſſibilis: hoc enim fit perditione nonniſi prædicati neceſſarii.

Probatur II. Quorum entitates non ſunt idem formaliter, ſi uni entitati competat non eſſe formaliter, non ſequitur alteri entitati competere, non eſſe etiam formaliter. Sed cauſa ſpecificativè accepta, & effectus poſſibiles, non ſunt idem formaliter. Ergo competente impoſſibilitate, ſeu competente non eſſe formaliter, effectibus poſſibilibus, non ſequetur, cauſæ competere, non eſſe formaliter.

Major probatur. Non eſſe formaliter, fit per negationem eſſe formaliter. Sed negatio unius eſſe formaliter, non eſt negatio alius eſſe formaliter. Ergo neque non eſſe unius formaliter, et non eſſe aliûs formaliter. Et ſicut eſſe unius formaliter, non eſt eſſe alius formaliter, ita neque negatio unius eſſe formaliter, eſt negatio alius eſſe formaliter. Sic v g. eſſe formaliter animalis, eſt eſſe formaliter vivens ſenſitivum. Di autem eſſe formaliter, eſt, v.g. eſſe ens à ſe formaliter, & negatio formaliter viventis ſenſitivi non eſt negatio formaliter entis à ſe.

Probatur III. Mala eſt Conſequentia: Hirco-cervus eſt formaliter impoſſibilis, Ergo & animal rationale eſt formaliter impoſſibile. Ergo etiam mala eſt iſta Conſequentia: Animal ſenſitivum eſt formaliter impoſſibile. Ergo & ens à ſe, eſt formaliter impoſſibile. Ergo ulte-

rii

us impossibili omni effectu, causa specificativè [a]ccepta, non redderetur formaliter impossibilis. [C]onseq. utraque probatur. Ideo Antecedentis [il]latio non tenet: quia non est identitas, & habi[tu]do, inter hirco-cervum, & hominem, ad [c]onsequentiam autem ut teneat, necessaria est [ta]lis identitas, vel habitudo. Sed etiam inter [h]ominem & Deum non est identitas, neque ha[b]itudo, si specificativè accipiatur. Ergo. Quæ [o]mnia procedunt in Metaphysica suppositio[n]e: nam causam specificativè, vel reduplicativè [a]ccipi, sunt nostræ suppositiones.

Dicendum 2. *Causam reduplicativè acceptam, [si] effectus possibiles redderentur impossibiles, non [re]ddi impossibilem formaliter, quoad entitatem, seu [co]rrectius loquendo, quoad id quod dicit in recto, & [p]ro subjecto.*

Probatur 1. Sublato connotato extrinseco, [r]elationes aliæ secundùm id, quod dicunt in re[ct]o, non tolluntur. Ergo neque sublato extrin[se]co connotato relationis causæ ad effectum, [i].e. ipsa possibilitate effectuum, tolletur for[m]aliter causa, secundum id, quod dicit in [r]ecto.

Probatur 2. Quia si sublata possibilitate [e]ffectuum, causa reduplicativè accepta tollere[tu]r formaliter, quoad id, quod dicit in recto, hoc [i]de esset: quia amitteret passionem Metaphy[si]cam. Sed hoc non probat causam tolli for[m]aliter, secundum id, quod dicit in recto: pos[s]et enim dici, manere adhuc illam passionem, [se]cundùm id, quod dicit in recto. Ut etiam su[pr]a urgebatur.

Probatur 3. Quia nullum est fundamen[tu]m talis connnexionis, quæ fundet, sublata [p]ossibilitate effectuum, tolli formaliter ipsas [ca]usas in recto, nullaque necessitas talis con[n]exionis, sicut autem, non sunt multiplicanda [en]tia, sine necessitate; ita nec multiplicandæ [co]nnexiones.

Dicendum. 3. *Sublata possibilitate effectuum, [ca]usam reddi consequenter & arguitive impos[si]bilem.*

Probatur 1. Quod dicit connexionem es[se]ntialem, & necessariam, cum possibilitate ef[fe]ctuum, illud saltem consequenter tollitur, [su]blatis effectibus: jam enim connexionem il[la]m amitteret, quæ est illi necessaria, & essentia[lis], cum amitteret id, cum quo connectebatur, [se]d causa increata v. g. dicit connexionem es[se]ntialem, cum effectuum possibilitate. Quod [a]ssum probatur. Non implicat contradictio[n]em Causam increatam dicere istam connexio[n]em, ut vidimus solvendo Argumenta in oppo[si]tum, quæ connexio, quia necessaria est, actu [d]ebet competere Deo. Ergo.

Confirmatur. Si Deus non esset formali[te]r omnipotens, saltem consequenter reddere[tu]r impossibilis, sed sublata possibilitate effe[ct]uum, non esset formaliter omnipotens. Ergo sublata possibilitate effectuum, saltem consequenter, redderetur impossibilis Deus. Ergo & aliæ causæ sublata possibilitate effectuum, saltē consequenter, redderentur impossibiles. Major probatur. Ponamus Deum ex una parte, non esse formaliter omnipotentem, & alium Deum formaliter omnipotentem, Deus qui non esset formaliter omnipotens, non esset formaliter Deus: non enim esset pelagus essendi, Deoq; perfectiones simpliciter simplices, debent formaliter competere; aliàs posset esse Deus, & non esse formaliter omniscius, formaliter omni bonus. Minor principalis probatur. Nullum relativum formaliter, manet formaliter, sublato suo termino. Ergo nec manebit formaliter omnipotentia, sublato illius termino: h. est, possibilitate effectuum. Cum etiam omnipotentia sit quid relativum: est enim virtus causandi in Deo, quæ semper est ad aliud.

Probatur 2. Si causa v.g. increata, etiam consequenter, non redderetur impossibilis, impossibilibus creaturis, id ideò esset, quia causa increata, dicit respectum, & connexionem cum creaturis, si non implicent, adeoque quod & tunc, diceret eandem connexionem cum creaturis sub conditione, si non implicent. Sed non dicit sub conditione hac, quod probatur ex dictis, ad objectionem septimam insuper sic probatur. Si diceret causa increata, respectum realem ad creaturas, non posset dicere sub conditione illa, si non implicarent, sed dicit, ut supposui supra & in Logica. Ergo. Major probatur si diceret respectum realem causa increata, ad creaturas, diceret sub conditione applicabili etiam hirco-cervis, ut oppositi concedunt. Sed non potest dicere respectum realem, sub conditione applicabili, etiam hirco-cervis; quod probatur. Si aliud Verbum non implicaret, produceret illud Pater, & tamen plenitudo illa productivitatis, non fundat ullum respectum realem, ad aliud Verbum etiam sub conditione, sed monstrat nonnisi vim excellentem, & energiam generandi in Patre, aliàs mysterium Trinitatis, pluribus realibus relationibus ad intra, quàm, quas Ecclesia agnoscit, constaret. Ergo omnipotentia etiam, non potest dicere respectum realem, sub conditione, si non implicat, quæ est applicabilis etiam hirco-cervis.

Deinde, dicere, Deum habere realem potestatem, & ordinem, ad producendas chimæras si non implicent, est ridiculam reddere omnipotentiam. Ergo sub conditione possibilitatis, non respicit effectus possibiles omnipotentia. Antecedens probatur. Si quis diceret præsenti Papæ, illum habere tam insignem potestatem absolvendi, ut posset ab Hæresi, etiam chimæras, si essent peccatores homines, absolvere, nonne ille, censeretur irridere Papam: Rursùs, si ille qui rotat gladium in vacuo, diceret de suo gladio, non modo capita hominum posse am-

putare,si ponerentur,sed etiam chimæras si occurrerent; annon hic ridicula loqueretur,sic etiam planè in præsenti. Certum est quod aliquando sub conditione possit monstrari energia potestatis, v. g. Si Anti-Christus confiteretur Papæ,posset illum absolvere, sed hoc tunc fit, quando ipsa conditio, non est metaphysicæ impossibilitatis.

Denique ponamus Deum, donare potestatem Angelo ad creandum omne possibile, & alii ad creandas chimæras,si non implicent, vel fingamus duos Deos,unum habentem potestatem ad creandum possibilia,& alium nonnisi ad creandum possibilia,& alium nonnisi ad creandum chimæras,si non implicarent; quid censebitur dedisse illi Angelo Deus, imò collatio talis potestatis impossibilis esset,& ridicula, utpote nihil conferens: Sicut & excellentia Dèi nonnisi potentis creare chimæras si non implicarent,esset ridicula, & nulla. Ergo & sententia ponens in omnipotentia potestatem, si non implicent,non ponit realem respectum,nec quidquam reale in Deo,& tamen suppono, illum respectum esse realem.

Probatur 3. Si causa increata,non redderetur impossibilis,saltem consequenter, redditis impossibilibus creaturis,id inde esset:quia quantum est ex se, etiam impossibilia & chimæras producere potest. Sed hoc falsum est. Ergo &c. Minor probatur vel est aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impossibile, vel non est quidquam,respectu omnipotentiæ Divinæ impossibile. Si est aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impossibile. Ergo & chimæræ,quantum etiam ex parte Dei,erunt impossibiles. Cur non enim? Quodsi nihil respectu omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Ergo vera erit hæc universalis, nullum ens,quantum ex vi omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Ergo falsa ejus contradictoria,aliquod ens ex parte omnipotentiæ Divinæ est impossibile. Sed hæc particularis, est vera. Ergo illa universalis, falsa erit. Particularem illam esse veram sic probatur. Etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, repugnat ut Deum creet,ergo aliquod ens, etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Antecedens probatur; aliàs sequeretur Deum,quantum ex parte omnipotentiæ, posse esse creaturam, adeoque non Deum, adeoque Omnipotentiam,quantum ex parte sui, non esse Omnipotentiam.

Confirmatur. Tum quia casu quo omnia redderentur impossibilia, Omnipotentia Divina ita se haberet,sicut se haberet ille Deus, qui nihil potest creare nisi chimæras, si non implicarent,ille autem Deus non esset Deus, ergo neque verus Deus,posset esse in tali suppositione, Deus. Tum quia modus possibilitatis intrinsecæ, deposcit accommodari sibi possibilitatem extrinsecam, & continentiam in omnipotentia,sicut quod est ex parte sui absolutè album,etiam ex parte omnipotentiæ, est album. Ergo quod ex parte sua est absolutè impossibile, etiam ex parte Dei erit absolutè impossibile. Et certè si ex parte Dei,non est impossibilis hirco-cervus,ergo ex parte Dei,est possibilis, nam illi propositioni continenti duas negationes æquivalere debet affirmativa, quod si ex parte Dei,hirco-cervus est possibilis, ergo ex parte Dei, habet connexionem prædicatorum dictam,ergo & in se illam habet, quia omnipotentia,res non continet illis difformiter, & quod ex parte Dei,est albedo,etiam ex parte sua, est albedo. Tum quia si chimæræ, ex parte omnipotentiæ sunt creabiles,si non essent impossibiles. Ergo sunt ex parte omnipotentiæ possibiles, (hoc enim cum creabili,in præsenti coincidit) si non essent impossibiles, hoc autem non potest dici,quia aliàs ad salvandam hanc sententiam deberent assumi prædicata seipsa destruentia, qualia sunt, esse aliquid possibile, si non est impossibile. Quæ autem hìc dicta sunt de Deo,proportionaliter aliis causis, & Deo in casu, quo, vel una res impossibilis redderetur, applicentur.

QUÆSTIO II.

De Prædicato Prioritatis debito Causæ.

PRioritas alia est Temporis, alia Prioritas A quo,quæ eadem est per multos cum prioritate originis,alia Prioritas in Quo, seu naturæ. Explicanda hæc veniunt, nam ad multa servient.

DIFFICULTAS I.

Explicantur aliquæ Prioritates.

EXplicatur 1. *Quid sit prioritas tempor.* Hanc prioritatem,moris est explicare per durationis antecedentiam,quæ explicatio non videtur esse per primum conceptum,quia prius est rem existere,quàm durare, duratio enim est intrinsecè conservatio, conservatio autem est posterior præ existentia, unde si ponamus per possibile,vel impossibile,rem produci in primo instanti, in secundo annihilari, revera tunc res non conservabitur, nec durabit, nec habebit prioritatem temporis, utpote cujus instantaneæ existentiæ,non respondit tempus & tamen respectu aliorum Entium, habebit prioritatem existentiæ.

Censerem itaque prioritatem existentiæ nihil aliud esse, quàm antecedentiam, secundùm quam unum (vulgariter loquendo) pri-

e

alio,extra cauſas. Cui prioritati exiſtentiæ, ioritas temporis addit menſurabilitatem; ſendùm prius & poſterius. Prioritas autem durationis,addit eſſe conſervationis tantæ vel tan-, poſt primam productionem. Porrò cauſa erdum exiſtit prius tempore effectu,ſed non nper,quia Sol lucem,cujus cauſa eſt,non ancedit tempore,nec materia quantitatem.

Explicatur 2. *Quid ſit Prioritas à Quo, & iginis.* Ordinariè cenſetur , prioritates has ſdem eſſe. Preſſius loquendo , diſtingui ſſent hæ prioritates. Demus enim in uno innti, creatam materiam ſine omni forma, in cundo inſtanti , creatam formam privatio njuncta materiæ, in illo primo inſtanti, eſt or formâ,non prior tempore, hoc enim non bet inſtans poſt inſtans, vel ſi hoc concedas, ner t adhuc prior tempore , quia prioritas ius inſtantis,non eſt prioritas temporis. Non am eſt prior duratione, quia quando verum t dicere, durat , ſive conſervatur materia; n tunc erat forma. Non eſt etiam prior origi-,nam privatio non eſt origo formæ,& tamen prior; ergo cum ei competat ratio principii *Quo*. Poterit etiam competere ratio prioris Quo. Sed in quæſtione de voce , cum pluriſ ordinariè loquendum. Porrò prioritas oriis,eſt prioritas, vi cujus unum accipit eſſe ab o, cui condiſtinguendo prioritatem à Quo, i poſſet Prioritatem à Quo,eſſe prioritatem, cujus unum eſt prius alio,quoquo modo ad ſe ctante,& ſi ſit prius alio,vi communicati eſſe, eretur prius alio,& prioritate à Quo,& prioate originis,& quidem ſi ſit per communicanem eſſe diſtincti, erit prioritas originis , eth cauſis creatis competens , ſi autem ſit per mmunicationem ejuſdem eſſe, erit prioritas iginis,Divinis competens, ſecundùm quam a perſona, non eſt prior aliâ,neque tempore, que duratione,neque exiſtentia, neque prior elligibilitate,nam referibilia,quales ſunt Perlæ,ſimul ſunt cognitione, & tamen prior eſt gine Pater Filio in divinis,eſt enim Filius Dei atre,non Pater à Filio, Spiritus item Sanctus ipit eſſe ab utroque, neuter à Spiritu Sancto.

Explicatur 3. *Prioritas in Quo , & prioritas turæ.* Ordinariè recentiores noſtri, cum Hurto,Arriaga,Oviedo,Suario recentiori,explit prioritatem naturæ , quando ab uno ad d non valet conſequentia , & illud unum cauſa aliûs, illud cenſebitur eſſe prius naturioritate in Quo , ſic v.g. non valet conſeentia, Adam eſt , ergo Abel eſt, & tamen, am eſt cauſa Abelis: in Divinis autem valet c conſequentia. Pater eſt. Ergo eſt & Vern,nec tamen Pater cauſat filium , ergo non prior naturâ filio.

Impugnatur 1. hæc explicatio. Quia ſi ad oritatem naturæ,dicta requiruntur,vel accir cauſa ſecundùm ſolam entitatem, vel accipitur ſecundùm quod formaliter cauſa eſt. Si accipitur ſecundùm entitatem,ſic verum eſt, quod ab entitate cauſæ,non ſit conſequentia ad effectum,ſed etiam è converſo,ab entitate effectûs,non eſt conſequentia ad entitatem cauſæ, quia hæc entitas, poterat in alio ſaltem rerum ordine,naturaliter ab alia cauſa produci , & in præſenti rerum ordine,ſaltem per caſum extraordinarium,quod ſi non datur ſubſiſtendi conſequentia,ab entitate effectûs, ad cauſam entitativè acceptam , cauſa entitativè accepta, reſpectu effectûs, non habebit prioritatem naturæ. Quodſi accipiatur Cauſa prout cauſa eſt,ſic ſunt correlativa , & unum non eſt prius altero;nam relativa ſunt ſimul naturâ,&ſicut valet conſequentia: Effectus eſt,ergo cauſa eſt,ita tenet hæc; eſt cauſa quà cauſa,ſeu cauſans,ergo & effectus eſt.

Responderi poteſt. Quòd cauſa debeat ſumi ſecundum entitatem,& in actu primo , effectus autem,in actu ſecundo, ſed ſi ſic ſumantur, ab entitate cauſæ, non tenebit conſequentia ad effectum in actu ſecundo, tenebit autem conſequentia,ab effectu in actu ſecundo, ad entitatem cauſæ.

Impugnari ſolet ſecundò. Etiam à cauſa in actu primo ſpectata, valet ſubſiſtendi conſequētia ad effectum : ergo cauſa ita ſpectata, non eſt prior naturâ. Antecedens probatur. Tum quia etiam in actu primo ſpectata cauſa , non poteſt eſſe ſine effectu poſſibili; Cur ergo ad illum non dabitur ſubſiſtendi conſequentia ? Tum quia etiam in actu primo ſpectata,eſt relativa ad actum poſſibilem. Tum quia in actu primo ſpectata, requirit decretum Dei, quo velit illum effectum produci. Sed à decreto Dei, valet conſequentia ad effectum. Ergo & à cauſa in actu primo ſpectata, valebit conſequentia ad effectum; nam cauſa in actu primo,importat etiam hoc decretum.

Responderet Oviedo. Quod à cauſa ſpectata in actu primo,etiam cum illo decreto , non valeat conſequentia, ad actualem exiſtentiam effectûs , reſpectu cujus cauſa , in actu primo ſpectata , prior eſt naturâ, &c. &c. *hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia tenet conſequentia, ab illo decreto , ſaltim ad effectum in actu primo,& tamen etiam reſpectu illius , decretum Dei,eſt prius naturâ, & cauſa ejuſdem. Quod autem dicit decretum Dei, ſecundùm ſuam entitatem ſpectatum, poſſe eſſe ſine exiſtentia effectûs, quamvis non ſecundùm formalitatem decreti, hoc erit recurrere ad connotata,quæ impugnat Oviedo.

Reſpondetur aliter ex Vaſquez & Herize, quod decretum efficax , quà efficax,non ſe teneat ex parte actus primi,cum conſtituatur per effectum, & non præſupponatur ad effectum. *Hæc etiam reſponſio*

Non

Non Satisfacit. Quia accipio decretum, non quà efficax sed quà causa est,& ex dictis arguo, debere ab illo tenere consequentiam ad effectum,quia impossibile est,causæ proportionatum,non respondere effectum,positoque illo decreto,vel non potest non fieri ex suppositione saltem,effectus, ergo dabitur ad illum subsistendi consequentia; vel potest non sortiri effectum,ergo quod Deus vult,potest non impleri ullo modo.

Responderi posset cum recentiori Suarez. Causam spectatâ virtute, posse concipi sine effectu, quamvis per accidens, hoc est, spectata Divinâ voluntate extrinseca efficaci, non possit non sequi existentia effectûs.

Non Satisfacit. Quia etiam virtus illa causæ,non potest intelligi sine effectu. Deinde non apparet,cur à decreto Dei, teneat consequentia ad effectum, & non teneat à causa alia.

Vt intelligatur,quid sit prioritas naturæ.

Præmitto 1. *Quod ad hoc, ut aliqua censeantur priora naturâ, debeat unum Physicè pendere in suo esse ab alio*,unde in physicis, frater major natu,non est prior naturâ,præ natu minori, quia minor natu,non procedit ab illo.

Præmitto 2. *Non solum esse necesse ad prioritatem naturæ,ut unum dicatur pendere ab alio, sed etiam necesse esse, ut utrumque, relativè non sumatur*; nam relativa,sunt simul naturâ, de quo etiam,actum in Logicis.

Præmitto 3. *Nullam esse necessitatem, confundendi prioritatem naturæ in Quo physicam, & prioritatem Logicam*, seu, à quorum altero, non tenet subsistendi consequentia, propter Aristotelis auctoritatem, infra ponendam. *His præmissis*

Explicatur prioritas naturæ. Illa formaliter priora sunt naturâ, quorum unum producit aliud,tanquam vera causa, sive teneat ab illo subsistendi Consequentia, sive non: Ratio. Auctoritas Aristotelis qui in Post præd. cap. 11. *Alia autem naturâ* (supple posteriora sunt) *ea inquam omnia quæ ejusmodi sunt, ut sine illis esse non possint, non item sine illis alia*, & quia apud Aristotelem, Esse,pro existentia sumitur, nos verò Causam definivimus per determinativum ad existentiam, sensus erit: illa naturâ priora sunt,quæ inter se cum sint connexa; unum producit esse seu existentiam alterius, sine qua datione,non existeret; aliud autem non dat, sed recipit ab illo existentiam. Ibidem autem ait: *Videtur*, inquit,*ultra jam dictos modos, alius quidam esse prioris modus, eorum etiam quæ essendi consequentia convertuntur, alterum quod est causa quovis modo,ut alterum sit,prius naturâ non incongruè dici potest*. En Aristotelem condistinguentem prioritatem naturæ, à subsistendi consequentia. Deinde ex communi Theol. in Divinis nulla datur prioritas naturæ,quod ægrè salvari potest nisi dicatur, ubi intervenit prioritas naturæ,debere intercedere causalitatem veram; & ita in Divinis valet hæc consequentia, Hæc Persona Patris est,ergo est Deus, non autem valet hæc; Persona Deus est, ergo Pater est,& tamen ly Deus respectu Patris nec habet prioritatem causalitatis, (nam in Divinis nihil causatur,) nec habet prioritatem originis, quia Pater non est ullo modo originatum,nec habet prioritatem naturæ, quia una eademque formalissimè natura,Deitas est, & natura, quam dicit & habet Pater. *Vnde*

Inferes. Prioritatem subsistendi consequentia,esse prioritatem præconceptibilitatis ratione universalitatis, sive ratione alicujus radicis Metaphysicæ vel principii &c, vel prærequisiti.

Dices 1. Conditio est prior natura effectu, & tamen non est causa. Ergo esse prius naturâ non constituitur per esse causam.

Respondetur. Dispositiones suo modo, licèt latius,revocari ad genus causæ; adeoque revocativè sunt priores natura rigorosè autem loquendo, potest aliquis negare Antecedens.

Dices 2. Explicari prioritatem naturæ per causare,est idem per idem explicare.

Respondetur. Quod non, quia cum de causa dicitur,quod sit prius naturâ, dicitur de principio sua Passio,quando autem ly prius naturâ explicatur per causam, explicatur Passio per principium, quod principium, nempè causa,supponitur alibi explicatum.

Dices 3. Si ad prioritatem naturæ sufficit quod unius esse,sequatur ad esse alterius,sequitur Causalitatem esse priorem naturâ effectu. Sed non est prior. Ergo.

Respondetur. Negando sequelam, causalitas enim non est causa. Prioritas autem naturæ per nos,soli causæ tribuitur, sed est potius prior prioritate à Quo. Quamvis autem actio denominet Agens prius naturâ præ effectu, ista tamen non est naturâ prior effectu, nam alias, quia etiam constituit Actio effectum posteriorem naturâ,deberet illo esse posterior.

DIFFICULTAS II.

An omni Causæ conveniat Prioritas existentiæ.

Negant aliqui Thomistæ sub distinctione: quod scilicet id, quod nunquam exstitit, operari non possit, possit tamen si exstitit, operari,idque in instanti sui non esse,quod primo sequitur, post suum esse. Conveniunt tamen in hoc,quod nihil possit causare intrinsecè quod non existit,quia causare intrinsecè, est c-

suum esse in partem, quod autem non est, non
test dare suum esse in partem. Procedit ergo
m illis disputatio de causare extrinseco.

DICENDUM est. *Si aliquid non sit existens, l in se, vel in aliquo sui ; non potest causare Physicè.*

RATIO prima est, ex recentiori Suar. per au-
oritatem Aristot. qui ad effectum in actu, re-
irit causam in actu.

RESPONDETUR. Non agere hîc Aristotelem
actualitate existentiæ, sed de actualitate cau-
itatis.

RATIO secunda ejusdem. Quia prius est esse;
iam ejus actuale operari; siquidem operari;
proprietas illius consequens, res autem non
istens, nullum habet esse actuale.

RESPONDERI posset. Quod causæ; quæ ex-
tit immediatè ante; conveniat prius esse
tuale, nec probat argumentum: Cur talis so-
prioritas non sufficiat, quamvis enim opera-
sit proprietas causæ, non probatur tamen, cur
erari, non possit esse proprietas causæ; etiam
is, quæ nonnisi immediatè ante exstitit.

RATIO tertia ejusdem est. Agens modo di-
ns à passo, non potest operari in illud, licet im-
ediatè, ante fuerit indistans; ergo neque
ens potest operari; si immediatè exstiterit
te.

RESPONDERI potest. Absurdum quod ad-
rtitur in antecedenti, non posse applicari ad
nsequens.

RATIO quarta est ex Arubal. causa quæ nun-
am exstitit, operari non potest, ergo nec ea,
æ non existit; sed immediatè exstitit; quia
c, quod est aliquando exstitisse; perinde ni-
l est Physicè, ac si nunquam exstitisset. Ejus-
m Auctoris insuper.

RATIO quinta est. Non potest causa causare
st mille annos. Ergo nec in instanti, sui non
è; consequente suum esse. Consequen-
probatur eadem ratione quà superior.

RESPONDERI potest. Utrique rationi; quod
nsequentiam probet per id ipsum, quod ne-
nt Thomistæ. Rursus etiam per commu-
m sententiam, conceduntur aliqua tempori
imediatè sequenti, post existentiam viventis,
g. prolatio nominis Jesu amputato capite; re-
ctatio ad puncturam &c. quæ tamen cadave-
am frigido non conceduntur; ità & in præ-
iti concedi posset operatio causæ, quæ imme-
atè ante exstitit, licèt non concedatur causæ,
æ nunquam exstitit.

RATIO sexta. Si posset causare non existens,
sset efficiens non existens; operari, adeo-
e posset homo non vivens sentire; pecca-
&c.

RESPONDERI posset. Negando minorem;
obatio illius non tenet ob disparitatem.
uia sentire, peccare &c. est actio vitalis, adeo-
que viventis, si ergo non vivat, quomodo vivet
agendo, seu vitaliter operando.

RATIO septima. Nemo dat quod non habet;
causa non existens non habet esse.

RESPONDETUR. Per multos in instanti dona-
tionis donans, non habet dominium, & tamen
in instanti donationis dat; sufficitque, quod in
ante habuerit ità & in præsenti.

Ut conclusio probetur; ad partes, illius ad-
vertendum est, una dicit implicitè; quod suffi-
ciat ad causandum physicè, existere in aliquo
sui, alia dicit explicitè, si neque in aliquo sui, ne-
que in se existit, non poterit quidquam causare
ullum efficiens.

Prima Pars.

PROBATUR I. Generatio posthumi, est vera
causatio physica, & tamen generatio posthumi,
non habet causam physicam in se existentem;
sed tantum in virtute; hoc est in semine præ-
cisè. Ergo ad causare physicè; saltem interdum,
sufficit, existere in aliquo sui.

PROBATUR 2. Causa in se distans & tantum
indistans ratione virtutis; potest benè causare
Physicè, ergo & non existens in se, sed tantum in
aliquo sui, poterat bene causare physicè. Pro-
batur consequent. quia sicut sine existentia, ità
sine immediatione, non fit causatum & ta-
men hoc non obstante, sufficit immediatio vir-
tutis.

PROBATUR 3. Tum quia nulla in hoc impli-
cantia vel absurdum, tum quia dantur virtutes,
quæ non indigent immediatâ unione cum cau-
sis, ut patet in multis, præcipuè in seminibus, so-
no &c. quod si non indigeant virtutes cum
causa, immediatâ unione, non est ratio cur hæ
pereant immediatè, pereunte suâ causâ. Rur-
sus si non pereunt, non est ratio, cur cum iisdem
suis proprietatibus non mutatis physicè, existe-
re non possint; quod si non mutatæ existunt,
sicut existente causa principali, verè operari
possunt, ità poterunt etiam deficiente princi-
pali.

Secunda Pars.

PROBATUR I. Quia pro hoc asserendo, nec
ulla ratio est, nec ullæ experientiæ, ergo talis vis
non debet tribui causis.

PROBATUR 2. De Causa agente; in instanti,
immediatè sequenti suum non esse; falsa est
hæc propositio de secundo adjacente. Causa
est, ergo etiam falsa erit hæc de tertio adjacen-
te, causa est causans; consequentia probatur.
Propositiones quæ non sunt conditionatè ex-
plicabiles, & sunt de præsenti; si sint de tertio
adjacente, verificari possunt, si fiant nonnisi de
secundo adjacente, ut constat ex sumulis. Hæc
propositio: Causa est causans in instanti imme-
diatè suum non esse consequente, est propositio
non explicabilis conditionatè; & est de præ-
senti, ergo. Dixi nisi explicetur conditionatè.
Quia in Suarii principiis, hæc propositio æter-

næ

næ veritatis; Homo est animal rationale, quia habet sensum conditionatum, ideo non potest illa concessa, verificari hæc; Homo est.

Confirmatur. Implicat contradictionem, ut causa non existens in instanti immediatè sequenti suum non esse, sit; ergo etiam implicat ut in instanti immediatè sequenti suum non esse, causet. Antecedens probatur, quia aliàs esset & non esset illa causa. Consequentia probatur, quia in illo instanti, de causa verum esset dicere, non est causa, ut supponimus; verum etiam esset dicere, est causa; quod probatur, quia verum esset dicere, causa dum non est, causat, porrò ly causat est explicabile per participium præsentis, est causans; ly autem est causans, idem est; quod est causa, ergo etiam de illo instanti verificaretur quòd sit causa, adeoque verificarentur duo contradictoria.

Respondetur. De illa causa verum esset dicere est causa, non in isto sensu quod existat causa, sed in illo, quòd influat in effectum.

Contra est. Quia hæc responsio videtur petere principium. Deinde hoc ipsum quod est, esse influens in effectum, idem est, quod esse causans, adeoque esse causam, redibitque argumentum factum.

Probatur 3. Conclusio. Implicat esse actionem, & non habere actu existens principium suum, sed si aliquid, etiam in instanti immediatè sequenti, suum non esse, causaret, nec in se, nec in aliquo sui existens, daretur actio, & non haberet existens principium suum actu, de hoc enim procedit status quæstionis, ergo. Major probatur. Tum quia si non implicaret contradictionem actio, non habens actu existens principium, illa actio, esset verè à nihilo. Tum quia, si per impossibile desineret Deus, in instanti immediatè sequenti, suum esse, non posset creare, ex nihilo enim, nihil fit. Ergo neque quodcunque aliud principium in tali instanti ageret. Tum quia si non implicat contradictionem ut actio habeat non existens principium, quæro, in istis duabus contradictoriis: Omne non existens potest esse causa, aliquod non existens non potest esse causa, quænam sit vera? si prior, ergo etiam quæ nunquam exstiterunt, poterunt esse causa; Si secundum, non erit major ratio de uno non existente, quã alio. Tum quia in instanti, quo actio non est, sed immediatè ante fuit impossibile est, ut producatur effectus, esset enim improductus, utpote existens sine actione, ergo etiam in instanti, quo agens non est post esse, impossibile est ut producatur actio, nullum enim est fundamentum majoris connexionis, quæ fit in actione ad effectum, quam in actione ad principium. Tum quia implicat ei quod non est physicè, identificari Prædicatum positivum physicum; aliàs & esset illud Prædicatum ut supponitur, & non esset, utpote identificatum ei, quod non est, sed causare seu causativum esse, prout præsupponitur actioni, est Prædicatum physicum, causativum enim esse, est independenter ab intentione, adeoque est Prædicatum physicum, & cum nihil neget est Prædicatum positivum. Ergo esse causativum, ei quod non est, sed fuit identificari non potest.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Sacramenta novæ legis causant gratiam cum non sunt. Ergo; Antecedens probatur; quia forma v. g. Absolutionis causat gratiam cum ultimo completur, quando autem ultimo completur, non est, quia profertur motu successivo, motus autem successivus quando completur, non est, motûs enim successio, non est in instanti, & tamen completio illa in instanti est.

Respondent aliqui. Causari gratiam à Sacramentis moraliter, adeoque posse ab illis causari etiam cum non sunt. Qui tenent causari illam physicè, & admittunt indivisibilia continuativa temporis, dicent, illam causari in instanti: in nostris principiis causatur gratia instantaneè, sed nullo proportionato respondente in tempore. Sed hoc alibi.

Objicitur 2. Humanitas Christi non existens physicè, causabat gratiam sanctificantem in Patriarchis.

Respondetur. Causationem illam non fuisse physicam, sed nonnisi impetratoriam & per modum meriti.

Objicitur 3. Contiguitas loci sufficit ad operandum: Ergo & contiguitas temporis: sed instans immediatè sequens, de quo hîc, est contiguum existentiæ in tempore. Ergo.

Respondet Oviedo. Quia id quod non existit in hoc loco, sed in alio, absolutè existit & habet entitatem, ideò potest & causare, illud autem quod non existit in hoc tempore, absolutè non existit.

Hæc responsio indiget ulteriori lumine, instaurari enim potest argumentum. Id quod non existit in hoc loco, eò quod habeat entitatem in alio loco, causare potest. Ergo, & id quod non habet existentiam in hoc tempore, cum in alio tempore conveniat illi existentia, causare potest. *Huic commodius*

Respondet 2. Arriaga. Retorquendo Argumentum, quòd etiam causa in instanti antecedenti existentiam, posset causare, quod negant oppositi.

Respondet 3. Disparitatem esse, quia nulla est pro Antecedenti implicantia, quam pro consequenti probant adlata.

Obj

Objicitur 4. Finis causat non existens, co-
tio item pendet ab objecto & tamen ab illo
usatur.

Respondetur. Finem non existentem in se,
stere in aliquo sui, hoc est, in apprehensione
amore, in mediis item ad quæ movet. Obje-
m etiam in aliquo sui causat, nempe in specie
impressa.

Objicitur 5. Vivens moritur in hoc instan-
n quo non est; ergo potest operari, in quo
n est.

Respondet Oviedo. Negando consequen-
n. Antecedentis iste est sensus; vivens quod
nstanti antecedente fuit, potest non esse in
instanti, in quo non est, inde autem non se-
tur, quod aliquid non existens operari possit,
rs enim non est operari. In idem recidet, si
as, vivens ampliativè, mori.

Objicitur 6. Res actu non existens, potest u-
rei actu existenti. Ergo & id, quod non exi-
causare potest. Antecedens probatur, quia
tes motus & temporis uniuntur, & tamen si-
l non coexistunt.

Respondetur. Quoniam per nos, continua-
non est modus aliquis positivus, convenire
erit etiam ei, quod non est ens; nam continu-
partes temporis, nihil aliud est, quàm inter:
nc, illud motûs, quod præteriit, & inter mo-
; Qui est, nihil intercessisse quietis, in qua
te, non verum esset dicere: Nunc motus est.

Objicitur 7. Dispositiones accidentales
sant formam sequentem cum non sunt, quia
introductionem formæ, datur resolutio ad
teriam primam. Ergo.

Respondetur. Negando Antecedens cum
probatione.

Quæres. An existentia sit conditio, an ratio
nalis agendi? ad quod dici potest, in sensu
i existentiam non esse conditionem, sed
mmet principium agendi, cum sit identifi-
principio agendi. Metaphysicè tamen lo-
ndo nec ipsa essentia, nec ipsa existentia sub
conceptibus acceptæ, important rationem
andi, cùm importent nonnisi suas definitio-
quæ nihil dicunt de actione. Unde jam exi-
tia deberet appellari prærequisitum agendi.

QVÆSTIO III.

e Prædicato indistantiæ debito causis.

Handem quæstionem sic alii proponunt: An
Agens agere possit in distans passum, vel:
requiratur inter agens & passum contactus,
An possit agi in remotum, non agendo per
medium.

ndistantiam & Contactum variam habere
ceptionem; apud alios videbis, nominatim a-
pud Pontium. Quantum ad præsens institu-
tum attinet, certum est apud omnes, non esse
necessarium, ut agens, immediatum sit passo,
immediatione suppositi, nam suppositum quod
est v.g. Sol, existens localiter in cœlo, agit illu-
minando & calefaciendo distantem terram.
Dubitant aliqui cum Scotistis. An non debeat
esse agens immediatum immediatione virtutis,
quod in duplici sensu capi potest: Primò: An
ad hoc ut agens agat, debeat per medium virtu-
tem suam transfundere, ita ut agat producatque
aliquid etiam in medio; Secundo: Si non agat
quidquam in medio, transmittat tamen virtu-
tem suam, an possit agere in distans passum? Est
Quæstio passim tractata, breviterque decur-
renda.

Dicendum est 1. *Agens ut agat, debet per me-
dium, virtutem suam transfundere.*

Probatur experientiis. Quia aliàs clausis
palpebris possemus videre, clausis fenestris pos-
semus illuminari & cætera similia. Supponit
hanc doctrinam Aristoteles. 7. Physicorum T.
primo, & primo de Gener. T. 43. & secundo de
Anima tex. 74.

Objiciuntur 1. aliquæ experientiæ, ut Ma-
gnetis trahentis ferrum, acus magneticæ se ver-
tentis ad polos.

Respondetur. Hæc referri possent in qua-
litates occultas, transmissas usque ad passum,
non agentes in medio, ob incapacitatem medii,
referri etiam possunt in naturas rerum, ab effe-
ctu & experientiâ cognitas, de quibus Cabæus
& Kircherus.

Objicit 2. Mastrius disp. 7. n. 62. Instantias
Theologicas.

1. Instantia est. Si per impossibile non esset
Deus ubique, cum agat per suum velle, ita ut
statim ac vult efficaciter aliquod objectum, su-
bitò accipiat objectum illud esse existentiæ, se-
quitur evidenter, posse producere aliquid à se
ipso distans; quia objectum voluntatis non de-
bet esse necessariò præsens, sed potest voluntas
velle distans.

Respondetur. Si per impossibile Deus non
esset ubique, ageret tamen per suum velle, age-
ret tunc per suum velle, neque enim jam hoc
ipso intelligi deberet Deus non volens, sed quia
hoc velle agit media Omnipotentia quam ap-
plicat, in modo applicandi eandem, esset ma-
gna diversitas: quia enim omnipotentia tunc nō
haberet conjunctam sibi ubiquitatē, dejiceretur
hoc ipso, ut non possit agere ubique. Sicut enim
si omnipotentia Divina non existeret, agere non
posset ita, si nec in se, nec in aliquo sui alicubi exi-
steret, agere posset, jam enim se haberet ac si nō
esset. Et licèt objectū voluntatis in ratione merè
appetiti, præsens esse non debeat, appetet enim
ubi est appetitivum, tamen objectū in ratione re-
spōdentis, principio effectivo, presens esse deber.

 Imò

Imò exinde roborari poteſt concluſio: nam non poteſt agere appetitivum niſi ubi eſt appetitivum, idque in ſe, quia appetitivi vicaria non dantur, ergo neque agere illic, ubi non eſt, nec habet ſui vicarium, cùm aliàs principalis agentis dentur vicaria activa.

Secunda Inſtantia eſt. Angelus ſuperior, poteſt intuitivè alterum angelum cognoſcere, ad quam cognitionem inferior angelus, immediatè, non per ſpeciem debet concurrere, hoc enim eſt de ratione intuitivæ cognitionis, nec debet eſſe intimè præſens intellectui ſuperioris, aliàs ſi in eodem loco non eſſent, nunquam angeli intuitivè ſe cognoſcerent.

Respondetur. Cùm Angelus cognitus non concurrat ad cognitionem niſi terminativè, quàm ipſam terminationem exercet in ſua ſpecie expreſſa, quæ eſt intimum quid cognoſcenti, non oſtenditur quod Angelus cognitus, agat tunc in diſtans, & terminet cognitionem, nec in ſe nec in aliquo ſui præſens, eſt enim præſens in ſpecie ſui expreſſa. Illud quod dicit, Angelum intuitivè cognitum, non eſſe Angelum cognitum per ſpeciem, ſi ſit res de ſpecie non propria, vera eſt propoſitio; ſed negatur non poſſe dari ſpecies proprias, quæ deſerviant ad notitiam intuitivam, neque enim per hoc unquam definitur cognitio intuitiva, quod ſit ſine ſpeciebus. Redeundo autem ad rationem præjactam, diſparitas eſt; quia cum hoc, quod eſt terminare cognitionem non requirat exiſtentiam termini, unde etiam non entia noſci poſſunt, etiam terminare poterit non requirendo indiſtantiam fundabilem, in ratione exiſtentiæ; cùm autem effectus & cauſa phyſica debeant exiſtere, & cum cauſa nec in ſe, nec in aliquo ſui præſens, habeat ſe ac ſi non exiſtat, fit ut non exiſtens in ſe, nec in aliquo ſui cauſa, cauſare non poſſit, cauſa autem diſtans eſt cauſa, nec in ſe, nec in aliquo ſui, inibi exiſtens.

Tertia Inſtantia eſt. Anima ſeparata intuitivè cognoſcit materialia, quæ non ſunt intimè præſentia ipſi animæ. Ergo objecta iſta cauſabunt aliquid in diſtans, abſque eo, quòd medium aliquid recipiat.

Respondetur. Quòd materialia ſint animæ præſentia in aliquo ſui, nempe in ſpeciebus vicariis propriis materialium, quæ ſibi tunc vel parat anima, vel à Deo infunduntur, & ſi res ſit de concurſu terminativo, de hoc jam dictum ſupra.

Objicit III. idem ex principiis Philoſophicis. Actio illa prævia, qua paſſum alteratur, non facit, ut agens, propriè in diſtans, agere non dicatur, quia hoc eſt per accidens, quatenus agens cùm ſit imperfectum, natum eſt prius agere, ſecundùm potentiam imperfectiorem, quæ eſt alterativa, poſtea ſecundum perfectiorem, quæ eſt generativa, & ſi à Deo applicaretur ſubjectum ultimo diſpoſitum illi agenti, ſtatim ageret generando, non alterando.

Respondetur. Si arguens applicationem requirit ultimo diſpoſiti ſubjecti, hoc ipſo requirit indiſtantiam.

Directè ad argumentum dici poteſt. Negando quòd actio alterativa non ex eo etiam præcedat generativam, ut à generabili non diſtet agens.

Concedo, quòd agens imperfectũ agat prius, ſecundùm potentiam imperfectiorem, ſed nego quod alteratio non etiam ex eo præcedat generationem, ut ſalvetur indiſtantia agentis.

Concedo, quòd ſi à Deo applicaretur ſubjectum ultimum diſpoſitum, fieret ſtatim generatio, ſed cur? quia non jam eſſet diſtans generabile, ſiquidem ſupponitur applicatum. Ubi vides, concedo alterationem præcedere, ex imperfectione agentis, ſed etiam præcedit ad ſalvandam indiſtantiam agentis, à paſſo, cui agens conjungitur in aliquo ſui, nempe illa virtut[e].

Instat I. Ergo hæ influentiæ è cœlis emanatæ, recipiuntur etiam in cœlis, & tamen fruſtra, cùm nec per æternitatem poſſint aliquid in cœlis producere.

Respondetur. Recipi illas qualitates in intermediis (ſi dantur) cœlis, non tamen fruſtra, quia licèt nihil ſint unquã producturæ in illis, conjungunt tamen agens cum ipſo producendo effectu, & ratione illius conjunctionis, non ſunt fruſtra.

Instat II. Iſta virtus non deberet eſſe ſimplex qualitas, quia non poſſet tot & tam varios effectus producere, nec etiam plurificaretur ad plurificationem effectuum, quia totum univerſum eſſet plenum variis qualitatibus & influenti[is].

Respondetur. Indubiè una qualitas, poteſt producere plures effectus, non tamen omnes, quia hoc videtur excedere limitationem illius, unde nec plurificabitur pro pluralitate effectuum: conſequenter medium quid continget, non erit una qualitas tantùm, nec plurificata pro pluralitate effectuum, erunt tamen plures, licèt numero non nobis, ſed Deo notæ, varietasque diſpoſitionum ſubjecti faciet, ut una virtus, varia agere poſſit, præſuppoſita ſuâ virtute intrinſeca.

Instat III. Poteſt agens producere effectum, quem non producit in medio. Ergo etiam poteſt agere in diſtans, quia prævia illa operatio ad nihil prorſus conducit.

Respondetur. Tranſmiſſio illa virtutis et medium, non producendo in illo, quod producit in diſtanti, facit ut in aliquo ſui exiſtat agens, quod ex dictis eſt neceſſarium; aliàs inibi ubi agit agens, ita ſe haberet, ac ſi non eſſet.

Instat IV. Quia non videtur quomodo ad approximatio cauſæ ad paſſum diſtans, per productionem effectûs, in medio omninò diverſæ rationis.

Respondetur. Ideo: quia ſi in medio operetur, apparebit à poſteriori eſſe illic ejus virtute, adeoque dum operatur in diſtans, exiſtere i[n] agens in ſui virtute, quam, non eſt intelligib[ile] qui tranſmittere poſſit, ſine medio. Unde n[...]

ei-

fectus in medio productus ad hoc conducit, d virtus, per medium transmissa, & in medio berans effectum, quem aliàs in sua virtute con-net, si passum censeatur dispositum.

Instat V. Cùm partes agentis remotæ à sso, nihil agant in propinquiores, sed agant imediatè in passum distans, nulla operatione cuta in medio. Ergo conceditur, quòd ma-es possit agere in ferrum distans, non agendo medium, continuatioque inter agens & pas-n per intermedium aërem, est ob evitandum cuum, non ad deferendam actionem.

Respondetur. Nulla quidem tunc sequitur eratio in medium, sequitur tamen transmis- virtutis, nec medium illud defert actionem, æ est modalitas, vel non sine modo, conse-enter non transmissibilis, sed defert virtutem ivam; quæ licèt nihil operetur in medio, suffi-ut sit in medio, nam si erit in medio, adhuc a-ns in aliquo sui, conjungetur passo.

Noto. Totam hanc conclusionem in hoc re-vi, quia non datur ex una parte ulla experien- actionis in distans, ex altera parte materialis tus non potest transmitti nisi per medium, a- autem transmitti debet, ne causa agat, quæ in se, nec in virtute sua existit.

Notabilis est illa experientia, in oppositum Lebete, cujus fundus, in quem immediatiùs t ignis, est frigidus, remotiores autem partes t calidæ. Arriaga advertit, quod agat ignis, num in partes laterales lebetis, proximiores, ostea in remotiores, quare autem non cale-at fundum, hoc non spectat inquirere, ad sentem difficultatem. Frigus illud lebetis, ert Oviedo in exhalationes frigidas, & terre- quæ descendunt in fundum lebetis. Recen- Suarez dicit, prius fundum lebetis calefieri, quam illi contiguam, sed calefactam, utpote orem sursum ascendere, & frigidiorem ut- e graviorem deorsum, ab eoque descensu, fri- illud causari. Addi posset, bulliente aquâ in- ipi partes frigidas aëris, & in fundum lebetis smitti, ubi continetur tepor ille, ut ita di-, concentratus, quanquam etiam experien- absolutè negat Arriaga.

Ex experientia phantasiæ moventis appeti-, non probatur actio indistans; quia vel in em cerebro utrumque est, vel est connexio ua transmissione spirituum.

i autem dicas. Cùm actio sit modus, adeoq; parabilis à Subjecto, quî erat transmissibilis bjecto? Negandum erit, actionē transmitti, qualitatem virtutis, quâ intermediâ agitur.

Dicendum II. *Quamvis agens non agat in me-, modò transmittat virtutem per medium, pot-ere in distans.*

Probatur Conclusio experientiis. Quia si uatur accensus rogus, remotiores partes ca- non agunt in medium, quia non possunt in dum sibi simile agere, & tamen agunt in re-motius, magis enim calefit passum, à toto monte illo accenso, quàm ab aliquot lignis. Virtus solaris, & planetarum influxus, Mineralia producit, simile nihil producendo in aëre, rursus columnæ magnæ gravitas, secundùm partes remotiores non agit in medium, & tamen major columna, magis gravat. Ergo in distans conjunctum, dari potest actio, non agendo in medium. Quòd si quæras: Cùm aliqua videantur non agere in distans, nisi etiam agendo in medio, aliqua autem agunt non agendo per medium, in quod principium id referri debeat, sed hujus, ut dicit Arriaga; nulla potest reddi ratio, sed referendum hoc est in experientiam, & naturam agentium. His breviter tactis, *sequitur*

DIFFICULTAS I.

An Creaturæ miraculosè possint agere in distans?

Dicendum est, *Possibilem esse actionem in distans.* Est Conclusio Scotistarum, Arriaga, Oviedo, contra non paucos Thomistas.

Probatur I. Quia id non implicat Contradictionem.

Probat II. Arriaga. Quia, quòd causa non possit agere in distans, non constat hoc nobis, per rationem à priori, sed per solam experientiam, quæ non infert, non posse dari alias causas, quæ non sint ad talem modum agendi alligatæ, vel ad maximum, cur miraculosè id facere non possint. Addit Oviedo. Si agens ageret in distans, nihil produceret distinctum, quoad substantiam effectûs, vel quoad modum, qui se teneat, ex parte effectus. Ergo nil produceret, quod esset contra virtutem suam, & potentiam intrinsecam, ergo posset Deus, ad talem rationem agendi, elevare creaturam.

Probatur III. Existat ignis Cracoviæ, possibile est calorem ab illo productum à Deo accipi, & poni Romæ, vel v.g. per replicationem; possibile item est, imò necessarium, calorem illic positum producere calefactionem, ergo non implicabit actio in distans, & non per medium, quia productio caloris de novo facta Romæ, tribuitur igni, qui est Cracoviæ.

Confirmatur. Indistantia non est essentia causæ, ut omnes concedunt; Ergo sublata indistantia manet essentia causæ, ergo & ulterius potentia causandi, adeoque agendi, quod ipsum, sic Proponitur. Indistantia vel est essentia actionis, vel non: si non est, Ergo indistantiâ sublatâ, manere potest actio, defectusq; conditionis suppleri; si autem indistantia, est de essentia actionis, ergo indistantia non erit jam conditio sine Qua

non, quod est contra communem doctrinam, quærereque: An agens possit agere in distans? idem erit in re, ac quærere: An possit agere sine actione? siquidem de essentia actionis est, indistantia, quæ tamen duo longè sunt condistincta.

Objicitur 1. Actus & potentia debent esse simul. Causa & effectus, sunt actus & potentia. Ergo.

Respondetur. Actum & potentiam pro principali accepta significatione importare materiam & formam, quæ duo ut constituant compositum, debent esse simul, quomodo enim erit compositum, si utrumq; à se distet, non tamen actus, & potentia, accepta in minus principali sensu, seu in ordine efficientis, nulla enim in hoc implicantia.

Objicitur 2. In loco, in quo res non est præsens, perinde se res habet, ac si non existat. Sed res non existens causare non potest. Ergo.

Respondet recentior Suarez. Res non existens, non habet entitatem, si non habet entitatem, non habetur, quod elevetur ad operandum, modo sibi indebito, causa autem dissita, habet entitatem elevabilem. Dici etiam potest, rem quæ tam in se, quàm in aliquo sui non est præsens, perinde se habere, ac si non esset, non tamen perinde se habet ac si non esset, si sit in aliquo sui.

Instabis. Non potest aliquid elevari, ut agat non existens, in tempore saltem imaginario. Ergo nec potest elevari, si non existat in loco.

Respondetur. Si res procedat de Agente, non existente etiam in aliquo sui. Concedo totum. Si autem existat in aliquo sui, sufficit ut elevetur, sive existens in aliquo sui, in tempore, sive in loco. Quod si in aliquo sui existat in loco, in nullo sui in tempore. Negabitur consequentia. Quia si existat in aliquo sui in loco, erit quod elevetur, non erit quod elevetur, si in tempore, in aliquo sui non existat.

Objicitur 3. Illa actio, quæ supponitur posse dari in distans, vel proficiscitur à Deo, supplente locum agentis creati, ubi illud non est, vel ab ipso agente: non à Deo supplente, quia Deus non potest supplere principium actionis, cum hæc essentialiter pendeat à principio: Non etiam proficiscitur ab ipso principio, quia agens non est in illo loco. Ergo actio, non procedit ab illo, in tali loco.

Respondetur. Negando Majorem. Quia actio illa, nec proficiscitur à Deo supplente principium, neq; ab ipso immediatè agente producitur, sed à virtute ipsius, posita inibi miraculosè, cum non fuerit transmissa, per medium.

Objicitur 4. Si agens creatum posset agere in distans, sequeretur illud fore infinitæ virtutis, si enim ageret etiam miraculosè in aliqua distantia, non agendo in medium, non est ratio, cur in remotius agere non posset.

Respondet. Pontius ad vim hujus argumenti. Quia vel requiritur imprimis ad agendum in majori distantia, major virtus, vel non requiritur: si non requiritur, ergo actio in distans, non arguit majoritatem, consequenter nec infinitatem virtutis; si requiritur major virtus. Ergo non sequetur, si agens possit agere in aliqua distantia, quod possit in omni. Deinde

Respondetur. Negando sequelã. Quia cum non datur infinita distantia, nec dabilis est; ita nec poterit illud Agens, in infinitè distans agere. Deniq; ex eo, quòd agẽs possit aliquid minus, non sequitur, quòd possit Agens, agere etiam majus.

Objicitur 5. Spectatum agens non elevatum, non apparet qui principiet illam actionem, nec etiam intelligi potest, quomodo ab illo jam elevato, pendeat illa actio. Ergo non datur.

Respondetur. Negando imprimis consequentiam, quia non infrequens est, quorum modum ignoramus, ea tamen asserere, ut reductionem materiæ in punctum quantitate sublata, transitum Angelorum ab extremo ad extremum, sine medio, &c. similia. Deinde Antecedens est falsum, quia quod attinet ad ignem v. g. non elevatum, ille suum non potest calorem impedire, nec agat in medio, sed si passum sit dissitum, non habet vim illuc porrigendi suum calorem: potest autem id facere Deus, non potest item calorem suum replicare; potest Deus. Quia autem illa actio pendebit à calore, qui est virtus ignis existentis libere producta ab eodem igne, fit ut ratione hujus, illa actio, pendeat ab illo igne. Cæterũ, posito quod corpora, ne divinitus quidem possint transire ab extremo ad extremum, non pertranseundo medium, recurrendum ad hoc erit, ut jam innui, quod transeat quidem medium illa virtus, sed non operetur in medio, cum aliàs possit; sed id replicationem non impediet, nam in replicatione rem replicatam, non est necesse in medio a[...]

Instabis. Agens, non potest naturaliter agere in distans, neq; extra suam sphæram. Ergo nec supernaturaliter poterit, quia nihil potest elevari extra suam sphæram, & ad id producendum, cujus inadæquatam, & inchoatam non habet virtutem.

Respondet Oviedo. Agens non potest naturaliter agere in distans, non defectu virtutis, sed defectu conditionis, adeoque ad hoc, ut agat in distans, elevari poterit. Deinde dici potest talem actionem esse extra sphæram naturalem, non obedientialem, inchoata autem virtus, est necessaria, in elevatione, tantum ad actus vitales, de quo aliàs; nam potest à Sacramentis produci divinitus Gratia, idque physicè, cum tamen non habeant inchoatam vim, illius producenda[...]

Objicitur 4. Ad operandum hîc, requiritur præsentia hîc; ergo agens non potest operari in hoc spatio, quin sit in hoc spatio.

Respondetur. Ad operandum hîc, sufficere præsentiam hîc, vel in se, vel in virtute sui.

Ci[...]

Objicitur VII. Actio, seipsa pendet ab approximatione, tanquam à Conditione. Ergo ab illa non potest non dependere; quia, quod convenit actioni per se ipsam, semper illi convenit.

Respondet Oviedo. Quòd adæquatè non dependeat ab approximatione actio, aliàs sine hoc numero approximatione, non posset esse actio, dependet ergo per coexistentiam actionis, cum approximatione, & per decretum Dei, quo ex prævisione approximationis, determinavit se Deus, ut concurreret. Conformiter autem, ad materiam de connotatis dici potest, quod dependentia actionis, secundùm id, quod dicit in recto, non possit ab illa separari; dicit enim entitatem actionis, secundùm autem id, quod dicit in obliquo, potest benè separari; nam in obliquo, dicit istam, vel istam viciniam.

Instant Complutenses. Necesse est virtutem activam esse conjunctam actioni, ergo & effectui, quia actio tenet se ex parte effectûs. Antecedens probatur. Tum quia Experientia id docet. Tum quia virtus activa, & principium Quo, debent esse conjuncta. Causæ, ergo & causalitas. Tum quia actio est datio esse, ergo debet esse conjuncta & causæ, & effectui.

Respondetur. Concedendo actionem debere esse conjunctam ipsi virtuti, v.g. calori, & ipsi etiam effectui, sed non ipsimet igni, rationes etiam quæ adferuntur, non convincunt. Quod attinet ad experientiam, illa est pro actionibus naturalibus non miraculosis, imò etiam nunc de facto, non est ignis, sed est solum calor, fit calefactio, cur ergo si transmittatur calor per medium, non agendo in eodem, non poterit agere in extremo.

Noto. Præsentem hanc doctrinam supponere, quod virtus, vel ipsum agens, semper debeat esse, ubi est actio, licèt non sit, vel non agat in medio, cum possit: Ratio. Tum quia, si illic non agens, vel virtus, quis inibi principiat actionem? Tum quia, illa actio vel est modus, vel injunctum quid ab agente, prout producente effectum. Non primum; Quomodo enim productio illius modi, transmitteretur per medium; secundum, quomodo salvaretur, quòd sit illic actio, quæ est ipsum agens, si illic non est ipsum agens. Tum quia, si illic nec agens, nec virtus est, quomodo non se ita habet, acsi non esset simpliciter.

DIFFICULTAS II.

An Deus posset agere in distans à se.

Certum est: nihil esse quod sit, & tamen distans à Deo sit, sed ponamus per impossibile eum solum in cœlo existere, nec esse præsentem mundo, quæritur: An aliquid in mundo agere posset? Negat recentior Suarez.

Dicendum est. *Posse Deum agere in distans modo explicato.* Dixi modo explicato, hoc est; habendo saltem in aliqua sui virtute indistantiam, licèt non esset præsens in medio, & licèt non esset in se præsens, ipsi effectui, aut si esset præsens effectui, quamvis non esset præsens in medio.

Probatur I. Quia id non implicat Contradictionem, de quo in solutione argumentorum, & certè:

Perfectior est conceptus Omnipotentiæ, potentis agere in indistans, & distans, quam potentis agere, nonnisi in indistans, perfectior enim est modus agendi, qui est magis illimitatus, sicut & esse magis illimitatum, perfectiùs est limitato, ergo iste modus agendi perfectior erit, de cæteroque est possibilis.

Probatur II. Posito quod Deus esset localiter nonnisi in cœlo, haberet principium operandi immutatum, ergo eodem modo, quo nunc operari posset in mundo, aliàs hoc ipso illud principium esset mutatum. Antecedens probatur, Principium operandi in Deo non est ipsius præsentia, sed omnipotentia, ergo cum sola præsentia illius mutaretur, adhuc principium agendi, esset immutatum. Hoc ipsum Antecedens probatur. Tum quia alius est conceptus omnipotentiæ, alius autem ubiquitatis. Tum quia, in nobis præsentia, non est principium operandi. Tum quia, si idem est præsentia & principium operandi, præsentia in actu, esset principium agendi in actu, quod dici non potest; quia sæpè Deus est principium agendi de novo in actu, ubi non est præsens de novo in actu.

Hoc ipsum proponitur aliter. Potest agens creatum agere in distans. Ergo & agens increatum. Probatur consequentia, ideò antecedens est verum, quia sufficit virtutem illic esse & actionem, ubi est effectus, ergo etiam sufficiet, ut Deus illic sit, quamvis non sit in medio.

Probatur III. Non est ratio, Cur non sufficiat ad hoc, ut Deus alicubi agat, esse tantum præsentem effectui, in virtute sua, vel in se, licèt non sit præsens in medio; Quod ipsum sic proponitur. Præsentia Dei, prout eum facit præsentem Romæ, vel conducit aliquid præter præsentiam, quam Deus habet Parisiis, ad agendum Parisiis, vel non conducit; si non conducit; ergo sufficit illum esse præsentem illic, ubi agit; Si conducit, ergo illa præsentia, prout est Romæ, agit in distans, cum præsentia, prout est Romæ, non sit præsentia; prout est Parisiis, & tamen ingreditur actionem. Concedo tamen virtutem remotioris, conducere ad actionem dissiti passi, ratione augmenti, sed quod mera præsentia conducat ad id, non satis apparet.

Objicitur I. Si omnipotentia Dei posset operari effectum, sine præsentia ad eundem, dum operaretur; & operaretur, & non operaretur, operaretur ex suppositione, non operaretur autem; quia operatio, est ipse effectus indistans, seu unitus agenti.

Respondetur. Inprimis hanc objectionem, nos non urgere, quia non affirmamus, Deum operari effectum, ſine præſentia ad eundem, ſine inquam præſentia, vel ſuæ virtutis, vel ſui, ſed nego, quodſi per impoſſibile in medio non eſſet, operari non poſſet. Et ſicut, qui negat Deum eſſe realiter in ſpatiis imaginariis, eo ipſo concedit, quia in illis ipſis incipit operari, incipit illic eſſe præſens, licèt non ſit præſens, in reliquo ſpatio imaginario; ita & in præſenti ſufficit ut ibi, ubi operatur, eſſet præſens Deus, quamvis per impoſſibile, non eſſet in medio, ſufficit inquam, ut ſit præſens, vel in ſe, vel in ſui virtute.

Objicit II. Recentior Suarez. Deus habet perfectiſſimum modum eſſendi, ergo & operandi, atqui perfectiſſimus modus operandi, debet exerceri per intimam præſentiam cauſæ ad effectum. Ergo. Subſumptum probatur ut Deus habeat perfectiſſimum modum eſſendi, debet eſſe intimè præſens rebus, quibus ineſt. Ergo etiam ut habeat perfectiſſimum modum operandi, debet eſſe intimè præſens rebus, in quibus operatur.

Respondetur. Negando ſubſumptum, & probationis ejus Antecedens, in qua, nomine eſſendi Dei, non intelligitur aliud, quàm modus coëxiſtendi creaturis, & tamē falſum eſt, Deum habere perfectiſſimum modum coëxiſtendi: perfectior enim eſt modus coëxiſtendi per unionem Hypoſtaticam, & per viſionem beatam, cum creaturis omnibus rationalibus, & tamen talem coëxiſtentiam Deus non habet, ſufficit ergo modus perfectiſſimus coëxiſtendi, ſecundùm id, quod dicit in recto. Rurſus, ſi Deus non ſemper operatur, quod optimum eſt, nec erit neceſſe, habere modum operandi perfectiſſimum. Negari etiam poteſt, eſſe perfectiſſimum modum operandi, per intimam præſentiam, etiam in medio poſitam, propter dicta, in probatione Concluſionis. Paritas adlata non tenet. Quia, ſi Deus non coëxiſtat creaturis, nullam inde habebit perfectionem, ex ſuppoſitione præcipuè, quod de facto ſit, cui coëxiſtatur, acquireret autem perfectionem, ex ſuppoſitione impoſſibili, ſi ad arbitrium in diſtans & indiſtans ageret; ſicut perfectior eſt potentia creata, quæ vel in propinquum, vel in remotius agere poteſt, ſi velit, eritque adhuc præſens illic, ubi operatur, licet non præſentia, etiam per medium intercepta. Denique procedit argumentum de eo, quod eſt de facto, non autem de eo, quod ſequi deberet, ex ſuppoſitione impoſſibili.

Objicitur III. Non eſt poſſibile, ut Deus, ſecundùm ſuam immenſitatem, non coëxiſtat ubique, ſuppoſito, quod detur illud, cui coexiſtere poſſit. Ergo, non eſt poſſibile, ut non etiam ſit præſens ubique, ergo etiam non eſt poſſibile, ut non operetur, tanquam præſens ubique.

Respondetur. Concedendo totum. Sed quæritur; an ſuppoſito per impoſſibile, quod non eſſet ubique, tolleretur ipſius potentia ope-randi, tanquam aliquid, immediatè connexum cum illius præſentia, hocque ipſum eſt, quod negatur.

Objicitur IV. Deus ſi ſolam præſentiam ſuam in cœlo haberet, illic, ubi vellet operari, vel eſſet prçſens in aliquo ſui, vel in ſe: Si in aliquo ſui, ergo in ſua virtute & potentia, hæc autem ſunt ipſe Deus, adeoque jam non indiſtans operaretur.

Respondetur. Deum in ſuppoſitione formata, poſſe interdum exiſtere illic, ubi operatur, in aliquo tantum ſui, reſpectu ſcilicet eorum operum, ad quæ poſſet uti aliquo inſtrumento creato, & ſic v.g. ad juſtificandum peccatorem Pariſiis, poſſet uti ſua gratia, in cœloque, localiter creatam, transferre Pariſios, reſpectu autem eorum operum, ad quæ uti non poteſt, vel non vult, inſtrumento creato, deberet eſſe illic præſens ubi agit, operaretur tamen indiſtans, nam medio intercepto, non coexiſteret, nec per illud transmitteret virtutem.

Instabis. Si Deus poſſet aliquid operari, etiamſi vis in aliquo tantum ſui præſens; ſequeretur creaturam, poſſe non depēdere ſtrictiſſima dependentia à Deo, quia magis opus habemus eo, ſine quo, in ſua entitate præſente, nihil ſumus, & poſſumus, quàm opus habeamus eo, ſine quo, aut ejus ſatellite, eſſe non poſſumus.

Respondetur. Strictiſſima dependentia creaturæ à Deo, in hoc ſolo ſtat, ut nec eſſe, nec conſervari, nec operari poſſit, independenter à Deo, quod totū, etiam in præſenti, ſalvaretur. Nec eſt neceſſe, aliam dependentiam ponere, certè quoad ſuo modo, ſtrictius pendet humanitas Chriſti à Verbo, quia præter communem dependentiam dependet etiam, dependentia ſuppoſiti, & tamen non omnes creaturæ, tàm ſtrictam dependentiam habere debent. Rurſus, ſtrictiùs dependet à Deo, quod ab ipſo ſolo immediatè producitur, quàm quod producitur, etiam à Creatura, & tamen non eſt neceſſe à ſolo Deo produci omnia.

Objicitur V. Si ponamus Deum præſentem in cœlo, & Cracoviæ, ubi cauſat non exiſtendo in medio, caſu tali, Deus à ſe diſtaret, quod eſt impoſſibile, quia idem à ſeipſo diſtare non poteſt.

Respondetur. Non eſſe poſſibile, ut Deus non ſit ubique, ſed ſuppoſito hoc impoſſibili, quæritur: an vi ſublatæ illius præſentiæ, tolleretur potentia agendi, etiam in ordine ad noſtros conceptus, in refundatos, neceſſariò connexa nonniſi cum præſentia, etiam per medium transfuſa, tenemusque non tollendam. Jam autem an dici deberet Deus diſtare à ſeipſo, de hoc agetur, ubi de loci prædicamento.

Objicitur VI. Locus S. Pauli, qui Act. XVII. ex operatione Dei, in quo vivimus, movemurque, colligit ejus præſentiam, ſeu, quòd non longè à nobis ſit.

Respondetur. Cùm ubique Deus operetur in Univerſo, rectè colligitur, illum eſſe ubique

roceditque argumentum S.Pauli, ex iis, quæ nt de facto. Et certè, cum nulla sit virtus, quæ facto detur, quæ vicaria Dei, faciat nos vive-, moveri &c. bene hîc (ubi hoc facit Deus) be-inquam colligitur, ejus præsentia.

Objicitur 7. Auctoritas ex Ps.38.

Responderi ad illam debet, ut ad auctorita-n Pauli.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur aliqua Quæsita.

Quærit hoc loco Arriaga: An indistantia & approximatio prior sit effectu, teneat-e se ex parte actus primi. Quod sit prior, te-atque se ex parte actus primi. Ratio est, quia is non potest calefacere passum, nisi illi sit oximus. Ergo approximatio, est conditio, er-est prior ad operandum, præcipuè cum ap-ximatione pendeat calefactio, à calefactio-autem, non pendet approximatio.

Quod autem non sit prior. Ratio est. Quia ma non potest movere, & animare corpus ans, & tamen antequam moveat, & animet, censetur prius esse approximata, sed sufficit m, tunc esse præsentem, cum movetur, ergo m idem dicendum de reliquis agentibus, ereque subsistendi consequentiam, ad ap-ximationem, tanquam ad aliquid con-nitans, non tanquam ad aliquid antece-is.

Opponit sese huic doctrinæ Oviedo. Suppo-t uterque præsentiam esse Modalitatem. ponunt item, quod ut aliquid propriam sentialitatem producat, in genere causæ ef-ntis, aut illam patiatur in genere causæ ma-alis, non indigeat præsentiâ, ex parte actûs ni requisitâ, quia aliàs, idem præsup-eretur, ante seipsum. Cæterum, in factione, priorem esse calefactione in-antiam, vult Oviedo. Argumento au-, à pari facto, disparitatem adfert, quia ap-ximatio inter animam, & corpus, in instanti poris, in quo corpus movetur localiter, est consequens motum localem; ergo non est illam antecedere, approximatio verò, r agens, & passum, in instanti tempo-, in quo est motus calefactionis, non uid consequens motum. Sed huic dispa-i.

Respondet Arriaga; quod sufficiat illam roximationem esse concomitantem, licèt sit antecedens.

orrò, pro sua doctrina, hanc format ratio-Oviedo, probatque approximationem, posse se habere concomitanter ad actio-. Quia, quod se habet concomitanter respectu actionis, illud non requiritur propriè, & per se, sed tantum est identificatum, seu connexum cum eo, quod per se requiritur, à quo si posset separari, nullo modo requiretur. Sed approximatio, non requiritur tali modo ad calefactionem; aliàs, si agens existeret sine omni præsentia, posset in extraneo subjecto, præsentiam producere, & movere corpus, in quocunque loco existens, quod est falsum.

Sed hoc Argumentum non convincit. Malè enim definitur, ly Concomitanter, per inseparabile seu identificatum, certè enim in consecratione calicis, concomitanter ponitur Corpus, quod neque est identificatum sanguini, nec inseparabile ab illo. Deinde falsum est, approximationem per se, requiri ad actionem; per se enim requisitum, & ipsum agit, cum tamen approximatio, non urat. Quare autem non possit agens agere, in quamcunque distantiam, quamvis approximatio, concomitanter nonnisi se habeat. Rationem redderet Arriaga, quia agens, non tantum non potest agere, si illi deficiant requisita ex parte actus primi, sed etiam non potest agere, si deficiant, etiam nonnisi concomitanter requisita, possetque hoc referri in naturalem vim, & operativitatem agentis, eo tantum se extendentis, & ita ignis, natus calefacere ad tres palmos, approximare vim suam, non potest ad quatuor palmos. *Ut resolvatur quæsitum.*

Assero 1. *Ab approximatione ad effectum, & à negatione approximationis ad negationem effectus, non posse dari legitimam subsistendi consequentiam, per ordinem ad Dei potentiam.*

Ratio. Quia agens approximatum, potest impedire Deus, ne agat, & remotum, facere ut agat.

Assero 2. *Si habet prioritatem aliquam* (de qua mox) *approximatio, respectu effectus, hæc prioritas non est necesse, ut sit prioritas temporis, vel etiam prioritas durationis, ante effectum, vel unico instanti.*

Ratio. Quia naturaliter loquendo, eodem instanti, quo anima est approximata corpori, ultimo disposito, eodem illi unitur. Consequenter sufficiet prioritas dependentiæ; hinc ulterius

Assero 3. *Approximationem respectu effectus, habere se antecedenter, non concomitanter.*

Ratio. Quia prius intelligitur esse approximatio, quàm actus, quod etiam intervenit in anima, quæ prius intelligitur approximata, quàm unita; prioritate, non quidem alicujus instantis, sed præsuppositionis; & sicut non intelligitur concomitanter se habere rationale ad risibile, sed per modum prioris, ita & in præsenti, approximatio non se habebit concomitanter, & quæcunque tandem regula legitima assignabitur investigandi, quod se habeat aliquid per

modum requisiti antecedenter, ea in præsenti applicabitur.

QUÆSTIO IV.

De prædicato distinctionis ab effectu debito causis.

EAndem quæstionem, sic proponunt alii. An idem possit agere in seipsum. Et non est quidem difficultas, an idem possit seipsum producere primo; sed tantum dubium est: An possit idem esse sui causa secundò, vel tertiò, & sic ulterius. Affirmat Suarez, etiam defacto Christum se reproducere in Eucharistia. Negat Vasquez, Lugo de Eucharistia. Disp. 7. Sect. 2. n. 21. & cum eo Oviedo, Pontius, recentior Suar. & alii. Hæc quæstio spectat quidem ad materiam de causa efficienti, non incommodè tamen & hîc tractatur: An autem causæ intrinsecè distinguantur à suo causato vide ubi de toto composito.

DIFFICVLTAS I.

Statuitur quid sentiendum.

DICENDUM est. *Possibile esse, ut idem producat seipsum secundò.*

PROBATUR. Quia ex una parte id non implicat contradictionem, & ex altera parte exaltatur per hoc omnipotentia divina, potens quam amplissimè uti suis creaturis, in ordine efficientis.

OBJICIT 1. de Lugo. Causa est principium per se influens esse in aliud. Ergo nihil potest causare seipsum, non enim causatum est aliud à se.

RESPONDI supra. Negando, hanc esse legitimam definitionem causæ. Sed illa etiam concessa, dici posset: hoc esse requisitum ad causam simpliciter dictam, & producentem primo.

Cæterum producens seipsum secundò, determinat se ad existendum secundò, hocque sensu producit seipsum secundo, non tamen ad se refertur relatione reali producentis, & producti, quia hæc est nonnisi inter primo producens, & primo productum. Et quamvis producenti seipsum secundo, in se ipsum, concedi debeat influxus realis, non enim intentio nostra est, produci illud secundo, non tamen exiget terminum distinctum realiter, à producente, solum enim influxus realis, dans esse primo, exigit productum, distinctum realiter à producente.

INSTAT 1. Mastrius disp. 8. n. 23. Producens seipsum secundo non posset se ipsum determ re secundo, ad existentiam, quia si per prin actionem supponitur esse in rerum natura. go implicabit substantialiter reproduci pe cundam, quia huic secundæ terminus, A qu signari non posset.

RESPONDETUR. Terminum à quo secu reproductionis esse, non esse secundæ pr ctionis.

INSTAT 2. idem. Sicut hoc esse secun habitum per secundam productionem, no à primo esse diversum, ita hoc non esse sec dum, nequit esse diversum à primo non esse secundùm modum, quæ diversitas non suf ad novam productionem substantialem.

RESPONDETUR. Sicut termini ad quem sunt distincti realiter, ita nec ipsi termini à c sunt distincti realiter, non sunt tamen div tantum secundùm modum utcunque, sec dum modum qui sit, esse secundum, quod secundum, nego quod terminare non p secundam productionem substantialem.

INSTAT 3. Licet actio prima quâ intellig res existere, ex vi alterius causæ, sit prior, qu secunda actio, quâ intelligitur de novo à se pendere, tamen tota hæc prioritas, versar inter ipsas actiones, non inter eandem r cum seipsa, est enim semper idem, co quenter non potest esse prior se ipsa, à parte

RESPONDETUR. Inter actiones est indubi lic prioritas & posterioritas realis, sed non in terminos, cum illic non sint plures termini, unus realiter.

Negatur tamen duarum actionum, q rum una est prior realiter, altera poster realiter, non posse esse terminum eund realiter, seu eundem, iterato tamen ter nantem actionem distinctam: de qua i actione dici potest, quod sit adæquata respe productionis secundæ, nam actio adæquata, Mastrium dicitur illa ex vi cujus nullâ aliâ tellectâ terminatâ ad eundem effectum, pot poni sufficienter effectus, à parte rei. Jam a tem nulla alia actione secunda intellecta, sed la hac secunda, potest poni sufficienter secun à parte rei, illud, quod dicitur productum cundo.

Et licèt nihil uniter positum sibi ipsi realit præsupponatur, reproductum tamen & po tum secundo, potest seipsum supponere realit primo positum, ly ipso realiter, non invehen inter producens & productum secundo à ipso, distinctionem realem in ipsis entitatib sed invehente quod independenter à cogitati ne nostra, fuerit primo productum, quod tam idem non repugnat se ipsum producere.

OBJICITUR 2. Omnis causa secundùm e per quod causat, debet præsupponi ad effectun Idem autem non potest præsupponi ad seipsu prioritate naturæ.

R

RESPONDETUR. Verum id esse de causâ causante primo, non autem de causâ causante secundo. Nam quod idem non possit esse seipso prius naturâ, ratio convincit, quia & esset prius naturâ ut supponitur, & non esset, quia esset idem naturâ cum eo quod est posterius naturâ, quod autem idem non possit causare seipsum, nec dum ostendis implicantiam.

Dici etiam posset non supponi primo productum si producat seipsum secundo, non supponi quidem simpliciter prius prioritate naturæ, eadem enim habent naturam, supponit tamen prius naturâ secundum quid, quia scilicet non primo productum quà tale, accipit esse à secundo producto, sed vice versa, valetque subsistendi consequentia à secundo producto, ad primum productum, non è converso. Arriaga etiam [illegible]cere dicit, ut prioritas hæc desumatur non ratione effectus simpliciter, sed ratione effectus ut actione posteriori producti, & ita agnoscit ipse Lugo, prius esse seipso corpus Christi, prout intelligitur conservari à solo Deo, quàm prout intelligitur conservari in Eucharistia; & idem effectus secundo productus, à causâ distincta realiter, erit posterior seipso, ratione actionis distinctæ.

INSTAT Lugo. Per prioritatem causæ ad effectum, non solum significatur prioritas actionis ad effectum, sed multò magis prioritas ipsius causæ, secundùm entitatem ad effectum, itidem secundùm entitatem. Ergo ubi non datur hæc prioritas, non datur vera causalitas.

RESPONDETUR. Esse hæc vera, solùm de causa primo producente effectum.

OBJICIT 3. idem. Illa actio secunda non est adæquata respectu corporis Christi; actio enim adæquata dicitur illa, ex vi cujus nulla alia intellecta, quam terminet idem effectus, ponitur sufficienter effectus à parte rei, ista verò actio essentialiter est talis, ut præsupponat corpus Christi existens.

RESPONDETUR. Illam actionem esse adæquatam in suo genere, & non præsupponere in eodem genere aliam, ordinis ejusdem, nec enim productio secunda, supponit productionem secundam aliam, & sicut cum duæ totales causæ, sive diversi, sive ejusdem ordinis saltim divinitus eundem causant effectum, unaquæque in sua formalitate est totalis, ita & hæc secunda productio, in ratione secundæ, totalis erit.

OBJICIT 4. Vasquez. Nihil potest esse subjectum seu forma sui ipsius. Ergo nec idem potest efficere seipsum.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti est implicantia, quam tamen pro consequenti non ostendis, implicat autem ut aliquid sit subjectum sui ipsius, quia illud secundum, & esset subjectum primum: Esset subjectum primum, quia esset materia, & non esset subjectum primum, quia supponeret subjectum primum, & huic secundo, esset aliud subjectum primum. Rursus non potest esse idem forma sui ipsius, quia illud primum & esset actus, quia esset forma, & non esset actus quia, subjectaret hanc secundam formam, ab illaque actuaretur, in hoc enim staret esse formam, formam sui ipsius secundam.

Universaliter etiam ab implicantia unius, non tenet argumentum ad implicantiam alius, nisi ostendatur commune utrique fundamentum quod hic non ostenditur. Et certè hoc, quod esset materia vel forma sui ipsius, non posset secundo esse, nisi per destructionem & carentiam prædicati convenientis primò, nempe vel subjecti primi vel actus, ex quo, sequitur, fore idem cum primo ut supponitur, & non fore idem ob dictam carentiam prædicati, ita intimi.

INSTABIS. Sicut illud quod causaret seipsum materialiter & esset subjectum primum & non esset subjectum primum, sic etiam si idem produceret seipsum, illud secundo productum & esset primò productum & non esset primò productum, esset primò productum, quia esset idem cum primo producto, non esset autem primò productum, quia esset secundò productum ut supponitur.

RESPONDETUR. In hac instantia, committi fallaciam accidentis, quia ab identitate in uno, arguitur ad identitatem in alio, in quo, non idem, sed distincta sunt; porrò in ratione primo & secundo producti quà tali, non sunt idem, quia hi termini trahunt secum actiones, quæ sunt inter se distinctæ realiter, licèt sint termini producti idem in ratione entitatis. Dici etiam potest esse productum primo & non esse productum primo, non esse terminos contradictorios respectu ejusdem, nam quando dico de materia eadem se causante secundo materialiter, quod non esset subjectum primum & esset subjectum primum, non intelligo actionem primo productivam, in isto enim sensu materia prima elevata ad sui productionem secundo, non esset subjectum primum, sed intelligitur recipi, sustentari &c. in alio, cum tamen subjectum primum in nullo alio recipi debeat. Ly ergo primum subjectum, & ly non primum subjectum, respectu ejusdem verificaretur, quando autem de illo secundo producto prædicas, quod esset primo productum & non esset primo productum, diverso respectu verificaretur illud non esset primo productum, ratione scilicet actionis diversæ producentis, esset autem primo productum, ratione ejusdem entitatis inter producens & productum.

OBJICIT 5. Pontius. Implicat aliqua actio totalis respectu alicujus effectus, per quam solam, non posset poni effectus. Sed per actionem illam non posset poni effectus, quia desinen-

nente prima actione, deberet desinere res per illam producta.

Respondetur. Quærendo: an si desinat primo productum, sit desiturum etiam secundo productum, quantumvis producatur non à se ipso, sed ab alio distincto realiter. Directè etiam dici potest quod possit conservari secundo productum etiam desinente primo producto; de quo latius in materia de replicatione.

Objicitur 6. Illa actio & haberet usum, & non haberet; haberet, quia esset ens, & volibile à Deo; non haberet autem, quia nihil potest fieri per illam solam, nec per illam ut conjunctam cum alia actione, quod non æque bene fieret, & æque necessario, per illam actionem.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare. Probaret enim ne à distincto quidem realiter posse idem produci secundo. Deinde cum illa actio secundo productiva, æquè producat ac prima, quamvis supponat primo productum, falsum est, quod nihil posset fieri per illam solam, illudque productum secundo, posset habere inter alia usum occupandi plura loca, vel actu vel potentia.

DIFFICULTAS II.

Solvitur argumentum à pari.

Objicitur 7. à Pari. Prima paritas est. Relatio non est ad seipsum. Ergo nec productio.

Respondetur. Disparitatem esse, quia relatio definitivè est ad aliud, non ergo est ad seipsum, definitivè autem efficientia, ut sic, non est ad aliud, nec tu aliunde ostendis implicantiam, quod idem non possit producere seipsum, unde etiam negandum est, quod omne producens, & productum, sint correlativa, sicut non omnis cognitio, & objectum, sunt correlativa. Nam cognitio reflectens se, supra se, non est à se distincta realiter, nec ad se relativa.

Secunda paritas. Non potest idem producere seipsum prim ; ergo nec secundò.

Respondetur. Disparitatem esse; quia si idem produceret seipsum primò, productivitas competeret ei, quod non existit, id autem quod non existit, ut vidimus supra, non potest producere actu: Si autem concedatur, quòd idem primò productum, producat se secundò, non sequetur, productionem fieri à non existente.

Tertia paritas est petita ex Divinis. Non potest dici, quòd natura divina producat seipsam. Ergo nec in creatis, idem potest seipsum producere secundò; videturque per oppositam sententiam convelli Mysterium Trinitatis, quia jam non bene inferretur, ex productione, distinctio realis, in quo tamen fundatur mysterium Trinitatis, poteritque ulterius dici, quòd Filius, & Spiritus Sanctus, producant seipsos secundò, quodque Filius non aliud sit, quàm Pater, seipsum producens secundò.

Respondetur. Disparitatem esse, quia quod primò productum non est, non potest se producere secundò, quia & esset idem cum secundo ut supponitur, producto, & non esset, quia eam negationem, quam intrinsecè & essentialiter importat unũ, intrinsecè & essentialiter non importaret secundo productum, quod ipsum probatur. Quia unum dicit intrinsecè, & essentialiter negationem productionis, est enim improductum quid, (nempe natura Divina & Pater) secundo autem productum, diceret intrinsecè & essentialiter productionem. Porrò ea, quorum unum dicit essentialiter, & intrinsecè productionem, & aliud negat intrinsecè & essentialiter productionem, non possunt esse idem.

Sed nec dum sequetur, quod Filius & Spiritus Sanctus cum sint producti, possint reproducere seipsos secundo. Idque ideo, quia in creatis secunda productio non est essentialiter frustra, esset autem in Divinis essentialiter frustra. Quod ipsum probatur. Quia ob limitatam perfectionem, creatura acquirit aliquid, secundo producta quod non haberet si primo esset tantùm producta, haberet enim posse coexistere pluribus locis, haberet distinctioem virtualem quandam æquivalentem cuidam quasi reali, vi cujus possit desinere in uno loco, non desinere in alio, sicut Christus replicatus in speciebus sacramentalibus, desinit in uno loco, non desinit in alio loco; jam autem Filius, & Spiritus Sanctus, sunt illimitatæ perfectionis, hinc quidquid posset habere per suum esse secundo, hoc jam habet, per primo sui produci. Rursus, quia prius est posse produci secundo, quàm posse produci secundo à se ipso, produci enim secundo, est tanquam superius, divisibile per haec membra; produci secundo ab alio, produci secundo à seipso. Cum ergo nec naturæ Divinæ, nec personis competat produci secundo, neque enim omnia quæ competunt creaturis, quæ ex suppositione imperfectionis illarum competunt Deo, multò magis non competet illis produci à seipso secundo, aliàs possibile esset inferius, sine superiori.

Deinde in Divinis quæcunque fingibilis productio secundo, esset productio prima, possibilis autem in creatis productio secundò, non est productio primo, ut clarum est. Quod autem in Divinis quæcunque fingibilis productio secundò, esset productio primò, hoc inde est. Quia prima productio in divinis, esset productio adæquata, & ex parte principii, & ex parte termini, & exhauriens omnem possibilem productivitatem, & producibilitatem; nulla ergo il-

ic potest esse productio, quæ non sit prima, m item illa productio prima, sit ab intra, de- ficit necessariam, & invariabilem sui conti- nuationem; quia autem prima productio in eatis, non est productio adæquata, nec exhau- producibilitatem secundo, aliàs nec à distin- realiter causa, posset idem produci secundo, ut cùm ex una parte non repugnet creatis ducibilitas secundo; & ex alia parte cum n ostendas repugnare producibilitatem se- ndo, à seipso, fit ut idem possit producere se- um secundo.

Denique responderi potest ex principiis eologicis. Quia scilicet si possibilis esset ductio secundo in Divinis, illa jam defacto retur, quidquid enim in Divinis ab intra pot- esse, jam defacto datur. Cum ergo fides nos ceat, non esse productionem secundo in Di- is, nec possibilis erit; fides autem in creatis, docet implicare, secundo sui productio- n, nec ratio ulla ostendit.

Instabis 1. Etiam primò productum dicit ationem secundo producti, sicut natura Di- , dicit negationem producti, & tamen hoc obstante, primo productum, potest produ- cundo. Ergo etiam produci poterit natura ina, vel, si illa non potest produci secundo, poterit quidquam seipsum, producere se- do.

Respondetur. Quando primo productum, negationem secundo producti, non dicit lutè negationem producti admittitque (ni- teroqui repugnet) productionem secun- , infundatam præhabito titulo producti. autem hunc titulum non habet natura na. Deinde instantia videtur multum aret enim à causa etiam distincta reali- non posse produci secundo; eundem tum.

Instabis 2. Id, quod improductum est; hoc natura Divina potest identificari personæ uctæ; ergo etiam identificari potest & na- improducta, cum se ipsa producta.

Respondetur. Negando consequentiam. pro antecedente nulla est implicantia; onsequenti autem datur, quia & identifi- ur natura improducta, cum seipsa produ- non identificaretur, identificaretur qui- ut supponitur, non identificaretur autem, repugnat illam ex dictis produci secundo. de quando identificatur natura cum per- non eidem præcisè formalitati, seu virtua- competit esse productum (quod competit roductum (quod competit personæ) & es- productum (quod competit naturæ (in ca- em objectionis, eidem formalitati, & vir- tualitati, naturæ competeret esse productum, & non esse productum.

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus aliis.

Amicus Tomo primo disp. 23. à n. 70. con- gerit varia argumenta in oppositum.

Objicitur 1. Hæc sententia, Principium lu- mine naturæ notum tollit; quo Patres uteban- tur contra Satellium; negantem Filium distin- gui à Patre, tollit inquam, illud principium; quòd producens & productum sint distincta realiter; & in hac sententia, Pater seipsum pro- ducere posset.

Respondetur. Negando, ab hac sententia tolli dictum principium; quod verum est de producente primo, & producto primo; & quia in divinis non potest esse nisi producens primo, & productum primo, ideo in divinis ex produ- ctione, rectè arguitur distinctio realis. Nega- tur item in his principiis, posse Patrem seipsum producere secundo.

Instat idem. Perfectior est identitas & uni- tas, quàm multitudo & distinctio. Ergo si non implicat, ut idem sit producens cum producto, talis identitas, ut major perfectio, concedenda est Deo.

Respondetur. Implicare, ut idem sit primo producens, & primo productum. Implicare item, ut in divinis sit secundo productum. An- tecedens etiam cum grano salis est accipien- dum, aliàs probaret in divinis non esse Trinita- tem personarum, in isto ergo sensu nonnisi ve- rum est, quia perfectior est unitas, distinctione in competente divinis.

Objicitur 2. Omnis causa, media actione, dat aliquod esse effectui; & effectus, media actione, accipit aliquod esse à causa, nec satis est, vel causam, solam actionem dare, vel effectum, solam actionem recipere, cum actio essentiali- ter sit medium ad communicandum aliquod esse at nullum fingi potest esse, quod per hanc actionem detur, vel accipiatur; quia idem esse effectus, invariatum perseverat.

Respondetur. Retorquendo argumen- tum, & quærendo quomodo agens distinctum realiter possit aliquid producere secundo. *Di- rectè autem dici potest*, quòd quamvis causa pri- mo causans, det effectui esse simpliciter, causans tamen secundo, sufficit, ut det esse cum addito, hoc est v.g. esse secundo, vi cujus esse secundo, inter alia habet, quod si non poneretur extra causas, & si primo productum deficeret, adhuc

vi illius esse secundo, plura spatia occupare, hocque esset quod daret illud esse secundo.

INSTAT. I. idem. Hæc sententia admittit aliquid difficilius, quàm fides doceat de productione divinarum Personarum, scilicet productum à producente, distingui præcisè, solum ratione actionis, non autem ratione termini & effectus producti: nam hic ut distinctus ab actione, est idem prorsus cum seipso producente, cum tamen Personæ divinæ non solum realiter distinguantur à producentibus, ratione productionis quâ producuntur, sed etiam ratione termini producti.

RESPONDETUR. In vertendo argumentum, quod si idem producatur secundo à causa etiam distincta realiter, tamen difficilius hoc erit, quàm id quod fides docet. Quando enim Pater producit Filium est terminus distinctus realiter, quando etiam idem Pater cum Filio producit Spiritum Sanctum, est distinctus realiter terminus, hîc autem duplici productioni idem respondet terminus. Addo, non in hoc sitam esse difficultatem Mysterii Trinitatis, quia inter producens & productum est distinctio realis, sed quia producens & productum distincta realiter, identificantur in eadem natura; nos autem non dicimus idem producens seipsum secundò, distingui realiter cum identificatione, à producto primo.

INSTAT 2. idem. Distinctio inter producens & productum possibilis est, non minor eâ, quàm fides inter personam producentem, & productam agnoscit. Atqui inter personam producentem & productam, non solum admittit fides distinctionem personæ productæ, à producente, ratione productionis, sed etiam ratione termini producti. Ergo minor possibilis non est.

RESPONDETUR. Invertendo argumentum, ut supra, nimirum casu quo idem producatur secundo à causa distincta realiter, quòd ratione termini, inter illa producta, distinctio non erit. Directè autem dici potest distinctionem inter producens, & productum primò, non esse possibilem minorem, est enim cum identificatione in natura: possibilem tamen esse majorem indistinctionem, inter producens, & productum, non primo; licèt in divinis repugnet tale productum non primo.

INSTAT 3. idem. Ex hac sententia sequitur, possibile esse, ut filius non tantùm ratione personæ, sed etiam ratione naturæ, producatur à Persona producente; siquidem per realem productionem in nostra sententia, non tolleretur ejusdem, realis identitas, cum producto & producente.

RESPONSUM supra, cum natura divina, dicat rationem improducti, non posse eam produci secundò. Unde ulterius dicitur, realem productionem primam, inferre essentialiter distinctionem realem, non autem omnem, ut sic, productionem realem; quia autem in divinis, non potest esse productio, nisi primò, hinc fit, ut in divinis arguat distinctionem realem.

OBJICITUR 3. Communiter. Non potest idem generare seipsum secundò, seu, esse Pater sui ipsius secundò, non potest idem esse Dominus, & servus sui secundò. Ergo nec producere seipsum secundò.

RESPONDETUR discurrendo, ut sic, de generatione. Non apparet cur ignis A, easdem dispositiones, & seipsum secundo, educere, generareque non possit ex eadem, vel alia parte materiæ. Discurrendo etiam de generatione filiativa, potest esse quæstio de re, & quæstio de voce; quæstio erit de re; An formam materialem suam, dispositionesque illius secundò ponere non possit genitum, item, an homo dispositiones ad sui generationem secundò ponere non possit, ad quas secundo Deus producat eandem animam. Et in hac parte quæstionis, affirmativa pars tenenda. Quæstio autem erit de voce. An debeat dici principium ita disponens, Pater. Probabileque est non posse dici, quia usus, hoc nomen Pater, applicat ad primò generatione producens. Quod attinet ad servum, dici posset, quòd nullus possit esse rigorosè servus sui ipsius, quia justitia est virtus ad alterum, secundò autem productus à se, non esset sibi alter; jam autem in definitione rigorosè producti, nego quod intret alteritas, cum non tamen stat, quod productus secundò, possit sibi exhibere servitia, obligare se &c.

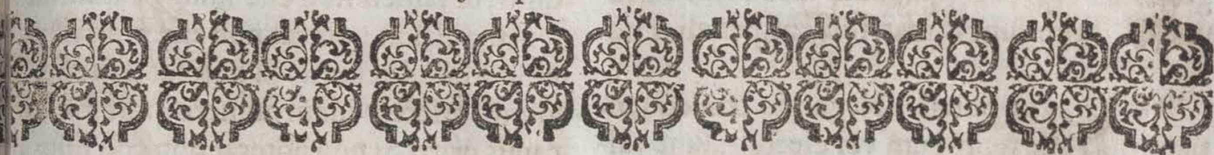
QUÆSTIO V.

De divisione causarum in communi.

PRæmissa divisione in causam creatam & increatam, attingemus divisiones magis necessarias easque Philosophici juris.

Aristoteles divisit causas in materialem, formalem, efficientem, finalem; divisionis hujus adfert rationem Suarez. Dantur de novo rerum productiones, omne autem quod fit, ab alio fit; & hoc erit causa efficiens, & quia nullum agens agit, nisi motivo boni, hoc bonum finis erit; quia verò ex nihilo nihil fit, datur præjacens subjectum, & hoc est Materia. Quia verò efficiens debet aliquid de novo efficere, effectus ille erit forma, quòd si sit effectus altior ita qualis est spiritualis substantia, nonnisi creatione ponenda, debet nonnisi ponere dispositiones exigitivas, ut prima causa aliquid creet. Rursùs alia est causa totalis, quæ sola, quantum ex illa, producit effectum, & alia est Partialis, quæ nonnisi unâ cum aliis causat. Rursùs alia est causa Physica, alia moralis. Physica est, quæ p

verum & realem influxum determinat ad
[st]endum. Moralis autem causa est, quæ con-
[...]ndo, imperando &c. influit in effectum.
[...]a autem est causa instrumentalis. Alia prin-
[cip]alis, de quibus ubi de Efficienti. Deinde alia
causa per se, & alia per accidens ex secundi
[Phy]sicorum tex.33. Causæ per se dicuntur, quæ
[cau]sant effectum, quà tales, ut dum musicus can-
[tat]. Causa autem per accidens est, quæ nonnisi
[con]jungitur cum eo, quod est causa, vel contin-
[gen]ter influit in effectum. Denique alia est
[cau]sa proxima, alia remota. Remota est quæ
[a]lio effectu à se producto influit. Proxima
[...]m, quæ immediatè influit. Hinc insurgit
[diffi]cultas: An causæ remotæ sint verè causæ.
[Dist]inguit Oviedo & dicit, causam remotam
[dup]liciter se posse habere, primò, ut producen-
[do e]ffectum, medio, quo agit illum, tamen non
[cons]ervet, & sic Abraham avus, Patrem Josephi
Jacobum, non conservabat; Secundò, causa re-
mota vel actu producit, vel actu conservat effe-
ctum, medio quo agit, & hanc causam, dicit esse
veram & propriam causam, non verò priorem.
Ratio ejusdem. Quotiescunque effectus ita de-
pendet à causa, ut sine illa, vel vices illius sup-
plente, subsistere non possit, illa causa est per se
influens, si enim per accidens influeret, subsi-
steret effectus illa non subsistente, vel non posi-
ta, loco illius aliâ, & ita ædificium subsistit, si
musicus ædificet; respectu enim ædificii, musi-
ca per accidens se habet; jam autem mortuo
avo, nullus defectus suppletur in generatione
nepotis. Quando verò calor in igne produ-
ctus, producit alium calorem in aqua, ignis re-
spectu illius secundi caloris, est verè causa, quia
illo deficiente & non suppleto per alium ignem,
deficiet calor in aqua receptus. Vide de hoc
Oviedo.

DISPUTATIO II.

[D]e Causis in Communi comparativè spectatis.

Disputabitur hîc imprimis de Causis conjugatim acceptis per ordinem ad effectus; An scilicet idem effectus à pluribus causis produci possit? rur[sus d]e causis inter se comparatis: An scilicet [u]na aliam causare possit? ro, possit alia causa causare, non quidem Prima; sed Secunda. Quæ quæstio videtur esse independenter à mente Aristotelis tractanda; nam si ille agnovit causam primam, omnia ex necessitate agere, multò magis id sensit de causis secundis, quod necessariò sint ad hos effectus determinatæ, & ex proportione, quòd hi effectus sint ad has causas determinati, idque clarè indicat octavo Metaph. tex.12. & secundi Physic. tex.36. & quamvis ille agnoverit causas, & æquivocas, & per accidens, non agnovit tamen causas per accidens in isto sensu: quòd possint causare effectum, quem aliæ causæ causant, sed in isto sensu; quod non per se influant in effectum. Æquivocas item causas agnovit isto sensu; quòd eminenter contineant perfectionem suorum effectuum in eo genere, in quo illos causant; sed non agnovit, quòd contineant cum vi, quemcunq; similem numero producendi effectum, ita ut sit quidē in causa æquivoca vis comproducendi eundem effectum, unâ cum univoca causa, non tamen divisim ab illa.

QVÆSTIO I.

[A]n duæ causæ eundem effectum causare possint.

[P]otest procedere quæstio: An duæ Causæ [c]onjunctim, possint eundem effectum causare, deinde an possint divisim. *Sit*

[D]IFFICULTAS I.

[An d]uæ causæ divisim, eundem effectum causare possint.

P[R]ÆMITTO 1. *Non esse difficultatem de causalitatibus, si illæ sunt modalitates distinctæ*, quod [c]ausalitate agit unum, agens eadem nume[ro no]n possit agere aliud.

[R]ATIO est. Sunt enim essentiales determinationes, vi quarum habet hoc agens, ut agat. [Erg]o non sit hoc agens, jam illud determina[re no]n poterit illa Modalitas.

[PR]ÆMITTO 2. *Esse difficultatem de ipsis Causis*, [sci]licet eum effectum, idque eundem nume-

PRÆMITTO 3. *Non esse difficultatem de causis intrinsecis*. An scilicet duæ causæ distinctæ, successivè eundem effectum causare possint. Indubiè enim non possunt. Ratio, quia cùm effectus causarum intrinsecarum sit idem realiter cum ipsismet causis, si in re non sint eædem causæ, in re non erit idem effectus, adeoque à duabus causis intrinsecis etiam divisim, idem effectus causari non potest. Tota ergo difficul-

ficultas est, de causis extrinsecis, præcipuè verò de efficienti, an ex eadem etiam materia, ignem B. tàm ignis A. quàm ignis C. producere possit.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

DICENDUM est 1. *Unus idemque numero effectus, à pluribus solo numero distinctis causis, potest naturaliter produci, etiam in iisdem numero circumstantiis loci, temporis, &c.* Ita Scotistæ contra Thomistas, & ex nostris Suarez contra Vasquez, præcipuè circa circumstantiam loci aliud sentientem.

PROBARI solet ex Scoto. Deus ante prævisum peccatum originale, elegit individuos homines ad gloriam, qui in illa serie non fuissent geniti ex reprobis, qui nunc nascuntur ex reprobis. Ergo tunc causati fuissent, per alias numero causas.

RESPONDERI potest. Negando consequentiam, quia esse reprobum vel electum, sunt valdè extrinseca individualitati, nec mutant individuum, potestque idem individuum, non esse reprobatum in uno signo, & in posteriori signo, reprobatum.

PROBAT 2. Suarez. Causa æquivoca, cum contineat totam speciem suorum effectuum, potest naturaliter eundem numero effectum producere, quem univoca. Ergo duæ causæ possunt naturaliter eundem effectum producere.

RESPONDERI potest ad salvandam rationem, Causæ æquivocæ, sufficere, quòd quoad speciem eosdem effectus producere possit, quos producit causa univoca, quamvis non eosdem numero.

PROBARI potest 3. à Pari. Quos causa secunda potest producere effectus, eosdem numero potest producere causa Prima. Ergo & quos potest producere similes numero una causa secunda, poterit & alia.

RESPONDERI potest. Disparitatem esse, quia nisi posset omnipotentia eosdem effectus producere, quos producunt causæ secundæ, hoc ipso non esset omnipotentia, potest autem salvâ suâ essentiâ, una causa secunda, non producere, nisi similes numero effectus. *Hinc aliter*:

PROBATUR 4. Conclusio, per principium negativum; Non implicat contradictionem, ut duæ causæ, numero solo distinctos, cæteroqui potentes producere effectus, producant etiam eosdem numero, nec est ullum fundamentum, cur de facto causæ, quæ exstant non sint tales; ergo. Dicere autem quòd sint ex natura sua ad hos nonnisi numero effectus determinatæ, est id merè arbitrarium, & sine fundamento fictum, cum oppositum ostendat extensio ad similes numero effectus.

CONFIRMATUR de causis v. g. ejusdem speciei. Vera est hæc Modalis; Necesse est causas easdem specie, posse causare effectus eosdem specie; aliàs differrent specie illæ causæ. Si vera hæc Modalis, ergo erit necesse quoscunque posse causare, quia propositio Modalis universalis explicari potest per descensum distributivum, adeoque poterit verificari quòd possit & hunc & illum, & illum effectum producere, & sicut cum dico, necesse est, ut id quòd est speciei humanæ, sit rationale, sequitur, de omnibus particularibus id verum esse; ita ut intra speciem humanam nullus sit, qui non sit rationalis; sic intra speciem causativitatis eandem, nullus erit, qui non sit causabilis à causâ contenta, intra illam speciem.

PROBATUR 5. Instantiis Theologicis. Christus qui de facto est, vel poterat venire in mundum, & tamen non esse filius Beatissimæ præsentis, vel non poterat non esse filius illius, supposito quod venerit: Si poterat non esse. Ergo aliquis effectus idem numero, potest à diversis causis oriri; Si non poterat non esse filius illius. Ergo & hæc, non poterat non esse mater illius, nam ista sunt correlativa. Ergo ulteriùs non liberè illam in Matrem hic Christus elegit, nec liberè in Matrem prædestinata est, nec fecisset sibi in hoc Deus magna, qui potens est. Docetur item, quòd antiqui Patres accelerationem Incarnationis meruerint; quod verùm non esset, si non hic Christus, sed alius acceleratus fuisset; alius autem accelerari debuit, cùm idem effectus non possit esse in diversis circumstantiis temporis, per oppositum sentientes.

CONFIRMATUR. Suppono meruisse Beatissimam, ut esset Mater Christi, suppono rursum non meruisse illam id, nisi ex meritis Christi qui nunc est, quo posito, sic formatur argumentum. In illo priori, in quo Beatissima non erat merita ut esset Mater Dei, erat hic Christus. Ergo esse hunc Christum, non est produci ab hac Matre gignente illum: Supponitur enim esse hic ante istas causas. Antecedens probatur, quia vel merebatur Maternitatem ex meritis hujus Christi, vel non ex meritis hujus Christi: Si ex meritis hujus Christi. Ergo hic erat Christus, & non dum pro illo signo ex hac Matre. Si non ex meritis hujus Christi. Ergo bona aliqua participantur ab hominibus, ab aliquo alio Christo quàm à præsenti.

INFERTUR etiam, vi hujus doctrinæ sequi, quòd hic mundus non potuerit citiùs creari à Deo, & quòd Deus hanc particulam Materiæ, quæ est in Oriente, non potuerit ponere in Occidente, siquidem ly esse hoc numero, pendet ab iisdem circumstantiis.

RESPONDET 1. Vasquez. Potuisse supponi Christum hunc, & postea Beatissimam mereri ut esset Mater; quia in illo priori, poterat ea-

atissima sumere corpus, sine eo quod esset ater; ut Eva sumpsit corpus ex Adamo, quin lamus fuerit parens Evæ.

Contra. Vel idem erat Christus, qui nec m supponebatur esse filius Beatissimæ, vel n idem: si idem, Ergo illum eundem esse, non ndet à causa, quæ est Mater, nec ab his cirmstantiis, habebiturque intentum; Si non im, ergo meritis aliûs Christi, merita est Beaima, ut esset Mater hujus Christi.

Respondet 2. idem. In illo priori, ante meum Beatissimæ supponebatur hic Christus, ia tamen liberè erat venturus, hinc Virgo & ternitatem, & circumstantias merita est.

Contra. Christus liberè venturus ante illud ritum Beatissimæ, vel non erat hic, vel erat : si erat hic, Ergo ratio hujus potest salvari e hac causa; Si non erat hic. Ergo non tenes ponsionem. Deinde Christum hunc, esse nc, non est quid liberum; ergo si hunc esse, ndet à circumstantiis, sicut huic Christo, non t liberum, ut esset hic, ita nec erat liberum, ut nderet ab his circumstantiis; vel certè si erat iberum esse in his circumstantiis, stante hoc, òd hic esset, sequitur ; quòd Hunc esse, non ndeat à circumstantiis.

Dicendum est 2. *Quod supposita Divina orvatione, pro præsenti rerum ordine, una causa, non it producere effectus numero distinctos, alius sæ.*

Probatur Conclusio. Divina ordinatio non est non impleri. sed datur divina ordinatio erminans hos effectus huic causæ. Ergo hæc n potest non impleri, sed si una causa poneret ctus aliûs causæ, divina ordinatio non imretur, ergo ponere una, aliûs effectus, non po. Factam autem esse illam ordinationem. batur. Tum quia. Cùm hoc cadat sub domim illius, & sub providentiam, non est ratio, non de facto ita ordinârit, fieretque aliàs alid, quod ut fiat, Deus non ordinaret. Tum a indifferentia ad hos & illos effectus, necesò per aliquod principium tolli debet; hoc au aliud ostendi non potest, quàm ipse Deus; isdem enim circumstantiis non repugnasset m numero entitatem poni. Tum quia, quamrecurrere ad Deum, non sit Philosophicum, erum est; si commodè ad causas secundas reri possit. Et quia in aliis similibus tollendis ifferentiis, recurrimus ad Deum, cur non et in hac? Et certè ponamus causam A. ponas effectus, B.C.D. ut prius ponatur effectus B. erminari non aliundè potest, quàm ab ipso o, etiam supposito, quod nonnisi à causa A. duci possit. Ergo etiam ut potiùs ab hac sa, quàm alia fiat, benè recurretur ad Deum. hoc tamen non negatur, quòd causa seipsam effectum productivè determinet.

Objicitur 1. Determinatio productionis us individui provenit à causa producente. Ergo causa producens, non potest esse indifferens ad producendos plures effectus, quos sub se habet.

Respondetur. Determinatio productionis hujus individui, materialiter provenit à causa, quia provenit determinatio quoad speciem à causa, ratio autem speciei, non distinguitur à ratione individui; sed non provenit hæc determinatio formaliter electivè, vel ordinativè.

Objiciuntur 2. Paritates variæ.

Prima Paritas est. Hæc numero actio, petit ita produci ab uno principio, ut non possit produci ab alio. Ergo nec effectus, qui per illam actionem producitur, potest ab alio principio produci; quia actionum distinctarum, distinctus est terminus.

Respondetur. Quando dicitur, quod distinctarum actionum distinctus sit terminus, id principium eo sensu est verum; quòd nunquam ponatur actio, quin ei respondeat terminus; non verò isto sensu; quòd eundem terminum, diversæ actiones ponere non possint, vel quòd ad mutationem actionis numericæ, semper sit necesse mutare terminos. Quare autem actio non possit produci, nisi ab hoc principio; possit autem effectus ab alio simili principio produci. Ratio est, quia actio est essentialis determinatio, ut hoc quidem agens sit; non potest ergo aliud agens determinare, nisi hoc, est enim modus illa actio, vel non sine modo, jam autem definitionem effectus non ingreditur, ut sit hujus nonnisi agentis. Rursus, si vel semel concedatur, quòd actio, quæ est modus, vel non sine modo, possit esse, & non esse hujus, debebit per aliud determinari, ut sit hujus; quòd ipsum arguet, debere dari processum in infinitum, in determinationibus, quod non sequetur, si effectus ab alio simili principio producatur. Arriaga disput. 9. Physica. Sect. 4. Subsect. 5. hanc disparitatem dat, quòd effectus dependeat à causa, per aliam à se distinctam actionem, unde mutando actionem, potest jam ab hac, jam ab illa pendere causa; actio autem seipsâ, & per suam essentiam dependet, ideo non potest ab hac alia pendere causa, aliàs mutaret suam essentiam.

Secunda Paritas est. Differentia specifica determinat certos specie effectus, ultra quos non potest producere alios effectus. Ergo differentia individualis determinabit certos numero effectus, quos, & non alios producere possit.

Respondetur ex Pontio. Differentiæ specificæ, sunt dissimilis naturæ, & ut plurimùm inæqualis perfectionis, hinc non possunt extendi ad rationes omninò dissimiles; jam autem causæ solo numero distinctæ, non sunt dissimiles.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur aliæ Objectiones.

OBjicitur 3. Causa per se influit in effectum. Ergo essentiale est huic effectui, dimanare ab hac causa.

Respondetur. Causæ nonnisi hoc sensu per se influunt, quia causant effectum, quà tales, sed non eo sensu; quasi essentiale sit illis causare hunc effectum.

Objiciunt 4. Complutenses apud Pontium. Per hoc, quod individua sint ejusdem speciei, non habent in se invicem eandem naturam, sed similes naturas. Ergo, quòd habeant potentiam activam ejusdem rationis, non sequetur, quòd possint facere effectus eosdem, sed similes.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si eandem naturam haberent individua, & essent individua ut supponitur, & non essent, quia eandem individuationem & entitatem haberent; Si autem eosdem effectus producere possint causæ, solo numero distinctæ, non sequetur illas esse easdem numero causas.

Instant 1. Differentia individualis non solùm limitat essentiam in ratione essentiæ, sed etiam in ratione potentiæ, sed per hoc, quòd limitat v.g. animam in ratione essentiæ, facit, ut distinctum numero compositum nequeat constituere. Ergo etiam in ratione potentiæ, ita limitabit, ut distinctos numero effectus, non possit producere.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si eadem numero anima, distinctum ratione sui faceret compositum, deberet ipsa à se, esse alia; non enim constituit compositum alio, quàm seipsa, utpotè causa intrinseca illius. Dixi, quòd deberet ratione sui, distinctum compositum constituere; quia si uniretur materiæ numerò distinctæ, constitueret compositum, ratione materiæ, inadæquatè, aliud numero: Jam verò si eosdem effectus utraque causa numero distincta posset producere, non sequeretur illas causas esse easdem numero, quia distinctio causarum penes ipsas illarum entitates spectanda est, & non penes effectus, cùm causæ efficientes sint causæ extrinsecæ, suorum effectuum, adeoque numerum vel unitatem suorum effectuum non sequentes.

Instant 2. Ratio potentiæ abstracta ab individuis, debet plus includere, quàm ratio particularis potentiæ, sed ratio abstracta potest causare quoscunque effectus illius speciei. Ergo particularis potentia, non potest eosdem causare.

Respondetur. Negando majorem, quia ratio illa abstracta est entitas causæ, prout depuratæ à differentiis, si est ipsa entitas causæ, cum tota entitas seclusis differentiis in unaquaque contineatur, tota etiam vis causandi in unaquaque continebitur, cùm vis causandi sequitur entitatem, consequenter non plus poterit causare entitas illa depurata à differentiis, quàm concreta, cum aliqua particulari differentia: & sicut quia in uno individuo hominis secundùm entitatem specificam continetur tota ratio hominis, æquè ratio ut sic hominis, est animal rationale, atque ipse Petrus; ita quia ratio agendi est alligata ipsi entitati, sicut totam entitatem continet unum individuum, ita & continebit vim causandi quoscunque alios effectus, se solo excepto, quia hoc non cadit in potentiam naturalem. Deinde alia hæc est propositio, quòd illa ratio communis, sit communis ad p...ra causativa seu causas, cùm tamen ratio particularis, quà talis, non sit communis ad plura causativa: & alia est hæc propositio; quòd illa ratio communis sit communis, plurium causativa; & hæc propositio est falsa, non enim plus po... una similis causa, quàm alia, nec omnes ... quàm una, cùm ob rationem adlatam singulæ adinvicem, ad eosdem extendantur effectus. Cæterum ut illa ratio sit communis ad p...ra causativa effectuum, id deposcit ipsa ratio universalis, ad causas, illi communi rationi competens.

Addit Pontius. Quòd sicut potentia visiva in communi non potest plus videre, quàm potentia in particulari: ita nec ratio abstracta causæ à particularibus, plus agere poterit particularibus: totum ergo illud, quod plus includit potentia abstracta ab individuis, non est ratione terminorum, sed ratione multiplicabilitatis, in individua, quæ individuo non convenit.

Objicit 5. Vasquez & Valentia. Si productio hujus numero effectûs, spectat ad causam primam, tanquam determinantem ad individuationem, sequeretur causam secundam non liberè, sed necessariò, quia ex determinatione operari.

Responderi potest, imprimis retorquendo argumentum, quòd probaret. Si à circumstantiis loci & temporis determinetur ratio individui effectûs, cùm hæ circumstantiæ à nobis non pendeant, fore illos actus non liberos, & tamen à circumstantiis docet Vasquez sumi individuationem. Deinde conformiter ad communem nostrorum doctrinam, sic respondetur. Quòd Deus ante prævisum actuale exercitium libertatis creatæ, præordinaverit sub conditione hos vel illos effectus, ut si vellet amare, hoc actu; in individuo amaret; si odisse; hoc in individuo actu odiret, quâ conditione tâ ordinatione posita, indifferens manet voluntas ad odisse vel amare, licèt supposito quòd amet, hoc potius actu amoris amatura, hinc illa ipsa ordinatio non tollit libertatem. Illustratur hoc inter alia tali instanti...

auperi præparatur, hic numero obolus; ut illum accipiat, vel non accipiat, liberum eſt illi, ppoſito tamen quod velit acceptare, hunc accipiet, & non alium. Ad quam reſponſionem abiliendam, ſic poſſent firmari ſigna rationis, agis principalia. Primò videbat Deus cauſas peras, poſitis omnibus prærequiſitis, poſſe agere vel non agere. Secundò obtulit cauſis liberis concurſum ad operandum utrumlibet. ertiò ordinavit conditionatè pro ſingulis inviduis certam individuorum actuum ſeriem. uartò vidit creaturam ſe ad talem in ſpecie tum determinare, quid autem hîc læderet libertatem? Conformiter ad dicta ubi de Prædeterminatione dici poteſt, quòd non ſit libera luntas in ordine ad hanc individuationem actus, vel quòd ſit libera, voluntati individuatio tus non electivè, ſed elicitivè. De quo fusè part. D. 5.

Objicitur 6. Album A. non poteſt diviſim icere ſpeciem ſimillimi albi B. nec intellectus tri efficere diviſim intellectionem Pauli, ergo us idemque effectus, non poteſt produci à uribus diviſim cauſis.

Respondetur. Si ſit res de cognitione, non ento prædicato vitalitatis, cognitionem Pau poteſt efficere Petrus, ſed ſi ſit de cognitione ento prædicato vitalitatis, jam diſparitas erit, a ſi retenta vitalitate, cognitio Petri poſſet à ulo produci, & eſſet ille actus ab intrinſeco tri, quia eſſet actus ille retenta vitalitate à tro orivnda, ut ſupponitur, & non eſſet ille as ab intrinſeco Petri, quia eſſet ab intrinſeco ncipio, quod eſt ipſe Paulus, vel quod eſt Prinium in Paulo. Nullum autem ſimile contin abſurdum, ſi idem effectus à diverſa numero cauſa ponatur.

Directè ad objectionem dici poteſt, quod nſequens ſit verum particulariter, ſed non verſaliter, nempè quod aliquis effectus non producibilis à pluribus cauſis. Porrò ii effectus non ſunt producibiles à pluribus cauſis, qui unt intrinſecam connexionem, nonniſi cum cauſis, ii autem dicunt connexionem intrinam cum his nonniſi cauſis, qui etiam per diam potentiam, nonniſi ab his cauſis produci ſunt, eò quòd in ſui definitione hanc nonniſi portent cauſam, & quia actus vitalis imporprincipium ab intrinſeco, & quidem hoc, ſi beat reddere intelligens hoc, & ſpecies albi mportat repræſentationem non albi B. ſed i A. ſi ipſam rationem albi A. repræſentare et, hinc fit, ut hi duo & ſimiles alii effectus poſſint à pluribus cauſis produci, quia aumulti alii effectus non important hanc conionem, fit, ut ab aliis cauſis produci poſſint. do quòd multi negent ſpecies intra ſe ſolo nero differre.

Objicitur 7. Ergo abſolutè loquendo, filius poſſet generare Patrem.

Respondetur. De præſenti rerum ordine hoc falſum eſſe.

DIFFICVLTAS II.

An duæ cauſæ ſimul eundem effectum producere poſſint?

Præmitto 1. *Quòd non ſit difficultas de duabus cauſis partialibus*, ut cum plures v.g. carbones, idem ſubjectum calefaciunt: nec item eſt difficultas de duabus cauſis diverſi ordinis totalibus, nam certum fide eſt, Deum qui eſt agens altioris ordinis, concurrere cum agentibus creatis. Nec item eſt difficultas de cauſis diverſi generis; nam compoſitum habet quatuor genera cauſarum, in ſuo genere totalium. Nec item difficultas eſt de cauſis ejuſdem generis totalibus in actu primo, partialibus in actu ſecundo, quando ſcilicet cauſa, ita actionem ſuam contemperat, ut relinquat locum actioni alterius, quamvis poſſet ſola eundem effectum producere v.g. cum duo equi trahunt pondus, quorum unus ſufficeret trahendo.

Præmitto 2. *Difficultatem eſſe de duabus cauſis ejuſdem generis totalibus in actu ſecundo*, quando ſcilicet una producit pro ſua parte totum effectum, & alia ſimiliter.

Præmitto 3. *Poſſe difficultatem procedere: An id poſſit fieri naturaliter; deinde an id fieri poſſit ſupernaturaliter.*

Punctum Difficultatis I.

An id fieri poſſit naturaliter?

Dicendum eſt. *Non poſſe fieri naturaliter, ut duæ cauſæ totales eundem effectum cauſent, idque totaliter.* Non eſt obvium, rationem concluſionis plenè ſatisfacientem dare, idque propterea, quia non apparet; Cur duo Angeli ſaltem ad oſtendendam ſuam libertatem, non poſſint concurrere, uterque totaliter ad movendum eundem lapidem; cur item duo ignes eidem ſtuppæ applicari æqualiter vi naturali non poſſint, ſaltem Angelicâ, & quia tàm unus ignis, quàm alter neſciunt ſe agere, nec habent in poteſtate coercere actionem, cur unuſquiſque ita non ageret, ac ageret quantumvis non adeſſet alter, quo caſu idem effectus utrique cauſæ, in actu ſecundo reſponderet; videamus interim rationes, quæ adferri ſolent.

Probat 1. Arriaga communi argumento, quòd videlicet actio illius alterius foret frustra.

Responderi potest pluribus viis huic rationi; si enim nomine actionis frustra, veniat actio non cessaria simpliciter, concedo talem frustraneitatem; si autem nomine actionis frustra veniat actio essentialiter frustra, sic ne divinitus quidem id fieri posset, imò in hoc monstraretur quædam quasi liberalitas naturæ, & sicut licèt magis horreat monstrum, quàm superfluitatem, hinc rariora sunt monstra. quàm multæ pluviæ, vel magna siccitas, & nihilominus ex accidenti permittit illa natura; cur ergo non permitteret Deus duas causas saltem interdum, simul tamen agere.

Probat 2. Oviedo Assumptis variis principiis.

Primum Principium. Duæ actiones v.g. duæ generationes, dicunt inter se incompossibilitatem.

Respondetur. Hoc ipsum fuisse probandum.

Secundum principium. Deus & natura non determinant ad eundem effectum reproducendum, ubi jam desierit, unde etiam non datur à privatione regressus. Ergo nec ad eundem effectum duas causas determinabit.

Responderi potest. Quòd antecedens videatur favere oppositis, nam etiam negatio reproductionis effectus, posset ab illis reduci non in intrinsecam exigentiam naturæ, sed in legem & ordinationem Dei, cur ergo oppositum, seclusa hac ordinatione non posset fieri. Deinde non datur à privatione regressus, propter bonum universi, ex varietate consurgens, quæ varietas, ratione termini, non esset, si duæ causæ totales agerent, esset tamen varietas ratione ipsarum causarum, duplici adeoque ad effectum concurrentium, & sicut aliqui effectus, non à solis causis univocis, sed etiam ab æquivocis producuntur; ita spectat ad varietatem universi ut cum ordinariè ab una totali causa, unus producatur effectus, propter varietatem procedat à duabus.

Probatur 3. Conclusio. Imprimis quod attinet ad effectus materiales, illi non possunt simul totaliter à duabus causis produci; Ratio, quia cum effectus materiales habeant partes, non possunt simul produci, adeoque dant locum, ut suam partem, quæque causa producat. Quod attinet ad effectus spirituales, hi à nobis nulli fiunt, nisi habitus, species, actiones; substantia enim spiritualis creari indiget, prædicti autem effectus non possunt totaliter à duabus causis produci, quia causa illorum effectuum est anima, vel Angelus, qui sibi est principium unicum numero.

Responderi posset, quòd effectum materialem possunt totaliter producere duæ causæ, quantumvis ille sit divisibilis. Cur enim eidem minimo, non possint simul applicari duæ causæ, quo casu, una in agendo non posset præcedere aliam, consequenter, nec una post aliam successivè ageret; Quod attinet ad effectus spirituales; cur non posset homo habere duas simul alicujus objecti species, solo numero distinctas, iisque mediantibus, non posset eundem producere actum, cur non posset habere duos simul actus, ut uterque simul eundem spiritualem producat habitum, & sic de reliquis; quamvis autem actionis sit finis producere, non sequitur quod careret hoc fine, illa duplex actio, cum utrique, licèt idem, respondeat effectus.

Commodius probabitur Conclusio per hoc, quia nulla est experientia, quæ probet totaliter unum effectum à duabus causis ejusdem generis produci, & ex altera parte nullum est fundamentum positivum, quod probet, à duabus causis totalibus eundem fieri effectum. Ergo censendum est naturaliter id non posse fieri.

Confirmari potest, quia uni actioni non respondent duo termini v.g. uni ignitioni, duo ignes, ergo nec duplici actioni unus terminus, non enim est potius fundamentum unius, quàm alterius.

Objicitur in oppositum. Duo fines totaliter possunt naturaliter causare eundem effectum, unde potest quis deambulare totaliter propter recreationem. Ergo idem sentiendum de causis efficientibus.

Respondet 1. Arriaga. Non licere argumentari ab intentionalibus ad physica. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia finalis causa est causa Physica, licèt causans intentionaliter. Cur ergo si finalis duplex causa potest eundem effectum causare, non poterit efficiens? Cur quia intentionalitas admittit coexistentiam aliûs causæ totalis, non admittit autem efficientia.

Respondet 2. Oviedo. Causam finalem duplicíter spectari posse, primo respectu actus interni voluntatis. Deinde respectu actus externi, dicit itaque eundem actum voluntatis, non posse pendere à duplici causa finali adæquatè, posse externum; prioris rationem dat, quia actus internus per se, & essentialiter respicit suum objectum, & per seipsum ab illo pendet, ut non possit ab ipso non pendere. Ergo actus qui pendet à duplici objecto, ita pendet ab ipso, ut non possit non pendere. Ergo ulterius à nullo pendet adæquatè, eo ipso enim, quòd non possit non ab utroque dependere, neutrum seorsim sumptum sufficiens est, ut illo ablato, actus subsistat, cum tamen de ratione causæ adæquatæ sit, posse subsistere effectum, aliâ causâ ablata; posterioris rationem dat, quia deficiente uno fine, qui est sanitas, potest eadem deambulatio imperari efficaciter à fine, qui est recreatio.

Hæc responsio

Non Satisfacit. Tum quia negari poteſt am deambulationem fore eandem formali-r,licèt futura ſit eadem materialiter, quia for-aliter accepta illa deambulatio eſt actus hu-anus. Ergo importat motivum; cumque um motivum non ſit aliud motivum, fit, ut o deficiente motivo, non ſit jam unus actus rmaliter, quia non reſpicit jam aliud moti-m, per quod tamen formaliſatur. Tum ia ſicut eſt dependentia abſoluta actus inter-à motivo, ſic eſt etiam dependentia ex ſup-ſitione actus externi à motivo: quæ depen-ntia ex ſuppoſitione in hoc ſita eſt, quia pote-: hic actus, aliud motivum habere; ſuppoſito nen quòd habeat, non poteſt non habere; amvis verò actui externo concedatur depen-ntia nonniſi ex ſuppoſitione, motivo tamen mutato, non manet idem actus formaliter; ic v.g. deambulatio aſſumpta ex intentione reationis eſt bona formaliter, deambulatio em aſſumpta ad locum inhoneſtum, eſt mala maliter. Ergo etiam non eadem erit forma-r deambulatio, deficiente alio fine. Sicut m alia eſt formaliter dependentia deambu-onis factæ propter finem bonum, & alia pter finem malum; ita alia erit formaliter endentia actus externi ab uno fine, & alia à bus.

Respondetur. 3. Negando Antecedens; icèt eadem materialiter deambulatio cauſa-oſſit à duplici cauſa finali, non tamen eadem formaliter, & ſecundum eſſe cauſatum à fi-.

Ad hanc reſponſionem elucidandam duo erenda ſunt. Imprimis cur ſi eadem de-bulatio poteſt cauſari, quoad eſſe materiale reale, à duplici cauſa finali, non poſſit etiam plici efficienti, idem eſſe reale cauſari; de adferendum eſt; cur idem formale eſſe, cauſetur à duplici finali cauſa. *Quoad pri-*, ratio eſt quia finis non dat eſſe ipſum rea-d nonniſi eſſe tale, non enim ratio cauſandi ne, eſt ipſum eſſe ſimpliciter, ſed bonitas, eſt, jucundum tale, utile tale, delectabile ta-rgo & quod cauſat, non eſt eſſe ſimpliciter, ale eſſe; nam proportionantur ratio cau-li, cum cauſato, imò ſi finis cauſaret eſſe, ut ſimpliciter, hoc ipſo jam non indigeret ſortio efficientis, tranſiretque finale agens, ficiens, & certè intendit finis ipſum bo-, & non eſſe ſimpliciter acceptum. Ergo & uod cauſat, eſt bonum, id enim cauſat, quod ndit; ſed bonum, non eſt eſſe, ſimpliciter eptum, paſſio enim non eſt formaliter id, s eſt paſſio. Ergo & finis non cauſat eſſe liciter acceptum, fit ut ſive accedat, ſive dat, ſive ut unum, ſive multiplex, eodem lo ſe habeat, eſſe ſimpliciter. Quia autem a efficiens cauſat ipſum eſſe ſimpliciter, ſi-bſceſſus illius facit non eſſe effectum ſim-pliciter, ita & multiplicatio illius, facit ipſum eſ-ſe ſimpliciter, ſeu eſſe materiale & reale multi-plex, accedente experientiâ, quod unus idem-que effectus totaliter non ponatur à duplici principio ejuſdem rationis. *Quod ſecundum.* Nempè, cur idem formale eſſe non cauſetur à duplici finali cauſa; ratio præter adlatas contra reſponſionem ſecundam hæc eſt; ſi duo fines totales v.g. ſanitas & recreatio cauſarent eandem formaliter deambulationem, idem eſſe formale cauſatum à cauſis finalibus, haberet deambulatio, deficiente altera cauſa totali, ut notum eſt ex definitione cauſæ totalis, ſed non habet idem eſſe formale. Quòd probatur, eſſe formale in deambulatione cauſatum à fine, qui eſt recreatio, deficiente hoc motivo deficit. Ergo. Antecedens probatur, ſi deficiente motivo hoc, quod eſt recreatio, eſſe formale in deambulatione cauſatum ab hoc fine, non deficeret. Ergo poſſet eſſe, hoc eſſe formale, ſine hoc motivo: ulteriusque quod fieret propter unum finem, fieret propter omnes fines, ſiquidem abſcedente fine, qui eſt recreatio & manente ſolo fine; qui eſt ſanitas, habetur formale eſſe cauſatum ab illo fine, manetque eſſe recreationis in illa deambulatione; ex quo ulterius à pari ſequeretur, quòd etiam deficiente motivo, quòd ſit malum reſpectu recreationis, manebit adhuc formaliter mala, illa deambulatio.

Addi poteſt. Ne divinitus quidem propter diverſos fines adæquatos poſſe cauſari, idem eſſe formaliter, quòd reſpiciunt diverſa motiva, quia etiam divinitus ratio formalis jucundi, non poteſt eſſe ratio formalis utilis, & ſicut aſſenſus intellectus propter unum motivum, non poteſt eſſe idem, propter aliud motivum etiam divinitus, quia una ſpecificatio non eſt alia ſpecificatio, ita nec divinitus, propter diverſos fines, idem eſſe formale reſpondere.

Punctum Difficultatis 2.

An id fieri poſſit ſupernaturaliter.

Dicendum eſt *Affirmativè.* Eſt contra Scotiſtas & Thomiſtas, & noſtrum Vaſquez.

Probatur unico argumento. Quia id non implicat contradictionem.

Confirmatur. Concluſio à pari. Non implicat contradictionem, ut eodem inſtanti Epiſcopus cum Sacerdote novo, finiat formam, quo poſito quæro, vel uterque conſecraret, vel non, ſi uterque, quæro, vel partialiter, vel totaliter? ſi totaliter. Ergo ejuſdem effectus duæ cauſæ totales adæquatæ, dari poſſunt; ſi partialiter; contra erit. Tum quia illa partialiter

cauſare poſſunt (ſi ſint ejuſdem generis cauſæ) quæ quamvis ſint cauſæ neceſſariæ, temperare ſuum concurſum poſſunt,ut cum duo equi temperant inter ſe tractionem currus, at quomodo efficacia formæ conſecrativæ , temperari poteſt? Tum quia ſi partialiter concurrant. Ergo vel una pars corporis Chriſti ab uno nonniſi produceretur,& altera ab alio, & ſic non verificaretur forma de toto corpore procedens, & tamen conſecratio infundatur verificationi. Fingamus certè feciſſe Deum decretum, ut poſtquam duo Sacerdotes protulerint in eodem inſtanti formam , id quod reſpondet prolationi unius , in tempore immediatè ſequenti deſinat & remaneat id , quod conſecrationi alius reſpondit , tunc quæro : vel manebit Corpus totum, vel non manebit, ſi manebit. Ergo ille alter eſt cauſa adæquata, ſi non manebit totum corpus. Ergo ille alter non conſecravit , debuit enim conſecrare Corpus Chriſti, pars autem corporis, non eſt corpus ; vel certè ſi partialiter concurrunt. Ergo partem nonniſi hoſtiæ conſecrat, in illaque ponit corpus Chriſti; quod etiam dici non poteſt,quia hoc conſecrat,quod intendit,ſed intendit totam hoſtiam conſecrare. Ergo. Neque valet ſi dicas, determinari id debere à Deo,in quanam hoſtiæ parte debeat producere ; id enim arbitrariè dicitur,& nonniſi ad evitandam difficultatem,nunquidnè ex ſuppoſitione hujus ſententiæ,qui vellet conſecrare non in hac parte , in qua deſignaret Deus, nunquid prolatio formæ, materiæ capacitas,intentio formata,nullum jam deberent habere effectum , ad quidque hoc Eccleſia ſtatuit,ſi hujus nonniſi à Deo petenda determinatio?

Respondet 1. Maſtrius. Quod argumentum vim habeat, ſi ponantur Sacramenta cauſare phyſicè,non verò ſi moraliter.

Contra. Poſſunt dari duæ cauſæ totales morales. Ergo & Phyſicæ.

Respondet 2. Maſtrius. Sacramenta ſunt cauſæ inſtrumentales (ſupponamus phyſicè cauſantes.) eſſe autem plures cauſas totales inſtrumentales non inconvenit, quia non proinde multiplicantur virtutes influentes, cum inſtrumenta non agant propria virtute.

Contra. Licèt inſtrumenta non agant propriâ virtute, nihilominus agunt, nec obeſt ut duo non agentia propriâ virtute,habeant rationem cauſarum totalium. Ergo non repugnabit ut habeant rationem cauſarum totalium,etiam agentia propria virtute,cum difficultas ſit petita, non ex formalitate propriæ virtutis, ſed ex formalitate totalis cauſæ , & tamen duplicis.

Respondet 3. Idem eſſe non poſſe à duabus cauſis totalibus,inducentibus formam effectivè,ſic autem inducens eſt ſolus Deus.

Contra. Non implicat duas cauſas totales inſtrumentaliter,eſſe inductivas , ergo & effectivè,non efficientia Deo debita, quia hæc nulli creatæ cauſæ convenit, ſed efficientia debita creatis.

Respondet 4. Quod illa tranſſubſtantiatio non ſit productiva,ſed adductiva.

Contra. Non implicat ut ſint duæ cauſæ totales adductivæ. Ergo ut etiam ſint duæ totales efficientes.

Respondebis 5. Quod ſacerdotes debeant habere nonniſi intentionem materialiter proferendi verba , ſolo tunc Epiſcopo intendente formaliter illa proferre.

Contra. Quid ſi formaliter velint illa proferre? præcipuè quia ſi attendatur ad ſenſum communem Doctorum,qui plurimum æſtimari debet, formanda eſt intentio , de formaliter proferendis verbis , ſi cætera adſint , nec docent Scotiſtæ , materialiter illa proferri debere.

Objicitur 1. Duæ cauſæ materiales, & duæ formales , non poſſunt cauſare eundem effectum v. g. compoſitum etiam divinitus. Ergo nec duæ efficientes adæquatè cauſare.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia effectus,quod eſt compoſitum, eſt idem realiter cum ſuis cauſis intrinſecis , fit ut multiplicatis ſuis cauſis, non poſſit eſſe idem effectus. Quia autem effectus , non eſt in re cauſa efficiens adæquata , fit ut multiplicatis efficientibus adæquatis , non ſit neceſſe multiplicari effectus.

Objicitur 2. Unus effectus cauſatus à duplici cauſa adæquata , & dependeret ab illis duabus cauſis,& non dependeret , dependeret ut ſupponitur, non dependeret autem , quia dependentia ſignificat indigentiam , quia autem ab uno habet ſuum eſſe , non poteſt indigere alio quoad hoc eſſe.

Respondetur Variis viis. Imprimis dici poteſt cum Hurtado & Arriaga, quod dependentia non ſignificet per ſe indigentiam, ſed per ſe ſignificat productionem effectus, indigentiam autem ſignificat,ex conſequenti,idque ſub disjunctione vel hujus vel illius cauſæ.

Deinde indigentia eſt nomen translatum à pauperibus , quod certè effectui non convenit niſi accommodativè.

Nihilominus etiam ſuppoſito , quod dependentia ſit iſta indigentia,poteſt dici , quod effectus prout pendens ab una cauſa, non indiget alia cauſa; pendens autem à duplici cauſa, pro eſt indigere ex ſuppoſitione , duplici cauſa ex ſuppoſitione inquam, quia porerat nonniſi ab una cauſa recipere eſſe; & ſicut quòd fit ex duobus partialibus motivis , quæ diviſim poterant eſſe totalia,pendet ab illis ex ſuppoſitione, ita in præſenti.

Denique indigentia quæ expletur ab una cauſa,non ita expletur,ut hoc ipſo expleatur ab omni-

innibus, à quibus illam expleri non implicat,
:d tantum explet ex parte sui ; & sicut mendi-
us indigens obolo ; si illi offeratur obolus à
aulo, expletur illius indigentia , nihilominus
iam non præcludit, quo minus adhuc à Petro
ari obolus possit; ita & hîc, quamvis cum hac
sparitate ; quòd distinctus obolus detur ab
roque. Denique potest hoc fieri, non ex in-
gentia effectus, sed ex placito Dei.

Instabis. Vas impletum uno liquore, non
anet implebile alio liquore. Ergo & effectus
usatus ab una causa, non manet causabilis ab
ia causa.

Respondetur. Imprimis à duobus liquo-
us penetratis ; potest divinitus totaliter ex
rte utriusque impleri vas. Ergo & produci,
test item impleri ab uno liquore, duobus im-
entibus. Ergo & produci idem effe ctus à dua-
s causis totalibus.

Objicitur 3. Id quod est essentialiter frustrà,
n potest dari : sed dependentia unius effectus
uplici causâ totali, esset essentialiter frustrà,
ia effectus, eo ipso, quòd habeat existentiam
hac causa , non habet jam quod recipiat ab
a causâ.

Respondetur. Effectus non recipiet tunc
vum esse ab altera causa, sed idem, duplici ti-
o, ex vi duplicis actionis. Non esset etiam il-
ependentia ex eo frustrà, quia una causa per-
ite, adhuc alia causâ posset eundem in indi-
uo effectum producere &c.

nstabis. Illa secunda causa actum age-

Respondetur. Si simul concurrant , non
um ageret, sed ageret quod agitur , agens id,
od tum primum fit, ad eum modum ; quo
sa secunda , in comparatione primæ, eun-
n numero effectum producens ; non agit
um, sed agit quod agitur. Quòd si causa al-
. superveniret, postquam jam altera produ-
effectum, tunc superveniens causa, non pos-
rimo producere ; posset tamen simul con-
are.

Objicitur 4. Si vera est Conclusio, seque-
r illum effectum & dependere per se à dua-
causis, & non dependere per se , depende-
it supponitur, non dependeret autem, quia
l dependet per se ab aliquo, quo non posito
ic per alia, quæ tunc ponuntur ; sine novo
raddito poneretur.

Respondetur. Quòd dependentia per se,
ocstet, quòd effectus producatur à causa ut
nec se habente ita, ut se habet, dum Musicus
icat; non stat verò in hoc, quasi non possit
re esse effectus , illa deficiente. Potest
modus respondendi adhiberi eidem argu-
to, quòd scilicet sublata alia causa, non ha-
t jam effectus esse, vi duplicis causæ, & quod
esse vi alius causæ retinere non possit , nisi
edat alia , quæ itidem divinitus tribuat illi
effectui, esse, quamvis sublata altera causa, habe-
ret esse simpliciter. Ad eum modum, quo causa
prima, est per se causa effectûs, causa item secun-
da est causa per se effectus , & tamen sublata
causa secunda , sine ullo superaddito habebit
non vitalis v.g. effectus esse , licèt esse depen-
dens etiam à causis secundis haberi nusquam
possit, nisi supplente aliqua causa secunda , lo-
cum alterius.

Instat Pontius. Iste effectus haberet esse,
quamvis altera causa non adesset. Ergo effe-
ctus non habet indigentiam alterius causæ , si
non habet indigentiam, non habet dependen-
tiam. Quod ipsum probatur; quia indigentia
actualis, est ratio fundandi, aut conditio requisi-
ta ad fundandam relationem actualis depen-
dentiæ, hinc Deus non dependet ab ullo , quia
nullo indiget.

Responsum supra. Sublata una causa habe-
re effectum esse simpliciter, sed non esse dupli-
ci titulo. Supposito etiam, quòd indigentia es-
set ratio fundandi , aut conditio requisita, ta-
men una indigentia posset fundare plures de-
pendentias & relationes, vidimus enim in ma-
teria de relatione, unam eandemque rationem
fundandi v.g. qualitatem, fundare plures rela-
tiones similitudinis, & sicut indigentia naturæ
humanę ad terminari personalitate, sufficienter
expletur à Persona verbi, & tamen manet ter-
minabilis à persona Patris. Ergo idem dici po-
terit de effectu comparabili ad plures cau-
sas.

Objicitur 5. Illæ duæ causæ & essent adæ-
quatæ , & totales ut supponitur , & non es-
sent , quia unaquæque causaret in consortio
alius.

Respondetur. Esse illas duas causas totales,
non per exclusionem alius causæ , sed per ex-
clusionem alicujus partis effectus, à se non de-
pendentis. Alii dicunt ex eo illas causas esse
totales ; quia consortio alius unaquæque non
indiget, sed se sola est sufficiens in actu secundo,
ponere effectum. Conformiter ad dicta supra
dici etiam posset, neutram ex illis esse adæqua-
tam ; ut det esse duplici titulo ; licèt unaquæ-
que sit adæquata, ad dandum esse simpliciter &
uniter.

Instabis. Implicat eundem effectum, esse so-
lum tanto concursu producibilem ; & non esse
solum, tanto concursu producibilem ; atqui si
idem effectus à duabus causis adæquatis fieret,
idem effectus, & esset, & non esset solùm tanto
concursu producibilis. Ergo. Minor probatur,
quia si quis designaret hunc influxum causæ B.
& diceret, effectus est solum tanto concursu
producibilis, verum diceret, si etiam de eodem
influxu causæ B. diceret , hic effectus non est
solum tanto concursu producibilis , verum et-
iam diceret, nam etiam est producibilis à causa
A. Ergo.

RESPONDETUR. Attendendum esse hîc ly solùm cum qua particula construatur, si enim ly solùm construatur cum est, ut sit sensus, est solùm tanto concursu producibilis, falsa erit affirmativa; affirmabit enim, quod nonnisi, cum concursu aliarum causarum sit producibilis, si autem ly solùm construatur cum ly tanto concursu, vera erit affirmativa, falsa negativa, affirmativæ enim ita posita constructione, hic sensus erit: quòd etiamsi nulla alia causa concurrat, tamen una sufficiens erit, nullo alio superaddito ad causandum effectum. Meminisse hic oportet illius paralogismi: qui potest portare viginti tantum, decem portare potest, sed qui decem tantum portare potest, non potest viginti portare. Ergo qui potest viginti, cui paralogismo est similis hic alter. Quod potest simul produci à duabus causis totalibus, ab una tantum causa totali potest produci, sed quod ab una tantum causa totali produci potest, à duabus causis totalibus non potest simul produci. Ergo quod à duabus causis totalibus potest simul produci; à duabus causis totalibus non potest simul produci.

Directè ad argumentum dici potest Negando Minorem. Probatio illius distinguitur. Qui designaret hunc influxum causæ B. & diceret, effectus est solùm tanto concursu producibilis, verum diceret hoc sensu: quia se solo habet virtutem in actu secundo ponendi illum. Concedo Minorem; verum diceret in isto sensu, quòd ille influxus excluderet influxum, dantem esse totaliter alio titulo. Nego Minorem.

OBJICIT 4. Pontius. Eadem causa non potest habere plures effectus adæquatos simul, & semel, licèt possit habere plures tales successivè. Ergo nec effectus, plures causas adæquatas simul, quamvis possit habere divisim. Antecedens inquit ab omnibus conceditur. Et probatur. Quia aliàs ille effectus esset adæquatus, ut supponitur, non esset autem adæquatus, quia ultra illum effectum, haberet alium effectum.

RESPONDETUR. Quo sensu non potest causa habere simul plures adæquatos effectus, eo sensu nec successivè potest habere, quia semper in infinitum plures poterit producere, adeoque nunquam poterit habere adæquatos, & in hoc etiam sensu effectus, divinitus nunquam potest habere causas adæquatas, quia in infinitum plures possunt assumi ad eundem effectum, simul producendum; quo autem sensu causa potest successivè plures adæquatè effectus producere, id est à se sola productos, excludendo alias causas secundas ejusdem generis, eodem sensu miraculosè saltem, potest simul plures effectus habere, adeoque & effectus poterit simul habere plures causas.

INSTAT idem. Productivitas ita est limitata in causa in ordine ad aliquem effectum tantæ perfectionis, ut non possit se extendere ad alium gradum ulteriorem, etiam supernaturaliter. Ergo & producibilitas ita erit limitata, ut non extendat se nisi ad talem causam simul & semel, hæc autem non alia est, nisi totalis.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, quia lapis potest assumi ad producendam gratiam, quæ est alius gradûs, licèt id non possit nisi supernaturaliter, & si quæ est contradictio pro antecedenti, ea desumeretur v. g. ex vitalitate, aut alio principio nullo modo serviente ad consequens.

OBJICITUR 7. A Complutensibus apud Pontium. Actiones duarum causarum, & essent duæ, & non essent duæ, essent ut supponitur, non essent autem, quia effectus unus esse supponitur. Ergo & fieri ipsius unum est, & consequenter actio debet esse una, quia accidentia individuantur à subjecto.

RESPONDETUR. Negando accidentia individuari à subjecto, deinde *Fieri*, duplex hîc potest cogitari. *Primo*, fieri activum & hoc se tenet ex parte agentis, estque duplex, *Secundo* fieri passivum, & hoc identificatum realiter cum effectui, unum est, sicut & effectus unus est.

INSTABIS. Quòd sicut non potest esse dependentia à duplici causa, prima, ita nec poterit esse à duplici causa secunda.

RESPONDETUR. Dum implicet duplex causa prima etiam successivè causans, qui ab utraque simul causante poterit esse dependentia, non repugnat autem causa secunda saltem successivè duplex, & si non repugnat successivè, non repugnabit simul.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur alia argumenta.

PRimum quidem ponentur argumenta ex Mastrio, postea accedemus ad argumenta recentiorum.

OBJICIT primo Mastrius disp. 8. n. 61. Si effectus à pluribus causis penderet simul & semel, tunc à neutra penderet essentialiter, vel simul ab eadem penderet, & non penderet essentialiter, quod implicat, à nullo enim aliquid dependet essentialiter, quo non existente, nihilominus esset, sed si ignis habet duas causas totales A. & B. tunc non existente A. nihilominus ignis esset à B, cum ponatur ejus sufficiens causa totalis, & non existente B. adhuc esset ab A. eadem ratione. Ergo à neutra essentialiter dependeret.

RESPONDETUR. Imprimis cum per accidens sit, & nonnisi supposito miraculo, ut duæ causæ totales ejusdem rationis, producant eundem effectum, immeritò assumit arguens, pendentiam

...m essentialem. Sed quidquid sit de hoc, ne...tur directè sequela; & licèt non possit aliquid ...istere, sine eo, à quo dependet essentialiter, si ...ud à quo dependetur, sit exclusivum alius ...usæ; secus si non sit exclusivum alius causæ. ...ursùs posset hîc ostendi dependentia essentia...,quia scilicet si det esse causa totalis A, & non ...t esse causa totalis B, hoc ipso dabitur esse ...pliciter & uniter quoad titulum, dabitur ...tem pluriter quoad titulum, si plures causæ ...ales divinitus concurrant, non implicat au...n dari esse pluriter quoad titulum, haberique ...pendentiam essentialem, à pluribus causis, ...oad esse pluribus titulis.

INSTAT primo idem. Dependentia per se ...ra dependentiam absolutè sumptam, ali...am conditionem perfectivam addit, quæ es...nequit nisi necessitas, omnis enim perseitas ...quam semper involvit necessitatem, sicut o...e per accidens, aliquam contigentiam, sed ...c necessitas nequit esse absoluta, nisi respectu ...usæ per se primæ, quia in secundis, effectus ...ivocus, qui est ab una, potuit absolutè esse ab ...a ejusdem speciei. Ergo ex hoc capite erit ...endenda, quòd cum actu totaliter fit, ab ista ...usa, virtute istius per se dependentiæ, non est ...tùm, quòd effectus verè accipiat esse à causa, ... etiam ita necessariò, ut in sensu composito, ...òd sit ab ea, nequeat esse ab alia, pro eodem ...tanti, cum Aristot. dicat de causis per se, cau...n actu & effectus, simul sunt.

RESPONDETUR. Negando inter effectum, & ...usam esse dependentiam per se, hoc est essen...tem quoad actuale esse; sed quidquid sit de ...hoc, directè dici potest, si effectus actu totali... totalitate excludente influxum aliûs similis ...usæ, fiat ab ista causa, ita jam connectetur ...usa cum effectu, ut pro illo instanti, implicet ...ectum esse sine illa causa, sed si effectus actu, ...aliter fiat ab hac causa, sed totalitate non ex...dente influxum alius similis causæ, sed tota...te solùm, quòd scilicet nulla sit pars effectus, ...æ ab hac causa non producatur, tunc, non ita ...nnectetur causa cum effectu, ut non possit es...effectus sine hac causa; non repugnat autem ...s totalitas, & tamen non exclusiva divinitus ...ius similis causæ.

Deinde effectus uniter quoad titulum, ita de...det ab hac causa, ut impossibile sit illum es...sine hac causa, secus si effectus ponatur plu...ter quoad titulum, non repugnat autem eum ...poni.

Auctoritas Aristot. solùm vult, non posse ...ni actionem quin agat, adeoque quin sit effe...ctus, sed negatur duas non posse esse totales ...actiones, respectu ejusdem effectus, ponibilis ...m tunc, duplici titulo.

INSTAT 2. Licèt effectus creatus non depen...dit dependentia essentiali simpliciter, nisi à ...so Deo, negare tamen eis dependentiam essentialem, saltem secundùm quid à causis secundis, saltem in instanti, quo fiunt ab eis, est prorsus irrationabile, imò actus vitales, ita essentialiter pendent à suis vitalibus principiis.

RESPONDETUR. Nego hoc esse irrationabile, nec id probatur. De actu vitali alia est res, quia impossibile est actum vitalem esse, salva vitalitate, & non ab hac potentia esse, de quo in Materia de vitalitate. Possibile autem est hunc effectum esse, & non ab hac causa esse. Deinde etiam hâc dependentiâ concessâ, dabitur effectus duplici titulo habens esse.

INSTAT 3. Effectum dependere essentialiter ab aliqua causa, non est effectum absolutè & simpliciter existere non posse sine illa, nisi sit dependentia à Deo, sed significat existere non posse sine illa, à qua actu producitur, in sensu composito, quia si ab alia totaliter tunc fieret, utique ab ista essentialiter non dependeret.

RESPONDETUR. Cum possit produci effectus ab alia causa, hoc ipso falsum est, non posse sine illa causa produci effectum, adeoque non erit adhuc essentialis, dependentia actualis effectûs, à sua causa; sed quidquid de hoc, casu quo effectus ab alia causa totaliter fieret, & simul uniter, nego quod tunc ab ista sola causa essentialiter non penderet, sed si uniter fieret, sed pluribus titulis haberet esse, in illo pluriter esse, dependeret essentialiter à pluribus causis. Reperi possunt alii præjacti distinctionis termini.

INSTAT 4. Quando effectus totaliter ab aliqua causa procedit, dicitur ab ea essentialiter & per se dependere, quia non potest produci in sensu composito, nisi ab ea causa, à qua producitur, & nequit existere tunc, ex vi alterius.

RESPONDETUR. Ex suppositione, quòd effectus producatur nonnisi ab ea causa, non potest produci nisi ab ea causa, sed nego essentialem esse hanc suppositionem, nequitque effectus existere tunc ex vi alterius causæ, si uniter esse accipiat; secus si pluribus titulis, nec repugnat, ut accipiat esse pluribus totalibus titulis.

INSTAT 5. Dependentia effectûs à causa fundatur in indigentia, quam habent causæ ad existendum. Ergo si quis in hoc instanti ita procedit ab A. ut pro ejus existentia A. non indigeat, & similiter à B, signum est à neutra per se pendere, qnia conceptus dependentiæ, imbibit necessariò conceptum indigentiæ.

RESPONDETUR. Imprimis negando esse dependentiam essentialem in actu, effectus à causa.

Rursùs illâ concessâ, licèt conceptus dependentiæ imbibat in se conceptum indigentiæ, nego quod ex suppositione duplici titulo acceptionis esse, non indigeat pluribus causis.

Deni-

Denique dependentiâ etiam ſuppoſitâ, involvit illa indigentiam, ſi aliunde non aſſumatur aliud ejuſdem indigentiæ expletivum, quod aſſumi non repugnat.

Objicit 2. idem. Unus effectus dependet totaliter nonniſi ab una cauſa, quia dependentia totalis effectûs fundatur in indigentia effectûs, cum enim effectus nequeat à ſeipſo eſſe, vel conſervari, indiget cauſa efficiente, vel conſervante, & quia de ratione cauſæ totalis & adæquatæ eſt, quod exhauriat & expleat totam effectus indigentiam, hinc eſt, quod eo ipſo, quod ab una cauſa totaliter dependeat, nequit ab alia ſimul dependere totaliter.

Respondetur. Unum effectum dependere totaliter ab una nonniſi cauſa, ſi dependeat dependentia excluſiva conſortii aliûs cauſæ, ſecus ſi non ſit excluſiva, ſed inferat nonniſi nullam eſſe partem effectûs, quæ ipſa non pendeat ab hac cauſa. Verumque id eſt, ſi unus effectus uniter accipiat eſſe, ſecus ſi pluribus titulis, nam ad accipiendum eſſe pluribus titulis, indiget pluribus cauſis, indigetque effectus hac nonniſi cauſa, ex ſuppoſitione, quod hæc nonniſi cauſet, non implicat autem, ne, hæc nonniſi cauſa cauſet.

Instat 1. Implicat eundem effectum bis produci in eodem inſtanti, cum effectus per unam actionem totalem, ſimpliciter accipiat totum ſuum eſſe.

Respondetur. Nego implicare ut eodem inſtanti effectus bis producatur, hoc eſt accipiat eſſe duplici titulo, & à duplici principio, & licèt ab una cauſa, naturaliter loquendo, accipiat totum ſuum eſſe, non implicat ut accipiat totum ſuum eſſe à pluribus cauſis, unde etiam aſſumptio illa alterius cauſæ ad operandum eundem effectum, non eſt ex titulo indigentiæ, ſed ex titulo ſubjectionis, ad ordinem divinum, qui, nego quòd non poſſit fieri in hoc genere, circa cauſas, ut ſcilicet plures cauſæ, producant eundem effectum: aut ad maximũ dabitur indigentia aliûs cauſæ, ex ſuppoſitione duplici titulo accipiendi eſſe, & ex ſuppoſitione, auctæ hujus, ut ita dicam indigentiæ, non mutabitur natura, ſed reducetur in actum potentia obedientialis, quam nego non haberi in ordine ad hoc, ut à duplici cauſa, idem procedat effectus.

Instat 2. Longè major eſt indigentia, quam habet effectus reſpectu cauſæ, quàm corpus reſpectu loci, quia dependentia, quæ eſt locati ad locum, non eſt ſimpliciter neceſſaria, ex parte ejus, quod dicitur dependere, ſicuti eſt dependentia cauſati ad cauſatum.

Respondetur. Cum per nos poſſit eſſe aliquid in duplici loco divinitus, poterit etiam à duplici cauſa totali, divinitus cauſari.

Instat 3. Si effectus ex natura ſua & ab intrinſeco non indiget aliqua cauſa ut ſit, eo quòd ab alia ſufficienter ponitur in eſſe. Ergo neque potentiam obedientialem habebit, ut ab intrinſeco reddatur indigens talis cauſæ, Deus enim pro ſua voluntate, efficere non poteſt, ut effectus ſuapte naturâ pendeat ab eo, à quo non indigebat, non enim poteſt Deus immutare indigentiam rei, non immutatâ naturâ.

Respondetur. Per potentiam obedientialem non poteſt effectus reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt naturaliter indigens, Conced: non poteſt reddi ab intrinſeco indigens, hoc ſuppoſito, quod per potentiam obedientialem poſſit eſſe indigens (caſu videlicet quo dupli titulo accipiat eſſe) non poteſt reddi, ut actu ab intrinſeco indigeat, ſi ſcilicet velit Deus illam potentiam obedientialem reducere in actum. Nego, nec tum temporis faciet Deus, ut quod ſuapte natura nullo modo pendebat, incipiat pendere, ſed quod obedientialiter erat aptum pendere, ut actu pendeat. Non implicat autem, ut obedientialiter pendeat effectus à duobus cauſis. Deinde rigoroſè loquendo, effectus indiget cauſa nonniſi ex ſuppoſitione, quod ſimul ab alia non producatur.

Instari poteſt 4. ex eodem. Non poteſt explicari, quid ſit iſtud accipere eſſe pluribus titulis, & non uniter.

Respondetur. Non aliud eſt, niſi eſſe, quod ſi non producatur ab hac cauſa, adhuc non erit nihil, cum producatur ab alia: Si autem effectus uniter exiſtat, ſi non ſupponatur produci ab hac cauſa, debet ſupponi eſſe nihil.

Instari poteſt 5. Sicut ponitur Ly res produci per duplicem influxum. Ergo etiam per ſubtractionem illius duplicis influxus bis corrumperetur, quod implicat. Quia ſi res deſinit eſſe ex vi deſitionis, unius tantum influxus, taliter deſinit, ut amplius non ſit, unde nonniſi ſemel res poteſt corrumpi dum exiſtit.

Respondetur. Productio quæ fit à duplici cauſa totali, interdum poteſt ſimul habere conjunctam reproductionem replicativam, interdum non, ſi habeat conjunctam reproductionem replicativam, poterit deſinere ex vi deſitionis unius tantùm influxus, ita tamen ut adhuc ſit, ex vi aliûs influxus, & ſuæ entitatis reproductæ, ſicut poteſt in uno loco deſinere ſacramentaliter Chriſtus, in alio non deſinere; ſi autem productio à duplici cauſa totali non habeat ſibi conjunctam reproductionem replicativam, tunc aliud eſt quærere; an deficiente una actione conſervativa: & aliud, an ſi corrumpatur aliquid, vi deſitionis unius conſervationis, adhuc maneat non corruptum. Et quidem quod deficiente una actione conſervativa, non ſit neceſſe deficere aliam actionem conſervativam, ratio eſt, quia id non implicat, neque enim una eademque actio conſervativa deſineret, & non deſineret, ſed una deſineret, alia non deſineret, cum & ipſæ actiones ſint in-

te-

...e distinctæ, illique uni desinenti conserva-...i, responderet pro termino, non corruptum ...pliciter, sed non conservatum vi hujus con-...ationis, quæ ponitur desinere. Sed si pona-...ob desinentem illam actionem conservati-...n, terminus ipse corruptus, unus idemque & ... replicatus, non jam posset esse vi alius ...onis. Ratio, quia de uno eodemque & non ...icato termino, verum esset dicere, est & non ...quod implicat. Quia autem si concurrant ... causæ totales, in ipsomet termino, non se-...tur est & non est, sed solum sequetur exi-...tia duplici titulo, ideo adhuc non repugna-... duabus causis totalibus, eundem effectum ...duci. Cæterum hoc posset, bene fieri, ut ...eademque res, eodem instanti bis corrum-...tur, hoc sensu, quod sicut habuit esse duplici ...o conservativo, ita accipiat non esse duplici ...o, hoc est duplici totali conservatione ...ta.

...Quærit Mastrius: Cum hi influxus non sint ...nter se connexi, ut unus necessariò cessare ...eat ad desitionem alterius: cesset unus in-...us alio remanente, vel desinit effectus se-...dum substantiam, vel non desinit? Si non. ...o per influxum priorem non conservaba-...siquidem ex desitione ejus, nihil substantiæ ...effectui deperditur. Si desinit effectus se-...dum substantiam, vel ita desinit ut nihil am-...s destruendum remaneat, & sic habetur in-...tum, quod res non possit bis corrumpi in eo-...instanti, si remanet aliquid, & aliquid de-...tur, signum est, quod non conservabatur ...uod remanet, ex vi illius. Ad hanc quæ-...nem dici potest. Concedo illos influxus ...esse, ita necessariò inter se connexos, ut ...s necessariò cessare debeat, ad desitio-...alterius, unde cessante uno influxu, potest ...nere res; & licèt si effectus conservetur uni-... per influxum unum, illo ablato sit neces-...esinere effectum, secus si non conservetur ...er. Et ratio est. Quia non implicat con-...ictionem, servari duplici concursu conser-...o totali, quorum uno ablato non sit neces-...uferri alium concursum, adeoque rem cor-...pi, & si unà desineret uterque concursus, ...asu effectus, bis eodem instanti corrumpe-... quia subtractione duplicis concursus con-...ativi.

...t per hoc patet quid sit respondendum ad ...ctionem ejusdem tertiam, inibi positam. Se... insuper

...bjicit 3. Nullus fingi potest casus possibi-...n quo duæ causæ totales, æqualis activita-..., & eodem modo eidem passo applicatæ, ...ducant totaliter eundem effectum, tali ...n modo ab utraque sic applicata causabi-... quali à singulis divisim causari non potest, ... si effectus est divisibilis secundum perfe-ctionem, tunc perfectior effectus ab utraq; exi-bit, quàm non exiret ab altera seorsim ut duo luminosa eidē diaphano applicata, producunt intensius lumen. Si verò effectus sit indivisi-bilis secundùm perfectionem, tunc idem qui-dem effectus prodiret, sed non eodem modo, nam ab utraque erit citius & in majori distantia. Si denique constituatur casus, quod effectus sit indivisibilis, & etiam indivisibiliter producibi-lis, v.g. casu quo duo ignes applicentur ad ma-teriam ultimo dispositam, in tali casu duo illi ignes duplicem formam producent in eadem materia, cum enim virtus amborum si-mul sumpta, sit major extensivè quàm al-terius tantum, poterit attingere duplicem formam.

Respondetur. Non repugnat, ut effectus divisibilis secundùm perfectionem, applica-tis duobus agentibus totalibus, non exeat per-fectior, sed ut à duplici luminoso, idem lumen causetur, non repugnat item, ut idem effectus indivisibilis, nec citius, nec in majori distantia, à duabus causis totalibus producatur. Non re-pugnat ut applicati duo ignes eidem materiæ, ultimo dispositæ, non duplicem formam, sed unam, ab utraque totaliter causatam in-ducant.

Continuatur solutio.

Objicit 4. Repugnat duplex finis adæqua-tus in actu secundo respectu ejusdem actus vo-luntatis. Ergo etiam repugnabit duplex cau-sa totalis in genere efficientis respectu ejusdem effectus.

Respondetur. Circa actum voluntatis elicitum ex duplici motivo duo spectari pos-sunt: primo objectum actûs, & sic nego ad vo-lendum objectum actus, non posse moveri voluntatem duobus motivis v.g. Nego volun-tatem moveri non posse ad deambulationem, duplici motivo sanitatis & recreationis. Si tamen quæras: an in ipso objecto utrique mo-tivo eadem sit responsura formalitas. Jam dici debet, quòd implicet in objecto eandem tunc formalitatem respondere.

Ratio. Quia sicut esset confusio essentia-rum, si formalitas recreationis esset formalitas sanitatis, & si unum, esset aliud unum, hoc ipso enim non esset aliud unum; ita est impossibile ut respondeat formalitas sanativi ad motivum recreationis, & formalitas recreativi ad moti-vum sanitatis, nam appetentiæ sanitatis respon-det sanativum, & si non respondet, nihil respon-det & ad appetentiam recreationis, respondet recreativum, & si non respondet recreativum, nihil respondet. Deinde spectari potest ipse actus, & quidem dupliciter, imprimis spectari potest actus voluntatis in quantum est voluntas

objecti, & sic fieri potest, ut ex duplici totali motivo pendeat volitio, ut scilicet deficiente motivo sanitatis, sit expedita voluntas habere tantum intentionem recreationis. Et in hoc nulla est repugnantia. Deinde spectari potest actus voluntatis, in quantum est respicientia utriusque motivi, & sic potest quidem actus voluntatis duplici motivo totali moveri, dicto sensu, sed non ita, ut abscedente motivo, maneat idem actus quoad respicientiam motivi, quia & maneret idem actus quoad respicientiam motivi, ut supponitur, & non maneret, siquidem jam non respiceret illud motivum, illud enim respicit motivum, quo movetur, supponitur autem jam non moveri illo secundo motivo, & tamen illi est secundò essentialis hæc respicientia. Quia autem nihil simile dici potest, casu quo idem effectus producatur à duplici causa totali, ideo hoc non repugnat, quamvis prius illud repugnet.

Concedo quidem actum, esse seipso affixum motivo cui innititur, adeoque uno ablato non mansurum eundem actum, quoad innitentiam illi motivo. Nego tamen non posse esse eundem hoc sensu actum, ex duplici motivo, in quantum deficiente alio motivo, parata est voluntas, ejusdem tamen objecti, habere intentionem, & hoc signum est causalitatis totalis, nam deficiente una præmissa, quæ est causa partialis, non est anima expedita, habere assensum conclusionis, ad quem ipsa est expedita, si aliàs medius terminus, seu duplex præmissa, quæ est causa totalis, concurrat. Hinc requirentia utriusque motivi, ita se habet sicut visio Petri, quæ non est visio Petri, si non videat Petrum, ita non est respicientia utriusque motivi, si non adsit utrumque motivum movens, sed volitio simpliciter objecti, non ita se habet, quia non dicit istam respicientiam essentialem ad hoc motivum. Concedo ex duabus causis totalibus in actu secundo, ablatâ unâ, non deficere effectum, adeoque ablato uno motivo non defuturum actum, qui sit volitio finis, licèt sit defuturus actus, qui sit respicientia utriusque motivi.

Objicit 5. quidam. De conceptu essentiali actionis est, ut per ipsam ponatur aliquid præter ipsam, cum actio non sit finis, sed si sit essentialiter medium ad ponendum effectum, sed si simul daretur duplex actio totalis, ejusdem effectus, per alteram actionem nihil poneretur, præter ipsam. Ergo repugnat duplex actio totalis ejusdem effectus. Major patet. Minor probatur. Quia quæ actio illud solum ponit esse, quod totum aliunde & totaliter habetur, illa nihil ponit præter se ipsam, vel sic. Per illam actionem nihil ponitur præter ipsam, quâ ablata nihil aufertur præter ipsam, atqui per alteram actionem illud solum esse poneretur, quod totum & totaliter ponitur per primam actionem, atque ablata altera actione, nihi[l] prorsus auferretur præter ipsam, siquidem ad huc maneret totus effectus & totaliter, x alterius actionis remanentis. Ergo per altera[m] actionem, nihil prorsus poneretur, p[r]æt[er] ipsam.

Respondetur. Majorem non patere qui de illa dubitatur à multis in actione vitali, qui enim producit actio, quæ est visio. Sed [...] ill alibi: in præsenti negatur Minor. Et probatio nis illius Major. Nego enim, quod illud, [...] ponitur totaliter ab una causa, non possit a[b] alia poni, ita ut præter seipsam, illa actio p[o]na[t] etiam illud aliud, quod cæteroqui ponit etiam alia actio, sicut eandem deambulationem pon[it] in suo genere & motivum sanitatis, & moti vum recreationis, & quidem ut supponit [...] ciens totaliter, nam censet ipsam actionem ex ternam, posse pendere à duplici motivo total[i], actioque illa potest intendi prudenter à D[eo ut] medium Quo, & permisso etiam, quòd [al]iquid boni finalis adfertur à duplici actione ad feratur ab una, non sequitur, quod duplex [ac]ti[o] non possit intendi ut medium Quo. Ponendo que esse, quod aliunde ponitur uniter, præte[r] seipsam ponet illud esse pluriter quoad titulum nec id repugnat.

Objicit 6. Maurus disp. 23. Si effectus pro duceretur per duplicem actionem, ex se [suff]i cientem, sequeretur, quòd neutra prod[ucti]o daret esse effectui. Ergo. Sumo enim pr[imam] actionem A. & ab hac effectus non accipit [esse] quia implicat quod res accipiat ab alter[o] id quod aliunde habet sufficienter, sed effectu[s] ha bet sufficienter esse à causa B. Ergo non ac[cipit] esse ab actione A. eodem modo probatur, quod non accipiat esse ab a[c]tione B.

Respondetur. Negando sequelam, neg[o] que implicare quod res accipiat ab alter[o] id quod aliunde sufficienter accipit ab altero, [si] il lud esse debeat habere duplici titulo, nec r[ep]u gnat, ut illud duplici titulo habeat.

Objicit 7. idem. Deus operatur per om[nes] & singulas actiones causarum secundarum, [er]go ipsa actio causæ secundæ, sit etiam actio [D]ei. Ergo Deus actione sua, bis idem efficeret.

Respondetur. Negando implicare, u[t] ra tione duplicis concursus, duplicis causæ totalis dicatur Deus bis idem efficere, nec repug[n]at ut de facto producat.

Nego ulterius si simul una causa cum al[te]ra concurrat eaque totalis, quod actum agere[t], & non implicat, ut simul concurrat.

Nego quod si simul det Deus duo aux[ilia] sit daturus auxilium ad obtinendam victori[am] aliunde comparatam, & non implicat, ut simul det duo auxilia.

Ne-

Negoque ulterius hæc non esse conformia, do operandi divinæ sapientiæ, nec hæc sunt urda, quorum implicantia non ostenditur. Recurri etiam hîc potest ad dicta, quod duci titulo accipiatur tunc esse, nec dationem titulo causæ B. adfert datio esse titulo A.

QUÆSTIO II.

An causæ se invicem causare possint in eodem genere.

RÆMITTO I. *Posse quæstionem procedere tam de causis ejusdem generis, quàm de causis diverneris*, causæ ejusdem generis sunt, ut mate- & materia, efficiens & efficiens; & causæ disi generis sunt, ut materia comparata ad effiis &c.

RÆMITTO 2. *Circa causas ejusdem generis conire omnes*, quòd tam materia quàm forma in em genere causare se non possint.

ATIO. Quia quod materia est, semper prin subjectum est, adeoque nunquam in alia eria receptibile. Idem dic de forma, quæ actus est, non potest esse actuatum. Disquiamen Oviedo, non de materia sed de causa eriali. An v. g. color receptus in quantitaoc ipso impediatur ad recipiendam quanem, quia est receptus ab illa, supposito, quòd r aliàs haberet virtutem recipiendi quantim, sed de hoc infra in simili. Posito tamen sensu prædicto circa materiam & formam, ausis ejusdem generis efficientibus, restabit cultas.

RÆMITTO. 3. *Circa causas diversi generis cerest, quòd causa finalis causet efficientem, efficiens em.* Restat difficultas de aliis combinatios causarum.

DICENDUM est. *Non dari mutuam causalitatem dem genere, quoad primum esse.* v. g. ignis A. lucens ignem B. ab eodem igne primo esse, n divinitus accipere non potest. Pro quo tas rationes plures refutat Arriaga, adfelæ sunt hîc aliquæ, ut seligatur quæ plarit.

ROBAT I. Arriaga. Nihil potest constituectum primum suum physicum producti- successivè, sed si daretur mutua causalitas, uid constitueret actum suum primum phycm. Ergo. Major probatur, quia nihil potest productivum sui ipsius, saltem quoad prin esse.

ROBAT 2. recentior Suarez. Causa præsuptur præexistens suo effectui, & repugnat existere illi à quo ut existat dependet, si n ut existat dependet ab illius existentia, modo existit ante illum.

PROBAT 3. Lugo disputat, de sacra. 8. Sect. 7. id quòd prius est naturâ, non potest esse posterius naturâ, sed si causa acciperet primò esse à suo effectu, id quod prius est naturâ, esset posterius naturâ. Ergo. Major probatur, quia nihil potest esse prius & posterius duratione. Ergo nec naturâ.

PROBAT 4. idem. Nemo potest dare primum librum Petro, quem nunc primò accipit ab ipso, illud enim non esset dare, sed reddere. Ergo à fortiori in Physicis, nemo potest dare alteri esse, à quo primo accepit esse.

PROBATUR 5. Conclusio. Si effectus posset dare primò esse suæ causæ, vel daret priusquam esset existens, vel daret, dum jam est existens, neutrum dici potest. Prima pars probata, aliàs, quia scilicet id, quòd non existit causare non potest, & insuper per hoc probari potest, si effectus antequam esset existens, daret primò esse suæ causæ, & effectus daret primò esse suæ causæ, ut supponitur, & non effectus daret primò esse suæ causæ, quia nondum supponitur esse tunc effectus, quia nec existens. Secunda pars, nempe quod effectus postquam jam est existens, non possit dare, esse primò, suæ causæ sic probatur. Vel supponitur jam causa habere primò esse, vel non supponitur, si non supponitur. Ergo non supponitur etiam accipere esse ab effectu, siquidem illum effectum, utpote non existens adhuc causa primò, non produxit, si autem supponitur habere primò illud esse. Ergo esse quodcunque accipere potest à suo effectu, jam non est primò esse, sed habet esse secundo, unum enim duplicatum, facit duo. Idem probatur hoc expositorio, qui antequam formetur appelletur causalitas producens ignem A. nomine causalitatis C. & causalitas qua effectus produceret suam causam appelletur causalitas B. Hæc prima causalitas, est causalitas C. hæc causalitas B, non est causalitas C. Ergo hæc causalitas B. non est prima causalitas. Ergo nec illi respondet primo causatum, eritque argumentum in Camestres æquivalenter.

RESPONDET I. Quidam, quòd causa supponatur habere primo esse, sine illo ly: Jam, posito in quinta probatione, quòd: Jam, præcedentiam unius in esse, ante aliud denotat, & quidem ab effectu in eodem instanti, in quo effectus supponitur habere primo esse à causa, de quo est potissimum quæstio.

CONTRA. In casu in quo disceptatur, debet causa supponi primo esse, cum isto: Jam, quia debet supponi prior naturâ, vel prior intelligibilitate fundata supra suum esse, præ suo effectu, idque ex eo, quia impossibile est concipere causam, sine ulla prioritate, adeoque sine ullo: Jam. Hinc restauratur argumentum. Pro illo priori, causa ante effectum, jam habet esse, idque ut supponitur primo. Ergo pro posteriori signo, si accipit esse ab effectu, jam

non accipit esse primo, cum illud præhabuerit. Hinc videtur responsio supponere, quasi procedat effectus à causa, sine ulla ante effectum prioritate, quia sine ullo: Jam, ante effectum.

RESPONDET 2. Argumento in Camestres proposito, debere talem potius addi Conclusionem. Ergo causalitas B. non est hæc prima causalitas.

CONTRA. Tum quia in omni expositorio, particula expositorii *Hæc*, non ponitur pro prædicato Conclusionis. Ergo neque hîc poni debuit. Tum quia. Si ponatur argumentum in Barbara, prædicato Conclusionis, non debet apponi particula universalis, sed subjecto, nec in Minori prædicato ejusdem, licet in Majori habuerit appositum sibi Ly omnis. Ergo & in Expositorio, non debet signum expositorii apponi prædicato Conclusionis, sed subjecto, sed concesso etiam, quod contra usum arguendi, deberet in expositorio, particula expositorii addi, prædicato conclusionis, parum intererit, quia, cum subjectum, & prædicatum expositorii, æquè latè patere debeant, parum intererit, quòd apponatur prædicato Conclusionis. Tum quia etiam formando ita propositionem. Ergo causalitas B, non est hæc prima causalitas, stat in robore argumentum, quia si causalitas B, quæ est causalitas ab effectu profecta, supponit habere causam Esse, pro priori, quo antecedit effectum, jam illi non dabit primo esse, sed secundò.

RESPONDET 3. Alia est prima causalitas, & quidem hæc B. quâ supponitur produci causa ab effectu, quoad primò esse, & alia est causalitas prima, & quidem hæc C. quâ supponitur in eodem instanti, produci effectus à causa, quoad primo esse. Sicut si Deus homines, vel Angelos duos primò produceret, hæc prima productio, non esset illa prima productio, utraque tamen esset prima productio absolutè.

CONTRA. Tum quia videtur respondens, non petere hoc, quod in hoc præsenti dicitur; nam non agimus, de causalitate, quâ causa producit effectum, & de causalitate, quâ effectus producit causam, sed agimus, de causalitate, quâ producitur ipsa causa, ut possit præsupponi, prior suo effectu, adeoque cum illo: Jam, antecedentiæ, & de causalitate, qua effectus jam productus, eandem causam producat, dicimus enim si illa causalitas, est prima, & præsupposita ante causalitatem oriundam ab effectu, quomodo erit causalitas prima? Tum quia. Concedo, posse esse duas primas causalitates, productivas, quoad primo esse, duorum hominum, eo quòd una productio non debeat præintelligi, habereque aliquod suum: Jam, ante aliam productionem, sed quia productio prima causæ, seu primum illius esse, debet præintelligi ante effectum, quomodo jam effectus dabit primo esse. Tum quia si supponatur prima causalitas: qua effectus, accipit esse à causa sin ul- la præcedentia, & sine ullo: Jam, posset ut intelligi, quod ab effectu, possit accipere pr esse, sed quia debet causa præintelligi cum esse ante effectum, adeoque intelligi cum salitate ad se terminata, si causa non sit à se, modo intelligi poterit, accipere primò es eodem effectu.

Cum hoc tamen stat. Quod effectus di tus possit dare suæ causæ secundo esse.

RATIO. Tum quia id non implicat con dictionem. Tum quia ut dictum supra, i potest sibi ipsi dare secundo esse. Ergo m magis effectus poterit facere. Tum qu duabus causis totalibus, non repugnat ca eundem effectum. Ergo nec repugnabit et ab effectu accipi secundo esse, nulla enim cialis est repugnantia in consequenti.

QVÆSTIO III.

Quid de causis in diverso genere.

DICENDUM. *Postquam causa diversi generis tribuit esse alteri, potest, ab eadem reciper quam formalitatem, quæ non præsupponebatur habita.*

PROBATUR Conclusio instantiis. Nam sa materialis causat formam eductam, à qu men accipit esse informatæ. Scientia prod operationes practicas, quæ in genere efficie posteriores sunt scientia, & tamen in quan sunt objectum scientiæ, priores sunt illa, sp ficantque illam. Actus Dei liber, est causa cr turarum, quæ tamen per modum connotat bertatem illius salvant.

Sunt instantiæ in oppositum, quæ viden probare, quod causæ diversi generis, se cau etiam quoad esse, quod præsupponitur ante fectum, seu quoad esse, quod ipsum, est cau & quâ causa est effectus.

PRIMA instantia. Ingressus aëris causat ap tionem fenestræ, apertio fenestræ causat gressum aëris.

RESPONDETUR communiter. Quod ap tionem fenestræ causat impulsus aëris, qu impulsum aëris non causat apertio fenest licèt autem non æquè facilè intraret aër si aperiretur fenestra, inde tamen non seq tur ingressum aëris causari ab apertione fen stræ, nam ut ait Lugo citatus, major virtus quiritur ad ponendum peccatum perseverа te gratia habituali, quàm ablatâ gratiâ, nec men inde sequitur, quod ablatio gratiæ vet, & concurrat ad ponendum peccatu deinde existentia ingressus aëris antece apertionem fenestræ, & impossibili aperti ne fenestræ, existentia ingressus aëris exister ut

penetrare posset aër fenestram, licèt non riretur, quamvis apertio aëris adferat comditatem ipsi ingressui.

ECUNDA instantia est. Prius est introduci nam novam, quam expelli veterem, & in genere, prius est expelli veterem, quàm in-luci novam, aliàs in eodem instanti duæ for-essent in eodem subjecto.

ESPONDET Lugo. Expulsionem formæ ve-s, esse quidem connexam, sed non est necesferre, quod sit prior. Sic expulsio gratiæ onnexa cum peccato, nec tamen est prior cato, aliàs contra Tridentinum. Deus gra-ia priùs nos desereret, quàm desereretur, & à negatione risibilitatis possum argumen-ad negationem rationalitatis, nec tamen in-equitur esse priorem risibilitatem rationali-. Sic etiam non sequitur, priorem esse ex-ionem veteris formæ, introductione no-

onformiter ad Conclusionem dici potest, l existentia introductionis formæ, non cau-ab expulsione veteris, quamvis hæc ex-o conferat commoditatem connaturalem formæ introductæ, & sicut connaturale est, nitas excludat ægritudinem, ægritudo sa-em, nec tamen ægritudo causat sanitatem, hic.

ERTIA instantia est; Baculus A & baculus yramidaliter collocati sustinent se adinvi-. Ergo adinvicem causant, ne cadant.

ESPONDETUR. Cur baculus A. non cadat, usa gravitas ipsius non potens superare op-um baculum C. rursus cur baculus C. non t, causa est gravitas illius non potens supe-baculum A. quamvis adinvicem conferant liquid.

UARTA instantia est. Si aliquis decernat novere sinistram, nisi moveat dextram, & tra, quies sinistræ causabit quietem dex-& dextræ quies, causabit quietem sini-

ESPONDET Lugo. Non raro fieri ut quæ de-ent ab eodem principio, illa necessario ngantur, sine ulla dependentia & priori-ic Sacerdos simplici voluntate volens con-re duas hostias, non poterit consecrare sine alia, nec tamen in consecratione illa-est mutua prioritas, licèt sit connexio, ita in præsenti. Addit, attendendum esse ad actum voluntatis, si enim dicat nolo movere sinistram, quia nolo movere dextram, nolitio motus sinistræ prior erit nolitione motus dextræ.

Conformiter ad positam conclusionem dici potest. Negando quietem sinistræ causari à quiete dextræ, sed causabitur intrinsecè ab ipsa natura, extrinsecè à defectu voluntatis, despoticè potentiis famularibus imperantis, licet quies dexteræ, sit quid connexum, & conferens aliquid, quia scilicet nisi adesset illa quies, poni deberet actus imperans motum etiam sinistræ.

QUINTA instantia est; Impulsus causat motum, motus etiam impulsum, si enim desinat motus propter oppositionem durioris, desinet impulsus.

RESPONDETUR. Impulsus causat motum, est enim qualitas ad hoc ordinata, sed motus nego quod causet impulsum, quando autem desinente motu desinit impulsus, non fit ex eo, quòd desinat causa aliqua, sed desinit per oppositionem insuperabilem ab impulsu, consumiturque illius vis, quamvis motus conferat aliquod bonum impulsui, & quamvis in medio motu velocior sit impulsus, ejus tamen velocitas, non debet referri in ipsummet motum, sed quia in medio non est tanta resistentia gravitatis, quæ post medium, iterato resumit vires, restringitque impulsum, naturâ suâ sine conservativo defectibilem &c.

SEXTA instantia est; Carbones ad invicem se calefaciunt; aër item circumpositus causatur ab illo calore, & causat eundem.

RESPONDETUR. Ignis qui est in carbone A. accendens ignem B. non producitur ab ipso igne B. Sed præsupponitur, licet se juvet ad agendum circa, idem dicendum de aëre. Conservatio ergo illius caloris, dicit in unoquoq; entitatẽ caloris, dicit negationem excessus frigidi & Deum, qui tanquam Auctor naturæ servat calorem, cum non adest oppositum, quod oppositum non esse caloris requirat, sine ulla mutua causalitate. Idemque dicendum de temperamento, quod antecedit formam, quod conservatur posita forma, cujus conservatio in eadem principia rejicienda, in quæ rejecta est à nobis conservatio caloris.

DE PRINCIPIIS, ET CAUSIS INTRINSECIS, IN PARTICULARI.

Nomine causarum & principiorum intrinsecorum, venit Materia & Forma; de utraque agendum. Imprimis sub formalitate principii, post sub formalitate causæ.

DISPUTATIO III.

De principio intrinseco, quod est Materia.

Materia, ut videre est, apud Suarez, Disp. 13. Sect. 1. alia est ex qua, alia in qua, alia circa quam. Hæc omnia, non sunt distincta ab entitate materiæ, sed eadem Materia, ratione diversorum respectuum, diversa hæc nomina sortitur. Vocatur enim Materia ex qua, quia ex illa componitur compositum, sed magis propriè, quia ex illa educuntur formæ Materiales; vocatur materia, in qua, quia in illa subjectantur formæ, recipiuntur accidentia. Vocatur materia circa quam, operatur agens. Ratione harum formalitatum, materia spectat ad Physicam, licèt etiam aliæ scientiæ, quæ proportionatam habent materiam, vel artes, proportionatè etiam subdistinguant sibi suam materiam. Rursùs Materia, alia est prima, alia secunda: Materia prima, dicitur, subjectum, quod nullum prius se supponit subjectum; Materia autem secunda, est, subjectum, quod præsupponit aliud prius Subjectum, & ita elementa, quæ sunt materia ex qua, fit mistum, sunt materia secunda, præsupponunt enim Materiam primam, compositum item in sententia istorum, qui accidentia volunt subjectari in toto composito, respectu accidentium, vocatur Materia secunda; Nobis nunc erit res, de Materia prima.

QUÆSTIO I.

Quid definitivè materia.

TRactando de essentia Materiæ, primò definitionem illius expendemus; deinde attingemus primò essentialem ejusdem conceptum.

Advertitur, communiter, entia perfectissima & imperfectissima duplici via definiri solere, via Affirmationis, & via Negationis, Via affirmationis fit definitio, quando definito tribuuntur cumulatim perfectiones, & ita definitur Deus; quòd sit ens à se, infinitum, simplicissimum &c. Via autem negationis, res definiuntur, tam perfectissimæ, quàm imperfectissimæ, removendo scilicet prædicata, quæ iis non conveniunt, ut cum definitur Deus, quòd non sit corporeus, limitatus &c.

Materia prima, est etiam ens imperfectissimum, ex substantiis, quæ dantur materialibus; dixi ex substantiis, quia accidentia materialia longè sunt imperfectiora præ materia; quæ substantia est, dixi ex substantiis Materialibus, quæ dantur, non implicat enim imperfectior substantia, minusque participans, de assimilatione ad summum esse. Hoc ens imperfectissimum, quod est materia, definitur, & via negationis, & via affirmationis.

Via affirmationis definitur materia prima ab Aristotele 1. Physicor. tex. 82. *Materiam autem, inquit, Subjectum primum uniuscujusque, ex quo aliquid fit cum insit, & non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc abibit ultimum.*

Explicatur definitio, dicitur materia, *subjectum*, ut distinguatur à forma; dicitur *primum*, ut excludantur materiæ secundæ, quale est lignum respectu statuæ, dicitur *uniuscujusq;*, quia materia est potentia respectu omnium formarum, quia verò materia distinguitur à privatione, quæ non est principium in facto esse, distinguitur item à causis extrinsecis, ideo additur

qu

uòd ex ea aliquid, hoc eſt compoſitum, *fiat*, *cum
inſit*, tanquam ſcilicet per partem intrinſecè
omponentem, & quia ingreditur compoſi-
um ſubſtantiale informatum ſcilicet, non for-
ia artificata aut ſola accidentali, ideo additur
ſe ſubjectum *non ſecundum accidens*, denique
uia corrupto compoſito ipſa manet, additur in
c abibit ultimum. Ly *Subjectum* eſt, potius
enus, quàm ſubjectum primum, quia per ly
rimum, ſufficienter diſtinguitur à materia ſe-
unda, quantumvis etiam per alias particulas di-
nguatur ab illa, reliqua ponuntur differentiæ
co.

Via negationis, ſic definit materiam primam
riſtoteles, 7. Metaph. tex. 8. *Materia eſt, quæ
r ſeipſam neque eſt quid, neque quantum, neque
ud quidquam dicitur, quibus ens determinatur,
que horum negationes, eſt enim id, de quo, horum
gula prædicantur*. Genus hîc ſubintelligitur,
mpè quòd materia prima, ſit ſubſtantia, reli-
a ponuntur differentiæ loco. Dicitur au-
n materia *non eſt quid*, ſcilicet ſe ſolo comple-
n, ut diſtinguatur à toto compoſito, ut verò
ndiſtinguatur à forma, *non eſt id per quod ens
erminatur*, ut diſtinguatur à formis acciden-
bus, dicitur non eſſe quantum, ut verò non
aginaremur, quod materia ſit abſolutè nihil,
litur *eſſe id, de quo ſingula prædicantur*, quia eſt
jectum inhæſionis horum omnium, proin-
que illa omnia dici poſſunt denominativè,
Materia, nam Materia eſt, quanta, eſt qua-
&c. unde, quando dicitur Materia, non eſ-
quanta, intelligendum eſt, quòd non ſit
nta ſubſtantialiter, quando autem dicitur,
d de illa ſingula dici poſſint, adeoque &
ntitas, accipiendum eſt, quòd Materia ſit
nta denominativè, tanquam ſubjectum in-
ionis.

Ad defendendas has definitiones.

Noto primò. Non carere aliquibus ſuper-
ndantibus has definitiones, non eſſe tamen
iendas, eo quòd ens ignotiſſimum; ex
ibus adjunctis faciliùs innoteſcere poſ-
t.

Noto ſecundò. Licèt per Ariſtotelem 6.
. loco 32. non ſint faciendæ definitiones
prædicata negativa, hinc mala eſſet defini-
ominis, homo non eſt ſaxum, non plan-
c. tamen quia hæc doctrina procedit de
bus, ut ita dicam mediæ perfectionis, &
materia prima, ſit ens imperfectiſſimum,
prædicto modo deſcribi poteſt.

Noto tertiò. Materiam eſſe ens, quia ſi eſſet
,in mutatione ſubſtantiali, res annihilare-
um ſcilicet, nec forma, nec materia illius
eret, eſſe item ens ſubſtantiale, quia nec
et intrinſecè componere compoſitum ſub-
iale, & quod eſt prius omni accidente,
non poteſt eſſe accidens, hoc enim ipſo non eſ-
ſet prius omni accidente, quia ipſum eſſet acci-
dens, & tamen non poteſt eſſe prius ſeipſo, cum
autem materia ſit prior omni accidente, ſi enim
eſt prior aliquibus cur non & omnibus, non er-
go ipſa materia erit accidens, non etiam mate-
ria prima eſt elementum, quia elementa trans-
mutantur, quod autem tranſmutatur, non pot-
eſt eſſe Materia prima, quia in omni tranſmuta-
tione, datur reſolutio, in aliquod ſubjectum
primum, Materia autem non poteſt habere ſub-
jectum primum, eſt etiam diſtincta realiter à
forma, quia deſtructâ formâ ligni, manet ſub-
jectum commune ad formam ignis, de quo
infrà.

DIFFICVLTAS II.

*De iis quæ non ſunt primò eſſentialis conce-
ptus materiæ.*

Difficultas eſt, à Neotericis excogitata;
quid ſit primò eſſentialis conceptus Ma-
teriæ. Quam quæſtionem, ſic alii proponunt,
quare una pars compoſiti, eſt materia, alia for-
ma, item quare materia eſt ſubjectum, forma eſt
actus. Cæterum hic ſecundus modus, propo-
nendi videtur eſſe involutio, idem enim videtur
eſſe, quærere: quare materia ſit ſubjectum, ac
proponere: quare homo ſit animal rationale,
quæ quæſtio non relinquit diſputationi locum,
quia quando jam reſpondetur per definitio-
nem, non eſt ulterius quærendum, niſi fortè in-
dagando; an hæc ſit definitio illius, quod idem
eſt, ac indagare, quisnam ſit, primò eſſentialis
conceptus.

Punctum Difficultatis I.

*Proponuntur & refutantur duæ Expli-
cationes.*

Explicat primo Hurtadus diſp. 2. Phyſic.
cap. 23. quare hæc potiùs pars, ſit materia,
quàm altera, quia ſcilicet, quando duæ res,
uniuntur, & una communicat alteri effectum
formalem, & dominationem ab ipſa prove-
nientem resquæ talem effectum communicat,
dicitur forma, res verò cui communicat, di-
citur ſubjectum, conſequenter colligitur,
quòd per illum primò eſſentialis conceptus
Materiæ, ſit eſſe ſubjectum, cui forma ſuum
effectum formalem tribuit. Exemplificabat
hanc ſuam doctrinam Hurtadus in exemplo
albi parietis cui quia albedo tribuit formalem
ſuum effectum, & denominationem, ideò

albedo reſpectu albi parietis, habet ſe, ut forma, paries autem, qui denominatur, eſt ſubjectum. Item actus ſapientiæ unitus animæ, denominat illam ſapientem, eſtque forma reſpectu animæ.

Impugnari poſſet Primò. Forma rationalis hoc eſt anima, denominationem ſpiritualis non tribuit materiæ, & tamen eſt forma illius. Ergo falſum eſt, formam tribuere debere denominationem ſuam formalem.

Respondet Hurtado. Secundùm eas rationes denominationem tribui, à forma materiæ, ſecundùm quas materia pendet à forma, cùm ergo à forma, non pendeat materia, in ratione ſpiritualis, ſed in ratione viventis, ſentientis, &c. ideò etiam, denominationes has, à forma accipit, non verò denominationem ſpiritualis. Porrò reſpectu earum rationum, materia pendet à forma, eaſque denominationes tribuere poteſt, quibus denominationibus non dicit materia intrinſecam oppoſitionem, jam autem denominationi ſpiritualis, dicit materia intrinſecam oppoſitionem.

Impugnat Secundò Arriaga Diſp. 2. Sect. 3. Subſect. 1. quia ſcilicet, nihil habet ſpeciale forma, ratione cujus, illa potius denominet materiam, & non etiam materia denominet formam.

Respondet anticipatè Hurtadus §. 24. Duplices eſſe denominationes quaſdam, quibus explicatur actualis receptio & informatio, & denominationes ortæ ex iſta actuali receptione, redundant & denominant, tàm materiam, quàm formam, nam non ſolùm, ipſa materia denominatur recipiens, ſed & ipſa forma denominatur recepta; aliæ ſunt denominationes ſumptæ, ab ipſa forma, vi cujus id, quod convenit formæ, id adſcribitur ſubjecto, v.g. convenit albedini eſſe albam, & hæc denominatio tribuitur albo, viciſſim autem paries albedini, non dat denominationem parietatæ. In forma ergo dici poſſet, non deeſſe quidquam, quominus etiam materia denominet formam denominationibus ortis ex actuali receptione, informatione, &c. deeſſe tamen ne denominetur, denominationibus aliunde præciſè loquendo ortis, quamvis ſupponentibus unionem. Et certè quia informatio, tàm informativum, quàm informatum dicit, non erit ratio, cur ad invicem non ſe denominent. Sed non videmus, ut id, quod reſpectu aliûs dicit, potentiam paſſivam, denominet actum ſuum, & ita viſio denominat v.g. librum, liber non denominat viſionem, imò ſignum eſt aliud reſpectu aliûs, non eſſe formam, ſi denominationem ab illo non accipiat, & ita, quia una gutta non tribuit ullam denominationem, ſibi debitam alteri guttæ, ideò una gutta reſpectu aliûs, non eſt, ſicut forma; conſequenter habet forma, ratione cujus, potiùs denominet materiam, quia ut dixi, nulla eſt denominatio, quam tribuat potentia paſſiva ei, quod recipit, exceptis denominationibus ortis, à ſola recepti[one], &c.

Impugnat Tertiò idem, & cum eo Oviec[o], poterat, ut ſentit Hurtado, appellari albedo p[a]rietata, ſicut materia appellatur dealbata. E[r]go quòd forma non denominetur à mater[ia], provenit ex voluntate hominum, at quod m[a]teria ſit ſubjectum albedinis, & non è contrar[io], non pendet à voluntate hominum.

Respondetur. In hac Sectione ſecunda, n[on] reperiri, quòd Hurtadus dixerit, poſſe dici [al]bedinem parietatam, imò hoc negat expre[ſſe] §. 24. ſed quidquid ſit de mente Hurtado, n[on] convincit adhuc argumentum, quia fieri pote[ſt], ut albedo, denominetur parietata, ad ſigni[fi]candum hoc, quòd ſit unita parieti, voces eni[m] merè ſunt ex placito humano, ſed non poſ[ſet] hoc fieri, ut effectum ſuum formalem paries t[ri]buat albedini, hoc enim non pendet à placi[to] humano.

Hæc tamen explicatio abſolutè loquendo:

Non Satisfacit Primò. Id ratione cu[jus] pars A, eſt potius Materia, & non pars B, deb[et] eſſe ſimul, primò eſſentialis conceptus conſ[ti]tutivus materiæ, ut patet ex ſtatu quæſtio[nis] hujus, ſed eſſe id cui tribuit forma effectum [ſu]um formalem, non eſt primò eſſentialis conc[e]ptus materiæ, quod ipſum probatur. Prim[ò] eſſentialis conceptus debet eſſe talis, ut nil ante ipſum præſupponatur, ſed ante id cui t[ri]buitur effectus formalis formæ, præſupponit[ur] aliud, ipſum ſcilicet eſſe, cui tribuitur effect[us] formalis, Ergo id non eſt primò eſſentialis co[n]ceptus materiæ. *Idem ſic proponitur* Mater[ia] per te eſt id, cui forma poteſt tribuere effectu[m] ſuum formalem, quæro iſtud poſſe recipere e[f]fectum formalem à forma, vel fundatur in a[li]quo eſſe, vel non fundatur; ſi non fundatu[r], Ergo non omne poſſe præſupponit eſſe; Si fu[n]datur, quæro: eſſe in quo fundatur illud poſ[ſe] recipere, vel eſt commune cum alia compar[te] B. vel non eſt commune; ſi eſt commune. Erg[o] illi eſſe, non eſt debitum illud poſſe, unde & an[i]mæ rationali debentur ſuæ potentiæ; ſi auten[m] non eſt commune, Ergo eſt differentiale diſti[n]ctivum partis A. à parte B. Ergo & conſtitu[ti]tivum in ratione materiæ. Ergo illud poti[us] eſſe, eſt cauſa cur pars A, ſit potiùs materia, quà[m] pars B. & de illo conſtitutivo quæritur: qui[d] ſit:

Non Satisfacit Secundò. Quia, quò[d] forma communicet ſuum effectum formalem, per hoc ipſum formaliter non conſtituitur ma[te]teria. Ergo nec primò eſſentiale, hoc eſt, Ante[ce]cedens, probatur. Tum quia hoc proveni[t] ab extrinſeco, id autem quod conſtituit mate[ri]riam, debet illi eſſe intrinſecum. Tum quia pe[r] hoc, quòd materia, ſit, cui forma poteſt com[m]municare ſuum effectum formalem, non ex e[o] primò, forma, eſt forma. Ergo etiam non ex eo

primò

imò, materia est materia, quia ei effectum sum formalem potest tribuere forma, sicut enim forma præsupponitur esse, ad quod sequitur, possit illud communicari materiæ, ita & in præsenti præsupponetur esse materiæ.

Non Satisfacit Tertiò. Quia ista formalitas, est respectiva, quomodo ergo erit entis absoluti, qualis est materia primò essentialis conceptus, ignorantique, quid sit materia ac forma, què ignotum erit istud activum tribuere esse formale, & passivum illud tribui esse.

Explicat Secundò Arriaga disp. 2. Sect. 3. subsect. 2. Quando duo, ita secum uniuntur, ut unum se habeat quasi antecedenter ad aliud, aliud verò ei superveniat, tunc id, quod antecedit, dicitur recipere & subjici. Quod verò supervenit, dicitur recipi & complere.

Impugnari solet hæc explicatio. Natura antecedit suam subsistentiam, forma item & materia antecedunt unionem, & tamen neque natura, neque hæ partes sunt materia.

Respondetur. Posset natura & partes dici esse materiam nonnisi proportionatam, eò quòd in multis deficiant à materia, de qua hic: & sicut per oppositos, non repugnat dicere animam, suorum actuum subjectum, potentiam, &, ita nec repugnabit partes compositi, dici materiam unionis. *Cæterùm hæc Explicatio*

Non Satisfacit 1. ex Oviedo, quia nullum fignum, est prioritatis naturæ & antecedentiæ, quæ conveniat materiæ respectu animæ rationalis, cum materia non se habeat per modum causæ, ad illam, quando autem aliqui, ad complebilitatem recurrunt, quòd illud, quod prius compleatur, hoc compleat, jam potius completivum, deberet esse primo essentialis conceptus formæ, & esse complebile, deberet esse primo essentialis conceptus Materiæ.

Non Satisfacit 2. Prius est, esse constitutum & differens, partis A, à parte B, quàm sit ista antecedentia: Ergo ista antecedentia non est ratio primò essentialis constituens illam in tali esse, Antecedens probatur. Tum quia esse absolutum, prius est esse relativo, priusque est esse, potentiâ. Tum quia si primò essentialis conceptus materiæ, esset antecedentia, tunc duarum distinctarum formalitatum, idem esset primò essentialis conceptus, quod est absurdum, quomodo enim, jam duæ essent illæ formalitates, si eundem primò essentialem conceptum haberent. Sequela autem probatur: Formalitas antecedentis, est una formalitas, ratio item materiæ est alia formalitas, & tamen esset idem primò essentialis conceptus, istarum formalitatum, scilicet antecedentia, imò jam sequeretur, quòd ubicunque esset antecedentia, illic esset ratio materiæ, atque ita, quia primus pulsus, est antecedens secundi, tunc primus pulsus erit materia secundi. Quòd si dicas, nonnisi talem antecedentiam esse constitutivam materiæ, hæc ipsa erit explicanda, illaque potius erit primò constitutiva materiæ, si erit legitima.

Non Satisfacit 3. Quia creatio est forma creati, non est tamen posterior creato, sed prior, etiam in omni concreto, forma est prior, & tamen respectu illius, forma est forma, & non tantùm materia. Ergo dicta antecedentia, non est primò constitutiva materiæ.

Respondet Arriaga, rem creatam non esse propriè subjectum receptionis, respectu creationis, sed est subjectum adhæsionis, qui scilicet significat creationem, ita esse unitam, ut quo, res creata movetur illuc & actio moveatur, & ubi ubicatur res creata, ibi ubicatur & creatio.

Contra est. Quia possibilis est forma, quæ exigat nonnisi ita uniri materiæ, sicut unitur creatio rei creatæ, & tamen res creata non habet rationem antecedentis ad creationem, consequenter nec materia respectu talis formæ, habebit rationem antecedentis, adeoque tunc materia non esset materia. Deinde hujus ipsius subjecti receptionis deberet dari primò essentialis conceptus, & hic potius erit definitivus materiæ.

Addi posset. Quòd per Arriagam disp. 5. n. 37. malè deducatur ex eo, quantitatem esse subjectum accidentium, quia illa præcedit. Primus item gradus, præcedit secundum, nec est materia illius, nec illum recipit. Ergo antecedentia sola non rectè explicat materiam primam.

Punctum Difficultatis 2.

An perfectibilitas & actus entitativus sit primò essentialis conceptus materiæ.

Explicat Tertiò Oviedo Contr. 7. Physicar. p. 3. §. 3. Ideo partem A. esse materiam, quia perficitur à parte B; partem verò B. ideò esse formam, quia perficit partem A. *Hæc Explicatio*

Supponit 1. Materiam intrinsecè, secundùm scilicet entitatem, non perfici per formam, neque è converso, quia utraque habet distinctam suam entitatem ab alia, cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem.

Supponit 2. Formam non ordinari primariò ad perfectionem materiæ, aliàs forma esset accidens, quidquid enim est, propter aliud, supponendo illud aliud ante se, habet rationem accidentis.

Supponit 3. Quædam prædicata, composito convenire ratione materiæ, alia ratione formæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, ratione

tione materiæ, dicitur corporeus. *His ſuppo-ſitis*

Ita rem explanat. Inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem, intrinſecam alterius, qualia ſunt materia & forma, illud extremum, quod ratione alterius, à ſe diſtincti, habet nobiliora prædicata, & perfectiones proprietates, quaſi paſſivè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem, conſtitui Materiam in ratione materiæ, illud verò, quod ratione ſui, habet in compoſito nobiliora prædicata, & ea quaſi activè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem Forma conſtituitur in ratione formæ. Sic v.g. in compoſito humano, eſſe præſentis, durantis, exiſtentis, ſunt prædicata, quæ ratione utriuſque partis, materiæ ſcilicet & formæ, conveniunt compoſito, eſſe autem materiale compoſitum, convenit nonniſi ratione materiæ, ſed diſcurſivum, cognoſcitivum, volitivum, &c. nonniſi à forma pendet, quæ prædicata ſunt nobiliora, præ prædicatis ex materia oriundis. *Breviter* ergo, perfectibilitas erit primò eſſentialis conceptus materiæ & perfectivitas formæ.

Impugnari poſſet Primò hæc Explicatio. Prædicatum ingenerabilitatis, incorruptibilitatis, ſuſtentativi, &c. ſunt prædicata nobiliora, præ prædicato generabilitatis, corruptibilitatis, ſuſtentabilitatis, & tamen priùs convenit materiæ, poſterius formæ ſubſtantiali materiali. Ergo ex nobilitate prædicatorum, non debet argui ratio formæ.

Responderi poſſet. Non ex nobilitate utcunque prædicatorum argui rationem formæ, ſed ex nobilitate communicatorum prædicatorum, prædicta autem prædicata non communicat materia formæ.

Impugnari poſſet eadem explicatio. Si idem eſſet accipere nobiliora prædicata, quod eſſe materiam. Ergo ex duabus formis ſubſtantialibus, poſſet fieri unum per ſe, poſſet enim, una alteri communicare nobiliora prædicata.

Responderi poſſet. Non poſſe communicare, quia & ad unum per ſe, & ad communicationem prædicatorum, requiritur ordo ad invicem, qui non datur inter duas formas ſubſtantiales. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit Primò. Non implicat contradictionem, dari materiam perfectiorem forma, communicativamque horum prædicatorum compoſito, & tamen per ſe ordinatam, ad conſtituendum aliquod compoſitum. Ergo per rationem perfectibilis, ſive paſſivè nobiliora prædicata communicantis, non conſtituitur materia.

Respondetur 1. Hoc ipſo illa materia non eſſet intra latitudinem materiæ, ſi eſſet perfectior forma.

Contra eſt. Quia non repugnat intra latitudinem materiæ manendo, ſuperare formam ſubſtantialem. Conſenſus Doctorum in Oppoſitum procedit, de præſentibus, perfectionibus Materiâ, formis ſubſtantialibus, quem ipſum conſenſum, quia non repugnat falli, ideò ex hoc capite non repugnabit perfectior materia.

Respondetur 2. Illam materiam, hoc ipſo quia foret materia, fore actuabilem potentiam, adeoque & perfectibilem, omne enim actuabile eſt perfectibile.

Contra eſt: Non implicat contradictionem eſſe aliquid actuabile ſubſtantialiter, quamvis ab imperfectiori.

Non Satisfacit Secundò. Quia poſſe perfici, eſt prædicatum poſterius, ſupponens jam eſſe materiæ, conſtitutum differentialiter. Urgeantur dicta contra Hurtadum.

Non Satisfacit Tertiò. Quia id, per quod pars A, debet eſſe materia, debet eſſe tale, quod ſit intrinſecum, & conſtitutivum materiæ. Sed perfectibilitas, non eſt quid intrinſecum conſtitutivum materiæ. Major probatur. Quod facit, ut homo ſit potiùs in eſſe hominis, & non leonis debet eſſe intrinſecum homini, & ſic de reliquis. Ergo idem, & in præſenti dicendum. Quod ipſum in hoc fundatur, quia hoc quod eſt conſtitutivum alicujus, debet eſſe genus u[...] mum & differentia infima, hæc autem ſunt in[...] trinſeca, ſed eſſe perfectibile non eſt quid in[...] trinſecum materiæ, ut fatetur ipſe Oviedo, [...] poſito primo: reſolviturque in hoc principium, quia nullo extrinſeco & diſtincto à ſe realiter poteſt aliud intrinſecè conſtitui, & certè o[...] primo eſſentiali conſtitutivo, acquirit res per[...] fectionem intrinſecam, & tamen materia qu[...] do habet prædicata perfectiora communica[...] à forma, non acquirit per hoc perfectionem in[...] trinſecam, ut ipſe fatetur Oviedo.

Explicat Quartò P. Stanislaus Markovv[...] quòd primò eſſentialis conceptus materiæ [...] ſolutè ſpectatæ, ſit ratio actûs entitativi, rela[...] autem ſpectatæ, ſit ratio actûs entitativi, per [...] dum potentiæ paſſivè conſtituentis comp[...] tum, hæc explicatio materiæ in eſſe abſol[...] ſpectatæ.

Non Satisfacit I. Quia conceptus prim[...] materiæ, abſolutè ſpectatæ, debet eſſe illius [...] ferentialis, nec competens reliquis, quæ [...] ſunt materia, de tali enim, hîc inquiritur, c[...] ceptuſque primus, eſt conceptus definitivus, [...] finitiva autem important differentiam, actûs [...] tem entitativus, non eſt differentialis mater[...] eſt enim ratio actûs entitativi, ratio gener[...] certè enim etiam forma, Deus item eſt actus [...] titativus, ſed non quomodocunque, ſed c[...] differentia v.g. aſſeitatis, & de omnibus his p[...] eſt prædicari, quòd ſit actus entitativus. E[...] hæc ratio debet eſſe generica. *Hoc ipſum ſic*

r proponitur. Sumamus in materia rationem ctûs entitativi,ſumamus & in forma, formetur oſtea ratio actûs entitativi irreſtricta intentio-aliter: quæro,illa ratio ita præciſa, vel differt materia,vel non differt,ſi non differt. Ergo ap-ret rationem actûs entitativi, eſſe rationem nericam utpotè diverſis entium ſpeciebus nvenientem; ſi differt, oſtende quo? ſeque-rque formam non aliud eſſe,quàm materiam em,ſicut homo, non aliud eſt, quàm animal e,ſicut enim per rationale in homine reſtrin-ur animal, ita in forma reſtringitur ratio a-s entitativi.

NON SATISFACIT 2. Ratio actûs entitativi, cum aliqua reſtrictione, convenit materiæ, ſine ulla: ſi cum reſtrictione,quæ illa eſt,& potius erit, primò eſſentialis conceptus; ſi e addito, vel habetur exigentia, & radix, vi us materia exigat, ut nonniſi ſine addito & eſtrictè competat ei ratio actus entitativi,vel n habetur; ſi non habetur,immeritò hoc im-itur materiæ; ſi habetur,Ergo præter ratio-n actus entitativi,debet aliquid primò eſſen-e aſſignari,ratione cujus competat materiæ o illa, nam datur in Deo, in Angelo, in for-,ratio actus entitativi, & tamen in his ratio s entitativi,non exigit ſola & irreſtricta eſſe. o debet dari alia radix iſtius irreſtrictionis. o ratio actus entitativi, non eſt ultimum re-torium, qvare hoc ſit materia, illaq; radix, potius primò eſſentialis conceptus, radix n prior eſt natura, ſuo exigito.

NON SATISFACIT 3. Tum quia dantur aliquæ ationes in materia, ut negatio actus infor-ntis, negatio perficientis materiam &c. quæ ationes,debent neceſſariò in aliquo poſitivo lari, ut ſupponit Philoſophia. Sed ſi ratio s entitativi eſſet,primò eſſentialis, hæ nega-es non haberent, in quo fundarentur, ſi e-ratio actus entitativi,non fundet has nega-es in forma,cur fundabit in materia. Tum non datur à parte rei animal irreſtrictum, ullum individuum genericum. Ergo nec tur ratio actus entitativi irreſtricta. Tum ,Nego quòd ratio actus entitativi,exprimat ntiam materiæ, & licèt communicet com-o Materia, rationem Actus entitativi, ſed municat non tanquam rationem propriam fferentialem, ſed tanquam pluribus com-em.

Punctum Difficultatis 3.

An determinabilitas ſit primò eſſentialis conceptus materiæ.

MEminit hujus explicationis Arriaga cita-tus,quam Pater Adrianus Pikarski ita ex-plavit.

SUPPONEBAT I. Materiam eſſe de ſe indiffe-rentem ad conſtituendum hoc,vel illud, in ſpe-cie compoſitum, conſequenter materiam, vi materiæ, ſolùm eſſe natam determinare com-poſitum, quoad individuationem. Formam autem, non ſolùm natam eſſe determinare, quoad individuationem, ſed etiam,quoad ſpe-ciem, & ita materia hominis, & materia bovis, ſolò numero differunt, Forma autem bovis & hominis, & individualiter, & ſpecie differunt, nec eſt indifferens v.g. forma bovis ut conſtitu-at compoſitum bovis.

SUPPONEBAT 2. Determinabilitatem aliam eſſe Metaphyſicam,& aliam Phyſicam. Deter-minatio Metaphyſica eſt, per quam eſſentia, & quod quid rei determinatur, ad hoc in ſpecie eſſe,cùm unaquæq; res, ſeipſa habeat rationem differendi, ab omni alio ente ſibi diſſimili in ſpe-cie. Alia autem eſt Determinabilitas Phyſica, determinari enim phyſicè, eſt tranſire ab eſſe privato formæ, ad habere; formam, à non eſſe completi, actuali, formati, ad eſſe completi, a-ctuati, formati.

SUPPONEBAT III. Materiam omnem poſſibi-lem, eſſe determinatam Metaphyſicè, nullam tamen eſſe determinatam phyſicè, ſed eſſe de-terminabilem phyſicè, hancq; determinabili-tatem phyſicam, eſſe primò eſſentialem conce-ptum materiæ adſtruebat.

IMPUGNARI ſolet primò ex Arriaga. Poſſibi-lis eſt materia quæ ſit determinata ad unam nonniſi v. g. formam. Ergo determinabilitas, non eſt primò eſſentialis conceptus materiæ.

RESPONDERI poſſet ex dictis,non eſſe poſſibi-lem materiam phyſicè ſeipſa determinatam, ad unam formam, certè enim materia ſeipſa non erit ſibi forma,actus,determinatio.

IMPUGNARI ſolet ſecundò ex Oviedo. Pot-eſt Deus creare formam ſubſtantialem indiffe-rentem, ut uniatur pluribus materiis ſpecie di-ſtinctis,& conſtituat compoſita ſpecie diſtincta, & tamen illa forma non erit materia. Ergo de ratione materiæ, non eſt eſſe indifferentem & determinabilem, ad conſtituendum hoc in ſpe-cie compoſitum.

RESPONDERI poſſet. Necdum tunc adhuc fore formam indifferentem phyſicè, hoc eſt actuabilem ab alio actu, informabilem ab alia forma &c. Et ſicut v.g. gratia ſupernaturalis, qualitas eſt indifferens, ut gratum faciat, vel An-gelum, vel hominem,non eſt tamen indifferens, ut gratum faciat, nam gratia, non per aliam gra-tiam, eſt gratia, & Sanctitas, non per aliam ſan-ctitatem eſt ſancta, ita & in præſenti. Unde poſſet hîc condiſtingui duplex determinabili-tas: quædam, ad uniri, hæc habetur in tali for-ma, & alia determinabilitas ad actuari, hæc non haberetur in illa forma.

IMPU-

Impugnari solet tertiò. Quia determinabilitas, neque est primo essentialis conceptus materiæ, absolutè spectatæ, neque materiæ in esse relativo spectatæ. Ergo absolutè non est prmò essentialis conceptus. Utraque pars Antecedentis per hoc probatur: quia determinabilitas est effectus formæ. Vera enim est hæc causalis? Ideo materia est determinabilis, quia est forma determinativa. Ergo determinabilitas, est effectus formæ, & tamen materia, adeoque & primus ejus conceptus, præsupponitur formæ.

Responderi posset. Si determinabilitas & determinabilitas & determinativitas correlativè sumantur, falsa est dicta causalis, unum enim correlativum, non est prius alio; Si autem determinativitas sumatur, in genere causæ formalis, prior est. Sed sicut in genere causæ formalis determinativitas, est prior, ita in alio causæ genere determinabilitas nempe in genere causæ subjectivæ, prior est determinabilitas, ad eum planè modum, quo causa est prior effectu, & tamen effectus in quantum est terminus relationis, præsupponitur & prior est relatione causæ. *Cæterùm hæc explicatio*

Non Satisfacit I. Quia hæc explicatio, non explanat difficultatem, quod probatur. Assignat primò essentialem conceptum materiæ, qui à primo ad ultimum sit, ac dicere; materiam primò essentialiter non esse formam, vel dicere negationem formæ, & sicut malè quis assignaret, primò essentialem conceptum hominis, qui ultimò resolveretur in non esse bruti, ita & in præsenti malè assignatur, primo essentialis conceptus materiæ, qui ultimo resolvatur in non esse formæ, præcipuè, quia negatio illa debet etiam præsupponere aliquid aliud ante se, esse, in quo fundetur, illud ergo potius, erit primò essentialis conceptus. Sequela principalis probatur. Quia si quæratur; quare pars A, sit materia, & non pars B? Respondebitur quia pars A. est determinabilis physicè, à parte B; Si ulterius quæram, quare sit Physicè determinabilis? Respondebitur, quia se sola non transit, à non esse privativo formæ, ad habere formam, vel certè quia pars A, se sola non dat composito, nisi individuationem, non verò dat se sola speciem, aliter & aliter, idem tamen dicetur, & post hæc quærendum, quare pars A. se sola, non transit ad esse formæ, quare se sola non dat speciem, nihil reliqui erit dicere, nisi quia pars A. non est forma. Consequenter à primo ad ultimum, ideo materia est materia, quia non est forma.

Responderi potest, quòd per Non esse formæ, non explicetur materia immediatè, præcipuè, cum hoc etiam, sit aliquid notius.

Contra est, vi enim hujus responsionis habetur intentum, nempe secundùm ultimam rationem primo essentialem, conceptum materiæ, esse, quod non sit forma, hoc autem ex dictis supra, non potest dici. Falsum etiam est, hanc formalitatem; esse notiorem: quæritur enim hîc, de utroque, quid scilicet sit primo essentialis conceptus formæ, quæ negat materiam, & materiæ, quæ negat formam.

Non Satisfacit secundò. Esse determinabile physicè, non dat formaliter materiæ & primò, posse recipere formam. Ergo determinabilitas dicta, non est id, per quod materia formaliter est materia, Consequentia probatur, argumento oppositum sentientis, quo ille utitur, contra Hurtadum hic. Recipere formam non potest nisi materia; Ergo si non per hoc, quod est esse determinabile physicè constituitur materia in hoc, quod est formaliter recipere, non per hoc erit formaliter materia, quod sit determinabilis physicè, Antecedens primum probatur ex principiis ejusdem, quod forma det effectum suum formalem materiæ, seu quod materia accipiat esse formale à forma, non constituit materiam in hoc quod est recipere formam. Ergo neque quia determinat physicè formam materiam, per hoc constituitur in forma recipere, neque enim minor est ratio pro antecedenti quàm pro consequenti; reditque argumentum suprafactum: an detur radix exigitiva hujus determinabilitatis.

Non Satisfacit tertiò. Tum quia hæc explicatio salvat sententias ab explicante refutatas, præcipuè autem perfectibilitatem, quæ sic proponitur. Posita materia perfecta Metaphysicè, quamvis adhuc perfectibilis sit physicè, non enim sibi daret speciem; tamen perfectibilitas non est primò essentialis conceptus materiæ. Ergo etiam posita materia determinata Metaphysicè, quamvis adhuc determinabilis physicè, determinabilitas, non erit primò essentialis conceptus. Tum quia primò essentialis conceptus materiæ, debet esse talis, qui semper, omni materiæ competat; dicta autem determinabilitas non est talis. Ponamus materiam, quæ exigat nonnisi unam formam, & quidem exigat ita, ut illam post se sibi comproduci, hæc materia, non solùm erit determinata Metaphysicè, sed etiam erit determinata physicè, quòd enim, non est indifferens, non est determinabile physicè, determinabilitas enim, supponit indifferentiam, illa autem materia non est indifferens, cum indifferentiam illius tollat exigentia nonnisi hujus formæ & actualis cum illa nexus, & sicut indifferentia ad volendum, & non volendum tollitur volitione, ita indifferentia Physica ad formas, tollitur determinatione, nonnisi ad unum, & exigentiâ Physicâ, ut semper cum illa connectatur & sicut, non est indifferens materia, ut omni forma careat, quia naturaliter non potest sine omni forma existere; ita nec erit indifferens hæc materia ad hanc formam, quia est

initus non potest sine illa existere; & sicut ma determinata Metaphysicè, non est deminabilis Metaphysicè, ita nec forma deternata Physicè, est determinabilis Physicè, m quia materia, non est indifferens ad hoc pecie constituendum compositum. Ergo determinabilis Physicè. Antecedens proar, ideo forma etiam diversis specie materiis bilis, non est indifferens ad dandam spen, quia etiam unita diversis specie materiis forma humana, est determinata, dare spen, nonnisi hominis, sed etiam materia unis diversis specie formis est determinata, ut esse corporei per modum recipientis, par-&c. cur ergo ita illi non competet determiio, sicut & formæ, curque hæc determinain forma, ponit rationem formæ, & non posua determinatio, in materia, cur inquam, ponit in illa rationem formæ. Quod si is determinabilitatem illam esse Metaphym.

CONTRA erit. Non solum Metaphysicè, sed m Physicè, & à parte rei habet talem sui esse erminationem Materia.

DICES. Aliam determinationem Physicam npetere Materiæ, aliam formæ. Hoc ipsum licandum esset, & illud, si legitimum explivum erit, definiet Materiam.

Quando autem Aristoteles meminit, quòd eria non sit eorum quidquam quibus ens erminetur, loquitur de conceptu non priessentiali, sed utcunque explanativo. Et lilicatur, quod omnis potentia sit determilis, non est tamen necesse, ut de primo esiali conceptu potentiæ, sit determinabilitas. *cidatur, sit*

IFFICULTAS III.

Quid primò essentialis conceptus Materiæ.

DE requisitis primo essentialis, conceptus, agitur prima parte D. I. N. 2. ubi de primo ntiali conceptu Dei. Interim hoc dici potuod nomine, primo essentialis conceptus, at formalitas, primo in ordine ad nostros eptus rei constitutiva, distinctiva &c. & c reliquarum perfectionum. *Hoc posito*

ICENDUM est. *Primo essentialem conceptum riæ, esse, quòd sit potentia passivè constitutiva ositi, eaque radicaliter sumpta, vel quod sit tum, quo non datur prius, radicaliter sum-.*

ROBATUR primò. Auctoritate Aristotelis Phys. textu 82. Ubi definiens materiam, illam esse *subjectum primum* & ait frequenter, quare hoc compositum sit unum, non est quærendum, nisi quia hoc actu illud potentia est, & 8. Physicor. jam, dicit, quod quæsierint antiqui, quæ sit ratio, unionis inter potentiam & actum, & quæ sit differentia, &c. Ubi propriam responsionem adferens, ait; *Causa verò est quoniam potentiæ, & actus rationem quærunt unientem & differentiam, est autem, ut dictum est ultima, materia, & forma, idem, & hoc quidem potentia, hoc verò actu*, ubi explicans, quid materia, quid forma, subdit, quod hoc quidem potentia, hoc verò actu, similia sunt 1. Physic: 6. 9. L. de Gener. c. 7. 8. Metaph. textu 3. 5. Phys. 78.

PROBATUR secundò. Quod est quidditativa definitio rei, est primò essentialis conceptus rei, nihil enim est prius essentiale, quàm quidditas rei, adeoque definitio quidditativa quæ illam quidditatem explicat, sed dictæ rationes sunt definitiones quidditativæ explicantes materiam, quid enim aliud est? Ergo prædictæ rationes sunt primò essentialis conceptus.

PROBATUR tertiò. Ratio potentiæ passivè constitutivæ compositi, ratio item subjecti primi sunt rationes essentiales materiæ, sed non secundo essentiales. Ergo primo essentiales. Minor probatur, illud non est secundo essentiale, materiæ, ad quod à reliquis omnibus prædicatis valet subsistendi consequentia, sed rationes prædictæ sunt tales. Ergo. Major probatur inductione, ad animal enim rationale, valet subsistendi consequentia, à reliquis intrinsecis prædicatis, tanquam ad aliquid præsuppositum, per modum principii & radicis; licet non tanquam ad aliquid magis universale, sicque de reliquis; Quæ inductio in hoc fundatur. Quia primò essentialis conceptus est radix reliquorum, ultimumque resolutorium. Ergo ad illum ab omnibus aliis intrinsecis prædicatis, debet tenere subsistendi consequentia. Minor principalis probatur, Bona est hæc illatio, materia est determinabilis, perfectibilis, &c. Ergo est subjectum primum. Ergo est potentia passivè constitutiva compositi, &c.

OBJICITUR primò ex Oviedo. Possibilis est materia, quæ non sit receptiva formarum, & unionum, & tamen constituat compositum. Ergo possibilis est materia, quæ non sit potentia passivè constitutiva compositi. Antecedens probatur. Materia de facto non recipit animam rationalem & unio spiritualis subjectivè se tenet ex parte ipsius animæ rationalis.

RESPONDETUR. Nisi sit abusus vocis, & particularis ejusdem acceptio, non potest dici, quòd anima rationalis non recipiatur in materia; duplex enim est subjectum quoddam informationis, aliud inhæsionis seu sustentationis utrumque hoc habet materia, est subjectum inhæsionis, in quantum est potentia, respectu formarum materialium, quæ actualiter non possunt extra materiam existere, & quidem

si hæ formæ sint substantiales, Materia, respectu illarum vocatur subjectum sustentationis, si autem sint accidentales, erit materia respectu illarum, subjectum inhæsionis. Respectu autem formarum, quæ naturaliter existere possunt extra materiam, qualis de facto est anima rationalis, vocatur subjectum informationis seu quod idem intelligitur subjectum receptionis, nisi velis multiplicatas voces sine necessitate. Deinde, quamvis hîc medius terminus neget animam rationalem recipi in materia, non negat tamen materiam respectu animæ rationalis, esse potentiam, concedere enim debet, quod materiam actuet, informet, quæ omnia supponunt materiam esse potentiam, hinc concesso antecedenti negabitur consequentia. Denique concesso hoc, quòd Materia non recipiat animam rationalem, tamen Materia informatur ab anima rationali, adeoque respectu illius est subjectum primum, quia Ly subjectum primum, est prædicabile de subjecto informationis, receptionis, inhæsionis, sustentationis. Nos autem in definitione non posuimus, quòd materia sit subjectum primum receptionis; Hinc quamvis non recipiat animam rationalem materia, adhuc erit in re subjectum primum ejusdem, quam formalitatem, dicimus solum, esse primo essentialem conceptum.

Instabis ex eodem. Creetur forma materialis, creetur & unio, quæ subjectetur in forma illa, fiatque compositum, ex hac forma, ex hac unione, ex hac materia, erit tunc, verè materia, & tamen non receptiva formæ, & unionis. Ergo de ratione materiæ non est, esse receptivam, formæ & unionis.

Respondetur. Transeat totum, nam condistinguit arguens, esse receptivum ab esse potentiæ, illoque negato, hoc secundum nō negat, quod ipsum & solum nos affirmamus. Deinde negamus illam materiam non esse receptivam illius formæ, nomine enim receptivæ intelligimus subjectum informationis, materia autem verè adhuc informaretur illa forma.

Objicitur secundò. Possibilis est materia, quæ non sit passivè constitutiva compositi, adeoque quæ non sit subjectum primum, Antecedens probatur, quia nulla in hoc potest auferri implicantia, præcipuè, cum etiam non sit impossibile compositum, in quo neutra pars sit subjectum, neutra actus.

Respondetur. Quæcunque tradita fuerit ab oppositis definitio materiæ primæ, modo sit legitima, ex illa inferetur implicare contradictionem materiam, quæ non sit subjectum primum, supposità autem definitione Aristotelica, ostenditur implicantia, quia scilicet & esset illa materia talis materia ut supponitur, & non esset, quia per Aristotelem Materia, est subjectum primum, est potentia in composito, &c. An autem possibile sit prædictum compositum, de hoc nihil in præsenti.

Objicitur tertiò. Nulla ratio respectiva ex nostris principiis in relatione transcendentali explicatis, est primò essentialis, rebus absolutis, sed ratio potentiæ, & subjecti primi, sunt rationes respectivæ. Ergo materiæ quæ est per se ens in primo suo conceptu absolutum, convenire non potest.

Respondetur. Quòd ratio potentiæ radicaliter sumptæ, non sit respectiva, licet ratio potentiæ formaliter sumpta sit respectiva, quod ipsum sic explanatur. Voces significationem nonnisi ex placito habent, si ex placito habent, idem nomen potest diversas habere significationes, ut patet in æquivocis & analogis, ne verò ita suspensus in significatione penetranda remaneat animus, placitum intercessit notis æteroqui nominibus, additamenta facere ut cum illa appendice, deveniatur in objecti notitiam, hinc etiam in præsenti, in penuria vocum, nomen cæteroqui obvium potentiæ & subjecti assumitur, & ut significet radicem ipsam potentiæ, quæ ex modo nostro concipiendi, præcedit respectivè & formaliter acceptam potentiam, additum hoc ponitur ly *radicaliter*; unde etiam in definitione hominis, ly rationale radicaliter accipitur.

Instabis. Ergo etiam determinabilitas perfectibilitas, &c. radicaliter sumpta erit primò essentialis materiæ.

Respondetur. Negando illatum, qui ut aliquid radicali ter acceptum possit esse primo essentialis conceptus, debet esse formalitas certò conveniens, & talis, quâ, ratione nostra, non detur prior; aliàs unaquæque formalitas, cum addito radicaliter, posset esse primò essentialis conceptus; jam autem ex dictis supra, vidimus determinabilitatem & perfectibilitatem, non esse indubitatam formalitatem materiæ, & immediatè ante, vidimus rationem subjecti priorem esse illis formalitatibus, supposito quòd dentur. *Illustrari, hoc sic potest*; formetur hæc propositio, homo est animal rationale radicaliter, formetur & hæc alia, homo est animal risivum radicaliter acceptum, hæ propositiones, sunt distinctæ in formalitatibus Rationalis & risivi, & quia non possunt esse duo distincti primò essentiales conceptus, ejusdem rei, quomodo enim eadem & una esset, qu… modo enim eadem & una esset, quomodo que duo essent prima, ideo necesse est comparere duas illas, inter se formalitates, quænam sit illarum prima, independenter à ly radicaliter, deprehenditurque rationalitatem esse priorem, cum ergo ly potentia & subjectum & deprehendantur comparativè, ad alias, to… nomine exprimibiles formalitates, habere rationem prioris, bene additum illis ly *radicaliter* primò essentialem conceptum explicab…

Ob-

Objicitur quartò. De hoc ipso quæritur; [q]uare pars A sit potentia & subjectum primum, [&] quare pars B. sit actus.

Respondetur. Est quidem verum, quòd di[ct]us conceptus, non adferat prædicatum ali[q]uod distinctum realiter, imò nec adferre de[be]t, nam definitio à definito non distinguuntur [re]aliter. Est item verum, quòd non adferat [pr]ædicatum simpliciter extinctivum interro[ga]tionum, nam etiam posito, quòd dicat aliquis [ho]minem esse animal rationale, quærere resta[re]t: quare sit animal rationale, sufficit tamen, [qu]òd adferat prædicatum, quo in ordine ad [no]stros conceptus non datur prius, & quòd tan[tu]m sola inductione, explicationeque termino[ru]m illustrari possit. Quanquam accedi etiam [ex]templo poterit ad argumentum, quod pro[ba]t dari materiam primam; ita ut illud sit subje[ct]um, quod remanet post resolutionem, tan[qu]am aliquid commune, cum ergo pars, [&] non alia maneat, illa pars A erit ma[ter]ia.

Objicitur quintò. Subjectum primum est [no]minus æquivocus, nam potest esse aliquid [sub]jectum primum prædicationis vel promo[tio]nis politicæ, &c. ut cum proximè promo[ven]dus, & excellens in politicis, appellatur sub[jec]tum primum.

Respondetur. Ex circumstantiis, in quibus [lo]quimur, explicatur satis, rem esse, de subjecto [ph]ysicè spectato.

QUÆSTIO II.

De existentia Materiæ.

[In]primis disquirendum erit: An existat Ma[te]ria; Deinde propria ne an aliena existentia [ac] cum primùm alia huc spectantia discutien[da].

DIFFICULTAS I.

An detur Materia prima?

Dicendum est: *Dari materiam primam*; Est conclusio Aristotelica. Quod detur [ma]teria.

[P]robatur medio termino communi, qui sic [p]onitur; Vel dantur mutationes substantia[les] vel non dantur, neutrum dici potest. Ergo [q]ue potest dici, quòd non detur materia pri[ma]. Minor probatur, non potest dici, quòd non [da]ntur mutationes substantiales, aliàs lignum [non] esset combustibile, siquidem ex ligno non [pos]set substantialiter fieri ignis. Rursùs ignis [nu]nquam esset extinguibilis, neque posset subsidere in cineres, siquidem post formam ignis, non posset introduci forma cineris. Si autem dantur transmutationes substantiales. Ergo quòd fuit sub una forma substantiali, manet etiam sub alia forma substantiali, si enim non idem maneret, sub alia forma substantiali. Ergo in mutatione substantiali esset annihilatio, quòd probatur, tunc esset annihilatio, quando nihil manet ejus, quòd præfuerat, sed in substantialibus transmutationibus nihil maneret ejus, quod præfuerat. Ergo in transmutatione substantiali esset anni ilatio. Minor, immediata probatur; in transmutatione substantiali v. g. ligni in ignem, non maneret v. g. forma ligni, ut per experientiam patet, & probabitur infra, ubi ostendetur, duas formas substantiales non posse esse, in eodem subjecto, non maneret etiam in transmutatione substantiali materia, quia per te non datur. Ergo nihil maneret, consequenter in transmutatione substantiali esset annihilatio, quod non potest dici. Tum quia annihilatio sicut & creatio excedit vires naturales. Tum quia accidentia multa, remanent abeunte jam forma substantiali, in quo autem subjectarentur, si esset annihilatio totius substantialis præcedentis, & si non daretur materia prima. Tum quia si in mutatione substantiali intercedit annihilatio, vanus esset cultus reliquiarum siquidem nec forma illic esset sancti, nec materia.

Confirmatur. Si non daretur materia, connaturale esset agenti naturali; v. g. igni, creare, sed nulli est connaturale creare. Sequela probatur, connaturale est uni igni alium ignem producere. Ergo & connaturale esset creare. Tunc enim esset connaturale creare, quando connaturale est producere ex nihilo subjecti, seu ex nullo subjecto præexistente, conferre totum esse de novo, sed ignis producens alium ignem, conferret totum esse de novo, quod probatur, conferret formam de novo, & nullum subjectum ejus è quo educeret formam, supponeret. Ergo ex nihilo subjecti produceret, adeoque crearet.

Quod autem detur materia, eaque prima, sic probat Suarez. Quando ex ligno fit ignis, manetque idem subjectum, quod olim erat sub forma ligni, ut sic jam sub forma ignis, vel illud subjectum præsupponit aliud subjectum, vel non præsupponit, si non præsupponit, habetur intentum; si præsupponit de illo ulterius, quærendum restabit deveniendumque erit, ad aliquid, primum, cum non detur processus in infinitum in istis subjectis subordinatis.

Objicitur primò Auctoritas Aristotelis:

Prima Auctoritas est. Ex primo Phys. textu 77. ubi ait Aristoteles, ea quæ fiunt, non fiunt per se, ex aliquo ente, sed solum per acci-

accidens,ex quo colligi potest, materiam, vel non esse ens,vel ex ea non fieri quidquam, per se.

Respondetur. Sensum Aristotelis esse, quòd ea, quæ fiunt per se, non fiant ex aliquo ente, quod se habeat per modum formæ præexistentis latentisque inibi, sed non dicit, quòd non detur potentia,adeoque materia, ad illam formam.

Secundus locus ex 5. Phys. tex. 8. ubi ait: Id quod generatur, non est, subjectum autem generationis est materia, inferius autem subdit,igitur materia non est.

Respondetur. Sensus Aristotelis est;quòd id quod generatur non sit actu, sed tantũ sit in potentia,eo quòd sit subjectũ,quod illius generandi, futurum est, pars constitutiva, quando autem addit igitur materia, non est, intelligendus est, quod materia respectu generandi non sit subjectum denominationis, tale enim subjectum est totum compositum, sed tantùm est subjectum inhæsionis, sustentationis vel informationis.

Tertius locus est ex lib. de generatione c. 23. Generatio est mutatio totius in totum,nullo sensibili manente. Ergo nec erit,quæ remanet materia.

Respondetur. Sensum Aristotelis esse, quòd generatio sit mutatio totius denominationis,in aliud totum denominationis, quando autem Aristoteles dicit,quod nec quidquam sit eorum quibus ens determinatur, per Ly: nequicquam, intelligit quod materia non sit aliquid,substantiale completum, & quod non sit forma, cui competit actuare, & denominare, licet etiam materia sit Ens.

Objicitur secundò. Ad mutationes accidentales,non est necessarium commune subjectum. Ergo neque ad substantiales, Antecedens probatur. Si extra materiam, poneretur frigus,ageret in illud calor, & tamen tunc non esset jam ullum commune subjectum, siquidem extra omnem materiam, supponitur existere frigus. Accidentia etiam Eucharistica alterari possunt sine ullo subjecto, quòd sit materia.

Respondetur. Sicut non possunt existere naturaliter, accidentia sine subjecto, ita nec naturaliter contingit, ut ad mutationes accidentales, non sit necessarium subjectum; Quare autem nec divinitus, nec naturaliter potest esse transmutatio substantialis sine communi subjecto, probant rationes adlatæ. Directè ergo in forma negatur consequentia, disparitas est, quia non repugnat accidentia divinitus existere sine materia, & adhuc retinere contrarietatem cum aliis, adeoque fundare pugnam & introductionem novarum qualitatum,licet supponendo miraculum prædictum. Jam autem etiam divinitus, repugna esset mutationem substantialem, & nihil substantialis in præcedenti composito manere, non enim hoc esset mutatio,sed prioris annihilatio, novæ autem creatio. Loquor autem de mutatione substantiali quæ fit viâ generationis, non autem de mutatione conversiva,substantiali,seu transsubstantiva quæ viribus naturæ fieri non potest & cum non fiat viribus naturæ, commune subjectum non deposcet.

Objicitur tertiò. Non datur forma communis. Ergo nec una materia communis.

Respondebis 1. Disparitatem esse, quia formæ licet ad formam spectat diversificare & determinare intrinsecè, consequenter nec potest esse ulla forma communis, ad materiam autem non spectat diversificare. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia dici possit formas particulares spectare ut diversificent, sed forma communis non est necesse,ut diversificet. Tum quia suo modo etiam materia ab Angelo diversificat hominem & si materia cœlestis,est diversa specie,revera & illa diversificabit, quid si materiæ convenit diversificare saltem possibiliter,tum quia quomodo datur una materia communis, cum non detur forma communis,ex eo,quia ut tu ais, competit diversificare.

Respond. 2. Disparitatem esse quia nulla est necessitas formæ communis,nullumque absurdum, si non detur, si autem non detur materia tanquam subjectum commune mutationum substantialium, sequitur absurdum, res sci[licet] naturaliter creari & annihilari.

Respondetur 3. Quia data forma communi advenientes aliæ formæ non componere[nt] unum per se, invenirent enim jam formam actuantem. Posito autem quod detur Ma[teria] adhuc poterit componi unum per se.

Quæres. Quid sentiendum sit, de sententia Gomesii Pereira,qui docuit,ut videre est, apud Arriaga disp. 11. Physicor. Sect. 1. Non dari ullam materiam primam,sed loco illius esse elementa quæ sint æquè simplicia ac materia prima & forma substantialis. Est sententia rejicienda. Tum quia illa corpora,æquè simplicia,ac materia,vel manent,in omni mutatione substantiali, ita ut in illa alia resolvantur, vel non manent, si non manent, redeunt argumenta facta, si manent in re omninò idem dicis, sed immeritò hoc subjectum, appellas elementa. Tum quia ut urget Arriaga, vel illa elementa sunt penetrata, vel non; si sunt penetrata. Ergo immeritò adstruis ad productionem ignis corrumpi lignum cum potuerint hæc se penetrare, si non sunt penetrata. Ergo una pars v.g. pa[...] ri, est aqua, alia ignis, quod est contra sensum, quomodo item quarta pars ignis inclusi in pulvere pyrio,non accendit eundem, cur in animantia omnia sursum non eunt, cum co[m]pon-

ponantur duobus sursum tendentibus aëre igne, &c.

DIFFICULTAS II.

Materia: sua ne? an aliena existentia existit?

THomistæ, existentiam propriam Materiæ, sed dicunt illam existere existentiâ formæ, nt illi existentiam propriam Scotistæ, Nomiles, Nostri. Potest hic quæstio esse de voce si ncesseris materiam habere actum entitatim proprium, hoc est perfectionem suam entativam, eamque extra causas positam, negaris autem materiam habere existentiam opriam. Erit quæstio de re, si negaveris materiam habere actu, proprium suum esse, tra causas: nomine autem existentiæ venit e actuale rei, extra causas, Arriaga & Ovie- instituunt etiam quæstionem; an posita dinctione reali inter essentiam & existentiam, cesse nihilominus sit, materiam habere exintiam non formæ sed propriam, quamvis à distinctam realiter, ad hanc etiam difficultan in sequentibus respicietur. *Nunc sit*

unctum Difficultatis I.

Quid tenendum.

DICENDUM est. *Materiam habere propriam existentiam.*

PROBAT primò Suarez ex communi princi-, quòd scilicet essentia non sit distincta realiab existentia, unde sic formatur argumen. Habet materia propriam suam essenn. Ergo & existentiam, hæc enim à parte indistinguuntur realiter. Qui ipse medius ninus, sic aliter proponitur. Materia proondistinguitur à forma, & est nunc jam in m natura, vel habet esse suum proprium, ra causas; vel non habet, si non habet. Ergo tra suppositionem loqueris, si enim supponunc in rerum natura, illam esse, quomodo extra causas, non habet. Loqueris etiam, tra demonstrationes Aristotelis, probantes teriam esse nunc defacto subjectum transtationum; loqueris etiam, contra rationem, a aliàs nullum esset compositum ex materia, orma, si nunc in rerum natura, non est maa; si autem materia habet propriam exitiam, cum nomine existentiæ nihil ve- nisi esse proprium extra causas. *Hoc argumentum* convincit, nonnisi supposita in distinctione reali, inter essentiam & existentiam.

PROBAT secundò Hurtado ex principio recepto à Thomistis, quod productio terminetur ad existentiam, quo posito sic argumentatur. Eadem actione indivisibili, qua producitur essentia, debet produci, & existentia, sed essentia materiæ & essentia formæ producuntur, per diversas actiones. Ergo etiam & existentia materiæ, itemque existentia formæ, producuntur per diversas actiones: Prima propositio est certa apud Thomistas & probatur auctoritate S. Thomæ, qui quæst. 1. de Potentia art. 2. th. ait: *Omnis actio activæ potentiæ, terminatur ad esse*, imò Johannes Theologus in Concil. Florentino, Sess. 18. contra Græcos asserentes, Spiritum Sanctum esse à Filio, sed ab illo, non accipere esse, inquit, *fieri non potest, nec mente concipi, ut una res ab alia sit, nisi ab illa accipiat esse.* Probat idem ratio, quia actio terminata ad producendum essentiam, tendit ad eam producendam extra suas causas. Ergo tendit ad existentiam, cum existere nihil sit, nisi esse extra causas. Minor autem probatur, quia essentia materiæ creatur, essentia formæ materialis educitur è potentia materiæ.

Hæc ratio Hurtadi sic aliter proponitur. Supponamus hoc, quod formæ quæ nunc producuntur sint ab æterno, materiam autem produci in tempore; vel ad minimum supponamus, nunc produci de novo formam, & post productionem illius, produci materiam ejusdem speciei cum nostra te, hoc supposito, sic formatur argumentum. Si materia non habet propriam existentiam, non posset ostendi actio productiva essentiæ materiæ, ad quid terminari possit, sed debet ostendi, aliàs si non possit ostendi, ad quid actio productiva materiæ terminari possit, non erit possibilis actio productiva materiæ, siquidem impossibilis est actio productiva, cui passio non correspondeat, adeoque, quæ ad aliquid, ad quod terminetur non habeat: Sequela principalis probatur. Si materia non haberet propriam existentiam, actio productiva materiæ, non terminaretur ad essentiam formæ, hæc enim supponitur in ante producta, & si actio productiva materiæ, non terminatur ad essentiam materiæ, non materia, sed aliquid aliud produceretur, siquidem non ejus essentia, sed alius produceretur, non etiam illa productio terminaretur ad essentiam materiæ, non plus importat, quàm importârit ab æterno, secundùm quod erat, in statu essentiæ & tamen essentiæ rerum, dicuntur præcedere actionem divinam productivam, deinde si ad essentiam materiæ, præcisè terminaretur actio illa productiva, vel responderet illi actioni, esse extra causas

illius eſſentiæ,vel non reſponderet; ſi reſpondet,eſſe extra cauſas, in materia præcisè accepta: Ergo materia præcisè accepta, hoc eſt prout condiſtincta à quovis alio, quod non eſt ipſa, exiſtit,eſſe enim extra cauſas, & exiſtere, idem ſunt; ſi non reſpondet actioni, terminatæ præcisè,ad eſſentiam materiæ, eſſe illius extra cauſas: Ergo erit productio, cui nihil reſpondet producti,nomine enim producti, hîc venit eſſe extra cauſas,quod eſſe extra cauſas,dicis tu, non reſpondere illi productioni.

Non etiam illa productio terminatur ad exiſtentiam formæ, quia hæc præſupponitur præexiſtere,aliaque jam actione productâ, non etiam illa productio terminatur ad exiſtentiam materiæ,quia hanc tu illi negas.

Idem ſic inſuper proponitur. Materia prout condiſtincta ab exiſtentiâ formæ. & ipſa forma, ſic inquam ſumpta, eſt producta, eſt enim, & non eſt Deus. Ergo eſt producta. Ergo etiam prout condiſtincta ab exiſtentiâ formæ, & ipsâ formâ, exiſtit; eſſe enim actu exiſtens & eſſe productum hîc verbis differunt.

Totum hoc ſic brevius concluditur. Illud eſt exiſtentia materiæ,quod reſpondet actioni producenti materiam, ut Thomiſtæ docent, ſed exiſtentia formæ non eſt id, quod correſpondet actioni producenti materiam, (ut ſupponitur, quando dicitur poſſibile eſſe ut producatur, prius formâ.) Ergo exiſtentia formæ, non eſt exiſtentia materiæ.

Respondetur Cum Thomiſtis: actionem productivam materiæ,Terminari ad unionem, ejuſdem cum formâ, neque enim poſſibile eſt per Thomiſtas,ut exiſtat materia,ſpoliata omni formâ.

Contra eſt. Tum quia falſum eſt, divinitus, non poſſe exiſtere materiam ſine omni formâ. Tum quia ſi actio productiva materiæ, terminatur ad unionem materiæ cum formâ: Ergo materia ipſa non producitur, ſiquidem, ſicut cum erat in ſolo eſſe poſſibili, non terminabatur ad illam actio productiva,ita nec nunc terminatur; & ſicut quando actio productiva materiæ,terminatur ad ejus unionem, non producitur tunc Angelus,quia ad illum illa actio non terminatur, ita nec materia tunc producetur, cum ad illam illa actio per te, non ſit terminanda. Tum quia illa unio, vel eſt idem cum materia entitativè,vel non eſt idem; ſi eſt idem. Ergo ſicut ad propriam exiſtentiam unionis terminatur,illa productio,ita terminabitur ad propriam exiſtentiam materiæ; ſi autem unio illa non eſt entitativè idem cum materiâ, productio illius non erit productio materiæ, & tamen etiam materia,tunc, in caſu ſuppoſitionis produceretur.

Hæc argumenta ſunt bona, ſed procedunt nonniſi ex ſuppoſitione indiſtinctionis realis, inter eſſentiam actualem,& exiſtentiam, ſolvi enim poſſent, dicendo, quòd illi actioni, reſpondeat actus entitativus materiæ, condiſtinctus ab exiſtentiâ.

Probatur. 3. Ex principio item communi, quòd ſcilicet materia, ſit cauſa Phyſica formæ materialis,quo ex principio ſic formatur argumentum. Nulla forma præſupponit, in ſubjecto,effectum formalem, quem tribuere nata eſt; & ita albedo non ſupponit parietem album, antequam illi communicet eſſe album, ſed forma ſubſtantialis, præſupponit exiſtentiam in materiâ. Ergo illi non tribuit exiſtentiam. Minor probatur; quia ſi materia eſt nihil, antequam educatur ex illa Materia, forma materialis. Ergo forma materialis, ex nihilo educitur à Deoque creatur.

Quod ipſum ſic proponitur. In illo priori, antequam intelligatur educi forma materialis ex materia,falſum eſt, materiam eſſe nihil actu, quomodo enim nihil, cauſaret phyſicè. Ergo vera erit hujus contradictoria, materia pro illo priori,non eſt nihil actu. Ergo exiſtit pro illo priori,hæc enim verbis diſcrepant.

Respondebis 1. Materiam,ante productionem formæ materialis, exiſtere exiſtentia ejus quæ præfuit formæ.

Contra. Tum quia reſtat quæſtio, de ipſa prima forma materiali, Tum quia,ſi dum cauſat formam ſubſequentem materialem materia,exiſtit exiſtentia formæ, quæ præfuit. Ergo utriusque tunc formæ exiſtentia datur, & illius,quæ cauſatur, & hujus, vi cujus exiſtit materia,ut poſſit cauſare formam ſubſequentem, exſtetque tunc materia, duabus exiſtentiis, quod repugnat, ſicut & repugnat, ſimul eam formari duabus formis. Tum quia per Thomiſtas, datur reſolutio uſque ad materiam primam, quomodo ergo cauſans formam materialem, quæ exiſtit dum cauſatur, exiſtit præteritâ formâ, & ejus exiſtentia, cum præſupponatur periiſſe, in illâ reſolutione illa forma. Quod argumentum etiam infra attingetur.

Respondebis 2. In inſtanti generationis materiam exiſtere exiſtentia formæ quæ generatur.

Contra eſt. Tum quia exiſtentia, eſt cauſa,vel conditio neceſſaria tenens ſe à parte cauſæ,ad hoc, ut cauſetur in inſtanti generationis forma ſubſequens, aliàs aliquid non exiſtens poſſet cauſare in actu ſecundo. Ergo Materia in inſtanti generationis, non poteſt exiſtere exiſtentiâ formæ ſubſequentis, alàs exiſtentia formæ ſubſequentis cauſaret ſeipſam, & aliâs poſſet eſſe ante ſeipſam, quia omnis conditio & cauſa, præexiſtit ſaltem naturâ effectui,imo etiam conceſſa mutua prioritate in cauſis,nunquam tamen concudi poteſt aliquid præſupponi ante ſe. Tum quia, ut urget Magiſtrius, non poteſt forma tribuere exiſtentiam materiæ, quam informat, informatio enim pri-

supponit subjectum existens. Tum quia fal-
est, dari mutuam causalitatem, de quo
ra.

Respondebis 3. cum complutensibus. Cau-
efficientem, exigere existentiam ante effe-
n, sed non causam materialem, quæ cum sit
a potentialis, non indiget actualitate exi-
tiæ, sed contenta est, esse actu extra ni-

Contra est. Tum quia non est major ratio
is, quàm alius; Tum quia nego materiam
causam potentialem per exclusionem exi-
tiæ. Tum quia esse actu extra nihil, est exi-
e. Ergo cum exigat causa etiam materia-
sse actu extra nihil, hoc ipso indigebit exi-
tiâ.

Hoc argumentum procedit nonnisi ex sup-
tione indistinctionis inter essentiam actua-
& existentiam. Dici enim posset, quod ut
et materia, sufficiat illi actus entitati-

ed videnda sunt insuper argumenta, quæ
bant etiam supposita distinctione reali, in-
ssentiam actualem, & existentiam, debere
lominus habere materiam primam, pro-
m existentiam.

Primum argumentum est ex Arriaga; Con-
nius est, ut etiam materia habeat propriam
entiam, sicut & alia entia.

Responderi posset, quòd alia entia, non sunt
l essentialiter potentia, ideo exigunt pro-
m existentiam, non verò materia, quæ est
ntialiter potentia.

Secundum argumentum est; Forma mate-
s dependet à priori, à materia non habet
tentiam à formâ.

Respond. potest, Negando consequentiam,
ciet enim ut forma dependeat à mate-
tanquam ab habente actum entitati-
.

Tertium argumentum P. Adriani Pikarski
Suppositâ distinctione reali essentiæ ab exi-
tiâ, ex vi unionis formæ ad materiam, non
ecesse, uniri materiæ existentiam formæ,
ista sunt distincta realiter. Si autem unum
ter distinctum uniatur, non est necesse
l distinctum realiter uniri. Ergo suppositâ
nctione reali essentiæ ab existentiâ, neces-
t, materiam habere propriam existentiam.
sequentia probatur, quia materia ex vi uni-
ebet habere existentiam, cum ergo possit
habere existentiam formæ, ut ostendit an-
dens, debet habere existentiam pro-
m.

Respond. Quòd, sicut per concomitantiam
o sub speciebus vini sauguine, est necesse
i corpus: ita connaturaliter, cui unitur for-
connaturaliter debet uniri etiam ejus exi-
tia, & si daretur unio accidentalis, alligans
n corpus alteri, hoc ipso connaturaliter al-
ligarentur etiam formæ illorum corporum; ita & in præsenti, idque ideo, quia, si illa existentia est unita formæ, unitâ formâ, ex consequenti uniri debet & ejus existentia. Licèt ergo unio supponat existentiam, id verum est, si secundùm cursum naturæ fiat unio, aliàs sufficeret alterum membrum, quod est essentialiter potentia, habere nonnisi actum entitativum.

Quartum argumentum ejusdem est; Suppositâ prædictâ distinctione, si non haberet materia propriam existentiam, eadem forma, quæ est existentia, esset causa vera & realis eaque totalis, influens in duos effectus formales totales, nempe in materiam & formam, quod fieri non potest naturaliter.

Respond. Quærendo cur albedo dulci & oderato tribuat effectum suum formalem, & si ad hæc sufficit penetratio eorundem, cur cum materia & forma, natæ sint se penetrare, utrique non poterit uniri eadem existentia? Deinde cum effectus formalis, sit ipsa forma, unita subjecto capaci, cum hîc, eadem sit forma idem erit effectus formalis, inadæquatè, licet subjecta illius sint diversa.

Quintum argumentum est; Sequeretur aliàs pro varietate formarum, variari materiam, eamque ab agente naturali produci.

Respond. Non variandam materiam, quia idem semper actus entitativus, ejusdem manet, qui quia ab agente naturali non producitur, fit ut nec materia, ab eodem producatur.

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur Objectionibus.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis, qui negat materiam esse in actu, appellat illam potentiam, dicit non esse hoc aliquid, dicit nihil esse actu.

Respondetur. Explicando Aristotelem, quòd dicat materiam non esse actum informantem, vel solùm non esse totum compositum, quod propriè est: *Hoc aliquid.*

Instabis primò. 8. Metaph. t. 15. & 16. Materia appellatur non solum potentia, sed per se potentia, id est essentialiter potentia. Unde etiam 1. Physicorum t. 79. dicit Materiam non cognosci, nisi per analogiam ad formas. Et 1. de gener. t. 23. inquit quod si subjectum generationis esset in actu generatio, foret alteratio. Et 1. Phys. t. 69. ait materiam se habere in toto genere rerum naturalium, sicut lignum in toto genere artificialium. Deinde quia Aristot. inferentibus antiquis si materia esset ens in potentia, esset nihil, non negavit Aristot. sequelam, ex eo, quia materia est Ens

in potentia tantùm subjectiva, non objectiva seu Metaphysica, sed ex eo, quia nunquam est corruptio sine generatione, & ideo nunquam materia manet ita in potentia, quòd non sit ens actu per aliud.

Respondetur. Materiam esse per se potentiam physicam, sed cum hoc stare potest, ut habeat esse extra causas adeoque existentiam. Consequenter ne sit potentia in ordine existendi. Materia non cognoscitur, nisi per analogiam ad formam, quia quod detur probavit id Aristoteles ex transmutatione substantiali, quæ habetur ratione formarum, cognoscibilitasque per analogiam non aufert esse rei, nam etiam Angelos per analogiam ad animam cognoscimus, & invisibilia ex visibilibus, neque tamen per hoc aufertur illis esse. Rursus etiam concessa paritate, quòd materia se habeat, sicut lignum in artificialibus, adhuc pro nobis est instantia, quia sicut antecedenter ad formas artificiales, existit lignum, & non habet existentiam ab illis, ita nec materia habebit à formis substantialibus. Quod attinet ad argumentum antiquorum, illorum mens erat negare potentialitatem physicam, sed arguit illos Aristoteles quomodo non est potentia Physica materia, cùm dentur generationes, sed inde nihil sequitur contra nos. Deinde quod nostra responsione non utatur Aristoteles, id proficiscebatur ex eo, quia stabat in principio assumpto, probando quod detur materia, ex eo, quia dantur transmutationes substantiales, consequenter etiam nunc, ad idem recurrit, licitumque est idem, nunc ex hoc, nunc ex illo fundamento negare.

Instabis Secundò. Ens extra causas 9. Metaph. t. 1. dividit Aristoteles in potentiam & actum. Ergo ex hoc præcisè quod aliquid sit pura potentia realis, etiamsi omnem prorsus actum excludat, poterit rationem entis realis habere.

Respondetur. Dividi illic Ens extra causas in potentiam & actum physicum, sed nego, quod potentia Physica, non possit esse actus Metaphysicus.

Instabis tertiò. Immeritò poni divisionem in actum Metaphysicum & in actum Physicum, ut hæc posterior negetur materiæ, concedatur prior, neque ejus meminit Aristoteles. Addit Zabarella apud Mastrium, (apud quem hæ instantiæ) non posse explicari quid sit actus iste entitativus Materiæ.

Respondetur ex Mastrio hujus divisionis haberi fundamentum in Aristot. 9. Metaph. t. 11. *Est autem*, inquit *actus existere rem, non ita, sicut dicimus, potentia.* Unde per nos hic actus Metaphysicus competit Materiæ, quamvis illa sit potentia Physica. Ex quo loco ipso explicatur quid sit actus entitativus Materiæ, nempe esse extra causas, seu existentia. Ad illud quod dicit Zabarella, si materia substantia foret, potest illam materiam materiæ, dici potest: immeritò imaginari arguentem distinctionem realem illius substantiæ, ab ipsamet materia, si non esset distinctio realis, quomodo illa substantia, erit materia Materiæ, sicut dicitur materia ligni, quæ distinguitur realiter à forma ligni. Quod si nomine materiæ intelligas subjectum Metaphysicum, seu genus actuabile per rationem, à differentia Metaphysica, sic substantia erit Materia, ut potest genus & commune, tam materiæ quam formæ, formaque ejus, erit materiæ prædicatum differentiale, vi cujus, determinabitur ratione nostra illa substantia, ut sit Materia, & vi hujus erit illa substantia Materia Metaphysica, materiæ sumptæ pro prædicato differentiæ, Metaphysicè constituentis materiam, sed non materia physica materiæ, physicè sumptæ, hæc enim implicat, nam implicat subjectum primum, subjecti primi.

Objicitur 2. Auctoritas S. Thomæ, prima parte q. 66. art. 1. & 3. parte a. 17. ar. 2. & ibi sæpe docet S. Thomas, materiam seipsa, non existere in rerum natura.

Respond. S. Doctor id solum vult, quòd materia naturaliter non existat sine omni forma, vel quod de se non sit quid completum, interdum etiam ly existentia sumit pro subsistentia, ut cum negat humanitatem Christi habere propriam existentiam. S. Thom. nobiscum sensisse, videbis 1. par. q. 44. a. 2. & quæst. 14. art. 2. ad 3.

Objicitur 3. Potest aliquid existere existentiâ aliena. Ergo & materia, poterit existere existentia formæ. Antecedens probatur. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia defacto humanitas Christi, existit existentia verbi.

Respond. Negando Anteced. implicantia supra ostensa, breviterque inter alia, in hoc sit. Quia implicat aliquid esse extra causas, per esse alienum, adeoque & existere existentiâ aliena. Humanitas etiam Christi non existit existentia Verbi, quia si non haberet humanitas Christi, propriam existentiam, productio illius non haberet ullum terminum, debuissetque assumere Verbum humanitatem, habentem solùm esse objectivum, & potentiale, in causis solum. Ergo per existentiam intelligitur subsistentia, quòd scilicet, non sua sed Verbi subsistentia, humanitas Christi per se existat & subsistat.

Instabis 1. Si humanitas Christi propriam existentiam haberet, sequenter Beatissima, non posse dici Matrem Dei, tota enim illius causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam.

Respond. Salvandam adhuc maternitatem, quia causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam, nam qu-

quomodocunque, sed ad existentiam terminatam Verbi persona. Et certè Beatissima dicitur Mater Dei, dicitur genuisse, & concepisse Deum, non quod ad unionem hypostaticam verbi cum natura humana concurrerit, id enim negant Theologi; sed quia, concurrit ad uniendum corpus & animam, concurrit item ad efformationem humanitatis, cui actioni conjuncta fuit actio Spiritus Sancti, unitiva humanitatis verbo, quo factum est, ut tota conceptio, quæ utramque illam actionem includit, terminata sit, non solùm ad humanitatem, sed ad Deum hominem, propter communicationem idiomatum.

Instabis 2. Si humanitas Christi haberet propriam existentiam, Christus non esset unus simpliciter, & unus ens.

Respondetur. Erit Christus adhuc unum ens, quia supposità perfectibilitate in natura, in se suppositabilis & personabilis, perficitur à persona, idque substantialiter.

Instabis 3. Docent Patres, quòd humanitas Christi, in verbo existat.

Respondetur. Accidentia in subjecto existunt, forma item materialis, neque tamen licet inde inferre, quòd non habeant propriam existentiam, sic nec prædicta locutione, rectè colligitur negatio existentiæ in humanitate. Existit ergo in verbo, quia existit cum habitudine dependentia à verbo, tanquam à supposito, à quo sustentatur & terminatur, quod sufficit, ut aliquid dicatur existere in alio. Quamvis autem prius naturâ existat humanitas, quàm uniatur verbo, tamen prius natura, ad unionem non potuit quicquam operari, quia natura existens, non est capax operari aliquid, donec per subsistentiam aliquam terminata sit, actiones enim, sunt suppositorum.

Objicitur quartò. Ex compluten: Si materia etiam, haberet propriam existentiam, daretur in composito duæ partiales existentiæ, una debita materiæ & altera debita formæ, hoc non potest dici, quia illa existentia in materia, non posset esse ultimus terminus, & ultima actualitas ejusdem, deberet autem esse, est enim hoc, prædicatum necessarium in existentia.

Respondetur. Quod existentia in materia, esset ultima actualitas in ratione existendi extra causas, sed non esset ultima, in ratione formativæ.

Instabis primò. Ex iisdem. Existentia, est terminus naturæ. Ergo nequit esse physicè composita.

Respondetur. Negando Consequentiam. Sicut enim, potest esse aliquid compositum ex duobus, extra causas positis ita & esse compositum, ex duabus existentiis, modò illæ sint entium ad se ordinatorum.

Instabis secundò. Ex iisdem. Quando adhuc causalitas exercentur, & ad ultimum sui exercitium non devenerunt, nunquam effectus intelligitur existens, est enim adhuc in fieri, at quousque causæ non attingunt totum, adhuc causalitates exercentur, &c. Ergo nec intelligetur effectus existens.

Respondetur. Quando exercentur causalitates terminatæ, ad ponendum aliquid, extra causas, actione productiva, non censetur effectus esse existens, sed si exerceantur causalitates, ad aliquid constituendum in ratione, actu informati, vel actu informantis, intelligi potest existere effectus. Hoc autem in præsenti contingit, quia cum exercetur causalitas ad uniri, præsupponitur jam actio productiva materiæ. Dici etiam potest, quòd, quando causalitates exercentur, nondum intelligatur res habere existentiam totius & completi, licèt possit intelligi, habere existentiam partis, & compositivi. Quanquam videtur hoc argumentum multùm probare, nempe quòd etiam anima rationalis in priori naturæ, quàm uniatur corpori, non habeat existentiam, adhuc enim in illo priori exercetur, circa illam causalitas unitiva.

Instabis tertiò. Ex iisdem. Si materia prima haberet propriam existentiam, tunc existentia contraheretur per potentialitatem, ad rationem existentiæ, quæ competat materiæ, existentia enim materiæ debet esse existentia potentialis, sed per potentialitatem existentia contrahi non potest, quia si existentia contraheretur per potentialitatem, id quod est nobilius, contraheretur per ignobilius, ratioque inferior, seu contrahens, esset ignobilior superiori, contra quam velit Aristot. 8. Metaph. textu 10.

Respondetur. Existentiam non contrahi per potentialitatem existendi extra causas, hoc enim implicat, contrahi tamen per potentialitatem, hoc est posse informari ab actu sive formâ, quæ potentialitas, nego quòd sit ignobilior existentiâ, nam hæc potentialitas substantialis, attollit illam, supra existentiam accidentium. Concedo quidem, quòd Materia sicut spectat ad quoddam genus, quod est substantia, ita spectare ad aliquam speciem determinatam Metaphysicam, nam ipsa ratio materialitatis in Materiâ, est ratio ejus differentialis, restringens rationem substantiæ, adeoque collocans Materiam, in determinatâ specie Metaphysicâ, licet non collocet in determinatâ specie physica, quia hæc habetur à forma physica. Quando autem dicitur, illam existentiam Materiæ, fore potentialem, respectu formæ, si habeat hunc sensum: quòd actuetur in ratione existentis, existentia formæ, falsa est propositio: si habeat hunc sensum; quòd sit existentia potentialis, hoc est existentia potentiæ, ad actum physicum, vera est propositio, eo quòd existentia sit quidem

dem ultima actualitas rei Metaphyſica non tamen phyſica, adeoque relinquens locum actuationi phyſicæ, à Forma.

Objicitur. 5. Si materia haberet propriam exiſtentiam, & forma propriam, non poſſet ex illis unum fieri per ſe, quia duo actus non poſſunt coaleſcere in unum ens per ſe.

Respondetur. Quòd duo actus, hoc eſt duo extra cauſas poſita, poſſint coaleſcere in unum, ſi alterum ſit potentia, & alterum actus, ad ſe invicem ordinata, licet non poſſint coaleſcere in unum, duo actus, hoc eſt duo completa, vel incompleta quidem, ſed ad ſe non ordinata.

Instabis primò. Ergo exiſtentia materiæ, recipit in ſe, ſicut formam, ita & exiſtentiam illius. Ergo ulterius denominat exiſtentia formæ materiam, exiſtentem, ſua exiſtentiâ.

Respondetur. Conceſſâ prima illatione, negari ſecundam, quia non omnes denominationes, quas à ſuis prædicatis ſortitur forma, poteſt illas tribuere materiæ, & ita materia non dicitur ens, entitate formæ, porrò ea prædicata tribuuntur materiæ à formâ, quarum eſt capax, quæ item non cenſetur vi ſua præhabere, & in quibus ordinatur ad aliud, jam autem præhabet in ſe exiſtentiam materia, nec in hoc genere, manet complebilis.

Instabis ſecundò. Ergo nullum erit diſcrimen, inter Materiam, & formam, utrumque enim exiſtit.

Respondetur. In ratione exiſtentis nullum fore diſcrimen, fore tamen in hoc, quia Materia eſt ſubjectum & potentia, non eſt autem forma, ſubjectum. &c.

Instabis tertiò. Potentiale non eſt aliquid actu illius generis, cujus eſt potentiale, nec formaliter, nec reductivè, ut patet de ſuperficie receptivâ coloris, quæ non eſt aliquid actu, in prædicamento qualitatis. Ergo cum Materia ſit receptiva ſubſtantiæ, non erit aliquid generis ſubſtantiæ.

Respondetur. Potentiale, in eo, in quo eſt potentiale, non eſſe aliquid actu illius generis, cujus eſt potentiale, poteſt tamen potentiale in eo, in quo non eſt potentiale, eſſe aliquid illius, quod recipit. Et ita ſuperficies, eſt quid potentiale, ad recipiendam lucem, nec eſt antecedenter lucida, licet tamen illa lux ſit accidens, nihilominus ſuperficies, jam eſt antecedenter accidens; ita materia eſt potentia ad recipiendam animam ſubſtantialem, nihilque antecedenter habet animati, cum hoc tamen ſtat, ut habeat rationem ſubſtantiæ, quia in ordine ad hoc, non eſt quid potentiale.

Objicitur ſextò. Materia dependet à formâ in exiſtere. Ergo non habet exiſtentiam propriam.

Respondetur. Argumentum imprimis multum probat quia accidentia, dependent etiam à ſubjecto in exiſtere, imò & forma materi[lis], & tamen conceditur illis propria exiſte[ntia]. Ergo ex præciſo dependere, non arguitur r[ecte] negatio exiſtentiæ, imò ex dependentiâ, [qua] non ſit objectiva tantum, arguitur exiſte[ntia] prius eſt enim exiſtere, quàm dependere. [...] rò materia dependet à formâ, in exiſtere, [...] ſenſu, quia non poteſt naturaliter exiſtere [...] forma, ſed non dependet à forma in exi[ſtere] ſimpliciter. Quia non dependet in eſſe e[xtra] cauſas, habet enim materia ſuum propriu[m eſſe] extra cauſas.

Objicitur ſeptimò. Materia nullam h[abet] propriam operationem. Ergo nec exiſtent[iam] eſſe enim, eſt propter operari.

Respondetur. Eſſe efficientis, eſt pro[pter] operari rigorosè, eſſe autem aliud, ſufficit [...] propter operari latiori modo, ſeu propter [...] operari: Convenit autem enti potentiali [...] operari, hoc eſt cauſare, dando ſe in par[...] compoſiti, emanando ſuas proprietates [...] quantitatem &c. Unde etiam dici poſſet, [...] eſſe completum ſit propter operari rigoro[ſe] non autem eſſe incompletum.

Punctum Difficultatis

Argumenta Recentiorum.

Objicit primò Maurus q. 7. phyſ. Si m[ate]ria prima eſſet actus, vel haberet p[ro]prium actum, non generaretur de novo ſubſt[an]tia, cum tamen corpora multa, non tantum [...]tentur ſecundùm accidentia, ſed etiam ſec[un]dùm ſubſtantiam. Sequela probatur. Om[nis] forma eſſet accidens, Materia verò prima, e[t] tota ſubſtantia corporum. Quod ipſum pro[ba]tur. Accidens eſt Entis Ens, ſeu Ens ſecun[da]rium, conſtitutum per eſſe non primum. Se[d o]mnis forma, e.g. Leonis, eſſet entis Ens, & [...] ſecundarium conſtitutum per eſſe non prim[um] ſed ſupponens eſſe actuale materiæ. Erg[o o]mnis forma eſſet accidens.

Respondetur. Hoc argumentum ſi q[uid] probat, probat etiam materiam ipſam, in om[ni] generatione produci, certè enim vel produ[ci]tur ante formam materia, vel non producit[ur]; ſi non producitur: Ergo forma eſſet Entis E[ns]; ſi producitur, habetur intentum; nempe ma[te]riam, in omni generatione produci, & tam[en] hoc dici non poteſt, cum omnes ſentiant, m[a]teriam primam nonniſi creari. Quando a[u]tem recurrit ad hoc Maurus: ideo ma[te]riam non generari, tunc, nec produci, q[uia] tunc aliquid accipiendo exiſtentiam p[ro]ducitur, quando non ſupponitur prius p[er] aliam exiſtentiam exiſtere, quando [...]

qua[...]

...m ad hoc recurrit, quidquid ſit de verita-
...loctrinæ, redit tamen argumentum; ſi enim
...ſupponitur produci tunc materia, tanquam
...tens, jam aliûs formæ exiſtentiâ: Ergo adve-
...ns alia forma ſubſtantialis, erit entis ens, ad-
...ue accidens.

...urſus argumentum probat, etiam contra
...ntum Thomiſtarum, qui non negant mate-
...primam eſſe ens, licèt affirment, quòd
...habeat propriam exiſtentiam, ſi enim ha-
...et propriam entitatem jam accedens for-
...eſſet entis ens, adeoque nulla ſubſtantia-

...robat item argumentum, quòd materia ſit
...dens, quia forma præſupponeretur jam eſſe
...eſſetque ens ſecundarium materia, conſti-
...m per non eſſe primum Ens, hoc enim eſſe
...num ens, competeret formæ, conſequenter
...ectu formæ eſſet materia accidens.

...irectè ad argumentum dici poteſt, quòd
...Entis ens, tanquam merè ſubjecti informa-
...s, vel ſuſtentationis, non ſit eſſe accidens,
...ſit accidens eſſe entis ens, ut loquitur Mau-
...per modum adjacentis. Negatur item,
...l definitio accidentis, ſit eſſe ens ſecunda-
..., hoc eſt præſupponens ſubjectum ſui rece-
...um. Negatur item, quòd eſſe conſtitutum,
...eſſe non primum, hoc eſt per negationem
...cti primi, rectè accidens definiat. Addo,
...per principia arguentis accipiat exiſten-
...in compoſito, materia à forma, deberet in
...poſito ipſa forma transire in rationem ac-
...ntis, eſt enim forma Materiæ adeoque
...entis.

...STAT Primò. Subſtantia eſt ens per ſe ſtans,
...n adjacens alteri, eſt item ſubſtantia Ens
...umentale ac ſubſiſtens, ſola autem materia
...talis.

...ESPONDETUR. Negando, quòd forma v.g.
...is non ſit futura ens per ſe ſtans, quamvis
...nat materiam tanquam ſubjectum ſuſten-
...um exiſtens; & licet adjaceat alteri, impro-
...anquam ſubjecto ſuſtentationis, vel infor-
...nis, poteſt tamen eſſe ſubſtantia, quia non
...et propriè, & tanquã ſubjecto inhæſionis.

...STAT Secundò. Si materia habet propriam
...ntiam, materia eſſet tota ſubſtantia, cor-
...n, materia non generaretur. Ergo nihil
...ntiæ generaretur. Sequela Probatur.
...ſoli materiæ conveniret definitio ſubſtan-
...nam ſola materia conſtitueretur, per eſſe
...um, per ſe, fundamentale, ſubſtans, ac non
...tum in alio.

R...SPONDETUR. Hoc argumentum probat ſi-
...olam formam eſſe ſubſtantiam & non ma-
...n, quia ſola eſſet ens primum, quia nullum
...ſupponens, per ſe, quia non indigens ma-
...ut illi det exiſtentiam, fundamentale, quia
...iſi ſuppoſita illius exiſtentia, exiſteret ma-
... nullumque aliud ſupponeret.

Directè autem dicitur, ſolam materiam eſſe conſtitutum per eſſe primum, primitate præſuppoſitionis, tanquam ſubjecti & potentiæ, ſed non ſolam eſſe ens primum, primitate quacunque. Hinc nego rectè definiri ſubſtantiam, per rationem primi utcunque, aut per rationem non recepti utcunque ſed ſufficit ut non ſit recepta in alio, tanquam in ſubjecto inhæſionis, licèt recipiatur in alio tanquam in ſubjecto informationis, ſuſtentationis, &c. multoque minus ſubſtantia eſt ens primum eſſe, ſi enim eſt primum ens, ſuperfluit dicere, quòd ſit conſtitutum per primum eſſe.

INSTAT tertiò. Poſito, quòd materia habeat propriam exiſtentiam, debet negari, aut definitio ſubſtantiæ, aut quòd aliquid de novo generetur, &c. Unde Antiqui, ut videre eſt 1. Part. Quæſt. 76. A. 1. cum poſuiſſent materiam eſſe Ens actu, negabant, fieri de novo generationes aut corruptiones ſubſtantiales, è converſo Scotus, & ſequaces, admittentes, cum Ariſtotele, novas generationes fieri, & corruptiones, negarunt definitiones ſubſtantiæ, & accidentis. Ariſtoteles autem ut utrumque ſalvaret, poſuit materiam eſſe ens non actu, ſed potentia.

RESPONDETUR. Negando ſequelam ex poſitione antiquorum ſequebatur non fieri niſi alterationes, quia ponebant materiam, non tantùm eſſe ens, in actu Metaphyſico, ſeu exiſtentiali, ſed etiam in actu Phyſico, quia dicebant, actu haberi omnes formas in materia, adeoq; nullam de novo introduci poſſe, ſed ſi poſuiſſent nobiſcum, materiam eſſe ens, in actu nonniſi Metaphyſico, nego quòd ſequeretur ex hac poſitione, nullas dari de novo generationes ſubſtantiales. Scotus & ejus in hoc ſequaces, negarunt definitiones ſubſtantiæ, ſed illegitimas, qualis eſt illa: Subſtantia eſt ens primum, conſtitutum per primum eſſe; Nam dictum ſuperfluos habet terminos, & quærere reſtat, quid ſit iſta primitas, quæ conveniat & materiæ & formæ, cùm tamen forma ſupponat materiam. Multoq; minus, bona erit definitio accidentis, cùm procedat per aliquid negativum, & aliunde non modificatur iſtud eſſe primum. Poſito, quòd ſubſtantia ſit ens per ſe ſtans, & non adjacens alteri, quærere reſtabit; cur forma ſubſtantialis, non ſit adjacens, ſint adjacentia accidentia, quid iſta adjacentia? Si enim adjacere, eſt accidere. Ergo definis accidens per accidens, quod eſt quidem vocis notificatio, ſed non definitio: quærere item reſtat, cur forma Leonis, quæ non poteſt exiſtere ſine materia omni, ſed in illa recipitur, cur inquam non ſit ens fundatum in materia? Cur non ſit ens receptum in alio eſſe, hoc eſt in materia? adeoque per te jam non ſubſtantia.

OBJICIT ſecundò idem. Quia contraria ſententia nunquam ſatis explicat, quid ſit ſubſtantia? quid accidens?

RESPON-

Respondetur. Quid ſit ſubſtantia, quid accidens, dictum alibi, ubi de Prædicamentis. Retinentur interim termini, quos ſibi objicit Maurus. Quòd ſcilicet ſubſtantia, ſit primum intentum Naturæ.

Instat Primò. Quis fuit conſiliarius Naturæ, ut poſſit in ejus intentione diſcernere, quid illa primò intendat.

Respondetur. Non eſt neceſſe eſſe conſiliarium Naturæ, ſufficit eſſe ſpeculantem naturæ facta, & objecti conditionem, ex qua erui poteſt, quid primò intenderit Natura. Sicut nemo conſiliarius Dei fuit, in decreto Incarnationis, vel in condendo mundo, & tamen infertur ex proportione ad manifeſtè primò intenta, quid primo intenderit Deus, ita & in præſenti.

Instat Secundò. Hoc ipſum quæritur; quid ſit illud ens, quod natura primò intendit, & quã habeat intrinſecam quidditatem, & differentiam ab accidente, propter quam primo intenditur à Natura?

Respondetur. Hoc ſufficienter notificari per explicationem, quid Natura, quid primum, quid intentum, & per proportionem ad manifeſtè intenta. Et ita manifeſtè intentum, eſt finis, qui dum appetitur, cætera ob illum appetuntur: ita Natura intendit Leonis formam, cui quia talis organiſatio, tales proprietates, tales actus debentur, omnia hæc ſunt accidentia.

Instat Tertiò. Non omnes ſubſtantiæ ſunt primum intentum Naturæ, ſed ſolæ rationales.

Respondetur. Aliud eſt primò intentum dignitate, & aliud primò intentum ordine appetendi: dignitate primò intentum, ſunt formæ ſubſtantiales, ſed non ſolæ illæ, ordinè primò appetuntur; cum comparatè ad actus, ad proprietates, ad combinationes, ad organiſationes, priùs intendatur forma Leonis, quàm hæc numerata. Nec erit hoc definire ſubſtantiam, recedendo à notione nominis ſubſtantiæ, ſi enim eſt primò intentum, eſt prima: ſi recipiantur in illa accidentia, per prius debet intendi, quàm accidentia. Hoc autem quod eſt, eſſe primò intentum dignitate, competit non ſoli animæ rationali, ſed & aliis Formis Subſtantialibus.

Objicit Tertiò idem. Quod eſt actuabile, actibus alicujus generis, non includit in ſe antecedenter actum illius generis, ſed ad ſummum generis prioris, & ita quod eſt figurabile omnibus figuris, non includit in ſe ullam figuram actualem. Sed materia prima eſt ſubjectum actuabile in genere ſubſtantiæ. Ergo antecedenter ad formam, non includit in ſe ullum actum.

Respondetur. Materiam primam eſſe ens actuabile, actualitate phyſica, in genere ſubſtantiæ, non enim ullam habet de ſe formam Phyſicam, ſed non eſſe actuabile, actualitate Meta-phyſica, hoc ipſo enim, quod materia ſit extra cauſas, non eſt nihil, adeoque habens propriam exiſtentiam.

Instat Primò. Sicut datur figurabile, quod antecedenter ad figuram, non eſt actu figuratum, ita dabitur & ſubſtantiale & actuale, quod antecedenter ad actum ſubſtantialem non eſt ſubſtantia, neque ens actu, ſed pura potentia.

Respondetur. Ante actu figuratum, p[...] ipſa objectio actu figurabile. Ergo debet [...] ante actu formatum, actu formabile, hoc au[tem] eſt verbis differens in præſenti, ab exiſtente ma-teria. Diſparitas etiam eſt, quia ſi figurabile an-tecedenter ad figuram eſſet actu figuratum, non poſſet oſtendi, quid in linea figuræ acquira[t] figurabile; jam autem poſito, quòd materia [ha]beat actum Metaphyſicum ſubſtantialem [exi]ſtentiæ, poteſt oſtendi quid acquirat mat[eria] nempe actum ſubſtantialem Phyſicum fo[rmæ] v. g. Leonis.

Instat Secundò. Non minus propriè fit [ſub]ſtantia, & ens, quàm figuratum, ſed figura[tum] fit ex ſubjecto figurabili, quod ante figuram [non] eſt actu figuratum. Ergo ſubſtantia fit ex [ſub]ſtantiabili, quod ante formam non eſt actu [...] ſubſtantia, ſed ſolùm potentia.

Respondetur ex dictis, quòd figuratum [fit] ex ſubjecto figurabili, quod ante figuram, [non] eſt actu figuratum, ita ut nec ſupponatur fi[gu]rabile eſſe in ſe extra cauſas, Nego, ita ut ſuppo-natur, Concedo idemque erit dicendum de ma-teria. Reliqua petantur ex dictis ad Inſtanti[am] primam primam immediatè.

Instat Tertiò. Sicut ad alios actus præ[re]quiritur potentia, v. g. ad actum coloris, præ[re]quiritur colorabile, ſic ad primum actum, qu[i] eſſe ſubſtantiale, prærequiritur ens potentia quod eſt ſubſtantiabile. Sed potentia præ[re]quiſita ad primum actum, non poteſt antece-denter ad illum habere ullum actum, alioqui ha-beret actum ante primum actum. Ergo mate-ria prima, quæ eſt prima potentia, primum [&] ſubjectum receptivum primi actus anteced[en]ter ad formam, non eſt actus nec habet actu[m].

Respondetur. Potentia reſpectu primi actus, reſpectu cujus eſt potentia, non poteſt habere ullum actum, alioqui ille actus, hoc ipſo non eſ-ſet primus, cæterùm potentia reſpectu diverſi actus primi, poteſt etiam diverſum habere a-ctum, jam autem materia à parte rei poſita, [eſt] potentia reſpectu formarum, ſed non eſt [po]tentia diverſo reſpectu, nempe non eſt in poten-tia adeſſe extra cauſas, adeoque nec eſt in [po]tentia ad exiſtendum. Plenior hujus difficul-tis ſolutio petetur, ubi actum de ſubſtantia in Logicis.

DIFFICULTAS III.

uomodo Materia dependeat à Forma in exiſtendo.

Oſtri ordinariè aſſerunt,non poſſe naturaliter exiſtere materiam ſine omni forma, ſe ſupernaturaliter. Thomiſtæ autem cen-t,nec divinitùs id fieri poſſe.

unctum Difficultatis 1.

Præmittuntur quædam.

RÆMITTO 1. *Aliam eſſe dependentiam à priori,aliam à poſteriori* ; Dependentia à priori, dependentia ab alio ; tanquam à cauſa , de-dentia autem à poſteriori , eſt dependentia, potius connexio cum alio,vel tanquam cum ctu,vel tanquam cum paſſione, proprietate. aque hæc dependentia , alia eſt eſſentialis, ſcilicet eſt connexio,ne à Deo quidem ſup-ilis,& talis eſt connexio materialis compo-um materia , & forma , fundamenti relati termino : alia autem dependentia, eſt pro ne naturæ ſeu naturalis,quam Deus ſupple-oteſt , qualis eſt dependentia accidentis à ecto.

DDIT Oviedo. Dependentiam comitan-,quam habet entitas cum alia , quæ ratio-cauſæ aut effectus reſpectu illius non habet, men talis,ut ſine ea ſubſiſtere non poſſit illa a entitas,qualem dependentiam per illum, t unio ab extremis. Cæterum, nulla cauſa, t connexionem neceſſariam , cum actuali tu ; & ita ignis non habet neceſſariam con-onem cum actuali urere , poteſtq; activitas tis calidi, impediri per reſiſtentia frigidi.

RÆMITTO 2. *Ordinariè non agnoſci dependen- materiæ à formâ à priori.*

ATIO,quia dependentia à priori,&tanquam ſa, eſt dependentia ab alio vel tanquam ab enti , jam autem nulla forma efficit mate-, quia nulla creat ; vel eſt dependentia tan-n à materia,&ſic materia non pendet à for-hoc ipſo enim jam non eſſet ſubjectum pri-,ſi materia dependeret à forma , tanquam materia, vel certè dependentia à priori,eſt ndentia ab alio tanquam forma , ſed hæc ndentia tunc eſt à priori , quando hoc, cauſat forma,conſtituit illud,neque enim t formaliter à priori , aliter quàm conſti-do : materiam autem , non conſtituit for-Dependentia etiam à priori,cauſationem t,quomodo autem cauſabit forma mate- , & ſicut non ſunt dignificanda entia ſine ſſitate ; ita nec dignificandæ dependen-umque dependentia à poſteriori ſit igno- , ſufficit ponere eam in materia reſpectu æ , cum altioris dependentiæ ponendæ, nullum ſit fundamentum. Neque valet ſi dicas, formam eſſe conditionem requiſitam , ad eſſe materiæ,potius enim materia diſpoſita , eſt reſpectu producentis formam,conditio requiſita, priusque debet eſſe materia quàm producatur forma,quam tu dicis conditionem , ad eſſe materiæ requiſitam. Ergo neque tanquam à conditione pendet materia à forma , conditionesque ex parte cauſæ requiſitæ , non reducuntur ad cauſam formalem,ſed ad efficientem.

PRÆMITTO 3. *Ordinariè non agnoſci dependentiam, à poſteriori in forma eſſentialem*,& inſupplebilem à Deo,de quo inferius,agnoſci tamen dependentiam naturalem.

PRÆMITTO 4. *Diſplicere Oviedo. Si dicatur materiam dependere à forma à poſteriori* , rationem dat,omnis cauſa,eſt prior ſuo effectu. Ergo antequam ſit effectus , ſupponitur entitas cauſæ. Ergo ſupponitur quidquid neceſſarium eſt , ut exiſtat. Ergo quocunque alio exiſtente vel non exiſtente , erit cauſa. Ergo cauſa poteſt non dependere ab exiſtentia effectus. *Vrget* ulterius,illud quod eſt poſterius, nullum influxum phyſicum aut moralem,poteſt præſtare in illud,quod eſt prius,ſi enim eſt prius. Ergo ſupponitur habere omnes cauſas , ſui productivas. Ergo ab iſto poſteriori,non poteſt dependere effectus.

Sed hæc ratio non convincit , quia licet , antequam ſit effectus , ſupponatur omne illud quod à priori eſt neceſſarium , & per modum cauſæ, ut exiſtat cauſa,poteſt tamen non ſupponi antecedenter, omne & quodcunque requiſitum ; hinc quocunque alio exiſtente vel non exiſtente,erit cauſa quantũ ad ea, quæ à priori requirit, licet non poſſit eſſe,ſi deſint ea,quæ à poſteriori requirit,hocq; dicere debent omnes,qui tenent, impoſſibili uno effectu reddito,reddi Deum impoſſibilem,ubi non redderetur Deus impoſſibilis à priori, ſed à poſteriori , & ex conſequenti, cumque illud poſterius , influxum non exhibeat ; fit ut ab illo poſteriori,non dependeat effectus,tanquam ab aliquo priori,dependeat tamen,tanquam ab exigito , ut ponatur in ſtatu qui illi debetur.

PRÆMITTO 5. *Inveniſſe Oviedo, modos ſalvandi connexionem cum effectu* v. g. poſſibilis eſt cauſa , quæ poſteaquam producta ſit , exigat non aliter conſervari, niſi ut Deus ſit determinatus, faciatque decretum , ad concurrendum cum illa ut producat effectum ſuum , & quæ , ſi naturaliter producenda ſit , exigat , ut antequam illam Deus producat , ſupponatur determinatus ad concurrendum cum illa,ad effectum, quem neceſſariò producere debet. Ergo fieri poteſt , ut cauſa dependeat à poſteriori, ab effectu. Item poſſibilis eſt talis cauſa, quæ exigat , ut Deus actu ſcientiæ conditionatæ,tali, circa cauſam verſetur , ſi hanc cauſam produxero, connaturaliter, neceſſariò habebit hunc effectum. Ergo fieri poterit, ut cauſa de-

dependeat à posteriori à suo effectu,&c. Vide eundem. Quæ omnia admitti possunt, sed cur illa exigentia,talis decreti,talis notitiæ,non poterit dici fundare dependentiam à posteriori.

His positis, pensanda jam sunt argumenta, quæ probant naturaliter materiam, non posse existere,sine omni forma.

Punctum Difficultatis 2.

Pensantur rationes, an Materia possit existere sine omni forma?

PRIMUM Argumentum est: Materia est incompleta substantialiter. Ergo non potest naturaliter existere,sine omni forma.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia etiam anima rationalis est incompleta substantialiter, & tamen, ex præciso titulo incompletionis,non impeditur,ne naturaliter separata existat,quæ ergo hæc est incompletionis species in materia, eandem impediens, ne existat,naturaliter sine omni forma?

Dicunt alii; materia sine forma est turpis.Ergo illam horret natura. Sed materia sine forma existens,non est turpis positivè,cùm habeat pulchritudinem positivam, quæ pulchritudo positiva,stat in habere prædicata sua,& differentiam essentialem,quod competit materiæ,licèt sit turpis privativè,quia potest perfici accessu alicujus, cujus est capax recipiendæ pulchritudinis: hoc turpe privativum non horret natura, quia & anima rationalis separata, non habet omnia prædicata, quæ habere ex unione potest, & tamen illam non horret natura, imò etiam concesso, quòd materia spoliata omni formâ, sit monstrũ quoddam, cur ex accidenti, dari non poterit, sicut dantur naturaliter & alia monstra. Rursus alii,id inde colligunt: quia materia esset ens otiosum, & non esset,sicut anima rationalis, quæ etiam extra materiam operari potest. Sed non esset ens otiosum; emanaret enim ex se suas passiones,esset apta componere compositum. Deinde etiam in composito,materia activè nihil operatur,& tamen non est ens otiosum; quia habere prædicata sua essentialia, iisque complere universum, non est otiari.

SECUNDUM Argumentum est ex Hurtado. Agentia naturalia non habent virtutem,ad spoliandam materiam omni forma, expulsio enim dispositionum, quorum defectu forma cedit, fit ab aliis dispositionibus,pro nova formâ inductis. Ergo si agentia non habent vim, ad spoliandam materiam, omni forma, nec materia existere poterit,sine omni forma.

RESPONDET Arriaga. Negando Antecedens. Quia licèt ordinariè introducatur post unam formam, alia forma, ubi fuerit materia, benè disposita,cur tamen naturaliter non poterit fieri oppositum? Demus,inquit ille,lucem esse dispositionem ad formam substantialem aliquam, nonne lux potest cessare, sine ullis dispositionibus,de novo inductis,& cur non,& aliæ dispositiones? Deinde,cur statim ab initio mundi non potüit,& quidem,non contra naturam materiæ, produci materia,sine omni forma? Nego item, quòd non possint dari duo agentia contraria æqualis activitatis, quorum utrique dispositiones præteritæ sint dissonæ,vincent ergo illa ob resistentiam autem æqualem mutuam,non possent inducere novas dispositiones, completè requisitas,ad suæ formæ inductionem.

Neque valet, si dicas,ex eo ipso,quòd materia sit ens incompletum, exigit produci nonnisi unà cum alio, sicut & anima rationalis, licèt possit naturaliter existere sine materiâ, producta tamen primò,nonnisi in corpore postulat, non in... quam valet,si dicas: quia non demonstratum ens incompletum,non posse produci,sine alio, ...dò completionem habeat suorum essentialium prædicatorum. Negat etiam Arriaga,con... quòd anima rationalis naturaliter non possit produci,extra corpus,sed posito etiam,quòd anima rationalis, naturaliter extra Corpus produci non possit, non sequeretur adhuc, ... quam pro materia. Ratio: quia cùm anima rationalis in suo conservari in corpore, dependeat à dispositionibus,congruum erat; ut & in primo suo produci,penderet à dispositionibus; jam autem materiam,repugnat in suo produci pendere à dispositionibus, cujus positio ad unum placitum divinum referenda est; Deinde,cur non dicatur,duplicem esse seriem eorum, quæ creantur à Deo,quorundam, quæ petunt determinare Deum ad sui productionem, & tales in rationales animæ, quæ nonnisi ad exigentiam dispositionum producuntur,alia autem quæ ... tant pendere in suo produci, merè à libertate Dei,& cur non erit talis materia, quo casu non erit jam ratio,cur simul cum alio debeat produci materia, ex eo,quòd sit ens incompletum.

TERTIUM Argumentum est Suarez I. ... esse verisimile,materiam hanc sublunarem ... magis independentem à formis substantialibus indefinitè acceptis, quàm sit dependens materia,cœlestium corporum,à suis formis,sed materia cœlestis corporis pendet naturaliter à sua forma. Ergo & hæc materia sublunarium pendebit ab eadem.

RESPONDETUR. Sicut malè quis argumentaretur ex eo, quia non datur agens naturale, quod corrumpat formam cœlestium corporum, & dissolvat unionem illorum,ita etiam non datur agens, quod corrumpat sublunarium, sic non videtur,currere argumentum,à connexione materiæ cœlestis,cum suis formis,ad connexionem materiæ sublunaris, cum suis. Disparitas ...

...e in hoc posset, quia forma cœlestis, cum sua ...ateria, habet unionem naturaliter incorru...ibilem, ideo sine illa, esse non potest naturali...r, forma autem corporum sublunarium, non ...bet unionem incorruptibilem naturaliter.

Instat primò Suarez. Non potest naturali...r materia, esse sine omni forma accidentali. ...go nec sine omni forma substantiali.

Respondetur. Quod attinet, ad accidentia ...nnotativa, ut durationem, ubi, sine illis non ...test esse etiam divinitus materia, eo, quòd ...ntificentur ipsi materiæ, licet ad suum for...ale exigant circumstantias; jam autem, nulla ...ma substantialis, identificata est materiæ. ...uod attinet ad accidentia distincta realiter, ...cipsum esse demonstrandum, non posse ma...iam carere omni accidenti, excepta quanti...e, quæ ex una parte, nulli agenti materiali est ...ntraria, ex alia parte, quia emanativè produ...ur à materia, habetur semper radix substi...ndi quantitatem, jam autem, non emanat ex ...nateria, formam substantialem.

Instat secundò idem. Materia hæc, ad hoc ...ta est, ut semper, sit sub formis. Ergo appa...illam indigere formâ ad existendum.

Respondetur. In antecedenti, peti princi...m. Addit Arriaga, hoc non sciri, quòd de ...to aliquando non fuerit sine omni formâ, ...s enim ab initio mundi fuit, in omnibus lo...ut hoc observaret, imò, nec potuisset hoc ...squam advertere, quòd hæc materia, sit sine ...mâ, si remanerent accidentia, illi formæ de...i, sicut, nec nos advertimus non esse substan...n panis in Eucharistia, quia manent acciden...panis. Sed doctrina hæc Arriaga, sicut & ad... ad Argumentum secundum, in nostrorum ...cipiis, locum non habet, tenet enim Arria...aturaliter posse existere, materiam sine o...i formâ, cujus oppositum tenendum est.

Quartum Argumentum est cujusdam; Ma...a, semper amittit aliquas partes, in omni ex...ione formæ. Ergo si careat omni absolutè ...mâ, non videtur posse naturaliter subsistere, ...im ad modicam privationem, quæ sola na...e prioritate antecedit, sequitur diminutio ...uarum partium materiæ. Ergo si absolutè ...at omni formâ, non posset naturaliter tota ...istere.

Respondetur. Negando antecedens. Non ...n apparet, quomodo materia amittat ali...s sui partes, quæ omninò incorruptibilis est, ...eato agente: quod si tantùm amittit totali...m resultantem ex unita forma, non proba...ntentum, quia hoc ipsum probari debuisset; ...ipe naturaliter repugnare, absque tali tota...e, existere materiam.

Instat primò. Idem. Omne quod existit, ...solùm debet habere complementum suum ...aphysicum, sed etiam Physicum, & ita non ...st naturaliter existere, anima rationalis, sine pefectione sua physica, hoc est intellectionibus, & volitionibus, materia autem spoliata omni forma substantiali, existeret sine complemento suo Physico.

Respondetur. Negando Antecedens. Certè enim quinque digiti, sunt complementum physicum manus, nunquidne uno digito, sine miraculo, concursuque supernaturali carere non poterit manus? nunquid naturaliter, in deliquio, non caret anima operationibus intellectus, & voluntatis?

Instat secundò. Non potest naturaliter esse corpus, sine omni alimento. Ergo & sine omni forma materia.

Respondetur. Ex hoc antecedenti, oppositum erui, quòd scilicet saltem per modicum tempus, possit esse materia sine omni formâ, sicut & corpus est interdum, sine alimento saltem antonomasticon dicto. Disparitas etiam assignari potest; quia suppositâ continua pugna, decisioneque partium, quæ consumuntur, debet dari aliquid, quod decidentium vices suppleat; quia autem nulla fit suppletio in materia, à formis, fit ut non habeatur idem fundamentum, ad adstruendam conjunctionem formæ, cum materia, quod militat pro alimento.

Instat tertiò. Non potest quidquam indeterminatum existere, & ita aqua, quamvis possit non esse tricubitalis, necessariò tamen exigit multitudinem partium determinatam, quæ determinatio, fit ab agente. Ergo quia materia prima, ex se, non est determinata ad tantam multitudinem partium, determinari debet à forma, adeoque nec existere potest sine illa.

Respondetur. Determinationem tantam partium materiæ, posse haberi à Deo, à formis expulsis, quamvis non introductis novis.

Quintum Argumentum est aliorum. Forma materialis, non potest existere naturaliter, absque omni materia. Ergo neque materia potest existere, absque omni forma.

Respondetur. Ne negetur antecedens, difficultatem facit Mysterium Eucharisticum, cujus miraculum depretiaretur, si naturaliter forma materialis posset existere, sine subjecto, sed posset aliquis evadere, dicereque, quòd naturaliter formæ accidentales, titulo ipso accidentium, non possint esse sine subjecto, secus forma substantialis etiã materialis, & quòd hæc sit natura, accidentariarum formarũ, constare nobis ex sensu Patrum, qui non procedit, nec attingit quidquam, de formis substantialibus Hæc tamẽ evasio, merè est evasio, sine positivo fundamẽto, concedens aliquid, contra communem sensum Doctorum. Hinc melius. Negari potest consequentia; quia formæ materiales substantiales, educuntur, hoc ipso, quia educuntur. Naturaliter, sine subjecto existere non possunt, cùm illa definitivè, dicantur educi, quæ non habent titulum existendi naturaliter sine subjecto,

quia autem non convenit educi materiæ de forma, fit, ut ſine forma naturaliter exiſtere poſſit.

Supponit etiam hæc doctrina, quòd in ordine ad exiſtentiam, nullam cauſalitatem exerceat forma in materiam, quæ enim hæc cauſalitas? præcipuè in ordine, ad Ens, quod nonniſi creari poteſt, & quòd potiùs eſt cauſa exiſtentiæ formæ materialis; deinde ſi eſſet aliqua cauſalitas formæ, in exiſtentiam materiæ, illa eſſet in ordine cauſæ formalis, ſi eſſet in ordine cauſæ formalis, ne divinitus quidem poſſet eſſe materia, ſine omni forma; quia cauſalitas cauſæ formalis, utpote cauſæ intrinſecæ, ne divinitus quidem ſuppleri poteſt.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Difficultate.

Dicendum eſt Primò. *Non eſſe ullam demonſtrationem per principia poſitiva & intrinſeca quòd naturaliter, non poſſit exiſtere materia, ſine omni forma.*

Probatur Concluſio: Quia nulla talis demonſtratio, adferri poteſt.

Dicendum eſt Secundò. *Materiam nihilominus, non poſſe exiſtere naturaliter ſine omni forma.*

Probatur Concluſio. Quia ex una parte ita fert communis Doctorum ſententia, ex altera parte, oppoſitum, nec ratio poſitiva, nec experientia probat, & ſicut, quia nec ratio, nec experientia probat, quòd ignis frigefaciat, divinari eſſet, dicere, quòd naturaliter frigefacere poſſit, ita, quia nec ratio, nec experientia probat, quòd materia ſine forma exiſtere poſſit, hinc oppoſitum, mera divinatio eſt. Eſt ratio procedens per principium negativum. *Sed in contra*

Objicit Primò Oviedo. Nullum eſt fundamentum adſtruendi, quòd ſit dependens materia, ſaltem per poſterius à forma, cùm nullum ſit fundamentum aſſerendi, talem eſſe connexionem materiæ, cum formis, qualem explicuit Oviedo Præmiſſo quinto, ſupra.

Respondetur. Hoc argumentum procedere ex principio negativo, ſcilicet nulla eſt ratio, deinde retorqueri poteſt argumentum, cùm non videamus per experientiam exiſtere materiam ſine forma ſubſtantiali, non eſt ratio, aſſerendi, naturaliter id fieri poſſe; denique, non eſt fundamentum, quòd tale decretum non ſit poſitum, exigente id naturâ materiæ, ut nunquam illa exiſtat ſine forma, cùm videamus, nunquam illam exiſtere ſine forma, benè ergo concludetur, Materiam non poſſe exiſtere ſine omni Forma.

Objicit Secundò idem. Quia, ſi quæ cauſa dependeret à poſteriori, à ſuo effectu, poſſet illum per ſimplicem emanationem producere, ſed formam ſubſtantialem, non poteſt materia per ſimplicem emanationem producere. Ergo Major probatur Inductione, anima enim, quæ cenſetur à poſteriori dependere à ſuis potentiis, habereque illas diſtinctas realiter, emanativè illas producit. Ignis ſi pendet à calore, à poſteriori, emanativè illum producit; quia verò eadem anima à ſuis actibus non pendet à poſteriori, nec ignis à calore in ſubjecto extraneo producendo, dependet à poſteriori, ideo illum in extraneo ſubjecto, emanativè non producit. Eadem Major probatur, à priori. Omne ens in tutem habet, ad producendum, independenter ab alio comprincipio Creato, id à quo depen à poſteriori, & illud, ſine quo naturaliter conſervari nequit, quia ſi talem virtutem non hab ens, ſed indigeret alio comprincipio, hôc ad ſui conſervationem illud ens indigere quod neque eſt cauſa, neque effectus, neque minus, neque ſubjectum, cujus illud ens ſit dus, relatio, aut actus.

Respondetur. Majorem cum ſua inductione, veram eſſe, de entibus determinatè ab determinato Ente pendentibus, jam autem materia determinatè non exigit hanc formam ſtantialem. Ratio etiam adlata non convi quia non indigendo aliô, ad ſui conſervatio activè concurrente, caſu, quô nonniſi conc creativo, ſicut produci, ita & conſervari in at, indigere poteſt principio, ut illi exhi conſervationem creativam, nempe Deo, tamen non eſt numeratum in illis, quibu quid indigere poteſt, ad ſui conſervation non eſt ratio, cur non numeretur. Dici e poſſet, tunc dari vim emanandi, id, à quo ali dependet à poſteriori, quando ſimul illo in ad operari, ſicut anima indiget intellectu a perari, non indiget autem Materia, Formâ, a um operari, quod eſt v. g. emanare quantita

Objicit Tertiò idem. Poteſt materia a tere diſpoſitiones ſufficientes ad formam, ligni, & nondum habere diſpoſitiones ſuffic tes ad formam aliam. Ergo tunc exiſtet, & dem naturaliter, ſine forma. Antecedens pr tur. Amittat enim lignum v.g. gradus frigi tis quatuor, qui ſunt requiſiti ad formam l jam non habebit formam ligni; & acquirat i lignum, gradus quatuor caloris, qui etiam dum ſunt ſufficientes, ad formam ignis, tu gnum non habebit formam ignis. Hoc i aliter proponit. Supponitque quòd gene viventis requirat determinatam quantita materiæ, ad hoc ut inducatur forma hoc quantum vocatur minimum mat de hoc minimo, ita diſcurrit: Minimum per partes diſponitur, ita ut pars propinc priùs recipiat diſpoſitiones ultimas forma bitas, poſteriùs autem eas recipiat; pars r tior, rurſus, quando jam pars propinquior cum toto temperamento qualitatum requ rum, ad formam viventis, v.g. hominis,

ac

huc pars remotior, non habet hoc tempera-
entum, adeoque nec formam hominis, neque
am habet formam embrionis, quia illam a-
fit per dispositiones ad formam hominis re-
ifitas. Ergo pars illa remotior, nullam harum
marum habebit.

Respondet ipsemet Oviedo. Quòd scilicet
ma, non dependeat à dispositionibus, ita ut
uraliter conservanda sit, cum unione ad ma-
iam, etiamsi dispositionem omnem, ex vi cu-
fuit introducta, amittat. Ex alio principio
i potest, quòd ultima dispositio præcedentis
mæ, nunquam amittatur, nisi positâ ultimâ
positione, ad aliam formam substantialem, li-
non semper illa sit nobis nota, in tanta varie-
e formarum substantialium, adeoq; fieri posse
ublatis dispositionibus, ad formam ligni, non
cedat forma ignis, eò quòd non habeat tan-
n calorem, quantum requirit, succedat autem
forma substantialis, quæ requirit minorem
orem, majorem tamen quàm alia forma.

Dicendum est Tertiò. *Materiam divinitus
existere sine omni forma.*

Probatur primò. Quia id non implicat
tradictionem.

Probatur secundò ex principiis Thomista-
. Tum quia existentia, est quid distinctum
iter à formâ, nec est ratio, cur conjungi non
it, cum sola materia. Tum quia per illos,
tentia humanitatis Christi, potest suppleri
xistentia Verbi, supernaturaliter. Ergo, &
tentia materiæ, cum forma, poterit suppleri.
m quia aliqui ex illis docent, posse essentiam
servari in rerum natura, sine existentia. Ergo
stentia materiæ, poterit conservari sine exi-
tia, quam per illos, habet à forma. *Neque
t si dicas*, si materia haberet existentiam sine
na, hoc ipso haberet formam, quia omnis a-
est forma, nego enim, actum, qui est exi-
tia, esse formam Physica mde qua hîc; licet
s compositi substantialis constitutivus, sit
na, unde etiam Thomistæ ponunt in compo-
formam, & ejus existentiam, nec tamen di-
, unum compositum, habere duas formas
antiales.

Probat tertiò Suarez. Potest existere forma
eralis, divinitus, sine omni materia. Ergo &
eria, sine omni forma. Utraque propositio,
batur; quia utrumq; horum, sine alio, potest
re esse suum, extra causas.

Prob. quartò. Possunt divinitus in Eucha-
, existere accidentia, sine omni subjecto. Er-
materia, poterit existere sine omni forma.

Probat quintò Hurtadus. Materiam existe-
on est primarius effectus formæ, sed secun-
is: Ergo si ponatur materia, existens per a-
existentiam; nulla erit contradictio. Ante-
ens probatur. Quia si formæ effectus forma-
imarius, esset existentia materiæ, sequere-
npossibile esse, ut existat forma, quin exi-
stat forma, quin existat materia, impossibile est
enim, esse formam, sine effectu suo formali.
Quando autem dicunt Thomistæ, quòd tunc
esset materia, in actu, sine actu: non convincunt;
haberet enim tunc, nonnisi actum existendi,
consequenter, non esset in actu, sine actu.

Objiciunt 1. Thomistæ. Impossibile est exi-
stere, sine existentia; sed si materia posset existe-
re, sine omni forma, existeret sine existẽtia. Ergo.

Respondetur. Imprimis existentiam non
distingui ab essentia, sed hoc etiam negato, cur
posset existere Materia, existentiâ aliqua super-
naturali, & tamen non petibili à forma?

Objicitur 2. Implicat, aliquid esse à parte
rei, & non esse in determinata specie, sed si ma-
teria esset sine omni forma, esset à parte rei, &
non esset, in determinata specie. Ergo.

Respondetur. Posse aliquid esse, & non es-
se in determinata specie Physica, licet non pos-
sit carere, specie sua Metaphysica, seu conne-
xione determinata prædicatorum, differentia-
que illius intrinsecè constitutiva.

Objicitur 3. Implicat habere esse acciden-
tale, & non habere illud à forma accidentali.
Ergo etiam implicat esse substantiale habere, &
non habere illud à forma substantiali, haberetur
autem, si existeret materia sine omni forma.

Respondetur. Esse substantiale duplex co-
gitari potest, primo esse substantiale Physicè
compositum, & hoc repugnat habere, nisi à for-
ma substantiali physicâ. Secundo aliud est esse
substantiale Physicum, quidem sed non compo-
situm Physicè, & hoc non repugnat habere, sine
forma superaddita, cum sit identificatum ipsi
entitati rei, condistinctæ ab accidenti, se sola,
hocque haberi potest, sine omni forma super-
addita, utpote quod petit identificari, ut idenfi-
catur in Angelis, cùm tamen accidens, nulli en-
ti per se, petat identificari, imò petit non identifi-
cari; quia illud ens, & esset per se ut supponitur,
& non per se, utpote, idem cum accidenti.

Instabis. Totum esse artificiatum, est à for-
ma artificiata. Ergo & totum substantiale, à for-
ma substantiali.

Respondetur. Negando consequentiam:
Quia ratio artificiati ante formam introdu-
ctam, non habet in quid referatur, jam autem,
ratio substantialis, incompleti, in materia, pot-
est in aliquid referri, nempe, in esse illius incom-
pletum, & certè materia prout condistincta for-
mæ, non est accidens. Ergo prout condistincta
formæ est aliquid substantiale.

Objicitur quartò. Materia magis dependet
à formis substantialibus, quàm ab accidentali-
bus, sed non potest etiam divinitus spoliari ma-
teria, omni forma accidentali. Ergo nec sub-
stantiali.

Respondetur. Magis pendere materiam, à
formis substantialibus, hoc sensu, quia nobilio-
ra prædicata ab illis accipit; sed magis ne quoad

dici ad convertentiam? Si sint accidentia Logica, magis cum illis convertetur, utpotè sibi identificatis, cùm tamen formæ substantiales, non identificentur materiæ; si autem sint accidentia Physica, æquè sine illis, poterit existere forma, ut sine formis substantialibus.

Objicitur Quintò. Causalitas causæ formalis, etiam à Deo, est insupplebilis; sed forma dicit causalitatem in materiam. Ergo hanc causalitatem Deus supplere non potest. Ergo nec materia existere sine forma poterit.

Respondetur. Retorquendo argumentum, causalitas causæ materialis à Deo est insupplebilis, sed materia, dicit causalitatem, in formam. Ergo illam Deus supplere non poterit, adeoque forma, divinitùs etiam sine materia, existere non poterit, cùm tamen de facto formæ accidentales existant, in Eucharistiâ, sine subjecto. Quod si dicas, suppleri illic causalitatem, causæ materialis, in genere causæ efficientis, dante scilicet, concursum consimilem conservativum Deo, qualem exhibuisset, in præsentia subjecti materialis, idem in præsenti etiam dici poterit.

Instabis. Etiam divinitùs non potest esse albũ, sine albedine. Ergo nec materia, sine forma.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia esse album, est effectus formalis primarius albedinis, vix ab ea in subjecto apto positâ, ratione distinctus, consequenter, si habetur alicubi, album esse, habetur albedo. Esse autem materiæ, non est effectus formalis primarius formæ, hinc benè poterit dari, ut existat materia, sine forma substantiali.

Instabis. Etiam divinitùs, non potest existere compositum hoc, quale datur à parte rei, sine formâ. Ergo etiam nec divinitus existere poterit materia, sine forma.

Respondetur. Disparitatem esse: Quia esse compositi, non habet entitatem distinctam à materia & forma, hoc ipso ergo; quia non esset entitas formæ, non esset compositum, entitas autem materiæ non est entitas formæ, sed quid realiter ab illa distinctum, consequenter poni poterit entitas Materiæ, & non poni entitas formæ.

Casu autem, quô materia existeret divinitus, sine omni forma substantiali concursus, ad ita existendum exhibitus, esset concursus in entitate naturalis, supernaturalis quoad modum. Quia tunc est concursus supernaturalis, quoad substantiam; quando vel producitur effectus, excedens, vel quando suppletur concursus, seu causalitas alicujus causæ; Concursus autem supernaturalis, quoad modum est quem exhibet Deus, in his circumstantiis indebitus, exhibetq; illum, tanquam auctor miraculorum, non supplendo tamen ullam causalitatem; & quia, etiam in præsenti, nullam causalitatem supplet Deus, cùm forma, non causet materiam, fit ut hic concursus sit supernaturalis, nonnisi quoad modum.

QUÆSTIO III.

De Materia, in quantùm potentia est.

DE potentia, absolutè & radicaliter spectâ, egimus suprà, ubi de primo essentiali conceptu Materiæ nunc agetur, de potentiâ relativè spectatâ. Porrò pervulgatum est, materiam, vocari puram potentiam, sed in quônam sensu, controversum est. Thomistæ enim aliquo mnem illi actum negant, sed cum Nominalibus & Nostris, Scotistæ tribuunt ut hoc intelligatur.

Præmitto Primò ex Hurtado Disp. 2. Phys. Sect. 2. *Potentiam aliam esse objectivam, aliam activam, aliam passivam.* Potentia objectiva, sive logica, est mera & sola non repugnantia rei ad existendum, & hæc potentia competit Entibus nondum existentibus, eiq; opponitur actus existentiæ. Materia à parte rei posita, quòd non sit potentia Logica, probatum, ubi de ejus propria existentia. Potentia activa est vis productiva alicujus effectûs, qualis potentia, est in igne ad comburendum, an materiæ conveniat aliquid producere? infra agetur. Potentia passiva subjectum receptivum formarum, & in isto sensu, materia, potest dici pura potentia, ei enim convenit recipere formam, & non recipi in subjecto. Cæterùm non ita est potentia, ut excludat omnem actum, quod ut intelligatur,

Præmitto Secundò ex Suar. Disp. 13. Metaphys Sect. 7. n. 7. *Actum interdum sumi absolutè, interdum respectivè.* Respectivè sumitur, cùm sumitur per ordinem ad aliud, ut cùm dico, formam esse actum materię, absolutè sumitur actus, quando sumitur aliquid, pro eo, quod in se est actu aliquid, quantumvis nihil actuet, & ita Deus dicitur actus, quamvis Deus nullius entis sit forma. Rursus, uterque hic actus, alius est Physicus, alius Metaphysicus. Physicus actus est v.g. forma, Metaphysicus autem actus est multiplex, aut enim est actus essentiæ, & vocatur differentia, aut actus existentiæ, & vocatur existentia, aut actus entis per se, & vocatur subsistentia. Specialiter actus absolutus, alius est completus, alius incompletus, actus absolutè completus est, qui in genere entis vel substantiæ, ita est completus, ut non constituatur per actum physicum, à se distinctũ, neque illo indigeat, & talis est v.g. Angelus. Alius est actus absolutus incompletus, & est illud, quod habet actualitatem aliquam, in quantùm est extra nihil, sed ita, ut tamen ordinetur ad aliud. Isti ergo, qui tribuunt materiæ aliquam actualitatem, tribuunt ei actualitatem Metaphysicam incompletam, eò quòd etiam illa ordinetur ad formam, quando autem dicitur, materia esse actus absolutus, ly absolutum non supponit pro radicali, sed supponit pro absoluto, prout condistinguitur ab actu, qui ad aliud actuandum ordinatur.

Præmitto tertiò ex eodem. *Distincta hæc ,Materia est pura potentia, & materia est in pu- otentiâ.* Prior propositio est vera, solùm enim nificat, materiæ nonnisi deberi, ut sit subje- m, nec ullo modo convenire ei ut sit actus ysicus, posterior autem propositio, si non fal- altem ambigua est, videtur enim significare, od materia, habeat negationem actualis exi- ntiæ.

DIFFICULTAS I.

An Materia sit pura potentia?

Icendum est. *Materiam primam, non esse purè potentiam, quæ sit cum exclusione actus aphysici, seu entitativi.*

Probatur primò Auctoritate Aristot. ex 1. ficor. tex. 69. Ubi materiam primam com- at, cum ligno, ex quo fit statua; quòd certè et entitatem actualem, independenter, à nâ statuæ; Deinde 1. Physicor. tex. 82. dicit teriam esse subjectum, ex quo, per se aliquid ùm insit, quomodo autem inesset si nullum m entitativum portaret. Similia habet imò Metaphys. & tertio de Cœlo C. 8. Ci- uarez etiam auctoritatem S. Thom. quæst. e Spirit. creaturis ar. 1. & tertio contra gen- C. 20. ubi dicit, perfectius esse compositum, m sit ipsa forma; quod certè non diceret, si sentiret, aliquam perfectionem habere teriam. Similia habet primâ parte q. 45. culo 1. ad primum, & ibi quæst 14. ar. 11. ad ium: & quæst. 3. de veritate ar. 5. ad pri- m.

Probat secundò Suarez. Potest materia, in conceptu, intelligi composita ex genere & rentia; ut si distinguatur materia cœli à eria sublunarium. Ergo habet suum actum aphysicum.

Confirmatur ex Mastrio. Materia se- dùm se considerata, vel est aliquid, in rerum urâ, vel est nihil, non potest dici nihil. Tum ex 1. Physic. est principium rerum in fieri & . Physic. est natura per se, & causa compo- ntrinseca ex 7. Metaph. est fundamentum narum, ex Theologia terminus creationis. n quia, si materia, est nihil. Ergo compo- substantialia, dependerent in suo esse, & tere, à nihilo, cum dependeant à materiâ. od si materia; est aliquid in rerum naturâ, ro, vel est accidens, vel aliquod substantiale? potest dici, quòd sit accidens, est enim sub- um formæ substantialis, forma autem sub- tialis, non est in accidente, & est pars in- seca compositi substantialis; quod si mate- est substantia, & non eadem cum forma. Er- abet suum actum entitativum.

Probatur tertiò. Falsa est hæc propositio, materia non est ens actu. Ergo debet esse hæc vera, materia est ens actu. Ergo ulterius, mate- riæ non convenit esse puram potentiam, quæ, sit cum exclusione actus entitativi; cui enim, competit esse Ens actu, illi non competit ne- gatio entis actu. Ergo nec competet exclusio actûs entitativi, exclusio enim actûs entitativi, est negatio entis actu. Antecedens primum probatur. Creatura est ens actu; materia prima est Creatura. Ergo. Major probatur. Nihil non est creatum, aliàs esset creatum, & non es- set creatum. Ergo creatura est ens actu, idem enim ista significant. Minor autem est de fide. Rursus. Materia est, & non est Deus. Ergo est creatura.

Respond. primò Thomistæ. Materiam esse nihil existentiæ, licet non sit nihil essentiæ.

Contra est. Tum quia si materia, non est nil essentiæ. Ergo est actus essentiæ. Ergo ad- huc habetur intentum. Tum quia ex indistin- ctione actualis essentiæ ab existentiâ, sequitur materiam habere actum existentiæ. Tum quia falsa est hæc propositio: materia actu, est nihil essentiæ. Ergo vera erit hæc; materia a- ctu, non est nihil essentiæ. Ergo ulterius vera hæc, materia est actu aliquid essentiæ; nam ex duobus negativis; resultat positivum quid. Quod si vera hæc propositio, materia est actu aliquid essentiæ, id est habens actu aliquam es- sentiam. Ergo vera erit, & hæc: Materia est actu aliquid entis, id est, habens actu aliquam entitatem, essentia enim, est ens. Ergo ulterius vera erit hæc: materia est ens actu, quod sic probatur: quod habet actu aliquam entitatem, illud est ens actu; habet ex concessis materia, actu entitatem. Ergo est ens actu.

Respond. Materiam, habere quidem entita- tem realem, tamen non esse ens in actu.

Contra Si concedis, materiam non esse pu- ram potentiam objectivam, licet sit pura poten- tia subjectiva, hoc ipso concedis; non esse actu nihil essentiæ, adeoque, esse actu aliquid entis, habendoque entitatem realem, habere actum entitativum.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis.

Respond. Quòd dicat, materiam esse pu- ram potentiam subjectivam, hoc est, nihil actus physici involventem; sed non voluit esse pu- ram potentiam Logicam, & objectivam, quæ sit per exclusionem actus Metaphysici. Quo et- iam modo solvi debet auctoritas S. Thomæ; Si alicubi oppositum significat.

Objicitur 2. Materia est pura potentia. Er- go, non potest habere aliquem actum. Ergo neque entitatem actualem. Secunda conse- quentia probatur, quia actualis entitas, est ali- quis actus, nam est ens actu. Antecedens pro- batur auctoritate, est enim axioma, materiam esse puram potentiam.

Responsum ſupra materiam eſſe puram potentiam, per excluſionem actus Metaphyſici. Ex dictis etiam ſupra , negari poteſt , ſecunda conſequentia , cum ſua probatione , licet enim ſine controverſia , vera ſit hæc propoſitio ; actualis entitas,eſt in actu, ſed hæc eſt dubia , actualis entitas , eſt aliquis actus, ly enim, actus , poteſt hîc ſupponere pro actu Phyſico.

Objicitur 3. Si materia, non eſt pura potentia, vel eſt compoſita ex potentia,& actu, vel eſt aliquis actus; ſed materia neque eſt compoſita ex potentiâ,& actu , neque eſt actus. Ergo eſt pura potentia. Minor probatur , quoad primam partem : ſi materia eſſet compoſita ex actu,& potentiâ , daretur potentia prior ipſa materiâ, quod eſt abſurdum, nam daretur aut proceſſus in infinitum, in iſtis compoſitionibus, aut deveniretur ad aliquam potentiam , quæ non eſſet compoſita ex actu , & potentia, & hanc, tandem, dicerem eſſe materiam primam. Non poteſt etiam dici, quòd ſit materia, actus, quia vel eſſet actus informans , vel ſubſiſtens, non poteſt eſſe actus informans, aliàs eſſet actus, alius ſubjecti, atque jam, ita, materiæ daretur materia : non poteſt etiam eſſe actus ſubſiſtens, quia ſi materia , eſſet actus ſubſiſtens, talis, qui informare non poſſit : Ergo eſſet ſubſtantia completa, haberet ſe enim ita , ſicut Deus & Angeli , qui ſunt actus ſubſiſtentes, & ſubſtantiæ completæ.

Respondet Suarez. Materiam eſſe compoſitam, non ex potentiâ,& actu Phyſico, ſed eſſe compoſitam ex potentiâ, & actu Metaphyſico, hoc eſt, ex genere & differentia, neque eſt abſurdum, potentia Phyſicâ, dari priorem potentiam Metaphyſicam, quia hæc prioritas, eſt per ſolam rationem, ſicut non eſt abſurdum , dari aliquid in homine prius homine per conceptum, hoc eſt genericam rationem animalis.

Instabis. Materia eſt ſimplex entitas. Ergo, vel eſt tota, actus, vel tota potentia : ſed non eſt tota , actus. Ergo nihil actualitatis continet.

Respondetur. Materiam eſſe ſimplicem entitatem in ordine Phyſico, hoc eſt non compoſitam ex ſubjecto Phyſico, & forma Phyſicâ, ſed actu non eſſe ſimplicem entitatem, ſeu incompletam in ordine Metaphyſico , eſt enim compoſita ex potentia ipſa, ad exiſtendum, hoc eſt non repugnantia, ut exiſtat, & ex actu Metaphyſico, hoc eſt actuali exiſtentiâ, item ex genere ſuo & differentiâ, cum quo ſtat, ut tota ſit Phyſica potentia, & ſimul tota, actus Metaphyſicus, utpote identificans ſibi, ſuam exiſtentiam.

Objicitur 4. Omnis actus, eſt propter operationem; Materia non eſt propter operationem. Ergo non eſt actus.

Respondetur. Omnem actum informantem, aut completam ſubſtantiam, eſſe prop[ter] operationem, non tamen omnem actum en[ti]tativum, eſſe propter operationem, certè enim actus entitativus , poteſt ad aliud genus cauſæ exercendum inſtitui, v.g. ad recipiendum, non verò ad agendum tantùm, in genere cauſæ efficientis. Poteſt etiam oſtendi operatio materiæ emanatio ſcilicet quantitatis , poteſt deni[que] tranſire totum, non enim, dicimus materiam eſſe actum, ſed in actu. Quod ſi dicas, omne quod eſt in actu , eſſe propter operationem , negabitur Major , vel ex dictis , diſtingu[e]tur.

Objicitur 5. Nullus eſt actus, qui ſeipſo non habeat actualitatem. Materia, ſeipſa non habet actualitatem , actualitas enim habetur forma,& tamen, materia, ſeipsâ non eſt forma.

Responsum ſupra. Actualitatem Phyſicam tribui formæ, ſed non actualitatem Metaphyſicam, vel certè omnis actualitas, eſt à forma diſtinctâ, vel identificatâ, jam autem materia non identificatur quidem forma Phyſica, identificatur quidem forma Phyſica , identificatur Metaphyſica forma.

Instabis 1. Si Materia eſſet in actu, non poſſet fieri ex illa,& forma, unum per ſe ; ex duobus enim entibus in actu , non fit unum per ſe.

Respond. Ex duobus entibus in actu completis, & ad ſe cum ſua actualitate ſubſtantialiter non ordinatis, non fit unum per ſe , ſecus aliis entibus. Rurſùs , ſi materia eſſet in actu Phyſico, non poſſet fieri, ex illa,& forma, unum per ſe, ſed bene fieri poteſt ex actu Metaphyſico & forma phyſica, unum per ſe ; imò fieri non poſſet, ex iſtis duobus, hoc eſt, materia & forma unum per ſe, niſi Materia, eſſet actus Metaphyſicus; eſſet enim nihil : ex forma autem & nihilo, unum per ſe non fit.

Instabis 2. Purus actus, ita eſt actus, ut nihil admiſtæ habeat potentialitatis. Ergo & pura potentia , ita debet eſſe pura, ut nihil habeat actualitatis ; Materia eſt pura potentia. Ergo nihil habet actualitatis.

Respondet Suarez. Diſtinguendo conſequens, quòd ſcilicet pura potentia, nihil habeat actualitatis, quæ ſit à forma Phyſica , licet neceſſario debeat habere aliquid actualitatis à forma Metaphyſica : hoc eſt, ſuo eſſe , extra cauſas. *Reſtituitur argumentum*, purus actus, nihil habet potentialitatis. Ergo & pura potentia, nihil habet etiam actus Metaphyſici. *Diſparitatem aſſignat* Suarez : quia talis potentia, eſt impoſſibilis à parte rei, quæ non includat actum Metaphyſicum, poſſibilis autem eſt, talis actus, qui non involvat ullam potentialitatem , quod ipſum probat ; quia non repugnat dari talem perfectionem , quæ nullam habeat admiſtam imperfectionem , impoſſibilis autem eſt talis imperfectio, quæ nullam habeat admiſtam perfecti[onem]

ſtionem,quia potius iſtud Ens, non eſſet ens, nihil,& negatio omnis perfectionis, & ſicut ſſibile eſt ſummum bonum,quod eſt, ſine ulniſtura mali , quamvis ſit impoſſibile ſumm malum , quod ſit ſine miſtura boni; ita ſſibilis erit purus actus , qui ſit ſine miſtura perfectionis , impoſſibilis autem erit pura entia,quæ ſit ſine miſtura perfectionis.

Aliter paulò ſatisfit eidem difficultati, quòd icet,& eſſet cum excluſione omnis actus, illa entia,ut ſupponitur, & non eſſet; quia,quod extra cauſas actu , non eſt cum excluſione nis actus, illa autem potentia , eſſet extra ſas actu: deinde ſi illa pura potentia,non haet quidquam actualitatis, vel verum eſſet, lla dicere,non eſt actu nihil eſſentiæ,vel non t verum: Si non eſſet verum dicere, ergo actu aliquid eſſentiæ , adeoque & ipſa eſt : ſi autem eſt verum dicere, eſt actu nihil ntiæ, ergo ita ſe habet poſt productionem atque ante illam,veraque erit de illa, prioris poſitionis contradictoria, eſt actu, nihil eſtiæ.

NSTABIS 3. Si materia prima involveret alid actualitatis,actus purus, & pura potentia, diſtarent maximè, ſed debent diſtare. Er- Sequela probatur: Magis diſtarent, pura entia,& actus purus,ſi pura potentia,nihil aalitatis haberet.

RESPONDETUR. Minorem eſſe falſam, quia identia , magis diſtant à Deo, quàm maa , utpote participans de genere ſubſtan-

Deinde dicit Suarez, actum purum & materin,maximè diſtare,non negativè, hæc enim diſtantia, inter Deum, & nihil, ſed maximè itivè,hoc eſt diſtantiâ debitâ entibus poſiti: quodſi, materia diſtat ab actu puro, diſtanpoſitiva, hoc ipſo actualitatem aliquam imtare debet,aliàs hoc ipſo , non eſſet hæc ditia poſitiva.

Dici etiam poſſet, impoſſibilem eſſe diſtann maximam, inter Deum , & aliquid crea,quia illa creatura , deberet eſſe imperfeima,non eſt autem, poſſibilis creatura imfectiſſima,quia aliàs Deus,jam non eſſet, ab creatura minus participabilis , hoc autem poteſt dici: quia quod eſt participabile in nitum,magis & magis,neceſſariò eſt particiile in infinitum,minus & minus, aliàs devetur ad ultimum,infinitudoque perfectionis, uderetur termino,nec eadem eſſet via Athe Thebas , & Thebis Athenas. Si autem us eſt participabilis in infinitum , minus & nus; ergo illa creatura imperfectiſſima, non t imperfectiſſima,utpote, quà deberet dari, nus participans,de Deo,adeoque minus perta.

OBJICITUR 6. Si materia , eſſet aliquid actu , eſſet vel ſubſtantia , vel accidens: non eſt accidens , ut conſtat , ergo eſt ſubſtantia. Sed materia , ſubſtantia eſſe non poteſt , quod ipſum probatur ; quia quod eſt potentia ad ſubſtantiam, non eſt actu ſubſtantia: quod eſt enim potentia ad aliquid,non eſt actu illudmet , ſed materia eſt potentia ad ſubſtantiam. Ergo.

RESPONDETUR. Quod eſt potentia Logica ad aliquid,non eſt illudmet ipſum , concedo: quod eſt potentia Phyſicè,eſt tamen actus Metaphyſicè,non eſt illudmet ipſum,nego.

Deinde quod eſt potentia ad phyſicam ſubſtantiam, hoc eſt, formam ſubſtantialem,ſi ſit etiam potentia,reſpectu totius generis,& latitudinis ſubſtantiæ,non eſt illudmet ipſum, in genere ſubſtantiæ, quod eſt ſubſtantia; poteſt tamen eſſe ſubſtantia, ſi non ſit potentia reſpectu totius latitudinis ſubſtantiæ. Ad habendum autem actum ſubſtantialem,non eſt in potentia Materia, quæ eſt à parte rei , ſed de facto illam habet , qui tamen actus ſubſtantialis materiæ, continetur intra latitudinem ſubſtantiæ , ut ſic.

OBJICITUR 7. Si materia eſſet actus entitativus,non ſalvaretur in ea , ratio puræ potentiæ, per hoc enim ſolùm ſalvaretur , quia materia non reciperetur in alio priori ſubjecto, ſed hoc non ſalvat, quomodo materia ſit pura potentia: quia non poteſt dici forma purus actus , ex eo, quia non informatur aliò actu. Ergo nec poteſt dici materiæ pura potentia,quia non recipitur in alio priori ſubjecto.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe : ideo non dicitur forma, actus purus , quia quamvis non ſit informabilis ab alia forma ſubſtantiali, eſt tamen capax adhuc formarum accidentalium,& non excludit,quominus ſit verè potentia Phyſica,aſſignabiliſque eſt alius actus , qui minus habeat potentialitatis,nempe Deus. Materia autem bene poteſt dici pura potentia, quia ita non recipitur in alio ſubjecto,ut non ſit actus Phyſicus,ſed potentia Phyſica,nullumque reſpectu illius datur etiam accidentale ſubjectum,nec eſt aſſignabilis entitas,cui magis competat potentia ſubjectiva.

Quanquam videtur hîc eſſe quæſtio de voce ideò enim non appellatur forma,actus purus, quantumvis à nullo actu ſubſtantiali informetur,quia nomen hoc actus puri , uſurpant Doctores , ad ſignificandum non iſtud , quòd non actuatur ab alio actu ſubſtantiali, ſed uſurpant ad ſignificandum Ens à ſe, & quod ad nihil ſui,eſt in potentia Phyſica , nomine autem puræ potentiæ , ſignificant id , quod in nullo priori ſubjecto recipitur.

OBJICITUR 8. Ita ſe habet materia ad formas ſubſtantiales , ſicut quantitas ad terminos, & figuras; ſed termini quantitatis, non ſunt entitas

tas diſtincta à quantitate, nec quantitatis entitas à terminis. Ergo & entitas materiæ, non eſt diſtincta à formis.

Respondetur. Negando majorem: quia termini quantitatis, ſunt ipſa entitativè quantitas, dicens negationem ulterioris extenſionis, de quo infra; jam autem forma, non eſt ipſa entitas materiæ, ita vel ſic affecta, præterque ipſam materiam, datur forma ſubſtantialis.

Objicitur 9. Si haberet propriam entitatem materia, eſſet abſolutè ſine forma cognoſcibilis, quod tamen negat Philoſophus 1. Phyſicor. tex. 69. & 7. Metaphyſ. Tex. 35.

Respondetur. Materiam, quà relativè accipitur, non eſſe cognoſcibilem ſine formâ; licet ſecundùm aliquod eſſe abſolutum, ſit cognoſcibilis ſine formâ, nec obeſt, quo minus habeat entitatem, quamvis relativè accepta, non ſit cognoſcibilis ſine formâ, quia etiam forma, relativè accepta, non eſt cognoſcibilis ſine materiâ, Pater item ſine filio, & tamen utrique convenit ſua entitas.

Objiciunt. 10. Complutenſes. Ens dividitur in potentiam, & actum, ex 9. Metaph. C. 1. Ergo per hoc ipſum, quia aliquid eſt pura potentia realis, etiamſi omnem prorſus actum excludat, poterit habere rationem entis realis.

Respondetur. Etiamſi aliquid excludat omnem actum Phyſicum, poteſt habere rationem entis realis, non poteſt tamen habere rationem entis realis, ſi excludat etiam actum Metaphyſicum, propter dicta ſupra.

Rurſùs, diviſio illa, eſt in potentiam Phyſicam, & in actum Phyſicum; potentia autem Phyſica, non excludit actum Metaphyſicum: ſi autem ſit diviſio in potentiam Logicam, & actum Logicum, ſeu Metaphyſicum, hoc quidem ipſo, quia eſt potentia Logica aliquid, eſt Ens, ſed non eſt Ens reale, quia etiam genus, quod dividitur, non eſt Ens reale, ſed ens latiùs, nec participabunt hæc membra dividentia de ſe ad invicem, quia potentia Phyſica, & actus Phyſicus, non participant de ſe, licet potentia Phyſica, poſſit participare de actu Metaphyſico, neque enim hæc duo, ſunt membra dividentia proportionata.

DIFFICVLTAS II.

An eſſe potentiæ in Materia, ſit primò eſſentiale illi, & an identificatum illi?

HÆc quæſtio decidi debet, ex iſtis, quæ docuimus, in materia de relationibus tranſcendentalibus, ubi aſſeruimus nullam relationem tranſcendentalem, eſſe primò eſſentialem rebus abſolutis. *Sit:*

Punctum Difficultatis

Quid tenendum?

DIcendum eſt. *Materiæ non eſſe primò e[...] tialem rationem potentiæ formaliter a[...] ptam.* Eſt concluſio Scoti in ſecundum diſti[...] 12. q. 1. & in quartum Diſp. 11. q. 3. Eandem [...] in Polonia multis argumentis ſtabilivit S[...] gletius.

Probat P. Adrianus Pikarski. Nulla eſt [...] ceſſitas, magis includi rationem potentia[...] materia, quàm includatur quælibet paſſio in [...] eſſentia, vel in entitate filii, relatio filii ad [...] trem, vel ordo ſubjecti ad accidentia, ab eo[...] ſubjecto importatus. Ergo non eſt primò [...] ſentialis ratio potentiæ in materia.

Responderi poſſet. Nulla eſt neceſſi[...] magis determinabilitatem, quæ eſt primò [...] ſentialis conceptus materiæ, per arguent[...] ponere pro primo eſſentiali conceptu, & [...] ponere potentiam, & ſi determinabilitas [...] teriæ non eſt paſſio materiæ nec erit poten[...] Exempla autem, quæ adfert, non convinc[...] in omni enim ſententia, per prius eſt eſſent[...] potentia materiæ, quàm paſſio, hæcque du[...] ſtingui, vel inde conſtat, quia eſſe creatur[...] non eſt paſſio hominis; eſſe autem riſibile [...] paſſio, & quia eſſe potentiæ in materia, ita ſe [...] bet, ſicut eſſe creaturæ: certè ſicut eſſe creat[...] non eſt paſſio Entis creati, ita nec potentia [...] paſſio materiæ. Rurſùs paſſio videtur ema[...] re, jam in ſuppoſitione, etiam ſecundò eſſen[...] lium conceptuum, & quia etiam per arguent[...] potentia eſt ſecundò eſſentialis conceptus m[...] teriæ, hoc ipſo non ſe habebit potentia ut p[...] ſio materiæ, nec ſequetur ex eo, non eſſe ill[...] eſſentialem primò, quia paſſio non eſt eſſen[...] lis primò. Negabunt item oppoſiti, æqu[...] habere potentiam in materia, ac relation[...] hæc enim, eſt quid accidentale, materiæ aut[...] non accidit eſſe potentiæ: negabunt item ordinem ſubjecti ad accidentia, non eſſe primò [...] ſentialem.

Probat idem. Si materia eſſet eſſentiali[...] ordo ad formas, non poſſent adverſarii dice[...] quòd materia dicat eſſentialiter ordinem [...] formas, niſi nugaciter, ſenſus enim hujus prop[...] ſitionis: Materiæ eſt ordo ad formas eſſentia[...] ſenſus inquam eſſet, quod ordo materiæ, [...] formam, dicat eſſentialiter ordinem ad form[...] quod nonniſi nugaciter dicitur.

Responderi poſſet, retorquendo argume[...] tum, contra eundem in quantùm tenet prim[...] eſſentialem conceptum materiæ, eſſe determ[...] nabilitatem, ſi materiæ primò eſſentialis co[...] ceptus eſſet determinabilitas per formas, tu[...] hujus propoſitionis Materiæ eſt primò eſſenti[...] lis conceptus, determinabilitas, ſenſus inqua[...]

eſſ[...]

et, quòd determinabilitatis, primò essentialis nceptus, sit determinabilitas, eadem retorsio ri potest in quacunque materia, & ita etiam n poterit dici, per arguentem, relationis pri- essentialem conceptum esse, *esse ad aliud*, a aliàs hujus propositionis: relatio primò es- tialiter est ad aliud, sensus erit primò essen- iter ad aliud, hujusque propositionis, homo primò essentialiter animal rationale, sensus , primò essentialiter animal rationale, est nal rationale. Quòd si in his retorsionibus, atur sufficere, ne propositio sit nugax aliud nodo significandi importare subjectum, liud importare prædicatum, sensumque fore hoc ipso nugacem, ita in præsenti, n etiam poterit.

PROBAT idem. Quod essentialiter est ad aliud, potest sine eodem alio existere: atqui ma- a potest existere, non existentibus formis nibus, tam singulatim, quàm collectivè sum- , saltem miraculosè. Ergo materia non est ntialiter ad aliud. Major probatur: id quod lio pendet in essendo, pendet etiam in exi- do, & ita, quia creaturæ, pendent in essen- prima causa, non possunt existere non exi- te Deo, modalis item entitas, quia dependet sendo à subjecto, etiam in existendo depen- ab illo.

RESPONDETUR. Hoc argumentum etiam ponenti solvendum esse, non est minus es- ialis potentiæ ratio creaturæ in ente ab , quare ergo non potest substantia creata ere, independenter à Deo, & tamen existe- otest materia, sine omni forma; Directè au- dici potest, materiam posse existere, sine o- forma actualiter existente, ad quam non : etiam materia ordinem essentialem; sed potest existere, sine omni forma possibili, uam dicitur, ordo essentialis.

Denique argumentum multum probat, pro- enim etiam potentiam, non esse secundò es- alem materiæ, quia nihil potest existere si- o secundo essentiali, utpote quod idem est , cum primo essentiali, & tamen materia st existere sine forma.

Addo. Condistinguendæ sunt hæ proposi- es, materia sine forma potest existere, hanc- probabunt etiam oppositi, & alia, hæc, ma- potest existere sine ordine ad formas, : negabunt oppositi, & negare debet ipse iens.

PROBAT denique idem. Essentia materiæ, ue est purè relativa intrinsecè, neque est ex e relativa intrinsecè. Ergo materia primò ntialiter non constituitur ordine ad formas. ecedens probatur; quoad primam partem. ssentia materiæ esset purè relativa, etiam na deberet esse purè relativa, invicem enim : ordinem dicunt; si autem & forma, & ma- , itemque ejus unio, esset relativa, totum compositum esset relativum, consequenter nullum physicum Ens, foret nisi in prædicamento ad aliquid, homoque ponendus esset in prædicamento relationis, imò darentur relationes circa omne fundamentum absolutum. Quòd verò essentia materiæ, non sit ex parte relativa, probat: quia sequeretur illud aliud partiale absolutum, non dicere ordinem ad formas, quod dici non potest, quia aliàs esset aliquid in materiæ essentia, quod non esset essentialiter materia: per oppositos enim, illud essentialiter est materia, quod dicit ordinem essentialiter, ad formas.

RESPOND. Quòd materia sit ex parte essentialiter relativa, eo, quòd sit Ens nonnisi impurè absolutum, docentque illud partiale absolutum, non dicere ordinem ad formas, negant tamen aliquid in materia esse, quod non sit materia, quam docent, & absolutum & respectivum aliquid, importare æquè primo; & sicut per nos, ne aliquid sit in materia, quod non sit potentia formaliter, sufficit identitas realis, ita & per illos sufficiet. *Hinc aliter*

PROBAT primò Smigletius. Nulla relatio potest esse primò essentialis absoluto: atqui potentia est relatio, materia verò est quid absolutum. Ergo primò essentialis, materiæ potentia esse non potest. Major probata est in Logica, & certè implicat, uni eidemque convenire duo contradictoria, sub una eademque ratione, cum igitur esse ad aliud, conveniat rei, sub ratione relativa, non esse ad aliud sub ratione absoluta, necesse est, hæc non esse idem.

CONFIRMATUR ex eodem. Tum quia nulla potentia, est sui ipsius potentia, sed supponit aliquid, cujus sit potentia. Ergo & potentia materiæ, supponit essentiam materiæ, adeoque primo eam non constituit. Antecedens probatur; quia ista tria, operatio, potentia, essentia, sunt talia, ut operatio præsupponat potentiam, potentia essentiam.

Neque valet, si dicas, potentiam accidentalem, supponere esse, non verò potentiam substantialem, quia etiam potentia substantialis, non amittit rationem potentiæ. Ergo si accidentalis potentia præsupponit essentiam, etiam substantialis ex modo concipiendi præsupponet. Tum quia etiam dato, quòd materia, sit Ens impurè absolutum, adhuc de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relativum, idque ideo, quia, ita tunc conflaretur materia ex esse absoluto, & relativo, sicut conflatur homo ex animali & rationali, & quia rationale, non est de essentia animalis, nec de ratione absoluti, esset relatio, imò specialis est ratio, quare de essentia absoluti, non possit esse relatio, quia res diversorum prædicamentorum, non possunt constituere unum per se, sed unum per accidens; absolutum autem, & relativum, sunt res diversorum prædicamentorum. Tum quia ra-

rationes duæ diſparatæ, quæ ſe invicem tollunt, non poſſunt invicem de ſe arffirmari, nec una eſſe de eſſentia alterius, talis eſt ratio relativa & abſoluta. Ergo, Minor probatur: quia ratio abſoluta, dicit non eſſe ad aliud, ratio relativa, dicit eſſe ad aliud. Ergo ſe invicem tollunt. Tum quia, omnis relatio eſt alicujus relati, non enim ſui ipſius eſt relatio, ſed alicujus quod per illam refertur, relatio enim refert, & eſt ratio referendi, ipſa verò non refertur, ſed ſubjectum vel quaſi ſubjectum illius. Ergo in relatione materiæ ad formam, aſſignandum aliquid, quod referri debeat, hoc autem, non aliud eſt, quàm ipſum eſſe abſolutum. Tum quia prius eſt rem eſſe in ſe, quàm eſſe ad aliud, ſed eſſe abſolutum, eſt eſſe in ſe, eſſe relativum, eſt eſſe ad aliud. Ergo prius eſt eſſe abſolutum, quàm eſſe relativum.

Probatur 2. Sive materia, ſit purè abſolutum quid, ſive purè relativum, ſive impurè abſolutum, & impurè relativum, non poteſt inferri legitimè, quòd de primo eſſentiali conceptu materiæ, ſit ratio relativa. Ergo ratio potentiæ, non eſt primò eſſentialis materiæ, ratio enim potentiæ, formaliter accepta, eſt ratio relativa. Antecedens quoad primam partem, ſic probatur: Si materia ſit purè abſoluta, non poteſt de primo eſſentiali conceptu illius, eſſe quid relativum, hoc ipſo enim jam eſſet, & purè abſolutum Ens, ut ſupponitur, & non purè abſolutum Ens; quia haberet ſe primo eſſentialiter relativè; Quoad ſecundam partem ſic probatur: Suppoſito, quòd materia ſit Ens purè relativum, eſſet quidem de primo eſſentiali conceptu ratio relativa, ſed quæro, vel eſſet relativa ut Quo? vel relativa, ut Quod? non eſſet relativa ut Quo; quia non eſſet relatio, ſed id quod refertur ad formam, tanquam ſubjectum eidem unibile, non autem relatio eſt formaliter unibilis, ſed relatum; quod ſi illa relatio non eſſet relativa ut quo, ſed ut quod: Ergo eſſet concretum, ex relatione, & abſoluto, ex quo enim alio? Ergo non eſſet purè relativa, poſito autem, quòd non ſit purè abſoluta, nec purè relativa materia, ſic quoad hanc tertiam partem probatur Antecedens: poſito, quòd materia ſit primò eſſentialiter conflatum ex abſoluto, & relativo, primo eſſentialis conceptus abſoluti, & primò eſſentialis conceptus relativi, vel erunt diſtincti, vel non erunt diſtincti; ſi non erunt diſtincti: Ergo nec illic erit conflatum ex iſtis duobus, quomodo enim conflari aliquid poteſt, ex duobus, ſi illa non ſint duo? illa autem non ſunt duo, quorum primò eſſentialis conceptus idem, & ſicut ex homine, & animali rationali, tanquam duobus, non poſſet duplex conceptus conflari, ita nec ex illis rationibus; Deinde utrumque illorum membrorum prædicti conflati, quod eſt impurè abſolutum, utrumque inquam illorum membrorum, diſtinctam haberet definitionem; abſolutum enim, & relativum, aliâ diſtinitione definiuntur, quomodo ergo utriusque illorum membrorum, idem erit primò eſſentialis conceptus? imò ſequetur, utrumque eſſe, vel abſolutum, vel relativum, ſi idem erit, utriusque primo eſſentialis conceptus, adeoque conflatum, ex illis, non eſſe illud impurè abſolutum. Si autem illorum duorum membrorum, primò eſſentiales conceptus, ſunt diſtincti: Ergo de ratione abſoluti, non erit primo eſſentialis ratio relativa, quia nec rationis relativæ, primo eſſentialis conceptus erit, conceptus abſoluti, cumque tota radix, omnis diſtinguibilitatis ſit alietas, primò eſſentialis conceptus, qui ad invicem non poſſunt accommodari, nec ad invicem convenire, cùm ratio abſoluti & ratio relativi, diſtinguantur inter ſe, nec unum, erit de primo eſſentiali conceptu alius; Sed in illo conflato ex abſoluto & relativo, abſoluti primò eſſentialis conceptus, erit abſolutus, relativi relativus. Ergo unum, non erit de primo eſſentiali conceptu alterius. Ergo nec in materia de primo eſſentiali conceptu abſoluti, erit aliquid relativum, quæ ipſæ duæ formalitates, ſi inter ſe comparentur, ſemper abſolutum, prius erit relativo, propter rationes ſupra, ex Smigletio allatas.

Probatur 3. Poſito, quod materia ſit impurè quid abſolutum, & quod de primo eſſentiali conceptu illius, ſit relatio potentiæ ſequeretur relativum primo eſſentialiter, non eſſe relativum; hoc eſt abſurdum. Ergo. Sequela probatur: relativum primo eſſentialiter, eſſet abſolutum. Ergo relativum primo eſſentialiter non eſſet relativum. Antecedens eſt concluſio oppoſitorum. Conſequentia probatur, quod eſt abſolutum, illud non eſt relativum, ſed relativum primo eſſentialiter, eſſet abſolutum: Ergo relativum primò eſſentialiter, non eſſet relativum. *Neque valet, ſi dicas*, quod eſt abſolutum purè, illud non eſt relativum; ſed non illud, quod eſt impurè abſolutum.

Contra enim erit, illa pars ſecunda, quæ dicitur abſoluta, vel eſt purè abſoluta, vel impurè; ſi impurè, de illa ipſa, quæro, an ſit abſolutè pura? & ſic debebis concedere, vel proceſſum in infinitum, vel devenire ad abſolutè puram, & de hac parte quæro, eſtnè eſſentialiter relativa, an non? Si non eſt primò eſſentialiter relativa, ergo non oſtendis, contra quam intenderis, quòd de abſoluto alicujus conceptu primo eſſentiali, ſit relatio; ſi autem illa pars, eſſet primò eſſentialiter relativa: Ergo primo eſſentialiter relativum, non eſt relativum, eſt enim abſolutum, & ſicut conflato illi ex animali & rationali, non eſt de primo eſſentiali conceptu animalis, rationale, ita in impurè abſoluto, de primo eſſentiali conceptu abſoluti, non erit relatio, ut in ſimili dicebat Smigletius.

Punctum Difficultatis 2.

Solutio objectionum.

OBJICIT Primò P. Paulus Kaczynski. Si potentia subjectiva non esset primò essentia- materiæ, daretur processus in infinitum in otentiis subjectivis, quod est absurdum. Sequela probatur: quia si potentia subjectiva, non [e]sset primo essentialis materiæ, daretur in materia, alia potentia prior hâc, & sic in infinitum, [q]uod ipsum probat illa potentia, quam negamus esse primò essentialem, haberet se per modum formæ superadditæ, forma autem præsupponit ante se potentiam. Rursus hæc præsupposita potentia estne primo essentialis, vel [n]on? si est; primo essentialis: Ergo & [ill]a, de qua negabamus, erit primò essentia-: Ergo habebit se, per modum formæ. Ergo [pr]æsupponet aliam ante se potentiam, & sic in [in]finitum.

RESPONDETUR. Potentiâ relativè acceptâ, [da]ri priorem non re, sed per rationem, nempè [po]tentiam radicaliter acceptam, quâ non da- alia, re prior, materia enim non est poten-, reipsâ composita, nisi forte ex partibus suis [ho]mogeneis, & quia non dabitur prior etiam [rat]ione, potentia, quàm sit illa ipsa, radicaliter [ac]cepta, ideo non dabitur processus in infini-[tu]m. Tum quia essentiâ ipsa non est quid pri- etiam ratione, radicaliter autem accepta po-[ten]tia, est ipsa essentia, hoc enim nomine radi-[cal]iter acceptæ potentiæ intelligimus. Tum [qu]ia illud prius est per rationem, quod funda-[me]nto in re præhabito, format intellectus, nul-[lu]m autem fundamentum præhabet intelle-[ctu]s, ponendæ ulterioris potentiæ in materia, [qu]àm sit illa ipsa radicaliter sumpta. Tum quia, [ult]o potentiâ relativè accepta, datur per ratio-[ne]m prius aliquid, quia de ratione absoluti non [pot]est esse ratio respectiva, primò essentialis, [qu]od absurdum non sequitur, si potentia radi-[cal]iter accepta, non detur alia prior.

OBJICIT secundò. Seclusis omnibus, quæ [co]nsentur ex modo concipiendi, advenire ma-[teri]æ, adhuc materia esset potentia subjectiva. [Er]go illa est primò essentialis materiæ. Ante-[ced]ens probatur, adhuc seclusis omnibus, quæ [co]nsentur ex modo concipiendi, advenire ma-[teri]æ, materia erit Ens incompletum, & pro-[pte]r formas. Ergo esset adhuc potentia sub-[jec]tiva.

RESPONDETUR. Seclusis omnibus, fore ma-[teri]am Ens incompletum, & propter formas, [rad]iter, non verò formaliter; sed nonnisi ra-[dica]liter erit propter formas, ad eum planè [mo]dum, quô seclusâ risibilitate formali ab ho-[mi]ne, erit homo radicaliter risibilis.

Vel certè dici potest, materiam seclusis omnibus advenientibus esse potentiam subjectivam, si materia prout potentia est, adeoque relativè spectetur, non verò si materia spectetur secundùm se.

ADDO. Cùm incompletio sit mera negatio, non poterit esse de primo essentiali conceptu Entis positivi, quale est materia; Unde illius propositionis materia est essentialiter Ens incompletum, sensus est, incompletio necessariò est adnexa entitati materiæ.

OBJICIT tertiò. Forma, per quam refertur unum ad aliud, est relatio, sed materia per seipsam refertur ad formam. Ergo materia est ipsa relatio.

RESPONDETUR. Negando materiam, primò essentialiter referri ad formam, vel certè refertur ad formam, prout spectatur per modum potentiæ formaliter, non verò prout spectatur secundùm se.

OBJICIT quartò. Id quod prædicatur de alio in Quid, est illi primo essentiale, sed materiæ, prædicatum in quid, est potentia per Aristotelem, qui materiam appellat potentiam subjectum, &c.

RESPONDETUR. Smigletius. Id quod prædicatur de alio in quid, vel est primo essentiale illi, vel idem aliquo modo cum essentia; sed non est necesse, ut sit tantùm primo essentiale, hinc etiam dicitur de materia in quid, quòd sit pars, & tamen esse partem, etiam per oppositos, non est primò essentialis conceptus materiæ. Dicimus item, hoc lignum est arca, navis, &c. quæ tamen non sunt primo essentialia ligno, Simitas etiam dicitur nasus curvus, & tamen hoc substantiale, quod est nasus, primo essentiale non est accidenti, quod est simitas. Petrus etiam dicitur Pater, & tamen esse Patrem, non est primo essentiale. Sufficiet ergo, quod primo essentiale in quid, primo dicatur, sicut est primò essentiale; non excludendo, ut aliquid secundo in quid dicatur, sicut primo essentiale non excludit, ut sit aliquid secundo essentiale.

Deinde universaliter loquendo, tunc accidens non dicitur in quid, de subjecto, quandò est ita purum accidens, ut non involvat quidquam de subjecto, & ita, quia albedo non involvit quidquam de pariete, non dicitur in quid, de pariete; Secus simum, arca, &c. jam autem ratio potentiæ involvit ipsammet in se materiam, hinc de illa, in quid, dici poterit.

Dici etiam potest, potentiam, supponendo pro illa radicaliter accepta, dici in quid, de materia, non autem potentiam, formaliter & relativè acceptam, vel certè quod ad prædicationem in quid, in materia necessaria,

ſufficiat, aliquid eſſe ſecundò eſſentiale. Unde etiam meliùs explicata fuiſſet Materia, per hoc, quòd ſit eſſentia exigitiva potentiæ ad formam, niſi quòd maluerint Philoſophi, attendere ad id, quod notius eſt nobis: ignotior autem eſt nobis illa radix, quàm quòd materia ſit potentia.

INSTABIS 1. Docet Ariſtot. ex materia & forma, fieri unam eſſentiam; ex actu enim & potentia fit unum; ſed ſi materia non eſſet eſſentialiter potentia, non poſſet ex illa, & forma, fieri una eſſentia, quia non haberet in ſua eſſentia, id, per quod formaliter duo efficiuntur unum, nempe potentiam.

RESPONDET Smigletius. Ad hoc, ut materia & forma fiat una eſſentia, ſufficit ut potentia non ſit diſtincta entitas à materia. Si enim & materia ſit ſeipsâ potentia, & forma ſeipsâ actus, fiet unum per ſe ex materia & forma. Ex dictis etiam diſtingui poſſet minor, non haberet in ſua eſſentia phyſicè ſpectata, materia potentiam. Nego Antecedens, non haberet in ſe Metaphyſicè, & per ordinem ad noſtros conceptus, non haberet, inquam, potentiam, idque formaliter ſpectatam, habendo illam radicaliter ſpectatam. Concedo Antecedens. Sed inde non ſequitur, ex materia & forma non poſſe fieri unum per ſe, quia ſicut totum compoſitum eſt phyſicum, ita & partes phyſicè ſpectatæ, componunt illud, ſufficietque ut Materia phyſicè loquendo, ſit potentia.

INSTABIS 2. Forma eſt actus materiæ, perficiens illam, in ſua eſſentia immediatè; atqui non perficit materiam, niſi quatenus potentia eſt: actus enim non perficit, niſi ſuam potentiam. Ergo materia eſt eſſentialiter potentia.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc, ut materia, realiter, ſecundò eſſentialiter, & phyſicè ſpectata, ſit potentia.

OBJICIT quintò. Si non eſſet poſſibilis forma, etiam materia non eſſet poſſibilis. Ergo inter Materiam & Formam eſt dependentia, & connexio eſſentialis.

RESPONDETUR. Eſſe connexionem eſſentialem, ſed non primò ad eum modum, quô ſi non eſſet poſſibile riſibile, non eſſet poſſibilis homo, & tamen riſibile non eſt primò eſſentiale homini, quamvis non in omnibus, æquiparari debeant riſibile in homine, & potentia in materia, ſed ſufficit ut ad præſens punctum hæc ſint paria.

OBJICIT ſextò. Si ratio potentiæ non eſſet primò eſſentialis materiæ, ſequeretur materiam non eſſe proportionatam actui: ſed hoc eſt abſurdum. Sequela probatur, quia actus eſſet ſubſtantialis, potentia eſſet accidentalis materiæ.

RESPONDETUR. Potentiam eſſe Metaphyſicè, non Phyſicè accidentalem materiæ, adeoque propter identificationem cum ſubſtantia, eſſe phyſicè ſubſtantialem. Deinde etiam forma primò eſſentialiter ſpectata, non eſt actus ſubſtantialis, formaliter & relativè acceptus, ſed nonniſi radicaliter. Unde adhuc erit proportio, inter materiam & formam.

OBJICIT ſeptimò. Ergo ſaltem ſequitur materiæ uniri formam, nonniſi mediante accidenti Metaphyſico, & non immediatè per ſuam eſſentiam, eſſetque iſtud accidens, immediatius unitum materiæ, quàm forma ſubſtantialis.

RESPONDETUR. Concedendo, quòd materiæ uniatur forma, nonniſi mediante accidenti Metaphyſico, immediatè tamen unietur duplici ex capite; Imprimis, quia accidens illud Metaphyſicum eſt idem realiter cum materia; deinde quia ipſa materia eſt ipſum ſubjectum & potentia radicaliter accepta, cui adhuc radicaliter acceptæ unietur illa forma, nec eſt abſurdum, quòd potentia formaliter accepta, ei prius uniatur intentione Logicâ, & ex modo concipiendi, ipſi ſubjecto radicaliter accepto, præ forma ſubſtantiali, quia, per prius eſt, eſſe materiam, cum prædicatis ſibi debitis, quàm eſſe ſub forma. Phraſis etiam non eſt valde exacta, quia ratio Potentiæ in Materia, potius deberet dici ſecundò eſſentialis Materiæ, quàm Accidens ejuſdem.

Punctum Difficultatis 3.

Eſſe Potentiæ, identificaturné Materiæ?

PRÆMITTO 1. *Materiam pluribus titulis dici Potentiam.* Primò ratione compoſiti, in quòd materia, compoſitum in ſe patiatur, id quia in illo, in actu ſecundo, exercet rationem potentiæ. Secundò eſt Potentia, ratione formæ, quàm in ſe patitur. Tertiò, materia dici poteſt Potentia, in quantùm patitur actiones, quibus formæ in materiam inducuntur.

PRÆMITTO 2. *Ut meliùs ſtatus quæſtionis penetretur, dividi ſolet ratio potentiæ in proximam & remotam.* Remotam potentiam omnes cenſent eſſe identificatam realiter materiæ; proximam cenſuerunt aliqui eſſe accidens, realiter ſuperadditum materiæ, qualis fuit Commentator Themiſtius, *Circa quod*

DICENDUM eſt. *Etiam potentiam proximam, non eſſe quid diſtinctum realiter, à materia;* Suarez Diſput.13. Sect.8.n.3. Hurtad.diſput. Sect. 4. Arriaga diſp. 2. Sect.3. Subſ.3. Oviedo Controv. 2. pun. 2.

PROBARI ſolet Primò. Quia materia eſſentialiter ordinatur ad formam, ſed non ordin-

ur, nisi ut potentia receptiva. Ergo illa est es-
entialiter potentia receptiva. Rursus forma
er suam essentiam est actus materiæ. Ergo es-
entialiter, è converso, materia, est potentia ad
ormam.

RESPONDERI posset. Quòd materia essenti-
liter ordinetur ad formam; secundùm quod
st potentia radicaliter & remotè accepta, quæ
psa est indistincta à materia, licet non ordinetur
ssentialiter ad formam, secundùm quod im-
ortat potentiam proximam. Forma è conver-
, erit actus radicaliter acceptus, non autem
roximè. Deinde dici potest, sicut, ut dicatur
nmediatè ignis B; genitus ab igne A, non est
ecesse excludi calorem, utpote instrumentum
gendi, sed tantùm est necesse, excludi aliam
ubstantiam agentem; ita ut immediatè dicatur
ecipi à materia forma, non est necesse excludi
nstrumentum recipiendi, hoc est, potentiam
roximam, sed tantum aliud substantiale inter-
nediativum.

PROBAT Secundò Oviedo. Ista potentia, vel
t substantia, vel accidens; neutrum dici pot-
t: non primum, quia hoc ipsô illa potentia, si
let superaddita materiæ, esset accidens. Ergo
on esset substantialis. Antecedens probatur.
mnis potentia superaddita, essentialiter sup-
onit subjectum, cui superadditur, tanquam ra-
cem illius. Ergo non est substantia sed acci-
ens. Consequentia probatur, quod est propter
quid à se distinctum, quod ad ipsum præsup-
onitur essentialiter, est accidens. Quoad se-
ndam partem, probat idem: Si illa potentia
cidentalis foret, tunc etiam compositum foret
cidentale, quia omne compositum immedia-
resultat ex extremis, quæ immediatè attin-
ntur per unionem. Ergo si immediatè attin-
ur per unionem potentia, quæ est accidens,
mpositum illud erit accidentale. Antece-
ns immediatum probatur. Omne totum im-
ediatè resultat ex partibus, ex quibus imme-
atè componitur. Ergo & omne totum com-
situm, immediatè resultat ex extremis, quæ
mediatè attinguntur per unionem.

RESPONDERI posset: Illam potentiam fore
cidentalem, non fore tamen compositum il-
d accidentale absolutè, quia mediante illâ po-
ntiâ, etiam potentia radicalis materiæ unire-
r, quæ est quid substantiale; in composito au-
n principaliter attenditur, ad ipsam poten-
m radicalem substantialem; hinc, quamvis in
ltorum sententia, mediante quantitate re-
piatur forma materialis substantialis, compo-
um tamen denominatur substantiale, & in
oductione ignis B. facta ab igne A. principa-
er attenditur ad ipsum ignem, non verò calo-
n, quo mediante ignis, agit, & in composito
stantiali reali simpliciter, apud Modalistas
n attenditur ad unionem, quæ non est res
rigorosè, sed ad materiam & formam, quæ,
mediante illâ unione, tanquam res veræ uni-
untur, & constituunt compositum reale; ita &
in præsenti. Quod ulterius in hoc principi-
um resolvi potest; quòd scilicet non attendatur
in composito, ad id, quod habet rationem ut
quo, sed quod habet rationem ut quod, cùm &
ipsum compositum, indistinctum à suis parti-
bus, ex rationibus ut Quod constituatur: hinc
quamvis rationes ut quo, sint accidentales,
modò ratio ut quod, substantialis sit, etiam
compositum erit substantiale. Quia autem
potentia proxima habet se nonnisi ut quo, ad
compositum, quamvis illa sit accidentalis, mo-
do ipsa potentia ut quod, sit substantialis, pote-
rit constitui totum compositum substantiale.
Quanquam non convincitur etiam, quòd illa
potentia non sit substantialis. Rationes quas
adfert, habent retorsionem in forma materiali,
quæ est substantialis, & tamen præsupponit
materiam, tanquam sui subjectum, & cau-
sam.

PROBAT Tertiò Arriaga. Ista potentia super-
addita, vel est substantia, vel accidens; si est sub-
stantia. Ergò, si illa immediatè recipi potest in
materia, poterit & forma substantialis, immedi-
atè recipi; si est accidens, inferam. Ergo si ma-
teria, quæ est substantia, non potest immediatè
formam substantialem recipere, nec poterit ac-
cidentalis.

RESPONDERI posset. Ideò à materia recipi
immediatè, illam potentiam superadditam,
quia si illam non reciperet immediatè, daretur
processus in infinitum, in istis receptionibus,
qui non sequetur, si mediante hac unâ poten-
tia superadditâ, recipiantur à materia formæ;
& sicut, quia mediante calore, producit ignis
ignem, non sequitur, quia ignis in seipso, medi-
ante alio calore, producit calorem, & universa-
liter positâ mediatione instrumenti, & rationis
ut quo, non sequitur, ad ipsum instrumentum,
debere dari aliud instrumentum, ita & in præ-
senti. Posito verò, quòd etiam ista potentia
sit accidentalis, benè adhuc poterit, immediatè
recipere formam substantialem, quia id non fa-
ciet vi & virtute propriâ, sed nomine potentiæ
radicalis, ad eum modum, quo calor immediatè
producit ignem, quantumvis ignis alium
ignem immediatè non producat, nec tamen
dicitur agere supra suas vires, aut magis quàm
substantia, quia hoc agit tanquam instrumen-
tum, principalis agentis, & nomine illius.

PROBAT Quartò Hurtadus, vel illa potentia
superaddita, est tanquam forma informans
materiam, vel non, si non est tanquam forma
informans materiam, & est subjectum forma-
rum. Ergo illa potiùs potentia, quam tu ap-
pellas proximam, est revera materia, & non

illa,quam tu tibi fingis, tanquam radicalem potentiam, hæc enim jam potentia, esset subjectum primum omnium receptivum,in nullo receptum. Quod ipsum est, esse materiam; imò si hæc potentia immediatè receptiva, non inest materiæ, quomodo, ratione unionis cum illa, censebitur forma uniri, ipsi potentiæ radicali: si autem dicis, illam potentiam habere se per modum formæ, informantis materiam, hoc ipso illa potentia, non esset receptiva formarum,quia una forma, non informatur alia formâ, nec ab illa denominatur, essentque duæ formæ substantiales informativæ ejusdem materiæ.

Respondetur. Illam potentiam superadditam,diverso respectu,habituram se per modum materiæ,quia recipit formam,diverso, per modum formæ, quia est per modum advenientis materiæ,ad eum modum, quo formæ partiales, in sententia,eas admittente, habent se per modum materiæ,recipiendo formam totalem, & per modum formæ complendo materiam. Sed posset aliquis dicere,habere se nonnisi per modum materiæ, nec tamen erit revera materia, quia non erit subjectum radicale, nec substantia. *Hinc aliter negativo principio,*

Probatur quintò Conclusio, quia hujus superadditæ potentiæ proximæ, nulla est necessitas. *Sed in contra*

Objicitur primò. Substantia producit aliam substantiam, mediis accidentibus, v. g. ignis ignem,medio calore. Ergo & materia,recipit formas, media potentia sibi superaddita.

Respondet primò Oviedo. Disparitatem esse,quia forma substantialis educta debet constituere unum compositum substantiale, cum subjecto,ex quo educitur, & cum forma substantialis,non possit constituere unum compositum substantiale, cum potentia accidentali, ideo nec in illa recipitur; Effectus verò à causa productus, non debet constituere unum substantiale, adeoque produci ab accidente poterit. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia forma cum eo, cum quo tanquam ratione,ut quo recipiendi,unitur, non debet constituere unum substantiale, sed cum eo,cum quo tanquam radice principali, & ultimo conjunguntur. Hinc bene adhuc posset immediatè uniri,cum aliquo accidenti.

Deinde ut urget Arriaga, etiam ex materia ut causante formam, non fit unum per se. Cur ergo formam,materia, per superadditam potentiam, quæ etiam est accidens,non causabit? præcipuè supposito,quòd causalitas materiæ, ab unione sit distincta.

Respondet secundò Arriaga. Illam potentiam superadditam,necessariò immediatè à sola materia prima causari,quod si semel concessum fuerit; Cur non concedetur, omnes alias formas causari? qui verò ab igne A. censent produci ignem B. mediante calore,putant substantiam non esse immediatè operativam; *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia immediatè ignis producit in se calorem, nec tamen sequitur, quòd immediatè producat alium ignem, sic quamvis materia,immediatè causabit illam potentiam,non sequitur,immediatè, causatura alias formas materiales, imò universaliter, id quod spectat ad perfectionem alicujus, & completum in sua entitate debitumque esse, ad se sola,res illa,nata est facere,habet enim vim emanandi ex se suas perfectiones, & ita immediatè emanat materia quantitatem, anima potentias, si illæ superadditæ.

Respondetur tertiò. Disparitatem esse, quia substantiis ex eo provisa sunt accidentia, quia possunt esse à passo distantes, habereque debent per quod conjungantur passo, illique se, causa introducendæ formæ, insinuent; jam autem materia, necessariò nonnisi præsens causabit formas, ideoque ad illas causandas, à natura provideri aliqua superaddita non debuerunt, imò otiosa fuissent, sicut otiosa fuisset, ... arguens processum in infinitum, potentia superaddita,qua nonnisi mediante, in seipso calorem produceret deberet ignis.

Objicit secundò Averroes. Si potentia materiæ,est ipsa entitas materiæ,sequitur, aut materiam esse corruptibilem, aut posse aliquid produci naturaliter,quod utrumque absurdum est. Sequela probatur: Quia Aristoteles secundo de Interpret. cap 2. dicit: Cùm actus est, potentia, amplius non est. Ergo si potentia est ipsa entitas Materiæ, & hæc potentia perit, & corrumpitur adveniente forma, etiam ipsa entitas materiæ peribit. Deinde si materia est ipsa potentia, sicut manet materia, pereuntibus formis, ita manere debet & potentia ad illas, si autem manet potentia, debet dari & agens reproductivum formarum perditarum, aliàs contra Aristotelem esset aliqua potentia, quæ non posset reduci ad actum.

Responsd. Imprimis cum Arriaga, retorquendo argumentum, quod probat etiam potentiam remotam,& radicalem, non esse identificatam materiæ, idque propter easdem rationes.

Rursùs adveniente forma, perit potentia supponens negationem actus,sed non perit potentia, quæ est capacitas actus.

Deniq; manet illic, nunc potentia, recipiendi formas,sed non potentia, recipiendi formas, sed non potentia pro nunc recipiendi, ad eum modum,quo quocunque instanti manet potentia, movendi se successivè, licet non maneat potentia, movendi se successivè in instanti, in instanti enim, nulla est successio.

Porrò potentia, quæ est nunc, & ad reducen-
im se pro nunc ad actum, debet habere agens
ius actûs, & quia materia non est potentia pro-
nc recipiendi formam deperditam, nec agens
bet dari reproductivum illius formæ.

Videndum infra, cur non detur à privatione
gressus; quamvis autem materia sit indiffe-
ns potentia, ad has, vel illas formas, hæc indif-
rentia, non est necesse, ut tollatur à potentia
ermedia, sed ab ipsamet forma supervenien-

Concesso etiam, quòd mediante quantitate
cipiantur dispositiones, non sequitur admitti
c ipso potentiam superadditam, quia status
æstionis non procedit de quantitate, sed de a-
potentiâ, quæ ad ipsam etiam quantitatem
cipiendam, mediare deberet.

Objicitur Tertiò. Dispositiones introductæ,
quantitate Eucharistica, ad formam ignis,
igunt formam ignis, & non exigunt illam
iquam in materia recipiendam, quia hæc
n est. Ergo exigunt formam in quantitate
cipiendam. Ergo ulterius apparet, for-
s non immediatè in potentia materiæ re-
i.

Respondetur. Quando dicitur, immedia-
recipi formas in materia, non excluditur, ut
i, mediatio quantitatis, sed mediatio poten-
, ad ipsam etiam receptionem quantitatis
ncurrens. Deinde, dici potest ex suppositio-
miraculi, exigi formam, nonnisi in quantitate
ipiendam, faciente id Deo, ad occultan-
n miraculum, exhibenteque concursum,
em aliàs exhiberet, nonnisi præsente mate-
; sed secluso miraculo, non exigunt dispositi-
s productionem formæ, nisi materiâ sup-
ita, imò argumentum multum probat;
a probaret, nec mediatè recipi in materia
mas, quia dispositiones in Eucharistia non
gunt productionem formæ in materia, et-
n mediatè, cùm nulla sit illic materia: & sic-
i miraculosè, nonnisi mediante aliqua po-
tiâ reciperet materia formam aliquam,
n rectè inferretur, secluso miraculo; non
ipi immediatè formas, ita & in præ-
ti.

Objicitur Quartò. Quod est in potentia, in
quo genere, non est in illo genere; sed mate-
est potentia respectu generis substantiæ. Er-
non est in genere substantiæ. Ergo est in ge-
e accidentis.

Respondetur. Argumentum probare, nul-
n dari potentiam substantialem, hinc multum
obat; dici etiam posset, quòd materia sit po-
tia respectu generis substantiæ, quæ se habe-
per modum completi Physicè, non verò, quæ
habeat, per modum complebilis Physicè, ita
etiam materia non sit in genere completi
ysicè, sed in genere complebilis Physicè.
ctum etiam supra, non esse materiam, po-
tiam ad esse substantiale, in tota latitudine
sumptum, est enim substantialiter & actu po-
tentia; licèt sit Potentia ad esse substantiale, in
aliqua specie, quod sit specificabilis à forma sub-
stantiali Physica.

Objicitur Quintò. Saltem potentia re-
ceptiva formarum accidentalium, debet esse
accidens, actus enim & potentia ex 9. Metaph.
7. sunt ejusdem generis, debetque ex commu-
ni axiomate, inter actum & potentiam, esse pro-
portio.

Respondet Scotus. Intelligendum esse A-
ristotelem de potentia objectiva, quòd qualis
illa est, talis debeat esse actus entitativus. Dein-
de dici potest, quod inter actum & potentiam
non semper sit proportio, in ratione entis, licet
sit proportio in ratione perfectibilis, & perfe-
ctivi. Unde ulterius, si potentia materiæ ad
formas substantiales sit substantia, non poterit
argui, multiplicari entia sine necessitate, quod
argueretur, si poneretur potentia aliqua acci-
dentalis, condistincta ab ipsa materia, quæ non
est ratio, cur ipsamet sufficiens non sit, ad reci-
pienda accidentia: & sicut, quia forma est sub-
stantialis, non ponitur potentia materiæ sub-
stantialis superaddita materiæ, sed solùm capax
substantialis formæ; ita non debet poni poten-
tia accidentalis superaddita materiæ, sed solùm
potentia capax accidentis sustentandi. Quan-
do autem Aristoteles docet multiplicari poten-
tias, multiplicatis actibus, non intellexit multi-
plicari potentias entitativè, sed formaliter, hoc
est potentiam tot esse formarum receptivam,
quot formæ receptibiles & sustentabiles.

DIFFICULTAS III.

*De potentia Materiæ, prout est appeti-
tus formarum.*

Præmittenda est decisioni difficultatis, ex-
plicatio appetitûs, postea decidendum.

Punctum Difficultatis 1.

Quid sentiendum?

Præmitto 1. *Materiam ordinari ad formas.*
Est enim definitivè potentia ad formas; po-
tentia autem dicit ordinem ad aliud; & quia
eo modo ordinatur ad formas, quomodo est
potentia ad illas; cùm illas non sit naturaliter
apta habere, omnes simul, nec ad illas ordinatur
simul habendas omnes, quia tamen non est ma-
teria, (si spectetur tota, in sua latitudine) alia

numero ad hanc, alia numero ad illam formam, ideo habet potentiã ad omnes simul, simultate, tenente se penes potentiam, non verò, tenente se, ex parte habere formarum. Hinc etiam fit, ut quamvis prius scientia ordinetur ad objectum, in communi, non tamen ordinetur materia ad formam, in communi, quia materia perficitur realiter à formis, in ordine ad constituendum compositum, realiter autem, nihil est nisi singulare, & particulare, hinc, si materia respicit formas, ut sui realiter perfectivas, respicere eas in particulari debet; Scientiæ autem, possunt esse objecta abstracta, imò & entia rationis. Quia tamen materia est subjectum, quarumcunque formarum, ideo Angelus, non potest comprehendere ordinem illum materiæ, licet enim notitia de materia proficiscatur à principio, quod est Angelus, nobiliori quàm sit materia, quia tamen, non pertingit ad infinitos terminos, seu formas, quarum successivè est capax materia, simul noscendas, fit ut non dicatur comprehendere materiam, comprehensione ut supponitur adæquata & completa, terminativeque spectata.

Præmitto 2. *Ex hoc, quod materia sit potentia ad formas, perficiturque formis, inferunt Philosophi, formas esse bonum materiæ*: & quia bonum omne, est appetibile, dicunt formas appeti à materia, sed valde Metaphorica locutione. Appetitus enim ipse duplex ponitur, quidam naturalis, seu innatus; alter elicitus. Appetitus elicitus, est actus vitalis, potentiæ appetitivæ, in bonum cognitum, se affectivè moventis. Appetitus autem naturalis, est quædam naturalis, ac necessaria inclinatio, seu ordo ad aliquam perfectionem, seu bonum, ad quod appetens ordinatur, qualis appetitus est in lapide ad motum deorsum, in igne ad motum sursum; talis etiam appetitus ponitur in materia ad formas, qui in re nihil aliud sit, quàm ipsa materiæ entitas, quæ in quantum dicit capacitatem ad uniri formis, est potentia: inquantum autem, illæ formæ, sunt bonum, & perfectio ejusdem, dicitur esse appetitiva earundem.

Præmitto tertiò. *Appetitum hunc innatum, tam in materia quàm in quibuscunque aliis, posse considerari duplicem*; Proximum, & remotum. Proximus appetitus: est ipsa entitas, posita extra circumstantias requisitas ad bonum, quod appetit: quæ ipsa entitas, si postea ponatur in circumstantiis, & requisitis debitis, erit potentia, & appetitus proximus. Quod ipsa Entitas, etiam posita extra circumstantias, & requisita, sit appetitus, hoc inde est, quia extra omnes circumstantias, entitas appetentis, est entitas. Ergo etiam est & appetitus, quia hic appetitus est ipsa entitas. Non est tamen hic appetitus proximus, sed remotus; quia appetitus proximus, est appetitus hîc & nunc implebilis, non est autem hîc & nunc implebilis, si definit exigita; Priorem appetitum appellat Oviedo ineffi[...]cem, posteriorem efficacem. Consule e[...]dem.

Præmitto quartò. *In appetitu elicito, du[...] cem adhuc condistingui posse actum.* Actum d[...] derii, & actum delectationis. Actus desideri[...] appetitus boni, ut consequibilis, comparab[...] &c. Delectatio autem, est actio appetitûs, p[...] supponens actum amoris & consequens ex [...] titia boni, quod bonum, jam sit consecutus [...] petitus.

Retulit hîc Oviedo sententiam recent[...] rum, qui censuerunt, appetitu desiderii, f[...] voluntatem in objectum actu existens, c[...] enim quis actionem aliquam externam lib[...] exercet, in illo instanti, quo exercetur, est i[...] intentio efficax, illius exercitii. Ergo & desi[...] rium, nam hoc imbibitur in illa intentio[...] quod si intentio, & res intenta, simul esse p[...] sunt: Ergo & desiderium, cum re desidera[...] sed hæc doctrina illorum, non plenè etiam c[...] vincit, quia distinguuntur hæc duo, rigorosè[...] quendo, desiderium, & intentio, quà talis; Q[...] desiderium, non est quid respectivum ad me[...] secus intentio. Unde etiam cum durat me[...] rum quà talium exercitium, ut durat in insta[...] quo res fit, durabit & intentio, potest aut[...] non durare desiderium. *His præmissis*

Dicendum est primò. *Materiam respect[...] mnium possibilium formarum, habere appeti[...] remotum, & inefficacem, etiam cum est, sub fo[...] aliqua.*

Probatur. Quia appetitus formarum p[...] sibilium, nihil aliud est, quàm materia, capax [...] cipere formas possibiles, si ibi inducantur. E[...] sicut materia habet seipsam, dum est [...] aliqua forma, ita habebit & illum app[...] tum.

Dicendum est secundò. *Materiam, sumpt[...] cum dispositionibus ad tales in specie formas, de[...] rare appetitu proximo, omnes formas illius [...] ciei.*

Probatur. Quia appetitus proximus m[...] teriæ, est ipsa entitas materiæ, una cum dispo[...] tionibus. Ergo cum dispositiones non req[...] rant potius hanc in individuo formam, quàm [...] lam, & materia pro sua parte, non magis resp[...] ctu hujus, quàm illius formæ, est potentia, app[...] tet omnes formas illius formæ, est potentia, [...] petet omnes formas illius speciei, appetitu pr[...] ximo.

Dicendum est tertiò. *Si appetitus materiæ, [...] matur secundùm id, quod dicit ille in, recto, [...] magis appetit formam nobiliorem, quam ignobil[...] rem. Si verò sumatur appetitus pro eo, quod di[...] pro connotato, & in obliquo magis, appetitur for[...] nobilior, quàm ignobilior.* Pro prima parte co[...] clusionis citari possunt: Ruvius, Averro, Am[...] cus & alii. Pro secunda parte Mastrius, Ponti[...]

cu[...]

...m Scoto; in quartum dis. 49. quæst. 10. & dis. ... q. 5.

Prima Pars Conclusionis:

Probatur. Appetitus materiæ in recto, est ...sa entitas materiæ, sed eadem est entitas ma...riæ, respectu quarumcunque formarum. Er... & idem appetitus.

Secundam partem Conclusionis:

Probat primò Mastrius Auctoritate Aristo...is, in causis præcisis, sicut se habet simpliciter simpliciter, ita magis ad magis, & maximam maximum, sed materia simpliciter appetit ...mas, quia forma est ejus perfectio simpliciter. ...go magis appetit formam, quæ magis eam ...ficit, & maximè, quæ est ejus perfectio ma...ma; subsume: Sed non appetit magis formas, ...undùm id quod dicit recto. Ergo secundùm quod dicit in obliquo.

Confirmatur. Accidentales formæ, minus ...petuntur præ substantialibus. Ergo & igno...iores præ nobilioribus.

Respondetur ex Pontio. Propter quod ...umquodque tale, & ipsum magis. Cum ergo ...pter substantiales formas, appetuntur acci...ntia, sicut media propter finem, magis præ ...identibus appeti debent formæ substantia...; quia autem formæ ignobiliores, nec erunt ...us appetibiles.

Contra. Tum quia non est ratio cur appe...is, illud magis sequatur, quia hoc quidem fi...est, & non quia melius est, certè enim etiam ...r ipsos fines, unus præ alio magis appetitur. ...o taxa appetendi, non est ille ordo; hinc ...mvis formæ substantiales ignobiliores, non ...inentur ad formas nobiliores substantiales, ...erunt magis appeti formæ substantiales no...iores. Tum quia fieri potest, ut aliquis, me...m, melius, ipso fine, assumat, v. g. amorem ...i, propter temporale habere bene. Ergo pen...da non est, majoritas vel minoritas boni, quia ...d est pro fine, hoc, pro medio. Ergo ulterius ...mvis formæ nobiliores, non sint finis igno...orum, non sequetur, illas non esse meliores ...obilioribus, adeoque magis appetibiles. ...m quia quòd aliquid sit appetibile non ha...ur ex eo, quia est finis, sed quia bonum ma...sit, magis appetetur.

Probat secundò idem. Appetitus elicitus, ...gis appetit majus bonum. Ergo & innatus, ...gis appetet majus bonum; sed non appetet ...gis, si sumatur hic appetitus, secundùm id, ...od dicit in recto. Ergo appetet magis, si ...umatur hic appetitus, secundùm id, quod dicit, pro connotato, & in obliquo.

Punctum Difficultatis 2.

Occurritur Responsionibus. & *Probatur ulterius Conclusio.*

Respondetur primò. Disparitatem esse, quia appetitus elicitus, fit ex præexistente cognitione, majoris boni, & minoris discretiva; sed appetitus innatus, cum non fiat ex hac cognitione, non habet discretionem nobilioris, & ignobilioris formæ: Consequenter utramque æqualiter appetet.

Contra. Tum quia potest esse appetentia in appetitu innato, sine ulla cognitione. Ergo & major appetentia, sine illa discretione: & sicut appetitus innatus, dicitur appetere, quia capax est recipiendi, & quia hoc bonum illius est. Ergo & appetitus major, per hoc benè salvabitur, quia ejus quidem capax est, & quia hoc melius est. Tum quia id quod gerit cognitio in cognoscente, supplet natura in non cognoscente, quàm discretionem boni & mali, fieri à natura patet à posteriori, quia indidit aquæ appetitum ad frigus, quod est perfectio illius, unde etiam reducit se semper ad connaturale suum frigus, avertendo se à calore, qui non est perfectio illius. Ergo sicut cognoscens habet, unde possit appetere majus bonum magis, ita habebit, & non cognoscens, nempe ipsam naturam. Tum quia naturalis inclinatio, debet esse cum maxima rectitudine, utpote indita ab auctore naturæ, at rectitudo naturalis, postulat, ut majus bonum præferatur minori. Ergo & hæc inclinatio naturalis, quæ est in materia, postulabit, ut nobilior & melior forma, magis ametur.

Respondetur secundò ex Pontio, disparitatem esse. Eo, quòd non debeant in omnibus habere proportionem, appetitus elicitus, & innatus, adeoque nec in modo appetendi, meliorem formam.

Contra est. Concedo non in omnibus debere proportionari, hos duos appetitus, sed quærere restat; cur in hoc puncto proportionari non debeant? deinde, quare licitum est argumentari ex eo, quia appetitus elicitus appetit bonum, etiam innatum, appetere bonum, & ex ex eo, quia elicitus, majus bonum appetit magis, non erit licitum argumentari, quod etiam appetitus innatus, meliorem formam appetat magis?

Respondetur tertiò ex eodem: Quamvis appetitus elicitus, habendo majus bonum, non appetat minus, non est licitum argumentari, quòd nec appetitus innatus, dum habet nobiliorem formam, appetat ignobiliorem, ita nec adlata argumentatio tenebit.

Contra. Quia ne procedat illatio, manifesta est repugnantia, nulla autem pro antecedenti. Hoc ipsum, inde est, quia si ad ignobiliores formas, non haberet appetitum materia, tunc, cum habet nobiliorem, & non haberet illum ut supponitur, & haberet, quia haberet materia suam entitatem. Appetitus autem, est ipsa entitas materiæ. Deinde, etiam antecedens habet difficultatem: nonne habito decem, adhuc appetitur quinque.

Probat tertiò Pontius. Appetitus materiæ nihil est aliud, quàm perfectibilitas ejus, sed est magis perfectibilis, per formam perfectiorem, quandoquidem, cum ea componit compositum perfectius. Ergo magis illam appetit.

Respondet Quidam. Distinguendo Minorem, magis est perfectibilis materia, per formam nobiliorem, hoc est: potest magis perfici à forma perfectiore. Concedo Minorem: magis est perfectibilis, hoc est magis potest perfici à forma perfectiore. Negatur minor. Explicat sic: In priori parte, ly magis, construitur cum ly perfici, in posteriori, cum ly potest. Majoritas ista, potest se tenere, vel ex parte ipsius potentiæ, & sic falsum est, magis esse potentiam materiæ respectu formæ nobilioris, vel majoritas ista, potest se tenere, ex parte formæ, & sic non est dubium, quia perfectior forma, magis potest perficere. Illustrabat hoc instantia; Vitrum potest magis perfici à vino A, quàm à vino B, si potest, referatur ad vitrum? falsa est propositio, quia vitrum, non magis potest recipere vinum A, quàm vinum B. Si verò, potest, referatur ad vinum? magis potest perfici vitrum à vino A, quia illud melius esse supponitur.

Contra. Tum quia majoritas, tenens se ex parte formæ, est majoritas respectiva, consequenter etiam in materia, respondere debet magis perfici. Tum quia instantia de vino allata, non convincit, neque enim ordinantur ad se, vitrum & vinum, nec à vino natum est perfectionem desumere vitrum, imò non apparet, quomodo melius vinum, magis perficere possit à parte sua vitrum, cùm nullo modo illud perficere possit. Tum quia si per illud, ly falsum est, magis esse potentiam, materiam respectu formæ nobilioris, non plus significat, quàm quod non sit, quoad entitatem, & secundùm id, quod dicit in recto, ille appetitus major, vera est propositio, & non procedit contra nostram conclusionem, sed insuper.

Confirmatur conclusio. Materiam magis appetere formas, nobiliores, nihil aliud est, quàm formas nobiliores, esse majus bonum materiæ. Sed de facto formæ nobiliores, sunt majus bonum materiæ. Ergo de facto magis appetuntur. Major probatur: Statu ipso quæstionis, & intento conclusionis. Minor probatur, illud, quòd id præstat materiæ, quod & formæ ignobiliores præstant, & insuper plures gradus bonitatis secum adfert, est majus bo[num] materiæ, sed formæ nobiliores, id præ[stant], quod ignobiliores, & insuper plures gr[a]dus bonitatis, secum adferunt. Major probat[ur] inductione, in omni bono, quod censetur e[st] majus, præ alio, sive illud sit increatum, Min[or] probatur, quòd scilicet, idem præstet forma n[o]bilior, quod ignobilior, quia componit compo[si]tum, informat, & complet materiam, quòd a[u]tem plures gradus bonitatis adferat, sic prob[a]tur. De forma nobiliori falsa est hæc contrad[i]ctoria; forma nobilior non adfert plures, grad[us] bonitatis, aliàs non esset nobilior, quia nobilit[as] formæ, desumitur ex pluralitate graduum bon[i]tatis. Ergo vera erit, hæc altera contradictori[a] forma nobilior fert plures gradus bonitatis. D[e]inde ex parte materiæ, nõ repugnat aliquid m[a]gis appeti, conceditur enim à plerisque o[p]positorum, magis appeti substantiales forma[s] præ accidentalibus, nec est ratio, cur non ma[gis] appetantur nobiliores formæ. Ergo appetu[n]tur magis.

Punctum Difficultatis

Solutio Objectionum.

Contra primam Conclusionem.

Objicitur 1. Si materia, haberet appe[ti]tum, ad omnes formas, haberet etiam [a]d corruptas: ad corruptas, habere appetitum n[on] potest, ad impossibile enim, haberi appetit[us] non potest, formæ autem corruptæ, sunt im[]possibiles.

Respondetur. Quòd, sub conditione, si c[...]retur agens corruptarum formarum reprod[u]ctivum, appetat materia corruptas formas, lic[et] non appetat absolutè & proximè.

Objicitur 2. Si ex eo, benè argueretur, m[a]teriam appetere omnes formas possibiles, qu[ia] entitas materiæ, est hic appetitus, quæ man[et] tunc, cùm est forma, sequeretur quòd mate[ria] eodem appetitu, appeteret formam præse[n]tem, & absentem, sequiturque quod præsente[m] desideret, & de absenti delectetur.

Respondetur. Eodem appetitu, omnes il[las] formas appeti, secundùm id, quod dicit appe[ti]tus in recto, nempe suam entitatem, sed non e[un]dem, formaliter, secundùm connotata requi[si]torum accepto, ratione quorum connotatoru[m] deficientium, non oblectatur formaliter de fo[r]ma absenti, licet coincidant desiderium, & del[e]ctatio, secundùm id, quod dicunt in recto.

Objicitur 3. Quælibet forma exsatiat app[e]titum materiæ. Ergo nullo appetitu, alias pr[...] sequitur.

Respondetur. Consequens esse verum, [...]

app

appetitu proximo,non de remoto, vel de appetitu ejus,in quantum respicit finem suum particularem,qui est esse completam,& esse in composito,sed non de appetitu respiciente bonum universi,cujus majus est bonum, pluralitas formarum. Unde etiam,cùm est sub una forma, appetit corruptionem,non per se,sed indirectè, in quantum nonnisi in decessu alius formæ substantialis, capax est recipere naturaliter , aliam formam substantialem; & licet forma præsens, sit etiam bonum universi , quia tamen est bonum particulare,& minus, ideo varietatem formarum,tanquam majus bonum, & universalius appetit.

Supposito etiam , quod absolutè loquendo, satiet appetitum materiæ una forma , non sequitur,quòd aliæ formæ, tunc non appetantur à materia; quia licet appetitus elicitus, non possit appetere aliud,quando est satiatus, potest tamen innatus. Rationem dat Pontius : Quia satietas involvit negationem ulterioris desiderii, & tunc judicamus hominem esse satiatum, quando nihil amplius appetit , præter id, quod habet; at satietas Materiæ orta à forma habita, non involvit negationem appetitus innati , respectu aliarum formarum , siquidem cum illis potest facere,unum per se. Rursùs posita satietate, Appetitivi , apti appetere appetitu elicito, non est unde salvetur appetitus alius , non ex actu elicito,quia hic non ponitur , non ex quocunque alio , quia quodcunque ponetur, non erit sufficiens ad denominationem elicitè appetiti, quia deberet dari elicitum , sine elicitivo; jam autem,positâ una forma in materia , potest ostendi,in quo salvetur appetitus innatus Materiæ,ad alias formas,nempe, in ipsa entitate Materiæ,quæ habet potentiam ad alias formas , & in ipsa entitate formarum, potentium perficere Materiam,neque enim, quòd una forma perficiat Materiam,adimit aliis vim perficiendi , neque facit ne sint perfectivæ.

Objicitur 4. Si materia,appetit formas possibiles omnes , etiam cum est sub forma aliqua substantiali,sequitur illi esse violentum , informari ab hac forma,ad eum planè modum , quo lapidi est violentum , ire rursum, eo , quod tunc appetat deorsum.

Respondetur. Negando sequelam : disparitas est , quia lapis est determinatus & adstrictus , ad hanc in specie, versus centrum, tendentiam ; materia autem non est adstricta,& determinata,ad hanc in specie completionem, & certè non ex eo violentus est lapidi motus sursum,quia est incompatibilis,cum motu deorsum,aliàs etiam motus deorsum esset illi violentus , nam etiam hic non est compatibilis cum motu sursum ; sed ideo est violentus , quia illud incompatibile, hoc est motus sursum , non est bonum illius,quod appetat connaturaliter; formæ autem quæcunque,præcipuè substantiales, sunt bonum Materiæ. Neque censendum,Materiam fastidire tunc formam præsentem : quis enim dicat,id fastidire Materiam , circa quod exercet appetitum fruitionis,& complacentiæ? quantumvis per hoc , non amittat potentiam aliarum formarum capacem,quæ capacitas, est illius appetitus remotus. Esset quidem violentum Materiæ,esse sine omni forma; sed non habere omnes formas,una nonnisi habita, non est illi violentum, quia etiam , unam formam habendo,est completa substantialiter.

Objicitur 5. Saltem in instanti,quo materia, supponitur cum appetitu complacentiæ ad aliquam formam, nihil appetit appetitu desiderii, pro illo instanti. Quod ipsum probatur : si enim aliquid appeteret,tunc materia maximè appeteret formam substantialem, casu quo hæc deficeret; hanc non appetit , quod ipsum probatur : Implicat ex suppositione appetitus complacentiæ, qui involvit ipsam existentiam formæ,formam deficere. Ergo implicat purificatio conditionis,sub qua,alia forma esset appetenda.

Respondetur. Distinguendo antecedens. Nihil appetit forma, appetitu remoto desiderii nego,nihil appetit appetitu proximo,concedo: appetitus enim remotus, non attendit ad hanc conditionem : casu si deficiat illa forma, sed totus stat in hoc,quia entitas Materiæ , est capax etiam aliarum formarum.

Contra Conclusionem Tertiam.

Objicitur 1. Materia non est magis capax animæ rationalis , quàm animæ bruti. Ergo æquè appetit formas ignobiliores , ac nobiliores.

Respondetur. Æquè quidem est capax Materia, quarumcunque formarum , sed non æquè illis perficitur, ratione cujus inæqualitatis,potest appetere magis & minus : unde etiam negatur, non esse illas , quæ in se meliores etiam materiæ ; sicut enim non tantum sunt Formæ,bonæ in se, se bonæ Materiæ , ita non tantum sunt meliores,in se, sed & meliores materiæ,cum præsertim illa melioritas,sit indistincta realiter ab ipsamet bonitate,qua, bonæ sunt formæ,ipsi Materiæ.

Objicitur 2. Materia solùm appetit formas, ut cum illis faciat unum per se, sed cum quacunque facit unum per se. Ergo æqualiter omnes appetit.

Respondetur. Cum quacunque forma substantiali, facit materia unum per se, sed non æqualis perfectionis, sed cum nobiliori forma, facit compositum nobilius. Rursùs quia ponuntur à nobis, in materia, appetitus & nobilioris , & ignobilis formæ; dici potest quòd secundùm appetitum nobilioris formæ, petat interitum ignobilioris formæ, sicut etiam , secundùm appetitum ignobilioris formæ , petit interi-

teritum nobilioris, quamvis ille primus appetitus præpenderet ; vel certè dici potest, quòd si materia appeteret , appetitu determinato formas nobiliores , deberet appetere interitum imperfectiorum : sed quia determinatè illas non appetit , nec appetit , interitum aliarum; si enim indeterminata est, ad utrasque, licet magis has, quàm illas appetat , non debet deposcere interitum alius, hæc enim deposcentia, argueret ejus determinationem.

Instabis. Si appetitus Materiæ, est ipsa Materiæ entitas, quæ est capax formæ : Ergo cùm eadem sit capacitas frigoris in aqua, & capacitas caloris, benè capacitas caloris, in aqua, appetitus dici poterit.

Respondetur. Appetitus Materiæ, est capacitas Materiæ , non quomodocunque spectata, sed prout Forma, est bonum illius, cùm ergo, non sit bonum aquæ calor , capacitas illa aquæ, pro recipiendo calore non dicetur appetitus : nisi fortè dicas, quòd capacitas illa aquæ, inadæquatè, & secundùm materiam spectatæ, sit appetitus caloris.

Objicitur tertiò. Appetitus Materiæ , est ipsa potentia materiæ; sed hæc, est indifferens ad nobiliores, vel ignobiliores formas. Ergo & appetitus, est indifferens.

Respondetur. Quòd appetitus materiæ , in recto, sit ipsa potentia materiæ, sed in obliquo dicit ipsam formam, quæ potest esse melior, & non melior, adeoque magis, vel minus æstimabilis; Ex dictis etiam, id adferri potest, quòd potentia materiæ , sit indifferens hoc sensu : quia potest, non magis hanc recipere , quàm illam formam; sed non indifferens , quasi non magis per hanc, quàm per illam formam perficiatur; In idem recidit, quod dicit Mastrius, quòd materia, sit indifferens; hoc est , cum exclusione appetitus determinati, ad formam nobiliorem, sed non indifferens, cum exclusione inclinationis majoris, vel minoris, ubi jam relinquetur locus, ad meliorem formam majoris inclinationis?

Quæres: *Si daretur forma, quæ contineret eminenter, perfectiones aliarum formarum , materia illi unita, desideraretne appetitu remoto, cæteras formas?*

Assero desideraturam: Ratio. Tum quia ut urget Pontius, appetitus, Materiæ est perfectibilitas illius, sed non obstante hac forma continente aliarum formarum perfectiones, est perfectibilis Materia, per alias formas, potest enim cum illis constituere unum per se. Ergo dicet appetitum ad illas. Tum quia vel amittit Materia suam entitatem, cum est sub forma, continente virtualiter alias Formas, vel non amittit : si amittit; Ergo Materia est corruptibilis. Ergo non est subjectum primum , in quod abeunt omnia; si verò non amittit Materiâ suam entitatem, accessu formæ , virtualiter alias formas continentis. Ergo nec amittit appetitum ad alias formas, nam hic appetitus in re, remotus, est ipsa entitas materiæ. Tum quia, posita forma, virtualiter continente reliquas formas vel reliquæ formæ amittunt suas perfectiones vel non amittunt; si non amittunt : Ergo adhuc bonæ sunt, adeoque appetibiles à materia; si amittunt: Ergo tu aliquid sine fundamento asseris. Summum enim bonum, quod est Deus, non destruit bonitatem, quam habent in se reliqua Entia, quæ etiam comparativè ad Deum, sunt etiam, (licet minus infinitè) bonum. Dein si amittunt reliquæ formæ , suam bonitatem, in præsentia formæ virtualiter continentis reliquas formas, saltem Deus, non amittit vim producendi formas , minus illa priori bonas cur ergo illas, tanquam bonum etiam suum, non appetet materia?

Dices primò. Voluntas, quamvis sit potentia libera , tamen non eligit minus bonum, in comparatione majoris. Ergo nec appetitus innatus.

Respondetur. Negando Antecedens de quo, prima parte D. 5. N. 105. & in Anim. Disparitas etiam dari potest; quia electio voluntatis, non est ipsa voluntas, sed ejus actus : non ergo hoc ipso, quia eligit majus bonum, voluntas dicenda est eligere minus bonum , jam autem appetitus materiæ, est ipsa potentia materiæ quæ est eadem, ad formas quascunque.

Dices secundò. Deus visus , ita satiat appetitum creatum, ut eo habito, non appetat aliud videre. Ergo etiam & dicta forma , ita satiabit appetitum materiæ, ut illa habita , reliquas non desideret materia.

Responderi potest pluribus viis. Imprimis negando Antecedens : nunquid enim, non desiderat videre concernentia personam suam beatus? Disparitas etiam est, quia appetendo Deum, non debet censeri appetere, hoc ipso, reliqua extra Deum, quia appetitus ille beati , non est ipsa voluntas beati , sed actus illius. Actus autem unus , non est actus alius ; jam autem appetitus formæ descriptus , est ipsamet entitas materiæ, & bonitas formæ, hinc appetendo materia, formam illam , æquivalentem pluribus formis, censetur etiam appetere reliquas, quæ supponuntur adhuc esse bonæ. Nec censebitur tunc, materia appetere malum simpliciter, appetendo minus bonas formas, adhuc enim illæ sunt bonæ, eò, quòd possint cum materia , constituere, unum per se; sed appetet malum , secundùm quid, hoc est , non ita bonum, & quia scilicet nonnisi expulsa nobiliori forma, potest materiæ se communicare , ignobilior Forma. Unde ulterius prædicta forma , non compebit totalem appetitum materiæ , quia satietas materiæ, est completio illius substantialis, ra-

et autem materia, adhuc complebilis ab aliis ormis.

Dices tertiò. Id quod habet aliquis eminen-r, non desiderat habere formaliter. Ergo iam materia, habens formam æquivalentem liquis, non desiderat reliquas. Antecedens obatur: quia etiam Deus, habens entitatem am, æquivalentem perfectione quibuscunque ssibilibus, non desiderat reliquas perfectio-s, nec homo æquivalens perfectione bruto, siderat esse brutum.

Respondetur. Id, quod aliquis continet ninenter, potest desiderare appetitu innato, et non elicito: non quidem elicito, contenta-enim illo eminenti; sed potest desiderare petitu innato, eo, quòd ille, sit ipsamet enti-, & bonitas alius, quorum utrumque reperi-, habito etiam aliquo eminenter continente. einde Antecedens non convincit, nec indu-o est sufficiens, nam unus Imperialis, continet um grossum, & alterum, & tamen habito Im-iali, desiderantur illi grossi. Porrò, tunc ha-oeo, quod eminenter continet reliqua, non iderat quis habere alia, quando illa alia, nihil bent specialis propriæ, & debitæ appetenti-abilitatis, sicut esse creaturæ, nihil habet pro-æ specialis, & debitæ amabilitatis Deo, esse n bruti, respectu hominis. Jam verò, in nparatione perfectioris Formæ, habent ad-formæ ignobiliores propriam, specialem, oitam appetitui Materiæ, perfectionem, ad-untque prædicatum, dignum adhuc mate-, nempe alius rationis substantiale compo-im.

QUÆSTIO IV.

Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ.

Gemus imprimis de Unitate Materiæ, postea de ejus ingenerabilitate & incorruptibili-. *Quod attinet ad Unitatem:*

Corporalia sunt corruptibilia, alia incorru-bilia; de utrorumque materiæ unitate, agen-erit. Et quidem, non quæremus hîc, de tate numerica materiæ, nam certum est, in ulis individuis materialibus, esse illam di-m, & multiplicatam realiter, quod ipsa se-abilitas arguit, sed erit quæstio de unitate pecifica; An scilicet in omnibus corporibus, sit eadem specie materia?

De quo *sit*:

DIFFICULTAS I.

An Corporum corruptibilium eadem sit specie materia?

Duo hîc inquiremus. 1. An materia sublunarium, defacto sit una specie? 2. An sit possibilis alia specie? *Quoad primum*,

Dicendum est primò. *Materiam corporum sublunarium, esse eandem specie.*

Probari solet 1. Omnia corpora sublunaria, transmutantur adinvicem, ut ipsa experientia ostendit, & tamen ratione materiæ non requirunt diversitatem specificam. Ergo materia in omnibus sublunaribus, est eadem specie. Antec. probatur: Quia si in transmutationibus acquireretur materia distincta specie, tunc v. g. Paulus, comedens nonnisi pisces, & olera, esset distinctus à Joanne, comedente carnes.

Responderi posset. Concedendo prædictam distinctionem, negandoque ulterius intervenire tunc continuationem, in illis materiis, neque extrema haberent idem, sed intervenire solam non discerptionem & contiguitatem, qualis habetur in osse, & carne, & si hæc contiguitas petibilis ob diversitatem formarum, non obest animationi, nec oberit contiguitas petibilis ob diversitatem materiarum, sufficiet enim, nullam intercipi partem, ubi non sit materia, & ubi non sit Forma, eritque adhuc totum illud unum per se, quia constabit partibus, quarum una, est potentia, alia actus, utrumque substantiale utrumque ordinatum ad se.

Probari potest 2. Quorum prædicatum, primo essentiale est idem, illa sunt idem specie, & sic quia esse animal rationale, est primò essentiale, tam Petro, quàm Paulo, hinc idem sunt hæc, specie; sed materiæ quorumcunque sublunarium, habent eundem conceptum primo essentialem; omnes enim sunt subjectum primum, vel potentia radicaliter accepta, &c. Ergo.

Responderi posset. Hunc conceptum, esse primò essentialem, materiæ genericè acceptæ, & sicut primò essentialis conceptus animalis, est vivens sensitivum, & tamen sub vivente sensitivo, dantur plures species; ita sub hoc primo essentiali conceptu, qui est esse subjectum primum, possunt esse, distincta specie, subjecta prima. *Hinc commodius*,

Probatur 3. Conclusio, argumento negativo, nullum est fundamentum & nulla necessitas, adstruendæ hujus specificæ diversitatis, in ipsa Materia, proportionandique ita Materias Formis, ut pro diversitate formarum, sit diversitas, Materiarum. Et sicut eidem ligno potest induci forma artificialis Mercurii, & Saturni; sic eadem specie materia, dicenda est, esse capax plurium formarum.

Obji-

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtot. qui 1. Phyſ. cap. 6. Tex. 60. dicit: Materiam in omni transmutatione, eſſe eandem numero, ſed non ſpecie.

Respondetur. Explicando Ariſtotelem, quòd ſcilicet, velit materiam in omni tranſmutatione aliam eſſe ſpecie, non ratione ſui, ſed ratione formæ diſtinctæ; aliàs ſi ratione ſui, eſſet alia ſpecie forma, non jam maneret eadem numero, cùm identificentur inter ſe, numerica, & ſpecifica unitas.

Objicitur 2. Formæ ſunt diſtinctæ ſpecie. Ergo & Materiæ.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia eſt neceſſitas plurificandi ſpecie diſtinctas formas, quia aliàs homo, & planta non differrent à ſe, ſpecie, ſed nonniſi accidentaliter, quod abſurdum non ſequeretur, poſita indiſtinctione ſpecifica materiæ, & poſita diſtinctione ſpecifica in formis. Rurſùs quia intervenit ſignum diſtinctionis ſpecificæ formarum, nempe notabilis diverſitas, quam arguit arguit congeries accidentium determinatorum, nullum autem habetur ſignum, notabilis differentiæ materiarum, cùm diverſitas congeriei accidentium, bene referri poſſet, in ſolam diverſam formam.

Objicitur 3. Materia Adamantis, non eſt capax aliarum Formarum, quod ſufficiens eſt ſignum diſtinctionis ſpecificæ, indubiè, enim notabiliter differunt, Materia capax aliarum formarum, & incapax aliarum formarum.

Respondetur Negando Antecedens, nam ars humana, habet modum liquandi etiam Adamantes, & etiam ſi non haberet, poſſet dici, quòd incapacitas illa referri debeat, in unionem diſtinctam ſpecie, ab aliis, & non in ipſammet entitatem Materiæ, referri item poſſet, in ipſam formam Adamantis, tales diſpoſitiones depoſcentis, quas aliæ formæ, non curent debellare.

Dicendum eſt ſecundò. *Poſſibile eſſe dari aliam Materiam, ſpecie diſtinctam à noſtrate.*

Probatur. Quia id non implicat contradictionem, & ſi admittitur tanta varietas ſpecifica Angelorum, etiam in actum jam reducta, cur non admittetur diſtinctio ſpecifica, ſaltem poſſibilis Materiarum? & ſicut poſſibiles ſunt plures ſpecie animæ rationales, cur non idem dicendum de Materiis?

Dicendum eſt tertiò. *Hanc in ſpecie Materiam, quæ de facto datur, non eſt poſſibile plurificari in aliam ſpecie Materiam.* Hoc, puto ſenſiſſe Scotum, in 2. diſt. 14. quæſt. 1. Ut intentum Concluſionis intelligatur, hoc volumus; quòd rationem ſubjecti primi, accipiendo pro hac ſpecie ſubjecti primi, non ſit poſſibile multiplicari ſpecie.

Probatur 1. Implicat contradictionem, ut unius rei eſſent duo primò eſſentiales conceptus adæquati, ſpecie diſtincti, ſed ſi hæc in ſpecie materia, quæ modo eſt, poſſet in alias ſpecie materias plurificari, unius rei, eſſent duo, primò eſſentiales conceptus adæquati, ſpecie diſtincti. Ergo implicat, hanc in ſpecie materiam, plurificari in alias ſpecie materias. Major probatur. Implicat contradictionem, idem eſſe, & non eſſe; ſed ſi unius rei eſſent duo primò eſſentiales conceptus, idem eſſet & non eſſet. Quod ipſum probatur: Supponamus unum primo eſſentialem conceptum eſſe A, & alium B. Conceptus A, diceret negationem primò eſſentialis conceptus B, & B diceret eſſe ſui, aliàs, ſi primò eſſentialis conceptus A, non diceret negationem primò eſſentialis conceptus B, non eſſent duo, ſicut non eſſent duo, Petrus & Paulus, ſi Petrus non diceret negationem Pauli. Ergo ſi unius rei, eſſent duo, primò eſſentiales conceptus, idem eſſet & non eſſet. Minor illa principalis, ſi, hæc, in ſpecie materia, plurificari poſſet in alias ſpecies materiæ, unius ejuſdemque rei, eſſent duo primò eſſentiales conceptus adæquati ſpecie diſtincti, ſic probatur. Iſta materia in quam plurificaretur, hæc ſpecies noſtratis materiæ, deberet habere conceptum, hujus in ſpecie materiæ, aliàs non poſſet dici, hæc materia plurificari, ſicut, quia homo plurificatur in Petro, & Paulo, manet in utroque ſpecies hominis: rurſùs, illa materia in quam plurificaretur noſtràs materia, haberet conceptum alius in ſpecie materiæ, non enim duæ eſſent in ſpecie materiæ. Ergo ſi hæc in ſpecie materia, poſſet plurificari in alias ſpecie materias, eſſent unius rei, duo conceptus ſpecie diſtincti.

Probatur 2. Si non implicaret, hanc in ſpecie materiam plurificari in alias ſpecie materias, non implicaret hircocervus. Sequela probatur: Si non implicaret, hanc in ſpecie materiam, plurificari in alias ſpecie materias, eſſet illa materia, in quam hæc noſtràs multiplicaretur in duplici ſpecie. Ergo ſi non implicaret, hujus in ſpecie materiæ plurificari in aliam ſpecie materiam, non implicaret hircocervus, hic enim implicat, quia eſſet in duplici ſpecie, hirci & cervi: illa autem etiam materia, eſſet & in ſpecie noſtratis, & in ſpecie alius materiæ: Omnę enim plurificabile, debet eſſe in plurificato, & omne plurificatum ſpecificum, addit ſuam ſpeciem, quomodo enim eſſet plurificatum ſpecificum?

Probatur 3. Si hæc materia, eſſet in alias ſpecie materias plurificabilis, & eſſet in ultima ſpecie infima, & non eſſet, eſſet ut ſupponitur: omnia enim, quæ exiſtunt in ultima ſpecie exiſtunt, ut probari poteſt ex iis, ubi dicitur, non dari individua generica, à parte rei: non eſſet autem in infima ſpecie, quia plurificabilis in alias ſpecies.

Sed contra Concluſionem ſecundam.

Objicitur 1. Si eſſet poſſibilis, alia ſpecie materia, non eſſet ratio, cur de facto non detur.

Respo-

RESPONDET Arriaga: ad res multiplicandas, ecessarium est positivum fundamentum, ad egandam autem eorum multiplicitatem, non t tale fundamentum requisitum. Cùm ergo ullum sit positivum fundamentum, affirman- hanc multiplicitatem materiæ, erit ratio suf- ciens negandi illam.

OBJICITUR 2. Si possibilis esset, materia specie stincta, à nostrate, esset etiam hæc, quæ foret terminata nonnisi ad unam formam ; sed ec non esset specie distincta, non enim esset tio, ut si posset recipere unam formam, non osset recipere aliam, cùm non major requira- r virtus, ad unam formam recipiendam, quàm aliam.

RESPONDETUR. Ex essentiali determinatio- nonnisi ad unam formam, (quæ possibilis est) npediretur, ne ullo modo, possit recipere am formam, defectuque ordinis ad illam. Si nihilominus uniretur forma, uniretur ita, ut uniretur albedo Angelo; & sicut quamvis on requiratur major virtus ad rugiendum, àm ad ratiocinandum, neque tamen homo gire potest ita non ex imbecillitate virium iretur, quòd non posset aliam formam, dicta ateria recipere, sed ex intrinsecis prædica- ordinem dicentibus, nonnisi ad hanc for- am.

OBJICITUR 3. Imperfectissimo ente, imperfe- us dari non potest, etiam divinitus; aliàs hoc o, non esset illud primum imperfectissi- um : sed materia est Ens imperfectissimum. go.

RESPONDETUR. Saltem possibilis est mate- perfectior hac nostrate : ad verificandam tem hanc conclusionem, sufficeret, vel sic, sse illam multiplicari. Rursus, si possunt dari æ species & perfectiones æquales, cur etiam n poterunt dari duo entia in imperfectione ualia? imperfectissimaque est materia præ- is, non per exclusionem magis adhuc imper- ti dabilis, sed est substantia imperfectissima, er eas, quæ dantur. Ex Suar. etiam D. 13. S. N. 2. dici potest, quòd Ente imperfectissimo, oad genus, possit dari imperfectius, non quo- genus, sed quoad speciem, licèt Ente imper- tissimo, & quoad genus, & quoad speciem, perfectior species, dari non possit; jam au- n Materia, est quid imperfectissimum, quo- genus, est enim imperfectior Entibus com- tis, formis substantialibus, &c. sed non est im- rfectissimum, quoad speciem.

INSTABIS. Actui puro, qui est Deus, non pot- dari similis in specie Actus purus, estque eus Ens perfectissimum, per exclusionem us paris. Ergo neque potentiæ puræ, potest hilis dari in specie potentia pura.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia pro nitate Dei, stat demonstratio, petibilis ex in- pendentia in gubernando, asseitate, infini- tate exhauriente plurificationem &c. nulla au- tem similis ratio pugnat pro materia.

DIFFICULTAS II.

Eademnè specie Materia in corporibus cœlestibus?

PRÆMITTO primò. *Non esse ullam demonstrativam rationem cœlos defacto compositos esse, ex materia, quæcunque tandem illa sit, & ex forma, supposito quòd esset possibile corpus simplex*, de quo infra. Est præmissum durandi, Gabrielis, Basso, & aliorum apud Conim. lib. 1. de cœlo q. 4. a. 1. licet oppositum graves viri censeant, vide Suar. Disp. 13. Sect. 16. n. 2.

RATIO. Præmissi est, quia nulla potest adferri demonstratio in oppositum.

DICES 1. Cœlos esse corruptibiles, & fides & ratio docet. Ergo debent esse compositi, ex Materia, & Forma.

RESPONDETUR. Cœlos esse corruptibiles, nonnisi ab extrinseco, corruptibilitas autem ab extrinseco, non arguit compositionem, sicut nec arguit in Angelis. Corruptio autem ab intrinseco, arguit compositionem, quia arguit pugnam qualitatum contrariarum, quæ sunt instrumentum materiæ, ad nanciscendum aliam formam, corpus autem simplex, corruptibile esset ab extrinseco.

DICES secundò. Cui convenit passio necessaria corporis compositi, ex materia & forma, cœlis autem convenit motus, qui est, necessaria passio corporis compositi.

RESPONDETUR. Motum, qui fit per generationem substantialem, necessario supponere materiam, & formam, supponit enim commune subjectum, amissa præcedenti forma idque ob rationem aliàs adlatam : sed motus accidentalis, & ab extrinseco, non supponit hanc compositionem, hinc si daretur corpus simplex, posset moveri ab Angelo, sicut moventur Cœli.

DICES tertiò. Quantitas & densitas cœlorum, sufficienter in illis ostendunt compositionem, ex materia & forma.

RESPONDETUR quod non : Quia quantitas est passio ipsiusmet materiæ, quæ tamen non est composita : densum etiam licet definiatur per id, quod habet parum de quantitate, multùm de materia, tamen nec hoc arguit compositionem, sed tantùm arguit aliquid illic materiale.

PRÆMITTO secundò. *Nec pro contrario, nempe cœlos non esse compositos ex materia, & forma, ulla adfertur demonstratio.*

Ratio Præmissi, solutio objectionum.

Dices I. In cognitionem materiæ, Philosophi non venerunt, nisi per viam mutationis, in cœlis nullum est vestigium transmutationis. Ergo nec materia.

Respondet Suarez: Quòd primò venerint Philosophi in cognitionem materiæ, per transmutationem, postea tamen à pari argumentando, innitendoque huic principio, quòd nulla sit necessitas diversificandæ specie materiæ intulerunt, illam esse, ubique ejusdem speciei, & advertendo, quòd etiam in cœlis sunt accidentia, supponentia materiam, intulerunt, etiam dari in iis materiam.

Dices 2. Natura nihil facit frustra: hæc compositio esset frustra, quia compositio ex materia & forma, est propter generationes & corruptiones, Cœlis autem generari & corrumpi non convenit.

Respondet Suarez. Compositionem ex Materia & Forma, factam esse propter generationes, & corruptiones, non tanquam propter adæquatam rationem, sed tanquam propter finem extrinsecum. Finis autem intrinsecus, istius unionis, inter materiam & formam, est ipsa, substantiæ completæ compositio. Dici enim potest, corpora cœlestia, esse corruptibilia, quantùm à parte materiæ, licèt sint incorruptibilia, ratione formæ inamissibiliter Unitæ.

Dices 3. Non sunt multiplicanda Entia, sine necessitate; sed nulla est necessitas, hujus compositionis.

Respondetur. Posito, quòd cœli non sint compositi, multiplicantur Entia, quoad speciem, quia ponetur species corporis simplicis. quæ varietate sua conduceret pulchritudini universi.

Præmitto tertiò. *Spectatâ auctoritate probabilius est, Cœlos esse ex materia & forma compositos.* Ex Philosopho enim sic argui potest; Corpora naturalia sunt corpora, composita ex materia & forma, quia ille 2. Physic. c. I. & 2. censet naturam, nonnisi Formam esse & materiam, sed Cœli sunt corpora naturalia, ut sentit Lib. I. de Cœlo c. 2. Ergo cœli sunt corpora composita. Locus autem, qui in 8. Metaphysic. tex. 14. citatur in oppositum, non plus vult, quàm quòd ex subjectis, transmutationi obnoxiis, clariùs colligatur, dari materiam. Posito autem, Cœlos constare materiâ.

Præmitto quartò. *Non esse ullam convictivam rationem, quòd Coeli non habeant materiam, specie eandem, cum sublunaribus.* Quæ enim hujus demonstratio est Præmissum, contra Suarez. Disp. 13. Sect. II.

Dices I. Si Cœlum esset ejusdem materiæ, cum elementaribus, sequeretur, cœlos esse corruptibiles, haberent enim materiam, appetentem alias Formas, qui appetitus, est radix corruptionis.

Respondetur. Cœlos esse remotè corruptibiles, non verò proximè, quia habent Formam indefectibilem, & indefectibiliter unitam; & sicut materia, de se capax penetrationis, redditur accessu quantitatis impenetrabilis: cur non reddetur etiam materia cœli, de se capax corruptionis? cur inquam non reddetur, accessu Formæ indefectibiliter unitæ, incorruptibilis proximè? præcipuè, cùm etiam de se materia sit incorruptibilis.

Instabis I. Virtus ista, quæ debetur Formæ indefectibiliter unitæ, non est infinita. Ergo superari poterit à Sphæra ignis, cœlis subjectæ.

Respondetur. Etiam virtus materiæ, specie distinctæ, non esset infinita, superari ergo poterit, & sicut virtus, quæ unit quantitatem materiæ, est virtus finita, neque tamen ab agente naturali separabilis est à materia; quòd si illa inseparabilitas quantitatis, rejiciatur non in infinitatem virtutis, sed in conditionem agentium, & ipsius Formæ, quæ est quantitas, idem in præsenti dici poterit. Agnoscit ipse Suarez Loco citato num. 17. faciliorem & nobiliorem esse modum, ostendendi incorruptibilitatem cœlorum, si cœlum non per resistentiam qualitatum, sed per intrinsecam, & substantialem compositionem, sit incapax peregrinarum Formarum. Nostra autem Responsio salvat etiam incorruptibilitatem cœlorum, per indefectibilem unionem, & materiæ de se incorruptibilis & Formæ indefectibilis, & sicut in resurrectione Corporum unio indefectibilis, faciet corpora incorruptibilia; Humanitas item Christi, terminata verbi personâ, est indefectibiliter terminata, quamvis humanitas ex se, sit capax propriæ subsistentiæ, idque propter unionem indefectibilem, ita & in præsenti, idem dicendum.

Instabis secundò ex Suarez. Ista indefectibilitas unionis, arguit hanc materiam, non de ejusdem speciei, cum nostrate, quia potentiæ distinguuntur per actus; sed forma cœli illo modo informans, est actus longæ diversæ rationis, à forma corruptibiliter unita. Ergo.

Respondetur. Argumentum, si ut sonat, accipiatur, probabit multum, adeoque nihil; quia probabit, cùm formæ substantiales sublunarium sint speciẹ distinctæ, cùmque animæ beatorum sint uniendæ, unione indefectibili, in omnibus his casibus, fore distinctam specie materiam. Potentiæ etiam extrinsecè specificantur, per suos actus, hinc potentiarum non arguent multiplicitatem, sed illam arguet ipsarum entitas, exigens has, vel illas habitudines; non nego tamen, quòd per actus, tanquam per aliquid notius, diversificentur potentiæ.

Dices 2. Si materia cœli est ejusdem speciei cum nostrate, sequitur esse cœlos generabiles:

les: eſſet enim v. g. aër, capax formæ Solis, ppeteret enim materia aëris formam Solis, cut & alias formas, hic autem appetitus caut generabilitatem.

Respondetur. Communiter materiam aris, eſſe capacem formæ Solis, ſed remotiſſiè, quia deeſt agens, quod producat formam olis; & certè cùm videamus aliquas Formas ſe, quæ producunt, & generant ſibi ſimiles rmas, ut ignis ignem, & cùm videamus alias formas, quæ non generant ſibi ſimiles, ut lamas non generat alium adamantem, nec aledo aliam albedinem, habemus rationem dutandi; an Sol, ſit de genere formarum produentium ſibi ſimilem Formam? & ut accenſeur Sol inter formas, quæ non generant ſibi nilem, habetur ſufficiens fundamentum, quia ilicet nulla experientia, & nulla ratio, hanc m, Soli tribuit. Deinde, quia formæ, quæ nt magis reſiſtitivæ, minùs ſunt ſui multiplicavæ, ut videmus in adamante, ferro, &c. cùm go maximè reſiſtitiva ſit forma cœleſtium orporum, ſufficienter colligimus, non eſſe generativam. Deinde vis productiva, ſibi ſimilis rmæ, eſt proviſa à natura, ut reſtituat ſeſe nara in ſuis bonis, hoc eſt formis, quæ, quia perətuò durare non poſſunt, ſucceſſione ſuâ, inorruptibilitati ſtudent: cùm ergo forma So, & cœleſtium ſit indefectibilis, & indefectibier unita, hinc illi non debuit provideri, à nara, vis aliûs formæ productiva. Denique nt aliquæ formæ, quæ, mortuo ut ita dicam odo, informant ſua ſubjecta, qualis eſt forma lamantis, vitri, lapidis &c. aliæ autem inforant, vivo modo, ut forma plantæ, ſeminis, uti. Et ſicut mortuus nullum habet proium motum, quô moveatur, propter carenam vitæ, quæ eſt exercitium motûs; ita & foræ, quæ mortuo modo informant, nullum ıbent motum, conſequenter, nec activitatem, ıæ ſit productiva alius formæ. Porrò eæ rmæ, mortuo ut ita dicam modo, ſuum ſubctum informant, quæ niſi ab extrinſeco imutentur, alterentur, corrumpantur, natæ nt non dimittere ſuam formam: & ſic forma lamantis, ita unitur adamanti, ut niſi aliunde teretur, ſemper ſit duratura. Cùm ergo, ortuo, ut ita dicam modo, Forma cœleſtis formet ſua corpora, & cùm ab extrinſeco ıturali agente immutari non poſſit, non deetur ei etiam activitas, quæ eſt proprietas foræ, vivo ut ita dicam modo, ſuum ſubjectum formantis. Quod ſi Sol non poteſt produere alium Solem, nec quodquam aliud agens, tendi ſine fictione poterit, ejuſdem produivum, quod ſi nullum ſit agens productivum rmæ Solis, nonniſi remotè erit capax aër, rmæ Solis.

Instabis I. Ergo potentia ad formam Solis erit otioſa, nullum enim ei reſponderet agens naturale.

Respondetur. Nullum datur agens naturale, productivum animæ rationalis, & tamen non eſt potentia otioſa, ad animam rationalem, ſufficitque ne ſit otioſa illa potentia, ſi reſpectu aliarum formarum habeat agentia naturalia productiva formarum, & ſi reſpondeat in illa materia habitudo ad prædictam Formam, Deo tanquam auctore univerſi, volente illam ponere.

Instabis 2. Non requiritur vis infinita, ad producendum alium Solem: Ergo ſuppoſito, quòd materia noſtras, ſit capax talis Formæ, generari poterit Sol.

Respondetur. Non ob defectum infinitatis, negari Soli vim generativam alius Solis, ſed ob rationes prætactas.

Instabis 3. Rejicimus hanc incorruptibilitatem & ingenerabilitatem, in conditionem Formæ, & cur non in conditionem materiæ?

Respondetur. Sola conditio materiæ non eſt ad hoc ſufficiens, nam de facto materia eſt ingenerabilis, & incorruptibilis, nec tamen facit, ne alia generentur & corrumpantur, hinc defectus generabilitatis & corruptibilitatis rejici deberet, in formas; quod ſi poſſit rejici in illas ſolas, meliùs fiet, quia non multiplicabuntur entia ſine neceſſitate.

Dices 3. cum Arriaga: Perfectiùs intelligitur incorruptibilitas Cœli, ſi illius materia ſit incapax Formæ alius: Ergo defacto illa conſtat.

Respondetur. Negando Antecedens, non enim perfectiùs intelligitur, quia non intelligitur, ſalvo hoc principio, non ſunt multiplicanda &c. poteſt autem ſalvari hæc incorruptibilitas, per ſolam Formam inamiſſibiliter unitam, & verum quidem eſt, magis proportionari materiam capacem, nonniſi unius formæ, cum forma inamiſſibili, ſpectatâ proportione, in ratione actus & potentiæ; ſed non magis proportionari, ad vim arguendi: nam inamiſſibilitas Formæ non arguit diverſitatem materiæ, ſicut nec arguet in beatis, nec amiſſibilitas Formæ, arguit defacto corruptibilitatem materiæ; imò cum Forma inamiſſibili, magis proportionatur materia, utpote incorruptibilis, quàm cum formis ſublunaribus corruptibilibus.

Dices 4. cum Conimbr. Non congruebat Deo, ut materiæ cœleſti daret appetitum ad alias Formas, & tamen illam impediret ab aſſecutione boni, quod deſiderat, hoc eſt ab aſſecutione aliarum Formarum.

Respondetur. Retorquendo argumentum de forma multorum ſublunarium, quæ à Creatione mundi non amiſerunt, neque ad finem amittent ſuam formam; itemque de

 corpo-

corporibus beatorum. Non est autem inconveniens, habere appetitum impeditum, assecutione boni inamissibilis, præcipuè, si ita deposcat bonum universi. Deinde quia non censetur aliquis, impediri à consecutione boni, si id per pauca habet, ad quod per plura evaderet, sicut non censetur aliquis impediri, à consecutione duorum imperialium, si illi detur unus Hungaricus. Porrò hoc bonum, quod est in varietate formarum, est inter alia perpetuitas, complebilitatis per formam, cui consultum inamissibiliter unitâ Formâ.

Dices V. in oppositum esse auctoritatem Aristotelis.

Primus Locus ex primo de Generat. Tex. 53. & 83.

Respondetur. Non multùm curari debere in hac materia, auctoritatem Aristotelis; quia hîc agnovit, etiam à Deo incorruptibiles Cœlos; vel certè, illô locô, solùm vult, ea communicare in eadem numero materia, quæ ad invicem agunt & patiuntur, eadem enim numerô manet materia, sub utroque mutationis extremo; sed non negat, communicare in eadem specie materia, etiam ea, quæ non agunt, nec patiuntur ad invicem: vel solùm vult, in talibus, signantiùs eandem esse materiam.

Secundus Locus est ex 3. Metaph. Tex. 15. ubi ait, non esse eadem principia rerum corruptibilium & incorruptibilium, nisi eadem genere.

Respondetur. Loqui Aristotelem de Formis, quæ non eædem, corruptibilium & incorruptibilium.

Tertius Locus, ex 1. Metaph. tex. 10. *quæcunque*, inquit, *mutantur*, *materiam habent*, *sed diversam*. Subsumo: Cœli non mutantur. Ergo habent materiam diversam.

Respondetur. Loqui illic Aristotelem de diversitate petibili à Formis, succedentibus in mutatione.

Dices primò. Genes. 1. dicitur: Deum creâsse à principio cœlum & terram, ubi nomine cœli, cœlum Empyreum, nomine terræ, materia prima intelligitur, ex qua reliqua omnia; Hinc colligitur, saltem Empyreum habere materiam distinctam, licet reliqui cœli habeant eandem materiam.

Respondetur. Negando, nomine Coeli, venire cœlum empyreum, quia de facto Scriptura utitur verbo tali in Hebraico, nempe Samaim, quod pluraliter significat, imò caret singulari, & id etiam innuit Psal. CI. Initiô tu Domine terram fundâsti, & opera manuum tuarum sunt cœli: unde quando posterioribus diebus dicuntur creata, Sol, Luna, Stellæ, non intelligendum est, esse creata, quoad substantiam, sed quoad accidentalia munera, quod etiam innuit Augustinus 11. de Civit. cap. 33. Nego item nomine terræ venire materiam primam, nemo enim dicit Solem ex terra creatum.

Dices secundò. Augustin. lib. 12. Con[fess.] c. 8. ait: Omnia producta à Deo ex materia in[-] formi.

Respondetur. Concedo, omnia produ[cta] ex materia informi, sed nego, quòd ex ea[dem] specie: nam concessis materiis distinctis spe[cie] adhuc verificabitur, singula producta ex m[ate]ria carente Forma.

Dices tertiò. Sapient. 11. habetur: Ma[nus] tua creavit Orbem terrarum ex materia [in-] visa.

Respondetur. Non dicit Scriptura, [D]e[um] creatum orbem ex materia invisa ejusdem [spe]ciei; deinde nomine materiæ non venit [i]d materia prima, sed significantur corpora [sim]plicia, ex quibus Deus mundum creavit, eô [mo]do quô lapides & ligna dici solent materia [do]mûs. Unde dicitur illa materia informis, [non] informitate substantiali, sed informitate a[cci]dentali, hoc est, propter carentiam lucis, [or]tûs, &c. *His Præmissis*

Dicendum est. *Non satis constare, an mat[eria] omnium corporum sit eadem specie.*

Probatur. Quia licet possit non tribui c[œ]lestibus materia diversa specie, quia tamen [ne]scimus, per auctoritatem, quid in hoc gen[ere] voluerit Deus, non possumus quidquam c[on]cludere.

DIFFICULTAS II.

De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ.

Præmitto primò. *Interdum sumitur nom[en] ingenerabilis, pro improducibili, & sic fals[um] est, Materiam primam esse ingenerabilem; de fa[cto] enim producta est.* Nomen etiam incorrupti[bi]lis interdum sumitur, pro inannihilabili: de f[acto] autem est, materiam posse annihilari.

Præmitto secundò. *Interdum sumitur n[o]men generabilis & corruptibilis, pro eo, quod ge[ne]ratur & corrumpitur*, & in isto sensu, mate[ria] non est ingenerabilis & incorruptibilis, est [no]men generabilis & corruptibilis, ut vocant su[b]jectivè; in ea enim omnes generationes & co[r]ruptiones peraguntur, hocque voluit Aristot[eles] Metaphys. 4. & 12. Metaph.

Præmitto tertiò. *Nomen ingenera[bi]lis potest sumi pro eo, quod non est producibile d[e]pendenter à subjecto vel in subjecto, & n[o]men incorruptibilis pro eo, quod non potest n[a]turaliter desinere*, appellant vulgò ha[nc] ingenerabilitatem & incorruptibilitatem te[r]minativam, hoc est Ens, quòd non po[s]sit g[...]

generationem & corruptionem terminare, in isto sensu.

Dicendum est: *Materiam esse ingenerabilem incorruptibilem*; hoc est, non posse ex praeæ-xistenti subjecto produci, nec desinere natura-er.

Probatur Conclusio *quoad primam partem*; materia posset ex præexistente subjecto pro-ci, hoc ipso non esset materia. Antecedens obatur, quia jam materia non esset subjectum imum, utpote supponens aliud subjectum te se, nempe id, ex quo producitur.

Quoad secundam partem; ex eodem medio mino probatur; quia si corrumperetur, non et id, in quod abeunt omnia; siquidem illa a abiret in aliud; nihil enim per annihilatio-m desinit. Rursus, si corrumperetur Ma-ria, vel corrumperetur suâpte naturâ, vel per ionem agentis naturalis: non per actionem entis naturalis; quia illud agens, vel annihi-et illam Materiam, vel certè faceret illam olvi in aliud; non primum, quia nullum na-rale agens habet vim annihilandi, sicut nec andi; Non secundum, quia illud ipsum, in od resolveretur Materia, vel posset ulterius olvi, vel non; si potest, dabitur processus in initum; si non potest: Ergo illud potius erit ateria prima. Non potest etiam desinere teria suâpte naturâ, quia ea dicuntur suâpte turâ desinere, quæ requirunt dispositiones suum esse easque adhuc pugnantes, quod Subjecto primo dici non potest.

Objicitur Primò in Oppositum, Auctoritas istotelis.

Primus Locus est ex 1. Physic. tex. 82. Ubi ult, materiam partim oriri, partim inter-.

Respondetur. Intelligendum esse Aristo-em, quòd velit materiam oriri, non ratione entitatis, sed ratione Formæ, quæ materiam nstrat, facitque illam discerni in universo; rire autem ratione privationis, quæ aliqua in ni generatione desinit.

Secundus Locus est ex 1. de Cœlo tex. 61. bi corruptibilium dicit esse corruptibilia ncipia.

Respondetur. Sufficere ad hoc verifican-m, ut aliqua principia sint corruptibilia, v.g. rma, aut ejus amissibilis unio.

Tertius Locus est ex 1. de Generat. tex. 24. ait: Generationem esse mutationem totius otum; Si autem non corrumpitur materia, omodo generatio erit mutatio totius in to-n?

Respondetur. Nomine totius, intelligitur totum denominationis, & compositum, toto, quâ tali, acceptum, quod semper in ni generatione mutatur; sed non intelligi-mutatio totius, pro singulis partibus acce-

Unde etiam dicit Aristoteles in gene-ratione, nihil sensibile idem manere; quasi innuens manere aliquid, sed non sensibile. Quamvis autem dicatur, Materiam esse causam corruptionis, non sequetur, Materiam esse magis corruptibilem, quia illa est causa corruptionis, nonnisi subjectivè, ex eoque quòd sit causa corruptionis subjectivè, non sequitur, illam debere esse magis corruptibilem; aliàs si corrumperetur, hôc ipsô, subjectum corruptionis non esset.

Objicitur secundò. Agens potest producere Formam. Ergo potest producere & materiam; qui enim potest plus, potest minùs.

Respondetur. Argumentum probare, quòd homo, qui potest generare hominem, possit & bovem generare, qui est ignobilior.

Pontius dicit: qui potest plus, potest & minus, si minus contineatur in virtute causæ.

Disparitas etiam assignari potest, quia si agens naturale possit producere materiam, & produceret illam, ut supponitur & non produceret: quia subjectum primum produci non potest nisi creando; nulla autem Creatura creare potest; jam autem Forma potest produci sine creatione per eductionem. Quamvis autem qui potest plus in eodem genere potest & minus, non tamen in diverso, diversus autem est ordo materiæ & Formæ.

Objicitur Tertiò. In corrupta Eucharistia producuntur vermes, qui habent materiam, & tamen in Eucharistia non reperitur materia: Ergo apparet, quod agens materiale possit producere & Formam & Materiam. Ergo.

Respondetur. Quod non quidem ante tempus productionis vermium, sed in ipso tempore productionis adsit jam materia, jamque tunc non est Eucharistia nisi ampliativè. Undè etiam negari potest, Omnem virtutem esse in agente quam habet Materia, & quamvis haberet, nec dum illam posset producere, quia ad titulum producentis non solùm requiritur habere prædicata æquè nobilia ac aliud, sed etiam requiritur habere vim illud producendi, sicut duæ æquales species Angelicæ, æquales sunt, & tamen neutra potest producere aliam.

Objicitur quartò. Ad hoc ut aliquid dicatur generari & corrumpi, sufficit ut unio partium dissolvatur, esto utraque pars maneat, ut contingit in composito humano, sed potest dissolvi unio partium materiæ. Ergo.

Respondetur. Ad corruptionem totius heterogenei, sufficit corruptio Unionis, ut apparet in composito humano; sed ad corruptionem totius homogenei, id non sufficit, ut videre est in separatione guttarum, quæ nullo modo per hoc dicuntur corrumpi. Quod ipsum in hoc principium resolvi potest, quia cor-

ruptio malum est quoddam, nec datur ad illam, indifferentia ejus, quod corrumpitur, sed appetitus ne corrumpatur; jam autem homogeneis per se loquendo æquè bonum est uniri & non uniri, indifferensque est totum homogeneum, ad retinendam illam unionem.

Deinde per nos, continuatio est mera formalitas eaque negativa, nempe negatio terminorum, hinc nec continuatione generabitur, quid enim negatione generatur; nec discontinuatione corrumpetur, quia etiam hæc denominatio, est mera formalitas, orta ex diversis connotatis, quæ tamen non sunt sufficientia ad hoc, ut aliquid dicatur corrumpi, cum perficiatur hoc, sine deperditione entitatis, quam tamen, corruptio rigorosa, semper importat.

Objicitur quintò. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, totum compositum diceretur incorruptibile & ingenerabile, quia sicut ex eo quòd compositum componatur ex corpore, vocatur corporeum; ita ex eo quia componitur ex ingenerabili & incorruptibili, vocari debet ingenerabile & incorruptibile.

Responderi solet 1. Duplicia sunt prædicata: quædam Affirmativa, ut esse corporeum, materiale; quædam Negativa, Ut esse ingenerabile, incorruptibile, &c. ista prædicata quæ sunt Affirmativa, dicuntur de composito quamvis Uni tantùm parti conveniant, Prædicata autem Negativa alterutri nonnisi parti convenientia, quale est incorporeum immateriale, non refundunt suam denominationem in totum, imò nec affirmativa æquivalentia negativis dici possunt de toto, & ita ly spirituale, quia est prædicatum æquivalenter negativum, importans non esse corporis, de toto composito dici non potest. Cùm ergo prædicatum incorruptibilis & ingenerabilis sit prædicatum negativum, & cùm hoc prædicatum, non conveniat formæ materiali generabili & corruptibili, ideo nec toti composito conveniet. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia, Prædicatum spiritualitatis est omninò positivum, nec tamen refundit suam denominationem in compositum humanum. Ergo falsum est, prædicata affirmativa refundere denominationes: quod enim dicitur esse spirituale, esse æquivalenter negativum dicam, & ego esse corporeum, esse æquivalenter negativum; dicit enim negationem spiritualis. Tum quia ex vi hujus responsionis sequitur, saltem compositum humanum esse incorruptibile & ingenerabile, quia utraque ejus pars est incorruptibilis & ingenerabilis. Tum quia hujus ipsius danda fuisset ratio, cur affirmativa prædicata refundant suam denominationem in totum, non refundant negativa.

Responderi solet. 2. Ideo compositum non posset dici ingenerabile, quia illius Unio non est incorruptibilis & ingenerabilis. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia quærere restat: Cur ex eo quòd unio non sit incorruptibilis, nec compositum debeat dici incorruptibile? curque in hac denominatione sequatur compositum conditionem unionis, & non conditionem partium? Tum quia supposito, quòd in composito humano Vnio sit spiritualis, generari non poterit, & tamen compositum dicetur generatum. Ergo apparet in denominationibus non sequi compositum conditionem Vnionis. Tum quia unio in composito non habet rationem principalis, cur ergo denominationes suas dabit composito, cùm denominatio semper sit à principali.

Respondetur 3. Et ex eo quidem compositum vocari corporeum, quia constat corpore, sed non ex eo solo præcisè, quia aliàs etiam spiritualis anima fundaret in composito humano denominationem spiritualis; sed vocatur corporeum, quia & constat corpore, & quia de corporeum, est quid imperfectius & comparativè ad spirituale, defectuosum quoddam & malum, adeoque petibile ex singulis defectibus: quia autem esse incorruptibile, est bonum quoddam & perfectum, debet esse ex integra causa. Unde ulterius cùm nō singulæ partes sint spirituales, nec denominabitur totum spirituale, præcipuè cum etiam hæc ipsa compars spiritualis, ordinetur ad corporeum; illudque perficit, quo ipso condescendit, ut totum, in quo illa continetur, corporeum vocari possit: & sicut quamvis in claudo unus sit pes rectus, sequitur claudicatio; ita & in præsenti sequetur denominatio non spiritualis. Quamvis autem utraque pars in corpore humano sit incorruptibilis, quia non singula illius compositi sunt incorruptibilia; neque enim est incorruptibilis unio: ideo non appellatur incorruptibile, præcipuè autem si perfectius non sit natum elevare debilitatem inferioris, tunc denominatio non fit à principaliori. Jam autem forma non elevat debilitatem Unionis, nec materia.

Objicitur sextò. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, haberet se ita quoad generari & corrumpi, sicut Angelus & anima rationalis in suo genere, qui cum solo generali Dei concursu in æternum durare possent: sed non habet se ita Materia; quia anima separata sine miraculo petit à Deo conservari: Materia autem absque omni forma, non potest sine miraculo conservari.

Respondetur. Sufficere ut quoad aliqua ita se habeat Materia ac anima rationalis. Materia autem sine omni forma posita, petit non nisi formam, sed non petit annihilari. Quòd petat materia nonnisi cum forma conservari provenit id ex speciali connexione ejusdem

cum

um forma , quam non dicit anima rationalis, nò oppositum dicit; quia ex eo , quòd non sit ducta, petit conservari naturaliter sine materia. Inde exigentia illa in Materia , non provenit x illius corruptibilitate , sed ex connexione peciali cum Forma.

Objicitur septimò. Si Materia est ingenerabilis : Ergo est nobilior formis materialibus.

Respondetur. Diverso respectu id verum se: nobilior enim erit , ratione incorruptionis, ignobilior ob prædicatum potentiæ.

QUÆSTIO V.

De Causa Materiali.

EX rationibus supra adlatis , conjungimus Disputationem de Materia, secundùm quod incipium est , & de materia secundùm quod ausa est. Priorique tractatione jam expedita, secundam accedemus.

DIFFICULTAS I.

uid materialis causa , quæ ejus causalitas, effectus, &c.

NOn est idem , esse Causam materialem & Materiam , hinc Angelus & anima nostra, n est Materia, & tamen, & Angelus , & Ani- , est causa subjectiva, adeoque materialis suon actuum, habituum, &c. cumque definieri- s supra, quid sit esse materiam, nunc

Quæres 1. *Quid sit esse causam materia-?*

Respondet Aristoteles 2. Physic. text. 38. *Est* nquit, *ex quo aliquid fit cum insit*, seu, quod il-sit; ly *id ex quo est*, per modum generis poni-, hinc etiam usitata locutio obtinuit , quòd npositum fiat ex materia & forma; ly autem *n insit*, est per modum differentiæ, & sic for- non inest Materia, sed è converso materiæ ma. Et licèt hæc definitio non competat sæ materiali comparativè , tam ad formam m causat , quàm etiam comparativè ad npositum sumptæ, non ideo tamen rejicien- quia non est tradita ab Aristotele, cum omni bre , sed nonnisi per modum descriptionis, dendo eam per ordinem ad aliquod princi- , quo cognito reliqua cognosci de facili pos- t; & cum respectu compositi materia non sit a causa , sufficit quod per ordinem ad for- m explicetur, ut sensus sit : causa materialis d , ex qua tanquam ex subjecto producitur na, obligata connaturaliter , nonnisi inesse jecto.

Quæres 2. *An causa materialis sit vera causa?*

Potest materialis causa comparari ad formam materialem à se educibilem, potest comparari & ad compositum. Quòd sit vera causa respectu compositi, Negat Arriaga & Oviedo , hîc, puncto 1. n. 8. Lessius autem inclinante Arriaga, negat etiam respectu formæ materialis habere Materiam rationem causæ, quod etiam docuit Suar. 17. Disp. sect. 1. num. 10. Oppositum sentit Oviedo Controvers. 3. pun. 4. n. 7. & cum eo recentior Suar.

Assero 1. *Materiam, respectu formæ educibilis, esse veram causam.*

Ratio est. Tum quia , si non esset causa materialis, vera causa, respectu formæ educibilis, non esset ratio, cur non verè creetur, nam verè fieret ex nihilo sui; si autem insuper fieret ex nihilo subjecti, quæ erit distinctio inter formas creatas & eductas? si enim esset aliqua , esset hæc , quia quantumvis nulla esset causalitas causæ materialis in formam materialem, ex eo tamen non crearetur , quia dependeret in suo fieri, tanquam à conditione à Materia, sed hoc non potest salvare, ut dicatur verè educta, nam ut urget Oviedo, creatio animæ rationalis, exigit materiam tanquam conditionem sine quà non crearetur, & tamen anima non educitur: Ergo educi non est fieri ex nihilo sui , dependenter à subjecto, tanquam à conditione. Rursùs per Arriagam, unio potest creari , & tamen non potest non dependere ab utroque extremo: Ergo per istam similem dependentiam, non rectè salvatur ratio eductionis. Tum quia non est quid propriũ in forma materiali, quod exigat Materiam sine qua connaturaliter existere non potest: non est item quid proprium, quòd habeat materia jus & vim , ut formæ materiales, nonnisi sibi unitæ existant, quo supposito sic urgetur. Jus & vis efficientis ad producendos effectus, facit efficiens verè causam: Ergo & jus visque Materiæ, ut sine illa non possit existere naturaliter forma materialis , faciet materiam verè causam. Tum quia etiam Materia respectu formæ eductæ , est principium determinans ejusdem existentiam, cùm etiam sine illa naturaliter existere non possit, & quidem non habente se Materia ut conditione ex dictis supra. Ergo Materia respectu formæ eductæ, est vera causa.

Quæ in contra objici possent solventur, ubi de eductione

Assero 2. *Causam materialem respectu compositi non esse veram causam*; quod enim aliqui dicunt esse veram causam intrinsecam , de hoc ipso quærendum erit : An esse veram causam intrinsecam , sit esse veram causam? & quidem materiam respectu compositi esse veram causam, etiam ii negant, qui ponunt , quod sit vera causa, respectu formæ materialis.

Ratio 1. Formatur à quodam pro asserto: componere non est causare; alias etiam Trini-

tas perſonarum, quæ conſtituit Trinitatem, eſſet cauſa Trinitatis.

Responderi poſſit; Quòd componere per modum actus & potentiæ, ſit verè cauſare, quo modo perſonæ non componunt Trinitatem.

Ratio 2. eſt; Impoſſibile eſt eſſe cauſam Phyſicam, & nemine cogitante cauſantem, & non habere effectum, à ſe nemine cogitante diſtinctum; impoſſibilis enim eſt cauſa ſine effectu: aliàs etiam id, quod non eſt cauſa, poſſet eſſe cauſa; nam poſſet eſſe nihil cauſans, & tamen eſſe cauſa, adeoque cùm non ſit cauſa, quia nihil cauſans, eſſe nihilominus cauſa, ſed materia (idem dic de forma) reſpectu compoſiti non habet talem effectum, quia compoſitum ut infra videbimus, nihil eſt præter Materiam & Formam & Unionem. Ergo.

Ratio 3. Materia & forma, vel ſimul ſumptæ, & per modum unius, vel ſimul ſumptæ in ſenſu diſtributivo, cauſant compoſitum; nullo modo ex his, cauſant illud: Ergo abſolutè non cauſant. Minor probatur: Materia & forma ſimul ſumptæ, & per modum unius, ſunt ipſummet compoſitum, quod ſeipſum cauſare non poteſt; non etiam ſimul ſumptæ diſtributivè, cauſant compoſitum, quia ſimul ſumptæ diſtributivè, ſunt ipſa Materia, vel ipſa forma: materia autem Materiam, forma formam non cauſat: non etiam ad invicem ſe cauſant, quia hoc non eſt compoſitum cauſare, cum ad invicem ſumptæ, non ſint compoſitum. Quando autem à Philoſopho numerantur quatuor cauſarum genera, numerantur non quòd ratione compoſiti ſint quatuor, ſed quia cauſat v.g. Materia formam eductam, idque vera cauſalitate, cumque plures ſint materiales formæ præ creatis, ad hàs maximè attendit.

Quæres 3. *Quæ ſit cauſalitas cauſæ materialis?* Cenſet Arriaga, actionem quâ agens producit formam, eſſe idem realiter, cum paſſione, quâ ſubjectum eandem formam ſuſtentat. Recentior Suarez in fieri cauſalitatem materiæ, dicit eſſe ipſam generationem, prout ſit dependenter à Materia, in facto autem eſſe, dicit hanc cauſalitatem Materiæ in formam, eſſe ipſam generationem, prout dependet à materia. Complutenſes tenent in fieri cauſalitatem materiæ in formam, eſſe generationem, in facto eſſe Unionem, prout recipitur in materia. Pontius Suarez, Ruvius, Unionem dicunt eſſe cauſalitatem.

Assero primò: *Vnionem prout receptam in Materiam, non eſſe cauſalitatem Materiæ in formam eductam.*

Ratio prima eſt. Tum quia id quod eſt cauſalitas in formam, debet eſſe tale, ut ubicunque reperitur, hoc ipſo reperiatur forma educta; hoc enim depoſcit natura cauſalitatis, ſed non ubicunque reperitur unio recepta in materia, illic eſt forma educta, ut ſcitum eſt in compoſi[to] humano, in quo Unio recipitur in Materia, [&] tamen anima non eſt forma educta. Neque [di]cas cum Pontio: Non unionem quamcunq[ue] eſſe cauſalitatem, ſed unionem à qua in eſſe [&] in ſuo fieri dependet forma: nam hoc ipſu[m] probandum fuiſſet, eſſe ſcilicet illic unione[m] non ejus conditionis, qualis eſt in homine, ſ[ed] involventem illam adſtrictionem ad ſe form[æ], idque non ſupponendo eam in ipſa forma, ſ[ed] in ſe illam importando. Si enim ſupponitur i[a] in ipſa forma, quærere reſtabit, quæ ſit cauſali[tas] cauſæ Materialis, in formam talis condition[is]? Tum quia vel implicat contradictionem, fo[r]mam eductam tali omninò unione uniri, qu[a] unitur anima rationalis, ita ut diverſitas peti d[e]beat non ab unione, ſed ab ipſis extremis, [v]el non poteſt tali unione uniri: ſi non poteſt, q[uæ] in hoc implicantia; ſi poteſt, ergo talis unio n[on] rectè explicat cauſalitatem materiæ in form[am] eductam, cum poſſit eſſe unio, adeoque cauſa[li]tas per te & non reſpondere forma educta, [ſed] forma creata. Tum quia impoſſibile eſt, ut [ab] unione dependeat forma educta in fieri & in [eſ]ſe, & tamen à cauſalitate dependere deb[eat]; quod ipſum probatur, quia pro illo priori, p[ro] quo ponitur eductio, nec dum intelligitur un[io], quia ante exiſtentiam formæ eductæ, præint[el]ligitur eductio, & non poteſt præintelligi un[io], quia hæc ſequitur exiſtentiam, ſequeretur e[rgo] quòd pro illo priori unio, nihil uniret, pro i[llo] ſcilicet priori, pro quo intelligitur ante exiſte[n]tiam. Ergo unio, non eſt cauſalitas, de qua qu[æ]ritur.

Ratio ſecunda. Quando conſervantur di[vi]nitus formæ materiales ſine ſubjecto, ſunt v[erè] eductæ actu, conſequenter eſt illic ratio conſ[ti]tuens formas eductas, in ratione eductaru[m] actu, & tamen non eſt unio. Ergo apparet un[io]nem non ſtare in eductione.

Ratio tertia eſt; Non implicat, contra[di]ctionem eſſe aliquam formam materialem ed[u]ctam, & tamen non unitam: Ergo apparet ed[u]ctionem, quæ idem eſt cum cauſalitate mat[e]riali, non eſſe unionem, quod ſi dicas, unione[m] eſſe cauſalitatem in compoſitum, non in fo[r]mam; quæro, quæ ſit cauſalitas in formam? [e]quid à parte Materiæ ſe tenens eductio: demu[m] ſicut relatio, eſt, quid poſterius termino, nec [eſt] ejus cauſalitas; ita & unio eſt poſterior form[a] educta, nec poteſt eſſe ejus cauſalitas.

Assero ſecundò. *Cauſalitatem materiæ non [eſſe] ſeipſam generationem, prout dependet à mater[ia],* ſeu quod idem eſt, non eſſe ipſam receptione[m] actionis.

Ratio. Tum quia receptio actionis nil[il] aliud eſt, niſi unio cum Materia actionis: Er[go] ſi, ut viſum eſt ſupra, unio non eſt cauſalit[as] materiæ, neque erit receptio. Tum quia nul[la] cauſalitas recipitur in cauſa, ſed in effectu; in [...] eni[m]

nim recipitur quod causat, & si reciperetur in usa, causam causaret; sed generatio formæ rout dependet à materia, inquantum idem est um receptione, recipitur in ipsamet materia. rgo non est causalitas illa receptio Generatio-s. Tum quia, accipiendo hanc ipsam phrasim: usalitas materiæ est ipsa generatio, prout de-ndet à materia; illa nihil explicabit, quærere im restat, quid est hoc, illam pendere à Ma-ria? pendentia importante causalitatem ma-rialem; nam etiam creatio animæ rationalis, productio suo modo pendens à materia, quia licet non producitur, nisi ad exigentiam dis-sitionum receptarum in materia. Quæ ergo c est specialis dependentia? & per quid for-a non habens jus existendi in universo inde-ndenter à Materia, per quid inquam, hic talis rminus, causatur à materia? Tum quia effe-us recipiens actionem, quæ receptio vocatur ssio, non dicitur causare seipsum materialiter; omodo ergo similis receptio in Materia, sal-bit causationem materiæ? Tum quia præter ceptionem & passionem in Materia, vel da-alia receptio in effectu, vel non datur; si non tur? quomodo tunc salvabis, quod illa rece-o sit causalitas Materiæ in formam, cum for-, nec illam ponat, nec illam recipiat: si au-n datur? quomodo una actione posita duplex pondebit, passio & receptio, præcipuè cum teria non sit terminus illius passionis, sed ma. Tum quia si nihil obsit duabus causis tinctis & sibi in agendo non subordinatis, de-dari distincta causalitas. Materia autem & ciens, non sunt sibi subordinata, quia subor-atio vel est inter principale & instrumentale, inter causam magis universalem & causam mam & secundam; jam autem materia re-ctu efficientis, neque est instrumentum, nec sa magis restricta, nec causa secunda. Tum a causalitas debet esse ratio ultima, quare teria causet, sed illa generatio non est quid ; si enim quæram: quare materialis forma setur à materia? Respondebis quia genera-generatione dependente à Materia; hoc m autem est quod ego quæro, quid sit istud endere à materia? vel quare dependere à eria est ejus causalitas? Tum quia non im-at contradictionem, quòd generatio sit de-dens à Materia, nec tamen per hoc sequa-illam dependentiam esse causalitatem ma-æ: multa enim sunt quæ dependent ab alio, tamen sunt causalitas, per quam illud à quo endent, agat, sed potius per quam agatur & Sic v. g. Creatio non est causalitas creati, creatoris, & tamen dependet à termino ad m terminatur illa creatio. Ipsa item gene-o, non tantum est dependens à Materia, sed m est dependens ab ipsa forma, & tamen est generatio causalitas formæ, per quam na agat; Neque valet si dicas; in adlatis exemplis esse dependentiam, tanquam à termino quem causat, nam saltem inde sequitur, quod dependentia ab alio, non jam seipsa faciat illud aliud agere seu causare, & non ostendis quare faciat agentem seu causantem materiam. Tum quia rationes, quæ in oppositum adferuntur non convincunt, quarum non paucas refutatas videbis apud Arriagam Sect. 1. *Sed insuper*

Dices: Vel causalitas materialis dependet à sola materia, vel etiam ab agente; si à sola materia: Ergo causalitas illa, non est facta, quia non habet causam efficientem, nam materia sola erit causa materialis; dicere autem illam causalitatem non esse factam, omninò est Chimæricum. Ergo illa causalitas dependet à causa efficienti; sed non dependet ut terminus. Ergo ut via & actio illius: ergo ulterius causalitas materialis est etiam actio causæ efficientis.

Respondetur. Retorquendo argumentum: emanatio passionum, qualis est emanatio quantitatis à materia, vel dependet à sola materia, vel etiam ab agente; non à sola materia, quia aliàs non esset facta quantitas; non etiam ab agente creato, quia illud non agit nisi supponendo quantum. Deinde dici potest, sicut est illa causalitas materialis, ita & facta est in genere causæ materialis, distinguetur à productione in divinis reperibili, quæ non involvit causalitatem, nec esse facti.

Instabis. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi condistinctam causalitatem Materiæ à causalitate formæ.

Respond. Esse necessariam, ob rationes supra adlatas, & insuper ex eo, quia per oppositos multiplicantur magis entia sine necessitate, quia mutatis agentibus in conservatione v. g. effectûs materialis, deberet etiam mutari causalitas causæ materialis, quæ multiplicatio & variatio nullam habet necessitatem. *Vt explicetur quid sit causalitas materialis:*

Præmitto I. *In ordine ad hoc, ut constituatur forma, quæ connaturaliter exigat esse & conservari nonnisi in subjecto, non est necessaria ulla causalitas intermedia causæ materialis.* Sed hoc ipso quia producitur ab agente talis, sine ulla superaddibili causalitate materiæ, talis est.

Ratio præmissi. Tum quia, quod seipso dependet, non causatur per distinctam causalitatem quæ sit modus, vel non sine modo, nam hæ causalitates necessariæ sunt, nonnisi ad tollendam indifferentiam, quæ in istis, quæ seipsis dependent, nulla est, ut notum est ex materia de Modis; sed Forma seipsâ dependet à materia, in hoc, quod est esse & conservari connaturaliter nonnisi in materia. Secluso enim omni alio superaddito, & relictâ sola illius entitate, habebit indigentiam hanc materiæ; relicta enim sua sola entitate, adhuc non erit quid spirituale, nec quid completum. Hinc non habebit jus exi-

stendi extra materiam. Et sicut non indigere materiâ in anima spirituali, non conferetur illi per aliquid superadditum, ita & prædictum indigere, non conferetur formæ materiali per aliquid superadditum. Et certè, ponamus illud superadditum tolli, manere autem formam in entitate materialem; vel habebitur adhuc in illa forma indigentia, ut connaturaliter nonnisi in materia esse & fieri possit, vel non habebitur; Si habebitur: Ergo immerito illi superadditur; si non habebitur: ergo vel evaderet spiritualis, vel ratione superadditi naturam suam talem habebit, & tamen v.g. homo non per aliquid supraadditum animal rationale est: Ergo idem dicendum de forma materiali, cujus etiam natura est, non posse fieri & conservari connaturaliter sine forma. Tum quia defacto in Eucharistia accidentia sunt ejus naturæ, ut connaturaliter existere exigant unita materiæ, & tamen nihil illic est, nisi entitas ipsorum accidentium: & licet illic suppleatur causalitas materialis, non suppletur tamen in ordine ad hoc, ut constituantur indigentes materiæ, ad esse suum connaturale. Tum quia, aliæ etiam indigentiæ, non constituuntur per distinctam aliquam causalitatem, & ita indigentia pecuniæ non constituitur per distinctam causalitatem, nec indigentia concursus, quæ est in creatura, respectu Dei causatur per distinctam causalitatem: Ergo idem in præsenti dicendum.

PRÆMITTO 2. *Præter indigentiam, quam habet forma: ut esse & fieri connaturaliter non possit nisi in materia, recipit influxum quendam à materia, qui appellari potest materialisatio.*

RATIO. Quia nisi hic influxus ponatur, non intelligetur per quid causetur forma, ita indigens produci & conservari.

PRÆMITTO 3. *Hunc influxum esse jus in materia, ut aliquæ formæ, independenter à se, existere, & fieri naturaliter, non possent*; & quia omni juri respondet debitum, resultat etiam in formis quibusdam debitum, ut connaturaliter nonnisi dependenter à materia existant, jusque hoc suum exercet materia illo influxu, quem appellamus materialisationem, sed de hoc ubi de eductione. *His præmissis,*

ASSERO 3. *Causalitatem materiæ esse influxum quendam in formas, qui influxus appellari potest materialisatio.* Assertum manet explicatum in præmissis. Porrò ratio asserti est: Tum quia causa materialis habet suum influxum seu causalitatem; sed non salvatur hæc causalitas per actionem, nec per unionem: Ergo per dictum influxum, neque enim aliud quidquam ostendi potest. Tum quia in Sacramento Eucharistiæ, censent omnes suppleri à Deo, quamvis in diverso genere, influxum causæ materialis; sed non suppletur unio ipsa, quia non apparet modus, quô unio suppleri possit, aliàs posset Deus compositum verè facere deficiente unione & supplente Deo defectum illius. Et sicut verè id accidentia habent, quod haberent, si in illa influeret materia, licet in diverso genere, sic verè posset esse compositum sine unione, quamvis non eodem modo, non etiam in Eucharistia supplet Deus actionem, prout dependet à materia: quia quamvis fuerit decretum, de illa actione supplenda, si modo hoc, quod debetur à materia indigentiæ formarum, præstaret, verè suppleret causalitatem causæ materialis: Ergo causalitas materialis stabit in illo jure materiæ & obligatione formæ, quia scilicet Deus, præbet concursum, qualem præberet, si uniretur formæ; & licèt hic influxus concomitanter deposcat unionem & ex consequenti, non tamen formaliter est ipsemet ille influxus, & illa causalitas, sed ad illud jus in Materia, & obligationem in forma tum primum consequitur Unio: Tum quia nihil ponatur hic influxus, per nihil distinguitur creatio ab eductione.

Quæ hîc objici possunt vel in confirmationem explicationemque adferri, videantur ubi de eductione. *Neque inde sequetur*: Materiam esse causam efficientem, quia illa causalitas non efficitur simpliciter esse, sed tantùm esse sustentantis & sustentati constituitur. *Ex dictis autem*

COLLIGIS effectum proprium materiæ, esse formas materiales, improprium, compositum.

DIFFICVLTAS I

Respectu quorum Materia exercet rationem materiæ.

SUb hoc universali titulo duo inquiremus. 1. An accidentia recipiantur in Materia, an in toto composito? 2. An accidentia immediatè recipiantur in Materia, an media quantitate? *Sit*

Punctum Difficultatis I.

An accidentia recipiantur in sola Materia?

NOn procedit Titulus de accidentibus spiritualibus, hæc enim indubiè recipiuntur in anima rationali, quia cùm possint habere subjectum sibi proportionatum in gradu Entis, illud sibi vendicabunt: sed procedit quæstio de accidentibus materialibus, iisque communibus utrique mutationis termino, quale accidens est Quantitas, primæ qualitates, &c.

DICENDUM

DICENDUM est. *Accidentia communia in sola ateria recipi.* Est Conclusio communis con- Thomistas.

PROBARI solet primo. Argumento quo uti- Arriaga: Eadem quantitas & eadem acci- ntia communia, sunt in sequenti composito æ fuerunt in antecedenti. Ergo idem utro- que habent subjectum, non enim de uno sub- to in aliud migrare possunt.

CONFIRMATUR. Quia in eo recipitur quan- s & alia accidentia communia, unde edu- ntur; sed educuntur è sola potentia materiæ. jor probatur: in eo recipiuntur accidentia, uo ut recipiantur, dicunt connaturalem exi- ntiam; sed connaturalem exigentiam ha- t, ut in eo recipiantur unde educuntur, quæ eductio, est ista exigentia. Minor princi- is probatur. Tum quia tota ratio eductionis ari potest, si educantur è sola materia: ad d ergo multiplicabuntur entia? Tum quia è materia educuntur formæ substantiales; o & accidentales. Tum quia antecedunt itionem compositi generandi, &c.

PROBARI solet secundò. In composito huma- quantitas immediatè recipitur in materia: o & in aliis. Antecedens probatur. Quia potest recipi in anima, quæ est in entitate ritualis.

RESPOND. primò. Prado apud Oviedo, quòd ma rationalis, quantumvis secundùm ulti- m sui gradum & entitatem in se sit spiritua- adeoque incapax quantitatis, inquantum nen dat esse corpori, capax est quantita-

CONTRA. Anima rationalis secundùm ulti- m sui gradum non recipit quantitatem: er- nec secundùm quod dat esse corporei, quia ndùm quod dat esse corporei, est eadem en- tivè, & non minus spiritualis. Deinde rece- quantitatis Physicum quid est: si est physi- a, rei indivisibili & partes non habenti, con- ire non potest: ut secundùm quid recipiat. icut si calefieret per impossibile Angelus, s calefieret, ita secundùm totum esse debe- recipere anima quantitatem.

RESPOND. 2. Recipi quantitatem etiam in ma rationali eò quòd nulla sit ratio id negan- Si enim dicas quòd quantitas rei spirituali ctum suum formalem tribuere non possit, on convincit, nam sensationes materiales ipiuntur in materia, & tamen materiam non dunt sentientem, non estque major materia- s in quantitate, quàm in ipsa materia, quæ ta- n naturaliter unitur animæ spirituali, & mvis concedatur, ex anima illam educi non se, cur educta è materia connaturaliter reci- n anima non poterit?

CONTRA. Quia si nihil obsit, debemus pro- tionare subjecta & actus; nihil autem obest, on ponatur quantitas in anima. Deinde sen- sationes recipiuntur in materia organi, & nego quòd illud non reddant sentiens. De unione Materiæ cum forma dispar est ratio, quia obest illam non ponere, obest inquam ipsa ratio com- positi substantialis, quæ supponitur dari & non perficeretur unione hac negata: sed de hoc fu- sius alias.

RESPOND. 3. Saltem falsam esse conclusio- nem in composito ex forma materiali, quæ et- iam est capax quantitatis.

CONTRA est. Quia materia compositi hu- mani est sufficiens ad recipiendam quantita- tem: ergo & materia, quæ sustentat formam substantialem materialem. Deinde non appa- ret, quomodo attemperare receptionem suam possit materia, ut det locum receptioni perfi- ciendæ, in forma substantiali.

PROBATUR 3. Quia nullum est fundamentum & nulla necessitas tribuendi hanc vim etiam formæ, vel enim est illa spiritualis, & sic incapax est quantitatis, quia alias dicam capacem frigo- ris & caloris, adeoque mutari illam per acciden- tia, consequenter nec erit necessitas contra communem Theologiam elevandi ignem ad urendas animas, siquidem calorem naturaliter recipere potest; vel certè illa forma esset ma- terialis, & sic adhuc non posset recipere quanti- tatem, quia per illam redderetur impenetrativa, quomodo ergo uniretur omnibus partibus ma- teriæ?

OBJICITUR primò. Auctoritas Aristotelis 7. Metaph. tex. 8. ubi censet Materiam non esse quid, neque quantum, &c.

RESPONDETUR. Illo loco vult Aristot. quòd Materia non sit quantitas, nec quid determina- tum ad habendam nonnisi quantitatem, sed esse subjectum istorum omnium. Vel dicit, mate- riam non esse subjectum denominationis acci- dentium, hoc enim competit ipsi compo- sito.

INSTAT Mastrius Disp. 3. num. 4. ex aliis aucto- ritatibus.

PRIMA auctoritas. Prima substantia primò substat accidentibus, & ea corrupta nihil rema- net: ex capite de Substantia.

RESPONDETUR. Loqui Aristotelem de subje- cto denominationis, non autem de subjecto re- ceptionis.

SECUNDUS Locus 1. de generat. tex. 23. di- stinguit generationem ab alteratione, quia sub- jectum alterationis est compositum, generatio- nis materia prima.

RESPONDETUR. Aristotelem non plus velle, quàm quod possit aliquid alterari, non generari, manente composito: sed inde non sequitur, al- terationes illas non in materia, sed in composi- to, recipi.

TERTIUS Locus ex 7. Metaph. tex. 4. quod substantia à toto genere est prior accidente, & totum per se, supponitur toti per accidens.

RESPON-

Respondetur. Quamvis ponatur ſola materia receptiva formarum accidentalium, adhuc verum erit dicere ſubſtantiam eſſe priorem accidentibus, ſupponeturque totum per ſe toti per accidens , quia ipſum totum per accidens, exigitur ab ipſo toto per ſe ; exigitiva autem licet non Phyſicè, in ratione tamen exigitivorum, priora ſunt præ exigitis , eſtque major proportio inter materiam & formam ſubſtantialem in ratione entis, ſed non in ratione prius informabilis ; nam forma præexigit ante ſe tanquam diſpoſitiones accidentia , quæ jam tunc nonniſi in materia recipi poterunt, antecedens enim compoſitum non exigit, ſed ſupponit illas diſpoſitiones, licèt ſubjectum denominationis motus illius, ſit compoſitum, quod, ſolùm voluit Ariſtoteles 5. Phyſ. t.3.

Objicitur ſecundò. Materia non poteſt recipere accidentia, quouſque non ſit ſubſiſtens: quia ſi actio ſubſiſtentiam agentis requirit & paſſum, ſed materia non eſt ſubſiſtens quouſque ſit informata forma ſubſtantiali ; ſubſiſtit enim ſubſiſtentia formæ. Ergo.

Respondetur. Sicut per Thomiſtas ad receptionem formæ ſubſtantialis , non requirit Materia ſubſiſtentiam, cùm illam primùm per formam recipiat , ſic nec requiret ad formam accidentalem. Neque valet ſi dicas : ad recipiendam ſubſiſtentiam non eſt neceſſe habere aliam ſubſiſtentiam, imò abſurdum eſt illam habere : cùm ergo forma ſubſtantialis det rationem ſubſiſtentis materiæ, non debebit ante habere illam materia. Non inquam valet ſi dicas , quia ſaltem prius naturâ deberet ſupponi ſubſiſtens quàm recipiens formam , quia ſicut præſupponitur prius natura ad actionem ſubſiſtentia , ita debet præſupponi ante Receptionem; non poſſet autem prius natura ſupponi ſubſiſtentia ad receptionem formæ, ſi ſubſiſtentia habetur à forma. Deinde negari poteſt, quòd materia habeat ſubſiſtentiam à forma.

Objicitur tertiò. Quantitas eſt proprietas totius compoſiti. Ergo recipitur in toto compoſito.

Respondetur. Etiam intellectio dicitur de toto homine, & tamen non recipitur in corpore hominis, ſufficit ergo ad hoc, eſſe unitum cum eo, quod recipit in ſe, vel intellectionem , vel quantitatem. Deinde, quantitas eſt proprietas totius hominis tanquam ſubjecti denominationis, non autem tanquam ſubjecti ſuſtentationis, & inhæſionis. Fundatur hæc reſponſio in textu Ariſtot. qui 5. Metaph. tex.18. *Quædam*, inquit, *ſecundùm accidens dicuntur quanta, eo quòd illud cui inſunt quantum quid eſt. Nec obeſt*, quod prius ſit ens per ſe , quam per accidens , hæc enim prioritas eſt ſecundùm intentionem & dignitatem, non ſecundùm executionem, Quamvis autem non recipiantur accidentia materialia in anima vel forma materiali, non fruſtra laborat, dum ſe ad illa vult reducere, vel illa acquirere Forma, quia bonum materiæ cui illa unitur eſt bonum formæ, per communicationem. Quanquam dici poſſet, quod formæ accidentales pro quibus ſpecialiter ſolicita eſt forma ſubſtantialis, recipiantur in eadem forma ſubſtantiali hæ enim non ſunt diſpoſitiones ad formam, adeoque præcedentes formam, ſed potius paſſiones formæ.

Objicitur quartò. Anima rationalis quamvis recipiatur in materia quanta, quia non recipit in ſe quantitatem, non eſt quanta. Ergo & forma ſubſtantialis materialis, ſi non recipit in ſe quantitatem, non erit quanta.

Responsd. Solet, negando cauſalem, ſed ideo non eſt quanta, quia non habet partes entitativas. Sed quid ſi aliquis diceret , formas etiam materiales non eſſe quantas formaliter , eo quia in ſe non recipiunt quantitatem, & ſi reciperent redderentur impenetrativæ corporis cui uniuntur ; quamvis autem habeat forma materialis partes entitativas, & dividi poſſit in brutis, ſaltem imperfectioribus , non ſequitur debere jam eſſe illam formaliter quantam, quia albedo, ſapor, &c. habent etiam partes ſuas entitativas , ſuntque formæ diviſibiles , & tamen non habent propriam quantitatem , ſed dividuntur & extendi dicuntur ad extenſionem quantitatis ipſiusmet ſubjecti, illiusque quantitate quantiſantur, nec redduntur non penetrativæ, quia non habent quantitatem diſtinctam ab ipſamet materia, & tamen impenetratio debetur nonniſi duabus quantitatibus propriis qualem habent propriam ſingulæ partes materiæ.

Objicit quintò Prado apud Oviedo : Ex accidenti & materia vel fit unum per ſe, vel unum per accidens : non fit unum per ſe ; quia ſunt partes diverſi ordinis : non etiam fit unum per accidens ; quia hoc debet reduci ad unum per ſe, adeoque accidentibus præexiſtet forma.

Respond. Negando quòd illud ad quod reducitur aliud , debeat præexiſtere illi ; reduci enim eſt ordinari ad aliud, id autem ad quod eſt ordo, non eſt neceſſe præexiſtere , nam omnipotentia dicit ordinem ad creaturas , quæ illi non præexiſtunt. Negatur ulterius, quod illud reduci ad unum per ſe , ſit reduci tanquam ad ſubjectum inhæſionis , quamvis ſit reduci in aliquam in finem, Denique concedo , tunc fieri unum per accidens ; tranſeat quòd præexiſtat unum per ſe , uni per accidens, ſed inde ne go ſequi, quòd in toto illo præexiſtente , recipi debeant accidentia ad illud ordinata. Unde etiam quamvis forma ſubſtantialis, non uniatur media quantitate materiæ, hoc ſenſu, qua ſi prius ſubſtantialis forma uniatur quantitati, et poſterius materiæ : unitur tamen media quantitate hoc ſenſu, quia præſupponatur , quantitas

uta

ita materiæ ante unionem cum forma sub-ntiali.

Pontius cùm teneat in compositis constanti-s rationali animâ, solam materiam esse subje-m quantitatis, censet in compositis aliis to-m compositum esse subjectum: sed argumen-illius probant, etiam in compositis ex anima ionali recipi quantitatem. Quare autem et-n in talibus compositis non recipiatur quan-as, in utroque extremo ratio est: quia quod fi-potest per pauciora, frustrà fit per plura, pot-autem sola materia recipere illa accidentia. ec est major ratio de talibus, ac de constanti-s animâ rationali; natura autem sui ordinis ax, si in Uno recipit se sola quantitatem, re-pit & in alio, præcipuè cùm etiam ad formas inimatorum requirantur dispositiones, quæ tecedunt introductionem formæ, adeoque cipi in forma, non poterunt. In argumentis am aliquibus supponit distinctionem realem mpositi, à partibus simul sumptis unitis. Con-dimus tamen cum Aristotel. 5. Physic. tex. 8. primo de Gener. tex. 24. per hoc distingui nerationem & alterationem, quòd genera-pro subjecto dicat Materiam primam, non bentem adhuc formam, quæ generatur. lterior autem supponit Materiam informa-n jam forma substantiali; sed nego illam reci-re debere illas alterationes, recipit quidem mediatè Materia formam substantialem, ia si illam immediatè non reciperet, non ha-ret forma aliud subjectum, cum quo posset mponere immediatè totum substantiale, be-autem quantitas non recepta in utraque te compositi, habebit adhuc suum subje-m, ipsammet materiam. Supponit etiam, immeritò, Pontius, quasi quantitas non sit positio ad quascunque formas, cùm agens il-introducens connaturaliter in subjectum n extensum agere non possit.

Alia argumenta in oppositum.

Objicit sextò Mastrius. Si materia est sub-tum inhæsionis omnium accidentium, ergo llus motus erit violentus, quod est contra o-nem Philosophiam. Sequela probatur. Quia teria nullam formam recipit violenter, & ta-n motus dicitur naturalis vel violentus, jux-nclinationem vel repugnantiam subjecti.

Respondetur. Motum aliquem esse violen-n, non subjecto illius immediatè receptivo, compositо, in quo continetur recipiens, od compositum habet jus, ut in se contenta teria, insidias sibi non struat, receptione con-riæ sibi formæ accidentalis.

Instat primò Mastrius. Ergo motus ille pliciter vel per se erit naturalis, secundùm tem quid violentus.

Respondetur. Cùm stante composito ipsum compositum habeat rationem per se & simpli-citer, & cùm ille motus sit illi composito vio-lentus, ideo non erit jam ille motus naturalis, sed simpliciter violentus; secundùm autem quid, hoc est, secundum subjectum in quo recipitur, naturalis.

Instat secundò idem. Violentia & natu-ralitas in motibus simpliciter & per se attendi-tur, in ordine ad id, quod per se movetur, non in ordine ad id, quod movetur per accidens & ra-tione alterius.

Respondetur. Per se moveri duplex cogi-tari potest. Primùm per se moveri, est move-ri in se recipiendo motum subjectivè, sic per se moveri non competit composito. Deinde per se moveri, est moveri id, quod habet rationem principalis, in se stantis, adeoq; talis, simplici-ter, licèt non recipientis illum motum, nisi in aliquo sui, tale per se moveri competit compo-sito: illud enim habet rationem principalis & in se stantis, cumque nonnisi ratione alterius, hoc est materiæ, debeat ille motus esse naturalis, hoc ipso per accidens, seu ratione alterius, erit naturalis, per se violentus.

Instat tertiò. Si mobile per se habeat incli-nationem ad illam formam, motus est naturalis simpliciter; si repugnantiam est, violentus. Sed mobile per se per nos est materia: Ergo motus ille erit per se naturalis.

Respondetur. Mobile per se est duplex, ut dictum: mobile per se, id est quod movetur, & habet rationem talis simpliciter & per se, & tale est compositum; aliud est mobile per se, quod per se & in se recipit, & hoc est materia, inclina-tio autem debet pensari, illius per se, primo mo-do sumpti, quam quia non habet, erit necesse, ut ille motus sit violentus; cùm enim ipsum com-positum habeat rationem principalis, etiam ejus inclinatio habebit rationem principalis, & quia ipsum compositum ad illum motum non habet inclinationem, ideo fiet ille motus contra in-clinationem principalis, adeoque simpliciter violentus erit.

Objicit septimò. Anima non est immediatè receptiva visionis, sed ipsum organum, quod est compositum ex anima & determinata parte corporis, quod organum seu oculus videt.

Respondetur. Quando dicitur, quod ocu-lus videat, dicitur id de oculo, tanquam de sub-jecto denominationis, quòd scilicet visio toti organo tribuatur, non autem de subjecto rece-ptionis, vel alia phrasi certe est id verum, de subjecto recipiente denominationem, & hoc subjectum est compositum, quod est oculus, non autem de subjecto recipiente formam.

Instat primò. Illæ operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi: Ergo etiam e-runt totius, ut subjecti recipientis.

Respondetur. Etiam operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi denominativè, non autem elicitivè, cùm enim materia oculi non sit vivens, non poterit moveri ab intrinseco ad visionem, sed hoc competit animæ, licèt in in oculo exercere; consequenter totum illud quod est oculus, erit principium operativum denominativè, non elicitivè, ita & erit oculus principium receptivum denominativè, non formaliter, & ut salvetur quòd non recipiatur in passo ab agente diverso, sufficit quòd ipsum agens, quod est anima, sit conjunctum receptivo principio, imò ipsa utpote spiritualis, non potest esse capax receptionis materialium. Per hoc tamen non negatur, oculum esse instrumentum visionis.

Instat secundò. Ergo operationes illæ non dicuntur cum omni proprietate immanentes, quamvis enim non recipiantur in passo ab operante diviso, recipiuntur tamen in passo distincto.

Respondetur. Negando, quòd non sufficiat ad propriam immanentiam, ne actio recipiatur in passo diviso, modò sit unitum substantialiter agens ipsi passo, præcipuè autem quia adhuc recipitur in oculo, qui est instrumentum agendi.

Instat tertiò. In eodem subjecto recipitur species impressa & expressa, sed species sensibilis impressa recipitur in toto conjuncto, & species intelligibilis recipitur in intellectu.

Respondetur. Etiam species impressa sensibilis, nonnisi in Materia recipitur, si tamen sit species impressa intelligibilis, recipietur in intelectu seu anima; sed inde non sequitur recipiendam in anima etiam speciem sensibilem, quia jam Materiale reciperetur in spirituali, quod repugnat. Quòd autem dicit, non excludi ne aliquid sit subjectum denominationis, quod est subjectum inhæsionis, id verum est, sed negatur non posse esse aliquid subjectum denominationis, quamvis non sit subjectum inhæsionis, consequenter poterit totus oculus denominari videns, quamvis oculus non totus recipit visionem, sed nonnisi secundùm aliquam sui partem, ut nasus recipit solus simitatem, & tamen homo appellatur simus.

Punctum Difficultatis 2.

An accidentia Materia subjectet in genito, quæ fuerunt in corrupto?

Titulum sic alii proponunt: An detur resolutio usque ad materiam primam. Nectitur autem difficultas, cum priori sic, si in materia reciperentur accidentia & non in forma, tunc eadem numero Materia posset sub aliam etiam formam accidentia eadem deferre numero; sed non potest deferre eadem, qui datur resolutio ad Materiam primam. Ergo. Ut titulo argumentoque satisfiat,

Dicendum est. *Aliqua accidentia eadem esse numero sub utroque mutationis termino*, vel alia prassi: Non dari resolutionem ad materiam primam. Ubi conclusio negat minorem argumenti adlati.

Probat primò Oviedo: Si deficerent accidentia omnia præcedentis compositi, vel deficerent ob defectum causæ conservantis, vel ob contrarietatem cum forma opposita, vel ob defectum subjecti; nullo modo ex his debent deficere, quod probatur, quia accidentia communia causam sui conservativam habent Deum. Rursùs accidentia communia, cum subsequenti forma non habent contrarietatem, imò sunt bonum illius requisitum, inde in sententia Thomistarum, similia succedunt illis accidentibus alia, non etiam deficiunt ratione subjecti, quia hoc utrobique idem est, nempe materia. Deinde ad hoc, ut dicantur eadem accidentia non deficere deficiente subjecto, sufficit ut subjectum adveniat novum, potens alia illa servanda, ut defacto est potens per Thomistas, similia accidentia conservare.

Hoc ipsum sic aliter illustrat. Non minus dependet accidens à principio activo, quàm passivo, sed succedente alio principio effectivo, potente aliàs ponere similem effectum, potest conservare antecedentem effectum, ut patet in calore, qui ab antecedenti igne productus, conservatur à subsequenti. Ergo succedente etiam alio principio passivo, potente subjectare, similia accidentia ab eodem conservari poterunt.

Responderi potest huic argumento. Procedit argumentum, supponendo cum Thomistis, quòd in toto composito subjectentur accidentia, & nihilominus non sequi, quòd eadem accidentia non maneant in utroque mutationis termino. Sed multum probat, quia probat accidentia posse de subjecto in subjectum transire eadem numerô, quod & Thomistæ & communis Philosophia negat: non negat autem, quòd à diversis agentibus in genere causæ efficientis conservari posset, cùm id etiam à posteriori pateat in conservatione caloris, quam exhibet Deus amoto igne, nihil autem simile videmus de transeundo subjecto in subjectum.

Addit Arriaga, quòd si accidentia possent mutare subjectum inadæquatum, possent etiam mutare adæquatum, sicut causa efficiens, quæ succedit, non tantùm partialiter, sed & totaliter potest causare effectum, à præcedenti causa productum. Sed Hurtad. apud Oviedo censet fieri posse, modo novum subjectum applicetur, hæc tamen concessio Hurtadi est contra receptum principium, accidentia de subjecto in subjectum non transire.

Sed quæ ratio aſſignanda foret, quòd accidentia de bjecto in ſubjectum tranſire non poſſint.

PRIMA RATIO aſſignari poſſet auctoritas.

RESPOND. Hujus ipſius auctoritatis requiri rationem.

SECUNDA RATIO, quia illa accidentia vel pot- t producere agens, vel non poteſt, ſi poteſt: tiùs nova producet, idque ob bonum univerſi nſurgens ex varietate & novitate entium; ſi tem non poteſt ſimilia producere, vel ſint mmunia, debebit illa ſervare.

RESPONDERI poteſt: Primam partem mul- m probare, quia probaret, quòd ignis ſubſe- ens antecedentem calorem non conſervet, l producat novum; ſecunda pars etiam non nvincit, quia ſi non poteſt illa producere, vel ſunt communia, cur illa transferre non pot- t de ſubjecto in ſubjectum.

TERTIA Ratio ſit, quia non apparet, quæ ſit, alis, & quomodo perficienda actio transla- a accidentium, deſtructiva unionis antece- ntis, quæ tamen in accidentibus communi- s non eſt contraria, ſicut nec ipſa accidentia nt contraria, cùm tamen ordinata ſit actio ad poſita debellanda: denique cùm accidentia ucuntur è potentia ſubjecti, bonum nonniſi us debent eſſe, ex quo educuntur; hinc & ſub- tum, è quo educuntur, petit ne bono ſuo ſpo- tur, & ſubjectum ſubſequens petit, ut è ſe edu- ntur, ut ſint bonum illius, & ne fruſtretur feli- ate, ut ſua vis paſſiva reducatur in actum, per uctionem ex ſe horum accidentium, ideò è bjecto ad ſubjectum non transferentur, imò nueretur miraculum Euchariſticum, ſi acci- ntia à ſubjecto ſeparari poſſint, cum vi trans- endi illa in aliud ſubjectum.

PROBARI ſolet ſecundò. Videmus acciden- , quæ fuerunt in corrupto, manere in genito, quæ fuerunt in vivente, manere in cadave- ergo apparet, quòd non fuerit facta reſolutio que ad materiam primam.

RESPONDENT Thomiſtæ, non eſſe eadem ac- entia, ſed ſimilia.

CONTRA, quia nulla ratio eſt, quòd ſint ſimi- & non eadem, cùm id nec ratio nec experi- tia oſtendat.

PROBATUR tertiò Concluſio. Et eſſet reſolu- uſque ad materiam primam, & non eſſet: eſ- , ut ſupponitur; non eſſet ut probatur: quia unitur Forma ſubſequens materiæ diſpoſitæ indiſpoſitæ; ſi diſpoſitæ, ergo invenit illic poſitiones, adeoque non venitur ad materiã olutam, ſeu carentem etiam accidentibus; ſi itur indiſpoſitæ materiæ, ergo non unitur na- aliter, quia forma non educitur nec creatur, i ad exigentiam, & præſuppoſitis diſpoſitio- us.

RESPONDETUR. Primò Rubio, quòd antece- ntia diſpoſitionum, quæ pro illo inſtanti non t, expellat formam priorem, quam expulſio- m non poteſt non ſequi niſi hæc forma.

CONTRA. Tum quia hæc, quæ non poteſt non ſequi forma, vel invenit materiam diſpoſitam, vel non, reditque argumentum factum. Tum quia expulſio formæ eſt negatio, ſeu non eſſe formæ; negatio autem formæ non exigit magis hanc quàm illam formam, ergo neque expulſio: & certè negatio illa formæ nihil aliud eſt, quàm ipſa materia ſpoliata formâ & diſpoſitionibus, ſed materia ſpoliata omni forma & diſpoſitionibus, non magis hanc quàm illam formam exigit, utpote nec ex ſe nec ab extrinſeco, pro tunc determinata, ad hanc potius quàm illam formam habendam. Tum quia in quo inſtanti eſt expulſio formæ, vel ſunt in illo inſtanti diſpoſitiones, vel non ſunt. Si non ſunt; ergo non expellunt formam, quia exiſtentia eſt ad cauſandum neceſſaria; Si autem in illo inſtanti, in quo eſt expulſio formæ, ſunt diſpoſitiones, ergo in illo inſtanti ſunt, in quo eſt non eſſe formæ; quia expulſio formæ, eſt non eſſe formæ, & tamen reſponſio dicebat, quòd non ſint tunc diſpoſitiones ullæ. Unde ulterius non datur reſolutio uſque ad materiam primam, quando adhuc eſt præterita forma, nec etiam cùm jam eſt ſequens, nec prælabitur ullum inſtans, quô ſit materia ſine forma ſubſtantiali; ergo nunquam datur reſolutio ad materiam primam, ergo nõ poteſt dici, quòd pro aliquo inſtanti non ſint diſpoſitiones, prout aſſumebat reſponſio.

RESPONDERI poteſt ſecundò. Expulſis accidentibus, & datâ reſolutione uſque ad materiam primam, in ipſo inſtanti inductionis conſiderari poſſe duo inſtantia rationis. In primo inſtanti rationis cauſantur diſpoſitiones, & in ſecundo ſigno rationis cauſatæ jam diſponunt, ad introductionem.

CONTRA. In illo priori rationis, vel cauſantur illæ diſpoſitiones à compoſito, vel non à compoſito: ſi cauſantur à compoſito, ergo in illo priori rationis eſt compoſitum ſine diſpoſitionibus, quas tùm primùm cauſat compoſitum; ſi autem non cauſantur à compoſito, ergo nullum eſt fundamentum, dari reſolutionem uſque ad materiam primam, cùm inferatur reſolutio ex eo, quòd cauſentur à compoſito: & ſicut effectus, quo eſt prior cauſalitas prioritate à quo, non poteſt cauſare ſuam cauſalitatem, quia eſſe accipit à cauſalitate; ita nec diſpoſitiones in ſuo genere, poſſunt deſervire ad productionem formæ, cõſequenter ad conſtitutionem compoſiti, ſi à forma & compoſito accipiunt eſſe, cauſanturque. Et certè in illo priori rationis, quô compoſitum cauſat diſpoſitiones, vel cenſetur priùs ratione habere requiſita ad ſuum eſſe, vel non cenſetur habere; ſi non cenſetur habere, ergo neque eſt compoſitum, quia cauſa & requiſita antecedunt ſaltem ratione id, ad quod requiruntur, & quod cauſant, ſi in illo priori rationis, in quo compoſitum cenſetur cauſare diſpoſitiones, habet prius ratione requiſita ad ſuum eſſe, ergo in illo

priori rationis,quo causat dispositiones,prius ratione sunt,dispositiones; sunt enim illæ requisita ad compositum. Rursus,vera est per Thomistas hæc propositio; ante primam existentiam compositi non est prius ratione existentia dispositionum,causatur enim à composito: Vera etiam est hæc propositio: ante primam existentiam dispositionum non est existentia compositi: Forma enim unitur Materiæ dispositæ,quo posito sic arguitur, Causa saltem ratione debet esse prior suo effectu, sed existentia compositi non est prior dispositionibus; Ergo neque potest esse causa illarum. Denique de illo priori rationis, in quo compositum dat primam existentiam dispositionibus, verificarentur duo Contradictoria,ergo illam non dat. Antecedens probatur: de illo priori verum est dicere; prima existentia dispositionum non antecessit ratione sui positionem,& rursus verum esset dicere: prima existentia dispositionum, antecessit prius ratione sui positionem: quod ipsum probatur, quia antecessit ipsum compositum, quod compositum causat illas dispositiones.

Quando autem Aristoteles dicit,nullum sensibile subjectum manere idem,intelligendus de subjecto denominationis,in quantum illud sentitur; sed non dicit non manere idem, quod est medium & ratio sentiendi ipsum subjectum,seu non manere accidentia communia: & licèt subjectum informationis & inhæsionis accidentium, sit ipsa & sola materia, non tamen sola materia est subjectum,in cujus cognitionem sensibilem, mediis accidentibus venitur, neque enim videmus materiam primam, sed Leonem, hominem,&c.

Punctum Difficultatis 3.

An mediante quantitate Materia recipiat Accidentia.

CEnsent mediante quantitate illa recipi, Suar. uterque Oviedo, Lugo de Eucharistia Diss. 10. n. 7. negant non pauci, quibus accessit Arriaga, Pontius & alii.

DICENDUM est 1. *Accidentia posse recipi immediate in quantitate*. Probatur unicò argumento. Quia in hoc nulla repugnantia.

OBJICIT 1. Hurtad. Munus quantitatis est solùm extendere subjectum: ergo non poterit recipere immediatè accidentia.

RESPONDETUR. Negando Antec. Saltem etiam secundariò, hoc potest illi convenire.

INSTAT Primò idem: in qualitatibus primis non recipiuntur accidentia; ergo nec in quantitate.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti nullum fundamentum, infrà autem adferetur fundamentum pro consequenti.

INSTAT Secundò idem. Dispositiones disponunt materiam ad formam substantialem; ergò debent esse in eodem subjecto, in quo & forma substantialis.

RESPONDETUR. Sufficere, ut mediatè recipiantur in eodem subjecto, & si dispositiones sint nonnisi determinantes materiam ad formam, possunt esse in alio subjecto à forma, quia determinativa,non est necesse esse in eodem subjecto,quod determinant.

INSTAT tertiò idem apud de Lugo, intellectio recipitur in eodem subjecto, in quo & volitio,ad quam intellectio est dispositio; ergo & reliquæ dispositiones recipiuntur in eodem subjecto, in quo recipitur forma, ad quam disponunt.

RESPONDETUR. Disparitatem esse,quia cùm potentiæ animæ sint identificatæ realiter, si recipit aliquid potentia intellectiva, recipit in ipso etiam voluntas, idque immediatè, hinc non est, in quo tanquam distincto à voluntate possit recipi intellectio; jam autem ostendi potentiis est,in quo, distincto à materia, recipiantur dispositiones, nempe quantitas.

OBJICIUNTUR Secundò Paritates aliquæ.

PRIMA Paritas est:Forma substantialis non recipitur in quantitate; ergo nec accidentalis.

RESPONDETUR. Pro antecedenti nullum fundamentum esse, quod adferetur pro consequenti. Deinde formæ substantiales ordinatæ sunt ad constituendum unum per se substantiale,quod non possunt constituere cum quantitate,seu subjecto accidentali: tale autem vel simile absurdum, non sequetur, posito quod quantitas recipiat accidentia: & licet Formæ accidentales dicant ordinem ad materiam, dicunt tamen ordinem ad illam, tanquam ad subjectum ultimatum,sed non tanquam ad subjectum immediatum,unde licèt illarum subjectivum non posset esse nisi subsistens, id verum est de subjectativo ultimato, non autem de immediato, & quidem respectu formarum accidentalium.

SECUNDA Paritas. Substantia non potest inhærere; ergo neque accidens subjectare.

RESPONDETUR. Disparitatem esse,quia inhærentia,est proprietas adstricta soli rationi accidentis,facit enim inhærens, non esse ens per se; jam autem ratio subjecti non est adstricta soli rationi substantiæ, neque enim ostendi potest, cur ratio recipientis invehat prædicatum entis per se.

TERTIA Paritas. Materia non potest informare; ergo neque forma recipere.

RESPONDET Pontius,Disparitatem esse, quia non est de ratione solius materiæ recipere, est autem de ratione solius formæ informare. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit: De hoc enim ipso quæ-
tur.

Hinc aliter respondetur. Argumentum impri-
is multùm probare. Probaret enim, quòd in
nima, quæ est Forma, non recipiantur intelle-
iones, volitiones, gratia &c. Deinde dispari-
s est, quia quod est pura potentia, non potest
se actus, adeoque Forma; jam autem Forma
on est purus actus, hinc ei ratio aliqua potenti-
litatis convenire potest, ut apparet etiam in
otentiis vitalibus, producentibus & connatu-
liter recipientibus suos actus. Rursus, si ma-
ria informaret, extraheretur extra suam spe-
em, poneretur que in specie Formæ, si autem
orma causet materialiter, non extrahetur ex
a specie; nam causare materialiter non est ad-
rictum soli entitati materiæ, sed cuicunque
ntitati, à qua in esse & conservari connatura-
ter dependet aliquid: jam autem informare,
dstrictum est nonnisi entitati Formæ, cui enim
teri? Denique, quia quantitas, cùm sit passio
manans à materia, benè participare poterit
m suo principio, saltim in ratione causæ mate-
alis. Materia autem non est dimanans à for-
a, nec habet quare participet rationem a-
us.

Objicitur tertiò. Quod dependet depen-
ntiâ unius generis, non potest terminare de-
endentiam alterius, in eodem genere: quan-
as dependet à materia in genere causæ ma-
rialis.

Respondetur. Negando majorem: nam qui
bet Patrem, potest esse Pater, vel major est
ra hôc sensu; id quod dependet, non potest
rminare dependentiam in eodem genere, &
cundùm eandem rationem; licèt possit ter-
inare secundùm diversam rationem, & ita
on secundùm quòd aliquis Patrem habet, est
ter. Porrò etiam quantitas non secundùm
uod recipitur in materia, recipit accidentia,
d secundùm vim aliam receptivam, termi-
bit dependentiam aliorum accidentium;
iam vim in quantitate non reperiri, argumen-
non evincunt.

Dicendum est 2. *Accidentia de facto recipi quantitate.*

Probat primò Pontius. Quia id non repu-
at, ut vidimus, nec impedit quidquam, quo-
inus id de facto fiat: Ergo censendum est ita
ri.

Respondetur. Retorquendo argumen-
m: non repugnat, accidentia immediatè re-
pi in materia, quæ enim in hoc implicantia,
c impedit quominus id de facto fiat; ergò
nsendum est ita fieri.

Probat secundò de Lugo, quia nisi ponatur
antitas esse subjectum accidentium, expli-
ri non potest, quomodo motâ quantitate à
cerdote moveantur alia accidentia; quia mo-
quantitate, vel moverentur accidentia im-
mediatè à Deo ad occultandum hoc mysteri-
um, vel per virtutem superadditam quantitati,
ad illa secum trahenda: neuter hic modus ex-
plicat connexionem debitam inter istos motus.
Minor probatur. Si Deus movet alia accidentia
motâ quantitate à Sacerdote, non apparet, quo-
modo dicatur Sacerdos verè movere, & degluti-
re hostiam, hæc enim significant motum localẽ
provenire ab ipso Sacerdote; & si propriè non-
nisi quantitatem movet sacerdos, propriè de-
glutiret solam quantitatem, non alia accidentia:
si autem moventur alia accidentia, ob superna-
turalem virtutem traditam quantitati, ad illa se-
cum trahẽda, cùm quantitas de se neque sit gra-
vis, neque levis, & aliunde in se non habent re-
ceptam gravitatem, non posset secum trahere
alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipsa una
cum ipsis est in aliquo uno, quô motô reliqua
moveantur trajicienda & deglutienda, cùm ipsa
quantitas de se sit indifferens ad motum sursum
vel deorsum. *Hoc ipsum sic ulterius proponit.* Gra-
vitas specierum transmissibilis in stomachum,
vel est quid superadditum, vel quid aggregatum
ex accidentibus: si est quid superadditum, ergo
sola descendet, & non trahet secum alia acci-
dentia, quæ nec recipit, nec ipsa cum ipsis est, in
aliquo uno, quo moto reliqua moveantur; si est
quid aggregatum ex accidentibus, & non reci-
piantur in aliquo communi, quomodo unà gra-
vitabunt? & si partialiter gravitant, cùm non
omnes æqualiter secundùm se gravitent, non
omnes descendent simul.

Responderi potest, huic argumento, quòd
Deus supplendo in Eucharistia defectum mate-
riæ, tribuat quantitati vim, ut id quod præsens
materia recipiens accidentia faceret, idem sine
receptione & sine materia fiat. Unde Sacer-
dos non præcisè tantùm quantitatem movet,
sed quantitatem prout habentem virtutem, ut
id quod præstaret præsens materia, fieri possit
illâ absente; licèt ergo quantitas neque sit gra-
vis, neque levis, quod etiam materiæ de se non
convenit, quia tamen habet virtutem, quæ facit
illam id præstare, non receptis accidentibus,
quod præstaret materia recipiens accidentia,
ideò motâ quantitate moventur & accidentia.
Et sicut gravitas recepta in materia, traheret se-
cum accidentia reliqua, ita non recepta in
quantitate facit idem, DEO dante virtutem
quantitati, ut id fiat absente materiâ, quod fie-
ret præsente. Insuper adhuc, verè censebitur
Sacerdos deglutire hostiam, quia illam virtute
suâ propria transmittit in stomachum; an au-
tem transmissio respectu specierum, fiat ob re-
ceptionem in subjecto communi, aut non in
subjecto communi? non refert ad deglutiendũ.
Et certè possibile est non recipi accidentia in
quantitate, vel impediri receptionem, & tamen
deglutiri illa accidentia, neque enim evacuare-
tur Divina potentia, ad faciendum transmitti

 acci-

accidentia per verum deglutiendi actum, quantumvis in materia non reciperentur. Rurſus poſita ſola unione reliquorum accidentium inter ſe & cum quantitate gravitateque, ſalvari poterit tota transmiſſio & actus deglutiendi.

Probatur tertiò. Quamvis non repugnet, ut materia immediatè recipiat accidentia, quia tamen etiam non repugnat, ut immediatè etiam quantitas recipiat accidentia, & id commodius eſt, ad explicanda myſteria fide: Ergo potius cenſendum immediatè illa in quantitate recipi, cum myſteria fidei, quantum fieri poteſt, facilitanda ſint. Antecedens probatur: Illud quod non implicat fieri naturaliter, non eſt attribuendum miraculo; ſed ut ſpecies Sacramentales calefiant, frigefiant, moveantur ad motum quantitatis, non implicat hoc fieri naturaliter. Ergo hoc miraculo tribuendum non eſt. Sed niſi ponatur quantitas recipere accidentia, calefieri & frigefieri non poſſent ſpecies ſine miraculo, Ergo. Certè enim non repugnat educi, Accidentia illa, ex quantitate ſecundùm vires naturæ ſpectata, tanquam ex ſubjecto immediato, cùm non implicet quantitatem eſſe ſubjectum immediatum accidentium; ſi autem non educerentur ex quantitate, non educerentur ex ſubjecto, cùm nullum illic ſit ſubjectum, conſequenter nonniſi creari deberent, & tamen nulla creatura cenſetur aſſumpta ad aliquid de novo creandum, cumque illic ad poſitionem ignis fiat calefactio, deſinat ad ejus amotionem, dicendus erit ille calor non produci à Deo, ſed ab igne. Rurſùs ſine miraculo non poſſet albedo emittere ſuas ſpecies, quia accidentia non poſſunt operari abſque ſubjecto, conſequenter cùm id de facto fiat, multiplicabis miracula ſine neceſſitate.

DIFFICVLTAS III.

Quid rationem cauſæ materialis exercere poteſt.

Quæres primò. An res ſpiritualis rationem cauſæ materialis exercere poſſit.

Assero primò. *Accidentia ſpiritualia cauſari materialiter à ſubſtantia ſpirituali.*

Ratio. Quia ſubſtantiæ ſpirituales creatæ non ſeipſis immanenter agunt, ſed per diſtinctas actiones, quæ ſunt accidentia, quæ nec fieri nec conſervari poſſunt, niſi dependenter ab ipſis potentiis, ut patet in actibus intellectus & voluntatis, hæcque ipſa accidentia indigent ſubjecto. Ergo apparet illa cauſari naturaliter à ſubſtantia ſpirituali. Deinde accidentia ſpiritualia indigent etiam ſubjecto, ſed non alio quàm ſpirituali, quid enim materiale in Angelo & licet quidem in homine corpus ſit materiale, ſi tamen poſſit tribui accidentibus ſubjectum proportionatum, tribuendum erit.

Assero ſecundò. *Subſtantias ſpirituales completas, non eſſe ſubjectum naturale accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia naturaliter illis non indigent: Ergo nec debuerunt eſſe naturale ſubjectum illorum. Tum quia hoc ipſo quòd ſubſtantiæ completæ ſpirituales, non dicunt ordinem ad aliquid materiale, dicerent autem, ſi ſubjectum connaturale accidentium materialium eſſent; & ſicut ſubſtantia materialis completa, hoc eſt conſtans etiam materiali forma, non dicit ordinem ad ullum ſubjectandum accidens ſpirituale, ad quod enim? ita & ſubſtantia ſpiritualis completa, non dicet ordinem ad accidens materiale. Tum quia reſpectu eorum accidentium ſubjectum aliquod exercet rationem cauſæ materialis, quæ accidentia educuntur ex illo, materialia autem accidentia, non educuntur naturaliter à ſubjecto ſpirituali cùm inter manifeſtè educta ſervetur proportio in ratione entis. Eſſet aliqua difficultas, an ſenſationes recipiantur in anima rationali? ſed ex dictis inferendum, non recipi, niſi in organo conjuncto, quod ſufficit ut dicatur anima ſentire, præcipuè cum per nos ratio ſentientis non deſumatur ex receptione, ſed ex productione de quo in Animaſticis.

Assero tertiò. *Subſtantiam etiam completam ſpiritualam, poſſe divinitus exercere rationem cauſæ materialis, reſpectu accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia non implicat contradictionem, ut v. g. albedo uniatur Angelo. Tum quia ſi quæ eſſet cauſa, cur id fieri non poſſit ea eſſet, quia albedo effectum ſuum formalem non tribueret Angelo; ſed hoc non obſtat, quia effectum formalem intrat etiam ſubjectum capax denominationis, quale ſubjectum non eſt Angelus, cur ergo non ſufficiet hic ſolus effectus formalis, qui eſt: facere ſubjectum habens accidens Materiale. Tum quia ſi poteſt Deus ſpoliare materiam omni quantitate, redigere que illam in punctum, quod etiam poteſt facere accidenti, cur illud ſaltim ita redactum in punctum, non poterit ponere in Angelo?

Quæres ſecundò. *An accidenti ſpirituale poſſit cauſari à ſubjecto materiali?*

Assero primò. *Non poſſe naturaliter.*

Ratio. Quia ſi nihil obſit, in eo debet recipi connaturaliter accidens ſpirituale, unde educitur, cùm ratio cauſæ materialis eductionem conſequatur, accidens autem ſpirituale, ut potè perfectius in ratione entis, non educitur è materia.

Assero ſecundò. *Poſſe divinitus id fieri, ut accidens ſpirituale uniatur ſubjecto materiali.*

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia ſi naturaliter poteſt anima ſpiritualis, di-

ad corpus rationem unibilis,saltem id divini-
s dicere poterit accidens. Tum quia difficilius
t poni accidens materiale in subjecto spiritua-
debet enim modo sibi non connaturali po-
, modo nempe indivisibili , & tamen hoc
ri potest, ergo poterit & accidens spiritua-
poni in subjecto materiali , in quo poni
oterit indivisibiliter , sicut ponitur & ani-
a.

Assero tertiò. *Si quæsiti sensus sit: an accidens
genere etiam causæ efficientis, possit produci divi-
us à subjecto Materiali , id etiam tenendum
t.*

Ratio. Quia etiam id non implicat contra-
tionem, videnda ea quæ dicuntur in prima
rte, an oculus corporeus possit elevari ad vi-
ndum Deum, & in materia de Sacram. Ubi
potentia obedientiali.

Quæres tertiò. *An & in quo genere causæ
us supplere possit causalitatem causæ materialis?*

Assero primò. *Posse Deum supplere causalita-
causæ materialis.*

Ratio. Tum quia defacto id præstat in Eu-
ristia: Tum quia præstaret concursum con-
vativum formæ materiali, qui præstari non
eret, nisi exigente materia , ut secum unita
nisi coexistat, est suppleri causalitatem cau-
materialis : hoc enim intelligimus per hoc
plere, sed id non implicat Deum præstare.
o. Tum quia potest Deus supplere defe-
n aliarum causarum; Ergo & defectum cau-
naterialis.

Assero secundò. *Non posse id Deum præstare
nere causæ materialis.*

Ratio. Quia ratio causæ materialis & causa-
ejusdem, stat in influxu , qui præstatur, eo
d habeatur jus, ut nonnisi in subjecto unita
tat forma; Deus autem tale jus , ut in illo
quam subjecto aliquid existat , dicere non
est: neque enim potest mutari Deus per ul-
alicujus receptionem. Nec etiam potest
plere Deus defectum causæ materialis, dan-
in partem: nam præter hoc, quòd Deo ra-
artis convenire non possit, est & alia causa,
quando aliquid dicitur suppleri, debet id
re quod faceret aliud , non posset autem
s id facere in composito, quod faceret illud,
s Deus suppleret locum, quia illud , quod
ret illa creatura in composito , non esset
d quàm datio entitatis suæ; jam autem sicut
tas Dei, non est entitas creaturæ, ita nec da-
ntitatis Divinæ , erit datio entitatis crea-
Imò universaliter à nullo heterogeneo
st suppleri compositio , unumquodque
n hetereogeneum, non id, sed diversum esse
ferret, ab eo, quod adferret aliud, in compo-
nem: in homogeneis autem licet supplen-
no defectum alius , non sit constituendum
n adæquatè numero compositum, consti-
ur tamen idem formaliter & specificè.

Assero tertiò. *Posse id Deum præstare in genere causæ efficientis.*

Ratio. Tum quia hoc, quod Deus in extrinsecis facit, & non seipso , semper est in genere causæ efficientis: Ergo si supplere potest defectum causæ materialis, supplere debet in genere causæ efficientis. Tum quia exhibitio concursus conservativi, qui exhiberetur supposito influxu causæ materialis, est suppletio in genere causæ efficientis, cùm conservatio sit effectionis species: sed potest Deus talem concursum exhibere ; Ergo & supplere defectum causæ efficientis. Tum quia ubicunque miraculum intervenit usus omnipotentiæ , intervenit ratio efficientis: nam omnipotentia est executrix & effectiva divina , sed supplente Deo defectum causæ materialis , intervenit miraculum. Ergo & usus omnipotentiæ seu effectivæ Divinæ.

Dices primò. Si Deus non potest supplere defectum causæ materialis , non posset etiam divinitus fieri, ut duæ formæ eandem materiam informent.

Respond. Sufficit ad hoc, ut suppleat Deus defectum causæ materialis in genere efficientis, idque non hoc sensu, quasi capacitatem det materiæ , quia capacitas Materiæ est entitas materiæ, quæ non ponitur alia, quàm præhabita: sed hoc sensu, quia supposito, quòd non implicet divinitùs capacitatem Materiæ, extendi ad duas formas , præstat Deus concursum, & coeffectivum & conservativum, illarum formarum.

Dices secundò. Causæ subordinatæ sunt in eodem genere cum subordinantibus , habent enim se per modum causæ particularis ad universalem , particularia autem sunt in eodem genere cùm universali ; sed causa materialis est subordinata: Ergo & subordinans , qui est Deus, debebit in eodem genere cum illa concurrere.

Respond. Causæ subordinatæ cum causa subordinante secunda transeat quòd debeant esse in eodem genere, sed non cum causa prima subordinante & talem subordinationem in eodem genere , non dicit materia ad Deum, cùm Deus non sit natus quicquam seipso componere , vel esse subjectum aliquid exigens.

Dices tertiò. Causalitas causæ efficientis non potest suppleri à Deo, nisi in genere causæ efficientis: Ergo & causalitas in genere causæ materialis, non poterit suppleri , nisi in genere causæ materialis.

Respondet recentior Suar. Disparitatem esse , quia modus agendi in genere causæ efficientis, est nobilior cæteris , proinde à nullo alio suppleri potest ; causa autem materialis, utpote ignobilior , suppleri potest à nobiliori. *Hæc responsio*

Non Satisfacit, quia multa etiam ignobiliora poſſunt ſupplere defectum nobilioris, v. g. argentei nummi defectum aureorum.

Diſparitas potius in hoc eſt, quia ſupplente Deo defectum cauſæ efficientis, in genere cauſæ efficientis, non extrahitur Deus extra modum ſuum operandi ad extra, ſervatque tenorem, operandi miraculosè: extraheretur autem, ſi suppleret cauſæ materialis defectum in genere cauſæ materialis. Deinde, quia nullum eſt abſurdum pro antecedenti, & tamen eſt abſurdum pro conſequenti, de quibus aſſerto ſecundò; hinc non mutaretur Deus, ſupplendo in genere cauſæ efficientis, mutaretur autem, ſupplendo in genere cauſæ materialis defectum cauſæ materialis.

Dices quartò. Cauſa materialis poteſt elevari à Deo, ut inſtrumentum ad cauſandum materialiter, ut cùm cauſat lumen gloriæ materialiter, hæc autem cauſalitas non poteſt intelligi, niſi concurrat Deus in genere eodem, quia inſtrumentum in eodem genere cauſat cum ſuo principali.

Respondetur. Calor, qui diſponit ad ignem, eſt inſtrumentum ignis: nemo tamen dicit, quòd calor reſpectu generandi ignis, ſit cauſa materialis.

Dices quintò. Poteſt Deus cauſare materialiter quin recipiat, quia defacto concurrendo cum intellectu & voluntate operatur immanenter, quin recipiat intellectiones, & ſicut cooperans efficienti corporeo, non tangit paſſum, ſufficitque quòd agens creatum tangat, ita nec reciperet agens materialiter, ſed ſufficeret, quòd reciperet cauſa materialis.

Respondetur. Negand. imprimis Deum in intellectu creato, à parte ſua, operari immanenter, cùm non operetur ad intra ſuum, ſed tantùm operatur rem immanentem alicui, quod ſibi extrinſecum eſt.

Deinde diſparitas eſt, quia cooperatio non definitur per dare ſe in partem, vel per exigere, ut in illo, tanquam in ſubjecto, res exiſtat; cauſare autem in genere cauſæ materialis, definitur per ly dare ſe in partem, & per ly exigere, ut in illo tanquam in ſubjecto res exiſtat: quia autem Deus non poteſt exigere, ut aliquid in illo tanquam ſubjecto exiſtat: ideo non poteſt ſupplere cauſalitatem in genere cauſæ materialis.

Dices ſextò, Materia poteſt recipere, quin ſuſtentet, ut patet in anima rationali: Ergo & è contra poteſt Deus ſuſtentare quin recipiat.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia nullum eſt abſurdum, ut habeat unitam formam quæ conſervari poſſit naturaliter ſine ſe, hoc autem eſt recipere, & non ſuſtentare; repugnat autem Deum ſuſtentare, quia quod ſuſtentat, eſt verè ſubjectum actuatum à Forma, Deus autem non poteſt eſſe ſubjectum actuatum à Forma, aliàs mutaretur.

Addendum eſt, quòd quando dicitur recipi forma materialis, non hoc ſenſu dicitur, quaſi de novo non actuet, nec uniatur, ſed quòd non ſit forma nata conſervari independenter à ſubjecto.

Dices ſeptimò. Perſona Divina defacto exercet rationem cauſæ materialis in unione Hypoſtatica.

Respondetur. Negand. Anteced. ſemper enim cauſalitas materialis, eductionem importat: natura autem humana non educitur è Verbo, nec recipit in ſe naturam humanam, ſed illam terminat; quamvis autem dicatur ſuſtentatio eſt terminativa, non autem ſubjectiva.

DISPUTATIO IV.

De Principio intrinseco, quod est forma?

)Rius essentiam, deinde existentiam, tum divisiones, & alia formæ prædicata, considera-
nus. Demum agemus de illa , prout habet
onem causæ. *Sit* :

QUÆSTIO I.

De Essentia Formæ.

)Efinivit Aristoteles 2. Physic. tex. 28. formam. Est *Ratio quod quid erat esse.* Appella-
forma ratio quod quid, non verò ipsum quod
l, ut ostendatur, non solùm formam esse to-
substantiam rei , sed etiam materiam ad
tantiam rei pertinere; est tamen ratio quod
, scilicet primarium quid, specificativum, &
nctivum ejusdem. Dicitur quod quid erat,
verò quod quid est, ut ostendatur etiam in
essentiæ, qui ratione præcedit statum exi-
iæ, convenire composito formam.

uic definitioni Recentiores suas formæ de-
ones accommodarunt. Suarez eam defi-
Forma substantialis est substantia simplex
completa, quâ velut actus materiæ, cum ea
tituit essentiam substantiæ compositæ. In
recidit definitio Conimbr. Arriag. Pon-

astrius dicit, illam esse actum primarium
riæ, unum per se cum ea constituentem.
ius sic definietur. *Quòd sit actus substan-
materiæ , vel actus materiæ, cum illa consti-
unum per se substantiale.* Quòd bene defi-
r sic forma, leges bonæ definitionis osten-
Quòd autem melius, vel inde colligitur,
n illa Suar. definitione genus nimis remo-
ssumitur, nempe ratio substantiæ incom-
, quod ipsum alio genere propinquiori
ngitur, nempe ratione actus , quæ ei cum
is accidentalibus communis. Et sicut non
ommodè quis ita definirèt hominem , est
ntia quæ est animal rationale, ubi ly sub-
a, quæ est genus alio genere, nempe ani-
restringitur, sic nec etiam dicta formæ de-
o, commodè procedet.
quis vellet tradere definitionem formæ, ut
ibuscunque sive substantialibus , sive ac-
talibus communem formis , imò etiam
actibus , qui appellantur formæ accidentales,
bene diceret: formam esse actum subjecti, ita ut
forma substantialis sit actus substantialis materiæ, forma autem accidentalis, sit actus accidentalis materiæ. Ei verò , qui ignoraret quid sit
hoc ipsum ly substantiale, & hoc ipsum ly accidentale, per prius notificandum esset , quid sit
substantia , quid accidens: ad eum planè modum, quo si quis ignoraret , quid sit animal, &
quid rationale , antequam illi definires hominem, deberes notificare quid animal , quid rationale : & sicut non sequitur , hanc definitionem hominis esse malam, sic nec sequetur præsentem esse malam, licèt utrobique debeat præcedere notitia Terminorum.

Primò essentialis conceptus formæ proportionaliter ad primò essentialem conceptum
materiæ formari debet. Quòd sit actus substantialis materiæ radicaliter acceptus , probationes & defensiones ex dictis de materia petuntur.

QUÆSTIO II.

De Existentia Formæ.

VEteres Philosophi negabant dari formas substantiales; alii censebant eas præexistere
actu in materia , antequam educantur ex illa,
vel illi uniantur. Habent & alios errores, quos
alii refutant : magis disputabilia attingemus.

DIFFICULTAS I.

An de facto dentur formæ Substantiales.

DICENDUM est *Dari*. Ita Schola Aristotelica
& Christiana.

PROBAT primò Suar. disp. 15. sect. 1. num. 6.
Formæ substantiales non implicant contradictionem. Tum quia nulla ostendi potest. Tum
quia si formæ substantiales , hoc est actus substantiales incompleti repugnarent, repugnarent
vel ex eo, quia actus sunt; vel ex eo , quia substan-

ſtantiales ſunt; vel ex eo,quia ratio actus & ratio ſubſtantialis ſecum conjungi non poſſunt: ſed nihil horum eſt, non primum, qui admittunt illi,actus,ſaltem accidentales, ex quo apparet rationem actûs non repugnare; non ſecundum,quia apud illos,ſaltem materia Deus & Angeli ſunt quid ſubſtantiale: Ergo ex ratione ſubſtantialis non repugnat formæ. Neque etiam ex conjunctione horum duorum. Tum quia in actu nullum eſt prædicatum, quod excludat rationem ſubſtantialis: Tum quia ratio ſubſtantialis poteſt conjungi cum potentia in Materia: Ergo poterit conjungi & cum actu. *Hæc ratio* probat poſſibilitatem formæ, non exiſtentiam,hinc aliter ex eodem.

Probatur ſecundò. Si non dantur formæ ſubſtantiales, aqua calefacta intensè, vel poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus,vel non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus: neutrum dici poteſt: Ergo dantur formæ ſubſtantiales. Minor probatur. Si poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus,ergo dantur formæ ſubſtantiales, nam hæc ab intrinſeco reductio non poteſt referri in materiam,cui æquè bonum eſt frigus ac calor: ergo debet referri in formam ſubſtantialem, non enim aliquid aliud aſſignari poteſt; ſi non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus, ergo neque ſe reducet ad priſtinum frigus, non enim habebit principium iſtius reductionis: dicere autem, quòd ſe aqua non reducat ad priſtinum frigus, eſt loqui contra experientiam.

Responderi poſſet primò. Aquam reducere ſe ab extrinſeco ad priſtinum frigus, Deo ſcilicet non pergente ulterius cònſervare calorem, qui etiam ex ſe defectibilis qualitas eſt:

Contra eſt; Concedamus ſuapte ſpontè deficere calorem, defectumque concurſus divini conſervativi reduci ad exigentiam naturalem ipſiuſmet caloris, nòn habentis jus ad ulterius conſervari,cujus etiam ſimile quid habetur in ſono, redit difficultas, unde redeat priſtinum frigus, quid illud emanet, & cætera ſimilia.

Responderi poteſt ſecundò. In partibus àquæ calefactæ, ſemper manere intenſum frigus, ab illiſque partibus reliquas frigefieri.

Contra. Tum quia èxperimur totam aquam calefieri, quacunque parte tangatur. Tum quia de illis ipſis ipſis, quæ frigus continent, redit difficultas, poſſuntné calefieri vel non: ſi non,cur? Si poſſunt calefieri per quid reducet ſe aqua ad frigus. Neque valet, ſi recurras ad Deum reſtituentem frigus, hoc enim deberet facere miraculosè,quia ad nullius naturalis rei exigentiam.

Respondetur tertiò. Dari qualitatem quandam ſuperioris rationis, virtute continentem primas qualitates ſenſibiles, vi cujus reducit ſe aqua ad priſtinum frigus.

Contra. Quia ſi virtute continet omnes, debet eſſe indifferens ad has vel illas producendas: hinc ſi non datur Forma ſubſtantialis, quid erit exigitivum, ut in aqua producatur frigus. Deinde, vel illa qualitas excludit formam ſubſtantialem, vel non excludit: ſi non excludit, ſine neceſſitate ponitur, cùm id ſola forma ſubſtantialis præſtare poſſit; ſi excludit, erit ipſamet forma ſubſtantialis,adeoque illam non excludet, quia illa qualitas erit primus actus materiæ,complens illam per ſe in ratione aquæ & in ratione ſe reducentis ad ſuas proprietates. Quando verò in Euchariſtia ſpecies calefactæ vini reducunt ſe ad priſtinum frigus, hoc referri debet in decretum Dei,volentis concurrere ad has reductiones, ob celandum myſterium. Reſpicit hoc argumentum, quòd interdum ita ſit alteratio,ut non poſſit ſe res reſtituere in priſtinum ſtatum, interdum autem poteſt, quæ diverſitas non in aliud ex dictis referri poteſt, quàm in remanentem vel recedentem formam ſubſtantialem.

Confirmatur ex Arriaga,in Euchariſtia periit tota ſubſtantia panis, & manent accidentia; ergo apparet accidentia non eſſe partes ſubſtantiæ panis. Et certè, ſi ſola materia eſt ſubſtantia panis etiam lapis,qui eandem ſpecie materiam habet, erit panis; & rurſùs, cum in Euchariſtia ſit materia prima Chriſti. Ergo ſi panis eſt nonniſi materia cum talibus accidentibus,ſequeretur quòd illic maneret panis.

Respondebis primò ex Pontio,non manere illic omnia accidèntia, quæ cùm materia dicuntur panis, & manere ſola accidentia ſenſibilia.

Contra. Quia hoc eſt mera divinatio, & quidem non conformis phraſi Patrum, qui ſi ſenſiſſent etiam accidentia illic perire, dixiſſent non ſolùm ſubſtantiam, ſed & accidentia panis illîc perire, nonniſi ignobilioribus manentibus, quia non potentibus conſtituere panem.

Probatur tertiò concluſio: poſito, quod non darentur formæ ſubſtantiales, equus & planta vel differunt ſubſtantialiter, vel non differunt ſubſtantialiter: ſi differunt ſubſtantialiter,ergo differunt formâ, nam utrique materia eſt communis; ſi non differunt ſubſtantialiter, ergo neque homo & planta differunt ſubſtantialiter; hæc autem duo differre ſi neges, ſic ulterius probabitur. Homo comparatus ad plantam, vel habet radicem primam, ratione cujus exigat nonniſi hæc accidentia, quæ prima radix addita materiæ in homine,conſtituat hominem; vel non habet: Si non habet, ergo tam bene negans formam ſubſtantialem poſſet eſſe homo, quàm non eſſe, ſed eſſe bos, ſiquidem nullam habet exigentiam & radicem, ratione cujus

ujus hæc accidentia exigat, quæ radix conſti-
uat hominem ; quodſi eſt exigentia & radix
ima, ratione cujus debentur materiæ, quæ eſt
homine, nonniſi hæc accidentia. Ergo da-
r forma ſubſtantialis ; hæc enim exigentia
n eſt referenda in materiam, nam hæc v.g. in
anta non exigit accidentia hominis, utpote
bjectum primum omnium, nec item eſt refe-
nda in formam aliquam accidentalem, nos
im nomine formæ ſubſtantialis, non aliud in-
lligimus, quàm primam radicem proprieta-
m, huic in ſpecie enti debitarum, quæ addita
ateriâ conſtituat hoc in ſpecie compoſitum:
go ſi tu admittis talem radicem, admittis for-
am ſubſtantialem. Denique ſuppono oppo-
um, ſentientem habere definitionem formæ
ſtantialis, ſcit enim quid neget dari, & quam-
nque tradiderit legitimam, ea oſtendetur,
nvenire huic radici, darique talem formam:
mque accidens non poſſet eſſe prima radix
exigentia accidentium, v.g. hominis & plan-
nam ſubſtantiale eſt homini, eſſe hominem;
ſtantiale item eſt plantæ, eſſe plantam: ergo
n in hac ratione ſubſtantiali conſtituatur
mo & planta hac radice, radix hæc ſubſtan-
is eſſe debebit: poſitoque, quòd nomine ſub-
ntialis veniat id, quod primò intenditur à na-
a, cùm in generatione, v. g. ignis, primò in-
datur iſta radix, utpote quam præſuppoſita
teriâ, conſequuntur reliqua: ergo illa radix
ſtantialis erit, adeoque forma ſubſtantialis
:, adeoque forma ſubſtantialis.

OBJICITUR primò. Ariſtoteles 2. de Genera-
e tex. 7. primas qualitates activas, ait eſſe
nentorum differentias.

RESPONDETUR. Elementa inquantum ſenſi-
a ſunt, differunt nonniſi per primas qualita-
ſed ſi ſumantur ſecundùm quod conſtituta
, radicemque important talium qualitatum,
differunt, nempe forma ſubſtantiali; quan-
verò 7. Metaph. Tex. 8. docet, ſolam mate-
n eſſe ſubſtantiam, cætera affectiones ſub-
tiæ, hoc tantùm voluit, quòd permanente
em materia, nunc hæ, nunc illæ adveniant
næ, incorruptâ manente materia. Item
ndo 8. Metaph. tex. 18. ait: ex materia &
na fieri unum, ſicut ex cera figura, non facit
oc proportionem, quaſi ita debeant eſſe ex
erſis prædicamentis, ſicut cera & figura, ſed
it in hoc proportionem, quòd ſicut cera
ubjectum figuræ, ita materia & forma.

OBJICITUR ſecundò. Si forma ſubſtantialis
etur, & eſſet ſubſtantialis, & non eſſet: eſſet,
pponitur, non eſſet, ut probatur; quia ita eſ-
n materia prima, ut ſimul dicat dependen-
n in eſſe, & in fieri à materia, (intelligendo
ltem de forma materiali) non minus, quàm
dens, v. g. calor ab igne. Unde à pari for-
ur argumentum: calor reſpectu ignis eſt ac-
cidens; ergo & quæcunque forma materialis,
reſpectu materiæ, eſt accidens.

RESPONDERI poteſt ex Suarez. Formam ma-
terialem, dicere quidem dependentiam à ma-
teria, non eſſe tamen accidentalem; nec ita ſe
habere ad materiam, ſicut calor ad ignem, quia
calor comparatus ad ignem, eſt in illo per inhæ-
ſionem, forma per informationem; non enim
ignis & calor ſunt in eodem prædicamento,
ſicut forma plantæ & materia: Forma enim eſt
illud, quod in ratione talis in ſpecie compoſiti
materiam complet. Ergo eſt quid ſubſtantiale;
nihil enim per formam ſubſtantialem intelligi-
tur, niſi tale completivum: deinde calor com-
paratus ad ignem, non eſt prima radix paſſio-
num igni debitarum, eſt autem ex dictis talis ra-
dix forma materialis.

OBJICITUR tertiò. Quòd eſt ſubſtantiale, de-
bet eſſe per ſe ſtans; quod eſt per ſe ſtans, non
recipitur in alio: Formæ autem materiales, re-
cipiuntur in ſubjecto.

RESPONDETUR Communiter, quòd repu-
gnet eſſe aliquid per ſe ſtans, & tamen eſſe in
in alio, tanquam in ſubjecto inhæſionis, ſed non
repugnat eſſe aliquid per ſe ſtans, & tamen in
alio, tanquam in ſubjecto informationis. Ali-
ter idem ſolvi poteſt, quòd id, quod eſt ſubſtan-
tiale, & per ſe ſtans completum, non poſſit eſſe
in alio, ſecùs, quod eſt incompletum, & per mo-
dum actûs. Unde ulterius, non poteſt ignis
ſufficienter intelligi in ſuo eſſe conſtitutus, ſi
cogitetur materia habens perfectum calorem,
cum ſiccitate conjunctum, quia ſi ignis ſubſtan-
tialiter eſſet nonniſi materia cum accidentibus,
non differret ſubſtantialiter ab aliis, ut proba-
tum ſupra, qui autem cogitabilis eſt legitimè
modus differendi ſubſtantialiter, is intervenit
inter ignem v. g. & aquam.

OBJICITUR quartò. Totum fundamentum
adſtruendarum formarum ſubſtantialium eſt,
operationes unius, v. g. compoſiti, quæ non
ſunt in alio compoſito, hoc non arguit formam
ſubſtantialem: Tum quia aliàs ſicut multæ ſunt
operationes compoſiti unius, ita deberent eſſe
multæ ſubſtantiales: Tum quia in exſiccatis
plantis manent illarum operationes, & tamen
non manet forma ſubſtantialis.

RESPONDET Maſtrius: Multitudinem opera-
tionum in uno compoſito, arguere unitatem
formæ, eò, quòd forma, quæ perfectior eſt, eo
quòd forma, quæ perfectior eſt, eo ſit illimita-
tior ad operandum, quamvis diverſitas opera-
tionum in diverſis ſubjectis, arguat multiplici-
tatem, eo quòd arguat diverſam radicem, &
exigentiam talium operationum; In plantis ex-
ſiccatis non manet forma vegetativa, manet
forma mixti, quam ſequuntur illæ virtutes acti-
væ; & licèt agnoſcamus dari formas ſubſtantia-
les, quæ inter ſe habent magnam affinitatem,
v.g. formam ſulphuris, cum forma ignis, non
ſeque-

ſequetur tamen inde, formas illas ſubſtantiales, quæ ſunt principia talium actionum, eſſe principia directa corruptionis ſui, quantumvis ſint principium indirectum, quatenus depoſcendo talia accidentia, v. g. ſulphur, quæ formæ ejus debentur, approximatio igne cedere debeat. Deinde non quidem ex varietate operationum, ſed ex ſubſtantiali differentia, exigentiaque talis conſtitutionis accidentium, colligimus exiſtentiam formarum ſubſtantialium. Sed etiam hôc poſito, nihil evincitur, quia multitudo operationum oſtendit multitudinem formarum, ſi ſint operationes, quas ad eandem formam revocare ſit impoſſibile; ſecus ſi poſſint ad eandem formam revocari, non enim ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, recedente forma vegetatorum manent, vel formæ ſubſtantiales partiales, vel Forma, quam appellant cadaveream, connectunturque tunc accidentia cum illa forma.

Objicitur quintò. Si darentur formæ ſubſtantiales, non poſſent intelligi rerum transmutationes, niſi aliquid ex nihilo fieret, quod naturaliter eſſe non poteſt. Sequela probatur: Formæ, in rerum mutationibus, vel præexiſtunt in materia, vel non præexiſtunt: ſi præexiſtunt. Ergo nihil de novo generatur; ſi non præexiſtunt, ergo de nihilo producuntur.

Respondetur. Generationem hominis intelligi non poſſe, niſi aliquid fiat; ſed quia de aliis formis retorqueri poteſt argumentum, quomodo ſi calor non præexiſtat in ligno, neque enim illud comburit, producatur in ligno, ſine creatione, ſuffecerit dicere, quòd id, quod non præexiſtit in ſubjecto, de nihilo producatur ſui, ſed non de nihilo ſubjecti, hoc eſt, non ſine concurſu cauſæ materialis, cùm tamen id ſit neceſſarium ad creationem. De quo ſequenti difficultate.

DIFFICULTAS II.

Præexiſtuntné Formæ ſubſtantiales in Materia?

Dicendum eſt primò. *Non præexiſtere formas in Materia*, ita Schola Peripatetica, contra Anaxagoram & quoſdam veteres.

Probatur primò Concluſio ex Hurtado. Si præexiſterent Formæ in materia, daretur infinitum actu, quod non conceditur, de quo infra. Sequela probatur: darentur actu tot formæ, quot ſunt poſſibiles, ſunt autem poſſibiles infinitæ.

Probatur ſecundò ex Oviedo. Non eſt explicabile, quid ſit in Anaxagora apparere, v. g. Formam hominis, & non apparere Form[am] Leonis, ſi hæ omnes formæ actu præexiſtun[t in] Materia Anaxagoræ, ſequeturque Anaxa[go]ram eſſe Leonem, quamvis non appareat Le[o]; quia eſſe Leonem, eſt eſſe materiam forma[m], & unionem horum, quæ omnia haben[t] ante apparentiam, quia per illam ap[pa]rentiam nihil de novo incipit eſſe, ut ille u[ni]verſaliter affirmat. Rurſùs, quando dicit [in]cipere apparentiam formæ Leonis, cùm illa [ap]parentia non præceſſerit, incipit eſſe, ergo tu[nc] primò producitur, ergo ex nihilo, quia ni[l] præceſſerat illius: & ſicut propter hoc ar[gu]mentum aſſerebat, præexiſtere formas i[n] Materia; ita propter idem, aſſerere deb[et] etiam ſemper apparere omnes, quod tan[en] negat.

Probatur tertiò. Formæ iſtæ, vel omn[es] præexiſtunt in unaquaque parte materiæ, [vel] non præexiſtunt omnes: ſi non præexiſt[unt] omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo i[n] reſpectu omnium formarum illa Materia [non eſſet in] potentia, ſiquidem, ſi illas formas ſubjec[tum] poſſet, jam illæ præexiſterent, ergo ulte[rius] eſſet ſpecie diſtincta ab alia parte Materiæ, e[a] enim determinata nonniſi ad has formas, e[t] ulterius veniri poſſet ad talem ſtipulam, q[uæ] non poſſit igniri, etiam in mediis flammis, [eo] quòd non præexiſtat forma ignis in illa ſtipu[la]: ſi verò præexiſtunt omnes in unaquaque pa[rte] Materiæ, ergo tot in una, quot in omnibus r[eli]quis, ſiquidem in una parte Materiæ om[nes] formæ inducibiles ſunt, quæ ſunt inducib[iles] in omnes alias, ergo ulterius una eadem[que] præexiſtens forma, eſt naturaliter in pluri[bus] locis, nempe in omnibus partibus Materiæ, omnibus enim partibus Materiæ educibilis [eſt], ergo ulterius ante ignitionem ſtipulæ eſt & f[or]ma ignis, & forma ſtipulæ, adeoque ſtipul[a] ignis, & cùm in materiam aquæ poſſit ind[uci] forma ignis, jamque præexiſtat, erit aqua ſu[m]mè calida, & ſummè frigida, ſummè humida [&] ſummè ſicca.

Dicendum eſt ſecundò. *Non præexiſtere f[or]mas in Materia, ratione eſſe alicujus inchoati & [im]perfecti.*

Probat primò Suar. Diſp. 18. Sec. 2. n. 5. il[lud] quod tu dicis præexiſtere formæ, non eſt i[pſa] entitas Materiæ, ſed eſt entitas formæ, tunc [de] illa entitate quæro, illa entitas, vel eſt ſubſt[an]tia, vel accidens: ſi eſt accidens, ergo non pot[eſt] eſſe inchoatio, nam inchoatio Formæ ſu[b]ſtantialis, debet & ipſa eſſe ſubſtantialis, n[on] enim ejus, ſed aliûs ab illa, utpote non ſubſta[n]tialis eſſet inchoatio. Rurſùs ſi illa incho[a]tio eſt accidentalis, ergo per te forma ſubſta[n]tialis debet fieri ex nihilo, quia hoc, in q[uo] præexiſteret Forma ſubſtantialis, dicit[ur] eſt accidens, quod non eſt entitas ſubſtantias

Fo[rma]

rmæ: si verò dicas, hanc entitatem esse sub-
ntiam, quæro quî fit, quòd illa Forma ex esse
perfecto transeat ad perfectum: vel enim
nsit intensione aliquâ, & hoc non, quia For-
æ substantiales non sunt intensibiles, dabitur
m ratione illorum inchoamentorum infini-
m actu imperfectarum Formarum: vel trans-
lla Forma imperfecta in perfectam, conver-
ne aliquâ, & sic non est dicendum, præexi-
re formas in Materia, sicut non dicitur cor-
s Christi præexistere in non consecrata ho-
a, hæcque ipsa, quæ converti deberent, essent
inita actu. Rursùs, siquidem illa inchoata
titas perit, quando incipit esse perfecta For-
a, ergo impertinens est illa entitas imperfe-
, ut Forma non fiat ex nihilo; quia illa enti-
imperfecta & inchoatio, non est aliqua pars,
l aliquis gradus, ejus Formæ, quæ fit.

Probatur secundò. Accipiamus illam par-
m prout condistinctam à suis inchoamen-
, vel fit de novo, vel non fit de novo: si non
de novo, ergò præexistit etiam quoad illud
e perfectum; si fit de novo, ergo est nihil,
ia per oppositos de novo, nihil fit.

Probatur tertiò. Hæ ipsæ præexistentes
choationes formarum, vel sunt productæ ex
hilo, vel ex aliquo præcedenti. Si ex præce-
nti inchoatione, de hac ipsa redit quæstio,
fit ex nihilo producta, vel ex aliquo præexi-
nti; si ex præexistenti, dabis processum in
initum; si ex nihilo, ergo illud inchoamen-
m, illudque præexistere formarum, nihil est,
eoque non est præexistere formarum; nam
nihilo per oppositos nihil fit: Ergo ulterius,
psa inchoamenta potuerunt produci ex ni-
o, etiam formæ produci potuerunt ex ni-
o.

Objicitur primò Auctoritas Aristotelis ex
Metaph. tex. 29. ubi docet, in materia esse
rtem aliquam rei faciendæ.

Respondetur. Nomine rei faciendæ, in-
lexit Aristot. compositum, cujus faciendi
rs aliqua est ipsa materia: vel intellexit in
ateria sumpta, cum dispositionibus, esse par-
n rei faciendæ, hoc est Formæ educendæ, ad
am etiam suo modo concurrunt dispositio-
s. Unde pars operis ponendi ab agente
Materia, sunt ipsæ, quas inducit, dispositio-
s: quando autem Aristoteles docuit, non ex
olibet fieri quodlibet, sed ex determinato
terminatum, non debet esse determinatio
r inchoationes formarum, sed per prævias
positiones inductas ab agente.

Objicitur secundò Auctoritas Sancti Au-
stini libr. primo de Trinitate c. 7. ubi ait:
nnium quæ nascuntur, occulta quædam se-
na, in mundi elementis latere.

Respondetur. Nomine istorum seminum, intellexisse Sanctum Augustinum, non partes formarum, non enim dicitur, pars arboris, v.g. semen, sed intellexisse virtutes productivas, & dispositiones.

Objicitur tertiò. Ex nihilo nihil fit.

Respondetur. Si non sit agens, non producet quidquam, & si sit creatum agens, sine concursu materiæ, nihil producetur, & hoc est: *Ex nihilo nihil fit.*

Ex dictis Colligitur, non præexistere ullô modô Formas in Materia. Quomodo ergo salvabimus, tunc cùm producuntur, non illas creari, salvant hoc auctores communiter per hoc, quia educuntur de potentia Materiæ, & hoc, discutiendum restat.

DIFFICVLTAS III.

Quid est educi Formas in statu existentiæ.

Præmitto Primò. *Constare jam, animam rationalem non educi è Materia*, sed produci à Deo immediatè, idque actione Creativâ, intra tamen ordinem naturæ.

Præmitto secundò ex Suar. *Distinctas esse has propositiones: Materia continet Formam rationalem in potentia; & hanc, materiam esse in potentia ad formam dictam*; hæc secunda propositio est vera, sensus enim illius est: Materia est subjectum naturaliter aptum, informari animâ rationali, prioris autem sensus est, Materia habet vim causandi animam rationalem, ad eum modum, quô causa efficiens continet in sua potentia effectum, quem causare potest. Cùm ergo anima rationalis causari non possit à Materia, ideò nec dicetur Materia continere Formam in potentia, cùm tamen Formæ materiales contineantur in potentia Materiæ.

Præmitto tertiò. *Tàm Formæ quæ creantur, quàm Formæ quæ educuntur, conveniunt in hoc, quòd exeant per suam productionem ex nihilo suæ existentiæ*, nam de utrisque ante productionem verum est dicere, sunt nihil existentiæ, non existunt, & tamen illæ dicuntur creari, hæ educi, quod ipsum

Explicant Primò Conimbricens. 1. Physic. C. 9. q. 12. ar. 5. & post illos Complutens. Joan. à S. Thoma, Manca, & alii, sentiuntque, tunc educi Formam ex Materia, quando Materia ordine durationis præcedit Formam, in quo priori, Forma contineri dicitur in potentia Materiæ, ita, ut si Forma in eodem instanti temporis fieret cum Materia, jam non censeretur educi, sed creari. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia, ut urget Suar. Disp. 15. Sect. 3. n. 5. fieri potest, ut subjectum creetur à Deo, & in eodem instanti forma producatur ab agente naturali, quo in casu educetur forma, & non creabitur, nullum enim agens naturale creat, certè autem eodem instanti, quo Deus produceret aërem & solem, produceret sol formam lucis in aëre. Tum quia sunt aliqua accidentia, quæ positionem subjecti comitantur, ut cum ignis ex se emanat calorem: hæc productio est eductio, & tamen non supponit præextitisse ignem sine calore, ergo ad eductionem, supervacanea est hæc præexistentia. Tum quia vi istius explicationis sequeretur, animam rationalem educi, producitur enim supposita præexistentia Materiæ; quòd si dicas, ideo illam creari, quia non continetur in potentia Materiæ, restat quæstio quid sit? & quî hoc contineri, eductione exerceatur, quidque sit istud exercitium? Tum quia, ut urget Mastrius, adhoc, ut dicatur effectus produci à sua causa, sufficit, quòd præcesserit causa effectum prius naturâ, quantumvis non præcesserit eum prius tempore: Ergo etiam ad hoc, ut censeatur educi forma ex Materia, sufficiet, materiam prius tantum natura præextitisse. Tum quia, ut urget Pontius, per eductionem intelligimus productionem, quæ sit distincta actio à creatione, & aliud intelligere, est de voce disputare, sed unio illa, per quam produceretur forma, cum dependentia à causa materiali, est distinctissimæ rationis à creatione, quæ est productio formæ, sine tali dependentia: ergo potest esse eductio, sine tali præexistentia. Tum quia hæc explicatio non respondet ad Punctum difficultatis, sive enim præcedat materia formæ productionem, sive non præcedat, quomodo producta noviter forma, non est dicenda produci ex nihilo, cùm fiat ex nihilo sui.

Dices primò. Ad eductionem formæ, requiritur præcedens alteratio; quæ non potest fieri in instanti: ergo præcedere prius tempore debet subjectum alterationem, hoc est materia.

Respondet Suar. Per accidens requiri prævias alterationes, admittique eas propter inefficaciam agentis: hinc si Deus in uno instanti transmutet aquam in vinum, dispositiones illic non præcedent tempore, & tamen productio formæ vini, erit vera eductio.

Dices secundò. Eductio fit per mutationem subjecti ad formam eductam: ergo requiritur ad eam, quòd subjectum prius tempore existat, quàm forma, quia aliàs, non posset mutari ad formam.

Respondetur. Negando consequentiam cum sua probatione. Nego enim subjectum non posse mutari ad formam, si non præexistat, cùm illa mutatio sit per habitionem formæ, ad quam non requiritur, quòd præextiterit subjectum.

Dices tertiò. Actio eductiva formæ, præsupponit materiam productam; sed materia per se non potest produci, sed producitur productione totius, quando quidem non habet proprium esse: ergo debet produci ut existens sub alia forma.

Respondetur. Negando propositionem secundam. Vidimus enim supra, materiam habere proprium esse; deinde quamvis de facto eductiones, quæ nunc fiunt, præsupponant materiam præexistentem tempore, sed negamus hoc essentialiter requirere eductionem, certè enim prima forma, v.g. terræ, erat forma educta, erat enim dependens à Materia, & tamen prius tempore non præfuit formæ, imò nec præfuisse potuit.

Instabis. Eductio postulat formam in potentia Materiæ, sed non potest eadem forma esse simul in potentia Materiæ, & in actu. Ergo prius tempore erit in potentia, postea in actu.

Respondetur. Eductionem postulare, ut contineatur forma in potentia, Materiæ, non continentia privationis præcedentis, sed continentia ad posse subjectare, ad quod non requiritur præexistentia materiæ ante formam.

Explicat secundò Suar. Educi formam è potentia materiæ, nihil aliud est, nisi fieri eadem actione, quâ fit compositum, ex Materia præcedente, quæ eâdem actione non fit, idque constat, inquit ille, inductione, in omnibus formis, quæ educuntur de potentia materiæ, & ita, quando è Materia stipulæ producitur forma ignis, illic est vera eductio, & simul eadem actione producitur illic forma ignis, & compositum hoc, quod est ignis: sicque in omnibus reliquis, sicut è contra, quando alia actione forma, & alia compositum producitur, tunc non educitur forma, sed creatur.

Impugnat explicationem Mastrius. Quælibet forma per se fit, & propria productione producitur, cùm enim sit causa compositi, planè necessarium est, ut prius habeat esse in rerum natura, quàm compositum ipsum, & cùm sit per se terminus generationis, debet propria actione acquiri, & non tantùm per accidens, per productionem compositi.

Responderi posset, hanc rationem supponere, quòd compositum sit effectus formæ & Materiæ, realiter distinctus ab iisdem; incertum item est, an non compositum sit terminus generationis. *Cæterum hæc explicatio*

Non Satisfacit primò. Possibile est educi formam è potentia Materiæ, & non uniri illam Materiæ. Ergo apparet, eductionem non stare in actione, quæ eadem faciat compositum, & si possunt accidentia Eucharistica existere,

,& non unita materiæ, cur & non forma sub-
ntialis?

Non Satisfacit secundò. Vel potest for-
a educta tempore antecedere compositum,
l non potest: si non potest, quæ in hoc impli-
ntia? & si materia potest prius tempore an-
cedere compositum, spoliata omni Forma
iraculosè, cur non poterit & Forma educta,
e omni subjecto, miraculosè antecedere
mpositum? Si autem potest, ergo educi non
fieri eâdem actione, quâ fit compositum;
ando enim separatim existunt, non fit com-
situm.

Respondebis. Sufficere, quòd connaturali-
loquendo, debeat eâdem actione fieri com-
situm.

Contra. Quia ex hoc ipso jam apparet, de-
itivè, eductionem non esse actionem produ-
vam compositi, cùm jam restrictio ponatur,
òd eâdem actione fieri debeat, sed nonnisi
nnaturaliter compositum. Deinde quando
ima rationalis producitur connaturaliter,
n exigit produci antè materiam, quæ tamen
igentia non salvat, nec fundat in anima ratio-
li rationem eductionis: Ergo nec fundabit
formis eductis, quòd si dicas, insuper adhuc
bere addi aliquid, hoc potiùs, si sit legitimum,
t explicativum eductionis.

Non Satisfacit tertiò. Quia ex una parte
illum compositum dicit tria, Materiam, For-
m, Unionem; ex altera parte, actio educti-
Formæ, non est actio eductiva unionis, siqui-
m in principiis illius actiones, secundùm mul-
licitatem terminorum multiplicantur: alia
em est entitas unionis, adeoque alius termi-
s, & alia entitas Formæ, hinc & actiones isto-
n productivæ, debent esse aliæ: immeritò
go dicitur, eadem actione fieri formam edu-
m, & compositum.

Explicat tertiò Pontius Disp. 4. q. 2. n. 26.
òd eductio sit productio Formæ, cum depen-
ntia à causa materiali receptiva, quæ depen-
ntia in hoc est, quòd quemadmodum influit
usa efficiens in Formam, & propterea Forma
pendet ab efficiente, tanquam à dante sibi es-
ita etiam causa materialis influit in ipsam,
ndo ipsi esse, ita etiam causa materialis influit
ipsam, dando ipsi esse, recipiendo ipsam. Di-
ulteriùs non in hoc sitam esse hanc depen-
ntiam, quia scilicet Forma materialis non
oduceretur, nisi esset Materia, quia aliàs et-
n anima rationalis dicenda esset dependere
orpore, quia non producitur nisi adsit corpus
positum, sed hæc dependentia sistit in influ-
aliquo positivo Materiæ, quô communicet
i suum esse. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia non explicat,
is sit iste influxus causæ materialis in For-
am eductam, deberet enim esse per hoc,
quia reciperet illam Formam; sed recipere
Formam eductam, non est dare illi esse, sup-
ponitur enim id, quod recipitur, habe-
re esse. Tum quia ex dictis supra constat,
causalitatem Materiæ non stare in unione, er-
go nec in receptione prædicta, hæc enim pro
eodem sumuntur in præsenti. Tum quia se-
cundùm veterem phrasim, recipitur in corpo-
re anima rationalis, nec tamen causatur, quid
ergo addit illa receptio Formæ materialis, ut
constituat causalitatem materialem, & hoc ad-
ditum potiùs (si sit legitimum) explicabit natu-
ram Formæ.

Explicatur Eductio.

Educi nihil aliud est, quàm produci Formam
contentam, in potentia Materiæ, hoc est, na-
tam, ut & in fieri dependeat naturaliter non-
nisi à Materia, nec extra illam naturaliter ha-
beat jus existendi. Est explicatio ad mentem
Suarii, eam amplectitur etiam Mastrius Disp. 2.
q. 7. ar. 2. n. 148. cum aliis, quos citat. Vide-
turque esse mens Scoti, præsertim in quartum
Distin. 1. q. 1. Formam enim materialem dicit
esse omnem illam, quæ ex natura sua necessa-
riò inclinatur naturaliter, ut sit actus Materiæ,
sive sit substantialis, sive accidentalis. *Hoc
ipsum*

Explicatur tali discursu. Jus est quoddam
respectivum, est enim ad aliud, hoc verò aliud,
est & terminus illius respectûs, & simul corre-
lativum, nempe debitum, & ita, v. g. est jus in
creditore exigendæ pecuniæ, in debitore ter-
minus & correlativum, est debitum reddendæ
pecuniæ. Hoc jus & debitum sub sua forma-
litate, est ordinariè, in utroque, ita, ut in utroq;
sit jus suo modo, & sit suo modo debitum: hinc,
ut dixi, est jus in creditore, exigendæ, in debi-
tore, debitum reddendæ pecuniæ. Rursùs in
debitore est jus exigitivum, ne creditor plus po-
scat ab illo, quàm dederit, & in creditore est de-
bitum, non plus exigendi.

Quod est in istis societatibus politicis & exi-
gentiis, idem videre est in societatibus entium
inter se: habet debitum Forma educta, ut non
nisi dependenter à Materia produci & conser-
vari posset, respondet huic debito jus in Mate-
ria, deposcens, ut hæc Forma, naturaliter, non
nisi dependenter à Materia habeat esse, in fieri;
& simul etiam in Materia, habetur obligatio re-
cipiendæ hujus Formæ, & in Forma, jus exigen-
dæ, suæ receptionis. Illa ergo Forma censebi-
tur esse educta ad quam habet jus Materia, ut
sine se non existat, & in qua est debitum non ex-
istendi, independenter à Materia.

Porrò, quia hoc jus est fundatum in intrin-
seca rei exigentia & entitate, hinc, si Deus face-
ret decretum, ut anima rationalis, ejus quæ de

facto est naturæ,in fieri & in conservari pendeat à corpore, ut scilicet, tàm diu duret, quàm diu est in corpore, nec dum tamen illa censeretur esse educta, quia non ex intrinsecis principiis, & non ex vi & conditione naturæ suæ,deposceret ita conservari, ideo nec dum anima rationalis censeretur educta. Si verò è contra faceret Deus decretum, de anima bovis,ut conservetur etiam extra corpus bovis,adhuc foret educta,quia non ex intrinsecis principiis suis habet hoc, ut fiat & conservetur extra materiam.

Quòd verò dentur aliquæ Formæ,quæ nonnisi dependenter à materia fieri & conservari possint, colligitur ex eo, quia de facto Formas materiales, nec per experientiam, nec per rationem,convincitur durare extra corpus: hinc arbitrarium esset dicere,illas in conservari non dependere à corpore; & certè, si formæ materiales conservarentur extra corpus, producerent actus suos,sicut & anima rationalis producit suos; & quia actus formæ materialis sunt nonnisi sensibiles, caderent sub sensus nostros, & ita extinctô igne posset fieri ignitio, calefactio, & cætera similia.

His jam de termino eductionis positis, addendum aliquid est,quid sit ista eductio seu causalitas illa materiæ.

Videtur autem, quòd eductio non sit aliquis influxus medius,inter entitatemMateriæ & entitatem Formæ,ratio,quia iste influxus vel esset datio esse, consimilis ei, quô efficiens dat esse, & hæc causalitas non convenit materiæ, quia illi improportionata, cùm sit de linea efficientis, entique imperfectissimo, maxima activitas tribueretur, & tamen supposita tali activitate, deberet esse ens perfectissimum; cùm inter taxas perfectionis, sit activitas & datio esse, præsupponens in sua causa, si non majorem, saltem æqualem perfectionem, cum effectu. Deinde non repugnat etiam causalitas & influxus indistinctus à causa & effectu, qualis causalitas est creatio, productio verbi, mentis &c. cumque nulla sit necessitas ponendæ hujus intermediæ actionis,cui usui ponetur? Universaliter etiam ea non per intermediam actionem, (sive illa sit modus, sive non sine modo) producuntur, quæ seipsis dependent ab hoc principio: seipsâ autem,& non per aliud,dependet forma materialis à materia,nam posita solâ illius entitate, sive à Deo immediatè,sive ab efficiente creato, habet hoc, ut in esse & in conservari pendeat naturaliter à materia: ergo seipsâ dependet à materia, quòd autem dependeat ab hac potius parte materiæ, quàm ab illa, pendet à dispositionibus, quas inducit agens, etsi elevetur ad producendum sine dispositionibus, vagè exiget Materiam.

Ne autem formæ materialis,quæ est Ens absolutum, tradatur conceptus respectivus, debent radicaliter sumi prædicata prædicta, & ut salvetur,quòd entis actualis non ponantur prædicata potentialia,accipienda erunt illa prædicata actu convenientia illi formæ.

Cæterùm quamvis non ponatur hæc causalitas intermedia & distincta, ponendus nihilominùs est influxus & causalitas, quia nulla causa potest esse actu causans, sine causalitate & influxu vel indistincto vel distincto; si enim poneretur sine causalitate, perinde se haberet, acsi non causaret, acsi causa non esset. *Sed in oppositum.*

Dices primò. Non rectè explicatur eductio per unionem, vel per receptionem: Ergo nec prædictô modo rectè explicabitur.

Respondetur. Negando Consequentiam: quia potest esse forma materialis educta, & non unita: jam autem non potest esse Forma materialis educta, & tamen talis, ut materia non habeat jus, ut nonnisi in se conservetur, & illa debitum, ut nonnisi in materia fiat & conservetur. Unde hæc dependentia stat in dicto jure, & debito. Ubi ut vides, nostra sententia discernitur à prædictis per hoc, quia unice est quid posterius formâ eductâ, jam autem circumscripta entitas formæ, non est quid posterius forma eductâ, nullusque est, qui neget prædicatum prædictum formæ materiali.

Dices secundò. Si albedo dependeret tantùm materialiter à subjecto in fieri, & conservaretur extra Materiam, absque tali dependentia, profectò educeretur è potentia subjecti, & tamen non dependeret in conservari: Ergo dependentia in conservari, licet omittetur eductionem, non est de intrinseca ratione illius.

Respondetur. Negando possibile esse, ut absque tali dependentia conservetur materialis forma, quia hæc dependentia est ipsamet entitas materialis Formæ. Sicut ergo non conservaretur sine sua entitate, ita nec conservaretur sine tali dependentia, licèt conservaretur sine actuali unione ad subjectum, quo etiam modo conservantur accidentia Eucharistica.

Dices tertiò. Possibilis est Forma educta, quæ nonnisi per unum instans postulet durare, vel quæ postulet quidem dependenter à materia fieri, sed non conservari: ergo de ratione eductionis non est, dependenter à materia conservari.

Respondetur. Qui negant tempus componi ex instantibus, nec admittunt instantia intrinseca. Negabunt antecedens, de quo in Materia de quantitate: sed quia nos concedimus instantia intrinseca, concedimus antecedens, neque enim clara illius apparet impl[icantia]. Negatur tamen consequentia, ex eo, quia cùm de facto dentur Formæ Materiales, quæ

uæ non tantùm per unum instans durent, de-
uit talis formari definitio, quæ etiam ad illas
xtendatur; & si sine controversia poneretur
ossibilis forma materialis, unô instanti durans,
eberet definiri rigorosius loquendo, sic edu-
io, *quòd sit productio Formæ, dependentis in esse
Materia*, cujus species esset dependentia esse
n fieri, & alia species dependentia esse in con-
rvari. An autem sit possibilis forma materi-
lis, dependens in esse primô à materia, inde-
endens in conservari magnum dubium est.
Inde enim illi hæc fortuna independendi in
onservari? nam illa dependentia fundatur in
pso esse materiali, quod æquè est materiale in
le primô, ac in conservari. Si tamen ponatur
ossibilis talis forma, videtur fore media inter
ormas creatas & eductas, similes quidem edu-
is, quia esset materialis; similis creatis, quia in
onservari independens à materia. Sicut enim
oducitur ad exigentiam materialium anima
tionalis, & tamen conservatio illius dissimi-
tur eductioni, non enim conservatur ad exi-
ntiam materialium: ita & in præsenti, Forma
aterialis dependenter à materia producere-
r, & in conservari non dependeret ab
a.

Dices quartò ex Pontio, anima rationalis
bet suum fieri naturaliter in materia, ita ut
set miraculum, si fieret & non in materia, ad
m planè modum, sicut esset miraculum, si
rma materialis fieret extra materiam, & ta-
en rationalis anima non educitur è materia.
go non est de ratione eductionis, ut fiat for-
a in materia, cum dependentia ab illa in esse
in fieri.

Respondetur. Aliud est, animam rationa-
m fieri nonnisi in materia naturaliter; aliud
t, animam rationalem fieri nonnisi dependen-
r à & in materia: primum illud convenit ani-
æ rationali, secundum, nonnisi formæ edu-
e: & sicut aliud est dicere, judicium non exer-
tur legitimè, nisi in curia, & aliud est exerce-
r à curia; primum verum, secundum falsum:
& in præsenti, connaturaliter quidem fit a-
ma nonnisi in materia, sed non dependenter
materia.

Instabis primò. Ipsum fieri & primò poni
imæ rationalis, vel distinguitur à fieri animæ
ationalis, vel non distinguitur: si distinguitur
r quid? Si non distinguitur, ergo in fieri suo
ucitur, ergo per solum conservari distingue-
r à Creatione.

Respondetur. Distingui ipsâ conditione
lis entitatis, quæ dependet à materia, & quia
ipso fieri est eadem entitas, quæ & in conser-
ri, cumque causalitas materiæ non distingua-
r à materia & ab illa Forma, sicut pro ipso
ri est materia, id exigens, & forma ita obli-
ta; ita pro ipso fieri, est causalitas materiæ,
pendentiaque à materia: & quia talem en-
titatem non habet anima rationalis, fit, ut in
ipso fieri non dependeat à materia, distingui-
turque fieri ipsius, à fieri animæ rationalis. Con-
veniunt quidem in hoc, quòd utraque forma
produci extra materiam connaturaliter non
possit, distinguuntur tamen per conditionem
entitatis, in ipso fieri respondentis, adeoque ipso
fieri distinguuntur, quod fieri identificatur re-
aliter ipsis entitatibus. Item condistinguuntur
ipso fieri, quia de fieri animæ rationalis falsum
est dicere: quòd sit fieri formæ, impotentis exi-
stere extra materiam, quæ tamen propositio est
vera de forma materiali educta.

Instabis secundò. Quamvis sine novo mi-
raculo non possit fieri anima rationalis, nisi in
corpore organisato; nihilominus hoc non ar-
guit, dependere animam rationalem à subjecto:
ergo neque arguet dependere formas materi-
ales à subjecto, quamvis sine novo miraculo,
non possint extra subjectum conservari.

Respondetur. Disparitatem esse: quia pro-
ducendo Deus animam rationalem sine mira-
culo, deberet producere eam ad exigentiam
causarum naturalium, non produceret autem
eam ad exigentiam causarum naturalium, si e-
am non produceret ad exigentiam materiali-
um: quòd autem aliquid non posset produci ni-
si ad exigentiam alicujus, non arguit hoc ullam
causalitatem in ipso eo, quod producitur, cùm
possit se habere, nonnisi per modum præexigiti;
jam autem habere talem entitatem, quæ non
possit fieri & conservari naturaliter sine mate-
ria, non potest esse per modum præexigiti ad
formam eductam: ergo debet esse per modum
dependentis, tanquam à principio & causa, ab
ipsa materia. Diceret etiam alius, quando ani-
ma rationalis produceretur extra corpus, futu-
rum miraculum quoad modum; si autem pro-
duceretur extra corpus forma materialis, fore
miraculum quoad substantiam.

Dices quintò. Habitus supernaturales cre-
antur, & tamen postulant connaturaliter non-
nisi in subjecto conservari & produci: Ergo de
ratione eductionis non est, non posse fieri &
conservari nisi in subjecto.

Respondet Mastrius: Etiam habitus super-
naturales non creari, sed educi, licet è potentia
obedientiali, ut vocant, undè etiam dicendum
erit, modos non creari, sed educi; propriè ta-
men loquendo, non est dicenda quantitas educi
ex sua potentia à materia, sed emanari, quia il-
lud educi dicitur, ad cujus positionem extrin-
secam, agens secundum in genere causæ effici-
entis natum est concurrere, idque ex usu vocis:
cùm tamen quantitas ab extrinseco secundo
agente, non sit nata poni. Quomodo autem
emanatio distinguatur ab Eductione, alibi di-
ctum.

Hinc Colliges , pares eſſe in hoc creationem & eductionem, quia producit utraque entitatem ex nihilo exiſtentiæ : tam enim verè in ſe non eſt anima rationalis,ante ſui poſitionem, quàm verè non eſt in ſe forma bovis , ante ſui poſitionem ; Sed in hoc condiſtinguuntur, quia per eductionem producitur Forma dependenter à ſubjecto,per creationem independenter à ſubjecto , quid autem magis dependenter à ſubjecto producitur, quàm illud , in cujus entitate eſt incluſum debitum non exiſtendi extra ſubjectum , reſpondens juri Materiæ, ne talis Forma extra ſe exiſtat , per quod condiſtinguitur forma materialis in ipſo etiam fieri ab anima rationali,de qua falſum eſt dicere, in ipſo etiam fieri,quòd non habeat jus exiſtendi extra Materiam , quæ propoſitio eſt vera, de forma materiali.

Colliges etiam,Formas cœlorum eſſe eductas,quia nullum eſt fundamentum, illas habere jus exiſtendi extra ſubjectum. Quando autem cœli dicuntur creati, ſumitur creatio liberalius,in quantum ſcilicet ſupponit pro defectu concurrentis alicujus agentis creati, in ipſa productione,non ſervando item ordinem quem natura præſcripſit, hoc eſt , agendo ſine prævijs diſpoſitionibus , unde etiam forma materialis,exigens naturaliter fieri & conſervari, nonniſi dependenter à materia , hoc ſenſu poſſe creari,quia ſcilicet nullum efficiens creatum,eſſet illius productivum.

Addo. Omni quidem formæ materiali competere hanc dependentiam , ſed non per hoc illam in ratione materialis ſeu oppoſitæ ſpiritui conſtitui. Videatur inſuper Materia de diſtinctione Creationis à re creata.

QUÆSTIO III.

De diviſione Formarum.

Formæ dividuntur in Subſtantiales , & Accidentales : illæ faciunt unum per ſe ſubſtantiale cum ſubjecto , non verò hæ. Rurſùs aliæ ſunt Formæ totales, aliæ partiales, de quibus mox; aliæ ſubordinatæ, aliæ non ſubordinatæ. Subordinatæ dicuntur, quarum una indiget altera, eamque præſupponit : non ſubordinatæ, quarum una non indiget alterâ, nec præſupponit illam. Alia particularia harum diviſionum hic attingenda , reliqua ex aliis materiis petenda. Antonomaſticon quidem per unum per ſe intelligitur unum ex potentia & actu ſubſtantiali , cum ipſum Ly per ſe ſubſtantiam indicet : poſſet tamen concedi fieri unum per ſe,etiam ex actu accidentali & potentia ſubſtantiali , tunc, cùm ſe habent per modum perfectivi & perfectibilis , & dividi poſſet eſ[...] per ſe unum, in unum per ſe ſubſtantiale, & unum per accidentale.

DIFFICULTAS I.

An detur Forma corporeitatis ſubordinat[a] formæ totali &c.

Dicendum eſt. *Non dari* ; ita cum aliis Sua[rius] præcipuè Diſp. 13. Sect. 3. num. 12. cont[ra] Scotiſtas.

Probatur primò, argumento negativo: qu[ia] nulla ejus neceſſitas,nullumque ejus adſtrue[n]dæ fundamentum.

Probat ſecundò Suarius , aſſumendo pri[n]cipia oppoſitorum. Si daretur forma corpore[i]tatis,eaque,ut volunt, coæva materiæ , deber[et] præſtare materiæ gradum corporis , nonniſi g[e]nericum,ut volunt adverſarii ; ſed hunc præſt[a]re non poteſt. Tum quia nullæ dantur form[æ] accidentales , quæ dent eſſe tantùm genericu[m] colorati , & non talis colorati albi,nigri, &[c.] Tum quia in Angelis,non eſt ulla ratio gene[ri]ca ſpiritus. Tum quia ſi ab alia Forma hab[et] Materia rationem genericam corporis, ab a[lia] rationem ſpecificam : ergo ratio generica [&] ſpecifica corporis, diſtinguuntur realiter, cù[m] ſumantur à formis diſtinctis realiter ; jam a[u]tem , ſi ratio generica animalis à ratione ta[lis] animalis , non diſtinguuntur realiter,nec rati[o]nes illæ corporis diſtinguentur realiter.

Probatur tertiò. Materia independent[er] ab omni forma corporeitatis ſuperaddita , fa[l]ſum eſt, quòd ſit ſpiritus : ergo verum eſt, n[on] eſt ſpiritus , ergo ulterius independenter à omni Forma ſuperaddita , eſt corpus , qu[ia] aliàs iſtud non eſſe ſpiritus, quod eſt negativu[m] non haberet in quo fundaretur : non in ratio[ne] ſubſtantiæ , entis , potentiæ &c. quia hæc o[m]nia competunt Angelo , in quo tamen n[on] fundant negationem Spiritus , ergo hæc rat[io] fundari debet in ratione corporis; non enim [in] alia debitè fundari poteſt, & hoc eſt,quod com[]muniter Philoſophi dicunt, Materiam eſſe co[r]pus incompletum de ſe.

Objicitur primò Auctoritas Ariſtot. q[ui] docet , animam eſſe actum corporis organic[i], hoc autem ſalvari non poſſet , ſi non daret[ur] corporeitatis Forma coæva materiæ.

Responderi poteſt, in ſententia tenentiu[m] formas partiales , animam , eſſe actum corpo[]ris , per formas partiales organiſati ; in ſente[n]tia autem negante has formas , per Corpu[s] Organicum , intelligi poteſt,non materia, ſe[d] totum compoſitum , quod eſt ſubjectum d[e]

non

ominationis, ita, ut anima dicatur habere rationem actus, in constituto illo ex Corpore & anima.

Objicitur secundò. Quantitas debet sequi d aliquam formam substantialem, sicut & alia ccidentia, sed antecedenter ad formas specificas, est in Materia quantitas, ergo & Forma ubstantialis, hæc verò non alia, nisi ista Forma orporeitatis.

Respondetur. Accidentia activa, & quæ non int communia, debent sequi ad aliquam formam substantialem, secus accidentia non activa, & communia, quale accidens est quantias.

Objicitur tertiò. Non est principium aliud, uod det materiæ esse corporis saltem in homine, in quo cùm forma sit spiritualis, esse corpori dare non potest.

Respondetur. Esse corporei incompletum, abetur ab ipsa entitate materiæ & formis accidentalibus; esse autem completum, haberi potest ab ipsa anima rationali, quia esse hoc completum, non aliud est, quàm esse materiæ unie cum forma, ad quam per se ordinatur, vique jus potens exire in actus sentiendi vegetandi, nde anima dat esse corporis viventis, corporis entientis, &c. quæ omnia haberi possunt à forma substantiali spirituali. Imò retorqueri etm posset argumentum primum, inquirendo, à quonam habeatur esse specificum corporei in homine, nam genericum habetur, ut icis, à forma Coæva, specificum per te dare on potest anima, utpote spiritualis, ergo debes aliam, præter has duas, comminisci formam.

Objicit quartò Mastrius. Anima rationalis equit dare esse corporeum & extensum, cùm se sit spiritualis.

Respondetur. Imprimis, esse hoc corporeum, non haberi ab anima, sed à Materia, & à ormis accidentalibus, de quo infra. Deinde ici posset, quòd licet anima sit spiritualis, uia tamen essentialiter est ordinata ad corpus, perficere illud poterit in ratione corporis, saltem cum addito, hoc est, corporis viventis.

Quòd autem dicit, tale esse, non potest dare anima, nisi per informationem, quare in seipsa se deberet formaliter talis, sicut albedo, est, Quo albedo, & non virtualiter tantùm, id on convincit in principiis nostris, quia illa on dat esse corporeum, sed hoc habetur à materia & accidentibus, quæ sunt corporeum quid. d tenendo etiam, quòd ipsa anima spiritualis det completum esse corporis, non convincit rgumentum, quia licèt tale esse det per informationem, quia tamen informat tanquam quidem forma spiritualis, simul tamen ut essentialiter ordinata ad corpus, hoc ipso poterit dare ationem completi corporis, suntque in hoc paria, v. g. albedo & anima, quia non virtualiter, sed formaliter, dicit anima ordinem ad corpus.

Quòd autem non sit formaliter corporea, licet albedo sit formaliter albedo, oritur hoc ex perfectione ipsiusmet animæ, negaturque, rationem virtualis tantùm, pertinere ad genus causæ efficientis, nam v. g. unus Imperialis, est virtualiter tres floreni, etiam hoc respectu, quia unus ille continet perfectionem nonaginta grossorum, inclusorum in tribus florenis. Si item species effectivè non concurrit ad actum, sed solum complet potentiam, species universalior Angelica, virtualiter erit inferior. Denique gradus inferiores spectati merè secundum perfectionem, virtualiter includunt perfectionem superiorum, nec tamen illos efficiunt.

Instat Trombeta apud eundem: Nulla Forma continet virtualiter effectum sibi repugnantem.

Respondetur. Dare esse completi corporis, non repugnat formæ essentialiter ordinatæ ad corpus, talis autem est anima: unde albedo non potest dare virtualiter esse nigri, quia non ordinatur essentialiter ad nigrum perficiendum.

Instat secundò Mastrius. Ergo etiam forma corporea virtualiter continere poterit esse sp iritualia.

Respondetur. Quòd non: quia convenit quidem superioribus continere perfectionem inferiorum, sed non è converso.

Instat tertiò idem. Etiam admisso, quòd virtualiter tale esse contineret, non proinde posset illud homini communicare, sicut Forma Solis, eminenter continet calorem, & tamen non facit solem formaliter calidum. Forma enim in tali genere dat tantùm illud esse, quod in se habet.

Respondetur. Licèt continentia caloris in Sole non faciat Solem calidum, facit tamen alia calida: ita quamvis continentia complendi corporis, non faciat animam corpoream, poterit corpus complere: idque ideo, quia eminenter contenta, exercent suam eminentiam, non in ipsum eminens, sed in id, ad quod ordinantur.

Objicit quintò. Etiam posito, quòd anima sit sensitiva, non potest viventi tribuere esse corporeum: quia esse corporeum, quod vivens exigit, est dissimilare & organicum.

Respondetur. In nostris principiis, esse illud corporeum dissimilare, principiatur à dissimilibus accidentibus: sed qui illud diceret oriri à Forma sensitiva, diceret, quòd completivè etiam corpus dissimile, facere possit, eo quòd anima sensitiva, exigitiva sit hujus dissimilationis, & simul essentialiter ordinata ad tale corpus complendum.

Quòd autem dicit Mastrius, dari continentiam inferioris in superiori per excessum perfectionis, sed non semper per continentiam effectuum inferioris, id non convincit. Cur enim hanc continentiam per excessum perfectionis, non habebit anima in ordine ad dandum esse corporis? Et quamvis non semper perfectius dicat continentiam effectuum inferioris, transeat; nam per Mastrium, non debet id præstare anima in genere causæ efficientis.

Denique, cur anima superior non erit contentiva effectuum superioris? cùm dentur superiora, quæ continent effectum inferioris.

Reliqua solventur, ubi de Formis partialibus.

QUÆRES. *An tot sint Formæ, quot illarum divisiones*, an scilicet in homine alia sit anima vegetativa, alia sensitiva, alia rationalis?

ASSERO. *Quod non*;

RATIO prima ex Suar. Disp. 15. Sect. 10. n. 20. Anima vegetativa, v.g. in equo, non potest esse nisi contracta ad aliquam speciem, aliàs darentur individua generica, & posset esse aliquiquod individuum & singulare à parte rei, in nulla tamen specie constitutum: si autem est illa ratio vegetativi contracta, ergo debet esse contracta per rationem sensitivi, sibi identificatam, nam ratio differentialis Metaphysica, identificatur rationi genericæ, rursùs rationem vegetativi, non potest contrahere ratio sensitivi, ut sic, propter rationes adlatas, ergo contrahi debet per rationem hinnibilis, ergo in re, non distinguuntur hi gradus.

RATIO secunda Hurtadi est. Non sunt tot materiæ distinctæ, quot prædicata essentialia: ergo nec tot formæ, quot prædicata essentialia.

RATIO tertia est, posito, quòd anima in bove alia sit vegetativa, alia sensitiva, alia mugitiva, quæro, illa ipsa mugitiva anima, vel est una, vel non est una? Si non una, ergo falsò posuisti, tantùm esse tres animas in bove: si est una, contra erit, quia per te illic multiplicandæ sunt animæ, ubi multiplicantur prædicata essentialia: sed in anima mugitiva, multiplicantur prædicata essentialia, certè enim ipsa in se anima mugitiva, est in plures divisibilis conceptus. Ergo. Quodsi dicas, hæc omnia posse referri in idem realiter principium, idem & nos dicemus.

Principalis hujus asserti ratio est, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi has formas.

DICES primò. Anima rationalis est spiritualis, materia non spiritualis sed corporea; Ergo nonnisi intermediis aliis formis, extrema tam dissita, conjungi secum poterunt.

RESPONDETUR. Non minus dissita est in ratione entis Forma sensitiva, à Forma rationali, quàm sit dissita Forma vegetativa à forma rationali: nam tam vegetativa Forma, quàm sensitiva, sunt formæ corporeæ, & materiales. Porrò non obest, ut extrema dissita in ratione entis, cum conjungantur, modo non sint dissita, per negationem ordinis & habitudinis; jam autem anima spiritualis, dicit habitudinem ad corpus.

DICES secundò. In homine sunt operationes contrariæ, ergo & principia harum operationum diversa, nempe animæ: dicitur enim in Scriptura, quòd caro concupiscat adversùs spiritum.

RESPONDETUR. Sicut affirmare & negare sunt operationes contrariæ, & tamen non est alius intellectus affirmativus, alius negativus; ita nec contrariarum operationum, debent esse diversa principia, tunc autem diversitas operationum arguit diversitatem principiorum, quando non potest referri in idem principium; tunc autem non potest referri in idem principium, quando est fundamentum colligendæ separabilitatis principiorum, & quando ex identificatione illorum principiorum, sequitur confusio essentiarum, nihil autem horum in præsenti ostendi potest. Locus Scripturæ est intelligendus, quòd eadem anima, in quantum inclinatur à sensibilibus, ad sensibilia prohibita, repugnet sibi inclinatæ ad insensibilia divina.

DICES tertiò. Aristot. 7. Metaph. cap. 10. asserit, partibus definitionis, respondere partes rei.

RESPONDERI potest: definitioni rei, datæ per partes Physicas, respondere partes Physicas; datæ autem, per partes Metaphysicas, respondere etiam partes Metaphysicas. Quando verò idem 2. Metaph. c. 2. docet, ideo in formis substantialibus, non dari processum in infinitum, quia non datur in conceptibus, hoc etiam non obest; certum enim est, quòdsi multiplicarentur in infinitum formæ, multiplicarentur etiam illarum conceptus quidditativi. Sed hæc mala consequentia multiplicantur; ergo & formæ. Unde etiam colliges, animam vegetativam in homine non esse eductam, sed creatam, est enim eadem cum rationali, quæ nonnisi creatur. Cæterum non est dubium, quòd eadem anima rationalis, prius præstet effectum vegetativæ, postea sensitivæ, demum rationalis.

DIFFICULTAS II.

An dentur Formæ substantiales partiales.

CONTRA Thomistas Suar. Arriag: Ovied. & alios, affirmant Scotistæ, & ex nostris Dandi. lib

i. lib. 2. dis. 8. P. 3. Smigletius & alii. Status uæstionis in hoc est: Volunt Scotistæ, dari ormam substantialem in viventibus, v.g. in homine, ossis, carnis, nervi, condistinctam à forma otali, uti est anima rationalis, quas formas volunt esse subordinatas, eò quòd illæ ordinentur lterius ad animam rationalem, examinandæ int rationes utriusque partis.

Punctum Difficultatis I.

roponuntur argumenta pro Formis partialibus.

RIMUM Argumentum est Scoti, quod sic proponi potest. Posito, quòd non dentur ormæ partiales, si quis discipulorum in triduo ortis consecrasset, vel posuisset illìc corpus hristi, vel non posuisset. Neutrum dici pott. Minor probatur, si enim posuisset Corpus hristi in triduo mortis, ergo corpus Christi ratione corporis non constituitur anima, utote quæ tunc non erat, ergo ulterius constiitur Forma corporis condistincta ab anima: enim tunc posita fuisset anima: Ergo conseatione reductus fuisset Christus ad vitam; si tem non posuisset Corpus Christi in triduo ortis, aliquis discipulorum consecratione sub eciebus panis, ergo nec consecrâsset, quod n concedunt oppositi.

RESPONDETUR. Imprimis difficultatem hanc vendam esse ipsi Scoto: si enim in triduo ortis poterat poni sub speciebus panis corpus hristi consecratione, debuisset poni & anima, m habuerunt potestatem consecratione, non lùm, Corpus ponendi, habuerunt enim eanm specie potestatem cum nostris Sacerdotis, qui nonnisi simul ponere possunt etiam anam; si autem posuissent etiam animam, cur n dicendi essent resuscitantes Christum? Dee dici potest, non potuisset consecrare in duo illo Apostolos, idque non defectu potetis, sed defectu termini ponendi, nempe corris Christi, idque animati, cùm tamen tunc n fuerit animatum. Sed quia hoc videtur escontra Sanctum Thomam, Tertiâ par. q. 67. . 7. dici posset, quòd potuerint consecrare, tuerintque ponere corpus sine anima, hoc e, materiam cum talibus accidentibus. Vel etn ponendo Sacramentaliter ipsam animam, que tamen per hoc resurrexisset Christus, ia potuisset anima sub speciebus uniri corpoon tamen corpori in sepulchro jacenti, pe; quod præcisè spectari debuisset resurrectio, que enim corpori replicato, repugnat in uno o habere animam, in alio non habere.

INSTAT primò Pontius, in quantum dicitur ni tunc materiam cum accidentibus, & dicit, vi cujus responsionis sequi, quòd quando ex ligno generatus est ignis, verum est dicere, quòd corpus ligni, sit sub forma ignis.

RESPONDETUR. Esse illic nonnisi ampliativè corpus ligni, quia non manet combinatio accidentium ligni.

INSTAT secundò idem. Si idem est corpus Christi, ac materia Christi, posset quis æquè consecrare cum hac forma, hæc est materia mea, ac cum hac alia, hoc est corpus meum.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum, & quærendo; an cum hac forma, hæc est materia mea, cum forma partiali substantiali constituente, v. gr. in ratione exigitivi quantitatis, possit quis consecrare? Directè dici hoc potest, quòd ad hoc; an teneat aliqua Forma Sacramentalis, non solùm sit spectandum, an in re idem verba importent, sed etiam spectandum est, an usus communis ad eam rem significandam adstrinxerit hæc verba, & ita idem in re est dicere; Ego te baptiso in Nomine Trinitatis, ac dicere, baptiso te in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen prior illa Forma non tenet, eò quòd usus communis, ad significandas distinctè tres personas, non assumpserit Ly Trinitas. Cùm ergo ly materia prima cum accidentibus, non sit impositum ad significandum distinctè corpus, quantumvis in re, sit ipsa materia cum accidentibus talibus, ideo prædicta forma, non tenebit.

INSTAT tertiò idem. Thomistæ censent, in toto composito subjectari accidentia, compositum illud est dissolutum: Ergò nec eadem accidentia manent, si autem subjectantur in ipsa materia, hoc imprimis falsum est: deinde, accidentia non ponuntur nisi per concomitantiam, corpus autem ponitur vi verborum, Ergo apparet, quòd corpus non dicat illa accidentia.

RESPONDERI posset. Secundùm prajacta principia, accidentia subjectari, non in composito. Negando item, quòd accidentia constitutiva corporis, in ratione corporis, per concomitantiam ponatur, nec oppositum ullibi docuit Tridentinum.

SECUNDUM Argumentum est Pontii, fundamentum in Tridentino Sess. 13. C. 3. ubi dicit Concilium Corpus poni vi verborum consecrationis, concomitanter autem animam, ex quo loco sic format argumentum. Non potest corpus, quod ponitur per se sub speciebus panis, non potest inquam esse aliquid constitutum ex anima & materia prima: Ergo corpus non est materia per animam constitutum, quia si esset corpus constitutum ex materia & anima, tunc quando directè ponitur corpus, vi consecrationis, poneretur etiam anima utpote constitutiva corporis, ad eum modum,

quô

quô qui producit per se hominem, producit etiam constitutiva illius, ex Tridentino autem, non producitur directè in consecratione corporis anima. Si autem ad hoc recurras, quòd corpus constituatur materiâ cum certis accidentibus contra erit, quia aliàs conversio Eucharistica, non tam esset transsubstantiatio, quàm transaccidentatio: quia esset mutatio in accidentia externa, quæ corpus, quà tale, dicit; contra quam voluerit citatum Trident. C. 4.

Responderi posset. Quòd intentio Tridentini fuerit declarare, quomodo totus sit sub utraque specie Christus, quæ intentio salvatur, etiamsi per animam constituatur corpus: noluit autem Tridentinum discurrere, quid tandem sit constitutivum corporis. Hæc de Tridentino. Quod attinet ad difficultatem in sententia, quę ponit corpus stare in materia, quę de se est corpus, utpote condistincta à Spiritu, & insuper addit, accidentia aliqua organisationemque, in hac inquam sententia, ex vi verborum, nonnisi concomitanter ponetur anima, illa autem accidentia per se ponentur, cum quibus magis connectitur corpus sub formalitate corporis, quàm cum anima, quia per illa constituitur etiam in ratione corporis organici, erit autem adhuc tunc transsubstantiatio, quia erit conversio substantiæ panis, in substantiam Christi, quantumvis vi verborum ponatur materia Christi, quæ in ratione Organicæ, talibus accidentibus completur.

Tertium Argumentum est: Corpus Christi idem fuit sepultum, quod fuit de Beatissima natum. Sed hoc esset falsum, nisi detur præter animam forma alia substantialis in Christo, quæ cum materia constituat corpus illud, quia corpus sepultum non potest esse constitutum in ratione corporis, anima, hæc enim non fuit in sepulchro; Neque recurras ad hoc, quòd corpus Christi sit materia cum accidentibus, aliàs accidentia essent de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, & sicut dicitur corpus organicum, cum diversis accidentibus, ita dicetur, corpus non organicum, materia cum accidentibus ejusdem rationis, adeoque ignis constabit corpore & forma ignis.

Responderi posset primò. Cum Cajet. & Suar. idem fuisset corpus suppositaliter, hoc est, terminatum eadem personâ verbi, sed non erat idem formaliter.

Instat Pontius. Si verbum assumpsisset aliam numerô naturam humanam, eadem fuisset suppositalitas, & non idem corpus: Ergo ad hoc, ut dicatur idem Corpus Christi sepultum & natum, non sufficit, si sit idem suppositaliter.

Respondetur. Non sufficere ut sit idem, si cætera sint imparia, v.g. si intercedat distinctio realis, in ipsamet materia, & quia hoc non contingit Christo mortuo, fit ut idem sit Corpus. *Cæterum hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia ex Mastrica aliud est quærere, an idem maneat suppositum; & aliud, an idem maneat Corpus? verbum enim Divinum non dat esse corporeum, nec Patres dicunt, idem mansisse suppositum, sed dicunt, idem mansisse corpus. Tum quia si lignum assumeretur à verbo, & lignum converteretur in ignem, retenta unione verbi, cum materia ligni, non diceretur idem manere corpus Physicum, manente eadem suppositaliter materia: ergò nec nunc dicendum, ex eo manere idem corpus sepultum, quod erat natum, quia idem est suppositaliter. Tum quia in ratione corporis, non suppositô, sed anima constituitur: ergo si non manet anima, non manet idem constitutivum. Cæterum si quis diceret, requiri animam ad esse compleri nonnisi corporis, benè se tueri posset, quòd in sepulchro non manserit idem corpus completè, sed incompletè: non mansit quidem completè idem corpus, quia ad hoc complementum in omni sententia requiritur anima, sed mansit incompletum, quia mansit materia, quæ est substantialiter corpus, manseruntque eadem accidentia. *Ad quod attendendo*

Respondetur secundò. Idem fuisse corpus sepultum & natum, quia fuit eadem materia, quæ est substantialiter corpus, cum iisdem accidentibus; nec sequitur inde, accidentia esse de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, quia corpus, nonnisi secundùm id, quod dicit in recto, est de essentia Christi; in recto autem dicit materiam, quamvis corpus secundùm id, quod dicit in obliquo, non sit de essentia Christi in obliquo autem dicit accidentia, ad eum modum, quo cœnæ, id quod dicit in recto, est essentiale, nempe comestio, illudque est exsatiativum appetitûs, tempus autem quod dicit in obliquo, est extrinsecum & non exsatiativum. Neque inde sequeretur, quòd ignis constet corpore non organico, quia nomen hoc corpus, usus communis adstrinxit, nonnisi ad significandam in materia certam organisationem ab heterogeneis accidentibus profectam; ex subjecto autem verum est, ipsam in se materiam esse corpus substantialiter incompletum.

Instat Pontius. Si sufficit ad hoc, ut dicatur corpus idem esse sepultum & natum, quia sunt accidentia illius sensibilia eadem, ergo poterit dici, substantiam panis manere in Eucharistia, quia manent accidentia illius sensibilia.

Respondetur. Neg. Sequel. quia non manet eadem materia in Eucharistia, sicut mansit in sepulchro, cùm tamen materia in recto importetur à corpore.

INSTAT secundò Mastrius. Quamvis in geni-
o & corrupto eadem remaneat Materia cum
sdem accidentibus, non tamen dici potest, ge-
tum esse corruptum, & idem numero com-
ositum cum illo. Ergo & in præsenti idem
cendum.

RESPONDETUR. Quia cùm genitum non
nstituatur ipsa Materia & accidentibus, item-
ie corruptum, manente eadem materia & ac-
dentibus, non poterit dici manere idem geni-
m, quod erat corruptum. Quia autem cor-
s constituitur materia & accidentibus, benè
otest dici, si maneat in Christo eadem Mate-
a & eadem accidentia, manere idem cor-
s.

INSTAT tertiò. Esse carnem & nervum, est
e substantiale.

RESPONDETUR. Etiam in principiis Mastrii,
e carneum, nerveum, præter formam sub-
ntialem, dicit accidentia, ita, ut si illa non sint,
n sit futurus, v. g. nervus; & si substantialitas
rvi salvari potest ratione formæ substantialis,
r in nostris principiis salvari non poterit ra-
ne materiæ, quæ est quid substantiale? Un-
dici potest, esse nerveum, esse compositum
substantiali & accidentibus, adeoque inadæ-
atè esse substantiale.

QUARTUM Argumentum est; Si non daban-
in Christo formæ partiales substantiales:
go ne materia Christi maneret spoliata omni
mâ, succedere debuit post separationem a-
næ Christi, forma cadaverea: hoc non potest
i, quia si successisset animæ Christi forma ca-
vereitatis, ergo verbum assumpsit hanc for-
m, hoc autem dici non potest, quia illam
nittere debuisset ad adventum animæ; di-
ttere autem non potuisset, propter Theolo-
rum axioma. Verbum, quod semel assum-
t, nunquam dimisit.

RESPONDERI potest variis visis. Imprimis
cessisse formam cadaveream etiam in Chri-
, an autem illam assumpserit Verbum, du-
m est; fortè non assumpsit, propter illud di-
men Patrum, quod verbum semel assumpsit
nquam dimisit fortè etiam assumpsit, & post-
dimisit, quia id solùm, quod semel assumpsit,
nquam dimisit, quod assumpsit ex primaria
ntione, & ad hoc, ut redderetur homo, non
primaria autem intentione, assumpta illa for-
. Alii etiam dicunt, materiam Christi in
duo mortis, sub solis accidentibus remansisse,
 successit illa forma cadaverea.

INSTABIS. Supposito, quòd verbum assum-
rit formam cadaveris, vera esset hæc propo-
o: Verbum est cadaver, cadaver nos rede-
, cadaver natum est ex virgine, quæ absurda
t.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, etiam positis formis partialibus, corpus exanime est cadaver, adeoque Verbum, esse cadaver id est, corpus exanimatum. Deinde in forma concedi potest hæc propositio: cadaver est verbum, quia illius sensus est; corpus exanime, terminatum est persona verbi, quæ propositio est de fide. Reliquæ autem propositiones non sunt veræ, v. g. cadaver est natum de Beatissima, quia denominatio cadaveris advenire non potest, nisi cum est negatio animæ: quæ quia non erat in nato de virgine, cum nascebatur, cum redimebat, nec potuit verificari cadaver redemisse, cadaver natum de virgine, nisi fortè ampliativè, scilicet id, quod erat natum, factum est cadaver. Illustrat hoc Arriaga, quòd universaliter non liceat argumentari à denominationibus, quas verbum uno tempore habuit, ad eas in omni tempore applicandas, sicut si Verbum fuisset unitum Angelo, & postea si dimissa ea unione, unitum fuisset naturæ humanæ, in eaque nos redemisset, falsa esset propositio, Angelus nos redemit: ita etiam falsa erit hæc propositio; cadaver nos redemit. Nec ulterius censendum est, aliud esse corpus Christi vivum, & aliud mortuum; quia sub alia est forma, quia divisio & alietas corporis, non est pensanda ex alietate, nonnisi advenientis formæ substantialis, sed ex unitate ejusdem numero Materiæ, & eorundem numero accidentium. Hinc si corpori Petri, post abscessum animæ ejusdem, uniretur anima Pauli, idem uterque haberet corpus, quamvis diversam animam, non negatur tamen aliud compositum tunc haberi.

QUINTUM Argumentum. Si non darentur formæ partiales, non esset, quod colere merito possent Christiani in reliquiis Sanctorum; sola enim materia, non mereretur hunc cultum, aliâs carnes Sanctorum in substantiam bestiarum conversas possemus colere.

RESPONDETUR. Ratio colendi reliquias est; quia manet eadem materia, non quomodocunque, sed cum iisdem pluribus accidentibus, ita, ut non possit dici illa materia, jam esse aliûs moraliter suppositi; quia autem in bruto jam est aliûs materia suppositi, habetque diversa accidentia, deservientia ad aliam formam, non jam defectivam, qualis est cadaverea, sed perfectivam, qualis est forma bestiæ, vermis, &c. Et certè, si coleretur materia illa cum accidentibus bestiæ, jam non illud censeretur coli moraliter, & suo modo physicè, cum tamen cultus in moralitate vel maximè fundetur: & sic colimus crucem, quæ attigit Christum, non coleremus autem buccam Judæ Christum osculantis, quia idem moralitatis fundamentum non habemus, in actioneque hac, moraliter non censeretur Christo exhiberi cultus, sed Judæ.

Conti-

Continuantur aliæ rationes.

POſuimus jam argumenta Theologica, adferenda ſunt Philoſophica.

PRIMA ratio eſt Auctoritas Ariſtotelis, definientis animam. *Anima eſt actus corporis organici, potentiâ vitam habentis*, quod corpus organicum, non poteſt eſſe ſola materia cum accidentibus: ponat enim Deus unionem materiæ ſpoliatæ omnibus accidentibus, cum anima humana, vel conſtabit illud compoſitum corpore & anima; vel non conſtabit: ſi conſtabit, ergo ſola materia eſt corpus, & non dicit illa accidentia: ſi non, ergo poteſt dari homo abſque corpore, ſiquidem darentur eſſentialia hominis, hoc eſt, materia & forma.

RESPONDETUR. In illo caſu fore compoſitum conſtans corpore, ſecundùm id, quod dicit in recto corpus, non autem ſecundùm id, quod dicit in obliquo: ut autem dicatur compoſitum aliquod eſſe homo, debet conſtare corpore & anima rationali, corpore, inquam, tam ſecundùm id, quod dicit in recto, quàm ſecundùm id, quod dicit in obliquo. Finge in tua ſententia materiam habere formam ſubſtantialem corporis, oſſis, ſanguinis, & nullam habere organiſationem externam accidentalem, non habere v.g. humiditatem & fluiditatem ſanguinis, duritiem oſſis, eritnè tum temporis homo vel non? Si non erit, ergo accidentia intrant eſſentiam corporis; ſi erit, ergo maſſa una indigeſta, inutilis ad functiones ſenſandi &c. erit homo, & breviter, quod tu de hoc compoſito in tua ſententia dices, idem in præſenti dicetur. Rurſùs, corpus organicum eſtné de eſſentia hominis, vel non? non poteſt non eſſe de eſſentia hominis, quia illa compars, per ordinem ad quam definitur anima, eſt de eſſentia hominis, ſed corpus organicum eſt illud, per ordinem ad quod definitur anima. Ergo. Si autem corpus organicum eſt de eſſentia hominis, ergo accidentia ſunt de eſſentia hominis, idque ideo, quia organiſatio importat accidentia, hinc detur materia, dentur & formæ partiales, & non dentur accidentia debita, certè non erit corpus organicum, ergo apparet, quòd ratio organici etiam accidentia importet, quod ſi corpus organicum eſt de eſſentia compoſiti, rogo, cur accidentia non ingrediantur rationem compoſiti ſubſtantialis? Conformiter ergo ad materiam de connotatis, dici poteſt, organiſationem petibilem ab accidentibus, eſſe quid accidentale corpori, neceſſario tamen requiſitum.

SECUNDA ratio. Quando moritur homo, remanent in corpore ejus eadem accidentia numero, quæ erant antecedenter. Tum quia ita ſenſus oſtendunt, quos falli nulla convincit ratio. Tum quia quæ illic eſſet cauſa productiva accidentium tam ſimilium: quid ſi remanent eadem accidentia, & quidem numero, quæro, in vivo ſubjectabanturné in toto compoſito, an in ſola materia? Si in compoſito, ergo cum eadem numero maneant accidentia, debet manere idem compoſitum ſubſtantiale: ergo manet compoſitum ex materia & formis partialibus; Si autem ſubjectantur in ſola materia, infero, ſi manent eadem numero accidentia in mortuo, ergo manebit & eadem forma ſubſtantialis, ſed non totalis, ergo partialis, quod ipſum probatur, quia niſi forma eadem numero vel ſpecie maneat, non poſſunt manere eadem numero accidentia, cum eadem forma & figura.

RESPONDETUR. Non poſſe manere eadem numero accidentia, (quæ ſuppono ſubjectari in ſola materia) niſi maneat eadem forma, ſi illa ſit perfectiva, & per ſe intenta à natura, poſſe verò manere eadem accidentia, ſi ſit forma defectiva, qualis eſt forma cadaverea. Vidimus enim, quòd quando perfectivæ formæ ligni, ſuccedit forma perfectiva ignis, non manent eadem accidentia; ſuccedente autem ſola forma defectivâ, ut cùm exſiccatur etiam arbor, manent eædem literæ inſculptæ, eædem nodoſitates &c. arguimusque cum forma defectiva, poſſe manere eadem numero accidentia.

Idem medius terminus ſic aliter proponitur à Maſtrio Diſp. 2. n. 62. Manent tunc eadem numero accidentia, ergo idem corpus, quod eſt eorum ſubjectum inhæſionis; non enim migrare poſſunt de ſubjecto in ſubjectum.

RESPONDETUR. Subjectum inhæſionis eorum accidentium manet immediatum idem, nempe eadem quantitas, mediatum item idem, nempe materia prima.

INSTAT primò n. 96. Materia non eſt ſubjectum immediatum accidentium, prius enim eſt compoſitum ſubſtantiale, quàm accidentale.

RESPONDETUR. Eſſe prius compoſitum ſubſtantiale prioritate dignitatis intentioneque naturæ, ſed non prioritate præſuppoſitionis. Et certè materia debet præſupponi quanta ut recipiat formam materialem, ergo præſupponitur jam compoſitum accidentale ex materia & quantitate, quæ eſt accidens.

IRSTAT ſecundò. Etiamſi accidentia reſiderent in materia, tamen non ſunt ei coæva, ſaltem omnia, & nova accidentia adveniunt cum nova forma, ergo etiam in propoſito ita deberet eſſe: non enim poteſt afferri ratio, cur formæ tam diverſæ, ut anima, & forma cadaveris, eadem prorſus accidentia exigant, in materia.

RESPONDETUR. Concedo, omnia accidentia non eſſe coæva materiæ, ſed nego omnia non poſſe recipi mediatè in ipſa materia, immediatè in quantitate, adveniunt enim

cm

n forma, quæ vocatur cadaverea, nova ali-
a accidentia, licèt non sint nobis nota, pul-
ntia ex pugna, quæ intervenit in decessu
entis. Vel si hæc nolis agnoscere nova,
ntumvis nonnisi aliqua, disparitas est, quia
forma cadaverea, cùm sit nata sequi imme-
tè abscessum formæ perfectivæ, ex ipsa im-
diata successione, debuit determinare sibi
ilia in specie accidentia formæ perfectivæ,
ipsô enim non esset nata immediatè suc-
ere, sed impediretur, quoadusque non
ducerentur illa accidentia. Quia autem
næ perfectivæ non sunt natæ sibi immedia-
& quidem determinatè, succedere, ideò
exigunt similia accidentia, vel potiùs ea-
prorsùs.

NSTAT TERTIÒ. Unde adhuc petenda
dentitas accidentium in corpore vivo &
rtuo, nam hæc non potest peti ex materia,
enim indifferens est ad omnia accidentia:
dicatur esse eadem, quia non adest causa à
fiant nova, eâdem etiam ratione dici po-
, etiam formam substantialem corporis, es-
andem, quia non potest assignari, causa à
producatur.

ESPONDETUR. Causa indentitatis illo-
accidentium est, ipsa forma defectiva,
ens multa eadem accidentia, cum forma,
nata est succedere, & quidem determina-
n talibus circumstantiis.

ERTIA RATIO EST, datur in cada-
hominis aliqua forma substantialis, sed
alia, quàm quæ fuit ante mortem homi-
neque enim datur forma cadavereitatis,
illius causa productiva assignari non po-
vel enim istam formam producerent cau-
articulares, vel causæ universales: non
um, quia quando gladio transfigitur ani-
, quid gladius habet virtutis ad producen-
illam formam? & cùm similis semper ca-
erea forma resultet, quî à tam diversis
cipiis, causativis interitûs humani, produ-
potest? Non secundum, quia causæ uni-
ales, non magis sunt determinatæ, ad pro-
endam hanc vel illam formam, nisi deter-
entur à dispositionibus, quæ autem illîc
ositiones determinant ad formam cadave-
tis, immò cum eadem maneant in vivo ac-
ntia, quæ erant in mortuo, non possent de-
inare ad formam omninò dissimilem ca-
eream.

ESPONDERI potest: in repentino in-
u, produci formam cadavereitatis à solo
, ad quem tanquam ad auctorem naturæ,
tat providere, ut res secundùm exigenti-
am naturalem existant. Cum ergò de-
at naturaliter existere materia, nonnisi
forma substantiali, ideò DEUS ad illam
ducendaum tenebitur: quando autem
m per naturalem corruptionem cedit a-
nima ex vivente, tunc agens destructivum formæ præteritæ, inducit cadaveream, vel suam propriam.

Addi solet, tot esse has formas cadavereas specie distinctas, quot sunt specie distincta ipsa viventia, & ita DEUS extinctô homine repentè determinatur, ad producendam formam cadavereitatis non nisi humanæ; ut autem connaturaliter illam producat, determinatur ab accidentibus, quæ eadem manent, licèt non omnia, illis scilicet deficientibus, sine quibus vita continuari non potest, & licèt hæc accidentia in præsentia eorum quæ perierunt, non possint determinare nisi ad animam, in absentia tamen illorum determinant ad formam defectivam cadavereitatis, nisi ad sit illa forma inducta, v.g. embryonis, quæ ponitur, quando nec dum sunt dispositiones ad introducendam animam requisitæ & nisi adsit agens, quod ulteriores dispositiones ad formam perfectivam producat, in his enim circumstantiis illæ dispositiones non determinant ad formam cadavereitatis.

Docet etiam Arriaga, causas contrarias, posse eandem formam cadavereitatis producere, si enim possunt formam carbonis, diversæ causæ producere, sive extinguatur aquâ frigidâ, sive oleo calidissimo, sive cinere, sive naturali defectione ignis, cur non & formam cadaveream, adeò defectivam, producere poterunt etiam contrariæ causæ? Erit autem hæc forma utilis, ne materia maneat sine forma substantiali, quæ quia defectiva, non debet nisi valdè debiliter conservare accidentia, ad quorum exigentiam est producta: ideò autem negatur hic influxus formæ cadavereæ, & tamen adstruitur hæc forma, quia non adstructâ hâc formâ, maneret materia sine forma substantiali, quod absurdum est in Philosophia communi; nullum autem est absurdum, si forma defectiva debiliter influat in dispositiones, ad quorum exigentia est producta.

Defectibilitas autem illius formæ, ex eo colligitur, quia illa per se non intenditur à natura, bonumque universi postulat potiùs defectum talis formæ.

Admissâ ulterius hâc formâ, docetur, carnem mortuam & vivam esse univocè carnem in re, quia in re caro non est, nisi materia cum talibus accidentibus, quæ eadem sunt abscedente in recenti formâ viventis, interdumque ex usu vocatur caro, & ita dicuntur homines comedere carnes; interdum non vocatur, nam non dicitur caro hominis tumulari, sed cadaver.

Nec erit absurdum, quòd formæ distinctæ requirant similia accidentia, quia etiam distincta est forma vitri, glaciei, crystalli, & tamen similia in multis requirunt accidentia,

quod multò magis verum eſt de formis defectivis, hoc eſt, natis immediatè ſequi poſt expulſionem formæ viventis, ſuccedenteq; formâ cadaveris, non erit idem ratione formæ compoſitum, idem tamen ratione corporis incompletè accepti, quia eadem numerô, materia, & eadem accidentia.

INSTABIS PRIMO. Forma cadavereitatis ſolam privationem ſignificat: ergò non eſt forma Phyſica. Antecedens probatur: cadaver ſignificat corpus mortuum, corpus autem mortuum, eſt corpus vitâ privatum; ſicut mors nihil aliud eſt, quàm corpus privatum vitâ.

RESPOND. Vulgariter corpus mortuum, eſt non niſi corpus vitâ privatum: Philoſophicè autem requirit formam adhuc ſubſtantialem, natam ſuccedere, quæ appellatur à nobis forma defectiva & cadaverea: & ſicut per oppoſitos, manent formæ partiales, tuncque incipiunt habere rationem totalium, nec eſſet cadaver, ſi hoc non contingeret, quamvis vulgus ad hoc non attendat: ſic & in præſenti, morsque vulgariter eſt privatio vitæ, ſed Philoſophicè, eſt etiam inductio formæ cadavereæ. Hæc objectio inferiùs pleniùs ſolvetur.

INSTABIS SECUNDO. Forma cadaverea, vel dat idem eſſe carni, quod antea habebat, & ſic de cæteris partibus, vel non dat; ſi idem, ergò non differt ſubſtantialiter caro mortua, in eſſe carnis à carne viva, quod negatur, præcipuè, quia nova ſubſtantialis forma, qualis eſt cadaverea, deberet dare novum eſſe ſubſtantiale compoſito: ſi diverſum, ergò ſi quis vendat in macello carnem bovis furtô ſublati, poſſet verè jurare, ſe non vendere carnes bovis furtô ſublati, quia juxta adverſarios vendit revera alias ſpecie carnes.

RESPOND. Expreſsè docet Arriaga. n. 69. Carnem vivam & mortuam eandem eſſe univocè, accedensque forma, ſive cadaverea, ſive alia, ad eandem materiam, cum iisdem accidentibus manentem, debet tribuere novum eſſe completi & formati, ſed non novum eſſe corporis incompletè ſumpti, nec novum eſſe carnis, ad eum modum, quô in ſententia oppoſitorum, ſi Deus retentis iisdem formis partialibus hominis, infunderet animam bruti, idem eſſet corpus, licèt novum eſſet in ratione completi, formati &c. Deinde juramentum procedit ſecundùm eſſe morale bovis, æſtimationemque moralem: idem autem eſſe morale, convenit bovi vivo & mortuo.

INSTABIS TERTIO. Si Deus deberet producere formam cadavereitatis, extinctô repentè animali, daretur inſtans, in quo eſſet materia ſine ulla forma: nam in primo inſtanti, exigeret materia unâ cum accidentibus produci formã cadavereitatis, in ſecundo inſtanti, Deus determinaretur ad illam producendam.

RESPOND. Dari poſſe inſtans rationis, in quo intelligitur materia ſine forma, ſed non datur inſtans temporis; quia in eodem inſtanti videt Deus exigi à ſe, tanquam auctor Naturæ, illam formam, & in eodem eam produci.

INSTAT QUARTO Maſtrius. Contra naturaliùs ſalvatur, materiam non remanere nudam in interitu animalis, ſi maneat cum antiqua forma mixtionis, quàm ſi dicatur, induci formam cadaveris ab univerſali agente prodire, ſine præviis diſpoſitionibus.

RESPONDETUR, cùm probandum ſit dari formam iſtam mixtionis, non erit conaturaliùs cum illa manere materiam, univerſale etiam illud agens, producit non miraculosè illam formam, quia ad exigentiam ipſius materiæ, petentis non eſſe ſine forma, ipſaque remanentia accidentia in abſceſſu aliorum, ad vitam requiſitorum, incipiunt eſſe prævia diſpoſitiones, ad formam cadaveream.

INSTAT QUINTO. Ad generationem ſubſtantialem, prærequiritur diſpoſitio prævia & ſucceſſiva, hoc autem non poteſt ſalvari in repentino interitu animalis.

RESPOND. Ut nullus eſt ita repentinus interitus animalis, quin qualem ſucceſſionem admittat; ita conſequenter poterunt tunc haberi aliquæ ſucceſſivè introductæ diſpoſitiones, ad formam defectivam.

Deinde, quamvis ad inductionem formæ perfectivæ id requiratur, non tamen ad inductionem formæ defectivæ: cùm enim forma perfectiva non ſit nata, nonniſi poſt hanc formam ſubſtantialem, ſequi, non determinabit ſibi eadem accidentia, ſed omninò diverſa, quorum inductio ſucceſſione indiget, forma autem defectiva, nata eſt ſequi nonniſi poſt hanc formam, & quidem immediatè, hinc fit ut poſſit determinare ſibi eadem accidentia.

QUARTA RATIO. Si non darentur formæ partiales ſubſtantiales, diverſitas accidentium, & Organiſationis debita corpori humano, non haberet aliquod principium intrinſecum ſubſtantiale, ſed debet habere: ergò formarum ſubſtantialium exiſtentiam, e diverſitate accidentium, ſuprà inferebamus. Sequela autem probatur, diverſitas hæc accidentium non poſſet referri in materiam primam, quia hæc indifferens eſt, ad has vel illas potiùs formas, non in animam rationalem, quia hæc ex ſe eſt indiviſibilis formaliter & indifferens ad omnia illa accidentia, quæ conveniunt homini. Deinde, ut urget Ioncius, cauſa naturalis eadem applicata, eodem modô paſsô, ejusdem rationis, debet habere effectum ejusdem rationis, juxta illud: idem manens idem ſemper facit idem: atqui valet, quòd anima rationalis ſit virtualiter extenſa, hoc eſt, continens in ſe perfectionem

forma-

marum extensarum, neque enim ex hoc, ullo capite imaginabili potest fieri, quod hac parte materiæ causet accidentia, specie ntia ad oculum aut carnem, nisi ponatur aliquod determinativum: impossibile enim est, quòd possit ab aliqua causa provenire naturaliter, & non liberè, aliquis effectus, hîc, dictæ rationis, ab effectu qui producitur, nisi ponatur aliqua ratio particularis, ratione cujus, hoc competat ipsi hîc, & non competat ipsi, ibi.

RESPOND. Quòd inchoativè & eductivè diversitas hæc accidentium, non possit referri in ipsam animam rationalem, educuntur enim hæc accidentia, etiam ante infusionem animæ rationalis, ab ipsa virtute formatrice seminis, & continentur à forma embryonis, formaliter autem possunt referri in ipsam animam rationalem, cui debentur hæc diversa accidentia, ad quorum etiam eductionem, ipsa ea concurrit non sub formalitate, quâ invisibilis est, sed sub formalitate, quòd sit principium tam diversarum operationum, ad eas exercendas, pluribus heterogeneis indiget organis; & sicut, quamvis illa sit spiritualis, potest dare rationem vegetati & sentientis, corporisque completi; ita potest influere in illam diversa accidentia.

QUINTA RATIO est: Si non darentur formæ partiales substantiales, tunc manus deberet dici homo; sicut, quia non dantur formæ partiales in aqua, gutta illius, dicitur aqua.

RESPOND. Arriaga: Non semper nomen etiam totius homogenei, tribuitur parti, ut folio alicujus libri, non tribuitur denominatio libri, guttæ non tribuitur denominatio maris; & ratio à priori est, quia sunt sæpè nomina, quæ ipsam integram rei substantiam significant, & talis est vox homo, quæ non tribuitur manui. Deinde, quòd gutta dicatur aqua, non ex eo provenit, quia caret formâ partiali substantiali, sed quia caret formis accidentalibus diversis, quæ quia competunt homini, plura, quàm manui, fit, ut manus non possit dici homo, possit autem dici gutta aquæ, aqua. Minùs autem illud convincit, quando alii urgent, ex eo debere dari formas partiales, quia gravitas & motus deorsùm, non potest referri in materiam, nec in homine in formam, quæ est spiritualis, quia hoc, sufficiet referri, sine formis substantialibus partialibus, diversum temperamentum.

Punctum Difficultatis II.

Fundamenta negantium Formas substantiales partiales.

PRIMUM FUNDAMENTUM est. Unius entis, unum est esse: ergò & una forma, quia forma est, quæ dat esse; ergò ulteriùs, si vivens habebit plures formas, non erit unum per se.

RESPOND. Communiter unius entis debere esse unam formam, ultimò complentem & totalem, nec ulteriùs subordinatam; sed non est necesse esse unam formam, hoc est, cum exclusione etiam formarum incompletarum subordinatarum partialium: & sicut in composito Metaphysico una est forma totalis Metaphysica, & tamen, cùm hoc stat, ut sint plures subordinatæ formæ Metaphysicæ, v. g. visibilitas admirativitati, admirativitas rationalitati, vegetativum sensitivo, sensitivum rationali &c. ita etiam in composito Physico, nihil erit absurdum, dari plures formas Physicas subordinatas, & utrobique salva erit ratio unius, ad quod solum attendit objectio.

SECUNDUM FUNDAMENTUM est. Forma perfectior continet virtualiter imperfectiores, ut tetragonum trigonum, ex secundi anima Textu 31. Ergò & anima, quæ est Forma nobilissima, continebit formas partiales, ergò superfluè ponentur.

RESPOND. Si nata sit idem facere forma perfectior, quod facit imperfectior, superflua est forma imperfectior, & ita, quia nata est id facere anima rationalis, quod facit sensitiva, & insuper plùs, frustranea est in homine, forma sensitiva distincta. Sed non est superflua forma imperfectior, si perfectior non sit nata idem facere, quod imperfectior; & ita, non est superflua forma caloris igni, nec quantitas animæ. Cùm ergò forma totalis non sit nata idem facere, quod formæ partiales, & cùm, illâ abscedente, maneant hæ, fit, ut formæ partiales, non sint superfluæ.

Quod si quæras, quid operentur formæ partiales? ad hoc dici potest, quòd disponant, ut commodiùs anima operari possit: & quia anima, cùm sit forma perfectior, requirit dispositiones perfectiores, quàm aliæ formæ, præcipuè cùm has dispositiones non repugnet esse substantiales, erunt substantiales, & contra intentum arguentis, probat argumentum exclusionem formarum accidentalium, utpote contentarum in perfectiori.

TERTIUM FUNDAMENTUM. Si darentur formæ substantiales materiales, anima, v. g. rationalis, non constitueret unum per se cum materia, sed constituit: Ergò. Sequela probatur, quod advenit enti in actu, non constituit unum per se, ut fert commune axioma; sed anima rationalis adveniret materiæ jam in actu positæ. Ergò.

RESPOND. Quod advenit enti in actu ultimo completo & totali, non constituit unum per se, licèt quod advenit enti in actu incompleto, subordinato, & perfectibili, possit constituere unum per se.

Instabis Primò. Ergò non poterunt naturaliter existere formæ partiales in materia, sine forma totali, utpote perfectibiles, complebiles &c. sicut materia non potest naturaliter existere sine omni forma, quia est complebilis &c.

Respond. Pontius, non ideò materiam non posse existere naturaliter sine omni forma, quia est perfectibilis, sed quia semper est sufficienter disposita, ad aliquam formam substantialem, & semper applicatur aliquod agens, ad illam in materia producendam; totum autem ex materia & formis partialibus constitutum, non semper habet dispositiones requisitas ad animam. Deinde dici potest, naturaliter posse existere formas partiales sine anima: quia licèt sint perfectibiles, habent tamen rationem actûs Physici substantialis, informantis materiam, hoc autem, quod est informatum actu Physicô substantiali, habet jus existendi in rerum natura; præcipuè cùm materia pro sua parte, ita sit Ens complebile, ut in nullo casu possit non esse Ens complebile; jam autem formæ partiales, sunt ens completivum. Sed de hoc etiam infrà.

Instabis Secundò ex Johanne à S. Thoma apud Pontium. De natura formæ substantialis est dare esse simpliciter, & de natura Formæ accidentalis est dare esse secundùm quid; sed nulla forma substantialis superveniens formæ substantiali, potest dare esse simpliciter; quia dare esse simpliciter, est facere rem extra suas causas, & existentem absque addito. Sed per primam formam accipit materia esse simpliciter, ergò non accipit eam ab anima rationali.

Respond. De natura formæ substantialis totalis, est, dare esse simpliciter, hoc est, totale, & ultimò; sed non est de natura formæ substantialis totalis, dare esse simpliciter in aliquo genere, seu partiale. Reliqua supponunt, materiam habere existentiam à forma, quod falsum est.

Instabis Tertiò. Illa forma subordinata, vel est sufficiens ad dandum esse simpliciter, vel non est sufficiens; si est sufficiens; Ergò est forma totalis & completa: si non est sufficiens; ergò non est forma substantialis.

Respond. Si formam subordinatam, velis in hoc sensu non dare esse simpliciter: quia non dat esse ultimò completum substantialiter, verum erit; si autem hôc sensu velis illam non dare esse simpliciter, quia non adfert ullum complementum substantiale, falsum erit.

QUARTUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Nulla ratio est asserendi, formas partiales esse substantiales; non enim ideò sunt substantiales, quia antecedunt & sunt priores formâ; nam quantitas, & dispositiones antecedunt fomam, & tamen non sunt substantiales: non item ideò sunt substantiales, quia petunt antè se alias dispositiones; nam etiam potentiæ accidentales (in sententia admittentium illas) distinctas petunt alias dispositiones, immò omnia accidentia petunt antè se quatitatem, & tamen non sunt substantiæ: non denique ideò sunt substantiales, quod efficienter producunt alia accidentia: quia etiam calor est quid accidentale, licèt producat alium calorem.

RESPOND. Esse substantiales, quia sunt radix proprietatum & qualitatum, v. g. forma ossis est radix duritiei, debitæ ossi; est radix tractivitatis cujusdam, quâ suggerere debitas qualitates, suæ augmentationi & conservationi aptas, possit &c. estque insuper substantialis, quia illâ ablatâ, non manet jam idem, ubi applicanda est explicatio, quid sit esse substantiale.

INSTAT idem. Quia dispositiones antecedentes formarum substantialium partialium introductionem, per se ordinantur & introducuntur à natura, propter formas substantiales; fit ut illæ dispositiones non sint substantiales: ergò etiam cùm istæ formæ partiales introducantur à natura propter totalem, non erunt formæ substantiales.

RESPOND. non ideò aliquid non est substantiale, quia per se ordinatur ad aliud: alias materia, quæ per se ordinatur ad formam, non esset substantia; sed ideò aliquid non est substantiale, quia non est prima radix proprietatum; quia illô adhuc ablatô, manet idem de quo alibi &c. jam autem formæ partiales in quacunque Ly: substantialis legitima explicatione, possunt esse substantiales.

QVINTUM FUNDAMENTUM. Si sola anima rationalis potest tribuere rationem vegetativi, sensitivi: ergò & se sola poterit tribuere rationem corporis; ergò nullæ dabuntur partiales formæ.

Respondet Primò Mastrius, dispa- ritatē esse: quia ratio corporis, est ratio secundùm se materialis. At gradus sensitivi & vegetativi, abstrahunt à materiali & immateriali, & fundant rationem communem hominibus, brutis, & plantis, qui ad bruta & plantas contractus efficitur materialis, contractus autem ad homines, efficitur immaterialis.

CONTRA. Quia si abstrahit ratio vegetativi, & sensitivi à materiali; ergò & Angeli possent vegetari, & sentire: siquidem ratio communis sentiendi & vegetandi, potest esse communis materiali & immateriali. Deinde non explicat, quomodo ratio vegetati & sentientis, contracta ad animam, posset effici immaterialis: quomodo i[...]

r[...]io

o vegetati & sentientis, abstrahat à materiali & immateriali, non autem ratio corporei. *Hinc aliter*

RESPONDETUR SECUNDO, disparitatem esse: quia cùm ratio vegetativi & sentientis, abscessu animæ intereat, positione ponatur, benè inferimus, haberi hoc ab anima: quia autem antè introductionem animæ, datur talis combinatio, talisque formatio, quæ etiam durat post abscessum animæ, benè inferimus, illam non ab anima, sed ab aliis formis, adeoque partialibus, provenire.

INSTABIS. Possunt dari formæ partiales subordinatæ. Ergò poterunt dari & formæ vegetativæ, sensitivæ, subordinatæ; item possunt dari formæ partiales, quæ dent talem in specie rationem corporis, ossis, carnis, &c. Ergò possunt dari & formæ partiales substantiales, vegetativæ, & sensitivæ, subordinatæ tamen, poteruntque dari & in homine animæ plures subordinatæ.

RESPONDETUR. Inintelligibile esse, quomodò possit dari ratio vegetativi & sentientis, non tamen ultima; intelligibile autem quomodò dentur formæ partiales; quia licet anima, respectu illius partis, dat effectum, quem in antè non præhabet, pars illa materiæ; nempè rationem animati. Rursus, quia abscedente animâ, non remanet ullum vegetativum, vel sensitivum, vel animatum, benè inferimus, hæc omnia non haberi à formis aliquibus subordinatis, sed à sola anima: quia autem manet ratio ossis, carnis &c. abscedente animâ, inferre possumus, hæc aliunde, & non ab anima haberi, sed à formis partialibus.

Adferri potest insuper ratio, cur anima humana non possit tribuere rationem corporei, ossi, nervo, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, sentientis, quæ antequam proponatur,

SUPPONO PRIMO. Gradus superiores identificari inferioribus, sed diversimodè: nam si inferiora sint ejusdem rationis, adeoque materialia, tunc retentâ materialitate, superiora identificantur inferiori: Si autem inferiora non sint ejusdem rationis, tunc continentia in hoc stat, non quòd gradus ille, qui fuit materialis, reddatur spiritualis, ut vult Mastrius, sed quia hoc, quod est inferius, natum est præstare, ratione suæ excellentiæ, id, quod præstant superiora.

SUPPONO SECUNDO. Quando dividitur substantia in corpoream & incorpoream, tunc anima rationalis revocatur ad membrum, quod est incorporeum: si revocatur ad membrum, quod est incorporeum, non potest esse corporea, nec de se præstare id, quod præstat corpus,

SUPPONO TERTIO. In divisione generis, quod est vivens, quod genus tàm corporeis, quàm incorporeis est debitum, participat de hoc genere anima; est enim incorporea, vivens: quando autem dividitur animatum in vivens vegetativum, & non vegetativum; sensitivum, & non sensitivum; anima rationalis revocatur ad vegetativum, & sensitivum, idque ex vi ordinis ad corpus. *His suppositis*

RATIO est, Cur anima non possit tribuere rationem corporei, ossis, nervi, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, & sentientis: quia anima, est inferiùs participans rationem & vegetativi, & sentientis; adeoque præstare poterit, quod præstat vegetativa & sensitiva: cùm autem non participet rationem corporis, non poterit sine formis partialibus dare se solâ esse corporis, adeoque indigebit formis aliis partialibus substantialibus.

Quid de aliis Fundamentis.

SEXTUM FUNDAMENTUM est. Illæ formæ & essent partiales, & non essent: Essent, ut supponitur; non essent, ut probatur: quia essent formæ completæ, quod ipsum probatur. Tum quia quævis illarum, cùm sit individua, adeoque in specie infima, debet habere speciem completam. Tum quia forma lapidis, & forma v. g. terræ, est forma completa: ergò & illæ partiales erunt completæ, utpotè nobiliores.

RESPOND. In hoc sensu formam partialem esse completam, quia non tribuit solum gradum genericum, sed tribuit speciem ossis, carnis &c. Sed non est in hôc sensu completa; quasi reddat materiam, non ulteriùs actuabilem, complebilem, animabilem; & quia formâ lapidis positâ, non redditur illa forma ulteriùs actuabilis, fit ut illa forma, non sit subordinata.

INSTABIS PRIMÒ. Si essent illæ formæ partiales, haberent se per modum dispositionum, hoc illis non convenit; æquivalent enim formæ totali, totamque materiam occupant, & ex eo ipso, quòd sint substantiales, sunt quod quid rei, quomodo ergò sunt, per modum dispositionis.

RESPOND. Quamvis æquivaleant illæ formæ partiales, totali, in hoc sensu, quia ita nullam relinquunt partem corporis non informatam, sicut & forma totalis, non tamen æquivalent totali, ut excludant actualitatem ab alia forma, secum nata stare, dantque quod quid, sed non ultimum.

Quando autem ex eo aliqui urgent, non dari formas subordinatas: quia non dantur materiæ subordinatæ, id etiam non convincit: quia in materia non est ratio, cur hæc

potiùs pars, quàm illa, subordinetur, immò si daretur aliqva subordinata: illa non censeretur esse subjectum primum; qvia supponeret aliud ante se, nempè subordinans subjectum, unde illud potiùs esset subjectum primum, atque adeò materia; jam autem potest esse ratio, cur forma ossis subordinetur formæ animæ; cùm etiam posito, qvòd illæ formæ sint accidentales, subordinatio tamen est illis tribuenda, eò qvòd ordinentur ad bonum animæ, cùmque; definitivè, forma non sit actus primus, poterit benè, antè se supponere aliam.

Instabis Secundò. Non potest salvari partialitas istarum formarum, per hoc, qvòd subordinentur totali formæ, quia subordinari non possunt: qvod ipsum probatur. Ex scientia subalternata & subalternante, non potest fieri unum per se; ex fine item ultimato, & non ultimato, ex causa principali & instrumentali: ergò nec ex forma subordinata, & subordinante.

Respond. Immeritò supponere objectionem, qvòd ex formis partialibus, & totali fiat unum per se, sed fit unum per se ex materia & forma partiali, qvia est actus & potentia ejusdem prædicamenti, fit item unum per se ex materia & forma totali; sed falsum est, qvòd existis duobus actibus, inter se comparatis, fiat unum per se, si non ponatur, istas formas partiales informari à totali, qvomodo enim coalesceret ex illis unum per se, si una non esset per modum recipientis, alia per modum recepti: si autem ponatur informari formam partialé à totali, posset dici fieri ex illis unum per se, disparitasq; dari poterit, qvia ea, qvæ antecedens continet, non comparantur inter se, sicut ordinata ad se, in genere receptivi, & receptibilis. Ita autem ordinantur inter se formæ partiales, & totales. Denique supponitur hîc falsa Major; non potest esse subordinatum, ex qvo, non sit unum per se.

Instabis Tertiò. Formæ illæ partiales & subordinatæ, non pereunt pereunte, v. g. anima bovis: ergò non sunt subordinatæ; nam pereuntibus subordinantibus pereunt subordinata, v. g. pereunte scientiâ subordinante, perit subordinata.

Respond. Falsum esse, universaliter loqvendo, pereunte subordinante perire subordinatum: certè enim eqves subordinat sibi frænum, qvod non perit, pereunte eqvite. De scientia alia res est: qvia si impossibilis esset scientia subalternans, hôc ipso etiam substantia subalternatæ impossibilis esset. Nam eadem est substantialiter scientia subalternans & subalternata, sed tantùm accidentali conditione, qvæ superadditur subalternatæ, differt: jam verò alia est substantia formæ totalis, alia substantia formæ partialis: hinc pereunte totali formâ, non erit necesse perire partialem.

Septimum Fundamentum est ex auctoritate Aristotelis.

Primus Locus est ex 7. Mataph: Tex. 35. & 2. de Gener. animal. c. 1. ubi docet, carnem mortuam & vivam æqvivocè esse carnem, perinde ac si lignea res, lapidea fiat sit. Ergò apparet, superaddi illis formam cadaveream, nec eandem formam carnis manere.

Respond. Inprimis retorqvendo argumentum in adversarios, per qvos, qvia caro non aliud est, nisi materia, & talia accidentia, quomodo illîc æquivocè est caro In forma autem respondetur communiter, carnem & reliqua organa, dupliciter spectari posse, vel ut sunt entia quædam, in hac determinate specie constituta, v. g. in specie ossis, pupillæ &c. vel certe ut sunt instrumenta, & organa animæ, sic sumpta in absentia animæ, sunt non nisi æquivocè talia, nullamque per se operationem exercere possunt.

Secundus Locus est ex 2. de anima cap. 1. tex. 10. ubi ait, organicum corpus non præsupponi ab anima, sed fieri; tum tem fit ab anima corpus organicum, qvorsum erunt formæ partiales supperaddendæ?

Respond. Retorquendo argumentum in eos, qui organisationem à materia & accidentibus desumunt. Directè dici potest, corpus organicum, secundùm qvod est instrumentum, exercereque proximè & complete natum est operationes, non præsupponi sed fieri ab anima, quamvis præsupponatur in ratione Entis dispositi &c.

Tertius locus ets ex 5. Phys. Tex. 8. ubi ait: Quidquid movetur, est quod generatur, non est; cujus loci est hic sensus, illud quod movetur, est compositum substantiale, quod autem generatur nondum est compositum, sed fit; cùm ergò accessu formæ substantialis totalis moveatur illud, qvod præsupponebatur compositum ex materia & forma substantiali partiali: ergò apparet, quòd illud non fuerit compositum substantiale.

Respond. Mastrius, accessu formæ substantialis totalis, moveri compositum illud ex materia & forma substantiali, adeoq; illud non fuit totum ultimò completum: consequenter asserit, subjectũ generationis carere esse completo & totali substantiali, sed potest habere esse partiale substantiale.

Aliter explicat Pontius. Quidquid movetur & non movetur motu generationis, debet esse ita independens ab illis motibus ut non recipiat aliquod esse simpliciter per ipsos motus, hoc est formam substantialem, quæ sola dat esse simpliciter; quod verò movetur motu generationis, debet non esse, hoc est, debet carere illo esse, seu illâ formâ substantiali,

i, quæ per generationem acquiritur : od verificatur etiam, positis formis partialis, quia in generatione, positis illis, acritur forma substantialis.

Denique dici potest, hunc locum verifiinprimis de formis partialibus : sensus eillius est, quod movetur, jam est comtũ; quod autem generatur, acquirit commentũ per formam; quod acquiritur etiam modô per formam partialem, quæ de o producitur, & non erat, quod etiam vecatur de forma totali: quia & illa in geneone non est, sed fit de novo.

QUARTUS LOCUS est ex 2. Phys. ubi nitur forma naturalis, quòd sit principimotûs & quietis. Formæ partiales non t principium motûs & qvietis: Ergò non t substantiales.

RESPOND. Negando, formas partiales esse principium motûs & quietis, si non gressivi, saltem alterativi & conservativi contra alias dispositiones.

QUINTUS LOCUS est ex 1. de Generatio. . ubi inquit Philoso. unius corruptio est eratio alterius, quod falsum esset, si abscessum animæ manerent formæ pares, & non generaretur forma cadaea.

RESPOND. Sufficit, ut mediatè sit geneo alterius. Deinde dici potest, corrunem positivi, esse generationem negativi, non est necesse, esse semper generation, nonnisi positivi, quod videtur, dose ipse Aristoteles 1. de Gener. Tex. 21. neratio, inquit, Entis, est corruptio entis: corruptio autem entis, generatio entis. Potest & aliter hic locus explica-In omni corruptione inanimati, debet alicujus generatio, aliàs maneret matesine forma substantiali: non enim habeoriorem formã, ut supponitur, quia jam umpitur, non etiam succedaneam, quia negatur: in corruptione autem animati, t interdum sit propria productio, intern tamen est non nisi impropia, & liberaliaccepta, seu generatio æquivalens, quæ eratio æquivalens in hoc stabit, quòd ilormæ partiales, remanentes post abscesanimæ, incipiant novum gerere munus, denominationem planè talem, qualem ert forma de novo genita. Porrò hoc mu-, quod incipiunt gerere de novo formæ partiales, per hoc exercetur, qvia scilicper accidens induunt rationem formarum lium, compositumque illud ex materia ormis partialibus, incipit se habere, tanm hoc demonstrabile, & hoc aliqvid: non n tunc jam dicitur caro hominis, os ninis, nisi ampliativè; sed dicitur os, ca- sicut dicitur lignum, lapis; Porrò etiam ad adventum formæ totalis, seu animæ, est etiam corruptio totius, non propria, sed æquivalens: quia scilicet illæ, quæ præfuerunt formæ partiales, habebantque rationem totius, incipiunt gerere munus nonnisi formarum partialium. Exemplificari hoc potest in numeris, sit numerus quinarius, addatur ei unitas, post additionem unitatis, jam quinarius ille numerus, qui antea totum numeri erat, additâ sibi unitate, incipit gerere munus partis: quinque enim, est ad sex, pars, si autem dematur illi unitas, incipit habere vicem totius: ita planè formæ partiales, additâ animâ, incipiunt habere rationem partialium; demptâ, rationem totalium, præter titulos totalitatis, suprà explicatos, stantes in hoc, quia totalis, dum est, non reddit ulteriùs actuabile subjectum, secus partialis. Hinc ulteriùs salvari potest illud axioma: natura nunquam intendens malum, operatur: nam in corruptione inanimatorum, vel animatorum, per combustionem, v.g. inducitur nova forma, in corruptione autem animatorum, per naturalem deficientiam, vel interitum subitaneum: non intendit natura malum per se, sed per accidens, quoad usque scilicet, non inducantur novæ, ad novam formam, dispositiones: interim autem sequitur bonum, nempè, quòd partiales formæ incipiant gerere vices totalium.

SEXTUS LOCUS est ex 1. de Gener. tex. 23. quòd generatio sit mutatio totius in totum, nullô sensibili manente eôdem, maneret autem idem sensibile, si manerent formæ partiales, eæque substantiales eædem.

RESPOND. argumentum, si, ut sonat, accipiatur, probabit multùm: quia probabit, non manere etiam easdem formas partiales accidentales; accidentibus enim vel maximè convenit esse sensibilia. Sufficiet itaque, quòd non maneat idem subjectum denominationis; quia post abscessum animæ, illud compositum vocatur inanimatum, cùm antea fuerit animatum, nec vocatur jam idem subjectum Petrus, nisi ampliativè, cùm antea fuerit formaliter Petrus. Deinde, admissis formis partialibus, fit mutatio totius in totum; quia scilicet illæ formæ, quæ per accidens habebant rationem totius, incipiunt habere rationem partis in generatione, & inductione formæ totalis.

Ad solvendas alias objectiones.

NOTO PRIMÒ: Tenere Pontium, quòd forma substantialis incompleta ipsamet informetur à forma totali, ad eum modum, quô quantitas informatur aliis formis accidentalibus, utpotè quas recipit: & licèt anima

non possit animari aliâ animâ, nec forma informari aliâ formâ, id verum est, de informari in eodem genere, sed non de informari in diverso genere; nam informari in eodem genere, merè otiosum esset, cùm id habeatur ab una forma, quod haberi deberet ab alia forma, & quod alteri v. g. est albedo, non potest etiam sibi esse, nisi albedo: id autem quod adfert forma diversa, non confert præhabita forma. Sed potest etiam dici, quòd à forma totali, non informetur forma partialis, sed quòd immediatè recipiatur in ipsa materia, licèt talibus dispositionibus præinformata: & sicut dulcedo non recipitur in albedine, quamvis penetrent sese, quia non est subjectum aptum: ita quamvis forma totalis penetret partialem, non recipitur in partiali.

NOTO SECUNDO. Formas partiales in quantùm gerunt vicem dispositionum, tenere se ex parte materiæ, in quantùm autem sunt constitutivæ, talis in specie compositi partialis, esse illas formas, & educentur de potentia materiæ, quam informabunt.

NOTO TERTIO. Unamquamque formam partialem, in se spectatam, homogeneam esse: sed comparatam ad aliam, esse formam heterogeneam. Rursûs unamquamque formam partialem, in se spectatam, totalem esse, in eo sensu: quia eam partem materiæ, quam informat, totam informat; sed non vocari totalem, quasi non relinquat alteri formæ, in eadem materiæ parte, unâ secum locum, & quasi habeat jus in hoc composito, ad informandas etiam reliquas partes.

Punctum Difficultatis III.

Proponitur tenenda sententia.

DICENDUM EST. *Probabiliùs esse formas partiales non dari.*

PROBATUR PRIMO. Quia nulla est illarum necessitas ut patuit solutione objectionum.

PROBATUR SECUNDO. Possibile est esse corpus organicum, sine solis formis partialibus substantialibus, si sola materia habeat ea accidentia, non ad exigentiam formarum substantialium partialium, sed ad exigentiam nonnisi ipsius animæ; nec est ullum fundamentum hæc accidentia dari, ad exigentiam nonnisi formarum substantialium partialium: Ergò non dantur formæ partiales. *Qui ipse medius terminus sic aliter proponitur.* Ponamus in Petro formam substantialem ossis, carnis, esse annihilatam, & mansisse omnia accidentia ossis, nervi, sanguinis. Vel certè ponamus, non concurrisse DEUM, ad productionem harum formarum substantialium partialium, sed solùm ad productionem formarum accidentalium; vel manet tunc corpus organicum, vel non manet: si manet, ergò otiosæ sunt istæ formæ partiales substantiales, nam sufficienter materia aptatur his accidentibus, formæ, si non manet corpus organicum, cur non? dices, quia non sunt formæ substantiales partiales? de his iterum quæro, ad quid necessariæ? cur ad organisationem non sufficient formæ accidentales nonnisi.

RESPONDERI potest retorquendo argumentum. Possibile est organisationem hanc non referri in homine, v. g. in ipsam exigentiam animæ rationalis, sed in formas substantiales partiales, nec est fundamentum, quòd de facto non referantur. Ergò dabuntur formæ partiales.

CONTRA. Tu affirmas dari formas partiales substantiales, ego nego, tibi ergò incumbit onus probandæ necessitatis. Deinde, pro nobis stat principium, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque necessitatem ponendæ tot formæ substantiales; & tu necessitatem illarum non ostendis.

PROBATUR TERTIO. Tum quia hæc forma carnis substantialis, ut tu dicis, potest esse forma subordinata animæ rationali, potestq; esse per modum dispositionis ad illam, ergò idem poterit facere & anima totalis, dicamque animam illam independenter ab unione aliûs, esse formam totalem, sed non in circumstantia unionis aliûs formæ. Tum quia possibilis est perfectior anima rationalis, & specie distincta, ab ea, quæ modò datur, cur ergò tali animæ, nostra anima non erit per modum dispositionis ordinata, saltem pro alio rerum ordine? Tum quia una specie anima rationalis, dicit exigentiam tot diversarum, & heterogenearum formarum partialium substantialium, ergò dicere poterit una specie anima rationalis, etiam exigentiam, tam diversarum dispositionum sine ulla specifica multiplicitate.

Sed præter adlata superiùs & expensa.

OBJICITUR PRIMO. Diversitas accidentium arguit exigentiam, & radicem illius diversitatis, quæ radix, est forma substantialis: Sed in composito humano, est diversitas accidentium: ergò illa arguit diversam exigentiam & radicem istius diversitatis, hoc est, diversam formam substantialem, sed non arguit diversitatem formarum substantialium totalium, ergò arguet diversitatem formarum substantialium partialium.

RESPOND. Diversitatem accidentium arguere diversitatem formarum substantialium,

lium, in compôsitis totalibus distinctis, v.g. compofito hôc totali, quod est Leo, & in mposito totali hôc, quod est homo; sed non guere in eodem composito: & sicut diversi- accidentium in diversis compositis, arguit tinctionem formarum totalium, non arguit eodem composito, sic nec in illo arguet di- sitatē formarum substantialium, ut appel- tur, partialium. Quod ipsum ulteriùs in cresolvitur ideò diversitas accidentium, in versis compositis, arguit diversitatem for- rum: quia radix ostendi debet istius diver- tis, quæ, si non est materia, debet esse for- ; diversitas autem accidentium in eodem mposito, potest benè referri in ipsam ani- m; certè est in anima rationali per se, exi- ntia istarum formarū substantialiū, & non uit in ipso exigitivo distinctionē specificam stantialem, ergò & exigentia istius diversi- is accidentalis, in eodem homine, præcisè hoc titulo, non arguet diversitatem for- rum specificarum substantialium. Hinc gis differunt inter se panis & caseus, quam o & os; quia diversitas carnis & ossis, non diversitas specifica substantialis, cùm diver- s eorum accidentium possit referri in ean- n animam, tam diversorum accidentium gitivam: diversitas autem accidentium pa- & casei, non potest referri in eandem for- m, adeoque hæc diversitas, debet esse di- sitas specifica substantialis.

OBJICITUR SECUNDÒ. Notabiliter dif- re, est specie differre. Sed os & sanguis no- iliter differunt, ergò specie differunt. Er- dantur formæ partiales.

RESPOND. Notabiliter differre, in acci- ntibus, est quidem specie accidentali dif- re, sed non est differre specie substantiali: utem & sanguis differunt notabiliter, in identibus; nam eandem habent substan- em formam, unde etiam concedimus da- ormas partiales accidentales, sed non sub- ntiales.

OBJICITUR TERTIO. Si non daren- formæ partiales, in repentino interitu ani- lis, maneret materia sine omni forma, nam ma cadaverea est fictitia, quod ipsum pro- ur, non producat DEUS formam cada- eam, vel erit illud corpus exanime cada- , vel non erit: si ergò, frustranea & ficti- est ista forma cadaverea, si non erit cada- : ergò non erit corpus exanime, quid enim aliud definitivè cadaver, & quomodo non t corpus exanime, & tamen de facto care- animâ.

RESPOND. Ne maneat in repentino ani- lis interitu materia sine omni forma, ad- ttenda est forma substantialis, nata imme- tè sequi post interitum viventis, nisi adsit agens propriæ formæ inductivum, appella illam, ut vis, cadaveream, formam corpo- reitatis, formam defectibilem &c. nihil au- tem aliud erit in re, nisi forma nata immedia- tè sequi interitum viventis: adæquatè autem sumpta duo dicit, primò positionem formæ actuantis illam materiam, post abscessum animæ; secundò dicit non esse animæ: hinc si abscedente animâ Pauli, DEUS corpori ejusdem infunderet animam Petri, illud cor- pus non esset cadaver, quia non diceret ne- gationem animæ; ut autem quid dicatur ca- daver, debet dicere negationem omnis abso- lutè animæ, quia aliàs vivens Petrus, cùm dicat negationem animæ Pauli, deberet esse cadaver, nihilque in vivis esset, quod simul cadaver non esset. Ipsa autem positio formæ actuantis materiam, post discessum animæ, duplicis conditionis esse potest: Primò, ut sit forma perfectiva; ut, cùm expulsâ formâ ligni, inducitur forma ignis. Secundò, ut sit forma, quæ appelletur defectiva. Tunc autem inducitur forma perfectiva, cùm jam eadem accidentia specialia non manent, sed alteratis illis, alia inducuntur: quando au- tem eadem manent accidentia, quamvis ali- qua defuerint, tunc non inducitur forma perfectiva, sed defectiva, defectiva inquam, quia nata est induci, non nisi ob defectum a- liquorum accidentium, sine inductione no- vorum perfectivorum, habetque defectum virium tuendi se, ita, ut non tantum in ac- cessu excessivi contrarii intereat, sed facilè aliis cedat locum, modò succedens forma habeat materiam, & accidentia relicta, quæ etiam alteri generationi deservire possit. Por- rò ut aliquid cadaver dicatur, necesse est indu- ci formā illam, merè defectivam: nemo enim ignem genitum ex ligno, appellat cadaver ligni; nemo cinerem, in quem resolutum est ambustum corpus hominis, appellat ca- daver. *Ex quibus*

COLLIGES, formam natam succedere, post abscessum animæ, non admittere nos ad hoc, ut constituatur formaliter cadaver: hoc enim sufficienter constituitur negatione vitæ, cùm antea fuerit præhabita, sed ad- mittimus, ne materia sine omni forma ma- neat.

INSTABIS. Admissione formæ cadave- reæ multiplicari entia sine necessitate.

RESPOND. Esse necessitatem, ne mate- ria maneat sine omni forma substantiali: im- mò ab oppositis multiplicantur potiùs entia, quia cùm nos ponimus unam formam cadave- ream, illi ponunt tot partiales substantiales formas.

DIFFI-

DIFFICULTAS III.

De Componibilitate Formarum distinctarum in eodem Subiecto.

POtest esse quæstio, & de eo, quod potest fieri naturaliter, & quod divinitus. Sit:

Punctum Difficultatis I.

Quid fieri possit naturaliter.

DICENDUM est, *duas formas totales, seu non subordinatas, non posse naturaliter actuare eandem materiam.*

PROB. PRIMO ex Suar. quia altera illa vel adveniret materiæ jam actuatæ per priorem formam, vel certè concomitanter, & simul cum alia adveniret. Neutro modo id fieri potest. Minor probatur: quia si adveniret altera forma illi priori: ergò non constitueret unum per se, non enim adveniret materiæ constitutæ in potentia substantiali ad illam, actuata enim priori formâ, est, in potentia non nisi accidentali ad aliam formam. Concomitanter etiam illa altera forma non adveniret. Tum quia una forma determinat sibi materiam, ne sit capax aliûs formæ, unde etiam videmus, ad adventum unîus, expelli aliam. Tum quia materia habet limitatam capacitatem, & vim causandi formas; aliàs si potest informari duabus formis naturalibus, nescio cur non tot simul, quin pluribus? Hæc ratio infundatur principio Aristotelico, quod advenit enti in actu, non advenit per se, sed per accidens; sed si quis negaret hoc principium, non convinceret ratio, adferreque posset instantiam; quia supernaturaliter possunt duæ formæ substantiales, non subordinatæ, uniri eidem materiæ, & tamen utraque constituet unum per se; non posset autem constituere, si verum est prædictum principium: quia potentia obedientialis non aufert veritatem axiomati.

PROBATUR SECUNDO. Quia unaquæque forma exigit certum qualitatum temperamentum, dispositiones, complexionem, sed hæc temperamenta non possunt esse pluribus formis debita, in eadem numerô materia, ergò nec ipsæ formæ. Minor prob. quia destruerent sese ad invicem illa temperamenta.

Sed, quid si essent dispositiones illæ meræ, disparatæ, & non pugnantes secum? quid si in pugnantibus dispositionibus sit æqualitas, & nonnisi in ultima non agente ad invicem, diversitas, quantumvis revera in particulari has dispositiones nominare, nec tales formas, tu. quam hoc aliquid, demonstrare possimus.

PROBATUR TERTIO. Quia experientia est, quâ noscimus quasdam formas, non se ad invicem compati, ut formam ligni & ignis, attendendoque ad hanc pugnam, benè inferimus, etiam alias secum pugnare, præcipuè, cùm intentio naturæ sit, varietate formarum, quæ se prodat per accidentia, & operationes diversas, mundo providere, quæ provisio non ita perficeretur intra eandem materiam, duabus formis positis.

Sed dici posset, licèt se non compatiantur calor & frigus, non sequitur, quòd se compati non possint, dulcedo & albedo; ita quamvis aliquæ formæ, non se compatiantur, non sequitur, quòd reliquæ etiam substantiales, compati se non possint. Et licèt naturæ intentio sit, providere illâ varietate formarum, sicut providendo de varietate formarum accidentalium, admittit ex mistura varietatem, v. g. teporem, cur non ex informatione ejusdem materiæ, per diversas formas substantiales, non admittet varietatem? *Hæc circa rationes communes.*

CONFIRMATUR nihilominùs Conclusio. Illæ formæ, vel essent tales, ut unaquæque sufficiat ad informandam materiam se sola, vel non essent sufficientes: si non essent sufficientes, ergò non procedit de iis Conclusio; hæ enim formæ, jam non essent totales, de quibus procedit Conclusio, sed essent subordinatæ; Si autem sunt sufficientes, ergò alterutra foret otiosa: quamvis enim in causa efficienti, benè possimus ponere attemperationem concursûs, ut detur locus etiam alteri ejusdem ordinis coefficienti; deest talis attemperatio in causa formali, nulla datur, cùm causalitas causæ formalis in completum, perficiatur ipsâmet entitate formæ, dantis se in partem, non apparet autem, quomodo entitas seipsam diminuere, attemperareque seipsam possit.

OBJICITUR PRIMO in ferro ignito est & forma ferri, & simul forma ignis: ergò naturaliter unam materiam possunt informare duæ formæ. Antecedens probatur, est illîc forma ferri, quia reducit se ad pristinum, ut gus, ferrum, quæ reductio, non in materia, ergò in formam substantialem ferri reducenda est. Quòd illîc sit forma ignis, probant accidentia debita formæ ignis, quæ illîc reperiuntur.

RESPOND. Intra poros ferri ig continetur forma ferri, & intra hos poros est forma ignis: quamvis enim ferrum sit densum, propter tamen nimiam activitatem, & subtilitatem igni debitam, insinuat se in poros illius, & quia ex omni parte candet: & licèt cōcedatur, pauciores esse poros in ferro, qu

arbone, nihilominùs magis urit ferrum, a in illo recipiuntur, & concentrantur plugradus caloris, neque enim ferrum, de li igniri & calefieri potest: deinde proficiscir hæc major ustivitas, à pluribus exhalaibus & crassioribus, repertis in ferro, & nsis. Cæterùm continetur etiam forma s, in aliquibus partibus ferri, sed expulsâ nâ ferri, hinc aliquæ illius partes ita decit & ustulantur, ut nunquam se reducant ristina accidentia ferri, quod ostendit, exam fuisse formam ferri.

OBJICITUR SECUNDO. Possunt es formæ accidentales, in eadem parte eriæ recipi; ergò & plures totales substans recipi poterunt, in eadē parte materiæ.

RESPOND. PRIMO. Disparitatem esquia una forma substantialis, potest esse ciens ad plura munia, v. g. in homine, ingendi, volendi, sentiendi, vegetandi; autem una forma accidentalis, non sit ciens ad plura munia, hinc albedo, non dealbat, & non extendit, ideò materia plus formis accidentalibus indigebit.

CONTRA est, quamvis anima rationalis fficiens ad plures actus, se concernentes, tamen ad actus, se non concernentes: cur locum nō dabit illi formæ, quæ possit illos s exercere.

RESPOND. SECUNDO. Disparitatem quia substantialis forma est perfectior, erit ergò valida argumentatio, ab imperori ad perfectius.

CONTRA; ab imperfectiori ad perfection valet argumentatio viâ negationis, sed t in multis viâ affirmationis. Cur ergò n in præsenti non tenebit?

RESPOND. TERTIO. Disparitatem quia una forma accidentalis non est sufficis ad informandam materiam, constituumque compositum per accidens; sufficiutem est unaquæque forma totalis, ad inandam substantialiter materiam.

PROBATIO hujus conclusionis, ejusq; nsio, inde habet difficultatem; quia non umus ostendere claram implicantiam, & i substantalis, qua talis formæ, petitam, d in alio rerum ordine, non possit fieri naliter, ut una materia informetur duabus tantialibus formis; non demonstramus, quòd sit materia determinata, nonnisi nam formam, præcipuè casu, quô non antur dispositiones contrariæ.

OBJIC. TERTIO. Potest esse una forn pluribus materiis, ergò & plures formæ adem materia.

RESPOND. Negand: Antecedens, quia ipso illa forma esset in pluribus locis, vel apta esse, vi illius unionis; nullum au- Ens in pluribus locis, suppono, adæquatis, potest esse, immò nec successive, potest esse eadem forma in pluribus materiis, quia aliàs frustra essent generationes de novo, possent enim tantùm antiquæ formæ reiteratò induci; necesse item esset unâ formâ separatâ, omnes separari, nam naturaliter forma materialis, non potest esse sine subjecto: nec potest una, cum altera, simul informare, ergò deberet illam expellere, propter easdem rationes, expulsa deberet aliam expellere, & sic de cæteris. Sed sit:

Punctum Difficultatis II.

An possint divinitus plures formæ totales esse in eadem Materia.

DICENDUM est, *Posse:* Ita Scotistæ, & cum illis Svar: disp. 15. Sect. 10. n. 60. & ordinariè alii Nostri, contra Thomist. & nostrum Vasques.

PROB. PRIMO, Quia in hôc nulla implicantia.

PROBAT SECUNDO Hurtad: potest divinitùs simul existere in eodem subjecto calor summus, & summum frigus: Ergò & formæ substantiales, tàm contrarias qualitates requirentes, possunt esse simul. Rursùs, possunt divinitùs duo corpora esse in eodem loco, ergò & duæ formæ.

PROBAT TERTIO Mastrius. Potentia materiæ non est determinata, tantum ad unam formam, unde, cùm unam recipit, adhuc retinet capacitatem ad alias, non tamen eam potest simul recipere, quia una forma aliam expellit: ergò tota ratio, cur simul non possint esse duæ formæ in una materia, non est referenda in intrinsecam exigentiam materiæ, sed provenit hoc ex parte formarum. Hôc positô, ita ulteriùs urget. Effectus formalis primarius formæ, est actuare materiam, secundarius autem est expellere formam aliam; sed hic effectus secundarius impediri potest, sicut & effectus secundarius quantitatis.

RESPOND. Non omnes effectus secundarios impediri posse, nam, v. g. ad positivam entitatem hominis, sequitur hoc secundarium, nempè negatio lapidis, & tamen hoc DEUS impedire potest.

CONTRA. Tum quia cur non ad classem impedibilium revocari debet expulsio formæ? Tum quia aliud est secundarium prædicatum posse impediri, & aliud, secundarium effectum: prima propositio est falsa; quia, cùm secundarius conceptus sit idem realiter cum primo, solùmque ratione differunt, si ponitur unum, debet poni & aliud, jam autem secundarius effectus non est idem reali-

realiter cum effectu formali primario. Porro negatio lapidis in homine, est secundarium prædicatum, non autem secundarius effectus. Tum quia, ut addit Mastrius, aliud est loqui de negatione essendi, & aliud, loqui de negatione essendi cum alio, illam priorem negationem, necessariò importat secum omne ens, sed hanc secundam, non necessariò. Hujus ipsius ratio est: quia si forma necessariò diceret negationem essendi, cum alia, etiam formæ accidentales, non possent se compati; jam autem, quæcunque forma, etiam accidentalis, dicit negationem essendi aliud, & ita albedo, dicit negationem essendi aliud, negat enim quòd sit dulcedo. Horum ulterior hæc potest assignari ratio, quia si forma non diceret negationem essendi aliud, v. g. si albedo non diceret negationem dulcedinis, & esset albedo, & non esset: esset, ut supponitur; & non esset, quia esset dulcedo, quod ipsum probatur, non diceret negationem, seu non esse dulcedinis, ergò diceret esse dulcedinis; ex contradictoriis enim, alterutrum dici debet.

Confirmatur Conclusio, contra quosdam, qui asserendo subsistentiam, distingui à se subsistente, ponunt, posse naturam subsistere duplici subsistentiâ. Tenet enim paritas. Potest natura eadem divinitùs subsistere duplici subsistentiâ, ergò & eadem materia, informari duplici formâ.

Objiciunt Primò Complutenses. Effectus secundarius non potest impediri à Deo, quando habet tantam cum primario connexionem, ut non foret primarius, nisi subsequeretur secundarius; sed si non esset expulsio unius formæ, adveniente aliâ formâ, illa altera non haberet rationem actûs primi, de ratione cujus est, ut non sit cum illo alius actus primus, neque præsupponat illum, sicut de ratione materiæ primæ est, non præsupponere aliam materiam.

RESPOND. Inprimis definitivè, formam non esse actum primum, aliâs nulla forma, etiam accidentalis, posset supponere aliam, sed posito, quòd de ratione formæ substantialis sit, esse actum primum, hæc primitas, in hôc solo stabit, quia non præsupponit necessariò aliam ante se formam substantialem: sed inde non sequitur, divinitùs illas consistere secum non posset, salvâ primitate, quia adhuc de utraque verum esset dicere, hæc forma, nullam aliam ante se necessariò præsupponit: & sicut: A Latinum, & Alpha, Græcum, sunt duæ literæ primæ, in unaquaque lingua, nec una primitatem adimit alteri, quamvis unius figuratio, non sit alîus figuratio; ita & in præsenti, & certè non magis debet esse forma actus primus, quàm materia, & licèt unaquæque pars materiæ sit actus primus, nihilominùs una pars, non excludit aliam, ergò nec unus actus primus, excludet alium, salvâ divinitùs.

Instant Primò. Licèt possit aliquis secundarius effectus positivus, impediri à Deo, non potest negativus, ergò cùm expulsio formæ alîus, sit effectus negativus, non poterit impediri à DEO. Antec. prob. quia & forma cadaveris, dat cadaveri, secundariò privationem vitæ, ex intrinseca sua ratione, nec per potentiam DEI, potest impediri, quin sequatur ista privatio, alîas idem esset vivens & non vivens: Ergò idem dicendum est de aliis secundariis effectibus, quòd sint inimpedibiles.

Respond. Privatio vitæ, aliunde habetur, & non à forma positiva cadaveris, nam illâ etiam non positâ, esset formaliter cadaver, ut dictum suprà; cæterùm divinitùs positiva forma, quam appellavimus suprà destructivam, potest divinitùs stare cum forma viventis, neque tamen tunc erit simul, vivens & non vivens, quia non erit simul privatio omnis vitæ, & positio vitæ, nam illa forma defectiva nata est tribuere denominationem, non viventis in circumstantia privationis omnis vitæ de quo suprà.

Instant Secundò. Quod ex se non potest aliquid, non potest illud, nisi aliquid ei addatur, per quod possit illud: sed materia est impotens, connaturaliter loquendo, ad recipiendas simul duas formas, ergò nec supernaturaliter potest illas recipere, nisi addatur ei aliquid.

Respond. Etiam in summo, non potest simul materia habere duas qualitates pugnantes, quid ergò illi additur? & si in hôc recurras ad concursum indebitum, idem & nos dicemus.

Objicitur Secundò. Esset illud compositum unum numerô, quia Aristot. 8. Metaphys. c. 9. dicit: ea esse unum numerô, quorum materia est una, & non esset unum, cùm constaret pluribus formis, quarum singulæ natæ sunt facere unum per se, consequenter hoc compositum, est Chimæra.

Respond. Compositum inadæquatè constituitur à materia, quæ, cùm numero una sit in hac suppositione, etiam compositum à parte materiæ, erit inadæquatè unum, quia tamen compositum constituitur etiam formâ, & hæc supponitur multiplex, à parte formæ multiplex compositum erit.

Instabis Primò. Etiamsi forma solùm diversa specie in homine, & equo, tamen homo dicitur simpliciter diversæ speciei, ab equo, ergò etiamsi materia, tunc esset in illis duobus eadem numerô, quia tamen formæ essent numerô distinctæ, absolutè ea composita, deberent dici totaliter distincta.

Respondetur, diversam esse hanc
positionem : Composita constantia eâ-
n numero materiâ, sed diversis formis in-
nata, sunt distincta simpliciter, & alia
; Composita constantia eâdem numerô
eriâ, sed diversis formis informata, sunt
incta adæquatè, & totaliter : nam illa pri-
on excludit aliquid, quod sit idem in illis,
tantùm importat aliqua principaliter, &
addito esse distincta, quæ distinctio tunc
quando formæ, quæ principale quid sunt
ubjecto, manent distinctæ. Posterior ve-
ropositio ostendit, nihil in illis esse idem
nerô, vel quomodocunque distinctum,
d certè non potest dici de compositis, de
bus hîc agitur, hoc autem solùm voluit
sens responsio. Illustratur hoc instan-
alia est hæc propositio : homo & equus,
distincti simpliciter, & alia hæc : homo
quus sunt distincti totaliter, hoc est, ni-
habent commune : prior propositio est ve-
posterior falsa; ita & in præsenti. Au-
ias Aristot: alibi manet explicata, forte
m per materiam, non intellexit primum
ectum Physicum, sed intellexit differen-
materialem, seu individualem ; nam
erentiam formalem, dicit ille, esse spe-
cam, indubiè autem idem sunt numerô,
rum indifferentia individualis eadem nu-
rô, nec illud compositum foret chimæra,
positâ unione formæ panis & formæ vi-
cum eadem materia, prædicata essentia-
anis, non essent prædicata essentialia vini.

Instabis Secundò. Quando albedo
ulcedo, insunt eidem subjecto, non po-
dici, quòd sint duo composita acciden-
simpliciter, hinc, quamvis aliquis ha-
duas scientias, non posset dici, quòd
duo scientes, sed unus sciens, quia con-
um accidentale non multiplicatur ad
tiplicationem formarum : ergò etiam,
ndo illæ duæ formæ substantiales, essent
dem materia, non posset dici, quòd sint
tantialia composita, duo simpliciter.

Respond: disparitatem esse, quia mul-
catis formis accidentalibus, non censen-
nultiplicari concreta accidentalia. Con-
enter nec posset dici, concreta esse di-
ta simpliciter, multiplicatis autem for-
substantialibus, saltem in adæquatè, mul-
carentur concreta.

Objic. Tertiò. Si una materia, divini-
altem posset informari pluribus formis,
si una materia, informaretur & formâ
dis, & formâ panis, sequeretur quòd
et dici lapis est panis, panis est lapis ; sed
est absurdum, & chimæricum. Seque-
ob: quando una forma informatur plu-
s formis accidentalibus, v. g. quantitate
bedine, verum est dicere, album est
quantum, quantum est album : ergò etiam-
si materia informaretur formâ lapidis, & pa-
nis, verum esset dicere, lapis est panis, panis
est lapis.

Respond. nullum est absurdum, dicere,
album est dulce; est autem absurdum, dicere,
panis est lapis, quod ipsum probatur : quia in
priori propositione, non est sensus, albedo est
dulcedo, cùm album & dulce, non substanti-
vè sumantur : in hac autem propositione, pa-
nis est lapis, sensus est iste, substantia panis, est
substantia lapidis; nam hæc substantivè su-
muntur, hoc autem dicere, est chimæricum,
hinc si legitima est comparatio, instituí debe-
ret ad panem & lapidem, quæ sunt substanti-
va, comparari deberet albedo & dulcedo,
quæ etiam sunt substantiva, eritque propor-
tio, quia sicut positâ albedine & dulcedine, in
eadem materia lactis, falsum est dicere, albedo
est dulcedo; ita positâ formâ panis & lapidis,
in eadem materia, falsum est dicere, panis est
lapis. Ulteriùs, si legitima comparatio fieri
deberet albi & dulcis adjectivorum, compa-
rari etiam deberent concreta ex formis sub-
stantialibus adjectivè expressa, v. g. lapisatum
hoc est formâ lapidis actuatum, est panisatum,
hoc est formâ panis informatum : & tunc sic-
ut, verum est dicere, album est dulce, ita ve-
rum erit dicere; lapisatum, est panisatum. Re-
liqua, quæ urgeri possent, petantur ex Mate-
ria de subsistentia.

Instabis. DEUS & homo sunt nomina
substantiva, & tamen quia hæc duo, sunt sibi
unita, in uno supposito, dicuntur de se invi-
cem. Ergò etiam lapis & panis, quamvis sint
nomina substantiva, quando uniuntur cum
eadem materia, dicentur de se.

Respond. quòd homo & DEUS, dican-
tur de se, proficiscitur hoc ex identitate Per-
sonæ, seu suppositi, adeoque quia ordinantur
ad se, tanquam perfectivum ad perfectibile.
Jam autem si forma panis & lapidis, eidem
materiæ unirentur, nec eandem naturam, nec
idem suppositum habebunt, nec formæ ordi-
nem dicent inter se perfectibilis substantiali-
ter, & perfectivi, consequenter dici de se non
poterunt.

Objicitur Quartò. Si unirentur
duæ formæ substantiales eidem materiæ, &
constituerent illæ formæ unum per se, & non
constituerent : constituerent, quia ex actu &
potentia, substantialibus, fit unum per se; &
non constituerent, quia quidquid adveniten-
ti in actu, constituit Ens per accidens, altera
autem forma, adveniret enti in actu.

Respond. Prædictum axioma attendere
ad id, quod naturaliter fit, & cùm enti in actu
de facto, quod advenit, adveniat nonnisi acci-
dentale, fit, ut cum illo constituat Ens nonni-
si per accidens, sed quod divinitùs advenire

possit, ad hoc non respexit axioma, utpotè Physicum, & naturalia respiciens; sed si adveniat aliquid substantiale, quod advenire nonnisi divinitùs natum est, nego, quòd sit constituturum ens per accidens.

Instabis. Positô casu dictô, compositum illud, quod est panis, constitueretur illô casu intrinsecè forma lapidis, & non constitueretur: non constitueretur, ut supponitur; & constitueretur, quia forma lapidis intrinsecè reperiretur in illo composito, quod est panis, quidquid enim intrinsecè reperitur in materia compositi, intrinsecè reperitur in composito, in composito autem, quod est panis, reperitur forma lapidis.

RESPOND. Illud compositum, quod est panis, non secundum quod est compositum, quod est panis, habet in se formam lapidis, sed secundùm quod est lapis.

Objicitur Quintò. Ponamus unam materiam, informari duabus animabus rationalibus, vel, operante unâ animâ, necessariò operaretur altera, vel non? Neutrum dici potest. Non primum: Tum quia hujus nulla necessitas. Tum quia cùm illæ formæ sint diversæ, Ergò sunt & diversa principia actionis, consequenter unô principiô operante, non est necesse operari aliud. Tum quia saltem unâ operante liberè, posset altera non operari liberè. Non potest etiam dici secundum, quia organa haberent communia.

Respond. Docere cum Mastrio non paucos, quòd operationes inorganicas possit non exercere altera anima, unâ easdem exercente. De operationibus organicis sub distinctione dicendum erit, si enim sint operationes organicæ independentes ab imperio voluntatis, unâ operante, necesse erit operari & aliam, quia habetur determinativum aliunde, nempè ab objecto & natura principii, qualis operatio est: videre, positis prærequisitis; Aliæ autem sunt operationes organicæ, pendentes ab imperio, v.g. deambulatio, sessio, &c. & tunc verum quidem est, corpus non posse dividere suum situm, sed potest una principiare deambulationem, non principiare altera, unde enim ad hoc necessitaretur? & si non necessitaretur, habente unâ, actum internum volitionis deambulandi, ad habendum actum internum deambulandi, ita nec necessitaretur ad deambulationem, quæ præsupponit illam volitionem. Nec obest, quòd habeant organum comune, quia adhoc, ut dicatur anima operari, non sufficit organum commune, corporisque talis vel talis situs, sed insuper concursus activus aliùs animæ, quem, unâ animâ præstante, nego ab alia anima præstari, debere.

Sed ponamus, quòd unirentur anima lupi, & agni, voraretné lupus agnum, quoad partes quas attingere posset? Tota difficultas in hôc est; quia videtur lupus prohibendus dolore, quem sentire deberet in illo voratu, nam o- [illegible] raret materiam, suâ animâ informatam, si veniret canis, morderetque illam materiam lupi formâ & agni informatam, doleret utrin- que, ita & in præsenti. Neque valet, si dicas, potest uniri forma lupi, materiæ eidem, cum forma agni, non tamen ut informatum formâ lupi; consequenter non sentiret dolorem, non inquam valet, quia non recipi formam lupi in materia, prout informata formâ agni, nil aliud est quàm unam formam, non recipere aliam formam, hocque benè intelligitur: ad- quia morsus infixus à lupo, reciperetur in materia, quam etiam forma lupi informat, & quia dolore, est recipere qualitatem in materia, quâ hæc forma informat, fit, ut ex illa connexione, etiam lupus doleret. Erit tamen tunc ratio lupi, in agnum, licèt à morsu prohibendi sit dolore, præcipuè, quia illa materia bonum etiam est commune utrique.

Quoad figuram externam attinet, ea [illegible] tassis appareret, quæ antecederet alterius formæ positionem. Quòd si simul utraque forma poneretur, pertinet ad Deum determinare figuram, vel certè media aliqua figura appareret, consimilis in aliquo, lupo, consimilis agno, nam in eadem parte materiæ, duæ figuræ esse non possunt, nam figura est ipsa entitas materiæ ita situata, quæ respectu sui, divisibilitatem non potest habere. In casu verò, quo duæ animæ rationales unirentur, & una damnaretur, alia salvaretur, determinatio de corpore ad Deum pertineret, vel fortè replicaretur. Nabuchonodosorem habuisse duas animas, negatur communiter, sed solam figuram externam.

ADDO denique, si illa materia non haberet organisationem debitam utrique formæ, (ad quam organisationem non attendit Deus, miraculosè operans) tunc utraque forma, non omnes suas operationes exerceret, sed eas quarum haberet organa, & hæc propositio: hoc compositum est ovis, vera esset hôc sensu, hæc materia est informata formâ ovis, sed non hôc sensu, hæc materia habet rationem corporis ovini organici.

Respondetur reliquis objectionibus.

Objicitur Primò. Si materia posset alteri etiam formæ divinitùs uniri, posset etiam infinitis.

RESPOND. posse uniri infinitis syncategorematice; neque apparet, quomodo hæc infinitatem virtutis in materia arguere deberet: Sicut enim, cùm una materia, successivè pluribus formis informatur, non plurificatur virtus receptiva in materia; ita nec si infinitis syncategorematicè formis informaretur infi-

initari deberet : & ſicut poteſt intellectus atus omnia poſſibilia in Deo videre, quam- infinitæ perfectionis in ſe non ſit futurus ; & hîc. Verum quidem eſt, quòd ſi materia s virtutis deberet habere, quando ſimul as formas recipit, verum inquam eſt, ſecu- um hoc, quòd ad infinitas formas, infini- a virtutem habere debet, ſicut quia ad por- dum ſimul duo ingentia ſaxa, major vis re- ritur, quàm ad portandum ſucceſſivè; cfit, ut ad ſaxum, infinitæ ſi daretur gravi- s, infinitè magnum robur requireretur, ſed a non eſt major virtus in materia, requiſita duas formas, quàm ad unam, tota enim vir- illius, eſt, ipſa entitas illius, dicens ratio- n potentiæ, quæ reſpectu unius ac pluri- formarum, eadem eſt; ideò etiam ad infi- is, etiam categorematicè, ſi darentur, for- s, nõ requireretur in materia, infinita virtus.

OBJICITUR SECUNDO. Non po- natura terminari pluribus ſubſiſtentiis, er- nec materia pluribus formis.

RESPONDENT, Diſtinguentes entitati- ſubſiſtentiam à natura, negando Antece- s; diſtinguentes autem connotato, negan- conſequentiam, Diſpar : quia cùm ſubſi- tia ſit ipſa in recto natura, ſicut tunc, cùm una natura, nõ eſt niſi una natura, ita & una niſi ſubſiſtentia. Deinde, quia implicat ali- d eſſe unum, & tamen habere bis, rationem ùs : cùm ergò ſubſiſtentia ſit habere ratio- n totius, non poterit natura una, duplicem ere ſubſiſtentiam. Nullum autem ſimi- bſurdum ſequeretur, ſi duæ formæ actu- eandem materiam.

OBJIC. TERTIO. Potentia illa mate- ad duas formas, vel eſſet naturalis vel obe- ntialis : Non primum; quia aliâs poſſet na- liter recipere duas formas; Non ſecun- ; quia potentia obedientialis eſt in ordi- d agens.

RESPOND. Maſtrius, hanc potentiam rdine ad formas diſparatas, eſſe naturalem, raliter tamen duas formas materia reci- non poteſt, non propter incapacitatem eriæ, ſed propter incompoſſibilitatem for- um, quam illarum repugnantiam non po- vincere agens naturale, niſi per potenti- obedientialem.

Cæterùm diſtinguendæ hîc veniunt ali- propoſitiones, quæ etiam ſuperiùs dicta trabunt : Materia habet potentiam, hoc inclinationem & appetitum, ut à pluribus nis informetur ſimul, & hæc propoſitio eſt ; quia aliâs eſſet contra illius naturam, habere ſimul plures formas, ſicut quia ha- nclinationem, nè careat omni formâ, eſt tra naturam illius, ſpoliari omni formâ, & plures formæ non habeant jus, ut ſimul dem materia recipiantur, ita nec materia, tanquam quid relativum potentiæ, ad for- mas prædictas, habet jus, ut plures formas re- cipiat. Alia autem eſt hæc propoſitio : Ma- teria habet potentiam, hoc eſt, non repugnan- tiam, entitatemque capacem recipiendi plu- res formas, & hæc propoſitio debet eſſe vera; ſi enim haberet repugnantiam, & quidem in genere cauſæ materialis, illamne, Deus qui- dem, ſalvâ illius Entitate, vincere poſſet, cùm enim illa repugnantia, ſit ipſamet entitas talis, ſi habet repugnantiam, non habet entitatem talem : hinc ſicut manente entitate tali, non poteſt Deus facere, ne ſit talis ; ita ſi habet re- pugnantiam, non poteſt Deus facere, ut ha- beat non repugnantiam, adeoque ut poſſit il- las recipere. Rurſùs, cùm receptio illa ſit in entitate materiæ, ſi in ipſa entitate recipi non poteſt, quodcunque ſuperadditum, ſicut illi non conferret entitatem de novo, ita nec conferret vim de novo recipiendi. Hinc incapacitas recipiendi, non debet referri in entitatem materiæ, ſed in defectum principii inductivi duarum formarum; cumque mate- ria, non ſit determinata ad unam nonniſi for- mam, hôc ipsô habet capacitatem ad plures.

OBJICIT TERTIO. Pater Adrianus Pikarski, illis duabus formis, in eadem mate- ria poſitis, & conſtitueretur unum per ſe, & non conſtitueretur : conſtitueretur, ut ſuppo- nitur; non conſtitueretur, ut probatur. Unum per ſe eſt illud, quod habet negationem alteri- us totius, ſeu quod per ſe eſt indiviſum in ali- ud totum, ut patet definitione unius : atqui ſi duæ formæ ſubſtantiales in ea materia uniren- tur, non poſſent conſtituere compoſitum tale, quod habeat negationẽ alîus totius, ſeu quod eſſet indiviſum in aliud totum. Minor prob: Tunc unum totum communicaret ſe realiter individualiter phyſicè acceptum alteri toti, er- gò non eſſet ab illa forma totali, in præſentia alterius formæ, conſtitutum habens negatio- nem alterius totius, ſeu non eſſet indiviſum in aliud totum. Antec: prob: poſitâ animâ bo- vis & leonis in una numerô materia, ex ani- ma & materia bovis fiet bos adæquatum com- poſitum, & adæquatè conſtitutum, quia to- tum, & totaliter habebit, quod requiritur ad ſubſtantiam illius eſſentialem Phyſicam, & individualem, realiter exiſtentem, idemque fiet de compoſito hoc, quod eſt leo, & tamen erit aliquid utrique commune : Ergò tunc u- num totum communicaret ſe realiter indivi- dualiter alteri toto.

RESPOND, fore tunc unum per ſe, ne- go autem unum per ſe eſſe illud, quod habet negationem adæquatam alîus totius, cùm poſſit eſſe unum per ſe, & habere vel adæqua- tam vel inadæquatam alîus totius negatio- nem. Porrò in præſenti, ratione materiæ e- juſdem, non diceret unum totum, adæqua-

tam negationem alius totius, & licèt illud compoſitum foret adæquatè conſtitutum, non tamen adæquatè diſtinctum, nempè à compoſito habente eandem numerô materiam, ſed diverſâ formâ informatum.

Retorqueri etiam poteſt argumentum de compoſito, ſucceſſivè eandem materiam participante: quomodo enim ſunt unum & indiviſum unumquodq;, ſi communicant eandem materiam, quòd ſi dicatur inadæquatè, hæc compoſita ſibi communicare, idem & nos dicemus.

Instat Primò idem. Iſtæ duæ formæ, eandem materiam actuantes, & conſtituerent duo adæquata compoſita, & non conſtituerent: non conſtituerent quidem, quia deberent illam materiam ad tot compoſita adæquatè ſumpta determinare, ad quot compoſita natæ ſunt determinare, quod ipſum probatur, plura adæquatè compoſita ſunt, quorum entitas adæquata plurificatur, ſed illorum compoſitorum entitas adæquata non multiplicaretur, non multiplicaretur enim materia, quæ etiam adæquat pro ſua parte, ſeu conſtituit compoſitum; Conſtituerent autem duo adæquata compoſita, quia forma ſubſtantialis nata eſt, nonniſi adæquatum compoſitum conſtituere, forma enim totalis, habens adæquatam ſibi materiam, nata eſt ponere adæquatum compoſitum, ſed in caſu noſtro eſſent illæ formæ totales, & ſingulæ haberent materiam ſibi adæquatam; ergò natæ eſſent componere adæquatum compoſitum.

Respond. Retorquendo argumentum, quod ſcilicet probaret, nè quidem duas formas accidentales poſſe eſſe in eadem materia, quia natæ ſunt conſtituere adæquatum compoſitum accidentale, quod conſtituere non poſſent, quia illorum compoſitorum adæquata entitas non plurificaretur, ſiquidem eandem haberent materiam; item retorqueri poteſt, quòd nè ſucceſſivè quidem eadem materia poſſet duabus formis ſubſtantialibus informari, eò quod non poſſet tunc materia determinari ad duo adæquata compoſita: ſiquidem tunc materia non plurificaretur, ſed eadem utrobique numerô eſſet: adæquata autem compoſita ſunt, quorum entitas adæquata plurificatur.

Deinde dico, duas illas formas conſtituturas duo adæquata compoſita, non hôc ſenſu, quòd ſint conſtituturæ adæquatè ratione utriusque partis diſtincta compoſita, ſed hôc ſenſu, quòd ſcilicet utrumque compoſitum haberet materiam, haberet & formam, quæ ſola duo nata ſunt adæquare compoſitum, quæ diſtinctio reliquis etiam propoſitionibus applicanda.

Instat Secundò idem: ſi illa compoſita eſſent inadæquatè diſtincta, etiam operationes illorum eſſent inadæquatè diſtinct[æ]; modus enim operandi ſequitur modum eſſ[en]di; ſed hoc non poteſt dici, quia aliâs poſ[ita] formâ lupi & agni, ſi appeteret lupus vo[ra]re agnum, & agnus timeret vorari, qu[o]modo in illo appetitu lupi involveretur tim[or] agni.

Respondetur: Eſſent illîc principia [o]perandi activa, nempè formæ adæquatè [di]ſtinctæ, conſequenter & operationes, in [ra]tione actionum ſpectatæ; ſed ſolùm prin[ci]pium paſſivum non eſſet diſtinctum, hoc [eſt] materia; hinc & actiones, prout recept[æ] non diſtinguerentur in ſubjecto, in ratio[ne] ſubjecti.

Instat Tertiò idem ingenioſè pro ſ[uo] more. Si ex duabus formis ſubſtantialib[us] & una materia, poſſent fieri duo tota ad[æ]quata inadæquatè diſtincta, ex tribus ho[mi]nibus poſſent fieri quatuor adæquati ho[mi]nes, quamvis inadæquatè diſtincti, quod [eſt] abſurdum. Sequela probatur, ex tribus h[o]minibus poſſent fieri duo paria adæquata h[o]minum, ergò fierent ex tribus quatuor h[o]mines adæquati. Anteced. prob. un[um] compoſitum ex materia & forma lupi eſt [u]num par: aliud compoſitum ex eadem ma[te]ria & forma agni eſſet aliud par: Ergò ſi [ex] duabus formis & una materia poſſunt fi[eri] duo paria, etiam ex tribus hominibus po[te]runt fieri quatuor homines.

Respond. Inprimis retorquendo arg[u]mentum, quomodo ex albedine & dulce[di]ne poſitis in eadem materia, tanquam trib[us], non fiat quatuor. Rursùs quando eand[em] numerô materiam ſucceſſivè duæ formæ to[ta]les informant, quomodo, inquam, ex t[ri]bus non fit quatuor: deinde ſint tres, Petr[us], Paulus, Johannes, eat aſſociatus Petr[us] Paulo, en tunc fit unum par; eat idem P[e]trus aſſociatus Joanni, en ſecundum par: [er]gò ex tribus fit quatuor.

Directè autem ad argumentum dici pot[eſt], quòd ex tribus fieri poſſint duo paria ad[æ]quata, inadæquatè tamen diſtincta, lic[et] non poſſint fieri adæquatè diſtincta.

INSTAT Quartò. idem. Id qu[od] eſt eſſentiale Petro, & eſt ſingulare, n[on] poteſt eſſe commune Paulo: Materia eſt [eſ]ſentialis Petro, & ſingularis: Ergò ead[em] non poteſt communicari Paulo.

Respond. Argumentum probare, qu[od] eadem materia, ne ſucceſſivè quidem, co[m]municari poſſit alteri. Porrò quod eſt eſſe[n]tiale Petro, eſtque ſingulare, habetque [ſe] ut pars Metaphyſica, non poteſt eſſe qu[id] commune Paulo. ſecùs, quod ſe habet [ut] pars Phyſica, eſtque ſubjectum mutati[o]num. Cujus ulterior ratio eſt, quia part[es] Metaphyſicæ, ſunt identificatæ realiter, hi[c]

ui

unâ communicatâ communicatur & altera, consequenter indistinguentur jam numerô. Partes autem Physicæ, sunt distinctæ realiter, hinc communicatâ unâ, non est necesse communicari alteram, sed potest habere aliam partem, ratione cujus distingui poterit individualiter, licèt inadæquatè.

INSTAT QUINTO. Assumendo medium terminum, quòd tunc fieret ens rationis, si eadem materia formaretur & formâ bovis, & forma leonis, tunc de essentia bovis physicè spectata, communicaret leo, communicaret enim de eadem materia; hoc autem est absurdum: si enim communicaret leo de essentia bovis Physicæ spectata, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysicè spectata, quia impossibile est, esse essentiam Physicam, sine Metaphysicâ, hoc autem est impossibile.

RESPOND. argumentum probat, nè quidem successivè posse eandem materiam informari duplici formâ. Directè autem dici potest, quòd si leo communicaret de essentia bovis adæquatè spectata physica, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysica; secus, si communicet de essentia Physica inadæquata, de quo infrà.

Hoc idem principium sic aliter proponit. Non minùs est unum compositum physicum, ex anima & corpore, in ratione unius, quàm sit unum compositum Metaphysicum: Ergò si animal in homine non potest communicari, quin communicari debeat rationale, ita nec communicari poterit totum Physicum secundùm materiam, quin communicetur secundùm formam.

RESPOND. Negand. Antecedens. Impossibilis est enim unitas tanta compositi Physici, quanta compositi Metaphysici, quia unitas compositi Metaphysici, est, per identitatem utriusque extremi, jam autem unitas compositi Physici, est per unionem, stante alietate reali partium unitarum: hinc non ideò præcisè animal & rationale in homine sunt unum, quia anima rationalis & corpus, sunt unum, aliâs quando separantur anima & corpus, etiam animal & rationale separarentur. Si enim uniuntur propter unionem illorum Physicam, ita & separari deberent propter disunionem & separationem illorum, oppositorum enim oppositi debent essent effectus. Si autem non tanta est unitas Physica, quanta Metaphysica, poterit ex uno Physico, esse alteri aliquid commune, quin sit commune aliud inclusum, intra illud unum, non poterit autem communicari unum, Metaphysicè, quin communicetur aliud, inclusum in illo uno.

Eundem medium terminum sic aliter proponit. Corporeum quod est in homine realiter existente, non potest communicari duobus individuis Metaphysicis, ergò etiam & materia non potest communicari duobus individuis Physicis.

RESPOND. Negando Consequentiam, quia gradus genericus Metaphysicus corporei, est idem realiter cum individuatione: hinc si idem numerô Metaphysicus gradus corporei, duobus communicaretur, hôc ipsô communicaretur idem gradus individuis, adeoque non esent duo individua; salvâ autem individuatione, aliâ quoad formam, potest communicari eadem materia.

Fundatur hæc responsio ad hanc instantiam in hoc principio. Compositio Metaphysica, est compositio per rationem, si est compositio per rationem, non est inter extrema distincta realiter, si non est inter extrema distincta realiter, si unum extremum competeret realiter, competeret & aliud; cumque compositio ex animali & rationali, sit Metaphysica, necessariò debet esse per rationem, supponereque utriusque extremi identitatem. Nihilominùs hæc compositio potest appellari realis, hoc est non ficta: ut autem non sit ficta, debet habere fundamentum in re, fundamentum autem in re Metaphysicæ compositionis in homine, est materia & forma hominis. Porrò ut à materia inadæquatè sumi possit ratio animalis, non attenditur, an hæc, vel non hæc, numerô sit materia, aliâs si hoc attenderetur, tunc ex materia hominis à lupo vorati, non posset partialiter desumi ratio animalis in lupo, siquidem utrobique eadem esset materia, attenditur ergò præcisè ad rationem materiæ ita organisatæ & rationem formæ, & quia si eadem materia informaretur formâ agni & lupi, utrumque compositum haberet materiam & formam, ideò utrumque compositum foret animal. Ne autem dicatur, positô, etiam quòd eadem utrobique sit materia, idem utrobique esset animal, hoc inde est, quia ratio animalis ab utraque parte desumitur, si ergò vel altera, vel utraque pars non sit eadem numerô, nec idem numerô erit animal, sicut ut dixi, non est idem animal in lupo & homine, quamvis homine voratô, eadem sit numerô materia in lupo. Cùm ergò, si in eadem materia informaretur duabus formis, quantumvis una esset materia, non esset una forma, nec unum foret animal. Et certè in nostro casu, erit negatio hujus formæ lupi in composito, quod est agnus, quæ negatio hujus formæ lupi, cùm sit malignantis naturæ, importabit etiam negationem hujus animalis, idque ideò, quia hoc animal desumitur ex hoc composito & utraque illius parte, sed hoc composi-

positum, non est hoc compositum, ergò nec erit idem animal desumibile ab eodem composito.

Punctum Difficultatis 3.

An eadem Forma divinitùs plures Materias informare possit?

PRÆMITTO PRIMO. *Aliud est quærere; an plures partes materiæ divinitus informare possit eadem forma, & aliud est, an plures materias.* Prius enim illud non est dubium, quod naturaliter etiam faciat: non enim materia, quam informat, indivisibilis est, sed de posteriori controvertitur.

PRÆMITTO SECUNDO. *Nomine plurium materiarum venire, vel materias inadæquatas, sed discontinuas, vel materias adæquatas,* priorum exemplum est caput S. Dyonisii & thorax illius, posteriorum exemplum est, si una forma corpus, & hic & Romæ positum informaret.

PRÆMITTO TERTIO. *Divisos esse in hac materia auctores*, nam posse materias disunitas inadæquatas tamen, informari divinitùs ab eadem forma, censet Mastrius, non tamen adæquatas. Posse etiam adæquatas materias informari ab eadem forma divinitùs, docuit Ruvius, Amic., Pontius.

DICENDUM EST. *Posse divinitus duas materias, etiam adæquatas & totales, informari ab eadem forma.* Ita prædicti autores & alii.

PROBATUR PRIMO. Quia id non implicat contradictionem.

PROB. SECUNDO à Pontio. Duo corpora, possunt esse in pluribus locis simul, una forma accidentalis in pluribus subjectis, una materia sub pluribus formis. Ergò & una forma in pluribus materiis, etiam adæquatis.

RESPONDEBIS. Corpus se habere merè passivè in pluribus locis, nullumque habere exercitium virtutis in eorum acquisitione, sed forma informando exercet virtutem informativam.

CONTRA. Tum quia etiam corpus exercet virtutem repletivam spatii. Tum quia etiam forma in exercitio informativo, præcisè non plus facit, quàm quia unita est, hoc autem non ostendit debere augeri vires illius ullas. Tum quia obedientialiter non repugnat, vires etiam augeri.

PROBATUR TERTIO. Possunt duæ materiæ disunitæ & discontinuæ informari ab eadem anima: ergò & plures materiæ adæquatæ. Deinde, vel potest Deus replicare formam Petri, ponereque eam in pluribus materiis adæquatis, vel non potest: si non potest, cur non? & certè si potest replic animam Christi, ponereque eam cum sac to corpore sub tot speciebus, etiam tam m tum materiæ habentibus, quantum require tur ad adæquatam materiam corpori, cur n etiam ponere illam posset sine corpore vel alio corpore; Si potest, ergò & unire illa, adeoque facere, ut informet plures illas a quatas materias.

OBJICITUR PRIMO. Si plures ma rias adæquatas etiã divinitùs posset inform eadem forma, & essent illæ materiæ adæq tæ, & non essent: essent, ut supponitur; n essent adæquatæ, quia præter hanc adæq tam, quam informaret, posset etiam inf mare aliam.

RESPOND. hæc materia, quæ est a quata cœteroqui formæ non replicatæ, inadæquata formæ replicatæ, adeoque ill materiam replicata forma informare pote Cœterùm impossibile est, aliquam materi adæquatam esse, possibilibus etiam replicat nibus formæ, & tamen extra hanc materi posse adhuc informare. Quomodo e jam esset adæquata?

OBJICITUR SECUNDO. Si po plures materias totales informare una forn posset & infinitas; non enim major esset ra pro una materia, quàm pro reliquis: quò posset infinitas, si darentur, informare ma rias, ergò habet virtutem infinitam forma formandi, adeoque perfectionem infi tam.

RESPOND. retorquendo inprimis arg mentum, quomodo non sequatur infinit quia corpus potest poni etiam in infinitis loc item quia potentiæ possunt sibi proportion objecta, etiam infinita, attingere. Dein cùm hæc virtus informativa, sit ipsa entitas f mæ, sicut ipsa entitas formæ non est infini ita nec vis informativa.

OBJICITUR TERTIO. Quod form non possunt facere naturaliter, non possunt cere supernaturaliter: sed non possunt turaliter formæ informare plures materia ergò nec supernaturaliter.

RESPOND. quod non possunt face formæ naturaliter, dicendo in ipsa sua entit inclusam in capacitatem repugnantiamque aliquid, id non possunt facere supernatura ter: sed quod formæ non possunt facere n turaliter ob defectum concursûs, cœteroc sibi indebiti, si ponatur ille concursus, possu facere supernaturaliter: quòd autem u forma non possit plures materias adæqua informare, est ideò, quia non exhibetur concursus replicativus, quo posito, p terit supernaturaliter plures materias inf mare.

Qua

QVÆSTIO IV.

De oppoſita formæ privatione.

ASSERO PRIMO, *Privationem definitivè eſſe carentiam formæ in ſubjecto apto ly carentia,* t per modum generis, eſtque ratio conveni-
ıdi etiam cum negationibus. Ly autem *in bjecto apto* eſt per modum differentiæ, per bjectum autem aptum intelligenda com-
uniter loquendo, aptitudo naturalis, eaque
on remota, ſed proxima.

ASSERO SECUNDO. *Privationem poſſe mi, vel ſecundùm quod ſubeſt noſtris conceptibus, &* per modum alicujus quaſi formæ negativæ
ncipitur. *Vel ſumi poteſt ſecundum quod eſt in* & ſic dicit ipſum ſubjectum, & non eſſe for-
æ, cujus ſubjectum eſt capax: ſic accepta pri-
tio ſecundùm id, quod dicit ſubjectum, eſt
id poſitivum, & hoc puto ſenſit Ariſtot. 1.
yſic. tex. 66. & 70. Ubi dicit illam eſſe u-
m numero cum materia; quando verò ipſa
vatio dicitur viſu percipi, non percipitur per
ſed ratione alius, quia ſcilicet forma hæc vi-
tur, non videntur aliæ. Unde ſi nunquam
liſſemus lucem, non poſſemus concipere
id ſint tenebræ; ad eum modum, quô quia
nquam aliquos flores vidimus, aut de illis
divimus, non concipimus in particulari eſſe
s hortum privatum; quando item tenebræ
itantur ad laudandum Deum, laus illa non
propria, ſed tropica aut occaſionalis, quia
icet præbent occaſionem laudandi Deum,
n in abſentia v. g. lucis, cognoſcitur bonitas
is à Deo productæ, quamvis autem definia-
privatio, non ſequitur illam eſſe quid reale
itivum, cùm etiam entia rationis & nega-
nes definiantur; in hôc tamen ſenſu poteſt
i privatio aliquid reale poſitivum, quia ſci-
t non eſt quid merè fictum, ſed non hôc
ſu, quaſi habeat jus exiſtendi in rerum na-
a, idque exiſtentiâ Phyſicâ,

ASSERO TERTIO. *Diſtinctionem pri-ionum ſpecificam ſumi ex diſtinctis ſpecie formis,* ic alia eſt ſpecie privatio coloris viridis, alia
oris rubri. Licèt autem privatio etiam ſub-
tum importet, per ſubjectum tamen non di-
guitur, nam etiam formæ dicunt ordinem
ubjectum, & tamẽ per ſubjectum non ſpe-
cantur, aliâs calor in ligno & igne exiſtens,
errent ſpecie. Cœterùm hæc ipſa diſtinctio
cificatioque privationum non poteſt dici-
oroſa, cùm rigoroſè entia dici non poſſint,
eſt tantùm ſpecificatio lato modo ſumpta,
lis ſcilicet debetur illis, quæ non ſunt quid
rè per intellectum fictum.

Multiplicitas autem numerica privatio-
n, ſumenda eſt ex multiplicitate tàm ſubje-
ctum quàm formarum, nec inde ſequetur,
i actu infinitum privationum, quia priùs eſt
actu, poſtea infinitum actu: cùm ergò non ſint actu, ut ſuppono, phyſicè & realiter privationes, nec ſunt infinitæ actu. Sed dicendæne ſunt infinitè Syncategorematicæ, de quo dici poteſt. Aliud eſt eſſe actu infinitum Syncategorematicè, & hæc propoſitio ſupponit entitatem actualem, cui hæc infinitas competat, ſicut qui componunt quatitatem ex partibus proportionalibus, dicunt actu eſſe entitatem partium infinitarum Syncategorematicè, & in hoc ſenſu non ſunt privationes actu infinitæ Syncategorematicè, non enim competit illis actu eſſe; Aliud autem eſt dicere; eſt aliquid infinitum Syncategorematicè, & in hoc ſenſu privationes dici poſſunt infinitæ Syncategorematicè: quamvis autem v. g. aer illuminatus dicat privationem aliorum luminum infinitorum, non cenſendus eſt dicere tenebras, quia non dicit privationem omnis lucis, quod tamen important tenebræ. Sed de rigoroſo conceptu formando tenebrarum. Videantur dicta de Pœnitentia.

ADDI etiam de privatione & illud poſſet, quòd privatio non opponatur immediatè formæ, ſi ſumatur prout abſtrahit à ſubjecto, nam immediatè opponi eſt ita opponi, ut inter illa non detur medium, certè autem inter cœcitatem & viſum datur medium, nempè abnegatio utriusque extremi, vel negatio viſûs, & ita Angelus neque eſt cœcus neque videns: ſed ſi ſumatur per ordinem ad ſubjectum capax, immediatè opponuntur, & ita aer neceſſariò eſt aut lucidus aut tenebroſus. Per hoc tamen non nego, quòd privationes ſuo modo ſuſcipiant magis & minùs, ſi formæ illarum ſuſcipiant magis & minùs.

QVÆSTIO V.

De Cauſa Formali.

QUÆRES PRIMO. *Quid ſit cauſa formalis?*

RESPOND. Ariſtot. 2. Phyſic. tex. 28. Eſt ratio ipſius, quod quid erat eſſe. Clariùs idem efferes. Quòd ſit cauſa intrinſecè actuans eſſe rei, per ly rei, non intellige ſolum compoſitum ſubſtantiale, quia aliâs accidentia non eſſent formæ, ſed intellige quodcunque compoſitum.

QUÆRES SECUNDO. *Quid cauſet cauſa formalis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd formâ non cauſat materiam, quoad ipſum eſſe materiæ.*

RATIO. Tum quia potiùs materia cauſat formas materiales, ergò primò ab illis non accipit eſſe; & cùm materia informata diſpoſitionibus, debeat depoſcere creationem animæ, nec ſit illius miraculoſa productio.

Ergò etiam præsupponitur materia ante animam rationalem, ergò ab illâ non causatur. Tum quia, si forma causaret materiam, hôc ipsô non crearetur, cùm tamen subjectum primum, nonnisi creari possit. Tum quia quamvis materia dependeat à forma, hæc dependentia est à posteriori.

ASSERO SECUNDO. *Quòd forma det esse actuati physicè materiæ.*

RATIO. Quia acquirit ab illa esse actuatæ, quod de se, materia non habet.

ASSERO TERTIO. *Quòd forma causet compositum.* Videantur de hoc puncto dicta suprà de Materia.

QUÆRES TERTIO. *Quæ sit causalitas formæ in compositum?*

ASSERO, *esse dationem sui in partem.* Defendi id debet ex suprà dictis.

QUÆRES QUARTO. *Quid sit effectus formalis primarius formæ?*

ASSERO. *Nomine hujus effectûs venire ipsam formam, subjectum aptum & unionem horum.*

RATIO. Inductio in omni effectu formali primario.

QUÆRES QUINTO. *Quid sit sentiendum de effectu secundario formæ, qui est expulsio formæ præcedentis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd expulsionis terminus, non sit non esse formæ absolutè, sed non esse formæ in subjecto, quod fit destructione unionis.*

RATIO. Nam succedente formâ cadavereâ, vel quâcunque aliâ, non sequitur non esse animæ rationalis, etiamsi sequatur expulsio: ergò de ratione expulsionis non est, ut sequatur non esse formæ; & certè si miraculosè servaretur forma educta extra subjectũ, verè esset expulsio, & tamen non esset desinentia expulsæ formæ, quamcunque enim dederis legitimam definitionem expulsionis, ea tunc salvabitur, sine non esse formæ. Hinc quòd deficiant formæ eductæ, non referendum in naturam expulsionis, sed in conditionem formarum eductarum, quæ non habent jus existendi in rerum natura, sine unione ad subjectum.

ASSERO SECUNDO. *Terminum hunc expulsionis, qui est non esse formæ præcedentis, esse simul cum introductione formæ sequentis.*

RATIO. Quia si non esset simul, tunc vel antecederet vel sequeretur: Si antecederet: Ergò daretur tempus, quô materia esset sine ulla forma, hoc scilicet tempus, quô ipsum non esse formæ esset; Vel certè non esse formæ præcedentis, sequeretur positionem sequentis, ergò daretur tempus, quô duæ formæ essent in eadem materia, siquidem positionem formæ novæ, tùm primùm sequeretur, non esse formæ præcedentis.

ASSERO TERTIO. *Quòd non esse formæ, non sit priùs naturâ, introductione alius formæ.*

RATIO. Quia prioritas naturæ, est prioritas causalitatis; sed expulsio formæ præcedentis, nõ exerceret rationẽ causalitatis, in esse subsequentis formæ, non enim ideò, tanquàm propter causam, introducitur nova forma, quia expellitur vetus. Nec certè videtur interesse quidquam ipsi non esse formæ ut sequatur alia, vel non; sed interest positioni hujus, ut non sit præcedens. Rursùs expulsio gratiæ, non est prior introductione peccati, aliàs priùs desereret Deus hominem suâ gratiâ, quam deseratur à peccatore, peccando, ergò & de aliis expulsionibus formæ, idem dicendum.

COLLIGES hinc. Quòd non esse formæ præcedentis, sit solùm prærequisitum, non antecedens, sed concomitans introductionem formæ, sitque quodammodo quasi dispositio negativa, ita ut in eodem instanti, quô forma est, sit non esse formæ antecedentis, quamvis priùs ratione antecedat positio formæ, & posteriùs ratione, expulsio. Dispositiones autem aliæ debent antecedere inductionem formæ, quamvis non antecedat expulsio, quia expulsio non determinat inductionem formæ, sed è converso: Dispositiones autem determinant inductionem tali in specie formæ.

DICES PRIMO. Illo instanti, quo fit expulsio formæ, vel est forma vel non: si non est, quid ergò expellitur? si est, ergò in illo instanti sunt duæ formæ. Rursus si dum est expulsio, est forma, nunquam aberit, ut enim potiùs, si nunc non esse illius non sequitur, sequi debebit postea; si autem expulsio dum est, non est forma, illa expulsio, esset nisi otiosum.

RESPOND. expulsionem illam non fieri per aliquid positivum, sed fit nonnisi per subtractionem concursûs, quam tenetur Deus, tanquã Auctor naturæ, subtrahere illi unioni, vel etiã ipsi formæ antecedenti, quæ subtractio concursûs, quia est quid negativum, non debet circa aliquid positivum versari, sed circa ipsum non esse; nec est quid otiosum, quia ipsum illud non esse, illi subtractioni concursûs debetur: & quia objectio imaginatur, quasi expulsio, sit actio aliqua positiva, ideò positivum aliquid, circa quod expulsio versatur, deposcebat. Ad eum modum, v. g. quando Petrus expellit Paulum domo, producit aliquid positivum, hoc est impulsum, ideò requirit esse Pauli, sic etiam hîc objectio volebat expulsionem causari.

Ex qua doctrina ulteriùs colliges, quod immediata causa expulsionis sit tum agens naturale, introducens formam novã, quod exigit à DEO subtractionem concursûs antecedenti unioni, quàm etiam ipsa forma introducta idem exigens; immediata autem

expulsi-

expulsio, fit ab ipsa subtractione concursûs. Et certè causalitas ipsius expulsionis formæ, non est ipsa præsentia formæ: nam positâ causalitate, impossibile est etiam divinitùs non sequi effectum, positâ autem præsentiâ unius formæ, possibile est non pelli aliam, erit ergò causalitas illius expulsionis, subtractio concursûs. Et certè expelli illius, est non esse illius, quòd non debet esse quid positivum.

DICES SECUNDO. Pro illo priori, quô concipitur poni forma, vel concipitur poni antiqua forma, vel non concipitur: si concipitur, ergò pro illo priori concipiuntur duæ formæ; si non concipitur, ergò pro illo priori, antequam expellatur forma, jam non est forma, quòd est absurdum.

Respond. Nihil refert, quòd concipiantur duæ formæ simul esse, sufficit, quòd pro statu Physico, sit non esse formæ antiquæ, esse novæ.

DICES TERTIO. Corruptis dispositionibus antecedentis formæ, jam non est forma antecedens; & tamen potest non introduci nova: ergò apparet antecedere non esse formæ prioris, introductionem sequentis.

Respond. quoniam causalitas expulsionis est subtractio concursûs conservativi, quem Deus potest præbere quando voluerit, fieri hinc potest, ut antecedat expulsio formæ, & non ad exigentiam sequentis, nec ad ejus præsentiam. Unde consequens est verum, in casibus miraculosis, non autem ordinariô cursu: hoc autem non officit, quominùs prioritas naturæ attribuatur formæ novæ, respectu expulsionis veteris, quia assertum procedit de cursu naturali, in quo expulsionem veteris formæ, exigit productio novæ. Addo

DE PRINCIPIIS EXTRINSECIS.

NOmine principii extrinseci venit efficiens. Finis item, quia etiam finis non componit id, cujus est finis.

DISPVTATIO V.

De principio extrinseco, quod est Causa Efficiens,

PRimùm tractabimus de efficienti causa in communi, quanquam etiam miscebuntur multa de efficienti creato; postea de causa efficienti creata in particulari; denique tractabimus de efficientia causa increata.

QVÆSTIO I.

De Efficienti in Communi.

Efficientem causam definit Aristot. 2. Physic. Tex.29. & 1. Metaphys. Sum.2. C.1. & 5. Metaphys. textu 2. *Est id, unde principium mutationis primum aut quietis.* Ly *Id.* est locô generis, & supponit pro causa, ratione cujus generis, [...]trimitur à privatione & reliquis, quæ non sunt causa, *Ly unde* vel *à quo* notat specialem habitudinem ac propriam phrasim efficienti: nam sicut vulgariter materiæ attribuitur ly *ex quo*, dùm solitariè sumitur, nam ly ex quo competit etiam formæ, dùm non solitariè, sed unâ cum Materia sumitur, per ordinem ad componendum compositum, Fini aptatur ly propter quam, formæ ly per quod aut quô; ita ly *à quo* est attributum efficienti: per ly *principium primum* intelligitur, quòd efficiens pro termino habeat id, quod est in omni mutatione primum in executione, adeoque primum sine addito, hoc est esse, quâ esse, & hoc esse, præsupponitur omnibus aliis, quæ sunt, esse cum addito, utpotè, esse sine addito. per ly *mutatio*, non intelligitur aliquid, quod fiat in præexistente subjecto, aliàs creationi non competeret, sed pro quacunque acquisitione esse, sicut etiam per ly *quietis*, intelligenda est non privatio motus, sed possessio formæ.

Clarioribus terminis sic posset definiri causa Efficiens. *Efficiens, est causa determinans ad existentiam, secundum esse, quà esse, seu secundùm existentiam quâ talem.* Quamvis autem tota hæc defini-

definitio conveniat naturæ, non ideò eſt mala, quia tota definitio animalis conveniat homini; non ideò tamen eſt mala & univerſaliter definitionis ſuperioris rationis debet inferioribus convenire, eſt autem ſpecies, efficientis natura. Cæterum à natura diſtinguitur efficiens ut ſic, quia efficiens ut ſic, non exigit eſſe ſubſtantia, ſecùs natura, &c. &c. Quòd autem hæc definitio non competat omnibus aliis cauſis, ex dictis colligitur, quia nulla alia determinat ad eſſe, quâ eſſe, non enim determinat finalis ad eſſe, quâ eſſe, ſed ad eſſe, ſub ratione talis boni, cauſa etiam materialis, non determinat ad eſſe, quâ eſſe, ſed determinat ad eſſe recepti, & formalis, ad eſſe actuati; ſola efficiens determinat ad eſſe, quâ eſſe, & confert ſola, exiſtentiam quâ talem. Eſt item hæc definitio diſtincta à definitione cauſæ ut ſic, ob reduplicationem eſſe quâ eſſe, & reduplicationem exiſtentiæ quâ talis.

Quia autem natura efficientis non meliùs explicari poteſt, quàm explicando actionem, quæ eſt cauſalitas efficientis. Hinc ſit

DIFFICULTAS I.

Quid ſit actio Efficientis?

Modaliſtæ dicunt, actionem eſſe Entitatem ſuperadditam, negant Nominales. Ex profeſſo multo hûc concernentia tractabuntur, ubi de Unione, quem tractatum præſtaret priùs legere.

Punctum Difficultatis I.

An ſine entitate Modali ſalvari poſſit Actio?

DICENDUM EST; *Quod non:* PROBATUR argumento aliâs repetendo. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium, ſine ſufficienti mutatione; ergò etiam impoſſibile eſt tranſire à non eſſe agentis ad eſſe agentis, ſine ſufficienti mutatione. Utraque hæc propoſitio manet aliâs probata. Sed niſi ponatur entitas modalis, non oſtendetur ſufficiens mutatio, à non eſſe agentis, ad eſſe agentis. Ergò. Subſumpti.

Antecedens prob. Poteſt eſſe entitas ignis A. producentis, & entitas ignis B. qui ſupponitur, nunc productus ab igne, & non eſſe actio ignis A. in ignem B. Ergò niſi ponatur entitas modalis, non oſtendetur ſufficiens mutatio ad tranſitum à non eſſe agentis ad eſſe agentis. Quod ipſum probatur. Non enim hæc ſufficiens mutatio erit in ipſis entitatibus ignis A. & ignis B, ut dictum, non in entitate modali interveniente, quia tu illam negas, non in aliquo alio, quod ſufficiat, quid enim illud tale eſt? Ergò.

RESPOND. PRIMO uſitatis phraſibus, quando effectus habet actum hujus ab hôc, non poteſt non eſſe ignis A. cauſa, & ignis B. effectus.

CONTRA, poteſt eſſe entitas ignis A, & entitas ignis B; & non eſſe entitas ignis B habens actum hujus ab hôc. *Neq; valet*, ſi dicas tranſire ſeipsô, hoc enim aliâs refutabitur refutatumq́ue manet in Materia de Diſtinctione Modali, ſed inſuper.

CONTRA eſt, ly ſeipsô tranſire non eſt aliquid præter entitatem ipſiusmet ignis B, tranſeuntis, ex quo ſic arguitur. Poteſt eſſe entitas ignis B, adeoq́ue omnia, quæ realiter ſunt, & nemine cogitante, ſua entitas, & non eſſe ab igne A, ergò illud ſeipſo tranſire, identificatum realiter ipſi igni B, non eſt ſufficiens mutatio, ad tranſitum à non eſſe agentis ad eſſe agentis. Neque ulteriùs valet, ſi dicas: Quòd eſſe hoc ab hoc ſit aliquid formaliter diſtinctum, hoc enim aliâs impugnatum, impugnabitur infrà: nunc ſuffecerit dicere, formalitas illa eſt identificata realiter ipſimet igni B, quô poſitô ſic urgetur. Poteſt entitas ignis B. cum omnibus ſibi identificatis realiter, ideoq́ue etiam cum illa formalitate, prout identificata, & non eſſe ab hoc igne A. ergò formalitas illa non eſt ſufficiens mutatio, ut tranſeat ignis A, à non eſſe cauſantis, ad eſſe cauſantis. Ea quæ dici poſſunt de voluntate & concurſu DEI, alibi refutantur.

RESPOND. SECUNDO. Sufficiens mutatio ad hoc, ut hæc cauſa cenſeatur cauſare hunc effectum, eſt, ſi alia cauſa illum non producat.

CONTRA PRIMO. Ponamus, quòd omnes cauſæ, quæ poſſibiliter poſſunt producere illum effectum, concurrant ad illius productionem, per quid, ergò tranſibitur à non eſſe producentis, ad eſſe producentis, non poſſunt tranſire per negationem, quòd aliæ non producant, producunt enim omnes, quæ producere poſſunt, ergò iſta negatio non eſt ſufficiens tranſitus à non eſſe cauſantis, ad eſſe cauſantis, illudq́ue potiùs, quod adferes ſi legitimum erit, ſalvabit ſufficientem mutationem.

Neque valet, ſi dicas, ſequi ex hac ratione, poſſibile eſſe infinitum actu, ſiquidem ſi omnes poſſibiles cauſæ efficerent eundem effectum, eſſent infinitæ actu; non inquam valet, quia ſuppoſitio nihil ponit in rebus, Ly autem, *ponamus*, ſuppoſitionem importat. Deinde nego eſſe poſſibile, ut actu ad hoc aſſumatur, nec id habent termini rationis, licèt poſſint aſſumi actu, nõ tot quin plures, quanquam ſivè id per poſſibile, ſivè per impoſſibi-

fia,

iat, supponi id posset, quod sufficit ad no-
trum intentum.

CONTRA SECUNDO. Quia id, quod
st sufficiens mutatio, quare ex non agente fiat
ausa agens, illud est, quòd responderi potest,
uare hæc causa agat, sed quòd alia causa non
gat, non est sufficiens responsio, quare hæc a-
at. Quod ipsum probatur, quia si quærã, qua-
e ista causa nõ agit, respondebis, quia illa agit;
autem quæram, quare illa agit, respondebis:
uia illa non agit, quod est idem, per idem
icere, nec difficultatem tangere, recursus-
ue ad ipsam entitatem, extra nihil positam, in
ræsenti non potest dari, sicut datur in materia
e Creatione, quia ipsa positio entitatis, non
st in creatis, ex dictis, sufficiens ratio agendi.

CONTRA TERTIO, illud, quod est
ausam non agere, vel est quid positivum, vel
uid negativum: si est quid positivum, quid
lud est? cùm etiam causis non existentibus
rè competat non agere, etsi non agere est
uid positivum, cur ergò etiam agere, non
it quid positivum? quòd si non agere est
uid negativum, ergò quod causa hæc agat,
it illud, quod de illa negetur, negatio sci-
et, quòd non agat, adeoque, ut dicit
rriaga, erit negatio negationis.

Coincidit hæc alia responsio, cum illa,
ansiri scilicet à non esse agentis, per hoc,
uia Deus miraculosè non impedit, quo mi-
s hæc causa agat, ita ut causari hanc lucem
ole non aliud sit, quàm esse lucem & solem
n impeditum miraculosè ne agat.

CONTRA, impedimentum illud, vel
aliquid negativum, vel aliquid positivum:
st aliquid negativum, ergò agere causam,
t dicere negationem illius negativi, adeo-
e dicere negationem negationis; si autem
d impedimentum est aliud positivum, er-
etiam reliquas causas, non agere est ali-
id positivum, cùm tamen non agere etiam
n existentibus competat.

Deinde, sublatis aliis omnibus impedimen-
, non repugnat adhuc Deum denegare su-
n concursum, quem quæro cui deneget?
n ad entitatem solis, v. g. hæc enim suppo-
ur existere; non ad entitatem lucis, quia
am hæc supponitur existere, & non ex vi
ionis solaris, non ad meram formalitatem,
conceptibilitatem, quia ad has nullus datur
ncursus: Ergò ad Modalitatẽ aliquam, quam
portet actio, nihil enim aliud cogitari potest.
Denique actio aliqua non est negatio impe-
menti, ergò & actio, ut sic non rectè defi-
ur per negationem impedimenti. Antec.
obatur, conservatio miraculosa, quâ locô
is conservaret candela lucem, est aliqua
io, sed hæc, non est, non impeditio sola, cu-
enim esset, hæc non impeditio? Et certè
nsetur Deus tunc concurrere, cum candela,
ad aliquid, etiam à parte candelæ se tenẽs quòd
non sit ipsa entitas lucis, cùm hæc possit esse &
non esse concursus ad aliquid à parte candelæ,
tanquam conservantis se tenens, & hoc non
aliud est, quàm aliquid positivum, non aliud
autem, quàm Modalitas aliqua.

RESPONDETUR TERTIÒ. Duplices pos-
se spectari causas, quasdam ex quibus neces-
sariò pendet effectus, quale est verbum men-
tis seipsô dependens ab intellectu, qualis est
positio creaturæ &c. Rursùs aliæ sunt causæ,
à quibus non necessariò pendet effectus, sed
potest ab alia causa pendere, qualis causa est
ignis A, respectu B, causæ priores sunt ejus na-
turæ, ut dum causant, non debeat esse effe-
ctus causæ primæ, in ipsa ratione causæ forma-
liter accepta, inclusus, non in isto sensu, quasi cũ
illo simultaneo concursu non concurrat Deus,
sed in hoc sensu: quia postquã Deus voluit en-
titatem illorum, non debet habere aliam spe-
cialem voluntatem, per quam velit, ut entitati
causæ, invariabiliter competat ratio causæ, per
ordinem ad effectum, respectu cujus, est invari-
abilis: jam autem causæ variabiles, præter en-
titatẽ, quâ vult entitates illarum, indigent spe-
ciali volũtate ad hoc, ut causent ita, ut sine hac
volũtate Dei rationẽ causæ habere nõ possint.

Contrà A capite. Tum quia quærere re-
stat; quæ sit sufficiens mutatio, ut trãseat Deus
à non esse id volentis, ad esse id volentis, de quo
argumento aliâs. Tum quia quærere restat;
quid respondeat illi efficaci voluntati, cùm ipsa
entitas effectûs sola, non sit sufficiens respon-
sivum, cùm illa possit esse, & non esse huic de-
creto, quô Deus vult illum ab hoc produci re-
sponsiva; sed responsiva alteri decreto, per
quid ergò constituetur iste potius agens? Sed
cum Nominalibus.

OBJICITUR PRIMÒ. Si actio est aliquid
præter entitatem ipsius effectûs, vel pendet
per seipsam à causa, vel nõ pendet per seipsam:
Si non pendet per seipsam, ergò dabitur pro-
cessus in infinitum; ad hanc enim actionem,
danda erit alia actio, & ad hanc aliam alia, & sic
ulteriùs; Quòd si dicas, pendere per seipsam,
ergò pendebit & effectus per seipsum: &
quamvis penderet per seipsum, adhuc pende-
ret per distinctam à se actionẽ, quia etiam cre-
atura essentialiter pendet à Deo, & tamen pen-
det per distinctã à se actinoẽ: ergò idem dicen-
dũ erit de actione comparata ad suam causam.

RESPOND. Modalitatem illam (quidquid
sit, an in illa formaliter consistat actio) seipsâ
pendere, quia non potest esse à parte rei, &
non esse ab hac causa, jam autẽ potest esse effe-
ctus, & non ab hac causa. Cujus ulterior ratio
est, quia si seipsâ non dependeret illa modalitas
à causa, & esset essentialis determinatio agen-
di, & nõ esset: esset, ut supponitur, ob naturam
modi; non esset autẽ, quia posset nõ dependere
ab

ab hac causa, utpotè ad dependendum, indigens determinativo. An autem creatura seipsâ pendeat à Deo, de hoc infrà. Quando autem hîc objiciunt aliqui, indivisibiliterne an divisibiliter actio pendeat à causa, ad id responderi retorquendo potest; an scilicet effectus divisibiliter, an indivisibiliter pendeat à causa.

Objicitur Secundò. Actio & terminus debent commensurari; sed si esset actio quid superadditum, non commensurarentur, nam actio, v. g. generativa esset instantanea, terminus autem, seu genitum esset permanens.

Respond. Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, rectè dici potest, actionem & terminum proportionaliter accepta, commensurari, & sic dùm solô instanti durat generatio solis, etiam instanti fit genitum, quâ tale, quod est terminus generationis. Sed actio & terminus improportionaliter accepti non commensurantur, & sic terminus, quâ conservatus, adeoque prout permanens, non commensuratur actioni, quâ generatio est, instantaneèque perficitur. Deinde retorquetur argumentum, quomodo scil. termino, qui permanens est, proportionetur & identificetur, generatio, quæ est transiens.

Objicitur Tertiò. In divinis una Persona producit aliam, & non per aliquid superhuadditum; ergò & in creatis.

Respond. Non intervenire in divina productione, quidquam realiter superadditum ipsi naturæ divinæ, quia quæ in Deo sunt, identificantur eidem; intervenit tamē aliquid virtualiter intrinsecè distinctū, nempè in productione verbi ipsa dictio, distincta virtualiter à natura, & communi intellectione; & in processione Spiritûs Sancti intervenit spiratio, itidem distincta: quia autem creatura non est capax talis processionis virtualiter distinctæ, & quia non est necesse, ea, quæ creaturæ competunt, esse entitatem creaturæ, poterit benè poni aliqua modalitas, si ejus ponendæ sit aliqua necessitas, quam esse, adstruit argumentum factum. Immò exinde potest sumi confirmatio sententiæ adlatæ, quia si processio divina nō est mera formalitas, sed virtualitas quædam, æquivalens distinctioni reali; ergò & creata actio, si non importat realitatem aliquam, saltim modalitatem importabit. Sed quidquid sit, de antecedenti negari potest consequentia; quia potest esse entitas effectûs, & non esse dependens ab hac causa: ergò ad tollendam indifferentiam, debet aliquid adferri, quod non est nisi modus; non potest autem esse una persona, quin producatur ab alia; Unde etiam virtualitas dictionis & spirationis, non ideò ponitur à nobis in prima parte, ut auferat indifferentiam agendi, seu producendi, sed quia erat necesse ostendere principium formale, Quô processionis, idque distinctum realiter à termino producto, quod salvari non posset, si non poneretur prædicta dictio & spiratio; sed de hoc tractatum 1. Part. Disp. 9. Num. 125

Objicitur Quartò. Si actio, esset aliquid superadditum, non posset ostendi subjectum illius receptivum. Quod probatur. Supponamus, creaturam assumi à Deo, ut instrumentum ad creandum, illa creatio non reciperetur in principio agente, aliàs mutaret agentem, non in passo, quia aliâs passum deberet esse prius ipsâ Modalitate, quia esset causa illius materialis, causa autem, est prior suô effectu.

Respond. Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, ad objectionem dici potest, positô, quòd illa creatio, utpotè profecta à creatura, involvat modalitatem dici inquam potest, quòd creatio non pendeat ab effectu, tanquam à causa subjectiva. Tum quia aliàs hæc causa subjectiva, supponi deberet ante suam causalitatem. Tum quia si creatio dependeret à passo, tanquam à causa subjectiva, illa actio non esset creativa, quia esset dependens à subjecto. Tum quia illa actio creativa causaret seipsam, causaret enim causam sui materialem. Dependet ergò illa creatio, vel illa Modalitas ab effectu, tanquam à termino, quia scilicet impossibile est esse actionem creativam, & non respondere illi passum; & sicut terminus est id, quod sistit aliquid, & facit nè ulteriùs aliquid procedat; ita passum, sistit creationem, ut ulteriùs non procedat, cùm jam passum habeat.

Objicitur Quintò. Nulla necessitas ejus Modalitatis.

Respondetur, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio, cur transeat à non esse agentis, ad esse agentis.

Punctum Difficultatis 2

An formaliter actio sit entitas Modalis.

Dicendum est Primò. *Actionem formaliter non esse modalitatem.*

Probatur Primò. Si nihil obstet, debemus tueri & sequi sententiam Aristotelis; sed si ponamus, actionem formaliter non esse modalitatem, nihil obstabit, ut videbimus in solutione argumentorū, & sequemur sententiam Aristot. quod prob. quia Aristoteles non tenuit actionem esse modum superadditum, quô enim locô id significavit? Deinde 3. Physic. Tex. 20. censet, quòd doctio (quæ est quædam species actionis) sit ipse actus docentis sed in quodam, (hoc est in eo, in quo docetur) & non decisus, (neq; enim pars habitus positi in docente dividitur unicuique discipulo) sed hujus in hoc (quod significatur dependentia doctrinæ discipuli à Magistro) 3. etiam Physic. Tex. 4. docet: Motum non esse præ-

ter res, & ibidem Text. 7. *cùm ædificabile, quatenus tale ipsum, actum fuerit, ædificatur, & hoc est ædificatio.* Et quia ædificatio, est actus ædificantis, & hic actus ædificantis, est ipsum ædificabile, quatenùs actum; etiam actio, seu ædificatio, erit ædificabile, quatenùs actum. Immeritò autem Respond. Arriaga, Aristot. intelligendum esse, quòd dixerit, actionem non esse Ens completum: hoc enim mera divinatio est, nec hic discurrit: an actio sit completum, an incompletum Ens, sed solùm de hoc, in quo consistat.

PROBATUR SECUNDO. Sicut non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ita & rationes involventes formaliter rationem entis, non sunt multiplicandæ, sine necessitate; nulla autem necessitas in entitate Modali, constituendi formaliter actionem.

PROBATUR TERTIO. Quia hoc dandum est argumento, quod petit argumentum factum pro modis, sed illud non petit, ut actio sit formaliter modus, petit enim nonnisi sufficientem mutationem, & sufficiens determinationum, hoc autem totum potest salvari, quamvis actio formaliter, non sit modalitas.

Quæ hîc objici possent solventur, ubi de unione.

Quando autem dicitur, actio esse id, quô mediante producitur effectus, item dicitur esse via & tendentia ad effectum: infertturque; ergò non potest esse quid in distinctum, saltim modaliter: Id etiam non convincit, quia relatio est etiam non modalitas, & tamen illâ mediante refertur, & tendit fundamentum ad terminum, verbum item mentis, non mediâ modalitate per multos etiam modalistas producitur, & tamen verbificatio, est via, & tendentia, factiva intellectionis. Deinde dici potest, actionem esse formalitatem intermediam, non autem entitatem, & licèt repugnet mediante seipso produci, hoc est ipsâ causâ sibi identificatâ, sed non repugnat produci mediante seipso, hoc est, causalitate causæ & effectui (infrà circumscribendis) identificata.

DICENDUM EST SECUNDO. *Actionem esse formaliter formalitatem, non tamen sine modo.*

PROBATUR PRIMA Pars immediatè adlatis. Secunda autem pars probatur adlatô argumentô suprà.

Quòd si quæras, in quo tandem stet actio? ad quod dici potest, quòd actio sit ipsa causa, prout est effectus ab illa, & ipse effectus prout est à causa; seu est ipsa causa, prout determinans existentiam effectûs hujus, & hic effectus prout determinatus ad existentiam, quod ipsum prout, quod ipsum determinare, habetur in circumstantia entitatis modalis, quâ positâ habetur, & *Ab* vel *A*, tenens se ex parte causæ, seu *ab* activam, & *ab* tenens se ex parte effectûs, vel *ab* passivum. Utrumque autem istud *ab* ponitur in explicatione causalitas, seu actionis, quia Aristoteles, aut simul utriusque meminit, ut 3. Physic. tex. 7. vel nunc hujus, nunc illius, ut reflectens ad varios textus videbit. Et certè non debet excludi agens in explicatione causalitatis, quia actio, seu causalitas efficientis, est id, à quo effectus, qui certè, cùm non sit à seipso, à causa erit. Ergò cùm causalitas importet id, à quo effectus, importabit causam. Non debet etiam in explicatione causalitatis excludi effectus, quia nomine causalitatis venit, id quod ponitur, saltem, ut quo à causa, quæ certè seipsam non ponit. Rursus actioni conjungitur passio, quæ non se tenet ex parte causæ, sed ex parte effectûs: quia tamen potior est in causalitate actio agens, & id à quo activum, ideò principaliter etiam dicit ipsam causam.

Solutio Objectionum.

OBJICITUR PRIMO. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, per quid transitur à non esse *ab hoc*, ad esse *ab hoc*.

RESPOND. Per modalitatem, de cujus essentia est determinare *ab* hujus activum, & *ab* illius passivum.

OBJICITUR SECUNDO. Aristot. 9. Metaph. Tex. 2. actionem vult, in re, esse ipsum agens, & in agente, non autem in effectu.

RESPOND. Aliis locis Aristotelem ad effectum etiam recurrere, loquiturq; illò locò de actione agente, seu de *ab* activo, non autem de actione acta, & de *ab* passivo, nec de eo quod intelligitur ponere agens, quô etiam modô explicandus est 2. de anima. tex. 26. 3. Physic. tex. 8. ac 20. itemq; S. Thom. 1. Parte q. 25. a. 11. & quæst. 45. artic. 1. ad primum. Hinc etiam quando censebat Aristoteles, mutandum DEUM, si in tempore mundum produxisset, non censebat mutandum, titulo actæ ut dici solet actionis, sed quia DEUM censebat esse necessarium agens: hinc si in tempore produxisset mundum, potentia illi, mundi conditiva, accedere debuisset, aut novus volendi actus, per quod indubie mutaretur.

OBJICITUR TERTIO à P. Nicolao Trzaskovvski, palmari olim Theologiæ hîc Posnaniæ Professore, qui & Cathedralia Capitula, & Diœcesim hanc, & Religiones præclarissimis discipulis implevit, rarô insignitus talentô, ut illi, difficiliùs fuerit semel lectorum oblivisci, quàm meminisse. Hæc sententia favet prædeterminationi physicæ, quia hac modalitate posita, non potest homo non operari.

RESPOND. In principiis Modalium, modalitas illa, cùm sit ipsa actio, mirum non est, quòd illâ positâ, non possit non fieri operatio: in nostris autem principiis dicitur, Determinationem illam modalem, non esse quidem formaliter actionem, esse tamen connotatum illius necessarium, illiusque positio est libera, & sita in po-

testate operantis, estq; ipsiusmet operationis & actûs secundi, seu suppositionis exercitii libertatis completivum, nec se tenet ex parte actus primi, consequenter nec habet necessitatem antecedentem, sed se tenet ex parte actus secundi; cùm tamen prædeterminatio, si attendatur natura illius, teneat se ex parte actus primi, quidquid sit quòd hoc inficientur aliqui Thomistæ, quodsi antecedentem necessitatem, non importat illa determinatio, nec destruet libertatem.

Instat Primo, illud determinativum, vel antecedit actionem, vel sequitur si antecedit, ergò se habet per modum actus primi, æquipararique debet prædeterminationi, ergò ulteriùs dabitur formale actionis, antequam detur actio, quia dabitur determinatio, ut sit hoc, ab hoc: si sequitur, ergò in illo priori actio, est sine sua formalitate & complemento.

Respond. Dari medium, nempè concomitanter, & simultaneè se habere.

Instat Secundo. Saltem se habet ita actio ad illam determinationem, sicut se habet relatio ad fundamentum proximum: sed fundamentum proximum, prius est relatione. Ergò & illa determinatio.

Respondetur. Sicut fundamentum proximum, est simul simultate Physicâ, cùm relatione, & nec illam antecedit, ut sit sine relatione, nec sequitur relationem, ita ut non sit relatio unquam, sine fundamento proximo; ita etiam actio simultaneè se habet ad illam determinationem. Et sicut fundamentum proximum, non se habet per modum actus primi Physici, nec per modum prædeterminationis ad relationem, licèt ex illo fundamento intelligatur pullulare relatio; ita & in præsenti, & sicut potiùs fundamentum remotum habet se potiùs per modum actus primi relati, fundamentum autem proximum tenet se jam potiùs à parte actus secundi, physicè loquendo, cùm physicè actus secundus relati, sit ipsum fundamentum proximum, ita sine illa determinatione spectata causa, habebit se per modum actus primi, jam autem ipsa determinatio potiùs se tenebit à parte actus secundi, licet ex modo concipiendi, nec relatio cum fundamento proximo, nec illa actio habeant simultatem, sed censeantur esse per modum pullulantium.

Instabis Tertio. Ponamus, solam causam & effectum, cum illa determinatione, seclusâ illâ formalitate, verè erit effectus, Ergò verè erit causalitas. Ergò ulteriùs causalitas erit Causa, Effectus, & illa determinatio. Sed determinatio est Modalitas, Ergò causalitas erit modalitas.

Respondetur. Ponatur fundamentum, ratio fundandi, terminus, verè erit relatio, & tamen præter hæc, censetur esse relatio formalitas quædam, ita & in præsenti: & licèt quidem in re causalitas sit Causa, Effectus, Modali de-terminatio, tamen Metaphysicè est aliquid a ud, nempè formalitas, quæ censetur ex illis pu ula-re, & formaliter facere, ut hoc quidem, ab hoc sit. Quòd si mente tollas illam formalita em, idem fiet, ac si tollas, mente relationem à un-damento, ratione fundandi, termino. Et cèt quidem, si ponatur causa, si ponatur effectus, on-dum intelligitur hujus actio, intelligitur ta en, si ponatur determinatio, neque tamen ind se-quetur, causalitatem stare in sola determin tio-ne, quia si ponantur tria, non erunt duo p ria, erunt autem additâ unitate; neque tame se-quitur, quòd duo paria, sint illa unitas, ita n in præsenti sequetur, quod illa sola determin tio, sit causalitas. Est quidem verum, quòd non os-sit poni determinatio, quin ponatur causal tas, sed quòd non possit non poni, non ex ec est, quòd in illa sola stet causalitas, sed quia e es-sentia determinationis causæ & effectus ad au-salitatem, sequitur, ut non possit esse sine ca sa-litate: cumque illa determinatio, non intel ga-tur importare vim agendi, non erit ipsa pra isè causalitas, sed determinativum & completi um causalitatis, ut censeatur, hæc vis circa hun ef-fectum versata, & non alia vis, nec circa ali m, hîc & nunc effectum.

Objicitur Quarto. Actio formal er accepta, est determinatio physica princip & effectus ad esse *Ab*: subsumo: Sed hæc deter i-natio est modalitas, Ergò & actio formal er accepta est modalitas.

Respondetur. Actio formaliter acce-pta est determinatio physica, hoc est, invo it & connotat determinationem physicam, d non est determinatio physica secundum se p e-cisè. Commemorentur dicta de connota s. Actionem scilicet in his principiis dupliciter e-ctari posse, prout est in re & physicè, & sic i-cit Causam, Effectum, & Modalitatem; dein e prout subest nostris conceptibus, & sic dicit f -malitatem pullulantem, ex modo nostro con i-piendi, constituentemque, ut hoc sit ab h, quæ causalitas, potest appellari determina o Metaphysica.

Instabis. Ponatur actio formaliter acc-pta, & non ponatur illa, quæ pro connotato r-quiratur modalitas, illa actio erit formaliter c-terminatio physica: ergò & seipsâ, & non rati-ne connotati est talis.

Respond. Argumentum hoc est consim-le huic: ponatur relatio, & non ponatur term-nus, verè erit relatio. Ergò relatio non indig termino: ponatur unio, & non ponatur Mod litas, verè erit compositum, ergo compositu non indiget unione modali: sicut ergò in isti defendens hanc sententiam dicit, esse hoc im possibile, sequique & poni, & non poni relatio nem, ita & nos in præsenti dicemus idem.

Ob

Objicitur Quinto. Illud connotatum ex vi cujus effectus, determinatur ad eſſe effectus, vel pendet ab agente per ſeipſum, vel per aliam actionem: ſi per aliam, ergò non ſpectat ad actionem formaliſandam, quia actionis non datur actio: ſi per ſeipſam, Ergò potius formaliter eſt actio, quàm connotatum actionis. In idem recidet, ſi dicas, illud connotatum, vel creatur, vel educitur: non creatur, quia nullum agens creatum habet vim creandi, & quia creatio non terminatur ad id, quod dependet à ſubjecto, ſicut dependet illud connotatum: quod ſi illud connotatum educitur, vel educitur eductione à ſe diſtinctâ, vel eductione ſibi identificatâ, non per eductionem ſuperadditam, quia etiam effectum dicerem produci per eductionem ſuperadditam. Si autem educitur per ſeipſam, Ergò illa eſt formaliter actio, & non connotatum actionis. Refert hoc argumentum Oviedo ex manuſcriptis alicujus recentioris.

Respond. Illud connotatum & pendere ſeipſo à cauſa, & non educi per diſtinctam actionem, inde tamen non ſequitur, quid ſit formaliter actio. Nam in ſententia Ovied. mentis verbum, non per diſtinctam actionem produci- tur, nec tamen propterea infertur, illud eſſe formaliter actionem, cùm ſit potiùs formaliter terminus, identificans ſibi actionem, unio item in ſententia, quæ illam ponit emanativè produci ab anima, utpotè ſpiritualem, non producitur etiam in probabili ſententia, per intermediam actionem, neque tamen formaliter eſt per hoc illa unio actio. Quorum ulterior ratio eſt, quia eſſe dependens ſeipſo, non eſt prædicatum primò eſſentiale & formaliſativum actionis modaſticæ, ſed poteſt eſſe commune cum reliquis, ergò quamvis noſtræ Modalitati, hæc dependentia ſeipſâ conveniat, non erit neceſſe illam conſtitui, hoc ipſo in ratione actionis formaliter intermediæ, quam adſtruunt Modaliſtæ. Unde actio formaliter eſt ratio, quare hoc quidem ab hoc ſit, Modalitas autem eſt connotatum & ſufficiens mutatio, ut à non eſſe, ab hoc, tranſeatur ad eſſe, ab hoc, quam ipſam mutationem non eſt neceſſe, ex hoc ipſo habere ſe per modum actus primi, quia etiam ratio fundandi eſt ſufficiens mutatio ad hoc, ut tranſeatur à non eſſe relati, ad eſſe relati, neque tamen ratio fundandi habet ſe, ſicut actus primus ad ipſam relationem, ſupple Phyſicus.

Instabis. Actio productiva illius connotati, vel conſtituitur in ratione formali actionis, per aliud connotatum, vel ſeipsâ: ſi per aliud connotatum, dabitur proceſſus in infinitum; ſi ſeipsâ, ergò & reſpectu aliorum effectuum, ſeipſa cauſalitas conſtituetur in ratione formali actionis.

Respond. Seipſa dependere Diſparitas de his effectibus eſt, quia effectus, hic ipſe in entitate, produci potuiſſet, ab alia cauſa, hinc indiget alio connotato determinativo. Deinde id quod in aliquo genere facit talia formaliter, ſeipſo eſt tale, & ita, quod eſt ratio alia dealbandi, ab alio non indiget dealbari; quod eſt ratio determinandi, ut hic effectus ſit ab hac cauſa, non indiget aliunde determinari.

Objicitur Sexto. Actio generativa in divinis, eſt ipſe Pater; ergò & actio in creatis erit ipſe agens, & nullo modo effectus.

Respond. ſicut datur ſpiratio activa, & ſpiratio paſſiva, ita etiam datur generatio activa, & generatio paſſiva: generatio activa eſt ipſe Pater; paſſiva generatio, eſt ipſe Filius: & quia entia creata ſunt imitationes, quantùm poſſunt etiam increatorum, concipere poſſumus, & actionem quam appellant agentem, & actionem actam. Actio agens eſt ipſum agens, nihil enim aliud eſt, quàm ipſum agens determinans ſibi effectum, actio autem acta, eſt ipſe effectus, prout determinatus pendere ab hac cauſa. Ne verò agendo mutetur intrinſecè agens, dico illam modalitatem determinantem, recipi in ſolo effectu, neque obſtat, quo minùs illa determinatio recepta, nonniſi in ſolo paſſo, tribuere tamen poſſit denominationem agentis, quia ſicut ratione extrinſeci temporis ſortiri res poteſt denominationem heſterni, comeſtio veſpertina, ratione ſerotini in ſe non recepti, ſortitur denominationem cænæ, ita & ratione modalitatis in paſſo receptæ, ſortiri poterit rationem agentis, cauſa.

Instabis. Poſito, quod iſta determinatio recipiatur in ipſo effectu, non poterit eſſe id, ex quo pullulet formalitas illa cauſalitatis, quod ipſum probatur, quia id, ex quo etiam ratione noſtra pullulat cauſalitas, debet eſſe priùs effectu, ſed, licèt ſit prior causâ, tamen determinatio & effectus, non eſt priùs quid, ergò ex illis non poteſt pullulare cauſalitas. Major probatur. Quia ſi cauſalitas debet eſſe prior effectu, ergò & ea, quæ ſunt cauſa ipſius cauſalitatis, debent eſſe priùs ipſa cauſalitate. Minor etiam principalis probatur: quia ſi illa determinatio recipitur in effectu, ergò educitur ex effectu, ergò præſupponit effectum, ergò non eſt priùs effectu, effectus etiam pro ſua parte, non eſt prior ſeipſo.

Respondetur. Cùm ſecundùm dicta ſuprà, attendatur hic ad actionem agentem & actam, actio agens prior eſt effectu, nec ab illo deſumitur; & licèt actio agens ſit in effectu, quia tamen eſt in illo, tanquam in termino, non debebit adhuc prior eſſe terminus, illa actione. Hoc autem, ex quo educitur illa determinatio, non eſt effectus, ſed ſubjectum, ſeu materia, quæ eſt prior determinatione. Hæc tota difficultas poteſt urgeri etiam ponendo, quod actio formaliter ſit modalitas.

Addo, quando formalitas cauſalitatis dicitur pullulare, hoc non iſto ſenſu accipiendum, quaſi pullulet ex effectu; ſed quod non intelligatur pullulare, niſi in re ſit effectus, determinatio & cauſa.

Objicitur Septimo. Quæ referuntur transcendentaliter, non possunt idem esse realiter; sed actio refertur transcendentaliter ad effectum, ordo enim ad terminum est de essentia actionis.

Respondetur. Negando, hîc intercedere relationem realem inter illam merè formalitatem, & inter effectum; sed inter agens in actu, hoc est sumptum cum illa determinatione, & inter effectum, est dicta Relatio.

Punctum Difficultatis 3.

Expediuntur reliqua Actionem concernentia.

Quæres Primo, *Quid sit sentiendum de divisione actionis in actionem agentem, & in actionem actam.*

Respond. actionem agentem sumi posse pro ipso principio, seu virtute operativa, prout connotat positum à se effectum, & in isto sensu est ipsemet agens; quamvis hanc denominationem non acquirat, nisi in circumstantia effectus, consequenter actio agens, secundum id, quod dicit in recto, non est separabilis à principio, cùm sit ipsummet principium. Rursus, actio agens sumi potest, pro eo quod egressum, à principio agente operatur, vel negotiatur passum, & sic est idem quod passio, prout passio dicit ordinem ad causam, à qua est, & hæc identificatur ipsi effectui, in circumstantia prædictæ modalitatis. Actio autem acta est ipsamet formalissimè passio.

Quæres Secundo. *An actio & passio sint distincta realiter.*

Respond. actionem agentem secundum id, quod dicit in recto & supponitur pro principio agente, esse distinctam realiter à passione, prout idem est illa realiter cum effectu.

Ratio. Quia causa & effectus distinguuntur realiter. Cæterùm formaliter accipiendo actionem, prout est actus hujus in hoc, & formaliter accipiendo passionem, prout est actus hujus ab hoc, sunt idem realiter, quia sufficit hæc solis connotatis differre, nempe, ut in quantùm pendet ab agente, vocetur actio, in quantum est in effectu, vocetur passio.

Quæres. *In quonam recipiatur actio, in agentene, an in passo?* In agente recipi docent Scotistæ, in passo alii, & non est quidem difficultas de actione immanente, quam circumscribit Oviedo, quod sit actio, vi cujus formaliter terminus remanet in principio, à quo effluit, sed res est potiùs de actione transeunte, in quonam recipiatur, cùm non debeat remanere in subjecto, à quo effluit.

Ovied. dicit: Non esse de ratione actionis, quæ constituat agentem, recipi in agente, quia datur aliquid verè agens, in quo actio non recipitur, nempe Deus. Ergò de ratione actionis in communi, non est recipi in agente. Sed dicit idem, nec esse de ratione actionis recipi in termino, quia alias terminus causaret actionem, immò sequeretur ulterius, quod causalitas causaret seipsam, quia esset causa principii causalitatis suæ, hoc est, termini, se causantis: censet itaque illam recipi in subjecto, quod terminum recipit ex vi illius actionis productum. Tum quia Aristot. dicit, actionem esse actum hujus in hoc. Tum quia est identitas actionis cum passione. Tum quia actio eductiva, constituit terminum dependentem à subjecto, ergò debet ipsa recipi in eodem subjecto. Quod actio non recipiatur in agente, benè probat Oviedo, sed quòd non possit recipi in termino, sed in subjecto, non convincit, de quo mox. *Hinc*

Assero Primo. *Actionem antonomasticè acceptam, non recipi in causa.*

Ratio. Tum quia ex Aristotele, non est necesse agens ex eo præcisè, quia agit intrinsecè, mutari, mutaretur autem si reciperet actionem. Tum quia vel agit aliquid in agente illa actio, vel non agit: si non agit, ergò in illo non est, quia impossibile actionem esse, & non agere: si agit, ergò non in agente recipitur actio, sed in eo, quod agitur, adeoque in passo. Tum quia si actio reciperetur in ipsomet agẽte, quomodo in illo extraneo quidquam operari poterit, influendo esse?

Assero Secundo. *Non recipi actionem in subjecto, cui unitur terminus productus.*

Ratio, Tum quia impossibile est esse terminum productum sine actione, hoc ipso enim esset, vel nihil, vel quid improductum. Possibile autem est terminum productum, non uniri subjecto. Ergò possibile etiam erit actionem illam, non uniri subjecto, & tamen, cùm per se stare, etiam divinitus, non possit, debebit recipi in aliquo; Ergò apparet non recipi actionem in subjecto. Tum quia potest assumi creatura, ad creandam materiam, vel Angelum, quæ creatio illius erit actio, vel modalis, vel non sine modo, & tamen non recipietur in subjecto, in quo enim? ergò apparet actionem, non recipi in subjecto. Tum quia actio & effectio verbis differunt; effectio autem videtur esse ratio formalis effectus, non autem ratio formalis subjecto. Ergò non in subjecto recipitur. Per hoc tamen non nego, quod determinatio illa educatur ex materia.

Dices cum Suar. D. 48. S. 4. n. 13. Actio immanens in ea potentia inhæret, in qua est terminus intrinsecus ejus, & ita, in intellectu manet actio intelligendi.

Respondetur. Actionem intelligendi esse in intellectu, quia nullum est aliud subjectum; nec potest recipi in termino, quia nulla actio vitalis habet à se distinctum terminum. Benè autem potest recipi actio, sive illa sit modalitas, sive non,

sine

sine modo, in termino, quem producit, & non in sul jecto, in quo recipitur terminus.

Assero Tertio. *Probabilius esse, actionem recipi in termino producto, seu in effectu.*

Ratio. Tum quia, non recipitur actio in agente, nec in subjecto, ergò in termino, quia cùm in aliquo recipi debeat, in nullo alio jam recipi poterit. Tum quia, si actio reciperetur in agente, non esset ratio, cur in extraneo, quod est effectus, operari quidquam possit: ergò etiam, si reciperetur in subjecto, non esset ratio, quomodo effectum operari possit, à quo subjectum distinguitur realiter: & sicut albedo recepta in pariete A, non dealbat parietem B. & si verberetur Paulus, non verberatur Andreas, hoc ipso propter distinctionem realem; ita si actio recipiatur in subjecto, non est quomodo efficiatur per illam effectus, seu terminus, distinctus realiter. Tum quia doctrina est Aristotelis, motum recipi in ipso mobili, hoc autem, quod movetur tunc, à non esse, ad esse, est ipsemet effectus, seu terminus. Tum quia, si non posset recipi actio in ipso termino, hoc ex eo esset, quia deberet præsupponi terminus actioni, & quia ipse deberet materialiter causare suam actionem, quod dici non potest; sed neutra harum rationum in præsenti militat, quod ipsum probatur, quia præcisum recipi; non fundat causationem, adeoque nec titulum in recipiente antecessionis, quod ipsum probatur, quia anima etiam recipitur in materia, & in corpore, neque tamen hæc receptio, fundat titulum causalitatis in materia. Rursus, actio creativa, posito etiam, quod sit modalis entitas, recipitur in re creata, & tamen nec causat creationem, nec præsupponitur illi. Et certe universaliter receptio, potest esse duplex, inprimis receptio in aliquo, tanquam in termino, & receptio in aliquo, tanquam in subjecto; prior illa nec antecessionem recipientis, nec causationem fundat, fundat posterior. Deinde, si quæras, quî hæc duo condistinguantur? ad hoc dici poterit, quod scilicet conveniant utrumque in hoc, quod scilicet illis uniatur id, quod recipiunt, sed in hoc distinguantur, quia receptio, tanquam in termino, non deposcit antecedentiam termini, & præsuppositionem, deposcit receptio tanquam in subjecto. Rursus, quia receptio tanquam in subjecto, est bonum recepti principale, utpotè, quod non habet jus existendi sine hac unione, jam autem receptio, tanquam in termino, est bonum ipsiusmet termini, illa receptione esse & existere acquirentis. Denique, quia receptio in subjecto, est receptio tanquam in causa materiali recepti, jam autem receptio tanquam in termino, est receptio tanquam in causato, & ideò recepto, ut habeat re-ip ens esse. Tum quia argumenta adlata ab Ovied. non convincunt, nam illis verbis: Actio, est actus hujus, in hoc, etiam nos tueri possumus nostram sententiam; cùm enim non agat, nisi effectum, id in quo recipitur, erit effectus. Quamvis autem sit identitas actionis, cum passione, id verùm est, per ly: passio, non intelligendo unionem, sed actionem actam. Posito etiam, quod hic intelligat Aristoteles nomine passionis unionem, non sequitur intentum Ovied. quia hoc salvabitur, quamvis passio hæc actionis, sit in effectu, non in subjecto recipiente effectum. Quomodo autem actio eductiva constituat terminum, dependentem à subjecto, id jam suprà explicatum est, ubi de eductione. Condistinguetur autem adhuc creatio ab eductione, quia eductio, erit cum influxu causæ materialis, non item creatio, possetque hæc receptio, tanquam in termino, vocari adhæsio, inhæsio autem receptio, tanquam in subjecto.

Dices Primo ex Mastrio Disp. 7. n. 29. Actio de sua ratione formali subjectum inhæsionis requirit, quia actio quæcunque, non solùm eductiva, sed etiam creativa, est propriè accidens, ergò formaliter petit subjectum inhæsionis, per hoc enim distinguitur à substantia.

Respondetur. Subjectum inhæsionis dupliciter accipi potest, pro subjecto, cui unitur ipse terminus productus, & sic ex dictis, falsum est, quod actio etiam titulo accidentis, requirat subjectum inhæsionis: deinde accipi potest, quod sit id, cui unitur actio, & sic indubiè tale subjectum inhæsionis, requirit actio; neque enim potest esse sine termino, & si ponatur modalitas esse, aut non sine modo, indubiè se sola non habet jus existendi, extra modificatum, & hoc subjectum, est terminus.

Instat. Ideò actio creativa subjectum non requirit, quia constituit rem independentem à subjecto: ergò, quia actio eductiva constituit rem, à subjecto dependentem, de sua ratione formali exiget subjectum.

Respondetur, quod actio eductiva exigat subjectum, tanquam id, cui unitur terminus suæ productionis, sed non exigit subjectum, tanquam sui immediatè receptivum, unde etiam & actio productiva accidentis, recipitur in termino, licèt ipse terminus petat uniri subjecto: cumque divinitus possit illi non uniri, & tamen sine actione conjuncta, nihil fiat, inferendum erit, actionem illam non recipi immediate in subjecto, sed in termino. Cur autem ille terminus non recauset actionem, dictum suprà.

Dices Secundo. Actio secundum rationem formalem, non denominat passum agere, quia passum, ut passum, non agit, ergò non subjectatur in ipso: formam enim denominare subjectum, est informare subjectum.

Respondetur. Quod actio, prout est agens, non subjectetur in passo, secùs prout est acta, & quia actio acta, & agens sensu adlato, sunt idem, ideò sicut actio acta, non recipitur in agente, ita nec agens, sed profluit ab illo.

INSTAT PRIMO. Forma, quæ extrinſecè denominat aliquid, etiam intrinſecè debet denominare ſubjectum inhæſionis, ergò actio, ut actio reduplicativè, debebit aliquo pacto denominare paſſum: quænam igitur erit iſta denominatio? certè non denominatio paſſi, quia hæc eſt effectus paſſionis, nec eſt denominatio conformis naturæ actionis, imò oppoſita.

RESPONDETUR. Quod actio, qua actio acta denominat paſſum, extrinſecè autem agentem, quæ etiam denominatio paſſi, proportionata eſt actioni actæ.

INSTAT SECUNDO. Sicut album ab albedine, ut à denominante, derivatur; ita agens, quia eſt denominativum actionis, eſſe actione affectum, formaliſſimè erit, eſſe agens; conſequenter, per nos paſſum, deberet eſſe agens.

RESPONDETUR. Sicut eſſe viſum eſt denominatum à viſione, tamen viſio non recipitur in viſo; ita poteſt eſſe agens denominatum ab actione, actione in ſe non receptâ; poteſt tamen oſtendi etiam forma intrinſeca denominans agens, nempe ipſa vis cauſandi, licèt rationem exercitæ non habeat, niſi in circumſtantia effectus, & in hac circumſtantia, denominatur agens.

INSTAT TERTIO. Vel iſtæ formalitates ſunt ejuſdem rationis, & ſic deberet denominare agens actio, non ſolùm cauſam, ſed etiam effectum: vel diverſæ rationis, & ſic denominatio agentis, non poterit ab his formalitatibus æquè deſumi, ſed ab una tantùm.

RESPONDETUR. Iſtas formalitates, ob diverſos ſuos reſpectus, eſſe diverſę rationis, licèt competant uni eidemque entitati phyſicè ſpectatæ, & quia receptio eſt quid Phyſicum, & non ſecundum formalitates, cùm illa entitas ſit una, unum etiam ſubjectum, in quo recipitur, habebit, & hoc ſubjectum eſt terminus, licèt illa entitas, non prout habet rationem actæ, denominet agens, ſed ſub formalitate actionis agentis. Quod autem dicit Maſtrius, falsò aſſeri hanc formalitatem actionis actæ, actionem ſpectare, ſi procedat hoc ſenſu, quod ſcilicet formalitas actionis agentis, non ſit formalitas actionis actæ, vera eſt propoſitio: ſi procedat hoc ſenſu, quod actio acta & agens, non poſſint ad eandem entitatem, ſecundum diverſas formalitates ſpectare, hoc ipſum negatur.

DICES TERTIO. Quamvis ponatur actionem recipi in agente, non ſequetur illud agens eſſe patiens, non enim omnis receptio, eſt in prædicamento paſſionis, ſed ſolùm illa, quæ recipit agens.

RESPONDETUR. Etiam agens, reſpectu ſui, eſſet agens, in quantùm eſt in ſe ponens illam actionem, & quamvis receptio non arguat actionem, arguit tamen actio, ubi eſt, illic ſe agere.

NOTO. Quod argumentum negativum: non ſunt multiplicanda entia, ſine neceſſitate, oſtendat, non diſtinguendas eſſe actiones illas actas & agentes, conſequenter nec ponendam phyſicè actionem agentem in agente, ut patuit ſolutione objectionum: ſed etiam id colligitur ex inde, quia nullibi ageret actus agens, non in agente, ut conceditur, non in termino, ſeu paſſo, quia illic eſt nonniſi actio acta, huic autem agi convenit, non agere.

De diſtinctione ſpecifica Actionum.

QUÆRES QUARTO. *Vndenam actio diſtinctionem ſuam ſpecificam ſumat?*

ASSERO PRIMO. *Si agatur de ſpecificatione intrinſeca, ſpecificatur Actio, à ſua entitate.*

RATIO, quia ſpecificatio rei intrinſeca, non diſtinguitur realiter ab ipſamet re ſpecificata, eſt enim præcisè ipſa connexio prædicatorum eſſentialium, ergò deſumitur ab ipſamet ri entitate.

ASSERO SECUNDO. *Specificationem extrinſecam Actionis, deſumi etiam à principio Actionis,*

RATIO, quia accipit à principio extrinſeco entitatem, ergò accipit ab illo ſpecificationem.

Sed ex eone ipſo, quia hæc actio eſt à diſtincto ſpecie principio, jam erit diſtincta ſpecie, v.g. ex eonè ipſo, quia proficiſcitur viſio ocularis â bove, & viſio alia ocularis ab homine, circa idem objectum, viſiones hæ erunt diſtinctæ ſpecie? in quo, affirmativè, ſentiendum.

RATIO. Tum quia ſi nihil obſit, proportionandæ ſunt actiones ſuis principiis, ad quem titulum proportionis ſemper attendit natura, & cùm ſit nexus inter actiones & principia, debet etiam eſſe proportio, ſed erunt magis proportionatæ, ſi diſtinctorum ſpecie principiorum ſint diſtinctæ futuræ actiones, ſequentur enim conditionem principiorum, quæ ipſa inter ſe diſtinguentur ſpecie, nihilque obeſt, quo minùs ponatur hæc proportio, quid enim tale? Tum quia, ponamus potentiam viſivam ab anima diſtingui realiter, vel potentia viſiva bovis, erit eadem ſpecie, cum potentia viſiva hominis, vel non eadem ſpecie: ſi eadem ſpecie, ergò non procedit in ſtatu difficultatis, quia hic tractatur an ſpecie diſtinctarum potentiarum, ſint diſtincti ſpecie, ex hoc præcisè, actus, quia proficiſcuntur à potentiis diſtinctis ſpecie. Si autem ſunt potentiæ diverſæ ſpecie, cui uſui illas dediſſet natura, niſi ad actus ſpecie diſtinctos? Totum enim bonum potentiæ, eſt, illius extendentia ad actus ſpecie diſtinctos, cui uſui ergò erit ſpecies illatum diſtincta, ſi non ponunt actus ſpecie diſtinctos? Quia autem in noſtris principiis potentiæ identificantur ipſis animabus, quæ ſunt diſtinctæ ſpecie in homine & bove, ideò & actiones viſionis ocularis, erunt diſtinctæ ſpecie. Tum quia, ſi natura inter

di

intendit effectum, quantùm fieri potest assimilare passo, in virtute per quam agit. Ergò etiam intendit assimilare, quantùm fieri potest in specificatione, ipsosmet actus suis principiis, cùm quibus majorem habet connexionẽ, quàm cum ipsis effectibus seu terminis. Tum quia saltem actiones vitales unius, debent distingui specie ab actionibus vitalibus alius, quamvis versantibus, circa idem objectum. Quod ipsum probatur: quando dicit connexionem essentialem unum, quam non dicit aliud, illa distinguuntur specie: si enim connexio essentialis hujus actionis, cum hoc termino importat alietatem specificam, cur non connexio essentialis, cum hoc principio, importabit eandem. Dicit autem actus vitalis connexionem essentialem cum suo principio. Undè etiam definitur per esse ab intrinseco. Quod autem dicit Suar. Disp. 48. Sect. 3. n. 16. differre actiones vitales à non vitalibus, ex principiis diversarum rationum, non tamen sine ordine ad diversos terminos, id non convincit. Concedo enim etiam ex ordine ad diversos terminos sumi distinctionem, sed restat quærere, an etiam à principio sumat speciem actus? si sumit, habemus intentum; si non sumit, restat quærere, cur ordo actus vitalis, qui habetur ad terminum, sit specificativus, & non ordo actus vitalis ad principium, per quem adhuc ordinem definitur, non sit illius specificativus. Et sicut ipsa actio non sistit in se, sed pergit, ad terminum, consequenter, & specificativum ab illo desumet, sed cur etiam, cùm non sistat in se, tanquam in principio productivo, sed referatur ad principium producens, ex illa referibilitate ad principium producens, distinctum specie, non sumet etiam distinctionem specificam. Tum quia actio illa est modus hujus principii determinativus, Ergò ad hoc principium, essentialiter adstringitur. Tum quia pro nobis videtur esse S. Thom. prima secundæ Q. 1. a. 3. ubi dicit: Speciem sortiri actionem quidem ab actu, qui est principium agendi, passionem verò ab actu, qui est terminus motus: Locus autem, qui citatur, ex quæst. 3. de Potentia art. 8. dicit quidem specificari à termino, & quidem propriè motum, sed non negat specificari etiam à principio in eo ipso, quod sit motus naturalis; vel loquitur S. Thom. de specificativo magis noto.

Dices Primo. Si sumitur specificatio à principio, omnes actiones essent ejusdem speciei, quia idem specie principium.

Respond. Negand. Sequel. quia est in eodem principio vis producendi actus diversos specie, imbibentes ex vi principii nexum specialem, cum hoc principio, ratione cujus nexus distinguuntur specie, & sic si ponatur visio, quam format homo, nexus quem dicit ad hominem, distinguitur specie, à nexu, qui dicitur ad bovem; licèt in hoc nexu, tanquam in ratione generica, conveniat etiam humana visio: posset etiam quis concedere, actiones hominis in ratione actionis hominis, esse specie distinctas ab aliis actionibus, quæ non sunt hominis, licet inter se non distinguantur, in ratione actionis hominis.

Instabis Primo. Actio licèt ab agente procedat, tamen est essentialiter communicatio alicujus esse, & sub ea ratione est via ad suum terminum, via autem essentialiter respicit terminum.

Respond. Actio licèt sit essentialiter communicatio alicujus esse; tamen si loquamur de vitali, est essentialiter ab intrinseco: ergò ab illo sumet speciem. Directè autem dici potest, hoc argumento probari, quod non sumat etiam à principio.

Instabis Secundo. Cùm motus, duos habeat terminos, nimirùm à quo & ad quem, juxta veram Philosophiam, non accipit motus speciem à termino à quo, sed ad quem: at verò ad eundem modum videtur comparari principium agendi, ad suum actum.

Respond. Communem Philosophiam hoc solùm velle, quod ea, quæ distinguuntur specie, ratione termini ad quem motus, possint proficisci ab eodem termino à quo, nec ratione præcisè termini à quo differre à se, quamvis si unum A quo, ad aliud A quo principio comparentur, inter se differre possint. Et sic differt in moralibus desertio cupiditatis à desertione impatientiæ, & promotio à termino ignobilitatis, ad terminum principatus, à termino principatûs ad regalitatem. Quamvis autem terminus à quo non specificaret, diversitas inde peti posset, quia terminus à quo, non est natus influere esse in mobile, proportionateque inevitabiliter, hoc influxu sibi ipsi mobile, cùm tamen id sit natum facere ipsum principium, seu agens.

Dices Secundo. Cum Suar. citat. n. 10. Generatio & creatio hominis in tantùm differunt, in quantùm creatio includit effectionem materiæ, & formæ ex nihilo. Ergo nec diversitas actionum sumitur ex termino non autem ex principio. Item si Deus annihilaret aliquem Angelum, & eundem postea iterato crearet, tamen illa actio esset ejusdem rationis cum prima creatione, quia sola iteratio non potest sufficere ad specificam diversitatem actionum, consequenter diversitas actionum sumi debet ex diversitate terminorum, non autem principiorum.

Respond. Suares ut eundem legenti loco citato constabit, hoc solum velle, quod non salvetur hæc distinctio absque terminis, quod etiam nos non negamus. Ad argumentum quod attinet, nego generationem, tanquam actum vitalem hominis, non differre specie à creatione,

eaque deſumibili etiam à principio, ſeu agente, licèt creatio cùm nec ſit modus, nec involvat modalitatem, non poſſit in re participare aliquid ſpeciale ſpecificans, deſumibile ab ipſo principio. Quod attinet ad annihilationem Angeli & reproductionem, non erit illa diſtincta ſpecie, non ſolùm ob indiſtinctionem termini, ſed etiam ob indiſtinctionem principii.

Instat Primo idem. Calefactio facta ab igne, vel facta à Sole, non ſunt actiones ſpecie diverſæ, ob ſolam diverſitatem principiorum, quia licèt illa principia ſint diverſa, tamen non agunt idem, ut diverſa ſunt, ſed quatenus unum, eminenter continet aliud, vel ambo eandem formam: virtus autem eminenter continens aliam, ſicut eminenter continet formam ejus, ita & actionem ejus.

Respondetur. Calefactio ſpectata penes terminum, hoc eſt, penes calorem, eadem ab utroque producitur, poteſt enim idem terminus à diverſis ſpecie principiis produci, & ſi principia ſunt diverſa independenter à noſtris conceptibus, agunt ut diverſa, agunt enim ut ſunt, ſunt autem diverſa: ſed calefactio ſpectata penes principia, calorem illum producentia, eſt ſpecie diſtincta. Ex continentia etiam eminentiali, pro nobis potiùs ſumitur argumentum, nam continendo eminenter rem producendam, continet continentia diſtincta ſpecie, quia continentia identificata realiter ultimæ differentiæ, quæ ſupponitur, eſſe ſpecifica. Ergò, ſi continentiæ eminentiali entis, proportionatur continentia actionis, etiam continentia illius actionis, erit ſpecie diſtincta, ab aliis continentiis, adeoque & actionibus. Quare autem actio ſpecificatur à principio & non terminus, hoc in id principium refertur, quia idem numero effectus poteſt produci ab alia cauſa, non tamen eadem actio. Loquimur autem hic ex communi Philoſophia de actione, tanquam de aliquo modaliter diſtincto, accommodando nos comuni phraſi. Licèt ſecundum noſtra principia loqui deberemus de ſola illa determinatione modali.

Instat Secundo idem. Deus non ſolùm poteſt ſe ſolo facere eundem ſpecie calorem, quem facit ignis, ſed etiam eandem ſpecie calefactionem. Ergò calefactio, quæ fit à ſolo Deo, & quæ fit ab igne, cum concurſu Dei, non differunt ſpecie.

Respond. cum hic calefactionis nomine veniat actio productiva caloris, quæ eſt modalis vel non ſine modo, nego quod eàdem calefactione poſſit cum igne Deus eundem calorem producere, alias hæc actio productiva caloris, poſita ab igne, non eſſet eſſentialis determinatio, reddendi ignem producentem.

Instat Tertio idem. Diverſa principia ejusdem termini, vel ſunt cauſæ univocæ, vel æquivocæ; vel una univoca, alia æquivoca: Si ſint univocæ cauſæ, erunt ejusdem rationis cum effectu, conſequenter etiam inter ſe: ſi verò una cauſa ſit univoca, altera æquivoca, adhuc actio erit ejusdem rationis, quia cauſa æquivoca agit, ut eminenter continens effectum & actionem cauſæ univocæ.

Respond. Si ſint cauſæ univocæ, inter ſe comparatæ, cum ſint ejusdem ſpeciei, etiam actiones ſpecificationem ab illis ſument eandem: ſi autem comparatæ inter ſe cauſæ, ſint æquivocæ, in genere agendi, diversâ ſpecie actione agent, & ad ſpecificationem proderit illa continentia, ut jam dixi.

Instat Quarto idem. Incredibile videtur, actionem movendi cœlum, fore diverſam ſpecie, eò quod fiat ab Angelis ſpecie diverſis.

Respond. Motus fit ab Angelis per productionem impulſus, tanquam termini producti, nihil autem vetat eundem terminum produci à diverſis ſpecie principiis, cùm hoc tamen ſtat, ut ſpecie diſtincta actione, idem impulſus producatur ob rationes adlatas, quia illa actio cum ſit modus, vel non ſine modo, dicit ordinem, nonniſi ad hoc principium diſtinctum ſpecie.

Instat Quinto idem. Principium agendi ſi ſit univocum, ex ſua ſpecie, determinatum eſt ad talem actionem, tendentem ad talem terminum, ſi autem ſit æquivocum, cum ex ſe ſit univerſale & indifferens, non poteſt ab illo ſumi determinata ſpecies actionis.

Respond. Poſito, quod agens univocum, ſit determinatum ad talem actionem, cur ejus talitas ſpecifica, etiam à principio deſumi non poterit, ad quod etiam dicit eſſentialem ordinem, tanquam ad ſuum principium; Agens autem æquivocum, nego eſſe indifferens ad ſpeciem tribuendam ſuæ actioni; Unde in agente æquivoco, agnoſcimus quidem indifferentiam ad hunc vel illum producendum terminum, ſed non agnoſcimus indifferentiam, ad tribuendam actui ſpeciem, non proportionatam ſibi.

Dices Tertio. Eâdem numero actione poſſunt agere Deus & creatura, item duo principia diſtincta etiam ſpecie.

Respond. eò etiam caſu diſtinguetur ſpecie actio, quâ Deus ſolus ageret, & quâ Deus & Creatura item diſtinctam fore actionem, quia duo principia agunt diſtincta ſpecie, licèt producant eundem effectum.

Assero Tertio. *Etiam à terminis ſpecie diſtinctis ſumi diſtinctionem ſpecificam actionum*

Ratio. Quia unaquæque ex illis alium eſſentialem ordinem dicit, ob connexionem. Neque enim actione, quâ producitur leo, poteſt produci homo, immò etiam à ſubjectis eductionis ſpecificantur propter eandem cauſam.

Quæres Quinto. *Quid ſentiendum de individuatione actionum.* Non eſt dubium diſtin-

distincta numero principia, distinctas numero actiones eli●ere, distinctos numero terminos, distinctis etiam actionibus produci. Agnoscit tamen Arriaga, distinctos numero terminos, posse produci eâdem numero actione: si enim una numero actio, potest proficisci à duobus principiis, cur ab una actione non poterunt produci duo termini? & si unâ cognitione attingi possunt plura objecta, cur non possibilis erit una numero actio, dicens ordinem ad duo producenda? Cæterum hoc ipsum, quod est duo numero principia exercere, distinctas numero actiones, non excludit, quo minùs causæ potissimum subordinatę, eâdem numero actione agant, v.g. DEUS & Creatura.

Cæterùm posset dicere quisquam, hunc numero terminum potuisse produci, alia numero actione. Tum quia non repugnat, eundem numero terminum, alia numero actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia sicut ad individuationem termini suo modo determinat DEUS, cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hoc posito, non sequetur, ut aliqui imaginantur, processus in infinitum in determinationibus, quia licèt potuerit non hâc numero actione produci terminus, posito tamen, quod hâc numero actione producatur, ipsa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ se solâ, non est sufficiens determinativum, est tamen in circumstantia novæ modalitatis.

QVÆSTIO II.

De divisione efficientis causæ.

Divisiones, quas tradidimus in communi causæ; etiam hîc proportionaliter applicari possunt, præter inibi datas.

Dividitur Efficiens causa in causam Univocam & Æquivocam. *Vnivoca* est, quæ producit effectum ejusdem secum rationis specificæ, ut homo hominem. *Æquivoca* est, quæ producit effectum diversum specie, ut cùm sol generat hominem. Rursus, alia est causa eminentalis alia virtualis. *Eminentalis* est, quæ cùm sit nobilior effectu, & causâ illius propriâ, habet virtutem illum effectum causandi, sic creaturarum DEus causa est. *Virtualis* verò causa est, quæ effectum producit se nobiliorem, vel virtute alienâ, & ita ignem se nobiliorem producens calor, est causa illius virtualis. Item, causa efficiens alia est Totalis alia Partialis. Causa *Totalis* est, quæ adæquatè concurrit: *Partialis*, quæ inadæquatè. Sed quod erit indicium causæ totalis? Quando quæcunque sunt prædicata in effectu, reperiuntur etiam in causa, stante ratione effectus. Rursus, quando causam constat aliundè agere, quandoque nullum est fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa causa est totalis, non pono sufficientiam causæ in sola continentia prædicatorum, quia causa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concursu DEI: addidi hæc prædicata debere esse stante ratione effectus, quia certè nullum est prædicatum in DEO, quod respondeat prædicato, quod est, esse Creatum. Nullum item est prædicatum in igne A. producente ignem B. nullum, inquam, est prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliâs seipsum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminenter in DEO, licèt stante ratione effectus nonnisi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B. reperiuntur in igne A. stante prædicato effectus nonnisi in igne B. *Addidi*, debere aliundè constare, quod illa causa agat, quia v. g. quando ignis A. producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. staretque in igne B. prædicatum effectus, si illum produceret ignis C. quia tamen non constat aliunde ignem C. egisse, non dicitur esse causa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, si scilicet aliundè non urgeat necessitas ponendi aliud comprincipium, & sic quamvis habeat prædicata, filiæ, Mater, est necesse ponere insuper causam filiæ, Patrem.

Rursus dividitur causa in *Principalem*, & *Instrumentalem*, & si causæ instrumentalis nomine veniat sola causa, quæ non est à se, quo sensu omnia creata appellantur instrumenta DEI, nulla est in illa explicanda difficultas; sed, si accipiatur, prout opponitur causæ principali antonomasticè dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa sunt instrumenta, quæ vix analogicè & in ratione entis conveniunt.

Porrò, alia sunt instrumenta artis, alia gratiæ, aliæ naturæ. *Instrumenta artis* alia sunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut magnes trahens columbam Architæ. *Instrumenta gratiæ* sunt Sacramenta. *Instrumenta naturæ*, nempè causæ Naturales, quæ & esse à natura, & operari effectus naturales habent. Rursus, hæc instrumenta naturalia quædam sunt *conjuncta principali agenti, quædam separata*, & quidem quædam ita sunt separata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut sunt semina quædam, alia autem ita separata ut nunquã fuerint conjuncta, ut qualitates, quæ sunt instrumenta generatorum ex putri. *Ex conjunctis* alia sunt, quæ nec esse nec operari proximè possunt, nisi conjuncta, & sic oculus operari non potest proximè, absente suo principali, hoc est, animâ. Alia autem conjuncta sunt, quæ esse quidem sine principali æquè, ut cum principali, operari tamen non possunt, quales sunt fides respectu Musici.

Denique instrumenta, tam artis, quàm naturæ, sunt alia, quibus, ut operentur, est *necesse imprimi aliquid*, ut impulsum fidibus, ovis item,

quæ

quæ sunt instrumenta gallinæ imprimitur calor prolificus: alia autem sunt, quibus *nihil imprimitur*, ut v. g. magneti ad causandos effectus artis, calori respectu causandi ignis.

Causæ etiam principales sunt non paucæ, non tantùm univocæ, sed etiam æquivocæ, Deus respectu passionum, potentiæ respectu actuum, sunt causæ æquivocæ, quæ omnia, variis locis perstringuntur.

QVÆSTIO III.

De efficientibus causis aliquibus in particulari.

OMnia efficientia, in particulari numerare, non est hujus vitæ, nullum enim est Ens, quod suam efficientiam non habeat, saltim emanativam. Attingentur nonnisi ea efficientia, quæ in considerationem accepit Schola.

DIFFICULTAS I.

Quid efficiens Principale & Instrumentale?

EXPLICAT PRIMO Suar. & cum eo Arriag. D. 11. Sect. 3. *quod causa instrumentalis sit ea, quæ concurrit ad Effectum se nobiliorem Causa autem Principalis, quæ concurrit ad effectum, vel ignobiliorem, vel æqualem.*

Hæc Explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia possibile est assumi à DEO, Angelum ad creandum Angelum, vel æqualem, vel se ignobiliorem, quo casu ille Angelus esset causa instrumentalis ad creandum, quod etiam contingeret, si assumatur creatura tanquam instrumentum obedientiale, ad aliquid æque perfectum producendum. Ergò apparet, de ratione instrumenti non esse producere nobiliorem se effectum. Tum quia per nobiliorem effectum, vel intelligitur nobilior, quoad ordinem, vel nobilior, quoad speciem effectus: si primum; Contra erit, quia homo adjutus lumine gloriæ; est causa principalis visionis beatificæ, in quantum illa est actus vitalis, & tamen quoad ordinem nobiliorem se, producit effectum, quia illa vitalitas, est eadem entitas cum supernaturalitate, quæ est ordine nobilior. Rursus unio hypostatica censetur, à multis esse instrumentum nostræ salutis, & tamen nostra salus, ignobilior est unione hypostaticâ. Si secundum; Contrà erit, quia ex vi explicationis, sequitur Creaturam non posse assumi tanquam instrumentum, ad effectum se ignobiliorem, nec aquam ad producendam gratiam, quia gratia utpotè accidens, quoad speciem, est imperfectior aqua. Tum quia, mulus est quid imperfectius asino, respectu cujus asinus, est principalis causa.

EXPLICAT SECUNDO Hurtad. & Vasq. *Causam instrumentalem illam esse, cui in effectum nulla respondet formalitas, principalem autem, cui respondet.*

Hæc Explicatio.

NON SATISFACIT. Tum quia causa instrumentalis, vel est ens, vel non est ens: Si non est ens, ergò neque est causa instrumentalis; quod si causa instrumentalis est Ens; effectus vel est ens, vel non est ens: Si est ens, ergò illud prædicatum, quod causa instrumentalis causat, reperiri potest in instrumentali causa; Si non est ens, ergò neque est effectus. Tum quia, si Angelos possibile est, numero esse distincto, posset alius Angelus assumi, ut instrumentum ad producendum alium Angelum, numero distinctum, & tamen productus haberet omnes formalitates producti, exceptâ solâ individuatione, immò & assumptus ad productionem Angeli superioris, haberet in illo respondentem formalitatem, substantiæ spiritualis completæ, in se etiam reperibilem. Tum quia, posset creatura assumi, ut instrumentum ad productionem replicativam sui, & tamen tunc vel maxime responderet formalitas similis, quia eadem, quod etiam procedit de replicatione sibi similis.

EXPLICAT TERTIO Lugo de Sacr. D. 4. Sect. 5. n. 97. & dicit: *Causam instrumentalem esse, quæ non operatur per propriam virtutem, sed ab extrinseco acceptam.*

Hæc Explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia, hoc ipsum explicandum fuisset, quid sit operari per virtutem ab extrinseco acceptam: cùm enim omnia sint producta, omnia debent habere vim ab extrinseco productam, & si per ly extrinsecum intelligatur distinctum, non nisi realiter; tunc Filius æternus, erit instrumentum Patris ad productionem Spiritus Sancti, quia ab illo communicatâ sibi vi producit eundem. Tum quia, si non dantur, saltim non implicant instrumenta naturâ suâ talia, adeoque seipsis instrumenta, consequenter non ab extrinseco accepta virtute. Tum quia in generatione imperfectorum animantium ex putri, qualitates intermediæ verè sunt instrumenta, naturâ tamen suâ, & non acceptâ aliunde, seu à principali virtute, concurrunt. Tum quia impulsus est vera causa instrumentalis soni, & tamen saltim ad reddendum rudem sonum, non accipit virtutem à musico, nisi acceptione, quâ etiam principalia à DEO & suis causis accipiunt virtutem. Tum quia, quod est seipso virtus, non potest habere ab extrinseco virtutem; sicut quod est seipso actio, ab alio esse actionis, non accipit, semen autem, v. g. seipso est virtus, calor seipso est virtus calefaciendi, quid enim ratio virtutis superaddit semini vel calori, & tamen

ſemen, verè eſt inſtrumentum, & calor, reſpectu ſubſtantiæ, ignis, quem producit; Ergò de ratione inſtrumenti non eſt, habere ab extrinſeco acceptam virtutem.

Explicatur Quarto. *Cauſam principalem eſſe, quæ naturâ ſuâ habet proportionem cum effectu, inſtrumentalem, quæ non habet. Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia hoc ipſum explicandum eſt, in quo ſtet iſta proportio, & cur impulſus ad ſonum, non habeat proportionem, habeat autem muſicus. Tum quia, ſi per proportionem intelligitur habere vim ſufficientem, cur etiam iſtam vim ſufficientem non habent, accidentia, reſpectu genitorum ex putri, & cur habent ſufficientem virtutem creaturæ, quæ tamen indigent concurſu Divino, quamvis ſint Cauſæ principales. Multa principalia agentia, ſine diſpoſitionibus, non habent vim ſufficientem agendi: item dantur duæ concauſæ principales, quarum neutra habet vim ſufficientem ad producendum effectum, ut cum duo equi idem pondus trahunt. Tum quia, ſi per improportionem intelligatur, quòd ſcilicet indigeat causâ perfectiori, cum qua producat cauſa inſtrumentalis effectum, tunc ſi elephas & aſinus idem pondus trahant, non erit uterque cauſa principalis, quia ad invicem conſortio indigent, elephasque eſt perfectior. Addo non implicat dari duas cauſas principales, unam imperfectiorem aliâ ſubſtantialiter.

Explicatur Quinto. *Cauſam inſtrumentalem eam eſſe, quæ non agit in bonum & finem ſuum, vel bonum debitæ ſibi actionis. E contra cauſa principalis eſt, quæ ita agit.* Hinc, v. g. homo generans hominem, eſt cauſa principalis, ſi autem malleus producat alium malleum, non eſt cauſa principalis, quia non eſt ſibi debita ſua actio, ſed artifici. Quod ſi Angelus producat alium Angelum, erit etiam cauſa inſtrumentalis, quia producere alium Angelum, non eſt illi debita actio.

Ratio Explicationis eſt inprimis auctoritas Ariſtotelis, qui primo Polit. cap. 3. poſtquam dixiſſet, ſervum eſſe animatum inſtrumentum Domini, cenſet illum omnia agere in bonum Domini; idem habet S. Thom. Prima Parte q. 62. a. 1. in O. Tum quia hæc explicatio, convenit omni, ſoli & ſemper: convenit omni, certum enim eſt, quod cauſæ principales Univocæ agunt in bonum & finem ſuum, quia agentis ille finis eſt, ultra quem non poteſt, & in quem ultimo poteſt, quo acquiſito ceſſat, quo non acquiſito actionem, quantùm poteſt continuat, & id videmus, cum ignis conatur generare ignem, quo genito ceſſat. Cauſæ etiam principales æquivocæ agunt in bonum & finem ſuum, cum enim anima intelligendo fiat omnia, adeoque & ideas habendo, fiat idea, producere ſimile ideæ, eſt agere in bonum & finem ſuum. Quod ſi cauſæ æquivocæ, non agunt ex idea, ut cum ſubſtantiæ emanant paſſiones, vel producunt actus, agunt tamen in bonum & finem ſuum, bonum enim ſubſtantiæ, ſunt paſſiones, & finis potentiæ, actus. Quomodo autem cœli & aſtra, quæ reſpectu influentiarum, ſunt cauſa principalis, agant in bonum & finem ſuum, ſic poteſt explicari, negando ſcilicet illas agere, ut cauſas particulares principales, ſed ut cauſas univerſales, quæ agere non debent, in bonum & finem ſuum, ſed in bonum univerſi. Neq; tamen inde ſequitur, ipſas influentias eſſe cauſas principales, quia influentiæ, ſunt cauſarum univerſalium virtutes, hoc tamen benè poterit dici, quod ſint cauſa principalis reſpectu ſiccitatis, caloris, &c.

Hæc etiam explicatio

Non Satisfacit. Tum quia ſpecies cauſarum univerſalium, ſunt cauſæ principales particulares, & hæ agunt in proprium bonum; & aliæ ſunt cauſæ principales univerſales, hæ non agunt in bonum proprium, ſed alienum: ergò debet dari conceptus communis utrique huic cauſæ, qui jam non poteſt eſſe agere in bonum proprium, cùm id non conveniat cauſæ univerſali principali, & ſi alienitas boni univerſalis, poteſt ſtare cum cauſæ principalitate, cur alienitas boni particularis, ſtare non poterit. Tum quia quamvis cauſæ æquivocæ producentes has paſſiones & actûs, agant in bonum & finem ſuum, non tamen apparet, quomodo agant in bonum & finem ſuum, in quantùm producunt diſtinctos à ſe effectus, reſpectu etiam quorum habent rationem cauſæ principalis, & non tantùm reſpectu actuum ſuorum & paſſionum. Tum quia hoc ipſum explicandum venit, quid ſit agere in finem proprium, & ſibi debitâ actione, & cur inſtrumenta generandorum ex putri, pro fine, non habeant genitum ex putri, cum finis rei, vel maximè illud ſit, ad quod aliquid ordinatur à natura, ut illa accidentia ordinantur ad generanda ex putri. Cur item non ſit finis & bonum caloris proprium, & ſecundùm debitam illi actionem generare ignem, cùm, ut dixi, deputetur ad hoc à natura; cur item non ſit bonum, & debita actio magneti attrahere columbam Architæ, & tamen magnes, tunc eſt inſtrumentum artis. Tum quia hæc duo ly agere in finem ſuum, & ly in bonum ſibi debitæ actionis, vel debent ſimul ſumi, vel diviſim: Si diviſim, verè accidens in generatione ſubſtantiæ, erit cauſa principalis, eſt enim illi debita actio, illa generatio ſubſtantiarum: Si ſimul, ergò cùm potentia producit actus, non eſt cauſa principalis, quomodo enim actio, eſt bonum debitæ actionis. Qui ipſe medius terminus, ſic aliter proponitur. Bonum proprium, & finis cauſæ inſtrumentalis, eſt deſervire principali, principale etiam habet bonum proprium & finem, & utrumque habet debitam ſibi

ſibi actionem: quo ergò diſcernetur bonum illud proprium, quod eſt inſtrumenti, à bono proprio quod non eſt inſtrumenti, illudque potiùs erit definitivum utriuſque. Tum quia quando principale debet agere in bonum & finem ſuum, vel debet agere in ſimilitudinem naturæ, vel tantùm in id, ad quod ordinatur: Si in ſimilitudinem naturæ, architectus, non erit cauſa principalis domus, quia domus & idea, cui aſſimilatur domus, non ſunt ſimilia in natura, hæc enim eſt ſpiritualis, illa materialis. Quòd ſi ſufficit agere id, ad quod ordinatur, tunc etiam Sacramenta, non erunt cauſa inſtrumentalis gratiæ vel ſalutis, ordinantur enim ex ſua habitudine, ad producendam gratiam, & cauſandam ſalutem, cùm non ſit neceſſe ex natura ſua ad hoc ordinari, aliàs nulla eſſent inſtrumenta artis. *Hinc aliter*

Non Incommodè Explicari Possent Causæ Dictæ. Quòd cauſa principalis ſit, quæ reſpectu effectûs habet ſe, ut quid primò & per ſe intentum, inſtrumentalis autem illa eſt, quæ reſpectu effectus non eſt primò & per ſe intentum. Quod ipſum ſic explanatur. Omne agens, aut agit ex intentione propria, aut agit ex intentione latiùs accepta: rigoroſa intentio convenit intellectualibus, quæ autem intellectualia non ſunt, bonum quidem appetunt, ſed ex rigoroſa intentione non agunt, ut communior eſt ſenſus.

Porrò agendo ex intentione, ſeu propter finem, agunt ex intentione acquirendi boni; bonum enim eſt id, quod finaliſat, & quia agere ex intentione finis independenter à mediis non poſſunt, agendo propter finem, requirunt media. In iſtis autem, quæ ex rigoroſa intentione finis non agunt, nec uſurpare poſſunt media ſub formalitate mediorum, ordo, qui fit per intentionem propriam, ſpectatur penes ordinem, quem Deus, ut auctor naturæ, adeoque natura facit. Jam autem ipſa media, ſunt aliqua primò & per ſe intenta, aliqua nonniſi ex ſecundaria intentione; hæc ergò, quæ nonniſi ex ſecundaria intentione aſſumuntur, inſtrumenta ſunt, quæ autem primò & per ſe ad ponendum effectum aſſumuntur, ſunt cauſæ principales.

Ratio bonitatis explicationis eſt. Tum quia ad ipſum nomen principalis rectè reſpicit terminus in definitione poſitus: primò, & per ſe. Jam autem in explicationibus rerum, etiam ad ipſas voces attendendum eſt, nè ſimpliciter improportionata tradatur explicatio. Tum quia ipſa inductio oſtendit bonitatem explicationis, explicatque illud ipſum, quid ſit primò, & per ſe intendi, ita, ut habere ſe ita, ſicut ſe habent inferiùs ponenda, tanquam manifeſtiora, ſit primò, vel non primò intendi: ſic in generatione univoca ignis B. primò, & per ſe intentum, eſt ignis: ſed quia ad generationem ignis veniri commodè non poteſt ſine diſpoſitionibus, calore, ſiccitate &c. fit, ut hæc, ex ſecundaria intentione aſſumantur, ſintque cauſæ inſtrumentales. Rurſus in ædificatione domus, primò, & per ſe requiritur ædificator, quæ ædificatio, quia perfici non poteſt artificialiter ſine idea, aſſumitur ex ſecundaria intentione idea, quæ eſt inſtrumentum. Item prima intentio eſt Dei, facere juſtum, quod ſine Deo, tanquam ſpeciali agente, fieri non poteſt; & quia hoc vult facere per aliquid permanens, ex ſecundaria intentione aſſumit gratiam, quæ eſt cauſa inſtrumentalis juſtificationis. Tum quia, ſi ex rudi quæratur quid ſit cauſa principalis mallei, faberne, an malleus? ægrè ſe extricabit: ſi autem quæratur, quid priùs & magis requiratur ad fabricandum malleum, malleusne an faber, non hæſitanter reſpondebit, Fabrum, ab ipſo enim mallei motu eſt, & tamen faber cauſa principalis eſt. Ergò apparet notificationem hanc, utpotè omnibus inſitam, cauſæ principalis, commodam eſſe.

Addo. Cùm effectus & cauſa ſint correlativa, ſicut dantur cauſæ, quæ reſpectu effectuum primò, & per ſe intentæ ſunt, ita dantur & effectus primò & per ſe intenti; & ſic quia in generatione ignis B. primò & per ſe intentum ab igne A. erit ignis B. hinc ignis A. erit cauſa principalis, quia verò reſpectu accidentium primò & per ſe intentum, non eſt ignis B. ſed ſola diſpoſitio alteratio, ideò accidentia reſpectu diſpoſitionum ſunt cauſæ principales, reſpectu autem ignis accidentia, non ſunt niſi cauſæ inſtrumentales.

DIFFICULTAS II.

Quid cauſa immediatè efficiens ſubſtantiarum?

Controvertitur in Philoſophia: An ſubſtantia producat immediatè ſubſtantiam, an mediis accidentibus? Negant Thomiſtæ, à ſubſtantia immediatè produci ſubſtantiam, & ex noſtris Fonſec. Suar. Vaſq. affirmant Scotiſtæ Arriag. Ovied. recentior Suar.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum Est Primò. *Poſſibile eſſe, ut accidentia, tanquam cauſæ inſtrumentales, immediatè producant ſubſtantiam, idq; naturaliter.*

Probatur unico argumento, quia non implicat contradictionem, dari tale accidens, quod ex vi principiorum ſuorum naturalium poſſit, tanquam inſtrumentum, deſervire ſubſtantiæ, ad producendam aliam ſubſtantiam. Addit Ovied. Si dantur ſubſtantiæ, quæ neque inadæquatè aliam producunt, ut Angeli, cur dari non poterunt, quæ ſaltem inadæquatè producant.

Ob-

Objicitur Primò. Res ignobilior & imperfectior non poteſt producere nobiliorem effectum. Accidens eſt quid ignobilius.

Respond. Arriag. Neg. majorem, quia ſpecies impreſſa, & lumen gloriæ, producit cognitionem, quæ eſt nobilior, eſt enim actus, eſt quid vitale, &c. Rurſus quamvis res ignobilior univocè agens, non poſſit nobiliorem producere effectum, idque tanquam cauſa principalis; ſecùs, ſi non agat univocè, & agat tanquam cauſa inſtrumentalis, ſufficitque continentia in virtute ſine titulo æqualitatis in Entitate.

Instat Primò Maſtrius Diſp. 7. n. 90. Omnis univerſaliter cauſa debet eſſe perfectior ſuô effectu, aliàs poſſet dici totum Univerſum, eſſe à muſca productum, nec ex cauſatione primæ cauſæ, argueretur infinita perfectio in ipſa.

Respondetur. Non poteſt tribui Univerſi productio muſcæ, quia multa in Univerſo indigent creari, quæ non ſpectant ad muſcam. Rurſus, vel eſſet illa cauſa principalis, & hoc non, quia illa debet præcontinere in ſe perfectionem effectûs, quæ præcontinentia muſcæ, tàm imperfecto enti non convenit : non etiam illa muſca, eſt cauſa inſtrumentalis, quia nec ad hoc ordinatur à natura, ut videlicet generet hominem, undè enim hoc colligis ? nec ſcitur aliunde, ad hoc illam eſſe aſſumptam à Deo, ſi autem cauſatur à cauſa prima, colligetur adhuc infinita perfectio in illa, quia colligetur ratio entis à ſe, ratio illimitati, &c. quæ omnia nectunt ſecum infinitudinem ; nec Deo tribui poteſt ratio cauſæ inſtrumentalis, ſed tantùm cauſæ principalis, adeoq; præcontentivæ effectus.

Instat Secundò. Cauſa univoca habet in ſe effectum, ut adæquatum in perfectione ſuæ potentiæ, ergò cauſa æquivoca, ſi eſt imperfectior univocâ, non poteſt in ſe continere ſuum effectum, ut terminum ſuæ potentiæ adæquatum.

Respondetur. Inprimis falſum eſſe, cauſam æquivocam eſſe imperfectiorem univocâ, univerſaliter etiam hâc perfectione conceſsâ, cauſa univoca eſt contentiva effectûs, cauſa æquivoca non poterit eſſe contentiva illius effectûs, ſi ſit cauſa inſtrumentalis, ſecùs ſi ſit cauſa principalis.

Instat Tertiò. Si forma cauſæ æquivocæ daret eſſe formaliter alicui, non poteſt dare eſſe perfectius ſe ipſâ, quia nemo dat, quod non habet, ergò nec effectiva.

Respondetur. Cauſa æquivoca principalis, non poteſt dare eſſe perfectius ſe ipſâ; ſecùs ſi ſit cauſa inſtrumentalis: aget enim in virtute principalis, præcontinentis illum effectum.

Instat Quartò. Poſſet effectus productus ſaltem ab intellectu dividi in duos gradus perfectionis, in illum in quo convenit cum cauſa, & in illum in quo excedit cauſam. Hic ſecundus nequit à cauſa produci, quia nemo dat, quod nullô modô habet, ergò erit improductum, quod eſt falſum.

Respondetur. In illo, in quo effectus excedit cauſam, nequibit ille produci à cauſa æquivoca, tanquam cauſa principali. Ex eo autem, quòd cauſa ita ſe habeat in operari, ſicut in eſſe, ſolùm ſequitur, quod cauſæ æquivocæ principaliter operanti, debeat convenire præcontinentia effectus.

Instat Quinto. Quia accidens quod eſt imperfectius, & eſt cauſa æquivoca inſtrumentalis ad productionem ſubſtantiæ, non aliter eſt virtus & inſtrumentum, niſi quia accidens dicit entitatem, cum illo ſubordinationis ordine, & habitudine ad ſubſtantiam, cujus eſt virtus; iſta autem ſubordinatio non auget virtutem activam accidentis, ſicut nec perfectiorem reddit ipſam entitatem, cùm ſit merus reſpectus, parumq; accidenti prodeſt, quòd agat nomine ſubſtantiæ, ſi vires ei actualiter non ſuppeditat ad agendum, quantum ſufficit ad productionem ſubſtantiæ.

Respondetur. Accidens, eſſe virtutem ſubſtantiæ, nec dicit habitudinem & ſubordinationem accidentis ad ſubſtantiam utcunq;, ſed ſubordinationem in linea agendi, adeoq; ſuæ virtutis operativæ, acceptæ ab illa ſubſtantia, ut agat ſubſtantiam ſe perfectiorem. Et hæc quidem ſubordinatio, non auget virtutem, ſupponit tamen illam à ſubſtantia, cujus eſt virtus, acceptam, nec eſt illa virtus merus reſpectus, ſed fundamentum reſpectus, ſuppeditatq; illi vires actualiter, non quidem de novo ſuperadditas, ſed incluſas in natura ipſius accidentis, quas ipſas accipit ab illa ſubſtantia, cujus virtus eſt. Undè falſum eſt, nihil virtutis in accidens à ſubſtantia derivari, cujus ſubſtantiæ illud accidens eſt virtus; quia derivatio illa, eſt ipſa acceptio entitatis, natæ hoc præſtare, & quòd hoc præſtare non poſſit, non evincit argumentum.

Hinc ſi quæratur: Quid ſit, accidentia eſſe virtutem ſubſtantiæ, nihil aliud erit niſi accidentia habere entitatem ordinatam à natura, ut ſimilem ſubſtantiam producant, ei ſubſtantiæ, cujus ſunt virtus, non indigendo æquali perfectione cum ſubſtantia producenda, modo ſubſtantia, cujus illa accidentia ſunt virtus, æqualem habeat perfectionem.

Objicitur Secundò. Accidens non poteſt, tanquam principale agens, producere aliam ſubſtantiam. Ergò neque tanquam inſtrumentum.

Respond. conformiter ad dicta, Accidens non poteſt habere in generatione ſubſtantiæ rationem cauſæ principalis, quia non poteſt habere rationē primò & per ſe intenti, reſpectu effectus, itidem primò & per ſe intenti, ſed tantùm poteſt habere rationem ſecundariò intenti. Quod ipſum probatur, quia in generatione ignis, ab alio igne, intendit natura primò & per ſe

propagationem ſimilis ſubſtantiæ : ſi intendit primò & per ſe propagationem ſimilis ſubſtantiæ, intendit primò & per ſe ſubſtantiam generatam, quia propagata ſubſtantia ſimilis, non eſt ſimilis niſi ſubſtantiæ. Cùm ergò accidens, non ſit ſubſtantia, primò & per ſe in propagatione ſimilis ſubſtantiæ, intendi non poteſt, ſed tantùm ex ſecundaria intentione, quia ſcilicet intendens natura, primò & per ſe, propagationem ſimilis ſubſtantiæ, cùm prævideret ſubjectum, in quo peragenda eſſet generatio ſubſtantiæ ignis, non fore proximum & immediatum ſemper, providit illi vicarium, ad perficiendam generationem. Unde, ut vides, hoc quod eſt primò & per ſe intendi, in quibuſdam eſt ſimilitudo in ſpecie, in quibuſdam non ; ita tamen, ut omnia conveniant in illa ratione communi ; ſicut aliud eſt ſenſitivum Rugitivè, aliud Mugitivè, omnia tamen conveniunt, in ratione generica viventis ſenſitivi.

Objicitur Tertiò. Tale accidens immediatè per modum inſtrumenti productivum ſubſtantiarum, & operaretur illas propriâ virtute, & non operaretur propriâ virtute ; hoc autem implicat, non operaretur propriâ virtute, ut ſupponitur, operaretur autem propriâ virtute, quia operaretur ſibi identificatâ virtute. Et certè, ſi accidens non operaretur propriâ & ſibi identificatâ virtute, virtus illa ſuperaddita, vel eſſet ſubſtantia, vel accidens : ſi ſubſtantia, ergò adhuc immediatè ſubſtantia ſubſtantiam produceret ; ſi autem illa virtus eſſet accidens, vel illâ ipsâ propriâ virtute operaretur, vel non propria, ſi propria, ergò & priùs illud propria virtute operari poteſt, ſi autem non propria, dabitur proceſſus in infinitum.

Respond. In hôc ſolo non operantur virtute propriâ Accidentia ſubſtantias, quia non operantur cum virtute, primò & per ſe intenta ; operantur autem propriâ, hoc eſt, non ſuperadditâ virtute, ſed ex tali proprio & improprio non coaleſcit recta contradictio, adeoque nec infertur impoſſibilitas talis cauſalitatis.

Dicendum Est Secundò. *De facto etiam ſubſtantias immediatè produci ab accidentibus.*

Probatur Primò directè contra Modaliſtas, negantes dari de facto accidens, quòd producere poſſit immediatè ſubſtantiam. Falſa eſt hæc univerſalis. Nullum accidens de facto cauſat immediatè ſubſtantiam, ergò debet eſſe vera hæc alia contradictoria : Aliquod accidens de facto cauſat immediatè ſubſtantiam. Antec. probatur. Actio ſubſtantiæ eſt accidens per Modaliſtas, & de factô cauſat ſubſtantiam, ergò univerſalis illa : Nullum accidens de facto cauſat immediate ſubſtantiam, falſa eſt, ex quo ulteriùs ſic arguitur : Accidens, quod non eſt ratum, poteſt eſſe ratio cauſandi & cauſalitas, ut Quo ſubſtantiæ, & non obſtante ratione accidentis, poteſt immediatè defacto influere in ſubſtantiam, ergò & accidenti rato, ratio accidentis non officiet, quo minùs de facto immediatè, influat in ſubſtantiam.

Respond. Diſparem eſſe Rationem, e Actione, quia actio eſt ratio agendi, & id quô exercet vim ſuam cauſandi, ſubſtantia.

Contra id quod eſt ratio agendi, id per quod exercet vim ſuam cauſandi ſubſtantia, non officit defacto rato accidenti, quo minùs immediatè agat in ſubſtantiam. Ergo nec officiet accidenti rato præciſa ratio accidentis, & licèt univerſaliter à modis, vel quæ ſunt non ſic modo, non teneat conſequentia, tamen valet, quando convenitur in eadem ratione communi, de qua eſt diſceptatio. Et tamen ab oppoſitis pro principio aſſumitur ipſa ratio accidentis, tanquam improportionatum quid ad agendum immediatè in ſubſtantiam ; & certè ſicut ablatâ actione, quæ non eſt ſine modo accidentali, non relinquitur ratio agendi, quam tamen aliunde conſtat debere dari, ita niſi tribuatur vis agendi ſubſtantias nomine ſubſtantiarum, reperibilis in accidentibus, non relinquetur modus ſalvandi, quod ſit productivum ſubſtantiarum, quod tamen dari conſtat, vel ex ipſa illarum productione.

Probatur Secundò. Si non habent accidentia vim de facto producendi ſubſtantiis, nomine & virtute ſubſtantiarum, quando ab igne A. generatur ignis B. in ligno aliquantulum remoto C. ubi eſt C. vel eſt ſubſtantia ignis A, vel ſubſtantialis ejus virtus, vel aliquid accidentale : Non primum ; quia aliâs lignum C. non ſupponeretur eſſe remotum, vel ſi eſt etiam ignis illîc A. ergò eſt in duplici loco adæquato, in ſuo, & in loco ligni C. remoto ; Non etiam ſecundum, quia ſi eſſet illic aliquid ſubſtantiale, ignis A. eſſet virtus illius ſubſtantialis, hæc illic non eſt. Quia virtus ſubſtantialis ignitiva, eſt identificata realiter ipſimet igni, ſicut & aliæ virtutes ſuis principiis, potentiæq; animabus ; & quamvis eſſent diſtinctæ realiter, non eſſent tranſmiſſibiles, ſed unibiles, non niſi principio ſuô, à quo per emanationem educuntur ; Non etiam tertium, quia haberetur intentum, nempè ab accidentali virtute produci illam ſubſtantiam.

Supponit hoc argumentum, quòd nihil operetur ibi, ubi non eſt, vel in ſe, vel in aliquo ſui ; ſi autem eſt non niſi in aliquo ſui, illîc operatur nonniſi in aliquo ſui, cùm in illo loco quoad ſe ita ſe habeat, ac ſi in rerum natura non eſſet, quod ſi in aliquo illo ſui operatur, cùm illud aliquid illius, non ſit niſi accidens, hoc eſt calor, in illo accidenti, immediatè operabitur ignem B. quod intendit Concluſio.

Probatur Tertiò Experientiis. Prima ſit Experientia de generatione poſthumi. Quando generatur poſthumus, vel influit tunc ſubſtantia Patris, vel non influit ; ſi non influit, ergò

ergò ſola ſubſtantia matris, eſt cauſa illius, eſtq; filius ille & non ex Patre, & licèt verum ſit, quod dicit recentior Suar. Subſtantiam Matris aſſiſtere genito, quia tamen non ſola mater concurrit, ſalvandus erit concurſus alius principii ſubſtantialis, nempè Patris: ſi autem influit in poſthumum ſubſtantia Patris, vel influit in ſe, vel in aliquo ſui: non in ſe; ſupponitur enim mortuus, ergò in aliquo ſui; ſi in aliquo ſui, vel eſt ſubſtantiale, vel accidentale; non ſubſtantiale, quia forma ſubſtantialis ſeminis ob alterationem cedere debet, omne autem aliud ſubſtantiale, quod ſit præter materiam ſeminis, ictitium eſt. Ergò Pater in aliquo ſui, quod eſt accidentale, operari debet.

Quod autem adfert Pontius, in cauſas circumſtantes generationem referri debere, ipſum produci, corporis animati, & quod dicit, ab quo non generari immediatè equum, ſed tanùm produci diſpoſitiones, quæ exigunt productionem animæ equi; hoc etiam non ſatisfacit, uia ſine neceſſitate ponit ſimilem generationem equi, e. g. & hominis, cùm utriuſq; animæ roductionem referat non in dationem exiſtenæ ipſi formæ, provenientem à generante, ſed productionem aliunde, nonniſi ad exigenam diſpoſitionum, ſed hôc etiam poſitô; non oſſet oſtendere Pontius, quodnam ſit produivum immediatum ſubſtantiarum, non dando ccidentibus vim immediatè producendi ſubantias.

SECUNDA EXPERIENTIA eſt de igne oducto in remoto ligno, quæ jam ſuprà pora.

TERTIA EXPERIENTIA eſt, In generaone ranæ, & aliorum ex putri, nulla poteſt tendi ſubſtantia, quæ immediatè influat, uia non eſt ſubſtantiâ alius ranæ vel veris, ut clarum eſt, hôc enim ipsô non generar ex putri, non etiam ipſe DEUS immediatè fluit, ut voluit Arriaga. Tum quia effectuum turalium cauſas naturales aſſignare debemus, c recurrere ad DEUM, ſi nihil obſtet; nihil tem obeſt accidentibus, tribuere vim produndi ſubſtantias, cùm id poſſibile eſſe, agnoſcat e Arriag. Tum quia ſequeretur, DEUM ſpelem eſſe patrem ranarum, quod ipſum protur. Ideò reſpectu Filii æterni, æternus Pa: Pater eſt, quia reſpectu Filii nullum aliud ncipium ſubſtantiale generativum concurrit, ipſa ejus productio, nativitas eſt, eô quod tivitas ſit generatio viventium, hoc autem tum verificaretur de genitis ex putri. Ut robr hujus argumenti penſetur, inquirendum eſt; æ nam ſit cauſa genitorum ex putri, eaque ncipalis?

RESPONDENT aliqui: Genitorum ex pu, cauſam principalem eſſe ſpeciem & natun ranarum totam.

CONTRA erit, quia ſpecies ranarum, vel eſt ratio abſtracta, ut ſic ranarum, & hæc utpotè formalitas Metaphyſica, non poteſt habere rationem cauſæ Phyſicæ; vel eſt non aliud, quàm omnes individuæ ranæ convenientes in prædicato ranæ. Ergò ſi ſpecies, ſeu omnia individua, ſunt cauſa illius ranæ, etiam illa rana genita, utpotè aliquod individuum, erit cauſa ſui ipſius.

RESPONDENT alii. Cauſam principalem genitorum ex putri, eſſe aliquod individuum indeterminatum, poſſibiliter præexiſtens. Unde prima rana habebat cauſam principalem aliam, quæ poſſibiliter præextitiſſet, & hæc aliam, ſi producta fuiſſet: & quia infinitæ ſunt, non deveniretur, quin alia aliam cauſam principalem habere poſſit; quamvis autem rei indeterminatæ & non exiſtenti, non debeat tribui effectio rei determinatæ, ſi in aliquo ſui non exiſtat, ſecùs tamen ſi exiſtat in aliquo ſui, nempè in vicariis accidentibus, nec fruſtrà dabitur ei virtus, quod nunquam exiſtet, quia dantur etiam gratiæ ſufficientes ad meritum, quod exiſtere poſſet, nunquam extiturum eſt. Nec ſequetur, quod nullæ ſint dandæ cauſæ æquivocæ, ſi etiam ex putri genito habeant ſuam cauſam principalem, verè enim adhuc erit cauſa æquivoca DEUS, reſpectu creaturarum, lux reſpectu caloris, materia reſpectu formæ.

CONTRA erit. Tum quia accipio, omnes ranas poſſibiles, & de ſingulis ſimul tamen, nullâ exceptâ, quæro, an ſingulæ habeant cauſam aliam, & aliam ranam præexiſtentem poſſibiliter, ſi non habent, non reſpondes ad difficultatem, univerſaliter enim quæritur; Si habent, contrà erit, in tota collectione entium ab alio devenire eſt ad unum, quod non eſt ab alio, ut noſcitur, dum demonſtratur DEI exiſtentia. Ergò & in tota poſſibilitate ranarum præexiſtentium ab alio, devenire erit ad unam, quæ non ſit ab alia rana poſſibiliter præexiſtente. Tum quia accipimus ranam B. genitam, virtus illius productiva ſunt accidentia, quæ ipſa vel determinat ſibi individuum, vel non determinat: ſi determinat, Ergò immeritò cauſa iſtorum dicitur aliquod indeterminatum individuum; ſi non determinat, hoc ipſum improbabiliſſimum eſt, quomodo determinata cauſatio, non ſit determinati cauſantis, ſicut determinata ſcriptio, determinat ſibi calamum. Tum quia reſpectu intellectûs Divini non datur individuum vagum, circa objectum habens actionem determinatam; videbit ergò DEUS ranam, cui illa virtus debeatur.

RESPONDENT alii. Quod genitorum ex putri; nulla ſit cauſa principalis univoca, ſed cauſam æquivocam eſſe DEUM, Solem, &c. Neq; inde ſequitur, eſſe ranas ſpecialiter filios DEI, vel natas ex DEO, non enim producuntur in ſimilitudinem naturæ; nec dicendum eſt, reſpectu illarum DEUM æquè ſe habere, ac reſpectu hu-

manitatis Chriſti, quia reſpectu illius ſupplevit concurſum Patris, reſpectu autem ranarum nihil ſupplet, quia illud ſuppleri dicitur, quod eſt, vel fuit, vel erit. Hinc non ſupplet Magiſter vices alîus profeſſoris, qui nec eſt, nec fuit, nec erit, influxus autem cauſæ univocæ, erga ranas nec eſt, nec fuit, nec erit, eò quòd nec ratio, nec experientia, tribuat illis vim generandi ſibi ſimile. Unde, quia videmus generari ignem ab alio igne, ſi non ab igne, vel virtute ignis generetur ignis de novo, tunc ſupplet DEUS cauſalitatem ignis, eſtq; ſpecialis illius cauſa: & licèt ad DEUM recurrere, non ſit Philoſophicum, ſi alia cauſa aſſignari poſſit, jam autem cauſa univoca nulla poteſt aſſignari genitorum ex putri, hinc ad Solem & ad DEUM, tanquam auctorem naturæ, recurrendum erit, cùm hoc tamen ſtat, ut debeat virtus agendi tribui immediata, reſpectu ſubſtantiarum accidentibus.

CONFIRMATUR Concluſio, quando videmus duo concurrere, & duobus illis poſitis poni effectum, non poſitis non poni, cæteraque ſunt paria, benè arguimus, utrumq; illud eſſe cauſam, ſed poſitò igne cum ſuo calore, videmus poni alium ignem, non poſitò non poni, & cætera ſunt paria; præcipuè in hôc, quia videmus ſolum calorem immediatè paſſo conjunctum, ſine conjunctione immediata ignis, alium ignem producere. Rurſùs pone impediri ignem, ne producat in ſe calorem, vel adhuc poterit naturaliter producere ignem, vel non poterit: ſi non poterit, præſumptio eſt, quòd etiam calor illius concurrat, ſicut cùm videmus unum equum pondus non trahere ſolum, trahere cum alio, præſumimus utrumq; trahere: ſi autem poterit cauſare alium ignem, contra erit, non poteſt ſine prævio calore paſſi, quidquam igniri. Ergò nec ignietur ſine calore agentis.

Punctum Difficultatis 2.

Solutio Objectionum.

OBJICIT PRIMÒ recentior Suar. paritates aliquas.

PRIMA PARITAS eſt; ſola ſubſtantia poteſt immediatè recipere aliam ſubſtantiam, ergò & ſola poteſt immediatè aliam producere.

RESPOND. Negando Antec. conceſſimus enim competere id quantitati. Diſparitas etiam in hôc eſt, quia materia non recipit ubi non eſt, nec cauſat, niſi intimè unita: agens autem agit, etiam ubi præſens, quoad ſubſtantiam non eſt, ſed in aliquo nonniſi ſui, quod aliquid illius, non eſt aliud, niſi accidentia.

SECUNDA PARITAS. Unum accidens poteſt immediatè producere aliud, ergò & ſubſtantia aliam ſubſtantiam.

RESPOND. eadem quâ ſuprà diſparitat[e] nempe quia nullibi agit, accidens niſi ubi eſt non debuit ergò habere vicariam virtutem; jan[i] autem ſubſtantia agit, ubi non eſt, debuit ergò illi provideri vicarium accidens.

TERTIA DISPARITAS poſſet eſſe Virtus productiva entis ſpiritualis, debet eſſ[e] ſpiritualis, ergò & productiva immediatè ſub[-] ſtantiæ, debet eſſe ſubſtantia.

RESPOND. vi ejuſdem medii termini pro[-] bari poſſe, quòd ſubſtantia non poſſit producer[e] accidens, quia ſi productivum entis ſpiritualis de[-] bet eſſe ſpirituale, etiam productivum accidenti[s] deberet eſſe accidens. Quodſi dicas, non eſſ[e] licitum argumentari ab exigentia unius effectûs reſpectivè ad ſuam cauſam, ad exigentiam alîu[s] effectûs, idem nos in præſenti dicemus. Quoa[d] diſparitatem attinet, vel antecedens proced[it] de ſubſtantia ſpirituali, & ſic clarum eſt, deber[e] ſpirituale illius eſſe principium, nam ſubſtanti[a] ſpiritualis, non poteſt aliter produci, niſi virtut[e] creativâ, virtus autem creativa connaturalite[r] non poteſt tribui, niſi DEO, qui ſpiritualis eſt Si verò nomine entis ſpiritualis veniant opera[-] tiones ſpirituales immanentes, illæ etiam deber[ent] eſſe à principio ſpirituali, quia à principio a[b] intrinſeco operante. Materiale autem no[n] eſt ab intrinſeco operativum ſpiritualium, extra[-] heretur enim extra ſuam latitudinem tunc ma[-] teriale principium, ſicut extraheretur, oculus produceret auditionem. Si verò nomine ent[is] ſpiritualis veniant alia accidentia, illa etiam no[n] poſſunt produci ab ente materiali, quia ſi re[s] materialis produceret rem ſpiritualem, ſingul[æ] illius partes producerent totam rem ſpiritua[-] lem, cùm illa carens partibus, per partes pro[-] duci non poſſit, conſequenter darentur plure[s] cauſæ adæquatæ unius rei, in eodem genere quod naturaliter fieri non poteſt.

Sed in adferenda hac diſparitate commodiù[s] recurretur ad rationem Concluſionis, quia ne[c] per rationem, nec per experientiam, conſta[t] dari aliquam virtutem materialem, quæ ſupplea[t] connaturaliter defectum productivi ſpiritualis & ratione autem & experientiâ conſtat, debu[it] iſſe provideri à natura vim ſuppletivam ſubſtan[-] tia um.

Procedit item argumentatio à faciliori a[d] difficilius viâ affirmationis, nam difficilius eſt ut res materialis producat rem ſpiritualem, quâ illa & gradu ſpiritualitatis, & genere enti[s] diſtat, quàm ut producat ſubſtantiam acciden[s] materiale, quod à ſubſtantia, nonniſi gener[e] entis diſcernitur.

ADDO, materiale illud productivum rei ſpiri[-] tualis, vel eſſet ſubſtantia, vel accidens: No[n] ſubſtantia, quia ſubſtantia, unius ſubſtantiæ, no[n] eſt vicaria: hinc jam propriâ virtute, debere[t] rem ſpiritualem producere, & tamen hoc no[n] poſſet,

poſſet, utpotè rem perfectiorem gradu; Non etiam illud materiale productivum poſſet eſſe accidens, quia deberet in virtute ſubſtantiæ ſpiritualis producere, virtutes autem ſuis principalibus, ſaltem in gradu, deberet proportionari.

Objicit Secundò idem. Quando accidentia producerent ſubſtantiam, vel producerent illam ſe ſolis, aut ſimul, cum immediato concurſu ſubſtantiæ: non ſe ſolis, quia accidens, cùm ſit longè ignobilius ſubſtantiâ, non continet in ſe virtute ſubſtantiam; quodſi accidentia producunt ſubſtantiam, cum immediato alîus ſubſtantiæ concurſu, ſuperfluus erit concurſus accidentium, potiuſque concurſui ſubſtantiæ, tribuetur illa productio.

Respondetur. Hæc propoſitio: cauſa virtute continet effectum, nihil in re plus ſonat, quàm quod poſſit producere effectum: hinc quando aſſumet Svar. pro probatione; Accidens non continet virtute ſubſtantiam, nihil probat, ſenſus enim rationis eſt, quòd non poſſint accidentia cauſare ſubſtantiam, quod ipſum probandum eſt, ſufficietque ad maximum, quòd cauſa principalis virtute contineat effectum, licèt eum non contineat inſtrumentalis.

Directè autem ad medium terminum dici poteſt, quod accidentia interdum ſimul producant cum ſubſtantia, interdum ſe ſola ſubſtantiam, ut fit in generatione poſthumi. Caſu autem, quô utrunque hoc principium concurrat, non erit concurſus ſuperfluus accidentis, quia concurſus cauſæ inſtrumentalis, agente principali, non eſt ſuperfluus. Nec tribuetur ſoli ſubſtantiæ productio, cum etiam accidentia in illorum abſentia producant ſubſtantiam, quod oſtendit ineſſe illis vim cauſandi. Illuſtrari hoc poſſet ex communiori Philoſophia, ductâ inſtantiâ, ſpecies impreſſæ proviſæ ſunt à natura, quia interdum objectum eſt improportionatum, & interdum abſens; ſic etiam proviſa ſunt etiam ſubſtantiis accidentia, tanquam inſtrumenta, ut quoniam interdum eſt ſubſtantia abſens, & unire ſe non poteſt paſſo, mediis accidentibus agat. Porrò hæ ſpecies impreſſæ interdum concurrunt in præſentia & exiſtentia objecti, ut dum videndo Petrum, intelligo Petrum, neq; tamen ex hoc ſupervacaneè natura providit de ſpeciebus intellectui; ſic cùm in præſentia ſubſtantiæ agunt, tanquam inſtrumenta, accidentia non ſupervacaneè à natura cenſenda ſunt eſſe proviſa.

Instabis: emanatio caloris non fit per aliquid intermedium, ergò nec productio alîus ſubſtantiæ.

Respond. diſparitatem eſſe, quia hæc emanatio non poteſt eſſe, niſi conjunctim in præſentia ipſius ſubſtantiæ; generatio autem alîus ſubſtantiæ, hinc ad emanationem non debuerunt à natura provideri inſtrumenta.

Objicit Tertiò Arriag. Magis eſt proportionata ſubſtantia ignis cum altera ſubſtantia ignis, quàm calor igni. Ergò potiori jure producit alium ignem, quàm calor.

Respond. Si ly: potiori jure, ſupponat, pro principaliter, Concedo totum: proportio etiam illa fundat nonniſi rationem cauſæ principalis, non autem excludet rationem cauſæ inſtrumentalis.

Instari Posset Primò. Actio immediata denegatur ſubſtantiis in ſubſtantias, vel propter ejus perfectionem, vel propter imperfectionem: ſi propter imperfectionem, cum accidens ſit imperfectius ſubſtantiâ, non poterit ei perfectior cauſalitas convenire; ſi etiam propter imperfectionem, tunc immediata actio DEO tribui non deberet.

Respond. Negando Minorem. Non enim propterea negatur concurſus immediatus ſubſtantiis, in ſubſtantiarum productione, ſed ob rationes alias prætactas. De objecto autem ipſo diſcurrendo; an concurſus effectivus immediatus, ſit perfectior, an imperfectior, de hoc dici poſſit: Quod ſi ſit immediatus concurſus ex defectu, non erit tunc immediatus concurſus perfectio; Et ſic non erit perfectio in Deo, per ſeipſum nonniſi facere miracula, ſi hanc vim, cæteroqui communicabilem creaturis, diſpenſare non poſſet. Et in moralibus non poſſe habere famulos ignobile cenſetur; Quod ſi ſit immediatus concurſus ob excellentiam principalis, determinantis ſibi nonniſi modum immediatè concurrendi, ut Deus qui nonniſi immediatè cum creaturis ad agendum concurrit, talis immediatio concurſus, perfectionem adferet. Hinc ulteriùs dici poteſt quòd negatio immediati concurſus ſubſtantiarum ad alias producendas ſubſtantias, ſit quædam perfectio, quia proficiſcitur, ex vi, ſubordinandi ſibi alia.

Instat Secundò Arriaga. Cauſa debet continere formaliter vel eminenter effectum. Accidens nullo modo ex his præcontinet ſubſtantiam; non formaliter; quia non eſt formaliter ſubſtantia; non eminenter, quia non eſt perfectior.

Respond. Majorem eſſe veram de ſola cauſa principali, non autem de Inſtrumentali.

Instat Tertiò Oviedo: Operari accidens in virtute ſubſtantiæ, eſt operari cum ſubſtantia immediatè operante, vel eſt operari tantùm per ſuam entitatem: Non primum, quia jam ſubſtantia eſſet immediatè operativa; Non ſecundum, quia accidens, eſt imperfectius ſubſtantia.

Respond. Operari accidens in virtute ſubſtantiæ, eſt eſſe accidens à natura proviſum, ut loco ſubſtantiæ etiam abſentis, operari poſſit, nec imperfectio entitativa officit ad hoc. Quando autem idem urget, quod in generatione animalium ex putri non ſit ulla ſubſtantia, in virtute cujus illa animalia producantur, conſe-

quenter quòd nec illa accidentia concurrere in virtute alîus ſubſtantiæ poſſint, id etiam non convincit. Quia licèt illa accidentia non concurrant in virtute à ſe diſtincta, quam mendicent accidentia à ſubſtantiis aliquibus, univocè ſe habentibus, ad nata ex putri, ſed concurrunt in virtute ſubſtantiæ, hoc eſt, prout à natura proviſæ, ſeu potius Deo auctore naturæ, in bonum producendarum illarum ſubſtantiarum.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Solutio.

Objici Potest Quartò. Admittimus in productione ignis duas cauſas; principalem, hoc eſt ſubſtantiam ignis generantis, & instrumentalem, hoc eſt accidentia, quo poſito ſic inſtituitur argumentum. Agentibus accidentibus, vel agit ſubſtantia tanquam cauſa principalis, vel non agit: Si non agit, Ergò totalis cauſa generationis alîus ignis, erit ſolum accidens, Ergò ulterius cauſa illa principalis, non eſt cauſa, cùm nulla illi tribuatur actio: ſi autem agit, ergo in abſentia cauſæ principalis, cùm deſit ejus influxus, æquè ad Deum recurri debet, quod ut evitaretur, vis accidentibus à nobis attributa eſt, producendi ſubſtantias. Rurſus ſi cauſa principalis etiam pro ſua parte agit, agit in illo genere cauſandi principaliter, vel immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergo immerito negamus ſubſtantias immediatè agere; ſi mediatè, deberet agere mediantibus accidentibus, agere autem mediantibus accidentibus in genere cauſandi principaliter non poteſt, quia aliàs illis non tantùm ratio agendi inſtrumentalis, ſed etiam principalis tribueretur, quod abſurdum eſt.

Respondetur Primò, invertendo hoc argumentum de quocunque agente principali, comparatè ad ſuum inſtrumentum, ſic v. g. quando Deus media gratia tanquã inſtrumento juſtificat hominem, vel agit in illa juſtificatione præter id, quod eſt uti illa gratia tanquam inſtrumento, vel non agit: ſi non agit, Ergò non eſt cauſa principalis noſtræ juſtificationis: contra Trident.; ſi autem agit, vel hoc facit immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergò immeritò dicimus mediante nonniſi gratia juſtificari nos, ſi autem agit tunc Deus mediatè, Ergò mediante gratia, exinde autem ſequitur gratiam non fore inſtrumentum juſtificationis, ſed cauſam principalem. Idem proponi poteſt de fabro, ſerrâ, tanquam inſtrumento utente.

Respondetur, deinde Cauſam principalem agere tunc modo ſibi proportionato agendi, cauſæq; principali debito, qui eſt, uti inſtrumento ut agat, & hic eſt ipſius influxus, ſicut actio fabri in raſuras, eſt uſus ſerræ à fabro, licèt cum diſparitate; quia ſerra eſt inſtrumentum conjunctum, adeoq; non movet niſi motum jam autem accidentia ſunt inſtrumentum ſeparatum, quod movere poteſt non motum immediatè à principali. Cujus ulterior ratio eſt, quia ſerra eſt inſtrumentum ab extrinſeco, calor autem eſt inſtrumentum ab intrinſeco & ex natura ſu[a]. In hôc fallitur imaginatio argumenti, quia put[at] debere eſſe condiſtinctam ſemper actione[m] principalis & inſtrumenti, quod non requiritu[r], nam ſi poteſt eſſe eadem actio Creaturæ & De[i], cur non & eadem inſtrumenti cum principali, [ſi] ſit inſtrumentum non conjunctum. Quare a[u]tem in inſtrumento conjuncto, requiratur a[liqua] actio principalis, ratio eſt, Quia de ratione co[n]juncti inſtrumenti eſt, ut nonniſi motum m[o]veat, jam autem non motum moveret, ſi nu[lla] interveniret actio principalis; quia autem acc[i]dentia, ſunt inſtrumentum ſeparatum, poſſu[nt] non mota movere, adeoq; non requirere cauſ[a]litatem principalis, condiſtinctam à cauſalita[te] inſtrumentalis, præcipuè autem, quia actio i[n]ſtrumenti ſeparati, imputatur nonniſi principa[li], imputatione non ſolùm morali, ſed fundatâ, [in] providentia facta ſubſtantiis, à natura, con[fe]rente illis inſtrumenta in bonũ productionis, al[io]rum ſubſtantiarũ. Hinc in generatione ex put[ri], nullus ſuppletur defectus cauſæ principalis, qu[ia] illic nulla intervenit cauſa principalis univoc[a], & poſito, quod ſit aliqua, ex eo ſuppleri dic[e]retur, quia ſuppleretur ille uſus inſtrumenti, q[ui] debetur cauſæ principali, hic ſuppleri non ind[i]get, quia cùm illa accidentia ſint inſtrumentu[m] ſeparatum, poterunt agere non mota immed[i]atè à ſubſtantia, idq; ideò, quia ſunt inſtrumen[ta] non conjuncta, quibus eſt à natura tributa v[is], ut etiam in abſentia ſubſtantiæ, in ſimilitud[i]nem ſubſtantiæ operentur: Non ergo in a[b]ſentia ſubſtantiæ à Deo ſuppletur ullus defectu[s]. Et etiamſi cauſa principalis mediantibus acc[i]dentibus exerceat ſuam cauſalitatem, non ſ[e]quetur ſola accidentia eſſe cauſam, quia duaru[m] cauſarum, ut dixi, poteſt eſſe cauſalitas eade[m], quod magis procedit de cauſa principali, com[pa]rata ad inſtrumentalem, cùm agere per in[ſtrumentum] immediatè, ſit agere in aliquo ſ[u]... nec unquam derivabitur in cauſam inſtrume[n]talem ratio cauſæ principalis, quia non provid[e]tur cauſa principalis in bonum inſtrumenti, [ut] agat ubi non eſt inſtrumentum, ſed è converſ[o].

Instat Primò Maſtrius. Perfectior e[ſt] influxus cauſæ principalis, quàm inſtrumentali[s], ſicut cauſa principalis, eſt perfectior inſtru[]mentali. Ergo idem ſimpliciter influxus, er[it] perfectior & imperfectior.

Respondetur, totam majoritatem, per[]fectionis influxus cauſæ principalis, in hôc ſtar[e], quia hoc ipſum, quod poſſit in ſubſtantiam in[]fluere, accidens habet ſibi communicatum à ſub[]ſtantia, cujus nomine agit; ſed hoc poteſt ſtar[e] cum hoc, ut eadem ſit actio cauſæ principali[s] & inſtrumentariæ ſeparatim agente, & ſicut per[]fectior eſt influxus Dei in operationem crea[]turæ

turæ, quàm ipſius creaturæ, hôc tamen non obſtante, eâdem actione agunt Deus & creatura, ita & in præſenti.

INSTAT SECUNDÒ. Poteſt agere calor destructô igne, Ergò ille influxus non erit causæ principalis, ſed nonniſi inſtrumentalis.

RESPONDETUR, illum influxum fore cauſæ principalis, non moventis quidem ſe motu ſuæ entitatis, moventis tamen ſe in aliquo ſui, hoc eſt inſtrumento.

INSTAT TERTIÒ. Unicuique quod ſe habet, ut Quod agens, reſpondet, ut Quo agens. Ergò ſi ignis ſolùm agit per calorem, ut per virtutem propriam, & hæc virtus eſt ſolùm inſtrumentalis, hinc principalis cauſa in tantùm aget, in quantùm eſt cauſa cauſæ, quatenus ſcilicet producit accidens, quod poſtea producit ſubſtantiam.

RESPONDETUR. Concurrens DEUS cum creatura, eſt agens, ut Quod, nunquidne actio illius eſt diſtincta ab actione creaturæ realiter? agit ergò & hic cauſa principalis, non actione condiſtinctâ realiter, ab actione cauſæ inſtrumentalis, ſed illâ ipsâ à ſe pendente, agitque ut cauſæ cauſa, non quomodocunque, ſicut pater eſt cauſa filii, qui poſtea evadit pater, ſed ut cauſa cauſæ, quæ cùm ſit ignobilior effectu, ordinatur à natura, ut ſuppleat abſentiam cauſæ principalis, ejuſque nomine agat.

INSTAT QUARTÒ. Illud eſt principium agendi actualiter, in quo paſſum formaliter aſſimilatur agenti, ſi eſt productio univoca, ſed paſſum aſſimilatur in forma ſubſtantiali, non accidentali. Ergò.

RESPONDETUR, illud eſt principium agendi actualiter, per modum cauſæ principalis, in quo paſſum aſſimilatur, licèt principio agendi inſtrumentaliter non debeat aſſimilari paſſum, ſed ſuo principali. Accidens inſuper, eſt cauſa æquivoca ſubſtantiæ.

INSTAT QUINTÒ. Exinde ſequi, quod non daretur aliquod accidens naturale, quod dicatur inſtrumentum conjunctum in cauſalitate, ſed quodlibet eſſet inſtrumentum ſeparatum.

RESPONDETUR. Datis ſeparatis virtutibus inſtrumentalibus, dantur adhuc virtutes conjunctæ, qualis virtus eſt ſpecies objecti tranſmiſſa per medium, quæ nonniſi conjuncta agit, & lux item nonniſi conjuncta illuminat.

Quando autem videtur contentari Maſtrius, ſi ponatur accidentis in ſubſtantiam concurſus partialis, id ei concedi poſſet, modo non exigat concurſum diſtinctum ab actione cauſæ inſtrumentalis, ſicut non eſt diſtinctus concurſus DEI & creaturæ, licèt hæc non in omnibus ſint paria.

OBJICIT QUINTÒ Pontius. Implicat quod ab imperfectiori poſſit immediatè produci perfectius, tanquam à cauſa totali.

RESPOND. Negando cauſam inſtrumentalem eſſe cauſam totalem, hôc ipſo enim, quia inſtrumentalis cauſa eſt, ſupponit aliam, hoc eſt cauſam principalem. Jam autem accidentia, ſunt cauſa inſtrumentalis.

Univerſaliter nonniſi eorum effectuum, cauſa debet eſſe æquè perfecta, quando effectus aſſimilatur cauſæ, & ratio eſt, quia ſi cauſa, quæ ſibi aſſimilat effectum, non eſſet æquè perfecta, & aſſimilaret ſibi effectum, & non aſſimilaret: aſſimilaret ut ſupponitur, non aſſimilaret autem, quia hæc ſimilitudo fundatur in unitate convenientiæ ſubſtantiarum. Quodſi cauſa non eſſet æquè perfecta, quomodo haberet unitatem convenientiæ ſubſtantialis cum effectu?

Sed quid ſi effectus diſſimiletur cauſæ, arguendumne quod cauſa ſit æquè perfecta, vel perfectior effectu. Hæc diſſimilatio poteſt eſſe, vel per exceſſum, vel per defectum; nam æqualitas diſſimilitudinem in eo genere, in quo eſt æqualitas, non fundat: diſſimilatio effectûs per exceſſum eſt, cùm accidens producit ſubſtantiam: diſſimilatio effectûs per defectum eſt cum v. g. DEUS producit hominem, ignis calorem: quando eſt diſſimilatio effectûs per defectum, præſupponitur ſemper perfectio major in cauſa, hocq; probat inductio, v. g. in DEO producente hominem, igne calorem, ſole lucem &c. & ratio eſt, quia ſi non eſſet cauſa perfectior præ defectu diſſimilato per defectum, & eſſet diſſimilatus effectus per defectum, ut ſupponitur, & non eſſet diſſimilatus per defectum, quia defectus eſt, per ordinem ad exceſſum. Ergò ſi exceſſus non eſt in cauſa, quomodo illi per defectum diſſimilatur effectus, ſi autem ſit diſſimilatio per exceſſum, tunc cauſa debet eſſe ignobilior, quod ipſum etiam oſtendit inductio: nam ignobilior eſt entitas naturalis intellectus, præ ſupernaturali dignitate in viſione incluſa, ignobilior ſpecies eſt materialis, præ ſpecie impreſſa ſpirituali, quam etiam ſuo modo cauſat, & ſic de reliquis: & ratio eſt, quia exceſſus effectus præ cauſa, ſalvari non poſſet, ſine defectibilitate cauſæ, nihil enim eſſet quod excederetur.

INSTABIS PRIMÒ. Ex eodem, quia accidentia illa cenſerentur, ideò agere in virtute ſubſtantiæ, quia ſunt virtus ſubſtantiæ, hoc autem non ſalvat, ut dicantur agere in virtute ſubſtantiæ: Tum quia eſt impropria locutio agere in virtute ſubſtantiæ, quod eſt virtus ſubſtantiæ: Tum quia, ex hoc, quod accidens ſit virtus ſubſtantiæ, non ſequitur, quod ſit æquè perfecta, aut perfectior præ ſubſtantia producenda.

RESPOND. Negando minorem: parum etiam refert de proprietate locutionis, modò de re conſtet, quanquam eſt propria locutio agere in virtute intranſitiva ſubſtantiæ, & eſſe virtutem ſubſtantiæ: ſicut idem eſt in virtute artis hoc agitur, & virtus hoc eſt artis, non de-

bet etiam esse instrumentalis causa, æquè perfecta ac effectus producendus.

Instabis Secundò. Accidens ex natura sua habet esse virtutem substantiæ. Ergò ex natura & virtute sua habebit producere substantiam.

Respond. In hoc sensu accidens ex natura sua & virtute habet, ut producat substantiam, hoc est, non per superadditam aliquam virtutem, sed non in hôc sensu, quod tanquam aliquid primò, & per se intendibile habeat collocatam illam virtutem. Sic malleus ex natura sua habet, quod non sit principalis causa, non tamen agit propriâ virtute.

Instat Tertiò. Ex eo, quia calor est virtus substantiæ, vel habet aliquam perfectionem, quam non haberet, si non esset virtus substantiæ, vel non habet: Si non habet, ergò per hoc quòd sit virtus substantiæ, non potest producere magis quàm si non esset; si habet, ergò ultra entitatem caloris, recipit aliquid aliud.

Respond. Habere calorem aliquam perfectionem, sed sibi identificatam realiter, poterat enim dari calor, qui nihil agere possit in absentia ignis, & ex altera parte, quia hoc calor non facit tanquam causa principalis, dicimus hoc illum facere, non propriâ virtute.

Objicit Sextò idem. Ex nostra sententia sequitur, quòd substantia non sit causa principalis alius substantiæ, non enim potest dici causa principalis à qua effectus immediatè non emanat nec sufficit quòd immediatè influat in accidentia, quæ postea influunt in substantiam, aliàs avus esset causa principalis nepotis, quia immediatè producit patrem ejus, qui postea generat.

Respond. Sufficere, ut immediatè in aliquo sui, causa influat in effectum, aliquid autem causæ principalis, sunt instrumenta nec verò propterea immediatè per nos causa influit, quia producit accidentia, sæpè enim illa non producit, ut v. g. si ignis ex attritu lignorum generetur, calorem illum non producit ignis, sed ideò immediatè influit, quia instrumenta sunt aliquid ipsius causæ principalis, hoc est, sunt à natura institutæ, ad vices supplendas illius.

Nec inde sequetur, avum esse causam principalem nepotis, quia Pater, qui generat nepotem avi, non est instrumentum à natura provisum avo, sed est primò, & per se intentus, respectu effectûs primò, & per se intenti, & sicut calor producendo alium calorem, non est causa instrumentalis ignis, ita nec pater est causa instrumentalis sui filii.

Neque ulteriùs inde sequetur, causam principalem, esse causam per accidens, hoc est, non primò & per se intentam, aut non operari per virtutem sibi à natura appropriatam, sed in hoc sensu est causa per accidens, quòd scilicet nonnisi mediante accidente, tanquam instrumento sibi proprio, efficiat substantiam sibi similem. Deinde rasuram ferri immediatè non facit faber, sed serra, & tamen indubiè, faber, est causa principalis. Ergò idem in præsenti salvari poterit, operante principali, immediatè, per suam virtutem, quæ immediatio, est debita operanti principali, per sua instrumenta.

Instabis Primò. Si Deus produceret solum calorem, & non concurreret ad calefactionem, esset causa nonnisi per accidens illius calefactionis. Ergò & agens principale, nonnisi per accidens erit causa, si immediatè nihil agit.

Respondeo: Disparitatem esse, quia ille calor à Deo productus, non esset instrumentum à natura Deo provisum, sicut calor, est instrumentum provisum à natura igni, idque ob defectibilitatem ipsius ignis, qui non potest semper esse vicinus passo, in quo perficitur effectus substantiæ ignis, immò nec se, primo insinuare, nisi medio calore, consequenter ille calor, non censebitur agere virtute & nomine Dei; calor autem à Natura est provisus tanquam instrumentum, agitque nomine illius.

Instat Secundo Idem. Ex nullo capite accidentia illa, si causant immediatè substantiam, excludi possunt à ratione causæ principalis, non enim ex eo, quia accipiunt entitatem à substantia, & insuper immediatè agunt, non accipientes aliquam virtutem à substantia ad agendum.

Respond. Argumentum probare, quod gratia non sit instrumentum Dei ad nos justificandos, cùm immediatè agat, & non accipiat ullam virtutem à Deo ad justificandum, à se distinctam. Quare autem accidentia non sint causa principalis, ex definitione petendum est, quia scilicet non primò per se intenduntur; & licèt non accipiant à substantia virtutem condistinctam à se, ad agendum substantiam, accipiunt tamen virtutem indistinctam, & sibi identificatam, eò quod sint entitativè virtus substantiæ; & si accipere à substantia aliquid condistinctum, ad operandum substantiam, faceret non esse accidentia virtutem principalem, multò magis si sint accidentia, entitativè virtus substantiæ, non erunt etiam causa principalis.

Instab. Tertiò. Calor ut quatuor non potest producere calorem ut quinque. Ergò neque producere potest substantiam.

Respond. Disparitatem esse, quia calor ut 4. respectu alius caloris, non est causa instrumentalis, hinc excedentem se effectum non potest operari, jam autem respectu substantiæ accidens, est nonnisi causa instrumentalis, consequenter nomine substantiæ operando, plus poterit. Sed hinc

Objicitur Septimo. Causa principalis debet esse ad minimum, ita perfecta, ac effectus producendus. Ergo & causa instrumentalis, & si prior illa non potest producere effectum sibi nobiliorem, nec posterior poterit.

Repond

RESPOND. Disparitatem esse, quia causa principalis vel assimilat sibi effectum vel dissimilat, per defectum, in ipso effectu reperibilem, quod priùs, æqualitatem, posteriùs, excessum perfectionis in causa deposcit; jam autem causa instrumentalis non est nata per se, vel effectum sibi æqualem producere, vel perfectiorem, in quantum agit tanquam instrumentum.

INSTABIS PRIMÒ. Saltem accidentia respectu genitorum ex putri, si cæteroqui respectu illorum sunt causa immediata, etiam erunt causa principalis respectu eorum.

RESPONSUM suprà, quod non. Hoc tantum addo, DEUM cognoscere naturam ranæ, & omnia illarum individua possibilia, agnoscit etiam, naturam ranæ non deposcere, ut sese natura illius multiplicet, multiplicatione perfectis animalibus debitâ, ne tamen hæc natura pereat, dat illi virtutes accidentales, ad beneficium multiplicationis. Unde per ordinem ad nostros conceptus principalis causa productionis ranarum est natura illarum, cognita à DEO potens multiplicari mediis illis virtutibus accidentalibus, in re autem non datur causa illarum principalis univoca, sed, ut dixi suprà, principalis æquivoca.

INSTABIS SECUNDÒ. Saltem ex dictis sequitur, in ratione agendi, esse quid nobilius accidentia illa, præ substantia agente principali; nam agens principale, non potest suprà vires suas agere, nec producere perfectiorem se effectum, potest accidens.

RESPONDETUR. Negando Sequel. Nam etiam rigorosè loquendo, accidens tunc non agit supra vires suas, cùm vires illius sint in bonum principalis, producere perfectiorem effectum simpliciter & entitativè accepto, sed non se toto perfectiori, assimilare effectum. Sed quidquid sit de hoc, aliter eidem argumento satisfit: iam hic titulus; quia natura in agendo subordinavit accidentia principali, cùm nonnisi ad illius exigentiam, & illius exigentiæ perfectionem tribuatur hæc illis vis, ideò semper retinent titulum nobiliorem causæ principalis, cùm hanc etiam vim, debeant principali, instrumenta.

ADDO autem, accidentia non ipsius agentis, sed passi esse productiva substantiæ. Ratio: quia sæpè agens, non est, nec accidentia agentis, & tamen fit generatio; quamvis autem non sit in ipso agente, dicuntur virtus agentis, quia sunt instrumentum non conjunctum illius, per hoc tamen non nego, quòd accidentia agentis, cùm agens agit immediatè, producant accidentia in passo, & accidentia habent munus & disponere materiam & esse virtus agentis, nec inde sequetur, quòd agant virtute passi, virtute enim ejus agunt, cui sunt tanquam virtus à natura provisa, provisa autem sunt, agenti.

DIFFICULTAS III.

De causa efficiente accidentium,

ASSERO PRIMÒ. *Substantias immediatè emanare ex se aliqua accidentia.*

RATIO. Quia aqua calefacta reducit se ad pristinum accidentale debitum sibi frigus, cujus frigiditatis, nullum aliud præter substantiam aquæ, potest assignari principium.

DICES PRIMÒ, Posse hoc referri in ipsum agens productivum aquæ, quia qui dat esse, dat consequentia ad esse.

RESPONDETUR, ea, quæ consequuntur, idque immediatè primum productionem rei, posse ipsi producenti tribui, non tamen ea, quæ benè post contingunt, quia illa eveniunt, quamvis jam non sit in rerum natura illud productivum, sed ad illud proloquium salvandum, sufficit, quòd illa consequentia esse, imputentur ipsi producenti, utpotè fundata in ipso esse, quod tribuitur producenti; jam autem causa causæ, est causa causati.

DICES SECUNDÒ. Quamvis aquæ sit passio, frigus, tamen illius emanatio, potest non tribui aquæ; quod ipsum probatur, quia ad gratiam sanctificantem habent se reliquæ virtutes & habitus, sicut passiones, & tamen immediatè à DEO producuntur.

RESPOND. Cùm sine gratia maneant habitus fidei & spei, supponendum est prævisam esse talē gratiam, quæ non sit horum habituum emanativa de se, quia aliàs nonnisi miraculosè conservari deberent illi habitus in peccatore, utpotè consistentes, sine sui causa, nempè gratia emanante. Unde DEUS defectum causæ in illorum conservatione supplere deberet, consequenter miraculum tunc fieret; ne itaq; multiplicarentur miracula, debuit dari hæc species gratiæ, quæ nec emanaret, nec conservaret illos habitus, arbitrariumq; diceret aliquis, tribuere gratiæ vim emanandi, non tamen conservandi illos habitus, sicut ignis calorem producit, non conservat, nam datur quidem exemplum in natura, ut effectivè producta ab aliis, ab alio conserventur, sicut calor in extraneo subjecto productus, ab igne, sed non datur exemplum, ut emanativè producta, ab alio principio conserventur, aliàs deprimeretur etiam miraculum Eucharisticum, dicendo illa accidentia, non habuisse dependentiam in conservari à pane. Cæteros autem habitus, intimiùs connexos gratiæ, & qui nunquam sine illa reperiuntur, nego emanativè, non produci à gratia. Alia etiam hæc disparitas assignari posset, quòd nullum sit absurdum in effectione supernaturalium recurrere ad Deum, est autem absurdum in effectione naturalium, recurrere ad eundem, si causa alia ostendi possit. De Antecedenti vide de Fide D. 5. Q. 1. D. 3. P. 3.

ASSERO SECUNDÒ. *Quando in extraneo subjecto producuntur accidentia, respectu illorum causa*

causa principalis, sunt accidentia similia. Est assertum contra recentiorem Suar.

RATIO. Non est major ratio, cur substantia, respectu substantiæ, possit esse causa principalis, & non accidentia respectu accidentium sibi similium; suppositoque, quòd definitivè causa instrumentalis, sit causa subordinata alteri, non poterit ostendi, cur accidentia in productione aliorum accidentium subordinentur substantiis: & sicut quòd accidens, sit entis ens, supponit accidens prius in se esse ens: ita quod subordinatur in operando alteri, supponit illud posse operari simpliciter, non posset autem simpliciter operari, si respectu accidentium Accidens non foret causa simpliciter, seu principalis; & sicut servus habet aliqua opera, quorum Dominus est, ita & causa instrumentalis habebit opera, respectu quorum principalis munus, gerere poterit.

DICES PRIMÒ. cum recentiori Suar. Instrumentum est, quod alteri subordinatur in operando, & agit ut Quo, accidens autem subordinatur substantiæ in operando, quia subordinatur, etiam in essendo.

RESPOND. Majorem esse subordinationem Creaturæ ad DEUM, quàm accidentis ad substantiam, cùm hoc tamen stat, ut respectu effectuum suorum naturalium, sint causæ principales, substantiæ; ita & in præsenti, subordinatio, non tollet, quo minùs accidentia sint causa principalis respectu accidentium. Sola ergò subordinatio, quæ facit non per se aliquid intendi, & in aliquibus subordinatio non assimilandi sibi effectum, arguit, non esse aliquid principale agens.

DICES SECUNDÒ, cum eodem, Accidentia agunt ut Quô, causa autem principalis debet agere ut Quod, quòd autem agant ut Quo, inde probat, quia agere ut Quod, est agere suppositorum, per se subsistentium, quod accidentibus non convenit.

RESPONDETUR. Agere ut Quod substantialiter, & per modum subjecti denominationis, est agere substantiarum, unde etiam dicitur in proprietate aqua extinguere ignem, non ejus humiditas & frigus; sed agere ut Quod tanquam principii, à quo procedit actio, negatur quòd sit, nonnisi substantiarum.

DICES TERTIÒ cum eodem, Quamvis bonum accidentis, sit, producere aliud accidens, est tamen bonum, quod ultimo refunditur in bonum substantiæ.

RESPONDETUR. Productionem accidentis refundi in bonum substantiæ, tanquam in subjectum denominationis, sed non tanquam in principium per se intentum.

ASSERO TERTIÒ. *Si ignis spoliaretur omni calore divinitus, non posset connaturaliter producere in subjecto extraneo calorem.*

RATIO. Tum quia ageret in distans, quo modo enim uniretur extraneo subjecto, neque enim transmissione actionis, quæ est modus, vel non sine modo, uniri potest, ob illius essentialem connexionem cum modificato, respuens mutare subjectum. Et certè sine virtute agendi sibi à natura provisa, nihil agere potest, calor autem, ut suprà vidimus, est virtus agendi igni provisa. Tum quia priùs est esse aliquid in se, post ea ad aliud, non esset autem priùs in se, si non perficiendo se per calorem sibi debitum, progrederetur ignis ad calorem in alio producendum. Tum quia frustra jam igni emanandus esset ex se calor, si sine emanato, est proximum principium agendi; sicut frustra sunt distinctæ potentiæ ab anima, si sola est sufficiens principium suarum intellectionum.

DISPUTATIO VI.

DE EFFICIENTE INCREATO.

PRÆMITTO I. *Dari efficiens increatum.* Demonstrat id Aristot. 12. Metaph. tex. 30. & secundo Metaphys. tex. 5. item 8. Physic. 1. tex. 34. quam demonstrationem, fusè proponit S. Thom. l. Contra gentes C. 13. & prima parte Q. 2. a. 2. Videantur dicta, in prima parte, ubi de Existentia DEI.

PRÆMITTO II. *Efficiens increatum, operationum suarum ad intra, habere principia Intellectum, & Voluntatem; Operationum autem ad extra principium habet, quod appellatur Omnipotentia,* quam DEO esse concedendam, Ratio probat. Tum quia est perfectio simpliciter simplex, quam meliùs est habere DEUM, quàm non habere: Tum quia enti, à quo reliqua dependent possibilia, danda est virtus productiva possibilium, hæc autem virtus in DEO, Omnipotentia est: Tum quia, si non daretur ens productivum ex nihilo, nullum posset esse universum, ut suppono ex demonstratione de DEI existentia, & ex principio recepto: Ex nihilo vel à nihilo nihil fit, Ergò debuit dari Principium, Entium productivum, ex nihilo: hoc autem non potest esse aliquid aliud, nisi Omnipotentia.

PRÆMITTO III. *Hanc Omnipotentiam esse formaliter condistinctam ab ipsa voluntate, qua aliquid vult fieri ad extra,* quidquid sentiant in oppositum Scotus, & cum eo Valq. & Molina.

RATIO. Tum quia voluntas habet aliud objectum, hoc est bonum; Omnipotentia autem habet pro objecto, factibile: potentiæ autem

autem secundùm objecta distinguuntur. Tum quia circa res possibiles, sequeretur non dari omnipotentiam Divinam, quæ nunquàm extituræ sunt, quia infinitas ex illis, non vult Deus fieri ad extra, & si velle fieri ad extra, est esse omnipotentem, posse tantùm velle fieri aliquid ad extra, erit posse esse omnipotentem. Tum quia hîc loquimur non de identitate reali, sed in ordine ad nostrum intellectum; jam autem per rationem prius est velle, postea facere. Tum quia, si idem esset voluntas & omnipotentia, ad quod se extenderet voluntas, ad ea se extendere deberet etiam omnipotentia: sicut quia idem formaliter est homo, & animal rationale, ad quæ se extendere potest homo, ad ea se extendere potest etiam animal rationale; sed non ad quidquid se extendit voluntas, ad idem se extendere potest omnipotentia: nam voluntas extendit se etiam ad increata, ad quæ non se extendit omnipotentia.

Neque valet, si dicas, quod ad quidquid se extendit voluntas ad extra, ad illa se extendat etiam omnipotentia, non inquam valet, quia supra adlata probant, etiam voluntatem extendentem se ad extra, non idem esse formaliter cum omnipotentia: sicut etiam in creatis, non est idem applicatio executivæ, & ipsa executrix. Deinde eadem est formaliter voluntas in ratione voluntatis extendens se ad ea, quæ sunt intra, & ad ea, quæ sunt ad extra, licèt terminativè, differant: Sed omnipotentia est idem formaliter cum voluntate ad extra: Ergò idem etiam erit cum voluntate extendente se, ad ea, quæ sunt intra, propter principium illud: Quæ sunt eadem uni tertio &c. Deniq; hæc responsio solùm probat quòd concomitanter se ita habeant, non verò quòd sint idem formaliter; & sicut ex eo, quia nihil est volitum nisi cognitum, non rectè infertur: ista esse idem formaliter, sic nec in præsenti, quia quæcunq; DEUS vult, illa facit, licebit inferre, quòd ipsius velle, & omnipotentia, sint idem formaliter.

Dices I. In oppositum esse testimonia Patrum, quæ adfert recentior Suar.

Respondetur. Illa testimonia non plus velle, quàm ostendere energiam voluntatis, quâ sibi licet, quidquid vult, possit etiam in actum ponere: non sicut nos, qui multa volumus, quæ non possumus facere.

Dices II. Perfectio voluntatis est posse quod vult. Ergò hoc posse tanquam perfectio, concedenda est voluntati Divinæ.

Respondetur. Perfectionem voluntatis esse, posse quod vult, hoc est, non deficere in potentia executiva volitionum, sed non esse perfectionem voluntatis, identificare sibi ipsum posse, identificatione formali.

Dices III. Impossibili potentia executiva indistincta formaliter, adhuc posito voluntatis imperio efficaci, fieret res decreta: Ergò appareret idem formaliter esse omnipotentiam & voluntatem.

Respondetur. Implicare id, quia & vellet tunc DEUS efficaciter; & non vellet efficaciter; vellet ut supponitur, nollet autem, quia velle efficaciter, est velle cum potentia faciendi, quæ supponitur tunc impossibilis; & aliunde non probatur identitas formalis, inter omnipotentiam & voluntatem.

QUÆSTIO I.

De Creatione.

Præmitto I. *Possibilem esse Creationem.*

Ratio. Tum quia nulla potest ostendi implicantia. Tum quia materia prima & anima rationalis, non possunt aliter produci nisi per creationem, cum non possint produci dependenter à subjecto, ut aliunde suppono. Tum quia, si non daretur creatio, impossibile esset Ens primum non à se: nam illud non posset poni ab aliis prioribus rebus creatis, hoc ipso enim non esset primum: Ergò deberet produci ex nihilo, adeoque creari.

Præmitto II. *Creationem quidditativè, esse productionem rei ex nihilo*; porrò ly *Ex nihilo* non debet capi pro sola non existentia seu non esse, quia aliàs omnia, quæ de novo fiunt & generantur, crearentur; omnia enim fiunt ex nihilo; multò minùs ly *Ex nihilo* debet sumi pro rei, quæ constituitur, constitutivo; quasi scilicet, quæ fiunt, fiant ex nihilo tanquam constitutivo, quia aliâs, quæ fierent, non fierent, quia constituta ex nihilo, necessariò deberent esse nihil. Ly itaq; *Ex nihilo* secundùm Ansel. in Monol. accipi debet, quòd scilicet fiat ex nihilo subjecti, hoc est, non concurrente ad productionem illius, causâ materiali, & subjecto. Ubi signanter dico, Creationem fieri non concurrente causâ materiali, non verò, non concurrente materiâ, quia actus vitales spirituales, sivè naturalis, sivè supernaturalis ordinis, educuntur, non creantur, & tamen ad illorum esse non concurrit materia, sed causa non nisi materialis. Quamvis non negem, quòd creatio supponat rem non fuisse ante productam: hinc etiam replicatio creativa supponit rem toties non fuisse replicatam, quoties illam ponit replicatio.

Præmitto III. *Superesse difficultatem circa hanc definitionem*, quòd videatur competere æternæ generationi Verbi; nam competit illi esse productionem, competit etiam ei, quòd sit ex nihilo: nam etiam ad generationem Verbi causa materialis non concurrit.

Explicari Posset I. Ideò creationem Verbi, non esse productionem ex nihilo, quia illius non esse, non antecessit esse. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit, quia non implicat aliquid creari, & tamen ab æterno, adeoque ut non præcesserit non esse, ipsum esse.

Expli-

Explicari Poſſet II. Ideò productionem Verbi, non eſſe creationem, quia ne quidem capacitatem habet, ut producatur ex ſubjecto. *Hæc etiam Explicatio*

Non Satisfacit. Nam Angelus & anima rationalis, ne quidem capacitatem habent, ut producantur ex ſubjecto,& tamen verè creantur.

Explicari Poſſet III. Ideo productionem verbi non eſſe creationem, quia per ly *productio* intelligitur hîc cauſatio, verbum autem æternum non cauſatur. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit plenè, nam inprimis multi ex Patribus Græcis, cauſam Filii, dicunt eſſe Patrem, & tamen negant illum eſſe creaturam. Deinde negatur, quod nomine productionis veniat hîc cauſatio, cùm aliunde productio ſit quid commune, ad creationem. *Hinc aliter*

Explicatur. Ideo productionem Verbi non eſſe ex nihilo, quia verbum eſt productum ex ſubſtantia Patris; Subſtantia autem Patris, non poteſt dici nihilum: Et ſicut quando producitur aliquid, concurrente cauſâ ſubjectivâ & materiali, non producitur ex nihilo; ita quando producitur verbum, non producitur ex nihilo, quia producitur ex ſubſtantia Patris. Unde quando accipitur ly *Ex nihilo*, pro ly non concurrente aliquo tanquam cauſâ ſubjectivâ & materiali, accipitur tanquam aliquid notius; notior enim nobis eſt concurſus cauſæ materialis, vel ejus defectus, præ produci,ex ſubſtantia. Rigoroſè ergò loquendo, creatio, eſt productio ex nihilo, hoc eſt non concurrente cauſâ materiali, vel aliquo alio non interveniente, quod ſalvet productum eſſe ex aliquo, & non ex nihilo: quale eſt produci ex ſubſtantia Patris. Et hoc eſt, quod reſpexère Patres, quando contra Arrianos negarunt Filium productum: Ex non exſtantibus.

DIFFICULTAS I.

De diſtinctione actionis Creativæ à re Creata.

Dicendum Est I. *Creationem activam, non diſtingui à principio creante, realiter vel modaliter.* Procedit Concluſio de creatione appropriatè accepta, hoc eſt, poſitione rei, quæ antea non erat extra cauſas; idque ſine concurſu alicujus cauſæ creatæ: nomine autem creationis non appropriatè dictæ, venit actio illa, quâ Deus replicat res, vel conſervat, ſine concurſu ſubjecti,cùm antea conſervaretur cum concurſu ſubjecti, & ante quem, ſivè replicativum, ſive conſervativum concurſum, jam ſupponebatur, habere, eſſe.

Probatur Primò Concluſio. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate,nulla autem eſt neceſſitas hujus ſuperaddendæ entitativ[æ] diſtinctæ creationis ab utroque termino.

Probatur Secundò. Poſſibile eſt creationem eſſe identificatam ipſi termino; id enim univerſaliter pronuntiat Oviedo de natura actionis hîc Cont. 12. p. 1. n. 7. & Cont. 13. p. 2. n. 1[0] quam creationem poſſumus appellare paſſivam Ergò etiam poſſibile erit creationem activam identificari principio creanti. Quod ſi poteſ[t] identificari principio creanti, de facto eſt identificata: quia quod poteſt cum aliquo, mult[ò] magis cum Deo, eſſe idem realiter, jam neceſſariò idem erit.

Probatur Tertiò. Modi inventi ſun[t] ad ſalvandum tranſitum ab uno contradictori[o] ad aliud contradictorium; ſed hic tranſitus ſalvari poteſt, ſine ulla entitate modali, quod probatur. Poſitâ dependentiâ effectûs à cauſa prima, tanquam producente effectum ex nihil[o] ſufficienter ſalvatur tranſitus, à non eſſe creantis, ad eſſe creantis actu: nihil enim plus intelligimus per creationem, quàm illius generis dependentiam. Sed poſitâ entitate effectûs, ſine concurſu alîus cauſæ, ſalvabitur rranſitus à co[n]tradictorio ad contradictorium. Minor Probatur. Quod ſcilicet poſitâ Entitate effectûs ponatur dependentia à DEO: quia ſcilicet nihil poteſt exiſtere independenter à Deo, quod etiam poſitâ entitate effectûs, idque ſine concurſu alîus cauſæ, ponatur tunc dependentia tanquam à Creatore, inde probatur, quia eſſe productum ſine concurſu alius cauſæ, eſt produci ex nihilo ſubjecti, adeoque creari.

Confirmatur: Si nihil obſit, debemus à DEO, dependentiam quàm arctiſſimam, & maximè intimam, ponere. Sed ſi creaturæ immediatè dependeant à DEO, non per mediam actionem creatam, magis intimè dependebu[nt] à DEO, & tali dependentiæ nihil obſtat. Ergò illa ponenda eſt. Quod autem dependentia immediata, ſit major, ratio eſt, quia major eſt dependentia actûs vitalis à potentia vitali, quàm albedinis ab hac materia: quia eſt magis immediata; major etiam eſt dependentia actionis diſtinctæ à principio, quàm ipſius effectus; id[que] ideò, quia eſt dependentia immediata; & ſic de reliquis.

Idem medius terminus, ſic aliter proponit[ur]. Creatura, prout condiſtincta eſt entitativè creatione, vel eſt DEUS, vel non eſt DEUS. Si prout condiſtincta à creatione non eſt Deus Ergò prout condiſtincta à creatione, eſt dependens à DEO ſolo, cauſante; adeoq; eſſe, & denominationem creati, ſine creatione ſuperaddita, habere poteſt: ſi autem prout condiſtincta à creatione eſt DEUS, Ergò eſt id, quod non eſt; eſt enim DEUS, & tamen eſt creatura.

Dicendum Est II. *Creationem paſſivam non eſſe diſtinctam modaliter ab ipſamet re creat[a].*

Pr[obatur]

PROBATUR Conclusio iisdem argumentis, quibus superior conclusio.

DICENDUM est 3. *Creationem passivè acceptam esse realiter distinctam à principio creante, seu activa creatione.*

PROBATUR 1. Quia creatio passivè accepta, est ipsamet creatura, quæ distinguitur realiter, à creatione activa, seu Deo.

PROBATUR 2. Quia inter causam & effectum debet esse distinctio realis; jam autem creatio activa, & creatio passiva, eôdem modo inter se comparantur.

PROBATUR 3. Creatio passiva identificatur ei, quod creatur, vel se tenet à parte illius: Ergo distinguitur realiter à creatione activa, seu principio creante; quia principium creans, non est hoc quod creatur, nec se tenet à parte creati.

OBJICIT 1. Ovied. Omnipotentia Dei, & quidquid est intrinsecum Deo, est ab æterno: sed nulla actio, ex vi cujus producitur effectus, fuit ab æterno. Ergo omnis actio distinguitur ab omni intrinseco Dei. Minor probatur. Omnes effectus ab extra producti sunt in tempore: Ergo nulla actio fuit ab æterno; implicat autem actionem esse in aliqua mensura, in qua non sit terminus.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, nam actuale dominium Dei, est intrinsecum, modaliter ab eodem indistinctum, & tamen actuale dominium creaturarum non habet Deus ab æterno, cùm ipsæ non sint ab æterno. Idem dicendum de coëxistentia Dei ad creaturas, indistincta intrinsecè à Deo, quæ tamen non habetur ab æterno, cùm ipsæ creaturæ, non sint ab æterno. Directè autem ad argumentum dici potest, quòd creatio activa secundùm id, quod dicit in recto, sit ab æterno, sed non secundùm id, quod dicit in obliquo.

INSTAT 1. Idem. Actio illa identificata Deo, est indifferens ad exercendum, vel non exercendum munus actionis, ut ex vi illius ponatur, vel non ponatur effectus, & determinatur formaliter per connotatum extrinsecum, ut hic & nunc exerceat munus actionis. Ergo cum illa formalitate, quam tu actionem vocas adhuc sit indifferens ad ponendum, vel non ponendũ effectum. Ergo illud connotatum habet totam rationem actionis, & non illa formalitas identificata Deo, quam tu actionem dicis. Prob. Conseq. Munus actionis, & ratio formalis constitutiva illius, est, determinare physicè, & in actu secundo principium activum, ad effectum, hîc & nunc ponendum. Sed illud quod tu connotatum dicis, habet hanc formalitatem. Ergo hoc connotatum, est formaliter actio.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de dominio Dei actuali. Directè autem ad argumentum dici potest, actionem illam identificatam, in circumstantia positi effectûs dependentis à solo Deo, non esse indifferentem ad productionem, vel non productionem effectûs, licèt non ita accepta, sit indifferens, adeoq; nec habens formalitatem actionis in actu secundo. Ita ut illud connotatum habeat totam rationem actionis actæ, sed non actionis agentis, quam identificamus Deo. Non sequitur ulteriùs totam formalitatem actionis agentis, tribuendam esse ipsi connotato; nam inquantum actio agens importat virtutem agendi, non debet tribui ipsi connotato; licèt inquantùm importat aliquod extrinsecum, intrinsecè requisitum, totum illud tribuatur, ipsi connotato.

INSTAT 2. idem. Quamvis Theologi salvent, quomodo, positô quòd actus liber Dei, sit intrinsecè in Deo, possit tamen esse & non esse, tamen non dicunt actum Dei liberum, in tempore incipere: Ergo neq; nos dicere possumus, actionem illam identificari Deo, cùm in tempore incipiat.

RESPONSUM suprà, actionem creativam secundùm id, quod dicit in recto, hoc est ipsam omnipotentiam, seu vim agendi non incipere in tempore, cùm sit ipsemet Deus, licèt actio creativa secundùm id, quod dicit pro connotato, in tempore incipiat.

Tota hæc responsio supponit, quòd in re creatio sit ipsemet Deus, & effectus productus, sine concursu causæ creatæ, licèt ex modo concipiendi, sit quædam formalitas intermedia.

OBJICIT 2. idem: Ponamus aliquid à Deo creari, quod educi potuisset; ille terminus non haberet secum identificatã creationem: quod probat; quidquid convenit alicui entitati per seipsam, & cum illa est identificatum, ab illa separari nequit, sed creatio potest separari ab illa. Ergo illi creaturæ non convenit per seipsam.

RESPONDET aliquis huic argumento apud Oviedo. Res, quæ educi postulant, non posse à Deo creari; dicebatque quantitatem, quæ in Eucharistia creatur, non terminasse unquam eductivam actionem, sed quòd adæquatè per seipsam, semper à Deo pendebat. Multis hanc responsionem impugnat Oviedo: Vide eundem Contr. 13. Pun. 2. n. 6. *Vt respondeatur,*

SUPPONO 1. Educibiles formas nihil aliud esse, quàm quæ fieri & conservari connaturaliter, nonnisi dependenter à subjecto, exigunt.

SUPPONO 2. Formam educibilem posse à Deo poni, non concurrente actu, ullâ causa creata, tanquàm efficiente: neque enim id repugnat. Potest etiam poni forma educibilis, nullâ concurrente actu, causâ materiali: Ratio: quia causalitas materiæ, est jus, ut forma hæc independenter à se, nec producatur, nec conservetur, debitumq; in forma, ut necesse, nec conservari habeat, independenter à materiali causa; hinc si nolit formam ponere Deus ad exigentiam causæ materialis, nec dependenter ab & in illa eam statuere, sed potiùs contra exigentiam

hanc, censebitur supplere defectum causæ materialis: hoc autem fieri posse non implicat, intervenitque de facto in Eucharistia, ubi conservantur accidentia, non ad exigentiam materiæ.

SUPPONO 3. Non fore ratione termini, ejusdem rationis creationem animæ rationalis, quia forma materialis hôc ipso, quia materialis est, saltem hujus ordinis rerum, habet debitum, ut producatur & conservetur dependenter à materia, quod non habet anima rationalis; creabitur nihilominùs materialis forma hôc sensu, quia non secundùm illam exigentiam producetur. *His Suppositis*

DICI posset. Quòd formæ, quæ educi postulant, non possint à Deo creari creatione ejusdem rationis cum anima rationali: nam semper in productione formæ materialis, erit radicalis eductio, stans in entitate, nata produci & conservari, nonnisi dependenter à materia, licèt non sit futura actualis eductio, stans in productione, vel conservatione secundùm illud jus, & secundùm illud debitum; tuncque censebitur esse actualis eductio, si Deus interrogatus, an ad exigentiam materiæ conservet vel producat formam, respondeat, affirmativè, quam productionem secundùm illud jus, sequitur unio.

Non inexpeditus etiam est modus dicendi, quòd tunc & non alio sensu creetur forma aliâs educibilis, quando producit illam effectivè solus Deus, habentem naturam, ut nec produci, nec conservari naturaliter possit sine materiali causa, tunc autem educitur quando aliqua causa creata effectivè secundùm ordinem naturalem in entitate ad illam concurrit, talem, ut dictum est, naturam habentem: dixi, secundùm ordinem naturalem in entitate; quia si elevaretur supernaturaliter, quoad modum, aliquod improportionatum agens, ad educendam formam materialem, nondum illam crearet; talis enim elevatio esset adhuc in entitate naturalis, supernaturalis autem quoad modum. Sola tamen precisè exclusio causæ aliûs efficientis, non salvabit rigorosam creationem, quia non excludet concursum causæ materialis, stantem in jure materiæ ad formam. Et sicut Deus conservans loco ignis calorem, nullô alio effectivo concurrente, non dicitur illum conservare creativè, sic nec dicetur creativè producere, ex hoc præcisè, quia nulla alia causa effectivè producit; Sed aliter.

RESPONDETUR 2. Quòd creatio à re creabili distingui possit extra circumstantias dependentiæ à solo Deo, in quibus circumstantiis identificatur effectui. Si termini quantitatis in probabili sententia identificantur quantitati, sed in circumstantia negationis ulterioris extensionis; quâ negatione sublata manent termini (sicut & illa creatio) secundùm id, quod dicit in recto, licèt non maneat secundùm id, quod dicit in obliquo; contingitque universaliter in formalitatibus, quæ aliqua plura deposcunt, ut maneant secundùm id, quod identificabantur, non maneant secundùm id, secundùm quod non identificabantur; quibus non manentibus, licèt extrinsecis, jam illa formalitas non est, cùm in re sint illa duo, unum intrinsecum, aliud extrinsecum. Hæc omnia dicuntur conformiter ad materiam de connotatis.

Continuatur solutio Objectionum.

OBJICIUNTUR 3. Paritates aliquæ.

Prima PARITAS est: Actio creati agentis est distincta modaliter, aut non sine modo. Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia non posito ullo modo, sed positâ ipsa entitate effectûs in circumstantia negationis dependentiæ ab aliis causis, sufficienter salvabitur transitus à non esse creantis ad esse creantis; jam autem nisi ponatur Entitas modalis, à non esse causantis creati ad esse causantis creati, sufficienter interdum non transitur.

Neque valet, si dicas. Sicut potest esse hic effectus, & non pendere ab hac causâ, ita potest esse hic effectus & non creari à Deo, sed solùm educi: consequenter ad hanc indifferentiam tollendam, concedi debere modalitatem aliquam; non inquam valet si dicas, quia sufficit ad hoc ipsa entitas effectûs, circumstantionata negatione causarũ creatarum concurrentium: & sicut quando duæ causæ totales, constituunt unum eundemque effectum, si postea concurrat nonnisi una, à non esse concurrentis unius causæ, ad esse concurrentis unius causæ, transitur nonnisi negatione aliûs causæ; ita in præsenti transitur negatione causalitatis, aliarum causarum.

Secunda PARITAS est. Si creatura crearet, creatio illa esset distincta modaliter. Ergo & creatio in quantùm procedit à Deo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia potest esse entitas aliqua, & non esse dependens ab hac creatura producente ex nihilo, & non concurrentibus aliis causis; non potest autem esse entitas aliqua producta ex nihilo, &c. & non dependens à Deo.

Tertia PARITAS est. Si Deus immediatè per seipsum replicet nullâ creaturâ ad replicationem concurrente, illa replicatio creativa esset distincta, ergo & creatio, absolutè itidem erit distincta.

RESPONDETUR. Imprimis negando Antecedens. Poterit enim transitus à non esse replica-

plicati creativè, salvari, per ipsam entitatem effectûs, pluries positi. Disparitas etiam posset assignari; quia potest esse in rerum natura entitas & non replicata, non potest autem esse effectus ab aliis causis non pendens, & tamen non esse creatus.

Quarta PARITAS est. Concursus Dei ad actiones creaturarum, est vel modus, vel non sine modo. Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia illa concursus Dei, est idem realiter cum actione creaturarum; quæ vel est modus, vel non sine modo; hinc & identificatus illi concursus divinus, vel est modus, vel non sine modo: & quamvis concesserimus, ponendam esse quàm maximè intrinsecam dependentiam in fieri, consequenter etiam in agere creaturarum à Deo, id tamen accipiendum est si nihil obsit, obstat autem, ut alius sit concursus Dei cum creaturis, alius creaturarum. Hinc si concursus creaturarum est distinctus, etiam concursus Dei, illi priori identificatus, erit distinctus.

Quinta PARITAS est, quâ utitur Amic. Eductio non est in Deo, ergo neque creatio. Antec. prob. quia si eductio esset in Deo, sequeretur quòd quando Deus se solo conservat effectum, qui erat eductus, mutetur eductio activa in Deo, nam prior erat partialis, secunda autem, est totalis.

RESPONDETUR. Negando Conseq. quia nomine eductionis venit actio creaturæ, quæ eadem est, cum actione Dei; & quia actio creaturæ, non est entitas Dei, nec eductio erit. Cæterùm, si nomine eductionis abutaris, & accipias illam pro ipsa Omnipotentia divina, prout concurrente cum causis secundis, in tantùm eductio secundùm id quod dicit in recto, identificabitur Deo, nec secundùm hoc rectum mutabitur, si se sola conservet creaturam, quam antea non conservabat, licèt mutetur, secundùm quod eductio, dicit aliquid in obliquo.

OBJICIT 4. Amicus. Creatio non est actio immanens sed transiens, de ratione autem actionis transeuntis est, non immanere agenti, non enim habet suum terminum intrà, sed extrà.

RESPONDETUR. Creationem activam, secundùm id quod dicit in recto, esse quid immanens Deo, ordinatum essentialiter ad aliquid ab extra; ad eum modum, quô actus, quô vilet Deus creaturas in illismet ipsis, est actio immanens, & tamen terminum suum habet ad extra. Dici etiam posset, actionem transeuntem physicè, non immanere agenti, secùs de actione transeunti ex modo concipiendi, quæ cùm sit physicè ipsum agens, ex modo concipiendi transit. Potest autem actio ex modo concipiendi transiens, habere suum terminum ad extra, si compleatur illa actio aliquo extrinseco, tanquam necessario connotato.

INSTAT 1. Actio est via ad terminum. Ergo non potest ullo modo identificari agenti.

RESPONDETUR. Actionem esse viam vel physicè, vel ex modo concipiendi ad terminum, sed non est necesse, ut semper sit physicè via.

INSTAT 2. Si creatio activa identificaretur Deo, Deus ab æterno denominatus fuisset Creator

RESPONDETUR. Quòd non; quia denominatio Creatoris coalescit etiam ex creatione passiva, tanquam ex aliquo extrinseco, intrinsecè requisito.

INSTAT 3. Idem. Creatio est id, quod est communicatio esse; item id, per quod egreditur effectus à causa.

RESPONDETUR. Communicationem esse, activam, posse identificari Deo, secùs passivam, egressio etiam effectûs passiva, non potest identificari causæ, secùs activa.

OBJICIT 5. Si creatio non esset quid condistinctum à Creatore, sequeretur quòd hic actus; volo creationem, haberet seipsam pro objecto.

RESPONDETUR. Cùm creatio activa in ratione creationis compleatur aliquo extrinseco, nempe entitate effectûs, & negatione concursûs aliarum causarum, bene hoc extrinsecum, poterit esse objectum illius Volitionis.

Reliqua argumenta ex dictis hîc, & in materia de Connotatis, & Relatione, solvi possunt.

DIFFICULTAS II.

Competitne creaturæ Actio creativa?

IN triplici sensu resolvi potest proposita difficultas. 1. An creatura tanquam causa principalis creare posset? Affirmat contra communem Durand. nec agnoscit implicantiam Arriaga. 2. An possit creatura, tanquam causa instrumentalis connaturalis creare? Hoc tenet Scot. Hurtad. Arriaga. recentior Suar. Contra sentit Suar. Vasq. Molina & Sanctus Thom. prima Parte, Quæst. 45. art. 5. 3. An creatura tanquam causa obedientialis creare possit? Quod tenet Suar. Hurtad. Contra Vasquez Molina.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur implicantiæ, quòd creatura ut causa principalis creare non possit.

PRima IMPLICANTIA est ex Suar. Si possibilis esset talis creatura, de facto esset, sed non est. Sequela probatur. Quia talis creatura constitueret alium gradum & ordinem præter eos, qui sunt. Ergo jam deberet esse. Quia ordo universi, non est mancus, sed continet omnia quoad gradum & ordinem.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Negando item, quòd illa creatura constitueret alium gradum genericum; posset enim esse spiritualis substantia completa: de facto autem est

talis gradus in universo, quantumvis non negem, quòd illa creatura quoad speciem esset diversa; certum autem est non esse de facto omnes possibiles rerum species. Unde illa creatura non esset genere perfectior Angelis, licèt foret specie perfectior quoad modum agendi. Deinde universum hoc non eô sensu est universum, quasi omnia contineat, sed eô sensu, quia est collectio contentorum in statu existentiæ, secundùm idæam Dei, tantum ac tale, volentis esse universum.

Secunda IMPLICANTIA ex Vasq. & Scoto. Creatura quæ haberet hanc virtutem, non posset esse materialis; Si enim esset materialis, dependeret in esse à materia, adeoq; & in operari; Si autem operaretur dependenter à subjecto, hôc ipso non crearet. Spiritualis etiam illa creatura non esset: quia si spiritualis esset, operaretur media volitione, quæ cùm accidens sit, improportionatum esset ad actionem creativam.

RESPONDETUR 1. Probabilius esse, quòd si possibilis sit talis creatura, quòd foret spiritualis, sed quòd non posset esse materialis, non evincunt allatæ rationes; diceret enim aliquis, fore dependentem illam potentiam in operari à materia, non ratione concursûs causæ materialis ad omnes illius operationes, sed fore dependentem in operari à materia, quia scil. potentiam operandi haberet in entitate materialem: neq; tunc potentia illa efficeret effectum perfectiorem se, posset enim creare nonnisi accidentia, quæ non superant perfectionem substantiæ.

RESPONDETUR 2. Quòd si esset illa potentia creativa spiritualis operaretur mediâ volitione, non tanquam principio, & virtute effectiva ut Quod, sed tanquam applicativo illius virtutis, ut Quo. Porrò ratio agendi ut Quo, non repugnat ut sit improportionata effectui. Multas alias implicantias videbis solutas apud Arriag. & Ovied.

Tertia IMPLICANTIA ex Amic. & Oviedo. Si possibilis esset creatura, cui tanquàm causæ principali deberetur vis creandi, illa creatura deberet esse actus purus, sed non potest esse actus purus creatura, ut supponitur, Ergo. Sequela probatur. Creatura, quæ posset creare, deberet habere actiones immanentes, dependentes à subjecto inhæsionis; Si autem habetet dependentes actiones immanentes à subjecto inhæsionis, deberet habere etiã actiones transeuntes dependentes à subjecto, adeoque non Creativas. Certè, enim si creatura potens habere actiones immanentes, nonnisi dependentes à subjecto, posset habere actiones transeuntes independentes à subjecto, adeoq; creativas, tunc actio illa transiens, esset perfectior actione immanenti: hoc autem non potest dici. Tum quia per actionem immanentem ipsa causa perficitur, per transeuntem aliud à causa. Tum quia omnis perfectio, quæ est in effectu, necessariò debet præsupponi in causa, actio autem immanens, est causa proxima transeuntis.

RESPONDETUR 1. Recentior Suar. falsum esse nullum agens independentius à subjecto posse operari ad extra quàm operetur ad intra: quia cùm producit ignis formam ignis, in alio subjecto, equus etiam formam equi, independentius quid producunt, quàm in se producant, quia ad extra producunt substantiale aliquid, ad intra nonnisi accidentale, vel modale; accidentalia autem & modalia magis dependent à subjecto, quàm forma substantialis producta.

RESPONDETUR 2. Negando illam actionem transeuntem fore simpliciter perfectiorem immanenti actione, licèt secundùm quid perfectior foret. Non est autem novum, ut aliquid sub aliqua formalitate perfectius, ratione autem aliarum formalitatum, sit longè imperfectius. Sic in ratione actûs, perfectior est intellectio, utpotè essentialiter actus secundus, exclusivus potentialitatis, præ anima, quæ est actus materiæ, & tamen anima, ratione prædicati substantialitatis, perfectior est. Rursùs non satis explicatur, quid sit hæc perfectio, quam acquirit per actus immanentes creatura, invehens excellentiam in illo ipso perfectivo majorem; nam calore à se emanato perficitur ignis, nunquidné jam ille est perfectior calore, quem ignis producit in extraneo subjecto? Et cùm potentia per suos actus non in sua entitate, sed extrinsecè perficiatur, cur æqualiter tàm ab imanentibus, quàm à transeuntibus actionibus perfici non poterit? Illud autem quod addit, omnem perfectionem, quam habet effectus, debere habere causam, id falsum est de causis æquivocis, ita, ut dictaminis dicti, hic solùm sit legitimus sensus: Quòd causa debeat habere vim causandi effectus. Sed posito etiam, quòd causa debeat continere in sua entitate perfectionem entitativam effectûs, saltem id verum esset de eo, quod est verè principium & causa, non autem de eo, quod est nonnisi applicatuum potentiæ ad agendum, qualis est actus immanens, vel quod se habet nonnisi per modum rationis ut Quo; quæ non debet esse æquè perfecta ac effectus.

ADDIT Arriaga, perfectionem actionis universaliter loquendo non esse taxandam ex inhæsione, quia actio productiva gratiæ non est imperfectior productione materiæ, licèt illa dependeat à causa materiali, non hæc posterior.

INSTABIS ex Oviedo. Quamvis sit possibilis actio immanens, & identificata principio, sicut identificantur Deo ipsius intellectiones, tamen non identificatur; ex quo colligimus, exigere hoc naturam creaturæ; ut illius actiones immanentes, non sint independentes à subjecto. Er-

cto. Ergo etiam quamvis sit possibilis actio transiens, non dependens à subjecto, colligemus bene ex vi creaturæ exigi, ut dependeat à subjecto.

Respondet Arriag. Negando Anteced. Sed positâ veritate antecedentis, disparitas est; quia pro priori præsumitur esse implicantia, quòd scil. identificatio immanentium actuum argueret rationem actûs puri; si autem creatura crearet, nego argui posse, quòd esset actus purus. Quidsi enim hæc potentia creativa, esset distincta realiter, ab ipsa creante creatura, ut censent realiter distingui Thomistæ intellectum ab anima.

4. Implicantia est, quam innovavit recentior Suar. ex Richar. & Henrico. Distantia infinita non potest vinci nisi virtute infinitâ, sed inter Ens & Nihil intercedit distantia infinita. Minorem sic probat. Ut inter opposita detur infinita distantia, satis est quòd alterum eorum sit infinitum; ut visitur in distantia, quæ est inter Deum & creaturas, sed Nihil in ratione Nihili, seu imperfectionis, est infinitum: Tum quia illud, quô non potest concipi, & esse quidquam perfectius, est simpliciter infinitum in omni genere perfectionis; ita illud, quô non potest esse aut concipi aliquid imperfectius, erit infinitè imperfectum, tale autem est Nihil. Tum quia Deus non habet plus perfectionis, quàm Nihil imperfectionis; siquidẽ Nihil removet omnem perfectionem, quæ in Deo reperitur, ergo cùm Deus sit infinitus in omni genere perfectionis, Nihil erit infinitum in omni genere imperfectionis. Tum quia idcircò creatura distat à Deo intervallô, & distantiâ infinitâ, quia ipsa non est infinita in genere entis, Deus autem maximè. Sed etiam creatura non est infinita in genere non entis, seu imperfectionis, Nihil autem maximè. Ergo distabit à Nihilo, distantiâ infinitâ.

Responderi posset in primis, quòd hoc argumentum multum probet, & contradictorium in ipso principio probandi assumpto; probat enim quamcunque creaturam, prout oppositam non enti, esse infinitum in imperfectione, & esse simul finitum in imperfectione. Accipiamus pro exemplo Leonem; de eo intentum sic probatur. Erit Leo quid infinitum in imperfectione, prout opponitur non enti, quia omnes negationes, quascunque dicit non ens, dicit etiam Leo, excepto esse Leonis, quod ipsum esse, non importat nisi finitas perfectiones. Ergo ille Leo erit quid infinitum in imperfectione. Quod ipsum ulteriùs probatur; quia infinitum non exhauritur numerô finitô. Ergo neque finito numero perfectionum exhauritur infinitum non entis; Consequenter ex vi hujus medii arguendi, infertur non rectè assumptum esse, quòd creatura non sit infinita in genere non entis. Sequitur etiam Leonem non esse infinitum in imperfectione; quia si esset quid infinitum in imperfectione Leo, esset æquale in imperfectione non enti, adeoq; non ens. Assump. Probatur, quia unum infinitum, non est in ratione formali majus aliô, adeoq; in ratione infiniti imperfectionis, Leo non esset minor imperfectione, quàm ipsum Nihil. Ergo debet esse quid finitum in imperfectione. Imò ex vi etiam hujus doctrinæ sequitur, infinito nunquam opponi finitum, sed infinitum; quia illud oppositum infinito, negat perfectiones omnes, aliquibus exceptis, quas importat infinitum: Ergo secundùm immediatè probata erit infinitum, hoc autem dici non potest, quia contradictoriè oppositum infinito, est negatio infiniti, adeoq; non infinitum, Deinde. Illud non potest dici infinitum negationum, seu imperfectionum, quod positâ unica entitate exhauritur in ratione sua formali infiniti, sed Nihil Leonis, quod tu appellas infinitum, exhauritur in ratione sua formali infiniti, positione suæ Entitatis, Ergo Nihil Leonis non est infinitum. Major probatur notione infiniti, cujus secundùm quantitatem accipientibus semper accipere est, & nunquam idem. Et certè, quas, & quot perfectiones importat Leo, eas perfectiones omnes negat! Non, seu: nihil Leonis; sed perfectiones, quas importat Leo, non sunt infinitæ, Ergo neque negationes perfectionum, quas importat Nihilum Leonis, erunt infinitæ. Imaginemur duplex Nihil Leonis. Primum particulare, quod exhauritur affirmatione & positione Leonis; Aliud autem est nihil Leonis universale, quod scilicet commune est, & ambit reliqua particularia Non & Nihil: per creationem unius Leonis, non est necesse exhauriri hoc universale Nihil Leonis; quia illud non potest exhauriri in sua universalitate, nisi positione omnium possibilium; particulare autem Nihil, seu non esse Leonis, exhauritur quidẽ esse Leonis, sed non est infinitum imperfectionum, quia infinitum imperfectionum, & infinitum non esse, non potest exhauriri positione finiti esse, aliàs infinitudo illa haberet transitum consumabilem, quia auferibilem, positione unius finiti. Jam autem particulare illud Non esse, seu Nihil Leonis exhauritur esse Leonis, omne enim contradictorium exhaurit suum contradictorium, aliàs non esset de eodem. Deniq; hæc propositio; Nihil Leonis est infinitum in imperfectione, prout hîc sumitur, falsificantes reddit propositiones; de eo enim de quo non potest verificari, quòd sit, quomodo verificabitur quòd sit infinitum imperfectionum, cùm omne negativum, fundari debeat supra aliquid positivum, solùm ergo hoc fit ex modo concipiendi, non verò re ipsa. Aliud est cùm dicitur: homo infinitè distat à Deo, vel: homo est infinitè imperfectior Deo; quia si hoc dicatur de possibili homine, hæc propositio non est actu vera, sed fundamentaliter. Neque enim tunc est perfectior, vel imperfectior actu, cùm absolutè non sit actu; quando au-

do autem à parte rei ponitur homo, & dicimus de eo, est infinitè imperfectior Deo, sensus tantùm est in re ipsa, quòd finitas perfectiones habeat, adeoque quòd non sit infinitum quid in essendo, sicut Deus; quia infinitæ perfectioni Dei opponitur finita perfectio, ad quam postea consequitur negatio perfectionum, quas habet Deus.

In Forma autem ad argumentum dici potest, negando inter ens, & non ens esse distantiam infinitam; negando item, quòd nihilo particulari Leonis, non possit concipi aliquid imperfectius, nempe nihilum universale: & quamvis nihilo Leonis non posset quidquam concipi imperfectius, quia tamen est tale, ut positione unius entitatis auferatur tota illa imperfectio, fit, ut illa imperfectio non sit infinita. Et quamvis nihil Leonis, neget omnes perfectiones, quas Deus dicit, quia tamen ita illas negat, ut ipsum nihil illius, positione unius entitatis sit auferibile, fit, ut non habeat transitum inconsummabilem. Consequenter etiam ad tale nihilum auferendum, non erit necessaria virtus infinita, licèt ad nihil universale tollendum esset necessaria omnipotentia, adeoq; virtus infinita. Vel si vis, poterit distingui Minor. Distantia infinita non potest vinci virtute finita, si ipse terminus qui producitur sit infinitus. Concedo majorem, si sit finitus. Nego majorem.

INSTABIS. Deus quamvis sit infinitus in perfectione, tamen sublatâ ejus unicâ perfectione non est Deus, & positâ ejus unicâ perfectione est Deus: positâ enim v.g. omnipotentiâ infertur & exigitur esse Dei, Ergo neq; infinitati Nihil Leonis obstabit, quòd tollatur positione finiti alicujus, hoc est esse ipsius Leonis.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quòd enim tollatur Deus sublatâ unica ejus perfectione, provenit hoc ex identitate reali, quam inter se habent perfectiones divinæ. Jam autem Nihil Leonis, non infert identitatem realem, & connexionem cum Nihilo bovis, hominis, &c. hinc sublato Nihilo Leonis, per positionem Leonis, non tollitur Nihil bovis, v. g. quòd si Nihil Leonis non habet identitatem realem, & connexionem cum aliis Nihilis, fit, ut nihil Leonis infinitum non sit.

Punctum Difficultatis 2.

Quid de reliquis Implicantiis?

QUinta IMPLICANTIA est Cajet. Quando duo ita se habent, ut tantò altiùs crescat unum, quantò minuitur alterum, tunc, si unum minuitur, usq; ad non gradum, alterum crescit, usq; ad perfectissimum gradum, seu usque supra gradum, adeoq; in infinitum: aliàs sequeretur, quòd Virtus producens ex aliqua potentiâ, & Virtus potens producere ex nulla potentia, essent æquales. Sed in actione creativa Virtus causæ materialis decrescit usque ad non esse su. Ergo Virtus effectiva crescere supra omnem gradum debet, adeoq; in infinitum.

RESPONDET Oviedo negando, quòd Vir tus effectiva sine consortio materiæ crescat us in infinitum; quia, ut dicit Oviedo, tanta de bet addi perfectio principio effectivo, quant defuit in materiali; & quia in materiali prin cipio erat finita virtus, etiam additio illa virtu tis principio effectivo, finita erit.

RESPONDETUR 2. Concedendo, quòd virtus illa effectiva crescat usque ad perfectiss mum gradum agendi, h. e. ad actum creand nego tamen istam potentiam hoc ipso fore inf nitam, quia suprà non esse hominis, crescit es hominis usq; ad perfectissimum gradum hom nis, cùm enim in indivisibili consistat esse spe cierum, unaquæq; in sua specie, quoad sua sub stantialia, perfectissima est, & tamen esse hom nis, non est quid infinitum in substantialibu prædicatis. Unde supra non esse hominis, cre scit lapis, per solum esse, supra autem non es hominis crescit planta usque ad esse, & viver animal autem crescit supra non esse homin usque ad sentire, supra autem non esse homin crescit esse hominis usq; ad perfectissimum gr dum esse hominis; & tamen ut dixi, sine ul infinitate.

Rursùs, quando applicando activa passiv producuntur animalia ex putri, non est concur sus tantus materiæ, quantus est concursus ma teriæ, quando subtiliter aliquid pingitur vel fin gitur, & tamen non decrescit per hoc vis effe ctiva artificis, in sua excellentia. Ergo taxa ex cellentiæ effectivi principii, non est concursu materiæ major vel minor. Antec. probatur quia quando animalia generantur ex putri, no est illic sola materia, aut aliquid materiale, cur aliquibus negationibus, sed sunt congeneran tia alia, v.g. Sol, calor, & per aliquos causa prin cipalis Univoca; jam autem in opere artifica to, est materia cum accidentibus, sic, vel ita ter minatis; & tamen certum est, majorem eff excellentiam operis artificiosi, v. g. statuæ mar moreæ, & principii illius effectivi, quàm appli cationis ad generationem ex putri, v. g. servan do caseū in loco humido, ut putrescat in verme

INSTAT I. Idem. Sit virtus creativa finita A, decuplò major virtute eductivâ, B; tunc, posset dari aliqua potentia eductiva, C. quæ e ducat effectum ex remotiore potentia, in decu pla proportione excedens virtutem eductivam, B; esset æqualis virtuti creativæ, A; quod dic non potest. Ergo apparet, debere dari exces sum infinitum potentiæ creativæ suprà poten tiam eductivam.

RESPONDETUR. Virtutem eductivam non fore adhuc æqualem virtuti creativæ, A. quia non essent ejusdem ordinis. Sic v.g. datâ excel lenter perfectâ substantiâ, tamen illa ratione ordi-

ordinis comparanda non erit Enti supernaturali accidentali; neque tamen inde sequetur, Ens supernaturale habere infinitatem: Rursùs detur quàm perfectissima potentia sensitiva, nunquam tamen accedet ad perfectionem potentiæ intellectivæ, quamvis illi infinitudinem dare, non sit necesse, supponit autem responsio ex ordine suo in linea agendi, perfectiorem esse virtutem creativam.

INSTAT 2. idem. Major Virtus requiritur ad creandum, quàm ad educendum effectum infinitum. Sed ad educendum effectum infinitum requiretur virtus eductiva infinita: Ergò & ad creandum.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum ex dictis. Major requiritur vis ad intelligendum, quàm ad producendum sensationem infinitam; sed ad sensationem infinitam requiretur vis sentiendi infinita. Ergò & ad intelligendum. Quod si dicas, majoritatem hanc sufficere quæ oportet altiorem ordinem, non verò alio sensu, idem in præsenti dici poterit.

INSTARI potest 3. ex Sancto Thoma. Tantò major est virtus agentis, quantò rem producit ex remotiore potentia: sicut major est virtus quæ producit ignem ex aqua, quàm quæ producit ex aëre. Sed virtus creativa producit rem ex nihilo potentiæ; Ergò est infinita.

RESPONDETUR ex Amico, retorquendo argumentum. Quò virtus cognoscitiva attingit objectum à potentialitate magis elevatum, eò est perfectior. Ergò Virtus, quæ attingit objectum elevatum ab omnipotentia, est infinita: Ergò lumen gloriæ, quod attingere natum est Deum, erit infinitum. Quòd si sufficiat majoritas altioris ordinis, etiam in præsenti sufficiet.

Sexta IMPLICANTIA est, quæ habet fundamentum in S. Thoma, secundo contra Gentes Cap. 25. quæ, ut impugnationibus communibus non pateat, sic proponi potest. Si possibilis esset virtus creativa, virtus illa omne creabile producere posset, & non posset producere omne creabile, hoc implicat: Ergò & illud, ex quo sequitur. Quòd non posset producere omne creabile, sic probatur. Si posset omne creabile producere, falsa esset ista particularis; aliquod creabile non potest producere, ut notum est ex regulis de Contradictione; sed illa particularis est vera; Ergò falsa debet esse universalis. Minor probatur. Illa potentia Creativa non posset seipsam producere primò, ergò vera esset particularis, aliquod creabile non posset producere. Quæ ratio accipit pondus ex discursu Sancti Augustini, qui ex eo, quia per Verbum omnia facta sunt, arguit, Verbum non esse factum, aliàs faceret seipsum.

Neque valet, si dicas. Sicut Omnipotentia sufficit, ut possit producere omne quod non implicat contradictionem, ita & illa potentia; implicat autem, ut aliquid producat seipsum primò: non inquam valet, nam ad taxandum, an aliquid possit producere omne quod non implicat, non est attendendum, an implicet huic potentiæ, sed an in se non implicet, aliàs unaquæque virtus, posset omnia producere, exceptis iis, idque longè pluribus, quæ sibi implicant Contradictionem, licèt ab aliis potentiis produci possint: indubiè autem producere hoc determinatè Ens primò, virtuti creativæ, non implicat contradictionem, aliàs haberetur intentum, nempe impossibile esse, ut creatura creet. Quòd autem virtus illa creativa posset producere omne producibile, sic probatur; Si virtutis Creativæ, quâ talis, specificativum & terminus, esset omne creabile, virtus creativa extendi posset ad quodcunque creabile; sed terminus & specificativum virtutis Creativæ, quâ talis, est omne creabile: quod probatur. Idem quod potest reddi pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, potest reddi pro ratione formali, quare Creatura habeat vim creandi, suppositò quòd aliquid crearet, idem inquam pro ratione formali reddi posset, quare Creatura creaverit. Sed id quod redditur pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc, quod creavit, est tale, ut notet omne creabile, esse terminum & specificativum sui; Ergò etiam omne creabile erit terminus, & specificativum potentiæ creatæ. Major probatur. Ratio formalis, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, est, quia hoc produxit ex nihilo; sed etiam si creatura crearet, idem pro ratione formali redderetur; si enim pro ratione formali, quare hoc creaverit creatura, non redderetur, quia produxit ex nihilo, tunc aut creationis non esset hæc definitio, utpotè non conveniens omni definito, aut illa creatura non crearet, cujus scil. actioni, definitio creationis non competeret. Quòd autem id, quod redditur pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit, sit tale, ut notet DEUM pro termino suæ potentiæ habere omne creabile, ex eo probatur, quia cuicunque creabili applicari potest, quòd sit producibile ex nihilo. Quod ipsum totum ulteriùs sic colligitur. Quia pro ratione formali, quare Petrus sit homo, redditur, quia est animal rationale, quæ etiam ratio redditur, quare Paulus sit homo, quia inquam hoc pro ratione formali redditur, benè infertur; Ergò ad quidquid se extendit homo, extendit se animal rationale: Ergò etiam ex hoc, quia idem pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit redditur, ac quare Creatura creaverit; nempè, quia produxit ex nihilo, benè infertur, quòd ad quidquid se extendit potentia Creandi Divina, ad idem se extendat potentia Creata.

RESPONDEBIS 1. Absurdum esse, si sit creabile aliquid, quod Deus creare non possit; absurdum autem non est, si creabile aliquid, potentia creativa creata creare non possit. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Quia etiam absurdum erit, si sit specificativum utriusque potentiæ idem, & tamē utraque ad eosdem terminos non extendatur, esse autem idem specificativum probat argumentum adlatum.

Respondebis 2. Quamvis idem pro ratione reddi possit, quare Petrus generet, ac quare DEUS, vel equus generet, quia scilicet producit in similitudinem naturæ, inde tamen non sequitur, quòd ad illud, ad quod se extendere potest potentia generativa Petri, ad idem se extendere possit potentia generativa equi: ita etiam ex eo, quia idem pro ratione redditur, quare DEUS, & Creatura aliquid creaverit, non rectè inferretur, utramque Creativam ad eosdem terminos extendi. *Hæc responsio*

Non satisfacit. Quia generatio perfectiorum animalium debet esse ab Univoco, & in similitudinem naturæ, quod non foret, si Petrus generaret equum. Hinc ipsa definitio generationis deposcit, ne Petrus generet equum, ipsa autem definitio creationis deposcit, ut qui habet potentiam creandi unum, habeat potentiam creandi aliud, sed aliter.

Responderi potest tertiò huic argumento sic. Quamvis pro ratione formali, v. g. reddi possit, quare det Eleemosynam Petrus, scilicet, quia est misericors; Rursùs, quamvis etiam pro ratione formali, quare DEUS remittat peccata, reddi possit, quia est misericors; Inde tamen non sequitur, quòd ad quidquid se extendit misericordia DEI, ad idem se extendere possit etiam misericordia Petri. Ergò ex eo, quia idem redditur pro ratione formali, quare Creatura creet, & quare DEus creet? non sequitur, quòd ad aliquid se extendit potentia creativa DEI, ad idem se extendat potentia Creativa Creaturæ. Unde ex parte quidem rationis creandi, eadem utrobique redditur ratio, sed non ex parte potentiæ; cùm tamen taxa terminorum, ad quos se aliquid extendere possit, debeat attendi penes potentiam, non penes definitionem alicujus rationis agendi. Sic v. g. datio eleemosynæ quinque, est definitivè largitio indigenti, neque tamen sequitur, quòd dans quinque, possit dare decem; quia termini dandi non penes definitionem dationis, sed penes potentiam spectari debent. Illud quod adferebatur de homine, ne quidquam probat, quia licèt verum sit, quòd, ad quidquid extenditur homo, ad illud se extendat etiam animal rationale, sic etiam verum erit, quòd ad quidquid se extendit creatio, ad illud se extendere debeat etiam productio ex nihilo; sed inde non sequitur, quòd Creativæ utriusque, æquè sint ampli termini.

Septima Implicantia est Amici, eundem fermè medium terminum cum priori, sed alio modo proponens. In ratione non entis simpliciter, tam est non Ens homo, quàm est non Ens Angelus, quamvis differant in ratione talis ac talis non entis, penes talem vel talem terminum negatum; sed Virtus creativa non attingit ens ex non ente tali, sed ex non ente simpliciter; & hoc ideò, quia nullum ens simpliciter supponit sed solam non repugnantiam terminorum ad existendum.

Confirmatur. Non potest dari intellectus determinatus ad unum intelligibile, habe[t] enim pro objecto formali Ens ut Ens; sed etiam vis Creativa habet pro objecto Ens ut Ens, & hoc ideò, quia habet pro objecto, non En[s] simpliciter; Ergò sicut intellectus determinatu[s] ad unum, non est possibilis, sic nec erit possibili[s] potentia Creativa, determinata ad unum.

Respondetur. Utraque hæc propositio il[lic] deficit, quòd primò probandum fuit: Neg[o] enim, quòd absolutè quamcunque non repugnantiam terminorum supponat potenti[a] Creativa, sed dico quòd possit supponere no[n] repugnantiam terminorum talem, eò, quò[d] non repugnet potentia determinata creand[i] nonnisi Leonis, supponensque non repugnantiam terminorum determinatam, quæ est Leo[nis]. Confirmationis etiam Minor probari debuisse[t]. Ad paritatem quod attinet, Antecedens ipsum non est demonstrabile per multos; consequentia etiam non tenet, quia si concedatur, intellectus, quòd possit terminari ad omne cognoscibile, non sequetur quòd terminari non possi[t] ejus cognitio ad cognoscendum seipsum, ne[c] ulla est illîc primitas, ratione cujus se cognoscer[e] non possit. Jam autem si concedatur, quòd potentia Creativa creatura, possit quodcunqu[e] creabile producere, cùm seipsum producer[e] non possit, hôc ipso sequitur non posse illu[m] producere quidcunque creabile: & sicut quamvis non detur intellectus, qui noscat nonnisi aliqua, inde tamen inferri non potest, non dari potentias, quæ aliqua tantùm possint; ita nec infe[r]retur ex eo, quòd intellectus noscat Ens, qu[od] Ens, non posse dari creativum, nonnisi determinatorum.

Punctum Difficultatis 3.

Quid tenendum.

Dicendum est primò; *Non esse possibile[m] Creaturam, cui tanquam causæ principali com[]petere possit Creare.*

Probatur primò Conclusio Auctorita[te] S. Thomæ, Consensu communi Theologorum & SS. Patrum; qui titulum Creatoris, tanqua[m] soli Deo debitum tribuunt: Ergò non possibi[le] per illos, ut Creatura creet tanquam causa prin[]cipalis.

Probatur secundò. Possibile est aliquam actionem ad extra, ita esse DEO propriam, u[t] ex genere suo, nulli alteri communicari possi[t]. Item possibilis est actio ex genere suo ita alta, u[t] ob limitationem & dependentiam creatura[e] no[n]

non possit naturaliter eidem competere, quæ enim in hoc implicantia: Sed hæc actio, ita appropriata DEO, nulla alia est nisi creatio, quia species actionum universaliter sunt tantùm duæ, eductio & creatio; una enim dicit producere ex nihilo, alia non producere ex nihilo: Ergò cùm eductio non sit appropriata soli DEO, ut aliunde scitur, actio ita appropriata erit sola creatio. Hæc probatio majorem quidem non demonstrat, supposito tamen sensu communiori Doctorum sufficienter probat intentum. Posset etiam per hoc probari major; Datur esse DEO ita proprium, perfectiones item secundariæ ita Deitati adstrictæ, ut nulli alteri creaturæ competere possint. *Neque valet, si dicas*, sufficere quòd competat DEO, ut quamcunque creaturam primò producere possit, cùm tamen nulli creaturæ possit communicari, vis seipsam primò producendi. Non inquam valet, si dicas; quia etiam actionem seu eductionem sui primò non potest DEUS cuiquam communicare, neque tamen inde sequitur, quòd actio eductiva sit DEO propria, neque hoc salvat quòd habeat DEUS actionem sibi propriam, eductionem. Ergò & in præsenti idem dicendum, præcipuè quia hîc procedit difficultas, non de assignando termino productionis, quia sit DEO proprius, sed de assignando modo, & specie actionis, Deo propriæ.

Probatur Tertiò. Impossibilis est Creatura, quæ sit independens à DEO, & libera à Dominio illius, adeoque quodam modo emancipata; quæ scilicet nec in esse, nec in operari dependeat à DEO, & quæ hoc solo distincta sit à DEO in ratione independentiæ, quòd independentiam hanc non habeat à se, sed à DEO; Quod ipsum Antec. sic prob. quia & non esset DEUS illa creatura, ut supponitur, & esset DEUS, quia ita haberet in se jus, essetque independens, pro hîc & nunc à DEO, adeoque ita haberet, ut ita dicam, seitatem sui, sicut DEUS ipse habet seitatem sui, consequenter pro tunc esset DEUS. Et certè, si Petrus hodie haberet à seitatem, hodiè esset Deus; Ergò etiã illa Creatura, si haberet seitatem sui juris, & independentiam pro tunc, pro tunc esset DEUS: sicut enim à seitas, ita & independentia importat Deitatem. Sic probatò Antec. infertur Consequentia. Ergò neque possibilis est creatura, quæ habeat communicatam sibi vim creandi. Probatur Conseq. quia vis creativa præsupponit tanquam prius, & radicem, independentiam essendi & operandi. Ergò si independentia operandi non potest creaturę communicari vis creandi: & sicut risibile communicari nemini potest, cui admirativum, & eo mediante, rationale, communicari non potest, quia risibile infundatur admirativo; ita nec communicari poterit creaturæ vis creandi, quia infundatur independentiæ essendi & operandi à quoquam. Antecedens immediatum probatur; Illud præsupponit vis creativa in DEO, quod pro ratione formali, & tanquam principio fundativo, & virtuali virtutis creativę adferri potest, quare scilicet DEUS habeat potentiam creandi, sicut risibilitas id præsupponit, quod pro ratione formali risibilitatis, adfertur. Sed pro ratione, cur DEUS habeat vim creandi, adferri potest nonnisi independentia ejus à quoquam in operando. Ergò hæc independentia pręsupponitur à virtute creandi.

Respondebis Primò. A virtute creandi præsupponi nonnisi independentiam à materia in operando.

Contra. Quia hoc, quod præsupponitur ab aliquo, debet esse per modum prioris, & non mera definitio; definitiones enim non sunt priores definito; jam autem virtutis creativæ definitio, est independentia à materia in operando. Rursùs hæc ipsa independentia in operando à materia, pręsupponit tanquam Genus independentiam in operando à quoquam. Ergò cui hoc genus non competet, nec competet species, quæ est independentia in operando à materia: sicut cui nõ competit corpus, illi nec cõpetit animal.

Respondebis Secundò. Hîc-ubitas præsupponit tanquam aliquid superius Ubiquitatem, Ubiquitas immensitatem, & tamen licèt non possit Creaturæ communicari Immensitas & Ubiquitas, potest communicari Hic-ubitas. Ergò quamvis Creaturæ non possit communicari independentia operandi à quoquam, utpotè exclusiva independentiæ etiam à DEO, poterit communicari independentia operandi à materia.

Contra. Quia hæc instantia solvi etiam debet à proponente. Indubiè enim rationes inferiores non possunt communicari, non communicatis superioribus, veris & legitimis. Directè autem ad argumentum dici potest. Hic ubitatem duo dicere, ipsam Entitatem DEI, locum extrinsecum, & negationem distantiæ; Hîc-ubitatem secundùm illud prius non potest Deus cuiquam communicare, & nonnisi secundùm illud prius illa supponit Ubiquitatem, Immensitatem &c. non supponit autem secundùm illa posteriora, & secundùm illa posteriora potest esse Hic-ubitas communis Deo & Creaturæ. Et certè quòd Hic-ubitatem habeat DEUS, non potest adferri pro legitima & radicali ratione, quia est ubique, nam de facto in creaturis habetur Hic-ubitas, sine Ubiquitate: hîc autẽ quæritur de ratione formali, propria. Jam autem pro ratione formali & propria in DEO Virtutis creandi, habetur independentia ejus à quoquam in operando.

Dicendum est Secundò. *Non esse possibile instrumentum connaturale creandi.*

Probat primò Amic. Instrumentum & causa principalis, debent esse in eodem genere, sed causa principalis, Creativa, quæ sit creata,

non

non datur. Ergò nec causa instrumentalis creativa dabitur. Major probatur: Calor enim est instrumentum ignis. Potentia generativa est instrumentum viventis, & similia.

RESPONDERI potest, negando majorem; quia si potest esse in diverso genere immediato Instrumentum & Causa principalis, quia Instrumentum est accidens; causa principalis est substantia; cur non poterit etiam Causa principalis esse v. g DEUS, Instrumentalis Creatura. Rursùs quamvis inductio hæc probaret aliquid de Instrumentis quæ actu sunt, non tamen de Instrumentis possibilibus.

PROBAT secundò idem. Quia si daretur Instrumentum connaturale creandi, esset illud Instrumentum Causa principalis; quia idem haberet specificatum sui, quod & Causa principalis, scilicet non ipsam entitatem creatam, in qua condistingui possunt plures rationes, sed pro specificativo haberet modum attingendi terminum, per negationem omnis subjecti.

RESPONDETUR. Non repugnare, ut idem effectus adeoque idem specificativum sit utriusque, neque enim Causa principalis definitur per aliud sui specificativum ab Instrumento. *Hinc*

Probat tertiò Conclusio aliter Si daretur virtus creativa Instrumentalis, deberet dari respectu DEI, tanquam causæ principalis, nam Creatura, ut suppono, non potest habere vim creandi, tanquam causa principalis; sed respectu DEI non potest dari vis Creativa connaturalis. Quod probatur. Quia si hæc Creatura esset instrumentum connaturale DEI; DEUS sine hoc instrumento agens, censeretur pro sua parte non connaturaliter agere: quia tunc dicitur DEUS non connaturaliter agere, quando non agit secundùm exigentiam causarum secundarum, esset autem exigentia in illo instrumento, ut assumatur ad creandum.

CONFIRMATUR. Quia non potest explicari, quid sit hoc esse instrumentum connaturale respectu DEI. Nam quod asserunt; illud instrumentum habiturum se ita, sicut Lumen gloriæ, quod est instrumentum DEI, id non convincit, nam si non erit in entitate supernaturale, non se habebit sicut Lumen gloriæ; & si erit in entitate supernaturale, non erit instrumentum connaturale connaturalitate de qua hîc agitur; agitur enim hîc de Connaturalitate quæ sit secundùm vires naturæ; & si ponas, secundùm vires naturæ aliquid esse instrumentaliter Creativum: neque enim major est ratio unius, quàm alterius.

DICENDUM est Tertiò. *Possibile est instrumentum obedientiale ad creandum.*

PROBATUR, quia in hoc nulla est implicantia.

OBJICITUR primò. Implicat per Nos Creata causa principalis, & instrumentalis creativa; Ergò & Obedientialis.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia potentia Obedientialis potest se extendere ad ea, immò & debet, ad quæ se non extendit natura. Deinde, causa Obedientiali cùm non agat viribus propriis, nec debet habere fundamentum illarum virium; si autem potentia creativa principalis competeret Creaturæ, deberet etiam fundamentum illarum viriu eidem competere, quod cùm sit independenti operandi à quocunque, quæ Creaturæ cõpete re non potest, fit ut nec vis illa competere possi

OBJICITUR secundò. Possibilis est actio, qu immediatè à solo DEO pendeat, & ad quam, u obedientialiter quidem, assumi potest Creatur nulla autem est talis, nisi sola Creatio.

RESPONDETUR. Esse talem Creationem sed proficiscentem tanquam à Causa principa ita, ut solius sit DEI, tanquam Causæ princip lis, agere.

OBJICITUR Tertiò. Creatio non pote egredi nisi à potentia Creativa, Creatura autem non habet potentiam creativam. Ergò.

RESPONDETUR. Creaturam non habere p tentiam creativam naturalem, habere obedie tialem, supposita elevatione.

DIFFICULTAS II.

An Creatio possit esse ab æterno.

HÆc quæstio ordinariè examinari solet a Libros de Mundo. commodè tamen hoc loco tractabitur, ut materia de Creatio completiùs discutiatur. Tria hîc communit discutiuntur. PRIMÒ. An potuerit mund esse ab æterno quoad Entia permanentia. v. An potuerit DEUS ab æterno creare Angelu vel hominem? Affirmant ex nostris Suar. utque, Moli. Arriag. Ovied. contra non paucos: ex nostris contra Tan. Valen. SECUNDÒ: A motus, & tempus potuerint esse ab æterno? A firmat Ovied. cùm negasset generationes, pos fieri ab æterno. TERTIÒ: An generationes a æterno fieri potuerint. v. g. An stupa ab ætern applicata igni, potuisset disponi, & igniri, & ta men ab æterno? An item Petrus ab æterno po tuisset generare Paulum, Paulus Joannem; & f de reliquis? Negat Arriaga & Oviedo cont Pontium, sub conditione id tenentem, scilicet infinitum non repugnet.

Punctum Difficultatis I.

An generationes potuerint fieri ab æterno?

DICENDUM est. *Generationes Successivas no potuisse fieri ab æterno.* Antequam probetu Conclusio.

SUPPONO I. Quòd in generatione illa v. g hominum, necesse sit devenire, licèt non per fi nita

menſuras, ad aliquem, qui non ſit genitus, ſed immediatè à DEO productus.

Ratio. Quia illa collectio ſucceſſivæ generationis eſt ens ab alio; nec enim eſt DEUS; ſi eſt ens ab alio, vel omnes illi homines à ſeipſis producuntur vel generantur, vel non omnes: ſi non omnes, & tamen ab alio, Ergò deveniendum eſt ad aliquem, qui immediatè ſit à DEO; ſi autem omnes illi à ſeipſis producuntur, Ergò non devenietur ad aliquem, qui ſolus immediatè à DEO procedat; quod fieri non poteſt: quia aliàs daretur proceſſus in infinitum in cauſis ſubordinatis, nec devenietur unquam in cognitionem primæ Cauſæ, quia non eſſet devenire in cognitionem ejus, qui primò poſuerit eum, à quo generationes primò factæ, vel certè, ſi non eſt ullus, qui immediatè à DEO proceſſerit, deveniendum erit ad hoc, ut aliquis ſit genitus ab eo mediatè quem genuerat, quod repugnat. Quod ipſum probatur. Sint v. g. decem homines, de quibus ſit vera propoſitio; ſunt percuſſi, ita ut nemo ab alio, qui ſit extra hos decem, percuſſus ſit, tunc neceſſariò devenire erit ad aliquem, qui percuſſit eum, à quo percuſſus eſt: & quod propter formandam imaginationem de numero finito dictum eſt, idem ad infinitas illas generationes transferri debet, quòd ſcilicet, ſi verum eſt, omnes eſſe genitos, & neminem productum ab alio, qui ſit extra omnem illam infinitam generationem, devenire erit ad eum, qui ſit genitus ab eo, cujus ipſe anteceſſorem genuerat.

Respondebis primò ex Pontio. Dari poſſe proceſſum in infinitum in cauſis non ſubordinatis eſſentialiter, quamvis non detur in ſubordinatis eſſentialiter.

Contra. Etiam in cauſis non ſubordinatis eſſentialiter dato proceſſu in infinitum, deveniri debet ad aliquem, qui ſit primus non genitus, propter argumentum factum, niſi velis illum primum fuiſſe genitum ab eo quem genuerat. Deinde Philoſophus univerſaliter negat, dari proceſſum in infinitum in cauſis ſubordinatis, arguitque impoſſibilitatem ex ipſa illarū infinitudine, quæ utrobique reperiretur. Nec eſt major ratio de cauſis ſubordinatis eſſentialiter, quàm non ſubordinatis eſſentialiter, Ergò ſi in illis non datur proceſſus in infinitum, nec in iſtis habitur: quia abſurdum eſt finitum effectum pendere à cauſis infinitis, quamvis non ſubordinatis eſſentialiter.

Respondebis ſecundò ex eodem. In æternitate à parte poſt, ſi darentur generationes, non poſſet DEUS aſſignare, & videre ultimum hominem, ex infinitis, ſucceſſivè producendis. Ergò nec poteſt videre primum in æternitate à parte antè.

Contra. Ne videat DEUS ultimum in æternitate à parte poſt, eſt hoc de exigentia æternitatis, à parte poſt; ſi enim eſſet illìc ultimum, clauderetur illa æternitas à parte pòſt, nonque jam ulteriùs progrederetur. Quod ipſum ulteriùs, ne retorſioni pateat, ſic proponi poteſt. Æternitas à parte poſt, eſt talis naturæ, ut nunquam de illa verum ſit dicere, jam nunc eſt æternitas à parte poſt. Quidquid enim jam illam ſequeretur, eſſet jam poſt æternitatem à parte poſt, hocque ipſo illa æternitas à parte poſt; quia poſt æternitatem à parte poſt, nihil poteſt ſequi; quia æternitas à parte poteſt, debet complecti omnes menſuras à parte poſt. Quia autem de eo, quod eſt ab æterno à parte ante, dici poteſt, jam eſt ab æterno, benè etiam in illo, & ſine repugnantia oſtendi poteſt, quòd ſit immediatè à DEO productum. Unde etiam videt Pater æternus Filii ſui ab æterno productionem immediatam, quamvis non videat filii ſui productionem ultimam à parte poſt.

Suppono ſecundò. In ordine ad negandum, quòd dari poſſint generationes ſucceſſivæ ab æterno, ponendum eſt, quòd non eodem inſtanti, quô producitur id quod eſt ab æterno, quòd inquam non in eodem inſtanti, producat effectū, quia hoc non eſſet generatio ſucceſſiva, quam hìc impugnamus, ſed plurium entium ab æterno coexiſtentia; de quo infrà.

Suppono Tertiò. Quòd non hìc quæritur: An DEUS ab æterno ſucceſſivè poſſit producere entia, quæ ſibi ſuccedant? hoc enim ſpectabit ad ſequens punctum, ſed inquiritur: an generatio, quæ & qualis de facto ſucceſſiva datur, potuerit fieri ab æterno. *His ſuppoſitis*

Probatur Concluſio. Quando v.g. gallina A. primò à Deo ab æterno producta, excluderet ovum, & ex ovo generaret gallinam B; ante generationem gallinæ B. vel duravit gallina A. ſpatio finito vel infinito; ſi duravit ſpatio infinito. Ergò illa generatio gallinæ B. non eſt facta ab æterno, quod tu aſſumebas; ſiquidem illius generationem præceſſit ſpatium infinitum, cùm tamen æternitatem, antè, nihil præcedat, utpotè omnem menſuram à parte ante complectentem; Si duravit ſpatio finito gallina A, ante generationem gallinæ B. Ergò gallina B. non eſt ab æterno; ſiquidem æternitatem ante, nihil, etiam finitum præcedere poteſt. Ergò ulteriùs non eſt productio facta gallinæ A ab æterno, quia productum ab æterno, producta in tempore debet antecedere ſpatio infinito, hôc ipſo enim non eſſet ab æterno, ſi finitè nonniſi diſtaret à tempore. Supponitur autē generatio illa gallinæ B. propter dicta, & dicenda, facta eſſe in tempore.

Confirmatur Concluſio. Illa generatio ſucceſſiva ab æterno, vel habet poſteriùs & priùs, vel non habet? ſi non habet? ſucceſſiva non eſt, ſi habet? quæro, antequam ſit poſterius, vel eſt ſucceſſivum, vel non: ſi antequam ſit poſterius, eſt ſucceſſivum ſine ſuccedente. Ergo ulteriùs definitè ſucceſſivum eſt ſolum priùs; ſiquidem dum eſt

ſolum

olum prius, jam reperitur definitum, quod est successivum; Si autem antequam sit posterius, non est successivum? cùm jam est posterius, quæro de illo posteriori, vel est ab æterno, vel non; si non est ab æterno? Ergò non successit ab æterno, adeoque nec successio æterna; Si est ab æterno illud posterius, Ergo prius, quod etiam complet rationem successivi, non est ab æterno; quia duratio prioris & posterioris non sunt commensurabiles, & si posterius ab æterno prius non erit ab æterno: aliâs commensuratam durationem haberent. Ut autem prius non sit ab æterno, si posterius est æterno, implicat in terminis.

Objicitur 1. Quamvis verum sit, quòd immediatè à DEO gallina v. g. producta, sit prior quâcunque determinata generatione, non est tamen verum, esse priorem omni successivâ generatione, collectivè acceptâ. Quod probatur. Quamvis sit vera hæc propositio in sententia Aristotelis, post quamlibet divisionem in partes quantumvis minimas, possibiles esse alias divisiones, tamen falsa est hæc Consequentia: Ergo post omnes divisiones hujus continui, possibilis est alia. Rursùs vera est hæc propositio; quilibet numerus finitus, habet alium numerum finitum excedentem; Ergo omnes numeri collectivè sumpti, habent numerum excedentem. Ergo etiam ex hoc antecedenti; Creatura immediatè à Deo producta antecedit omnem generationem distributivè acceptam, non sequetur, quòd antecedat omnem collectivè acceptam.

Respondetur adferendo disparitatem. Quia in adlatis exemplis reperitur absurdũ, nullum autem est in consequenti. Quod ipsum probatur: quia in partibus collectivè acceptis continentur omnes partes possibiles, in numerô item finito collectivè accepto continentur omnes numeri finiti, adeoque, si aliquid restaret suprà collectionem numeri finiti, restaret aliquid suprà id, quod est etiam in tota collectione numeri finiti, adeoque restaret aliquid supra seipsum: item in omnibus partibus divisibilibus collectivè acceptis, continentur partes omnes, si ergò adhuc essent divisibiles suprà, quàm essent divisibiles. Jam autem in generatione illa successiva ab æterno, non contineretur id, quod supponitur immediatè productum à Deo. Hinc, si ponatur illud immediatè à DEO productum, esse priùs omnibus aliis generationibus collectivè acceptis, non supponetur prius seipso. Denique non arguitur hîc ex eo, quòd singulis genitis sit prior gallina immediatè à DEO producta, esse etiam priorem omnibus collectivè acceptis; quod tamen solum adstruere videtur objectio adlata; quando autem teneat consequentia à distributione ad collectionem, dictum in prima parte, ubi probatur DEI existentia.

Objicitur 2. Possibilis est generatio æterna à parte pòst: Ergò etiam possibilis erit generatio æterna à parte antè.

Respondetur. disparitatem esse; quia si concedatur prius & posterius in generatione æterna à parte post, nullum esset absurdum; nec enim pro absurdo inferri potest, aliquid ex illis non esse æternum, cùm pro concesso detur, nihil esse illîc æternum, si autem concedatur prius & posterius in generatione æterna à parte antè, sequetur absurdum, ut dictum suprà.

Objicitur 3. Ponamus stupam applicari igni ab æterno, cùm ignis sit causa necessaria, eodem instanti, quo ponetur cum stupa, igniet stupam. Idemque ad imaginationem promptius fiet in pyrio pulvere. Ergò generabit ab æterno ignem. Itẽ ponatur lapis ab æterno suspensus in aëre, descendet deorsum ab æterno, qui motus est successivus &c. Ergò aliquid successivum potest dari ab æterno. Angelus item creatus ab æterno posset unam cognitionem post aliam exercere, quo in eventu, daretur successio cognitionum.

Respondet Oviedo, ab igne non comburendam stupam ab æterno, idem dicendum de pyrio pulvere, lapide, &c. Ratio: quia hoc ipso, quòd DEUS velit creare stupam ab æterno, decernet independenter à quocunque contrario, exigente illius corruptionem, conservare illam per æternitatem: comburi itaque non poterit, nisi in tempore; quod tempus incipere citiùs & citiùs potest, ita ut nullum sit assignabile tempus, quo citiùs igniri non potuerit, quia res æterna à parte antè potest hôc vel illo tempore, vel instanti finiri. Addit non posse dici, quòd ignis comburat stupam primo instanti, quo posset; posset enim citiùs & citiùs.

Punctum Difficultatis 2.

An Motus & Tempus potuerint esse ab æterno?

Dicendum est. *Motum successivum & Tempus non potuisse esse ab æterno.*

Probatur primò. Restaurando argumenta, quibus responsionem attulit Oviedo.

Primum Argumentum est. In motu successivo necessariò debent dari partes priores & posteriores, tunc quæro, illud prius vel antecessit id, quod est posterius, æternitate, vel antecessit nonnisi tempore? si antecessit æternitate, Ergo motus ille non fuit ab æterno successivè fluens; si antecessit tempore? Ergò posterius illud non fuit ab æterno, nec etiam prius illud fuit ab æterno; siquidem antecessit nonnisi tempore, quod non est ab æterno.

Respondet Oviedo. Quòd nulla pars motûs fuerit ab æterno, sed inde non sequitur motum non fuisse ab æterno, quia etsi quælibet illius pars fuerit in tempore, ante illam potest assignari

gnari alia prius tempore existens; & sic in infinitum alia & alia prior, ratione quarum partium, motus dicitur ab æterno esse.

Contra. Tum quia, si nulla pars motûs successivi potuit esse ab æterno, nec motus ipse succes sivus, potuit esse ab æterno. Quod ipsum probatur. Si partes hominis non potuissent esse ab æterno, nec ipse homo potuisset esse ab æterno; Ergò & in præsenti idem dicendum. tam enim essentialiter homo constituitur suis partibus, quàm motus successivus, suis. Tum quia eodem jure respondendi dici posset, etiam generationes posse esse ab æterno; quia etsi quælibet fuerit in tempore, potest tamen antè illam assignari, prior & prior generatio, & tamen posse esse generationes ab æterno. Negat Oviedo. Tum quia ex eo tantùm salvaretur æternitas motûs, quia ante quemcunq; motum potest assignari motus priùs tempore existens, & sic in infinitum; sed hoc non potest salvare æternitatem motûs, ut probatur, quia priùs & posterius in infinitum dabile, semper tamen in tempore, non adstruit æternitatem, tempus enim non fundat, sed destruit æternitatem.

Secundum Argumentum est: Si motus fuit ab æterno, verum erit dicere Deum non fuisse priùs tempore motu. Hôc posito quæritur? vel verum erit dicere, Deum non esse priorem omnibus partibus motûs, vel certè verum erit dicere, aliquâ parte priorem non fuisse: Neutrum dici potest. Non primum; quia cùm aliquæ illius partes factæ sint in tempore; falsum erit dicere, quòd Deus non sit prior illis; Non etiam verum erit dicere secundum; quia respectu quarum partium motûs, non est prior Deus, adhuc continent illæ partes motûs in se, prius & posterius, adeoq; adhuc respectu illarum, prior erit Deus.

Respondet Oviedo: Deum non esse priorem tempore motu ab æterno, id tamen verificatur, non de aliquibus partibus motûs, nec de omnibus partibus, sed de omnibus collectivè sumptis, quibus omnibus, hôc modo sumptis, Deus non est prior.

Contra. Tum quia illo Deus non est prior, quod est ab æternitate: sed collectivè acceptæ omnes partes, non sunt ab æternitate. Ergò. Major probatur. Quia Deus est prior omni eo, quod est in tempore. Minor principalis probatur. Quia collectivè acceptæ omnes partes, etiam motu ab æterno dato, includunt eas, quæ fuerunt in tempore, aliàs non omnes, nec collectivè acciperentur. Ergò falsum est, quòd omnibus illis collectivè acceptis non sit prior, & sicut v.g. falsa est hæc propositio: Discipuli omnes collectivè accepti salvabuntur, siquidem unus Judas damnabitur, sic falsa erit hæc; Omnibus collectivè acceptis partibus, Deus non est prior: siquidem est prior illis, quæ sunt in tempore, clauduntur tamen illâ collectione. Tum quia de illis partibus collectivè acceptis quæro; an vera sit hæc Universalis, Nulla est pars, quâ Deus non sit prior? si est vera? Ergò & totam illam collectionem antecedit; quod probatur: quia illa negativa Universalis est explicabilis per descensum distributivum, de singulis verificabilem. Ergò etiam verificari debet de tota collectione. Nam si verum est dicere; nullus in hoc loco est albus, verum etiam erit dicere de tota collectione, quòd non sit alba. Quod si illa negativa Universalis, scilicet; Nulla est pars, quâ Deus non sit prior, si inquam est falsa, Ergò vera erit Contradictoria illius; Aliqua est pars, quâ Deus non est prior; quæ ipsa propositio, quia non est de singulis partibus motûs verificabilis, de illis ipsis redibit argumentum, quomodo sint ab æterno, cùm habeant priùs & posteriùs. Tum quia si est Deus prior aliquibus, & omnibus partibus, quomodo non est prior, omnibus collectivè.

Tertium Argumentum est à pari. Implicant generationes ab æterno. Ergò & motus ab æterno.

Respondet. Disparitatem esse; quia in generationibus deveniri debet ad unum principium, à quo reliqua genita, & ipsum non est genitum ab ipsis; in motu autem, non est devenire ad priùs tempore, existens priùs reliquis omnibus, quæ successivè fluunt.

Contra. In generatione est necesse devenire ad unum principium, à quo reliqua genita. Ergò in motu est necesse devenire ad primò omnium motum, cui reliqua omnia successerunt, & ipsum nulli successit.

Probatur Secundò. Posito, quòd motus ab æterno esse posset, quæro, vel haberet adhuc priùs & posteriùs, vel non haberet? si non haberet priùs & posteriùs idq; ab æterno? Ergò non datur motus successivus ab æterno; quia successivum definitivè stat priori & posteriori, quod tu dicis non dari ab æterno. Quòd si motus ille successivus habet posterius, idque ab æterno? Ergò & est æternus, ut supponitur, & non est, quia id quod æternum est à parte Antè, posterius non est, nihil enim potest esse prius eo, quod est ab æterno, & tamen motus successivus includit posterius.

Probatur Tertiò. Valet hoc argumentum, quô probat Ovied: partes motûs successivi, non posse esse ab æterno; & est tale. Omnis pars motûs existentis ab æterno, habet aliquid prius existens, videlicet aliam partem: Sed omne quod habet aliquid prius, est existens in tempore: Ergò omnis pars motûs existentis ab æterno est in tempore. Ergò etiam valebit hoc argumentum; Omnis motus successivus existens ab æterno habet prius & posterius: Sed omne quod habet prius & posterius, est in tempore. Ergò omnis motus successivus

 exi-

existens ab æterno, est in tempore. Major constat definitione motus successivi. Minor ipsius est Oviedi, modus autem arguendi consimilis priori.

Respondet Pontius. Motum & quodcunque Ens successivum spectari posse secundùm se, & omnes suas partes; ita ut quælibet illius pars sit ab æterno; & sic motus, non potest esse ab æterno, propter adlatas rationes. Deinde motus & quodcunque Ens successivum, potest esse ab æterno; quia ita se habet, ut æternitas non possit coexistere ulli tempori imaginario aut reali, cui illa res secundùm aliquid sui non coexistat, quamvis non coëxistat ipsi, secundùm se totam.

Contra. Tum quia motus in ista acceptione secunda, vel habet prius & posterius, vel non habet? si non habet? successivus non est; si habet, sequentur absurda jam adlata. Tum quia quamvis ponatur, quòd æternitas nulli tempori etiam imaginario coëxistere possit sine hoc, quòd etiam motus secundùm aliquid sui coëxistat tempori, tamen per hoc salvari non potest motus illius æternitas, quia & esset æternus ut supponitur, & non esset, quia coëxistentia cuicunque tempori se sola non arguit æternitatem; quia in sententia Aristotelica una hora ita dividi potest, ut aliquid illius coëxistat æternitati toti, & tamen ratio horæ non fundat æternitatem. Tum quia tempus etiam imaginarium habet imaginarium prius & posterius; adeoque imaginarium non fundans æternitatem; sicut prius & posterius reale fundat non æternitatem realem.

Punctum Difficultatis 3.

An Ens permanens potuerit esse ab æterno.

Titulus potest procedere imprimis hoc sensu: An creatura una vel plures ab æterno sine successione produci potuerint? Deinde, an si Deus aliquam creaturam permanentem poneret ab æterno, posset successivè aliam secundam facere, & tamen ab æterno, utrumque resolvatur.

Dicendum est. *Implicare contradictionem, ut si Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, possit successivè aliam secundam producere, & tamen ab æterno.*

Prima implicantia est. Si Deus creet Ens permanens ab æterno, vel potuisset creare aliud Ens permanens in tanta distantia, in quanta per impossibile gallina A, ex ovo B, exclusisset gallinam C; vel non potuisset creare? si potuisset, quæro, illa secunda creatura vel distaret spatio finito ab illa prima vel infinito spatio? si spatio finito? Ergo nec illa prima fuit ab æterno Siquidem ab eo quod in tempore est, nonnisi finitè distaret, si autem distaret spatio infinito Ergo non stas in suppositione, quòd scilicet tanta intercesserit inter utrumque distantia, quanta foret, si per impossibile gallina A ex ovo B exclusisset gallinam C, quia hæ alterationes non deposcunt spatium infinitum. Si autem non potuisset creare aliam creaturam permanentem in tanta distantia, de qua hîc? Ergo multò minus potuisset illam creare successivè, & tamen ab æterno. Deinde potuisset illam creare citius & citius, & citius, ita, ut potuerit eam etiam ab æterno creare si voluisset, tunc quæro computando à tempore usque ad æternitatem, idque per infinitas mensuras, vel includeretur in illa computatione etiam dicta distantia, vel non includeretur? Si includeretur? cùm Deus potuerit per te incipiendo à tempore etiam in æternitate creare secundam creaturam permanentem, incidisset etiam in illam distantiam, de qua hîc; redibitque argumentum factum: si non includeret etiam illam distantiam, ergo in illa distantia secundam creaturam permanentem producere non posset, neque posset producere ab æterno, contra quam tu assumas; sed si veniretur ad illud instans, jam in illo producere non posset, adeoque nec in æternitate ibique finiretur illud citius, & citiùs, quo Deus potuisset ponere creaturam.

Nec valet, si dicas, quòd in illa quidem distantia producere non posset illud secundùm Ens permanens, possit tamen ab æterno, rediret enim argumentum, an illa distantia in qua impossibile est Deum creare secundam illam creaturam, distet spatio finito an infinito.

Respondebis primò. Argumentum multum probare, probaret enim etiam Verbum æternum, non esse ab æterno. Quæram enim, an in tanta distantia à productione verbi potuerit poni creatura permanens? redibuntque argumenta facta.

Contra est. Quia cùm implicet creatura permanens ab æterno, successivè tamen producta, hinc fit, quòd quamvis citius & citius in tempore produci possit, non tamen produci possit ab æterno, hinc in illam distantiam, de qua procedit argumentum, nunquam incidere potuisset.

Respondebis secundò. Quòd cùm æternitas habeat transitum inconsummabilem, quamvis citius & citius produci potuisset illa secunda creatura, non deveniretur unquam usque ad æternitatem, nam hæc habet transitum inconsummabilem, consequenter non sequeretur, quòd deberet incidere in illam distantiam.

Contra. Quia quamvis per mensuras finitas infinitum exhauriri non possit, exhauriri tamen potest per infinitas mensuras, adeoque deveniri poterit ad illam distantiam; vel si non vis

for-

formari argumentum de descripta distantia, procedat de solo puncto successionis.

Respondebis tertiò. Illam distantiam, de qua hîc non contineri in æternitate cùm sit impossibilis, & implicatoria, æternitas autem nullum instans implicatorium continet: nec inde sequetur, quòd ab æterno produci non potuerit prima Creatura, quia potuit produci omni distantiâ & instanti possibili; illa autem distantia est implicatoria. Quòdsi ulterius quæras, utrum illa distantia, quæ dicitur implicare, finitè vel infinitè, distet ab æternitate? Responderi poterit, quòd, cùm illa distantia sit impossibilis, fore illam distantiam finitam, & non finitam, infinitam & non infinitam.

Contra est; quia argumentum factum, potest poni totum non de distantia illa circumscripta, sed de ipsa successiva productione. Sed urgendo argumentum secundùm imaginationem positam, sic ulterius proceditur. Quòd hæc distantia sit quidem implicatoria, sed implicantia illius redundat in Ens permanens, successivè tamen ab æterno productum; quia tota illius implicantia est in successione, seu prioritate, & posterioritate intra mensuram æternitatis.

Secunda Implicantia est. Implicat motus, & tempus ab æterno. Ergo & Ens permanens, successivè tamen productum: quia eædem implicantiæ pro utraque parte tenent.

Dicendum est 2. *Possibilem esse Creaturam unam, vel plures simul ab æterno productas, post quas tamen non possint aliæ poni nisi in tempore.*

Probatur Conclusio. Quia nulla in hoc implicantia. Solvendæ implicantiæ.

Solutio Implicantiarum.

Prima Implicantia est petita ex Materia de infinito & duratione. Si talis Creatura daretur, duraret per æternitatem; si duraret per æternitatem, duratio illius esset infinita. Sed infinitum implicat.

Respondetur. Illam durationem fore infinitam, hoc est, carentem omni etiam imaginario instanti temporis, quô non fuerit, non fore tamen infinitam, ratione alicujus realis infiniti, ad cujus scilicet infinitudinem, terminata sit actio aliqua realis. Hinc actio productiva creaturæ ab æterno, erit actio aliqua terminata ad ipsam entitatem Creaturæ finitam, coëxistentem Deo, qui est mensura æternitatis in præsenti. Unde hoc argumentum probat multùm; nempe Deum non existere ab æterno, si enim existeret ab æterno, daretur æternitas à parte antè, quæ dari non potest, quia illa æternitas esset infinita actu, & tamen infinitum actu implicat.

Secunda Implicantia est posita ex dominio Dei. Si possibile esset Ens permanens ab æterno, deberet durare per æternitatem: quomodo enim esset ab æterno, si per æternitatem, quæ vocatur ante, non duraret: si autem deberet durare per æternitatem, non posset illam Deus annihilare per æternitatem: quod videtur absoluto Dei dominio obesse.

Respondetur. Creaturam inannihilabilem implicare contradictionem, ob ea, quæ dicuntur in Materia de incorruptibilitate Angelorum, quia ex suppositione antecedenti est inannihilabilis, adeoque officiens dominio Divino, quia non relinquens potestatem disponendi prout voluerit, idque non ex suppositione usus libertatis circa inannihilationem, suppositio enim libertatis non tollit libertatem. Jam autem creatura ab æterno producta, cùm potuerit produci in tempore, non ex suppositione antecedenti, habet inannihilabilitatem, sed ex suppositione consequenti, quòd scilicet Deus voluerit illam produci ab æterno, adeoque ab æterno conservari: jam autem quòd non possit Deus ab æterno aliquid ex suppositione consequenti facere, id non officit Divino dominio. Tota ergo inannihilabilitas illius ab æterno, est ex suppositione, quòd Deus velit illam esse æternam à parte antè, non potest autem de illa esse decretum, ut sit æterna à parte ante, si possit destrui ab æterno; licèt illud quod non possit destrui ab æterno, proveniat ex suppositione Decreti, ut autem illam ab æterno & tamen liberè produxerit Deus, sufficit indifferentia in priori naturæ ad producere, vel non producere.

Tertia Implicantia est: Non potest communicari creaturæ immensitas, nec omniscientia. Ergo neque duratio ab æterno.

Respondetur. Possibile est ut creaturæ communicetur notitia omnium possibilium creaturarum, sed non omniter, ut ita dicam, quia illi non potest comunicari comprehensiva scientia Dei, quæ includitur in omniter scientia. Ad immensitatem quod attinet, si quæratur; An Deus per absolutam suam potentiam facere possit, ut in quibus locis est ipse, illic etiam replicativè ponatur creatura? hoc negandum potentiæ Dei non est, deficiet tamen ab immensitate, quia Deus sine ulla replicatione, est ubique. Si autem per immensitatem intelligatur perfectio Dei, secundùm quam coëxistere potest cuicunque loco, cùm hæc perfectio supponat infinitatem Essentiæ, quæ creaturæ communicari non potest, fit ut nec communicari possit immensitas, & si non repugnaret immensitas sine infinitate essentiæ, non repugnaret communicari illam creaturæ; non ostenditur autem necessariò connecti cum infinitate essentiæ, æternitatem à parte ante.

Instabis. Si ponatur linea infinita ex una parte, potest Deus semper & semper, in remotiori & remotiori distantia, ponere Angelum, vel hominem, nec posset ponere à nobis in tantum remotum Angelum, quin produ-

cere poſſit remotius diſtantem. Ergo nec poteſt eſſe quidquam in ante, ita productum, quin anterius produci potuerit. Ergo non poteſt produci ab æterno; nam producto ab æterno, nihil anterius produci poteſt.

Respondetur. Quamvis in dicta linea procedendo per partes finitas poſſit aliquid produci anterius, ſecùs ſi poſitio commenſuretur infinitati lineæ.

Petitur etiam contra hanc Concluſionem argumentum ab Auctoritate Patrum, qui arguentes contra Arrium pro principio aſſumebant. Verbum non eſſe Creaturam, quia ab æterno erat, quæ argumentatio non valuiſſet, ſi potuit eſſe Creatura ab æterno.

Respondet primò Oviedo, Patres argumentatos eſſe ad hominem, quia cenſebant Arriani nullam Creaturam fuiſſe ab æterno. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia ponebant Arriani aliqui, Verbum eſſe Creaturam, & tamen ab æterno, quomodo ergo nullam Creaturam dicebant eſſe ab æterno. Quodſi velit intelligi Oviedo, quòd ſcilicet nulla alia creatura fuerit ab æterno, non tenuiſſet Conſequentia. Ergo neque Verbum, ſi eſt Creatura, fuit ab æterno; ſicut enim ſi unum permanens in ſententia Ovied. poſitum fuiſſet ab æterno, mala fuiſſet conſequentia argumenti, ex eo non eſſe poſitum illud ens permanens, quia nullum aliud Ens permanens poſitum fuiſſet, ſi nec iſta Patrum conſequentia tenuiſſet.

Respondet ſecundò Amicus diſp. 7. de Æternitate Dei Sect. 2. & poſt eum Pontius, Sanctos negaſſe æternitatem Creaturis talem, qualem Philoſophi poſſibilem aſſerebant, & qualis negata ſufficiebat ad probandam æternitatem Verbi: nimirum negabant æternitatem neceſſariam, qualem Ariſtoteles comminiſcebatur in mundo; & cùm ex altera parte neceſſariò ſit productum Verbum, inferebant, Verbum non eſſe Creaturam, ſed Deum. Quando autem Patres ex eo arguebant creaturas non poſſe produci ab æterno, quia cùm Creaturæ ſint, debent produci ex nihilo, argumentum illorum procedebat non de nihilo antecedente tempore, & poſitivè, ſed de nihilo antecedente negativè, quia ſcilicet potuerant eſſe nihil. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia non ſalvat plenè dicta Patrum: nam ſupponit, quòd Arriani univerſaliter docuerint neceſſarium fuiſſe, ut VERBUM fieret ab æterno, cùm teſte Athanaſ. Orat. 2. contra Arrian. cenſuerint illud factum eſſe in tempore. Deinde has & taliter negant PP. poſſe fieri Creaturas ab æterno, quas & qualiter affirmabant Arriani. Non affirmabant autem poſſe illas fieri neceſſariò, quia non agnoſcebant Deum neceſſariò agentem ad extra.

Ut verum fatear, majus robur argumentu[m] Patrum habuiſſet, ſi poſſet à nobis demonſtrar[i] Major hæc; Impoſſibilis eſt Creatura æterna Ut tamen robur argumenti Patrum tueamur.

Supponendum eſt. Quòd ſecundùm vari[a] tempora Arriani mutârint ſuam ſententiam Nam Primus Arrius dixit, Verbum eſſe Creatu[ram], genitumque ex Non exſtantibus, hoc e[ſt] in tempore, & non ex ſubſtantia Patris. Rurſu[s] alii nolebant Filium appellare creaturam, dice[bant]que Deum eſſe, ſed Minorem. Deinde al[ii] negabant habere ſimilem naturam cum Patr[e] ne identitatem agnoſcerent. Poſtea aſſereban[t] eſſe ſimilis Naturæ, alietatem Naturæ intelli[gen]do: quia ſcilicet ſimilitudo eſt ſemper inte[r] diſtincta. Pſathyriani autem agnoſcebant F[i]lium eſſe ab æterno, & ante omnia ſecula. Hô[c] ſuppoſito:

Respondetur tertiò, argumentum hoc Nulla Creatura eſt ab æterno, Verbum eſt a[b] æterno, Ergo Verbum non eſt Creatura, argu[mentum], inquam, hoc non urſiſſe Arrianos o[mnes], ſed hos qui caſtigatiùs loquentes, nole[bant] aſſerere Chriſtum eſſe creaturam; na[m] Minor & Major erat illorum, conceſsâ auten[i] conſequentiâ inſtabant Patres. Quicquid eſ[t] vel eſt Deus, vel Creatura. Ergo cùm Verbun[i] ex conceſſis, non fuerit Creatura, & fuerit a[b] æterno, Deus erat. Suar. autem dicit, Majoren[i] illam proceſſiſſe de eo, quod erat de facto, no[n] de eo quod fieri poteſt de potentia abſoluta Denique aſſumebatur tanquam articulus Fidei Nihil Creatum eſt ab æterno.

QUÆSTIO II.

De Conſervatione.

QVÆRES I. *Quid eſt, & quomodo diſtincta ſi[t] Conſervatio?* Nomine conſervationis, omnes communiter accipiunt continuatam re[i] productionem. Hinc differt à prima producti[o]one; quia prima productio ſupponit non præhabitum antè, eſſe, Conſervatio autem ſupponit præhabitum eſſe. *Quod autem attinet ad di[ſ]ſtinctionem conſervationis.*

Assero I. *Conſervationem creativam immediatè à ſolo Deo ſine interventione miraculi profe[ctam], non eſſe diſtinctam modaliter.*

Ratio. Quia neque ipſa Creatio eſt diſtincta modaliter.

Assero 2. *Conſervationem, quâ cauſæ creatæ unà cum Deo, conſervant aliqua, ut cùm conſerva[t] ignis calorem, quem in ſe emanat, objectum ſpecies, Sol lucem, involvere connotatam modalitatem.*

Ratio eſt; quia etiam productio talium, involvit connotationem modalitatis.

Assero

ASSERO 3. *Posset quidem dici, quòd Creativus concursus, quo conservantur à Deo accidentia Eucharistica, sit distinctus à re conservata.*

RATIO. Quia potest esse entitas accidentium, & non esse sic conservata, *id tamen non adeò certum est*, ut patebit solutione Objectionum.

Contra assertum Primum DICES Primò. Si conservatio non est quid distinctum, à re conservata, non erit explicabile, quomodo Deus possit res annihilare: non enim potest res annihilare per actionem positivam, cùm annihilatio nihil efficiat; non per subtractionem conservationis, quia hæc nihil est, præter ipsam rem, prout continuatè existentem; quid ergo subtrahit, ut vi illius subtractionis, censeatur creatura annihilari.

RESPONDETUR. Deum annihilare per subtractionem concursus indistincti, quæ subtractio concursus nihil aliud in re est, quàm actus voluntatis Divinæ, terminatus ad non esse Entis, quod habuit esse. Imò ita melius salvatur, quomodo positâ subtractione concursus, immediatè res annihiletur, aliàs enim tunc annihilatio immediatè terminaretur, ad non esse concursus, mediatè ad non esse Entis; per nos autem, immediatè terminatur, ad non esse Entis. Quòd autem immediatè & in eodem signo rationis, quô ponitur annihilatio, debeat esse desinentia esse, ratio est; quia hoc ipso, non esset annihilatio, & non esset desinentia esse. Cæterùm quando Deus vult annihilare rem, quam conservabat, eâdem conservatione, quâ illam Creatura conservabat, tunc illa voluntas annihilandi, est virtualiter duplex, scilicet & annihilandi concursus, & annihilandi rem, quamvis enim, qui vult annihilare entitatem conservativæ causæ, realiter etiam velit annihilare rem conservatam; consequenter in illo priori, sublato concursu conservativo, realiter res jam non est, ad salvandas tamen melius formalitates annihilationis, immediatè explicatas, debet poni actus voluntatis, ratione nostrâ, æquè primò utrumque volens annihilare.

DICES secundò. Si in aliquo casu, conservatio, non est quid distinctum à re conservata, tunc pro ratione formali, quare aliquid annihiletur, nihil posset dari, quod ipsum probatur. Ratio enim, quare aliquid annihilatum sit, est, quia illi subtractus est concursus conservativus: si autem quæratur, in quo consistat hæc subtractio concursus? dices, quia res periit; adeoque dabis pro ratione, quare res perierit, quia periit.

RESPONDETUR. Quòd rationes formales, non sit necesse semper condistinctas in re assignare, sed sufficit illam assignare sub alio conceptu immediato, quantumvis postea in re indistincto, ab ipsa entitate rei, de qua quæritur. Sic v.g. si quæras, quare Petrus sit individuum? Respondebis, quia est hæcceïsata substantia; Si quæras, quare sit hæcceïsata substantia? tandem post multa respondebis ad hoc, quia Petrus est Petrus. Deinde interrogando, quare res perierit? recurri debet ad nolitionem conservandi, ad quam sequitur, ipsum rei perire.

DICES tertiò. Si Deus non esset omnipotens, & tamen vellet meam operationem non esse, non sequeretur, hôc ipso meam operationem non esse. Ergo ratio annihilationis non debet in voluntatem Dei referri.

RESPONDETUR. Si Deus non esset omnipotens, modò esset à voluntate Dei dependentia essentialis creaturarum, non essent creaturæ, defectu, solius voluntatis Divinæ; licèt si non concedatur hæc dependentia, quamvis vellet Deus rem non esse, esset tamen, cur enim periret. Unde est disparitas, Cur si Deus vellet fieri aliquid, & non esset omnipotens, nihil fieret; si autem non esset omnipotens, haberet tamen dependentiam ab ejus voluntate res, annihilaretur, si Deus nollet illam esse. Quia in omni positione rei, debet aliquid produci, sola autem voluntas, sine adnexa executiva, nihil producit; jam autem, quia annihilatio nihil producit, non est necesse, ut habeat adnexam sibi aliquam executivam. Immeritò etiam imaginatur objectio, non poni à nobis concursum conservativum, ponitur enim, sed indistinctus à re pendenti ab omnipotentia; sicut & creatio proficiscitur ab omnipotentia, licèt non sit quid distinctum à re creata.

Contra Assertum tertium. DICES Primò. Quotiescunque duo ita se habent, ut uno variato, maneat invariatum aliud, illa debent distingui nemine cogitante; sed ita se habet res in præsenti; quia eadem accidentia invariata, quoad entitatem manent, & tamen variatur actio, quia antea, cùm erant accidentia in substantia panis, conservabantur actione eductivâ, nunc conservantur actione Creativâ.

RESPONDETUR. Illa accidentia invariata manere quoad entitatem, variata autem, quoad connotata: nam quando à solo Deo conservantur, dicunt negationem influxûs aliarum causarum, quam aliàs non dicebant.

DICES secundò. Implicat fieri transitum ab uno Contradictorio, ad aliud, sine sufficienti mutatione. Sed nisi conservativus concursus, prout hîc de illo agitur, esset condistinctus, non ostenderetur sufficiens mutatio. Quod probatur. Quia nulla fit mutatio in entitate, neque etiam in Causa, vi cujus mutationis nunc à solo Deo dependeant, & non ante. Ergo.

RESPONSUM. Mutationem fieri ratione negationum, quia scilicet antea non dicebant accidentia negationem dependentiæ ab aliis, præter Deum, Causis, quam dicunt in Eucharistia. Quæ negatio oritur propter non esse influxus Causarum secundarum, qui influxus desinit, & tamen manet esse Accidentium; habet ta-

men concursus ille positivitatem, inclusam in ipsis accidentibus, à quibus indistinguitur.

Instat Amicus. Nova connotatio, intelligi non non potest, absque nova mutatione.

Respondetur. Verum id esse, sed mutatio hæc non debet esse semper in entibus, ut dictum alibi.

Dices tertiò. Quando desinit concursus causarum secundarum, vel desinit etiam concursus Dei, vel non desinit? sed tantùm novam formalitatem acquirit, quam antea non habebat: Si desinit concursus Dei, & alius illi novus succedit, Ergo debet esse distinctus entitativè; quomodo enim succederet, si novam entitatem non adferret, hocque ipso non succederet, quia nihil esset, quod succederet. Si autem non desinit concursus Dei, sed idem manens, acquirit formalitatem Creativi concursus, quam antea non habebat, Ergo idem quod erat naturale, fieri potest supernaturale, nam ille concursus est supernaturalis. Ergo ulterius duplici concursu Deus conservat formas eductas; uno quidem, qui identificatur ipsi concursui creaturarum, & qui perit concursu creaturarum pereunte, & alio, qui manet pereunte concursu creaturarum.

Respondetur. Cùm concursus Dei, quo antea ad illa accidentia conservanda concurrebat, sit idem realiter cum concursu creaturarum, illo creaturarum concursu pereunte, etiam ille concursus Dei perit; qui autem succedit illi creativus, non succedit propriè, quia successio propria, importat novam adlatam entitatem, sed succedit impropriè, quia scilicet ponitur tunc concursus identificatus realiter ipsi entitati, sed non habens formalitatem concursus, nisi in circumstantia negationis concursus aliarum causarum; quæ negatio, tùm primum habetur. Ad eum planè modum, quo præcisâ ulnâ, partes ultimæ, præcisæ incipiunt habere formalitatem terminorum, in circumstantia negationis ulterioris extensionis, quæ de novo pullulat. Quamvis hi ipsi termini sint identificati realiter, præexistenti cæteroqui entitati, estque ille concursus supernaturalis, non ratione alicujus positivi, sed negativi, nempe esse habiti, in circumstantia negationis concursus conservativi, creati.

Dices quartò. Actio Creata malè explicatur per hoc, quia res est, & alia non concurrunt: Ergo etiam & actio creativa, malè explicatur per hoc; quia res est, & creaturæ non concurrunt.

Respondetur. Disparitatem esse, quia dabilis est casus, quo verè actio Creata est, & tamen non dicit negationem concursûs aliarum causarum, ut si omnes possibiles causæ ad eundem effectum concurrant, non est autem dabilis casus, quo res sit & non sit dependens à causis creatis, nec tamen conservetur creativo concursu.

Instabis. Possibilis est creatura obedientialiter creativa. Ergo sicut actionis creatæ, mala est explicatio, quòd sit effectus, & non dependens ab aliis causis creatis; ita mala erit & creationis, quia possibile est eundem effectum à Deo & creatura creari.

Respondetur. Per nos non definitur actio creativa, quòd sit actio, vi cujus effectus sit, & non sit dependens ab aliis causis creatis, & si ita definiretur, benè argueret instantia: nam potest etiam creatura creare ; Sed per nos si Deus & creatura crearet, convenirent in hoc quia utraque produceret ex nihilo, differret autem in hoc, quia creatio à solo Deo profecta nec esset modalitas, nec connotaret modalitatem; jam autem creatio à creatura profecta non sine modalitate esset quod innui de creatione q.1.d.1. ante continuationem solutionis.

Dices quintò. Conservatio profecta à causis creatis est distincta. Ergo & creativus concursus Divinus.

Respondetur. Disparitatem esse; quia nulla potest mutatio assignari, ratione cujus transeat creatura à non esse conservantis ad esse conservantis, jam autem negatio concursus creaturum causarum, re tamen permanente, sufficit ut dicatur ; quòd accidentia creativo concursu conserventur.

Quæres 2. *An quæcunque res immediatè in suo conservari pendeat à Deo?*

Assero. *Quòd sic.*

Ratio. Tum quia, si non penderent in suo esse, & conservari à Deo, essent entia à se, adeoque in conservari non creaturæ; quæ formalitas creaturarum in conservari, meliùs salvatur per immediatam conservationem. Tum quia nihil producitur, quod simul concurrendo immediatè non producat Deus, Ergo etiam immediatè conservat. Tum quia non posset explicari, quomodo sit in potestate Dei, omnia annihilare, nisi ponatur, quòd immediatè omnia conservet.

Quæres 3. *An Creaturæ etiam seipsas conservent.*

Assero. *Quòd non.*

Ratio. Quia non causant seipsas; Ergo nec conservant.

Addo. Et non sunt multiplicandæ causæ conservativæ sine necessitate.

QUÆSTIO III.

De Concursu Dei.

Durand. & post eum Dola Capucinus, censent, Deum immediatè non concurrere in actiones creaturarum, sed solùm mediatè, conservando illarum vim causativam. Communis opinio

opinio est in oppositum. Tum quia Deo concedendus est modus perfectissimus agendi, immediatus autem agendi modus, est perfectior. Tum quia, sicut Deus potest annihilare effectum productum immediatè, ita poterit & ipsam ejus productionem, sed ipsum effectum immediatè annihilare non posset, si immediatè ab illo non penderet. Ergo nec actionem, si ab illo immediatè non penderet, si autem immediatè pendet effectus, immediateque annihilabilis est, pendebit etiam actio, immediateque annihilabilis erit. Tum quia in nulla ratione debet creatura esse immediatè à se, si autem immediatè non penderet actio à Deo, immediatè esset à se. Nec obstat, quòd contineat totum esse & perfectionem actionis in se, causa, hoc enim, quod etiam in se habet actio, non debet esse independens à Deo. Concesso autem concursu immediato Deo, non est necesse excludere concursum aliarum causarum, quia multa se solo non potest præstare in eodem genere Deus, ut generationes, actiones vitales &c. & sicut entia creata non spoliantur virtute agendi, quam in illis ponit, & ratio & experientia, sic nec spoliari debent immediata etiam actione. Sed possibilisné creatura, quæ operari possit immediatè Deo non concurrente? Arriag. & Hurt. censent, se in hoc non videre repugnantiam. Ovied. & recentior Suar. censent id repugnare, quod probabilius. Quia impossibilis est creatura, in aliqua ratione, pro statu Physico, independens à Deo, & si sit possibilis dependentia à Deo in omnibus, & si hæc perfectio non repugnat Deo, danda erit eidem, & hæc excludet possibilitatem talis creaturæ. Porrò concesso immediato concursu Dei cum creaturis, dicimus utramque causam in suo ordine esse totalem, cum causis tamen materiali & formali non concurrit in eodem genere, ob imperfectionem utriusque hujus causæ; His præjactis, *Sit*;

DIFFICULTAS I.

An Deus concurrat immediatè ad peccatum?

Difficultas hæc nascitur ex suppositione facta, quòd scilicet Deus ad omnes actiones creaturarum concurrat; nam contra hanc conclusionem hoc inter alia proponitur argumentum. Quia si concurrit Deus immediatè ad omnes actiones. Ergo concurrit etiam ad peccaminosas; si concurrit etiam ad peccaminosas; Ergo est causa peccati. Sed hæc difficultas retorquetur suo modo in oppositos: Cur non enim Deus sit causa peccati, si mediatè ad illud concurrit, cum mediatè concurrere, non excuset à peccato? & sic consilium dantes & propinantes per alium venenum, mediatè concurrunt, & tamen sunt causa peccati. Sed hujus Difficultatis solutio translata ad Materiam Theologicam, de Peccatis, ubi diximus: Deum concurrere quidem, & quidem immediatè ad peccata, non esse tamen causam illarum, quia non agit cum inclinatione &c.

DIFFICULTAS II.

An Concursus Dei cum Creaturis, sit quid concomitans?

Dicendum est, *Concursum Dei cum Creaturis, non esse quid concomitans.* Supponit hæc Conclusio communem doctrinam nostrorum, quòd concursus Dei in actu secundo, sit idem realiter cum concursu & actione creaturarum.

Ratio, quia si non per eundem concursum effectus penderet à Deo & à causa secunda, vel penderet per aliquam antecedentem actionem Divinam, & hoc non, quia nihil potest ostendi antecedens, quod respondeat illi actioni, cùm tamen actioni non possit non respondere aliquid; Non etiam aliquid consequens, quia jam omnia acta inveniret; Non etiam aliquid concomitans, ut jam contra Pontium & Scotistas probabitur. Ergo debebit idem esse omnino cum actione creaturarum; *Hinc jam:*

Probatur primò Conclusio. Si concursus Dei esset quid concomitans, ex eo esset, quia scilicet exhibitio illius, non pendet ab uno principio, sed à duobus, & sic idem diceret Pontius, quod nos, licèt aliis verbis; vel certè ideo esset concomitans, quia eliciente creatura suum influxum partialem, alium influxum eliceret Deus, & hoc non, quia nulla necessitas multiplicandi partialitates illorum influxuum, ut patebit solutione argumentorum.

Probatur secundò. Respectu illius actionis creaturæ, formaliter acceptæ, non datur ullus concursus concomitans, quô producatur ipsa actio & influxus agentis creati; Ergo nec erit necesse dari alium influxum concomitantem, quo ipse effectus producatur; & tamen quæ rationes oppositorum militant pro consequenti, militant etiam pro antecedenti, hinc, si pro antecedenti non valent, nec tenebunt pro consequenti.

Probatur tertiò. Iste modus concurrendi per concursum concomitantem est indignus Deo, quod sic probatur. Antequam Deus applicet concursum suum concomitantem, vel novit quid sit actura creatura, vel non novit? Si novit. Ergo jam supponitur effectus, antequam concomitans ille concursus Divinus accedat.

cedat. Ergo ulterius eſt indignus Deo , quia non eſt tolerabile dicere, in aliquo priori poſſe, ſupponi effectum, quem Deus non producat; Si autem non novit quid ſit actura creatura. Ergo temerè concurrit. Et ſic v. g. Si ego dicam volo agere , quod agit Petrus; ſi neſciam quid ſit acturus, temerè id dico, & ſi coincidam in idem cum illo, merus erit caſus, qui reſpectu Dei non datur. Si autem agat Deus per concurſum identificatum, non poteſt ſupponi applicans ſuum concurſum ad illam actionem, cùm ille concurſus idem ſit cum actione, directus autem à ſcientia conditionata, aut alia, ne temerè agat. Videatur notatum ſequentis difficultatis ſub finem.

Confirmatur. Quia ille concurſus concomitans, vel eſt determinatus ad unum, vel non eſt determinatus ad unum? ſi eſt determinatus ad unum, aufert libertatem. Tum quia concurſus antecedens determinatus aufert libertatem. Ergo & concomitans, nec enim eſt major ratio unius quàm alterius. Tum quia concurſus concomitans , eſt inter non dico prærequiſita, ſed per ſe inter requiſita agendi, ut ipſum *præ* antecedentiam non notet : Si eſt inter requiſita agendi; Ergo poſito illo, non poteſt non fieri actio , hoc ipſo enim non eſſet determinatus; Si illo poſito , non poteſt non fieri actio; Ergo non liberè fit. Et certè ſive quis antecedendo vinctum, trahat illum ſtrictum , ſimul cum illo gradiendo, adhuc verè vinculat. Ergo & concurſus ille, ſive antecedat, ſive ſit concomitans, ſi ſtringat, hoc eſt, determinet ad unum , auferet libertatem. Tum quia , quando requiritur ad libertatem, ut poſitis omnibus requiſitis poſſit non fieri actio, hoc intelligitur : Nullum eſt determinativum actionis, ſalvans libertatem , niſi determinatio, orta ex ſuppoſitione actionis, determinatio autem illius concurſus, non eſt ex ſuppoſitione actionis. Pro quo recito locum Auguſt. lib. Retract. c. 22. *In noſtra inquit poteſtate non eſt, niſi quod ſequitur noſtram voluntatem.* Hinc ex hac auctoritate formabitur argumentum à pari. Concurſus antecedens & prædeterminativus aufert libertatem. Ergo & concomitans, quia ex Auguſtino, etiam hic concomitans non ſequitur noſtram voluntatem, ſicut nec antecedens.

Objicit primò Pontius. Volitio Dei diſtinguitur à volitione creaturæ. Sed volitio Dei, eſt concurſus ipſius cum creatura. Ergo concurſus ipſius cum creatura, non eſt actio creaturæ, ſed alia concomitans actio.

Respondetur. Falſam eſſe Minorem , quia concurſus Dei ſpectat ad omnipotentiam. Voluntas autem Dei eſt potius applicatio omnipotentiæ Dei , de quo aliàs. Rursùs dici poteſt, quòd volitio Dei ſit concurſus ipſius, qui in actu primo acceptus, eſt diſtinctus à concurſu cauſæ ſecundæ , de quo nemo dubitat: ſed negamus, concurſum Dei in actu ſecundo, eſſe diſtinctum à concurſu itidem in actu ſecundo creaturæ. Rursùs volitio Dei & concurſus Dei (ut ita dicam) activè acceptus , eſt quid diſtinctum, ſecundùm id , quod dicit in recto , dicit enim ipſam voluntatem Dei & Omnipotentiam applicatam , in obliquo autem & pro connotato non eſt quid diſtinctum, quia dicit ipſam actionem creaturæ.

Objicit ſecundò idem. Quando duæ cauſæ partiales ſubordinatæ producunt aliquem effectum v.g. intellectus & objectum , intellectionem, non eadem actione concurrunt , ſed diverſa. Ergo idem dicendum , cùm Deus & creatura concurrunt. Antec. prob. quia actio ſubjectatur in agente , ſed unica indiviſibilis actio, non poteſt ſubjectari naturaliter in duobus principiis diſtinctis realiter.

Respondetur. Imprimis Negand. Antecedens cum ſua probatione, quia quantumvis detur actionem agentem quodammodo ſubjectari in agente , non tamen in eo ſubjectabitur actio acta, nos autem concurſum identificamus actioni actæ. Dixi actionem agentem quodammodo ſubjectari , quia cùm idem ſit realiter vel cum actione acta (ſed dicitur agens, nonniſi per reſpectum ad principium) & ſic recipietur in paſſo, vel eſt idem cum principio operante, & ſic non ſubjectabitur propriè in agente , ut pote cui identificatur. Rurſus ſi concurſus Dei ſubjectatur in ipſo Deo , quæro eſtné aliquid diſtinctum realiter à Deo , vel non eſt? ſi non eſt diſtinctum , in ſtatu quæſtionis non ſtas , hîc enim quæritur de diſtincto realiter concurſu, ſi autem eſt quid diſtinctum , & tamen recipitur in Deo. Ergo entitas Dei rationem cauſæ materialis habere poteſt. Denique quamvis cauſæ partiales ſubordinatæ, producerent aliquem effectum diſtinctis actionibus partialibus , adhuc id reſpectu concurſus Divini, concedi non deberet, quia actiones cauſarum partialium, non debent tantùm ſubordinari, quia nec eſſentialiter ſubordinantur, ſicut ſubordinari debet actio cauſæ ſecundæ, ad cauſam primam; conſequenter actiones cauſarum ſubordinatarũ, quamvis concedantur diſtinctæ, non erit neceſſe diſtingui concurſum Dei, à concurſu creaturarum.

Lorca, ut eum citat recentior Suar. quamvis fateatur eundem eſſe realiter concurſum cauſæ primæ & cauſæ ſecundæ , tribuit nihilominus prioritatem quandam concurſui Divino , præ concurſu creato, quam appellat prioritatem à quo, & dicit ulterius concurſum cauſæ primæ, eſſe priorem in genere cauſæ efficientis, concurſum autem cauſæ ſecundæ , dicit eſſe priorem in genere cauſæ materialis, & ſic determinare cauſam primam. *Hæc illius doctrina*

Non Satisfacit. Tum quia prior eſt concurſus cauſæ primæ in genere cauſæ efficientis, præ concurſu cauſæ ſecundæ. Ergo compa-

ratur

ratur ad illum, tanquam efficiens ad effectum, talis autem comparatio, arguit distinctionem realem, si autem ponitur distinctio realis, quomodo identificantur? Tum quia concursus causæ secundæ, est prior in genere causæ materialis præ concursu Dei, idque suppono in genere causæ materialis veræ. Ergo subjectat concursum Dei verè concursus causæ secundæ: Si autem ille verè subjectat, quomodo sunt idem realiter? Tum quia non est explicabile, quomodo concursus Dei sit prior, præ concursu causæ secundæ? quia vel præcedit tempore, vel instanti, vel naturâ, vel prioritate originis? non primum, & secundum, quia sicut nihil est prius tempore, vel instanti seipso, ita nec est prius eo, quod secum idem est realiter. Non tertium, quia nihil seipsum præcedit naturâ, cumq; per multos idẽ sit esse prius naturâ & prius causalitate, cum nihil causet seipsũ nec erit prius naturâ seipso. Nõ quartũ, quia prioritas à quo est prioritas consimilis ei, quâ prioritate, prior est Pater æternus Filio, quæ prioritas licèt salvet æqualitatem durationis, importat tamen oppositionem principii & principiati, adeoque distinctionem realem. Quod ipsum sic aliter probatur; Prout est prior à quo concursus Divinus, eo ipso est posterior. Ergo non datur prioritas ista concursus Divini. Anteced. probatur. Prioritas à quo, est prioritas concursus creati prout pendentis à Deo. Ergo concursus ille Divinus prior à quo eo ipso est posterior. Consequentia probatur, Concursus ille ille Divinus prout prior à quo, dicit concursum creatum, qui dicitur esse posterior. Ergo concursus ille Divinus prout prior, eo ipso dicit quid posterius. Addit recentior Suar. Concursus ille essentialiter procedit ab utroque principio. Ergo in nullo priori potest esse sine alterutro; aliàs esset sine sua essentia. Et certè non potest esse prior concursus creatus, hoc ipso enim quia creatus est, dependet à Deo, non etiam præcedit concursus causæ primæ, quomodo enim Actio vitalis v. g. intellectio, prius procederet à Deo, quàm intelligeretur procedere à potentia vitali.

Si tamen nomine hujus prioritatis non aliud intelligas, quàm quòd id, à quo dependet actio, sit prius suo modo, sicut v. g. prioris habet rationem Pater, præ Filio, causæ præ effectu, si non sumantur relativè, cumque concursus creatus dependeat ab increato, debet habere suo modo prioritatem, & hæc prioritas in præsenti, non negatur.

Dices primò cum Lorca. Duæ causæ non possunt uniri ad eundem effectum, nisi una determinet aliam, aliàs nonnisi casu agerent, ergo & prima causa cum causa secunda non aget, nisi una determinet aliam. Quodsi hæc determinatio tribuatur Deo. Ergo tribuetur & prioritas, nam determinatio est prior prioritate à quo.

Respondetur. Imprimis, hoc argumentum non procedere de concursu, sed de causis, quo autem sensu causa prima præ secunda habet rationem prioris, dictum ubi de prædeterminatione; duæ autem causæ ut uniantur ad unum effectum, eæque liberæ, non est necesse, ut una prædeterminet aliam, sed ut offerat vires cum quibus posset quidem non operari, infallibiliter tamen operetur altera, & ne casu dicatur agere Deus concurrendo cum causis liberis, dirigetur à scientia conditionata.

Dices secundò. Ex istis duabus causalibus, quarum una dicit; ideo egreditur concursus à causa prima, quia egreditur à causa secunda, & ista altera, quæ dicit? ideo egreditur concursus causæ secundæ, quia egreditur concursus causæ primæ? ex istis inquam duabus causalibus, debet esse aliqua vera. Ergo debet alterutri concedi prioritas, cùm concedatur determinatio, quam explicat illa causalis.

Respondetur. Imprimis, retorquendo argumentum: ideo agit intellectus, quia agit species, ideo Petrus assidet Paulo, quia Paulus assidet Petro? & tamen in his nulla reperitur prioritas; ita licèt ideo agat creatura, quia agit Deus; non sequetur hoc ipso, vel determinationem, vel prioritatem oriri debere. Deinde illa causalis; ideo egreditur concursus à causa secunda, quia egreditur à causa prima hoc solo sensu vera est, quia Deus & potentiam, & vires tribuit creaturæ, & in hoc genere, conceditur prioritas, sed non in præcedentia, alius sensus.

Dices tertiò cum eodem. Malleus & artifex simul agunt, & tamen malleus, dicitur esse determinatus, ab artifice. Ergo etiam dicendum est, quòd à concursu causæ primæ, determinetur concursus causæ secundæ. Sol etiam & homo generat hominem in eodem instanti etiam naturæ, & nihilominus determinat homo concursum solis, adeoque habet in hoc prioritatem. Ergo etiam diverso respectu prior erit concursus causæ primæ, præ secundæ concursu.

Respondetur. Supra jam prioritatem certam concessam esse, fusiusque explicatum hoc est, in materia de Prædeterminatione. Ad argumenti vim quod attinet, illud non convincit, facilè enim est, ut malleus distinctus realiter, necessarioque operans, determinetur ab artifice, Sed concursus indistinctus realiter, ut eum indistinguit Lorca, quomodo determinabitur? Sicut & alia est virtus solis, hoc est v. g. calor, & alia virtus hominis, hoc est semen; hinc facilius est, ut unum, determinetur ab alio.

DIFFICULTAS III.

An concursus Dei, sit quid determinatum physicè?

Præmitto I. *Rem esse de concursu Dei extrinseco & concursu*, ut dicebam Acto, nam concur-

cursus Agens, qui est omnipotentia applicata per voluntatem, cùm sit ipsemet Deus, indubiè est quid determinatum in sua entitate.

PRÆMITTO 2. *Si ly: an concursus Dei sit determinatus physicè pro eodem supponit, ac an sit determinatus nonnisi ad hoc producendum?* tunc procedere potest imprimis quæstio de concursu creativo, qui certè est determinatus physicè, quia idem est cum re creata, quæ non potest esse, nisi hæc determinata: Si autem quæratur de concursu, qui idem est cum concursu creaturarum, tunc

PRÆMITTO 3. *Quæri posse: an concursus Dei cum causis necessariis sit determinatus nonnisi ad hoc producendum?* & sic indubiè est determinatus, non enim est potestas utriuslibet in causis necessariis accipiendo eas cum omnibus prærequisitis. Si autem quæratur de causis liberis;

PRÆMITTO 4. *Concursum cum causis liberis dupliciter spectari posse.* Primò in actu primo, qui nihil aliud est, quàm omnipotentia præparata ad concurrendum, vel potest spectari concursus in actu secundo, & hic non aliud est, quàm ipsamet actio creaturæ, prout dependens à Deo. Concursus in actu primo spectatus est indifferens, sicut & ipsa omnipotentia est indifferens ad concurrendũ ad hoc, vel ad illud. Concursus autem in actu secundo non est indifferens, quia non aliud est, quàm ipsamet actio creaturæ, quæ actio non est indifferens ad agendum. Quia verò ipsæ causæ liberæ spectari possunt prout sunt principium actuum naturalium & supernaturalium; *Hinc*

PRÆMITTO 5. *Quòd concursus Dei in actu primo ad actus supernaturales*, prout importat superadditum habitum, aut præparationem auxilii vices habitus supplentis, in isto sensu habitus non est indifferens ad oppositum, licet sit indifferens ad agendum, vel non agendum.

RATIO Prioris partis præmissi est, quia gratia & principium supernaturale, sive intrinsecum, ut habitus, sive extrinsecum, ut auxilium, non potest principiare peccatum. Ergo est determinatum, nonnisi ad effectum gratiosum. Ratio secundæ partis est, quia si auxilium illud vel habitus esset ad agendum, ita, ut non posset fieri oppositum, hoc ipso illud auxilium tolleret libertatem, de quo in Materia de prædeterminatione. *His præmissis* colligendoque dicta.

DICENDUM est. *Concursum Dei in actu secundo spectatum non dicere indifferentiam*, vel contradictionis, ut dixi, præmisso quarto, nec contrarietatis, ut ibidem dictum.

PROBATUR. Quia concursus in Actu secundo spectatus, est ipsamet actio, quæ non potest non esse actio, adeoque nec est indifferens, ut non agat, & tamen deberet esse indifferens, si haberet indifferentiam contradictionis; nec etiam actio habet indifferentiam contrarietatis, quia est ipsa actio creaturæ, quæ non est indifferens ad oppositum; neque enim habitus amoris, est indifferens ad odium, in quo tamen st[...] libertas contrarietatis. Concursus tamen i[n] actu primo est indifferens ad contradictoria, u[t] dictum præmisso eodem, licèt spectatus in act[u] primo concursus, in quantum importat habitum supernaturalem vel auxilium indebitum, non sit indifferens ad oppositum, ut dictum præmisso quinto.

OBJICIT primò Pontius. Concursus Dei e[st] volitio, qua vult cum causa producere effectum. Sed per illam volitionem non pote[st] aliud produci. Ergo concursus Dei non est indeterminatus. Minor probatur. Quia sequeretur, quòd esset volitio, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia esset volitio producendi alium effectum; volitio autem producendi effectum alium, formaliter, aut ration[e] distinguitur à volitione producendi alium effectum.

RESPONDETUR. Ipsam illam volitionem, ne[c] esse determinativum unius partis, nec volitionem unius partis, antecedenter ad suppositionem volitionis creatæ. Deinde, volitio qu[a] vult producure effectum Deus, unum dicit i[n] recto, & hoc est ipsemet Deus & actus illius internus, identificatus Deitati, & hæc volitio [...] essendo quidem est determinata, cùm sit ipsum esse Dei determinatum, sed non est determinatum nonnisi ad volendum hoc. Deinde volit[io] illa connotat aliquid extrinsecum, nemp[e] ipsum effectum, quem concedo esse determinatum, sed ex suppositione sui ad se.

OBJICIT secundò idem. Concursus Dei e[st] identificatus actioni creaturæ. Sed hæc est determinata ad unum. Ergo & ille concursus.

RESPONDETUR. Concursum in actu prim[o] non esse identificatum creaturæ, sed tantùm concursum in actu secundo, quem jam supra dixi, non esse indifferentem ad oppositum, vel no[n] ad esse, sicut supponit objectio.

OBJICIT tertiò. Effectus non magis pendet [à] causa secunda, quàm pendeat à causa prima. Ergo sicut non potest egredi à causa secund[a] per concursum indeterminatum, nec egredietur à causa prima.

RESPONDETUR. Effectum egredi à concurs[u] causæ secundæ indifferenti, si ille sumatur i[n] actu primo, quia egreditur à voluntate non determinata, in actu autem secundo spectatu[s] concursus utriusque determinatus est, ut dix[i].

OBJICIT quartò idem. Concursus cùm si[t] actio, necessario pro distinctione terminoru[m] distingui debet. Ergo non est indifferens.

RESPONDETUR. Consequens & Anteceden[s] esse verum de concursu in actu secundo.

INSTAT. Determinatio actualis causæ ad effectum producendum nequit esse, quin caus[a] determinetur per ipsam. Ergo si determinatio

quæ

quâ Deus de novo determinat ad producendum amorem, esset etiam determinatio ad producendum odium, sequeretur, quòd quoties produceret amorem, produceret etiam odium.

Respond: Non dari determinationem actualem causæ ullam, quæ sit distincta, ab ipsamet actione libera.

Objicitur Quintò. Si non daretur concursus divinus determinatus & determinans Dei voluntas ad unum, non daretur ex eo, quia tolleret libertatem. Sed non tollit. Minor probatur, quia illud, quod tollit libertatem, debet esse suppositio alicujus, quod quamvis antecedit, habet virtutem necessariò tractivam voluntatis. Sed si daretur decretum determinans, aut concursus quicunque Divinus ad unum determinans, non haberet virtutem necessariò tractivam voluntatis. Quod ipsum probatur, quia quidquid habere potest virtutem determinativam voluntatis, vel debet illam habere quatenùs est aliquid, quod habet rationem actûs primi, vel rationem actûs secundi; Neutro modo determinatus ille concursus habet vim determinandi necessariò voluntatem, quod ipsum probatur, quia quod determinat necessariò per modum actûs primi, aut debet proponi ipsi per intellectum, aut debet habere aliquam antecedentem actionem, per quam produceretur actio voluntatis? jam autem non est necessarium, ut vel decretum illud cognoscatur, nec habet illud decretum vel concursûs actionem aliquam, antè actionem voluntatis; aliàs antè actionem voluntatis produceretur actus voluntatis, quod fieri non potest, non datur enim actio actionis gratisque illa poneretur. Quòd si illud decretum & ille concursus, esset per modum actûs secundi, nec dum necessitaret voluntatem, quia ille concursus, aut esset actio totalis actûs voluntatis, aut partialis: Si totalis; Ergò actus ille non produceretur à voluntate: si partialis; Ergò debet simul naturâ adesse actio voluntatis, & sic non determinabitur voluntas determinatione antecedenti.

Respondetur, hoc argumentum multùm probare, probaret enim salvari libertatem in prædeterminatione Thomistica, quia etiam illa hæc agit sine voluntate, nec debet proponi voluntati. Supponitur autem Scotistas Prædeterminationem Physicam non admittere. Rursùs, possibile est, ut Deus suo decreto destruat libertatem, & tamen vi hujus argumenti, non destrueret illam, quia non esset necesse decretum illud proponi voluntati, nec esset necesse, ut illud decretum antecedenter agat actionem voluntatis. Directè autem ad argumentum dici potest, duplicem necessitatem profectam à Deo, cogitari posse. Primò positivam, quam ante etiam judicii indifferentiâ de faciendo, vel non faciendo, imprimere potest potentiæ positivæ; Secundò, aliquam necessitatem negativam, quæ sistat in non exhibitione ejus, quod necessarium est ad agendum conformiter voluntati liberæ, sic v.g. quando Deus subtrahit suum concursum causæ necessariæ, necessariò habet hoc, quòd non agat, quæ tamen necessitas non nisi ex negativo principio oritur, ex negatione scilicet concursûs debiti; sic etiam in præsenti, quia non daretur concursus indifferens, quo indiget potentia hîc & nunc liberè operatura, hinc illo negato, negativè Deus necessitaret voluntatem; dico itaque necessitatem illam fore in actu primo, sed quia est ex negativo principio, non esset necesse illam quidquam agere antecedenter, nec etiam nosci. Posset etiam ostendi actio antecedens impropria, hoc est determinans potentiam, ut nonnisi agat.

Noto. Præsentem doctrinam Pontii & Scotistarum respicere, quòd non sit tollenda libertas concursu & decreto determinativo ad unum, modò se habeant per modum concomitantis; Sed tollendam esse libertatem hæc evincunt. Tum quia quò posito non possumus non agere, & illud non est situm in nostra potestate, nec ortum ex usu libertatis, illud tollit libertatem; jam autem ille concursus etiam concomitans est talis, ut docet ipse Pontius. Major autem fundatur in definitione libertatis, quia de ratione liberi est, positis omnibus requisitis, inter quæ est concursus concomitans, posse agere & non agere. Tum quia per hoc solum videtur velle salvare libertatem, quia decretum illud determinatum includeret adhuc concursum creatum, ut videre illum est hîc num. 103. hoc autem libertatem non salvat, quia si necessitaretur voluntas ad agendnm, adhuc includeretur concursus voluntalis creatus. Tum quia illud decretum & esset concomitans, ut supponitur, & non esset concomitans, esset enim antecedens non solâ æternitate, quia hæc ad præsens impertinens est, sed esset antecedens causalitate, quod ipsum probatur, concomitantia dicit simultatem duorum. Ergò etiam & concomitantia concursûs determinati dicit simultatem duorum, nempè concursûs Divini, & concursûs Creati. Sed concursus creatus respectu effectûs agendi, habet rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum Divinum. Ergò etiam & concursus Divinus poterit habere rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum potentiæ creatæ. Tum quia Concursus Divinus in Actu primo spectatus, vel complet rationem actûs primi proximi in potentia, vel non complet? Si complet, ergò & ipse habet se per modum actûs primi; Si non complet. Ergò potentia se solâ habet rationem actûs primi completi, quod nec ratione effectuum naturalium, sed multò magis supernaturalium concedi non potest potentiæ, aliàs viribus naturæ, posset illum producere, statuiturque per hoc independentia actus primi crea-

creati in agendo à causa prima, & si nihil fit in actu secundo sine concursu Dei, ita nec fieri potest quidquam sine concursu Dei, in actu primo; quia ab iisdem principiis pendet effectus in actu primo, & in actu secundo. Tum quia non est imaginabile esse aliquid verè causam, & tamen non se habere per modum antecedentis. Tum quia posito illo simultaneo concursu in actu primo parato, habente respectu effectus antecedentiam causalitatis, & includente aliquo modo operationem nostram, vel potest fieri & non fieri operatio, vel tantùm potest fieri? si primum, quomodo salvatur determinatio? si secundum, quomodo salvatur libertas? Tum quia concursus ille simultaneus, includens nostram operationem, includit illam tanquam effectum. Ergo respectu illius non dicit concomitantiam, sed antecedentiam. Tum quia & esset ille concursus determinatus, ut ponitur, & non determinatus, quia illo posito posset adhuc homo agere & non agere, ut videre est apud ipsum, num. 98. Tum quia, ponamus ex una parte decretum aliquod & concursum determinatum, qui etiam sit per Scotistas necessitativus, ponamus ex alia parte decretum illorum & concursum concomitantem, fiat parallela: Istu[d] decretum necessitans, est suppositio antece[-] dens, causalitate, positionem effectus, concursu[s] etiam concomitans, antecedit causalitate, posi[-] tionem effectus, decretum necessitans, non es[t] in nostra potestate ponere vel non ponere, iden[-] verum de decreto & concursu concomitant[i] decreto necessitanti posito, non potest sequ[i] oppositum in sensu composito, idem conveni[t] decreto concomitanti, hoc ipso enim non esse[t] determinatus. Quid autem rogo habet se sol[a] verbotenùs concomitantia, ad salvandam liber[-] tatem? Neque valet quod adfert, num. 108. ub[i] dicit, quando mihi Deus dat concursum deter[-] minatum ad unum, quamvis non det concur[-] sum determinatum ad oppositum sufficit, quò[d] habeatur concursus in actu primo, hoc est vo[-] luntas Dei, parata dare concursum, nam si no[n] sufficit ad libertatem, dare concursum necess[i-] tantem, & habere voluntatem paratam servan[-] dæ libertatis, nec in præsenti etiam sufficeret, & sicut non sufficit Deum esse paratum ad dandu[m] auxilium sufficiens, sed est necesse illud offerre, ita & in præsenti.

DISPUTATIO VII

De Causa extrinseca, quæ est Finis & Exemplar.

PAuca hîc veniunt Scholasticè discutienda, hoc, quod difficultatem habere posset, id est; an bruta agant propter finem propriè? negatum hoc est in Materia de Angelis Dis. 5. n. 85. alia quæ sunt magis propria hujus loci, interim decurrenda sunt.

QUÆSTIO I.

Quid Finis? estnè Causa realis? quæ ejus Causalitas?

ASSERO primò. Finem ex Aristotele 2. Phys. textu 28. *esse id, cujus gratia aliquid fit*, ex quo rursus causam finalem secundùm id, quod dicit 1. Ethic. c. 2. rectè definieris? *Est id, quod propter se amatur, & propter quod cætera volumus*; Reflectendo autem ad terminos, quibus causa in communi definita est, causam finalem definieris; *Quòd sit principium determinans ad existentiam gratiâ sui, vel tanquam propter quod.* Explica[ri] hoc solet, sic intellectus assentitur quibusda[m] principiis, quæ de se evidentia sunt, & quibus[-] dam nonnisi propter connexionem cum illis, si[c] etiam voluntas quædam amat objecta propte[r] se, & alia propter connexionem cum illis, & quemadmodum quibus intellectus tanqua[m] immediatis assentitur, vocanturque principia quibus autem assentitur propter connexionem vocantur conclusiones, sic quæ appetit volun[-] tas propter bonitatem immediatè in illis inclu[-] sam, vocantur finis, quæ autem amantur pro[-] pter connexionem cum illo bono, vocantu[r] media. Demum sicut principia communican[t] suis connexis evidentiam, ita finis communica[t] mediis bonitatem & amabilitatem. Explicar[i] hoc ipsum sic aliter potest.

De ratione finis est ultra se nihil in illo gene[-] re, vel ordine habere; & ita est finis lineæ, ultr[a] quo[d]

quod non extenditur linea, beatitudoq; nostra objectiva est Deus, quia illo possesso, nihil ultrà appetit homo. Quod ipsum fundatur in hoc, quia si ultra finem aliquid esset, & competeret, ut supponitur illi fini ratio finis, & non competeret; competeret quidem, ut supponitur, non competeret autem, quia non finiret; siquidem aliud daretur finitivum. Quia autem in bonis sunt aliqua, quibus possessis in illo genere, nihil ultra appetit in illo genere voluntas, fit, ut dentur aliqua bona, quæ finis sint, & dici possint; & ita v. g. bonum, quod adipisci vult ægrotus quà talis, est sanitas, quâ possessâ, ægrotus in illo genere nihil plus appetit; hinc fit, ut sanitas, sit finis bonumque in suo genere finale, & sicut positâ Conclusione ex præmissis, concluditur motus in noscendo objecto, prout contento in Conclusione, estq; illa veritas, ultrà quam habitam in objecto Conclusionis, non ulterius arguendo procedit intellectus, sequensque arguitio quæcunq; non hoc objectum hujus Conclusionis, sed aliud inferet, totaque illius completio, in priori concludetur, & terminabitur; hinc Conclusio ex vi etiam nominis, est finis motûs intentionalis intellectivi; ita quando non ulteriùs in illo genere appetendi movet sese voluntas, illud bonum dicitur voluntatis finis. Quia autem nullus est finis ad quem processu non perveniatur, & ita est finis itineris, ad quem his leucis, stadiis &c. pervenitur, finis motûs intellectualis est Conclusio, ad quam mediis præmissis, devenitur; ita etiam & bonum, quô possesso finitur appetitus in illo genere, habet viam suam & processum, hicque non alius est, quàm ipsa media, per quæ acquiritur possessio boni, satiativi in genere illo appetitûs, finitivique motûs voluntatis.

ASSERO Secundò. *Finem esse Causam realem.*

PROBAT id, auctoritas Aristot. 2. Physic: tex. 70. ubi inter causas sine addito, numerat etiam finalem. Posset tamen responderi ad hanc auctoritatem, quòd illo loco nihil agat Aristot. de Causa rigorosa, vel non rigorosa, sicut in simili de Causis intrinsecis, dictum est.

ACCEDENDUM ad rationem, quæ in hoc fundatur, quòd nihil desit, quominùs finis dicatur vera Causa realis. Quia quamvis causa non existat in se, ut nec finis movens existit, sed petit boni & existere, sufficit, quòd existat in aliquo sui, hoc est in apprehensione amoreque suæ bonitatis, quæ duo apprehensio & amor, sunt quasi semen finis. Rursùs habet veram Causalitatem, stantem in tractione voluntatis, de qua infra, appellaturque hæc tractio motio metaphorica, non secundùm esse, quia in rebus non sunt Metaphoræ, sed secundùm dici, & sicut cùm dico, pratum ridet, non sequitur, quòd floreat Metaphoricè, sic nec sequitur ex motione Metaphorica, quòd verè non alliciat.

DIFFICILIUS est ostendere, quomodo sit Causa realis, cùm causet seipsum? nam communiter dicitur, quòd finis positus in intentione, causet seipsum in executione.

EXPLICAT id Primò Recentior Suar: Quòd finis non causet seipsum & respectu sui non sit causa vera, sed quòd tamen causet verè amorem sui, à quo habet distinctionem realem, & quamvis hic amor causet postea positionem finis, id non obest; quia axioma illud, quod est causa causæ, est causa causati, procedit in causis ejusdem generis.

NON SATISFACIT hæc explicatio. Tum quia non est ratio, cur illud axioma teneat in causis ejusdem generis, & non teneat in causis diversi generis? Tum quia debet respectu illius poni causalitas finis, respectu cujus habet rationem finis, jam autem respectu amoris præcisè non habetur ratio finis, cum æquè media ipsa, bonumque non consequibile, amorem mereri possit. Tum quia omne objectum verum cognitum deberet esse finis, est enim amabile, adeoq; causans sui amorem, neq; tamen ex eo omne objectum, est finis.

EXPLICARI potest Secundò. Causam finalem esse causam physicam, prout physicum opponitur ficto, non verò, prout intentionali; hinc consequenter dicitur, quòd finis, prout est intentionaliter acceptus, sit quid distinctum, à seipso existenti in executione. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia concedo quidem cognitionem, à fine, esse distinctam realiter, sed nego objectum illius cognitionis, & ipsum in executione positum, esse distinctum realiter, cùm sit eadem entitas, sed solis statibus diversa. Tum quia Ens existens, ens in potentia, ens possibile, est idem realiter, totaque diversitas, est non in Ente, sed in connotatis illius; Ergò nec finis prout in intentione, à seipso, prout in executione, distinguetur realiter. Tum quia Universale per præcisiones objectivas, vel formales, fabricatum, non est distinctum realiter à singularibus; hinc si distingueretur ab illis, nec prędicari posset de illis, sed falsificarentur propositiones. Ergò nec distinguitur realiter finis quà talis in intentione, à seipso, prout in executione.

EXPLICARI potest Tertiò. Causam finalem esse causam physicam, sed cum addito intentionalem, consequenter non debere habere effectum distinctum realiter, eò quòd id poscat natura Causæ intentionalis, & sicut idem producens se secundo, est Causa vera physica, & tamen non producit effectum distinctum realiter, sic & hîc. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia si dicas hanc esse naturam Causæ intentionalis, non habere à se distinctum effectum realiter, dicam etiam esse naturam causæ intentionalis, ut non sit vera causa realis, idque ob defectum distinctionis ab effectu. Tum quia quamvis salvetur ratio causæ realis sine distinctione reali ab effectu in

productis & causatis, secundò non tamen in causatis & causantibus primò, aliàs subverterentur & Philosophica & Theologica principia; ostende ergo distinctum effectum realiter, quem causa physica finalis producit primò. Tum quia non poterit ostendi, quid simile operetur finis ei, dum idem reproducit suam Entitatem, quod tamen salvet rationem causæ realis, sed quicquid sit de his principiis, vel exinde hæc explicatio non satisfacit, quia veræ causæ realis si nihil obsit, debet ostendi effectus verus, realis, & distinctus, idque ex proportione, ad alias causas.

Explicari potest quartò. Inter finem in intentione existentem, & inter finem in executione positum, esse distinctionem realem; quia bonitas illa, quæ erat apprehensa, non est illa eadem, quæ in executione ponitur, sed est distincta numero, ea scilicet, quam Deus ut existat determinat, cùm alia numero ab efficienti produci potuerit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia videtur oppositum esse in communi apprehensione, vulgariter enim assumitur, quòd finis, causet seipsum in executione. Tum quia arbitrarium videtur alligare Deum, ne determinet hunc individuum finem pro executione, qui forte in individuo erat in intentione. Tum quia finis potest esse hujus in individuo, & executio hujus in individuo, casu v.g. quo pro fine sit pomum hoc individuo appetitum.

Explicari tandem potest quintò. Finem esse causam realem respectu mediorum, ad quæ movet, à quibus distinguitur realiter, ex quibus Mediis producitur finis.

Assero tertiò. *Causalitatem causæ finalis esse*, ut inquiunt Philosophi post Aristotelem, *motionem Metaphoricam.* Hoc dictum puto fundatur in modo agendi voluntatis, quæ non sistit sibi objectum, sed trahitur ab objecto, adeoque ad illud movetur appetendo; hinc causalitas illius appellatur motio Metaphorica, sed quid tandem sub hoc nomine motio metaphorica intelligendum?

Explicant primò aliqui. Quòd causalitas finis sit amor finis. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia datur amor respectu Dei tanquam finis, neque tamen amor, dicitur causalitas respectu Dei. Tum quia potest esse amor finis, isque adhuc efficax, & tamen saltem divinitus impediri, ne ponatur in executione finis. Ergo amor non est causalitas finis, quia posita causalitate, impossibile est non sequi effectum, qui debet esse finis in executione. Tum quia causalitas debet esse quid receptum à causato; jam autem amor, non recipitur in effectu, quem causat.

Explicant secundò alii. Causalitatem finis esse ipsum bonum, prout connotat dependentiam à se effectus. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia hîc agitur de causalitate, ut ita dicam, causata, non de causalitate causante, seu tenente se respectu causæ. Deinde & de hoc ipso quæritur, in quo sit ista dependentia.

Explicant tertiò alii. Cum utroque Suar. & aliis non paucis, quòd causalitas finis, sit ipsa actio efficientis, prout respicit id, propter quod fit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia si nihil obsit diversis causis, tribuendæ sunt diversæ causalitates, magis enim proportionatum est, ut id, cui competit esse causam diversam ut Quod, sit etiam causa ut Quo, seu habens causalitatem diversam. Denide causalitas efficientis, est illa ipsa, effectu suo modo causæ finalis, quomodo ergo erit ejus causalitas ejus causalitas?

Commodius diceretur in re loquendo, non aliud esse causalitatem finis, quàm ipsum effectum, prout dependentem ab hoc, vel illo fine. Sic v.g. deambulatio, si fiat dependenter ab intentione, quæ est sanitas. Causalitas in deambulationem erit dependentia intentionalis, deambulationis, ab hac intentione, quæ est sanitas; sicque de reliquis finibus.

Ratio, quia in nullo argui potest insufficientia hæc explicatio. Breviter causalitas finis, est objectivum propter quod operor, seu objectivum responsivum. *Quare operaris*

QUÆSTIO II.

De reliquis Causam Finalem concernentibus.

Quoad effectus Causæ finalis.

Assero I. *Actus antecedentes positionem mediorum, qualis est cognitio finis, simplex complacentia, amor, intentio non sunt effectus propriè dicti, Causæ finalis.*

Ratio prioris. Quia si cognitio finis esset effectus finis, ante cognitionem finis, jam deberet esse in actu primo causæ, sufficienter constitutus & completus finis: ante cognitionem autem non est sufficienter completus; quia finis non cognitus in ordine movendi, seu finalisandi, ita se habet, acsi non esset; deberet autem jam esse completus finis, in actu primo, quia omnis causa, supponitur completa ante suum effectum. Simplex item amor & intentio finis, ut censet Vasquez & Fonseca contra utrumque Suar. non est effectus finis, quia ratio attingendi finem non est propriè effectus finis; jam autem illi actus sunt ratio attingendi finem. Sed sunt illi actus propter bonitatem bonitatis finis, hoc est rationes attingentes bonitatem ipsius, non verò alio modo, fiuntque propter finem, tanquam propter objectum, hinc etiam impropriè dicitur desiderare aliquis pro-

propter finem, sed desiderat finem. Ergo desiderium illud non est effectus finis, cùm non fiat propter finem. Denique Aristot. 10. Metaph. tex. 30. censet, proprios effectus finis posse causare finem in genere causæ efficientis, desiderium autem v.g. sanitatis non causat propriè sanitatem, sed medicina, idemque dicendum, de amore efficaci.

ASSERO 2. *Actus immediatè versantes circa media, ut est Electio, inquisitio mediorum, non est propriè effectus finis.*

RATIO, quia sunt potius ratio amandi media, & propriè non sunt ratio ponendi finem in esse reali, per accidens tamen possunt esse effectus finis, si adhibeantur ut media ad consecutionem finis, propriè itaque actus hi causantur ab amore finis in genere causæ formalis extrinsecæ. Multo autem minus, actus', consequentes possessionem finis erunt propriè propter finem; quia vel sunt propriè propter intentionem finis, & hoc non, quia non est jam intentio finis posito fine, sublataque etiam omni intentione finis, sequitur delectatio de præsenti v.g. sanitate; vel sunt propter finem jam in executione positum, & hoc, non est, esse effectum propriè finis; quia hi actus adveniunt per accidens, nec supponunt finem in intentione, cùm tamen hic nonnisi intentionaliter causet. Adveniunt autem per accidens, quia quamvis Deus subtraheret concursum à delectatione, obtentionem finis consequente, haberet jam totum finis quod intendit, intendit enim positionem sui, quæ supponitur.

ASSERO 3. *Effectum proprium finis esse media.*

RATIO, quia ut dictum supra, respectum mediorum causa finalis est verè causa, ergo & media sunt verè effectus illius, hæc enim se ad convertentiam habent. Videtur hoc idem docere Aristot. 10. Metaph. tex. 19. ubi dicit, ea quæ fiunt propter finem, esse inter media inter finem, etiam movens, seu agens se movens ad consecutionem finis, ex quo loco sic arguitur. Id quod fit propter finem est effectus finis, pro eodem enim hæc sumuntur, sed media, ut inquit Aristoteles, sunt ea, quæ fiunt propter finem. Ergo &c.

Quoad cognitionem requisitam, ut agat causa Finalis.

ASSERO 1. *Sine prævia cognitione non finalisare finem.*

RATIO, quia finis non cognitus, ut dixi supra, ita se habet, ac si non esset, quia sicut existentia realis, dat esse reale physicum, ita intentionalis existentia, ratione scilicet cognitionis, dat esse intentionale, hoc autem requiritur, ut causet finis; cùm enim causet intentionaliter, debet etiam existere intentionaliter.

ASSERO 2. *Non esse quid impertinens ad rationem movendi fini propriam, ipsam cognitionem.* Sequitur assertum ex priori, & ratio præter superius adlatam est. Quia idem bonum propter varietatem cognitionis aliter & aliter causat, amatur enim intensius si penitius noscatur, & idem bonum in quantùm præsentatur præsens, producit amorem, in quantùm præsentatur absens, desiderium, quæ diversitas non in entitatem boni, hæc enim constanter eadem est, sed in diversitatem repræsentationis rejici debet.

Cæterùm ipsa cognitio, non est ratio formalis motiva, quia non cognitio amatur, sed objectum, & finis cognitione repræsentatus, ita nihilominus, ut non sola bonitas ametur, sed bonitas ut cognita; ad eum modum, quô præmissæ causant Conclusionem, sed ut cognitæ. Deinde finis ratio in eo consistit, quòd moveat, bonitas autem ut cognita movet. Et certè bonum secundùm se spectatum, habet se ac si non esset, & quamvis hæc cognitio habeat se nonnisi per modum requisiti, exprimitur tamen ad ostendendum, in quo statu posita, causet hæc bonitas.

ASSERO III. *Possibile esse, ut licèt non præcedat cognitio finis, modò aliquid defectum illius suppleat v.g. si non determinet Deus ad ponendā volitionem finis, ut inquam incognitus finis ametur.* Est Assertum Ovied. & Conimb: contra Vasq. & Arriag:

RATIO Prima asserti, quia id non implicat contradictionem.

RATIO Secunda, Potest elevari voluntas ad producendam gratiam. Ergò & amorem sine cognitione prævia, nec est ratio cur illud requisitum cognitionis suppleri non possit saltim in genere Causæ efficientis?

RATIO Tertia ex Oviedo. Potest Deus infundere actum amoris voluntati, respectu cujus nulla in voluntate præcessit cognitio, si illum enim potest ponere in lapide, multô magis in voluntate. Ergò & potest determinare voluntatem, ut eliciat actum, respectu cujus, nulla præcessit cognitio. Videantur dicta in Animast: An voluntas ferri possit in incognitum?

DICES I. Cum Arriag. Volitio fertur ad bonum secundùm esse apprehensum, illic non est bonum apprehensum. Ergò.

RESPONDETUR, vera esse hæc de volitione naturaliter se habente in suo modo agendi, non autem de volitione supernaturaliter in modo suo agendi, se habente. Potest etiam retineri communis responsio, esse illud apprehensum quâ apprehensum, habere se per modum conditionis, non autem per modum rationis formalis objectivæ. Non repugnat autem conditiones sine quibus Non, esse supplebiles saltem aliquas, cur non hanc?

DICES 2. Quamvis existentia sit sola conditio agendi, tamen non potest Deus elevare aliquid, quod non existit, ad causandum. Ergo

etiam quamvis cognitio sit sola conditio, non poterit elevari voluntas ad amandum sine cognitione.

Respondetur. Non assumi à nobis omnem conditionem esse supplebilem, sed aliquas, eas scilicet, quas suppleri non repugnat, repugnat autem suppleri existentiam, quæ repugnantia non ostenditur, ne suppleri possit cognitio.

Dices 3. Non potest appetitus naturalis ferri ad rem non habentem bonitatem. Ergo nec ad rem incognitam.

Rspondetur. Negan. conseq. quia malum non habet, per quid compleat voluntatem, ut amorem potius eliciat, ostenditur autem determinativum in præsenti. Addo non implicare, ut malum aliquod assumat Deus & elevet, ut suppleat vices in complenda voluntate, ut exire possit ad amorem boni alicujus objecti.

Dices 4. Cum recentiori Suar. Voluntas est potentia cæca. Ergo non potest tendere in incognitum.

Respondetur. Materialiter non esse accipiendum visum voluntatis, sed accipiendum hoc sensu, quòd scilicet nisi ponatur notitia, tanquam conditio, non sit futura completa voluntas, ad actum suum producendum: sed non sequitur, aliunde illam compleri non posse, statque in hoc proportio, quòd sicut cæcus non potest se determinare quô ire debeat, ita nec voluntas se determinat, si nesciat quid amare debeat, si ergo aliunde determinetur, hoc ipso cæcitas illius tolletur.

Dices 5. Cum Hurtad. Volitio per se dependet à cognitione. Ergo non potest, non dependere ab illa. Antecedens probatur, quia non dependet media alia entitate.

Respondetur. Volitionem per se pendere à cognitione, tanquam à conditione, hinc illa mutata, poterit adhuc in sua entitate stare, sic v. g. in principiis nostris, non per aliquid superadditum pendet effectus ab approximatione, & tamen approximatione non data, fieri potest effectus, sola ergo dependentia non per aliquid superadditum, dependentia inquam tanquam à ratione formali, suppleri non potest.

Addo, dici posse, tali amore elicito, denominandum subjectum amans, quia adhuc ab intrinseco elicitur, nec apparet quomodo cognitio illa antecedenter se habens, conferat vim denominandi actionibus vitalibus; & sicut quamvis naturaliter non eliciat voluntas actus supernaturales, elevata tamen vitaliter illos elicit, ita & quamvis naturaliter voluntas non eliciat actus volendi sine cognitione, posita suppletione illius defectus, vitaliter illos eliciet, adeoque cum vi denominandi, elicientem.

Quoad subjecta quibus competit agere propter finem?

Assero 1. *Bruta non agere propriè propter finem.* Fusius hæc explicantur loco citato ad primam secundæ.

Ratio Interim asserti sit, quia propriè agentia propter finem, sunt agentia, quæ attendunt ad connexionem mediorum cum fine, ad quam non attendunt bruta. Operantur tamen impropriè propter finem, quia agunt propter bonum, quod cognoscunt, & ad quod habent instinctum, quem instinctum Aristoteles imitationem rationis, & brutalem quandam potentiam, consimilem rationali appellat, qui ipse instinctus fundatur supra complexionem certam animalis & temperamentum primarum qualitatum, habitualiter autem est æstimativa animalis ex tali complexione determinans ad sic vel ita operandum, actualiter autem ille instinctus est actus phantasiæ, impellens, ad sic vel ita operandum.

Assero 2. *Deum ad intra & quoad operationes immanentes non agere propter finem.*

Ratio, actus ad intra sunt ipse Deus, qui à nullo fine dependet.

Assero 3. *Operationes Divinas ad extra esse propter finem.* Ad extra enim sumptæ non sunt ipse Deus, & cùm faciat illas propter se, bene illæ respicere Deum poterunt tanquam finem.

Quoad divisionem finis, quem dividit Arist. secundi Physic. tex. 57. in finem *Cujus*, & in finem *Cui* hôc innuendum erit, quòd nomine finis *Cujus*, supple gratia, quem etiam Aristotel. alibi appellat finem Qui, veniat ipsum bonum, quod appetitur, finis autem *Cui*, est subjectum cui illa bonitas appetitur. *Quo supposito*

Asseroi. *Ex fine Qui, & fine Cui coalescere perfectam rationem finis.*

Ratio. Quia bonum appetibile, & hoc erit finis Cui, debet insuper esse bonum in se, & hoc erit finis Qui vel Cujus. Unde etiam ad sanitatem & amor sanitatis, & amor subjecti movet.

Dices 1. Finis est id, in quo sistit operans. Sed operans sistit in fine Cujus seu Qui. Ergo ille solus, est finis.

Respondetur. Operans sistit in fine Qui, tanquam ratione adæquata, nego, vult enim indubiè illum sibi vel alteri, sistit in fine Qui, tanquam in bono, quod appetitur; neque enim in ratione ejus, quod appetit, aliud hîc & nunc habet, concedo, sed non sistit, quasi illud solum motum illius sistat, defacto enim vult illud sibi, neque enim à sitiente tantum amatur aqua, sed proceditur ad ipsum sitientem, ut illum refrigeret.

Dices 2. Finis *Qui* amatur propter finem *Cui* Ergo potius est medium, quàm finis.

Respondetur. Finem *Qui* amari propter finem *Cui*, tanquam propter subjectum, non verò amari propter finem *Cui*, tanquam propter rationem amandi, quia sanitas, amabilis est, propter suam intrinsecam bonitatem.

Asse-

Assero 2. *Finem Cujus, seu Qui interdum esse nobiliorem entitativè interdum ignobiliorem.*

Ratio. Quia sanitas est quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, si autem homini optem beatitudinem, Finis Qui, erit dignior homine.

Assero 3. *Amore intenso ordinariè magis amari finem Cui, sed amore appretiativo non semper.*

Ratio, quia finis, Cui magis intimè perspectus magis allicit, & ita cùm volo mihi Deum clarè visum, fieri potest, ut intensius me in hoc amem, quàm Deum, licet illum magis appretiem.

QUÆSTIO III.

De Causa Exemplari.

Assero I. *Exemplar* ex S. Augustino & S. Thom. *esse formam in mente existentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem. Dicitur forma,* quia sicut per formam constituitur agens potens agere, ita & per exemplar constituitur potens agere agens idæale, verèque per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur *in mente existens*, ad distinctionem ab exemplari externo v.g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar si velles præsentem definitionem extendere, demenda esset particula ly in mente existens, dicitur *ex intentione agentis*, ut excludantur ea, quæ casu fiunt, dicitur agentis *determinantis sibi finem*, ut excludantur bruta, quæ nonnisi determinata agunt.

Assero 2. *Exemplar consistere in conceptu objectivo*: negat Suar. Fonsec. Rub. Valent. & alii. Sed nobiscum est Vasquez item Arriag. & recentior Suar.

Ratio. Tum quia Arist: 7. Metaph. tex. 28. & 30. censet, exemplar esse essentiam rei, prout est in anima, dicitque domum fieri ex domo, subjice præcognita & idæali. Tum quia exemplar, est id, ad quod agens respiciens, operatur, qui non respicit suum conceptum formalem, sed objectivum. Tum quia universale non consistit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergò nec exemplar, par enim est utriusque ratio. Et certè conceptus formalis & esset exemplar, ut supponitur & non esset, quia exemplar id est, quod ea prædicata, quæ res in statu physico habere debet, intentionaliter repræsentat, ut hæc intentionalia in statum physicum reducantur, jam autem non prædicata conceptûs formalis, sed objectivi in statum physicum reducuntur.

Dices I. Exemplar divinum consistit in conceptu formali, non objectivo; Ergò & ideæ Creatæ. Antec: probatur, quia conceptus objectivus, est ipsa Creatura facienda, Deus autem in operando non dependet à Creaturis.

Respondet Primò recentior Suar: quòd exemplar divinum non consistat in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, sed in essentia Divina, prout se præbet imitabilem. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit, quia & non consisteret per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, hæc enim est illius positio, & consisteret ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum consistere in conceptu objectivo, nolunt illum esse extra Deum, ideæ enim prout hîc de illis necessariò sunt internæ, consequenter sunt ipsæ Creaturæ, prout repræsentatæ per essentiam Divinam. Sed pro sua responsione.

Instat I. Suar: recentior, auctoritate Scripturæ; faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ubi proponitur essentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

Respondetur. Per interpretes non loquitur illîc Deus de idæa hominis, sed de similitudine in proportione ad suam naturam, immò & ad personalitates per tres potentias animæ, sed posito etiam, quòd hîc agatur de Causa idæali, inde non sequitur illam non consistere in conceptu objectivo, hoc est in ipsis Creaturis prout repræsentatis per essentiam Divinam.

Instat 2. Effectus imitatur aliquid à se diversum, cui sit similis per imitationem, cùm tamen Deus eundem numero effectum cognoscat, eundem numero repræsentet, at verò inter Deum & seipsum non datur similitudo, sed identitas.

Respondetur. Effectum imitari aliquid à se diversum statu, sed non prædicatis; & licèt non detur similitudo physica relativa inter idem & seipsum, datur tamen similitudo non relativa, nam similis est Filius Dei in natura Patri, licèt sit eadem utriusq; natura, sed hîc etiam est similitudo specialis, nempè intentionalis, in hoc stans, ut ea prædicata, quæ objectum in re continet, imagine intentionali & spirituali repræsententur.

Instat 3. Idem ex Auct: Augustini negantis, Deum aliquid extra se intuitum, ut mundum fabricaret.

Respondetur. Hic locus solùm probat, quòd ille conceptus objectivus non fuerit, nisi in mente Divina existens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

Respondetur II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius distinguitur, Conceptus objectivus creaturæ faciendæ, est ipsa Creatura quomodocunq; spectata, nego, est ipsa Creatura, prout repræsentata per essentiam Divinam, concedo, pendebitque Deus à Creaturis, tanquam à termino connexo, non autem tanquam à Causa, à termino inquam

connexo, quia si non essent possibiles, non posset Deus illarum habere idæam tanquam possibilium.

Sed debetne dici, quòd exemplar creaturarum sint ipsæ creaturæ prout repræsentatæ ab essentia Divina, an quòd exemplar sit ipsa essentia Divina repræsentans creaturas? prior modus videtur præferendus. Tum quia magis ostendetur, quomodo prædicata intentionaliter repræsentata, sint in statum physicum reducta, quod tamen spectat ad idæam? Tum quia isto modo significandi magis exprimitur, quia in Recto, ipsa res idæata nec quidquam illam ita exprimi impedit. Tum quia in creatis conceptus objectivus, est ipsa res prout repræsentata. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Dices 2. Censet Aristot. artificem producere effectum similem suæ ideæ. Sed res facienda non est similis conceptui objectivo, sed formali. Omnis enim res est similis suæ imagini, conceptus verò formalis, est imago rei.

Respondetur. Rem faciendam similem esse conceptui objectivo non quomodocunque sed prout repræsentato.

Dices 3. Exemplar consistit in eo, quod dici potest agere, sed conceptus formalis dirigit, quia dirigere est proprium dictaminis, dictamen autem spectat ad conceptum formalem.

Respondetur. Exemplar consistere in eo, quod dirigit per modum imaginis, & per modum similitudinis, adeoque quod respicit etiam ipsum dictamen, per modum objecti, ita ut exemplar dirigat radicaliter & mediatè, immediatè autem dictamen quod dictat, ut res similis fiat exemplari, quod ipsum dictamen, est conceptus formalis.

Assero 3. *Exemplar esse veram causam realem respectu mediorum.* Consulantur dicta de fine.

Addo, non esse necessarium, ut aliud numero repræsentetur per exemplar, & aliud numero fiat. Supponamus enim quòd sit possibilis una domus nonnisi, infundat ejus exemplar Deus homini, hoc exemplar necessariò eandem numero domum repræsentabit, cùm nonnisi una numero sit possibilis. Nihilominus non est necesse, ut eadem sit numero idæa, quia dantur quædam, quasi universales idææ, ut postea ex illa v.g. nonnisi solo numero distinctæ domus, ædificentur.

APPENDIX

De Natura & Arte.

POst tractationem de causis & principiis, dicendum aliquid de Natura & Arte, nam etiam hæc sunt suo modo causa & Principium.

Quod attinet ad Naturam.

Assero 1. Ex 2. Phys. Tex. 3. colligitur *Naturam definitivè, esse Principium & causam movendi & quiescendi, in quo est primum per se & non secundùm accidens.* Dicitur Natura *Principium & Causa*, ut excludatur Privatio, quæ non est Natura, eique solùm ratio Principii competit, sed plenius de hoc infra; dicitur *motus & quietis*, per motum intelligendo operationes & per quietem intelligendo non quietem negativam, hoc est cessationem à motu, sed quietem positivam, hoc est possessionem formæ & termini, ad quem fit motus, ly motus & quietis potest benè accipi copulativè, & non tantum disjunctivè; dicique potest cœlos & moveri & quiescere, non quidem negativè, hoc est cessando in motu, sed positivè, quia semper habent possessionem boni quæsiti, hoc est Maximam suarum partium à centro distantiam. Vide de hoc Discursum Aristot. 8. Phys. tex. 76. quanquam per ly quietis, intelligi potest possessio, quam habet cœlum suæ quantitatis, lucis, influxus in sublunaria, &c. Rursùs ly motus, non pro solo motu locali præcipuè actuali accipi debet, certè enim terra, est naturam habens, & tamen non movetur localiter, præcipuè in sententia negante terræ motum, etiam trepidationis. Ly ergo motus accipi debet pro motibus alterationis, quos habet terra, dum se in pristinum statum reducit, & universalius adhuc attendendo etiam ad divina debet sumi pro operationibus. Dicitur Principium *per se primum*, ut ostendatur, naturam debere esse primò essentialem composito, quod est unum substantiale per se, hinc qualitates non sunt Naturæ, quia non constituunt compositum substantiale, quod sit unum per se. Quòd si velis Ly primò per se referri in motum & quietem, sensus definitionis erit, quòd natura debeat esse primum principium motus & quietis, ita, ut Naturâ non detur aliud prius radicale principium motus, & ita accidentia, licét sint immediata principia motum, cùm non sint principia prima & radicalia, non sunt naturæ. Ly autem *& non secundùm accidens*, ostendit naturam debere esse principium motus & quietis, sine auxilio extrinseco, quale auxilium interdum conjungitur, ut cùm aqua hyeme reducit se ad pristinum frigus.

Dices, quamvis aliæ particulæ definitionis adlatæ non superfluant, idque ob explicationes adlatas, immeritò tamen ponitur Ly Principium & causa, cùm ratio Principii sufficienter in causa contineatur distinctura que sit sufficienter naturam à privatione.

Respondetur. Imprimis poni utramque particulam, ut ostendatur non omne, quod est causa motus, esse naturam, sed quod est causa per modum principii primi, seu quòd illâ causâ in illo genere non detur prius.

Neque

Neque valet si dicas, quòd sequens particula primum & per se id denotet, quia Ly primum est relativum ad principium, adeoque eandem constituens orationem.

Respondetur. Deinde particulam Et, poni distinctivè, hoc est pro Ly *vel*, ut etiam ab ipso ponitur secundi de Anim. tex. 24. Cujus eam ratio ex Theologia hæc adferri potest, quia si ponatur nonnisi ly causa in definitione Naturæ, non poterit dici Deus habere Naturam, quia in illo nihil est, quod se habeat per modum causæ, in ordine ad hæc, quæ sunt ab intra. Quod si etiam ponatur ly principium solùm, non excluderetur privatio à ratione Naturæ, ita ut in creatis, sit Natura, *Causa*, in Divinis, *Principium* motus, ad quæ licet Aristot. non attenderit, sufficit, quòd attendat Christiana Theologia, defendatque textum Aristot. quantumvis commodius foret non per disjunctionem definitionem ponere, si suppeteret terminus proprius utrique illi formalitati proximè communis.

Respondet tertiò Ovied. Superfluere particulam Principium, quòd est deserere auctoritatem Aristotelis. Pontius autem propter elegantiam dicit id positum, sed nulla est elegantia, quæ vitiat definitionem.

Assero 2. *Materiam etiam prout distinctam à forma esse Naturam, formas item materiales, Compositum tamen non esse naturam, sed naturale.*

Ratio primæ partis est Auctoritas Aristotelis 2. Physic. tex. 17. & 20. præcipuè quia etiam materia, est principium & causa passiva motus & quietis, quando autem Aristot. 5. Metaph. c. 4. dicit Materiam metaphoricè dici Naturam, per ly metaphoricè, intelligit analogicè & proportionaliter, ac cum quadam inæqualitate naturam, unde etiam 2. Phys. tex. 11. Formam magis vocat Naturam, quàm materiam, imò etiam respectu motum contrariorum formæ, est materia natura, non quidem in quantùm est determinata ad hanc formam, sed in quantùm est subjectum primum.

Ratio secundæ partis est. Tum quia ita censet Aristot. 8. Physic. à tex. 27. & 2. Phys. tex. 7. 12. 80. & lib. de Partibus Animal. cap. 1. Tum quia tota definitio motus illis competit, & licèt Aristoteles 9. Metaph. tex. 1. & 1. cœli tex. 9. dicit, Naturam esse determinatam ad unum motum, cùm tamen formæ non sint determinatæ ad unum motum, hoc ita intelligendum, quòd scilicet corpora simplicia sint determinata ad unum motum, & ita ignis, est determinatus nonnisi ad motum sursum, sed non asserit, quamcunque esse naturam determinatam nonnisi ad unum motum. Consequenter motus progressivus, quem principiat etiam ad defatigationem anima, est naturalis animæ, licèt sit violentus prædominanti elemento terræ, & consumat spiritus vitales. Formæ tamen cœlorum licèt respectu perfectionum, quas emanant sint naturæ, non tamen respectu motus circularis, quia ad illum producendum non inclinant.

Ratio tertiæ partis est, auctoritas Aristot. 2. Phys. tex. 12. *Quòd autem, inquit, ex his, hoc est materia & forma, sed est & constat naturâ, ut homo?* Quod ipsum definitio motus indicat, quia composito non convenit esse principium motus, in quo est, nam ipsum compositum est, in quo sunt reliqua, & non est in alio, estque compositum principium motum non radicale, sed tantùm subjectum denominationis. In oppositum citandæ auctoritates explicandæ sunt, quòd per naturam intelligat ipsum compositum ex naturis, vel quidditatem illius principalem.

Assero 3. *Non posse demonstrari dari Naturam.*

Ratio, docet id Aristot. 2. Phys. tex. 6. Nullum ad id haberi potest medium. Si enim aliquid esset, esset motus, per hunc non potest demonstrari Natura, datur enim motus violentus & ab extrinseco, motus autem ab intrinseco non est notior ipsa naturâ. Ad eum planè modum, quo non potest ignis demonstrari per calorem ab igne productum. Licèt enim per effectum possit demonstrari causa, id tamen tunc fit, quando effectus demonstrans, dum assumitur, tanquam medium demonstrationis, non involvit ipsammet causam, motus autem ab intrinseco involvit ipsammet Naturam.

Porrò, quando nego demonstrari posse naturam, loquor de demonstratione probante, quòd existat natura, consequenter definitio, non potest esse medium aptum ad hanc demonstrationem, nam definitio est notior in ratione conceptus formandi, sed non notior in ratione existentiæ.

Dices Aristoteles demonstravit tria rerum principia, adeoque materiam & formam esse naturas, & quòd sint Principia motus, & quietis. Ergo demonstrari potest dari naturam.

Respondetur. Indubiè non fuisse oblitum Aristotelem quòd demonstrârit dari materiam & formam, & tamen dicto loco sic habet. *Quid igitur est natura, dictum est, & quid quod à natura, & secundùm naturam, quòd autem sit natura tentare, demonstrare, ridiculum est, manifestum enim est, quòd hujusmodi Entia sunt multa, demonstrare autem manifesta per immanifesta, non potentis judicare est, quod per seipsum & non per seipsum notum est.* Hinc licèt demonstrarit dari materiam demonstravit dari naturam, specificè acceptam, motum item & quietem specificum, non autem dari naturam ut sic, sub conceptu naturæ. Et sicut ex eo, quòd demonstrarit Aristoteles, tria dari principia non sequitur demonstrasse illum, quòd privatio sit natura, ita nec sequitur demonstrasse illum, naturam ut sic.

Quod attinet ad artem.

ASSERO 1. In 6. Metaph. c. 4. *Artem esse habitum cum recta ratione factivum circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur*, de hac definitione videantur dicta; An Logica sit Ars

ASSERO 2. *Formam artificiatam in re loquendo nihil aliud esse, nisi ipsum corpus sic, vel ita, figuratum.* Hoc assertum illustratur & propugnatur, ex Materia de Connotatis, consequenter dico, casu quo, sicut corpus Christi collocatum est in Eucharistia indivisibiliter, ita collocaretur & pictura, tunc illa pictura non haberet quidem figuram situalem, hoc est, non haberet ubi circumscriptivè ad locum, haberet tamen eandem figuram artificialem in ordine ad locum definitivè occupandum.

ASSERO 3. *Artem non posse per se loquendo moliri opera naturæ.*

RATIO, non potest aliud dare ars, quàm formam artificialem, aliàs extra suum objectum procederet, quòd si non potest dare, nisi formam artificialem, non potest indere intrinseca, forma artificialis non est aliud in re, nisi corpus ita figuratum, figura autem, est ipsa quantitas ita, vel sic terminata, quantitas autem ipsa de se non est operativa, proprietas enim sequitur conditionem ejus cujus, est proprietas, quantitas autem est proprietas, quantitas autem est proprietas materiæ, materia autem nihil agit.

Non nego tamen, quòd figura & artificium multùm faciat per modum dispositionis ad aliqua opera naturæ, & ita figura pyramidalis, juvat descensum deorsum. Non nego rursùs, quòd applicando per artem activa passivis, multùm fieri possit, sed tamen tunc ista referenda erunt primario in ipsa naturalia, in artem autem non nisi tanquam in applicantem, & ita sanitas causatur à medicina, applicando activa passivis quæ primariò reducenda est in ipsum temperamentum nocivis subtractis, reducens se in pristinum: hinc applicando activa passivis etiam animalia imperfectiora produci possunt. Idem sentiendum puto de productione auri, neque excedit scientiam humanam, quòd temperamentum qualitatum requiratur ad aurum, experimento est medietas clavi aurei, & alia ferrei, quæ visitur Florentiæ. Et certè, sicut ignis qui est inter elementa præstantissimus variis modis generatur, cur non & aurum? Quando autem prohibetur ab Ecclesia alchimia, prohibetur tanquam difficilis & pernitiosa propter expensas, & ne detur adulterino auro locus, sed non prohibetur tanquam impossibilis, saltem que hoc artificium Angeli nôrunt, cur ergo illud Deo annuente, non possent hominibus communicare?

TRACTA-

TRACTATUS II.
DE IPSO COMPOSITO.

Post Tractationem de Principiis & Causis sequitur Tractatio de Principiato & Causato; hoc est ipso composito, de quo sit

DISPUTATIO VIII.
De ipso Composito.

HAnc materiam concernentia vidvenda sunt, dicta de distinctione modali & connotativa ubi tractata est hæc Major; Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, in præsenti autem tractabitur hæc Minor, sed sine entitate modali non potest salvari transitus à non esse uniti ad esse uniti: Quod ut fiat, *sit*

QUÆSTIO I.
De Unione.

EXaminabimus hîc imprimis, an sine entitate modali ratio unionis salvari possit? deinde an unio formaliter accepta sit modus? deniq; de conditione hujus modalitatis.

DIFFICULTAS I.
An sine entitate modali, ratio unionis salvari possit?

AFfirmant Nominales, & ex nostris Greg. de Valen. tract. 4. disp. 1. q. 2. Dandinus in tractatu 7. de anima, Vadingus tractatu de Incarnatione: negat Suar. cum aliis nostris.

Punctum Difficultatis I.
Quid Tenendum?

DICENDUM est. *Sine modali entitate, rationem unionis, salvari non posse.*

PROBATUR primò Conclusio. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, ut dictum tractando de modis. Ergo & ad esse uniti, à non esse uniti, transiri non poterit sine sufficienti mutatione, nam etiam esse uniti & non esse uniti sunt contradictoria, sed nisi ponatur entitas modalis, non dabitur sufficiens mutatio ad transitum à non esse uniti ad esse uniti, quæ enim hæc mutatio? Ergo ponenda est entitas modalis, subsumptum mox probabitur impugnatione responsionum.

PROBATUR secundò principiis adlatis in tractatu de modis, quæ hîc proportionaliter, applicanda sunt.

PROBATUR tertiò. Unio hypostatica non potest salvari sine modali entitate. Ergo neque unio compositi Physici. Consequentia probatur Authoritate Athanasii, qui asserit, quòd sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo, unus est Christus, quæ verba accipi ut sonant, nihil vetat. Deinde, quod est diversitas ordinis inter Naturam humanam & personam Divinam, hoc est indifferentia in materia & forma ad uniri & non uniri, & sicut diversitas ordinis determinatur ad uniri per superadditum modum, ita & indifferentia debet tolli per eundem. Antecedens autem probatur auctoritate S. Thomæ, qui universaliter asserit, quodvis perfectibile requirere dispositionem superadditam ad recipiendam perfectionem altioris ordinis, & ita lumen gloriæ præsupponitur visioni, gratia omnibus habitibus supernaturalibus moralibus primò infundendis, habitus actibus, & universaliter natura ordinis inferioris aliqua sui mutatione, similitudinem ordinis superioris prius participat, quàm à natura superioris ordinis perficiatur. Antecedens idem, robur habet ex argumento, quod ponitur in materia de possibilitate Incarnationis; ubi ostenditur non posita entitate modali salvari commodè non posse, cur mediatè defacto uniatur natura Divina naturæ humanæ? salvari item non poterit, cur potius Persona verbi & non aliæ sint immediatè unitæ? Reliqua videantur in materia de Incarnatione.

OBJI-

Objicitur 1. Nulla est necessitas unionis modalis, non sunt autem multiplicanda entia sine necessitate.

Respondetur. Ex infra dicendis, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio ad esse uniti acquirendum.

Instabis. Ponamus miraculosè à Deo tolli omnes modos, sive illi sint formaliter unio, sive connotatum: & nihilominus ponamus indistare à se materias & formas ut ante, illa extrema verè erunt unita. Ergo otiosa est modalitas superaddita.

Respondetur. Negando fore illa unita, sed habebunt se ita, sicut Angelus intimè corpori præsens, vel sicut duo puncta se invicem penetrantia, unde tunc nec materia v.g. esset animata, nec paries albus, sed tantùm esset materia & anima, paries & albedo; carerent enim determinativo ad esse uniti.

Objicitur secundò. Modi implicant. Ergo rationem unionis ingredi non possunt. Antecedens probatur, habere entitatem distinctam, & non habere entitatem distinctam sunt contradictoria, modi habent entitatem distinctam, ut supponitur, & non habent entitatem distinctam; quia sine extremis conservari non possunt.

Respondetur. Nego sequi ex eo, quod sine extremis Modi conservari non possint, eos non habere distinctam entitatem, quamvis non habeant ratam. Addo in sententia Aristotelis formæ materiales & accidentia habent distinctam entitatem à materia, nec tamẽ per illum conservari poterant extra subjectum, en non implicat apud Philosophum habere propriam entitatem, & tamen non posse separari.

Objicitur tertiò. Si daretur unio modalis, partes compositi non unirentur immediatè, unirentur enim media unione.

Respondent Modales, quòd unirentur media unione tanquam ratione ut quo, non verò mediante tanquam ratione ut quod; & sicut quamvis inter oculum & objectum mediet visio, immediatè tamen objectum videtur, quia visio mediat tanquam ratio videndi & ut quo, ita & hîc, posita autem modalitate pro connotato, multo minus urgebit argumentum.

Instab. Saltem compositum non erit ens per se, non enim uniretur per se, sed per aliud.

Respondent Modales, non ex eo compositum esse ens per se, quia extrema uniuntur seipsis, sed quia ad se ordinantur tanquam actus & potentia, ejusdem ordinis.

Objicitur quartò. Relatio interveniens inter extrema non est modus: compositio item tam ex genere & differentia, quàm & natura & hæcceitate non sunt modi. Ergo nec compositio extremorum Physicorum.

Responsum ad consequentiam in materia de relatione, unde dico consequenter, relationem unibilium esse indistinctam, licèt unio importet modalitatem, sicut relatio Paternitatis est qui[illegible] indistinctum, licèt esse Patrem importet entitatem. Aliæ paritates non tenent, quia cum partes Metaphysicæ sint indistinctæ realiter, etiam unio illarum, debet esse identitas, adeoque nihil distincti importans; unio autem partium Physicarum non debet esse identitas.

Objicitur quintò. Compositum non est superaddita entitas extremis simul sumptis. Ergo nec compositio seu unio, est superaddita entitas. Consequentia probatur, quia compositio & unio, est fieri uniti. Ergo si ipsum factum esse seu compositum non est superaddita entitas nec fieri superadditum erit, nam aliàs fieri & factum esse, non essent idem.

Respondetur. Disparitatem esse; quia impossibile est reperire formam & materiam simul sumptam, & non reperire compositum, possibile autem est reperiri materiam & formam, & nondum esse unionem, eritque adhuc fieri & factum esse idem, quia sicut fieri importat distinctam modalitatem; ita & factum esse.

Objicitur sextò. Modalitas superaddita non potest facere compositum unũ formaliter, nam si faceret unum faceret vel per modum totius vel per modum partis? non per modum totius quia illa modalitas non est totum esse compositi; non etiam per modum partis, quia partes sunt ea, quæ componuntur, modus autem non est id, quod componitur; quòd si neutro modo facit unum formaliter, absolutè non facit unum formaliter; quia quidquid facit unum formaliter, facit illud unum, vel formalitate partiali, vel formalitate totali.

Respondent Modalistæ, unionem non esse partem ut Quod compositi, esse tamen partem ut Quo, seu ipsam compositionem, qui autem modum pro solo connotato admittunt, negabunt, quòd modus ille, vel per modum totius, vel per modum partis faciat compositum, sed per modum necessarii connotati, ad eum modum, quo terminus relationem, nec per modum partis, nec per modum totius, constituit relationẽ.

Objicitur septimò. Si de ratione unionis esset modalitas, hac modalitate prius deberet creari rationalis anima, quia extremum præsupponitur modo, hoc autem dici non potest, quia est error Origenis asserere, prius animas quàm uniantur creari.

Respondetur. Non esse necesse animas prius tempore creari, quod volebat Origenes, sed sufficit illas creari prius naturâ. Certè enim modus respectu modalisatorum habet se ut prius, quia competit illi causalitas respectu modalisatorum & habet se ut posterius, quia præsupponit subjectum, cui inexistere debet. Posito autem quòd unio modalis vel modalitas pro connotato importata, sit materialis, non erit necesse ante hanc modalitatem præsupponi Animam vel formam.

Ut

Ut autem pondus primi argumenti quod principale est in hac materia fundamentum examinetur, *sit*

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Variæ Responsiones ad argumentum.

RESPONDENT primò aliqui: Sufficiens mutatio, quare forma & materia à non esse uniti transeant, est, quia materia, est materia in actu secundo, & forma, est forma in actu secũdo.

CONTRA, impossibile est transire à non esse materiæ in actu secundo, ad esse materiæ in actu secundo, item à non esse formæ in actu secundo, ad esse formæ in actu secundo, sine sufficienti mutatione, propter principium universale. Impossibile est transire à contradictorio &c. Sed nisi ponatur entitas modalis non erit sufficiens mutatio ad istum transitum habendum; quod probo inquirendo, quæ sit hæc mutatio.

RESPONDENT, quia materia non tantum est sibi & in se, sed & alteri, hoc est formæ, forma item non est sibi tantùm & in se, sed & alteri, hoc est materiæ, item quia materia & forma unescunt, hoc est in homine hominescunt, in bove bovescunt, sed redit argumentum, impossibile est transire à non esse sibi & alteri, ad esse sibi & alteri, à non esse hominescentis, ad esse hominescentis, sine sufficienti mutatione, quæ hîc mutatio?

RESPONDENT ulterius, transire v.g. materiam ad esse sibi & alteri seipsâ, ad eum modum, quo à non esse ad esse. Angelus transit seipso. Sed redit argumentum, impossibile est transire à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso, sine sufficienti mutatione propter receptum principium impossibile est &c. sed nisi ponatur entitas modalis non ostendetur sufficiens mutatio, ad transitum à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso, quæ enim illa? videantur dicta de modis, Instantia adlata de Angelo pro nobis est. Quando Angelus à non esse existentis ad esse existentis transit seipso, est mutatio facta in entibus, quia de novo producitur entitas Angeli: si ergo tu taliter seipso transiri à non esse uniti ad esse uniti censes, admittis novam entitatem. Denique tunc seipso transitur à non esse ad esse, Imprimis, quando est nova tunc pullulans entitas. Deinde quando illo posito hoc ipso indispensabiliter transitur, à contradictorio ad contradictorium, de quo quæritur, inclusa illa sufficientia in ipsomet ente seu esse, apparet enim quòd ipsi esse, insit vis denominandi, & sic seipso transitur à non esse existentis, seipso autem non transitur ad esse similis, nisi ponatur altera qualitas, si sit similitudo in qualitate, idque ideo, quia illa sufficientia non est inclusa in ipso esse, cùm possit esse qualitatis esse, & non esse, similitudinis esse. Jam autem non hoc ipso, quia ponitur entitas materiæ & formæ, habetur transitus ad esse uniti.

RESPONDENT secundò alii, quæ responsio est continuatio prioris. A non esse uniti ad esse uniti, vel secundùm Phrases immediatè positas, à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso transiri per novam formalitatem, seu modum essendi appropriatè dictum. Quod ipsum sic aliter proponitur. Duplex potest esse transitus ab uno contradictorio ad aliud, unus à non esse simpliciter ad esse simpliciter, vel ab esse simpliciter, ad non esse simpliciter, ut cùm Angelus creatur, à non esse simpliciter, transit ad esse simpliciter, vel cùm annihilatur, tuncque ab esse simpliciter, transit ad non esse simpliciter, & in tali transitu debet esse mutatio in entibus, vel non entibus. At verò datur alius transitus ab uno contradictorio ad aliud per quem aliquid transit, tantùm à non esse secundùm quid, ad esse secundùm quid, vel è contra, ut fit in generatione, nam materia absolutè potuit existere sine forma, tantumque transit à non esse habentis formam esse habentis formam, &c. & in tali transitu, non est necesse fieri mutationem in ipsis entitatibus, sed in entibus secundùm quid, seu formalitatibus, seu in modis essendi, formaliter distinctis ex natura rei à suis entitatibus, quibus identificantur, qui etiam modi essendi, non tribuunt esse rebus absolutè & simpliciter, sed aliter esse secundùm quid, quàm ante fuerint, & denominari de novo.

CONTRA est, Tum quia redit argumentum factum, impossibile est transire à contradictorio non habentis novam formalitatem, ad esse habentis novam formalitatem, denominationem, modum essendi appropriatè dictum, sine sufficienti mutatione, at quæ hîc mutatio? & certè, ad formalitatem relationis similitudinis, de novo habendam, transitur positione albedinis v.g. in altero pariete, ad denominationem & formalitatem inæqualis, vel deperditione, vel acquisitione entitatis, & sic de reliquis, quæ autem est mutatio ad habendam novam formalitatem unionis? Tum quia universaliter loquendo distinctio ex natura rei, quam supponit hæc doctrina nulla datur. Tum quia ad transitum à non esse simpliciter, ad esse simpliciter, requiritur mutatio in entibus, vel non entibus. Ergo etiam & ad transitum à non esse secundùm quid, ad esse secundùm quid; non est enim major ratio unius, quàm alterius. Tum quia transitus à non esse relati, ad esse relati, est transitus secundùm quid, & tamen requirit si fortè nonnisi unus paries sit albus, ut etiam alius dealbetur, quæ mutatio est in entibus. Ergo immeritò assumitur, mutationem in hoc transitu non debere esse in entibus. Tum quia illa formalitas, & non est entitas modalis, & est entitas modalis, non est, ut supponunt oppositi, est autem entitas modalis, ut probatur, est enim terminus immediatus veræ actionis realis, quæ est generatio, habet entitatem suam secundùm quid, &

pro-

prout condistinguitur ab extremis non est nihil, habet suam existentiam propriam, voca illam ut vis, nonnisi distinctam formaliter ex natura rei, quid illi deest ita distinctæ, ne habeat existentiam consimilem modis, cùm etiam distinctio modalis sæpe à Suar. Ovied. & aliis appelletur distinctio ex natura rei, videntur enim hæc duo, talis scilicet formalitas & modalitas, verbis differre. Tum quia formalitas illa prout distincta nemine cogitante ab extremis est, est secundùm quid ens, ut ex verbis respondentis colligitur, & tamen dicitur identificata extremis, ut videre est in textu Responsionis, magis autem repugnat, duas entitates quascunque identificari realiter, quàm duo entia simpliciter, nam ex duplici titulo in prioribus est repugnantia identificationis, & ex titulo distinctæ entitatis, & ex titulo secundùm quid, qui magis distat à ly simpliciter, quàm ly simpliciter ab alio, ly simpliciter, hinc magis repugnat accidens, quod est ens secundùm quid, identificari substantiæ, quàm substantiam substantiæ.

Denique videntur hac doctrina convelli duo Principia, lumine naturæ nota.

Primum. Quod semel est identificatum, semper est identificatum, quod principium à respondente convellitur, nam formalitas identificata alicui Enti perit, manente eo, cui est identificata. Neque valet si dicas, manere in re illam formalitatem non manere formaliter, redit enim argumentum illud ipsum formaliter, est identificatum realiter & nemine cogitante, quomodo ergo non manet illud formaliter nemine cogitante, manente eo cui identificatur.

Secundum principium convellitur quod semel non est identificatum, non potest postea identificari, nam idem esset idem & non esset idem. Siquidem ex non idem, fieret postea idem. Quod ipsum sic proponitur. Ante idenficationem non erat hoc idem, sed distinguebatur à non identificato, post identificationem est idem, quia hoc ipso non est identificatum. Ergo idem evadit non idem, & non idem, evadit idem. Si autem non erat idem formalitas unionis cum existente materia, & cum existente forma, & postea evadit idem, quomodo ex eo, quod non est idem, non evadit idem.

Respondebis, quòd accedens illa formalitas, licèt sit idem realiter, non est idem formaliter.

Contra, Hoc ipsum quod non est idem formaliter, est adhuc nemine cogitante idem realiter, præfuitque nemine cogitante. Quid ergo advenit quod sit nemine cogitante.

Respondebis, advenire quoad id, quod est nemine cogitante formaliter, etsi distinctum ex natura rei.

Contra erit. Illud distinctum, illud nemine cogitante, illud formaliter ex natura rei adveniens, si jam præfuit realiter, nemine cogitante, quid est nisi aut mera concepta formalitas, aut merum nomen, & sicut si nemine cogitante & realitas panis & formalitas quoad esse reale spectata poneretur in Eucharistia, sed tantùm diceretur abesse formalitas panis, ex natura rei sumptus, nihil minus esset de pane nemine cogitante; ita si illa formalitas ex natura rei nemine cogitante adveniens, jam præfuit quoad suam formalitatem quoad rem, si præfuit illud ex natura rei, quoad suum esse reale, si illud nemine cogitante adveniens, præfuit nemine cogitante reater, quid rogo advenit?

Respondetur tertio. Sufficientem mutationem quare à non esse uniti ad esse uniti transeant materia & forma, esse, non ipsam unionem, quæ importet modalitatem superadditam, sed ipsam actionem eductivam formæ. Universalius, ne procedat hæc responsio de solis unibilibus, quæ constant forma materiali; sic aliter proponitur quòd scilicet à non esse uniti ad esse uniti transeatur ipsa actione unitiva, de qua ipsa sic discurritur. Duplex invenitur actio substantialis quædam productiva, & hæc semper debet habere novum terminum absolutè & simpliciter ut fit, dum v.g. creatur Angelus; alia verò est actio compositiva substantialis, quæ cùm sit illa vi cujus ex duobus entibus praeexistentibus fiat unum, seu compositum, quod compositum non est absolutè distinctum ab iisdem partibus, proinde etiam non debet correspondere tali actioni novus absolutè & simpliciter terminus substantialis, sed secundùm quid, neq; enim vitali actionis res aliqua transit à non esse simpliciter ad esse simpliciter, sed tantùm à non esse secundùm quid, ad esse secundùm quid. Porrò illius actionis compositivæ duplex adhuc terminus assignari potest, nimirum totalis, & hoc est ipsum compositum, quod est novum, cùm antea non fuerit in ratione compositi acceptum alter autem terminus formalis & immediatus, & hic est novus modus essendi, v. g. Materia quatenus actu seipsa recipiens formam. Quòd autem actio possit terminari ad formalitatem aliquam, ratio est, quia motus terminatur ad ubi potest item divinitus fieri penetratio duorum corporum, & tamen penetratio non producitur.

Quod attinet ad illam doctrinam de eductione formæ.

Impugnat primò hanc responsionem Hurt. sed ejus rationes videbis solutas hîc apud Oviedo n.15.

Impugnat secundò Oviedo, quia si unio identificaretur actioni eductivæ, mutatâ actione mutaretur & unio, & cum post instans generationis mutetur actio, nam in secundo instanti à Deo solo conservatur, & in primo instanti influebat in formam causa secunda, hinc post

in-

instans generationis mutabitur & unio, si autem mutabitur unio, mutabitur & compositum, quia compositum importat necessariò unionem.

Responderi potest, non mutari compositum, quia non mutantur partes ejus substantiales materia & forma, mutatio autem talis penes substantialia attendi debet. Et quamvis importetur unio à composito, importatur in quantum unio, est ipsamet materia & forma simul sumtæ, non in quantum unio importat aliquid extrinsecum, qualis est eductio.

Impugnat tertiò idem. Actio quà producitur forma est accidens, est enim essentialiter propter terminum, nec intenditur propter se à natura, sed propter terminum, si est accidens, non potest esse de essentia compositi, nam id secundum totum suum esse debet esse substantiale.

Respondetur, quòd unio secundùm quod dicit in recto debeat esse substantialis, non secundum connotata. Deinde non est necesse, ut majori titulo dicatur unio substantialis, quàm cum generatio remotè & pro alterationibus accepta dicitur substantialis, scilicet terminativè.

Impugnat quartò Recentior Suar. si generatio passiva esset unio, omnis generatio passiva, esset unio, non enim est ratio major de una, quàm de alia, sed falsum est, omnem generationem passivam, esse unionem, nam modi verè generantur, & tamen non per generationem, sed seipsis uniuntur, aliàs si seipsis non unirentur, possent divinitùs existere, separati à suis reatatibus.

Respondetur. Imprimis Nominalistæ negando modos, negabunt eosdem generari, sed concessis modis non convincit argumentum, dici enim potest omnem generationem entis rati materialis, esse unionem, quamvis non absolutè omnis entis, præcipuè cùm non teneat argumentatio ab ente rato ad ens modale, imò hoc ipsum, quod adfert Suar. pro disparitate adferri potest, quia scilicet aliàs possent modi existere, sine modificato.

Impugnat quintò idem. Generatio passiva includit duo, dependentiam à subjecto, & receptionem in illo, sed unio neque est dependentia à subjecto, neque receptio in illo, quod ipsum probat, unio animæ rationalis est unio, & non est dependentia à subjecto. Rursus Modus est dependentia à subjecto ut subjecto, & tamen non est unio. Ergò unio non est ista dependentia. Receptio etiam non est unio, quia partes continui uniuntur, neque tamen una recipitur in alia.

Respondetur. Probabile est, quòd unio animæ rationalis sit materialis, consequenter poterit esse dependens à subjecto. Rursus omnes modi cum importent non posse existere sine subjecto, sunt in re unio sui cum subjecto, ut passim Modalistæ volunt, quantumvis nomen unionis appropriatum sit unioni extremorum ratorum. Falsò item assumit, quòd partes continui uniantur unione superadditâ. Quando autem idem addit quòd dependentia à termino, quam habet relatio, non sit unio, adeoque nec dependentiam à subjecto, quam dicit forma, esse unionem, id etiam non convincit, quia unio inter ea dici debet intervenire, inter quæ est compositio, & cum inter extrema relationis non sit compositio, dependentia illa, non debet vocari unio. *Hinc aliter*

Contra hanc eductionem est. Tum quia vel ponis eductionem, actionem importantem novam modalitatem, vel non ponis? si non ponis, redit argumentum, impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione: ergò & à non esse actionis eductivæ, ad esse actionis eductivæ, at, quæ hîc mutatio? Si autem ponis eductionem esse actionem importantem modalitatem, quæro, positâ eductione vel potest Deus facere miraculosè; ne forma educta uniatur, vel non potest? si non potest, cur? nego enim ipsam eductionem esse unionem; si non potest, Ergò eductio, non est ipsa unio. Tum quia, si non implicat, potius assignari debet ea ratio unionis, quæ sit respectu quorumcunq; compositorum universalis, eductio autem non est ratio universalis respectu quorumcunque unibilium, quia non convenit animæ rationali.

Quod attinet ad illam actionem compositivam non productivam.

Contra est. Tum quia impossibile est transire à non esse actionis compositivæ ad esse actionis compositivæ, sine sufficienti mutatione; at, quæ hîc mutatio? cùm nihil noviter addatur Materiæ, nihil addatur Formæ, manetq; eadem difficultas de illa actione ac de formalitate ex illa pullulante. Tùm quia, quamvis possibile sit, ut actio identificetur termino, ut fortè contingit in omnibus actionibus vitalibus, est tamen impossibile, ut sit vera actio & nihil producat, non habeatq; terminum. A quo termino, si non distinguitur realiter modaliter, saltem debet dari Entitas, cui identificetur? cui autem illa actio compositiva, ut supponitur nova, identificatur; quid illic de novo producitur, cui sit actio, quid identificatum? Tum quia concedimus, compositum non esse distinctum realiter à partibus simul sumptis & unitis, sed restat quærere, per quid transeatur ad illud esse compositi? intuendoq; illud principium, quòd omnis actio debeat aliquid agere habereq; terminum, cui saltem identificetur realiter, negandum erit dari ullam actionem veram compositivam, quæ interminata ad materiam, formam, modalita-

temq; aliquam, terminetur tamen ad ipsum compositum.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Propositum.

RESPONDETUR quartò, sufficientem mutationem, ob quam materia & forma à non esse uniti ad esse uniti transeant, esse intimam præsentiam in circumstantia dispositionum præ-requisitarum. Porrò ipsam indistantiam non volunt esse talem; qualis est distantia locati à loco, sed indistantiam, quæ intimitatem adferat, qualem intimitatem dicit DEUS ad creaturas, dicerent item duo corpora, si se penetrarent, puncta item se tangentia.

IMPUGNAT primò, hanc responsionem Oviedo, quia si unio consisteret in indistantia, seu in præsentia utriusque extremi, sequeretur, quòd quotiescunque homo moveretur, sicut acquirit novam præsentiam ita acquireret novam unionem, in approximatione consistentem.

RESPONDETUR, quòd scilicet per motum localem non acquirat novam præsentiam materia & forma inter se, sed tantùm acquirant præsentiam ad extrinseca, & sicut sedens in equo respectu equi eandem præsentiam habet, quamvis respectu aliorum aliam, ita & materia respectu formæ. Deinde à respondentibus requiritur indistantia non merè localis, sed indistantia cum certa intimitate, quæ per solum motum localem non acquiritur.

IMPUGNAT secundò idem. Si unio in approximatione consisteret, sequeretur unam formam substantialem, non expellere aliam, possunt enim inter se penetrari, nam non adferunt proprias quantitates, & impenetrabilitas illis, nonnisi ratione quantitatis competit; si ergò se penetrent, cùm sint futuræ proximæ & indistantes ab eadem materia, informabunt illam.

RESPONDETUR. Non quomodocunq; in approximatione & indistantia sitam esse rationem unionis, sed in indistantia & dispositionibus materiæ, quæ non sunt in materia, nisi pro una forma, determinatioq; alterutrius penderet à Deo, & utraq; quidem haberet indistantiam localem, sed nonnisi una determinabilis à Deo intimitatem explicatam.

IMPUGNAT tertiò. Si unio consisteret in materia & forma sumptis cum indistantia & dispositionibus, vel illa indistantia & dispositiones haberent se per modum merè extrinsecè ad unionem, ita scilicet, quòd unio in sola materia & forma consisteret, vel per modum alicujus ad unionem spectantis, si per modum extrinseci, sequitur, quòd quotiescunq; ponitur materia & forma indistantes, toties poneretur & unio, cum nonnisi in indistantia materiæ & formæ stet; si autem aliquo modo dispositiones spectant ad rationem unionis, contra erit, quia potest materia uniri miraculosè formæ sine dispositionibus, & materia prima Beatissimæ habuit ad animam Christi dispositiones, & tamen illi unita non est, quantumvis illi fuerit intimè præsens.

RESPONDETUR. Non convincere hoc principium, quasi non possit aliquid extrinsecum esse tale, ut sine ipso non possit aliquid esse, nam terminus, est quid extrinsecum relationi, etiam Transcendentali, & tamen sine eo, non potest esse relatio, Organisatio corporis perficitur per accidentia, sine ullis formis partialibus substantialibus, & tamen sine illis, non potest esse compositum humanum. Deinde aliquæ fortè dispositiones requiruntur ad uniri. Materiæ primò, quæ non requiruntur positâ jam unione, hinc corpori Beatissimæ, nō potuit uniri anima Christi, cumq; defacto fuerit unita corpori Beatissimæ, anima ejusdem, non habuit vim uniendi se ejus corpori, Anima Christi. Denique supponit arguens, quacunque indistantiâ formari rationem unionis, quod negant oppositi, unde quamvis concederetur Beatissimæ animæ indistantia localis à Corpore Christi, posset nondum esse unio ob defectum intimitatis. *Hinc aliter*

CONTRA Responsionem est, Tum quia Concedo quidem ostendi ratione dispositionum mutationem, sed nego illam esse sufficientem, quia hæ dispositiones vel sunt tales, ut illis positis impossibile sit non sequi unionem; vel certè illis positis possibile est non sequi unionem; non secundum; quia hîc quæritur de tali ratione; quâ positâ sit impossibile non sequi compositum; & quæ sit objectum volentis DEI ut ex non unito, fiat unitum; objectum autem hujus voluntatis Dei, debet esse tale, ut sicut impossibile est, frustrari voluntatem, DEI volentis, ut ex non unito fiat unitum, ita etiam, ut impossibile sit illud objectum non inferre rationem uniti; non etiam potest dici primum, quia omnium formarum effectus, qui non sunt formales primarii, sunt impedibiles, sed indistantiæ & dispositionum effectus formalis primarius non est unire, sed tantùm disponere ad unionem, & sicut disponere ad gratiam, non est gratum facere, disponere ad formam ignis, non est ignire, ita nec disponere ad unionem, erit unire. Deinde si positâ indistantiâ, & dispositionibus impossibile est non sequi unionem; istæ dispositiones non possent poni, quin ponantur extrema unibilia, licèt possint poni extrema unibilia sine illis dispositionibus, hoc autem est formalissimè admittere modos. Tum quia specialiter contra indistantiam urgendo, quæro per hanc indistantiam, vel intelligis solam præsentiam localem, vel aliam intimitatem penitiorem? Si primum, quæro, vel in illa ipsa statuis unionem,

nem, vel in aliquo alio etiam? Si in illa statuis inadæquatam unionem; Ergò penetratio, erit inadæquata generatio, quia erit inadæquata ratio unionis materiæ & formæ. Si autem indistantia adæquatam habet rationem unionis, penetratio erit generatio, sequeturque genitum Christum & Beatam Virginem; cum nascendo filius penetrabat ejus viscera. Si autem per hanc indistantiam intelligis, non solùm præsentiam localem, sed aliquam aliam intimitatem, quid hæc intimitas? Rursùs cum hæc intimitas non sit entitas superaddita, sed sola formalitas, restituo argumentum; impossibile est transire, à non esse intimi penitus, ad esse intimi sine sufficienti mutatione, quæ hîc mutatio? Tum quia discurrendo circa has dispositiones urgeri potest, dantur unibilia de novo, quæ non requirunt intimitatem de novo. Ergò ratio uniti malè per dispositiones explicatur, quæritur enim hîc ratio formalis, adeoq; universalis uniendi, qualis est albedo respectu dealbandorum. Antecedens probatur, quia Personæ Divinæ sunt unibiles de novo naturæ creatæ & tamen ad hoc uniri nullâ indigent novâ intimitate.

Respondetur quintò, quòd à non esse uniti, sit sufficiens mutatio naturaliter & ordinariè loquendo, ipsa indistantia & dispositiones, itemque eductio respectu formarum materialium, & creatiò respectu animæ rationalis ita, ut naturaliter loquendo, uniri nihil aliud sit, nisi materiam habere dispositiones, & esse illi formam, quæ educitur vel creatur præsentem, quia verò fieri potest miraculosè, ut non fiat illorum unio, etiam positis illis prærequisitis, hoc inde fit, quia positis illis prærequisitis ponit Deus modum determinantem, quominus illa uniantur; atque ita jam unio erit ipsa materia disposita, & forma indistantes, prout dicunt negationem modi determinantis in casibus miraculosis, ne sequatur illorum unio. Sic v. g. Angelus habet species futurorum à se cognoscibilium, & per præsentiam illorum, naturaliter & ordinariè loquendo, sufficienter determinatur ad esse cognoscitivi futura, si tamen Deus ponat modum determinantem, ne sequatur cognitio, tunc Angelus à non esse cognoscentis futura, ad esse cognoscentis futura, non poterit transire per solam præsentialitatem objecti, & sicut non est necesse, ut detur modus determinans Angelum positâ præsentialitate objecti futuri, ut cognoscat futura; sed sufficit sola negatio modi determinantis & impedientis, quominus cognoscat, ita sufficiet indistantia formæ & materiæ, unà cum negatione modi impedientis, quominus illa uniantur. Et sicut rursùs non positâ præsentialitate objecti, si Deus velit Angelum cognoscere futura, sufficiet ponere modalitatem determinantem Angelum ad esse cognoscentis, ita non positis dispositionibus, si Deus velit fieri unitum, ponet modalitatem determinantem ad esse uniti.

Impugnat primò hanc responsionem quidam, quòd scilicet multiplicet magis entia, quàm communis sententia modalistarum, quia quamvis pro ordinariis unionibus non adstruat modalitatem, immò explicat unionem per negationem entis, hoc est modalitatis, tamen pro extraordinariis casibus multiplicat modos specie distinctos, unum quidem qui impediat, ne materia disposita uniatur formæ, & alium, qui materiæ indispositæ uniat formam indistantem, majusq; est multiplicare entia specie distincta, quàm solo numero distincta.

Responderi potest, quando pro principio assumitur non esse multiplicanda entia sine necessitate, agitur de actuali multiplicatione; non autem de possibili & miraculosa; porrò hæc responsio non multiplicat actu entia, cùm non multiplicet actu modalitates. Quòd autem possibilitatem entitatum non prohibeat multiplicare illud principium, ratio est. Tum quia illud principium non prohibet affirmare, Deum posse producere quidquid non implicat contradictionem, dicere autem, hunc vel illum modum esse possibilem, est affirmare Deum posse producere, quidquid non implicat contradictionem. Tum quia etiam per Modalistas possunt dari modi, quorum unus etiam indispositæ materiæ uniat formam, quamvis ordinariè id non faciat, potest item dari alius specie distinctus, qui impediat quominus uniatur forma indistans, etiam dispositæ materiæ, & insuper Modalistæ dicunt uniri hæc extrema de facto modis. Ergò Modalistæ magis multiplicant entia.

Posset nihilominus hoc argumentum restitui, quod etiam in miraculosis casibus, si aliquid sine miraculo, & sine multiplicatione entium fieri possit, nec ponendum miraculum, nec multiplicanda entia; nisi aliunde id constet. In principiis autem modalium sine multiplicatione entium sequitur negatio unionis, in casibus miraculosis, sed etiam hæc stabilitio argumenti, infringi potest. Quòd si hæc duo comparentur inter se, multiplicatio entium in casibus extraordinariis, & multiplicatio entium in obviis & ordinariis, præeligenda sit multiplicatio in illis prioribus, quia procedetur quasi in alio statu rerum, in alio autem statu potest hoc fieri per entia; quòd aliàs fit per non entia, Modalistæ autem in præsenti statu multiplicant entia.

Impugnat secundò idem, quòd scilicet unio sit quid positivum. Ergò in illa negatione modi, stare non potest.

Responderi potest, unionem esse quid positivum in recto, hoc est ipsa extrema disposita, licèt sit quid negativum in obliquo; & sicut ratio termini in quantitate sufficit, quòd sit positiva, ratione eorum, quæ dicit in recto, ita & ratio unionis. *Cæterum*

Contra hanc responsionem est. Tum quia, si unio, seu compositio, esset ipsamet materia & forma

forma dispositæ, prout dicunt negationem modi impedientis, non unio, seu decompositio, esset positio illius modi; cujus unio dicebat negationem, quod ipsum probatur, quia non esse negationis omnis formæ & formalitatis non ponitur aliter, nisi positione entitatis, cujus negatio dicebatur, sic v. g. negatio albi non tollitur aliter, nisi positione albi, non esse relationis, non tollitur aliter, nisi positione relationis. Ergò etiam & negatio modi impedientis, non potest aliter tolli, nisi positione modi impedientis, atqui hoc falsum est, nam in morte non posito ullo modo fit separatio animæ à corpore, adeoque negatio unionis & decompositio, procedit autem argumentum de formali ratione disunionis, non autem de materialiter sumpta disunione, quæ haberi potest, utpote malum ex singulis defectibus, adeoq; ex negatione dispositionum. Tum quia, quando Deus vult, ne per præsentiam objecti, species Angelicæ de futuris compleantur, & ne Angeli de iis eliciant cognitionem, non est necesse ponere modum impeditivum, quominus cognoscant, sed sufficit sola subtractio concursus ad ponendam entitatem cognitionis, esset q; hoc multiplicare entia sine necessitate. Ergò & quando vult Deus, ne positis circumstantiis requisitis, uniatur materia formæ, non est necesse ponere modum impeditivum, sed solum subtrahere concursum, ne pullulet modalitas, de qua disseritur. Tum quia videtur hoc esse inventum, nonnisi ad eludendum argumentum sine ullo auctoritatis fundamento, & tamen si nihil impediat, præstat potius talem rationem assignare unionis, quæ in ordinariis & extraordinariis casibus, eandem rationem prorsus uniti faciat in extremis ejusdem speciei:

Posset hîc adhuc adferri ratio, Cur à non esse uniti ad esse uniti transeatur, nempe ratione concursus Divini certæ differentiæ temporis alligati, in qua Deus decrevit fieri aliquod compositum? Sed hoc principium impugnatum in materia de modis.

ADDO insuper, quòd concursus Divinus in se ipso spectatus, nō sit per illos aliqua entitas, quæ sit de novo, hinc restaurari potest argumentum jam factum. Impossibile est à non esse concursûs Divini alligati certæ differentiæ temporis, in ordine ad faciendum unitum, ad esse concursûs Divini alligati certæ differentiæ temporis, transire sine sufficienti mutatione, quæro quænam mutatio intercesserit sufficiens?

DIFFICULTAS II.

An unio formaliter accepta, sit modus?

TEnenda erit media via inter sententiam Nominalium & Modalium, Quod ut fiat, *sit*

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

PRÆMITTO I. *Distincta sunt hæc duo, quærere. An unio salvari possit sine modo*, & de hoc diximus superiori difficultate; *& aliud est quærere an unio sit formaliter modus*, sicut aliud est quærere: an universale dari possit sine abstractione formali, & aliud est quærere, an universale sit ipsamet abstractio formalis, item aliud est quærere: an ratio sensitivi dari possit sine animato, & aliud; an sensitivum sit formaliter animatum, & & sic de reliquis. Porrò in præsenti, secundùm hunc alterum sensum quærendum erit: Quod ipsum ut explicetur.

PRÆMITTO II. *Quòd aliud sit dicere materiam determinari, ad esse in actu secundo, & aliud est dicere materiam esse determinatam ad esse materiæ in actu secundo*, nam illud primum habetur à solo actu existentiæ, & productionis extra causas, posterius autem habetur tunc, cùm materia actu exercet rationem & officium materiæ, idem dicendum proportionaliter de forma.

PRÆMITTO III. *Quamvis certum sit, quòd si materia sit determinata ad esse materiæ in actu secundo, hoc ipso etiam forma sit determinata ad esse forma in actu secundo, supposito tamen quòd æqualiter utraq; pars, rationem unionis ingrediatur, debet exprimi utraq; determinata.* Posito autem, quòd modus determinativus non ingrediatur rationem compositi tanquam pars intrinseca, sed merè tanquam connotatum, non debet dici, unionem esse materiam, formam, & determinationem, sed materiam & formam prout dicunt determinationem, quantumvis si in re spectetur illa unio, independenterq; à nostris conceptibus, dicet omnia illa tria. Hoc suppositum explicatum alibi. *His præmissis*

DICENDUM est. *Quòd unio formaliter sit ipsamet entitas materiæ, prout determinata ad esse materiæ, seu subjecti in actu secundo, & ipsa forma, prout determinata ad esse forma in actu secundo*, Aristotelicè autem dices, quòd unio sit ipsa materia & forma, quia hoc quidem materia, & illud forma est. Non addidi autem, quòd hæc determinatio fiat per entitatem modalem, ut magis universalem unionis conceptum traderem, si enim darentur materia & forma, quæ non possent, nisi unà existere, illæ verè essent unitæ & determinatæ ad esse talium in actu secundo, sine ulla tamen modalitate, & quia defacto ita determinata extrema non dantur, defacto determinatio illa habetur ab entitate modali in obliquo, & pro connotato importata.

PROBATUR primò Conclusio. Si nihil obsit, in eo Formalitas unionis statuenda est, in quo eam constituit Aristoteles, sed ille ipsam constituit in materia, prout exercet rationem & officium

officium materiæ, & in forma, prout exercet rationem & officium formæ. Ergò: Major est recepta in Scholis, quoad auctoritatem Aristotelis, quòd autem nihil obsit constabit ex solutione argumentorum. Minor probatur, imprimis textibus Aristot. 8. Metaph. text. 15. quærens, quare aliqua non fiant unum substantiale, ut Ilias, aliqua fiant, addit, *Quia si, inquit, hoc quidem materia, hoc verò forma est, & hoc quidem potentia, hoc verò actus, profectò non videtur amplius dubitatio esse, quod quæritur.* Rejicit ibidem T. 16. Philosophus antiquos, comminiscentes aliquid tertium, ad faciendum compositum, & pro causa hujus erroris assignat, *Causa, inquit, est quoniam potentiæ rationem quærunt unientem, & differentiam, est autem ut dictum est ultima, materia & forma idem, & hoc quidem potentiâ, hoc verò actu.* Certè textu hoc citato mediam unionem rejicit, dicitq; non in unionem id mediam rejici debere, sed in hoc, quia hoc quidem materia, illud forma est. Textus ulterius sic habet: *Quidam copulam animæ, & quidam compositionem aut conjunctionem animæ cum corpore, ipsum vivere. Attamen eadem de omnibus ratio erit, etenim ipsum sanum esse, aut copula, aut compositio, aut conjunctio animæ & sanitatis erit, & æs esse triangulum, compositio æris & trianguli, & album esse compositio superficiei & albedinis.* Subjungit Aristot. hæc omnia erronea esse: & rationem reddit, *Causa verò est, quoniam potentiæ & actus rationem quærunt unitatem & differentiam.* Concludit Aristot. *Est autem ut dictum ultima, materia & forma idem.* Vide eundem 2. de Anim. text. 710. & reliquis, hinc conficitur tale argumentum. Id secundum Aristotelem formaliter est unio, quod redditur pro ratione, quare aliqua fiant unum substantiale, atqui hoc, quare aliqua fiant unum substantiale, est, quia hoc quidem materia, hoc verò forma est, E. in hoc, quod quidem materia hoc verò forma est, consistit formaliter ratio unionis, & quia Arist: nullum fundamentum habuit distinctionis nexus radicalis & formalis, censendus est loqui de unione formali. Et certè loquitur de hac unione illam rejiciendo, quam ponebant antiqui, illi autem adstruebant unionem proximam.

Eadem mens Aristot. exinde colligitur, quia Aristoteles nullum habuit fundamentum superaddendi ad faciendum compositum aliquam entitatem, præter entitatem materiæ & formæ dispositarum; nam quoad formas materiales attinet, illas censebat distinctas quidem realiter à materia, sed non separabiles à materia ad sui permanentiam, hinc formas materiales substantiales, secundi Physicorum textu 19. comparat cum figura & simitate, concreta item accidentalia, comparat cum masculino & fœminino septimi Metaph tex. 17. & 6. Metaph. textu 2. quòd si censebat non separabiles à materia, censebat non posse reperiri disunitas, si non erant reperibiles disunitæ, non erunt indifferentes ad uniri vel non uniri, si non erunt indifferentes ad uniri, vel non uniri, non indigebunt determinativâ modalitate; & sicut Modalistæ quia asserunt de sua modalitate unionis, illam non esse indifferentem, ut sit vel non sit unitiva subjecti, etiam per ordinem ad agens Divinum, ideo uniendæ illi non superaddunt alium modum, ita nec Aristoteles addere debuit. Quod attinet ad animam rationalem, nec istam separabilem putabat à materia disposita & organisata, nec enim miracula vidit, quæ agnoscit Christiana Philosophia, quòd si non agnovit formam indifferentem ad uniri materiæ dispositæ, nec habuit fundamentum superaddendi entitatem, quæ tolleret indifferentiam.

RESPONDEBIS primò ex Suar. Aristotelem rejecisse entitatem tertiam ratam ad constituendum compositum substantiale, sed non rejecisse entitatem modalem.

CONTRA. Tùm quia non rejecit quidem clarè, rejecit autem implicitè, siquidem pro causa ultima, quare hoc unum seu compositum sit, reddidit, quia hoc quidem materia, & illud forma est: Tum quia talem nexum rejecit Arist. qualem nexum admiserunt ii, quibus ille se opposuit, illi autem admiserunt nexum modalem, quia admiserunt nexum, sine quo Materia & Forma esse possent, licèt ipse nexus sine illis esse non possit. Quia illi non distinguebant inter nexum formæ spiritualis, cum corpore, & inter nexum accidentium cum materia, sed æqualiter de utroq; loquebantur, cum tamen nexus accidentium esset per illos talis, ut sine illo posset esse corpus, non ille sine corpore, siquidem & ipsas formas accidentales tales cum Aristotele retro omnes Philosophi agnoverunt, ut sine illis posset esse subjectum, non illæ sine subjecto, Ergò & nexus ille erat talis, ut sine illo potuerit esse materia, licèt ille nexus, non potuerit esse sine materia. Ergò si rejecit nexum Aristoteles, rejecit nexum modalem. Tum quia nullum fundamentum est in Aristotele agnitæ entitatis modalis quà talis, ab illoq; probatæ.

RESPONDEBIS secundò, Aristotelem non loqui quare aliqua sint unita, sed tantùm quare sint unum per se, quod rectè in hoc principium refertur, quia illud actus, illud potentia est.

CONTRA. Tùm quia album ex communiori sensu non est unum per se, Aristoteles autem locis citatis ostendit, quare ex albedine & subjecto fiat unum, id referendum esse; quia hoc quidem actu, illud verò potentiâ est. Ergò non loquitur de solo uno per se. Tum quia esse unum per se, & esse unitum. v. g. in composito humano, non distinguebat Aristoteles physicè & nemo distinguit, cùm ergò dabat Physicam rationem, quare in composito humano partes sint unum per se, idq; referebat, quia hoc quidem materia, illud

illud forma est, etiam censendus est, eandem dedisse rationem quare sint unum, cùm non distinguantur physicè intra eandem entitatem? Tum quia in citato 8. Metaph. differit universaliter Aristoteles, cui etiam consentit S. Thom. 8. contra Gent. cap. 71. par. Q. 76 a. 6 q. 4. de malo art. 4. secundi de anima Lec. 1. in fine.

Probatur secundò Conclusio, si nihil obsit debemus Modalitati tribuere modum essendi, qui non sit de genere suo perfectissimus, consequenter si nihil obsit non debet illi tribui ratio substantialis, sed positâ unione in sola materia & forma, quà talibus in actu secundo, non tribuetur Modo modus essendi de suo genere perfectissimus, dicetur enim ille modus, non ingredi constitutivè rationem compositi substantialis, sed esse modus in entitate accidentalis, substantialis autem terminativè, quia ordinatus essentialiter ad determinanda extrema substantialia; ad eum modum, quo alterationes clauduntur nomine generationis substantialis, quia scilicet ad substantiale compositum terminantur. Quod autem modalitati non sit tribuendus modus essendi de genere suo perfectissimus, Ratio est. Quia non est ens, sed entis ens, maximeq; accedit ad accidens immo est quid illo debilius, hinc accidens licet non possit existere naturaliter sine subjecto, potest divinitus, cum modus ne divinitus quidem sine subjecto existere possit. Deinde sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec dignificanda, nulla autem necessitas substantialisandi modum.

Probatur tertiò, si nihil obsit in eo debemus constituere unionem, quòd quam optimè salvet: quare in resurrectione mortuorum substantialiter iidem simus resurrecturi, sed positâ unione in sola materia & forma prout talibus in actu secundo, salvatur melius, quare in resurrectione mortuorum, iidem substantialiter simus resurrecturi. Minor probatur, quia positâ illâ unione substantiali Modalisticâ, cum eam in resurrectione eandem non simus habituri, non ita rigorosè dici poterimus iidem substantialiter resurrexisse, deerit enim aliquid nobis substantiale, nec refert, quòd aliâ substantiali unione longè meliori, quia incorruptibili supplendæ sunt vices corruptibilis unionis, nam si nobis daretur corpus ex alia materia, quæ est nobilioris speciei, non diceremur substantialiter iidem resurrexisse, ita & hîc.

Confirmatur, quia principalis ratio ponendæ entitatis modalis, est, ut ostendatur sufficiens mutatio transitus à contradictorio ad contradictorium, huic autem planè satisfiet, positâ modalitate determinativâ, pro solo nonnisi connotato.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicit primò Arriag. Quando duæ res invicem possunt separari, saltem de potentia absoluta, evidens est, eas esse distinctas, quia nihil à seipso potest separari. At possunt esse realiter materia & forma substantialis in rerum natura; & tamen non inter se unitæ. Ergò materia & forma comparata ad unionem, sunt distincta.

Respondetur. Concedendo totum, qui indistincta sunt ab unione, materia & forma non quomodocunq; sumptæ, sed prout tales in actu secundo; si autem simpliciter sumantur materia & forma, deest illic aliquid tertium nempe connotata Modalitas, à qua nemine cogitante entitativè distinguuntur materia & forma, & sine illa non competit materiæ & formæ ratio unitarum.

Instabis. Quando duæ res invicem possunt separari, evidens est, eas esse distinctas realiter, sed potest esse materia & forma, & non esse tales in actu secundo. Ergò materia & forma illæ quà tales in actu secundo, sunt duæ res, quæ ab invicem distinguuntur.

Respondetur. Materiam & formam in circumstantia Modalitatis non posse non esse tales in actu secundo, quod ipsum connotatum desit, distinguentur ab illo entitativè materia & forma: Deinde ea distinguuntur realiter, quæ possunt separari separatione entitativâ, non tamen ea, quæ possunt separari separatione ejusdem aliter se habentis, posteq; materia & forma non esse tales in actu secundo, non secundùm quod illa talitas aliquid dicit in recto, sic enim dicit ipsam entitatem materiæ & formæ, sed secundùm quòd talitas dicit aliquid in obliquo, nempe connotatam modalitatem, à qua indubiè distinguuntur entitativè. Videantur dicta circa hoc argumentũ, in materia de Relatione.

Objicit secundò idem. In generatione hominis datur propria & rigorosa actio generativa. Ergò aliquid per illam producitur, non materia neq; forma rationalis, nam hæc non generantur. Ergò debet produci unio utriusq; partis. Ergò hæc est distincta ab utroq;.

Respondetur primò. Actionem productivam, noviter entis, habere terminum distinctum realiter, à re, hoc est, debere esse productivam novæ entitatis, sed actio productiva noviter ejus quod est purè ex entibus, non debet habere distinctum terminum realiter à re, sed sufficit quod habeat distinctum formaliter. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia formalitates in nostra sententia, non sunt quid distinctum nemine cogitante, quomodo ergò seipsis, distinctam

ſtinctam nemine cogitante, terminabunt actionem. Tum quia actio illa productiva noviter, extrahitne aliquid extra cauſas noviter, vel non extrahit? Si non extrahit noviter, Ergò neque eſt actio productiva noviter, utpotè cui non reſpondet paſſum; Si verò extrahit noviter, Ergò dat neceſſariò noviter exiſtentiam. Si autem dat exiſtentiam noviter, rogo quid deſideratur, quòd ille terminus, habeat eſſe realis à re. Tum quia immeritò diceretur v. g. Paternitatem eſſe terminum ſtrictæ & rigoroſæ actionis productivæ, cum ergò formalitatis compoſiti comparativè ad materiam & formam ſimul ſumptas, non minor ſit Phyſica identitas, quàm Paternitatis in Relato: non poterit dici illa formalitas terminare propriam & rigoroſam actionem productivam:

Responderi poteſt aliter, imprimis quærendo: an Ariſtoteles agnoverit propriam & rigoroſam generationem hominis vel non? Si agnovit, & tamen cenſuit nihil ſubſtantiale à generante produci, (nam cenſebat materiam eſſe ingenerabilem, animam item rationalem non cenſuit generari, unionem item modalem ſubſtantialem non admiſit) quid mirum erit, ſi cum Ariſtotele aſſeramus, etiam poſitâ rigoroſâ generatione hominis, non eſſe neceſſarium, ut aliquid ſubſtantiale, reale producatur novum, ſi autem non agnovit rigoroſam generationem hominis, probandum hoc venit aſſerenti, vel cum ipſo ſentientes non arguendi, præcipuè quia hîc involvitur quæſtio de voce: ut mox videbimus. Rursùs pone Modaliſtis non conſtare, poſſe materiam & formam indiſtantes præſenteſque non uniri, tunc jam non cogitarent de modis in compoſito, jam ne tunc temporis negaſſent generationem ſubſtantialem, quodque illi vellent reſponderi in ſententia Ariſtotelis, caſuque propoſito, idem nos in præſenti dicere poterimus.

Directè autem argumento duplici viâ ſatisfieri poteſt, imprimis diſtinguendo generationem, in generationem remotam, & proximam; Generatio remota eſt, productio diſpoſitionum quæ ſunt accidentia, vocantur tamen generatio ſubſtantialis, quia terminatur ad ſubſtantiale aliquid, nempè compoſitum; Proxima autem generatio, eſt inſtantanea inductio materiæ in formam, iſta etiam habet terminum realem, non quidem materiam & formam, nam hæ ingenerabiles ſunt, ſed habet ipſam entitatem modalem determinativam, ut hæc materia, ſit materia in actu ſecundo; & hæc forma, ſit forma in actu ſecundo, quantumvis hæc entitas, ſit entitativè accidens, & terminativè non niſi, ſubſtantialis. Quod ipſum ſic illuſtrari poſſit. Entia quò magis abſtrahunt à materia, eò dependent à paucioribus cauſis, & ita cùm DEus abſtrahat ab omni materia, etiam Metaphyſica, hoc eſt potentialitate ad exiſtere, convenit illi aſeitas ſeu independentia. Rursùs Angeli cùm abſtrahant ab omni materia Phyſica ſeu corpore, non tamen Metaphyſica, convenit quidem illis ratio dependendi, ſed non niſi ab una cauſa hoc eſt DEO, Angelus enim non generat Angelum. Bruta verò quia non abſtrahunt, & quoad materiam. & quoad formam, quoad eſſe materialis, ideò dependent in ſuo fieri, & à DEO, & à generante, cujus actio, immediatè ad ipſam formæ materialis eductionem terminatur. Jam verò homo cum eſſe ſuo, participet, & cum Angelis, & cum Brutis, quod quidem forma illius non dependeat à generante diſſimilatur Brutis, aſſimilaturque Angelis, ab eodem non niſi principio habendo pendentem formam, hoc eſt à DEO; à quo ſolo etiam Angeli habent eſſe dependens: quia nihilominùs diſſimilantur Angelis homines, debuerunt pendere in ſuo eſſe; quod eſt generari à pluribus principiis, hoc eſt & à DEO, & à generante, licet ſeſe minùs extendente, quàm extendatur in generatione Brutorum, ideò generans hominis non extendendo ſeſe ad formam, extendit ſe ad poſitionem diſpoſitionum, cùm tamen nullæ dentur diſpoſitiones ad eſſe Angeli.

Alia via eſt ſatisfaciendi eidem argumento, inquirendo quid veniat nomine generationis ſubſtantialis, ejuſque rigoroſæ, hæc enim quantumvis rigoroſa generatio, non importat productionem ſubſtantiæ, nam in Divinis eſt generatio, & non eſt productio ſubſtantiæ. Rursùs ſi per rigoroſam generationem ſubſtantialem intelligis productionem entis de prædicamento ſubſtantiæ, ex eo quod etiam Divina ſubſiſtentia, quæ generatur, ſit de prædicamento ſubſtantiæ, ad hoc etiam dici poteſt, quòd non ſit de ratione ſubſtantialis productionis rigoroſæ, productio entis de prædicamento ſubſtantiæ, cùm nulla particula definitionis, generationis ſubſtantialis id depoſcat. Quòd ſi per rigoroſam generationem ſubſtantialem creatam intelligas diſpoſitionem ſubſtantiæ, ut evadat totum ſubſtantiale eo ſenſu, etiam nos dari concedimus generationem ſubſtantialem, quod etiam voluit S. Thom. par. 1. q. 118. art. 2. ad quartum, ubi inquit, *Homo generat ſibi ſimile, in quantum per virtutem ſeminis ejus, diſponitur materia ad ſuſceptionem talis formæ.* Ubi S. Thom: non in productionem alicujus ſubſtantialis à generante, ſed in materiæ diſpoſitionem refert generationem, vultque illam eſſe ſubſtantialem, hoc eſt diſpoſitivam ſubſtantiæ, per aliquid ſubſtantiale deciſum, non autem per productionem alicujus ſubſtantialis novi.

Instabis Primò. Generatio ſubſtantialis debet habere terminum ſubſtantialem, Generatio hominis eſt generatio ſubſtantialis, Ergò non habet pro termino modũ, qui eſt accidens.

Respondetur. Negando quòd generatio ſubſtantialis immediata, debeat habere terminum

num ſubſtantialem immediatum, habet enim pro termino diſpoſitiones quas producit, ſed generatio ſubſtantialis ſecundùm terminum mediatum, hoc eſt compoſitum, debet eſſe ſubſtantialis, vel certè generatio ſubſtantialis debet habere terminum ſubſtantialem, hoc eſt vi cujus vel diſponatur ſubſtantia, deciſione virtutis ſubſtantialis, vel producendo aliquid de prædicamento ſubſtantiæ, ſed non debet eſſe ſemper per productionem alicujus ſubſtantialis. Quanquam cùm Modaliſtæ ponunt actionem eſſe de genere accidentis, hôc ipſo negabunt illam eſſe in entitate ſubſtantialem, cùr ergò & de generatione hominis, idem non poterit dici, ut illa ſit nonniſi terminativè ſubſtantialis?

Instabis Secundò. Mors hominis eſt corruptio alicujus ſubſtantialis, ſed non eſt corruptio materiæ & formæ, Ergò eſt corruptio ſubſtantialis unionis aut modi illius, qui tunc corrumpitur, adeoque debet eſſe ſubſtantialis.

Respondetur. Mortem hominis eſſe corruptionem ſubſtantialem, quia eſt corruptio totius, quod denominatur homo, & eſt aliquid ſubſtantiale, ita ut homo non tantùm ſit ſubjectum denominationis, ſed & terminus formalis corruptionis, certè enim Ariſtoteles agnovit ſubſtantialem corruptionem hominis in morte, nec tamen agnovit diſtinctum ſubjectum denominationis, à termino formali. Conformiter ad dicta ſuprà dici poteſt. Mortem hominis eſſe corruptionem alicujus ſubſtantialis terminativè, ſed non eſſe corruptionem alicujus ſubſtantialis, entitativè.

Addo. Nihil omninò plus habere præ nobis Modaliſtas, ratione cujus ſalvent aut generationem ſubſtantialem hominis, aut ejusdem corruptionem, illorum enim modalis unio, ſeipsâ non eſt homo, ſi non eſt homo ſeipsâ, ergò nec ipſa eſt terminus generationis hominis, quia generationis humanæ terminus, debet eſſe homo, idem dic de corruptione ſubſtantiali. Sicut ergò per illos ſufficit immediatum terminum ponere talem, quo poſito non poſſit non eſſe genitum, quod eſt homo, aut corruptum, quod eſt homo, ita & per nos ſuffecerit, ponere illud connotatum Modale, tàm enim unionem illorum ſubſtantialem, quàm modum noſtrum, ſequitur compoſitum hoc, quod eſt homo. Unde ulteriùs non facit ad propoſitum, ſivè illud ſit accidentale, ſivè ſubſtantiale, ad quod ſequitur eſſe vel corrumpi hominis, ſiquidem antecedens illud, ſivè ſubſtantiale, ſivè accidentale, non eſt homo, hîc autem quæriter de termino generationis vel corruptionis humanæ, qui terminus homo eſt. Deinde nihil per Modaliſtas refert, an effectus producatur per ſubſtantialem, an per accidentalem actionem, modò producatur tali actione, quâ poſitâ inimpedibiliter ponatur effectus, ita nec referre debet quale ſit in entitate quod immediatè generatur vel corrumpitur, modò ſit tale, ut illo poſito, in impedibiliter ponatur homo, ſublato autem, tollatur. Denique expreſsè Ovied. docet hîc con. 4. p. 2. n. 4. quòd unio non ſit quid, niſi accidentaliter pertinens ad conſtituendum hominem, nam quantumvis crearetur unio, idem manere compoſitum, quomodo ergò ratione illius unionis, potiori modo debet dici eſſe corruptio vel generatio hominis eaq; ſubſtantialis.

Punctum Difficultatis 3

Solvuntur reliqua argumenta.

Objicit Tertiò Arriag. contra diſpoſitiones ſed ejus argumentum etiam ad præſens accommodari poteſt. Sivè unio conſiſteret in materia & forma talibus in actu ſecundo, connotando illam modalitatem, quæ eſt accidens homo non eſſet totum ſubſtantiale, involvere enim in ſuo conceptu illud determinativum quod eſt accidens.

Respondetur. Rationem ſubſtantiali deſumi à ſolis partibus, quæ ſunt ſubſtantiales hoc eſt materia & forma, quæ quia ordinantur ad ſe, tanquam actus & potentia ejusdem ordinis, conſequenter non ita ſe habet, ſicut acervus lapidum, nec ita ſicut calor comparatus ad hominem, quia calor comparatus ad hominem, eſt accidens. Quæri etiam poteſt ex proponente: an corpus ſit de ſubſtantiali conceptu hominis, ſi eſt de ſubſtantiali conceptu hominis, dicam quòd de ſubſtantiali conceptu illius, ſint accidentia; nam per illum in ratione corporis organici formatur corpus accidentibus. Addit Pontius, quando homo dicitur eſſe totum ſubſtantiale, ſi intelligitur quòd partes quas includit ſint ſubſtantiales, vera eſt propoſitio, ſi autem intelligatur, quòd non includat aliquod accidens, ullo modo, falſa eſt propoſitio.

Objicitur Quartò ex Oviedo, accommodando argumentum illius. Si determinatio illa modalis, ſe haberet ut connotatum, vi cujus exiſtat unio, identificata cum materia & forma. Ergò eſſet contradictio, ut exiſteret alia unio diſtincta à materia & forma, vel ipſa eſſet formaliter unio. Antecedens probatur, unio identificata cum materia & forma, nihil aliud eſt quàm materia & forma. Sed illud connotatum non eſt conditio, ut exiſtat materia & forma. Ergò non eſt conditio, ut exiſtat unio identificata cum materia & forma.

Respondetur. Modum illum eſſe conditionem, ut exiſtat materia & forma nõ quomodocunq;

cunque, sed ut existant quâ tales in actu secundo, cum quibus solis quâ talibus, est unio identificata. Antè Instantias mox ponendas.

Suppono. Principia aliàs stabilita de Connotatis, & de conceptu ut sic partis, de quo tractatum est in materia de Sacramentis in communi, sub initium; nempè licèt negemus aliquibus convenire rationem partis, concedimus tamen illa esse essentialiter & indispensabiliter requisita, ita ut sine illis, impossibile sit denominationem illam haberi, quantumvis denominationem illam, illa requisita non ingrediantur per modum partis. Unde in præsenti denominatio Uniti, dicit Materiam, Formam, Modalitatem illam determinativam, licèt illa Modalitas de terminativa, non habeat se, vel per modum partis ad totum unitum, nec tanquam ratio ejusdem formalis.

Consequenter, si in re loqui velimus, denominatio uniti, & compositum, dicit Materiam, Formam, Modalitatem, quantumvis illa modalitas, non sit ratio formalis uniendi, nec pars in denominatione uniti, ad eum modum, quo in relatione Transcendentali importatur fundamentum; ratio fundandi, Terminus, licèt ipse Terminus, nec sit pars relationis, nec ratio formalis referendi.

Et quia, ut dixi, in re, hoc quod est esse habentem Materiam denominationem Materiæ in actu secundo, & formam habentem rationem formæ in actu secundo, est denominatio, tria illa importans Materiam, Formam, Modalitatem, ideò sine illis tribus, impossibile est illam haberi, quantumvis ipsa illa modalitas non sit pars illius denominationis, nec ipsa ratio formalis denominandi. Quid ergò deerit Materiæ & Formæ existentibus ne habeant rationem talium in actu secundo, adeoque unitarum? deerit illa modalitas, quæ nisi supponatur, non potest intelligi illa denominatio.

Instabis Primò ex eodem. Formam & Materiam unitas existere, vel dicit aliquid supra existentiam utriusque entitatis, vel tantùm dicit utramque existentem, si aliquid dicit distinctum Ergò unio distinguitur à Materia & Forma, si nihil dicit, Ergò quotiescunq; existunt, toties sunt unitæ.

Respondetur. Quòd esse unitas nihil dicit plùs secundùm quod esse unitas, aliquid importat in recto, nihil inquam plùs dicit, supra entitatem Materiæ & Formæ, esse tamen unitas secundùm id, quod esse unitas dicit in obliquo, est quid distinctum ab entitate utriusque, in obliquo enim importat modalitatem. Secundùm etiam phrasim præusurpatam, esse unitas supra existentiam utriusque Entitatis dicit Materiam, non quomodocunque sed exercentem actum secundum materiæ, & formam exercentem actum secundum formæ, quod est quid distinctum, acquiriturq; ratione connotatæ modalitatis, de novo advenientis. Denique secundum suppositum immediatè adlatum loquendo, Materiæ & Formæ existentibus ne sint unitæ, deest modalitas connotata, distinguiturq; unio à materia & forma, sine connotatione modalitatis sumptis, licèt illa ipsa connotata modalitas, nec sit ratio formalis uniendi nec pars uniti, sed est tantùm necessarium essentialiter prærequisitum.

Instabis Secundò ex eodem. Conditio distinguitur realiter à ratione formali ad quam est conditio, Ergò illud connotatum, cùm sit tanquam conditio, distinguetur à ratione formali; quo posito sic ulterius urgetur. Ratio illa formalis prout distincta à connotato, vel dicit præter materiam & formam aliquid, vel non dicit: si dicit aliquid, Ergò unio distinguitur à materia & forma; si non dicit, Ergò ratio formalis unionis sita erit in solis illarum entitatibus, adeoque quoties hæ entitates existent, toties existet unio.

Respondetur imprimis, Negando universaliter, quòd conditio sit distincta realiter à forma, ad quam est conditio, quia existentia est conditio ad hoc, ut aliquid sit causa; & tamen indistinguitur realiter à causa; negatio distantiæ est conditio ad præsentiam, & tamen ab illa indistinguitur realiter. Unde tantùm verum est conditionem, esse distinctam realiter à forma, si forma sit Physica, non autem si forma sit Metaphysica: in præsenti autem unio, est forma Metaphysica materiæ & formæ, quâ talium, in actu secundo. Rursùs negatur, manere rationem formalem, quando sumitur condistinctè à connotato, sed manet nonnisi ratio formalis inadæquata; adæquata enim importat etiam illud connotatum: hinc à ratione formali illud connotatum distinguitur realiter inadæquatè, eò quòd illud complexum includens quæcunque spectantia ad unionem, importet illam conditionem, tanquam aliquod prærequisitum, ut pullulet ratio formalis adæquata unionis, & adæquata ratio relationis transcendentalis importat terminum, licèt non tanquam partem compositivam, ita importabitur & illa modalitas, licèt nec sit unio, nec illam componat per modum partis. Denique dici potest, quòd ratio formalis unionis prout condistincta ab illo modo, supra entitatem materiæ, dicat aliquid non entiativè sed formaliter distinctum, quod ipsum formaliter distinctum, non pullulet antè positionem illius connotati.

Instat Tertiò idem. Unio secundùm entitatem suam Physicam & secundùm formalitatem nemine cogitante, non distinguitur à materia & forma, sed positâ materiâ & formâ præexistit unio secundùm entitatem Physicam, Ergò existit etiam secundùm formalitatem.

Re-

Responsum in simili circa relationem, quod breviter repetitur: Unionem secundùm formalitatem spectatam, in quantum formalitas unionis, dicit aliquid pro subjecto, pro intrinseco &c. non distingui à materia & forma; licèt formalitas unionis in quantum aliquid dicit pro connotato & extrinseco intrinsecè requisito, distinguatur à materia & forma, quia modus ille quem importat unio, non habet eandem entitatem cum materia & forma.

Instabis Quartò. Connotata illa modalitas per nos inadæquatè distinguitur, ab illa ratione unionis, quod nō potest dici, quia si inadæquatè tantùm distinguitur, quomodo non est Pars intrinseca Unionis, sicut forma eò quod inadæquatè distinguatur à toto, est pars totius.

Respondetur. Connotata illa modalitas inadæquatè distinguitur ab illa ratione unionis, loquendo de Unione in re, inquantum illa complectitur sivè sua intrinseca, sivè extrinseca essentialiter requisita, licèt sit adæquatè distincta illa modalitas ab unione sumpta pro iis, in quæ tanquam intrinseca, cadit denominatio unionis; & ita in sententia communi Connotatistarum tempus vespertinum distinguitut inadæquatè à cœna, in quantum cœna complectitur omnia, sine quibus impossibile est esse cœnam, licèt tempus vespertinum non sit pars cōstitutiva, cœnæ nec sit illi intrinsecū quid. Cùm hoc tamen stat, ut sine illo connotato, non habeatur denominatio nec cœnæ, nec unionis. Quòd autem forma, eo quòd inadæquatè distinguatur sit pars totius, hoc exinde oritur, quia in denominationibus, quæ non sunt petibiles ratione alicujus connotati, rectè infertur esse hoc partem, si inadæquatè distinguitur, sed in denominationibus petibilibus ratione alicujus connotati non infertur determinatè ex inadæquata distinctione, quia hoc est pars, sed tantùm infertur quòd aut si pars, aut connotatum extrinsecum, intrinsecè & necessariò requisitum.

Instabis Quintò. In Principiis nostris, connotatum est adæquatè aliud, ab eo cujus est connotatum, ut terminus à relatione, cur non & illa modalitas erit adæquatè aliud, à ratione formali unionis.

Respondetur. In principiis nostris, connotatum est adæquatè aliud, ab eo, cujus est connotatum, si sumatur connotatio pro eo solo, in quod intrinsecè cadit denominatio connotativa. Sed non est adæquatè distinctum connotatum ab eo, quod sivè pro intrinseco, sivè pro extrinseco intrinsecè requisito, dicit connotatio: quô etiam sensu nec terminus à tali complexo, est adæquatè distinctus.

Objicitur Quintò. Unio formaliter est determinatio materiæ & formæ ad esse talium in actu secundo, sed modus est ista determinatio. Ergò modus, est unio formaliter.

Respondetur. Unionem formaliter esse determinationem materiæ & formæ, ad esse talium determinationem inquam Metaphysicam. Modus autem est determinatio Physica, & determinatio, quæ habetur à modalitate, est antecedenter compositionem, determinatio autem quæ habetur ab unione, non antecedit compositionem sed est ipsa compositio.

Hunc modum ponunt aliqui inter dispositiones quibus non assentior, quia si esset dispositio effectus illius formalis primarius, non erit nisi disponere; adeoque adhuc saltem in ordine ad potentiam absolutam, relinquet impedibilitatem, ne sequatur unio. Sed de hoc reliqua vide in materia de Unione Hypostatica.

Colliges. Per quid distinguatur hæc nostra sententia, à sententia Modalium, & Nominalium Per hoc: quia Nominales, non recurrunt ad salvandam denominationem uniti ad ullam modalitatem, recurrit præsens sententia; à Modalisti autem per hoc distinguitur, quia illam modalitatem non ponit pro ratione formali uniendi, sed pro necessario requisito.

DIFFICULTAS III.

De aliis Unionem Concernentibus.

Partior Difficultatem. *Sit*

Punctum Difficultatis 1.

Estné illa Modalitas una?

Dicendum est, *Modalem determinationem non nisi unam esse, in unoquoq; composito*, ita Suar: Vasquez Arria: Oviedo contra Hurta: & recentiorem Suar:

Probatur primò. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Ergò nec Modales determinationes, nulla autem necessitas plurificandi has Modalitates.

Respondebis, quòd non ponantur duæ adæquatè distinctæ Modalitates, seu secundùm terminos Hur: uniones, sed duæ inadæquatè partiales, duo autem inadæquata partialia, non æquivalent nisi uni, ex quo sequitur nullam fieri concessâ illâ duplici Modalitate entium multiplicationem, ad eum planè modum, cùm partia ter duo ignes ad eandem stupam igniendam concurrunt, non æquivalent nisi uni igni.

Contra. Quia etiam hoc est multiplicare entia sine necessitate, nam etiam ponere duas causas partiales, si nulla sit necessitas, est multiplicare entia, etsi id quod habet rationem inadæquati, possit habere rationem adæquati; apponere illi aliud inadæquatum, est multiplicare entia

tia sine necessitate. Nulla autem necessitas, ponendi duas illas inadæquatas Modalitates.

Probatur secundò accommodando ad præsens, argumentum Oviedi. Effectus formalis determinationis est constituere illud, quod determinat componens unum compositum cum alia comparte. Ergò determinatio, quæ se tenebit v. g. ex parte materiæ, constituet materiam componentem, unum cum forma. Ergò etiam constituet, formam, componentem unum cum materia; nam materia componens unum cum forma, & forma componens unum, cum materia, ne præcisivis conceptibus differunt; quia quidquid respondet ex parte objecti in uno, respondet ex parte objecti in alio, nam quòd idem in recto & postea in obliquo idem ponatur, nō arguit præcisionem objectivam, sicut panis cum vino, vinum cum pane, ut dixi in materia de relatione non præscindunt.

Respondebis in ista Propositione: Materia componit unum cum forma, respondet unio, seu determinatio subjectata in materia; & alia determinatio, cùm dico, forma componit unum cum materia.

Contra. Quia hoc ipsum est quod negatur, aliam scilicet debere respondere determinationem, cùm sufficiat unam respondere.

Probatur Tertiò. Positâ determinatione in sola materia, ad hoc, ut sit potentia formæ, ut sit materia in actu secundo, &c. vel unitur forma materiæ vel non unitur: Si unitur. Ergò immeritò duæ requiruntur determinationes; si positâ determinatione in sola materia, non unitur forma materiæ, Ergò nec materia illi unitur. Quod ipsum probatur, tum quia impossibile est, Petrum assidere Paulo; quin Paulus assideat Petro, si enim alteruter non sedeat, neuter dici poterit, assidere. Ergò etiam, si forma non unitur materiæ, nec materia dicenda est unita formæ. Tùm quia si potest uniri materia formæ, & non uniri forma materiæ, positâ solâ unione materiæ ad formam, erit ne compositum vel non? si erit compositum. Ergò superadditam aliam determinationem otiosè requiris; si non erit compositum, contra erit, quia quâcunque legitimâ ratione definieris compositum, ex illa, deducetur esse illic compositum, si dixeris esse compotum partiale, contra erit, quia nihil plùs illud totale dicet. Tum quia quando per te solùm materia unitur formæ, vel tribuit illi effectum suum formalem forma vel non tribuit; Si tribuit, Ergò superfluit alia modalitas; Si non tribuit, Ergò possibile est haberi in subjecto aptam formam, & non haberi illius effectum formalem.

Respondet primò Mastrius. Quamvis similitudo sit essentialiter duorum assimilatio, hoc non obstante est illic duplex relatio, ergò geminanda unio.

Contra. Quia similitudo potest spectari physicè, & sic una est, nempè qualitas in hoc, & qualitas in illo, seu ut dicit Aristoteles, quorum qualitas eadem est. Deinde potest similitudo spectari Metaphysicè, & sic est duplex conceptibilis formalitas relationis, sic etiam in præsenti ex eadem proportione sufficiet Physicè una modalitas, licèt alia sit formaliter futura unio, hujus cum illo, alia illius cum hoc

Respondet secundò. Positâ unione illâ unâ, unum tantùm unietur intrinsecè, aliud extrinsecè.

Contra. Quia quamvis aliquid non recipiat in se unionem, modò sit terminus illius intrinsecus, nihil illi oberit quominùs dicatur esse unitum intrinsecè, adhucque illo extremo per modum termini se habente, mutabitur illud extremum, casu quo additione illa, licet in se non subjectata, perficiatur in ordine ad operationes, ad quas dicit essentialem ordinem, tanquam sui perfectionem.

Respondet tertiò, per unionem unam ambo extrema esse unita, sed non ambo formaliter.

Contra. Quia si aliud extremum evadat terminus intrinsecus unionis, nihil deest quominùs dicatur esse unitum formaliter; & licèt Materia & Forma unita debeant esse relata mutuò, nego hanc relationem mutuam, salvari non posse, sine receptione unionis in utroque; & sicut accipiendo fundamentalem similitudinem, & Physicè, non est necesse quidquam recipi nisi unam qualitatem, cùm tamen una qualitas, non sit similitudo, sed accessus alius qualitatis, facit simile; ita non est necesse poni aliquid in alio extremo, sed accessus alius extremi, hoc extremo habente se tanquam termino intrinseco, potest evadere formaliter unitum, relatum, &c. Quid autem sit terminus intrinsecus, explicatum in Materia de Incarnatione, ubi: cur Verbum non mutetur in Unione Hypostatica.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur Primò. De essentia unionis, & in nostris principiis, de essentia est determinationis, respicere aliquid ut subjectum, aliquid ut terminum, sed hoc non potest esse nisi duplex modalitas; nam aliàs utramque partem respicere ut subjectum. Major probatur, nam unio vel modalitas hypostatica, est verè unio, respicitque naturam humanam ut subjectum, verbum ut terminum intrinsecum.

Respondet Arriag: Negando Majorem probationi illius consequentiam, quia est à particu-

ticulari ad universale. Negari etiam potest minor, quia sicut relatio respicit unum ut subjectum, aliud ut terminum, quantumvis in termino non recipiatur, ita & determinatio aut unio modalis, idem habere poterit.

INSTABIS. Forma ut unita materiæ, est perfectio materiæ, Ergò ut unita, debet recipi in materia, Ergò modus unionis debet recipi in materia.

RESPONDETUR. Transeat totum, posito præcipuè quòd modus iste sit materialis. Deinde dici potest, negando formam ut unitam, unione appropriatâ soli formæ, esse perfectionem materiæ, sed est illius perfectio, vel propria, vel communi utrique unione, unita.

OBJICITUR Secundò, tam unio quàm determinatio nostra modalis, debet recipi in utroque extremo, quia impossibile est manere aliquid intrinsecè unitum, vel determinatum, per unionem vel determinationem, quæ non recipiatur in illo. Materia autem & forma sunt intrinsecè unita.

RESPONDET Arriag: unionem illam recipi in utroque extremo, sed commodè dicetur quòd modalitas illa respiciat unum tanquam subjectum, & aliud tanquam terminum intrinsecum, & sic Verbum Divinum est intrinsecè unitum, quamvis sit nonnisi terminus intrinsecus Modalitatis, cæteroqui non nisi in sola humanitate, subjectatæ.

INSTABIS. Non potest quidquam dealbari albedine in alio receptâ. Ergò nec uniri unione in alio receptâ, aut determinari determinatione, in alio receptâ.

RESPONDETUR. Si procedat argumentum de subjecto recipiente determinationem, cui vicissim aliud non connectitur, sicut non connectuntur parietes duo, vel homo & paries, totum argumentum concedi debet. Si autem procedat de indistantibus, ad se ordinatis, &c. extremis, imprimis retorqueri potest argumentum; quare Verbum sit unitum intrinsecè humanitati, quantumvis Modalitatem in se nullam recipiat. Rursùs albedo vel recipitur immediatè in quantitate vel immediatè in materia, certum est non recipi illam immediatè in forma, quia hæc non comparatur ad albedinem, ut ejus materia, & tamen non ipsa materia denominatur alba, sed paries, qui etiam importat formam; quòd si ad dandam denominationem in composito albi, etiam formæ, sufficit quòd ratione unionis, contribuant sibi sua prædicata, quam contributionem prædicatorum, non faciunt duo parietes dissiti, utpote non ordinati ad se, tanquam actus & potentia, ita etiam contribuent sibi sua prædicata materia & forma, quando ad se comparabuntur ut Actus & Potentia in actu secundo tales, quamvis unionem, unum tantùm extremum recipiat. Denique dici potest dealbationem utpotè ens absolutum, non respicere aliud tanquam terminum intrinsecum: consequenter non habere ullum titulum dealbandi aliud, jam autem determinatio materiæ, ad esse unitæ formæ, est quid relativum, respiciensque formam tanquam terminum intrinsecum, ideò ille vel hoc titulo tribuere potest denominationem determinatæ vel unitæ.

OBJICITUR Tertiò. Relatio in sententia istorum, qui illam distinguunt realiter, quando duo extrema referuntur, non sufficit ut sit una, Ergo nec in sententia nostra sufficit ut sit una modalitas.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia possibile est esse unum relatum, & aliud non referri, hinc definitivè relatio, non est duorum habitudo, sed habitudo ad aliud, etsi relatio esset definitivè duorum habitudo, non esset necesse duas relationes ponere; quia autem unio vel nostra modalitas, est duorum habitudo, unio enim semper est duorum, nec sunt separabilia, ut materia uniatur formæ, & vicissim forma non uniatur materiæ, hinc fit ut sufficiat unionem & determinationem modalem, esse unam. Deinde cùm universaliter falsum sit, modalitatem hanc debere in utroque extremo recipi, cùm non recipiatur in Verbo, cumque non sit ratio, quare sufficiens sit una modalitas in uno composito, & non sit sufficiens in alio, hinc fit, in omni eventu posse poni unam modalitatem, quæ ratio non inquirit rationem, cur Modalitas non possit recipi in Verbo, sed attendit ad hoc; si in Christo sufficiens est una modalitas, non in utroque extremo recepta, cur non aliàs sufficiet.

OBJICIT Quartò recentior Suar. Illa modalitas est duorum extremorum, Ergò ex vi definitionis non magis se tenet ex parte unius, quàm ex parte alterius.

RESPONDETUR. Ex vi non nisi talis modi vel unionis determinat sibi hoc potiùs subjectum sed indifferens aliâs esset, ut in alterutro subjecto recipiatur.

INSTAT Primò. Si modalitas dicta se tenet tantum ex parte unius extremi; cur non potiùs definitur vinculum vel determinatio unius extremi ad aliud vel cum alio.

RESPONDETUR. Est Quæstio de modo loquendi, in qua maxima ratio petitur ex placito sed hujus placiti hæc etiam potest dari ratio quia ly aliud vel alius importat aliquid extrinsecum, quia autem composito, neutra pars est extrinsecum, fit ut neutra pars, debeat illis terminis exprimi. Rursùs ideò non appellatur modus ille determinatio unius extremi ad aliud, vel cum alio, quia hæc Phrasis importat quasi majoritatem & specialitatem unius extremi uniti quàm alius; unio autem vel ille modus, se æquè ad utrumque extendit, in ordine ad

ad vinculare, vel determinare, neque magis una pars in ratione compositionis componit quàm alia, jam autem si diceretur illa modalitas determinare unum cum alio, significaretur specialitas unius extremi præ alio, & sicut v. g. non est bene cultus sermo, Rex mecum fuit in prandio, sed tu potiùs fuisti cum Rege, quia Rex habet præcellentiam, ita & in præsenti non rectè diceretur unio esse unius extremi cum alio, quia illi competeret etiam præcellentia.

INSTAT 2. Relatio ex eo quòd non sit in utroque extremo, sed in uno tantùm, ad aliud, non dicitur respectus duorum extremorum, sed unius ad aliud. Ergo etiam & unio si non esset in utroque extremo, deberet dici unius unio ad aliud.

RESPONDETUR. Negando ideò dici relationem ad aliud, quia in uno extremo ponitur, sed quia terminus est quid extrinsecum relationi; nec per modum partis intrare debet in compositionem hujus, quod est relatum, hinc rectè nominatur ad aliud; è contra quia extrema mediâ unione, vel propter determinationem modalem intrare debent compositum, per modum partium intrinsecarum, hinc unio non debet dici unius ad aliud.

INSTAT 3. Mastrius. Terminatio ad formam unionis receptæ in Materia, solùm sufficit ut dicatur extrinsecè unita, non autem ut dicatur unita intrinsecè. Omnis enim modus essendi intrinsecus, unius rei cum alia, ad unionem per informationem reducitur, quia denominatio intrinseca sumitur à forma intrinseca.

RESPONDEO. Nego si aliquid se habeat per modum termini intrinseci, quod non possit dici unitum intrinsecè, quamvis non se habeat per modum subjecti receptivi. Negoque rationem intrinseci, reduci semper ad informationem. Et licèt denominatio intrinseci sumatur à forma intrinseca, id tamen verum est, aut de forma intrinseca recepta, aut ad se terminata, tanquam ad aliquid intrinsecum.

Quòd autem dicit Mastrius, etiam Verbum esse unitum extrinsecè; eò quòd licèt sit intimè conjunctum, non minùs quàm materia formæ, id tamen contingat per unionem in ipso Verbo non receptam, quod inquam dicit non convincit; nam ut alibi visum, plurimi dicunt verbum esse intrinsecè unitum, etsi est intimè conjunctum, licèt unione non in se recepta, cur non poterit dici intrinsecè unitum; & si potest salvari intimitas conjunctionis, non recipiendo conjunctionem, cur non potest salvari intrinsecitas unionis, sine receptione unionis. Quòd autem dicit hoc esse peculiare unionis hypostaticæ ratione infinitatis & immutabilitatis verbi, id etiam non convincit, si enim est de essentia uniti, recipere unionem, etiam infinitum & immutabile aut uniri non deberet, aut deberet in se recipere unionem, cur debebit indispensabiliter in humanis in utroque extremo recipi, cùm possit esse hæc unio Materialis, adeòque improportionata animæ spirituali, ipsumque principium: Non sunt multiplicanda entia, id evincat. Et licèt receptio afficiat Materiam, informatio formam, quia tamen formaliter illa receptio, est ipsamet Materia in diversis connotatis, itemque formalisatio, est ipsa forma in diversis itidem connotatis, non erit necesse multiplicare uniones, sed tota multiplicatio, erit penes entitatem Materiæ & Formæ.

OBJICIT 5. idem Recentior Suar. Non est potior ratio, cur modus ille determinativus in uno potiùs quàm altero extremo subjectetur. Ergo debet in utroque subjectari. Si subjectatur in utroque necessario duplex est, quia unus modus non potest identificari cum duabus realitatibus, alioqui hæc essent idem realiter inter se ex illo principio: Quæ sunt eadem uni tertio.

RESPONDETUR. Ipsa materialitas modi, determinat sibi subjectum materiale, concessò etiam quòd in utroque extremo reciperetur modus, non video quomodo identificatio extremorum sequeretur, cùm neutrum extremum cum ipso modo identificetur, qui distinctam entitatem habet, sed tantùm sequetur, sicut junguntur uni tertio, ita jungi inter se. Addo in processu ulteriori arguendi immeritò supponere eundem, quòd non debeat dici Verbum unitum Humanitati, sed tantùm Humanitas Verbo, benè enim dicitur, Verbum Caro factum est, quod tamen unionem importat. Unde etiam ad convertentiam dicitur. DEUS factus est homo, ut homo fieret DEUS. Non nego tamen, quòd solùm dicatur Verbum assumpsisse humanitatem, non humanitas Verbum, quia quod assumitur, assumptione significatur, ut dicitur creatura assumi, ad opera miraculosa, privatus ad dignitatem; jam autem humanitas est dignificata à Verbo, non Verbum ab humanitate, & quamvis assumptio & unio sint idem realiter, non tamen sequitur, quòd phrases quæ pro uno tenent, teneant pro alio, nam Trinitas cum Patre, Filio & Spiritu Sancto sunt idem realiter, & nihilominus in nomine Trinitatis non tenet baptismus.

OBJICIT 6. Mastrius. Si forma uniretur materiæ, quantùm sufficit ad constitutionem

compositi, ob solam terminationem Modalitatis in Materia v.g. receptæ, sequitur formam absque ulla sui mutatione, informare materiam, quod fieri non potest, cùm in hoc consistat Incarnationis Mysterium, quod Verbum sine ulla mutatione, unitum sit naturæ humanæ.

RESPONDEO. Formam tunc duplici ex capite mutandam: imprimis quia transit à non esse ad esse. Secundò, quia cùm essentialiter illa forma sit ordinata ad corpus, adeoque habet esse ordinatum ad corpus, etiam operari, debet habere aliquod ordinatum ad corpus, & quia hoc operari exercere extra corpus non potest, neque enim anima extra corpus gustat, cumque unione ad corpus acquirat, ut possit proximè exercere illas operationes, tanquam se perficientes, ideò anima, illâ modalitate receptâ in materia, mutatur. Quia autem in unione hypostatica Verbum nec accipit esse, nec perficitur in ordine ad operationes, quæ sint perfectio Verbi, & ad quas ex natura sua essentialiter ordinetur, ideò nec mutatur. Sed de hoc in Materia de Incarnatione.

OBJICIT 7. idem. Partes acquirunt perfectionem in constitutione totius, cùm enim sint essentialiter imperfectæ, uniuntur, ut in composito perficiantur; id autem fieri nequit, nisi per receptionem alicujus perfectionis, quâ separatæ carebant: & hæc esse nequit, nisi peculiaris cujuslibet ad aliam unio, omnis enim perfectio fit ex aliqua additione, mera autem terminatio nihil addit, unde etiam visio perficit potentiam, non objectum.

RESPONDETUR. Quòd partes acquirant perfectionem in constitutione totius, quòd autem hoc fieri debeat per receptionem perfectionis, si intelligatur per subjectationem in se perfectionis advenientis falsa est propositio; si ly per acquisitionem perfectionis, supponat pro acquisitione perfectionis seu complementi. Concedo propositionem; potest autem aliquid, quia evasit terminus alicujus, habere complementum suæ perfectionis, ut si ordinetur essentialiter, ad hoc, ut evadat terminus, sed in præsenti non ex eo præcisè perficitur anima, quia evadit terminus, sed quia evadendo terminus completur in ordine ad ponendas operationes aliquas, ad quas etiam essentialiter ordinatur. Et licèt omnis perfectio sit ex additione, nego tamen quòd hæc additio debeat esse per receptionem, cùm possit fieri ratione unionis ad se terminatæ, licèt præcisa ratio termini, non faciat terminum perfici, ratio tamen termini intrinseci unionis, potest facere, ut terminus ille perficiatur, casu quo incompletio illius essentialis, (qualis est hîc in ordine ad operari aliquas actiones) tunc compleatur. Objectum autem non est terminus intrinsecus actûs.

Punctum Difficultatis 3.

Estné hæc modalitas materialis.

DICENDUM. *Hanc modalitatem esse materialem.*

PROBATUR. Quia cùm in generatione hominis neque materia neque forma à generante producatur, si nihil obsit, ostendendus est proximus & intimus influxus in compositum, quod dicitur generari; intimior autem ostendetur hic influxus, si ponatur hæc modalitas materialis: nam tribui poterit tanquam effectus generanti, quo effectu posito, inimpedibiliter etiam à Deo, fit compositum, generari autem non posset, si esset spiritualis. Consequenter *Hæc modalitas recipitur in materia, quod*

PROBATUR 1. Quia nullum est fundamentum, quod in re spirituali, qualis est anima hominis, recipiatur aliquid materiale, ut autem uniformius procedatur etiam in aliis compositis, cur non recipietur in sola materia?

PROBATUR 2. Quia si nihil obsit, debemus quam proportionatissimum formis subjectum tribuere, enti autem materiali subjectum proportionatum, est materia.

PROBATUR 3. Si modus materialis reciperetur in spirituali subjecto, deberet recipi secundùm modum essendi animæ, nam quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur; jam autem modus existendi animæ rationalis est, ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, quod connaturaliter competere non potest enti materiali.

OBJICITUR 1. Forma est indifferens ad uniri: Ergo indiget aliquo recepto, ut fiat unita.

RESPONDETUR. Negando consequentiam, sufficit enim extrinsecum determinativum.

OBJICITUR 2. Ideò verbum non perficitur unione, quia non recipit unionem vel illam modalitatem determinativam. Ergo illa recipi in utroque extremo debet, si utrumque perfici debet.

RESPONDETUR. Ad tribuendum effectum formalem, sufficit, in extremo secum unito aliquid recipiatur, nam albedo non recipitur in forma parietis, & tamen parieti, tribuit suum effectum formalem. Non ideò autem Verbum non perficitur, quia non recipit unionem, sed quia præcontinet omnem possibilem perfectionem, quam si non præcontineret, participaret ab humanitate, quantumvis non reciperet unionem. Rursùs non ideò Verbũ non perficitur illâ

Modali-

Modalitate, quia illam non recipit, sed quia vi illius, ad se terminatæ, nec in esse, nec in operari perficitur.

Objicitur 3. Si unio reciperetur in sola materia, deberet intrinsecè terminari ad formam, hoc autem quod est intrinsecè terminari est inexplicabile.

Respondetur. Quid sit terminus intrinsecus variant in explicatione auctores, explicationem adlatam ab Arriag. impugnavit Oviedo, consule illum. Explicat postea Ovied. terminum intrinsecum, dicitque esse id quod pertinet ad constitutionem unius per se, per unum autem per se intelligit quodcunque totum; prout distinctum à toto morali, & toto per aggregationem. Cui explicationi addenda aliqua limitatio, certè enim ipsa materia subjectans modalitatem pertinet ad compositum, neque tamen est terminus intrinsecus respectu illius modalitatis, sed subjectum: hinc commodiùs dicetur terminum intrinsecum esse id, ad quod est habitudo alligativa Physicè, illudque requiritur tanquam extremum constituens unum per se. Secundùm terminos in materia de Incarnatione usurpatos, terminus intrinsecus est, id, quod habet rationem cohibentis, limitantis, & Ad quod, ita tamen ut habeat rationem alligati Physicè, de quo ibi fusiùs.

Instat quidam. Omne intrinsecum perfectionis, nisi quid obstet subjectatur in suo perfectibili, ut constat in ductione, sed unio perficit utrumque, ergo in utroque subjectatur.

Respondetur. Quòd obsit: quia commodius est ponere unionem hanc materialem, adeoque talem quæ non sit apta recipi in spirituali subjecto universaliterque id quod requirit aliud tanquam terminum intrinsecum, non est necesse in eodem recipi, taliter autem unio spiritualis vel modalis respicit formam.

QVÆSTIO II.

De Composito quod datur.

In hac Quæstione agetur contra Scotistas, qui docent distingui realiter compositum à partibus componentibus, quod quidem extendi potest etiam ad composita possibilia, quia tamen circa compositum, quod datur, nihil aliud speciale tractandum occurrit, res sub hoc titulo expedietur. *Circa quod*

Præmitto 1. *Non esse difficultatem in hoc*: An compositum distinguatur saltem realiter inadæquatè à suis partibus, certum enim est distingui; nam cùm includat tam materiam, quàm formam, quàm unionem, (de qua loquemur aliàs, tanquam de distincta, sub nomine ejus, nonnisi modalitatem determinativam intelligendo, ut ita secundùm communes Phrases planiùs disceptetur) hinc à materia v. g. distinguitur realiter inadæquatè compositum, propter formam & modalitatem, quæ compositum includit, & non sunt idem realiter cum materia.

Præmitto 2. *Tam partem à composito, quàm compositum à parte, distingui realiter*, sed ita ut modus distinctionis habeat se aliter, nam compositum à parte distinguitur realiter inadæquatè, addendo aliquid positivum, quod comparatum ad compartem, est ab illa realiter adæquatè distinctum, certè enim forma inclusa in composito, à materia itidem inclusa, distinguitur realiter adæquatè. Pars autem à toto distinguitur quidem etiam realiter inadæquatè, sed importando nonnisi aliquid negativum, scilicet negationem identitatis cum alia comparte, quam dicit totum. Dicitur autem ista distinctio à composito, realis inadæquata, quia compositum dicit v. g. materiam, quæ à seipsa non est distincta realiter, hinc materia à composito non dicit distinctionem realem adæquatam, quia non dicit distinctionem à seipsa, & tamen illa ipsa includitur in composito.

Præmitto 3. *Aliam esse hanc Quæstionem*: An totum præter materiam & formam & unionem dicat esse totius, distinctum realiter, ab illis tribus simul & collectivè sumptis, & aliam hanc, an in toto, præter materiam formam & unionem, sit adhuc aliquod aliud esse substantiale, non quidem quòd sit per modum totius, includentis illa, & tamen distincti ab illis, sed per modum substantialis, esse totius ingredientis; priorem partem docent Scotistæ, posteriorem noster Vasq. de Incarnatione d. 19. n. 28. quia à forma, docet tribui materiæ, esse quoddam substantiale.

Præmitto 4. *Partes in ordine ad totum multipliciter comparari posse, vel unitas, vel non unitas.* Rursùs si comparentur unitæ, comparari possunt vel unitæ distributivè acceptæ, ad eum modum quô possum accipere Apostolos 12. omnes, sed sigillatim, vel unitæ collectivè acceptæ, & in hoc posteriori sensu, quæritur, an distinguatur totum substantiale, à partibus, illarumque unione, collectivè sumptis.

Præmitto 5. Quod advertit Oviedo *aliud est quærere*: an à materia, forma & unione simul sumptis distinguatur compositum, *&* *aliud*, an distinguatur à partibus simul sumptis & unitis, dicitque compositum distingui realiter inadæquatè à partibus simul sumptis, & unitis, non est tamen distinctum à materia forma & unione simul sumptis. Rationem assignat, quia partes simul sumptæ & unitæ non dicunt

unionem in recto sed in obliquo, sicut lignum album, dicit albedinem nonnisi in obliquo, & ita non identificantur partes etiam inadæquatè cum unione, cum qua identificatur totum; adeòque totum dicit aliquid, quod non dicunt partes unitæ simul sumptæ, ratione cujus distingui poterit à partibus unitis, simul sumptis. Cæterùm hæc adversio illius non convincit, vel enim procedit de distinctione petibili ex modo alio significandi; quòd scilicet semel in recto, semel in obliquo importetur unio, vel modalitas, & hæc distinctio petibilis ex modo alio significandi; concedi potest, sed eam sub quacunque Phrasi debet concedere Ovied. in toto comparato ad partes & unionem, eandem distinctionem, quia semper totum importat alium modum significandi; nam totum collectim significat, partes autem & unio, sigillatim significant. Unde etiam in Theologia dicitur, non tenere baptismum in Nomine Trinitatis, quia non eodem modo significat Personas, ac cùm dico in Nomine Patris, &c. Si autem sit res de distinctione petibili ex ipsomet objecto, illa nulla est, quia nulla est distinctio in re, inter idem in recto, & idem in obliquo significatum, & ita vinum & panis non distinguuntur à vino eodem, cum pane eodem. *His præmissis sit*

DIFFICULTAS I.

De distinctione totius à partibus totius.

DICENDUM est: *Compositum à materia & forma & unione simul sumptis collectivè, non esse distinctum realiter.* Est conclusio nostrorum contra Scotistas. Est Sententia conformis S. Thom. 4. contra Gent. cap. 81. *De humanitate*, inquit, *non est intelligendum, quòd sit forma consurgens ex conjunctione formæ ad materiam, quasi realiter sit alia ab utroque, quia cùm per formam materia fiat hoc aliquid actu, illa tertia forma consurgens, non esset substantialis sed accidentalis*; Et paulò post: *humanitas ergo nihil aliud dicit, nisi principia ipsa essentialia conjuncta*, idem habet l. 2. Q. 13. Art. 1. & 1. par. Q. 77. art. 2. ad 2. & in 4. disp. 44. Q. 1. art. 4. quæstione 3. Sensit idem Aug. 7. de Trinitate Cap. 4. *Homo*, inquit, *nihil est aliud quàm anima & corpus*, intellige unita, ut ipse addit. 9. de Civ. c. 3.

PROBATUR 1. communiter. Totum vel includit aliquid præter materiam & formam & unionem, vel non: Si non includit. Ergo non habet rationem cujus ab illis distinguatur: Si includit: Quæro an totum distinguatur à materia, forma, unione, & illo incluso vel non distinguitur; si non distinguitur, nec distinguetur à materia, forma & unione ob paritatem rationis; si distinguitur, dabis processum in infinitum.

RESPONDENT Scotistæ. Totum non distingui à materia, forma & unione per aliquid in se inclusum, sed per seipsum resultans, tanquam quid includens partes & unionem, adeoque inadæquatè.

CONTRA. Tum quia non solvitur argumentum propositum, illud enim ipsum resultans, vel est aliquid etiam inadæquatè, præter illa tria, vel nihil: Si nihil. Ergo non distinguetur ab illis; si est aliquid, quæro: illud totum complectens illud resultans & illa tria, vel distinguitur, vel non distinguitur, redibitque argumentum factum. Tum quia, ut urget Oviedo, hoc, quod tu dicis distingui per seipsum, vel distinguitur per aliquid, quod non est tota sua entitas, vel distinguitur per totam suam entitatem: non per aliquid quod non sit tota sua entitas, quia nihil est in toto, quod non sit tota sua entitas, si autem totum distinguitur totâ suâ entitate, à materia & forma & unione, simul sumptis. Ergo distinguitur adæquatè, quia distingui unum ab altero adæquatè, est distingui per totam suam entitatem. Tum quia illud ipsum resultans, prout condistinctum, vel est nihil, vel aliquid: Si nihil, Ergo non distinguitur entitativè ab illis tribus: si aliquid, Ergo prout condistinctum aliquid in se includit, contra quam assumebat Responsio.

PROBARI solet 2. Tum quia forma totius nonnisi cum partibus est totum. Ergo est in composito veluti pars compositi, nam seipsâ non est totum compositum, & quoniam compositum nihil habet præter partes & formã totius, quæ est per modum partis, sequitur etiam per ipsos, compositum, ab omnibus suis partibus non esse distinctum. Tum quia hæc forma totius vel est simplex vel composita; si est composita non habebit unde componatur, nam non poterit componi ex materia & forma, quia illas à se propter realem ab illis distinctionem excludit, non etiam poterit componi ex aliis partibus, quia ab his, ob paritatem rationis, distingui etiam deberet realiter; quod si forma totius est simplex, quomodo est compositum. Tum quia illa forma totius in homine, vel est materialis, vel est spiritualis: Si est spiritualis, quomodo resultare potest etiam ex corpore, & si visio principiata cum oculo, evadit materialis, cur non & illud totum, cujus principium est etiam corpus; si autem totum illud est materiale, Ergo homo ut homo, non est rationalis, quia homo ut homo, est homo ut totum, homo autem ut totum, formâ materiali constitueretur, forma autẽ mate-

materialis non principiat operationes ratiocinandi.

Probatur III. argumento negativo: quia nulla est necessitas distinctionis, ut patebit solutione argumentorum.

Probatur IV. Maximè attendendo ad illorum doctrinam, qui docent tertiam illam entitatem, non esse aliquid *præter hæc.* hoc est materiam & formam unitas, esse tamen *aliquid ex his.* Tum quia illa entitas, vel dicit alietatem à materia & forma unitis, vel non dicit: Si non dicit. Ergò nec dicit distinctionem; Si dicit alietatem illa tertia entitas à materia & forma unitis. Ergò dicit non esse, seu negationem materiæ & formæ unitarum; si dicit negationem materiæ & formæ unitarum: Ergò non tantùm est aliquid *ex his*, sed etiam est aliquid *præter hæc*; illud scilicet quod dicit illam negationem materiæ & formæ unitarum. Tum quia tertia illa entitas, quæ non est aliquid præter illa tria, est tamen aliquid ex illis, vel est se solâ, totum esse hominis; vel non est, se solâ, totum esse hominis; si tertia illa entitas, est se solâ, totum esse hominis, Ergò ad esse hominis, non est requ situm essentialiter corpus & anima rationalis unita, cùm esse seu essentia hominis, in sola illa tertia entitate sistat; Si autem tertia illa entitas, non est se solâ, totum esse hominis, sed etiam anima & corpus unita, sunt etiam illud esse, Ergò esse hominis, est compositum ex duobus, uno, quod est tertia illa entitas, seu totum, & aliud quod sunt partes, consequenter illud totum, *Ex his*, & erit totum ut supponitur, & non erit totum, quia ad esse hominis etiam illæ partes requiruntur. Tum quia illa tertia entitas *ex his* prout condistincta à materia & forma unitis, consequenter prout dicit negationem materiæ & formæ unitarum, vel includit materiam & formam unitas, vel non includit: Si non includit, quomodò illud totum, est homo, sine corpore & anima humana; si prout condistinguitur ab illis, adhuc illa includit, Ergò ab illis non distinguitur, quia illa non negat. Tum quia non est explicabile quid sit illa tertia entitas, dicis est compositum; quæro, quid sit illud compositum præter materiam & formam, dices est quid includens, quæro, quid sit in re istud includens, dices est quid resultans ex illis; quæro, quid est in re, hoc resultans.

DIFFICULTAS II.

Restaurantur quædam argumenta pro conclusione.

Probatur V. Conclusio. Rationibus quas sibi opposuit easq; solvere conatus est Pontius.

I. Ratio. Si totum comparatum ad materiam, formam & unionem esset distinctum realiter, possent ad invicem separari, totum enim, est quid absolutum.

Respondet Pontius: Totum, esse quid relativum, & etiamsi esset absolutum, separari non posset, quia dependet essentialiter ab alio absoluto, nempè partibus & unione, partes etiam & unio à toto separari non possunt, quia dependent à toto à posteriori; eô modo quò agens dependet ab effectu à posteriori.

Contra. Tum quia si totum est relativum, vel est ita relativum, ut in toto relatio, secundùm opinionem Scoti, sit distincta realiter vel indistincta: Si distincta, de illo ipso distincto & tamen toto, quæro, cur non possit separari? Si indistincta, consequenter ad principia Scotistarum non proceditur, quia hi distinguunt relationem realiter. Ergò ulteriùs totum formaliter acceptum, non includit materiam & formam, nam hæc sunt absoluta. Tum quia si totum ex eo est relativum, per Pontium, quia dicit ut sic formaliter unionem, quæ est respectus, quæro quare est major connexio Totius cum unione, quàm ejusdem Totius cum materia & forma? Quòd si non est major connexio, cur non æquè involvet materiam & formam, quæ sunt absoluta; quòd si æquè ista absoluta involvet, quomodo probabitur ex eo inseparabile esse totum, quia dicit respectum, immò si hæc tertia entitas consurgit etiam ex materia & forma, immeritò dicetur ut sic formaliter dicere unionem, cùm etiam dicat formaliter materiam & formam, Tum quia positâ tali dependentia totius à partibus, qualis est, agentis ut agens est, ab effectu, sequitur adhuc separabilitas totius à partibus, quamvis enim agens ut agens, ab effectu in sensu reduplicativo separari non possit, separari tamen potest in sensu materiali; & sic Pater ut Pater, dicit necessariò Filium, cùm tamen hoc stat, quòd separari possint. Ergò etiam qnantumvis totum ut totum separari non possit à materia & forma unitis, poterit tamen totũ in sensu materiali acceptum, à partibus separari. Tum quia essentialis dependẽtia non arguit inseparabilitatẽ,

 si id

si id quod dependet non se habeat ut modus, habeatque distinctam suam entitatem; Tum quia, si dependentia essentialis totius à materia & forma, facit, ne totum ab illis separari possit, quid rogo est ista dependentia? si enim per dependentiam essentialem intelligitur, quod unum existere non possit quin existat aliud, negatur in præsenti talis dependentia, idq; eô titulo quia distincta realiter possunt sine eo existere quoad suam Entitatem: Si autem aliquid aliud intelligatur, rogo quid illud est, & quomodo fundat inseparabilitatem.

II. Ratio est. Si daretur tertia entitas distincta à partibus, faceret, compositionem cum ipsis, & sic ex ea & partibus resultaret alia tertia entitas & sic in infinitum.

Confirmatur hoc ipsum. Illa tertia entitas vel est aliquid compositi, vel non est, si non est, Ergò neque spectat ad compositum; si sic, ergò est pars compositi, & consequenter compositum, nihil dicit præter partes.

Respondet Pontius. Negando Sequ. cùm enim inquit compositum sit ex partibus, non debet facere compositionem cum ipsis; ad eum modum, quô in nostra sententia, totum distinguitur realiter à qualibet parte, seorsim sumpta, & tamen non facit compositionem cum illa, quia aliâs esset pars alicujus alterius compositi. Ad confirmationem autem dicit, quòd illa tertia entitas, non sit aliquid compositi; sed ipsum compositum, & addit quòd si tertia illa entitas spectetur per modum abstracti Metaphysici, à composito considerato ut concreto, in hoc sensu concedit illam tertiam entitatem, posse dici aliquid ipsius compositi Metaphysicè loquendo: sed non sequitur, quòd sit pars Physica ipsius, nec consequenter sequitur, quòd totum sit quid distinctum realiter ab omnibus partibus Physicis & ab omnibus, quæ in ipso, physicè includuntur.

Contra est. Tum quia de hoc ipso quæritur, cur totum compositum ex partibus non faciat compositionem cum ipsis, cùm & totum & partes integrent hominem, hinc quod est in quæstione, pro ratione non erat dandum. Tum quod adfert pro instantia, non convincit; nam quando communis sententia docet, totum distingui realiter inadæquatè à qualibet parte seorsim sumpta, docet quòd non quidem sub formalitate totius, sed sub formalitate alia, fiat illorum distinctorum extremorum compositio, & sic cùm totū distingui dicimus, realiter inadæquatè à materia, totum quod præter materiam dicit formam, non sub ratione totius, sed sub formalitate formæ, facit compositionem cum materia. Tum quia ex eo quòd compositum sit ex partibus, videtur potiùs sequi, debere illud facere compositionem cum ipsis, nam cùm sit præter partes tamen constituens hominem v.g. eundem, videtur potiùs componere cum illis hominem, explicandumque veniret, quòd sit istud compositum ex partibus, compositione quæ inferat distinctionem realem.

Contra dicta ad confirmationem opponi potest. Tum quia hoc ipsum probandum fuit, quòd tertia illa enitas, non sit aliquid compositi, cùm compositum & illam tertiam entitatem, & præterea materiam & formam, dicat. Tum quia, si totum non est distinctum realiter ab omnibus partibus Physicis, nec est distinctum realiter, quia distinctio illa, deberet esse Physica. Quòd si dicas non esse distinctum ab omnibus partibus Physicis, quia non est à seipso distinctum, hôc ipso supponet, esse illud totum partem Physicam, quia non posset ulla alia pars ostendi Physica, à qua non esset distinctum realiter compositum, nisi à seipso. Tum quia tertia illa entitas respectu compositi spectati ut concreti, vel est per modum partis Physicæ, vel non est per modum partis Physicæ: Si non est per modum partis Physicæ, nullo modo distinguetur realiter nemine cogitante, sed ad summum formaliter ex natura rei in sententia Scotistarum, & sicut quia animalitas non est pars Physica, non distinguitur realiter nemine cogitante, ita & illud compositum; Si est nonnisi abstractum Metaphysicum, non distinguetur realiter; Si autem est per modum partis Physicæ, contradicetur immediatè factæ responsioni.

III. Ratio est. Quæ constant iisdem partibus sunt idem realiter, sed totum constat iisdem partibus, quibus constant partes unitæ, Ergò.

Respondet Pontius. Quod scilicet totum constet Partibus aliter se habentibus, nempè ut unitis, adeoque distingui poterit ab illis realiter.

Contra. Tum quia in hoc quod est constare partibus aliter se habentibus, vel involvitur eadem nonnisi entitas partium, vel non eadem: si non eadem. Ergò non eadem entitas partium, quæ illæ sunt v.g. in homine, aliæ, præter materiam & formam? Quòd si est eadem entitas, Ergò est negatio distinctionis realis, nam eadem entitas, à seipsa, non distinguitur realiter. Tum quia hoc ipsum quod est aliter se habere illas partes, inexplicabile est, qui inferat distinctionem realem, nisi ponatur nova entitas, præcipuè quia hîc discurritur de partibus unitis collectivè sumptis, adeoque istud aliter se habere, quod deberet convenire partibus in composito, jam reperitur in partibus ipsis quæ unitæ debent

bent sumi, cùm quæritur, an sint distinctæ realiter à composito.

IV. Ratio. Definitum & definitio non habent diversas realitates, partes autem Physicæ sunt Physica definitio totius. In idem fermè recidit, hic alius medius terminus. Quod est de essentia rei non distinguitur realiter ab illo, partes unitæ sunt de essentia totius. Ergò.

Respondet Pontius. Negando definitionem Physicam cum definito esse idem realiter, addit quòd partes Physicæ non sint definitio Physica totius se solis, non enim possum dicere hominem esse animam rationalem, & corpus unita, sed debeo dicere est aliquid constans animâ rationali & corpore unitis.

Contra. Tum quia Definitio Metaphysica est idem realiter cum definito Metaphysicè spectato. Ergo & definitio Physica, erit idem realiter cum definito Physicè spectato. Tum quia si definitio Physica, non est idem realiter, cum definito physicè spectato, hôc ipso non est definitio illius, ad eum planè modum, quò si homo definiatur definitione muli, hæc definitio non erit definitio hominis, hocque videtur deposcere conditio definitionis, quæ debet clarioribus terminis, definitum evolvere, explicareque naturam rei, quomodo autem explicabit naturam rei, id, quod non est natura rei, sed quid ab illo realiter distinctum? Illud quod addit, non convincit, quia quando definitur Ens rationis, esse id cujus totum esse, est tantùm objectivè in intellectu; nemo dicit importari distinctionem realem inter ens rationis, & inter id, quod est tantùm objectivè in intellectu, quæram enim de ipso quod in re est Ens rationis, quid sit illud. Unde dici potest illud ly *id* vel *aliquid* poni nonnisi loco generis, non verò ad significandum aliquid distinctum realiter.

V. Ratio est. Tertia illa entitas vel unietur partibus vel non unietur; si primum. Ergo non spectaret ad entitatem eandem; si unietur. Ergo ex illa tertia entitate, & ex partibus, sequeretur tertia illa entitas, & sic in infinitum.

Respondet Pontius: Non unietur propriè illa entitas, quia illa uniuntur propriè, quæ se non includunt, totum autem includit partes. Addit admisso: quòd uniatur compositum partibus, negat consurrecturam illam tertiam entitatem; sicut enim ad unionem non sequitur unio, ita ad tertiam entitatem, non sequitur tertia entitas.

Contra. Totum includens partes, partim possumus in id quod includit, & illud quod includitur, de hoc ipso quod includit, prout condistinctum realiter, ab eo, quod includitur, quæro, uniturné vel non partibus, redibitque argumentum factum. Tum quia verum quidem est, illa quæ uniuntur propriè, non se includere, sed id verum est, non de iis, quæ constituunt unum substantiale, hoc ipso enim non esset unum substantiale, si & identitate & unione carerent. Tum quia quamvis ex unione non sequatur alia unio, hoc inde fit, quia non est fundamentum idem, ponendæ secundæ unionis, quod fundamentum est ponendæ primæ, nempè determinatio indifferentiæ, quod autem est fundamentum ponendi primi compositi distincti realiter à partibus unitis, idem est fundamentum secundi compositi, nam quia uniuntur partes accedit illis novum, quod est compositum, ita quia est unum extremum quod sunt partes unitæ, & aliud extremum quod est ipsum compositum, consurget novum compositum, ita ut sicut ex compositione partium inter se, sequitur tertia entitas, ita ex compositione totius cum partibus (quæ compositio pro hac parte responsionis admittitur) sequetur alia quarta entitas, & sic in infinitum.

DIFFICULTAS III.

De Argumentis in oppositum.

Objicitur I. Auctoritas. *Prima sit auctoritas Aristotelis.*

I. ejus Locus est secundi de anima textu 27. ubi dividit substantiam corpoream in tria membra, Materiam scilicet Formam & Totum compositum. Ergo Totum infert Pontius, est distinctum à materia & forma.

Respondetur. Negando consequentiam, si sit res, ut debet esse, de distinctione reali, nam falsum est quòd omnia membra dividentia, debeant esse distincta realiter. Certè enim actio & passio à se non distinguuntur realiter, nec omnia membra debent esse res, nam principium dividitur in privationem, quæ non est res. Ens dividitur in positivum & negativum, neque tamen negativum Ens, est res quæpiam.

II. Locus est ex quinti Metaph. cap. 14. ubi ait: Sex non esse bis tria sed semel sex, quod est falsum inquit Pontius, nisi constitutum totum ex his tribus, esset distinctum à bis tribus.

Respondetur. Loqui hîc Aristotelem de sola distinctione rationis, cùm certè si ponantur sex homines, quid in re est illud sex, præter illos homines.

III. Locus est ex 7. Metaph. textu 7. ubi docet compositum, non esse sicut acervum, sed se habere quemadmodum Syllabam *Ba*.

Respondetur. Neque per hoc significari

distinctionem realem, neque enim Ba. Realiter distinguitur ab B. & A. simul sumptis, quamvis unitionem quandam vocalem importet, quæ non sit sola approximatio, qualis est in lapidibus, hinc si B. & A. approximentur pronuntiatione, si non habeant unitionem quandam vocalem, quæ requirit abjectionem e, adjuncti in pronuntiatione B, non fiet Syllaba Ba, ita & compositum dicit non solam approximationem partium, sed & unionem illarum. Rursùs ad conditionem acervi, parùm interest, sivè sic, sivè ita ponatur lapis, jam autem in Syllabis intercedere debet ordo habitudoque, quæ si mutetur, non erit idem jam totum, seu eadem Syllaba; & ita interest ad Syllabam Ba ut prius B ponatur, & si præponatur A. non erit jam eadem Syllaba. Significat ergò Aristoteles etiam in composito, debere haberi ordinem & habitudinem, nec mansurum idem compositum accedente aliâ formâ.

IV. Auctoritas est, quâ utitur Mastrius, quòd Aristoteles loquens de compositione substantiali, non dixerit materiam & formam esse per se unum, sed facere per se unum.

Respondetur. Istud facere, esse nonnisi ex modo concipiendi distinctum, ab ipso facto, nec locus hic ostendit requiri majorem distinctionem. Quòd autem nunquam dixerit Arist. materiam cum forma, esse per se unum, id non convincit, nam partes substantiales, semper in recto importantur, adeoque non poterat dicere Arist: quòd Materia cum forma, sit per se unum. Rursùs non potuit dicere Aristot: quòd Materia & forma sint per se unum, quia cùm materia & forma sint plura per se partialia, quomodo sine superaddita explicatione, dici poterunt per se unum? Sed quando Arist: locutus est de materia & forma circumscriptis jam, nego quòd æquivalenter non dixerit; Cùm est compositum, esse materiam & formam per se unum, appellat enim 8. Metaph. Textu ultimo compositum substantiale, materiam & formam idem.

V. Auctoritas est 8. Metaph: t. 15. ubi ait: Omne quod plures habet partes, & non est totum quasi coacervatio, ipsum totum est aliquid aliud præter partes, unde etiam 7. Metaph. textu ultimo ait, quòd caro non solùm est ignis & aqua, ex quibus componitur, sed etiam aliquid aliud.

Respondetur. Aristotelem illo loco non plùs voluisse, quàm quòd quando est aliquid verè genitum, & non se habeat sicut acervus lapidum, debeat dari causa istius generationis. *Quæcunque plures partes habent*, inquit, *& non est totũ causi coacervatio, sed ipsum totũ, est aliquid præter partes* (ut indubiè genitum non est anima & corpus, si tanquam partes & distributivè sumantur) *est aliqua causa*, & etiamsi totum sit aliquid præter partes, sufficit ut sit aliquid ratione, præter partes. Posteriori etiam loco idem vult, quòd caro non sit ignis & aqua tanquam partes, & distributivè sumpta, sufficitque ut sit aliquid aliud ratione. Fortè etiam significat quòd elementa, non sint Formaliter in Misto.

Secunda Auctoritas est S.S. Patrum, ex quibus est Athanasius, qui prout citat Magister in tertio distinctione 2. Anathematisat eos qui totum hominem quem assumpsit DEI Filius, de novo assumptum, vel liberatum, tertiâ die à mortuis resurrexisse non confitentur.

Respondetur. Non plus velle Sanctum Patrem, quàm quòd post resurrectionem partes Christi non fuerint disunitæ, ita S. Thomas 3. par. q. 60. Ar. 3. ad 2.

Tertia Auctoritas est Concilii Constantiensis, damnantis propositionem Joannis Hus, quòd natura Divina, & natura humana, sit unus Christus.

Respondetur. Damnatam esse hanc propositionem in sensu affirmato hæreticè, nempè quasi ex confusis duabus naturis, facta fuerit una tertia natura.

Objicitur secundò. Omnis causa vera & realis quæ causat per influxum verum & realem, distinguitur à suo effectu realiter, neque enim idem causare potest seipsum, sed materia & forma sunt veræ causæ compositi. Ergò.

Respondetur primò huic argumento, Materiam & formam collectivè sumptas, non esse causas compositi; adeoque neque ab illo distingui, sed esse causas Compositi distributivè acceptas, distributivè autem accepta unaquæque, distinguitur realiter inadæquatè à composito; licèt ut illæ ipsæ distributivè acceptæ causent compositum, non debeant privari consortio suo. Sic v.g. ut hæc propositio: Omnes Apostoli constituunt numerum 12. sit vera, non debent Apostoli sumi collectivè, sumpti enim collectivè, non constituunt duodenarium numerum, sed sunt ipsi 12. distributivè tamen accepti, causant duodenarium numerum, sed rursùs quando distributivè accepti causant duodenarium numerum, non causant illum nisi simul, quia si vel unus absit, non erit numerus duodenarius. Sic etiam in præsenti, partes collectivè acceptæ, non causant compositum, sed sunt ipsum compositum, distributivè tamen acceptæ causant compositum, sed causant simul, hoc est non ita una, quin causet etiam alia. Ubi ut vides, ly simul, non debet, applicari ad partes, quia partes simul sumptæ & partes collectivè sumptæ, verbis differunt; sed applicari debet ly simul, ad causare: secundùm quam

quam distinctionem, propositiones illæ Pontii, materia & forma simul sumptæ, sunt causa adæquata totius, item materia & forma causant copulatim compositum, distinguendæ sunt: Si enim ly copulatim & simul applicetur ad causare, veræ erunt propositiones; si applicentur ly: simul & copulatim ad partes, falsæ propositiones erunt.

Contra Responsionem.

INSTAT I. Mastrius. Materia & Forma non sunt integra causa compositi substantialis nisi ut unitæ, & copulatim sumptæ, nam partes unitæ sed singillatim sumptæ, non sunt causæ compositi, nisi partiales; & collectivè sumptæ, integrant unam causam totalem, Ergo compositum cùm sit effectus, causatus ab eis collectivè sumptis, erit quid realiter distinctum, ab ipsis collectivè sumptis.

RESPONDETUR. Materia & Forma non sunt causa integra compositi substantialis, nisi ut unita & copulatim sumpta, hoc est, quia causatio unius, supponit consortium alterius, adeòque simul, construendo, cum causare, concedo Antecedens; non sunt causa nisi ut unita applicando ly: simul, & copulatim ad ipsas partes, nego Antecedens. Probatio autem Antecedentis hoc solùm evincit, quod concedit distinctio.

INSTAT 2. Causa partialis ut partialis respicit totalem, & causa inadæquata adæquatam, sed forma unita materiæ, est causa partialis & inadæquata compositi, & è converso, est etiam causa inadæquata, Materia unita formæ, ergo simul & collectivè sumptæ, integrant unam causam adæquatam.

RESPONDETUR. Formam unitam materiæ esse causam partialem, si excludatur consortium alîus causæ, & si ly simul non se teneat ex parte causare. Concedo Major: Si non excludatur consortium alîus causæ, & ly simul applicetur ad causare, licèt non applicetur ad partes, erit tunc forma causa partialis, nego majorem.

INSTARI potest 3. Quæ est distinctio inter partem unam causantem compositum, in consortio alterius, & illius causatum? Si non salvatur distinctio, corruit principium lumine naturæ notum, inter causam & causatum esse distinctionem; Si salvatur, ergo etiam salvari poterit inter compositum, & inter partes simul sumptas, simul, construendo cum partibus.

RESPONDETUR. Causa causans in consortio alterius, habebit pro effectu compositum, quod ratione alterius quod includit, distinguitur realiter inadæquatè à sua parte; & quia construendo simul cum partibus, nihil respondet in toto, quod non respondet in illis partibus, ideò nec erit inter hæc distinctio, nec comparabuntur inter se, sicut causa & effectus.

RESPONDETUR 2. eidem Objectioni secundæ cum Hurt. Materiam & formam, esse causas intrinsecas, causæ autem intrinsecæ, non causant suum effectum verè, sed tantùm constituunt.

INSTAT 1. Pontius. Si causaretur realiter totum à partibus, distingueretur ab illis realiter. Ergo etiam quia constituitur ex illis, distinguitur ab iisdem realiter, neque enim idem potest realiter constituere seipsum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia causare non fit per meram exhibitionem ejusdem suæ entitatis, sed per productionem distinctæ entitatis; constitutio autem alicujus, fit per solam exhibitionem ejusdem suæ entitatis, eadem autem entitas, non fundat à seipsa distinctionem.

INSTAT 2. idem. Totum quodlibet habet quatuor genera causarum, ut docet Philosophus, inter quæ genera causarum, numerantur etiam materia & forma.

RESPONDETUR. Aliud est dicere quòd quatuor sint causæ, nam entitas materiæ, non est entitas formæ, entitas item efficientis, non est idem in entitate cum prioribus, finis denique non est quidquam illorum trium, & in hoc sensu, sunt quatuor causæ, sed falsum est, ex eo quòd quatuor sint causæ, jam illas æqualem modum influendi, adeoque & æqualem distinctionem à suis quorum sunt causæ habere. Quòd si non habent æqualem modum influendi, nec erit necesse materiam & formam distingui distinctione tali, qualem habet efficiens; & sic quia efficiens quando reproducit seipsum, secundò, non habet eundem modum influendi, ac cum producit aliquid primò, etiam ex modo influendi diverso, sequitur distinctio realis efficientis ab illo, quod primò producit, non sequitur autem ab illo, quod secundò producit; Ita & ex modo influendi in compositum debito materiæ & formæ, qui est condistinctus à modo influendi efficientis, sequi poterit, ut compositum ab efficiente distinguatur realiter, non autem à materia & forma unitis. Respectu autem cujus materia & forma sint causæ distinctum realiter effectum causantes, dictum supra. Dici etiam potest, Totum habere quatuor genera causarum, numerando, tam intrinsecas, quàm extrinsecas, intrinsecæ autem causæ, sunt causæ, sed intrinsecæ, adeoque indistinguibiles realiter, à suo causato.

INSTAT 3. idem. Causæ extrinsecæ distinguuntur realiter à suo effectu, Ergo & causæ

causæ intrinsecæ à suo, quia distinctio causæ ab effectu, non oritur ex ratione extrinseci vel intrinseci, sed ex ratione causæ realiter influentis, causa autem intrinseca, realiter influit.

Respondetur, consequens supponere, quòd causæ intrinsecæ habeant aliquem effectum realiter, & quia illum non habent, nec debent ab illo distingui realiter, causæ autem extrinsecæ habent effectum suum realem. Cur autem illæ non habeant, habeant hæ, dictum ad instantiam primam. Et licèt non oriatur primò à ratione extrinseci vel intrinseci distinctio illa, oritur enim primario ex influxu, ad quem consequitur ratio causæ, vel extrinsecæ, vel intrinsecæ, sed consecutivè, oritur à ratione intrinsecæ vel extrinsecæ causæ; illa enim taxat conditionem influxûs, & quia materia & forma habent influxum realem non nisi hôc sensu, quia non intentionaliter sese exhibent composito, sed non habent influxum realem, per resultantiam aliûs à se entitatis, quæ resultantia solis extrinsecis causis convenit, ideò adhuc illæ causæ intrinsecæ, à composito, indistinctionem realem habebunt.

Instabis quartò ex Mastrio. Distinctio causæ ab effectu, oritur ex distinctione causæ ut sic, quæ est influere esse in aliud, ergò & causæ intrinsecæ, debent distingui realiter à suo causato.

Respondetur. Definitionem causæ communis ad causas quâ tales, & ad causas constitutivas non esse hanc influere esse in aliud, consequenter ex definitione causæ ut sic, communis etiam ad causam constitutivam, non potest argui distinctio realis, causæ intrinsecæ ab effectu: & licèt inter causam quâ talem & effectum sit relatio realis, non tamen inter causam sumptam pro constitutivo, & inter effectum sumptum pro constituto.

Instat idem quintò. Nihil potest causare seipsum, quia causa supponitur præexistens ad causatum, nihil autem præsupponitur sibi ipsi, quod procedit de quibuscunque causis. Ergò vel negandum est materiam & formam esse causas intrinsecas compositi, vel concedenda distinctio realis, inter ipsa.

Respondetur. Nihil potest causare seipsum, causationem accipiendo pro causatione quâ tali, sed potest causare causatione sumptâ pro constituente, potest autem constituere aliquid, dando se nonnisi in partem, adeoque nihil distinctum producendo. Unde non negatur, Materiam & formam esse causas intrinsecas compositi, licèt negetur esse simpliciter & sine addito causas compositi, cùm illud causent nonnisi dando se in partem.

Objicitur III. Partes compositi distributivè acceptæ sunt distinctæ realiter saltem inadæquatè à composito. Ergò & collectivè acceptæ Probatur consequentia, ideò distributivè acceptæ sunt distinctæ realiter, quia distributivè acceptæ causant compositum. Sed etiam collectivè acceptæ, causant compositum. Quod ipsum probatur, quia totum, habet causam suam totalem intrinsecam, sed nisi partes collectivè acceptæ causarent compositum, non haberet compositum causam suam totalem intrinsecam, nam distributivè acceptæ, sunt nonnisi causa partialis.

Respondet primò Oviedo. Implicare dari causam totalem intrinsecam, quia conceptus causæ intrinsecæ, est conceptus partis poscentis componere, implicat autem aliquam partem adæquatè componere, hinc quamvis totum sit adæquatè compositum, & causatum, non dicit tamen adæquatam causam totalem; sed plures inadæquatas. *Hæc tamen Responsio*

Non Satisfacit. Nego enim ut sic causæ intrinsecæ conceptum, esse conceptum partis etsi ex pluribus causis extrinsecis inadæquatis ipsa illa inadæquatio sine constitutione tertii ponit adæquatam causam extrinsecam, cur in præsenti idem non diceretur. *Hinc aliter*

Respondetur secundò conformiter ad dicta. Causas collectivè causare, construendo hoc collectivè cum causare; sed non cum partibus priorique modo sumptæ, erunt causa adæquata totius, & si priori modo non sumantur, erunt causa inadæquata.

Instabis. Hæ propositiones: Materia unita formæ; Materia, forma & unio sunt propositiones idem ex parte objecti significantes Addi potest: Partes distributivè acceptæ simul tamē causantes: Partes item collectivè acceptæ, sunt idem realiter. Ergò quidquid convenit uni convenit & alteri; sed materiæ unitæ formæ, partibus item distributivè acceptis, convenit esse causam compositi: Ergò conveniet etiam materiæ, formæ, & unioni, adeoque & partibus collectivè acceptis.

Respondet Oviedo, recentior Suar. & alii communiter, quòd quando aliqua sunt idem realiter, ut propositio quæ fit de uno, de alio verificetur, præter identitatem realem, est necesse, ut quando unum importat aliquid in recto, & aliud importet idem illud in recto, quod in præsente non verificatur.

Respondetur II. Committi in hac argumentatione fallaciam accidentis, quæ committitur, quando ex identitate duorum, arguimus aliquid convenire uni, quod convenit alteri, quantumvis id uni conveniat, non inquantùm idem est, sed inquantùm est quid diversum; partes autem distributivè acceptæ, causant compositum, non inquantùm idem sunt, cum collectivè acceptis, sed inquantùm negant unitatem, & collectionem,

nem, quam unitatem, & collectionem, dicunt partes collectivè acceptæ. Unde etiam consequenter dicitur, partes distributivè acceptas, includi in toto composito, sed non partes collectivè acceptas, collectivè enim acceptæ, sunt ipsum compositum.

Objicit IV. Pontius. Per generationem substantialem debet produci aliqua substantia, sed nisi ponatur compositum tanquam tertia entitas, nihil potest tale ostendi.

Respondent Modalistæ, produci unionem substantialem, in nostris principiis producitur totum, tanquam subjectum denominationis, nam de ratione substantialis generationis, non est productio substantiæ novæ, Physicè & realiter distinctæ, sed sufficit substantia formaliter distincta quæ ut dixi, sit subjectum denominationis.

Objicit V. Idem. Compositum humanum distinguitur realiter à suis partibus collectivè acceptis, Ergò & reliqua composita. Antecedens probatur, actus vitalis visionis ocularis v.g. est unum accidens, quod quia unum est, in uno subjecto subjectari debet, nam idem accidens non potest subjectari in pluribus subjectis, hoc autem nullum erit subjectum, nisi ponatur compositum, esse quid unum, distinctum à partibus.

Respondetur. Visionem ocularem tanquam in subjecto inhæsionis, recipi in solo oculo, adeoque recipitur in uno, in composito autem tanquam in subjecto denominationis, quod subjectum denominationis, quamvis non realiter, distinguitur tamen formaliter à partibus. Et certè illud compositum, quod est tertia entitas non poterit recipere actiones materiales, si sit spirituale, nec spirituales si sit materiale, præcipuè cùm illæ Actiones spirituales, possint habere subjectum spirituale.

Instabis I. de composito humano, idem dic, de reliquis compositis. Falsum est dicere: compositum est idem realiter cum forma, falsum etiam est dicere: quòd compositum sit idem realiter cum materia. Ergò falsum etiam erit dicere compositum, est idem realiter cum materia & forma unitis, unio enim istorum, non facit nisi ut duplicetur falsum, quod sine conjunctione, tantum semel fuit falsum.

Respondetur ex communi doctrina retorquendo argumentum. Palmus A non est idem realiter cum bipalmo, palmus etiam B, non est idem realiter cum bipalmo. Ergò neque A & B palmi, simul sumpti, sunt bipalmus. Directè autem ad argumentum dicitur, compositum non esse quidem idem realiter adæquatè cum materia, esse tamen inadæquatè realiter idem cum materia, idem dicendum de forma, plura autem inadæquata, faciunt adæquatum.

Instabis II. Si verum esset dicere, quòd compositum substantiale, sit materia & forma unitæ simul sumptæ, sequeretur, quòd anima rationalis, sit partialiter homo, materia item, hoc autem non potest dici: quia animal rationale cùm consistat in indivisibili, singulæ illus partes, non partialiter, sed totaliter deberent esse homo. Quòd si utraque pars dicit hominem totaliter. Ergò homo, bis est homo.

Respondetur. Hîc agi de composito Physicè, unde tantùm sequitur, quòd anima rationalis, posset dici pars hominis physicè sumpti; sed non pars hominis metaphysicè sumpti, quia homo Metaphysicè sumptus, desumitur simul ab utroque, animal enim non desumitur à sola anima & corpore, rationale item humanum; non à sola anima, sed ab anima & corpore, quia non ratiocinatur independenter à phantasmatibus saltemque exigentia illorum, hînc nec homo bis erit homo, sed semel homo, desumptus tamen non nisi ab utraque parte, si homo metaphysicè spectetur.

Instabis III. Si compositum, quod est homo, non est tertia entitas, sequitur quòd compositum non habeat majorem unitatem, quàm acervus lapidum.

Respondetur. Majorem esse unitatem ratione habitudinum & ordinis, quia materia ordinatur per se ad formam, & forma ad materiam, habentque se sicut actus & potentia.

Continuatur Solutio.

Objicitur VI. ex Mastrio. Omnis per se unitas, aliquam habet per se entitatem propriam, tanquam proprium fundamentum, sed unitas compositi per se unius, est unitas per se una. Ergò. Illud autem fundamentum non possunt esse entitates partium etiam unitarum, quia propria unitas requirit unam entitatem, partes autem etiam sub unione, non sunt una entitas sed plures.

Respondetur. Per se unitatem posse esse duplicem, quandam per se unitatem sumptam, pro per se unitate, alicujus simplicis indivisibilis, & hæc requirit non entitates sed entitatem; alia est per se unitas, alicujus unius ex aliis, & unitas composita, & hæc non entitatem requirit, sed entitates. Talis autem unitas ex aliis, & unitas composita, est unitas compositi, quæ hôc ipso quia unitas compositi est, ut sit proportionata unitas, & ipsa, debet esse composita.

Instabis I. Si compositum substantiale, non esset nisi conjunctum ex materia & forma, tunc non esset magis unum, quàm compositum per accidens, quod non est nisi conjunctum ex subjecto & accidente.

Respon-

Respondetur. Sicut compositum per accidens, est compositum per accidens, ita & unitas illius, est unitas per accidens, tanquam illi proportionata, quæ si comparetur ad unitatem compositi substantialis, non est tanta, sicut & majus est compositum substantiale, præ composito accidentali. In hoc autem major erit unitas substantialis compositi, quia mensura ostendens majorem vel minorem unitatem, est præcipuum in genere unitatis, sicut præcipuum in aliquo genere, est mensura cæterorum: & quia præcipuum in genere unitatis, est identitas, & post illam convenientia, cùm major sit convenientia inter duo substantialia ad se ordinata, quàm inter substantiam & accidens, ideò etiam erit & major unitas.

Instabis II. Sicut alia est unitas unionis, alia unitas identitatis, nam illa arguit duo indivisa, sed distincta, hæc arguit unum in se indivisum & indistinctum, ita quoque arguunt diversa subjecta, adeoque cùm unitas unionis, fundetur in partibus, unitas identitatis, in toto, hoc planè eret diversum à partibus.

Respondetur. Nullam esse unitatem compositi indivisam & indistinctam re, sed esse solùm unitatem compositam, & si unitas unionis ab unitate identitatis requireret diversum subjectum, hoc posset ostendi non diversum subjectum re, sed modo se habendi; quia partes simul sumptæ distributivè tamen, sunt subjectum unionis, eædem autem sed collectivè sumptæ, sunt subjectum identitatis.

Instabis III. Etsi partes compositi substantialis, respiciant se invicem, ut per se actus & potentia, adhuc tamen per hoc, non plùs sunt unum ens, nec minùs distincta entia, quàm substantia & accidens, sed per hoc tantùm sunt magis unita; unde si totum substantiale non diceret nisi partes ad invicem proportionatas, ut, per se actus, per se potentia, adhuc tamen per hoc nō plùs sunt unum ens, nec minùs distincta entia, quàm substantia & accidens, sed per hoc, tantùm sunt, magis unita. Unde si totum substantiale non diceret, nisi partes ad invicem proportionatas, non diceret aliquid absolutum, nisi materiam & formam, atque ita quidquid de absoluto diceretur, hoc totum dicerent etiam partes divisæ, nam unitas superaddita, est purus respectus.

Respondetur. Etiam substantia & accidens, proportionatè, respiciunt se ut actus & potentia, verè enim forma accidentalis, ordinatur ad suum subjectum, & subjectum etiam, est capax illius formæ recipiendæ, cùm tamen supponat argumentum, quòd solæ partes compositi substantialis, respiciant se ut actus & potentia. Sed quidquid sit de hoc, nego quòd respicere se tanquam actum & potentiam substantialem, non sit major unitas, quàm respicere se sicut accidens & subjectum substantiale, unitas enim, est exclusiva alietatis, major autem est alietas, inter accidens & subjectum substantiale, quàm inter actum & potentiam substantiales, hinc minor alietas inter actum & potentiam substantiales arguet majorem unitatem, non excludentem quidem distinctionem entitativam, includentem tamen identitatem generis, quod est substantia. Unde Actus substantialis & potentia substantialis, non minùs sunt distincta quàm actus accidentalis, & potentia substantialis, si distinctio spectetur in genere entis, secùs si spectetur in alio genere v. g. substantiæ, & entis per se. Quòd autem: dicit arguens per hoc tantùm reddi illa entia magis unita, id explicatione indiget, tàm enim strictè alligatur accidens subjecto, quàm forma substantialis, suæ materiæ, consequenter magis unitum, non pro alio supponit quàm quòd conveniant in ratione substantiæ unde ulteriùs negatur quòd unitas compositi quæ ipsa debet esse composita, debeat dicere unum ens. Supposito autem quòd illa unitas sit composita, nego quòd partes divisæ, dicerent eandem unitatem, quam dicit compositum nunquam enim entitates divisæ, dicunt unitatem compositionis.

Instabis IV. Unitas composita, per hoc quod est composita, & distinguitur à simplici plura dicit adæquatè & formaliter per se conjuncta, nam in hoc sensu compositum substantiale, diceretur tantùm per se unum, unitate unionis, non autem unitate identitatis. Unitas igitur composita, ut à simplici distinguit, significat quòd illud, quod dicitur per se unum, plura partialia includat in sua entitate, per modum per se actûs, & per se potentiæ.

Respondetur. Negando, quòd unitas composita, quæ competit composito substantiali, debeat esse unitas identitatis, si enim composita est, adeoque est ex uno *Idem*, & alio *Idem*, quî erit unitas identitatis, quæ unitas identitatis involvit quidem Idem, sed non Idem & Idem, hôc ipso enim non esset unitas identitatis seu unitas ipsius *Idem*, sed potiùs foret unius *Idem*, & alius *Idem*, duo autem *Idem*, non est unitas. Unde hoc tantùm sensu unitas composita identitatem involvit, quia hæc plura, sunt sibi in pluribus suis, idem: ad eum modum quô dicitur idem par, non per exclusionem multiplicitatis, quam involvit par Idem, sed per exclusionem alîus in se multiplicitatis. Denique negatur, quòd per se unum, includat plura partialia in sua entitate, ab ipsis partialibus distincta.

Insta-

INSTABIS V. Unitas unionis & unitas identitatis sunt diversæ realiter unitates, ergò non est idem à parte rei, dicere compositum esse per se unum, & partes per se unitas, quia illud indicat unitatem identitatis, hoc autem unitatem unionis.

RESPONDETUR, per se unum substantiale, indicat unitatem identitatis in genere substantiæ, sed non in genere entis, hoc enim non evincitur, si autem unum per se substantiale, non dicit identitatem in genere entis, non est necesse ut dicat identitatis unitatem; utendoque exemplo quod allegat Mastrius, potest dici de acervo lapidum: Idem acervus lapidum non potest poni in pluribus locis, quamvis ly idem acervus, non supponat pro unitate aliqua identitatis, sed pro iisdem pluribus. Quod autem dicit Mastrius acervum non esse totum à partibus distinctum, neque totum esse ex his, sed cum his, cùm tamen totum substantiale sit ex his, non autem est hæc duo; id non convincit. Nam si: *Esse cum his* non arguit distinctionem realem in acervo, licèt esse Petrum cum Paulo arguat distinctionem realem, cur esse *ex his* arguet distinctionem realem, cur item esse *ex his* non erit in re hæc duo, quæ habent rationem *ex his*, quia ad se ordinantur, per quod distinguuntur ab illis, quæ simpliciter duo sunt vel plura.

OBJICITUR VII. ex eodem. Saltem plùs quàm ratione distinguuntur partes unitæ & totum, nam sine ullo ordine ad intellectum, partes unitæ constituunt & causant totum, non tantùm distributivè sed etiam collectivè sumptæ, totum verò constituitur & causatur, illa sunt principia hoc autem principiatum, à parte rei materia & forma sunt plura, subjectant & terminant unionem, compositum est unum, & non plura, nec subjectat, nec terminat unionem, sed includit unionem, materiam & formam.

RESPONDETUR, negando quòd partes unitæ collectivè sumptæ, constituant totum, & causent compositum constitutione nemine cogitante distinctâ à constituto, nego quòd nemine cogitante partes collectivè sumptæ sint principia distincta à principiato; nego compositum, nemine cogitante esse unum, unitate distinctâ nemine cogitante, à pluribus unitis; hoc verum est, quòd compositum non subjectet unionem, quia hoc subjectare spectat ad partem distributivè sumptam, nec terminat etiam unionem, quia et hoc spectat ad partem distributivè sumptam, spectat ad partem distributivè sumptam, cùm pars distributivè sumpta, distinguatur realiter inadæquatè à toto, hôc ipso competet nemine cogitante parti subjectare vel terminare unionem, sed hoc non arguit intercedere alietatem prædicatorum nemine cogitante inter partes collectivè sumptas, & inter totum, de quo tamen solo, est hîc lis.

QVÆSTIO III.

De totis Possibilibus.

Sub hoc titulo tria proponi possunt, quę videre est tractari à recentioribus. Primò, An possibile sit compositum constans materiâ & formâ spirituali. Secundò an possibile sit compositum quod neque ex materia, neque ex forma componatur. Tertiò de opposito agendo compositioni & tamen toto inquiri potest: An possibile sit corpus completum simplex.

DIFFICULTAS I.

An sit possibile compositum ex materia & forma spirituali?

AFfirmat Arriaga. Oviedo, consentitque Suar: Negat Hurt: recentior Suar. & Amicus Tom. 2. Dis. 3. Sec. 1. n. 30. Examinandæ veniunt implicantiæ.

I. IMPLICANTIA est, quâ utitur recentior Suar: Materia in tantùm est possibilis, inquantùm possibilis est forma, quæ ad illam essentialiter ordinetur. Sed ad materiam spiritualem nulla forma essentialiter ordinatur, quod ipsum probat. Quia forma solùm ordinatur ad materiam, quæ illi inservit, atqui spiritualis materia nulli formæ potest inservire: quia non potest inservire formæ corporeæ, nam hæc in spirituali materia operationes corporeas exercere non potest, non etiam formæ spirituali, nam forma spiritualis solùm indiget materiâ ad obeundas operationes aliquas corporeas.

RESPONDETUR. Quòd forma solùm indigeat materiâ, ad obeundas operationes aliquas corporeas, id verum est de præsentibus formis, non autem de possibilibus, eò quòd non ostendatur implicantia in forma, quæ ad aliquas operationes, indigeat subjecto spirituali.

II. IMPLICANTIA est ex Amico: cujus argumentum propositum de Angelis, sic accommodari potest. Omnis compositio ex materia & forma, eò tendit ut mediante materiâ aliquam perfectionem acquirat forma, quam forma non habet ex se, sed forma spiritualis si ordinaretur ad materiam spiritualem, nullam acquireret perfectionem, neque in esse, neque in

 opera-

operari; non acquireret quidem in esse. Tum quia anima rationalis non pendet à materia. Ergò nec ulla alia forma spiritualis. Tum quia substantia spiritualis, est naturâ suâ perfectior & independentior substantiâ corporeâ, datur autem substantia corporea independens à materia, quale est corpus simplex aut ipsum totum. Quòd autem forma spiritualis, non posset dependere in operari à materia spirituali, ratio est, quia duplex operatio formæ spiritualis cogitari potest, hoc est intellectio vel volitio, & alia motus localis, ad nullam autem harum operationum forma spiritualis indigeret materiâ spirituali: non ad eliciendas intellectiones, nam cùm intellectio sit operatio immanens postulabit recipi in eodem principio elicitivo, non etiam ad recipiendas species intelligibiles, nam hæc cùm determinare debeant intellectum, in ipsa illa forma, recipi connaturaliùs debent.

RESPONDERI potest, non implicare contradictionem, ut in esse completo dependeat forma spiritualis à materia spirituali, & licèt præsens forma spiritualis non dependeat à materia, non sequitur impossibilem esse formam, dependentem à materia spirituali, sicut defacto dependent actiones vitales spirituales à subjecto spirituali; quod est anima. Posset etiam indigere saltem ad aliquas species intellectionum illa forma dictâ materiâ spirituali; negatur item impossibilem esse formam, quæ saltem aliquas species, non nisi unita materiæ spirituali, connaturaliter recipere possit. Quamvis autem substantia spiritualis sit indepedens magis, quàm substantia corporea simplex, inde nihil convincitur: nam sicut substantia corporea simplex, est possibilis, & alia datur quæ non est simplex, ita datur substantia spiritualis simplex seu completa hoc est Angeli, cur ergò dari non poterunt aliæ spirituales substantiæ non simplices, sed dependentes à materia spirituali, quæ tamen magis erunt independentes quàm alia materialia, eò quòd in suo produci, dependeret nonnisi à solo DEO: Et quamvis in hoc superarentur à corpore simplici, quia illud nullo modo dependet à subjecto, sufficit ut aliis prædicatis superetur illud corpus; sicut quamvis materia superet lumen gloriæ, quia est substantia, superatur tamen ordine supernaturali, & genere spiritualis entis. Concordaret autem in hoc cum corpore simplici, quia nullo etiam modo, penderet à materia corporea.

III. IMPLICANTIA est ex Hurtado. Nulla substantia spiritualis potest egere consortio materiæ ad suum esse, aliàs separata à materia, postularet interire.

RESPONDETUR. Etiam anima rationalis, ut habeat esse completum, ad quod ordinatur, indiget consortio materiæ, multò magis id competere poterit alteri formæ comparatæ ad materiam spiritualem, licèt cum jure existendi sine illa materia. Quid si ponatur essentialis nexus inter illam materiam & illam formam, adeoque inseparabilitas ad invicem?

IV. IMPLICANTIA est. Quia nullius usus esset illa materia spiritualis. Ergò esset essentialiter frustra.

RESPONDET Oviedo: Illam materiam posse esse tanquam comprincipium activum aliquarum operationum materiæ, non est enim contra rationem subjecti esse comprincipium activum operationum aliquarum materiæ, non est enim contra rationem subjecti, esse comprincipium activum operationum compositi; multi enim sentiunt materiam simul cum forma concurrere ad eliciendas sensationes v. g. oculum, ad visionem. Independenter ab hoc dici posset, illam materiam fore comprincipium passivum recipiendi operationes formæ, sicut sensationes bruti multi dicunt recipi in materia. Conformiter ad dicta supra, posset illa materia, esse utilis ad aliquas operationes, quas fortè illa forma non posset elicere, nisi cum unione ad materiam spiritualem.

V. IMPLICANTIA est. Omnes substantiæ spirituales, quæ de facto dantur carent compositio tali. Ergò talis compositio est impositione est impossibilis. Probatur Conseq: Quia omnes homines, qui defacto dantur, sunt animalia rationalia, benè infertur; Ergò quicunque possibilis homo est, erit animal rationale. Ergò etiam quia Spiritus, qui dantur, carerent compositione & materiâ & forma spirituali, quicunque alii Spiritus, carebunt illâ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia cum definitivè homo sit animal rationale, impossibile est esse hominem & non esse animal rationale; jam autem nego definitivè Spiritum, esse, carere compositione ex partibus, unde & indivisibile Mathematicum caret partibus, nec tamen propterea est quid spirituale.

VI. IMPLICANTIA est, quam proponit Pater Martinus Olszewski. Si possibile esset tale compositum, illud & esset intellectivum. Esset intellectivum, Tum quia omnis substantia spiritualis est intellectiva; Tum quia omnia recedentia à materia aliquo modo operantur; & quia substantia spiritualis perfectissimè recedit, perfectissimè operabitur, adeoque intellectualiter. Tum quia substantia spiritualis, non potest esse nisi vivens, hinc etiam nomen habet Spiritus, nomine tracto à spiratione; quâ ratione vita proditur: sed non potest esse vivẽs vitâ vegetativâ, nec sensitivâ, nam hi vivendi modi sunt immersi materiæ.

teriæ. Ergò vitâ intellectuali vivere deberet. Non esset autem illud compositum intellectivum. Tum quia vel esset intellectivum intellectione divisibili, vel indivisibili. Non divisibili: Tum quia Philosophi non agnoscunt partes divisibiles intellectionum: Tum quia omne intellectivum debet attingere objectum indivisibile, aliàs non differret à sensitivo, objectum autem divisibile de se constat, non posse attingi cognitione divisibile. Tum quia si posset dari divisibilis intellectio, posset diversis sui partibus diversa, & contraria, immò eadem, contradictoria intelligere: hoc est unâ sui parte aliquid affirmare, alterâ negare, quo posito, sequens hanc intellectionem volitio, posset aliqua sui parte aliquid amare, aliquid odisse, consequenter aliquâ sui parte mereri, aliâ demereri adeoq; digna esse cœlo & inferno. Non etiam illud compositum posset intelligere cognitioni indivisibili, quia principio divisibili non potest esse connaturalis, & proportionata actio indivisibilis: repugnat enim ab agente divisibili produci effectum nobiliorem, & indivisibilem: aliàs ille effectus & indigeret pluribus principiis, & non indigeret, non indigeret quidem, quia cum sit spiritualis ab uno totus penderet, indigeret autem, quia ab illis per se naturaliter poneretur.

Respondetur. Hanc rationem supponere imprimis impossibilitatem substantiæ spiritualis, quæ non sit intellectiva cujus demonstratio poni deberet. Posset illi substantiæ concedi perfectissima operatio genericè, hoc est spiritualis: qualis foret spiritualis emanatio spiritualium passionum: sed non esset concedenda perfectissima operatio subalternè qualis est ratio operationis intellectivæ. Et licèt nomen Spiritus, nomen impositum est, ad significandum vivens vitâ intellectivâ, hoc non obstat, non appella illam substantiam Spiritum, sed appella compositum nullam habens partem materialem; vel Spiritum Analogicè: ad eum modum quo accidentia sunt spiritualia aliqua, & tamen nulla illis competit ratio vitæ? Sed potest etiam benè dici illud compositum posse esse intellectivum intellectione indivisibili, non implicat autem à principio duplici, & indivisibili, pendere actionem indivisibilem; & ita defacto nostræ actiones vitales à Deo, potentia, habituque procedunt, & tamen sunt spirituales sufficitque quòd aliis prædicatis illius principii, superetur prædicatum indivisibilitans, reperibile in illa intellectione. Quanquam in præsenti etiam intellectione poni potest pluralitas partium integrantium, ut si aliâ intellectione intelligatur animal, aliâ rationale sicut in unione spirituali multi agnoscunt partes, itemque in habitibus. Et licèt omne intellectivum quod datur, atringat objectum indivisibile, cur non erit possibile, quod attingat non nisi sensibilia, quorum habeat species. Sed cur etiam objectum indivisibile, non poterit attingi divisibili subjectivè cognitione, indivisibili terminativè, ad eum modum, quo unio spiritualis in sententia Suarez, admittens partes integrales, singulis suis partibus totam animam, & non tantum aliquam illius partem unit, quamvis unio ipsa, plures formaliter partes habeat. Et sicut non sequitur ex eo, quia pluribus actibus diversis anima potest ferri in objecta, non sequitur inquam, eandem animam esse dignam Cœlo & inferno; ita nec sequetur in præsenti: & sicut ponitur plurium actuum incompossibilitas saltem naturalis secum, quæ facit, ne simul sit quis actu odio & amore Dei dignus, ita incompossibilitas partium integrantium divisibilis intellectionis, faciet ne idem sequatur. Nomine partium integrantium, intelligendo partes, ex quibus coalescit intellectio illa indivisibilis.

Septima Implicantia est. Idque pro probandâ hâc thesi. *Impossibilis est materia Spiritualis.* Unumquodque Ens, dicit negationes, essentialiter sibi connexas, & hoc ostendit Inductio, & quidem non tantùm de Entibus disparatis ut cum Petrus dicit negationem Pauli, sed multò magis in Entibus oppositis & contrariis, nam ipsa oppositionis ratio fundat specialem exclusionem illius alterius Entis, cujus dicit negationem. Quod ipsum magis adhuc videre est, si aliqua sibi opponantur genere. Nam licèt impossibile sit hanc substantiam, esse illam substantiam, cujus dicit negationem; sed pluribus titulis impossibile est, substantiam esse accidens, cum generibus distent, ipsoque illo generico à se abscessu, magis distrahuntur, ne in unum convenire possint, quæ inductio, ipsaque Major resolvitur in principium lumine naturæ notum quodlibet est quod est. Ergò oppositi sibi esse, quodlibet dicit negationem. Ad quod principium postea sequitur, ut unumquodque ens dicat negationem negationis sui. Sed Spiritus & Materia dicunt adinvicem negationem sui. Ergò impossibile est spiritum esse materiam. Minor probatur. Imprimis quærendo, quid materia neget ex Entibus sibi contrariis, si non spiritum? & si materia non dicit negationem spiritus, jam non procedet sua positio, de subjecto, de quo lis est. Rursus si frigus & calor, brutum & homo, dicunt negationem sui, certè dicent materia & spiritus negationem adinvicem,

neque enim minor eſt inter hæc oppoſitio. Denique quæcunque Regula aſſignata fuerit internoſcendi aliqua eſſe contraria, dicereque adinvicem imbibitam ſui negationem, eadem oſtendit ſpiritum & materiam dicere negationem ſui adinvicem. Unde & bona eſt Categoria dividens ſubſtantiam in Materialem & Spiritualem, dum tamen membra diviſionis, dicant adinvicem negationem ſui & oppoſitionem. De hac autem theſi indefinita loquendo. *An implicet ſubſtantia ſpiritualis quæ habeat rationem ſubjecti*, non eſt adferenda implicantia, quia oppoſitum demonſtrari poteſt, nempè ſubſtantiam ſpiritualem eſſe ſubjectum plurium accidentium ſpiritualium, non poſſet autem ſubſtantia ſpiritualis eſſe ſubjectum accidentium ſi univerſaliter teneret Major, impoſſibilis eſt ſubſtantia ſpiritualis, habens rationem ſubjecti.

Quod attinet ad hanc Theſim: *An ſit poſſibilis ſubſtantia ſpiritualis incompleta receptiva, & ſubjectativa formæ ſpiritualis ſubſtantialis?* Illius impoſſibilitas colligitur per locum Theologicum. Nam & eſſet illa ſubſtantia ut ſupponitur ſpiritualis, & non eſſet: eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem: Quia ſi poſſibilis eſſet ſubſtantia ſpiritualis, habens rationem ſubjecti, reſpectu formæ ſpiritualis, malè arguerent Theologi, & quidem jam conſenſu communi ex eo carere Angelos compoſitione ex materia, quia ſunt ſpirituales. Et ſicut falſa eſſet hæc cauſalis, ideò Petrus eſt homo, quia eſt animal rationale, ſi poſſet eſſe Petrus, & tamen tantùm habens rationem ſimii locutivi; ita & falſa eſſe hæc cauſalis; Ideò Angeli carent omni materiâ, quia ſunt ſpirituales, ſi poteſt aliquid ſpirituale, eſſe ſubjectum informabile formâ ſubſtantiali ſpirituali. Eô etiam ſervit. Hoc quod eſt recipere dicit in omni Ente imperfectionem, quia maximam deſtructionem principalis perfectionis Divinæ, quæ eſt eſſe Actum purum. Hinc perfectisſimum Ens DEUS, nihil in ſe recipit, infimum genus ſubſtantiæ, eſt ſubſtantia materialis, & hæc recipit tàm formas accidentales, quàm formas ſubſtantiales, mediæ autem notæ, eſt ſubſtantia ſpiritualis, quæ recipit (ut conſtat) formas ſubſtantiales, dejiceretur à ratione mediæ illius perfectionis, adeoque nec eſſet ſubſtantia ſpiritualis.

DIFFICULTAS II.

An ſit poſſibile compoſitum ex partibus quarum neutra ſit materia, neutra forma?

AFfirmat Oviedo, qui primus hanc Quæſtionem incepit tractare: Probat ſuam ſententiam argumento negativo. Quia ſcilicet hoc non implicat contradictionem, ſolvitque argumenta ſic.

I. ARGUMENTUM, quia ſcilicet Antiquitas non cognovit compoſitionem eſſentialem, niſi ex materia & forma.

RESPONDET Oviedo, quia Antiquitas in hac materia non diſcurrebat niſi de compoſito quod datur.

II. ARGUMENTUM eſt: Quia ſcilicet illa partes, eô ipſo quòd habeant conceptum partium eſſentialium, eô ipſo habent conceptum quidditativum materiæ & formæ. Ergò implicat partes eſſentiales compoſiti, quæ rationem formæ & materiæ non induant; Antecedens probatur, quia ſecluſo conceptu quidditativo materiæ & formæ, nihil remanet, per quod partes illius compoſiti, in ratione partium conſtituantur.

RESPONDET Ovied: accommodatè ad varias ſententias explicantes conceptum primum materiæ & formæ, vide eundum. Succus in eo eſt quia ſecluſo conceptu materiæ & formæ, ab iſtis partibus manet adhuc conceptus partis unibilis ad aliam compartem, quæ compartes erunt eſſentiales, & non tantùm integrales, quia habebunt inter ſe diverſitatem ſpecificam partium, & habebunt ordinem ad unionem faciendam, cum intima penetratione inter extrema quorum utrumque ordinetur eſſentialiter ad conſtitutionem totius, & neutra primariò, nihilominùs per ſe, ordinabitur una ad aliam.

III. ARGUMENTUM eſt: ponamus illud corpus eſſe vivens organicum, tunc in illo toto, quælibet pars eſſet actus primus corporis organici potentiâ vitam habentis. Ergò quælibet illius pars eſſet anima, ita enim animam definit Ariſtoteles, adeoque compoſitum illud conſtaret duplici formâ.

RESPONDET Oviedo, nulla pars illius compoſiti eſſet forma, quia forma, quia forma neceſſariò dicit ordinem ad materiam, qui ordo illic non eſſet nihilominùs.

DICENDUM eſt: *Illud compoſitum ſecundùm quod explicatur ab Oviedo, impoſſibile eſſe* dixi ſecundùm quod explicetur ab Oviedo: quia fortè ſi aliter proponeretur non eſſet impoſſibile.

PROBATUR I. Illud compoſitum & eſſet compoſitum eſſentiale, & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem, ut probatur: quia illud compoſitum ita ſe haberet ac duæ formæ,

mæ, si inter se unirentur, quia tam illæ formæ, ad se non ordinarentur per modum actûs & potentiæ; sicut & illæ partes; ita illæ duæ formæ possent inter se uniri, in ordine ad localem intimitatem, sicut & illæ partes, dicuntque præsentes formæ, ordinem obedientialem unibilium. Ergo sicut illæ duæ formæ non facerent rationem compositi essentialis, ita nec illæ partes.

Respondebis. Hôc ipso quòd illæ partes dicant ordinem nonnisi obedientialem unibilium, non constituent compositum essentiale.

Contra. Quia ex eo dicunt illæ formæ ordinem nonnisi obedientialem ad uniri; quia non ordinantur ad se tanquam actus, & potentia, ex eoque quòd non ordinantur tanquam actus & potentia, faciunt, quòd non sit compositum essentiale. Ergo etiam in præsenti idem fiet, utrobique enim est idem fundamentum, non pullulaturi compositi essentialis, nempè defectus ordinis, dicamque nonnisi obedientialem ordinem, etiam illas partes dicere in ordine ad uniri, idque ex eo; quia sicut præsentes formæ nonnisi obedientialem ordinem dicunt ad uniri, ex eo, quia non ordinantur ad se tanquam actus & potentia, ita & illæ partes.

Probatur II. Quia ex nullo capite dici posset illud compositum essentiale, non ex eo quia constaret partibus substantialibus, nam si duæ animæ unirentur, illud totum constaret partibus substantialibus, neque tamen esset compositum essentiale, sicut nec est compositum essentiale in toto integrali; Non etiam illud compositum esset essentiale, quia constaret partibus diversitatem specificam habentibus, nam etiam conflatum illud ex duabus animabus, haberet partes diversitatem specificam habentes, & tamen non esset compositum essentiale; Non etiam illud compositum esset essentiale, quia haberet unionem, cum intima penetratione inter extrema; quia conceptus essentialis compositi, non est conceptus unionis, cum ista intima penetratione, nam unio qualitatum inter se, est cum intima penetratione, & tamen hæc unio non arguit rationem essentialis compositi: Et si divinitùs partes aquæ se penetrarent, unirenturque, non jam per hoc ipsum constitueretur totum illud, in ratione totius essentialis, Ergo apparet solam rationem unionis cum intima præsentia, non formalisare compositum essentiale; Non etiam illud constitutum acquireret rationem compositi essentialis, quia una pars diceret ordinem ad aliam, quia si illæ partes non dicerent ordinem potentiæ & actûs, majorem dicerent ordinem, quàm dicant formæ aut quæcunque alia aggregata.

Probatur III. Quia illæ partes & unirentur per se, & non unirentur, unirentur quidem ut supponitur, non unirentur autem per se, quia nullo modo explicatur hæc perseitas.

Posset tamen hoc compositum sic concipi, de ratione partium per se ordinatarum ad unionem, non est quòd una pars sit actus alia potentia, defacto enim continuum est per se compositum, & tamen neutra pars est actus, neutra potentia, cur ergo non poterit esse compositum per se, cujus neutra pars sit potentia, neutra actus, quia tamen continuum est potiùs integrale homogeneum, quàm essentiale compositum, videndum est in quo stet hæc integralitas, & deficientia à ratione compositi essentialis, quæ deficientia videtur in hoc stare, quia scilicet naturaliter una potest esse sine alia, neque requiritur ulla specialis dispositio in ordine ad uniri eadem, cur autem non poterunt esse partes, quæ naturaliter non possint esse sine se, quæ certè erunt ad se essentialiter ordinatæ, quamvis sine ordine actûs & potentiæ.

DIFFICULTAS III.

Possibile ne sit totum, quod sit corpus simplex compositum.

Corpus in duplicem considerationem venire potest. *Primò* prout est incompletum aliquid, & ordinatum ad aliam compartem, quæ sit forma illius. *Secundò* potest considerari corpus, prout est totum quid, seu habens totum, esse sibi debiti integritatem, independenter ab alia comparte; breviter prout est quid completum, & de hoc in præsenti quæritur, an sit possibile, idque hôc sensu. Videmus dari substantiam spiritualem incompletam, hoc est animam, videmus etiam dari substantiam spiritualem completam, hoc est Angelos, occasioneque hinc habitâ quæritur: an sit possibile corpus simplex, hoc est non compositum ex materia & forma, idque completum, hoc est non ordinatum ad ullam formam substantialem, negat Hur. affirmat Ariag. & Oviedo.

Dicendum est. *Tale corpus possibile esse.*

Probatur I. Quia nulla est in hoc implicantia.

Probatur II. Possibilis est substantia spiritualis completa, Ergo & corpus completum.

Probatur III. Non est de ratione corporis completi, defacto enim corpus compositum, corpus est, & tamen non est complebile. Ergo ex ratione sua generica non repugnat corpus, non complebile.

Ergo & ex ratione sua specifica dari poterit corpus completum. Quia autem tota probatio stat in solutione implicantiarum, ad eam accedendum est.

Objicitur I. Auctoritas S. Thom. ad primi de Cœlo textum q. 2. & 1. parte q. 66. Art. 6. ubi docet quòd omnis substantia, aut est potentia seu materia; aut actus, aut habens actum, additque si est actus, vel est actus in materia, & erit forma illius, vel sine materia, & non erit ens sensibile, sed intelligibile, quia omnis actus non in materia, est intelligibilis.

Respondetur. Quando S. Thom. dicit, quòd omne ens sine materia, sit intelligibile, accipit ly sine materia pro eodem ac ens immateriale seu spirituale, corpus autem illud non est immateriale, hôc sensu hoc est spirituale, quantumvis materialitas illius non sit desumenda à materia, quæ sit compars illius constitutiva, sed ab ipsa ratione corporis. Quando autem Aristoteles 8. Metaph. textu 3. universaliter docet, quòd cunctæ substantiæ sensibiles materiam habeant; agit de substantiis sensibilibus quæ de facto dantur, vel ly: materiam habent, debet sumi non tantùm transitivè, sicut materiam habet homo, sed etiam intransitivè, quòd scilicet sensibile non debeat esse spirituale, sed corpus, quod etiam convenit corpori simplici. Deinde hîc non quæritur de auctoritate, sed de demonstratione.

Objicitur II. Si possibile esset corpus simplex, & esset intellectuale, & non esset, non esset, quia corpus & intellectivum sunt termini incompossibiles, aliàs etiam oculus corporeus videre posset Deum, & ex intellectivitate animæ, malè ejus spiritualitas deduceretur, si etiam corpus intelligere potest; esset autem intellectivum, quia radix intellectivitatis est immaterialitas, per S. Thom. ex Dionysio: & sicut repugnat esse aliquod vivens rationale, & non esse animal, ita repugnat corpus, quod sit actus simplex subsistens, & tamen non intellectivum, & cùm modus operandi sequatur modum essendi, fit ut cùm modus essendi illius corporis; sit elevatus supra materiam, etiam modus operandi erit elevatus, adeoque erit intellectio.

Respondetur. Non fore illud corpus intellectivum, immaterialitas autem si fundat intellectivitatem, fundat sumpta pro spiritualitate, aut certâ conditione spiritualitatis, repugnat autem vivens rationale & non esse animal, quia ipsum prædicatum r ionalis, quod supponit pro intellectivo, dependenter à phantasmatibus, involvit animal, quod solum phantasiari seu dependere à sensibus esseque sensitivum potest. Jam autem nec prædicatum actûs, nec prædicatum simplicis, nec prædicatum subsistentis, involvit ut sic intellectivitatem; nec ostendi potest, quòd omnia simul sumpta, illam importent. Elevatio etiam modi essendi supra materiam, involvens spiritualitatem, hæc arguit operationem intellectualem, non autem elevatio supra materiam, quæ est compars compositi; non implicat enim ut aliquid non sit secunda pars compositi, & tamen sit materiale, hoc est, corporeum intransitivè, seu corpus.

Instabis. Esse actum aliquem simplicem & subsistentem, non tamen excludere corpus, ita implicat atque dicere, quòd Ens aliquod rationale non excludat insensitivum. Rursùs sicut sensitivum præsupponitur ad esse rationale, ita esse actum simplicem, completum, subsistentem, æquiparabilem Angelis, qui sunt similes actus, præsupponit intellectivum; ita enim intellectivũ, videtur esse genus ad actum simplicem completum, & incompletum, sicut anima ad rationale vel irrationale.

Respondetur. Disparitatem esse ex dictis, quia rationale importat intellectivum dependenter à sensibus, si importat tale intellectivum, importat sensitivum tanquam principium, si importat sensitivum, importat hoc ipso excludens insensitivum; actus autem simplex, non simplicitate absolutâ, hoc est importante spiritualitatem, sed tantùm simplex, simplicitate negante compositionem ex materia Physicâ, non importat aliquod prædicatum, ratione cujus excludatur ratio corporis, nec tale prædicatum demonstratur. Negatur ulteriùs, quod ante prædicatum esse actus completi præsupponatur tanquam genus intellectivum, sed è converso actus completus, dividitur in membra, hoc est, in actum completum corporeum, & incorporeum, cujus divisionis ratio in hac materia, semper repetenda est. Quia scilicet non implicat dividi actum completum simplicem, in actum spiritualem & materialem, ita ut illud corpus, in prædicatis genericis æquiparetur Angelis, non tamen in prædicatis specificis, adeòque non in intellectione.

Objicitur III. ex Hurtado. Illud corpus & esset vivens & non esset vivens, esset quidem vivens; Tum quia & esset perfectius corpore completo composito, ut supponitur, & non esset perfectius, quia careret perfectione viventis. Tum quia ratio viventis, præsupponitur necessariò ad esse actus simplicis, non secus ac ratio viventis, præsupponitur ad esse animalis; Non esset autem illud corpus vivens, quia nec posset esse vivens, intellectuali vitâ, ut probatum supra, nec vitâ vegetativâ, quia vegetatio debetur corporibus corruptibilibus, commu-

communem materiam habentibus, & affectis contrariis qualitatibus, quarum non esset capax corpus simplex, quia hæ dantur à natura, ut materia ad alias successivè formas disponatur, nec item istud corpus posset esse vivens vitâ sensitivâ; nam sensatio ut experientia patet, fit mediis primis qualitatibus, quæ tamen in corpore simplici haberi non possunt.

RESPONDETUR. Imprimis, non fore illud corpus vivens, & quamvis sub hac formalitate, esset imperfectius compositis, sub alia tamen formalitate, nempè actûs simplicis, excederet composita, à qua ratione actûs simplicis, nego præsupponi rationem viventis, cùm hîc ratio actûs non sumatur pro motu aliquo, sed pro complemento non habente rationem materiæ, quæ sit compars. Unde non ostenditur prædicatum competens corpori completo, in quo sit exigentia vitæ. Jam autem in animalis definitione pro genere ponitur vivens. Deinde Ovied. dicit illud corpus fore sensitivum, sed diversis sensationibus non dependentibus à primis qualitatibus, sed à speciebus v. g. à DEO infusis. Addit, quòd posset corpus sentire easdem qualitates, quas non sentimus, per species illarum, quantumvis has qualitates recipere non posset, quia potentia sensitiva potest sentire objecta, in extraneo subjecto recepta.

OBJICITUR IV. ex eodem. Illud corpus & esset corruptibile, & non esset corruptibile, esset corruptibile quia esset divisibile, ita ut divisio venire possit ad partem minorem minimo requisito ad conservationem, esset etiam incorruptibile, quia incapax qualitatum corruptivarum.

RESPONDETUR. Corpus illud fore incorruptibile, divisibile tamen quantitativè, sed non divisibile quoad suum constitutivum, ad eum modum, quô Cœli dividi possunt quantitativè, & tamen unio illorum incorruptibilis corrumpi non potest, eô quòd nulla detur virtus naturalis quæ possit devenire ad minimum requisitum: Oviedo addit posse illud corpus dici corruptibile per impressionem impulsûs contrarii.

OBJICIT V. Suar. Impossibilis est substantia creata spiritualis, quæ non sit capax formæ accidentalis. Ergo nec erit possibilis substantia materialis, quæ non sit capax formæ substantialis.

RESPONDETUR. Argumentum multùm probare, probat enim Angelos debere constare formâ substantiali, cùm non possint non esse capaces formæ accidentalis. Sic enim formabitur argumentum: Non est possibilis substantia creata spiritualis, quæ non sit, capax formæ accidentalis. Ergo nec erit possibilis, substantia spiritualis, quæ non sit capax Formæ substantialis.

ADDI potest universaliter, negationem materiæ pro comparte sumptæ, non fundare spiritualitatem, quia non implicat aliquid non esse spirituale, & tamen dicere negationem materiæ tanquam compartis, conceptusque spiritualitatis, non est negatio materiæ.

TRACTATUS III

De proprietatibus & affectionibus corporis.

Agemus imprimis de quantitate, postea de motu, denique de loco.

DISPUTATIO IX

De Essentia quantitatis distinctionibusque ei competentibus.

Methodus exigit, ut primùm essentia quantitatis examinetur.

QVÆSTIO I.

De primo essentiali conceptu quantitatis.

Examinabimus imprimis aliorum sententias, postea tenendam, adferemus.

DIFFICULTAS I.

An habere partes entitativas, sit primo essentialis conceptus quantitatis?

Docent Thomistæ, de ratione Quantitatis esse, conferre partes entitativas. Consentit etiam noster Vasquez. Quod ut examinetur. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Quid Tenendum?

Dicendum est. *Primò essentialem conceptum Quantitatis non esse, conferre partes entitativas.*

Probari solet I. Quantitas distinguitur à prima Materia: vel, si nolis illam distingui præscinde eam mente, quæro independenter ab illa quantitate, re, aut per rationem præcisa vel materia habet partes, vel non habet? si habet, ergo illas non à quantitate habet: Si non habet, Ergo Materia prima, est simplex, & indivisibilis.

Respondere potest huic argumento; concedendo quòd Materia prima, independenter à quantitate, sit indivisibilis.

Instabis. Ergo Materia, independenter à quantitate, erit ita simplex ac Angelus, vel anima rationalis.

Respondetur. Seclusâ quantitate, in aliquo genere, ita se habet materia prima ac Angelus, vel anima rationalis; nec id involvit ullum absurdum; certè enim in sententia constituente conceptum primarium quantitatis in impenetrabilitatis exigentia, seclusa quantitate, æquè est materia penetrabilis, ac anima rationalis, neque tamen in hoc est ullum absurdum. Æquè item non componitur ex duabus partibus physicis, Materia, ac Angelus, nec inde tamen sequitur, intra eundem gradum simplicitatis, utrumque esse. Dici itaque potest, ratione molis corporeæ, adhuc illam Materiam non fore ita simplicem. Dici etiam posset quòd independenter à quantitate, habeat virtualiter partes Materia, sitque divisibilis virtualiter, quæ

quæ divisibilitas in hoc stabit; quòd sit semper habens vim, fundandi & emanandi quantitatem, & quòd habeat molem, quæ apta sit evolvi, parte: fierique ut ita dicam, per additam quantitatem. Inde autem non sequitur, simpliciter esse divisibilem Materiam, independenter à quantitate; quia non est licitum, argumentari à restricto ad irrestrictum. *Neque valet, si dicas*: hoc videri dissonum Dialecticæ, docenti, valere consequentiam à gradibus inferioribus, qui utique sunt restricti ad superiores, qui sunt irrestricti, non inquam valet, si id dicas, quia si valet consequentia à restricto ad irrestrictum, Ergo si ego dicam, Æthiops est albus: Item si dixero est propositio æternæ veritatis: Homo est animal rationale, potero etiam dicere, est propositio æternæ veritatis, Homo est. Dandum ergo est taxativum, quando nam in talibus teneat consequentia, quando non teneat. Et potest esse hoc. Ab inferiori ad superius tenet consequentia, à restricto hoc est dicto secundùm quid, non tenet consequentia ad dictum simpliciter. Cujus ulterior hæc ratio est. Quia ut prædicatum verificetur de subjecto, debet esse identitas prædicati & subjecti; Quia autem est Identitas inferioris, cum superiore, eo quòd superius sit totum potestativum, continens in se potestate inferius, hinc fit, ut teneat consequentia ab inferiori ad superius. Quia autem non est Identitas inter ly secundùm quid, & inter ly simpliciter, si enim esset inter hæc identitas, vel utrumque esset esse secundùm quid, vel utrumque esse simpliciter, ideò inter hæc non est identitas, adeoque nec tenebit consequentia, à restricto ad irrestrictum.

Probari solet II. Quantitas quæ in se habet partes ex quibus componitur, non communicat seipsam subjecto per identitatem, sed per unionem. Ergo quantitas tantùm habet hoc, quod est, illam ipsam in partes actu distinctas esse divisibilem. Ergo ulterius, si se ipsa Materia illa partes non habet, etiam per unionem quantitatis illas habere nequit: esse enim unitum extremo habenti partes, non est habere partes.

Confirmatur. Quia quantitas communicat partes, vel quas in se habet, vel alias distinctas, non has quas habet, quia hæ sunt accidentales, at partes substantiæ, sunt substantiales; non etiam communicat partes quas non habet, seu partes distinctas à quantitate, quia quantitas nihil substantiæ producit, neque causat in aliquo genere. Ergo quantitas, nullas potest partes communicare substantiæ.

Responderi potest huic argumento. Imprimis retorquendo argumentum. Quantitas quæ in se habet impenetrabilitatem, communicat se materiæ, nonnisi per unionem. Ergo quantitas tantùm habet hoc, quod sit impenetrabilis. Ergo ulteriùs si se ipsa materia non est impenetrabilis, etiam per unionem cum quantitate, non erit impenetrabilis, quia esse unitum extremo impenetrabili, non est esse impenetrabile. Deinde si materia & se ipsa, & simul virtualiter non haberet partes, etiam accessu quantitatis non haberet partes, secus cùm virtualiter illas contineat. Unde accessu quantitatis, haberet partes à materia, quæ antè accessum illius, nonnisi virtualiter habebantur. Sic in sententia non distinguente partes actu ante assignationem, assignatio confert actualitatem partium partes, quæ potentiâ nonnisi habebantur.

Probari solet 3. Substantia pedis, non est substantia capitis, potest enim substantia pedis corrumpi, non corrupta substantia capitis. Ergo substantia capitis distinguitur à substantia pedis: nam idem non potest corrumpi & non corrumpi, quæ tamen substantiæ distinguuntur, tanquam substantiæ partiales, quia si distinguerentur tanquam aliquid tertium, substantia pedis, non pertineret ad illud compositum, cùm ergo pertineat, debet tanquam pars distingui.

Responderi posset. Quod substantia pedis à substantia capitis in ratione substantiæ, se ipsis distinguantur, seclusa tamen quantitate non distinguentur tanquam partes, qua etiam illa seclusa non pertinebunt ad compositum tanquam partes. Sicut & in sententia negante formas partiales substantiales, independenter ab organisatione, partes illæ non sunt partes, licèt in ratione substantialium, constituantur se ipsis. *Hinc aliter*

Probatur Conclusio. Vel præcedit quantitatem, entitas illarum partium, quas per te confert quantitas, vel non præcedit? Si præcedit. Ergo & confert entitatem partium quantitas ut supponitur, & non confert: quia ante accessum quantitatis, jam præsupponuntur. Quòdsi entitas partium non præcedit illam quantitatem, quæro, an illa entitas partium quas confert quantitas materiæ, sit substantialis vel accidentalis? si substantialis? Ergo erunt illæ partes Materia, utpotè partes homogeneæ; Si erunt Materia. Ergo non possunt produci à quantitate, quia Materia nonnisi creari potest, quantitas autem non creat. Rursùs si partes entitativæ, quas confert quantitas sunt substantiales. Ergo quantitas panis, sunt partes substantiales panis, quantitas enim panis debet habere conceptum primò essentialem quantitatis panis, Ergo debet habere partes substantiales panis, quas per te primò dicit. Ergo ulteriùs, cùm

cùm in Euchariſtia ſit quantitas, erunt etiam partes ſubſtantiales panis, adeoque ſubſtantia panis. Quòdſi partes illæ quas confert quantitas ſunt partes accidentales, vel ſunt partes, quas ipſamet quantitatis entitas, in ſe importat, vel ſunt partes quas cauſat à ſe condiſtinctas illa quantitas: Non primum, quia aliàs in ſua entitate Materia nunquam haberet partes, quia entitas quantitatis, nunquam eſt entitas Materiæ, conſequenter & partes entitatis. Quantitatis, non poſſunt eſſe partes entitatis Materiæ, habebitque ſe Materia in ordine ad habendum partes, ſicut Angelus vel anima rationalis, ſi ei ſupernaturaliter uniretur quantitas, per cujus unionem æquè non haberet in ſua entitate partes, ac ante non habuit, licèt habeat partes quantitatis quæ ſecum unita eſt. Quòdſi partes illæ accidentales, ſunt partes, quas cauſat diſtinctas à ſe illa quantitas. Ergò imprimis nunquam quantiſaretur entitas Materiæ, quia nunquam in ſua entitate acquireret partes. Ergò ulteriùs quantitas eſt ens operativum.

Respondebis primò. Quòd acceſſum quantitatis, præcedant partes virtuales.

Contra. Partes illæ virtuales vel continent entitatem partium formandarum, vel non continent? redibitque argumentum factum.

Respondebis ſecundò. Partes virtuales, virtualiter continere entitatem partium formandarum.

Contra. Virtualis hæc continentia partium formandarum, vel dicit negationem Phyſicæ actualitatis, debitæ entitati partium, vel non dicit? ſi non dicit negationem. Ergò datur Phyſica actu actualitas entitatis illarum partium. Ergò illa non habebitur à quantitate: Si dicit negationem. Ergò illam actualitatem entitatis partium, primùm confert quantitas, redibitque argumentum factum, qualesnam partes conferat.

Respondebis tertiò. Quòd aliud ſit, quantitatem eſſe ipſas partes entitativas ſubſtantiales, aliud autem, quantitatem, poſſe facere partes ſubſtantiales. Primùm illud, non habet quantitas ob rationes allatas; habet hoc poſterius; ex priori autem non niſi, ſequeretur dari partes ſubſtantiales panis in Euchariſtia.

Contra. Quia vi argumenti facti, ſequitur, quantitatem eſſe, ipſas partes entitativas ſubſtantiales, vel enim antè acceſſum quantitatis haberentur partes illæ, vel non haberentur? ſi non haberentur. Ergò quantitas ſunt illæ ipſæ partes: neque enim illas producere poteſt, ut probatum ſupra: Si haberentur. Ergò non conferuntur à quantitate: *Neque valet, ſi dicas*; ante acceſſum materiæ, antecedere entitatem partium, id non antecedere partes entitativas; non, quam, valet, ſi id dicas, quia inter entitatem partium, & partes entitativas, nullum eſt diſcrimen. Nam quamvis concedi poſſit, partes eſſe diſtinctas quoad entitatem, non tamen quoad eſſe formale partium. Id inde eſt. Quia aliunde ſumitur ratio formalis partium & aliunde entitas, ut ex dicendis conſtabit. Sed oſtendi non poteſt, aliud importari ab entitate partium, & aliud à partibus entitativis. Quod ſi ante acceſſum quantitatis dicas, non eſſe partes entitativas, in iſto ſenſu, quia non ſunt extreiſatæ, evolutæ &c. tunc jam quæſtio erit nonniſi de ſola voce; an ſcilicet non habere partes extreiſatas, ſit non habere partes entitativas.

QVÆRES: *An ſicut convenit Materiæ habere partes entitativas independenter à quantitate? etiam conveniat diviſibilitas earundem partium independenter à quantitate?* Sed probabilius eſt, non convenire.

Ratio. Tum quia, quando partes ſunt penetratæ, accipitque Materia modum extendi, connaturaliter debitum nonniſi entibus ſpiritualibus, poſitâ item penetratione partium, manet entitas Materiæ, parteſque illius entitativæ, & tamen non manet diviſibilitas, quia in unaquaque parte, reſpondet totum. Ergò diviſibilitas ſe ipſâ non convenit Materiæ. Tum quia non datur ulla extenſio entitativa. Ergò nec diviſibilitas entitativa. Antecedens probatur. Si enim daretur extenſio entitativa, dicam etiam dari entitativam quantitatem, hoc eſt ſequentem & indentificatam ipſi entitati. Ergò nec dabitur ulla diviſibilitas entitativa, non enim eſt major unius ratio, quàm alterius. Impenetrabilitas enim extenſio, diviſibilitas, &c. videntur pendere à quantitate, & ſicut non datur ulla entitativa albedo, vel calor entitativus, identificatus ſcilicet ſubſtantiæ alicui, ita nec dabitur diviſibilitas ulla entitativa. Tum quia, ſi eſſet aliqua ratio, ob quam diviſibilitas conveniret materiæ independenter à quantitate, id ideò eſſet, quia poteſt conſervari una pars, non conſervatâ aliâ parte; adeoque diviſa ab alia parte. Sed hæc ratio nihil probat. Quia quamvis v. g. Chriſti manus conſervari poſſet ſine corpore Chriſti, tamen ſuppoſito modo, quo exiſtit in Euchariſtia, non poteſt conſervari manus ſola, non ſervato toto corpore, quia in manu eſt totum corpus, & tota manus, in toto corpore. Ergò quamvis ante ſublatam quantitatem, poſſit conſervari manus, non conſervato corpore, tamen ſublatâ quantitate, quando manus acquirit eſſe in toto corpore, & corpus in manu, non poteſt conſervari manus, ſervato illo modo eſſendi, niſi conſerve-

servetur & totum corpus. Tum quia nulla necessitas,& nullum fundamentum tribuendi hoc prædicatum materiæ, ad quid ergò hæc multiplicatio prædicatorum? Tum quia divisio non potest concipi sine extreitate; extreitas etiam sine quantitate, & quæcunque divisibilitas, independenter ab extreitate, consimilis erit ei, quæ convenit totis spiritualibus.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Lugo, Vasq. Si substantia & reliqua accidentia secundùm se haberent partes, & extensionem, alia non esset extensio constituenda, in qua essentia quantitatis, consistat.

RESPONDETUR. Hoc argumentum, nonnisi probat, partes, independenter à quantitate, non esse extensas, divisibiles &c. quod & nos tenemus. Sed hoc non probat, quòd partes substantia de se non habeat, certè enim illas ut probatum est, non accipit à quantitate, sicut accipit divisibilitatem, & quia nos, non concedimus independenter à quantitate ullam extreitatem illarum partium entitativarum, ideò, quantitas, adferens illam extreitatem, non erit otiosa.

OBJICIT secundò idem. Si substantia ex se partes haberet, peteret Ubi. Ergo peteret ubi divisibile, ita ut pars illius, parti spatii, & tota, toti spatio correspondeat. Quòd si tale ubi peteret, nec per Divinam potentiam posset indivisibiliter constitui, adeoque CHRISTUS indivisibiliter in Eucharistia poni non posset. Quòd si peteret, illa substantia habens partes, ubi indivisibile, non posset constitui sub quantitate, quin amittat propriam præsentiam. Quòd si dicas substantiam partes habentem, seclusâ quantitate, nec petere divisibile ubi, nec indivisibile; Contra erit: quia natura est determinata ad unum, nec potest indiscriminatim unum, vel alium modum ipsius Ubi petere.

RESPONDET primò Oviedo. Substantiam esse indifferentem ad præsentiam, sive divisibilem, sive indivisibilem; seclusâ quantitate. Illustrat hoc instantiis. Una causa, est indifferens ad hos vel illos actus, una materia est indifferens ad hanc vel illam formam specie distinctam. Cur igitur in substantia non erit indifferentia ad ipsum Ubi. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Videmus in natura non esse aliquas indifferentias. Unde etiam Ovied. eodem puncto. num. 13. sub finem negat, quòd substantia, possit sine quantitate præscindere, ab habere vel non habere partes entitativas. Et sicut non habere partes entitativas,& habere partes, procedit per prædicata contradictoria; ita habere ubi divisibile, non habere ubi divisibile, procedit similiter per contradictoria, quid ergo horum convenit partibus substantiæ seclusâ quantitate. Ex alia parte videmus etiam in natura, esse aliquas indifferentias; ut concedit ipse Oviedo. Cur ergo potiùs substantia cum suis partibus spectata, in ordine ad Ubi, non sequetur hanc partem entium negantium indifferentiam; quòdsi negabit indifferentiam ad hoc vel illud Ubi, dicet determinationem ad Ubi, restabitque argumentum à Vasq. propositum solvendum. Porrò ut dignoscatur; an ad aliquid sit indifferens, vel non indifferens substantia, quæ est à parte rei, pensandum est, an prædicatum, de quo quæritur, sit intrinsecum an extrinsecum, & tunc ad intrinseca prædicata, & identificata nulla esset indifferentia; Si autem est extrinsecum prædicatum, pensandum est, an æquè se habeat res cum hoc, quàm cum alio, tunc enim dabitur indifferentia. Quâ tamen doctrinâ positâ, restabit quærere, an æquè se benè habeant illæ partes substantiæ, quantitate spoliatæ, cum *Ubi* divisibili, ac cum Ubi indivisibili? *Ideò aliter*

RESPONDETUR secundò. Supposito, quòd inferiùs probatur, Ubi, esse ipsammet rei entitatem in recto; tunc dici potest, quòd illa substantia, secundùm ea quæ illi jure naturæ debentur, petat divisibiliter existere, ad eum modum quo Sol connaturaliter lucem petit, licèt illâ divinitùs carere possit. Jam autem substantia illa spectata, secundùm quod extrahitur extra jus suæ naturæ, spoliaturque quantitate, petit ubi indivisibile actu, divisibile potentiâ: quia petit suam entitatem, quæ ratione partium entitativarum, est divisibilis potentia, licèt ob defectum quantitatis, non sit tunc actu divisibilis; positâ autem quantitate amittit proprium Ubi, sed amissione impropriâ, quia non amittit ullam entitatem, neque enim per nos *ubi* est entitas, sed tantùm acquirit modum essendi, cum extensione, quam antea non habebat, retentâ eâdem entitate habente partes, quam entitatem importat *ubi* in recto.

OBJICITUR tertiò. Si dantur partes entitativæ in materia seclusâ quantitate, faciuntné secum compositionem vel non? si faciunt, Ergo erant divisibiles, contra quàm supra illatum est; nam omne compositum dividi potest; Si non datur compositio, quomodo habent rationem partium?

RESPONDETUR. Hoc argumentum solvendum esse ex dicendi de continuatione, quæ non involvit ullam modalitatem, sed solam carentiam terminorum. Licèt ergo compositio per unionem, quæ importat modalitatem, arguat divisibilitatem, sed non unio identificata: nam si ipsum, cui identificatur non est divisibile, ut probatum suprà, adeòque separabile separatione propriè dictâ; de qua suprà, nec ipsa unio divisibilis erit, & separabilis ab illis, quæ unit,

& qui-

& quibus identificatur. Tota ergò illa compoſitio in hoc ſtabit, quia ſcilicet ſunt entitates plures penetratæ, adeoque non habentes proprios terminos, ex vi autem penetrationis, ex vi item carentiæ propriorum terminorum, non ſequitur ulla propria compoſitio, cùm tamen ex ſola propria compoſitione, oriatur diviſibilitas.

ADDO, quamvis non daretur ulla compoſitio, haberetur ratio partis, non quidem actualis, ſed potentialis; & ſicut non habetur diſtinctio in ratione partis nemine cogitante, ita nec habetur ratio partis formaliter, cujus oppoſitum ſupponit argumentum. Deinde ratio partis in materialibus, inter alia dicit negationem tantæ extenſionis, quantam habet totum: jam autem nec tantam, nec non tantam, dicit ulla illic entitas extenſionem, cùm nullam omninò habeat.

Sed contra illatum, quòd ſcilicet Materiæ ſeipſa diviſibilitas non competat.

DICES primò ex recentiori Suarez. Id quod eſt indiviſibile, nec per Divinam potentiam reddi poteſt diviſibile. Ergò ſi materia eſſet indiviſibilis, neque dividi poſſet ratione quantitatis.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multùm probare: probaret enim duos ſemipalmos, non poſſe divinitùs fieri palmum, qui de ſe non ſunt palmi. Directè autem dici poteſt. Id quod eſt indiviſibile ex accidenti, habet tamen partes entitativas, molemque corpoream, adeoque eſt diviſibile potentia, poſſe dividi.

DICES ſecundò cum eodem. Demus extenſam materiam per unam leucam, annihiletur in inſtanti ejus quantitas, eo caſu aut partes extremæ remotæ confluunt ad punctum, & hoc non; quia non datur tantus motus in inſtanti; aut non confluunt ſed manent extenſæ, & ſic jam admittis diviſibilitatem in materia, ſublatâ quantitate.

RESPONDETUR, eo caſu redigendam materiam ad punctum, quod non fieret per motum localem, ſed per ſolam deſitionem quantitatis, & ſicut ſine ullo motu locali poſſet hunc aërem extenſum, in inſtanti DEUS reddere penetratum: Item ſicut definit anima informare corpus, vel incipit, ſine ullo motu locali; ſic per ſolam deſitionem quantitatis, poterit in punctum redigi materia, ſine ullo motu locali, quod etiam procedit in caſu, quo in Euchariſtia pars cum toto corpore, & è converſo penetratur: quia id etiam fit ſine ullo motu locali. Fundantur autem hæ inſtantiæ in hoc principio, quia poteſt DEUS rem locare in loco ſine ullo motu locali, ad eum modum, quô illam produxit in loco, ſine ullo motu locali.

DICES tertiò ex Pontio. Non poteſt dubitari, quòd ſubſtantia capitis hominis, ſeparatâ quantitate, poſſet dividi & conſervari à ſubſtantia manûs.

RESPONDETUR. Non poſſe dividi niſi diviſione impropriâ. Imò abſolutè hoc negari poteſt, ſuppoſito quòd partes hæ penetrentur ut dictum ſuprà de Corpore CHRISTI; dici etiam poſſet immeritò ſupponi, ſine quantitate manere manum, vel caput, adeoque falſificantem eſſe hunc terminum: Unde illa conſervatio unius partis ſine alia, eſt nonniſi in ſuppoſitione quantitatis.

DICES quartò. Sublatâ omni quantitate, poſito etiam quòd illa materia tota ſit in toto, & tota in qualibet parte; poſito item quòd ſit penetrata, numquid independenter à quantitate ſuperaddita, non diſcernit DEUS hanc partem fuiſſe ſubſtantiam capitis, & hanc partem fuiſſe ſubſtantiam pedis? Quòdſi illam diſcernit, etiam illam annihilare poteſt ſolam, adeoque dividere.

RESPONDETUR. Deum diſcernere quæ fuerit pars materiæ ſub hac forma, quæ ſub illa, ſed ſimul dicendo hanc materiam eſſe totam in tota reſidua materia, & totam qualibet in parte, adeoque, non eſſe diviſibilem diviſione propriâ, conſequenter in ſuppoſitione, quòd illam velit eſſe in puncto, & ſine quantitate, non poteſt velle unam potiùs, & non aliam partem ſervare.

INSTABIS. Poteſt DEUS facere ut ſublatâ quantitate partes materiæ non ſint penetratæ, & ſimul ut non habeant modum exiſtendi rebus ſpiritualibus proprium, ſed ut totum, occupet totum ſpatium, & partes entitativæ illius, partem ſpatii; quo caſu, verè adhuc dividi ſine quantitate poterunt.

RESPONDETUR. Negando id poſſe fieri, quia ſi id fieri poſſet, poſſet fieri beneficio entitativæ extenſionis, hanc autem nullam eſſe, ſuprà oſtendimus.

DICES quintò. Quantitas eſt accidens extenſum. Ergò debet præſupponere partes extenſas, ut in illis poſſit recipi.

RESPONDETUR. Albedo eſt accidens diſgregativum visûs, nec tamen præſupponit diſgregativum visûs. Gratia item eſt accidens DEO gratum, nec tamen ſupponit ſubjectum DEO gratum, quod univerſaliter in hoc principium reſolvitur, quia forma quamvis ſupponat potentiâ tale, non tamen debet ſupponere ſubjectum formaliter tale, ſed reddere illud formaliter tale.

INSTABIS primò. Qualitas extenſæ non poſſunt recipi in quantitate, niſi hæc eſſet extenſa entitativè. Ergò nec ipſa quantitas poteſt recipi, niſi in partibus extenſis.

RESPONDETUR. Quia qualitates redduntur extenſæ, non niſi per quantitatem ſubjecti, de quo infrà, hinc ſi non opponeretur ſubjectum exenſum, hôc ipſo non eſſent illæ qualitates extenſæ, quantitas autem non accipit diviſibilitatẽ à ſubjecto, ſed illã ſecum adferre poteſt.

Rur-

Rursùs qualitates extensæ idem sunt, quod qualitates materiales; neque enim datur ulla extensio, propria accidentium: Quòd si sint qualitates materiales, sunt qualitates indigentes, ut totæ in toto, & pars illarum in parte subjecti recipiatur; hoc ipso enim essent in connaturali subjecto, neque enim illud extendere possunt; cùm autem quantitas ipsum subjectum extendere possit, adferreque sibi connaturalem modum existendi, hoc ipso non indigebit ullâ antecedenti extensione.

Instabis secundò. Si ipsa quantitas habet extensionem suarum partium entitativarum. Ergò & substantia seipsâ, poterit habere extensionem entitativam.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia quod est ratio formalis alicujus; seipso, & aliis, & sibi, est tale. Sic albedo quia facit ut subjectum disgreget visum, seipsâ etiam est disgregativa visûs. Ita & quantitas, quia seipsâ est extensiva subjecti, se ipsâ erit etiam sibi extensio. Jam autem nego rationem extensionis seipsa, competere substantiæ.

Hinc ulteriùs disparitas assignatur, quia non solùm non est absurdum partes quantitatis se ipsis esse extensas, sed id omninò est necessarium, aliàs daretur processus in infinitum in ratione formali extensionis. Absurdum autem est, se ipsis partes substantiæ, habere extensionem entitativam. Rursùs. extensio sequitur extreitatem, quæ quia competit seipsâ quantitati, seipsâ etiam competet extensio, quia autem substantiæ non competit seipsâ extreitas, nec seipsâ competet extensio. Denique sicut nullum est absurdum, accidens quod est quantitas, esse entitativè extreisativum, cùm tamen absurdum sit, substantiam seipsa esse extreisativam; ita nullum erit absurdum quantitatem seipsa esse extensionem, cùm substantia non sit seipsa extensio, idq; ob proportionem: quia sicut nulla datur quanta entitativè substantia, ita nec debet dari entitativè extensa.

Instabis tertiò. Partes illæ vel sunt distinctæ vel non distinctæ? si distinctæ, Ergò & divisibiles; si indistinctæ, ergò nec plures.

Respondetur. Partes illas non esse distinctas nisi potentia, pluresq; quoad esse partium, nonnisi potentia.

DIFFICULTAS II.

An divisibilitas & impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus Quantitatis?

Vidimus quòd actualis divisibilitas rei materialis, habeatur ratione quantitatis, restat discutiendum, an non sit primò essentiale quantitati, conferre hanc divisibilitatem?

Dicendum est primò. *Divisibilitatem non esse primò essentialem conceptum quantitatis.*

Probatur primò. Quia primo essentiali conceptu nihil est prius, jam autem divisibilitas in ratione quanti, supponit prius, nempe extensionem partium, ad eum modum, quo scissio materialis, supponit rem scindendam. Unde etiam non ideò partes sunt extensæ, quia sunt divisibiles, sed ideò divisibiles, quia extensæ.

Probatur secundò. Quia potest aliquid in puncto collocari retentâ eâdem quantitate, sed penetratis tantùm inter se partibus, cujus penetrationis exemplum habetur in Eucharistia. Ergò saltem divisibilitas actualis, non erit de primo essentiali conceptu quantitatis.

Probatur tertiò. Res spiritualis & non quanta dividi potest. Ergò divisibilitas, non est primò essentialis conceptus quantitatis. Antecedens probatur instantiis; nam imprimis potest dividi unus gradus gratiæ ab alio, item in sententia admittente unionem spiritualem, potest una illius pars ab alia dividi, membro abscisso, & sic in multis aliis. Consequentia autem principalis per hoc probatur. Quia quod est de primò essentiali conceptu alicujus, illi nonnisi soli, convenire potest, licèt autem Aristoteles per divisibilitatem explicet continuum, explicat nonnisi descriptivè, tanquam per aliquid aliquomodo notius.

Dicendum est secundò. *Impenetrabilitatem non esse de primò essentiali conceptu quantitatis.* Est conclusio contra Arriag. Ovied. Pontium, & quidem quòd impenetrabilitas actualis non sit de essentia quantitatis, constat exinde, quia retentâ quantitate, possunt se penetrare divinitùs duo corpora. Restat controversia de exigentia impenetrabilitatis, quam non esse de essentia quantitatis.

Probatur primò argumento communi. Quod sic proponitur. Vel quantitas exigit impenetrabilitatem respectu cujuscunque entis, vel tantùm respectu certorum entium: Non primum: Quia quantitas non exigit ne penetretur à spiritibus, quod ipsum in hoc resolvitur, quia ista impenetrabilitas exigitur à corporibus ad possessionem loci, per quam excludant se mutuò, benè autem in eodem loco stare possunt, Quantum & Spiritus, imò etiam corpus quantum sed glorificatum, titulo doni penetrabilitatis: Non etiam dici potest secundum; quia quæcunque sunt entia, respectu quorum quantitas exigit impenetrationem, hæc ipsa sunt quanta. Ergò explicare quantitatem per impenetrationem quantitatum, est explicare quantitatem per quantitatem, adeoque obscurum per obscurum. Consequentia probatur. Quia in ista sententia, si quæratur, quid sit quantitas? respondebitur est accidens exigens impenetrationem: Si quæratur quid est exigere impenetrationem? est exigere ne corpus

Quantum insinuet se in intimas partes hujus Quanti; restatq;, quærere quid corpus quantum, quæ item partes quanti?

PROBATUR secundò. Si primò essentialis conceptus quantitatis, esset exigentia impenetrabilitatis, deberet esse exigentia talis, ut nec divinitus stante quantitate res penetrari possit; sed potest penetrari ut ipsi oppositi docent; dicunt enim impenetrabilitatem competere quantitati, per ordinem ad potentiam naturalem, sequela autem principalis probatur. Primò essentialis conceptus Angeli, est, esse substantiam intellectivam completam: Primò essentialis conceptus hominis est esse animal rationale radicaliter acceptum, quæ radices (& sic de reliquis) sunt tales, ut nec divinitùs quidquam agi possit, quod sit contra illam exigentiam.

RESPONDEBIS primò. Quamvis penetretur quantitas, semper tamen manet primò essentialis conceptus, nempè exigentia, ne penetretur.

CONTRA. Quia non tantùm est in homine exigentia ut sit animal rationale, sed actu nihil illi oppositum fieri potest. Ergò idem in præsenti fieri debet.

RESPONDEBIS secundò. Rationale potest assumi à DEO ad producendum actum rugiendi, quamvis non vitaliter, imò de facto rationale, exercet actiones sensandi. Ergò etiam & exigentiæ impenetrabilitatis, oppositum fieri potest.

CONTRA. Quia quòd actum rugiendi possit producere, licèt non vitaliter, rationale, solùm resolvitur in hoc principium, quia quidlibet potest fieri à quodlibet, quod ab illo fieri non repugnat, nec datur exigentia essentialis ne elevetur ad producendum aliquid, quod naturaliter producere non potest, nec contraveniretur prædicato rationalitatis, quia per productionem illius actûs, non reddetur rationale actu irrationale, adeoque nec sequetur contraventio exigentiæ essentiali; jam autem si penetretur actu quantitas, supposito quòd impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus, contraveniretur exigentiæ essentiali. Et tamen sicut rationale, non potest actu fieri irrationale, retentâ exigentiâ rationalitatis, ita nec quantitas poterit esse actu penetrata, supposito quòd impenetrabilitas sit de essentia illius. Actus autem sensandi potiùs debet exercere rationale, quia rationale est discursivum dependenter à phantasmatibus, adeoque à sensibus & sensationibus.

RESPONDEBIS tertiò. Est exigentia in forma materiali, ut esse & conservari non possit, nisi in subjecto; & tamen huic exigentiæ, oppositum fieri potest.

CONTRA. Quia imprimis non est de primò essentiali materialis formæ conceptu, ut esse & conservari non possit nisi in subjecto, sed id est de ratione non nisi formæ eductæ; nego autem quòd detur forma simpliciter educta, quæ tamen non actu sed potentionaliter nonnisi in esse & conservari pendeat à subjecto. Saltem enim debet dari suppletivum aliquod, si, sit, & conservetur independenter à subjecto, quod suppletivum facit ut verum sit dicere: quòd, sit, & conservetur dependenter à subjecto æquivalenter quodammodo. Hæc tamen retorsio est bona. Hinc aliter

PROBATUR tertiò. Primò essentialis conceptus debet esse talis, ut nulli alteri formaliter, competat etiam divinitùs, & ita non potest esse etiam divinitùs animal rationale nisi homo, hôcq; ipso daretur ens rationis, si essentia unius esset essentia alîus. Sed impenetrabilitas hoc non habet, quod probatur. Possibilis est aliqua qualitas spiritualis, quæ apposita enti corporeò vel spirituali, reddat illud impenetrabile, quæ tamen qualitas non erit quantitas, quia potest nullam dicere extensionem, possibilisq; est qualitas condistincta à quantitate, reddens tamen ens impenetrabile, sicut opposita alia datur qualitas, v.g. corporis glorificati, quæ adfert penetrabilitatem. Et si dicas hoc ipso illam qualitatem fore quantitatem, quia adferet impenetrabilitatem. Hoc ipsum erit quod negabitur.

OBJICIT primò Ovied. Punctum habet essentiam quantitatis, & tamen neque habet extreitatem partium in ordine ad se, nec in ordine ad locum, nec ullam divisibilitatem, & tamen habet impenetrabilitatem. Ergò impenetrabilitas est primò essentialis quantitatis conceptus.

RESPONDETUR. Nego in sententia Aristotelis puncto impenetrabilitatem convenire, de quo infrà, sed posito, quòd etiam conveniret illi impenetrabilitas, negari potest puncto convenire debere essentiam quantitatis.

OBJICIT secundò idem. Possibilis est quantitas indivisibilis, quæ certè non esset extensa, sed ex eo solùm foret quanta, quia esset impenetrabilis. Ergò essentia quantitatis, solâ stat impenetratione.

RESPONDET primò recentior Suar. Negando possibilem esse talem quantitatem, rationem dat. Tum quia repugnat corpus simplex. Tum quia talis quanti medietatem posset Deus annihilare. Tum quia, si tali quantitate constaret v. g. palmus, ille palmus haberet duos semipalmos, quorum quilibet excluderet alium, hoc autem est esse extensum. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia negatur implicare corpus simplex. Tum quia est petitio prin-

principii, scilicet illius quantitatis medietatem esse annihilabilem, siquidem argumentum assumit illam fore indivisibilem. Tum quia, quando unus palmus excludit alium, hoc facit, non penetrando illum, hinc petendo nonnisi principium, ad probandum illi quantitati competere impenetrabilitatem, assumitur, competere illi, quòd unus palmus, excludat alium.

Respondetur secundò. Si procedat argumentum de quantitate, quæ non sit punctum & tamen sit indivisibilis, poterit adhuc salvari quantitas ratione extreitatis partium in ordine ad se, quę competere potest etiam rei indivisibili & penetratæ, ut contingit in Eucharistia.

Objicitur tertiò. Omni quanto soli & semper convenit impenetrabilitas. Ergò est illa definitiva quantitatis, adeoque primò essentialis conceptus illius.

Respondetur, quòd impenetrabilitas non omni nec semper quanto competat, arguit ipsa actualis penetratio, ut assumptum est in argumento tertio. Deinde ad primum essentialem conceptum requiritur, etiam ratio primi, hinc quamvis omni homini, soli, & semper competat risibilitas, nihilominus esse risibile, non est definitivum hominis nec primò essentialis illius conceptus: non habet autem impenetrabilitas in quantitate rationem primi.

DIFFICULTAS III.

An extreitas partium in ordine ad se, sit primo essentialis Conceptus quantitatis?

Refutatis prædictis sententiis, restat ut concludatur de primò essentiali conceptu quantitatis, de quo *sit*

Punctum Difficultatis I.

Proponitur Conclusio & probatur.

Dicendum est. *Primò essentialem conceptum quantitatis, esse, Extreitatem partium in ordine ad se.*

Explicatur Conclusio. Extreitatem duplicem communiter attribuunt Philosophi, quantitati, *primò* extreitatem seu extensionem partium in ordine ad se. *Secundò* extensionem partium in ordine ad locum. Extensio partium in ordine ad se, in hoc stat, quòd quantitas reddat corpus ita se habens, ut licèt partes omnes eodem loco concludantur, non omnes tamen immediatè uniuntur omnibus, sed hæc quidem illi, illa alteri. Et ita caput Christi in Eucharistia immediatè unitur collo, & non pectori. Quod ipsum non ita est intelligendum, quasi ratio uniti habeatur à quantitate, hæc enim habetur ab unione, sive illa sit distincta, sive indistincta, sed quod ratio successionis, (ut ita dicam) colli ad caput, humeri ad collum, habeatur ab extreitate collata à quantitate, quod etiam infrà repetitur. Extensio autem partium in ordine ad locum in hoc stat, ut corpus parte sui, partem loci, & toto se, totum locum occupet. Quam quidem extensionem partium in ordine ad locum, dupliciter accipere insuper possumus. *Primò* cum actuali commensuratione ad locum, & hæc communiter non dicitur esse, de primò essentiali conceptu quantitatis, defacto enim Christus in Eucharistia retinet suam quantitatem, & tamen pars corporis illius, non respondet parti loci. *Secundò*, sumi potest extreitas partium in ordine ad locum non actualis, sed aptitudinalis, per quam connaturaliter exigat parte sui, partem loci, toto se, totum suum locum occupare, quo sensu hanc sententiam defendit recentior Suar. Metaph. Tract. 3. 1. 25. Sed in contra.

Probatur Conclusio primò. Ad primò essentialem conceptum requiruntur tria. Primò, ut sit ita primus ne detur illo prior. Secundò, ut reliqua illius entis prædicata in illo infundantur. Tertiò, ut soli illi enti competat. Sed hoc totum conveniet extreitati partium in ordine ad se, per ordinem ad quantitatis conceptum.

Quoad Primum probatur Minor. Quia sicut ipsâ entitate rei nihil est physicè prius in re, ita & partibus illius, adeoque & extensione earundem per ordinem ad se, quid enim est hoc prius? Deinde prius est, rem esse in ordine ad se, quàm in ordine ad aliud. Ergò etiam prior est extreitas in ordine ad se, præ extensione etiam aptitudinali in ordine ad locum. Denique non videtur per locum intrinsecum sequi, ex impossibilitate loci, impossibilitas quantitatis. Ergò locum, in suo conceptu, non debet dicere quantitas.

Quoad Secundum probatur Minor. Bona est hæc consequentia: Corpus est impenetrabile, ergò habet extensionem partium in ordine ad se; Bona item hæc consequentia; Corpus habet extensionem aptitudinalem in ordine ad locum. Ergò etiam habet extensionem partium in ordine ad se. Bona item hæc consequentia: hoc corpus est divisibile quantum est ex se. Ergò habet extensionem partium in ordine ad se. Ex quibus & aliis colligitur nullum prædicatum esse reperibile in quantitate, quod non præsupponat extreitatem partium in ordine ad se.

Quoad Tertium probatur. Si enim alicui competeret extensio partium in ordine ad se, & non quantitati, competeret maximè ipsi entitati rei: Sed hoc non potest dici, quia nulla datur aptitudinalis locabilitas, impenetrabilitas, vel divisibilitas entitativa, independenter à quantitate. Ergò nec extreitas partium in ordine ad se, entitativa. Et si daretur entitativa extreitas independenter à quantitate, daretur

æquale vel inæquale independenter à quantitate, ratione scilicet extensionis illarum partium, consequenter daretur species quantitatis, hoc est æquale vel inæquale sine genere, quia sine quantitate.

Probatur secundò. Primò essentialis conceptus quantitatis, non est divisibilitas, ut probatum, nec impenetrabilitas, nec extensio partium in ordine ad locum aptitudinalis, ut probo. Ergò sola extensio partium in ordine ad se, erit iste conceptus, quid enim præter hæc importat quantitas? Quòd autem aptitudinalis extensio in ordine ad locum non sit primò essentialis conceptus. Sic probatur. Quia impossibili omni loco, possibilis adhuc esset quantitas, quæ enim in hoc implicantia?

Probatur tertiò. Quia videtur Aristoteles in hoc constituisse essentiam quantitatis; dicit enim *continuum esse divisibile in ea quæ insunt*, ubi per divisibile non intelligit meram partitionem, non enim daretur partitio, redacta ad punctum quantitate, & tamen manere posset quantitas. Debet ergò potiùs nomine divisibilis, accipere extensum vel extreisatum, hoc enim ipso, quia hoc non est unitum huic, est divisibile ab hoc, termini autem illi, *in ea quæ insunt*, videntur idem importare, quod ad partes in ordine ad se.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

Objicit primò Pontius. Extreitatem partium in ordine ad se, seclusâ omni quantitate, continet materia. Ergò hæc extreitas non est de primo essentiali conceptu. Antecedens probatur. Substantia hominis independenter ab omni quantitate exigit partem substantialem manûs, pedis &c. & illæ partes semper sunt extensæ invicem, nisi fiat miraculum, ad eum planè modum, quô quantitas, se ipsâ exigit, ut partes illius quoad se, extreitatem habeant.

Respondetur. Negando Antecedens, seclusâ enim quantitate, non erit figura manûs, figura enim revocatur ad quantitatem, quòdsi illic non erit figura manûs, nec erit manus. Sed quidquid sit de hoc, dici potest quod substantia hominis exigat manum & pedem divisibiliter & extensè ponibilem, naturaliter loquendo, quia etiam exigit quantitatem, sed non exigit pedem divisibiliter & extensè ponibilem, in ordine ad se, independenter ab exigentia quantitatis, sine qua haberet partes intra se, non extra se, haberetq; partes entitativas, non partes cum extreitate, in ordine ad se. Dici etiam potest, quòd substantia hominis completè spectata, deposcat etiam quantitatem, aliaq; accidentia, quod conformiter defendi debet ad dicta circa formas partiales. Quare autem, licet se ipsâ habeat quantitas partes extra partes, non sequatur materiam se ipsâ habere partes extra partes, id defendi debet conformiter ad dicta supra in simili, de divisibilitate. In sententia autem admittente formas partiales, dici potest substantiam hominis, non exigere extreitatem illarum partium, seclusâ quantitate, sed solas formas illas substantiales, earumq; ad materiam unionem, extreitatem autem ipsarum partium habet ratione quantitatis.

Instat primò idem. Substantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum, non esse unitam immediatè pedi. Ergò exigit habere partes extra partes.

Respondetur. Substantia hominis, sicut connaturaliter exigit habere quantitatem, ita exigit connaturaliter manum, non esse immediatè unitam pedi; independenter autem à quantitate, non exigit immediatè illam uniri pedi, nec mediatè: Non immediatè, quia hoc esset exigere contra symmetriam à natura intentam; non mediatè, quia si hoc exigeret, exigeret dependenter à mediis; ut autem non nisi mediatè collum uniatur pedi, id habetur tanquam à medio, à quantitate; consequenter substantia hominis exigit manum non esse immediatè unitam pedi, sed non nisi dependenter à quantitate.

Instat secundò idem. Prius est habere substantiam partes substantiales extra partes, & unitas, ita ut immediatè manus non uniatur pedi, quàm habere quantitatem, quod ipsum probat. Quia de conceptu corporeæ substantiæ ut sic, est habere pluralitatem partium, per quod etiam condistinguitur à spirituali ente; hic autem conceptus non dependet à quantitate.

Respondetur. Corpoream substantiam exigere pluralitatem partium, entitativarum, sed non extreitatem illarum, de contradistinctione autem corporis à spiritu in materia de Angelis dicitur.

Instat tertiò idem. Substantia elephantis exigit majorem quantitatem præ substantia hominis, cujus nulla alia ratio est, nisi quia plures partes exigit substantia elephantis. Ergò prius est habere substantiales partes, quàm exigere quantitatem.

Respondetur. Quòd substantia elephantis, majorem exigat quantitatem, ratio est; quia plures quoad entitatem partes deposcit, plus autem materiæ, deposcit (nisi fiat rarefactio) plus quantitatis. Consequenter, est quidem prius habere partes substantiales quoad entitatem, quàm habere quantitatem, sed non est priùs habere partes substantiales extreisatas, quàm habere quantitatem.

Objicit secundò idem. Substantia manûs distinguitur essentialiter à substantia oculi, quæ distinctio à quantitate haberi non potest, quæ est ejusdem rationis. Ergò substantia, habet plures partes integrales, & non à quantitate.

Respondetur. Subſtantiam manûs & ſubſtantiam oculi, ſecundùm quod hæc dicit aliam entitativè partem materiæ, aliam hæc, eſſe diſtinctas eſſentialiter, ſed in ratione oculi & manus cùm non dentur formæ ſubſtantiales partiales, eſſe diſtinctas non niſi accidentaliter, quæ diſtinctio poteſt eſſe ſpeciei accidentalis, conſimilis ei, quà diſtinguuntur homo albus, & niger; petibilis êtiam à diſtinctis ſpecie figuris, ſub eadem quantitate contentis. Independenter autem ab hac ſententia diſtinguitur conſequens. Ergò ſubſtantia habet plures partes integrales, quoad entitatem & non à quantitate. Conced: conſequentiam. Plures partes quoad extreitatem & non à quantitate. Neg. conſequentiam.

Instat idem. Certum eſt quòd non à quantitate habeat homo, quòd oculus non ſit unitus manui immediatè, cùm enim quantitas ſit ejusdem rationis, non poteſt concipi, quomodo faceret oculum unitum potius capiti, quàm manui.

Respondetur. Rationem unius præcisè non haberi à quantitate, ſed rationem uniti cum extreitate, ſecundùm rationem extreitatis, haberi à quantitate, ut autem immediatè vel mediatè aliquid uniatur, referri debet in exigentiam naturæ humanæ, talem ſibi conſtitutionem corporis vendicantem.

Objicit tertiò idem. Si ſubſtantia hominis ſpoliaretur in inſtanti ſuâ quantitate, quomodo hæc non occuparet eundem locum, & non haberet eandem extreitatem in ordine ad ſe?

Respondetur. Ipsâ ablatione quantitatis, ſine ullo motu locali, redigendam illam eſſe in punctum ut dictum ſuprà, diceturq; infrà. Ut autem illa ſubſtantia confluat ad hoc potius punctum loci quàm ad aliud, dico determinationem ſpectare ad Deum; caſu autem quo Deus nollet hoc determinare, nec in priori etiam poſſet velle ſpoliare quantitate ſubſtantiam, quia velle ſpoliare quantitate ſubſtantiam, eſt velle ſpoliare extenſione, velle ſpoliare extenſione, eſt velle redigere ad punctum, velle autem redigere ad punctum eſt velle redigere ad punctum determinatum, neque enim poteſt in indeterminato puncto manere ſubſtantia, cujus determinatio cum à nullo alio fieri poſſit, fieri deberet à Deo, ex ſuppoſitione voluntatis ſpoliandi ſubſtantiam quantitate. An autem teneri poſſet, eò caſu non redigendam ad punctum loci quantitatem, de hoc infra.

Instat idem. Nulla eſt ratio unde colligatur quòd ſubſtantia accipiat extenſionem partium à quantitate potius, quàm quantitas à ſubſtantia.

Respondetur. Cùm non probetur rationem quantitatis in alio ſtare, quàm in extenſione partium in ordine ad ſe, hinc dici poteſt: Nulla ratio formalis hoc quod ipſa tribuit accipit à ſubjecto, ita disgregativitatem visûs, non deſumit albedo, à pariete; Et quia ratio formalis quam tribuit quantitas, eſt, ex dictis rationibus, extenſio partium in ordine ad ſe, ideò eam non debet accipere quantitas à ſubſtantia.

Objicit quartò Maſtrius diſp 9 n.4. Extreitatem hanc partium, habet ſubſtantia corporea ex ſe citra quantitatem; nam utiq; citra quantitatem diſtinguitur eſſentialiter à ſubſtantia ſpirituali.

Respondetur inprimis, non diſtinguitur corpus à ſpirituali per partes, hinc etiam indiviſibile, ſive continuativum, ſive terminativum quantitatis, non eſt quid ſpirituale. Deinde ſi per partes, eſt neceſſe diſtingui rem corpoream à ſpirituali, licet extreitas partium entitativarum, pendeat à quantitate, cùm in noſtris principiis independenter à quantitate habeatur pluralitas partium entitativarum, per eas poterit diſtingui res corporea à ſpirituali re, idque dependenter à quantitate.

Instat. Cùm quantitas in ſubſtantia recipitur, vel tota quantitas recipitur in tota ſubſtantia, vel pars in parte, vel tota in ſubſtantia indiviſibiliter: Si primum? Ergò pluralitas partium ſubſtantialium in ſubſtantia præcedit quantitatem; Si ſecundum, Ergò accidens diviſibile, recipitur in ſubjecto indiviſibili.

Respondetur. Quòd recipiatur quantitas in partibus entitativis ſubſtantiæ, non tamen in partibus antecedenter extreitatis, nec enim illi, ut dictum aliàs, poteſt tribuere partes ſubſtantiales, ſed illas ſupponit; licèt partibus ſubſtantialibus tribuat extreitatem, eſtq; alia pars quoad entitatem in capite, alia in pede, ita tamen ut illis entitatibus, extreitas, independenter à quantitate, non conveniat.

Objicit quintò. Averſa apud eundem in ſimili. Extenſio hæc partium in toto, non eſt diſtincta à partibus entitativis, vel ſaltem non poteſt concipi ſine illis, neque ècontra: unde cogitari nequit ſubſtantia corporea, cun diſtinctione entitativa partium, ſine unione & continuatione illarum ad invicem, nam ſi conciperetur ſine unione illarum facta, per indiviſibilia ſubſtantialia, jam non eſſet entitas corporea, ſed potius indiviſibilia reſoluta, & ſi concipitur cum unione partium, concipitur neceſſariò cum aliquo ordine illarum adinvicem, quia indiviſibile quod copulat partem A. cùm parte B. non utique copulat immediatè cum parte C, & nec mente concipi poteſt ſubſtantia corporea, ſine tali ordine, ita ut unaquæque pars ſit omnibus & ſingulis immediatè unita, & non potius una mediante alia.

Respondetur. Admittimus quidem partes entitativas independenter à quantitate, ſed non extenſionem entitativam, licèt extenſio præſupponat partes entitativas. Unio autem partium, duplex cogitari poteſt, una localis, ſecundùm

quam

quam una penetrat aliam, & est illic, ubi est alia: & hæc non tantùm non habetur à quantitate, sed potius excluditur; Alia unio successionis, vel potius ipsa successivitas, in quantum extreitas hujus, immediata est extreitati illi, quamvis localiter nulla sit extreitas, & hæc habetur à quantitate, negoq; illam haberi non posse in iis quæ in ordine ad locum extreitatem non habent. Immeritò etiam supponit argumentum, dari indivisibilia substantialia continuativa. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod si conciperetur substantia cum unione successionis, concipiatur necessariò cum aliquo ordine illarum, ad invicem; sed nego hunc ordinem, vel potius extreitatem immediatam, haberi sine quantitate, quâ ablatâ, erit quidem entitas corporea, immò in nostris principiis etiam tunc habebit partes, non tamen divisibiles, quia divisibilitas tota habetur à quantitate, ut dictum supra. Nego ulterius non posse concipi substantiam corpoream, sine tali ordine extreitatis & successionis, nec erunt tunc in illa substantia corporea solùm indivisibilia resoluta, sed partes entitativæ plures penetratæ, & ob ablatam quantitatem hîc & nunc, non divisibiles.

Instat primò Mastrius. Etiam talis ordo partium haberi potest sine quantitate, ut patet in corpore humano, quod ut sit idoneum animæ subjectum, petit talem dispositionem partium inter se, quæ appellari solet organisatio substantialis, sublatâ quantitate.

Respondetur. In organisatione duo sunt, *unum* formæ partiales per alios, vel dispositiones accidentales, *aliud* ita formatæ materiæ & partium extreitas: prius illud habetur independenter à quantitate, sed negatur ibi haberi hoc posterius.

Instat secundò quidam. Hic conceptus quantitatis competit etiam intensioni, nam etiam gradus caloris ita exigunt uniri, ut primus non uniatur immediatè tertio, sed mediante secundo.

Respondetur. Numeralis & computi extreitas, potest competere intensioni, vi cujus, à secundo supponitur primum; sed non competit Intensioni de se, extreitas præexplicata.

Instat tertiò idem. Posse hunc ordinem servari, etiamsi materia spolietur omni quantitate. Sed de hac instantia infrà.

Punctum Difficultatis 3.

Quid sentiendum de Materia spoliatâ omni quantitate?

Contra *prædictam Conclusionem posset adhuc objici tale argumentum.* Sublatâ quantitate non est necesse tolli unionem; si non tollitur unio: Ergò sublata quantitate, immediatè caput unitum manet collo: Ergò ulterius sublatâ quantitate, est extreitas partium in ordine ad se. Quod ipsum ulterius trahit secum hanc difficultatem, quia spoliata substantia omni quantitate, si non manet cum extreitate in ordine ad se, quod & quale spatium occupat? quæ difficultas est quidem superiùs tacta, repeti tamen altiùs debet.

Quoad primam partem.

Assero I. *Sublatâ quantitate, posse saltem divinitùs non tolli unionem substantialem.* Quæ enim in hoc implicantia?

Assero II. *Sublatâ quantitate, non tolli etiam unionem continuativam inter se.* Ratio. Quia ut infra dicetur, unio continuativa nihil aliud est quàm negatio terminorum, ablatione autem quantitatis, nulli ponuntur termini.

Assero III. *Sublatâ quantitate, quamvis non tolletur unio continuativa, non maneret tamen extreitas partium in ordine ad se.*

Ratio, quia ante in statu scilicet habitæ quantitatis, ita erat unitum collum capiti, ut diceret ratione extreitatis, negationem unionis cum aliis partibus, quam negationem, jam non dicit, sublatâ quantitate, adeoq; nec extreitatem, in qua tamen extreitate stat quantitas. Et certè & esset tunc immediatè unita pars huic, & non alteri, & non esset: Esset ut supponitur cum supponatur manere extreitas partium in ordine ad se; non esset autem, quia non potest immediatè uniri huic nonnisi, quando absolutè ab alia, nullam dicit extreitatem, non in ordine ad se, quia hæc habetur à quantitate quæ censetur sublata, non extreitatem in ordine ad locum, quia supponitur, tunc haberi penetratio.

Quoad secundam partem. Nempè quod & quale spatium occupet substantia spoliata omni quantitate?

Dici hæc possent. *Imprimis*, quòd occupet nonnisi punctum spatii, non hoc sensu, quòd spoliata substantia designet in loco divisibili aliquid indivisibile, de quo inferius, sed quia in se spectata nihil divisibile habet, locabilitasq; illius intrinseca, est indivisibilis. *Secundò.* Cogitari posset, quòd non redigatur quidem in punctum, sed occupet certum spatium, ita tamen ut totum sit in toto, & totum in qualibet parte, idq; ideò, quia seclusâ omni quantitate, entitas materiæ elephantis major est entitate materiæ formæ. Ergò & locabilitas, & sicut potest inæqualitas entitativa tribui independenter à quantitate, sic & locabilitas inæqualis, ita ut minoritas cum intreitate, possit competere substantiæ, independenter à quantitate, licet non minoritas cum extreitate. Et sicut Christus in majori hostia plus occupat spatii quàm in minori, nihilominus Christus in Eucharistia non habet extensionem localem. Ergò etiamsi plus occuparet spatii moles corporea elephantis, præ mole formicæ, non inde sequetur haberi tunc extensionem localem, quia sicut Christus est utrobiq; pene-

penetratus, & penetratio officit extensioni locali, ita & duæ illæ materiæ, supponerentur penetratæ. Tertiò cogitari potest. Quòd DEus sublatâ quantitate contineat in eodem loco substantiam, impediatq; penetrationem, ut si partes mandet teneri ab Angelis, ne coëant. *Quartò.* Cogitari potest, quòd replicet illam substantiam ut spatium idem occupet, quod antea occupabat. *Quintò.* Quòd illam collocet in toto illo spatio, ita ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, ad eum modum, quo Angelus divisibilem locabilitatis sphæram implet, sine ulla quantitate. *Vt hoc decernatur*

ASSERO I. *Illam substantiam occupaturam indivisibile spatium.*

RATIO, quia cum ipsa sit jam indivisibilis, utpotè carens omni extensione, quæ à quantitate haberi debet, nullum alium habet titulum, divisibile spatium occupandi.

ASSERO II. *Pluribus partibus entitativis Materiæ, v.g. elephantis præ materia v.g. formicæ, non debetur occupatio majoris spatii loci.*

RATIO. Tum quia, concessis pluribus partibus materiæ elephantis, præ partibus materiæ corporis formicæ, non sequitur, plus spatii mole suâ occupare debere materiam elephantis. Quod ipsum probatur. Quia in Eucharistia minùs materiæ debetur CHRISTI digito, quàm toti corpori CHRISTI, & tamen non plus occupat spatii totus CHRISTUS quàm ejus digitus. Ergò ex pluralitate præcisa partium, non sequitur occupatio majoris spatii. Tum quia tota occupatio spatii, non provenit ex mole, sed provenit ex extensione locali, & non penetratione simultaneâ, cujus oppositum, convenit illi materiæ. Ergò etiam ex vi ejusdem penetrationis, tantundem occupabit spatii, plus, aut illud quod minùs est, materiæ. Tum quia rationes in oppositum adlatæ non convincunt; nego enim dari ullam locabilitatem entitativam eamque divisibilem, sicut nulla datur divisibilitas entitativa, de quo supra; quòd debeat dari majoritas entitativa, deducitur ex illo principio, quia partes entitativæ præsupponi debent ante quantitatem : nullum autem principium est tribuendæ hujus locabilitatis : nec apparet quid sit minoritas cum intreitate, si locabilitatem divisibilem in re materiali trahit. Quod adferebatur de duabus hostiis majori & minori, disparitatem habet; quia major illa occupatio in majori hostia, est propter majorem inibi quantitatem panis, cui unitur, & cujus conditionem sequitur corpus Christi, jam autem major quantitas, nō est in elephantis materia, cùm supponamus totā quantitatē sublatā.

ASSERO III. *Sublatâ quantitate, non posse Deum continere partes in eadem extensione locali.*

RATIO. Tum quia & maneret corpus cum eadē extensione locali & nō maneret: maneret quidē ut supponitur; non maneret autē; quia tota ratio talis ejus extensionis, est quantitas, quæ si sublata est, etiam talis locatio auferri debet. Quod universaliter in hoc principium resolvitur. Quia defectum principii formalis, non potest DEUS supplere, & ita non potest facere, ut si aliquid lucidum sine luce, album sine albedine; cùm ergò quantitas exhibeat extensionem localem in genere causæ formalis, illâ sublatâ, non poterit extensio localis haberi. Tum quia. Quamvis sine ulla quantitate possit divisibilem locum habere Angelus, coextendens se suæ sphæræ locabilitatis, id tamen habet titulo cujusdam virtualis extensivitatis, quæ in rebus materialibus nō habetur; fundatur enim supra ipsum spirituale esse, tribuereq; rei materiali id, quod spiritibus cōvenit, est merum fingere : & sicut si Angelus nō haberet extensivitatem localem, dicere, quòd possit etiam divinitùs occupare divisibile spatium, esset fingere; ita & in præsenti. Tum quia, si materia spoliatâ quantitate eundem divisibilem locum occuparet, & vellet illam DEUS spoliare quantitate, ut supponitur, & non vellet spoliare : quia nollet illā spoliare extēsione saltem locali, quæ in materialibus, supponit quātitatem, nec habet supra quod aliud fundetur. Effectum quidem secundarium ut alibi dicitur potest DEUS supplere, sed si cætera sint paria, & in particulari, si secundarius effectus, nō præsupponat conjunctionem cum primario, ut extensio localis, necessario supponit extreitatem partium; extreitas autem partium tunc non habetur, quia nec habetur quantitas.

ASSERO IV. *Si Deus spoliet materiam quantitate, replicetq; eandem, tamen non poterit occupare spatium tantum, quantum occupabat ante.*

RATIO. Quia vel occuparet illa materia tantum spatium, quamvis inter replicata nihil intercedat, vel si aliquid intercedat : ita ut v. g. primo ponatur materia replicata, postea v. g. digitus quantus, succedat digito materia replicata, & materiæ replicatæ digitus, & sic consequenter. Non potest dici primū, quia illa materia replicata, esset in punctum collecta, punctum autē additum puncto & indivisibili, non facit divisibile, nec occupat extensum locum, secundùm principia Aristotelis: Non potest etiam dici secundū; Quia tunc non illa materia replicata occuparet idem spatium, sed quantum interjectum, cui additum punctum replicatæ materiæ, non faceret majus, sed deberet se penetrare cum partibus quanti, de quo etiā inferiùs redibit sermo.

ASSERO V. *Si possibilis esset modus extensitivitatis materialis, consimilis ei extensitivitati, quâ anima & Angelus sine ulla quantitate, occupant spatium indivisibile, tunc materia spoliata omni quantitate, adeoq; tota in toto & tota in qualibet parte existens, posset etiam, occupare spatium divisibile.*

RATIO. Quia ad talem occupationē supponeretur nō requiri quātitas, cùm sine quātitate formali, talis locabilitas cōpetere supponatur; si quis diceret eā de facto dari, fingeret: An autē sit possibilis de hoc non discurro, unde ex supposita nonnisi locabilitate tali, procedit assertum.

Colliges autem ex dictis, *Definitivè quantitatem esse, Accidens extreisativum partium in ordine ad se.*

QUÆSTIO II.

De Distinctione partium quantarum continui?

QUantitate consideratâ quoad esse, est necesse eam considerare quoad distingui; & quia posuimus essentiam quantitatis stare in extreitate partium, ad complementum sciendi, sequitur interrogatio, quomodo illæ distinguantur inter se & quidem in continuo? quia nemo dubitat distingui realiter partes in quanto discreto. In hac materia Hispani ordinariè docent esse distinctas actu, quod etiam docet ex recentioribus Hurtad. Arriag. Ovied. & Hybernus Pontius. Itali dicunt esse distinctas non nisi potentiâ. ita Alber. in prædic. quantitatis D. 3. Q. 6. n. 19. Pallavic. lib. 4. C. 7. Amic. Tom. 2. de Angelis Dp. 9. n. 180. Cabæus, quibus accessit Lusitanus recentior Suar. *Vtraq; sententiâ citat Aristotelem.*

Negativa Sententia citat locum imprimis ex 3. de anima, ubi asserit in linea non dari dimidia, hoc est, non dari actu sed potentiâ. Idem repetit 8. Physic. Tex 68. *In continuo*, inquit, *non sunt dimidia actu, sed potentiâ, quodsi actu fuerint, continuum non facient.* Ex 7. Metaph. Tex. 44. ait. *Ea quæ duo sunt actu, non esse unum actu, posse autem esse unum, si sunt duo potentiâ tantùm, ut unum duplum ex duobus dimidiis potentia.* Et 9. Metaph. Tex. 10. Eo modo vult esse in cubo dimidia, quo est in ligno Mercurius, quod exemplum adhibet etiam 3. Metaph. Cap. 5. Idem Aristoteles neganti Zenoni posse fieri motum localem, eo quòd in illo mobile, deberet pertransire partes spatii infinitas, respondens citato loco 8. Phys. ait: *Quare ad interrogationem si infinita aut in tempore, aut in longitudine possint pertransiri, dicendum est partim posse, partim non posse; quæ enim actu sint, non posse, quæ autem potestate, posse.* Idem sentit 1. Metaphysicor. tex. 56. Lib. item de sensu & sensibili C. 6. 5. Metaph. tex. 31. Videtur etiam congruere locus ex primi Physicor. tex. 41. Ubi homogenea asserit illa esse, quæ essentialiter non repugnat fieri idem, heterogenea autem, quæ essentitliter repugnat fieri idem. Quodsi partes in continuo essent distinctæ quî fierent idem? per Ly enim idem, non intelligit Aristoteles merè unionem: nam tàm homogenéis quàm heterogeneis non repugnat unio. Ergò per Ly idem non intelligit quòd homogenea possint fieri non distincta.

Respondet Gregor: Arimi: Aristotelem solùm voluisse, quòd partes in continuo non sint actu, quoad divisionem, sed non sentit quòd non sint actu quoad distinctionem. *Sed replicant negantes*: nemo enim dubitat Mercurium in ligno non esse quoad divisionem, & separationem, & tamen ex Aristot. partes sunt in ligno, eo modo quo & Mercurius. Rursus cum Zeno non curavit divisionem partium, sed tantùm attendebat ad rationem spatii infiniti, non solvisset ejus argumentum: nam ursisset Zeno, quamvis spatium non sit divisum realiter, habet tamen suam infinitatem, quomodo ergò pertransiri potest. Videturque Aristoteli consentire S. Thom. ad 8. Physic. textum. 37. Pars in toto non est in actu, sed in potantia, maximè in Continuis.

Affirmativa etiam sententia citat pro se Aristotelem 5. Metaphys. Cap. 13. ubi quantum definit, esse illud, quod est divisibile in ea, quæ insunt. Primi item Physicor. Tex. 17. differens contra Melissum, qui censebat omnia esse unum, probat illud unum non posse esse Continuum, quia aliàs esset multa, si autem distinctionem partium non admittit Aristoteles, quomodo essent multa in Continuo 6. Physicor. Tex. 2. *Continuum*, inquit, *habet hoc quidem aliam, illam verò aliam partem.* 7. Physic. loco tertio ubi asserit, ea quæ habent diversam generationem & corruptionem, esse distincta, in nutritione autem animalis partes, quantumvis homogeneæ, habent diversam generationem & corruptionem. Cap. item de quantitate. Continuum, censet idem esse, cujus partes copulantur termino communi, si autem partes non sunt actu, quomodo copulantur? nam copulatio duorum est.

Responderi potest ad illum locum ex 5. Metaph. cum recentiori Suar. Continuum divisibile esse in partes non actu realiter distinctas, sed distinctas realiter potentiâ. Aliâ viâ iisdem auctoritatibus satisfieri potest. Alia est hæc propositio, actu sunt in continuo partes. Et alia hæc est: In continuo sunt partes actu, nam prima solùm importat esse in continuo actu entitatem, cui competat denominabilitas & determinabilitas ad esse partis, quod concedi potest. Secunda autem propositio, esse actuale partium importat, in ratione & denominatione partium, quod non asserit Aristoteles. Per illos itaque continuum esse divisibile in ea quæ insunt quoad entitatem, licèt non quoad esse actuale, determinationem denominationemque partium. Melissoque sentienti omnia esse unum & indivisibile benè opponere poterat, Continuum, quod est divisibile actu in partes, licèt non in partes actu, ante divisionem distinctas. Præmissis auctoritatibus sit insuper

DIFFICULTAS I.

Proponitur & probatur defendenda ſententia.

DICENDUM eſt I. *Partes in continuo eſſe diſtinctas actu quoad entitatem.* Hæc Concluſio debet eſſe utriq; parti communis.

PROBARI primò ſolet. Tum quia competunt diverſa prædicata dividi non dividi, eſſe in hoc loco, non eſſe in hoc loco, exiſtere non exiſtere, poteſt enim annihilatâ unâ parte guttæ, non annihilari altera, debent ergò realiter eſſe quoad entitatem diſtinctæ. Tum quia producens primò & productum primò, debent eſſe diſtincta realiter quoad entitatem, ſæpè autẽ in continuo igne, ignis una pars, eſt producens, & altera producta. Tum quia, ſi non eſſent quoad entitatem diſtinctæ ille partes, & quidem quoad habitionem actualem entitatis diſtinctæ, ne divinitùs quidem ſeparari poſſent, quia quorum eadem entitas, illa inſeparabilia ſunt. Tum quia ſi partes non habent diſtinctam entitatem, ſed eandem cum toto, æquales erunt toti. Tum quia dicunt ad ſe relationem realem diſtantiæ, ut locus cœli versùs polum arcticum, cum loco cœli versùs polum antarcticum. Relatio autem realis debet eſſe inter terminos realiter diſtinctos. Tum quia, ſi partes continui idem eſſent quoad entitatem, etiam partes materiæ quæ continua eſt, eſſent idem quoad entitatem: & ſicut per diviſionem fit & eſſe & diſtinctio partium, ita fieret per diviſionem eſſe, & diſtinctio partium materiæ: conſequenter materia per diviſionem acciperet eſſe, ſicut per diviſionem eſſe accipiunt partes continui, cùm tamen materia ſit ingenerabilis & incorruptibilis, à nulloq; agente naturali poni poteſt à parte rei: nam quæcunque pars illius, eſt ſubjectum primum, ſubjectum autem primum, non niſi actione creativâ producitur.

PROBATUR II. Quando duæ guttæ ſecum conjunguntur vel retinent ſuas entitates vel non? Si non retinent? Ergò ſunt annihilatæ. Ergò neque ſunt conjunctæ, conjunctio enim illarum, non eſt conjunctio in nihilo. Ergò ulteriùs ex illis duabus non eſt totum homogeneum majus, majus enim homogenei, eſt à majori entitate, major autem entitas non eſt, quia neque eſt acceſſus plurium entitatum: Si autem illæ guttæ retinent ſuas entitates, Ergò eſt illìc entitas: nam ſicut duo non aliud eſt, niſi unum & unum, ita & entitates non aliud ſunt niſi entitas & entitas. Ergò eſt illìc ratio aliûs & aliûs. Ergò & diſtinctio: nam hæc eſt alietas unius ab alio.

PROBATUR III. Quandò ſeparatur gutta à gutta, ſeparatur entitas guttæ & guttæ, tunc quæro vel ſeparatur entitas guttæ, quæ præextitit, vel quæ non præextitit? Si ſeparatur entitas guttæ quæ non præextitit. Ergò illìc non eſt ſeparatio, cùm nihil ſit quod ſeparetur, eſſetque illìc potiùs productio quàm ſeparatio: Si ſeparatur entitas guttæ quæ præextitit. Ergò illìc eſt entitas & entitas guttæ, ergò & diſtinctio entitatis guttarum; nam per hanc non aliud intelligimus, quàm negationem identitatis.

DICENDUM eſt II. *In Continuo quà tali, non eſſe diſtinctionem actualem partium in ratione partium.*

PROBATUR I. Si partes eſſent diſtinctæ actu in ratione partium, in continuo vel eſſent omnes diſtinctæ, vel non omnes? Si non omnes. Ergò nullæ ob paritatem rationis: Si omnes; Ergò ventum eſt ad indiſtinguibilia, ſi ventum eſt ad indiſtinguibilia, Ergò ad indiviſibilia, quæ ultima conſequentia quia negari poteſt, ſic alteriùs urgetur. Accipiamus partem indiſtinguibilem, quæro poteſtne dividi vel non poteſt? ſi non poteſt? Ergò ventum eſt ad indiviſibilia; ſi autem poteſt dividi? membra diviſa vel diſtinguuntur, vel non diſtinguntur? ſi diſtinguntur? Ergò in indiſtinguibili adhuc erunt diſtinguibilia, nec accepiſti partem non ulteriùs diſtinguibilem, ut ſupponebamus. Si autem membra illa diviſa non diſtinguuntur, Ergò nec ſunt diviſa, quia ſi non diſtinguuntur, nec dicunt alietatem, ſi non dicunt alietatem, dicunt identitatem, ſi dicunt identitatem, Ergò neque diviſa ſunt, idem enim à ſeipſo non dividitur.

RESPONDET ALIQUIS: Partes non communicantes diſtingui realiter adæquatè inter ſe, partes tamen communicantes diſtinguuntur non niſi realiter inadæquatè.

CONTRA. Tum quia in partibus non communicantibus ventum jam eſſet ad indiſtinguibilia, adeoque ad indiviſibilia ut probatum. Tum quia partes non communicantes diſtinguuntur realiter adæquatè. Ergò & partes communicantes diſtinguuntur realiter adæquatè, quia nulla eſt aſſignabilis pars, quæ ſit neceſſariò cum aliqua certa communicans, ab omni enim parte, habet deſtruibilem continuationem. Tum quia, partes non communicantes, quamvis ſub aliqua formalitate ſint communicantes, hôc non obſtante diſtinctæ ſunt tamen realiter, quamvis non ſub formalitate communicantium, certè enim quamvis una ulna, cum altera ulna non ſint communicantes, tamen in ordine ad conſtituendum ſeſquiulnam ſunt communicantes. Ergò etiam partes communicantes, quia ſub aliqua formalitate poſſunt fieri ad invicem non communicantes, diſtinguuntur realiter, quamvis non ſub for-

formalitate communicantium. Sic v. g. Petrus & Paulus,quamvis in ratione conſtituentium unum par, non ſunt diſtincti realiter adæquatè,tamen in ratione individui, & quia non neceſſariò conſtituunt iſtud par, ſunt diſtincti realiter,ita & partes communicantes non erunt diſtinctæ realiter adæquatè,in ratione communicantium,tamen quia non neceſſariò conſtituunt rationem communicantium cum aliqua certa parte,verè erunt diſtinctæ inter ſe.

Respondet ſecundò Maurus Qu. 40. dando regulam,cur aliquæ partes diſtinguantur actu, aliquæ potentiâ. Et regula quidem intrinſeca,pendet ex ipſâ natura intrinſeca rerum continuarum,ſtatque in hoc; quia res perfectiores æquivalent pluribus, imperfectiores paucioribus, & hoc oſtendit inductio, hinc DEus perfectiſſimus,quia æquivalet omnibus, Angeli perfectiores homine,quia pluribus illo æquivalent. Ita etiam continuum homogeneum poteſt æquivalere pluribus homogeneis,ex quibus conſtat potentiâ non actu. Quædam ergò partes quæ ita ſunt magnæ, ut repugnet limitationi continui,quòd detur aliquid ipſis æquivalens, ideoque diſtinguuntur actu, quædam diſtinguuntur ſolùm potentiâ,quia propter ſuam parvitatem non repugnat limitationi continui, quòd detur aliquid ipſis æquivalens. Regula autem extrinſeca eſt, quæ pendet ab aliquibus extrinſecis, nempè illæ partes quæ habent aliquam homogeneitatem vel coexiſtentiam ad contradictoria, conſiſtentem in indiviſibili ,diſtinguuntur actu; quæ autem hoc non dicunt, quantùm ex hoc capite diſtingui poſſunt ſolùm potentiâ.

Contra eſt,quia in communiori ſententia, quæ aſſignat diſtinctionem partium formaliter poſt aſſignationem , nihil erit difficultatis; ſed redibit difficultas,an independenter ab aſſignatione ſint partes diſtinctæ actu, & an omnes , an aliquæ ? Quod autem attinet ad regulam illam intrinſecam,poſitis duobus continuis hac gutta B, & hac gutta A. ſequitur quidem illas duas guttas diſtingui ob æquivalentiam ad invicem,& continentiam minorum partium,ſed redit interrogatio,an partes etiam guttæ inter ſe actu diſtinguantur,an omnes,an aliquæ ? Rurſùs ex dictis jam,non tantùm ſit æquivalentia in gutta B, partium ad 10, ſed ad 99, ſed & ad 98, vel omnes illæ ſunt actu diſtinctæ , vel non omnes? Si non omnes? Contra erit,quia non eſt major ratio unius quàm alterius; ſi omnes? ergò ventum erit ad indiviſibilia, quia indiſtinguibilia.

Hôc tamen argumento iſti qui tenent partes proportionales in infinitum diviſibiles ægrè uti poſſunt,ſi cenſeant partes eſſe quoad entitatem diſtinctas,ut cenſent omnes, & recentior Suar. hîc num. 39. Nam quæri ex illis poteſt , an omnes ſunt diſtinctæ actu quoad entitatem,an non omnes? Si non omnes, non eſt major ratio de una quàm de altera; Si omnes, ventum erit ad indiviſibilia,quoad entitatem , quia ad indiſtinguibilia.

Probatur II. Fundamento accepto ex S. Thom. ſi partes in ratione partium diſtinguuntur realiter actu. Ergò partes in ratione partium,ſunt alia & alia pars: nam omnis diſtinctio alietatem importat; Si autem partes continui,in ratione partium,ſunt alia , & alia pars, Ergò ſunt partes illæ individuæ, quia ſcilicet in illis eſt principium eſſendi,hoc,& non aliud; ſed partes continui in ratione partium, non ſunt individuæ,nam individuum eſt, quod eſt indiviſum in ſe & diviſum à quovis alio, quod certè partibus continui,utpotè continuatis cum aliis, non convenit.

Probatur III. Quia quæcunque definitio tradatur partis formaliter, quâ pars eſt, condiſtinguendo partem materialiter ſumptam , ſeu partem quoad entitatem, niſi inſtituatur quæſtio de voce,advertetur,quoad eſſe formale partium,non inveniri illibi diſtinctionem. qui ipſe medius terminus ſic aliter proponitur. Pars in ratione partis formaliter,conſtituitur terminis. quod enim aliud eſt illius conſtitutivum ? finge enim rem non habere terminos , niſi illos quos totum,non erit pars, ſed totum, utpotè commenſurabilis toti; apparet ergò illam in continuo conſtitui terminis inæqualibus toti; conſequenter, ſicut quando non ponitur terminus ſubſtantiæ,illa ſubſtantia non conſtituitur in ratione ſuppoſiti ; ita nec pars in ratione partis conſtitui poterit niſi terminis. Sed partes in continuo non ſunt formaliter terminatæ. Tum quia ſi partes continui ſint formaliter terminatæ,vel eſſent terminatæ omnes, vel non omnes? Si non omnes,cur hæc potiùs quàm illæ ? Si omnes,ergò non ſunt ulteriùs terminabiles; tunc pone illas dividi,ſi illæ partes non ſunt indiviſibilia,diviſæ terminabunturne vel non? ſi terminabuntur, ergò non accepiſti partem ulteriùs non terminabilem; ſi non terminabuntur, ergò poteſt aliquid eſſe diviſum, & non habere terminos. Tum quia,ſi omnes partes in continuo eſſent formaliter terminatæ, hoc ipſo illud continuum, non eſſet continuum formaliter, nam continuatio dicit excluſionem terminorum. Tum qnia,ſi partes continui ſint formaliter terminatæ,debebunt habere omnem poſſibilem ſibi rationem termini, non eſt enim ratio major de quibuſdam,quàm de aliis terminis; ſed non poſſunt habere omnem rationem termini, quia aliàs haberent omnem poſſibilem figuram, cùm figura non ſit aliud niſi aliter & aliter terminata quantitas : non habent autem omnem poſſibilem figuram,quia aliàs in ligno rudi, jam eſſet formaliter actu Mercurius.

CONFIRMATUR. Si partes in continuo essent omnes actu distinctæ, vel essent finitæ vel infinitæ syncategorematicè, vel infinitæ categorematicè, vel neque finitæ neque infinitæ; Nihil horum dici potest, Ergò neque dici potest distinctas esse. *Non primum.* Quia si essent finitæ, ergò non essent partes in continuo in infinitum divisibiles, siquidem continuum in tot partes est divisibile, in quot distinguibile, & tamen oppositi supponunt quantitatem esse in infinitum divisibilem. *Non secundum.* Quia illud ex cujus Actu, accipere semper est & nunquam idem, est infinitum actu. Sed partes continui actu distinctæ, semper sunt, ex quarum Actu, accipere est semper est, & nunquam idem. Ergò sunt infinitæ actu. Major habet terminos definitionis. Minor probatur. Quia si ex illarum esse Actu accipere non esset & quidem nunquam idem, acceptio illarum exhauriretur, adeoque veniretur ad non acceptibilia; ac quod ulterius sequitur, ad non divisibilia. Et certè si partes per possibile vel impossibile essent actu divisæ, quot sunt divisibiles, essent divisum, infinitum actu. Ergò etiam, cùm sint tot actu distinctæ, quot sunt divisibiles, erunt infinitæ actu distinctæ. *Non tertium.* Quia nullum actu infinitum datur. *Non quartum.* Quia quòd aliquid neque sit finitum, neque infinitum, id quidem beneficio intellectûs haberi potest, sed non habetur nemine cogitante; hîc autem quæritur de distinctione, quæ sit nemine cogitante.

RESPONDEBIS. Partes communicantes non esse infinitas, nisi secundùm quid, quia sunt identificatæ partibus determinatis æqualibus uni certæ, quæ sunt actu finitæ.

CONTRA. Quia æquè partibus proportionalibus identificatæ sunt partes determinatæ, ac partibus determinatis identificantur proportionales, cur ergò potiùs determinatæ, trahent, proportionales ad rationem finitarum, & non proportionales trahent determinatas, ad rationem infinitarum? Tum quia ex vi hujus responsionis, sequitur illas partes, & non fore infinitas, quia identificantur finitis, & non fore finitas, quia ex illarum distinctione, semper est actu accipere aliam distinctionem. Tum quia unitas columnæ, sunt identificatæ 6. ulnæ, tamen hôc non obstante, illæ 6. ulnæ, sunt 6. Ergò etiam quamvis finitis partibus determinatis, sint identificatæ partes infinitæ proportionales, adhuc erunt infinitæ, & in ratione distinctionis, infinitè actu distinctæ.

DIFFICULTAS II.

Argumenta in Oppositum.

OBJICITUR I. Partes distinguuntur actu quoad entitatem, Ergò distinguuntur etiam actu quoad esse formale partium. Consequentia probatur. Quia quod constituit partes actu, hoc & distinguit illas actu; per hoc enim distinguuntur res, per quod & constituuntur; constituuntur autem per entitatem.

RESPONDETUR. Per idem res distinguuntur in recto, per quod & constituuntur, quid enim est distingui, nisi esse ens aliter se habens; completiùs tamen distinguuntur res, non per solam entitatem, sed per varia connotata, ad eum modum, quo etiam unum constituitur per rationem entis, completur autem per negationem divisionis; ita & pars constituitur per entitatem, completivè tamen in ratione partium formaliter, formantur per rationem individui & terminati.

INSTABIS primò ex Pontio. Aqua addita alteri aquæ, non est tota aqua. Ergò pars illius.

RESPONDETUR. Non esse illam aquam, nisi partem vulgariter; de quo infrà: cùm non habeat terminos, adeoque hæcceitatem, quæ supponitur ad distinctionem.

INSTABIS secundò ex eodem. Partes sunt actu in continuo quoad entitatem. Ergò & quoad multitudinem, pluralitas enim entitativa, multitudinem arguit.

RESPONDETUR. Esse plures illîc partes quoad multitudinem entitativam, quia multitudo entitativa est ipsamet divisibilitas, sed non sunt plures quoad multitudinem partium formaliter.

INSTAT tertiò Maurus Qu: 40. Videtur absurdum, quòd in homine non distinguantur actu, caput & pedes, & ne recurras ad heterogeneitatem partium, saltem id sequetur in capite & pede statuæ marmoreæ; absurdum idem videtur quòd aqua Tyberis non sit distincta actu ab aqua Danubii.

RESPONDETUR, ipsi termini capitis, & pedis, littorumque, adferunt distinctionem, non tantùm in ratione entis, sed etiam in ratione aliûs & aliûs totius.

OBJICITUR II. Signum distinctionis realis est separabilitas entitativa; hæc habetur in Continui partibus.

RESPONDETUR I. Quòd separabilitas, convenientia item diversorum prædicatorum, eorumque realium ac Physicorum, arguat distinctionem realem, non actualem sed potentialem. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia admittit indistincta actu, dicentia actualem capacitatem prædicatorum Physicorum, qualia sunt dividi non dividi. In creatis autem si admittatur talis capacitas, admitti etiam poterit mysterium Trinitatis. Tum quia, si separabilitas non esset in quocunq; casu signum distinctionis realis actualis, sicut ratione terminorum quibus carent partes, importat nõ nisi distinctionẽ potentialẽ, ita dicã inter materiam & formam unitas, non esse distin-

distinctionem realem actualem, sed nonnisi potentialem, quia scilicet illis deest ratio disjuncti. Tum quia signum distinctionis realis actualis non est separatio sed separabilitas, quæ quia conceditur inter illas partes, hoc ipso concedi debet distinctio actualis.

Respondetur Secundò. Hoc argumentum esse falsificantium propositionem: nam cùm nullæ sint partes in continuo ante assignationem, quomodo dici potest, ante assignationem illas esse separabiles? *Hæc Responsio*

Non Satisfacit, redit enim argumentum. Illud quod est separabile ante assignationem, est ante assignationem distinctum; sed partes sunt separabiles ante assignationem, habent enim entitatem, cui divisibilem esse, convenit antè assignationem. Ergò.

Respondetur Tertiò. Quòd scilicet inter partes entitativè acceptas sit ista separabilitas, consequenter & distinctio, non inter partes formaliter acceptas. In idem recidit, si dixeris, separabilitatem eorum quæ sunt à parte rei, esse signum distinctionis realis actualis, cùm ergò partes formaliter sumptæ non existant, nec distinguentur.

Instabis. Quamvis continuum non sit separabile in partes formaliter, est tamen separabile in tota formaliter. Ergò cùm separabilitas sit signum distinctionis realis, inter illa tota formaliter, erit distinctio realis actualis.

Respondetur. Non esse illìc separabilitatem in tota formaliter actu existentia, sed in tota potentia, extitura, facta scilicet divisione: Separabilitas autem est signum distinctionis realis, inter ea, quæ sunt actu formaliter existentia, posset tamen hìc poni distinctio realis actualis negativa.

Objicitur III. Non esse ullam rationem, cur partes in ratione partium formaliter, non sint distinctæ realiter actu.

Respondetur. Qui tenent quòd partes constituantur in ratione partium formaliter, per hoc, quia sunt hæcceisatæ & terminatæ, hoc ipso quia in continuo non habent terminos, non poterunt etiam nemine cogitante distingui in ratione partium formaliter. Conformiter autem ad inferiùs dicenda, ideò in ratione partium formaliter non sunt distinctæ, quia nec existunt, nec existere possunt in ratione partium formaliter.

Objicitur IV. Si ideò partes non distinguuntur realiter actu in ratione partium formaliter, quia non habent hæcceitatem & terminos proprios, sequitur, quòd acquisitis terminis, acquirant hæcceitatem adeoque distinctionem. Hoc non potest asseri, quia si acquisitis terminis acquirerent partes hæcceitatem, etiam mutatis terminis mutarent hæcceitatem, adeoque si unam guttam addas mari, cùm mutentur termini illius, mutabitur hæcceitas illius, & cùm mari semper & semper novi fluvii & aquæ infundantur, semper & semper mutabit hæcceitatem.

Respondetur communiter, moraliter eandem semper hæcceitatem retinere mare, quia accessus ille, non est talis mutatio, quæ fundare possit diversum judicium prudentum de mari. Physicè tamen est aliud inadæquatè, illud totum. Deinde dici potest cùm affusione unius guttæ, non omnes termini continuationis mutentur, sed tantùm istarum entitatum continui, cum quibus illa gutta unitur. Hinc non totum mare, sed illæ tantùm entitates aliam rationem hæcceitatis, seu terminationis habebunt. Rursùs, per hæcceitatem maris intelligi potest, id quod dicit hæcceitas in recto, & hæc est entitas maris, quæ præhabita, non mutatur; Deinde intelligi potest id quod dicit hæcceitas in obliquo & pro connotato, ratione scilicet terminorum; & in hac secunda acceptione aliquarum, ut dixi partium, mutatur hæcceitas.

Objicitur V. Partes temporis sunt distinctæ realiter actu. Ergò & partes Continui. Antecedens probatur. Quia existente unâ parte, non existit, nec possibile est ut existat alia.

Respondet recentior Suar. Sicut quamvis una pars temporis non existat, & alia existat, tamen hoc non impedit quominùs continuentur inter se, ita nec impedit, quominùs sint idem ab extrinseco, hoc est ratione negationis partium. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Quia difficile est, quomodo ens & non ens identitatem habeant. Quod adfertur de continuatione, non convincit, nam ad hoc ut aliqua in successivis continuentur, sufficit quòd nihil inter ea intercedat, & sint ejusdem rationis, ad identitatem autem requiritur idem esse, quomodo ergò inter ens & non ens identitas erit?

Respondetur II. Quòd partes temporis sint distinctæ, quoad entitatem, & non sub ratione partium formaliter.

Instabis. Si partes temporis non distinguuntur realiter, sequitur diem crastinum & hesternum esse eundem diem.

Respondetur. Hesternam & crastinam diem, non esse eandem, quia diversa est entitas hujus, & diversa entitas illius, partes autem formaliter acceptæ, tàm hujus, quàm aliùs diei, nullæ sunt. Quod etiam in simili de gutta comparatè ad mare v.g. dici debet, quòd scilicet quoad entitatem minor sit gutta mari; quoad autem esse formale partium, nec gutta est minor, nec mare est majus, quia neutri illorum competit habere partes formaliter.

Objicitur VI. Authoritas Trident. quod Sess. 13. definit: Christum esse in hostia & in singulis ejus partibus. Ergò supponit dari partes.

Re-

RESPONDETUR. Intelligendum Concil. de partibus quoad entitatem, non quoad esse formale partium. Deinde intentio Concil. fuit definire, quòd etiam post divisionem maneat Christus in Eucharistia, nec adstringatur totalitati consecratæ hostiæ, ad quod propositum nihil refert, an sint illæ partes distinctæ in ratione partium formaliter, vel non distinctæ.

Nec inde sequetur: Si partes hostiæ non distinguuntur actu, Sacerdote dividente hostiam, poni Christum illìc solâ divisione, cùm tamen nonnisi solâ consecratione ponatur.

Ex hoc enim ipso, quia non est uniter Christus in Eucharistia, sed totus in toto, & totus in qualibet parte; fit ut divisione non ponatur, sed consecratione. Et sicut pars ante divisionem, fuit quoad entitatem, ita & Christus fuit in illa, quoad entitatem spectata, adeoque non ponitur Christus de novo per divisionem.

INSTABIS. Quando per divisionem id, quod non erat pars formaliter, vel quod non erat totum formaliter, fit pars formaliter, vel totum formaliter, sub illo quâ est totum formaliter, vel quâ est pars formaliter, estne Christus vel non? si non est Christus? Ergò aliquid est in hostia, sub quo non est Christus: Si autem est Christus, quæro, vel ante divisionem erat sub parte formaliter, vel non erat? Si erat? ergò dabatur pars formaliter, si non erat, & modò est, divisione ponetur Christus & non consecratione.

RESPONDETUR. Totum formaliter, vel pars formaliter, dicit unum in recto, hoc est ipsam entitatem; sub qua entitate, ante divisionem, jam erat Christus, utpotè totus in tota hostia, & totus in qualibet parte sensibili, quoad entitatem sumpta. Deinde totum formaliter, vel pars, dicit habitionem terminorum, qui termini, sunt negatio ulterioris extensionis; sub negatione autem ulterioris extensionis, non est Christus.

OBJICITUR VII. Vel continuum, divisibile est in partes quas habet, vel in partes quas non habet? non in partes, quas non habet: nam quod dividitur, dividitur in hoc, quod est ejus: Non in partes quas habet, quia convinceretur intentum.

RESPONDETUR. Esse continuum divisibile in partes, quæ habentur quoad entitatem, & sunt potentiâ formaliter partes, aut potentiâ formaliter totum.

CONTINUATUR SOLUTIO.

Mastrius Disp. 9. n. 52. tenet partes quantitatis esse distinctas realiter actu, &

OBJICIT I. Præter adlatam Auctoritatem Arist. qui in prædicamento Quanti ponit de ratione quantitatis in communi, esse, quòd habeat plures partes, & continuam à discreta distinguit, non quia hæc habeat partes actu distinctas, & illa non, sed quia partes quantitatis continuæ copulantur termino communi. Idem docuit 1. Phys. t. 17. ubi manifestè supponit, continuum habere multitudinem partium.

RESPONDETUR. Quòd Arist. supponat continuum habere multitudinem partium quoad entitatem, non quoad esse formaliter partium, quando autem 4. Phys. t. 23. inter modos essendi numerat modum essendi, quo pars est in toto, id potest de aliis totis salvari, quomodo scilicet anima & corpus sint in composito, non autem de toto continuo; vel certè loquitur de partibus quoad entitatem, in quas & sic sumptas, est divisibile continuum, dum est divisibile in ea quæ insunt. Quo etiã modo responderi debet ad auctoritatem Augustini 2. de lib. arbit. c. 15.

INSTAT. Quando Arist. dicit, quòd Materia, subjectum sit primum, ex quo fit aliquid cùm insit, loquitur de subjecto actu, ergò & loquitur de partibus actu, ita enim se habet in ratione componendi actualiter pars integralis, ad totum integrale, sicut se habet essentialis ad essentiale.

RESPONDETUR. Sufficit, ut sint partes actu quoad entitatem, licèt non sint quoad esse formale partium, compositionemque illam faciunt continui suâ entitate, non ratione formali partium, ut etiam dictum suprà, dividiturque in partes, quas actu habet quoad entitatem, licèt non quoad esse formale partium, distinguunturque ita inexistentes entitates partium, ab inexistentia elementorum in Misto, quia entitas ignis non est in Misto.

OBJICIT II. De ratione quantitatis est, ut faciat, partem extra partem, & de ratione continui, ut partes ejus copulentur termino communi.

RESPONDETUR, de ratione quantitatis est, ut faciat partem quoad entitatem, esse extra partem quoad entitatem, sed non est de ratione quantitatis, ut faciat partem extra partem, quoad esse formale partis, quod esse partium quoad entitatem, quia præsupponitur, fit ut agens naturale dividendo materiam, non creet ejus partes, poteritque quoad aliquid quantitas palmaris esse nigra, quoad aliquid rubra.

INSTAT I. Si sunt plures entitates in continuo in actu, ergò sunt actu distinctæ, quia distinctio fundatur super multitudinem entitatum.

RESPONDETUR esse actu distinctas quoad entitatem, non quoad esse formale partium.

ADDO, admittere nos partes quoad entitatem, non quoad esse formale partium, cùm tamen negemus ablato termino, manere entitativè relationem, quia priori phrasi signifi-

camus, quòd omni divisioni, assignationi &c. præsupponatur dividendum assignandum &c. hocq; intelligimus nomine partium quoad entitatem. quando autem negamus ablato termino manere entitativè relationem, negamus quòd maneat tota relatio solo nomine ablato: alio ergò sensu negamus manere entitatem relationis, alio sensu ponimus manere entitatem partium, concedimusq; non solum esse pluralitatem actualem entitatum, sed etiam distinctionem quoad entitatem partium, sed negamus esse distinctionem quoad esse formale partium, consequenter etiam poterit in vino consecrato esse sanguis Christi, in vino autem non consecrato affuso ad consecratum non erit Christus, ob eandem distinctionem, quoad entitatem.

INSTAT II. Ex unione partium in toto, non benè colligitur identitas illarum, ut patet de partibus physicis, unio namq; sicut non destruit rationes formales extremorum, ita non destruit eorum distinctionem.

RESPONDETUR, quòd ex unione partium in toto, non rectè colligatur identitas illarum quoad entitatem, colligitur tamen identitas, hoc est exclusio pluralitatis partium, quoad esse formale partium, & quoad habere terminos.

INSTAT III. Pars ut pars debet componere totum, ergò tunc est pars, quando actu componit.

RESPONDETUR; rigorosè lòquendò, continuum non componitur ex partibus, de quo infra.

OBJICIT tertiò quidã. In hora est aliquid, quod non est, sed fuit, est aliquid quod erit, est aliquid quod est de præsenti, est enim hoc illi essentiale, ex natura temporis, ergò in hora, nemine cogitante, & ante omnem designationem, est aliquid realiter & actu distinctum.

RESPONDETUR esse illîc aliquid realiter & actu distinctum, quoad entitatem, non quoad esse actuale partium; consequenter strictum, & non strictum, quæ prædicata conveniunt pyramidi, arguunt, distinctionem realem partium quoad entitatem, non autem in ratione partium formaliter, idemq; arguit separabilitas.

INSTAT idem. Si in aqua ante assignationem, & divisionem, non sunt duæ guttæ actu distinctæ realiter, sed sunt actu realiter identificatæ, ergò postea accedente divisione vel assignatione, fiunt duæ guttæ actu realiter distinctæ, retinendo eandem suam entitatem, quàm priùs habebant, ergò quod erat actu idem, retinendo suam entitatem, non erit actu idem, sed fiet actu duo, quod est impossibile, non potest enim aliquid esse indifferens ad hoc, ut identificetur actu realiter cum aliquo, vel ut distinguatur actu realiter ab ipso.

RESPONDETUR. Si in aqua non essen actu distinctæ guttæ quoad entitaté, tunc re tentâ suâ entitate, dicerent realem distinctio nem, quam antea non dicebant, sed id absurd non sequetur, si ponatur distinctio realis quo ad entitatem, non quoad esse formale partiun

OBJICIT quartò idem. Seclusâ omni di visione (adde habentia propriorum termino rum) datur in quantitate ulnari homogenea entitas palmi, ergò datur unitas seu identita realis secum, quæ inseparabiliter transcend omne Ens, non secùs ac unitas & bonitas, erg datur & distinctio ab alio palmo, quia unun est indivisum à se, & divisum à quovis alio.

RESPONDETUR. Dari distinctioner ab alio palmo in ratione Entis, non in ration formali partis, & licèt entitatem sequatur uni tas, adeoq; divisio ab alio, in ratione entis, pc test tamen non esse divisio ab alio, in ration formali partis, seu potest adhuc esse carenti habentiæ propriorum terminorum, conse quenter & habitio propriorum terminorum præsupponit unionem, quæ tunc destruitur adeoq; præsupponit distinctionem realem a ctualem, quoad entitatem esse partium, no autem quoad esse formaliter partium.

OBJICIT quintò idem. Designatio men talis partium vel est conformis objecto, vel dif formis? si difformis, non facit veram distinctio nem realem partium, si conformis? ergò præ supponit partes.

RESPONDETUR in nostris quiden principiis, non recurritur ad istas designatio nes mentales, sed nec argumentum convincit diceret enim quis, illas designationes esse con formes, quia præsupponunt partes non actu sed potentiâ, vel quia præsupponunt parte quoad entitatem.

OBJICIT sextò idem. Si designatio menta lis constituit distinctionem actualem in conti nuo, ergò ista distinctio non est realis sed ratio nis.

RESPONDETUR in nostris principii ad hanc designationem non recurri; dicere tamen aliquis non esse hanc distinctionem ra tionis, quia supponit partes potentiâ distingui biles, vel partium entitatem.

OBJICIT septimò idem. Terminatio pal mi v.g. negatio ulterioris extensionis duplex cogitari potest, prima intrinseca, per quam palmus non extenditur extra se ipsum, & hæc terminatio convenit palmo essentialiter, ante omnem assignationem, hocq; sufficit ad distinctionem unius palmi ab alio palmo, sicut sufficit eadem negatio ulterioris extensionis, in duabus animabus sese penetrantibus; altera extrinseca per quam palmus negat uniri sibi extensionem alterius palmi, & hoc fit quidem per divisionem, sed non requiritur ad distinctionem actualem palmi.

RE-

RESPONDETUR. Extrinseca extensio, nego quòd non requiratur ad distinctionem actualem palmi, in ratione formali palmi, licèt non requiratur ad distinctionem actualem palmi quoad entitatem, ab entitate actuali alterius palmi, in potentia est ergò illîc actu entitas, quæ potest esse palmus, si habeat terminos. Terminatio palmi intrinseca convenit palmo, ante omnem assignationem, si detur palmus formaliter, sed nego dari palmum fomaliter in aliquo continuo constante entitate plurium palmorum.

DIFFICULTAS III.

Possibilene est distingui partes continui in ratione partium formaliter?

DICENDUM EST. *Partes continui, in ratione partium formaliter, impossibile est distingui; sed quotiescunq. distinguuntur, nonnisi secundùm quid, & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur.*

PROBATUR CONCLUSIO. Tunc partes continui distinguuntur in ratione partium formaliter, quando constituuntur in ratione partium formaliter, sed constitui non possunt in ratione partium formaliter nisi secundùm quid. Minor probatur. Partes continui non constituuntur in ratione partium formaliter per mentis designationem, aut quamcunque extensionem externam, aut contactum, nec per diversam informationem, ut cùm aliquid frigefit aut calefit, non etiam per divisionem. Ergò non possunt constitui in ratione partium formaliter nisi secundùm quid.

QVOAD I. Probatur minor. Tum quia id annuit Aristoteles L. de anima text. 32. Tum quia operatio nostri intellectûs nihil ponit in obis, quod sit prædicatum primò intentionale; esse autem partis formaliter, est prædicatum primò intentionale, ad eum modum, quo esse albi, consequenter designatio mentis, facit partem intentionaliter, sed non simpliciter. Tum quia distingui realiter, est distingui nemine cogitante, sed distingui partes in ratione partium formaliter, est distingui realiter, de ta enim distinctione agitur. Ergò distingui partes in ratione partium formaliter, est distingui nemine cogitante, non ergò istud distingui, erit aliquo cogitante, adeoq; nec aliquo designante. Tum quia, si ipsâ assignatione habetur ratio formalis partis, nemo tibi in disputatione negare posset, partes esse distinctas realiter in ratione partium. Quod ipsum probatur. Quia hôc ipso negans has partes esse distinctas realiter, designat illas, tu autem concedis partes post assignationem, esse distinctas realiter. Tum quia, si designatio mentalis sufficit, ad constituendas partes in ratione partium formaliter, vel sufficit designatio unius præsentis, vel quorumcunque aliorum? si quorumcunq; aliorum; Ergò tu temerè asseris has partes, non esse distinctas realiter, nescis enim annon illas aliquis designârit: Si autem sufficit designatio Unius præsentis; Ergò per assignationem non constituuntur partes in ratione partium formaliter, quod enim est pars formaliter, est respectu omnium pars, ut album respectu omnium est album. Tum quia universaliter ratio tangentis, designantis, ostendentis, sunt actiones, quæ non possunt tribuere subjecto, circa quod versantur, nisi formalitates, quas de se important, seu nonnisi formales suos effectus. v. g. actio visiva, non potest tribuere nisi denominationem visi, actio tactiva denominationem tacti. Ergò & ratio assignationis, tribuet rationem assignati, non autem partis formaliter. Et sicut cùm aspicio ulnam & semiulnam, possum quidem dicere designando medietatem ulnæ, hoc est æquale alteri, tamen illa designatio non plùs importat quàm determinationem, de quo scilicet subjecto ego loquor, & importat nonnisi adæquationem repræsentatam intentionaliter, quamvis cum fundamento in re, sed non importat adæquationem physicam realem. Ergò nec importabit esse formaliter partis similis designatio, quia etiam esse partis, formaliter importat aliquid physicum.

QVOAD II. Probatur Minor, quòd scilicet partes non constituantur in ratione partium formaliter per diversam informationem. Tum quia, ut dictum proximè, formæ receptæ in subjecto non tribuunt, nisi effectus suos formales: v. g. frigus esse frigidi, nec frigoris effectus formalis est, facere partem. Tum quia per hoc, apud oppositum sentientes, pars constituitur formaliter in ratione partis, per quod constituitur in ratione terminatæ. Sed per illas formas, non constituitur in ratione terminatæ, quia si illa pars haberet proprios terminos, & non communes cum residuo cum quo continuatur, hôc ipso non esset continuum illud, adeoque non evinceretur, partes continui in ratione partium formaliter esse distinctas, quia ob diversam informationem non essent continuæ; & licèt assignabile sit aliquid in illo continuo, quod non est ulteriùs frigefactum, hæc tamen terminatio, est terminatio frigoris, adeoque secundùm quid, sed non est terminatio ipsius continui, adeoque non est constitutio partis in ratione partis formaliter.

QVOAD III. Probatur eadem minor, nempè quòd partes in ratione partium formaliter, non constituantur divisione. Tum quia id quod est pars formaliter, non potest habere rationem totius formaliter, sunt enim hæc sibi opposita, sed continuum post divisionem, habet rationem totius formaliter. Ergò non

habet rationem partis formaliter, ſed non niſi ſecundùm quid & ampliativè. Tum quia id quod habet ſuam integritatem, & habet jus exiſtendi in rerum natura, non per ordinem ad aliud, eſt totum formaliter, & non poteſt eſſe niſi ſecundùm quid, & ampliativè pars, & ita digitus v. g. abſciſſus, non habet ſuam integritatem propriam, nec jus exiſtendi in rerum natura, niſi ad integrandum corpus organicum; ſed gutta aquæ v. g. poſt ſeparationem, habet ſuam integritatem; quia hanc guttam, quæ eſt in individuo, non niſi hæc entitas liquidi conſtituit, & quidquid illi adjeceris, jam erit aliud integrum. Habet item jus exiſtendi in rerum natura, ſine ordine ad aliud: nam homogenea quia in illis conſervatur tota ratio formæ, gaudent hoc jure. Tum quia accipio vas aquæ, & unam guttam ejuſdem aquæ, & dico hæc gutta per ſe eſt pars formaliter, & illa vaſis aqua eſt totum formaliter. Ergò & hæc gutta eſt totum formaliter. Nam illa aqua vaſis, quæ comparatè ad fontem, vel fluvium, vel mare, longè eſt minor, & indubiè communes terminos habebat in fonte, & nihilominùs, eſt poſt ſeparationem totum. Ergò & hæc gutta, propter rationis paritatem, erit totum formaliter. Ergò ulteriùs nonniſi ſecundùm quid, comparativè, ampliativè, erit pars. Unde ſi quæras, hæc gutta demonſtrando eam, eſtne pars an totum, reſpondebitur, ante ſeparationem neque eſt pars formaliter, propter adlatas rationes, neq; totum formaliter, quia non habet ſuam integritatem propriis terminis circumſcriptam, ſed poſt ſeparationem erit totum formaliter, & pars nonniſi reſpectivè, quà uniebatur cum alia aqua, quæ plus entitatis in ſe habet, adeoque erit pars ampliativè & ſecundùm quid, nomine enim partis formaliter, venit pars ex intrinſecis ſuis principiis habens formalitatem conſtitutivaque ſui in ratione partis, adeoque excludendo rationem quæ non ſit pars, conſequenter excludendo rationem totius, quam excluſionem totius, non dicit id, quod eſt per nos ampliativè pars. Hinc quamvis aliorum entium dentur partes formaliter, non tamen continui, quia partes aliorum entium ſunt tales, ut non habeant jus exiſtendi in rerum natura, niſi per ordinem ad conſtituendum aliud, unaquæque autem pars continui, habet jus exiſtendi in rerum natura, & non per ordinem, ad conſtituendum aliud.

COLLIGES hinc. Quòd cùm partes in ratione partium conſtitutas, intelligamus partes in ratione individui conſtitutas, & propriis terminis circumſcriptas, certò immeritò diſputabitur contra nos, fietq; quæſtio non niſi de voce, cùm nec oppoſitū ſentientes, in continuo partibus rationem individui, nec rationem propriorum terminorum tribuant.

QVÆSTIO III.

De diſtinctione quantitatis à re quant[a]

NEgant aliqui Nominales, quantitate[m] eſſe diſtinctam realiter. Aſſerit S. Tho[-]mas, Scotus, & ex noſtris reliqui, excepto Ar[-]riag ad. 5. Metaph. n. 10. in qua poſitione divi[-] ſunt adhuc Nominales: aliqui enim cenſe[nt] quantitatem identificari ſoli ſubſtantiæ, no[n] verò accidentibus, quo etiam principio utitu[r] Arriaga. alii cenſent accidentibus & ſubſtan[-]tiæ identificari quantitatem.

DICENDUM eſt I. *Quantitatem Accidenti[-]bus non eſſe identificatam.*

PROBATUR I. Argumento deſumpto e[x] Ariſtot. 5. Metaph. C. de Quanto. Si album haberet identificatam ſibi quantitatem, eſſe[t] quantum per ſe, quia ea quæ ſunt rei identifi[-]cata, conveniunt ei per ſe; non enim per acci[-]dens ſe habet id, quod eſt ipſa res, nihil enim a[d] ſe, per accidens ſe habet: ſed album non e[ſt] quantū per ſe, album enim eſt quantum, non niſi, ut inquit Ariſtoteles, quia ſubjectum cu[i] inſunt, eſt quantum. Ergò non eſt quantum per ſe. Porrò poſui in Concluſione, quod quan[-]titas accidentibus non ſit identificata, & no[n] poſui quod ſit res, quia volui id probare argu[-]mento Ariſtotelico, qui diſtinctionem agnovi[t] ſed non ſeparabilitatem quantitatis à ſuo ſub[-]jecto, conſimiliter ac de modis philoſophan[-]tur Modaliſtæ.

PROBATUR II. Communi argumento Si quantitas eſſet identificata accidentibus haberent accidentia ſe ipſis principium impe[-]netrabilitatis, naturaliterq; penetrare ſe no[n] poſſent; ſi naturaliter penetrare ſe non poſſen[t] naturaliter in eodem loco eſſe non poſſent ſunt autem naturaliter in eodem loco, dulced[o] enim & albedo lactis, nec ſenſu, nec ratione ſeparata ſunt loco.

RESPONDENT I. Quantitatem ejuſ[-]dem rationis non poſſe penetrari, quantitate[s] tamen diverſæ rationis poſſe penetrari, atq; it[a] cum quantitas dulcedinis, & quantitas albedi[-]nis, ſint quantitates diverſæ rationis, benè pe[-]netrari poterunt.

CONTRA. Tum quia Natura quantitati[s] ejuſdem rationis, exigit impenetrationem. Er[-]gò & quantitas diverſæ rationis. Imò potiù[s] penetrare ſe deberent quantitates ejuſdem ra[-]tionis, quia quæ ſunt ejuſdem rationis, faciliù[s] ſe compatiuntur. Tum quia gradus homoge[-]nei qualitatis, ſunt gradus ejuſdem rationis, & habent quantitates proprias, & nihilominus ſ[e] penetrant in eodem ſubjecto. Ergò falſum eſ[t] principium, quantitates ejuſdem rationis no[n] poſſe ſe penetrare. Tum quia ut adverti[t] Pontius, ſequeretur hoſtias duas conſecratas poſſe ſe penetrare, quia haberent quantita[-]tes

res diversæ rationis. Neque valet si dicas, res ejusdem rationis penetrare se posse, casu quo educantur, ex eadem parte subjecti, non inquam valet, quia non est major ratio de uno, quàm de altero extremo.

RESPONDENT II. Quanta ad idem subjectum spectantia, posse se penetrare, non tamen quanta, ad diversum subjectum spectantia; atque exinde fieri, ut duo homines penetrare se non possint; Lux item, si corpus esset, penetrare aërem non posset, essent enim quantitates non ad idem subjectum spectantes.

CONTRA. Tum quia adhuc sequitur, quòd lux aërem penetrare non posset, quia aliud subjectum est lux, & aliud aër. Si autem dicas esse in eodem subjecto, de hoc ipso quæritur, quomodo sint in eodem subjecto, & tamen habent diversam quantitatem? Tum quia sine petitione principii, non potest ostendi, cur quanta ad idem subjectum spectantia, possint se penetrare & non alia? præcipuè cum hoc ipsum, ad idem subjectum spectare, idem importet, ac in eodem subjecto recipi, locari, penetrari. Tum quia non possunt se penetrare quanta ad diversum subjectum spectantia. Ergò nec spectantia ad idem subjectum, nec possunt spectare ad idem subjectum, si unumquodque suâ quantitate, est quantum.

RESPONDETUR III. Quantitates non unitas penetrare se non posse, secus quantitates unitas.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quæritur, quomodo si retineant proprias quantitates, uniri inter se possint, & quidem unione quæ non sit unio aggregationis. Tum quia quantitates non unitæ penetrare se non possunt. Ergò nec quantitates unitæ, idque attendendo ad naturam quantitatis in utroque. Tum quia species à diversis objectis transmissibiles, non sunt species unitæ, & tamen se penetrant. Ergò unio, ad hoc impertinens est.

PROBATUR III. Urgendo itidem argumentum commune. Quia si accidentia haberent propriam quantitatem, non haberent in Eucharistia communem quantitatem, non enim haberent quantitatem substantiæ panis, quia hæc cum substantia panis cui identificatur, desiit, non etiam aliam communem, quæ enim illa? Quod si non habent communem quantitatem, non habent subjectum comune, in quo recipiantur omnes alterationes quæ fiunt in hostia, consequenter omnes illæ essent creationes, quia fierent independenter à subjecto communi. Confirmatur: Nullum videtur inconveniens, quod homo sine ullo miraculo, possit de loco in locum transferre hostiam, nec videtur probabile, quod casu quo ventus imprimat impulsum hostiæ, hoc ipso assumatur ventus ad creandum illum impulsum, hoc est producendum, absque & independenter, à quocunque subjecto.

RESPONDENT aliqui. Quòd sicut fit generatio substantialis v. g. ignis sine ullo subjecto, dum hostia comburitur, sic fieri potest v. g. & translatio illius de loco in locum.

CONTRA. Illa generatio perficitur nonnisi in subjecto, nam pro illo instanti substituit Deus vel aliam materiam, vel eandē reproducit, in quo autem subjecto, fiunt illæ alterationes? quod si non fiunt dependenter à subjecto creantur. Neque valet si dicas. Ea omnia fieri à Deo ad occultandum mysterium. Quia si fieri possunt hæc sine miraculo, ut quid fingetur tunc miraculum? si autem ponatur quantitas panis tunc in Eucharistia, tanquam subjectum commune, fient illæ alterationes, sine ullo miraculo.

DICENDUM EST II. *Quantitatem non esse identificatam realiter substantiæ.*

PROBATUR primò auctoritate Aristotelis. Si substantiæ esset realiter identificata quantitas, etiam materiæ esset identificata quantitas, sed non est: quia de quo negatur quantum, illi non est identificata quantitas, nullum enim concretum, de se ipso negatur. Sed de materia negatur quantum, dicit enim Aristoteles, illam neque esse quid, neq; quantum. Negat item Materiam esse se ipsâ sensibilem, se ipsâ autem esset sensibilis, si esset se ipsâ quanta. Vide 1. Physicor. tex. 13. 15. 14. & 4. Metaphys. Tex. 17. & 7. Metaph. Tex. 8.

PROBATUR secundò. Quodcunq; est fundamentum distinguendi qualitatem à substantia v. g. saporem, idem fundamentum habetur distinguendi quantitatem. Et sicut tu dicis in Eucharistia manere nonnisi quantitatem accidentium, perire autem quantitatem substantiæ identificatam, ita dicam saporem identificatum substantiæ, aliasque qualitates perire, sed manere saporem accidentium, qualitatesque accidentales.

PROBATUR tertiò. Quantitas non est identificata accidentibus, ut supra probatum. Ergò neque substantiæ, quia non est major ratio unius quàm alterius.

CONFIRMARI solet conclusio argumentis Theologicis.

PRIMUM, quia docent Theologi ex Patribus & Concil. manere in Eucharistia accidentia sensibilia omnia: atqui quātitas est accidens sensibile. Ergò & illa manet, vide Lug. d. 10. de Euchar. Q. 1. Sed negabunt Nominales minorē. Negant enim quantitatē esse accidens substantiæ, cùm illam identificent substantiæ.

SECUNDUM argumentum est. Si quantitas identificaretur substantiæ, identificaretur etiam Corpori Christi: si identificaretur Corpori Christi, poneretur vi verborum, nam vi verborum sicut ponitur Corpus, ita poni debent

TERTIUM argumentum eſt: Quia Trident. Seſſ. 13. docet, manere in Euchariſtia accidentia panis. Ergò ſi illic manet quantitas, debet illa eſſe accidens ſubſtantiæ panis. Vid. Tridentinum.

OBJICITUR I. Nulla eſt neceſſitas diſtinguendæ quantitatis.

RESPONDETUR. Neceſſitatem diſtinctionis probari factis probationibus.

OBJICITUR II. Si quantum redderetur Corpus, per ſuperadditam quantitatem, etiam non quantum redderetur, ſublatione ſuperadditæ entitatis. Sed poteſt reddi non quantum ſine ſublatione entitatis, quod ipſum probatur. Poteſt reddi minus quantum ſine ablatione entitatis. Ergò & poteſt reddi non quantum ſine ablatione entitatis. Antecedens probatur. Poteſt reddi Corpus bicubitale ſolummodò cubitale, ſi illud DEus redigat ad ſpatium cubitale. Ergò poteſt reddi minùs quantum, ſine ſublatione alicujus ſuperadditi.

RESPONDETUR. Poſſe aliquid reddi minùs quantum, ſpectatâ quantitate quoad id, quod eſt illi ſecundarium, & aliunde etiam, quàm à quantitate acquiſibile, qualis eſt extenſio ad locum, quæ etiam Spiritibus competit; ſed non poteſt reddi minùs quantum, quantitate ſpectatâ quoad id quod eſt illi primarium, nempè extreitas partium in ordine ad ſe, non poteſt inquam ita reddi minùs quantum, ſine ablatione quantitatis; reſpicit hæc Reſponſio, quod quantitas definitivè non ſit extenſio in ordine ad locum.

OBJICITUR III. ex Pontio. Quantitas non habet ex ſe præcisè, extendere quantum in ordine ad locum: nam Chriſtus in Euchariſtia habet ſuam quantitatem, ſine hac extenſione locali, nec item habet ex ſe præcisè quantitas, ut expellat aliam loco, nam Corpus glorioſum quodcunq; quantum penetrat. Ergò debet illi ſupervenire aliquid ſupra entitatem ejus abſolutam, quod reddat eam & extenſivam & impenetrabilem. Ergò quantum refundi debet in illud aliud: ſed illud aliud non eſt quid abſolutum, cum neq; ſit quantitas nec qualitas. Ergò eſt aliquid reſpectivum: ſed illud reſpectivum poſſet æquè facere partes ſubſtantiæ extenſas & impenetrabiles, ac partes quantitatis abſolutæ. Ergò fruſtra ponitur quantitas, quæ ſit aliquid abſolutum.

RESPONDETUR. Non inquiri hîc, an quantitas debeat eſſe quid reſpectivum an abſolutum, ſed an diſtinctum realiter? Quod magis adhuc procedit in principiis Scotiſtarum ac Thomiſtarum, diſtinguentium realiter etiam relationem. Deinde per nos primò eſſentialis conceptus quantitatis, eſt, extreitas partium in ordine ad ſe, quam extreitatem, ſemper res retinet dum retinet quantitatem, in ordine autem ad illos ſecundarios effectus, non indiget ſuperaddito, ſed ſolâ negatione imp[e]dimenti. Nego ulteriùs, quòd tale extreiſat[i]vum partium in ordine ad ſe, non ſit quid abſ[o]lutum; Nego item, quod non ſit quantitas. D[e]niq; adlatæ obſunt rationes, ne per identitat[em] Quantitas, faciat partes ſubſtantiæ, extenſa[s].

INSTABIS primò ex eodem. Ex impen[e]trabilitate tàm ſubſtantiæ, quàm accide[n]tium, colligitur dari quantitas abſoluta; ſed id provenire poſſet ab aliquibus reſpectibu[s], aut ab aliquo diſtincto à quantitate abſ[o]luta, ſicut impenetrabilitas ipſiusmet form[æ] abſolutæ, quæ dicitur quantitas, provenit à aliquo alio diſtincto.

RESPONSUM jam, hîc non quæri; a[n] relativum ſit quid quantitas, ſed an diſtinctu[m] realiter. Hinc Scotiſtæ diſtinguentes relati[o]nem realiter, negabunt hoc ipſo, quia quan[ti]tas eſt quid reſpectivum, non eſſe realiter d[i]ſtinctum. Sententia autem identificans rel[a]tionem, adhuc aſſumet, quamvis relatio ſ[it] quid indiſtinctum realiter, relativum tam[en] poteſt eſſe diſtinctum realiter; nam habitu[s], modus &c. ſunt quid relativum, nec tam[en] identificantur. Negatur item, impenetrabil[i]tatem in quantitate, ab alio provenire diſti[n]cto ab eadem, modò non ponatur impedime[n]tum, imò poſito, quòd impenetrabilitas i[n] quantitate ab alio habeatur, quàm ab illa ipſ[a] urgeret paritas, etiam in ſubſtantia extenſio[]nem in ordine ad ſe, ab alio haberi debere.

INSTABIS ſecundò ex eodem. Subſtan[]tia, quòd uniatur uni, & non uniatur alte[ri] parti immediatè, ſeu extreitas partium in or[]dine ad ſe, habetur ex unione, ita ut ſi varien[]tur uniones, varietur extenſio, extreitas etiam in ordine ad locum, provenit à præſentiis. Ergò ad nihil requiſita eſt quantitas.

RESPONSUM ſupra, ut immediatè col[]lum uniatur capiti, habetur ex unione; ut au[]tem immediatè uniatur ſimul cum extreitate habetur interventu quantitatis, hinc, re, ſpoliatâ omni quantitate, eſt unio inter caput, collum, & reliqua membra quoad entitatem ſpectata, eaq; immediata, ſed non eſt unio cum extreitate, de quo etiam actum ſupra. Extreitas etiam in ordine ad locum, ſecundùm ſolam indiſtantiam à loco, habetur à præſentiis, ſed non ſecundùm extreitatem in ordine ad ſe.

OBJICIUNTUR IV Paritates aliquæ. PRIMA. Quantitas diſcreta, v. g. eſſe unius, eſſe duorum, non diſtinguitur à re quanta. Ergò & quantitas permanens.

RESPONDETUR, Diſparitatem eſſe; quia quantitas diſcreta, non aliud eſt niſi ſingularitas ſeu hæcceitas, quæ identificantur rei, ut aliunde ſuppono. Et certè ſi ſpolietur ſingularitas à re exiſtenti, non erit univerſalis, univerſalia enim non exiſtunt, naturâ autem illa exiſteret, Quòd ſi non eſſet univerſalis; Ergò eſſet ſingu-

singularis, quod enim inter hæc medium? Nullum autem est fundamentum identificandi quantitatem substantiæ, imò propter rationes adlatas, oppositum convinci debet. Et certè majorem habet connexionem cum ratione entis existentis, quantitas discreta, præ quatitate permanenti. Hinc etiam Ens spirituale, non potest non habere quantitatem discretam, hoc est rationem unius, possibile autem est rem existentem, quantitate permanenti carere, ut de facto eâ carent spiritualia.

SECUNDA PARITAS. Quantitas successiva v. g. tempus, non distinguitur à motu. Ergò nec quantitas.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia in definitione temporis ponitur motus; & tempus, præter motum, est mera moralitas: esse autem extensum, est quid Physicum; nec definitivè quantitas, est substantia.

TERTIA PARITAS est. Intensio non est distincta à re intensa. Ergò nec extensio à re quanta.

RESPONDETUR. Nec intensio à qualitate, nec extensio aliàs explicata, à quantitate distinguitur; cum hoc tamen stat, ut sicut qualitas à intensa, ita & quantitas à substantia, distinguatur.

OBJICITUR V. Possibilis est quantitas identificata, nec est ratio, cur non sit de facto identificata. Ergò.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de qualitate identificata, aut quocunque alio accidenti. Quicquid sit de possibili, quòd de facto non sit identificata, probant rationes adlatæ.

DISPVTATIO X.
DE COMPOSITIONE CONTINVI.

OB dicenda infra, aliter titulus formari deberet, sed loquendum est cum multis.

PRÆMITTO *Notionem terminorum* in hac materia usitatorum, dum loquimur de partibus quantitatis, ejusq; compositione.

PRIMUS TERMINUS. *Partes aliquotæ*. Per aliquotas partes, intelliguntur partes, quarum unaquæq; nihil accipiendo de parte altera, una cum aliis sibi æqualibus, aliquam extensionem certam conficit. v. g. in ligno tripalmari, unusquisq; palmus, est pars aliquota, nam unusquisq; nihil participando de alio palmo, tripalmare quantum constituit. Vocantur insuper hæ partes, æquales uni certæ.

SECUNDUS TERMINUS. *Partes proportionales*, quæ nihil aliud sunt, quàm partes, quæ ex aliquo quanto diviso, proportionaliter minores & minores accipiuntur. v. g. si ex uno palmo, semipalmi, ex semipalmis, medistates, ex medietatibus, alia minora dimidia, accipiuntur &c. Vocantur autem proportionales, quia quæ est proportio illarum duarum inter se, illa proportio est aliorum duorum, ex quibus accipiuntur. Nam sicut semipalmi duo, constituunt palmum, ex quo accipiuntur, ita duo palmi, constituunt bipalmare, ex quo itidem accipiuntur.

Nihilominus rigorosè loquendo semipalmi si comparentur ad palmum, possunt dici partes proportionales, accipiuntur enim ex palmo, sed comparati inter se benè dici possunt partes aliquotæ, tàm enim in bipalmari, duo palmi de se non participant, quàm in palmari.

Hæ ipsæ vocantur *Communicantes*, quia una participat ex alia, ut semipalmi ex palmo.

Vocantur item *Inæquales*, quia nonnisi minores & minores accipi possunt. Hinc ex uno palmo non possunt accipi duo palmi, sed duo semipalmi, quorum unusquisque singillatim acceptus, minor est palmo.

Vocantur item *Indeterminatæ*, non quod non habeant esse suum certum, & determinatum à parte rei, si enim sunt à parte rei, determinatæ sunt, nihil enim indeterminatum existit: Sed vocantur indeterminatæ, quia scilicet in sententia Aristotelica, nulla illarum, ita est determinatæ & limitatæ parvitatis, ut illa minor dari non possit. Et ita semipalmi sunt partes indeterminatæ, non determinantur enim, quin in alias medietates minores dividi possint, & hæ in alia dimidia, & sic in infinitum.

TERTIUS TERMINUS. *Indivisibile* seu punctum, cujus pars ut inquit Euclides nulla est.

QUARTUS TERMINUS. *Linea*, quæ est ex Euclide Longitudo latitudinis expers.

QUINTUS TERMINUS. *Superficies* est ea, quæ longitudinem latitudinemque tantum habet. Hoc prænotato. *Sit:*

QVÆSTIO I.
De Continui permanentis Compositione in aliorum sententia.

DUas potissimum sententias in præsenti examinabimus. PRIMO an Continuum permanēs componatur ex indivisibilibus? quā sententiam defendit Zeno, ex recensioribus Arriaga, Herize, Toletus & alii. SECUNDO an componatur ex partibus proportionalibus, in infinitum divisibilibus? quæ sententia tribuitur Aristoteli estque communis. Posset etiam examinari, an componantur ex punctis inflatis? sed eam apud alios impugnatam vide.

DIFFICULTAS I.

Componiturne ex indivisibilibus?

DICENDUM EST. *Non Componi.* Probant id & Philosophica & Mathematica argumenta, quæ defendi indigent, propter responsiones à recentioribus excogitatas.

Punctum Difficultatis I.

Proponitur primum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR primò Conclusio. Indivisibile additum indivisibili, non facit majus. Ergò nec componit quantum. Antecedens probatur. Si indivisibile additum indivisibili, faceret majus, deberet unum indivisibile, tangere aliud, hoc ipso enim, si non tangeret, continuum non esset. Sed indivisibile, non potest tangere aliud indivisibile, quod probatur: Si indivisibile tangeret aliud indivisibile, tangeret illud vel se toto, vel aliquâ sui parte, nullo autem modo tangere potest. Quia si tangeret aliquâ sui parte, indivisibile haberet partes, quod est contra definitionem: Si etiam tangeret se toto, penetrarent se illa indivisibilia, quia quæ se tangunt, se totis, penetrant se, se totis.

CONFIRMATUR ex recentiori Suar. Indivisibile additum alteri indivisibili, in ordine ad faciendam lineam, & faceret & non faceret globum; non faceret, quia constitueret lineam, hæc autem est longa, faceret etiam globum, quia secundum, aut ambiret totum primum punctum, aut partem: Non totum, quia globum faceret; non partem, quia indivisibile caret partibus.

CONFIRMATUR ex Pontio. Quia si duo indivisibilia immediatè juxta se posita, occuparent plus spatii, quàm unum, si superaddatur tertium, vel deberet immediatè se habere ad primum indivisibile, vel non deberet: Si deberet se immediatè habere; Ergò non occuparet plus spatii quàm secundum, consequenter nec secundum, plus occuparet spatii, quàm primum; Si autem tertium indivisibile, non deberet se immediatè habere ad primum; Ergò non tangeret illud, quod tangit primum, secundum eandem partem, & sic non immediate tangeret, secundum indivisibile, quod tangitur à primo, contra hypothesin.

RESPONDERUNT primò huic argumento Arriag. & Oviedo, quòd scilicet puncta tangant se totis, non tamen se penetrent, quia sunt sibi tantum immediata. Aliud autem est unum esse immediatum alteri, aliud penetrari cum illo, quia ad hoc ut unum sit immediatum alteri, sufficit quod nullum intercedat spatium inter illa, ut autem unum penetretur cum alio, est necesse, ut penetrata sin[t] in eodem spatio, & æquè distent, à quocunq[ue] alio corpore, quod non accidit, si quantita[s] componatur ex punctis. Demus enim linea[m] 4. punctorum. Primum punctum & secundum immediata sunt, tamen diversam haben[t] distantiam respectu quarti, quia secundu[m] punctum, tantum distat à quarto interjection[e] unius puncti, primum autem à quarto dista[t] interjectione duorum punctorum. Addun[t] quòd quando primum punctum, tangit secundum se toto, quamvis idem punctum secundum, tangatur à tertio se toto, non tamen tertium tangitur à primò, quia licet tam primu[m] quàm tertium, tangant idem punctum, secundùm idem, secundùm inquam entitatem, illu[d] tamen tangunt per diversa latera. Quod autem quodcunque indivisibile habeat divers[a] latera, probant id tum auctoritate Aug. Lib. 2 de Libero Arbitr. C. 8. tum variis imaginationibus. Supponunt moveri indivisibile versu[s] orientem, & tunc divisibile occupat spatiu[m] immediatum, quod occupabat Corpus, & e[x] illo spatio pellit Corpus. Si autem moveatu[r] versus occidentem, tunc indivisibile occupa[t] spatium immediatum, quod occupabat corpus aliud, & ex illo spatio pellit illud. Erg[ò] indivisibile, habet diversa latera extrinseca, ratione quorum, ab illis immediatis corporibu[s] tangitur, quod etiam alia imaginatione exemplificant ejusdem roboris.

IMPUGNAT hanc responsionem recentior Suar. & dicit hic n. 73. quia quæ secundùm se tota tanguntur, sunt in eodem loco penetrativè. Sed hoc ipsum est quod negant, impugnarique debuit. *Hinc aliter*

CONTRA primò est. Si manus divisibilis tangat aliam manum secundùm se totam rectè infertur, Ergò se penetrant; consequenter sequitur, illas non tantùm esse sibi immediatas, sed & penetratas. Ergò etiam, si punctum tangat se toto aliud punctum, seu indivisibile, benè infertur, Ergò se penetrant, consequenter sequetur, ea non tantùm esse sibi immediata, sed & penetrata. Consequentia probatur. Ideò Antecedens est verum, quia una manus, toti alteri est intima, non tantùm exterioribus illius, sed etiam unum punctum, est intimum toti alteri, & non tantùm exterioribus illius. Ergò utrobique est penetratio.

Eadem principalis consequentia sic probatur ex verbis ipsiusmet Arriaga. Ideò in casu Antecedentis fieret penetratio, quia pars interior nō posset tangi ab altero corpore, nisi hoc anteriorem partem penetraret. Ergò etiam quando punctum, toto se tangitur ab alio puncto, nequit hoc fieri, sine penetratione: quia sicut se habet, id quod habet partes anteriores & interiores, tangiturq; secundùm partes an-

teriores,

teriores, & interiores, ex hocque penetratio sequitur, sic sequetur & in præsenti, quia etiam tangitur totum punctum; interioritas enim, vel exterioritas partium, nil confert ad penetrationem: hinc duo Angeli penetrarent se, quantumvis nullas haberent partes, casu quo se totis tangant se, præcipuè cùm non detur ullum impeditivum penetrationis superadditum, de quô aliàs.

CONTRA secundò. Concesso quòd puncta habeant diversa latera, non sequitur posse unum punctum, secundùm unum latus tangi, non tangi secundùm aliud. Quæ propositio est immediatè opposita doctrinæ utriusque. Ea verò sic probatur. In eo est contactus puncti, quod est entitas puncti, latera non sunt entitas puncti, Ergò in lateribus non est contactus. Ergò defectus penetrationis, non debet salvari per tactum, ex uno latere, & non ex omni. Major conceditur ab oppositis, nominatim ab Ovied. hîc Punct. 8. n. 5. Minor est etiam eorundem, dicunt enim hæc latera esse extrinseca puncto. Rursùs latera illa, in re sunt eadem entitas puncti, cum diversis prædicatis connotatis, quomodo ergò poterit fieri contactus Physicus, unius lateris, quin fiat contactus aliûs lateris, physicè loquendo?

CONTRA tertiò. Demus duo puncta penetrare se, quid habent illa penetrata, præ illis, quæ se tangunt totis? Dices eundem locum: Quæro ulterius, quæ duo habent eundem locum, quid plus habent præ istis, quæ se tangunt totis? quareque non sequitur illa esse in eodē spatio imaginario? præcipuè cùm nihil adhuc superaddatur impeditivū penetrationis.

RESPONDENT secundò, retorquendo argumentum. Quando superficies manus tangit superficiem aliûs manus, non se penetrant illæ superficies, nec secundùm totum, nec secundùm partem; idque ideo, quia sunt sibi nonnisi immediatæ, & non respondet illis, idem spatium loci imaginarium. Ergò etiam, quando punctum tangit aliud punctum, non erit necesse illa puncta penetrari.

IMPUGNAT. Pontius hanc responsionem, dicitq; etiam superficies manuum se penetrare, ex quo sequitur, etiam illa puncta se penetrare, hocque dicit voluisse Aristotelem, dum ait: Contigua esse, quorum extrema sunt simul, hoc est in eodem loco. *Hæc impugnatio.*

NON SATISFACIT. Quia repugnat universaliter penetratio duarum rerum quantarum. Deinde si se superficies manuum penetrant, totæ manus se penetrabunt. Quod ipsum probatur. Quando se primæ superficies penetrant, necessariò secundæ se contingent, nam superficies manus B. erit in loco, ubi est superficies manus A. Ergò si superficies manus A. tangit superficiem suam secundam, etiam superficies B. quæ est in eodem loco, cum superficie manus A, idque beneficio penetrationis, continget eandem secundam superficiem. Quod si se contingent secundæ superficies, vel se penetrabunt vel non? Si non penetrabunt, cur non? cum se penetrent primæ; Si autem secundæ superficies se penetrabunt, totæ manus se penetrabunt. *Sed*

CONTRA hanc responsionem est. Quia quando una manus tangit aliam, tangunt se illæ, quoad extremitates nonnisi, quæ autem se tangunt nonnisi quoad extremitates, non se penetrant, & si se tangerent totæ, ita sicut se tangunt secundùm extremitates, penetrarent se. Cum ergò in punctis nullæ sint extremitates, necessariò si se tangunt, penetrant se. Quare autem ipsa extrema tangendo se, non penetrent se, hoc inde est, quia extrema habent aliquas partes interiores, alias exteriores, penetratio autem non fit, nisi attingantur partes interiores. Et quia non datur contactus tunc partium interiorum, nec dabitur penetratio. Jam verò cùm in puncto, non sint ullæ partes interiores, & nullæ exteriores, hoc ipso qui tangit punctū, tangit & interius & exterius puncti, fitque, ut hoc ipso illud penetret.

CONFIRMATUR ex Mastrio hîc disp. 9. num. 31. Implicat unum indivisibile, esse alteri immediatum & extra illud positum, nam si A. B. C. sint tria puncta sibi immediata, vel B. medium, tangeretur secundùm se totū, ab utroq; collaterali, vel secundùm aliud & aliud, & hoc est contra rationē indivisibilis, illud verò manifestè ostendit, illa tria puncta, esse invicem compenetrata.

Hæc utraque impugnatio supponit aliunde non esse impedita hæc puncta, ut non tantùm sint sibi immediata, sed etiam intreiter; quod requiritur ad penetrationem, & aliunde non repugnat impediri, eo quòd non implicet aliqua sibi esse immediata, nec tamen secum intreiter, si aliunde impediantur ne sint intreiter.

RESPOND. tertiò. Angelus & anima possunt se extendere divisibiliter, quoad spatium, licèt Angelus & anima, sint quid indivisibile: ergo & indivisibile additum indivisibili, poterit occupare majus spatium.

CONTRA est, quia illa occupatio spatii divisibilis, referri debet in vim quandam Spiritibus propriam, quam nobiliori modo (adeoq; cum vi redigendi se in punctum) habent Spiritus, vi cujus virtutis & proprietatis, faciunt hoc sine extensione quantitativa suæ entitatis, quod facit extensio quantitativa in aliis; sicut habent perceptionem sensibilium sine actione sensibili, faciendo id excellentiori modo, quod faciunt sensibilia. Quia autem id quod faciunt extensa, non habent vim faciendi indivisibilia, ideo unum indivisibile alteri additum non facit majus. Quod autem id quod faciunt exten-

extensa, non habeant vim faciendi in se inextensa, exinde colligitur; quia prædicta perfectio conceditur Angelis ob eminentiam Esse, sicut enim habent esse eminens, ita debent habere & locabilitatem eminentem, talis autem eminentia non convenit indivisibilibus: nec ex eo, quia aliquid convenit spiritibus statim dicendum convenire corporeis. Indubiè tamen indivisibile additum indivisibili facit plura, sicut & unitas, quæ est indivisibilis addita unitati, facit plura, sed non extensa.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur secundum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR secundò ex eodem Aristotele. Si continuum constaret indivisibilibus, sequeretur motum velocissimum & tardissimum, esse motus æquales, quod apertè absurdum est. Sequela autẽ probetur; Supponamus unam eandemque lineam ab aquila intra quadrantem, à testudine pertransiri horæ spatio, quo posito sic instituitur argumentum. In uno instanti, non potest pertransiri nisi unum indivisibile, aliàs esset in eodem instanti in pluribus locis, hocque ipso illud instans non esset instans seu indivisibile, cujus una pars responderet uni parti loci, alia pars, alteri, quo ergò instanti pertransit unũ indivisibile aquila, vel eodem instanti pertransit unum indivisibile, aut tantùm partes illius, aut nihil, testudo: Si pertransit unum spatii indivisibile, Ergò in illo instanti, æquè movetur testudo ut aquila; idque dicam de cæteris instantibus; Si pertransit partem tantùm indivisibilis; Ergò illud, non est jam indivisibile, cùm habeat partes; Si autem nihil pertransit loci: Ergò tunc non movetur. Supponimus autem utrumque moveri.

RESPONDET Arriaga & Ovied. Quòd scilicet mobile tardius, in motu quiescat, per aliquas morulas, ratione quarum morularum, illa tarditas provenit. *Circa quas morulas.*

DOCENT I. Quòd quando ponderosum aliquid v. g. lapis deorsum fertur, quantumvis ejus gravitati non resistat aer, & quamvis à propria gravitate semper impellatur, nihilominus cum motus ille non sit velocissimus, citiùs enim solem moveri indubium est, hinc in illo etiam motu, agnoscere se dicunt morulas, quod refert Arriaga in defectum virtutis motivæ, & ita inquit videmus, non volare deorsum tàm citò ciconiam quàm volet columba, quantumvis ponderet plus ciconia, idque defectu virtutis motivæ. Quodsi quæras, cur potius in hac, quàm in illa parte quiescat lapis? determinationem hujus spectare docet Arriaga ad DEUM, tanquam ad auctorem naturæ.

CONTRA I. Quia causa necessaria, p[...] sitis omnibus requisitis ad agendum, sine inte[...] missione agit, sed lapis descendens deorsu[...] est causa necessaria, & habet omnia requisi[...] ad motum deorsum; quia necessaria requisit[...] sunt concursus causæ primæ præparatus, c[...] rentia centri, vincibilis resistentia medii, [...] naturalis ponderositas. Sed hæc in omni i[...] stanti habet lapis. Ergò sine morulis descen[...] dit deorsum. Cur enim concursum non exh[...] beret Deus, in omni instanti, quo reliqua n[...] merata adsint: nam quod ait Arriag. refere[...] dum id esse, in defectum virtutis motivæ: H[...] locum licèt habeat in adlatis exemplis de av[...] bus, non tamen in lapide, cujus virtus uni[...] motiva deorsum, est ponderositas extra ce[...] trum posita. In motu autem ciconiæ deo[...] sum, ipsa ponderositas est impedimentu[...] nam dum eam continere studet, ne proru[...] violenter, moratur volatum. Et cum in se[...] tentia Arriagæ, minus, & majus grave, æq[...] tendant deorsum, si illic ponderositas agit, [...] ciconia, & columba, æquè deberent citò d[...] scendere deorsum. Et certè cum ponderosita[...] in prærequisitis jam dictis accepta, sit princ[...] pium motus deorsum, si semel non erit princ[...] pium hujus motûs, aliquo scilicet instanti inc[...] dentium morularum, nunquam erit princip[...] um talis motûs, semper enim eadem & inva[...] riata ponderositas manet, Idem autem ma[...] nens Idem, semper est, & facit Idem.

CONTRA II. Si grave interpositis moru[...] lis, descendit deorsum, sequitur hominem ru[...] entem ex altissima turri, posse in cadendo nu[...] lo planè modo concuti, casu enim, quo oc[...] currant morulæ immediatè ante terram, siste[...] tur casus & motus, mirumque est? quòd i[...] tot prolapsibus, morulæ nunquam occurrer[...] possint, immediatè ante prolapsum.

CONTRA III. Quia si tarditas illius mo[...] tûs in aliud referri possit, quàm in determina[...] tionem Divinam, hoc potiùs instanti, quàn[...] illo ordinantis morulas, si inquam in aliud referri possit tarditas, referenda est; quia no[...] est philosophicum, recurrere ad Deum, potest autem in aliud referri hæc tarditas, de qu[...] infrà.

DOCET secundò Ovied. hîc Pun. 9. n. 10. quòd mobile in omni motu duo faciat, imprimis impulsum vicino corpori, in cujus locum succedit, & producit in se præsentiam, seque movet, porrò in eo instanti, in quo producit impulsum, Mobile impulsum, in eo instanti non movetur, consequenter, nec in eodem instanti lapis v. g. impellens movebitur, non enim movetur priori corpore non moto, in secundo ergò instanti movetur, & movetur tàm diu, quàm diu durat impulsus sufficiens. Hunc autem impulsum, non semper mobile imprimit, sed tunc tantùm, cùm resistit medium:

quia

quia verò impulsus est qualitas citò transiens, ideò iteratò redit ad producendum impulsum mobile, quem producendo, quiescit secundùm dicta suprà. Ubi ut vides, in assignando quo instanti quiescere debeat mobile non recurrere Ovied. ad Deum, quod parùm philosophicum est, sed recurrit ad causas naturales.

CONTRA primò est. Ex hac doctrina sequitur mobile nunquam moveri, quod sic probatur. Dividamus medium in 4. partes, cui debeat imprimi impulsus, illasque vocemus A, B, C, D. quo instanti, impulsum imprimit grave parti A, in illo instanti non movetur, ut ipse docet, sed cum etiam imprimit impulsum parti B. non movetur, quia ipsum B. non movetur per ipsum, tunc enim primùm recipit impulsum. Ergò nec pars A, movetur, deberet enim succedere parti B, quæ supponitur non moveri, & sic rursus. Ergò nunquam movebitur, & sic de reliquis. languescente interim impulsu.

CONTRA secundò. Quia quod est hujus fundamentum, quòd eô instanti physico, quo recipitur impulsus, simul non sit motus, licèt in priori instanti rationis recipiatur, in posteriori moveat? Quod rursùs fundamentum hujus, quòd expectet ponderosum, quoadusque impulsus non langueat? quòd si non expectat, ut imprimat istam qualitatem, semper imprimet, adeoque semper movebitur.

CONTRA tertiò. Quia vi hujus doctrinæ sequitur, fieri posse, ut homo cadens de turri, in ea mora, quâ nec dum impressus est ultimò impulsus, vel in qua medium impulsum, nondum motum est, posse præcipitari, sine dolore ruendo, ruendoq; tali nonnisi casu, qualis contingeret, si ex illo nonnisi loco, ubi ultimò imprimitur impulsus, caderet, qui casus, non potest esse gravis: nam ex viciniori loco, non ita graviter caditur.

DOCENT tertiò: iidem, quòd quantumvis istæ morulæ sub sensum non cadant, per hoc tamen non evinci, quin de facto dentur, ad eum modum dicit Arriaga, quo motus Indicis in parvo horologio, quia minutissimus est, vix percipi potest, præcipuè cum quies, non ita immutet sensum. Addit insuper, percipi sensu quodammodo morulas, quia illas percipi, est percipere motum non ita esse velocem, sicut videre ubicationem, est videre corpus esse illîc.

Rem aliter paulò declarat Oviedo. Supponit motum sensu externo non percipi, sed tantùm per discursum cognosci, quando enim nunc video corpora aliam habere distantiam, & recordor me, eadem corpora vidisse, cum alia distantia, infero, corpus motum fuisse, quod respectu omnium, diversam habet distantiam. Quòd si corpora quæ se movent sub eadem distantia, semper apparerent, intellectus non posset inferre, motum factum fuisse, sicut quiest in navis camera, motum non percipit. Supponit rursùs quietem, si pro negatione motûs sumatur, sensu non percipi, negationes enim non cadunt in sensum: Si item sumatur quies, pro duratione actionis indivisibiliter sumptæ, terminatæ ad eandem præsentiam. Ratio, quia durationes non sunt objecta sensuum, percipitur ergò quies, ex eo, quòd intellectus cognoscat, modo hanc distantiam, & recordetur immediatè eandem præcessisse, ex quo infert; Corpus nullo modo motum fuisse. Addit: longè alio modo motum, alio quietem percipi, quia quando percipio motum, percipio ita, ut advertam partes interruptas motûs, esse continuatas, quando autem percipio quietem, partes interruptæ non continuantur. Idque ideò, quia quies, est permanentia, omnis autem permanentia, motu destruitur, adeoque non continuatur, motus autem quando incipit, vel desinit, non destruit partes spatii in ante acquisitas, adeoque motus, continuari potest. Non ita quies, consequenter, cùm continuatur (quantumvis diutiùs duret quàm motus) percipi non potest.

CONTRA primò est. Concedamus, quietem non continuari, concedamus omnes istas explicationes Oviedo. Supponamus tantùm, quòd avis uno quadrante, perpetuo volatu unam lineam, Sol autem uno quadrante, conficiat plus quam 12. millia leucarum, & suprema sphæra, quadruplo plùs. Unde si comparetur motus avis, cum motu Solis, avis unico instanti movebitur & quiescet circiter 12. millibus instantium, ut ipse Ovied. consentit, quo posito sic arguitur. Posito, quòd immediatè quiescat post motum avis, vel potest intellectus devenire in cognitionẽ illius quietis, ità ut determinatè dicere possit, nunc quiescit, nunc retinet eandem præsentiam, quam antè retinebat, vel non potest devenire in cognitionem illius quietis, non potest dici quòd possit, quis enim istas morulas determinare potest; Si autẽ illas determinare non potest, rogo quæ in intellectu tarditas est, quòd unius instantis motum immediatè post sequentem, designare possit, & non possit designare quietem, & ejusdem distantiæ retinentiam, quæ durat duodecim millibus instantium?

CONTRA secundò. Quia immeritò assumit Arriag. morulas has percipi non posse, quia minutissimæ sunt, quomodo enim minutissimæ sunt, si multis millibus plures sunt, quàm motûs continuatio.

CONTRA tertiò. Quia immeritò etiam dicit, quòd videre morulas istas, sit videre motum tardum, motus enim tardus est absolutè motus, quies, absolutè non est motus. Ergò quies non est motus tardus. Ergò videre motum tardum, non est videre quietem.

Continua-

Continuatur propoſitio ejusdem argumenti.

Reſtat contra iſtas morulas difficilis eaque communis inſtantia. Ponamus circulum æneum, vel ex materia incorruptibili. Hic circulus quoad partes ſuperiores citiùs, quoad partes inferiores, tardiùs movetur, partes enim inferiores circuli, minùs ſpacium ſuperioribus conficiunt. Quo poſito quæro? vel partes inferiores circuli ſiſtunt, & morantur, currentibus ſuperioribus vel non? Si non ſiſtunt, & tamen tardiùs moventur, ergò tarditas motûs, in iſtas morulas & conſiſtentias, referri non debet; Si ſiſtunt, quî fieri poteſt, ut non disrumpantur, unâ ſcilicet parte motâ, aliis immotis. Probatur ulteriùs, partes inferiores non ſiſtere, quia ſi à centro illius circuli, ducatur recta, illa eodem ſitu durabit ſemper, & tamen eodem ſitu durare non poſſet. Si quædam moventur, quædam non moventur partes.

RESPONDET Arriag. Se huic inſtantiæ non reperire ſolutionem, quam conatus eſt tradere Ovied.

DOCETq; primò Oviedo: Ex eo, quòd unum moveatur alio immoto, cui illud unitum eſt, non ſequitur deſtructio unionis; & ita cùm flexibilis virga movetur, non motis reliquis partibus, quæ tamen ſunt inter ſe unitæ, non ſequitur deſtructio.

DOCET ſecundò. Quòd indiviſibilia continuativa, & indiviſibilia Res, ſeu indiviſibilia quæ continuantur, in ſuo diſtincto, unumquodque ſit loco.

DOCET tertiò. Quòd indiviſibilia Res, lineæ inferioris immediatè uniantur indiviſibilibus continuativis, ſuperioris lineæ, indiviſibilibus autem, quæ ſunt collateralia ipſis punctis continuativis, in ſuperiori linea, non uniantur Indiviſibilia Res, inferioris lineæ, ſunt tamen illi immediata, quia ſcilicet inter ea nihil intercedit quod ſit res, ſed tantùm indiviſibile illud continuativum, quod eſt modus. Quando ergò movetur linea ſuperior, non motâ inferiori, non amittit unionem, cum ſuperiori indiviſibili continuativo, idque ideò, quia motis indiviſibilibus ſuperioribus, versùs dextram partem, acquirunt illa, nonniſi unius puncti ſpatium, & tunc in locum collateralis ad dextram puncti, ſuccedit ipſa unio continuativa, & quia indiviſibile motum collaterale, erat immediatum ipſi indiviſibili inferioris lineæ, erit etiam immediatum, in locum illius ſuccedens continuativum punctum, adeoque nulla fiet diſcontinuatio. Quando autem poſt illam morulam incipiunt, & ſuperior & inferior circulus moveri, quia inferior, minus habet conficiendum ſpatium, quàm ſuperior, fit ut movendo ſe, iteratò, eundem locum recuperet circulus inferior, imò & excedat ſupe riorem, ſi unà, diutiùs moveantur, & ſic quie ſcere poterit. Ergò ulteriùs linea per circulun ducta, primò movente ſe circulo ſuperior dum quieſcit inferior, nonniſi leviter inflecti tur, & inſuper ſeſe remittit ad ſtatum, moven te ſe circulo inferiori.

CONTRA primò eſt. Poſito, quòd cir culus ſuperior, in motu acquirat unum indivi ſibile ſpatii, poſito, quòd ſuccedat indiviſibil continuativum ſuperius, in locum indiviſibi lis, quod eſt Res, ſequitur, nunquam ſe poſſ remittere in eundem locum, circulum infe riorem, quod probatur. Quando uterqu circulus, idque in inſtanti movetur, non poteſ uterque niſi unum indiviſibile ſpatii acquire re, jam autem ſi remittere deberet ſeſe circu lus in eundem locum, deberet acquirere du indiviſibilia ſpatii, illud ſcilicet quod deperdi derat, dum quieſcebat, & hoc quòd acquiri hîc & nunc, circulus ſuperior, unà cum illo hoc eſt circulo inferiori, ſe movendo. Cùn ergò non poſſit, in eodem inſtanti duo inviſi bilia ſpatii acquirere, nec in ſecundo inſtant ſe remittere poterit, in eundem locum. No etiam in tertio inſtanti, quo ſupponitur quie ſcere circulus inferior, & moveri ſuperior, qui in hoc motu, ſiniſtrum collaterale, ſtatuet ſ tantùm in illo loco ipſius indiviſibilis conti nuativi: immò in quinto inſtanti, indiviſibil inferius, nec ſub collaterali dextro, nec ſul continuativo indiviſibili, nec ſub collateral ſiniſtro, locum habebit; ut calculanti pate bit. Certum eſt, quòd ſi circulus ſuperio quieſceret in ſecundo inſtanti, & ſolus move retur inferior, tunc inferior remitteret ſe ac ſuum locum. Sed ſupponit Ovied. utrumqu circulum in ſecundo inſtanti moveri, & ſi alternatim ſuperior, alternatim inferior moveretur, non citiùs moveretur ſuperior quàm inferior, quia per æquales morulas, hoc eſt alternatas, inchoarent motum.

CONTRA ſecundò. Transeunte indiviſibili continuativo in locum indiviſibilis collateralis, eodemne modo diſtat, quo ante, indiviſibile continuativum ab indiviſibili inferioris lineæ, vel non eodem modo? ſi eodem modo diſtat, quo ante? Ergò nec ſpatium mutavit, nec per ſpatium unius indiviſibilis promotum eſt. Si autem non diſtat eodem modo? rogo quî fieri poterit, ut contingat in eodem invariato ſpatio, poſitum indiviſibile ſuperius, cùm nec ſe diſtendere nec replicare poſſit, quomodo item elongatione majori poſitâ, continuari poteſt?

CONTRA tertiò. Quando ſuccedit indiviſibile continuativum in locum indiviſibilis dextri, quod, aliud indiviſibile ſpatii cenſetur acquiſiiſſe, occupareque jam ſpatium indiviſibilis ſiniſtri, ſuccedit etiam indiviſibile conti-

continuativum, rogo quomodo se habeat, ad aliud indivisibile inferioris lineæ? uniturne cum illo, cùm antea unitum non fuerit, vel non? Si unitur, Ergò ille modus non est essentialis determinatio ad hæc tantùm puncta, sed etiam ad aliud illud, quod illi de novo occurrit, hoc autem est, contra rationem modi; Si non unitur, Ergò illâ parte non est illîc continuatio sed disruptio, vel novas & novas uniones asserere, erit multiplicare Entia.

Et hæc sunt fundamenta merè philosophica contra indivisibilia, quæ pondus habent etiam apud oppositos: nam alia eludunt. Hinc cùm opponitur, si puncta componerent lineam, essent vel continua vel contigua? non possunt esse continua, quia continua sunt quorum ultima sunt unum, puncta autem non habent ultima; non possent item esse contigua, quia contigua sunt, quorum extrema sunt simul. Respondet Arriaga, has definitiones, quamvis Aristotelicæ sint, non esse bonas, & dicit continua esse, quæ ita uniuntur inter se, ut unum fit extra aliud. Contigua verò sunt, quæ licèt proxima sint localiter, carent unione. Cùm rursùs opponitur illis. Ex non quantis, non potest resultare quantum. Ergò nec ex punctis, quæ etiam non sunt quanta: negat enim puncta non esse quanta, quamvis habeant extensionem nonnisi indivisibilem. Negant item consequentiam, eidem argumento & dicunt similem esse huic. Petrus non sunt duo homines. Paulus item non sunt duo homines. Ergò ex Petro & ex Paulo, non resultant duo homines.

Sed restant adhuc contra puncta, argumenta Mathematica.

Punctum Difficultatis 3.

Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indivisibilia.

PRIMA DEMONSTRATIO est. Demonstravit Euclides lineam rectam, posse dividi in duas partes æquales: sed si lineæ componerentur ex punctis, linea constans tribus punctis, non posset æqualiter dividi, intermedium enim punctum, in duas partes secari non potest.

RESPONDET Arriaga & Oviedo, negando demonstratum esse ab Euclide, nec videtur esse de essentia lineæ rectæ, dividi in partes æquales. Posset item hoc argumentum retorqueri in eos, qui quantitatem component ex partibus & punctis continuativis, si enim linea dividens, caderet in punctum continuativum, qui divideret æqualiter. Addit Ovied. Quòd quando sunt puncta res, imparia, puncta continuativa semper sunt paria: nam v. g. inter tria indivisibilia rerum, debent intercedere duo puncta continuativa. Consule eundem.

SECUNDA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componeretur ex punctis, sequeretur circulos concentricos majorē & minorem esse æquales, quod apertè falsum est. Sequel. probatur, à quolibet puncto circumferentiæ circuli majoris, potest duci linea ad centrum, tunc incidendo in circulum minorem, vel distincta puncta notabunt in circulo minori, vel non notabunt, distincta puncta? si notabunt, Ergò tot erunt puncta, in inferiori circulo, quot in superiori; Si non notabunt? Ergò lineæ ductæ à circumferentia circuli superioris, in circulo inferiori incident, quod falsum est, quia lineæ ductæ à circumferentia ad centrum, si rectæ & non undosæ sint, non debent se tangere, nisi in centro.

RESPONDET Oviedo posuisse quidem Euclidem inter notiones communes, quòd lineæ rectæ nō habeant unum & idem segmentum commune, dicit tamen, se inquisiisse ex Mathematicis nec discere potuisse, quòd habeant pro hoc firmam demonstrationē. Hinc & ille, & Arriaga & Pontius respondet, fore ut coincidant in inferiori circulo aliquæ lineæ, quia inferior circulus, non tot puncta, nec tot habet partes determinatas, si ex partibus componatur circulus, non erunt tamen undosæ, quia breviorem viam ad centrum non habebunt, quàm incidendo ad invicem.

TERTIA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componitur ex punctis, sequitur diametrum quadrati, esse æqualem costæ, supponamus enim costam esse decem punctorum; supponamus à singulis per medium, usque ad costam oppositam, duci lineas, tunc per istas ductas lineas, diameter totus cooperietur, cooperiri autem non deberet, si pluribus quàm 10. constaret punctis.

RESPONDETUR imprimis retorquendo argumentum contra partes proportionales, si enim à partibus costæ ad aliam costam ducantur lineæ, cooperient diametrum, neq; tamen inde sequitur coæqualitas costæ & diametri. Ergò nec apud oppositos idem sequitur.

QUARTA DEMONSTRATIO. Supra quamcunq; basim, certum est construi posse triangulum, certum item est, quòd basis trianguli, sit longior quâcunq; sibi superpositâ lineâ. His positis supponamus, basim esse, trium punctorum, latera 6. punctorum, ducatur linea immediatè sub Cono, illa ad minimum erit duorum punctorum, secunda cùm debeat superare primam in triangulo, necessariò erit saltem trium punctorum, tertia erit quatuor punctorum, adeoque complurium punctorum quàm basis.

RESPONDETUR imprimis, Retorquendo argumentum in partes proportionales, casu quo sit basis, trium partiū æqualium uni certæ, & latera 6. vel plurium partium æqualium

uni certæ, ejuſdem proportionis. Hancq; viam tenet etiam Arriaga. Sed Oviedo negat univerſaliter, quòd lineæ laterales poſſint eſſe longiores ipſâ baſi pyramidis, quia pyramis fit per poſitionem unius lineæ ſupra aliam, & hæ lineæ quæ ſupponuntur, debent eſſe una minor aliâ, una autem, aliâ non eſſet minor, ſi baſi lateralis linea, major eſſe poſſet.

Multæ ex his, ſimileſque demonſtrationes, ſolvi poſſent, quòd procedant ex ſuppoſitione quantitatis, ex partibus proportionalibus compoſitæ, in infinitum diviſibilibus.

DIFFICULTAS II.

Componiturne Continuum permanens ex partibus proportionalibus, in infinitum diviſibilibus?

PUtatur aſſeruiſſe Ariſtoteles multis in locis, præcipuè ſexti Phyſic. ubi de quantitate tractat ex profeſſo. Aſſerit S. Th. & omnes communiter, noviſſime Suar. negat Zeno, cui favent Lugo Card. Hurt. Tolet. Arriaga, Oviedo.

Nihil definiendo ſola argumenta in oppoſitum propono.

Punctum Difficultatis I.

Examinatur primum fundamentum contra partes proportionales.

PRIMUM FUNDAMENTUM eſt. Supponamus, per poſſibile vel impoſſibile, ex una parte produci à Deo omnia poſſibilia, vel ſi te productio eorum offendit, ſuppono DEUM cognoſcere omnia poſſibilia, accipio deinde aliquod determinatum papaveris granum. Hôc poſito, ſic

PROBARI poſſet. Vel Deus omnibus poſſibilibus à ſe productis, aut ſi mavis dicere, omnibus à ſe cognitis, poteſt dare, aſſignare, connumerare &c. partes proportionales, minores & minores, dicti grani papaveris, ſemper alias & alias, vel non poteſt: Si non poteſt? Ergò falsò aſſeruiſti, quantum, adeoq; granum papaveris, componi ex partibus ſemper & ſemper diviſibilibus, dabilibus, aſſignabilibus; Si autem poteſt dare ſingulis poſſibilibus, partes proportionales minores & minores grani papaveris, quæro ulteriùs: Datâ ex illo grano, unicuique ex poſſibilibus, ſuâ parte proportionali, vel manent ulteriùs adhuc dabiles partes proportionales, vel non? Si non manent; Ergò ventum eſt ad indiviſibilia, quia ventum eſt ad non dabilia, nec aſſignabilia ulteriùs: Si autem poſt aſſignationem partium proportionalium aliarum & aliarum, pro omnibus poſſibilibus, adhuc manent partes dicti papaveris, ulteriùs dabiles. Ergò ſunt plures partes proportionales, unius grani papaveris, quàm ſint omnia poſſibilia, quia pluries dabiles, quàm ſint omnia poſſibilia. Ergò ulteriùs, partes proportionales unius grani, plures erunt, quàm omnium granorum poſſibilium, acceptorum cum ſuis partibus proportionalibus; quia poſt aſſignationem factam illis poſſibilibus, adhuc manent in illo grano ulteriùs aſſignabiles partes. Quòd ſi partes proportionales unius grani, plures ſunt quàm partes proportionales reliquorum granorum papaveris, Ergò aſſignas diverſis granis & quanti, diverſas diviſibilitates conſtituendo majorem partium proportionalium multitudinem, in uno grano quàm in aliis, infinitè pluribus, quæ non capit Ratio.

In idem recidet ſi dicas. Si ſingulis poſſibilium diſtributivè acceptis, poſſunt dari partes minores & minores, aliæ tamen & aliæ, grani papaveris. Ergò verificari poterit hæc propoſitio: Nulla eſt pars ex poſſibilibus diſtributivè acceptis, quæ non habeat ſibi aſſignatam partem proportionalem. Quô poſito, quæro de ipſo papavere: An verificabilis ſit hæc propoſitio: Nulla eſt pars grani papaveris, quæ non ſit jam aſſignata; vel hæc; Aliqua eſt pars papaveris, quæ adhuc non eſt aſſignata: ſi prior illa verificatur; Ergò ventum ad Indiviſibilia, quia non aſſignabilia ulteriùs; Si ſecundum. Ergò ut inferebatur plures ſunt partes grani papaveris, quàm omnia poſſibilia. Nam de omnibus illis poſſibilibus diſtributivè acceptis verificatur hæc propoſitio: Nullum eſt ex poſſibilibus diſtributivè acceptis, quod partem ex grano papaveris accipere poſſit, & non acceperit, & tamen verificatur adhuc: Aliquæ partes grani papaveris, ſunt adhuc, quæ dari poſſunt, & non ſunt datæ. Si enim dari ulterius non poſſunt, ventum eſt ad indiviſibilia, quia non dabilia ulteriùs.

Univerſaliter autem non poteſt dici, quòd ſingulis poſſibilium poſſint ex uno grano papaveris aſſignari partes, licèt minores & minores in infinitum. Tum quia ſi unum infinitum exhauritur ab alio infinito, quomodo unius grani partes finitæ in infinitum, non exhaurirentur per poſſibilia omnia, quæ non ſunt unum finitum in infinitum, ſed ſunt infinitè infinita in infinitum. Tum quia, ſi imperceptibile eſt poſito infinito hominũ, quomodo nõ ſit majus infinitum capillorũ, quos haberent infiniti homines, ita imperceptibile videtur ſimplas partes proportionales unius grani, æquivalere duplis partibus proportionalibus, duorũ granorum, multò magis omnium poſſibilium, cùm in nullo caſu ſimplum, connumerabile ſit duplis. Tum quia ex ligno centũ pedali, ſingulis partibus ligni pedalis, partes minores & minores dari non poſſent, ſiquidem pluries ſunt dabiles

partes

partes ligni pedalis, minores & minores, partibus minoribus & minoribus ligni centum pedalis, si tua responsio tenet; quod nulla Ratio capit, jam enim minus, majus esset majori.

RESPONDERI potest primò, Suppositionem tollere seipsam. Supponit enim ex una parte, omnia possibilia vel producta vel cognita, ex altera parte granum unum papaveris, quasi illud inter omnia possibilia non contineretur, adeoque supponit omne possibile, & non omne possibile.

CONTRA. Quia suppositio loquitur de omnibus possibilibus, ita ut ex illis extrahatur unum possibile, deq; illo ita extracto, instituitur argumentum.

RESPONDERI potest secundò. Partes proportionales unius grani distributivè acceptas, æquivalere omnibus possibilibus; quantumvis collectivè acceptæ, non æquivaleant omnibus, non licèt autem à sensu distributivo ad collectivum argumentari. In idem recidet: partes grani unius, non æquivalere materialiter partibus grani alterius, licèt æquivaleant in ratione formali. In hoc scilicet, quia sicut partes granorum B. C. non tot sunt quin plures, ita partes A. grani, non tot sunt, quin plures.

CONTRA. Tum quia partes grani A. distributivè materialiter & quocunq; modo appellaveris acceptæ, idem sunt realiter cum partibus collectivè & formaliter acceptis. Ergò quodcunq; prædicatum physicum uni conveniet, conveniet & alteri. Sed partibus v. g. grani A. distributivè acceptis, convenit esse æquales partibus proportionalibus granorum B. C. Ergò conveniet esse æquales, etiam collectivè acceptis, ex principio recepto: Quòd scilicet identificatorum realiter, eadem sint prædicata physica. Tum quia etiam posito, quòd partes unius grani distributivè acceptæ, sint commensurabiles omnibus reliquis possibilibus distributivè acceptis, stat adhuc argumentum, manentne distributivè ulteriùs dabiles illæ partes, posito quòd sint singulis jam datæ, vel non manent distributivè dabiles. Tum quia non licet à prædicatis ortis à mera collectione, argumentari ad prædicata orta ex mera distributione; sed licitum est argumentari à prædicato physico omnium distributivè acceptorum, ad prædicatum physicum collectivè acceptorum. Unde si de distributivè acceptis Apostolis verum est dicere, quòd cucurrerint per orbem, etiam de tota collectione verum est dicere, illam cucurrisse; æqualitas autem, est prædicatum physicum. Et sicut Petrus & Andreas, si collectivè accepti non æquant tredecim, nec distributivè accepti æquant; ita si partes collectivè acceptæ unius grani, non æquant omnia possibilia, nec æquabunt distributivè acceptæ.

RESPONDERI potest tertiò, Partes proportionales unius grani, neq; esse tot quot sunt reliqua omnia possibilia; neq: non tot, quia Ly tot, & Ly non tot, sunt prædicata rebus determinatis convenientia, cùm autem partes illæ proportionales, non sint determinatæ, neque tot, neq; non tot possunt dici, esse. Sic v. g. de numero dici potest, est hic pluralitas, tamen dici non potest, an pluralitas sit major decade, vel minor decade, quia Ly pluralitas, non est numerus determinatus. Cùm ergò etiam partes proportionales, non sint partes determinatæ, dici de illis non poterit; an sint tot, vel non sint tot, quot sunt reliqua omnia possibilia. Innuit hanc responsionem recentior Suar. Tract. 5. Physicorum d. 1. n. 156.

CONTRA. Tum quia si nescis an tot sint partes proportionales unius grani papaveris, ut possint dari omnibus reliquis possibilibus. Ergò etiam nescis, an quantitas componatur ex tot partibus, ut iis positis, sint vel non sint plures dabiles. Si enim indeterminatio partiũ, facit, ut nescias; an tot sint vel non tot sint, quot sunt omnia possibilia. Ergò eadem indeterminatio faciet, ut nescias, an componatur ex partibus semper ulteriùs acceptibilibus, vel non componatur ex partibus ulteriùs & ulteriùs acceptibilibus. Tum quia indeterminatio partium hoc tantùm importat, quòd illæ partes, non ita parvæ sint, quin minores dari possint, ex quo nullo modo sequitur, quòd non possit dici an sint plures, an non plures reliquis possibilibus, immò ex tuo asserto oppositum sequitur: si enim sunt in infinitum, semperque ulteriùs & ulteriùs acceptibiles. Ergò etiam acceptibiles ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, hôc ipso enim si non essent acceptibiles, ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, non essent in infinitum ulteriùs & ulteriùs acceptibiles. Tum quia quando dico de numero est hîc pluralitas, si numerum eundem non habeo aliunde cognitum, non possum dicere; an pluralitas sit major vel minor, decade: non enim assero de numerò, quòd hujus naturæ sit, quòd æquivalere debeat quibuscunq; aliis numeris, & si hoc asserem de illo numero, dicerem extemplò, illum esse majorem decade. Tu autẽ cùm asseras de quantitate, quòd non tot habeat partes, quin plures; teneris etiã asserere, quòd habeat partes, reliquis possibilibus dabiles, hôc ipso enim essent, non tot quin plures, sed non plures.

RESPONDERI potest quartò. Falli imaginationem argumenti in hoc quòd imaginetur, vel in omnibus possibilibus, vel in partibus proportionalibus granorum B. C. deveniri posse, eò, ut non jam ulteriùs sint dabiles, partes autem granorum B. C. proportionales non tot sunt, quia plures, consequenter & partes grani A. proportionales, quæ adhuc dari debent, non tot erunt quin plures.

CONTRA. Tum quia, accipio istos terminos: Partes proportionales granorũ B. C. aut individua entia possibilia, nõ, tot sunt, quin plura individua possibilia, & acceptis his terminis restituitur argumentũ, sic. Partes proportionales grani A. vel tot sunt quot sunt, non tot, quin plura individua possibilia, vel si mavis dicere quot sunt, nõ tot quin plures partes proportionales granorum B. C. vel non sunt tot? quodcunq; dixeris redibit argumentũ factum. Tum quia suppono omnia possibilia à Deo cognosci, & quamvis nõ tot sint omnia possibilia, quin plura, verum tamen est, quòd nullum sit ex illis, quod Deus non cognoscat. Hôc posito, sic accomodatur argumentum: Datis ex granis A, partibus proportionalibus pro singulis individuis possibilibus, non tot quin pluribus, ita tamen, ut verum sit: Nullũ individuum est, quod suam partẽ proportionalẽ ex grano A. non habeat, sicut verum est dicere: Nullum est individuum, quod nõ sit cognitum, tunc quæro, vel adhuc restant partes dabiles ex grano A, vel non restant dabiles, quodcunq; responderis, redibit argumentum factum. Tum quia ex istis duabus una debet verificari v. g. *vel hæc.* Aliqua pars grani, ex partibus non tot, quin pluribus, est adhuc dabilis, quamvis datæ sint, non tot, quin pluribus possibilibus, *vel hæc:* Nulla est pars grani ex partibus non tot, quin pluribus, adhuc dabilis, cùm datæ sunt, non tot quin pluribus possibilibus. Si verificatur prima propositio, Ergò plures sunt partes illius, præ possibilibus; Si secunda, Ergò ventum ad indivisibilia, quia ad non dabilia.

RESPONDERI potest quintò. Hanc difficultatem totam, pendere ex natura infiniti, adeoq; etiam argumentanti solvendam esse, quod ita ostendi potest. Accipiamus omnes possibiles homines, ex una parte, ex alia parte, accipiamus reliqua omnia possibilia, tùm quæro, vel illis possibilibus reliquis, singillatim potest assignari individuum humanum correspondens, vel non potest? Si non potest, Ergò deveniri potest in creatione hominum, eô, ut plures implicent contradictionem; Quod si potest reliquis possibilibus singillatim assignari unum individuum humanum, Ergò tot sunt possibiles homines, quot sunt reliqua omnia possibilia.

CONTRA. Tum quia nihil est absurdi dicere, positis per possibile vel impossibile omnibus possibilibus hominibus, quòd inquã non sint ulteriùs dabiles, ultra enim omne possibile hominum, non est producibilis vel unus homo, consequenter ex possibili hominũ, non posse aliis singillatim, alios & alios assignari homines, quia simplum possibile homnũ, est connumerabile nonnisi simplo aliorum possibilium; est autẽ absurdũ in sententia opposita, datis partibus proportionalibus, pro singulis reliquis possibilibus, deveniri tandem ad non dabiles, seu ad indivisibilia. Tum quia concesso, quòd non plures sint omnes possibiles homines, nec pauciores quàm reliqua omnia possibilia, nego dici posse, quò[d] æquè sint multæ partes proportionales uni[us] grani, quàm reliqua omnia possibilia; quia po[si]sitâ quâcunq; hominum multitudine, & extr[a]ctâ in actum existentiæ, manet idẽ fons & origo multiplicabilitatis hominum, nec quidqu[am] diminuitur, de illo fonte. Porrò fons iste est, e[x] parte rei producendæ: veritas hujus propositionis; Animal & rationale nõ sunt termini contradictorii: alius fons ex parte producentis, e[st] ipsamet omnipotentia Divina, quæ eadem e[st], sive unum ponat, sive plura. Jam autem cù[m] dantur partes proportionales, nõ manet ide[m] principium invariatum dandi, quia minuitu[r] quantũ, manetq; semper minus & minus. Tu[m] quia producto vel annihilato aliquo possibil[i], non redditur hôc ipso illud possibile impossibile, consequenter possibilitas, manet invariata. Jam autẽ, quod jam uni singillatim assignatur, hoc ipsum jam alteri non potest assigna[ri].

Punctum Difficultatis 2.

Examinatur secundum fundamentum.

SECUNDUM FUNDAMENTUM. Deus cognoscit omnes possibiles divisiones continui. Ergò cognoscit deventum esse ad non divisibile ulteriùs. Ergò, non cognoscit continuum componi, ex partibus in infinitum ulteriùs divsibilibus, quia ultra notitiam Dei, de divisibilitate, nihil est ulteriùs divisibile. Prim[um] Antecedens verificat Omni-scientia Divin[a]. Consequentia autem sic probatur. Quia De[o] cognoscente omnes possibiles divisiones continui, si non deveniretur ad non divisibile ulteriùs, hôc ipso non esset cognita omnis possibil[is] divisio. Restaret enim illa cognoscenda divisibilitas, quæ responderet, post cognitas omne[s] possibiles divisiones continui.

RESPONSIO comunis est. Partes continu[i] posse dividi omnes, & posse cognosci omnes, non tot tamen quin plures seu inadæquatè.

CONTRA. Cognoscere omnes partes, i[n] quas est divisibile continuũ, & non cognoscer[e] omnes partes, sunt termini se tollentes. Erg[ò] etiam hi termini; Cognoscere omnes, non to[t] tamen quin plures, erunt termini se invicẽ tollentes. Consequentia probatur. Ly nõ tot qui[n] plures, est terminus æquivalens termino: No[n] omnes. Ergò sicut se tollunt hi termini, omne[s] partes sunt cognitæ, nõ omnes sunt cognitæ; it[a] & hi termini: omnes sunt cognitæ, & Ly nõ to[t] tamen quin plures, erunt se tollentes termini. Antecedens probatur comuni cõceptione, idẽ enim est dicere creditorẽ debitori; Nõ tot reddidisti mihi nummos quin plures debeas, ac dicere nõ reddidisti omnes. Ubi est æquivalentia termini: nõ tot quin plures, ad terminũ: non omnes. Itẽ dicere, Deus nõ tot creavit entia quin plura, significat, Deũ adhuc nõ omnia creasse, & sic de reliquis. Procedit hoc argumentũ ut vides contra solã usurpationẽ prędicti termini.

Eundem medium terminum sic proponit Arriag.

Deus

Deus videt omnes divisiones possibiles, circa hanc chartã, non solùm eas, quæ simul fieri possunt, sed etiam quæ successivè & divisivè; ita ut nulla possibilis sit divisio, quã Deus non videat. Ergò Deus cognoscit per eas divisiones, chartã redactam ad indivisibilia. Consequentia probatur. Quia si non cognosceretur hæc charta redacta ad indivisibilia, Ergò cognoscitur adhuc divisibilis. Ergò possibiles sunt aliæ divisiones, quas Deus non cognoverat, quod est erroneum. Addit idem, Deus habet hoc judicium: si hæ divisiones, quas ego hodie cognosco, simul existerent, nihil ampliùs esset divisibile in hac charta, alioquin ego non cognovissem omnes. Ergò per illas divisiones, charta cognoscitur redacta, ad indivisibilia.

RESPONDET primò Ovied. & dicit imprimis. Deum quidem cognoscere omnes divisiones possibiles, sed nõ cognoscit illas posse inter se cohærere, quod si Deus non cognoscit illas divisiones posse inter se cohærere & coexistere, nec cognoscit posse ultimò dividi, adeoque nec cognoscit deveniri ad indivisibilia. Dicit deinde, quando Deus cognoscit hanc conditionatam: Si omnes divisiones quas ego cognosco modò existerent, duplicẽ habere posse sensum. Primò, Quod positis divisionibus omnibus, nec etiã existant extrema, & sub hac conditione, videt Deus nihil continui mansũrum, sive divisibile, sive indivisibile; Secundò, quòd positis omnibus divisionibus, adhuc tamẽ existant extrema, & hæc conditionata, involveret apertam implicantiam, diceret enim existentiã extremorum, ut supponitur; non diceret autẽ, quia importaret corruptionem unionum, quas tamen per locum intrinsecum, dicit existentia continui. Dicit deniq; Ovied. quomodo Deus possit intentionaliter quantitatẽ ultimò dividere, & dicit nõ cognosci à Deo continuum divisum, in aliquod extremũ, quod in se divisibile non sit, cùm quantitas ex se, semper ulteriùs divisibilis sit. Cognoscit tamẽ continuum, ita, ut non sit omnino divisibile, aliquâ divisione existente, ultra collectionẽ divisionũ, quas Deus cognoscit, consequenter quando Deus cognoscit hanc vel illã divisionẽ, cognoscit divisionẽ dicere corruptionẽ v.g. unionis A, cognoscit nihilominùs existentiã unionis B, & sic deinceps, cõsequẽter cognoscit semper adhuc divisibile.

CONTRA. Tum quia quamvis ex eo quòd cognoscat Deus omnes divisiones possibiles, non sequatur continuũ esse divisum, per omnes partes possibiles, illa enim cognitio Dei non est practica. Cæterùm ex eo, quòd cognoscat omnes divisiones possibiles, sequitur videre Deũ extremum, quod in se, divisibile non sit; quod ipsum probatur. Vera est hæc propositio: Omne divisibile possibile in continuo, est cognitum à Deo. Ergò etiam hæc vera erit: Nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à Deo, Si enim jam cognitum est, cognoscibile nõ est, cognoscibile accipiendo, pro eo, quod nondum est cognitum, Ergò ulteriùs, si nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à Deo, nullum etiam divisibile erit. Recta enim est hæc consequentia: Nullum verbum æternũ est cognoscibile à Patre minùs Patre. Ergò nullum, est minus. Omniscientia enim atttingit res omnes, & si aliquid non attingit, hôc ipso non est. Tum quia quando Deus cognoscit continuum sine unione A. unionemq; A. intentionaliter separat, nõ repræsentatur Deo quicquã, quod sit divisibile à continentia unionis A. Ergò etiam, quando Deus cognoscit, omne possibile divisibile, nihil cognoscit ulteriùs divisibile & separabile, à cõtinentia unionum. Sicut enim se habet unio A. ad partem divisibilẽ unam continui, ita omnes uniones ad totũ continuum. Ergò quod superest, divisibile separabileq; non est, adeoq; indivisibile. Antecedens primarium probatur. Quia si cognoscente Deo continuum sine unione A, repræsentaretur aliquid divisibile à cõtinentia unionis A, & repræsentaretur illud continuum sine unione A, ut supponitur, & nõ repræsentaretur sine unione A, quia adhuc repræsentaretur divisibile à continentia unionis A. Tum quia quando Deus cognoscit omnes divisiones possibiles, vel adhuc manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, vel nõ manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo. Si manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo? Ergò falso dixisti, omne possibile divisibile, est cognitum; Si non manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, ergò manet indivisibile. Tum quia illud principiũ Oviedo: nempè cognosci à Deo omnes divisiones possibiles, sed nõ posse illas cohærere inter se, nõ convincit pro parte Ovied. Si enim Deus cognoscẽdo omnes divisiones possibiles, cognosceret etiã, quòd possint cohærere inter se, quantitas redigi posset actu in punctũ. Ergò etiam quando cognoscit omnes divisiones possibiles, quantitas redigitur ad indivisibile intentionaliter. Probatur consequentia. Quia quod faceret in actu physico, positio omnium divisionum possibilium, hoc facit in statu objectivo, cognitio omnium divisionum possibilium. Tum quia si Deus posset mentaliter dividere continuum, per omnes divisiones collectivè, in partes nullo modo inter se communicantes; continuum illud redigeretur ad indivisibile. Sed cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter Deus continuum, in omnes partes, nullo modo inter se communicantes, quod ipsum probatur: quia assumptio quam tenes, omnes partes sunt divisibiles, habet hunc sensum, importatque quòd quidquid assignabile est, sive communicans, sive non communicans in quantitate, adhuc divisibile est. Ergò etiam hæc propositio, Omne possibile divisibile, est à Deo cognitum, habebit hunc sensum, importabitque, quia quid-

quidquid assignabile est sive communicans, sive non communicans, si ex quantitate est, jam divisum intentionaliter esse. Fiat enim calculatio: Palmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi mentaliter in semipalmos, semipalmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi in dimidia, quæ jam intentionaliter non communicant in semipalmo & sic ulteriùs. Ergò Deus simul cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter continuum, in partes omnino non communicantes.

RESPONDETUR secundò huic argumento. Hæc propositio: Omne divisibile possibile est cognitum à Deo, facit hunc sensum, nullum divisibile, quod sit cognoscibile, est incognitum à Deo, ita ut nihil restet in continuo, quod non sit cognitum, & tamen pertineat ad continuum, sed non inde inferre licet: Ergò restat indivisibile, hoc enim non pertinet ad continuum, ad eum modum, quo cùm dico: Omnes sunt in schola, sequitur tantùm; nullũ abesse à schola, qui pertineat ad scholam, etjamsi absint qui nón pertinent ad scholam. Et sicut, cùm dico: Omnes albi videntur in hoc loco, sequitur quidem, quòd nullus sit albus, qui non videatur in hoc loco, sed non sequitur, Ergò reliqui videntur nigri. Sic quando dico: Omne possibile divisibile est cognitum, sequitur quidem, Ergò nullum divisibile, est possibile, quod non sit cognitum, sed non sequitur, Ergò jam tantùm est indivisibile.

CONTRA. Tum quia hoc ipsum probari debuit, dicent oppositi, nullum scilicet indivisibile spectare ad continuum. Tum quia consequentia allata à non albo ad nigrum, est à negativo ad positivum. Consequentia autem à non divisibili ad indivisibile non est talis, cùm per Ly indivisibile, in præsenti nõ terminus positivus, sed merè negativus veniat, solùmq; est positivus ex modo significãdi. Tum quia, quando dico: omnes dies futuri totã æternitate post, sunt cogniti: verum est nullos dies esse incognitos, qui sunt futuri totã æternitate post, ita ut verum sit dicere: nihil ulteriùs manere dierum cognoscendorũ. Ergò etiam cùm verùm sit dicere: nullum divisibile esse incognitum, verùm erit dicere: nihil ulteriùs manere divisibile, quod sit cognoscendum. Ergò ventum ad nihil divisibile, quod Ly nihil divisibile, verbo differt, ab indivisibili in præsenti.

RESPONDETUR tertiò. Cognosci à Deo omnes possibiles divisiones inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures, omnes tamẽ, seu omnes distributivè, non omnes collectivè.

CONTRA. Præter allata supra. Cognoscente Deo inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures divisiones, omnes distributivè &c. verum ne est dicere, nullæ sunt divisiones cognoscibiles à Deo ultra istas, vel falsum? si verum: Ergò nec ullæ sunt divisiones possibiles, Ergò tantùm jam sunt indivisibilia; Si autẽ est falsum: Ergò non omnes cognoscit, quòd de Omniscientia, nec debet, nec potest dici.

Punctum Difficultatis 3.

Examinatur ultimum Fundamentum.

TERTIUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Si darentur partes proportionales in infinitum divisibiles, deberent esse infinitæ actu contra quam Aristoteles voluerit, & oppositi sentiant. Hinc

PROBATUR tertiò. Ille cumulus continet actu infinitas unitates simpliciter & absolutè & non solùm secũdum quid, à quo si successive una unitas post aliam auferatur, nunquã poterunt illæ unitates exhauriri, sed granũ papaveris est talis cumulus. Ergò granum papaveris continet actu infinitas unitates simpliciter. Major est definitio infiniti. Minor est oppositorum doctrina.

CONFIRMATUR. Partes per divisionẽ & subdivisionẽ acceptibiles, vel sunt infinitæ vel finitæ; si infinitæ: habetur intentum: Si finitæ: Ergò in illis deveniri potest, ad ultimam.

RESPONDENT primò aliqui apud eundẽ. Partes has non esse infinitas simpliciter sed tãtùm secundũ quid, non sunt autẽ infinitæ simpliciter, quia sunt identificatæ, partibus aliquotis seu determinatis, quæ nõn sunt infinitæ.

CONTRA. Tum quia, ut urget idem Arriaga, identitas inter partes aliquotas & proportionales, est identitas inadæquata, ad eum modum, quo lateres sunt pars domus, & quomodo materia & anima, non sunt distincta ab homine. Ergò sicut nõ sequitur ex eo, quia homo est unus, materiam & animam, non esse distincta duo absolutè entia, lateres itẽ non esse plures, quia una nonnisi est domus, sic nec licebit inferre, partes non esse infinitas, quia sunt identificatæ partibus. Tum quia ut urgebatur supra, ex hac responsione sequitur, partes proportionales & non esse infinitas simpliciter, & esse: non esse quidẽ, quia sunt identificatæ partibus determinatis finitis; Esse autem; quia partes illæ determinatæ, sunt identificatæ infinitis indeterminatis, quarum infinitatẽ, probat argumentum factum. Tum quia non potest dici hominem esse rugibile, in quantùm est Leo, nõ esse rugibile in quantùm est rationale. Ergò etjam non potest dici, partes esse finitas ob identificationem cum finitis, & tamen esse semper, & semper acceptibiles, nunquã idem accipiendo, adeoq; conveniente sibi definitione infiniti, sicut enim definitio rationalis excludit rugibilitatem, ita definitio finiti, excludit definitionem infiniti, adeoque excludit acceptibilitatem actualem, aliûs & aliûs, sine termino.

RESPONDETUR secundò ex istis quæ habet Oviedo, hîc punc. 3. n. 1. Ex eo partes, proportionales non esse infinitas actu, quia augnem-

mentum hoc procedit, inquit, Oviedo, semper à proportione Majoris ad proportionem Minoris inæqualitatis, & quocunq; modo augeatur, non excedet illud ipsum totum, ex quo accipitur. Sic v. g. sit una quantitas palmaris, & alia ulnaris, accipe medietatem ex ulna palmariq; illam adde. Rursùs illius ipsius medietatis, residuæ in ulna, accipe dimidium, & adde palmo, & sic deinceps; quidquid tamen ex ulna addideris palmo, non excedet ulnam, quia augmentum hoc fit ex eodem toto, quod est ulna, & si augmentum fieret ex alia & alia ulna, additione illâ cresceret palmus, ultra ulnam. Porrò ad infinitum est necesse ut sint partes aliquotæ, & æquales, infinitæ, non autem ut partes nonnisi proportionales.

Contra. Tum quia, ut idem Ovied: urget. Etiam partes aliquotæ & æquales, sunt in quolibet palmo v. g. per adversarios infinitæ, quia continuum est divisibile in medietates æquales, hæ ipsæ medietates sunt divisibiles in alias medietates æquales, & sic deinceps. Et sicut partes proportionales sunt infinitæ, quia semper & semper dividi possunt; ita & partes æquales erunt infinitæ, quia semper, aliæ, & aliæ, inter se æquales, dari possunt. Tum quia ut dixit Arriaga, quamvis illæ partes sint inæquales, si semper aliæ & aliæ accipi possunt, non sunt dicendæ finitæ; ad eum modum, quo nummi non sunt finiti, si semper & semper accipi possunt, quantumvis minores & minores. Tum quia ex hac responsione, sequitur & esse finitas, & non esse finitas; sunt finitæ, ut probas, & non sunt finitæ, quia semper & semper sunt acceptibiles, non accipiendo idem.

RESPONDET tertiò Ovied: ex proprio sensu, & dicit: Posse in infinitum procedere divisiones, & in infinitum partium multitudine augeri, non tamen posse DEum infinitas divisiones hoc modo exhibere, aliud enim est, posse divisiones in infinitum augeri, aliud est, divisiones esse infinitas, sicut aliud est numerum posse in infinitum augeri, & aliud numerum posse esse infinitum. *Ad confirmationem etiam dicit.* Ex eo quòd quantitas possit in infinitum in partes dividi æquales, inferri in quantitate infinitas partes æquales, non tamen reperiri in quantitate infinitas partes æquales, quia inquit ex infinitis inæqualibus, una minori alia, potest quicunq; numerus quantumvis maximus partium finitarum construi, sicut contingit in numero, qui in infinitum augeri potest, ex eo, quòd possibiles sint infinitæ unitates; ex quibus numerus finitus, infinitè possit accrescere, etiamsi non possint infinitæ unitates annumerari.

CONTRA. Tum quia illæ partes, quarum divisio potest in infinitum procedere, de facto sunt infinitæ, quando de facto & actu, tot sunt, ut semper ex illis aliquid sit accipere, & nunquam idem; partium autem continui divisio, potest in infinitum procedere, & partes continui sunt tales, ut semper ex illis, de facto, & actu, aliquid sit acceptibile, & nunquam idem. Ergò illæ partes sunt infinitæ actu. Tum quia pensando verba quæ adferuntur, non satis liquet quid intelligatur, quòd DEus non possit exhibere infinitas istas divisiones; vel enim ex eo illas non potest exhibere, quia deveniretur, ut à parte dividendorum, defectu orto, exhiberi non possint, & sic clarè deveniretur ad indivisibilia; si autem non possunt exhiberi illæ divisiones, defectu orto ex parte dividentis DEI, & tunc arctaretur omnipotentia sine necessitate, præcipuè cum argumentum adlatum, non tantùm probet, posse divisiones in infinitum augeri, sed probet debere esse infinitas actu. Tum quia quamvis unitates possint in infinitum augeri, non sunt tamen infinitæ, ex eo, quia non tot sunt actu & à parte rei unitates, ut ex illis semper sit accipere aliquid & nunquã idem, partes autẽ sunt actu tot, ut semper sit aliquid ex illis accipere & nunquã idem.

Cæterum, qui tueretur, partes non esse in continuo actu, sed solum potentiâ distinctas, consequenter ad dicta tueretur, non esse illic ullam infinitatem actu.

DIFFICULTAS III.

De fundamentis prædictarũ sententiarũ.

PRoponenda erunt imprimis fundamenta pro sententia Zenonistica.

OBJICITUR primò. Tempus & motus necessariò debent componi ex instantibus.

RESPONDETUR. De hoc quærendum esse infra.

OBJICITUR secundò. Sphæra perfecta tangit planum in puncto, quod demonstravit Euclides Lib. 3. Element. propositione secundâ, consentitq; Aristoteles lib. 1. de anima tex. 13. Et certè ponamus sphæram trahi per planũ, tracta describet lineam, quæ nonnisi punctis constabit, semper enim nonnisi in puncto tanget planum.

Respondet primò recentior Suar. Quod scilicet tangetur illud planum, non in puncto, sed in parte incerta, omni scilicet minima, minori. Ideo autem sunt incertæ illæ partes, quia cũ sint continuæ, sunt indeterminatæ, nec habent existentiam determinatam. Illustrat hoc instantiâ; non est dubiũ in numero, plures existere, quãdiu tamen istud plures; ad duos tres &c. non determinatur, istud plures, est numerus incertus, ita etiam & illa existentia partium, omni minori minorum, cùm non sit determinata, incerta est.

Contra. Tum quia hæc responsio nihil dicit ad demonstrationẽ Euclidis, qui demonstravit futurum contactum nonnisi in puncto, quorsum ergò obtrudantur partes istæ incertæ? Tum quia quamvis darentur partes istæ incertæ &c. & indeterminatæ, tamen illæ deter-

minari & certæ reddi per assignationẽ possunt; si enim mens, si divisio, si quodcunq; aliud determinat partem, etiam contactus determinabit, cumq; contactus sit quid Physicum, non debet perfici in aliquo, quòd subsit nostris intentionibus, sed aliquo Physico & reali, quæro ergò quid illud sit quod tangit? Tum quia vel videt Deus certò & determinatè quid sit illud quod tangitur, vel non videt? si non videt: Ergò nec quidquam tangitur, infallibiliter enim illud videret; Si autem videt certò & determinatè, id quod tangitur, non potest illud esse indeterminatũ, determinatus enim tactus, non potest esse rei indeterminatæ. Tum quia quãvis ista propositio; aliquis calamus est necessarius ad scribendum, explicabilis sit, per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc; aliquis calamus scribit, explicabilis est, nonnisi per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinatus. Ergò etiam quamvis hæc propositio, aliqua pars tangi debet, sit explicabilis per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc propositio: tacta est aliqua pars, debet explicari per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinata pars, quæ tangeretur; sicut nec determinatè significaret hæc propositio; aliquis calamus scribit, si non esset aliquis determinatns calamus, qui scriberet. Tum quia falsò supponitur, determinationem partis, ex sola figura oriri, cùm possit etiam ex assignatione mentali oriri. Instantia etiam adlata non convincit, quia quamvis in ordine ad intellectum limitatum, ly plures, non habeat determinationem, sed à parte rei, & in ordine ad intellectum illimitatum, quodcunque est ly plures, illud vel est majus, vel æquale duobus, nihil enim vagum, existit à parte rei.

RESPONDET secundò Albertinus. Quòd sphæra perfecta, nullo modo tactura sit planũ perfectum, nulla enim est ad contactum proportio, cum quidquid est in sphæra, globosum sit, & quidquid in plano, planum est. Tangit itaq; sphæra planum in sensu negativo, quia ita erit vicina, ut vicinior esse non possit, sed inter illam & palmum mediabit semper aer, aut aliud corpus, & etiãsi gravissima illa sit sphæra, non descendet inferius, nec dicetur pendere in aere, nam illud pendere dicitur, quod retentum ita est supra leve, ut possit salvâ figurâ, descendere inferiùs.

CONTRA. Tum quia hæc responsio sine necessitate rationem penduli tribuit gravissimo corpori sphærico: certè enim pendere, non aliud est, quàm non inniti nec teneri solido, extra centrum, illudq; additum de descensu salvâ figurâ, est merè arbitrarium, cùm cõmunis etiã apprehensio, per pendere, intelligat prædictum: Non inniti &c. Tum quia illud corpus quod mediat, vel est punctum vel divisibile: si punctum: concedis intentum; Si divisibile: Ergò adhuc ulterius plano sphæra approximare poterit, adeoq; & consistere in illo. Tum quia hoc ipsum medium, tangiturne à sphæra vel non? Si non tangitur, cur non? & si manus nunc verè tangitur ab aëre, tangitq; aërem, cur non & illa sphæra? si autem illud medium tangitur à sphæra, vel tangitur in puncto, vel in parte: si in parte contradicis demonstrationi Euclidis; si in puncto, habetur intentum.

RESPONDET tertiò Martinus Olseroski. Unam eandemq; rem habentem diversas formalitates, posse secundùm unam formalitatem, ita se habere, & secundùm aliam formalitatẽ, quãvis priori identificatam, aliter se habere, & ita v. g. homo secundùm animalitatem, formaliter dicit identitatem cum brutis, non dicit autem identitatem cum brutis, secundùm rationalitatem; cum ergò etiam quantitas habeat puncta, superficies, lineas, tanquam fui formalitates, sola ratione ad invicem separabiles, fit, ut secundùm quod gerit rationem puncti, possit tangi à sphæra, & non tangi, secundùm quòd dicit alias dimensiones lati & profundi, re divisibili, gerente vicẽ indivisibilis; sicut enim indivisibile, potest habere officium divisibilis, ut cum Angelus indistat à suæ locabilitatis divisibili sphæra, ita & divisibile, potest habere officium indivisibilis. Supponit autem hæc responsio, illa indivisibilia, esse idem realiter cum continuo seu divisibili.

CONTRA. Tum quia non datur distinctio virtualis in creatis in ordine ad prædicata Physica; cum autem tangi sit prædicatum Physicum, non potest quantitas tangi, secundùm unam rationem, & non tangi, secundùm aliam. Tũ quia hoc quod est aliquid habere se, prout indivisibile, sunt meræ formalitates connotativæ, dependentes suo modo à nostris intentionibus, tactus autem, non debet esse in eo, quod sit dependens à nostris conceptibus. Tum quia punctum, unum dicit quoad entitatem, & subjectum, aliud dicit pro connotato, & cùm contactus non sit cõnotati, neq; illius negationis, debet esse ipsius puncti quoad entitatem spectati: entitas autem & subjectũ puncti, est ipsum continuum, quod est latum, profundum, longum. Non erit ergò contactus in indivisibili, & tamen deberet esse ob suppositionem Euclidis.

RESPONDETUR aliter huic argumẽto, quòd scilicet Euclides & Aristoteles, asserendo sphæram perfectam tangere planum in puncto, asserant id, nonnisi ex suppositione, si daretur & esset possibilis, & sicut cum Aristoteles definit: Infinitum esse id, cujus secundùm partes accipientibus, semper accipere est, & nunquã idem, nec tamen sequitur, quòd infinitum possibile sit, illaq; definitio, sensum nonnisi conditionatũ habet, quòd scilicet si daretur infinitum, talis deberet esse naturæ: ita & in præsenti. Quòd autẽ sphæra perfecta sit impossibilis, debet referri in principia præjacta, nempe quia illa sphæra & nõ

com-

componeretur ex punctis & componeretur; nō componeretur quidem: quia compositio continui ob rationes adlatas, non potest esse ex punctis; componeretur autē: quia si ipsa, non desineret quaqua versus in punctum, quomodo se desinenti, tāgeret in pūcto. Rursùs si sphæra componeretur ex punctis? ita unū punctum penes aliud collocari deberet, ut non faciat lineam rectam, non potest autem non facere, lineā rectā. Quia si nō faceret lineam rectā, deberet aliquo sui uniri, uni puncto, & aliquo sui obliquari & incurvari, obliquatio autē & incurvatio, ei quod non habet partes, omnino impossibilis est. Deniq; si deberet tangere sphæra perfecta, planum perfectum in pūcto, deberet desinere in punctū, si enim non desineret in punctum, desineret vel in lineam vel in superficiem divisibilem: Si autē desineret in rem divisibilem, in aliquo etiā divisibili, non autem in puncto tangeret. Sed sphæra non potest desinere in punctum, quod ipsum probo. Quia si duceretur linea diametraliter, à centro sphæræ, ad punctū tangens, desineret in illud punctum; si autem alia ponè duceretur, itidem in punctum desineret, sed non tangens, quæro: quî fieri possit, ut illud imediatum punctum evadat, non tangens, si continuetur cum tangenti, & se toto ab illo indistat? Quæro enim vel distat ab illo, vel non distat? si non distat? æquè tangit: si distat? vel cōjungitur cum illo, vel non conjungitur? si non cōjungitur? non efficit sphæram, si conjungitur & distat? ergò secundū aliquid conjungitur, ad salvandā continuationem, secundùm aliquid distat, quia non tanget, planū, tangēte alio. Ergò in illo indivisibili dabitur cōtinuū, & distans, adeoq; nō erit punctum.

Objicitur tertiò. Quantitas discreta componitur ex unitatib⁹, quæ indivisibiles sūt. Ergò & quātitas cōtinua cōponitur ex indivisibilib⁹.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia impossibile est componi quantum discretum, nisi ex indivisibilib⁹, quia ex unitatibus, quæ indivisibiles sunt, ex quo enim alio? Unde definitivè plura, sunt unitas & unitas, jam autem non est definitivè continuum punctum & punctum, immò non potest esse, ob adlatas rationes. Et certè compositio quanti discreti, non debet fieri ex talibus, quæ se tangendo constituant magnitudinem; ècōtra, quantitas continua, requirit esse contactiva; indivisibilia autem non sunt apta, ut tangendo se, faciant magnitudinem.

Soler pro hâc sententia citari etiam Aristoteles ex 4ti Physic. tex. 35. ubi docet recipi lumen in superficie corporis dēsi & opaci, nec ullo modo in aliqua profunditate, aliâs non esset perfectè opacum. Sed loquitur Aristoteles de profūdo simpliciter seu notabiliter, quod in tali non recipiatur Lumē, nec requiritur ad opacitatem perfectam, universaliter, compositio ex indivisibilibus.

Quod attinet ad sententiam componentium ex partibus in infinitum divisibilibus Quantum. Pro illa.

Objicitur primò Auctorita Aristotelis ad illam.

Responderi potest. Imprimis claras & argumentis propositas rationes Aristotelis haberi, nonnisi pro hoc, quòd continuum non componatur ex indivisibilibus, sed de divisibilitate in infinitum nullā haberi demonstrationem Aristotelicam, forteq; agnovit divisibilitatem in infinitū hôc sensu, quòd medietas in dimidia, dimidia in alia dimidia dividi possint; ita ut nulla sit potentia creata, quæ ita minutim dividere possit, ut deveniatur ad indivisibile, vel positâ divisione, non contentivum quantitatis. Deinde hoc dici posset, quòd in istis quæ concernunt omnipotentiam Divinā, non multùm sit deferendum auctoritati Aristotelis; hinc ipse innixus illi principio: Ex nihilo nihil fit, concedebat DEO vim creandi de novo, & quia devenire ad ulteriùs non divisibile, nec ratio Aristoteli suadebat, nec experientia, ideo voluit illud ulterius, & ulterius, esse divisibile, loquens prout philosophus per ordinem ad potentiam creatam.

Objicitur secundò ex recentiori Suar. Possibile est componi quantitatem ex partibus in infinitum divisibilibus.

Respondetur. Dictæ rationes volunt ostendere implicantiam.

Instat idem. Si daretur quantitas infinitè extensa, collocaretur autem in puncto, illa quantitas esset indivisibilis in infinitum in partes æquales. Ergò etiam possibile erit quodlibet continuū habere partes infinitas potentiâ.

Respondetur. Conditionata quidem conceditur & sequela illius, sed negatur posse dari quantitatem infinitè extensam, cujus si negetur possibilitas, quomodo sequetur possibilitas compositionis continui, ex partibus in infinitum divisibilibus? Deinde si positâ quantitate infinitè extensâ non sequeretur acceptibilitas partium æqualium infinitarum, sequeretur absurdum, nempè & fore, ut supponitur, illam quantitatem infinitam, & non fore infinitam, quia exhauriretur per mensuras finitas. Unde per locum intrinsecum ex infinitate sequitur acceptibilitas in infinitum, non sequitur autem per locum intrinsecum ex continuo, divisibilitas in infinitum.

Dices tertiò. Cōtinuum constat partib⁹ divisibilib⁹, nō ergò potest ultimò dividi, quia etiā ultima illa divisio, fieret in partes divisibiles.

RESPONDETUR. Sicut non tenet hæc Consequentia; palmus constat semipalmis. Ergò non potest ultimò dividi nisi in semipalmos, ita nec prior illa tenet. Sicut ergò palmus constat semipalmis manens palmus, ita divisibile constat partibus divisibilibus, manēs divisibile. Nego autē semper manere debere divisibile. Unde illud etiam Antecedens. Continuum cōstat partibus divisibilibus, hôc sēsu est verum, quousq; scilicet continuum manet; sed nego

nego divisione devenire non posse, ut non maneat continuum. Et certè Continuum definitivè est, cujus extrema sunt unum, hinc quousq; manet continuum, divisibile erit, si enim habet Extrema, quomodo non habet plura? si plura, quomodo non divisibilia à se. Unde concedo cum Aristotele 6. Phys. T. 4. Continuum semper esse in ea quæ insunt divisibile. Sed nego docuisse Aristotelem, hoc, quod semel continuum est, debere esse continuum semper, licèt quousque manet continuum, sit semper, & deinceps divisibile, & quòd in divisione illius, non veniatur ad indivisibile, seu ut loquitur Aristoteles inibi, ne sit indivisibile, indivisibile tangens. Nos autem non dicimus in divisione continui deveniri ad Indivisibile, de quo infrà. Primi autem Physicorum T. 15. *Infinitum enim* (dum inquit) *in quanto est*, non significat in Infinitum divisibilitatem partium, sed solum quòd infinitudo spectet ad quantitatis prædicamentum, non substantiæ, aut Qualitatis, unde addit: *Infiniti enim ratio, Quanto utitur.*

QVÆSTIO II.

De Compositione Continui Successivi per alios.

SUccessiva duplicia sunt; quædam successiva, ratione sui fieri, in re autem permanentia sunt, & ita productio caloris successiva est, calor autem productus, est quid permanens. Alia autem etiam in suo esse, successiva sunt, & talia sunt, tempus, motus localis successivus &c. Porrò sunt aliqui, qui quamvis censeant, continuum permanens non componi ex indivisibilibus, ut recentior Suarez, censet nihilominùs continuum successivum, componi ex solis indivisibilibus.

PRIMA ITAQ; EST SENTENTIA. *Continuum componi ex indivisibilibus.*

CONTRA est primò. Quia continuum permanens non componitur ex indivisibilibus, Ergò nec continuum successivum.

RESPONDET recentior Suar. disparitatem esse. Quia in continuo permanenti, indivisibilia ambo simul existunt, & cùm sint indivisibilia, neutrum resistit alteri, sed utrumque est simul cum alio; in continuo autem successivo, in quo nimirum indivisibilia non eò existunt, & unum non est simul cum alio, sed post aliud, ideoque facere possunt extensionem. *Sed redit argumentum*, quare hæc indivisibilia, quæ sunt simul cum alio, non possunt facere extensionem, possunt autem facere extensionem indivisibilia, quorum unum succedit alteri, & quid plùs adfert existentia unius, & non existentia alius, ad extensionem, quod non adfert, existentia utriusque.

CONTRA secundò. Quia ad veram successionem, quæ condistinguitur à positione discretorum immediata, qualis reperitur, dum ab extremo ad extremum transit Angelus, non transeundo medium, requiritur ut secundùm aliquid sui, conjungatur, secundùm aliquid recedat, cùm autem indivisibilia non possint pati Ly; Aliquid sui, nec erunt apta ad constituendum successivum.

CONTRA tertiò. Quia universaliter assumit Aristoteles, quòd indivisibile, non possit facere extensionem.

DICES primò cum Oviedo. Partes temporis sunt essentialiter successivæ, ergò nunquam sunt duæ partes illius simul, hôc ipso enim, non essent successivæ. Ergò ulteriùs nunquam existet, pars illius divisibilis; si enim existeret pars illius divisibilis temporis, hôc ipso existerent partes, in quas dividi potest, seu partes successivæ, quas non posse simul existere, probatum est.

RESPONDEBIS primò. Quòd partes temporis existant successivè & non simul, talis enim debet esse existentia partium, qualis existentia totius; & ita homo, cùm sit naturâ suâ permanens, & partes illius, & totus homo, existit simul; cùm verò tempus sit naturâ suâ transiens, etiam partes illius transeuntes erunt, existentiamque illius deposcent, nonnisi successivam. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut urget idem, id quod est successivè, partim est actu, partim fuit, partim erit, quæro ergò de illo temporis quod est actu, estne successivum? si non est successivum; Ergò est instans. Si est successivum: Ergò partim est, partim erit, partim futurum est, quæstio autem est, de eo solo, quod actu est. Tum quia si id quod est *Actu temporis*, existeret successivè, verum de illo esset dicere; Non est *Actu temporis*, quæ sunt contradictoria, quia de illo quod est actu temporis, verum esset dicere, successivum est, si successivum est, verum erit quòd existit, vel extiturum sit, insuper quòd existat. De eo autem quod extitit, verum est dicere: Non est Actu temporis, sed fuit: De eo etiam quod extiturum est, verum est dicere: Non est Actu temporis, sed erit. Ergò à primo ad ultimum, de eo quod est actu temporis, si successivum est, verum est dicere; Non est Actu temporis. Tum quia successivè existere, non est nisi exstitisse vel extiturum esse. Si ergò tu tribuis tempori existentiam nonnisi successivam, tribuis illi quod extiterit vel extiturum sit; hîc autem quæritur de eo, quod existit temporis.

RESPONDEBIS secundò cum Hurtado. Quòd tempus existat secundùm partes indeterminatas, & licèt nulla pars determinata temporis possit existere tota simul, partes tamen indeterminatæ, possunt existere totæ simul. *Hæc Responsio*

NON

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur actu partes & tamen indeterminatæ temporis, determinatam enim, & non vagam existentiam habent. Tum quia partes illæ indeterminatæ vel habent ordinem prioris & posterioris, vel non habent: Si non habent? ergò non sunt partes temporis, quod definitur per ordinem prioris & posterioris; Si habent, ergò non coëxistunt, sed una est priùs, alia posterius. Tum quia partes determinatæ temporis, non possunt existere totæ simul, ergò nec partes indeterminatæ.

RESPONDEBIS tertiò. Partes temporis, esse simul, non quomodocunque sed simul in esse fluenti. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT. Tum quia simul, & in esse fluenti, sunt termini, qui non se compatiuntur, si enim aliquid fluit, necessariò succedit, si succedit, simul non est. Tũ quia videtur in hoc esse manifesta principii petitio, dicere enim successivum, simul in esse successivo existere, est petere principium, de hoc ipso enim quæritur quomodo successivum, *simul*, successivè tamen existere possit. Ergò etiam dicere quòd successivum simul in esse fluenti existat, est petere principium. Tum quia hoc quod fluenter existit, vel est divisibilile vel indivisibile? si indivisibile, habetur intentum; si divisibile, habebit hôc ipso prius & posterius, de hoc autem ipso quæritur quomodo existat utrumq; simul?

DICES secundò. Potest DEUS in uno instanti creare Angelum, & in altero illum annihilare, aliàs non esset illi libera conservatio creaturæ.

RESPONDERI solet primò negando antecedens. Unde si velit Deus creatum uno instanti Angelum annihilare, debebit exspectare tempus, nec per hoc officitur quidquam libertati Divinæ, sicut non officit quidquam libero dominio Dei, quòd non possit 24. horas, ponere simul, quia hoc oritur, ex ipsius impossibilitate objecti. Impossibile autem est, ut immediatè sequenti instanti, annihilet Deus Angelum, priori iṁediatè instanti creatum, cùm post instans nullum sit, nec posit esse immediatè, sequens in tempore, instans. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia secundùm dicenda quamvis immediatè sequenti instanti annihilet Deus Angelum, nondum sequetur instans temporis post instans temporis. Tum quia, vel sunt stata hæc instantia quibus creari. v. g. potest Angelus vel non stata? si stata, ergò non semper est DEUS expeditus ad creandum in instanti Angelum, casu quo in tempore, statum illud instans, non respondeat. Ergò non omni tempore potest justificare impium, casu quo statum instans non respondeat, quo deberet produci gratia, quæ utpotè spiritualis in instanti producitur: Si autem non est statum hoc instans, cur volente DEO annihilare immediatè post instans creationis, non poterit respondere annihilatio. Et certè non creet Deus in instanti (quo supponitur creasse) Angelum, cur eo tempore quo tu dicis posse illum annihilare immediatè non sequetur nonnisi instans, adeoq; id, in quo creari posit Angelus, adeoq; etiam annihilari priùs creatus. Quis credat consecrantibus tot Sacerdotibus & tot communicantibus, nunquam deveniri ad hoc, ut hîc quidem primò incipiat esse Christus consecratione, & nullo interposito tempore alibi ultimò sit? quis credat ut dum hîc ultimò est, per totum mundum nullibi possit immediatè post, primò esse, sed nonnisi exspectato tempore: quænam hoc revelatio docet? vel ad quem fidei articulum defendendum id requiritur? cur non dicetur hoc quidem instantaneè produci, hoc immediatè annihilari, nihil proportionati correspondere in tempore? ut effugiatur hoc absurdum, quòd DEUS debeat interrogatus dicere potesne nunc creare? non possum! quia modò est tempus, sed debeo exspectare instans, cumq; illud tempus per totam æternitatem sit divisibile, si divideretur per totam æternitatem, non potest quidpiam creare. Quis item credat hîc dum separatur anima, nullibi in mundo, aliam immediatè post creari? Quis credat dum instanti affirmat aliquid Angelus vel Petrus, immediatè toto universo, nec hunc Angelum nec alium posse, quicquam affirmare, affirmaret enim in divisibili & instantaneo judicio, sed debere stare obstipum, aut nescio quam, nonnisi divisibilem notitiam ponere. Tum quia sit impossibile tempus, poteritne tunc creari Angelus, & statim annihilari? si non poterit, cur? si enim ideò non potest, quia impossibile est compositum tempus ex instantibus, cùm sit impossibile, debet esse compositum ex instantibus adeoque in quorum uno posit creari, in altero immediato annihilari; Si autem in illo casu potest annihilari immediatè Angelus, etiam nunc annihilari poterit, quid enim obest motus cœlorum, nec res aliâ possibilis ex se, sit impossibilis, cumq; possibilitas unius rei, non officiat possibilitati alîus rei, etiam possibilitas motûs cœlorum seu temporis, non officiet possibilitati immediatè sequenti annihilationis Angeli. Tum quia, si non posset annihilare DEus Angelum instanti immediatè sequenti, non esset liber in ejus conservatione. Quod ipsum probatur. Si DEus non posset auferre existentiam homini, non esset liber in hoc, quòd homo existat animal rationale. Ergò etiam si DEUS non potest immediatè annihilare Angelum, non esset illi libera conservatio Angeli. Et certè non est possibilis creatura, quâ positâ reddatur impossibilis positio aliûs creaturæ, saltem in diverso loco, subjecto &c. Ergò etiam

etiam non redderetur impossibilis annihilatio Angeli, quocunque instanti, quia esset possibile tempus, quod non potest componi ex instantibus.

INSTABIS. Si DEus voluisset creaturam producere ab æterno, non posset immediatè sequenti instanti, eandem annihilare, idque salvâ libertate Dei. Ergò etiam quamvis non posset Deus creatum Angelum, immediatè sequenti instanti annihilare, adhuc salvaretur DEI libertas.

RESPONDETUR. Cùm ea quæ fiunt ex suppositione usûs libertatis Divinæ, non auferant libertatem Deo, cumque nonnisi ex suppositione decreti Divini, illa ponatur ab æterno, nulla enim exigit de se ab æterno esse, hinc fit, ut æternitas illius, non auferat Deo libertatem, non esset autem ab æterno, si uno tantùm instanti duraret, & sequenti annihilaretur. Quia illud sequens instans, vel esset ab æterno, vel in tempore? si ab æterno? Ergò ab ante æternitatem potest aliquid præcedere, præcederet enim creatio; Si in tempore. Ergò illud prius instans, non esset ab æterno, sed in tempore; quod enim est ab æterno, non potest præcedere tantùm instanti, id, quod est in tempore, infinitum enim plusquam finito, debet excedere id, quod est finitum; tale autem nullum simile absurdum sequeretur, si creatus in instanti Angelus, immediatè sequenti instanti annihilaretur.

RESPONDERI solet secundò. Annihilandum illum Angelum in parte indeterminata minori & minori in infinitum. *Hæc Responsio* NON SATISFACIT. Tum quia quæro: an respondeat in tempore aliquid proportionatum illi annihilationi vel non; si enim non respondet aliquid proportionatum? Ergò potest benè post creationem Angeli, sequi immediatè annihilatio Angeli, jam enim non sequetur tempus componi ex instantibus; si autem aliquid proportionatum respondet. Quæro an illa ipsa pars indeterminata minor & minor in infinitum, sit æqualis, vel major vel minor. Si æqualis, Ergò est quid instantaneum. Ergò non in parte minori & minori, sed in instanti annihilatur: Si minor, Ergò instantanea annihilatione, datur minus. Si major, contra erit, quia quidquid ultra instantaneam annihilationem est, jam non mensurat eandem sed excedit. Tum quia quæro: ipsa creatio Angeli vel est in instanti, vel non est? si non est in instanti, non cohærenter imprimis respondetur; nam quomodo non potest Angelus in instanti immediatè sequenti annihilari, quia sequeretur instans post instans; siquidem jam nec antecederet instans, utpotè cùm per Te, creatio illa, non sit futura in instanti. Jam autem qui etiam fieri potest, ut res spiritualis non in instanti producatur, utq; ea quæ sunt tota simul, non ponantur tota simul, adeoque in instanti? Si autem creatio est in instanti? Ergò & annihilatio est in instanti, ratio enim utriusque eadem est, nempè spiritualitas substantiæ quæ nec poni per partes nec annihilari per partes potest. Consequenter non fiet in parte indeterminata.

Neq; valet si dicas, quia sequeretur instans post instans, ideoq; annihilatio debet esse in parte determinata, reditur enim ad argumentum per contradictorium, & debere esse in parte indeterminata illam annihilationem ut probatur, & non debere esse, quia res spiritualis, si nō potest incipere nisi tota simul, ita nec desinere.

Neq; valet, si dicas, creationem etiam Angeli esse quidem instantaneam, sicut & annihilationem, sed neutrum fieri in instanti, sed neutrum fieri in instanti, sed in tempore indeterminato, redibit enim argumentum primo loco factum, qualis quantaque sit illa pars. Tum quia contra hanc partem indeterminatam, urgeri possunt reliqua, quæ supra in simili adlata sunt.

RESPONDETUR tertiò. Posse creato Angelo annihilari eundem in instanti immediatè sequenti, nec tamen sequetur tempus componi ex instantibus, quia nihil proportionati respondet in tempore, sequeturque instans post instans intrinsecum, sed non sequetur instans post instans extrinsecum. Nomine instantis intrinseci, venit indivisibilis quæcunque actio, vel quasi actio, duratio intrinseca, seu entis passiva conservatio &c. Nomine autem instantis extrinseci, venit instans temporis: & sicut si Angelus colligat se in punctum in quanto permanenti, nihil respondet proportionatum, ita nec respondet in quanto successivo quicquam proportionatum, illi v. g. Creationi.

SECUNDA SENTENTIA est: *Quantum successivum, componi ex partibus in infinitum divisibilibus*. Hæc sententia impugnari debet ex iis quæ supra allata, sequeretur enim quod una hora possit totâ æternitate durare, & cum adhuc non sit in illius successione, deveniendum, ad negationem ulterioris successionis, durare poterit ultra æternitatem.

QVÆSTIO III.

Quid tandem dici posset de compositione utriusq; quanti?

SI fides doceret unum granum papaveris ita esse divisibile, ut singula ex possibilibus, possint proportionalem partem habere, itemque quod uno grano papaveris, possit tegi & ulterius, & ulterius tegi, tota hæc sphæra mundi, nec tamen unquam occupare plus, de dimensione in omnē partē quam ante, esset hoc

inter

inter mysteria fidei apprimè difficilia. Hinc prætentanda erit alia via, ita tamen, ut hæc quæ adferentur, sint sine præjudicio ut dicitur sententiæ melioris, quæ vel hôc ipso, quia communis est, probabilior est. Et ea quæ adferam, non tàm doceo, quàm prætento viam, an doceri possint? & melioribus ingeniis materiam offero, eruendi verum: unde mox, cum Ly *Posset*, scilicet diminuente Particulâ, sententiam hanc proponam impugnandam, aut illustrandam.

DIFFICULTAS I.

Explicatur continuum permanens.

DICI POSSET I. *Quantum neq; componi ex indivisibilibus, neq; ex partibus in infinitum divisibilibus, neq; ex partibus finitè divisibilibus, nec quidquam esse ex quo actu componatur, compositione, de qua in præsenti.*

Prima & secunda pars supponitur in superioribus discussa. Tertia & quarta pars probatur.

Omne quod componitur Physicè & actu componitur ex pluribus actu, sed in continuo non sunt plura actu, quia non sunt partes actu distinctæ. Ergò neque est compositio actu. Major supponitur ab omnibus, & probatur, sic; quia si aliquid non habeat partes, non erit compositum sed simplex, ut videre est in Angelis, animâ &c. Ergò etiam, si non habeat partes plures actu, non erit compositum actu. Addidi expresè quod continuum nō habeat, ex quo actu componatur, compositione de qua in præsenti. Admitto enim quantum componi ex materia & forma, sed hujus compositionis non est hîc locus.

Potiùs ergò inquiri debet, an in resolutione continui deveniendum sit ad indivisibilia? an ad semper divisibilia? an tandem ad minima? ex quibus quia indistinctis actu non poterit dici componi, sed rigorosè loquendo potiùs resultare totum, quod qua tale, partes non deposcit. Unde totum hypostaticum, constat naturâ humanâ, & Personâ Verbi, neque tamen Persona Verbi, est pars. *Et circa hanc difficultatem*

DICI POSSET II. *In resolutione Continui, deveniendum tandem ad minima Physica.* Hanc conclusionem in re docuerunt antiquiores, dum censuerunt componi, continuum ex partibus finitis divisibilibus. Eam innuit Coninck & Lessius apud de Lugo Disputat. 18. de Eucharistia, Sect. 3. ubi asserunt Christum non esse infinities potentiâ, sed finities in Eucharistia, juxta numerum finitarum particularum sensibilium, docentes Christum non permissurum, ut tale minimum in fractione hostiæ dividatur; ubi supponunt, quod si divideretur, nō foret sub illa particula Corpus Christi. Quod autem illi docent de Corpore CHRISTI, idem nos cum restrictionibus infra ponendis, dicimus de quantitate. Haberi etiam ejus fundamentum potest in Euclide Lib. 1. Prop. 1. Ubi dicit: per divisionem perveniri tandem ad magnitudinem, quę sit minor, propositâ minori magnitudine, tandemq; ut Angulus rectilineus, sit minor angulo contingentiæ. Fortè etiam aliquantulum meminit hujus sententiæ Aristoteles, nam hic censuit quantitatem non esse à subjecto separabilem, & tamen primò Physicor. Tex. 18. & secundo Physicor. Tex. 35. dicit: substantiam, sublatâ quantitate non esse divisibilem, cùm autem tolli illa non possit à substantia, utporè inseparabilis ab ipsa, nisi divisione ipsius substantiæ, admittit hoc ipso deviniri ad talem divisionem substantiæ, quæ divisibilitatem ulterius non admittat, amittendo scilicet multitudinem partium, seu quantitatem divisibilitati subjectam. Hujus sententiæ accipi primum fundamentum cogitandæ, sub meo doctissimo Professore Patre PETRO PAPIESKI, qui discurrens quandonam Sacramenta causent gratiam, docuit illam causari in minimo sensibili. Cujus Scripta magno inter alia pollent encomio, quod quo diutiùs leguntur, magis semper sapiant, & informent.

Probatur hæc Concluso argumento non nisi negativo. In resolutione & divisione continui, non devenitur ad indivisibilia, ut probatum ex Aristotele. Ergò devenietur ad partes. Non ad partes semper divisibiles, propter difficultatem supra propositam. Ergò ad partes non ulterius divisibiles, quas appello minima Physica. *Ut intelligatur Conclusio*

SUPPONO primò. In istis quæ partes & molem requirunt, devenire tandem est, ut nisi certa moles detur, illa dari non possint. Sic devenire est ad minimum materiæ, quo non dato, Corpus organisari & formari non potest. Rursus quia molem & partes certas, requirit ulna ex semiulna, ne divinitus quidem, cæteris salvis, fieri potest ulna. Conformiter ad hæc dici potest rationem quanti requirere partes, & molem determinatam, adeoque, deveneri posse ad tale minimum quantitatis, ut nisi eo salvo & integro, subsistere possit quantitas, ita, ut sicut organisatio in corpore, longitudo in ulna, determinat sibi certam magnitudinem; ita eam determinet sibi etiam quantitas: consequenter dico, in illa medietate minimi, non esse jam reperibiles alias medietates quantitativas: & sicut si quæram in sententia communi; cur non possit dividi quantitas in partes non ulteriùs divisibiles? respondebitur, quod id proveniat ex essen-

tia quantitatis; ita in præsenti dici potest, quòd medietas minimi, non habeat aliam medietatem quantitativam, provenire ex essentia minimi, quam defendit præsens sententia aliunde eam efficaciter non expugnas.

Suppono secundò. Hoc minimum Physicum, non idem esse cum indivisibilibus Mathematicis, nam indivisibilia nullo modo medium, nullo modo partes habent, minima autem Physica qualia admittimus, utrumque hoc habent: per Euclidem autem punctum est, cujus pars nulla est.

Suppono tertiò. Quamvis quantitatem emanet ex se materia tanquam sui proprietatem, dico tamen materiam si non habeat requisitam molem, non emanaturam ex se quantitatem: nam esse emanativum quantitatis, est proprietas materiæ, eamque ubique servat, ubi materia est, emanare autem actu quantitatem, convenit illi secundùm conditionem requisitorum, & sicut componere compositum viventis, pertinet ad materiam, id tamen præstat, non nisi in certa mole, ita & emanabit quantitatem, non nisi in certa mole. Rursùs ipsa quantitas de se extreisativa subjecti, si divinitus in Angelo poneretur, non eum extreisaret defectu subjecti apti; ita & materia defectu molis requisitæ, posset fieri, quòd non emanaret ex se quantitatem. Vides supposita hæc procedere de minimo materiæ, nam de minimo quantitatis, dicetur Difficultate tertiâ, Puncto secundò.

Suppono quartò. Agens naturale non posse pervenire vi suâ propriâ, ad divisionem usque minimi Physici, quia in communi sententiâ supponitur, quòd nullum agens naturale, possit spoliare materiam quantitate. Casu autem, quod id supernaturaliter faceret, ex templo residua cessarent esse quanta. Quod si divinitùs & contra exigentiam quantitatis, retineretur in dimidio minimi materiæ quantitas, præstaret eos effectus de quibus infra, pro nunc suffecerit dicere, quòd ob defectum partium requisitarum ad extendi, haberet se consimili modo atque si poneretur in Angelo, vel si poneretur in semipalmo, sine rarefactione quantitas ulnaris; licèt esse aliqua dissimilitudo, eò quòd illud subjectum, haberet adhuc partes, quantumvis insufficientes ad extendi. Sicut ergò si poneretur quantitas centum pedalis in materia, quæ esset non nisi uni pedi apta, non tribueret illi extensionem centum pedalem, defectu multitudinis partium requisitarum, sic & in præsenti.

Dices. Angelus si divideret partes continui naturaliter, vel non deveniret per totam æternitatem ad minimum Physicum, ve devenire: Si deveniret, est hoc contrà suppositum; Si non deveniret: Ergò continuum habet partes in infinitum divisibiles.

Resoondetur. Quòd non dicat hoc suppositum, quòd vi naturali Angelus non possit devenire in divisione continui, ad minimum Physicum, sed quòd ubi perveneri ad minimum Physicum, non possit illud ipsum dividere. Deinde si occupari debet in hac divisione tota æternitate, nunquam etiam deveniet ad illud minimum, sed semper & semper deventurus est, non deveniet. Sunt & æternitas à parte post, non habet sui verificaturum: Est, sed tantum: Erit quod dicitur eo intuitu, ut defendatur communis sententia docens, quòd Angelus non possit spoliare materiam omni quantitate.

Suppono quintò. Casu quo DEUS in medietate minimi materiæ divisi, conservaret miraculosè quantitatem, vel cum nunc de facto aliqua medietas minimi informatur quantitate, non potest in illa præcisa medietate assignare suâ mente rationem dimidii. Ratio. Quia sicut non potest videre Deus in nigro, seu quod non habet albedinem, videre inquam non potest albedinem, ita nec in eo quod non habet medietatem, videre potest medietatem; medietas autem minimi, non habet medietatem, quia hoc ipso, illud minimum, non esset minimum. Haberet enim aliquod minus se, subintellige divisibile re, vel assignatione.

Suppono sextò. Medietatem Minimi, habere se ad Minimum, sicut se habet semiulna ad ulnam, quam componere potest, appellarique ulna, accessu semiulnæ aliûs; ita & illa medietas accessu aliûs medietatis appellabitur minimum Physicum. Et sicut quidquid demptum fuerit ex ulna hoc ipso jam non erit ulna, ita quidquid demptum fuerit minimo Physico, quod suppono non aliud jam esse, quàm medietatem minimi, hoc ipso jam non erit minimum physicum.

Suppono septimò, quòd ex illo Minimo non possit auferri, unum aliquod indivisibile, quia nec in illo est, & si esset, haberet, casu, quo ab ulna demeretur punctum in sententia Aristotelica; & sicut quamvis si quid demptum fuerit ab ulna non erit ulna, inde tamen non sequitur consistere ulnam in indivisibili Metaphysico, hoc est, in requisitione tantitatis determinatæ ad sui essentiam; ita non sequetur minimum illud, esse indivisibile Mathematicum.

DIF-

DIFFICULTAS II.

Explicatur continuum successivum.

ÆGrè capit mens, ut si hoc instanti DEUS, creavit animan rationalem, non possit immediatè sequenti, auferre Paulo vitam, nec creare cum libuerit, sed meriti se tempore, ut illo nonnisi transacto producat aliquid, indigens instantaneé produci. Hinc etiam in præsenti prætentanda est via.

DICI POSSET. *Quòd etiam continuum successivum v. gr. motus & tempus resolvatur in minima Physica.* Probatur simili argumento, quo probata supra conclusio secunda. Unde consequenter dico verb. gr. immotu, devinire posse ad minimum; ita, ut jam quidquid illud Minimum motûs non æquat, quies debeat esse, & negatio motus successivi, & divisibilis. Unde velocitas motus inde erit, quia in velicioři motu, mobile ut inquit Aristoteles multum in pauco, hoc est tempore movetur, occupatq; in certo tempore magnum spatium, hoc est in plura minima divisibile, in tardiori autem motu, mobile parum, supple spatii, in magno, supple tempore, occupat; parùm inquam spatii, seu in pauciora minima divisibile. Quia verò de tempore speciales difficultares haberi possunt, hæ aut explicentur.

SUPPONO primò. Tempus non esse entitatem aliquam realem & physicam, condistinctam à motu cœlorum; & hoc est quod innuit Aristoteles; tempus pendere ab anima & intellectu, sed solùm homines, cum viderent aliqua durasse, aliqua duratura esse, voluerunt habere mensuram, appellarunt tempus. Porrò cùm non atteneerint ad mensuranda hæc quæ hic & nunc sunt: nam hæc sibimetipsis mensura sunt, & præsentia illorum, sufficientem sui causare potest cognitionem, sed attendebant magis ad ea, quæ transierunt vel ventura sunt: Hinc Aristoteles tempus appellavit mensuram & numerum motus, secundùm prius & posterius.

SUPPONO secundò. Explicationem hujus termini: mensura & numerus. Qui accipisti potest PRIMÒ pro numero numerante qualis est 1. 2. 3. SECUNDÒ pro numero numerato, seu pro rebus quæ numerantur; ut unus equus, duo equi. Porrò tempus cùm sit mensura durationum, necessariò pro numero numerante accipe debet.

SUPPONO tertiò. Explicationem hujus termini: prius & posterius, & dico quòd cùm homines vellent habere numerum & mensuram regularem, & ex alia parte volebant mensurare, ea vel maximè, quæ fuere & futura sunt, hinc quærere debuerunt, id quod extitit & extiturum est, idque æquabiliter quoad omnea. Nam sicut numerus numeratus, si sit primum par, numerari non potest, nisi per numerum numerantem 2. ita & durationes quæ habent prius & posterius, numerari non potuerunt, nisi per id, quod notum cum sit, habet prius & posterius, idq; æquabiliter ad certificandum homines intra communionem vitæ. Et pro hac mensura acceperunt motum cœlorum, qui factus est, & fiet, unde hoc quod duravit, per omnes motus quibus Sol percurrit Zodiacum semel, dicunt illud durasse tempore unius anni, illud autem, quod incipiet post duos decursus Zodiaci, dicunt intra tempus duorum annorum futurum. Quanquam pressiùs loquendo: Ly prius, non pro solo præterito tempore, nec Ly posterius pro solo tempore futuro accipiuntur: nam in ipso præterito, sunt quæ priùs & quæ posteriùs præterierunt, in ipso item futuro sunt, quæ priùs sunt, quæ posteriùs futura sunt, accipitur itaque prius & posterius pro applicabili pro eo, quod tàm in præterito, quàm in futuro, sive prius, sive posterius est.

SUPPONO quartò. Ad defendendam definitionem temporis, & ad difficultates, quæ pro compositione temporis ex solis instantibus proponi possunt, hoc tenendum esse.

Tempus dupliciter spectari posse. PRIMÒ Aristotelicè seu Philosophicè, hoc est secundùm quod dicit rationem prioris & posterioris, adeoque rationem completi, & ita tempus acceptum excludit rationem Nunc, rationem præsentis, rationem Actu est idque ideò. Tum quia, ut dixi. Omne de quo dici potest: Non nunc, excludit rationem *Nunc*; sed quod importat rationem prioris & posterioris, importat rationem *Non nunc.* nam de priori dicitur, *Non est nunc*, & de futuro, *Non est nunc.* Ergò tempus quod dicit rationem prioris & posterioris excludit rationem *Nunc.* Tum quia id quod definitivè involvit rationem prioris & posterioris, definitivè involvit extitit & existet, de eo autem quod est actu, non potest dici sub hac formalitate, extitit & existet: & sicut est impossibile unum diem coexistere cum suis 24. horis totis simul, ita nec potest coexistere *Nunc* cum ordine prioris & posterioris, utrumque enim successionem, necessariò involvit. Tum quia Aristoteles 4. Phys. tex. 34. insinuat. Nunc seu instans esse quid imaginarium, quod autem habet rationem prioris & posterioris, non est imaginarium. SECUNDÒ potest accipi tempus Mathematicè, inadæquatè, inchoativè, tanquam hoc aliquid demonstrabile, & ira

ita acceptum, non involvit rationem prioris & poſterioris, ſed rationem *Nunc*, inſtantis, præſentis &c. Et iſtud tempus Mathematicè acceptum, non debet cenſeri rigoroſè loquendo inter partes temporis Philoſophici, quia ei ſic accepto non convenit ratio prioris & poſterioris, cùm tamen tempus Philoſophicè acceptum, importet illam. Imò rigoroſè loquendo nec deberet dici tempus Mathematicè acceptum pars temporis Philoſophici, quia in quantis, quod habet rationem partis, repetitum commenſuratur toti, jam autem *Nunc* ſeu inſtans non poteſt commenſurari, habenti prius & poſterius. Denique dici poteſt, quòd rigoroſè loquendo non exiſtat tempus Mathematicè acceptum, dum enim dicit Ariſtoteles illud pendere ab animi, hôc ipſo illi exiſtentiam, nonniſi intentionalem tribuit. Et certè cùm tempus non aliud in re ſit, quàm motus cœlorum, cùm hic, non ita ſit tardus, ut tardior eſſe non poſſit, & cùm non ita ſit velox ut à termino ad terminum ſine medio procedat, fit ut ille motus, non poſſit dici indiviſibilis, conſequenter nec tempus, quod in re eſt motus, erit indiviſibile, conſequenter nec habebit rationem *Nunc*, nec habebit jus ullum proprium exiſtendi, utpotè habens jus exiſtendi nonniſi identificatum motui cœlorum, propriaque illius & condiſtincta ab aliis exiſtentia, erit nonniſi imaginaria. Poteſt tamen aliquo modo & inadæquatè dici, ratio *Nunc*, Tempus ad eum modum quo puncta terminativa, in ſententia admittentium illa, ſpectant ad quantitatem, vel ſub hac formalitate, quia *Nunc* cùm jam præterierit, habebit rationem prioris, in quantùm prius erit ſequentibus *Nunc*; rationem autem poſterioris habebit, in quantùm ſucceſſit antecedentibus *Nunc*.

Sed quomodo verificabitur de tempore Philoſophicè accepto, quòd extiterit vel extiturum eſt, ſi de Philoſophicè accepto non poteſt verificari *Nunc* exiſtit? Imprimis verificatur hæc propoſitio, exiſtit motus non ita tardus, quin tardior dari non poſſit, & hujus verificatio fundat verificationem quòd extiterit vel extiturum ſit. Rurſùs cùm aliquomodo ſpectet tempus Mathematicè acceptum ad tempus Philoſophicè acceptum, uti dixi, fit ut ratione hujus *Nunc* verificari poſſit de tempore Philoſophicè accepto, quòd extiterit vel extiturum ſit.

Suppono quintò. Quòd quando creatur Angelus, anima producitur &c. nihil tunc reſpondeat proportionatum tempore Philoſophicè accepto, vel in motu cœlorum, ſed reſpondet tantùm tempus non Philoſophicè ſed Mathematicè acceptum ſeu tempus, quod Ariſtoteles dicit, pendere ab anima. Quòd autem nihil proportionatum reſpondeat in tempore Philoſophicè accepto. Ratio eſt; quia inter illud quod eſſentialiter dicit rationem prioris & poſterioris, & inter illud quod eſſentialiter excludit rationem prioris & poſterioris, nihil omninò adæquationis & correſpondentiæ proportioniſque eſt.

Neque valet, ſi dicas, reſpondere partes indeterminatas, hæ enim alibi impugnatæ ſunt; Et certè, vel ille partes indeterminatæ ſunt æquales, vel inæquales durationi intrinſecæ productionis inſtantaneæ Angeli v. gr. ſi æquales, Ergò ſi duratio intrinſeca productionis Angeli, eſt inſtantanea, ita & partes illæ, erunt inſtantia; Si autem pars indeterminata eſt inæqualis? eſt inæqualis vel per defectum commenſurationis illi inſtantaneæ productioni? vel exceſſum? ſi per defectum. Ergò datur inſtanti minus: Si per exceſſum, Ergò dicetur res durare extrinſecè, cum non durat intrinſecè. Supponitur autem duratio intrinſecæ illius actionis, nonniſi inſtantaneè eſſe.

Inferes primò. Poſſe Angelum in uno inſtanti annihilari, in altero priori produci, neque tunc ſequetur inſtans poſt inſtans in tempore Philoſophico, quia in illo nihil proportionatum reſpondet, ſed ſequitur inſtans poſt inſtans intrinſecum, & in tempore Mathematicè accepto ſeu quod pendet ab anima, ſequitur *Nunc* poſt *Nunc*, nunc enim creatur, in immediatè ſequenti poſt, *Nunc*, annihilatur. Ad quod illuſtrandum poteſt etiam hoc materiale exemplum aſſumi. Moveat ſe teſtudo, moveat etiam aliquis orbis celerrimus, quo caſu, non reſpondet ullus tardus motus orbis, teſtudinis motui, ſed ſe habent ſicut improportionatum. Quæ de hoc inſtanti intrinſeco, & inſtanti extrinſeco adferri poſſent, præter ante dicta, petantur ex materia de motu Angelorum ab uno extremo ad aliud, eo enim translata ſunt.

Infero ſecundò. Reflectendo ad materiam de inceptionibus & deſitionibus rerum, in uno inſtanti intrinſeco Mathematicoque temporis expellitur vetus forma, in alio autem inducitur nova, in tempore autem Ariſtotelicè accepto, nihil proportionati reſpondet.

Infero tertiò. Quandonam ſacramenta cauſant gratiam. Nam ſi Ly Quando, referatur ad ipſa verba, cauſant tunc, cùm completam habent ſignificationem, completam autem habent ſignificationem, cùm ultimò ſenſibilia fiunt, humano modo in ſui prolatione; incipiunt autem eſſe ita ſenſibilia, cùm devenitur ad illud minimum, quod ſi dividas nondum eſt ſenſibile humano modo, ſi addas, jam fit ſenſibile; Si autem Ly: quando, referatur ad ipſam gratiam, prout prout primò

producitur; illa quia producitur tota simul, producitur in instanti Mathematico, cui nihil proportionatum respondet in tempore Philosophicè accepto.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum.

Ponendæ sunt inprimis Objectiones, quæ videntur æquè militare contra nostram sententiam, ac contra sententiam Zenonis.

Punctum Difficultatis I.

Quomodo in his Principiis dividi possit linea, & quomodo minima se tangant.

Objicitur primò. Posito quòd in resolutione continui deveniatur ad prædicta minima Physica explicari non poterit, quî linea recta dividi possit in partes æquales, quod tamen fieri posse demonstravit Euclides.

Respondetur. Si ponatur linea tribus v.g. minimis constare, in æqualia fiet divisio, quia minimum, quod est in medio, duabus medietatibus constat, adeoque talibus quæ positâ divisione per medium æqualitatem fundent. Si verò ponatur linea constans duobus minimis Physicis & medietate unius minimi, adhuc in æqualia fiet divisio, quia medietas illa habebit se per modum medii communis, intentum autem demonstrationis, non vetat ne salvetur æqualitas divisionis in linea recta, si aliquid ponatur per modum medii communis utrique. Quod ipsum illustrari potest instantiâ, admittente, ex rebus & punctis continuativis constare quantitatem si enim ponas lineam constare ex rebus A.B. & ex puncto continuativo, illa linea in æquales partes divideretur, quia illud punctum esset per modum termini communis.

Repeti etiam possunt superiùs dicta; demonstrationes Mathematicas non esse absolutas, sed ex hypothesi, nec Mathematicum attendere, quòd quantitas componatur ex partibus in infinitum divisibilibus, vel punctis, sed procedere v.g. ex suppositione divisibilitatis in infinitum. Reperiuntur etiam Mathematici, qui ostendunt salvis demonstrationibus posse defendi, quantitatem constare ex punctis, multòque magis minimis. Proposueram etiam hanc sententiam Patri Ricciolo & Socio ejus Patri Grimaldi notis in Italia Mathematicis, censuerunt hæc posse dici salvis demonstrationibus Mathematicis.

Objicitur secundò. In dicta sententia non posse explicari, quomodo ratio contactûs posset convenire quanto.

Respondetur. Ponatur linea constant tribus minimis A.B.C., ponantur rursùs uniuscujusque minimi duæ partes, prior 1. posterior 2. hoc posito dici potest quod 2. minimi A, tangat 1. minimi B; & 2. minimi B; tangit 1. minimi C. consequenter nec se penetrant faciuntque non penetrata extensionem localem. Restat nihilominus explicare, quî ipsæ partes medietatis minimi, si dantur, vel ipsæ medietates minimorum se contingant?

Circa contactum ipsarum medietatum minimi, hoc dici potest: quòd illæ medietates minimi, tangant se totis, non tamen se penetrant, quod ipsum sic explicatur. Ex ratione contactûs ut sic, non sequitur penetratio, ut experientia & ratio probat. ex contactû etiam partibus, non sequitur penetratio partibus, neque enim digiti dum se contingunt penetrant se. Ad hoc ergò, ut vel ex contactu partibus, vel ex contactu totis, sequatur penetratio, debet habere contingens unum, respectu aliûs, intreitatem. Porrò quando se totis tangunt illæ medietates, unum respectu alterius intreitatem non habet propter principium aliunde superadditum, scilicet quantitatem, cujus saltem secundarius effectus est impenetrabilitas.

Quod autem dictum de quantitate superaddita, faciente ne medietas minimi materiæ, possit penetrare medietatem alius minimi materiæ, idem proportionaliter dici debet, quod faciat etiam sui medietates non posse penetrari: sicut enim quantitas & sibi & alteri adfert rationem extreitatis, ita & rationem impenetrativitatis.

Neque valet si idem applices, ostendendo quòd puncta, quamvis se tangant totis, non se penetrent, non inquam valet si idem applices. Quia Zenonistæ non admittunt quantitatem esse accidens superadditum, ut videre est in Arriaga. Rursùs sententia illorum, saltem per ordinem ad minima ipsa se cõtingentia paritatem cum nostra non habet, quia illi in suis punctis medietates nullas admittunt, ratione quarum fiat contactus unâ medietate, quin fiat contactus aliâ medietate.

Quanquam etiam dici posset, quòd illæ medietates se tangant partibus intransitivè, quia sunt partes totius minimi, sed non partibus transitivè; hoc est aliis divisibilibus in se inclusis.

Rursùs circa contactum partium ipsius medietatis minimi, si dentur, hoc dici posset, quòd illæ se tangant se totis, non tamen se penetrent. Ratio. Quia ad hoc ut aliqua dicantur se penetrare, præter intreitatem debent semper vel actu, vel potentia habere rationem duorum. Sic v.g. duo Angeli dicuntur se ipsos penetrare, Corpus item Christi

penetravit lapidem sepulchri, interveniebatque tunc ratio actualis duorum. Angelus autem non dicitur penetrare seipsum, nec anima rationalis existens in capite, dicitur esse penetrata cum se ipsa existente in pede, quia nec Angelus, nec anima respectu sui rationem duorum habere possunt, cum ergo partes medietatis minimi, si dantur, rationem duorum divisibilium habere non possint, quia divisio illis ulteriùs convenire non potest, aliàs vel actu, vel potentiâ, daretur minùs quantitativum quantitatis minimo, ideo nec se penetraut. Et hoc principium supponit, quòd in illa medietate minimi, residuæ maneant partes. Ut autem Natura illius medietatis Minimi intelligatur. *Sit.*

Punctum Difficultatis 2.

Supponuntur Quædam.

SUPPONO primò. Quòd quando non jam divinitùs fit divisio minimi quantitatis, connaturaliter loquendo, petit materia non ita conservari, sed si debet conservari, petit reponi in statu emanandæ actualiter quantitatis. Ratio. Quia omnis essentia, petit poni nonnisi in statu, in quo saltem emanet suas ex se proprietates, & sic (supposito quòd potentiæ animæ distinguantur realiter ab anima) si anima non possit emanare ex se potentiam intellectivam, & volitivam, ob violentiam quam patitur, petit non ita conservari.

SUPPONO secundò. Posito quòd velit tamen ita Deus illam materiam conservare, posset dicere quis, nullas illam medietatem minimi habere partes, nec tamen tunc deveniendum in divisione continui ad indivisibilia. Quia quando horret communis Philosophia asserere, quòd in divisione continui deveniatur ad indivisibilia, horret indivisibilia quæ contineant & componant quantitatem, sed non indivisibilia secutura quantitate ablatâ, cum etiam agnoscat divisibilitatem nonnisi ex suppositione quantitatis, materiæ competere, de quo supra actum.

Hinc hæc Propositio! Devenitur tunc ad indivisibilia distinguitur: ablatâ quantitate Nego. Vel si mavis dic, devenitur ad Indivisibilia tanquam ultimo contentiva quantitatis, vel primò ejus principiativa Nego. Devenitur ad Indivisibilia hoc est ad dividuum, ultimo. Concedo. Unde illæ duæ medietates, ablatâ quantitate sunt formaliter indivisibiles, divisibiles potentiâ, quod non competit punctis, divisibilitate illorum potentiali in hoc stante, quia si conjungantur emanabunt ex se quãtitatem, quæ illis in illo minimo adferrat divisibilitatem. Et sicut licèt materia ante quantitatem non sit extensa, ubi emanarit quantitatem, redditur extensa: ita illa medietates minimii conjuncta alteri medietati, ubi illud minimũ emanarit quantitatem, acquirit divisibilitatem non in se, sed in illo toto minimo. Porrò non tàm medietas minimi componit quantitatem, quàm potiùs ipsum minimum, compositivum enim quantitatis, est ipsum quantum, ipsum autem Minimum, in se est quantum. Unde illi medietati rigorosè, potiùs, competit esse in eo, quod componit quantitatem, quàm componere illam.

ADDO. Quæ hîc dicta sunt, de ipso quanto, idem dici debet de quantitate, à materia separata, quòd in illa sit minimum divisibile, sed illâ divisibilitate, positâ, jam non erit quantitas, nec extensio, nec extreitas: cumque impossibile sit manere rem sine sua essentia, si essentia illius auferretur, etiam illa res auferri debet, ita ut oppositum ne divinitùs quidem fieri possit; sic etiam positâ divisione, jam non manebit illud accidens extensum, adeoque nec quantitatis accidens, cumque essentia quantitatis sit, descripta aliàs extreitas seu extensio, hinc quando non manet jàm extreitas & extensio, nec manet quantitas, ita ut oppositum ne divinitus quidem fieri possit: Consequenter in his principiis non devenietur unquam ad indivisibilia ante quantitate, adeoq; ad componentia quantitatem indivisibilia secus in sententia Zenonis. Unde

INFERES. Aliter se habere minimum materiæ aptæ emanere quantitatem, & aliter minimum quantitatis, quia scilicet positâ divisione minimi materiæ, non est indispensabile, ut conservet DEUS medietate Minimi, quamvis sine proprietate debita, salvabiturq; primò essentialis conceptus materiæ in medietate minimi materiæ, nempè ratio subjecti primi; quia autem salvabitur ratio extensi & extreisabilis in medietate minimi, ideò indispensabiliter petit post divisionem utraq; pars non esse, quia aliàs in quantitate stante quantitate deveniretur ad indivisibilia quod repugnat, vel ad semper dividuum, quod impugnatum est.

INFERES item, quòd longè aliter se habeat Quantitas, quàm alia accidentia, secundùm se spectatã, quia alia accidentia non indigent alio ad sui esse, secùs quantitas, idq; ex eo quia quantitas non potest salvari sine extreitate. Et quia nihil respectu sui extreitatem habet, sed ex appositione alterius, ideò si hæc appositio non fit, jam non erit extreitas, adeoque nec quantitas, & quia hæc extreitas non est, ablatâ mediate minimi, ideò nec est quantitas illâ ablatâ.

INFERES deniq; differentiam hujus sen-

tentiæ à ſententia Zenonis, ſecundùm hanc reſponſionem ; non admittendem partes in medietate minimi ; quia ſcilicet ultimum, ad quod devenitur in reſolutione Continui , eſt minimum diviſibile, hocq; eſt quod componit quantitatem , ſeparationeque poſitâ, indiſpenſabiliter annihilantur illæ duæ partes , quia illarum eſſentia , eſt cum extreitate eſſe , quam tunc non poſſunt habere. Et ſicut ſi pars albedinis non poſſet eſſe albedo , annihilari exigeret , ita illæ partes annihilari exigunt , cùm eſſentialiter ordinatæ ſint, ad actu extreiſandum, conſequenter hîc deveniretur ad minimum diviſibile , in ſententia Zenonis ad indiviſibilia. Deinde in ſententia Zenonis compoſitiva ſunt indiviſibilia , in hac ſententia compoſita ſunt Minima, adeoque in ſententia Zenonis primò inchoativum Quantitatis eſt Indiviſibile , ultimò item contentivum. In hac autem ſententia , primò inchoativum & ultimò contentivum Quantitatis, eſt illud primò dividuum, & ultimò dividuum , hoc eſt Minimum Reſpiciunt hæc illud principium. Impoſſibile eſt manere hoc , & non eſſe hoc, quod eſt, aliàs eſſet ſine ſe , conſequenter impoſſibile erit manere medietatem minimi extenſionis , non eſſet enim ſibi ratio formalis extenſionis , & tamen qantitas ex eſſentia ſua , eſt ratio formalis extenſionis. Sed de medietate Minimi ut tentetur alia via diſcurrendi. Hinc

Suppono tertiò. Ut clariùs conſtituatur differentia illius Medietatis Minimi ab indiviſibili materiali, adeoque etiam habente rationem molis , poſſent poni plures partes, quamvis à ſe non diviſibiles , & ita ſe habentes, ac ſe haberet materia omni ſpolita quantitate & redacta in punctum , cujus una pars, non poteſt ab alia dividi & ſeparari, & ſicut ſi illa Materia per impoſſibile non eſſet capax quantitatis , nullo modo dividi poſſet , datâque unâ parte daretur tota , ita cum illa medietas non ſit capax, ſe ſolâ quantitatis & diviſibilitatis, nunquam poterit dividi, partitionemq; admittere : de qua pluralitate partium ita diſcurri poteſt.

Imprimis dici poſſet ponendam eſſe plutalitatem partium, vel enim plures illæ partes ſunt indentificatæ vel non identificatæ ? Si identificatæ ? Ergò non plures. Si non identificatæ? Ergò plures.

Dici deinde poſſet, quamvis videat Deus pluralitatem illarum partium, de diſtinctione tamen diſcurrendo , poſſet aſſeri , illas non eſſe realiter actualiter , ſed realiter potentialiter diſtinctas. Idque ideò quia debet eſſe minor diſtinctio rerum , quæ non ratione connotati alicujus extrinſeci , negant ſeparabilitatem realem, ſed defectu orto ex carentia perfectionis ſibi debitæ, & quia eſt minor diſtinctio potentialis quàm actualis , illa poni ideò poſſet ; & ſicut defectus ſeparabilitatis abſolutus , fundat negationem diſtinctionis realis, ita defectus ortus ex carentia perfectionis & ineptitudine ad ſeparari, orta non ab extrinſeco connotato, ſed ut dixi ex carentia perfectionis ſibi debitæ , & à ſe emanabilis, fundare debet diſtinctionem Minorem adeoque Potentialem. Dicuntur autem illæ partes potentiâ diſtingui, non quòd actu ſint aliquando diſtinguendæ , ſed quòd habeant vim & potentiam mole ſuâ excludendi à ſe indiviſibile Mathematicum. Nomine autem ipſius penetrationis , ex jam dictis ſupra , non intelligitur rigoroſa penetratio, quæ eſt intreitas eorum , quæ habent potentiam ut actu dividi & ſeparari poſſint, ſed intelligitur ſola occupatio ejusdem ſpatii , competens moli condiſtinctæ ab indiviſibili Mathematico , non tamen habenti , tantùm quantùm requiritur , ut illud evadat primò quantum , hoc eſt ut evadat minimum quantitatis, frequentiùs tamen appellamus hoc penetrationem, quia nomine illius vulgò ſumitur in eodem loco exiſtentia, cum tamen deberet dici non niſi, partium non extreiſabilium in eodem loco poſitio.

Suppono quartò. Sive inter illas partes ſic diſtinctio realis actualis ſive potentialis , non tamen videt Deus diviſibiles illas eſſe, quia non poteſt difformiter objecto videre, illud autem objectum, ut dixi, non eſt diviſibile. Rurſùs cùm ita ſint illîc plures partes, ut ſint penetratæ, non poteſt, Deus deſignare hanc, quin deſignet omnes, in ſe penetratas. Quanquàm de partibus his diſcurrere, jam non ſpectat tunc , ad materiam de quantitate, ſed & ad hanc quòd materia de ſe adferat , partes entitativas.

Suppono quintò. Non eſſe dicendum quòd in diſtinctione partium entitativarum materiæ , reperibilis in medietate minimi quantitatis, ſit procedere in infinitum. Ratio. Tum quia non minùs eſſet diſtinctionum in illa minimi medietate , quam in tota poſſibili materia de quo argumento ſuprà egimus. Tum quia de diviſilitate vel acceptibilitate partium , nunquam agunt Philoſophi , niſi per ordinem ad quantitatem, hancque in infinitum acceptibilitatem erundem , non dicunt convenire materiæ, ſed quantitate, quæ quia non continetur in medietate Minimi, nec illi etiam ex principiis oppoſitorum adferre debet diſtinctionem partium in infinitum. Tum quia quamvis concedatur , quòd non ſit procedere in infinitum in diſtinctione partium entitativarum , non ſequitur materiam componi ex indiviſibilibus , ſeu indiſtinguibilibus partium entitativarum , nam quam

vis

vis tanti plures Mercurii non possint fieri ex hoc ligno, non sequitur lignum componi ex tantis Mercuriis, sed suâ entitate stare, ita vel ita magna, penetrata tamen; & nisi accedat pluralitas entitatis, non erit divisibilis, quia nec quantilanda.

Colliges hanc responsionis partem admittere in illa medietate Minimi partes ut evitet puncta Zenonistica, non admittere autem separabilitatem, partibilitatem adeoque assignabilitatem partium, ut evitet divisibilitatem in infinitum, cùm utrumque hoc argumentis evincatur: medium ergò erit dicere, quòd dentur in illa medietate partes potentiâ plures, sed non divisibiles, assignabiles, &c. Etsi occupante Angelo locum divisibilem non possunt in Angelo divisibilitates poni; ita habente medietate illâ partes, poterit poni pluralitas, sed non divisibilitas nec assignabilitas: & quidem loquendo de partibus medietatis minimi materiæ, de illa dici potest quòd habeat partes, sed non potentes se solis emanare quantitatem, loquendo autem de medietate Minimi ipsius quantitatis, habet illa partes in quibus solis non sit vis extendendi aliud, nisi ex accessu similium partium, & nisi illæ accedant, indispensabile est ex dictis ut maneat in rerum natura Quantitas actualis. Sed de distinctione hujus sententiæ a Zenonistica, etiam infra.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur solutio Objectionum.

Objicitur tertiò. In hac sententia non esse explicabile quis effectus formalis tribuatur illi minimo physico.

Respondetur. Tribui illi extensionem partium Minimi in ordine ad se, tanquam effectum formalem primarium, & extensionem in ordine ad locum tanquam effectum secundarium, ita ut vi quantitatis, quæ esse illud minimum occupet minimum loci divisibilis.

Objicitur quartò. In hac sententia non posse explicari quî fieri possit rarefactio.

Respondetur, in multorum principiis posset fieri rarefactio per intromissionem corpusculorum minimis illis unitorum, vel per superadditionem qualitatis, cujus sit effectus formalis major occupatio loci quàm posset occupare à sola quantitate sibi connaturali, & quâ ratione in quacunque sententia salvatur negatio bilocationis, eodem modo in præsenti salvari debet: nec jam positâ extensione majori in ordine ad locum, quæ provenit à raritate, sequetur divisibilitas plusquam in duas medietates minimi, quia ad divisibilitatem non sufficit sola extensio major, sed conditio entitatis, & sicut Angelus occupans sphæram divisibilem dividi non potest, ob negationem absolutè partium, ita nec dividi poterit illud minimum, plusquam in duo dimidia, ob defectum sufficientium ad dividi.

Objicitur quintò. Ponamus poni à Deo lineam rectam, quæ desinat in medietatem minimi Physici, ponamus rursùs minimum physicum, demittat DEUS in medium illius minimi, lineam dictam, quo casu illa linea assignabit sibi partes medietatis utriusque & non unam aliquam medietatem. Ergò assignatio illa fundabit divisibilitatem partium uniuscujusque medietatis.

Respondetur. Ex hac suppositione sequi duo contradictoria nempè & applicari per medium minimo quantitativo illam lineam desinentem in medietatem minimi & non applicari per medium. applicari quidem ut supponitur; Non applicari autem, quia ex dictis hactenus, in illis medietatibus non dantur alia dimidia, quid ergò illi lineæ respondebit? Nihil proportionatum: Nihil enim medio minimi in medietatibus minimi ab utrinque sumptis proportionatum respondere potest. Et sicut nihil proportionale respondet, si supra tabulam constantem partibus in infinitum divisibilibus, ponatur indivisibile Mathematicum, vel si collocet se Angelus supra planum redactus ad punctum loci, ita & in præsenti idem dicendum.

Objicitur sextò. Etiamsi detur minimum Physicum, tamen conceditur posse dari medietas minimi, quæ debet esse minus quid minimo. Ergò cùm minimum Physicum habeat aliquid minus se, etiam medietas minimi habebit aliquid minus se.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si ponatur dari minimum divisibile, sed non ulterius, ultra medietatem, non dabitur processus in infinitum in divisione continui, qui processus suprà impugnatus est; Si autem daretur adhuc ipsius Medietatis medietas, & sic ulterius, daretur processus in infinitum in divisibilitate, quòd suprà impugnatum.

Rursùs ut dictum supra, duplici viâ discurritur de ista medietate minimi. Inprimis quòd, illa medietas non habeat partes, & secundum hoc principium dici potest: Disparitatem esse. Quia cùm illud minimum habeat partes, bene in illas dividi potest. Quia autem medietas minimi, partes jam non habeat (ex positione istius responsionis quę nō impugnatur) ideò illa medietas, in minus jam, dividi nō potest. Deinde de eadem medietatem minimi ita discurritur, ut ponatur, haberi quidem illic partes sed non quantabiles, non divisibiles se solis. Hinc cùm minimum constet quantabili, dabitur in Minimo Physico medietas,

non

non dabitur autem in medietate minimi, tanquam non quantabili, adeoque nec divisibili; nec separabili ut dictum suprà.

INSTABIS. Quia non tantum ulna, sed etiam semiulna, non est quid indivisibile physicè, nec est punctum, ideò datur ulnæ non tantum medium, sed etiam datur medii ulnæ, aliud medium. Ergò etiam quia medietas illa minimi Physici non est quid indivisibile physicè, nec est punctum, non tantum dabitur medietas minimi physici, sed etiam medietas, medietatis minimi physici, aliàs si illa medietas nullas omninò habet partes, coincidit cum puncto, atq; ita ex duabus omnino indivisibilibus medietatibus, seu ex duobus punctis: componetur minimum Physicum.

RESPONDETUR. Hoc argumentum petere non illam partem prætentatæ responsionis, in qua diximus in medietate minimi posse poni partes licèt seipsis non quamtabiles, non divisibiles: hinc si placeat arguenti potest tenere hanc responsionem. Red nec expugnat aliam prætentatam responsionem, quòd scilicet in medietate minimi nullæ dentur partes. Argumento ut ponitur. Negatur Antecedens, nego enim non deveniendum in divisione ulnæ ad aliquod minimum quod jam dividi non possit salvà quantitate, cujus oppositum supponit arguens in suo Antecedente; Hinc illud aut negari debet aut distingui sic; quia non tantùm ulna, sed etiam semiulna non est punctum, ideò datur non tantum ulnæ medium, sed etiam medii ulnæ medium, ita ut sit semper procedere ad tales medietates Nego Antecedens. Ita aut non sit procedere Concedo Antecedens & Nego Consequantiam. Quare autem licèt dentur in minimo mediatates, non dentur in medietatibus medietates & ex argumento suprà posito & ex dictis imediatè ad objectionem colligitur. Nec inde sequetur componi quantitatem ex duobus indivisibilibus, sed componitur in nostris principiis ex minimo eoq; divisibili, habenteq; illas duas partes, & quidem ejus naturæ, ut sit impossibile manere unam in rerum natura sine altera, utpotè sine qua divisibilitatem extreitatemq; adferre non potest, cum tamen de essentia quantitatis sit esse extreisativam. Hinc in divisione continui non devenitur salvâ quantitate, nisi ad minimum divisibile tanquam compositivum continui, cùm tamen in sententia Zenonis deveniatur non nisi ab indivisibile. Quæ ipsa objectio multò minùs urget, si ponatur quòd in medietate minimi sint partes, sed non assignabiles, non divisibiles, sicut nec sunt assignabiles, nec divisibiles in materia habente partes, si spolietur omni quantitate, & quæ sint hoc solo partes, quia mole suâ entitativâ, natæ sunt excludere indivisibile Mathematicum. Unde rigorosè loquento in his principiis non devenietur ad duo indivisibilia, hæc enim supponunt communiter pro punctis, sed ad unum divisibile non ulteriùs dividuum. Vide superiùs dicta Puncto Difficultatis secundo, Supposito secundo.

OBJICITUR septimò. Hæc sententia gravissimas difficultates tàm in sententia Zenonis, quàm in sententia Aristotelis non evadit.

RETPONDETUR. In sententia Aristotelis maxima est Difficultas, divisibilitas in infinitum, contra quam processit argumentum suprà à nobis factum, cùm tamen in divisione continui per nos deveniatur ad minimum, non ultra salvâ quantitate divisibile. In sententia autem Zenonis difficillimum est argumentum Aristotelis quomodo se puncta illa tangant. In principiis autem nostris unum minimum Physicum, tangit aliud, sui medietate: Hinc hæc graviora, & alia similia argumenta, non petunt nos.

INSTABIS. Aristoteles definit Quantum, quòd sit in ea quæ insunt divisibile.

RESPONDETUR. Sicut definitur homo definitione physicâ, quòd constet seu componatur ex corpore & anima, nihilominus positâ separatione, jam non constat Homo animâ & corpore, sed constat salvo esse hominis; ita Quantum, est in ea puæ insunt divisibile, sed eousq; quousq; manet Quantum; Et ita v. g. manet divisibile in decem Minima, postea in novem, & quia unum minimum ultimò continet quantitatem, hinc illo ablato, non erit jam necesse ulteriùs manere divisibile.

Notantur quædam ad explicanda hactenus dicta.

Per nos materia spoliatâ omni quantitate redigeretur ad punctum indivisibile, accessu autem quantitatis extendi poterit. Nihilominus unipedalis materia, non est capax quantitatis centumpedalis, idque ex eo, quia spoliatâ omni quantitate materia, supponitur habere partes entitativas aptas ab extendi, jam autem ũipedalis materiat non habet partes entitativas, quæ possit vi quantitatis fieri centumpedalis, aliâs antequam fieret centumpedalis, deberent supponi partes penetratæ sub quantitate unipedali, aut replicatæ in centumpedali aut rarefactæ.

Quando item dicimus quòd à Minimo Physico, non possint accipiunum indivisibile, loquimur de invisibili quod sit supperadditum ipsi minimo in se consistenti, nam per nos, ut infra constabit, neque terminativa puncta dantur, nec continuativa.

Licèt ponamus constare illud minimum duabus medietatibus de quibus una respondendiva dicit: Quòd illæ medietatet non habeant partes, casu quo ponatur linea tribus mini-

minimis constans fieretque divisio æqualis, quia nempè divisio caderet in Minimum quod est in medio duabus medietatibus constans, jam una indivisibilis medietas demeretur quidem ab alia, sed quia adjungeretur huic, vel illi minimo adhuc esset contentiva quantitatis. Nec tamen à minimo auferretur per nos indivisibile, quia negavimus à minimo Physico posse separari punctum aliquod, quod esset supperadditum, haberetque se per modum terminativi aut continuativi.

Concedo tenere Nos, in una respondendi via, quòd singulæ medietates minimi in se spectatæ sint indivisibiles, & singulæ in se non quantæ, sed ex accessu sui ad invicem quantisantur & extreinsantur, & ex hoc jam se penetrare non poterunt; Nam licèt partes, materiæ spoliatæ quantitate, se penetrent, quia tamen illæ ipsæ medietates una sumptæ, sunt in quantitate ipsa quantitas, ideo in illo Minimo non se penetrant.

Quando ad objectionem secundam dicimus, quod partes medietatis minimi rationem duorum divisibilium habere non possint, non intelligendum est de partibus ipsiusmet minimi, nec dicimus duas medietates, non habere rationem duorum, sed id dicimus de partibus medietatis, si dentur.

Non est insuetum corpus ante animationem dicere animabile in potentia, & non tantum appellare animatum ipsum totum; Ita dici potest in potentia unam medietatem minimi esse divisibilem, licèt nonnisi ex accessu ut ita dicam aliûs medietatis, reddatur divisibilit. Licet hæc locutio non in omni phrasi semper teneat. Ipsum autem Minimum debet dici potiùs actu divisibile, quam merè potentiâ divisibile.

Quando interdum dicimus medietatem minimi habere partes, non tamen partibilitatem illarum, interdum dicimus illas medietates non habere partes, hoc ita accipiendum est, quod scilicet hic duplex prætentetur via discurrendi de istis medietatibus, adeoque non est hæc doctrina collectivè sumẽda, alioqui esset contradictoria, sed problematicon, & aut hæc, aut illa, tenenda est via.

In Via hæc quæ docet haberi in medietate minimi partes potentiâ, non tamen designabiles, non sequitur ex eo, quòd sint partes potentiâ, esse jam divisibiles. Nam quod Mercurius qui est potentia in ligno, per Aristotelem, posse designari, id ex eo est, quia illa potentia, habet in se & continet, aptaq; est de se continere & quantitatem & extreinsationem, quod non cõvenit secundùm dicta, partibus illis medietatis minimi si dentur.

Est quidem Verùm quod si agens, Minimum Physicum quantitatis diverserit, jam amplius non sit futura in rerum natura quantitas illi minimo contenta; Sed negatur posse hoc viribus naturæ præstate aliquod agens, ut dictum supra Difficultate primâ. Si tamen etiam divinitùs divideret agens ipsum minimum materiæ, dixi, posse adhuc materiam servari, adeoque posse illam non annihilari, licèt petat, non conservari in rerum natura sine tali passione.

Concedo Essentiam quantitatis esse, habere extreitatem partium, quousque manet quantitas. Concedo quod quælibet pars continui, habeat essẽtiam quantitatis, sed eo usq; quousq; habet rationem partis continui, sed rationem partis continui non habet nec habere potest, nisi quousq; durat ratio minimi quantitatis; & sicut licet quælibet pars aquæ habeat essentiam aquæ, nihilominus si separetur forma aquæ à materia aquæ, jam non manet essentia aqua, si nec manet quantitas non manente minimo quantitatis, adeoque nec debet residua manere extreitas partium.

Colliges primò ex dictis Per Quid differat hæc sententia à sententia Zenonis. Nam imprimis ipsum Minimum Physicum, est divisibile, Puncta Zenonis indivisibilia sumendo unà utramque Responsionis partem. Rursus in parte illa respondendi, quæ docet in medietatibus minimi inesse partes licèt non ulteriùs assignabiles, divisibiles &c. Hoc ipso ponitur distinctio à punctis Zenonisticis, quæ carent partibus. In modo autem illo respondendi qui negat illis medietatibus partes, adhuc hæc sententia distinguitur à sententia Zenonis. Tum quia non illæ medietates indivisibiles componunt quantitatem, sed illud minimum dividuum non ulterius divisibile, ut suprà dictum. Tum quia in sententia Zenonis devenire est ad punctum quorum unumquodque separatim habet jus existendi, in nostra Sententia devenire est nonnisi ad Minimum. Nam ulla illarum medietatum habet jus existendi, si separetur ab alia. Unde non devenitur in divisione continui ad illas medietates, sed nonnisi ad minimum. Tum quia in sententia Zenonis punctum se ipso de quantitate participat, in principiis nostris de quantitate non participat nisi Minimum. In Principiis Zenonis primum punctum primò inchoat quantitatem, ultimum punctum ultimò continet. In nostris principiis quod primo inchoat quantitatem est Minimum, & quod continet, est itidem Minimum idque divisibile. Et quia res in id resolvitur, ex quo componitur, hinc in principiis Zenonis, resolvitur quantitas in punctum; Per nos autem non resolvitur in medietates Minimi sed in Minimum. Et sicut malè quis inferret componi continuum nihilo, quia sublato puncto ultimo in sententia Zenonis, vel omnibus partibus

tibus, in sententia Aristotelis, manet nihil, ita nec quisquam inferre potest, componi Quantitatem in nostris principiis per indivisibilia, eo quod ablato ultimo divisibili, nihil ulteriùs dividuum maneat.

Colliges. In nostris Principiis, instantaneis actionibus, durationibus, annihilationibus, motibus discretis, à Termino à Quo, ad Terminum ad Quem sine medio, &c. nihil respondere proportionatum in ipso tempore, seu motu cœlorum.

Dices. Respondere aliquid proportionatum, est, quando existit tempus, vel aliquid temporis, idque vel divisibile, vel indivisibile. Sed quando v. gr. instantaneè producitur gratia, existit tunc tempus, vel aliquid temporis, divisibile, vel indivisibile; Ergo quando v. gr. producitur gratia, respondet aliquid proportionatum. Quod Argumentum est in Galeni.

Resoondetur. Argumentum hoc, non esse in Galeni figura. Ratio. Quia in Galeni figura, hoc quod erat prædicatum in prima propositione, ponitur pro prædicato in secunda Propositione, quod in præsenti non sit. Quod si dicas esse hoc in Galeni figura, sed non in prima, suppono hujus oppositum demonstrari à Dialecticis, quòd scilicet, nulla sit figura Galeni, nisi prima, quæ teneat. Hoc etiam Argumentum, non est in secunda figura, quia nulla præcessit negativa. Non etiam est in tertia figura. Quia non servatur, Tertia bis subjicit, consequenter nego, hoc argumentum esse in forma rigorosè collocationem terminorum spectando.

Cæterùm si prædicatum primæ propositionis ponatur pro subjecto in eadem, erit argumentum in prima figura. Dixi rigorosè spectando collocationē terminorum, quia quando servatis iisdem terminis, & intento, quòd probari debet, vitium oritur ex sola materiali transpositione terminorum, debet Argumento categoricè responderi.

Hinc dico. Quòd tunc quando instantaneè, v. gr. causatur gratia, non existat commensurativè tempus, vel aliquid temporis; quia tempus & aliquid temporis definitivè involvit prius & posterius; quia autem in instantanea productione v. g. gratiæ, non est quidquam inclusivum prioris, & posterioris, ideo, nec existit tunc tempus, vel aliquid temporis, commensurativè; sed existet tunc tempus, hoc sensu: quia ab initio mundi usque nunc, non erat quies cœlorum, & interim producta est gratia. Non etiam existit tunc indivisibile temporis, quia indivisibilia, sive terminativa, sive continuativa, infra negantur.

In idem recidet si dicas conformiter, ad dicta superius quòd scilicet, Nunc Mathematico productionis gratiæ, non respondeat Nunc Mathematicum temporis, quod solum esset proportionatum, sed existit tunc, Nunc Physicum, adeoque Nunc non proportionatum.

Instabis. Non respondet illi productioni aliquid divisibile. Ergò indivisibile. Hæc enim sunt contradictoria.

Respondetur. Non esse hæc duo contradictoria, sed hæc erunt contradictoria. Non respondet divisibile, respondet divisibile, veraque erit negativa, affirmativa falsa. Sed ad verificandam illam negativam, sufficiet quamvis dicatur, non respondere aliquid proportionatum, negando quòd respondeat indivisibile Addo ulterius; Non divisibile, esse Terminum nonnisi negativum, adeoque contradictoriè oppositum divisibili. Sed hunc Terminum indivisibile, ex suppositione arguentis, esse Terminum positivum, importantem aliquā Entitatem realiter distinctam. Quod additum ad varia in hoc genere servire potest.

Quodsi ita formes contradictoriam. Respondet indivisibile, non respondet indivisibile. Affirmativa erit falsa, vera negativa, sed illa verificabitur, quamvis dicatur nihil proportionatum respondere tunc. Et sicut ex hoc negativo termino: est non album, non est licitum inferre: ergo est nigrum; ita & ex hoc termino: non respondet divisibile, licitum non erit inferre. Ergo respondet indivisibile. Item ex hoc termino non respondet Indivisibile, licitum non erit inferre: ergo respondet divisibile. Quæ omnia in hoc fundantur, quia sicut datur Medium inter, Non album & Nigrum, ita datur Medium, inter Indivisibile & Divisibile, nempè Non proportionatum.

QUÆSTIO VI.

Explicatur quid sit continuatio?

Dicendum Est primò. *Continuationem non fieri per puncta continuativa.*

Probatur I. Quia post puncta continuativa vel sequitur pars vel punctum? Si punctum Ergo tota quantitas componetur ex punctis; Si pars: Quæro estne illa continua vel non. Si continua. Ergo continuationem habet independenter à puncto. Ergo & tota quantitas poterit continuationem habere & non à puncto; Si autem pars illa non est continua, quid erit in continuo continuum. Et si illa pars non est continua. Ergo nec divisibilis, sola enim continua divisibilitatem propriam ut suppono habent. Unde etiam nō dicuntur propriè duo Angeli dividi, quando localiter à se separantur.

Respondebis continuam illam esse partem, sed continuatione habita vi illius puncti.

Con-

CONTRA. In quonam stat, ista habita beneficio puncti continuatio, non per positionem alius puncti continuativi, hoc enim non admittitur, sed dicitur sequi pars, restaretque quærere, quid sequatur post illud aliud punctum continuativum. Ergo per solam negationem terminorum, cur ergo & simpliciter continuatio, stare non poterit in dicta negatione terminorum, vel in eo, quod tu dicis communicari illi parti, vi puncti: Et sicut ex eo quia formaliter disgregatio visus habetur ab albedine, non potest quidquam albedinis, esse disgregativum visus, & tamen sine albedine, ita nec potest esse quidquam continuatum vi puncti continuativi, habendo in se continuationem, non habendo in se formaliter punctum, illud continuativum. Quod ulterius in hoc resolvitur. Quia effectus formales sunt ipsamet forma unita subjecto apto, punctum autem illi toti parti, utpotè divisibili, non est unitum.

PROBATUR secundò. Si darentur puncta continuativa partium divisibilium, deberent illas partes tangere puncta: Si illas partes tangerent, puncta tangerent se totis, si tangerent se totis, penetrarentur puncta cum partibus. Tunc quæro: puncta illa continuativa, vel penetrarent totum vel partem, vel indivisibile partis: Si indivisibile. Ergo ipsasmet partes, esse indivisibilia concedis: nam post illud punctum attactum à puncto continuativo, necessario propter paritatem rationis, debet sequi aliud punctum, de quo ipso puncto quæritur quid tangat, & sic ulterius, si autem punctum continuativum totum penetrat partem, Ergo bilocatur illud punctum, quomodo enim sine bilocatione, imò toties locatione, idem punctum, natum non nisi indivisibile loci, occupare, occupabit locum divisibilem, utpotè tangendo totum illud, quod habet locum divisibilem: Si autem punctum continuativum penetrat aliquid partis, adhuc plurilocabitur, quia cùm sit indivisibile, erit illic, ubi est divisibile.

RESPONDEBIS. Tangi à puncto continuativo partem indeterminatam.

CONTRA erit. Illa pars indeterminata vel est divisibilis vel indivisibilis, quomodo ei coexistere poterit punctum, tangendo divisibile illud: Si indivisibilis. Ergo præter puncta continuativa, admittis in compositione continui alia puncta, tenebisque sententiam Zenonis.

PROBATUR tertiò. Tum quia, si darentur puncta continuativa, illa vel essent finita vel infinita actu, vel infinita potentia, non erunt infinita potentia, quia omnia sunt actu, aliàs si non omnia sunt actu, non omnia essent continuativa actu, adeoq; in continuo essent aliqua nonnulli potentia continua. Non etiam sunt finita illa puncta, quia aliàs etiam partes proportionales, quibus continuandis illa apponuntur, non essent infinitæ. Non etiam illa puncta sunt infinita actu, sequeretur enim eandem Lineam posse esse simul infinitam & finitam, seu clausam duobus terminis quod ipsum probatur: Supponamus poni columnam rotundam, supponamus incipiendo à primo puncto continuativo columnæ, duc spiralem per omnia puncta continuativa intercepta inter partes proportionales columnæ usq; deorsum: illa Linea & esset infinita, quia & puncta per quæ ducitur per te sunt infinita & non esset infinita, quia clauderetur duobus terminis. Tum quia, si darentur puncta continuativa, illa vel darentur inter partes æquales uni certæ, vel inter partes proportionales non inter priores tantum: Quia non est major ratio de his, quàm de illis partibus, cumque partes proportionales identificentur æqualibus uni certæ, si inter priores intervenit continuatio, interveniet etiam inter posteriores Quod si dantur puncta continuativa, etiam inter partes proportionales idque omnes, & intervenirent illa puncta inter omnes partes proportionales, & non inter omnes; inter omnes quidem, quia non est major ratio de una parte quàm de alia, & non inter omnes quia nunquam dantur omnes partes proportionales, de essentia enim illarum est, non totas esse, quin plures. Et certè vel sub omni imaginabili puncto Loci, est continuativum illud punctum, vel non sub omni: Si non sub omni. Ergo non ubique est continuatio, adeoque non ubique continuum: Si sub omni, Ergo quantitas tota erit nonnisi more puncti. Tum quia, si dantur puncta continuativa vel est sub illis sanguis Christi in calice vel non est? si est, Ergo cùm de novo fit nova continuatio unius partis specierum, cum alia parte specierum, ponetur illic sanguis sine consecratione; Si autem sub punctis continuativis non est sanguis Christi, sequitur quòd mutatis superficiebus per agitationem, confundantur superficies consecratæ cum non consecratis, quod de se videtur inconveniens. Tum quia, si darentur puncta continuativa, sequeretur idem posse esse frigidum ut 8. & calidum ut 8. demus enim unam partem ferri frigefieri ut 8. & aliam calefieri ut 8. cùm non sit major ratio cur frigidum quàm calidum agat, certè punctum inter illa utraque interceptum erit frigidum ut 8. & calidum ut 8. Tum quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, punctum autem continuativum est ens sine necessitate.

DICENDUM secundò est. *Continuationem non esse modum superadditum.*

PROBATUR CONCLUSIO. Sufficienter à non esse continui ad esse continui, transiri potest per solam negationem terminorum, tunc

tunc autem concedendi sunt modi, quando nihil ostendi potest, quòd sit sufficiens mutatio ad transitum ab uno contradictorio ad aliud. Sed unde fit ut cùm materia & forma uniri non possint sine modo, uniri tamen possint sine modo partes continui? ad quod dici potest, quod nulla possit talis negatio ostendi, quæ sufficienter talem transitum salvet, quæ enim illa? jam autem ipsa negatio terminorum, est sufficiens, ad transeundum à non esse continui, ad esse continui. Dicerent alii, inter quæ est unio, non sine superaddito modo, illa necessariò duo debent esse, unio enim non nisi duorum est, cum ergò partes in continuo non sint distinctæ, nec sint actu plures, ideo illas inter se uniri, non erit necesse.

Dicendum tertiò. *Continuationem in recto, esse ipsammet rei quantitatem, pro formali autem dicit instantiam, cum negatione terminorum utriusque extremi.*

Probatur. Quia quæcunque non explicantur per formam aliquam superadditam realem vel modalem, illa explicari debent nonnisi per connotata, ut inductio ostendit & tractatio de distinctionibus. Ergò cùm continuatio non explicetur per aliquid reale superadditum, debebit explicari per connotata, sed non per alia quàm prædicta, quia nulla alia excogitari dariq; possunt. desit enim indistantia, adsint proprii termini, hoc ipso non erit continuatio, idque per locum intrinsecum, quid enim magis intrinsecum continuationi, quàm illius extrema indistare & negare terminos.

Quæ in contra objici possunt, solventur ex dictis in materia de connotatis.

Quæri solet: *An continuum sit ens per se.*

Respondent non pauci. Unionem hanc neque esse per se, neque per accidens, rigorosè loquendo non est per se, quia non est inter ea, quorum unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiæ; Neq; etiam est unio per accidens, quia non est saltem semper inter extrema, quæ sint accidens.

Potest tamen dici ens per se, quando scilicet continuum, est ex substantialibus extremis, uniri natis.

Hinc continuum non est compositum tale, quale fieret, ex duabus animabus inter se unitis, quia nunquam duæ animæ, natæ sunt inter se uniri. Concedo quidem actionem terminatam ad substantiam non esse substantialem, unio tamen inter extrema substantialia continuabilia, erit substantialis; quia actio, in sententia hæc objicientium, non identificatur ipsi substantiæ, propter rationes, quas modales adferunt, potest autem ex dictis, unio identificari continuo, in dictis circumstantiis, attendendoq; ad id, quid sit substantia, pronum est interre actionem, quæ producit substantiam, non esse substantialem; Quia agens sive illa mutetur, sive non mutetur, itemq; terminus eodem se modo habebit, non autem eodem modo habebit se continuum, si continuatio identificata continuato, in dictis circumstantiis mutetur.

QUÆSTIO V.

Quid termini quantitatis, & de reliquis quantitatem concernentibus.

Partienda est Quæstio.

DIFFICULTAS I.

Quid tenendum?

Dicendum est primò. *Terminos quantitatis non esse puncta terminativa distincta realiter.*

Probatur primò. Quia Aristoteles 1. Metaphys. text. 43. universaliter docet magnitudinem non constare ex superficiebus, lineis, & punctis. Et 3. Metaphys. text. 13. Negat superficies esse in corpore solido & Lib. 4. de motu animalium, nullam, inquit, punctorum esse substantiam.

Probatur secundò. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sufficienter autem intelligitur terminata quantitas, si dicat negationem ulterioris extensionis.

Probatur tertiò. Si termini quantitatis sint puncta, tota superficies quæ est terminus quanti, constabit ex punctis, & de hac superficie redibunt argumenta Aristotelica, contra puncta quomodo se tangant. Rursùs demus annihilari illa puncta, sunt enim ut suppono superaddita, secunda superficies quæ sequitur estne ex punctis, an non? si est ex punctis. Ergò & totum illud quantum, est ex punctis, semper enim reperiuntur, aliæ & aliæ superficies, in illo toto quanto; Si autem non est ex punctis. Ergo neq; prior illa superficies est ex punctis. Tum quia ponamus illa puncta non produci, quæro sine illis punctis, dicitne quantitas negationem ulterioris extensionis, vel non? Si non dicit. Ergo erit infinita, non enim habebit determinatam & limitatam extensionem: Si dicet, Ergò otiosa sunt puncta superaddita. Tum quia si darentur indivisibilia terminativa, non possent rationabiliter determinare, an sub illis indivisibilibus terminativis in Eucharistia detur Corpus Christi vel non? Si datur, ut vult Suar. Ergò sequitur poni de novo Corpus Christi, sine ulla consecratione vel transsubstantiatione: nam quando frangitur hostia, de novo acquiruntur puncta terminativa, Ergò illic ponetur Corpus Christi, & tamen nulla erit nova consecratio, & nulla transsubstantiatio, nam frangitur post consecrationem, post quam nulla jam fuit substantia panis. Quodsi sub indivisibilibus terminativis non est corpus Christi, ut voluit Vasq. Contra erit. Quia sub omni eo specierum, est Corpus Christi, sub quo fuit sub-

substantia Panis, ut communis fidelium sensus probat: sub indivisibilibus autem illis, fuit substantia panis. Et si per Vasq. Angelus implens sphæram locabilitatis, est etiam in indivisibilibus terminativis spatii, aliàs præsentia illius esset interrupta, cur non & Christus erit etiam sub indivisibilibus hostiæ.

DICENDUM est secundò. *Terminos quantitatis explicari debere per connotata*, scilicet quòd quantum, in quantum concipitur habere longitudinem, præscindendo à latitudine & profunditate, vocetur Linea. Idem, in quantum concipitur habere etiam latitudinem, vocatur superficies, & idem quantum dum concipitur per modum indivisibilis, vocatur punctum.

Ut autem hoc ipsum concipere possit intellectus habet fundamentum. Cum enim longitudo non sit determinata ad latitudinem, & profunditatem, tantùm potest longitudinem concipere sine latitudine & profunditate, & tunc quantum habet rationem lineæ. Item quantum habens jam longitudinem & latitudinem, cùm non sit determinatum ad habendum tantùm profunditatem, concepta quantitas longa & lata sine profunditate, erit superficies. Denique cùm quantum neque latitudinem, neq; longitudinem, neq; profunditatem determinatas, exigat, quantum sine his omnibus conceptum, dicet rationem puncti. Quando autem dico non esse quantum determinatum ad certam magnitudinem, loquor de terminatione sub sensum cadente, & in linea excedentiæ; nam in nostris principiis deveneri tandem est ad minimum in linea deficientiæ, quo diviso, ulterius non consistat quantitas.

RESPONDET rationibus hîc tactis Maurus qu. 41. Quod ablatis indivisibilibus & maneret palmus terminatus, maneret enim palmus de cujus ratione est esse terminatum, & remaneret interminatus, quia careret termino, de cujus ratione est indivisibilitas, maneretq; terminatus fundamentaliter non formaliter.

CONTRA. Non repugnat nullo superaddito distincto termino, manere palmum dicentem negationem ulterioris extensionis ultra se, quod solum sufficit, si ponatur ad rationem termini; unde nego de ratione termini, esse indivisibilitatem. Quæro ulterius, in quo stet, quòd tantùm fundamentaliter dicatur ille palmus terminatus? si enim dicatur, ideò fundamentaliter tantùm terminatur, quia dicit negationem ulterioris extensionis, quærere restat: cur hoc ipsum, quod tu dicis fundamentaliter terminatum, non sit sufficiens ad salvandam rationem formaliter terminati, ut quid ergò superaddenda alia entitas? rediretq; argumentum quod in simili urgebatur de relatione superaddita. Addi etiam aliquid potest ex concessis à Mauro, quòd indivisibile additum divisibili, non facit majus, quomodo ergò indivisibile multiplicatum potest facere tam magnam superficiem, in qua indubiè est majus & minus. Reliquas rationes, vide in notatis infra.

DIFFCULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR primò. Posito, quod termini stent in negatione solius talis vel talis extensionis, termini quantitatis erunt quid negativum, quod videtur esse contra communem apprehensionem.

RESPONDETUR. Sufficit ut ratione Recti, termini quantitatis, sint quid positivum.

OBJICITUR secundò. Superficies datur nemine cogitante, si autem distingueretur per formalitatem connotativam, non daretur nemine cogitante.

RESPONDETUR. Animalitas Petri à rationalitate Petri distinguuntur, ratione connotatorum, & tamen nemine cogitante Petrus est animal.

INSTABIS. Ex vi responsionis sequitur, quod nec per formalitatem connotativam distingui possit terminus, superficies, linea, idq; ideò quia nullum datur fundamentum concipiendi hanc distinctionem, cùm non detur extensum, quod neque sit longum, neque profundum.

RESPONDETUR. Sicut non datur animal quod neq; sit rationale neq; irrationale, & tamen habet intellectus fundamentum concipiendi animal, ut sic, ita & in præsenti, neq; tamen tunc concipietur ens rationis, secundùm ea quæ aliàs dicta sunt de præcisionibus objectivis.

OBJICITUR tertiò. Loquuntur Mathematici de lineis, superficiebus, punctis quasi dentur.

RESPONDETUR. Loquuntur quidam de illis quasi dentur, sed non tanquam de distinctis realiter, neq; enim illorum est distinctiones examinare, solas enim sectantur imaginationes.

OBJICIT quartò, quidam ex Mauro. Saltem in tempore non potest negari, quòd detur instans seu Nunc indivisibile: quia non daretur ullum præsens condistinctum à præterito & futuro. Unde ulterius tempus ipsum non existeret. Probat secundam Sequelam. Quia illud compositum non existit, de cujus nulla parte verum est dicere quòd existat, sed si non daretur instans, de nulla parte temporis verum esset dicere quod existat, non enim de præterita, hæc enim præteriit, non de futura, quia nondum est. Præsens etiam non est distinctum per te à partibus præteritis & futuris, ergò tempus non existit.

RESPONDETUR. Id verum esse de tempore, quod est anima seu Mathematicè sumpto, non de tempore physicè sumpto, ut dictum suprà. Rursùs cum instans post instans non detur, & cum ex instantibus non possit componi per arguentem

guentem tempus, si ipsæ partes successivæ temporis quæ sunt tempus non existunt unquam, parum refert ut dicatur existere tempus, quod existat instans, quod nec est tempus nec potest illud per se componere, sed tantùm intercipitur in illo. In nostris principiis in tempore physicè sumpto, existunt simul plura minima, quæ sunt ratione velocitatis motus cœlorum, qui ipse motus, est tempus, licet hæc velocitas, sit resolvibilis in minimum motûs jam præexplicatum.

INSTAT idem. Implicat incipere aliquid sine primo, desinere sine ultimo, sed nisi daretur instans initiativum & terminativum, daretur incipere sine primo, desinere sine ultimo, quia inciperet in parte in infinitum divisibili, in qua non est primum & ultimum. Ergo in duratione dantur instantia.

RESPONDETUR. Potest aliquid incipere sine primò, desinere ultimo, si ipsum sit definitivè prius & posterius. Tale autem est tempus, hocq; ipso quia tempus est definitivè prius & posterius, cùm primum non sit prius & posterius, & cum ultimum non sit posterius, & prius, ideo primum tantùm & ultimum tantùm, non possunt componere prius & posterius, adeoq; nec possunt componere tempus. Deinde posset hoc salvari, negatis instantibus & admissis minimis physicis. Sed admissis etiam indivisibilibus, non fit satis difficultati, quia quod definitivè est divisibile, non apparet qui incipiat per indivisibile, sicut existentia albi, non incipit per esse nigri. Quod autem adfertur de creatione Angeli, productione gratiæ jam est supra solutum.

OBJICIT quintò Idem Auctoritates.

PRIMA est August. 11. Confess. cap. 15. Præsens nullum habet spatium.

SECUNDA Auctoritas Arist: qui non rarò habet idem.

RESPONDETUR. Utrumq; loqui de nunc Mathematico: vel quòd Præsens, nullum habeat spatium, quod divisum, adhuc sit spatium, si scilicet si minimum spatii.

TERTIA auctoritas est Mathematicorum, apud quos nihil frequentius quam superficies, linea, punctum, &, si hæc sunt impossibilia, Mathematica habet pro objecto chimæras, nec esset Mathematica Scientia realis, consideraret enim secundas intentiones, sicut Logica.

RESPONDETUR. Quòd Mathematica sit scientia, non abstrahens ab imaginabili, consequenter non erit necesse hæc dari nisi imaginabilia, & ex suppositione, per quas semper Mathematica procedit, erit tamen scientia realis, quia non attendit ad ipsas imaginationes adeoq; intentiones ut Logica; sed objecta illarum, quæ possunt non esse realia. Sicut Metaphysica attendendo ad Universale, non attendendo autem ad intentiones, sed ad objectum, est Scientia realis; licèt ipsum Universale, non sit quid reale ponibile in se à parte rei.

INSTAT idem. Duo plana tangunt se in sola superficie extrema, non verò in profunditate, alioquin penetrarent se secundùm profunditatem. Atqui tam quòd tangit, ab eo quod non tangit, tam id quòd tangitur, ab eo quod non tangitur, distingui realiter necesse est. Idemq; ostenditur in cylindro, sphæra &c. tangentibus planum.

RESPONDETUR. Per nos nec ipsæ superficies se penetrant, & si se penetrarent etiam profunditates se penetrarent; sed quidquid sit de hoc, concedo quod duo plana secundùm superficies solas se tangant, id est sint sibi immediatæ. Concedo quod tangens ab eo quod non tangit sit distinctum realiter, ut antea dictum quoad entitatem, sed nego quod sit distinctum quoad esse formaliter superficiei præcisè. Idem dicendum est de illuminatione superficiei, cum non illuminetur profunditas.

Recentiorum Argumenta pro distinctione indivisibilium entitativorum & terminativorum.

OBJICIT primò Maurus Quæst. 41. Ita expressè docet Aristoteles, quòd in magnitudine dentur puncta, lineæ ac superficies indivisibiles, in tempore instantia partibus carentia, ut mirum sit, dubitari de mente Aristotelis.

RESPONDETUR. Aliud est quærere, an posuerit Aristoteles lineas & superficies indivisibiles in magnitudine, aliud an distinctas; prior propositio est vera, posterior falsa, ipsa enim quantitas divisibilis, in quantum concipitur extensio, vel gerit vicem extensi in latum, & in longum, non in profundum, erit superficies, sed nego quod superaddita sit, sicut ipsa entitas Petri, in quantum est principium actuum sensandi est animalitas, neq; tamen est necesse animalitatem esse superadditam.

INSTAT idem ex Auctoritatibus.

PRIMA est. Ex 6. Physic. ubi postquam Tex. 1. ad 24. demonstrasset continuum non constare ex indivisibilibus, concludit: *Manifestum ergò est quod nullum continuorum est impartibile*, ac subjungit immediatè, *Necesse est autem ipsum Nunc, quod non per alterum, sed per se & primo dicitur, indivisibile esse, & in omni tempore tale inesse.*

RESPONDETUR. Concedo quod Nunc sit indivisibile, concedo quod quoad officium & æquivalentiam istud Nunc, insit tempori, sed Nego inesse tanquam aliquid superadditum. Vel loquitur Aristoteles de tempore prout est in anima, & in illo ponit *Nunc*, non autem de tempore physicè sumpto, ut dictum suprà.

SECUNDA AUCTORITAS. Quia ibidem tex. 29. concludit: *Quod igitur sit aliquid in tempore indivisibile, quod dicimus esse ipsum Nunc, manifestum est ex iis quæ dicta sunt.*

RESPONDETUR. Etiam hîc Aristotelem, non loqui de Nunc superaddito realiter, vel

loquitur de tempore ſecundùm quod eſt in anima,in quo indubiè datur Nunc , Verificativum extrinſecum alicujus inſtantis intrinſeci; non autem loquitur de tempore Phyſicè ſumpto, quod eſt menſura motus ſecundùm prius & poſterius , in eo enim quod definitivè eſt prius & poſterius,non datur Nunc. Nunc enim indiviſibile eſt, prius autem & poſterius diviſibilia ſunt.

Tertia Auctoritas eſt S.Auguſt. in lib. Confeſſ. pluribus locis, cap. 15. *Præſens nullum habet ſpatium.* Cap. 21. *An metimur tempus in præſenti?* Cap. 26. *Non metior præſens,quia nullo ſpatio tenditur.* Cap. 28. *Quis negat præſens tempus carere ſpatio, quia in puncto præterit.*

Respondetur. Has omnes Auctoritates non plus velle, quam , quod Nunc & præſens ſint quid indiviſibile , ſed negatur dicere Auguſtinum, eſſe id Nunc, ſuperadditum ipſi tempori fluenti , & ipſi prius & poſterius incluſo eſſentialiter in tempore. Vel certè loquitur Auguſt. de tempore prout eſt in anima , non autem de tempore Phyſicè ſpectato.

Objicit ſecundò idem. Omne finitum ex utraq; parte habet primum principium , & ultimum finem, ſed continuum eſt finitum ex utraque parte, ergo habet primum & ultimum, ſed primum & ultimum ſunt indiviſibilia, hoc ipſo enim ſi eſſent diviſibilia, haberent aliud principium & alium finem.

Respondetur. Imprimis in principio tenentium partes proportionales, dici poteſt, omne finitum ſed diviſibile, debere etiam habere primum in ratione diviſibilis & ultimum , ſed non abſolutè primum,non niſi autem abſolutè primum, eſt indiviſibile. Alii dicerent eſſe illic primum æquivalenter & quoad officium, non autem primum formaliter. In noſtris autem principiis dici poteſt, ipſum Minimum totum, eſſe primum,& Minimum totum,eſſe ultimum, non erunt tamen indiviſibilia ob dicta aliàs.

Objicit tertiò idem. Quia omne finitum finitur extremitate , in qua poſſit tangere aliud finitum,vel cum illo continuari , ſed extremitates quibus duo finita ſe tangunt , ſunt penitus indiviſibiles , quando enim unus palmus tangit alium palmum , tangunt ſe in extremitatibus ſeu ſuperficiebus , ſecundùm verò profunditatem non ſe tangunt,ſed id in quo ſe tangunt,debet contradiſtingui ab eo , in quo ſe non tangunt. Ergò ſuperficies diſtinguitur à profunditate,atque adeò eſt indiviſibilis.

Respondetur. Quod attinet ad hanc propoſitionem. Illi palmi non ſe tangunt ſecundùm profunditatem , hoc eſt non inſinuant ſe ſibi illæ tangentes ſuperficies,Concedo propoſitionem: Non ſe tangunt ſecundum profunditatem,hoc eſt huic corpori tangenti trinè dimenſo,adeoq; dicenti profunditatem, non competit eſſe profundum, Nego. Si enim tangens, eſt trinè dimenſum , dicit profunditatem, non erit ergo indiviſibile quid in profundum , quod tamen intendit objectio. Suppono autem ex dictis quod per nos eadem quantitas in quantum habet rationem averſæ,ſit profundum,in quantum habet rationem converſæ , ſit ſuperficies: Sicut idẽ diverſo reſpectu eſt acclivè & declivè.

Instat primò. Quando unus palmus tangit alium palmum eſt aliqua longitudo ac latitudo condiſtincta à profunditate , ergo illud quod tangit, eſt indiviſibile.

Respondetur. Ex dictis negando Antecedens. Palmus enim ille eſt corpus trinè dimenſum , adeoq; habens profundum , nec tamen illud corpus, dicens profundum , penetratur, quia ille tactus, non eſt per inſinuationem aliquam,adeoq; intreitatem, quæ arguit penetrationem,ſed tangit per hoc, quòd inter illud corpus dicens profundum, & inter aliud corpus dicens item profundum, nihil mediet.

Instat ſecundò. Non ſufficit ad contactum in ſuperficie, quod inter duo corpora nihil mediet: ſed requiritur ut detur aliquid in quo ſe tangant,contradiſtinctum ab eo , in quo ſe non tangunt: hoc autem,eſt indiviſibile.

Respondetur. Nullum argumentum adferri, quod ad contactum requiratur aliquid medium inter tangens & tactum quantum.

Addo. Diſtinguendas eſſe has in præſenti propoſitiones; Ly ſecundum profundum fit tactus; Ly quod habet profundum tangitur. Ex prima ſequitur penetratio; ex ſecunda non ſequitur, ſed etiam ſimul excluditur ratio indiviſibilis in profundum, quam adſtruere arguens intendit.

Instari poteſt tertiò. Poſito quòd tactus iſte conſiſtat in hoc , quia inter hoc & illud quanta, nihil intermediat ; vel intermediare poteſt: quæro vel intermediat ſuperficies inter illud profundum vel non intermediat? Si non intermediat, ergo nec hoc eſt profundum , nec illud ſuperficies; Si intermediat,ergo hoc ipſum tangit, hoc autem non dicit profundum, quia tactivum, non eſt profundum: Si non eſt profundum, ergo habet indiviſibilitatem in profundum.

Respondetur. Pone annihilari à Deo omnia illa puncta ſtatuitiva longitudinis & latitudinis ſine profunditate, quomodo illa ſubſtrata quæ erant terminata ſe tangent? & quod oppoſiti in præſenti dicerent,idem nos dicemus. Quæro item quomodo ipſa ſubſtrata tangent illam ſuperficiem ſuam? Suam inquam & non alterius palmi. Quod ſi dicas in nullo tangere,ſed ſolùm eſſe immediata,quia tactus fit per extrema, illa autem ſubſtrata independenter ab illis ſuperficiebus non habent extrema; id immeritò dicetur,nam etiam inter illa ſubſtrata ſuperficiebus & inter ſuperficies nihil intercipitur, vel intercipi poteſt,habentq; rationem duorum , quid

ergo

ergo illis deest ne se tangant? tunc quæro quomodo se tangent? immo quæro! quomodo illud substratum tangat suam superficiem?

Directè ad instantiam dico, quòd inter profundum intermediet superficies sed non quomodocunque, sed corporis trinè dimensi: si est superficies corporis trinè dimensi, adhuc non erit exclusio profundi, consequenter nec invehetur indivisibilitas; unde ut dicebam supra tactivum quidem est profundum, adeoque non est indivisibile, sed non est tactivum secundùm profundum, ut ita penetratio excludatur.

Objicit quartò idem. Columna tangit planum secundùm longitudinem non secundùm latitudinem: idq; eo, quia columna secundùm latitudinem est curva, planum secundùm longitudinem est rectum, curvum autem non correspondet recto.

Respondetur. Dictum alibi sphæram perfectam repugnare, consequenter repugnat dari & columnam perfectam; stando autem in principio adlato, columna non tangit planum secundùm latitudinem, ita tamen ut tangat corpus, dicens latitudinem; consequenter non tangit corpus dicens indivisibilitatem latitudinis.

Instat. Quidquid sit an sit possibilis columna, v. g. perfecta, tamen omnis superficies, vel est plana, vel curva, vel partim plana, partim curva, ergo dantur in illa aliquæ particulæ planæ & aliæ curvæ, & quidem perfectè, nam tandem debet deveniri ad partes homogeneas, istæ ergo particulæ perfectè planæ, & perfectè curvæ, dum se tangunt, non possunt se tangere in superficie, alioqui superficies curva congrueret planæ, quod implicat, ergò se tangunt vel in puncto vel in linea.

Respondetur. Supposito, quod non possit componi quantitas ex indivisibilibus, nec linea etiam poterit componi, & tamen linea columnæ perfectæ, tangens planum perfectum, deberet componi ex indivisibilibus; hoc ipso enim esset superficies, quia divisibilis in latum, adeoque non linea. Directè ad argumentum dici potest, negando dari ullas particulas perfectè curvas, quia illæ perfectè curvæ, deberent tangere planum perfectum in puncto, consequenter planum componeretur ex indivisibilibus & ipsa curvitas, cujus oppositum alibi probatur. Tenendo autem adlatum principium dici potest, quod particulæ perfectè planæ, & perfectè curvæ, non possint se tangere in superficie, hoc est secundùm superficiem, tangant se tamen habendo superficiem, adeoque non ad exclusionem lati.

Objicit quintò idem. Præter tempus, quod solum est præsens ratione partis vel quasi partis, dari aliquid debet præsens ratione sui, sed nullum divisibile est præsens primo & ratione sui.

Respondetur. In communibus principiis sufficit aliquid dari præsens in esse fluenti, quod autem est præsens in esse fluenti, non debet esse indivisibile. In nostris autem principiis in tempore Mathematicè spectato, seu in tempore secundùm quod est in anima, datur Nunc indivisibile, in tempore autem Physicè spectato, datur Minimum motus cœlorum, quod est præsens præsentialitate minima, quod tamen minimum, non est indivisibile. Vide alibi dicta.

Objicit sextò idem. Admissis indivisibilibus omnia optimè explicantur.

Primò explicantur Definitiones, continui & contigui, atq; eorum differentia.

Respondetur. Etiam non admissis punctis terminativis distinctis, continua sunt quorum extrema sunt unum, hoc est quorum neutrum dicit negationem ulterioris extensionis, contigua autem sunt, quæ dicunt hanc negationem.

Secundò. Explicatur cur heterogenea etiamsi intimè permisceantur cur non continuentur?

Respondetur. Non tantùm ipsi termini, sed nec ipsæ substantiæ illorum corporum divisibilitatesq; permiscentur, ergo hæc impermixtio reduci non potest in terminos hos superadditos.

Tertiò explicatur differentia variorum contactuum, qui sunt contactus in puncto, in linea, in superficie.

Respondetur. Contactus in puncto tantum, in linea tantum, in superficie tantum, nulli dantur; quia nec dantur puncta tantum, &c. hinc nec hæc explicari debent, quomodo fiant.

Quartò. Explicatur rectè differentia contactus adæquati & inadæquati.

Respondetur. Non admissis punctis superadditis rectè id explicatur, si enim nihil inter totum tactivum & tactum mediet, erit contactus adæquatus, si aliquid mediatè possit vel mediet, erit contactus inadæquatus.

DIFFICULTAS III.

Notantur Quædam.

Noto primò. Aristotelem dicere quòd continuum sit, cujus partes copulantur termino communi, sed per hoc non intellexit puncta continuativa distincta realiter; cùm non dicat Aristoteles copulari partes continui, termino communi distincto realiter, consequenter sufficiet, ut supra dixi, salvare continuationem per continuativam formalitatem, & sicut quia in definitione hominis ponitur animal, non sequitur animal esse realiter quid superadditum, ita nec

nec ex positione extremi continuativi, in definiendo continuo, sequitur distinctio ejusdem realis.

Noto secundò. Quâ ratione distinguantur continua & contigua; quia scilicet continua & contigua, quantumvis ponantur intimè præsentia, tamen contigua non important negationem & destructionem terminorum, important continua: Sed sequeturne exinde, quod materia toto mundo sparsa, sit ens continuum? Concedunt aliqui, ponuntq; distinctionem esse formarum, sed non materiæ. Sed videtur oppositum sentiendum, ponendaq; non nisi contiguatio, nam tam verè materia aquæ & vasis est terminata, quàm ipsum vas & aqua, & si vas & aqua sunt non nisi contigua, nec materiæ illorum erunt continuæ.

Noto tertiò. Posse admitti quantitatem supernaturalem.

Ratio. Quæ enim in illa implicantia, & si datur modus existendi in loco supernaturalis, ut si res corporea tota in toto & tota in qualibet parte existat, cur non dabitur modus extendendi supernaturalis? Dantur item qualitates supernaturales, dotes item supernaturales corporis gloriosi, cur non possibilis erit etiam quantitas supernaturalis, quæ etiam sit receptivum connaturale illarum dotum, ut volunt aliqui apud recentiorem Suar.

Dices. Quantitas est proprietas materiæ, non est autem possibilis materia supernaturalis. Ergo neque quantitas supernaturalis.

Respondet recentior Suar: Possibilis est subsistentia supernaturalis, quæ tamen est proprietas substantiæ naturalis, cur non etiam erit possibilis supernaturalis quantitas, quamvis sit proprietas materiæ? Dici deinde potest, non quamcunq; quantitatem esse proprietatem materiæ, eamq; naturalem, sed nonnisi aliquam quantitatem, eam scilicet, quam nata est ex se emanare materia, sed non eam, quæ potest educi ex materiæ potentia obedientiali.

Instabis ex recentiori Suar: Non videtur excogitabilis quantitas, quæ non debeatur alicui materiæ; nam quæcunq; quantitas excogitabitur, hoc ipso excogitabitur, proportionata illi materia. Non est autem possibilis materia supernaturalis.

Respondetur. Cur non est possibilis quantitas talis, cui non sit excogitabilis proportionata naturaliter materia, sicut est excogitabilis qualitas, nulli substantiæ proportionata.

Noto quartò. Quid sit sentiendum de hoc principio Mauri: Quòd puncta terminativa non tangant partes divisibiles, sed purè terminent, nam illa se tangunt quorum extrema sunt simul, sed indivisibilia non habent extremitatem, sed sunt ipsæ extremitates, unde ad hoc ut alia se tangant, debent esse potentiâ tactiva. Hinc etiamsi nihil mediaret inter duos Angelos, adhuc non se tangent contactu quantitativo de quo loquimur, quia non sunt potentiâ tactiva. Duo autem requiruntur, ut aliqua sint potentiâ tactiva, primò ut habeant Id Quod; secundò ut habeant Id Quo. Id Quod debet esse divisibile & habens extremitatem; Id Quo indivisibile:

Sed negari debet quòd puncta terminativa si dentur, sint purè terminativa & non tactiva. Pone enim per impossibile vel possibile illa non esse unita terminabili, non terminabunt: Si autem supponantur terminare nonnisi unita, quî id facient non tangendo terminabile?

Circa hanc propositionem: Illa se tangunt quorum extrema simul. Duo distingui possunt, subjectum cujus extremum, & ipsum extremum; sicut ergo licet extrema non sint subjectum, adeoq; quorum extrema, sed ipsum extremum, tamen ipsa etiam extrema se tangunt, ita quamvis substrata terminis non dicerentur habere extrema, cur non dicentur se tangere? Videtur ergo hæc esse nonnisi species tactûs, si aliquorum extrema sint simul, non autem ut sic ratio tactus. Immò probaret hæc ratio quòd nec extrema duorum palmorum se tangant, sed solùm palmi, cùm extrema inter se comparata nõ habeant extremitatẽ, sed sunt ipsæ extremitates.

Quod adfert de Angelis, certum quidem est quòd duo Angeli non se tangant quantitativè, sed cùm habeant rationem duorum possitque nunc intercipi aliquid inter illos, nunc non intercipi, casu quo nihil intercipiatur, quid illis deerit ne se tangant? hoc sensu quòd habeant secum immediationem, qualem habent corpora tangentia, & tamen tunc non erunt extrema tangentia; si autem corpora sint materialia unum quantum & divisibile, aliud terminus quantitatis, casu quo inter illa nihil intercipi possit, quid deerit ne dicantur se tangere?

Concedo quòd ad actuale tangere requiratur potentiâ tactivum; Sed restat quærere: cur substratum extremis terminativis, non potest diverso respectu esse ratio ut quod, & ratio ut quo tangentis? Et sicut duo similia non sunt tantùm ratio ut quod similitudinis in communioribus nostrorum principiis, sed etiam ratio ut quo realiter loquendo, cur idem hîc non eveniet?

Ex quo notato formatur jam in oppositum tale Argumentum. Substratum punctis terminativis vel tangit per alia puncta superaddita illa priora puncta terminativa: vel seipso: Si aliis punctis, redibit quæstio de iisdem; Si seipso, ergò & aliam superficiem, aliudq; corpus potest tangere se ipso.

Noto quintò. Quid sentiendum de hoc? Utrum indivisibilia penetrentur cum partibus divisibilibus quas terminant. Dicit Maurus, quod propriè nõ penetrentur, illa enim propriè pene-

trantur, quæ sunt in eodem loco secundùm modum essendi in loco, superficies autem sphæræ & sphæra v.g. non sunt in eodem loco, secundùm eundem modum essendi, nam sphæra est in loco tanquam clausa intra superficiem, superficies autem est in loco, tanquam claudens sphæram intra se.

Sed imprimis inquiri potest, quid intelligatur per Ly: ea penetrantur quæ sunt in eodem loco, secundùm eundem modum essendi; nam sphæra & quadratum spissitudine respondens sphæræ, penetrari possunt, & tamen hæc duo modum essendi in loco, non eundem habebunt; Sphæra enim habet modum essendi in loco rotundum, quadratum autem, habet modum essendi planũ. Quòd si hîc salvari potest penetratio, cur salvari non poterit in superficie punctuali & sphæra? Deinde redit difficultas, superficies punctis terminativis constans & clauderet sphæram, ut supponitur, & non clauderet, quia penetraretur cum illa, nam si punctum additum puncto, penetratur cum puncto, ita additum divisibili penetrat divisibile cui additur. Denique quando dicitur quòd illa superficies & sphæra non penetrentur propriè, sequitur & non penetrari propriè ut vult respondens, & penetrari propriè, quia ad hoc non aliud requiritur, nisi ut res materialis una, se tota tangat aliam rem materialem, quod tunc habetur.

Addo tamen, quòd alia sit hæc propositio; tangitur corpus trinè dimensum, quod etiam est profundum; & alia hæc; tangitur secundùm formalitatem & connotationem non nisi. Hæc secunda propositio est falsa, tactus enim qui est quid Physicum non fit in formalitatibus; prima autem propositio est vera, & ex veritate illius sequitur, quòd non sit illîc distinctio lati quod tangitur, à profundo, adeoque nec superadditio merè latitudinis.

DISPUTATIO XI.

De infinito.

PRÆMITTO primò. Antiquos apud Aristotelem 3. Phys. textu 63. definiisse olim infinitum. *Quod sit id cujus nihil est extra.* Orta postea inter recentiores lis, debeatne hæc defendi definitio? sed quod non debeat:

RATIONEM primam ponit Oviedo, quia illi qui usurpabant hanc definitionem censebant infinitum esse impossibile, cur ergo communem definitionem rejiciunt, si utraque definitio ad chimæram terminatur.

RESPONDERI potest. Homo-Leo, est Chimæra, & tamen, si homo-leonem definiat quis, quod sit mugibile, rugibile, malè definiret, sed definiendus esset quod sit animal rationale rugibile. Ergo etiam bonitas definitionis ad Chimæram se extendit. Immo in communi datur definitio & conceptus quidditativus entis rationis, nõ ergo inde, quia infinitum Chimæra, est, una præ alia definitio, præeligi non debet.

RATIONEM secundam ponit idem. Quia ex hac definitione sequitur dari infinitum, quod negant ita definientes; assumptum probat: quia extra collectionem rerum possibilium nihil est extra: Ergo collectio rerum possibilium, erit infinita.

RESPONDETUR. Sicut possibilia non sunt omnia actu à parte rei, ita nec sunt infinitum Categorematicum, quod solùm negatur. Nec apparet, quòd de hoc non egerint antiqui.

RATIONEM tertiam ponit Aristoteles: quia illud quod non debet esse extra, vel est aliquid pertinens ad infinitum, vel aliquid non pertinens: Si pertinens, tunc omne ens perfectum, erit infinitum, quia omne ens perfectum, debet habere perfectionem sibi debitam, adeoque nihil perfectionis illi debitæ, extra debet esse; si autem est aliquid impertinens ad infinitum, sed spectans ad aliquid aliud, mala erit definitio, quia posito uno infinito, posset poni aliud.

RESPONDERI posset: quòd per ly nihil ejus est extra, debeat hoc intelligi; nempe infinitum est, quod habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, in quo est infinitum, ex quo non sequetur, posito uno infinito, posse vel debere poni aliud.

PRÆMITTO secundò: *Duplex est infinitum*, Categorematicum & Syncategorematicum. Prius illud est, quod constat entitatibus simul positis, ex quibus actu semper accipere sit, & nunquam idem. Posterius autem est, quod constat entitatibus nunquam simul ponibilibus, ex quibus semper accipere sit, & nunquam idem. Prioris exemplum est infinitum Angelorum, si poneretur: posterioris, æternitas à parte post, de priori dubitatur, posterius infinitum omnes admittunt.

PRÆMITTO tertiò: *Consentire omnes quod infinitum creatum, in Essentia, dari non possit.*

Prima Ratio est, quia infinitum in essentia, sicut includit infinitatem esse, ita includere debet infinitatem perfectionum: si includit infinitatem perfectionum, deberet infinitudinis perfectionum radicem includere, radix autem infinitudinis est independentia, independentiam autem includere non potest, quia esset Ens A se, creatura autem non potest esse Ens A se.

Respondere posset, huic rationi in illa creatura dandam radicem infinitarum perfectionum, fundatarum non in asseitate, sed in participatione Divini esse; secundùm mensuram requisitam ad infinitationem creaturæ, cum hæc non repugnet.

Secunda Ratio est: Quia si daretur infinitum in essentia, daretur infinitum in omni ratione entis; si daretur infinitum in omni ratione entis, daretur & posse agere infinitum, esse enim infinitum, requirit etiam posse agere infinitum. Si autem competeret creaturæ posse agere infinitum, conveniret Creaturæ omnipotentia, hoc autem dici non potest, quia & posset omnia & non posset omnia, posset omnia ut supponitur, non posset autem omnia, quia se ipsam producere primo non posset.

Respondere posset, Creaturam illam habituram potentiam infinitam in agendo; non tamen omnipotentiam, quia in genere potentiæ, dari potest infinitas, sine prædicato omnipotentiæ, quà talis; quia potest etiam dari infinitudo quædam potentiæ noscendi Syncategorematicè infinita, sine ullo prædicato omnipotentiæ: & sicut ex eo, quòd DEUS non possit producere Chimæras, non desinit esse omnipotens, sic nec creatura desinet ex eo esse infinitæ potentiæ, quia se producere non potest, sicut nec desinit habere potentiam obedientialem infinitam Syncategorematicè, quamvis nullam potentiam obedientialem ad seipsam producendam habeat. Deinde posset habere infinitudinem potentiæ, non quoad efficere, sed quoad emanare perfectiones &c.

Tertia Ratio est, ex iis, quæ adfert Fassolus, concedens in aliis materiis infiniti creati possibilitatem, non in hoc; idque ex eo: Quâcunque essentiâ positâ, potest alia dari perfectior. Ergo apparet primam infinitam non esse, quia aliàs infinito qua tali, majus dari posset. Deinde quacunque creatâ essentiâ positâ, inter illam & essentiam Divinam est distantia infinita. Ergo alia possibilis est perfectior adeoque magis infinita.

Respondere potest, has rationes in Principiis Fassoli, non concludere, quia posito semel infinito, poni potest bis infinitum & tamen per hoc non desinit esse infinitum. Ergo. Certè si daretur infinitum hominum, in illo infinito per oppositum, majus esset materialiter infinitum capillorum, neque tamen per hoc desinit infinitum hominum, esse infinitum. Cur ergo esset destruenda ratio infiniti in essentia, quamvis daretur majus infinitum in essentia, nempè infinitudo Divinæ essentiæ? Deinde quamvis inter extensionem quamcunque & immensitatem Divinam, sit infinita distantia, tamen in principiis Fassoli non obstat quominus detur extensio infinita, sic nec obstabit eadem distantia inter essentiam creatam & increatam, quominus detur essentia creata infinita.

Sed hæc solutio rationum procedit nonnisi in sententia tenentium infinitum in aliis materiis possibile, nam de cætero illæ, tenent secundum ea, quæ inferiùs adferentur. Nunc jam ad magis disputabilia accedamus.

QUÆSTIO I.

De essentia & existentia actuali infiniti.

Dicendum est primò. *Essentiam seu definitionem infiniti, eam esse* ex Aristotele: *Infinitum est cujus secundum quantitatem accipientibus semper aliquid accipere extra est.* Ly quantitatem, non pauci secernunt à definitione infiniti, eò quod hæc definitio videatur soli infinito in magnitudine competere. Ceterùm quantitatem liberaliùs accipiendo, hoc est pro mensura finita, benè omni generi infiniti competere poterit.

Probatur. Definitionis Aristotelicæ bonitas, quia competit omni soli & semper proceditque per prima.

Ad pernoscendam meliùs essentiam infiniti, examinandum est, an repugnet infinito claudi terminis. Posse infinitum claudi terminis, docuerunt Arriag: & Hurt: Communiter sentiunt oppositum Authores.

Impugnat hanc positionem stans pro communi sententia recentior Suar: quod habet finem non est infinitum; quod clauditur terminis, habet finem. Ergo quod clauditur terminis non est infinitum.

Respondere posset, huic rationi ex dictis auctoribus. Quod habet finem propriè, hoc est nō intercipiendo medium, quod tamen per mensuras finitas transiri non potest, illud non est infinitum: sed si habet finem impropriè & intercipiendo mediū, quod per finitas mensuras transiri non potest, falsum est, quòd illud non sit infinitum.

Impugnat secundò idem. Ponamus lineas A C & A B. pyramidaliter erectas, supra basim A D B. easque infinitas, eo casu constitueretur pyramis infinita; ducantur postea à costa ad costam lineæ, ita ut prima linea ducta à primo puncto, ad primum punctum costæ, constet duobus punctis, tertia tribus &c. & sic proportionaliter procedatur usq; ad basim, quæ supponitur esse infinita, clausa tamen duobus terminis, quo casu devenire erit ad lineam maximam finitarum, quæ sit proxima lineæ sequenti infinitæ? & hoc implicat quia illa immediatè sequēs linea & esset

eſſet infinita & non eſſet infinita: eſſet ut ſupponitur, utpotè baſis A.D.B. infinita, non eſſet autem, quia maximam finitarum, non niſi exceſſu finito ſuperaret.

Responderi poſſet etiam huic argumento, quod ſcilicet non ſit devenire unquam ad lineam maximam finitarum, hæc enim implicat, ſed eſſet tantùm prima quidem linea finita, ultima autem infinita, inter quas ſine numero ſunt aliæ & quaſcunq; poſueris, præter ultimam, adhuc aliæ & aliæ erunt ponibiles. Et ſicut nec eſt nec videtur à DEO in poſſibilibus infinitis, maximus numerus finitus poſſibilium, quamvis videat & ſint poſſibilia infinita; ſic nec in conſtructione illius pyramidis erit linea maxima finitarum. Et certè penultima linea, non poteſt dici finita, quia aliàs etiam ultima, deberet eſſe finita utpotè penultimam excedens non niſi duobus v. g. punctis, cumque excedat lineas antè ſe infinitas poſitas & quidem excedat longitudine, hoc ipſo debebit eſſe infinita, & quamcunq; determinaveris lineam quam ſequens ſit infinita, etiam illa erit infinita. Dicentque oppoſiti: ex imaginatione finitorum, procedi ad imaginationem infiniti, quaſi pedetentim procedendo per menſuras finitas, tandem ſit devenire ad menſuram infinitam immediatè.

Reſtaurari poteſt ſic adhuc argumentum, vel quamcunq; penultimam ſuperat ſequens linea duobus non niſi punctis, vel pluribus: ſi pluribus, non ſtatur in ſuppoſitione, ſi duobus: Ergo ultima linea penultimam non niſi etiam duobus punctis ſuperabit, nec habetur per quid evadat ad infinitudinem.

Responderi poſſet, ultima linea eſt infinita. Sed nego etiam penultimam non eſſe infinitam propter rationem allatam, per quid ergo conſtituetur in infinitudine? dicent conſtitui per tranſitum inconſummabilem.

Impugnat tertiò Ovied. Si infinitum poſſet claudi duobus terminis, poſſet habere ante æternitas primum, & poſt æternitas ultimum, quod ipſum eſſet facere finitam æternitatem & quæcunque menſura præteriiſſet, finita eſſet. Et certè ſi ſemel aſſeratur, infinitum poſſe claudi terminis, dicam horam quamvis claudatur terminis, fore infinitam.

Responderi poſſet, horam clauſam terminis, non eſſe infinitam, quia habet tranſitum conſummabilem. Ne æternitas à parte ante, habeat primum, obeſt abſurdum; ſi enim haberet primum, haberet & ſecundum, de quo ſecundo non poſſet dici quòd ſit ab æterno, ſeu quod ſit infinitum à parte ante, cum ante illud ſecundum, præceſſerit adhuc primum, & tamen æterno ante, nihil eſt prius: quod ſi illud ſecundum non eſt ab æterno, nec primum erit ab æterno, utpotè non ſuperans ſecundum, niſi uno inſtanti; nullum autem eſt abſurdum in eo, ut infinitum ſecundum id, ſecundùm quod habet rationem finiti, non ſit infinitum; ut non eſt infinitum, ſecundùm quod habet rationem primi & ultimi; ſit tamen infinitum, quia habet tranſitum inconſummabilem, per finitas menſuras. Quæ autem dicta ſunt de æternitate à parte ante, proportionaliter dici debent de æternitate à parte poſt; quòd non poſſit habere ultimum, quia aliàs deberet habere penultimum, quod penultimum non poſſet eſſe æternum à parte poſt, utpote habens poſt ſe aliud, quod ipſum non poſſet eſſe æternum à parte poſt, utpotè ſuperans nonniſi uno inſtanti penultimum, quod probatum eſt, non eſſe æternum à parte poſt. Reflectit hæc diſparitas ad hoc, quod æternitas à parte ante, præter tranſitum inconſummabilem importet negationem prioris, quod non eſt neceſſe reperiri in aliis infinitis.

Impugnat quartò idem. De ratione infiniti non eſt, ut pertranſiri non poſſit, nam æternitas à parte ante pertranſiit, & tamen eſt infinita.

Respondetur. Quando dicitur infinitum non poſſe pertranſiri, ſupple non poteſt pertranſiri per finitas menſuras, benè enim pertranſiri poteſt per menſuras infinitas, & quia ita pertranſiit æternitas à parte ante, ut dies hodiernus ab æternitate à parte ante diſtet infinitè & per menſuram infinitam, hinc fit ut ſalvari poſſit tranſitus inconſummabilis in æternitate, à parte ante.

Impugnari inſuper poteſt quintò: Tum quia, ſi infinitum poſſet claudi terminis, & clauderetur primo & ultimo, & ultimo, & non clauderetur: clauderetur ut ſupponitur; non clauderetur autem, quia quod pertranſiri non poteſt, non habet ultimum; ſed infinitum pertransiri non poteſt. Ergo. Major probatur: ſi id quod pertransiri non poteſt haberet ultimum, & haberet ultimum, & non haberet: haberet quidem ut ſupponitur, non haberet autem, quia ſi haberet ultimum, huc ipſo pertransiretur deſitione ſcilicet factâ in ultimo. Neque dicas tantum ratione medii interjecti, ſalvari debere, quod habeat tranſitum inconſummabilem, quia etiam dicam, ideo habet tranſitum inconſummabilem in medio, quia non habet terminos, & ſi etiam in medio, & medii medio clauderetur terminis, non haberet tranſitum inconſummabilem. Ergo apparet requiri ad tranſitum inconſummabilem. Negationem clauſuræ per terminos. Tum quia infinitum clauſum terminis & haberet terminum tranſitum inconſummabilem finitis menſuris, & non haberet quidem, ut ſupponitur, haberet autem, quia non cadit in imaginationem, rationeq; nulla probari poteſt, ut id quod habet ultimum, non poſſit exhauriri, quantumvis multiplicatis finitis menſuris. Sic v. g. quamvis ulna non ſit ita magna ut centum cubiti, quia tamen centum cubiti clauduntur terminis, una ulna pertranſire poteſt, licet multiplicata, centum

cubitos.

cubitos. Et si centum cubiti non clauderentur termino, hoc ipso non jam essent centum cubiti, sed infinita longitudo. Ergo apparet transitum inconsummabilem formalisari negatione terminorum. Tum quia concedunt etiam oppositi, non posse unum infinitum esse majus altero in ratione infiniti, sed si infinitum clauderetur terminis, posset unum infinitum esse majus altero. Quod ipsum probatur; sint duæ lineæ infinitæ, una clausa terminis, alia non clausa, illa clausa terminis, & esset æqualis non clausæ, in ratione infiniti, & non esset æqualis: esset æqualis, ut supponitur; non esset autem, quia post terminum illius prioris, procurrẽtia illius alterius, non esset major in ratione aliqua finita. Ergo in ratione infinita, consequenter reperiretur jam inæqualitas in ratione infiniti. Vide plura infra Num. 63.

Dices primò cum Arriaga, ponatur linea à puncto A. incipiens versus orientem, & procurrens in infinitum, versus occidentem, præscindat DEUS medietatem illius lineæ in puncto B. hæc medietas esset infinita, quia aliàs infinitum constaret duobus finitis, adeoque & ipsum non esset infinitum, & tamen eo casu infinitum clauderetur duobus terminis.

Respondetur, illam medietatem & fore infinitam, ut probat Arriaga, & fore finitam, quia haberet transitum consummabilem, si haberet terminos propter rationes immediatè adlatas. Dicerent alii, etiamsi sit possibilis talis linea, nullam tamen in illa dari medietatem, quia medietas, est proprietas non nisi rerum finitarum.

Dices secundò, inter hominem & plantam possunt interjici infinitæ species, quæ nec descẽdunt infra plantam, nec ascendant ultra hominem. Ergo potest infinitum claudi duobus terminis.

Responderi potest primò. Infinitum Syncategorematicum posse claudi duobus terminis.

Contra: quia si id universaliter enuntiatur, sequetur etiam æternitatem posse claudi terminis, cujus oppositum immediatè ante probatum. Deinde sequetur in sententia Aristotelica, posse veniri ad ultimam partem rei in infinitum divisibilis, adeoque ne sit ulteriùs & ulteriùs divisibilis. *Hinc aliter*

Respondetur secundò, possibile esse in infinito eoque Syncategorematico, terminos comparationis extrinsecæ, sed non esse possibiles terminos desitionis, quia semper & semper ulteriùs & ulteriùs procedere in infinito est. Casu autem quo ponerentur omnes possibiles species inter plantam & hominem, illæ & essent infinitæ & essent finitæ, finitæ quidem quia pertransibiles desitione factâ in ultimâ, infinitæ autem ut supponitur.

Dicendum est secundò, ***etiam suppositâ possibilitate infiniti, nullum est fundamentum asserendi illud de facto dari.***

Probatur conclusio principio negativo; quia quodcunque fundamentum adlatum fuerit, illud non erit sufficiens ad probandum intentum.

Objicitur primò, Infinitum & finitum sunt membra, in quæ dividitur quantitas, suntque contraria, quorum uno posito, ponitur & aliud; ad eum modum quo posito calore, ponitur frigus; sunt item proprietates quantitatis. Ergo datur defacto, quantitas infinita.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare, probat enim dari ens rationis, & impossibile, cùm ens dividatur in ens possibile & impossibile, in ens reale & ens rationis, tunc ergo solùm membra dividentia, vel contraria debent dari, quando eorum existentiam suadet, vel experientia sensuũ, ut suadet existentiam caloris & frigoris, vel quando eam demonstrat ratio, ut demonstrabat existente membro contrario quod est ens creatum, debere existere aliud contrarium nempè Ens increatum, hoc est DEUM. Infinitudo etiam non est nisi proprietas hypothetica quantitatis; infinitum enim si daretur spectaret ad prædicamentum quantitatis. hypothetica autem membra divisionis, non est necesse dari à parte rei.

Objicitur secundò, in qualibet quantitate sunt infinitæ partes. Ergo datur infinitum.

Respondetur. Cùm per nos sint partes nonnisi potentiâ distinctæ, non facient aliud quàm infinitum in potentia. In sententia autem tenentium partes infinitas actu distinctas, sequitur quidem infinitudo, ut suprà probatum est, sed tamen illi eam negant, quia ad infinitum actu inquiunt necesse est dari terminos non communicantes infinitos, sicut ad tria, necesse est dari unitates, non communicantes tres.

Objicitur tertiò, in homine tot sunt prædicata, ut etiamsi infinitæ species infra illum crearentur, tamen homo esset perfectior.

Respondetur. Hoc argumentum multum probare. Probat enim hominem esse infinitum in essentia, quod nemo admittit. Dignitas autem illa humana non oritur ex infinitudine aliqua perfectionis, sed ex sola improportione orta ex diversitate speciei. Deinde cùm infra hominem non sint possibiles species nisi infinitæ Syncategorematicè, hinc etiam in homine prædicata respondentia, deberent esse non infinita categorematicè, sed syncategorematicè, respõdentiaque illa argueret non infinitatem, sed unitatem æquivalentem illis reliquis, haberetque se homo ita, sicut centrum sphæræ, quod omnino est unum; licèt plures lineæ, possint ad illud duci à circumferentia.

Objicitur quartò. Etiam naturaliter dari potest infinitum actu; quia si lapis molaris æqua-

æqualiter ab Angelo ad omnes partes vitri applicetur, omnes frangit adeoque faciet infinitas partes vitri.

RESPONDET primò, qui componunt quantitatem ex divisibilibus in infinitum, non fore illud dividendum in omnes partes, sed DEUM determinatarum in quot partes dividi debeat. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia Responsio hæc, est evitatio difficultatis; determinationem enim ideò ponit ne cogatur negare, quòd ex in infinitum divisibilibus componatur quantitas, nolendo tamen concedere, quòd possit dari actu infinitum viribus naturæ; quomodo enim viribus naturæ non potest dari infinitum actu, si applicetur lapis de se potens conterere quascunq; partes vitri, hoc ipso enim si aliquas non contereret, non esset potens ad quascunque conterendas partes, & tamen supponitur gravitas lapidis, major quàm quæcunque resistentia vitri. Tum quia ponamus DEUM non determinare, ut hæ potiùs quàm illæ partes conterantur, sed velle præbere concursum, ut ille lapis agat quantum potest, certè tunc fieret divisio in omnes partes, quia quæ ratio divisionis est, aliquarum partium, eadem erit divisionis omnium; nempè excessus gravitatis reperibilis in lapide, supra vires resistitivas vitri. Dicere autem, quòd non positâ à DEO determinatione, nulla sit pars vitri confringenda, est evocatio DEI ad faciendum miraculum, solo titulo defendendæ propriæ sententiæ.

RESPONDETUR secundò. Positâ illâ applicatione vitrum dividendum secundum quod est divisibile, nempè usque in minima Physica, ad quarum divisionem nō pertingit lapis, quia non potest lapis agere in vitrum, ita, ut spoliet illud omni quantitate, quam requirit pro conditione, in ipsomet subjecto comminuendo.

OBJICITUR quintò, defacto admittitur à Theologis infinitudo in unione hypostatica, valore operum Christi; itemque in ratione offensæ mortalis.

RESPONDETUR. Horum infinitudinem desumi ab aliquo increato, quando autem per nos negatur infinitum actuale, negatur infinitudo desumibilis ab aliquo creato.

QUÆSTO II.

De Infinito Categorematico.

VIdimus superiori quæstione non dari actum ullum infinitum Categorematicum creatum. Restat discurrere de possibilitate ejusdem. Impossibilitatem ejus agnoscit S. Thom. 1. par. Q. 97. a. 3. & 4. Scot: Suar: uterque contra Vasq: Fallol: Hur: Arriag: sed Ovied: negat ejus possibilitatem in extensione & mole non penetrata, in reliquis autem agnoscit possibilitatē, Vasq: autem in intensione possibile infinitum non agnoscit, *sit*

DIFFICULTAS I.

De possibilitate infiniti categorematici creati in communi.

DICENDUM est: *Non esse possibile infinitum Categorematicum creatum.*

PROBATUR primò. Posito quocunque infinito, illud & esset infinitum & non esset infinitum: esset infinitum, ut supponitur, non esset autem infinitum, ut probatur. Quod sublatâ unicâ entitate mutatur in ratione infiniti, illud non est infinitum, sed posito quocunque infinito, illud sublatâ unicâ entitate mutatur in ratione infiniti. Ergo positum quodcunque infinitum, non est infinitum. Major probatur definitione infiniti, quæ deposcit ex infinito semper accipi, & nunquam idem. Et certè si demptione infiniti desinit esse infinitum, etiam positione illius non erit infinitum; nihil enim infinitatur, additione finiti. Minor principalis probatur. Posito quocunque infinito & sublatâ unicâ entitate, illud infinitum non habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, certè enim illa sublata unitas, est aliqua perfectio, quâ tamen utpotè sublatâ, caret. Ergo sublatâ unicâ entitate desinit esse infinitum. Consequentia immediatè probatur; Infinitum in omni genere requirit omnē possibilem perfectionem in omni genere. Ergo & infinitum in certo genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

RESPONDEBIS primò. Quòd sublata unica entitas illa sit eminenter continenda in residuo infinito.

CONTRA, tùm quia in 10. si illi tollas unitatem, eminenter non continetur unum; neq; jam 10. sed 9. erit. Ergo etiam sublatâ unica entitate in infinito, non continebitur illa in residuo eminenter; quid enim eminentiæ tribuit infinitas, ad continendum id quod non est. Tum quia nō est explicabilis hæc continentia eminentialis, ut valeat ad propositum. Tum quia si tollas à DEO unam perfectionem, residuæ perfectiones non censebuntur eminenter continere priorem. Ergo nec creatum infinitum, sublatam aliquā perfectionem, eminenter continebit.

RESPONDEBIS secundò. Infinitum in omni genere perfectionis est solus DEUS, omnes suas perfectiones identificatas reali & habens, hinc fit ut sublatâ unicâ entitate, tota Deitas desinat, sed infinitum creatum, non habet perfectiones idētificatas omnes, hinc unicâ entitate sublatâ, non erit necesse auferri infinitum.

CONTRA. Tùm quia infinitum in omni genere, requirit perfectiones omnes in omni genere, quantūvis identificatas uni eidēq; entitati. Ergo etiam infinitum in aliquo genere, requiret omnem possibilem perfectionem in illo genere, quamvis sine identificatione; non est enim major ratio uniûs, quàm alterius: quo posito

redit

redit argumentum: quòd scilicet illud infinitum sublatâ unicâ entitate sit desiturum. Tum quia etiamsi per impossibile DEO non essent identificatæ suæ perfectiones, si tamen esset infinitus in omni genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Ergo quamvis alicui infinito, non sint identificata sua prædicata, quia tamen esset infinitum in illo genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem, in illo genere.

Respondebis tertiò. DEUS est infinitus, in perfectione, & tamen ejus infinitudini non obstat, quamvis ablatâ suâ unicâ perfectione, desineret esse DEUS, adeoq; infinitas.

Contra. Quia id oritur ex identificatione, unius perfectionis cum reliquis, hinc unâ ablatâ, omnes auferuntnr, non ponitur autem hîc talis identificatio, & aliàs urget definitio: Quia infinitum debet habere transitum in consummabilem. Rursùs perfectiones Divinæ non sunt numeraliter actu infinitæ, sine inclusione unius in altera, & si essent numeraliter actu infinitæ, unaque non includeret aliam, adeoque & reliquas, hinc ablatâ in eâ suppositione unâ perfectione, adhuc manerent infinitæ perfectiones, aliàs haberent transitum consummabilem, ablatione unius Entitatis, consequenter nec essent cum illa una addita perfectione infinitæ. Licèt ratio Deitatis sine hac, quantumvis una ablatâ perfectione, salvari non possit, sicut nec salvatur ratio omnis perfectionis, cui contradictoriè opponitur, negatio alicujus perfectionis.

Hic ipse principalis medius terminus, sic alter proponitur.

Ponat DEUS per possibile vel impossibile omne possibile infinitum, & ex singulis infinitis tollat unicam entitatem, quam appellemus A. ex omni possibili infinito sublata unica entitas A, conficiet infinitum, nam ex infinitis infinito accepta sigillatim unica entitas, non potest non facere infinitum, appellemusque illud infinitum B, quo posito si quæro: Illud omne possibile infinitum vel mutatur sublatione sigillatim entitatis A, vel non mutatur: Si mutatur: Ergo etiam unum infinitum, sublatâ unicâ entitate mutabitur, si autem non mutetur, ita argui potest. Conservet DEUS infinitum A, & annihilet omne possibile infinitum, tunc illo annihilato verum est dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum, quia illud supponitur non immutatum intrinsecè ablatione unius entitatis; sicut ergo si ante ablationem illius entitatis fuisset annihilatum, verum fuisset, dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum; ita & nunc, cum supponatur immutatum non esse illud infinitum; & tamen non potest dici, esset tunc annihilatum omne possibile infinitum. Quod ipsum probatur, post annihilatum omne possibile infinitum non potest manere aliquid infinitum, impossibile enim manere nō potest; & extra omne possibile, nihil est nisi impossibile. Quibus positis sequitur illatio. Ergo etiam sublatâ unicâ entitate ex uno infinito, mutabitur intrinsecè infinitum. Ergo & antea non fuit infinitum. Formatur ergo argumentum: Infinitum in omni genere, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni genere; infinitum item omne possibile, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni possibili genere. Ergo & infinitum in certo genere, requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur. Ponat DEUS decies infinitum; ex singulis, decadibus, tollatur unica entitas, & collocetur in oriente, ex illis sublatis entitatibus, conficietur unum infinitum; tunc quæro: sublatâ unicâ entitate ex singulis decadibus, decies infinitum, vel mutatur intrinsecè, vel non mutatur: Si mutatur, Ergo sublatâ unicâ entitate mutabitur etiam semel infinitum; Si autem non mutatur decies infinitum, tunc quæro annihiletur illud decies infinitum, vel erit verum dicere decies infinitum est annihilatum, vel non erit verum dicere? Si erit verum dicere, Ergo potest manere decem, quamvis auferatur unum; Si autem non est verum dicere: Ergo apparet illic non fuisse nisi novies infinitum, consequenter ablatione illâ mutatum fuisse, Ergo & quodcunque infinitum ablatione unius entitatis mutabitur.

Respondebis primò. Sublatâ ex singulis entitate unicâ, totam collectionem mutari, sed non mutari singula infinita.

Contra. Tum quia collectio illorum infinitorum, non est quid distinctum realiter, ab illis sigillatim acceptis. Ergo si collectio illa mutatur, mutabuntur etiam singula infinita. Tum quia sublatâ unicâ entitate ex infinito, mutabitur intrinsecè tota collectio. Ergò mutabitur intrinsecè etiam infinitum. Tum quia, decies infinitum, debet habere omnem possibilem perfectionem, in genere decies infiniti, in indivisibili enim, sicut decem, ita & decies infinitum consistit. Ergo etiam semel infinitum, debet habere omnem possibilem imperfectionem in illo genere. Ergò illâ sublatâ, non tantum collectio mutabitur, sed & infinitudo.

Respondebis secundò. Di paritatem esse, quia si ex decies infinito sigillatim acceptâ unicâ entitate, non mutaretur decies infinitum; & maneret decies infinitum, & non maneret; maneret quidem, ut supponitur, non maneret autem, quia non plus haberet, quàm novies infinitatem. Item si ex omni possibili infinito acciperetur Unica entitas, & non mutaretur omne possibile infinitum, & esset ut supponitur omne possibile infinitum, & non esset; quia Ly *Omne* non est, quando Ly *Aliquid* deest. Nullum autem tale absurdum sequitur, si dematur unica entitas ex aliquo infinito.

Con-

Contra. Decies infinitum requirit omnem possibilem perfectionem decies infiniti: Ergò & quodcunque infinitum requirit omnem possibilem perfectionem illius generis. Ergo sicut ex exigentia omnis possibilis perfectionis, decies infiniti, sequitur, si non mutetur illud infinitum, & fore decies infinitum, & non fore, ita ex exigentia omnis possibilis perfectionis illius generis, in illo certo infinito, sequitur, si ablatâ unicâ entitate non mutetur & fore illud infinitum & non fore. Rursùs infinitum in omni possibili genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere, sequiturque quod si ablatâ unicâ entitate non mutaretur, quod & esset omne possibile infinitum & non esset. Ergo etiam & infinitum in aliquo genere, requiret omnem possibilem perfectionem in illo genere, illâque demptâ, sequetur & fore infinitum & non fore.

Respondebis tertiò. Sublato unico infinito, semper mutari infinitum, sed sublatâ unicâ entitate, non est necesse illud mutari, quia unica entitas, non est infinitum.

Contra. Tum quia sublato uno infinito, semper mutatur infinitum in ratione infiniti: Ergo & sublatâ entitate finitâ, mutabitur infinitum in ratione habentis omnem possibilem perfectionem illius generis. Cùm eam perfectionem, ad salvandam rationem infiniti, teneatur habere: Redit enim argumentum. Infinitum in omni genere, debet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Tum quia quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum, sed infinities infinitum, sublato unico infinito mutatur. Ergo & semel infinitum, sublatâ unicâ entitate mutabitur. Major probatur: quia sicut unica entitas, infinitè multiplicata constituit unum infinitum, ita infinitum semel, infinities multiplicatum, constituit, infinitum infinities. Ergo quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti, ad infinities infinitum. Tum quia ut inferiùs ostẽdetur, infinitum habet infinitam medietatem. Rursùs medietas, infinitum dimidium, Rursùs infinitum dimidium, infinitam dimidietatem & sic in infinitum. Ergo etiam sublato uno infinito, non deberet mutari infinities infinitum, quæ enim est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitũ. Sicut enim infinitum infinitè multiplicatum, constituit infinities infinitum, ita unitas infinities multiplicata, constituit infinitum, in ratione infiniti multiplicatum. Ergo si sublato uno infinito, mutatur infinities infinitum, etiam sublatâ unicâ entitate mutabitur.

Continuatur Intentum.

Probatur secundò, vel DEUS potest ponere unum infinitum, vel non potest: si non potest, cur non? convinceturq; non posse ponere etiam plura, quia plura nõ aliud sunt, quàm unũ & unum, seu unum nõ uniter positum; & sicut, qui non potest pronuntiare A, non potest pronuntiare AB, quia A: est inchoatio AB, ita qui non potest producere unum infinitum, nec potest producere plura infinita. Quod si potest DEUS ponere unum infinitum, quæro: medietas illius vel est infinita, vel non est infinita? si medietas illius non est infinita? Ergo nec illud esset infinitum, quia compositum ex duobus infinitis, non potest esse nisi infinitum. Quod si medietas illius infiniti est infinita. Ergo illud infinitum, & est unum infinitum & non est, est ut dicis, non est autem quia constat duobus infinitis, constat enim duabus medietatibus, quarum singulas, dicis esse infinitas. Rursùs hæc ipsa medietatis medietas, vel est adhuc infinita vel finita; si est infinita, Ergo jam illud infinitum & est unum, ut supponitur, & plura, ut probatum est. Quòd si medietas illius medietatis est finita. Ergo ut medietas illa prima est finita, utpote illi æqualis, consequenter non infinita, quia conflatum ex duobus finitis non potest esse, nisi finitũ.

Respondebis. Infinitum non habere medietatem.

Contra. Tum quia omne extensum & in indivisibili non consistens habet partes minores se. Ergo habere poterit & medietatem. Tum quia omne finitum habet medietatem sibi proportionatam, Ergo & infinitum, & si quæratur, cur infinitum non habeat medietatem, non alia reddetur ratio, quàm ut devitetur, adlatum argumentum. Benè enim negari potest, quòd habere medietatem sit proprietas alicujus finiti. Tum quia sint duæ lineæ quarum una ab hac parte A, sit finita procedatq; in infinitum versùs orientem, sit alia quæ ab eodem puncto A procedat versùs occidentem æqualis illi in infinitate, conjungantur illæ lineæ, certè una, erit medietas illius totius lineæ, ex duabus conflatæ. Ergò apparet, quòd infinitum non excludat medietatem.

Confirmatur primò. Illud quod in sui esse constitutione, involvit processum infinitum in principiis componentibus, impossibile est poni à parte rei. Tum quia, si daretur processus in infinitum in causis efficientibus, nihil unquam fieret, ut deduci potest ex demonstratione impossibilitatis processûs in infinitum in causis efficientibus. Ergo etiam si detur processus in infinitum in causis constituentibus, nihil unquam fiet. Tum quia, si id quod involvit processum in infinitum in causis constituentibus suum esse, posset fieri, posset etiam tota æternitas à parte post simul poni, adeoq; finiri & transiri. Tum quia in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum, in illius etiam existentia est processus in infinitum, cetè enim existentia indistinguitur à principiis constituentibus in actu positis, sed in cujus existentia, est processus in infini-

finitum, illius existentia, non est, sed erit, & erit, & erit. Ergo id, in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum, non est, sed erit, & erit, & erit, neque de illo verum erit dicere, existit, sed existet. Unde etiam quia in sententia Aristotelis, est processus in infinitum in divisibilitate continui, nunquam potest divisio tota, simul poni: Sed esse unius cujusque infiniti, exigit processum in infinitum, in principiis constituentibus suum esse, quod ipsum probatur: Medietas infiniti necessariò debet esse infinita, ut supra dixi; ipsius etiam medietatis dimidium, debet esse infinitum propter illud principium: quòd compositum ex duobus finitis, non possit esse infinitum, & sic procedetur in infinitum.

Respondebis primò. Id quod involvit processum in infinitum, si semel ponatur totus ille processus, benè poni potest à parte rei.

Contra: Tum quia jam nihil obesset, poni processum in infinitum in causis efficientibus, si simul illæ, supponantur operari; & tamen supponitur non posse simul operari, si detur in illis processus in infinitum. Tum quia vi hujus Responsionis, sequitur æternitatem à parte post, posse poni simul totam. Tum quia hoc ipso, quia aliquid dicit processum in infinitum, non potest poni totum simul, sicut enim successio essentialis, excludit simultatem: processus in infinitum in partibus dividendis proportionalibus, excludit positionem simultaneam omnium; ita simultatem positionis, excludit processus in infinitum.

Respondebis secundò, æternitas à parte ante est posita, & tamen in illa datur processus in infinitum, datur item in probabili sententia processus in infinitum in divisibilitate continui, & tamen ponitur totum simul illud divisibile.

Contra. Tum quia æternitas à parte ante non est posita tota simul, idque ex eo quia involvit processum in infinitum in principiis suum esse constituentibus. Ergo etiam infinitum categorematicum, cùm habeat processum in infinitum in principiis se constituentibus, non potest poni totum simul. Tum quia accuratiùs rem examinando æternitas à parte ante non dicit processum in infinitum, quia processus dicit terminum à quo, & quia æternitas à parte ante, non habuit terminum à quo à parte ante, æternitas à parte ante non habuit processum in infinitum: si non habuit processum in infinitum, neque habuit impedimentum positionis suæ æternæ. Rursùs processus in infinitum, est versùs illam partem ubi non desinit, esset enim aliàs processus in desinentiam, non in infinitatem, consequenter etiam infinitas æternitatis à parte ante, non est in desitione quæ est hodie v.g. sed in illo infinito in ante. Ergo ab æterno non habebat processum in infinitum, in quod enim infinitum? consequenter non habuit impedimentum quo minus poneretur, quia positio illius, non dicebat processum in infinitum, in principiis se constituentibus. Quia autem incipiendo ab hodiè usque ad æternitatem à parte ante, datur processus in infinitum, ideò hodiè v.g. æternitas à parte ante, poni non potest. Tum quia illud quod adferebatur de divisibilitate continui ad præsens non facit. Nam sicut quia datur processus in infinitum in divisibilitate, nunquam divisibilitas continui tota simul poni potest. Et si continuum, non solùm in divisibilitate, sed & in principiis se constituentibus diceret æquè processum in infinitum, nunquam etiam poni posset; ita cùm infinitum in principiis se constituentibus, dicat processum in infinitum, nunquam poni poterit. Deinde processus ille partium in infinitum divisibilium, est identificatus alicui finito, partibus nempè non communicantibus, ideò adhuc benè poni poterit; jam autem medietas infiniti, nulli finito identificatur, ideò retinet infinitum, merum processum in infinitum, in principiis se constituentibus.

Confirmatur secundò. Impossibile est, Totum, esse minus se, sed si daretur infinitum, Totum daretur minus se. Ergo non est possibile infinitum. Minor probatur. Si daretur infinitum, parti infiniti, v.g. medietati itidem infinitæ, adeoque carenti terminis, æquale esset totũ infinitum, & tamen medietas, minor est toto. Ergo totum, æquale illi parti, esset minus se:

Probatur tertiò. Assumendo principium ab oppositis concessum. Quòd unum infinitum non possit esse majus altero in ratione formali, ex quo sic arguitur. Impossibile est infinitum creatum majus altero in ratione formali; possibile etiam esset unum infinitum majus altero in ratione formali. Ergo impossibile est infinitum. Secunda pars antecedentis probatur. Possibile est infinitum majus altero in ratione materiali: Ergo possibile est infinitum majus altero, in ratione formali. Probatur consequentia. Ratio formalis infiniti, non est quidquam re distinctũ à ratione materiali. Ergo si potest esse unum, majus infinitum altero, in ratione materiali; poterit esse majus altero, etiam in ratione formali; quando enim aliqua sunt idem realiter, tunc quidquid uni competit, pro statu reali, debet & alteri in eodem sensu & statu reali competere.

Respondebis. Decem ulnæ & decem palmi, sunt in ratione materiali inæquales, & tamen in ratione decadis, sunt æquales.

Contra. Tum quia 5. non est formaliter æquale ad 10. demus ergo quòd illi 10. palmi æquivaleant 5. ulnis, certè 10. illæ ulnæ non poterunt dici æquales formaliter 5. ulnis, consequenter nec dici debent æquales formaliter decem palmis. Tum quia illa æqualitas decadis ulnarum, & decadis palmorum non est nisi æqualitas per rationem abstrahentem rationem communem decadis, in re autem est inæqualitas, convenientiaque in decem, est convenientia cum magna discon-

diſconvenientia. Ergo & illorum infinitorum in re erit inæqualitas,& tamen eſt intentum oppoſitorum, ponere in re æqualitatem infinitorum. Tum quia nihil eſt aliud unum formaliter eſſe majus altero, quàm habendo id quod correſpondeat minori,habere ultra aliquid, cui in minori nihil reſpondeat; jam autem in infinito majori materialiter reperitur hoc,cui nihil reſpondere poſſit in minori infinito, adeoq; ex Materiali inæqualitate, ſequetur inæqualitas Formalis.

DIFFICULTAS II.

De poſſibilitate infinitorum in particulari.

PRæter probationes ſuperiùs adlatas, reperiuntur principia in particulari, certas ſpecies infiniti impugnantia,quæ hîc adferre & tueri erit neceſſe.

Punctum Difficultatis 1.

An infinitum in extenſione & mole ſit poſſibile.

DICENDUM eſt primò. *Infinitum in extenſione non eſſe poſſibile.*

PROBATUR primò communiter. Detur linea utraq; parte infinita,proſcindat & annihilet DEUS unum palmum adducat partes, hiatu illo intercepto diſtantes,vel deſerunt locum partes infiniti vel non deſerunt: ſi non deſerunt, Ergo non occupant ſpatium,quod ſupponitur relictum à parte præciſa vel annihilata,vel certè eædem bilocantur retinendo priorem locum, & novùm acquirendo; ſi autem partes infiniti, ut repleant hiatum illum, deſerunt priorem locum,Ergo illud infinitum & erit infinitum, & non erit: erit quidem,ut ſupponitur,non erit autem,quia erit clauſum duobus terminis, ortis ex deſertione loci antea occupati.

RESPONDET primò Arriag. non eſſe abſurdum quòd infinitum claudatur duobus terminis.

CONTRA præter dicta ſupra. Tum quia ſi infinitum,poteſt habere terminos, ſequitur poſſe infinitum habere plures terminos quàm habeat res finita, & non poſſet habere plures terminos, non poſſe quidem, quia quod eſt majus, pauciores debet habere terminos; Det quòd habeat plures negationes ulterioris extenſionis non habeat majorem extenſionem. Ergo cùm infinitum ſit majus præ finito,non poteſt habere plures negationes ulterioris extenſionis ſeu terminos. Unde etiam ſemiulna,quia eſt minor, illic admittit terminos, ubi eos non admittit ulna. Poſſet etiam habere plures terminos, quia præter terminos finitis longitudinibus apponibiles, patitur terminos in infinitate,rurſùs in medietate infiniti(quæ ex dictis ſuprà debet eſſe infinita) patitur terminos. Rurſùs in medietatis ipſius dimidio,quod item debet eſſe infinitum, poteſt pati terminos. Ergo poteſt pati plures terminos,quàm res finita. Tum quia, ſi unum infinitum ſemel poſſit habere terminos,non eſt ratio, cur non & aliud,dicamq; etiam Divinam eſſentiam,habere terminos perfectionis,vel ſi id negas de Divina eſſentia, dicam poſſe dari infinitam creatam eſſentiam, quæ tamen claudatur terminis ne ſcilicet æquet dignitatem eſſentiæ Divinæ,& tamen ſit in ratione eſſentiæ infinita. Tum quia fines infinitare, limites illimitare non poſſunt Ergo nec termini ſtare poſſunt cum infinitudine, & tamen illi fines vel maximè & completivè illimitare,& infinitare deberent,ſicut unitates, ad decadem evehit, ultimò complens,unitas. Tum quia illud infinitum clauſum terminis,& haberet quia infinitum eſt, negationem ejus rationis quæ conſtituit finitudinem, & non haberet negationem ejus rationis, haberet quidem ut ſupponitur,hoc ipſo enim finitum eſſet,ſi non negaret,ſed importaret rationem,quæ conſtituit finitudinem; & non haberet negationem ejus rationis, quæ conſtituit finitudinem, quia ratio conſtitutiva finiti eſt terminus,hinc in medio extenſionis non eſt finis formaliter, quia in medio non eſt terminus formaliter. Et certè,ſi quantum ſemper ita procederet ac in medio,quantum nunquam eſſe finitum. Ergo ratio finiti, formaliter conſtituitur termino. Tum quia partes interceptæ inter terminos infiniti, non habentes tranſitum conſummabilem, ſunt partes infinitæ,partes infinitæ ſunt idem quod partes ſine fine,partes autem ſine fine, ſunt partes ſine termino. Ergo à primo ad ultimum partes non habentes tranſitum conſummabilem ſunt partes ſine termino.

RESPONDET ſecundò Hurtad: Non poſſe ſpatium illud occupari niſi per rarefactionem vel productionem aliarum partium.

CONTRA,ſupponamus per impoſſibile nec reproduci partes,nec rarefieri, certè debebit jam concedi claudendum tunc infinitum duobus terminis. Ergo apparet & ante fuiſſe clauſum,neque enim tunc primùm fierent illi termini. Rurſùs quomodo illa infinita eſt longitudo, quæ finitum ſpatium replere non poteſt.

RESPONDEBIS tertiò. Poſſe quidem illud ſpatium repleri à partibus infiniti in locum illũ ſuccedentibus,cæterùm linea infinita,nondum deſeret aliquod ſpatium niſi finitum; & quia ſi deberet claudi terminis, deſereret ſpatium infinitum,fit ut adhuc illa linea,non ſit claudenda terminis; deſertioque illa ſpatii infiniti, clauſaque terminis,deſumetur ex ſola imaginatione, verſante circa finitam lineam, deſerentem priores terminos,ſi novos aliquos acquirere debeat.

CONTRA. Tum quia & deſereret ſpatium infinitum,ſi deberet claudi terminis & non deſereret,deſereret ut ſupponitur, non deſereret autem,

tem,quia non plus ſpatii antiqui deſeretur,quàm occupetur novi.novum autem occupatum ſpatium,non eſt niſi finitum. Tum quia ſi contingat id in linea finita, deſerere illa debet priores terminos. Ergo idem dicendum de linea infinita. Tum quia etiam in linea infinita, ſine bilocatione,non poteſt repleri illud ſpatium, niſi acquiſitis novis totaliter præſentiis. Ergo cùm illìc non ſit ponenda bilocatio, debet concedi acquiſitio novarum præſentiarum, adeoque & terminorum in extremis,(ut ita dicam) infinitæ lineæ,quæ extrema poni debere, evincit argumentum factum. Quærereque reſtat cùm partes infiniti non fuerint penetratæ, modo etiam non bilocentur,unde hoc illis erit, ut poſſint illud ſpatium replere.

Idem medius terminus ſic aliter proponitur.

Ponantur versùs orientem infinitæ tres lineæ,una incipiat à puncto A & altera à puncto B tertia, à puncto C. Ponantur rursùs hæ diſtantiæ,ita,ut à puncto A, præcedatur punctum B,centum palmis; & à puncto B, præcedatur itidem punctum C, centum palmis. Ponamus item promoveri à DEO lineam C, versùs A, ita ut ab A, diſtet non niſi quinquaginta palmis, à puncto autem B,procedens linea maneat immota.His poſitis formatur argumentum,linea C, & erit infinita ut ſupponitur, & non erit infinita, quia clauſa duobus terminis ſcilicet uno quod à puncto A,diſtat ſpatio 50. palmorum, & altero termino quem acquiſivit in illa promotione ſui, quem terminum appellemus. I.de iſto I. quæro: an à linea B,immota & carente termino versùs Orientem,ſecundùm illum ductum, diſtat ne ſpatio infinito an finito; ſi infinito,Ergo non ſupponitur eſſe tantum centum 50. palmis promota versùs occidentem; Si finito. Ergo inter id quod habet terminum,& inter id quod non habet terminum,poteſt eſſe diſtantia non niſi finita.

Probatur ſecundò communiter. Ducatur ex puncto A,linea infinita, & ex eodem puncto alia,ex duabusque lineis efficiatur pyramis, illæ lineæ quò magis extendentur eò magis diſtabunt. Ergo extenſæ in infinitum diſtabunt infinite,& tamen non diſtabunt infinite, quia diſtantia illa clauſa erit duobus punctis.

Respondet primò Pontius retorquendo argumentum. Contra Divinam cognitionem cognoſcentem diſtantiam duarum illarum linearum,ſi enim cognitio Divina non obſtantibus terminis,videt illas infinitas, cur negabitur poſſe lineas,infinitas,claudi terminis?

Contra, quia cognitio Divina nunquam cognoſcit illas lineas tanquam poſſibiles, ſed cognitio illi de linea eſt talis : Cognoſco omnes partes,quas poteſt habere ſucceſſivè illa linea, ita ut nulla ſit à me incognita, quidquid tamen illius actu ponitur,finitum erit, conſequenter DEUS non cognoſcit infinitum clauſum terminis quod tu concedis de tuo.

*Neq; valet,ſi dicas,*cum eodem, ſi daretur circulus infinitus, inciperet ab eodem puncto & deſineret : ita etiam non eſt inconveniens, duarum illarum linearum diſtantiam, claudi terminis,ſufficitque ad infinitum ut habeat partes determinatas, quæ non poſſunt reduci ad numerum determinatum; non inquam valet : nam ex hoc ipſo arguitur impoſſibilitas circuli infiniti, quia ſcilicet etiam ille admitteret terminos,nec poterit illud infinitum habere partes determinatas, quæ tamen non poſſunt ad certum numerum redigi, ſi admittatur clauſura per terminos.

Respondebis ſecundò, illas lineas neque diſtare finitè,neque infinitè,quia diſtantia eſt paſſio finitorum.

Contra. Hoc ipſum erat probandum quod diſtantia ſit paſſio finitorum, ſi enim extenſio per te datur infinito,cur non diſtantia, & ſi finitudo trahit ſecum diſtantiam finitam : Ergo & infinitudo, trahet ſecum diſtantiam infinitam.

Respondebis tertiò ex Ovied : Pyramidem infinitam eſſe impoſſibilem,quia de ratione pyramidis eſt habere terminos quos infinitum non admittit.

Contra. Quia ſuppoſitâ poſſibilitate lineæ infinitæ,& erit impoſſibilis pyramis infinita,& non erit; erit quidem ut ſupponitur,non erit autem quia ſuppoſitâ poſſibilitate lineæ infinitæ,cur non poterunt illæ pyramidem componere? oſtendeturque in hoc implicantia, ſed quæ ipſam etiam impoſſibilitatem lineæ infinitæ, arguet.

Probatur tertiò communiter, quâ etiam implicantiâ utitur recentior Suar. Si extenſio infinita eſſet poſſibilis, poſſibilis etiam eſſet linea infinita verſus orientem ducta; ſed non eſt poſſibilis,quod probatur : Conſtet enim infinitis palmis,uno albo,& alio nigro, demus rurſus conſervatis albis,annihilari nigros,relictis ſpatiis quæ nigri occupabant, tunc quæro, an palmi albi reſidui occupent idem ſpatium vel non? ſi non occupant idem ſpatium,Ergo non ſunt infiniti,ſed neque annihilati, nigri erunt infiniti; non enim erunt plures albis. Ergo neque tota linea fuit infinita. Hoc argumentum deſiderat probationem hujus propoſitionis, quod reſiduum illud palmorum alborum non occuparet ſpatium infinitum, quamvis non occupet ſpatium nigrorum.

Dicendum eſt ſecundò. *Infinitum in mole v.g.Corpus infinitum eſt impoſſibile.*

Probatur. Conſimile ad ſuperius dicta imaginatione. Creatur à DEO infinitus aer, annihilet DEUS tantum aeris quantum reſpondet

det globo terræ, succedat aer vicinus ad replendum illud spatium, succedat inquam sine ulla replicatione, rarefactione &c. æqualiter ab oriente & occidente replendo illud spatium, quo casu posito, vel idem spatium cum iisdem terminis occupat ille aer, vel non idem? Si idem unde facta successio in locum annihilati aeris? si non idem: Ergo acquiret terminos, claudeturque illis, quod tamen repugnat infinito.

Hic idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponat DEUS lapides unius palmi infinitos, hi occupabunt spatium infinitum, ponat DEUS infinitum lapidum, ex quibus unusquisque æquivaleat monti, opponat DEUS infinitum montium, infinito lapidum, tunc infinitum lapidum, & erit infinitum spatium occupans ut supponitur, & non erit infinitum spatium occupans, quia habebit terminos, in quantùm scilicet infinitum lapidum, non extendetur eò, quò extenditur infinitum montium.

Hinc idem medius terminus pro utraq; conclusione valens sic proponitur.

Ponatur linea infinita, ponantur postea corpora infinita palmaria, vel sufficiet linea illa ut illis corporibus coextendatur vel non sufficiet? si non sufficiet: Ergo habebit transitum consummabilem, desitione illic habendâ, ubi jam non poterit coextendi; si autem sufficit coextendi, creet DEUS corpora nonnisi centum palmaria, poterit ne illic illa linea coextendi, vel non: si non poterit? Ergo erit transitum consummabilem habens; si poterit unde illi accrescet longitudo? ut cum æqualis olim fuerit infinitis palmaribus corporibus, nunc evadat æqualis & coextensibilis infinitis centum palmaribus corporibus.

Sed quid tenendum de doctrina Ovied: admittentis possibilitatem infinitudinis in extensione, & mole, modo adsit penetratio?

Contra, hanc doctrinam faciunt universaliter adlata contra possibilitatem infiniti, quia scilicet sublatâ unicâ parte ex penetrato illo, jam non esset infinitum residuum. Deinde infinita linea penetrata, vel potest coextendi spatio sibi proportionato, vel non potest: si potest; redeunt argumenta facta: si non potest quæro? vel habet seclusa penetratione totum id quod est sufficiens ad replendum spatium infinitum, vel non habet? si non habet, contra erit. Tum quia dicam etiam unum digitum penetratum, esse infinitum, quamvis non habeat sufficientiam ad implendum spatium infinitum. Tum quia sine ullo fundamento affingetur illi extensioni infinitudo; Quod si habet cætera sufficientia seclusa penetratione ad implendum spatium infinitum? Ergo poterit extendi per spatium infinitum, nisi miraculo penetrationis impediatur. Ergo habet potentiam ut de se, secluso miraculo penetrationis, faciat impossibile, quia tù dicis extensionem illam impossibilem.

Punctum Difficultatis 2.

An sit possibile infinitum Categorematicum in numero?

Dicendum est, *Non esse possibile infinitum in numero* v.g. non sunt possibiles infiniti homines, infiniti Angeli &c.

Probatur primò argumento superiùs facto contra possibilitatem infiniti Categorematici mutandi ablatione v.g. vel unius hominis.

Probatur secundò communiter. Creet DEUS infinitos homines singulos cum suis annulis, projiciant suos annulos in cumulum: vel possunt singuli ex illo cumulo accipere 100. annulos, vel non possunt? si possunt? pone quod accipant singuli 99. tunc ita argumentum fiat: antequam projecissent illos annulos singuli homines, habebant non nisi singulos. Ergo & tunc habebunt singulos, unde enim accrevissent? Ergo & acceperunt, & non acceperunt 99. annulos. Si autem singuli non possunt ex infinito annulorum accipere 100. annulos: Ergo habetur in illo infinito transitus consummabilis annulorum, consummatione factâ tunc, cum desunt accipiendi à residuo infinitorum hominum. Deinde cum in illo cumulo annulorum sint centenarii infiniti. Ergo & acceptibiles ab infinitis hominibus. Sed quærere restabit unde creverit ille numerus annulorum?

Respondet Ovied. quod ex illo cumulo annulorum, acciperent infiniti centenuarios annulorum, sed non acciperet omnes neque est absurdum dicere, quod cum infiniti accipiunt ex cumulo infinito, exhauriatur infinitum, ita ut reliquis, non sit residuum quidquam, quod accipiatur. Sed esset absurdum, si cumulus ille exhauriretur per finitos accipientes; dicitque ulteriùs multitudinem hominum qui haberent singulos annulos, esse minorem multitudine infinitâ, habentium singillatim centum annulos, non enim repugnat unum infinitum, majus altero.

Contra. Supponamus quòd ex cumulo illo annulorum, sit primus accipiens A, qui ita accipiat 100. ut etiam alteri porrigat alios 100. annulos, ipse autem à nullo alio accipiat, secundus autem sit qui accipiat à primo & simul porrigat, tertio: fiat autem hoc totum uno instanti, quod fieri potest, si fiat porrectio per actus voluntatis instantaneos, vel si id ab hominibus fieri non potest, fiat ab Angelis; eo casu, & erunt infiniti accipientes & non erunt: erunt ut supponitur; non erunt autem, quia totum illud infinitum erit clausum duobus terminis, hoc est primo, qui

à nullo alio accepit 100. annulos, & inter ultimum, qui nemini alteri porrexit. Tunc quæro quando per illam infinitam multitudinem accipientium exhaustum est infinitum annulorum, vel nullus est illic, qui alteri non porrexerit, vel est aliquis, qui alteri non porrexerit? si est aliquis, qui alteri non porrexerit, Ergo datur illic ultimus qui acceperit & non porrexerit, & primus qui porrexit non accepit. Quodsi nullus est qui & ipse non acceperit & alteri non porrexerit? Ergo & exhaustum est illud infinitum per infinitos, ut tu dicis accipientes, & non exhaustum, quia exhauriri non potest; nisi desit quod accipiatur tradendum alteri, tu autem dicis semper restare tradendum alteri.

Quod autem attinet ad illud principium, nempè unum infinitum, potest esse majus altero.

Contra erit primò. Ponamus à DEO poni non nisi unum infinitum, & quia per te unum infinitum potest esse majus altero, ponamus esse secretos à DEO infinitos millenarios hominum, & secretos infinitos centenarios hominum, & tandem veniatur ad semel infinitum hominum, quod ipsum infinitum hominum constet hominibus, quorum singuli projiciant suos annulos in cumulum, & singuli accipiant non unum, sed centum annulos, ita ut unus accipiat & porrigat alteri, excepto uno, qui accipiat à nemine, & tamen porrigat; quæro an infinito illi toti hominum, sint suffecturi illi annuli, ut singuli possint accipere centenarios, vel non sufficiunt: Si sufficiunt, redit argumentum factum, unde nam illa accretio facta. Quodsi ille cumulus annulorum non sufficit, ut singuli illorum hominum infinitorum accipiant centenarios, quæro an qui acceperunt homines, sint infiniti, an finiti, si finiti; Ergo infinitum exhauriri potest per finitos accipientes: si infiniti. Ergo non stas in suppositione, scilicet infinitum illud fuisse semel infinitum, nam ex illo infinito facis bis v.g. infinitum, scilicet infinitum accipientium, & infinitum non accipientium. Quòd si dicas, infinitum non posse dari quin constet saltim ex duabus infinitatibus, scilicet mediate utraque infinita, redibit argumentum, an cùm projecerit illa collectio singulos annulos, possit accipere medietas modo descripto cẽtenarios.

Quòd si dicas infinitum quodcunque etiam minimum continere in se plura infinita, inquirã an unumquodq; sit infinities infinitum, an finities, hoc est habens numerum finitum infinitorũ, hoc est v.g. 100. vel 1000. infinita, si finities est infinitum, secernat DEUS mente unum infinitum, hoc est unies infinitum acceptum ex illis centies: illud unies infinitum non habet nisi semel infinitudinẽ, vel ad maximum conflatur ex duplici medietate infinita, deq; illa formetur argumentum factum, de projectione unius annuli, acceptioneq; annulorum 100. Quòd si unũquodq; infinitum est infinities infinitum, rogo quomodo potest esse unum majus altero: nam sicut unum millenarium numeri numerantis, non est majus alio millenario numeri numerantis, alioqui hoc ipso non esset numerus millenarius, numeri enim in indivisibili cõsistunt; ita infinities infinitum, non est unum majus altero, & cùm deficeret in infinitudine infinitatis, hoc ipso infinitudinis finitudinem haberet.

Contra secundò. Quia & esset alterum infinitum minus & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, ut probatur, appellemus infinitum minus infinitum Angelorum, & infinitum majus, sit infinitum hominum, supponamus ex infinito Angelorum assignari à DEO Custodem uni, de quo sit verum dicere non caret Angelo, & ante illum nemo prior illum habuit: assignet rursùs aliis Angelos simul omnibus, quibus assignari potest, quo posito quæro: an sit devenire ad aliquem hominum, qui non habeat Angelum, vel non est devenire, si non est devenire, singuli ergò homines habent suos Angelos; Si singuli, quomodo infinitum Angelorum minus erit infinito hominum? Si autem est devenire ad homines, qui non habeant Angelos, Ergo illud infinitum hominum & erit infinitum, & non erit: erit ut supponitur, non erit autem, quia claudetur inter duos terminos primum, qui habuit Angelum, & alium, qui non habet, nomina illum hominem indeterminatum, ut volueris, sufficit intento argumenti, quòd deveniatur ad aliquem vel aliquos, qui non habeat Angelum. Et sicut docet Ovied: spatium quodcunque occupabile à mole corporum infinitorum, si daretur, non fore infinitum, quia potest illi supervenire spatium majus; ita etiam infinitum, quod non æquabitur alteri infinito, non erit infinitum, habebit enim illic terminum, quia ultra non adæquabitur, majori se infinito. Universaliter autem docet Oviedo, infinitum, non posse claudi terminis.

Contra tertio. Si daretur infinitum unum, majus altero, & esset majus & non esset, esset ut supponitur, probarique per hoc posset, quia si ponatur infinitum hominum certè infinitum capillorum majus erit, uni enim homini tot capilli, respondebunt, etsi unitas infinities repetita facit unum infinitum, ergo & mille infinities repetita unitas, faciet etiam millies infinitum. Rursùs si unum infinitum non esset majus altero, infinita pertica & funis spiraliter illi superpositus essent æqualia, cùm tamen recta figura à spirali semper superetur, insuper si unum infinitum non esset majus altero, totum non esset majus suâ parte v. g. nam centenarius infinitus esset æqualis millenario infinito, cùm tamen centum, sit pars millenarii. Non posset autem unum infinitum esse majus altero, quia illud minus, hôc ipso non esset infinitum; quia haberet terminum illîc, ubi excederetur ab alio.

Pro-

PROBATUR tertiò. Designet Deus, omnibus diebus per æternitatem futuris, unum Angelum, ita, ut nullus sit dies, qui sibi correspondentem Angelum non habeat, & nullus Angelus, qui non habeat correspondentem sibi diem, quo posito; illi Angeli, & essent infiniti, ut supponitur; & non essent infiniti, ut probatur. Si enim essent infiniti; mutet Deus designationem, & eos Angelos, quos assignaverat diebus, assignet horis, vel illi Angeli sufficient, ut singulis horis, distincti assignari possint, vel non sufficient: si sufficient, Ergo cùm tot supponantur Angeli esse, quot dies æternitatis, tot erunt horæ æternitatis, quot & dies, quod falsum est; si autem non sufficiunt Angeli, ut singulis horis æternitatis distinctus Angelus tribuatur. Ergo illi Angeli non sunt infiniti; quia multitudo illorum interciperetur duobus terminis; primò hoc est Angelo, qui primæ horæ assignaretur. Et ultimo, scilicet illâ horâ, quæ adhuc haberet suum Angelum, & reliquæ horæ, post illam sequentes, suum Angelum non haberent.

RESPONDET primò Ovied. horis interruptè & interpolatè acceptis, posse Deum, per totam æternitatem, distinctos Angelos assignare, sed non posse continuatè, & fluenter acceptis, computando unam, post aliam sequentem; & ita v. g. non potest primæ, secundæ, tertiæ horæ assignare suum Angelum distinctum, potest tamen assignare primæ, & postea v. g. decimæ, ita ut totâ æternitate, per diversas horas interpolatas, assignare possit suum Angelum.

CONTRA. Tum quia, vel tantùm horis interpolatis, vel etiam diebus non nisi interpolatis, potest Deus assignare alium singillatim Angelum; si primum, non satisfiet argumento facto; quia dicere, quòd horis nonnisi interpolatis, per totam æternitatem, assignare possit Deus, distinctum Angelum, est dicere, Deum non posse singulis horis assignare Angelum; redibitque argumentum factum; Si autem dicatur secundum; hoc ipsum probandum veniret, reassumique poterit argumentum factum. Quòd scilicet deberet illud infinitum claudi terminis: deberet esse unum majus altero, &c. Tum quia, vel pluribus horis, quàm sint dies æternitatis, assignabuntur dicti Angeli, vel non pluribus, sed æqualibus; si pluribus, unde illud incrementum, cùm supponantur non superfuisse Angeli plures, diebus æternitatis? si non pluribus. Ergo non respondes ad suppositionem argumenti, quòd à diebus, ad horas, quæ sunt plures diebus, procedit. Tum quia, quod est verè infinitum, in quacunque suppositione, exhauriri non potest, assignatione, vel acceptibilitate, si illa intra duos terminos consistat: termini enim finitudinem notant. Ergo si illud infinitum Angelorum, est verè infinitum, per horas non interruptè acceptas, interceptas tamen, inter primam & ultimam exhauriri non posset, consequenter deberent sufficere Angeli dandi, horis totius æternitatis, non interpolatè acceptis: ubi enim deficeret dabilitas, illîc esset terminus, adeoq; finitudo. Tum quia, quamvis horis successivè acceptis, non possit etiam successivè Deus tribuere singulos annulos: non enim posset successivè illam infinitatem pertransire, potest tamen simul, sicut simul illa cognoscit, & successivè, non posset cognoscendo pertransire. Redit ergo Argumentum: an possit simul, sicut diebus, ita & horis, assignare singulos Angelos, idque ut dico simul.

RESPONDETUR secundò, retorquendo argumentum, & quærendo; an positis omnibus possibilibus Angelis, qui assignarentur singulis diebus æternitatis, possent adhuc mutatâ designatione, assignari singulis horis.

CONTRA: Quia non est possibile, ut omnes Angeli ponantur: & erunt enim omnes possibiles Angeli positi, ut supponitur, & non erunt: quia illis positis, vel implicabunt alii Angeli, vel non implicabunt? Si non implicabunt, Ergo non omnes sunt positi; Si implicabunt, Ergo contradictorii erunt hi termini: Substantia Spiritualis completa. Recolantur in simili, dicta supra, ex quibus, hoc etiam deduci potest. Quòd Deus singulis horis æternitatis, singulos dies assignare possit. Quod sic proponitur. Suppono dies æternitatis omnes, simul non posse poni, à parte rei: Suppono secundò, illos à Deo cognosci; ita ut dicat: Nullus est dies, quem non cognosco, ita tamen illos cognosco, ut videam illos, nunquam finiri posse. Suppono tertiò, Deum in assignatione dierum æternitatis, ad horas æternitatis, ita se habere, ut dicat, & hæc hora, & illa hora, habet suum diem proprium, ita tamen ut nunquam dierum, & horarum sit infinitudo terminata: sed sicut sunt dies infinities infiniti, ita & horæ, ita ut radix assignabilitatis, non sit multitudo horarum, major præ diebus in unaquaq; die; indubiè enim plures sunt horæ, quàm dies: Sed radix ista est Dei omnipotentia, & non implicantia contradictionis in essentia dierum. Jam autem assignabilitas Angelorum, ad dies æternitatis, non est, non implicantia contradictionis Angelorum, sed esse actuale à parte rei. Hinc etiam Angeli, secundùm non implicantiam contradictionis spectati, tàm diebus, quàm horis æternitatis, assignari possent.

Punctum Difficultatis 3.

Quid de reliquis infinitum concernentibus?

DICENDUM est primò. *Non est possibile infinitum in intensione.*

PROBATUR argumentum antè proposito. Creet Deus infinitos gradus caloris, tot quot sunt infiniti homines: vel potest Deus singulis illorum, 100. gradus assignare, vel non potest? Si non

non potest? Ergò exhauriretur infinitum; Si potest, Ergo sunt plures infinito hominum. Modum defendendi hoc argumentum, vide supra positum.

RESPONDERI posset huic argumento, & quibuscunque aliis hactenus positis. Quod infinitum non implicet quidem contradictionem; demere tamen ex ipso aliquid, implicat contradictionem: & ita si accipiatur aliquid ex linea infinitè extensa, sequitur illam terminandam &c. si autem consideretur infinitum secundùm se, nulla saltem in plerisque ostendi potest implicantia.

CONTRA erit: quia expresè Aristotelica definitio, permittit ipsam acceptionem: unde in definitione dicitur, cujus secundùm quantitatem accipientibus, &c. &c. hinc negare istam acceptationem, est non stare in statu quæstionis. Cæterùm posito, quòd nova alia definitio infiniti formaretur, posset ex illa non sequi implicantia contradictionis.

DICENDUM est secundò. *Etiam posito, quòd possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset poni omne possibile infinitum.*

PROBATUR primò. Posito omni possibili infinito, vel ponerentur omnes possibiles finitæ creaturæ, vel non ponerentur? Si non ponerentur? Ergo & esset illud omne possibile infinitum, ut supponitur & non esset: quia adhuc producibile esset, præter producta infinita, aliquod infinitum, quia omne producibile infinitum, est infinities infinitum. Hinc productis finitis, quæ remanent producibilia, post productionem omnis possibilis infiniti, sed infinities positis, consurgeret adhuc novum infinitum. Neq; enim v g. infinitum multitudinis, est aliud, quàm finitum infinities positum. Si autem posito omni possibili infinito, ponerentur omnes possibiles finitæ etiam creaturæ: Ergo jam Deus non maneret omnipotens, quia nihil maneret producibile: nam omnipotentia Dei transcendentaliter requirit effectus.

RESPONDEBIS primò cum P. VENCESLAO DABOVVSKI, meo in Theologia Professore, Viro omnium talentorum. Infinita persona Patris, non ita exhaurit terminabilitatem naturæ Divinæ infinitam, ut quamvis illam infinitè terminet, adhuc illam non relinquat ulterius terminabilem per aliam personam infinitam, tàm Filii, quàm Spiritus Sancti. Rursùs infinita Persona verbi, terminans naturam Divinam, non exhauritur, quominùs possit terminare aliam naturam creatam, & alias plures: Scientia item Divina non exhauritur, quamvis cognoscat omne possibile; & sicut omniscientia in actum reducta, non facit Deum, non esse Deum, ita nec faciet omnipotentia in actum reducta.

CONTRA: Tum quia, ab instantia, ex adlatis prima, desumi potest, pro conclusione argumẽtum. Tres Personæ Divinæ, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ ita exhauriunt, ut à quarta Persona terminabilis non sit, nisi per solam chimæram, & fictionem intellectûs. Ergo etiam omne producibile infinitum in actu positum, ita exhauriet omnipotentiam infinitam, ut ulterius nihil producere possit: Quòd autem Persona Patris, non reddat ulteriùs interminabilem naturam Divinam, secundùm se spectatam, hoc inde est: quia terminativitas Personæ Patris, non est omnis possibilis terminativitas Divina; Jam autem omne possibile infinitum, cum sit omnis possibilis terminus omnipotentiæ Divinæ, fit, ut exhauriat omnipotentiam Divinam. Tum quia: ex secunda instantia potest pro conclusione formari argumentũ. Persona verbi infinitè terminans naturam Divinam, ita illam terminat, ut omnem suam terminativitatem infinitam, quam præstare potest, exhauriat; neq; enim aliam naturam Divinam, vel aliam creatam infinitam (utramq; enim suppono impossibilem) terminare potest; & tamen, hoc non obstante, potest terminare naturam finitam creatam. Ergo etiam omnipotentia, post productum omne possibile infinitum, poterit producere aliqua finita, redibitq; argumentum superiùs factum. Addo, non esse ullum inconveniens, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ, exhauriri per terminativitatem trium Divinarũ Personarum, si autem exhauriretur omnipotentia Divina, ita, ut ulterius nihil posset facere, magnũ foret inconveniens: nam imprimis non potest dici propriè exhauriri, terminativitas Naturæ Divinæ, cùm tres personæ, quamvis inter se distinctæ, sunt tamen identificatæ cum natura: idẽ autẽ propriè non dicitur exhauriri à seipso; jam autem, si exhauriretur omnipotentia Divina, exhaurireturab aliquo à se distincto realiter, nempe à productis creaturis, adeoque exhauriretur propriè. Rursùs, prius illud exhauriri contingeret, per aliquid æquale, nempe per personas Divinas, infinitum autem exhauriri à mensura infinita nihil vetat: exhauriri autem, omnipotentiæ per creaturas contingeret, per aliquid inæquale: quia non exhauriretur per aliquod esse Divinum. Deinde, id quod se habet per modum termini, non dicitur exhaurire propriè; hinc, etiamsi per impossibile, omnes finitas & infinitas terminaret cognitiones, objectum aliquod, non inde jam non cognoscibile foret: neq; enim inde jam entitatem suam deperderet, cujus necessaria passio est, esse verum, adeoq; cognoscibile; sed omnipotentia cùm se non habeat per modũ termini, sed potius potentiæ effectivæ, verè & propriè per creaturas exhausta, diceretur. Deniq; non est ullum absurdum, quòd infinita terminabilitas naturæ Divinæ, exhauriatur ab infinita Divina terminativitate, Tripersonalitati ejus debitâ, immo est perfectio Dei necessaria, salvans unitrinitatem ejusdem, unde etiam est perfectio ejus actu possessa, jam autem exhaustio

haustio

haustio omnipotentiæ, non est perfectio Dei, sed esset desitio perfectionis Divinæ. Tum quia: illud quod dicitur de exhaustione Divinæ scientiæ, pro nobis est. Dico enim exhauriri scientiam Divinam in hoc sensu, quia nihil est cognoscibile, quod non cognoscat, & ultra hæc, non se extendit, sed hæc perfectio est potius Dei: quia scilicet perfectio Dei est, non esse nescientem, quam perfectionem adfert illa exhaustio; & si hanc non haberet exhaustionem, nesciens esset: ergò etiam à possibilitate creaturarum, exhaurietur omnipotentia Divina, neque enim ultra possibilia aliquid potest, cum hoc tamen addito, quod hæc omniscitivitatis Divinæ exhaustio sit perfectio Dei, quia nisi nosset omnia possibilia, omniscius non esset; sed exhaustio omnipotentiæ, quæ fieret per omne possibile productum, est exhaustio, quæ adfert negationem omnipotentiæ, ejusq; destructionem, quid enim illa omnipotentia posset? Et certè non aliunde Deus habet non esse nescientis, nisi ab actuali omniscientia; rationem autem omnipòtentis aliunde habet.

Respondebis secundò. Habere actum adæquatum, est perfectio potentiæ, & ita si oculus eliceret visionem adæquatam, intellectus item cognitionem adæquatam, maxima hæc esset perfectio oculi, & intellectûs; consequenter erit perfectio omnipotentiæ, habere actum adæquatum, stantem in productione omnium possibilium.

Contra. Quia actus adæquatus, stans cum esse potentiæ, est perfectio potentiæ; sed actus adæquatus, destruens esse potentiæ, non est perfectio potentiæ; hoc autem in præsenti continngeret.

Respondet tertiò Vasquez. Posito omni possibili infinito, & omni producibili; adhuc Deus posset illa conservare, ad operationes concurrere, & similia.

Contra. Quia hæc Responsio contradictorios terminos continet; & esset enim omne possibile producibile productum, & non esset; esset, ut supponitur in negatione, conclusionis, non esset autem, quia adhuc operationes produci possent, & conservatio infiniti, quæ omnia veniunt inter producibilitatem, omnis possibilis, tam finiti quàm infiniti.

Probatur secundò. Si Deus produceret omne possibile infinitum, & produceret omne possibile infinitum, ut supponitur, & non produceret: quia non produceret omne potentiâ infinitum, quod etiam est inter producibilia; quòd autem non produceret omne potentiâ infinitum, per hoc probatur: quia infinitum in potentia est, infinitum essentialiter; exigens esse in potentia. Ergo produci actu non posset. Ergo apparet in illo omni producibili, non posse produci omnia.

Respondebis. Sufficit quòd producat Deus omne producibile infinitum categorematicum.

Contra. Quia conclusio attendit ad producibilitatem etiam finitorum, modò sint illa contenta, in numero possibilium: negat enim conclusio, posse produci omne possibile.

Probatur tertiò. Instantiis variis, quæ ostendunt, non posse produci omne producibile, & ita, non potest produci æternitas à parte post, quantitatis divisibilitas in infinitum, &c. &c.

Dicendum est tertiò. *Etiam positâ possibilitate infiniti, non est necessarius, nec possibilis numerus maximus finitorum.*

Probatur primò. Quòd non sit necessarius maximus finitorum. Quia ad hoc, ut transeatur à numero finito ad infinitum, non est necesse, tanquam per medium transiri; per numerum maximum finitorum. Ergò posset esse infinitum, sine positione numeri maximi finitorum. Antecedens probatur, quia esse infinitum, non est post numeros finitos, aliquorum numerorum infinitantium, inchoatio: sed est tantùm numerorum semper finitorum, sine fine aggregatio. Ergo ad hoc; ut à finito ad infinitum transeatur, non est necesse, tanquam per medium, transire per numerum maximum finitorum.

Probatur secundò. Posito numero maximo finitorum, vel potest Deus ponere infinitum, vel non potest? Si non potest? Ergo non est necessarius numerus maximus finitorum, ad positionem infiniti, quod tamen tu vis; Si autem potest Deus ponere infinitum, quæro, an ponendo jam infinitum, debeat adhuc ponere alium numerum maximum finitorum, an non debet? Si debet? Ergo prior ille non erit necessarius ad infinitum. Ergo & hic posterior; de illo enim redibit eadem, quæ de priori quæstio; Si autem non erit necesse ponere, Ergo quamvis ille, qui supponitur productus numerus maximus finitorum non poneretur, modò poneretur illa ipsa infinitudo, sequeretur infinitudo. Ergo ulteriùs non est necessarius ille maximus numerus finitus ad infinitationem. Quòd si dicas, non posse Deum ponere numerum illum infinitum, nisi ex suppositione positionis numeri maximi finitorum, da in hoc ipso implicantiā.

Probatur tertiò. Quòd numerus finitorum maximus sit impossibilis. Quia & erit ille numerus maximus finitorum, ut supponitur, & non erit maximus finitorum: quia si Deus post numerum maximum finitorum, potest producere v. g. infinitos homines, potest & unum, quem ipsum addendo, augebit numerum maximum finitorum, consequenter ille prior non erat maximus finitorum.

Addit recentior Suar: Ponamus numerum maximum finitorum, secundùm eum, numeretur aliud numerabile, rursùs secundùm eundem numerum maximum finitorum, numeretur aliud numerabile; en tibi erunt duo numeri maximi finitorum: conjungantur illa nume-

numerata simul, non facient unum infinitum; quia infinitum non stat duobus solis finitis. Ergo faciunt numerum finitorum, majorem, maximo finitorum.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur primò varia auctoritas.

Prima est Aristotelis, qui cùm tenuerit mundum creatum esse ab æterno, generationesq; fuisse ab æterno, hoc ipso admisit infinitum categorematicum.

Secunda auctoritas est Dionysii cap. 8. de Divinis nominibus.

Tertia Aug. ad Volusianum.

Respondetur. Aristotelem errantem favere oppositis: erroneè enim admisit mundi æternitatem. Sed oppositum docet, statq; pro nobis tertii Physic: T. 67. unde non docuit dari infinitas factas generationes ab æterno, sed tantùm hoc sequitur, deduciturq; ab oppositis, ex suppositione erroris. Secunda auctoritas non aliud vult, quàm Divinam omnipotentiam, extendi posse ad creaturas in infinitum producendas, nec terminari unquam numerum producibilium. Tertia autem solùm adstruit possibilitatem Incarnationis, licèt eam clarè explicare non possimus, ita ut debeamus tandem dicere, quòd concedendum sit, Deum aliquid posse, quod nos explicare non possumus; sed inde non sequitur, quòd debeamus concedere, ea posse Deum facere, quorum implicantiæ convincunt.

Objicitur secundò à pari.

Prima paritas est. Si daretur luminosum infinitum, produceret lumen infinitum, itemque si daretur ignis infinitus, produceret infinitum calorem. Ergo & Deus, poterit producere infinitam lucem, neq; enim est minùs potens, quàm lux infinita.

Respondetur. Disparitatem esse, quia posito per impossibile luminoso infinito, hoc ipso ponitur vis necessaria, ad actualem infinitam lucem; Divinâ autem potentiâ positâ, non ponitur potentia ad actuale infinitum, quia in Deo non datur potentia ad impossibile. Illa autem propositio: Deus non est minùs potens, quàm lux infinita, est propositio falsa, quia est de subjecto non supponente: nulla enim datur lux infinita.

Secunda paritas est. Si Deus ab æterno produxisset Angelos, ita ut singulis momentis, singuli producerentur ad hodiernum diem, fuissent infiniti. Ergo etiam & nunc posset producere infinitos Angelos.

Respondetur ex dictis, in materia de creatione habetur, quod ab æterno, successivè tamen, non potuerint produci Angeli.

Tertia paritas. Scientia Dei respicit objectum infinitum, itemq; immensitas. Ergo & omnipotentia.

Respondetur, quo sensu verum est antecedens, eo sensu & consequens: nempe, quod ista omnia terminentur ad infinitum syncategorematicè.

Quarta paritas. Potentia finita potest facere finita in infinitum, v. g. intellectus potest elicere cognitiones finitas in infinitum. Ergo & potentia simpliciter infinita, potest facere simpliciter infinitum: aliàs non esset distinctio, inter potentiam finitam & infinitam.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia argumentum multum probat: probat enim, quòd intellectus Divinus, etiam non cognoscibile, debeat noscere, ut ita distinguatur ab intellectu creatu, habente pro objecto omne cognoscibile. Sicut ergo ad distinctionem ab intellectu creato, sufficit modus cognoscendi nobilior, cum latitudine cognoscendi actuali majori, incomparabiliterq; digniori; sic & potentia Divina, sufficienter distinguetur, per modum agendi nobiliorem, & incomparabiliter latiorem.

Quinta paritas est. Si Deus ex necessitate ageret, produxisset infinitum. Ergo etiam multo magis liberè agens, poterit producere infinitū.

Responderi posset primò. Casu quo Deus ageret ex necessitate, ageret non quidem infinitum, quia hoc est impossibile, sed acturum longè plus, quàm nunc, nec pro sua libertate destiturum fuisse ab agendo. Sic v. g. ignis, est causa necessaria, & tamen vi hujus prædicati, non producit omnem effectum, quem potest producere, sed tota ejus necessitas sita est, nonnisi per ordinem ad hoc, quia positis prærequisitis non habet indifferentiam ad agendum.

Instabis primò. In casu suppositionis, non esset ratio, cur & plus, & plus, non produceret Deus, nec haberet, à quo determinaretur: Ergo cùm plus, & plus, posset sine fine, omnia produceret. Ergo produceret infinita.

Respondetur. Determinandum tunc Deum ab ipsa impossibilitate infiniti, semperq; plus, & plus ageret, nunquam tamen infinitum.

Instabis secundò. Quòd ignis non agat plus & plus, adeoq; non producat infinitum, exinde hoc oritur; quia non habet omnia prærequisita ad agendum, quorum defectus determinat, ne plura agat.

Respondetur. Sicut defectus prærequisitorum, determinat, ne plura agat; ita impossibilitas infiniti determinat, ne producatur infinitum.

Instabis tertiò. Deus omnia potest, & hæc omnia deberet agere, si necessariò ageret, tunc quæro; suntne illa finita, an infinita? Si finita, Ergo possibilia, sunt finita; Si infinita, Ergo cùm casu illo omnia agat, quæ potest agere, producere infinita.

Respon-

Respondetur. Deum posse producere finita in infinitum, producturumq; tunc Deum finita in infinitum.

Responderi posset secundò, producturum Deum in casu antecedentis infinita, quæ simul non essent infinita: infinita quidem, quia supponitur, probaturq; ab oppositis productio infiniti; non produceret autem infinita, propter rationes, quæ à nobis suprà adlatæ, ita ut esse infiniti probetur per rationes oppositorum, non esse per nostras: ex confluxu autem utriusque partis rationum, consurget probatio contradictionis, esse & non esse, & hoc in similibus aliis de impossibilitate materiis, servari potest.

Objicitur tertiò, unicuiq; potentiæ respondere debet actus adæquatus. Atqui nullus actus finitus adæquatur omnipotentiæ Divinæ. Ergo illi respondere debet infinitus actus.

Respondetur, unicuique potentiæ correspondere debet actus adæquatus proportionatus, non improportionatus; & quia potentia Divina est ad effectum finitum in infinitum, non verò ad infinitum actu, ideò etiam potentiæ Divinæ respondere debet effectus finitus in infinitum.

Instabis. Potest facere quocunque finito majus, illud autem erit infinitum.

Respondetur. Quocunq; finito majus, erit itidem majus finitè in infinitum, sed non infinitum absolutè. Concedo, quòd omnipotentia divina sit infinita dignitate, sed non est infinita vi creandi infinitum, sed vi creandi finitum in infinitum, solùmq; talem effectum, debet posse.

Objicitur quartò. Deus habet potentiam simul creandi omnia. Sed si simul crearet omnia, essent infinita. Ergò Deus habet potentiam creandi infinita.

Respondetur. Deum habere potentiam simul, ex parte potentiæ ad creandum omnia, neque enim successivam habet acquisitionem suæ potentiæ, sed non habet simul, simultate tenente se ex parte effectûs: quasi scilicet, omnia simul, sit possibile ponere, sicut etiam intellectus creatus, ex parte sua, totam simul potentiam habet intelligendi omnia, nec tamen omnia, simul intelligere potest.

Instabis. Quod potest à Deo successivè fieri; potest & simul, nisi essentialiter involvat successionem; sed entia permanentia non involvunt successionem. Ergo.

Respondetur. Entia permanentia sub formalitate permanentium, non involvunt successionem, involvere tamen sub formalitate infiniti.

Objicitur quintò. Omnia entia producibilia, sunt entia realia à Deo cognoscibilia. Ergo & producibilia.

Respondetur. Omnia entia realia finitè in infinitum producibilia, sunt entia realia, sed non producibilia infinitè categorematicè.

Objicitur sextò. Nulla est incompossibilitas, inter partes collectionis infinitorum hominum. Ergo potest collectio hæc poni. Antecedens probatur: quia illa incompossibilitas, vel est ex ratione specifica, vel ex individuali, vel ex ratione infinitatis? sed nulla ex his incompossibilitatibus reperitur in infinito hominum; non ex ratione specifica, aut individuali: aliàs collectio duorum hominum, vel leonis, vel hominis, esset impossibilis: non etiam ex ratione infiniti; quia datur infinitum syncategorematicum.

Respondetur. Oriri implicantiam, ex ratione infiniti categorematici; objectioq; multùm probat, quia probaret, partes æternitatis, posse omnes simul poni.

Objicitur septimò. Deus actu videt numerum hominum, v.g. possibilium, hic, vel est finitus categorematicè, vel infinitus categorematicè? Si finitus categorematicè, Ergo est aliquis determinatus numerus possibilium; Si infinitus categorematicè, Ergo erit possibile infinitum actu: quia quæcunq; implicantia adferri potest, contra infinitum actuale, eadem servit contra infinitum à Deo cognitum.

Respondetur. Quæ adferri possent contra infinitum cognitum, ea inferius discutientur; pro nunc, negatur antecedens, quia datur tertium membrum, nempè finitum in infinitum procedens.

QUÆSTIO III.

De Infinito Syncategorematico.

Dixi infinitum Syncategorematicum esse infinitum, ex quo scilicet accipere semper est, quamvis totum non existat actu: de hoc in præsenti agendum est.

DIFFICULTAS I.

Daturné infinitum Syncategorematicum?

Dicendum est, *Dari infinitum Syncategorematicum.*

Probatur primò. Res possibiles v.g. homines non sunt finiti: Ergo sunt non finiti, sed non sunt non finiti, seu infiniti categorematicè: nam hoc implicare diximus. Ergo sunt infiniti, seu non finiti syncategorematicè.

Probatur secundò. Possibile est infinitum syncategorematicum: nam nulla in illo potest ostendi implicantia. Ergo datur. Probatur consequentia. Quia quando dico, non implicat hoc posse esse, benè infero: Ergo potest esse. Ergo etiam, quando dico, infinitum syncategorematicum non implicat contradictionem, benè infero; Ergo datur: quia dari ipsius, est posse esse, seu in potentia esse.

PROBATUR tertiò. Vel poſſibilis eſt æternitas, à parte, tàm ante, quàm poſt, vel non eſt poſſibilis? Si non eſt poſſibilis, Ergò non datur Deus: quia non datur ens à ſe ab æterno: quod idem ſequeretur, ſi non eſſet poſſibilis æternitas à parte poſt; quòd ſi poſſibiles ſunt illæ æternitates, inferam. Ergò poſſibile eſt infinitum ſyncategorematicum: quia æternitas non exiſtit tota ſimul,& non eſt quid finitum, ſi enim eſt quid finitum, æternitas non eſt.

OBJICITUR primò. Implicat infinitum categorematicum. Ergò & ſyncategorematicum. Conſequentia probatur: quia eadem, quæ adferuntur contra infinitum categorematicum, adferri poſſunt contra ſyncategorematicum; quod ipſum probatur. Infinitum ſyncategorematicum hominum, vel eſt æquale omnibus reliquis poſſibilibus infinitis, vel non eſt æquale? Si eſt æquale? Ergò pars eſt æqualis toti, rediretq; argumentum, quod ſupra de infinito in communi actum eſt. Si eſt inæquale? Ergò clauditur terminis, quâ ſcilicet parte non coæquatur reliquis poſſibilibus.

RESPONDET primò recentior Suar. unum infinitum ſyncategorematicum, neque eſſe minus, neque æquale; non enim unum infinitum ſyncategorematicum cum alio comparabile eſt. Rationem reddit: quia omnis comparatio eſt menſura, omnis autem menſura, requirit determinationem determinabilis; ſi enim determinationem non requirit comparatio, quæram, quid ſit plus 20. an plures? cum ergo infinitum ſyncategorematicum determinatum non ſit; accipiuntur enim partes illius indeterminatæ, ſine ullo termino, conſequenter, nec illic pars eſt major toto, nec æqualis, nec minor, quia omnes hæ determinationes ſunt rerum determinatarum; hinc quando dicitur tot ſunt in poſſibili hominum oculi, quot manus, non eſt comparatio rigoroſa, ſed tantùm ſenſus eſt, tàm eſſe indeterminatas, ac incomparabiles oculos & manus. Porrò aliter ſe habet res circa infinitum categorematicum: nam res determinatur; vel per exiſtentiam, vel per acceptionem extrinſecam, quæ determinatio per exiſtentiam clarè competit infinito categorematico, ſi detur. Infinitum verò in potentia nec exiſtit, nec concipitur totum, ut infinitum; ſed in infinitum. Hanc reſponſionem aliàs impugnavi, de partibus indeterminatis continui. Cæterùm poſſet aliquis hanc Reſponſionem pro præſenti tueri; videturq; eſſe diſparitas de continuo, & de infinito ſyncategorematico: quia ut dixi immediatè tota entitas diviſibilitatis exiſtit, & determinatur per poſitionem rei, qualem determinationem non habet infinitum ſyncategorematicum.

RESPONDERI poteſt ſecundò, conſequenter ad dicta; non eſſe quidem infinitum poſſibilium hominum æquale rigoroſè infinito poſſibilium, v. g. capillorum; menſuratio enim eſt ſemper, rerum conſiſtentium, & non ulterius procedentium: poſſibilitas autem nunquam conſiſtit. Sic v.g. ſi aliquis velit menſurare equi curſum, nunquam poſſet dicere tantus eſt, ſi ſemper equus menſuram ſe ſubſequentem, præcedat. Sic etiã in poſſibilibus, cùm non conſiſtant, ſed natura ipſornm ſit ulteriùs & ulteriùs extendi, menſurari propriè nõ poſſunt. Cujus ratio eſt, quia infinitũ ſyncategorematicum, quomodocunq; accipias, ſemper plus & plus dicit: ſi enim plus & plus non diceret, non eſſet infinitum ſyncategorematicum; quia hoc eſſentialiter potentialitatem purificabilitatis, ſemper & ſemper importat. Nihilominus hoc infinitum ſyncategorematicum, dici poteſt minùs propriè æquale; in quantum ſcilicet intellectus, in conſideratione unius, procedit ad conſiderationem alîus, cum aliqua comparatione. Dico itaq; unum infinitum poſſibile hominum, eſſe æquale minùs rigoroſè reliquis, ut dixi ſupra. Quare autem poſſit dici, æquale unum poſſibile alteri, & non poſſit dici æquale unum infinitum, reliquis infinitis, dictum ſupra: quia ſcilicet, ſicut unius, ita & omnium poſſibilium, eadem radix, & fons inconſummabilitatis, nempe omnipotentia Dei, & non implicantia contradictionis; jam autem quorumcunque infinitorum comparatorum ad aliud, radix multitudinis tantæ vel tantæ, eſt ipſa entitas, quæ ſupponitur à parte rei producta, quâ ſublatâ, jam nihil reſtat, quod vices ejus ſuppleat, ſicut quâcunq; ſublatione, comparatione &c. factâ circa poſſibilium infinitatem, manet idem omne poſſibile. Quod ita explicatur:

IMAGINARE, poni à Deo infinitum aliquod, & ex altera parte poni 10. infinita; tunc ſi acceptis millenariis, & aſſignatis alicui individuo ex illis 10. infinitis, ſi inquam extemplò Deus ſuppleat productionem illius infiniti millenarii accepti, eo caſu, unum infinitum, æquare poſſet 10. infinita, eò quòd ſemper in eadem plenitudine maneret illud uniter infinitum; cùm ergò acceptis quibuscunque poſſibilibus individuis hominum, maneat in eadem plenitudine ratio poſſibilis, hinc fit, ut ratio poſſibilis unius, poſſit comparari reliquis poſſibilibus: quod enim faceret in illo uniter infinito, ſuppletio facta numeri accepti, per productionem factam à Deo, aliûs numeri æqualis accepto; hoc facit, ipſa non implicantia contradictionis, reſpectivè ad omnipotentiam Dei accepta, ut poſſibilitatem rerum, in eadem ſemper plenitudine teneat. Nec inde ſequetur, partem eſſe æqualem toti: nam unum poſſibile reſpectu aliorum, non habet rationem verè partis, ſed potius totius, poteſt autem benè unum totum, eſſe æquale alteri, & pluribus totis, quando plura tota, eandem rationem magnitudinis, idemq; principium & rationem formalem tantitatis habent. Et certè illud

lud

lud pars est, quod toties multiplicatum & computatum æquat totum, & sine hac multiplicatione non æquat; sic v. g. binarii infiniti pars, sunt unitates infinitæ, quæ iteratò semel multiplicatæ & computatæ, adæquant, conficiuntq; binarium infinitum: jam autem infinitum possibilium hominum, non est necesse toties & toties multiplicari, ut æquivaleat omnibus reliquis possibilibus; æquivalet enim ex titulo ejusdem fontis multiplicabilitatis, & progressûs. Possunt tamen dici pars abusivè; quia scilicet, alia est connexio prædicatorum hominis, alia connexio prædicatorum leonis, quamvis tantitatis eadem sit radix; fons, & ratio formalis. Porrò fieri potest, ut ea, quorum tantitatis eadem est radix, sint talia, ut unum æquivaleat pluribus, & plures uni, sic v. g. non est magis homo unus Petrus, quàm Petrus, Paulus & Andreas, quia rationem hominis, ab eodem principio participant. Rursùs una Persona Divina, æquivalet reliquis, & reliquæ uni; quia idem est principium, radix æquivalentiæ, nempe Divina natura.

Objicitur secundò. Si datur infinitum syncategorematicum, etiam formæ possibiles, erunt infinitæ syncategorematicè; si formæ possibiles sunt infinitæ syncategorematicè; deberet dari actu infinitum: quia quot sunt formæ infinitæ syncategorematicè, tot sunt negationes formarum actu in materia. Ergo si formæ sunt infinitæ in potentia, negationes illarum erunt infinitæ actu.

Respondetur. Negationes illas formarum, duo dicere, unum in recto, & hoc est ipsa entitas materiæ, & aliud in obliquo, hoc est formas connotatas, quæ ipsæ cum sint non nisi in potentia, infinitæ negationes, etiam erunt infinitæ in potentia. Addo, sicut esse negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse infinitum. Rursùs, cùm non dentur negationes negationis, sed fundentur in ipso Ente, quod negant; hinc & actualitas negationum fundatur in Ente, quod negatur; & quia Ens, quod negatur, non est infinitum actu, ideo & negationes illæ non erunt infinitæ actu, sed sequentur conditionem Entium quæ negant. Vide Metaph. in materia de negationibus.

Objicitur tertiò. Quod essentialiter est in potentia, non est infinitum; Syncategorematicum infinitum, est essentialiter in potentia; Ergo non est infinitum.

Respondetur. Quod essentialiter est in potentia, non est actu, sed est tamen in potentia; quod solum esse, competere debet infinito Syncategorematico.

DIFFICULTAS II.

De speciebus infiniti Syncategorematici.

Duo in præsenti maximè inquirenda sunt; primò an res possibiles sint finitæ, an infinitæ; secundò, an in productione tàm perfectorum, quàm imperfectorum, procedere sit semper in infinitum; ita, ut nunquam devenire sit ad perfectissimam, & imperfectissimam creaturam.

Dicendum est primò. *Non apparere implicantiam* (quæ procedat per locum positivum) *in Creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis.* Quę enim illa? de hac materia, translata sunt notabiliora ad primam partem, ubi de Angelorum multiplicabilitate. Videantur ibi dicta.

Dicendum est secundò. *Possibilia plusquàm semel multiplicabilia, esse in infinitum multiplicabilia*; ita post alios Ovied: hic pan. 3.

Probari solet primò. Quòd Vicleffius à Concil. Constantiensi damnatus, docuerit, Deum non posse creaturas, ultra determinatum numerum, producere.

Respondetur. Docuisse quidem hoc Vicleffium, in Concil. Constantiensi, tamen non reperiri damnationem hujus puncti; sed tantùm reperiri, inter puncta, à Coloniensi Facultate, Concilio proposita ad damnandum, si videretur Concilio.

Probari solet secundò. Ponamus positum illum numerum creaturarum, vel potest adhuc, vel unam supra, Deus ponere creaturam, vel non potest: Si potest, Ergo apparet numerum creaturarum jam positarum, non fuisse completum, positâq; illâ Creaturâ unâ supra numerum, quæram; an adhuc aliam possit producere, si non potest, cur potuit priorem, & quidem ultra numerum possibilium producere. Ergo ulteriùs, prior ille numerus, non fuit determinans possibilitatem creaturarum: quòd si non potest, quæ in hoc implicantia?

Respondebis primò. Sicut ultra possibiles infinitas creaturas, non est possibilis alia, ita nec ultra possibiles illas determinatas, possibilis est alia.

Contra. Quia possibilitas creaturarum infinita, est possibilitas in infinitum nunquam consistens, nunquam determinata; hinc quamcunque possibilem creaturam complectens, adeoq; etiam eam, de qua retorques argumentum. Sed, per oppositos, non quemcunq; tandem numerum creaturarum, determinatus ille numerus comprehendit.

Respondet secundò Ovied. Quòd posito numero determinato creaturarum, non tenearis rationem reddere, cur hæ potius, quàm illæ sint possibiles, sed quòd tantùm infinitæ, non sint possibiles.

Contra: quia non potes ostendere, cur infinitæ sint impossibiles. Ergo ostendere debes, cur hæc sit impossibilis.

Responderi posset tertiò. Implicaturam illam creaturam, quia & esset possibilis, ut supponitur, & non esset possibilis, quia ultra numerum determinatum possibilium esset; ita ut

 si illa

si illa creatura, foret possibilis, deberet jam posse includi, in illo numero determinato.

Contra hanc responsionem, ut agatur. *Hinc*

Probatur tertiò Conclusio, rejectione oneris, ad ostendendam implicantiam. Non implicat contradictionem, creaturam positam, pluries plurificari in infinitum, nec repugnat, ut pluries posita, non determinetur ad certum numerum; & si hanc determinationem pro contradictione attuleris, hæc ipsa negabitur. De quo modo retorsionis, alibi etiam agitur.

Confirmatur: Quia videtur hoc magis exaltare omnipotentiam Divinam, ejus efficacitatem non restringendo in talibus: & ex alia parte manet idem principium multiplicandi, nempè, non repugnantia contradictionis, in connexione prædicatorum essentialium, videturque hoc pro principio assumi posse, quod semel non implicat, nunquam implicat.

Objicitur. Non apparet repugnantia implicantiæ, in creatura essentialiter immultiplicabili. Ergo nec apparebit in creatura determinatè multiplicabili.

Respondetur. Cùm pro Antecedente, stet auctoritas totius Scholæ Thomisticæ, benè defendi potest, saltem sub his terminis, quòd impossibilitas talis creaturæ, nulla appareat per locum positivum. Sed quia consequens, à nulla schola universaliter docetur; quamvis etiam illius, nulla posset per locum positivum, implicantia ostendi: hinc fit, ut retorsione oneris implicantiæ ostendendæ, uti possimus. Deinde, si semel appareat, rem non excludere sui plurificationem, à pari arguendo, benè infertur etiam ulteriùs, illam plurificari posse: & sicut, qui potest pronuntiare A & B, benè arguitur posse pronuntiare Ab; quod de illo non argueretur, si ipsum A. B. pronuntiare non posset: ita si pluries multiplicari potest creatura, benè arguetur etiam multiplicabilem esse. Quanquam sufficiet eâdem methodo, hanc etiam conclusionem tueri, quòd scilicet, nullum sit positivum fundamentum, pro possibilitate talis creaturæ.

Instabis: Omnis multitudo finita, potest successivè percurri: Ergo si incipiamus annumerare omnes creaturas possibiles, perveniemus ad numerum quendam, ultra quem procedere non possemus: tunc quæro, si addamus illi multitudini, ultra quam procedere non possimus, unam creaturam, illa anterior multitudo erit finita, & non erit finita; erit finita, quia unum additum numero finito, non potest facere infinitum: non erit finita, quia illa multitudo, cui hæc unitas additur, erat multitudo omnes finitos numeros includens, seu maximum finitorum.

Respondetur. Multitudinem finitam simpliciter posse successivè percurri, secus multitudinem finitam, in infinitum procedentem, in qua etiam multitudine, non erit necesse veniri ad numerum maximum finitorum, præcipuè cùm ex dictis supra medium ad infinitum, non sit præhabere numerum maximum finitorum. Immò hoc argumentum multùm probat; probat enim etiam in æternitate à parte post, deveniri posse ad numerum temporum, maximum finitorum.

Dicendum tertiò. *Quòd sit procedere in infinitum in creaturis perfectioribus producendis, seu quòd non posset perveniri, unquam ad perfectissimam.*

Probat primò Fassolus: quælibet creatura quantumvis perfecta supponatur, infinitè adhuc distat à Deo. Ergo adhuc poterit dare media inter illam & Deum.

Respondetur, Negando consequentiam, quia quamvis illa creatura foret finita, si perfectissima est, illâ perfectior dari non potest, tu autem aliunde impossibilitatem talis creaturæ non ostendis. Præcisa etiam ratio finiti, quà talis, non semper patitur additionem; unum enim est maximè finitum, & tamen additionem in ratione unius, pati non potest, hoc ipso enim, non esset unum.

Probat secundò, recentior Suar: Repugnat supponere, quòd id repugnet, quod non repugnat: non repugnat autem quâlibet creaturâ perfectior.

Responderi potest, retorquendo argumentum; repugnat supponere id repugnare, quod non repugnat: non repugnat autem creatura perfectissima.

Probatur tertiò per principium negativum, non potest ostendi clara implicantia, quòd perfectio creaturarum, non sit in infinitum augmentabilis, ex altera parte quamvis non posset ostendi implicantia, magis dignificabit omnipotentiam Divinam, si scilicet dicatur, hâc ipsâ, quam tu appellas, perfectissimâ creaturâ, posse aliam perfectiorem dari; tenentq; hoc P.P. nominatim Dionys. cap. 4. de Divinis nominibus, quam auctoritatem vide apud Ovied. hîc & recentiorem Suar:

Respondebis, magis per oppositos dignificari omnipotentiam Dei, quia concedunt, Deum aliquid facere posse, quod negamus nos, scilicet perfectissimam creaturam: Sicut major est dignitas Regis, quòd possit facere Principem, cæteros omnes excellentem, se solo excepto.

Contra, appellemus hanc creaturam A, dicimus nos hanc ipsam, posse Deum producere, sed ita, ut illâ excellentiorem posset adhuc producere, quod negant oppositi, magis ergo per nos dignificatur omnipotentia: Et sicut, si Præfectus aulæ alicujus Palatini, sit nonnisi gregarius servus Regis, magis per hoc dignificabitur

Rex

Rex; ita major erit dignitas Dei, si hæc creatura, quam tu ponis perfectissimam, nec dum sit primum locum in aula Dei occupans: majorq; esset dignitas Principis, si semper digniorem, & digniorem possit facere, nunquam tamen æquantem sunt decora.

Confirmatur à pari: Non est possibilis numerus maximus finitorum. Ergo neque est possibilis species maxima perfecta, & si non esset possibilis numerus numerans, quo non sit dabilis major, ita nec erit possibilis creatura, quâ non possit dari major. Et si non potest per Pontium, dari processus in infinitum, in speciebus dicentibus ordinem ad alias species, cur non & omnes talem ordinem dicent, vel si non dicent, cur etiam æquè non erunt multiplicabiles? Et certè non potest ostendi, quis sit ordo, tria ad unum, & tamen numerus numerans in infinitum produci potest; ita quamvis non ostenderetur unius creaturæ ad aliam ordo, si multiplicetur semel, potest in infinitum multiplicari: ita ut non perveniatur ad perfectissimam. Item non est possibile infinitum. Ergo neq; perfectissima creatura, quod ipsum sic proponitur. Implicat creatura infinitæ perfectionis in essentia, condistincta per hoc solùm à Deo, quòd sit producta in sua essentia. Ergo erit impossibilis etiam perfectissima creatura, quidquid enim repugnantiæ in antecedenti est, idem valet pro consequenti.

Solutio Objectionum.

Objicit primò Arriag. Non implicat creatura perfectissima. Ergo est dabilis.

Respondetur, retorsione oneris, ad ostendendam implicantiam, cur scilicet implicet quâcunque positâ perfectâ creaturâ, dari perfectiorem, & quia paritates adlatæ contra sententiam cæteroqui auctoritate non munitam, benè tenent. Hinc hoc argumentum utrique parti servit.

Objicit secundò idem. Sumatur tota collectio creaturarum, in hac, non omnes exceduntur à creaturis. Ergo aliqua est, quæ non exceditur, adeoq; est suprema. Antec. probatur, repugnat omnes creaturas produci à creaturis, nisi detur mutua productio, devenireque erit ad aliquam creaturam non productam ab alia. Ergo etiam in perfectione devenire erit ad unam, quæ non excedatur ab aliis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nisi deveniatur ad unam creaturam immediatè productam à Deo, necessariò dici debet, quòd creatura producta producatur ab alia à se producta, quod est absurdum; jam verò si non deveniatur ad unam, quæ sit omnium perfectissima, non erit necesse, ut excedatur ab ea, quam excesserat, cur enim hoc deberet fieri? Rursùs si non deveniatur ad creaturam productam à Deo, nulla erit necessitas Dei creatoris, quod absurdum est, & tamen illud non sequetur, negatâ creaturâ perfectissimâ.

Instat idem. In collectione omnium possibilium, non omnes species exceduntur. Ergo aliqua est, quæ non exceditur, adeoq; est suprema. Antec. probatur: quia si omnes exceduntur, sequeretur plures esse, quæ exceduntur, quàm quæ excedunt; & non esse plures: quod ipsum prob. Quia v.g. accipiendo collectionem possibilium, in qua incipiatur ab homine. tunc in illa collectione, species omnes excedunt hominem, & homo nullam excedit speciem illius collectionis. Ergo species quæ excedunt, sunt plures unâ v.g. specie, præ illis quæ exceduntur, quòd etiam non essent plures excedentes, probat, quia quælibet, quæ excedit, debet per nos habere unam, quæ illam ipsam excedat.

Respondetur. Nulla species ita est imperfectâ, ut non habeat imperfectiorem se, consequenter nulla ita exceditur, quin excedat.

Objicitur tertiò, in tota collectione creaturarum, est summa propinquitas in perfectione cum Deo, quæ in creaturis esse potest, ultra enim possibilia, nihil est possibile, adeoq; quod vicinitatem & participationem perfectionis Divinæ habere possit. Sed hæc vicinitas summa non reperitur in omnibus, excedunt enim se species sicut numeri: Ergo debet esse in una, quæ est, illa, quam intendit argumentum, perfectissima creatura.

Respondetur. In collectione tota creaturarum, esse summam perfectionem, sed summitate syncategorematicâ, non verò summitate categorematicâ. Sicut enim ipsa possibilitas procedit in infinitum, neque ullo finito terminabilis est, ita nec terminabilis est ullâ certâ ad Deum vicinitate. Addit Ovied. esse summam vicinitatem in tota collectione, non autem in ulla distributivè accepta creatura.

Instabis primò, Deus incipiendo v. g. ab homine, cognovit speciem quæ illum excedat: Rursùs illam speciem, à qua exceditur illa species, & quia Divina cognitio, uno intuitu cognoscit creaturas, quæ excedunt & exceduntur. Ergo pergendo uno ictu sursum, tandem venit ad unam quæ à nulla exceditur, & quæ ipsi Deo immediatior erit, & hæc erit illa perfectissima.

Respondetur. Uno ictu sursum nunquam deveniri ad creaturam, quæ à nulla excedatur, unde Divina illa cognitio, ita est exprimibilis, singula ex possibilibus cognosco, ita tamen, ut nullus sit illorum terminus, de quo mox pleniùs.

Instabis secundò. Potest Deus producere creaturam summè perfectam, quam potest, quæ est propositio identica; producat ergo illam, quo posito vel erit illa perfectissima, vel non? Si erit perfectissima, Ergo habetur intentum: Si non erit perfectissima, Ergo non erit summè perfecta, ut supponebatur.

Respondetur, imprimis invertendo argumentum. Poteſt Deus producere chimæram, quam poteſt producere, quæ propoſitio eſt identica, quo poſito, quæro vel illa creatura erit chimæra, vel non: Si erit? Ergo chimæram poteſt producere, Si non erit? Ergo non erit illud quod ſupponimus produci: ſicut ergo retorſioni debet negari ſubjectum primæ propoſitionis, ita & in præſenti negari debet, poſſe dari ſummè perfectam creaturam. Propoſitio autem identica eſt vera, vel in ſenſu abſoluto, cùm procedit legitimè, ut cùm dico: Petrus eſt hic homo, vel in ſenſu conditionato, & ita, cum dico, chimæra producibilis, eſt producibilis; redditur iſte ſenſus: chimæra ſi eſſet producibilis, eſſet producibilis, ſed inde ejus producibilitas non colligitur: quia conditio, nihil ponit in rebus.

Objicit quartò Pontius. Si eſſent poſſibiles ſpecies infinitæ, poſſent produci à parte rei ſimul; poteſt enim etiam infinitum ſpecierum produci, & tunc una ex illis neceſſariò haberet exceſſum ſupra cæteras, quæ ipſa creatura, cùm non poſſit eſſe infinitæ perfectionis, deberet eſſe finitæ.

Respondetur, implicare à parte rei poſitionem infiniti ſpecierum, conſequenter implicare ſpeciem habentem exceſſum ſupra cæteras; conſequenter etiam negatur, poſſe aſſignari ſpeciem conditionis ſpecialis, quæ ſcilicet ita excedat, ut à nulla ſpecie excedi poſſit.

Objicit quintò idem. Implicat infinitus numerus ſpecierum, diverſæ perfectionis eſſentialis: quia in tota illa collectione omnium illarum, daretur infinitas perfectionis eſſentialis: quæ ſoli Deo eſt propria, ex qua propoſitione inferri ad propoſitum debet: Ergò ſi non datur infinitus numerus ſpecierum, diverſæ perfectionis eſſentialis, debet deveniri ad ſpeciem perfectam.

Respondetur. Dari infinitatem extenſivæ perfectionis, idq; infinitatem ſyncategorematicam: nam extenſivè & quoad numerum infinitæ ſunt ſpecies, ſed non fore infinitatem intenſivam, & categorematicam, quæ ſoli Deo competit. Si datur infinitas extenſivæ perfectionis, non erit neceſſe dari perfectiſſimam ſpeciem creaturæ, & tamen finitam.

DIFFICULTAS III.

De infinito Syncategorematico, prout eſt in mente DEI.

Difficultas eſt in hoc; quomodo Deus cognoſcat infinitum Syncategorematicum; an ſcilicet in mente Dei ſit Categorematicum.

Dicendum eſt: *Infinitum Syncategorematicum, in mente Dei non eſſe Categorematicum.*

Probatur primò communiter. Deus res ita cognoſcit, ſicut ſunt in ſe; Ergo & infinitum ſyncategorematicum, non cognoſcit, ut categorematicum, cùm in ſe non ſit categorematicum; aliàs noſceret res difformiter objecto.

Probatur ſecundò. Independenter à cognitione Dei, infinitum ſyncategorematicum non extrahitur ad categoreſim; Ergo nec extrahetur cognitione Dei: quia cognitio Dei nullum prædicatum aufert objecto, exceptâ negatione cogniti, nec adfert niſi denominationes de linea noſcendi, ratio auté categorematici vel ſyncategorematici, non eſt de linea noſcendi.

Probatur tertiò. Infinitum categorematicum, non eſt in mente Dei ſyncategorematicum, Ergo nec infinitum ſyncategorematicum, eſt in mente Dei categorematicum. Prob: conſequentia. Tum quia: ſicut unum non poteſt eſſe aliud, ita nec unum cognoſci, ſicut aliud. Tum quia non magis diſtat infinitum categorematicum à ſyncategorematico, quàm ſyncategorematicum à categorematico; id enim, quod eſſentialiter non niſi in actu eſt, ab eo quod eſſentialiter nonniſi in potentia eſt, æqualem diſtantiam importat. Ergo ſi ob diſtantiam prioris, nō poteſt illud fieri cognoſciq; ut poſterius, nec poſterius poterit fieri cognoſciq; ut prius. Tum quia poſitâ cognitione Divinâ, de infinito ſyncategorematico, vel dicit adhuc cognitio Dei; eſt hoc infinitum in potentia, vel non dicit? Si dicit? Ergo cognoſcitur ut ſyncategorematicum; Si non dicit? Ergo illud, quod cognoſcebatur, non eſt infinitum ſyncategorematicum, & ſicut ſi non cognoſceretur Petrus, hic homo, non cognoſceretur Petrus; ita ſi cognoſcendo infinitum ſyncategorematicum, non cognoſceretur infinitum in potentia, non cognoſceretur infinitum ſyncategorematicum.

Objicitur primò. Quando exhauritur tota potentialitas infiniti ſyncategorematici, deſinit eſſe infinitum ſyncategorematicum: ſed in mente Dei exhauritur tota potentialitas infiniti ſyncategorematici. Ergo infinitum ſyncategorematicum, deſinit eſſe tale in mente Dei. Minor probatur: Exhauriri potentialitatem infiniti ſyncategorematici per cognitionem Divinam, eſt illam actu cognoſci; ſed cognoſcitur actu. Ergo.

Respondetur. Si actualitas teneat ſe, nonniſi ex parte cognitionis actu, & non potentiâ cognoſcentis, per hoc non exhauritur potentialitas infiniti ſyncategorematici, ſed potentialitas adnoſci; ſed ſi actualitas teneat ſe ex parte objecti, per hanc exhauritur potentialitas infiniti; ſed nego intervenire talem actualitatem, quòd enim Objectum, eſſentialiter eſt in potentia, ſi ſecundùm ſuam eſſentiam attingatur, erit ſemper in potentia. Per quod etiam reſponderi debet, quando urgetur, quòd ſit ſimul totum infinitum, in mente Dei, eſt enim ſimul, ſimultate notitiæ, non objecti.

Instabis primò. Nihil deeſt, quominùs infinitum ſyncategorematicum cognoſcatur à Deo,

Deo, ut categorematicum, & modus cognoscendi, quem habet Deus de illo, est idem planè, ac quem habet de infinito categorematico.

RESPONDETUR. Deesse connexionem prædicatorum debitam infinito categorematico, modusq; cognoscendi, tenens se à parte cognitionis, utrobique actualitatem importat, sed non modus tenens se à parte objecti.

Aliâ Methodo eidem medio termino satisfieri potest: quòd scilicet ita cognoscat Deus infinitum categorematicum, ut non tantùm singula illius individua cognoscat, dicendo; Nullum est individuum, quod ex hoc infinito non cognoscam, sed etiam attingit totam determinando collectionem dicendoq;. Hæc est tota collectio infiniti categorematici: Supposito, quòd notitia infiniti categorematici, non sit notitia Entis rationis. Jam autem infinitum syncategorematicum, ita noscit, ut singula ejus individua attingat; sed non determinando: Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici; quia quod ex vi essentiæ suæ, non determinari, sed semper ulterius & ulterius procedere natum est, illud non potest determinari; ut dicatur, hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

INSTABIS secundò. De iis, quæ singula distributivè accepta cognoscit Deus, in infinito syncategorematico, potest Deus dicere; nihil est plus in infinito syncategorematico, nisi hæc quæ cognosco. E. potest dicere, etiã illud aliud. Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

RESPONDETUR. Negatur Conseq: Ratio: quia prioris illius propositionis sensus est; nulla est pars incognita à Deo; per hanc autem non destruitur potentialitas infiniti, seu esse in infinitum, si autem verum esset consequens, destrueretur jam potentialitas & processus in infinitum.

INSTABIS tertiò. Infinitum syncategorematicum est, quod est partim actu, partim potentiâ, in mente autem Dei, est tantùm actu.

RESPONDETUR. Quòd in mente Dei, quoad exclusionem potentialitatis ad cognosci sit tantùm actu, sed non quoad exclusionem potentialitatis in objecto, seu quoad esse, semper in infinitum.

OBJICIUNTUR secundò quædam Dialectica.

PRIMUM. Falsa est hæc particularis, aliquas infiniti Syncategorematici partes non videt Deus. Ergo vera est hæc; omnes videt: sunt enim hæ propositiones contradictoriæ.

RESPONDETUR distinguendo. Ergo omnes videt omnitate excludente potentialitatem ad cognosci: Conced: omnitate excludente in objecto potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum. Neg: Et licèt quando falsa est contradictoria, sine distinctione: debet esse altera vera sine distinctione: id tamen tunc fit, quando in altera non manet ambiguitas mutatæ suppositionis, quòd hic contingit; nam in particulari, sensus tantùm erat, quamcunque distributivè agnosci, quamvis semper procedatur in infinitum, & tamen hunc processum in infinitum, videtur ly: Omnes, tollere.

SECUNDUM. Nulla pars datur, quam Deus non cognoscat. Ergo omnem partem cognoscit; sunt enim hæ propositiones æquipollentes.

RESPONDETUR, quòd omnem partem cognoscat, omnitate excludente potentialitatem ad cognosci; sed non omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum.

TERTIUM. Cognoscit Deus omnes partes distributivè. Ergò & omnes collectivè: quia pro præsenti, à distributivo ad collectivum tenet consequentia.

RESPONDETUR à distributivo ad collectivum tenere consequentiam, quando etiam in collectivo non latet ambiguitas, latet autem in præsenti; quia si sensus sit hujus partis, omnes collectivè partes cognoscuntur, omnitate tenente se ad exclusionem potentialitatis ad cognosci, vera est; si autem sit res de omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum, falsa erit, nec in hoc sensu, processit altera propositio.

OBJICITUR tertiò. Multitudo v. g. quam Deus cognoscit possibilium hominum, non est actu finita. Ergo est actu infinita. Ergo infinita categorematicè.

RESPONDETUR. Multitudinem possibilium, non esse actu finitam simpliciter, esse tamen actu finitam in infinitum, seu eam esse in potentia ad ultra; sed inde non sequitur, illam jam esse actu infinitam. Deinde finito actu, non opponitur contradictoriè infinitum actu, sed contrariè, contradictoriè autem opponitur non finitum actu, jam autem etiam infinito syncategorematico, convenit esse non finitum actu.

INSTABIS primò. Si per possibile, vel impossibile daretur infinitum categorematicum, æquè non esset exhauribile, ac infinitum syncategorematicum; & ex altera parte, infinitum syncategorematicum, tàm est infinitum actu quoad cognosci; quàm categorematicum est actu, quoad esse.

RESPONDETUR. Primam partem esse falsam, quia infinitum categorematicum si daretur, esset exhauribile per mensuras infinitas; infinitum autem syncategorematicum non est exhauribile, etiam per mensuras infinitas; quia non determinat sibi certam infinitatem, infinitum syncategorematicum; sed solùm semper est ultra, & ultra, semperq; est in infinitum: licèt etiam hoc verum esset de infinito categorematico, si omnem possibilem, in illo genere, perfectionem importaret. Quando autem comparatur inter se actualitas, utriusque infiniti, nulla infinito syncategorematico concedenda actualitas, nisi excludens potentialitatem ad cognosci, sed non admittenda actualitas, excludens potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum.

Instabis secundò. Accipiamus totum infinitum syncategorematicum, vel illud dicit aliquid ultra se, vel non dicit? Si non dicit, Ergo & in mente Dei non dicit. Ergo in mente Dei est determinatum; Si dicit? Ergo aliquid est, quod ultra se est.

Respondetur. Infinitum quidem syncategorematicum non dicit aliquid ultra se; dicit tamen esse, ultra quamlibet finitudinem, unde etiam in mente Dei, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen, ut sit semper ultra; ad eum modum, quo ipsum ultra, non dicit ultra, quod sit ultra, dicit tamen esse ultra, adeoque esse sine ulla determinatione.

Instabis tertiò. Si infinitum syncategorematicum, à Deo secundùm omnes partes, distributivè acceptas cognitum, seu prout est in mente Dei à parte rei poneretur; esse infinitum actu. Ergo & in mente Dei, est infinitum actu. Ergo est infinitum categorematicum. Antecedens prob: quia ita positum infinitum, nihil potentialitatis haberet, planè ac nihil potentialitatis habet in mente Dei.

Respondetur. Neg. Antecedens. Sicut enim in mente Dei, est syncategorematicum, ita etsi prout est in mente Dei poneretur, syncategorematicum esset; & licèt ita positum infinitum, nihil potentialitatis habeat ad nosci, habet tamen potentialitatem objectivam, & respondentem illi notitiæ, inclusamq; in ipso esse; & tamen secundùm illud esse, poni deberet; præcipuè cùm positio rei, debet esse similis sibi cognitæ, non autem cognitioni, cujus solius actualitas supponitur.

Addo. Posse fieri hîc Quæstionem, & de re, & de voce; de voce erit Quæstio, si ex eo, quia nihil est, quod non cognoscat Deus, in infinito syncategorematico, inferas, dici illud debere categorematicum in notitia, & tunc in re verum dices, licèt malù phrasi id exprimas: De re autem erit Quæstio, si in ipso objecto, nullam potentialitatem agnoscas, relucentem in illa notitia, quamvis tenentem se, nonnisi à parte objecti, negamus enim illam potentiam non relucere in illo objecto.

DE ALIIS PROPRIETATIBUS CORPORIS.

Agemus imprimis de Motu, & eius Termino, seu Ubi, tùm de Duratione. Et licèt hæ proprietates, non sint proprie soli, conveniunt tamen etiam corpori.

DISPUTATIO XII.
De Motu.

Primò quidem agemus de Motu in communi: postea de eodem in particulari; ac denique de inceptione & desitione motus.

Quæres primò. *Quid sit motus in communi?*

Respondet Aristoteles 3. Phys. textu 6. & 11. *Motum esse actum entis in potentia, prout in potentia.* Dicitur *actus*, sumendo ly actus, non pro solo actu perfecto, qui convenit formis, ad quas datur motus, suntq; ipse terminus motus; sed sumitur ly Actus, pro solo actu imperfecto, & medio ad terminum, qualis motus est calefactio ad calorem: ne autem æquè latè pateat definitum ac definitivum genus, debet ly actus sumi, prout est quid commune, ad actum perfectum, & imperfectum; ut ita ly actus latiùs pateat, præ ipso motu. Dicitur *actus entis*, ly ens sumendo, non transcendentaliter, sed participaliter; id est existentis subjecti. Cæterùm hæc prioritas existentiæ, sufficiet ut sit prioritas, non temporis, sed naturæ, & sic si sol ab æterno profudisset lumen, ille fuisset motus, licèt subjectum non antecessisset tempore, sed naturâ. Dicitur *entis in potentia prout in potentia*, ut significetur, quòd adveniat enti, in pura potentia ad terminum habendum, existenti; & formæ accessu, jam est in actu terminus, non verò in potentia prout potentia ad illam formam. Inferes, si Cœli, quamvis ab æterno moverentur, motui illorum conveniret hæc definitio, quia sufficit, ut diximus, prioritas naturæ: & quia fuissent, & nunc sunt in potentia, respectu illius distantiæ, quàm ratione partium successivè motarum acquirit cœlum. Convenit item motibus violentis: quia ly in potentia, sumitur pro sola capacitate connotante negationē actus, sive illa sit capacitas, pro forma appetita, tanquam bono subjecti, sive sit illa capacitas innaturalis. Et quia ratione eorū, quæ jam acquiruntur per motum, non est actus entis in potentia, prout in potentia, sed actus entis in actu:

in actu: inde quando successivè fit motus, ad aliquas formas, respectu illarum partium, quæ sunt acquirendæ, est motus, non verò respectu, jam acquisitarum. Ubi ulteriùs vides, ly *in potentia prout in potentia*, importare terminum à quo; quando autem dicitur esse *actus entis*, importatur terminus ad quem.

QUÆRES secundò, *Quid motus superaddat actioni & passioni?*

RESPONDETUR. Hæc in re idem esse, sed tantũ superadditur ly in potentia, prout in potentia, qui termini jam supra explicati. Ratio, quia nulla est necessitas, hæc cõdistinguendi, & quia aliàs, si motus esset quid distinctum ab his, daretur motus ad motum.

QUÆRES tertiò, *ad quæ prædicamenea detur motus?*

CENSET Aristoteles ad tria prædicamenta, rigorosè loquendo, dari motum, hoc est ad quantitatem, qui motus vocatur accretio; ad qualitatem, qui vocatur alteratio; & ad ubi, qui motus vocatur latio. Sed datur ne motus ad substantiam? affirmat Arriag: negat Aristoteles 5. Physic: textu 18. & 11. quia motus debet esse à contrario ad contrarium, partes autem substantiæ, quæ ad generatione acquiruntur, non sunt à contrario ad contrarium, quæ etiam contrarietas in accretione reperitur: quia una pars quantitatis expellit aliam, in ad generatione autem, una pars substantialis, per se non expellit aliam. Item non datur motus ad Relationem, quia hæc non acquiritur per se, sed per accidens; non datur ad actionem, & passionem: quia illis identificatur. Non ad Situm, Quando, Habere; quia hæc sequuntur per accidens motum, in aliud prædicamentum, & non acquiruntur ut termini per se: ita enim Situs, acquiritur ad ubi; Quando ad motum cœlorum, Habitus ad motum localem vestiti & vestis. De specificatione motuum & individuatione agitur alibi, ubi scilicet de actionis specificatione.

QUÆSTIO I.

De Motu Locali, ut sic.

EX dictis immediatè, conficitur hæc *definitio Motus localis, quod sit actus entis in potentiâ ad locum, prout in potentia.* Positâ hâc definitione primò controvertendum venit; an motus localis importet modalem entitatem, vel non; & quia procedere potest, vel de motu locali per se, ut cum homo, vel Angelus ipse se movet; vel de motu per accidens, ut cum acquiritur novus locus, per exercitium loco motivæ alicujus aliûs, ut sit homo vehatur in navi, vel si moveatur Dæmon in corpore energumeni, *hinc sit*

DIFFICULTAS I.

Motus per se localis, potestnè salvari sine modalitate?

DICENDUM est primò. *Sine modali entitate, non posse salvari motum per se.*

PROBARI solet primò. Quia, si motus non importaret entitatem superadditam, esset ipsum mobile cum aliquibus circumstantiis; sed hoc non, quia mobile debet efficere motum localẽ, Ergo motus localis non est ipsum mobile: aliàs seipsum efficeret, Antecedens probatur usu communi loquendi.

RESPONDERI posset, motum effici actione non productivâ, sed adductivâ: idem autem seipsum adducere potest.

PROBARI solet secundò. Si motus non esset quid superadditum, non moveretur mobile, nec mutaretur per motum, sed mutatur. Ergo. Seq: Prob: quia nihil mutari dicitur, nisi secundùm acquisitionem intrinsecam, alicujus entitatis de novo; & certè, si ad mutationem non esset necesse acquirere extrinsecè, aliquam de novo entitatem, DEUS cum hodiè desinit esse præsens animali cui erat heri præsens, eò quòd hodiè sit mortuum, diceretur propterea immutari.

RESPONDERI potest: quòd mobile per motum moveatur, & mutetur extrinsecè, & ratione connotatorum; quia scilicet, ea connotata non habet mobile ante motum, quæ habet in motu, & sicut sufficit ad denominationem Patris, mutatio in extrinseco connotato, ita & in præsenti; consequenter dicetur hæc mutatio, esse ratione extrinseci.

PROBARI solet tertiò. Motus localis ex ratione localis, est actus, si actus est: Ergo debet actuare, debet recipi; si debet recipi, debet esse quid condistinctum, nihil enim recipit seipsum.

RESPONDERI potest. Motum esse actum non entitativum, sed formalem, recipique per modũ formalitatis.

PROBAT quartò Amic: disp. 6. de Ang. Sec. 2. Moveri ad locum, est novus effectus realis; sed hic haberi non potest, nisi vi modalitas superadditæ. Ergo. Antecedens Probatur. Quia deserere unum locum, & alium comparare, est novus effectus, & realis, quia est effectus potentiæ realis, virtutis scilicet motivæ, omnis autem virtus realis effectiva, terminari debet, ad aliquid reale.

RESPONDEBUNT Nominales. Moveri ad locum, esse novum effectum realem formalem, seu prout reale opponitur ficto, & intentionali; sed non esse effectum realem, prout reale desumitur à re. Nego item dari realem hoc sensu potentiam motivam, hoc est distincti entitativè motûs productivam. *Hinc aliter*

PROBATUR quintò Concluſio argumento negativo, aliàs à nobis uſurpato. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione. Ergo nec tranſibitur ſine illa, à non eſſe moti localiter; ſed niſi ponatur entitas modalis, non oſtendetur ſufficiens mutatio. Ergo.

RESPONDENT primò Nominales. Sufficiens mutatio eſt, ſi dicatur motus, eſſe ipſum mobile, unitum ſucceſſivè loco majori ſe.

CONTRA. Poteſt eſſe entitas mobilis, & entitas loci; & non eſſe illud ſucceſſivè unitum, per quid ergo tranſit ad eſſe ſucceſſivè unitum?

RESPONDENT ſecundò: per novam formalitatem.

CONTRA. Poteſt eſſe entitas mobilis, & loci, & non eſſe ſucceſſivè unita, & non eſſe habens iſtam formalitatem, per quid ergo tranſitur ad eſſe habentis illam?

RESPONDENT tertiò, ſeipſo tranſire mobile.

CONTRA: Poteſt eſſe à parte rei mobile, & locus, & non eſſe mobile ſucceſſivè occupans locum, & ſeipſo tranſiens; quæ ergo erit ſufficiens mutatio, ut tranſeat ad eſſe ſucceſſivè locum habentis, & ſeipſo tranſeuntis? Agnoſco quidem, quòd interdum ab uno contradictorio ad aliud tranſiri poſſit ſeipſo, ſed hoc fit, quando aliqua negatio ſufficiens de novo ponitur, vel nova entitas. Et certè, ſicut eſſe, ſeipſo eſt eſſe, & à non eſſe, ſeipſo tranſitur ad eſſe; ita à non eſſe negationis, ad eſſe negationis poſitæ, ſufficienter tranſitur, poſitione novâ negationis. Neque valet ſi dicas. Negatio ſi de novo ponatur, eſt ſufficiens ad tranſitum mutatio, erit ergo etiam ſufficiens mutatio, ſi nova formalitas ponatur; nego enim illam poſſe dari, ſi aliquid vel extrinſecè, vel intrinſecè, præter illam non ſit mutatū, ſive in entibus, ſive in non entibus: & ita ad formalitatem relationis ſimilitudinis, non poteſt tranſiri ſine nova qualitate, ad eſſe ubi, ſine negatione diſtantiæ &c: illa enim formalitas, eſt nova conceptibilitas, nova autem conceptibilitas, advenire non poteſt, ſine nova mutatione extrinſeca, vel intrinſeca, in entibus, vel non entibus.

RESPONDENT quartò Nominales. Mobile à non eſſe moti, ad eſſe moti; tranſire negatione ſucceſſivè acquiſitâ.

CONTRA: Tum quia, redit argumentum, per quid tranſeatur ad eſſe acquirentis, à non eſſe acquirentis. Ubi non quæro, per quid tranſeatur, à non eſſe dicentis negationem diſtantiæ, ad eſſe dicentis negationem diſtantiæ: ad hoc enim tranſitur, ipsâ negatione diſtantiæ; ſed quæro præcisè, per quid tranſeatur, à non eſſe acquirentis? Tum quia: fieri poteſt, ut ſucceſſivè acquiratur nova negatio diſtantiæ, ſine ullo motu; ut ſi perſiſtente mobili, DEUS loca, à quibus negationem diſtantiæ dicebat mobile, promoveat ad ipſum mobile: det item DEUS mobili, vim ſucceſſivè replicandi ſeipſum, per hoc non movebitur localiter, & tamen ſucceſſivè acquiret negationes diſtantiæ varias. Ergo ratio motûs non ſtat formaliter, in iſta ſucceſſiva acquiſitione indiſtantiæ à loco. Tum quia eſſe in loco & eſſe in motu, non ſunt idem. Ergo cum eſſe in loco, ſit diſtantiæ negatio, motus per illam explicari non debet.

Neque valet, ſi dicas, quod eſſe in loco, ſit dicere negationem diſtantiæ permanenter, jam autem fluenter & ſucceſſivè illam dicere, pertinet ad motum: non inquam valet; quia poteſt eſſe ubi, non niſi inſtantaneum, adeoque non permanens: poteſt etiam eſſe ubi ſucceſſivum, ut ſi ſucceſſivè locus mutetur, & tamen, ſine ullo motu mobilis. Rursùs per quid tranſitur ad ipſum illud fluenter.

RESPONDENT ſexto Nominales: Motum, eſſe ipſum mobile, quatenus non replicatum, ſucceſſivam habet negationem diſtantiæ à loco.

CONTRA: Tum quia, ſtat altera inſtantia, caſu ſcilicet, quo DEUS moveat ipſa loca, immoto mobili. Tum quia: hoc quod eſt ſucceſſivè habere negationem diſtantiæ, vel ly ſucceſſivè importat, quod negationē diſtantiæ acquirat portando, & ferendo ſe, ab una parte, ad aliam, vel importat ſolùm, quòd negatio diſtantiæ, una poſt aliam ſequatur: Si importat primum, petitur principium: quia ſi interroganti, quare mobile moveatur, dicas; quia movetur: petis principium, de hoc enim ipſo procedit quæſtio. Ergo etiam ſi dicas: ideo aliquid moveri; quia portat ſe, petes principium; Si autem dicatur ſecundum, quòd ſcilicet importetur ſola ſucceſſivè negatio diſtantiæ, ſive moveatur ipſum mobile, ſive non. Contra erit: quia hic agitur de motu. Ergo formale illius, debet eſſe tale, quod non competat illis, quæ non moventur. Jam autem ſucceſſiva negatio diſtantiæ, poteſt ex dictis cōpetere iis, quæ motu ſuo non moventur. Immò & quando Angelus non pertranſeundo medium, tranſit ab extremo ad extremum, non habet motum ſucceſſivum, & tamen habet ſucceſſivam negationem diſtantiæ. Tum quia redit argumentum factum, per quid mobile non replicatum, quod alio modo poteſt negationem diſtantiæ etiam ſucceſſivam habere, tranſeat à non eſſe habentis, per motum illam indiſtantiam, ad eſſe habentis per motum.

DICENDUM eſt ſecundò. *Motum non aliud eſſe niſi ipſum mobile*, prout determinat ſe quà tale, ad eſſe illic, ubi non fuit, determinatione involvente modalitatem, reſtrictèque loquendo, de motu locali; motus localis erit ipſum mobile, prout determinat ſe, ad eſſe in illo loco, ubi non fuit. Ratio primæ partis Concluſionis eſt: quia ſi nihil obſtet, debemus quàm proximè accedere ad ſententias Ariſtotelis, qui 8. Phyſ. textu 36. motum mobili identificat. Secundæ autē partis ratio eſt: quia nō importatâ illâ determinatione modali,

dali,

dali,non poterit salvari transitus, à contradictorio ad contradictorium.

Objicitur primò. In illo formaliter consistit motus,quo solo,sine ulla superaddita entitate posito,fit motus: sed posito mobili non replicato,cum successiva indistantia à loco,intelligitur motus. Ergo.

Respondetur. Neg: Minorem, etiam propter instantiam,casu scilicet,quòd DEUS ipsum locum promoveat successivè ad mobile.

Instab:primò. Ergo sufficiet explicare motum, per acquisitionem successivam indistantiæ,modò non moveatur locus, nec replicetur mobile

Respondetur. De hoc ipso quærendum esse, quid sit,non moveri locum, eundemque moveri.

Instab: secundò. Casu quo DEUS locum promoveat,versus mobile, ille locus, successivâ acquirit indistantiam à mobili,& non mobile ad locum.

Respondetur. Hæc duo esse relativa, & si unum successivè indistat, etiam aliud successivè indistabit.

Objicitur secundò. Ly: illic, in conclusione positum,significat,quòd scilicet mobile, in loco ponatur per motum; sed motus non debet explicari per locum: quia locus impertinens est ad motum localem. Quod ipsum, probatur: quia motus potest fieri in vacuo,&in spatiis imaginariis,ubi non est locus.

Respondetur. Ly: illic, in conclusione positum,consultò,& non ly,in illo loco, qui ly illic, est universalius,communeque ad locum, & ad vacuum v.g. habetque se ita,sicut spatium, quod est commune ad Locum,Vacuum; Spatia imaginaria,&c. Hinc si moveretur Angelus in vacuo,acciperet illic esse,ubi antea non fuit.

Objicitur tertiò. Sit Petrus replicatus Cracoviæ,& Romæ; abeat Romam,non erit illic, ubi non fuerat,& tamen moveretur localiter. Ergo motus localis potest esse sine Illic, in quo aliquis non sit.

Respondetur. Petrum prout replicatum Cracoviæ,non fuisse Romæ; replicatus autem Cracoviæ,per motum acciperet illic esse, solumque illic fuit,prout positus Romæ.

Objicitur quartò,iste qui deliberat,ut erat,& concludit eundem esse,est determinatus ad esse illic,ubi non fuit,& tamen hoc ipso non it. Ergo malè per hoc explicatur motus.

Respondetur. Determinatio alia est voluntatis,& hæc nõ est itio,sed determinatio potentiæ motivæ,posita ad esse hîc,est motus & itio.

Instab: Si ipsum locum DEUS approximet, mobile erit illic,ubi non fuit,& tamen non movebitur. Ergo mala est hæc explicatio motûs.

Respondetur,dato casu Antecedentis, mobile non quâ tale,sed quâ locatum, erit illic, ubi antea non fuit, determinatione non in se receptâ,sed in ipso loco.

Objicitur quintò. Si motus localis esset modus, quando Angelus v.g. successivè movetur, vel producit modalitatem illam successivam,vel non? Si non producit, Ergo vel successivè non movetur contra suppositionem,vel salvari potest motus,sine successiva modalitate; si autem producit,contra erit: quia,si producitur successivè modalitas, producitur modalitas habens prius & posterius,& tunc non potest explicari, quando fit motus; non enim cum est priùs, quia tunc nondum est successio: non etiam quando est posteriùs; quia quando est posteriùs, non est priùs,adeoque nec successio,consequenter nec determinatio illa successiva.

Respondetur. Hoc argumentum, in omni sententia est solvendum: quî fiat motus successivus? sicut ergo alii dicent motum successivum salvari,& ratione ejus,quod præteriit, & ratione ejus quod est,mensurando hoc, tanquam per aliquid notius,per spatium acquisitum,vel vi illius acquisibile, ita & nos inpræsenti dicemus.

DIFFICULTAS II.

Motus per accidens localis, potestne salvari sine modalitate? &c. &c.

Dicendum est. *Motum per accidens non importare ullam determinationem modalem.* ita Vasq: 1. parte disp. 159. Cap. 4. quamvis oppositum teneat de motu per se.

Probari solet primò, ex Aristotele 4. Phys. tex.32. ex cujus Auctoritate, sic formatur argumentum: Si requiretur modalitas ad motum per accidens,deberet principiari à moto per se, & recepi etiam in moto per accidens;sed hoc non: quia si hoc fieret, mutaretur motu illo recepto, mutaretur inquam motu per accidens, sed non mutatur: expressè enim dicit Arist: *hæc enim sic transmutant locum, quia id,in quo sunt,transmutatur.* Rursùs quando Musicus ædificat,non est necesse principiari illam actionem à Musica, sed tota illius causa, tribuitur Architectonicæ: Ergo & quando aliquid movetur per accidens,principiatio illius motûs,& receptio tota, tribuetur moto per se,& non moto per accidens.

Probari solet secundò. Ponamus vehi Angelum,illo casu,motu vectionis movebitur Angelus,& tamen sine entitate superaddita. Ergo motus per accidens,non importat modalitatẽ. Antecedens Prob: quia illa entitas,vel esset corporea, vel spiritualis? Si corporea, connaturaliter in re spirituale recipi non poterit. Si spiritualis? Ergo à re materiali, hoc est vehente, produci non poterit.

Respondebis. Produci tunc à DEO motum spiritualem,recipiendum ab Angelo.

Contra erit: Tùm quia, quomodo jam propriè dicetur,res illa materialis,vehere Angelum? Tum

T[illegible]m quia recurrere ad DEUM, non eſt Philoſop[illegible]icum. Tum quia ponamus, ſaltē miraculosè [illegible] produci à DEO illam qualitatem, & nihilom[illegible]us Angelum non ſejungi à corpore: quæ enim in hoc implicantia non petens principium? procedat vectura, quæro vel movebitur Angelus, vel non? Si movebitur, Ergo productio illius modalitatis otioſa eſt; Si non movebitur, Ergo non acquirit ſucceſſivè alias partes ſpatii, quod eſt contra ſuppoſitionem, quæ ſupponit in vectura pergi.

PROBATUR tertiò. Quia nulla eſt neceſſitas, ad ponendum hunc motum, requirere entitatem ſuperadditam; quia à non eſſe moti, ad eſſe moti, poterit ſufficienter tranſiri per hoc, quia erit illic, ubi non fuit, ad quod ipſum ſufficiens mutatio erit, copulatio & indiſtantia à per ſe moto, quâ indiſtantia & copulatione poſitâ, impoſſibile eſt illud non moveri, ſi aliud movetur.

Hinc colliges, motū per accidens, Eſſe ipſum mobile, prout translatum per ſpatium.

OBJICIT primò Amicus. Angelus eſt in corpore vehente, per ſolam voluntariam aſſiſtentiam: Ergo moto corpore, non neceſſariò movetur. Ergo ut moveatur, debet per intrinſecam mutationem in ſe receptam moveri.

RESPONDETUR, moto corpore, abſolutè loquendo, non neceſſario movetur Angelus, movetur tamen neceſſariò ex ſuppoſitione, quòd nolit deſerere corpus, quod per ſe movetur.

OBJICIT ſecundò idem. Non majorem habet colligationem, Angelus ille, cum corpore energumeni, quàm habeat cum ſphæra locabilitatis alius Angeli; moto autem alio Angelo, aut ſphæram ſuæ locabilitatis alio transferente, non eſt neceſſe, alium moveri.

RESPONDETUR. Ex ſuppoſitione colligationis cum corpore energumeni, & nolitionis diſtare ab illo, magis cum illo corpore nectitur, quàm cum ſphæra alius Angeli; licet non habita hac ſuppoſitione, non magis nectatur cum illo, quàm cum ſphæra locabilitatis alius Angeli. Sic v.g. ſi homo penes ſit rhedam, non eſt neceſſe illum moveri motâ rhedâ, ſed ſi ſit in rhedâ, movebitur motâ rhedâ: Porrò Angelus, etiam ambitus ſphæra locabilitatis, alius Angeli, eſt ſicut ad rhedam, nullam colligationem cum illa importando; eſt autem in corpore Energumeni, ſicut in rheda corpus, omniaque habebit, quæ ſufficiunt, ut dicatur ille Angelus motus, Angelo non intendente præciſè ſe movere, ſed intendente non niſi, ut corpus illud, non deſerat.

OBJICITUR tertiò. Impoſſibile eſt, ut ſubjectū habeat, intrinſecum ſuum effectum formalem ſine forma, quod tamen principium in præſenti falſificaretur, ſi ille Angelus moveretur ſine receptione ullius motûs in ſe. Quod ipſum probatur: quia ſucceſſivè transferretur in corpore, eſſetque illic, ubi antea non fuit, qui eſt effectus formalis, intrinſecus, motus localis; & tamen, per nos, non reciperet in ſe motum. Et certè corpus illud energumeni, ideo dicitur recipere motum, quia ſucceſſivè per ſpatium fertur. Ergo etiam, quia ille Angelus, ſucceſſivè per ſpatium fertur, debebit etiam in ſe recipere motum.

RESPONDET primò aliquis apud Amic: In motu locali, eſſe duos effectus formales, alterum intrinſecum, qui non diſtinguitur ab impetu locali, alter extrinſecus, qui eſt ſucceſſiva coexiſtētia mobilis ad ſpatium: repugnat ergo mobili habere priorem effectum, abſque motu locali ſed non poſteriorem. Et ſicut per ſolam extrinſecam temporis mutationem, res dicitur coexiſtere variis partibus temporis, ita per ſolam extrinſecam mutationem, coexiſtere poterit Angelus variis partibus loci. Quod autem dicit Amicus, implicare, ut hi effectus ſeparentur, hoc ipſum probandum fuiſſet: defacto enim etiam quantitatis ſecundarii effectus, impediuntur in Euchariſtia.

RESPONDETUR ſecundò Neg: Minorem. Succeſſivè quidem transferretur Angelus, ſed non translatione à ſe principiatâ, vel in ſe receptâ ſed translatione corporis, cui unitur; unde ſi transferret, & non haberet motum, tunc eſſet effectus formalis ſine forma; ſed ſi transferatur, nō erit tunc effectus formalis motus in Angelo, ſed in corpore, quod ſe transferret. Breviter, transferri, non eſt effectus formalis motus, ſed transferre ſe; non ſe autem tum transferret Angelus, ſed transferretur.

INSTABIS: cur per ſe, modalitatem ſuperadditam importet, & non importet motus per accidens?

RESPONDETUR imprimis, quia poſitâ modalitate ſuperadditâ in moto per ſe, & negatione diſtantiæ à corpore moto, ſufficienter intelligitur, quomodo acquirat novum ſpatium, motum per accidens; non intelligeretur autem illa acquiſitio ſpatii nova, in moto per ſe, ſine ſuperadditâ modalitate, ſecundùm dicta ſupra. Rursùs omnis modalitatis, ſubjectum eſt neceſſe oſtendere, illius autem modalitatis, quæ in Angelo moto per accidens recipi deberet, nullum proportionatum ſubjectum, oſtendi poteſt: ſupponitur enim motus ille eſſe materialis, principiatus à corpore energumeni, materiale autem non recipitur connaturaliter in aliquo ſpirituali. Quod ſi motus ille ſit ſpiritualis, principiari non poterit ab energumeno, ſecundùm dicta ſupra.

OBJICIT quartò Dicaſt: D. 6. de Euchariſtia Num. 15. auctoritatem Ariſtotelis 2. Top. C. 3. *Motis nobis, neceſſe eſt ea, quæ ſunt in nobis, ſimul moveri.* Unde etiam infert S Thomas, Chriſtum moveri per accidens ſecundùm eſſe, quod habet in Sacramento.

RESPONDETUR. Concedo, quæ ſunt in nobis, ſimul moveri, ſed motu ipſius per ſe moti, v.g. neceſſe eſt Chriſtum moveri in Euchariſtia, non motu proprio, ſed motu ſpecierum.

INSTAT.

Instat. Etiam Christus in Eucharistia, habet motum proprium, & intrinsecum, & acquirit propriam præsentiam intrinsecam.

Respondetur. Negando habere tunc Christum motum proprium, acquirit autem præsentiam, licèt motu non nisi specierum.

Objicit quintò idem. Dum accidentia consecrata moventur, incipit Christus esse substantialiter præsens in novo loco accidentium, non quidem per solam motionem specierum, sed per modum præsentiæ ipsi intrinsecum. Ergo dum moventur accidentia, movetur Corpus Christi.

Respondetur. Incipit quidem Christus esse præsens noviter, sed illa præsentia, non est ulla Modalitas, & licèt esset, sufficienter acquiri posset, motis solis speciebus.

Objicit sextò idem. Accidentia recepta in quantitate, non sunt realiter præsentia in loco, per solam motionem, aut præsentiam quantitatis. Ergo idem dicendum de Corpore Christi.

Respondetur. Si concedatur accidentibus receptis in quantitate motus per se, alia erit de illis ratio, alia de Corpore Christi in Eucharistia, quod per se non movetur.

Objicitur septimò. Unio humanitatis cum Divinitate, non facit, ut humanitas sit in loco, in quo est Divinitas; aliàs esset ubique. Ergo nec unio humanitatis cum accidentibus, est formaliter sufficiens ad existendum in loco accidentium.

Respondetur. Ob inadæquatam locabilitati (ut ita dicam) Divinæ, unionem humanitatis cum Divinitate, sequitur, ne ubicunque est Divinitas, illic sit humanitas. E contra ob adæquatam locabilitati humanæ, Divinitatis unionem, sequitur, ut ubicunque est humanitas, illic etiam sit Divinitas. Quia autem, licèt accidentium illorum, non est unio adæquata locabilitati humanitatis; Unde hæc accidentia nō sunt in Cœlo, ubi est humanitas, cùm tamen humanitas sit adæquatè unita locabilitati illorum accidentium: habent se enim in hoc genere, sicut humanitas ad Divinitatem; Hinc fit, ut ubicunq; sunt accidentia, illic etiam sit humanitas: licèt sine ullo motu sui. Sicut suo modo est & Divinitas, ubi est humanitas Christi, idque sine suo ullo motu.

DIFFICULTAS III.

Estne de essentia motûs localis, esse successivum, & quid de motu puncti?

Præmitto primò. *Motum localem, alium esse continuum, alium discretum.* Motus continuus est, cum per partes, non interpositâ quiete, acquiritur spatium. Motus autem discretus est, cùm totum simul acquiritur spatium.

Præmitto secundò. *Alium esse motum, qui fit per medium*, ut cum palmi priùs medietas, quàm totus pertransitur; alius sine medio, qualis in Angelis admittitur.

Præmitto tertiò. Ly *motus successivus, non supponit pro motu materiali*: quia etiam Angeli successivè possunt moveri, nec ly: motus discretus, supponit, pro motu spirituali, cum non hoc ipso, quia moventur Angeli, principiantque motum spiritualem, censeri debeant, nō nisi discretè moveri.

Dicendum est primò. *Motum localem successivum, non posse fieri in instanti.*

Probatur primò. Ille motus si daretur, & esset in instāti, ut supponitur, & nō esset in instanti: quia id, quod per partes fit, non est in instanti. Sed motus ille per partes fit, quod probatur. Quod fit per prius & posterius, per partes fit; sed motus ille fit per prius & posterius: fieret enim, ut vis, successivè. Ergo per partes fit.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Ponamus terminum à quo A, medium C; & terminum ad quem B. Quæro: mobile, vel priùs est in C. quàm in B, vel posteriùs est in C, quàm in B, vel æquè primo in C. ac in B? si est posteriùs in B, quàm in C. Ergo priùs est, in remotiori, quàm in propinquiori, quod repugnat; si posteriùs est in B quàm in C; Ergo in B, non est in instanti: quia instans priùs & posteriùs non admittit. Si æquè primò? Ergo motus ille, non est successivus: quia successivum definitivè involvit priùs & posteriùs.

Idem aliâ imaginatione proponitur. Demus per eosdem terminos, mobile. D. moveri; & aliud mobile. F. duplo velociùs, quæ velocitas in successivo motu admitti potest. Terminus autem à quo motus, sit A, & terminus ad quem B: quo posito sic formatur argumentum. Cùm jam F. ultimò non movetur, sed jam est in termino B, vel jam pervenit mobile D? vel: non pervenit? Si pervenit, Ergo æquè citò mota sunt; Si non pervenit: Ergo D. non in instanti, per motum illum successivum, sed per partes, attigit terminum B. vel mobile F. in medietate instantis attigit terminum B. quod impossibile est.

Probari solet secundò. Quia, si motus successivus fieret in instanti, sequeretur quòd aliquid esset in duobus locis simul. Ponamus terminum motus à quo A, & terminum motus ad quem B, illo instanti, quo mobile esset in A, eodem etiam instanti esset in B. Ergo esset in duobus locis. Antecedens probatur: quia si eodem instanti, quo esset in A, non esset in B, non in instanti acquireret B. quod est contra suppositionem. Ergo esset eodem instanti in utroque, adeoque in duobus locis.

Confirmatur: quia si daretur motus successivus in instanti, possent. F. & D. simul moti, transeundo ab A per C. ad B. ita ut F. incipiat ab A. jam autem D. à B. ita moveri; ut sibi

nun-

nunquam occurrant in medio. Quod ipsum probatur: quia illo instanti; quo F, est in B, non potest illi D, occurrere in C; cùm jam F, supponatur esse in B: instantaneè enim acquirit F. locum B. Ergo in medio, non sibi occurrunt: si autem in medio non sibi occurrent, quomodo motus ille erit successivus?

PROBATUR tertiò. Motus instantaneus non fit in successivo, seu in tempore, nec mensuratur tempore. Ergo nec motus successivus mensurabitur instanti, quia ab utraque parte, est æqualis improportio.

DICENDUM est secundò. *Motum discretum localem, posse fieri in instanti.*

PROBATUR primò: quia id non implicat.

PROBATUR secundò: quia tali motui, conveniret definitio motûs, nam in priori naturæ, antequam intelligatur acquisivisse id spatium, quod in instanti acquirit, erat sub privatione illius, adeoque in potentia ad illud.

PROBATUR tertiò. Motus discretus, ex sua ratione non dicit partes, nec hoc requirit definitio illius. Ergò benè potest fieri in instanti.

Ulterior modus, defendendi hanc conclusionem, petatur ex materia, de motu Angelorum.

Quod ad secundam partem tituli attinet. Negavit Aristoteles posse moveri localiter punctum, affirmavit Scotus in 2. dis. 2. q. 9.

PRIMUM ARGUMENTUM Aristotelis est ex 6. Phys. Tex: 37. & 87. Quod sic habet; Si indivisibile moveretur, esset divisibile, quod absurdum est. Seq: Probatur: quia deberet esse partim in termino à quo, partim in termino ad quem, siquidem si tantùm esset in termino à quo, vel tantùm in termino ad quem, non moveretur.

RESPONDETUR. Debere esse partim, non paritate mobilis, sed partitate spatii, argumentumque multum probaret: quia probaret Angelum, non posse unquam localiter moveri: Quo etiam modo solvi debet Tex. 88.

SECUNDUM Argumentum ejusdem est ex tex: 89. Impossibile est moveri per majus se, nisi prius, moveatur per æquale sibi; aut minus se; sed si punctum moveretur, non posset moveri per æquale sibi: quia aliàs illud medium constaret ex indivisibilibus. Nec per minus se; quia nihil minus est indivisibili.

RESPONDERI posset. Majorem esse veram de motu partibilis divisibilisque mobilis. Addi potest, motui illius puncti, nihil proportionatũ responsurum, in spatio divisibili: de quo aliàs. Probat etiam argumentum multum: quia probat Angelum, colligentem se in indivisibile, moveri non posse.

TERTIUM Argumentum est ex Tex: 90. Quòd movetur, in aliquo tempore debet moveri: Ergo & punctum movebitur in tempore; in quo autem, si in hoc, in quo verum est dicere: Nunc instans movetur; illud ipsum, vel est divisibile, vel indivisibile? Si divisibile, Ergo in Minori adhuc tẽpore posset moveri aliquid, quàm moveatur punctum, quod est absurdum: nihil enim est minus puncto; Si autem aliud tempus indivisibile est? tempus non est.

RESPONDETUR. Duplicem motum puncti posse spectari, discretum & successivum. De discreto motu puncti, hoc potest teneri: Motus discretus rerum materialium divisibilium, nunquam potest esse talis, quin successionem aliquam importet, tàm ratione spatii divisibilis, adeoque non nisi per partes acquisibilis, quàm ratione ipsius mobilis, quod habens partes, ex quibus componitur, non potest principiare motũ, nisi ille ipse motus partes habeat. Vocatur tamen discretus: quia illius ipsius motûs admittit interruptionem, nec tractu evolvitur, sed per quietem. Cæterùm ex adverso, motus puncti potest esse discretus, ita ut nullam successionem involvat: neque enim tenetur producere motum, partes involventem, cum ipsum careat partibus, talisque motus mensuratur quidem tempore, hoc sensu, quia est intra ambitum cœlorũ, nunquam à motu desistentium, sed non mensuratur tempore, quasi debeat aliquid proportionatum respondere in tempore, motui illi instantaneo. Rursùs alius motus puncti, potest poni successivus, non quod etiam, in motu successivo non acquirat punctum totum spatium, quod acquirit, sed quia potest. v. g. per lineam palmarem moveri, ita ut uno instanti, non pertranseat totum, & talis motus, ratione spatii occupabilis, mensurari potest tempore.

QUARTUM Argumentum est Amici, qui id saltem naturaliter negat fieri posse, supposità etiam existentià puncti, motus successivus, est accidens extensum, consequenter debet subjectari in subjecto extenso; tale autem subjectum, non est punctum.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare; probaret etiam Angelum, nunquam posse moveri, motu successivo, si redigatur in punctũ. Quòd si dicas, in Angelo admitti motum successivum, succedentià tenente se à parte spatii, non occupati simul, ea succedentia, etiam in præsenti, admitti potest. Rursùs partes duplices considerari possunt, quædam materiales & divisibiles, harum res spiritualis incapax est: & aliæ partes spirituales, quales passim admittuntur in gratiæ augmento, habituum &c. tales partes, in re spirituali benè subjectari possunt: ita etiam partes motûs, benè in re indivisibili subjectari possunt, admitteretq; hoc, is, qui vellet admittere motum successivum, in puncti succedentia: etiam à parte motûs se tenente.

QUINTUM Argumentum. Si punctum moveretur, moveretur per indivisibile motûs: per indivisibile autem motûs, subjectum non movetur, sed quiescit: quia indivisibile motûs, non est motus, sed acquisito spatii.

RESPON-

Respondetur. Indivisibile motûs, in fieri occupationis spatii acceptum, motus est, in facto autem esse occupationis spatii, quies est. Deinde posset illud indivisibile, non moveri per indivisibile motûs; quia posset moveri motu tali, quo tardior posset principiari ab eodem puncto.

Addo id, quod communiter dicitur. Mobile in motu occupare spatium majus se, ita est intelligendum: Quòd si includat terminum à quo, & terminum ad quem, hoc ipso occupatur à mobili spatium majus mobili: sed si includatur illud præcise, quod occupat, non est majus illo, quia quidquid est majus illo, jam illud non occupat, aliàs in occupatione, esset mobile majus se ipso.

QUÆSTIO II.

De Speciebus motûs.

Motus omnes specie decurrere, longum est, sed suis locis omnia expediuntur: nam de motu, qui est Generatio, Nutritio, Alteratio alibi dicitur. Magis propria hujus loci, maximè verò ea quæ ad motum localem spectant, hîc attingentur.

DIFFICULTAS I.

De divisione motûs in tardum & velocem.

Punctum difficultatis in hoc est, assignare causam tarditatis motûs, quæ ut assignetur, hoc præ oculis debet haberi. Ponamus testudinem & aquilam, eodem quadrante horæ, motas; tunc vel tenes, componi quantitatem ex indivisibilibus, vel ex partibus; si ex indivisibilibus, ponamus fluxisse instantia temporis 10. primo instanti, quo movetur aquila, movetur etiam testudo, & utraque non potest conficere spatii minùs, quàm indivisibile; non potest etiam primo instanti conficere aquila plùs, quàm indivisibile spatii; quia aliàs in eodem instanti esset in duobus punctis spatii, adeoq; in duobus locis. Quòd si admittas componi quantitatem ex partibus, tunc si non subsistit testudo, quando aquila primam partem spatii percurrit, percurret & testudo, adeoq; æquè movebuntur.

Explicari solet primò tarditas motûs, per interceptionem morularum, & velocitas per carentiam earundem: quæ hoc ipso importat pertransitionem majoris spatii: *Hæc Explicatio* ex dictis supra in materia de quantitate

Non Satisfacit Certum quidē est, quòd interdum tarditas contigat ex interceptione quietis, sed hæc ratio non est universalis: hîc autem, quæritur universalis ratio.

Explicat secundò recētior Suar: secundùm sua principia tenendo, quòd quantitas permanens, non componatur ex indivisibilibus, secus successiva: unde ille componit tempus ex solis instantibus, sicq; format explicationem. Ideò aquila v. g. inter duo instantia temporis citiùs movetur? quia currente aquilâ plura indivisibilia motûs aquilæ fluxerunt, quàm fluxerint testudinis, docetq; consequenter, quòd quamvis in uno instanti temporis, non potuerit effluere plùs, quàm unum indivisibile motûs; in duobus tamen instantibus temporis, potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motûs; quia utrumque simul acceptum instans temporis, componit tempus, quod se solo, indivisibile unum nō componit. Quòd si duo instantia componunt tempus, in tempore illo divisibili, poterit dari motus velocior & tardior. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit primò: Quia non solvit argumentum de circulo, in materia de quantitate propositum, quod iterato sic repetitur. Quando A, superior pars circuli, movetur velociùs, & pars inferior ejusdem circuli B, movetur tardiùs, plura indivisibilia in motu partis A. fluxerunt, quàm fluxerunt in motu partis B. Si plura indivisibilia motûs fluxerunt, Ergo non commensurantur, nec respondent indivisibilia partis B, indivisibilibus partis A. Si non respondent; Ergo motus ille partis B, post motum partis B. tardiùs procedit, adeoque tardius partes relinquuntur post partes velocioris. Ergo etiam relinquent, se partes ipsius etiam mobilis: nam partes non moventur, nisi motæ: consequenter deberet esse divisio partium circuli. Et certè quod faciunt morulæ, hoc faciunt indivisibilia illa motûs pauciora in suo genere; sed ex dictis supra, morulæ si darentur, fieret discontinuatio circuli; Ergo & ex his paucioribus instantibus motûs, daretur discontinuatio.

Non Satisfacit secundò: Quia ponamus in duobus instantibus temporis A. & B. factum esse motum, si singillatim sumantur instantia A & B. motus velocioris & tardioris, non plura potuerunt affluere indivisibilia mobilis velocioris, ac tardioris, ut iste Author censet & ratio probat: quia æquè illa indivisibilia motus, sunt indivisibilia, ac puncta temporis, sunt indivisibilia. Ergo minus alio nō est: adeoq; nec potest aliquid effluere, in motu tardioris, minùs indivisibili motus, qui effluxit respectu mobilis velocioris. Ergo etiam neque in illis instantibus motus A. B. simul sumptis; potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motus. Quod ipsum probatur: Tempus illud compositum ex duobus indivisibilibus, nihil plùs habet, quàm illa duo indivisibilia. Ergo non majorem extensionem facit, quàm illa duo indivisibilia singillatim, simul tamen accepta: quia aliàs fieret illic extensio major illius temporis, non ratione indivisibilium, sed ratione alicujus alius. *Neque valet*, *si dicas*, fieri quid extensius propter connexionem: non inquam valet, quia si conjunctio duorum semipalmorum, non facit majorem extensio-

nem, quàm duorum semipalmorum, licèt faciat denominationem palmi; sic conjunctio duorum instantium, non faciet quidquam extensius duobus instantibus, licèt ut vult recentior Suar: fundet denominationem temporis.

Non Satisfacit tertiò. Ponamus in illis duobus instantibus temporis fluxisse tria indivisibilia motus, mobilis A. velocioris, & nonnisi unum indivisibile motus tardioris mobilis B. Quæro, vel in primo instanti temporis, effluxit tantùm pars indivisibilis motus A, vel unum indivisibile? Si pars? Ergo illud non est indivisibile motus; Si totum unum indivisibile? Ergo etiam illud conficiet mobile tardius B: ut ex dictis probari potest. Rursùs quando in instanti secundo movetur A, deberet conficere indivisibilia duo motus: quo ergo modo, non erit mobile A, uno eodemque instanti, in duobus locis. Deinde si mobile A, secundo instanti conficit duo indivisibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motus. Ergo nec secundo: quia hoc secundum est æquale. *Vt hoc explicetur*:

Præmitto primò. *Si motus velocioris & tardioris mobilis, mensuretur Solis instantibus, æquè citò utrumq; movebitur*: neque enim minùs indivisibili motus, nec plùs, in uno instanti confici potest. Quia verò illa indivisibilia, solùm petuntur ex illa enuntiatione. *Nunc est motus*, quod *Nunc*, stare non potest, cum ratione prioris & posterioris, essentialiter importatis, à tẽpore Physicè accepto; ideo sicut illa enuntiatio non est nemine cogitante; ita nec illa mensura petita ex illa enuntiatione, erit nemine cogitante, sed nemine cogitante erit tantùm objectiva veritas illius enuntiationis, scilicet existentia motus non finita. Cæterùm si motus mensura, non sint illa instantia, non sequetur jam motus velocioris, & tardioris commensuratio. Ad quod intelligendum.

Præmitto secundò. *Mensuram tarditatis motus, & velocitatis, esse aliquam extrinsecam*, & hæc non aliud est, quàm circulatio cœlorum: quia scilicet duplò tardiùs, non potest conficere spatium, nisi effluant circulationes v.g. 20: quod spatium, velocius mobile, conficit intra spatium circulationem v.g 10. Et licet quando circuli pars superior, conficit spatium sibi respondens majus, conficiat etiam pars circuli inferior, sub eadem circulatione cœli, suum spatium minus, non inde sequetur, esse æquales hos motus, quoad mensuram extrinsecam; quia scilicet, non respectu diversorum spatiorum, quæ conficiunt, sed respectu ejusdem spatii mensuratio accipi debet, quia scilicet si hoc spatium, quod habet pars circuli superioris, servato eodem motu, pars inferior, transiret, deberet plùs circulationum cœli transigi, quàm fuerit transactum, decurrente parte superiori circuli.

Quanquam mensura tarditatis motus, & velocitatis extrinsecæ, sed jam à posteriori potest esse ex 4. Phys. Tex. 96. ipsum spatium, ita ut sit tardus motus, si scilicet parum similis loci transeatur, velocior autem, si multum. Sed insuper

Præmitto tertiò. *Præter mensuram extrinsecam tarditatis motus*, dari etiam mensuram, quasi intrinsecam, & per modum principii fundans tarditatem, v.g. potentiæ motivæ debilitas, vel innoscitivis defectus applicationis ex secundi de cœlo tex. 36. & 4 Phys: tex. 71. Rursùs dispositiones mobilis, qualis est figura apta, vel inepta ex quarto cœli tex. 42. medii commoditas, vel incommoditas ex quarti Phys: tex. 71. *His præmissis*

Explicatur tertiò. Cur v.g. aquila citiùs moveatur, quàm testudo? quia motus utriusq; non mensuratur instantibus, vi quorum deberet esse æqualitas in utroque motu, sed mensuratur divisibili, & composito tempore ex partibus: ita ut v.g. aquila, plures partes spatii, sub eadem circulatione conficiat, quàm testudo, plures autem ideo conficit, quàm testudo, quia major est vis motiva in aquila, quàm in testudine, proportionaturque illi majori vi, applicatio. Quare autem v.g. in circulo moto, partes inferiores non sejungantur, licèt tardiùs procedant præ superioribus, fit hoc: quia quæ est proportio magnitudinis partium superiorum, ad partes inferiores, quoad quantitatem circularem, ea est proportio inter spatium conficiendum, à partibus superioribus, ad spatium conficiendum, à partibus inferioribus, datâ ergo propositione dupli, in quantitate partium circuli, datur etiam proportio dupli in spatio conficiendo: non ergo sejungentur partes inferiores, quia cum pauciores sunt, minùs habent sub eadem circulatione conficiendi spatii. Rursùs ideo non sejunguntur illæ partes inferiores, quia id spatii percurrunt immediatè sub eadem circulatione, quantùm spatii percurrunt mediatè partes superiores; & quia mediatè percurrendo illud spatium minus, non sejunguntur à se ipsis, nec partes inferiores percurrentes idem immediatè, sejungentur ab illis superioribus.

Contra hanc explicationem potest inter alia, hæc proponi difficultas. Vel maximè in præsenti tarditas vel velocitas motùs salvatur: quia scilicet principium motivum, habet vim percurrendi majus spatium, si fortè sit velocius, ex quo principio potiùs sequeretur, partes inferiores circuli; debere celerius moveri: sit enim manubrium in centro circuli positum, moveatur circulus, vis ei & impulsus æquè applicatur, immo magis partibus inferioribus circuli, quia vicinioribus immediatè moto, deberet ergo inferior pars circuli citius moveri.

Prima Via occurrendi huic difficultati est, recurrendo ad idem nempè quòd virtus illa motiva, magis applicetur partibus superioribus, quàm inferioribus: virtutis enim illius impres-

sio

sio incipit à magis proximo, & postea in remotiora procedit: & quia motus ille causatus in immediatori parte, juvat motum alius se superioris, & ille superior, motum alius superioris: hinc suprema pars, habebit ex impressione virtutis à movente manubrium facta & insuper ex inferioribus motum suum juvantibus, majorem impetum: & sicut si sint circuli ita connexi, ut ansæ unius, aripiant ansas alius, tunc motus supremæ rotæ, non tantum à movente primario, sed etiam ab aliis circulis notabiliter augetur: ita idem fieret in præsenti. *Neq; valet, si dicas*, vi hujus doctrinæ sequi, quòd partes remotiores illuminabilis, magis illuminentur conferentibus vim partibus immediatè illuminatis, sicut partes inferiores conferunt, ad motum superiorum partium circuli, non inquam valet: quia scilicet hoc experimur in rotis, non experimur fieri in luminoso. Et quamvis non experiamur, quod partibus superioribus plùs virtutis motivæ insit, cùm tamen experiamur à posteriori id sequi, quod sequitur ex majori virtute motiva, vel applicatione illius, nempè celeritatem motus, ideo ex signo hoc, à posteriori colligimus, virtutem motivam majorem illic esse.

Hæc Via Respondendi, non est universalis; quia accipiamus circulum, vel pilam: projiciat illam movens extrinsecum ut volvatur, eo casu, virtus impulsiva immediatiùs imprimetur partibus superioribus, utpotè vicinioribus, deberentque partes superiores juvare virtutem motivam partium inferiorum, si est constans doctrina adlata, & tamen partes circuli inferiores, tardiùs moventur, *hinc*

Secunda Via satisfaciendi eidem difficultati est, scilicet posito, quòd æqualiter applicetur, omnibus partibus circuli, vis motiva, tardiùs movebuntur partes inferiores ex accidenti: quia scilicet, quamvis possent æquali celeritate & æquale spatium, sub eadem circulatione conficere, impediuntur situ quem medium habent, & ex altera parte, partes antecedentes, nec perrumpere, nec penetrare possunt. Quod autem merè, propter dictum impedimentum hoc proveniat, signum à posteriori est: quia si illæ partes ponerentur loco superiori, consimilem cursum superioribus facerent.

DIFFICULTAS II.

De motu projectionis.

His de divisione motûs in tardum & velocem dictis, restat dicere, de divisione motûs in naturalem & violentum. Naturalis est, qui secundùm inclinationem subjecti, violentus autē è contra. Et quia motus violentus maximè in projectione elucet, de hac agemus.

Punctum Difficultatis 1.

Præmittuntur quædam.

Præmitto primò. *Esse aliqua projecta, quæ non nisi secundùm modum, violentiam habent*, ut quando lapis cum violentia deorsum projicitur, de hoc motu.

Assero primò. *Illum motum etiam à principio naturali produci.*

Ratio: Tum quia, si sponte caderet, produceret illum motum, cur detinebit suam actionē, quando violenter producitur. Tum quia si non concurreret ad productionem illius motûs, deberet se, vel attollere, vel resistere illi motui quod improbabile est: nunquam enim habet vim, à centro recedendi, non etiam se habet merè passivè, quia majorem sentimus difficultatem in projiciendo eodem lapide sursum, quàm in projiciendo deorsum. Ergo apparet non à sola projectione, motum illum causari, cùm tamen ad motum sursum, passivè se habeat lapis. Tum quia si ob aliquam causam non concurreret gravitas naturalis ad illum motum, ex eo non concurreret: quia esset malum illius; hæc autem ratio non convincit: nego enim illum motum esse malum illius, sed potiùs bonum, licèt tale, quod à lapide haberi non possit, sine superaddito principio. Addatur gravitas tanta lapidi, quanta est sufficiens, talem motum ciere, quantum ciet virtus illa, non erit hoc violentum lapidi, & cur erit violentum, si hoc faciat aliunde habitâ virtute? Animali ex turri cadere est malum, & tamen casum illum principiat naturalis gravitas; dato ergo, quòd motus ille esset malum lapidis, non sequeretur jam inde principiari eundem à naturali virtute nullo modo posse.

Neque valet, si dicas, gravitatem respectu illius motûs, habere se solùm, ut conditionem. Tum quia conditio, nunquam est principium idem agendi, & ita approximatio, nunquam urit; & tamen aliàs gravitas principiat motum deorsum. Tum quia gravitas animalis, non est conditio sine qua non, ad motum, ex turri deorsum. Tum quia quodcunque ostenderis signum legitimum investigandæ non conditionis, sed principii agendi, idem ostendet, gravitatem non habere se per modum meræ conditionis.

Assero secundò, *motum illum non à sola gravitate innata, sed etiam à causa projectionis causari.*

Ratio, quia experimur projectum lapidem, citiùs deorsum descendere, cujus ratio non potest in aliud principium, quàm in projicientem, referri.

Assero tertiò. *Tunc projiciens plus agit, quàm gravitas, quando celeritas motus, excedit plus, quàm uniter, celeritatem naturaliter competentem.*

Ratio, quia si erit æqualis celeritas, æquè utrum

trum aget: hinc si descendente lapide ut 2. cito, descendat ut 4. cito, æqualiter agent: si ut 5. magis aget projiciens. Quæ autem dicta sunt de motu gravium deorsum, proportionaliter applicanda ad motum levium sursum.

Præmitto secundò. *Causam projectionis immediatam non esse semper ipsum projiciens*, quamvis sit semper causa mediata.

Ratio primæ partis: Tum quia, sæpè durat projectio, cum jam non existit projiciens. Tum quia vel producit aliquid, quod defertur etiam in medium, projiciens in projecto, vel non producit? Si non producit? ergo vel agit in distans, vel nulla est causa motûs illus projectionis. Quod si producit aliquid? ergo quod volumus, mediatè agit. Tum quia distans non potest esse causa, nisi mediata, sed defacto projiciens à projecto existente in medio distat. Ergo illius projectionis causa immediata, non est projiciens.

Ratio secundæ partis: quia nisi ponatur projiciens esse causa mediata projectionis, nulla dabitur causa illius motûs, reperireturque effectus sine causa.

Præmitto tertiò. *Causam projectionis & impulsûs non esse solùm aërem vel medium*, contra quam sensit Dandinus secundò de anima, Dig: secunda. Pereira, & alii, qui censent primò moveri projectum ab ipso projiciente, postea à medio, sine ulla qualitate impressa.

Ratio prima præmissi est Ovied. Quia si projecta moverentur ab aëre, omnia mota eâdem velocitate moverentur: Quia causa motûs esset eadem, aër, & eodem modo applicata.

Responderi posset, negando causam motûs, eodem modo esse applicatam, dicerent enim oppositi, ideò in medio, majori velocitate pergere projectum, quia præ commotione facta aeris à projiciente, motæ partes, majori postea nisu promovent alias, consequenter causam motûs, non esse eodem modo applicatam.

Ratio secunda ex eodem est: quia si motus projectorum causaretur ab aere, non esset ratio, cur ad tantam distantiam deficeret, & cœlum v. g. non tangeret: eadem enim est vis agentis in fine motûs.

Responderi posset. Neg: Sequelam. Quia quò debilior est motus profectus primò à projiciente, eò facit ut brevius una pars aeris aliam trudat, & secum mobile deferre possit.

Ratio tertia hujus præmissi, petenda erit ex adferendis sequenti puncto.

Cæterum indubiè, aer, & medium juvant ad motum illum. Et quidem juvant partes anteriores aeris, & voluit Phys: 8. Philos: tex: 80. quia una protrudens aliam, aperit faciliorem viam projecto gravi, juvant etiam partes aeris subsequentes: quia dum hæc ad impediendum vacuum, & replendum illud spatium, quod mobile projectum deserit, accurrunt cum impetu, fit ut protrudant à tergo mobile projectum; sic. v. g. sit ingens sphæra projecta, post cujus tergum ponatur pluma, aut aliquid levius, factâ projectione trahetur aliquantulum pluma post illud projectum, quod in aliud referri non potest, nisi in succedentes à tergo, partes aeris. Juvant etiam partes laterales, quia & ipsæ commoventur versus partem, quâ procedit impulsus, immo etiam concurrere debent ad tergum lapidis, ut impleant etiam pro sua parte locum aeris, cum violentia sequentis. Et certè si ob exhalationes calidas, in terræ hiatibus interceptas, fit terræ motus, si ventus concutit etiam ædificia & turres, cur mobili projecto, aerem ad motum prodesse negabimus? Et sicut in pneumaticis molendinis, tanta rota solo vento circumagitur, cur non conferet in projectione quidquam aer? Et hoc expresè docuit Philosoph: 8. Phys: C. 10. Tex. 82. 3. de cœlo C. 2. Tex 28.

Quod autem dico de impulsu ordine ad motum, quòd scilicet ad eum conferat aer; proportionaliter dici debet, quòd conferat ad retinendum grave, ne deorsum ruat, hocque videntur probare experientiæ, v. g si in vitro circumagatur aqua, & dextrè orificio terræ obvertatur, nō fluit, pondusque illud aquæ aer sustentat, idem dicendum de nummo itidem rotato in galero, qui etiam non decidit, & quamvis referri hoc principialiter debeat in hoc principium, quia posito illo corpore in æquilibrio, non est ratio, cur ad hanc potiùs, quàm illam partem vergat, tamen ad hoc confert ipse etiam aer, unde etiam si acicula dextrè ponatur in aqua, ob simile æquilibrium non immergitur, confert tamen ad hoc corpus aquæ, conferet ergo suo modo & corpus aeris. Sed restat quærere, an præter aerem ad ciendum motum in medio, detur aliqua qualitas?

Punctum Difficultatis 2.

An detur qualitas projectis impressa?

Dicendum est. *Probabile esse imprimi à projiciente impulsum, qui sit qualitas à projiciente producta, nata producere motum in corpore cui imprimitur*, vel si admittas impulsum etiam in spiritibus, de quo in materia de Angelis pro ly in corpore pone in re. *Ad id probandum.*

Prima Experientia est, qua utitur etiam Ovied: flante vento versus orientem, explosus in adversum globus, tanto impetu fertur; ergo latio illa non est in aerem referenda: quia hic adversus est.

Responderi potest, etiam fortissimo vento posito, quia major vis est aeris primo moti à globo excusso, resistere illi ventus non potest, & sicut flante maximo vento, impediri non potest, ne

ne in terræ motu conclusus aer exeat , sic nec tunc impediri potest.

Secunda Experientia est. Quia si lanceæ projectæ alligentur fila, vel plumæ, experientia docet, tàm fila, quàm plumas rejici post tergum lanceæ, ergò apparet minore violentiâ à tergo propelli corpus projectum ab aere, quàm urgeat ventus reflans à fronte: quia si majori violentiâ urgeret, plumas illas reflaret contra impetum venti.

Responderi potest, quòd sequela illorum filorum post lanceam projectam, non causetur à vento, contra quem tendit lancea, nam quietissimo etiam aere projectâ lanceâ, fila tamen illum subsequentur: ergo sequela illa non debet referri in ventum reflantem. Immò admissâ hac qualitate, illa non tantùm lanceæ, sed & filis alligatis imprimeretur, cur ergò inadversum nō pergunt fila, ut pergit lancea. Ratio ergo hujus sequelæ, in hoc potiùs principium referri debet; quia ex una parte, motus illis à quocunque tandem movente, tantus conferri non potest, utpotè nimium levibus; & ex altera parte est illic motus tractionis, in motu autem tractionis, corpus tractum, sequitur, non antecedit, aerq; ipse occurrens filis, aufert illis commoditatem antecessionis.

Tertia Experientia: quia trochus circumagitur, cujus rotatio aeri tribui non potest.

Responderi potest negando, quòd etiam aer rotari non possit, immò de facto in ventis rotatur confringentibus obtortè arbores, & sinuantibus in rotundum pulveres. Casu autem, quo aliquis adflabellet trocho, si violentè faciat, intercipiet motum; si lentè, juvabit adhuc; quia partes aeris jam motæ trahent secum adflabellatum aerem. Quod autem dicit recentior Suar: etiam in vacuo, rotandum esse lapidem, pro hoc non potest dari experientia, & si daretur rotatio, ea deberet tribui, nonnisi immediatè conjuncto projicienti.

Quarta Experientia. Quando currimus, non sentimus impulsum retro ab aere; aliàs ab eo vehementer urgeremur.

Responderi potest, in cursu nostro non esse impulsum, sed lationem meram, solus autem impulsus per aerem salvandus: si autem non est illic impulsus, quid mirum, quòd non sentiamus aerem propellentem; & certè dum currimus, nullam nobis qualitatem projicientem imprimimus. Ergo si excursu pro præsenti valet argumentatio, probabit nullam dari impressam qualitatem.

Quinta Experientia est, quia corpus magis grave, & minùs leve, æquè citò descendunt deorsum, quamvis, magis moveatur aer, globo majori.

Responderi potest, antecedens falsum esse, sed positâ etiam ejus veritate, nihil evincetur, eò quòd dici possit aerem non posse vincere principium, quod aliàs est causativum æqualis motûs, etiam independenter à projectione.

Sexta Experientia est. Non potest intelligi, quomodo aer vim faciat, projiciatur enim jaculum longissimum, tunc vel urgetur jaculum ab aere, qui est retro; & hoc non: quia aer cùm sit corpus liquidum, non habet vim, ut corpori cæteroqui subtilissimo jaculi, imprimat illum motum; non etiam urgetur ab aere, qui est lateralis: quia non à lateribus impellitur jaculum, sed per lineam rectam.

Responderi potest, ex dictis supra, etiam à collaterali aere, juvari illum motum, modò ille motus, non in solum aerem, sed immediatè etiā in projicientem referatur, immediatè commoventem aerem, qui secum trahit illud jaculum, qualecunque tandem est; & sicut figura illa non obest virtuti impressæ, ita nec oberit projicienti & aeri.

Septima Experientia est. Pueri ita scitè projiciunt fragmenta testarum, & lapillos, ut aliquoties subintrent aquam & emergant, quod fieri non potest sine virtute impressa.

Responderi potest, cùm rectà projicitur lapillus in aquam, præcipue cum impetu, ebullitio sequitur, cujus ebullitionis non alia est causa, nisi aer aquæ immistus, qui postea se suo loco restituit; cur ergo in aerem subintrantem & emergentem, & sinuatione suâ iteratò subintrantem, referri id non poterit; immò hæc experientia potiùs ostenderet, non dari ullam qualitatem impressam, vi cujus illa emersio sequatur, nam perinde est illi qualitati impressæ, emergere, vel non emergere, cùm tamen naturaliter aer debeat se superponere aquæ, nisi impetu aliò trahatur. Referri ergo hoc debet in modum factæ projectionis, & in aerem, volentem se restituere suo loco, & dum iteratò immergitur, ex collisione varia, & reflexione id causari, quamvis autem aer, obvolvat illum lapidem, madefiet tamen lapis, quia aer non est corpus ita densum, quod liquiditati, aquæ, intra poros suos locum non præbeat.

Octava Experientia est: si projecta à solo vento moventur, cur idem globus, maximo vento expositus, non tantâ celeritate movetur, quantâ movetur projectus?

Respondetur, quia globo, qui solùm exponitur vento, deest principium, quod est ipse projiciens, & immediatè aerem movens, neque defectus ille motûs, debet rejici in vires aeris, vel venti debiles, nullus enim homo tàm validè projicit quàm validè subvertit, tempestuosus ventus.

Nona Experientia. Nuclei recentiorum cerasorum, ex compressis digitis, ita impetuosè excutiuntur, quod in aerem referri non potest, nam hic moderatissimus intra digitos comprimitur.

Respondetur. Causari id immediatè ab ipsomet comprimente, & ex impetu aeris, licèt non magni, impetuosè tamē primo moti, à projiciēte.

Decima Experientia, Rotæ cum libratione, exiguo etiam corpori inclusæ, uno etiam digito, citissimè gyrantur, quod in aerem referri non potest.

Respondetur. Neque etiam referri posse in virtutem impressam, quantilla enim illa, à digito imprimi posset? referendum ergo hoc est, in ipsam libram & structuram.

Undecima Experientia est. Moveatur aqua in phiala, desinat movere movens, reponatur phiala in plano, adhuc movebitur, cujus motûs causa referri non potest in ipsum aerem: quia hic modicus est.

Respondetur. Primum motum causarum fuisse ab ipsomet movente, postea aliæ partes, movent alias partes, sicut ipsum primò movens inceperat, qui motus juvatur ab aere intercepto, qui quamvis modicus sit, adjutus tamen aliis partibus, alias moventibus, motum illum ciere potest.

Hæ, ut vides, experientiæ, rem quidem probabilem reddunt, sed non ita, ut quiescat intellectus.

Ratio. Pro conclusione adferri potest. Impossibile est transire, à non esse projicientis, ad esse projicientis, sine sufficiente mutatione, quæ alia non erit sufficiens, nisi ipsa qualitas impressa. Si enim esset aliquid quod salvaret, esset ipsemet motus: de hoc ipso quæritur, re jam aliquantulum à movente distante, quomodo ille motus causari possit, quomodo ipse aer moveri? &c. Et sicut non sufficit dicere, calefactionem fieri ab igne, nisi ponatur intermedius calor, ita & ad motum poni debet intermedia qualitas impressa.

Objicitur primò auctoritas Arist. ex 4. Phys. tex. 68. & ex 3. Cœli textu 28.

Respondetur. Illis locis Arist: partialem virtutem motionis projectorum, referre in medium. Nam. lib. de Cœlo tex. 28. dicit Philosoph. projecto imprimi potentiam, & 8. Phys. tex. 92. contra Platonem, qui motum hunc, in aerem referebat, innuit de hac qualitate hîc in Comment: S. Thom: stat etiam pro hac qualitate Q. 2. de potentia ar: 6.

Objicitur secundò. Motus tractionis, non fit per qualitatom superadditam. Ergo nec motus projectionis

Respondetur. Disparitatem esse: quia tractio est tàmdiu, quàmdiu trahens, trahit actu, non ergo debet aliqua illi tribui instrumentaria virtus, quæ agat; cùm autem fiat projectio, cessante ab actu projectionis, projiciente, hinc danda est illi virtus instrumentaria.

Objicitur tertiò. Non esse explicabilem hanc virtutem, adeoque non admittendam.

Respondetur. Multa admitti, ad quæ ratio cogit, quamvis nos eorum penitissima cognitio lateat, ut huic objectioni satisfiat. *Sit*

Punctum Difficultatis 3.

Notantur quædam de hac qualitate.

Noto primò. Quòd impulsus, necessariò quidem, sed impedibiliter producat motum, ad eum modum, quo gravitas, necessariò quidem, sed tamen impedibiliter, causat motum deorsum, unde experimur, si rota sistatur brevissimè, lenissimè & postea dimittatur, rotabitur.

Noto secundò: Qualitatem hanc esse ex genere suo accidens, potest enim adesse & abesse, habereq; se per modum potentiæ, sed extrinsecè superadditæ, principiat enim motum, & non est ratio formalis motûs, eritq; eadem specie sivè in hanc, sivè in illam partem producat motũ, nata enim est principiare motum, modò sit in debitus mobili, & sicut idem per adversarios, specie aer, principiat tàm diversos motus, ita eadem specie qualitas, principiabit eosdem, ita ut eadem qualitas, quæ servit ad motum sursum, potuerit servire ad motum deorsum. Est tamen ista virtus, distincta specie, à potentiis naturalibus, quia non est determinata ad eundem motũ, sicut gravitas, semper est determinata ad motũ, deorsum. Puto tamen illam produci successivè, ut sonum, qui quamvis non habeat contrarium, successivè tamen producitur, quia produci instantaneè, est produci perfecto modo, qui modus rebus materialibus non debet tribui, nisi Experientia, vel Ratio doceat.

Noto tertiò. Causam subjectivam istius qualitatis, esse mobile, & quamvis ista virtus materialis sit, permeare totum subjectum potest, ad eum modum, quo lux, corpus diaphanum, virtus magnetica ferrum. Cæterùm si partes aliquæ, magis sint capaces qualitatis illius, fieri potest, ut illis magis imprimatur, ut sic solidis calami partibus, magis imprimitur hæc virtus, unde etiam, in motu obvertuntur, ut solidis partibus priùs eant.

Noto quartò, Quare motus projectorum in medio, sit velocior, quàm in principio; & fine, cùm tamen motus naturalis, sit in fine velocior. Tota res ad experientias est devoluta. Arriaga censet gravia & levia, cæteris partibus, æquè citò moveri; idque sibi probatum esse: Non desunt impressi, qui oppositum sibi probatum asserunt, licèt id non possit discerni in parvis distantiis, quidquid de experientia; illud quod addit Arriaga, scilicet ab altiori motum, falsum esse, quòd majorem imprimat impetum, eò, quòd lapis de propinquo motus, magis lædat, quàm pila de longinquo, id inquã nihil probat, nam ista sunt accipienda cæteris paribus, si scilicet æqualem gravitatem habeant, & sic idem lapis, ex altiori loco descendens, magis læderet, quàm de propinquo.

Circa

Circa thesim propositam sit hæc interim ratio; Quia in motu naturali, eadem virtus manet, invariata à principio, quæ in fine, jam ergo ex parte virtutis, nulla est diminutio, ex altera parte, minùs habet de resistentia aeris, & plus à tergo propellentis aeris; & licet aer, sit in loco suo naturali, nihilominus propter turbationem in illo factam, & periculum vacui, & quia, una pars protrudit aliam, ideò magis cietur ille motus. Jam autem, quia in motu projectorum ab initio, non est factus tantus aeris impulsus, qui fit, dum una pars aeris, aliam propellit, ideo ab initio, non est tanta velocitas motus. In fine etiam, projecta non ita citò moventur, quia virtus, & qualitas illa impressa, in fine enervata supponitur, & variata. In medio autem, cùm adhuc vigeat, & sufficientem ab aere habeat impulsum, ideò in medio velocissimus est.

Dici etiam fortassis posset. Omnem motum, cæteris paribus, motu ipso facilitari, quia ipse processus, motivam juvat. Sic v.g. equi ad agonem currentes, sub initium, non ita citò currunt, atq; in processu ulteriori: Pondus etiam difficiliùs trahitur ab initio, quàm semel motum, unde etiam ad multiplicationem, ut ita dicam, ejusdem motûs, faciendam, inventæ sunt rotæ, quæ quò plures sunt, plurificando motum, magis eundem facilitant: hinc & qualitas illa, sequitur naturam illorum motuum, unde magis in medio, multiplicatis scilicet jam motibus, quàm sub initium movet; sed quia hæc virtus languescit sub finem, hinc sub finem, non est ita velox. In motu autem naturali, quia manet idem principium invariatum, motu facto, qui sub finem plurificatus est, juvatur ad celeritatem, non quòd illa non existentia motuum influat in celeritatem, tanquam aliquod principium, sed reddit potentiam habiliorem, ad se exerendum, non quidem per aliquam qualitatem relictam, & habentem se, per modum habitûs, hic enim, talibus principiis non conceditur, sed per modum dispositionis cujusdam, & prærequisiti, præsuppositiq;, hoc ipsum à posteriori, ipsâ experientiâ monstrante.

Noto quintò. Quæ sit causa corruptionis impulsûs.

Respondet Vasquez, & causam illam refert, in productionem impulsus contrarii, & ita, cùm sursum attollitur lapis, producit in se impulsum, deorsum, cui doctrinæ adjungit aliud, quòd terra sit in æquilibrio, sitq; ut ad omnem impulsum, contremiscat & moveatur, ad eum modum, quo in æqua bilance, quæ quidquid uni parti addideris, jam facit illam attolli, & aliam deprimi.

Multis, impugnant hoc adjunctû Recentiores, quamvis illud placeat multis Mathematicis. Cæterùm, quòd terra ad additum uni parti pondus, non magis pro hac parte inclinet; Ratio est. Quia inclinaret ultra centrum, & quia processus ultra centrum, est ascensus, ascensum illum, nullum superadditum pondus causare potest. Aliud est, de bilance, quia si uni parti, aliquid addideris, pars depressa est talis, ut illi sit connaturale descendere deorsum, eò quòd non sit in centro. Quòd autem corruptionem impulsus, refert Vasq: in productionem impulsus contrarii, id universaliter, non convincit, potest enim esse impulsus gravis deorsum, qui elanguescat, & tamen non producat in se, impulsum contrarium, cùm secundùm conditionem illius, sit, trudere deorsum. *Hinc aliter*

Respondetur. Interdum qualitatem impressam corrumpi, solâ obsistentiâ oppositi, ut dum rem projectam manu fortiter arripimus ne procedat, aut dum objectus paries, resistentiam facit, aut dum medium enervat virtutem illam. Interdum corrumpi potest, per gravitatem naturalem, incipientem superare vires qualitatis impressæ. Denique corrumpi potest, quòd de se sit talis qualitas, quæ tantùm, vel tantùm, petat durare, Deusq; illam, secundùm hanc nonnisi ejus conditionem, gradualemq; intensionem tenetur conservare, hocq; contingit, dum v. g. per rectam tabulam, procedens globus desinit moveri. Illustrari hoc solet instantiâ de sono, qui, licet, non habeat contrarium, suapte naturâ desinit: Et ita v. g. dum lapis sursum ascendit, si impediat Deus illius gravitatem deorsum deposcentem, adhuc illa qualitas corrumpetur, non ob gravitatem, hæc enim supponitur impedita, suapte ergò sponte desinet.

Dices primò ex Ovied: Quòd gravitas naturalis, nullo modo, sit causa corruptiva illius qualitatis: quia gravitas in corpore conducet, ut in illo producatur impulsus. Ergo non potest corrumpere illum, quia nulla forma, conducere potest, ad id, cujus est causa corruptiva.

Respondetur. Hanc rationem multum probare, probaret enim gravitatem non conducere ad motum sursum, quia interdum contrariatur motui; si enim sit magnus lapis, projici non potest, & tamen experientiâ constat, lapidem mediocriter gravitantem, altiùs projici, quàm plumam. Directè autem, dici potest, quòd ea, quæ se passivè ad aliquid habent, per modum dispositionis, nunc verò, per modû causæ, possint diversis effectibus servire, licèt causa, in quantum aliquid per se causat, oppositum causare non possit: & ita motum sursum non causat per se gravitas, sed per se, tantùm motum deorsum, per accidens autem, disponere conducereq; potest, ad motum sursum, & ita v. g. frigus per se nonnisi frigefacit, & tamen per antiperistasim, conducit ad calefaciendum. Quare autem, causa non possit producere, contrarios effectus per se, hoc experientia probat, deposcit naturæ ordo, & determinatio motus naturalis, qui semper est ad unum.

Dices secundò ex eodem: Nunquam gra-

dus, etiam remissus frigoris, potest conducere positivè, ut introducatur, gradus valdè remissus caloris; quia scilicet frigus, non potest esse principium duorum oppositorum, ergo neque illa gravitas potest deservire, tàm ad receptionem qualitatis impressæ, quàm ad corruptionem ejusdem.

RESPONDETUR. Etiam gradus unus remissus frigoris, conducit in Antiperistasi, cum aliis, ad intensionem caloris, totumq; frigus, idq; ideò; quia hoc facit per accidens, nec per se producit calorem ita etiam, & gravitas illa per se non producit motum sursum.

DICES tertiò. Si gravitas esset contraria illi qualitati, diminueret de illa, cùm primùm imprimitur.

RESPONDETUR. Gravitatem, cùm non sit qualitas per se activa, & principiativa, præterquam motûs deorsum, & eorum, quæ illi debentur, non potest se expedire ad diminuendam qualitatem impressam, si valdè intensa imprimatur, secus si debilis, & illius non superativa.

DIFFICULTAS III.

De motu reflexo.

NOn solùm motum violentum, qui causatur à qualitate impressa, sed etiam motum naturalem, reflectit interdum corpus obsistens, unde reflexio utriq; huic motui communis est, licèt reflexio ipsa non perficiatur motu, qui non habeat aliquid mistum de violento, non semper tamen est absolutè violentus; quia si tabulatum superius, obsistat motui lapidis, sursum projecti, non erit decidenti deorsum lapidi, motus violentus simpliciter, licèt admistum habeat sub initium, aliquid saltem violentiæ. Porrò de reflexione, in hoc difficultas est: Motus reflexus à quonam causetur, an à corpore reflectente, an ab illo, qui primò projicit corpus, postea reflexum?

DICENDUM est: *Motum resilientiæ quemcunque causari à corpore reflectente, licet prò conditione requirat interdum motum projicientis*, dixi interdum, quia si pila aliqua, ponatur supra fila, quæ proprio pondere prærumpere possit, illa pila resiliet à pavimento, tamen illìc nullum reperietur projiciens.

PROBAT primò Ovied: Quòd motus resilientiæ, non causetur à projiciente; consequenter quòd à corpore reflectente. Impulsus projicientis nullam habet virtutem, ad movendum projectum, in partem oppositam, quod probat: quia si hanc virtutem haberet, etiam causaretur resilientia, quando impediretur corpore molli, quod est contra experientiam.

RESPONDERI posset, quòd projiciens, habeat hanc vim, non quomodocunq; acceptus, sed habens circumstantiam corporis obsistentis; & sicut potentia motiva, habet vim producendi motûs localis, quantumvis sine loco, illum exercere non possit, sic projiciens, quamvis habeat vim causandi motum resilientiæ, tamen nisi habeat corpus, ad quod allidat, facere id non poterit: projiciens item vitrum, habet vim concutiendi illud, quamvis projiciens in plumas, concutere non possit.

PROBANT secundò alii. Manente eodem principio, adhuc secundùm diversitatem corporis obstantis, magis vel minùs, fiet resilientiæ, nullaq; erit, si nullum sit corpus obsistens, ergò id referri debet in ipsum obsistens.

RESPONDETUR hoc argumento, id solùm evinci; quòd independenter, à circumstantia corporis obsistentis, non possit uti, illâ suâ virtute, projiciens. *Antequam probetur Conclusio,*

SUPPONO. Quòd corpus reflexum ab eo, quod est causa motûs reflexi, (quæcunq; tandem illa causa statuatur) debeat accipere virtutem aliquam, ut resiliat, quam tamen virtutem, antea non habuerit.

RATIO: Tum quia, si projectio imprimit virtutem, cur non imprimeret resilientia? & quidem virtutem permanentem, quia sicut remotum à projiciente corpus adhuc movetur, ita resiliens, adhuc movetur. Tum quia, quando vehemens ventus, rapit aliquid, unà secum illud deportando, ita ut moveatur ad motum ipsummet, tempestuosi venti; nulla tunc datur virtus impressa: cùm sit conjunctum semper principium motivum, moto; & tamen illud ipsum, impactum corpori obsistenti, resiliet; Ergo, debebit habere novam virtutem motivam. Tum quia, non rarò corpus resiliens, longiùs procedit, quàm processisset, si motu directo perrexisset, ergò apparet, imprimi novam virtutem. *Hoc supposito*

PROBATUR tertiò conclusio. Illud est causa motus resilientiæ, quod est causa virtutis illius noviter impressæ, sed causa virtutis noviter impressæ, est ipsum corpus obsistens. Ergo. Major probatur istis, quæ adlata in supposito. Minor autem probatur: quia primò projiciens, nihil tunc agit, potestq; jam non existere.

CONFIRMATUR hoc ipsum. Quia si resilientia proveniret à projiciente, tunc allisa ad plumas pila, resilire deberet, nam ex una parte, non potest ulterius procedere, sicut non posset ulterius procedere, allisa lapidi, & ex altera parte, impulsus, per adversarios est causa motus reflexi; quæ adhuc causa manet, poteritq; pilam longiùs promovere, ergo si non promovet, deest aliqua causa, nempe additio novæ virtutis, à reflectente.

Quòd autem, pro conditione respiciat ipsum projiciens.

RATIO, quia nisi accedat, motus projectionis,

nis,ad corpus obsistens,non fiet reflexio, Ergo respicit projectionem illa reflexio, sed non tanquam causam reflexionis,ut dictum, ergo tanquam conditionem.

Objicitur primò: Non est ratio,cur potius ipsum corpus obsistens,non sit potiùs conditio, quàm ipse motus projicientis.

Respondetur. Esse potiorem rationem,quia datur illîc qualitas nova, quæ pro principio,debet aliquid importare, sed non importat projicientem, ob dictam rationem, ergo importabit corpus obsistens.

Objicitur secundò. Impulsus,erat sufficiens ad protrudendum longiùs pilam,& adhuc persistit in illa pila,cur ergo reflexionem, non operabitur?

Respondetur, quòd qualitas illa, post impactionem, non persistat, sed violenter in puncto reflexionis exstinguitur, eo planè modo, ac si manu arreptâ, pilâ currens sisteretur,nisi, quòd manus arripiens: non imprimat postea resilientiam.

Objicitur tertiò. Reflexio lucis per speculum, non causatur à speculo, ergo nec resilientia,à corpore obsistente.

Respondetur. Disparitatem esse,quia lucem nihil causare potest, nisi luminosum. jam autem motum,quodcunq; corpus proportionatum.

Objicitur quartò. Si motus resilientiæ, causaretur ab obsistente,semper causaretur.

Respondetur. Non semper causari,quia sæpè deest conditio, v. g. adlatio impetuosa corporis resilituri, gravitas corporis impacti, superans vires obsistentis, cæteroqui impressuri virtutem reflectibili,si non fuisset tàm ponderosum.

Instab: Quò impulsus est fortior,eò resilientia est fortior. Ergo apparet, illam causari ab illo impulsu.

Respondetur. Etiam corpus quod est durius,ordinariè loquendo, eo magis resilit ab illo projectum, cur ergo,vi ejusdem medii termini, non causabitur à corpore obsistente? est autem fortior impulsus, conditio resilientiæ fortioris, quia experimentum docet, quòd duritia, non meliùs quàm impetu probetur, & quia resilientia illa, est quasi experimentum duritiei, & modus, quo se illa exhibet, ideo requirit fortior resilientia,fortiorem impetum, unde virtus ista repulsiva,ita se habet, sicut exercitus ordinatus, in quo plures hostes, si ingruunt,eò plures expediuntur milites.

Objicitur quintò. Paries non se movet,ergo non imprimit impulsum.

Respondetur. Ad impulsum propulsionis,esse necessarium motum propellentis, ut patet, dum manum reducimus lapidem projecturi, sed hoc non est necessarium, ad motum resilientiæ. Quòd autem,non sit necessarius motus, ut qualitas impressa producatur, ratio negativa potest dari, quia scilicet, nec ratio, nec experientia, id evincit, quæ stat pro aliis, quæ motum requirunt.

Restat quærere, An mobile projectum, in puncto reflexionis quiescat?

Triplex potest accidere reflexio, Primò dum suapte naturâ deficit impulsus, sursum elevativus,& cùm incipit grave, reflectere se deorsum. Secundò dum occurrit corpus,magis grave,deorsum descendens. Tertiò, alliditur corpori obsistenti, v.g. pila parieti, *Circa quæ*

Assero primò. *In reflexione primi generis, intervenire semper quietem.*

Ratio: quia devenire est, ut sicut gravitas est v. g. ut 4. deprimens deorsum, ita etiam sit virtus elevativa ut 4. attollens sursum, quo casu, nulla pars aget, quia victoria semper est ab excessu; adeoque nec huc, nec illuc movebitur, consequenter, quiescet, idemq; etiam contingeret in vacuo, quia etiam in vacuo, dari posset æqualitas illarum virtutum.

Assero secundò. *In casu secundò non dari ullam quietem.*

Ratio: Tum quia,quies hæc, ut dixi, infundatur æqualitati,jam autem extemplò, gravius superveniens, vincit vim sursum elevativam. Tum quia, si quiesceret illa pila, quiesceret etiam imminens illi pondus,est enim illa pila,medium corpus inter centrum gravitatis, & inter grave descendens. Motus autem remotioris, non datur,non moto intermedio, aliàs tunc fieret penetratio. Quòd si quiescit, quæ causa illius quietis, non gravitas descendentis, quia hoc appetit deorsum, non vires pilæ, quia hæ exiles,ergo nulla illîc causa quietis. Et quamvis motus reflexus, & modus directus, sint motus contrarii, adhuc tamen continuari poterunt, quoad tempus, quamvis continuari, quoad aliqua non possint,sicut continuatur motus mortui animalis,cum motu viventis, dum ex turri v.g. decidens moritur, punctumq; illud reflexionis, diverso respectu erit, & finis, & principium,incipietq; tunc moveri deorsum, cùm sistet motum sursum.

Assero tertiò. *In casu tertio, dari quietem, sed* sub distinctione, si virtus impressa à corpore reflectente, superet impressam, à projiciente,non dabitur quies.

Ratio: quies est negatio motûs, non datur autem in illo casu, negatio motûs, quod ipsum probatur, post impactam qualitatem impulsivam:non datur quies. Ergo nec post impressam qualitatem reflectentem, idque ex eo, quia sicut impulsiva,excedit gravitatem impulsi, ideoque movet, ita reflectens qualitas, excedit & gravitatem &qualitatem,in oppositum moventem. Cæterùm si sit virtus æqualis impulsiva, & reflexiva,accedente gravitate movente deorsũ, dabitur punctum quietis. Ratio,quia neutra pars exce-

excedit, nec inde ſequetur, motum illum fuiſſe in inſtanti, quia ſicut corpus illud, per partes recedit, nec habet vim, niſi determinatæ celeritatis principiandæ, ita, & per partes ſuccedit aer.

QUÆSTIO III.

De inceptione, & deſitione motûs.

HÆc quæſtio, ad multas materias Theologicas, & Philoſophicas, intellectu eſt neceſſaria, quod tamen difficillimum erit, deducetur per motum Corollarii, ex materia, de quantitate.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam.

PRÆMITTO primò. *Ea quæ hîc dicuntur, de Inceptione & deſitione motûs, proportionaliter applicanda ſunt, de ipſis terminis motûs.* Et quia, termini motûs, interdum ſunt res permanentes, interdum ſucceſſivæ, hinc & motus, alii ſunt permanentes, alii ſucceſſivi. Rursùs, ex permanentibus, alii ſunt termini indiviſibiles, & quoad ſe, & quoad modum incipiendi, & deſinendi, quomodo incipiunt & deſinunt, anima, Angelus, actus intellectûs; alii verò ſunt diviſibiles quidem quoad ſe, tamen indiviſibiliter incipiunt, ut viſio, phantaſma materiale, &c. Jam verò, quod attinet ad terminos motûs ſucceſſivi; iſti interdum ſunt ſucceſſivi per ſe, tam quoad modum incipiendi, quàm quoad ſuam entitatem, quale eſt tempus, motus localis, alii ſucceſſivi, quoad modum incipiendi, idque per accidens, eò quòd toti ſimul, incipere potuerint, ita v. g. dum intenditur gratia, motus ille, quemadmodum, eſt ſucceſſivus, quia, tota ſimul intenſio gratiæ produci potuit, & de his omnibus, in præſenti dicendum.

PRÆMITTO ſecundò: *In hac Materia attendendum eſt*, tàm quoad formas ſubſtantiales, quàm quoad accidentales, incompoſſibiles, ſive quoad ſe, ut eſt, odium, & amor, ſive incompoſſibiles, quoad intenſionem, qualis eſt oppoſitio, inter ſummum calorem, & frigus; attendendum inquam eſt primò, ut talis, ipſis, modus incipiendi, & deſinendi tribuatur, vi cujus, non ſequatur, duas eſſe formas in ſubjecto ſimul, ſive ſint illæ ſubſtantiales, ſive incompoſſibiles accidentales. Secundò attendendum eſt, ne ex modo incipiendi, & deſinendi, ſequatur eſſe aliquod inſtans, quo materia, ſit ſine ulla forma ſubſtantiali.

PRÆMITTO tertiò. *Modos iſtos incipiendi, vel deſinendi, dividi in intrinſecos, & extrinſecos.* Intrinſeci modi, ſive deſinendi, ſive incipiendi, important ſemper eſſe: Modi autem deſinendi & incipiendi extrinſecè, ſemper important non eſſe, pro tunc, cùm incipiunt, vel deſinunt. Dicuntur autem modi deſinendi per eſſe, pro tunc, dicuntur inquam, modi intrinſeci, quia ipſum eſſe, illis ipſis inſtantibus intrinſecatur, & eſt, eſſe illorum terminorum, tunc, cùm eſt eſſe ipſarum interceptionum & deſitionum, ſicut è contra, modi incipiendi & deſinendi, qui ſunt per non eſſe, pro tunc dicuntur extrinſeci, quia illis, non intrinſecatur eſſe.

PRÆMITTO quartò: *Quando aliquid, incipit intrinſecè, vera eſt de illo, hæc propoſitio : Nunc eſt tempore antecedenti, non erat,* ubi eſſe formæ, & eſſe illius inſtantis principiativi, ſecum intrinſecantur, quando autem aliquid deſinit intrinſecè, verum eſt de illo dicere: Ultimò eſt, tempore ſequenti non erit, ubi deſitio, adhuc intrinſecatur, cum eſſe. Quando autem aliquid incipit extrinſecè, verum eſt de illo dicere: Nunc ultimum non eſt, immediatè poſt erit, ubi inceptio non habet intrinſecatum ſibi eſſe, ſed ſequelam tantùm, eſſe immediatè futuri importat; ſi etiam deſinat extrinſecè, verum eſt de illo dicere: Primò non eſt, immediatè antè fuit: diciturque hic modus, exiſtendi extrinſecè, quia non involvit eſſe.

PRÆMITTO quintò. *Præter hos modos incipiendi, & deſinendi; comminiſci aliquos, modum incipiendi, & deſinendi, in tempore indeterminato,* quod licèt indeterminatum ſit, antecedit tamen certum aliquod, v. g. ultimum durationis inſtans, & ità dicunt. Si Deus formaret tale præceptum, fac amoris actum, ante ultimum inſtans tuæ vitæ, non ſervando illud præceptum, peccaret mortaliter homo, & tamen deſitio gratiæ, & inceptio peccati, in nullo ſit tempore determinato, quia quodcunq; determinatum tempus, cùm ſit diviſibile, non importat obligationem, ſi enim diviſibile eſt, nondum eſt immediatum, ante ultimum inſtans vitæ, præceptum autem erat, de eliciendo actu in tempore, immediatè antecedente inſtans mortis, quia aliàs daretur inſtans, ante inſtans. Ergò, peccabit in tempore indeterminato, nihil enim aliud excogitari poteſt.

RESPONDET primò Konin: Quòd ſit peccaturus, ante inſtans, inter quod, & inter ultimum inſtans vitæ, intercedit tempus, ſed ita breve, ut in illo, moraliter loquendo, non poſſit impleri præceptum, ad quod humano modo explendum, requiritur tempus majus.

NON SATISFACIT hæc reſponſio. Nam demus, Angelo impoſitum hoc præceptum, quando ille Angelus peccabit? non peccabit in inſtanti, antecedente ultimum inſtans vitæ, aliàs dabitur inſtans, ante inſtans, non in inſtanti, poſt quod intercedit tempus, quia adhuc illo tempore, poſſet Angelus implere præceptum, non in certa aliqua parte temporis, quia poſt illam certam partem, adhuc eſt aliquid temporis, ergo illo adhuc impleri præceptum poteſt. Quando ergo ille Angelus peccabit?

RESPONDET ſecundò Lugo, diſp. 4. de Sacr. Sect. 6. Illud præceptũ non poſſe dari, quia præceptum

ceptum importat obligationem, obligatio ligationem subditi, ad aliquid, quod nisi faciat, peccet, hæc ligatio subditi, importat redactionem ad talem statum, in quo citra peccatum, aliud facere non possit, tunc autem, inquit, ideo non ita se haberet, quia in quolibet instanti, vel in qualibet parte temporis, posset adhuc differre, si vellet, ergò nunquam obligaretur.

NON SATISFACIT hæc responsio, in principiis, tenentium, componi tempus ex indivisibilibus, quia datur instans, immediatè antecedens instans vitæ. Non satisfacit etiam in principiis tenentium componi tempus, ex partibus in infinitum divisibilibus, quia datur saltem instans ultimum vitæ, cur ergò tunc non obligabit hoc præceptum.

RESPONDETUR tertiò: Peccaturum illum hominem, in tempore indeterminato. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur istæ partes indeterminatæ, ut dictum suprà. Tum quia, datis partibus, ipsis indeterminatis, non salvabitur difficultas adlata: quia etiam illa pars incerta, & indeterminata; quâ tu, dicis incipere peccatum, & desinere gratiam, adhuc est divisibilis, adeoq; poterit posterius, committi peccatum, & desinere gratia. Tum quia, hæc responsio, præjudicat scientiæ Dei, quia, ex illa sequitur, Deum nescire, quando aliquid primò fiat, quia nescit, quando primò subtrahit concursum conservativum gratiæ, subtrahit enim illum, ut tu dicis, in tempore incerto.

Vt resolvatur tota doctrina præmissi quarti.

ASSERO primò: *Non dari ullam inceptionem, & desitionem, in tempore indeterminato.*

RATIO, quia nullæ dantur partes temporis indeterminatæ.

ASSERO secundò: *Posse Deum, hoc imprimis modo, prædictum præceptum ferre*, volo, ut instanti, immediatè antecedenti, elicias actum, tuncque antecedenti instanti, ipsum instans mortis, peccabitur.

RATIO, quia, si hoc non posset fieri, ideò non posset fieri; quia sequeretur, instans post instans, hoc non tenere, alibi dicta, suadent.

ASSERO tertiò: *Posse Deum, hoc alio modo, prædictum præceptum formare*, volo, ut in tempore immediatè antecedenti, instans mortis, elicias actum, & tunc, ille actus, obligabit, in minimo Physico temporis: quod, si dividas, non erit jam tempus, & est immediatum instanti mortis, quia, post hoc minimum Physicum temporis, non est dare quidquam temporis.

Et quia decidendæ sunt inceptiones, & desitiones, conformiter ad hanc doctrinam, ut illa in compendio repræsentetur.

TENERI posset: Tempus Mathematicè acceptum, componi ex indivisibilibus, ita tamen, ut tempus acceptum sic, non sit nemine cogitante, sub formalitate Mathematici; sed tantùm objectivè, & fundamentaliter, in quantum, rerum duratio, fundat veritatem, hujus propositionis: Nunc est. Quodsi, illud tempus non est, nemine cogitante, nec compositio illius, erit nemine cogitante. Tempus autem, Philosophicè acceptum, componitur ex minimis Physicis, quæ si dividas, jam non poterunt habere rationem prioris, & posterioris, adeoq; nec quantitatem sibi debitam, & hoc tempus, est nemine cogitante, ita, ut in illo, his, quæ fiunt in instanti, nihil omninò proportionatum, respondeat. Ut alia hujus materiæ pernoscantur. *Sit*

DIFFICULTAS II.

Quid tenendum?

IN *communi sententia; circa inceptionem rerum permanentium hæc est.*

PRIMA DIFFICULTAS. Non possunt incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, formæ substantiales, eodem instanti, quia secundùm explicationem horum terminorum, verum esset dicere, de forma desinenti, Nunc ultimò est; & de forma incipienti, Nunc primò est: hoc autem dici non potest, quia aliàs eodem instanti, duæ formæ substantiales, eandem materiam informarent. Quod ipsum probatur, quia erit adhuc illa forma, de qua verum est dicere; Nunc ultimò est, quia si pro illo instanti, non esset, falsa esset propositio, ultimò est, quia difformis objecto, affirmando scilicet esse, quod non est. Ex altera parte, esset etiam illa forma, de qua verum est dicere; Nunc primò est, quia si illa forma, non esset, illa propositio vera non esset, utpote difformis objecto. Non possunt etiam formæ substantiales, in uno instanti intrinsecè incipere, & desinere, in alio sequenti, quia jam dabitur contra principia communis sententiæ, instans post instans, Non possunt etiam formæ substantiales, desinere ita, ut inter inceptionem, aliûs formæ substantialis, intercedat tempus, quia aliàs illo intercedente tempore, daretur materia, spoliata omni formâ substantiali.

SECUNDA DIFFICULTAS est, in communi sententia, quòd scilicet, non possint formæ substantiales (idemq; judicium, de incompossibilibus) incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè.

RATIO. Illo instanti, quo verum est dicere: Nunc primò forma est, verumne est dicere, ultimò non est forma præcedens, vel certè, verum id fuit, in antecedenti instanti, vel in tempore interjecto. Non primum, quia si in eodem instanti, in quo, verum est dicere: Nunc primum incipit forma, verum etiam est dicere: Nunc ultimò non est forma, quæro, an duobus illis instantibus inceptionis, & desitionis, convenientibus in unum, respondeat aliquid proportionatum, in tempore successivo, vel non respondet? si in tempore, non respondet quidquam proportiona-

tionatum, Ergo etiam si duo instantia, immediatè, penes se ponantur, nihil proportionatum respondet, consequenter, nec sequetur, componi tempus ex indivisibilibus. Quòdsi, respondet aliquid proportionatum, ergo & in tempore, & in quantitate permanenti, dabuntur aliqua indivisibilia, realia & physica, contra, quam censeant ordinariè, talia docentes. Rursùs, in tempore, quod respondet, non potest esse, nisi tempus, quia in tempore, nihil aliud est, nisi tempus, sicut in aqua, nihil respondet, quod non sit aqua. Si autem respondet tempus, ergo respondet prius & posterius, & tamen non habenti, idq; essentialiter, prius & posterius; non potest respondere, quod est prius & posterius. Forma autem substantialis spiritualis, nec in inceptione, nec in desitione informativa, habet prius & posterius. Non potest etiam dici secundum; quia sequeretur instans, post instans, quod communis sententia non admittit. Non tertium. Quia, si in tempore interjecto, verum est dicere; Ultimò non est, quomodo ultimò non est, si per tempus illud *Vltimò* trahitur, nec habet indivisibilem rationem ultimi. Quæ autem dicta sunt, si dicatur incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, commutatâ proportione, dici possunt, si dicatur, desinere intrinsecè, incipere extrinsecè.

Tertia Difficultas est, Istud primò esse, vel primò non esse; item ultimò esse, vel ultimò non esse, vel verificatur, de ipsis terminis motûs, vel etiam, de ipso tempore extrinseco, Ergo sive dicatur, primò esse, & ultimò non esse, vel ultimò esse, & primò non esse, &c. sequi post se immediatè, non sequetur componi tempus ex instantibus, siquidem istud primò & ultimò, non spectat ad tempus, nec illud importat: si autem verificatur, de ipso tempore extrinseco, ergò in tempore, datur aliquid primum. Ergo, non est compositum tempus, ex prioribus, & prioribus in infinitum, quæram enim illud primum, estne divisibile? si indivisibile, ergo componitur tempus, ex indivisibilibus; si divisibile, ergo habet prius se, adeoque non est primum de illo ipso priori, quærere restat: an sit divisibile, an indivisibile, redibitq; argumentum factum? His circa communem sententiam pensatis.

Dicendum est: *Formas substantiales, & incompossibiles accidentales, vel secundum se, vel secundùm gradum, incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, ita, ut uno, eodemq; instanti inceptionis, verum sit dicere*: Nunc primò forma est, & de præcedenti; Nunc primò non est. Quòd incipiant intrinsecè, Ratio est, quia cùm sint indivisibiles, verum est de illis, nunc primò sunt. Rursùs, quia sunt causa desitionis aliûs formæ, debent esse, adeoque non debent incipere extrinsecè. Et quia se invicem, pati non possunt, non per se ultimò, sed per primò non esse desinent. Quamvis autem, physicè loquendo, simul id fiat, tamen non in eodem instanti naturæ; quia priùs est inductio formæ novæ, quàm expulsio veteris.

Quod autem attinet ad formas accidentales, quæ successivè inducuntur, propter resistentiam contrarii, quomodo inducitur calor, vel quæ successivè, per motum localem propagantur. Tunc si horum inceptio in determinata parte subjecti accipiatur, & pro minimo sui Physico, incipiet etiam intrinsecè, & desinet extrinsecè, cur non enim? par erit illarum ratio, cum aliis formis, licèt, si sumantur respectu totius illius, quod paulatim disponitur, non sit verum dicere: Nunc primò, est, quia supponitur fuisse in antecedentibus partibus.

Rursùs in communi sententia, circa inceptionem, & desitionem rerum, per se successivarum, quale est tempus, motus localis continuus, hoc ordinariè docetur, nempè quòd incipiant extrinsecè, seu per ultimum non esse, & quòd desinant extrinsecè, per primũ non esse.

In communi sententia circa, inceptionem & desitionem rerum successivarum.

Prima Difficultas est, quam urget Arriag: De quo verum est dicere: quòd incipiat extrinsecè, verum est dicere; Nunc ultimò non est, de quo autem, verum est dicere: Nunc ultimò non est, de eo verum est dicere, Immediatè post, Nunc erit, aliàs falsum esset, quod ultimò non sit. De quo autem, verum est dicere, immediatè post; Nunc erit, de eo etiam, verum est dicere, Nunc est, nam omnis propositio ex Aristotele, quæ est vera de præterito, aut futuro, vera etiam erit de præsenti, ut sit propositio de inesse.

Secunda Difficultas est. Quia fundamentum, quod assumit communis sententia, non convincit, habet autem ita. Quia, quòd successivum ens incipiat extrinsecè, & desinat extrinsecè, hoc inde est, quia nullum assignari potest instans determinatum, in quo, ita primò vel ultimò sit tempus, ut non prius & prius fuerit, nec est assignabile, instans determinatum, in quo ultimò sit propter easdem partes proportionales. Hæc autem ratio, non convincit, quia multùm probat, nam probaret res successivas, nec extrinsecè incipere aut desinere, idq; ex eo, de successivis per se, v.g. de motu, non potest verificari, primò non est, vel ultimò non est, quia quando verum est dicere, ultimò non est, vel inter positionem actualem illius objecti, quod ultimò non est, vel inquam, intercedit immediatè tempus divisibile, vel immediatè intercedit instans; Si intercedit instans, Ergo dabitur instans, post instans, si intercedit tempus divisibile, ergò falsum fuit dicere, ultimò non est, quia post istud ultimò, est aliud ultimum, correspondens

Idem Medius terminus ſic aliter proponitur: Non poteſt v. g. tempus incipere intrinſecè, ergo nec poteſt deſinere extrinſecè. Probatur conſeq: ideò non poteſt tempus incipere intrinſecè, quia non poteſt de tempore verificari, primò eſt: ſed neque poteſt verificari, primò non eſt, quod ipſum probatur: ob multiplicitatem partium, quæ ſunt in continuo, non poteſt verificari, quod primò ſit, ergò neque propter multiplicitatem partium, quæ deficiunt, poteſt verificari, primò non ſunt. Probatur conſequentia, iis partibus, & taliter ſumptis, applicatur *non eſt*, quibus partibus, & qualiter ſumptis, applicatur *eſt*, ſed propter partium proportionalium infinitatem, non poteſt applicari *primò eſſe*; ergo nec applicari poterit *primò non eſſe*.

Tertia Difficultas eſt: Inceptio, & deſitio, debet eſſe talis & per talia inſtantia explicari, ut quod incipit, impoſſibile ſit non incipere, & quod deſinit, impoſſibile ſit, non deſinere, aliàs idem inciperet, & non inciperet, deſineret & non deſineret; ſed ſi aliqua ſucceſſiva, inciperent extrinſecè, poſſibile eſſet, illa non incipere, quod probatur; quia, de quo verum eſt dicere, Ultimò non eſt, quæro, vel adhuc impedibile eſt eſſe illius, à Deo, vel nō impedibile: Si eſt impedibile, ergo illud, quod inciperet, non inciperet, quia, ſi eſſe non haberet, non inciperet, tu autem dicis, illud non habere eſſe: Si autem non eſt impedibile illud eſſe. Contrà erit: Quia quidquid à Deo impedibile non eſt ut exiſtat, illud vel antecedentem habet neceſſitatem exiſtendi, vel conſequentem, nulla autem, ex his neceſſitatib9, convenit illi termino inceptionis, non antecedens neceſſitas, exiſtendi, quia hæc eſt impoſſibilis, utpote deſtructiva libertatis Dei, non conſequens, quia hæc eſt, ex ſuppoſitione eſſe, quod pro illo inſtanti, ſeu pro ultimo non eſſe, non cenſetur haberi, aliàs ſi illud, jam haberet, falſa eſſet propoſitio, quòd ultimò non ſit, cùm jam eſſet. *His circa communem doctrinam penſatis:*

Dicendum eſt ſecundò. *Entia ſucceſſiva, incipere intrinſecè, ſeu per primum eſſe, deſinere extrinſecè.* Probatur prima pars: Quia ſi nihil obſit, dicendum eſt, res incipere, per ipſum eſſe, ut ita inceptio, & id, quod incipit proportionentur, ſi nihil obſit, id autem quod incipit eſſe, eſt, non autem, non eſt. Secunda autem pars probatur. Quia ſi ſucceſſiva, non deſinerent, per primum non eſſe, non proportionaretur, deſitio rei deſinenti, deſinens enim, dicit non eſſe, & tamen deſitio, importaret eſſe. Rurſùs, ſi ſucceſſiva non deſinerent, per primò non eſſe, ſed per ultimum eſſe; adhuc deſitio illorum, eſſet impedibilis; quia, cùm verum eſt, de illis dicere, ultimò ſunt, adhuc habent eſſe, ſi habent, adhuc eſſe, non habent adhuc ſuppoſitionem non eſſe; ſi non habent ſuppoſitionem, quòd non ſint, poſſunt adhuc impediri à Deo, ne non ſint; ſi poſſunt impediri, à Deo, ne non ſint, non deſinunt, quia quod poteſt impediri, ne non ſit, non deſinit, ſed adhuc eſt.

Objicitur primò. Illud temporis, quod primò eſt, vel eſt diviſibile, vel indiviſibile: Si indiviſibile, ergo componimus ens ſucceſſivum, ex punctis; ſi diviſibile, ergò non eſt primum, quia eſt illo prius, illud ſcilicet, in quod, dividi poteſt.

Respondetur ex dictis, illud primum temporis, phyſicè ſpectari, eſſe minimum phyſicum, diviſibile quidem, ſed ità, ut ſi dividatur, jam non ſalvetur ratio quanti, nec ratio temporis; illud ergo minimum phyſicum, quod ponitur, eſt primum in ratione temporis.

Objicitur ſecundò. Si ens ſucceſſivum, deſineret extrinſecè, etiam verborum Sacramentalium prolatio, deſineret extrinſecè. Si deſineret extrinſecè, per non eſſe deſineret; ſi deſineret per non eſſe, cauſare phyſicè gratiam non poſſent, nam quod non eſt, etiam Divinitus, cauſare phyſicè non poteſt.

Respondetur. Si Sacramenta cauſant phyſicè gratiam, non cauſant per ſui deſitionem, ſed per inceptionem quandam, hoc eſt, quando ultima ſyllaba, incipit primò eſſe, humano modo ſenſibilis, adeoque in aliquo minimo phyſico, ſuæ ſenſibilitatis humano modo, de quo aliàs, nam quamvis muſicè producatur, ultima formæ Sacramentorum ſyllaba; non deſinit prolatio formæ, & tamen in a.te ſupponitur, producta gratia, ergo apparet, non per deſitionem cauſari gratiam, à Sacramentis.

Objicitur tertiò. Etiam minimum illud temporis habet partes, priorem & poſteriorem. Ergo non poteſt de illo dici primò eſt.

Respondetur. Habet partes, ſed quarum neutra per ſe, eſt tempus, ut dictum ſuprà.

DIFFICULTAS III.

Reſolvuntur reliqua, idem concernentia.

Quæres primò. *Quid ſit ſentiendum de doctrina recentioris Suar: quam proponit*, Diſp. 2. de motu Sect. 2. §. 8. *Circa hanc illius doctrinam*

Assero primò. *Forma ſubſtantialis, vel accidentalis, incompoſſibilis, reſpectu unius, ejuſdemq; inſtantis, non poteſt incipere, & deſinere intrinſecè.*

Ratio, quia tales formæ, vi talis inceptionis, & deſitionis, important coexiſtentiam, pro illo inſtanti, utriuſq; formæ, quod tamen ſupponitur, ſaltem naturaliter, non poſſe fieri.

Assero ſecundò. *Antequam verum ſit dicere: Nunc non eſt primò forma, verum quidem eſt dicere, ultimò eſt forma, ſed tamen, per hoc, non ſalvatur deſitio, de qua hîc,*

Ratio prioris eſt, quia hoc ipſo, ſi datur primò

mò

mò non esse, debuit præcedere ultimò esse, qui enim primò nunc non comedit, hoc ipso, ultimò debuit comedisse. Ratio posterioris est, quia hîc quæritur, de desitione, quæ inferat non esse, inimpedibile etiam à Deo, ultimum autem esse, non est tale.

Assero tertiò. *Quòd in omni inceptione, sit duplex desitio; & in omni desitione, duplex inceptio*, attendendo ad naturalem rerum ordinem. In inceptione enim, est duplex desitio, quia est, & desitio formæ antecedentis, & desitio, negationis, præsentis formæ: & in omni desitione est duplex inceptio. Inceptio scilicet formæ subsequentis, & inceptio negatæ negationis desitionis. Comparando ergo, inceptionem formæ, cum desitione, negationis præsentis formæ, quando verum erit dicere: Nunc primò est forma, verum erit etiã dicere, nunc ultimò non est, negatio desitionis formæ præsentis, quo in sensu salvari potest extrinseca ejus inceptio, sed hæc inceptio, Analogicè se habet, ad hanc, de qua in præsenti; nam quamvis involvat non esse, quod commune est, imò formalisat inceptionem extrinsecam, non est tamen extrinseca durationi rei, sed conjuncta illi, si autem esset verè extrinseca, non involveret esse rei.

Quæres secundò. *Quid sit sentiendum, de doctrina Pontii*, Disp. 47. Q. 4. qui asserit, supposito etiam, quòd tempus, constet in infinitum divisibilibus, non esse tamen necesse, ad explicationem inceptionis & desitionis rerum, adhibere extrinseca instantia.

Assero, *tenendum hoc non esse.*

Ratio, quia, quòd incipit intrinsecè, de illo, verum est dicere, primò est, hoc autem non posset verificari, suppositâ compositione temporis, & in infinitum divisibilibus: Quod ipsum probatur, de quo verificatur, primò est, vel est, habens partes priores & posteriores, vel non est habens; Si non est habens, sententiam deseris; Si est habens, Ergo illud primum, non est primum, sed dantur partes illo priores.

Dices primò. Potest dici, quòd motus hodiernus, incipiat hodiè, & quòd desinat, post diem hodiernam.

Respondetur. Potest quidem dici: Nunc vulgariter incipit, hodiernus motus, sed non potest dici: Nunc primò, propter rationem, suprà adlatam.

Dices secundò. Incipere rem aliquam esse, est idem, ac esse, pro aliquo tempore, & immediatè ante, non fuisse, sed verum est dicere, quòd motus hodiernus, sit hodiè, & quòd non fuerit antè. Ergo potest dici de illo, quòd hodie inceperit.

Respondetur. Motum hodiernum incepisse Nunc, seu hodiè, vulgariter, sed non hodiè, neq; nunc, quod sit primò, & per exclusionem prioris & posterioris.

Dices tertiò cum eodem, Qui dicunt, quòd motus incipiat in instanti extrinseco, in quo, verum est dicere, jam non est, & immediatè, post erit, debent admittere, quod immediatè post erit.

Respondetur. Hoc quidem est verum, quod id debeant admittere, sed quod id, salvare possint, conformiter ad sua principia, ut tenendo partes proportionales, non admittant extrinseca instantia, hoc erat probandum. Nam sicut non datur, primò esse, nec dari potest, immediatè erit, tàm enim illud primum non potest esse primum, quia in infinitum divisibile, quàm non potest esse immediatum, quia etiam illud immediatum, est in infinitum divisibile.

Quæres tertiò. *An id, quod naturâ suâ natum est, incipere intrinsecè, & totum simul, qualis est, v.g. Angelus & gratia, possit incipere extrinsecè & successivè?* v.g. an possit Deus facere, ut ad gratiam producendam, assumatur forma sacramentalis, quæ necessariò est successiva, ut, quâ successiva, producat gratiam, ita, ut ejus productione, successivum aliquid, etiam in tempore, proportionetur, & de hoc est major difficultas, nam quod possit, desinere intrinsecè, & incipere intrinsecè, id, quod natum est incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, probat vel hoc ipsum, quod miraculosè possint, duæ formæ substantiales, secum permanere, multò magis se compati, ut una sit ultimò, altera sit primò; ad priorem ergo illam difficultatem quod attinet,

Assero primò. *Quòd partes jam transactæ, si dum actu existunt, nihil erant operatæ, dum non existunt, divinitus assumi non possunt, ad productionem gratiæ, vel ad aliquid causandum Physicè.*

Ratio, quia ad elevabilitatem, & causalitatem physicam requiritur existentia, de quo aliàs actum, fuitq; sermo etiam in materia de causalitate Sacramentorum.

Assero secundò. *Quòd etiam Divinitùs fieri non possit, ut gratia, secundùm suam præcisè entitatem spectata, per partes producatur*, v.g. ut unus gradus gratiæ, per partes producatur.

Ratio, quia quod non habet partes, implicatq;, ut illas habeat, etiam Deus non potest facere, ut producatur per partes: nam & non haberet partes, quia ei implicant, & haberet, quia per partes produceretur, unus autem v.g. gradus, non habet partes.

Assero tertiò. *Id quod existit formæ Sacramentalis, actu sensibilis, humano modo, dupliciter assumi potest, ad producendam gratiam.* Primò, ut actio illius sit productio & conservatio gratiæ: Si priori modo, assumatur ad producendam gratiam, actio illius, necessariò instantanea erit, non habebit enim prius, & posterius; quòd si posteriori modo assumatur, scilicet, ut circa gratiam,

non

non solum rationem primò producentis, sed etiam rationem primò conservantis, habeat, tunc non erit necesse, illam actionem esse indivisibilem.

Ratio, quia illius gratiæ conservatio, potest etiam in tempore fieri.

Assero quartò. *Etiam Divinitùs fieri non posse, ut quando, non est aliqua pars Sacramenti, quæ supponitur causasse gratiam, succedens pars, continuet ejusdem actionem, si fortè aliquam haberet.*

Ratio, quia actio, est essentialis dependentia ab hoc principio. Ergo ab alio pendere & continuari non potest.

Assero quintò, *partes antecedentes formæ, v.g. producere gratiam, in aliquo sui, hoc est in illo complemento, illius pronuntiationis, constituente, & complente ultimò formam, reddenteq; ultimam syllabam, primò, humano modo sensibilem.*

Ratio, quia in ante, non possunt illam producere, aliàs maneret aliquis v.g. absolutus, idq; per infusionem gratiæ, ante prolationem formæ, sed de hoc in materia de Sacramentis.

DISPUTATIO XIII.

De Ubi, Duratione & Tempore.

Ubi, est terminus motûs, sed non semper motu acquiritur. Nam Adam habuit locum in paradyso, nec tamen illum acquisivit per motum, sed per sui productionem in illo loco; quia tamen etiam motu acquiritur, rectè, post tractationem de motu, ejus consideratio adjungitur, succedet postea, Duratio, & Tempus.

QUÆSTIO I.

Quid Locus?

Locus, dupliciter spectari potest, primò, secundùm quod, dicit formaliter, præsentiam hîc: & hic locus intrinsecus, vocatur Ubi. Secundò spectari potest locus extrinsecè, pro contentivo Ubicatorum eorumq; ambitivo.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Locus extrinsecus?

Definit Locum Aristot: *Quòd, sit ultima superficies corporis continentis immobilis*, 4. Physic. tex. 39. & 41. Dicitur *ultima superficies*, ad condistinctionem, à loco improprio, qualis est Civitas, regio, &c. & ut ostendatur, quòd quamvis ipsa superficies, postea cingatur aliâ superficie, quia non cingitur prout cingit, & per se loquendo, sed secundùm quod corpus est, ideò adhuc erit ultima superficies, vel certè dicitur esse superficies, quæ, quâ talis, non indiget uniri, sed solùm esse contigua. Ly autem superficies, non debet sumi, prout est de prædicamento quantitatis, importatq; extensionem, in Longum & Latum, sed prout dicit Continentiam rei. Dicitur autem *esse immobilis*, ut condistinguatur à loco improprio, quale est vas, vestis &c. quid autem significet hæc immobilitas, infrà dicetur. Probatur bonitas definitionis, quia convenit Omni, Soli, & Semper, proceditque per prima prædicata.

Dices primò. Si locus, est dicta superficies, sequitur, quòd, qui habet plures superficies, ille sit in pluribus locis, adeoq; virgam aquæ infixam, quæ habet superficiem, aquam & aerem, esse in duplici loco: sequitur item, quòd si duo corpora se penetrarent, & haberent eandem superficiem ambientem, quòd essent in uno loco, & tamen dicuntur, duo esse locata.

Respondetur, plures illic esse superficies materiales, formaliter autem est una, quia omnes illæ conveniunt in ratione formali continentis immobilis, secundùm eundem locum immobilem & idem Ubi. Corpora illa penetrata, hoc ipso, quia penetrata sunt, sunt in eodem loco, quamvis autem sint plura locata, non sequitur plurificari loca, quia multiplicatis subjectis denominationum, non est necesse multiplicari formas, sic plura essent alba, quamvis unâ replicatâ albedine dealbarentur, quod etiam in id resolvi debet, quia usus obtinuit, ut locatum multiplicetur, non per ordinem ad locum, sed rei, quæ locatur.

Dices secundò ex 4. Phys. tex. 3. Tàm locus debet esse adæquatus corpori, quàm ipse locus, debet adæquatè occupari, quorum neutrum dictæ superficiei convenit, idq; ideò, quia continens, est majus contento; & si illa superficies est adæquata locato, à centro locati descripti circuli ad superficiem, concavam loci, & ad superficiem convexam, tunc illi circuli æquales esse deberent, quod est contra Mathematicos.

Respondet Averroes, Locum debere esse æqualem locato, non ratione dimensionis, sed ratione continentiæ, quia scilicet nulla est pars

locati, quæ loco non ambiatur, & nulla pars loci, prout ambit, est major locato, quo enim excedit locatum, jam eo non ambit.

Dices tertiò. Locus debet esse forma locati, debet esse terminus mobilis, debet esse id, quod trahit corpora, ut ea conservet ex 4. Physic. tex. 4. & 4. Cœli, Tex. 22.

Respondetur. Locus est forma impropria locati, constituit enim locabile in ratione locati, est terminus mobilis, quia mobile movetur, ut acquirat locum, trahit etiam corpora, quia corporum, bonum est, esse in loco, non in vacuo, quæ omnia conveniunt loco, quamvis ille sit ultima superficies.

Addo, quòd, quamvis dictâ definitione potiùs explicetur, quæ res sit Locus, quàm, quid sit, hoc tamen bonitati definitionis non obest, nam formalitates benè describuntur, ostendendo, quid sint, & additâ competenti connotatione, sic unum describitur, quæ res sit, cum certo connotato dicendo, quòd unum sit ipsum ens prout dicit negationem divisionis.

Major est difficultas explicare, quid sit ista immobilitas. Missis non ita vulgatis explicationibus.

Explicat primò de Lugo, de Eucharistia, d. 5. Sect. 4. Immobilitatem loci esse ipsam superficiem realem corporis circumdantis, prout est affixa, tali spatio imaginario. Unde infert, si piscis moveretur unà cum aqua, non maneret in eodem loco, & tamen contineretur sub eadem superficie, quia scilicet locus, est quid complexũ, & ex superficie & ex immobilitate illa, hinc uno deficiente, non est idem locus.

Non Satisfacit hæc Explicatio. Tum quia esse in loco, non pendet ab aliquo, quod non est nemine cogitante, nemine autem cogitante, non est spatium istud imaginarium. Tum quia ly superficies, trahit ad se tanquam adjectivum, ly immobile, consequenter non aliquid distinctum à superficie, debet esse immobile, dicta autem explicatio, non superficiei, sed spatio imaginario tribuit immobilitatem. Tum quia vi istius explicationis locus coalescit, ex superficie, & ex illo imaginario; quia autem superficies stantis in eodem loco mutatur, debebit mutari & locus, nam semper mutatur res, alterutrâ parte componente mutatâ, præcipuè cum Lug. rejiciat explicationem immobilitatis per æquivalentiam succedentis alius semper superficiei.

Explicant secundò alii immobilitatem loci, cum D. Thom. 4. Phys. ad tex. 42. locum esse immobilem ratione fixarum mundi partium, ad quas, quando non variatur distantia, in eodem loco res dicitur esse.

Non Satisfacit hæc Explicatio. Tum quia, qui ambularet per æquatorem, servaret semper eandem distantiam, à centro & polis, tamen mutaret locum, ut benè advertit recentior Suar. Tum quia, si Deus totum hoc Universum promoveret, non motis in illo contentis, tunc contenta haberent eandem distantiam ad partes fixas mundi, & nihilominus verè mutarent locũ, Ergo hæc immobilitas ad partes fixas, non salvat rationem loci. Tum quia promoveat Deus spatia fixa, immoto Petro, Petrus non movebit se loco ut supponitur, & tamen habebit aliam distantiam à partibus fixis, Ergo per illas, non explicatur universaliter ratio loci.

In idem ferè recidit sensus recentioris Suar., qui superficiem dicit se materialiter habere ad rationem loci, sed indistantiam à partibus fixis, sive illæ sint poli, sive centrum, sive quævis alia puncta, ut alii addunt possibilia, additq; , quòd ambulans per æquatorem, licèt haberet eandem distantiam à partibus fixis, haberet tamen illam aliter, & per diversas lineas, simileq; quid contingeret, si ipse æquator moveretur, licèt haberet, inquit, à partibus fixis etiam possibilibus æqualem distantiam, haberet tamen aliam distantiam ratione partium, à partibus fixis aliter & aliter distantium.

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia esse in loco formaliter, non pendet à partibus fixis, quæ de facto sunt, ut suprà probatum, nec item à spatiis imaginariis propter itidem dicta, non etiam à possibilibus ut probatur. Quod est esse in loco, est aliquid reale positivum & existens. Ergo & id quod complet locum, debet esse reale existens, quod possibilibus non competit. Et certè possibilia, tàm verè non sunt actu, ac spatia imaginaria; quid ergo præ illis plus habent, ut actu locum, ut actu est, constituant. Tum quia, supponamus per impossibile poni à Deo omnes possibiles partes fixas, promoveat mundum Deus ipsis rebus immotis in se, tunc alius erit locus illarum rerum, & tamen eadem distantia à partibus fixis, quæ suppositio in nostris principiis, de productione omnium possibilium, est quidem impossibilis, non tamen destruens seipsam. Tum quia, quamvis nullæ sint partes fixæ, si aliquid moveretur motu locali progressivo, mutaret locum, hoc ipso enim non progrederetur. Ergo ratio partium fixarum, non est quid constitutivum loci. Et certè ly immobilis, ut dictum suprà, est adjectivum referibile ad superficiem, quomodo autem referibile erit, si immobilitas penes aliud se teneat, nempe penes partes fixas, & penes aliud se teneat, ratio superficiei. Et sicut, si lapis non moveretur, ego autem moverer, non juvaret quidquam hoc, ut competat mihi immobilitas loci; sic nec juvabit superficiem, si sit mobilis, quamvis immobiles sint partes fixæ, aliud enim est superficies, & aliud partes fixæ. Neq; valet si dicas, immobilitatem hanc, esse immobilitatem ratione distantiæ, quia quamvis non moto locato, non mutetur distantia partium fixarum & locati, mutatur tamen distantia ipsius superficiei. Unde ergo superficiei immobilitas competet?

Explicat tertiò Pontius. Immobilitatem loci desumi à tali distantia ad terminum; At quem, motûs

localis, quo movetur corpus à loco ad illum terminum. Nam locus, inquit, ut dicit talem distantiam, nequit moveri etiam de potentia absoluta, dicitq; consequenter, quando turri stante in eodem loco mutatur superficies, non mutat illa locum, quia quamvis mutet superficies se ambientes, nihilominus, quia non est distantia inter illas superficies, propterea non dicitur moveri localiter. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia, ut dixi, immobilis, est adjectivum pertinens ad substantivum, superficies, quòd si ipsa superficies in se immobilitatem non habet, quomodo dicitur immobilis? Tum quia extortum videtur, ideò turrim mutato aere, non esse in alio loco, quia inter illas superficies, non est distantia, quid enim confert, eadem superficierum indistantia, inter se, ut locatum sit in eodem loco. Tum quia impossibili etiam motu locali, poterit esse locus. Ergo per hoc, quòd locus non possit moveri ad terminum, ad quem, vel recedere ab ipso, non benè explicatur loci ratio.

Tota, ut vides, Difficultas est, in explicanda mente Philosophi, & in conjungendo ly immobile, cum ly superficies. Posset dici Philosophum hoc voluisse; Considerabat ex una parte esse aliqua continentia, quæ moto mobili non sunt unà mobilia, v.g. aer & aqua, alia autẽ continentia esse mobilia, ut cum transfertur vinum cum vase, attendit Philosophus plus ad hæc continentia, quæ cum mobili non transferuntur, & talia continentia non transferibilia appellavit superficiem immobilem. Ad miracula autem quæ fieri possunt, ut si Deus totum universum promoveat, nõ attendit Philosophus, egitq; hîc Philosophus, utpote tractans Physica de loco nonnisi materialiter, & secundùm naturalia spectato. Quando autem sentit Aristot: quòd superficies aquæ, in flumine ambiens navigium, non sit locus, intelligendus est Aristot: de parte intima, non de extima navigii, quia extimæ locus, aqua est. Ex quo ulterius vides, Cur sit turris in eodem loco immobili, mutato etiam aere, quia scilicet, non est factus aer ille, translatâ aliò turri, sequi eandem. Porrò locum ut sic, communem loco extrinseco & intrinseco, ita definivit Pontius, Quòd sit id, ad quod res habet præsentiam, vel est id, ratione cujus res habet, ut sit illic, ubi est.

DIFFICULTAS II.

Quid sit in re Locus intrinsecus?

NOminales negant, Ubi, esse entitatem superadditam, Modalem, Affirmat Suar: uterque, de Lugo de Euch: d. 5. Sect. 5. Ovie: & alii. Arriaga realiter distinguit.

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

PRÆMITTO primò. *Non dari negationem negationis*, qua de re agitur etiam in materia de Peccato Commissionis. Ratio præmissi, præter dictas ibi, est; Tum quia negatio objectivè spectata, est, non esse, formaliter autem spectata, est, formale non esse, seu negatio esse; sed negatio objectiva aufert esse, ergo & negatio formalis auferet esse, adeoq; non dabitur negatio negationis, sed negatio esse. Tum quia si daretur negatio negationis, non haberet aliquid, quod negaret, negaret negationem, sed hoc non est negare, quod ipsum probatur. Negatio enim, rigorosè loquendo, non est aliquid, Ergo negare negationem, non est negare aliquid. Quod ipsum sic aliter proponitur, Nihil negare, est non negare, sed negare negationem, est nihil negare, Ergo negare negationem, est, non negare. Nihil enim, & negatio idem sunt. Tum quia rationes in oppositum, non convincunt. Nam non sequitur, quòd, sicut datur affirmatio affirmationis, ita dari negationem negationis, quia negatio habet pro objecto esse negandum, ut probatum: ubi ergo esse non reperit, non habet quod neget, & quia illud in negatione non reperit, non poterit illam negare, affirmatio itidem habet pro objecto esse, quòd esse, quia reperit, etiam in affirmatione, benè illam affirmare poterit, Quod esse, latiori modo etiam chimæris competit, quia etiam de illis multa affirmantur. Quod autem dicitur ex eo dari negationem negationis, quia datur mors hominis cæci, mors autem est quid negativum, cæcitas item; hoc etiam non convincit, quia aliud est dari negationem ejus, quod connotat aliquid negativum; & aliud negationem negationis, priori enim casu negatur hominis vita, quæ connotat negationem potentiæ ad videndum expeditæ. Quando etiam actus reflexus habet pro objecto negationem, non erit negatio negationis, sed erit negatio nonnisi repræsentans negationem, actu directo cognitam, eritq; potiùs cognitio cognitionis.

Posito quòd non detur negatio negationis, danda erit talis explicatio ubi, ne ex illa sequatur dari negationem negationis.

PRÆMITTO secundo. *Distantiam, per omnes, non aliud esse, quàm non esse hîc*, & præsentiam, per omnes, non aliud esse, quàm esse hîc, de quibus duobus, postea quæritur, per quid habeatur formale esse hîc, nam Modalistæ concludunt id haberi per Ubi superadditum, & distinctum nemine cogitante, Nominales per solam negationẽ. Porrò cùm non detur, ut dixi, negatio negationis, videndum est, quid neget distantia, vel quid

neget Ly: non eſt hic,& clarum eſt, negare entitatem locati, pro illo ſpatio, quid enim eſt diſtantia Luciferi à cœlo, eſt non eſſe ejus entitatis in cœlo, habet ergo ut vides illa negatio, pro objecto eſſe,quod negat,& inſuper, habet pro connotato & pro formali illa negatio eſſe,eſt enim diſtantia Luciferi à cœlo negatio entitatis Luciferi in cœlo, quamvis illa diſtantia in Recto dicat negationem, ad eum modum,quo negatio extenſionis, dicit in recto Non eſſe, ſeu ipſum rei *non*. Pro obliquo autem,dicit ens,hoc eſt extenſionem, quam negat. Sic annihilatio, dicit in recto, negationem concurſûs conſervativi, ipſe autem concurſus, & ens conſervabile, eſt quid poſitivum & ens.

Quibus poſitis, infertur quòd diſtantia prædicto modo explicata,non erit negatio negationis, eſt enim negatio alicujus poſitivi, nempe negatio locati,in hoc ſpatio.

Sic deſcriptâ diſtantiâ, reſtat quærere, quid in recto ſit illa negatio , ad eum modum , quo non eſſe Leonis, eſt quid negativum in homine, & tamen quærere eſt, quid in re ſit iſtud non eſſe Leonis.

In re ergo illa negatio,erit v.g. exiſtentia locabilis , & exiſtentia loci, & inter illa interceptum ſpatium,vel interceptibile. Quòd requiratur ad diſtantiam,exiſtentia locabilis, vel inde probetur,quia Antichriſtus non dicitur propriè diſtare ab hac parte. Quòd etiam requiratur exiſtentia Loci , Ratio eſt, quia nemo dicitur propriè diſtare à nihilo. Quòd etiam requiratur ſpatium interceptum, vel interceptibile ad diſtantiam,ratio eſt,à poſteriori, quia inter Deum & creaturas non eſt diſtantia , & non eſt etiam quidquam interceptibile, poſitâq; univerſaliter interceptibilitate corporis , ponitur diſtantia, non poſitâ interceptibilitate,non ponitur.Ergo apparet,ingredi rationem diſtantiæ dictam interceptibilitatem,ſicut ingreditur indiſtantiam non interceptibilitas.

Unde colliges diſtantiam,dupliciter ſpectari poſſe. Formaliter & Negativè, ſicq; eſt negatio hujus locati,in hoc loco. Deinde ſpectari poteſt materialiter, & in re, & ſic, dicit corpus locabile, locum, & inter hæc interceptibilia,vel intercepta corpora.

Præmitto tertiò. *Oppoſitum diſtantiæ, indiſtantiam accommodatè ad duplicem diſtantiæ acceptionem,dupliciter ſpectari poſſe.* Primò negativè, & ſic ſpectata, opponitur diſtantiæ poſitivè acceptæ, & ſecundùm quod eſt,in re, & quia negatio perfici non poteſt,niſi negatione,etiam indiſtantia,in quantum eſt quid negativum, perficietur,ſeu conſtabit negatione,cum autem non neget exiſtentiam locabilis , quid enim indiſtaret? cùm item non neget exiſtentiam loci,à quo enim indiſtaret? reſtat ut illud,quod negat indiſtantia,ſit corpus interceptum,vel interceptibile,inter locum & locabile. Ubi ut vides, indiſtantia negativè accepta, non eſt negatio negationis, ſed eſt negatio alicujus poſitivi, nempe ſpatii interceptibilis. Rursùs,poſſemus ſpectare indiſtantiam oppoſitam diſtantiæ, tanquam aliquid poſitivum, in quo negationes concernentes indiſtantiam fundari poſſint, & quia negatio & affirmatio ſunt ita oppoſita,ut illud,quod una negat, hoc idem alia affirmare debeat, aliàs ſi non idem affirmaret,non huic negationi,ſed alteri oppoſita eſſet, hinc fit, ut cùm diſtantia Petri importaverit non eſſe Petri, in hoc loco, indiſtantia illi oppoſita importat eſſe Petri,in hoc loco, quo caſu, indiſtantia non erit negatio negationis,ſed erit affirmatio illius eſſe , quod negabat diſtantia.

Explicatur, & aliâ viâ, quomodo indiſtantia oppoſita diſtantiæ negativè acceptæ, adhuc inſuper,non ſit negatio negationis. Quando aliqua ſunt mutuò relativa, tunc illud, quod eſt connotatum unius relationis, eſt in altera relatione fundamentum, & quod eſt in alia relatione fundamentum,eſt connotatum alius relationis. Sic v.g. Paternitas & Filiatio, ſunt mutuò relativa, & in relatione Paternitatis connotatum, eſt entitas Filii, quæ in relatione Filiationis, eſt fundamentum; & fundamentum, quod erat in relatione Paternitatis,tranſit in connotatum. Ita etiam in præſenti,id quod, in relatione diſtantiæ , pro connotato importabatur neceſſariò in relatione indiſtantiæ in recto,&pro fundamento importabitur; cùm ergo diſtantia Petri importaverit in obliquo Petrum, in recto, ipſius non eſſe, ſeu non exiſtentiam : diſtantia enim eſt,non exiſtentia Petri,in hoc loco,tunc illi oppoſita indiſtantia, importabit Petrum in recto. Quòd ſi importabit indiſtantia Petrum in recto, non erit negatio negationis , ſed erit affirmatio eſſe, quod negabat diſtantia, & ſic ſumpta indiſtantia, erit eſſe Petri, prout negat negationem ſui eſſe,adeoq; affirmat ſe,hîc eſſe. Et in hac explicatione, negativè jam indiſtantia non accipitur, ſed affirmativè, nam ex duobus negationibus, fit una affirmatio, eritq; indiſtantia Petri ipſum Petri eſſe,ſeu eſſe locabilis, prout negat negationem ſui eſſe, adeoq; affirmat ſe hîc eſſe. *His præmiſſis*

Dicendum eſt primò. *Indiſtantiam ſeu Ubi,non eſſe entitatem ſupra additam,* ſed eſſe Ubi,ſeu locum negativè acceptum, ipſammet entitatem locati,prout negat inter ſe & locum, interceptũ ſpatium,vel interceptibile.Poſitivè autem acceptum ubi eſt ipſamet entitas Petri , prout negat negationem ſui eſſe,in hoc ſpatio, vel prout dicit eſſe illic,vel eſſe in hoc ſpatio. Quoad ſecundum hoc membrum explicationis peti debet probatio ex præmiſſis. Quia ſcilicet hæc explicatio,convenit omni,ſoli,& ſemper,proceditq; per prima in hoc genere,facileq; ſuaderi poteſt hoc ſecundum membrum concluſionis , modò conſtet de primo,nihil enim eſt reſiduum,quod dicatur,modò conſtet, Ubi, non eſſe entitatem ſuprà additam: Quod ut fiat, Pro-

Probatur primò Conclusio argumento Nominalium. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas superadditæ hujus entitatis modalis, ut solutione objectionū constabit, inferrique potest hæc præmissa ex suppositis, ideò enim admittitur hæc superaddita entitas, ne ponatur negatio negationis, quamvis autem Ubi, non sit entitas superaddita, non ponetur adhuc negatio negationis, secundùm adlata in suppositis. Ergo.

Probatur secundò. Ponamus, Petrum esse, in loco A. habereque superadditam illam entitatem, ponamus rursùs non exhibito ullo concursu DEI, qui sit requisitus ad motum, annihilari illud Ubi superadditum, vel erit Petrus in alio loco, vel in eodem: non in eodem, quia aliàs, superflua esset entitas illa superaddita, siquidem potest esse in eodem loco, adeoque habere præsentiam ad eundem locum, hæc enim verbis differunt, & tamen non habere illam entitatem superadditam, non erit etiam in alio loco, quia supponimus DEUM non exhibere concursum exigitum ad motum, vel per alium, vel per ipsummet Petrum faciendum, quomodo ergo deferetur ad alium locum?

Respondebis primò. Esse suppositionem impossibilem.

Contra. Tum quia, quamcunque tu impossibilitatem ostenderis, illa erit cum petitione principii, innititurq; propositionibus, quæ ipsæ sunt, quæ negantur. Tum quia simile argumentū, si ponatur ad probandum relationē, non esse entitatem superadditam, recte procederet, cur ergo in præsenti non procedet? Tum quia quamvis hoc esset, impossibile, sufficit, quod non esset suppositio impossibilis, tollens se ipsam, de qua, quid sit, egi ubi, de actu, vellem non peccasse in materia de Pœnitentia & aliàs.

Respondebis secundò. Tali suppositione positâ, fore Petrum in loco remotè & radicaliter, non proximè & formaliter.

Contra. Tum quia de hoc ipso quæritur: Cur ad esse formaliter in loco, requiratur Ubi, superadditum. Tum quia formaliter esse hîc, quocunque modo definieris, modo legitimè, jam erit hæc definitio, competens corpori in prædicta suppositione. Tum quia, si quis diceret, sublatâ relatione superadditâ, non fore relatum formaliter, non satisfaceret argumento, Ergo in præsenti idem dicendum.

Respondebis tertiò. Prædicta suppositione positâ, fore locatum in loco, negativè, sed non positivè.

Contra. Tum quia, nulla est necessitas, ut aliquis sit in loco, per positivitatem aliam, quàm suæ entitatis. Tum quia posito quòd termini quantitatis, sint indistincti realiter, sufficit illis dare positivitatem desumibilem ab ipsa quantitate, Ergo & ipsi Ubi, sufficit, dare positivitatem, desumibilem ab ipso locato. Tum quia ipsum Ubi, superadditum, importat etiam negationē distantiæ à loco, non enim importat esse distantiæ, & tamen sufficit, positivitatem illius, salvare, per ipsam positivitatem entitatis ipsius Ubi, Ergo eandem positivitatem sufficiet salvare, per ipsam entitatem locati.

Probatur tertiò. Certum est, in principiis modalium, non posse produci præsentiam localem hujus loci, in Petro, nisi hîc locus, circumfluat Petrum, quæro, in illo priori rationis, in quo jam hic locus circumfluit Petrum, & nondum intelligitur producta esse præsentia localis, vel est jam hîc, vel non est hîc Petrus: Si non est hîc. Ergo hic locus illum non circumfluit. Rursùs si, in illo priori, in quo nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, non sum hîc. Ergo in illo priori, nondum potest produci præsentialitas, quia hæc, non potest produci, pro hoc loco, nisi ad exigentiam hujus loci. Quòdsi in illo priori, in quo, nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, jam sum hîc, Ergo frustra ponitur pullulare hæc entitas si sum hic, sine superaddita entitate. Quod autem dicit recentior Suar: in illo priori, intelligi solùm effectivam determinationem, ad hunc locum, per actionem & Causam productivam rei ubicatæ: Contrà erit, quæro in illo priori effectivè determinationis, vel est in alio loco Petrus, quàm erit adveniente illâ præsentialitate, vel in eodem: si in eodem ad quid adveniet, aliud hîc; si in alio, hoc erit merum figmentum.

Respondebis. Nullum dari tale prius.

Contra, quia illa Ubitas, producitur, non solùm ad exigentiam locabilis, sed ad exigentiam hujus loci, exigentiæ autem priores sunt exigito, utpotè suo modo causæ exigiti.

Confirmatur Conclusio. Indifferentia DEI, quam habet ad indistandum ab hoc mundo, si non sit mundus, sufficienter tollitur solâ positione mundi, quam implet DEUS, & à qua indistat suâ entitate, Ergo etiā indifferentia quā habemus, ad esse in hoc loco, sufficienter tollitur per esse hujus loci, quod impletur. Et certè DEUS, qui est incapax superaddendæ sibi entitatis modalis, si per aliquid sufficienter determinatur, ut sit in loco; casu, quo illud idem habeat creatura, quamvis capax sit superaddendæ Modalitatis, cur non per hoc sufficienter transibit, ad esse in loco, hoc autem, per quod habet, Ubi, DEUS in mundo, est ipsius entitas, inter quā & mundū, nihil potest intercipi, & sic quia DEUS, seipso est essentialiter determinatus, ut unicuiq; loco coexistat, sic & creatura, seipsâ est determinata, ut coexistat loco, modò locus illam circūfluat. Et sicut DEUS seipso essentialiter determinatus, ut unicuiq; loco existat formaliter, coexistit seu indistat ratione negationis, alicujus interceptibilis, inter DEUM & mundū, cùm similis negatio reperiatur in creaturis independēter

ab Ubitate superaddita, cur illa non sufficienter formalisabit esse ubi.

DICENDUM est secundò. *Præsentiam localem, interdum non esse sine modo.*

PROBATUR. Quia interdum, est immò ut plurimum, cum motu locali, qui non est, sine modo.

DICENDUM est tertiò *Interdum, præsentiam localem esse modum.*

RATIO, quia motus localis, unio modalis &c. inquantum hîc existunt, habent hîc præsentiam, sed non præsentiam à se, entitate distinctam, Ergo ejusdem secum entitatis, sed illa sua entitas, est modus. Ergo & præsentia, erit modus.

Sed addo hîc non quæri, an præsentia aliqua, quoad rem, sit modus, quod habet hæc Conclusio, sed an sit modaliter distincta, ab eo, cujus est præsentiâ.

COLLIGES per quid, locabile à non esse hic, ad esse hîc, transeat, nempè per suam Entitatem & entitatem loci, & per negationem corporis interceptibilis quàm ipsa sui, vel productione vel replicatione, vel motu proprio locali acquirit. Quòd verò Unionem substantialem non possit formalisare negatio distantiæ, possit Ubi, hoc inde est, quia anima & corpus, dispositum possunt indistare, & nondum uniri substantialiter, jam autem negatione, distantiæ positâ, hoc ipso aliquid est in loco.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Lugo, Petrum esse hîc, non est aliquod ens rationis, antecedenter enim, ante omnem mentis operationem, Petrus verè à parte rei est hîc vel illîc, sed sine hoc esse hîc, potest manere entitas Petri, Ergo hoc, quod est hîc esse, est aliquid distinctum à Petro; sed hoc non potest esse aliquid negativum, omnis enim negatio nova, debet esse per ablationem alicujus positivi præcedentis, sed Petrus, non dicitur esse hîc, quia amittit aliquid positivum, Ergo hoc, quod est hîc, non est aliquid negativum, sed positivum distinctum ab entitate Petri.

RESPONDETUR, posse esse entitatem Petri, non esse hîc, si sit sine circumstantia negationis, distantiæ ab hoc loco, secus si istam negationem dicat, in qua circumstantia, esse hîc, non est distinctum à Petro. Quod autem dicit, omnem negationem debere esse per ablationem alicujus positivi, id verum est, de ablatione vel intrinseci, vel extrinseci positivi, non autem de ablatione, nonnisi intrinseci, ad eum modum quo etiam negatio dextri, oritur in locato, sine ablatione alicujus positivi intrinseci, nisi fortè ad infringendam instantiam velis concedere alium esse modum dextrum, alium sinistrum; hoc autem positivum extrinsecum, quod aufertur in præsenti, est corpus interceptibile.

INSTAT primò Maurus, sicut motus calefactionis ordinatur ad hoc, ut res sit calida, ita motus localis ordinatur ad hoc, ut mobile sit in loco; sed esse calidum, est perfectio positiva, per calefactionem acquisita, ergo & esse in loco, est perfectio positiva per motum acquisita.

RESPONDETUR. Ipsa separabilitas quoad existentiam caloris, à subjecto, ostendit esse quid entitativè superadditum calorem; nulla autem similis separabilitas ostendi potest, ipsius Ubi, & cæteroqui ex dictis salvari illud potest, sine entitate superaddita, ratione connotationis; calor autem per connotationem salvari non potest.

INSTAT secundò idem. Major est perfectio rei, quiescere in loco, quàm moveri ad locum; sed motus localis, est aliquid positivum, ergo & quies, ubicatio autem est, per quam locatum, quiescit in loco.

RESPONDETUR. Non rectè colligitur majoritas perfectionis ex superadditione entitativa alicujus positivi, nam DEUS, est quid perfectissimũ, neque tamen habet sibi ullam perfectionem positivam superadditam: independentia item est prædicatum negativum, & per nos asseitas, est tamen quid perfectius dependentiâ, & abalietate, quæ sunt quid positivum.

INSTAT tertiò. Ordo, secundùm locum, debet addere perfectionem intrinsecam rebus localiter ordinatis.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc additionem Metaphysicam, non Physicam; & si sit res de additione Physica, hoc ipsum probandum fuisset.

OBJICIT secundò Lugo Motus localis, est vera actio, Ergo vera productio, Ergo habet aliquẽ terminum positivum, de novo productum, omnis enim productio, est productio alicujus; sed hujus productionis non est alius terminus quàm præsentia localis.

RESPONDETUR imprimis, per Nominales, actio quidem productiva, debet aliquid producere, sed non actio adductiva, qualis est motus.

Rursùs argumentum multùm probat, visio enim, est vera actio, quid rogo producit, ipsa intellectio seu verbum mentis, est vera actio, quid producit, ubi ut vides, si nomine actionis venit actio, quæ sit motus efficientis, in isto sensu, motus localis non est vera actio. Si autem per veram actionem intelligas exercitium actuale potentiæ, in isto sensu vera est actio, sed non sequitur illam debere aliquid à se distinctum producere, Ergo sicut quamvis Ubi modale faciat me esse hîc, nihil tamen distinctum à se producit, sic nec ille motus localis, quamvis faciat me occupare diversa spatia successivè, non erit necesse ut aliquid producat. Unde etiam univer-

saliter docent non pauci, Actiones immanentes distinctum à se terminum non habere.

INSTAT Ovied: Si motus localis, non est actio, cur, in illo nihilo agendo; defatigamur.

RESPONDETUR. Non ex conatu producendæ alicujus modalitatis defatigamur, sed ex consumptione spirituum, & alteratione interveniente in ipso motu. Quando autem Ovied: ibidem ex Nominalibus quærit, quid sit in termino, esse adductum, dici potest, quòd sit ipsum locatum, prout dicit negationem distantiæ à loco, vel locus à locato. Denique dici potest, quòd motus localis, sit actio, sed identificans sibi suum terminum, nempè præsentiam sibi debitam, sicut enim alia entia, ita præcisè etiam ipse motus, habet suam præsentiam.

OBJICITUR tertiò ex eodem. Ablato quovis extrinseco, manet eadem præsentia Petri hic, &c. Ergo hæc non est denominatio extrinseca.

RESPONDETUR. Ubi importat negationem distantiæ, seu corporis intercepti, vel interceptibilis, ad cujus tamen distinctiones & varietates entitativas, non attendit Ubi, sed attendit ad hoc formale, quod est negatio distantiæ, & eâ mutatâ impossibile est non mutari locum. Addo, Ubi, esse denominationem intrinsecam, secundùm id, quod dicit in recto, licèt sit ad aliquid à se connotatum extrinsecum.

INSTAT primò. Etiam si corpus extrinsecum, annihilaretur à DEO, adhuc Petrus maneret in eodem loco, moverique posset localiter ad aliud spatium, Ergo hæc determinatio, provenit ab aliquo extrinseco.

RESPONDETUR. Si annihilentur omnia corpora, annihilabitur etiam, & ipse locus, qui est superficies corporis, habebitque se tunc locatum, sicut si poneretur extra cœlos vel in vacuo, hinc rigorosè corpus, non esset tunc formaliter in eodem loco, sed esset in eodem loco æquivalenter; quia si circumponatur illi, corpus extrinsecum, eandem negationem distantiæ dicet, quam antea dicebat.

INSTAT secundò. Ultima superficies cœli empyrei, verè est præsens ibi, ubi nunc est, & posset moveri à DEO localiter, & tunc jam non esse ibi, ubi nunc est; illa autem superficies, non denominatur esse ibi, ab alio corpore extrinseco, non enim habet corpus aliud ulterius, à quo circumdari possit, Ergo denominatur esse ibi, ab aliqua forma intrinseca.

RESPONDETUR. Expresè Aristot: 4. Physic. Tex: 45. docet, ultimam sphæram nullibi esse. In principiis autem ipsius, Lugo, dici posset Cœlum empyreum dicere negationem distantiæ, ab aliquo imaginabili, æquivalente in ordine ad hunc effectum, reali corpori, à quo locatum dicit negationem distantiæ.

INSTAT tertiò. Si Petrus denominaretur esse hîc, ab aliquo corpore extrinseco, vel illa denominatio proveniret locato, à corpore secundùm suam entitatem, vel secundùm aliquid superadditum; Si convenit propter aliquid superadditũ, illud certè superadditum, non aliud erit quàm Ubi modale. Si autem illa denominatio provenit ab ipsa entitate corporis, tunc quoties in rerum natura est illud corpus, denominabitur Petrus ab illo corpore.

RESPONSUM suprà, denominationem hîc, accipere Petrum, à sua entitate, sed in circumstantia negationis distantiæ, quod esse hîc, est denominatio intrinseca, ratione extrinseci, identificata secundùm id, quod dicit in recto. Ad illud etiam principium: nova denominatio realis. nõ potest haberi, nisi à nova forma reali, ita intelligendum est, quòd debeat esse à nova forma reali, vel realitate desumibili à nova entitate, vel realitate desumibili ab entitate quidem præhabita, sed ratione circumstantiarum de novo accidentium, sortiente, novam aliquam formalitatem; & ita ratio Ubi, est denominatio nova intrinseca realis, sed non realitate, de novo superadditæ entitatis, sed realitate desumibili à præhabita entitate locati, non sortiente tamen hanc formalitatem, nisi in accessu novæ circumstantiæ, quæ est negatio distantiæ.

OBJICITUR quartò. Non potest esse negatio nova, nisi deficiat aliquid positivum, quod antea non erat, cujus enim illa negatio esset, in præsenti autẽ non potest ostendi, quid deficiat.

RESPONDETUR. Deficere aliquid positivum dupliciter potest, primò ut existente reddatur non existens, & sic deficit vita, succedit mors. Secundò deficit aliquid positivum non per hoc, quasi revera non existat, sed quod se ita hîc & nunc habeat, ac si non existeret, & ita absentia Petri à domo, Solis ab Hemisphærio, non facit ne Petrus, & Sol existant, sed ut ita se habeant, hîc, acsi non essent; ita & in præsenti dicendum, quòd positâ negatione distantiæ, deficiat aliquod corpus interceptum vel interceptibile, non quidem deficientiâ, quæ faciat non existere illud corpus, sed deficientiâ quæ facit illud corpus, eo modo se hîc & nunc habere, quasi non existeret.

INSTAT. Ovied: quando ego sum Madriti, habeo negationem essendi Toleti, Ergo aliquid positivum producitur.

RESPONDETUR. Sufficere ut constituatur, in illo loco ipsa entitas locabilis quæ est quid positivum, expulsivũ v.g. negationis essendi Toleti.

OBJICIT quintò idem. Ex hac sententia sequitur, corpora contigua, esse corpora indistantia, quid ergo erit esse corpora penetrativè. Quòd si dicas corpora penetrativè esse, est idem utrobiq; spatium occupare; Contra erit quia penetratio, præter corporum entitatem & spatiũ, dicit adhuc aliquid aliud, & hoc aliquid aliud non est aliud quàm præsentia.

RESPONDETUR. Corpora contigua, secundùm partes contingentes se duorum corporum distin-

distinctorum,sunt simul,sed ita, ut unumquodque illorum sit,in distincto loco : nam sint contigua, A,B,annihilato B,non censebitur A,occupare spatium B, adeoque non censentur esse in eodem loco,& certè esse contigua, & habere eundem locum,non sunt idem,primum enim indicat locum nonnisi proximè vicinum,quod etiam ipsum ly simul indicat. Unde hospites dicuntur esse simul cum Domino,quamvis non se penetrent. Penetratio autem & excludit diversitatem loci, & intereitatem importat.

Instat primò Arriaga. Non est corpus interceptum inter contigua,& tamen non sunt in eodem loco. Ergo negatio corporis intercepti non est locus.

Respondetur. Non est quidem interceptum corpus,condistinctum ab illis duobus,est tamen corpus interceptum intransitivè,hoc est illa ipsa duo.Retorqueri item potest argumentum, cur contigua non habeant eandem præsentiam, & quamvis inter corpus A, contiguum , & inter corpus B,nullum sit corpus, tertium interceptũ, ipsum tamen v.g. corpus,B,est æquivalenter interceptum,quia cohibens terminos, corporis A, ne ulteriùs procedant,ut dixi.

Instat secundò idem. Interceptibilitas quæ negatur,dum sum hîc, dicit substantiam locati. & locum,quæ duo,sunt positiva, & insuper dicit negationem interceptibilitatis; sed cùm non sum hîc,non negantur duo illa positiva,nam supponuntur manere, Ergo negatur aliquid tertium,quod acquirit de novo corpus, atqui, illud, est sola negatio. Ergo sola negatio negatur.

Respondetur,quando non sum hîc, negatur hîc ipsa entitas mea,non quòd non existat , sed quòd se respectu illius loci ita habeat,ac si non esset.

Instat tertiò idem. In Petro existente hîc de novo,solum est de novo,negatio ejus , quòd me pulso,in me verè periit, atqui in me solum verè periit negatio, quia illa sola verè destructa est. Ergo Petrus acquisivit solum negationem meæ negationis.

Respondetur. Petro existente hic de novo, est negatio entitatis Pauli,secuta in illo loco, adeoque non negatio negationis, sed negatio alicujus positivi.

Instat quartò idem. Quando totum aliquid,dicit duas partes positivas, & tertium aliquid negativum , si maneant in rerum natura, duo positiva,& sola negatio pereat,tunc nõ potest de novo intelligi,nisi negatio solius negationis,sed in denominatione mei existentis hîc,duo positiva locus & corpus manent. Ergo solùm est cessatio,seu negatio illius negativi.

Respondetur,illo câsu manere quidem corpus,quoad existentiam in rerum natura,sed corpus pro illo loco ita se habet,ac si non esset in rerum natura,unde negatio subsecuta,non erit negatio negationis,sed negatio illius, quod ita est, ac si non esset.

Continuatur solutio argumentorum.

Objicit sextò Oviedo. DEUS potuit create mundum,cum eo ordine , quem nunc habet in spatio alio,v.g.in hoc,in quo potest hodiè creare mundum alium,quo casu non esset hic mundus in eodem loco. Ergo esse in eodem loco, non est habere hunc tantum ordinem , sed aliquid aliud præter hæc,& hoc est præsentia.

Respondetur. Per Aristot: totus hic mundus acceptus scilicet secundùm supremæ sphæræ externam partem,non est in loco; sed posito etiam hoc, universum , secundùm rationem universi, esse in locò,si hoc ipsum universum in alio loco crearetur,haberet alium locum,quia haberet aliam negationem, distantiæ ab alio scilicet illo spatio.

Instat Ovied: Ad hoc,ut novus effectus formalis reperiatur,requiritur nova productio connotati,sed ad hoc ut aliquid sit in loco, cùm non fuerit , non potest novum aliquid connotatum assignari, quod producatur,nisi præsentia modalis.

Respondetur ad hòc,ut nova formalitas oriatur,est necesse produci novum connotatum, si fiat mutatio in entibus,non verò, si fiat mutatio in non entibus,cùm enim non entia produci nequeant,debet tantùm ostendi novam negationem pullulare, quid est enim v.g. annihilatio nova Petri,certè non est productio novæ entitatis,sed est ipse Petrus non existens,& dum ab esse existentiæ ad non esse existentis transitur, non producitur aliquod novum connotatum , sed nova sola pullulat negatio , hoc est subtractio concursûs conservativi. Deinde ipsa adductio corporis locati,quæ non fuit , est quasi pro hoc locato,æquivalens productio illius , cùm antequam esset adductum,pro illo loco, habuerit se acsi non esset. Quamvis autem producatur per nos novum connotatum, ac producitur per Modalistas nova præsentia modalis, non sequitur æquè per utramque sententiam,non servari illud principium,Non sunt multiplicanda entia &c,&c. Certè enim istud principium,non vetat multiplicari negationes,præcipuè si substituantur ad id salvandum,quod alii salvant, nonnisi per entitates.

Objicit septimò Arriaga, indistantia est aliquid separabile â me & loco. Ergo est entitas aliqua realis.

Respondetur. Annihilatio mei est aliquid separabile â me & existente DEO,& tamen non est entitas aliqua.Duratio item,est â me aliquid separabile,â quantitate item ratio termini,& tamen hæc per Modalistas multos,non distinguũtur entitativè. Quòd si dicas hæc, non esse separabilia propriè,si item durationem dicas non esse separabilem ab Ente, secundùm quòd duratio,

tio,dicit aliquid in recto, dicit enim ipsam entitatem rei,ita & in præsenti dicetur indistantiam, secundùm id,quod dicit in recto, non esse separabilem à locato &c. Denique dici potest indistantiam non esse separabilem in circumstantia entitatis locati,negationeque corporis interceptibilis,inter locatum & locum, in quibus tantùm circumstantiis,identificatur indistantia.

Instat primò Arriaga. Præsentia localis, per nos,est carentia distantiæ. Ergo distantia,est aliquid positivum,distantia autem, est Ubicatio. Deinde,quid majus habet distantia , ut sit quid positivum quàm approximatio.

Respondetur ex dictis suprà, præsentiam localem diverso respectu esse quid positivum, inquantùm scilicet importat locabile, negativum autem,inquantum negat corpus interceptibile inter se & locum. Distantia etiam diverso respectu,est quid positivum, inquantùm dicit corpus interjectum,vel interceptibile, & diverso respectu,est quid negativum,in quantùm dicit , hîc, negationem locati.

Instat secundò. Angeli sunt præsentes corporibus & Cœlo,non per negationem corporis intercepti,quia in eodem loco,in quo sunt Angeli,potest esse corpus.Ergo præsentia non est ista negatio Corporis intercepti.

Respondetur. Nos hic loqui de loco Materiali. Præsentia verò ut sic posset describi; Quòd sit entitas, prout dicit negationem spatii intercepti,vel interceptibilis,inter Angelum enim,& inter hoc spatium ubi est,secundùm quod in illo est,nec intercipitur,nec intercipi potest, ullum spatium,ly spatium,accipiendo prout est, quid commune ad locum,vacuum &c. Deinde dici potest,distinguendas esse has duas propositiones; possunt esse in eodem loco , in quo sunt Angeli,corpora,& hæc propositio est vera , Spiritus enim ob defectum quantitatis , habet vim penetrandi corpus,& alia est hæc propositio ; inter Angelum in Oriente positum, & Angelum in Occidente positum,non potest intercipi corpus,& hæc propositio est falsa,verumque est oppositum,hoc est posse intercipi Corpus,ad quod solùm,respicit nostra sententia.

Instat tertiò. Per hoc,quod sum hic, nihil positivum ampliùs habeo , quàm si non essem, neque si essem alibi,& non hic, carerem aliquo positivo,Ergo non potest esse in posteriori naturæ aliqua negatio,quæ non fuerit in priori naturæ.

Respondetur. Quamvis nihil positivum superadditum ego habeo,quòd hic sim , locus tamen ipse,habet aliquid positivum superadditũ, quod non haberet nisi essem hic, nempè meam entitatem,quam negatio distantiæ , in recto dicit,& sicut sufficit per multos Modalistas ponere aliquid positivum in sola materia,ad hoc ut fiat compositum,censeaturque non solùm Materia sed & forma uniri,ita sufficiet ad esse Ubi,ut ipsi loco superaddatur aliquid positivum , quod antea non continebat , nempè entitatem locati.

Instat quartò idem. Ex dictis sequi circulum vitiosum,dicitur enim rem esse hîc,est nullum alium esse hîc,& rursùs alium esse hîc , est me non esse hîc.

Respondetur. Me esse hîc, non explicatur per hoc,quia nullus alius est hîc , quia duo entia v.g. Angeli possunt esse in eodem loco, & tamẽ unũ non dicet , quòd nullus alius est hîc: Me ergo esse hîc,est mea entitas, dicens negationem distantiæ ab hoc spatio. Consequenter vides, quòd in priori antequam expellantur alia corpora ab hoc loco in quo sum, priùs est naturâ me esse hîc,quia positio meæ entitatis est causa expulsionis aliorum corporum,sicut ingressus venti,est causa apertionis fenestrarum.

Instat quintò,in hac sententia non potest intelligi,quomodo aliqua causa efficiens possit me hîc ponere,nec enim producit me , nec locum, negatio autem in se produci non potest, quæ tamen per nos formalisat Ubi.

Respondetur, eô modo quo producitur Pater,durans,dextrum &c. eo modo producitur ab efficienti esse hîc; quia scilicet ponitur entitas,in his circumstantiis , in quibus postea hæc formalitas resultat.

Punctum Difficultatis 3.

An possit esse corpus sine ullo, Ubi.

Resolvenda est difficultas, tàm in principiis modalium,quàm in principiis nostris.

Dicendum est primò. *Posito,quòd Ubi, sit Modalitas,possibile est, ut maneat locabile sine ullo ubi Modali*, Ita Vasq: & Oved: contra Suar: & Arriaga.

Probatur primò. Quia hoc,non implicat contradictionem.

Probatur secundò. Entitas locabilis, non est entitas Ubi modalis,concursus item conservativus,quem DEUS exhibet ipsi locabili,non est idem cum concursu conservativo,quem exhibet DEUS ipsi Ubi modali; nam conservatio , multiplicatur ad multiplicationem entis , Ergo saltẽ ab una parte,poterunt esse sine se,ad permanentiam.

Probatur tertiò. Ex essentia modorũ,hoc sequitur,ut possit esse modificatum sine modo , licèt modus non possit esse sine modificato , ex quo jam sic urgetur; Non solùm modus ut sic,sed & omnes modi in particulari accepti,servant essentiam modorum,Ergo si ex vi essentiæ modorum,possunt esse modificata sine modo , poterunt etiam esse sine modis,his in particulari.

Respondebis. Sine quocunq; calamo distributivè accepto,potest esse scriptio, non tamen sine

sine omni calamo. Ergo etiam quamvis locabile possit esse sine quocunque Ubi, distributivè accepto, non sequetur, quòd possit esse sine omni Ubi.

Contra, quia nonnisi ex suppositione, quòd sit scribendum, est necessarius calamus, sed independenter à suppositione scriptionis, nullus est necessarius. Ergo etiam non nisi ex suppositione quòd debeat esse locabile, in loco, erit necessarium Ubi, sed independenter à suppositione locationis, non erit necessarium; possibile autem est, ut sit locabile, sine ulla suppositione locationis.

Objicit primò Suar: Angelus eo casu vel esset distans à mundo vel indistans: Si esset distans, Ergo haberet Ubicationem alibi; si indistans, Ergo haberet approximationem, quia approximatio, constituitur formaliter, per præsentiam.

Respondetur, in principiis Modalium, dici posset, illum Angelum, non fore indistantem formaliter; fore tamen indistantem materialiter, & radicaliter. Seu, ut alii loquuntur, fore indistantem negativè, non positivè. Dici etiam posset, illum Angelum eo casu, neque fore indistantem, neque distantem, sed absolvere ab utroque, cùm nec modum distantiæ, nec modum indistantiæ sit habiturus.

Objicit secundò Arriag: Implicat quantitatem, non esse extensam, aut inextensam, hæc enim duo, privativè opponuntur; Si esset extensa, Ergo habet præsentiam, ex vi cujus, extenditur; Si inextensa, Ergo habet partes penetratas, Ergo partes in eodem loco.

Respondetur, hoc argumentum saltem universaliter non concludit, saltem enim Angelus, qui partes non habet, nec per illas extenditur, poterit ab omni Ubitate absolvi. Rursùs saltem poterit res materialis, si spolietur omni quantitate, quæ per nos distinguitur realiter à quanto, quidquid in oppositum voluerit Arriag. poterit inquam res materialis sine ullo Ubi existere.

Directè autem in principiis Modalistarum dici potest, illo casu, fore illas partes, in eodem vel diverso loco, negativè, non autem positivè. Deinde cùm extensio non sit idem cum præsentia, sunt enim diversi prædicamenti, extensioque quantitatem in præsenti sequitur, quæ non est modus, poterit esse extensio sine præsentia, nam desitio entitatis, quæ est præsentia, non infert desitionem aliùs entitatis, quæ est quantitativa extensio, consequenter erit illìc diversitas loci extensiva, non Ubicalis.

Objiciuntur tertiò Paritates aliquæ.

Prima Paritas. Non est possibilis linea, quæ neque sit curva, neque recta. Ergo neque possibilis creatura absolvens ab omni Ubicatione.

Respondetur. Disparitatem esse, quia hoc ipso daretur individuum genericum à parte rei, nam linea quæ est genus, dividitur in curvam & rectam, tanquam suas species, tale autem nullũ absurdum sequeretur, si creatura absolvat ab omni Ubicatione. Deinde, si legitima daretur comparatio, deberet ita poni, ut lineæ Ubicatio, rectæ autem & curvæ, opponatur hìc vel ibi, teneretque paritas, quòd sicut, impossibile est, esse lineam, & tamen, nec curvam, nec rectam, ita impossibile sit Ubi, quod, neque sit hìc, neque alibi. Cæterùm sicut potest non esse linea, ita poterit & nullum esse Ubi. Deinde curvitas & rectitudo lineæ opponuntur contradictoriè, nihil enim formalissimè est curvitas, nisi negatio rectitudinis, & cùm ex contradictoriis alterutrũ competere debeat, si linea non est recta, & tamẽ est linea, curva erit; præsentia autem, & ipsa Ubi, opponuntur contrariè, hinc si careat locabile uno Ubi, non est necesse ut habeat aliud Ubi.

Secunda Paritas est: Non est possibilis creatura, quæ sit, & durationem non habeat. Ergo & quæ non habeat præsentialitatem.

Respondetur. Si duratio sit modus, Negandum est Antecedens; si autem non sit modus, disparitas est, quia non est alietas entis continuatè existentis à duratione, adeoque nec separabilitas, jam autem alietas est Entis locabilis, à modo Ubitatis.

Tertia Paritas est. Non potest esse aliquid existens sine omni relatione, Ergo neque sine omni Ubicatione.

Respondetur. Quia relatio, est quid identificatum, in circumstantia termini, Modus autem Ubitatis non identificatur.

Quarta Paritas, Forma, non potest esse in subjecto sine unione, Ergo neque sine Ubicatione.

Respondetur, ly in subjecto ut teneat antecedens, supponit pro conjuncto substantialiter; si autem esset sine unione conjunctum, esset sine conjunctione conjunctum, adeoque non conjunctum, non sequeretur autem esse ens aliquod præsens formaliter, & positivè, sine ubicatione.

Quinta Paritas. Non potest esse creatura sine omni actione producta, Ergo neque sine omni Ubi.

Respondetur. Cùm creatio sit, indistincta à re creata, falsum est Antecedens, si procedat de actione distincta, si autem procedat etiam de actione indistincta, disparitas erit, quia hoc ipso illa creatura non esset acta, non enim quidquam est actum, sine actione, si non esset acta, hoc ipso non esset creatura, pro consequenti autem nullum absurdum.

Examinat multo paratu hanc & paritatem, & argumentum Oviedo. Implicat creatura quæ non sit præsens DEO, Ergo implicat creatura absolvens ab omni præsentialitate, sed in principiis Modalium dici potest, implicare creaturam, quæ non sit præsens DEO negativè, potest tamẽ non esse præsens DEO positivè.

Ut in principiis nostris resolvatur hæc difficultas.

PRÆMITTO primò. *Quòd duplex possit haberi, esse, cujus interceptionem negat præsentia hîc*; Primò potest haberi esse corporis, quòd de facto datur interceptibilis, & hæc non esset universalis ratio salvandi aliquem esse hîc, nam si inter aliquem & locum, intercipi potest, quodcunque creabile corpus, hôc ipso non sum hîc. Secundò esse cujus interceptibilitatem negat indistantia, potest cogitari quodcunque spatium, quodcunque tandem corpus, quicunque tandem Spiritus, & per hoc rigorosè salvatur indistantia, si enim vel Angelus, inter me, & locum, in quo sum mediè, intercipi potest, hôc ipso hîc non sum, sed neque hic modus est, universalissimus, quod ut intelligatur.

PRÆMITTO secundò. *In triplici suppositione cogitari posse esse aliquid, interceptibile, inter locum & spatium, in quo est locatum.* Primò spatium vel corpus actu existens, quod intercipi possit, & hoc per accidens, ut dixi, salvat rationem ubi, sufficit enim ne sim hîc quodcunque aliud corpus posse intercipi. Secundò potest cogitari interceptibile non quidem actu, possibiliter tamen existens, & sic rebus omnibus annihilatis, & solo relicto, Petro, inter DEUM & Petrum non posset intercipi aër, qui est possibilis. Tertiò cogitari potest, si DEUS & una tantùm creatura esset possibilis, reliqua impossibilia, adhuc tùm temporis creatura, non distaret à DEO, & tamen per negationem alicujus intercepti, vel interceptibilis, indistantia illius salvari non posset, nullum enim jam esset interceptibile, sicut nec modò indistantia mea, per hoc salvari potest, quia inter me & DEUM non potest intercipi chymæra. Ut ergo salvetur, quo modo impossibilibus quibuscunque spatiis realibus, interceptibilibus, adhuc creatura non sit distans à DEO.

PRÆMITTO tertiò. *Quòd quamvis ad clariùs explicandum dicamus*, præsentiam Petri esse ipsiusmet entitatem Petri, prout dicit negationem spatii interceptibilis, & quod spatium istud, ejusque negatio, magis sit accommodata nostris phantasmatibus, & quæ appellari potest præsentia negativa, superest tamen alius, idem explicandi modus, per præsentiam, quam suprà appellavimus positivam, quæ est entitas Petri, importans se esse illîc ubi est, vel ut superiùs diximus, est ipsum esse locati, prout negat negationem sui esse hîc, quod totum salvari potest, sine ulla Entitate Modali.

DICENDUM est secundò. *Non esse possibile ut separetur à locato id, quòd, ubi, dicit in Recto.*

RATIO. Quia idem separetur à seipso dicit enim in recto, ipsum locatum.

DICENDUM est tertiò. *Non esse possibilem Creaturam actualem, quæ absolvat ab eo, quod suo modo importat. Ubi in obliquo, ita ut absolvat ab omni præsentia.* Dixi Actualem, quia Anti-Christus nullam habet præsentiam, quia necesse, quod esse, primò impotat præsentia.

PROBATUR primò. Auctoritate S. Augustini ex Epistola 57. ad Dardanium, ubi censet ea quæ nusquam sunt, non esse.

PROBATUR secundò. Argumentis contra Conclusionem primam adlatis, quæ evincunt negativâ præsentiâ, non posse creaturam spoliari supposito, quòd existat, quamvis positivâ superadditâ spolietur, & quia apud nos nulla est præsentia superaddita hoc ipso, si existat non poterit illa omni absolutè spoliari.

PROBATUR tertiò. Vel est possibile, ut creatura existens non existat immensitati Divinæ, hoc est, ut illîc non sit immensitas Dei, ubi est creatura Dei, aut si vis ita dicere, in illo nullibi in quo est abusivè creatura, vel non est possibile, ut creatura non coexistat immensitati Dei; Si non est possibile, ut non coexistat immensitati Dei, habet ergo suum Ubi, nam secundùm illam phrasim, negativè Ubi explicantem, inter Deum, & illam Creaturam, nihil est, interceptibile; Si autem non est illîc immensitas Dei, derogas eidem, & adhuc tamen sequitur, non absolvere tunc creaturam, ab omni Ubi, quia non absolvit ab illo, illîc spatii, in quo, illîc spatii est.

ADDO. Non est dubium quòd possit esse corpus, sine ullo ubi extrinseco, quia posset poni in vacuo, in spatiis extra Cœlos.

DIFFICULTAS II.

De divisione in locum definitivum & circumscriptivum.

PRÆMITTO primò. *Quid sit esse definitivè in loco, & quid circumscriptivè.* Definitivè esse in loco, est ita esse, ut locatum totum sit in toto, & totum in qualibet parte. Circumscriptivè autem esse in loco, est ita esse, ut pars locati, parti loci, ut totum locatum, toti loco respondeat. Primum illud Vbi, est proprium spiritualium. Secundum etiam corporeorum. Sed quomodo res spiritualis, dicetur esse tota in toto, & tota in qualibet parte, cùm non habeat partes v. g. Angelus, immò quomodo erit tota in toto, quia comparando Vbi intrinsecum rei ad Vbicarum, videtur significari, quòd totum adveniat toti, ut ita sit totum in toto. Sed cogitandum non est, quasi sit duplex præsentia definitiva, una, quæ singulis partibus, & alia quæ toti conveniat; sed per hoc solùm significatur; quòd quamvis in singulis partibus loci sit totum, non

tamen plura illic ſint tota,ſed Unum,loquiturque definitio , non de partibus ubicati, ſed de partibus loci. Licèt caſu quo ubicatum habeat partes,poſſit id accommodari ad partes ubicati,& ita corpus Chriſti totum eſt, in ſingulis etiam articulis Chriſti, & articulus in toto corpore,idque titulo penetrationis.

PRÆMITTO ſecundò. *Rem corpoream, poſſe habere Vbi definitivum.*

RATIO. Quia ipſum Myſterium Euchariſtiæ, poſitioque in eo corporis Chriſti id ſuadet. Cæterum ſubſtantia ſpiritualis, non poteſt eſſe circumſcriptivè in loco, cùm enim partes non habeat,quomodo pars illius, parti loci correſpondebit: admiſſo per impoſſibile quòd ſit aliqua ſubſtantia ſpiritualis , & tamen habens partes, admiſſo etiam, quòd in intenſione ſpiritualis qualitatis, ſint partes,& non plura tota , nondum illud intenſum, poterit eſſe circumſcriptivè in loco, quia adhoc ut extensè aliquid in loco,requiritur principium, ut ita dicam evolutivum extenſionis, nempe quantitas,quæ tamen rei ſpirituali non convenit. Niſi fortè competat illi beneficium extenſionis virtualis, quale beneficium competit Angelo,in ordine ad implendam totam ſphæram locabilitatis diviſibilem,neque tamen inde ſequetur,quòdſi Angelus haberet partes, ut intenſio ſpiritualis habet, & inſuper habendo virtualem illam extenſionem quòd poſſit eſſe circumſcriptivè in loco, nam virtualis illa extenſio, non excludit penetrationem. Unde & Angelus habendo partes illas penetratas cum toto , non poſſet circumſcriptivè occupare locum, nam impenetrabilitatem adjunctam habet, nonniſi quantitas formalis,quantum quidem per experientiam colligimus. Si tamen daretur res ſpiritualis habens partes,habens beneficium extenſionis virtualis, & inſuper impenetrabilitatem ſpiritualem,non apparet quare talis res ſpiritualis, non deberet occupare locum circumſcriptivè.

PRÆMITTO tertiò. *Quòd divinitus corpus,in eodem loco poſſit & ubi definitivum , & ubi circumſcriptivum.*

RATIO. Tum quia,nulla in hoc repugnantia. Tum quia , ubi eſt Chriſti caput circumſcriptivè, poteſt illic poni, per ubi definitivum, totum corpus Chriſti. Tum quia poteſt facere Deus decretum, ut eam continentiam, & ambientiam,quam exercent ſpecies Sacramentales,reſpectu corporis Chriſti habeat ipſum corpus replicatum,ita ut circumſcriptivè poſitum, ambiat ubi illa definitiva , ejuſdem corporis Chriſti.

PRÆMITTO quartò. *Quòd ſicut ubi intrinſecum indiſtinguitur modaliter ab ubicato, ita indiſtinguentur ubi definitivum, & circumſcriptivum, à ſuis ubicatis naturaliter*, dixi naturaliter , quia poſſet eſſe difficultas; an ubi definitivum corporum,non ſit quid ſuperadditum. Ratio dubitandi. Quia poſſibile eſt,ut corpus habeat ubi, & non habeat definitivum, per quid ergo tranſit, ad tale ubi, nam ad ubi naturale oſtenſa ſupra mutatio, in negatione corporis interceptibilis, quæ negatio , non apparet, quid conferat corpori , ad ubi nonniſi definitivum. Qui tamen vellet univerſaliter dicere , nullum ubi, eſſe modalitatem, diceret, ſufficientem mutationem ad tale ubi, eſſe impeditionem quantitatis quoad impenetrationem , hoc ipſo enim quòd corpus maneat penetratum , dicenſque negationem ſupra explicatam diſtantiæ , hoc ipſo habebit ubi definitivum. Sed quomodo ad hanc ipſam penetrationem venietur,& quidem veniri facilè poteſt, per ablationem ipſiusmet quantitatis , hoc ipſo enim jam erit illud corpus penetratum, adeoque habens ubi, nonniſi definitivum. Sed difficilius eſt oſtendere, quomodo deveniatur ad iſtam penetrationem, retentâ etiam quantitate, videtur enim debere provenire , nonniſi per ſuperadditum ubi, poſſetque hoc defendi ita, ut ſuperaddita illa modalitas,non ſit ad faciendam rem indiſtantem, hæc enim indiſtantia haberi poteſt , ab aliquo negativo,ſed ad impeditionem impenetrabilitatis. Cæterum addi hoc poteſt, quòd videatur non debere concedi dari modalitatem, quæ ſit impeditiva quantitatis , ne reddat aliquod impenetrabile, quamvis enim talis modalitas poſſit poni, ſed videtur hoc revocari poſſe, ad aliquid intimius , ne ita multiplicentur entia ſine neceſſitate, nempe ad ſubtractionem concurſus,ad iſtos ſecundarios effectus. Hic tamen ipſe concurſus,ad ſecundarios effectus, in hoc habet difficultatem,quia ſicut ipſe effectus formalis primarius, indiſtinguitur à forma unita,ſubjecto capaci, ita ut concurſus ad effectum formalem primarium , à parte Dei , non alius eſt , quàm concurſus conſervativus ipſiusmet entitatis formæ,ſubtractioque hujus concurſus, cauſaret non exiſtentiam ipſiusmet formæ,ita à paritate etiam concurſus , ad effectus formales ſecundarios , videtur non poſſe ſubtrahi.

Totum hoc ulterius urgeri poſſet, ſed ita, ut extrahatur difficultas, non ad ubi definitivum, caſu quo , illud competat corporibus, ſed ad hoc, quid ſit impediri effectum ſecundarium ipſiusmet formæ , quæ duo diſtincta ſunt. Quia tamen ſalva entitate formæ,poſſunt illius effectus ſecundarii impediri , quod colligit Chriſtiana Philoſophia , vel ex eo myſterio Euchariſtico , in quo eſt quantitas corporis Chriſti,& tamen non habet effectus ſuos ſecundarios,hinc colligitur,effectus ſecundarios,non perfici ipſa abſolutè entitate , formæ unitæ, ſubjecto capaci,ſed per aliquid diſtinctum, hinc huic diſtincto, in quod refertur impenetratio, ſi ſubtrahatur concurſus , erit jam ſufficiens muta-

mutatio, ad ubi definitivum corporibus competens.

Præmitto quintò. *Vnam eandemque rem, posse habere in loco uno, ubi definitivum, in alio cira circumscriptivum.* Ratio. Quia ex Christiana Philosophia fundata in fide, & in principio, non implicat. Christus est in cœlo circumscriptivè, & in Eucharistia definitivè. His quæ non ita multum disputantur, præmissis. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

An unum corpus possit esse circumscriptivè in pluribus locis.

NEgat S. Thomas & Vasquez 3. par. d. 169. c. 5. licèt oppositum videatur innuere Tomo 4. d. 6. q. 3. c. 1. & 23. affirmat autem Scot. Suar. & alii communiter.

Dicendum est. *Posse id fieri.*

Probatur primò. Quia nulla est in hoc implicantia.

Probatur secundò. Quia si hoc implicaret, implicaret vel ratione repetitionis & replicationis corporis, vel ratione replicationis cum circumscriptione, non ratione replicationis corporis, quia corpus Christi defacto per plures definitivas præsentias multiplicatur; non ratione replicationis cum circumscriptione, quia replicatum corpus supernaturaliter, quantum est de se, potius exigit multiplicari circumscriptivè, quia exigit non impediri ea, quæ sunt secundùm suam naturalem inclinationem & bonum, præcipuè si ipsa præcisè replicatio, non deposcat illius boni sublationem, ut non deposcit destructionem ubi circumscriptivi. Quod ipsum probatur. Quando Deus replicat corpus actio replicativa quà talis, non est essentialiter actio impeditiva quantitatis, effectuumque illius secundariorum, qui inter alios est extensio partium in ordine ad locum.

Probatur tertiò communiter. Non repugnat duplex definitiva præsentia. Ergo nec duplex circumscriptiva, imò magis repugnat duplex definitiva, quàm duplex circumscriptiva, ad eum modum, quo magis repugnat igni, non habere calorem quàm habere duplicem; ita etiam magis repugnabit, non habere circumscriptivam præsentiam, quàm habere duplicem.

Objicitur primò. Assumendo principia Philosophica.

Primum Principium. Unum, est quid indivisum in se, & divisum à quolibet alio, ex quo sic arguitur, corpus replicatum circumscriptivè existens in duplici loco, & esset idem corpus, ut supponitur, & non esset idem, quia positum circumscriptivè in duplici loco, non esset indivisum à se.

Respondetur. Imprimis argumentum multum probat, quia probat, quòd idem corpus, nec duplicem definitivam præsentiam habere possit. Deinde Suar. dicit: Illud corpus ratione diversarum præsentiarum, posse distare à seipso, in idem recidet, quod alii dicunt, fore illud corpus divisum, à se non quoad entitatem, sed quoad locum & præsentiam. Lugo tamen dis. 5. de Eucharist. Sect. 17. negat illa duo corpora distare à se, quia distantia dicit distinctionem duorum, quæ distant, quæ distinctio illic non est: Et sicut si paries haberet duplicem albedinem, non esset similis sibi ipsi, sic nec in præsenti divisus à seipso.

Quod attinet ad assumptum principium, posita etiam replicatione salvari potest, quomodo replicatum sit indivisum in se, & divisum à quolibet alio, erit inquam indivisum in se, quia replicatio non facit illud, aliud à se: Rursùs quia replicatio, non facit, ut divisio in illo fiat quod replicatur, sed totum replicatur, cum sua indivisione, erit autem replicatum divisum, etiam à quolibet alio, quia entitas replicati, non est entitas alius, sive replicati, sive non replicati.

Secundum Principium. Locatum non debet esse majus loco, & tamen si aliquid posset poni in duplici loco circumscriptivè, sequeretur oppositum, nam ex vi hujus præsentiæ commensuraretur cum hoc loco, ex vi alius præsentiæ, cum alio loco.

Respondetur. Ad hoc salvandum principium, sufficit dicere, quòd locatum prout est in hoc loco, non excedat suum locum, & prout est in alio, non excedat illum alium locum. Addit Oviedo, quòd sicut ex duabus præsentiis, non constituitur una præsentia, quæ sit major locato, sic nec ex duobus locis constituitur unus locus, major locato; sed tantùm sunt duo spatia, quorum utrumque æquale est corpori, prout illud continet.

Tertium Principium. Effectus formalis non potest crescere, nisi crescat ipsa forma, & ita non potest fieri magis calidum, nisi crescat calor, sed extensio localis est effectus formalis quantitatis, ergo crescere non potest sine quantitate: Ergo nec duplicem circumscriptivam præsentiam habere potest, sine duplici quantitate.

Respondetur. Ex vi hujus argumenti sequi, esse possibilem replicationem circumscriptivam, saltem duplici quantitate posita, in eodem replicabili: ad medium autem terminum dici potest, quamvis non possit aliquid magis esse calidum, nisi crescat calor, tamen fieri potest replicatio ejusdem caloris, nullo novo superaddito gradu, quo casu non crescet calor,

quia crescere calorem notat additionem caloris non præhabiti, & tamen replicabitur; sic & in præsenti non crescet quantitas, & tamen repetitò ponetur replicatum, non ergo crescet tum replicatum, sed multiplicabitur, seu repetitò ponetur.

Objicitur secundò ex absurdo. Si posset poni in duplici loco circumscriptivè corpus, posset in pluribus, consequenter & in infinitis; quod dici non potest; alias posset poni ubique, adeoque posset habere æqualitatem cum immensitate Divina.

Respondetur. Posse poni corpus in infinitis spatiis syncategorematicè, distinguetur tamen ab immensitate, etiam per hoc, quia ex vi hujus replicationis, quæ actu habetur, non est jus in illa creatura replicata, ad alibi etiam existendum, quod convenit immensitati.

Objicitur tertiò. Circumscriptiva præsentia ita constituit corpus in hoc spatio, ut non possit esse extra illud.

Respondetur. Negand. assumptum quod ad maximum verificatur, ut scilicet non possit esse extra illud spatium, in quo non est circumscriptivè.

Objiciuntur quartò Paritates aliquæ.

Prima Paritas est. Non potest esse simul idem in duobus temporibus. Ergo nec in duobus locis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia tempus, ex ratione successivi, importat prius & posterius: si ergo coexistat ei, quod prius est, non est tunc coexistere illi posteriori, cùm posterius non sit simul cum priori, bene autem possunt esse duo spatia simul, in quibus existatur.

Secunda Paritas est. Non potest idem poni in eodem loco, per diversas præsentias. Ergo nec in pluribus locis per replicationem.

Respondetur. Si est præsentia indistincta ab entitate, sicut eadem entitas non potest esse diversa à seipsa, ita nec potest habere diversas præsentias; si autem præsentia est distincta modaliter, si diversitas sit penes præsentiam ejusdem loci, potest duplici præsentia in eodem loco existere; si autem sit diversitas secundùm præsentiam in alio loco, hoc ipso jam & esset in eodem loco, ut supponitur, & non esset, quia haberet præsentiam alius loci, quod absurdum non sequeretur in præsenti, quia nullo modo in uno, sed in duobus locis esset.

Tertia Paritas est. Idem non potest habere plures figuras: Ergo nec duplex ubi circumscriptivum.

Respondetur. Hac paritate impugnari etiam duplex ubi definitivum. Disparitas est, quia figura, est quantitas ita terminata, quæ si ita terminata est, adeoque hanc figuram habens, non potest esse non ita terminata, adeoque non habens talem figuram, nullum autem simile absurdum sequeretur, si ponantur ejusdem esse duo circumscriptiva ubi.

Objicitur quintò. Sequeretur data tali circumscriptiva duplici præsentia, idem in uno loco moveri, in alio non moveri, vel unum duobus, motibus moveri, &c. quæ omnia sunt absurda. Ut hoc argumentum solvatur. *Sit:*

Punctum Difficultatis 2.

De prædicatis replicati entis.

Præmitto primò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt identificata substantiæ rei.* v.g. ratio animalis, ratio rationalis, identificantur homini, ratio item creaturæ, & alia ejusdem prædicata primò vel secundò essentialia, quæcunque item proprietates Metaphysicæ, & hæc non possunt non replicari, replicato homine.

Ratio. Quia & esset tunc homo replicatus ut supponitur, & non esset replicatus homo, cùm illius entitas non sit replicata, cùm illa omnia, sint hominis entitas.

Præmitto secundò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt quidem essentialia homini, Physicè spectato, una tamen pars non est identificata alteri,* & sic v.g. ratio Materiæ, est essentialis homini, non tamen identificatur alteri comparti, nempe formæ, & circa hæc dupliciter replicatio fieri potest, vel totalis, vel tantùm partialis, potest enim replicari vel totus homo, vel nonnisi pars illius, hoc est v.g. Materia, quòd possit replicari nonnisi Materia v.g. resolvitur in principium, quia non implicat, habetque suam diversam entitatem secundùm quam, si potuit replicari ante unionem, cur posita etiam unione replicari non poterit? Cæterùm si replicetur, petit ob naturalem concomitantiam, replicari etiam formam & unionem, quod in simili agnoscit Trid. sess. 13. c.3. quod censet, quamvis vi verborum ponatur solum corpus, propter naturalem connexionem, poni etiam animam. Cumque bonum sit materiæ hîc & nunc hæc Forma, hæc Unio deposcit ut etiam replicata, cum suis sit bonis.

Casu verò quo totum compositum replicetur materia & forma & unio replicari debebit.

Ratio, quia & replicaretur totum ut supponitur, & non replicaretur totum, quia totum nihil aliud est, nisi illa tria.

Præmitto tertiò. *Sive potentiæ, sive accidentia realiter distincta à subjecto, absolutè loquendo, possunt non replicari subjecto replicato*, neque enim hoc implicat. Supponuntur enim habere entitates condistinctas, exigit tamen illa replicari subjectum, quia sunt bonum illius.

Dices

Dices primò. Non potest subjectum moveri localiter, non motis iis, cum quibus unitur, Ergo nec potest replicari subjectum, nisi replicatis omnibus, quæ sunt in subjecto.

Respondetur. Disparitatem esse, quia, si moto subjecto non moverentur subjectata, hoc ipso jam daretur disunio, quæ non sequeretur, si replicetur Petrus Romæ existens, ita ut simul ponatur Neapoli, manentibus accidentibus unitis Petro v.g. Romæ, licet non uniantur v.g. Neapoli existenti Petro, unde nec periret tunc unio illorum accidentium, sed tantùm non replicaretur.

Instabis. Si possent illa accidentia non replicari, & haberet illa corpus, ut supponitur, & non haberet, quia non replicarentur.

Respondetur. Ex eo, qui illa accidentia non replicarentur, non sequeretur absoluta veritas hujus propositionis ; Substantia non habet hæc accidentia, quia ad hoc verificandum, non solùm est necesse, ut ea non habeat Neapoli, sed etiam ut nullibi habeat, ad eum modum, quo non sequitur absoluta veritas hujus Propositionis, Petrus non habet pecuniam, quia illam non habet in manu.

Dices secundò. Immeritò assumi, quòd connaturaliter loquendo exigat subjectum, replicari illa accidentia. Reproductio enim est magis miraculosa, & minus connaturalis, quàm productio alterius numero distincti accidentis. Ergo si subjectum non exigit produci alia numero accidentia, nec petet replicari.

Respondetur. Si comparentur inter se replicatio & productio, est magis connaturalis productio, quàm replicatio, sed si utrumque comparetur ad subjectum replicatum, connaturalior jam est subjecto, accidentium quæ sibi unita sunt, replicatio, idque ideò, quia illa jam sunt bonum illius, & perfectio actualis, quæ ipsa etiam deposcit, sequi conditionem subjecti.

Instabis primò. Ergo connaturale illi subjecto est aliquid supernaturale, nempe replicatio, quam deposcit.

Respondetur. Ex suppositione supernaturalitatis, potest aliquid supernaturale connaturale reddi, sicut intellectus informatus Lumine gloriæ, connaturaliter deposcit, non impediri, ne videat Deum, exigitque jam connaturaliter visionem, quam non exigit independenter à suppositione elevationis.

Instabis secundò. Natura constituta in diverso loco, connaturalius petit diversum pondus attollere, & non idem, amisso item accidenti, connaturalius est aliud simile produci, quàm idem reproduci. Ergo & connaturalius est, diversa accidentia produci, quàm eadem replicari.

Respondetur. Quod attinet ad pondus, disparitas est, quia pondus non supponitur esse unitum potentiæ attollenti, imò diversam habet unionem indistantiæ, ratione cujus petit ab hoc attolli, imò, si idem haberet unionem indistantiæ, idem peteret attolli, quia autem subjecto, supponuntur unita esse illa accidentia, petet illa produci. Quod autem attinet ad secundum, dici potest, quòd quando subjectum deperdit accidens, non supponatur pro tunc habere cum illo connexionem, adeoque nec supponitur ex vi connexionis, deposcere reproductionem illius, aliàs insuper obstante principio, quòd à privatione ad habitum, non detur regressus: jam autem natura replicata, supponitur unita suis accidentibus, vi ergo hujus unionis deposcit illa, ne bono suo actuali spolietur, reproduci, cùm insuper non detur ullum principium, quod deposcat, ne ponatur illorum replicatio.

Instabis tertiò. Materia pedis unitur animæ rationali, & tamen non est, ubicunque est anima rationalis, nec petit esse connaturaliter. Ergo nec est juxta naturam rerum, ut ea, quæ alicui uniuntur, sint, ubicunque illud est.

Respondet Lugo. Doctrinam nostram procedere de locis adæquatis, tunc enim subjectum debet suas proprietates, & accidentia deferre, non verò debet secum habere , omnia accidentia in locis inadæquatis. Ratio. Quia in locis adæquatis ita debet existere, acsi nullibi alibi existeret, adeoque sua secum habere debet, quod non requiritur in loco inadæquato, quia partialis illa præsentia, supponit rem partialiter alibi existere, adeoque non debet esse talis, ut secum omnia deferat, quasi alibi illa habere non posset.

Dices tertiò. Si potest replicari materia, non replicata forma illi unita, & erit eadem materia, & non erit, quia non erit unita, cum alibi sit unita.

Respondetur. Eandem quidem fore Materiam quoad entitatem, sed non eodem modo se habentem, de quo infrà in simili.

Præmitto ultimò. *Accidentia dependentia à loco, quæ jam accidunt in uno loco, post transactam replicationem, absolutè possunt convenire in alio loco.*

Ratio. Tum quia hoc non implicat, immò hoc semper evenire asserunt Lug. Arriag. Ovied. Tum quia potest Deus replicare ipsas substantias, cur non & accidentia? Sed restat difficultas, an connaturaliter exigat illa, subjectum replicatum, habere in utroque loco, saltem, an divinitus illis carere in alio loco possit.

Dicendum est primò. *Accidentia quæ transactà replicatione contingunt in uno loco , non est connaturale, ut fiant in alio loco.* Ita Suar. uterque. Amicus disp. 19. de Eucharist. Licèt dicat actus appetendi & cognoscendi, utrobique debere esse eosdem.

Probatur primò. Non magis inter se repugnant, desinere in uno loco, & non desinere in alio loco, quàm in uno loco frigefieri, in alio

non frigefieri. Definit autem Christus, in uno loco Sacramentaliter, in alio non definit. Ergo, imò hoc ipsum quod est esse Corpus in uno loco circumscriptivè, in alio non esse, non magis repugnant, quàm in uno loco frigefieri, in alio, non frigefieri, defacto autem Christus est in cœlo circumscriptivè, non est autem circumscriptivè replicatus in Eucharistia.

PROBATUR secundò. Quia non fit id connaturaliter, cujus causa secundùm cursum naturæ, ostendi non potest. Sed dictorum accidentium causa, secundùm cursum naturæ, ostendi non potest. Si enim quis hîc oculis privetur, quæ causa erit, ut exoculetur alibi, ad Deum autem in hac parte recurrere tanquam causam specialem, non videtur secundùm cursum naturæ, tuncque Deus solus etiam agit secundùm cursum naturæ, quando datur exigentia creaturarum, ut Deus solus hoc vel illud agat, ut cùm ad exigentiam materiæ dispositæ, producit animam rationalem, non est autem causa creata, exigens hæc accidentia, tanquam aliquid replicati, cùm non præsupponantur fuisse bona subjecti, unita ante replicationem, alia etiam exigentia legitima, nulla ostendi potest.

PROBATUR tertiò. Quia si esset connaturale, ut accidentia quæ transactâ replicatione contingunt in uno loco, conveniant eidem in alio loco, sequeretur connaturale esse subjecto, ut unum idemque connaturaliter vivat & moriatur, sit enim in uno loco applicata medicina, quæ attendendo ad temperamentum subjecti, non potest non esse efficax, nisi miraculo impediatur, & ex altera parte propinetur uno eodem instanti v.g. venenum, quòd attendendo ad temperamentum, non potest non esse mortale, nisi accedat miraculum, jam hoc ipso connaturale illi erit, & vivere, & mori. Item in uno instanti, sit in tenebris in loco A, & in loco B, sit in luce, tunc eodem instanti, connaturaliter & deberet esse videns, & non videns. *Neque valet, si dicas*, venenum pharmaco, tenebras luce destruendas, non inquam valet, quia etiam pharmacum veneno, & lux tenebris, destrui deberet, nam non una pars accidentium, sed utraque simul convenire debet. Consequenter inferes, quòd possit portare in uno loco pondus, quo majus portare non possit, & in alio loco, aliud simile, & quia utrobique nonnisi uniter, maximum pondus portabit, non portabit pondus majus, quàm portare possit. Et certè, si sequitur ex conclusione data, replicari debere pondus, supponuntur etiam replicatæ vires, & sicut ex replicatione ponderis, sequitur contra nos, à replicato portari plus quàm aliàs posset, ita sequetur contra illos, non portare replicatum plùs quàm possit, siquidem replicantur ipsæ vires.

DICENDUM est secundò. *Possibile esse, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subjecti, & objecti, saltem naturaliter impossibiles sint.*

PROBATUR primò. Quia in hoc nulla est implicantia.

PROBATUR secundò. Accommodatione argumenti, suprà, primo locô facti.

CONFIRMATUR. Vi replicationis, acquirit creatura æquivalentiam quandam ad plura, quæ æquivalentia in hoc inter alia fundatur, quia concursus replicativus & ponens locatum, in loco B, cùm antea fuerit nonnisi in loco A, & concursus primitùs conservativus, qui continuatur in loco A, sunt concursus distincti, poterit ergo unus desinere, non desinente alio, facereque æquivalenter duo, vi cujus æquivalentiæ ad duo, potest esse hîc, & non esse hîc, esse productum actione uniter, & non replicativè causativâ, non esse productum actione uniter sed replicativè causativâ. Ergo ratione ejusdem æquivalentiæ poterit salvari, ut hîc amet, illic oderit.

PROBATUR tertiò. Si non posset creatura intellectualis, in uno loco amare, in alio odisse, sequitur debere componi inter se, amorem & odium, quod repugnat, & quod solùm, ut evadant oppositi, dicunt utrobique debere esse, nonnisi amorem. Sit enim v.g. Petrus replicatus, Paulus item replicatus, in uno loco, Petrus replicatus demus quòd Paulo replicato lethaliter infligat vulnus, Petrus, ex principiis Amici, non est necesse, ut vulneret in alio loco Paulum. Supponamus eundem Paulum, in alio loco defendere salutem Petri contra alium, in hoc loco amabit Paulum, & quia amare non potest, quin etiam in alio loco oderit, utroque loco, & odisse debebit, & amare. Quod absurdum, in nostris principiis non sequetur, nam hîc tantùm amabit, illic tantùm oderit.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta in Contra.

OBJICITUR primò. Si vera conclusio, sequitur eundem hominem, posse in uno loco peccare, in alio non peccare, adeoque unum & damnari, & salvari.

RESPONDET recentior Suar. Quòd fieri quidem possit, ut in uno loco peccet, in alio non peccet, utrobique tamen spoliabitur gratiâ, quia gratia, non est per ordinem ad locum, sed ad personam, benè vel malè operantem, ut autem censeatur, persona esse malè operans, sufficit, ut in uno loco malum operetur, bonum enim est, ex integra causa. *Hæc Responsio*

NON

Non Satisfacit. Tum quia ex vi hujus principii, quòd bonum sit, ex integra causa non infertur, quòd si in uno loco amet Deum, non possit in alio odisse. Ergo ex eodem principio non inferetur, illum in utroque loco, debere spoliari gratiâ. Tum quia ex eo, quòd gratia non sit, per ordinem ad locum, non sequitur, utrobique perdendam, quia etiam actus, qui eliciuntur ex præhabitis speciebus impressis, non dependent à loco, & tamen per Suar. non est necesse, ut si illis in uno loco utatur, debeat etiam uti in aliis. Tum quia sicut ipsa natura, cum suis potentiis, ita & ratio personæ tunc replicatur, sed ex vi replicationis potentiarum, potest facere unum, non facere idem in alio loco, ut censet hîc recentior Suar. Ergo etiam ex vi replicatæ personæ, potest in uno loco habere gratiam, in alio non habere. Tum quia hæc responsio, non est conformis pluribus principiis Theologicis, tale est, quòd neminem Deus per gratiam deserat, nisi ipse deseratur per peccatum, hæc autem Responsio dicit, quamvis non peccet, adeoque hîc peccando non deserat, hîc tamen sit à gratia deserendus. Deinde vivens posset per pœnitentiam delere peccatum, adeoque recipere gratiam, quid ergo fiet, si in alio loco moriatur, in quo non peccavit, & tamen jam deberet esse in inferno, utpote non decedens in gratia, quæ supponitur ab illo ablata. Dicere autem talem ad tempus cruciandum sub conditione, si superstes non pœnituerit, non valet; nam hoc secundùm usurpatos articulos non procedit, qui nullam admittunt post mortem redemptionem, & absolutam in morte agnoscunt Dei judicis sententiam, ad quos articulos, si procedere possit responsio ut potest, probabilior erit. *Hinc*

Respondetur. Concedendo sequelam. Verè enim, etiam in dicto casu, potest de illo replicato, ac de duobus discurri; dubitari tamen posset: an esset futurus completè beatus, siquidem replicatus, esset, in summa miseria.

Instabis primò, cum aliquibus apud Amic. Ut actus meritorius constituat hominem justum, & demeritorius injustum, sufficit moralis præsentia actûs. Ergo quamvis in uno loco actum peccandi non eliciat, moraliter tamen imputabitur illi.

Respondetur. Quòd moralis imputatio actûs, etiam transacto actu, duret, sed fundatur semper, in antecessoria physica ejusdem productione, non implicat autem, ut in alio loco physicè non producat actum peccaminosum, consequenter moraliter illi non imputabitur.

Instabis secundò. Peccatum in capite sufficit ad inquinandos posteros: Ergo multo magis sufficiet, identitas realis, in replicato.

Respondetur. Negando consequentiam, quia constat de pacto divino, pro antecedenti, nec ad illud peccatum potuissent illi physicè concurrere, vel non concurrere, hinc jam spectari debuit ratio peccati, merè in capite, quia autem pro consequenti, nulla est revelatio, estque replicatus, capax, ut dum in uno loco Physicè peccat, in alio loco Physicè non peccet, fit ut peccatum in uno loco factum, non possit eidem in alio loco imputari.

Instat tertiò Dicas. disp. 5. de Euchar. num. 222. Non potest homo in uno loco amare, in alio odisse: ergo nec peccare in uno, in alio mereri. Antecedens probatur, quia hujusmodi actus, non solùm pendent à potentia, ut à subjecto recipiente, sed ut à principio efficiente; non habet autem potentia vim efficiendi simul duos actus contrarios, quia hujusmodi actus, sese omninò destruunt ex parte objecti, unus enim destruit objectum alterius.

Respondetur. Neg. Antecedens. Negatur item, quòd potentia præcipuè replicata, non habeat vim efficiendi, sicut motum & quietem, ita actum amandi & odiendi. Negatur ulterius, hos actus destruere sese, ex parte objecti, nam licet non possit idem objectum esse bonum & malum, nam de eodem, & ratione ejusdem, verificaretur, est, & non est, sed duobus illis actibus positis, non de eodem, sed de diversis entitate actibus, verificaretur, est & non est, amat & odit.

Objicit secundò Amic. Licet cognitio & appetitio, non fiat in utroque loco Physicè & informativè, est tamen in utroque loco objectivè & intentionaliter, saltem respectu animæ intelligentis & appetentis, quod sufficit, ut anima in uno loco informata uno actu, non possit in alio oppositum elicere, nam tota repugnantia, quæ est inter hos actus, est penes objectum, quia unum destruit objectum formale aliûs, nempe veritas falsitatem, & è contra. Assumptum probat. Eadem anima, quæ cognoscit objectum, per potentiam imaginativam, in una tantum parte corporis, in qua potentia illa residet, simul appetit per appetitum sensitivum, in alia parte corporis residentem, at non posset anima appetere objectum, in alia parte corporis, in qua non informatur actu imaginationis, nisi in ea parte corporis tale objectum cognosceret, cum nequeat in incognitum ferri. Ergo potest cognoscere objectum, etiam ubi actu cognitionis non informatur. Nec impedit, quòd anima sit in uno loco, replicata autem in duobus, v.g. quia hæc discontinuatio non est entitativa, sed localis.

Respondetur in forma negando majorem, probatio illius non evincit: nam multi Recentiores censent, etiam appetitum residere in cerebro, vel si non residet in cerebro, transmittitur aliquid simile speciebus visibilibus, ad appetitum in corde residentem, vel si neque fit

ulla transmissio, referendum id erit, in naturalem Sympathiam, & si est impedibilis, vel illa transmissio, vel sympathia à Deo, cur etiam divinitùs non potest fieri, ut impediatur volitio objecti, ne sit etiam in alio loco, accedente præcipuè replicatione, quæ licet non adferat discontinuationem entitativam, adfert nihilominus replicationem entitatis, quæ sufficiens est, in ordine ad talia, ut replicatus habeat se, ac se habent duo entia.

INSTAT idem. Ergo etiam posset Angelus existens in una parte sphæræ suæ locabilitatis, ignorare, quæ noscit in alia parte.

RESPONDETUR. Negando Sequel. quia Angelus existens in tota sphæra, non est in illa replicatus: Si non est replicatus, non possumus illi, æquivalentiam ad plura distincta, realiter tribuere, adeoque neque quòd cogitet, tanquam duo v.g. distincti realiter Angeli.

OBJICIT tertiò idem. Non potest Anima in uno loco mereri, in alio demereri. Quia gratia & peccatum non solùm sunt causæ Physicæ, sed etiam morales, hinc censentur permanere, etiam transactæ. Cur ergo eadem moralitas, transfundi non poterit, etiamsi in uno loco peccet, ut in utroque perdat gratiam.

RESPONDETUR. Quamvis peccata & gratia, sint causæ etiam morales, semper tamen antecedenter exigunt Physicum esse, seu exercitium actûs. Unde etiam peccatum durat habituale, quia præcessit actuale, cùm ergo in utroque loco, ut consentit ipse Amicus, actus elicitus non sit, ne contra Trid. priùs deserat nos Deus, per gratiæ ablationem, quàm nos illum deseramus positione peccati, fit ut ubi peccatum non elicitur, illic non auferatur gratia.

INSTARI potest ex eodem. Demus replicari solam humanitatem Christi, illa humanitas peccare non posset, & si peccaret, constitueret humanitatem, prout unitam verbo peccatricem, diceretur que Deus peccator, quod est absurdum.

RESPONDETUR imprimis. Spectando robur ipsius argumenti, quòd dato peccato illius humanitatis replicatæ, non peccaret adhuc humanitas, qua unita verbo, consequenter nec peccaret Deus, quia supponitur non esse replicata unio substantialis hypostatica, fundans communicationem idiomatum, & sicut illa opera, quæ ita replicata faceret, non dignificarentur Personâ Verbi, utpote illi sic replicatæ non unita, ita nec peccatum illud refunderetur in Verbum, cùm sit penes Verbum debitum regendi humanitatem, ex suppositione nonnisi unionis.

RESPONDETUR secundò. Replicatâ etiam solâ humanitate, non posse illam adhuc peccare, id autem ex duplici capite colligi potest imprimis: quia connaturaliter, nulla natura operatur, nisi terminatâ suppositalitate, & quia illa humanitas replicata, ex vi principiorum Amici, non haberet adhuc personalitatem creatam, fit ut peccare non possit, & licèt quidem miraculosè possit elicere natura actiones etiam spoliata personalitate, non possit tamen elicere actiones peccaminosas, quia actionum, quas illa natura spoliata personalitate eliceret, specialis auctor esset Deus, qui tamen actionum peccaminosarum non potest specialis esse auctor. Aliud etiam principium adferri potest, cur non possit replicata humanitas peccare, quia Verbo, quod est essentialiter sanctitas, tribuenda est omnis possibilis, seu maxima sanctitas, major autem foret sanctitas, si id quod est sua humanitas, nullibi peccare possit, ratione unionis substantialis ad se, saltem in uno loco retentæ, tale autem nullum principium reperitur in Petro replicato.

OBJICIT tertiò Arriaga, & cum illo recentiores. Petrus in uno loco positus, vel si in eodem loco multiplicem Ubicationem haberet, non posset in eodem loco amare & odisse. Ergo nec in diverso.

RESPONDETUR. Si non supponatur in uno eodemque loco reproductus Petrus, non poterit illos actus diversos, saltem naturaliter habere, nam illud posse habere, infundatur æquivalentiæ, ad duo distincta realiter, quæ independenter à reproductione non habetur; consequenter nec fundamentum compatiendi illos actus.

INSTABIS. Si posset Petrus in uno loco amare, in alio odisse, in uno peccare, in alio non peccare, dabitur distinctio virtualis in creatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, consequenter & Mysterium Trinitatis, ut ex alibi dictis scitur.

RESPONDETUR retorquendo argumentum. Esse in uno loco tantùm, non esse in uno loco tantùm, sunt prædicata physica, & tamen competentia replicatæ uni eidemque entitati. *Neque valet*, si recurras ad duplicem ubitatis modalitatem, quia multi eam ex oppositis negant, & quia de illa redit quæstio, quomodo enti possit tribuere, tàm distinctum Physicè prædicatum, si illud non est in se illorum capax. Datâ autem æquivalentiâ prædictâ, nondum sequitur Mysterium Trinitatis in creatis, quia quando communicatur indistincta à Paternitate, v.g. natura, non communicatur reproducta, nec ullo modo replicatur, immò nec replicari potest.

Continuatur Solutio.

OBJICIT quartò Maurus Qu. 28. Principium proprium, ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de distinctione inter homogenea sensibilia, non potest falsificari per ullam poten-

potentiam, sed principium proprium, ex quo venimus in cognitionem certam distinctionis inter res homogeneas sensibiles, est quòd habeant diversas ubicationes circumscriptivas, v. g. ego videns albedinem A. existentem in uno loco, & albedinem B. existentem in alio, statim cognosco illas esse duas, & non unam albedinem: Ergo nec per divinam quidem potentiam falsificari potest hoc principium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probat, quia probat ne divinitus quidem posse separari accidentia panis à pane, quia principium ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de substantia panis, non potest per ullam potentiam falsificari, hoc autem principium, est, hæc albedo, hic sapor, hic color, hæc combinatio accidentium. Rursus omnes admittunt, principiis quidem Metaphysicis, ne divinitus quidem oppositum fieri potest, secus principiis Physicis, unde est principium Physicum: agens necessarium applicatum suo passo agit, & tamen ejus actio miraculosè impediri potest; ignis calefacit, & tamen divinitus frigefacere potest, & sic ulterius. Denique dici potest, quod principium proprium secundùm quod ipsum principium veritatem in se continet, falsificari non possit. Porrò principium hoc: unum corpus nunquam est in pluribus locis circumscriptivè, continet veritatem cum restrictione: viribus scilicet naturæ, & secundum suam exigentiam, nullumque tale corpus dari potest, secundum cursum naturæ, sed id non præjudicat dispositioni omnipotentiæ, & sicut quamvis uni una debeatur præsentia definitivè, estque hoc principium certum Physicè, tamen hoc non obstante, potest idem habere divinitus plures præsentias definitivas, ita & in præsenti.

INSTAT *primò idem*. Possumus dubitare, an omnes palmi albedinis non sint unus palmus replicatus.

RESPONDETUR. Quamvis angeli videant, rem spiritualem unam occupare posse plura definitiva spatia, cur tamen non dubitant, quòd tantùm sit res una & non plura individua spiritualia? cur item videndo accidentia panis sine substantia, non dubitamus esse etiam accidentia parietis sine pariete, & panis profani nullam esse substantiam, sed sola accidentia: sicut ergo in istis recurrimus, hæc non esse affingenda, nisi ratio, experientia, fides urgeat, ita & in præsenti.

INSTAT secundò idem. Principia, quibus intellectus assentitur ex terminis, & non propter experientias sensibiles, falsificari non possunt, v. g. omne totum est majus suâ parte, sed quòd quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sint plura, notum est ex puris terminis, cùm profectò nemo possit per ullam experientiam deprehendere, quod totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, ergo licèt non sit æquè evidens hoc principium ac alia, est tamen æquè infallsificabile, nam etiam principia non omninò evidentia sed probabilia, possunt esse omninò infalsificabilia.

RESPONDETUR, inprimis licet nemo possit per experientiam ullam deprehendere, quòd non sit substantia panis sub quocunque pane, non licet inferre quòd non dentur accidentia panis sine substantia panis; ita nec ex eo, quia nemo per ullam experientiam potest deprehendere, quod totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, inferri non potest quòd unicum granum, divinitus replicari non possit. Rursus aliud est; hæc quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sunt plura, & aliud; quod est in pluribus locis circumscriptivè, est plura: primum illud est verum, ly enim, quæ pluralitatem entitativam importat: secundum est falsum & non probatum. Hinc directè negatur minor. Concedo, quòd per experientiam nemo deprehendere possit, quòd frumentum totius mundi non sit granum unum replicatum, sed nego quòd id per rationem prætactam deprehendere non possit, neque enim ex eo quòd aliquid non implicet fieri à Deo, circa aliquid, inferri debet factum jam esse. Negatur item, quòd principia probabilia æquè sunt infalsificabilia ac Metaphysica, nisi fortè sumantur secundum quod veritatem in se continent. Et ita hoc principium, si mater est diligit filium, quia continet veritatem de ut plurimùm, non potest moraliter falsificari, sed absolutè loquendo falsificari potest, quomodo autem contineat veritatem principium de loco circumscriptive occupato, suprà dictum. Hinc negatur hæc propositio, principia non æque evidentia, sunt æque infalsificabilia.

INSTARI potest tertiò. Illud principium; omne totum est majus sua parte, falsificari non potest; ergo neque hoc principium; Quod est in pluribus locis circumscriptivè, est plura.

RESPONDETUR, negat: Conseq. Quia illius primi implicantia est, & conceditur ab utraque parte; sed nego talem implicantiam posse dari in casu secundo. Unde in Logicis dictum; certò moraliter, posse oppositum contingere, physicè loquendo, consequenter potest esse vera v. g. mater, & non diligere filium; certò item physicè potest contingere oppositum absolutè loquendo v. g. ut ignis frigefaciat, sed certò metaphysicè ne divinitus quidem oppositum fit: Certum autem Metaphysicum deprehenditur inter alia ex ipso implicat, implicat autem ne totum sit majus suâ parte, non implicat verò, ut unum sit in pluribus locis circumscriptivè.

OBJICIT quintò idem. Pars non potest esse æqualis toti ne divinitus quidem; sed si posset corpus replicari circumscriptivè, pars posset esse æqualis toti, nam ubicatio circumscriptiva mensurat rem ubicatam, eò quòd palmus ubicationis cor-

correspondeat palmo rei ubicatæ, digitus digito. Ergo tanta est res ubicata, quanta est ubicatio ipsius, sed posset ubicatio medietatis esse æqualis ubicationi totius, si medietas replicaretur per aliam ubicationem æqualem, ergo medietas posset esse æqualis toti.

RESPONDETUR. Alia est hæc propositio; non potest esse æqualis toti, & alia, pars non potest occupare locum tantum, quantum aliàs occupabat totum. Primum illud est verum, secundum est falsum, ut ostendit etiam experientia rarefactionis, ubi pars rarefacta, totum locum occupare potest, quem occupabat totum densatum: hoc autem secundum contingeret posita replicatione. Ubicatio autem circumscriptiva mensurat rem ubicatam hoc sensu, quòd quanta est ubicatio, tantum etiam spatium occupat ubicatum, ut scilicet si ubicatio sit tripalmaris, ubicatum etiam sit extensum ad tres palmos, sed non mensurat rem ubicatam, secundùm rationem ipsam entitatis suæ, ad quam attenditur in dicto principio, & non ad occupationem spatii.

INSTAT. Quæ sibi congruunt sunt sibi æqualia, sed medietas replicata congrueret toti, ergo esset æqualis toti.

RESPONDETUR. Quæ sibi congruunt in eo, in quo congruunt, sunt sibi æqualia, non tamen in quo non congruunt, non autem congruunt sibi medietas replicata quoad entitatem cum toto, nec congruunt replicata pars, cum non replicato toto, sed cum replicato toto; quod replicatum, majus spatium natum est occupare, si æque replicetur ut pars v. g. si pars bis replicetur, & totum bis, semper majus spatium, occupabit totum.

DIFFICULTAS III.

De Actione replicativa.

PRÆMITTO primò. *Duplicem actionem cogitari possè, per quam aliquid replicetur.* Prima, quæ appellatur actio adductiva: Altera, quæ appellatur productiva: per actionem adductivam, intelligitur productio solius ubi, sine ulla actione, quæ sit terminata, ad ipsam rei entitatem, & secundam illius, in suo esse, productionem. Quæritur ergo, per qualem actionem fiat replicatio.

PRÆMITTO secundò. *Quamvis in hac quæstione, respiciendum sit ad præsentiam localem, quæ habeatur in hoc universo, sed & universalius, id decidendum est,* quia etiam extra cœlos, possunt entia replicari. Cur non enim?

PRÆMITTO tertiò. *Aliquos Theologos,* ut videre est apud Lug. Disp. 7. Sect. 2. & sequentibus; *censere, ad salvandam substantialem conversionem, quæ fit in Eucharistia, necessariam esse reproductionem corporis Christi,* inter quos est Coninck ibidem citatus, sed aliqui, non censent quidem, hoc esse necessarium, ad salvandam substantialem conversionem, quod expresè docet Amic. disp. 18. de Euchar. Sect. 1. n. 28. ad salvandam tamen substantialem præsentiam, seu substantialem replicationem, necessariam esse actionem productivam, ut videre apud eundem est sect. 4.

DICENDUM est primò. *Replicationem non fieri, per actionem solam adductivam.* Ita Amic. Coninck, & alii contra Lug. citat.

PROBAT primò Amicus. Sola actio adductiva, & collocatio ubi distincti, de se sufficiens non est, ad substantialiter replicandum subjectum, in loco distincto. Quod ipsum probat; Quia nulla forma potest conferre subjecto effectum formalem, quem non habet: At ubi non continet substantialem replicationem subjecti, quia ubi, est tantùm modus, à subjecti entitate distinctus, uniens subjectum cum loco: Ergo non continet substantialem subjecti replicationem, quia nulla forma potest conferre, nisi quod habet in se. Ergo si ubi non habet in se. Ergo si ubi non habet in se, nisi unire tantùm subjectum cum loco, non poterit subjecto dare substantialem replicationem, quæ præter unionem subjecti cum loco, includit ipsam entitatem subjecti.

RESPONDERI posset Negando, esse de ratione replicationis, ponere replicationem substantialem subjecti, esseque argumentum, quasi de subjecto non supponente. Sufficitque uniter se habentis substantiæ, quod entitatem positio in duplici loco, sicut anima habet ubi, & in pede, & in capite, sine ulla replicatione substantiæ, habendoque esse uniter, ita & in præsenti.

INSTAT primò idem. Primò natura intelligitur subjectum, per suam entitatem, indistans à loco, quàm per ubi uniatur, formaliter loco. Ergo per ubi, non habet formaliter, ut fiat entitativè indistans à loco, Ergo hoc debet habere ab actione reproductiva. Probatur Antecedens. Quia entitas præsupponitur ad ubi, à quo ubi, tantum formaliter habet, ut uniatur positivè cum loco. Quod ipsum probatur: Quia nullum ubi, dat formaliter subjecto, ut fiat entitativè indistans à loco, cum quo illud unit, sed supponit illud, vel per motum localem, vel per creationem, ibi positum, esseque indistans.

RESPONDERI potest in Modalium principiis, negando, prius naturâ subjectum esse indistans, dicentque creationem, vel motum localem, hoc solùm facere, ut acquiratur hoc potius ubi, quàm aliud, ita tamen, ut ante illud, non detur indistantia.

INSTAT secundò idem. Unio substantialis, non aufert subjecto, nisi esse uniti, supponitque illud jam aliunde habere esse, & si ponatur unio, quæ uniebat albedinem cum hoc subjecto, unire eandem cum alio subjecto, non poterit, nec dare

dare eſſe alibi: Ergo nec novum ubi id facere poterit.

Respondetur imprimis. Eadem unio, non poteſt cum alio ſubjecto, eandem albedinem unire, quia eſt eſſentialis determinatio, tenens ſe etiam à parte hujus ſubjecti. Conſequenter non poterit facere, ut in alio loco ſit, jam autem ubi replicativum, de natura ſua, habet rem replicare, non quidem per reproductionem entitatis, in quo convenit cum unione, ſed per replicationem, ratione plurificati Ubi, in eadem uniter poſita natura. Deinde, cùm non ſit de ratione unionis, ponere in loco, ſit ut illa unio, non habeat vim replicandi, jam autem eſt de ratione ubi, ponere in loco, hinc ubi replicatum, benè poterit ponere in loco duplici.

Probari poteſt ſecundò Concluſio. In replicatione, vel eſt ſubſtantialiter præſens Petrus, vel non eſt ſubſtantialiter præſens: ſi non eſt ſubſtantialiter præſens. Ergo neque illic eſt replicatus Petrus; Petrus enim importat ſolam ſubſtantiam. Quod ſi in replicatione eſt ſubſtantialiter præſens Petrus. Ergo debet replicari illius ſubſtantia.

Responderi poteſt. In replicatione, eſſe ſubſtantialiter præſentem Petrum, replicarique illius ſubſtantiam, ſed replicatione adductivâ, hoc eſt contributivâ novi ubi, non replicatione productivâ pluries ejuſdem entitatis, & hoc modo non niſi rem replicari ſufficit, & non implicat.

Instabis. Impoſſibile eſt replicari Paternitatem, & non replicari ipſum eſſe Patris. Ergo etiam impoſſibile eſt replicari ubi, & non replicari entitatem.

Respondetur. Etiam hìc replicari entitatem actione adductivâ, non reproductivâ, præcipuè, cùm ipſa paternitas, per multos modalium, ſit indiſtincta modaliter, ſecùs per multos eorum, ubi, quamvis autem ipſum ubi eſſet indiſtinctum, ſaltem non demonſtratur diſtinguibile non eſſe, Conſequenter in hac ſuppoſitione, replicari poterit. Deinde non poteſt replicari paternitas, niſi ipſum eſſe Patris replicetur, quia ipſa paternitas, eſt nata formaliſare rationem Patris; jam autem ipſum ubi, non eſt natum formaliſare ſubſtantiam rei, cui competit ubi; hinc replicato ipſo ubi, & de novo producto, non erit neceſſe produci, ipſam ſubſtantiam rei. *Hinc aliter*

Probatur tertiò. Tum quia, vel habet replicatum Corpus, negativam ſuam præſentiam, præter præſentiam poſitivam, ab illo ubi replicante deſumibilem, vel non habet: Si habet, replicari per actionem reproductivam debuit: ſi non habet: Ergo nec habet illìc ſuam ſubſtantiam, cùm per modales, illa negativa præſentia, ſit indiſtincta à ſubſtantia locati. Tum quia, ſi non poneretur ubi diſtinctum productum, non haberetur ubi replicatum. Ergo etiamſi non ponatur reproducta entitas, non erit illìc ſubſtantialiter replicatè præſens: Tum quia, ſi in eodem loco poneretur duplex ubi, quod ſcilicet ſucceſſivè aliàs eſſet acquirendũ, non faceret in eodem loco, niſi uniter illam ſubſtantiam eſſe. Ergo etiamſi ſupponatur duplex diſtinctorum locorum ubi, non facit illam ſubſtantiam, niſi uniter eſſe. Unde ergo rogo, quoad ſubſtantiam erit, in utroque loco? Tum quia, ſi Petrus Romæ exiſtens, ponatur etiam Pariſiis, deturq; ſcientia intuitiva ejuſdem, alicui, nonniſi prout exiſtit Pariſiis, vel videbit illìc eſſe non ſolùm ubi illius, ſed & ſubſtantiam illius: Si ſolùm ubi: Ergo dabitur modus, ſine modificato. Ergo illìc non eſt Petrus: Si videbit etiam ſubſtantiam illius, ſi illa non niſi quoad ſuum eſſe uniter eſt, quomodo etiam videbitur Pariſiis? debet enim illa ſubſtantia, prout condiſtincta, ab ubi, uniter eſſe, quia nullo modo, ut ita dicam, plurificatur. Tum quia, talis replicatio, ſecundùm ſubſtantiam, utrobique reperibilem ſpectata, difficilior eſſet præ præſentia immenſitatis divinæ, nam quòd una res nõ replicata ubique, tamen tota exiſtens occupet ſpatium diviſibile, habetur ejus exemplum, vel in ipſa anima rationali, ſed ut una res in ſe non multiplicata, & tamen occupet diſſita ſpatia, id longè eſt difficiliùs.

Univerſaliùs tamen, & independenter à ſententia modalium, ſic arguitur pro Concluſione. Impoſſibile eſt, tranſire à contradictorio ad contradictorium, ſine ſufficienti mutatione. Ergò & à non eſſe præſentis per ſubſtantiam, ad eſſe præſentis per ſubſtantiam. Sed niſi ponatur productio iterata ipſiuſmet ſubſtantiæ, non dabitur ulla ſufficiens mutatio ad tranſitum, ad eſſe præſentis per ſubſtantiam. Si enim eſſet aliqua mutatio, eſſet ipſummet ubi. Sed hæc mutatio, non eſt ſufficiens. Tum quia non datur ullum ſuperadditum ubi. Tum quia quamvis daretur ſuperadditum ubi, illud ubi ipſammet ſubſtantiam, quoad eſſe ſubſtantiale, & faceret eſſe non uniter ſubſtantialiter, & non faceret eſſe nõ uniter: faceret quidem eſſe non uniter ſubſtantialiter, quia aliàs corpus non eſſet ſubſtantialiter in duobus locis; non faceret autẽ eſſe non uniter ſubſtantialiter, quia tua poſitio eſt ſubſtantiale illud eſſe, uniter ſe habere, quoad ſubſtantiam, & replicari nonniſi ſecundùm ubi, & ſi ubi illud faceret eſſe ſubſtantiam, non uniter ſubſtantialiter, hoc ipſo reproductionem adferet ſubſtantiæ, quia eſſe uniter ſubſtantialiter, importat uniter poſitum ipſum eſſe ſubſtantiale. Ergo & eſſe non uniter, ſed pluriter ſubſtantialiter, importat pluriter poſitum eſſe ſubſtantiale. Sicut enim uniter identificatur uni, non pluribus ſubſtantiis, ita eſſe pluriter ſubſtantialiter, identificari debet pluriter poſito, ipſi eſſe ſubſtantiali.

Dicendum eſt ſecundò. *Poſitâ actione reproductivâ, non eſt neceſſe ſuperaddi ullum ubi.*

Pro-

PROBATUR primò. Quia hujus superadditionis, nulla necessitas.

PROBATUR secundò. Quia positâ productione uniter substantiæ, non est necesse addere illi. Ubi quodpiam distinctum, ut suprà probatum est: Ergo etiam positâ productione pluriter ejusdem substantiæ, non est necesse addere illi Ubi distinctum.

PROBATUR tertiò. Ipsum Ubi, si pluriter ponatur, sufficiens est sibi, ut sit in pluribus locis, vel bis in eodem : Ergo etiam ipsa substantia pluriter posita, in circumstantia indistantiæ, erit sibi sufficiens, ut sit in pluribus locis; Sicut enim tu dices ipsum Ubi, esse sibi rationem formalem indistantiæ ita pluries substantialiter posita substantia, in circumstantia indistantiæ, est sibi ratio formalis præsentiæ.

DICENDUM est tertiò. *Implicare ut salvetur replicatio, sine reproductione ejusdem entitatis.*

PROBATUR primò. Quia impossibile salvare transitum, à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, quæ non potest ostendi in replicatione, nisi ponatur reproductio, quia si esset aliqua mutatio, esset à duobus locis indistantia, de hac ipsa quæritur, quomodo haberi possit, ita ut utrique loco, substantialiter conjungat locatum, si ipsum locatum in se uniter est.

PROBATUR secundò. Quia si daretur prædictus modus replicationis, vel esset uniter, non nisi substantialiter illa substantia replicata, vel esset pluriter; Si esset uniter, Ergo non esset in utroque loco, quoad substantiam; Si pluriter quoad substantiam, quomodo id habere potest, sine plurificatione ut ita dicam substantiæ, Verbisque in præsenti discrepant, pluriter esse quoad substantiam, & plurificari quoad substantiam.

PROBATUR tertiò. Quia esse indistans, est concretum, ex locabili & ex indistantia. Jam autem, si non esset duplex indistantia, non posset esse aliquid in duplici loco. Ergo etiam si non sit pluriter substantia, non potest esse in pluribus locis substantialiter, quomodo autem est pluriter substantialiter, sine plurificatione substantiæ? Et certè, ut sit substantia uniter in loco, non sufficit sola indistantia formalis, sed requiritur ipsum esse v. g. substantiæ, quod debet necessariò supponi productum uniter. Ergò etiam ut sit substantia pluriter in loco, non sufficit sola indistantiæ formalitas, sed requiretur pluriter ipsum esse substantiæ, quod non potest esse, sine reproductione.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR primò. Nulla est necessitas multiplicandi has productiones, sufficitque hoc fieri per Ubi distinctum.

RESPONDETUR. Major est multiplicatio Entium per Oppositos, quàm per Nos. Major enim est multiplicatio, si dicantur nova Entia produci, quàm si dicatur, unum idemque reproduci. Nam ex priori productione, sequitur poni plura entia, ex reproductione autem sequitur poni, non nisi unum Ens, licèt pluriter. Deinde adest etiam necessitas, quia Vtrobique non potest intelligi substantialiter præsens locabile.

OBJICIT secundò Lug. Angelus, qui erat in hoc palmo spatii, sine ulla replicatione, retento illo palmo, potest se extendere, ad alios duos palmos, sed solùm per productionem novæ præsentiæ. Ergo etiam eodem modo, poterit à Deo poni in spatio distanti, non positâ novâ productione, sed positâ solâ novâ præsentiâ.

RESPONDETUR. Missis aliorum responsionibus, imprimis quod argumentum hoc, procedat à minori ad majus, viâ affirmationis, ad eum modum, quo si quis probaret: posse animam informare partes materiæ non aggeneratas, quia potest aggeneratas, argueret enim à minori ad maj⁹ viâ affirmationis; ita & in præsenti, difficiliùs enim est, esse in pluribus locis adæquatis, hinc non potest per idem salvari illa præsentia entis replicati, per quod salvatur aliàs præsentia prædicta Angeli. Disparitas etiam in hoc est, quia Angelus, ut possit se intra suam sphæram extendere, habet principium in seipso, hoc est actum suæ voluntatis, & virtualem suam locabilitatem; non est autem principium, quod salvet esse aliquod ens in duplici loco, sibi adæquato, habendo præsentiam suam non solùm localiter, sed etiam quoad suum substantiale esse, nisi ponatur reproductio illius pluriter positæ substantiæ, Ea autem quæ aliàs de Angelis urgentur, & ex suprà dictis, & ex Materia de Angelis solvi debent.

OBJICITUR tertiò. Si ponatur quòd in uno loco possit corpori replicato, convenire unum prædicatum, non convenire in alio, licèt illa cæteroqui incompossibilia inter se naturaliter sint, evertetur principium assumptum à Trident. quia evertetur principium, de concomitantia, vi cujus replicato corpore, censet Trident. per concomitantiam sequi sanguinem.

RESPONDETUR imprimis. Quærendo ex oppositis, cùm concedant posse in uno loco convenire uni, quod non convenit alteri, modò prædicata non sint incomposssibilia, quomodo per illos non evertatur principium de concomitantia, cùm in utroq; casu auferatur concomitantia. Porrò concomitantia à Trident: requisita est circa ea prædicata, quæ rei ante replicationem, & novi replicationis conveniunt, sed ratione unionis, de cujus principii veritate, nihil, nostrâ Conclusione diminuitur.

INSTABIS. Effectus qui jam productus est, exigit à Divina virtute nè reproducatur.

RE-

Respondetur. Effectus quamvis prodierit à Divina virtute, hoc est, illo operante, habeatque statum existentiæ, continetur tamen virtualiter in omnipotentia, nec enim per hoc, quia effectum Deus produxit, privavit se sua omnipotentia, quæ omnia possibilia continet.

DIFFICULTAS IV.

An in eodem loco possint plura corpora poni?

Supponimus non posse id fieri naturaliter, ipsa experientia id ostendente, etiam consensu quantitati tribuente impenetrationem, quæ tamen quantitas corpora sequitur, restat quærere, an id possit fieri Divinitus.

Dicendum est. *In eodem loco, posse divinitus esse duo corpora*, quòd autem dicitur de duobus, idem de pluribus sentiendum est.

Probatur primò. Quia hoc non implicat contradictionem, ut constabit ex solutione argumentorum.

Probatur secundò. Quia de facto contigit ea penetratio, ut cùm clausis januis intravit Christus, & cùm corpusculum ejus sanctissimum enixa est Beatissima.

Respondebis. Transiisse corpus Christi non pertransito medio.

Contra. Posito quòd corpus ita possit transire, non accipientur verba Scripturæ ut sonant, quomodo enim propriè dicetur; quòd transeatur clausis januis, si per mediam januam non transeatur, jam enim quòd sint clausæ vel non clausæ fores, nihil pertinere ad illum motum, impertinensque esset illius clausuræ circumstantia.

Probatur tertiò. Quia, quòd in eodem loco corpora se non compatiantur, facit vel illorum quantitas, vel ut alii volunt impulsus, quæ omnes causæ divinitus impedibiles sunt.

Objiciuntur primò paritates aliquæ.

Prima paritas. Partes temporis, quæ sunt esse simul tempore. Ergo nec partes quantitatis permanentis.

Respondetur. Si simul essent partes quantitatis successivæ, hoc ipso non essent prius & posterius, quod tamen requirit definitio temporis. Unde sicut prius & posterius non potest esse simul, ita nec partes temporis, nihil autem simile deposcit definitio quantitatis permanentis.

Secunda paritas. Non potest idem esse æquale duobus quantis, si sit æquale uni. Ergo nec in duobus locis, cum unus sit æqualis locato.

Respondetur. Si sit replicatum quantum, non uni tantùm, sed & duobus, poterit esse æquale, accessu scilicet æquivalentis multiplicationis; consequenter eodem titulo poterit esse locatum æquale duobus locis. Sed quia hîc non attenditur ad replicationem, quantùm ad præsens, aliter solvitur hoc argumentum, quòd scilicet non possit esse idem æquale duobus quantis, inquantum ex illis consurgit tertium quantùm majus singulis distributivè acceptis, secus si non consurgat majus, illis, cùm autem in uno loco positis duobus corporibus non fit majus, hinc utrique illorum potest esse æqualis locus.

Objicitur secundò. Si possibile esset in eodem loco, poni duo corpora, sequeretur locum illum & esse à priori corpore occupatum, & non esse: esse ut supponitur, non esse autem, quia ab alio corpore impleri posset, & defacto per miraculum ut dicis impletur.

Respondetur. Licèt ab alio etiam corpore, ille locus impleatur, non sufficit ut non dicatur impleri ab illo corpore, quia impletur non per exclusionem alius corporis, sed per exclusionem negationis sui corporis, in illo loco. Simile quid contingit, si duæ totales formæ eandem materiam informent.

Objicitur tertiò. Ponamus duo gravia penetrari illa & moverentur deorsum, ut supponitur, & non moverentur, quia tunc deberet fieri alia nova penetratio.

Respondetur. Cum supponantur illa gravia penetrata, jam non erit necesse, ut se de novo penetrent, non penetrabunt etiam locum, quia hic natus est cedere & ambire locatum. Unde tota difficultas, quare duo corpora non possunt esse in eodem loco; non est ex ratione loci, sed ex ratione corporis prius locati, impedientis collocationem aliûs secum corporis, qua ipsa repugnantia sublata, loco extrinseco, perinde erit penetratum, vel non penetratum ambire, duobusque cæteroqui æqualibus corporibus, idem jam sufficiet locus.

Addo. Si duo corpora easdem haberent figuras & qualitates, discerni à seipsis non possent, si verò haberent plures colores diversos, fieret color ex duobus conflatis. Si autem illa corpora haberent duas qualitates contrarias, dicit Lugo, quòd agerent mutuo contra se, penetratio enim non impedit, sed potius juvat actionem, quia majorem præsentiam intimioremque illa principia contra agendi haberent.

DIFFICULTAS V.

De divisione in locum realem & imaginarium &c. &c. de Oppositis loci.

De divisione in locum realem nihil restat dicere, quod non sit tactum supra. De loco imaginario, aliqua perstringenda.

PRÆMITTO. *Quid sit spatium imaginarium.*

EXPLICANT primò aliqui, quòd nihil aliud sit, quàm negatio veri corporis, aut veri spatii, quod verum spatium & verum corpus replere posset.

CONTRA est, quia illa negatio, esset negatio negationis, esset enim negatio repugnantiæ quominùs in illo (si detur) existat corpus, jam autem ipsa repugnantia, est negatio. Deinde non attingit ullo modo hæc explicatio formalitatem imaginarii, meræ enim negationes, non sunt quid imaginarium.

EXPLICAT secundò Lug. disp. 5. de Eucharistia. Quòd nihil aliud in re sit, nisi quòd unum ubi fundet talem distantiam ab alio tali, ubi & ita quando dicimus; quod Petrus sit hîc, nolumus significare aliquod spatium imaginarium, cur potiùs sit præsens, sed solùm volumus significare Petrum tale ubi habere, per quod tantum vel tantum distat ab aliis præsentiis.

CONTRA. Tum quia explicari hìc debuit locus imaginarius, per ordinem ad quem formatur quæstio; an in illo sit, nec ne Deus, indubiè autem Ubi est, aliquod ubi, jam illic est Deus. Tum quia hæ ipsæ præsentiæ salvari solent per spatia imaginaria, non ergo ipsæ sunt spatium imaginarium. Tum quia sine ullo ubi vero, potest esse adhuc quæstio, de ubi imaginario.

EXPLICAT tertiò recentior Suar: Spatium imaginarium non aliud esse, quàm spatium reale positivum, sub tali distantia, ad puncta fixa à tali præsentia occupabile. Dicitur autem imaginarium, quod illud imaginemur, quasi actu existens sub certa distantia ad puncta fixa.

CONTRA, hoc ipso, quia illud spatium imaginarium est, ergo non est spatium reale positivum, ex alia etiam parte spatium istud imaginarium, non est merè spatium non existens, ut vult recentior Suar. quærere ergo restabit quid sit?

COMMODIUS dicitur ex Vasq. Arriag. Ovied: Quòd spatium imaginarium nihil aliud sit, quàm spatium mente confictum, quod in re ipsa, nihil est.

RATIO communis est, quia hoc spatium concipitur tanquam existens ab æterno. Si existens ab æterno, cum non sit quid increatum, seu Deus, non etiam est quid creatum, quia nihil est creatum ab æterno. Ergo debet esse nihil. Notione hâc spatii imaginarii traditâ. *Sit*:

Punctum Difficultatis 1.

An Deus sit extra cœlum.

DICENDUM est: *Deum esse extra cœlos in seipso.* Ita recentior Suar: cum pluribus quos citat.

PROBATUR primò auctoritate Sacræ Scripturæ & Patrum: Nam Scriptura expresse docet; Deum esse excelsiorem cœlis, & quòd cœli illum capere non possint. Augustinus de Cognitione veræ vitæ c. 29. dicit de Deo; *Totus extra omnem locum.* Similia habet Damas. lib. 1. Fidei c. 17. Athan. Epist. 1. ad Serap. Greg. lib. 2. Moral. c. 8. & Richar. Victorinus lib. 7. de Trinit. c. 23. *Si essentialiter ubique est, ergo & ubi locus est, & ubi locus non est, erit itaque & intra omnem locum, erit & extra omnem locum.* Quæ omnia ut sonant accipi nihil vetat.

PROBATUR secundò. Nihil illud quod est extra cœlum, ita se habet ac nihil mundi antequam mundus esset, sed quando erat nihil mundi, seu antequam mundus esset, Deus erat in seipso. Ergo extra cœlum est in seipso, minor est certa apud Catholicos, sumiturque ex Phrasi August. in Psal. 122. & ex Tertull. Lib. Adversùs Praxeam cap. 5. & Divo Bernar. lib. 5. de Considerat. quorum textus vide apud eundem Suar. Major probatur. Quia sicut nihil mundi hujus, ante hunc mundum, erat nihil, ita nihil mundorum possibilium, & nihil rerum ponibilium, verè est nihil, & sicut nihil mundi hujus, antecedebat æternitate, positivum mundi hujus, ita nihil possibilis alius & alius mundi extra hunc, antecedit æternitate positionem illorum.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur.

Prius illo instanti quo Deus creavit primum, quid ex mundo hoc, vel verum erat dicere, est negatio Dei in seipso existentis, vel non erat negatio Dei in seipso existentis. Si erat negatio Dei in seipso existentis, ergo falsa sunt dicta Patrum dicentium, Deum ab æterno extitisse in seipso; quod si in illo priori, non fuit negatio Dei in seipso existentis, nec extra cœlum erit negatio Dei, in seipso existentis. Deinde annihilet Deus mundum hunc, illo annihilato præter extrinsecam existentiam mundi nihil mutatur in Deo, si nihil mutatur, eodem se modo habet ut ante. Ergo quoad sua intrinseca, non desinit hic esse ubi desiit mundus esse. Quòd si non desiit quoad sua intrinseca illîc esse, ubi mundus fuit, quoad sua intrinseca, etiam extra mundum erit. Denique, illîc ubi potest creatura existere, potest existere Deus, tunc quæro vel incipit illîc esse una cum creatura, vel non incipit, sed

sed supponitur esse; si supponatur esse, habetur intentum: si incipit, ergo quoad exercitium non est immensus, quod tamen concederetur illi, data existentia Deitatis in illamet ipsa, etiam extra cœlos, concedendumque est, si nihil obsit, nihil autem obstat.

Confirmatur primò. Existentia Dei in seipso ex una parte non dependet ab ullis spatiis, & distantiis, & locis existentibus actu, quod ipsum probatur. Tum quia non dicit ordinem ad aliquid à se distinctum, sed habet se per modum alicujus immanentis. Tum quia de facto ab æterno Deus extitit, & tamen ab æterno Deus erat in seipso ex mente Patrum, ergo esse in seipso, ab existenti spatio, non dependet, & ex altera parte eadem existentia Dei est necessaria, est enim ipsa ejus immensitas radicalis, ergo cùm necessaria sit, etiam extra cœlos Deum ponet, extra quos ut in se sit spatio Physico non indiget. Et certè quæro, an hoc mundo ita circumscribatur Deitas, ut totum esse Dei concludatur, hoc mundo, non solùm esse, ut ita dicam locale, sed etiam esse Dei, in se. Si non concluditur. Ergo est extra mundum in se; si concluditur. Ergo non ita se habet Deus respectu nihili mundorum possibilium, ac se habuit respectu nihili mundi præsentis, quia quando erat nihilum mundi præsentis, erat Deus in se per Patres. Porrò nomine Dei extra cœlos in se existentis intelligitur divina immensitas, quam non est necesse, alicubi de novo poni, licet ut aliquid dicatur ab illa indistare, & ut dicatur esse formaliter in loco, necesse sit ponere locum aliquem, vel corpus aut ens aliquod quo sensu aliàs in simili dicta, accipienda. Ly autem ibi vel ubi accipitur hîc non pro ubi vel ibi locali; sed quantum ly ubi vel ibi, est quid commune ad locum, & ad existendum in seipso, ad eum modum quo PP. quærentes, ubinam ante mundum conditum Deus fuerit, dicunt illum fuisse in seipso. Et jam tunc ubi, sumitur prout quid commune ad existendum in seipso.

Confirmatur secundò. Quasi à definitione, Deum esse extra cœlos in seipso nihil aliud est, quàm Deum eam habere immensitatem, vi cujus ita se habet, ut nullibi verum sit, negationem Dei esse, ut verè nunquam quoad sua intrinseca locum acquirat, sed hoc debet concedi, quia aliàs quoad sua intrinseca mutaretur Deus. Ergo.

Confirmatur tertiò. Deum esse extra cœlos, in seipso non implicat, est item conforme Phrasi Patrum. Ergo hoc concedendum est.

Probat tertiò recentior Suar: Quia Deus, per suam id habet immensitatem, ut essentialiter sit actu illic, ubi potest esse creatura, ut dictum etiam supra, sed potest esse creatura extra cœlos. Quod probat. Creet Deus novum mundum contiguum empyreo, & super illum creet angelum, annihilet mundum intermedium, inter angelum & empyreum, & tamen creatura manebit extra empyreum; vel si te hæc imaginatio offendit, pone illum angelum creari sub superficie concava alius cœli.

Objicitur primò. Esse extra cœlum, est esse per aliquam habitudinem ad cœlum, hæc autem habitudo est habitudo distantiæ, distantia verò rebus non convenit, nisi ratione quantitatis, quà Deus caret.

Respondetur. Negari posse imprimis majorem, quia cum Deus erat in seipso ab æterno, non erat per habitudinem, ad hunc mundum, sic nec modò, si ponatur Deum extra cœlos existere, dicet habitudinem hanc. Deinde quamvis distantia rebus conveniat nonnisi ratione quantitatis, hæc debet esse non in ubicato, sed ratione negationis quantitatis interceptibilis inter ubicatum & spatium, ubi supponitur ubicatum esse, quod etiam in præsenti de Deo verificabitur, inter quem & inter, *extra cœlos*, nulla est interceptibilis quantitas.

Objicitur secundò. In nihilo Deus esse non potest, extra cœlum nihil est.

Respondetur in nihilo, per coexistentiam Deus esse non potest, quia coexistentia duorum existentiam importat; Nihil autem cùm non existat, nec potest dici Deus illi coexistere. Cæterum falsum est, quòd impropriè in nihilo, propriè autem in seipso, existere non possit, etiamsi illic nihil sit. Vel certè extra cœlum nihil est, non ita ut excludatur esse Dei etiam in seipso, sed ut excludatur omnis creati existentia.

Objicitur tertiò. Si Deus esset extra cœlos, & esset extra illos ut supponitur, & non esset, quia nullibi esse, idem est ac non esse, Deus extra cœlum nullibi esset. Ergo extra cœlos non est.

Respondetur. Nullibi esse cum exclusione solius loci physici & realis extrinsecique; Nego quòd idem sit ac non esse, nullibi tamen esse cum exclusione tam loci extrinseci, quàm modi essendi in se, hoc demum erit nullibi esse.

Objicitur quartò. Deus non potest operari extra mundum, nisi ipsum ponat, seu nisi ipsum locum corporeum ponat. Ergo ex eo quòd Deus extra cœlos operari possit, non rectè colligitur, esse illic Deum.

Respondetur; Negando antecedens. Jam enim ante positionem loci, potest illic ipsam positionem loci operari. Deinde, istud extra duplex est, quoddam locale, & sic Deus non est extra hunc mundum; aliud extra negativum, hoc est non intra hunc tantum mundum, & sic Deus est extra cœlos.

INSTABIS primò. Sufficit quod Deus sit ibi ubi operatur, non ante, sed solum tunc, cùm operatur. Ergo extra cœlos non est.

RESPONDETUR. Ex prædicato efficientis, sufficeret ut Deus sit non antè, sed tunc cùm operatur illic ubi operatur, sed non sufficit ex prædicato immensitatis & immutabilitatis, quoad intrinseca.

INSTABIS secundò. Si Deus creet Angelum non in mundo, per hoc non debet dici, quòd eum creet extra mundum, sed quòd eum creet nullibi. Ergo nec Deus debet dici extra mundum existere.

RESPONDETUR. Negando antecedens, creabiturque illic Angelus nullibi loci extrinseci, sed non nullibi, ut excludat esse Angeli illîc, ubi est.

INSTABIS tertiò. Si Deus creet angelum extra hunc mundum, in spatio aliquo corporeo simul producto, & postea annihilet illud spatium non annihilato angelo & immoto relicto, tunc angelus esset extra cœlos non nisi ampliativè, nec esset jam ubi erat prius, sed esset nullibi, jam enim illi auferretur ratio formalis essendi extra cœlum, quia hæc petitur ab extreitate locali; & sicut sublatâ quantitate tollitur extreitas partium, sic sublato corpore tollitur extreitas localis.

RESPONSUM suprà; Duplicem esse extreitatem positivam & negativam. Extreitas positiva tunc tollitur, hæc enim dependet à loco sicut extreitas partium à quantitate, sed extreitas negativa hoc est, quod non in cœlo esset tunc angelus, verè non tollitur, quòdsi non tollitur entitati illius angeli verè coexistit Deus, ita ut inter Deum & angelum nihil sit interceptibile? Si coexistit tunc angelo Deus. Ergo & antè jam illic erat, nam ut dicebam ubi potest esse immensitas Dei, jam illic est.

OBJICITUR quintò. Si Deus est extra cœlum, ideò esset quia nisi antecedenter illic esset, mutaretur, incipiendo illic esse, sed non mutaretur, quia Deus potest reddi præsens huic mundo, sine ulla sui mutatione.

RESPONDETUR. Redditur Deus præsens huic mundo, & redditur non præsens, si esset mundus sine ulla sui mutatione, quia ubi illud intrinsecum Dei, semper est immutabile, nec dependet ab extrinseco corpore, sed si illud ubi essendi, scilicet in seipso, non haberet Deus, illic, ubi ponitur mundus, verè inciperet esse etiam quoad sua intrinseca. Quando autem Aristot. negat 4. Physic. c. 4. aliquid posse esse in seipso, intelligendus est quòd nihil posset esse in seipso tanquam in loco extrinseco, fortè etiam hanc præsentiam Dei non poterat inferre, quia putabat mundum alium esse impossibilem, consequenter non putabat debere esse extra cœlos in seipso Deum.

Punctum Difficultatis 2.

An Deus sit in spatiis imaginariis.

DICENDUM est. *Si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra cœlum, Deus est in spatiis imaginariis; si autem esse in spatiis imaginariis idem sit ac existere in spatiis, quæ noster intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis non est nemine cogitante.* Prima Pars probata suprà. Secunda Pars

PROBATUR primò. Si Deus daretur in spatiis imaginariis quà talibus, vel daretur actu nemine cogitante, vel non nisi nobis cogitantibus. Si nobis cogitantibus, ergo non datur, sed cogitatur dari; si autem datur in spatiis imaginariis actu nemine cogitante, contra erit; quia quod non est nemine cogitante, in eo non datur Deus nemine cogitante, quia hoc ipso illud ipsum jam esset nemine cogitante, quia cui convenit aliquid reale nemine cogitante, illud in quantum hoc prædicatum illi convenit, est nemine cogitante, præsentia autem actualis Dei est aliquid reale.

PROBATUR secundò. Si Deus esset in spatiis imaginariis qua talibus, coexisterentne Deo spatia imaginaria quâ talia, vel non coexisterent? si coexisterent, idque ut supponitur nemine cogitante. Ergo & existerent nemine cogitante, quia, à coexistere, supponitur existere; Quòdsi illa spatia non coexistunt Deo nemine cogitante, ergo nec Deus est in illis nemine cogitante, coexistere enim debet Deo, id in quo est Deus. Et certè si Deus esset in spatiis imaginariis quâ talibus, esset in nihilo rei, sed non potest esse nemine cogitante in nihilo rei, in nihilo enim esse, est non esse, sicut enim nihil esse, est non esse, ita in nihilo esse, est non esse, aut in nullo esse. Quòdsi in nullo est, falsa erit particularis, in aliquo est. Ergo falsa ulteriùs erit particularis, in spatiis imaginariis est. Ratio horum omnium à priori est, quia non & nihil sunt particulæ sublativæ esse, hinc in nihilo esse, est non esse.

PROBATUR tertiò ex Vasq. Deus non est in chimæra nemine cogitante. Ergo nec est in spatiis imaginariis nemine cogitante.

RESPONDET Hurtad: Disparitatem esse, quia chimæra non apprehenditur tanquam intercapedo quædam, apprehenditur autem ut intercapedo spatium imaginarium.

CONTRA. Intercapedo illa quæ apprehenditur non est nemine cogitante; sicut nec chimæra. Ergo utrobique non erit Deus.

OBJICITUR primò. Auctoritas Augustini. lib. 11. Civit. cap. 5. ubi sentit: *Vaniloquium esse: Si dicas Dei substantiam à tantis extra mundum spatiis absentem esse.*

RESPON-

RESPONDET Auguſt. tantum vult DEUM eſſe extra Cœlos, nihil autem ait de ſpatiis imaginariis.

OBJICITUR ſecundò. Tempus imaginarium non eſt aliquid plus quàm ſpatium imaginarium. Sed DEUS verè exiſtit in tempore imaginario. Ego verè etiam eſtiſtit in ſpatio imaginario.

RESPONDETUR. Etiam in tempore imaginario quâ tali, non exiſtere DEUM nemine cogitante, licèt exiſtat in tempore imaginario, materialiter accepto.

OBJICITUR tertiò. Si DEUS non eſt in ſpatiis imaginariis, ſequitur DEUM propriè moveri localiter; DEUS enim non eſt in ſpatiis imaginariis, ſed solùm in hoc mundo, moveat motu recto mundum verſus ſpatia imaginaria, tunc de novo jam illîc DEUS inciperet eſſe, ergo moveretur.

RESPONDETUR. DEUM non poſſe moveri ad ſpatia imaginaria, quâ talia, niſi imaginariè, extra Cœlos etiam moveri localiter non poteſt, quia extra Cœlos in ſeipſo exiſtit non poteſtque moveri ad ſeipſum, & ſi ſpatia imaginaria accipiantur materialiter, hoc eſt pro eſſe extra Cœlos, ſic eſt in illis.

OBJICITUR quartò. Quod eſt in aliquo non tanquam forma in materia, nec pars in toto, nec tanquam genus in ſpecie, nec tanquam effectus in cauſa, nec tanquam invaſatum in vaſe, illud eſt verè in alio tanquam in loco. DEUS autem nullo ex prædictis modis, eſt in ſpatiis imaginariis. Ergo eſt in illîc tanquam in loco.

RESPONDETUR. Negando Subjectum minoris; quia DEUS nullo modo eſt nemine cogitante in ſpatiis imaginariis. Conſequenter diciturDeum extra Cœlos poſſe aliquid creare, idq; nemine cogitante, ſed non creare nemine cogitante in ſpatiis imaginariis, quâ talibus.

Addo diverſas eſſe has propoſitiones, DEUS eſt extra Cœlum, & DEUS eſt in eo, quod eſt extra Cœlum: prima propoſitio eſt vera, & ſignificat DEUM eſſe in ſeipſo, ſecunda eſt falſa. Unde etiam per Pattes vera fuit hæc propoſitio, DEUM fuiſſe in ſeipſo ab æterno, & tamen falſa fuit fuiſſe in nihilo, cùm tamen illud extra Cœlos, ſit omninò nihil.

OBJICITUR quintò. Si DEUS non eſſet in ſpatiis imaginariis, ſequitur DEUM poſſe diſtare à ſeipſo. Creet enim DEUS tres mundos ſibi continguos, tunc imprimis in lateribus interceptis non eſſet, quia inter latera ſupponimus nullum intercipi corpus actu, ſed tantùm interceptibile eſſe; Si autem inter latera non eſſet. Ergo inter ſe poſitum in uno mundo, & inter ſe poſitum in altero mundo mediaret aliquid, ubi Deus non eſſet. Imaginemur rurſum medium illum mundum annihilari, non motis nec annihilatis extremis mundis, in quorum utroque extremo eſſet DEUS, & non eſſet in medio, mdium enim eſt ſpatium imaginarium. Conſequenter tunc DEUS diſtaret à ſeipſo.

RESPONDETUR. Reſpectu illius medii eſſet DEUS in ſeipſo, adeoque adhuc non diſtaret à ſeipſo, ſpatium autem illud imaginarium, non eſt, niſi materialiter.

COLLIGES. Nec in vacuo, quâ tali DEUM eſſe, ſed eſſe DEUM in ſeipſo vacuo poſito.

Punctum Difficultatis 3.

De Oppoſito loci quod eſt vacuum?

QUÆRES primò. *Quid eſt Vacuum?* Non accipitur hîc vacuum pro otioſo, vel pro corpore carente eo intra-poſito, ad quod artificialiter vel naturaliter inſtituitur continendum, quo ſenſu putamen nucis eſt interdum vacuum ſupple nucleo. Nec accipitur hîc vacuum pro negatione corporis ſimpliciter, quia Phil. 1. Cœli textu 59. & 7. Cœli textu 27. expreſsè negat dari vacuum extra Cœlos, quamvis illîc ſit negatio corporum: accipitur itaque vacuum privativè, prout hîc de illo Philoſophi, qui cum Ariſtotele 4. Phyſicorum textu 60. 65. 76. & 1. Cœli 89. definiunt vacuum. Eſt locus carens corpore.

Sed difficultas eſt, quomodo vacuum ſit locus, ſi enim eſt locus. Ergo eſt ſuperficies corporis continentis, ſi eſt ſuperficies corporis continentis Ergo eſt corpus & non privatio corporis.

Duplici id viâ explicari poteſt. Imprimis entia connotativa, ſi ſint negationes, non rarò aſſumere in recto illa poſitiva, ſuper quæ fundatur illa negatio, & ſic, quia tenebræ, ſeu negatio lucis fundatur in aëre, ideò in definitione tenebrarum ponitur aër, cum formali, carens luce, hocque toties evenire ſolet, quoties connotativa entia volumus deſcribere, quid in re ſint. Porrò vacuum eſt etiam aliquod non eſſe, quod non eſſe, fundatur in eſſe corporis, cujus latera, ita ſunt collocata, ut medium interceptum inter illa latera corpore non impleantur, adeoque formaliſetur negatione corporis implentis. Aliâ viâ hoc idem explicatur, in definitione vacui ly locus aſſumitur, quia ſcilicet dupliciter ſpectari poteſt vacuum. Primò in quantum continetur & intercipitur à loco circumpoſito. Secundo accipi poteſt pro ipſo continente & intercipiente vacuum. Secundo hôc modo acceptum vacuum eſt

eſt locus carens corpore, locus enim illam carentiam ambit. Primo autem modo acceptum Vacuum eſt carentia corporis, prout connotat locum.

Dicitur itaque vacuum locus ut diſtinguatur à negatione corporis, quæ eſt extra Cœlos, eſtque id, quod quodammodo ambit illam negationem, dicitur carens corpore, accipiendo ly corpus pro quocunque indeterminato corpore. Cæterùm rigorosè loquendo hæc definitio, non eſt niſi ſpeciei antonomaſticon vacui, hoc eſt vacui materialis, de quo in præſenti agendum fuit Philoſopho, nam expellatur aër totus ex cubiculo, ſuccedant in locum ipſius Angeli, vel plures, vel unus ſphæræ ſuæ locabilitate, implens ſpatium, quo aër occupabat, ille locus carebit corpore, eritque vacuum materiale, licèt non ſit vacuum ſimpliciter.

Quæritur II. *Poteſtne dari vacuum?* Reſpondet communis Philoſophia, Naturaliter non poſſe dari, poſſe divinitùs.

Ratio prima. *Quare vacuum naturaliter dari non poſſit.* Quia indigent influxu cœleſti ſublunaria, qui impediretur vacuo.

Respondet Arriaga. Sufficit per latera participari hos influxus, nec eſt neceſſe optimum ſemper influxum haberi, ſicut nec illum habent flores ſub denſo tecto collocati. Addit recentior Suarez. Quòd eadem corpora, quæ tantâ vi ducuntur ad impediendum vacuum, poſſint eâdem vî attrahere corpora ad contiguitatem recuperandam, ſi ea tantùm indigeant ad recipiendos influxus Cœleſtes.

Secunda Ratio eſt ex Arriaga. Quia dato, vacuo daretur penetratio corporum, quò enim abiret expulſum corpus, cum mundus totus ſit plenus, niſi penetrentur corpora?

Respondet recentior Suarez. Cùm infra empyreum rediit Chriſtus, appariturus S. Paulo, non erat neceſſe fieri penetrationem corporum, quamvis mundus ſit plenus, nec item datum eſt vacuum, cùm Sanctus Paulus cum corpore (quod de ſe ille non negat, quamvis etiam non affirmet) translatus eſt in tertium Cœlum. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit, quia probabile eſt non realiter eſſe motum corpus Chriſti de Cœlo, ſed id feciſſe Angelos in corpore, hîc & nunc fabricato, ſicut in veteri Teſtamento apparebant in Perſona DEI. Poſito etiam quòd realiter ipſe Chriſtus apparuerit, facilè eſt concedere factam penetrationem, donum enim penetrabilitatis, non otioſè datur corporibus glorificatio, immò probabile eſt non eſſe in poteſtate corporis beati, exercere vel non exercere donum penetrabilitatis, ſicut non eſt in poteſtate beati reddere corpus ſuum carens claritate. De Sancto etiam Paulo nullum eſt fundamentum, fuiſſe illum cum corpore in Cœlo, poſitoque quòd fuerit, facile eſt dicere ſuppletum fuiſſe miraculosè hunc defectum vel rarefactionem factam. Dicit etiam Arriaga, quòd ad ſupplendum locum in mundo ejus materiæ, quam Chriſtus in Cœlum ſecum tulit, produxerit aliquid Deus materiæ ne novo. Hæc ratio poteſt ſuſtineri ut vides.

Ratio ſecunda, eſt quâ utitur recentior Suarez, quia ſcilicet vacuum eſt diviſio quædam, & habet ſe per modum vulneris inflicti huic magno mundi corpori.

Responderi poteſt, nihil exinde convinci, quia per ſimilitudinem declaratur res, non autem ratio adfertur. Rurſus cùm vulnus poſſit naturaliter fieri, poterit etiam naturaliter fieri vacuum. Denique dici poteſt; Si patitur natura diviſionem, quæ fit aëris ambulatione, aliasque diviſiones, cur etiam hanc non patietur?

Hoc tamen totum ulterius referri poteſt in virtutem à natura inſitam corporibus attrahendi alia corpora, ut docuit Vaſquez, quam virtutem ineſſe à poſteriori experientiæ probant, & ita, ut ſi ex fiſtula fiſtula extrahatur aër ſequitur aqua, & ſi orificium diligenter obſtruas fiſtulæ aquâ plenæ, ita ut non ſit modus, quo novus ſubintret aër, etiam apertò orificio non effundetur aqua, ſunt & aliæ experientiæ, quas & uſus præſentat & referunt impreſſi. Experientias curioſas pro utraque parte conſultò præmitto melioribusque ingeniis examinandas relinquo.

Meminit Ariſtot. Argumenti 4. Phyſic. tex. 53. probantis dari vacuum naturaliter, eò quòd motus non poſſit fieri in pleno, ſine penetratione. Sed ſufficit quòd cedat aër vel corpus, per quod fit mot⁹, ita ut aër motu expulſus, aut corpus ſuccedat in ſpatium à corpore moto deſertũ, licèt proximioribus nonnihil cōmotis partibus.

Quòd autem divinitùs poſſit dari vacuum, nemo dubitat ex illo principio. Quia non implicat. Probabilius tamen eſt Angelicâ virtute illud dari non poſſe, quia quamvis connexio iſta corporum finita ſit, non ſequitur ab Angelo illam ſuperari poſſe, nam connexio accidentium cum ſubſtantia, impenetrabilitas item corporum inter ſe, eſt quid finitum, ab Angelis tamen fieri non poteſt. Ulteriusque hoc exinde ſuadetur, quia cùm impletio hæc & carentia vacui ſit bonum Univerſi, videtur Angelus potentiam non habere, ad cauſandum malum univerſi, cumque Angelis tribuatur vis agendi in corpora, vel cauſandi motum, vel applicandi activa paſſivis, infertur vacuum ab illis non poſſe cauſari, quia vacuum neque eſt motus, neque eſt aliquod activum in paſſiva.

Quæres tertiò. *quid ſit ſentiendum de motu locali in vacuo.*

Asse-

Assero primò. *Gravia & Levia in vacuo propriè dicto movenda esse, non tamen in vacuo impropriè dicto.* Quale esset, si annihilato mundo relinqueretur lapis.

Ratio, quia adhuc haberet centrum gravitatis lapis in priori vacuo, in posteriori autem non haberet, hinc non esset ratio, cur huc potius quàm illic moveretur. Unde etiam hæc tota mundi Machina non cadit, quia non habet centrum gravitatis, ad quod ruat, & quamvis immediatè sub se non habeat grave, levius, inde non sequitur quòd descensurum non sit, quia sufficit quòd impediens non habeat, & ex altera parte appetit centrum; esset autem ille motus non motus localis, sed motus lationis. Quomodo autem istud grave collocari debeat ut moveatur, colligetur ex dicendis asserto quarto.

Assero secundo. *Motum progressivum corporum beatorum posse dari in vacuo*, ita S. Thom. Quodl. 6. art. 5. & ratio ejusdem est, quia corpora beatorum quoad hoc habent se per modum Spirituum, suntque absoluta à ratione adhærescendi corporibus.

Assero tertiò. *Motum progressivum aliorum corporum in vacuo dari non posse.*

Ratio. Quia progressivus motus, ut suppono, non fieret nisi supra solidum, quod attollere & à se revelli pedes non permitteret, propter adhærescentiam inter corpora, quæ tunc dimittunt aliud corpus à se, quando dimittendi, est quod suppleat locum, Motus tamen v. g. brachii non applicati corpori dari posset, quia principium, quod est adhærescentia, nihil pro tunc agere potest.

Assero quartò. *Circa projecta. Si extra vacuum projectio fiat ubi attingeret projectum, superficiem vacuum circumdantem, propter adhærescentiam non moveretur ulterius, si tamen Angelus projiceret lapidem à medio v. g. vacui, moveretur adhærescentiam corpus.*

Assero quintò. *Posito quocunque motu gravium in vacuo, non fieret ille in instanti.*

Ratio, quia nec auctoritas nec ratio, tribuit vim instantanei & indivisibilis motus, alicui corpori. Quando autem Aristoteles dicit, quòd eadem sit proportio inter motum in vacuo, & motum in pleno, quæ proportio inter plenum & vacuum id solùm voluit, quia scilicet, sicut in vacuo nullum est actuale spatium resistens, ita & in motu in vacuo, cùm tamen in pleno sit medium plus vel minus resistitivum.

QUÆSTIO II.

De Duratione.

Duratio duplex est, una intrinseca rebus, alia extrinseca. Extrinsecá duratio desumitur à tempore quo res durat. Duratio autem intrinseca variè à variis explicatur. A Nominalibus explicatur per solam formalitatem & connotationem, eis accedunt Suar. uterque Vasq. Molina, Ovied. A Modalistis dicitur esse modus, ut docuit Arriag. Lugo de Incarnatione dist. 19. Sect. 1. n. 20. censet illum esse ipsammet actionem, quæ per illum modus est, vi cujus constituitur res existens. Et ex illis quidem, qui dicunt nemine cogitante distingui durationem, alii dicunt illam esse quid permanens, ut noster Rub. alii successivam ut Lug. & Arriaga.

DIFFICULTAS I.

Quidnam sit formalitur Duratio per alios.

Dicendum est primò. *Durationem non esse modum superadditum permanentem, & qui totus simul positus, faciat durare hodiè, cras, &c.*

Probat primò Ovied. Duratio sic explicata est indifferens, ut sit hodie vel cras. Ergo non est in hoc tempore per seipsam. Consequentiam admittunt Modales in aliis Materiis. Antecedens probatur. Hæc duratio heri me constituebat in diverso tempore, & hodie me constituit in hoc. Ergo est indifferens, ut me constituat in esse hodierno & hesterno.

Confirmatur hoc idem. Quia cum hodiè, non sit crastinum, nec me ad crastinum hodie, in actu secundo determinet, fit ut hæc determinatio non sit determinatio in actu secundo, sed solùm in actu primo. Quòd si determinat nonnisi in circumstantia temporis crastini, cur illud tempus, quod potest determinare illum modum, ut me constituat hodie durantem, non poterit determinare meam entitatem, sine ulla superaddita modali entitate.

Respondebis. Modum illum esse essentialem semper determinationem, quia quousque existit semper habet suum effectum formalem, licèt ratione defectus alicujus extrinseci, non tribuat totum suum effectum, quem extensivè tribuere potest. Sic etiam qualitas impressa projectionis, est in actu secundo talis, nec indiget per aliam qualitatem reddi qualitas projectorum, & tamen extensivum suum exercitium, non præstat simul.

Contra. Tum quia, ſi modus eſt eſſentialis determinatio, debet habere & præſupponere omnia ſua requiſita, nec advenire quin illa præſupponantur, hoc ipſo enim & eſſet eſſentialis determinatio, ut depoſcit materia modi, & non eſſet eſſentialis determinatio, defectu ſcilicet alicujus prærequiſiti, & ſi poteſt eſſe modus non tribuens defectu alicujus extrinſeci, id ad quod eſt eſſentialis determinatio, dicam poſſe exiſtere unionem, expectarique adventum formæ, dicam poſſe eſſe actionem, ſed expectando materiam in quam agat. Tum quia, & haberet tunc ille modus effectum ſuum formalem ut ſupponitur, & non haberet, defectu ſcilicet prærequiſiti; & ſicut ſi daretur ubi duplex, non poſſet niſi conſtituere in duplici loco, hocque ipſo deberet habere omnia prærequiſita, ita & in præſenti.

Tum quia inſtantia illa de qualitate non valet, hæc enim non eſſentialis determinatio, nec modalitas, ſed res, nata ſucceſſivè movere, ita ut ſi ſimul conciperetur movere, hoc ipſo faceret contra naturam talis ſuæ entitatis, de linea rati, imò ut ſit talis qualitas modus impoſſibile eſt, propter rationes ex eſſentia modi immediatè petitas.

Neque valet ſi dicas, non magis duratio, ſi ſit modalitas, debet eſſe determinans ad durandum, quàm duratio ipſius Dei, & tamen duratio ipſius Dei, hodie non determinat Deum, ut duret cras, quia cras non eſt hodie. Non inquam valet, quia duratio Dei, non eſt eſſentialis determinatio exiſtendi cras pro hodie, jam autem modus eſt eſſentialiter determinatus etiam exiſtendi cras pro hodie, eſſentialis enim duratio Dei ad exiſtendum cras, eſt ipſamet entitas Divina, non quomodocunque ſpectata, ſed in circumſtantia craſtini, hinc non præſupponit ante ſe vel ſecum prærequiſita, ſed expectat ut ita dicam, jam autem modus præſupponere debet ante ſe prærequiſita vel ſecum. Unde etiam vi eſſentialis Deo durationis, fit, ut habeat totum actu, quod eſt neceſſarium, ut à parte ſua poſſit durare cras, ſed illa eſſentialis Deo duratio, non eſt eſſentialis determinatio, ut exiſtat cras actu. Jam autem ex vi modi ſequitur, ut ſi hodie ſit eſſentialis determinatio ad exiſtendum cras, debeat eſſe, (quod implicat) exiſtentia cras, pro hodie.

Probat ſecundò idem. Me hodie exiſtentem potuit Deus antecedenter heri corrumpere. Ergo modus ille ex vi cujus duro hodie poterat non eſſe. Ergo eandem habet indifferentiam ac mea entitas ad exiſtendum, vel non exiſtendum.

Responderi poſſet, quòd ex ſuppoſitione auferendæ illius modalitatis potuiſſet heri me Deus annihilare, non tamen ſuppoſitione facta illius modalitatis, ad eum modum, quo unio modalis hodierna, poterat hodie non unire ſuppoſito, quod heri corrumperetur.

Probatur tertiò. Quia nulla eſt neceſſitas hujus ſuperaddendæ modalitatis, & ſicut non datur unio quæ exſpectet aggenerandas partes, vel formam adventuram, ita nec duratio modalis dabitur, exſpectans craſtinum tempus v. g. vel aliud poſt annum.

Dicendum eſt ſecundò. *Durationem non eſſe modum ſucceſſivum.*

Probatur primò. Quia nulla neceſſitas talis modi.

Probatur ſecundò. Urgendo argumentum quod ſibi oppoſuit Arriag. d. 17. Sect. ſubſ. 2. Poſſibilis eſt creatura durans ab æterno, hæc non duraret per durationem ſucceſſivam. Ergo non eſt neceſſe ponere durationem ſucceſſivam. Minor probatur. Si illa creatura duraret duratione ſucceſſiva ab æterno per durationem habentem prius & poſterius, prius autem & poſterius ab æterno eſſe non poſſunt.

Probatur tertiò. Quia vel componitur tempus ex partibus in infinitum diviſibilibus, & ſic non poteſt dari modalitas ſucceſſiva, quæ ſit duratio: vel ex punctis, & ſic etiam non poteſt dari duratio, quæ ſit modalitas ſucceſſiva. Non in prima ſententia, quia partibus proportionalibus deberet connumerari & proportionari illa duratio, omnibus enim illis duraretur, non poſſet autem omnibus illis proportionari, quia illæ habent prius & poſterius, non poſſet autem dari modalitas, reſpondens priori & poſteriori, hoc enim ipſo non poſſet, cùm eſt prius, dari eſſentialis determinatio ad poſterius, quod tamen deberet haberi vi modi. Si autem componitur tempus ex punctis. Ergo ſaltem ab æterno poſita creatura permanente, non poſſet illa durare duratione ſucceſſiva, quia jam interceſſiſſent infinita ab æterno puncta, quibus connumeratæ durationes non poſſent eſſe niſi infinitæ actu, & quamvis negaretur tempus poſſe eſſe ab æterno, ſufficeret quòd durationes illæ ſucceſſivæ eſſent ab æterno, quæ non poſſent eſſe niſi infinitæ actu. Quando autem retorquet argumentum Arriaga de duratione æterna à parte poſt, id nihil evincit, nam duratio à parte poſt nunquam eſt infinita actu, ſed ſemper erit, jam autem duratio à parte antè, eſſet infinita actu, ſemperque duratio à parte poſt, eſſet clauſa duobus terminis, adeoque neque infinita, jam autem duratio à parte ante æterna, à parte ante, non haberet finem.

Dicendum eſt tertio. *Durationem formaliter non eſſe actionem conſervativam, diſtinctam, vi cujus exiſtat creaturæ.*

Probat primò Ovied. Poſſibilis eſt actio identificata termino. Ergo & actio conſervativa

vativa identificata termino. Ergo & duratio identificata duranti.

Probat ſecundò, ad hominem Actio illa conſervativa habet ſe per modum principii, ut quo efficientis durationem. Ergo habet terminum, ſed non alium niſi ipſam durationem. Ergo duratio illa non eſt identificata ipſi illi actioni. Subſumptum probatur, quia ſi haberet aliquem terminum, haberet ipſam entitatem durantem : ſed non poteſt habere illam ipſam entitatem durantem, quod probatur. Actio conſervativa applicationis ſpatio non habet pro objecto ipſum applicatum ſpatio, ſed habet pro objecto ipſum ubi in ſententia Lugo: condiſtinctum. Ergo & actio conſervativa rei habebit pro objecto durationem, non ergo ipſa conſervatio formaliſſimè duratio. Quòd autem actio illa conſervativa habeat ſe per modum principii efficientis durationem, inde probatur. Ipſum agens conſervativum habet ſe per modum principii ut Quod efficientis durationem, nec poteſt aliud oſtendi principium ut Quod, ergo actio conſervativa habebit ſe per modum principii ut Quo.

Probatur tertiò. Tum quia, ſi de duratione loqui velimus, prout illa in re eſt, indubiè dicat non ſolam actionem conſervativam, ſed dicit etiam ipſum conſervatam, dicit item tempus tunc fluens, ſed exinde non ſequitur quòd etiam reliqua in re non dicat duratio, & tamen illa formaliſſimè tribuitur per eundem nonniſi actioni conſervativæ, & tamen non eſt ratio, cur etiam reliquis tribui non deberet. Si autem loquamur de duratione, prout illa ſubeſt noſtris conceptibus, ſic non eſt formaliſſimè conſervatio ipſa, quia conſervatio activa habet ſe per modum viæ, duratio per modum termini, conſervatio item activa tenet ſe à parte agentis, licèt recipiatur in termino, duratio autem formaliſſimè tenet ſe à parte paſſi ſeu termini. Conſervativa actio apprehenditur à nobis tanquam quid antecedens, duratio tanquam quid tandem ſequens. Tum quia ratio fundandi relationem non eſt formaliter relatio, ſed relatio eſt aut formalitas aut modalitas à ratione fundandi condiſtincta. Ergo & actio conſervativa non eſt formaliter ipſa duratio: ſicut enim ratio fundandi cauſat, ut ita dicam, ſtatuitque relationem, ita concurſus conſervativus durationem ſtatuit. Tum quia, tam propriè durat Deus, quàm propriè durat creatura, & tamen Dei duratio non eſt propriè ipſa actio Dei conſervativa, cùm reſpectu Dei, ſicut nulla datur actio productiva, ita nec conſervativa. Ergo apparet quòd duratio ut ſic, non ſit actio conſervativa, cur ergo creata duratio, & quidem formaliſſimè, erit actio conſervativa.

DIFFICULTAS II.

Quid ſit formaliter Duratio?

Dicendum eſt primò. *Durationem eſſe ipſam entitatem prout coëxiſtentem his tot vel tot differentiis temporis, ſi eam reſpectivè accipias ad aliquid extrinſecum,* ut ordinariè accipi ſolet.

Probatur primò. Argumento negativo. Quia nulla neceſſitas, ſuperaddendæ ullius entitatis.

Probatur ſecundò. Ponamus per impoſſibile annihilari illam entitatem ſuperadditam, & non annihilari ipſum illud quo reddebatur illa entitas durans, vel habebit exiſtentiam illa entitas durans, vel non habebit exiſtentiam illa entitas durans, vel non habebit: Si habebit. Ergo erit durans, adhuc enim erit tunc tempus, cui coëxiſtet illa entitas. Ergo durabit, quia coëxiſtere tempori eſt durare ; & ſicut duratio ipſa ſuperaddita ſi exiſtat & coëexiſtat tempori eſt duratio, nec eſſet duratio (ut ſupponitur reſpectiva) ſi iſta duo, non haberet, ita & illa entitas erit durans; Si autem illa entitas non habebit exiſtentiam cur non? poneque per impoſſibile habere exiſtentiam quærere reſtabit, an poſſet dici durans.

Probatur tertiò. Tum quia per id duratio entis ſalvari debet, per quod ſalvatur ipſius durationis tanta vel tanta permanentia, ſicut per hoc ſalvatur ipſa extenſio quantitatis, per quod ſalvatur, ratio ipſius quanti, & per quod ſalvatur ratio albedinis, per hoc ſalvatur ratio albi quà talis, & univerſaliter quæ ratio formalis, in uno eſt alicujus rei, eadem ſi alteri conveniat, erit ratio ejuſdem rei in alio, ſed durationis tanta vel tanta permanentia, optimè ſalvatur reſpectivè accepta, per coexiſtentiam entitatis tanto vel tanto tempori. Ergo & duratio ipſius entis per hoc ſalvari poterit. Minor probatur. Si enim quæram, quare illa ipſa duratio permanſerit tribus horis. Reſpondebis, quia eſt entitas tribus horis coexiſtens. Cur ergo etiam de ipſo ente hoc dici non poterit, per hocque ſalvari duratio illius? Tum quia, ut urget Ovied. Entitas quæ denominatur durans in priori, antequam illi ſuperaddatur hæc modalitas, jam eſt durans. Ergo otioſa eſt illa ſuperaddita Entitas. Antecedens probatur, quia illa entitas rata, eſt cauſa materialis illius entitatis ſi eſſet ſuperaddita, jam autem ad rationem cauſæ materialis requiritur exiſtentia in tempore, non in præterito, neque in futuro, ergo in præſenti, adeoque habet & durationem, exiſtere enim in tempore præſenti, & durare, verbis differunt. Tum quia binarius numerus non eſt quid condiſtinctum à duabus unitatibus,

bus, quamvis neutra ſeparatim, conſtituat binarium. Ergo nec duratio ex eo erit quid condiſtinctum, quia poteſt eſſe entitas & tempus in diverſis differentiis, & tamen non conſtituere coexiſtens ſeu durans.

Dicendum eſt ſecundò. *Durationem abſolutè ſpectatam, non formaliſari per coexiſtentiam cum tempore.*

Probatur primò. Impoſſibile eſt tempus ab æterno, & tamen poſſibilis eſt duratio ab æterno. Ergo duratio abſolutè ſpectata non formaliſatur per coexiſtentiam cum tempore Anteced. ex alibi dictis colligitur.

Probatur ſecundò. Ponamus impoſſibile reddi omne tempus, poteritné adhuc creari Angelus vel non? (Attenditur autem hîc ad formales conſecutiones, non autem ad nexus rerum in omnipotentia) Si non poterit creari, cur non? & certè ante mundum conditum potuit creari Angelus, quo caſu non fuiſſet tempus iſtud extrinſecum, & non eſt cur exiſtentia rei, ſpiritualis debeat dependere à re materiali. Si autem poterit creari, cur non poterit conſervari. Ergo poterit etiam habere per manentiam exiſtentiæ, ergo & durationem abſolutam, hæc enim verbis differunt. Ergo ulterius dabilis eſt duratio abſoluta, independens à tempore. Neque recurras quòd tunc non abſolvet illud Ens à tempore imaginario, quia hoc quod eſſet nemine cogitante, non eſſet dependens ab eo, quod eſt, nonniſi aliquo cogitante.

Probatur tertiò. Duratio Dei eſt æterna, & quà æterna, non menſuratur niſi æternitate. Ergo de conceptu durationis non eſt formaliſari per coexiſtentiam cum tempore, quia ſi de conceptu durationis ut ſic, eſſet formaliſari tempore, nulla eſſet duratio quæ alio, quàm tempore formaliſari poſſet. Antecedens principale probatur, & quidem quòd duratio Dei ſit æterna Fides & Metaphyſica docet. Quòd etiam duratio Dei quà æterna eſt, menſuretur nonniſi æternitate. Probatur. Tum quia, duratio temporanea menſuratur nonniſi tempore, duratio hodierna hodierno. Ergo & æterna æternitate. Tum quia, ſi duratio æterna menſuraretur tempore, infinitum menſuraretur finito. Tum quia, æternitas eſt poſſibilis; tempus autem ab æterno, eſt impoſſibile. *Neque valet*, ſi dicas hoc ipſo menſurari durationem Divinam tempore, quia menſuraretur æternitate, nam ut dixi immediatè, tempus ab æterno ſeu habens prius & poſterius, ab æterno eſt impoſſibile, cùm tamen ſit poſſibilis æternitas antè. Deinde ipſa illa æternitas, nihil aliud eſt, niſi ipſe Deus, ab æterno exiſtens, habens illam menſuram ſibi identificatam, tempus autem eſt motus cœlorum, eſt quid creatum, adeoque inidentificabile Deo.

Dicendum eſt tertiò. *Durationem abſolutè ſpectatam, eſſe ipſam exiſtentiam rei, permanentem, vel ipſum rei eſſe non deſinens, quod abſtractis terminis ſic circumſcribitur. Duratio eſt permanentia rei in exiſtendo, vel eſt ipſa non deſinentia eſſe*, prior autem præferenda, quia explicat per terminos poſitivos.

Probatur Bonitas explicationis; quia convenit omni, ſoli, & ſemper, proceditque per prima.

Addo primo. *Durationem abſolutam, quæ foret omni impoſſibili tempore neque habituram prius, neque poſterius reſpectu ſui.*

Ratio: Quia illa duratio eſſet ipſa permanentia rei exiſtentis, identificata ipſi exiſtentiæ, quæ tamen reſpectu ſui, non habet rationem prioris & poſterioris, quid enim ſibi eſt poſterius?

Addo ſecundò. Caſu quo Deus impoſſibili omni tempore crearet aliam creaturam, ſed non ſimul cum priori, daretur prioritas & poſterioritas durationum, ſed non talis, quæ ſcilicet fundaret rationem heſterni, craſtini &c. ſed tantùm eſſet prioritas ſecundùm quam vera eſſet hæc propoſitio; Creatura hæc exiſtit alia, poſtea autem verificatur utraque propoſitio.

Addo tertiò. Nullam conſervationem poſſe tribui rei pro primo inſtanti, ſed nec durationem. Non primum, quia conſervatio ſupponit ante ſe inceptionem, ante inceptionem autem, non ſupponitur inceptio. Non ſecundum, quidquid velit recentior Suar. quia quod incipit non durat, ſed duraturum eſt, nec eſt major ratio de uno, quàm de altero, cur ſcilicet conſervatio præſupponat anteceſſionem, & non duratio.

Dices cum eodem. Res quæ antecedit aliam inſtanti reali, dicitur prius durare illa.

Respondetur. Inde oppoſitum inferri, quia etiam hîc ad titulum durationis, prærequiritur anteceſſio.

Instabis. Punctum ſpectat ad prædicamentum quantitatis. Ergo & primum inſtans exiſtentiæ, ſpectabit ad prædicamentum durationis.

Respondetur imprimis. Nulla vera dantur puncta, datis illis, medius terminus potius erit pro nobis, quia ſicut punctum lineæ inchoativum, non eſt linea, ſic nec incepto, erit duratio, poteſtque benè dici, quòd prima productio ſpectet ad durationem, tanquam prærequiſitum, & revocativè, non autem tanquam formaliter denominationem illam participans.

DIF-

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus.

OBJICIT primò. Durare est correspondere partibus motus, sed iisdem partibus motus possum correspondere cras & hodie, quia eædem partes motus, potuerunt produci cras, quæ hodie. Ergo possum habere eandem durationem cras, quàm hodie.

RESPONDETUR. Imprimis, quòd durare, sit correspondere partibus motus, non quomodocunque, sed secundùm suppositionem positionis eorundem, secundùm quam, motus hodiernus, non supponitur futurus cras, cùm sit factus hodie, etsi hodiernus motus cras fuisset, & alius hodie, hic qui supponeretur hodie, salvaret durationem hodiernam. Deinde dici potest, quòd duratio respiciat motum, non materialiter acceptum, quamvis enim alii specie distincti cœli, moverentur, adhuc eodem modo, duraremus hodie, sed respicit motum cœlorum formaliter acceptum, hoc est secundùm prius, & posterius, secundùm quam rationem, posterius formaliter acceptum, non potest esse prius, priori, itidem formaliter accepto. Motus autem qui est hodie nonnisi materialiter acceptus, potest esse cras.

OBJICIT secundò Arriaga. Hoc quod est durare, est aliquid reale, sed hoc est separabile ab existentia Petri. Ergo & duratio, est separabilis. Prob. Minor. Quia Petrus qui existit hodie, est separabile à substantia Petri.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, in principiis ipsius Arriag. probat enim æqualitatem quà talem, esse quid superadditum æqualibus, quia poterat existere hoc lignum, & non esse æquale, quòd si recurrat ad aliam entitatem ejusdem quantitatis, dicemus etiam & Nos requiri, & entitatem & tempus hodiernum. Probat item, existentiam esse quid realiter superadditum, item Relationem &c. similia. Directè autem dici potest. Durationem non esse extra quascunque circumstantias, sed requirere, & entitatem existentem, & connotatum hujus, vel illius, de quo quæritur temporis.

INSTAT primò idem. Hoc quod est coexistere Petrum tempori, est aliquid separabile ab ipso Petro, & tempore, quia potuit utrumque esse in rerum natura, quin invicem coexisterent.

RESPONDETUR. Esse hæc separabilia, si simul non sumantur, secus si simul.

INSTAT secundò. Antichristus absolutè, & simpliciter erit in rerum natura, & crastina dies absolutè, & simpliciter erit, & tamen non erunt simul. Ergo hoc, quod est: erunt simul, aliquid plus dicit, quàm hoc absolutè; ambo erunt.

RESPONDETUR. Negando, quòd hoc, quod est esse simul, si accipiatur in circumstantia existentiæ, actu habitæ, utriusque, sit separabile ab illis.

INSTAT tertiò idem. Quando dicimus, à Petro coexistenti huic instanti, non separari durationem, in hoc ipso sequitur jam includi durationem.

RESPONDETUR. Hoc ipso quia à Petro coexistenti huic instanti, non separatur duratio, sequitur includi re ipsa durationem, quicquid sit de alietate ex modo concipiendi ad eum modum, quo in fundamento, termino, ratione fundandi, includitur relatio, sed non distincta ab illis.

OBJICITUR tertiò. Voluntas Dei, creandi Petrum, in hoc instanti, habet aliquid pro objecto, quod sit distinctum à substantia Petri, quia hæc eadem esset, etiamsi producta fuisset heri, hoc autem distinctum, non potest esse ipsum instans, quia hoc imaginarium est, nec creatur à Deo, instansque existeret suo modo, quamvis Petrus, non existeret in illo.

RESPONDETUR. Hoc objectum, non esse præcisè ipsam substantiam Petri, nec præcisè ipsum instans, sed substantiam in tali circumstantia instantis, & quando hæc duo vult, jam non est necesse habere illum, distinctam voluntatem, ad hoc, ut simul sint, sicut quando Deus vult relationem, vult fundamentum proximum, & terminum, quibus volitis, non est necesse ut procedat ad volendam relationem, jam enim in prædictis continetur, ita & in præsenti.

INSTAT primò idem. Magis, minusve durasse, non potest intelligi, sine pluribus, vel paucioribus durationibus distinctis, si enim indivisibilis est, cur magis minusvè durat.

RESPONDETUR. Secundùm id, quod dicit in recto duratio, nec plus, nec minus durat, est enim eadem entitas, quæ secundùm se, nec major, nec minor est, sed est major vel minor, secundùm id, quod dicit in obliquo, hoc est ratione temporis, cujus partes plures, vel pauciores, intervenêre.

INSTAT secundò. Successio temporis pergit, sive duret Petrus, sive non. Ergo per illam nec dilatantur, nec limitantur termini vitæ.

RESPONDETUR. Durationem extrinsecè pendere ab actione Dei conservativa, intrinsecè autem pendet ab ipsamet entitate, extra causas existente. Unde etiam per tempus, non dilatantur termini vitæ, licèt quantùm duret, illa conservatio, & existentia, mensuret tempus.

INSTAT tertiò Maurus. Hoc quod est durare, aut vivere centum annis, addit viventi magnam perfectionem, quà careret, si uno momento viveret: Si addit perfectionem, ergo talis perfectio, debet esse actualitas, positiva, intrinseca.

RESPONDETUR. Imprimis ex dictis aliàs, posse esse aliquam perfectionem negativam magnam; modo infundetur alicui positivo, qualis est perfectio aseitatis, independentiæ, &c. & in nobis multæ negativæ perfectiones dantur, ergo ex magnitudine perfectionis, non debet inferri positivitas & ratio superadditi. Rursus dici potest, quòd hæc additio, supra entitatem Petri, concursum conservativum, & tempus si vis extrinsecum, addat aliquid additione nonnisi Metaphysica, non autem Physica. Denique ostendi hîc potest actualitas positiva, stans in entitate Petri, concursu Dei, tempore extrinseco, quæ tria simul sumpta, quòd sufficienter non salvent rationem durantis, sine aliquo superaddito, hoc ipsum probari deberet, licèt defectu posito vel entitatis, consequenter concursus, vel temporis extrinseci, jam non salvetur, ratio durantis.

Solvuntur Objectiones aliæ.

OBJICITUR primò usitatum argumentum. Potest poni in rerum natura Petrus, secundum se, & potest poni tempus hodiernum extrinsecum, secundum se, & tamen Petrus non poni in tempore hodierno, sed in alio, unde etiam ponetur aliquando existentia Antichristi, & positum est tempus hodiernum, & tamen Antichristus non existit nec existet in tempore hodierno. Ergo rem permanentem existere, seu durare hodie, est aliquid nemine cogitante separabile, ac proinde accidens, distinctum à parte rei, ab existentia entis permanentis, & ab existentia temporis hodierni, præcisè sumpti.

RESPONDETUR. Potest poni in rerum natura Petrus, & poni tempus hodiernum, simul & una coexistendo, & tamen Petrus non poni, die hodierno, sed alio. Neg. Antecedens, non una coexistendo. Concedo. Consequenter, hæc duo non erunt condistincta, in circumstantia coexistentiæ, secus sine illa.

INSTABIS primò. Existentia Petri, de præsenti, vel dicit aliquid plus objectivè, supra existentiam Petri, secundum se, vel nihil plus: Si primum, habetur intentum, hoc enim voco durationem hodiernam; si secundum, cur voces novas multiplicas, sine omni significato reali.

RESPONDETUR. Existentiam Petri, de præsenti, præter tempus, hoc illi coexistens, nihil plus dicere objectivè, secus extra hoc tempus. Et certè, quamvis possit esse entitas Petri, & non habere denominationem hanc, componi entitate Filii, seu termino, tanquam parte, nihilominus non superaddis aliam modalitatem, constitutivam, in linea relationis; ita licèt poneres tempus extrinsecum, tanquam partem durationis, non esset necesse ponere modalitatem superadditam, constitutivam in linea durantis.

INSTABIS secundò. Existentia Petri, de præsenti, est nemine cogitante separabilis, ab existentia Petri, & temporis hodierni secundùm se, ergo est nemine cogitante distinctum quid.

RESPONDETUR. Existentia Petri, de præsenti, est separabilis ab existentia Petri, & temporis hodierni, coexistentibus. Nego Antecedens, non coexistentibus, concedo.

INSTABIS tertiò idem. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & hujus temporis secundùm se spectatorum, ergo significant aliquod objectum à parte rei distinctum, quod ego voco durationem.

RESPONDETUR. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & hujus temporis, si non supponantur coexistere, Concedo Antecedens. Si supponantur coexistere, nego Antecedens. Et si non coexistant, erit tunc negatio, vel Petri existentis, vel hujus temporis existentis, & sicut ab entitate Petri, est separabile, esse illum Patrem, & Paulum Filium, ex suppositione tamen, quòd hic genuerit, & hic sit genitus, non sunt separabilia, nec est necesse ponere relationem filiationis modum superadditum, ita & in præsenti, Petrum esse simul, cum hoc tempore ex suppositione coexistentiæ separari non possunt, secus sine hac suppositione, unde si non erit coexistentia horum duorum, erit ex parte objecti mutatio, nempe tunc ponetur non existentia alterutrius.

OBJICIT secundò idem. Deus, quando vult Petrum creare hodie, non vult Petri existentiam secundùm se, nec etiam existentiam temporis hodierni secundùm se, quia hæc velle poterat, quin vellet Petrum existere hodie, vult ergo simultatem existentiæ Petri, cum existentia temporis hodierni. Ergo ista simultas, seu coexistentia Petri cum tempore hodierno, est objectum distinctum ab existentia Petri, & tempore hodierno, secundùm se sumptis, inducitur que per voluntatem Divinam efficacem, quà vult Petrum, esse hodie.

RESPONDETUR. Simultatem coexistentiæ esse distinctam, ab utriusque entitate præcisè sumptis, extra suppo sitionem simultatis, non autem posita suppositione. Deinde quam-

quamvis concedatur, quòd simultas coëxistentiæ sit distincta ex parte objecti, à sola existentia Petri, & sola existentia temporis hujus; sola enim v. g. existentia Petri, dicit negationem existentiæ tunc, hujus temporis, negatio autem objecti, & positio, inferunt distinctionem ex parte objecti. Sed nego, ad istam simultatem, debere transiri per superadditum quid, entitativè utrique, sed per ablationem negationis existentiæ tam Petri, quàm temporis hodierni, quæ ablatio negationis, perficitur ipsismet illorum entitatibus tunc existentibus, requirendo, sicut ad existentiam utriusque actiones proportionatas, ita & requirendo easdem, tunc, ut tunc, dicatur esse, utriusque existentia. Et sicut potest esse entitas unius, & non esse entitas alterius, adeoque non esse par, vel prima jugatio numeri, & tamen esse primam jugationem numeri, non est quid distinctum modaliter ab ipsis unitatibus duabus, ita & in præsenti. Loquor autem non de ubitate unitatum, sed de pura & mera, constitutione paris, seu primæ jugationis numeri.

Objicit tertiò idem. Cùm creatura habeat esse dependens à Deo, singulis momentis destruibile, oportet ut singulis momentis, accipiat à Deo suum esse, tanquam novum donum, ergo, quòd ego habeam hodie meum esse, est novum Dei donum, separabile ab eo, quod habuerim heri esse, sed est novum donum, non per dationem novi doni, sed per repetitionem dati ejusdem doni.

Respondetur. Imprimis, non videtur quòd non sit hoc novum donum Dei, per dationem, si enim est novum donum, est etiam nova datio, cùm donum, & datio, sumpta pro eo quod datur, verbis differant, cumque hesterna duratio, non possit facere me hodie durare, non erit repetitio illius hesternæ durationis hodie, sed revera nova datio novi doni, quia novæ durationis. Deinde directè dici potest, quòd illic sit novitas, ratione novi actualis temporis, cui coëxistitur, ratione novæ non positæ subtractionis concursus, quæ poterat poni.

Addo esse inexplicabile, quid sit ista duratio modalis, v.g. Petri, vel enim una indivisibilis, datur pro tota vita, secundùm quod, illam prævidit Deus, & hoc negant oppositi, si demas Ruvium, & paucos alios, negare autem illam non deberent, quia sicut ex suppositione prævisionis, quousque sit victurus, & quousque velit illum Deus vivere, non potest nisi eousque vivere, ita & non potest, nisi eousque durare. Sed si hoc, quod negant, concederent, restaret quærere, cùm illa duratio, danda sit tanquam complementum decreti divini quod ipsum præciditur ratione nostra, à prævisione tantæ vitæ, tunc urgetur, si in illo priori ante decretam durationem, potest prævideri tanta vita, sine tanta superaddita duratione, ad quid erit illa superaddita necessaria? Non potest dici, illa duratio, singulis instantibus, esse commensurata, quia sequeretur instans post instans. Non potest dici de illa duratione, quòd sit commensurata instanti, & positioni temporis, quia jam illo tempore, necessario duraret creatura. Non potest dici quòd commensuretur partibus in infinitum divisibilibus, quia etiam illis necessario duraret, & cùm illæ partes, sint commensurabiles toti æternitati, posset etiam duratio, temporanea cæteroqui, commensurari toti æternitati. Non potest dici de illa duratione, quòd sit actio conservativa. Tum quia illi actioni, & quidem novæ, deberet respondere novus terminus, secundùm principia oppositorum. Ergo responderet duratio nova. Ergo duratio nova, non est illa ipsa conservatio. Tum quia, vel intelligitur de conservatione activa, & hæc videtur esse quid extrinsecum duranti, vel de conservatione passiva, & hæc non est actio conservativa, sed ejusdem terminus, qui deberet esse quid distinctum, ab ipsa actione conservativa. Tum quia duratio successiva, non est quid superadditum. Ergo cum duratio permanens non aliud sit per oppositos, quàm ipsa actio conservativa, singulis instantibus, variata, adeoque succedens, etiam ipsa, non erit quid superadditum.

QUÆSTIO III.

Quid Tempus & Æternitas?

Quæres primò, *Quid sit Tempus?*

Respondet Arist. Esse mensuram motus secundùm prius & posterius. Hæc definitio est explicata, ubi de compositione continui.

Quæres secundò. *An tempus Mathematicè acceptum secundùm quod tale, existat formaliter?*

Respondetur. Existere solùm fundamentaliter. Ratio, quia scilicet hic motus, qui poterat esse tardior, vel velocior, existit, hoc est, non est de facto negatio illius, quod postea intellectui dat fundamentum formandi has propositiones: Nunc est: Quare autem tempus Mathematicè acceptum quà tale, formaliter non existat, probatur ubi de continuo. Et certè ly: Nunc, est indivisibile, nec enim admittit prius & posterius, si est indivisibile, non potest habere partes, si non potest habere partes, non

potest habere majorem vel minorem velocitatem, quæ tamen competunt tempori. Quando autem Aristot. negat de tempore, quòd possit dari velocius, vel tardius, loquitur, vel de tempore Mathematicè accepto, vel de æqualitate motus cœlestis, qui de facto datur, vel negat id competere tempori, sub formalitate temporis, licèt sub formalitate, motus possit competere.

QUÆRES tertiò. *Quid sit Æternitas?* Boëtius sic illam describit, quòd sit: Interminabilis vitæ, tota simul & perfecta possessio. Hæc descriptio patitur suas difficultates, quia possibilis est creatio rei permanentis ab æterno, v.g. lapidis, qui tamen quomodo interminabiliter vivet. Deinde redit quæstio, quid sit interminabilis vita. Denique hæc descriptio potius subjectum æternitatis ostendit, quàm mensuram. Commodius dicetur, quòd Æternitas sit possessio interminabilis existentiæ, vel mensura, distingueturque à tempore, quia non habet terminum, habet Tempus.

Et hic octo Physicorum terminus esto. Scribentibus autem & Legentibus dum terminabunt vitam, sit exordium beatæ

ÆTERNITATIS.

Ad M. D. G. Bq; V. H. b.M.

INDEX

INDEX I.

Titulorum in Physica.

TRACTATUS I.

Pun-

INDEX II.

Conclusionum in Physica.

TRACTATU I.

De Principiis & causis corporis Naturalis.

SUb quo nomine assignandum objectum Physicæ in Prœmio.

DISPUTATIONE I.

De Principiis & causis in Communi.

QUæ definitio Principii ut sic. Quæ definitio principiorum corporis naturalis. Quot hæc principia.

In definitione causæ ad quid attendi debet. Non rectè causa definitur per hoc quod sit principium per se influens esse, in aliud. Nec est id quod per se influendo producit essentiam. Nec est principium per se influens esse, in aliquid à se dependens. Nec est principium propter quod per se, seu virtute sua influens, sequitur aliquod esse. Rectius dicetur quod causa sit principium vi sua determinans ad existendum. Aliqui Doctores veriti sunt nomen principii dare Patri Æterno respectu Filii. Alii è contra docuerunt quod Filius pendeat à Patre. Græci passim tribuunt Patri nomen causæ. Sed Latina phrasis id respuit.

Causa, inadæquatè accepta non constituitur actione. Adæquatè tamen spectata in actu primò importat actionem possibilem.

Quidnam discuti solet quando quæritur: An connexio causæ cum effectibus possibilibus sit essentialis. Aliqui concedunt omnipotentiæ hanc connexionem, non tamen relationem transcendentalem. Alii utrumque. Causa creata dicit Relationem transcendentalem ad effectus possibiles. Sed & causa increata. De connexione autem essentiali causæ cum effectibus possibilibus agendo, multa argumenta id non probant efficaciter. Sed & negativa sententia passim adfert argumenta non convincentia. Implicat contradictionem, ut effectus possibilis reddatur impossibilis, & è converso. Tamen hæc suppositio potest legitimè formari. Impossibili omni effectu, causa specificativè accepta non redditur formaliter impossibilis. Imò & reduplicativè accepta causa non redditur tunc impossibilis formaliter secundùm id quod dicit in recto. Licèt reddatur consequenter & arguitivè impossibilis.

Prædicatum prioritatis ed debitum causis. Prioritas temporis non rectè explicatur perdurationis antecedentiam. Quid illa. Quid prioritas? A quo & originis. In quo & naturæ.

Omni causæ convenit prioritas existentiæ. Ita: ut si aliquid non sit in se existens, vel in aliquo sui, hoc ipso non possit causare physicè.

Indistantia est etiam debita causis. Unde agens ut agat, debet per medium virtutem suam transfundere. Creaturæ possunt miraculosè agere indistans. Et Deus suo modo. Hæc approximatio effectus & causæ est talis, ut ab illa ad effectum, vel à negatione illis ad negationem effectus, non possit dari legitima subsistendi consequentia, per ordinem ad Deum. Habet tamen rationem Antecedentis licèt non sit necesse ut antecedat etiam instanti temporis.

Inter prædicata causæ, est distinctio ejus ab effectu. Possibile tamen est ut idem producat seipsum secundò. Variæ divisiones causarum.

DISPUTATIONE II.

De Causis in Communi comparativè spectatis.

CIrca quæstionem, an duæ causæ eundem effectum causare possint, quis status quæstionis & quæ difficultas. Unus idemque numero effectus à pluribus solo numero distinctis causis potest naturaliter produci in iisdem circumstantiis. Supposita Divina ordinatione, una causa non potest producere effectus numero distinctos, alius causæ. Non potest fieri naturaliter ut duæ causæ totales eundem effectum causent idque totaliter. Possunt supernaturaliter.

Non datur mutua causalitas in eodem genere quoad primò esse. Cæterum postquam causa diversi generis una, tribuit esse effectui, potest ab eodem recipere aliquam formalitatem, quæ non supponebatur ante habita.

DISPUTATIONE III.

De Principio intrinseco quod est Materia.

QUotuplex acceptio Materiæ. Quid definitivè Materia. Primò essentialis conce-

ptus

ptus materiæ non stat in eo quod ei Forma suum effectum formalem tribuat. Nec in eo quia materia antecedenter se habet & ei superveniat Forma. Nec in perfectibilitate. Nec quod sit actus entitativus. Aut quod sit determinabilis. Sed primò essentialis conceptus Materiæ est, quod sit subjectum quo non datur prius radicaliter sumptum.

Datur materia prima. Habetque propriam existentiam. Dependet tamen in existendo à Forma. Non quidem à priori. A posteriori tamen. Et quomodo hæc dependentia accipienda. Non est ulla demonstratio per principia positiva, quod naturaliter non possit existere materia sine omni forma, licèt revera naturaliter existere sine omni non possit. Supposita diversa potentia, & actus acceptione. Suppositoque quod aliud sit, Materiam esse puram potentiam, & aliud Materiam esse in pura potentia. Tenendum erit, materiam primam, non esse puram potentiam cum exclusione actus Metaphysici. Licèt esse hoc potentiæ formaliter acceptum non sit de primo essentiali conceptu materiæ. Est tamen illi identificatum realiter. Materia ordinatur ad formas. Suntque illæ bonum materiæ. Et eapropter dicitur materia appetere formas. Respectu formarum possibilium habet appetitum inefficacem etiam cum est sub forma aliqua. Sumpta autem cum dispositionibus ad talem formam, desiderat appetitu proximo omnes formas illius speciei. Qui appetitus secundum id quod dicit in recto, non magis appetit formam nobiliorem quàm ignobiliorem, licèt sumptus pro eo quod dicit pro connotato, magis appetat nobiliorem. Quantumvis autem haberet materia formam alias formas eminenter continentem, tamen, desideraret appetitu remoto cæteras formas. Materia corporum sublunarium est eadem specie. Possibilis tamen est alia materia specie distincta à nostrate. Licèt implicet materiam nostratem plurificari specie. Non est ulla demonstrativa ratio, cœlos de facto compositos esse, supposito quod esset possibile corpus simplex. Nec demonstratur non esse compositos. Nec est convictiva ratio, quod cœli non habeant materiam specie eandem cum sublunaribus. Licet hoc ipsum non constet quod habeant specie eandem. Ingenerabilitas & corruptibilitas est etiam prædicatum materiæ. Sed in certa suppositione.

De causa materiali.

De causa materiali loquendo, non est illa idem quod materia. Definitivè est id ex quo aliquid fit cum insit. Materia respectu formæ educibilis est vera causa. Sed non respectu compositi. Unio prout recepta in Materia non est causalitas Materiæ, in formam eductam. Nec est ipsa Generatio, prout dependet à Materia. Quid ista causalitas. Accidentia communia in sola materia recipiuntur. Aliqua accidentia eadem sunt sub utroque mutationis termino. Possunt tamen immediatè in quantitate recipi. Defactoque recipiuntur. Accidentia spiritualia causantur materialiter à substantia spirituali. Quæ licet non possit esse subjectum naturale accidentium materialium. Potest tamen Divinitus illa recipere. Accidens spirituale non potest naturaliter causari à subjecto materiali. Potest Divinitus. Deus potest supplere defectum causæ materialis. Sed tantum in genere causæ efficientis.

DISPUTATIONE IV.

De Principio intrinseco, quod est Forma.

DEfinitivè Forma est ratio, quod quid erat esse. Dantur formæ substantiales. Illæ non præexistunt in Materia. Neque ratione alicujus esse inchoati. Educuntur tamen. Quæ eductio non rectè per hoc explicatur, quòd materia ordine durationis præcedat formam. Nec quòd eadem actione fiat quà fit compositum. Nec quod fiat cum dependentia à causa materiali receptiva. In quo ergo stabit Eductio.

Varia divisio Formarum. Non datur forma Corporeitatis. Nec sunt tot formæ quot illarum divisiones. Expenduntur argumenta pro formis partialibus. Et fundamenta negantium. Probabilius est formas partiales non dari. Duæ formæ totales non possunt actuare eandem materiam. Possunt duæ materiæ etiam adæquatæ, informari ab eadem forma Divinitus.

De Opposita formæ Privatione. Privatio definitivè, est carentia formæ in subjecto apto, Quid illa prout subest nostris conceptibus? Quid in re. Distinctio privationum specifica, sumitur ex distinctis specie formis.

De causa formali. Definitivè causa formalis est; Ratio ipsius quod quid erat esse. Forma non causat materiam quoad ipsum esse materiæ.

Dat tamen illi esse actuati Physicè. Expulsionis terminus quâ expellitur forma præterita, non est non esse formæ absolutè, sed non esse formæ in subjecto. Quæ expulsio, est simui cum introductione formæ sequentis.

De Principiis Extrinsecis.

Principium extrinsecum est causa efficiens. Definitivè efficiens est id, unde principium mutationis primum aut quietis. Sine entitate modali non potest salvari actio. Non est tamen formaliter modalitas. Admittenda est actio agens & acta. Actio & passio distinguuntur ne realiter. Actio antonomasticon accepta, non recipitur in causa. Nec in subjecto cui unitur terminus productus. Sed in termino producto. Unde nam specifica illarum distinctio accipitur. Itemque individualis.

Variæ divisionis efficientis causæ. Quid apud alios principale, quid instrumentale efficiens. Per nos principalis causa est, quæ respectu effectus, habet se ut quid primò & per se intentum, non intenditur sic instrumentalis. Possibile est ut accidentia, idque naturaliter producant immediatè substantia, tanquam causæ instrumentales. Et de facto ita producunt.

Substantiæ immediatè emanant ex se aliqua accidentia. Respectu accidentium passi, accidentia agentis sunt causa principalis. Si ignis spoliaretur omni calore, non posset connaturaliter producere eundem in subjecto extraneo.

DISPUTATIONE VI.

De Efficiente Increato.

Datur efficiens Increatum. Operationum illius, ad intra duo principia intellectus & voluntas. Operationum autem ad extra est Omnipotentia. Quæ est formaliter condistincta ab ipsa voluntate.

De Creatione. Possibilis est creatio. Quidditativè est productio rei ex nihilo. Nec hæc definitio competit productioni verbi. Creatio activa non distinguitur à principio creante entitativè. Nec passiva à re creata. Creatio tamen passiva à creatione activa distinguitur realiter. Pleræque implicantiæ non ostendunt, quod creatura ut causa principalis creare non possit. Non est possibilis creatura, cui tanquam causæ principali competere possit creare. Non est possibile instrumentum connaturale creandi. Sed est possibile instrumentum obedientiale ad creandum.

Motus successivus & tempus non potuit esse ab æterno. Implicat contradictionem, ut si Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, possit successivè aliam secundam producere, & tamen ab æterno. Potest tamen ab æterno unam vel plures simul ponere creaturas permanentes.

Quid conservatio.

Concursus Dei cum creaturis non est, quid concomitans. Nec est in actu secundo spectatus quid indifferens.

DISPUTATIONE VII.

De causa finali &c.

Quid finis. Est causa realis. Causalitas illius, motio metaphorica. Actus antecedentes positionem mediorum, non sunt effectus proprii causæ finalis. Sicut nec actus immediatè versantes circa media. Sed effectus proprius finis, sunt media. Sine cognitione prævia non movet finis. Possibile est ut moveat. Quænam agant propter finem. Quæ divisio finis.

Quid exemplar. Consistit illud in conceptu objectivo.

Quid tenendum de natura & Arte.

TRACTATU II.

DISPUTATIONE VIII.

De ipso Composito.

Sine modali entitate ratio unionis salvari non potest. Non tamen Unio formaliter est modus. Sed est ipsa entitas materiæ, prout determinata ad esse materiæ in actu secundo, & ipsa forma prout determinata ad esse formæ in actu secundo. Modalis determinatio est nonnisi una in unoquoque composito. Eaque materialis.

Compositum à Materia, forma, & unione simul sumptis, collectivè non est distinctum realiter. Impossibile est compositum ex materia & forma spirituali. Compositum ex partibus, quarum neutra sit materia neutra forma, prout explicari solet est impossibile. Possibile tamen est corpus simplex.

TRACTATU III.

DISPUTATIONE IX.

De Quantitate.

DE *Essentia Quantitatis.* Primò Essentialis Conceptus Quantitatis, non est conferre partes entitativas. Non tamen convenit illis partibus independenter à quantitate divisibilitas. Licèt ipsa divisibilitas non sit primò essentialis Conceptus quantitatis. Sicut nec Impenetrabilitas. Sed primò essentialis ejusdem conceptus est, Extreitas partium in ordine ad se. Casu quo auferret Deus quantitatem ab aliquo corpore, posset saltem Divinitus non tolli unio substantialis intercedens cum forma, nec unio continuativa: & tamen tunc non maneret extreitas partium in ordine ad se. Occuparet autem tunc indivisibile spatium. Deusque non posset partes illas continere cum eadem extensione locali. Idque quantumvis Deus replicaret eandem materiam. Cæterum si possibilis esset modus extensivitatis materialis, consimilis ei, qualem habent Angeli; posset corpus occupare divisibile spatium, quantumvis spoliaretur quantitate.

De Definitione partium continui variæ, circa hoc auctoritates Aristotelis. Partes in continuo sunt distinctæ actu quoad entitatem. Non tamen in ratione partium formaliter. Partes continui in ratione partium formaliter, impossibile est distingui; sed quotiescunque distinguuntur nonnisi secundùm quid & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur. Quantitas accidentibus non est identificata. Nec substantia.

DISPUTATIONE X.

De Compositione Continui.

EXplicantur variæ notiones terminorum. Non componitur continuum ex indivisilibus. Componiturne continuum permanens ex partibus proportionalibus in infinitum divisilibus. Quomodo per alios componatur continuum successivum. Quid si (sine præjudicio sententiæ melioris) dicatur ne quidquam esse ex quo actu componatur continuum, compositione de qua in præsenti. Quid si dicatur in resolutione continui deveniendum tandem ad minima Physica. Consequenter si dicatur etiam continuum successivum ita resolvi. Quod minimum explicatur. Hujus minimi quæ distinctio ab indivisibili.

De Continuatione. Continuatio non fit per puncta continuativa. Nec est modus superadditus. Sed in recto, est ipsamet rei quantitatis pro formali dicens, indistantiam cum negatione terminorum utriusque extremi.

De Terminis Quantitatis. Termini quantitatis non sunt puncta terminativa distincta realiter. Sed explicari debent per connotata.

DISPUTATIONE XI.

De Infinito.

EXaminatur definitio infinitè ab antiquis posita. Infinitum est duplex. Consentiunt omnes infinitum creatum in essentia non dari. Traditur definitio infiniti. Non potest illud claudi terminis.

Etiam supposita illius possibilitate non est fundamentum asserendi quod de facto detur.

Non est possibile infinitum categorematicum creatum. Nec infinitum in extensione. Mole, Numero. Intensione. Etiam posito quod possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset, poni omne possibile infinitum: nec est necessarius, nec possibilis numerus maximus finitorum. Datur Syncategorematicum. Non apparet implicantia in creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis. Nec devenietur unquam ad creaturam perfectissimam. Infinitum Syncategorematicum in mente Dei, non est categorematicum.

DISPUTATIONE XII.

De Motu.

QUid definitivè motus. Non ille superaddit quidquam reale actioni & passioni. Quid motus localis. Motus, qui fit per se, non potest salvari sine entitate modali. Nō indiget illa, motus per accidens. Motus localis successivus non potest fieri in instanti. Quid de motu puncti sentiendum. Dividitur motus in tardum & velocem. Quæ causa hujus per alios. Assignatur causa. Quid tenendum de motu projectorum, quæ nonnisi secundùm modum violentiam habent. Probabile est impulsum esse qualitatem à projiciente productam. Motus resilientiæ causatur à corpore reflectente, licèt pro conditione requirat interdum modum projicientis. Mobile projectum quiescitne in puncto reflexionis?

Explicantur termini concernentes inceptionem & desitionem motus itemque status quæstionis. Ostenditur difficultas communis sententiæ. Inferturque formas substantiales & incompossibiles accidentales incipere intrinsecè & desinere extrinsecè. Ostenditur difficultas communis sententiæ circa inceptionem & desitionem rerum successivarum. Inferturque entia successiva incipere intrinsecè, desinere extrinsecè. Resolvuntur reliqua, inceptiones & desitiones concernentia.

DISPUTATIONE XIII.

De Vbi, Duratione, Tempore.

EXplicatur definitio loci extrinseci. De loco intrinseco discurrendo, præmittitur non dari negationem negationis. Ostenditurque distantiam &c. non esse negationem negationis. Indistantia seu ubi, non est entitas superaddita. Interdum tamen præsentia localis non est sine modo, interdum est ipse modus sensu certo. Posito quòd ubi esset entitas modalis, possibile esset manere locabile, sine ullo ubi modali. Non est possibile ut separetur à loco id, quod, ubi, dicit in recto. Non est possibilis creatura actualis quæ absolvat ab eo, quod suo modo importat Ubi in obliquo, ita ut absolvat ab omni præsentia. Unum corpus potest esse circumscriptivè in pluribus locis. Accidentia, quæ transacta replicatione contingunt in uno loco, non est connaturale, ut fiant in alio loco. Possibile est, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subjecti & objecti, saltem naturaliter impossibiles sint. Replicatio non fit per actionem solam adductivam. Posita actione reproductiva, non est necesse superandi ullum ubi. Implicat ut salvetur replicatio sine reproductione ejusdem Entitatis. Possunt esse Divinitus duo corpora in eodem loco.

Explicatur divisio in locum realem & imaginarium. Deus est extra cœlos in seipso. Deus est in spatiis imaginariis, si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra cœlum; si autem esse in spatiis imaginariis idem sit ac existere in spatiis, quæ noster intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis: non est nemine cogitante.

Explicatur quid sit vacuum. Vacuum non potest dari naturaliter. Potest Divinitus. Quid sentiendum de motu locali in vacuo.

Duratio non est modus superadditus permanens, & qui totus simul positus faciat durare hominem cras. Nec est modus successivus. Duratio formaliter non est actio conservativa distincta, vi cujus existat creatura, sed est ipsa entitas prout coexistens his, tot, vel tot differentiis temporis, si eam respectivè accipias ad aliquid extrinsecum. Absolutè autem spectata, non formalisatur per coexistentiam cum tempore. Duratio absolutè spectata, est ipsa existentia rei permanens, vel ipsum rei esse non desinens.

Explicatur quid sit Tempus. Tempus Mathematicè acceptum, secundùm quod tale existit solum fundamentaliter.

Explicatur quid sit Æternitas.

ant esse

imagi-
Deus
nagina-
esse in
spatiis,
ur,in ta-

um non
vinitus.
uo.
perma-
durare
us. Du-
tiva di-
sa enti-
erentiis
aliquid
on for-
npore.
stentia
sinens.
us Ma-
le exi-

Biblioteka Jagiellońska
stdr0018826

